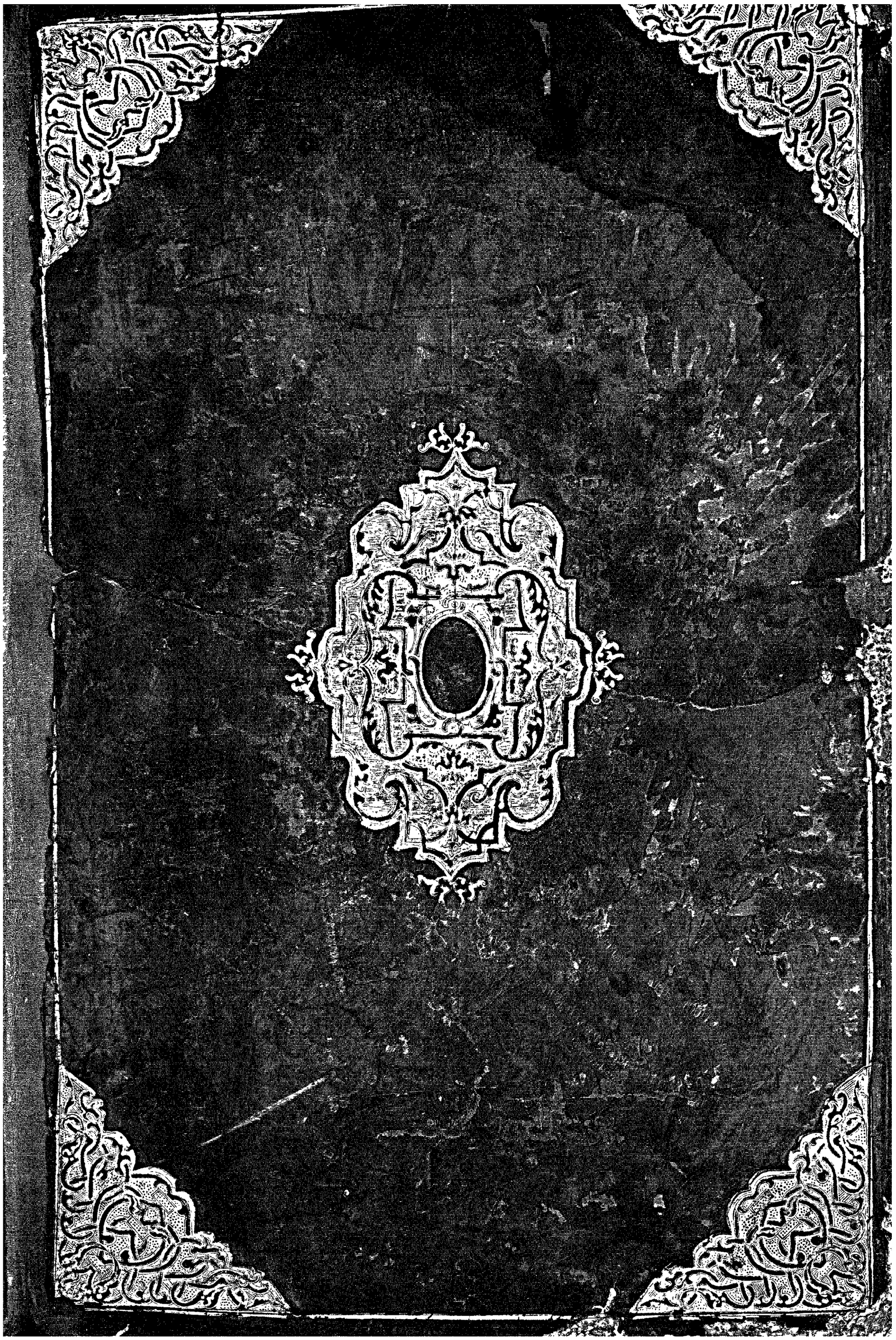

SR
37

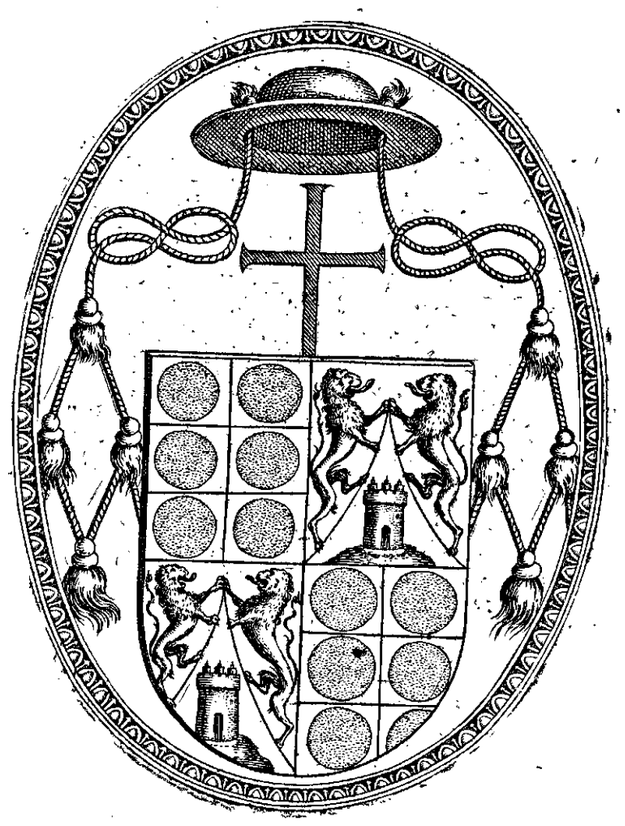

C. E. S. I ENAI S. MON. TOU S. 1148

ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ

ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΑΠΑΝΤΑ.

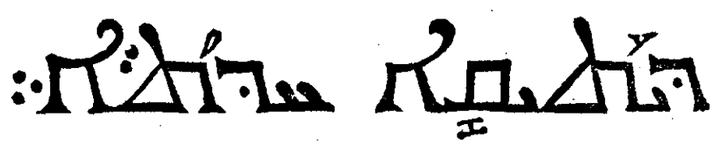

NOVVM IESV CHRISTI D. N.

TESTAMENTVM.

SACRORVM BIBLIORVM

TOMVS QVINTVS.

NOVISSIME DIEBVS HIS LOCVTVS EST NOBIS DEVS IN FILIO, QVEM CONSTITVIT HÆREDEM VNIVERSORVM. *Heb. i.*

AD PHILIPPVM II. POTENTISSIMVM HISPANIARVM REGEM, GVIDONIS FABRITII BODERIANI EPISTOLA.

VM apud doctissimos quosque viros hoc iamdiu in more positum viderim, REX potentissime, vt nullus eorum suas lucubrationes promiscuæ multitudinis iudicio, & vulgi sermonibus permittat, nisi prius eas præstantissimi & ornatissimi alicuius viri patrocinio atque tutelæ commendarit. Atque ideo cæterorum exemplo cùm mihi faciendũ statuissem, & multum diuque ipse mecum hac de re cogitassem; tandem neminem esse inter mortales existimaui, cui potius quàm Regiæ M. T. huius laboris mei protectio atque tutela committi deberet. Conuenire siquidem mihi videbatur, vt quemadmodum suprema M. T. auctoritate & munificẽtia totum opus perfectum absolutumq; est, ita etiam sub tutelari & Catholico Regiæ dignitatis tuæ nomine ab omni inuidia & obtrectatione saluum & incolume in publicam lucem prodiret. Itaque istam meam lucubrationem, licet Regia sublimitate tua indignam, tuæ tamen Maiest. pietate & humanitate fretus, sub eius inclyti nominis tutela, tanquã sub Aiacis clypeo, liberiùs & securè publicæ lucis discrimini committo. Non casu, nec leui de causa, REX præstantissime, sed diuino planè consilio factum est, vt Catholica M. T. sacrorum Bibliorum hoc tempore talem fieri editionem curauerit. Cùm enim à diuina sapientia, per quam reges regnant, & potentes decernunt iustitiam, tot regnorum ac populorum cura & gubernatio vni tuę Maiestati commissa sit, vt vix Alexandri Magni felicitas, & Cæsaris Dictatoris in nationibus domandis præclaræ res gestæ comparari possint cum iis triumphis & victoriis quæ ad Antipodas vsque sub inuictissimi Imperatoris Caroli v. patris tui, felicis augustæque memoriæ, tuæ Maiestatis signis & auspiciis reportatæ fuerunt: hoc vnum ad summam laudem, & tot tantorumque triumphorum cumulum desiderari videbatur, vt spiritalia quoque arma comparari iuberes, quibus animorum simul & corporum victoria potireris. Ex vniuersi orbis terrarum nationibus duas tantummodò gentes diuinus Spiritus in Abdiæ vaticinio cõmemorauit, quibus potissimùm vteretur ad exteras quasque nationes Austri in ordinem sub se redigendas, Gallicam scilicet & Hispanicam, vt ex sequentibus Abdiæ verbis constat,

„ וגלת החיל הזה לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת וגלת ירושלם אשר בספרד ירשו את ערי הנגב ועלו
„ מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה ;

Quæ Latinè ad verbum expressa sic sonant: Et transmigratio exercitus huius filiorum Israel, qui Cananæi sunt, (hoc est, humiliati & mercimoniis addicti) vsque in „ TZARPHATH, Galliam, & trãsmigratio Ierusalem, quæ est in SEPHARAD, Hispania, „ hæreditate possidebunt ciuitates Austri. Et ascendent salutem procurantes in montem „ Tzion, ad iudicandum montem Esau, & erit Domino regnum. Quod quidem vaticinium nunc magna ex parte impletum, tum demum perfectè, & omnino impletum iri mihi mens præsagit, quando Catholicam tuam Maiestatem, & Christianissimum Galliarum Regem coniunctis animis sua consilia, suas opes, & conatus omnes ad extirpandam Turcarum & Maurorum, infestissimorum Christiani nominis hostium, perniciosissimam sectam conuertere videbimus. Faxit Deus, vt & Rex Christianissimus, prout hactenus fecit, splendori nominis sui semper in posterum respondeat, vtq;

verè Carol, quod Armenicè Potentem ſignificat, ac verè קוראל hoc eſt, Inuocatorem Dei ſe præbeat; atq; vt Hiſpani & Galli ſimul eorum omnium, qui denſiſsima erroris caligine, falſiſque diaboli præſtigiis ſunt obcæcati, ſalutem, & à diaboli tyrannide liberationem omnibus modis procurent. Sic demum futurum eſt, vt & gens Hiſpanica in dilatandis ſub Chriſti imperio ditionis tuæ M. finibus, ſuum diuinitus acceptum Hebræum nomen, & omen, magis ac magis tueatur & illuſtret. Eſt enim ספרד, quo nomine Hiſpania Hebraicè appellatur, idem quod ספר רד portum ſeu limitem extendens. Syriacè verò à nauigãdi peritia ſortita eſt denominationem. Dicitur enim ܣܦܢܝܐ Hiſphania, & ܣܦܢܝܐ Sphania, à Sphiná Hebraicè & Chaldaicè, vnde Syris ܣܦܝܢܬܐ Sephinthó, & Arabibus Saphinathun, quod nauim ſeu nauium claſſem notat. Inde etiam naucleri ספנין Sapanin Chaldaicè, & ܣܦܢܐ Saponé Syriacè nuncupantur. Cuius duplicis etymologiæ gloriam quis neſcit Hiſpanos iampridem eſſe conſecutos? Quippe quorum partim res terra mariq́ue præclarè geſtæ, partim harum fama & honorifica prædicatio, iiſdem, quibus Solis curſus, regionibus ac terminis continentur. Nunc verò huius operis præſtanti & futuris ſeculis admiranda dignitate quantum honoris & ſplendoris Celtiberorum nomini ſit acceſſurum, nemo non videt. Verè namq; hoc Regiũ opus eſt ספרדי, Hiſpanicũmue, ſeu ספר רדי Liber Dominans. Quandiu enim durabit mundus, cæteris omnibus libris dominabitur, ſicut auibus cæteris aquila, quadrupedibus leo, piſcibus delphis, arboribus palma, lilium floribus, brutis animantibus homo, cunctis verò hominibus Chriſtus Ieſus θεάνθρωπος. Imò, vt amplius dicam, in æternum durabit. Cælum enim & terra, inquit Veritas, præteribunt, verba autem mea nequaquam præteribunt. Iſtius dominatoris libri adiumento Iudæi, Turcæ, Tartari, Pſeudo-chriſtiani & hæretici, aliæq; Barbaræ nationes omnes Chriſto tandem diuina prouidentia ſubiicientur. Eius quoque felici propagatione & hoc oraculum
» implebitur, Ab Oriente emittam ſemen tuum, & ab Occidente congregabo te. Ab Ie-
» ruſalem tanquam à centro (Deus enim operatus eſt ſalutem in medio terræ) Euangelicum ſemen in totum orbem quõdam diſperſum fuit. Nunc autem è צרפת ſiue Gallia repurgata, quemadmodum aurum in fornace repurgatur, & è ספרד ſiue Hiſpania longè lateq́ue fines ſuos diffundente, hic Sepharadæus & Tzarphathæus, hoc eſt, Dominans & Repurgans codex prodiens, ter triplicis linguæ beneficio ex ſeptuaginta duabus nationibus orbis terrarum electos omnes, precioſum Dei ſemen, in vnum congregabit. Equidem auguror appropinquare nunc tempus acceptabile, & dies ſalutis, quibus Euangelium regni per vniuerſarum terrarum orbem prædicabitur: futurumq́ue breui vt omnis lingua confiteatur IESVM Chriſtum humani generis inſtauratorem, vt in nomine eius omne genu flectatur, omne cor eundem amplectatur, mens omnis in eius beneficiis, & admirandis operibus contemplandis occupetur; denique vt omnis poteſtas ei ſubiiciatur. Cuius immenſam bonitatem ſupplex oro, vt Catholicam tuam M. proſpero & læto ſuarum rerum omnium ſucceſſu vtentem, in multos annos conſeruet incolumem: vtq́ue pro mercede huius libri dominatoris, qui auſpiciis tuis nunc in lucem prodit, Regium nomen tuum in libro vitæ deſcriptum, & in præſenti & in futuro ſeculo vera immortaliq́ue gloria reſplendere faciat. Antvverpiæ. cIↃ. IↃ. LXXI. Calendis Iulij.

AD SA-

AD SACRARVM LINGVARVM STVDIOSVM LECTOREM,

GVIDONIS FABRITII BODERIANI natione Galli, In Noui Testamenti Syriaci Latinam interpretationem,

PRÆFATIO.

RERVM omnium conditoris Dei tanta est bonitas, tanta tamque admirabilis prouidentia, tantus denique erga genus humanum amor, Lector, vt etiam ex rebus suapte natura malis atque noxiis, summum hominibus bonum frequenter eliciat. Quantum incommodi audax & impium facinus eorum, qui immani superbia turrim Babylonicam extruere sunt moliti, quantumque damni illa linguarum confusio & diuersitas, quæ inde nata est, humanæ societati inuexerit, nemo est, qui aliquam rerum huius mundi experientiam habeat, cui non sit compertum. Cùm enim omnium animantium, homines soli diuino beneficio rationis & orationis sint participes; ea primùm causa, vt Dei Opt. Max. miranda opera ratione considerantes, oratione ei gratias assiduè agant, eiusque clementiam summo prosequantur amore: deinde vt alij alios tanta eius in se beneficia doceant, ac mutuæ charitatis nexu simul deuincti, & societatem colant, vitaque præsentis commoda inter se communicent. Hanc societatem, mirum dictu, quantopere diremerit, & etiamnum hodie dirimat sermonis dissimilitudo. Rectè siquidem Augustinus, Linguarum diuersitas hominem alienat ab homine. Nam si duo sibimet inuicem fiant obuiam, neque præterire, sed simul esse aliqua necessitate cogantur, quorum neuter norit linguam alterius: faciliùs sibi animalia muta etiam diuersi generis, quàm illi cùm sint homines ambo, sociantur. Quando enim quæ sentiunt, inter se communicare non possunt, propter solam linguarum diuersitatem, nihil prodest ad consociandos homines tanta similitudo naturæ: ita vt libentiùs homo sit cum cane suo, quàm cum homine alieno. Cui consentiens Plinius, Tanta est, inquit, loquendi varietas, vt externus alieno non sit hominis vice. Quæ linguarum varietas si semel esset sublata; vniuersus terrarum orbis, tanquam ciuitas vna, omnibus sufficeret, omnesq; verè Cosmopolitani tunc essemus, quando vno & eodem idiomatis genere coniuncti, alij alios mutuò intelligeremus, quocunque proficisceremur. Et cùm Deus, in cuius cognitione, amore, & adoratione vera religio versatur, sit vnus essentiâ, omnes quoque res eò sint perfectiores, quò propius ad vnitatem accedunt; admodum perfectus ac felix, cælestique proximus esset rerum humanarum status, si omnes Deum mundi Creatorem, & supremum moderatorem, vno modo, vno ritu, vnoque sermonis genere colerent atque adorarent. Nec esset multum dissimilis ab eo, quem aliquando futurum vaticinatus est Sophonias propheta his verbis:

לכן חכו לי נאם יהוה ליום קומי לעד כי משפטי לאסוף גוים לקבצי ממלכות לשפך עליהם זעמי כל
חרון אפי כי באש קנאתי תאכל כל הארץ כי אז אהפך על עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם
יהוה לעבדו שכם אחד ׃

Id est, Expectate me, inquit Dominus, in diem resurrectionis meæ in futurum: quia iudicium meum, vt congregem gentes, vt colligam regna, ad effundendum super ea indignationem meam, omnem iram furoris mei, quoniam in igne zeli mei deuorabitur vniuersa terra: quia tunc conuertam ad populos labium electum, vt inuocent omnes in nomine Domini, & seruiant ei humero vno. A cuius quidem felici statu præsentem rerum humanarum conditionem, proh dolor, plurimum abesse videmus. Sed vt vtilitatem vel ex ipso damno taperemus, ac diuisionis instrumentum in vnionis & collectionis organum commutaretur, summus ille & admirabilis artifex, qui ad impiorum hominum reprimendam audaciam linguarum confusionem immiserat, vt ad se miserum mortale genus hominum colligeret, à quo propter ingrati animi vitium desciuerat, ac procul seiunctum erat; postquam æternum suum verbum splendorem gloriæ, & figuram substantiæ suæ, vt nostram naturam assumeret; è sublimi Maiestatis throno misisset ad nos: diuina Spiritus sancti charismata, donumque linguarum omnium per totum orbem dispersarum in Apostolos & Discipulos suos effundere dignatus est; vt ipsi, quos ad id delegerat, omnes omnium gentium quantumuis longè dissitas nationes linguarum beneficio ad eum reducerent, ac vniuersas oues, pro quibus bonus ille pastor animam suam posuerat, in vnum ouile congregarent. Et quemadmodum in illa superbiæ & impietatis mole, in qua rebelles in Deum & naturam conspiratores conuenerant, linguarum chaos & permixta confusio contigerat: Sic in cœnaculo pacis, humilitatis, & pietatis, vbi congregati erant Apostoli & Discipuli, qui vno consensu animos ad Dominum, non contra Dominum erigebant, facta est in linguis igneis multiplicis sermonis distributio. Quo quidem insigni & admirabili miraculo, & suam immensam potentiam, & erga genus humanum ineffabilem charitatem Deus manifestè declarauit. Illa autem confusio 72. linguarum diuersa genera in totum orbem disseminauit, qui ob eam causam in 72. nationes diuisus est, per totidem duces & viros principes ex filiis & nepotibus Noachi, qui septuaginta duas colonias ex Armenia Saga in varias mundi partes deduxerunt,

De Ciuit. Dei lib. 19. cap. 7.

duxerunt, vt vniuersam terram memoranda clade desertam, incolis & habitatoribus denuo replerent. Quanquam non sum nescius de numero nationũ discrepare doctorum virorũ sententias. Alij siquidem 70. tantùm, alij 71. alij 73. alij deniq; 74. recensent. Cõmunis tamen & magis recepta opinio cùm inter Hebræos, tum etiam inter Ecclesiæ proceres, septuaginta duas enumerat, vt & ipse testatur Augustinus. Quinimò ipsemet Moses idem videtur asserere, vbi Dei laudes decantans ait: Quando diuidebat Altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum secundum numerum filiorum Israel: vel, vt interpretati sunt Græci, secundum numerum filiorum Dei. Certum est autem, siue Græcam interpretationem, siue Hebraicum ἀρχότυπον sequamur, hoc loco numerum 72. esse designatum, neque maiorem, neque minorem. Constat enim populum Israeliticum, qui populus electus, peculium Dei, Deique hæreditas appellatur, primo ordine in duodecim semper diuisum fuisse, ac postea in septuaginta duo. In duodecim quidem tribus ac Polemarchos totidem, quorum vnusquisque sex præfectos alios sibi subditos habebat, qui simul collecti 72. efficiunt, eundem prorsus numerum, quo continebantur Israelitæ, quando ingressi sunt Ægyptum, vt ex hoc loco manifestissimè patet. Omnes animæ domus Iaacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuêre septuaginta: quibus addendi sunt duo filij Ioseph, quos filia Putipherá sacerdotis Heliopoleos in eadem prouincia ei pepererat. Nam quemadmodum totus illius gentis politicus ordo à maximo illo Legislatore, qui ad supremi montis contemplationem ascendebat, oreque ad os cum Deo loquebatur, tanquam homo aliquis cum socio suo, descriptus ac distinctus fuit: Sic etiam ad formam & Ideam tam mundi Archetypi, quàm cæli spectabilis, cuius exemplar ostensum ei fuerat in monte, suis omnibus numeris constans effictus est & absolutus. Archetypi quidem mundi, in quo sacrosanctæ ac semper adorandæ Trinitatis imperio & legibus subsunt nouem Angelorum Hierarchiæ, ac septuaginta duo præcipui custodes 72. nationum, qui vniuersum orbem terrarum inhabitant, vt ex Daniele probatur, vbi mentionem facit Angeli Persarum; & ex Apocalypsi, per Angelos Ecclesiarum Asiæ tutores: prout & inter Hebræos antiquiores Simeon Ben-Iochai in Zohare, & Ioseph Ben-Karmitol in שערי צדק siue Portis Iustitiæ (quamuis iste 70. tantùm enumeret) clarissimè ac luculenter explicant. Cæli autem spectabilis, in quo sub 12. signis Zodiaci septuaginta duæ distinguntur partes, quæ à Græcis δωδεκατημόρια vocantur, & quarum vnicuique signo sex in Mathematicis tribuuntur. Hinc 12. lapides preciosi in pontificali veste Aharonis, quibus insculpta erant 12. tribuum nomina. Hinc 70. Seniores, siue magnæ Synagogæ viri, qui ab ipsis Iudæis סנהדרין, à Græcis verò συνέδριον dicuntur, quique cum duobus filiis Aharon 72. capita conficiunt. Ad hanc autem senatoriam dignitatem tantùm eligebantur viri moribus, ætate, atque sapientia clarissimi, & qui totidem linguarum, quot ipsi erant, cognitionem haberent, ne oporteret eos interpretes alios audire, vt ex veterum Iudæorum Commentariis notauit Galatinus. Hinc 72. interpretes ex 12. tribubus delecti, ex vnaquaque seni, & ab Eleazaro summo Iudæorum Pontifice ad Ptolemæum Philadelphum Ægypti regem missi, vt ex Hebræo in Græcum sermonem sacra Biblia transferrent. Hinc est denique cur Seruator mundi ac Sol iustitiæ Christus cùm perfectam & Hierarchicam Ecclesiæ suæ politiam constitueret, vltra duodecim Apostolorum numerum, delegerit 72. discipulos; quorum ministerio 72. nationes, totidemque linguas ad vnam fidem, vnam Euangelicam legem, vnumque baptisma sub vno Deo & vno Pastore vndique colligeret. Et per quos, tanquam per optimos architectos ædificaret, non portentosæ ac superbæ cuiusdam molis turrim, sed veram Noachi ex diluuij fluctibus erepti arcam, & sanctam Ierusalem duodecim portarum ciuitatem, cuius fundamenta super profundæ humilitatis aream iacta fuerunt, & cuius ædificium 12. columnis, quot bases habebat Salomonis concha, fultum & confirmatum, ad cælos vsque fastigium erexit. Inter omnes huiusmodi linguas, Lector, tres potissimùm maxima in admiratione, summoque in pretio semper habitæ fuerunt, Hebraica nempe, Græca, & Latina: tum quòd in ipsis tam diuinarum quàm humanarum scientiarum monumenta sint conseruata, & à maioribus ad posteros veluti per manus transmissa, tum etiam quòd gloriosæ crucis Regis regum, ac Domini dominantium IESV CHRISTI *Redemptoris nostri memorabili titulo honoratæ, eminentem quandam supra alias linguas dignitatem sint consecutæ. Porrò harum vnaquæque, veluti arbor quædam in tres diducta ramos, in tres alias sermonis dialectos diffusa est. Hebraica quidem in Babylonicam siue Chaldaicam, in Syram siue Ierosolymitanam, & in Arabicam quam Iudæi vocant linguam Ismael. Græca Ionicáue in Atticam, Doricam, & Æolicam. Romana verò quæ & Latina, in Italicam, Hispanicam, & Francicam. Sic in his tribus linguis, vt in plerisque aliis huius mundi rebus, quæ vel intelligentia percipiuntur, vel sub sensum oculorum cadunt, diuina illa & adoranda Trinitas Potentiæ, Sapientiæ, & Bonitatis infinitæ relucet. Omnes autem simul collectæ mysticam iterum referunt nobis dodecadem. Proinde in tribus illis potissimùm linguis ter maximus ille, ac ter beatus Deus diuinam voluntatem suam nobis patefacere voluit, & sua sancta statuta & præcepta tradere, quæ nobis essent pro regula quadam bene beateque viuendi in huius mundi publica & amplissima ciuitate, quò tandem ad perennem & immortalem vitam perueniremus, ac vnius diuinæ essentiæ Personarumque Trinitatis fruenemur aspectu. In hoc igitur ter triplici idiomatum genere libri sacri ad nos peruenerunt, qui quidem sunt arcana monumenta, quibusuis thesauris longè preciosiora, in magna integritate atque puritate per tot sæculorum ætates diuinitus conseruata. Cæterùm in Hebraica, quæ lingua extra omnem ingenij aleam posita est, quæque proculdubio omnium est prima & antiquissima, Lex vetus electo Iudæorum populo diuinitus data, partim digito ipsius Dei, partim manu Mosis, dictante Spiritu sancto, primùm fuit exarata. Eadem lingua sancta Prophetarum oracula eodem afflante Spiritu edita fuerunt.*

De Ciuit. Dei lib. 16. cap. 3. Deut. 33.

Genes. 46.

Iust. Mart. in Orat. ad Gẽt.

Origen. super Luc. Homil. 14. Basil. contra Eunomiũ. August serm. 46. ad fratres. Dan. 10 & ibi Hieronym. item Theodori. in Epit. diui. dogma. Num. 11. cap.

Galat. libr. 4. de Arc. Cath. ver. cap. 5.

Ioseph. lib. 1. Antiq. Philo. libr. 2.

In Græcam verò iussu, & nulla vnquàm obliuione delenda liberalitate ac munificentia Ptolemæi Philadelphi magnarum & excellentium rerum cognoscendarum auidi regis, ac mirabili seu diligentia, seu felicitate 72. virorum, quorum suprà meminimus, conuersi fuerunt vel quinque libri Mosis tantum, vt cum Hebræis Christiani doctores nonnulli censent, vel (vt alij volunt, multique grauissimi auctores videntur innuere) omnes viginti quatuor libri, qui in canone Hebræorum continentur. Et in eadem à quibusdam aliis cætera penè omnia, quæ veteris Testamenti nomine comprehenduntur volumina, literis consignata fuerunt: quorum etiam nonnulla Hebraico & sermone & charactere nunc inueniuntur, quæ licet in pari auctoritate ac prima illa viginti quatuor apud Hebræos non habeantur, nihilominus tamen sanctorum Ecclesiæ Patrum decretis atque consensu recepta sunt & approbata, ac in sacrorum librorum ordinem relata. In Romanam denique linguam diu postea conuersi fuerunt & hi libri, qui ab Hebræis appellantur קדש יה*, hoc est, Sanctitas Dei, & alij, qui Oecumenicorum Conciliorum auctoritate in sacrorum librorum catalogum sunt relati. Quo quidem idiomate à temporibus Apostolorum, ad nostra vsque sæcula vsa est semper in templis Ecclesia in plerisque prouinciis Europæ, Romanorum monarchia longissimè latissimeque patente, in qua prima fidei nostræ iacta sunt fundamenta, huius rei occasionem fortassis præbente, vel potius diuina Prouidentia, cuius imperuestigabiles viæ sunt, & admiranda iudicia, ita disponente, vt Romanæ linguæ instrumento magna illa statua ex variis metallis conflata, pedibusque partim ferreis, partim fictilibus subnixa, euerteretur, ac explosa omni idolomania, ea lingua, quæ inscriptione tituli gloriosæ crucis Christi seruatoris nostri decorata & nobilitata fuerat, iam non amplius idolis seruiret, sed ad decantandas & celebrandas Dei laudes conuerteretur. Hic locus requireret, vt de ter triplicium harum linguarum dignitate & præstantia aliquanto fusius dissererem, ostenderemque quo tempore, & à quibus sacra Biblia in eis immortali memoriæ commendata fuerint, & quomodo, quaque serie tanta cum integritate ad nostra vsque tempora peruenerint, ita vt nec à Iudæorum peruersitate, nec à Græcanica Philosophorum leuitate, nec à veterum Romanorum superstitione, aut denique à barbaris vllis nationibus fuerint vnquam corrupta aut violata. Verùm quoniam Benedictus Arias Montanus, sacræ Theologiæ Doctor eximius & πολύγλωττος, (qui tum propter singularem & admirabilem eruditionem, tum propter Christianam pietatem, synceram fidem, morum integritatem, incredibilem diligentiam, aliasque animi dotes quamplurimas, vnus ex tot hominum millibus ad præsidendum huic Regiæ & memorabili Bibliorũ editioni à Catholica Maiestate sapienter delectus est) has partes in sua generali præfatione iure sibi assumpsit, hunc locum ei integrum relinquendum duxi. Hoc tantum breuiter de Hebraico Bibliorum contextu dicam, in eo esse tot sacramenta, quot sunt literæ, tot mysteria, quot puncta, totque arcana, quot apices: vt non immeritò ipsemet Christus dixerit, non præteriturum à Lege vnum Iod, aut vnum apicem donec omnia fiant. Et certè nihil in eo prætermittendum est, sed omnia, vel minima quæque, summa cum attentione considerari debent & expendi, omni tamen superstitione remota. Illic siquidem est profunda quædam secretorum abyssus, quæ nunquam potest exhauriri, & in qua doctissimi viri quò maiores progressus faciunt, eò magis suæ ignorantiæ sibimet consciij euadunt, nouis subinde diuitiis emergentibus, nouis micantibus gemmis, & in eorum oculos suæ lucis radios diffundentibus, nouis denique rutilantibus astris, & supra eorum mentis veluti horizontem apparentibus quotidie in illo limpidissimo cælo, in illo splendido Dei volumine, quod non secus diuinis characteribus distinctum & variatum mysteriis vndequaque coruscat, atque ingens & rotundum illud Naturæ volumen claris syderibus, quasi literis quibusdam aureis, exornatur. Quapropter lingua Hebraica meritò sancta est appellata, vt in qua trina Sanctitas, aut sancta Trinitas tam clarè vbique relucet, vt nullum sit thema (radicem vocant) quod tribus literis suis diuinæ Triadis quædam vestigia & non obscuras notas aspicientibus non referat. Neque ad res diuinas duntaxat cognoscendas, sed etiam ad humanas scientias facilè comparandas plurimùm conducit huius linguæ notitia. Si quis enim diligenter vim verborum eius perpendere voluerit, & etymologicam eorum energiam perceperit, constanter affirmare ausim, eum hoc modo plus profecturum in vera naturalium rerum cognitione, quàm si vniuersam doctrinam Aristotelis, Theophrasti, Plinij, Dioscoridis, & id genus auctorum fideli memoria complexus sit: vt interim taceam vim illam arcanam, qua pios & studiosos viros, non secus quàm magnes ferrum ad se trahit, & non commemorem mirabiles effectus eius in precatione illis tantùm cognitos, quos æquus non Iupiter, sed verè iuuans pater Deus amauit & elegit, quique vicissim eum amant, venerantur, atque in spiritu & veritate colunt & adorant. Hanc sanctam Hebræorum linguam omnium esse antiquissimã non solùm nostri affirmant, vt diuus Hieronymus, & B. Augustinus, duo Catholicæ Ecclesiæ clarissima lumina, sed etiam extraneorum suffragiis constat, ac maximè Græcorum, qui, si vlli alij, gloriæ & laudis humanæ fuerunt semper auidissimi: quorum eò maioris ponderis videri debet testimonium, quòd ipsa veritatis vi ab aduersariis proficiscatur. Eupolemus Græcus auctor, de Regibus Iudæa in præclaris historiæ suæ libris disserens, scriptum reliquit, Mosem apprimè doctum fuisse, & literarum cognitionem certis Grammatices præceptionibus digestam & ordinatam Iudæis tradidisse, quam ipsi postea Phœnicibus ob viciniam largiti sunt, ac deinde Phœnices literarum ordinem & numerum Græcorum pueris dedisse ob mutua vtriusque gentis commercia. Artepanus & ipse auctor Græcus in ea est sententia, vt credat Mosem literas dedisse Ægyptiis, eundemque fuisse Mercurium illum, qui propter literarum inuentionem à Græcis tantopere celebratur. Strabo etiam decimo sexto Geographiæ libro Mosem vnum ex Ægyptiis sacerdotibus fuisse scribit, eumque cùm molestè ferret*

de vita Mosis. Aristeæ libell. Hierony. in cap. 2. Mich. Iust. Mart. in Orat. ad Gẽt. Tertul. in Apolo. cap. 18. & 19. Epiph. de mẽsur. & ponder. Irenæ. libr. 3. cap. 25. Augustin. de Ciuit. Dei lib. 18. ca. 42.

eorum instituta, illinc ad Ierosolymam commigrasse. Docebat enim, inquit Strabo, quomodo Aegyptij non rectè sentirent, qui ferarum ac pecorum imagines Deo tribuerent; nec Libyes, nec Græci, qui deos hominum figuris insignirent. Qua in re quamuis vterq; deceptus fuerit, ille quòd Mosem cum Mercurio confuderit; hic autem quòd eundem Ægyptium Hierophantem putauerit, ambo tamen in huiusmodi opinionem ob id adducti sunt, quoniam certum est Mosem ibi educatum, ac omni scientia Ægyptiorum eruditum fuisse, vt scriptura testatur. Plato, nescio quo Genio impulsus, fateri non dubitauit primum nominum impositorem hominem Syrum fuisse, Adamum vel Mosem (vt Marsilius Ficinus rectè annotauit) intelligens. Et Plinius ille diligens totius antiquitatis peruestigator, qui nullam bibliothecam prætermisisse videtur, quam non excusserit & perlustrarit, eò adductus est, vt existimaret literas semper Assyrias fuisse. Lib. 7. cap. 12.

Vnde Lucanus:

Phœnices primi, famæ si credimus, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.

Diodorus præterea Siculus, qui primus, si Plinio credendum est, apud Græcos nugari desiit, quique triginta totis annis, vt ipsemet testatur, Asiam & Europam exquisita quadam diligentia peragrauit, spectatorque rerum plurimarum fuit, hoc inter cætera de Mose Græcis suis testimonium reliquit. Apud Iudæos Moses ab Iao, quem illi Deum inuocant, acceptas leges dare præ se ferebat, &c. Quo loco nomine Iao sacrosanctum Dei Tetragrammaton nomen יהוה *à Diodoro designatum esse certum est. Græcos enim istud Dei nomen sic scripsisse, tum ex Macrobio reconditæ eruditionis viro, tum etiam ex Clemente Alexandrino clarissimè patet. Macrobius enim cùm Deorum omnium nomina ad vnum Deum referre vellet, hunc Orphei versiculum citat;*

Εἷς Ζεὺς, εἷς ἅδης, εἷς ἥλιος, εἷς Διόνυσος. *Id est,*

Iuppiter est vnus, Pluto vnus, Bacchus & vnus,
Vnus Sol. *vel, vt Caninius vno versu reddidit,*
Bacchus, Sol, Orcus, & Iuppiter vnus & idem.

Huius, inquit Macrobius, versus auctoritas fundatur oraculo Apollinis Clarij, in quo aliud quoque nomen Soli adiicitur, qui in eisdem sacris versibus inter cætera vocatur ἰάω. *Nam consultus Apollo Clarius, quis Deorum habendus sit, qui vocatur* ἰάω, *ita effatus est;* Macrob. Satur. lib. 1. cap. 18.

Ὄργια μὴ διδαῶτας ἐχρῆν νηπευθέα κεύθειν,
Ἐν δ' ἀπάτῃ παύρῃ σύνεσις καὶ νοῦς ἀλαπαδνός.
Φράζεο τῶν πάντων ὕπατον θεὸν ἔμμεν' ἰάω.

Quorum versuum sententia sic à Caninio appenditur:

Orgia qui norunt, arcana recondere par est.
Fraudem mentis inops agitat, quem inscitia versat.
Diuorum summum cunctorum en accipe Iäo.

Clemens autem Alexandrinus, Quatuor literarum, inquit, nomen mysticum est, quo illi circundabantur, qui soli adytum ingrediebantur. Dicitur autem ἰαὼ, *quod exponitur Existens & futurus (*ὁ ὤν.*) Huc non adducam testimonia Appionis Grammatici, & Ptolemæi Mendesij, qui de rebus Aegyptiorum latè tractarunt, neque Polemonis, Hellanici, Philochori, Castoris, Thalli, Alexandri cognomento Polyhistoris: quorum omnium monumenta de Mose illo Hebraicæ gentis antesignano non sine laude mentionem faciunt. Quinimò & ipsius Græciæ oraculum, cùm à quodam consuleretur, quinam vnquam extitissent verè pij & religiosi homines, tale responsum edidisse ex eorundem Græcorum testimonio scribit Iustinus Martyr, & philosophus Christianus;* Lib. 5. Strom. In Orat. ad Græc.

Μῶνοι Χαλδαῖοι σοφίην λάχον, ἠδ' ἄρ' Ἑβραῖοι,
Αὐτογένητον ἄνακτα σεβαζόμενοι Θεὸν αὐτόν. *Id est,*

Solus Chaldæus sapit, & Iudæus Apella,
Per seipsum genitum, regemque Deumque colentes.

Philo natione & sapientia Iudæus, Græcanicæ verò facundiæ leniter fluens amnis, aut in alueo scripturarum potius dulce canens cygnus, Hebraicæ linguæ originem ad Abraham tribuere videtur, quo nomine, meo quidem iudicio, Hebræum sermonem intelligit. Licet enim propriorum nominum notationes sint Hebraicæ, Chaldaicas tamen appellat, cùm ob vtriusque linguæ magnam inter se affinitatem, tum quòd Abrahamus media in Chaldæa Hebraico sermone vteretur, eumque per manus maiorum recepisset iam à temporibus Heber nepotis Sem, à quo Hebraicus est appellatus; eo quòd in confusione linguarum primum illud labium vniuersæ terræ in sola familia Heber purè fuerit conseruatum. Illa enim non consenserat impietati ac superbæ temeritati sceleratorum hominum, qui Gigantea quadam audacia diuinæ Prouidentiæ iura violare tentarunt, quique in cælos & cælites irruptionem & impetum voluisse facere videntur, ad quos sola humilitas & feruens charitas tutissimam viam sternit. Verissimum est enim & extra omnem controuersiam, Hebræam linguam multis ante Abrahamum seculis extitisse, imò Adamo fuisse familiarem atque vernaculam, quum Apostolus Iudas in sua Canonica librum Chanochi septimi ab Adamo viri, & eiusdem, vt fertur, amanuensis, prophetias citet, quas certum est Hebraico sermone fuisse conscriptas. Flauius item Iosephus primo antiquitatum Iudaicarum libro, narrat à filiis Seth duas erectas fuisse columnas, lapideam vnam, alteram lateritiam, in eisque quas inuenerant artes inscriptas fuisse, atque adeò

columnam

tolumnam lapideam ad sua vsque tempora in Syria permansisse. Quæ quidem inscriptio ad aliam linguam, quàm ad Hebraicam, referri non potest. Itaq; Solis luce clarius apparet, Hebræum idioma esse omnium primum & antiquissimum. Hæc breuiter dicta sint tam de veteri Testamento, quàm de antiquitate & excellentia linguæ Hebraicæ, quæ, vt suprà attigimus, vtriusque Chaldaicæ mater est & parens, imò omnium penè linguarum Orientis fons & origo. IAM *verò, quòd ad nouum Testamentum attinet, maior suboritur quæstio & explicatu difficilior, quà lingua, videlicet, primùm, vel ipsum totum, vel aliqua eius volumina scripta fuerint. Res est enim etiamnum inter doctos plena controuersiæ. De Euangeliis quidem B. Iohannis, & B. Lucæ, de Actis Apostolorum, Epistolis tredecim Pauli, Canonicis Epistolis & Apocalypsi, nemo vel mediocriter doctus, vt arbitror, ambigit, quin ea Græco sermone, tempore nascentis Ecclesiæ, scripta sint. De Matthæi verò & Marci Euangelio, de Epistola item Pauli ad Hebræos, quonam sermone primùm scripta fuerint, disceptatur inter doctos, & adhuc sub iudice lis est. Origenes Adamantius, vir singularis doctrinæ, & in cognitione linguarum nulli doctorum Ecclesiæ cedens, testatur Matthæum Iudæis illis, qui nomina Christo dederãt, Euangelium suum tradidisse Iudaico sermone. Gregorius Nazianzenus, cui ob excellentem sacrarum literarum peritiam, augustissimum Theologi nomen tribuit antiquitas, dum canonicos & sacros libros recenset, istud inter cætera de Euangelistis dicit:*

Ματθαῖος μὲν ἔγραψεν ἑβραίοις θαύματα χριστοῦ. "
Μάρκος δ' Ἰταλίῃ, Λουκᾶς ἀχαϊάδι. "
Πᾶσι δ' Ἰωάννης κήρυξ μέγας, οὐρανοφοίτης. *Hoc est,* "
Matthæus quidem scripsit Hebræis miracula Christi. "
Marcus autem Italiæ, Lucas Achaidi. "
Omnibus autem Iohannes præco magnus, cælipeta. "

At Diuus Hieronymus in catalogo scriptorum Ecclesiasticorum de Matthæo verba faciens, ad hunc modum ait: Matthæus qui & Leui, ex publicano Apostolus, primus in Iudæa propter eos qui ex circuncisione crediderant, Euangelium Christi Hebraicis literis verbisque composuit: quod quis postea in Græcum transtulerit, non satis certum est. Porrò ipsum Hebraicum habetur vsque hodie in Cæsariensi bibliotheca, quam Pamphilus martyr studiosissimè confecit. Mihi quoq; à Nazaræis, qui in Beroæa vrbe Syriæ hoc volumine vtũtur, describendi facultas fuit. De Epistola verò ad Hebræos, vbi de eius auctore quædã dubia mouit, statim de Paulo ita subiũgit: Scripserat vt Hebræus Hebræis Hebraicè, id est, suo eloquio disertissimè, vt ea quæ eloquenter scripta fuerant in Hebræo, eloquentius verterentur in Græcum, & hanc esse causam, quòd à cæteris Pauli Epistolis discrepare videatur. Hactenus Hieronymus. Cuius quidem auctoritas, cùm ob eius integerrimæ vitæ sanctimoniam, tum ob trium linguarum non mediocrem peritiam, quandam veluti præiudicationem in hac quæstione aliis attulisse videtur, ob idque antea ferè omnibus persuasum fuerat Euangelium Matthæi autographum, & epistolam ad Hebræos, arcano & primigenio Hebræorum sermone initio in lucem prodiisse. Verùm ex quo diuina Prouidentia nostro demum felici seculo, sua si bona norit, iisque rectè vti velit, linguas omnes peregrinas monumentis literarum consignatas quasi à morte ad vitam reuocauit, plerique in nostra Europa viri literati, multum temporis multumque operæ in eis addiscendis ita feliciter impenderunt, ac vniuersa veterum exotica monumenta ita sedulò cœperunt euoluere, vt quod hactenus densissimis tenebris erat obductum & inuolutum, nunc in media cognitionis luce versetur. Quorum in numero haud exiguum meretur honorem Albertus Vvidmanstadius Ferdinandi Romanorum Imperatoris, optimi ac sapientissimi principis, Cancellarius, qui quidem iussu & egregia liberalitate illius verè augusti Principis, noui Testamenti lingua & characteribus Syris pulcherrimè exornati, editioni præfuit. Quod opus ante hoc seculum (in quo omnia renasci videmus, vt & Christus renascatur in nobis) in regionibus Europæ nunquam visum fuerat, sed tantùm delituerat apud Ecclesias eorum Christianorum, qui tota Asia dispersi partim Turcarum tyranno, partim Sophi Persarum regi pendunt tributa, vt religionem suam tueantur & retineant. Is in præfatione quam operi illi præfixit, quæstionem istam in vtramque partem ita eleganter & doctè disputauit, ac suam demum sententiam, firmis argumentis roborauit, vt omnem inde exemisse scrupulum mihi videatur. Itaque cùm ille plurimis grauissimisque rationibus probauerit Matthæum Euangelium suum, Paulum verò ad contribules suos epistolam, Hebræorum quidem lingua, sed vulgari, hoc est, Syriaca, conscripsisse: nimis tempore & otio abuti viderer, si nodum tam dextrè solutum rursus exoluere vellem, & actum, quod aiunt, agere. Mihi sanè omnia eius argumenta attentè consideranti, vnum imprimis abundè satisfacit, nempe linguam illam, quæ ab Euangelistis ipsis Hebraica appellatur, Syram Hierosolymitanam esse, tunc temporis Iudæis omnibus vernaculam. Quod facilè cognosci potest ex ramentis quibusdam & claris eius vestigiis, quæ in nouo Testamento, Græco & Latino remanserunt, ne quid de phrasibus dicam, & tota sermonis structura, quæ linguarum peritis Syrismum planè redolet. Quis quæso est, eorum qui vtriusque linguæ, Hebraicæ videlicet & Syriacæ mediocrem cognitionem habent, qui hodie dubitare possit, quin ῥακὰ, μαμωνᾶ, βαρ-ιωνᾶ, γολγοθᾶ, sint vocabula merè Syriaca, quæ à Syris ita scribuntur & pronunciantur, ܪܩܐ *Reko,* ܡܡܘܢܐ *Momouno,* ܒܪ-ܝܘܢܐ *Bar--Iauna,* ܓܘܠܓܘܬܐ *Gogoultho: pro quibus Hebræi dicerent* רֵק *Rek,* רְכוּשׁ *Recousch, vel* עשר *Oscher,* בֶּן־יוֹנָה *Ben--Ionah,* גֻּלְגֹּלֶת *Golgoleth; hoc est, Inanis, Opulentia, filius Columbæ, Cranium? Contrà verò quis doctorum nescit hæc postrema Seruatoris verba, magna voce ab eo in cruce prolata,* ΗΛὶ ΗΛὶ λαμασαβαχθανὶ, *esse Hebraica omnia,* Matth. 6. 16. 26. & 27.

omnia, præter σαβαχθανὶ tantũ, quod Syriacum est, pro quo scripserat Regius vates suo eloquio, אלי אלי למה עזבתני Eli Eli lammah azavthani? Deus mi, Deus mi, cur deseruisti me? Vnde factum est, vt rudis & imperita multitudo, quæ arcanam linguam Hebraicam non intelligebat, putauerit eum vocasse Eliam, cuius nomen Hebraicè pronunciatur אליהו Eliiahou, Syrè ܐܠܝܐ Iliió. Hoc autem hemistichium Syrè sic scribitur, ܐܠܝ ܐܠܝ ܠܡܢܐ ܫܒܩܬܢܝ Il, Il, lemonó schevakthoni? Præterea licet fortassis Iudæus aliquis antiquæ linguæ Hebraicæ tantummodo peritus, Syriacæ verò ignarus, quamplurima alia per nouum Testamentum linguæ Apostolis vernaculæ dispersa verba pro Hebraicis propter affinitatem haberet, quin tamen Syriaca sint, nulla est dubitatio; cuiusmodi sunt בני רגשי Benai-regheschi, quæ Græci scripserunt vt potuerunt Βοανηργὲς, & exposuerunt υἱοὺς βροντῆς, filios tonitru, qui Hebraicè dicerentur בני רעם Bené raam. Et θαλιθὰ κοῦμι, Syrè ܛܠܝܬܐ ܩܘܡܝ Telithó koumi, Hebraicè הנערה קומי Hanaarah koumi, verbo koumi ad vtramque linguam pertinente. Et βηθ-εσδά, Syrè ܒܝܬ ܚܣܕܐ Beth-chesdó, Hebraicè בית חסד Beth-chésed, domus seu locus misericordiæ. In quo Græci non potuerunt exprimere fortem aspirationem. Item ܓܦܦܝܦܬܐ Ghephiphtó, quod Græci scripserunt Γαββαθὰ, propter affinitatem β & φ eiusdem organi, nempe labiorum: interpretati sunt autem Λιθόστρωτον, quod est lapidibus stratum, seu peribolus, & à Vitruuio in ædificiis vocatur lorica. Syri per paraphrasim illud sic explicant, ܪܙܝܦܬܐ ܕܟܝܦܐ Razziphthó dekiphé, hoc est, pauimentum lapidum, etsi גפוף Ghipouph & ad id propriè pertineant, quod Hebræi appellant מסלה Mesillah. Item רבוני Rabbouni, ῥαββουνὶ, Hebraicè אדוני Adóni, aut lingua Thalmudica רבוני Ribbóni, Dominus meus. Et Ακελδαμὰ, Syrè ܚܩܠ ܕܡܐ Hakal-demó, Græcè χωρίον αἵματος, Hebraicè שדה דם Sçadé-hadam, hoc est, ager sanguinis. Et ταβιθὰ, Syrè ܛܒܝܬܐ Tevithó, Hebræi dicerent הצביה Hazzeviiah, id est, dama aut capreæ, vt à Græcis exponitur Δορκάς. Et μωρὰν-αθα, Syrè ܡܪܢ ܐܬܐ Moran-ethó, Hebraicè אדוננו בא Adonénu ba, id est, Dominus noster venit. Et Αββα, Syrè ܐܒܐ Abbá, Hebraicè אב Av, Pater. Vt obmittam, breuitatis causa, omnium tum Apostolorum, tum aliorum sanctorum nomina, quæ quidem, paucis exceptis, quorum origo ad Græcos refertur, omnia & genti & linguæ Syrorum debentur. Idcirco non est verisimile, Euangelium illud, quo vtebantur Ebionitæ, germanum fuisse Matthæi autographum, quòd iam à temporibus nascentis Ecclesiæ Syros primosque Christianos, qui Dominum nostrum viderant & audierant, constet, relictis antiquis characteribus scripturæ Hebraicæ, quibus à captiuitate Babylonica etiam in Chaldaismo Iudæi semper vsi fuerant, nouis à veteribus plurimùm discrepantibus, ne quid haberent commune cum Ebionitis & aliis hæreticis, vsos fuisse. Quumque Hebræi, Babylonij, & Arabes, primæ Sphæræ motum imitãtes, scriberent ab Oriente Occidentẽ versus, hoc est, à dextra versus sinistram: Græci verò & Latini, contrarium Planetarũ motum secuti, ab Occidente in Orientem, vel à sinistra ad dexteram versus characteres suos depingerent, primi illi Christiani neutrum imitati, sed mediam quandam in scribendo viam eligentes, literas lineatim inter se connexas & colligatas, versus pectus deduxerunt. Sic dum Orientales hinc, inde verò Occidentales calamum ducunt, Syri autem inter vtrosque medium tenent, ac transuersam inter vtrosque lineam describentes, perfectam salutiferæ crucis formam effingunt & absoluunt. Transuersam itaque lineam illam, quæ Geographis ὑποτείνουσα dicitur, & in qua, tanquam in cardine, tota Geographiæ disciplina vertitur, imitati Syri in depingendis suarum literarum notis, sacrosanctam crucis mysticam figuram compleuerunt, in memoriam illius qui sublatus in ea, manibus expansis, vniuersa ad se traxit secula. Illius, inquam, qui licet æterno Patri æqualis esset, propter nostram salutem tamen humanam assumpsit naturam, & habitauit in nobis; cuius ore sanctissimo hoc sanctum idioma Syrum immortalitati consecratũ est. In quo pacem & salutem hominibus annunciauit. In quo remissionem peccatorum palam prædicauit. In quo diuina diuinumque amorem spirantia præcepta tradidit. Quod etiam Deipara virgo eloquio suo nobilitauit, & in quo, vt credibile est, Angeli salutatio castis ipsius auribus suauiter insonuit. Quo tanquam materno & vulgari omnes Apostoli vsi sunt, tum in priuatis colloquiis, tum in publicis concionibus, quotiescunque Iudaicam plebem sunt allocuti. Quod ab eorum temporibus vsque ad nostram ætatem in omnibus Ecclesiis Christianorum totius Asiæ incorruptè asseruatum & custoditum fuit. Ex quo simul & ex Arabico Indica siue Æthiopica dialectus coaluit, communis omnibus Aphricæ populis, aut saltem literarum peritis, qui magni & Christiani principis, quem nos Presbyterum Iohannem, illi verò vulgari idiomate Iohannem Belul, vel Æthiopicè Iohannem Encoe, hoc est, Preciosum siue Altum vocant, imperio subiecti sunt. In quo denique peruenit ad nos Ferdinandi Imperatoris, vt dixi, munificentia, nouum Testamentum elegantibus typis exaratum. Quia verò nouum Testamentum, vt paulò antè dicebamus, initio Græcè scriptum fuit, Matthæi & Marci Euangeliis, & Epistola ad Hebræos duntaxat exceptis: duplex nunc rursum exoritur quæstio; altera, qua ratione Apostoli & Euangelistæ adducti, Græca potissimùm lingua scribere voluerint: altera, quis deinde in linguam Syrorum Testamentum nouum, vt nunc habemus, transtulerit. Quod ad priorem quæstionem attinet, verisimile est diuinâ prouidentiâ linguæ Græcæ hoc esse tributum, vt per eam euerteretur idololatria, ac falsorum Deorum vanitas, quam ipsa sua inani facundia & instructa quadam dicendi facilitate fabricarat atque inuexerat: vtque veri Dauidis, veri animarum pastoris, veríque Iudæorum regis manu superbus ille Goliath, diuini numinis contemptor, proprio gladio iugularetur. Sed quando & à quo sacer iste codex in Syrum sermonem versus sit, nullius auctoris testimonio, saltem quem legerim, demonstrari potest. Syri tamen, à quibus eum habemus, constanter asserunt, S. Marcum Sancti Petri Apostolorum coryphæi discipulũ, & in cuius domo initio coaluisse Ecclesiam credunt

Marc. 3. & 5. Iohan. 5. 19. & 20.

Num. 19. in Tharg.

Act. 1. & 9.

1. ad Cor. vlt. & ad Gala. 4.

plurimi,

plurimi, latinè primùm scripsisse Euangelium suum, quod etiamnum asseruari dicunt in inclyta Venetorum vrbe. Deinde eundē ipsum Marcum lingua patria, hoc est, Galilæa Syráue trāstulisse, non modò Euangelium suū, sed etiā cæteros omnes noui Testamenti libros. Id mihi literis significauit Guilelmus Postellus, affirmauitque se ita à Syris ipsis accepisse, dum in Oriente præstantissimos linguæ Syriacæ & Arabicæ thesauros diligenter conquireret. Illi verò rem ita se habere ex auita traditione affirmabant. Porrò, nonnullis interiectis seculis, Alexandrini Patriarchæ B. Marci successores capita sectionibus quibusdam distinxerunt, eosque titulos qui nunc in ipsis leguntur, addiderunt: in quibus Ecclesiarum Orientis cum Romana principis Apostolorum sede consensus apertè conspicitur. Nec possunt ij dicere qui titulum sibi emendatorum Ecclesiæ vendicant, sacros ritus & ceremonias, quibus Romana vtitur Ecclesia, nouas esse Pontificum Romanorum traditiones, cùm tam apertè in ijs titulis mentio fiat commemorationis Sanctorum, precum pro mortuis, certorum & statorum dierum, qui sacri haberi debent; nec non ieiuniorum, venerationis sanctæ Crucis, & aliarum multarum generis eiusdem obseruationum, quas ab Apostolis acceptas, etiamnum Asiæ Ecclesiæ retinent. Nec verò in Asia tantùm apud Syros, sed etiam in Aphrica apud Abyssinos & Aethiopas, tales ceremoniæ vigent, quas ab Apostolis ipsis præscriptas fuisse, ac penes se esse Synodos Apostolorum octo voluminibus comprehensas (quas patrio idiomate מנדע Mandéa vocant, hoc est, scientiam κατ' ἐξοχὴν) iidem affirmant; vt ex eo libello facilè potest intelligi, quem Damianus à Goes Lusitanus eques, de fide, religione, & moribus Æthiopum scripsit. Quod quidem idcirco hic obiter indicare volui, vt omnes intelligerent, quàm pulchrè conueniant in ritibus ecclesiasticis obseruandis Asiani & Aphricani Christiani cum Europæis, quorum triplex vinculum haud facilè abrumpetur. HABES, Lector candide, quæ ante noui Testamenti Syriaci eos libros, qui ætate nostra, sacra Syrorum lingua, IESV CHRISTO seruatori nostro vernacula, in lucem prodierunt, & à nobis in Latinum conuersi sunt, iudicauimus præmittenda; quibus ad totius operis complementum & perfectionem Catholicæ nonnullæ Epistolæ, & Apocalypsis Iohannis nobis defuerunt. Illa enim nec in antiquis exemplaribus, quæ Moses Mardenus Mesopotamiæ Catholicus sacerdos attulerat, nec in vetustissimo alio exemplari manuscripto, quod cum Viennensi contulimus, vt infrà dicemus, extiterunt: quamuis apud Syros reperiantur, ac pro sacris & authenticis habeantur, sicut & cæteri libri Viennæ Austriacæ non ita pridem excusi. Porrò quum illud diuinum noui Testamenti Syriaci opus, in manus meas incidisset, méque totum in sui admirationem rapuisset, tum propter eius raritatem & nouitatem, tum maximè ob memoriam & amorem Iesu Christi Domini & Seruatoris nostri, illicò interna quadam vi sensi me extimulari, vt exscriptionē & interpretationem eius aggrederer. Non quòd tunc, vt verum ingenuè fatear, translationem meam vnquam in lucem edere cogitarem, sed exercitationis tantùm causa, vtque honestum illud otium, quo tunc temporis in re literaria mihi frui licebat, in hoc lucubrationis genus conferrem, atque hoc modo tempus mihi perire non sinerem. Quo in studio incredibilibus exantlatis laboribus, adeò vt bis in morbum summo cum vitæ discrimine inciderim, tandem diuini numinis gratia & auxilio, partim Falesiæ apud Normanos, vnde originem traxi, partim Lutetiæ omnium bonarum artium & doctorum hominum procreatricis fœcundissimæ, octodecim mensium spatio; noui Testamenti characteres Syriacos in characteres Hebraicos, & sermonis Syriaci in sermonem Latinum conuersionem ante annos tres, anno videlicet Domini 1567. absolui, & ita diuina adiuuante gratia absolui, vt viri eruditissimi, & quatuor linguarum, Hebraicæ, videlicet, Syriacæ, Græcæ, & Latinæ peritissimi, eam non modò commendarent, sed etiam dignam quæ typis excusa in publicam lucem emitteretur, iudicarent; méque ad id faciendum & curandum vehementer hortarentur. Ad quorum auctoritatem Christophorus Plantinus, vir cùm multis aliis laudibus, tum verò typographica arte clarissimus, postea accessit. Is enim asserens sibi à sapientissimo Hispaniarum Rege Catholico, prouinciam noui & veteris Testamenti, sicut primùm vtrumque scriptum est, & olim versum fuit, imprimendi esse demandatam, & ad istam impressionem omnibus suis numeris explendam, eundem potentissimum Principē postulare, vt Syriaco nouo Testamento sua è regione adiungeretur Latina interpretatio, me vt huius versionis meæ copiam sibi facerem, & ad se in ista memorabili Bibliorum editione facienda, iuuandum Antvverpiam venirem, obnixè orauit. Horum igitur auctoritate atque precibus permotus, & Catholicæ Maiest. tam pia & laudabili voluntate, cui in re tam sancta deesse nephas ducebam, compulsus, statui, postpositis omnibus aliis negotiis atque curis, eiusdem Regis piæ & sanctæ voluntati satisfaciendum, & tot tantorumque virorum auctoritati cedendum esse, atque Christophorum Plantinum in tam pio & eximio opere, ad amplificandam Dei gloriam, & Ecclesiæ Catholicæ vtilitatem promouendam, mea qualicumque opera esse adiuuandum. Itaque vbi Antvverpiam venissem, partim in ædibus Plantini, partim Louanij in collegio Societatis IESV, integram tralationem meam Syrumque noui Testamenti contextum à me literis Hebræis descriptum, diligenter recognoui, atque cum vetustissimo exemplari Syro, iam ab anno 1500. regni Alexandri, à quo Syri annos suos numerant, manuscripto; religiosè contuli. Illud autem vetustissimum exemplar allatum fuerat ex Oriente à Postello, sumptibus, vt ipsemet scribit, viri optimi & doctissimi Danielis Bombergi, ex Antvverpia oriundi, cui Hebraicæ & Chaldaicæ linguæ promotionem acceptam ferre debemus; nobis autem commodatum est beneficio Danielis Bombergi, qui vt nominis, sic paternæ virtutis hæres ad rem literariam prouehendam studiosissimè incumbit. Quo emendatissimo codice manuscripto, plurimùm sanè adiuti fuimus, eiusque fidem secuti, loca plurima partim mutila & detruncata, partim perperam & mendosè in Viennensi exemplari scripta, restituimus; vt facilè animaduertere poterūt docti lectores,

si huius

si huius editionis exemplar cum Viennensi sedulò contulerint. Addidimus præterea in margine difficiliorum vocum themata, & obscuriorum, aut omnino Syricarum radicum Hebraicam explicationem; tum vt huius linguæ studiosis consuleremus, tum etiam vt Iudæos linguæ sanctæ peritos ad noui Testamenti lectionem alliceremus. Propria verò nomina tam virorum, quàm regionum & locorum ex germana & Syrica prolatione in peregrinum sonum haud immutanda duximus. Inest enim in nominibus propriis, potissimùm Hebræis, Babyloniis, & Ierosolymitanis, vis quædam & significatio recondita; quæ si semel extraneam prolationem induerit, statim euanescit. Itaque Origenes ille vndequaque doctissimus contra Celsum scribens, propria nomina Hebraica in alienam linguam non esse transferenda, grauissimo iudicio censuit & affirmauit: quod profectò etiam in nominibus Syris locum habere debet, vt quæ & mysteriis & religione ad Hebraica proximè accedant. Cæterùm in totius operis recognitione tam religiosè, vt par erat in tam religiosis libris, versati sumus, vt affirmare ausim, Deumque hac de re testem inuocare, me ne vnam quidem literam, aut minimum apicem, proprio arbitrio immutasse, & quicquid mutatum est, ex auctoritate & fide antiquissimi manuscripti exemplaris Syri cum Græco apprimè congruentis, mutatum esse. Quæ porrò vel sic immutata, vel restituta & addita à nobis fuerunt, seorsum collegimus, & in calce huius operis imprimi curauimus. Cùm iam Epistolas Pauli recognoscerem, per literas nos monuit Andreas Masius illustrißimo Cliuiensium Duci à consiliis, ob multarum linguarum cognitionem inter literatos celeberrimus, de quibusdam erratis, quæ inter excudendum Viennense exemplar in Paulinas epistolas irrepserant. Ea non tantùm huius doctissimi ac pij viri iudicio, cui multum tribuimus, sed etiam expresso suffragio exemplaris manuscripti, sustulimus atque emendauimus. In nonnullis verò locis, in quibus Syrus codex, aliquid minus quàm Græcus habere videbatur, inter ipsius interpretationis Latinæ versiculos quid deesset, indicauimus. In ipso etiam Græco illud diligenter est obseruatum, vt vbicunque aliquid additum est ex antiquis codicibus Græcis, quod in Complutensi editione non inueniebatur, quodq; alioqui cum vulgata versione consentiebat, obeliscus præfigeretur. Iohannes Harlemius sacræ Scripturæ & linguæ Hebraicæ in Societate IESV *professor, vir sanè pietate in Deum, & propensa in Remp. Christianam voluntate laudabilis, qui in Chaldæis, Syris, & Græcis non vulgares fecit progressus, plurimùm nos subleuauit, adiuuitque, tum in tralationis nostræ recognitione, tum etiam in vniuerso Bibliorum opere, eiusque appendicibus. Cum eo D.D. Augustinus Hunnæus, & Cornelius Reyneri Goudanus, sacræ Theologiæ ambo Doctores, atque professores in ciuitate Louaniensi, grauißimo iudicio & perattenta consideratione, omnia examinarunt, expenderunt, atque comprobarunt. Ij enim Catholicæ Maiestatis iussu, à tota Academia Louaniensi, ob illorum pietatem, & sacrarum literarum eximiam scientiam, variarumque linguarum peritiam ex omnibus delecti sunt, qui istius editionis sacra Bibliorum volumina, & appendices eorum perlustrarent, & diligenter priusquàm Plantiniano prælo committerẽtur, recognoscerent. In quorum omnium impressione, indefesso labore, doctißimi ac diligentißimi correctoris officio functus est Franciscus Raphelengius, Plantini gener, cui, vt ornato multarum linguarum peritia, studiosi omnes acceptum ferre debent, quòd nunc habeant vniuersam paraphrasim Chaldaicam, longè emendatiorem quàm hactenus prodierat, punctorum affixione ad analogiam librorum Danielis & Esræ vbique reuocata. Postquam autem quotquot huic operi aßiduè incubuerunt, sedulam in eo nauassent operam, B. Arias Montanus, Hispalensis, Doctor Theologus, pro munere sibi à Regia M. mandato, semper postremam adhibuit perlustrationem, examinationem, atque approbationem. Nostris igitur laboribus, Lector, vtere, & à Deo Opt. Max. nobiscum supplicibus precibus contende, vt ij ad Catholicæ Ecclesiæ vtilitatem, cui omnes sunt consecrati, continuo referantur. Vale.*

EPISTOLA B. HIERONYMI
AD DAMASVM PAPAM, IN QVATVOR EVANGELISTAS.

BEATISS. PAPÆ DAMASO HIERONYMVS.

OVVM opus me facere cogis ex veteri, vt poſt exemplaria Scripturarum toto orbe diſperſa quaſi quidam arbiter ſedeam: & quia inter ſe variant, quæ ſint illa quæ cum Græca conſentiant veritate, decernam. Pius labor, ſed periculoſa præſumptio, iudicare de cæteris ipſum ab omnibus iudicãdum: ſenis mutare linguam, & caneſcentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cùm in manus volumen aſſumpſerit, & à ſaliua, quam ſemel imbibit, viderit diſcrepare quod lectitat, non ſtatim erumpat in vocem, me falſarium, me clamans eſſe ſacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere. Aduerſus quam inuidiam duplex cauſa me conſolatur: quòd & tu, qui ſummus ſacerdos es, fieri iubes: & verum non eſſe quod variat, etiam maledicorum teſtimonio comprobatur. Si enim Latinis exemplaribus fides eſt adhibenda, reſpondeant quibus tot ſunt exemplaria penè quot codices. Sin autem veritas eſt quærenda de pluribus, cur nõ ad Græcam originem reuertentes, ea quæ vel à vitioſis interpretibus malè edita, vel à præſumptoribus imperitis emendata peruerſiùs, vel à librariis dormitantibus aut addita ſunt aut mutata, corrigimus. Neque verò ego de Veteri diſputo Teſtamẽto, quod à ſeptuaginta Senioribus in Græcam linguam verſum, tertio gradu ad nos vſque peruenit. Non quæro quid Aquila, quid Symmachus ſapiant, quare Theodotion inter nouos & veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio, quam Apoſtoli probauerunt. De Nouo nunc loquor Teſtamento, quod Græcum eſſe non dubiũ eſt, excepto Apoſtolo Matthęo, qui primus in Iudæa Euangelium Chriſti Hebraicis literis edidit. Hoc certè cùm in noſtro ſermone diſcordat, & diuerſos riuulorum tramites ducit, vno de fonte quęrendus eſt. Prætermitto eos codices, quos à Luciano & Heſychio nuncupatos paucorũ hominum aſſerit peruerſa contentio: quibus vtique nec in veteri inſtrumẽto poſt ſeptuaginta interpretes emendare quid licuit, nec in nouo profuit emendaſſe; cùm multarũ gentium linguis Scriptura antè tranſlata doceat falſa eſſe quæ addita ſunt. Igitur hæc præſens præfatiuncula pollicetur quatuor tantùm Euangelia, quorum ordo eſt iſte: Matthæus, Marcus, Lucas, Iohannes, codicum Græcorũ emendata collatione, ſed veterum, quæ ne multùm à lectionis Latinæ conſuetudine diſcreparent, ita calamo imperauimus, vt his tantùm, quæ ſenſum videbãtur mutare, correctis, reliqua manere pateremur vt fuerant.

Canones

Canones quoque, quos Eusebius Cæsariensis Episcopus Alexandrinum secutus Ammonium, in decem numeros ordinauit, sicut in Græco habentur, expressimus. Quòd si quis de curiosis voluerit nosse quæ in Euangeliis vel eadem, vel vicina, vel sola sint, eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inoleuit, dum quod in eadem re alius Euangelista plus dixit, in alio quia minus putauerint, addiderunt: vel dum eundem sensum alius aliter expressit, ille qui vnum è quatuor primum legerat, ad eius exemplum cæteros quoque æstimauerit emendandos. Vnde accidit vt apud nos mixta sint omnia, & in Marco plura Lucæ atque Matthęi. Rursum in Matthęo plura Iohannis & Marci; & in cæteris reliquorum, quæ in aliis propria sunt, inueniantur. Cùm itaque canones legeris, qui subiecti sunt, confusionis errore sublato, & similia omnium scies, & singulis sua quæque restitues. In canone primo cõcordant quatuor, Matthęus, Marcus, Lucas, Iohannes. In secundo tres, Matthęus, Marcus, Lucas. In tertio tres, Matthęus, Lucas, Iohannes. In quarto tres, Matthęus, Marcus, Iohannes. In quinto duo, Matthęus, Lucas. In sexto duo, Matthæus, Marcus. In septimo duo, Matthæus, Iohannes. In octauo duo, Lucas, Marcus. In nono duo, Lucas, Iohannes. In decimo, propria vnusquisque quæ non habentur in aliis ediderunt. Singulis verò Euangeliis ab vno incipiens vsque ad finem, librorum dispar numerus accrescit. Hic nigro colore præscriptus, sub se habet alium ex minio discolorẽ numerum, qui ad decem vsque procedẽs, indicat prior numerus in quo sit canone requirẽdus. Cùm ergo aperto codice (verbi gratia) illud siue illud capitulum scire volueris cuius canonis sit, statim ex subiecto numero doceberis. & recurrens ad principia, in quibus canonũ est distincta cõgeries, eodemque statim canone ex titulo frontis inuento, illum quem quærebas numerum eiusdem Euangelij, qui & ipse ex inscriptione signatur, inuenies. atque è vicino cæterorum tramitibus inspectis, quos numeros è regione habeant adnotabis. & cùm scieris, recurres ad volumina singulorum, & sine mora repertis numeris quos antè signaueras, reperies & loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Opto vt in Christo valeas, & memineris mei Papa beatissime.

ALIVS PROLOGVS.

PLVRES fuiſſe qui Euangelia ſcripſerunt, Lucas Euangeliſta teſtatur, dicens: Quoniam quidem multi conati ſunt ordinare narrationem rerum quæ in nobis completæ ſunt, ſicut tradiderunt nobis qui ab initio ipſi viderunt ſermonē, & miniſtrauerunt ei: & perſeuerantia vſq; ad præſens tempus monimenta declarant, quæ à diuerſis auctoribus edita, diuerſarū hęreſum fuêre principia: vt eſt illud iuxta Ægyptios, & Thomam, & Matthiam, & Bartholomæum, duodecim quoque Apoſtolorum, & Baſilidis, atque Apollinis, ac reliquorum, quos enumerare longiſſimum eſt. cùm hæc tantùm in præſentiarum neceſſe ſit dicere, extitiſſe quoſdam, qui ſine Spiritu & gratia Dei conati ſunt magis ordinare narrationem, quàm hiſtoriæ texere veritatem. Quibus iure poteſt illud propheticum coaptari: Væ qui prophetant de corde ſuo, qui ambulant poſt ſpiritum ſuum, qui dicunt, Hæc dicit Dominus: & Dominus non miſit eos. De quibus & Saluator in Euangelio Iohannis loquitur: Omnes qui ante me venerūt, fures fuerunt & latrones. Qui venerunt, non, qui miſſi ſunt. Ipſe enim ait: Veniebant, & ego non mittebam eos. In venientibus præſumptio temeritatis, in miſſis obſequium ſeruitutis eſt. Eccleſia autem, quæ Domini voce ſupra petram fundata eſt, quam introduxit Rex in cubiculum ſuum, & ad quam per foramen deſcenſionis occultæ miſit manum ſuam ſimilis damulæ hinnuloque ceruorum, quatuor flumina paradiſi inſtar eructans, quatuor & angulos & annulos habet, per quos quaſi arca teſtamenti & cuſtos legis Domini lignis mobilibus vehitur. Primus omnium Matthæus eſt publicanus, cognomento Leui, qui Euangelium in Iudæa Hebræo ſermone edidit: ob eorum vel maximè cauſam, qui in Ieſum crediderāt ex Iudæis, & nequaquam, Legis vmbra ſecedente, Euangelij veritatem ſeruabant. Secundus, Marcus, interpres Apoſtoli Petri, & Alexandrinæ Eccleſiæ primus epiſcopus: qui Dominum quidem Saluatorem ipſe non vidit, ſed ea quæ audierat magiſtrum prędicantem, iuxta fidē magis geſtorum narrauit quàm ordinem. Tertius, Lucas medicus, natione Syrus, Antiochenſis, cuius laus in Euangelio: qui & ipſe diſcipulus Apoſtoli Pauli in Achaiæ Bithyniæque partibus volumen condidit: quædam altius repetens, & vt ipſe in procemio confitetur, audita magis quàm viſa deſcribens. Vltimus, Iohannes Apoſtolus & Euangeliſta, quem Ieſus amauit plurimùm: qui ſuper pectus Domini recumbens, puriſſima doctrinarum fluenta potauit: & qui ſolus de cruce meruit audire: Ecce mater tua. Is cùm eſſet in Aſia, & iam tunc hęreticorum ſemina pullularent, Cerinthi, & Ebionis, & cæterorum qui negant Chriſtum in carne veniſſe, quos & ipſe in Epiſtola ſua Antichriſtos vocat, & Apoſtolus Paulus frequenter percutit; coactus eſt ab omnibus penè tunc Aſiæ Epiſcopis, & multarum Eccleſiarum legationibus, de diuinitate Saluatoris altiùs ſcribere, & ad ipſum (vt ita dicam) Dei Verbum non tam audaci quàm felici temeritate prorūpere. Vt Eccleſiaſtica narrat hiſtoria, cùm à fratribus cogeretur vt ſcriberet, ita facturum ſe reſpondiſſe, ſi indicto ieiunio in commune omnes Deum deprecarentur. Quo expleto, reuelatione ſaturatus, in illud procemiū cælo veniens eructauit: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum. Hęc igitur quatuor Euangelia multò antè prædicta, Ezechielis quoque volumen probat, in quo prima viſio ita contexitur: Et in medio ſimilitudo quatuor animalium, & vultus eorum. Facies hominis, & facies leonis, & facies vituli, & facies aquilæ. Prima hominis facies Matthæum ſignificat, qui quaſi de homine exorſus eſt ſcribere: Liber generationis Ieſu Chriſti, filij Dauid, filij Abraham. Secunda Marcum, in quo vox leonis in eremo rugientis auditur: Vox clamantis in deſerto, Parate viā Domini, rectas facite ſemitas eius. Tertia vituli, quę Euan-

geliſtam Lucam à Zacharia ſacerdote ſumpſiſſe initium præfigurat. Quarta Iohannem Euangeliſtam, qui aſſumptis pennis aquilæ, & ad altiora feſtinãs, de Verbo Dei diſputat. Cætera quæ ſequuntur, in eundem ſenſum proficiunt: Crura eorum recta, & pennati pedes: & quocunque Spiritus ibat, ibant, & non reuertebantur: & dorſa eorum plena oculis, & ſcintillæ ac lampades in medio diſcurrentes, & rota in rota, & in ſingulis quatuor facies. Vnde & Apocalypſis Iohannis poſt expoſitionem viginti quatuor ſeniorum qui tenentes citharas & phialas adorantes Agnum Dei, introducit fulgura atque tonitrua, & ſeptem ſpiritus diſcurrentes, & mare vitreum, & quatuor animalia plena oculis, dicens: Animal primum ſimile leoni, & ſecundum ſimile vitulo, & tertium ſimile homini, & quartum ſimile aquilæ volanti. Et poſt paululum: Plena, inquit, erant oculis, & requiẽ non habebant die ac nocte, dicentia: Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt. Quibus cunctis perſpicuè oſtenditur, quatuor debere tantùm Euangelia ſuſcipi, & omnes apocryphorum nænias mortuis magis hæreticis quàm eccleſiaſticis viuis canendas.

PROLOGVS IN MATTHÆVM.

MATTHÆVS cùm primò prædicaſſet Euangelium in Iudæa, volens tranſire ad Gentes, primus Euangelium ſcripſit Hebraicè, quod fratribus, à quibus ibat, ad memoriam reliquit. Sicut enim neceſſe fuit ad confirmationem fidei Euangelium prædicari, ſic & contra hæreticos ſcribi. Cùm autem plures Euangelium ſcripſerint, quatuor tantùm habent auctoritatis teſtimonium: quia per quatuor mundi partes fidem nuntiant Trinitatis, & ſunt quaſi quatuor rotæ in quadriga Domini, quæ vehit eum per prædicationem Euangelij: & genus humanum quadrifida morte peremptum eorum erat prædicatione viuificandum. Vnde & aliorum Euangelia deciderunt, nec recepta ſunt, quia nolebant præfinitum numerum caſſari propter virtutem ſacramenti. Deſignantur etiam Euangeliſtæ quatuor figuris, quæ non ſunt deceptoriæ, ſed iocundi myſterij ſibi conſcię. Matthæus in homine intelligitur: quia circa humanitatẽ Chriſti principaliter immoratur. Marcus in leone: quia agit de reſurrectione. Lucas in vitulo: agens de ſacerdotio. Iohannes in aquila: ſcribens ſacramenta diuinitatis. Chriſtus verò, quem deſcribunt, homo fuit de virgine natus: vitulus in immolatione: leo in reſurrectione: aquila in aſcenſione. Vel in homine humanitas, in vitulo ſacerdotium, in leone regnum, in aquila exprimitur diuinitatis ſacramentum.

ARGVMEN-

ARGVMENTVM IN EVANGELIVM
SECVNDVM MATTHÆVM.

MATTHÆVS ex Iudæa ſicut in ordine primus ponitur, ita Euangelium in Iudæa primus ſcripſit, cuius vocatio ad Dominum ex publicanis actibus fuit; duorum in generatione Chriſti principia præſumens; vnius cuius prima circunciſio in carne, alterius, cuius ſecundùm cor electio fuit. Ex vtriſque enim patribus Chriſtus. Sicque quaterdenario numero triformiter poſito principium à credendi fide in electionis tempus porrigens, & ex electione vſque in tranſmigrationis diem dirigens, atque à tranſmigrationis die vſque in Chriſtum definiens, decurſam aduentus Domini oſtendit generationem; vt numero ſatisfaciens & tempori, & ſe quid eſſet oſtenderet, & Dei in ſe opus monſtrans, etiam in his, quorum genus poſuit, Chriſti operantis à principio teſtimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus, ordo, numerus, diſpoſitio vel ratio, quod fidei neceſſarium eſt, Deus Chriſtus eſt, qui factus eſt ex muliere, factus ſub lege, natus ex virgine, paſſus in carne, omnia in cruce fixit, vt triumphans ea in ſemetipſo reſurgens in corpore, & patris nomen in patribus filio, & filij nomen patri reſtituens in filijs, ſine principio, ſine fine; oſtendens vnum ſe cum Patre eſſe quia vnus eſt. In quo Euangelio vtile eſt deſiderantibus Deum ſic prima vel media vel perfecta cognoſcere, vt & vocationem Apoſtoli, & opus Euangelij, & dilectionem Dei in carne naſcentis per vniuerſa legentes intelligant, atque id in eo in quo reprehenſi ſunt & apprehendere appetunt, recognoſcant. Nobis enim in hoc ſtudio argumenti fuit, & fidem factæ rei tradere, & operantis Dei intelligendam diligenter eſſe diſpoſitionem à quærentibus non tacere.

IN VIRTVTE DOMINI DEIQVE NOSTRI IESCHVA CHRISTI, incipimus ſcribere Librum ſacroſancti Euangelii. Primumque Euangelium, Matai præconium, GVIDONE FABRICIO Exſcriptore & Interprete.

DOMINICA ANTE NATIVITATEM.

CAPVT I.

1 LIBER *generationis* IESCHVA *Meſchicho, filij Dauid, filij Abro-*
2 *hom.* * *Abrohom genuit Iſchok, Iſchok genuit Iaakoub; Iaakoub genuit Iihoudo &*
3 *fratres eius.* * *Iihoudo genuit Parez, & Zarach de Thomor. Parez genuit Cheſroun, Cheſroun genuit Orom.*
4 * *Orom genuit Aminodob, Aminodob genuit Nachſoun, Nachſoun genuit Salmoun.*
5 * *Salmoun genuit Booz de Rochob; Booz genuit Oubid de Reouth; Oubid genuit Iſchai;*
6 * *Iſchai genuit Dauid regem; Dauid genuit Schelemoun ex vxore Ourijo;*
7 * *Schelemoun genuit Rechebam; Rechebam genuit Abio; Abio genuit Oſo;*
8 * *Oſo genuit Iohouſchophot; Iohouſchophot genuit Iourom; Iourom genuit Ouzio;*
9 * *Ouzio genuit Iouthom; Iouthom genuit Ochoz; Ochoz genuit Chezakio;*
10 * *Chezakio genuit Menaſché; Menaſché genuit Amoun; Amoun genuit Iouſchio;*
11 * *Iouſchio genuit Ioucanio & fratres eius in exilio Babylonico.*
12 * *Poſt exilium autem Babylonicum Ioucanio genuit Schelatheil; Schelatheil genuit Zourbobel;*
13 * *Zourbobel genuit Abbioud; Abbioud genuit Eliokim; Eliokim genuit Ozour.*
14 * *Ozour genuit Zodouk; Zodouk genuit Achin; Achin genuit Elioud;*
15 * *Elioud genuit Eliozar; Eliozar genuit Matan; Matan genuit Iaakoub;*
16 * *Iaakoub genuit Iauſeph virum Mariam, de qua natus eſt* IESCHVA, *qui vocatur Meſchicho.*

1 ܟܬܒܐ ܕܝܠܝܕܘܬܗ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܒܪܗ ܕܕܘܝܕ ܒܪܗ ܕܐܒܪܗܡ ܗܘܐ ܐܒܐ ܠܝܥܩܘܒ ܐܘܠܕ ܝܥܩܘܒ ܐܒܐ ܠܝܗܘܕܐ ܘܠܐܚܘܗܝ ܗܘܐ ܐܒܐ ܠܦܪܨ ܘܠܙܪܚ ܡܢ ܬܡܪ ܐܒܐ ܠܦܪܨ ܐܘܠܕ ܠܚܨܪܘܢ ܘܚܨܪܘܢ ܐܘܠܕ ܠܪܥܘ ܐܒܐ ܠܪܥܘ ܐܘܠܕ ܠܥܡܝܢܕܒ ܐܒܐ ܠܥܡܝܢܕܒ ܐܘܠܕ ܠܢܚܫܘܢ ܘܢܚܫܘܢ ܐܘܠܕ ܠܣܠܡܘܢ ܐܒܐ ܠܣܠܡܘܢ ܐܘܠܕ ܠܒܥܙ ܡܢ ܪܚܒ ܐܒܐ ܠܒܥܙ ܐܘܠܕ ܠܥܘܒܝܕ ܐܒܐ ܠܥܘܒܝܕ ܐܘܠܕ ܠܝܫܝ ܐܒܐ ܠܝܫܝ ܐܘܠܕ ܠܕܘܝܕ ܡܠܟܐ ܘܕܘܝܕ ܐܘܠܕ ܠܫܠܡܘܢ ܡܢ ܐܢܬܬܐ ܕܐܘܪܝܐ ܘܫܠܡܘܢ ܐܘܠܕ ܠܪܚܒܥܡ ܘܪܚܒܥܡ ܐܘܠܕ ܠܐܒܝܐ ܘܐܒܝܐ ܐܘܠܕ ܠܐܣܐ ܘܐܣܐ ܐܘܠܕ ܠܝܗܘܫܦܛ ܘܝܗܘܫܦܛ ܐܘܠܕ ܠܝܘܪܡ ܘܝܘܪܡ ܐܘܠܕ ܠܥܘܙܝܐ ܘܥܘܙܝܐ ܐܘܠܕ ܠܝܘܬܡ ܘܝܘܬܡ ܐܘܠܕ ܠܚܙܩܝܐ ܘܚܙܩܝܐ ܐܘܠܕ ܠܡܢܫܐ ܘܡܢܫܐ ܐܘܠܕ ܠܐܡܘܢ ܘܐܡܘܢ ܐܘܠܕ ܠܝܘܫܝܐ ܘܝܘܫܝܐ ܐܘܠܕ ܠܝܘܟܢܝܐ ܒܓܠܘܬܐ ܕܒܒܠ ܘܝܘܟܢܝܐ ܐܘܠܕ ܠܫܠܬܝܐܝܠ ܘܫܠܬܝܐܝܠ ܐܘܠܕ ܠܙܪܒܒܠ ܘܙܪܒܒܠ ܐܘܠܕ ܠܐܒܝܘܕ ܘܐܒܝܘܕ ܐܘܠܕ ܠܐܠܝܩܝܡ ܘܐܠܝܩܝܡ ܐܘܠܕ ܠܥܙܘܪ ܘܥܙܘܪ ܐܘܠܕ ܠܨܕܘܩ ܘܨܕܘܩ ܐܘܠܕ ܠܐܟܝܢ ܘܐܟܝܢ ܐܘܠܕ ܠܐܠܝܘܕ ܘܐܠܝܘܕ ܐܘܠܕ ܠܐܠܝܥܙܪ ܘܐܠܝܥܙܪ ܐܘܠܕ ܠܡܬܢ ܘܡܬܢ ܐܘܠܕ ܠܝܥܩܘܒ ܘܝܥܩܘܒ ܐܘܠܕ ܠܝܘܣܦ ܒܥܠܗ ܕܡܪܝܡ ܕܐܝܬ ܡܢܗ ܝܫܘܥ ܕܡܬܩܪܐ ܡܫܝܚܐ ܗܘ ܕܝܠܝܕ

עַל הֵילֵה דְמָרָן וַאלָהָן יֵשׁוּע מְשִׁיחָא מַשְׁרִינָן לְמִכְתַּב כְּתָבָא דְאוּנְגֶלְיוֹן קַדִישָׁא קַדְמִית אוּנְגֶלְיוֹן כְּרוֹזוּתָא דְמַתַּי:

דְמַר בְּשַׁבְּא דְקַדְם יַלְדָא

שְׁרָא

כְּתָבָא דִילִידוּתֵה דְיֵשׁוּע מְשִׁיחָא בְּרֵה דְדָוִיד בְּרֵה דְאַבְרָהָם: [2] אַבְרָהָם אוֹלֵד לְאִיסְחָק אִיסְחָק אוֹלֵד לְיַעֲקוֹב יַעֲקוֹב אוֹלֵד לִיהוּדָא וְלַאחָוֹהִי: [3] יְהוּדָא אוֹלֵד לְפַרֶץ וְלְזַרַח מִן תָּמָר: פַּרֶץ אוֹלֵד לְחֶצְרוֹן חֶצְרוֹן אוֹלֵד לְאָרָם: [4] אָרָם אוֹלֵד לְעַמִינָדָב עַמִינָדָב אוֹלֵד לְנַחְשׁוֹן נַחְשׁוֹן אוֹלֵד לְסַלְמוֹן: [5] סַלְמוֹן אוֹלֵד לְבַעַז מִן רָחָב

פירוש ספרא

[b] יֵלֵד

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM MATTHÆVM.

CAPVT I.

Luc. 3.c Ioh. 1.a Gen. 21.a 1.Par. 2.a 2.b Gen. 25. d & 29. g

LIBER Generationis [1] Iesu Christi, filij Dauid, A filij Abraham.

Ge. 38.g Ruth. 4.d

* Abrahã genuit Isaac; [2] Isaac autem genuit Iacob; Iacob autem genuit Iudam & fratres eius.

* Iudas autem genuit Phares & Zaram [3] de Thamar; Phares autem genuit Esron; Esron autem genuit Aram.

* Aram autẽ genuit Aminadab; Ami- [4] nadab autem genuit Naasson; Naasson autem genuit Salmon;

* Salmon autem genuit Booz de Ra- [5] hab; Booz autem genuit Obed ex Ruth; Obed autem genuit Iesse;

1.Par. 2.a 2. Reg. 12.f 1.Para. 3.b 3. Reg. 11.g 3.Para. 5.b.

* Iesse autem genuit Dauid regem; Da- [6] uid autem rex genuit Salomonem ex ea quæ fuit Vriæ.

* Salomon autẽ genuit Roboam; Ro- [7] boam autem genuit Abiam; Abia autem B genuit Asa; * Asa autẽ genuit Iosaphat; [8] Iosaphat autem genuit Ioram; Ioram autẽ genuit Oziam.

* Ozias autẽ genuit Ioatham; Ioatham [9] autem genuit Achaz; Achaz autem genuit Ezeciam; * Ezecias autem genuit Ma- [10] nassen; Manasses autem genuit Amon; Amon autem genuit Iosiam;

* Iosias autem genuit Iechoniam & fra- [11] tres eius, in transmigratione Babylonis.

* Et post transmigrationem Babylonis [12]

1.Para. 3.c

Iechonias genuit Salathiel; Salathiel autẽ genuit Zorobabel;

* Zorobabel autẽ genuit Abiud; Abiud [13] autem genuit Eliaçim; Eliacim autem genuit Azor; * Azor autem genuit Sadoc; [14] Sadoc autem genuit Achim; Achim autem genuit Eliud;

* Eliud autem genuit Eleazar; Eleazar [15] autem genuit Mathan; Mathan autem ge- C nuit Iacob; * Iacob autem genuit Ioseph [16] virum Mariæ: de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

κεφ. α.

1 ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως ἰησοῦ χριστοῦ, υἱοῦ δαβὶδ, υἱοῦ ἀβραάμ.

2 * ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

3 * ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρὰ ἐκ τῆς θαμάρ. φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν ἑσρώμ. ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀράμ.

4 * ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ. ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησε τὸν ναασσών. ναασσὼν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλμών.

5 * σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν βοὸζ ἐκ τῆς ῥαχάβ. βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν ὠβὴδ ἐκ τῆς ῥούθ. ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί.

6 * ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν δαβὶδ τὸν βασιλέα. δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ οὐρίου.

7 * σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν ῥοβοάμ. ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀβιά. ἀβιὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀσά.

8 * ἀσὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσαφάτ. ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωράμ. ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ὀζίαν.

9 * ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωάθαμ. ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἄχαζ. ἄχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐζεκίαν.

10 * ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν μανασσῆ. μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμών. ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσίαν.

11 * ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος.

12 * μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν βαβυλῶνος, ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν σαλαθιήλ. σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν ζοροβάβελ.

13 * ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀβιούδ. ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιακείμ. ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀζώρ.

14 * ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε τὸν σαδώκ. σαδὼκ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀχείμ. ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιούδ.

15 * ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλεάζαρ. ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν ματθάν· ματθὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ.

16 * ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἰησοῦς, ὁ λεγόμενος χριστός.

---

6 בָּעֹז אוֹלֵד לְעוֹבִיד מִן רְעוּת עוֹבִיד אוֹלֵד לְאִישַׁי׃
7 שְׁלֵימוֹן אוֹלֵד לְרַחֲבְעָם רַחֲבְעָם אוֹלֵד לַאבִיָא אַבִיָא אוֹלֵד לָאסָא׃ 8 אָסָא אוֹלֵד לְיַהוֹשָׁפָט יַהוֹשָׁפָט אוֹלֵד
לְיוֹרָם יוֹרָם אוֹלֵד לְעוּזִיָא׃ 9 עוּזִיָא אוֹלֵד לְיוֹתָם יוֹתָם אוֹלֵד לָאחָז אָחָז אוֹלֵד לְחִזְקִיָא׃ 10 חִזְקִיָא אוֹלֵד לַמְנַשֶׁא
מְנַשֶׁא אוֹלֵד לָאמוֹן אָמוֹן אוֹלֵד לְיוֹשִׁיָא׃ 11 יוֹשִׁיָא אוֹלֵד לְיוֹכָנְיָא וְלַאֲחוֹהִי בִּגְלוּתָא דְבָבֶל׃ 12 מִן בָּתַר גְּלוּתָה
דְּבָבֶל יוֹכָנְיָא אוֹלֵד לְשַׁלְתִּיאֵל שַׁלְתִּיאֵל אוֹלֵד לְזֻרְבָּבֶל׃ 13 זֻרְבָּבֶל אוֹלֵד לַאבִיהוּד אַבִיהוּד אוֹלֵד לֶאֱלְיָקִים אֶלְיָקִים
אוֹלֵד לְעָזוּר׃ 14 עָזוּר אוֹלֵד לְזָדוֹק זָדוֹק אוֹלֵד לַאכִין אַכִין אוֹלֵד לְאֶלִיהוּד׃ 15 אֶלִיהוּד אוֹלֵד לְאֶלִיעֶזֶר אֶלִיעֶזֶר
אוֹלֵד לְמַתָּן מַתָּן אוֹלֵד לְיַעֲקוֹב׃ 16 יַעֲקוֹב אוֹלֵד לְיוֹסֵף גַּבְרָהּ דְּמַרְיָם דִּמְנָהּ אִתְיְלִיד יֵשׁוּעַ דְּסָתְקְרֵא מְשִׁיחָא׃

17 * ܟܠܗܝܢ ܬܫܥܐ ܕܡܢ ܐܒܪܗܡ ܥܕܡܐ ܠܕܘܝܕ ܬܫܥܐ ܕܪܗܛܐ
ܕܡܢ ܕܘܝܕ ܥܕܡܐ ܠܓܠܘܬܐ ܕܒܒܠ ܬܫܥܐ ܕܪܗܛܐ ܕܡܢ
ܓܠܘܬܐ ܕܒܒܠ ܥܕܡܐ ܠܡܫܝܚܐ ܬܫܥܐ ܕܪܗܛܐ ܘܗܝܢ
ܕܝܠܕܬܗ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܗܘܬ ܠܡܪܝܡ ܐܡܗ ܕܝܘܣܦ
ܩܕܡ ܕܢܣܒܘܢ ܐܫܬܟܚܬ ܒܟܝܢܐ ܡܢ ܪܘܚܐ
ܕܩܘܕܫܐ ܗܘܬ ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܝܘܣܦ ܒܥܠܗ ܕܠܐ ܨܒܐ
ܕܢܦܠܚܝܗ ܒܥܠܬ ܒܛܝܡܐ ܨܒܐ ܗܘܐ ܕܢܫܕܪܝܗ ܠܗ
ܡܢ ܩܪܝܐ ܗܢܐ ܡܠܐܟܐ ܕܡܪܝܐ ܠܚܠܡܐ ܐܡܪ ܠܗ ܕܝܘܣܦ
ܒܪܗ ܕܕܘܝܕ ܠܐ ܬܕܚܠ ܕܬܣܒ ܠܡܪܝܡ ܐܢܬܬܟ ܡܛܠ
ܕܡܕܡ ܕܐܝܬܝܗ ܒܟܪܣܐ ܡܢ ܪܘܚܐ ܩܕܝܫܐ ܗܘ ܗܢܐ
ܬܝܠܕ ܒܪܐ ܘܬܩܪܝܢ ܫܡܗ ܝܫܘܥ ܗܘ ܕܢܦܪܩ ܠܥܡܗ
ܡܢ ܚܛܗܝܗܘܢ ܗܕܐ ܟܠܗ ܕܗܘܐ ܕܡܬܡܠܐ ܡܢ ܡܪܝܐ
ܒܐܦܝܬܐ ܕܢܒܝܐ ܕܐܡܪ ܗܐ ܒܬܘܠܬܐ ܢܬܒܛܢ ܘܬܝܠܕ
ܒܪܐ ܘܢܩܪܘܢ ܠܫܡܗ ܥܡܢܘܐܝܠ ܕܦܫܪ ܥܡܢ ܐܠܗܐ
ܥܡܢ ܘܟܕ ܩܡ ܝܘܣܦ ܡܢ ܫܢܬܗ ܥܒܕ ܐܝܟ ܕܦܩܕ
ܗܘ ܡܠܐܟܐ ܕܡܪܝܐ ܘܢܣܒ ܠܐܢܬܬܗ ܘܠܐ ܝܕܥ ܠܗ
ܥܕܡܐ ܕܝܠܕܬ ܒܪܗ ܒܟܪܐ ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܝܫܘܥ ׃

ܡܬܬܝܐܘܢ ܕ ׃ ܕ ׃

1 * ܒܝܘܡܬܐ ܗܢܘܢ ܡܛܠ ܕܡܬ ܝܘܚܢܢ ܡܟܪܙܐ
ܒܡܕܒܪܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ׃ 2 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܬܒܘ ܕܡܛܐ
ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܩܪܒ ׃ 3 ܗܢܘ ܕܡܫܬܡܥ ܠܗ ܡܠܟ
ܗܪܘܕܝܣ ܐܬܬܪܥܫ ܘܟܠ ܐܪܘܫܠܡ ܥܡܗ ׃ 4 ܘܟܢܫ
ܟܠܗ ܪܒܢܐ ܕܟܗܢܐ ܘܣܦܪܐ ܕܥܡܐ ܫܐܠ ܡܢܗܘܢ
ܐܝܟܡܐ ܕܡܫܝܚܐ ܢܬܝܠܕ ׃ 5 ܐܡܪܘ ܠܗ ܒܒܝܬ
ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ׃ ܗܟܢܐ ܡܟܬܒ ܒܢܒܝܐ ׃ 6 ܘܐܢܬ
ܒܝܬ ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ܠܐ ܙܥܘܪܬ ܡܢ ܪܫܝ ܝܗܘܕܐ
ܡܛܠ ܕܡܢܟ ܢܦܩ ܪܥܝܐ ܕܢܪܥܐ ܠܥܡܝ ܝܫܪܝܠ ׃
7 ܗܝܢ ܕܩܪܐ ܗܪܘܕܝܣ ܠܡܓܘܣܐ ܣܬܪ ܘܫܐܠ ܡܢܗܘܢ
ܙܒܢܐ ܕܡܬܚܙܝ ܠܗ ܟܘܟܒܐ ׃ 8 ܘܫܕܪ ܠܗܘܢ ܠܒܝܬ
ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ܘܐܡܪ ܙܠܘ ܘܫܐܠܘ ܫܦܝܪ ܥܠ ܛܠܝܐ
ܕܥܠ ܕܬܫܟܚܘܢ ܗܘ ܠܗ ܐܬܐ ܘܐܚܘܐ ܠܝ ܕܐܙܠ
ܐܦܠܚ ܠܗ ׃ 9 ܗܠܝܢ ܕܫܡܥܘ ܠܡܠܟܐ ܐܙܠܘ ܘܗܐ
ܟܘܟܒܐ ܕܚܙܘ ܒܡܕܢܚܐ ܡܛܠ ܕܐܬܐ ܩܕܡܘܗܝ
ܥܕ ܕܐܬܐ ܘܩܡ ܥܠ ܐܬܪܐ ܕܗܘܐ ܛܠܝܐ ׃ 10 ܘܟܕ
ܚܙܘ ܟܘܟܒܐ ܫܡܚܘ ܫܡܚܐ ܣܓܝܐܬܐ ׃ 11 ܘܥܠܘ
ܠܒܝܬ ܐܝܡܐ ܘܚܙܘ ܠܛܠܝܐ ܥܡ ܡܪܝܡ ܐܡܗ
ܘܢܦܠܘ ܩܕܡܘܗܝ ܘܫܓܕܘ ܠܗ ܘܦܬܚܘ ܓܢܙܝܗܘܢ
ܘܩܪܒܘ ܠܗ ܡܢܚܬܐ ܕܗܒ ܘܠܒܘܢܐ ܘܡܪ ׃
12 ܘܐܬܝܕܥ ܠܗܘܢ ܒܚܠܡܐ ܕܠܐ ܢܬܦܢܘ ܠܘܬ
ܗܪܘܕܝܣ ܘܐܙܠܘ ܒܐܪܚܐ ܐܚܪܢܝܬܐ ܠܐܬܪܗܘܢ ׃

ܡܬܬܝܐܘܢ ܕ ׃ ܕ ׃ ܡܬܬܝܐܘܢ ׃ ܒ ׃ ܡܬܬܝܐܘܢ ׃ ܕ ׃

1 * ܗܘ ܒܝܘܡܬܐ ܗܢܘܢ ܐܬܐ ܝܘܚܢܢ ܡܟܪܙܐ
ܒܡܕܒܪܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ׃ 2 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܬܒܘ ܕܡܛܐ
ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܩܪܒ ׃ 3 ܗܢܘ ܕܡܫܬܡܥ ܠܗ ܡܠܟ
ܗܪܘܕܝܣ ܐܬܬܪܥܫ ܘܟܠ ܐܪܘܫܠܡ ܥܡܗ ׃ 4 ܘܟܢܫ
ܟܠܗ ܪܒܢܐ ܕܟܗܢܐ ܘܣܦܪܐ ܕܥܡܐ ܫܐܠ ܡܢܗܘܢ
ܐܝܟܡܐ ܕܡܫܝܚܐ ܢܬܝܠܕ ׃ 5 ܐܡܪܘ ܠܗ ܒܒܝܬ
ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ׃ ܗܟܢܐ ܡܟܬܒ ܒܢܒܝܐ ׃ 6 ܘܐܢܬ
ܒܝܬ ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ܠܐ ܙܥܘܪܬ ܡܢ ܪܫܝ ܝܗܘܕܐ
ܡܛܠ ܕܡܢܟ ܢܦܩ ܪܥܝܐ ܕܢܪܥܐ ܠܥܡܝ ܝܫܪܝܠ ׃
7 ܗܝܢ ܕܩܪܐ ܗܪܘܕܝܣ ܠܡܓܘܣܐ ܣܬܪ ܘܫܐܠ ܡܢܗܘܢ
ܙܒܢܐ ܕܡܬܚܙܝ ܠܗ ܟܘܟܒܐ ׃ 8 ܘܫܕܪ ܠܗܘܢ ܠܒܝܬ
ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ܘܐܡܪ ܙܠܘ ܘܫܐܠܘ ܫܦܝܪ ܥܠ ܛܠܝܐ
ܕܥܠ ܕܬܫܟܚܘܢ ܗܘ ܠܗ ܐܬܐ ܘܐܚܘܐ ܠܝ ܕܐܙܠ
ܐܦܠܚ ܠܗ ׃ 9 ܗܠܝܢ ܕܫܡܥܘ ܠܡܠܟܐ ܐܙܠܘ ܘܗܐ
ܟܘܟܒܐ ܕܚܙܘ ܒܡܕܢܚܐ ܡܛܠ ܕܐܬܐ ܩܕܡܘܗܝ
ܥܕ ܕܐܬܐ ܘܩܡ ܥܠ ܐܬܪܐ ܕܗܘܐ ܛܠܝܐ ׃ 10 ܘܟܕ
ܚܙܘ ܟܘܟܒܐ ܫܡܚܘ ܫܡܚܐ ܣܓܝܐܬܐ ׃ 11 ܘܥܠܘ
ܠܒܝܬ ܐܝܡܐ ܘܚܙܘ ܠܛܠܝܐ ܥܡ ܡܪܝܡ ܐܡܗ
ܘܢܦܠܘ ܩܕܡܘܗܝ ܘܫܓܕܘ ܠܗ ܘܦܬܚܘ ܓܢܙܝܗܘܢ
ܘܩܪܒܘ ܠܗ ܡܢܚܬܐ ܕܗܒ ܘܠܒܘܢܐ ܘܡܪ ׃
12 ܘܐܬܝܕܥ ܠܗܘܢ ܒܚܠܡܐ ܕܠܐ ܢܬܦܢܘ ܠܘܬ
ܗܪܘܕܝܣ ܘܐܙܠܘ ܒܐܪܚܐ ܐܚܪܢܝܬܐ ܠܐܬܪܗܘܢ ׃

17 * *Hæ ſunt ergo cunctæ generationes ab Abrohom vſque ad Dauid, generationes quatuordecim. A Dauid vſque ad exilium Babylonicum, generationes quatuordecim. Ab exilio Babylonico aduſque Meſchicho, generationes quatuordecim.*

Reuelatio ipſius Iauſeph.

18 * *Generatio autem Ieſchua Meſchicho fuit huiuſmodi. Quum deſponſata eſſet Mariam mater eius ipſi Jauſeph, priuſquam ſocietatẽ inirent, inuenta eſt in vtero habens de Spiritu Sanctitatis.*

19 * *Jauſeph autem maritus eius quum iuſtus eſſet, noluit eam traducere, ſed cogitabat clàm eam derelinquere.*

20 * *Quum autem hæc illi veniſſent in mentem, apparuit ei angelus Domini in ſomnio, & ait illi: Jauſeph fili Dauid, ne timeas accipere Mariam vxorem tuam; quod enim genitum eſt in ea, ex Spiritu ſancto eſt.*

21 * *Pariet autem filium, & vocabis nomen eius* IESCHVA; *quippe qui ſeruaturus ſit populum ſuum à peccatis ipſorum.*

22 * *Id autem omne factum eſt, vt adimpleretur id quod dictum eſt à Domino per prophetam.*

23 * *Ecce virgo vterum feret, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Amanuil, quodexponitur, Nobiſcum Deus noſter.*

24 * *Quum igitur ſurrexiſſet Jauſeph à ſomno ſuo, egit ſicuti præceperat illi Angelus Domini, & accepit vxorem ſuam.*

25 * *Neque cognouit eam donec peperit filium ſuum primogenitum, & vocauit* illa *nomen eius* IESCHVA.

Ad veſperam Natalitiorum.

CAP. II.

1 *QVum autem natus eſſet Jeſchua in Bethlechẽ quæ eſt Jihoudæa in diebus Heroudis regis, aduenerũt Magi ab Oriente ad Ou-*
2 *riſchlẽ. * Et inquiunt: Vbi natus eſt ille rex Jihoudæorum? vidimus enim ſtellam eius in Oriente, venimúſque vt adoremus eum.*

3 * *Quæ quum audiſſet rex Heroudes perterritus eſt, totáque Ouriſchlem cum eo.*

4 * *Et congregatis omnibus principibus ſacerdotum, & ſcribis populi, percontatus eſt ab eis vbi Meſchicho naſceretur.*

---

17 כְּלֵהֵין הְכִיל שַׁרְבְּתָא מִן אַבְרָהָם עַדְמָא לְדַוִיד שַׁרְבְּתָא אַרְבַּעְסְרֵא וּמִן דַּוִיד עַדְמָא לְגָלוּתָא דְבָבֶל שַׁרְבְּתָא אַרְבַּעְסְרֵא
וּמִן גָּלוּתָא דְבָבֶל עַדְמָא לִמְשִׁיחָא שַׁרְבְּתָא אַרְבַּעְסְרֵא ׃

[a] גָּלֵא

[a] גָּלֵינַה דְיוֹסֵף

18 יַלְדֵה דֵין דִישׁוּעַ מְשִׁיחָא הֲכַנָא הֲוָא כַּד מְכִירָא הֲוָת מַרְיָם אִמֵּה לְיוֹסֵף עַדְלָא [b] נְשְׁהוּתְפוּן [c] אֶשְׁתַּכְחַת בַּטְנָא מִן רוּחָא
דְקוּדְשָׁא ׃ 19 יוֹסֵף דֵין בַּעֲלֵה [d] כְּאנָא הֲוָא וְלָא צְבָא [e] דְתַפְרְסֵיהּ [f] דְמַטְשְׁיֵאת [h] נְשָׁרֵיהּ ׃ 20 כַּד הַלֵּין דֵין אִתְרְעֵי
אִתְחֲזֵי לֵהּ מַלְאֲכֵהּ דְמָרְיָא בְּחֶלְמָא וַאמַר לֵהּ יוֹסֵף בְּרֵהּ דְדַוִיד לָא תְּדְחַל [i] לְמִסַּב לְמַרְיָם אַנְתְּהָך הַוִ גֵיר דְאִתְיְלִד בָּהּ מִן
רוּחָא הוּ דְקוּדְשָׁא ׃ 21 [k] וְאִלֵּדִי דֵין בְּרָא וְתִקְרָא שְׁמֵהּ יֵשׁוּעַ הוּ גֵיר [l] נַחְיוּהִי לְעַמֵּהּ מִן חֲטָהֵיהוֹן ׃

[b] שְׁתַף שְׁכַח

[c] כּוּן פַּרְס רְעָא

[d] טְשָׁא שְׁרָא

[e] נְסַב

[f] יַלַד תֵּיבָא

---

1 * ܗܘ ܒܝܘܡܬܐ ܗܢܘܢ ܐܬܐ ܝܘܚܢܢ ܡܟܪܙܐ
ܒܡܕܒܪܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ׃ 2 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܬܒܘ ܕܡܛܐ
ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܩܪܒ ׃ 3 ܗܢܘ ܕܡܫܬܡܥ ܠܗ ܡܠܟ
ܗܪܘܕܝܣ ܐܬܬܪܥܫ ܘܟܠ ܐܪܘܫܠܡ ܥܡܗ ׃ 4 ܘܟܢܫ
ܟܠܗ ܪܒܢܐ ܕܟܗܢܐ ܘܣܦܪܐ ܕܥܡܐ ܫܐܠ ܡܢܗܘܢ
ܐܝܟܡܐ ܕܡܫܝܚܐ ܢܬܝܠܕ ׃ 5 ܐܡܪܘ ܠܗ ܒܒܝܬ
ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ׃ ܗܟܢܐ ܡܟܬܒ ܒܢܒܝܐ ׃ 6 ܘܐܢܬ
ܒܝܬ ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ܠܐ ܙܥܘܪܬ ܡܢ ܪܫܝ ܝܗܘܕܐ
ܡܛܠ ܕܡܢܟ ܢܦܩ ܪܥܝܐ ܕܢܪܥܐ ܠܥܡܝ ܝܫܪܝܠ ׃
7 ܗܝܢ ܕܩܪܐ ܗܪܘܕܝܣ ܠܡܓܘܣܐ ܣܬܪ ܘܫܐܠ ܡܢܗܘܢ
ܙܒܢܐ ܕܡܬܚܙܝ ܠܗ ܟܘܟܒܐ ׃ 8 ܘܫܕܪ ܠܗܘܢ ܠܒܝܬ
ܠܚܡ ܕܝܗܘܕܐ ܘܐܡܪ ܙܠܘ ܘܫܐܠܘ ܫܦܝܪ ܥܠ ܛܠܝܐ
ܕܥܠ ܕܬܫܟܚܘܢ ܗܘ ܠܗ ܐܬܐ ܘܐܚܘܐ ܠܝ ܕܐܙܠ
ܐܦܠܚ ܠܗ ׃ 9 ܗܠܝܢ ܕܫܡܥܘ ܠܡܠܟܐ ܐܙܠܘ ܘܗܐ
ܟܘܟܒܐ ܕܚܙܘ ܒܡܕܢܚܐ ܡܛܠ ܕܐܬܐ ܩܕܡܘܗܝ
ܥܕ ܕܐܬܐ ܘܩܡ ܥܠ ܐܬܪܐ ܕܗܘܐ ܛܠܝܐ ׃ 10 ܘܟܕ
ܚܙܘ ܟܘܟܒܐ ܫܡܚܘ ܫܡܚܐ ܣܓܝܐܬܐ ׃ 11 ܘܥܠܘ
ܠܒܝܬ ܐܝܡܐ ܘܚܙܘ ܠܛܠܝܐ ܥܡ ܡܪܝܡ ܐܡܗ
ܘܢܦܠܘ ܩܕܡܘܗܝ ܘܫܓܕܘ ܠܗ ܘܦܬܚܘ ܓܢܙܝܗܘܢ
ܘܩܪܒܘ ܠܗ ܡܢܚܬܐ ܕܗܒ ܘܠܒܘܢܐ ܘܡܪ ׃
12 ܘܐܬܝܕܥ ܠܗܘܢ ܒܚܠܡܐ ܕܠܐ ܢܬܦܢܘ ܠܘܬ
ܗܪܘܕܝܣ ܘܐܙܠܘ ܒܐܪܚܐ ܐܚܪܢܝܬܐ ܠܐܬܪܗܘܢ ׃

17 * Omnes itaque generationes ab Abraham vsque ad Dauid, generationes quatuordecim. & à Dauid vsque ad trãsmigrationem Babylonis, generationes quatuordecim: & à transmigratione Babylonis vsque ad Christum, generationes quatuordecim.

Luc. 1.c. 27. 18 * Christi autẽ generatio sic erat. Cùm esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto.

Deu. 4.a. 1. 19 * Ioseph autem vir eius cùm esset iustus, & nollet eam traducere; voluit occultè dimittere eam.

20 * Hæc autem eo cogitante, ecce angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuã. quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.

Luc. 1.c. 31. Act. 4.b. 12. 21 * Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum. ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.

22 * (Hoc autem totum factũ est, vt adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam dicentem:

Esai. 7.c. 14. † vocabitur 23 * Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium: & † vocabunt nomẽ eius Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.)

24 * Exurgens autem Ioseph à somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, & accepit coniugem suam.

25 * Et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum: & vocauit nomen eius Iesum.

17 * πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες.

18 * Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.

19 * Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν.

20 * Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων, Ἰωσὴφ υἱὸς Δαβὶδ μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου.

21 * τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

22 * Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου, διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος·

23 * ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ θεός.

24 * διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου· καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

25 * καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

CAP. II.

Luc. 2.a. 7. 1 CVm ergo natus esset Iesus in Bethlehem Iudę in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Ierosolymam,

2 * dicentes: Vbi est qui natus est rex Iudęorum? vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.

3 * Audiens autem Herodes rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.

4 * Et congregans omnes principes sacerdotum & scribas populi, sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur.

β'.

1 * Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα,

2 * λέγοντες, ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.

3 * ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ.

4 * καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται.

---

22 הוא דין כלא דהות דתתמלא מרים דאתאמר מן מריא ביד נביא׳ 23 דהא בתולתא ᵐ הבטני ותאלדי ברא ונקרין
שמה עמנואיל דמתתרגם עמן אלהן׳ 24 כד קם דין יוסף מן שנתה עבד איכנא דפקד לה מלאכה דמריא
ודברה לאנתתה׳ 25 ולא חכמה עדמא דילדתה לברה בוכרא ונקרת שמה ישוע׳

דרמשא דילדא׳ קפלאון ב

1 אתא ᵇ דנח 1 כד דין אתילד ישוע בבית לחם די דיהודא ביומי הרודס מלכא אתו מגושא מן ᵇ מדנחא לאורשלם׳ 2 ואמרין
ᵉ ילד ᵈ זוע אילו מלכא דיהודאיא ᶜ דאתילד חזין גיר כוכבה במדנחא ואתין למסגד לה׳ 3 שמע דין הרודס מלכא ᵈ ואתחזיע וכלה
ᶠ ילד אורשלם עמה׳ 4 וכנש כהנין רבי כהנא וסופרא דעמא ושאל הוא להון דאיכא ᶜ מתילד משיחא׳

5 *Illi autem dixerunt, In Bethlechem quæ
est Iihoudææ, sic enim scriptum est per pro-
phetam.
6 *Tu quoque Iihoudaica Bethlechem, ne-
quaquam minima es inter reges Iihoudææ;
ex te enim prodibit rex qui pascet populum
illum meum Israel.
7 *Tum Heroudes clàm vocauit Magos, &
exquisiuit ab eis quonam tempore stella eis
8 apparuisset. *Eosque dimittens Bethle-
chem, ait illis: Exquirite diligenter super
puerulo: postquam autem inueneritis eum,
venite, renuntiate mihi, vt & ego profici-
scar illum adoraturus.
9 *Illi autem his à rege auditis abiere, &
ecce stella quam viderant in Oriente, præce-
debat eos donec venit, stetitque super lo-
cum vbi erat puer ille.
10 *Quum autem vidissent stellam, gauisi
sunt gaudio magno admodum, domumque
ingressi contemplati sunt puerulum cum Ma-
riam matre eius.
11 *Et procidentes adorarunt eum, suosq;
thesauros aperuêre, ac obtulerunt ei oblatio-
nes, aurum, myrrham, & thus.
12 *Et visum est eis in somnio, ne reuerte-
rentur ad Heroudem; itaque per aliam viam
profecti sunt in regionem suam.

Ad Matutinam Infanticidij.

13 QVum autem abiissent, apparuit angelus
Domini in somnio ipsi Iauseph, & ait
illi, Surge, accipe puerulum & matrem eius,
& in Ægyptum fugito, & illic esto vsque-
dum dixero tibi: futurum est enim vt He-
roudes quærat puerum, vt illum perdat.
14 *Iauseph itaque surgens accepit puerum
& matrem eius noctu, fugáque in Ægyptum
contendit.
15 *Et fuit illic adusque mortem Heroudis:
vt adimpleretur quod dictum est à Domino
per prophetam dicentem, Ex Ægypto vocaui
filium meum.
16 *Tum Heroudes quum videret se à Ma-
gis illusum esse, vehementer excanduit, mi-
sitque qui interficerent omnes pueros Beth-
lechmitas, finitimosq; omnes à nato duos an-
nos & infrà, secundùm tempus quod ex Ma
gis exquisierat.

---

5 הנון דין אמרו בבית לחם דיהודא הכנא גיר כתיב בנביא ׃
6 ואף אנתי ביה לחם דיהודא לא חויתי בצירא במלכא דיהודא ׃ מגבי גיר נפוק מלכא דהו נרעיוהי לעמי ישראל ׃
7 הידין הרודס סטשיאית קרא למגושא ורעא מנושא ויתלף מנהון באינא זבנא אתחזי להון כוכבא ׃
8 ושדר אנון לבית לחם ואמר להון זלו עקבו על טליא חפיטאית ואזל אתלף ומא ראשכחתוניהי תו חוואוני דאף אנא אזל אסגוד לה ׃
9 הנון דין כד שמעו מן מלכא אזלו ׃ והא כוכבא הו דחזו במדנחא אזל הוא קדמיהון עדמא דאתא קם לעל מן איכא דאיתוהי טליא ׃
10 כד דין חזאוהי לכוכבא חדיו חדותא רבתא דטב ׃
11 ועלו לביתא וחזאוהי לטליא עם מריים אמה ׃ ונפלו סגדו לה ופתהו סיסתהון וקרבו לה קירבנא דהבא ומורא ולבונתא ׃

f הוה
g רעא
h מגושא
i אתלף
k אזל
l שכח
m חוא
n איתוהי
o סימא

5 * At illi dixerunt ei, In Bethlehem Iudæ. Sic enim scriptum est per prophetam.

6 * Et tu Beth-lehem Terra-Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda, ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israël.

Ioh. 7. f
Mich. 5.

7 * Tunc Herodes clàm vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis.

B

8 * Et mittens illos in Beth-lehem, dixit, Ite, & interrogate diligenter de puero: & cùm inueneritis, renuntiate mihi, vt & ego veniens adorem eum.

9 * Qui cùm audissent regem, abierunt. & ecce stella quam viderat in Oriente, antecedebat eos, vsquedùm veniẽs staret suprà vbi erat puer.

10 * Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valdè.

Tob. 11. d

11 * Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius. & procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.

12 * Et responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

13 * Qui cùm recessissent, ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum: & esto ibi vsque dum dicam tibi: Futurum est enim vt Herodes quærat puerum ad C perdendum eum.

14 * Qui consurgens accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Ægyptum.

15 * Et erat ibi vsque ad obitum Herodis, vt adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam, dicentem: Ex Ægypto vocaui filium meum.

Osee. 11. a

16 * Tunc Herodes videns quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittẽs occidit omnes pueros qui erant in Beth-lehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà, secundùm tempus quod exquisierat à Magis.

5 * Ὁ δὲ εἶπον αὐτῷ, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου·

6 * καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅς ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

7 * τότε Ἡρώδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος·

8 * καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ, εἶπε, πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ.

9 * Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον.

10 * ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.

11 * καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν.

12 * καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

13 * Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ, λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοί· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.

14 * ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον.

15 * καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

16 * Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς, καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων.

---

* חָפַשׂ 14 וְאִתְחַזִּי לְהוֹן בְּחֶלְמָא דְּלָא נְהַפְּכוּן לְוָת הֶרוֹדֵס וּבְאוֹרְחָא אָחֳרִיתָא אֲזַלוּ לְאַתְרְהוֹן׃
דְּצַפְרָא דְקָטְלָא דְיַלּוֹדָא׃

15 כַּד דִּין אֲזַלוּ אֶתְחַזִּי מַלְאַכָּא דְמָרְיָא בְּחֶלְמָא לְיוֹסֵף וְאָמַר לֵהּ׃ קוּם דְּבַר לְטַלְיָא וְלְאִמֵּהּ וַעֲרוֹק לְמָצְרִין׃ וְהַמָּן הֲוֵי
* בְּעָא b אֲבַד עַד מָא דְאָמַר אֲנָא לָךְ׃ וְעָתִיד הוּא גֵּיר הֶרוֹדֵס a לְמִבְעֵיהּ לְטַלְיָא אֵיךְ b דְנוּבְרֵיהּ׃ 14 יוֹסֵף דִּין קָם שְׁקֵלֵהּ לְטַלְיָא
וְלְאִמֵּהּ בְּלֵלְיָא וַעֲרַק לְמָצְרִין׃ 15 וַהֲוָא תַּמָּן עַד מָא לְמוֹתֵהּ דְּהֶרוֹדֵס׃ דְּנִתְמַלֵּא מִלְּתָא מִן קֳדָם דְּאִתְאֲמַר מִן מָרְיָא בְּנְבִיָא דְאָמַר
* בְּזַח d חֲמָא דְמִן מָצְרִין קְרִית לִבְרִי׃ 16 הֵידֵין הֶרוֹדֵס כַּד חֲזָא c דְאִתְכְּזַח מִן מְגוּשָׁא d אִתְחַסַּת טָב וְשַׁדַּר קְטֵל טְלָיָא כְּלְהוֹן דְּבֵית לְחֶם
וּדְכָל הוֹן תְּחוּמֵיהּ מִן בַּר תַּרְתֵּין שְׁנִין וְלְתַחַת אֵיךְ זַבְנָא דְעַקֵּב מִן מְגוּשָׁא׃

17 * Tunc impletum est id quod dictum est per Jrmeio prophetam, dicentem:

18 * Vox audita est in Rometho, fletus & lamentum multum: Rochel plorans super filios suos, renuitque vllam accipere consolationem, eò quòd non sunt.

Ad oblationem Infanticidij.

19 * Quum autem obiisset rex Heroudes, visus est angelus Domini in somnio ipsi Jausephin Aegypto, & ait illi:

20 * Surge, assume puerum & matrem eius, & proficiscere in terram Isroiel, etenim mortui sunt illi, qui quærebant animam pueri.

21 * Cùm itaque surrexisset Jauseph, assumpsit puerum & matrem eius, & venit in terram Jsroiel.

22 * Quum autem audiuisset Archelaum in Iihoudæa, regem esse loco Heroudis patris sui, timuit illuc proficisci. Et visum est ei in somnio eundum esse in regionem Galilæa.

23 * Quò cùm peruenisset, habitauit in ciuitate, quæ vocatur Nozerath; vt impleretur id quod dictum est per prophetam, fore vt Nazarenus vocaretur.

Festo Epiphaniæ. CAP. III.

1 Illis autem ipsis diebus venit Jouchanon Baptista, & prædicauit in deserto Iihoudæa, & dicebat: 2 * Pœnitentiam agite, appropinquauit regnum cælorum.

3 * Js enim est qui dictus est per Eschaie prophetam: Vox clamantis in deserto, parate vias Domini, & adæquate semitas eius.

4 * Jpse autem Jouchanon habebat vestimentum suum è pilis camelorum, zonamque pelliceam circum lumbos suos, & cibus eius erant locustæ & mel agreste.

5 * Tunc exiuit ad eum Ourischlem & tota Jihoudæa, totaque regio ambiens Jourdenon.

6 * Et baptizabãtur ab eo in Jourdenon flumine, postquam peccata sua fuerant confessi.

7 * Quum aũt videret multos è Perischæis & Zadoukæis venientes, vt baptisarẽtur, ait illis: Generatio viperarum, quis vobis indicauit, vt fugeretis ab ira ventura? 8 * Facite igitur fructus dignos pœnitentia. 9 * Neque cogitetis & dicatis in animabus vestris, Est nobis pater Abrohõ: etenim dico vobis, Deũ posse ex lapidibus istis suscitare filios ipsi Abrohõ.

---

17 הֵידֵין אִתְמַלִּי מִדֻּם דְּאִתְאֲמַר בְּיַד אִרְמְיָא נְבִיָא דְּאָמַר: 18 קָלָא אִשְׁתְּמַע בְּרָמְתָא בְּכִיָא וַאֲלִיָא סַגִּיאָא רָחֵיל מְלָא שְׁמַע רָם בְּכָא עַבְדָא בְּנָיָא בְּכִיָּהּ עַל בְּנֵיהּ וְלָא צְבִיָא לְמִתְבַּיָּאוּ מְטָל דְּלָא אִיתַיְהוּן:

וְקוּרְבָא דְמַטְלָא דְיַלּוּדָא

19 כַּד מִית דֵּין הֲרוֹדֹס מַלְכָּא אִתְחֲזִי מַלְאַכָא דְּמָרְיָא בְחֶלְמָא לְיוֹסֵף בְּמִצְרַיִן וַאֲמַר לֵהּ: 20 קוּם דְּבַר לְטַלְיָא וְלֵאמֵהּ וְזֵל לְאַרְעָא דְיִסְרָאֵל מִיהוּ לְהוּן גִּיר הָנוּן דְּבָעַיִן הֲוָוּ נַפְשֵׁהּ דְּטַלְיָא: 21 וְיוֹסֵף קָם דְּבַר לְטַלְיָא וְלֵאמֵהּ וַאֲתָא לְאַרְעָא דְיִסְרָאֵל: 22 כַּד דַּיִן שְׁמַע דַּאַרְכֶּלָאוֹס הֲוָא מַלְכָּא בִּיהוּד חֵלֶף הֲרוֹדֹס אֲבוּהִי דְּחֵל דְּנֵאזַל לְתַמָּן וְאִתְחֲזִי לֵהּ בְּחֶלְמָא דְנֵאזַל לְאַתְרָא דְגַלִּילָא: 23 וַאֲתָא עָמַר בְּמִדִּינְתָא דְּמִתְקְרְיָא נָצְרַת אֵיךְ דְּנִתְמַלָּא מִדֻּם דְּאִתְאֲמַר בְּנְבִיָא דְנִצְרְיָא נִתְקְרָא:

שְׁמַע רָם בְּכָא עַבְדָא בְּנָיָא אֲזַל מִית בְּעָא אֲזַל קְרָא

17 *Tunc adimpletum est quod dictum est per Ieremiam prophetam, dicentem,
18 *Vox in Rama audita est, ploratus & vlulatus multus, Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt.
Ier. 31. c 15.
19 *Defuncto autem Herode, ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph in Ægypto,
20 *Dicens, Surge, & accipe puerum & matrem eius, & vade in terram Israel. defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri.
21 *Qui consurgens, accepit puerum & matrem eius, & venit in terram Israel.
22 *Audiens autem quòd Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre suo, timuit illò ire: & admonitus in somnis, secessit in partes Galilææ.
23 *Et veniens habitauit in ciuitate quæ vocatur Nazareth: vt adimpleretur quod dictum est per prophetas: Quoniam Nazaræus vocabitur.

CAP. III.

1 IN diebus autem illis venit Iohannes Baptista prædicans in deserto Iudææ,
Marc. 1. a. 4. Lu. 3. a 3 Esa. 40. a. 3
2 *Et dicens, Pœnitentiam agite: appropinquauit enim regnum cælorum.
Marc. 1. a. c Lu. 3. a 4
3 *Hic est enim †qui dictus est per Isaiã prophetam, dicentem, Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.
de quo dictum est.
4 *Ipse autem Iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos: esca autem eius erat locustæ & mel syluestre.
Ioh. 1. c 24.
5 *Tunc exibat ad eum Ierosolyma & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem:
6 *Et baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua.
7 *Videns autem multos Pharisæorum & Sadducæorum venientes ad baptismum suum, dixit eis, Progenies viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira?
Infr. 23. d 33
8 *Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ.
9 *Et ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham. dico enim vobis quoniam potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.
Ioh. 8. c 39 Act. 13. d 26 Inf. 7. c 8

17 *τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος·
18 *φωνὴ ἐν ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς· καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.
19 *τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ·
20 *λέγων, ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν ἰσραήλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.
21 *ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν ἰσραήλ.
22 *ἀκούσας δὲ ὅτι ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἀντὶ ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς γαλιλαίας.
23 *καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται.

γ'.

1 *Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἰουδαίας·
2 *καὶ λέγων, μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
3 *οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
4 *αὐτὸς δὲ ὁ ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες, καὶ μέλι ἄγριον.
5 *τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσα ἡ ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ ἰορδάνου.
6 *καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
7 *ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;
8 *ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας.
9 *καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ ἀβραάμ.

---

*עַמַּר הוא פכ׳ דְּאַרְבָּא דְּרַנְחָא קַפְלָאוּן ב בְּהוּן דֵּין בְּיוֹמָתָא הָנוּן אֲתָא יוּחָנָן מַעְמְדָנָא וּמַכְרֵז הֲוָא בְּחוּרְבָא דִיהוּד וְאָמַר ׃
*תּוּבוּ קְרִבַת לָהּ מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא ׃ ג הָנוּ גֵּיר הוּ דְאָמִיר בִּיד אֶשַׁעְיָא נְבִיָּא קָלָא דְקָרֵא בְּחוּרְבָא טַיְבוּ אוֹרְחֵה דְמָרְיָא
*וְאַשְׁוּוּ לַשְׁבִילוֹהִי ׃ ד הוּ דֵּין יוּחָנָן אִיתַוֹהִי הֲוָא לְבוּשֵׁא דְסַעֲרָא דְגַמְלָא וְאַסָּר חַצָּא דְמֶשְׁכָּא עַל חַצּוֹהִי וּמַאכוּלֵהּ
קַמְצָא וְדְבַשָּׁא דְבָרָא ׃ ה הֵידֵין נַפְקָא הֲוָת לְוָתֵהּ אוּרְשֶׁלֶם וְכֹלֵהּ יְהוּד וְכֹלֵהּ אַתְרָא דַחְדְרֵי יַרְדְּנָן ׃ ו וְעַמְּדִין הֲווֹ מְבַנָּה
בְּיַרְדְּנָן נַהְרָא כַּד מְוַדִּין בְּחַטָּהֵיהוֹן ׃ ז כַּד חֲזָא דֵּין סַגִּיאֵא מִן פְּרִישֵׁא וּמִן זְדוּקָיֵא דְאָתְיָן לְמַעְמַד אֲמַר לְהוֹן יַלְדָא
דְאַכְרָנֵא מַנּוּ חַוִּיכוּן לְמַעְרַק מִן רוּגְזָא דְאַתְיָה ׃ ח עֲבִדוּ הָכֵיל פֵּאוֹרָא דְשָׁוִין לְתִיבוּתָא ׃ ט וְלָא תְסַבְּרוּן וְתֵאמְרוּן
בְּנַפְשְׁכוּן דְאַבָּא אִיתְלָן אַבְרָהָם אֲמַר אֲנָא לְכוּן גֵּיר דְּמִשְׁכַּח אֱלָהָא מִן הָלֵין כֵּאפָא לְמִקְמוּ בְּנֵיָא לְאַבְרָהָם ׃

*תִּיבוּתָא הוא השובה

10 * ܗܐ ܕܝܢ ܢܛܝܠܐ ܡܣܝܡ ܥܠ ܥܩܪܐ ܕܐܝܠܢܐ ܟܠ ܐܝܠܢܐ ܗܟܝܠ ܕܦܐܪܐ ܛܒܐ ܠܐ ܥܒܕ ܡܬܦܣܩ ܘܢܦܠ ܒܢܘܪܐ ؛
11 * ܐܢܐ ܕܝܢ ܡܥܡܕ ܠܟܘܢ ܒܡܝܐ ܠܬܝܒܘܬܐ ܗܘ ܕܝܢ ܕܒܬܪܝ ܐܬܐ ܚܣܝܢ ܗܘ ܡܢܝ ܗܘ ܕܠܐ ܫܘܐ ܐܢܐ ܡܣܢܝܘܗܝ ܠܡܫܩܠܘ ܗܘ ܡܥܡܕ ܠܟܘܢ
ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܘܒܢܘܪܐ ؛ 12 ܗܘ ܕܪܦܫܐ ܒܐܝܕܗ ܘܡܪܟܐ ܐܪܝܢܘܗܝ ܘܢܬܒܪܐ ܡܘܩܕ ܒܢܘܪܐ ܕܠܐ ܕܥܒܐ ؛
13 ܗܝܕܝܢ ܐܬܐ ܝܫܘܥ ܡܢ ܓܠܝܠܐ ܠܝܘܪܕܢܢ ܠܘܬ ܝܘܚܢܢ ܕܢܥܡܕ ܡܢܗ ؛ 14 ܗܘ ܕܝܢ ܝܘܚܢܢ ܟܠܐ ܗܘܐ ܠܗ ܘܐܡܪ ܐܢܐ ܣܢܝܩ
ܐܢܐ ܕܡܟܝܠ ܐܬܥܡܕ ܘܐܢܬ ܠܘܬܝ ܐܬܝت ؛ 15 ܗܘ ܕܝܢ ܝܫܘܥ ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܫܒܘܩ ܗܫܐ ܗܟܢܐ ܓܝܪ ܢܐܐ ܠܢ ܕܢܡܠܐ ܟܠܗ ؛
ܗܝܕܝܢ ܫܒܩܗ ؛ 16 ܟܕ ܥܡܕ ܕܝܢ ܝܫܘܥ ܡܢܗ ܡܝܐ ܐܬܦܬܚ ܠܗ ܫܡܝܐ ܘܚܙܐ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܕܢܚܬܐ ܐܝܟ ܝܘܢܐ
ܘܐܬܬ ܥܠܘܗܝ ؛ 17 ܘܗܐ ܩܠܐ ܡܢ ܫܡܝܐ ܕܐܡܪ ܗܢܘ ܒܪܝ ܚܒܝܒܐ ܕܒܗ ܨܒܝت ؛

10 * Ecce autem posita est securis ad radicem arborum, omnis igitur arbor quæ bonos fructus non facit, exciditur & in ignem cadit.
11 * Ego quidem baptizo vos aqua ad pœnitentiam, ille verò qui post me venit, fortior me est, cuius non sum dignus ferre calciamenta, ipse baptizaturus est vos in Spiritu sanctitatis & igne, * Cuius ventilabrũ in manu ipsius, & repurgat areas suas, & triticum cogit in horrea sua, paleámque comburit igni inextinguibili.
13 * Tunc venit Jeschua è Galilæa in Jourdenon ad Iouchanon vt baptizaretur ab eo.
14 * Ipse autem Jouchanon prohibebat eum, & dicebat: Ego quidem necesse habeo baptizari à te, & tu venis ad me?
15 * At ipsemet Jeschuá respondens, ait illi: Sine nunc, sic enim decet nos adimplere omnem rectitudinem. & tunc omisit eum.
16 * Quum autem baptizatus fuisset Jeschua, statim ascendit ex aqua, & aperti sunt ei cæli, & suspexit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super ipsum.
17 * Et ecce vox è cælis, dicens: Hic est filius meus dilectissimus in quo mihi complacui.

Dominica introitus ieiunij, & ad oblationem Quadragesimæ.

CAP. IIII.

1 * ܗܝܕܝܢ ܐܬܝܠܝܕ ܡܢ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܠܡܕܒܪܐ ܕܢܬܢܣܐ ܡܢ ܣܛܢܐ ܕܗܘ ܡܫܬܦܠ ؛
2 * ܘܨܘܡ ܐܪܒܥܝܢ ܝܘܡܝܢ ܘܐܪܒܥܝܢ ܠܝܠܝܐ ܒܬܪ ܗܝܕܝܢ ܐܬܥܠ ؛
3 * ܘܐܬܐ ܗܘ ܡܢܣܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܢ ܒܪܐ ܐܢܬ ܕܐܠܗܐ ܐܡܪ ܕܢܗܘܢ ܐܠܝܢ ܐܒܢܐ ܠܚܡܐ ؛
4 * ܗܘ ܕܝܢ ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܟܬܝܒ ܗܘܐ ܠܐ ܒܠܚܡܐ ܒܠܚܘܕܝܗ ܢܚܐ ܐܢܫܐ ܐܠܐ ܒܟܠ ܡܠܬܐ ܕܢܦܩ ܡܢ ܦܘܡܐ ܕܐܠܗܐ ؛
5 * ܗܝܕܝܢ ܫܩܠܗ ܠܗ ܡܣܢܐ ܠܩܪܝܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܘܩܡ ܠܗ ܥܠ ܦܝܢܩܠܐ ܕܗܝܟܠܐ ؛
6 * ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܢ ܒܪܐ ܐܢܬ ܕܐܠܗܐ ܫܕܪ ܠܟ ܠܬܚܬܐ ܡܛܠ ܕܟܬܝܒ ܗܘܐ ܕܡܠܐܟܝܗ ܢܦܩܘܢ ܥܠܝܟ ܕܠܐ ܬܬܟܫܠ ܒܐܒܢܐ ܪܓܠܟ ؛

10 הא דין נרגא שים על עקרא דאילנא כל אילנא הכיל דפארא טבא לא עבד מתפסק ונפל בנורא ؛ 11 אנא
מעמד אנא לכון במיא לתיבותא הו דין דבתרי אתא חסין הו מני הו דלא שוא אנא מסניותי למשקלו הו מעמד לכון
ברוחא דקודשא ובנורא ؛ 12 הו דרפשא באידה ומרכא אדרוהי ותבנא מוקד בנורא דלא דעבא ؛
13 הידין אתא ישוע מן גליל ליורדנן לות יוחנן דנעמד מנה ؛ 14 הו דין יוחנן כלא הוא לה ואמר אנא סניק
אנא דמכך אתעמד ואנת לותי אתית ؛ 15 הו דין ישוע ענא ואמר לה שבוק השא הכנא גיר יאא לן דנסלא כלה כאנותא
והידין שבקה ؛ 16 כד עמד דין ישוע מתדא סלק מן מיא ؛ ואתפתח לה שמיא וחזא רוחא דאלהא דנחתא איך יונא
ואתת עלוהי ؛ 17 והא קלא מן שמיא דאמר הנו ברי חביבא דבה אצטבית ؛

k כון ושעמו ישר
l נחת
m צבא

10 * Tunc transtulit eum accusator ille super sacrosanctam ciuitatem, & statuit eum super pinnaculum templi, & ait illi:
6 * Si filius Dei es, deorsum te dede præcipitem. Scriptum est enim, Angelis suis præcipiet de te, vt manibus suis te subleuent, ne offendas ad lapidem pedem tuum.

10 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

11 ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστὶν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ πυρί.

12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαρεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸν δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

13 τότε παραγίνεται ὁ ἰησοῦς ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰς τὸν ἰορδάνην πρὸς τὸν ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

14 ὁ δὲ ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων, ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με;

15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην· τότε ἀφίησιν αὐτόν.

16 καὶ βαπτισθεὶς ὁ ἰησοῦς, εὐθέως ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος; καὶ ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ, καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν.

17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγουσα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

δ'.

1 Τότε ὁ ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

2 καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπείνασε.

3 καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.

4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε· γέγραπται, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ.

5 τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ.

6 καὶ λέγει αὐτῷ, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

Translat. B. Hieronymi.

10 Iam enim securis ad radicem arborũ posita est. Omnis ergo arbor quæ nõ
Inf. 7.b facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

11 Ego quidem baptizo vos in aqua in
Mar. 1.b Luc. 3.d Ioh. 1.d Acto. 1.a & 11.b & 19.a pœnitentiam. qui autem post me venturus est, fortior me est; cuius non sum dignus calceamenta portare. ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni.

12 Cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam: & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili.

13 Tunc venit Iesus à Galilæa in Ior-
Mar. 1.b Luc. 3.d Ioh. 1.d danem, ad Iohannem, vt baptizaretur ab eo. D

14 Iohannes autem prohibebat eum, dicens: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me.

15 Respondens autem Iesus, dixit ei, Sine modò. sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum.

16 Baptizatus autem Iesus, confestim ascendit de aqua. & ecce aperti sunt ei cæli: & vidit spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super se.

17 Et ecce vox de cælis, dicens: Hic est
Mat. 1.b Inf. 17.b filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

CAP. IIII.

1 TVnc Iesus ductus est in desertum à
Mar. 1.b Luc. 4.a Spiritu, vt tentaretur à diabolo A

2 Et cùm ieiunasset quadraginta die-
Exo. 34.d bus & quadraginta noctibus, postea esuriit.

3 Et accedens tentator, dixit ei: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiãt.

4 Qui respondens dixit: Scriptum est,
Deu. 8.a Luc. 4.a Nõ in solo pane viuet homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.

5 Tunc assumpsit eũ diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum super pinnaculum templi.

6 Et dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim: Quia an-
Psal. 90. gelis suis mandabit de te, & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

---

[a] עלל [b] צם
[c] אבו קרצא שעמו
מלשין
[d] יום
[e] חוא [f] מלל
[g] רבר
[h] שדא
[i] אידא עיראית יד
[j] שקל [k] תקל

קפלאון ד

דְּחַר בְּשַׁבָּא [a] רְמָעֲלֵי [b] צוֹמָא וְקוּרְנָא בְּאַרְבְּעִין

1 הֵידֵין יְשׁוּעַ אֶתְדְּבַר מִן רוּחָא דְקוּדְשָׁא לְמִדְבְּרָא דְנֶתְנַסָּא מִן [c] אֲכָלְקַרְצָא ׃ 2 וְצָם אַרְבְּעִין [d] אִימִמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְוָן
אַחֲרִית דֵּין כְּפֵן ׃ 3 וְקָרֵב הַו דְּמְנַסָּא וַאמַר לֵה אִן בְּרֵה אַנְתְּ דְאֱלָהָא אֱמַר דְּהָלֵין כְּאפָּא [e] נֶהְוֵין לַחְמָא ׃
4 הוּ דֵּין עָנָא וַאמַר כְּתִיב דְּלָא הֲוָא בְּלַחְמָא בְּלַחוֹד חָיֵא בְּרְנָשָׁא אֶלָּא בְּכֹל [f] מִלָּא דְנַפְּקָא מִן פּוּמֵה דְאֱלָהָא ׃
5 הֵידֵין [g] דְּבְרֵה אֲכָלְקַרְצָא לְמְדִינַת קוּדְשָׁא וַאקִימֵה עַל כְּנָפָא דְהֵיכְלָא וַאמַר לֵה ׃
6 אִן בְּרֵה אַנְתְּ דְאֱלָהָא [h] שְׁדִי נַפְשָׁךְ לְתַחַת כְּתִיב גֵּיר וַלְמַלְאכוֹהִי נְפַקֵּד עֲלֵיךְ וְעַל [i] אִידֵיהוֹן [k] נְשַׁקְלוּנֵךְ דְּלָא [j] תְּתְקַל
בְּכֵאפָא רַגְלֵךְ ׃

7 * Ait illi Jeschua, Rursus scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum.

8 * Iterũ transtulit eum accusator in montem admodum sublimem; eíque ostendit omnia regna mundi, & omnem eorum gloriam.

9 & ait illi: * Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me.

10 * Tum dixit ei Jeschua, Abi tibi inimice. Scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis, illumque ipsum solummodo coles.

11 * Tunc omisit eum accusator: & ecce angeli accesserunt, illique ministrauêre.

Dominica post Epiphaniam.

12 * Quum autem auditione accepisset Jeschua Jouchanon coniectum fuisse in carcerem, reuersus est in Galilæam.

13 * Relictáque Nozerath venit & habitauit in Capharnachum iuxta mare in finibus Zebouloun & Naphtholi.

14 * Ut impleretur quod dictum est per Eschaio prophetam, dicentem:

15 * Terra Zebouloun terra Naphtholi, via maris trans Jourdenon, Galilæa gentium.

16 * Populus qui sedebat in tenebris lucem magnam conspicatus est, & ijs qui habitabant in regione & umbra mortis,

17 lux est exorta. * Inde cœpit Jeschua prædicare, & dicere, Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum.

18 * Quúmque iter faceret iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Schemeoun qui vocatur Kipho, & Andream fratrem eius in mare retia proijcientes (erant enim piscatores.)

19 * Et ait illis Ieschua, Venite post me, & faciam vos esse piscatores hominum.

20 * Illi autem confestim retia sua dimittentes, post eum iuêre.

21 * Et quum illinc discederet, vidit duos alios fratres Jaakoub filium Zabdai & Jouchanon fratrem eius, in nauicula cum Zabdai ipsorum patre, resarcientes retia sua, &

22 vocauit eos Jeschua. * Illi autem statim reliquerunt nauiculam & patrem suum, ac se-

23 quuti sunt eum. * Et perlustrabat Jeschua uniuersam Galilæam, docebatque in synagogis eorum, & prædicabat Euangelium regni, atque sanabat omnem dolorem, omnémque languorem in populo.

---

7 אמר לה ישוע תוב כתיב ולא תנסא למריא אלהך׃ 8 תוב דברה אכלקרצא לטורא דשב רם וחוויה כלהין מלכותא מלך
ועלמא ושובחהין ואמר לה׃ 9 הלין כלהין לך אחל אן חפל חסגוד לי׃ 10 הידין אמר לה ישוע זל לך סטנא שבח נחל
כתיב גיר דלמריא אלהך תסגוד ולה בלחודוהי תפלוח׃ 11 הידין שבקה אכלקרצא והא מלאכא קרבו ומשמשין הווילה׃ נפל אזל
דחד בשבא דבתר דנחא׃ דנח עבראת זנת

12 כד שמע דין ישוע דיוחנן אשתלם שני לה לגלילא׃ 13 ושבקה לנצרת ואתא עמר בכפרנחום על יד ימא שלם
בתחומה דזבולון ודנפתלי׃ 14 דנתמלא מדם דאהמר ביד אשעיא נביא דאמר׃ 15 ארעא דזבולון ארעא דנפתלי אורחא שני שעבו שב
דימא עברוהי דיורדנן גלילא דעממא׃ 16 עמא דיתב בחשוכא נהרא רבא חזא ואילין דיתבין באתרא ובטללא דמותא עמר שעבו שב

7 Ait illi Iesus rursum, Scriptum est,
Deut. 6. c. 16 Non tentabis Dominum Deum tuum.
8 Iterum assumpsit eum diabolus in
montem excelsum valdè, & ostendit ei B
omnia regna mundi, & gloriam eorum.
9 Et dixit ei, Hæc omnia tibi dabo, si
cadens adoraueris me.
10 Tunc dicit ei Iesus, Vade *retro me
Satana: scriptum est enim, Dominum
Deu tuum adorabis; & illi soli seruies.
Deut. 16 c. 13
11 Tunc reliquit eum diabolus: & ecce
angeli accesserunt, & ministrabant ei.

12 Cvm autem audisset Iesus quòd Io-
Mar. 1. b 14 Luc. 4. c 14 Ioh. 4. f. 43 hannes traditus esset, secessit in Gali-
læam:
13 Et relicta ciuitate Nazareth, vēnit
†ciuitate & habitauit in † Caphernaū maritima,
in finibus Zabulon & Nephthalim,
14 Vt adimpleretur quod dictum est
per Isaiam prophetam, dicentem:
Isa. 9. a 1 15 Terra Zabulō & terra Nephthalim,
via maris trans Iordanem, Galilæa gen-
tium: C
16 Populus qui † sedebat in tenebris, vi-
† ambulabat dit lucem magnam: & sedentibus in re-
gione, & vmbra mortis, lux orta est eis.
17 Exinde cœpit Iesus prædicare, & di-
Mar. 1. b 23 cere, Pœnitentiam agite, appropinqua-
uit enim regnum cælorum.
18 Ambulans autem Iesus iuxta mare
Mar. 1. b 16 Lu. 5. a 1 Galilææ, vidit duos fratres, Simonem
qui vocatur Petrus, & Andream fra-
trem eius, mittentes rete in mare (erant
enim piscatores.)
19 Et ait illis, Venite post me: & faciā
vos fieri piscatores hominum.
20 At illi continuò relictis retibus se-
cuti sunt eum.
21 Et procedens inde, vidit alios duos
fratres, Iacobum Zebedæi & Iohannem
fratrē eius in naui cum Zebedæo patre
eorum, reficientes retia sua: & vocauit D
eos. 22 Illi autē statim relictis retibus &
patre, secuti sunt eum.
23 Et circuibat Iesus totam Galilæam,
docens in synagogis eorum, & prædi-
cans Euangelium regni; & sanans om-
nem languorem & omnem infirmita-
tem in populo.

7 ἔφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πάλιν γέγραπται, οὐκ ἐκπειράσεις
κύριον τὸν θεόν σου.
8 πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψη-
λὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσ-
μου, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν·
9 καὶ λέγει αὐτῷ, ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν
προσκυνήσῃς μοι.
10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὕπαγε *ὀπίσω μου σατανᾶ·
γέγραπται γὰρ, κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ
μόνῳ λατρεύσεις.
11 τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσ-
ῆλθον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

12 Ακούσας δὲ ὁ ἰησοῦς ὅτι ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν
εἰς τὴν γαλιλαίαν.
13 καὶ καταλιπὼν τὴν ναζαρὲτ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς
καπερναούμ τὴν παραθαλασσίαν, ἐν ὁρίοις ζαβουλὼν καὶ
νεφθαλείμ,
14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος·
15 γῆ ζαβουλὼν καὶ γῆ νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέ-
ραν τοῦ ἰορδάνου, γαλιλαία τῶν ἐθνῶν.
16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς
καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐ-
17 τοῖς. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ἰησοῦς κηρύσσειν, καὶ λέγειν, με-
18 τανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Περιπα-
τῶν δὲ ὁ ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας,
εἶδε δύο ἀδελφοὺς, σίμωνα τὸν λεγόμενον πέτρον, καὶ ἀν-
δρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν
θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς·
19 καὶ λέγει αὐτοῖς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς
ἁλιεῖς ἀνθρώπων.
20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.
21 καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφοὺς, ἰά-
κωβον τὸν τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν
τῷ πλοίῳ μετὰ ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας
τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.
22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐ-
τῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.
23 καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν γαλιλαίαν ὁ ἰησοῦς, διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς
βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλα-
κίαν ἐν τῷ λαῷ.

---

[a] כְּרַז
[b] צַר
[c] אִתָּא
[d] תַּקֵּן
[e] כְּרַךְ שעמו חור
[f] אַלְף אֶסָּא
[g] קִיב עברא״ת בבאוב
[h] כְּרַת

17 מִן הֵידֵין שָׁרֵי יֵשׁוּעַ לְמַכְרָז וְלְמֵאמַר תּוּבוּ קְרֵבַת לָהּ גֵּיר מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא ׃
18 וְכַד מְהַלֵּךְ עַל יַם יַמָּא דְגַלִּילָא חֲזָא תְרֵין אַחִין שִׁמְעוֹן דְאִתְקְרֵי כֵּאפָא וַאנְדְרֵאוֹס אַחוּהִי דְרַמְיֵין מְצַיְדְתָּא בְיַמָּא
אִיתַיְהוֹן הֲוַוי גֵּיר צַיְדֵא ׃ 19 וְאֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ תּוּ בָתְרִי וְאֶעְבֵּרְכוּן דְתֶהֱוֹוּן צַיְדֵא דַבְנֵינָשָׁא ׃
20 הֵנוּן דֵין מִיַּד שְׁבַקוּ מְצַיְדְתְּהוֹן וְאַזְלוּ בָתְרֵהּ ׃ 21 וְכַד עָבַר מִן תַּמָּן חֲזָא אַחֲרְנָא אַחֵי תְרֵין יַעֲקוֹב בַּר זַבְדַּי
וְיוֹחָנָן אַחוּהִי בְּאֶלְפָּא עִם זַבְדַּי אֲבוּהוֹן דְמִתַּקְּנִין מְצַיְדְתְּהוֹן וַקְרָא אִנּוּן יֵשׁוּעַ ׃
22 הֵנוּן דֵין מִיַּד שְׁבַקוּ לְאֶלְפָּא וְלַאבוּהוֹן וְאַזְלוּ בָתְרֵהּ ׃ 23 וּמְתְחַבְּרָן הֲוָא יֵשׁוּעַ בְּכֻלָּהּ גְלִילָא וּמַלֵּף הֲוָא
בְּכְנוּשְׁתְּהוֹן וּמַכְרַז סְבַרְתָּא דְמַלְכוּתָא וּמַאסֵא כָּל מַכְאוֹב כָּאב וְכוּרְהָנָן בְּעַמָּא ׃

24 ‡ Et audita est fama eius in tota Syria, & offerebantur ei omnes qui pessimè affecti erant infirmitatibus variis: quique cruciatibus cõstringebãtur, nec non dæmoniaci, & lunatici, & paralytici: eosque sanauit.

25 ‡ Et sequebantur eum turbæ multæ à Galilæa ac Decapoli, & ab Ourischlem & à Jihoudæa, & regionibus sitis vltrà Jourdenon.

Apostolorum & Patrum.

CAP. V.

1 QVum autem vidisset Jeschua turbas, ascendit in montem: quumque consedisset, accesserunt ad eum discipuli eius.

1 ‡ Et aperuit os suum eosque docuit, in-
3 quiens. ‡ Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

4 ‡ Beati lugentes, quippe qui consolationem accepturi sunt.

5 ‡ Beati mites, quippe qui hæreditatis iure possessuri sunt terram.

6 ‡ Beati illi qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

7 ‡ Beati misericordes, quoniam super eos futuræ sunt misericordiæ.

8 ‡ Beati illi qui mundi sunt corde, quippe
9 qui visuri sunt Deum. ‡ Beati pacifici, quippe qui filij Dei vocabuntur.

10 ‡ Beati illi qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

11 ‡ Beati vos, quum exprobrauerint vobis, vosque persecuti fuerint, & dixerint omne verbum malum, aduersus vos propter me in mendacio.

12 ‡ Tunc gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa est in cælis, sic enim persecuti sunt prophetas qui vos præcesserunt.

13 ‡ Vos estis sal terræ: quòd si sal infatuatum fuerit, quo salietur? ad nullum venit vsum, nisi vt proijciatur foras, & conculcetur ab hominibus.

14 ‡ Vos estis lux mundi: impossibile est vt abscondatur ciuitas, quæ super montem ædi-
15 ficata est. ‡ Neque lumen lucernæ admouent, vt ponant eam subter modium, sed super candelabrum: & lucet ijs omnibus qui sunt in ædibus.

---

24 וְאִשְׁתְּמַע טִבְהּ בְּכֻלָּהּ סוּרְיָא וְקָרְבוּ לֵהּ כָּל־הוּן אַיְלִין דְּכִישׁ בִּישׁ עֲבִידִין בְּכוּרְהָנָא מְשַׁתְּלְפָא וְאִילִין דְּאַלִּיצִין אֶלֵּץ
וּבְתַשְׁנִיקָא וְדַיְוָנָא וְדַכָּר אֵנָרָא וְמְשַׁרְיָא וַאסִי אֲנוּן׃ 25 וְאַזְלוּ כְּתָרָה כַּנְשָׁא סַגְיָא מִן גְּלִילָא וּמִן עֲסָרַת מְדִינָתָא וּמִן שְׁנַק שְׁרָא
אוּרְשְׁלֵם וּמִן יְהוּד וּמִן עֶבְרָא דְיַרְדְּנָן׃

דְּשְׁלִיחֵא וְדַאבְהָתָא קְפָלָאוֹן ה

1 כַּד חֲזָא דֵין יֵשׁוּעַ לְכַנְשָׁא סְלֵק לְטוּרָא וְכַד יְתֵב קְרִבוּ לְוָתֵהּ תַּלְמִידוֹהִי׃ 2 וַפְתַּח פּוּמֵהּ וּמַלֵּף הֲוָא לְהוּן וְאָמַר׃ אַלֵּף
3 טוּבֵיהוֹן לְמַסְכְּנֵא בְרוּחַ דְּדִילְהוֹן הִי מַלְכוּתָא דְשָׁמַיָא׃ 4 טוּבֵיהוֹן לַאֲבִילֵא דְהֵנוּן נְחֲבִיאוּן׃ אֲבַל בָּיָא
5 טוּבֵיהוֹן לְמַסְכְּנֵא בְרוּחַ דְּדִילְהוֹן הִי מַלְכוּתָא דְשָׁמַיָא׃ 6 טוּבֵיהוֹן לַאִילֵין דְּכַפְנִין וְצַחֲיִן לְכַאנוּתָא דְהֵנוּן נְסַבְּעוּן׃ יְרַת עֲרָאוּת יְרַשׁ
7 טוּבֵיהוֹן לְמַכִּיכֵא דְהֵנוּן נְאַרְחוּן אַרְעָא׃ עָהָא טָבָע

24 * Et abijt opinio eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes malè habentes, varijs languoribus & tormentis comprehensos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos: & curauit eos.

Marc. 3. 27. Luc. 6. c 17 25 * Et secutæ sunt eum turbæ multæ de Galilæa, & Decapoli, & de Ierosolymis, & de Iudæa, & de trans-Iordanem.

24 * καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν συρίαν, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασανοῖς συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομένους, καὶ σελήνιαζομένους, καὶ παραλυτικούς· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

25 * καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, καὶ δεκαπόλεως, καὶ ἱεροσολύμων, καὶ ἰουδαίας, καὶ πέραν τοῦ ἰορδάνου.

CAP. V.

1 VIdens autem turbas, ascendit in montem: & cùm sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius,

2 * Et aperiens os suum docebat eos, dicens,

Luc. 6. c 20 3 * Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.

4 * Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.

Psal. 36. a 11 5 * Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.

Isai. 61. a 3. & 65. c 13. & 66. c 10 Psal. 23. a 4 6 * Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.

7 * Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.

8 * Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.

9 * Beati pacifici: quoniam ipsi filij Dei vocabuntur.

1. Pet. 2. d 20. & 3. c 14. & 4. d 14. 10 * Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cælorum.

homines 11 * Beati estis cùm maledixerint vobis†, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes, propter me:

12 * Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. sic enim persecuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos.

Mar. 9. g 50. Luc. 14. g 34. 13 * Vos estis sal terræ. Quòd si sal euanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet vltrà, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.

14 * Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita.

Marc. 4. c 21. Luc. 8. b 16. & 11. c 33. 15 * Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt.

ε'.

1 * Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθισαντος αὐτοῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2 * καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς, λέγων,

3 * μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

4 * μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

5 * μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

6 * μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

7 * μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

8 * μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

9 * μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.

10 * μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

11 * μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ·

12 * χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

13 * ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

14 * ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δυνατὸν πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη.

15 * οὐδὲ καίουσι λύχνον, καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

---

[g] רַחֵם [h] רְכָא עניות זכות
[i] מַלֵּל [k] דְּגַל
[l] רְוַז
[m] פְּכַח [n] מְלַח
[o] שְׁדָא [p] דְשׁ [q] טְשָׁא
[r] בְּנָא [s] נְחַר

7 טוּבֵיהוֹן [g] לְמַרְחֲמָנֵא דְעָלֵיהוֹן נֶהֱוֵין רַחֲמֵא ׀ 8 טוּבֵיהוֹן לַאִילֵין [h] דְדַכְיִן בְּלִבְּהוֹן דְהִנּוּן נֶחֱזוּן לֵאלָהָא ׀
9 טוּבֵיהוֹן לְעָבְדֵי שְׁלָמָא דַבְנֵוהִי דְאִלָּהָא נֶתְקְרוּן ׀ 10 טוּבֵיהוֹן לַאִילֵין דְאִתְרַדְפוּ מֶטֶל כְּאנוּתָא דְדִילְהוֹן הִי
מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא ׀ 11 טוּבֵיכוֹן אֵמַתַי דְמִחַסְדִין לְכוֹן וְרַדְפִין לְכוֹן וְאָמְרִין עֲלֵיכוֹן כָּל [i] מִלָּא בִישָׁא מְטַלְּתִי [k] בְּדִגְלוּתָא
12 הֵידִין חֲדוּ [l] וְרַוְזוּ דְאַגְרְכוֹן סַגִּי בִּשְׁמַיָּא הָכְנָא גִּיר רְדַפוּ לְנְבִיֵּא דְמִן קַדְמֵיכוֹן ׀ 13 אַנְתּוּן אִנּוּן מֶלְחָא דְאַרְעָא
[m] פְּכַח [n] מְלַח אֶנְהוּ דִין דְמֶלְחָא [m] הֶפְכַהִי בְּסַנָּא [n] הֶתְמְלַחִי לְמֵדַם לָא אָזְלָא אֶלָּא [o] דְתִשְׁתְּרֵא לְבַר [p] וְתֶתְרְדֵשׁ מִן אֲנָשָׁא ׀
14 אַנְתּוּן אִנּוּן נוּהֲרָה דְעָלְמָא לָא מֶשְׁכְּחָא [q] דְהֶטְשֵׁא מְדִינְתָא דְעַל טוּרָא [r] בְּנְיָא ׀
15 וְלָא [s] מַנְהֲרִין שְׁרָגָא וְסָיְמִין לַהּ תְּחוֹת סָאתָא אֶלָּא עַל מְנָרְתָא וּמַנְהַר לְכָל אִילֵין דְּבְבַיְתָא אִנּוּן ׀

16 * Ita luceat lux vestra coram hominibus vt videant bona opera vestra, euehantque laudibus patrem vestrum qui in cælis est.

17 * Ne putetis me venisse vt soluam legem aut prophetas, non vt soluam, sed vt adimpleam.

18 * Amin enim dico vobis ego, donec trãsierint cæli & terra, Joud vnum, vnusue apex non præteribit à lege donec omnia fiant.

19 * Quisquis igitur soluerit vnum ex mandatis hisce minimis, & ita docuerit homines, minimus vocabitur in regno cælorum: quisquis autem fecerit & docuerit, iste magnus vocabitur in regno cælorum.

20 * Ego enim dico vobis, Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Perischæorum, non intrabitis in regnum cælorum.

Matutinis III. Feriæ Septimanæ præcedent. Ieiunium.

21 * Audistis dictum fuisse antiquis, Non occides: & quisquis occiderit, reus erit iudicij.

22 * Ego verò dico vobis, Quicunque irascetur fratri suo temerè, reus est iudicij; & quicunque dixerit fratri suo raka, reus est consessus: & quisquis dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.

23 * Igitur si obtuleris munus tuum super altare, & illic recordatus fueris fratrem tuum retinere cõtra te inimicitiam aliquam:

24 * Dimitte illic oblationem tuam super altare, & abi: primùm redi in gratiam cum fratre tuo, & tum veni, offer oblationem tuam.

25 * Esto desiderabilis cum aduersario tuo citò, dum adhuc cum illo es in via, ne fortè aduersarius tuus tradat te iudici, & iudex tradat te exactori, & incidas in domum vinctorum.

26 * Amin enim ego dico tibi, te illinc non egressurũ donec reddideris octauũ †numulum vltimum.

27 * Audistis dictum fuisse, Non mœchaberis.

28 * Ego verò dico vobis, Quisquis aspexerit mulierem vt eam concupiscat, illicò adulterauit eam in corde suo.

---

16 הֲכַנָּא נְנַהֵר נוּהֲרְכוֹן קֻדָּם בְּנֵינָשָׁא דְּנֶחֱזוּן עֲבָדֵיכוֹן טָבָא וְנִשְׁבְּחוּן לַאבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא ׃ 17 לָא תְּסַבְּרוּן דַּאתֵית
שְׁרָא [1] דַּאשְׁרֵא [2] נָמוּסָא אוֹ נְבִיֵּא לָא דַּאשְׁרֵא אֶלָּא דַּאמַלֵּא ׃ 18 אַמִּין גֵּיר אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּעַדְמָא דְנֶעְבְּרוּן שְׁמַיָּא וַארְעָא יוּד
חֲדָא אוֹ חַד סָרְטָא לָא נֶעֱבַר מִן נָמוּסָא עַדְמָא דְכֹל נֶהֱוֵא ׃ 19 כָּל מַן דְּנֶשְׁרֵא הָכִיל חַד מִן [3] פּוּקְדָנֵא הָלֵין זְעוּרֵא [4] וְנַלֵּף
הָכְנָא לַבְּנֵינָשָׁא בְּצוּרָא נֶתְקְרֵא בְּמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא כָּל דֵּין דְּנֶעֱבֵד [5] וְנַלֵּף הָנָא רַבָּא נֶתְקְרֵא בְּמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא ׃
20 אָמַר אֲנָא לְכוֹן גֵּיר דַּאן לָא [6] תְּאַתַּר כַּאנוּתְכוֹן יַתִּיר מִן דְּסַפְּרֵא וּפְרִישֵׁא לָא תֶּעֱלוֹן לְמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא ׃
דְּצַפְּרָא דִתְלָתָא כְּשַׁבָּא וְשַׁבְּתָא קַדְמָיְתָא דְּצוֹמָא
21 שְׁמַעְתּוּן דַּאתֵּאמַר לְקַדְמָיֵא לָא תֶקְטוֹל וְכָל דְּנִקְטוֹל מְחַיַּב הוּ לְדִינָא ׃

[1] שרא
[2] ע׳ בראית תורא
[3] פקד
[4] אלף
[5] אלף
[6] יתר

16 * Sic luceat lux vestra coram hominibus: vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est.
1. Pet. 2. c. 12

17 * Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas. non veni soluere, sed adimplere.

18 * Amen quippe dico vobis, donec transeat cælum & terra, iota vnum aut C vnus apex non præteribit à lege: donec omnia fiant.
Luc. 16. d. 17

19 * Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. qui autem fecerit, & docuerit: hic magnus vocabitur in regno cælorum.
Iaco. 2. b. 10.

20 * Dico enim vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra plus quàm Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.
Luc. 11. f. 39.

16 * ὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

17 * μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλύσαι τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι.

18 * ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.

19 * ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

20 * λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

21 * Audistis quia dictum est antiquis: Non occides. qui autem occiderit, reus erit iudicio.
Exod. 20 c. 13.

22 * Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. D Qui autem dixerit fratri suo racá, reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit gehennæ ignis.
Deut. 5. d. 17.

23 * Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te:

24 * Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius recõciliare fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.

25 * Esto consentiens aduersario tuo citò dum es in via cum eo: ne fortè tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris.
Luc. 12. g. 58.

26 * Amen dico tibi, Non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem.

27 * Audistis quia dictum est antiquis, Non mœchaberis.
Exo. 20. c. 14.

28 * Ego autem dico vobis, Quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam*, iam mœchatus est eam in corde suo.
Eccl. 41. d. 25.

21 * Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.

22 * ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

23 * ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ·

24 * ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

25 * ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ.

26 * ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

27 * ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις.

28 * ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

---

22 אֲנָא דֵין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכָל מַן דְּרָגַז עַל אַחוּהִי [d] אִיקָא מְחַיַּב הוּ לְדִינָא וְכָל דְּנָאמַר לַאֲחוּהִי רַקָא מְחַיַּב הוּ
לְכַנוּשְׁתָּא וְכָל מַן דְּנָאמַר [e] לְלָא מְחַיַּב הוּ לְגֵהִנָּא דְנוּרָא ׃ 23 אֲנַהוּ הָכִיל דְּמַקְרֵב אַנְתְּ קוּרְבָּנָךְ עַל מַדְבְּחָא וְתַמָּן תְּתְדְּכַר
דְּאִחִיל [f] עָלָיךְ אַחוּךְ [g] אַבְתָּא מִדַּם ׃ 24 שְׁבוּק תַּמָּן קוּרְבָּנָךְ עַל מַדְבְּחָא וְזֵל לְוִקְדַּם אֶתְרַעָא עִם אַחוּךְ וְהֵידֵין תֵּא
קָרֵב קוּרְבָּנָךְ ׃ 25 הֲוֵית [h] מְתַאוֹא עִם בְּעֵל דִּינָךְ עָגַל עַד עִמֵּה אַנְתְּ בְּאוֹרְחָא דִּלְמָא בְּעֵל דִּינָךְ נַשְׁלְמָךְ [i] לְדַיָּנָא וְדַיָּנָא
נַשְׁלְמָךְ [j] לְגַבָּיָא [k] וְחָפֵל בֵּית אֲסִירָא ׃ 26 וְאָמִין אָמַר אֲנָא לָךְ דְּלָא [l] תֶּפוּק מִן תַּמָּן עַדְמָא [m] דְּתְתֵּל [n] שְׁמוֹנָא אַחֲרָיָא ׃
27 שְׁמַעְתּוּן דְּאִתְאֲמַר דְּלָא תְּגוּר ׃ 28 אֲנָא דֵין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכָל מַן דְּחָזֵא אִנְתְּתָא אֵיךְ דְּנָרְגִיהָ מִחַדָּא
גָּרָה בְּלִבֵּהּ ׃

[d] איקא לשון יון
[e] לְלָא שעמו פתי
[f] אִיב ושעמו שנאה
[g] אוא עבראית אוה
[h] דן [i] גבא [k] נפל
[l] נפק [m] נתל
[n] חלק שמנה
[o] גור

29 * Si autem oculus tuus dexter offendiculo tibi fuerit, erue eum & proïjce abs te: præstat enim tibi vt pereat vnum membrum tuum, quàm totum corpus tuum cadat in gehennam.

30 * Quòd si manus tua dextera offendiculo tibi fuerit, amputa & abïjce eam abs te; satius enim tibi fuerit vt pereat vnum ex membris tuis, quàm totum corpus tuum incidat in gehennam.

31 * Dictum est, Quicunque dimiserit vxorem suam, det ei libellum repudij.

32 * Ego verò dico vobis, Quisquis dimiserit vxorem suam præter quàm ratione fornicationis, facit eam mœchari; & qui duxerit dimissam, adulterium committit.

33 * Rursum audistis dictum fuisse antiquis, Nõ mentieris in iuramento tuo, sed persolues Domino iuramentum tuum.

34 * Ego verò dico vobis, Non iurabis omnino: non per cælum, quia thronus Dei est.

35 * Neque per terram, quia scabellum est subter pedes eius: nec etiam per Ourischlem quia ciuitas est summi regis.

36 * Nec etiam per caput tuum iurabis, quia non potes facere in eo, vel particulam vnius pili nigri vel albi.

37 * Sed erit sermo vester, Est, est: & non, non. id quod supra hæc abundat, à malo est.

38 * Audistis dictum fuisse, Oculum pro oculo; & dentem pro dente.

39 * Ego verò dico vobis, Ne insurgatis contra malum: sed quisquis percusserit te supra maxillam tuam dexteram, obuerte ei & alteram.

40 * Et ei qui voluerit litigare tecum, & auferet tunicam tuam, dimitte ei & pallium tuum.

41 * Quisquis traxerit te ad miliare vnum, abi cum eo duo.

42 * Petenti abs te dato, & volentem mutuari abs te, ne prohibeas.

43 * Audistis dictum fuisse, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.

---

29 אין דין עינך דימינא מכשלא לך [a]חציה [b]ושדיה מנך פקח לך גיר [c]דנאבד חד הרמך ולא כלה פגרך נפל בגהנא ׃
30 ואן אידך דימינא מכשלא לך פסוק שדיה מנך פקח לך גיר דנאבד חד מן הרמיך ולא כלה פגרך נפל בגהנא ׃
31 אתאמר דמן דשרא אנחתה נתל לה [a]כתבא [b]דרוללא ׃ 32 אנא דין אמר אנא לכון דכל מן דשרא אנחתה
לבר מן מלתא [c]דזניותא עבד לה [d]דתגורי ומן דשקל שביקתא נאר ׃
33 תוב שמעתון דאתאמר לקדמיא ולא תרגל [e]במומתך תשלם דין למריא מומתך ׃
34 אנא דין אמר אנא לכון לא [f]תאמון [g]סך לא בשמיא דכורסיא הוא דאלהא ׃

[a] חצא [b] שדא [c] אבר
[a] עבראיה ספר
[b] כריתות
[c] זנא [d] גר
[e] יומא [f] יומא
[g] שעמו כל

Iosr. 18. a 8. Marc. 9. a 47.

29 * Quòd si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proijce abs te: expedit enim tibi vt pereat vnum membrorum tuorum, quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam.

29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γὰρ σοι ἵνα ἀπόληται σοῦ τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν.

30 * Et si dextra manus tua scandalizat te, abscinde eam, & proijce abs te: expedit enim tibi vt pereat vnum membrorum tuorum, quàm totum corpus tuum eat in gehennam.

30 καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γὰρ σοι ἵνα ἀπόληται σοῦ τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν.

Deu. 24. a 1. Iuſt. 19. b 7. Mar. 10. a 4. Luc. 16. d 18 1. Cor. 7. b 10.

31 * Dictum est autem, Quicunque dimiserit vxorem suam, det ei libellum repudij.

31 ἐρρέθη δὲ ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον.

32 * Ego autem dico vobis, quia omnis qui dimiserit vxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterat.

32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.

Leui. 19. c 12. Exo. 20. b 7. Deut. 5. b 11 Inf. 23. c 22.

33 * Iterum audistis, quia dictum est antiquis, Non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua.

33 πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου.

34 * Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum: quia thronus Dei est.

34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ θεοῦ.

35 * Neque per terram: quia scabellum est pedum eius. neque per Ierosolymã: quia ciuitas est magni regis.

35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς ἱερουσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

36 * Neque per caput tuum iuraueris: quia non potes vnum capillum album facere aut nigrum.

36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δυνᾶσαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι.

Luc. 5. a 12

37 * Sit autem sermo vester, Est, est; non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.

37 ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναί· οὔ, οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.

Exo. 21. c 24. Deu. 19. d 21. Leu. 24. d. 20.

38 * Audistis quia dictum est, Oculum pro oculo, & dentem pro dente.

38 ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος·

Luc. 6. c 29.

39 * Ego autem dico vobis non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexterã maxillam tuam, præbe illi & alteram.

39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅς τις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.

40 * Et ei qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere: dimitte ei & pallium.

40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.

41 * Et quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo † alia duo.

41 καὶ ὅς τις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο.

& †

42 * Qui petit à te, da ei: & volenti mutuari à te, ne auertaris.

42 τῷ αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι, μὴ ἀποστραφῇς.

1. Cor. 6. b. 7. Deut. 15 c. 7. Leu. 19. d. 18.

43 * Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.

43 ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.

---

35 וְלָא בַּאַרְעָא דְכוּבְשָׁא הִי רַגְלוֹהִי אָף לָא בְּאוּרְשְׁלֵם דַּמְדִינְתָּה הִי דְמַלְכָּא רַבָּא ׃
36 אָף לָא בְּרִישָׁךְ תְּאַמֵּא דְּלָא מָשְׁכַּח אַנְתְּ לְמֶעְבַּד בַּהּ מְנִחָא חֲדָא דְסַעֲרָא אוֹ כְמָתָא אוֹ חֲוָרְתָּא ׃
37 אֶלָּא הֲוֵא מַלַּתְכוֹן אִין אִין וְלָא לָא מִדֵּם דְּמִן הָלֵין יַתִּיר מִן בִּישָׁא הוּא ׃
38 שְׁמַעְתּוּן דְּאִתְּאֲמַר דְּעַיְנָא חֲלַף עַיְנָא וְשִׁנָּא חֲלַף שִׁנָּא ׃
39 אֲנָא דֵין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלָא תְּקוּמוּן לְוִקְבַל בִּישָׁא אֶלָּא מַן דְּמָחָא לָךְ עַל פַּכָּךְ דִּימִינָא
אַפְנָא לַהּ אָף אֲחָרְנָא ׃
40 וּמַן דְּצָבֵא דַּנְדוּן עִמָּךְ וְנִשְׁקוֹל כּוּתֵינָךְ שְׁבוֹק לַהּ אָף מַרְטוּטָךְ ׃
41 מַן דִּמְשַׁחַר לָךְ מִילָא חַד זַל עִמֵּהּ הְרֵין ׃
42 מַן דִּשְׁאֵל לָךְ הַב לַהּ וּמַן דְּנִאזַף מִנָּךְ לָא תְּכְלִיוּהִי ׃
43 שְׁמַעְתּוּן דְּאִתְּאֲמַר דְּרַחֵם לְקָרִיבָךְ וְסָנֵי לְבַעֵל דְּבָבָךְ ׃

* מְחָא
; עברא מעיל
* יְהַב יְהַף

44 * ܐܢܐ ܕܝ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܪܚܡܘ ܠܒܥܠܝܟܘܢ
ܘܨܠܘܬܘ ܥܠ ܡܪܕܦܝܟܘܢ ܠܡܢܝ ܕܡܠܬ ܥܠܝܟܘܢ ܘܠܡܢܝ
ܕܡܨܠܝ ܥܠܝܟܘܢ ܘܫܢܝ ܠܟܘܢ ܘܠܡܢܝ ܕܡܫܢܐ ܠܟܘܢ
ܘܡܨܠܝܢ ܠܟܘܢ ܒܥܝܢܝ ܕܠܐ ܢܗܘܢ ܠܟܘܢ ܐܠܗܐ
ܕܡܬܩܪܝܢ ܒܫܡܝܐ ܗܘܝܘ ܠܟܘܢ ܐܠܗܐ ܕܡܬܩܪܝ ܒܫܡܝܐ
45 * ܐܝܟܡܐ ܕܬܗܘܘܢ ܒܢܝ ܐܒܘܟܘܢ ܕܒܫܡܝܐ ܕܡܫܪܐ
ܫܡܫܗ ܥܠ ܒܝܫܐ ܘܛܒܐ ܘܡܫܪܐ ܡܛܪܐ ܥܠ ܙܕܝܩܐ
ܘܥܠ ܠܐ ܙܕܝܩܐ ܘܡܢܚܬ ܡܛܪܐ ܥܠ ܙܕܝܩܐ ܘܥܠ ܠܐ ܙܕܝܩܐ
46 * ܐܡܪ ܕܐܢ ܡܪܚܡܝܬܘܢ ܠܡܪܚܡܝܟܘܢ ܡܢܘ ܐܓܪܐ
ܠܟܘܢ ܗܠܐ ܡܟܣܐ ܕܥܒܕܝܢ ܗܠܝܢ ܕܡܟܣܐ ܗܘ ܠܗܘܢ
47 ܘܐܦ ܠܐ ܗܠܝܢ ܕܡܫܠܡܝܢ ܠܐܚܝܟܘܢ ܒܠܚܘܕ ܡܢܐ
ܝܬܝܪ ܥܒܕܝܢ ܗܠܝܢ ܕܡܫܠܡܝܢ ܠܐܚܝܟܘܢ ܒܠܚܘܕ ܡܢܐ
ܠܐ ܗܘܐ ܐܦ ܡܟܣܐ ܗܘ ܠܗܘܢ ܕܡܫܠܡܝܢ ܠܐܚܝܟܘܢ
48 ܗܘܝܘ ܗܟܝܠ ܐܢܬܘܢ ܓܡܝܪܐ ܐܝܟܢܐ ܕܐܒܘܟܘܢ ܕܒܫܡܝܐ
ܗܘ ܓܡܝܪ ܗܘ ܢܛܪ ܠܟܘܢ ܠܥܠ ܡܢ ܕܡܛܠ ܕܐܢܬܘܢ ܡܬܚܙܝܢ
ܠܟܘܢ ܠܥܠ ܡܢ ܕܡܛܠ ܕܐܢܬܘܢ ܡܬܚܙܝܢ ܠܟܘܢ ܠܥܠ ܡܢ ܕܡܛܠ ܕܐܢܬܘܢ ܡܬܚܙܝܢ

ܡܬܬܝܐܘܢ ܦܪܩ ܕ ܘܫܬܝܬܐ ܕܨܘܡܐ ܕܫܒܥܬܐ ܕܪܒܥܬܐ ܕܡܨܠܬܐ ܕܨܘܡܐ ܕ

1 * ܗܘܪܘ ܕܝ ܕܥܒܕܝܢ ܨܕܩܬܟܘܢ ܩܕܡ ܒܢܝ ܢܫܐ ܕܠܡܚܙܝܘܬܗܘܢ
ܕܢܬܚܙܘܢ ܠܗܘܢ ܕܠܐ ܐܓܪܐ ܠܟܘܢ ܠܘܬ ܐܒܘܟܘܢ ܕܒܫܡܝܐ
2 ܗܘ ܕܥܒܕ ܨܕܩܬܐ ܩܕܡ ܒܢܝ ܢܫܐ ܕܢܬܚܙܘܢ ܠܗܘܢ ܐܡܝܢ
ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܩܒܠܘ ܐܓܪܗܘܢ ܗܠܝܢ ܕܡܟܣܐ ܗܘ ܠܗܘܢ
ܕܡܫܠܡܝܢ ܠܐܚܝܟܘܢ ܒܒܝܬ ܟܢܝܫܬܐ ܘܒܫܘܩܐ ܕܡܬܩܪܝܢ
ܒܫܘܩܐ ܕܢܬܚܙܘܢ ܠܒܢܝ ܢܫܐ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ
ܕܩܒܠܘ ܐܓܪܗܘܢ ܗܠܝܢ ܕܡܟܣܐ ܗܘ ܠܗܘܢ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ
3 ܠܟܘܢ ܕܡܕܡ ܕܥܒܕܝܢ ܨܕܩܬܟܘܢ ܠܐ ܢܕܥ ܫܡܐܠܐ ܡܕܡ
ܕܥܒܕ ܝܡܝܢܟ ܠܝܡܝܢܟ ܕܢܗܘܐ ܨܕܩܬܟ ܒܟܣܝܐ ܘܐܒܘܟ
4 ܕܚܙܐ ܒܟܣܝܐ ܗܘ ܢܦܪܥ ܠܟ ܒܓܠܝܐ ܘܐܒܘܟ ܕܚܙܐ
5 ܒܟܣܝܐ ܗܘ ܢܦܪܥ ܠܟ ܒܓܠܝܐ ܘܐܢܬ ܕܨܠܝܬ ܠܐ ܗܘܝܘ
ܐܝܟ ܡܟܣܐ ܕܡܬܚܙܝܢ ܠܡܨܠܝܢ ܒܒܝܬ ܟܢܝܫܬܐ ܘܒܫܘܩܐ
ܕܡܬܩܪܝܢ ܕܢܬܚܙܘܢ ܠܒܢܝ ܢܫܐ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ
ܕܩܒܠܘ ܐܓܪܗܘܢ ܗܠܝܢ ܕܡܟܣܐ ܗܘ ܠܗܘܢ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ
6 * ܐܢܬ ܕܝ ܡܛܠ ܕܨܠܝܬ ܥܠ ܥܠ ܟܘܬܪܟ ܘܨܠܝ ܠܐܒܘܟ
ܕܒܫܘܪܐ ܘܐܒܘܟ ܕܚܙܐ ܒܟܣܝܐ ܗܘ ܢܦܪܥ ܠܟ ܒܓܠܝܐ
ܘܐܒܘܟ ܕܚܙܐ ܒܟܣܝܐ ܗܘ ܢܦܪܥ ܠܟ ܒܓܠܝܐ

44 * *Ego verò dico vobis, Diligite inimicos vestros, & bene precemini ei qui imprecatur vobis, ac benefacite ei, qui odio vos prosequitur, & orate pro ijs qui vexant vos cum violentia & persequuntur vos.*

45 * *Vt sitis filij patris vestri qui in cælis est, qui facit oriri Solem suum super probos & improbos, & facit descendere pluuiam suam super æquos & iniquos.*

46 * *Etenim si dilexeritis eos qui diligunt vos, quænam vos manet merces? nonne & publicani idem faciunt?*

47 * *Et si postulaueritis pacem fratrum vestrorum tantummodo, quid vos amplius facitis? nonne & publicani itidem faciunt?*

48 * *Vos igitur estote perfecti, sicut pater vester qui est in cælis, perfectus est.*

Matutinis 1111. Feriæ Septimanæ præcedent. Ieiunium.

CAP. VI.

1 *ATtendite autem in eleemosina vestra ne erogetis eam coram hominibus vt spectemini ab eis, alioqui nulla vobis futura est merces apud patrem vestrum qui est in cælis.*

2 * *Quum igitur facturus es eleemosinam, ne proclamaueris cornu coram te vti faciunt acceptores vultus*† hypocritæ *in synagogis & plateis, vt celebrentur ab hominibus: equidem ego dico vobis, receperunt mercedem suam.*

3 * *Quum vero tu erogas eleemosinam nesciat sinistra tua quid agat dextera tua.*

4 * *Vt sit eleemosina tua in abscondito: & pater tuus qui videt in abscondito, ipse rependet tibi in propatulo.*

5 * *Et quum oras, ne sis sicut acceptores vultus*† hypocritæ, *qui amat stare in synagogis, & in angulis platearum ad fundendum preces vt spectentur ab hominibus: equidē ego dico vobis, Receperunt mercedem suam.*

6 * *Tu vero quum oras introito in cubiculum tuum, clausoque ostio tuo ora patrem tuum qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, rependet tibi in propatulo.*

---

44 אֲנָא דֵין אָמַר אֲנָא לְכוֹן אַחֲבוּ לַבְעָלֵי דְבָבֵיכוֹן וּבָרְכוּ לְמַן דְּלָאֵט לְכוֹן וַעֲבִדוּ דְשַׁפִּיר לְמַן דְּסָנֵא לְכוֹן וְצַלּוּ עַל אִילֵּין
וְדִכְרִין לְכוֹן [m]בְּקִטִירָא וְרָדְפִין לְכוֹן ׃ 45 אֵיכַנָא דְתְהֲוֹן בְּנֵי דְאַבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא הַו דְּמַרְנַח שֶׁמְשֵׁה עַל טָבֵא וְעַל
בִּישָׁא [n]וּמַחֵת מָטְרָה עַל [o]כְּאנֵא וְעַל עוֹלָא׃ 46 אִן גֵּיר [p]מַחֲבִין אַנְתּוּן לְאִילֵּין דְּמַחֲבִין לְכוֹן מָנָא אַגְרָא אִית לְכוֹן לָא הָא
אַף מָכְסָא הִי הָדָא עָבְדִין ׃ 47 וְאִן שְׁאֵלִיתוּן בְּשְׁלָמָא דַאחֵיכוֹן בַּלְחוּד מָנָא יַתִּיר עָבְדִין אַנְתּוּן לָא הָא אַף מָכְסָא הִי
הָדָא עָבְדִין׃ 48 הֲוֵו הָכֵיל אַנְתּוּן גְּמִירֵא אֵיכַנָא דַאבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא גְּמִיר הוּ ׃ •

רְצַפְּרָא דַארְבְּעָא בְּשַׁבָּא דְשַׁבְּתָא קַדְמַיְתָא דְצוֹמָא

1 [q]חוּרוּ דֵין [b]בְּזְדַקְתְּכוֹן דְּלָא תְעַבְּדוּנָהּ קֻדָּם בְּנֵי נָשָׁא אֵיךְ דְּתְתְחַזּוּן לְהוּן וְאִן לָא אַגְרָא לֵית לְכוֹן לְוָת אֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא׃

[m] עבראיה בעשק
[n] נְחַת [o] כּוּן
[p] חֲבַב
[q] חַר [b] זְרַק
[a] לעבראיה אדם

44 * Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui odérunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.

Luc. 6. d 27. Rom. 12. d 17. Luc. 23. e 34. Acto. 7. g 60. 1. Cor. 4. e 13.

45 * Vt sitis filij patris vestri qui in cælis est, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.

46 * Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedē † habebitis? nónne & publicani hoc faciunt?

† habetis

47 * Et si salutaueritis fratres vestros tantùm, quid amplius facitis? nónne & ethnici hoc faciunt?

48 * Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est.

CAP. VI.

1 ATtendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cęlis est.

2 * Cùm ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & in vicis, vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

Rom. 12. b 8.

3 * Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua:

4 * Vt sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

Lu. 14. c 14.

5 * Et cùm oratis, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in synagogis & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

Gal. 29. d 13.

6 * Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

4. Reg. 4. e 33. Acto. 10. a 9.

44 * ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς; καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς.

45 * ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

46 * ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι;

47 * καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν;

48 * ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι.

ϛ.

1 * Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 * ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

3 * σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου.

4 * ὅπως ἦ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

5 * καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

6 * σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

---

[a] שְׁבַח
[b] יְדַע
[c] כְּסָא [d] גְּלָא

[1] אֲמַתַּי הָכִיל דְּעָבֵד אַנְתְּ זְדַקְתָּא לָא הֲקָרָא קַדְמָיךְ אֵיךְ דְּעָבְדִין נָסְבֵי בַּאפָּא בַּכְּנוּשָׁתָא וּבְשׁוּקָא אֵיךְ [a] נִשְׁתַּבְּחוּן
מִן בְּנֵינָשָׁא וַאמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּקַבְּלוּ אַגְרְהוֹן: [2] אַנְתְּ דִין מָא דְעָבֵד אַנְתְּ זְדַקְתָּא לָא [b] תֵּדַעִי סְמָלָךְ טָנָא עָבְדָא
יַמִינָךְ: [3] אֵיךְ דְּתֶהֱוֵא זְדַקְתָּךְ [c] בְּכֶסְיָא וַאבוּךְ דְּחָזֵא בְּכֶסְיָא הוּ נָפְרַעָךְ [d] בְּגַלְיָא:
[4] וּמָא דְמְצַלֵּא אַנְתְּ לָא תֶהֱוֵא אֵיךְ נָסְבֵי בַּאפָּא דְּרַחְמִין לְמִקְם בַּכְּנוּשָׁתָא וּבְזָוִיתָא דְשׁוּקָא לְמִצְלֵי דְּנִתְחַזּוּן לְבְנֵי
אֲנָשָׁא וַאמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּקַבְּלוּ אַגְרְהוֹן:
[5] אַנְתְּ דִין אֲמַתַּי דְמְצַלֵּא אַנְתְּ עוֹל [e] לְתַרְעָךְ וְאַחוֹר תַּרְעָךְ וְצַלֵּא לְאבוּךְ דְּבְכֶסְיָא וַאבוּךְ דְּחָזֵא בְּכֶסְיָא נָפְרַעָךְ בְּגַלְיָא:

[e] תַּרְעָא עברית חדר

7 * ܘܟܕܝ ܨܠܝܬܘܢ ܠܐ ܬܗܘܘܢ ܡܬܡܠܠܝܢ ܐܝܟ
ܡܢܝܢܐ . ܕܡܣܬܡܝܢ ܕܒܣܓܝܐܘܬܗܘܢ ܢܫܡܥ
8 ܠܗܘܢ . * ܠܐ ܗܘܝܠܝ ܕܐܠܗܝܟܘܢ ܡܕܥ
ܡܕܡ ܕܬܬܒܥܘܢ ܡܢ ܩܕܡ ܕܬܫܐܠܘܢ ܡܢܗ :
9 ܗܟܝܠ ܗܘܝܢ . * ܐܢܬܘܢ ܨܠܘ ܗܟܢܐ . ܐܒܘܢ
10 ܕܒܫܡܝܐ ܩܕܝܫ ܫܡܟ . * ܬܐܬܐ ܡܠܟܘܬܟ ܢܗܘܐ
11 ܨܒܝܢܟ . ܐܝܟ ܕܒܫܡܝܐ ܐܦ ܒܐܪܥܐ . * ܠܚܡܐ
ܕܡܬܬܝܢ ܠܢ ܢܬܠ ܠܝܘܡܢܐ . * ܘܫܒܘܩ ܠܢ
13 ܚܘܒܝܢ . ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܚܢܢ ܫܒܩܢ ܠܚܝܒܝܢ . * ܘܠܐ
ܬܥܠܝܢ ܠܢ ܠܢܣܝܘܢܐ ܐܠܐ ܦܨܢ ܡܢ ܒܝܫܐ . ܡܛܠܬܐ
ܕܝܠܟ ܗܝ ܡܠܟܘܬܐ ܘܚܝܠܐ ܘܫܘܒܚܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ :
14 ܐܡܝܢ . * ܐܠܦ ܕܐܢ ܫܒܩܬܘܢ ܠܒܢܝ ܢܫܐ ܚܘܒܝܗܘܢ
ܫܒܩ ܠܟܘܢ ܐܒܘܟܘܢ ܕܒܫܡܝܐ : ܐܢ ܠܐ ܫܒܩܬܘܢ
15 ܠܒܢܝ ܢܫܐ . * ܐܦ ܠܐ ܐܒܘܟܘܢ ܫܒܩ ܠܟܘܢ :
ܐܦ ܠܐ ܐܒܘܟܘܢ ܚܛܗܝܟܘܢ ܫܒܩ ܠܟܘܢ ❊

ܡܫܡܫ ܕܨܘܡܐ ܬܪܝܢ ܫܒܬܐ ❊

❊ ܒܕ ❊

16 * ܐܦܠܐ ܕܨܘܡܟܘܢ ܐܠܗܝ : ܠܐ ܬܗܘܘܢ ܚܘܪܝܢ
ܐܝܟ ܣܗܕܐ ܕܐܦܝܢ . ܡܫܚܠܝܢ ܦܢܝܗܘܢ
ܐܝܟ ܕܢܬܚܙܘܢ ܠܒܢܝ ܢܫܐ ܨܘܡܝܢ . ܐܡܝܢ ܐܡܪ
17 ܐܢܐ ܠܟܘܢ : ܕܩܒܠܘ ܐܓܪܗܘܢ . * ܐܢܬ ܕܡܢ
ܗܢܐ ܕܨܘܡܟ ܐܫܚ ܪܝܫܟ ܘܡܫܚ ܦܢܝܟ .
18 * ܐܝܟ ܕܠܐ ܬܬܚܙܐ ܠܒܢܝ ܢܫܐ ܨܘܡܝܢ ܐܠܐ ܠܐܒܘܟ
ܕܒܟܣܝܐ . ܘܐܒܘܟ ܕܚܙܐ ܒܟܣܝܐ . ܗܘ ܢܦܪܥ
19 ܠܟ . * ܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܠܟܢܙܐ ܕܐܪܥܐ : ܐܝܟܐ
ܕܥܬܐ ܘܫܚܝܢܐ ܡܫܚܝܢ . ܘܐܝܟܐ ܕܓܢܒܐ ܡܚܬܪܝܢ
20 ܘܓܢܒܝܢ . * ܐܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܠܟܢܙܐ ܕܫܡܝܐ . ܐܝܟ
ܕܠܐ ܥܬܐ ܘܫܚܝܢܐ ܡܫܚܝܢ . ܘܐܝܟܐ ܕܠܐ ܓܢܒܐ
ܡܚܬܪܝܢ ܘܓܢܒܝܢ .
21 * ܐܝܟ ܕܐܝܬܘܗܝ ܟܢܙܟܘܢ : ܗܟܢܐ ܗܘ ܠܒܟܘܢ
22 ܐܦ . * ܢܘܗܪܐ ܕܦܓܪܐ : ܐܢ ܥܝܢܟ ܬܗܘܐ
ܫܦܝܪܐ ܟܠܗ ܢܗܘܐ ܢܗܝܪܐ : ܐܢ ܕܝܢ ܥܝܢܟ
ܒܝܫܐ ܟܠܗ ܢܗܘܐ ܚܫܘܟܐ .

7 * *Quumque preces funditis ne sitis mus-*
sitantes vt hypocritæ : putant enim in mul-
tiloquio sei exauditum iri.
8 * *Ne igitur illis assimilemini : etenim pa-*
ter vester nouit quid requiratur vobis, an-
tequam petatis ab eo.
9 * *Vos ita orate.* PATER *noster qui es*
in cælis, sanctificetur nomen tuum,
10 * *Adueniat regnum tuum, fiat voluntas*
tua vt in cælo & in terra.
11 * *Da nobis panem indigētiæ nostræ hodie,*
* *Et remitte nobis debita nostra, sicut nos*
12 *etiam remittimus debitoribus nostris,*
* *Et ne nos inducas in tentationem ; sed*
13 *libera nos à malo. Quia tuum est regnum, &*
potentia, & gloria in sæcula sæculorum.
* *Si enim remiseritis hominibus errata*
14 *ipsorum, remittet etiam vobis pater vester,*
qui est in cælis.
* *Sin autem non remiseritis hominibus,*
15 *nec etiam pater vester remissurus est, vobis*
errata vestra.

Secunda Feria Septimanæ secundæ Ieiunij.

* QVVM *autem ieiunatis ne sitis atra-*
16 *ti sicut acceptores vultus* * hypocritæ, *detur-*
pant enim vultus suos vt appareant homi-
nibus ieiunantes ; equidem ego dico vobis,
receperunt mercedem suam.
* *Tu verò quum ieiunas, ablue vultum*
17 *tuum, & vnge caput tuum.*
* *Vt ne appareas hominibus tu ipse ie-*
18 *iunans, sed patri tuo qui est in abscondito:*
& pater tuus qui videt in abscondito, ipse
rependet tibi.
19 * *Ne reponatis vobis thesauros in terra,*
loco vbi tinea & erugo corrumpunt, &
vbi fures perfodiunt & furantur.
20 * *Sed reponite vobis thesauros in cælis,*
vbi nec tinea nec erugo corrumpunt, & vbi
fures non perfodiunt, neque furantur.
21 * *Vbi enim est thesaurus vester, illic est*
etiam cor vestrum.
22 * *Lucerna corporis est oculus : si oculus*
tuus igitur fuerit simplex, etiam totum cor-
pus tuum lucidum erit.

---

7 וּמָא דַמְצַלֵּא אַנְתּוּן לָא תֶּהֵוֵיתוּן [h]מְפַקְּקִין אַיְךְ חַנְפֵּא דְּסָבְרִין גֵּיר דַּבְּמִמְלְּלָא סַגִּיאָא [i]מֶשְׁתַּמְּעִין ;
8 לָא תְּכִיל [k]תֶּדְמוּן לְהוּן אֲבוּכוֹן גֵּיר יָדַע מָנָא מֶחְבְּעָא לְכוּן עַדְלָא תֶּשְׁאֶלוּנֵיהִי ; [l]הֲכַנָּא צַלּוּ אַנְתּוּן אֲבוּן דְּבַשְׁמַיָּא
9 [b]פְּסַק ושעמו מתאננים [m]שְׁמַע [k]דְּמָא
[l]אִתָּא [m]עֲבָא
10 [n]תֵּתֵא מַלְכוּתָךְ נֶהֱוֵא [m]צֶבְיָנָךְ אֵיכַנָּא דְּבַשְׁמַיָּא אַף בְּאַרְעָא ; 11 [n]הַב לַן לַחְמָא [o]דְּסוּנְקָנָן יוֹמָנָא ;
יִתְקַדַּשׁ שְׁמָךְ ;
12 וְשָׁבוּק לַן [p]חוֹבַין אֵיכַנָּא דְּאַף חַנָּן שְׁבַקָּן לְחַיָּבַין ;
13 וְלָא תַּעֲלַן [q]לְנִסְיוֹנָא אֶלָּא [r]פְּצָן מִן בִּישָׁא מֶטֹל דִּדִילָךְ הִי מַלְכוּתָא וְחַיְלָא [s]וְתֻשְׁבּוּחְתָא לְעָלַם עָלְמִין ;
14 אֵן גֵּיר תֶּשְׁבְּקוּן לַבְּנֵינָשָׁא סַכְלוּתְהוֹן נָשְׁבוּק אַף לְכוּן אֲבוּכוֹן דְּבַשְׁמַיָּא ;
15 אֵן דֵּין לָא תֶּשְׁבְּקוּן לַבְּנֵינָשָׁא אַף לָא אֲבוּכוֹן שָׁבַק לְכוּן סַכְלוּתְכוֹן ;

7 * Orantes autem, nolite multum lo-
faciũt qui, sicut ethnici†. putant enim quòd in
multiloquio suo exaudiantur.
8 * Nolite ergo assimilari eis : scit enim
pater vester quid opus sit vobis, ante- B
quam petatis eum.
9 * Sic ergo vos orabitis : PATER no-
Luc.11. a 2. ster qui es in cælis, sanctificetur nomen
tuum.
10 * Adueniat regnum tuum. Fiat volun
tas tua, sicut in cælo, & in terra.
11 * Panem nostrum supersubstantia-
lem da nobis hodie.
12 * Et dimitte nobis debita nostra, sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris.
13 * Et ne nos inducas in tentationem.
Sed libera nos à malo. Amen.
14 * Si enim dimiseritis hominibus pec
Infr. 18. d 33. Marc. 11 f 25. Eccl. 28. a 7. cata eorum : dimittet & vobis pater ve-
ster cælestis delicta vestra.
15 * Si autem non dimiseritis homini-
bus, nec pater vester dimittet vobis pec
cata vestra.

16 * CVM autem ieiunatis, nolite fieri
sicut hypocritę tristes. exterminat enim
facies suas, vt appareat hominibus ieiu-
nantes. Amen dico vobis quia recepe-
runt mercedem suam.
17 * Tu autem cùm ieiunas, vngé caput
tuum, & faciem tuam laua,
18 * Ne videaris hominibus ieiunans,
sed patri tuo qui est in abscondito : &
pater tuus qui videt in abscondito, red-
det tibi.
19 * Nolite thesaurizare vobis thesau-
Luc. 12. d 33. 1. Tim. 6. d 19. ros in terra : vbi ærugo & tinea demo-
litur, & vbi fures effodiunt & furantur. C
20 * Thesaurizate autem vobis thesau-
ros in cælo : vbi neque ærugo neque ti-
nea demolitur, & vbi fures non effodiũt
nec furantur.
21 * Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est
Luc. 12. c 34. Luc. 11. e 34. & cor tuum.
22 * Lucerna corporis tui, est oculus
tuus. Si igitur oculus tuus fuerit sim-
plex, totum corpus tuum lucidum erit.

7 * προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται·
8 * μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.
9 * οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
10 * ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.
11 * τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.
12 * καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.
13 * καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· * ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.
14 * ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος.
15 * ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
16 * Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
17 * σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι·
18 * ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.
19 * μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι.
20 * θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς, οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὐδὲ κλέπτουσιν.
21 * ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.
22 * ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται·

דיום תרין כשלא דשבתא דתרין דצומא

16 אמתי דין דצימין אנתון לא תהוון כמירא איך נסבי באפא מחבלין גיר פרצופיהון איך דנתחזון לבנינשא דצימין
17 ואמין אמר אנא לכון דקבלו אגרהון ; אנתי דין מא דצאם אנתי אשיג אפך ומשוח רישך ; 18 איך דלא תתחזא
לבנינשא דצאם אנתי אלא לאבוך דבכסיא ואבוך דחזא בכסיא הו נפרעך ; 19 לא תסימון לכון סימתא בארעא אתר
דססא ואכלא מחבלין ואיכא דגנבא פלשין וגנבין ; 20 אלא סימו לכון סימתא בשמיא איכא דלא ססא ולא אכלא
מחבלין ואיכא דגנבא לא פלשין ולא גנבין ; 21 איכא גיר דאיתיה סימתכון תמן הו ואף לבכון ; 22 שרגא דפגרא
איתיה עינא אן עינך הכיל תהוא פשיטא אף כלה פגרך נהיר הו ;

23 ܐܢ ܕܝܢ ܥܝܢܟ ܬܗܘܐ ܒܝܫܐ܂ ܟܠܗ ܦܓܪܟ ܚܫܘܟܐ
ܢܗܘܐ. ܐܢ ܗܟܝܠ ܢܘܗܪܐ ܕܒܟ ܚܫܘܟܐ ܗܘ
ܚܫܘܟܟ ܟܡܐ ܢܗܘܐ. 24 ܠܐ ܐܢܫ ܡܫܟܚ ܠܬܪܝܢ
ܡܪܘܢ ܠܡܦܠܚ. ܐܘ ܓܝܪ ܠܚܕ ܢܣܢܐ ܘܠܐܚܪܢܐ
ܢܪܚܡ. ܐܘ ܠܚܕ ܢܝܩܪ ܘܠܐܚܪܢܐ ܢܫܘܛ. ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ
ܐܢܬܘܢ ܠܐܠܗܐ ܠܡܦܠܚ ܘܠܡܡܘܢܐ܀

ܬܠܬܐ ܒܫܒܐ [illegible] ܕܨܘܡܐ܀

܀ ܟܐ ܀

25 ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ܂ ܠܐ ܬܨܦܘܢ
ܠܢܦܫܟܘܢ ܡܢܐ ܬܐܟܠܘܢ ܘܡܢܐ ܬܫܬܘܢ. ܘܠܐ
ܠܦܓܪܟܘܢ ܡܢܐ ܬܠܒܫܘܢ. ܠܐ ܗܘܐ ܢܦܫܐ ܝܬܝܪܐ
ܡܢ ܣܝܒܪܬܐ ܘܦܓܪܐ ܡܢ ܠܒܘܫܐ. 26 ܚܘܪܘ
ܒܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܕܠܐ ܙܪܥܝܢ ܘܠܐ ܚܨܕܝܢ. ܘܠܐ
ܟܢܫܝܢ ܠܐܘܨܪܐ܂ ܘܐܒܘܟܘܢ ܕܒܫܡܝܐ ܡܬܪܣܐ
ܠܗܝܢ. ܠܐ ܗܐ ܐܢܬܘܢ ܡܝܬܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܢܗܝܢ܂
27 ܡܢܘ ܕܝܢ ܡܢܟܘܢ ܕܟܕ ܝܨܦ ܡܫܟܚ ܠܡܘܣܦܘ
ܥܠ ܩܘܡܬܗ ܐܡܬܐ ܚܕܐ. 28 ܘܥܠ ܠܒܘܫܐ
ܡܢܐ ܝܨܦܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܐܬܒܩܘ ܒܫܘܫܢܐ ܕܕܒܪܐ ܐܝܟܢܐ
ܪܒܝܢ. ܕܠܐ ܠܐܝܢ ܘܠܐ ܥܙܠܢ. 29 ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܝܢ܂
ܕܐܦܠܐ ܫܠܝܡܘܢ ܒܟܠܗ ܫܘܒܚܗ ܐܬܟܣܝ ܐܝܟ
30 ܚܕܐ ܡܢܗܝܢ. ܐܢ ܕܝܢ ܠܥܡܒܪܐ ܕܚܩܠܐ ܕܝܘܡܢܐ
ܐܝܬܘܗܝ. ܘܡܚܪ ܢܦܠ ܒܬܢܘܪܐ܂ ܐܠܗܐ ܗܟܢܐ
ܡܠܒܫ. ܠܐ ܣܓܝ ܝܬܝܪ ܠܟܘܢ ܙܥܘܪܝ ܗܝܡܢܘܬܐ.
31 ܠܐ ܗܟܝܠ ܬܬܝܨܦܘܢ ܐܘ ܬܐܡܪܘܢ܂ ܡܢܐ ܢܐܟܘܠ
ܐܘ ܡܢܐ ܢܫܬܐ. ܐܘ ܡܢܐ ܢܬܟܣܐ.
32 ܟܠܗܝܢ ܓܝܪ ܗܠܝܢ. ܥܡܡܐ ܗܘ ܕܥܠܡܐ
ܒܥܝܢ ܠܗܝܢ. ܐܒܘܟܘܢ ܕܝܢ ܕܒܫܡܝܐ ܝܕܥ ܕܐܦ
ܠܟܘܢ ܡܬܒܥܝܢ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ.
33 ܒܥܘ ܕܝܢ ܠܘܩܕܡ ܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ
ܘܟܐܢܘܬܗ. ܘܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܡܬܬܘܣܦܢ ܠܟܘܢ.
34 ܠܐ ܗܟܝܠ ܬܬܝܨܦܘܢ ܕܡܚܪ. ܗܘ ܓܝܪ ܡܚܪ
ܝܨܦ ܕܝܠܗ. ܣܦܩ ܠܗ ܠܝܘܡܐ ܒܝܫܬܗ ܀܀

23 *Si autem oculus tuus fuerit malus, totum corpus tuum tenebricosum erit: si ergo lumen quod est in te, tenebræ sunt, tenebræ tuæ quantæ futuræ sunt?*

24 *Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odio prosequetur, & alterum diliget, aut vnum honorabit, & alterum contemnet. non potestis Deo seruire & Mamouno*, diuitijs.

Feria tertia Septimanæ præcedentis Ieiunium.

25 *Propterea ego dico vobis, Ne solliciti sitis animæ vestræ quid esuri sitis, & quid bibituri, nec corpori vestro qua re sitis induendi. nonne anima plus est quàm alimentum, & corpus* plus quàm *vestimentum?*

26 *Aduertite ad volucres cæli, quæ nec serunt nec metunt, neque cogunt in horrea, & pater vester qui est in cælis alit eas; nonne vos estis eis præstantiores?*

27 *Quis est autem ex vobis qui sollicitus possit addere ad staturam suam cubitum vnum?*

28 *Ac de vestimento quid anxij estis? considerate lilia agri quomodo crescant, quæ neque laborant neque nent.*

29 *Ego verò dico vobis, ne Shelemoun quidem in tota gloria sua sic amictum fuisse vt vnum ex eis.*

30 *Quòd si gramen agri, quod hodie extat, & cras cadit in clibanum, Deus ita vestit, nonne vos multò magis, modica fide præditi?*

31 *Ne igitur anxij sitis, néue dicatis, Quid edemus? quidue bibemus? quoue operiemur?*

32 *Hæc enim omnia gentes huius mundi quærunt sibi. Pater autem vester qui in cælis est, nouit quòd & vobis requiruntur hæc omnia.*

33 *Sed quærite primò regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijciuntur vobis.*

34 *Ne sitis igitur anxij de crastino, nam crastinus dies curam habebit suiipsius: sufficit diei malum suum.*

---

23 אִן דֵּין עֵינָךְ תֶּהֱוֵא בִּישָׁא כֻּלֵּהּ פַּגְרָךְ חֲשׁוּכָא נֶהֱוֵא אִן הָכִיל נוּהְרָא דְּבָךְ חֲשׁוּכָא הוּ חֲשׁוּכָךְ כְּמָא נֶהֱוֵא׃ 24 לָא
אֱנָשׁ מֶשְׁכַּח לַתְרֵין [g]מָרְוָן [h]לְמֶפְלַח אוּ גֵּיר לְחַד [i]נֶסְנֵא וְלַאחֲרָנָא נֶרְחַם אוּ לְחַד [k]נֵיקַר וְלַאחֲרָנָא [l]נְשׁוּט לָא מֶשְׁכְּחִין אַנְתּוּן
לַאלָהָא לְמֶפְלַח וַלְמָמוֹנָא׃ דּוּס תְּלָתָא בְּשַׁבָּא דְשַׁבְקָא קַדְמִיתָא דְצוּמָא
25 מֶטֻּל הָנָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן לָא [a]תֵּאצְפוּן לְנַפְשְׁכוֹן מָנָא [b]תֵּאכְלוּן וּמָנָא [c]תֶּשְׁתּוּן וְלָא לְפַגְרְכוֹן מָנָא תֶּלְבְּשׁוּן לָא הֲוָת
נַפְשָׁא יַתִּירָא מֶן [d]סִיבַרְתָּא וּפַגְרָא מֶן לְבוּשָׁא׃ 26 [e]חוּרוּ [f]בְּפָרַחְתָּא דַשְׁמַיָּא דְלָא זָרְעִין וְלָא חָצְדִין וְלָא חָמְלִין [g]בְּאוֹצְרָא
וַאֲבוּכוֹן דְבַשְׁמַיָּא [h]מְתַרְסֵא לְהוֹן לָא הָא אַנְתּוּן מְיַתְּרִין אַנְתּוּן מֶנְהוֹן׃ 27 מַנוּ דֵין מֶנְכוֹן דְּנֶאְצַף מֶשְׁכַּח [i]לְמוֹסָפוּ עַל
[k]קוֹמְתֵהּ אַמְתָא חֲדָא׃

[g]לשון יחיד מריא [h]פְּלַח [i]סְנָא [k]יְקַר [l]שָׁט

[a]יְצַף [b]אֲכַל [c]שְׁתָא [d]סְבַר [e]חַר [f]פְּרַח [g]אוֹצַר [h]תְּרְסָא [i]פעמי מאכל [i]יְסַף [k]קָם

23 * Si autē oculus tuus fuerit nequam: totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt?

23 * ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοί σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;

24 * Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & Mammonæ.

Luc.16.c 13.

24 * οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ.

25 * Ideo dico vobis, Ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nónne anima plus est quàm esca: & corpus plus quàm vestimentum?

Luc.12.c 22. 1.Pet.5.b 7. Psal.54.d 23. Phil.4.a 6 1.Tim.6.b 8.

25 * διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

26 * Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & pater vester cælestis pascit illa. Nónne vos magis pluris estis illis?

26 * ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;

27 * Quis autem vestrum cogitans, potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum?

27 * τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα;

28 * Et de vestimento quid soliciti estis? Cōsyderate lilia agri quomodo crescunt: non laborant neque nent.

28 * καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει.

29 * Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis.

29 * λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.

30 * Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quantò magis vos modicæ fidei?

30 * εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

31 * Nolite ergo soliciti esse, dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?

31 * μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα;

32 * Hęc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis.

32 * πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων.

33 * Quærite ergo primùm regnum Dei & iustitiā eius: & hæc omnia adijcientur vobis.

2.Reg.7. a 9.1

33 * ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

34 * Nolite ergo soliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies solicitus erit sibiipsi. sufficit diei malitia sua.

34 * μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

---

[k] קוּמְתֵהּ אַמְתָא חֲדָא׃ 28 וְעַל לְבוּשָׁא מָנָא יְצִפִּין אַנְחוּן אִתְבַּקוּ בְּשׁוּשַׁנָּא דְּדַכְרָא אֵיכַנָּא רָבִין דְּלָא[m] לָאֵין וְלָא עָזְלִין׃
אָמַר אֲנָא לְכוּן דִּין דְּאַפְלָא שְׁלִיטוּן בְּכֻלָּהּ שׁוּבְחָהּ [n] אִתְכַּסִּי אֵיךְ חֲדָא מָנְהִין׃ 29 אֵן דִּין לְעַמִּירָא דְּחַקְלָא
דְּיוֹמָנָא אִיתַוּהִי וְלִמְחָר נָפֵל בְּתַנּוּרָא אֱלָהָא הָכְנָא מַלְבֵּשׁ לָא סַגִּי יַחִיר לְכוּן זְעִירֵי הֵימְנוּתָא׃
לָא הָכִיל תֵּאצְפוּן אוֹ תֵּאמְרוּן מָנָא נֵאכוֹל אוֹ מָנָא נִשְׁתֵּא אוֹ מָנָא נִתְכַּסֵּא׃ 31
כְּלֹהֵין גֵּיר הָלֵין עַמְמָא הוּ דְּעָלְמָא [o] בְּעַיִן לְהֵין אֲבוּכוּן דִּין דְּבִשְׁמַיָּא יָדַע דְּאִיתָךְ לְכוּן מִתְבַּעְיִן הָלֵין כֻּלְּהֵין׃ 32
בְּעוּ דִּין לוּקְדָם מַלְכוּתָא דְּאֱלָהָא וְזַדִּיקוּתֵהּ וְכֻלְּהֵין הָלֵין [p] מִתְתּוֹסְפִין לְכוּן׃ 33
לָא הָכִיל[q] תֵּאצְפוּן דִּמְחָר הוּ גֵּיר מְחָר יְצַף דִּילֵהּ סַפֵּק לֵהּ לְיוֹמָא בִּישְׁתֵּהּ׃ 34

[l] קָם בְּקָא לָאָא
[m] בְּסָא
[n] בְּעָא
[o] יִסַּף
[p] יְצַף

Feria tertia Septimanæ secundæ Ieiunij.

CAP. VII.

1 NE iudicaueritis, vt ne iudicemini.
2 * Quo enim iudicio vos iudicatis, iudicabimini: & qua mensura vos metimini, mensurabitur vobis.
3 * Quid autem intueris festucam, quæ est in oculo fratris tui, trabem autem quæ in oculo tuo est, non animaduertis?
4 * Aut quomodo dicis fratri tuo, Sine educam festucam de oculo tuo, & ecce trabes in oculo tuo?
5 * Acceptor vultus, [personate] educito primùm trabē de oculo tuo, & tunc perspicies ad educendam festucam de oculo fratris tui.
6 * Ne dederitis sanctum canibus, nec proieceritis margaritas vestras ante sues, ne fortè conculcent eas pedibus suis, & conuersi dilacerent vos.
7 * Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.
8 * Quisquis enim petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & ei qui pulsat, aperietur.
9 * Sed quis est vir ex vobis, qui, si ab eo filius eius petat panem, lapidem porrigat ei?
10 * Et, si piscem petierit, num colubrum porriget ei?
11 * Quòd si ergo vos qui mali estis, nostis munera bona dare filijs vestris; quantò magis pater vester qui in cælis est, dabit bona ijs qui rogauerint eum?
12 * Quæcunque igitur volueritis vt faciant vobis homines, ita & vos facite eis. Hoc enim est Lex & Prophetæ.

Matutinis Parasceues Sabbathi præcedentis Ieiunium.

13 * Introite per angustam portam, quoniam lata est porta & spaciosa via, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt illi qui abeunt per eam.
14 * Quàm parua est porta & stricta via, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt illi, qui inueniunt eam!

יוֹם תְּלָתָא בְּשַׁבָּתָא דְּתַרְיָן רַעוּתָא קפלאין ז

1 לָא תְּדוּנוּן דְּלָא תֶּתְדָּנוּן׃ 2 בְּדִינָא גֵּיר דְּדָיְנִין אַנְתּוּן תֶּתְדָּנוּן וּבְכֵילְתָא דְּמְכִילִין אַנְתּוּן מִתְּתְכִּיל לְכוֹן׃
3 מָנָא דֵּין חָזֵא אַנְתְּ לְגַלָּא דְּבְעֵינֵהּ דְּאָחוּךְ וְקָרְיָתָא דְּבְעֵינָךְ לָא בָּחַר אַנְתְּ׃ 4 אוֹ אֵיכַנָא אָמַר אַנְתְּ לְאָחוּךְ שְׁבוֹק
אֶפֵּק גַּלָּא מִן עֵינָךְ וְהָא קָרְיָתָא בְּעֵינָךְ׃ 5 נָסֵב בַּאפָּא אֶפֵּק לוּקַדֵּם קָרְיָתָא מִן עֵינָךְ וְהֵידֵין נְתְבְּחַר לָךְ לְמַפֵּקוּ
גַּלָּא מִן עֵינֵהּ דְּאָחוּךְ׃ 6 לָא תְּתְּלוּן קוּדְשָׁא לְכַלְבָא וְלָא תַּרְמוּן מַרְגְּנִיתְכוֹן קֻדָּם חֲזִירָא דְּלְמָא גְּרוּשׁוּן אֵנִין
בְּרַגְלֵיהוֹן וְנַהְפְּכוּן נְבַזְעוּנְכוֹן׃ 7 שְׁאֲלוּ וְתֶתְיְהֵב לְכוֹן בְּעוּ וְתֶשְׁכְּחוּן קוּשׁוּ וְנֶתְפְּתַח לְכוֹן׃
8 כֹּל גֵּיר דְּשָׁאֵל נָסֵב וּדְבָעֵא מְשַׁכַּח וְלַאינָא דְנַקֵּשׁ מִתְּפְתַּח לֵהּ׃

a דִּן כְּלִיל אוֹ כְלָא אוֹ כָּל
b גְּלַל
c נְפַק
d נְפַק
e כְּתַל רְמָא
f נְשׁ
g חֲפַד
h בֵּיצָא
i נְקַשׁ

CAP. VII.

& nõ iudicabimini Luc. 6. f 37. Rom. 2. a 1. Mar. 4. c. 24.

1 NOlite iudicare, †vt nõ iudicemini.
2 * In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini; & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. A
3 * Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: & trabem in oculo tuo nõ vides?
4 * Aut quomodo dicis fratri tuo, Sine eijciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo?
5 * Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.
6 * Nolite dare sanctum canibus: neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus suis, & †conuersi dirumpant vos.

canes

Inf. 21. b 22. Mar. 11. c 24. Luc. 11. b 9. Ioh. 14. b 13. & 16. c 13. Iac. 1. a 6

7 * Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.
8 * Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur.
9 * Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius suus panem, nunquid lapidem porriget ei? B
10 * Aut si piscem petierit, nunquid serpentem porriget ei?
11 * Si ergo vos, cùm sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quantò magis pater vester qui in cælis est, dabit bona petentibus se?

Luc. 6. d 31. Tob. 4. c 16. Luc. 13. c 24. ita

12 * Omnia ergo quæcunque vultis vt faciant vobis homines: †& vos facite illis. Hæc est enim Lex & Prophetæ.

13 * Intrate per angustam portam: quia lata porta, & spaciosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam.
14 * Quàm angusta porta, & arcta via est quæ ducit ad vitam: & pauci sunt qui inueniunt eam!

ζ.

1 * Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.
2 * ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.
3 * τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου· τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
4 * ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου;
5 * ὑποκριτά ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
6 * μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.
7 * αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.
8 * πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.
9 * ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
10 * ἢ καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;
11 * εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;
12 * πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
13 * εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.
14 * τί στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

---

[a] יִשַׁט
[b] יִתַּב גְּתַל יִתַּר
[c] עִם
[d] עַל פִּתָּא
[e] וְכָל אֶבֶר

10 וְאַן נוּנָא נִשְׁאֵלִיוּהִי לְמָא חֲוִיָא מוֹשִׁט
[a] אוֹ מַנוּ מָנְכוֹן נַבְרָא דְנִשְׁאֵלִיוּהִי בְּרֵה לַחְמָא לְמָא כְּאפָא [a] מוֹשִׁט לֵהּ׃
11 וְאַן הָכִיל אַנְתּוּן דְּבִישָׁא אַנְתּוּן יָדְעִין אַנְתּוּן [b] מְיַהֲבָתָא טָבָתָא [c] לְמֶתַּל לַבְנֵיכוֹן כְּמָא [d] יִתְיַרְאוּן אֲבוּכוֹן
דְּבִשְׁמַיָּא נָתֵל טָבָתָא לְאִילֵּין דְּשָׁאֲלִין לֵהּ׃
12 כֹּל מָא דְצָבְיוּהִין דְּנַעְבְּדוּן לְכוֹן כְּנֵינָשָׁא הָכְנָא אַף אַנְתּוּן עֲבִדוּ
לְהוֹן הָנוּ גֵיר נָמוּסָא וְנַבְיָא׃
13 [b] עוּלוּ בְּתַרְעָא אֲלִיצָא [c] דְּפְתֵיחָא הוּ תַרְעָא וּרְוִיחָא אוֹרְחָא אֲזִלָא [d] דְּמַוּבְלָא [e] לְאַבְדָנָא וְסַגִּיאָא אֲנוּן אִילֵּין דְּאָזְלִין בְּגַוָּהּ׃
14 מָא קַטִּין תַּרְעָא וַאֲלִיצָא אוֹרְחָא אֲזִלָא דְמַוּבְלָא לְחַיָּא וְזְעִירָא אֲנוּן אִילֵּין דְּמַשְׁכְּחִין לֵהּ׃

15 * Cauete à pseudoprophetis, qui veniunt ad vos cum vestimentis ouium, intus autem ipsi sunt lupi rapaces.

16 * Sed à fructibus eorum cognoscetis eos. Num colliguntur ex spinis vuæ, aut ex tribulis ficus?

17 * Ita omnis arbor bona, fructus bonos facit: arbor autem mala, fructus malos facit.

18 * Impossibile est arborem bonam fructus malos facere, aut arborem malam fructus bonos facere.

19 * Omnis arbor quæ non facit fructus bonos, exciditur, & in ignem cadit.

20 * Itaque à fructibus eorũ cognoscetis eos.

21 * Non quisquis dicit mihi, Domine mi, Domine mi, intraturus est in regnum cælorum; sed is qui facit voluntatem patris mei qui in cælis est.

22 * Multi dicturi sunt mihi in illo die, Domine mi, Domine mi, nunquid in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas edidimus?

23 * Tunc autem profitebor eis, Nunquam noui vos: discedite à me operarij iniquitatis.

24 * Quisquis igitur audit hos sermones meos, eosque exequitur, assimilatur viro sapienti, qui quidem extruxit domum suam super petram.

25 * Et descendit pluuia, venerúntque flumina: ac flauerunt venti, & irruerunt in ipsam domum illam, neque cecidit, quippe cuius fundamenta super petram iacta fuerant.

26 * Et quisquis audit hos sermones meos, nec eos exequitur, assimilatur viro stulto qui extruxit domum suam super arenam.

27 * Et descendit pluuia, venerúntque flumina; ac flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, atque corruit, & fuit ruina eius magna.

28 * Et factum est, quum absoluisset Jeschua hos sermones vt obstupescerent turbæ super doctrina ipsius.

29 * Docebat enim eos, vt potestatem habens, non autem vt Scribæ ipsorum & Perischæi.

---

15 אֶזְדַּהַרוּ מִן נְבִיֵא דַּגְלֵא דְּאִתַּיִן לְוָתְכוֹן בַּלְבוּשָׁא וְאִמַּרָא מִזְּלָגוֹ דִּין אִינִּיהוֹן דְּאַבָּא חֲטוּפָא ׃ [f] זְהַר

16 מִן פְּאַרֵיהוֹן דִּין [g] תִּדְעוּן אֲנוּן לְמָא לָקְטִין מִן כּוּבָא עֲנָבָא אוֹ מִן קוּרְטְבָא חֲאֲנָא ׃ [g] יְדַע

17 הֲכֵנָא כֹּל אִילָנָא טָבָא פְּאַרָא שַׁפִּירָא עָבֵד אִילָנָא דִין בִּישָׁא פְּאַרָא בִּישָׁא עָבַד ׃

18 לָא מְשַׁכַּח אִילָנָא טָבָא פְּאַרָא בִּישָׁא לְמֶעְבַּד וְלָא אִילָנָא בִּישָׁא פְּאַרָא טָבָא לְמֶעְבַּד ׃

19 כֹּל אִילָנָא דְּלָא עָבֵד פְּאַרָא טָבָא מְתְפְּסַק וְבְנוּרָא נָפֵל ׃ 20 מִדִין מִן פְּאַרֵיהוֹן חַזְעוּן אֲנוּן ׃

21 לָא הֲוָא כֹּל דְּאָמַר לִי מָרִי מָרִי [h] עָאֵל לְמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָא אֶלָּא מִן דְּעָבַד צְבְיָנֵה דְּאָבִי דְּבִשְׁמַיָא ׃ [h] עַל

22 סַגִּיאֵא [i] נְאַמְרוּן לִי בְּהוּ יוֹמָא מָרִי מָרִי לָאוּ בִשְׁמָךְ [k] אֶתְנַבִּין וּבִשְׁמָךְ שֵׁיעֵדָא [l] אַפְּקָן וּבִשְׁמָךְ חַיְלָא סַגִּיאָא עֲבַדְן ׃ [i] אֲמַר [k] נְבָא [l] נַפְּק

---

15 * Cauete à pseudoprophetis, qui veniunt ad vos cum vestimentis ouium, intus autem ipsi sunt lupi rapaces.

16 * Sed à fructibus eorum cognoscetis eos. Num colliguntur ex spinis vuæ, aut ex tribulis ficus?

17 * Ita omnis arbor bona, fructus bonos facit: arbor autem mala, fructus malos facit.

18 * Impossibile est arborem bonam fructus malos facere, aut arborem malam fructus bonos facere.

19 * Omnis arbor quæ non facit fructus bonos, exciditur, & in ignem cadit.

20 * Itaque à fructibus eorũ cognoscetis eos.

21 * Non quisquis dicit mihi, Domine mi, Domine mi, intraturus est in regnum cælorum; sed is qui facit voluntatem patris mei qui in cælis est.

22 * Multi dicturi sunt mihi in illo die, Domine mi, Domine mi, nunquid in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas edidimus?

23 * Tunc autem profitebor eis, Nunquam noui vos: discedite à me operarij iniquitatis.

24 * Quisquis igitur audit hos sermones meos, eosque exequitur, assimilatur viro sapienti, qui quidem extruxit domum suam super petram.

25 * Et descendit pluuia, venerúntque flumina: ac flauerunt venti, & irruerunt in ipsam domum illam, neque cecidit, quippe cuius fundamenta super petram iacta fuerant.

26 * Et quisquis audit hos sermones meos, nec eos exequitur, assimilatur viro stulto qui extruxit domum suam super arenam.

27 * Et descendit pluuia, venerúntque flumina; ac flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, atque corruit, & fuit ruina eius magna.

28 * Et factum est, quum absoluisset Jeschua hos sermones vt obstupescerent turbæ super doctrina ipsius.

29 * Docebat enim eos, vt potestatem habens, non autem vt Scribæ ipsorum & Perischæi.

15 * Attendite à falſis prophetis, qui ve-
niunt ad vos in veſtimentis ouium, in- C
trinſecus autem ſunt lupi rapaces.

16 * A fructibus eorum cognoſcetis eos.
Luc. 6. f 44. Nunquid colligunt de ſpinis vuas, aut
de tribulis ficus?

17 * Sic omnis arbor bona, fructus bo-
nos facit: mala autem arbor, malos fru-
ctus facit.

18 * Non poteſt † arbor bona, malos fru-
autem ctus facere: neque arbor mala bonos
fructus facere.

19 * Omnis arbor quæ nõ facit fructum
Sup. 3. b 10. bonũ, excidetur, & in ignem mittetur.

20 * Igitur ex fructibus eorum cogno-
ſcetis eos.

21 * Non omnis qui dicit mihi, Domi-
Infr. 25. b 11. ne, Domine, intrabit in regnum cælo-
rum: ſed qui facit voluntatem patris
mei qui in cælis eſt, ipſe intrabit in re-
gnum cælorum.

22 * Multi dicent mihi in illa die, Do-
Act. 19. c 13. mine, Domine, nónne in nomine tuo
prophetauimus? & in nomine tuo dæ-
monia eiecimus, & in nomine tuo vir-
tutes multas fecimus.

23 * Et tunc confitebor illis, quia nun-
omnes Pſ. 6. a 9. quã noui vos: diſcedite à me † qui ope-
Inf. 25. d 41. Luc. 13. c 27. ramini iniquitatem. D

24 * Omnis ergo qui audit verba mea
Luc. 6. g 47. Rom. 2. b 13. hæc, & facit ea: aſſimilabitur viro ſa-
Iacob. 1. d 22. pienti qui ædificauit domum ſuam ſu-
per petram:

25 * Et deſcendit pluuia, & venerunt flu
mina, & flauerunt venti, & irruerunt in
domum illam, & non cecidit. fundata
enim erat ſuper petram.

Iacob. 2. e 23. 26 * Et omnis qui audit verba mea hæc,
& non facit ea; ſimilis erit viro ſtulto
qui ædificauit domũ ſuam ſuper arenã:

Ezech. 13 b 11 27 * Et deſcendit pluuia, & venerunt flu
mina, & flauerunt venti, & irruerunt in
domum illam, & cecidit, & fuit ruina il-
lius magna.

28 * Et factum eſt, cùm cõſummaſſet Ie-
Marc. 1. e 22. Luc. 4. e 32. ſus verba hæc, admirabantur turbæ ſu-
per doctrina eius.

29 * Erat enim docens eos ſicut poteſta-
tem habens, & non ſicut Scribæ eorum
& Phariſæi.

15 * προσέχετε δ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρ-
χονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι
λύκοι ἅρπαγες.

16 * ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μή-
τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴ, ἢ ἀπὸ τριβόλων
σῦκα;

17 * οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δ
σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.

18 * οὐ δυνατ δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν,
οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.

19 * πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται, καὶ
εἰς πῦρ βάλλεται.

20 * ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

21 * οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πα-
τρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

22 * πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε, κύριε, οὐ
τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαι-
μόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς
ἐποιήσαμεν;

23 * καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς.
ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

24 * πᾶς οὖν ὅς τις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ
αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν.

25 * καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευ-
σαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπε-
σε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

26 * καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν
αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον.

27 * καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευ-
σαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε·
καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

28 * καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ ἰησοῦς τοὺς λόγους τού-
τους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

29 * ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς
οἱ γραμματεῖς.

---

[24] וְהַיְדִין [m] אִנּוּן לְהוֹן דְּמִתְּחוּם לָא יִדְעִתְּכוּן אַרְחָקוּ לְכוֹן מִנִּי פָּלְחֵי עַוְלָא׃ [24] כָּל הַכִּיל דְּשָׁמַע [n] מִלַּי הֵלֵין וְעָבֵד
לְהֵין נְהַדְּמֵא לְגַבְרָא חַכִּימָא הַו דַּבְנָא בֵּיתֵהּ עַל שׁוּעָא׃ [25] וַנְחַת מָטְרָא [o] וַאֲתַו נַהֲרַוָתָא [p] וְנִשְׁבֵּי רוּחָא [q] וְאִתְטַרְיוּ בֵּיתָא
בְּבַיתָא הַו וְלָא נְפַל שֶׁתְּאֲסַו הֲוִי גַיר עַל שׁוּעָא [r] סִימָן הֲוִי׃ [26] וְכָל מַן דְּשָׁמַע מִלַּי הֵלֵין וְלָא עָבֵד לְהֵין נְהַדְּמֵא לְגַבְרָא
סַכְלָא דַּבְנָא בֵּיתֵהּ עַל חָלָא׃ [27] וַנְחַת מָטְרָא וַאֲתַו נַהֲרַוָתָא וְנִשְׁבֵּי רוּחָא וְאִתְטַרְיוּ בְּבַיתָא הַו וְנְפַל וַהֲוָת
[s] מַפּוּלְתֵּהּ רַבָּא׃ [28] וַהֲוָא דְּכַד שְׁלֵים יֵשׁוּעַ מִלֵּא הֵלֵין תְּהוּרִין הֲוָו כְּנִשָּׁא עַל [t] יוּלְפָנֵהּ׃
[29] מַלֵּף הֲוָא לְהוֹן גַּיר אֵיךְ מְשַׁלְטָא וְלָא אֵיךְ סַפְרֵיהוֹן וַפְּרִישֵׁא׃

[m] וְרָא [n] מִלֵּל
[o] אֲתָא [p] נְשַׁב
[q] טְרָא
[r] סָם
[s] נְפַל [t] אֵלֵף

Lectio ad vesperam Dominicæ secundæ Ieiunij.

CAP. VIII.

1 Quum autem descendisset è monte, circundederunt eum turbæ multæ.

2 * Et ecce leprosus vnus veniens adorauit eum, & ait: Domine mi, si volueris, potes me mundare.

3 * Et extendens manum suam Jeschua, admouit ei, & ait: Volo ego, mundus esto. & in illa ipsa hora mundata est lepra eius.

4 * Et ait illi Jeschua, Vide ne vlli dixeris: sed abi, ostende temetipsum sacerdotibus, & offer oblationem sicuti præcepit Mousche, vt sit eis testimonio.

5 * Quum autem ingressus fuisset Jeschua Capharnachum, accessit ad eum Centurio quidam, & rogauit eum, inquiens.

6 * Domine mi, puer meus iacet domi & paralyticus est, & malè cruciatur.

7 * Ait illi Jeschua; Ego iturus sum, & sanabo eum.

8 * Respondit ille Centurio, & ait: Domine mi, non sum dignus, vt ingrediaris sub tugurium meum, sed tantum dic verbum & sanabitur puer meus.

9 * Nam & ego sum homo sub potestate constitutus, & habeo sub manu mea milites, & dico huic, ito, itque: & alteri, veni, venitque: & seruo meo, hoc age, & agit.

10 * Quod quum audisset Ieschua miratus est, & ait secum euntibus: Amin ego dico vobis, ne in Jsroiel quidem inueni talem fidem.

11 * Ego verò dico vobis, Multi venturi sunt ab Oriente, & ab Occidente, sessurique cum Abrohom, & Ischok, & Jakoub in regno cælorum.

12 * Filij verò regni extrudentur in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium.

13 * Proinde ait Jeschua Centurioni illi, Abi, vt credidisti, fiat tibi: & sanitati restitutus est puer eius in illa ipsa hora.

---

[a] קְרָיָא וְרַמְשָׁא דְּחַד בְּשַׁבָּא נַחְרִין דְּצוּמָא קפלאון ח [a] קְרָא

1 כַּד דַיִן נְחֵת מִן טוּרָא [b] נַקְפּוּהִי כְּנִשֵׁא סַגִּיאָא ׃ 2 וְהָא גַּרְבָּא חַד אֲתָא סְגֵד לֵהּ וַאמַר מָרִי אִן צָבֵא אַנְתְּ מְשַׁכַּח [b] נְקַף עבראית יקף כמו מן ידע נדע
אַנְתְּ [c] לְמְדַכָּיוּתִי ׃ 3 וַפְּשַׁט אִידֵהּ יְשׁוּעַ קָרֵב לֵהּ וַאמַר צָבֵא אֶנָא אֶתְדְּכָא וּבָהּ בְּשָׁעָתָא אֶתְדַּכִּי גַּרְבֵהּ ׃ [c] דְּכָא
4 וַאמַר לֵהּ יְשׁוּעַ חֲזִי לְמָא לָאֲנָשׁ אֶמַר אַנְתְּ אֶלָּא [d] זֵל חַוֵּא נַפְשָׁךְ לְכַהֲנֵא וְקָרֵב קוּרְבָּנָא אַיְךְ דְּפַקַּד מוּשֶׁא [e] לְסַהֲדוּתְהוֹן ׃ [d] אֲזֵל [e] סְחַד
5 כַּד עַל דֵּין יֵשׁוּעַ לְכַפַּרְנַחוּם קְרֵב לֵהּ קֶנְטְרוּנָא חַד וּבְעָא הֲוָא מָנֵהּ וַאמַר ׃
6 מָרִי טַלְיִי [f] רְמֵא בְּבֵיתָא וַמְשַׁרִי [g] וּבִישָׁאִית מְשְׁתַּנַק ׃ 7 אֵמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אֲנָא אֶתָא וַאסֵיתֵהּ ׃ [f] רְמָא [g] בִּישׁ
8 עָנָא קֶנְטְרוּנָא הוּ וַאמַר מָרִי לָא שָׁוֵא אֲנָא דַּתְעוּל תְּחֵית [h] מַטְלִי אֶלָּא בַּלְחוּד אֵמַר בְּמִלְּתָא [i] וְנָתְאַסָא טַלְיִי ׃ [h] טָלַל [i] אִסָא

9 אֲנָא קֶנְטְרוּנָא הוּ וַאמַר מָרִי לָא שָׁוֵא אֲנָא דַּתְעוּל תְּחֵית [h] מַטְלִי אֶלָּא בַּלְחוּד אֵמַר בְּמִלְּתָא [i] וְנָתְאַסָא טַלְיִי ׃ [h] טָלַל [i] אִסָא

CAP. VIII.

Iesus Marc. 1. d 40. Luc. 5. e 12.

1 CVm autem descendisset† de monte, sequutæ sunt eum turbæ multæ. A

2 * Et ecce leprosus veniens, adorabat eum, dicens, Domine, si vis, potes me mundare.

3 * Et extendens Iesus manum, tetigit eum, dicens, Volo. Mundare. Et confestim mundata est lepra eius.

4 * Et ait illi Iesus, Vide nemini dixeris: sed vade, ostende te sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses in testimonium illis. Leui. 14. a 2.

5 * Cùm autem introisset Capharnaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum, Lu. 7. a 1 Ioh. 4. e 46.

6 * Et dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur.

7 * Et ait illi Iesus, Ego veniam, & curabo eum.

8 * Et respondens centurio, ait, Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & B sanabitur puer meus. Lu. 7. a 6

9 * Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic, Vade, & vadit: & alij, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit.

10 * Audiens autem Iesus, miratus est: & sequentibus se dixit, Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel.

11 * Dico autem vobis, quòd multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cælorum: Esa. 41. f 25. Mala. 1. c 11. Luc. 13. e 29.

12 * Filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium: Infr. 22. b 13. Luc. 13. f 28. Psal. 106 b 20. Sap. 16. b 12

13 * Et dixit Iesus Centurioni, Vade, & sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer †in illa hora. ex

η'.

1 * Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.

2 * καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων, κύριε ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

3 * καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ ὁ ἰησοῦς, λέγων, θέλω· καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.

4 * καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

5 * εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς καπερναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτόν,

6 * καὶ λέγων, κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος.

7 * καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.

8 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη, κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.

9 * καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

10 * ἀκούσας δὲ ὁ ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

11 * λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακὼβ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

12 * οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

13 * καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς τῷ ἑκατονταρχῳ, ὕπαγε, ὡς πεπίστευσας, γενηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

---

9 שלט והא לשון יון
10 אזל אתא
11 דמר אתא
12 שכח חימן דנח
13 ערב סמך
14 נפק אסא

9 אף אנא גבר גברא אנא דתחית שולטנא ואית תחית אידי אסטרטיותא ואמר אנא להנא הזל ואזל ולאחרנא דתא
10 ואתא ולעבדי דעבד הדא ועבד׃ כד שמע דין ישוע אתדמר ואמר לדאתין עמה אמין אמר אנא לכון דאף
11 לא ביסראל אשכחת איך הדא היסנותא׃ אמר אנא לכון דין דסגיאא נאתון מן מדנחא ומן מערבא
12 ונסתמכון עם אברהם ואיסחק ויעקוב במלכותא דשמיא׃
13 בניה דין דמלכותא נפקון לחשוכא ברא תמן נהוא בכיא וחורק שנא׃
14 ואמר ישוע לקנטרונא הו אל איכנא דהימנת נהוא לך ואתאסי טליה בה בשעתא׃

Lectio ad Oblationem Septimanæ præcedentis Ieiunium.

14 * Quúmque venisset Jeschua in ædes Schemeoun, vidit socrum eius iacentem ac febre correptam.

15 * Et tetigit manum eius, & reliquit eam febris, surrexitque ac ministrauit eis.

16 * Quum autem esset vespera, obtulerunt coram eo dæmoniacos multos, & fecit exire dæmonia eorum verbo, eosque omnes qui malè affecti erant, sanauit.

17 * Ut impleretur id quod dictum est per Eschaio prophetam, dicentem: Ipse accipiet dolores nostros, & infirmitates nostras sustinebit.

18 * Quum autem vidisset Jeschua turbas multas quæ circuibant se, iussit eas abire in vlteriorem ripam.

19 * Et accessit quidam Scriba, & dixit ei, Præceptor mi, ibo post te quocunque ieueris.

20 * Ait illi Jeschua, Vulpes habent lustra, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi reclinet caput suum.

21 * Alius autem ex discipulis eius, dixit ei: Domine mi, permitte mihi primùm ire sepultum patrem meum.

22 * Jeschua verò dixit ei, Veni post me & relinque mortuos sepelientes mortuos suos.

Ad vesperam Dominicæ tertiæ Ieiunij.

23 * Et quum Jeschua conscendisset nauem, conscenderunt cum eo discipuli eius.

24 * Et ecce commotio magna facta est in mari, vsqueadeo vt nauis operiretur fluctibus: ipse autem Jeschua dormiebat.

25 * Et accesserunt discipuli eius, qui excitarunt eum, & dixerunt ei: Domine noster, libera nos, perimus.

26 * Ait illis Jeschua, Quid timidi estis modica fide præditi? tunc surrexit & cohibuit ventum ac mare, & facta est tranquillitas magna.

27 * Homines verò mirati sunt, dicentes: Quis est iste, cui venti & mare obediunt?

---

14 וַאתָא יֵשׁוּעַ לְבַיתֵהּ דְשִׁמְעוֹן וַחְזָא לַחֲמָתֵהּ [b] דְרַמְיָא [c] וַאחִידָא לֵהּ אֶשְׁתָּא ;
15 וְקָמַת [e] וַמְשַׁמְשָׁא הֲוָת לְהוֹן ; 16 כַּד הֲוָא דֵין רַמְשָׁא קָרְבוּ קֳדַמוֹהִי דַיוֹנֵא סַגִּיאֵא [f] וַאפֵּק דַיוֹיהוֹן בְּמֵלְתָּא וְלְכָלְהוֹן
אִילֵין [g] דְבִישָׁאִית עֲבִידִין הֲוָו אַסִּי אֲנוּן ; 17 אֵיךְ דְנֶחְמְלָא מֵרֵם דְאִתְאֲמַר בְּיַד אֶשַׁעְיָא נְבִיָּא דְאָמַר דְּהוּ [h] נָסַב כְּאֵבִין
וְכוּרְהָנִין נָטְעַן ; 18 כַּד חֲזָא דֵין יֵשׁוּעַ כְּנִשָּׁא סַגִּיאָא [k] דְחָדִירִין לֵהּ פְּקַד דְּנָא זְלוֹן לְעֵבְרָא ;
19 וְקָרֵב סָפְרָא חַד וַאמַר לֵהּ רַבִּי אֶתֵּא בָתְרָךְ לְאַתַר דְּאָזֵל אַנְתְּ ; 20 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ לְהַעֲלָא נָקְעָא אִית לְהוֹן
וְלְפָרְחָתָא דַשְׁמַיָּא [l] סַטְלָלָא לְכַרֵהּ דֵין דְּאַנְשָׁא לֵית לֵהּ אֵיכָא דְנִסְמוֹךְ רֵישֵׁהּ ;

[a] קְרִינָא דְקוּרְבָא דְשַׁבְּתָא קַדְמַיְתָא דְשַׁמָּא

[a] קְרָא

[b] רְמָא [c] אֵחַד

[d] קָם [e] שַׁמֵּשׁ [f] נְפַק

[g] בִּישׁ [h] כְּסַב

[i] כְּרָה [k] חֲדַר

[l] טְלַל

14 * Et cùm venisset Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febricitantem:
Marc. 1. c 29. Luc. 4. f 38.

15 * Et tetigit manum eius, & dimisit eam febris; & surrexit, & ministrabat ei.

16 * Vespere autem facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes: & eijciebat spiritus verbo, & omnes malè habentes curauit.
Mar. 1. c 32. Luc. 4. e 40.

17 * Vt adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam, dicentem, Ipse infirmitates nostras accepit: & ægrotationes †portauit.
Esai. 53. a 4. 1. Pet. 2. d 24.
nostras

18 * Videns autem Iesus turbas multas circum se, iussit † ire trans fretum.
discipulos

19 * Et accedens vnus Scriba, ait illi, Magister, sequar te, quocunque ieris.
Luc. 9. e 59.

20 * Et dicit ei Iesus, Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput †reclinet.
suum

21 * Alius autem de discipulis eius, ait illi, Domine, permitte me primùm ire, & sepelire patrem meum.

22 * Iesus autem ait illi, Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

23 * Et ascendente eo in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius:
Marc. 4. d 36. Luc. 8. c 22.

24 * Et ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus, ipse verò dormiebat.

25 * Et accesserunt ad eum discipuli eius, & suscitauerunt eum, dicentes, Domine, salua nos, perimus.

26 * Et dicit eis †, Quid timidi estis modicæ fidei? Tũc surgens imperauit ventis & mari; & facta est tranquillitas magna.
Iesus

27 * Porrò homines mirati sunt, dicentes, Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei?

14 * Καὶ ἐιςελθὼν ὁ ἰηȣς εἰς τὴν οἰκίαν πέτρȣ, εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτȣ βεβλημμένην καὶ πυρέσσȣσαν·

15 * καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.

16 * ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλȣς, καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τȣς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν.

17 * ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαΐȣ τȣ προφήτȣ λέγοντος, αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἐλάβε, καὶ τὰς νόσȣς ἐβάσασεν·

18 * ἰδὼν δὲ ὁ ἰηȣς πολλȣς ὄχλȣς περὶ αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

19 * καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ, διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.

20 * καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰηȣς, αἱ ἀλώπεκες φωλεὰς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τȣ ȣἀρανȣ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τȣ ἀνθρώπȣ ȣκ ἔχει ποȣ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

21 * ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτȣ εἶπεν αὐτῷ, κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ θάψαι τὸν πατέρα μȣ.

22 * ὁ δὲ ἰηȣς εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τȣς νεκρȣς θάψαι τȣς ἑαυτῶν νεκρȣς.

23 * Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτȣ.

24 * καὶ ἰδȣ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥςτε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε.

25 * καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτȣ ἤγειραν αὐτὸν, λέγοντες, κύριε σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα.

26 * καὶ λέγει αὐτοῖς, τί δειλοί ἐςε, ὀλιγόπιςοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ· καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.

27 * οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν, λέγοντες, ποταπός ἐςιν ȣτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακȣουσιν αὐτῷ;

---

21 אַחֲרִינָא דִּין מִן תַּלְמִידוֹהִי אֲמַר לַהּ מָרִי m אֶפֵּס לִי לוּקְדַם אֵזֵל אֶקְבּוֹר אָבִי ׃
22 יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר לַהּ n תָּא בַּתְרִי וַשְׁבוֹק מִיתֵא קָבְרִין מִיתֵיהוֹן ׃
דְּרַמְשָׁא דְּחַר בְּשַׁבָּא דְּתַלְתָּא דְּצוּמָא
23 וְכַד סְלֵק יֵשׁוּעַ לְסַפִּינְתָּא סְלִקוּ עִמֵּהּ תַּלְמִידוֹהִי ׃ 24 וְהָא זִוְעָא רַבָּא הֲוָא בְּיַמָּא אַיכְנָא דְּאַלְפָא תְּחֻכְּתָא מִן
גַּלֶּלָא הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ דְּמִיךְ הֲוָא׃ 25 וְקָרְבוּ תַּלְמִידוֹהִי o דְּנָעֲירוּהִי וַאֲמְרִין לֵהּ מָרָן p פְּצֵן q אַבְדִינָן׃ 26 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ
לְמָנָא r דְּחוֹלְתָּנִין אַנְתּוּן זְעוֹרֵי הֵימְנוּתָא הֵידֵין קָם וְכָאָא בְּרוּחָא וְבְיַמָּא וַהֲוָא שְׁלָיָא רַבָּא ׃
27 אֲנָשֵׁא דֵּין s אִתְדַּמְּרוּ וַאֲמְרִין מַנּוּ הָנָא דְּרוּחָא וְיַמָּא t מְשַׁתְּמְעִין לֵהּ ׃

m הוא לשון יון
n אתא
o עד
p פצא
q אבד
r דחל
s דמר
t שמע

28 * ܘܟܕ ܡܛܐ ܠܥܒܪܐ ܠܐܬܪܐ ܕܓܕܪܝܐ ܐܪܥܘܗܝ ܬܪܝܢ ܕܝܢܐ ܕܢܦܩܝܢ ܡܢ ܒܝܬ ܩܒܘܪܐ ܒܝܫܐ ܪܛܒ ܐܝܟ ܕܠܐ ܐܢܫ ܢܫܟܚ
ܢܥܒܪ ܒܗܝ ܐܘܪܚܐ ؛ 29 * ܘܩܥܘ ܘܐܡܪܝܢ ܡܐ ܠܢ ܘܠܟ ܝܫܘܥ ܒܪܗ ܕܐܠܗܐ ܐܬܝܬ ܠܟܐ ܩܕܡ ܙܒܢܐ ܕܬܫܬܢܩܢ ؛
30 ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܠܗܠ ܡܢܗܝܢ ܒܩܪܐ ܕܚܙܝܪܐ ܣܓܝܐܐ ܕܪܥܝܐ ؛ 31 * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܫܐܕܐ ܒܥܝܢ ܗܘܘ ܡܢܗ ܘܐܡܪܝܢ ܐܢ ܕܡܦܩ
ܐܢܬ ܠܢ ܕܢܓܐܙܠ ܠܒܩܪܐ ܕܚܙܝܪܐ ؛ 32 * ܐܡܪ ܠܗܝܢ ܝܫܘܥ ܙܠܘ ܘܡܚܪܐ ܢܦܩܘ ܘܥܠܘ ܒܚܙܝܪܐ ܘܟܠܗ ܒܩܪܐ ܗܝ
ܡܪܨܬ ܠܥܠ ܠܫܩܝܦܐ ܘܢܦܠܘ ܒܝܡܐ ܘܡܝܬܘ ܒܡܝܐ ؛ 33 ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܕܪܥܝܢ ܗܘܘ ܥܪܩܘ ܘܐܙܠܘ ܠܡܪܝܢܬܐ ܘܚܘܝܘ ܟܠ ܡܕܡ ܕܗܘܐ
ܘܕܗܢܘܢ ܕܝܢܐ ؛ 34 ܘܢܦܩܬ ܟܠܗ ܡܪܝܢܬܐ ܠܐܘܪܥܐ ܕܝܫܘܥ ܘܟܕ ܚܙܐܘܗܝ ܒܥܘ ܡܢܗ ܕܢܫܬܒܐ ܡܢ ܬܚܘܡܝܗܝܢ ؛

[a] ܡܥܐ [b] ܫܢܩ
[c] ܪܥܐ [d] ܒܥܐ [e] ܢܦܩ
[f] ܐܙܠ
[g] ܬܪܨ [h] ܚܝܐ
[i] ܒܥܐ

28 * Quúmque venisset Jeschua ad vlteriorem ripam in regionem Godaræorum, occurrerunt ei duo dæmoniaci exeuntes de domo sepulchrorum mali admodum, ita vt nemo posset transire per illam viam.

29 * Et acclamarunt, dicentes: Quid nobis & tibi Jeschua fili Dei? venisti huc ante tempus cruciatum nos?

30 * Erat autem procul ab eis grex porcorum multorum pascens.

31 * Ipsi verò dæmones petebant ab eo, dicentes: Si eijcis nos, permitte nobis abire in gregem porcorum.

32 * Dixit eis Jeschua, Abite. & statim exeuntes ingressi sunt porcos: & totus ille grex rectà contendit in rupem, & corruerunt in mare ac mortui sunt in aquis.

33 * Illi autem qui pastores agebant, fugientes sese receperunt in vrbem, ac renuntiarunt quicquid acciderat, deque ipsis dæmoniacis.

34 * Exijt itaque tota ciuitas in occursum Jeschua: quúmque aspexissent eum, petierunt ab eo, vt ex finibus ipsorum excederet.

CAP. IX.

1 ET conscendit nauem, traiecitque & venit in ciuitatem suam.

2 * Et obtulerunt ei paralyticum decumbentem in lecto: viditque Jeschua fidem eorum, & ait paralytico illi, Bono sis animo fili mi, remittuntur tibi peccata tua.

3 * Quidam verò è Scribis dicebant in anima sua, Iste blasphemat.

4 * Jeschua autem sciens cogitationes eorum, dixit eis, Quid cogitatis mala in corde vestro?

5 * Vtrum enim facilius est, dicere, Remittuntur tibi peccata tua, an dicere, Surge & ambula?

6 * Vt autem cognoscatis, filium hominis habere potestatem in terra remittendi peccata, (dixit paralytico illi) Surge, tolle lectũ tuum, & abi domum tuam.

7 * Surgens itaque abijt domum suam.

8 * Quæ quum vidissent turbæ illæ, timuerunt, Deúmque laudibus euexêre, qui dedisset talem potestatem hominibus.

Marc. 5. a 1. Luc. 8. d 20

28 * Et cùm venisset trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes, sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam.

29 * Et ecce clamauerunt, dicẽtes, Quid nobis & tibi Iesu fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos?

Marc. 5. b 11 Luc. 7. d 32

30 * Erat autem non longè ab illis grex porcorum multorum pascens.

31 * Dæmones autem rogabant eum, dicentes, Si eijcis nos†, mitte nos in gregem porcorum.

hinc

32 * Et ait illis, Ite. At illi exeuntes abierũt in porcos, & ecce †impetu abijt totus grex per præceps in mare: & mortui sunt in aquis.

magno

33 * Pastores autem fugerunt: & venientes in ciuitatem, nunciauerunt omnia, & de ijs qui dæmonia habuerant.

34 * Et ecce tota ciuitas exijt obuiam Iesu: & viso eo, rogabant vt transiret à finibus eorum.

Marc. 5. b 17 Luc. 8. e 37 Act. 16. g 39

28 * καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν γεργεσηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης.

29 * καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες, τί ἡμῖν καὶ σοί Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

30 * ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη.

31 * οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν, λέγοντες, εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.

32 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε· οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν.

33 * οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων.

34 * καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν, παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

CAP. IX.

Iesus Marc. 2. a 3. Luc. 5. d 18 Ioh. 5. a 5

1 ET ascendens † in nauiculam, transfretauit: & venit in ciuitatem suam. A

2 * Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. Et videns Iesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.

3 * Et ecce quidam de Scribis dixerunt intra se, Hic blasphemat.

4 * Et cùm vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit, Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?

Isai. 43. d 25 tua

5 * Quid est facilius, dicere, Dimittuntur tibi peccata†: an dicere, Surge & ambula?

6 * Vt autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: tunc ait paralytico, Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.

Acto. 9. f 34

7 * Et surrexit, & abijt in domũ suam.

8 * Videntes autem turbæ timuerunt, & glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.

Θ'.

1 * Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

2 * καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ, θάρσει τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

3 * καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, οὗτος βλασφημεῖ.

4 * καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν, ἱνατί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

5 * τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι· ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι καὶ περιπάτει;

6 * ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας· (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ,) ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

7 * καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

8 * ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

קפאלין ט

1 שְׁרָא וְסְלֵק לֵאלְפָא וַעֲבַר וַאתָא לְמְדִינְתֵּה ׀ 2 וְקָרְבוּ לֵה מְשַׁרְיָא כַּד רְמָא בְּעַרְסָא וַחֲזָא יֵשׁוּעַ הֵימְנוּתְהוֹן וְאַמַר
לְהַו מְשַׁרְיָא אִתְלַבַּב בְּרִי שְׁבִיקִין לָךְ חֲטָהַיִךְ ׀ 3 אֲנָשֵׁא דֵין מִן סָפְרֵא אֲמַרוּ בְּנַפְשְׁהוֹן הָנָא מְגַדַּף ׀
4 יֵשׁוּעַ דֵין יָדַע מַחְשְׁבָתְהוֹן וַאמַר לְהוֹן מָנָא מִתְחַשְׁבִין אַנְתּוּן בִּישָׁתָא בְּלִבְכוֹן ׀
5 מָנָא גִיר פְּשִׁיק לְמֵאמַר דְּשְׁבִיקִין לָךְ חֲטָהַיִךְ אוֹ לְמֵאמַר דְּקוּם הַלֵּךְ ׀
6 וְתִדְעוּן דֵין דְּשׁוּלְטָנָא אִית לַבְּרֵה דְּאֱנָשָׁא בְּאַרְעָא לְמְשְׁבַּק חֲטָהָא אֲמַר לְהַו מְשַׁרְיָא קוּם שְׁקוֹל עַרְסָךְ וְזֵל
לְבֵיתָךְ ׀ 7 וְקָם אֲזַל לְבֵיתֵה ׀ 8 כַּד חֲזוֹ דֵין כְּנִשָׁא הָנוּן דְּחֵלוּ וְשַׁבְּחוּ לֵאלָהָא דְיַהֵב שׁוּלְטָנָא דְּאִיךְ הָנָא לְבְנֵינָשָׁא ׀

1 שרא 2 חשב 3 ידע אזל

Feria quinta Septimanæ Candidatorum.

9 * Quúmque Ieschua prætergrederetur illinc, vidit virum sedentem in ædibus telonariorum nomine Mathai, & ait illi: Veni post me. surgens itaque iuit post eum.

10 * Et quum accumberent domi venerunt publicani & peccatores multi, & accubuerunt cum Jeschua, & cum discipulis eius.

11 * Quæ quum vidissent Perischæi, dixerunt discipulis ipsius, Quare cum publicanis flagitiosisque edit magister vester?

12 * Quod quum audisset Jeschua, dixit eis: Non indigent sani medico, sed ij qui malè affecti sunt.

13 * Ite, discite quid sit: Misericordiam volo & non sacrificium, non enim veni vt vocarem iustos, sed peccatores.

14 * Tunc accesserunt ad eum discipuli Jouchanon, & inquiunt, Quare nos & Perischæi multum ieiunamus, & discipuli tui nõ ieiunant?

15 * Dixit eis Jeschua, Nunquid possunt filij thalami ieiunare quandiu cum eis est sponsus? Veniunt autem dies quum tolletur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt.

16 * Nemo immittit frustum panni nouum in vestimentum attritum vetustate, ne quid detrahat supplementum ex illo vestimento, fiatque scissura maior.

17 * Neque inijciunt vinum recens in vtres veteres, ne rumpantur vtres, vinúmque effundatur, & vtres pereant; sed inijciunt vinum recens in nouos vtres, & ambo conseruantur.

Commemoratione Defunctorum.

18 * Quum autem hæc loqueretur cum eis, veniens princeps quidã, appropinquauit & adorauit eum, inquiens, Filia mea nunc mortua est, sed veni, impone manum tuam super eam & viuet.

19 * Surgens itaque Jeschua ac discipuli eius, abierunt post eum.

20 * Et ecce mulier quæ profluuio sanguinis laborabat à duodecim annis, venit à tergo illius, tetigitque fimbriam vestimenti eius.

21 * Dicebat enim in anima sua [apud se]. Si solùm tetigero vestimentũ eius, sanabor ego.

ריש חמשא בשבא דשבתא דרחמרא

9 וכד עבר ישוע מן תמן חזא גברא דיתב בית מכסא דשמה מתי ואמר לה [a] תא בתרי וקם אזל בתרה ׃ [a] אתא

10 וכד סמיכין בביתא אתו מכסא וחטיא סגיא [b] אסתמכו עם ישוע ועם תלמידותי ׃ 11 וכד חזו פרישא אמרין [b] סמך

לתלמידותי למנא עם מכסא וחטיא לעם רבכין ׃ 12 ישוע דין כד שמע אמר להון לא סניקין חליסא על [c] אסיא אלא [c] אסא

איליין דבישאית עבידין ׃ 13 [d] זלו [e] ילפו מנו חננא בעא אנא ולא דבחתא לא גיר אתית דאקרא לזדיקא אלא לחטיא ׃ [d] אזל [e] אזל

14 הידין קרבו לה תלמידותי דיוחנן ואמרין למנא חנן ופרישא [f] צימינן סגי ותלמידיך לא צימין ׃ [f] עם

15 אמר להון ישוע דלמא משכחין בנוהי [g] דגנונא למצם כמא דחתנא עמהון אתין דין יומתא כד [h] נשתקל מנהון [g] עבראית חפת

[h] שקל

Marc.2. b 14. Luc.5.e 27. * Et cùm transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Et ait illi, Sequere me. & surgens, secutus est eum.

9 * ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΕΚΕΙΘΕΝ, ΕΙΔΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΚΑΘΗΜΕΝΟΝ ΕΠΙ ΤΟ ΤΕΛΩΝΙΟΝ, ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ, ΚΑΙ ΛΕΓΕΙ ΑΥΤΩ, ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΜΟΙ· ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣ ΗΚΟΛΟΥΘΗΣΕΝ ΑΥΤΩ.

10 * Et factum est: discumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes, discumbebant cum Iesu & discipulis eius.

10 * ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ΑΥΤΟΥ ΑΝΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΝ ΤΗ ΟΙΚΙΑ, ΚΑΙ ΙΔΟΥ ΠΟΛΛΟΙ ΤΕΛΩΝΑΙ ΚΑΙ ΑΜΑΡΤΩΛΟΙ ΕΛΘΟΝΤΕΣ, ΣΥΝΑΝΕΚΕΙΝΤΟ ΤΩ ΙΗΣΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΜΑΘΗΤΑΙΣ ΑΥΤΟΥ.

11 * Et videntes Pharisæi, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus māducat magister vester?

11 * ΚΑΙ ΙΔΟΝΤΕΣ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ ΕΙΠΟΝ ΤΟΙΣ ΜΑΘΗΤΑΙΣ ΑΥΤΟΥ, ΔΙΑΤΙ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΤΕΛΩΝΩΝ ΚΑΙ ΑΜΑΡΤΩΛΩΝ ΕΣΘΙΕΙ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΥΜΩΝ;

Mar.2. c 17. 12 * At Iesus audiens, ait, Non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus.

12 * Ο ΔΕ ΙΗΣΟΥΣ ΑΚΟΥΣΑΣ, ΕΙΠΕΝ ΑΥΤΟΙΣ, ΟΥ ΧΡΕΙΑΝ ΕΧΟΥΣΙΝ ΟΙ ΙΣΧΥΟΝΤΕΣ ΙΑΤΡΟΥ, ΑΛΛΑ ΟΙ ΚΑΚΩΣ ΕΧΟΝΤΕΣ.

13 * Euntes autem discite quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam.

Ose.6.a6 Infr.12. a 7. 1.Tim.1. c 15

13 * ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ ΔΕ ΜΑΘΕΤΕ ΤΙ ΕΣΤΙΝ, ΕΛΕΟΝ ΘΕΛΩ ΚΑΙ ΟΥ ΘΥΣΙΑΝ· ΟΥΔΕ ΗΛΘΟΝ ΚΑΛΕΣΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥΣ, ΑΛΛΑ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥΣ ΕΙΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΝ.

Marc.2. c 18 Luc.5.f 33. 14 * Tunc accesserunt ad eum discipuli Ioannis dicentes, Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter; discipuli autem tui non ieiunant?

14 * ΤΟΤΕ ΠΡΟΣΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΥΤΩ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΔΙΑΤΙ ΗΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ ΝΗΣΤΕΥΟΜΕΝ ΠΟΛΛΑ, ΟΙ ΔΕ ΜΑΘΗΤΑΙ ΣΟΥ ΟΥ ΝΗΣΤΕΥΟΥΣΙ;

15 * Et ait illis Iesus, Nunquid possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cùm auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabunt.

15 * ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ ΑΥΤΟΙΣ Ο ΙΗΣΟΥΣ, ΜΗ ΔΥΝΑΝΤΑΙ ΟΙ ΥΙΟΙ ΤΟΥ ΝΥΜΦΩΝΟΣ ΠΕΝΘΕΙΝ ΕΦ' ΟΣΟΝ ΜΕΤ' ΑΥΤΩΝ ΕΣΤΙΝ Ο ΝΥΜΦΙΟΣ; ΕΛΕΥΣΟΝΤΑΙ ΔΕ ΗΜΕΡΑΙ ΟΤΑΝ ΑΠΑΡΘΗ ΑΠ' ΑΥΤΩΝ Ο ΝΥΜΦΙΟΣ, ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΝΗΣΤΕΥΣΟΥΣΙΝ.

16 * Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus, tollit enim plenitudinem eius à vestimento; & peior scissura fit.

16 * ΟΥΔΕΙΣ ΔΕ ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ΕΠΙΒΛΗΜΑ ΡΑΚΟΥΣ ΑΓΝΑΦΟΥ ΕΠΙ ΙΜΑΤΙΩ ΠΑΛΑΙΩ· ΑΙΡΕΙ ΓΑΡ ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΑΥΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΜΑΤΙΟΥ, ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΝ ΡΗΓΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ.

17 * Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpūtur vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt. Sed vinum nouum in vtres nouos mittunt: & ambo conseruantur.

17 * ΟΥΔΕ ΒΑΛΛΟΥΣΙΝ ΟΙΝΟΝ ΝΕΟΝ ΕΙΣ ΑΣΚΟΥΣ ΠΑΛΑΙΟΥΣ· ΕΙ ΔΕ ΜΗΓΕ, ΡΗΓΝΥΝΤΑΙ ΟΙ ΑΣΚΟΙ, ΚΑΙ Ο ΟΙΝΟΣ ΕΚΧΕΙΤΑΙ, ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΚΟΙ ΑΠΟΛΛΥΝΤΑΙ· ΑΛΛΑ ΒΑΛΛΟΥΣΙΝ ΟΙΝΟΝ ΝΕΟΝ ΕΙΣ ΑΣΚΟΥΣ ΚΑΙΝΟΥΣ, ΚΑΙ ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ ΣΥΝΤΗΡΟΥΝΤΑΙ.

Mar.5.b 12. Luc.8. f 41. 18 * Haec illo loquente ad eos, ecce princeps vnus accessit, & adorabat eum, dicens, Domine filia mea modò defuncta est; sed veni, impone manum tuam super eam, & viuet.

18 * ΤΑΥΤΑ ΑΥΤΟΥ ΛΑΛΟΥΝΤΟΣ ΑΥΤΟΙΣ, ΙΔΟΥ ΑΡΧΩΝ ΕΙΣ ΕΛΘΩΝ ΠΡΟΣΕΚΥΝΕΙ ΑΥΤΩ ΛΕΓΩΝ, ΟΤΙ Η ΘΥΓΑΤΗΡ ΜΟΥ ΑΡΤΙ ΕΤΕΛΕΥΤΗΣΕΝ· ΑΛΛΑ ΕΛΘΩΝ ΕΠΙΘΕΣ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ ΣΟΥ ΕΠ' ΑΥΤΗΝ, ΚΑΙ ΖΗΣΕΤΑΙ.

19 * Et surgens Iesus, sequebatur eum, & discipuli eius.

19 * ΚΑΙ ΕΓΕΡΘΕΙΣ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΗΚΟΛΟΥΘΗΣΕΝ ΑΥΤΩ, ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΑΥΤΟΥ.

Leui.15. d 24. Marc.5. c 25. Luc.8.f 43. 20 * Et ecce mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retrò, & tetigit fimbriam vestimenti eius. 21 * Dicebat enim intra se, Si tetigero tantùm vestimentū eius: salua ero.

20 * ΚΑΙ ΙΔΟΥ ΓΥΝΗ ΑΙΜΟΡΡΟΟΥΣΑ ΔΩΔΕΚΑ ΕΤΗ, ΠΡΟΣΕΛΘΟΥΣΑ ΟΠΙΣΘΕΝ, ΗΨΑΤΟ ΤΟΥ ΚΡΑΣΠΕΔΟΥ ΤΟΥ ΙΜΑΤΙΟΥ ΑΥΤΟΥ.

21 * ΕΛΕΓΕ ΓΑΡ ΕΝ ΕΑΥΤΗ, ΕΑΝ ΜΟΝΟΝ ΑΨΩΜΑΙ ΤΟΥ ΙΜΑΤΙΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΣΩΘΗΣΟΜΑΙ.

---

[16] * בְּלָא [i] כְּתַף חַתָּנָא וְהַיְדִין נְצוּמוֹן ; [17] לָא אֲנָשׁ רָמֵא אוּרְקַעְתָּא חַדְתָּא עַל נַחֲתָא [k] בְּלִיָא דְּלָא [l] תְּחוּף [m] סַלְיוּתָהּ מִן הַו נַחֲתָא וְנְהֲוָא [m] מְלָא [n] בְּזַע וְלָא רָמִין חַמְרָא [o] חַדְתָּא בְּזִקָא בְּלִיתָא דְּלָא [p] מְצַטְרִין זִקָא וַחַמְרָא מְתַאשַׁד וְזִקָא אָבְדִין אֶלָּא [q] רָמִין חַמְרָא חַדְתָּא בְּזִקָא חַדְתָּא וַתְרֵיהוֹן מִתְנַטְרִין ;

[i] כְּרוּכְרָנָא נַעֲנִידָא כ

[18] כַּד דֵּין הָלֵין מְמַלֵּל הֲוָא עִמְּהוֹן אִתָּא [b] אַרְכּוֹנָא חַד קְרֵב סְגֵד לַהּ וַאמַר בַּרְתִּי הָשָׁא מִיתַת אֶלָּא [c] תָּא סִים אִידָךְ עֲלֵיהָ [d] וְתִחֵא ; [19] וְקָם יֵשׁוּעַ וְתַלְמִידוֹהִי וַאזַלוּ בַּתְרֵהּ ; [20] וְהָא אִנְתְּתָא דְּדַרְדָא הֲוָא דְּמָה שְׁנִין תַּרְתַּעְסְרָא אִתַּת מִן בָּסְתַּרָה [e] וְקָרְבַת לְקַרְנָא דְלִבּוּשָׁא ; [21] אֲמְרָא הֲוַת גַּיר בְּנַפְשָׁהּ אֶפֵּן בְּלְחוּד דְּלָמָאנַהּ קָרְבָא אֲנָא [f] מְתַאסְיָא אֲנָא ;

22 * Ieschua autem conuersus respexit eam, & dixit ei: Bonò sis animo, filia mea; fides tua seruauit te: & sanata est isthæc mulier ex illa hora.

23 * Venítque Ieschua in domum principis illius; ac videns tibicines turbásque tumultum edentes,

24 * Ait illis, Recedite vos, puella enim mortua non est, sed dormit. & subsannabant eũ.

25 * Quúmque eiecisset turbas, ingressus, prehendit eam manu eius. & surrexit puella.

26 * Et exijt hæc fama in vniuersam illam terram.

Feria sexta hebdomadæ quintæ Ieiunij.

27 * Quúmque prætergrederetur illinc Ieschua, sese adiunxerunt ei duo cæci, clamantes ac dicentes, Miserere nostri fili Dauid.

28 * Et quum domum venisset, accesserunt ad eum cæci illi: dixit eis Ieschua, Creditis me posse hoc agere? dicunt ei, Etiam Domine noster.

29 * Tunc tetigit oculos eorum, & ait, Vti credidistis fiat vobis.

30 * Et statim aperti sunt oculi eorum, & prohibuit eis Ieschua, dicens, Videte, nemo resciscat.

31 * Illi autem egressi, famam eius sparserunt in vniuersam illam terram.

32 * Quúmque exüisset Ieschua, obtulerunt ei mutum in quo erat dæmonium.

33 * Et eiecto dæmonio locutus est mutus: & miratæ sunt turbæ, dicentes, Nunquam apparuit tale quicquam in Israel.

34 * Perischæi verò dicebant, Per principem dæmoniorum eijcit dæmonia.

35 * Et perlustrabat Ieschua vrbes omnes & vicos, & docebat in synagogis eorum, atque prædicabat Euangelium regni, & sanabat omnes languores, omnésque dolores.

Commemoratione Apostolorum Sanctorum.

36 * Quum autem videret Ieschua turbas, misertus est earum, quòd essent fatigatæ ac dispersæ tanquam oues non habentes pastorem.

37 * Et ait discipulis suis: Messis multa & operarij pauci.

38 * Petite igitur à domino messis vt emittat operarios in messem suam.

---

22 יֵשׁוּעַ דֵּין אֶתְפְּנִי חֲזָה וַאמַר לַהּ אֶתְלַבְּבִי בַּרְתִּי הֵימְנוּתֵכִי אַתְחַיְתֵכִי וַאתַאסְיַת אַנְתְּתָא הֵי מִן חֵי שָׁעָתָא׃ 23 וַאתָא יֵשׁוּעַ לְבַיתֵהּ דַּארְכּוֹנָא וַחֲזָא זַמָּרֵא וְכֻנְשָׁא דְּמִשְׁתַּגְשִׁין׃ 24 וַאמַר לְהוֹן פְּרוּקוּ לְכוֹן טְלִיתָא גֵּיר לָא מִיתַת אֶלָּא דַּמְכָא הִי וְקָחֲכִין הֲוֵי עֲלוֹהִי׃ 25 וְכַד אַפֵּק לְכֻנְשָׁא עַל אַתָּרָה בְּאִידָהּ וְקָסַת טְלִיתָא׃ 26 וְנְפַק שֵׁבָא הָנָא בְּכֻלָּה אַרְעָא הֵי׃

דְּעַרוּבְתָא דְשַׁבְּתָא דְחַמִּשָׁא דְצוֹמָא כא

27 וְכַד עָבַר יֵשׁוּעַ מִן תַּמָּן דַּבְקוּהִי תְּרֵין סְמָיֵא וְקָעֵין וַאמְרִין אֶתְרַחֵם עָלַין בְּרֵהּ דְּדָוִיד׃ 28 וְכַד אֵתָא לְבַיתָא קְרִבוּ לֵהּ הָנוּן סְמָיֵא אַמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ מְהֵימְנִין אַנְחוּן דְּמֶשְׁכַּח אֲנָא הָדָא׃ לְמֶעְבַּד אָמְרִין לֵהּ אִין מָרָן׃ 29 הֵידֵין קָרֵב לְעֵינֵיהוֹן וַאמַר אֵיכְנָא דְּהֵימְנְתּוּן נְהֲוֵא לְכוֹן׃

פְּנָא חֵיָא שְׁנַשׁ קָם נְפַק שֵׁבָא הָנָא קָעָא עָבַר

22 ‡ At Iesus conuersus & videns eam, dixit, Confide filia, fides tua te saluam fecit: & salua facta est mulier ex illa hora.

22 ‡ ὁ δὲ ἰησοῦς ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπε, θάρσει θύγατερ; ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

23 ‡ Et cùm venisset Iesus in domum principis, & vidisset tibicines & turbam tumultuantem,

23 ‡ καὶ ἐλθὼν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς, καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον,

24 ‡ † Dicebat, Recedite: non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum.

dixit ad eos

24 ‡ λέγει αὐτοῖς, ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.

25 ‡ Et cùm eiecta esset turba, intrauit, & tenuit manum eius†. Et surrexit puella.

25 ‡ ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

* & dixit, Puella surge.

26 ‡ Et exijt fama hæc in vniuersam terram illam.

26 ‡ καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

27 ‡ Et transeunte inde Iesu, secuti sunt eum duo cæci clamantes, & dicentes, Miserere nostri, fili Dauid.

27 ‡ καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες, καὶ λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς υἱὲ δαβίδ.

28 ‡ Cùm autem venisset domum, accesserunt ad eum cæci, & dicit eis Iesus, Creditis quia hoc possum facere? Dicunt ei, Vtique Domine.

28 ‡ ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ κύριε.

29 ‡ Tunc tetigit oculos eorum, dicens, Secundùm fidem vestram fiat vobis.

29 ‡ τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων, κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν.

30 ‡ Et aperti sunt oculi eorum, & comminatus est illis Iesus, dicens, Videte ne quis sciat.

30 ‡ καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς λέγων, ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω.

31 ‡ Illi autem exeuntes, diffamauerunt eum in tota terra illa.

31 ‡ οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Inf. 12. b 22. Luc. 11. b 14. Infr. 12. b 24. Marc. 3. e 22. Luc. 11. b 15. Marc. 6. a 6. Luc. 13. a 10.

32 ‡ Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmonium habentem.

32 ‡ αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον.

33 ‡ Et eiecto dæmonio, locutus est mutus: & miratæ sunt turbæ, dicẽtes, Nunquam apparuit sic in Israel.

33 ‡ καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες, οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ ἰσραήλ.

34 ‡ Pharisæi autem dicebant, In principe dæmoniorum eijcit dæmones.

34 ‡ οἱ δὲ φαρισαῖοι ἔλεγον, ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

35 ‡ Et circuibat Iesus omnes ciuitates, & castella, docens in synagogis eorum, & prædicans euangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem infirmitatem.

35 ‡ καὶ περιῆγε ὁ ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας, καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Marc. 6. e 34.

36 ‡ Videns autem turbas, misertus est eis: quia erant vexati, & iacentes sicut oues non habentes pastorem.

36 ‡ ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

Luc. 10. a 2. Iohan. 4. e 36.

37 ‡ Tunc dicit discipulis suis, Messis quidem multa, operarij autem pauci.

37 ‡ τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.

38 ‡ Rogate ergo Dominum messis vt mittat operarios in messem suam.

38 ‡ δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

---

[a] פְּתַח [b] יְדַע [c] טָבָא
[d] וּמֵחֲדָא [e] אִתְפְּתַחִי עֵינֵיהוֹן וְכָאָא בְהוֹן יֵשׁוּעַ וַאמַר חֲזוֹ לֶמָא אֶנָשׁ נְדַע ; 31 הֵנוּן דֵּין נְפָקוּ [f] אַטְבוּהִי בְּכֹלָּה אַרְעָא הָהִי ;
[g] דְּמַר
[h] נְפַק
[i] אַלַף [k] כְּרַת
32 וְכַד נְפַק יֵשׁוּעַ קָרְבוּ לֵה חַרְשָׁא דְּאִית עֲלוֹהִי דֵּיוָא ; 33 וּמִן דְּנְפַק דֵּיוָא מִלֵּל הַו חַרְשָׁא [g] וַאתְּרַמְּרוּ כֻּנְשֵׁא וַאמְרִין
[h] מַפֵּק דֵּיוָא ; 34 פְּרִישֵׁא דֵּין אַמְרִין הֲוֵי בְּרִישָׁא דְּדַיְוָא [h] מַפֵּק דֵּיוָא ; 35 וּמְהַכְּרֵךְ הֲוָא יֵשׁוּעַ
בַּמְדִינָתָא כֻּלְּהֵין וּבְקוּרְיֵא [i] וּמַלֵּף הֲוָא בְּכַנּוּשְׁתְּהוֹן וּמַכְרֵז סְבַרְתָּא דְּמַלְכוּתָא וּמַאסֵא כָּל [k] כּוּרְדָּנִין וְכָל כְּאבִין ;
[l] דְּכַר
[m] לֵאָא [n] שְׁרָא
[o] רְעָא [p] נְפַק
[q] בְּרוּכְרָנָא דִּשְׁלִיחֵא קַדִּישֵׁא כב
36 כַּד חֲזָא דֵּין יֵשׁוּעַ לְכֻנְשֵׁא אֶתְרַחֵם עֲלֵיהוֹן [b] דְּלֵאִין הֲוֵי [c] וְשָׁרֵין אֵיךְ עֲרָבָא דְּלֵית לְהוֹן [d] רַעְיָא ; 37 וַאמַר לְתַלְמִידוֹהִי
[d] רְעָא [e] נְפַק חֲצָדָא סַגִּי וּפָעֲלֵא זְעוּרִין ; 38 בְּעוּ הָכִיל מָן מָרֵא חֲצָדָא [e] דְּנַפֵּק פָּעֲלֵא לְחֲצָדָה ;

CAP. X.

1 ET vocauit duodecim discipulos suos, ac dedit eis potestatem contra spiritus inquinatos vt eijcerẽt eos, sanarentque quemlibet dolorem & infirmitatem.

2 * Ipsorum autem duodecim Apostolorum, nomina sunt hæc: Primus eorum Schemeoun qui vocatur Kipho, & Andreas frater eius: & Jaakoub filius Zabdai, & Jouchanon frater eius.

3 * Nec nõ Philippus, & Bar-Thoulmai, & Thoumo, & Mathai publicanus: & Jaakoub filius Chalphai, & Labbi cognominatus Thaddi.

4 * Et Schemeoun Zelotes, & Jihudo Scariouto is qui prodidit eum.

5 * Hos duodecim misit Jeschua, ac præcepit eis, dicens: In viam prophanorum, [Gentium] ne proficiscamini, nec in vrbes Samaritanorum ingrediamini:

6 * Ite potius ad oues quæ perierunt ex domo Jsroiel.

7 * Quúmque proficiscimini, prædicate ac dicite: Appropinquauit regnum cælorum.

8 * Infirmos sanate, & leprosos mundate, mortuos suscitate, dæmoniaque eijcite: gratis accepistis, gratis date.

9 * Ne comparaueritis aurum, nec argentum, neque æs in marsupijs vestris.

10 * Neque peram ad iter, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: dignus enim est operarius cibo suo.

11 * In quamcunque verò vrbem aut ciuitatem introieritis, petite quisnam in ea dignus sit, & illic estote vsquedum exeatis.

12 * Et quum ingrediemini domum, postulate pacem domus.

13 * Quòd si domus illa digna fuerit, pax vestra ad eam perueniet: sinautem indigna fuerit, pax vestra super vos reuertetur.

14 * Quisquis autem non receperit vos, neque audierit sermones vestros, quum exieritis ex domo, aut ex ciuitate illa, excutite puluerem ex pedibus vestris.

15 * Equidem ego dico vobis, terram Sedoum & Omouro futuram trãquillìorem in die iudicij, vrbe illa.

---

1 וקרא לתרעסר תלמידוהי ויהב להון שולטנא על רוחא טנפתא דנפקון ולמאסיו כל כאב וכורהן ׃ 1 אסא
2 ודילהון דין דתרעסר שליחא שמהא איתיהון הלין קדמיהון שמעון דמתקרא כאפא ואנדראוס אחוהי ויעקוב בר
3 זבדי ויוחנן אחוהי ׃ 3 ופיליפוס וברתולמי ותאומא ומתי מכסא ויעקוב בר חלפי ולבי 6 דאתכני תדי ׃ 3 כנה
4 ושמעון קנניא ויהודא סכריוטא הו דאשלמה ׃ 4 להלין תרעסר שדר ישוע ופקד אנון ואמר באורחא 4 על 4 אזל
5 דחנפא לא תאזלון ולמדינתא דשמריא לא 5 חעלון ׃ 5 אלו לכון דין ויתיראית לות ערבא ואנדו מן בית ישראל ׃
7 וכד אזלין אנתון אכרזו ואמרו דקרבת מלכותא דשמיא ׃

CAP. X.

Marc. 3. b 13. & 6. a 7. Luc. 6. c 17. & 9. a 1. & 10. a 1.

1 ET conuocatis duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum A immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.

2 * Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc: Primus, Simon qui dicitur Petrus, & Andreas frater eius, Iacobus Zebedæi, & Iohannes frater eius,

3 * Philippus & Bartholomæus, Thomas, & Matthæus publicanus, & Iacobus Alphęi, & Lebbæus qui cognominatus est Thaddæus;

4 * Simon Cananæus, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit eum.

5 * Hos duodecim misit Iesus: præcipiens eis, & † dicens: In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis:

Acto. 13. a 46.

6 * Sed potiùs ite ad oues quæ perierunt domus Israel.

7 * Euntes autem prædicate, dicentes, Quia appropinquauit regnum cælorũ.

8 * Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, dæmones eijcite. gratis accepistis, gratis date.

9 * Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris:

Marc. 6. b 8. Luc. 9. a 3. & 10. a 4. 1. Tim. 5 c 18.

10 * Non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgã. B dignus est enim operarius cibo suo.

Marc. 6. b 10. Luc. 9. a 4. & 10. a 5.

11 * In quamcunque autem ciuitatem aut castellum intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, & ibi manete donec exeatis.

12 * Intrantes autem in domum, salutate eam, dicentes, Pax huic domui.

13 * Et si quidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam. si autem non fuerit digna: pax vestra ad vos reuertetur.

14 * Et quicunque nõ receperit vos, neque audierit sermones vestros: exeuntes foras de domo vel ciuitate illa, excutite puluerem de pedibus vestris.

Mar. 6. b 11. Lu. 9. a 5 Acto. 13. g 51. & 18. a 6.

15 * Amen dico vobis, Tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quàm illi ciuitati.

Luc. 10. a 3.

ι.

1 * Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

2 * τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶτος, σίμων ὁ λεγόμενος πέτρος, καὶ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἰάκωβος ὁ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ.

3 * φίλιππος καὶ βαρθολομαῖος· θωμᾶς καὶ ματθαῖος ὁ τελώνης· ἰάκωβος ὁ τοῦ ἀλφαίου, καὶ λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς θαδδαῖος.

4 * σίμων ὁ καναναίτης, καὶ ἰούδας ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

5 * τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ ἰησοῦς, παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων, εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε·

6 * πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ.

7 * πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε, λέγοντες, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

8 * ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε. δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

9 * μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν.

10 * μὴ πήραν εἰς ὁδὸν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδους· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν.

11 * εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε.

12 * εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀσπάσασθε αὐτήν. λέγοντες, εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.

13 * καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ἡ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστρεφέτω.

14 * καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξῃ ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοῦ λόγου ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν.

15 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῆ σοδόμων καὶ γομόῤῥων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

---

* נְפַק יְחִיד
* כְּרִיהֶא אֲסַו וְגַרְבָא דַכּוּ מִיתָא אַקִימוּ וְדַיְוָא אַפְּקוּ מַגָּן נְסַבְתּוּן מַגָּן הַבוּ׃ 9 לָא תֶקָנוּן דַהַבָא וְלָא סַאמָא וְלָא
נְחָשָׁא בְּכִיסַיכוֹן׃ 10 וְלָא תַרְמָלָא לְאוֹרְחָא וְלָא תַרְתֵּין כּוּתֹינִין וְלָא מְסָנָא וְלָא שַׁבְטָא שָׁוָא הוּ גִיר פָּעֲלָא סַיְבְרַתֵּה׃
11 לַאיְדָא דֵין מְדִינְתָא אוֹ קְרַיְתָא דְעָאלִין אַנְתּוּן לַהּ שְׁאַלוּ מַנּוּ שָׁוָא בָהּ וְתַמָּן הֲוֵו עַדְמָא דְנָפְקִין אַנְתּוּן׃
* אִתָא 12 וּמָא דְעָאלִין אַנְתּוּן לְבַיְתָא שְׁאַלוּ שְׁלֵמֵהּ דְבַיְתָא׃ 13 וְאִן הוּ דְשָׁוָא בַּיְתָא שְׁלָמְכוֹן נְאתֵא עָלוֹהִי אִן לָא שָׁוָא
שְׁלָמְכוֹן עֲלֵיכוֹן נְפְנֵא׃ 14 מִן דְלָא דֵין מְקַבֵּל לְכוֹן וְלָא שָׁמַע מִלֵּיכוֹן כַּד נְפְקִין אַנְתּוּן מִן בַּיְתָא אוֹ מִן קְרַיְתָא הַי
* נְפַץ נִיחַ 15 פְּצוּ חֵלָא מִן רַגְלֵיכוֹן׃ וְאַמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְלַארְעָא דְסָדוֹם וְדַעֲמוֹרָא נְהֵוֵא נִיחַ בְּיוֹמָא דְדִינָא אוֹ לִמְדִינְתָא הַי׃

Commemoratione Martyrum Sanctorum.

16 * En ego mitto vos tanquam oues inter lupos: estote igitur prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.

17 * Cauete autem ab hominibus. tradent enim vos in domum iudiciorum [prætoria,] et in synagogis suis flagellabunt vos.

18 * Et coram præsidibus ac regibus, sistent vos propter me, in testimonium tum ipsorum, tum gentium.

19 * Quum autem tradiderint vos, ne solliciti fueritis quomodo quídue loquamini: dabitur enim vobis in illa ipsa hora quid loquamini.

20 * Non estis enim qui loquimini, sed Spiritus patris vestri loquitur in vobis.

21 * Tradet autem frater fratrem proprium ad mortem, & pater filium suum: & insurgent liberi in parentes suos, eosque ad mortem adigent.

22 * Et eritis exosi cuilibet homini propter nomen meum: ille verò qui perseuerauerit vsque ad finem, ipse seruabitur.

23 * Quum autem persequentur vos in hac vrbe, fugite vos in aliam. Amin enim dico vobis, Nequaquam absolueritis ipsas vniuersas ciuitates domus Israel, vsquedum venerit filius hominis.

24 * Non est discipulus præstantior magistro suo, neque seruus domino suo.

25 * Sufficit discipulo vt sit sicut magister ipsius, & seruo sicut dominus suus. Si semel dominum domus vocauerunt Beelzeboub, quanto magis filios domus ipsius?

26 * Ne igitur expauescatis ab eis. nihil est enim opertum quod non reueletur, nihilque absconditum quod non cognoscatur.

27 * Id quod dico vobis in tenebris, dicite in luce: & quod in aures vestras auditis, prædicate super tecta.

28 * Nec expauescatis ab ijs qui corpus interimunt, animam autem non possunt interimere: sed timete potius ab eo, qui potest animam & corpus perdere in gehennam.

בְּדוּכְרָנָא לְסַהֲדֵא קַדִּישֵׁא כג

16 הָא אֲנָא מְשַׁדַּר אֲנָא לְכוֹן אֵיךְ אָמְרֵא בֵּינֵי דְּאַבֵא הֲוֵי הַכִּיל חַכִּימֵא אֵיךְ חֲוַיָתָא וְתַמִּימֵא אֵיךְ יוֹנֵא ׃
17 אֶזְדַּהַרוּ דֵּין מֵן בְּנֵינָשָׁא מַשְׁלְמִין לְכוֹן גֵּיר לְבֵית דִּינֵא וּבְכְנוּשָׁתְהוֹן נְגַדְּרוּנְכוֹן ׃ • זָהַר
18 וְקֳדָם הֵגְמוֹנֵא וּמַלְכֵא מְקָרְבִין לְכוֹן מֶטְלְתִי לְסָהֲדוּתָא דִּילְהוֹן וְדַעֲמֵמֵא ׃
19 אֶמְתַי דֵּין דְּנַשְׁלְמוּנְכוֹן לָא [b] תֵּאצְפוּן אֵיכַנָא אוֹ מָנָא תֵּמַלְּלוּן מֶתְיְהֵב לְכוֹן גֵּיר בְּהַי שָׁעְתָא מָא דְּתֵמַלְּלוּן ׃ [b] יצף
20 לָא הֲוָא גֵּיר אַנְתּוּן מְמַלְּלִין אֶלָּא רוּחָא דְּאַבּוּכוֹן מְמַלְּלָא בְּכוֹן ׃
21 נַשְׁלֵם דֵּין אָחָא לְאַחוּהִי לְמוֹתָא וְאַבָּא לְבַרֵה [c] וְנֶקוּמוּן בְּנֵיָא עַל אֲבָהַיְהוֹן [d] וְנְמִיתוּן אִנּוּן ׃ [c] קם [d] מית

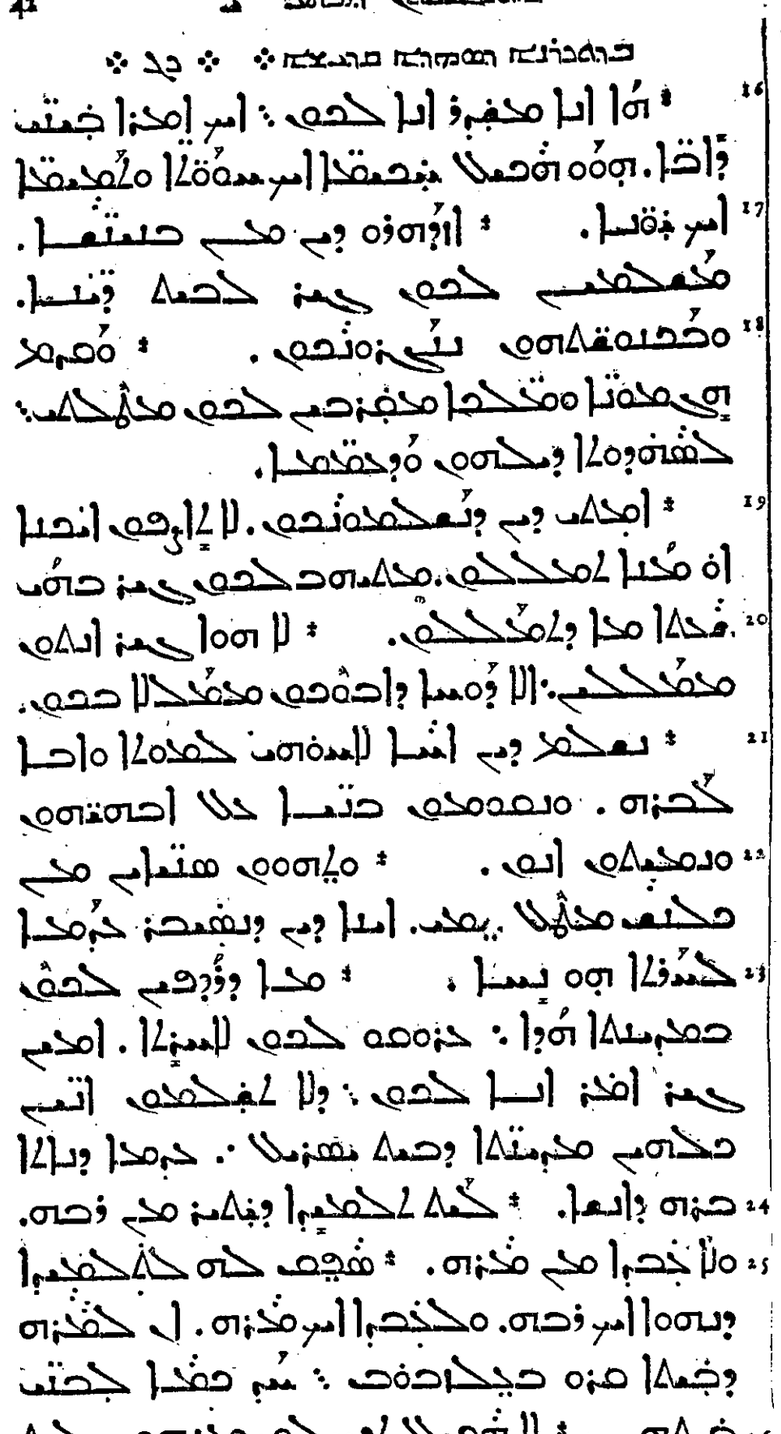

Luc. 10. a. 3. * Ecce ego mitto vos sicut oues in 16
medio luporum. Estote ergo prudentes
sicut serpentes, & simplices sicut co-
lumbæ.

* Cauete autem ab hominibus. Tra- 17
dent enim vos in concilijs, & in syna-
gogis suis flagellabunt vos.

* Et ad præsides & ad reges ducemini 18
propter me, in testimonium illis & gen-
tibus.

Marc. 13 b 11. Luc. 12. b 11. * Cùm autem tradent vos, nolite co- 19
gitare quomodò aut quid loquamini.
dabitur enim vobis in illa hora quid lo
quamini. C

* Non enim vos estis qui loquimini, 20
sed spiritus patris vestri qui loquitur in
vobis.

Luc. 21. d 16. * Tradet autē frater fratrem in mor- 21
tem, & pater filium: & insurgent filij in
parentes, & morte eos afficient.

homi nibus * Et eritis odio omnibus † propter 22
nomen meum. qui autem perseuerauе-
rit vsque in finem, hic saluus erit.

* Cùm autem persequentur vos in ci- 23
uitate ista, fugite in aliam. Amen dico
vobis, Non consummabitis ciuitates
Israel, donec veniat filius hominis.

Luc. 6. 40. Ioh. 13. b 12. & 13. c 20. * Nō est discipulus super magistrum 24
nec seruus super dominum suum.

* Sufficit discipulo vt sit sicut magi- 25
ster eius: & seruo, sicut dominus eius.
Si patremfamilias Beel-zebub vocaue-
runt: quantò magis domesticos eius?

Mar. 4. c 22. Luc. 8. c 17. & 12. a 2. * Ne ergo timueritis eos. Nihil enim 26
est opertum, quod non reueletur: &
occultum, quod non sciatur.

* Quod dico vobis in tenebris, dicite 27
in lumine: & quod in aure auditis, præ-
dicate super tecta.

* Et nolite timere eos qui occidunt 28
corpus, animam autem non possunt oc
cidere: sed potius timete eum qui po-
test & animam & corpus perdere in ge-
hennam.

16 * ἰδὺ ἐγὼ ἀποςέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιςεραί.

17 * προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς.

18 * καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

19 * ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε.

20 * οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐςε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

21 * παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναςήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.

22 * καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

23 * ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ ἰσραὴλ, ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

24 * οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ.

25 * ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην, βεελζεβοὺλ ἀπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ;

26 * μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. οὐδὲν γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται· καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται.

27 * ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων.

28 * καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ.

---

22 וְתֶהֱווּן סְנִיאִין מִן כֻּלְּהֹן מְטֻל שְׁמִי אִינָא דִין דְּנִסְבַּר עַדְמָא לְחַרְתָּא הוּ נְחָא׳ 23 מָא דְּרָדְפִין לְכוּן בְּמְדִינְתָּא
הָדָא עָרוּקוּ לְכוּן לָאחֳרְתָּא אֲמִין גַּיר אָמַר אֲנָא לְכוּן דְּלָא תְּשַׁלְּמוּן אֵנִין כְּלֵהֵין מְדִינָתָא דְּבֵית יִסְרָאֵל עַדְמָא דְּנִאתֵא בְּרֵה
דְּאֱנָשָׁא׳ 24 לֵית תַּלְמִידָא דְּיַתִּיר מִן רַבֵּהּ וְלָא עַבְדָּא מִן מָרֵהּ׳ 25 סָפֵק לֵהּ לְתַלְמִידָא דְּנֶהֱוֵא אֵיךְ רַבֵּהּ וְלְעַבְדָּא אֵיךְ מָרֵהּ
אִן לְמָרֵהּ דְּבַיְתָא קְרוּ בְּעַלְזְבוּב חַד כְּמָא לְבְנֵי בַיְתֵהּ׳ 26 לָא הָכִיל תְּרַחֲלוּן מִנְּהוּן לֵית גַּיר מִדְּם דְּכְסָא דְּלָא נְתְגְּלֵא
וְדִמְטַשֵּׁי דְּלָא נְתִידַע׳ 27 מִדְּם דְּאָמַר אֲנָא לְכוּן בְּחֶשׁוֹכָא אוּמְרוּהִי אַנְתּוּן בְּנַהִירָא וּמִדְּם דְּבְאָרְנִיכוּן שָׁמְעִין אַנְתּוּן
אַכְרְזוּ עַל אִגְּרָא׳ 28 וְלָא תְּרַחֲלוּן מִן אִילֵין דְּקָטְלִין פַּגְּרָא נַפְשָׁא דִין לָא מְשַׁכְּחִין לְמֶקְטַל דְּתַלְמִידִין יַהִירָאִית מִן מַן
דְּמְשַׁכַּח דְּלְנַפְשָׁא וְלְפַגְּרָא נוּבַד בְּגֵהִנָּא׳

29 * Nónne duo passerculi assario veneunt, & vnus ex eis sine patre vestro non cadit
30 super terram? * Quinetiã pili capitis vestri
31 omnes numerati sunt. * Ne igitur timueritis: multis passerculis præstantiores estis.
32 * Quisquis ergo confitebitur me coram hominibus, ego quoque confitebor eum coram patre meo qui in cælis est.
33 * Qui verò abnegauerit me coram hominibus, ego quoque abnegabo eum coram patre meo qui est in cælis.

Lectio defunctorum.

34 * Ne existimetis me venisse vt mittam pacem in terram; non veni vt mittam pacem sed gladium.
35 * Veni enim vt faciam dissidere virum aduersus patrem suum, filiamque aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum
36 suã. * Et inimicos habebit vir filios domus ipsius [domesticos suos.]
37 * Qui amat patrẽ aut matrem plusquam me, non est me dignus: quique amat filium aut filiam plus quàm me, non est me dignus.
38 * Et quicunque non baiulat crucem suam & venit post me, non est me dignus.
39 * Qui inuenerit animam suam, perdet eam, & qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam.
40 * Qui recipit vos, me recipit: & qui recipit me, eum qui me misit, recipit.
41 * Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipit: quique recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipit.
42 * Et quicunque propinauerit vni ex his paruulis calicem frigidæ tantùm in nomine discipuli: Amin ego dico vobis non perdiderit mercedem suam.

Ad oblationem amputationis capitis Iouchanon.

CAP. XI.

1 ET factum est quum finem fecisset Jesebus præcipiendi duodecim discipulis suis, discessit illinc vt doceret & prædicaret in vr-
2 bibus eorum. * Jouchanon autem in domo vinctorũ [carcere] cùm audisset opera Meschicho, misit per discipulos suos & dixit ei.

29 לָא תַרְתֵּין צִפֳּרִין מְזַבְּנָן בַּאסָר וַחֲדָא מִנְּהֵין כְּלַעַר מִן אֲבוּכוֹן לָא נְפָלָא עַל אַרְעָא ;
30 וְדִישְׁבוֹן כֻּלְּהֵין מְנְיָן אִנִּין ; 31 לָא הָכֵיל תְּדַחֲלוּן מִן צִפֳּרָא סַגִּיאָתָא מְיַתְּרִין אַנְתּוּן ;
32 כָּל מַן דְּיִתְוַדֵּא בִי קֳדָם בְּנַיְנָשָׁא אוֹדֵא בֵּה אַף אֲנָא קֳדָם אָבִי דְּבִשְׁמַיָּא ;
33 מַן דִּין דְּנִכְפּוּר בִּי קֳדָם בְּנַיְנָשָׁא אֶכְפּוּר בֵּה אַף אֲנָא קֳדָם אָבִי דְּבִשְׁמַיָּא ;
34 לָא תְּסַבְּרוּן דַּאתֵית דַּארְמָא שֵׁינָא בַּארְעָא לָא אֲתֵית דַּארְמָא שֵׁינָא אֶלָּא חַרְבָּא ;
35 אֲתֵית גֵּיר דַּאפְלוּג גֻּבְרָא עַל אֲבוּהִי וּבְרָתָא עַל אִמָּהּ וְכַלְתָּא עַל חֲמָתָהּ ;
36 וּבְעֵלְדְּבָבוּהִי דְּגֻבְרָא בְּנֵי בֵיתֵהּ ;
37 מַן דְּרָחֵם אָבָא אוֹ אִמָּא יַתִּיר מִן דְּלִי לָא שָׁוֵא לִי וּמַן דְּרָחֵם בְּרָא אוֹ בַרְתָּא יַתִּיר מִן דְּלִי לָא שָׁוֵא לִי ;

[1] זְכֵן
[k] עברייה מבלא אר מבלי
[l] מְנָא [m] יְדָא
[n] קְרָא

29 * Nónne duo passeres asse væneunt: & vnus ex illis non cadet super terram D sine patre vestro?

30 * Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt.

31 * Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.

32 * Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui in cælis est.

Mar. 8. d 38. Luc. 9. c 26. & 12 b 8. 2. Tim. b 12.

33 * Qui autem negauerit me coram hominibus: negabo & ego eum coram patre meo qui in cælis est.

34 * NOLITE arbitrari quia pacem venerim mittere in terram, non veni pacem mittere, sed gladium.

Luc. 12. f 51.

35 * Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam.

Mich. 7. b 6.

36 * Et inimici hominis, domestici eius.

37 * Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.

Luc. 14. f 26.

38 * Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.

Marc. 8. d 34. Infr. 16. d 24.

39 * Qui inuenit animam suam, perdet illam: & qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam.

Luc. 9. c 24. & 14. f 26. & 17. g 33. Ioh. 12. d 25.

40 * Qui recipit vos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit.

Luc. 10. c 16. Ioh. 13. c 20.

41 * Qui recipit prophetam in nomine prophetæ; mercedem prophetæ accipiet. & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.

42 * Et quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ, tantùm in nomine discipuli: Amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

Marc. 9. f 41.

29 * οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται, καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν, ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν;

30 * ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσί.

31 * μὴ οὖν φοβηθῆτε, πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

32 * πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ, ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

33 * ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

34 * μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν. οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν.

35 * ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς.

36 * καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου, οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

37 * ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

38 * καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

39 * ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν.

40 * ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με.

41 * ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν προφήτου λήψεται· καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δικαίου λήψεται.

42 * καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον, εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

CAP. XI.

1 ET factum est: cùm consummasset Iesus præcipiens duodecim discipulis suis, transijt inde, vt doceret & prædicaret in ciuitatibus eorum. A

2 * Iohannes autẽ cùm audisset in vinculis opera Christi: mittens duos de discipulis suis,

Luc. 7. c 18.

ιά.

1 * Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 * ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,

---

38 וְכָל דְּלָא שָׁקֵל זְקִיפֵה וְאָתֵא בָּתְרַי לָא שָׁוֵא לִי׃ 39 מַן דְּאַשְׁכַּח נַפְשֵׁא נוֹבְדִיהּ וּמַן דְּנוֹבֵד נַפְשֵׁה מְטַלְּתִי נַשְׁכְּחִיהּ׃

40 מַן דְּמְקַבֵּל לְכוֹן לִי מְקַבֵּל וּמַן דְּלִי מְקַבֵּל לְמַן דְּשַׁלְּחַנִי מְקַבֵּל׃ 41 מַן דְּמְקַבֵּל נְבִיָּא בְּשֵׁם נְבִיָּא אַגְרָא

דְנְבִיָּא נְסֵב וּמַן דְּמְקַבֵּל זַדִּיקָא בְּשֵׁם זַדִּיקָא אַגְרָא דְזַדִּיקָא נְסֵב׃ 42 וְכָל דְּמַשְׁקֵא לְחַד מִן הַלֵּין זְעוּרֵא כָּסָא דְקָרִירָא

בַּלְחוֹד בְּשֵׁמָא דְתַלְמִידָא אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלָא נוֹבֵד אַגְרֵהּ׃

דְקוּרְבָּא דְפָסְקִרִישֵׁהּ דְיוֹחָנָן כח קַפְלָאוֹן יא

1 וַהֲוָא דְכַד שְׁלֵם יֵשׁוּעַ לְמַפְקוּדוֹ לְתְרֵעֲסַר תַּלְמִידוֹהִי שְׁנֵי מִן תַּמָּן לְמַלְפוּ וְלְמַכְרָזוּ בְּמְדִינָתְהוֹן׃

2 יוֹחָנָן דֵּין כַּד שְׁמַע בֵּית אֲסִירָא עֲבַדּוֹהִי דְמְשִׁיחָא שַׁדַּר בְּיַד תַּלְמִידוֹהִי וַאֲמַר לֵהּ׃

אֲבַר

שְׁקָא

לְמַר אַלְף

בְּרָ

3 ܐܢܬ ܗܘ ܗܘ ܕܐܬܐ ܐܘ ܠܐܚܪܝܢ ܗܘ ܡܣܟܝܢܢ܀
4 ܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܙܠܘ ܐܫܬܥܘ ܠܝܘܚܢܢ ܐܝܠܝܢ ܕܫܡܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܚܙܝܢ܀
5 ܣܡܝܐ ܚܙܝܢ ܘܚܓܝܪܐ ܡܗܠܟܝܢ ܘܓܪܒܐ ܡܬܕܟܝܢ ܘܚܪܫܐ ܫܡܥܝܢ ܘܡܝܬܐ ܩܝܡܝܢ ܘܡܣܟܢܐ ܡܣܬܒܪܝܢ܀
6 ܘܛܘܒܘܗܝ ܠܐܝܢܐ ܕܠܐ ܢܬܟܫܠ ܒܝ܀
7 ܟܕ ܕܝܢ ܐܙܠܘ ܫܪܝ ܝܫܘܥ ܠܡܐܡܪ ܠܟܢܫܐ ܥܠ ܝܘܚܢܢ ܡܢܐ ܢܦܩܬܘܢ ܠܚܘܪܒܐ ܠܡܚܙܐ ܩܢܝܐ ܕܡܢ ܪܘܚܐ ܡܬܬܙܝܥ܀
8 ܘܐܢ ܠܐ ܡܢܐ ܢܦܩܬܘܢ ܠܡܚܙܐ ܓܒܪܐ ܕܢܚܬܐ ܪܟܝܟܐ ܠܒܝܫ ܗܐ ܐܝܠܝܢ ܕܪܟܝܟܐ ܠܒܝܫܝܢ ܒܒܝܬ ܡܠܟܐ ܐܢܘܢ܀
9 ܘܐܢ ܠܐ ܡܢܐ ܢܦܩܬܘܢ ܠܡܚܙܐ ܢܒܝܐ ܐܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܘܝܬܝܪ ܡܢ ܢܒܝܐ܀
10 ܗܢܘ ܓܝܪ ܕܥܠܘܗܝ ܟܬܝܒ ܕܗܐ ܐܢܐ ܡܫܕܪ ܐܢܐ ܡܠܐܟܝ ܩܕܡ ܦܪܨܘܦܟ ܕܢܬܩܢ ܐܘܪܚܐ ܩܕܡܝܟ܀
11 ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܠܐ ܩܡ ܒܝܠܕܝ ܢܫܐ ܕܪܒ ܡܢ ܝܘܚܢܢ ܡܥܡܕܢܐ ܙܥܘܪܐ ܕܝܢ ܒܡܠܟܘܬ ܫܡܝܐ ܪܒ ܗܘ ܡܢܗ܀
12 ܡܢ ܝܘܡܝ ܕܝܢ ܕܝܘܚܢܢ ܡܥܡܕܢܐ ܘܥܕܡܐ ܠܗܫܐ ܡܠܟܘܬ ܫܡܝܐ ܒܩܛܝܪܐ ܡܬܕܒܪܐ ܘܩܛܝܪܢܐ ܚܛܦܝܢ ܠܗ܀
13 ܟܠܗܘܢ ܓܝܪ ܢܒܝܐ ܘܐܘܪܝܬܐ ܥܕܡܐ ܠܝܘܚܢܢ ܐܬܢܒܝܘ܀
14 ܘܐܢ ܨܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܩܒܠܘ ܕܗܘܝܘ ܐܠܝܐ ܕܥܬܝܕ ܠܡܐܬܐ܀
15 ܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܐܕܢܐ ܕܢܫܡܥ ܢܫܡܥ܀

ܬܪܝܢ ܒܫܒܐ ܕܫܒܘܥܐ ܬܠܝܬܝܐ ܕܨܘܡܐ܀

16 ܠܡܢ ܕܝܢ ܐܕܡܝܗ ܠܫܪܒܬܐ ܗܕܐ ܕܡܝܐ ܠܛܠܝܐ ܕܝܬܒܝܢ ܒܫܘܩܐ ܘܩܥܝܢ ܠܚܒܪܝܗܘܢ܀
17 ܘܐܡܪܝܢ ܙܡܪܢ ܠܟܘܢ ܘܠܐ ܪܩܕܬܘܢ ܘܐܠܝܢ ܠܟܘܢ ܘܠܐ ܐܪܩܕܬܘܢ܀
18 ܐܬܐ ܓܝܪ ܝܘܚܢܢ ܕܠܐ ܐܟܠ ܘܠܐ ܫܬܐ ܘܐܡܪܝܢ ܕܝܘܐ ܐܝܬ ܠܗ܀
19 ܐܬܐ ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ܐܟܠ ܘܫܬܐ ܘܐܡܪܝܢ ܗܐ ܓܒܪܐ ܐܟܘܠܐ ܘܫܬܐ ܚܡܪܐ ܘܪܚܡܐ ܕܡܟܣܐ ܘܕܚܛܝܐ ܘܐܙܕܕܩܬ ܚܟܡܬܐ ܡܢ ܥܒܕܝܗ܀

3 * *Túne is es qui venturus erat, an alios expectamus?*

4 * *Respondit Jeschua, & ait illis: Ite renunciate ipsi Jouchanon ea quæ auditis & videtis.*

5 * *Cæci vident, & claudi ambulant, leprosique mundantur, & surdi audiunt, et mortui resurgunt, & pauperibus euangelizatur.*

6 * *Ac demùm felix ille qui non impegerit in me.*

7 * *Quum autem abissent, cœpit Jeschua verba facere ad turbas super Jouchanon: Quid existis in desertum visuri? arũdinem à vento agitatam?*

8 * *Sin minus, quid visuri existis? virum vestimentis mollibus indutum? ecce ij qui mollibus vestiuntur, in aulis regum degunt.*

9 * *Sin minus, quid visuri existis? prophetam? Certè dico vobis, & propheta præstantiorem.*

10 * *Ipse enim est de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui parabit viam coram te.*

11 * *Verè ego dico vobis, Non surrexit inter natos mulierum maior Jouchanon Baptista, minimus autem in regno cælorum maior est eo.*

12 * *A diebus porrò Iouchanon Baptistæ, nunc usque, regnum cælorum cum violentia accipitur, & violenti rapiunt illud.*

13 * *Nam cuncti prophetæ Léxque usque ad Jouchanon vaticinati sunt:*

14 * *Et si vultis, recipite: quia is est Elijo qui venturus erat.*

15 * *Qui habet aures ad audiendum, audiat.*

Secunda Feria Septimanæ
tertiæ Ieiunij.

16 * *Sed cuinam assimilabo generationem hanc? similis est pueris qui sedent in platea, & clamant ad socios suos.*

17 * *Et inquiunt, Cecinimus vobis, nec saltauistis; & lamentati sumus vobis, nec planxistis.*
18 * *Venit enim Jouchanõ nec edens nec bibens, & aiunt, Dæmonium habet.*

19 * *Venit filius hominis edens & bibens, & aiunt, Ecce homo edax & bibax vini, amicúsque publicanorum ac flagitiosorum: et iustificata est sapientia à seruis suis.*

---

3 אַנְתְּ הוּ הוּ דְּאָתֵא אוֹ לְאָחֲרִין הוּ [d]מְסַכֵּינַן ׃ 4 עֲנָא יֵשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן [e]זֶלוּ [f]אֶשְׁתַּעוּ לְיוֹחַנָן אִילֵין דְּשָׁמְעִין אַנְתּוֹן
וְחָזֵין 5 [g]סַמְיֵא חָזֵין וַחֲגִירֵא מְהַלְּכִין וְגַרְבֵא [h]מֶתְדַּכֵּין וְחַרְשֵׁא שָׁמְעִין וּמִיתֵא קָימִין וּמֶשְׁכִּינֵא [i]מֶסְתַּבְּרִין ׃
6 וְטוּבוּהִי לְאִינָא דְלָא נֶתְכְּשֵׁל בִּי ׃ 7 כַּד דֵּין אֶזַלוּ שָׁרִי יֵשׁוּעַ לְמֵאמַר לְכֶנְשָׁא עַל יוֹחַנָן מָנָא נְפַקְתּוֹן לְחוּרְבָּא
לְמֶחֱזָא קַנְיָא דְּמֶן רוּחָא [k]מֶתְתְּזִיעַ ׃ 8 וְאֶן לָא מָנָא נְפַקְתּוֹן לְמֶחֱזָא גַּבְרָא [l]דְּנַחְתָּא רְכִיכָא לְבִישׁ הָא אִילֵין דִּרְכִיכֵא
לְבִישִׁין בְּבֵית מַלְכֵּא אֶנוּן ׃ 9 וְאֶן לָא מָנָא נְפַקְתּוֹן לְמֶחֱזָא נְבִיָּא אִין אָמַר אֶנָא לְכוֹן וְיַתִּיר מֶן נְבִיָּא ׃
10 הָנוּ גֵּיר דַּעֲלוֹהִי כְּתִיב דְּהָא אֶנָא מְשַׁדַּר אֶנָא מַלְאַכִי קֳדָם פַּרְצוּפָךְ [m]דְּנַתְקֵן אוּרְחָא קֳדָמַיךְ ׃
11 אַמִין אָמַר אֶנָא לְכוֹן דְּלָא קָם [n]בִּילִידַי נֶשֵּׁא דְּרַב מֶן יוֹחַנָן [o]מַעֲמְדָנָא וְעוּרָא דֵּין בְּמַלְכוּת שְׁמַיָּא רַב הוּ מֶנֵּה ׃

[d] סְכָא [e] אֲזַל [f] שְׁעִי
[g] סְמָא
[h] דְּכָא עבראית זכה
[i] סְבַר [k] זוּעַ [l] נְחַת

[m] תְּקַן [n] יְלַד
[o] עֲמַד עבראית טבל

* Ait illi, Tu es qui venturus es, an alium expectamus?
* Et respondens Iesus, ait illis, Euntes renuntiate Iohanni quæ audistis & vidistis:
Esa. 35. a 5. & 61. a 1. * Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur:
* Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.
Luc. 7. d 24. * Illis autem abeuntibus cœpit Iesus dicere ad turbas de Iohanne, Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?
* Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.
* Sed quid existis videre? prophetam? Etiam dico vobis, & plus quàm prophetam.
Mala. 3. a 1. Marc. 1. a 2. Luc. 7. d 27. * Hic est enim de quo scriptum est, Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.
* Amen dico vobis, Non surrexit inter natos mulierum maior Iohanne Baptista: qui autem minor est in regno cælorum, maior est illo.
Lu. 17. d 16. * A diebus autem Iohannis Baptistæ vsque nunc, regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.
* Omnes enim Prophetæ & Lex, vsq; ad Iohannem prophetauerunt:
Mala. 4. b 5. * Et si vultis recipere, ipse est Elias qui venturus est.
Qui habet aures audiendi, audiat.

Lu. 7. e 31. * CVI autem similem æstimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes coæqualibus;
* Dicunt, Cecinimus vobis, & non saltastis: lamentauimus, & nõ planxistis.
* Venit enim Iohannes, neque manducans neque bibens: & dicunt, Dæmonium habet. * Venit filius hominis manducans & bibens: & dicunt, Ecce homo vorax & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia à filijs suis.

* εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;
4 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες ἀπαγγείλατε ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε.
5 * τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.
6 * καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
7 * τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξατο ὁ ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ ἰωάννου, τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον;
8 * ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.
9 * ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
10 * οὗτός γάρ ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
11 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, μείζων ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μείζων αὐτοῦ ἐστιν.
12 * ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.
13 * πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος, ἕως ἰωάννου προεφήτευσαν.
14 * καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι.
15 * ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

16 * Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδίοις ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσι τοῖς ἑταίροις αὐτῶν.
17 * καὶ λέγουσιν, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε.
18 * ἦλθε γὰρ ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσι, δαιμόνιον ἔχει.
19 * ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν· καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

---

12 דְּמַן יוֹמֵי יוֹחָנָן דְּיַן מַעְמְדָנָא וְעַדְמָא לְהַשָּׁא מַלְכוּתָא דְשָׁמַיָּא בְּקִטִירָא מִתְדַּבְּרָא וְקִטִירָנֵא מִחַטְפִין לַהּ ׃
13 כֹּלְהוֹן גֵּיר נְבִיֵּא וְאוֹרַיְתָא עַדְמָא לְיוֹחָנָן אֶתְנַבִּיוּ ׃ 14 וְאִן צָבִין אַנְתּוּן קַבְּלוּ דְּהוּא אִלִיָּא דַּעֲתִיד לְמֵאתָא ׃
15 מַן דְּאִיתֵלַה אֻדְנֵא דְנִשְׁמַע נִשְׁמַע ׃ דְּתֵרִין בְּשַׁבָּא דְשַׁבְּתָא דְתֵלָתָא דְצוּמָא כו
16 לְמַן דִּין אַדְמִיהַ לְשַׁרְבְּתָא הָדָא דַּמְיָא לְטַלְיֵא דְיַתְבִין בְּשׁוּקָא וְקָעִין לְחַבְרֵיהוֹן ׃ 17 וְאַמְרִין זַמַּרְנָן לְכוֹן וְלָא
רַקְּדְתּוּן וְאֵלִין לְכוֹן וְלָא אֲרַקְרְתּוּן ׃ 18 אֵתָא גֵּיר יוֹחָנָן דְּלָא אָכֵל וְלָא שְׁתֵא וְאַמְרִין דַּיְוָא אִית לֵהּ ׃
19 אֵתָא בַּרְהּ דַּאֲנָשָׁא אָכֵל וְשָׁתֵא וְאַמְרִין הָא גַּבְרָא אֲכוּלָא וְשָׁתֵא חַמְרָא וְרָחֵמָא דְמַכְסָא וְדַחֲטָיֵא וְאִזְדַּקְרַת
חָכְמְתָא מִן עֲבָדֵיהּ ׃

* דְּרַמִי
* דְּמָא קְעָא
* דְּקַר פירושו ספד
* פירושו עולל
* אדק אבראיה צדק

20 * Tunc cœpit Jeschua exprobrare vrbibus illis in quibus editæ fuerant virtutes ipsius quàm plurimæ, neque pœnitẽtiam egerant. 21 * Et dicebat, Væ tibi Couraz in, væ tibi Bethzaiodo, quoniam si in Tzour aut in Tzaidon editæ fuissent virtutes illæ, quæ in vobis editæ fuerunt, iam olim in cilicijs & cinere pœnitentiam egissent.

22 * Verùm ego dico vobis, Tzour & Tzaidon tranquilliores futuras in die iudicij, quàm vos.

23 * Tuque Capharnachum, quæ ad cælos vsque es euecta, vsque ad inferos deprimêris: quoniam si in Sedom editæ fuissent virtutes illæ, quæ in te editæ sunt, stetisset vsque ad hodiernum diem.

24 * Verùm ego dico tibi, terram Sedom tranquilliorem futuram in die iudicij, quàm tu.

Ad vesperam Dominica secunda post Epiphaniam.

25 * In illo tẽpore respondit Jeschua, & ait: Confiteor tibi pater mi, dominator cæli & terræ quòd absconderis hæc à sapientibus & prudentibus, eaque reuelaueris pueruliis.

26 * Etiam pater mi, quoniam talis fuit voluntas coram te.

27 * Omnia tradita sunt mihi à patre meo, & nemo nouit filium nisi pater; nemo quoque patrem nouit, nisi filius, & cui voluerit filius reuelare.

28 * Venite ad me ô vos omnes qui defessi estis, & baiulantes onera, & ego præbebo vobis requiem.

29 * Baiulate iugum meum super vos, & discite à me quòd mitis sim, & humilis in corde meo, & inuenietis requiem animabus vestris. 30 * Jugum enim meũ suaue est, & onus meum leue est.

CAP. XII.

1 IN illo tẽpore iter faciebat Jeschua in Sabbatho per sata, & discipuli eius esuriebant, cœperúntque vellere spicas & edere.

2 * Perischæi verò cùm aspexissent eos, dicunt ei: Ecce discipuli tui id faciunt quod illicitum est factu in sabbatho.

3 * Ipse verò dixit eis, Legistísne quid fecit Dauid quum esurijt, & ij qui cum eo erant?

---

20 הֵידֵין שָׁרִי יֵשׁוּעַ לְמִחְסָדוּ מְדִינָתָא אִילֵין דַּהֲוִוּ בְּהֵין חֵילוֹהִי סַגִּיאָא וְלָא [c] חָבוּ ;
וַיְלֵכִי בֵּית צַיְדָא דְּאִלּוּ בְּצוֹר וַבְצַיְדָן הֲוִוּ חֵילָא אִילֵין דַּהֲוִוּ בְּכֵין כְּבַר דֵּין בְּסַקָּא [f] וּבְקִטְמָא חָבוּ ;
לְכֵין דְּלָצוֹר וְלָצַיְדָן נַהֲוָא נִיחַ בְּיוֹמָא דְּדִינָא אוֹ לְכֵין ; וְאַנְתִּי כְּפַרְנַחוּם הֲוִי דְּעַדְמָא לְשָׁמַיָּא [g] אֶתְהַרִּימְתִּי עַדְמָא לְשֵׁיוֹל [h] תְּחַתְּתֵּין דְּאִלּוּ בְּסְדוֹם הֲוִוּ חֵילָא אִילֵין דַּהֲוִוּ בֵּכִי [i] קַיְמָא הֲוַת עַדְמָא לְיוֹמָנָא ;
24 בְּרַם אָמַר אֲנָא לַכִי דְּלַארְעָא דְסְדוֹם נַהֲוָא [k] נִיחַ בְּיוֹמָא דְּדִינָא אוֹ לַכִי ;
דְּרַמְשָׁא דְּחַד בְּשַׁבָּא דְּתְּרֵין דְּרָתַר דִּנְחָא כז
25 בְּהוּ זִבְנָא עָנָא יֵשׁוּעַ וְאַמַר [a] מָרֵא אֲנָא לָךְ אֲבִי מָרָא דִּשְׁמַיָּא וְדַארְעָא [b] דְּכַסִּיתְ הֵלֵין מִן חַכִּימֵא [c] וְסַכּוּלְתָּנֵא [d] וְגַלֵּיתְ

[a] תב
[f] פירושו אפר
[g] רם
[h] נְחַת [i] קָם
[k] נוּחַ
[a] וְדָא [b] כְּסָא
[c] סְכַל עבראים שכל
[d] גְּלָא

20 *Tunc cœpit exprobrare ciuitatibus, in quibus factæ sunt plurimæ virtutes eius, quia non egissent pœnitentiam.

21 *Væ tibi Corozain, væ tibi Beth-saida: quia si in Tyro & Sidône factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.

Luc. 10. d 13.

22 *Veruntamen dico vobis: Tyro & Sidôni remissius erit in die iudicij, quàm vobis.

23 *Et tu Caphernaum, nunquid vsque in cælum exaltaberis? vsque in infernum descẽdes. quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in te, fortè mansissent vsque in hanc diem.

24 *Veruntamen dico vobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicij, quàm tibi.

D

25 *In illo tempore respondens Iesus, dixit, Confiteor tibi pater Domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.

Luc. 10. d 21.

26 *Ita pater: quoniam sic fuit placitum ante te.

27 *Omnia mihi tradita sunt à patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater: neque patrem quis nouit, nisi filius, & cui voluerit filius reuelare.

Iohan. 7. d 28. & 8. b 19. & 10. c 15.

28 *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis: & ego reficiam vos.

29 *Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris.

Iere. 6. d 16.

30 *Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.

2. Ioh. 5. d 3.

CAP. XII.

1 IN illo tempore abijt Iesus per sata, sabbatho: discipuli autem eius esurientes cœperunt vellere spicas, & manducare.

Marci. 2. d 23. Luc. 6. a 1.

2 *Pharisæi autem videntes, dixerunt ei: Ecce, discipuli tui faciunt quod non licet † facere sabbathis.

eis

3 *At ille dixit eis, Non legistis quid fecerit Dauid quãdo esurijt, & qui cum eo erant;

1. Reg. 21. a 4.

20 * τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν.

21 * οὐαί σοι χοραζίν, οὐαί σοι βηθσαϊδά, ὅτι εἰ ἐν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν.

22 * πλὴν λέγω ὑμῖν, τύρῳ καὶ σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν.

23 * καὶ σὺ καπερναούμ ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ἅδου καταβιβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον.

24 * πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ σοί.

25 * ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν, ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις.

26 * ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.

27 * πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

28 * δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς.

29 * ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

30 * ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

ιβ'.

1 * Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν σάχυας, καὶ ἐσθίειν.

2 * οἱ δὲ φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ, ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαββάτῳ.

3 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε δαβὶδ, ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ·

---

* עֲבָא שְׁלֵם אֲנִין לְיַלּוּדָא׃ 26 אֵין אֲבִי דְּהָכְנָא חֲנָא עָבְדִינָא קֳדָמָךְ׃ 27 כֹּל מִדֻּם אִשְׁתְּלֵם לִי מִן אֲבִי וְלָא אֱנָשׁ יָדַע לַבְּרָא
* אֶלָּא אֵן אַבָּא אַף לָא לַאבָּא אֱנָשׁ יָדַע אֶלָּא אֵן בְּרָא וְלִמַן דְּצָבָא בְּרָא דְּגַלֵּא׃ 28 תּוּ לְוָהִי בְּרֹכוּן לַאֲוָא וַשְׁקִילִי מַוְבְּלָא
* נוּחַ אֱלָף וְאַנָּא אַנִיחֵיכוּן׃ 29 שְׁקוּלוּ נִירִי עֲלֵיכוּן וְוִלְפוּ מִנִּי דְּנִיחַ אֲנָא וּמַכִּיךְ אֲנָא בְּלִבִּי וּמִשְׁכְּחִין אַנְחוּן נֻיְחָא לְנַפְשָׁתְכוּן׃
קפאלין יב
* יְכֵל 30 נִירִי גִּיר בַּסִּים הוּ וּמַוְבְּלִי קַלִּילָא הִי׃
* בְּהוּ זַבְנָא מְהַלֵּךְ הֲוָא יֵשׁוּעַ בְּשַׁבְּתָא בֵּית זַרְעָא וְתַלְמִידוֹהִי כְּפָנוּ וְשָׁרִיו מְלַגִּין שָׁבֻלָא וַאכְלִין׃
* פְּרִישֵׁא דִּין כַּד חֲזוֹ אִנּוּן אָמְרִין לֵהּ הָא תַּלְמִידֶיךָ עָבְדִין מִדֻּם דְּלָא שַׁלִּיט לְמֶעְבַּד בְּשַׁבְּתָא׃
* קְרִי 3 הוּ דִּין אֲמַר לְהוּן לָא קְרֵיתוּן מָנָא עָבַד דָּוִיד כַּד כְּפַן וְאִילֵּין דְּעִמֵּהּ׃

E

4 * Quomodo sit ingressus ædem Dei, & panem mensæ Domini comedit, quem non erat ei licitum comedere, nec ijs qui cum eo erant, nisi sacerdotibus tantùm.

5 * Aut non legistis in Lege, sacerdotes in templo profanare ipsum sabbathum, nullóq; teneri crimine? 6 * Ego verò dico vobis maiorem templo hîc esse.

7 * Quòd si nouissetis quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium, non condamnassetis eos quum insontes sint.

8 * Dominus enim sabbathi est filius hominis.

Feria prima Septimanæ tertiæ Ieiunij.

9 * Et discessit illinc Jeschua, venítque in synagogam eorum.

10 * Erátque homo vnus illic, cuius manus aruerat, & interrogauerunt eum, dicentes, Licét ne in sabbatho sanare? vt accusarent eum.

11 * Ipse verò dixit eis, Quis est vir ex vobis qui habeat ouem vnam, &, si ceciderit in foueam die sabbathi, non prehendat & erigat eam?

12 * Quantum autem oue præstantior est homo? Quare licet in sabbatho bene agere.

13 * Tunc dixit illi homini, Extende manum tuam. & extendit manum suam, & restituta est sicut socia sua.

14 * Et quum exissent Perischæi, consilium inierunt aduersus eum, vt perderent eum.

15 * Ieschua autem sciens, secessit illinc, & abierunt post eum turbæ multæ eásque omnes sanitati restituit.

16 * Et inhibuit eis, ne ipsum reuelarent.

17 * Vt impleretur quod dictũ est per Eschaiã prophetam, dicentem,

18 * Ecce seruus meus in quo mihi complacui, dilectus meus in quo acquiescit anima mea; spiritum meum ponam super eum, & iudicium Gentibus prædicabit.

19 * Non litigabit neque clamabit, & nemo audiet vocem eius in platea.

20 * Arundinem quassatam non conteret, lucernam propè extinguendam non extinguet: vsquedum proferat iudicium ad victoriam.

21 * Et in eius nomine Gentes sperabunt.

---

4 אֵיכַנָּא עַל לְבֵיתָא דְאַלָּהָא וְלַחְמָא דְּפַתּוֹרָה דְמָרְיָא אֲכַל הוּ דְּלָא שְׁלִיט הֲוָא לֵהּ לְמֵאכַל וְלָא לְאִילֵּין דְּעִמֵּהּ אֶלָּא אֵין
לְכָהֲנֵא בִּלְחוֹד ׀ 5 אוֹ לָא קְרֵיתוּן בְּאוֹרַיְתָא דְּכָהֲנֵא בְּהֵיכְלָא מַחֲלִין לֵהּ לְשַׁבְּתָא וְדְלָא עָדְלֵי אֲנוּן ׀ מחלל
6 אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דֵּין דְּרַב מִן הֵיכְלָא אִית הָרְכָא ׀ 7 אֵלוּ דֵין יְדַעְתּוּן מַנּוּ חֲנָנָא צְבָא אֲנָא וְלָא דָּבְחָתָא לָא
מְחַיְּבִין הַוֵּיתוּן לְאִילֵּין דְּדְלָא עָדְלֵי אֲנוּן ׀ 8 מָרֵהּ גֵּיר דְּשַׁבְּתָא אִיתַהּוּהִי בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא ׀ בר נש
9 וְשַׁנִּי מִן תַּמָּן יֵשׁוּעַ וַאתָא לְכַנּוּשְׁתְּהוֹן ׀ 10 וְגַבְרָא חַד אִית הֲוָא תַמָּן דְּיַבִּישָׁא אִידֵהּ וְסַשְׁאֵלִין הֲווּ לֵהּ וַאמְרִין דְּאַן יבש
שְׁלִיט בְּשַׁבְּתָא לְמַאסְיוּ אֵיךְ דְּנֵאכְלוּן קְרֵצוּהִי ׀ 11 הוּ דֵין אֲמַר לְהוֹן מַנּוּ מָנְכוֹן גַּבְרָא דְּאִית לֵהּ עֲרְבָא חַד וַאן אִסָּא

4 Quomodo intrauit in domum Dei, & panes propositionis comêdit, quos non licebat ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus?

5 Aut non legistis in lege, quia sabbathis sacerdotes in templo sabbathum violant, & sine crimine sunt?

6 Dico autem vobis, quia templo maior est hic.

7 Si autem sciretis quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium: nunquam condemnassetis innocentes.

8 Dominus enim est filius hominis etiam sabbathi.

9 Et cùm inde transisset, venit in synagogam eorum.

10 Et ecce homo erat manum habens aridam, & interrogabant eum, dicentes, Si licet sabbathis curare? vt accusarent eum.

11 Ipse autem dixit illis, Quis erit ex vobis homo qui habeat ouem vnam, & si ceciderit hæc sabbathis in foueam, nónne tenebit & leuabit eam?

12 Quanto magis melior est homo oue? Itaque licet sabbathis benefacere.

13 Tunc ait homini, Extende manum tuam. Et extendit, & restituta est sanitati sicut altera.

14 Exeuntes autem Pharisęi, consilium faciebant aduersus eum, quomodo perderent eum.

15 Iesus autem sciens recessit indè, & secuti sunt eum multi, & curauit eos omnes. B

16 Et præcepit eis ne manifestum eum facerent.

17 Vt adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam, dicentem,

18 Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eũ, & iudicium gentibus nuntiabit.

19 Non contendet, neque clamabit: neque audiet aliquis in plateis vocem eius.

20 Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non extinguet: donec eijciat ad victoriã iudiciũ.

21 Et in nomine eius Gẽtes sperabunt.

Leui. 24. b 8. Num. 28 b 9.

Ose. 6. a 6

Mar. 3. a 1. Luc. 6 b 6 Deut. 22 a 4.

Isai. 42. a 2.

4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις;

5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι, καὶ ἀναίτιοί εἰσι;

6 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ἐστὶν ὧδε.

7 εἰ δὲ ἐγνώκητε τί ἐστιν, ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους.

8 κύριος γάρ ἐστι τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν.

10 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες, εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασι θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ;

12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν.

13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου· καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.

14 οἱ δὲ φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξελθόντες, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

15 ὁ δὲ ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας.

16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν·

17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος,

18 ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ἡρέτισα· ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου. θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.

19 οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

20 κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν·

21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσι.

---

12 כְּמָא דֵין יַתִּיר בַּר אֱנָשָׁא מִן עָרְבָא מָרֵין שַׁלִּיט הוּ בְּשַׁבְּתָא
לְמֶעְבַּד דְּשַׁפִּיר ׃ 13 הֵידֵין אֲמַר לְהַו גַּבְרָא פְּשׁוֹט אִידָךְ וּפְשַׁט אִידֵה וְתֶקְנַת אִיךְ חֲבַרְתַּהּ ׃
14 וְנַפְקוּ פְּרִישֵׁא וּמְלְכָא נְסַבוּ עֲלוֹהִי אֵיךְ דְּנוּבְרוּנֵיהִי ׃ 15 וְשׁוּעַ דֵּין יְדַע וְשַׁנִּי לֵה מִן הַתָּן וַאֲזַלוּ בַּתְרֵה כֻּלְּשָׁא
סַגְּיָאֵא וַאסִי לְכֻלְּהוֹן ׃ 16 וַכְּאָא בְּהוֹן דְּלָא נְגַלּוּנֵיהִי ׃ 17 דְּנִתְמַלֵּא מֵדֵּם דַּאתַּאמַר בְּיַד אֶשַׁעְיָא נְבִיָּא דַּאמַר ׃
18 הָא עַבְדִּי דְּאִצְטְבִּית בֵּה חַבִּיבִי דְּסָוְחַת בֵּה נַפְשִׁי רוּחִי אַסִּים עֲלוֹהִי וְדִינָא לְעַמְמֵא נַכְרָז ׃
19 לָא נִתְחַרֵא וְלָא נְקָעָא וְלָא אֱנָשׁ נָשְׁמַע קָלֵה בְּשׁוּקָא ׃ 20 קַנְיָא רְעִיעָא לָא נָתְבַּר וּשְׁרָגָא דְּמִטַּפְטֵף לָא נְדַעֵךְ
עַדְמָא דְנַפֵּק דִּינָא לְזָכוּתָא ׃ 21 וּבִשְׁמֵהּ עַמְמֵא נְסַבְּרוּן ׃

Ad vesperam Dominicæ ante Ieiunium.

22 * *Tunc obtulerunt ei dæmoniacum quendam mutum & cæcum, & sanauit eum, ita vt mutus & cæcus loqueretur & videret.*

23 * *Et mirabantur omnes illæ turbæ, dicentes: Nónne iste est filius Dauid?*

24 * *Perischæi verò quum hæc audissent, aiunt, Ille non eijcit dæmonia nisi per Beelzeboub caput dæmoniorum.*

25 * *Ieschua autem sciens cogitationes eorum, ait illis; Omne regnum quod diuisum fuerit aduersus seipsum, vastabitur: & omnis domus & vrbs quæ contra semetipsam diuisa fuerit, non stabit.*

26 * *Sed si Satanas Satanam eijcit, cōtra semetipsum diuisus est: quomodo igitur stat regnum eius?*

27 * *Quòd si ego per Beelzeboub eijcio dæmonia, filij vestri per quem eijciunt ea? propter hoc ipsi erunt vobis iudices.*

28 * *Sed si per spiritum Dei ego eijcio dæmonia, peruenit ad vos regnum Dei.*

29 * *Sed quomodo quis potest ingredi domum strenui, & vasa eius deprædari, nisi prius ligauerit strenuum illum, & tunc domum eius deprædabitur?*

30 * *Qui non est mecum, contra me est: qui non colligit mecum, omnino dispergit.*

31 * *Propter hoc ego dico vobis, Omnia quidem scelera & blasphemiæ remittentur hominibus: blasphemia verò in Spiritum, non remittetur hominibus.*

32 * *Et quisquis loquutus fuerit sermonem aduersus filium hominis, remittetur ei: quisquis autem in Spiritum Sanctitatis obloquetur, non remittetur ei nec in hoc seculo, nec in seculo futuro.*

33 * *Aut facite arborem bonam, & fructus eius bonos: aut facite arborem malam, & fructus eius malos. Nam à fructibus suis ipsa dignoscitur arbor.*

34 * *Progenies viperarum quomodo possetis bene loqui, quum mali sitis? quandoquidem ex abundantia cordis os loquitur.*

דרמשא דרחר בשבא דקדם צומא כט

22 חדין קרבו לה דיונא חד דמחרש ועויר [h] ואסיה איכנא דרחרשא [i] ומליל ונחזא ׃
23 [k] ומתדמרין הוו כלהון כנשא ואמרין דלמא הנו ברה דדויד ׃ 24 פרישא דין כד שמעו אמרין הנא לא [l] מפק [m] דמר [n] נפק
שאנא אלא בבעלזבוב רישא דדיוא ׃ 25 ישוע דין ידע [m] מחשבתהון ואמר להון כל מלכו דתתפלג על נפשה תחרב [m] חשב
וכל בי ומדינא דנתפלג על נפשה לא נקום ׃ 26 ואן סטנא לסטנא מפק על נפשה אתפלג איכנא הכיל קימא מלכותה ׃
27 ואן אנא בבעלזבוב מפק אנא דייא בניכון במנא מפקין להון מטל הנא הנון נהיון לכון [n] דיינא ׃ 28 ואן ברוחא [n] דן

Sup. 9. d 32. Luc. 11. b 14. 22 * Tunc oblatus est ei dæmonium habens, cæcus & mutus: & curauit eum, ita vt loqueretur & videret.

23 * Et stupebant omnes turbæ, & dicebant, Nunquid hic est Christus filius Dauid?

Sup. 9. d 34. Marc. 3. c 22. 24 * Pharisæi autem audientes dixerunt, Hic non eijcit dæmones nisi in Beel-zebub principe dæmoniorum.

25 * Iesus autem sciens cogitationes eorum, dixit eis, Omne regnum diuisum contra se desolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit.

Lu. 11. c 17.

26 * Et si satanas satanam eijcit, aduersus se diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius?

27 * Et si ego in Beel-zebub eijcio dæmones: filij vestri in quo eijciunt? Ideò ipsi iudices vestri erunt.

28 * Si autem ego in spiritu Dei eijcio dæmones: igitur peruenit in vos regnũ Dei.

29 * Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa eius diripere: nisi prius alligauerit fortem, & tunc domum illius diripiet?

30 * Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit.

Marc. 3. d 28. Luc. 12. b 10. 1. Ioh. 5 c 16. 31 * Ideò dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur.

32 * Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei. qui autem dixerit contra spiritum sanctum: non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.

33 * Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. siquidem ex fructu arbor agnoscitur.

Luc. 6. c 45. 34 * Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.

22 * Τότε ⲡⲣⲟⲥⲏⲛέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς ⲕⲁὶ κωφός· ⲕⲁὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, ὥστε τὸν τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν καὶ βλέπειν.

23 * καὶ ἐξίσταν ⲡⲁντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον, μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς Δαβίδ;

24 * Ο ἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον, οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.

25 * εἰδὼς δὲ ὁ ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς, πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, ἐρημοῦται· καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται.

26 * καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;

27 * Ο εἰ ἐγὼ ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί.

28 * εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

29 * ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει;

30 * ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει.

31 * διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.

32 * καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

33 * ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν· ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν. ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.

34 * γεννήματα ἐχιδνῶν πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.

דאלהא אנא מפק אנא ריוא קרבת לה עליכון מלכותא דאלהא׃ 29 או איכנא אנש משכח דנעול לביה חסינא
דמאניהי נבז אלא אין לוקדם לאסריוהי לחסינא והידין ביתה נבז׃ 30 מן דלא הוא עמי לוקבלי הו ומן דלא כנש
עמי מבדרו מבדר׃ 31 מטל הנא אמר אנא לכון דכל חטהין וגודפין נשתבקון לבנינשא גודפא דין דעל רוחא לא
נשתבק לבנינשא׃ 32 וכל מן דנאמר מלתא על ברה דאנשא נשתבק לה כל דין דעל רוחא דקודשא נאמר לא נשתבק
לה לא בעלמא הנא ולא בעלמא דעתיד׃ 33 או עבדו אילנא שפירא ופארוהי שפירא או עבדו אילנא בישא ופארוהי
בישא מן פארוהי הו גיר מתידע אילנא׃ 34 ילדא דאכדנא איכנא משכחין אנתון טבתא למללו דכישין
אנתון מן תותרי לבא גיר ממלל פומא׃

* בזה * אשר
* שבק
* ידע * מלשון יין
* ומר

35 * Vir bonus è thesauris bonis depromit bona: & homo malus è thesauris malis depromit mala.

36 * Quare ego dico vobis, Quodcunque verbum ociosum loquuti fuerint homines, de eo reddituros rationem in die iudicij.

37 * Nam ex sermonibus tuis iustificaberis, & ex sermonibus tuis condemnaberis.

Ad Vesperam commemoratione Deiparæ.

38 * Tunc responderunt aliqui ex Scribis & Perischæis, & dicunt ei: Doctor velimus videre ex te signum.

39 * Is autem respondens, ait illis, Generatio mala & adulterina signum postulat, nec signum dabitur ei, nisi signum Jaunon prophetæ.

40 * Sicut enim fuit Jaunon in ventre piscis tribus diebus, tribúsque noctibus, ita erit filius hominis in corde terræ tribus diebus tribúsque noctibus.

41 * Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum hac generatione, & ream peraget eam, quippe qui pœnitentiam egerint prædicatione Jaunon, & ecce qui maior est Iaunon hic est.

42 * Regina Austri surget in iudicio cum generatione hac, reámque peraget eam, quippe quæ venerit ab vlteriori terra vt audiret sapientiam ipsius Schelemoun; & ecce qui præstantior est Schelemoun, hic est.

43 * Porrò quum spiritus immundus exierit ab homine, perlustrat loca aquis carentia, & quærit requiem, nec inuenit.

44 * Tunc ait, Reuertar domum meam vnde exiui: & quum venit, repperit eam vacuam, versámque ac præparatam.

45 * Tunc abit ducens secum septem spiritus alios seipso nequiores: & ingressi habitant in eo: fitque vltima conditio hominis illius peior priore. ita erit generationi huic sceleratæ.

46 * Quum autem ipse verba faceret ad turbas, venerunt mater & fratres eius stantes foris, & quærentes eum alloqui.

---

35 גַּבְרָא טָבָא מִן סִימָתָא טָבָתָא [d] מַפֵּק טָבָתָא וְגַבְרָא בִישָׁא מִן סִימָתָא בִישָׁתָא מַפֵּק בִישָׁתָא ׀ 36 אָמַר אֲנָא לְכוֹן
גֵּיר דְּכָל [c] מִלָּא בַטָּלָא דְּנַאמְרוּן בְּנֵינָשָׁא [f] יֶהְלוּן פֻּתְגָמָה בְּיוֹמָא דְדִינָא ׀ 37 מִן מִלַּיךְ גֵּיר [g] תֶּזְדַּכֵּךְ וּמִן מִלַּיךְ [h] תֶּחְתְּחַיַּב ׀
דְּרַמְשָׁא [i] בְּרוּכְרָנָא דְיַלְדַת אֱלָהָא
38 הֵידֵין עֲנוֹ אֲנָשֵׁא מִן סָפְרֵא וּמִן פְּרִישֵׁא וַאמְרִין לֵהּ [k] מַלְפָנָא [l] צְבִינָן דְּנֶחֱזֵא מִנָּךְ אָתָא ׀ 39 הוּ דֵין עָנָא וַאמַר
לְהוֹן שַׁרְבְּתָא בִישְׁתָא [m] וְגַיְרְתָא אָתָא בָעְיָא וְאָתָא לָא [n] תְּתְיְהֵבִי לֵהּ אֶלָּא אָתַת דְּיוֹנָן נְבִיָא ׀ 40 אֵיכַנָא גֵּיר דַּהֲוָא יוֹנָן
בְּכַרְסָה דְנוּנָא תְּלָתָא אֵימָמִין וְתְּלָתָא לֵילִין הֲכַנָא נֶהֱוֵא בְּרַה דַאנָשָׁא בְּלֵבָה דַארְעָא תְּלָתָא [o] אֵימָמִין וְתְּלָתָא לֵילִין ׀
41 גַּבְרֵא נִינְוֵיֵא [p] יְקוּמוּן בְּדִינָא עִם שַׁרְבְּתָא הָדֵא [q] וַיְחַיְבוּנָהּ דְּהֵנוּן [r] תָּבוּ [s] בְּכַרוּזוּתַהּ דְיוֹנָן וְהָא דְרַב מִן יוֹנָן הָכָן ׀

[d] נְפַק [e] מֵלֵל
[f] נְתַל פירושו נתן
[g] זְרַק [h] חָב
[i] דְּכַר ופירושו זכרון
[k] אַלַף [l] אָבָא
[m] גוּר [n] יְהַב
[o] יוֹם [p] קָם
[q] חַב [r] תְּב [s] כְּרַז

35 *Bonus homo de bono thesauro profert bona: & malus homo de malo thesauro profert mala.

35 * ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ πονηρά.

36 *Dico autem vobis, Quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij.

36 * λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως·

37 *Ex verbis enim tuis iustificaberis; & ex verbis tuis condemnaberis.

37 * ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

38 *Tunc responderunt ei quidam de Scribis & Pharisæis, dicentes, Magister, volumus à te signum videre.

38 * Τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων, λέγοντες, διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σου σημεῖον ἰδεῖν.

Inf. 16. a 4. Luc. 11. d 29. 1.Cor.1. c 22. Ionæ.2. a 2.

39 *Qui respondens, ait illis, Generatio mala & adultera signum quærit: & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ.

39 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.

40 *Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terræ tribus D diebus & tribus noctibus.

40 * ὥσπερ γὰρ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.

Ionæ.3. b 5.

41 *Viri Niniuitæ surgent in iudicio cũ generatione ista, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prędicatione Ionæ. Et ecce plus quàm Ionas hîc.

41 * ἄνδρες νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ καταδικάσουσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον ἰωνᾶ ὧδε.

42 *Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & condemnabit eam: quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis, & ecce plus quàm Salomon hîc.

3.Reg. 10. a 1. 2.Par.9. a 1.

42 * βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ καταδικάσει αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν σολομῶνος· καὶ ἰδοὺ πλεῖον σολομῶνος ὧδε.

Luc. 11. c 24.

43 *Cùm autẽ immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, & non inuenit.

43 * ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει.

44 *Tunc dicit, Reuertar in domum meam vnde exiui. Et veniens inuenit eam vacantem, scopis mundatam, & ornatam.

44 * τότε λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον, καὶ κεκοσμημένον.

45 *Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & intrantes habitant ibi: & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit & generationi huic pessimæ.

1.Pet.2. d 20.

45 * τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων· οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

Marc.3. d 31. Luc.8. c 20.

46 *Adhuc eò loquente ad turbas, Ecce mater eius & fratres stabant foris, quærentes loqui ei.

46 * ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω, ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι.

---

42 מַלְכְּתָא דְתֵימְנָא תְּקוּמִי בְּדִינָא עִם שַׁרְבְּתָא הָדָא וַתְּחַיְבִיהּ דַּאתַת מִן עֲבָרֵיהּ דְּאַרְעָא דְּתִשְׁמַעִי חָכְמָתֵהּ דִּשְׁלֵימוֹן וְהָא
דְּיַתִּיר מִן שְׁלֵימוֹן הָרְכָא׃ 43 אֲסָתֵי דֵּין דְּרוּחָא טַנְפָתָא "הָפוּקִי מִן בַּרְנָשָׁא מְהַכְּרְכָא בַּאתְרָוָתָא דְּמַיָּא לֵית בְּהוֹן
וּבָעְיָא נַיְחָא וְלָא מְשְׁכַּחָא׃ 44 הֵידֵין אָמְרָא אֲהַפּוּךְ לְבֵיתִי מִן אֵיכָא דְּנָפְקֵת וַאתְיָא מְשְׁכַּחָא דַּסְרִיק [x] וַחֲסִים [y] וַמְצַבַּת
45 הֵידֵין אָזְלָא וְדָבְרָא עִמָּהּ שְׁבַע רוּחֵא אַחֲרָנִין דְּמָנָה בִּישִׁין [a] וְעָאלִין וְעָמְרִין בֵּה וְהָוְיָא סַרְתֵּהּ דְּגַבְרָא הַהוּ בִּישָׁא מִן
קַדְמָיְתֵהּ הָכַנָא נְהֲוֵא לָהּ לְשַׁרְבְּתָא הָדָא בִּישְׁתָא׃
46 כַּד הוּ דֵּין מְמַלֵּל לְכָנְשָׁא [b] אִתּוֹ אִמֵּהּ וַאחַוּהִי [c] קָיְמִין לְבַר [d] וּבָעְיִן דְּנִמְלְלוּן עִמֵּהּ׃

[w] יִמִּין
[v] נִפְּק
[x] חֲמִים וכן בתרגום באשעיה יד עברא״ית טאטא
[y] עֲבִדַת
[a] עוֹל כמו בוא
[b] אִתָּא [c] קָם
[d] בְּרָא

47 * Dixit autem ei homo quidam, Ecce mater tua & fratres tui stant foris, & quærunt te alloqui.

48 * Ipse verò respondit, & ait illi qui hoc ei renunciauerat, Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei?

49 * Et protendit manum suam ad discipulos suos, & ait: Ecce mater mea, & ecce fratres mei.

50 * Quisquis enim exequitur voluntatem patris mei qui in cælis est, is est frater meus, & soror mea, & mater mea.

Feria quarta Septimanæ secundæ Ieiunij.

CAP. XIII.

1 Illo verò die egressus est Jeschua domo, sedítque iuxta littus maris.

2 * Et congregatæ sunt ad eum turbæ multæ, ita vt conscenderit sederítque in naui: totáque turba stabat supra littus maris.

3 * Et multa ad eos collocutus est in parabolis, dicens, Ecce exijt seminator ad seminandum.

4 * Quúmque seminaret, contigit vt semen ceciderit iuxta viam, & venit auis & deuorauit illud.

5 * Aliúdque cecidit super petram vbi non erat multum glebæ, & eodem momento apparuit, propterea quòd non erat profunda

6 terra. * Quum autem exortus esset Sol, affectum est calore, & quia illud non habebat radicem, exaruit.

7 * Aliud verò cecidit inter spinas, & ascenderunt spinæ, & suffocarunt illud.

8 * Aliud denique cecidit in terram bonam, & edidit fructus, aliud centenos, & aliud sexagenos, & aliud tricenos.

9 * Qui habet aures ad audiendum, audiat.

10 * Et acceßerũt discipuli eius & dixerunt ei, Quare in parabolis colloqueris eis?

11 * Ipse verò respondit, & ait illis, Quia vobis datum est nosse arcana regni cælorum;

12 illis verò non datum est. * Nam qui habet, dabitur ei, & abundabit sibi: qui verò non habet, & id etiã quod habet, tolletur ab eo.

13 * Propterea in parabolis colloquor eis, quippe qui videant & non videant, audiántque & non audiant, nec intelligant.

---

47 אמר לה דין אנש הא אמך ואחיך קימין לבר ובעין דנמללון עמך ׃ 48 הו דין ענא ואמר למן דאמר לה מן
הי אמי ומן אנון אחי ׃ 49 ופשט אידה לות תלמידותי ואמר הא אמי והא אחי ׃ 50 כלנש דין דעבד צבינה צבא
דאבי דבשמיא הויו אחי וחתי ואמי ׃ דיום צרבעא בשנא דשבתא דתרין דצומא לא קפלאון יג
1 בהו דין יומא נפק ישוע מן ביתא ויתב על יד ימא ׃ 2 ואתכנשו לותה כנשא סגיאא איך דנסק נתב לה בא לפא נסק
וכלה כנשא קאם הוא על ספר ימא ׃ 3 וסגי ממלל הוא עמהון בפלאתא ואמר הא נפק זרועא למזרע ׃ פלא
4 וכד זרע אית דנפל על יד אורחא ואתת פרחתא ואכלתה ׃ 5 ואחרנא נפל על שועא איכא דלית הוא טרדא h עבראית אם i עבראית אבנין
סגיאא וכד שעתה שוח מטל דלית הוא עומקא דארעא ׃ 6 כד דנח דין שמשא חם ומטל דלית הוא לה עקרא יבש k חמס מלשון עברית

47 * Dixit autem ei quidam, Ecce mater tua & fratres tui foris stant, quærentes te alloqui.

48 * At ipse respondens dicenti sibi ait, Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei?

49 * Et extendens manum in discipulos suos, dixit, Ecce mater mea & fratres mei.

50 * Quicunque enim fecerit voluntatē patris mei qui in cælis est: ipse meus frater & soror, & mater est.

47 * εἶπε δέ τις αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασι, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.

48 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ; τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου; καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;

49 * καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν, ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου.

50 * ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφός, καὶ ἀδελφή, καὶ μήτηρ ἐστίν.

CAP. XIII.

1 IN illo die exiens Iesus de domo, sedebat secus mare.

2 * Et congregatæ sunt ad eum turbæ multæ. ita vt in nauiculam ascendens sederet: & omnis turba stabat in littore. (Marc. 4. 1. Luc. 8. 4.) A

3 * Et locutus est eis multa in parabolis, dicens, Ecce exijt qui seminat, seminare.

4 * Et dum seminat, quædam ceciderunt secus viam, & venerunt volucres, † (cæli) & comederunt ea.

5 * Alia autem ceciderunt in petrosa, vbi non habebant terram multam: & continuò exorta sunt, quia non habebant altitudinem terræ.

6 * Sole autem orto æstuauerunt: & quia non habebant radicem, aruerunt.

7 * Alia autem ceciderunt in spinas, & creuerunt spinæ, & suffocauerunt ea.

8 * Alia autem ceciderunt in terram bonam: & dabant fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum.

9 * Qui habet aures audiendi, audiat.

10 * Et accedentes discipuli, dixerunt ei, Quare in parabolis loqueris eis?

11 * Qui respondens, ait illis, Quia vobis datum est nosse mysteria regni cælorū: B illis autem non est datum.

12 * Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo. (Luc. 8. 25.)

13 * Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt.

ιγ'.

1 * Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν.

2 * καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει.

3 * καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς, λέγων; ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν.

4 * καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ, καὶ κατέφαγον αὐτά.

5 * ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλὴν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς.

6 * ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, ἐξηράνθη.

7 * ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά.

8 * ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατὸν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.

9 * ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

10 * καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;

11 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.

12 * ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

13 * διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσι.

---

7 וְאַחֲרָנָא נְפַל בֵּית כּוּבָא וְסַלְקוּ כּוּבָא וְחַנְקוּהִי׃ 8 וְאַחֲרָנָא נְפַל בַּאַרְעָא טָבְתָא וְיַהֵב פֵּארָא אִית דַּמְאָה וְאִית
דְּשִׁתִּין וְאִית דַּתְלָתִין׃ 9 מַן דְּאִית לֵהּ אֻדְנָא דְּנִשְׁמַע נִשְׁמַע׃ 1 פירושו אחרים
10 וְקָרְבוּ תַּלְמִידוֹהִי וְאָמְרִין לֵהּ לְמָנָא בְּפִלָּאתָא מְמַלֵּל אַנְתְּ עִמְּהוֹן׃
11 הוּדֵין עָנָא וְאָמַר לְהוֹן דְּלְכוֹן הוּ יְהִיב [m]לְמֵדַע [n]אֲרָזָא דְמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא לְהָנוּן דֵּין לָא יְהִיב׃
12 לְמַן גֵּיר דְּאִית לֵהּ [a]נְתִיהַב לֵהּ וְנִתְיַתַּר לֵהּ וְלְמַן דְּלֵית לֵהּ וְאַף הוּ דְּאִית לֵהּ [b]נְשְׁתַּקַּל מִנֵּהּ׃
13 מִטָּל הָנָא בְּפִלָּאתָא מְמַלֵּל אֲנָא עִמְּהוֹן מִטָּל [c]דְּחָזַיִן וְלָא חָזַיִן וְשָׁמְעִין וְלָא שָׁמְעִין וְלָא [d]מְסַתְּכְּלִין׃

[m] יְדַע [n] רְזָא
[a] יְהַב [b] שְׁקַל [c] חָזָא
[d] סְכַל עכראית שכל

14 * ܘܬܬܡܠܝܬ ܠܗܘܢ ܢܒܝܘܬܐ ܕܐܫܥܝܐ ܕܐܡܪ ܫܡܥܐ ܬܫܡܥܘܢ ܘܠܐ ܬܬܝܕܥܘܢ
ܘܚܙܘܐ ܬܚܙܘܢ ܘܠܐ ܬܚܘܪܘܢ . 15 * ܛܚܝܠ ܓܝܪ ܠܒܐ ܕܥܡܐ ܗܢܐ ܘܒܐܕܢܘܗܝ ܟܒܝܕܝܢ
ܘܥܝܢܘܗܝ ܐܛܪܘ ܕܠܡܐ ܢܚܙܘܢ ܒܥܝܢܐ ܘܒܐܕܢܐ ܢܫܡܥܘܢ ܘܢܬܒܢܘܢ ܒܠܒܐ
ܘܢܬܦܢܘܢ ܘܐܬܐܣܐ ܠܝܗ . 16 * ܐܠܐ ܥܝܢܝܟܘܢ ܕܚܙܝܢ ܘܐܕܢܝܟܘܢ ܕܫܡܥܝܢ
17 ܡܛܠ ܓܝܪ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܣܓܝܐܐ ܢܒܝܐ ܘܙܕܝܩܐ ܨܒܘ ܕܢܚܙܘܢ ܕܠܐ ܚܙܘ
ܘܠܡܫܡܥ ܕܢܫܡܥܘܢ ܕܠܐ ܫܡܥܘ . 18 * ܐܢܬܘܢ ܗܘ ܫܡܥܘ ܡܬܠܐ ܕܙܪܥܐ
19 ܟܠ ܕܫܡܥ ܡܠܬܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܘܠܐ ܡܣܬܟܠ ܒܗ ܐܬܐ ܒܝܫܐ
ܘܡܫܬܪܦ ܡܠܬܐ ܕܙܪܝܥܐ ܒܠܒܗ ܗܢܘ ܕܥܠ ܝܕ ܐܘܪܚܐ ܐܙܕܪܥ ;
20 ܗܘ ܕܝܢ ܕܥܠ ܫܘܥܐ ܐܙܕܪܥ ܗܘ ܗܘ ܕܫܡܥ ܡܠܬܐ ܘܡܩܒܠ ܠܗ ;
ܫܥܬܗ ܒܚܕܘܬܐ ܡܩܒܠ ܠܗ ;

14 Et completur in eis prophetia Eschaio, dicentis : Auditu quidem audietis, nec intelligetis, & videndo videbitis, neque cognoscetis.
15 Etenim nube offusum est cor populi huius, & auribus suis grauiter audiunt, & oculos suos occluserunt, nequando videant oculis, & audiant auribus, intelligántque corde, vt conuertantur & sanem eos.
16 Vestri verò felices sunt oculi, quòd cernant: & aures vestræ quòd audiant.
17 Amin enim dico vobis, Multi quidem prophetæ, & iusti perquàm desiderarunt videre id quod videtis, neque viderunt, & audire id quod auditis, nec audierunt.
18 Vos igitur audite parabolam seminis.
19 Quisquis audit sermonem regni, nec intelligit eum, venit Malus, & rapit verbum quod satum est in corde ipsius, illud est quod iuxta viam seminatur.
20 Illud verò quod super petram satum est, is est qui audit sermonem, & eodem momento cum gaudio excipit eum.
21 Verùm non agit radicem in ipsum, sed temporarius est: quúmque fuerit oppressio aut persecutio propter sermonem, statim offenditur.
22 Illud autem quod inter spinas satum est, is est qui sermonem audit: sed sollicitudo mundi huius, & fallaciæ diuitiarum suffocant ipsum sermonem, & infructuosus fit.
23 Illud autem quod super terram bonam satum est, is est qui audit sermonem meum, & intelligit, & edit fructus, profértque alius centenos, & alius sexagenos, alius denique tricenos.

Ad oblationem Dominicæ Sacerdotum.

24 * Aliam parabolam ænigmaticè proposuit eis, inquiens: Simile est regnum cælorum viro seminanti semen bonum in agro suo.
25 Et quum dormirent homines, venit hostis eius, & seminauit zizania inter triticum, & abijt.
26 Quum autem germinasset herba, & edidisset fructus, tunc apparuerunt etiam zizania.

---

14 וְשַׁלְמָא בְּהוֹן נְבִיאוּתֵה דְּאֶשַׁעְיָא דְּאָמַר רְשָׁמְעָא תִּשְׁמְעוּן וְלָא תִּסְתַּכְּלוּן וּמֶחְזָא תֶּחְזוֹן וְלָא תִּדְעוּן ;
15 אֶתְעַבִּי לֵהּ גַּיר לֶבֵּהּ דְּעַמָּא הָנָא וּבְאִדְנֵיהוֹן יַקִּירָאִין שָׁמְעִין וְלַעֵינֵיהוֹן עַמְּצוּ דְּלָא נֶחְזוּן בְּעֵינֵיהוֹן וְנִשְׁמְעוּן
בְּאִדְנֵיהוֹן וְנִסְתַּכְּלוּן בְּלִבְּהוֹן וְנֶתְפְּנוּן וַאסֵא אִנּוּן ; 16 דִּילְכוֹן דַּיִן טוּבַיְהִין לְעֵינֵיכוֹן דְּחָזִין וְלֵאדְנֵיכוֹן דְּשָׁמְעָן ;
17 אֲסִין גַּיר אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּסַגִּיאֵא נְבִיאָא וְזַדִּיקָא אִתְרַגְּרַגּוּ דְּנֶחְזוּן מֵרַם דְּחָזִין אַנְתּוּן וְלָא חֲזוּ וְלְמִשְׁמַע מֵרַם דְּשָׁמְעִין
אַנְתּוּן וְלָא שְׁמַעוּ ; 18 אַנְתּוּן דַּיִן שְׁמַעוּ מַתְלָא דְּזַרְעָא ; 19 כָּל דְּשָׁמַע מִלְּתָא דְּמַלְכוּתָא וְלָא מְסַתְּכַל בָּהּ אֲתָא בִישָׁא
וְחַטַּף מִלְּתָא דְּזַרִיעָא בְּלִבֵּהּ הַנֵּי הוּ דְּעַל יַד אוֹרְחָא אֶזְדְּרַע ; 20 הוּ דַּיִן דְּעַל שׁוּעָא אֶזְדְּרַע הוּ הוּ דְּשָׁמַע מִלְּתָא וּבַר
שְׁעָתֵהּ בְּחַדּוּתָא מְקַבֵּל לֵהּ ;

[c] נְבָא יְדַע
[d] עָבִי הוא יבין בוחר מן עבאו עבא פורשית עָבָא
[e] יַקִּיר פְּנֵא
[f] רְגִרְנָ עבראיה חמר
[g] זְרַע
[h] חֲרָא

dicentis Isaiæ 6. c 9. Matt. 4. b 12. Luc. 8. b 10. Ioh. 12. f 44. Acto. 28. f 16. Rom. 11. b 8. Luc. 10. d 23.

14 * Et adimpletur in eis prophetia Isaiæ, dicens†; Auditu audietis, & nõ intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis.

15 * Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt: nequando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant & conuertantur, & sanem eos.

16 * Vestri autem beati oculi quia vident, & aures vestræ quia audiunt.

17 * Amen quippe dico vobis quia multi prophetæ & iusti cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt.

18 * Vos ergo audite parabolam seminantis.

Marc. 4. b 14. Luc. 8. b 11.

19 * Omnis qui audit verbum regni & non intelligit, venit malus, & rapit quod C seminatum est in corde eius: hic est qui secus viam seminatus est.

20 * Qui autem super petrosa seminatus est: hic est qui verbum audit, & continuò cum gaudio accipit illud:

21 * Non habet autem in se radicem, sed est temporalis. facta autem tribulatione & persecutione propter verbum, continuò scandalizatur.

22 * Qui autem seminatus est in spinis: hic est qui verbum † audit, & solicitudo seculi istius & fallacia diuitiarum suffocat verbum & sine fructu efficitur.

Dei

23 * Qui verò in terram bonam seminatus est: hic est qui audit verbum, & intelligit, & fructum affert, & facit aliud quidem centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud verò tricesimum.

Marc. 4. d 26.

24 * Aliam parabolam proposuit illis, dicens, Simile factum est regnum cælorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo.

Sup. 2. d 24.

25 * Cùm autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit D zizania in medio tritici, & abijt.

26 * Cùm autem creuisset herba, & fructum fecisset: tunc apparuerunt & zizania.

14 * καὶ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία ἡσαΐου ἡ λέγουσα, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε.

15 * ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

16 * ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι· καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει.

17 * ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

18 * ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος.

19 * παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς.

20 * ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν·

21 * οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι· γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται.

22 * ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων· καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

23 * ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιῶν, ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ, ὁ μὲν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.

24 * ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων, ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.

25 * ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν.

26 * ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια.

---

21 לית לה דין עקרא בה אלא דזבנא הו וסא רהוא אולצנא או רדופיא מטל מלתא עבל מתכשל ׃ 22 הו דין דבית
23 כובא אזדרע הו הו דשמע מלתא וידעי ודעתרא חנקין לה למלתא והלא פארא הויא ׃ 23 הו דין
דעל ארעא טבתא אזדרע הו הו דשמע מלתי ומסתכל ויהב פארא ועבד אית דמאה ואית דשתין ואית דתלתין ׃
דקורנא ולחד בשבא ודכתנא לב
24 אחרנא מתלא אמר דמיא מלכותא דשמיא לגברא דזרע זרעא טבא בקריתה ׃
25 וכד דמכו אנשא אתא בעל דבבה וזרע זיזנא בינת חשא ואזל ׃
26 כד דין יעא עסבא ועבד פארא הדין אתחזיו אף זיזנא ׃

a פירושו פתאם
b רנא טעא
c עתר עבראית עשר
d מתל עבראית משל
e דמא
f מן לשון יין
g עבראית שבא

27 ܘܩܪܒܘ ܥܒܕܘܗܝ ܕܡܪܐ ܒܝܬܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܡܪܢ ܠܐ ܗܐ ܙܪܥܐ ܛܒܐ ܙܪܥܬ ܒܩܪܝܬܟ ܡܢ ܐܝܟܐ ܐܝܬ ܒܗ ܙܝܙܢܐ܂
28 ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܓܒܪܐ ܒܥܠܕܒܒܐ ܗܢܐ ܥܒܕܗ܂ ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܥܒܕܘܗܝ܂ ܨܒܐ ܐܢܬ ܢܐܙܠ ܢܓܒܝܘܗܝ܂
29 ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܕܠܡܐ ܟܕ ܡܓܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܙܝܙܢܐ܂ ܬܥܩܪܘܢ ܥܡܗܘܢ ܐܦ ܚܛܐ܂
30 ܫܒܩܘ ܪܒܝܢ ܬܪܝܗܘܢ ܐܟܚܕܐ ܥܕܡܐ ܠܚܨܕܐ܂ ܘܒܙܒܢܐ ܕܚܨܕܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܚܨܘܕܐ܂ ܓܒܘ ܠܘܩܕܡ ܙܝܙܢܐ ܘܐܣܘܪܘ ܐܢܘܢ ܡܐܣܪܬܐ ܕܢܐܩܕܘܢ܂ ܚܛܐ ܕܝܢ ܟܢܫܘ ܐܢܝܢ ܠܐܘܨܪܝ܀
31 ܐܚܪܢܐ ܡܬܠܐ ܐܡܬܠ ܠܗܘܢ ܘܐܡܪ܂ ܕܡܝܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܦܪܕܬܐ ܕܚܪܕܠܐ܂ ܕܢܣܒ ܓܒܪܐ ܙܪܥܗ ܒܩܪܝܬܗ܂
32 ܘܗܝ ܙܥܘܪܐ ܗܝ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܙܪܥܘܢܐ܂ ܡܐ ܕܝܢ ܕܪܒܬ ܪܒܐ ܗܝ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܝܪܩܘܢܐ܂ ܘܗܘܝܐ ܐܝܠܢܐ܂ ܐܝܟ ܕܬܐܬܐ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܬܩܢ ܒܣܘܟܝܗ܀
33 ܐܚܪܢܐ ܡܬܠܐ ܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܕܡܝܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ܂ ܠܚܡܝܪܐ ܗܘ ܕܢܣܒܬ ܐܢܬܬܐ ܛܡܪܬ ܒܬܠܬ ܣܐܝܢ ܕܩܡܚܐ܂ ܥܕܡܐ ܕܟܠܗ ܚܡܥ܀
34 ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܡܠܠ ܝܫܘܥ ܒܡܬܠܐ ܠܟܢܫܐ܂ ܘܕܠܐ ܡܬܠܐ ܠܐ ܡܡܠܠ ܗܘܐ ܥܡܗܘܢ܂
35 ܐܝܟ ܕܢܬܡܠܐ ܡܕܡ ܕܐܬܐܡܪ ܒܝܕ ܢܒܝܐ ܕܐܡܪ܂ ܐܦܬܚ ܦܘܡܝ ܒܡܬܠܐ܂ ܘܐܒܥ ܟܣܝܬܐ ܕܡܢ ܩܕܡ ܬܪܡܝܬܗ ܕܥܠܡܐ܂
36 ܗܝܕܝܢ ܫܒܩ ܝܫܘܥ ܠܟܢܫܐ ܘܐܬܐ ܠܒܝܬܐ܂ ܘܩܪܒܘ ܠܘܬܗ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ܂ ܦܫܘܩ ܠܢ ܡܬܠܐ ܗܘ ܕܙܝܙܢܐ ܘܕܩܪܝܬܐ܂
37 ܗܘ ܕܝܢ ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܗܘ ܕܙܪܥ ܙܪܥܐ ܛܒܐ ܐܝܬܘܗܝ ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ܂
38 ܘܩܪܝܬܐ ܐܝܬܝܗ ܥܠܡܐ܂ ܙܪܥܐ ܕܝܢ ܛܒܐ ܒܢܝܗ ܐܢܘܢ ܕܡܠܟܘܬܐ܂ ܙܝܙܢܐ ܕܝܢ ܐܝܬܝܗܘܢ ܒܢܘܗܝ ܕܒܝܫܐ܂
39 ܒܥܠܕܒܒܐ ܕܝܢ ܕܙܪܥ ܐܢܘܢ ܐܝܬܘܗܝ ܣܛܢܐ܂ ܚܨܕܐ ܕܝܢ ܐܝܬܘܗܝ ܫܘܠܡܗ ܕܥܠܡܐ܂ ܚܨܘܕܐ ܕܝܢ ܡܠܐܟܐ܂

27 * *Et accesserunt serui patrisfamiliâs & dixerunt ei, Domine noster, nónne semẽ bonũ seminasti in agro tuo, vnde habet zizania?*

28 * *Ipse autem ait illis: Homo inimicus hoc egit: cui subdunt serui ipsius, Vis vt eamus & colligamus eam?*

29 * *At ille dixit eis, Ne fortè dum collecturi estis zizania, eradicetis cum eis etiam triticum.*

30 * *Sinite crescant vtraque simul vsque ad messem: & tempore messis dicam ego messoribus, Colligite primùm zizania, & ligate ea in fasciculos vt comburantur: tritica verò illa cogite in horrea mea.*

31 * *Aliam parabolam ænigmaticè proposuit eis dicens: Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod acceptum homo seminat in agro suo.*

32 * *Et hoc quidem minimum est omnium seminum: quum autem excreuerit maximum est omnium olerum, & fit arbor: ita vt veniat volatile cæli nidificatum in ramis eius.*

33 * *Aliam parabolam dixit eis: Simile est regnum cælorum fermẽto illi, quod acceptum mulier abdidit in tribus satis farinæ vsque dum totum fermentetur.*

34 * *Hæc omnia locutus est Ieschua in parabolis ad turbas, nec absque parabolis colloquebatur eis.*

35 * *Vt adimpleretur id quod dictum est per prophetam dicentem: Aperiam os meum in parabolis, eructabo abscondita quæ fuerunt ante constitutionem mundi.*

36 * *Tunc dimisit Ieschua turbas, venítque domum: & adierunt eum discipuli eius & dicunt ei, Explica nobis parabolam illam zizaniorum & agri.*

37 * *Ipse verò respondit & ait illis: Is qui seminat semen bonum, est filius hominis, & ager est mundus.*

38 * *Semen verò bonum sunt filij regni: Zizania verò sunt filij illius mali.*

39 * *Inimicus autem qui seminauit ea, est ille Satanas: messis verò est ipsa consummatio mundi: messores autem Angeli.*

---

27 וְקַרֶבוּ עַבְדוּהִי דְמָרֵא בֵיתָא וְאָמְרוּ לֵה מָרַן [c]לוּ זַרְעָא טָבָא זַרְעַתְּ בִּקְרִיתָךְ מֶן אַיכָא אִית בֵּה זִיזָנֵא ׃
28 הוּ דֵין אֲמַר לְהוֹן גַבְרָא בְּעֶלְדְּבָבָא עֲבַד הָנָא אָמְרִין לֵה עַבְדוּהִי צָבֵא אַנְתְּ נֵאזַל נְגַבֵּא אֱנוּן ׃
29 הוּ דֵין אֲמַר לְהוֹן דַּלְמָא כַּד מְגַבֵּין אַנְתּוּן זִיזָנֵא תֶעֶקְרוּן עַמְהוֹן אַף חֶטֵא׃ 30 שְׁבוּקוּ [d]רַבֵין תְּרֵיהוֹן אַכְחֲדָא עַדְמָא
לְחֶצְדָא וּבְזַבְנָא דַחְצָדָא אָמַר אֱנָא לְחָצוּדֵא גַבּוּ לוּקְדַם זִיזָנֵא וַאסוּר אֱנוּן [e]מֵאסָרְיָתָא [f]דְנֵאקְדוּן חֶטֵא דֵין כַּנֵשׁוּ אֱנֵין לְאוּצָרַי׃
31 אַחֲרָנָא מַתְלָא[g] אַמְתֶל לְהוֹן וַאמַר [h]דָמְיָא מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָא לְפֶרְדְתָא דְחַרְדְלָא דִנְסַב גַבְרָא זַרְעָה בִּקְרִיתֵה׃
32 וְהִי זְעוּרְיָא הִי מֶן כֻּלְּהוֹן זַרְעוּנֵא מָא דֵין [i]דַרְבַת רַבָא הִי מֶן כֻּלְּהוֹן יַרְקוּנֵא וְהָוְיָא אִילָנָא אַיךְ דְתֵאתֵא פַּרְחָתָא
דִשְׁמַיָא [k]תָקֵן בְּסוּכֵיהָ׃

[c] לוּ כמו לא
[d] רְבָא
[e] אֱסַר [f] יְקַד
[g] מְתַל כמו משל
[h] דְמָא [i] רְבָא
[k] קְנַן

* Accedentes autem serui patris familiâs, dixerunt ei, Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? 27

* Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei, Vis igitur imus, & colligimus ea? 28

* Et ait, Non: ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum. 29

* Sinite vtraque crescere vsque ad messem: & in tempore messis dicam messoribus, Colligite primùm zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum. 30

Mar. 4. d 30. Luc. 13. d 18.

* Aliam parabolam proposuit eis, dicens, Simile est regnum cælorum grano sinâpis, quod accipiens homo seminauit in agro suo: 31

* Quod minimum quidem est omnibus seminibus: cùm autem creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli veniant, & habitent in ramis eius. 32

Luc. 13. e 21.

* Aliam parabolam locutus est eis. Simile est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus: donec fermentatum est totum. 33

Marc. 4. d 33.

* Hæc omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas: & sine parabolis non loquebatur eis. 34

* Vt impleretur quod dictum erat per prophetam dicentem, Aperiam in parabolis os meum, eructabo abscondita à constitutione mundi. 35

Psal. 77. a 2.

* Tunc dimissis turbis venit in domũ Iesus: & accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes, Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. 36

* Qui respondens ait illis, Qui seminat bonum semen, est filius hominis. 37

* Ager autem: est mundus. Bonum verò semen: hi sunt filij regni. Zizania autem: filij sunt nequam. 38

* Inimicus autem qui seminauit ea: est diabolus. messis verò, consummatio seculi est. messores autem: angeli sunt. 39

Apo. 14. e 15.

27 * προσελθόντες ὁ ⓓ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου, εἶπον αὐτῷ, κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει τὰ ζιζάνια;

28 * ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν· οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον αὐτῷ, θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά;

29 * ὁ δὲ ἔφη, οὔ· μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.

30 * ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς, συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰς, πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

31 * ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων, ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.

32 * ὃ μικρότερον μὲν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων ἐστί· καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε καταλιθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

33 * ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς, ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

34 * ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς·

35 * ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου· ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

36 * τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ ἰησοῦς, καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ.

37 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

38 * ὁ δὲ ἀγρός, ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια, εἰσὶν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ.

39 * ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά, ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμός, συντέλεια τοῦ αἰῶνός ἐστιν· οἱ δὲ θερισταί, ἄγγελοί εἰσιν.

---

33 אַחֲרְנָא מַתְּלָא אֲמַר לְהוֹן דָּמְיָא מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָא לַחֲמִירָא הַו דְשָׁקְלַת אִנְתְּתָא טַמְרַת בְּתְּלַת סַאִין דְקַמְחָא עַדְמָא
דְכֻלֵּה חֲמַע׃ 34 הָלֵין כֻּלְּהֵין מַלֵּל יֵשׁוּעַ בְּפַלְאתָא לְכֻנְשֵׁא וְלָא פְּלַאתָא לָא מְמַלֵּל הֲוָא עִמְּהוֹן׃ 35 אֵיךְ דְנִתְמַלֵּא
מִלֵּם דְאִתְאֲמַר בְּיַד נְבִיָא דְאָמַר אֶפְתַּח פּוּמִי בְּמַתְּלָא וַאבַּע כַּסְיָתָא דְמִן קְדַם הֲוָתָהּ דְעָלְמָא׃
36 הֵידֵין שְׁבַק יֵשׁוּעַ לְכֻנְשֵׁא וַאתָא לְבַיְתָא וְקָרְבוּ לְוָתֵהּ תַּלְמִידוֹהִי וַאמְרִין לֵהּ פְּשֵׁק לַן מַתְּלָא הַו דְזִיזָנָא וְדִקְרִיתָא׃
37 הוּ דֵין עָנָא וַאמַר לְהוֹן הַו דְזָרֵע זַרְעָא טָבָא אִיתַיהוּהִי בְּרֵהּ דְאֱנָשָׁא׃
זַרְעָא דֵין טָבָא בְּנֵיהּ אִנּוּן דְמַלְכוּתָא זִיזָנָא דֵין אִיתַיהוּן בְּנוֹהִי דְבִישָׁא׃
38 בְּעֵלְדְּבָבָא דֵין דְזָרַע אֱנוּן אִיתַיהוּהִי סָטָנָא חַצָדָא דֵין אִיתַיהוּהִי שׁוּלְמֵהּ דְעָלְמָא חַצָדֵא דֵין מַלְאֲכֵא׃

* שְׁלַם

40 ܗܟܢܐ ܕܡܬܟܢܫܝܢ ܙܝܙܢܐ ܘܒܢܘܪܐ ܡܬܩܛܠܝܢ ܗܟܢܐ ܢܗܘܐ ܒܣܘܦܬܐ ܕܗܕܐ ܥܠܡܐ ܗܢܐ ·

41 ܫܕܪ ܒܪܬܐ ܕܐܢܫܐ ܡܠܐܟܘܗܝ ܘܢܟܢܫܘܢ ܡܢ ܡܠܟܘܬܗ ܟܠܗܘܢ ܥܒܪܝ ܥܠܘܠܐ ·

42 ܘܢܪܡܝܢ ܐܢܘܢ ܒܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ ܬܡܢ ܢܗܘܐ ܒܟܝܐ ܘܚܘܪܩ ܫܢܐ ·

43 ܗܝܕܝܢ ܙܕܝܩܐ ܢܢܗܪܘܢ ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܒܡܠܟܘܬܐ ܕܐܒܘܗܝܢ ܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܐܕܢܐ ܕܢܫܡܥ ܢܫܡܥ ·

44 ܗܘܒ ܕܡܝܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܣܝܡܬܐ ܕܡܛܫܝܐ ܒܩܪܝܬܐ ܗܝ ܕܐܫܟܚܬܐ ܓܒܪܐ ܘܛܫܝܗ ܘܡܢ ܚܕܘܬܗ ܐܙܠ ܙܒܢ ܟܠ ܕܐܝܬ ܠܗ ܘܙܒܢܗ ܠܩܪܝܬܐ ܗܝ ·

45 ܗܘܒ ܕܡܝܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܓܒܪܐ ܬܓܪܐ ܕܒܥܐ ܗܘܐ ܡܪܓܢܝܬܐ ܛܒܬܐ ·

46 ܕܟܕ ܕܝܢ ܐܫܟܚ ܡܪܓܢܝܬܐ ܚܕܐ ܙܩܝܪܬ ܕܡܝܐ ܐܙܠ ܙܒܢ ܟܠ ܡܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܘܙܒܢܗ ·

47 ܗܘܒ ܕܡܝܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܡܨܝܕܬܐ ܕܢܦܠܬ ܒܝܡܐ ܘܡܢ ܟܠ ܓܢܘܣ ܟܢܫܬ ·

40 * Sicut itaque colliguntur zizania, & comburuntur igni, sic erit in consummatione mundi huius.

41 * Mittet Filius hominis Angelos suos, & colligent ex ipsius regno omnia scandala, omnésque agentes iniquitatem.

42 * Et proijcient eos in fornacem ignis: illic erit fletus & stridor dentium.

43 * Tunc iusti splendescent vt Sol in regno patris sui. Qui habet aures ad audiendum, audiat.

44 * Rursus simile est regnum cælorum thesauro qui absconditus est in agro, quem inuentum vir abdit, & præ gaudio abit, vendit quæcunque habet, & emit agrum illum.

45 * Rursus simile est regnum cælorum viro negociatori qui quærebat margaritas optimas.

46 * Quum autem inuenisset margaritam vnam preciosissimi precij, abijt, vendidit quæcunque habebat, ac sibi comparauit eam.

47 * Rursus simile est regnum cælorum sagenæ iactæ in mare, & ex omni genere cogenti.

48 * Quæ quum est impleta, subducunt eam ad littora maris, & sedentes colligunt, quæque bona sunt proijciunt in vasa; quæ verò mala, abijciunt foras.

49 * Sic erit in consummatione mundi. Egredientur Angeli, & secernent flagitiosos à iustis.

50 * Et proijcient eos in fornacem ignis: illic erit fletus & stridor dentium.

51 * Ait illis Jeschua, Intelligitis hæc omnia? dicunt ei, Etiam Domine noster.

52 * Ait illis, Propterea omnis scriba qui edoctus est ad regnum cælorum, similis est viro patrifamilias, qui depromit è thesauro suo noua & vetera.

Ad vesperam amputationis capitis Iouchanon.

53 * Et factum est quum absoluisset Jeschua parabolas istas vt discesserit illinc:

54 * Et vbi venisset in prouinciam suam, docuit eos in synagogis eorum, ita vt obstupescerent, dicérntque: Vnde huic sapientia ista & virtutes?

---

40 אֵיכַנָא הָכִיל דְּמִתְגַּבְּרִין זִיזַנָא וַיְקִדִין בְּנוּרָא הָכַנָא נְהֲוֵא בְּשׁוּלְמֵהּ דְּעָלְמָא הָנָא׃ 41 נְשַׁדַּר בְּרֵהּ דַּאֲנָשָׁא מַלְאֲכוֹהִי
וְנֶגְבוּן מִן מַלְכוּתֵהּ כֻּלְּהוֹן מַכְשׁוֹלָא וְכָלְהוֹן עָבְדֵי עַוְלָא׃ 42 וְנַרְמִין אִנּוּן בְּאַתּוּנָא דְּנוּרָא תַּמָּן נְהֵוֵא בְּכְיָא וַחֲרוּק
שִׁנָּא׃ 43 הֵידֵין זַדִּיקֵא נְנַהֲרוּן אֵיךְ שֶׁמֶשָׁא בְּמַלְכוּתָא דַּאֲבוּהוֹן מַן דְּאִית לַהּ אֻדְנָא דְּנִשְׁמַע נִשְׁמַע׃
44 חוּב דְּמְיָא מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא לְסִימְתָא דְּמִטַּשְׁיָא בְּקַרְיְתָא הִי דְּאִשְׁכְּחָא גַּבְרָא וְטַשְׁיֵהּ וּמִן חֲדוּתֵהּ אֲזַל זַבֵּן כָּל
דְּאִית לַהּ וְזַבְנָה לַקַּרְיְתָא הִי׃ 45 חוּב דְּמְיָא מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא לְגַבְרָא תַּגְרָא דְּבָעֵא הֲוָא מַרְגְּנִיָּתָא טָבָתָא׃
46 כַּד דֵּין אֶשְׁכַּח מַרְגְּנִיָּתָא חֲדָא יַקִּירַת דְּמְיָא אֲזַל זַבֵּן כָּל מָא דְּאִית לַהּ וְזַבְנָהּ׃
47 חוּב דְּמְיָא מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא לְמַצִּידְתָא דְּנָפְלַת בְּיַמָּא וּמִן כָּל גְּנַס כְּנִשַׁת׃

a נכא
b רמא
c נהר עבראית והתר
d דמא
e טשא
f חדא
g תגר
h יקר
i א עבראית מחיר והתרגום דמין
j עור

40 * Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur: sic erit in consummatione seculi.

F

41 * Mittet filius hominis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem:

42 * Et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.

43 * Tunc iusti fulgebunt sicut Sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.

Sap. 3. b 7. Dan. 12. a 3.

44 * Iterum simile est regnũ cęlorum thesauro abscondito in agro: quẽ qui inuenit homo, abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuersa quæ habet, & emit agrum illum.

45 * Iterum simile est regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas.

46 * Inuenta autem vna pretiosa margarita, abijt, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.

47 * Iterum simile est regnum cęlorũ sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti.

48 * Quam, cùm impleta esset, educentes, & secus littus sedẽtes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt.

49 * Sic erit in consummatione seculi. exibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum:

G

50 * Et mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus & stridor dentium.

51 * Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei, Etiam Domine.

52 * Ait illis, Ideo, omnis scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamiliâs, qui profert de thesauro suo noua & vetera.

53 * Et factum est: cùm consummasset Iesus parabolas istas, transijt inde.

54 * Et veniens in patriam suam, docebat eos in synagogis eorum, ita vt mirarentur, & dicerent, Vnde huic sapientia hæc, & virtutes?

Marc. 6. a 1. Luc. 4. e 16.

40 * ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ καίεται· οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος·

41 * ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα, καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν.

42 * καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὸν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

43 * τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

44 * πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει, πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

45 * πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ, ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας.

46 * ὃς εὑρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

47 * πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ·

48 * ἣν, ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον.

49 * οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφορίσουσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων.

50 * καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὸν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

51 * λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ κύριε.

52 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

53 * καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν.

54 * καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς, καὶ λέγειν, πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη, καὶ αἱ δυνάμεις;

---

48 וְכַד מְלֵת אַסְקוּהָ לְסָפְרֵי יַמָּא וְיִתְּבוּ גַּבְיוֹ וְטָבָא אַרְמִיו בְּמָאנָא וּבִישָׁא שְׁדוֹ לְבַר׃ 49 הָכַנָּא נֶהֱוֵא
בְּשׁוּלְמֵהּ דְּעָלְמָא נָפְקִין מַלְאֲכָא וַנְפְרְשׁוּן בִּישָׁא מִן בֵּינֵי זַדִּיקָא׃ 50 וְנַרְמוּן אִנּוּן בַּאתּוּנָא דְנוּרָא תַּמָּן נֶהֱוֵא בָּכְיָא
וְחִרְק שִׁנָּא׃ 51 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אֶסְתַּכַּלְתּוּן כֻּלְּהֵין הָלֵין אֲמָרִין לֵהּ אִין מָרָן׃ 52 אֲמַר לְהוֹן מְטָל הָנָא כָּל סָפְרָא
דְּמִתְחַלְמַד לְמַלְכוּת שְׁמַיָּא דְּמֵא לְגַבְרָא מָרֵא בַיְתָא דְּמַפֵּק מִן סִיעֲתֵהּ חַדְתָּא וְעַתִּיקְתָּא׃
לג
וְרַמְשָׁא וְדַפְסַק רֵישֵׁהּ דְּיוּחֲנָן
53 וַהֲוָא כְּכַד שְׁלֵם יֵשׁוּעַ מִתְּלָא הָלֵין שַׁנִּי מִן תַּמָּן׃ 54 וַאתָא לְמִדִינְתֵּהּ וּמַלֵּף הֲוָא לְהוֹן בְּכְנוּשְׁתְּהוֹן אֵיכְנָא
דְנִתְּהָרוּן וְנֵאמְרוּן אֵימֵכָא לֵהּ לְהָנָא חָכְמְתָא הָדָא וְחֵילָא׃

מ נסק עבראית הע"ה
נ יתב כמו ישב
נא רמא שדא
נב סכל למר נפק
נג פירושו כריחות
נד פירושו עיר גדולה
נה ארץ סביבותיה
נו תחר עבראית הבמה
נז פירושו מאין

55 * Nónne iste est filius fabri? nónne mater eius vocatur Mariam, & fratres eius Jaakoub & Jousi, & Schemeoun et Jihoudo?
56 * Et sorores eius omnes, nónne apud nos sunt? vnde huic ipsi ista omnia?
57 * Et offendebantur in eo. Ipse verò Jeschua ait illis, Non est propheta despectus, nisi in prouincia sua & domo sua.
58 * Neque edidit illic virtutes multas propter incredulitatem eorum.

CAP. XIIII.

1 Illo verò tempore audiuit Heroudes Tetrarcha famam Jeschua.
2 * Et dixit seruis suis, Iste est Jouchanon Baptista, ipse surrexit è domo mortuorum, propterea virtutes operantur in eo.
3 * Is autem Heroudes prehenderat Jouchanon, vinctúmque conicerat in carcerem propter Heroudiadem vxorem Philippi fratris sui. 4 * Dicebat enim ei Iouchanon, Nō licet tibi eam habere vxorem.
5 * Et volebat eum interficere, sed timebat à populo, quippe qui vt prophetam habebant eum.
6 * Quum autem esset domus natiuitatis Heroudis (id est, quum agerentur natalitia Heroudis) saltauit filia Heroudiadis coram assessoribus, & placuit Heroudi.
7 * Propterea iureiurando spopondit ei, se daturum ei quicquid petiisset.
8 * Ipsa verò propterea quòd edocta fuerat à matre sua, dixit, Da mihi hic in paropside caput Jouchanon Baptistæ.
9 * Et ægrè tulit rex: sed propter iusiurandum & assessores, præcepit ei dari.
10 * Misitque qui amputaret caput Jouchanon Baptistæ in domo vinctorum.
11 * Et allatum est caput eius in paropside, & datum est puellæ illúdque obtulit matri
12 suæ. * Quúmque accessissent discipuli eius, sustulerunt truncum eius, eúmque sepelierunt, ac venientes renunciarunt Jeschua.
13 * Ieschua verò quum hoc audisset, discessit illinc nauicula in locum desertum ipse solus: quod quum audissent cœtus, abierunt post
14 eum per aridam ab vrbibus. * Et egressus Jeschua vidit turbas multas, & misertus est earum ac sanauit infirmos earum.

---

55 לָא הָוָא הָנָא בְּרֵה דְנַגָּרָא לָא אִמֵּה מִתְקְרְיָא מַרְיָם וַאֲחוֹהִי יַעֲקוֹב וְיוֹסֵא וְשִׁמְעוֹן וְיְהוּדָא ;
56 וַאֲחָיָתֵהּ כֻּלְּהֵין לָא הָא לְהַדֵּן אֵנִין אַיְמְכָא לֵהּ לְהָנָא הָלֵין כֻּלְּהֵין ; 57 וּמִתְכַּשְׁלִין הֲוָו בֵּהּ הוּ דֵין יֵשׁוּעַ אֲמַר לְהוֹן לֵית נְבִיָא
דְּמְעִיר אֶלָּא אֶן בַּמְדִינָתֵהּ וּבְבַיְתֵהּ ; 58 וְלָא עֲבַד תַּמָּן חֵילָא סַגִּיאָא מֶטֶל לָא הֵימָנוּתְהוֹן ;

[a] חֶרֶשׁ
[b] הֵימָן
[c] עֲמַד כמושבל
[d] סְעַר עבראית עשת
[e] אֵסַר
[f] רְמָא
[g] קְטַל

[a] חֶפְלָאוּן יד
[1] בְּהַהוּ זִבְנָא שְׁמַע הֶרוֹדֵס טֶטְרַכָּא שֻׁמְעָה דְיֵשׁוּעַ ;
[2] וַאֲמַר לְעַבְדּוֹהִי הָנֵי יוֹחָנָן [c] מַעֲמְדְנָא הוּ קָם מִן בֵּית מִיתָא מֶטֶל הָנָא חֵילָא [f] מְסְתַּעֲרִין בֵּהּ ; [3] הוּ דֵין הֶרוֹדֵס
אָחֵד הָוָא לְיוֹחָנָן [g] וַאֲסְרֵהּ [h] וַאַרְמֵיהּ בֵּית אֲסִירֵא מֶטֶל הֶרוֹדְיָא אַנְתַּת פִּילִיפּוֹס אָחוּהִי ; [4] אָמַר הָוָא לֵהּ לָא גֵיר יוֹחָנָן
דְּלָא שַׁלִּיט דְּתֶהֱוֵא לָךְ אַנְתְּתָא ; [5] וְצָבָא הָוָא [i] לְמֶקְטְלֵהּ וְדָחֵל הָוָא מִן עַמָּא דְּאִינוּן דְּלִנְבִיָא אַחִידִין הֲווֹ לֵהּ ;

Ioh. 6. c 42. * Nónne hic est fabri filius? Nónne 55
mater eius dicitur Maria: & fratres eius
Iacobus & Ioseph, & Simon & Iudas?
* Et sorores eius, nónne omnes apud 56
nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista?
* Et scandalizabantur in eo. Iesus au- 57
Marc. 6. a 4. Luc. 4. d 24. Ioann. 4. f 44. tem dixit eis: Non est propheta sine ho
nore nisi in patria sua, & in domo sua.
* Et non fecit ibi virtutes multas pro- 58
pter incredulitatem illorum.

CAP. XIIII.

Marc. 6. b 14. Luc. 9. a 7. IN illo tempore audiuit Herodes te- 1
trarcha famam Iesu: A
* Et ait pueris suis, Hic est Iohannes 2
Baptista: ipse surrexit à mortuis, & ideò
virtutes operantur in eo.
Marc. 6. c 17. Luc. 3. d 19. * Herodes enim tenuit Iohannem, & 3
alligauit eum: & posuit in carcerem
propter Herodiadem vxorem Philippi
fratris sui. * Dicebat enim illi Iohan- 4
nes, Non licet tibi habere eam.
* Et volens illum occidere, timuit po 5
Infr. 21 c 26. pulum: quia sicut prophetam eum ha-
bebant.
* Die autem natalis Herodis saltauit 6
filia Herodiadis in medio: & placuit He
rodi.
* Vnde cùm iuramento pollicitus est 7
ei dare quodcunque postulasset ab eo.
* At illa præmonita à matre sua, Da 8
mihi, inquit, hîc in disco caput Iohan-
nis Baptistæ.
* Et contristatus est rex: propter iura 9
mentum autem & eos qui pariter re-
cumbebant, iussit dari.
* Misitque, & decollauit Iohannem 10
in carcere.
* Et allatum est caput eius in disco: 11
illa * & datum est puellæ, & †attulit matri
suæ.
* Et accedentes discipuli eius, tule- 12
eius runt corpus†, & sepelierunt illud: & ve-
nientes nuntiauerunt Iesu.
Luc. 9. a 10 Mar. 6. d 31. Io. 6. a 2. * Quod cùm audisset Iesus, secessit 13
inde in nauicula, in locum desertum
seorsum. & cùm audissent turbæ, secu-
tæ sunt eum pedestres de ciuitatibus.
* Et exiens vidit turbam multam: & 14
misertus est eis, & curauit languidos
eorum.

55 * οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἰάκωβος καὶ ἰωσὴς καὶ σίμων καὶ ἰούδας;
56 * καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα;
57 * καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ· ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
58 * καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλάς, διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

ιδ'.

1 * Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν ἰησοῦ.
2 * καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, οὗτός ἐστιν ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.
3 * ὁ γὰρ ἡρώδης κρατήσας τὸν ἰωάννην, ἔδησεν αὐτὸν, καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ, διὰ ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
4 * ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ ἰωάννης, οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν.
5 * καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.
6 * γενεσίων δὲ ἀγομένων τοῦ ἡρώδου, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ ἡρώδῃ.
7 * ὅθεν μετὰ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται.
8 * ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.
9 * καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεύς· διὰ δὲ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς συνανακειμένους, ἐκέλευσε δοθῆναι.
10 * καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισε τὸν ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.
11 * καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς.
12 * καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ σῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτὸ· καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ ἰησοῦ.
13 * καὶ ἀκούσας ὁ ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων.
14 * καὶ ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς εἶδε πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν.

---

6 כַּד הֲוָא דַיָּן בֵּית יַלְדֵה דְהֶרוֹדֶס *רַקְדַת בְּרַתֵּה דְהֶרוֹדְיָא קָדָם סְמִיכֵא [i] וְשַׁפְרַת לֵהּ לְהֶרוֹדֶס ׃
7 מֶטֶל הָנָא [m] בְּמוֹמָתָא יְמָא לָהּ [n] דְנַחֵל לָהּ כְּלַמֵּדֵם דְתִשְׁאֵלִי ׃ 8 הִי דֵין מֶטֶל [o] דְמַלְפָא הֲוָת לְאִמַּהּ אֲמַרַת [p] הַב
לִי הָרְכָא [q] בְּפִינְכָא רִישֵׁהּ דְיוֹחָנָן מַעֲמָדְנָא ׃ 9 וְכָרַיַת לֵהּ לְמַלְכָּא מֶטֶל דֵין מוֹמָתָא וְסְמִיכֵא פְּקַד דְנַתְיְהִב לֵהּ ׃
10 וְשַׁדַר פַּסְקַהּ רִישֵׁהּ דְיוֹחָנָן בֵּית אֲסִירָא ׃ 11 וְאִיתִי רִישֵׁהּ בְּפִינְכָא וְאִתְיְהִב לְטַלִיתָא וְאִיתְיַתַהּ לְאִמַּהּ ׃
12 וְקָרְבוּ תַּלְמִידוֹהִי שְׁקַלוּ שְׁלַדֵּהּ קְבַרוּ וְאַתוֹ [t] חַוִיוּ לְיֵשׁוּעַ ׃
13 יֵשׁוּעַ דֵין כַּד שְׁמַע שַׁנִי מִן תַּמָּן בְּאַלְפָא לְאַתְרָא חִוּרְבָא בַּלְחוֹדוֹהִי וְכַד שְׁמַעוּ כְּנִשָׁא אֲזַלוּ בַּתְרַהּ בְּיַבְשָׁא מִן מְדִינָתָא ׃
14 וְנָפַק יֵשׁוּעַ חֲזָא כְּנִשָׁא סַגִּיאָא [v] וְאִתְרַחֵם עֲלֵיהוֹן וְאַסִי כְּרִיהֵיהוֹן ׃

* רִקֵּד [i] שְׁפַר [m] יְמָא
[n] נְחֵל [o] אֱלַף [p] וְהַב
[q] מלשון יון
[r] בְּרַת אַתָּא
[t] חַוָּא כמו הגד
[v] רְחֵם

Oblatio quotidiana.

15 * Quum autem esset vespera, accesserunt ad eum discipuli eius, & dixerunt ei: Locus est desertus, & tempus præterijt: dimitte cœtus hominum, vt adeant villas, emántque sibi cibum.

16 * Ipse verò dixit eis, Nõ opus est illos abire, vos date illis ad comedendum.

17 * Ipsi verò dicunt ei, Non habemus hic nisi quinque placentas, & duos pisces.

18 * Dixit eis Jeschua, Afferte mihi ea huc.

19 * Et præcepit turbis vt discumberent humi, accepítque illos quinque panes & duos pisces, & suspexit in cælum, benedixítque & fregit, ac dedit discipulis suis, ipsi verò discipuli apposuerunt turbis.

20 * Et comederunt omnes & expleti sunt, & sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos.

21 * Illi verò homines qui comederant fuêre quinquies mille, exceptis mulieribus & pueris.

22 * Et statim coëgit discipulos suos conscendere nauim, & præire sibi in vlteriorem ripam, dum ipse dimitteret turbas.

23 * Quúmque dimisisset turbas, ascendit in montem solus vt oraret.

Ad Vesperam feria prima hebdomadis secundæ post Resurrectionem.

Quum autem ingruissent tenebræ, solus erat illic.

24 * Cæterùm nauis iam recesserat à terra stadiis multis, quum agitata est plurimum à fluctibus: ventus enim erat ei è regione.

25 * Quarta autem noctis vigilia venit ad eos Ieschua quum ambularet super aquas.

26 * Et viderunt eum discipuli eius ambulantem super aquas, atque conturbati sunt, et dicebãt, Est visio mendax [id est, spectrum] ac præ timore suo clamarunt.

27 * Ipse verò Jeschua eodem momento collocutus est eis, inquiens, Bono estote animo, ego sum, ne timeatis.

28 * Et respondens Kipho, dixit ei, Domine mi, si tu es, iube me venire ad te super aquas.

15 כד הוא דין רמשא קרבו לותה תלמידוהי ואמרו לה אתרא חורבא הו ועדנא עבר לה שרי כנשא דאנשא דנאזלון
לקריא ונזבנון להון סיברתא ; 16 הו דין אמר להון לא סחבעא להון אנחון למאזל הבו להון למאכל ; 17 הנון
דין אמרו לה לית לן תנן אלא חמש גריצן ותרין נונין ; 18 אמר להון ישוע איתו אנון לי להרכא ; 19 ופקד
לכנשא למסתמכו על ארעא ושקל הנון חמשא לחמין ותרין נונין וחר בשמיא ובריך ונקצא ויהב לתלמידוהי והנון
תלמידא סמו לכנשא ; 20 ואכלו כלהון וסבעו ושקלו חותרא דקציא הרעסר קופינין כד מלין ; 21 הנון
דין אנשא דאכלו הוין דמו אלפא חמשא סגר מן נשא וטליא ; 22 ומחדא אלץ לתלמידוהי דנסקון לספינתא

a אזל
b יחב c אכל
d אתתא
e סמר
f סם g יתר
h קצא כמו קצץ
i מלשון יין
k נסק

15 * Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes, Desertus est locus, & hora iam præterijt: dimitte turbas, vt euntes in castella, emant sibi escas.

16 * Iesus autem dixit eis, Non habent necesse ire: date illis vos manducare.

Marc. 6. c 37. Luc. 9. b 13. Iohan. 6. b 9.

17 * Responderunt ei, Non habemus hîc nisi quinque panes & duos pisces.

18 * Qui ait eis, Afferte mihi illos huc.

19 * Et cùm iussisset turbam discumbere super fœnum: acceptis quinque panibus & duobus piscibus, aspiciẽs in cælum, benedixit & fregit, & dedit discipulis panes, discipuli autem turbis.

20 * Et manducauerunt omnes, & saturati sunt. Et tulerunt reliquias, duodecim cophinos fragmentorum plenos. C

21 * Manducantium autem fuit numerus, quinque millia virorum, exceptis mulieribus & paruulis.

22 * Et statim compulit Iesus discipulos ascendere in nauiculam, & præcedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas.

Mar. 6. c 45.

23 * Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare.

Iohan. 6. b 17. Luc. 6. b 12.

Vespere autem facto solus erat ibi.

24 * Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. erat enim contrarius ventus.

25 * Quarta autem vigilia noctis, venit ad eos Iesus ambulans super mare.

26 * Et videtes eum discipuli super mare ambulantem, turbati sunt, dicentes, Quia phantasma est. Et præ timore clamauerunt.

27 * Statimque Iesus locutus est eis, dicens, Habete fiduciam: ego sum, nolite timere.

28 * Respondens autem Petrus, dixit, Domine si tu es, iube me ad te venire super aquas.

15 * ὀψίας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.

16 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

17 * οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ, οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους, καὶ δύο ἰχθύας.

18 * ὁ δὲ εἶπε, φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε.

19 * καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀναπεσεῖν ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.

20 * καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις.

21 * οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

22 * καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

23 * καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι.

Ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ.

24 * τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

25 * τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς, ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

26 * καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν, λέγοντες, ὅτι φάντασμά ἐστιν. καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.

27 * εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέγων, θαρσεῖτε· ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.

28 * ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ πέτρος εἶπε, κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα.

---

23 וְכַד שְׁרָא לְכָנְשָׁא סְלֵק לְטוּרָא בְּלֶחוּדוֹהִי לְמִצְלֵי׃ וְנֵאזְלִין קְדָמוֹהִי לְעֵבְרָא עַד הוּ שְׁרָא הֲוָא לְכַנְשָׁא׃
24 דְּרַמְשָׁא דְּחַד בְּשַׁבָּא וְרוּחִין דְּבַמַּר קְיָמִתָּא לה׃
25 וּבְאַרְבַּע אִדָּנֵי לֵילְיָא אֲתָא לְוָתְהוֹן יֵשׁוּעַ כַּד מְהַלֵּךְ עַל מַיָּא׃
26 וְחַזָּאוּהִי תַּלְמִידוֹהִי דְּמְהַלֵּךְ עַל מַיָּא אִתְבְּהִילוּ וַאמְרִין הֲוֵי דְּחֵזְוָא הוּ דְּגָלָא וּמִן דְּחַלְתְּהוֹן קָעוּ׃
27 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ כַּד שָׁעֲתֵהּ מַלֵּל עִמְּהוֹן וַאמַר אֶתְלַבְּבוּ אֲנָא אֲנָא לָא תִדְחָלוּן׃
28 וַעֲנָא כֵּאפָא וַאמַר לֵהּ מָרִי אִן אַנְתְּ הוּ פְּקוּד לִי אֶתְיָא לְוָתְךָ עַל מַיָּא׃

[f] אֶלָּא כמו פלא
[m] קָם
[n] חֶשְׁכַּת [o] משקיון
[p] שְׁנַשׁ [q] נְטַר
[r] זוּעַ [s] חֶזְוָא [t] דְּגָל [u] קְעָא
[x] אֶתְיָא

29 * Jeschua verò dixit ei, Veni. & descendit Kipho è nauicula & ambulauit super aquas vt adiret Jeschua.

30 * Sed quum vidisset ventum vehementem timuit, cœpítque demergi: & attollens vocem suam, dixit, Domine mi libera me.

31 * Et in ipsius horæ puncto porrigit manum suam Dominus noster, & prehendens eum, dixit ei, O exigua fide prædite, quare
32 dubitasti? * Quumque conscendissent nauim, conquieuit ventus.

33 * Et venerunt ij qui in naui erant, eúmq;
34 adorantes dixerunt, Verè filius Dei es. * Et nauigarunt, venerúntque in terrã Genesar.

35 * Et quum agnouissent eum viri regionis illius, miserunt in omnes vicos circumiacentes, & obtulerunt ei eos omnes qui malè, malè, inquam, affecti erant.

36 * Et rogabant eum vt tangerent vel fimbriam tantum vestimenti eius: & ij qui tetigerunt, sanitati sunt restituti.

Dominica post Pentecosten.

CAP. XV.

1 TUnc adierunt Jeschua Perischei, & Scribæ ab Ourischlem, & inquiunt,

2 * Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum, nec abluunt manus suas quum edunt panem?

3 * Respondit Jeschua & ait illis, Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? Deus enim ait,

4 * Honora patrem tuum & matrem tuam: &, Qui maledixerit patri suo, aut matri suæ, morte moriatur.

5 * Vos autem dicitis, Quisquis dixerit patri aut matri, Oblatio mea est id quod tibi proderit ex me:

6 * Nec honorauerit patrem suum aut matrem suam. Et abrogastis sermonem Dei propter traditionem vestram.

7 * Acceptores vultus [hypocritæ] benè vaticinatus est super vos Eschaio propheta, in-
8 quiens. * Populus hic labijs suis ipse honorat me, cor autẽ eorũ valdè elongatum est à
9 me. * Et frustra me reuerentur quũ doceant doctrinas, quæ sunt præcepta hominum.

10 * Porrò conuocauit turbas, & dixit eis, Audite & intelligite.

---

29 יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר לֵהּ תָּא וְנַחַת כְּאַפָּא מִן אֶלְפָּא וְזַלֵּךְ עַל מַיָּא דְּנַאתֵא לְוָת יֵשׁוּעַ׃
30 וְכַד חֲזָא רוּחָא דְּקַשְׁיָא וְחַל וְשָׁרִי לְמִטְבַּע וַאֲרִים קָלֵהּ וַאֲמַר מָרִי פְּרוּקִינִי׃
31 וּבְרַשְׁעָתֵהּ פְּשַׁט אִידֵהּ מָרָן וַאֲחֲדֵהּ וַאֲמַר לֵהּ זְעוּר הֵימְנוּתָא לְמָנָא אֶתְפַּלַּגְתְּ׃
32 וְכַד סְלִקוּ לַאלְפָּא שְׁלַיַת רוּחָא׃
33 וַאתוּ הֵנוּן דְּבֵאלְפָּא סְגִדוּ לֵהּ וַאֲמַרוּ שַׁרִיָּאִית בְּרֵהּ אַנְתְּ דַּאלָהָא׃
34 וְרַדוּ וַאתַוּ לַארְעָא דְּגֶנֶסַר׃
35 וַאשְׁתַּוּדְעוּהִי אֲנָשֵׁא דַּאתְרָא הַוָּ וְשַׁדְּרוּ לְכוּלֵּהֵין קוּרְיָא דְּחַדְרֵיהוֹן וְקַרְבוּ לֵהּ כּוּלֵּהוֹן אִילֵּין דְּבִישׁ בִּישׁ עֲבִידִין׃
36 וּבְעַיִן הֲוָו מְבַעֵי דְּנִקְרְבוּן אַפֵּין לְכָנְפָא בִּלְחוֹד וְלִכוּשֵׁהּ וְאִילֵּין דִּקְרִבוּ אִתַּאסְיוּ׃

a קשא b טבע c רם d פרק e אחר f שלא g פירשו באמת h רגא i עדע j אסא

29 * At ipse ait, Veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquã
D vt veniret ad Iesum.
30 * Videns verò ventum validum, timuit: & cùm cœpisset mergi, clamauit dicens, Domine, saluum me fac.
31 * Et continuò Iesus extendens manum, apprehendit eum: & ait illi, Modicæ fidei quare dubitasti?
32 * Et cùm ascendissent in nauiculam, cessauit ventus.
33 * Qui autem in nauicula erant venerunt, & adorauerunt eum, dicentes, Verè filius Dei es.
34 * Et cùm transfretassent, venerunt in
Matt. 6. 53. Terram-Genesar.
35 * Et cùm cognouissent eum viri loci illius, miserunt in vniuersam regionem illam, & obtulerunt ei omnes malè habentes:
36 * Et rogabant eum vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicunque tetigerunt, salui facti sunt.

CAP. XV.

Marc. 7. & 1. 1 TVnc accesserunt ad Iesum ab Ierosolymis Scribæ & Pharisæi, dicentes,
A
2 * Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lauant manus suas cùm panem manducant.
3 * Ipse autem respondens ait illis, Quare & vos transgredimini mandatũ Dei propter traditionem vestram? Nam Deus dixit,
4 * Honora patrem & matrem. &, Qui
Exo. 20. c 12. Deut. 5. b 16. & 27. b 16. Ephes. 6. a 2. Leui. 20. b 9. Pro. 20. b 20. Exo. 21. c 16. maledixerit patri, vel matri, morte moriatur.
5 * Vos autẽ dicitis, Quicunq; dixerit patri vel matri, Munus quodcunque est ex me, tibi proderit:
6 * Et non honorificabit patrem suum aut matrẽ suam: & irritum fecistis mandatum Dei propter traditionẽ vestram.
7 * Hypocritæ bene prophetauit de vobis Isaias, dicens,
Isai. 29. d 13. Marc. 7. a 6. 8 * Populus hic, labijs me honorat: cor autem eorum longè est à me.
9 * Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum.
B
10 * Et conuocatis ad se turbis, dixit eis, Audite & intelligite.

29 * ὁ δὲ εἶπεν, ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ πέτρος,
περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν ἰησοῦν.
30 * βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρόν, ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε, λέγων, κύριε, σῶσόν με.
31 * καὶ εὐθέως ὁ ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας;
32 * καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.
33 * οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ, ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, λέγοντες, ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.
34 * καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γῆν γεννησαρέτ.
35 * καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας.
36 * καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο, διεσώθησαν.

ιε.

1 * Τότε προσέρχονται τῷ ἰησοῦ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες,
2 * διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν.
3 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;
4 * ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο, λέγων, τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καὶ, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω.
5 * ὑμεῖς δὲ λέγετε, ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ, ἢ τῇ μητρὶ, δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ, ὠφεληθῇς·
6 * καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
7 * ὑποκριταὶ, καλῶς προεφήτευσε περὶ ὑμῶν ἡσαΐας, λέγων,
8 * ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσί με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.
9 * μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.
10 * καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούετε καὶ συνίετε.

אמ׳שון יון
[1] שְׁלַם
[m] שַׁוִּיג ופירושו רוחץ
[n] יַקַּר [o] צְחָא [p] מוֹרַת
[q] הָנָא ופירשו הועיל
[r] סְרַק עבראית ריקם
[s] אַזְלַף
[t] פָּכַל

[1] הֵידִין קְרֵבוּ לְוָת יֵשׁוּעַ פְּרִישֵׁא וְסָפְרֵא דְּמִן אוּרְשְׁלֵם וְאָמְרִין ׃ [2] לְמָנָא תַּלְמִידֵיךְ עָבְרִין עַל מַשְׁלַמְנוּתְהָא דְקַשִׁישֵׁא
וְלָא [m] מְשַׁיְגִין אִידֵיהוֹן מָא דַאכְלִין לַחְמָא ׃ [3] עֲנָא יֵשׁוּעַ וְאָמַר לֶהוֹן לְמָנָא אַף אַנְתּוּן עָבְרִין אַנְתּוּן עַל פּוּקְדָנָא דַאלָהָא
מֶטֶל מַשְׁלַמְנוּתְכוֹן אֶלָהָא גַּיר אֵמַר ׃ [4] [n] יַקַּר לַאבוּךְ וְלַאמָּךְ וּמַן [o] דְּמְצַחֵא לַאבוּהִי וְלַאמֵּה [p] מְמָת נְמוּת ׃ [5] אַנְתּוּן דֵּין
אָמְרִין אַנְתּוּן כָּל מַן דְּנֵאמַר לַאבָא אוֹ לְאִמָּא קוּרְבָנִי מִדֵּם [q] דְּתֶחְהֲנֵא מִנִּי ׃ [6] וְלָא נְיַקַּר לַאבוּהִי אוֹ לְאִמֵּה וּבְטֵלְתּוּן
מֶלְּתָא דַאלָהָא מֶטֶל מַשְׁלַמְנוּתְכוֹן ׃ [7] נָסְבִי בַּאפָּא שַׁפִּיר אֶתְנַבִּי עֲלֵיכוֹן אֶשַׁעְיָא נְבִיָּא וְאָמַר ׃ [8] עַמָּא הָנָא בְּסַפְוָתֵהּ
הוּ מְיַקַּר לִי לְבֵהוֹן דֵּין סַגִּי רַחִיק מִנִּי ׃ [9] [r] וְסַרִיקָאִית דְּחָלִין לִי כַּד [s] מַלְפִין יוֹלְפִנָא דְּפוּקְדָנָא דְּבְנֵינָשָׁא ׃ [10] וְקָרָא
לְכֻנְשָׁא וְאָמַר לֶהוֹן שְׁמָעוּ [t] וְאִסְתַּכְּלוּ ׃

11 ܠܐ ܡܕܡ ܕܥܠܝܢ ܡܛܡܐ ܠܒܪܢܫܐ ܐܠܐ ܕܢܦܩ ܡܢ ܦܘܡܐ ܗܘ ܡܛܡܐ ܠܒܪܢܫܐ ׃
12 ܗܝܕܝܢ ܩܪܒܘ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܝܕܥ ܐܢܬ ܕܦܪܝܫܐ ܕܫܡܥܘ ܡܠܬܐ ܗܕܐ ܐܬܟܫܠܘ ׃
13 ܗܘܝܢ ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܟܠ ܢܨܒܬܐ ܐܝܬܝܐ ܕܠܐ ܢܨܒ ܐܒܝ ܕܒܫܡܝܐ ܢܬܩܠܥ ׃
14 ܫܒܘܩܘ ܠܗܘܢ ܣܡܝܐ ܢܝܢܐ ܕܥܘܪܐ ܕܡܫܕܪܝܢ ܥܘܪܐ ܘܐܦ ܐܢܬܘܢ ܠܐ ܡܣܬܟܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ׃
15 ܗܘܝܢ ܥܢܐ ܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝ ܦܣܩ ܠܢ
16 ܗܕܐ ܡܬܠܐ ׃ ܗܘܝܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܥܕܡܐܠܗܝܐ ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܠܐ ܡܣܬܟܠܝܢ ׃
17 ܗܠܐ ܡܬܝܕܥܝܢ ܕܟܠ ܕܥܠ ܠܦܘܡܐ ܥܠ ܠܒܐ ܢܦܩ ܘܠܒܝܬ ܡܪܚܩ ׃
18 ܐܠܐ ܕܢܦܩ ܡܢ ܦܘܡܐ ܡܢ ܠܒܐ ܢܦܩ ܘܗܘ ܡܛܡܐ ܠܒܪܢܫܐ ׃
19 ܡܢ ܠܒܐ ܢܦܩܘ ܡܚܫܒܬܐ ܒܝܫܬܐ ܩܛܠܐ ܙܢܝܘܬܐ ܓܢܒܘܬܐ ׃
20 ܣܗܕܘܬܐ ܫܩܪܐ ׃ ܗܠܝܢ ܢܝܢܐ ܕܡܛܡܝܢ ܠܒܪܢܫܐ ׃ ܐܦܠܘ ܕܠܐ ܢܬܪܚܨ ܠܐ ܡܛܡܐ ׃

21 ܘܢܦܩ ܡܢܬܡܢ ܠܬܪ ܨܝܕܘܢ ׃
22 ܘܗܘ ܐܢܬܬܐ ܟܢܥܢܝܬܐ ܡܢ ܬܚܘܡܐ ܗܕܐ ܢܦܩܬ ܘܩܥܐ ܠܗ ܡܪܝ ܒܪ ܕܘܝܕ ܒܪܬܝ ܡܫܬܐ ܒܝܫ ܡܢ ܫܐܕܐ ׃
23 ܗܘ ܠܐ ܥܢܐ ܠܗ ܡܠܬܐ ܚܕܐ ܘܩܪܒܘ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܩܪܝܢ ܠܗ ܫܒܩ ܠܗ ܕܡܛܠ ܕܩܥܐ ܒܬܪܢ ׃
24 ܗܘ ܠܐ ܫܕܪ ܐܠܐ ܠܥܢܬܐ ܕܐܒܕܘ ܡܢ ܒܝܬ ܐܫܪܝܐܝܠ ׃
25 ܗܘ ܐܬܬ ܘܣܓܕ ܠܗ ܡܪܝ ܥܘܪܢܝ ׃
26 ܗܘ ܐܡܪ ܠܗ ܠܐ ܫܦܝܪ ܕܢܣܒ ܠܚܡܐ ܕܒܢܝ ܘܠܡܪܡܐ ׃

11 * *Nihil est quod intret per os polluens hominem, sed quod prodit ab ore, illud ipsum inquinat hominem.*
12 * *Tunc accesserunt discipuli eius, & dicunt ei, Nosti Perischæos qui audierunt hunc sermonem offensos fuisse?*
13 * *Ipse verò respondit, & ait illis, Omnis illa plantatio quam non plantauerit Pater meus qui in cælis est, euelletur.*
14 * *Omittite eos, cæci sunt duces cæcorum: sed si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt.*
15 * *Respondit autem Schemeoun Kipho, & dixit ei, Domine mi, interpretare nobis parabolam hanc.*
16 * *Ipse verò dixit eis, Adhuc & vos non*
17 *intelligitis?* * *Nostísne id quod intrat per os, in ventrem abire, & inde per expurgationem eijci foras?*
18 * *Id autem quod ab ore prodit, à corde manat, illúdque inquinat ipsum hominem.*
19 * *Nam à corde ipso manant cogitationes malæ, adulterium, cædes, scortatio, furtum, testimonium falsum, blasphemia.*
20 * *Hæc sunt quæ inquinant hominem. Sed si homo comederit illotis manibus, non inquinatur.*

Ad vesperam Dominicæ quartæ Ieiunij.

21 * *Et egressus est illinc Ieschua venítque in fines Tzour & Tzaidon.*
22 * *Et ecce mulier Cananithes à finibus illis exijt, clamans ac dicens, Miserere super me Domine mi, fili Dauid; filia mea malè vexatur à dæmonio.*
23 * *Ipse verò ne verbum quidem respondit. Et accesserunt discipuli eius rogantes eum & dicentes, Dimitte eam, quæ clamat post nos.*
24 * *Ipse verò respondit & ait illis, Non sum missus nisi ad oues quæ aberrarunt à domo Israel.*
25 * *Illa autem veniens adorauit eum, dicens, Domine mi, adiuua me.*
26 * *Dixit ei Ieschua, Non decorum est accipere panem liberorum, & obijcere canibus.*

---

11 לא הוא מדם [u] דעאל לפומא [x] מסאיב לבר נשא אלא מדם דנפק מן פומא הו הו מסאיב לבר נשא׃
12 הידין קרבו [z] תלמידוהי ואמרין לה ידע אנת דפרישא דשמעו [b] מלתא הדא [c] אתכשלו׃
13 הו דין ענא ואמר להון כל [d] נצבתא איתא דלא נצבה אבי דבשמיא [e] תתעקר׃ 14 שבוקו להון [f] סמיא אינון
[g] עורא דסמיא סמיא דין לסמיא אן נרבר תריהון כגומצא נפלין׃ 15 וענא שמעון כאפא ואמר לה מרי פסק לן
[h] סתלא הנא׃ 16 הו דין אמר להון עדמאלהשא אף אנתון לא [i] מסתכלין אנתון׃ 17 לא ידעין אנתון
[k] ומדם דעאל לפומא לכרסא הו אזל ומן תמן [l] כתרכיתא [m] משתדא לבר׃ 18 מדם דין דמן פומא נפק מן לבא
נפק והוו מסאיב לה לבר נשא׃ 19 מן לבא הו גיר נפקן [n] מחשבתא בישתא [o] גורא קטלא [p] זניותא [q] גנבותא

[v] עול [x] סאב
[y] למר [z] מלל [a] כשל
[b] נצב [c] עקר [d] סמיא
[e] נגר [f] מתל עברית משל
[g] סכל [h] עול
[i] דכא כמו זכה או זכך
[k] שרא [l] חשב [m] גור
[n] זנא [o] גנב

11 * Nõ quod intrat in os, coinquinat hominem: sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem.

11 * ὃ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

12 * Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei, Scis quia Pharisæi, audito verbo hoc, scandalizati sunt?

12 * τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπον αὐτῷ, οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἐσκανδαλίσθησαν;

13 * At ille respondens ait, Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cælestis eradicabitur.

Ioh. 15. a 2. Luc. 6. f. 39.

13 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται.

14 * Sinite illos: cæci sunt, duces cæcorum. cæcus autẽ si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadent.

14 * ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται.

15 * Respondens autem Petrus, dixit ei, Edissere nobis parabolam istam.

15 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην.

16 * At ille dixit, Adhuc & vos sine intellectu estis?

16 * ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε;

17 * Non intelligitis quia omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur?

17 * οὔπω νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται;

18 * Quæ autem procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem.

18 * τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

19 * De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ.

Gen. 6. a 5. & 8. d 21.

19 * ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι.

20 * Hæc sunt quæ coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.

20 * ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

21 * Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis.

21 * Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος.

22 * Et ecce mulier Chananæa à finibus illis egressa clamauit, dicens ei, Miserere mei Domine fili Dauid: filia mea malè à dæmonio vexatur.

Mar. 7. e 25.

22 * καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα, ἐλέησόν με κύριε, υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.

23 * Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum, dicentes, Dimitte eam: quia clamat post nos.

23 * ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες, ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.

24 * Ipse autem respondens, ait, Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel.

Sup. 20. a 6. Luc. 19. b 10. Ioh. 10. a 3.

24 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.

25 * At illa venit & adorauit eum, dicens, Domine, adiuua me.

25 * ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ, λέγουσα, κύριε βοήθει μοι.

26 * Qui respondens, ait, Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.

26 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.

---

[20] סָאֲבוּת שׁוּקָרָא גּוּרְפָא׃ [20] הָלֵין אִנִּין דְּמְסָיְבָן לְבַרְנָשָׁא אֶן אֲנַשׁ דִּין נְלָעֵס כַּד לָא מְשַׁגַּן אִידוֹהִי לָא מְסְתַּיַּב׃

לז

[21] וְנְפַק מִן תַּמָּן יֵשׁוּעַ וְאֲתָא לְתְחוּמָא דְצוּר וְדְצִידוֹן׃ [22] וְהָא אִנְתְּתָא כְּנַעֲנָיְתָא מִן תְּחוּמָא הָנוּן נְפְקַת כַּד
[23] קָעֵיָא וְאָמְרָא אֶתְרַחֵם עֲלַי מָרִי בְּרֵה דְדָוִיד בְּרְתִי בִישָׁאִית סְתְרַבְרָא מִן שְׁאוֹרָא׃ [24] הוּדֵין לָא פַּנְיָה פְּתְגָמָא
וְקְרְבוּ תַּלְמִידוֹהִי בְעוֹ מִנֵּה וְאָמְרִין שְׁרִיהּ דְקָעֵיָא בָּתְרָן׃ [25] הוּדֵין עֲנָא וְאָמַר לְהוֹן לָא אֶשְׁתַּדְּרַת אֶלָּא לְוָת
עָרְבֵא דְטָעוּ מִן בֵּית יִסְרָאֵל׃ [26] הָא דֵין אֲתַת סְגְדַת לֵהּ וְאָמְרַת מָרִי עְדְרִינִי׃
[27] אָמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ לָא שַׁפִּיר לְמִסַּב לַחְמָא דְבְנַיָּא וְלְמִרְמֵי לְכַלְבֵא׃

[a] נְפַק קְעֵיָא
[b] דְּבַר פְּנָא תרגומאית אחיב
[c] בְּעֵיָא שְׁרֵיָא שְׁדֵי
[d] טְעֵיָא אֲתֵיָא
[e] עְדַר כמועד
[f] נְסַב רְמֵיָא

27 * Illa verò dixit, Etiam Domine mi, quinimò canes edunt de micis quæ cadunt à mensis dominorum suorum; & viuunt.

28 * Tunc dixit ei Jeschua, O mulier magna est fides tua, fiat tibi vt vis: & sanata est filia eius ex illa hora.

29 * Et discessit illinc Jeschua, venítque iuxta crepidinem maris Galilææ: et conscendit montem, sedítque illic.

30 * Et adierunt eum turbæ quamplurimæ habentes secum claudos & cæcos, mutósque ac mancos, & alios multos, atque obiecerunt eos ad pedes ipsius Jeschua, & sanauit eos.

31 * Ita vt obstupescerent turbæ illæ quum viderent mutos loquentes, mancos sanitati restitutos, claudos ambulantes, cæcósque videntes: & laudibus euexêre Deum Israel.

Oblatio quotidiana.

32 * Ipse verò Jeschua vocauit discipulos suos, & ait illis: Ego misericordia cõmoueor erga turbam hanc, quippe qui iam triduum expectant apud me, nihilque habent quod edant: dimittere autem eos ieiunos nolo, ne fortè præ lassitudine deficiant in via.

33 * Dicunt ei discipuli eius, Vnde nam haberemus in deserto panem ad explendam tantam hanc turbam?

34 * Dicit eis Jeschua, Quot panes habetis? dicunt ei, Septem, & modicum piscium minutorum.

35 * Et præcepit turbis vt discumberent humi.

36 * Accepítque illos septem panes & pisces, & laudauit [Deum], fregítque ac dedit discipulis suis: discipuli verò dederunt turbis.

37 * Et comederunt omnes & saturati sunt, sustulerúntque reliquias fragmentorum plenas septem sportas.

38 * Illi autem qui comederant, fuêre quatuor mille viri præter mulieres & pueros.

39 * Quum autem dimisisset turbas, cõscendit nauim, venítque in fines Magedon.

---

27 הֵידֵין אֲמָרַת אִין מָרִי אָף כַּלְבָא אָכְלִין מִן פִּרְחוּתָא דְנָפְלִין מִן פַּחוּרָא דְמָרֵיהוֹן וְחָאִין׃ 28 הֵידֵין אָמַר לַהּ
יֵשׁוּעַ אוֹ אַנְתְּתָא רַבָּא הִי הֵימְנוּתָכִי נְהֶוֵא לָכִי אֵיךְ דְצָבְיָא אַנְתִּי וְאִתְאַסְיַת בַּרְתָּהּ מִן הַי שָׁעָתָא׃
29 וְשַׁנִי מִן תַּמָן יֵשׁוּעַ וְאֵתָת עַל גְּנָבָ יַמָּא דַגְלִילָא וְסַלֵּק לְטוּרָא וִיתֵב תַּמָּן׃
30 וְקִרְבוּ לְוָתֵהּ כְּנִשָּׁא סַגִּיאָא דְאִית הֲוָו עִמְּהוֹן חֲגִירֵא וְסַמְיֵא וְחַרְשֵׁא וּפְשִׁיגֵא וְאַחֲרִינֵא סַגִּיאֵא וְאַרְמִיו אִנּוּן לְוָת
תְּלוּהִי דְיֵשׁוּעַ וְאַסִּי אִנּוּן׃ 31 אֵיךְ דְנָתְדַּמְרוּן כְּנִשָּׁא הָנוּן דְחָזִין חַרְשֵׁא דַמְסַלְּלִין וּפְשִׁיגֵא דְמִתְחַלְּכִין וְחַגִּירֵא
דְמִתְחַלְּכִין וְסַמְיֵא דְחָזִין וְשַׁבְּחוּ לֵאלָהָא דְיִסְרָאֵל׃

[k] חַיָּא
[l] אָבָא
[m] אֵסָא [n] יתב כמו ישב
[o] רְמָיָא
[p] דְמַר [q] חֲוָיָא
[r] סָמָא

* At illa dixit, Etiam Domine: nam 27
& catelli edunt de micis quæ cadunt de
mensa dominorum suorum.

* Tunc respondens Iesus, ait illi, O 28
mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora.

* Et cùm transisset inde Iesus, venit 29
secus mare Galilææ: & ascendens in montem, sedebat ibi.

Esai. 35. a 5. Luc. 7. d 22.
* Et accesserunt ad eum turbæ multę, 30
habentes secum mutos, cæcos, claudos, debiles, & alios multos: & proiecerunt eos ad pedes eius, & curauit eos. 31

* Ita vt turbæ mirarentur videntes mutos loquentes, debiles sanos, claudos ambulantes, cæcos videntes: & magnificabant Deum Israel. D

Marc. 8. a 1.
* Iesus autem conuocatis discipulis 32
suis, dixit, Misereor turbæ: quia triduo iam perseuerant mecum, & non habent quid manducent: & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via.

* Et dicunt ei discipuli, Vnde ergo no 33
bis in deserto panes tantos, vt saturemus turbam tantam?

* Et ait illis Iesus, Quot panes habe- 34
tis? At illi dixerunt, Septem, & paucos pisciculos.

* Et præcepit turbæ vt discumberent 35
super terram.

* Et accipiens septem panes, & pisces, 36
& gratias agens fregit, & dedit discipulis suis, & discipuli dederunt populo.

* Et comederunt omnes, & saturati 37
sunt. Et quod superfuit de fragmentis, tulerunt septem sportas plenas.

* Erant autem qui manducauerunt, 38
quatuor millia hominum, extra paruulos & mulieres.

* Et dimissa turba, ascendit in naui- 39
culam, & venit in fines Magedan.

27 * ἡ δὲ εἶπε, ναὶ κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ
τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων
αὐτῶν.

28 * τότε ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, ὦ γυναῖ, μεγάλη
σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ
αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

29 * καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ ἰησοῦς, ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν
τῆς γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο
ἐκεῖ.

30 * καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, ἔχοντες μεθ'
ἑαυτῶν χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλοὺς, καὶ ἑτέρους πολ-
λοὺς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ· καὶ ἐθε-
ράπευσεν αὐτοὺς,

31 * ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι βλέποντας, κωφοὺς λα-
λοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς, χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ τυ-
φλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τοῦ ἰσραήλ.

32 * ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐ-
τοῦ, εἶπε, σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέ-
ρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ
ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν
τῇ ὁδῷ.

33 * καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν ἡμῖν ἐν
ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον;

34 * καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ
εἶπον αὐτῷ, ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια.

35 * καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν.

36 * καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, εὐχα-
ριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· οἱ δὲ
μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ.

37 * καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ
περισσεῦον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις.

38 * οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς
γυναικῶν καὶ παιδίων.

39 * καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
ἦλθον εἰς τὰ ὅρια μαγδαλά.

מורבא וכליום לד

[g] רחם
[h] קויו [i] ולית להון מא [j] דנאכלון [k] ודאשרא אגון כד [l] צימין לא צבא אנא דלמא
[m] נעופון באורחא ; [n] אמרין לה תלמידוהי [o] איכא לן בחורבא לחמא דנסבע כנשא הנא כולה ;
[p] רקק או רמרק
[q] סמך [r] עבראיה קיץ
[s] ויתר [t] קצא [u] מלא
[v] מלשון יין [x] חנא
[y] אתא
[z] אתא

[33] הוו דין ישוע קרא לתלמידוהי ואמר להון [g] מהרחם
אנא על כנשא הנא דתלתא יומין [h] קויו ולית להון מא [j] דנאכלון [k] ודאשרא אגון כד [l] צימין לא צבא אנא דלמא
[m] נעופון באורחא ; [33] אמרין לה תלמידוהי [n] איכא לן בחורבא לחמא דנסבע כנשא הנא כולה ;
[34] אמר להון ישוע כמא לחמין איתי לכון אמרין לה שבעא וקליל נונא [o] דקדקא ; [35] ופקד לכנשא [p] דנסתמכון
על ארעא ; [36] ושקל להנון שבעא לחמין ולנונא ושבח [q] וקצא ויהב לתלמידוהי ותלמידא יהבו לכנשא ;
[37] ואכלו כולהון וסבעו ושקלו [r] מותרא [s] דקצאו [t] מלא שבעא [v] אספרידין ; [38] הנון דין דאכלו [x] הוין הוו
ארבעא אלפין גברא סטר מן נשא וטליא ; [39] וכד שרא לכנשא סלק לאלפא [y] ואתא לתחומא דמגדו ;

CAP. XVI.

1 ET accesserunt Perischæi & Zadoukæi, tentantes eum ac rogantes eum vt signum è cælo ipsis ostenderet.

2 * Ipse verò respondit & ait illis, Quum fuerit vespera, dicitis, Serenitas erit, rubet enim cælum.

3 * Manè verò dicitis, Hodie tempestas erit, rubet enim cælum triste. Acceptores vultus, faciem quidem cæli nostis scrutari; signa verò temporis huius non nostis discernere.

4 * Generatio mala & adultera signum quærit, nec signum dabitur ei, nisi signum Jaunon prophetæ. & reliquit eos & abijt.

5 * Quum autem venissent discipuli eius in vlteriorem ripam, obliti fuerant sumere secum panem.

6 * Ipse verò dixis eis, Videte, cauete à fermento Perischæorum & Zadoukæorum.

7 * Illi autem cogitabant apud se, & dicebant se panem non sumpsisse.

8 * Jeschua verò id sciens, dixit eis, Quid cogitatis apud vos ô modica fide præditi, quòd panem non sumpsistis?

9 * Nondum intelligitis nec in memoriam reuocatis illos quinq; panes, hominum quinque millia, & quot cophinos sustuleritis?

10 * Neque illos septem panes, hominum quatuor millia, & quot sportas sustulistis?

11 * Quomodo vos non intellexistis, me non de pane dixisse vobis, sed vt caueretis à fermento Perischæorum & Zadoukæorum?

12 * Tunc intellexerunt eum non dixisse vt cauerent à fermento panis, sed à doctrina Perischæorum & Zadoukæorum.

Commemoratione Apostolorum Sanctorum.

13 * Quum autem venisset Jeschua in regionem Cæsareæ Philippi, interrogauit discipulos suos, inquiens, Quid dicunt de me homines, me esse filium hominis?

קפלאין יז

1 וקרבו פרישא וזדוקיא מנסין לה ושאלין לה אתא מן שמיא ונחוא אנון׃ 2 הוא דין ענא ואמר
נסא חוא
לון סא דהוא רמשא אמרין אנחון צחונא הו׃ סמקת גיר שמיא׃ 3 ובצפרא אמרין אנחון יומנא סחוא הו
צחא סמק
דמסקה גיר שמיא׃ 4 כמיראית נסבי באפי פרצופא דשמיא ידעין אנחון דחבקין אתותא דזבנא הנא לא ידעין אנחון
כמר בקא
דחפרשון׃ 4 שרבתא בישתא וגיירתא אתא בעיא ואתא לא סתיהבא לה אלא אן אתה דיונן נביא ושבק
פרש גור בעא יהב
אנון ואזל׃ 5 וכד אתו תלמידוהי לעברא טעו ונסבין עמהון לחמא׃ 6 הוא דין אמר להון
אתא טעא נסב
חזו אזהרו מן חמירא דפרישא ודזדוקיא׃ 7 הנין דין סתרעין הוו בנפשהון ואמרין דלחמא לא נסבו׃
חזא זהר רעא

CAP. XVI.

Mar. 8. b 12. Luc. 12. a 54. ET accesserunt ad eum Pharisæi & Sadducæi tentantes: & rogauerunt eum vt signum de cælo ostenderet eis. A

2 At ille respondens, ait illis, Facto vespere dicitis, Serenum erit, rubicundum est enim cælum.

3 Et manè, Hodie tempestas, rutilat enim triste cælum. Faciem ergo cæli dijudicare nostis: signa autem temporum non potestis?

4 Sup. 12. c 39. Generatio mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei nisi signum Ionæ prophetæ. Et relictis illis, abijt. Io. 2. a 2.

5 Et cùm venissent discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere.

6 Marc. 8. b 14. Luc. 12. a 1. Qui dixit illis, Intuemini & cauete à fermento Pharisæorum & Sadducæorum.

7 At illi cogitabant inter se, dicentes, Quia panes non accepimus.

8 Sciens autem Iesus, dixit, Quid cogitatis inter vos modicæ fidei, quia panes non habetis? B

9 Sup. 14. c 17. Io. 6. b 9. Sup. 15. d 34. Nondum intelligitis, neque recordamini quinque panum, & quinque millium hominum, & quot cophinos sumpsistis?

10 Neque septem panum, & quatuor milliũ hominum, & quot sportas sumpsistis?

11 Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis, Cauete à fermento Pharisæorum & Sadducæorum?

12 Tunc intellexerunt quia non dixerit cauendum à fermento panum, sed à doctrina Pharisæorum & Sadducæorum.

13 Marc. 8. c 27. Venit autem Iesus in partes Cæsareæ Philippi: & interrogabat discipulos Luc. 9. b 18. suos, dicens, Quem me dicunt homines esse, filium hominis?

ιϛ'.

1 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς.

2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὀψίας γινομένης λέγετε, εὐδία· πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός.

3 καὶ πρωΐ, σήμερον χειμών· πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν· τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;

4 γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς, ἀπῆλθε.

5 καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν.

6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

7 οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς, λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν.

8 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε;

9 οὔπω νοεῖτε οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε;

10 οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;

11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν, προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων;

12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

---

13 יְשׁוּעַ דֵּין יְדַע וַאמַר לְהוֹן מָנָא מְתַחַשְׁבִין בְּנַפְשְׁכוֹן זְעוּרֵי הֵימְנוּתָא דְּלַחְמָא לָא שְׁקַלְתּוּן׃
14 לָא עַדְמָא לְהָשָׁא אֶסְתַּכַּלְתּוּן לָא עָבְדִין אַנְתּוּן לְהָנוּן חַמְשָׁא לַחְמִין דְּחַמְשָׁא אַלְפִין וְכַמָּא קוּפִינִין שְׁקַלְתּוּן׃
15 וְלָא לְהָנוּן שַׁבְעָא לַחְמִין דְּאַרְבָּעָא אַלְפִין וְכַמָּא אַסְפַּרְיָדִין שְׁקַלְתּוּן׃
16 עַל לַחְמָא אַמְרַת לְכוֹן אֶלָּא דְּתִזְדַּהֲרוּן מִן חֲמִירָא דְּפְרִישֵׁא וְדְצַדּוּקָיֵא׃
17 כַּד דֵּין אַתָא יֵשׁוּעַ לַאתְרָא דְקֵסַרְיָא דְפִילִיפּוֹס מְשַׁאֵל הֲוָא לְתַלְמִידוֹהִי וַאמַר מַנּוּ אָמְרִין עֲלֵי אֲנָשָׁא דְּאִינִי בְּרֵה דְּאֲנָשָׁא׃

חשב
סכל עתד פירוש אחר
מן לשון יין
מן לשון יין
אלף
רכר שלח
שאל

14 * Ipsi verò dixerunt, Sunt qui dicunt Iouchanon Baptistam, alij verò Elijo, alij denique Ermio aut vnum ex prophetis.

15 * Dixit eis, Vos autem quem me dicitis
16 esse? * Respondit Schemeoun Kipho, & ait, Tu es Meschicho filius Dei viui.

17 * Respōdit Ieschua, & dicit ei, Beatus es, Schemeoun Bere de-Iauno [fili columbæ,] siquidem caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cælis est.

18 * Quinetiam ego dico tibi, Tu es Kipho [petra,] & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non præua-
19 lebunt ei. * Tibi dabo claues regni cælorū; & quicquid ligaueris in terra, erit ligatum in cælis: & quod solueris in terra, erit solutum in cælis.

20 * Tunc præcepit discipulis suis, vt nemini dicerent ipsum esse Meschicho.

Dominica secunda post Pentecosten.

21 * Et ex eo tempore cœpit Ieschua indicare discipulis suis se profecturum Ourischlem, & multa passurum à Senioribus, & à principibus Sacerdotum, Scribísque, nec non interfectum iri, atque tertio die surrectu-
22 rum. * Et prehendens eum Kipho, cœpit eum obiurgare, inquiens, Propitius esto tibi Domine mi, quominus hoc tibi contingat.

23 * Ipse verò conuersus ait Kipho, Abi retrorsum à me Satana; offendiculo es mihi, quippe qui non sapias quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominis.

24 * Tunc dixit Ieschua discipulis suis, Quisquis voluerit venire post me, abneget animam suam, & baiulet crucem suam, & veniat post me.

25 * Quisquis enim voluerit seruare animam suam, perdet eam, & quisquis perdiderit animā suam propter me, inueniet eam.

26 * Quid enim lucratur homo si mundū vniuersum possideat, & anima eius detrimētum patiatur? aut quam dabit homo permutationem animæ suæ?

27 * Futurum est enim vt veniat filius hominis in gloria patris sui cum Angelis suis sanctis. & tunc rependet vnicuique secundùm eius opera.

---

14 חנון דין אמרו איתי דאמרין דיוחנן מעמדנא אחרינא דין אליא ואחרנא ארמיא או חד מן נביא ׃
15 אמר להון אנתון דין מנו אמרין אנתון ראיתי ׃
16 ענא שמעון כאפא ואמר אנת או משיחא ברה דאלהא חיא ׃
17 ענא ישוע ואמר לה טוביך שמעון ברה דיונא דבסרא ודמא לא גלא לך אלא אבי דבשמיא ׃
18 אף אנא אמר אנא לך דאנת הו כאפא ועל הדא כאפא נבניה לעדתי ותרעא דשיול לא נחסנונה ׃
19 לך אחל קלידא דמלכותא דשמיא וכל מרם דתאסור בארעא נהוא אסיר בשמיא ומרם דתשרא בארעא נהוא שרא בשמיא ׃
20 הידין פקד לתלמידוהי דלא נאמר דהוי משיחא ׃
21 ומן הידין שרי ישוע למחניו לתלמידוהי דיתר כשבא ויתרין רבתר פנשיקוסטי מ
22 בנא עדה חסן נתל אסר חיא שרא אסר מן לשון יין חיא

14 * At illi dixerunt, Alij Iohannem Baptistam, alij autem Eliam, alij verò Ieremiã, aut vnũ ex prophetis. 15 * Dicit illis Iesus, Vos autem quem me esse dicitis?

Ioh. 6. g 69. 16 * Respondens autẽ Simon Petrus, dixit, Tu es Christus filius Dei viui.

17 * Respondens autem Iesus, dixit ei, Iohan. 1. f 42. Beatus es Simon Bar-Iona: quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi, sed pater meus qui in cælis est.

18 * Et ego dico tibi, Quia tu es Petrus: & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portę inferi non præualebunt aduersus eam.

Infr. 18. c 18. Ioh. 20. c 23. 19 * Et tibi dabo claues regni cælorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis.

20 * Tunc præcepit discipulis suis vt nemini dicerent, quia ipse esset Iesus Christus.

21 * Exinde cœpit Iesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire Ierosolymam, & multa pati à senioribus & scribis, & principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere.

22 * Et assumens eum Petrus, cœpit increpare illum, dicens, Absit à te Domine: non erit tibi hoc.

Marc. 8. d 33. 23 * Qui conuersus, dixit Petro, Vade post me satana, scandalum es mihi: quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. D

Sup. 10. d 38. Luc. 9. e 23. & 14. c 17. 27. g. 35. 24 * Tunc Iesus dixit discipulis suis, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

Ioh. 12. d 25. 25 * Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. qui autem perdiderit animam suam propter me, inueniet eam. 26 * Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? 27 * Filius enim hominis vẽturus est in gloria patris sui cum angelis suis: & tunc reddet vnicuique secundùm opera eius.

Psal. 48. a 8. Psal. 61. b 13. Acto. 17. g 31. Rom. 2. a 6.

14 * Οἱ δὲ εἶπον, οἱ μὲν ἰωάνην τὸν βαπτιςήν· ἄλλοι δὲ, ἠλίαν· ἕτεροι δὲ, ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν.

15 * λέγει αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;

16 * ἀποκριθεὶς δὲ σίμων πέτρος εἶπε, σὺ εἶ ὁ χριςὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.

17 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰηςοῦς εἶπεν αὐτῷ, μακάριος εἶ σίμων βὰρ ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

18 * κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

19 * καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

20 * τότε διεςείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐςιν ἰηςοῦς ὁ χριςός.

21 * Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ἰηςοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

22 * καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ πέτρος, ἤρξατο ἐπιμᾶν αὐτῷ, λέγων, ἵλεώς σοι κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.

23 * ὁ δὲ ςραφεὶς εἶπε τῷ πέτρῳ, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

24 * τότε ὁ ἰηςοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν ςαυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.

25 * ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν.

26 * τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

27 * μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ· καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάςῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.

---

[a] אזל [b] חשש [c] קם
[d] כאן [e] חוס [f] חיא [g] פנא
[h] אזל [i] רעא
[j] כפר [k] שקל
[l] חיא [m] אבד
[n] שכח [o] חנא עברית הועיל
[p] קנא [q] חסר [r] חלף
[s] שבח [t] פרע

22 וְדִבְרַה כְּאַפָּא וְשָׁרִי לְמֵכְאָה בֵּה וַאמַר חַס לָךְ מָרִי וְהַחֲוָיָא לָךְ הָדָא ׃ 23 הוּדַין אֶתְפְּנִי וַאמַר לְכַאפָּא
זֵל לָךְ לְבַסְחָרִי סָטָנָא חוּקְלְתָא אַנְתְּ לִי דְּלָא מְתְרַעָא אַנְתְּ דַאלָהָא אֶלָּא דַּבְנֵי נָשָׁא ׃
24 הֵידַין אֵמַר יֵשׁוּעַ לְתַלְמִידוֹהִי מַן דְּצָבֵא דְּנִאתֵא בָּתְרִי נְכַפּוּר בְּנַפְשֵׁה וְנִשְׁקוֹל זְקִיפֵה וְנִאתֵא בָּתְרִי ׃
25 מַן דְּצָבֵא גִּיר דְּנַחֵא נַפְשֵׁה נוֹבְדִיהּ וּמַן דְּנוֹבֵד נַפְשֵׁה מֶטֶלְתִּי נִשְׁכְּחִיהּ ׃ 26 מָנָא גִּיר נֶהְתַּנֵּא בַּרְנָשָׁא אִן
עָלְמָא כֻּלֵּה נֶקְנֵא וְנַפְשֵׁה נֶחְסַר אוֹ מָנָא נֶחֵל בַּרְנָשָׁא חַתְלוּפָא דְּנַפְשֵׁה ׃ 27 עֲתִיד הוּא גִּיר בְּרֵה דַאנָשָׁא
דְּנִאתֵא בְּתַשְׁבוּחְתָא דַאבוּהִי עִם מַלְאכוֹהִי קַדִּישֵׁא וְהֵידַין נְפָרוּעַ לַאנָשׁ אֵנָשׁ אֵיךְ עֲבָדוּהִי ׃

Ad vesperam festo tabernaculorum.

28 * *Amin ego dico vobis, Sunt quidam hic astantes, qui non gustabunt mortem, donec viderint Filium hominis venientem in regnum suum.*

CAP. XVII.

1 ET *post sex dies accepit Jeschua Kipho & Jaakoub, & Jouchanon fratrem eius, & adduxit eos in montem excelsum solos.*

2 * *Et transformatus est Jeschua coram eis, & splenduit facies eius vt Sol, vestimenta verò ipsius facta sunt candida vt lux.*

3 * *Et apparuerunt eis Mousche & Jlijo, quum loquerentur cum eo.*

4 * *Respondit autem Kipho & dixit Ieschua, Domine mi, bonum est nos hic esse: & si vis, faciemus hic tria tabernacula, vnum tibi, vnúmque Mousche, & vnum Jlijo.*

5 * *Et adhuc eo loquente, ecce nubes lucida operuit eos: & vox facta est de nube, dicens: Hic est filius meus dilectissimus, in quo mihi complacui; ipsum audite.*

6 * *Quod quum audissent discipuli, prociderunt in facies suas, & timuerunt valde.*

7 * *Et accessit ad eos Jeschua, & tetigit eos, inquiens, Surgite, ne timeatis.*

8 * *Sustulerúntque oculos suos, & neminem viderunt, nisi Jeschua solum.*

9 * *Quumque descenderent de monte, præcepit eis Jeschua, eisque dixit, Coram nemine dixeritis visionem hanc, donec surrexerit filius hominis à mortuis.*

10 * *Et interrogauerunt eum discipuli sui, & dicunt ei, Quid igitur Scribæ dicunt, quòd Ilijo oporteat prius venire?*

11 * *Respondit Jeschua & dixit eis, Ilijo venturus est prius vt omnia restituat.*

12 * *Ego verò dico vobis, Jam venit Jlijo neque nouerunt eum, & fecerunt in eum quicquid voluerunt: ita & filius hominis vim passurus est ab eis.*

13 * *Tunc intellexerunt discipuli eum de Jouchanon Baptista ipsis verba fecisse.*

דרמשא ורעדא ˢרמשאלא מא

28 אמין אמר אנא לכין דאית אנשא ᵈקימין הנן דלא ᵉנטעמון מותא עדמא דנחזון לברה דאנשא דאתא במלכותה:

קפלאון יז

1 ובתר שתא יומין דבר ישוע לכאפא וליעקוב וליוחנן אחוהי ᵃואסק

אנון לטורא רמא בלהודיהון: 2 ᵇואשתחלף ישוע קדמיהון ᶜונהר פרצופה איך שמשא ᵈנחתוהי דין ᵐחורו איך

נוהרא: 3 ᵍואתחזיו להון מושא ואליא כד ᵐמללין עמה: 4 ענא דין כאפא ואמר ליישוע מרי שפיר

הו לן דהכנן נהוא ואן צבא אנח נעבד הכן תלת ᵒמטללין חדא לך וחדא למושא וחדא לאליא:

5 ועד הו ᵐמללא הא ענגא ᵖנהירתא. ᵍאטלת עליהון וקלא הוא מן ענגא דאמר הנו ברי חביבא דבה ᶜאצטביית לה

ᵃטלל
ᵇקם ᶜטעם
ᵈכסף
ᵉמן תלת בתר שתלף
ᶠנחר כמו זהר עבראית
ᵍנחת ופרוסו לבשים
ᵐחור ᶜחזא ᵒטלל
ᵖנהר ᵍטלל ᵃעבא

Mar. 6. 8. 9. Luc. 9. c. 27. * Amen dico vobis, Sunt quidam de hîc stantibus qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo. 28

CAP. XVII.

Mar. 9. a. 2. Luc. 9. d. 28. ET post dies sex assumit Iesus Petrum & Iacobum & Iohannem fratrem eius, & ducit illos in montem excelsum seorsum: 1 A

* Et transfiguratus est ante eos. Et resplẽduit facies eius sicut Sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. 2

* Et ecce apparuerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes. 3

* Respondens autem Petrus, dixit ad Iesum, Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, & Moysi vnum, & Elię vnum. 4

* Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens, Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite. 5

2. Pet. 1. d. 17. Sup. 3. d. 17.

* Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valdè. 6

* Et accessit Iesus, & tetigit eos: dixitque eis, Surgite, & nolite timẽre. 7

* Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi solum Iesum. 8

* Et descendentibus illis de monte, præcepit eis Iesus, dicens; Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis à mortuis resurgat. 9 B

* Et interrogauerunt eum discipuli, dicentes, Quid ergo Scribę dicunt quòd Eliam oporteat primùm venire? 10

Mar. 9. b. 11. Mal. 4. a. 5. Sup. 11. b. 14.

* At ille respondens, ait eis, Elias quidem venturus est primùm, & restituet omnia. 11

* Dico autem vobis, Quia Elias iam venit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt in eo quæcunque voluerunt. Sic & Filius hominis passurus est ab eis. 12

* Tunc intellexerunt discipuli, quia de Iohanne Baptista dixisset eis. 13

28 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

ιζ.

1 * Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ, παραλαμβάνει ὁ ἰησοῦς τὸν πέτρον, καὶ ἰάκωβον, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν, κατ' ἰδίαν.

2 * καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

3 * καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς μωσῆς καὶ ἠλίας, μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες.

4 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶπε τῷ ἰησοῦ, κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι. εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνὰς, σοὶ μίαν, καὶ μωσῆ μίαν, καὶ μίαν ἠλίᾳ.

5 * ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε.

6 * καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.

7 καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν, ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε.

8 * ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν ἰησοῦν μόνον.

9 * καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς λέγων, μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

10 * καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες; τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

11 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα·

12 * λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ἠλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παθεῖν ὑπ' αὐτῶν.

13 * τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι περὶ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

לְמַד דְּחֵל שְׁמַעוּ׃ 6 וְכַד שְׁמַעוּ תַּלְמִידָא נְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן וְדַחֲלוּ טַב׃ 7 וַאתְקְרֵב לְוָתְהוֹן יֵשׁוּעַ וְקָרֵב לְהוֹן
קָם רְם וַאמַר קוּמוּ לָא חֲדָחָלוּן׃ 8 וַארִימוּ עֵינֵיהוֹן וַלֵּאנָשׁ לָא חֲזַו אֶלָּא מִן לְוַת יֵשׁוּעַ בַּלְחוֹדוֹהִי׃
נְחַת אֲמַר חֲזָא 9 וְכַד נָחְתִין מִן טוּרָא פַּקֵּד אִנּוּן יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוֹן לְעִין אֱנָשׁ לָא תֵּאמְרוּן חֲזָנָא הָנָא עַדְמָא דְנִקוּם בְּרֵה דְאֱנָשָׁא
מִן מֵיתֵא׃ 10 וְשַׁאֲלוּהִי תַּלְמִידוֹהִי וָאמְרִין לֵה מָנָא הָכִיל סָפְרָא אָמְרִין דְּאֵלִיָּא וְלָא דְנִאתֵא לִיקָדֵם׃
11 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוֹן אֵלִיָּא אֲתָא לִיקָדֵם וְכָל מִדֵּם נְשַׁלֵּם׃
12 אָמַר אֲנָא לְכוֹן דֵּין דְּהָא אֵלִיָּא אֲתָא וְלָא יַדְעוּהִי וְעַבְדוּ בֵּה כָּל מָא דְצָבוּ הַכְנָא אַף בְּרֵה דְאֱנָשָׁא עָתִיד דְּנִתְחַשׁ
מִנְּהוֹן׃ 13 הֵידֵין אִסְתַּכְּלוּ תַּלְמִידָא דְעַל יוֹחָנָן מַעֲמָדְנָא אֲמַר לְהוֹן׃

Feria secunda hebdomadis tertiæ Ieiunij.

14 * Quúmque venissent ad turbam, accessit ad eum homo, & procidens super genua sua, dixit ei:

15 * Domine mi, miserere mei & filij mei, quippe qui lunaticus sit & malè afficiatur: sæpissimè enim in ignem cadit, & sæpissimè in aquam.

16 * Eúmque obtuli discipulis tuis, nec potuerunt eum sanare.

17 * Respondit Jeschua & ait, O vos generatio infidelis & peruersa, quousque tandem ero vobiscum, & quousque tandem tolerabo vos? adducite eum mihi huc.

18 * Et increpauit eum Jeschua, & exijt ab illo dæmonium: & sanitati restitutus est puer ex illa hora.

19 * Tunc adierunt discipuli Jeschua priuatim, & dixerunt ei, Quare nos non potuimus eum sanare?

20 * Dixit eis Jeschua, Propter incredulitatem vestram. Amin enim ego dico vobis, Si fuisset in vobis fides instar grani sinapis, diceretis monti huic, Decede hinc, & decederet, & nihil præualeret vobis.

21 * Hoc verò genus dæmoniorum non egreditur, nisi ieiunio & oratione.

Feria tertia Septimanæ tertiæ Ieiunij.

22 * Quum autem conuersarentur in Galilæa, dixit eis Jeschua, Futurum est vt filius hominis tradatur in manus hominum.

23 * Et interficient eum, die verò tertio resurget. Et tristitia affecti sunt valdè.

24 * Quúmque venissent in Capharnachum accesserunt ad Kipho, ij qui accipiunt bina zuzim [binas drachmas] argenti capitatim, & dixerunt ei, Magister vester non tradit duas drachmas suas.

25 * Dicit eis, Etiam. Et quum ingressus fuisset Kipho domum, præoccupauit eum Jeschua, & ait illi, Quid tibi videtur Schemeoun? Reges terræ à quo accipiunt tributum, aut pecuniam capitatim? à filijs suis, an ab extraneis?

מב

14 וְכַד אֲתוֹ לְוָת כְּנָשָׁא קְרַב לֵהּ גַּבְרָא וְכַרְךְ עַל בּוּרְכּוֹהִי וַאֲמַר לֵהּ׃
15 מָרִי אֶתְרַחַם עֲלַי בְּרִי דְּאִית לֵהּ בַּר גֵּיש וּבִישָׁאִית עָבִיד כְּמָא גֵּיר זַבְנִין בְּנוּרָא נָפֵל וְכְמָא זַבְנִין בְּמַיָא׃
16 וְקָרֵבְתֵּהּ לְתַלְמִידָיךְ וְלָא אֶשְׁכַּחוּ לְמַאסְיוּתֵהּ׃
17 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר אוֹן שָׁרְבְּתָא דְּלָא מְהֵימְנָא וַמְעַקְלְתָא עַדְכָּא לַאמַתַי אֶהֵוֵא לְוָתְכוֹן וְעַדְמָא לַאמַתַי אֲסַיבַרְכוֹן אֵיתְיוּהִי לִי לְכָא׃
18 וְכְאָא בֵּהּ יֵשׁוּעַ וְנְפַק כְּנֵהּ שִׁדָא וְאִתַּאסִי טַלְיָא מִן הִי שָׁעָתָא׃
19 אֵיתְיוּן תְּרֵין כְּשִׁבְתָא דְשַׁבְתָא וְרִיזְמָא׃ וְאִתַּאסִי טַלְיָא׃ אֲמַרוּ לֵהּ לְמָנָא חֵנַן לָא אֶשְׁכַּחַן לְמַאסְיוּתֵהּ׃
20 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ מְטוּל לָא הֵימְנוּתְכוֹן אֲמִין גֵּיר אָמַר אָנָא לְכוֹן דְּאִן הֲוֵא בְּכוֹן הֵימְנוּתָא אֵיךְ פְּרִדְתָא דְחַרְדְלָא
21 הָדֵין קְרַבוּ לְוָת כְּנָשָׁא קְרַב לֵהּ גַּבְרָא וְכַרְךְ עַל בּוּרְכּוֹהִי וַאמַר לֵהּ׃
22 מָרִי אֶתְרַחַם עֲלַי בְּרִי דְּאִית לֵהּ בַּר גֵּיש וּבִישָׁאִית עָבִיד כְּמָא גֵּיר זַבְנִין בְּנוּרָא נָפֵל וְכְמָא זַבְנִין בְּמַיָא׃
23 וְקָרֵבְתֵּהּ לְתַלְמִידָיךְ וְלָא אֶשְׁכַּחוּ לְמַאסְיוּתֵהּ׃
24 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר אוֹן שָׁרְבְּתָא דְלָא מְהֵימְנָא וַמְעַקְלְתָא עַדְכָּא לַאמַתַי אֶהֵוֵא לְוָתְכוֹן וְעַדְמָא לַאמַתַי אֲסַיבַרְכוֹן אֵיתְיוּהִי לִי לְכָא׃
25 וְכְאָא בֵּהּ יֵשׁוּעַ וְנְפַק כְּנֵהּ שִׁדָא וְאִתַּאסִי טַלְיָא מִן הִי שָׁעָתָא׃

[1] עָם [2] כְּרַךְ [3] גֵּיש [4] אַסְיָא [5] עָקַל [6] סְכַר [7] אַסְיָא [8] שְׁכַח [9] אַסְיָא

Marc. 9. c. 14. Luc. 9. c. 37.

14 Et cùm venisset ad turbam, accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum,

14 Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτόν·

15 Dicens, Domine miserere filio meo quia lunaticus est, & malè patitur: nam sæpe cadit in ignē, & crebrò in aquam. C

15 καὶ λέγων, κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.

16 Et obtuli eum discipulis tuis: & nō potuerunt curare eum.

16 καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.

17 Respondens autem Iesus, ait, O generatio incredula & peruersa, quousque ero vobiscum? vsquequo patiar vos? Afferte huc illum ad me.

17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.

18 Et increpauit illum Iesus; & exijt ab eo dæmonium & curatus est puer ex illa hora.

18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

19 Tunc accesserunt discipuli ad Iesum secretò, & dixerunt: Quare nos non potuimus eijcere illum?

19 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶπον, διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;

Luc. 17. b. 6.

20 Dixit illis Iesus, Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc: & transibit, & nihil impossibile erit vobis.

20 ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ· καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.

21 Hoc autem genus non eiicitur nisi per orationem & ieiunium.

21 τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

Mar. 9. c. 31. Luc. 9. c. 44. & 24. a. 7. Inf. 20. c. 18.

22 Conuersantibus autem eis in Galilæa, dixit illis Iesus: Filius hominis tradendus est in manus hominum:

22 Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.

23 Et occident eum, & tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. D

23 καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται· καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

24 Et cùm venissent Caphernaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei, Magister vester non soluit didrachma?

24 ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς καπερναούμ, προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ πέτρῳ, καὶ εἶπον, ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα;

25 Ait, Etiam. Et cùm intrasset in domum, præuenit eum Iesus, dicens, Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? à filijs suis, an ab alienis?

25 λέγει, ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, λέγων, τί σοι δοκεῖ σίμων, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη, ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;

---

[a] אמר [b] הסן [c] עם [d] צלא [e] תאמרון לטורא הנא דשנא מכא ונשנא ומרם לא [f] נחסנכון: [g] הנא דין גנסא לא נפק אלא [h] בצומא [i] ובצלותא:
דיום תרתא בשבא דשבתא ותלתא [j] דשמא: מג

[k] חמד [l] שלם

[m] קטל [n] כרת [o] אתא

[p] דינר הוא אחד הוא אלא שקול הוא של כסף ודינר של זהב אמר השבו

[q] חזא

[r] נכר

22 כד [s] סתהפכין דין בגלילא אמר להון ישוע עתיד הו ברה דאנשא [t] דנשתלם באידי בנינשא:
23 [u] ונקטלונהי וליומא דתלתא נקום [v] וכרית להון טב: 24 וכד [w] אתו לכפרנחום קרבו הנין דנסבין
חרין תרין [x] זוזין דכסף רישא לות כאפא ואמרו לה רבכון לא יהב חרין זוזוהי:
25 אמר להון אין וכד על כאפא לביתא קדמה ישוע ואמר לה מנא [y] מתחזא לך שכעון מלכא דארעא מן מן
נסבין מכסא ובכסף רישא מן בניהון או מן [z] נוכרנא:

26 * Dicit ei Schemeoun, Ab extraneis. Ait illi Jeschua, Ergo liberi sunt filij.

27 * Ne autem simus illis scandalo, abi ad mare, & inijce hamum, & eius piscis qui primus ascenderit aperi os, & inuenies statérē, ipsum accipe & offer pro me & pro te.

Feria prima tertiæ hebdomadis post Pentecosten.

CAP. XVIII.

1 EA ipsa hora accesserunt discipuli ad Jeschua, & inquiunt: Quisnam est maximus in regno cælorum?

2 * Et vocauit Jeschua puerulum, eúmque statuit inter ipsos.

3 * Et ait, Amin ego dico vobis, Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut pueruli, non intrabitis in regnum cælorum.

4 * Quisquis ergo deprimit seipsum sicut iste puerulus, is erit maximus in regno cælorum.

5 * Et quisquis exceperit quasi puerulum hunc in nomine meo, is me excipit.

6 * Quisquis autem offendiculo fuerit vni ex istis minimis qui credunt in me, satius ei fuerit vt suspenderetur mola asinaria in collo eius, ac demergeretur in profundis maris.

7 * Væ mundo à scandalis: necesse est enim vt veniant scandala, væ autem homini per quem venient scandala.

8 * Si verò manus tua aut pes tuus offendiculo tibi fuerit, amputa eum, & abijce abs te. bonum enim tibi est vt ingrediaris ad vitam quum fueris claudus aut mancus, non autem quum habueris duas manus, duósue pedes ruas in ignem æternum.

9 * Quòd si oculus tuus tibi fuerit offendiculo, effode eum, & abijce abs te. bonum enim tibi est vt cum vno oculo ingrediaris ad vitam, non autem quum habueris duos oculos, cadas in gehennam ignis.

10 * Videte ne despiciatis vnum ex istis pusillis, ego enim dico vobis, Angeli eorum in omni tempore vident faciem patris mei qui in cælis est. 11 * Venit enim filius hominis vt seruet quicquid perierat.

---

26 אֲמַר לֵה שֶׁמְעוֹן מִן נוּכְרָיֵא אֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ מָרֵין בְּנֵי [a] תְּאַרֵא אֶנוּן בְּנֵיָא ; 27 וְלָא דֵּין נַכְשֵׁל אֶנוּן [b] זֵל לְיַמָּא [a] תַּר אוחר
[b] אֲזַל [c] וְרַמָּא [d] בְּלוּעָא זְנוּנָא קַדְמָיָא דְּסָלֵק פְּתַח פּוּמֵהּ [e] וְתֶשְׁכַּח אֶסְתְּרָא הָוֵי סַב וְקָרֵב חֲלָפַי וַחְלָפָיךְ ;
[c] וְרַמָּא [d] בְּלוּעָא [e] שְׁכַח
דְּמַר כְּשַׁבָּא דְתַלְתָּא דְבַתַּר פַּנְטִיקוֹסְטֵי מר פַּלְגוּת יח
1 בְּהַי שַׁעְתָּא קְרִבוּ תַּלְמִידֵא לְוָת יֵשׁוּעַ וַאמְרִין מַנּוּ כִּי רַב בְּמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא ; 2 וְקָרָא יֵשׁוּעַ טַלְיָא [f] וַאקִימֵהּ [f] קָם
בֵּינֵיתְהוֹן ; 3 וַאמַר אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּאִן לָא [g] תְּתְהַפְּכוּן וְתְהֲוֹיוּן אֵיךְ טַלְיָא לָא [h] תֵּעֲלוּן לְמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא ; [g] חֲפַךְ [h] עול
4 מַן הָכִיל [i] דִּמְמַכֵּךְ נַפְשֵׁהּ אֵיךְ הָנָא טַלְיָא הוּ נֶהֱוֵא רַב בְּמַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא וּמַן דְּנִקְבֵּל אֵיךְ טַלְיָא הָנָא בְּשֵׁמִי לִי הוּ [i] מְכַוֵּן
5 וְכָל דְּנַכְשֵׁל לְחַד מִן הָלֵין זְעוּרֵא [k] דְּמְהַימְנִין בִּי פַּקַח הֲוָא לֵהּ דְּתֶהֱוֵא [l] חֲלָיָא רַחֲיָא דְחַמְרְתָּא בְּצַוְּרֵהּ [k] הֵימֵן [l] חֵלֵא

* Et ille dixit, Ab alienis: Dixit illi Iesus, Ergo liberi sunt filij. 26

* Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum piscem qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius, inuenies statêrem: illum sumens, da eis pro me & te. 27

CAP. XVIII.

IN illa hora accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes, Quis, putas, maior est in regno cælorum? 1

Marc. 9. e 34. Luc. 9. f. 46.

* Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum: 2

Inf. 19. b 14.

* Et dixit, Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. 3

3. Cor. 14 d 20.

* Quicunque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno cælorum. 4

* Et qui susceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit. 5

* Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. 6

Marc. 9. f 42.

* Væ mundo à scandalis. Necesse est enim vt veniant scandala: veruntamen væ homini illi per quem scandalum venit. 7

Luc. 17. a 1.

* Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te: abscinde †ea, & proijce abs te: bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum, quàm duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. 8

Sup. 5. e 30. Mar. 9. g 43. † eum

* Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & proijce abs te: bonum tibi est B vnum oculum habentem in vitam intrare, quàm duos oculos habentẽ mitti in gehennam ignis. 9

* Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, quia angeli eorum in cælis semper vident faciem patris mei qui in cælis est. 10

Psal. 33. a 8.

* Venit enim filius hominis saluare quod perierat. 11

Luc. 19. b 10.

26 * λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί.

27 * ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτοὺς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβαίνοντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

ιη'.

1 * Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες, τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;

2 * καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν·

3 * καὶ εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

4 * ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

5 * καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

6 * ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.

7 * οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

8 * εἰ δὲ ἡ χείρ σου, ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὰ, καὶ βάλε ἀπὸ σου· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλὸν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

9 * καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σου. καλόν σοί ἐστι μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

10 * ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

11 * ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

---

a טבע b עמק
c פירושו ארך והיא בן לשון יון
d אתיא e פסק
f שדא g עול
h נפל i חזא
k חזו l בסא כמו בזה
m דיא n אבד

7 וי לעלמא מן מכשולא׃ וי דין לגברא דבאידה
נאתון מכשולא׃ 8 אן דין אידך או רגלך מכשלא לך פסוקיה ושדיה מנך טב הו לך גיר דתעול לחיא כר
חגים אנתי או כד פשיג ולא כד אית לך תרתין אידין או תרתין רגלין חפל בנורא דלעלם׃
9 ואן הו דעינך מכשלא לך חציה ושדיה מנך טב הו לך דבחדא עינא תעול לחיא ולא כד אית לך תרתין
עינין חפל בגהנא דנורא׃
10 חזו לא תבסון על חד מן הלין זעירא אמר אנא לכון גיר דמלאכיהון בכל זבן חזן פרצופה דאבי דבשמיא׃
11 אתא גיר ברה דאנשא דנתא מרם דאביד נוא׃

12 * Quid vobis videtur? si fuerint homini centum oues, & errauerit vna ex eis, nonne relinquit nonaginta nouem in monte, & profectus quærit eam quæ aberrat?

13 * Quòd si inuenerit eam: Amin ego dico vobis, maiori ob eam afficietur gaudio, quàm ob nonaginta nouem, quæ non aberrarunt.

14 * Ita non est voluntas coram patre vestro qui in cælis est, vt pereat vnus ex istis pusillis.

Feria prima quartæ post Pentecosten.

15 * Si verò errauerit in te frater tuus, ito, argue eum inter te & ipsum solum: si te audierit, lucratus es fratrem tuum.

16 * Sin verò te non audierit, assume tecum vnum, duósue; vt in ore duorum aut trium testium constet omne verbum.

17 * Sin verò nec eos quoque audierit, dic ecclesiæ: quòd si nec ecclesiam ipsam audierit, sit tibi tanquam publicanus & tanquam ethnicus.

18 * Equidem ego dico vobis, Quicquid ligaueritis in terra, erit ligatum in cælis; & quicquid solueritis in terra, erit solutum in cælis.

19 * Rursum ego dico vobis, si duo ex vobis vnanimes fuerint in terra, quicquid voluerint petere, fiet eis ab ipso patre meo qui in cælis est.

20 * Vbi enim duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, illic sum inter eos.

21 * Tunc accessit ad eum Kipho, & dixit ei, Domine mi, quoties si errauerit in me frater meus, remittam ei, vsque septies?

22 * Ait illi Feschua, Non dico tibi, vsque septies, sed vsque septuagesies septies.

In parasceue Sabbathi secundi Ieiunij.

23 * Propterea assimilatum est regnum cælorum viro regi volenti recipere rationem à seruis suis.

24 * Et quum incepisset recipere, obtulerunt ei quendam debitorem decies mille talentorum.

---

12 מָנָא מְחַזֵּא לְכוֹן אֶן נֶהֱוֹן לֵאנָשׁ מְאָא עֲרָבִין וְנָטְעָא חַד מִנְּהוֹן לָא שָׁבַק תְּשְׁעִין וְתֶשְׁעָא בְּטוּרָא וַאֲזַל בָּעָא לְחַוָּ רַמְעָא ;
13 וְאִן נַשְׁכְּחֵהּ אַמִּין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּחָדֵא בֵּהּ יַתִּיר מִן תְּשְׁעִין וְתֶשְׁעָא דְּלָא טְעוֹ ;
14 הֲכַנְּא לָא אִית צְבְיָנָא קֳדָם אֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא דְּנֶאבַד חַד מִן הָלֵין זְעוּרָא ;

מרת

15 אִן דֵּין אִסְכֵּל בָּךְ אַחוּךְ זַל אֶכֵּיסֵיהִי בֵּינָיךְ וְלֵהּ בַּלְחוּדוֹר אִן שַׁמְעָךְ יַתְּרַתְּ אַחוּךְ ;
16 וְאִן לָא שַׁמְעָךְ דְּבַר עִמָּךְ חַד הוּ תְּרֵין דְּעַל פּוּם תְּרֵין אוֹ תְּלָתָא סָהֲדִין תֶּקוּם כֹּל מִלָּא ;
17 אִן דֵּין אַף לָא לְהָנוּן נַשְׁמַע אֱמַר לְעִדְתָּא אִן דֵּין אַף לָא לְעִדְתָּא נַשְׁמַע נְהֲוָא לָךְ אַיְךְ מַכְסָא וַאֵיךְ חַנְפָּא ;
18 וְאַמִּין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכֹל מָא דְּתֵאסְרוּן בְּאַרְעָא

טעא
שכח
צבא
סכל אזל כסס יתר
קם כמו ערת
אסר

Luc. 15. a.4 * Quid vobis videtur? si fuerint alicui 12
cẽtum oues, & errauerit vna ex eis: nónne relinquit nonaginta-nouem in montibus, & vadit quærere eam quæ errauit?

* Et si contigerit vt inueniat eã: amen 13
dico vobis, quia gaudet super eam magis, quàm super nonagintanouem quæ non errauerunt.

* Sic non est voluntas ante patrem ve 14
strum, qui in cælis est, vt pereat vnus de pusillis istis.

12 * τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα, ἐπὶ τὰ ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον;

13 * καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις.

14 * οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων.

Si autẽ peccauerit in te frater tuus, 15
vade & corripe eum inter te & ipsum solum. si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.

Leuit. 19 a.5. * Si autem te non audierit: adhibe te- 16
cum adhuc vnũ vel duos, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum.

* Quòd si non audierit eos: dic eccle- 17
Leuit. 19 d.17 Eccl. 19. b.13. Iacob. 5. d.19. Deu. 19. c.15. siæ. si autem ecclesiam non audierit: sit C
tibi sicut ethnicus & publicanus.

* Amen dico vobis, quæcunq; alliga- 18
ueritis super terram, erũt ligata & in cælo: & quecunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.

2. Cor. 13 a.1. Heb. 10. d.28. * Iterum dico vobis, quia si duo ex vo 19
bis consenserint super terram, de omni re quamcunq; petierint, fiet illis à patre meo qui in cælis est.

Iohan. 8. c.17. 2. Theff. 3. d.4. * Vbi enim sunt duo vel tres congre- 20
gati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

* Tunc accedens Petrus ad eum dixit: 21
1. Cor. 5. c.9. Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies?

Ioha. 20. d.13. * Dixit illi Iesus: Non dico tibi vsque 22
septies: sed vsque septuagies septies.

Luc. 17. a.4. * Ideo assimilatum est regnum cælo- 23
rum homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis.

* Et cùm cœpisset rationem ponere, 24
oblatus est ei vnus qui debebat ei decem millia talenta.

15 * Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐὰν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.

16 * ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα.

17 * ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.

18 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.

19 * πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

20 * οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21 * τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε, κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις;

22 * λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, οὐ λέγω σοι, ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

23 * Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

24 * ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.

---

[12] שְׂרֵא [13] שְׂרֵא
[14] עֲבֵד
[15] סְגֵל

[16] עַם
[17] רְמָא נְסַב חֲשַׁב

[12] מָה דִי־מְסַתְּבַר לְגַבְרָא דְּאִיתַי לֵהּ מְאָה אִמְּרִין וְחַד מִנְּהוֹן יִטְעֵי הֲלָא יַרְחִיק תִּשְׁעִין וְתַשְׁעָה בְּטוּרָא וְיִזְדְּמַן לְמִבְעֵי יַת דְּטָעָא׃
[13] אֲרוּם אֲמֵן אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּיִתְרַחֵץ עֲלוֹהִי יַתִּיר מִן תִּשְׁעִין וְתַשְׁעָה דְּלָא טָעוּ׃
[14] כֵּן לָא אִתְרְעוּת קֳדָם אֲבוּכוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא דְּיִתְאֲבַד חַד מִן אִלֵּין זְעִירִין׃
[15] וְאִם יַחֲטֵי לְךָ אָחוּךָ אֲזַל אַחֲוִנֵּהּ בֵּינָךְ וּבֵינֵהּ בְּלָחוֹדוֹהִי אִם שְׁמַע לָךְ אִתְרְוַחְתָּ יַת אָחוּךָ׃
[16] וְאִם לָא שְׁמַע לָךְ דְּבַר עִמָּךְ עוֹד חַד אוֹ תְרֵין דִּי עַל פּוּם תְּרֵין סָהֲדִין אוֹ תְלָתָא יְקוּם כָּל מִלָּתָא׃
[17] וְאִם לָא קַבֵּל מִנְּהוֹן אֲמַר לְקָהָלָא וְאִם לְקָהָלָא לָא קַבֵּל מִנְּהוֹן יְהֵי לָךְ כְּעַמָּא וְכִגְבָיָא׃
[18] אֲרוּם אֲמֵן אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דִּי כָּל דִּי תְאַסְּרוּן בְּאַרְעָא יְהֵי אָסִיר בִּשְׁמַיָּא וְכָל דִּי תְשַׁרְיוּן בְּאַרְעָא יְהֵי שְׁרִי בִּשְׁמַיָּא׃
[19] אֲרוּם אֲמֵן אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דִּי אִם תְּרֵין מִנְּכוֹן יִתְפַּיְסוּן בְּאַרְעָא עַל כָּל מִלָּה דִּי יִבְעוּן יְהֵי לְהוֹן מִן לְוָת אֲבִי דְּבִשְׁמַיָּא׃
[20] אֲרוּם אֵיכָא דִּי תְרֵין אוֹ תְלָתָא כְּנִישִׁין בְּשִׁמִי תַּמָּן אֲנָא בֵּינֵיהוֹן׃
[21] הֵדֵין קְרַב לְוָתֵהּ כֵּיפָא וַאֲמַר לֵהּ מָרִי כַּמָּה זַבְנִין אֶן אֶחֱבֵל בִּי אָחִי אֶשְׁבּוֹק לֵהּ עַד מָאָה לַשְׁבַע זַבְנִין׃
[22] אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ לָא אֲמַר אֲנָא לָךְ עַד מָאָה לַשְׁבַע אֶלָּא עַד מָאָה לְשַׁבְעִין זַבְנִין שְׁבַע שְׁבָע׃
[23] דְּשַׁרְוִיתָא וְשַׁבְקָא דַּתְרֵין דְּרַוְמָא מִן מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא לְגַבְרָא מַלְכָּא דַּעֲבָדָא דְּנָסַב חוּשְׁבָּנָא מִן עַבְדּוֹהִי׃
[24] וְכַד שָׁרֵי לְמִסַּב קְרֵבוּ לֵהּ חַד דְּחַיָּב רְבוֹ כִּכְּרִין׃

25 * Quúmque is non haberet vnde ſolueret, iuſſit eum dominus eius venundari, vxorémque ac filios eius, quicquid denique habebat, vt ſolueret.

26 * Et procidens ſeruus ille adorabat eum, inquiens, Domine mi, longanimis eſto erga me, & omnia tibi rependam.

27 * Et miſertus eſt dominus ſerui illius, ac dimiſit eum, debitúmque ipſius remiſit ei.

28 * Exijt autē ſeruus ille, & inuenit vnum ex conſeruis ſuis qui debebat ei centum denarios, & prehenſum eum ſuffocabat, & dicebat ei: Da mihi quod mihi debes.

29 * Et procidens conſeruus ille ad pedes eius rogabat eum, dicens, Longanimis eſto erga me: & omnia tibi rependam.

30 * Ille verò noluit, ſed abijt; coniecit eum in carcerem, quouſque redderet quod ſibi debebat. 31 * Quum autē vidiſſent conſerui eorū quod factum fuerat, ægrè tulerūt admodum: & venientes renunciarunt domino ſuo quicquid factum fuerat.

32 * Tunc aduocauit eum dominus ipſius, & dixit ei, Serue nequam, totum illud debitum remiſeram tibi, vt qui me deprecatus fuiſſes.

33 * Nónne oportuit & te miſericordia commoueri erga conſeruum tuum, ſicut ego commotus fueram erga te?

34 * Proinde excanduit dominus eius, eúmque tradidit tortoribus quouſque perſolueret quicquid ipſi debebat.

35 * Ita faciet vobis Pater meus qui in cælis eſt, niſi remiſeritis ſuo quiſque fratri ex corde veſtro errata eius.

Matutinis Dominicæ poſt feſtum Crucis.

CAP. XIX.

1 ET factum eſt quum abſoluiſſet Feſchua hos ſermones, contulit ſe à Galilæa & venit in fines Iihoudeæ vltra Iourdenon.

2 * Venerúntque poſt eum cœtus multi, & ſanauit eos illic.

3 * Et adiernnt eum Periſchæi, ac tentabant eum, dicentes, Licet ne homini dimittere vxorem ſuam ex qualibet occaſione?

4 * Ipſe verò reſpondit, & dixit eis, Nónne legiſtis quòd is qui fecit à principio maſculum & fœminam, fecerit eos?

---

25 וְכַד לַית הֲוָא לֵהּ לְמִפְרַע פִּקַּר מָרֵהּ דְּנִזְדַּבַּן הוּ וַאִנְתְּתֵהּ וּבְנוֹהִי וְכָל מִדַּם דְּאִית לֵהּ וְנִפְרוּעַ ׀
26 וְנָפַל הַו עַבְדָּא סְגֵד לֵהּ וַאמַר מָרִי אַגַר עָלַי רוּחָא וְכָל מִדַּם פָּרַע אֲנָא לָךְ ׀
27 וְאִתְרַחֵם מָרֵהּ דְּעַבְדָּא וְשַׁרְיֵהּ וְחַוּבְתֵּהּ שְׁבַק לֵהּ ׀
28 נְפַק דֵּין עַבְדָּא הַו וְאַשְׁכַּח לְחַד מִן בְּנוֹהֵהּ דְּחַיָּב הֲוָא לֵהּ דִּינָרָא מְאָא
וְאַחֲדֵהּ וְחָנַק הֲוָא לֵהּ וַאמַר לֵהּ הַב לִי מִדַּם דְּחַיָּב אַנְתְּ לִי ׀
29 וְנָפַל הַו כְּנָתֵהּ עַל רַגְלוֹהִי בְּעָא מָנֵהּ וַאמַר אַגַר
עָלַי רוּחָא וְכָל מִדַּם פָּרַע אֲנָא לָךְ ׀
30 הוּ דֵּין לָא צְבָא אֶלָּא אֲזַל אַרְמֵיהּ בֵּית אַסִּירָא עַדְמָא דְּנֵהֵל לֵהּ מָאָה
דְּחַיָּב לֵהּ ׀
31 כַּד חֲזוֹ דֵּין בְּנוֹהֵהּ מִדַּם דַּהֲוָא אֲתַוּ אוֹדְעוּ לְמָרֵהּ כָּל מָא דַּהֲוָא ׀
32 הֵידֵין קְרֵיהִי מָרֵהּ וַאמַר לֵהּ עַבְדָּא בִּישָׁא הֵי כֻּלָּה חַוּבְתָּא שְׁבַקֵת לָךְ דְּבַעֵיתְ מָנִי ׀

פְּרַע זְבַן
אַגַר והוא כמו ארך אפין
רְחֵם חוּב
כְּנָדֵ אַחַר
רְמָא נְתַל
כְּנָח
כַּרַח אִתָּא יְדַע קְרָא
חוּב שְׁבַק בְּעָא

25 * Cùm autem non haberet vnde red-
deret, iussit eum dominus eius venunda-
ri, & vxorem eius & filios, & omnia quæ
habebat, & reddi.

26 * Procidens autē seruus ille, adorabat
eum, dicens: Domine, patientiam habe
in me, & omnia reddam tibi.

27 * Misertus autē dominus serui illius,
dimisit eum, & debitum dimisit ei.

28 * Egressus autem seruus ille, inuēnit v-
num de conseruis suis qui debebat ei cē-
tum denarios: & tenens suffocabat eum,
dicens: Redde mihi quod debes.

29 * Et procidens conseruus eius ad pe-
des eius, rogabat eum, dicens: Patien-
tiam habe in me, & omnia reddam tibi.

30 * Ille autem noluit: sed abiit, & misit
eum in carcerem, donec redderet debi-
tum.

31 * Videntes autem conserui eius quæ
fiebant, contristati sunt valde: & vene-
runt & narrauerunt domino suo omnia
quæ facta fuerant.

32 * Tunc vocauit illum dominus suus:
Luc. 2. c. 23. & ait illi: Serue nequam, omne debitum
illud dimisi tibi, quoniam rogasti me.

33 * Nónne ergo oportuit & te misereri
conserui tui, sicut & ego tui misertus
sum?

34 * Et iratus dominus eius, tradidit eū
tortoribus, quoadusque redderet vniuer-
sum debitum ei.

Sup. 6. b 12. Marc. 11 c 25. 35 * Sic & pater meus cælestis faciet vo-
bis, si non remiseritis vnusquisque fratri
suo de cordibus vestris.

25 * μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ
κύριος αὐτοῦ περαθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ
τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι.

26 * πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ, λέγων; κύ-
ριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω.

27 * σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέ-
λυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.

28 * ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συν-
δούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρα-
τήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων, ἀπόδος μοι εἴ τι ὀφείλεις.

29 * πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐ-
τοῦ, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων; μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ,
καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.

30 * ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς
φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον.

31 * ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γινόμενα, ἐλυπή-
θησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐ-
τῶν πάντα τὰ γινόμενα.

32 * τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, λέ-
γει αὐτῷ, δοῦλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀ-
φῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με·

33 * οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ
σε ἠλέησα;

34 * καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς
βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

35 * οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν
μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑ-
μῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

CAP. XIX.

Mar. 10. a 1. 1 ET factum est, cùm consummasset Ie-
sus sermones istos, migrauit à Galilea A
& venit in fines Iudææ trans Iordanem.

2 * Et secutæ sunt eum turbæ multæ: &
curauit eos ibi.

Marc. 10 a 2. 3 * Et accesserunt ad eum Pharisæi ten-
tantes eum, & dicentes: Si licet homini
dimittere vxorem suam quacunque ex
causa?

Gen. 1. d 27 4 * Qui respondens, ait illis: Nō legistis,
quia qui fecit hominem ab initio, mas-
culum & fœminam fecit eos?

ιθ'.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,
μετῆρεν ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς ἰου-
δαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου.

2 * καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, καὶ ἐθεράπευ-
σεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

3 * καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι πειράζοντες αὐ-
τὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ, εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν;

4 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ
ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς;

---

[1] חנן שלם גבר פרש [2] עבר טכל [3] לא ולא הוא לך רחון לכנתך איכנא דאנא חנתך ; [4] ורגז מרה ואשלמה למנגרא עדמא דנפרע
כל מדם דחיב לה ; הכנא נעבד לכון אבי דבשמיא אן לא תשבקון אנש לאחוהי מן לבכון מכלותה ;
דצבדא דחד בשנא דבתר עארא דצליבא מז
קפלאון יט
[1] והוא דכד שלם ישוע מלא הלין שקל מן גליל ואתא לתחומא דיהוד לעברא דיורדנן ; [2] ואתו בתרה
[3] אתא אסא נסא בנשא סגיאא ואסי אנון תמן ; [4] וקרבו לותה פרישא ומנסין הוו לה ואמרין אן שליט לאנש דנשרא
שרא קרא
דכר נמו זכר נקב אנתתה בכל עלא ; [5] הודין ענא ואמר להון לא קריתון דהו דעבד מן בריתא דכרא ונקבתא עבד אנון ;

5 * Et dixit, Propterea relinquet vir patrem suum, matrémq; suam, & adiunget sese vxori suæ, erúntque ambo vna caro.

6 * Itaque non sunt duo, sed vnum corpus. quod ergo Deus coniunxit, homo ne disiungat.

7 * Dicunt ei, Quare igitur Mousche præcepit dare libellũ repudij, & eam dimittere?

8 * Ait illis, Mousche propter duriciam cordis vestri concessit vobis dimittere vxores vestras. veruntamen à principio non ita fuit.

9 * Dico autem vobis, Quisquis dimiserit vxorem suam non adulteram, & duxerit aliam, mœchatur: quique dimissam duxerit, mœchatur.

10 * Dicunt ei discipuli eius, Si tale est negotium inter virum & vxorem suam, præstat non ducere vxorem.

11 * Ipse verò dixit eis, Non quilibet sufficienter capit hunc sermonẽ, sed cui datum est.

12 * Sunt enim eunuchi qui ab vtero matris suæ ita geniti sunt: sunt & eunuchi qui ab hominibus facti sunt spadones: denique sunt eunuchi qui fecere seipsos eunuchos propter regnum cælorum. Qui potest sufficienter capere, capiat.

13 * Tunc obtulerunt ei puerulos, vt manum suam eis imponeret & oraret: & obiurgabant eos discipuli eius.

14 * Ipse verò Ieschua dixit eis, Sinite puerulos venientes ad me, neque prohibeatis eos: eorum enim qui sunt sicut isti, est regnum cælorum.

15 * Et imposuit eis manum suam, & abijt illinc.

Commemoratione patris Anthonij & Sanctorum sociorum eius.

16 * Et venit quidam accedens, ac dixit ei, Doctor bone, quid boni faciam vt habeam vitam æternam?

17 * Ipse verò dixit ei, Quid vocas me bonum? non est bonus, nisi vnus Deus. Si verò vis ad vitam ingredi, serua mandata.

18 * Dicit ei, Quænam? at ipse Ieschua dixit ei, Nõ occides, Neque mœchaberis, Neq; furaberis, Neque testaberis testimoniũ falsum,

---

5 וואמר מטל הנא נשבוק גברא לאבוהי ולאמה וקפף לאנתתה ונהוין תריהון חד בסר ׃ 6 מדין לא הנא
תרין אלא חד פגר מדם הכיל דאלהא זוג ברנשא לא נפרש׃ 7 אמרין לה למנא הכיל מושא פקד דנתל
כתבא דשובקנא ונשריה ׃ 8 אמר להון מושא לויקבל קשיות לבכון אפס לכון דהשרין נשיכון מן ברישית
דין לא הוא הכנא ׃ 9 אמר אנא לכון דין דכז דשבק אנתתה דלא גורא ונסב אחרתא נאר ומן דנסב
שביקתא נאר ׃ 10 אמרין לה תלמידוהי אן הכנא איתי עדליא ביני גברא לאנתתה לא פקח למסב
אנתתא ׃ 11 הו דין אמר להון לא כלנש ספק לה לסלתא הדא אלא מן דיהיב לה ׃
12 איתי גיר מהימנא דמן כרסא דאמהון אתילדו הכנא ואיתי מהימנא דמן בנינשא הוי מהימנא ואיתי

5 נקף כמו קף
6 זוג נתל
6 פירושו ספר בריתות
7 קשא ריש גוד
7 שבק
8 פירושו ענין
9 נסב מלל יהב
10 הימן פירושו פרים
11 ולד

* Et dixit, Propter hoc dimittet ho- 5
Ephe. 5. c 31. 1. Cor. 6 d 16. mo patrem & matrē, & adhærebit vxo-
ri suæ: & erunt duo in carne vna.
* Itaque iam nō sunt duo: sed vna ca- 6
ro. Quod ergo Deus coniunxit, homo nō separet.
Deu. 24. a 1. * Dicunt illi: Quid ergo Moyses man 7
dauit dare libellum repudij, & dimittere eam?
* Ait illis: Quoniam Moyses ad duri- 8
tiam cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras: ab initio autem non fuit sic.
* Dico autem vobis, quia quicunque 9
Sup. 5. c 32. Marc. 10 b 11. Luc. 16. d 18. 1. Cor. 7 b 11. dimiserit vxorem suam, nisi ob fornica- B
tionem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchatur.
* Dicunt ei discipuli eius: Si ita est 10
causa hominis cum vxore, non expedit nubere.
* Qui dixit illis: Non omnes capiunt 11
verbum istud, sed quibus datum est.
* Sunt enim eunuchi qui de matris v- 12
tero sic nati sunt: & sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus: & sunt eunuchi qui seipsos castrauerūt propter regnum cælorum. Qui potest capere, capiat.
Marc. 10 b 13. Luc. 18. c 15. Sup. 18. a 3. * Tunc oblati sunt ei paruuli, vt ma- 13
nus eis imponeret & oraret. Discipuli autem increpabant eos.
* Iesus verò ait eis: Sinite paruulos, & 14
nolite eos prohibere ad me venire: taliū est enim regnum cælorum.
* Et cùm imposuisset eis manus, abiit 15
inde.
* Et ecce vnus accedens, ait illi: Magi- 16
Mat. 10. b 17. Luc. 18. d 18. ster bone, quid boni faciam vt habeam vitam æternam?
* Qui dixit ei: Quid me interrogas de 17
bono? Vnus est bonus, Deus. Si autem vis ad vitam ingredi, serua mandata.
* Dicit illi: Quæ? Iesus autē dixit: Non 18
Exo. 20. c 13. homicidiū facies, Non adulterabis, Non facies furtum, Nō falsum testimonium dices.

5 * καὶ εἶπεν, ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ; καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

6 * ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

7 * λέγουσιν αὐτῷ, τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν;

8 * λέγει αὐτοῖς, ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω.

9 * λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται.

10 * λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί αὐτοῦ, εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι.

11 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται.

12 * εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω· καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρείτω.

13 * τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας θῇ αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς.

14 * ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ἄφετε τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

15 * καὶ θεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

16 * Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν εἶπεν αὐτῷ, διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;

17 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ θεός· εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς.

18 * λέγει αὐτῷ, ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, τό, οὐ φονεύσεις· οὐ μοιχεύσεις· οὐ κλέψεις· οὐ ψευδομαρτυρήσεις·

מְהֵימְנָא דְּהֵנוּן עֲבַדוּ בְּפִשְׁחוּן מְהֵימְנָא מִטָּל מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא מַן דְּמִשְׁכַּח דְּנִסְפַּק נִסְפַּק׃ 13 הֵידִין קְרִבוּ לֵהּ טְלָיָא
דְּנִסִים אִידֵה עֲלֵיהוּן וְנִצְלָא בְּהוּן תַּלְמִידֵיהוּ׃ 14 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ אֲמַר לְהוּן שְׁבוּקוּ טְלָיָא אֲתֵין לְוָתִי וְלָא תְכָלוּן
אֲנוּן דְּדַאיְלֵין גֵּיר דַּאיְךְ הֵלֵין אֲנוּן אִיתֵיהּ מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא׃ 15 וְסָם אִידֵה עֲלֵיהוּן וְאַזַל מִן תַּמָּן׃
בְּרוּכְרָנָא דַּאבָא אַנְטָכִיוֹם וְקַרְשָׁא חַבְרַיְהִי מח
16 וְאִתָּא חַד קְרֵב וַאֲמַר לֵהּ מַלְפָּנָא טָבָא מָנָא דְטָב אֶעֱבַד דְּנֶהֱוֵוֹן לִי חַיֵּא דְלְעָלַם׃ 17 הוּ דֵין אֲמַר לֵהּ
מָנָא קְרָא אַנְתְּ לִי טַבָּאלַיִת טָבָא אֶלָּא אִן חַד אֱלָהָא אִן דֵּין צְבָא אַנְתְּ דְּתֵעוּל לְחַיֵּא טַר פּוּקְדָנָא׃ 18 אֲמַר
לֵהּ אֵילֵין הוּ דֵין יֵשׁוּעַ אֲמַר לֵהּ דְּלָא נְקְטוּל וְלָא תְּגְנוּב וְלָא תְּסְהַד סָהֲדוּת שׁוּקְרָא׃

19 * ܘܐܝܟܪ ܠܐܒܘܟ ܘܠܐܡܟ ܕܬܚܒ ܠܩܪܝܒܟ ܐܝܟ ܢܦܫܟ ؛
20 ܐܡܪ ܠܗ ܗܘ ܥܠܝܡܐ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܢܛܪܬ ܐܢܝܢ ܡܢ
ܛܠܝܘܬܝ ܡܢܐ ܚܣܝܪ ܐܢܐ ؛ 21 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܐܢ ܨܒܐ ܐܢܬ
ܕܬܗܘܐ ܫܠܡܐ ܙܠ ܙܒܢ ܟܠ ܕܐܝܬ ܠܟ ܘܬܗܒ ܠܡܣܟܢܐ
ܘܬܗܘܐ ܠܟ ܣܝܡܬܐ ܒܫܡܝܐ ؛ ܘܬܐ ܒܬܪܝ ؛ 22 ܫܡܥ ܕܝܢ ܗܘ ܥܠܝܡܐ ܡܠܬܐ ܗܕܐ ܘܐܙܠ ܒܪ ܟܪܝܐ ܠܗ ܓܝܪ
ܩܢܝܢܐ ܣܓܝܐ ؛ 23 ܝܫܘܥ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܢ ܕܥܬܝܪܐ ܕܢܥܘܠ ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܐܠܗܐ ؛
24 ܗܘܒ ܕܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܢ ܕܪܕܝܠ ܗܘ ܠܓܡܠܐ ܠܡܥܠ ܒܚܘܪܐ ܕܣܚܬܐ ܐܘ ܥܬܝܪܐ ܕܢܥܘܠ ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܐܠܗܐ ؛
25 ܬܠܡܝܕܐ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥܘ ܬܗܝܪܝܢ ܗܘܘ ܛܒ ܘܐܡܪܝܢ ܡܢܘ ܟܝ ܡܫܟܚ ܕܢܚܐ ؛
26 ܗܪ ܒܗܝܢ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܘܬ ܒܢܝܢܫܐ ܗܕܐ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܕܝܢ ܟܠ ܡܕܝ ܡܫܟܚܐ ؛

19 * Et, Honora patrem tuum, matrémque tuam; & diliges proximum tuum vt animam tuam [teipsum.]
20 * Dicit ei ille adolescens: Hæc omnia obseruaui à pueritia mea, in quo defectuosus sum?
21 * Dixit ei Jeschua, Si vis perfectus esse, ito, vende possessionem tuam, & eroga pauperibus, & futurus est tibi thesaurus in cælis, venique post me.
22 * Audiens autem ille adolescens hunc sermonem, abijt ægrè ferens, habebat enim possessionem multam.
23 * Jeschua verò ait discipulis suis, Amin ego dico vobis, Difficile est diuiti ingredi regnum cælorum.
24 * Rursus verò dico vobis, Facilius est camelum ingredi per foramen acus, quàm diuitem ingredi regnum Dei.
25 * Discipuli autem quum hæc audissent, obstupuerunt vehementer, & inquiunt, Quis igitur potest seruari?
26 * Intuitus est eos Jeschua, & dixit eis, Apud homines hoc est impossibile, apud Deum verò nihil non possibile est.

Matutinis festo Petri Apostoli.

27 * ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܦܪܩ ܐܡܪ ܠܗ ܟܝܦܐ ܗܐ ܚܢܢ ܫܒܩܢ ܟܠ
ܡܕܝ ܘܐܬܒܥܢ ܠܟ ܡܢܘ ܕܢܗܘܐ ܠܢ ؛
28 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܐܢܬܘܢ ܕܐܬܝܬܘ
ܒܬܪܝ ܒܥܠܡܐ ܕܬܬܝܕܬܐ ܕܒܪ ܐܢܫܐ ܕܝܬܒ ܥܠ ܟܘܪܣܝ ܫܘܒܚܗ
ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܬܬܒܘܢ ܥܠ ܬܪܬܥܣܪ ܟܘܪܣܝܐ ܕܕܝܢܝܢ ܠܬܪܬܥܣܪ ܫܒܛܝ ܐܝܣܪܝܠ ؛
29 * ܟܠ ܕܫܒܩ ܒܝܬܐ ܐܘ ܐܚܐ ܐܘ ܐܚܬܐ ܐܘ ܐܒܐ ܐܘ ܐܡܐ ܐܘ ܐܢܬܬܐ ܐܘ ܒܢܝܐ ܐܘ ܐܪܥܐ ܡܛܠ ܫܡܝ ܡܐܬܐ ܠܡܐܬܐ ܢܣܒ ܘܢܚܐ ܚܝܐ ܕܥܠܡܐ ؛
30 * ܣܓܝܐܐ ܕܝܢ ܩܕܡܝܐ ܢܗܘܢ ܐܚܪܝܐ ܘܐܚܪܝܐ ܩܕܡܝܐ ؛

19 * Et, Honora patrem tuum, matrémque tuam; & diliges proximum tuum vt animam tuam [teipsum.]
20 * Dicit ei ille adolescens: Hæc omnia obseruaui à pueritia mea, in quo defectuosus sum?
21 * Dixit ei Jeschua, Si vis perfectus esse, ito, vende possessionem tuam, & eroga pauperibus, & futurus est tibi thesaurus in cælis, venique post me.
22 * Audiens autem ille adolescens hunc sermonem, abijt ægrè ferens, habebat enim possessionem multam.
23 * Jeschua verò ait discipulis suis, Amin ego dico vobis, Difficile est diuiti ingredi regnum cælorum.
24 * Rursus verò dico vobis, Facilius est camelum ingredi per foramen acus, quàm diuitem ingredi regnum Dei.
25 * Discipuli autem quum hæc audissent, obstupuerunt vehementer, & inquiunt, Quis igitur potest seruari?
26 * Intuitus est eos Jeschua, & dixit eis, Apud homines hoc est impossibile, apud Deum verò nihil non possibile est.
27 * Tunc respondit Kipho, & dixit ei, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid igitur nobis futurum est?
28 * Dicit eis Jeschua, Amin ego dico vobis, Quòd vos qui venistis post me, in sæculo nouo quum sedebit filius hominis super thronum gloriæ suæ, sedebitis & vos super duodecim sedes, & iudicabitis duodecim tribus Jsroiel.
29 * Et quisquis reliquerit domos, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut liberos, aut latifundia propter nomen meum, vnum in centum [centuplum] accipiet, & vitam æternam hæreditate possidebit.
30 * Multi autem primi erunt nouissimi, & nouissimi primi.

Lectio Pauli Apostoli.

CAP. XX.

1 * ܡܛܠ ܕܕܡܐ ܗܘ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܓܒܪܐ ܡܪܐ ܕܒܝܬܐ ܕܢܦܩ ܒܪܢܫܐ ܕܢܣܒ ܦܥܠܐ ܠܟܪܡܗ ؛

1 Simile enim est regnum cælorum viro domino domus, qui exijt summo diluculo ad conducendos operarios pro vinea sua.

---

19 וְיַקֵּר לְאָבוּךְ וְלְאִמָּךְ וְתַחֵב לְקָרִיבָךְ אֵיךְ נַפְשָׁךְ ؛ 20 אֲמַר לֵהּ הַהוּ עֲלֵימָא הָלֵין כֻּלְּהֵין נָטְרַת אֲנִין מִן
טְלִיוּתִי מָנָא חַסִּיר אֲנָא ؛ 21 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אִן צָבֵא אַנְתְּ גְּסִירָא לְמֶהֱוֵא זִל זַבֵּן קְנְיָנָךְ וְהַב לְמִסְכְּנֵא
וְתֶהֱוֵא לָךְ סִימְתָא בִּשְׁמַיָּא וְתָא בָּתְרִי ؛ 22 שְׁמַע דֵּין הַהוּ עֲלֵימָא מִלְּתָא הָדָא וְאַזַל כַּד כָּרְיָא לֵהּ אִית הֲוָא לֵהּ גִּיר
קָנְיָנָא סַגִּיאָא ؛ 23 יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר לְתַלְמִידוֹהִי אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּעַטִּילָא הִי לְעַתִּירָא דְּנֵעוּל לְמַלְכוּת שְׁמַיָּא ؛
24 הוּב דֵּין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּדַלִּיל הוּ לְגַמְלָא לְמֵעַל בַּחֲרוּרָא דְּסַחְתָּא אוֹ עַתִּירָא דְּנֵעוּל לְמַלְכוּתָא דְּאֱלָהָא ؛
25 תַּלְמִידֵא דֵּין כַּד שְׁמַעוּ תַּהִירִין הֲווֹ טַב וְאָמְרִין מַנּוּ כִּי מָשְׁכַח דְּנַחֵא ؛
26 הַר בְּהוֹן יֵשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן לְוָת בְּנֵינָשָׁא הָדָא לָא מָשְׁכְּחָא לְוָת אֱלָהָא דֵּין כֹּל מִדֵּם מָשְׁכְּחָא ؛

a יקר חבב c עלם d טל e גמר f חדא g אזל h קנא i יהב k אתא l כרח m למר
n דלל ופירשו קלל
o תהר p רחיא q הר כמו הגביה

19 * Honora patrem tuum & matrem tuam. Diliges proximum tuum sicut teipsum.

20 * Dicit illi adolescens, Omnia hæc cu stodiui à iuuentute mea: quid adhuc mihi deest?

21 * Ait illi Iesus, Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me.

22 * Cùm audisset autem adolescẽs verbum, abijt tristis: erat enim habens multas possessiones.

23 * Iesus autem dixit discipulis suis, Amen dico vobis, quia diues difficile intrabit in regnum cælorum.

24 * Et iterum dico vobis, Facilius est camêlum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum.

25 * Auditis autem his, discipuli mirabantur valdè, dicentes, Quis ergo poterit saluus esse?

26 * Aspiciens autem Iesus, dixit illis, Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt. D

19 * τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου· καὶ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

20 * λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος, πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τί ἔτι ὑστερῶ;

21 * ἔφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.

22 * ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

24 * πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

25 * ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες, τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;

26 * ἐμβλέψας δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι· παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.

Marc. 10 d. 28. 27 * Tunc respondens Petrus, dixit ei, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?

Luc. 18. c. 18. 28 * Iesus autem dixit illis, Amen dico vobis, Quòd vos qui secuti estis me, in Luc. 22. c. 30. regeneratione cùm sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.

29 * Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

Infr. 20. b. 16. Mar. 10. c. 31. Luc. 13. f. 30. 30 * Multi autem erunt primi, nouissimi: & nouissimi, primi.

27 * τότε ἀποκριθεὶς ὁ πέτρος εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;

28 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ.

29 * καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

30 * πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔσχατοι· καὶ οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι.

CAP. XX.

1 SImile est regnum cælorum homini patrifamiliâs, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam.

κ'.

1 * Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

---

27 דְּצַפְּרָא דְּעָאלַת דְּפֻטְרוּס שְׁלִיחָא מט
28 אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוּן דְּאַנְתּוּן דְּאַתְיְהוּן בְּתַרִי בְּעָלְמָא חַדְתָּא
מָא דְּיָתֵב בְּרֵה דְּאֱנָשָׁא עַל תְּרוֹנוֹס דְּשׁוּבְחֵה אַף אַנְתּוּן עַל תְּרֵעסַר כּוּרְסָוָן וַתְּדוּנוּן תְּרֵעסַר שַׁבְטֵא דְּיִסְרָאֵל:
29 וְכָל אֱנָשׁ דְּשָׁבֵק בָּתֵּא אוֹ אָחֵא אוֹ אַחֲוָתָא אוֹ אַבָּא אוֹ אִמָּא אוֹ אִנְתְּתָא אוֹ בְּנֵיא אוֹ קוּרְיָא מִטֹּל שְׁמִי חַד בְּמָאָה
נְקַבֵּל וְחַיֵּא דְּלְעָלַם נִירַת:
30 סַגְיָאֵא דֵּין קַדְמָיֵא דְּנֶהֱווּן אַחֲרָיֵא וְאַחֲרָיֵא קַדְמָיֵא:
31 דְּמָיֵא גֵּיר מַלְכוּתָא דְּשָׁמַיָא לְגַבְרָא מָרֵה בַּיְתָא דְּנָפַק בְּצַפְּרָא דְּגֵאגוּר פָּעֲלֵא לְכַרְמֵה:

[a] שְׁלַח
[b] אִתָּא
[c] הֲדַת כמו חדש
[d] יְתַב כמו ישב
[e] מִן לשון יון עכראיה כסא
[f] שְׁבָח ופירושו כבוד
[g] יְתַב דַּן יְרַת כמו ירש
[h] סְגִי
[i] מָרֵי
[j] דְּמָא אֵגַר פְּעַל

2 * ܕܒܪܝܫ ܥܡܠܐ ܡܢ ܕܝܢܪܐ ܒܝܘܡܐ ܫܕܪ ܐܢܘܢ ܠܟܪܡܗ ܘܡܢܐ ܠܗܘܢ ܠܦܥܠܐ ܕܝܢ ܕܐܚܪܢܐ ܕܩܝܡܝܢ
3 ܒܫܘܩܐ ܘܒܛܝܠܝܢ * ܘܢܦܩ ܫܥܬܐ ܬܠܬܝܬܐ ܘܚܙܐ ܐܚܪܢܐ ܕܩܝܡܝܢ
4 ܒܫܘܩܐ ܘܛܝܠܝܢ * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܦܠܐ ܐܢܬܘܢ ܠܟܪܡܐ ܘܕܡܢܐ
5 ܕܢܗܘܐ ܢܬܠ ܠܟܘܢ. * ܐܢܘܢ ܕܝܢ ܐܙܠܘ. ܘܢܦܩ ܬܪܬܝܢ ܘܫܬܝܬܐ
6 ܘܥܒܕ ܗܟܢܐ. * ܘܒܫܥܬܐ ܚܕܬܝܬܐ ܢܦܩ ܘܐܫܟܚ ܐܚܪܢܐ
ܩܝܡܝܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܡܢܐ ܩܝܡܬܘܢ ܟܠܗ ܝܘܡܐ
7 ܒܛܠܝܢ. * ܐܡܪܘ ܠܗ ܠܝܬ ܠܢ ܓܒܪܐ. ܐܡܪ
ܠܗܘܢ. ܐܦܢܘܢ ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܠܟܪܡܐ. ܘܡܕܡ ܕܢܬܠ
8 ܠܟܘܢ ܢܣܒܘܢ. * ܕܡܛܝܐ ܕܝܢ ܪܡܫܐ. ܐܡܪ ܡܪܝ
ܟܪܡܐ ܠܪܒ ܒܝܬܗ. ܩܪܐ ܠܦܥܠܐ ܘܬܠ ܠܗܘܢ ܐܓܪܗܘܢ
ܡܢ ܐܚܪܢܐ ܥܕܡܐ ܥܕ ܩܕܡܝܐ. ܘܐܬܐ ܕܝܢ ܕܐܬܝܢ
9 ܚܕܬܝܬܐ ܩܝܡܝܢ ܢܣܒܘ ܓܪܝܢܐ ܚܕ ܓܪܝܢܐ.
10 * ܘܟܕ ܐܬܘ ܩܝܡܝܢ ܚܫܒܘ ܕܝܬܝܪ ܢܣܒܘܢ
11 ܐܦܠܘ ܗܘܢ ܕܝܢ ܕܢܣܒܘܢ ܐܦ ܗܘܢ. * ܘܩܛܠܘ
12 ܥܠ ܒܥܠܐ ܕܒܝܬܐ ܐܡܪܝܢ. * ܐܠܝܢ ܐܚܪܢܐ
ܫܥܬܐ ܚܕܬܐ ܥܒܕܘ. ܐܦܠܘ ܡܫܘܝܬܢ ܠܢ ܕܢܫܬܘܢ
ܥܡܢ ܘܢܦܩܘ ܡܫܬܘܝܬܢ. * ܗܘ ܕܝܢ ܥܢܐ ܐܡܪ
ܠܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܡܪܝ ܠܐ ܒܛܠܝܢ ܐܢܐ ܠܟ. ܠܐ ܗܘܐ
14 ܕܝܢܪܐ ܥܡܟ ܠܝܬ. * ܣܒ ܘܙܠ. ܨܒܐ ܕܝܢ
15 ܕܢܬܠ ܠܗܢܐ ܐܚܪܢܐ ܐܦ ܠܟ. * ܗܠܐ ܠܝ ܫܪܝܐ
ܕܐܥܒܕ ܥܡܝ ܕܨܒܐ ܐܢܐ ܕܛܒ ܐܢܐ. ܗܠܝܢ ܥܝܢܟ
16 ܒܝܫܬܐ ܗܟܢܐ ܢܗܘܘܢ ܐܚܪܢܐ ܩܕܡܝܐ. ܘܩܕܡܝܐ
ܐܚܪܢܐ. ܣܓܝܐܝܢ ܕܡܢ ܩܪܝܐ. ܘܙܥܘܪܝܢ ܕܒܚܝܪܐ ✣

ܗܢܐ ܕܫܒܬܐ ✣ ܕ ✣ ܕܡܬܬܝܘܢ ✣ ܒܬ ✣

17 * ܘܡܛܠ ܗܘܐ ܕܡܪܝ ܥܠ ܠܝܪܘܫܠܡ. ܘܢܣܒ ܠܬܪܥܣܪ
ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܠܚܕܝܗܘܢ ܒܐܪܚܐ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ
18 * ܗܐ ܠܝܪܘܫܠܡ ܣܠܩܝܢ ܘܒܪܐ ܕܐܢܫܐ ܢܬܡܣܪ
ܠܪܫܝܐ ܕܟܗܢܐ ܘܠܣܦܪܐ. ܘܢܕܢܘܢܘܗܝ ܠܡܘܬܐ.
19 * ܘܢܣܒܘܢ ܠܥܡܡܐ ܘܢܫܚܩܘܢ ܠܗ. ܘܢܩܛܘܢ
ܒܩܛܘܬܐ. ܘܒܝܘܡܐ ܬܠܬܝܬܐ ܢܩܘܡ ✣

1 * Pactus autem cum operariis denario in diem, misit eos in vineam suam.
2 * Et exijt hora tertia, vidénsque alios stantes in platea, & ociosos:
3 * Dixit eis, Ite & vos in vineam, & quodcunque oportuerit, dabo vobis.
4 * Illi autem abierunt. Et egressus rursum sexta & nona hora fecit itidem.
5 * Et circa vndecimam horam exijt, & inuenit alios stantes & ociosos, ac dixit eis, Quid statis totum diem etiam ociosi?
6 * Dicunt ei, Quia nemo nos conducit. Quibus subdit, Ite & vos in vineam, & quodcunque oportuerit, accipietis.
7 * Quum autem esset vespera, ait dominus vineæ, præfecto domus suæ, Voca operarios & da eis mercedem eorum, & incipe à nouissimis ad primos vsque.
8 * Quúmque venissent illi vndecimæ horæ, acceperunt singuli denarium.
9 * Et quum venissent primi sperabant se plus reportaturos, acceperunt autem singuli denarium ipsi quoque.
10 * Et quum accepissent, obmurmurabant aduersus patremfamilias, dicentes.
11 * Isti nouissimi vnam horam operati sunt, & adæquasti eos nobiscum, qui pertulimus pondus diei & æstum. * Ipse verò respondit & ait vni ex eis: Misocie, iniquus non sum in te: nónne denario pactus es mecum?
12 * Accipe quod tuum est, & abi. volo autem huic nouissimo dare vt & tibi.
13 * Nónne mihi licet quod volo facere de ijs quæ ad me pertinent? an oculus tuus malus est, quia ego bonus sum?
14 * Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. multi sunt vocati, & pauci electi.

Feria prima 5. post Pentecosten.

15 * Ascensurus autem erat Jeschua ad Ourischlem, & assumpsit duodecim discipulos suos inter se & ipsos, [priuatim,] in via, & dixit eis,
16 * Ecce ascēdimus ad Ourischlem, et Filius hominis tradendus est principibus Sacerdotum, & Scribarum; & addicent eum morti.
17 * Tradéntque eum gentibus & illudent ei, & flagellis cædent eum, ac suffigent eum cruci: tertia verò die resurget.

* קצץ דין עם פעלא מן דינרא ביומא שדר אנון לכרמה׃ ד ונפק בתלת שעין וחזא אחרנא דקימין
בשוקא ובטילין׃ ה ואמר להון זלו אף אנתון לכרמא ומדם דיהב אנא לכון׃ ו הנון דין אזלו ונפק
חוב בשית ובתשע שעין ועבד הכות׃ ז ולאפי חד עסרא שעין נפק ואשכח אחרנא דקימין ובטלין ואמר להון
כנא קימין אנתון יומא כלה ובטלין׃ ח אמרין לה דלא אגש אגרן אמר להון זלו אף אנתון לכרמא ומדם
דיהב נסבין אנתון׃ ט כד חזא דין רמשא אמר מרא כרמא לרבביתה קרי לפעלא והב להון אגרהון ושרא מן
אחרנא ועדמא לקדמיא׃ י ואתו הנון דחד עסרא שעין נסבו דינר דינר׃ יא וכד אתו קדמיא סברו
דיתיר שקלין ושקלו דינר דינר אף הנון׃ יב וכד שקלו רטנו על מרא ביתא ואמרין׃ יג הלין אחריא חדא

ד קצץ פירושו ברת
ה בת״ל דפרק חזהב איסר
אחד מכד בדינר
של כסף דינר של כסף
אחד מכח בדינר של זהב
ו קם בטל אזל
ז ולא״ל פירושו צריך
ח אגר אזל יהב
ט נסב אתא סבר
יא יתר שקל רטן

2 Conuétione autem facta cum operarijs ex denario diurno, misit eos in vineam suam.

3 Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos.

4 meam Et dixit illis, Ite & vos in vineam†: & quod iustum fuerit, dabo vobis.

5 Illi autem abierunt. Iterum autem exijt circa sextam & nonam horam, & fecit similiter.

6 Circa vndecimam verò exijt, & inuênit alios stantes, & dicit illis, Quid hîc statis tota die otiosi?

7 meam Dicunt ei, Quia nemo nos conduxit. Dicit illis, Ite & vos in vineam†.

8 Cùm serò autem factum esset, dicit dominus vineæ procuratori suo, Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouissimis vsque ad primos.

9 Quum venissent ergo qui circa vndecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios.

10 Venientes autem & primi, arbitrati sunt quòd plus essent accepturi, acceperunt autem & ipsi singulos denarios.

11 Et accipientes murmurabant aduersus patremfamiliâs:

12 Dicentes, Hi nouissimi vna hora fecerunt: & pares illos nobis fecisti qui portauimus pondus diei & æstus.

13 At ille respondens, vni eorum dixit, Amice, non facio tibi iniuriam: nónne ex denario conuenisti mecum?

14 Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi.

15 Aut non licet mihi quod volo, facere? an oculus tuus nequam est quia ego bonus sum?

16 Sup. 19. d 30. Mar. 10. e 58. Luc. 13. f 31. Inf. 22. b 14. Mar. 10. e 32. Luc. 18. f 31. Sic erunt nouissimi, primi: & primi, nouissimi. multi enim sunt vocati, pauci verò electi.

17 Et ascendens Iesus Ierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secretò, & ait illis:

18 Ecce ascendimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur principibus Sacerdotum & Scribis, & condemnabunt eum morte. C

19 Et tradent eum Gētibus ad illudendum & flagellandum, & crucifigēdum, & tertia die resurget.

2 συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς.

4 καὶ ἐκείνοις εἶπεν, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, δώσω ὑμῖν.

5 (4) οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως.

6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς; καὶ λέγει αὐτοῖς, τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί;

7 λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδείς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἂν ᾖ δίκαιον λήψεσθε.

8 ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.

9 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον.

10 ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται. καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον.

11 λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου,

12 λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα.

13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν, ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε. οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι;

14 ἆρον τὸ σὸν, καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί.

15 ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;

16 ὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι· καὶ οἱ πρῶτοι, ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

18 ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι· καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ.

19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι, καὶ μαστιγῶσαι, καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

---

2 שָׁעָא עֲבַדוּ וְאַשְׁוַיְהוּן אִנּוּן עַמָּן דְּשִׁקְלָן יוֹקַרְהּ דְּיוֹמָא וְחוּמֵהּ׃ 3 הוּ דַיָּן עָנָא וְאַמַר לְחַד מְנַחוּן חַבְרִי לָא מַעֲבֵיל
אֲנָא בָּךְ לָא הֲוָא בְּדִינָר קְצָרֵת עַמִּי׃ 4 סַב דִּילָךְ וְזֵל צְבָא אֲנָא דַיָּן דִּלְהַנָּא אַחֲרָיָא אֶתֵּל אַיְךְ דְּלָךְ׃
5 אוֹ לָא שַׁלִּיט לִי דְּמַרְם דְּצַבָּא אֲנָא אֶעֱבַד בְּדִילִי אוֹ עֵינָךְ בִּישָׁא דַּאנָא טָב אֲנָא׃ 6 הָכֵנָא נְהֵוּן אַחֲרָיָא
קַדְמָיָא וְקַדְמָיָא אַחֲרָיָא סַגִּיאִין אִנּוּן קְרִיָא וְזַעֲוִירִין נְבִיאָא׃
וְחַד בְּשַׁבָּא ר׳ דְּבַתַר פַּנְטִקוֹסְטִי נא
7 עֲתִיד הֲוָא דַיָּן יֵשׁוּעַ וְנָסַק לְאוּרְשְׁלֵם וְדַבַּר לַתְרֵעַסַר תַּלְמִידוֹהִי בֵּינַוֹהִי וַלְהוֹן בְּאוֹרְחָא וְאַמַר לְהוֹן׃
8 הָא סְלִקִין חָנָן לְאוּרְשְׁלֵם וּבְרֵהּ דְּאֱנָשָׁא מְשַׁחְלַם לְרַבָּי כָּהֲנֵא וְלִסְפְרֵא וּנְחַיְבוּנֵיהִי לְמוֹתָא׃
9 וְנַשְׁלְמוּנֵיהִי לְעַמְמֵא וְנִבְזְחוּן בֵּהּ וְנִגְנְרוּנֵיהִי וְנִזְקְפוּנֵיהִי וַלְיוֹמָא תְּלִתָּא נְקוּם׃

עַבַד שְׁוָא יְקַר חֲמָא
עוֹל קַץ אוֹ קִצִּץ
נְסַב אֵזֵל עֲבָא כְּתַל
סְנָא קְרָא זְבָא
מִן לְשׁוֹן יָן
נְסַק פִּרוּשׁוּעָלָה
לְמַר סְלַק שְׁלֵם כְּתַן
חוֹב מוֹת שְׁלֵם
בַּזַּח נְגַד זְקַף קוּם

20 * Tunc adiit eum mater filiorum Zabdai ipsa & filij eius, & adorauit eum, et petebat ab eo aliquid.

21 * Ipse verò dixit ei: Quid vis? Ait ei: Dic vt sedeant hi duo filij mei, vnus à dextera tua, & alter à sinistra tua in regno tuo.

22 * Respōdit Jeschua, et ait ei: Nescitis quid petatis, potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? aut baptismate quo ego baptizor, baptizabimini? Dicunt ei: Possumus.

23 Quibus subdit: Calicem meum bibetis, et baptismate quo ego baptizor, baptizabimini: vt sedeatis autem à dextera mea, aut à sinistra mea, non meum est vt dem, nisi iis, quibus paratum est à patre meo.

24 * Quæ quū audissent decem, indignati sunt aduersus illos duos fratres.

25 * Et aduocauit eos Jeschua, & dixit eis: Scitis principes Gentium dominos earum esse ac magnates earum potestatē exercere in eas?

26 * Verùm non ita erit inter vos: sed qui voluerit inter vos maximus fieri, sit vobis minister.

27 * Et qui voluerit inter vos esse primus, fiat vobis seruus.

28 * Sicut filius hominis non venit vt sibi ministraretur, sed vt ministraret, daretque animam suam redemptionem pro multis.

Ad Oblationem Septimanæ quintæ Ieiunij.

29 * Quumque exiret Jeschua ex Hirichou, veniebat post eum turba multa.

30 * Et ecce duo cæci sedebant iuxta viam: qui quum audissent Jeschua præterire, ediderunt vocem dicentes: Miserere nostri Domine mi, fili Dauid.

31 * Turbæ aūt obiurgabant eos vt tacerēt: illi verò magis attollebant vocem suam dicentes, Domine noster miserere nostri fili Dauid.

32 * Et substitit Jeschua & aduocauit eos inquiens: Quid vultis faciam vobis?

33 * Dicunt ei, Domine noster vt aperiantur oculi nostri.

34 * Et misericordia commotus est erga eos, tetegitque oculos eorum, & eo momento aperti sunt oculi eorum, & abiere post eum.

---

[20] חֵדֵין קְרֵבַת לַהּ אֵמְהִין דְּבְנֵי זַבְדַּי הִי וְבָנֵיהָ [b] וְסָגְדַת לַהּ וְשָׁאֲלָא הֲוָת לַהּ מִנֵּהּ ׀ [22] הוּ דֵין אֲמַר לַהּ מָנָא
[d] צְבִיָא אַנְתִּי אָמְרָא לַהּ אֲמַר [c] דְּנֵתְבִּין הַלֵּין תְּרֵין בְּנַי חַד מִן יְמִינָךְ וְחַד מִן סְמָלָךְ בְּמַלְכוּתָךְ ׀ [22] עָנָא יֵשׁוּעַ וְאַמַר לָא
[e] יְדָעִין אַנְתּוּן מָנָא שָׁאֲלִין אַנְתּוּן [g] מְשְׁתִּין אַנְתּוּן [h] לְמִשְׁתָּא כָּסָא דַּאֲנָא עָתִיד אֲנָא לְמִשְׁתָּא אוֹ [i] מַעֲמוּדִיתָא דַּאֲנָא עָמֵד
אֲנָא תֶּעְבְּדוּן אָמְרִין לַהּ מְשְׁכְּחִינָן ׀ [23] אֲמַר לְהוֹן כָּסִי תִּשְׁתּוּן וּמַעֲמוּדִיתָא דַּאֲנָא עָמֵד אֲנָא תֶּעְבְּדוּן [k] וְתִתְחַבּוּן דֵּין
מִן יְמִינִי וּמִן סְמָלִי לָא הֲוָת דִּילִי [l] דְּאִתְחֲל אֶלָּא לַאֲלִין [m] דְּאִתְטַיְּבַת מִן אֲבִי ׀ [24] כַּד דֵּין [n] שְׁמַעוּ עֲשָׂרָא [o] רְגַזוּ עַל הָנוּן
תְּרֵין אַחִין ׀ [25] [p] וְקָרָא אֲנוּן יֵשׁוּעַ וְאַמַר לְהוֹן [q] יְדָעִין אַנְתּוּן דְּרִישֵׁיהוֹן דְּעַמְמָא מָרֵיהוֹן אִנּוּן [r] וְרַבְרְבָנֵיהוֹן [s] שַׁלִּיטִין
עֲלֵיהוֹן ׀ [26] לָא דֵין [t] הֲכַנָּא [u] נְהֲוָא בֵּינְתְּכוֹן אֶלָּא מַן [x] דְּצָבָא בְּכוֹתְכוֹן דְּנֶהֱוֵא רַבָּא נְהֲוֵא לְכוֹן [y] מְשַׁמְשָׁנָא ׀

[a] קְרֵב [b] סְגַד [c] שְׁאַל
[d] צְבָא [e] יְתֵב כמו ישב
[f] יְדַע [g] שְׁתָא [h] שְׁתָא
[i] עָמַד בלשון שנל [j] יְתֵב
[k] נְתַל כמו נתן [l] טַיָּב
[m] שְׁמַע [n] רְגַז [o] קְרָא [p] יְדַע
[q] רֵישׁ [r] רַבָּא [s] שַׁלִּיט
[t] הֲוָא [u] עָבָא [x] שַׁמָּשׁ

Mar. 10. ℣ 35. * Tunc accessit ad eum mater filio- 20
rum Zebedæi cum filijs suis, adorans &
petens aliquid ab eo.
* Qui dixit ei, Quid vis? Ait illi; Dic 21
vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad de-
xteram tuam, & vnus ad sinistram in re-
gno tuo.
* Respondens autem Iesus, dixit, Ne- 22
scitis quid petatis. Potestis bibere cali-
cem quem ego bibiturus sum? Dicunt
ei, Possumus.
* Ait illis, Calicem quidem meum bi- 23
betis: sedere autem ad dexteram meam
& sinistram, non est meum dare vobis:
sed quibus paratum est à patre meo.

Mar. 10. ℣ 41. Luc. 22. ℣ 25. * Et audientes decem, indignati sunt 24
de duobus fratribus.
* Iesus autem vocauit eos ad se: & ait, 25
Scitis quia principes gentium domi-
nantur eorum: & qui maiores sunt, po-
testatem exercent in eos.

* Non ita erit inter vos: sed quicun- 26
que voluerit inter vos maior fieri, sit
vester minister.
* Et qui voluerit inter vos primus esse, 27
erit vester seruus.

Phil. 2. ℣ 7. * Sicut filius hominis non venit mi- 28
nistrari, sed ministrare, & dare animam
suam redemptionem pro multis.

Marc. 10. ℣ 46. Luc. 18. ℣ 35. * Et egredientibus illis ab Iericho, se- 29
cuta est eum turba multa.
* Et ecce duo cæci sedentes secus viam, 30
audierunt quia Iesus transiret: & clama-
uerunt, dicentes, Domine, miserere no-
stri, fili Dauid.
* Turba autem increpabat eos vt ta- 31
cerent. At illi magis clamabant: dicen-
tes, Domine, miserere nostri, fili Da-
uid.
* Et stetit Iesus, & vocauit eos, & ait, 32
Quid vultis vt faciam vobis?
* Dicunt illi, Domine, vt aperiantur 33
oculi nostri.
* Misertus autem eorum Iesus, tetigit 34
oculos eorum. Et confestim viderunt,
& secuti sunt eum.

20 * τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου, μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ.
21 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
22 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν· καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι; λέγουσιν αὐτῷ, δυνάμεθα.
23 * καὶ λέγει αὐτοῖς, τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου.
24 * καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν.
25 * ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, εἶπεν, οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.
26 * οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος.
27 * καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος.
28 * ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

29 * Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ ἰερειχὼ, ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.
30 * καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν, ἀκούσαντες ὅτι ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβίδ.
31 * ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν. οἱ δὲ μεῖζον ἔκραζον, λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβίδ.
32 * καὶ στὰς ὁ ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπε, τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;
33 * λέγουσιν αὐτῷ, κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί.
34 * σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

---

27 וּמַן רְצָבָא בְּכֵין רַבְּהוּא קַרְמָיָא מַהְוָא לְכוֹן עַבְדָא ׃
28 אֵיכְנָא דַּבְּרֵה דְּאֵנָשָׁא לָא אֵתָא דְּנֶשְׁתַּמַּשׁ אֶלָּא דְּנֶשְׁתַּמַּשׁ וּלְמִתַּן נַפְשֵׁה פּוּרְקָנָא חֲלָף סַגִּיאֵא ׃
29 וְכַד נְפַק יֵשׁוּעַ מִן אִירִיחוֹ אִתָּא הֲוָא בַּתְרֵה כְּנִשְׁתָּא סַגִּיאָא ׃
30 וְהָא תְּרֵין עִוְרִין יָתְבִין הֲוָו עַל יַד אוֹרְחָא וְכַד שְׁמָעוּ דְּיֵשׁוּעַ עָבַר יַהֲבוּ קָלָא וַאמְרִין אִתְרַחַם עֲלַין מָרִי בְּרֵה דְּדָוִיד ׃
31 כְּכְנִשְׁתָּא דֵּין כָּאֵין הֲוָו בְּהוֹן דְּנִשְׁתְּקוּן וְהֵנוּן יְתֵירָאִית אַרִימוּ קָלְהוֹן וַאמְרִין מָרָן אִתְרַחַם עֲלַין בְּרֵה דְּדָוִיד ׃
32 וְקָם יֵשׁוּעַ וְקָרָא אֲנוּן וַאמַר מָנָא צָבִין אַנְחוּן אֶעְבֵּד לְכוֹן ׃
33 אֲמְרִין לֵה מָרָן דְּנִתְפְּתְחָן עֵינָיָן ׃
34 וַאִתְרַחַם עֲלֵיהוֹן וַקְרֵב לְעֵינֵיהוֹן וּבַר שְׁעָתָה אִתְפְּתְחוּ עֵינֵיהוֹן וַאזְלוּ בַּתְרֵה ׃

* שְׁמַשׁ [p] נְתַל
[q] פְּרַק וגם נקרא כן בלשון ישמעאל
[r] קָרַב [s] עִם ופירושו תענית
[t] יְרַחֵם [u] כְּנַשׁ [v] סְגָא [w] סְמָא
[x] יְתַב [y] שְׁמַע [z] יְהַב
[a] רְחַם [b] כְּאֵב [c] שְׁתֵק
[d] יְתַר [e] רַם [f] צְבָא [g] עֲבַר
[h] פְּתַח [i] עַיִן [j] אֲזַל

CAP. XXI.

1 ET quum appropinquaſſet Ouriſchlem, veniſſetque Beth-Poge iuxta verticem mõtis olivarum, miſit Jeſchua duos ex diſcipulis
2 ſuis, & dixit eis. * Ite in vicum iſtum qui vobis eſt è regione, & ſtatim inuenietis aſinam vinctam, & pullum cum ea: ſoluite, ad-
3 ducite mihi. * Et ſi quis dixerit vobis quidpiã, dicite ei, quia Domino noſtro requiruntur, & confeſtim huc dimittet eos.
4 * Hoc autem totum factum eſt, vt impleretur id quod dictũ eſt per prophetã dicentẽ.
5 * Dicite filiæ Tzehioun, Ecce rex tuus venit tibi humilis & inſidens aſinæ ac pullo filio aſinæ.
6 * Profecti ſunt itaque diſcipuli, feceruntq; ſicut præceperat eis Jeſchua.
7 * Et adduxerunt aſinam & pullum, & impoſuerunt pullo veſtimenta ſua, & equitauit ſuper eum Jeſchua.
8 * Plurimæ autem turbæ ſternebant pallia ſua in via: alij verò cædebant ramos ex arboribus, & proiiciebant in via.
9 * Cæterùm turbæ illæ, quæ præcedebant eum, quæque eum ſequebantur, clamabant dicentes: Ouſchano filio Dauid, benedictus ille qui venit in nomine Domini: Ouſchano in
10 excelſis. * Quumque fuiſſet ingreſſus Ouriſchlem, commota eſt vniuerſa ciuitas, dicebantque: Quis hic eſt?
11 * Turbæ verò dicebãt: Hic eſt Jeſchua propheta ille ex Notzrath Galileæ.
12 * Et introiuit Jeſchua in templum Dei, eiecitque eos omnes qui emebant & vendebãt in templo, & ſubuertit menſas trapezitarũ, ſedeſque eorum qui venundabant columbas.
13 * Et ait illis: Scriptum eſt, Domus mea, domus orationis vocabitur. vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum.
14 * Et adierunt eum in templo cæci & claudi, & ſanauit eos.
15 * Quum autem vidiſſent principes ſacerdotum & Periſchæi miranda quæ fecerat, & puerulos qui clamabant in templo, & dicebant: Ouſchano filio Dauid, indignati ſunt.

דרמשא דתר כשבא דאושענא נג קפליאון כא

1 וכד קרב לאורשלם ואתא לבית פגא על גנב טורא דזיתא שדר ישוע תרין מן תלמידוהי ואמר להון ;
2 זלו לקריתא הדא דלוקבלכון ומיד אנתון חמרא דאסירא ועילא עמה שרו איתו לי ; 3 ואן
אנש אמר לכון מדם אמרו לה דלמרן מתבעין ומיד הדא יין כלה ודהות דנתחלא מדם
דאתמר ביד נביא דאמר ; 5 אמרו לברת צהיון הא מלכי אתא לכי מסכיך ורכיב על חמרא ועל עילא בר אתנא ;
6 ואזלו תלמידא ועבדו איכנא דפקד להון ישוע ; 7 ואיתיו לחמרא ולעילא וסמו על עילא נחתיהון ורכב
עלוהי ישוע ; 8 וסוגאא דכנשא משיין הוו מאניהון באורחא אחרנא דין פסקין הוו סוכא מן אילנא ורמין באורחא ;

a כמוגב b למר c אזל d שכח פירושו מצא e אסר f שרא g אתא h בעא i מלא k אמר l מכך m רכב n אזל o למר p אתא q סם r נחת s סגא t שנא u נפק v סוך w רמא

CAP. XXI.

Mar. 11. a.1 Luc. 19. d.29. ET cùm appropinquassent Ierosolymis, & venissent Beth-phage ad Mõtem-oliueti, tunc Iesus misit duos discipulos, 1 A

* dicens eis: Ite in castellũ quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea: soluite, & adducite mihi. 2

* Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia Dominus his opus habet: & confestim dimittet eos. 3

* Hoc autem factum est vt adimpleretur quod dictum est per Prophetam, dicentem: 4

Isa. 62. c. 11. Zach. 9. b. 9. Ioh. 12. b 15 * Dicite filiæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, & sedens super asinam & pullum filium subiugalis. 5

* Euntes autem discipuli, fecerunt sicut præcepit illis Iesus. 6

* Et adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. 7

* Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via: alij autem cędebant ramos de arboribus, 8

* Et sternebant in via: turbæ autem quæ præcedebant & quæ sequebantur, clamabant, dicẽtes: Hosan-na filio Dauid: benedictus qui venit in nomine Domini: hosan-na in altissimis. 9

Psal. 117 d. 26. Mar. 11. b. 9. Luc. 19. f. 38.

* Et cùm intrasset Ierosolymam, commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? 10

* Populi autem dicebãt, Hic est Iesus propheta, à Nazareth Galilææ. 11

Mar. 11. b. 11 Ioh. 2. c. 14. Deu. 14. d. 25 Luc. 19. f. 45 Isai 56. a. 7

* Et intrauit Iesus in templum Dei, & eiiciebat omnes vendentes & ementes in templo, & mẽsas numulariorum, & cathedras vendentiũ colũbas euertit: 12

* Et dicit eis: Scriptũ est, Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum. 13

Ier. 7. b. 11.

Mar. 11. c. 18. Luc. 19. g. 47

* Et accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanauit eos. 14

* Videntes autem principes Sacerdotũ & Scribę mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes, Hosanna filio Dauid: indignati sunt, 15

κα΄.

1 * Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητάς,

2 * λέγων αὐτοῖς, πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι.

3 * καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε, ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς.

4 * τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος,

5 * εἴπατε τῇ θυγατρὶ σιών, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραΰς, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον, καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

6 * πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς·

7 * ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν.

8 * ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἔστρωνον ἐν τῇ ὁδῷ.

9 * οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες, ὡσαννὰ τῷ υἱῷ δαβίδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

10 * καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς ἱεροσόλυμα, ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις, λέγουσα, τίς ἐστιν οὗτος;

11 * οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον, οὗτός ἐστιν ἰησοῦς ὁ προφήτης ὁ ἀπὸ ναζαρὲτ τῆς γαλιλαίας.

12 * καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερά.

13 * καὶ λέγει αὐτοῖς, γέγραπται, ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

14 * καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

15 * ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγοντας, ὡσαννὰ τῷ υἱῷ δαβίδ, ἠγανάκτησαν·

---

[1] אִתָּא [2] קָצָא [3] יִשַׁע
[4] רוּם [5] חוּץ [6] דָּן
[7] עֻלָּל [8] נִכְּסָ [9] זְבַן
[10] עֲרָף [11] עֻלָּא [12] קְרָא
[13] עֲבַד [14] מָן לְשוּן יָוָן
[15] סְמָא [16] חֲנַס [17] אִסְקָא
[18] חֲזָא [19] דְּמַר [20] קְעָא
[21] אַתְבַּשׁ כמו באש

בְּשִׁמֵּהּ דְּמָרְיָא אוֹשַׁעְנָא [y] בַּמְרוֹמֵא׃ [10] וְכַד עָל לְאוּרְשְׁלֵם [z] אֶתְחֲזִיעַת כֻּלָּהּ [a] מְדִינְתָּא וַאֲמְרִין הֲוֹו מַנּוּ הָנָא׃
[11] כְּנִשָּׁא דֵּין אָמְרִין הֲוֹו הָנוּ יֵשׁוּעַ נְבִיָּא דְּמִן נָצְרַת דַּגְלִילָא׃
[12] [b] וְעָל יֵשׁוּעַ לְהֵיכְלָא דֵאלָהָא [c] וְאפֵק לְכָלְהוֹן אִילִין [d] דְּזָבְנִין וּמְזַבְּנִין בְּהֵיכְלָא וְסַחֵף פְּתוּרֵא [e] דְּמְעַרְפָּנֵא
וְכוּרְסַוְתָא דְּהָנוּן דַּמְזַבְּנִין יוֹנֵא׃ [13] וְאמַר לְהוֹן כְּתִיב הוּ דְּבֵיתִי בֵּית [f] צְלוֹתָא [g] נֶתְקְרֵא אַנְתּוּן דֵּין [h] עֲבַדְתּוּנֵיהִי
סְעַרְתָּא [i] דְּלִסְטַיָּא׃ [14] וְקָרְבוּ לֵהּ בְּהֵיכְלָא [k] סְמַיָּא [l] וַחֲגִיסֵא [m] וְאַסִּי אִנּוּן׃ [15] כַּד [n] חֲזוֹ דֵּין רַבֵּי
כָהֲנֵא וּפְרִישֵׁא [o] תְּרֵמַרְתָּא דְּעָבַד וְטַלְיָא [p] דְּקָעֵין בְּהֵיכְלָא וְאמְרִין אוֹשַׁעְנָא לַבְּרֵהּ דְּדָוִיד [q] אֶתְאַבַּשׁ לְהוֹן׃

16 * Et dicunt ei: Audis quid dicant isti? dixit eis Jeschua, Etiam. nunquam legistis, Ex ore puerulorum & infantium direxisti laudem?

Lectio Ferię quintæ hebdomadis quartæ Ieiunij.

17 * Porrò dereliquit eos, exiitque extra ciuitatem in Beth-Anio, & pernoctauit illic.

18 * Manè verò cùm reuersus fuisset in ciuitatem, esuriit.

19 * Videnſque ficum vnam in via, venit ad eam, nihilque in ea reperit niſi folia tantùm: & dixit ei, Non erùt in te amplius fructus in æternum. Et ſtatim aruit ficus illa.

20 * Quod cùm vidiſſent diſcipuli, mirati ſunt, dicentes: Quomodo in momento exaruit ficus?

21 * Reſpondit Jeſchua & ait illis: Amin ego dico vobis, ſi fuerit in vobis fides, neque dubitaueritis, non ſolùm hoc de ficu facietis, verumetiam ſi monti huic dixeritis, Tollitor, & cade in mare, fiet.

22 * Et quicquid petieritis oratione, & credideritis, accipietis.

23 * Et quum veniſſet Ieſchua in templum, adierunt eum principes Sacerdotum, & Seniores populi quum doceret, & dicunt ei: Quanam auctoritate iſta facis? & quis dedit tibi poteſtatem hanc?

24 * Reſpondit Ieſchua, & dixit eis: Interrogabo vos & ego verbum vnum, & ſi dixeritis mihi, ego quoque dicam vobis quanam poteſtate iſta faciam.

25 * Baptiſma Jouchanon vndè erat? è cælo, an ex hominibus?

26 * Illi verò cogitabant in animabus ſuis, dicentes: Si dixerimus è cælo, dicet nobis, Quare fidem ei non adhibuiſtis? Sin dixerimus, ab hominibus, timemus à turbis. omnes enim vt Prophetam habebant ipſum Jouchanon.

27 * Et reſponderunt ei, dicentes, Neſcimus. Ait illis Ieſchua, Nec ego dicam vobis quanam poteſtate iſta faciam.

---

16 וְאָמְרִין לֵהּ שָׁמַע אַנְתְּ מָנָא אָמְרִין הָלֵין אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אִין מִפְּתוּם לָא קְרֵיתוּן דְּמִן פּוּמָא דְטַלְיָא וְדֵילוֹדָא
תַּקְנַתְּ חֶשְׁבּוּחָתָא ׃ 17 וְשָׁבַק אִנּוּן וּנְפַק לֵהּ לְבַר מִן מְדִינְתָּא לְבֵית עַנְיָא וּבָת תַּמָּן ׃ 18 בְּצַפְרָא דֵין בַּר הֲפַךְ לְמְדִינְתָּא
נְהֵוִין בְּכִי תּוּב פָּארָא לְעָלַם ׃ וּמִתְחָרָא יְבִשַׁת תְּתָא הָי ׃ 19 וַחֲזָא תְּתָא חָדָא בְּאוּרְחָא וַאֲתָא לְוָתָהּ וְלָא אֶשְׁכַּח בָּהּ מִדַּם אֶלָּא אִן טַרְפָּא בִּלְחוֹד וַאֲמַר לֵהּ לָא
יִבֵּשׁ חֲזָא
לְמַר
הָתַר כְּסוּ תְּמוּת
20 וַחֲזוֹ תַּלְמִידָא וְתְהַרוּ וַאֲמְרִין אֵיכְדֵן בַּר שָׁעָתָה יְבָשַׁת תְּתָא ׃
21 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאֲמַר לְהוֹן אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּאִן תְּהֵוֻן בְּכוֹן הֵימָנוּתָא וְלָא תְּתְפַּלְגוּן לָא בִּלְחוֹד הֲדָא דְתְתַעֲבַד
קְרָא יְלַד תֵּקֶן
שְׁבַח קְרָא צָם
עָנָא כּוּת פּרוּשׁוּן
שְׁבַח
תְּמַן פָּלַג

16 * Et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus autē dixit eis: Vtique. nunquam legistis, Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem?

Psalm.8. a.3

16 * καὶ εἶπον αὐτῷ, ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, ναί. οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;

17 * Et relictis illis, abiit foras extra ciuitatem in Bethaniam: ibique mansit.

17 * καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς, ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς βηθανίαν, καὶ ἠυλίσθη ἐκεῖ.

18 * Manè autem reuertens in ciuitatem, esuriit.

18 * πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπείνασε·

19 * Et videns fici arborem vnam secus viam, venit ad eam: & nihil inuenit in ea nisi folia tantùm. & ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuò ficulnea.

Mar.11. b.13

19 * καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα μόνον. καὶ λέγει αὐτῇ, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.

Mar.11. c.20

20 * Et videntes discipuli, mirati sunt, dicentes: Quomodo continuò aruit?

20 * καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν, λέγοντες, πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ;

21 * Respondens autem Iesus, ait eis: Amen dico vobis, si habueritis fidem, & non hæsitaueritis, non solùm de ficulnea facietis, sed & si monti huic dixeritis, Tolle & iacta te in mare, fiet.

21 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ ἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε, ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται·

22 * Et omnia quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis.

22 * καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε.

23 * Et cùm venisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes Sacerdotum & seniores populi, dicentes: In qua potestate hæc facis? & quis tibi dedit hanc potestatem?

Su.7.a.7 Mar.11. c.24 Ioh.15. b.7 1.Ioh.3. d.22 Mar.11. d.28 Luc.20. a.2

23 * καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, λέγοντες, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην;

24 * Respondens Iesus dixit eis: Interrogabo vos & ego vnum sermonem: quem C si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua potestate hæc facio.

24 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

25 * Baptismus Iohannis vnde erat: è cælo, an ex hominibus? At illi cogitabant inter se, dicentes:

25 * τὸ βάπτισμα ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς, λέγοντες, ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

26 * Si dixerimus, è cælo, dicet nobis, Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus, ex hominibus: timemus turbam. omnes enim †habēt Iohannem sicut Prophetam.

habebant Sup. 14. a.5 Mar. 6.c 20

26 * ἐὰν δὲ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον. πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν ἰωάννην ὡς προφήτην.

27 * Et respondentes Iesu, dixerunt: Nescimus. Ait illis & ipse: Nec ego dico vobis in qua potestate hæc facio.

27 * καὶ ἀποκριθέντες τῷ ἰησοῦ εἶπον, οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτὸς, οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

---

[a] פירושו אף אן
[b] אֵמַר [c] שִׁקַּל [d] נְפַל
[e] שְׁאַל [f] צְלָא [g] נְסַב
[h] אַלַּף [i] שְׁלַט [k] שְׁאַל
[l] מְלַל [m] אֵמַר
[n] עָמַד בִּשְׁקוֹסֵל
[o] אִית כְּמוֹ יֵשׁ
[p] רְעָא [q] חֵימָן [r] רְחַל
[s] אָחַד [t] עָנָא [v] יְדַע

חֲעָבְדוּן אֶלָּא [a] אַפֵּן לְטוּרָא הָנָא [b] תֵּאמְרוּן [c] דְּאִשְׁתַּקֵּל [d] וּפֵל בְּיַמָּא תֶּהֱוֵא׃ [22] וְכֹל מִדְּם [e] דְּתָשְׁאֲלוּן [f] בְּצְלוֹתָא
[23] וְתְהֵימְנוּן [g] חָסְבוּן׃ [23] וְכַד אֲתָא יֵשׁוּעַ לְהֵיכְלָא קְרֵבוּ לֵהּ רַבֵּי כָּהֲנֵא וְקַשִּׁישֵׁא דְעַמָּא כַּד [h] מַלַּף וַאמְרִין לֵהּ בַּאינָא
[i] שׁוּלְטָן הָלֵין עֲבַד אַנְתְּ וּמַנוּ יַהֵב לָךְ שׁוּלְטָנָא הָנָא׃ [24] עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוּן [k] אֶשְׁאֲלִכוּן אַף אֲנָא [l] מִלְּתָא חָדָא
וְאַן [m] תֵּאמְרוּן לִי אַף אַנָא אָמַר אֶנָא לְכוּן בַּיְנָא שׁוּלְטָנָא הָלֵין עֲבַד אֲנָא׃ [25] [n] מַעֲמוֹדִיתֵהּ דְיוֹחָנָן מִן אֵימָכָא
[o] אִיתֵיהּ מִן שְׁמַיָּא הִי הוּ מִן בְּנֵינָשָׁא הָנוּן דִּין [p] מִתְרַעִין הֲוֵו בְּנַפְשְׁהוּן וַאמְרִין דְּאַן נְאמַר מִן שְׁמַיָּא אָמַר לַן עַל מָנָא לָא
[q] הֵימְנְתּוּנֵיהִי׃ [26] וְדְנְאמַר מִן בְּנֵינָשָׁא [r] דְּחָלִינַן מִן כְּנִשָׁא כֻּלְּהוּן גֵּיר אֵיךְ נְבִיָא [s] אַחִידִין הֲוֵו לֵהּ לְיוֹחָנָן׃
[27] [t] וַעֲנוּ וַאמְרִין לֵהּ לָא [u] יָדְעִינַן אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ אַף לָא אֶנָא אָמַר אֲנָא לְכוּן בַּאינָא שׁוּלְטָנָא הָלֵין עֲבַד אֲנָא׃

Statio ſecunda ſecundæ noctis Paſſionis.

28 * Quid autem vobis videtur? vir quidam habebat filios duos, & accedens ad priorem dixit ei: Fili mi, abi, hodie cole vineam.

29 * Is autem reſpondit & ait: Nolo. Poſtea verò reſipuit, & abijt.

30 * Et accedēs ad alterum, dixit ei itidem. Is verò reſpondit & ait: Ego Domine mi abeo: nec abijt.

31 * Uter ex iſtis duobus executus eſt voluntatem patris ſui? Dicunt ei: Prior ille. Ait illis Ieſchua: Amin ego dico vobis, Publicanos & meretrices præituros vobis in regnũ Dei.

32 * Venit enim ad vos Iouchanon via rectitudinis, neque credidiſtis ei. Publicani verò & meretrices crediderunt ei. Vos autem ne quidem quum hæc videretis, reſipuiſtis poſtea, vt crederetis ei.

33 * Audite aliam parabolam. Fuit vir quidam dominus domus, qui plantauit vineam, & vndiquaque obuallauit eam maceria, foditque in ea torcular, & extruxit in ea turrim, & elocauit eã agricolis, ac peregrè profectus eſt.

34 * Quum autem appropinquaſſet tempus fructuũ, miſit ſeruos ſuos ad agricolas vt ad ſe mitterent de fructibus vineæ ſuæ.

35 * Et prehenderunt agricolæ ſeruos eius, et alium quidem percuſſerunt, alium lapidibus obruerunt, alium denique trucidárunt.

36 * Et rurſum miſit ſeruos alios plures prioribus, & itidem fecerunt eis.

37 * Nouiſsimè autem miſit ad eos filium ſuũ, quum diceret: Iam erubeſcent propter filium meum.

38 * Agricolæ verò quum viderent ipſum filium dixerunt inter ſe: Hic eſt hæres, venite trucidemus eum, & obtinebimus hæreditatem eius.

39 * Comprehenſum itaque eiecerunt eum extra vineam, & interfecerunt.

40 * Quum venerit igitur dominus vineæ, quid facturus eſt agricolis iſtis?

41 * Dicunt ei: Malè malè [inquam] perdet eos, vineamque elocabit alijs agricolis, illi quidem reddent ei fructus, in tempore ſuo.

---

28 מָנָא דִין מְתַחֲזֵא לְכוֹן גַּבְרָא חַד אִית הֲוָא לֵהּ בְּנָיֵא תְּרֵין וְקָרֵב לְוָת קַדְמָיָא וַאמַר לֵהּ בְּרִי זֵל יוֹמָנָא פְּלוּח
בְּכַרְמָא ; 29 הוּ דֵין עָנָא וַאמַר לָא צָבָא אֲנָא בְּתַרְתָא דֵין אֶתְחַוִי וַאזַל ; 30 וְקָרֵב לְוָת אָחֳרָנָא וַאמַר לֵהּ הַכְוָת הוּ דֵין עָנָא וַאמַר אֲנָא מָרִי וְלָא אֶזַל ; 31 מַנּוּ מִן הַלֵּין תְּרֵיהוֹן עֲבַד צְבְיָנָא דַאבוּהִי אֲמְרִין לֵהּ הַו קַדְמָיָא
אַמַר לְהוֹן יֵשׁוּע אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּמַכְסָא וְזַנְיָתָא קַדְמִין לְכוֹן לְמַלְכוּתָא דַאלָהָא ;
32 אֲתָא גֵיר לְוָתְכוֹן יוּחָנָן בְּאוֹרְחָא דְכָאנוּתָא וְלָא הֵימַנְתּוּנֵיהִי מַכְסָא דֵין וְזַנְיָתָא הֵימְנוּהִי אַנְתּוּן דֵין אַף לָא
חֲזַיתּוּן אֶתְחַוִיתּוּן בְּתַרְתָא דְתֵיסְנוּן בָּהּ ;

קס חֲשַׁשׁ
חֲזָא אֵזַל
תְּוָא
צָבָא
זְנָא קְרַס
כּוֹן חֵיסַן
חֲזָא תְּוָא

22 ✱ Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios: & accedēs ad primum, dixit: Fili, vade hodie operare in vinea mea.

22 ✱ τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἀνθρωπός τις εἶχε τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ, εἶπε, τέκνον ὕπαγε, σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου.

23 ✱ Ille autem respondens, ait, Nolo. Posteà autem pœnitentia motus, abiit.

23 ✱ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐ θέλω. ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε.

24 ✱ Accedens autem ad alterum, dixit similiter. At ille respondens, ait: Eo Domine. & non iuit.

24 ✱ καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ, εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἐγώ κύριε. καὶ οὐκ ἀπῆλθε.

25 ✱ Quis ex duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedunt vos in regnum Dei.

25 ✱ τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν αὐτῷ, ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

26 ✱ Venit enim ad vos Iohannes in via iustitiæ, & non credidistis ei: publicani autem & meretrices crediderunt ei: vos autem videntes nec pœnitentiam habuistis posteà, vt crederetis ei.

26 ✱ ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ. οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

Mar. 12. a.1 Luc. 20. b.9 Isai. 5. a. 2. b. 5 Ier. 2. d. 21

27 ✱ Aliam parabolam audite: Homo erat paterfamilias qui plãtauit vineam, & sepem circundedit ei, & fodit in ea D torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis: & peregrè profectus est.

27 ✱ ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.

28 ✱ Cùm autem tempus fructuum appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas, vt acciperent fructus eius.

28 ✱ ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.

29 ✱ Et agricolæ apprehensis seruis eius, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium verò lapidauerunt.

29 ✱ καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.

30 ✱ Iterũ misit alios seruos plures prioribus, & fecerunt illis similiter.

30 ✱ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.

31 ✱ Nouissimè autem misit ad eos filium suum, dicens, Verebuntur †filium meum.

31 ✱ ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων, ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.

forte

32 ✱ Agricolę autem videntes filium, dixerunt intra se: Hic est hæres, venite occidamus eum, & habebimus hæreditatem eius.

Inf. 26. a 3. & 27. a. 2 Ioh. 11. g 53

32 ✱ οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.

33 ✱ Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam, & occiderunt.

33 ✱ καὶ λαβόντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

34 ✱ Cùm ergo venerit Dominus vineę, quid faciet agricolis illis?

34 ✱ ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις;

Psal. 117 c. 22

35 ✱ Aiunt illi: Malos malè perdet: & vineam suam locabit aliis agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis.

35 ✱ λέγουσιν αὐτῷ, κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.

---

[a] שְׁמַע [b] מְתַל
[c] חָרַר כמו חור [d] סוּג
[e] עֵצֶר [f] גֶּדֶל [g] יַאֲתִיר
[h] חֲזַק פירושו נסע
[i] פְּלַח [k] שַׁדַּר
[l] אַתֵּר כמו אות [m] מְחָא
[n] רְגַם [o] קְטַל [p] סְגֵא
[q] בְּחַת [r] חֲזָא [s] יְרַת ש כמו
[t] אֶתָּא [u] נְכַס [v] אֲבַד [w] אֲחַר [x] יְמַב

[y] שְׁמָעוּ אַחֲרִינָא [z] סַחְלָא גַּבְרָא חַד אִית הֲוָא מְרֵא בַּיְתָא וַנְצַב כַּרְמָא [a] וְאַחֲרַרַהּ [b] סִיגָא וְחַפַּר בֵּהּ [c] מַעֲצַרְתָּא
וּבְנָא בֵּהּ [d] מִגְדְּלָא [e] וְאוּחְרַהּ לְפַלְחֵא [f] וְחָזַק: [g] כַּד דַּיָּן מִטָּא זַבְנָא דְּפֵרָא שַׁדַּר לְעַבְדּוֹהִי לְוָת [h] פַּלְחֵא [i] דְּנִשְׁדְּרוּן
לֵהּ מִן פֵּרָא דְּכַרְמֵהּ: [j] וְאַחַדוּ פַּלְחֵא לְעַבְדּוֹהִי וְאִית [k] דְּרַגְמוּהִי וְאִית [l] דְּקַטְלוּהִי: [m] וְתוּב
שַׁדַּר עַבְדָּא אַחֲרְנָא [n] דְּסַגִּיאִין מִן קַדְמָיֵא וְהַכְּנוֹת עֲבַדוּ לְהוֹן: [o] אַחֲרִית דַּיָּן שַׁדַּר לְוָתְהוֹן לִבְרֵהּ כַּד אֲמַר כְּבַר
[p] נְבַהֲתוּן מִן כְּרִי: [q] פַּלְחֵא דַּיָּן כַּד [r] חֲזָאוּהִי לִבְרָא אֲמַרוּ בֵּינַתְהוֹן הָנֵי [s] יָרְתָא [t] תֵּי נְקְטְלִיוּהִי וְנִכְסוּ אַחוּת יְרָתוּתֵהּ:
[u] וְאַחַדוּ [v] אַפְּקוּהִי לְבַר מִן כַּרְמָא וְקַטְלוּהִי: [w] מָא דַּאתָא הַכִּיל מָרֵהּ דְּכַרְמָא מְנָא נַעֲבֵד לְפַלְחֵא הָנוּן:
[x] אָמְרִין לֵהּ דְּבִישׁ בִּישׁ [y] נַוְבֵד אֲנוּן וְכַרְמָא [z] נוֹתֵן לְאַחֲרְנָא פַּלְחֵא אִילֵין [a] דְּיַהֲבִין לֵהּ פֵּרָא בְּזַבְנְוֹהוּן:

42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

42 * *Dixit illis Ieſchua: Nunquam legiſtis in Scriptura, Quem lapidem reprobauerant ædificantes, is factus eſt in caput anguli? Ab ipſo Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris?*
43 * *Propterea dico vobis, ablatum iri à vobis regnum Dei, & datum iri Genti edituræ fructus.*
44 * *Et quiſquis ceciderit ſuper hunc lapidem, confringetur; ſuper quemcunque verò ille ceciderit, diſſipabit eum.*
45 * *Et quum audiſſent principes Sacerdotum & Periſchæi parabolas eius, cognouerunt eum de ſeipſis loqui.*
46 * *Et quærebant eum prehendere, ſed timuerunt à turba, quia tanquam Prophetam habebat eum.*

Miniſterium præcedens noctem ſecundam paſſionis.

CAP. XXII.

1 ET *reſpondit iterum Ieſchua in parabolis*
2 *inquiens:* * *Aſſimilatur regnum cælorum viro regi, qui fecit conuiuium filio ſuo:*
3 * *Et miſit ſeruos ſuos qui conuocarent inuitatos ad conuiuium, nec voluerunt venire.*
4 * *Et rurſum miſit ſeruos alios inquiens: Dicite inuitatis, Ecce conuiuium meum paratū eſt, tauri mei & altilia mea mactata ſunt, cunctáque parata ſunt, venite ad conuiuium.*
5 * *Illi autem ſpreuerunt, & abiere, alius quidē in villam ſuam, alius verò ad mercaturam*
6 *ſuam.* * *Reliqui autem comprehenderunt ſeruos eius, & opprobrio affecerunt, ac trucida-*
7 *runt.* * *Quod cùm audiſſet rex, excanduit: miſſiſque exercitibus ſuis perdidit homicidas*
8 *illos, & ciuitatem eorum concremauit.* * *Tūc dixit ſeruis ſuis, Conuiuium paratum eſt, illíque qui inuitati fuerant, non erant digni.*
9 * *Ite ergo ad exitus viarum, & quemcunque*
10 *inueneritis, vocate ad conuiuium.* * *Et egreſſi ſerui illi in vias, congregarunt quoſcunque repererunt malos & bonos. et impleta eſt do-*
11 *mus conuiuij diſcumbentibus.* * *Ingreſſus autem rex vt ſpectaret diſcumbentes, intuitus eſt illic hominem non indutum veſtimentis*
12 *conuiualibus.* * *Et dixit ei: Socie mi, quomodo huc ingreſſus es, cùm non habeas veſtimenta conuiualia? Ille verò obmutuit.*

---

42 אמר להון ישוע לא מן מתום [a]קריתון בכתבא דכאפא [b]דאסליו [c]בניא הי הות לרישא דזויתא מן לות מריא הות הדא ואיתיה [d]תדמורתא [e]בעינין׃ 43 מטל הנא אמר אנא לכון [f]דתשתקל מנכון מלכותא דאלהא [g]ותתיהב לעמא דעבד פארא׃ 44 ומן [h]דנפל על כאפא הדא [i]נתרעע וכל מן דהי תפל עלוהי [k]תדריוהי׃ 45 וכד שמעו רבי כהנא ופרישא [l]מתלוהי [m]ידעו דעליהון אמר׃ 46 [n]ובעו [o]למאחדה [p]ודחלו מן כנשא מטל דאיך דלנביא אחידין הוו לה׃
[q]תשמשתא קדמיתא דליליא דתרין [r]דחשא נו קפלאון כב
1 ועני תוב ישוע [s]במתלא ואמר׃ 2 [t]אתדמית מלכותא דשמיא לגברא מלכא דעבד [u]משתותא לברה׃
3 ושדר לעבדוהי [x]דנקרון [y]למזמנא למשתותא ולא [z]צבו [a]למאתא׃

[a] קרא [b] סלא [c] בנא
[d] דמר [e] עין [f] שקל
[g] יהב [h] נפל [i] רעע
[k] דרא פירושו סבר
[l] מתל [m] ידע [n] בעא
[o] אחד [p] דחל [q] שמש
[r] חשש [s] מתל [t] דמא
[u] שתא [x] קרא [y] זמן
[z] צבא [a] אתא

Psal. 117 c.22 Act. 4.b. 11. Rom.9. 8.33 1.Pet.2. 8.7 Luc. 20. c.17 Mar. 12. 8.10 Zach. 12 8.3 Dan.2.c. 34

42 * Dicit illis Iesus: Nunquam legistis in scripturis, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic est factus in caput anguli? A Domino factũ est istud & est mirabile in oculis nostris?

43 * Ideò dico vobis, quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.

44 * Et qui ceciderit super lapidẽ istum, confringetur: super quem verò ceciderit, conteret eum.

45 * Et cùm audissent principes Sacerdotum & Pharisæi parabolas eius, cognouerunt quòd de ipsis diceret.

46 * Et quærentes eum tenere, timuerunt turbas: quoniam sicut Prophetam eum habebant.

CAP. XXII.

Luc. 14. d.16 Apo. 19. b.9

1 ET respondens Iesus, dixit iterum in parabolis eis, dicens: A

2 * Simile factum est regnum cęlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo.

3 * Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias: & nolebant venire.

4 * Iterum misit alios seruos, dicens: Dicite inuitatis, Ecce prandium meum paraui, tauri mei & altilia occisa†, & omnia parata: venite ad nuptias.

† sunt

5 * Illi autem neglexerunt: & abierunt, alius in villam suam, alius verò ad negotiationem suam:

6 * Reliqui verò tenuerunt seruos eius, & contumeliis affectos, occiderunt.

7 * Rex autem cùm audisset, iratus est: & missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit.

8 * Tunc ait seruis suis: Nuptiæ quidem paratæ sunt: sed qui inuitati erant, non fuerunt digni.

9 * Ite ergo ad exitus viarum: & quoscunque inueneritis, vocate ad nuptias.

10 Et egressi serui eius in vias, congregauerunt omnes quos inuenerunt, malos & bonos: & impletæ sunt nuptię discũbentium.

11 * Intrauit autem rex vt videret discumbentes: & vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali.

12 * Et ait illi: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit.

42 * λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

43 * διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

44 * καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

45 * καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει.

46 * καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

κβ'.

1 * Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς, λέγων,

2 * ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ,

3 * καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ, καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.

4 * πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων, εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους.

5 * οἱ δὲ, ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ.

6 * οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν, καὶ ἀπέκτειναν.

7 * ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε.

8 * τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.

9 * πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους.

10 * καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς. καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.

11 * εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου.

12 * καὶ λέγει αὐτῷ, ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη.

---

4 וְהוּב שַׁדַּר עַבְדָּא אַחֲרְנָא וַאמַר אֱמַרוּ לִמְזַמְּנֵא דְהָא [b] שָׁרוּתִי [c] מְטַיְּבָא [d] וְתוֹרֵי וַמְפַטְּמֵי קְטִילִין וְכֹל מִדֵּם מְטַיַּב
[e] תַּוּ [f] לְמֶשְׁתּוּתָא: 5 הֵנוּן דַּיִן [g] בְּסָו וַאזְלוּ אִיתּ דְּלַקְרִיתֵהּ וְאִית [h] דְּלְתֵאגוּרְתֵהּ: 6 שְׁרָא דַּיִן [i] אֲחָדוּ לְעַבְדּוֹהִי
וְצַעֲרוּ וְקַטְּלוּ: 7 כַּד שְׁמַע דַּיִן מַלְכָּא רְגַז וְשַׁדַּר [k] לְחֵילוֹתֵהּ אַוּבֵד לְקָטְלוֹלֵא הָנוּן וְלַמְרִינַתְהוּן [l] אוּקַד:
8 הֵידֵין אֱמַר לְעַבְדּוֹהִי [m] מֶשְׁתּוּתָא [n] מְטַיְּבָא וְהָנוּן דַּמְזַמְּנִין הֲוַוּ לָא [o] שָׁוִין הֲוַוּ: 9 [p] זְלוּ הַכִּיל [q] לְמַפְקָנֵא
וַאוּרְחָתָא וְכֹל מַן דְּמָשְׁכְּחִין אַנְתּוּן [r] קְרוּ [s] לְמֶשְׁתּוּתָא: 10 וְנַפְקוּ עַבְדָּא הָנוּן לְאוּרְחָתָא וְכַנְּשׁוּ כֹּל דְּאַשְׁכַּחוּ
בִּישָׁא [t] וְטָבָא [u] וַאתְמְלִי בֵּית [v] מֶשְׁתּוּתָא סְמִיכָא: 11 [x] וְעַל מַלְכָּא [y] דְּנַחֲזֵא סְמִיכָא וַחֲזָא תַּמָּן גַּבְרָא דְּלָא לְבִישׁ
לְבוּשָׁא [z] דְּמֶשְׁתּוּתָא: 12 וַאמַר לֵהּ חַבְרִי אֵיכָנָא [a] עָלַתְּ לְכָא כַּד נַחְתָּא דְּמֶשְׁתּוּתָא לַית לָךְ הוּדִין [b] אֶשְׁתַּתַּק:

[a] טַיָּב
[b] שְׁרָא
[c] תִּירָא כמו שור
[d] אֵתָא שְׁתָא והיא כמו משתה
[e] בְּסָא כמו בוז
[f] תְּגַר או אֵגַר
[g] אֵחַר [h] חֵיל [i] יִקַּר [k] שְׁתָא
[l] טַיָּב [m] שְׁוָא [n] אֲזַל [o] נְפַק
[p] קְרָא [q] שְׁתָא [r] טוּב
[s] מְלָא [t] עָלַל [u] חֲזָא [v] שְׁתָא [x] עָלַל [y] שְׁתַק

13 * Tunc ait Rex ministris: Ligate manus ac pedes eius, eumque eiicite in tenebras exteriores; illic erit fletus & stridor dentium.

14 * Multi siquidem vocati sunt, pauci verò electi.

Ad vesperam feria III. Septimanæ Passionis.

15 * Tunc abeuntes Perischæi, consilium inierunt quomodo aucuparentur eum in ser-
16 mone. * Mittuntque ad eum discipulos suos cum domestiis Heroudis, & dicunt ei: Doctor, nouimus te esse veracem, viamque Dei in veritate docere, ac nullius sustinere curã, nec enim es acceptor facierum hominũ, [nec enim delectum personarum habes.]

17 * Dic nobis igitur, vt tibi videtur, Licet dare pecuniam, capitatim Cæsari, nec ne?

18 * Jeschua verò cognoscens malitiam eorũ, ait: Quid me tentatis acceptores vultus? [hypocritæ]

19 * Ostendite mihi denarium argenti capitis [census.] Illi autem obtulerunt ei denarium.

20 * Et ait illis Jeschua: Cuius est imago ista & inscriptio?

21 * Dicunt, Cæsaris. Dixit eis: Date ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ Dei, Deo.

22 * Quod quum audissent mirati sunt, & reliquerunt eum, atque abiere.

Lectio Defunctorum.

23 IN die illo accesserunt Zadoukæi, & dicunt ei, Nulla est viuificatio mortuorum: et interrogauerunt eum, dicentes ei:

24 * Doctor, Mousche dixit nobis: Si quispiam moriatur, quum non habeat liberos, accipiat frater eius vxorem ipsius, & suscitet semen fratri suo.

25 * Fuerunt autem apud nos fratres septẽ: primus duxit vxorem, & mortuus est: quũque non habuisset liberos, reliquit vxorem suam fratri suo.

26 * Itidem quoque secundus & tertius, et vsque ad septem illos.

27 * Post omnes autem mortua est et mulier.

28 * In resurrectione ergo cuiusnam ex istis septem futura est vxor? omnes enim duxerunt eam.

29 * Respondit Jeschua & dixit eis: Erratis nescientes scripturas, neque virtutem Dei.

---

13 הֵידֵין אֲמַר מַלְכָּא לְמְשַׁמְשָׁנֵי אֲסוֹרוּ אִידֵיהוֹן וְרִגְלֵיהוֹן וְאַפְּקוּהִי לְחֶשׁוֹכָא בַּרְיָא תַּמָּן נֶהֱוֵא בְּכְיָא וְחִרְקָ
שִׁנָּא ׃ 14 סַגִּיאִין אִנּוּן גִּיר קְרִיָא וְזְעוּרִין גְּבִיָא ׃

15 הֵידֵין אֲזְלוּ פְּרִישָׁא נְסַבוּ מְלְכָא דְאִיכְנָא צְוִדוּנֵיהִי בְּמִלְּתָא ׃ 16 וְשַׁדְּרוּ לְוָתֵהּ תַּלְמִידֵיהוֹן עִם
דְּבֵית הֲרוֹדֵס וְאָמְרִין לֵהּ מַלְפָּנָא יְדַעְינָן דְּשַׁרִיר אַנְתְּ וְאוֹרְחָא דַאלָתָא בְּקוּשְׁטָא מַלֵּף אַנְתְּ וְלָא שְׁקִיל אַנְתְּ צִפְּתָא
לְאֵנָשׁ לָא גִּיר נָסֵב אַנְתְּ בַּאפָּא דַאנָשָׁא ׃ 17 אֱמַר לַן חֲכִיל אַיכְנָא מְתְחַזֵּא לָךְ שַׁלִּיט לְמֶתַל כְּסֵף רִישָׁא לְקֵסַר
אוֹ לָא ׃ 18 יֵשׁוּעַ דֵּין יְדַע בִּישׁוּתְהוֹן וַאמַר מָנָא מְנַסִּין אַנְתּוּן לִי נָסְבֵי בַּאפָּא ׃ 19 חַוָּאוּנִי דִינָרָא דַכְסֵף
שְׁמֵשׁ אַסַר יַד נְפַק חֲשַׁדְ בְּכָא חַרַק שְׁנַן חֲרָא וְנָבָא חֲשַׁשׁ אֲזַל נְסַב צְוַד מְלַל שְׁרַר לְכַר אַלַף יְדַע שְׁרַר שְׁקַל יְצַף חֲוָא גְּתַל נְסָא חַוָּא

13 * Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium.
Sup.8.b.12 & 13. f.42 Inf.25.d.30 Mar.12.b.13. Luc.20.c.20
14 * Multi enim sunt vocati, pauci verò electi.

13 * τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις, δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
14 * πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

15 * Tunc abeuntes Pharisæi, consilium inierunt vt caperent eum in sermone.
16 * Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes: Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo. non enim respicis personam hominum.
17 * Dic ergo nobis quid tibi videtur, licet censum dare Cęsari, an non?
18 * Cognita autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me tentatis hypocritæ?
19 * Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium.
20 * Et ait illis Iesus: Cuius est imago hęc, & superscriptio?
21 * Dicunt ei: Cęsaris. Tũc ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.
Rom.13.b.7
22 * Et audientes mirati sunt, & relicto eo abierunt.

15 * Τότε πορευθέντες οἱ φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.
16 * καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν ἡρωδιανῶν, λέγοντες, διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων.
17 * εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον καίσαρι, ἢ οὔ;
18 * γνοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἶπε, τί με πειράζετε ὑποκριταί;
19 * ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου· οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.
20 * καὶ λέγει αὐτοῖς, τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη, καὶ ἡ ἐπιγραφή;
21 * λέγουσιν αὐτῷ, καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, ἀπόδοτε οὖν τὰ καίσαρος, καίσαρι· καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ.
22 * καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

23 * In illo die accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt non esse resurrectionem: & interrogauerunt eum,
24 * Dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium: vt ducat frater eius vxorem illius, & suscitet semen fratri suo.
Mar.12.b.19. Luc.20.d.28. Act.23.b.6 Deu.25.a.5
25 * Erant autem apud nos septem fratres: & primus vxore ducta defunctus est, & non habens semẽ reliquit vxorem suam fratri suo.
26 * Similiter secundus & tertius vsque ad septimum.
27 * Nouissimè autem omnium & mulier defuncta est.
28 * In resurrectione ergo cuius erit de septem, vxor? omnes enim habuerunt eam.
29 * Respondens autem Iesus, ait illis: Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei.

23 * Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτόν,
24 * λέγοντες, διδάσκαλε, μωσῆς εἶπεν, ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
25 * ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε· καὶ μὴ ἔχων σπέρμα, ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
26 * ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά.
27 * ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.
28 * ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.
29 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ.

---

[a] קְרַב [b] יִתַּב [c] שְׁמַע
[d] דְּמַר [e] שְׁבַק [f] אֶזֶל
[g] קְרָא [h] עָנַר [i] חַיָּא
[j] מוֹת [l] שָׁאַל [m] אֲלַף
[n] מוֹת [o] נָסַב [p] קוֹם

רִישָׁא הֲנוּן דֵּין קְרִבוּ לֵהּ דִּינָרָא׃ 20 וְאָמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ דְּמַנּוּ צַלְמָא הָנָא וְכִתְבָא׃ 21 אָמְרִין דְּקֵסַר לְקֵסַר
הָכִיל דְּקֵסַר לְקֵסַר וְדֵאלָהָא לֵאלָהָא׃ 22 וְכַד שְׁמַעוּ אֶתְרַמְּרוּ וְשַׁבְּקוּהִי וְאַזְלוּ׃ 23 קְרֵינָא דְּעַנְרָא נח
בְּהַהוּ יוֹמָא קְרִבוּ זַדּוּקָיֵא וְאָמְרִין לֵהּ חַיָּא׃ 24 מַלְפָנָא מוֹשֶׁא אֲמַר לַן דְּאִן אֱנָשׁ
נְמוּת כַּד לֵית לֵהּ בְּנָיָא נָסַב אֲחוּהִי אִנְתְּתֵהּ וַנְקִים זַרְעָא לַאחוּהִי׃ 25 אִית הֲוָוֹ דֵּין לְוָתַן אֲחָא שַׁבְעָא קְרָמָיָא נָסַב
אִנְתְּתָא וּמִית וְדָלֵית הֲוָא לֵהּ בְּנָיָא שַׁבְקַהּ אִנְתְּתֵהּ לַאחוּהִי׃ 26 הָכְוָת אַף הוּ דַּתְרֵין אַף הוּ דַּתְלָתָא וְעַדְמָא
לְשַׁבְעָתֵיהוֹן׃ 27 בְּתַרְתָּא דֵּין דְּכֻלְּהוֹן מִיתַת אַף אִנְתְּתָא׃ 28 בְּקִיּוֹמְתָא הָכִיל לְאִינָא מִן הָלֵין שַׁבְעָא תְּהֲוֵא
אִנְתְּתָא כְּלְהוֹן גִּיר נַסְבוּהָ׃ 29 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוֹן טָעֵין אַנְתּוּן דְּלָא יָדְעִין אִנְתּוּן כְּתָבֵא וְלָא חֵילֵהּ דֵּאלָהָא׃

30 * Nam in resurrectione mortuorum, neque ducunt vxores, nec mulieres habent viros; sed sunt instar angelorum Dei in cælis.

31 * De resurrectione verò mortuorum, non legistis id quod dictum est vobis à Deo, di-
32 cente: * Ego sum Deus Abrohom, Deus Ischok, Deus Iaakoub. nec est Deus mortuorum, sed viuentium.

33 * Quod cùm audissent turbæ, admirabantur ob doctrinam eius.

Matutinis feria III. Septimanę Passionis.

34 * Perischæi verò quum audissent eum imposuisse silentium Zadoukeis, congregati sunt
35 simul. * Et interrogauit eum vnus ex eis peritus Legis, cùm tentaret eum,
36 * Doctor, quodnam est præceptum maxi-
37 mũ in Lege? * Ieschua autem dixit ei: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & ex tota mente tua.
38 * Istud est præceptum maximum & pri-
39 mum. * Et secundum simile est ei: Diliges proximũ tuum sicut animam tuam. [ꝛeipsum.]
40 * Ab istis duobus præceptis pendent Lex & Prophetæ.

41 * Quum autem congregati fuissent Perischæi, interrogauit eos Ieschua inquiens:
42 * Quid dicitis de Meschicho? cuius est filius? Dicunt ei: Filius est Dauidis.
43 * Dicit eis: Quomodo ergo per spiritum
44 vocat eum Dominum? Ait enim: * Dixit Dominus Domino meo: Sede à dextra mea, vsque dum ponam hostes tuos subter pedes
45 tuos. * Si ergo Dauid vocat eum Dominum,
46 quomodo filius eius est? * Et nemo poterat ei reddere rationem: nemoque ausus est amplius ab illo die interrogare eum.

CAP. XXIII.

1 TVnc Ieschua collocutus est turbis & discipulis suis, & dixit eis: * Super ca-
2 thedram Mousche sederunt Scribæ & Peri-
3 schæi. * Quicquid igitur dicent vobis vt seruetis, seruate, ac peragite; sed iuxta opera eorum ne feceritis. dicunt enim et non faciũt.
4 * Ligantque onera grauia & imponunt humeris hominum: ipsi verò ne suo quidem digito volunt ea tangere.

---

30 בקיומתא ניר דמיתא לא נסבין נשא אף לא נשא הוין לגברא אלא איך מלאכא דאלהא בשמיא אוהיהון ; [a] חיא [b] איתי בחוש
31 על קיומתא דין דמיתא לא קריהון מרם [d] דאתאמר לכון מן אלהא דאמר : 32 דאנא אנא אלהה דאברהם [c] קרא [e] אמר [f] מות
אלהה דאיסחק אלהה דיעקוב ואלהא לא הוא דמיהא אלא דחייא : 33 וכד שמעו כנשא [g] מתתמהין הוו [h] ביולפנה ; [i] תמה [k] אלף
דעבדא דחלתא דשבתא דחשא ; נט [l] חשש
34 פרישא דין כד [k] שמעו דשתק לזדוקיא אתכנשו אכחדא ; 35 [m] ושאלה חד מנהון דידע נמוסא כד [n] מנסא [o] שמע [p] כנש [q] שאל
לה ; 36 מלפנא איגא [o] פוקדנא רב בנמוסא ; 37 ישוע דין אמר לה [p] ודחרחם למריא אלהך מן כלה לבך ומן [r] נפא [s] פקד [t] רחם
כלה נפשך ומן כלה חילך ומן כלה [q] רעינך ; 38 הנו פוקדנא רבא וקדמיא ; 39 ודתרין [r] ודמא לה דתרחם [s] רעא [t] דמא

30 * In resurrectione enim neque nubent, neque nubẽtur: sed †sunt sicut angeli Dei in cælo.
erunt
31 * De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est à Deo dicente vobis:
32 * Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob? Nõ est Deus mortuorum, sed viuentium.
Exod. 3. d.6.
33 * Et audientes turbæ, mirabantur in doctrina eius.

34 * Pharisæi autem audientes quòd silentium imposuisset Sadducæis, conuenerunt in vnum:
Mar. 12. d.28
35 * Et interrogauit eum vnus ex eis legis doctor, tentans eum:
36 * Magister, quod est mandatum magnum in Lege?
37 * Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.
Deu. 6. a.5 Luc. 10. e.27.
38 * Hoc est maximum & primũ mandatum.
39 * Secundum autem simile est huic, Diliges proximum tuum sicut teipsum.
Leu. 19. d.18. Mar. 12. c.31
40 * In his duobus mandatis vniuersa Lex pendet & Prophetæ.
Mar. 12. d.35 Luc. 20. b.41
41 * Congregatis autem Pharisæis, interrogauit eos Iesus,
42 * dicẽs: Quid vobis videtur de Christo? cuius filius est? Dicunt ei, Dauid.
43 * Ait illis: Quomodo ergo Dauid in Spiritu vocat eum Dominum, dicens:
Psal. 109 a.1.
44 * Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?
45 * Si ergo Dauid vocat eum Dominũ, quomodo filius eius est?
46 * Et nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.

CAP. XXIII.

1 TVnc Iesus locutus est ad turbas & ad discipulos suos,
2 * dicẽs: Super cathedram Moysi sederunt Scribę & Pharisęi.
1. Esd. 8. e.4. Luc. 11. g.46.
3 * Omnia ergo quęcunque dixerint vobis, seruate & facite: secundùm opera verò eorum nolite facere. dicunt enim, & non faciunt.
Act. 15. b.10. Deut. 6. b.8. Nu. 15. d.38.
4 * Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea mouere.

30 * ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσιν.
31 * περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, λέγοντος,
32 * ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς, θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.
33 * καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 * οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.
35 * καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς, πειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων,
36 * διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;
37 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.
38 * αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή.
39 * δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
40 * ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.
41 * συνηθροισμένων δὲ τῶν φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς,
42 * λέγων, τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ δαβίδ.
43 * λέγει αὐτοῖς, πῶς οὖν δαβὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων,
44 * εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;
45 * εἰ οὖν δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι.
46 * καὶ οὐδεὶς ἐδυνάτο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτολμήσέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐκέτι.

κγ'.

1 * Τότε ὁ ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
2 * λέγων, ἐπὶ τῆς μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι.
3 * πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ, καὶ οὐ ποιοῦσι.
4 * δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων· τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά.

---

40 בְּהַלֵּין תְּרֵין פּוּקְדָנִין [a] תַּלְיָא [b] אוֹרַיְתָא וְנְבִיֵא ׃ 41 בַּר [c] כְּנִישִׁין דֵּין פְּרִישֵׁא שַׁאֵל אֲנוּן יֵשׁוּעַ וַאמַר ׃
42 מָנָא אָמְרִין אַנְהוּן עַל [d] מְשִׁיחָא בַּר מַנוּ אָמְרִין לֵהּ בַּר דָּוִיד ׃ 43 אֵמַר לְהוּן וַאיכַנָא דָוִיד בְּרוּחַ קָרָא לֵהּ מָרְיָא
אֵמַר גֵּיר ׃ 44 דְּאמַר מָרְיָא לְמָרִי [e] דְּתֵב לָךְ מִן יְמִינִי עַדְמָא [f] דַּאסִיתִי בְּעֵלְדְּבָבָיךְ הֲחֵית רַגְלָיךְ ׃ 45 אִן הָכִיל דָּוִיד
קָרָא לֵהּ מָרְיָא אַיכַנָא בְּרֵהּ הוּ וְלָא אֱנָשׁ [g] אֶשְׁכַּח [h] דְּנֶהֵל לֵהּ פֻּתְגָמָא ׃ 46 וְלָא אֱנָשׁ [i] אַמְרַח חוּב מִן הוּ יוֹמָא [k] לְמִשְׁאלוּתֵהּ ׃
קָפְּלָאוּן כג [l] הֵידֵין יֵשׁוּעַ מַלֵּל עִם כְּנִשְׁא וְעִם [m] תַּלְמִידוֹהִי וַאמַר לְהוּן ׃ 2 עַל כּוּרְסְיֵהּ דְּמוּשֶׁא [n] יְתֵבוּ
סַפְּרֵא וַפְּרִישֵׁא ׃ 3 כֹּל מֵדֵם הָכִיל [o] דְּנֵאמְרוּן לְכוּן [p] דִּתְטְרוּן טְרוּ [q] וַעֲבְדוּ אֵיךְ עֲבָדֵיהוּן דֵּין לָא תֶּעֱבְדוּן אָמְרִין גֵּיר וְלָא
עָבְדִין ׃ 4 [r] וְאסְרִין [s] מוּבְלָא [t] יַקִּירְתָא [u] וְסִימִין עַל כַּתְפָתָא דְּבְנֵינָשָׁא הֵנוּן דֵּין בְּצָבְעֵהוּן לָא [v] צָבִין [x] דְּנַקְרְבוּן לְהֵינוּן ׃

[a] תְּלָיָא [b] אוֹר [c] כְּנֶשֶׁת [d] מְשִׁיחַ [e] יִתֵּב כמו שב [f] סוּם [g] שְׁכַח [h] נְתַל [i] מְרַח [k] שְׁאֵל [l] לְמַר [m] יִתֵּב [n] אֲמַר [o] בְּטַר [p] עֲבַד [q] אֲסַר [r] יַקַר [s] סוּם [t] עֲבָא [u] מְרֵב

5 * ܘܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܗܘܢ ܡܬܚܙܝܢ ܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܡܪܚܩܝܢ ܬܪܥܝܗܘܢ
ܕܬܟܠܬܐ ܘܡܪܒܝܢ ܫܦܘܬܐ ܕܠܒܘܫܗܘܢ ·
6 ܘܪܚܡܝܢ ܩܪܝܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܒܣܥܘܕܬܐ ܘܩܕܡܝܬܐ ܒܟܢܘܫܬܐ ·
7 * ܘܫܠܡܐ ܒܫܘܩܐ ܘܕܢܩܪܘܢ ܡܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܪܒܝ ·
8 * ܐܢܬܘܢ ܕܠܐ ܬܬܩܪܘܢ ܪܒܝ ܡܛܠ ܕܚܕ ܗܘ ܡܪܝܟܘܢ ܐܢܬܘܢ ܟܠܗܘܢ ܐܚܐ ·
9 ܘܐܒܐ ܠܐ ܬܩܪܘܢ ܠܟܘܢ ܒܐܪܥܐ ܡܛܠ ܕܚܕ ܗܘ ܐܒܘܟܘܢ ܕܒܫܡܝܐ ·
10 * ܘܠܐ ܬܬܩܪܘܢ ܡܪܝܢ ܡܛܠ ܕܚܕ ܗܘ ܡܪܝܟܘܢ ܡܫܝܚܐ ·
11 * ܕܪܒܐ ܒܝܢܟܘܢ ܢܗܘܐ ܠܟܘܢ ܡܫܡܫܢܐ ·
12 * ܕܟܠ ܕܡܪܝܡ ܢܬܡܟ ܢܬܫܦܠ ·
ܘܕܡܫܦܠ ܢܦܫܗ ܢܬܡܟ ·

* * * * * * * * * *

13 * ܘܝܠܟܘܢ ܣܦܪܐ ܘܦܪܝܫܐ ܕܡܣܬܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܒܬܐ ܕܐܪܡܠܬܐ ·
ܘܡܨܠܝܢܘܬܟܘܢ ܐܪܝܟܬܐ ·
14 * ܘܝܠܟܘܢ ܣܦܪܐ ܘܦܪܝܫܐ ܕܡܣܬܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ·
ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ·
15 * ܘܝܠܟܘܢ ܣܦܪܐ ܘܦܪܝܫܐ ܕܡܣܬܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܝܡܐ ܘܝܒܫܬܐ ·
ܕܡܫܠܡܝܢ ܚܕ ܡܬܝܐ ·
16 * ܘܝܠܟܘܢ ܡܪܝ ܥܘܪܝܐ ܕܡܐܡܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ·
ܕܡܢ ܕܡܚܠܦ ܒܗܝܟܠܐ ܠܝܬܘܗܝ ·
ܘܡܢ ܕܡܚܠܦ ܒܕܗܒܐ ܕܗܝܟܠܐ ܚܝܒ ܗܘܐ ·
17 * ܣܦܠܐ ܘܥܘܪܝܐ ܡܢܘ ܪܒܐ ܕܗܘ ·
ܕܗܝܟܠܐ ܡܩܕܫ ܠܗܕܐ ·
18 * ܘܡܢ ܕܡܚܠܦ ܒܡܕܒܚܐ ܠܝܬܘܗܝ ·
ܘܡܢ ܕܡܚܠܦ ܒܩܪܒܢܐ ܕܥܠܘܗܝ ܚܝܒ ܗܘܐ ·
19 * ܣܦܠܐ ܘܥܘܪܝܐ ܡܢܘ ܪܒܐ ܕܗܘ ·
ܩܪܒܢܐ ܕܡܩܕܫ ܠܗܕܐ ·
20 * ܗܘ ܕܡܚܠܦ ܒܡܕܒܚܐ ܠܝܬܘܗܝ ·
ܘܒܟܠ ܡܕܡܐ ܕܥܠܘܗܝ ·
21 * ܘܗܘ ܕܡܚܠܦ ܒܗܝܟܠܐ ·
ܠܝܬܘܗܝ ܘܒܡܢ ܕܝܬܒ ܒܗ ·

5 * *Et omnia opera sua faciunt vt spectentur ab hominibus: dilatant enim phylacteria sua, et producunt fimbrias palliorum suorũ:*
6 * *Et amant primos accubitus in cœnis, et primos consessus in Synagogis.*
7 * *Et salutationem in plateis, & vocari ab hominibus Rabbi*
8 * *Vos autem ne vocemini Rabbi, vnus est enim magister vester, vos autem omnes fratres estis.*
9 * *Nec patrem vocetis vobis in terra, vnus enim est pater vester qui est in cælis.*
10 * *Neque vocemini Rectores, quoniam*
11 *vnus est rector vester Meschicho.* * *Qui autẽ maximus est inter vos, fiat vobis minister.*
12 * *Quicunque enim efferet seipsum, deprimetur; & qui seipsum depresserit, efferetur.*

Ad stationem præcedentem noctem tertiam passionis.

13 * *Væ vobis Scribæ & Perischæi acceptatores vultus* [hypocritæ] *quippe qui exedatis domos viduarum, ea occasione quòd producitis orationes vestras, propterea subituri estis iudicium supremum.*
14 * *Væ vobis Scribæ & Perischæi acceptores vultus* [hypocritæ] *quippe qui claudatis regnum cælorum coram hominibus. vos enim non introitis, nec eos qui introeunt finitis introire.*
15 * *Væ vobis Scribæ & Perischæi acceptores vultus, quippe qui perlustretis mare & aridam, vt faciatis vnum proselytum: & quum factus est, facitis eum filium gehennæ duplo super vos.*
16 * *Væ vobis duces cæci, quippe qui dicatis: Quisquis iurat per templum, nihil est: quisquis autem iurat per aurum templi, reus*
17 *est.* * *Stulti & cæci, vtrum enim maius est aurũ aut templum, quod consecrat ipsum au-*
18 *rum?* * *Et, quisquis iurat per altare, nihil est: quicunque verò iurat per oblationem quę*
19 *est super ipsum, reus est.* * *Stolidi & obcæcati, vtrum enim maius est oblatio an altare, quod consecrat oblationem?*
20 * *Qui ergo iurat per altare, iurat per ipsum ac per omnia quæ super eo sunt.*
21 * *Et qui iurat per templum, iurat per ipsum, & per eum qui habitat in eo.*

---

5 וְכֻלְּהוֹן עֲבָדֵיהוֹן דְּנִתְחַזּוּן לַבְנֵי נָשָׁא מַפְתִּין גִּיר תְּפִלֵּיהוֹן וּמַוְרִכִין תְּכֵלְתָּא דְּמַרְטוּטֵיהוֹן ;
6 וְרָחְמִין רֵישׁ סְמָכָא בַּחֲשָׁמְיָתָא וְרֵישׁ סוּתְבָא בַּכְנוּשְׁתָּא ;
7 וְשָׁלְמָא בְּשׁוּקָא וְדִנְהַוּוּן מִתְקָרִין מִן בְּנֵי אֱנָשָׁא רַבִּי ;
8 אַנְתּוּן דֵּין לָא תִתְקָרוּן רַבִּי חַד הוּ גִּיר רַבְּכוּן אַנְתּוּן דֵּין כֻּלְּכוּן אֲחֵא אַנְתּוּן ;
9 וַאבָא לָא תְקָרוּן לְכוּן בְּאַרְעָא חַד הוּ גִּיר אֲבוּכוּן דְּבִשְׁמַיָּא ;
10 לָא תְקָרוּן לְכוּן מְשִׁיחָא ; הוּ דֵין דְּרַב בְּכוּן נְהֵוֵא לְכוּן מְשַׁמְּשָׁנָא ;
11 וְלָא תִתְקָרוּן מְדַבְּרְנָא מָטֵל דְּחַד הוּ מַדְבְּרָנְכוּן
12 מַן גִּיר דַּנְרִים נַפְשֵׁהּ יִתְחַבַּךְ וּמַן דְּנַמִּיךְ נַפְשֵׁהּ יִתְרָם ;

13 * וַיְלֵיכוֹן סַפְרָא וּפְרִישָׁא דְּמִסְתַּרְיָא אַתּוּן בְּתָא דְּאַרְמְלָתָא וּדְמַצְלֵיתוּן אַרְכָּן ;
14 * וַיְלֵיכוֹן סַפְרָא וּפְרִישָׁא דְּמִסְתַּרְיָא אַתּוּן מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא קֳדָם בְּנֵי אֱנָשָׁא ; אַנְתּוּן לָא עָלִין וְלָא מְשַׁבְּקִין לְמֵעָלִין לְמֵעַל ;
15 * וַיְלֵיכוֹן סַפְרָא וּפְרִישָׁא דְּמִסְתַּרְיָא אַתּוּן יַמָּא וְיַבֵּשְׁתָּא דְּמַשְׁלְמִין חַד מְגַיֵּר ; וְכַד מְגַיֵּר אַתּוּן עָבְדִין יָתֵהּ בַּר גֵּהֶנָּם תְּרֵין יָתְרָן מִנְּכוֹן ;
16 * וַיְלֵיכוֹן מָרֵי עִוְרָיָא דְּמָאמְרִין אַתּוּן דְּמַן דְּמִתְחַלַּף בְּהֵיכְלָא לֵיתוֹהִי הוּא ; וּמַן דְּמִתְחַלַּף בְּדַהֲבָא דְּהֵיכְלָא חַיָּב הוּא ;
17 * סְכָלָא וְעִוְרָיָא מַן רַבָּא דְּהוּא הֵיכְלָא מְקַדֵּשׁ לְהָדָא ;
18 * וּמַן דְּמִתְחַלַּף בְּמַדְבְּחָא לֵיתוֹהִי הוּא ; וּמַן דְּמִתְחַלַּף בְּקָרְבָּנָא דְּעִלּוֹהִי חַיָּב הוּא ;
19 * סְכָלָא וְעִוְרָיָא מַן רַבָּא דְּהוּא קָרְבָּנָא דְּמְקַדֵּשׁ לְהָדָא ;
20 * הוּא דְּמִתְחַלַּף בְּמַדְבְּחָא לֵיתוֹהִי וּבְכָל מִדְּמָא דְּעִלּוֹהִי ;
21 * וְהוּא דְּמִתְחַלַּף בְּהֵיכְלָא לֵיתוֹהִי וּבְמַן דְּיָתֵב בֵּהּ ;

* חֲזָא * פְּתָא ופרושו מרחיבים * תְּפִל * יַרְדְּ * הָכָל * רְשָׁת ופרושו אדרת * סְמַךְ * חַשַׁשׁ * יְתֵב * חֲזָא * קְרָא * מִרְאָה * דְּבַר * מְשַׁח * שַׁפְשׁ * רוּם * מִבַּר * קוּם * חַשַׁשׁ * נְסַב * אֵכֶל * עָלַל * יַרְדְּ בטוארך * צְלָא

5 * Omnia verò opera ſua faciunt, vt
Mar. 12. d.38 videantur ab hominibus. dilatant enim
phylacteria ſua, & magnificãt fimbrias.
6 * Amant autem primos recubitus in
Luc.11. f.43. & 20.f.46 cœnis,& primas cathedras in ſynagogis,
7 * Et ſalutationes in foro,& vocari ab
Iaco.3.a. 1. Mala. 1. b.6 hominibus Rabbi.
8 * Vos autem nolite vocari Rabbi .vnus eſt enim magiſter veſter, omnes autem vos fratres eſtis.
9 * Et patrem nolite vocare vobis ſuper terram : vnus eſt enim pater veſter qui in cælis eſt.
10 * Nec vocemini magiſtri : quia magiſter veſter, vnus eſt, Chriſtus. B
11 * Qui maior eſt veſtrum , erit miniſter veſter.
12 * Qui autem ſe exaltauerit, humiliabitur: & qui ſe humiliauerit,exaltabitur.
Luc. 14. c.11. & 18.c.14

13 * VAE autem vobis Scribę & Phariſęi hypocritę:quia comeditis domos viduarum,orationes longas orantes . propter hoc amplius accipietis iudicium.
..8. Mar. 12. d.40 Luc. 20. 8.47
14 * Vę vobis Scribę & Phariſæi hypocritę,quia clauditis regnum cęlorum ante homines. vos enim non intratis, nec introeuntes ſinitis intrare.
15 * Væ vobis Scribæ & Phariſęi hypocritæ : quia circuitis mare & aridam , vt faciatis vnum proſelytum . & cùm fuerit factus , facitis eum filium gehennæ duplo quàm vos.
16 * Væ vobis duces cæci , qui dicitis: Quicunque iurauerit per templum , nihil eſt:qui autem iurauerit in auro templi, debitor eſt.
17 * Stulti & cęci, quid enim maius eſt, aurum , an templum quod ſanctificat aurum?
18 * Et quicunque iurauerit in altari,nihil eſt : quicunq; autem iurauerit in dono quod eſt ſuper illud, debet. 19 * Stulti & cæci , quid enim maius eſt, donum, an altare quod ſanctificat donum?
20 * Qui ergo iurat in altari, iurat in eo & in omnibus quæ ſuper illud ſunt. C
21 * Et quicunque iurauerit in templo, iurat in illo & in eo qui habitat in ipſo.

5 * πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς
ἀνθρώποις. πλατυνοῦσι δὲ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ με-
γαλυνοῦσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν·
6 * φιλοῦσί τε τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς,
7 * καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγορᾶις, καὶ καλεῖσθαι
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββὶ ῥαββί.
8 * ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ καθη-
γητής, ὁ χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε.
9 * καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
10 * μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστιν ὁ καθηγη-
τής, ὁ χριστός.
11 * ὁ δὲ μείζων ὑμῶν, ἔσται ὑμῶν διάκονος.
12 * ὅστις δὲ ὑψώσῃ ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται. καὶ ὅστις τα-
πεινώσῃ ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

13 * Οὐαὶ δὲ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μα-
κρὰ προσευχόμενοι. διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρί-
14 μα. * οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκρι-
ταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχο-
μένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.
15 * οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕ-
να προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέν-
νης, διπλότερον ὑμῶν.
16 * οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ λέγοντες, ὃς ἂν ὀμόσῃ
ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ,
ὀφείλει.
17 * μωροὶ καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστὶν, ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ
ναὸς ὁ ἁγιάζων τὸν χρυσόν;
18 * καὶ, ὃς ἐὰν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν
ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει.
19 * μωροὶ καὶ τυφλοί· τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσια-
στήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;
20 * ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν
πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ.
21 * καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ, ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ κα
τοικήσαντι αὐτόν.

מְטָל חֲנָא תְּקַבְּלוּן דִּינָא יַתִּירָא׃ 14 וַיְלְכוֹן סַפְרֵא וּפְרִישֵׁא נָסְבֵי בַּאפָּא דְּאַרְמְלָתָא וּמַצְלִין אַרְכָּן אַנְתּוּן מְקַבְּלִין דִּינָא יַתִּירָא׃ 15 וַיְלְכוֹן סַפְרֵא וּפְרִישֵׁא
נָסְבֵי בַּאפָּא דְּמַחְבְּרִין אַנְתּוּן יַמָּא וְיַבְשָׁא דְּתַעְבְּדוּן חַד גִּיּוֹרָא וּמָא דַּהֲוָא עָבְדִין אַנְתּוּן לֵהּ בְּרֵה דְּגֵהִנָּם תְּרֵין אַעֲפָא
עֲלֵיכוֹן׃ 16 וַיְלְכוֹן נָגוּדֵא סְמִיֵא דְּאָמְרִין אַנְתּוּן דְּמַן דְּיִמֵּא בְּהֵיכְלָא לָא הֲוָא מִדַּם מַן דְּדִין דְּיִמֵּא בְּדַהֲבָא דְּבְהֵיכְלָא
חָאֵב׃ 17 סַכְלֵא וְסַמְיֵא מָנָא גֵּיר רַב דְּדַהֲבָא אוֹ הֵיכְלָא דְּהוּ מְקַדֵּשׁ לֵהּ לְדַהֲבָא׃ 18 וּמַן דְּיִמֵּא בְּמַדְבְּחָא
לָא הֲוָא מִדַּם מַן דִּין דְּיִמֵּא בְּקוּרְבָּנָא דְּלֵעֵל מִנֵּהּ חָאֵב׃ 19 סַכְלֵא וְעַוְרָא מָנָא גֵּיר רַב קוּרְבָּנָא אוֹ מַדְבְּחָא דְּמְקַדֵּשׁ
לְקוּרְבָּנָא׃ 20 מַן דְּיִמֵּא הָכִיל בְּמַדְבְּחָא יְמֵא בֵּהּ וּבְכֹל דְּאִית לְעֵל מִנֵּהּ׃ 21 וּמַן דְּיִמֵּא בְּהֵיכְלָא יְמֵא בֵּהּ וּבְמַן דְּעָמַר בֵּהּ׃

[a] קְבַל [b] דִּן [c] יְתַר
[d] עוֹל [e] כְּרַךְ [f] יְבֵשׁ
[g] גִּיר [h] עֲפַף פירושו כנפל
[i] נְגַד [k] סְמָא [l] יְמָא
[m] חוּב [n] קְכַל [o] קַדֵּשׁ
[p] דַּהֲבָא כמו זהב
[q] דְּבַח כמו זבח
[r] קְרַב [s] עִוֵּר
[t] עָמַר בלשון ישב

K

22 * Quique iurat per cælos, iurat per thronum
23 Dei, & per eum qui sedet super ipsum. * Væ vobis Scribæ & Perischæi acceptores vultus, quippe qui decimetis mentham, & anethum, atque cuminum; & omittatis grauiora Legis, iudicium, & misericordiam, atque fidē: hæc autem oportet vt faciatis, & illa
24 non omittatis. * Duces cæci: qui excolatis culices, et deglutitis camelos. * Væ vobis Scribæ
25 & Perischæi acceptores vultus, [personati,] quippe qui emundetis exteriorē partē calicis & quæ sunt ansæ, intus autem plena sunt ra
26 pina & iniquitate. * Perischæi obcæcati, emūdate primùm quod est intra calicem & paropsidem, vt & id quod extra est mundū fiat.
27 * Væ vobis Scribæ & Perischæi acceptores vultus, quippe qui similes sitis sepulchris dealbatis, quæ extrà quidem videntur pulcherrima, intus verò plena sunt ossibus mortuo-
28 rum, omnique immunditia. * Sic & vos extrà quidem videmini hominibus tanquam iusti, intus autem pleni estis iniquitate, & acceptione facierum. [hypocrisi.]

Ministerium secundę noctis tertiæ hebdomadis Passionis, Dominique Stephani.

29 * Væ vobis Scribæ & Perischæi acceptores vultus, quippe qui extruatis sepulchra Prophetarum, ac præparetis monumenta iu-
30 storum. * Et dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, nequaquam fuissemus eis socij in sanguine Prophetarum.
31 * Itaque testimonium perhibetis contra vosmetipsos, quippe qui filij sitis eorum qui
32 interfecerunt Prophetas. * Vos quoque complete mensuram patrum vestrorum.
33 * Serpentes, progenies viperarum, quo-
34 modo effugietis à iudicio gehennę? * Propterea ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & Scribas; & ex iis interfecturi estis, & in crucem acturi, & ex iis flagellis cæsuri estis in Synagogis vestris, & persequemini eos à ciuitate in ciuitatem.
35 * Vt veniat super vos omnis sanguis iustorum, qui effusus est super terram, à sanguine Hobel iusti, vsque ad sanguinem Zecario filij Berakio, quem trucidastis inter templum & altare.

---

22 וסן דיתבא בשמיא יתבא בכורסיה דאלהא ובמן 23 דיתב לעל מנה ׃ וי לכון סופרא ופרישא נסבי באפא
דמעסרין אנתון נענעא ושבתא וכמונא ושבקתון יקירתה דנמוסא דינא וחיונא והימנותא הלין דין הוא
דתעבדון והלין לא תשבקון ׃ 24 נגודא סמיא דמצלין בקא ובלעין גמלא ׃ 25 וי לכון סופרא ופרישא נסבי
באפא דמדכין אנתון לברה דכסא ודזבורא לגו דין מלין חטופיא ועולא ׃ 26 פרישא עווירא דכו לוקדם גוה דכסא
ודזבורא דהוא אף ברהון דכא ׃ 27 וי לכון סופרא ופרישא נסבי באפא דמן לבר מתחזין אנתון לקברא מכלשא דמן
לבר מתחזין שפירא מן לגו דין מלין גרמא דמיתא וכלה טנפותא ׃ 28 הכנא אף אנתון מן לבר מתחזין אנתון
לבנינשא איך זדיקא ומן לגו מלין אנתון עולא ומסב באפא ׃

[a] יתב [b] עסר [c] בלשון ישמעאל נענע [d] יקר [e] חימן [f] עלל [g] בלע [h] דכא כמו זכה [i] מלא [k] חטף [l] דמא [m] כלש פירשו הזכין [n] חזא [o] מות [p] טנף [q] זדק כמו צדיק [r] מלא [s] עול [t] נסב

Sup.5.c. 34 * Et qui iurat in cælo,iurat in throno 22
Dei, & in eo qui sedet super eum.

Luc.11. f.42 * Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypo- 23
critæ: quia decimatis mentam, & anethum,& cyminum,& reliquistis quę graiora sunt Legis,iudicium,& misericordiam, & fidem. hæc oportuit facere, & illa non omittere.

* Duces cæci,excolantes culicem,camelum autem glutientes. 24

Luc. 11. c.39 * Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypo- 25
critæ:quia mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapina & immunditia.

* Pharisæe cæce, munda prius quod 26
intus est,calicis & paropsidis,vt fiat & id quod deforis est, mundum.

* Væ vobis Scribæ & Pharisęi hypo- 27
critæ: quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris parẽt hominibus speciosa,intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia.

*Sic & vos à foris quidem paretis ho 28
minibus iusti,intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate.

* Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypo- 29
critæ: quia ædificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumẽta iustorum:

* Et dicitis: Si fuissemus in diebus pa 30
trum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine Prophetarum.

* Itaque testimonio estis vobismet- 31
ipsis, quia filij estis eorum qui Prophetas occiderunt.

* Et vos implete mensuram patrum 32
vestrorum.

Sup.3.b. 7. * Serpentes genimina viperarũ,quo- 33
modo fugietis à iudicio gehennæ?

dico vobis, * Ideò ecce ego mitto ad vos Prophe- 34
tas & sapientes & Scribas, & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in Synagogis vestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem:

* Vt veniat super vos omnis sanguis 35
iustus qui effusus est super terram,à sanguine Abel iusti vsque ad sanguinẽ Zacharię filij Barachiæ,quem occidistis inter templum & altare.

Gen. 4. b.8 Heb. 11. 2.4 2.Par. 24.f.22

22 * καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτοῦ.

23 * οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον, καὶ τὸ ἄνηθον, καὶ τὸ κύμινον· καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν, καὶ τὸν ἔλεον, καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.

24 * ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες.

25 * οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας.

26 * φαρισαῖε τυφλὲ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν.

27 * οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας.

28 * οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοί ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

29 * Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων,

30 * καὶ λέγετε, εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν.

31 * ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας.

32 * καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.

33 * ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης;

34 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς, προφήτας, καὶ σοφοὺς, καὶ γραμματεῖς· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν·

35 * ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον, ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου, ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.

---

* שמש * חשש * נסב
* בנא * קבר * צבת
פירוש תקן * הוא
* שתף * סחר * מלא
* משח בלשון מדי
* ולד * מן לשון יון
* ערק * זמף * גנר
* רדף * דן * אתא
* אשר כמו שרא
* רבח כמו זבח

29 וי לכון סופרא ופרישא נסבי באפא דבנין אנתון קברא דנביא ומצבתין אנתון בית קבורא דזדיקא: 30 ואמרין
אנתון דאלו הוין ביומי אבהין לא הוין הוין להון שותפא בדמא דנביא: 31 מדין מסהדין אנתון על נפשכון דבנא
אנתיך דהנון דקטלו לנביא: 32 ואף אנתון סלו משוחתא דאבהיכון: 33 חזותא ילדא דאכרנא איכנא
חערקין מן דינא דגהנא: 34 מטל הנא הא אנא משדר אנא לותכון נביא וחכימא וסופרא מנהון קטלין אנתון וזקפין
אנתון ומנהון מנגדין אנתון בכנושתכון ותרדפון אנון מן מדינא למדינא: 35 איכנא דנאתא עליכון כלה דמא
דזדיקא דאתשד על ארעא מן דמה דהביל זדיקא עדמא לדמה דזכריא בר ברכיא הו דקטלתון בין היכלא למדבחא:

36 * Amin ego dico vobis, venient hæc omnia super generationem istam.

37 * Ourischlem, Ourischlē, trucidans Prophetas, & lapidibus obruens eos qui ad eam mittuntur: quoties volui congregare filios tuos, sicut congregat gallina pullos suos sub
38 alas suas, nec voluistis? * Ecce, relinquitur vobis domus vestra deserta.

39 * Ego enim dico vobis: Non videbitis me ab hoc tempore, vsque dum dicatis, Benedictus ille qui venit in nomine Domini.

Ad vesperam Festo Crucis.

CAP. XXIIII.

1 ET exiit Jeschua à templo vt abiret, et accessere discipuli eius ostendentes ei ædifi-
2 cium templi. * Ipse verò dixit eis: Ecce, nonne videtis hæc omnia? Amin ego dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem,
3 qui non destruatur. * Et quum sederet Jeschua super montem Oliuarum, accesserunt discipuli eius, et aiunt inter se et eū [seorsim,] Dic nobis quando hæc fient: & quod erit signū aduentus tui, et consummationis mundi?

4 * Respondit Ieschua, & dixit eis: Cauete ne quis vos inducat in errorem:

5 * Multi siquidem venturi sunt in nomine meo, dicturique, Ego sum Meschicho: multosque in errorem inducent.

6 * Futurum est autem vt audiatis prælia, & rumorem bellorum: videte ne turbemini. oportet enim vt hæc omnia fiant: sed necdum
7 finis. * Insurget enim gens contra gentem, & regnum contra regnum: eruntque fames, & pestilentiæ, & terræmotus in singulis locis.
8 * Hæc autem omnia principium sunt dolorum.

9 * Tunc tradent vos oppressioni, & interficient vos: eritisque exosi omnibus gentibus propter nomen meum.

10 * Tunc impingent multi, & odio prosequetur alius alium, & alius alium prodet.

11 * Et multi pseudoprophetæ surgent, multosque inducent in errorem.

12 * Ac propter multitudinem iniquitatis, elanguescet charitas multorum.

13 * Qui autem sustinuerit ad finem vsque, is saluus erit.

---

36 אמין אמר אנא לכון דנאתין הלין כלהין על שרבתא הדא: 37 אורשלם אורשלם קטלת נביא ורגמת
לאילין דשליחין לותה כמא זבנין צבית דראכנש בניכי איך דכנשא חרנגולתא פרוגיה תחית גפה ולא צביתון:
38 הא משתבק לכון ביתכון חרבא: 39 אמר אנא לכון גיר דלא תחזונני מן השא עדמא דתאמרין בריך
הו דאתא בשמה דמריא: דרמשא דעארא דצליבא סב קפלאון כד הו דין אמר להון לא הוא
ונפק ישוע מן היכלא למאזל וקרבו תלמידוהי מחזין לה בנינה דהיכלא: 3 וכד יתב ישוע
חזין אנתון הלין כלהין אמין אמר אנא לכון דלא תשתבק הרכא כאף על כאף דלא תסתחר:
על טורא דזיתא קרבו תלמידוהי ואמרין בינהון ולה אמר לן אמתי הלין נהוין:

אתא קטל
שלח דזבנין פירשו
פעמים
אבא כנש
פירשו אפרוחים
גפף שבק חזא
אמר אתא עלב
אזל חוא חזא
שבק סתר למר
חזא

36 * Amen dico vobis, venient hæc omnia super generationem istam.

37 * Ierusalem Ierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt; quoties volui cõgregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?

Luc. 13. 8.34 4.Esd. 1. 6.30

38 * Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.

39 * Dico enim vobis: Non me videbitis amodò, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini.

CAP. XXIIII.

1 ET egressus Iesus de templo, ibat. Et accesserunt discipuli eius vt ostenderent ei ædificationes templi.

Mar. 13. 8.2 Luc. 21. b.5

2 * Ipse autem respondens, dixit illis, Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur.

3 * Sedente autem eo super Montem-oliueti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes: Dic nobis, quando hæc erunt? & quod signum aduentus tui, & consummationis seculi?

Luc. 19. 8.44

4 * Et respondens Iesus, dixit eis: Videte ne quis vos seducat.

Eph. 5. b.6

5 * Multi enim veniẽt in nomine meo, dicentes, Ego sum Christus: & multos seducent.

Col. 2. d. 18

6 * Audituri enim estis prœlia & opiniones prœliorum. Videte ne turbemini, oportet enim hæc fieri: sed nondum est finis.

7 * Consurget enim gens in gentem, & regnum in regnum: & erunt pestilentię, & fames, & terræmotus per loca.

8 * Hęc autem omnia initia sunt dolorum.

9 * Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos: & eritis odium omnibus gẽtibus propter nomen meũ.

Ioh. 15. c.20. & 16. a.2 Sup. 10. c.17 Luc. 21. c.12

10 * Et tunc scandalizabuntur multi: & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem.

11 * Et multi pseudoprophetæ surgent, & seducent multos.

12 * Et quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum.

13 * Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

36 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

37 * ἱερουσαλὴμ, ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;

38 * ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.

39 * λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

κδ'.

1 * Καὶ ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ· καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ.

2 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται.

3 * καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν, λέγοντες, εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, καὶ τοῦ συντελείας τοῦ αἰῶνος;

4 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.

5 * πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ἐγώ εἰμι ὁ χριστός· καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.

6 * μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους, καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι. ἀλλ' οὔπω ἐστὶ τὸ τέλος.

7 * ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ, καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους.

8 * πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

9 * τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου.

10 * καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους·

11 * καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς.

12 * καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν·

13 * ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

---

* אֵתָא שְׁלָם זְחַר וּמָנָא הִי אָתָא דְּמַאתְיָהִךְ וְדִשׁוּלֵמֵה דְעָלְמָא ׃ 4 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוּן אֶזְדַהַרוּ לָא אֶנָשׁ נַטְעֵיכוּן ׃
* טְעָא סְגָא אָתָא 5 סַגִּיאֵא גֵיר נַאתוּן בַּשְׁמִי וְנַאמְרוּן דַּאנָא אֶנָא מְשִׁיחָא וְסַגִּיאֵא נַטְעוּן ׃ 6 עֲתִידִין אַנְתוּן דִּין לְמֶשְׁמַע
* אַמַר שְׁמַע פירושו מלחמה קָארְסָא וְשֶׁמְעָא דְקָרְבָה חֲזוּ לָא תִתְרְעוּן וְלָא גֵיר דְּכֹלְהֵין נֶהֱוֵין אֶלָּא לָא עַדְכֵיל שׁוּלְמָא ׃ 7 נָקוּם גֵיר עַמָּא עַל
* חֲזָא דִּין פירושו עכר עַמָּא וּמַלְכוּתָא עַל מַלְכוּתָא וְנֶהֱוֵון כַּפְנֵא וּמוֹתָנֵא וְזַוְעָא בְּדוּכָא דוּכָא ׃ 8 הָלֵין דֵּין כֹּלְהֵין רֵישָׁא אֵנִין דְּחֵבְלָא ׃
* קוּם מות זוע 9 הֵידֵין נַשְׁלְמוּנְכוּן לְאוּלְצָנָא וַנְקַטְלוּנְכוּן וְתֶהֱוֵון סְנִיאִין מִן כֹּלְהוּן עַמְמֵא מָטֹל שְׁמִי ׃ 10 הֵידֵין נְתְכַּשְׁלוּן
* שְׁלָם אֵלַץ סְגָא כְּשַׁל דְּנַל עָוֵל פוג סַגִּיאֵא וְנִסְנוּן חַד לְחַד וַנְשַׁלְמוּן חַד לְחַד ׃ 11 וְסַגִּיאֵא נְבִיאֵא דַּגְלֵא נְקוּמוּן וַנַטְעוּן לְסַגִּיאֵא ׃
* חֲבַב סְגַר חִוָּא 12 וּמְטֹל סַגִּיאוּת עַוְלָא נְפוּג חוּבָא דְסַגִּיאֵא ׃ 13 מִן דְּנַסִּיבַר דֵּין עַדְמָא לְחַרְתָּא הוּ נְחֵא ׃

14 * Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso mundo, in testimonium omnium gentium, & tunc veniet consummatio.

15 * Quum autem videritis portentum immundum vastationis, quod dictum est per Daniil Prophetam, stans in loco sancto, (is 16 qui legit, intelligat:) * Tunc illi qui in Iiboudæa fuerint, fugiant in montem:

17 * Et is qui fuerit in tecto, non descendat vt sumat quæ sunt in ædibus suis.

18 * Et qui in agro fuerit, non reuertatur retrò vt accipiat vestimentum suum.

19 * Væ autem prægnantibus, & iis quæ nutrices futuræ sunt in illis diebus.

20 * Orate verò ne fiat fuga vestra hyeme, 21 neque Sabbatho. * Erit enim tunc oppressio magna, qualis non fuit ab initio mundi, nunc vsque, nec erit.

22 * Et nisi decurtati fuissent dies illi, non viueret omnis caro: verùm propter electos decurtabuntur dies illi.

23 * Tunc si quispiam dixerit vobis, Ecce hic est Meschicho, aut hic: ne credite.

24 * Surgent enim pseudochristi, & pseudoprophetæ, edentque signa magnifica, adeò vt inducant in errorem (si fieri possit) etiam 25 electos. * Ecce prædixi vobis.

26 * Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, ne exieritis: aut ecce in cubiculo est, ne fidem adhibueritis.

27 * Quemadmodum fulgur exit ab Oriente, & videtur in Occidentem vsque, ita futurus est aduentus Filij hominis.

28 * Vbicunque verò erit cadauer, ibi congregabuntur aquilæ.

29 * Statim autem post oppressionem dierum illorum Sol obtenebrescet, & Luna non ostendet splendorem suum, & stellæ cadent è cælis, & virtutes cælorum commouebuntur.

30 * Tuncque apparebit signum Filij hominis in cælis: & tunc plangent omnes generationes terræ, & conspicient Filium hominis venientem super nubes cælorum cum virtute & gloria multa.

31 * Et mittet angelos suos cum classici clangore magno, & congregabunt electos eius à quatuor ventis ab extremo cælorum, vsque ad extremum eorum.

---

14 וְתֶתְכְּרֵן הָדָא [a] סְבַרְתָא דְמַלְכוּתָא בְּכֻלַּהּ עָלְמָא [b] לְסָהֲדוּתָא דְכֻלְּהוֹן עַמְמֵא וְהֵידֵין [c] נֵאתֵא שׁוּלְמָא ׃
15 מָא דֵין [d] דְחָזֵין אַנְתּוּן אִתָּא [e] טַנְפְּתָא דְחוּרְבָּא דְאִתְאֲמַר בְּדַנִיאֵל נְבִיָא [f] דְקָיְמָא בְּדוּכְתָא קַדִישְׁתָּא הַו [g] דְקָרֵא
[h] נָסְתַּכַּל ׃ 16 הֵידֵין אִילֵן דְבִיהוּד אֵנוּן נָעֲרָקִין לְטוּרָא ׃ 17 וְהַו דְבַאגְרָא הוּ לָא נַחוּת לְמָסַב דְבִיתֵהּ ׃
18 וְאִינָא דְבְחַקְלָא הוּ לָא נְתְהַפַּךְ לְכַסְתֵרֵה לְמָסַב לְבָשֵׁה ׃ 19 וַי דֵין לְבַטְנָתָא וְלְאִילֵין דְמֵינְקָן בְּהָנוּן יוֹמָתָא
20 [i] צַלּוּ דֵין דְלָא נְהֵוֵא [k] עָרוּקֵיכוּן [l] בְּסְתָוָא וְלָא בְשַׁבְּתָא ׃ 21 נְהֵוֵא גֵיר הֵידֵין [m] אוּלְצָנָא רַבָּא אֵינָא דְלָא הֲוָא מִן
[n] רֵישִׁיתֵהּ דְעָלְמָא וְעַדְמָא לְהַשָׁא וְלָא נְהֵוֵא ׃ 22 וְאִלּוּ לָא [o] אִתְכַּרְיוּ יוֹמָתָאהָנוּן לָא [p] חֵוֵא הֲוָא כֹּל בְּסַר
[q] טָבֵל [q] גַּבְיָא דֵין נִתְכַּרוּן יוֹמָתָא הָנוּן ׃ 23 הֵידֵין אִן אֲנָשׁ נֵאמַר לְכוּן הָא [r] הָרְכָא הוּ מְשִׁוּתָא אוּ הָרְכָא לָא תְהֵימְנוּן ׃

[a] סְבַר כמו נשר
[b] סָהַד [c] אֵתָא [d] חֲזָא
[e] טַנַף [f] קוּם [g] מְרָא
[h] סְכַל [i] צְלָא [k] עָרַק
פירושו חרף
[l] סְתָיָא
[m] אֻלְץ [n] רֵישׁ [o] כְּרָא
פירושו קצר
[p] חַיָּא [q] גְּבָא
[r] עברא מה [s] הֵימֵן

14 ✱ Et prædicabitur hoc Euangeliũ regni in vniuerso orbe, in testimoniũ omnibus gentibus. & tunc veniet consummatio.

Mar. 13. b.14 Luc. 21. d.20 Dan. 9.g 27

15 ✱ Cùm ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele propheta, stantem in loco sancto; (qui legit intelligat:)

16 ✱ Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes:

17 ✱ Et qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua:

18 ✱ Et qui in agro, non reuertatur tollere tunicã suam.

19 ✱ Væ autẽ prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.

20 ✱ Orate autem, vt non fiat fuga vestra in hyeme vel Sabbatho.

Act. 1.b. 22

21 ✱ Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modò, neque fiet.

22 ✱ Et nisi breuiati fuissent dies illi, nõ fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi.

Mar. 13. c.21 Luc. 13. d.23

23 ✱ Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hîc est Christus, aut illic: nolite credere.

24 ✱ Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ: & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorẽ inducantur (si fieri potest) etiam electi.

25 ✱ Ecce prædixi vobis.

26 ✱ Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere.

27 ✱ Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret vsque in Occidentem, ita erit C & aduentus filij hominis.

Luc. 17. g.37 Mar. 13. c.4 Luc. 21. c.25 Eze. 32. b.7 Isa. 13. b. 10 Joel. 2. g. 31. & 3. c.15 Apo. 1. b.8 1. Cor. 15. g. 51.

28 ✱ Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

29 ✱ Statim autem post tribulationem dierum illorum Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cælo, & virtutes cælorum commouebuntur.

30 ✱ Et tũc parebit signum filij hominis in cælo. & tunc plangent omnes tribus terræ: & videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa & maiestate.

31 ✱ Et mittet angelos suos cum tuba, & voce magna: & congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cælorum vsque ad terminos eorum.

14 ✱ καὶ κηρυχθήσε) τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

15 ✱ ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ὁ ἀναγινώσκων νοείτω.

16 ✱ τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη·

17 ✱ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβαινέτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ·

18 ✱ καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.

19 ✱ οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

20 ✱ προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ ἐν σαββάτῳ.

21 ✱ ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου, ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται.

22 ✱ καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.

23 ✱ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός, ἢ ὧδε· μὴ πιστεύσητε. 24 ✱ ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται· καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.

25 ✱ ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν.

26 ✱ ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε.

27 ✱ ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

28 ✱ ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

29 ✱ εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.

30 ✱ καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 31 ✱ καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος καὶ φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.

---

24 נְקוּמוּן גֵּיר מְשִׁיחֵא וְנָבְיָא דְּכַדְּבוּתָא וְיַהְבוּן אָתְוָתָא רִיוְרְבָתָא אֵיךְ דְּנִטְעוּן אַן מְשַׁכְּחָא אַף לְגַבְיָא ׃
25 הָא קָדְמַת אֲמַרֵת לְכוּן ׃ 26 אִן הָכִיל נֵאמְרוּן לְכוּן הָא בְחוּרְבָא הוּ לָא תֶּפְּקוּן אוֹ דְהָא בְּתַוּנָא הוּ לָא
תְהַיְמְנוּן ׃ 27 אֵיכְנָא דְּבַרְקָא נָפֵק מִן מַדְנְחָא וְעָדֵם לְמַעַרְבָא הָכְנָא תֶּהֱוֵא מֵיתֵיהַּ דְּבַרְהָ דְּאֱנָשָׁא ׃
28 אֵיכָא דִּין דְּנֶהֱוֵא פִּגְרָא תַּמָּן נִתְכַּנְשׁוּן נְשְׁרֵא ׃ 29 מֵחֳרָא דִּין בְּתַר אוּלְצָנָא דְיוֹמָתָא הָנוּן שִׁמְשָׁא נֶחְשַׁךְ וְסַהֲרָא
לָא נִתְחֲוֵא נוּהֲרֵהּ וְכוֹכְבֵא נִפְּלוּן מִן שְׁמַיָּא וְחֵילֵא דִּשְׁמַיָּא נִתְחַזְיוּן ׃ 30 וְהֵידִין נִתְחֲזֵא נִישָׁא דִּבְרֵהּ דְּאֱנָשָׁא בִּשְׁמַיָּא
וְהֵידִין נִרְקְדוּן כָּלְהֵין שִׁרְבָתָא דְּאַרְעָא וְנֶחֱזוּן לִבְרֵהּ דְּאֱנָשָׁא דְּאָתֵא עַל עֲנָנֵי שְׁמַיָּא עִם חֵילָא וְשׁוּבְחָא סַגִּיאָא ׃
31 וְנִשְׁדַּר מַלְאָכוֹהִי עִם שִׁיפּוּרָא רַבָּא וְנִכְנְשׁוּן לְגַבְיָא דִּילֵהּ מִן אַרְבְּעַת רוּחָא מִן רֵישֵׁהוֹן דִּשְׁמַיָּא וְעַדְמָא לְרֵישֵׁהוֹן ׃

[a] כְּרַב כמו כתב
[b] רַבְרַב [c] טְעָא [d] גְּבָא
[e] נְפַק [f] תַּוְנָא פירושו חדר
[g] רְנַח כמו זרח
[h] אַתָּא [i] חַיָּא [k] נְפַל
[l] זוּע [m] נִישָׁא כמו נס
[n] רַקַד בלשון ספר
[o] חוּט קולשו ופר [p] גְּבָא

32 ܡܢ ܬܬܐ ܕܝܢ ܝܠܦܘ ܦܠܐܬܐ. ܕܡܚܕܐ ܕܣܘܟܝܗ ܪܟܟ ܘܦܪܥܝܢ ܛܪܦܝܗ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܡܛܐ ܩܝܛܐ.
33 ܗܟܢܐ ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܡܐ ܕܚܙܝܬܘܢ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܕܥܘ ܕܡܛܬ ܠܗ ܠܬܪܥܐ.
34 ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܠܐ ܬܥܒܪ ܫܪܒܬܐ ܗܕܐ ܥܕܡܐ ܕܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܢܗܘܝܢ.
35 ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ ܢܥܒܪܘܢ. ܘܡܠܝ ܠܐ ܢܥܒܪܢ ✤

ܩܪܝܢܐ ܕܥܢܝܕܐ ✤ ܣܓ ✤

36 ܥܠ ܝܘܡܐ ܕܝܢ ܗܘ. ܘܥܠ ܫܥܬܐ ܗܝ. ܐܢܫ ܠܐ ܝܕܥ. ܐܦܠܐ ܡܠܐܟܐ ܕܫܡܝܐ. ܐܠܐ ܐܒܐ ܒܠܚܘܕ.
37 ܐܝܟܢܐ ܕܝܢ ܕܒܝܘܡܝ ܢܘܚ. ܗܟܢܐ ܬܗܘܐ ܡܐܬܝܬܗ ܕܒܪܗ ܕܐܢܫܐ.
38 ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܩܕܡ ܛܘܦܢܐ ܐܟܠܝܢ ܘܫܬܝܢ. ܘܢܣܒܝܢ ܢܫܐ ܘܝܗܒܝܢ ܠܓܒܪܐ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܕܥܠ ܢܘܚ ܠܟܘܐܠܐ.
39 ܘܠܐ ܝܕܥܘ ܥܕܡܐ ܕܐܬܐ ܛܘܦܢܐ ܘܫܩܠ ܠܟܠܗܘܢ. ܗܟܢܐ ܬܗܘܐ ܡܐܬܝܬܗ ܕܒܪܗ ܕܐܢܫܐ.
40 ܗܝܕܝܢ ܬܪܝܢ ܢܗܘܘܢ ܒܩܪܝܬܐ. ܚܕ ܢܬܕܒܪ ܘܚܕ ܢܫܬܒܩ.
41 ܘܬܪܬܝܢ ܢܗܘܝܢ ܛܚܢܢ ܒܪܚܝܐ. ܚܕܐ ܬܬܕܒܪ ܘܚܕܐ ܬܫܬܒܩ.
42 ܐܬܬܥܝܪܘ ܗܟܝܠ ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܒܐܝܢܐ ܫܥܐ ܐܬܐ ܡܪܟܘܢ.
43 ܗܕܐ ܕܝܢ ܕܥܘ. ܕܐܠܘ ܝܕܥ ܗܘܐ ܡܪܐ ܒܝܬܐ ܒܐܝܢܐ ܡܛܪܬܐ ܐܬܐ ܓܢܒܐ. ܡܬܬܥܝܪ ܗܘܐ ܘܠܐ ܫܒܩ ܗܘܐ ܕܢܬܦܠܫ ܒܝܬܗ.
44 ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܗܘܘ ܡܛܝܒܝܢ. ܕܒܫܥܬܐ ܕܠܐ ܣܒܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܐܬܐ ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ✤ ✤ ✤

ܩܘܪܒܐ ܕܡܪܢ ܕܟܗܢܐ ✤ ܣܗ ✤

45 ܡܢܘ ܟܝ ܐܝܬܘܗܝ ܥܒܕܐ ܡܗܝܡܢܐ ܘܚܟܝܡܐ. ܕܐܩܝܡܗ ܡܪܗ ܥܠ ܒܢܝ ܒܝܬܗ. ܕܢܬܠ ܠܗܘܢ ܣܝܒܪܬܐ ܒܥܕܢܗ.
46 ܛܘܒܘܗܝ ܠܥܒܕܐ ܗܘ ܕܢܐܬܐ ܡܪܗ ܢܫܟܚܝܘܗܝ ܕܥܒܕ ܗܟܢܐ.
47 ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܕܥܠ ܟܠ ܕܐܝܬ ܠܗ ܢܩܝܡܝܘܗܝ.
48 ܐܢ ܕܝܢ ܢܐܡܪ ܥܒܕܐ ܗܘ ܒܝܫܐ ܒܠܒܗ. ܕܡܘܚܪ ܡܪܝ ܠܡܐܬܐ.
49 ܘܢܫܪܐ ܠܡܡܚܐ ܠܟܢܘܬܗ. ܘܢܗܘܐ ܐܟܠ ܘܫܬܐ ܥܡ ܪܘܝܐ.
50 ܢܐܬܐ ܡܪܗ ܕܥܒܕܐ ܗܘ ܒܝܘܡܐ ܕܠܐ ܣܟܐ ܘܒܫܥܬܐ ܕܠܐ ܝܕܥ.

32 * A ficu autem discite parabolam: cuius
quum iam rami tenerescunt, & pullulant fo-
33 lia, scitis aduentare æstatem. * Sic & vos
quum videritis hæc omnia, scitote eam per-
34 uenisse ad portam. * Amin ego dico vo-
bis, nequaquam præterierit generatio ista,
35 vsque dum hæc omnia fiant. * Cælum &
terra præteribunt, at sermones mei nequa-
quam præteribunt.

Lectio defunctorum.

36 * De die autem illo, & de hora illa nemo
nouit, ne Angeli quidem cælorum, sed Pater
tantùm.
37 * Sicut autem diebus Nouach, ita futurus
est aduentus filij hominis.
38 * Sicut enim qui erant ante diluuium, e-
debant & bibebant, & ducebant vxores,
dabantque viris, ad hũc vsque diem quo in-
39 gressus est Nouach in arcam: * Neque cog-
nouerunt donec venisset diluuium, & abstu-
lisset omnes: sic futurus est aduentus filij ho-
40 minis. * Tunc duo erunt in villa, vnus
assumetur, & alter relinquetur.
41 * Duæ molentes in pistrino, vna assume-
tur, & altera relinquetur.
42 * Vigilate ergo, quia nescitis qua hora ven
43 turus est dominus vester. * Hoc autem
scitote, si sciret dominus domus quanam vi-
gilia fur venturus sit, vigilaret; nec sineret
perfodi domum suam.
44 * Propterea & vos estote parati: nam
qua hora non putatis, venturus est filius
hominis.

Oblatio Dominicæ
Sacerdotum.

45 * Quis igitur est seruus fidelis & sapiens
quem constituit dominus suus super filios do-
mus suæ, vt det eis cibum in tempore suo?
46 * Felix ille seruus, quem quum veniet
dominus eius, inuenerit ita facientem.
47 * Amin ego dico vobis, constituet eum su-
per omnia quæ habet.
48 * Sin autem dixerit seruus ille nequam
in corde suo, Dominus meus tardat aduen-
49 tum: * Cœperitque percutere conseruos
suos, & comederit ac potauerit cum temu-
50 lentis: * Veniet dominus serui illius, quo
die non expectat, & qua hora non nouit.

---

32 מִן תְּתָא דֵּין ᵃיַלְפוּ ᵇפְלָאתָא דְּמֵחֲדָא ᶜדְסוּכֵיהּ ᵈרָכֵךְ ᵉוּפָרְעִין טַרְפֵיהּ יָדְעִין אַנְתּוּן ᶠדְמְטָא ᵍקַיְטָא ׃ 33 הָכַנָא
אַף אַנְתּוּן מָא דַחְזֵיתוּן הָלֵין כֻּלְּהֵין ʰדְעוּ דַמְטָת לֵהּ לְתַרְעָא ׃ 34 אַמִּין אָמַר אֶנָא לְכוֹן דְּלָא ⁱתֶעְבַּר שַׁרְבְּתָא הָדָא
עַדְמָא דְהָלֵין כֻּלְּהוֹן נֶהֶוְיָן ׃ 35 שְׁמַיָּא וַאַרְעָא נֶעְבְּרוּן ᵏוּמֶלַּי לָא נֶעְבְּרָן ׃ קְרְיָנָא דְעַנִּידֵא סג
36 עַל יַוְמָא דֵּין הַו וְעַל שָׁעְתָא הָי אֱנָשׁ לָא יָדַע אַף לָא מַלְאַכֵא דִשְׁמַיָּא אֶלָּא אַבָא בַלְחוּד ׃ 37 אַיכַנָא דֵּין דְיַוְמַי
נוּח הָכַנָא תֶּהֱוֵא ˡמֵאתִיתֵהּ דְבְרֵהּ דְאֶנָשָׁא ׃ 38 אַיכַנָא גֵיר ᵐדְאִיתַיְהוֹן הֲוַו קֳדָם ⁿטוּפָנָא אָכְלִין ᵒוְשָׁתֵין וְנָסְבִין
נְשֵׁא ᵖוְיָהֲבִין לְגַבְרֵא עַדְמָא לְיַוְמָא ᑫדְעַל נוּח ʳלְכֵוָלָא ׃ 39 וְלָא יַדְעוּ עַדְמָא דְאֶתָא טוּפָנָא וַשְׁקַל לְכֻלְּהוֹן הָכַנָא
תֶּהֱוֵא מֵאתִיתֵהּ דְבְרֵהּ דְאֶנָשָׁא ׃ 40 הָידֵין תְּרֵין נֶהֶוּוֹן בַּקְרִיתָא חַד נֶתְדְּבַר וְחַד ˢנֶשְׁתְּבֵק ׃

ᵃאַלֵּף ᵇפְּלָא ופירושו משל
ᶜסוּד ᵈרְכַךְ ᵉפְּרַע
פירושו הצמחת
ᶠמְטָא ᵍקיט כמו קיץ
ʰיְדַע ⁱעֲבַר ᵏמַלֵּל
ˡאֲתָא ᵐאִית כמו יש
ⁿבְּטַף פירושו מבול
ᵒשְׁתָא ᵖיְהַב ᑫעֲלַל
ʳעבראית תיבה ˢשְׁבַק

32 * Ab arbore autem fici discite parabolam, cùm iam ramus eius tener fuerit, & folia nata, scitis quia propè est æstas.
33 * Ita & vos, cùm videritis hęc omnia, scitote quia propè est in ianuis.
34 * Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia ista fiant.
Mar. 13. d. 31 35 * Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.

36 * De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli cælorum, nisi Pater solus.
Luc. 17. f. 26 37 * Sicut autem in diebus Noe, ita erit & aduentus filij hominis. D
Gen. 7. h. 5 1. Pet. 3. d. 20 38 * Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam,
39 * Et non cognouerũt donec venit diluuium, & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis.
Luc. 17. g. 36 40 * Tunc duo erunt in agro: vnus assumetur, & vnus relinquetur.
41 * Duæ molẽtes in mola: vna assumetur, & vna relinquetur. †
Duo in lecto, vnus assumetur, & vnus relinquetur 42 * Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit.
1. Thes. 5 d. 17 Mar. 13. d. 32 Luc. 12. e. 39 43 * Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam.
44 * Ideò & vos estote parati, quia qua nescitis hora filius hominis vẽturus est.

Luc. 12. e. 42 45 * Quis, putas, est fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus suus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?
46 * Beatus ille seruus, quem, cùm venerit dominus eius, inuenerit sic faciẽtem.
47 * Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.
Apo. 16. e. 15 48 * Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo, Moram facit dominus meus venire: 49 * Et cœperit percutere conseruos suos, manducet autem & bibat cum ebriosis:
50 * Veniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat:

32 * Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος.
33 * οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.
34 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται.
35 * ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

36 * Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος.
37 * ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
38 * ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι οὗ ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν·
39 * καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἦρεν ἅπαντας· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
40 θρώπου. * τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ εἷς ἀφίεται.
41 * δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλωνι· μία παραλαμβάνεται,
42 καὶ μία ἀφίεται. * γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.
43 * ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.
44 * διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

45 * Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐ-
46 τοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; * μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.
47 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐ-
48 τοῦ καταστήσει αὐτόν· * ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
49 τοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν· * καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους, ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόντων·
50 * ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει·

---

41 וְתַרְתֵּין נָהֲוִין טַחֲנָן בְּרֵחֶיָא חָדָא מִתְּדַבְּרָא וְחָדָא מִשְׁתַּבְקָא׃ 42 אֶתְחַיְּרוּ הָכִיל דְּלָא יְדָעִין אַנְתּוּן בְּאִידָא
שָׁעָתָא אָתֵא מָרְכוֹן׃ 43 הָדָא דֵין דַּעוּ דְּאִלּוּ יָדַע הֲוָא מָרָא בֵיתָא בְּאִידָא מִסְתַּרְתָּא אָתֵא גַּנָּבָא מִתְחַיַּר הֲוָא וְלָא שָׁבַק
הֲוָא דְּנִתְפְּלֵשׁ בֵּיתֵהּ׃ 44 מִטֶּל הָנָא אַף אַנְתּוּן הֲווֹ מִסְתַּיְּבִין דְּבִשְׁעָתָא דְּלָא סְבָרִין אַנְתּוּן נְאַתֵּא בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא׃
קוּרְבָּא דְּרַר בְּשַׁבָּא דְּכַתְּנָא סד 45 מַנּוּ כַּי אִיתַוּהִי עַבְדָּא מְהֵימְנָא וְחַכִּימָא דְּאַקִּימֵהּ מָרֵהּ
עַל בְּנֵי בַיְתֵהּ לְהוֹן סַיְּעָתָא בְּזִבְנֵהּ׃ 46 טוּבוֹהִי לְעַבְדָּא הַוָּא דְּנַאתֵא מָרֵהּ נָשְׁכְּחִיוּהִי דְּעָבֵד הָכַנָּא׃
47 אַמִּין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּנַקִּימִיוּהִי עַל כֹּל דְּאִיתֵלֵהּ׃ 48 אִן דֵּין נַאמַר עַבְדָּא הַוּא בִּישָׁא בְּלִבֵּהּ דְּמָרִי מַוּחַר לְמֵאתָא׃
49 וְנִשְׁרֵא לְמִמְחָא כְּנָוָתֵהּ וְנֶהֱוֵא אָכֵל וְשָׁתֵא עִם רְוָיֵא׃ 50 נַאתֵא מָרֵהּ דְּעַבְדָּא הַוּא בְּיוֹמָא דְּלָא סָבַר וּבְשָׁעָתָא דְּלָא יָדַע׃

* שְׁבַק עוֹר יָדַע
* גְּטַר פְּלַשׁ פירשו
דקראו תקר
* טַיֵּב אֵתָא חֵימַן
* קוּם כְּתַר כְּבַר
בלשון אכל
* שְׁכַח בלשון משא
* אֵחַר אֵתָא שְׁרָא
* כְּנָה רְוָא

51 * Et separabit eum, ponetque partem eius cum acceptoribus vultus [hypocritis.] illic erit fletus & stridor dentium.

Statio tertiæ noctis secundæ Septimanæ Passionis, & Mulierum sanctarum.

CAP. XXV.

1 Tunc assimilabitur regnum cælorum decem virginibus illis, quæ sumpserunt lampades suas, & exierunt in occursum Sponsi
2 & Sponsæ. * Quinque autem ex eis sapien-
3 tes erant, & quinque fatuæ. * Et illæ fatuæ sumpserant quidem lampades suas, sed
4 non assumpserant secum oleum. * Hæ verò sapientes sumpserant oleum in vasis cum lam-
5 padibus suis. * Quum autem tardaret Sponsus, dormitarũt omnes, somnoque se de-
6 dêre. * Et media nocte factus est clamor, Ecce, Sponsus venit: exite in occursum eius.
7 * Tunc surrexerunt omnes illæ virgines,
8 & præpararunt lampades suas. * Dixerunt autem illæ fatuæ sapientibus, Date nobis ex oleo vestro, ecce enim lampades nostræ extin-
9 ctæ sunt. * Responderunt hæ sapientes & dicunt: Ne fortè non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad eos qui venundant, & e-
10 mite vobis. * Quum autem proficiscerentur emptum, venit Sponsus: & hæ quæ paratæ erant introierunt cum eo in domum chori [ad nuptias:] clausáque est ianua.
11 * Postremò verò venerunt et illæ virgines aliæ, dicentes: Domine noster, Domine noster,
12 aperi nobis. * Is verò respondit & ait eis:
13 Amin ego dico vobis, non noui vos. * Vigilate ergo, quia nescitis diem illum neque horam.

Dominica Sacerdotum.

14 * Sicut enim vir qui peregrè profectus est, vocauit famulos suos, & tradidit eis possessionem suam: * Et vni quidem dedit quin-
15 que talenta, alij autem duo, alij denique vnũ; vnicuique secundùm facultatem ipsius; &
16 peregrè profectus est illico. * Profectus autem ille qui quinque talenta acceperat, negotiatus est ex eis, & lucratus est quinque alia.
17 * Et itidem is qui duo, negotiando lucra-
18 tus est duo alia. * Is autem qui acceperat vnum, profectus fodit in terram, et abdidit argentum domini sui.

---

51 וְנַפְלְגִיוּהִי [a] וַנְסִים [b] מְנָתֵהּ עִם נָסְבֵי בַאפָּא חַמָּן נֶהֱוֵא [c] בֶּכְיָא וְחוּרָק [d] שָׁנָא ׃
קוּמָא דְתֻלְתָּא דְלֵלְיָא דְהֲוֵין דְחַשָּׁא וּדְגַשָּׁא קַדִּישָׁתָא סה מֶפַּלְּאוּן סו

1 הֵידֵין [e] תֶּהְדֵּמָא מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא לַעֲסַר בְּתוּלָן הֲנִין דְנָסְבִי [f] לְמִפְּרֵיהֵין וְנָפְקִי לְאוּרַע חֲתָנָא [g] וְכַלָּתָא ׃ 2 חַמֵּשׁ דֵּין
מִנְּהֵין חַכִּימִין הֲוַי וְחַמֵּשׁ סִכְלִין ׃ 3 וְהַנִּין סִכְלָתָא נְסָבִי לְמִפְּרֵיהֵין וְלָא נְסָבִי עִמְּהֵין מְשִׁחָא ׃ 4 הַנִּין דֵּין חַכִּימָתָא
נְסָבִי מְשִׁחָא בְּמָאנָא עִם לַמְפְּרֵיהֵין ׃ 5 כַּד אוּחַר דֵּין חַתְנָא [h] נָמִי כֻּלְּהֵין וְדַמְכִי ׃ 6 וּבְפַלְגֻתָּה דְלֵלְיָא הָוָת [k] קְעָתָא הָא
חַתְנָא אָתָא [i] פּוּקוּ לְאוּרְעָהּ ׃ 7 הֵידֵין [m] קָמוּ כֻּלְּהֵין בְּתוּלָתָא וְתַקְנִי לַמְפְּרֵיהֵין ׃ 8 אֲמְרָן דֵּין הַנִּין [n] סַכְלָתָא
לְחַכִּימָתָא [o] הַבִּין לָן מִן [p] מְשִׁחֲכִין דְּהָא [q] דְעָכוּ לְהוֹן לַמְפְּרֵין [r] עָנֵי הַנִּין חַכִּימָתָא וַאמְרָן לְמָא לָא [s] נְסַפְּקֻן וַלְכִין אֻלָּא

[a] סום [b] מְנָא
ופירושו חלק
[c] בְּכָא [d] שְׁנָן [e] רְמָא
[f] לַמְפָּיד כמו לפיד
[g] כַּלָּל [h] נוס [i] קָעָא
[k] נְפַק [m] קוּם [n] סְכָל
[o] יְהַב [p] מְשַׁח [q] דְּעַךְ
[r] עָנָא [s] סְפַק

51 * Et diuidet eum, partemque eius po-
Sup. 13. f. 42. Inf. 25. c. 30. net cum hypocritis. illic erit fletus &
stridor dentium.

CAP. XXV.

1 TVnc simile erit regnum cælorum de-
cem virginibus: quę accipientes lam A
pades suas exierunt obuiam Sponso &
Sponsæ.
2 * Quinque autem ex eis erant fatuæ,
& quinque prudentes.
3 * Sed quinque fatuæ, acceptis lampa-
dibus, non sumpserunt oleum secum:
4 * Prudentes verò acceperunt oleum
in vasis suis cum lampadibus.
5 * Moram autem faciẽte Sponso, dor-
mitauerunt omnes & dormierunt.
6 * Media autem nocte clamor factus
est, Ecce Sponsus venit, exite obuiam ei.
7 * Tunc surrexerunt omnes virgines
illæ, & ornauerunt lampades suas.
8 * Fatuæ autem sapientibus dixerunt:
Date nobis de oleo vestro, quia lampa-
des nostræ extinguuntur.
9 * Responderunt prudentes, dicentes:
Ne fortè non sufficiat nobis & vobis, ite
potiùs ad vendentes, & emite vobis.
10 * Dum autẽ irent emere, venit Spon-
sus: & quæ paratæ erant, intrauerunt cũ
eo ad nuptias: & clausa est ianua.
11 * Nouissimè verò veniunt & reliquæ
virgines, dicentes, Domine, Domine, a-
peri nobis.
12 * At ille respondens, ait:
Amen dico vobis, nescio vos.
13 * Vigilate itaque, quia nescitis diem
Mar. 13. d. 33. Sup. 24. c. 42. neque horam.

14 * Sicut enim homo peregrè proficis-
Luc. 11. b. 12. cens, vocauit seruos suos, & tradidit il-
lis bona sua. B
15 * Et vni dedit quinque talenta, alij au
tem duo, alij verò vnum; vnicuique se-
cundùm propriam virtutem: & profe-
ctus est statim.
16 * Abiit autem qui quinque talẽta ac-
ceperat, & operatus est in eis, & lucratus
17 est alia quinque. * Similiter & qui duo
acceperat, lucratus est alia duo.
18 * Qui autem vnum acceptat, abiens
fodit in terram, & abscondit pecuniam
domini sui.

51 * καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑ-
ποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων.

κε'.

1 * Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα
παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξ-
ῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου.
2 * πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι, καὶ αἱ πέντε μωραί.
3 * αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ
ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον·
4 * αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν,
μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν.
5 * χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι, καὶ ἐκά-
θευδον.
6 * μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρ-
χεται· ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ.
7 * τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσ-
μησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν.
8 * αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον, δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐ-
λαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται.
9 * ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι, λέγουσαι, μήποτε οὐκ
ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πω
λοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς.
10 * ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος,
καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλεί-
σθη ἡ θύρα.
11 * ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, λέγου-
σαι, κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν.
12 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα
ὑμᾶς.
13 * γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν
ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

14 * Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν, ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δού-
λους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.
15 * καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν· ἑκά-
στῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως.
16 * πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, ἐργάσατο
ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα.
17 * ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο.
18 * ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέ-
κρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

---

[a] אֲזַל [b] זְבַן [c] טָבָא
[d] עָלַל [e] אִתַּר [f] אֵתָא
[g] עוּר
[h] חֲזַק פרושו נסע
[i] קְנָא [k] תְּגַר [l] יְתַר
[m] טְשָׁא

10 וְכַד אֲזַלוּ לְמִזְבַּן אָתָא חַתְנָא וַאֲיַלִּין דְּמִטַּיְבָן הֲוַוי עָלוּ עִמֵּהּ לְבֵית
חֲלוּלָא וְאִתְּחַד תַּרְעָא׃ 11 בְּתַרְתָּא דֵין אֲתַי אַף הָנֵין בְּתוּלָתָא אֲחָרְנָיָתָא וַאמְרָן מָרָן מָרָן פְּתַח לַן׃ 12 הוּ דֵין
עָנָא וַאמַר לְהֵין אַמִּין אָמַר אֲנָא לְכֵין דְּלָא יָדַע אֲנָא לְכֵין׃ 13 אֶתְחַעֵרוּ הָכֵיל דְּלָא יָדְעִין אַנְתּוּן לְיוֹמָא הוּ וְלָא
לְשַׁעֲתָא׃ סו דְּהוּ גְּשַׁבָּא דְּכַתְּבָא
14 אֵיךְ גַּבְרָא גֵיר דְּחָזַק קְרָא לְעַבְדּוֹהִי וַאשְׁלֵם לְהוֹן קְנְיָנֵה׃ 15 אִית דְּיַהֵב לֵהּ חַמֵּשׁ כִּכְּרִין וְאִית דְּתַרְתֵּין
וְאִית דְּחַדָא אֲנָשׁ אֲנָשׁ אֵיךְ חֵילֵהּ וְחָזַק מֵחַדָא׃ 16 אֲזַל דֵין הוּ דִּנְסַב חַמֵּשׁ כִּכְּרִין אִתְּתְגַּר בְּהֵין וִיתַר חַמֵּשׁ
אֲחָרְנִין׃ 17 וְהָכְנָה הוּ דְּתַרְתֵּין אִתְּתְגַּר תַּרְתֵּין אֲחָרְנִין׃ 18 הוּ דֵין דִּנְסַב חָדָא אֲזַל חָפַר בְּאַרְעָא וְטַשִׁי כַּסְפָּא דְּמָרֵהּ׃

19 * Post autem multum temporis venit dominus seruorum illorum, & recepit ab eis rationem.

20 * Et accessit is qui acceperat quinque talenta, obtulitque quinque alia, & ait, Domine mi, quinque talēta dedisti mihi, ecce quinque alia negotiando lucratus sum supra ea.

21 * Dixit ei dominus eius: Bene est, serue bone & fidelis: in modico fidelis fuisti, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

22 * Et accessit is qui duo talenta, & ait: Domine mi, duo talenta dedisti mihi; ecce alia duo negotiando lucratus sum supra ea.

23 * Dixit ei dominus eius: Bene est, serue bone & fidelis, in modico fidelis fuisti, super multa constituam te: intra in gaudium domini tui.

24 * Accessit autem & is qui acceperat vnum talentum, & ait: Domine mi, noueram te esse virum durum, teque metere vbi non seminasti, & colligere vnde non sparsisti.

25 * Ac timui, & abiens abscondi talentum tuum in terra, en habes quod tuum est.

26 * Respondit dominus eius, & dixit ei: Serue nequam ac piger, noueras me metere vbi non seminaui, & colligere vnde non sparsi:

27 * Oportuit te committere pecuniam meam mensæ, & ego venissem ac repetissem quod meum est cum fœnore.

28 * Tollite ergo ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta.

29 (* Ei enim qui habet, dabitur, & adiicietur ei: is verò qui non habet, id etiam quod habet auferetur ab eo.)

30 * Et seruum ociosum eijcite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium.

Lectio in commemorationem rectorum & iustorum, Feriaque sexta Candidatorum.

31 * Quum venerit autem filius hominis in gloria sua, & omnes angeli eius sancti cum eo, tunc sedebit super thronum gloriæ suæ.

---

19 בָּתַר דַּיִן זַכְנָא סַגִּיאָא אֲתָא מָרְהוֹן דְּעַבְדָּא הָנוּן וַנְסַב פֻּרְהוֹן [a] חוּשְׁבָּנָא׃
20 וְקָרֵב הוּ דְּנְסַב חֲנָא חַמֵשׁ כִּכְּרִין [b] אֶתְתַּגְּרַת עֲלֵיהֵין׃ וְהַבְתְּ לִי הָא חַמֵשׁ כִּכְּרִין [c] יַהֲבְתְּ לִי הָא חַמֵשׁ אַחֲרְנִין [d] אֶתְתַּגְּרַת עֲלֵיהֵין׃
21 אֲמַר לֵהּ מָרֵהּ [e] אִיו עַבְדָּא טָבָא [f] וְמְהֵימְנָא עַל קְלִיל מְהֵימַן הֲוַיְתְּ עַל סַגִּי [g] אַקִימְךָ עוֹל [h] לְחַדּוּתֵהּ דְּמָרֶךָ׃
22 וְקָרֵב הוּ דְתַרְתֵּין כִּכְּרוֹהִי וַאמַר מָרִי תַּרְתֵּין כִּכְּרִין יַהֲבְתְּ לִי הָא תַּרְתֵּין אַחֲרְנִין אֶתְתַּגְּרַת עֲלֵיהֵין׃
23 אֲמַר לֵהּ מָרֵהּ אִיו עַבְדָּא טָבָא וַמְהֵימְנָא עַל קְלִיל מְהֵימַן הֲוַיְתְּ עַל סַגִּי אַקִימְךָ עוֹל לְחַדּוּתֵהּ דְּמָרֶךָ׃
24 קְרֵב דֵּין אָף הוּ דְנְסַב חֲדָא כִּכְּרָא וַאמַר מָרִי יָדַע הֲוַיְתְּ לֶךָ דְּגַבְרָא אַנְתְּ [i] וְחָצֵד אַנְתְּ אֵיכָא דְּלָא [j] זְרַעְתְּ וּמְכַנֵּשׁ אַנְתְּ מִן אֵיכָא דְּלָא [k] מַדַּרְתְּ׃
25 [l] וְדַחֵלֶת וַאזֵלֶת [m] טַשִׁיתֵהּ כִּכְּרֶךָ בְּאַרְעָא הָא אִית לֶךָ דִּילֶךָ׃

[a] חֵשֶׁב [b] יַתֵּב [c] תֵּנֵר כמו בלשון יון [d] חֵימָן [e] קוּם [f] חֲדָא
[g] עוֹל [h] קַשָׁא [i] חֵצֵר [j] זְרַע [k] בֵּדֵר כמו בדר [l] דְּחַל [m] טְשָׁא

19 * Poſt multum verò temporis venit dominus ſeruorum illorum,& poſuit rationem cum eis.

19 * μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν.

20 *Et accedens qui quinque talenta acceperat,obtulit alia quinque talenta,dicens: Domine,quinque talenta tradidiſti mihi; ecce alia quinque ſuperlucratus ſum.

20 * καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων, κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

21 * Ait illi dominus eius: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis,ſuper multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui.

21 * ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω. εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

22 * Acceſſit autem & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine, duo talenta tradidiſti mihi: ecce alia duo lucratus ſum.

22 * προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπε, κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

23 * Ait illi dominus eius: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui.

23 * ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω. εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

24 * Accedens autem & qui vnum talentum acceperat, ait: Domine, ſcio quia homo durus es, metis vbi non ſeminaſti, & congregas vbi non ſparſiſti:

24 * προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ εν τάλαντον εἰληφὼς, εἶπε, κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας·

25 * Et timens abij, & abſcondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum eſt.

25 * καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ. ἴδε ἔχεις τὸ σόν.

26 * Reſpondens autem dominus eius, dixit ei:Serue male,& piger,ſciebas quia meto vbi non ſemino, & congrego vbi non ſparſi:

26 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα.

27 * Oportuit ergo te committere pecuniam meam numulariis, & veniens ego recepiſſem vtique quod meum eſt cum vſura.

27 * ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ.

28 * Tollite itaque ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta.

28 * ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα·

29 * Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.

Sup. 13. b.12 Mar. 4. c.25 Luc.8.c. 18.& 19. d.26

29 * τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

30 * Et inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores. illic erit fletus & ſtridor dentium.

Sup.8.b. 12.& 22. b.13

30 * καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

31 * Cùm autem venerit filius hominis in maieſtate ſua, & omnes angeli cum eo, tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſuæ:

31 * Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ·

---

26 עָנָא מָרֵהּ וַאמַר לֵהּ עַבְדָא בִישָׁא [a]וְחַבַּנְנָא יָדַע הֲוַיתְ לִי דְּלָא זָרַעְתְּ וּמְכַנֵּשׁ אֲנָא מִן אַיכָא דְּלָא
בַדַּרְתְּ ׃ 27 וְלָא הֲוָא לָךְ [b]דְּתַרְמֵא כֶּסְפִּי עַל פְּתוּרָא וַאתֵא הֲוַית אֲנָא וְתַבַע הֲוַית דִּילִי עִם [c]רִבְיָתֵהּ ׃
28 [d]סַבוּ הַכִּיל מָנֵהּ כַּכְּרָא [e]וַהַבוּהִי לְהַו דְּאִית לֵהּ עֲסַר כִּכְּרִין ׃ 29 לְמַן גֵּיר דְּאִית לֵהּ נְתִיהֵב לֵהּ [f]וְנִתְהַוֵסַף לֵהּ
הַוְוֵין דְּלֵית לֵהּ וְאַף הַוְוֵאִית לֵהּ [g]נְשְׁתְּקַל מִנֵּהּ ׃ 30 וְלַעַבְדָא בַטִּילָא [h]אַפְּקוּהִי לְחָשׁוֹכָא כַּרְיָא תַּמָּן נֶהֱוֵא [i]בְּכְיָא
וְחוּרָק [k]שִׁנָּא ׃

[l]קָרְיָנָא בְּרוֹכְרָנָא [m]וְכַאנָא תַּרֵיסְרָא וּדְעָרִיבְתָא דְּתַנְיָא 25

31 מָא דְּאִתָא דֵּין בְּרֵהּ דְּאֱנָשָׁא בְּשׁוּבְחֵהּ וְכָל הוּן מַלְאֲכוֹהִי קַדִּישֵׁא עִמֵּהּ הֵידֵין [n]נֵתֵב עַל [o]תְּרוֹנוֹס דְּשׁוּבְחֵהּ ׃

[a] חבנן ובלשון שמעאל בקרא אלסם
[b] רמא כמו חרבית
[c] גסב [d] יהב [e] יסף
[f] שקל [g] נפק [h] בכא
[i] שנן [k] קרא [l] כון
[m] יתב [n] מן לשון יין
[o] דרשו נכסא

32 *Et congregabuntur coram eo omnes gentes, & separabit eas vnam ab altera, sicut pastor separat oues ab hœdis.

33 * Et statuet oues à dextera sua, & hœdos à sinistra sua.

34 * Tunc dicet rex iis qui erunt à dextera sua: Venite benedicti Patris mei, possidete regnum quod paratum est vobis à constitutione mundi.

35 * Esuriui enim, & dedistis mihi quod manducarem; ac sitiui, & propinastis mihi: hospes eram, & excepistis me.

36 * Nudus eram, & operuistis me: infirmus eram, & visitastis me: in domo vinctorum eram, & venistis ad me.

37 * Tunc dicent ei iusti illi: Domine noster, quando vidimus te esurientem, & cibauimus te? aut sitientem, et propinauimus tibi?

38 * Et quando vidimus te hospitem, & excepimus te? aut nudum, & operuimus te?

39 * Et quando vidimus te infirmum, aut in domo vinctorum, & venimus ad te?

40 * Et respondens rex dicet eis, Amin ego dico vobis, quotiescunque fecistis vni ex istis fratribus meis paruulis, mihi ipsi fecistis.

41 * Tunc dicet & iis qui erunt à sinistra sua: Abite à me maledicti in ignem illum æternũ, qui paratus est criminatori [diabolo] et angelis eius.

42 * Esuriui enim, nec dedistis mihi quod manducarem: & sitiui, nec propinastis mihi:

43 * Et hospes eram, nec excepistis me: & nudus eram, nec operuistis me: & infirmus eram, & in domo vinctorum eram, neque visitastis me.

44 * Tunc respondebunt & illi, ac dicent: Domine noster, quando vidimus te esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in domo vinctorum, nec ministrauimus tibi?

45 * Tunc respondebit & dicet eis, Amin ego dico vobis, quotiescunque non fecistis vni ex istis paruulis, nec mihi fecistis.

46 * Et abibunt isti in cruciatum æternum, iusti verò in vitam æternam.

---

32 וְנֶהְכַּנְּשׁוּן קֳדָמוֹהִי כֹּלְּהוֹן עַמְמַיָא וְנַפְרֵשׁ אִנּוּן חַד מִן חַד אֵיךְ רָעְיָא דְמַפְרֵשׁ עָרְבָא מִן גְּדְיָיא ׃
33 וְנַקִּים עָרְבָא מִן יְמִינֵהּ וְגְדְיָא מִן סְמָלֵהּ ׃ 34 הֵידֵין נְאֵמַר מַלְכָּא לְהַנּוּן דְּמִן יְמִינֵהּ תּוּ בְרִיכוֹהִי דְּאָבִי
יִרְתוּ מַלְכוּתָא דְעָתִידָא הֲוָת לְכוֹן מִן תַּרְמִיתֵהּ דְעָלְמָא ׃ 35 כְּפָנֵת גִּיר וְיַהְבְּתּוּן לִי לְמֵאכַל וְצָהֵירֵת וְאַשְׁקִיתוּנַנִי
אֶכְסְנָיָא הֲוִית וְכַנַּשְׁתּוּנַנִי ׃ 36 עַרְטֵלְיָא הֲוִית וְכַסִּיתוּנַנִי כְּרִיהָ הֲוִית וְסַעֲרְתּוּנַנִי וּבֵית אֲסִירָא הֲוִית וַאֲתֵיתוּן לְוָתִי ׃
37 הֵידֵין נְאַמְרוּן לֵהּ הַנּוּן זַדִּיקָא מָרָן אֵמָתַי חֲזַיְנָךְ דְּכַפֵּן אַנְתְּ וְתַרְסִינָךְ אוֹ דְצָהֵיא אַנְתְּ וַאַשְׁקִינָךְ ׃
38 וְאֵמָתַי חֲזַיְנָךְ דְּאֶכְסְנָיָא אַנְתְּ וְכַנַּשְׁנָךְ אוֹ דְעַרְטֵלִי אַנְתְּ וְכַסִּינָךְ ׃
39 וְאֵמָתַי חֲזַיְנָךְ כְּרִיהָא אוֹ בֵית אֲסִירָא וַאֲתֵין לְוָתָךְ ׃

[a] רָעָא פירשו אמן
[b] קוֹם אֵתָא
[c] יִרַת כמו ירש
[d] רְמָא אֶכֶל
[e] עְהָא כמו צמא
[f] שְׁקָא פרשו עירום
[g] כְּרָה סְעַר בלשון פקד
[h] אֵתָא חֲזָא תַּרְמָא
[i] כְּסָא כְּרַת

32 * Et congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hœdis:

33 * Et statuet oues quidẽ à dextris suis, hœdos autem à sinistris.

34 * Tunc dicet rex his qui à dextris eius erunt, Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.

35 * Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. sitiui, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me.

Isai. 58. b. 7 Eze. 18. b. 7

36 * Nudus, & operuistis me. infirmus, & visitastis me. in carcere eram, & venistis ad me.

Eccl. 7. d. 39

37 * Tunc respondebunt ei iusti, dicentes: Domine, quando te vidimus esuriẽtem, & pauimus: sitientem, & dedimus tibi potum?

38 * Quando autem te vidimus hospitem, & collegimus te? aut nudum, & cooperuimus te?

39 * Aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te?

40 * Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis, quandiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

41 * Tunc dicet & his qui à sinistris erunt, Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius.

Psal. 6. b. 8 Sup. 7. 23 Luc. 13. f. 27

42 * Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare. sitiui, & non dedistis mihi potum.

43 * Hospes eram, & non collegistis me: nudus, & non operuistis me: infirmus, & in carcere, & non visitastis me.

44 * Tunc respondebunt ei & ipsi, dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, & non ministrauimus tibi?

45 * Tunc respondit illis, dicens: Amen dico vobis, quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis.

46 * Et ibũt hi in supplicium æternum: iusti autem, in vitam æternam.

Ioh. 5. c. 21 Dan. 12. a. 2

32 * καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων·

33 * καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἔρίφια ἐξ εὐωνύμων.

34 * τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

35 * ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με.

36 * γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με.

37 * τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες, κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν;

38 * πότε δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν, καὶ περιεβάλομεν;

39 * πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σε;

40 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

41 * τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων, πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.

42 * ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με.

43 * ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνὸς, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενὴς, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με.

44 * τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγοντες, κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνὸν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι;

45 * τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε.

46 * καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

---

40 וְעָנָא מַלְכָּא וְאָמַר לְהוֹן אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכַמָּא דְּעֲבַדְתּוּן לְחַד מִן הָלֵין אַחַי זְעוּרָא לִי הוּ עֲבַדְתּוּן׃

41 הֵידֵין נְאָמַר אַף לְהָנוּן דְּמִן סְמָלֵהּ [a]זְלוּ לְכוֹן מְנִי [b]לִישָׁא לְנוּרָא דְּלְעָלַם הֵידַמְתַּיְבָא [c]לְאִכְלַקְרְצָא וְלְמַלְאֲכוֹהִי׃

42 כְּפָנֵה גִּיר וְלָא יַהַבְתּוּן לִי לְמֵאכַל וְצָהֵית וְלָא אַשְׁקֵיתוּנִי׃ 43 וַאכְסְנָיָא הֲוִית וְלָא כַּנַּשְׁתּוּנִי וְעָרְטְלָיָא הֲוִית

וְלָא כַּסִיתוּנִי וַכְּרִיהָא הֲוִית וּבֵית אֲסִירָא הֲוִית וְלָא סְעַרְתּוּנִי׃ 44 הֵידֵין [d]נְעֲנוּן וְאַף הָנוּן [e]וְנֵאמְרוּן מָרָן אֵיכַדִי

[f]חֲזַינָךְ כְּפָנָא אוֹ [g]צַחְיָא אוֹ אַכְסְנָיָא אוֹ עָרְטְלָיָא אוֹ [h]כְּרִיהָא אוֹ בֵית אֲסִירָא וְלָא שַׁמֵּשְׁנָךְ׃ 45 הֵידֵין נְעֲנֵא וְנֵאמַר

לְהוֹן אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכַמָּא דְּלָא עֲבַדְתּוּן לְחַד מִן הָלֵין זְעוּרָא אַף לָא לִי עֲבַדְתּוּן׃ 46 וְנֵאזְלוּן הָלֵין [i]לְתַשְׁנִיקָא

דְּלְעָלַם וְזַדִּיקֵא לְחַיֵּא דְּלְעָלַם׃

[a] אֲזַל [b] לוּט
[c] פירושו מקמרג
[d] עָנָא [e] אֵמַר [f] חֲזָא
[g] צָחֵא [h] כְּרַח
[i] שְׁנַק

ܩܪܝܢܐ ܕܚܡܫܐ ܕܐܪ̈ܙܐ ܘܕܩܘܕܫ ܡܘܪܘܢ ✣ ܦܘ ✣
ܩܦܠܐܘܢ ✣ ܟܘ ✣

1 ‡ ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܫܠܡ ܝܫܘܥ ܟܠܗܘܢ ܡܠܐ ܗܠܝܢ܆
2 ܐܡܪ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ܂ ‡ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܒܬܪ ܬܪܝܢ
ܝܘܡܝܢ ܗܘܐ ܦܨܚܐ܂ ܘܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ܡܫܬܠܡ
3 ܕܢܙܕܩܦ܂ ‡ ܗܝܕܝܢ ܐܬܟܢܫܘ ܪܒܝ ܟܗܢܐ ܘܣܦܪܐ
ܘܩܫܝܫܐ ܕܥܡܐ܂ ܠܕܪܬܗ ܕܪܒ ܟܗܢܐ ܕܡܬܩܪܐ
4 ܩܝܦܐ܂ ‡ ܘܐܬܡܠܟܘ ܥܠ ܝܫܘܥ܆ ܕܒܢܟܠܐ
5 ܢܐܚܕܘܢܝܗܝ܂ ܘܢܩܛܠܘܢܝܗܝ܂ ‡ ܘܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܠܐ
6 ܒܥܐܕܐ܂ ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܫܓܘܫܝܐ ܒܥܡܐ܂ ✣ ‡ ܘܟܕ
ܗܘܐ ܝܫܘܥ ܒܒܝܬ ܥܢܝܐ ܒܒܝܬܗ ܕܫܡܥܘܢ ܓܪܒܐ܂
7 ‡ ܩܪܒܬ ܠܗ ܐܢܬܬܐ ܕܐܝܬ ܥܡܗ ܫܛܝܦܬܐ ܕܡܫܚܐ
ܕܒܣܡܐ ܣܓܝ ܕܡܝܐ܂ ܘܐܫܦܥܬܗ ܥܠ ܪܝܫܗ ܕܝܫܘܥ
8 ܟܕ ܣܡܝܟ܂ ‡ ܚܙܘ ܕܝܢ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܐܬܒܐܫ
9 ܠܗܘܢ ܘܐܡܪܝܢ܂ ܠܡܢܐ ܐܒܕܢܐ ܗܢܐ܂ ‡ ܡܫܟܚ ܗܘܐ
ܓܝܪ ܕܢܙܕܒܢ ܗܢܐ ܒܣܓܝ ܘܢܬܝܗܒ ܠܡܣܟܢܐ܂
10 ‡ ܝܫܘܥ ܕܝܢ ܝܕܥ܂ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܡܢܐ ܡܗܪܝܢ ܐܢܬܘܢ
ܠܗ ܠܐܢܬܬܐ܂ ܥܒܕܐ ܫܦܝܪܐ ܥܒܕܬ ܠܘܬܝ܂
11 ‡ ܒܟܠܙܒܢ ܓܝܪ ܡܣܟܢܐ ܐܝܬ ܠܟܘܢ ܥܡܟܘܢ܂
12 ܠܝ ܕܝܢ܂ ܠܐ ܒܟܠܙܒܢ ܐܝܬ ܠܟܘܢ܂ ‡ ܗܕܐ ܕܝܢ ܕܐܪܡܝܬ܂
ܒܣܡܐ ܗܢܐ ܥܠ ܦܓܪܝ܆ ܐܝܟ ܕܠܩܒܘܪܝ ܥܒܕܬܗ܂
13 ‡ ܘܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ܆ ܕܐܝܟܐ ܕܬܬܟܪܙ ܣܒܪܬܝ ܗܕܐ
ܒܟܠܗ ܥܠܡܐ܂ ܢܬܡܠܠ ܐܦ ܗܕܐ ܕܥܒܕܬ ܗܕܐ
14 ܠܕܘܟܪܢܗ܂ ‡ ܗܝܕܝܢ ܐܙܠ ܚܕ ܡܢ ܬܪܥܣܪ ܕܡܬܩܪܐ
15 ܝܗܘܕܐ ܣܟܪܝܘܛܐ ܠܘܬ ܪܒܝ ܟܗܢܐ܂ ‡ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂
ܡܢܐ ܨܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܬܠ ܠܝ܂ ܘܐܢܐ ܡܫܠܡ ܐܢܐ
ܠܗ ܠܟܘܢ܂ ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܐܩܝܡܘ ܠܗ ܬܠܬܝܢ ܕܟܣܦܐ܂
16 ‡ ܘܡܢ ܗܝܕܝܢ ܒܥܐ ܗܘܐ ܠܗ ܦܠܚܐ ܕܢܫܠܡܝܘܗܝ܆

ܩܪܝܢܐ ܕܚܡܫܐ ܒܫܒܐ ܕܐܪ̈ܙܐ ✣ ✣
✣ ✣ ܦܙ ✣ ✣

17 ‡ ܒܝܘܡܐ ܕܝܢ ܩܕܡܝܐ ܕܦܛܝܪܐ܆ ܩܪܒܘ ܬܠܡܝܕܐ
ܠܘܬ ܝܫܘܥ܂ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ܂ ܐܝܟܐ ܨܒܐ ܐܢܬ ܕܢܛܝܒ ܠܟ
ܕܬܐܟܘܠ ܦܨܚܐ܂

Die quinta Secretorum, & in consecratione Chrismatis.

CAP. XXVI.

1 *ET factum est cùm absoluisset Ieschua hos omnes sermones, vt dixerit discipulis suis;*
2 * *Scitis post duos dies fore Pezcho, Filiúq; hominis traditum iri vt cruci suffigatur.*
3 * *Tunc congregati sunt principes Sacerdotum, et Scribæ ac Seniores populi in atriũ summi Sacerdotis qui vocabatur Kaiopho.*
4 * *Et consilium inierunt aduersus Jeschua vt dolo comprehenderent eũ, ac interficerent.*
5 * *Dicebant autem, Non in festo, ne fiat tumultus in populo.*
6 * *Quumque Jeschua esset in Beth-Anio, in ædibus Schemeoun leprosi,*
7 * *Accesserat ad eum mulier habens secum alabastrum vnguenti suauissimi magni pretij, & effuderat super caput ipsius Jeschua, cùm discumberet.*
8 * *Viderunt autem discipuli eius, & displicuit eis. & inquiunt, Quorsum perditio*
9 *hæc?* * *Potuit enim istud venundari magno, & dari egenis.*
10 * *Jeschua verò sciens, dixit eis: Quid fatigatis hanc mulierem? opus bonum opera-*
11 *ta est erga me.* * *Nam in omni tempore egenos habebitis vobiscum, me verò non omni tempore habebitis.*
12 * *Jd autem quod iniecit* nempe *aroma istud super corpus meum, tanquam ad sepeliẽdum*
13 *me fecit.* * *Equidem ego dico vobis, Vbicunque prædicabitur hoc Euangelium meum in vniuerso mundo, recitabitur & id quod hæc fecit in memoriam ipsius.*
14 * *Tunc abiit vnus ex duodecim qui vocabatur Jihoudo Scariouto ad principes Sa-*
15 *cerdotum,* * *Et ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego traditurus sum eum vobis? Illi autem constituerunt ei triginta argenteos.*
16 * *Et ex eo tempore quærebat sibi opportunitatem prodendi eum.*

Die quinta hebdomadis Secretorum.

17 * *Die verò prima Azymorum adierunt discipuli Jeschua, & dixerunt ei, Vbi vis paremus tibi ad manducandum Pezcho?*

דיום חמשא דארזא וקודש מורון סח
קפלאון כו

1 והוא דכד שלם ישוע כלהין מלא הלין אמר לתלמידוהי׃ 2 ידעין אנתון דבתר תרין יומין הוא פצחא
וברה דאנשא משתלם דנזדקף׃ 3 הידין אתכנשו רבי כהנא וספרא וקשישא דעמא לדרתה דרב כהנא דמתקרא
קיפא׃ 4 ואתמלכו על ישוע דבנכלא נאחדוניהי ונקטלוניהי׃ 5 ואמרין הוו לא בעדעאדא דלא נהוא
שגושיא בעמא׃ 6 וכד הוא ישוע בבית עניא בביתה דשמעון גרבא׃ 7 קרבת לה אנתתא דאית עליה שטיפתא
דמשחא דבסמא סגי דמיא ואשפעתה על רישה דישוע כד סמיך׃ 8 חזו דין תלמידוהי ואתבאש להון ואמרו
למנא אבדנא הנא׃ 9 משכח הוא גיר דנזדבן הנא בסגי ונתיהב למסכנא׃

ראה מלל למר
קצה כמו פסח
שלם זקף קרא
מלך בלשון יעץ
כל אחד קטל
פירושו עם טוב
שגש שטף והוא כלי שמן
שפע חזא באש
אבד יהב

CAP. XXVI.

ET factum est cùm consummasset Iesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis: 1 A

Mar. 14. a.1 Luc. 22. a.1 *Scitis quia post biduum Pascha fiet, & Filius hominis tradetur vt crucifigatur. 2

*Tunc congregati sunt principes Sacerdotum & seniores populi in atrium principis Sacerdotum, qui dicebatur Caiphas: 3

*Et consilium fecerunt vt Iesum dolo tenerent, & occiderent. 4

*Dicebant autem: Non in die festo, ne fortè tumultus fieret in populo. 5

*Cùm autem Iesus esset in Bethania in domo Simonis Leprosi, 6

Ioh. 11. a 3. & 12. a.3 Mar. 14. a.3 *Accessit ad eum mulier habens alabastrum vnguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbentis. 7

*Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes, Vt quid perditio hæc? 8

*Potuit enim istud venundari multo, & dari pauperibus. 9

*Sciens autem Iesus, ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me. 10

Deut 15 b.11 habebitis. *Nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem nõ semper† habetis. 11

*Mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me, fecit. 12

*Amen dico vobis: Vbicunque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mũdo, dicetur & quòd fecit hęc in memoriam eius. 13

Mar. 14. b.10. Luc. 22. a.3 *Tunc abiit vnus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad principes Sacerdotum: 14

*Et ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. 15

*Et exinde quęrebat oportunitatem vt eum traderet. 16

Mar. 14. b.12 Luc. 22. a.7 *Prima autem die Azymorum accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? 17

κϛ'.

1 * Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,

2 * οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

3 * τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ λεγομένου καϊάφα·

4 * καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσι, καὶ ἀποκτείνωσιν.

5 * ἔλεγον δὲ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

6 * τοῦ δὲ ἰησοῦ γενομένου ἐν βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ σίμωνος τοῦ λεπροῦ·

7 * προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου.

8 * ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαν, λέγοντες, εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;

9 * ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς.

10 * γνοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν ἐργάσατο εἰς ἐμέ.

11 * πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

12 * βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαί με ἐποίησεν.

13 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

14 * τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος ἰούδας ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς,

15 * εἶπε, τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια.

16 * καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

17 * Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ, λέγοντες αὐτῷ, ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;

---

10 וישוע דין ידע ואמר להון מנא מלאין אנתון לה לאנתתא עבדא שפירא עבדת לותי: 11 בכל זבן גיר מסכנא אית
לכון עמכון לידין לא בכל זבן אית לכון: 12 הדא דין דארמיה בסמא הנא על גושמי איך דלמקברני עבדת: 13 ואמין
אמר אנא לכון דאיכא דתתכרז סברתי דא בכל דה עלמא נתמלל אף מדם דעבדת הדא לדוכרנה: 14 הידין אזל
חד מן תרעסר דמתקרא יהודא סכריוטא לות רבי כהנא: 15 ואמר להון מנא צבין אנתון למהל לי ואנא
משלם אנא לה לכון הנון דין אקימו לה תלתין דכספא: 16 ומן הידין בעא הוא לה פלעא דנשלמיוהי:
ביומא חמשא בשבא דשבתא וארזא סט
17 ביומא דין קדמיא דפטירא קרבו תלמידא לות ישוע ואמרו לה איכא צבא אנתי דנטיב לך דהלעם פצחא:

L 3

18 * Is autem dixit eis: Proficiscimini in ciuitatem ad quempiam, & dicite ei, Magister noster inquit, Tempus meum aduenit: apud te facio Pezcho cum discipulis meis.

19 * Et discipuli eius egerunt sicuti præceperat eis Ieschua, & parauerunt Pezcho.

20 * Quumque esset vespera, discumbebat cum duodecim discipulis suis.

21 * Et quum ederent, ait: Amin ego dico vobis, vnus ex vobis prodit me.

22 * Et ægrè fuit eis vehementer: cœperuntque dicere ei singuli ex eis, Nunquid ego sum,

23 Domine mi? * Is autem respondit & ait: Ille qui intingit manum suam mecum in patino, me proditurus est.

24 * Et filius hominis abit vt scriptum est de eo: væ autem homini illi per quem Filius hominis proditur: præstaret homini illi si natus

25 non fuisset. * Respondit Jhoudo proditor, & ait: Nunquid ego sum Rabbi? Dicit ei Ieschua, Tu dixisti.

26 * Quum autem ederent, accepit Jeschua panem, & benedixit, fregitque, ac dedit discipulis suis, & ait: Accipite, comedite, HOC EST CORPVS MEVM.

27 * Et accepit calicem, atque gratias egit, et dedit eis, dixitque: Accipite, bibite ex eo

28 vos omnes: * HIC EST SANGVIS MEVS FOEDERIS NOVI, QVI PRO MVLTIS EFFVNDITVR IN REMISSIONEM PECCATORVM.

29 * Ego dico vobis, Non bibam ab hoc tempore ex hoc genimine vitis, vsque ad diem quo bibam illud vobiscum nouũ in regno Dei.

30 * Et dixerunt hymnodiam: exieruntque in montem Oliuarum.

Ad noctem parasceues Crucifixionis.

31 * Tunc ait illis Jeschua: Vos omnes offendemini in me hac nocte. scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues

32 gregis ipsius. * Postquàm autem surrexero, præcessurus sum vos in Galilæam.

33 * Respondit Kipho, & dixit ei, Etiam si omnis homo offendatur in te, ego nunquam offendar in te.

34 * Dixit ei Jeschua: Amin ego dico tibi, hac nocte antequàm cantauerit gallus, tribus vicibus abnegabis me.

---

18 הוּ דֵין אֲמַר לְהוֹן זְלוּ לְמַדִּינְתָּא לְוָה פְּלָן וַאֲמַרוּ לֵהּ רַבָּן אָמַר זַבְנִי מְטָא לֵהּ לְוָתָךְ עָבֵד אֶנָא פִּצְחָא עִם תַּלְמִידַי ׃
19 וְתַלְמִידוֹהִי עֲבַדוּ אֵיכְנָא דְּפַקַּד לְהוֹן יֵשׁוּעַ וְטַיְּבוּ פִּצְחָא ׃
20 וְכַד הֲוָא רַמְשָׁא סְמִיךְ הֲוָא עִם תְּרֵעְסַר תַּלְמִידוֹהִי ׃
21 וְכַד לָעְסִין אֲמַר אֲמִין אֲמַר אֶנָא לְכוֹן דְּחַד מִנְּכוֹן מְשַׁלֵּם לִי ׃
22 וְכָרִיתַ לְהוֹן טָב וְשָׁרִיו לְמֵאמַר לֵהּ חַד תַּר מִנְּהוֹן לְמָא אֶנָא מָרִי ׃
23 הוּ דֵין עָנָא וַאֲמַר מַן דְּרָבַע אִידֵהּ עִמִּי בְּלִגְתָּא הוּ נַשְׁלְמַנִּי ׃
24 וּבְרֵהּ דַּאנָשָׁא אָזֵל אֵיכְנָא דְּכְתִיב עֲלוֹהִי וַי לֵהּ דֵּין לְגַבְרָא הוּ דַּבְאִידֵהּ בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא מִשְׁתְּלֵם פַּקְח הֲוָא לֵהּ לְגַבְרָא הוּ אַלּוּלָא אֶתְיְלַד ׃
25 עָנָא יְהוּדָא מַשְׁלְמָנָא וַאֲמַר לֵהּ אֶנָא הוּ רַבִּי אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אַנְתְּ אֲמַרְתְּ ׃
26 כַּד דֵּין לָעְסִין שְׁקַל יֵשׁוּעַ לַחְמָא וּבְרֵךְ וְנַקְצָא וְיַהֵב לְתַלְמִידוֹהִי וַאֲמַר סְבוּ אֲכוֹלוּ הָנֵי פְּגָרִי ׃

[a] אָזֵל כמו פלוני
[b] פִּצְחָא כמו פסח
[c] טַיֵּב כמו טָרַח שָׁרָא
[d] אֲמַר עָבַע יַד
[e] פירשו קערה
[f] שְׁלֵם יִלֵּד לָעַס
[g] קְצָא כמו קצץ
[h] גְּפַב אָכַל

18 * At Iesus dixit: Ite in ciuitatem ad quendam: & dicite ei, Magister dicit, Tempus meum propè est: apud te facio Pascha cum discipulis meis.

19 * Et fecerunt discipuli sicut cōstituit illis Iesus: & parauerunt Pascha.

20 * Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim discipulis suis.

Mar. 14. b.17

21 * Et edentibus illis, dixit: Amen dico vobis, quia vnus vestrum me traditurus est.

Luc. 22. b.14 Ioh. 13. c.21

22 * Et contristati valdè, cœperunt singuli dicere, Nunquid ego sum Domine?

23 * At ipse respondens, ait: Qui intingit mecū manū in paropside, hic me tradet.

24 * Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de illo: Væ autem homini illi, per quem Filius hominis tradetur: bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.

Psal. 40. b.10

25 * Respondens autem Iudas qui tradidit eum, dixit: Nunquid ego sum, rabbi? Ait illi, Tu dixisti.

26 * Cœnātibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit: deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: hoc est corpus meum.

1.Cor. 11.c.24

27 * Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens, Bibite ex hoc omnes.

28 * Hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

29 * Dico autē vobis, Non bibam à modò de hoc genimine vitis, vsque in diem illum, cùm illud bibam vobiscum nouum in regno Patris mei.

30 * Et hymno dicto, exierunt in montem Oliueti.

31 * Tunc dicit illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis.

Mar. 14. c.27 Ioh.16. b.32 Zach. 13 b.7

32 * Postquàm autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam.

Mar. 14. c.28. & 16.b.7

33 * Respondens autem Petrus, ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.

34 * Ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia in hac nocte antequàm gallus cantet, ter me negabis.

18 * ὁ δὲ εἶπεν, ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ, ὁ διδάσκαλος λέγει, ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.

19 * καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

20 * ὀψίας δὲ γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα.

21 * καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

22 * καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν, μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε;

23 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει.

24 * ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

25 * ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, εἶπε, μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, σὺ εἶπας.

26 * ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας, ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.

27 * καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες.

28 * τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

29 * λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.

30 * καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

31 * Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γὰρ, πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης.

32 * μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

33 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ, εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοὶ, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.

34 * ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με.

---

27 וְשָׁקַל כָּסָא [a]וַאוֹדִי וַיְהַב לְהוֹן וַאמַר [b]סַבוּ [c]אֶשְׁתּוּ מִנֵּה כֻּלְּכוֹן׃ 28 הָנוּ דְּמִי [d]דְּדִיתְקָא [e]חַדְתָּא דְּחַלָּף
[a] יְרָא [b] נְסַב [c] שְׁתָא
[d] מן לשון עין עבראה ברית
[e] חַדַּת כמו חדש
סַגִּיאֵא [f]מְתֵאשַׁד [g]לְשׁוּבְקָנָא דַחֲטָהֵא׃ 29 אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דֵּין דְּלָא [h]אֶשְׁתֵּא מִן הָשָׁא מִן הָנָא יַלְדָא [i]דְּגַפְּנָתָא
[f] אֲשֶׁר [g] שִׁבְקָ [h] שְׁתָא
[i] גַּפְּתָא כמו גפן
עַדְמָא לְיוֹמָא דְּבֵהּ אֶשְׁתֵּיוּתִי עִמְּכוֹן חַדְתָּא בְּמַלְכוּתָא דְאֱלָהָא׃ 30 וְשַׁבְּחוּ וְנְפַקוּ לְטוּר זַיְתָא׃
[j] עָרֵב [k] כְּשֵׁל [l] מְחָא
[m] רְעָא [n] כמו אאן
[o] קוּם [p] קְרָא בלשון שור
[q] כְּפַר
דְּלָלְיָא [k]דְּעָרוּבְתָא דְּזַקִיפוּתָא
ל
31 הֵידֵין אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אַנְתּוּן כֻּלְּכוֹן [l]תְּתְכַּשְּׁלוּן בִּי בְּהָנָא לֵלְיָא כְּתִיב גֵּיר [m]דְּאַכְּחֵא [n]לְרַעְיָא וְנָתְבַּדְּרוּן עָרְבֵא
[o] וְרָעֲנֵה׃ 32 מִן בָּתַר [p]דְּקָאֵם אֲנָא דֵּין קָדַם אֲנָא לְכוֹן לַגְלִילָא׃ 33 עָנָא כֵּאפָא וַאמַר לֵהּ אַפִּין כֻּלְּנָשׁ
[p] קוּם [q] קְרָא בלשון שור
[q] כְּפַר
נָתְכַּשֵּׁל בָּךְ אֲנָא מְמָתוּם לָא אֶתְכַּשֵּׁל בָּךְ׃ 34 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אַמִּין אָמַר אֲנָא לָךְ דַּבְּהָנָא לֵלְיָא קֳדָם [q]דְּנָקְרָא תַּרְנְגֹלָא
תְּלָת זַבְנִין [r]תְּכַפּוּר בִּי׃

35 * Dixit ei Kipho : Si sit mihi moriendum tecum, non abnegabo te. & itidem etiam omnes discipuli dixerunt.

36 * Tunc venit cum eis Jeschua in locum qui vocatur Ghedsimon, & ait discipulis suis, Sedete hic vsque dum abiero oratum.

37 * Et assumpsit Kipho, & duos filios Zabdai, cœpitque commoueri, ac vehementer

38 angi. * Et ait illis, Ægritudo mest animæ meæ vsque ad mortem : expectate me hic, & vigilate mecum.

39 * Et recessit paululum, & procidit in faciem suam, precesque fudit, & ait, Pater mi, si possibile est, prætereat me calix iste: veruntamen non vt ego volo, sed vt tu.

40 * Venitque ad discipulos suos, & reperit dormientes. & ait Kipho, Itane non potuistis vna hora vigilare mecum?

41 * Expergiscimini, & orate, ne intretis in tentationem : spiritus quidem promptus est, corpus verò infirmum.

42 * Rursus abiens secundò preces fudit, & ait: Pater mi, si non potest iste calix præterire quin bibam eum, fiat voluntas tua.

43 * Venienſque iterùm reperit eos dormientes: oculi enim eorum grauati erant.

44 * Et reliquit eos, & abiit. rursus orauit tertia vice, eundemque sermonem dixit.

45 * Tunc venit ad discipulos suos, & ait illis, Dormite adhuc & requiescite, ecce appropinquat hora, & Filius hominis traditur in manus peccatorum.

46 * Surgite, eamus, ecce appropinquat ille qui prodit me.

47 * Et adhuc ipso loquente, ecce Jihoudo proditor, vnus ex duodecim venit, & turbæ cum eo multæ cum ensibus ac fustibus, à principibus Sacerdotum & senioribus populi.

48 * Dederat autem eis signum Ishoudo ille proditor, dicens : Quemcunque osculatus fuero, hic est: ipsum prehendite.

49 * Et confestim accessit ad Jeschua, & ait: Pax Rabbi: eumque deosculatus est.

50 * Ipse verò Jeschua dixit ei: Ob id venisti socie mi? Tunc accesserunt, iniecerunteque manus suas in Ieschua, & prehenderunt eum.

---

35 אמר לה כיפא אן נהוא לי דסמרת עמך לא אכפור בך והכיתא אף כלהון תלמידא אמרו׃ 36 הידין אתא
עמהון ישוע לדוכתא דסתקריא גדסמן ואמר לתלמידוהי תבו הרכא עד אזל אצלא׃ 37 ודבר לכאפא
ולתריהון בני זבדי ושרי לסתכסרו ולסתחעקו׃ 38 ואמר להון כריאתי לה לנפשי עדמא למותא קמו לי
הרכא ושהרו עמי׃ 39 ופרק קליל ונפל על אפוהי ומצלא הוא ואמר אבי אן פשכחא נעברני כסא הנא
ברם לא איך דאנא צבא אנא אלא איך דאנתי׃ 40 ואתא לות תלמידוהי ואשכח אנון כד דמכין ואמר לכאפא הכנא
לא אשכחתון חדא שעא דתשהרון עמי׃ 41 אתתעירו וצלו דלא תעלון לנסיונא רוחא מטיבא פגרא דין כריהו׃

35 לי מר קרא יתב אזל צלא כמר עוק כרח מות מיא שהר פירשו פרק בלשון כור אלא בלשון פל עבר רמך עור עלל נסא

Ioh.13. d.38 * Ait illi Petrus: Etiam si oportuerit 35
me mori tecum, non te negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt.

Mar.14. d.32 Luc.22. d.39 * Tunc venit Iesus cum illis in villam 36
quę dicitur Geth-semani: & dixit discipulis suis, Sedete hîc, donec vadam illuc, & orem. D

* Et assumpto Petro & duobus filiis 37
Zebedęi, cœpit cõtristari & mœstus esse.

* Tunc ait illis: Tristis est anima mea 38
vsque ad mortem: sustinete hîc, & vigilate mecum.

* Et progressus pusillum, procidit in 39
faciem suam, orans, & dicens: Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste. veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.

* Et venit ad discipulos suos, & inue- 40
nit eos dormientes: & dicit Petro, Sic non potuistis vna hora vigilare mecum?

* Vigilate, & orate vt non intretis in 41
tẽtationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.

* Iterum secundò abiit: & orauit, di- 42
cens, Pater mi, si nõ potest hic calix trãsire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.

* Et venit iterùm, & inuenit eos dor- 43
mientes: erant enim oculi eorũ grauati.

* Et relictis illis, iterùm abiit: & orauit 44
tertiò, eundem sermonem dicens.

* Tunc venit ad discipulos suos, & 45
dicit illis: Dormite iam, & requiescite: ecce appropinquauit hora, & Filius hominis tradetur in manus peccatorum.

* Surgite, eamus: ecce appropinqua- 46
uit qui me tradet.

Mar.14. c.43 Luc.22. c.47 Ioh.18. a.3 * Adhuc eo loquente, ecce Iudas vnus 47
de duodecim venit, & cũ eo turba multa cum gladiis & fustibus, missi à principibus Sacerdotum & senioribus populi.

* Qui autem tradidit eum, dedit illis 48
signum, dicens: Quemcunque osculatus fuero, ipse est: tenete eum.

* Et confestim accedens ad Iesum, di- 49
xit, Aue rabbi. Et osculatus est eum.

* Dixitque illi Iesus: Amice, ad quid 50
venisti? Tunc accesserunt, & manus iniecerunt in Iesum: & tenuerunt eum.

35 * λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος, κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως δὲ καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

36 * τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς, καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ.

37 * καὶ παραλαβὼν τὸν πέτρον, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.

38 * τότε λέγει αὐτοῖς, περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου. μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.

39 * καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων, πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.

40 * καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ πέτρῳ, οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ;

41 * γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον· ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

42 * πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν, προσηύξατο λέγων, πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.

43 * καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι.

44 * καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἀπελθὼν πάλιν, προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.

45 * τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.

46 * ἐγείρεσθε· ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

47 * καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.

48 * ὁ δὲ παραδοὺς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν.

49 * καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ ἰησοῦ, εἶπε, χαῖρε ῥαββί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

50 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ παρεῖ; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

---

42 הוּב אֵזַל דְּתַרְתֵּין זַבְנִין צַלִּי וַאמַר אֲבִי אִן לָא מִשְׁכַּח הָנָא כְּסָא דְּנֶעֱבַר אֶלָּא אִן אֶשְׁתִּיתֵהּ נְהֵוֵא צְבִינָךְ׃
43 וַאתָא תּוּב אֶשְׁכַּח אִנּוּן כַּד דַּמְכִין עֵינֵיהוֹן גֵּיר יַקִּירָן חֲוֵי׃ 44 וְשִׁבַק אִנּוּן וַאזַל תּוּב צַלִּי דַּתְלַת זַבְנִין וְלֵת
45 לְמַלְּתָא אֲמַר׃ הֵידֵין אֵתָא לְוָת תַּלְמִידוֹהִי וַאמַר לְהוֹן דְּמַכוּ מְכִיל וַאתְּנִיחוּ הָא מְטָת שָׁעְתָא וּבְרֵה דַּאנָשָׁא
46 מֶשְׁתְּלַם בְּאִידֵיהוֹן דְּחַטָּיֵא׃ קוּמוּ נֵאזַל הָא מְטָא הַו דְּמַשְׁלֵם לִי׃ 47 וְעַד הוּ מְמַלֵּל הָא יְהוּדָא מֶשְׁלְמָנָא
חַד מִן תְּרֵעסַרְתָּא אֵתָא וְכֻכְשָׁא עַמֵּהּ סַגִּיאָא עַם סַפְסְרֵא וְחוּטְרֵא מִן לְוָת רַבֵּי כָּהֲנֵא וְקַשִּׁישֵׁא דְעַמָּא׃ 48 וְיַהֵב הָוָא
לְהוֹן אָתָא יְהוּדָא מַשְׁלְמָנָא וַאמַר לְהוֹן דְּנַשֵּׁק אֲנָא הוּיוּ לֵהּ אֲחוּזוּ׃ 49 וּמִיַּד קְרֵב לְוָת יֵשׁוּעַ וַאמַר שְׁלָם רַבִּי
וְנַשְׁקֵהּ׃ 50 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ אֲמַר לֵהּ עַלְהִי דַּאתֵיתָ חַבְרִי הֵידֵין אִתְקְרִבוּ וְאַרְמִיוּ אִידֵיהוֹן עַל יֵשׁוּעַ וַאחֲזוּהִי׃

a שְׁתָא b עְבָרָא
c שְׁכַח בלשון מזרח
d יַקִּיר e מְלַל f נוּחַ
g מְטָא h שְׁלַם i חַטָּא
k קוּם l אֵזַל
m פירושו תרגום
n עברא׳ת שבשים
o אֲחַד p אַתָּא q רְמָא

51 * Et ecce vnus ex iis qui cum Ieschuá é-
rant extendit manum suam, distrinxitque
gladium, ac percussit seruum summi Sacerdo-
tis, & abstulit auriculam eius.

52 *Tunc dixit ei Jeschua: Conuerte gladium
in locum suum. ij enim omnes qui acceperint
53 gladios, gladiis morientur. * An putas
me non posse petere à Patre meo, vt nunc si-
stat plusquàm duodecim legiones angelorum?

54 * Quomodo igitur implerentur Scripturę,
55 quum sic oporteat fieri? * In illa hora dixit
Jeschua turbis: Tanquam aduersus sicarium
exiuistis cum gladiis & fustibus, vt compre-
hendatis me. Quotidie apud vos in templo
sedebam, & docebam, neque comprehendi-
56 stis me. * Hoc autem factum est vt im-
plerentur Scripturæ Prophetarum. Tũc disci-
puli omnes reliquerunt eum, & aufugerunt.

57 * Jlli autem qui prehenderunt Jeschua,
abduxerunt eum ad Kaiopho summum Sacer-
dotem, vbi Scribæ & seniores congregati
58 erant. * Schemeoun autem Kipho ibat
post eum procul vsque ad atrium summi Sa-
cerdotis: & ingressus intrò sedebat cum mi-
59 nistris, vt videret finem. * Principes
autem Sacerdotum, & seniores, omnisque
Synagoga, quærebant aduersus Jeschua te-
stes, vt eum morti addicerent, nec inuene-
60 runt.

* Et venerunt multi testes falsi: postre-
mò verò accesserunt duo, & inquiunt:

61 * Jste dixit: Possum dissoluere templum
Dei, & triduo ædificare ipsum.

62 * Et surrexit summus Sacerdos, & ait
ei: Ne verbum quidem respondes? quid isti
testificantur contra te?

63 * Ieschua verò tacebat. & subdens sum-
mus Sacerdos dixit ei: Adiuro te per Deum
viuum, vt dicas nobis si tu es Meschicho
filius Dei.

64 * Ait illi Jeschua: Tu dixisti. Ego dico
vobis, ab hoc tempore videbitis Filium ho-
minis sedentem à dextera potentiæ, & ve-
nientem super nubes cælorum.

65 * Tunc summus Sacerdos scidit vestimen-
ta sua, & ait: En blasphemauit: quid am-
plius exquiruntur nobis testes? ecce nunc au-
distis blasphemiam eius.

---

51 וְהָא חַד מִן הָנוּן דְּעִם יֵשׁוּעַ אֲשִׁיט אִידֵהּ וַשְׁמַט סַפְּרָא וּמְחָיְהִי לְעַבְדֵהּ דְּרַב כָּהֲנֵא וְשַׁקְלֵהּ אֻדְנֵהּ׃ 53 אוֹ סָבַר
52 הֵידֵין אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אַהֲפֵךְ סַפְּסְרָא לְדוּכְתֵּהּ כֻּלְּהוֹן גֵּיר הָנוּן דְּנָסְבוּ סַיְפָא בְּסַיְפָא נְמוּתוּן׃ 54 אֵיכַנָא הֲכִיל
אֲנָחְ דְּלָא מָשְׁכַח אֲנָא דְּאַבְעָא מִן אָבִי וְנִקִּים לִי חָשָׁא יַתִּיר מִן תְּרַתְּעַסְרֵא לְגִיוֹנִין דְּמַלְאֲכָא׃ 55 בְּהִי שָׁעָתָא אֲמַר יֵשׁוּעַ לְכֻנְשָׁא אֵיךְ דְּעַל גַּיסָא נְפַקְתּוּן בְּסַפְּסְרָא וּבְחוּטְרֵא
נְתַמְּרוּן כְּתָבָא דַהֲכָנָא וְלָא דְנַהֲוֵא׃ 56 הָדָא דֵין דַּהֲוָת דְּנִתְמַלְּרוּן כְּתָבָא דְנַבְיֵא
דְּתֵחְדּוּנְנִי כֹּלְּיוֹם לְוָתְכוּן בְּהֵיכְלָא יָחֵב הֲוִית וּסְלֵף וְלָא אֶתְרַחְוּנְנִי׃ 57 וְהָנוּן דְּאַחְרוּהִי לְיֵשׁוּעַ אוֹבְלוּהִי לְוַת קַיְפָא רַב כָּהֲנֵא אֵיכָא דְסַפְּרָא
הֵידֵין הַלְּסִידָא כֻּלְּהוֹן שַׁבְּקוּהִי וַעֲרָקוּ׃ 58 שִׁמְעוֹן דֵּין כְּאִפָּא אָזֵל הֲוָא בַּתְרֵהּ עַדְמָא לְדַרְתֵּהּ דְּרַב כָּהֲנֵא וְעָל יָתֵב לְגַו עִם
וְקַשִּׁישֵׁא כְּנִישִׁין הֲוָו׃

[51] שֵׁשׁ מְחָא אֶרְנָא כמו אזן
[52] מַהֲפֵךְ מוּת בְּעָא
[53] קוּם לגיון מן לשון יון
[54] מְלָא כְּתָב
[55] אֶתְרַ״ אֶלֶף
[56] יַבֵּל רַחֵם
[57] שָׁלֵל

51 ✠ Et ecce vnus ex his qui erant cum Iesu, extendens manum, exemit gladium suum, & percutiẽs seruum principis Sacerdotum, amputauit auriculam eius.

52 ✠ Tunc ait illi Iesus: Cõuerte gladium tuum in locum suum. omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt.

Gen. 9. a.6 Apo. 13. c.10

53 ✠ An putas quia non possum † rogare Patrem meũ, & exhibebit mihi modò plusquàm duodecim legiones angelorũ?

modo

54 ✠ Quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri?

Isa. 53. c.10

55 ✠ In illa hora dixit Iesus turbis: Tanquam ad latronem existis cum gladiis & fustibus comprehendere me? quotidie apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis.

56 ✠ Hoc autem totum factum est, vt adimplerentur scripturæ Prophetarum. Tunc discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.

Sup. c. 31 Mar. 14. c.53 Luc. 22. f.54 Ioh. 18. d.24

57 ✠ At illi tenentes Iesum, duxerũt ad Caipham principem Sacerdotum, vbi Scribæ & seniores conuenerant.

58 ✠ Petrus autem sequebatur eum à longè, vsque in atrium principis Sacerdotum. Et ingressus intrò, sedebat cum ministris, vt videret finem.

Mar. 14. f. 55

59 ✠ Principes autem Sacerdotũ & omne cõcilium quærebãt falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent:

60 ✠ Et non inuenerunt, cùm multi falsi testes accessissent. Nouissimè autem venerunt duo falsi testes:

Ioh. 2. d. 19

61 ✠ Et dixerunt: Hic dixit, Possum destruere templum Dei, & post triduum reædificare illud.

62 ✠ Et surgens princeps Sacerdotum, ait illi: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur?

63 ✠ Iesus autem tacebat. Et princeps Sacerdotum ait illi: Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis si tu es Christus filius Dei.

64 ✠ Dicit illi Iesus, Tu dixisti. verumtamen dico vobis, à modo videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.

Sup. 16. d.27 2. Thes. 4 d. 14 Rom. 14 b.10

65 ✠ Tunc princeps Sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens, Blasphemauit: Quid adhuc egemus testibus? ecce, nunc audistis blasphemiam.

51 ✠ καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ· καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.

52 ✠ τότε λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται.

53 ✠ ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων;

54 ✠ πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;

55 ✠ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, συλλαβεῖν με. καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.

56 ✠ τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 ✠ οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.

58 ✠ ὁ δὲ πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως. καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος.

59 ✠ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι·

60 ✠ καὶ οὐχ εὗρον· καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες,

61 ✠ εἶπον, οὗτος ἔφη, δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν.

62 ✠ καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;

63 ✠ ὁ δὲ ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

64 ✠ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, σὺ εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

65 ✠ τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, λέγων, ὅτι ἐβλασφήμησε. τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἰδοὺ νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ.

---

59 ✠ דחש ופירושו משמש דַּחֲשָׁא דְנַחֲזָא חַרְתָּא ; רְבִי כָּהֲנָא דִין וְקַשִּׁישֵׁא וְכִנּוּשְׁתָּא כֻּלָּה בְּעַיִן הֲוָו עַל יֵשׁוּעַ סָהֲדֵא אֵיךְ דִּנְמִיתוּנֵיהִי ;
60 וְלָא אַשְׁכַּחוּ וְאַתּוּ סַגִּיאֵא סָהֲדֵא דְשׁוּקְרָא אֲתַרְיָת דִין קְרֵבוּ תְּרֵין ; 61 וְאַמְרִין הָנָא אֲמַר דְּמָשְׁכַּח אֲנָא
דְּאַשְׁרֵא הֵיכְלָא דֵאלָהָא וְלַתְּלָתָא יוֹמִין אֶבְנֵיוּתֵהִי ; 62 וְקָם רַב כָּהֲנָא וְאַמַר לֵהּ לָא מְרַם מִפְּנָא אַנְתְּ פְּתְגָמָא
מָנָא מַסְהֲדִין עָלַיְךָ הָלֵין ; 63 יֵשׁוּעַ דִין שַׁתִּיק הֲוָא וַעֲנָא רַב כָּהֲנָא וְאַמַר לֵהּ מוּמֵא אֲנָא לָךְ בֵּאלָהָא חַיָּא דְתֵאמַר
לַן אִן אַנְתְּ הוּ מְשִׁיחָא בְּרֵהּ דֵאלָהָא ; 64 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אַנְתְּ אֲמַרְתְּ אָמַר אֲנָא לְכוֹן דִין דְּמִן הָשָׁא תֶּחֱזוֹנֵיהִי
לִבְרֵהּ דֵאנָשָׁא דְיָתֵב מִן יַמִּינָא דְחַיְלָא וְאָתֵא עַל עֲנָנֵי שְׁמַיָּא ;
65 הֵידִין רַב כָּהֲנָא צָרֵי מָאנוֹהִי וְאַמַר הָא גַדְּף מָנָא מֵכִיל מִתְבְּעֵין לַן סָהֲדֵא הָא הָשָׁא שְׁמַעְתּוּן גוּדְפָּהּ ;

a דחש ופירושו משמש
b בְּעָא c סְהֵד d מות
e שכח בלשון מצא
f אִתָּא g שכח בלשון יכל
h שְׁרָא i בְּנָא k קוּם
l פְּנָא m יְמָא n אֲמַר
o חֲזָא p צְרָא
q בְּעָא r גְּרַף

66 * ܡܢܐ ܨܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܥܢܘ ܘܐܡܪܝܢ ܚܝܒ ܗܘ ܡܘܬܐ ܗܘܐ ܠܗ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܡܢܐ ܗܢܐ ܡܢܝ ܗܘ ܕܡܫܝܚܐ ܢܒܝܐ ܠܢ ܡܢ ܕܡܚܐ ܠܟ ܗܢܘܢ ܕܩܡܘ ܠܬܡܗ ܐܡܪ ܠܗ ܐܦ ܐܢܬ ܥܡ ܝܫܘܥ ܗܘܝܬ ܢܨܪܝܐ ܗܘ ܕܟܦܪ ܠܗ ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ ܘܐܡܪ ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܐ ܐܡܪܐ ܐܢܬܝ ܘܟܕ ܢܦܩ ܠܦܬܐ ܚܙܬܗ ܐܚܪܬܐ ܘܐܡܪ ܠܐܢܫܐ ܕܗܢܐ ܗܘܘ ܗܢܐ ܗܘ ܕܥܡ ܝܫܘܥ ܢܨܪܝܐ ܘܬܘܒ ܟܦܪ ܒܡܘܡܬܐ ܕܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܐ ܐܡܪܐ ܘܟܕ ܡܛܐ ܠܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝ ܠܗ ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܐܡܪ ܠܟ ܕܬܬܢ ܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝ ܠܐ ܬܟܦܪ ܒܝ ܘܢܦܩ ܠܒܪܐ ܘܒܟܐ ܒܫܥܬܐ ܩܪܐ ܬܪܢܓܠܐ ؛

67 * ܗܘ ܕܡܝܬ ܩܛܠ ܗܘ ܕܡܬ ܠܗ ܗܘ ܕܡܬ ܠܗ ؛ 68 * ܗܢܘ ܕܩܡ ܠܬܡܗ ܐܡܪ ܠܗ ܐܦ ܐܢܬ ܥܡ ܝܫܘܥ ܗܘܝܬ ܢܨܪܝܐ ؛ 69 * ܗܘ ܕܝܢ ܟܦܪ ܩܕܡ ܒܝܬܐ ܝܬܒ ܗܘܐ ܐܦ ܐܢܬ ܥܡ ܝܫܘܥ ܗܘܝܬ ܢܨܪܝܐ ؛ 70 * ܗܘ ܕܝܢ ܟܦܪ ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ ܐܡܪ ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܐ ܐܡܪܐ ؛ 71 * ܘܟܕ ܢܦܩ ܠܦܬܐ ܚܙܬܗ ܐܚܪܬܐ ܘܐܡܪ ܠܐܢܫܐ ܕܗܢܐ ܗܘܘ ܗܢܐ ܗܘ ܕܥܡ ܝܫܘܥ ܢܨܪܝܐ ؛ 72 * ܘܬܘܒ ܟܦܪ ܒܡܘܡܬܐ ܕܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܐ ܐܡܪܐ ؛ 73 * ܡܢ ܒܬܪ ܙܥܘܪܐ ܕܝܢ ܩܪܒܘ ܗܢܘܢ ܕܩܝܡܝܢ ܘܐܡܪܘ ܠܟܐܦܐ ܕܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܐ ܐܡܪܐ ؛ 74 * ܗܝܕܝܢ ܫܪܝ ܠܡܚܪܡܘ ܘܠܡܐܡܪ ܕܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܐ ܐܡܪܐ ؛ ܘܡܐ ܩܝܡ ܫܪܪ ܠܗ ؛ ܘܩܠ ܕܟܪܟܐ ܠܐ ܢܩܪܐ ܥܕܡܐ ܕܬܬܢ ܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝ ܠܐ ܬܟܦܪ ܒܝ ؛ ܘܢܦܩ ܠܒܪܐ ܘܒܟܐ ܒܫܥܬܐ ؛

66 * *Quid vultis? Responderunt & aiunt:*
67 *Reus est mortis.* * *Tunc expuerunt*
in faciem eius, & infligebant ei colaphos: a-
lij verò percutiebant eum, dicentes:
68 * *Vaticinare nobis Meschicho quis te per-*
69 *cusserit.* * *Kipho autem sedebat extrà*
in atrio: & accessit ad eum ancilla quædam,
& ait illi, Tu quoque eras cum Jeschua Na-
70 *zareno.* * *Is autem negauit coram om-*
nibus, & dixit ei, Nescio quid dicas.
71 * *Et quum exisset in vestibulum, vidit*
eum alia mulier, *& ait illis qui illic aderant,*
Erat & iste cum Jeschua Nazareno.
72 * *Et rursus negauit cum iureiurando, Nõ*
73 *noui hominem illum.* * *Paulò pòst au-*
tem accesserunt ij qui adstabant, & dixe-
runt Kipho: Sanè & tu ex ipsis es: nam &
locutio tua tete demonstrat.
74 * *Tunc cœpit seipsum deuouere, ac iurare,*
Non noui illum hominem. Et in illa ipsa ho-
75 *ra cantauit gallus.* * *Et recordatus est*
Kipho sermonis Jeschua, qui dixerat ei, Ante-
quàm cantet gallus tribus vicibus, abne-
gabis me. Et egressus foras fleuit amarè.

Matutinis feria sexta Passionis.

CAP. XXVII.

1 *QVum autem esset diluculum, consilium*
iniere aduersus Jeschua principes Sacer-
2 *dotum, & seniores populi, vt eum mortiad-*
dicerent. * *Et vincierunt eum, eumque*
adduxêre, ac tradiderunt Pilato præfecto.
3 * *Tunc Ishoudo proditor, quum videret*
damnatum iri Jeschua, pœnituit, & profe-
ctus retulit illos triginta argenteos ad prin-
cipes Sacerdotum & seniores.
4 * *Et ait: Peccaui, quippe qui prodide-*
rim sanguinem iustum. At illi dixerunt ei:
Quid ad nos? tu noueris.
5 * *Et proiecit illos argenteos in templum,*
& discessit; abiensque strangulauit sese.
6 * *Principes verò Sacerdotum tulerunt*
illud argentum, & aiunt: Non licet mittere
ipsum in domum oblationis, quoniam pre-
tium sanguinis est.
7 * *Et consilium inierunt, emeruntque ex*
eo agrum figuli, ad monumentum perego-
norum.

---

66 מָנָא צְבִין אַנְתּוּן עָנוּ וְאָמְרִין חַיָּב הוּא מוֹתָא ؛ 67 הֵידֵין רָקוּ בְאַפּוֹהִי וּמְקַפְּחִין הֲווֹ לֵהּ אֲחָרְנָא דַּיְן סְחִין קָפַח מִתָּא נְבָא ؛ 68 אִתְנַבָּא לַן מְשִׁיחָא מַנּוּ הוּ דִמְחָךְ ؛ 69 כִּיפָא דַּיְן יְהֵב הֲוָא לְבַר בְּדַרְתָּא וְקַרְבַת לְוָתֵהּ חֲדָא וַאֲמַרָא לֵהּ אַף אַנְתְּ עִם יֵשׁוּעַ הֲוַיְתְּ נָצְרָיָא ؛ 70 הוּ דִין כְּפַר קֳדָם כֻּלְּהוֹן וַאֲמַר לָא יָדַע אֲנָא מָנָא אָמְרָא אַנְתְּי ؛ 71 וְכַד נְפַק לְסִפָּא חֲזָתֵהּ אַחֲרִתָא וַאֲמַרָא לְהוֹן דְּתַמָּן הֲוָא אַף הָנָא עִם יֵשׁוּעַ נָצְרָיָא ؛ 72 וְתוּב כְּפַר בְּמוּמָתָא דְּלָא יָדַע אֲנָא לֵהּ לְגַבְרָא ؛ 73 מִן בָּתַר זְלִיל דַּיְן קְרִבוּ הִנּוּן דְּקָיְמִין וַאֲמַרוּ לְכִיפָא שְׁרִירָאִית אַף אַנְתְּ מִנְּהוֹן אַף מִמְּלָלֵךְ גַּיר מוֹדַע לָךְ ؛ 74 הֵידֵין שָׁרֵי לְמַחְרְמוּ וּלְמֵאמַא דְּלָא יָדַע אֲנָא לֵהּ לְגַבְרָא וּבָה בְּשַׁעְתָּא קָרָא תַּרְנְגֻלָּא ؛

[a] צְבִין [b] חַיָּב [c] רָקוּ [d] מְקַפְּחִין [e] קָפַח [f] נְבָא
[g] יְמָא [h] קוּם שְׁרַר וּפִירְשׁוּ כְּאִמְּתָא [i] יָדַע [j] חָרַם [k] יְמָא

66 * Quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt, Reus est mortis.

Isa. 50. b.6 Mar. 14. f.65 67 * Tunc expuerunt in faciem eius; & colaphis eum ceciderunt, alij autem palmas in faciem eius dederunt:

68 * Dicentes; Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?

Luc. 22. f.55 Ioh. 18. d.25 69 * Petrus verò sedebat foris in atrio: & accessit ad eum vna ancilla, dicens, Et tu cum Iesu Galilæo eras.

70 * At ille negauit coram omnibus, dicens, Nescio quid dicis.

71 * Exeunte autem illo ianuam, vidit eũ alia ancilla: & ait his qui erant ibi, Et hic erat cum Iesu Nazareno.

72 * Et iterùm negauit cum iuramento, Quia non noui hominem.

73 * Et post pusillum accesserunt qui stabant, & dixerunt Petro: Verè & tu ex illis es: nam & loquela tua manifestum te facit.

74 * Tunc cœpit detestari & iurare quia non nouisset hominem. Et cõtinuò gallus cantauit.

75 * Et recordatus est Petrus verbi Iesu, quod dixerat, Prius quàm gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit amarè.

CAP. XXVII.

1 MAnè autem facto consilium inierũt omnes principes Sacerdotum & seniores populi aduersus Iesum, vt eum morti traderent. A

Mar. 15. b.16 Luc. 22. f.61 Luc. 23. a.1 Ioh. 18. e.28 2 * Et vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato præsidi.

3 * Tunc videns Iudas qui eum tradidit quòd damnatus esset, pœnitẽtia ductus, retulit triginta argenteos principibus Sacerdotum & Senioribus:

4 * Dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt, Quid ad nos? tu videris.

Act. 1. c. 18 5 * Et proiectis argenteis in templo, recessit: & abiens, laqueo se suspendit.

6 * Principes autem Sacerdotum acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in corbanam; quia pretium sanguinis est.

7 * Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli, in sepulturam peregrinorum.

66 * τί ὑμῖν δοκεῖ; ⓘ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, ἔνοχος θανάτου ἐστί.

67 * τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν. ⓘ δὲ ἐρράπισαν,

68 * λέγοντες, προφήτευσον ἡμῖν χριστέ, τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε.

69 * ὁ δὲ πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη, λέγουσα, καὶ σὺ ἦσθα μετὰ ἰησοῦ τοῦ γαλιλαίου.

70 * ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων, λέγων, οὐκ οἶδα τί λέγεις.

71 * ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, καὶ οὗτος ἦν μετὰ ἰησοῦ τοῦ ναζωραίου.

72 * καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετ' ὅρκου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.

73 * μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες ⓘ ἑστῶτες, εἶπον τῷ πέτρῳ, ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ.

74 * τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε.

75 * καὶ ἐμνήσθη ὁ πέτρος τοῦ ῥήματος ἰησοῦ εἰρηκότος αὐτῷ, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. ⓒ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς.

κζ'.

1 * Πρωΐας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες ⓘ ἀρχιερεῖς καὶ ⓘ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ ἰησοῦ, ὥστε αὐτὸν θανατῶσαι.

2 * καὶ δήσαντες αὐτόν, ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν αὐτὸν ποντίῳ πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

3 * τότε ἰδὼν ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς, ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις,

4 * λέγων, ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῶον. ⓘ δὲ εἶπον, τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει.

5 * καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε, ⓒ ἀπελθὼν ἀπήγξατο.

6 * ⓘ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον, οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν· ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι.

7 * συμβούλιον δὲ λαβόντες, ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις.

---

75 * ואתדכר כאפא ᵇ מלתה דישוע דאמר ᶜ ורוא לה דקדם ᶜ דנקרא תרנגלא תלת זבנין תכפור בי ונפק לבר בכא
ᵈ מרירא ; דצפרא דערובתא דחשא ע קפלאון כז ᵉ ואסרוהי
1 כד דין הוא צפרא מלכא נסבו על ישוע רבי כהנא וקשישא דעמא איך ᶜ דנמיתוניהי ; 2 ᶠ ואסרוהי
ᵍ ואבלוהי ᵇ ואשלמוהי לפילטוס ᶜ הגמונא ; 3 הידין יהודא משלמנא כד חזא ᵏ דאתחיב ישוע ᵐ אתתוי ואזל ᵐ אחפך הלין
תלתין דכספא לרבי כהנא ולקשישא ; 4 ואמר ᵒ חטית דאשלמת דמא ᵒ זכיא הנון דין אמרו לה לן מא לן אנת ידע אנת ;
5 ושדיהי כספא בהיכלא ושני ואזל קנק נפשה ; 6 רבי כהנא דין שקלוהי לכספא ואמרו לא שליט
ᵖ דנרמיוהי בית קורבנא מטל ᵍ דטימי דמא הוו ; 7 ונסבו מלכא וזבנו בה ᵗ אגורסה דפחרא לבית קבורא דאכסנאי ;

ᵃ דכר כמו זכר
ᵇ מלל ᶜ קרא נלשון שור
ᵈ מרר ᵉ מות ᶠ אסר
ᵍ יבל ᵇ שלם
ᶜ מן לשון ין
ᵈ חיב ᶠ חוב ᵐ חפך
ᵉ חטא ᵒ זכא
ᶠ רמא ᵍ מן לשון ין
ᵗ פירשו שדה

8 * Propterea dictus est ager ille, Ager sanguinis, ad hunc vsque diem.

9 * Tunc impletum est quod dictum fuerat per Prophetam, dicentem: Et accepi triginta argenteos pretium illius honorandi, de quo pacti sunt à filiis Israel.

10 * Et dedi eos pro agro figuli, vti præceperat mihi Dominus.

11 * Ipse verò Ieschua stetit coram Præfecto: & interrogauit eum Præfectus, & dixit ei: Es tu rex ille Ithoudæorum? ait illi Ieschua, Tu dixisti.

12 * Quumque accusarent eum principes Sacerdotum & Seniores, ne verbum quidem ipse respondit.

13 * Tunc dixit Pilatus: Non audis quàm multa testificentur contra te?

14 * Neque reddidit ei rationem, ne verbum quidem vllum. & hac de re admirationi fuit valdè.

15 * Porrò in omni Festo consueuerat Præfectus dimittere vinctũ vnum populo, quem ipsi voluissent.

16 * Detinebatur autem ab eis vinctus famosus, qui vocabatur Bar-Abba.

17 * Quumque fuissent congregati, dixit eis Pilatus: Vtrum vultis dimittã vobis? Bar-Abba, an Ieschua qui vocatur Meschicho?

18 * Nouerat enim Pilatus quòd per inuidiam tradidissent eum.

19 * Quum autem sederet Præfectus pro tribunali suo, misit ad eum vxor ipsius, qui diceret ei, Nihil tibi rei sit cum illo iusto. multa enim passa sum in somno meo hodie propter eum.

20 * Principes autem Sacerdotum & Seniores persuaserunt turbis, dimittendum illis esse Bar-Abba, Ieschua verò perdendum.

21 * Subdensque Præfectus, ait illis, Vtrum vultis dimittam vobis è duobus illis? Ipsi verò dixerunt, Bar-Abba.

22 * Dixit eis Pilatus: Ipsi verò Ieschua, qui vocatur Meschicho, quid faciam?

23 * Dicunt omnes, Crucifigatur. Ait illis Pilatus: Enimuerò quid mali fecit? Illi verò magis clamabant, & dicebant, Crucifigatur.

---

8 מֶטֶל הָנָא [a] אֶתְקְרִי אֲגוּרְסָא הַו קְרִיתָא דְדָמָא עַדְמָא לְיוֹמָנָא ׃
9 וְאַמַר [d] דְנָסְבֵת תְּלָתִין דְכַסְפָּא דְמַוּהִי [e] דְיַקִירָא [f] דְקַצוּ מִן בְּנֵי יִסְרָאֵל ׃
10 וְיַהְבֵת אִנּוּן לַאגוּרְסָה דְפַחֲרָא אֵיךְ
דְפִקַּד לִי מָרְיָא ׃ 11 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ קָם קֳדָם הֵגְמוֹנָא וַאמַר לֵה הֵגְמוֹנָא אַנְתְּ הוּ מַלְכָא דְיִהוּדָיֵא אַמַר לֵה
יֵשׁוּעַ אַנְתְּ אֲמַרְתְּ ׃ 12 וְכַד [h] אִכְלִין הֲוָו קַרְצוּהִי רַבָּי כַּהֲנֵא [i] וְקַשִּׁישֵׁא מִדַּם פְּתְגָמָא הוּ לָא [j] פְּנִי ׃ 13 הֵידֵין אֲמַר לֵה
פִּילַטוֹס לָא שְׁמַע אַנְתְּ כַּמָּה מַסְהֲדִין עָלֵיךְ ׃ 14 וְלָא יַהֲב לֵה פְּתְגָמָא אֲף וְלָא בַחֲדָא [k] מִלָּא וְעַל הָדָא [l] אֶתְדַּמַּר טָב ׃
15 בְּכָל עִדָּנָא דֵין מְעַד הֲוָא הֵגְמוֹנָא [m] דְנָשְׁרָא אֲסִירָא חַד לְעַמָּא אֵינוּן דְהִנּוּן [n] צְבִין הֲוָוּ ׃ 16 אָסִיר

[a] קְרָא [b] מְלָא [c] אֲמַר
[d] נָסַב [e] יִקַּר [f] קְצַץ
[g] קֶצֶץ יָהַב
[h] פירוש מושיבים
[i] פְּנָא בושן אחיב
[j] מִלֵּל [k] דְמַר פירוש תמה
[l] שְׁרָא [m] צְבָא

8 Propter hoc vocatus est ager ille Ha-
Act. 1.c. 19 celdama, hoc est, agèr sanguinis, vsq; in
hodiernum diem.
9 Tunc impletum est quod dictum
est per Ieremiam prophetam, dicentem:
Ier. 11.c. 12 Et acceperunt triginta argenteos pretiũ
appretiati quem appretiauerunt à filiis
Israel;
10 Et dederunt eos in agrum figuli, si-
cut constituit mihi Dominus.
11 Iesus autem stetit ante Præsidem,
Mar. 15. n.2 Luc. 23. n.3 Ioh. 18. f.33 & interrogauit eum Præses, dicens: Tu
es Rex Iudæorum? Dicit illi Iesus: Tu
dicis.
12 Et cùm accusaretur à principibus
Sacerdotum & senioribus, nihil respon
dit. 13 Tunc dicit illi Pilatus: Non
audis quanta aduersum te dicunt testi-
monia?
14 Et non respondit ei ad vllum verbũ:
ita vt miraretur Præses vehementer.
15 Per diem autem solennem consue-
uerat Præses populo dimittere vnũ vin-
ctum quem voluissent.
16 Habebãt autem tunc vinctum in-
signem, qui dicebatur Barabbas.
17 Congregatis ergo illis, dixit Pila-
tus: Quem vultis dimittam vobis, Ba-
rabbam, an Iesum, qui dicitur Christus?
18 Sciebat enim quòd per inuidiam
tradidissent eum.
19 Sedente autem illo pro tribunali,
misit ad eum vxor eius, dicens: Nihil ti-
bi & iusto illi. multa enim passa sum ho C
die per visum propter eum.
20 Principes autem Sacerdotum &
Mar. 15. b.11 Luc. 23. c.18 Ioh. 18. f.4 Act. 3.c. 14 Seniores persuaserunt populis vt pe-
terent Barabbam, Iesum verò per-
derent.
21 Respondens autem Præses, ait illis:
Quem vultis vobis de duobus dimitti?
At illi dixerunt, Barabbam.
22 Dicit illis Pilatus: Quid igitur fa-
ciam de Iesu, qui dicitur Christus? Di-
cunt omnes, Crucifigatur.
23 Ait illis Præses: Quid enim mali fe-
cit? At illi magis clamabant, dicentes:
Crucifigatur.

8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, ἀγρὸς αἵματος, ἕως τῆς σήμερον.

9 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος, καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ·

10 καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι κύριος.

11 ὁ δὲ ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμών, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, σὺ λέγεις.

12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ πιλάτος, οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσι;

14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

15 κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν τῷ ὄχλῳ ἕνα δέσμιον, ὃν ἤθελον.

16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον βαραββᾶν.

17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ πιλάτος, τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; βαραββᾶν, ἢ ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν;

18 ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.

19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα, μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.

20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν βαραββᾶν, τὸν δὲ ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμών, εἶπεν αὐτοῖς, τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, βαραββᾶν.

22 λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος, τί οὖν ποιήσω ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν αὐτῷ πάντες, σταυρωθήτω.

23 ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη, τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες, σταυρωθήτω.

---

16 הוא להון דין אסירא ידיעא דמתקרא בר אבא ׃
17 וכד כנישין אמר להון פילטוס למן צבין אנתון
18 ידע הוא גיר פילטוס דמן חסמא אשלמוהי ׃
19 כד יתב דין הגמונא על בים דילה שלחתלה אנתתה ואמר לה לא לך ולהו זדיקא סגי גיר חשית בחלמי
יומנא מטלתה ׃
20 רבי כהנא דין וקשישא אפיסו לכנשא דנשרא להון לבר אבא לישוע דין דנאובדון ׃
21 ענא הגמונא ואמר להון למן צבין אנתון דאשרא לכון מן תריהון הנון דין אמרו לבר אבא ׃
22 אמר להון פילטוס ולישוע דמתקרא משיחא מנא אעבד לה אמרין כלהון נזדקף ׃
23 אמר להון פילטוס מנא גיר דביש עבד הנון דין יתירא קעו ואמרו נזדקף ׃

a ידע b קרא c צבא d דאשרא לכון לבר אבא או לישוע דמתקרא משיחא
e שלם f בים
מן לשון יין
h שלח i חשש k אפיסו l אבר m צבא
n שרא o קרא p זקף
q יתר r קעא

24 * Pilatus autem quum videret se nihil proficere, sed magis tumultum fieri; accipiens aquam abluit manus suas in conspectu turbæ, & ait: Innoxius sum à sanguine istius iusti:
25 vos noueritis. * Et respondit omnis populus, & ait: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.

Lectio ad tertiam horam.

26 * Tunc soluit eis Barabba, ac flagellis cedit Jeschua, eumq; tradidit vt crucifigeretur.
27 * Tunc milites Præfecti duxerunt Jeschua in prætorium, & congregarunt aduersus eum
28 vniuersam cohortem. * Et exuerunt eum, ac
29 induerunt eum chlamyde coccinea. * Et cõtexuerunt coronam spineam, & imposuêre capiti eius, & arundinem in dexteram eius: et genuflectentes sese super genua sua coram eo, illudebant ei, dicentes: Pax, rex Iihoudæorũ.
30 * Et expuerunt in faciem eius, ceperuntque arundinem, ac percutiebant eum super caput
31 ipsius. * Quumque illusissent ei, exuerunt eum chlamyde, indueruntque vestimentis suis, &
32 abduxerunt eum vt crucifigeretur. * Et quũ exissent, inuenerunt virum Kourinæum nomine Schemeoun: hunc angariarunt vt baiu-
33 laret crucem eius. * Venerũntque in locum qui vocatur Gogoultho, cuius interpretatio
34 est Cranium. * Et dederunt ei acetum bibendum mistum cum felle. & gustauit, noluitque bibere. * Quúmque crucifixissent eum,
35 partiti sunt vestimenta eius sorte; vt impleretur id quod dictum est per Prophetam: Partiti sunt vestimenta mea inter se, & super vestem meam iecerunt sortem. * Et sede-
36 bant ac custodiebant eum illic. * Et imposuerunt super caput eius occasionem mortis eius in scriptura: HIC EST IESCHVA REX ILLE IIHOVDAEORVM.

Ad sextam horam.

37 * Porrò crucifixi sunt cum eo duo latrones, vnus à dextera eius, & alter à sinistra eius.
38 * Illi autem qui transibant blasphemabant aduersus eum, & mouebant capita sua, di-
39 centes: * Destructor tẽpli, & ædificans ipsum triduo, libera animam tuam [teipsum]: si filius
40 Dei es, & descende de cruce. * Itidem et principes Sacerdotum illudebant ei cum Scribis, & Senioribus ac Perischæis, & dicebant:

24 פִּילַטוֹס דֵּין כַּד חָזָא דְּמִדְּם לָא מְטַהֵר אֶלָּא יַתִּירָאִית רַוְבָא הֲוָא שְׁקַל מַיָא אַשְׁיֵיר אִידּוֹהִי לְעֵין כְּנִשְׁתָּא וַאמַר
מְחִטִי אֲנָא מִן דְּמֵה דְּהָנָא זַדִּיקָא חֲרָעוּן ; 25 וַעֲנָו כֻּלֵּה עַמָּא וַאמַרוּ דְּמֵה עֲלַיִן וְעַל בְּנַיִן ;
קְרִינָא רַחֲלַת שָׁעִין עא 26 הֵידֵין שְׁרָא לְהוּן לְבַר אַבָּא וְנַגַד בַּפְּרַגְלָא לְיֵשׁוּעַ וַאשְׁלֵמֵה וְנַזְוִיקֵף ;
27 הֵידֵין אֶסְטַרְטִיוֹטֵא דְהַגְמוֹנָא דַּבְרוּהִי לְיֵשׁוּעַ לַפְּרֶטוֹרִין וְכַנְשׁוּ עֲלוֹהִי כֻּלֵּה אַסְפִּיר ; 28 וַאשְׁלְחוּהִי
וַאלְבְּשׁוּהִי כְּלַמִּיס דְזְחוֹרִיתָא ; 29 וְגַדְלוּ כְּלִילָא דְעוּזְנַיָא וְסַמוּ בְּרִישֵׁה וְקַנְיָא בִּימִינֵה וּבְרְכוּ עַל בּוּרְכֵיהוֹן
וַאלְבְּשׁוּהִי כְּלַמִּיס דְזְחוֹרִיתָא ; 29 וְגַדְלוּ כְּלִילָא דְעוּזְנַיָא וְסַמוּ בְּרִישֵׁה וְקַנְיָא בִּימִינֵה וּבְרְכוּ עַל בּוּרְכֵיהוֹן
קָדְמוֹהִי וְמַבְזְחִין הֲווּ בֵּה וַאמְרִין שְׁלָם מַלְכָא דִיהוּדָיָא ; 30 וְרָקוּ בְּפַרְצוּפֵה וְשָׁקְלוּ קַנְיָא וּמְחִין הֲווּ לֵה עַל
רֵשֵׁה ; 31 וְכַד בַּזְּחוּ בֵּה אַשְׁלְחוּהִי כְּלַמִּיס וַאלְבְּשׁוּהִי נַחְתּוּהִי וַאובְלוּהִי וְנַזְוִיקֵף וְכַד נָפְקִין אַשְׁכַּחוּ גֻּבְרָא

יַתֵּר רוּב אוּרִיב
שׁוּג חֵסִי פִּירוּשׁוּ נִקָּה
יָדַע קְרָא שְׁלָם
זְקַף כְּמוֹ בְּלִשׁוֹן יָוָן
מִן לְשׁוֹן יָוָן מִן לְשׁוֹן יָוָן
שְׁלַח לְבַשׁ מִן לְשׁוֹן יָוָן
סוּם בְּרֵךְ כָּזוּז
רְקַק מִרְקָא לְשׁוֹן יָוָן
יְבַל זְקַף שְׁכַח

24 Videns autẽ Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret; accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis. 25 Et respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.

26 Tunc dimisit illis Barabbam: Iesum autem flagellatum tradidit eis, vt crucifigeretur. 27 Tunc milites Præsidis suscipientes Iesum in Prætorium, congregauerunt ad eum vniuersam cohortem: 28 Et exuentes eum, chlamydem coccineam circundederunt ei: 29 Et plectentes coronam de spinis, posuerũt super caput eius, & arundinem in dextera eius. & genu flexo ante eum, illudebant ei, dicentes: Aue Rex Iudæorum.

Mar. 15. b. 16 Ioh. 19. a. 1

30 Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius.

31 Et postquàm illuserunt ei, exuerunt eum chlamyde, & induerunt eum vestimentis eius, & duxerunt eum vt crucifigerẽt. 32 Exeuntes autem inuenerunt hominem Cyrenæum, nomine Simonem: hunc angariauerunt vt tolleret crucem eius. 33 Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha, quod est Caluariæ locus.

Mar. 15. b. 21 Luc. 23. d. 26 Mar. 15. b. 22 Luc. 23. c. 33 Ioh. 19. c. 17

34 Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. & cùm gustasset, noluit bibere. 35 Postquàm autem crucifixerunt eum, diuiserunt vestimẽta eius, sortem mittentes: vt impleretur quod dictum est per Prophetam, dicentem: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meã miserunt sortem. 36 Et sedentes seruabant eum. 37 Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptã: HIC EST IESVS REX IVDAEORVM.

Mar. 15. c. 24 Luc. 23. c. 33 Ioh. 19. c. 18 Psal. 21. c. 19 Ioh. 19. c. 24

38 Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, vnus à dextris, & vnus à sinistris. 39 Prętereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita sua: 40 Et dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reædificas: salua temetipsum: si Filius Dei es, descende de cruce. 41 Similiter & principes Sacerdotum illudentes cum Scribis & Senioribus, dicebant:

Ioh. 2. d. 19

24 ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέγων, ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.

26 Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

27 τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. 28 καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην.

29 καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες, χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31 καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

32 ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅς ἐστι λεγόμενος Κρανίου τόπος, 34 ἔδωκαν αὐτῷ πεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πεῖν.

35 σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ.

37 καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην, ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

38 τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταὶ, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων.

39 οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν·

40 καὶ λέγοντες, ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

41 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων καὶ φαρισαίων, ἔλεγον,

---

[a] שחר [b] אתא [c] קדא
[d] פשק פירושו חרגם
[e] שתא [f] חליט פירושו
[g] צבא [h] רמא [i] סום
[k] עלל [l] מות
[m] זקף
[n] נור
[o] נחת

33 וואתו לדוכתא דמתקרי גגולתא הי דמתפשקא
34 קרקפתא ׃ וייהבו לה דנשתא חלא ודחליט במרירתא ושעם ולא צבא למשתא ׃ 35 וכד זקפוהי פלגו נחתוהי
בפסא־דנתמלא מדם דאתאמר ביד נביא דפלגו נחתי בינתהון ועל לבושי ארמיו פסא־
לה חמן ׃ 37 וסמו לעל מן רשה עלתא דמותה בכתבא הנו ישוע מלכא דיהודיא ׃ דשת שעין עב
38 ואזדקפו עמה תרין לסטיא חד מן ימינה וחד מן סמלה ׃ 39 אילין דין דעברין הוו מגדפין הוו עלוהי
ומנידין רשיהון ואמרין ׃ 40 סתר היכלא ובנא לה לתלתא יומין פצא נפשך אן ברה אנת דאלהא והות מן
זקיפא ׃ 41 הכנות אף רבי כהנא מבזחין הוו עם ספרא וקשישא ופרישא ואמרין ׃

42 * Alios seruauit, seipsum non potest seruare: si rex est Israiel, descendat nunc de cruce, vt videamus, & credamus in eum.

43 * Confidit in Deo, redimat eum nunc, si vult eum. dixit enim: Filius Dei sum.

44 * Itidem & sicarij illi, qui erant crucifixi cum eo, exprobrabant ei.

Ad nonam horam.

45 * A sexta autem hora factæ sunt tenebræ super vniuersam terram vsque ad horam
46 nonam. * Et circiter horam nonam exclamauit Ieschua alta voce, & ait: Deus, Deus, quare dereliquisti me?

47 * Homines autem ex iis qui adstabant illic quum audissent, dicebant: Iste Iliio vocauit.

48 * Et in illa ipsa hora excurrit vnus ex eis, & accepit spongiam, eamque impleuit aceto, & circumposuit arundini, & propinauit ei.

49 * Reliqui verò dicebant: Sinite, videamus an veniat Ilijo vt redimat eum.

50 * Ipse verò Ieschua rursum exclamauit alta voce, & emisit spiritum suum.

51 * Et statim superficies ianuæ [velum] templi scissa est in duas partes à summo vsque ad imum, terraque commota est, et petræ scissæ.

52 * Et monumenta aperta sunt, & cadauera multa Sanctorum qui obdormierant,
53 surrexerunt. * Et exierunt, ac post resurrectionem suam ingressi sunt ciuitatem sanctam, & apparuerunt multis.

54 * Centurio autem, & qui cum eo seruabant Ieschua, quum vidissent terræmotum, & ea quæ facta fuerant, timuerunt vehementer, & dixerũt: Verè iste erat filius Dei.

55 * Erant autem illic mulieres multæ prospicientes eminus: illæ venerant post Ieschua à Galilæa, & ministrauerant ei.

56 * Quarum vna erat Mariam Magdeloitho, & Mariam mater Iaakoub & Iausi, ac mater filiorum Zabdai.

Ad vesperam Sabbathi Annunciationis.

57 * Quum autem esset vespera, venit vir diues à Rometho nomine Iauseph, qui & ipse discipulus fuerat Ieschua.

---

42 לאחרנא אחי נפשה לא משכח למחיי אן מלכה הו דישראל נחות השא מן זקיפא דנחזא ונהימן בה ׃
43 תכיל על אלהא נפרקיוהי השא אן צבא בה אמר גיר דברה אנא דאלהא ׃ 44 הכורת אף גיסא הנון
דמשע שעין עג
דאזדקפו עמה מחסרין הוו לה ׃
45 מן שת שעין דין הוא חשוכא על כלה ארעא עדמא לשעא תשע ׃ 46 ולאפי תשע שעין קעא ישוע בקלא
רמא ואמר איל איל למנא שבקתני ׃ 47 אנשין דין מן הנון דקימין הוו תמן כד שמעו אמרין הוו הנא לאליא
קרא ׃ 48 ובה בשעה רהט חד מנהון ושקל אספונגא ומלה חלא וסמה בקנא ומשקא הוא לה ׃
49 שרא דין אמרין הוו שבוקו נחזא אן אתא אליא למפרקה ׃ 50 הו דין ישוע תוב קעא בקלא רמא

תיא חיא חימן
תכל פרק זקף
רום שבק עד
קום שמע
מן לשן יון
מלא סום שקא
פרק רום

42 * Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere: si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credemus ei.
Sap. 2. d. 18

43 * Confidit in Deo: liberet nunc eum si vult: dixit enim, Quia Filius Dei sum.
Psal. 21. b. 9

44 * Idipsum autem & latrones qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei.

45 * A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super vniuersam terram, vsque ad horam nonam.

46 * Et circa horam nonam clamauit Iesus voce magna, dicens, Eli, Eli, lamma sabacthani? hoc est, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?
Psal. 21. a. 1

47 * Quidam autem illic stantes & audientes, dicebant, Eliam vocat iste.

48 * Et continuò currens vnus ex eis, acceptam spongiam impleuit aceto, & im F posuit arundini, & dabat ei bibere.
Psal. 68. a. 22

49 * Cæteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum.

50 * Iesus autem iterum clamans voce magna, emisit spiritum.

51 * Et ecce velum templi scissum est in duas partes, à summo vsque deorsum. & terra mota est, & petræ scissæ sunt:
2. Par. 3. d. 14

52 * Et monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt.

53 * Et exeuntes de monumentis post resurrectionē eius, venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis.

54 * Centurio autem & qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terræmotu & his quæ fiebant, timuerunt valdè, dicentes: Verè filius Dei erat iste.

55 * Erant autem ibi mulieres multæ à longè, quæ secutæ erant Iesum à Galilęa, ministrantes ei:
Mar. 15. d. 40

56 * Inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi.

57 * Cùm autem serò factum esset, venit quidam homo diues ab Arimathæa, G nomine Ioseph, qui & ipse erat discipulus Iesu.
Mar. 15. d. 42 Luc. 23. g. 50 Ioh. 19. g. 38

42 * ἄλλους ἔσωσεν· ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· εἰ βασιλεὺς ἰσραήλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτῷ.

43 * πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν. εἶπε γὰρ, ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός.

44 * τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ, ὠνείδιζον αὐτόν.

45 * Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐννάτης.

46 * περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, ἠλὶ, ἠλὶ, λαμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστι, θεέ μου, θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες;

47 * τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες, ἔλεγον, ὅτι ἠλίαν φωνεῖ οὗτος.

48 * καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν.

49 * οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠλίας σώσων αὐτόν.

50 * ὁ δὲ ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα.

51 * καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν;

52 * καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη.

53 * καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

54 * ὁ δὲ ἑκατόνταρχος, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, τηροῦντες τὸν ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν, καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες, ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

55 * ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωρούσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ ἰησοῦ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, διακονοῦσαι αὐτῷ.

56 * ἐν αἷς ἦν μαρία ἡ μαγδαληνὴ, καὶ μαρία ἡ τοῦ ἰακώβου καὶ ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβεδαίου.

57 * Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ ἀριμαθαίας, τοὔνομα ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ ἰησοῦ.

---

* צְרָא
* זוּעַ פְּתַח
* קוּם עֲלַל
* חֲזָא חֲזָא
* זוּעַ שְׁרַר
* חֲזָא רְחַק אִתָּא
* לְמַר

57 וְשָׁבַק רוּחֵה׃ 51 וּמַחֲרָא אַפֵּי תַּרְעָא דְהֵיכְלָא אֶצְטְרִי לְתְרֵין מִן לְעֵל עַדְמָא לְתַחַת וְאַרְעָא אֶתְחְזִעַת וְכֵאפֵא
אֶצְטְרִי׃ 52 וּבֵית קְבוּרָא אֶתְפְּתַחוּ וּפְגְרָא סַגִּיאָא דְקַדִּישֵׁא דְשִׁכִּיבִין הֲוָו קָמוּ׃ 53 וְנָפְקוּ וּבְתַר קִיֵמְתֵהּ
עַלוּ לְמַדִּינְתָא קַדִּישְׁתָא וְאִתְחֲזִיוּ לְסַגִּיאֵא׃ 54 קֶנְטְרוֹנָא דִין וְדַעֲמַהּ דְנָטְרִין הֲוֹ לְיֵשׁוּעַ כַּד חֲזָא זוּעָא וְאִילֵין
דַהֲוָיִן דְחֵלוּ טָב וְאַמְרוּ שַׁרִירָאִית הָנָא בְּרֵהּ הֲוָא דְאֵלָהָא׃ 55 אִית הֲוָיִן תַּמָּן נַשֵּׁא סַגִּיאָתָא דְחָזְיָן הֲוָיִן מִן
רוּחֲקָא הַלִּין וְדְאַתְיָן הֲוָיִן כַּתְרֵהּ דְיֵשׁוּעַ מִן גְּלִילָא וּמְשַׁמְּשָׁן הֲוָיִן לֵהּ׃ 56 וַהֲוָא מִנְּהֵין מַרְיָם מַגְדְּלִיתָא וּמַרְיָם
אִמֵּהּ דְיַעֲקוֹב וְדְיוֹסֵא וְאִמְּהוֹן דִבְנֵי זַבְדַי׃ 57 כַּד הֲוָא דִין רַמְשָׁא אֲתָא גַּבְרָא עֲתִירָא מִן רַמְתָא דְשִׁמֵּהּ יוֹסֵף דְאַף הוּ אֶתְתַּלְמַד הֲוָא לְיֵשׁוּעַ׃

58 * Is adiit Pilatum, petiitque corpus Feschua. & præcepit Pilatus vt daretur ei cor-
59 pus illud. * Et accepit Iauseph corpus, & inuoluit illud linteo lini mundi.
60 * Illudque posuit in monumento suo nouo, quod exciderat in petra: & aduoluerunt saxum ingens, ac posuerunt super ostium monumenti, & abierunt.
61 * Erant autem illic Mariam Magdeloitho & Mariam altera, quæ sedebant è regione sepulchri.

Matutinis Sabbathi Annuntiationis.

62 * Die verò crastina quæ est post Parasceuem, congregati sunt principes Sacerdotum, & Perischæi ad Pilatum:
63 * Et dicunt ei: Domine noster, meminimus seductorem illum dixisse dum viueret, Tertio pòst die resurgam.
64 * Iube ergo custodiri sepulchrum vsque in tertium diem, ne fortè veniant discipuli eius & furentur eum noctu: dicantque populo, De domo mortuorum surrexit: & sit error nouissimus peior priore.
65 * Dixit eis Pilatus: Habetis custodes: ite, custodite sicut scitis.
66 * Illi autem profecti custodierunt sepulchrum, & obsignarunt saxum illud cum custodibus.

Ad vesperam Dominicæ Resurrectionis.

CAP. XXVIII.

1 VEsperè autem in Sabbatho, quum exoritura esset prima hebdomadis [Dominica,] venit Mariam Magdeloitho & Mariam altera, vt spectarent sepulchrum.
2 * Et ecce terremotus magnus factus est: Angelus enim Domini descendit de cælis, & accedens reuoluit saxum ab ostio; sedebatque
3 super illud. * Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius candi-
4 dum sicut nix. * Et præ timore ipsius contremuerunt ij qui custodiebant, & facti
5 sunt instar mortuorum. * Respondit autem Angelus, & ait mulieribus, Vos ne timeatis. scio enim Ieschua, qui crucifixus est,
6 vos quærere. * Non est hic: surrexit enim prout dixit. venite, videte locum in quo positus fuerat Dominus noster.

---

58 הָנָא קְרֵב לְוָת פִּילַטוֹס וַשְׁאֵל פַּגְרֵהּ דְּיֵשׁוּעַ וּפְקַד פִּילַטוֹס [a] דְּנֶתְיְהֵב לֵהּ פַּגְרָא ׃ 59 וְשַׁקְלֵהּ יוֹסֵף לְפַגְרָא
וְכַרְכֵהּ בַּחֲיָצָא דְכֶתָּנָא נַקְדָא ׃ 60 [b] וְסַמֵּהּ בְּבֵית קְבוּרָא חַדְתָא דְּיַלֵּהּ [c] דְּנַקִּיר בְּכֵאפָא [d] וְעַגַּלוּ כֵאפָא רַבְּתָא [e] אַרְמִיו
עַל תַּרְעָא דְּבֵית קְבוּרָא וַאֲזַלוּ ׃ 61 אִית הָוֵי דֵּין תַּמָּן מַרְיַם מַגְדְּלָיְתָא וּמַרְיַם אָחֳרְתָא [f] דְּיָתְבָן הָוֵי לְקִיבְלֵהּ דְּקַבְרָא ׃
וְצַפְרָא דְשַׁבְּתָא נִסְבַּרְתָּא עח
62 לְיוֹמָא דֵּין דְּמָחָר דְּאִיתְהוֹהִי בְּתַר [g] עָרוּבְתָּא אֶתְכַּנְּשׁוּ רַבִּי כָּהֲנֵא וּפְרִישֵׁא לְוָת פִּילַטוֹס ׃ 63 וְאָמְרִין לֵהּ מָרָן
אֶתְדְּכַרָן דְּהַהוּ [i] מַטְעְיָנָא אָמַר הָוָא כַּד הַי דְּמָן בָּתַר תְּלָתָא יוֹמִין [k] קָאֵם אֲנָא ׃ 64 פְּקוּד הַכִּיל [l] מֶזְדַּהֲרִין בְּקַבְרָא עַדְמָא
[k] אִתְדְּכַרָן דְּהַהוּ [i] מַטְעְיָנָא אָמַר הָוָא כַּד הַי דְּמָן בָּתַר תְּלָתָא יוֹמִין [k] קָאֵם אֲנָא ׃ 64 פְּקוּד הַכִּיל [l] מֶזְדַּהֲרִין בְּקַבְרָא עַדְמָא
לְתִלְתָא יוֹמִין דִּלְמָא [m] נֵאתוּן תַּלְמִידוֹהִי נְגַנְּבוּנֵיהּ בְּלֵלְיָא וְנֵאמְרוּן לְעַמָּא דְּמִן בֵּית [n] מִיתֵא קָם וְהֲוָא [o] טוּעָה אַחֲרָיְתָא

[a] יְתֵב
[b] סוּם [c] נְקַר
[d] עֲגַל כמו גגל
[e] רְמָא [f] יְתֵב [g] עֲרַב
[h] דְּכַר [i] מְעָא [k] קוּם
[l] זְהַר [m] אֵתָא [n] מוּת
[o] טְעָה כמו מעא

58 * Hic accessit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus.

59 * Et accepto corpore, Ioseph inuoluit illud in sindone munda.

60 * Et posuit illud in monumento suo nouo quod exciderat in petra. Et aduoluit saxum magnum ad ostium monumenti, & abiit.

61 * Erat autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, sedentes contra sepulchrum.

62 * Altera autem die, quæ est post Parasceuen, conuenerunt principes Sacerdotum & Pharisæi ad Pilatum,

63 * Dicentes, Domine, recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc viuēs, Post tres dies resurgam.

64 * Iube ergo custodiri sepulchrum vsque in diem tertium: ne fortè veniant discipuli eius, & furētur eum: & dicant plebi, Surrexit à mortuis: & erit nouissimus error peior priore.

65 * Ait illis Pilatus: Habetis custodiam. ite, custodite sicut scitis.

66 * Illi autem abeuntes, munierunt sepulchrum: signantes lapidem, cum custodibus.

CAP. XXVIII.

1 VEsperè autem Sabbathi quæ lucescit in prima Sabbathi, venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrū. A

Mar. 16. b. c Ioh. 20. c 21

2 * Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cælo: & accedens, reuoluit lapidem, & sedebat super eum:

3 * Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius sicut nix.

4 * Præ timore autē eius exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui.

5 * Respondens autem angelus, dixit mulieribus, Nolite timere vos: scio enim quòd Iesum, qui crucifixus est, quæritis.

6 * Non est hîc: surrexit enim, sicut dixit. venite, & videte locum vbi positus erat Dominus.

58 * ὁ οὗτος προσελθὼν τῷ πιλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα.

59 * καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ.

60 * καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν.

61 * ἦν δὲ ἐκεῖ μαρία ἡ μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

62 * Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς πιλάτον,

63 * λέγοντες, κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι.

64 * κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς, κλέψωσιν αὐτὸν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης.

65 * ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ πιλάτος, ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε.

66 * οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

κθ΄.

1 * Ὀψὲ δὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε μαρία ἡ μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον.

2 * καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ.

3 * ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών.

4 * ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί.

5 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξὶ, μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε.

6 * οὐκ ἔστιν ὧδε. ἠγέρθη γὰρ, καθὼς εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ κύριος.

---

[a] אֲזַל [b] חָתַם בִּישָׁא מִן קַרְמֵיתָא ׀ 65 אֲמַר לְהוּן פִּילַטוֹס אִית לְכוּן קֻסְטוֹנְרָא [a] זִלוּ אֶזְדַּהֲרוּ אֵיכַנָּא דְיָדְעִין אַנְתּוּן ׀ 66 אֲנוּן
זִין אֲזַלוּ אֶזְדַּהֲרוּ בְּקַבְרָא [b] וַחֲתַמוּ כְּאַפָּא הֲוֵי עִם קֻסְטוֹנְרָא ׀ דְּרַמְשָׁא דְּרַב בְּשַׁבָּא דְּקַיְמְתָא עוֹ קָפְלָאוּן כח
[c] אִתָּא [d] חֲזָא [e] זוּעַ [f] חֲזָא [g] דְּהַל [h] זוּעַ [i] מוּת [j] זְקוּף [k] כְּעָא [m] אִתָּא [n] חֲזָא [o] סוּם
בְּשַׁבָּא מִן קַדְמֵיתָא ׀ 1 אֵתָא [c] רַחֵל וּמָרְיָם אַחֲרִתָּא [d] דְּנֶחֱזֵין קַבְרָא ׀
2 וְהָא [e] זוּעָא רַבָּא הֲוָא מַלְאָכָא גִּיר דְּמָרְיָא נְחַת מִן שְׁמַיָּא וְקָרֵב עַגֵּל כְּאַפָּא מִן תַּרְעָא וְיָתֵב הֲוָא עֲלֵיהּ ׀
3 אֵיתְוֹהִי הֲוָא דִּין [f] חֲזֵה אֵיךְ בַּרְקָא וְלֻבּוּשֵׁה חִוָּר הֲוָא אֵיךְ תַּלְגָּא ׀ 4 וּמִן [g] דְּחַלְתֵּהּ [h] אִתְחֲזִיעוּ אִילֵין דְּנַטְרִין
הֲוָו וַהֲוָו אֵיךְ [i] מֵיתֵי ׀ 5 עָנָא דִּין מַלְאָכָא וְאֲמַר לְנַשֵּׁי אַנְתֵּין לָא תְּדַחֲלָן יָדַע אֲנָא גִּיר דְּלַיְשׁוּעַ [j] דְּאִזְדְּקַף כְּעָיָן אַנְתֵּין ׀
[l] חָזָא [o] סוּם 6 לָא הֲוָא הָכָן קָם לֵהּ גִּיר אֵיכַנָּא דַּאֲמַר [m] תָּאוּן [n] חֲזוּן דּוּכְתָּא [o] דְּסִים הֲוָא בֵּהּ מָרָן ׀

7 * Et profectæ citò dicite discipulis ipsius, Surrexit è domo mortuorum, & ecce præcedit vos in Galilæam: illic videbitis eum: ecce dixi vobis.

8 * Et abiére citò à sepulchro cum timore et gaudio magno, & cursu contenderunt vt dicerent discipulis ipsius.

9 * Et ecce Feschua fit eis obuiam, dixitque eis, Pax vobis. Illæ autem accedentes prehenderunt pedes eius, & adorarunt eum.

10 * Tunc dixit eis Feschua: Ne timeatis: sed abeuntes dicite fratribus meis, vt proficiscantur in Galilæam, & illic videbunt me.

11 * Quum autem profectæ fuissent, venerunt homines ex custodibus illis in ciuitatem, & dixerunt principibus Sacerdotum quicquid factum fuerat.

12 * Et congregati sunt cum Senioribus, & consilium inierunt, dederuntque pecuniam non modicam custodibus, dicentes eis:

13 * Dicite, discipuli eius venientes furati sunt eum noctu quum dormiremus.

14 * Quod si auditum hoc fuerit coram Præfecto, nos persuadebimus ei, vosque sollicitudine liberabimus.

15 * Illi autem cùm accepissent pecuniam, egerunt sicut edocti fuerant. & exiit sermo iste inter Iihoudæos vsque in hodiernũ diem.

16 * Discipuli autem vndecim profecti sunt in Galilæam in montem, prout constituerat eis Ieschua.

17 * Et quum eum aspexissent, adorarunt eum: ex iis porrò nonnulli dubitabant.

18 * Et accedens Ieschua allocutus est eos, & dixit eis: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. sicut autem misit me Pater meus, & ego mitto vos.

19 * Ite ergo docete omnes gentes, & baptizate eas in nomine Patris, & Filij, et Spiritus Sanctitatis. * Et docete eas vt seruent quicquid præcepi vobis. & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Amin.

Sancti Euangelij præconij Mathai, quod prædicauit Hebraicè in terra Palestinæ,

FINIS.

---

7 * וְזִלִין [b] כַּעַגַל וַאמַרִין לְתַלְמִידוֹהִי דְקָם מִן בֵּית מֵיתָא וְהָא קָדֵם לְכוֹן לְגַלִילָא תַּמָּן תֶּחְזוּנֵיהִי הָא אֲמֶרֵת לְכוֹן ׃
8 וְאַזְלִין עַגַל מִן קַבְרָא בְּרֶחֲלָתָא [c] וְכַחֲדוּתָא רַבְּתָא [d] וְרָהֲטִין [e] דְּנַאמְרִין לְתַלְמִידוֹהִי ׃ 9 וְהָא יֵשׁוּעַ פְּגַע בְּהֵין
וְאַמַר לְהֵין שְׁלָם לְכוֹן הֵנִין דֵּין קְרֵבִי אֲחֵדִי רַגְלוֹהִי וְסָגְדִי לֵהּ ׃ 10 הֵידֵין אֲמַר לְהֵין יֵשׁוּעַ לָא תֶּדְחֲלִין אֶלָּא זִלִין אֲמַרִין
לַאחַי דְנַאזְלוּן לְגַלִילָא וְתַמָּן [g] נֶחֱזוּנִנִי ׃ 11 כַּד אֲזִלִין דֵּין [h] אִתּוֹ אֲנָשָׁא מִן קֶסְטוֹנְרָא הֵנִין לְמַדִינְתָא וַאמַרוּ לְרַבֵּי כַּהֲנֵא
כָּל מִדֵּם דַהֲוָא ׃ 12 וְאִתְכַּנְשׁוּ עִם קַשִּׁישֵׁא וְנִסַּבוּ [i] מְלְכָא וְיַהֲבוּ כֶּסְפָּא לָא זְעוּר לֶקֶסְטוֹנְרֵא וַאמְרִין לְהֵין ׃
13 אֲמַרוּן לְתַלְמִידוֹהִי אִתּוֹ [k] גְנַבוּהִי בְּלֵלְיָא כַּד [l] דַמְכִינַן ׃
[m] מְפִיסִינַן לֵהּ וְלָכוֹן דְלָא [o] צַפְתָא עֲבִדִינַן ׃

[a] אַזַל פירושו פתאם
[b] מְרָא [c] רַהֲטָא [d] אַמַר
[e] אַזַל [f] בָּזָא [h] אֶתָא
[i] פירושו עצה
[k] גְנַב [l] דְמַך [m] שְׁמַע
[o] כַּיִס [p] יַצַף

7 * Et citò euntes, dicite discipulis eius quia surrexit:& ecce præcedit vos in Galilæam. ibi eum videbitis. ecce prædixi vobis.

8 * Et exierunt citò de monumento cum timore,& gaudio magno, currẽtes nunciare discipulis eius.

9 * Et ecce Iesus occurrit illis, dicẽs: Auete. Illæ autem accesserunt,& tenuerũt pedes eius, & adorauerunt eum.

10 * Tunc ait illis Iesus: Nolite timere. C ite,nunciate fratribus meis vt eant in Galilæam, ibi me videbunt.

11 * Quæ cùm abiissent,ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatẽ,& nunciauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant.

12 * Et congregati cũ senioribus,consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus,

13 * Dicẽtes: Dicite,Quia discipuli eius nocte venerũt, & furati sunt eum nobis dormientibus.

14 * Et si hoc auditũ fuerit à præside,nos suadebimus ei,& securos vos faciemus.

15 * At illi accepta pecunia, fecerũt sicut erant edocti. Et diuulgatum est verbum istud apud Iudæos,vsq; in hodiernũ diẽ.

16 * Vndecim autem discipuli abierunt in Galilæam,in montem,vbi cõstituerat illis Iesus.

17 * Et videntes eum adorauerunt, quidam autem dubitauerunt. D

18 * Et accedens Iesus locutus est eis, dicens:Data est mihi omnis potestas in cęlo & in terra.

Ioh.17. a.2 Heb.2. b.8 Mar.16. d.15

19 * Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti:

20 * Docentes eos seruare omnia quæcunque mandaui vobis, & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi.

7 * καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι
ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γα
λιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

8 * καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου C
χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ. ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

9 * καὶ ἰδοὺ ὁ ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς, λέγων, χαίρετε. αἱ
δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοῦ πόδας, καὶ προσ-
εκύνησαν αὐτῷ.

10 * τότε λέγει αὐταῖς ὁ ἰησοῦς, μὴ φοβεῖσθε. ὑπάγετε, ἀ-
παγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

11 * πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες
εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γε-
νόμενα.

12 * καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν
τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις,

13 * λέγοντες, εἴπατε, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόν-
τες, ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων.

14 * καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσο-
μεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀμεριμνους ποιήσομεν.

15 * οἱ δὲ, λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθη-
σαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ ἰουδαίοις, μέχρι
τῆς σήμερον.

16 * οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν γαλι-
λαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.

17 * καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίσασαν.

18 * καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, ἐ-
δόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

19 * πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βα-
πτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ
ἁγίου πνεύματος,

20 * διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑ-
μῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως
τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.

---

15 הנון דין כד נסבו כספא עבדו איך דאלפו אנון ונפקת מלתא הדא בית יהודיא עדמא ליומנא ׃
16 תלתסר דין תרעסר אזלו לגליל לטורא איכא דועד אנון ישוע ׃ 17 וכד חזיתי סגדו להון דין
18 איתפלגו הוו ׃ ויקרב ישוע מלל עמהון ואמר להון אתיהב לי כל שולטן בשמיא ובארעא ואיכנא דשדרני
19 אבי אף אנא משדר אנא לכון ׃ זלו הכיל תלמדו כלהון עממא ואעמדו אנון בשם אבא וברא ורוחא דקודשא ׃
20 ואלפו אנון דנטרון כל מא דפקדתכון והא אנא עמכון אנא כלהון יומתא עדמא לשולמה דעלמא אמין ׃

[a] אלף מלל
[b] ועד פירשו אות
[c] חזא יהב שלט
[d] אזל תלמד כמו למד
[e] עמד בלשון שם
[f] שלם

Τέλος τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἁγίου εὐαγγελίου.

PROLOGVS SANCTI HIERONYMI IN EVANGELIVM SECVNDVM MARCVM.

MARCVS Euangelista Dei electus, & Petri in Baptismate filius, atque in diuino sermone discipulus, Sacerdotium in Israel agens, secundùm carnem Leuita, ad fidem Christi conuersus, Euangelium in Italia scripsit; ostendens in eo quid & generi suo deberet, & Christo. Nam initium principij in voce Propheticæ exclamationis instituens ordinem Leuiticæ electionis ostendit, vt prædicans prędestinatum Iohannem filium Zachariæ in voce angeli annunciantis emissum, non solùm verbum carnem factum, sed & corpus Domini in omnia per verbum diuinæ vocis animatum, in initio Euangelicæ prædicationis ostenderet: vt qui hæc legens sciret cui initium carnis in

ܫܪܝܬܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ ܡܫܝܚܐ ܒܪܗ ܕܐܠܗܐ .
ܟܬܝܒ ܒܐܫܥܝܐ ܢܒܝܐ ܗܐ ܫܕܪ ܐܢܐ ܡܠܐܟܝ
ܩܕܡܟ ܕܡܬܩܢ ܐܘܪܚܟ . ܩܠܐ ܩܪܐ ܒܡܕܒܪܐ ܬܝܒܘ
ܐܘܪܚܬܐ ܕܡܪܝܢ ܐܬܘܗܝ ܫܒܘܠܘܗܝ .
ܗܘܐ ܡܥܡܕ ܝܘܚܢܢ ܒܡܕܒܪܐ ܡܥܡܕ ܘܡܟܪܙ
ܥܡܕܐ ܕܬܪܥܝܬܐ ܠܡܚܘܠܬܐ ܕܚܛܗܐ . ܘܢܦܩܘ
ܠܘܘܬܗ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܘܟܠܗ ܐܢܫܝ
ܐܘܪܫܠܡ ܘܡܥܡܕܝܢ ܢܘܢ ܒܝܪܕܢܢ ܡܝܐ
ܕܡܬܝܕܝܢ ܠܗܘܢ ܚܛܗܝܗܘܢ . ܘܗܘܐ ܝܘܚܢܢ
ܠܒܫ ܡܫܟ ܓܡܠܐ ܘܙܢܪ ܥܠ ܟܪܣܗ ܘܡܐܟܠ
ܛܝܒܘܬ ܐܪܒܐ ܘܕܒܫ ܕܒܪܐ . ܘܡܟܪܙ ܐܡܪ
ܐܬܐ ܡܢ ܒܬܪܝ ܕܚܝܠ ܡܢܝ ܕܠܐ ܫܦܝܪ ܐܢܐ
ܕܢܚܘܪ ܘܢܫܪܐ ܫܪܟ ܡܢ ܫܪܟܝ ܢܥܠܐ .
ܐܢܐ ܡܥܡܕ ܐܢܐ ܒܡܝܐ ܗܘ ܢܥܡܕ ܒܪܘܚܐ
ܕܩܘܕܫܐ .

IN VIRTVTE DOMINI DEIQVE NOSTRI IESCHVA CHRISTI, incipimus scribere librum Euangelij sacrosancti.

Euangelium Marci Euangelistæ.

Guidone Fabricio Boderiano exscriptore et interprete.

Lectio Festi Epiphaniæ.

CAPVT I.

1 *RINCIPIUM Euangelij Feschua Meschicho filij Dei:*
2 *Sicut scriptum est in Eschaio propheta, Ecce mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui diriget viã*
3 *tuam. Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, & adæquate semitas eius.*
4 *Erat Iouchanon in deserto baptizans, & prædicans Baptismum pœnitentiæ in re-*
5 *missionem peccatorum. Et exibat ad eum vniuersa regio Iihoudææ, omnesque filij Ourischlem: & baptizabat eos in Iourdenon flu*
6 *mine, cùm essent confessi peccata sua. Is autem Iouchanon amiciebatur vestimento ex pilis camelorum, & erat præcinctus lumbos corrigia pellicea. cibus eius erant locustæ, &*
7 *mel agreste. Et prædicabat ac dicebat: Ecce venit post me qui fortior me est, cuius non sum dignus qui incuruatus soluam corrigias*
8 *calciamentorum. Ego baptizo vos aqua, ille verò baptizabit vos in Spiritu Sanctitatis.*

עַל חֵילֵה דְמָרָן וַאֱלָהָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מְשַׁרְיָנָן לְמִכְתַּב כְּתָבָא [a] דַאוּנְגֶלְיוֹן קַדִּישָׁא
[b] סְבַרְתָּא דְמַרְקוֹס סַפְּכְּרָנָא
[c] מְרַיְנָא [d] רְעָאיָא וְדַיָּנָא
[e] אֵיךְ דִּכְתִיב בְּאֶשַׁעְיָא נְבִיָּא דְּהָא מְשַׁדַּר אֲנָא מַלְאָכִי
[f] מִן לְשָׁן יַם
[g] סְבַר כְּמוֹ נְשַׁר
[h] מְרָא [i] וְעַד
[j] מְקָרָא [k] טְיָא
[l] מְקָנָן
1 רֵישָׁא דַאוּנְגֶלְיוֹן דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּרֵה דַאלָהָא ׀
2 קֹדֶם פְּרֻצוּפָךְ [f] דְנַתְקֵן אוּרְחָךְ ׀ [g] קָלָא [h] דְקָרָא בְּמַדְבְּרָא טַיְבוּ אוּרְחָה דְמָרְיָא [i] וַאשְׁוֵוּ שְׁבִילוֹהִי ׀
3 הוָה מְעַמֵּד יוֹחָנָן בְּמַדְבְּרָא וּמְכָרֵז מַעֲמַדָא דְמַטְבְּלוּתָא לְשׁוּבָא דְחוֹבָא ׀
4 וְנָפְקוּ לְוָתֵהּ כָּל אַרְעָא דִיהוּדָאֵי וְכָל אֲנָשֵׁי אוּרְשְׁלֵם וּמִתְטַבְּלִין הוָוֹן מִנֵּהּ בְּנַהֲרָא דְיַרְדְּנָא
5 מִן דְמִתְוַדָּאִין הוָוֹן חוֹבֵיהוֹן ׀ וַהוָה יוֹחָנָן מְלַבַּשׁ מְשַׁךְ גַּמְלָא וְזִנְרָא עַל כַּרְסֵהּ וּמַאכְלֵהּ טַבְוָתָא אַרְבָּא וּדְבַשׁ דְבָרָא ׀
6 וַהוָה מְכָרֵז אָמַר אֲתָא מִן בָּתְרַי דְחַיָל מִנִּי דְלָא שָׁפִיר אֲנָא דְנַחֲוַר וְנִשְׁרָא שְׁרָךְ מִן שְׁרָכֵי נַעְלָא ׀
7 אֲנָא מְעַמֵּד אֲנָא בְּמַיָּא הוּ נַעְמַד בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא ׀
8 אֲנָא אַטְבְּלִכוֹן מַיָּא הוּ אִינּוּן יַטְבְּלִנְכוֹן בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא ׀

Domino & Iesu aduenientis habitaculum caro deberet agnoscere, atque in se verbum vocis, quod in consonantibus perdiderat, inueniret. Denique cùm perfecti Euangelij opus intrans, & à Baptismo Domini prædicare Deum inchoans, non laborauit natiuitatem carnis, quã in prioribus viderat dicere; sed totius exprimens expositionem deserti, ieiunij numerum, tentationem diaboli, congregationem bestiarum, & ministerium protulit angelorum: & instituens nos ad intelligendum, singula in breui compingens, ne auctoritatem factæ rei demeret, & perficiendi operis plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur vt Sacerdotio reprobus haberetur: sed tantum consentiens fidei prædestinata potuit electio vt nec sic in opere verbi perderet, quod prius meruerat in genere. nam Alexandriæ Episcopus fuit. cuius per singula opus fuit scire & Euangelij in se dicta disponere, & disciplinam Legis in se agnoscere, & diuinam in carne Domini intelligere naturam. Quæ in nos primùm requiri oportet, dehinc inquisita volumus agnosci habentes mercedem exhortationis: quoniam qui plantat & qui rigat, vnum sunt; qui autem incrementum præstat, Deus est.

SANCTVM EVANGELIVM SECVNDVM MARCVM.

CAPVT I.

1 INITIVM Euangelij Iesu Christi filij Dei. A
2 *Sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.
3 *Vox clamantis in deserto, Parate viã Domini, rectas facite semitas eius.
4 *Fuit Iohannes in deserto baptizans, & prædicans Baptismum pœnitentię in remissionem peccatorum.
5 * Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ regio, & Ierosolymitæ vniuersi: & baptizabantur ab illo in Iordanis flumine, confitentes peccata sua.
6 * Et erat Iohãnes vestitus pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos eius: & locustas & mel sylueſtre edebat.
7 *Et prędicabat, dicẽs: Venit fortior me post me, cuius non sum dignus procumbens soluere corrigiam calciamentorum eius.
8 * Ego baptizaui vos aqua, ille verò baptizabit vos Spiritu sancto.

Mala. 3. a. 1
Isai. 40. a. 3
Ioh. 1. c. 35
Luc. 3. a. 4
Matt. 3. a. 1
Matt. 3. a. 5
Luc. 11. c. 22
Matt. 3. c. 12
Luc. 3. c. 16
Ioh. 1. d. 27
Act. 1. a. 5. & 2. a. 4. & 11. c. 16. & 19. a. 4

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

κεφαλ. α.

1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ χριστοῦ υἱοῦ τοῦ
2 θεοῦ. * ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
3 * φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
4 * ἐγένετο ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
5 * καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ ἱεροσολυμῖται, καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
6 * καὶ ἦν ὁ ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.
7 * καὶ ἐκήρυσσε λέγων, ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.
8 * ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι· αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

---

[a] עָמַד פירושו מגל
[b] כְּרַז כמו שוב
[c] שְׁבַק יִרְא לְבַשׁ
[d] אֲכַל אֶתְא חַיִל
[e] שְׁוָא גְּחֵן
[f] פירושו כרע שְׁרָא

4 הֲוָא יוֹחָנָן בְּמַדְבְּרָא [a] מַעֲמַד [b] וּמַכְרֵז מַעֲמוּדִיתָא [c] דְּתִיבוּתָא [d] לְשׁוּבְקָנָא דְּחֲטָהֵא ׃
5 וְנַפְקָא הֲוָת לְוָתֵהּ כֹּלָּהּ כּוֹר דִּיהוּד וְכֹלְהוֹן בְּנֵי אוּרְשְׁלֵם וּמַעֲמַד הֲוָא לְהוֹן בְּיוֹרְדְּנָן נַהְרָא כַּד [e] מוֹדִין בַּחֲטָהֵיהוֹן ׃
6 הוּ דֵּין יוֹחָנָן [f] לְבִישׁ הֲוָא לְבוּשָׁא דְּסַעֲרָא דְּגַמְלָא וַאסִיר הֲוָא עֶרְקְתָא דְּמָשְׁכָא בְּחַצּוֹהִי [g] וּמַאכוּלְתֵּהּ אִיתֵיהּ הֲוָת
קַמְצָא וְדְבְשָׁא דְּבָרָא וּמַכְרֵז הֲוָא וַאמַר ׃ 7 הָא [h] אָתֵא בָּתְרִי [i] דְּחַיְלְהֵן מִנִּי הוּ דְּלָא [k] שְׁוָא אֲנָא [l] דְּאִתְגְּהֵן [m] אָשְׁרָא
עַרְקָא דְּמְסָנוֹהִי ׃ 8 אֲנָא אַעְמִדְתְּכוֹן בְּמַיָּא הוּ דֵּין נַעֲמֶדְכוֹן בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא ׃

9 * Et factum est in diebus illis vt venerit Jeschua à Nozerath Galilææ: & baptizatus est in Jourdenon à Jouchanon.

10 * Statimque vt ascendit ex aqua, vidit findi cælos, & Spiritum tanquam columbam qui descendebat super eum.

11 * Et vox extitit de cælis, Tu es Filius meus dilectus: in te complacui mihi.

12 * Et confestim eduxit eum Spiritus in

13 desertum. * Fuitque illic in deserto diebus quadraginta, dum tentaretur à Satana: & degebat cum feris, atque ministrabant ei Angeli.

. Ad vesperam Dominicæ post Epiphaniam.

14 * Postquàm autem traditus fuit in custodiam Jouchanon, venit Ieschua in Galilæam, & prædicabat Euangelium regni Dei.

15 * Ac dicebat, Completum est tempus, & appropinquauit regnum Dei: pœnitentiam agite, & credite Euangelio.

16 * Quumque iter faceret circa mare Galilææ, conspexit Schemeoun & Andream fratrem eius iaciẽtes retia in mare. (erant enim

17 piscatores.) * Et dixit eis Jeschua: Venite post me, & efficiam vos piscatores ho-

18 minum. * Et statim reliquerunt retia sua, ac post eum abiêre.

19 * Quumque prætergressus fuisset paululum, vidit Iaakoub filium Zabdai, & Jouchanon fratrem eius, qui & ipsi in nauicula

20 resarciebant retia sua: * Et vocauit eos, statimque reliquerunt Zabdai patrem suum cum mercenariis, ac post eum abiêre.

21 * Et quũ ingressi fuissent Capharnachum, statim docebat in Sabbathis in Synagogis eo-

22 rum. * Et mirabantur doctrinã eius: etenim docebat eos vt potestate valens, non autem vt Scribæ ipsorum.

23 * Erat porrò in Synagogis eorum homo in quo erat spiritus immundus: & vociferatus

24 est, & ait: * Quid nobis & tibi Jeschua Nazarene? venisti nos perditurus? no-

25 ui te, qui es Sanctus ille Dei. * Et obiurgauit eum Ieschua, & ait: Occlude os tuum,

26 & egredere ex eo. * Et dilacerauit eum spiritus ille immundus, & exclamauit voce magna, atque exiit ab eo.

---

9 וְהָוָא בְיוֹמָתָא הָהִין אֲתָא יֵשׁוּעַ מִן נָצְרַת דַּגְלִילָא וְאִתְעַמַּד בְּיוֹרְדְּנָן מִן יוּחָנָן ׃
10 וּמִיָּד דַּסְלֵק מִן מַיָּא חֲזָא שְׁמַיָּא וְרוּחָא אֵיךְ יוֹנָא דְּנָחֵת עֲלוֹהִי ׃
11 וְקָלָא הֲוָא מִן שְׁמַיָּא אַנְתְּ הוּ בְּרִי חַבִּיבָא בָךְ אֶצְטְבִּיתִי ׃
12 וּמִיָּד אַפְּקֵהּ רוּחָא לְמַדְבְּרָא ׃ 13 וַהֲוָא תַמָּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין כַּד מְתַנְּסָא מִן סָטָנָא וְאִיתַּוּהִי חַיָּתָא עִם
חַיָּתָא וּמְשַׁמְּשִׁין הֲווֹ לֵהּ מַלְאֲכָא ׃
14 כְּדֵין דְּאִשְׁתְּלֵם דֵּין יוּחָנָן אֲתָא לֵהּ יֵשׁוּעַ לַגְלִילָא וּמְכְרֵז הֲוָא סְבַרְתָּא דְּמַלְכוּתָהּ דְּאֱלָהָא ׃
15 וְאָמַר שְׁלֵם לֵהּ זַבְנָא וּמְטָת מַלְכוּתָא דְּאֱלָהָא תּוּבוּ וְהֵימְנוּ בְּסַבְרְתָּא ׃ 16 וְכַד מְהַלֵּךְ תַּרְעֵי יַמָּא דַּגְלִילָא
חֲזָא לְשִׁמְעוֹן וְלַאנְדְּרֵאוּס אֲחוּהִי דְּרָמִין מְצִידְתָּא בְּיַמָּא אִיתַיְהוּן הֲווֹ גִיר צַיָּדֵא ׃

* סִדְרָא נְחַת
* אָבָא נְפַק
* חַיְיָא
* שְׁלֵם כְּרִז
* סְכַר מְטָא
* תַּב הֵימָן
* רְמָא צַיָּדֵי

9 Et factum est, in diebus illis venit Ie-
Mat.3.d 14 sus à Nazareth Galilææ: & baptizatus
est à Iohanne in Iordane.
10 Et statim ascẽdens de aqua, vidit cę-
Luc.3.d. 22 los apertos, & Spiritum tanquã colum- B
bam descendentem, & manentẽ in ipso.
11 Et vox facta est de cælis, Tu es filius
Ioh.1.d. 32 meus dilectus, in te complacui.
12 Et statim spiritus expulit eũ in de-
Matt.4. a.1 Luc.4. a.1 sertum. 13 Et erat in deserto quadra-
ginta diebus, & quadraginta noctibus:
& tentabatur à satana. eratque cum be-
stiis, & angeli ministrabant illi.

14 Postquàm autem traditus est Iohan-
Matt.4. b.12 Luc.4.c. 14 Ioh.4.f. 43. nes, venit Iesus in Galilæam, prædicans
Euangelium regni Dei:
15 Et dicens: Quoniam impletum est
Matt. 4. c.18 Luc.5. a.2 tempus, & appropinquauit regnũ Dei:
pœnitemini, & credite Euangelio.
16 Et præteriens secus mare Galilææ,
vidit Simonem & Andream fratrem e-
ius, mittentes retia in mare. (erant enim
piscatores.)
17 Et dixit eis Iesus: Venite post me, &
faciam vos fieri piscatores hominum.
18 Et protinus relictis retibus, sequuti
sunt eum.
19 Et progressus indè pusillum, vidit
Iacobum Zebedęi & Iohannem fratrem
eius, & ipsos componẽtes retia in naui:
20 Et statim vocauit illos. Et relicto pa-
tre suo Zebedæo in naui cum mercena-
riis, secuti sunt eum.
21 Et ingrediuntur Capharnaum: &
Matt.4. b.13 Luc.4. c.31 statim Sabbathis ingressus in Synagogã,
docebat eos.
22 Et stupebant super doctrina eius.
Matt. 17 d. 28 Luc.4.c. 32 erat enim docens eos quasi potestatem
habens, & non sicut Scribæ.
23 Et erat in Synagoga eorum homo
in spiritu immundo: & exclamauit,
24 Dicens: Quid nobis & tibi Iesu Na-
zarene? venisti perdere nos? scio qui sis,
Sanctus Dei.
25 Et comminatus est ei Iesus, dicens:
Obmutesce, & exi de homine.
26 Et discerpens eum spiritus immun-
dus, & exclamans voce magna, exiit
ab eo.

9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ
Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάνου.
10 Καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ περιστερὰν καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν.
11 Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα.
12 Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον.
13 Καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα, πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων· καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

14 Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ·
15 καὶ λέγων, ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
16 Παράγων δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.
17 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων.
18 Καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.
19 Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν ὀλίγον, εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα.
20 Καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.
21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναούμ. καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν Συναγωγὴν, ἐδίδασκε.
22 Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.
23 Καὶ ἦν ἐν τῇ Συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξε,
24 λέγων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.
25 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων, φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.
26 Καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον. καὶ κράξαν φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.

---

17 ואמר לחון ישוע אתו תו בתרי ואעבדכון צידא דבני נשא ; 18 ומחדא שבקו מצידתהון ואזלו בתרה ;
19 וכד עבר מקליל חזא ליעקוב בר זבדי וליוחנן אחוהי ואף להון בספינתא דמתקנין מצידתהון ;
20 וקרא אנון ומחדא שבקו לזבדי אבוהון עם אגירא ואזלו בתרה ; 21 וכד עלו לכפרנחום מחדא מלף
הוא בשבא בכנושתהון ; 22 והסיהין הוו ביולפנה מלף הוא להון גיר איך משלטאולא איך ספריהון ;
23 ואית הוא בכנושתהון גברא דאית הוא בה רוחא טמאתא וקעא ואמר ; 24 מאלן ולך ישוע נצריא
אתית למובדותן ידע אנא לך מן אנת קדישה דאלהא ; 25 וכאה בה ישוע ואמר סכור פוכך ופוק מנה ;
26 ושדתה רוחא טנפתא וקעת בקלא רמא ונפקת מנה ;

27 * ܘܡܬܡܗܝܢ ܟܠܗܘܢ. ܘܡܫܐܠܝܢ ܓܒܪܐ ܠܓܒܪܐ ܘܐܡܪܝܢ ܡܢܘ ܗܢܐ ܗܘܐ ܡܠܦܢܐ ܚܕܬܐ ܗܕܐ ܕܒܫܘܠܛܢܐ ܘܒܪܘܚܐ ܛܒܬܐ ܦܩܝܢ ܠܗ ܘܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗ.

28 * ܘܫܪܝܬ ܫܡܥܗ ܒܟܠ ܐܬܪܐ ܕܓܠܝܠܐ.

29 * ܘܡܢ ܒܝܬ ܟܢܝܫܬܐ ܢܦܩܘ ܠܒܝܬ ܫܡܥܘܢ ܘܐܢܕܪܝ ܥܡ ܝܥܩܘܒ ܘܝܘܚܢܢ.

30 * ܘܚܡܬܗ ܕܫܡܥܘܢ ܡܫܟܒܐ ܗܘܬ ܒܚܡܝܐ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܥܠ ܗܢܐ.

31 * ܘܩܡ ܒܝܕܗ ܘܩܝܡܗ. ܘܫܒܩܬܗ ܚܡܝܐ ܡܢ ܗܢܐ ܘܫܡܫ ܠܗ.

32 * ܘܒܡܥܪܒܐ ܕܫܡܫܐ ܐܝܬܘ ܠܘܬܗ ܟܠܗܘܢ ܕܒܝܫܝܢ ܘܕܫܝܛܢܐ.

33 * ܘܟܠܗ ܩܪܝܬܐ ܐܬܟܢܫܬ ܠܬܪܥܐ.

34 * ܘܐܬܟܝܠ ܠܫܘܚܝܢ ܕܚܡܝܢ ܕܫܪܝܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܡܚܘܝܢ. ܘܫܪܐ ܫܝܛܐ ܠܫܘܚܝܢ ܕܝܕܥܘ ܠܗ.

* * * * * * * * * * * *

35 * ܘܩܡ ܨܦܪܐ ܡܢ ܩܕܡ ܡܕܡܐ ܘܢܦܩ ܠܐܬܪ ܡܕܒܪܐ. ܘܬܡܢ ܨܠܝ.

36 * ܘܪܕܦܘܗܝ ܫܡܥܘܢ ܘܕܥܡܗ.

37 * ܘܟܕ ܐܫܟܚܘܗܝ ܐܡܪܝܢ ܠܗ. ܟܠܗܘܢ ܒܥܝܢܝܢ ܠܟ.

38 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܢܙܠ ܠܩܪܝܬܐ ܕܩܪܝܒܐ ܕܐܬܟܪܙ ܬܡܢ. ܠܡܐ ܕܠܗܕܐ ܐܬܝܬ.

39 * ܘܩܪܝ ܒܟܠ ܒܝܬ ܟܢܝܫܬܐ ܕܒܟܠ ܓܠܝܠܐ. ܘܫܕܐ ܫܝܛܐ.

40 * ܘܐܬܐ ܠܘܬܗ ܡܚܝܐ ܘܡܨܠܐ ܠܗ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܢ ܨܒܝܬ ܡܨܝܬ ܠܡܕܟܝܘܬܝ.

41 * ܘܗܘ ܕܚܢ ܥܠ ܡܚܝܐ ܐܫܠܚ ܝܕܗ ܘܡܫܚ ܠܗ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܨܒܐ ܐܢܐ ܬܬܕܟܐ.

42 * ܘܡܕܡ ܕܡܚܝܐ ܐܫܬܠܩ ܡܢܗ ܡܚܝܐ. ܘܐܬܬܕܟܬ.

43 * ܘܐܙܗܪ ܠܗ ܘܐܦܩ ܠܗ ܡܢ ܬܡܢ.

44 * ܘܐܡܪ ܠܗ ܚܙܝ ܕܠܐ ܬܐܡܪ ܠܐܢܫ ܡܕܡ. ܐܠܐ ܙܠ ܚܘܝ ܢܦܫܟ ܠܟܗܢܐ. ܘܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ ܥܠ ܕܬܪܝܨܘܬܟ. ܕܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܘܫܐ ܠܡܗܘܐ ܠܗܘܢ ܣܗܕܘܬܐ.

27 *Et obstupuerunt omnes: & alius alium interrogabant, ac dicebant: Quid hoc est, & quænam est hæc doctrina noua, vt cum imperio & ipsismet spiritibus immundis præcipiat, & pareant ei?

28 * Et statim exiit fama eius in vniuersam regionem Galilææ.

29 * Et egressi è Synagoga venerunt domum Schemeoun & Andreæ cum Iaakoub et Iou-
30 chanon. * Socrus autem Schemeoun iacebat ob febrim: & dixerunt ei de illa.

31 * Accedensque prehendit eam manu, et erexit eam, & illicò dimisit eam febris: & ministrabat eis:

32 * Sub vespere autem in occasu Solis adduxerunt ad eum illos omnes qui erant malè affecti, necnon dæmoniacos.

33 * Ciuitas autem vniuersa coacta erat ad
34 portam. * Et sanauit quamplurimos qui malè affecti erant morbis variis: & dæmonia multa eiecit: nec permittebat dæmoniis illis vt loquerentur, propterea quòd ipsum nouerant.

Matutinis Dominicæ secundæ Ieiunij.

35 * Et antelucano admodum diluculo surrexit, abiitque in locum desertum, & illic
36 orabat. * Quærebant autem eum Schemeoun, quique cum eo erant.

37 * Et quum inuenissent eum, dicunt ei: Omnes homines quærunt te.

38 * Ait illis: Ite in oppida & vrbes proximas, vt & illic prædicem: ad hoc enim veni.

39 * Et prædicabat in cunctis Synagogis eorum in vniuersa Galilæa: & eiiciebat dæ-
40 monia. * Et venit ad eum leprosus, & procidit ad pedes eius, & precabatur eum, eique dicebat, Si vis, potes me mundare.

41 * Ipse verò Ieschua misertus est eius: & extendens manum suam tetigit eum: & ait, Volo: mundus esto.

42 * Et in illa ipsa hora discessit ab eo lepra eius, ac mundus effectus est.

43 * Et inhibuit ei, & eiecit eum. Ac dixit
44 ei, * Vide vt nemini dicas: sed abi, ostende teipsum Sacerdotibus, & offer oblationem pro purgatione tua, sicuti præcepit Mousche, vt sit eis testimonio.

---

27 [a]וְאִתְדַּמְּרוּ כֻּלְּהוֹן [b]וּבְעִין הֲוָוֹ חַד עִם חַד וְאָמְרִין דְּמָנָא הִי הָדָא וּמָנָא הוּ הָנָא [c]יוּלְפָנָא [d]חַדְתָּא [e]דְּבִשׁוּלְטָנָא
וְאַף לְרוּחֵא טַנְפָתָא מְפַקֵּד [f]וּמִשְׁתַּמְּעָן לֵהּ ; 28 וּמֵחֲדָא נְפַק מֵבֵהּ בְּכֻלְּהּ אַתְרָא דְּגַלִילָא ; 29 וְנְפַקוּ מִן
כְּנִישְׁתָּא [g]וְאַתּוּ לְבֵיתֵהּ דְשִׁמְעוֹן וְדַאנְדְּרֵאוּס עִם יַעֲקוֹב וְיוֹחָנָן ; 30 וַחֲמָתֵהּ דְשִׁמְעוֹן [h]רְמִיָא הֲוָת [i]בְּאַשְׁתָּא
וַאמְרוּ לֵהּ עֲלֵיהָ ; 31 וְקָרֵב [k]אֲחָרָהּ בְּאִידָהּ [l]וַאקִימֵהּ וּמֵחֲרָא יַת אַשְׁתָא וּמְשַׁמְּשָׁא הֲוָת לְהוֹן ;
32 וּרְמִינְתָא כְּלָהּ [m]בְּמַעְרְבֵי שֶׁמְשָׁא [n]אֵיתוּ לְוָתֵהּ כְּלְחוֹן אִילֵן [o]דְּכִישְׁאִין עֲבִידִין וְדִיוֹנֵא ; 33 וּמְרִינְתָא כְּלָהּ
כְּנִישָׁא הֲוָת עַל תַּרְעָא ; 34 [p]וְאַסִי לְסַגִּיאֵא דְּכִישְׁאִין עֲבִידִין הֲוָוֹ [q]בְּכוּרְחָנָא מְשַׁחְלְפָא וְדִיוֹנֵא סַגִּיאֵא [r]אַפֵּק וְלָא
שְׁבַק הֲוָא לְהוֹן לְדַיְּנָא דְּמַלִּלוּן מָטֹל דְּיָדְעִין הֲוָוֹ לֵהּ ;

[a] דְּמַר [b] בְּעָא [c] אַלַּף
[d] חֲדַת כמו חדש
[e] שֻׁלְטָן [f] שְׁמַע [g] אִתָּא
[h] רְמָא [i] אֵשׁ
[k] אֲחַר כמו אחז
[l] קוּם [m] עֲרַב [n] אִתָּא
[o] כִּישׁ [p] אַסָּא [q] כְּרַת
[r] נְפַק

27 ✠ Et mirati sunt omnes, ita vt conqui-
rerent inter se, dicentes: Quidnam est
hoc? quænam doctrina hæc noua: quia
in potestate etiam spiritibus immundis
imperat, & obediunt ei?
28 ✠ Et processit rumor eius statim in
omnem regionem Galilææ.
29 ✠ Et protinus egredientes de Synago-
Matt.8.b.14 Luc.4.f.43 ga, venerunt in domum Simonis & An-
dreæ cum Iacobo & Iohanne.
30 ✠ Decumbebat autem socrus Simonis
febricitans: & statim dicunt ei de illa.
31 ✠ Et accedés eleuauit eam apprehen-
sa manu eius: & continuò dimisit eam
febris: & ministrabat eis.
32 ✠ Vespere autem facto cùm occidisset
Sol, afferebant ad eum omnes malè ha-
bentes, & dæmonia habentes.
33 ✠ Et erat omnis ciuitas congregata ad
ianuam.
34 ✠ Et curauit multos qui vexabantur
Luc.4.e.41 variis languoribus: & dæmonia multa D
eiiciebat: & non sinebat ea loqui, quo-
niam sciebant eum.

35 ✠ Et diluculò valde surgens, egressus
abiit in desertum locum: ibique orabat.
36 ✠ Et prosecutus est eum Simon, & qui
cum illo erant.
37 ✠ Et quum inuenissent eum, dixerunt
ei, Quia omnes quærunt te.
38 ✠ Et ait illis: Eamus in proximos vi-
Luc.4.g.43 cos & ciuitates, vt & ibi prædicem: ad
hoc enim veni.
39 ✠ Et erat prædicans in Synagogis eo-
rum, & in omni Galilæa: & dæmonia
Matt.8.e.2 Luc.5.c.12 eiiciens.
40 ✠ Et venit ad eum leprosus deprecans
eum: & genu flexo dicit ei, Si vis, potes
me mundare.
41 ✠ Iesus autem misertus eius, extendit
manum suam: & tangens eum, ait illi,
Volo, Mundare. 42 ✠ Et cùm dixisset, sta-
tim discessit ab eo lepra, & mũdatus est.
43 ✠ Et comminatus est ei, statimque eie-
cit illum: 44 ✠ Et dicit ei: Vide nemini
dixeris: sed vade, ostende te principi Sa-
cerdotum, & offer pro emundatione tua
Leuit.14.a.3 quæ præcepit Moyses, in testimonium
illis.

27 ✠ Καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς αὐτοὺς,
λέγοντας, τί ἐστὶ τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; ὅτι κατ'
ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ
ὑπακούουσιν αὐτῷ;
28 ✠ ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς εἰς ὅλην τὴν περίχωρον
τῆς Γαλιλαίας.
29 ✠ καὶ εὐθέως ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες, ἦλθον
εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου, μετὰ Ἰακώβου καὶ
Ἰωάννου.
30 ✠ ἡ δὲ πενθερὰ τοῦ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα. καὶ εὐ-
θέως λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.
31 ✠ καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν, κρατήσας τῆς χειρὸς
αὐτῆς· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως, καὶ διηκόνει
αὐτοῖς.
32 ✠ ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς
αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, καὶ τοὺς δαιμονιζο-
μένους.
33 ✠ καὶ ἦν πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἐπὶ τὴν θύραν.
34 ✠ καὶ ἐθεράπευσε πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις
νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε, καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν
τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτόν.

35 ✠ Καὶ πρωὶ σφόδρα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλ-
θεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο.
36 ✠ καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.
37 ✠ καὶ εὑρόντες αὐτὸν, λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι πάντες ζητοῦσί σε.
38 ✠ καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγωμεν εἰς τὰς ἐχομένας κωμο-
πόλεις, ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξεληλύθα.
39 ✠ καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, εἰς ὅλην
τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.
40 ✠ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν,
καὶ γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ, ὅτι ἐὰν θέλῃς, δύνα-
σαί με καθαρίσαι.
41 ✠ ὁ δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψα-
το αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, θέλω· καθαρίσθητι.
42 ✠ καὶ εἰπόντος αὐτοῦ, εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέ-
πρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.
43 ✠ καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ, εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν·
44 ✠ καὶ λέγει αὐτῷ, ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλὰ ὕπαγε,
σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ
καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον
αὐτοῖς.

צוס
[a] אֶלָּא בְּעָא
[b] אַתָּא נְפַק
[c] רְבָא רַחֵם
[d] כְּאָא נְפַק
[e] חֲזָא אֲזַל
[f] רְבָא

צוס רְצוּמָא ג
35 וְבְצַפְרָא קַדֵּם טַב וְאַזַל לַאתְרָא חוּרְבָא וְתַמָּן [b] מְצַלֵּא הֲוָא ׃
36 [c] וּבְעֵין הֲווֹ לֵהּ שִׁמְעוֹן וְדַעֲמֵהּ ׃
37 וְכַד אַשְׁכְּחוּהִי אֲמְרִין לֵהּ כֻּלְּהוֹן אֲנָשָׁא בְּעֵין לָךְ ׃
38 אֲמַר לְהוֹן הֲלֵכוּ לְקוּרְיָא וְלַמְדִינָתָא דְּקָרִיבָן דְּאַף תַּמָּן
אֶכְרֵז לְהָרָא גֵּיר [d] אֲתֵית ׃
39 וּמְכְרֵז הֲוָא בְּכְנִשְׁתְּהוֹן בְּכֻלְּהֵין גְּלִילָא [e] וּמַפֵּק שֵׁאדֵא ׃
40 וַאתָא לְוָתֵהּ גַּרְבָא
וְנָפַל עַל רַגְלוֹהִי וּבְעָא הֲוָא מְנַהּ וַאמַר לֵהּ אִן צָבֵא אַנְתְּ מְשַׁכַּח אַנְתְּ [f] לְמַדְכְּיוּתִי ׃
41 הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ [g] אִתְרַחֵם עֲלוֹהִי
וּפְשַׁט אִידֵהּ קְרַב לֵהּ וַאמַר צָבֵא אֲנָא אֶתְדַּכָּא ׃
42 וּבָה בְּשָׁעָתָא אֲזַל מִנַּהּ גַּרְבָּה וַאתְדַּכִּי ׃
43 [h] וְכָאָא בֵּהּ [i] וַאפְקֵהּ ׃
44 וַאמַר לֵהּ [k] חֲזִי לְמָא לַאנָשׁ אָמַר אַנְתְּ אֶלָּא [l] זַל חַוֵּא נַפְשָׁךְ לְכָהֲנָא וְקָרֵב קוּרְבָנָא חֲלָף [m] תַּדְכִּיתָךְ אֵיכְנָא דְּפַקַּד
מוֹשֶׁא לְסַהֲדוּתְהוֹן ׃

45 * Is autem quum exiisset, cœpit prædicare multa, & diuulgare sermonem, adeò vt nequiret Ieschua apertè ingredi ciuitatem: sed foris degebat in loco deserto: & veniebant ad eum ex omni loco.

Ad oblationem Dominicę tertię Ieiunij.

CAP. II.

1 ET ingressus est rursum Ieschua in Capharnachum ad dies. Et quum audissent eum
2 domi esse, * Congregati sunt quamplurimi, ita vt non posset eos comprehendere ne vestibulum quidem ianuæ, & loquebatur cum eis sermonem. * Et venerunt ad
3 eum, & obtulerunt ei paralyticum vt per
4 quatuor baiularetur. * Quumque non possent ad eum accedere propter turbam, conscenderunt tectum, ac deiecerunt tabulatum loci in quo erat Ieschua, demiseruntque grabatum in quo iacebat paralyticus.
5 * Quum autem vidisset Ieschua fidem eorum, dixit illi paralytico: Fili mi, remit-
6 tuntur tibi peccata tua. * Erant autem illic ex Scribis & Perischæis qui sedebant,
7 & cogitabant in corde suo: * Quid iste loquitur blasphemiam? quis potest remittere peccata, nisi vnus Deus?
8 * Ieschua autem cognouit spiritu suo quòd talia cogitarent apud se: & dixit eis, Quid ista cogitatis in corde vestro?
9 * Vtrum facilius est dicere paralytico, Remittuntur tibi peccata tua: an dicere, Surge, tolle grabatum tuum, & ambula?
10 * Vt autem cognoscatis quia potis est Filius hominis in terra remittere peccata,
11 dixit paralytico: * Tibi dico, Surge: tolle grabatum tuum, & abi domum tuam.
12 * Et surrexit eo ipso momento, tulitque grabatum suum, & exiit in conspectu omnium, adeò vt mirarentur omnes, & glorificarent Deum, dicentes: Nunquam vidimus quicquam tale.

Matutinis Dominicæ tertiæ post Surrectionem.

13 * Et exiit rursum ad mare: & omnes turbæ veniebant ad eum, & docebat eos.

---

45 הוּ דֵין כַּד נְפַק שָׁרִי הֲוָא מַכְרֵז סַגִּי * וַאטְבָה לְמֶלְתָּא אֵיכָנָא וְלָא נָשְׁכַּח הֲוָא יֵשׁוּעַ גַּלְיָאִית דְּנֵעוּל לַמְדִינְתָּא
אֶלָּא לְבַר הֲוָא בַּאתְרָא חוּרְבָא וַאתֵין הֲוָו לְוָתֵהּ מִן כֹּל דּוּכְתָא ׃
וְקוּרְבָא וְיַחַד בְּשַׁבָּא דְנוּן רְשׁוּמָא
1 וְעָל הוּב יֵשׁוּעַ לְכַפַּרְנַחוּם לְיוֹמָתָא וְכַד שְׁמַעוּ דַּבְּבַיתָא הוּ ׃ 2 אֶתְכְּנְשׁוּ סַגִּיאָא אֵיכָנָא וְלָא אֶשְׁכַּח אַחַד
אַנּוּן אַף לָא קְרַם תַּרְעָא וַמְמַלֵּל הֲוָא עִמְּהוּן מִלְּתָא ׃ 3 וַאתָו לְוָתֵהּ מְשַׁרְיָא כַּד שְׁקִיל בֵּית אַרְבְּעָא ׃
4 וְלָא אֶשְׁכַּחוּ לְמֶתְקְרַבוּ לְוָתֵהּ מֶטֶל כְּנִשָׁא סְלַקוּ לְהוּן לְאוּגְרָא וַארִימוּ תַּטְלִילָא דַּאתַר דְּאִיתְהוּהִי הֲוָא יֵשׁוּעַ
וְשַׁבוּהִי לְעַרְסָא דְּרַמֵּא הֲוָא בָּהּ מְשַׁרְיָא ׃ 5 כַּד חֲזָא דֵין יֵשׁוּעַ הֵימָנוּתְהוּן אֲמַר לְהוּ מְשַׁרְיָא בְּרִי שְׁבִיקִין לָךְ חֲטָהַיִךְ ׃

* טְבָא פִּרוּשׁוֹ וְהַשְׁמִיעַ מִלֵּל שְׁכַח
בלשון יכל
גְּלָא עָלֵל אִתְּיָא
עָלֵל מִלֵּל אִתְּיָא
שְׁרָא קְרֵב רוּם
טְלָל שְׁבָא בלשון שלום
רָמָא חִיבֵּן

45 * At ille egressus cœpit prædicare & diffamare sermonē: ita vt iam non posset manifestè introire in ciuitatem; sed
Luc.4.e. 42 foris in desertis locis esset, & conueniebant ad eum vndique.

45 * ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ, καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἦν ἐν ἐρήμοις τόποις ἰσχύων, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

CAP. II.

β'.

Matt. 9. a.1 Luc.5.d. 18 1 ET iterum intrauit Capharnaum post dies†. & auditum est quòd in domo esset:

octo

1 * Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ δι' ἡμερῶν. καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι.

confestim 2 * Et† cōuenerunt multi, ita vt non caperet neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum.

2 * καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοὶ, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.

3 * Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor portabatur.

3 * καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν, παραλυτικὸν φέροντες αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων.

4 * Et cùm non possent offerre eum illi præ turba, nudauerunt tectum vbi erat: & patefacientes submiserunt grabatum in quo paralyticus iacebat.

4 * καὶ μὴ δυνάμενοι προσενεγκεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεσκέπασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.

5 * Cùm autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico, Fili, dimittuntur tibi peccata tua.

5 * ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ, τέκνον, ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

6 * Erant autem illic quidam de Scribis sedentes, & cogitantes in cordibus suis:

6 * ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν,

7 * Quid hic sic loquitur? blasphemat.
Iob.14. a.4 Isa. 43. d.25 Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?

7 * τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός;

8 * Quo statim cognito, Iesus spiritu suo quia sic cogitarent intra se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris?

8 * καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς, τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

9 * Quid est facilius, dicere paralytico, Dimittuntur tibi peccata†: an dicere, Surge, tolle grabatum tuum, & ambula?

tua

9 * τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι· ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι, καὶ ἆρον σου τὸν κράβαττον, καὶ περιπάτει;

10 * Vt autem sciatis quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, (ait paralytico:)

10 * ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας· λέγει τῷ παραλυτικῷ,

11 * Tibi dico, Surge: tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam.

11 * σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

12 * Et statim surrexit ille: & sublato grabato abiit †coram omnibus, ita vt mirarentur omnes, & honorificarent Deum, dicentes, quia nunquam sic vidimus.

inde

12 * καὶ εὐθέως ἠγέρθη, καὶ ἄρας τὸν κράββατον, ἐξῆλθεν ἐνώπιον πάντων· ὥστε ἐξίστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν, λέγοντας, ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἴδομεν.

13 * Et egressus est rursus ad mare: omnisque turba veniebat ad eum, & docebat eos.

13 * Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς.

---

6 אית הוו דין תמן מן סופרא ופרישא דיתבין ומתרעין בלבהון׃ 7 דמנא הנא ממלל גודפא מנו
מי משכח למשבק חטהא אלא אן חד אלהא׃ 8 ישוע דין ידע ברוחה דהלין מתרעין בנפשהון ואמר להון מנא
מתרעין אנתון הלין בלבכון׃ 9 אידא פשיקא למאמר למשריא דשבקין לך חטהיך או למאמר דקום שקול
ערסך והלך׃ 10 דתרעון דין דשליט הו ברה דאנשא בארעא למשבק חטהא אמר למשריא׃
11 לך אמר אנא קום שקול ערסך וזל לביתך׃ 12 וקם בר שעתה ושקל ערסה ונפק לעין כלהון איכנא
דנתרמרון כלהון ונשבחון לאלהא כד אמרין דלא ממחום חזין הכנא׃
13 ונפק חוב לות ימא וכלה כנשא אתין הוו לותה ומלף הוא להון׃

a יתב b רעא בלשון חשב c גרף d שכח בלשון יכל e פשק f אמר g ידע h אזל i דמר k שבח l חזא m קום n אתא o אלף

14 * Quumque prætergrederetur, vidit Leui filium Chalphai sedentem in domo Publicanorum: dixitque ei, Veni post me: & surgens post eum abijt. * Factum est autem quum discumberet in ædibus illius, vt multi telonarij et peccatores discumberent cum Ieschua, & cum discipulis eius. erant enim quamplurimi, & post eum venerant.

16 * Scribæ verò & Perischæi quum viderent eum manducantem cum telonariis ac peccatoribus, dixerunt discipulis ipsius: Quid est quod cum telonariis & peccatoribus manducat & bibit? * Quod quum audisset Jeschua, ait illis: Non indigent sani medico; sed ij qui malè malè inquam affecti sunt. Nõ veni vocatum iustos, sed peccatores.

18 * Discipuli verò Iouchanon et Perischæorum ieiunabant, veneruntque ac dicunt ei: Quare discipuli Jouchanon & Perischæorũ ieiunant, tui verò discipuli, tui inquam non ieiunant? * Ait illis Ieschua, Nunquid possunt filij thalami, quandiu Sponsus cum eis est, ieiunare? minimè.

20 * Venient autem dies quũ auferetur Sponsus ab eis; tunc ieiunabunt in illo die.

21 * Nemo immittit panniculum nouum, & assuit vestimento veteri, ne detrahat supplementum illud recens ex vetere, fiatque scissura maior. * Et nemo inijcit vinum nouum in vtres veteres, ne vinum disrumpat vtres; & vtres pereant, ac mustum effundatur: sed inijciunt vinum nouum in vtres recentes.

Hebdomade quarta Ieiunij.

23 * Et factum est quum iter faceret Ieschua Sabbatho per sata, vt discipuli eius inter ambulandum vellerent spicas. * Et dicunt ei Perischæi: Vide quid faciunt Sabbatho, id nempe quod non licet. * Ait illis Jeschua: Nunquam legistis quid fecerit Dauid quum egeret ac famesceret, quique cum eo erant?

26 * Quomodo ingressus sit ædem Dei quum Abithor esset summus Sacerdos, & panem mensæ Domini comederit, quem non licet comedere, nisi Sacerdotibus, & dederit iis etiam qui secum erant?

---

14 וכד עבר חזא ללוי בר חלפי דיתב בית מכסא ואמר לה [a]תא בתרי וקם אזל בתרה ׃ 15 והוא דכד סמיך
בביתה סגיאא מכסא וחטיא סמיכין הוו עם ישוע ועם [b]תלמידוהי איתיהון הוו גיר סגיאא ואתו בתרה ׃
16 וסופרא ופרישא כד [c]חזאוהי דלעם עם מכסא ועם [d]חטיא אמרו לתלמידוהי מני עם מכסא וחטיא לעם
[e]ושתא ׃ 17 כד שמע דין ישוע אמר להון לא [f]סניקין [g]חלימא על [h]אסיא אלא אילין דכיש עבידין לא [i]אתית
[k]דאקרא לזדיקא אלא לחטיא ׃ 18 תלמידוהי דין דיוחנן ודפרישא [l]צימין הוו ואתו ואמרין לה תלמידוהי
דיוחנן ודפרישא צימין ותלמידיך דילך לא צימין ׃ 19 אמר להון ישוע לא משכחין בנוהי [m]דגנונא כמא
דחתנא עמהון הו דנצוסין לא ׃

[a] אתא [b] למד
[c] חזא [d] חטא
[e] שתא [f] סנק
[g] חלם [h] אסא
[i] אתא [k] קרא
[l] צום
[m] גנן ופירשו חתן

Matt. 9. 14 Et cùm pręteriret, vidit Leui Al-
Luc. 5. c. 27 phæi ſedentem ad telonium: & ait illi, Sequere me. & ſurgens ſecutus eſt eum.

25 Et factum eſt, cùm accumberet in domo illius, multi publicani & peccatores ſimul diſcumbebant cum Ieſu & diſcipulis eius. erant enim multi qui ſequebantur eum.

16 Et Scribæ & Phariſæi videntes quia manducaret cum Publicanis & peccatoribus, dicebant diſcipulis eius, Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat & bibit magiſter veſter?

17 Hoc audito, Ieſus ait illis: Non neceſſe habent ſani medico; ſed qui malè
2. Tim. 1 c. 13 habent. Non enim veni vocare iuſtos, C
Matt. 9. b. 12 ſed peccatores. 18 Et erant diſcipuli
Luc. 5. f. 32 Iohannis & Phariſæi ieiunantes: & veniunt, & dicunt illi, Quare diſcipuli Iohannis & Phariſæorum ieiunant: tui autem diſcipuli non ieiunant?

19 Et ait illis Ieſus: Nunquid poſſunt filij nuptiarum, quamdiu ſponſus cum illis eſt, ieiunare? Quanto tempore habent ſecum ſponſum, non poſſunt ieiu-
Matt. 9. b. 15 nare. 20 Venient autem dies, cùm
Luc. 5. g. 35 auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. 21 Nemo aſſumentum panni rudis aſſuit veſtimento veteri: alioquin aufert ſupplementum nouum à veteri, & maior ſciſſura fit.

22 Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin dirumpet vinum vtres, & vinum effundetur, & vtres peribunt. ſed vinum nouum in vtres nouos mitti debet.

Matt. 12 a. 8 Luc. 6. a. 1 23 Et factum eſt iterum cùm †Sabbathis ambularet per ſata, & diſcipuli eius
Dñs cœperunt progredi & vellere ſpicas.

24 Phariſæi autē dicebant ei: Ecce, quid
diſcipuli tui faciunt †Sabbathis quod non licet?

25 Et ait illis, Nunquā legiſtis quid fe-
1. Re. 21. b. 6 cerit Dauid, quando neceſſitatē habuit, & eſuriit ipſe & qui cum eo erant?

26 Quomodo introiuit in domū Dei ſub Abiathar principe Sacerdotum, & panes propoſitionis manducauit, quos non li-
Exo. 29. a. 32 cebat manducare niſi †Sacerdotibus, &
Leu. 8. f. 31. & 24 b. 9 dedit eis & qui cum eo erant?
ſolis

14 καὶ παραγων εἶδε λευὶν τὸν τοῦ ἀλφαίου, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον· καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι. Ϛ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

15 καὶ ἐγένετο ἐν τῇ κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ ἰησοῦ, καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

16 καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, τί ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει;

17 καὶ ἀκούσας ὁ ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

18 καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ ἰωάννου, καὶ οἱ τῶν φαρισαίων νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, διατί οἱ μαθηταὶ ἰωάννου, καὶ οἱ τῶν φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι;

19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν.

20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

21 καὶ οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιῤῥάπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· εἰ δὲ μὴ, αἴρει τὸ πλήρωμα αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.

22 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μὴ, ῥήσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.

23 Καὶ ἐγένετο αὐτὸν πορευόμενον διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας.

24 καὶ οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, ἴδε τί ποιοῦσιν ἐν τοῖς σάββασιν, ὃ οὐκ ἔξεστι;

25 καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς, οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησε δαβὶδ, ὅτε χρείαν ἔσχε, Ϛ ἐπείνασεν αὐτὸς Ϛ οἱ μετ' αὐτοῦ;

26 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι;

---

20 נאתין דין יומתא דמא דאשתקל חתנא מנהון היך נצומין בהו יומא׃ 21 לא אנש רקעתא
אתא שקל רמא חוט בלא מלא סרק צרא אכר אשד רמא צום לבר מלג חזא קרא קנק עלל
חדתא וחאט על מאנא בליא ולא נסבא סליתא הי חדתא מן בליא והוא סרקא יתירא׃ 22 ולא אנש רמא חמרא
חדתא בזקא בליתא ולא חמרא מצרא לזקא וזקא אבדן וחמרא מתאשד אלא רמין חמרא חדתא בזקא חדתא׃
ושבתא דארבע דצומא
23 והוא רבד אזל ישוע בשבתא בית זרעא תלמידוהי מהלכין הוו ומלגין שבלא׃ 24 ואמרין לה פרישא
חזי מנא עבדין בשבתא מדם ולא שליט׃ 25 אמר להון ישוע לא קריתון מנא עבד דויד כד אסתחנק
וכפן הוו ורעמה׃ 26 איכנא על ליביתה דאלהא כד אביתר רב כהנא ולחמא דפתורה דמריא אכל הו ולא שליט
למאכל אלא אן לכהנא ויהב אף לאילן דעמה הוו׃

27 * Et subdit eis, Sabbathum propter hominem creatum esse, non hominem propter
28 Sabbathum. * Dominus est ergo & Sabbathi quoque Filius hominis.

CAP. III.

1 ET ingressus est iterum Jeschua in Synagogam: eratque illic vir quidam cuius erat
2 arida manus. * Observabant autem eum an sanaret illum Sabbatho, vt deferrent
3 eum. * Et ait illi viro cuius erat arida manus: Surge in medium.
4 * Dixit autem iis quoque, Licet Sabbatho facere benè, vel malè? animam seruare, an perdere? ipsi verò tacebant.
5 * Et intuitus est eos cum indignatione, quum egrè ferret propter duriciem cordis eorum: dixitque illi homini, Extende manum tuam. & extendit: & restituta est manus
6 eius. * Et egressi sunt Perischæi eo ipso momento cum domesticis Heroudis, & consilium inierunt aduersus eum, quomodo perde-
7 rent eum. * Ieschua verò cum discipulis suis profectus est ad mare, & plebs multa à Galilæa cinxit eum, & à Iihoudæa:
8 * Et ab Ourischlem, & ab Edoum, & à regione quę est trans Iourdenon, & à Tzour, et à Tzoidon cœtus multi, qui audierant quęcunque fecerat, venerunt ad eum.
9 * Et ait discipulis suis, vt proximè ad se adducerent nauiculam propter turbas, ne ip-
10 sum opprimerent. * Multos enim sanauerat, adeò vt irruerent in eum vt ipsum
11 tangerent. * Illique qui habebant plagas spirituum immundorum, quum viderent eum, procidebant, & clamabant, dicentes:
12 * Tu es filius Dei. Et multum prohibebat eis, ne ipsum reuelarent.

Dominica ignis post Pentecosten.

13 * Et conscendit montem, & aduocauit quos voluit: ad eumque venerunt.
14 * Et delegit duodecim qui secum essent, et quos mitteret vt prædicarent:
15 * Haberentque potestatem curandi morbos, & eijciendi dæmonia.
16 * Et nominauit Schemeoun nomine Kipho.

---

27 וְאַמַּר לְהוֹן דְּשַׁבְּתָא מָטֻל בַּרְנָשָׁא אֶתְבְּרִיָּה וְלָא הֲוָא בַּרְנָשָׁא מָטֻל שַׁבְּתָא ;
28 מָרֵה הוּ הָכֵיל וְאַף דְּשַׁבְּתָא בְּרֵה דְּאַנְשָׁא ;

קפלאון ג

1 וְעַל הוּב יַשׁוּעַ לְכְנוּשְׁתָּא וְאִית הֲוָא תַּמָּן גַּבְרָא חַד דִּיבִישָׁא אִידֵהּ ;
2 וְנִטְרִין הֲוֵי לֵהּ דְּאִן מַאסָא לֵהּ בְּשַׁבְּתָא נְקַטְרְגוּנֵיהִי ;
3 וְאַמַּר לְהוּ גַּבְרָא דִּיבִישָׁא אִידֵהּ קוּם בַּמְצַעְתָּא ;
4 אֲמַר דֵּין אַף לְהוֹן שַׁלִּיט בְּשַׁבְּתָא לְמֶעְבַּד דְּטָב אוֹ דְבִישׁ נַפְשָׁא לְמַחְיוּ אוֹ לְמוֹבְדוּ הֲנוּן דֵּין שַׁתִּיקִין הֲוֵי ;
5 וְחַר בְּהוּן בְּתֻמְּהָא כַּד כָּרְיָא לֵהּ עַל קַשְׁיוּת לִבְּהוּן וְאַמַּר לְהוּ גַּבְרָא פְּשׁוּט אִידָךְ נַפְשָׁט וְתֶקְנַת אִידֵהּ ;
6 וְנִפְּקוּ פְּרִישֵׁא בַּר שְׁעָהָה עִם דְּבִיתְהֶרוֹדֵס וּמְלְכָא נְסַבוּ עֲלוֹהִי אֵיכְנָא דְּנוּבְדוּנֵיהִי ;
7 וְיַשׁוּעַ עִם תַּלְמִידוֹהִי אֲזַל לֵהּ לְוָת יַמָּא וְעַמָּא סַגִּיאָא מִן גְּלִילָא נַקְפֵּה וּמִן יְהוּד ;

בְּרָא
יְבַשׁ
אִסָּא מַמְרֵג
מְצַע חֵיוָא
אִבַּר חוֹר
חֲמָא כְּרֵיָא
קְשָׁא תֶּקֶן אִבַּר
נְקַף כְּמוֹ יְקוּף

* Et dicebat eis: Sabbathum propter 27
hominē factum est, & non homo propter Sabbathum.
* Itaque Dominus est Filius hominis 28
etiam Sabbathi.

CAP. III.

Mat. 12. d.9 Luc.6. a.16 ET introiuit iterum in Synagogam: 1
& erat ibi homo habens manum a- A
ridam.
* Et obseruabant eum si Sabbathis 2
curaret; vt accusarent illum.
* Et ait homini habenti manum ari- 3
dam, Surge in medium.
* Et dicit eis: Licet Sabbathis bene- 4
facere, an malè? animam saluam facere, an perdere? At illi tacebant.
* Et circunspiciens eos cum ira, con- 5
tristatus super cęcitate cordis eorum, dicit homini, Extēde manum tuam. & extendit, & restituta est manus illi.
Matt. 12 b.14 Ioh.10. e.39 * Exeuntes autem Pharisæi, statim cū 6
Herodianis consilium faciebant aduersus eum quomodo eum perderent.
* Iesus autem cum discipulis suis se- 7
cessit ad mare: & multa turba à Galilęa, & Iudæa secuta est eum:
* Et ab Ierosolymis, & ab Idumæa, & 8
trans Iordanem: & qui circa Tyrum B
& Sidonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum.
Iesus vt in nauicula sibi deseruiret * Et dixit †discipulis suis, vt †nauicula 9
sibi deseruiret propter turbam, ne comprimerent eum.
* Multos enim sanabat, ita vt irruerent in eum vt illum tangerent quot- 10
quot habebant plagas.
* Et spiritus immundi, cùm illum videbant, procidebāt ei: & clamabant, 11
dicentes: * Tu es filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

Mat. 10. a.1 Luc.6.b. 13.&9. a.1 Inf. 6. a.7 * Et ascendens in montem vocauit ad 13
se quos voluit ipse: & venerunt ad eum.
* Et fecit vt essent duodecim cum il- 14
lo: & vt mitteret eos prædicare.
* Et dedit illis potestatem curandi in- 15
firmitates, & eiiciendi dæmonia.
* Et imposuit Simoni nomen Petrus. 16

17 * καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, τὸ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον·
18 * ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Σαββάτου.

γ'.

1 * Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα·
2 * καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς Σάββασι θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.
3 * καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα, ἔγειραι εἰς τὸ μέσον.
4 * καὶ λέγει αὐτοῖς, ἔξεστι τοῖς Σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων.
5 * καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.
6 * καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι, εὐθέως μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.
7 * καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν. καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ ἀπὸ Ἰουδαίας,
8 * καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ἀκούσαντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν.
9 * καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν·
10 * πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας.
11 * καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, προσέπιπτον αὐτῷ, καὶ ἔκραζε λέγοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
12 * καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσι.

13 * Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός· καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν.
14 * καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν,
15 * καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσους, καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια.
16 * καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον·

---

8 וּמִן אוּרְשְׁלֵם וּמִן אֶדוֹם וּמִן עֶבְרָא דְיַרְדְּנָן וּמִן צוּר וּמִן צִידוֹן כְּנִשָׁא סַגִּיאָא דַּשְׁמַעוּ הֲוָוֹ כָּל דְּעָבֵד אִתַּוֹ לְוָתֵהּ ׃
9 וַאֲמַר לְתַלְמִידוֹהִי דְּנִקְרְבוּן לֵהּ סְפִינְתָא מְטֻל כְּנִשָׁא דְּלָא נְחַבְּצוּנֵיהִי ׃ 10 סַגִּיאָא גֵּיר מַאסֵא הֲוָא עָדְמָא
דְּנָהֲווּן נָפְלִין עֲלוֹהִי מְטֻל דְּנִתְקְרְבוּן לֵהּ ׃ 11 וַאִילֵּין דְּאִית הֲוֵי לְהוּן מַחְוָתָא דְּרוּחֵא טַנְפָתָא מָא דַּחֲזָאוּהִי נָפְלִין
הֲוֵי וְקָעֵין וְאָמְרִין אָנְתְּ הוּ בְּרֵה דְאֱלָהָא ׃ 12 וְסַגִּי כְּאֵא הֲוָא בְּהוּן דְּלָא נְגַלּוּנֵיהִי ׃
דְּהַר בְּשַׁבָּא דְאִשְׁתָּא דְבָתַר כְּנִטִּיקוּסְטֵי ׃
13 וְסַלֵּק לְטוּרָא וְקָרָא לְאִילֵּין דְּצָבָא וַאֲתַוּ לְוָתֵהּ ׃ 14 וְגָבָא תְּרֵעְסַר דְּנַהֲווּן עִמֵּהּ וְדִנְשַׁדַּר אִנּוּן דְּנַכְרְזוּן
15 וְדִנְהֲווּן שַׁלִּיטִין דְּנַאסּוּן כְּרִיהֵא וְנִפְקוּן דְּיֵיבָא ׃ 16 וְשִׁמִי לְשִׁמְעוֹן שְׂמָא כֵּאפָא ׃

* אִתָּא
* חֲבַץ * אֶסָּא
* מִחְיָא * חֲזָא * קְעָא
* כְּאָא * גְּלָא
* בן לשון יון
* אִתָּא * כְּרַז * אֶסָּא
* שִׁמִי בלו בלשון
ארמאל

17 * Et Jaakoub filio Zabdai, & Jouchanon fratris ipsius Iaakoub, imposuit eis nomen Benai-reghescht, quod est, Filij tonitrui.

18 * Et Andream, & Philippum, & Bar-Thoulmai, & Mathai, & Thouma, & Iaakoub filium Chalphai, & Thaddi, & Schemeoun Zeloten: 19 * Et Jihoudo Scariouto, is qui ipsum prodidit. 20 * Venerunt-que in domum. Et congregatę sunt turbæ iterum, adeò vt ne possent quidem panē edere.

21 * Et audierunt patrueles eius, & exierunt vt prehenderent eum: dicebant enim eum extra mentem suam exiisse.

22 * Scribæ autem illi qui ab Ourischlem descenderant, dicebant: Beelzeboub in eo est, ac per principem dæmoniorū eijcit dæmonia.

23 * Et aduocauit eos Jeschua, & in parabolis dixit eis: Quomodo potest Satanas Satanam eijcere? 24 * Nam si regnum contra sese diuisum fuerit, non poterit stare regnum illud. 25 * Et si domus contra se diuisa fuerit, non poterit domus illa subsistere.

26 * Et, si Satanas insurgit in seipsum, & diuisus est, non potest stare; sed finem habet.

27 * Nemo potest ingredi ædes strenui, & diripere vasa illius, nisi prius strenuum illum vinxerit, & tunc ædes eius diripiet.

28 * Amin dico vobis, omnia quidem peccata & blasphemiæ quibus blasphemauerint homines remittentur eis.

29 * At quisquis blasphemauerit in Spiritum Sanctitatis, non habebit remissionem in æternum; sed reus erit iudicij æterni.

30 * Propterea quòd dicebant spiritum immundum in eo esse.

Matutinis Commemorationis Deiparæ Mariam.

31 * Porrò venerunt mater & fratres eius stantes foris, miseruntque qui vocaret eum ad seipsos. 32 * Sedebat autem circa eum turba: & dixerunt ei: En mater tua & fratres tui foris quærunt te. 33 * Et respondit ac dixit eis: Quæ est mater mea, & quinam sunt fratres mei? 34 * Et respexit in eos qui sedebant coram se, & ait: Ecce mater mea, & ecce fratres mei. 35 * Etenim qui executus fuerit voluntatem Dei, is est frater meus, & soror mea, & mater mea.

---

17 וְלִיעֲקוֹב בַּר זַבְדַּי וְלִיוֹחָנָן אֲחוּהִי דְיַעֲקוֹב סָם לְהוֹן שְׁמָא בְּנַי רְגֶשִׁי דְאִיתַהוּהִי בְּנֵי רַעְמָא ;
18 וַאַנְדְּרֵאוֹס וּפִילִיפּוֹס וּבַר תּוֹלְמַי וּמַתַּי וְתָאוּמָא וְיַעֲקוֹב בַּר חַלְפַּי וּתַדַּי וְשִׁמְעוֹן [b] קַנְנָיָא ;
19 וְיְהוּדָא סְכַרְיוֹטָא הַוּ דַאשְׁלְמֵהּ ;
20 [c] וְאַתּוּ לְבֵיתָא וְאִתְכַּנְּשׁוּ כְּנִשָּׁא חוּב אֵיכָנָא דְּלָא [d] נֶשְׁכְּחוּן הַוּוּ לַחְמָא לְמֵאכַל ;
21 וְשַׁמְעוּ אֲחֵיהוּהִי וְנַפְּקוּ [e] לְמֵאחֲדֵהּ אָמְרִין הַוּוּ גַיר דְּמֵן [f] הוּנֵה נָפֵק ;
22 וְסָפְרָא אִילֵין דְּמֵן אוּרְשְׁלֵם נְחֵתוּ אָמְרִין הַוּוּ בְּעַל זְבוּב אִית בֵּהּ
וּבְרִישָׁא דְרַיְוָא [g] מַפֵּק רַיְוָא ;
23 וְקָרָא אֵנוּן יְשׁוּעַ [h] וּבְמַתְלָא אֲמַר לְהוֹן אֵיכָנָא מֶשְׁכַּח סָטָנָא לְמַטְנָא לְמַפְּקוּ ;
24 אִן סַלְכוּתָא גַיר עַל נַפְשֵׁהּ [i] חֲרְפַּלְגָא לָא מֶשְׁכְּחָא [k] לְמִקָּם מַלְכוּתָא הִי ;
25 וְאִן בֵּיתָא עַל נַפְשֵׁהּ נֶחְפַּלְגָא לָא
מֶשְׁכַּח בֵּיתָא הַוּ לְמִקָּם ;
26 וְאִן הוּ דְסָטָנָא קָם עַל נַפְשֵׁהּ וְאִתְפַּלְגָא לָא מֶשְׁכַּח לְמִקָּם אֶלָּא חַרְחָה הִי ;

[a] סוּם [b] קִנְן [c] אֵתָא
[d] שְׁכַח בלשון יכל
[e] אֲחַר [f] פירושו נשמה
[g] נָפַק
[h] מִתָּל כמו משל
[i] נָפַק
[k] קוּם

17 * Et Iacobum Zebedæi, & Iohannem fratrem Iacobi: & imposuit eis nomina Boanerges, quod est, Filij tonitrui.

17 * καὶ ἰάκωβον τὸν τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἰακώβου· καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα βοανηργές, ὅ ἐστιν, υἱοὶ βροντῆς·

18 * Et Andream, & Philippum, & Bartholomæum, & Matthæum, & Thomã, & Iacobum Alphæi, & Thaddæum, & Simonem Cananæum,

18 * καὶ ἀνδρέαν, καὶ φίλιππον, καὶ βαρθολομαῖον, καὶ ματθαῖον, καὶ θωμᾶν, καὶ ἰάκωβον τὸν τοῦ ἀλφαίου, καὶ θαδδαῖον, καὶ σίμωνα τὸν καναναῖον·

19 * Et Iudam Iscariotem, qui & tradidit illum.

19 * καὶ ἰούδαν ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Mat. 9.d 34.& 12. b.24 Luc. 11. b.15

20 * Et veniunt ad domum: & conuenit iterum turba, ita vt non possent neque panem manducare.

20 * καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν.

21 * Et quum audissent sui, exierunt tenere eum. dicebant enim, Quoniam in furorem versus est.

21 * καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ, ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ, ὅτι ἐξέστη.

22 * Et Scribæ qui ab Ierosolymis descenderant, dicebãt, Quoniam Beel-zebub habet, & quia in principe dæmoniorum eiicit dęmonia.

22 * καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων καταβάντες, ἔλεγον, ὅτι βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ, ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

23 * Et conuocatis eis, in parabolis dicebat illis, Quomodo potest Satanas Satanam eiicere?

23 * καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν;

24 * Et si regnum in se diuidatur, nõ potest regnum illud stare.

24 * καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη·

25 * Et si domus super semetipsam dispertiatur, non potest domus illa stare.

25 * καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη.

26 * Et si Satanas consurrexerit in semetipsum, dispertitus est, & nõ poterit stare; sed finem habet.

26 * καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ μεμέρισται, οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει.

Mat. 12. c.31 Luc.12. b.10 1.Ioh. 5. d.16

27 * Nemo potest vasa fortis ingressus in domum eius diripere, nisi prius fortem alliget, & tunc domum eius diripiet.

27 * οὐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ· καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.

28 * Amen dico vobis, quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata, & blasphemię quibus blasphemauerint.

28 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τὰ ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλασφημίαι ὅσας ἂν βλασφημήσωσιν·

29 * Qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctum, nõ † habet remissionem in æternum, sed reus erit ęterni delicti.

29 * ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως·

habebit

30 * Quoniam dicebant, Spiritum immundum habet.

30 * ὅτι ἔλεγον, πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Mat. 12. c.46 Luc.8.c. 19

31 * Et veniunt mater eius & fratres: & foris stantes miserunt ad eum, vocantes eum.

31 * Ἔρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ· καὶ ἔξω ἑστῶτες, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτόν.

32 * Et sedebat circa eum turba: & dicunt ei, Ecce mater tua & fratres tui foris quærunt te.

32 * καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν. εἶπον δὲ αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου, καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσί σε.

33 * Et respondens eis, ait, Quæ est mater mea & fratres mei?

33 * καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων, τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, ἢ οἱ ἀδελφοί μου;

34 * Et circunspiciens eos qui in circuitu eius sedebant, ait, Ecce mater mea & fratres mei.

34 * καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους, λέγει, ἴδε ἡ μήτηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου·

35 * Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus, & soror mea, & mater est.

35 * ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου, καὶ ἀδελφή μου, καὶ μήτηρ ἐστί.

---

27 לא אינש משכח [a] דנעול לבית חסינא ונחטוף מאנוהי אלא אן לוקדם לחסינא [b] נאסור והידין ביתה [c] נבוז׃
28 אמין אמר אנא לכון דכל הון חטהא [d] וגודפא דנגדפון בנינשא [e] נשתבקון להון׃ 29 מן דין דנגדף על
רוחא דקודשא לית לה שובקנא לעלם אלא מתחיב הו [f] לדינא דלעלם׃ 30 מטל דאמרין הוו דרוחא [g] טנפתא
אית בה׃

31 [k] ואתו אמה ואחוהי [l] קימין לבר ושדרו [m] דנקרונהי להון׃ 32 יתב הוא דין חדרוהי כנשא ואמרו לה הא
אמך ואחיך [n] בעין לך׃ 33 ענא ואמר להון מן הי אמי ומן אנון אחי׃ 34 [o] והר באילין דיתבין לותה
ואמר הא אמי והא אחי׃ 35 מן גיר דנעבד [p] צבינה דאלהא הויו אחי ואחתי ואמי׃

[a] עלל [b] אסר
[c] כדה [d] גדף
[e] שבק [f] דן
[g] טנף
[h] דכר כמו זכר
[i] ילד [k] אתא [l] קום
[m] קרא [n] בעא
[o] חור [p] עבד

ܡܬܬܝܘܢ ܕ

CAP. IIII.

1 R*Vrsus autem cœpit docere iuxta littus maris: & congregati sunt ad eum cœtus quamplurimi, ita vt ascenderet sederetque in naui in mari, & omnis turba stabat humi iuxta mare.*

2 * *Ac docebat eos in parabolis multa, dicebatque in doctrina sua:*

3 * *Audite, Ecce exiit seminator ad semi-*
4 *nandum:* * *Et quum seminaret, aliud quidem cecidit iuxta viam; venitque volucris, & deuorauit illud.*

5 * *Aliud autem cecidit super petram, vbi non erat terra multa, & in momento exortum est, quoniam non erat profunda terra.*

6 * *Quum autem exortus esset Sol, calore af-*
7 *fectum est; & quia non habebat radicem, aruit.* * *Aliud autem cecidit inter spinas, & ascenderunt spinæ, ac suffocauerunt illud, fructusque non edidit.*

8 * *Aliud autem cecidit in terram bonam; et ascendit creuitque, ac edidit fructus, aliud quidem tricenos, & aliud sexagenos, aliud denique centenos.*

9 * *Et dicebat, Qui habet aures ad audiendum, audiat.*

10 * *Quum autem essent soli, interrogauerunt eum ij qui cum eo erant vna cum duodecim ipsius de parabola hac.*

11 * *Et dixit eis Jeschua: Vobis datum est nosse arcanum regni Dei: extraneis verò om-*
12 *nia in parabolis fiunt:* * *Vt quum viderint, videant, & non videant; & quum audierint, audiant, & non intelligant; nequãdo conuertantur, & remittantur eis peccata*
13 *ipsorum.* * *Et dixit eis, Nescitis parabolam hanc, & quomodo cunctas parabolas*
14 *scietis?* * *Seminator qui seminat, sermo-*
15 *nem seminat.* * *Isti autem qui sunt iuxta viam, ij sunt in quibus seminatur sermo: sed quũ audierunt statim venit Satanas, tollitq; ipsum sermonẽ qui seminatus est in corde eo-*
16 *rum.* * *Isti autem qui super petram semen excipiunt, ij sunt qui quum audierint sermonẽ,*
17 *statim cum gaudio recipiunt eum.* * *Et non habent radicem in animis suis, sed temporarij sunt: quumque fit oppressio aut persecutio propter sermonem, statim offenduntur.*

---

1 חוב דין שרי הוא מלף על יד ימא ואתכנשו לותה כנשא סגיאא
2 ומלף הוא להון
3 אית דנסק נתב לה בספינתא ביומא וכלה כנשא קאם הוא על ארעא על יד ימא
4 זבר זרע איתי דנפל על יד אורחא שמעו הא נפק זרועא למזרע
5 אחרנא דין נפל על שועא איכא דליית הוא ארעא סגי ובר שעתה בלץ מטל
6 כד רנח דין שמשא חמא ומטל דליית הוא לה עקרא יבש
7 ואחרנא נפל דליית הוא עומקא דארעא
8 אחרנא דין נפל על ארעא טבתא וסלק ורבא ויהב פארא
9 ואמר הוא מן דאית לה אזנא דנשמע נשמע
10 כד דין שרי הוא
11 לון אלף נסק יתב קום מתל אלף
12 זרע אתא אכל פירשו פלץ
13 בלץ פירשו צמח כמו בלס
14 עמק

CAP. IIII.

1 R*Vrsus autem cœpit docere iuxta littus maris: & congregati sunt ad eum cœtus quamplurimi, ita vt ascenderet sederetque in naui in mari, & omnis turba stabat humi iuxta mare.*

2 * *Ac docebat eos in parabolis multa, dicebatque in doctrina sua:*

3 * *Audite, Ecce exiit seminator ad semi-*
4 *nandum:* * *Et quum seminaret, aliud quidem cecidit iuxta viam; venitque volucris, & deuorauit illud.*

5 * *Aliud autem cecidit super petram, vbi non erat terra multa, & in momento exortum est, quoniam non erat profunda terra.*

6 * *Quum autem exortus esset Sol, calore af-*
7 *fectum est; & quia non habebat radicem, aruit.* * *Aliud autem cecidit inter spinas, & ascenderunt spinæ, ac suffocauerunt illud, fructusque non edidit.*

8 * *Aliud autem cecidit in terram bonam; et ascendit creuitque, ac edidit fructus, aliud quidem tricenos, & aliud sexagenos, aliud denique centenos.*

9 * *Et dicebat, Qui habet aures ad audiendum, audiat.*

10 * *Quum autem essent soli, interrogauerunt eum ij qui cum eo erant vna cum duodecim ipsius de parabola hac.*

11 * *Et dixit eis Jeschua: Vobis datum est nosse arcanum regni Dei: extraneis verò om-*
12 *nia in parabolis fiunt:* * *Vt quum viderint, videant, & non videant; & quum audierint, audiant, & non intelligant; nequãdo conuertantur, & remittantur eis peccata*
13 *ipsorum.* * *Et dixit eis, Nescitis parabolam hanc, & quomodo cunctas parabolas*
14 *scietis?* * *Seminator qui seminat, sermo-*
15 *nem seminat.* * *Isti autem qui sunt iuxta viam, ij sunt in quibus seminatur sermo: sed quũ audierunt statim venit Satanas, tollitq; ipsum sermonẽ qui seminatus est in corde eo-*
16 *rum.* * *Isti autem qui super petram semen excipiunt, ij sunt qui quum audierint sermonẽ,*
17 *statim cum gaudio recipiunt eum.* * *Et non habent radicem in animis suis, sed temporarij sunt: quumque fit oppressio aut persecutio propter sermonem, statim offenduntur.*

CAP. IIII.

Mat. 13. 2. Luc. 8. 4

1 ET iterum cœpit docere ad mare, & congregata est ad eum turba multa, A ita vt nauim ascendens sederet in mari, & omnis turba circa mare super terram erat:

2 * Et docebat eos in parabolis multa, & dicebat illis in doctrina sua:

3 * Audite: ecce, exiit seminans ad seminandum. 4 * Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, & venerunt volucres cæli, & comederunt illud.

5 * Aliud verò cecidit super petrosa, vbi nõ habuit terram multam: & statim exortum est, quoniam non habebat altitudinem terræ. 6 * Et quando exortus est Sol, exæstuauit: & eò quòd non habebat radicem, exaruit.

7 * Et aliud cecidit in spinas: & ascenderunt spinæ, & suffocauerunt illud, & fructum non dedit.

8 * Et aliud cecidit in terram bonam: & dabat fructum ascendentem & crescentem, & afferebat vnũ †triginta, & vnum †sexaginta, & vnum †centum.

†tricesimum †sexagesimum †centesimum

9 * Et dicebat, Qui habet aures audiẽdi, audiat. 10 * Et cùm esset singularis, interrogauerunt eum hi qui cum eo erant duodecim, parabolam.

11 * Et dicebat eis, Vobis datum est nosse mysterium regni Dei: illis autem qui foris sunt, in parabolis omnia fiunt:

Isa. 6. c. 9 Mat. 13. b. 14 Luc. 8. b. 10 Ioh. 12. f. 40 Act. 28. f. 26 Rom. 11. b. 8

12 * Vt videntes videant, & non videãt: & audientes audiant, & nõ intelligant: ne quando conuertantur, & dimittantur eis peccata.

13 * Et ait illis: Nescitis parabolam hãc? & quomodo omnes parabolas cognoscetis? 14 * Qui seminat, verbum seminat.

15 * Hi autem sunt qui circa viam: vbi seminatur verbum, & cùm audierint, confestim venit Satanas, & aufert verbum quod seminatum est in cordibus C eorum. 16 * Et hi sunt similiter qui super petrosa seminantur: qui cùm audierint verbum, statim cum gaudio accipiunt illud: 17 * Et non habent radicem in se, sed temporales sunt: deinde orta tribulatione & persecutione propter verbum, confestim scandalizantur.

δ'.

1 * Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ
συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολὺς, ὥστε αὐτὸν ἐμβῆναι
εἰς τὸ πλοῖον, καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς
τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν.

2 * καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ, καὶ ἔλε-
γεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ,

3 * ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν·

4 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ
τὴν ὁδὸν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφα-
γεν αὐτό.

5 * ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν
πολλὴν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος
γῆς.

6 * ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔ-
χειν ῥίζαν, ἐξηράνθη.

7 * καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ
ἄκανθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτὸ, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.

8 * καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου
καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενα, καὶ ἔφερεν εἰς τριάκο-
ντα, καὶ εἰς ἑξήκοντα, καὶ εἰς ἑκατόν.

9 * καὶ ἔλεγεν, ὃς ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

10 * ὅτε δὲ ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐ-
τὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὴν παραβολήν.

11 * καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς
βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ
πάντα γίνεται,

12 * ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι· καὶ ἀκούοντες
ἀκούωσι, καὶ μὴ συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ
αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα.

13 * καὶ λέγει αὐτοῖς, οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην;
καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε;

14 * ὁ σπείρων, τὸν λόγον σπείρει.

15 * οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος,
καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς, καὶ αἴρει τὸν λό-
γον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

16 * καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι,
οἱ ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνου-
σιν αὐτόν·

17 * καὶ οὐκ ἔχουσι ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν·
εἶτα γενομένης θλίψεως, ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς
σκανδαλίζονται.

---

10 כַּד הֲוָו דַיִן בְּלִחוֹדֵיהוֹן שְׁאֲלוּהִי הָנוּן דְּעִמֵּהּ עַם תְּרֵעַסְרְתֵּהּ מַתְּלָא הוּ׃

11 וַאֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ לְכוֹן [a] יְהִיב [b] לְמַדַּע [c] אַרְזָא דְּמַלְכוּתָהּ דַּאלָהָא לְבַרְיָא דַיִן כֹּל מִדַּם בְּמַתְּלָא הֲוָא׃

12 דְּכַד [d] חַזַיִן נָחֲזוּן וְלָא נָחֲזוּן וְכַד שָׁמְעִין נָשְׁמְעוּן וְלָא [e] נְסַתַּכְּלוּן דִּלְמָא [f] נְתְפְּנוּן [g] וְנִשְׁתַּבְּקוּן לְהוֹן חֲטָהֵיהוֹן׃

13 וַאֲמַר לְהוֹן לָא יָדְעִין אַנְתּוּן לֵהּ לְמַתְּלָא הָנָא וַאֵיכַנָא כֹּלְהוֹן מַתְּלָא [h] תִּדְעוּן׃

14 זָרוּעָא דְּזָרַע [i] מִלְּתָא זָרַע׃

15 הָלֵין דַּיִן דְּעַל יַד אוֹרְחָא הָלֵין אַנּוּן דְּזָרִיעָא בְּהוֹן מִלְּתָא וּמָא דִשְׁמַעוּ מִתְּחָנָא אֲתָא סָטָנָא וְשָׁקֵל לֵהּ לְמִלְּתָא דְּזְרִיעָא בְּלִבְּהוֹן׃

16 וְהָנוּן דְּעַל שׁוּעָא [k] דְּמִזְדְּרְעָא בְּהוֹן מִלְּתָא וּמָא דִשְׁמַעוּ מִתְּחָנָא אֲתָא סָטָנָא וְשָׁקֵל לֵהּ לְמִלְּתָא דְּזְרִיעָא בְּלִבְּהוֹן׃

17 וְהָנוּן דְּעַל שׁוּעָא אֲזְדְּרְעוּ הָלֵין אַנּוּן דְּמָא דִשְׁמַעוּ מִלְּתָא מִתְּחָנָא [l] בְּחַדּוּתָא מְקַבְּלִין לֵהּ׃

וְלֵית לְהוֹן עֶקְרָא בְּנַפְשְׁהוֹן אֶלָּא דְּזַבְנָא אַנּוּן וּמָא דַהֲוָא [m] אוּלְצָנָא אוֹ [n] רְדוּפְיָא מְטַל [o] מִלְּתָא [p] עֲגַל מִתְכַּשְׁלִין׃

[a] יתב
[b] ידע [c] אַרְזָא מן רזא [d] חזא
[e] סכל במו שכל
[f] פנא [g] שבק [h] ידע
[i] מלל [k] זרע
[l] חדא [m] אלץ [n] רדף
[o] מלל [p] פירושו פתאם

18 * Isti porrò qui inter spinas semen excipiunt, hi sunt qui audiunt sermonem:
19 * At sollicitudo mundi huius, & fallacia diuitiarum, & reliquiæ cupiditatum aliarũ introeuntes suffocant ipsum sermonem, & fit infructuosus.
20 * Isti denique qui in terram bonam semen exceperunt, ij sunt qui audiunt sermonem, recipiuntque, ac edunt fructus, in tricenis, & in sexagenis, & in centenis.
21 * Et subdit eis: Nunquid venit lucerna vt subter modium ponatur, aut subter lectũ: nonne facta est vt candelabro imponatur?
22 * Non est enim quicquam occultum quod non reueletur, nihilque fit in abscondito quin
23 manifestetur. * Si quis habet aures ad audiendum, audiat.

Septimana Candidatorum.

24 * Porrò dixit eis: Videte quid audiatis: qua mensura metimini, remensum erit vobis et adiicietur vobis, illis nempe qui audiũt.
25 * Qui enim habet, dabitur ei: & qui non habet, etiam id quod habet tolletur ab eo.
26 * Insuper dicebat, Ita est regnum Dei, vt
27 si quis iaciat semen in terram: * Et dormiat, exurgatque noctu & interdiu, & semen germinet et assurgat, quum ipse nesciat.
28 * Terra enim producit fructus, & primũ fit herba, & deinde spica, postremò autem frumentum perfectum in spica.
29 * Quum autem pinguis est fructus, statim immittit falcem, quoniam aduenit messis.
30 * Item dicebat, Cuinam comparabimus regnum Dei, aut quanam collatione confere-
31 mus illud? * Velut grano sinapis illud simile est quod satum est in terra: minimum est omnium seminum quæ sunt super terram.
32 * Quumque satum est assurgit, euaditque maximum omnium olerum, editque ramos magnos, ita vt possit in vmbra eius volucris habitare.
33 * In parabolis hisce similibus alloquebatur eos Ieschua per similitudines, prout poterant audire.
34 * Nec absque parabolis colloquebatur eis: suis autem discipulis inter se et eos [priuatim] interpretabatur omnia.

---

18 וְהָנִין דְּבֵית כּוּבָא סָזְדְּרָעִין הָלֵין אֲנוּן אִילֵין דִּשְׁמָעוּ מִלְּתָא׃
19 וְדַרְגִּיגָתָא אַחֲרְנִיתָא עָאלִין חָנְקִין לַהּ לְמִלְּתָא וְלָא פְּאָרָא הָוְיָא׃
20 וְהָנִין דְּבַאר[a]עָא טָבְתָא אִזְדְּרָעוּ הָלֵין אֲנוּן דִּשְׁמָעִין מִלְּתָא וְמַקְבְּלִין וְיָהְבִין פְּאָרָא בְּחָלְתִין וּבְשִׁתִּין וּבְמָאָה׃
21 וְאָמַר לְהוּן הַלְמָא אֵתָא שְׁרָגָא וְתְחֵית מַאתָא
[b]נְחָתִים אוֹ תְחֵית עֲרָסָא לָא הָוָא דְּעַל מְנָרְתָא נְתְחֵתִים׃
22 לֵית גֵּיר מִדַּם דְּטְשֵׁא וְלָא נְתְגְּלָא וְלָא הָוָא בְּטוּשְׁיָא
דְּשַׁבְּתָא דְּתַוְרָא ט
וְלָא מְתְגְּלָא׃
23 אִן אֱנָשׁ אִית לַהּ אֻדְנָא דְּנִשְׁמַע נִשְׁמַע׃
24 וְאָמַר לְהוּן חֲזוּ מָנָא שָׁמְעִין אַנְתּוּן בְּהִי כְּיָלְתָא דְּמִכְיָלִין אַנְתּוּן מִתְתּוּסַף לְכוּן וּמִתְתּוּסַף לְכוּן לְאִילֵּן דִּשְׁמָעִין׃
25 מִן דְּאִית לַהּ גֵּיר נְתְיְהֵב לַהּ וּמִן דְּלֵית לַהּ אַף הַדְּאִית לַהּ נְשְׁתְּקֵל מִנַּהּ׃

[a] זְרַע
[b] רְגָא פירוש סוף
[c] שְׁעָת כמו שְׁעָא
[d] רְגַג עוֹל [e] טוּב
[f] טוּם [g] טְשָׁא [h] גְּלָא
[i] חֲזָא [m] טול
[n] יִסַּף [o] יַתִּיב
[p] שְׁקַל

18 * Et alij sunt qui in spinis seminãtur: hi sunt qui verbum audiunt;

19 * Et ærumnæ seculi,& deceptio diuitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, & sine fructu efficitur. (1.Tim. 6 c.17)

20 * Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt: qui audiunt verbum, & suscipiunt, & fructificãt,vnum† triginta,vnum†sexaginta, & vnum† centum. († tricesimum †sexagesimum †centesimum)

21 * Et dicebat illis: Nunquid venit lucerna vt sub modio ponatur? aut sub lecto? nonne vt super candelabrum ponatur? (Mat. 5.b 15 Luc.8.c. 16.& 11. c.33)

22 * Non est enim aliquid absconditum quod non manifestetur: nec factum est occultum, sed vt in palam veniat. (Mat.10. c.26. c.8 c.17)

23 * Si quis habet aures audiendi,audiat.

24 * Et dicebat illis,Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, & adiicietur vobis.

25 * Qui enim habet,dabitur illi: & qui non habet, etiam quod habet auferetur ab eo. (Matt.7. a.2. Luc.6.f. 38)

26 * Et dicebat,Sic est regnum Dei,quẽadmodum si homo iaciat sementem in terram, (Mat. 13. b.12. & 25.c.29 Luc.8.c. 18.& 19. d.26)

27 * Et dormiat: & exurgat nocte & die, & semen germinet, & increscat dum nescit ille. (Mat. 13. d.21 Luc. 13. d.19)

28 * Vltrò enim terra fructificat,primùm herbam,deinde spicam,deinde plenum frumentum in spica.

29 * Et cũ ex se produxerit fructus,statim mittit falcem, quoniam adest messis.

30 * Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei? aut cui parabolæ comparabimus illud?

31 * Sicut granum sinapis:quod cùm seminatum fuerit in terra, minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra:

32 * Et cùm†seminatum fuerit,ascẽdit†, & fit maius omnibus oleribus: & facit ramos magnos,ita vt possint sub vmbra eius aues cæli habitare. (†natum †in arborem Mat.13. c.34)

33 * Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire:

34 * Sine parabola autem non loquebatur eis: seorsum autem, discipulis suis disserebat omnia.

18 * καὶ οὗτοί εἰσιν ⓓ εἰς τὰς ἀκανθώθας σπειρόμενοι, οὗτοί εἰσιν ⓓ τὸν λόγον ἀκούοντες,

19 * καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου, & αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνε).

20 * καὶ οὗτοί εἰσιν ⓓ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς καλῆς σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον, καὶ παραδέχονται, καὶ καρποφορεῦσιν, ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκατόν.

21 * καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, μήτι ὁ λύχνος ἔρχε), ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ, ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐπιτεθῇ;

22 * οὐ γὰρ ἐστί τι κρυπτὸν, ὃ ἐὰν μὴ φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ.

23 * εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

24 * Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσε) ὑμῖν, καὶ προστεθήσε) ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν.

25 * ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσε) ἀπ' αὐτοῦ.

26 * καὶ ἔλεγεν, οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς,

27 * καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρη) νύκτα καὶ ἡμέραν, & ὁ σπόρος βλαστάνῃ, καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός·

28 * αὐτόματος γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ.

29 * ὅταν δὲ παραδῷ ὁ καρπὸς, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

30 * καὶ ἔλεγε, τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν ποίᾳ παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν;

31 * ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

32 * καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται παντῶν τῶν λαχάνων μείζων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

33 * καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν.

34 * χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐπέλυε πάντα.

---

26 וְאָמַר הֲוָא הָכְנָא הִי מַלְכוּתָא דֵאלָהָא אַיְךְ אֱנָשׁ [a]דְּנַרְמֵא זַרְעָא בְּאַרְעָא ; 27 [b]וְנִרְדֵּם [c]וְנְקוּם בְּלֵילְיָא [d]וּבְאִימְמָא
וְזַרְעָא [e]נְרַבֵּא [f]וְנִאֲרַךְ כַּד הוּ לָא יָדַע ; 28 אַרְעָא גִּיר [g]מַיְתְיָא לַהּ לְפֵארָא וְלוּקְדָם הֲוָא עָסְבָא וּבְתַרָהּ שִׁבְלָא אַחֲרַיָּת
דֵּין חִטְתָא [h]מְשַׁמְלִיתָא בְּשִׁבְלָא ; 29 מָא דַשְׁמֵן דֵּין פֵּארָא מֵחֲרָא אַתְיָא מַגְלָא דְּמַטִּי חֲצָדָא ; 30 וְאָמַר לְמָנָא [i]נְדַמְיֵהּ
לְמַלְכוּתָא דֵאלָהָא וּבַאיְנָא מַתְלָא [k]נַמְתְּלִינַהּ ; 31 אַיְךְ פְּרִדְתָא הִי דְּחַרְדְּלָא הִי דְּמָא [l]דְּאִזְדְּרַעַת בְּאַרְעָא זְעוּרְיָא הִי מִן
כְּלְהוֹן זַרְעוֹנַיָּא דְּעַל אַרְעָא ; 32 וּמָא דְּאִזְדְּרַעַת סְלָקָא וְהֲוָיָא רַבָּא מִן כְּלְהוֹן יַרְקוֹנַיָּא וְעָבְדָא [m]סוּכָּא [n]רַוְרְבָתָא אַיְךְ
דִּבְטַלְלַהּ פְּרַחְתָא [o]חָשְׁכָן ; 33 בְּמַתְלָא דַּאיְךְ הֵלֵין מְסַגֵּל הֲוָא עַמְהוֹן יַשְׁוֵי מַתְלָא אַיְךְ דִּמְשַׁכְּחִין הֲוָוֹ לְמִשְׁמַע ;
34 וְדָלָא מַתְלָא לָא מְמַלֵּל הֲוָא עַמְהוֹן לְהַלְמִידוֹהִי דֵּין בֵּינוֹהִי וְלְהוֹן מְפַשֵּׁק הֲוָא כֹּל מִדְּכֵן ;

[a] דְּמָא [b] דְּמַךְ
[c] קוּם [d] יוֹם [e] רְבָא
[f] אֵרֵךְ [g] אֵתְיָא
[h] מְלָא מה׳ נעשה שמלא
[i] דְּמָא
[k] מְתַל כמו משל
[l] זְרַע [m] סוּךְ
[n] רְבַב [o] שְׁכָן

Feria quinta hebdomadis quintæ Ieiunij.

35 * *Porrò dixit eis in illo die sub vespera, Transeamus in vlteriorem ripam.*

36 * *Et reliquerunt turbas, & acceperunt eum quum esset in naui: nauiculæ autem a-*
37 *liæ cum eis erant.* * *Et factus est turbo magnus, ventusque, & fluctus irruebant in nauim, ac propè implebatur.*

38 * *Ipse autem Jeschua super ceruical dormiebat in posteriori parte nauis: & venerunt ac excitarunt eum, dicuntque ei, Magister noster, non est tibi curæ quòd perimus?*

39 * *Surrexit itaque & obiurgauit ventum, aitq; mari, Quiesce, obmutesce tu. Et cõquieuit ventus, et facta est tranquillitas magna.*

40 * *Et dixit eis, Quid ita pauidi estis? & quare nulla est in vobis fides?*

41 * *Et timuerunt timore magno, & dicebant vnus ad alterum, Quisnam iste est, vt venti & mare obediant ei?*

Matutinis v. Feria v. Ieiunij.

CAP. V.

1 V*Enit autem vltra mare in regionem Go-*
2 *daræorum.* * *Quumque exiret è naui, occurrit ei de domo sepulchrorum homo habens spiritum immundum.*

3 * *Et degebat in monumentis, & catenis nemo poterat eum vincire.*

4 * *Propterea quòd quoties compedibus et catenis vinctus fuerat, catenas fregerat, compedésque abruperat; ac nemo poterat eum subiugare.*

5 * *Et in omni tempore noctu & interdiu in monumentis & in montibus erat, clamabátque, & allidebat seipsum lapidibus.*

6 * *Quum autem vidisset Jeschua procul, cursu contendit & adorauit eum:*

7 * *Et exclamauit voce magna, et ait, Quid mihi & tibi Jeschua fili Dei altissimi? adiuro te per Deum ne me crucies.*

8 * *Dicebat enim ei, Egredere ex homine,*
9 *spiritus immunde.* * *Et interrogauit eum, Quod tibi nomen est? Dixit ei, Legio est nomen nostrum, siquidem multi sumus.*

10 * *Et efflagitabat ab eo multùm, ne emitteret ipsum extra illam regionem.*

---

[1] וְיוֹם חַמִשָׁא וְשַׁבְּתָא וְחַמִשָׁא [2] וְצוֹמָא
35 וַאמַר לְהוֹן בְּהוּ יוֹמָא בְרַמְשָׁא נֶעֱבַר לַן לְעֵבְרָא ׀
36 וְשַׁבְקוּ לְכַנְשֵׁא וְדַבְרוּהִי כַּד בְּסַפִּינְתָּא הוּ וְסַפִּינֵא
אָחֳרְנִיתָא אִית הֲוַי עִמְּהוֹן ׀
37 וַהֲוָת עֲלָעֲלָא רַבְּתָא וְרוּחָא וְגַלְלֵא נָפְלִין הֲווֹ בְסַפִּינְתָּא וְקָרִיבָא הֲוָה [b] דִּתְחַמְלָא ׀
38 הוּדֵין יֵשׁוּעַ עַל [c] בְּסָרְיָא וְדָמֵךְ הֲוָא בְּחָרְתָּה דְסַפִּינְתָּא [d] וַאתַוּ [e] אַקִימוּהִי וַאמְרִין לַהּ רַבַּן לָא בְּטִיל לָךְ [f] דְאַבְדִינַן ׀
39 וְקָם [g] וְכָאֵא בְרוּחָא וַאמַר לַיַּמָּא [g] שְׁלִי [h] זְגִיר אַנְתְּ וְשַׁלִּית רוּחָא וַהֲוָא [i] נוּחָא רַבָּא ׀
40 וַאמַר לְהוֹן לְמָנָא
[k] דְחוֹלְתָנִין אַנְתוּן הָכְנָא וְלָמָא לֵית בְּכוֹן הֵימָנוּתָא ׀
41 וְדִחְלוּ דְחִלְתָּא רַבְּתָא וַאמְרִין הֲווֹ חַד לְחַד מַנוּ כֵּי הָנָא
דְרוּחֵא וְיַמָּא [l] מִשְׁתַּמְעִין לַהּ ׀

[a] צוּם
[b] מְלָא
[c] סָרְיָא כמו סיר
[d] אִתָּא [e] קוּם
[f] אֵכַד [g] שְׁלָא
[h] זְגַר פרושו שתק
[i] נוּחַ [k] דְחַל
[l] שְׁמָע

35 * Et ait illis in illa die, cùm serò esset factum, Transeamus contra.

36 * Et dimittentes turbam, assumunt eum ita vt erat in naui: & aliæ naues erant cum illo. Mat.8.d.23 Luc.8.c.22

37 * Et facta est procella magna venti, & fluctus mittebat in nauim, ita vt impleretur nauis.

38 * Et erat ipse in puppi super ceruical dormiens: & excitant eum, & dicunt illi, Magister, non ad te pertinet quia perimus?

39 * Et exurgens comminatus est vento, & dixit mari, Tace, obmutesce. Et cessauit vẽtus: & facta est trãquillitas magna.

40 * Et ait illis, Quid timidi estis? nec-dum habetis fidem? 41 * Et timuerunt timore magno: & dicebant ad alterutrũ, Quis, putas, est iste, quia & ventus & mare obediunt ei?

CAP. V.

1 ET venerunt trãs fretum maris in regionem Gerasenorum. Mat.8.d.28 Luc.8.d.26 A

2 * Et exeunti ei de naui, statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo,

3 * Qui domicilium habebat in monumentis. & neq; catenis iam quisquam poterat eum ligare:

4 * Quoniam sæpe compedibus & catenis vinctus, dirupisset catenas, & compedes comminuisset. & nemo poterat eum domare.

5 * Et semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat, clamans & concidens se lapidibus.

6 * Videns autem Iesum à longè, cucurrit & adorauit eum:

8 * Et clamans voce magna, dixit, Quid mihi & tibi Iesu fili Dei altissimi? adiuro te per Deum ne me torqueas.

8 * Dicebat enim illi, Exi spiritus immunde ab homine†. isto

9 * Et interrogabat eũ, Quod tibi nomen est? Et dicit ei, Legio mihi nomen est: quia multi sumus.

10 * Et† deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem. deprecabatur

35 * καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης, διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.

36 * καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον, παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ· καὶ ἄλλα δὲ πλοιάρια ἦν μετ' αὐτοῦ.

37 * καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη· καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε αὐτὸ ἤδη γεμίζεσθαι·

38 * καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ, ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;

39 * καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ, σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.

40 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί δειλοί ἐστε οὕτω; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;

41 * καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

ε΄.

1 * Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν.

2 * καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθέως ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ,

3 * ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασι. καὶ οὔτε ἁλύσεσιν οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτὸν δῆσαι,

4 * διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσι δεδέσθαι, καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις, καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι.

5 * καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων, καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις.

6 * ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμε, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ,

7 * καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, τί ἐμοὶ καὶ σοι, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεὸν μή με βασανίσῃς.

8 * ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.

9 * καὶ ἐπηρώτα αὐτὸν, τί σοι ὄνομα; καὶ ἀπεκρίθη λέγων, λεγεὼν ὄνομά μοι· ὅτι πολλοί ἐσμεν.

10 * καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτοῦ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

יא וְעָבְדָא לְעֵבְרָא דְיַמָּא לַאתְרָא דְגַרְרָיֵא׃ יב וְכַד נְפַק מִן סְפִינְתָא פְּגַע בֵּה מִן בֵּית קְבוּרָא גַּבְרָא דְאִית בֵּה רוּחָא טַנְפְתָא׃ יג וְעָמַר הֲוָא בֵּית קְבוּרָא וּבְשִׁשְׁלָתָא
אֲנָשׁ לָא מְשַׁכַּח הֲוָא לְמֶאסְרַהּ׃ יד מְטֻל דְּכָל אִמְּתַי דַּבְסוּטְמָא וּבְשִׁשְׁלָתָא מְתֵאסַר הֲוָא שִׁשְׁלָתָא מְתַבַּר הֲוָא וְסוּטְמָא
מְפַסַּק הֲוָא וְלָא אֲנָשׁ מְשַׁכַּח הֲוָא לְמֶכְבְּשֵׁהּ׃ טו וּבְכָל־זְבַן בְּלֵילְיָא וּבְאִימְמָא בְּבֵית קְבוּרָא וּבְטוּרָא אִיתַוְהִי הֲוָא
וְקָעָא הֲוָא וְמְצַרֵף נַפְשֵׁהּ בְּכָאפָא׃ טז כַּד חֲזָא דֵין לְיֵשׁוּעַ מִן רוּחָקָא רְהֵט סְגַד לַהּ׃ יז וְקָעָא בְקָלָא רָמָא וַאמַר
מָא לִי וְלָךְ יֵשׁוּעַ בְּרֵהּ דַאלָהָא רְמִימָא מַוּמָא אֲנָא לָךְ בַּאלָהָא דְלָא תְשַׁנְקַנִי׃ יח אֲמַר הֲוָא לַהּ גִּיר פּוּק מִן בַּרְנָשָׁא רוּחָא
טַנְפָא׃ יט וְשַׁאלֵהּ אֵיכַנָא שְׁמָךְ אֲמַר לַהּ לְגִיוֹן שְׁמַן מֶטֻל דְּסַגִּיאֵא חָנַן׃ כ וּבְעָא הֲוָא מְנַהּ סַגִּי דְּלָא נְשַׁדְרִיוּהִי לְבַר
מִן אַתְרָא

[a] אֲסַר [b] תְּבַר כמו שכר [c] כְּבַשׁ [d] יוֹם [e] קָעָא [f] רְחִק [g] רוּם [h] רוּם [i] יְמָא [k] נְפַק מן לשון יין [m] שְׁדַר

11 * ܗܘܐ ܕܢܝܚ ܠܛܘܪܐ ܟܠܗ ܥܪܐ ܪܥܝܐ: ܟܕ ܢܝܚ ܠܗ ܠܥܡܐ
12 ܕܚܢܝܪܐ. * ܘܒܥܘ ܠܗ ܫܕܝܢ ܡܢ ܗܘ ܕܢܬܝܒ ܒܗ ܕܢܥܠ
ܠܬܘܟܝܢ ܕܢܥܠ ܠܟܠ ܫܕܝ ܕܢܬܝܒ ܒܗ ܕܢܥܠ ܠܬܘܟܝܢ ܕܢܥܠ.
13 * ܘܫܒܩ ܠܗܘܢ. ܘܢܦܩܘ ܪܘܚܐ ܗܢܘܢ ܕܫܪܝܐ ܘܥܠܘ ܒܚܙܝܪܐ
ܘܪܗܛ ܗܘ ܥܪܐ ܠܡܢܚܬܐ ܘܢܦܠ ܒܝܡܐ ܐܠܦܝܢ ܬܪܝܢ ܘܐܬܚܢܩܘ
ܒܡܝܐ.
14 * ܘܗܢܘܢ ܕܪܥܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܥܪܩܘ ܘܐܡܪܘ ܒܡܕܝܢܬܐ
ܘܒܩܪܝܐ. ܘܢܦܩܘ ܠܡܚܙܐ ܡܕܡ ܕܗܘܐ.
15 * ܘܐܬܘ ܠܘܬ ܝܫܘܥ ܘܚܙܘܗܝ ܠܗܢܐ ܕܫܐܕܘܗܝ ܕܟܪ ܠܒܝܫ ܘܡܬܒܢܐ
ܘܐܦ ܒܩܪܝܐ ܘܢܦܩܘ ܠܡܚܙܐ ܡܕܡ ܕܗܘܐ.
16 * ܘܐܫܬܥܝܘ ܠܗܘܢ ܕܚܙܘ ܕܐܝܟܢܐ ܗܘܐ ܠܗܢܐ ܕܫܐܕܘܗܝ ܘܐܦ ܥܠ ܗܢܘܢ ܚܙܝܪܐ:
17 ܘܫܪܝܘ ܒܥܝܢ ܡܢܗ ܕܢܐܙܠ ܠܗ ܡܢ ܬܚܘܡܗܘܢ:
18 * ܘܟܕ ܣܠܩ ܠܣܦܝܢܬܐ ܒܥܐ ܗܘܐ ܕܗܘ ܡܫܬܥܐ ܠܗܘܢ ܕܢܗܘܐ ܥܡܗ ܗܘܐ:
19 * ܘܠܐ ܫܒܩܗ ܐܠܐ ܐܡܪ ܠܗ ܙܠ ܠܒܝܬܟ ܠܘܬ ܡܪܝܟ ܕܥܒܕ ܠܟ ܡܪܝܐ ܘܐܬܪܚܡ ܥܠܝܟ:

11 * *Erat autem illic ad montem grex mag-*
12 *nus porcorum pascens.* * *Et efflagitabant ab eo illi dæmones, dicentes, Mitte nos in istos porcos, vt in eos ingrediamur.*
13 * *Et permisit eis: exieruntque spiritus illi immundi, & ingressi sunt porcos: & excurrit ille grex in rupem, & ruit in mare, circiter bis mille, & suffocati sunt aquis.*
14 * *Illi autem qui pascebant eos fugerunt, & dixerunt in ciuitate & in pagis: & exierunt vt viderent id quod factum fuerat.*
15 * *Et venerunt ad Ieschua, & viderunt eum qui fuerat dæmoniacus vestitum, & verecundum, atque sedentem, eum* inquam *in quo fuerat legio: & perterriti sunt.*
16 * *Et renunciarunt eis qui viderant quomodo actum esset cum ipso dæmoniaco, necnon de illis porcis.*
17 * *Et cœperunt efflagitare ab eo, vt finibus ipsorum excederet.*
18 * *Quumque conscendisset nauim, petebat ab eo is qui dæmoniacus fuerat, vt cũ eo esset.*
19 * *Nec permisit ei: sed dixit ei, Abi domũ tuam ad homines tuos, & renuncia eis quid fecerit tibi Dominus, quodque tui misertus*
20 *fuerit.* * *Abijt itaque & cœpit prædicare in Decapoli quid fecisset sibi Ieschua: cunctique mirabantur.*

Lectio Martyrum & Defunctorum.

21 * ܘܟܕ ܥܒܪ ܝܫܘܥ ܒܣܦܝܢܬܐ ܠܥܒܪܐ ܐܚܪܝܬܐ ܟܢܫܘ ܠܗ ܣܓܝܐܐ
ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܕܗܘ ܥܡ ܝܡܐ. ܘܗܘ ܠܗ ܥܠ ܣܦܬܐ ܕܝܡܐ.
22 * ܘܐܬܐ ܚܕ ܡܢ ܪܫܝܐ ܕܒܝܬ ܟܢܝܫܬܐ ܕܝܘܪܘܣ ܫܡܗ ܘܟܕ ܚܙܐ ܠܗ
23 ܢܦܠ ܠܪܓܠܘܗܝ. * ܘܒܥܐ ܡܢܗ ܣܓܝܐܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܒܪܬܝ ܫܪܝܐ ܐܝܬ ܠܗ
ܐܬܐ ܣܡ ܝܕܟ ܥܠܝܗ ܘܢܬܐܣܐ ܘܢܚܝܐ.
24 * ܘܐܙܠ ܥܡ ܝܫܘܥ ܘܣܓܝܐܐ ܥܡܗ ܢܦܩܘ ܠܗ ܘܥܩܬܘ ܠܗ.
25 * ܘܐܝܬܝܬ ܐܢܬܬܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܢܬܪ ܕܕܡܐ ܡܢ ܬܪܬܥܣܪ ܫܢܝܢ:
26 * ܘܣܓܝܐ ܡܢ ܐܣܝܐ ܣܓܝܐ ܡܢ ܟܠ ܐܣܝܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܘܠܐ ܐܬܬܪ ܠܗ
ܐܠܐ ܠܚܘܪ ܘܡܬܬܪ ܠܗ ܠܡܕܡ ܕܠܐ ܡܫܬܘܐ ܠܗ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܗ
ܠܚܘܪ ܠܡܕܡ ܕܠܐ ܐܬܬܪ ܠܗ ܠܐ ܐܦ ܒܗ ܡܫܬܘܐ ܠܗ ܠܚܘܪ:

21 * *Quumque traiecisset Ieschua naui in illam vlteriorem ripam, rursus congregati sunt iuxta eum cœtus plurimi dum esset iuxta lit-*
22 *tus maris.* * *Venit autem quidam nomine Juvorosch ex principibus Synagogæ: quumque vidisset eũ, procidit ad pedes eius.*
23 * *Et efflagitauit ab eo multùm, ac dixit ei, Filia mea malè affecta est: veni, impone ei manum tuam, & sanabitur ac viuet.*
24 * *Et abiit Ieschua cum eo: & sese adiunxit ei turba multa, & comprimebant eum.*
25 * *Quædam autẽ mulier, quæ erat in profluuio sanguinis à duodecim annis:*
26 * *Quæ quidem multa fuerat perpessa à medicis plurimis, & expenderat quicquid habebat, nihilque adiuta fuerat, quinimò magis angebatur.*

---

11 איה הוא דין חמין לות טורא בקרא רבתא רחזירא: 12 ובעין הוו מנה הנון שאדא ואמרין שדר
לן על הנין חזירא דבהון: 13 ואפס להון ונפקו רוחא הלין טנפתא ועלו בחזירא ורהטת די בקרא
לשקיפא ונפלת ביסא איך תרין אלפין ואתחנקו בסיא: 14 והנון דרעין הוו להון ערקו ואמרו בסדינתא
ואף בקוריא ונפקו למחזא מדם דהוא: 15 ואתו לות ישוע וחזאוהי להו דשאדוהי כד לבוש ומתבף ויתב
הו דאית הוא בה לגיון ודחלו: 16 ואשתעיו להון הנון דחזו דאיכנא הוא להו דשאדוהי ואף על הנון חזירא:
17 ושריו בעין מנה דנאזל לה מן תחומהון: 18 וכד סלק לספינתא בעא הוא מנה הו דשאדוהי דעמה נהוא:
19 ולא שבקה אלא אמר לה זל לביתך לות מריא ודאתרחם עליך:

a רעא בעא
b עלל רחט
c פירושו על
d חנק רעא
e חזא אתא
f שעא פירושו סיפר
g אזל
h שעא

---

20 * ܘܐܙܠ ܘܦܪܣ ܒܥܣܪܬܐ ܩܪܝܬܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܕܡܕܝܢ ܠܗ ܝܫܘܥ
ܥܡܗ ܘܟܠܗܘܢ ܡܬܬܡܗܝܢ. ܘܗܘ ܡܫܬܒܚ ܠܗ ܠܥܠܡ ܠܥܠܡܝܢ.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣

ܡܬܬܝܘܢ ܕܩܪܝܢ ܘܕܡܝܢ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣

21 * ܘܟܕ ܥܒܪ ܝܫܘܥ ܒܣܦܝܢܬܐ ܠܥܒܪܐ ܐܚܪܝܬܐ ܟܢܫܘ ܠܗ ܣܓܝܐܐ
ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܕܗܘ ܥܡ ܝܡܐ ܕܗܘ ܥܠ ܣܦܬܐ ܕܝܡܐ.
22 * ܘܐܬܐ ܚܕ ܡܢ ܪܫܝܐ ܕܒܝܬ ܟܢܝܫܬܐ ܕܝܘܪܘܣ ܫܡܗ ܘܟܕ ܚܙܐ ܠܗ
23 ܢܦܠ ܠܪܓܠܘܗܝ. * ܘܒܥܐ ܡܢܗ ܣܓܝܐܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܒܪܬܝ ܫܪܝܐ ܐܝܬ ܠܗ
ܐܬܐ ܣܡ ܝܕܟ ܥܠܝܗ ܘܢܬܐܣܐ ܘܢܚܝܐ.
24 * ܘܐܙܠ ܥܡ ܝܫܘܥ ܘܣܓܝܐܐ ܥܡܗ ܢܦܩܘ ܠܗ ܘܥܩܬܘ ܠܗ.
25 * ܘܐܝܬܝܬ ܐܢܬܬܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܢܬܪ ܕܕܡܐ ܡܢ ܬܪܬܥܣܪ ܫܢܝܢ:
26 * ܘܣܓܝܐ ܡܢ ܐܣܝܐ ܣܓܝܐ ܡܢ ܟܠ ܐܣܝܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܘܠܐ ܐܬܬܪ ܠܗ
ܐܠܐ ܠܚܘܪ ܘܡܬܬܪ ܠܗ ܠܡܕܡ ܕܠܐ ܡܫܬܘܐ ܠܗ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܗ
ܠܚܘܪ ܠܡܕܡ ܕܠܐ ܐܬܬܪ ܠܗ ܠܐ ܐܦ ܒܗ ܡܫܬܘܐ ܠܗ ܠܚܘܪ:

20 * *Abijt itaque & cœpit prædicare in Decapoli quid fecisset sibi Ieschua: cunctique mirabantur.*

Lectio Martyrum & Defunctorum.

21 * *Quumque traiecisset Ieschua naui in illam vlteriorem ripam, rursus congregati sunt iuxta eum cœtus plurimi dum esset iuxta lit-*
22 *tus maris.* * *Venit autem quidam nomine Juvorosch ex principibus Synagogæ: quumque vidisset eũ, procidit ad pedes eius.*
23 * *Et efflagitauit ab eo multùm, ac dixit ei, Filia mea malè affecta est: veni, impone ei manum tuam, & sanabitur ac viuet.*
24 * *Et abiit Ieschua cum eo: & sese adiunxit ei turba multa, & comprimebant eum.*
25 * *Quædam autẽ mulier, quæ erat in profluuio sanguinis à duodecim annis:*
26 * *Quæ quidem multa fuerat perpessa à medicis plurimis, & expenderat quicquid habebat, nihilque adiuta fuerat, quinimò magis angebatur.*

Matt.8. d.30 Luc.8.d. 32 in agris

11 * Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus, pascens†:

11 * ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη.

12 * Et deprecabantur eum spiritus, dicentes, Mitte nos in porcos, vt in eos introeamus.

12 * καὶ παρεκάλουν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες, λέγοντες, πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν.

13 * Et concessit eis statim Iesus. Et exeuntes spiritus immundi, introierunt in porcos: & magno impetu grex præcipitatus est in mare, ad duo millia, & suffocati sunt in mari.

13 * καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι· καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.

14 * Qui autem pascebant eos, fugerũt, & nuntiauerũt in ciuitatem & in agros. Et egressi sunt videre quid esset facti.

14 * καὶ οἱ βόσκοντες τοὺς χοίρους ἔφυγον, καὶ διήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστὶ τὸ γεγονός.

venerũt

15 * Et† veniũt ad Iesum, & vident illum qui à dæmonio vexabatur, sedentem, vestitum, & sanæ mentis; & timuerunt.

15 * καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον καὶ ἱματισμένον, καὶ σωφρονοῦντα τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα· καὶ ἐφοβήθησαν.

16 * Et narrauerunt illis, qui viderant, qualiter factum esset ei qui dæmonium habuerat: & de porcis.

16 * διηγήσαντο δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ περὶ τῶν χοίρων·

Luc.8. d 37 Act.16. d.39

17 * Et rogare cœperunt eum, vt discederet de finibus eorum.

17 * καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

18 * Cũmque ascenderet nauim, cœpit illum deprecari qui à dæmonio vexatus fuerat, vt esset cum illo.

18 * καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς, ἵνα ᾖ μετ' αὐτοῦ.

19 * Et non admisit eum, sed ait illi, Vade in domum tuam ad tuos, & annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, & misertus sit tui.

19 * ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα σοι ὁ κύριος ἐποίησε, καὶ ἠλέησέ σε.

20 * Et abiit, & cœpit prædicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus: & omnes mirabantur.

20 * καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

ascendisset

21 * Et cùm †transcẽdisset Iesus in naui rursum trans fretum, conuenit turba multa ad eum, & erat circa mare.

21 * Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν.

Mat.9.c. 18 Luc.8.f. 41

22 * Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus: & videns eum, procidit ad pedes eius:

22 * καὶ ἰδοὺ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ,

23 * Et deprecabatur eum multùm, dicẽs, Quoniam filia mea in extremis est, veni, impone † manus super eam, vt salua sit & viuat.

manũ tuam

23 * καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, λέγων, ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῇ· καὶ ζήσεται.

24 * Et abiit cũ illo, & sequebatur eum turba multa, & comprimebant eum.

24 * καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

Leu. 15. d.24 Mat.9.c. 20. Luc.8.f. 43

25 * Et mulier quæ erat in profluuio sanguinis annis duodecim;

25 * καὶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα,

26 * Et fuerat multa perpessa à compluribus medicis, & erogauerat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat:

26 * καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα·

---

20 וְאַזַל וְשָׁרֵי סָכְרֵי בְּעַסְרַת מְדִינָתָא מִדֵּם דַּעֲבַד לֵהּ יֵשׁוּעַ וְכֻלְּהוֹן תַּמִּיהִין הֲוָוֹ ׃

[a] קְרָא [b] עָנַד [c] סְגִיאָא [d] חֲזָא [e] כִּישׁ [f] אִתָּא [g] סוּם [h] חֲלָם [i] חַיָּא [k] אִית כמו ש [l] רְדָא [m] אִסְיָא [n] נְכַס [o] עָדַר כמו עדר [p] יַתִּר [q] אֹלֶץ

21 וְכַד עָבַר יֵשׁוּעַ בִּסְפִינְתָּא לְהַו עִבְרָא חוּב אִתְכַּנְּשׁוּ עֲלוֹהִי כְּנִשְׁיָא [c] סַגִּיאָא כַּד אִיתַוֹהִי עַל יַד יַמָּא ׃ 22 וַאֲתָא

חַד דְּשַׁמֵּהּ יָאִרֹשׁ מִן רַבִּי כְּנוּשְׁתָּא וְכַד [d] חֲזִיהִי נְפַל לְוָת רַגְלוֹהִי ׃ 23 וּבְעָא הֲוָא מֶנֵּהּ סַגִּי וַאמַר לֵהּ בְּרָתִי [e] בִּישָׁאִית

עֲבִידָא [f] תָּא [g] סִים אִידָךְ עֲלֵיהָּ [h] וְתִתְחַלְּסִי [i] וְתִחֵא ׃ 24 וַאזַל עִמֵּהּ יֵשׁוּעַ וְרַבִּיק הֲוָא לֵהּ כְּנִשְׁא סַגִּיאָא וְחָבְצִין

הֲוָוֹ לֵהּ ׃ 25 אִנְתְּתָא דִּין חָדָא [k] דְּאִיתֵיהּ הֲוַת [l] בְּסִרְדְּיָתָא דְּדַמָּא שְׁנִין תְּרַתֵּעְסְרָא ׃ 26 אִידָא דְּסַגִּי סָבְלַת מִן

[m] אֶסְוָתָא סַגִּיאָא [n] וְאַפְּקַת כָּל מִדֵּם דְּאִית לֵהּ וּמִדַּם לָא [o] אִתְעַדְּרַת אֶלָּא אַף [p] יַהִירָאִית [q] אִתְאֹלְצַת ׃

27 * Quum audisset de Ieschua, venit in compressione turbæ à tergo eius, & tetigit vestimentum eius.

28 * Dicebat enim, Si vel vestimentum eius tetigero, seruabor.

29 * Et statim exaruit fons sanguinis eius: et sensit corpore suo se sanatam esse à plaga sua.

30 * Ieschua autem statim cognouit apud se virtutem exiisse à semetipso: & conuersus ad turbam, ait, Quis tetigit vestimenta mea?

31 * Dixerunt ei discipuli eius, Vides turbas quæ opprimunt te: & ais, Quis tetigit me?

32 * Et circunspiciebat vt videret quis hoc fecisset.

33 * Tunc mulier illa quum timeret ac tremeret, quippe quæ nosset quid actum fuisset cum ea, veniens procidit coram eo, & dixit ei omnem veritatem.

34 * Ipse verò dixit ei: Filia mea, fides tua te seruauit: abi in pace, & esto sana ex plaga tua.

35 * Et adhuc eo loquente, venerunt quidam è domo principis Synagogæ, & inquiunt, Filia tua mortua est, quid amplius facessis negotium Doctori?

36 * Ieschua autem audiit sermonem quem dicebant: & ait illi principi Synagogæ, Ne timeas, tantummodo crede.

37 * Nec permisit vt quisquam iret secum, nisi Schemeoun Kipho, & Iaakoub, & Iouchanon frater Iaakoub.

38 * Et venerunt domum illius principis Synagogæ, viditque tumultuantes, & flentes ac eiulantes.

39 * Et introit, dixitque eis, Quid perstrepitis ac fletis? puella non est mortua, sed dormit.

40 * Et subsannabant eum. Ipse verò Ieschua eiecit omnes, accepitque patrem puellæ & matrem eius, & eos qui secum erant, & ingreditur eò vbi iacebat puella.

41 * Et prehendit manum puellæ, ac dixit ei, Puella surge:

42 * Et eo momento surrexit puella, & ambulabat. erat enim filia annorum duodecim. Et mirati sunt admiratione magna.

43 * Præcepit autem eis multùm, ne quis id resciscerent: dixitque vt darent ei quid ad manducandum.

---

27 כַּד שְׁמַע עַל יֵשׁוּעַ [a] אֲתָה בְּחֻבְצָא דְּכֻנְשָׁא מִן בַּסְתַּרָה וְקָרְבַת לִלְבוּשֵׁהּ ׀ 28 אֲמָרָא הֲוָת גֵּיר דְּאַפֵּין לִלְבוּשֵׁהּ
[a] אֲתָא [b] יִבֵּשׁ
[c] עֵין [d] רְגַשׁ
[e] אִסְיָא [f] מְחָא
[g] פְּגָא [h] לְמַר
[i] הוֹר [k] רְתַת
[l] יְדַע [m] חַיָּא
[n] מְחָא [o] אִתְיָא
[p] מוֹת [q] עֲמַל [r] אַלְף

קָרְבָא אֲנָא חָיָא אֶנָא ׀ 29 וּמִיַּד אִתְיַבֵּשַׁת [b] יְבֵשׁוּת [c] מַעְיְנָא דְּדַמָּהּ [d] וְאִתְרְגֵשַׁת בְּפַגְרָהּ [e] דְּאִתְאַסְיַת מִן [f] מְחוּתָהּ ׀
30 יֵשׁוּעַ דֵּין מִיַּד יְדַע בְּנַפְשֵׁהּ דְּחַיְלָא נְפַק מִנֵּהּ [g] וְאִתְפְּנִי לְוָת כֻּנְשָׁא וְאָמַר מַנּוּ קְרַב לְמָאנִי ׀ 31 אָמְרִין לֵהּ
[h] תַּלְמִידוֹהִי חָזֵא אַנְתְּ לְכֻנְשָׁא דְּחָבְצִין לָךְ וְאָמַר אַנְתְּ מַנּוּ קְרַב לִי ׀ 32 וְחָזֵר הֲוָא דְּנַחֲזֵא מַנּוּ הֲדָא עֲבַד ׀
33 הֵידֵין אִנְתְּהָא כַּד דְּחִילָא [k] וְרַתִּיתָא [l] דְּיָדְעַת מָא דַּהֲוָא לֵהּ אֲתָת נַפְלַת קֳדָמוֹהִי וְאָמְרַת לֵהּ כֻּלֵּהּ שְׁרָרָא ׀
34 הוּ דֵּין אֲמַר לֵהּ בַּרְתִּי הֵימְנוּתֵכִי [m] אַחַיִּתֵכִי זְלִי בְשְׁלָמָא וַהֲוֵי חֲלִימָא מִן [n] מְחוּתֵכִי ׀ 35 וְעַד הוּ מְמַלֵּל
[o] אֲתוֹ מִן בֵּית רַב כְּנוּשְׁתָּא וַאֲמְרִין דְּבַרְתָּךְ [p] מִיתַת לְמָנָא מֵבִיל [q] מַעֲבֵל אַנְתְּ [r] לְמַלְפָּנָא ׀

27 * Cùm audisset de Iesu, venit in turba
retrò, & tetigit vestimentum eius.
28 * Dicebat enim, Quia si vel vestimen
tum eius tetigero, salua ero.
29 * Et confestim siccatus est fons san-
guinis eius: & sensit corpore quia sanata
esset à plaga.
30 * Et statim Iesus in semetipso cogno-
scens virtutem quæ exierat de illo, con-
uersus ad turbam, aiebat; Quis tetigit
vestimenta mea?
31 * Et dicebant ei discipuli sui, Vides
turbam comprimentẽ te, & dicis, Quis D
me tetigit?
32 * Et circunspiciebat videre eam quæ
hoc fecerat.
33 * Mulier verò timens & tremens, sciẽs
quod factum esset in se, venit & procidit ante eum, & dixit ei omnem veritatem.
34 * Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te
Luc.7.g. 50 saluam fecit: vade in pace, & esto sana à plaga tua.
35 * Adhuc eo loquente veniunt †ad ar-
nũcij chisynagogum, dicentes, Quia filia tua
modò †mortua est: quid vltrà vexas magistrũ?
36 * Iesus autem audito verbo quod di-
Luc.8.g. 49 cebatur, ait archisynagogo, Noli timere:
tantummodo crede.
37 * Et non admisit quenquam sequi,
nisi Petrum, & Iacobum, & Iohannem
fratrem Iacobi.
38 * Et veniunt in domum archisynago-
vidit gi, & †videt tumultum, & flentes, & eiu-
lantes multùm.
39 * Et ingressus ait illis, Quid turbami-
Mat.9.c. 24 ni & ploratis? puella non est mortua, sed
dormit.
40 * Et irridebant eum. Ipse verò eiectis
omnibus, assumit patrem & matrẽ puel- E
læ, & qui secum erant, & ingrediuntur
vbi puella erat iacens.
41 * Et tenens manum puellæ, ait illi,
Act.9.g. 40 Talitha cumi, quod est interpretatum,
Puella (tibi dico) surge.
42 * Et confestim surrexit puella, & am-
bulabat: erat autem annorum duode-
cim. & obstupuerunt stupore magno.
43 * Et præcepit illis vehemẽter vt nemo
iussit id sciret: & † dixit dari illi manducare.

27 * ἀκούσασα περὶ τοῦ ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.
28 * ἔλεγε γὰρ, ὅτι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἅψωμαι, σωθήσομαι.
29 * καὶ αὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι, ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος.
30 * καὶ αὐθέως ὁ ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δυνάμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ, ἔλεγε, τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων;
31 * οἱ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, τίς μου ἥψατο;
32 * καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν.
33 * ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
34 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.
35 * ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγοντες, ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον;
36 * ὁ δὲ ἰησοῦς εὐθέως ἀκούσας τὸν λόγον λαλούμενον, λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε.
37 * καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα αὐτῷ συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ πέτρον καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάνην τὸν ἀδελφὸν ἰακώβου.
38 * καὶ ἔρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον, κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά.
39 * καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς, τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.
40 * καὶ κατεγέλων αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐκβαλὼν ἅπαντας, παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου, καὶ τὴν μητέρα, καὶ οὓς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον κατακείμενον.
41 * καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου, λέγει αὐτῇ, ταλιθὰ κούμι, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι.
42 * καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον, καὶ περιεπάτει. ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλῃ.
43 * καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ, ἵνα μηδεὶς γνῷ τοῦτο, καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

---

35 יֶשׁוּעַ דֵּין שְׁמַע * לְמִלְּתָא דַּאֲמַרוּ וַאֲמַר לְהוּ רַב כְּנוּשְׁתָּא לָא תְּרַחֵל בַּלְחוֹד מֵימַן ׃ 37 וְלָא שְׁבַק לַאֲנָשׁ דְּנִאזַל
עִמֵּהּ אֶלָּא לְשִׁמְעוֹן כֵּאפָא וְלִיעֲקוֹב וְלִיוֹחָנָן אֲחוּהִי דְּיַעֲקוֹב ׃ 38 וַאֲתוֹ לְבֵיתָא דְּהַהוּ רַב כְּנוּשְׁתָּא וַחֲזָא דַּרְהִיבִין
וּבְכִין וּמֵילִלִין ׃ 39 וְעָל וַאֲמַר לְהוּן מָנָא רְהִיבִין אַנְתּוּן וּבְכִין טְלִיתָא לָא מִיתַת אֶלָּא מִיכָא הִי ׃
40 וְגָחֲכִין הֲווֹ עֲלוֹהִי הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ אַפֵּק לְכֹלְהוּן וּדְבַר לַאבוּהָ דְּטְלִיתָא וְלֵאמָהּ וְלְהָנוּן דְּעִמֵּהּ וְעָל לַאיכָא
דְּהַוָּת טְלִיתָא ׃ 41 וַאחַד בְּאִידָהּ דְּטְלִיתָא וַאמַר לָהּ טְלִיתָא קוּמִי ׃ 42 וּבַר שְׁעָתָהּ קָמַת טְלִיתָא וַמְהַלְכָא הֲוָת
אִיתֵיהּ הֲוָת גֵּיר בַּרַת שְׁנִין תְּרַתְעְסְרָא וּמִתְדַּמְרִין הֲוָוּ דּוּמְרָא רַבָּא ׃ 43 וּפַקֵּד אֲנוּן סַגִּי דְּלָא אֲנָשׁ נֵדַע הָדָא
וַאמַר דְּנְהַלּוּן לָהּ לְמֶלְעַם ׃

* מַלַּל אֲזַל
* אִתְּא רְחֵב
* בְּכָא צְלִיל
* מוּת כְּפַק
* עָלַל רְמָא
* קוּם דְּמַר
* יְדַע נְתַל
* לְעַם

Ad oblationem Dominicæ ſextæ poſt Epiphaniam.

CAP. VI.

1 ET egreſſus eſt illinc Jeſchua, venitque in prouinciam ſuam, & ſeſe adiunxerunt ei diſcipuli eius.

2 * Quumque eſſet Sabbathum, cœpit docere in Synagoga: multique qui audierunt admirati ſunt, ac dicebant, Vndenam huic iſta, & quænam eſt hæc ſapientia quæ data eſt ei, vt virtutes tales per manus eius fiant?

3 * Nonne iſte eſt faber ille filius Mariam, & frater Iaakoub, & Jauſi, & Ithoudo, et Schemeoun? &, nonne ſorores eius hic apud nos ſunt? & offendebantur in ipſo.

4 * Et ait illis Jeſchua: Non eſt Propheta deſpectus, niſi in prouincia ſua, & in ædibus cognatorum ſuorum, & in domo ſua.

5 * Et non poterat edere illic ne vnam quidem virtutem, niſi quòd ægrotis paucis impoſuit manum ſuam, atque ſanauit.

6 * Et mirabatur ob defectum fidei eorum.

Dominica VII. poſt Pentecoſten.

Et perluſtrabat pagos dum doceret.

7 * Et aduocauit duodecim ſuos, cœpitque mittere binos: ac dedit eis poteſtatem eiiciendi ſpiritus immundos.

8 * Ac præcepit eis vt nihil ferrent ad iter, niſi virgam tantùm: non peram, nec panem, nec æs in ipſorum marſupiis.

9 * Sed vt calcearent ſandalia, nec induerent duas tunicas.

10 * Et dixit eis, In quamcunque domum introieritis, illic eſtote vſquedum exeatis illinc.

11 * Et quicunque non receperint vos, nec audierint vos, quum egrediemini illinc, excutite puluerem qui ſubeſt pedibus veſtris in teſtimonium ipſis. Equidem dico vobis tranquilliorem fore Sedoum & Omouro in die iudicij, ciuitate illa.

12 * Et egreſſi ſunt ac prædicarunt vt pœnitentiam agerent homines.

13 * Dæmoniaque multa eijciebant: vngebantque oleo infirmos multos, & ſanabant eos.

דקיורנא דתר כשנא דרבתר נגחא יג וגפק מן תמן ישוע ואתא למדינתה ודביקין בתוי
לה תלמידוהי ² וכד הוה שבתא שרי למלפו בכנושתא וסגיאא דשמעו אתדמרו ואמרין הוי
לה הנא ואידא הי חכמתא דאתיהבת לה דחילא דאיך תלין כאידוהי נהוין ³ לא הוא הנא נגרא ברה דמריים
ואחוהי דיעקוב ודיוסא ודיהודא ודשמעון ולא הא אחוהה תנן לותן ופתכשלין הוו בה ⁴ ואמר להון ישוע לית
נביא דצעיר אלא אן במדינתה ובית אחינוהי ובביתה ⁵ ולא משכח הוא דנעבד תמן אף לא חד תילא אלא אן
דשל כריהא קליל סם אודה ואסי ⁶ ומתדמר הוא בחסירות דיסנוהדון
ודתר בשבא דז דבתר כנשיקוסטי יד ומתכרך הוא בקיוריא כד מלף

[a] דנח כמתרת
[b] דן ותא עיר רבה וכל
הארץ סביבותיה
[c] אלף פירושו אלפות
[d] יחב כשל [e] עער
[f] כרח סום [g] אסיא
[h] חסר [i] חימן [k] מן לשון
יון
[l] כרך עבראית חור [m] אלף

CAP. VI.

Mat. 13. f.54 Luc.4.e. 16 Ioh.4.f. 44

1 ET egressus indè, abiit in patriam
A suam: & sequebantur eum discipu-
li sui.

2 ✱ Et facto Sabbatho, cœpit in Syna-
goga docere: & multi audientes admi-
rabantur in doctrina eius, dicentes, Vn-
dè huic hæc omnia? & quæ est sapientia
quæ data est illi, & virtutes tales quę per
manus eius efficiuntur?

Ioh.6.e. 42

3 ✱ Nonne hic est faber, filius Mariæ,
frater Iacobi, & Ioseph, & Iudæ, & Si-
monis? nonne & sorores eius hîc nobis-
cum sunt? Et scandalizabantur in illo.

Mat. 13. f.57 Luc.4.d. 24 Ioh. 4.f. 44

4 ✱ Et dicebat illis Iesus, Quia non est
Propheta sine honore, nisi in patria
sua, & in cognatione sua, & in domo
sua.

5 ✱ Et non poterat ibi virtutem vllam
facere: nisi paucos infirmos, impositis
manibus, curauit:

6 ✱ Et mirabatur propter incredulita-
tem eorum.

Matt.9. d.35 Luc.13. d.22

Et circuibat castella in circuitu do-
cens.

Mat.10. a.1 Sup.3.b. 14

7 ✱ Et vocauit duodecim: & cœpit eos
mittere binos; & dabat illis potestatem
spirituum immundorum.

8 ✱ Et præcepit eis ne quid tollerent in
via, nisi virgam tantùm: non perã, non B
panem, neque in zona æs:

Luc. 9. a.1 Act.12. b.8

9 ✱ Sed calceatos sandaliis, & ne indue-
rentur duabus tunicis.

10 ✱ Et dicebat eis: Quocunque introie-
ritis in domum, illic manete donec ex-
eatis indè.

Matt. 10 b.14 Luc. 9. a.5

11 ✱ Et quicunque non receperint vos,
nec audierint vos, exeuntes indè excu-
tite puluerem de pedibus vestris in te-
stimonium illis.

Act.13.f 51.& 18. b.6

12 ✱ Et exeuntes prædicabant vt pœni-
tentiam agerent:

13 ✱ Et dæmonia multa eiiciebant: &
vngebant oleo multos ægros, & †sana-
bant.

Isa.5.e. 24 sana- bãtur

ϛ'.

1 ✱ Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2 ✱ καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες, ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ, καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται;

3 ✱ οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς μαρίας, ἀδελφὸς δὲ ἰακώβου, καὶ ἰωσῆ, καὶ ἰούδα, καὶ σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

4 ✱ ἔλεγε δὲ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

5 ✱ καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας, ἐθεράπευσε.

6 ✱ καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Καὶ περιῆγε τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.

7 ✱ καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.

8 ✱ καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν·

9 ✱ ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας.

10 ✱ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε, ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.

11 ✱ καὶ ὅσοι ἐὰν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

12 ✱ καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσι·

13 ✱ καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους, καὶ ἐθεράπευον.

---

[a] שְׁלַט [b] נְחָשׁ [c] כִּיס
[d] סָאן פירושו סנדל או מנעל
[e] עוֹל [f] שְׁמַע
[h] כְּפַץ פירושו עפר
[k] סְחַד [l] נוּחַ [m] דּוּן
[n] כְּרַז [o] תֵּב כמו שוב פירושו נחם
[p] נְפַק [q] מְשַׁח [r] כְּרַח
[s] אֶסְתְּ

7 וַקְרָא לְתְרֵעַסְרְתֵּה וְשָׁרִי דַּנְשַׁדַּר אִנּוּן תְּרֵין תְּרֵין וְיַהֵב לְהוּן [a] שׁוּלְטָנָא עַל רוּחֵא טַנְפְּתָא דְּנַפְּקוּן: 8 וּפַקֵּד אִנּוּן
וְלָא נְשְׁקְלוּן מִדַּם לְאוּרְחָא אֶלָּא אִן שַׁבְטָא בְּלָחוּד לָא תַּרְמָלָא וְלָא לַחְמָא וְלָא [b] נְחָשָׁא [c] בְּכִיסֵיהוּן:
9 אֶלָּא [d] נְסַאנוּן [e] טְלָרָא וְלָא גְּלָבְשׁוּן תַּרְתֵּין כּוּתִינִין: 10 וַאֲמַר לְהוּן לַאינָא בַּיְתָא [f] דְּעָאֲלִין אִנְתּוּן תַּמָּן הֲוֹו
עַדְמָא דְּנַפְּקִין אִנְתּוּן מִן תַּמָּן: 11 וְכָל מַן דְּלָא נְקַבְּלוּנְכוּן וְלָא [g] נְשְׁמְעוּנְכוּן מָא דְּנַפְּקִין אִנְתּוּן מִן תַּמָּן [h] פְּצוּ
[i] חֵלָא דְּבְתַחְתְּיָא דְּרַגְלֵיכוּן [k] לְסָהֲדוּתְהוּן וַאמִין אֲמַר אֲנָא לְכוּן דְּנָהֲוֵא [l] נִיחַ לְסְדוֹם וְלַעֲמוֹרָא בְּיוֹמָא [m] דְּדִינָא אוֹ
לְסוֹדִינְתָּא הֲוֵי: 12 וְנַפְּקוּ הֲוֹו [n] וַאכְרְזוּ [o] דְּנְתוּבוּן: 13 וְשׁאדֵא סַגִּיאֵא [p] מְפַקִּין הֲוֹו [q] וּמְשִׁחִין הֲוֹו בְּמֶשְׁחָא
[r] כְּרִיהֵא סַגִּיאֵא [s] וּמַאסִין הֲוֹו:

Matutinis amputationis capitis
Iouchanon Baptistæ.

14 * *Audiit autem Heroudes rex de Ieschua,*
(innotuerat enim ei nomen ipsius) & dice-
bat, Iouchanon Baptista surrexit è domo mor
tuorum, propterea virtutes operantur in eo.

15 * *Alij dicebant, Iliio est. & alij, Prophe-*
ta est sicut vnus ex Prophetis.

16 * *Quum autem audisset Heroudes, ait,*
Iouchanon est, cuius amputaui caput: ipse
surrexit è domo mortuorum.

17 * *Ipse enim Heroudes miserat prehensum*
Iouchanon, eumque coniecerat in domũ vin-
ctorum, propter Heroudiadem vxorem Phi-
lippi fratris sui, quam duxerat.

18 * *Dicebat enim Iouchanõ Heroudi, Non*
licet tibi ducere vxorem fratris tui.

19 * *Ipsa autem Heroudias insidiabatur ei,*
& volebat eum interficere, nec poterat.

20 * *Namquè Heroudes timebat à Iouchanon, propterea quòd sciebat eum esse virum iustum & sanctum: & obseruabat eũ; multáque audierat ab eo, feceratque; ac suauiter audiebat eum.*

21 * *Et factus est dies notabilis dum Heroudes in domo natiuitatis suæ cœnã faceret magnatibus suis, & chiliarchis, atque principibus Galilææ.*

22 * *Et ingressa filia Heroudiadis saltauit: & placuit Heroudi, ijsque qui accumbebant cum eo: & ait rex puellæ, Pete à me quicquid volueris, & dabo tibi.*

23 * *Ac iureiurando spopondit ei, Quodcunque petieris à me, dabo tibi, vsque ad dimidium regni mei.*

24 * *Tunc exiit, dixitque matri suæ, Quid petam ab eo? Dixit ei, Caput Iouchanon Baptistæ.*

25 * *Et statim ingressa est cum cupiditate ad regem, & dixit ei, Volo ego vt hac hora des mihi in disco caput Iouchanon Baptistæ.*

26 * *Ægrè autem admodum id tulit rex: tamen propter iusiurandum, ac propter accumbentes, noluit ei denegare.*

27 * *Sed confestim misit rex carnificem, præcepitque vt afferret caput Iouchanon. Profectus itaque amputauit caput Iouchanon in domo vinctorum.*

---

[a] עמר בלשון סבל
[b] ידע
[c] מות [d] סער בלשון עשו
[e] פסק [f] אחד
[g] רמא [h] נסב
[i] לחם בלשון ארב
[k] אבא [l] קטל
[m] סנא [n] נסם

14 וְשָׁמַע הָרֹדוּס מַלְכָּא עַל יֵשׁוּעַ [b] אִתְיְדַע הֲוָא לֵהּ גִּיר שְׁמֵהּ וַאמַר
הֲוָא יוּחָנָן מְעַמְּדָנָא קָם מִן בֵּית [c] מִיתֵא מֶטֶל הָנָא חַיְלֵא [d] מְסַהֲרִין הֲווֹ בֵּהּ ׃ 15 אַחֲרְנֵא אָמְרִין הֲווֹ דְּאִלְיָא הוּ וַאחָרְנָא
דַּנְבִיָא הוּ אֵיךְ חַד מִן נְבִיֵא ׃ 16 כַּד שְׁמַע דֵּין הָרֹדוּס אֵמַר יוּחָנָן הוּ דַּאנָא [e] פְּסִקֵת רִישֵׁהּ הוּ קָם מִן בֵּית מִיתֵא ׃ 17 הוּ
גִּיר הָרֹדוּס שַׁדַּר הֲוָא [f] אֶחֲדַהּ לְיוּחָנָן וַארְמֵיהּ בֵּית אַסִירֵא מֶטֶל הָרוּדְיָא אַנְתַת פִּילִיפּוּס אֲחוּהִי הֵי דַּנְסַב ׃ 18 אָמַר הֲוָא
גִּיר יוּחָנָן לְהָרֹדוּס דְּלָא שַׁלִּיט לָךְ [g] דְּתְסַב אַנְתַת אָחוּךְ ׃ 19 הֵידֵין הָרוּדְיָא [i] לְחִיקָא הֲוָתֵלֵהּ [k] וְצָבְיָא הֲוָת [l] לְמֶקְטְלֵהּ
וְלָא מְשַׁכְּחָא הֲוָת ׃ 20 הָרֹדוּס גִּיר דָּחֵל הֲוָא מִן יוּחָנָן עַל דְּיָדֵע הֲוָא דְּגַבְרָא הוּ זַדִּיקָא וְקַדִּישָׁא וּמְנַטֵּר הֲוָא לֵהּ
[m] וְסַגִּיאָתָא שְׁמַע הֲוָא לֵהּ וְעָבֵד [n] וּכְסִימָאיהּ שְׁמַע הֲוָא לֵהּ ׃

Mat. 14. a.1 Luc.9. a.7 * Et audiuit rex Herodes (manifestũ 14
enim factum est nomẽ eius) & dicebat,
Quia Iohannes Baptista resurrexit à
mortuis , & propterea virtutes operan-
tur in illo.

* Alij autem dicebant , Quia Elias 15
est. alij verò dicebãt, Quia Propheta est, C
quasi vnus ex Prophetis.

Matt. 14 a.2 * Quo audito , Herodes ait , Quem 16
ego decollaui Iohannem , hic à mortuis
resurrexit.

Luc. 3. d.19 * Ipse enim Herodes misit ac tenuit 17
Iohannem , & vinxit eum in carcerem
propter Herodiadem vxorem Philippi
fratris sui, quia duxerat eam.

* Dicebat enim Iohannes Herodi , 18
Leu. 18. b.16 Nõ licet tibi habere vxorem fratris tui.

* Herodias autem insidiabatur illi: & 19
volebat occidere eum, nec poterat.

* Herodes enim metuebat Iohãnem, 20
sciens eum virum iustum & sanctum: &
custodiebat eum: & audito eo multa fa-
ciebat, & libenter eum audiebat.

* Et cùm dies opportunus accidisset, 21
Herodes natalis sui cœnam fecit princi-
pibus & tribunis & primis Galilææ.

*Cumque introisset filia ipsius Hero- 22
diadis, & saltasset, & placuisset Herodi,
simulque recumbentibus , rex ait puel-
læ, Pete à me quod vis, & dabo tibi.

Esth. 5. b.6 * Et iurauit illi , Quia quicquid pe- 23
tieris dabo tibi , licet dimidium regni
mei .

* Quæ cùm exisset , dixit matri suæ, 24
Quid petam? At illa dixit, Caput Iohan D
nis Baptistæ.

* Cumque introisset statim cum fe- 25
stinatione ad regem, petiuit dicens, Vo-
lo vt protinus des mihi in disco caput
Iohannis Baptistæ.

* Et contristatus est rex . Propter iu- 26
iurandum & propter simul discumben-
tes noluit eam contristare:

* Sed misso spiculatore pręcepit affer- 27
ri caput eius in disco: & decollauit eum
in carcere.

14 * Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἡρώδης· φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον, ὅτι ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.

15 * ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι προφήτης ἐστὶν, ὡς εἷς τῶν προφητῶν.

16 * ἀκούσας δὲ ὁ ἡρώδης εἶπεν, ὅτι ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα ἰωάννην, οὗτός ἐστιν· αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν.

17 * αὐτὸς γὰρ ὁ ἡρώδης ἀποστείλας, ἐκράτησε τὸν ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ διὰ ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν.

18 * ἔλεγε γὰρ ὁ ἰωάννης τῷ ἡρώδῃ, ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.

19 * ἡ δὲ ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο·

20 * ὁ γὰρ ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτὸν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, πολλὰ ἐποίει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουε.

21 * καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, καὶ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆς γαλιλαίας·

22 * καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς ἡρωδιάδος, καὶ ὀρχησαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ, αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί.

23 * καὶ ὤμοσεν αὐτῇ, ὅτι ὃ ἐὰν αἰτήσῃς, δώσω σοι, ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου.

24 * ἡ δὲ ἐξελθοῦσα, εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ, τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε, τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

25 * καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα, ἠτήσατο, λέγουσα, θέλω ἵνα μοι δῶς ἐξαυτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

26 * καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς, διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι.

27 * καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα, ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ·

---

21 וַהֲוָא יוֹמָא [a] יְדִיעָא כַּד הֲרוֹדֵס בְּבֵית יַלְדֵהּ [b] חָשְׁמִיתָא עֲבַד הַוָא [c] לְרוּרְבָּנוֹהִי [d] וְלְכִילִיאַרְכֵא וְלְרִישֵׁה דַגְלִילָא ;
22 [e] וְעָלַת בְּרַתֵּהּ דְהֲרוֹדְיָא [f] רַקְדַת [g] וְשַׁפְרַת לֵהּ לְהֲרוֹדֵס וְלַאיִלֵין [h] דְסָמִיכִין עִמֵּהּ וַאמַר מַלְכָּא לְטַלִיתָא שְׁאַלִי מִנִּי
מִדֵּם [i] דְצַבְיָא אֲנִתִי [k] וְאֶתֵּל לְכִי ; 23 [l] וּמָא לֵהּ דְמַדֵּם [m] דְתִשְׁאַלִינִי אֶתֵּל לְכִי עַד רְמָא לְפַלְגָה דְמַלְכוּתִי ;
24 הֲוִדִין נְפְקַת וַאמְרָא לְאִמֵּהּ מָנָא אֶשְׁאַלִיוּהִי אֲמְרָא לֵהּ רִישֵׁה דְיוּחָנָן [n] מַעֲמְדָנָא ;
25 [o] בְּבְטִילוּתָא לְוָת מַלְכָּא וַאמְרָא לֵהּ [p] צְבִיָא אֲנָא בְּחַדָא שְׁעָתָא [q] דְתֶתֵּל לִי עַל פִּינְכָא רִישֵׁהּ דְיוּחָנָן מַעֲמְדָנָא ;
26 [r] וְכְרִיתַ לֵהּ סַגִי לְמַלְכָּא מְטַל דִין [s] מוּמָתָא וּמְטַל סְמִיכֵא לָא צְבָא [t] דְנַגְלוּזֵהּ ;
27 אֶלָּא מִחַדָא שַׁדַר מַלְכָּא [u] אֶסְפּוּקְלָטְרָא וּפְקַד [v] דְנַיתֵי רִישֵׁהּ דְיוּחָנָן וַאזַל פַּסְקֵהּ רִישֵׁהּ דְיוּחָנָן בֵּית אֲסִירַיָא ;

[a] יַדִיעַ [b] חֶשֶׁם פירושו משתה ערב
[c] רַבָּב מן לשון יק [d] עֲלַל
[e] רַקַד בלשון ברכר [f] שְׁפַר
[g] סְמַך [h] צְבָא [i] נְתַל [k] אֲמָא
[l] שְׁאַל [m] עְמַד [n] עָלַל
[o] בפירושו תאוהא ו ריגנא
[p] צְבָא [q] נְתַל [r] כְּרַת
[s] יוּמָא [t] גְלַז
[u] מן לשון יון [v] אֶתָא

28 * Et attulit in disco, deditque puellæ, & ipsa puella dedit matri suæ.

29 * Et audierunt discipuli eius, & venerunt, sustuleruntque truncum eius, & posuerunt in domo sepulchri.

Ad oblationem quotidianam.

30 * Et congregati sunt Apostoli ad Feschua, & dixerunt ei quæcunque fecerant, et quæcunque docuerant.

31 * Et dixit eis, Venite vos, ibimus in desertum nos soli; & quiescite paululum. Erant enim plurimi qui ibant veniebantque; nec erat eis locus ne comedendi quidem.

32 * Et abierunt in locum desertum nauigio

33 solitarij. * Ac viderunt eos plurimi dum proficiscerentur, & agniti sunt illi: & in aridam concurrerunt ex omnibus ciuitatibus coram eo illuc.

34 * Et egressus Feschua vidit cœtus multos, & misertus est eorum, quippe qui similes essent ouibus non habentibus pastorem: cœpitque docere eos multa.

35 * Quumque multum temporis præterisset, adierunt eum discipuli eius, ac dicunt ei, Iste locus desertus est, multumque temporis præteriit.

36 * Dimitte eos vt eant in agros circumiacentes vicosque, & comparent sibi panem. nihil enim habent ad manducandum.

37 * Ipse verò dixit eis, Date vos ipsis ad comedendum. Dicunt ei, Ibimus empturi ducentis denariis panem, & dabimus eis comesturis?

38 * Is autem dixit eis, Ite, videte quot panes habeatis hic. quumque vidissent, dicunt ei, Quinque panes, & duos pisces.

39 * Et præcepit eis vt facerent omnes discumbere per ordines super gramine.

40 * Discubuerunt itaque per ordines centeni & quinquageni.

41 * Et accepit illos quinque panes & duos pisces, & suspexit in cælum, ac benedixit, fregitque panem, & dedit discipulis suis vt apponerent eis: & illos duos pisces partiti sunt omnibus.

42 * Comederuntque omnes, et expleti sunt.

43 * Et sustulerunt fragmentorum duodecim cophinos plenos, & ex piscibus.

---

28 וְאִיתִי בְּפִינְכָא וְיַהֵב לַטְלִיתָא וְהִי טְלִיתָא יָהְבַת לְאִמָּהּ׃ 29 וְשַׁמְעוּ תַלְמִידוֹהִי וְאַתּוּ שְׁקָלוּ שְׁלַדֵּהּ
וְסָמוּ בְּבֵית קְבוּרָא׃ דְקוּרְבָּא דְכָלְיוּם 30 וְאִתְכַּנְשׁוּ שְׁלִיחֵא לְוָת יֵשׁוּעַ וְאַמְרוּ לֵהּ כָּל מָא דַעֲבַדוּ וְכָל מָא דַאלַפוּ׃
לְדַבְּרָא כַּלְּחוּדַיִן׃ וְאִתְחֲנִיחוּ קַלְל אִית הֲוּוֹ גִיר סַגִּיאֵא דַאזְלִין וְאַתִּין וְלֵית הֲוָא לְהוֹן אַתְרָא אֲף לָא לְמֵאכַל׃
31 וְאָזְלוּ לַאתְרָא חוּרְבָּא בַּסְפִינְתָא בְּלְחוּדַיְהוֹן׃ 32 וַחֲזוֹ אֲנוּן סַגִּיאֵא כַּד אָזְלִין וְאִשְׁתַּדְּעוּ אֲנוּן וּבְיַבְשָׁא
רְהֵטוּ כֵּן כְּלְהֵין מְדִינָתָא קַדְמָיוּתְהִי לְתַמָּן׃ 34 וְנָפַק יֵשׁוּעַ חָזָא כְּנִשָׁא סַגִּיאָא וְאִתְרַחַם עֲלֵיהוֹן דְּדָמִין
לְעָרְבָא דְלֵית לְהוֹן רָעְיָא וְשָׁרִי מְנָא לְמַלְפוּ אֲנוּן סַגִּיאָתָא׃

[a] מן לשון יין ופירשו קעדה
[b] יַהֵב אֶתָּא שלד הוא
[c] סום גוף מבלי ראש
[d] אֶלֵף אֶתָּא אֶזַל
[e] נוּחַ אֶכַל יְדַע
[f] רְחֵט רְחַם דְּמָא
[g] פירשו צאן
[h] רְעָא אֶלֵף

28 * Et attulit caput eius in disco: & dedit illud puellę, & puella dedit matri suę.

29 * Quo audito, discipuli eius venerũt, & tulerunt corpus eius, & posuerunt illud in monumento.

30 * Et conuenientes Apostoli ad Iesum, renunciauerunt ei omnia quæ egerant & docuerant.

31 * Et ait illis: Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. Erant enim qui veniebant & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant.

Mat. 14. b. 11 Luc. 9. a. 10

32 * Et ascendentes in nauim, abierunt in desertum locum seorsum.

33 * Et viderunt eos abeuntes, & cognouerũt multi: E & pedestres de omnibus ciuitatibus cõcurrerunt illuc, & præuenerunt eos.

34 * Et exiens, vidit turbam multam Iesus: & misertus est super eos, quia erant sicut oues non habentes pastorem: & cœpit illos docere multa.

Mat. 9. d 36. & 14. b. 14

35 * Et cùm iam hora multa fieret, accesserunt discipuli eius, dicentes, Desertus est locus hic, & iam hora præteriit:

Mat. 14. b. 15

36 * Dimitte illos, vt euntes in proximas villas & vicos, emant sibi cibos quos manducent.

37 * Et respondens ait illis, Date illis vos manducare. Et dixerũt ei, Eunte semamus ducentis denariis panes, & dabimus illis manducare.

Luc. 9. b. 12

Mat. 14. b. 16 Luc. 9. b. 13

38 * Et dicit eis, Quot panes habetis? ite & videte. Et cùm cognouissent, dicunt, Quinque, & duos pisces.

Iohan. 6. a. 9

39 * Et præcepit illis vt accumbere facerent omnes, secundum contubernia super viride fœnum.

40 * Et discubuerunt in partes per centenos & quinquagenos.

41 * Et acceptis quinq; panibus & duobus piscibus, intuens in cælum, benedixit, & fregit panes, & dedit discipulis suis vt ponerent ante eos: & duos pisces diuisit omnibus.

42 * Et manducauerunt omnes, & saturati sunt.

43 * Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos, & de piscibus.

28 * καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς.

29 * καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον, καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν τῷ μνημείῳ.

30 * Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅσα ἐποίησαν, καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.

31 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἀναπαύεσθε ὀλίγον· ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοὶ, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν.

32 * καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν.

33 * καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας· καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοὶ, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προῆλθον αὐτοὺς, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν.

34 * καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ ἰησοῦς πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά.

35 * καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης, προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγουσιν, ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή·

36 * ἀπόλυσον αὐτοὺς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους· τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν.

37 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν· καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτους, καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν;

38 * ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε καὶ ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσι, πέντε, καὶ δύο ἰχθύας.

39 * καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ.

40 * καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαὶ, ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα.

41 * καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς ἄρτους, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς· καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι.

42 * καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν·

43 * καὶ ἦραν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων.

---

35 וְכַד הֲוָא עִדְנָא סַגִּיאָא קְרִבוּ תַלְמִידוֹהִי וַאֲמְרִין לַהּ הָנָא אַתְרָא חוּרְבָּא הוּ וְעִדְנָא סַגִּי ׃
36 שְׁרִי אֲנוּן דְּנַאזְלוּן לַאגוּרְסֵא דִּחְדְרִין וְלִקוּרְיָא וְיִזְבְּנוּן לְהוּן לַחְמָא לֵית לְהוּן גִּיר מִדְּם לְמֵאכַל ׃
37 הוּ דֵין אֲמַר לְהוּן הַבוּ לְהוּן אַנְתּוּן לְמֶלְעַם אָמְרִין לַהּ נִאזַל נֶזְבֵּן דְּמַאתַיִן דִּינָרִין לַחְמָא וְנָתֵל לְהוּן לְעִסִין ׃
38 הוּ דֵין אֲמַר לְהוּן זִלוּ חֲזוּ כְּמָא לַחְמִין אִית לְבוּן הָרְכָא וְכַד חֲזוּ אָמְרִין לַהּ חַמְשָׁא לַחְמִין וְתְרֵין נוּנִין ׃
39 וּפַקִּד לְהוּן דְּנִסְמְכוּן לְכֻלְּהוּן עַל עִסְבָא ׃
40 וְאִסְתַּמְכוּ סְמָכִין סְמָכִין דַּמְאָה מְאָה וְדַחַמְשִׁין חַמְשִׁין ׃
41 וְנְסַב הָנוּן חַמְשָׁא לַחְמִין וְתְרֵין נוּנִין וְחַר בַּשְׁמַיָּא וּבָרֵךְ וְקָצָא לַחְמָא וְיָהֵב לְתַלְמִידוֹהִי דִּנְסִימוּן לְהוּן וְהָנוּן תְּרֵין נוּנִין פַּלְגוּ לַכֻּלְּהוּן ׃
42 וְאֶכְלוּ כֻּלְּהוּן וְסְבָעוּ ׃
43 וְשָׁקְלוּ קְצָיָא תְּרֵעֲסַר קוּפִּינִין כַּר מְלַיִן וּמִן נוּנָיָא ׃

[a] פירוש עה
[b] שְׁרִי
[c] אֶכֹל
[d] זְבַן
[e] לְעַס
[f] נְתַל
[g] אֲזַל
[h] חֲזָא
[i] סְמַךְ
[k] חוּר
[l] סוּם
[m] קְצָא כמו קצץ
[n] מן לשון יון
[o] קוּפִּינִין
[p] מְלֵא

44 * Erant autem qui comederant panem quinquies mille viri.

45 * Et statim coegit discipulos suos conscendere nauem, & traiicere ante ipsum in vlteriorem ripam ad Beth-Zaiodo, donec ipse dimitteret turbas.

46 * Quumque ablegasset eos, profectus est in montem vt oraret.

Lectio quotidiana in vniuersum.

47 * Quum autem esset vespera, nauis erat in medio maris, & ipse solus in terra.

48 * Et vidit eos vexatos dum sulcarent mare (erat enim ventus eis contrarius) vigilia verò quarta noctis venit ad eos Feschua dum ambularet super aquas: volebatque eos præterire. 49 * Illi autem viderunt eum ambulantem super aquas, & reputarunt apud se visionem esse fallacem [spectrũ]: 50 & exclamarunt. * (Omnes enim videbant eum, & timuerunt) & ipso momento collocutus est eis, & dixit eis, Bono estote animo, ego sum: ne timeatis. 51 * Et ascendit ad eos in nauem, et conquieuit ventus: & vehementer admirabantur ac obstupescebant apud se. 52 * Non enim intellexerant de pane illo, propterea quòd cor eorum offusum erat nube. 53 * Quumque traiecissent, venerunt in terram Ghenesar.

54 * Et quum exissent è naui, eo momento agnouerunt eum viri regionis illius.

55 * Et percurrerunt vniuersam terram illam, cœperuntque adducere eos qui malè, malè inquam affecti erant, baiulantes eos in grabatis, quò loci audiebant eum esse.

56 * Et quocunque ingrederetur in pagos & vrbes, in plateis ponebant infirmos, efflagitabantque ab eo vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent: & ij omnes qui tangebant eum, sanabantur.

Medio ieiunio. CAP. VII.

1 ET congregati sunt ad eum Perischai & Scribæ qui veniebant ab Ourischlem.

2 * Et viderunt quosdam ex discipulis eius edentes panem, illotis ipsorum manibus, & conquesti sunt.

---

44 אינשיהון הוו דין דאכלו לחמא חמשא אלפין גברין׃
45 ומיד אלץ לתלמידוהי דנסקון לספינתא [a] גסק אזל
[b] ונאזלון קדמוהי לעברא לבית צידא עד שרא הו לכנשא׃ [c] עלא בלשון מעל
46 וכד שרא אנון אזל לטורא [d] למצלי׃ [d] קרא [e] גנאי
[e] מרינא דכליום [e] גנאית
47 כד הוא דין רמשא ספינתא איתיה הוות מעעת ימא והו בלחודוהי על ארעא׃ 48 והזא אנון [f] דמשתנקין
[f] שנק [g] רדא
[g] רדין רוחא גיר ליקבלהון הוות [h] ובמטרתא רביעיתא דללא אתא לותהון ישועא כד מהלך על מיא וצבא הוא
[h] נטר [i] חזא
דנעבר אנון׃ 49 הנון דין [i] חזאוהי דמהלך על מיא וסברו להון דחזוא הו [k] דגלא [k] רגל [l] קעא
[l] לבב [m] שלא
ודחלו וכד שעתה מלל עמהון ואמר להון [m] אתלבבו אנא אנא לא תדחלון׃ 50 וסלק לותהון לספינתא [n] ושלית

Mat. 14. 8.21 * Erant autem qui manducauerant, 44 quinque millia virorum.

Ioh. 6. 6.10 * Et statim coëgit discipulos suos ascendere nauim, vt præcederent eum trãs fretum ad Bethsaidam: dum ipse dimitteret populum. 45

* Et cùm dimisisset eos, abiit in montem orare. 46

* Et cùm serò esset, erat nauis in medio mari, & ipse solus in terra. 47

* Et videns eos laborantes in remigando (erat enim ventus contrarius eis) & circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans supra mare: & volebat præterire eos. 48

* At illi vt viderunt eum ambulantem supra mare, putauerunt phantasma esse: & exclamauerunt. 49

* Omnes enim viderunt eum, & turbati sunt. Et statim locutus est cum eis, & dixit eis, Confidite, ego sum: nolite timere. 50 G

* Et ascendit ad illos in nauim, & cessauit ventus. Et plus magis intra se stupebant. 51

* Non enim intellexerunt de panibus: erat enim cor eorum obcæcatum. 52

Matt. 14 d.35 * Et cùm transfretassent, venerunt in terram Genezareth: & applicuerunt. 53

* Cumque egressi essent de naui, continuò cognouerunt eum: 54

* Et percurrentes vniuersam regionem illam, cœperũt in grabatis eos qui se malè habebant, circunferre, vbi audiebant eum esse. 55

* Et quocunque introibat in vicos, vel in villas aut ciuitates, in plateis ponebant infirmos, & deprecabãtur eum, vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent: & quotquot tangebant eum, salui fiebant. 56

CAP. VII.

conuenerunt ET † conueniunt ad eum Pharisæi & 1 quidam de Scribis, venientes ab Ierosolymis. A

Matt. 5. 9.2 * Et cùm vidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus, id est, non lotis, manducare panes, vituperauerunt. 2

44 * καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους, πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

45 * καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον.

46 * καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

47 * Καὶ ὀψίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.

48 * καὶ εἶδεν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν· ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς. καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς.

49 * οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν·

50 * πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν. καὶ εὐθέως ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, θαρσεῖτε· ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.

51 * καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον· καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, καὶ ἐθαύμαζον.

52 * οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις. ἦν γὰρ ἡ καρδία αὐτῶν πεπωρωμένη.

53 * καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν γεννησαρέτ, καὶ προσωρμίσθησαν.

54 * καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθέως ἐπιγνόντες αὐτὸν,

55 * περιδραμόντες ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ἐκεῖ ἐστι·

56 * καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας, ἢ πόλεις, ἢ ἀγρὸς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται. καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ, ἐσώζοντο.

ζ'.

1 * Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι, καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ ἱεροσολύμων.

2 * καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσὶ, τουτέστιν, ἀνίπτοις, ἐσθίοντας ἄρτους, ἐμέμψαντο.

---

* רמר * תחר כמו תחה רוחא וטב * מתרמרין הוו * והתירין בנפשהון ; 53 לא גיר * אסתכלו הוו מן לחמא הו מטל דלבהון * מעבי הוא ;
* סכל * עב מזה בנין עכא 54 וכד עברו עברא * אתו לארעא דגנסר ;
* אתא * רחט * שרא 55 ורהטו בכלה ארעא הי * ושריו * למיתיו לאילין דביש עבידין כד שקילין לתון בערסתא לאיכא דשמעין
* אתא * אית כמו יש הוו * דאיתוהי ; 56 ואיכא * דעאל הוא לקוריא ולמדינתא בשוקא * סימין הוו * כריהא * ובעין הוו מנה דאפן
* עול * סום * כרר
* בעא * כנף * אסא לכנפנא דלבושה נקרבין וכלהון אילין דקרבין הוו לה * מתאסין הוו ;
* אתא * חזא * שוב דפלגה דצומא יח קפלאין ז וכנשו לותה פרישא וספרא
* דאתו מן אורשלם ; 2 * וחזו אנשין מן תלמידוהי דאכלין לחמא כד לא * משגן אידיהון * ואתעדלו ;

3 * Omnes enim Iihoudæi & Perischæi, nisi curiosè abluerint manus suas, non comedunt, propterea quòd tenent traditionem seniorum.

4 * Et à plateis redeuntes nisi intincti non comedunt: & multa alia sunt ea quæ receperunt obseruanda, nempe lotiones calicum, et ænophororum, vasorumque æneorum, atque lectorum.

5 * Et interrogarunt eum Scribæ & Perischæi, Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem Seniorum, sed quum non abluerint manus suas comedunt panem?

6 * Ipse verò dixit eis, pulcrè vaticinatus est contra vos Eschaio propheta, ô acceptores vultus, [hypocritæ] sicut scriptum est, Populus iste labiis me honorat, cor autem eorum admodum elongatum est à me.

7 * Frustraque reuerentur me, quũ doceant doctrinas quæ sunt mandata filiorũ hominũ.

8 * Quũ omittatis enim mandata Dei, & teneatis traditionem hominum, lotiones calicum & ænophororum, illaque multa his si-
9 milia: * Dixit eis, Bellè peruertitis mandatum Dei, vt confirmetis traditionem vestram.

10 * Mousche enim dixit, Honora patrem tuum & matrem tuam: &, Qui maledixerit patri aut matri, morte moriatur.

11 * Vos autem dicitis, Si dixerit homo patri suo aut matri suæ, Donum meum est id quo ex me abundabis.

12 * Nec permittitis ei vt quicquam faciat patri suo aut matri suæ.

13 * Et abrogatis sermonem Dei propter traditionem quam tradidistis: & similia huiusmodi multa facitis.

14 * Et aduocauit Ieschua turbam vniuersam, ac dixit eis, Audite me vos omnes, & intelligite:

15 * Nihil est quod extra hominem sit & intret in eum, quod possit eum contaminare: sed quod exit ab eo, illud contaminat hominem.

16 * Cui sunt aures ad audiendum, audiat.

17 * Quum autem ingressus esset Ieschua domum præ turba, interrogarunt eum discipuli eius de hac parabola.

---

[3] כְּלֻהוֹן גֵּיר יְהוּדָיֵא וַפְּרִישֵׁא אִן הוּ דַּבְּטִילָאִית לָא מְשִׁיגִין אִידֵיהוֹן לָא לֶעְסִין מֶטֶל דְּאַחִידִין מַשְׁלְמָנוּתָא דְּקַשִּׁישֵׁא: [4] וּמִן שׁוּקָא אִן לָא עָמְרִין לָא לֶעְסִין וְסַגִּיאָתָא אָחֳרָנְיָתָא אִירְ אִילֵן דְּקַבְּלוּ דְּנָטְרוּן מַעֲמוּדֵיתָא דְּכָסָא וַדְקָסְטָא וְדְמָאנֵי נְחָשָׁא וַדְעַרְסָתָא: [5] וְשָׁאלוּהִי סָפְרָא וַפְּרִישֵׁא לְמָנָא תַּלְמִידֵיךְ לָא מְהַלְּכִין אֵיךְ מַשְׁלְמָנוּתָא דְּקַשִּׁישֵׁא אֶלָּא כַּד לָא מְשִׁיגִין אִידֵיהוֹן לֶעְסִין לַחְמָא: [6] הוּ דַּיִן אֲמַר לְהוֹן שַׁפִּיר אֶתְנַבִּי עֲלֵיכוֹן אֶשַׁעְיָא נְבִיָא נַסְבֵי בַאפָּא אֵין דְּכְתִיב דְּעַמָּא הָנָא בְּסִפְוָתֵה הוּ מְיַקַּר לִי לֵבְהוֹן דִּין סַגִּי רַחִיק מִנִּי: [7] וְסָרִיקָאִירְ דְּחָלִין לִי כַּד מְלַפִּין יוּלְפָּנָא דְפוּקְדָנָא דְבָנַיְנָשָׁא: [8] כַּד שְׁבַקְתּוּן גֵּיר פוּקְדָנָא דָאלָהָא וַאחִידִין אַנְהוֹן מַשְׁלְמָנוּתָא דְבְנַיְנָשָׁא מַעֲמוּדֵיתָא דְכָסָא וַדְקָסְטָא וְסַגִּיאָתָא אִילֵין דְּלָהֵלֵין דָּמִין: [9] וַאמַר לְהוֹן שַׁפִּיר אַנְתּוּן מְבַטְּלִין פוּקְדָנָא דָאלָהָא בְּדִיל דְּתְקַיְּמוּן מַשְׁלְמָנוּתָא דִידְכוֹן: [10] מוֹשֶׁה גֵּיר אֲמַר יַקַּר אָבָךְ וְאִמָּךְ וְדִי מְקַלֵּל אָבָא אוֹ אִמָּא מוֹת יוּמָת: [11] וְאַנְתּוּן אָמְרִין אִן אֲמַר אֱנָשׁ לְאָבָא אוֹ לְאִמָּא קוּרְבָּן דִּי מִנִּי אִתְהַנֵּי: [12] לָא אַנְתּוּן שְׁבְקִין לֵיהּ לְמֶעְבַּד מִדָּם לְאָבָא אוֹ לְאִמָּא: [13] וְאַנְתּוּן מְבַטְּלִין מִלַּת אָלָהָא בְּדִיל מַשְׁלְמָנוּתָא דִי אַנְתּוּן מַסְרִין וְדָמָאנֵי דְּלָהֵלֵין אַנְתּוּן עָבְדִין: [14] וְקָרֵי לְכָל עַמָּא אֲמַר לְהוֹן שְׁמָעוּ לִי כֻּלְּכוֹן וְאַסְכְּלוּ: [15] לֵית מִדָּם דְּבָרָא מִן אֱנָשׁ דְּעָלָהּ וְיָכֵל לְמִטְמָאוּתָהּ אֶלָּא מִדָּם דְּנָפֵק מִנֵּהּ הוּא מְטַמֵּא לְאֱנָשׁ: [16] מָן דְּאִית לֵהּ אֻדְנָא לְמִשְׁמַע יִשְׁמַע: [17] וְכַד עָל לְבַיְתָא מִן עַמָּא שְׁאלוּהִי תַּלְמִידוֹהִי עַל מַתְלָא הָדָא: [1] בְּטֵל אֶחָד [2] שְׁלַם [3] בְּטַר [4] עָמַר בְּשִׁקּוּרוּתָא [5] לְמַד [6] נְבִיא [7] יְקַר [8] סְרַק [9] אֶלֶף [10] פְּקַד [11] עַסַּר [12] דְּמָא

3 * Pharisæi enim & omnes Iudæi, nisi crebrò lauerint manus, non mãducant, tenentes traditionem Seniorum:

venientes 4 * Et à foro†, nisi baptizentur, non comedunt. & alia multa sunt quæ tradita sunt illis seruare, baptismata calicum & vrceorum, & æramẽtorum, & lectorum.

5 * Et interrogabant eum Pharisæi & Scribæ, Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant panem?

6 * At ille respondens, dixit eis, Bene prophetauit Isaias de vobis hypocritis,

Isa. 29. d.13 sicut scriptum est: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorũ longè est à me.

7 * In vanum autem me colunt, docen-

& tes doctrinas †præcepta hominum.

8 * Relinquentes enim mãdatum Dei, tenetis traditiones hominum, baptis- B mata vrceorum & calicum: & alia similia his facitis multa.

9 * Et dicebat illis, Bene irritum† facitis

fecistis præceptum Dei, vt traditionem vestram seruetis.

10 * Moyses enim dixit, Honora patrem

Exod. 20 b.12 Deut. 5. b.16 Eph. 6. a.2 tuum & matrem tuam: &, Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur.

11 * Vos autem dicitis, Si dixerit homo

Exod. 21 c.16 Leuit. 20 b.9 Pro. 20. c.20 patri aut matri, Corban, (quod est, donum) quodcunque ex me, tibi profuerit:

12 * Et vltrà non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut matri:

13 * Rescindentes verbum Dei per traditionem vestram quam tradidistis. & similia huiusmodi multa facitis.

turbas 14 * Et aduocans iterum †turbam, di-

Mat. 15. a.10 cebat illis, Audite me omnes, & intelligite.

15 * Nihil est extra hominem introiens in eum, quod possit eum coinquinare. sed quæ de homine procedunt, illa sunt

coinquinãt quæ †communicant hominem.

16 * Si quis habet aures audiendi, audiat.

17 * Et cùm introisset in domum à turba, interrogabant eum discipuli eius parabolam.

3 * Φαρισαῖοι γὰρ καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων·

4 * καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων, καὶ ξεστῶν, καὶ χαλκίων καὶ κλινῶν.

5 * ἔπειτα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, διατί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ ἀνίπτοις χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον;

6 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι καλῶς προεφήτευσεν Ἠσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται, οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσί με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

7 * μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.

8 * ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων· καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

9 * καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε.

10 * μωσῆς γὰρ εἶπε, τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου· καὶ, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω.

11 * ὑμεῖς δὲ λέγετε, ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, κορβᾶν, ὅ ἐστι δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ, ὠφεληθῇς.

12 * καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ,

13 * ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἣ παρεδώκατε. καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

14 * καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον, ἔλεγεν αὐτοῖς, ἀκούετέ μου πάντες καὶ συνίετε.

15 * οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον.

16 * εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

17 * καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τῆς παραβολῆς·

---

10 אֲמַר לְהוֹן שַׁפִּיר טְלִמִין אַנְתּוּן פּוּקְדָנָא דַאלָהָא דְתִקְיֹמוּן מַשְׁלְמָנוּתְכוֹן: 11 מוֹשֶׁא גִּיר אֲמַר יַקַּר לַאבוּךְ וְלַאמָּךְ
וּמַן דְּמְצַחֵא לַאבָא אוֹ לַאמָּא מוֹתָא נְמוּת: 12 אַנְתּוּן דֵּין אָמְרִין אַנְתּוּן אִן נֵאמַר גַּבְרָא לַאבוּהִי אוֹ לַאמֵּה קוּרְבָּנִי מִדָּם
דְּמָנִי תְּאתַר: 13 וְלָא שָׁבְקִין אַנְתּוּן לֵה דְנַעֲבַד מִדָּם לַאבוּהִי אוֹ לַאמֵּה: 14 וּמַסְלִין אַנְתּוּן מִלְּתָא
דַאלָהָא מָטֶל מַשְׁלְמָנוּתָא דַאשְׁלְמָתוּן וְדָמְיִן לְהָלֵין סַגִּיאָתָא עָבְדִין אַנְתּוּן: 14 וַקְרָא יֵשׁוּעַ לְכֻנְשָׁא כֻּלֵּה וַאמַר
לְהוֹן שׁוּמְעוּנִי כֻּלְּכוֹן וְאִסְתַּכְּלוּ: 15 לֵית מִדָּם דְּלִבַּר מִן בַּרְנָשָׁא הוּ וְעָאֵל לֵה דְמָשְׁכַּח מְסַיֵּב לֵה אֶלָּא מִדָּם
דְּנַפֵּק מִנֵּה הוּ הוּ מְסַיֵּב לְבַרְנָשָׁא: 16 מַן דְּאִית לֵה אֻרְנֵא דְנִשְׁמַע נִשְׁמַע:
17 בַּר דֵּין עַל יֵשׁוּעַ לְבֵיתָא מִן כֻּנְשָׁא שַׁאלוּהִי תַּלְמִידוֹהִי עַל סִתְלָא הוּ:

* קוּם
b צְחָא פירוש לוש
c מוֹת d יִתַּר
e סְלָא f מְלַל
g שְׁלַם h דְּמָא
i שְׁמַע k סְכַל
l עוֹל m סַיֵּב
n עָלַל o סִתְלָא

18 * Dixit eis, Itane & vos desipitis, vt
non cognoscatis, quodcunque extrinsecus in-
greditur in hominem, non posse eum contami-
19 nare? * Quippe quod non intret in cor
eius, sed in ventrem eius, & egeratur per
purgationem, purgans omnem cibum.
20 * Quod autem egreditur ex homine, illud
contaminat hominem.
21 * Intrinsecus enim ex corde hominum ex-
eunt cogitationes malæ, adulterium, scorta-
22 tio, furtum, cædes, * Auaritia, iniuria,
scelus, dolus, proteruia, oculus malus, bla-
sphemia, elatio, stultitia.
23 * Hæc omnia scelera intrinsecus exeunt, et
contaminant hominem.

Matutinis Dominicæ quartæ Ieiunij.

24 * Illinc surrexit Ieschua, venitque in fi-
nes Tzour & Tzaidon: & introiit in domũ
quandam, nolebatque vt quisquam ipsum
sciret. neque potuit latere.
25 * Statim enim audiit mulier quædam pro-
fectionem eius, in cuius filia erat spiritus im-
mundus, venitque ac procidit ante pedes ip-
26 sius. * Illa autem mulier erat Gentilis, ex
Phœnicia Syriæ: & efflagitabat ab eo vt eij-
ceret dæmonium ex filia sua.
27 * Et ait illi Ieschua: Permitte prius vt
saturentur filij: non enim decorum est acci-
pere panem filiorum, & obiicere canibus.
28 * Ipsa verò respondit & dixit ei, Etiam
Domine mi, sed & canes sub mensis come-
dunt micas filiorum.
29 * Dixit ei Ieschua, Abi: propter hunc ser-
monem exiit dæmonium ex filia tua.
30 * Abiit itaque domum suam, & inuenit
filiam suam dum iaceret in lecto, & eiectum
ab ea dæmonium eius fuisse.
31 * Rursus exiit Ieschua à confinio Tzour,
& Tzaidon, venitque ad mare Galilææ ad
confinium Decapolis.
32 * Et adduxerunt ei surdum quendam dif-
ficulter loquentem, & efflagitabant ab eo vt
imponeret ei manum.
33 * Eum autem abduxit è turba solum, &
immisit digitos suos in aures illius: expuit-
que, ac tetigit linguam eius.
34 * Et suspexit in cælum, ac suspirauit: di-
xitque ei, Adaperitor.

---

18 אֲמַר לְהוֹן הֲכֵנָא אַף אַנְתּוּן עַטְלִין אַנְתּוּן דְּלָא יְדָעִין אַנְתּוּן דְּכֹל מִדַּם דְּמִן לְבַר עָאֵל לְבַרְנָשָׁא לָא מְשַׁכַּח מְסַיֵּב
לֵהּ ׀ 19 דְּלָא הַוְיָא לְלִבֵּהּ עָאֵל אֶלָּא לְכַרְסֵהּ וּמִשְׁתְּרָא בְּתַרְכִּיתָא דְּמַרְכִּיאָא כֻּלָּהּ מַאכוֹלְתָא ׀
20 מִדַּם דֵּין דְּנָפֵק מִן בַּרְנָשָׁא הוּא הוּ מְסַיֵּב לְבַרְנָשָׁא ׀ 21 מִן לְגַו גֵּיר מִן לִבָּא דִּבְנֵינָשָׁא נָפְקָן מַחְשְׁבָתָא
בִּישָׁתָא גּוּרָא זְנוּתָא גַּנְבוּתָא קְטוֹלָא ׀ 22 עֲלוּבוּתָא בִּישׁוּתָא נְכִלָא צַחֲנוּתָא עֵינָא בִּישְׁתָּא גּוּדְפָא שִׁבְתַּרְנוּתָא
שְׁטוּתָא ׀ 23 הָלֵין כֻּלְּהֵין בִּישָׁתָא מִן לְגַו הוּ נָפְקָן וּמְסַיְּבָן לֵהּ לְבַרְנָשָׁא ׀
24 מִן תַּמָּן קָם יֵשׁוּעַ וַאֲתָא לְתָחוּמָא דְצוּר וְדְצַידוֹן וְעָל לְבַיְתָא חַד וְלָא צָבֵא הֲוָא דֵּיעַל לְבַיְתָא וְלָא אֶשְׁכַּח לְדַנְטַשָּׁאוּ
יד

שְׁרָא דְּנָא
אֲכַל חַשַׁב
גּוּר זְנָא
שִׁבְחַר שְׁטָא
יְדַע טָשָׁא

18 * Et ait illis, Sic & vos imprudentes estis? Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem, non potest
coinquinare eum †communicare:
19 * Quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit, & in secessum exit, purgans omnes escas?
20 * Dicebat autem, Quoniam quæ de homine exeũt, illa †communicant hominem.
coinquinat
21 * Abintus enim de corde hominum malę cogitationes procedunt, adulteria,
Gen.6. 2.5. & 8. d.21 fornicationes, homicidia,
22 * Furta, auaritię, nequitię, dolus, impudicitiæ, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia.
23 * Omnia hęc mala abintus procedũt,
coinquinat & †communicant hominem.

24 * Et inde surgens abiit in fines Tyri
Mat. 15. c.22 & Sidonis: & ingressus domum, neminem voluit scire, & non potuit latêre.
25 * Mulier enim statim vt audiuit de eo, cuius filia habebat spiritum immundum, intrauit, & procidit ad pedes eius.
26 * Erat enim mulier Gentilis, Syrophœnissa genere. & rogabat eum vt dæmonium eiiceret de filia eius.
27 * Qui dixit illi, Sine prius saturari filios. non est enim bonũ sumere panem filiorum, & mittere canibus.
28 * At illa respondit, & dixit illi, Vtique Domine. nam & catelli comedunt D sub mensa de micis puerorum.
29 * Et ait illi, Propter hunc sermonem vade, exiit dęmonium à filia tua.
30 * Et cùm abiisset domum suam, inuenit puellam iacentem supra lectum, & dæmonium exiisse.
31 * Et iterùm exiens de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos.
Mat.9.d 22 Luc. 11. b.14 32 * Et adducunt ei surdum & mutum: & deprecabantur eum vt imponat illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum,
33 * Misit digitos suos in auriculas eius: & expuens, tetigit linguam eius.
34 * Et suspiciens in cælum, ingemuit: & ait illi, Ephphetha, quod est, Adaperire.

18 * καὶ λέγει αὐτοῖς, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε
ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὐ δύ-
ναται αὐτὸν κοινῶσαι;
19 * ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλ' εἰς τὴν
κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζον
πάντα τὰ βρώματα;
20 * ἔλεγε δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖ-
νο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
21 * ἔσωθεν γὰρ, ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισ-
μοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι,
22 * κλοπαὶ, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγειαι, ὀφ-
θαλμὸς πονηρὸς, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη.
23 * πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται, καὶ κοι-
νοῖ τὸν ἄνθρωπον.

24 * Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς, ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια τύ-
ρου καὶ σιδῶνος· καὶ εἰσελθὼν εἰς τινὰ οἰκίαν, οὐδένα ἤθε-
λε γνῶναι· καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν.
25 * ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον
πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πό-
δας αὐτοῦ.
26 * ἦν δὲ ἡ γυνὴ ἑλληνὶς, συρο φοινίκισσα τῷ γένει. καὶ
ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.
27 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ
τέκνα. οὐ γὰρ καλόν ἐστι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βα-
λεῖν τοῖς κυναρίοις.
28 * ἡ δὲ ἀπεκρίθη, καὶ λέγει αὐτῷ, ναὶ κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυ-
νάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν
29 παιδίων. * καὶ εἶπεν αὐτῇ, διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε·
ἐξεληλύθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου.
30 * καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξε-
ληλυθός, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης.
31 * καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων τύρου καὶ σιδῶνος,
ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, ἀνὰ μέσον τῶν
ὁρίων δεκαπόλεως.
32 * καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μογιλάλον, καὶ παρακα-
λοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα.
33 * καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν,
ἔβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας, ἥ-
ψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ,
34 * καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐστέναξε, καὶ λέγει
αὐτῷ, ἐφφαθὰ, ὅ ἐστι, διανοίχθητι.

---

25 מִחֲדָא גִּיר שְׁמַעַת אַנְחֵתָא חֲדָא מְטַלְתַּהּ דְּאִית לְבַרְתַּהּ רוּחָא טְנִפְתָּא וַאֲתַת נָפְלַת קֳדָם רַגְלוֹהִי׃ 26 הֵי דֵּין
אַנְתְּתָא אִיתַיְהִי הֲוָת חַנְפָתָא מִן פּוּנִיקִי דְּסוּרְיָא וּבְעָיָא הֲוָת מָנֵהּ דְּנָפֵק לְדֵיוָא מִן בַּרְתַּהּ׃ 27 וַאֲמַר לַהּ יֵשׁוּעַ שְׁבוּקִי
לוּקְדָם נָסְבְעוּן בְּנֵיָא לָא הֲוָת גִּיר שַׁפִּירָא דְּנָסַב לַחְמָא דַּבְנֵיָא וְנַרְמֵא לְכַלְבֵּא׃ 28 הֵי דֵּין עָנַת וַאֲמְרָא לַהּ אִין מָרִי
אַף כַּלְבֵּא מִן תְּחֵית פַּתּוּרָא אָכְלִין פַּרְתּוּתָא דַּבְנֵיָא׃ 29 אֲמַר לַהּ יֵשׁוּעַ זִיל מְטוֹל הָדָא מִלְּתָא נְפַק לַהּ שֵׁדָא מִן בַּרְתַּכִּי׃
30 וְאִזְלַת לְבֵיתַהּ וְאַשְׁכְּחַת בַּרְתַּהּ כַּד רְמִיָא בְּעַרְסָא וְנַפִּיק מִנַּהּ שֵׁדָא׃ 31 תּוּב נְפַק יֵשׁוּעַ מִן תְּחוּמָא דְּצוּר וְדַצִּידָן
וַאֲתָא לְיַמָּא דַּגְלִילָא לְתְחוּמָא דְּעַסְרַת מְדִינָתָא׃ 32 וַאֲיתִיו לַהּ חַרְשָׁא חַד פַּאקָא וּבְעָיִן הֲוָו מָנֵהּ דְּנִכְסִים עֲלוֹהִי אִידָא׃
33 וְנַגְדַּהּ מִן כְּנִשְׁתָּא בְּלְחוֹדוֹהִי וְאַרְמִי אֶצְבְּעָתַהּ בְּאֻדְנָוֹהִי וְרָק וְקָרֵב לְלִשְׁנַהּ׃ 34 וְחַר בִּשְׁמַיָּא וַאֲתְחַנַּח וַאֲמַר לַהּ אֶתְפְּתַח׃

* נְטַל נלשון נסע b בְּעָא c נְפַק d סְבַע e נְסַב f רְמָא g אָזַל h מְלַל i שְׁבַח
בלשון משא k רְמָא l אִתָּא
m פירושו פסלוס אן
מנקום n בְּעָא o סוּם
p רְמָא q רְסַק r חוּר
s אֻדְנָא t פְּתַח

35 * Atque in illa hora adapertæ ſunt eius auriculæ, ſolutumque vinculum linguæ ipſius, & locutus eſt facillimè.

36 * Et admonuit eos ne id cuiquam diceret: ſed quanto magis ipſe interdixerat eis, tanto magis illi prædicabant.

37 * Magiſque obſtupeſcebant, dicentes, Omnia bene facit: ſurdos facit vt audiant, & non loquentes vt loquantur.

Ad oblationem quotidianam.

CAP. VIII.

1 IN illis autem diebus, quum turba multa eſſet, nec eſſet quicquam quod ederent, aduocauit diſcipulos ſuos, & ait illis:

2 * Miſericordia commoueor ſuper turbam hanc, quippe qui iam triduum congregati ſint præſtolentur apud me, nihilque habeant quod comedant.

3 * Quod ſi dimiſero eos ad domum ſuam, quum ieiuni ſint, deficient in via: quidam enim ex eis è longinquo venerunt.

4 * Dicunt ei diſcipuli eius, Vndenam poteſt aliquis hic in deſerto ſaturare pane illos omnes? * Et interrogauit eos quot panes haberent. dicunt ei, Septem.

6 * Et præcepit turbis vt diſcumberent humi. accepitque illos ſeptem panes, & benedixit, fregitque, ac dedit diſcipulis ſuis vt apponerent. & appoſuerunt turbis.

7 * Erant & piſciculi pauci, ſuper quos etiã benedixit, dixitque vt & eos apponerent.

8 * Et comederunt, & ſaturati ſunt: cæterùm ſuſtulerunt reliquias fragmentorum ſeptem ſportas. 9 * Erant autem homines qui comederant circiter quater mille. Et dimiſit eos,

10 * conſcenditque ſtatim nauem cum diſcipulis ſuis, & venit in regionem Dalmonoutho.

Feria III. hebdomadis Candidatorum.

11 * Et exierunt Periſchæi, cœperuntque diſceptare cum eo: & rogabant eum ſignum è cælo, quum tentarent eum.

12 * Et ingemuit Spiritu ſuo, & ait, Cur poſtulat ſignum generatio iſta? Amin dico vobis, non dabitur ſignum generationi huic.

---

35 וּבָה בְשָׁעָתָא אִתְפַּתְּחוּ אֻדְנָוֹהִי וְאִשְׁתְּרִי אֲסָרָא דְלִשְׁנָה וּמַלֵּל פְּשִׁיקָאִית׃ 36 וְזַהַר אֵנוּן דְּהָדָא לָא נְאַמְּרוּן וְכָמָא דְּהוּ מְזַהַר הָוָא לְהוּן הֵנוּן יַתִּיר מַכְרְזִין הָווּ׃ 37 וַיַתִּירָאִית מְתַדְּמְרִין הָווּ וַאֲמְרִין דְּכֹל מִדֵּם שַׁפִּיר עֲבַד לְחַרְשָׁא עָבַד דְּנָשְׁמְעִין וְלִדְלָא מְמַלְּלִין דְּנִמְלְלוּן׃ דְּחוּרְבָא דְּכָלִיוֹם כ קפלאון ח

1 בְּהֵנוּן דִּין יוֹמָתָא כַּד כְּנִשָׁא סַגִּיאָא אִית הָוָא וְלָא אִית הָוָא מִדֵּם דְּנֵאכְלוּן קְרָא לְתַלְמִידוֹהִי וַאֲמַר לְהוּן׃ 2 מְחַרְחַם אֲנָא עַל כְּנִשָׁא הָנָא דְּהָא הָלְהָא יוֹמִין קָוְיוּ לְוָתִי וְלֵית לְהוּן מְנָא נֵאכְלוּן׃ 3 וְאִן הוּ דְשָׁרָא אֲנָא לְהוּן כַּד צָיְמִין לְבָתֵיהוּן עָיְפִין כְּאוּרְחָא אֲנָשָׁא דִּין מְנְהוּן מִן רוּחָקָא אַתְיָאִין׃ 4 אָמְרִין לַהּ תַּלְמִידוֹהִי אֵיכָּבָא מִשְׁכַּח אֲנָשׁ הָרְכָא בְּחוּרְבָא דְּנִסְבַּע לְחָמָא לְהֵלֵין כֻּלְּהוּן׃

שָׁרָא אֵסָר פְּשַׁק יַתִּר דְּמַר

אֵכָל רַחֵם מָנָא שָׁרָא עוּם עוּף כמ׳ עוף אַתָּא

---

35 * Et statim apertæ sunt aures eius: & solutum est vinculum linguę eius, & loquebatur rectè.

36 * Et præcepit illis ne cui dicerent. Quantò autem eis præcipiebat, tantò magis plus prædicabant:

37 * Et eo amplius admirabantur, dicentes, Bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui.

Gen.1.d 38. Eccl.39. c.21

35 * καὶ διηνοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαὶ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.

36 * καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν· ὅσον δ' αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον·

37 * καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες, καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.

CAP. VIII.

η'.

Mat. 15. d.22 cum Iesu

1 IN diebus illis iterum cùm turba multa esset†, nec haberet quod manducarent: conuocatis discipulis, ait illis: A

2 * Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent.

3 * Et si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longè venerunt.

4 * Et responderunt ei discipuli sui, Vnde illos quis poterit hîc saturare panibus in solitudine?

5 * Et interrogauit eos, Quot panes habetis? Qui dixerunt, Septem.

6 * Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit: & dabat discipulis suis vt apponerent: & apposuerunt turbæ.

7 * Et habebant pisciculos paucos: & ipsos benedixit, & iussit apponi.

8 * Et manducauerunt, & saturati sunt: & sustulerunt quod superauerat de fragmentis, septem sportas.

9 * Erant autem qui manducauerant, quasi quatuor millia: & dimisit eos.

Mat. 15. d.39

10 * Et statim ascendens nauim cum discipulis suis, venit in partes Dalmanutha.

Mat. 16. a.1 Luc. 11. a.54

11 * Et exierunt Pharisæi, & cœperunt conquirere cum eo, quærentes ab illo signum de cælo, tentantes eum. B

12 * Et ingemiscens spiritu, ait, Quid generatio ista signum quærit? Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum.

1 * Εν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, παμπόλλου ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς,

2 * σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι.

3 * καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ. τινὲς γὰρ αὐτῶν μακρόθεν ἥκασι.

4 * καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας;

5 * καὶ ἐπηρώτα αὐτοὺς, πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον, ἑπτά.

6 * καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσι. καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.

7 * καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας, εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτά.

8 * ἔφαγον οὖν, καὶ ἐχορτάσθησαν. καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων, ἑπτὰ σπυρίδας.

9 * ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

10 * καὶ εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

11 * Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν.

12 * καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ, λέγει, τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.

---

5 וְשָׁאַל אֲנוּן הוּ כְּמָא לַחְמִין אִית לְכוּן אֲמְרִין לֵהּ שַׁבְעָא ׃ 6 וּפְקַד לְכַנְשֵׁא [h] דְּנֶסְתַּמְכוּן עַל אַרְעָא וּנְסַב הַנּוּן
שַׁבְעָא לַחְמִין וּבָרַךְ וְקָצָא וְיַהֵב לְתַלְמִידוֹהִי [i] דְּנִסְיוּמוּן וְסָמוּ לְכַנְשֵׁא ׃ 7 וְאִית הֲוָוּ נוּנֵא קְלִיל וְאַף עֲלֵיהוּן בָּרַךְ וַאֲמַר
דְּנִסְיוּמוּן אֲנוּן ׃ 8 וַאֲכָלוּ וְסְבָעוּ וְשָׁקְלוּ [k] תּוֹתְרָא [l] דְּקָצִיא שַׁבְעָא [m] אֶסְפְּרִידִין ׃ 9 אִינִין הֲוָוּ דַּיִן אֲנָשָׁא
דַּאֲכָלוּ אַיְךְ אַרְבְּעָא אַלְפִין וְשָׁרָא אֲנוּן ׃ 10 וְסְלֵק מֵהֲדָא לְסַפִּינְתָּא עִם תַּלְמִידוֹהִי וַאֲתָא לַאֲתְרָא דְּדַלְמָנוּתָא ׃
דְּתִלְתָא בְּשַׁבָּא דְּשַׁבְּתָא דְּחַיְרָא כא
11 וְנְפַקוּ פְּרִישֵׁא [a] וְשָׁרִיו [b] לְמֶבְעָא עִמֵּהּ וּשְׁאֵלִין הֲוָוּ לֵהּ אָתָא מִן שְׁמַיָּא כַּד [c] מְנַסְיִן לֵהּ ׃ 12 [d] וְאִתְהַנַּח בְּרוּחֵהּ
וַאֲמַר מָנָא בְּעִיָא אָתָא שַׁרְבְּתָא הָדָא אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוּן דְּלָא [e] יְתִיהֵב לֵהּ אָתָא לְשַׁרְבְּתָא הָדָא ׃

[h] סְמַךְ [i] סוּם
[j] יִתַּר
[k] קְצָא כמו קִצִּין
[l] מִן לשון יִן
[m] שְׁרָא [b] בְּעָא
[a] נְפָא [c] אֲנַח
[e] וְיַהֵב

13 * Et reliquit eos, conſcenditque nauem, & abierunt in illam vlteriorem ripam.

14 * Oblitique fuerant aſſumere ſecum panem, nec niſi vnam placentam habebant ſecum in naui.

15 * Et præcepit eis, dixitque, Videte, cauete à fermento Periſchæorum, & à fermento Heroudis.

16 * Diſcertabant itaque vnus cum alio, ac dicebant, Nempe panem non habemus.

17 * Ieſchua autem cognouit, & ait illis, Quid diſſertatis quòd panem non habetis? nondum cognoſcitis, nec intelligitis? adhuc cor durum eſt vobis?

18 * Et ſunt vobis oculi, nec videtis; ſunt et aures vobis, nec auditis, nec meminiſtis.

19 * Quũ illos quinque panes fregi pro quinque millibus hominum, quot cophinos fragmentorum plenos ſuſtuliſtis? dicunt ei, Duodecim.

20 * Subdit eis, Et quum ſeptem pro quatuor millibus, quot ſportas fragmentorum plenas ſuſtuliſtis? dicunt, Septem.

21 * Ait illis, Quomodo necdum intelligitis?

22 * Venit autem Beth-zaiodo: & adduxerunt ei cæcum, efflagitabantque ab eo vt tangeret illum.

23 * Et prehendit manum cæci, & eduxit eum extra pagum: expuitque in oculos eius, ac impoſuit manum ſuam; & interrogauit eum ecquid videret.

24 * Suſpexit itaque, & ait, Video homines inſtar arborum ambulantium.

25 * Rurſus impoſuit manum ſuam oculis ipſius, & reſtitutus eſt, & videbat omnia dilucidè.

26 * Et dimiſit eum ad domum ſuam, et ait, Nec in pagum illum introieris, neque dixeris cuiquam in pago.

27 * Prodiit autem Ieſchua & diſcipuli eius in vicos Cæſaræa Philippi: & interrogabat diſcipulos ſuos in via, & dicebat eis, Quem me dicunt homines eſſe?

28 * Illi verò dixerunt, Iouchanon Baptiſtã: et alij Iliio, alij denique vnum ex Prophetis.

29 * Dixit eis Ieſchua, Vos autem quem me dicitis eſſe? Reſpondit Schemeoun Kipho, & ait illi, Tu es Meſchicho filius Dei viuentis.

---

13 וְשָׁבַק אִנּוּן וְסָלַק לְסַפִּינְתָּא וְאַזְלוּ לְהוֹ עֲבְרָא׃
14 וּנְשׁוּ עִמְּהוֹן בְּסַפִּינְתָּא׃ 15 וּפַקֵּד אִנּוּן וְאָמַר לְהוֹן חֲזוֹ[g] וּתְרוּן מִן חַמִּירָא דִּפְרִישֵׁא וּמִן חַמִּירֵה דְּהֵרוֹדֵס׃
16 וּסְתַחְשְׁבִין הֲוָוֹ חַד עִם חַד וַאֲמַרִין דְּלַחְמָא לֵית לָן׃ 17 יֵשׁוּעַ דֵּין יָדַע וַאֲמַר לְהוֹן מָנָא מְהַחְשְׁבִין אַנְתּוּן דְּלַחְמָא
לֵית לְכוֹן לָא עַדְמָא לְהָשָׁא יָדְעִין אַנְתּוּן וְלָא[i] מְסַתְּכְּלִין אַנְתּוּן עַדְכֵּיל לְבָא[k] קַשְׁיָא אִית לְכוֹן׃ 18 וְעַיְנֵא אִית לְכוֹן וְלָא
חָזִין אַנְתּוּן וְאָרְנָא אִית לְכוֹן וְלָא שָׁמְעִין אַנְתּוּן וְלָא[m] עָהֲדִין אַנְתּוּן׃ 19 כַּד הַלִּין חַמְשָׁא לְחַמְיָא לְחַמְשָׁא אַלְפִין
כְּמָא[o] קוּפִּינִין דְּקִצְיָא כַּד מְלִין שְׁקַלְתּוּן אָמְרִין לַהּ תְּרֵעְסַר׃ 20 אֲמַר לְהוֹן וְכַד שַׁבְעָא לְאַרְבָּעָא אַלְפִין כְּמָא
אֲסַפְרִידִין דְּקִצְיָא כַּד[p] מְלִין שְׁקַלְתּוּן אָמְרִין שַׁבְעָא׃ 21 אֲמַר לְהוֹן אֵיכִי לָא עַדְמָא לְהָשָׁא[r] מְסַתְּכְּלִין אַנְתּוּן׃

[f] טְעָא [g] חֲזָא
[h] זְהַר [i] סְכָל
[k] קְשָׁא [l] חֲזָא
[m] עָחַד פּירוּרוֹנוֹר
[n] קְצָא [o] כּוּן לְשׁוּן יָן
[p] כּוּן לְשׁוּן יָן
[q] מְלָא
[r] סְכָל

13 ✱ Et dimittens eos, ascendit iterum nauim, & abiit trans fretum.

14 ✱ Et obliti †sunt panes sumere: & nisi vnum panem non habebant secum in naui.

Mat. 16. a. 5 panem

15 ✱ Et præcipiebat eis, dicens: Videte & cauete à fermento Pharisæorum, & fermento Herodis.

16 ✱ Et cogitabant ad alterutrum, dicentes, Quia panes non habemus.

17 ✱ Quo cognito, ait illis Iesus, Quid cogitatis, quia panes non habetis? nondũ cognoscitis nec intelligitis? adhuc cęcatum habetis cor vestrum?

18 ✱ Oculos habentes non videtis? & aures habentes non auditis? Nec recordamini

19 ✱ quando quinque panes fregi in quinque millia: & quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei, Duodecim.

Sup. 6. f. 41 Ioh. 6. b. 11

20 ✱ Quãdo & septem panes in quatuor millia, quot sportas fragmentorum tuliſtis? Et dicunt ei, Septem.

21 ✱ Et dicebat eis, Quomodo nondum intelligitis?

22 ✱ Et veniunt Bethsaidam: & adducunt ei cęcum, & rogabant eum vt illum tangeret.

23 ✱ Et apprehensa manu cæci, eduxit eum extra vicum: & expuẽs in oculos eius, impositis manibus suis, interrogauit eum si quid videret.

24 ✱ Et aspiciens, ait, Video homines velut arbores, ambulantes.

25 ✱ Deinde iterum imposuit manus super oculos eius: & cœpit videre, & restitutus est, ita vt clarè videret omnia.

26 ✱ Et misit illum in domum suam, dicens, Vade in domum tuam: & si in vicum introieris, nemini dixeris.

27 ✱ Et egressus est Iesus & discipuli eius in castella Cæsareæ Philippi: & in via interrogabat discipulos suos, dicens eis,

Mat. 16. b. 13

Quem me dicunt esse homines?

28 ✱ Qui responderunt illi, dicentes, Alij Iohannem Baptistam, alij Eliam, alij verò quasi vnum de Prophetis.

Luc. 9. b. 18

29 ✱ Tunc dicit illis, Vos verò quem me esse dicitis? Respondens Petrus, ait ei, Tu es Christus.

13 ✱ καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἐμβὰς πάλιν εἰς πλοῖον, ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

14 ✱ καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.

15 ✱ καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς, λέγων, ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων, καὶ τῆς ζύμης ἡρώδου.

16 ✱ καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν.

17 ✱ καὶ γνοὺς ὁ ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; ἔτι πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν;

18 ✱ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε,

19 ✱ ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, δώδεκα.

20 ✱ ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; οἱ δὲ εἶπον, ἑπτά.

21 ✱ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, πῶς οὐ συνίετε;

22 ✱ καὶ ἔρχεται εἰς βηθσαϊδάν· καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται.

23 ✱ καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ, ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει.

24 ✱ καὶ ἀναβλέψας ἔλεγε, βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὡς δένδρα περιπατοῦντας.

25 ✱ εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι· καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ ἀνέβλεψε τηλαυγῶς ἅπαντας.

26 ✱ καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, λέγων, μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς, μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ.

27 ✱ καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας καισαρείας τῆς φιλίππου. καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;

28 ✱ οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν, ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, καὶ ἄλλοι ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ἕνα τῶν προφητῶν.

29 ✱ καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος, λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χριστός.

---

22 וְאַתָא לְבֵית צַיְדָא׳ וַאיתיוּ לֵהּ׳ סַמְיָא׳ וּבָעֵין דְּיַנְקְרוּב לֵהּ׳ ׃ 23 וְאַחַד בְּאִידֵהּ דְּסַמְיָא׳ וַאפְּקֵהּ לְבַר
מִן קְרִיתָא׳ וְרָק בְּעֵינוֹהִי׳ וְסָם אִידֵהּ וְשַׁאלֵהּ דְּמָנָא חָזֵא׳ ׃ 24 וְחָר וַאמַר חָזֵא אֲנָא בְּנִינְשָׁא אֵיךְ אִילָנֵא
דַּמְהַלְכִין׳ ׃ 25 חוּב סָם אִידֵהּ עַל עֵינוֹהִי׳ וַחְקֵן וְחָזֵא הֲוָא כָּל מִדַּם׳ נַהִירָאִית׳ ׃ 26 וְשַׁדְּרֵהּ לְבַיְתֵהּ וַאמַר אַף
לָא לְקִרְיָתָא׳ תֵּעוּל וְלָא׳ תֵּאמַר לַאנָשׁ בְּקִרְיָתָא׳ ׃ 27 וַנְפַק יֵשׁוּעַ וְתַלְמִידוֹהִי לְקֵיסַרְיָא דְּפִילִיפּוֹס
וְמִשְׁאֵל הֲוָא לְתַלְמִידוֹהִי בְּאוֹרְחָא וַאמַר לְהוֹן מַנּוּ אָמְרִין עֲלַי אֱנָשָׁא׳ דְּאִיתִי׳ ׃ 28 הִנּוּן דֵּין אֲמַרוּ דְיוֹחָנָן׳ מַעֲמֶדְנָא
וַאחֲרָנָא דְּאֵלִיָּא וַאחֲרָנָא חַד מִן נְבִיָּא׳ ׃ 29 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אַנְתּוּן דֵּין מַנּוּ אָמְרִין אַנְתּוּן עֲלַי דְּאִיתִי עָנָא שִׁמְעוֹן
כֵּאפָא וַאמַר לֵהּ אַנְתְּ הוּ מְשִׁיחָא בְּרֵהּ דֵּאלָהָא חַיָּא׳ ׃

׳ אִתָא ׳ סְמָא
׳ בְּעָא ׳ נְפַק
׳ רְקַק ׳ סוּם
׳ חוּר
׳ נְחַר כמו זהר
׳ עָלַל ׳ אֲמַר
׳ אִית כמו יש
׳ עָמַד

30 * Et inhibuit eis, vt nemini id dicerent de
31 se. * Cœpitque docere eos, nempe Filium hominis multa perpessurum, & reprobatum iri à Senioribus, & à principibus Sacerdotum, necnon à Scribis: interficiendum denique,
32 ac tertio die surrecturum. * Et apertè eum sermonem loquebatur. Et prehendit eum Ki-
33 pho, cœpitque eum obiurgare. * Ipse verò conuersus, & conspicatus discipulos suos, obiurgauit Schemeoun, & ait, Abi retrorsum à me Satana, quippe qui non mediteris quæ Dei sunt; sed quæ sunt hominum.

Lectio Martyrum.

34 * Porrò aduocauit Jeschua turbas cum discipulis suis, & dixit eis, Quicunque voluerit venire post me, abneget semetipsum; & baiulet crucem suam, & veniat post me.
35 * Etenim quisquis voluerit seruare animam suam, perdet eam: quisquis autem perdiderit animam suam propter me, & propter
36 Euangelium meum, seruabit eam. * Quid enim vtilitatis percipiet homo si vniuersum orbem lucratus fuerit, animæ verò suæ detri-
37 mentum patiatur? * Aut quam dabit homo
38 cõpensationem animæ suæ? * Nam quemcunque puduerit mei, meorumque sermonum in generatione ista scelerata & adultera, Filium hominis etiam pudebit eius, quum venerit in gloriam Patris sui cum Angelis suis sacrosanctis.

Ad oblationem festo Tabernaculorum.

CAP. IX.

1 POrrò dicebat eis, Amin dico vobis, sunt quidam hic adstantes, qui non gustabunt mortem, donec viderint regnum Dei venisse
2 cum virtute. * Post sex autem dies accepit Jeschua Kipho, & Iaakoub, & Iouchanon, & subduxit eos in montem excelsum solos, ac transformatus est ante oculos
3 eorum. * Et coruscabat vestimentum eius, & factum est bene candidum vt nix, quale homines dealbare in terra non possunt.
4 * Et apparuerunt eis Mousche & Eliio, dum loquerentur cum Jeschua.
5 * Ac dixit ei Kipho, Rabbi, bonum est nobis hic esse: & faciemus tria tabernacula, tibi vnum, & Mousche vnum, & Eliio vnum.

---

30 וַכְּאָא בְּהוּן דְּלֵא נָשׁ לָא נֵאמְרוּן עֲלוֹהִי ׃ 31 וְשָׁרִי הֲוָא [g]לְמִלְּפוּ אֵנוּן דַּעְתִּיד הוּ בְּרֵה דְּאֵנָשָׁא [h]דְּנֵחַשׁ סַגִּי
[i]וְדֶנְסְחֵלָא מִן קַשִּׁישֵׁא וּמִן רַבִּי כָּהֲנֵא וּמִן סַפְרָא וְנֶתְקְטֵל וַלְיוֹמָא דַתְלָתָא [k]נְקוּם: 32 וְעִין בְּגַלָּא [l]מִלְּתָא מְמַלֵּל הֲוָא וְדַבְּרֵה
בְּאִפָּא וְשָׁרִי [m]לְמָכְאָא בֵּה ׃ 33 הוּדֵין [n]אֶחְפָּנִי [o]וְחָזֵר בְּתַלְמִידוֹהִי וְנָכְאָא בְּשֶׁמְעוֹן וַאמַר [p]זֵל לָךְ לְבָסְתְּרִי סָטָנָא דְּלָא
[q]רְנָא אַנְתְּ דְאַלָהָא אֶלָּא דְבְּנֵינָשָׁא ׃ [r]מָרְנָא דְסַתְּרָא כב
34 וְקָרָא יֵשׁוּעַ לְכֻנְשָׁא עִם [b]תַּלְמִידוֹהִי וַאמַר לְהוּן מִן דְצָבָא [c]דְנֵאתֵא בְּתַרִי נֶכְפּוּר בְּנַפְשֵׁה וְנֶשְׁקוּל זְקִיפֵה וְנֵאתֵא
בְּתַרִי ׃ 35 כָּל מַן גֵּיר דְצָבָא [d]דְנַחֵא נַפְשֵׁה [e]נוּבְדִיהָ וְכָל דְנוּבַד נַפְשֵׁה מִטְּלָתִי וּמִטָּל סְבַרְתִּי נַחֵיהָ ׃
36 מָנָא גֵיר מְתְעַדַּר בַּרְנָשָׁא אִן עָלְמָא כֻּלֵּה [f]נֵאחַר וְנַפְשֵׁה נֶחְסַר ׃ 37 אוֹ מָנָא [g]נֶתֵּל בַּרְנָשָׁא [h]תַּחְלוּפָא דְנַפְשֵׁה ׃

[a] אַלֵּף [b] חֵשֵׁשׁ [c] קוּם [d] מֵלֵל [e] כְּאָא [f] פְּנָא [g] חוּר [h] אֵזֵל [i] רְנָא [k] קְרָא [l] לְמַד [m] אֵתָא [n] חֵוָא [o] אֵבַד [p] יְתַר [q] נְתַל [r] חֵלַף

30 * Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo.
31 * Et cœpit docere eos, quoniam oportet Filium hominis pati multa, & reprobari à Senioribus & à summis Sacerdotibus & Scribis, & occidi; & post tres dies resurgere.
32 * Et palàm verbũ loquebatur. Et apprehendens eum Petrus, cœpit increpare eum.
33 * Qui conuersus, & videns discipulos suos, comminatus est Petro, dicẽs, Vade retro me satana; quia non sapis quæ Dei sunt, sed quę hominum.

30 * καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ.
31 * καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι·
32 * καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ.
33 * ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ, λέγων, ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

34 * Et conuocata turba cum discipulis suis, dixit eis, Si quis vult me sequi, deneget semetipsum: & tollat crucẽ suam, & sequatur me.
Mat. 10. d.38. & 26.d.24.
35 * Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me & Euangelium, saluam faciet eam.
Luc.9.c. 23. & 14 f.27 Luc.17. f.33 Ioh.12. d.25
36 * Quid enim proderit homini, si lucretur mundum totum, & detrimẽtum animæ suæ faciat?
37 * Aut, quid dabit homo commutationis pro anima sua?
38 * Qui enim me †cõfusus fuerit, & verba mea in generatione ista adultera & peccatrice: & Filius hominis †cõfundetur eum, cùm venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis.
confessus
Mat. 10. d.33 Luc.9.d. 26.& 12. b.9
confitebitur

34 * Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.
35 * ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν.
36 * τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;
37 * ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
38 * ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.

CAP. IX. θ'.

1 ET dicebat illis, Amẽ dico vobis, quia sunt quidam de hîc stãtibus qui non A gustabunt mortem, donec videant regnum Dei veniens in virtute.
Mat. 16. d.27 Luc.9.d. 27
2 * Et post dies sex †assumit Iesus Petrũ, & Iacobum, & Iohannem: & ducit illos in montem excelsum seorsum solos, & transfiguratus est coram ipsis.
Mat. 17. a.1 Luc.9.d. 28. assumpsit
3 * Et vestimenta eius facta sunt splendentia & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere.
4 * Et apparuit illis Elias cum Moyse: & erant loquentes cum Iesu.
5 * Et respõdens Petrus ait Iesu, Rabbi, bonum est nos hîc esse: & faciamus tria tabernacula, tibi vnum, & Moysi vnũ, & Eliæ vnum.

1 * Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.
2 * καὶ μεθ' ἡμέρας ἑξ, παραλαμβάνει ὁ ἰησοῦς τὸν πέτρον καὶ τὸν ἰάκωβον καὶ τὸν ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν,
3 * καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς χιών, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευκᾶναι.
4 * καὶ ὤφθη αὐτοῖς ἠλίας σὺν μωσεῖ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ ἰησοῦ.
5 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ πέτρος λέγει τῷ ἰησοῦ, ῥαββὶ, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ μίαν, καὶ μωσεῖ μίαν, καὶ ἠλίᾳ μίαν.

38 כָּל גַּיִר דְּנַבְרַת בִּי בְּשַׁרְבְּתָא הָדָא חַטִּיתָא וְגַיְרְתָא וְאַף בְּרֵה דַּאֲנָשָׁא נֶבְרַת בֵּהּ מָא דַּאֲתָא בְּשׁוּבְחָא דַּאֲבוּהִי עִם מַלְאֲכוֹהִי קַדִּישֵׁא׃ דְּקוּרְבָא דְּעָאנָא דְּמִטָּאלָא כג קפלאון ט
1 וְאֲמַר הֲוָא לְהוֹן אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּאִית אֱנָשָׁא דְּקָיְמִין הָכָן דְּלָא נְטַעֲמוּן מַוְתָא עַדְּמָא דְּנֶחֱזוּן מַלְכוּתָהּ דַּאלָהָא בְּחַיְלָא׃ 2 וּבָתַר שְׁתָּא יוֹמִין דְּבַר יֵשׁוּעַ לְכֵאפָא וְלְיַעֲקוֹב וְלְיוֹחָנָן וַאסֵק אִנּוּן לְטוּרָא רָמָא בַּלְחוֹדֵיהוֹן וְאִשְׁתַּחֲלַף לְעֵינֵיהוֹן׃ 3 וּמַזְהַר הֲוָא לְבוּשֵׁהּ וּמַחְוַר טָב אֵיךְ תַּלְגָּא אֵיכָנָא דְּבְנֵינָשָׁא לְמַחְוַרוּ בְּאַרְעָא לָא מָשְׁכְּחִין׃ 4 וְאִתְחֲזִיוּ לְהוֹן סוּשָׁא וְאלִיָּא כַּד מְסַלְּלִין עִם יֵשׁוּעַ׃ 5 וַאמַר לֵהּ כֵּאפָא רַבִּי שַׁפִּיר הוּלַן דְּהָרְכָא נַהֲוֵא וְנַעֲבַד תְּלָת מְטַלְּלִין לָךְ חָדָא וְלְמוֹשֵׁא חָדָא וְלְאלִיָּא חָדָא׃

בְּחַת כמו נגד
מְלַל חָשָׁא גוּר
שְׁבַח זְעַר טְלַל
קוּם טְעַם מוּת
חָזָא אֶתָא נְסַק
רוּם חֲלַף זְחַר נגה
חֲוַר פירשו לכן
חָזָא

6 * Nesciebat autem quid diceret: erant enim in timore.

7 * Et extitit nubes, eosque obumbrauit: & vox edita est è nube, dicens, Hic est Filius meus dilectus: ipsum audite.

8 * Et euestigio cùm circunspexissent discipuli, neminem viderunt, nisi Jeschua solum secum.

9 * Quum verò descenderent è monte, præcipiebat eis, ne cui dicerent quod viderant, nisi quũ surrexisset Filius hominis à mortuis.

10 * Continuerunt itaque illum sermonem apud se: & quærebant quid esset hic sermo, Quum surrexisset è domo mortuorum.

11 * Et interrogabant eum, dicentes, Quid igitur dicunt Scribæ, Iliio oportere prius venire?

12 * Dixit eis, Jliio venturus est prius, vt reparet omnia: &, sicut scriptum est de Filio hominis, vt multa patiatur, ac reprobetur.

13 * Sed dico vobis, & Jliio venit, & egerunt in eum quicquid voluêre, sicut scriptum est de eo.

Dominica hebdomadis quartæ Ieiunij.

14 * Quumque venisset ad discipulos suos, vidit cum eis turbam multam, & Scribas disceptantes cum eis.

15 * Et in eo momento omnis turba respexit eum, & obstupuit: & accurrentes postularunt pacem eius, [salutarunt eum.]

16 * Et interrogabat Scribas, Quid disceptatis cum eis?

17 * Et respondit vnus ex turba, & ait, Doctor, adduxi filium meum ad te, in quo est spiritus non loquens:

18 * Et vbicunque conculcauerit eum, conterit eum, discerpit, ac frendet dentibus suis, & exarescit: & dixi discipulis tuis vt eijcerent eum, nec potuerunt.

19 * Respondit Jeschua, & dixit ei, O vos generatio incredula, quousque tandem ero vobiscum? quousque tandem sustinebo vos? adducite eum ad me.

20 * Adduxerunt itaque ad eum: quumque vidisset eum Spiritus, eo momento contruit eum, ceciditque in terram: & volutabatur, atque discerpebat.

---

6 לָא דִין יְדִע הֲוָא מָנָא אֲמַר אִיתַיהוּן הֲוָו גָיר בְּרַחֲלְתָא ׀ 7 וַהֲוָת עֲנָנָא °וּמַטְלְלָא הֲוָת עֲלֵיהוּן וְקָלָא הֲוָא מִן
עֲנָנָא דְאַמַר הָנוֹ בְּרִי חֲבִיבָא לֵהּ שְׁמָעוּ ׀ 8 וּמִן °שְׁלִיָא כַּד °חֲרוּ חַלְמִידַיָא לְאַנָשׁ לָא °חֲזוֹ אֶלָּא אִן לְיֵשׁוּעַ בַּלְחוֹדוֹהִי
עִמְּהוּן ׀ 9 וְכַד °נָחְתִין מִן טוּרָא מְפַקֵּד הֲוָא לְהוּן דְּלָאנָשׁ לָא °נְאַמְרוּן מִדֵּם דַּחֲזוֹ אֶלָּא אִן מָא דְקָם בְּרֵה דְאַנָשָׁא
מִן °מֵיתָא ׀ 10 °וְאַחֲזוּהִי °לְמִלְתָא בְּנַפְשֵׁהוּן °וּבְעִין הֲווֹ מַנָא הִי הָדָא מִלְתָא דְּמָא דְקָם מִן בֵּית מֵיתָא ׀
11 וְמִשְׁאַלִין הֲוָו לֵהּ וְאַמְרִין מָנָא הָכִיל אֲמְרִין סָפְרָא דְאִלִּיָא °וְלֵא דְנָאתֵא לְוִקְדֵם ׀ 12 אֲמַר לְהוּן אִלִּיָא
אָתֵא לְוִקְדֵם דְּכֹל מִדֵּם °נַתְקֵן וְאֵיכַנָא כְּתִיב עַל בְּרֵה דְאַנָשָׁא דְסַגִּי °נְחַשׁ °וְתִסְתְּלֵא ׀
13 אֶלָּא אֲמַר אֲנָא לְכוּן דְּאַף אִלִּיָא אֵתָא וְעֲבַדוּ בֵּהּ כָּל מָא °דְּצְבוּ אֵיכַנָא דְכְתִיב עֲלוֹהִי ׀

°טְלַל °פירוש פוהאם
°חוֹר °חֲזָא
°נְחַת °אֲמַר
°מוֹת °אַתַר
°מִלַּל °בְּעָא
°פירוש צרוף
°תְּמַן °חֲשַׁשׁ
°אֶלָּא °צְבָא

6 * Non enim sciebat quid diceret: erant enim timore exterriti.

7 * Et facta est nubes obumbrans eos: Et venit vox de nube, dicens, Hic est filius meus charissimus: audite illum.

8 * Et statim circumspicientes, neminem amplius viderunt, nisi Iesum tantùm secum.

9 * Et descendentibus illis de monte, Mat. 17. b.9 præcepit illis ne cuiquam, quę vidissent, narrarent; nisi cùm Filius hominis à mortuis resurrexerit.

10 * Et verbum continuerunt apud se; conquirentes quid esset, Cùm à mortuis resurrexerit.

11 * Et interrogabant eum, dicentes, Mala.4. a.5 Quid ergo dicunt Pharisæi, & Scribę, Quia Eliam oportet venire primum?

12 * Qui respondens, ait illis, Elias cùm venerit primò, restituet omnia: & quo Isa. 53. a.3 modo scriptum est in Filium hominis, Mala.4. b.5 vt multa patiatur, & contemnatur.

13 * Sed dico vobis, quia & Elias venit, Mat. 17. b.12 (& fecerunt illi quæcunque voluerunt) sicut scriptum est de eo.

14 * Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam magnam circa eos, & Scribas conquirentes cum illis.

15 * Et cōfestim omnis populus videns Iesum, stupefactus est, & expauerunt: & accurrentes, salutabant eum.

16 * Et interrogauit eos, Quid inter vos conquiritis?

17 * Et respondens vnus de turba, dixit, Mat. 17. b.14 Magister, attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum: Luc. 9.c. 37

18 * Qui vbicunque eum apprehenderit, allidit illum, & spumat, & stridet dentibus, & arescit: & dixi discipulis tuis vt eiicerent illum, & non potuerunt.

19 * Qui respondens eis, dixit, O generatio incredula, quandiu apud vos ero? quandiu vos patiar? afferte illum ad me.

20 * Et attulerunt eum. Et cùm vidisset eum, statim spiritus conturbauit illum: & elisus in terram, volutabatur spumas.

6 * οὐ γὰρ ἤδει τί λαλήσῃ, ἦσαν γὰρ ἔμφοβοι.

7 * καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς. καὶ ἦλθε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, αὐτοῦ ἀκούετε.

8 * καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι, οὐκέτι οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

9 * καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

10 * καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν, πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες, τί ἐστι τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι;

11 * καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες, ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

12 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον, ἀποκαθιστᾷ πάντα. καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενωθῇ.

13 * ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

14 * Καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς, εἶδεν ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας αὐτοῖς.

15 * καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν.

16 * καὶ ἐπηρώτησε τοὺς γραμματεῖς, τί συζητεῖτε πρὸς ἑαυτούς;

17 * καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπε, διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον.

18 * καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτὸν, καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.

19 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς, εἶπεν, ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με.

20 * καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν, εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν. καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκυλίετο ἀφρίζων.

---

* צוֹם b נְעָא
c חֲזָא d חִוָּת
e רְחֵט f אַלֵּף
g אִתָּא h דְּרַךְ
i רְעָע כמו רְעַץ
k נְפַק l חֵימֵן m סִיבַר
n אִתָּא o חֲזָא
p רְעָע q רְעַץ

דְּחַר בְּשַׁבָּא דְּשַׁבְּתָא דַּאַרְבַּע s דְּצוֹמָא כד

14 וְכַד אֲתָא לְוָת תַּלְמִידוֹהִי חֲזָא לְוָתְהוֹן כְּנִשָׁא סַגְיָאָא וְסָפְרֵא כַּד b בָּעִין עִמְּהוֹן ׃ 15 וּבַר שְׁעָתְהּ כֻּלֵּהּ כְּנִשָׁא
d חֲזָאוּהִי d וַתְּוָהוּ c וְרַחֲטוּ שְׁאלוּ בִּשְׁלָמֵהּ ׃ 16 וְמִשְׁאַל הֲוָא לְסָפְרֵא מָנָא דְּרִשִׁין אַנְתּוּן עִמְּהוֹן ׃ 17 וַעֲנָא חַד
מִן כְּנִשָׁא וַאמַר f מַלְפָּנָא g אַיתִית בְּרִי לְוָתָךְ דְּאִית לֵהּ רוּחָא דְּלָא מְמַלְּלָא ׃ 18 וַאיכָא h דְּמַדְרְכָא לֵהּ חַבְטָא
i רְעָע כמו רְעַץ
לֵהּ i וּמַרְעָת וַמְחָרֵק שִׁנָּוהִי וְיָבֵשׁ וַאמַרֵת לְתַלְמִידָיךְ k דְנַפְקוּנֵיהִי וְלָא אֲשְׁכַּחוּ ׃ 19
k נְפַק l חֵימֵן m סִיבַר
n אִתָּא o חֲזָא
p רְעָע q רְעַץ
שַׁרְבִּתָא דְּלָא l מְהֵימְנָא עַדְמָא לַאמַתַי אֶהֱוֵא עִמְּכוֹן וְעַדְמָא לַאמַתַי m אֲסַיְבַרְכוֹן n אַיתָאוּהִי לְוָתִי ׃
20 וַאיתְיוּהִי לְוָתֵהּ וְכַד o חֲזָתֵהּ רוּחָא בַר שְׁעָתְהּ תְּבַטְתֵּהּ וְנָפַל עַל אַרְעָא p וּמְתְבַּעַק הֲוָא q וּמַרְעָת ׃

21 * Et interrogauit Ieschua patrem illius, Quantum temporis est iam ex quo ita est? dixit ei, Jam à pueritia sua.

22 * Ac pluries abiecit eum in ignem & in aquas, vt perderet eum. sed si quid potes, adiuua me, & miserere mei.

23 * Dixit ei Jeschua, Si tu potes credere, omnia possunt fieri credenti.

24 * Et confestim clamauit pater pueri flens, et ait, Credo ego, succurre defectui fidei meæ.

25 * Quum autem videret Jeschua accurrentem populum, & congregatum ad se, obiurgauit spiritum illum immundum, & ait illi, Spiritus surde, & non loquens, ego præcipio tibi, Exi ab eo, nec amplius ingrediaris in eum.

26 * Et clamauit dæmonium illud multùm, atque contudit eum & exiit: & factus est instar mortui, ita vt multi dicerent eum mortuum esse.

27 * Ipse verò Ieschua prehendit manum eius, & erexit eum.

28 * Quum autem Ieschua ingressus esset domum, interrogarunt eum discipuli eius priuatim, Quare nos non potuimus eijcere illud?

29 * Dixit eis, Hoc genus nullo modo eijci potest, nisi ieiunio & oratione.

30 * Quumque exisset illinc, transibant in Galilæam, nolebatque quemquam id scire.

31 * Docebat enim discipulos suos, & dicebat eis, Filius hominis tradendus est in manus hominum, & interiment eum; quumque interemptus fuerit, die tertio resurget.

32 * Illi verò nesciebant hunc sermonem, timebantque eum interrogare.

Dominica quinta post Pentecosten.

33 * Venerunt autem in Capharnachum. quumque domum ingressi fuissent, interrogabat eos, Quid disceptabatis in via inter vos?

34 * Ipsi verò tacebant: contenderant enim in via vnus cum alio, quis esset maximus eorum.

---

21 וְשַׁאֵל יֵשׁוּעַ לַאבוּהִי דְּכֻמָא לַהּ זַבְנָא הַא מִן דְּהַכְנָא הוּ אֲמַר לַהּ הָא מִן טַלְיוּתַהּ׃ 22 וְזַבְנִין סַגִּיאָן אַרְמִיהַהּ
בְּנוּרָא וַבְמַיָא דְּתוּבְדִיוּהִי אֶלָּא מַרְחֵם דְּמָשְׁכַח אַנְתְּ עַרְרִינִי וַאֲתְרַחֵם עָלַי׃ 23 אֲמַר לַהּ יֵשׁוּעַ אִן מָשְׁכַח אַנְתְּ
דְּתְהֵימִן כֹּל מַרְחֵם מָשְׁכַח דְּנַהֲוֵא לְמִן דְּמְהֵימִן׃ 24 וּבַר שָׁעָתַהּ קָרָא אֲבוּהִי דְטַלְיָא כַּד בְּכָא וַאֲמַר מְהֵימִן אֲנָא
עַדַר לְחַסִירוּת הֵימָנוּתִי׃ 25 כַּד חָזָא דֵין יֵשׁוּעַ דְּרָהֵט עַמָא וּמְתְכַּנֵּשׁ לְוָתַהּ כְּאָא בְּהֵי רוּחָא טַנְפָתָא וַאֲמַר לַהּ רוּחָא
תַּרְשִׁתָא דְּלָא מְמַלְּלָא אֲנָא פָּקֵד אֲנָא לְכִי פּוּקִי מִנַּהּ וְתוּב לָא תְעָלִינִי לַהּ׃ 26 וְקָרָא שְׁאוּדָא הוּ סַגִּי וְשִׁתְקַהּ
וְנְפַק וְהֲוָא אֵיךְ מִיתָא אֵיךְ דְּסַגִּיאָא נְאַמְרִין דְּמִיתְלַהּ׃ 27 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ אֲחַדַהּ בְּאִידַהּ וַאֲקִימַהּ׃
28 כַּד עָל דֵין יֵשׁוּעַ לְבַיְתָא שְׁאֲלוּהִי תַּלְמִידָוֹהִי כְּלְחוּדֵיהוּן לְמָנָא הָכֵן לָא אִשְׁכַּחַן לְמַפְּקוּהַהּ׃

דְּמָא אַבָּר
עָדַר כְּמוּ עוֹדֵר
הֵימָן בְּטָחָא
חֲרַשׁ נְפַק
שְׁתַק מוּת
קוּם שְׁאֵל
שְׁכַח בּוֹשֶׁן יֹטֶל
נְפַק

21 * Et interrogauit patrem eius, Quantum temporis est ex quo ei hoc accidit? At ille ait, Ab infantia:

21 * καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ, πόσον χρόνον ἐστὶν, ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπε, παιδιόθεν.

22 * Et frequenter eum in ignem & in aquas misit, vt eum perderet. sed si quid potes, adiuua nos, misertus nostri.

22 * καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς τὸ πῦρ ἔβαλε, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν. ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς.

23 * Iesus autem ait illi, Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.

23 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, τὸ, εἰ δύνασαι πιστεῦσαι· πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.

24 * Et continuò exclamans pater pueri, cum lachrymis aiebat, Credo Domine: adiuua incredulitatem meam.

24 * καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων ἔλεγε, πιστεύω κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.

25 * Et cùm vidisset Iesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immundo, dicens illi, Surde & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo: & amplius ne introeas in eum.

25 * ἰδὼν δὲ ὁ ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων αὐτῷ, τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν, ἐγώ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν.

26 * Et exclamans, & multum discerpens eum, exiit ab eo: & factus est sicut mortuus, ita vt multi dicerent, Quia mortuus est.

26 * καὶ κράξας, καὶ πολλὰ σπαράξας αὐτὸν, ἐξῆλθε. καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς, ὥστε πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν.

27 * Iesus autem tenens manum eius, eleuauit eum: & surrexit.

27 * ὁ δὲ ἰησοῦς κρατήσας τὴν χειρὸς αὐτοῦ, ἤγειρεν αὐτὸν, καὶ ἀνέστη.

28 * Et cùm introisset in domum, discipuli eius secretò interrogabant eum, Quare nos non potuimus eiicere eum?

28 * καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;

29 * Et dixit illis, Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione & ieiunio.

29 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν· εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

Mat. 17. d. 22 30 * Et indè profecti, prætergrediebantur Galilæam: nec volebat quenquam scire.

30 * καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τὶς γνῷ.

Luc. 9. c. 22 31 * Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis, Quoniam Filius hominis E tradetur in manus hominum, & occident eum; & occisus tertia die resurget.

31 * ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

32 * At illi ignorabant verbum: & timebant interrogare eum.

32 * οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

33 * Et venerunt Caphernaum. qui cùm domi esset, interrogabat eos, Quid in via tractabatis?

33 * Καὶ ἦλθεν εἰς καπερναούμ. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος, ἐπηρώτα αὐτοὺς, τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτοὺς διελογίζεσθε;

Mat. 18. a. 1 Luc. 9. f. 46 34 * At illi tacebant. siquidem in via inter se disputauerant, quis eorum maior esset.

34 * οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς μείζων.

---

[a] צוס [b] צְלָא [c] יְדַע
[d] אַלְף [e] שְׁלֵם [f] יַד
[g] קְטַל [h] קוּם
[i] מֵלֵל [j] שְׁאֵל

29 אֲמַר לְהוּן הָנָא גְּנָסָא בְּמִדַּם לָא מְשְׁכַּח לְמֶפַּק אֶלָּא [g] בְּצוֹמָא [h] וּבְצְלוֹתָא ׃ 30 וְכַד נְפַק מִן תַּמָּן עָבְרִין הֲוַוּ
[k] בַּגְלִילָא וְלָא צָבֵא הֲוָא דְּאִנָּשׁ [i] נְדַע בֵּהּ ׃ 31 [k] מַלֵּף הֲוָא גַּיר לְתַלְמִידוֹהִי וַאֲמַר לְהוּן דַּבְּרֵה דְּאִנָּשָׁא [l] מְשְׁתְּלֵם
[m] בְּאִידֵי בְּנֵי נָשָׁא [n] וְנֶקְטְלוּנֵיהִי וּמָא דְּאִתְקְטַל בְּיוֹמָא דְּתְלָתָא [o] נְקוּם ׃ 32 הֵנוּן דֵּין לָא יָדְעִין הֲווּ לַהּ [p] לְמִלְּתָא
זְדַחֲלִין הֲווּ [q] דִּנְשָׁאלוּנֵיהִי ׃

[l] מן לשון יון
[m] אִתָּא [n] עָלַל [o] חֲשַׁב
[p] חָנָא פירושו דרש

33 [r] וְאַתָּוּ לְכַפַּר נַחוּם וְכַד [s] עַדּוּ לְבֵיתָא מְשָׁאֵל הֲוָא לְהוּן דְּמָנָא [d] מֶתְחַשְׁבִין בְּאוֹרְחָא בֵּינַתְכוֹן ׃
34 הֵנוּן דֵּין שְׁתִיקִין הֲווּ [t] אֶתְחָרוּ הֲווּ גַּיר בְּאוֹרְחָא חַד עִם חַד דְּמָנוּ רַב בְּהוּן ׃

35 * Et consedit Jeschua, vocauitque duodecim, ac dixit eis, Qui voluerit esse primus, erit postremus omnium, et omnium minister.

36 * Et accepit puerulum quendam, eumque statuit in medio: & quum recepisset eum super brachia sua, dixit eis:

37 * Quisquis excipit quasi hunc puerulum in nomine meo, me excipit: & quisquis me excipit, non me excipit, sed eum qui misit me.

38 * Dixit ei Iouchanon, Magister mi, vidimus hominem eijcientem dæmonia in nomine tuo, & prohibuimus eum, propterea quòd non adhæreat nobis.

39 * Dixit eis Ieschua, Ne prohibeatis eum, nemo enim est qui edat virtutes in nomine meo, & possit citò maledicere de me.

40 * Quicunque ergo non fuerit contra vos, pro vobis est.

41 * Quisquis enim propinauerit vobis calicem aquæ, eo nomine quòd ipsius Meschicho sitis: Amin dico vobis, nequaquam perdiderit mercedem suam.

42 * Et quisquis offendiculo fuerit vni ex istis paruulis qui credunt in me, satius ei fuisset, si imposita fuisset mola asini collo ipsius, fuissetque proiectus in mari.

43 * Quod si offendiculo tibi fuerit manus tua, eam amputato: satius tibi fuerit mancum ingredi ad vitam, quàm quum habueris duas manus, abeas in gehennam.

44 * Vbi vermis eorum non moritur, nec ignis eorum extinguitur.

45 * Et si pes tuus offendiculo tibi fuerit, abscinde eum: melius tibi fuerit ingredi ad vitam claudum, quàm quum habueris duos pedes cadas in gehennam.

46 * Vbi vermis eorum non moritur, nec ignis eorum extinguitur.

47 * Denique si oculus tuus offendiculo tibi fuerit, eum effodito: satius tibi fuerit cum vno oculo ingredi ad regnũ Dei, quàm quum habueris duos oculos cadas in gehẽnam ignis.

48 * Vbi vermis eorum non moritur, nec ig-
49 nis eorum extinguitur. * Quilibet enim igne salietur, & omne sacrificiũ sale salietur.

50 * Bonus est sal: sed si sal insipidus fuerit, quonam salietur? Sit in vobis sal, & in pace estote vnus cum alio.

---

35 [f] וְיָתֵב יֵשׁוּעַ וְקָרָא לִתְרֵעְסַר וַאֲמַר לְהוֹן מַן [g] דְּצַבָּא דְּנֶהֱוֵא קַדְמָיָא נֶהֱוֵא אַחֲרָיָא דְּכֹלְנָשׁ וּמְשַׁמְשָׁנָא דְּכֹלְנָשׁ ׃
36 וְנְסַב טַלְיָא חַד [h] וַאקִימֵה בְּמִצְעָתָא וְשַׁקְלֵהּ עַל [i] דְּרָעוֹהִי וַאמַר לְהוֹן ׃ 37 כָּל מַן דְּמְקַבֵּל אֵיךְ חֲנָא טַלְיָא
בְּשֵׁמִי לִי הוּ מְקַבֵּל וּמַן דְּלִי מְקַבֵּל לָא הֲוֵא לִי מְקַבֵּל אֶלָּא לְמַן דְּשַׁדְּרַנִי ׃ 38 אֲמַר לֵהּ יוֹחָנָן רַבִּי [k] חָזִין אֲנָשׁ [l] דְּמְפָקִ
שֵׁדֵא בְּשֵׁמָךְ [m] וְכָלִינָהוּ עַל דְּלָא [n] נְקַף לַן ׃ 39 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ לָא תֶּכְלוּנֵיהוּ לֵית [o] גֵּיר אֲנָשׁ דְּעָבַד חֵילָא בְּשֵׁמִי
וּמְשֻׁכַּח [p] עֲגַל אֲמַר עָלַי רְבִישׁ ׃ 40 מַן דְּלָא הֲוֵא הָכִיל לוּקְבֵלְכוֹן חֲלָפֵיכוֹן הוּ ׃
דְּמִיָא כַּלְחוֹד בְּשֻׁמָא דְּדַמְשִׁיחָא אֲנָחוּן אַמִּין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלָא [q] נְאבַד אַגְרַהּ ׃ 42 וְכָל מַן דְּנַכְשַׁל לְחַד מִן הָלֵין
זְעוּרָא [r] דְּמְהַימְנִין בִּי פַּקָּח הֲוֵא לֵהּ אִלּוּ [s] דְּמִיָא הֲוָה רַחְיָא דְּחַמְרָא בְּצַוְּרֵהּ [t] וַשְׁדֵא בְּיַמָּא ׃

[f] יתב [g] עבא
[h] קום [i] דרע
[k] חזא [l] נפק
[m] כלא
[n] נקף כמו דנק
[o] עברא׳ פתאם
[p] שקא [q] אבד [r] חימין
[s] רמא [t] שדא

35 * Et residens vocauit duodecim:& ait illis,Si quis vult primus esse, erit omniũ
36 nouissimus,& omniũ minister.* Et accipiens puerum,statuit eum in medio eorum. quẽ cùm complexus esset, ait illis:
37 * Quisquis vnum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo,me recipit: & quicunque me susceperit,non me suscipit, sed eum qui misit me.
38 Luc.9.f.49 Mat.9.f.38. * Respondit illi Iohannes,dicens,Magister,vidimus quendam in nomine tuo
39 eiicientem dæmonia, qui non sequitur nos: & prohibuimus eum.
1.Cor.12.a.3 * Iesus autem ait, Nolite prohibere eum. nemo est enim qui faciat virtutẽ
40 in nomine meo, & possit citò malè loqui de me. * Qui enim non est aduersum vos, pro vobis est.
41 Mat.10.d.42 Mat.18.a.6 Luc.17.a.2 frigidæ * Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquæ †in nomine meo,quia Christi estis: Amen dico vobis,non perdet mercedem suam.
42 * Et quisquis scandalizauerit vnum ex his pusillis credẽtibus in me: bonum est ei magis si circundaretur mola asinaria collo eius, & in mare mitteretur.
43 Mat.5.e.30.&18.a.2 * Et si scandalizauerit te manus tua, abscinde illam: bonum est tibi debilem introire in vitam,quàm duas manus habentem ire in gehennam, in ignem in-
Esa.66.f.42 extinguibilem, * Vbi vermis eorum
44 non moritur, & ignis non extinguitur.
45 * Et si pes tuus te scandalizat,amputa illum: bonum est tibi claudum introire in vitam æternam, quàm duos pedes habentem, mitti in gehennam ignis inextinguibilis:
46 * Vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.
47 * Quòd si oculus tuus scandalizat te, eiice eum. bonũ est tibi luscum introire in regnum Dei, quàm duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis;
48 * Vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.
49 Leu.2.c.53 Mat.5.b.13 Luc.14.f.34 * Omnis enim igne salietur: & omnis victima sale salietur.
50 * Bonum est sal: quòd si sal insulsum fuerit,in quo illud condietis? Habete in vobis sal, & pacem habete inter vos.

35 * Καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς, εἴ τις
θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος.
36 * καὶ λαβὼν παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ
συναγκαλισάμενος αὐτὸ, εἶπεν αὐτοῖς,
37 * ὃς ἐὰν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται,
ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.
38 * ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, λέγων, διδάσκαλε, εἴδο-
μέν τινα τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ
ἀκολουθεῖ ἡμῖν· καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολου-
θεῖ ἡμῖν.
39 * ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, μὴ κωλύετε αὐτόν. οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς
ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ
κακολογῆσαί με.
40 * ὃς γὰρ οὐκ ἔστι κατ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν.
41 * ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν τῷ ὀνόματί
μου, ὅτι χριστοῦ ἐστέ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν
μισθὸν αὐτοῦ·
42 * καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τῶν πιστευόντων
εἰς ἐμὲ, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον, εἰ περίκειται λίθος μυ-
λικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.
43 * καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν.
καλόν σοί ἐστι κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖ-
ρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον·
44 * ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.
45 * καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν·
καλόν ἐστί σοι εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν, ἢ σὺν δύο πό-
δας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβε-
46 στον· * ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ
σβέννυται.
47 * καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐ-
τόν· καλόν σοί ἐστι μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασι-
λείαν τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν
γέενναν τοῦ πυρός·
48 * ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ
σβέννυται.
49 * πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁ-
λισθήσεται.
50 * καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τί-
νι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε
ἐν ἀλλήλοις.

---

41 אֵן דֵּין מַכְשְׁלָא לָךְ אֵינָךְ פְּסוּקֵיהּ פַּקַח הוּ לָךְ פְּשִׁינָא דְתֵעוּל לְחַיֵּא אוֹ כַּד אִית לָךְ תַּרְתֵּין אִידִין תְּאַזַּל לְגֵהַנָּא:
44 אֵיכָא דְתוֹלַעְהוֹן לָא מָיְתָא וְנוּרְהוֹן לָא דַעְכָא: 45 וְאִן רַגְלָךְ מַכְשְׁלָא לָךְ פְּסוּקֵיהּ פַּקַח הוּ לָךְ דְתֵעוּל
לְחַיֵּא חֲגִיסָא אוֹ כַּד אִית לָךְ תַּרְתֵּין רַגְלִין חֻפָּל בְּגֵהַנָּא: 46 אֵיכָא דְתוֹלַעְהוֹן לָא מָיְתָא וְנוּרְהוֹן לָא דַעְכָא:
47 וְאִן עֵינָךְ מַכְשְׁלָא לָךְ חֲצִיהּ פַּקַח הוּ לָךְ דְבַחֲדָא עֵינָא תְּעוּל לְמַלְכוּתָהּ דַאלָהָא אוֹ כַּד אִית תַּרְתֵּין עֵינִין חֻפָּל
בְּגֵהַנָּא דְנוּרָא: 48 אֵיכָא דְתוֹלַעְהוֹן לָא מָיְתָא וְנוּרְהוֹן לָא דַעְכָא: 49 כֹּל גֵּיר בְּנוּרָא מִתְמְלַח וְכֹל דְּבְחַתָּא
בְּמֶלְחָא תִתְמְלַח: 50 שַׁפִּירָא הִי מֶלְחָא אִן דֵּין מֶלְחָא תִתְפְּכַר בְּמָנָא תִתְמְלַח תְּהֵוֻא בְּכוֹן מֶלְחָא זַבְשִׁינָא הֲוֵו חַד
עִם חֲרָנָא:

[a] פְּסַק עָלַל [b] תּוֹלַע מוּת [c] רַגְלָא נְפַל
[d] חֲצָא פֵּרוּשׁוֹ נֶקֶר
[e] מֶלַח דְּבַח כִּבְחוּכָה
[f] כְּפַר
[g] שַׁיְנָא פֵּרוּשׁוֹ שָׁלוֹם

Benedictione Sponsi & Sponsæ.

CAP. X.

1 ET surrexit illinc, venitque in fines Jihoudæa vltra Jourdenon: & adierunt eum illuc turbæ multæ, ac docebat eos iterum, vti consueuerat.

2 * Accesserunt autem Perischæi tentantes eum, & interrogantes, an liceret viro dimittere vxorem suam.

3 * Dixit eis, Quid præcepit vobis Mousche?

4 * Illi verò dicunt, Mousche permisit nobis scribere libellum repudij, & dimittere.

5 * Respondit Ieschua & dixit eis, Propter duritiem cordis vestri scripsit vobis præceptum istud.

6 * Ab initio verò masculum & fœminam effinxit eos Deus.

7 * Propterea relinquet vir patrem suum & matrem suam, & adhærebit vxori suæ.

8 * Et erunt duo vna caro: nec amplius erunt duo, sed vna caro.

9 * Quod ergo Deus copulauit, homo ne separet.

10 * Et interrogarunt eum rursus discipuli sui domi hac de re.

11 * Et dixit eis, Quicunque dimiserit vxorem suam, & duxerit aliam, mœchatur.

12 * Quòd si mulier dimiserit maritum suũ, fueritque alterius, mœchatur.

13 * Cæterùm obtulerunt ei pueros, vt tangeret eos: discipuli verò ipsius obiurgabant eos qui ipsos offerebant.

14 * Jeschua verò quum hoc vidisset, displicuit ei: & ait illis, Sinite pueros venientes ad me, nec prohibeatis eos: talium enim quales hi sunt, est regnum Dei.

15 * Amin dico vobis, Quicunque non exceperit regnum Dei sicut puerulus, non ingredietur illud.

16 * Quumque tulisset eos super brachia sua, imposuit eis manum suam, ac benedixit eis.

Ad vesperam Dominicæ quartæ post Epiphaniam.

17 * Quumque iter faceret, accurrẽs quidam procidit in genua sua, & interrogabat eum, ac dicebat, Doctor bone, quid faciam vt hereditate possideam vitam æternam?

---

1 וקם מן תמן ואתא לתחומא דיהוד לעברא דיורדנן ואזלו לתמן לותה כנשא סגיאא ומלף הוא להון הוב
2 איך דמער הוא: ונקרבו פרישא מנסין לה ומשאלין דאן שליט לגברא דנשבוק אנתתה: אמר להון מנא
3 פקדכון מושא: הנין דין אמרין מושא אפס לן דנכתוב כתבא דשובקנא ונשרא: ענא ישוע ואמר להון
4 ליקבל קשיות לבכון כתב לכון פוקדנא הנא: מן ברישית דין דכרא ונקבתא עבד אנון אלהא: מטל הנא נשבוק
5 גברא לאבוהי ולאמה ונקף לאנתתה: ונהוון תריהון חד בסר מכיל לא תהוו תרין אלא חד בסרו: מדם דאלהא הכיל
6 זוג כדנשא לא נפרש: ושאלוהיהוב תלמידוהי בביתא על הנא: ואמר להון כלמן דנשרא אנתתה ונסב
7 אחריתא נאר:

1 ברך כלל
2 אלף ועל
3 נסא פיס
4 שבק שרא
5 קשא פקר
6 נקף פרשודנק
7 זוג למר שרא
8 נסב גור

CAP. X.

Mat. 19. a. 1. ET inde exurgens, venit in fines Iudææ vltra Iordanem: & conueniunt A
iterum turbæ ad eum. & sicut consueuerat, iterum docebat illos.

1 * Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας, διὰ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ, ὡς εἰώθει, πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς.

* Et accedentes Pharisæi, interrogabant eum, Si licet viro vxorem dimittere? tentantes eum.

2 * καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτόν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι; πειράζοντες αὐτόν.

* At ille respondens, dixit eis, Quid vobis præcepit Moyses?

3 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς;

Deu. 24. a. 1. * Qui dixerunt, Moyses permisit libellum repudij scribere & dimittere.

4 * οἱ δὲ εἶπον, Μωσῆς ἐπέτρεψε βιβλίον ἀποστασίου γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι.

* Quibus respondens Iesus, ait, Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis præceptum istud.

5 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην.

Gen. 1. d 27. Mat. 19. a. 4. * Ab initio autem creaturę masculum & fœminam fecit eos Deus.

6 * ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ θεός· καὶ εἶπεν,

Gen. 2. d 24. 1. Cor. 6 d 16. * Propter hoc relinquet homo patrẽ suum & matrem; & adhærebit ad vxorem suam.

7 * ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

* Et erunt duo in carne vna. Itaque iam non sunt duo, sed vna caro.

8 * καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σάρξ.

Ephes. 5. g. 31. 1. Cor. 7 b. 10. * Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.

9 * ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

* Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogauerunt eum.

10 * καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπηρώτησαν αὐτόν.

* Et ait illis, Quicunque dimiserit vxorem suam & aliam duxerit: adulterium committit super eam. B

11 * καὶ λέγει αὐτοῖς, ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.

* Et si vxor dimiserit virum suum, & alij nupserit, mœchatur.

12 * καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται.

Mat. 19. b. 13. Luc. 18. e 15. * Et offerebant illi parvulos, vt tangeret illos. Discipuli autem comminabantur offerentibus.

13 * καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα ἅψῃται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν.

* Quos cùm videret Iesus, indignè tulit, & ait illis, Sinite parvulos venire ad me: & ne prohibueritis eos. taliũ enim est regnum Dei.

14 * ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

* Amen dico vobis: Quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit introibit in illud.

15 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξῃται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

* Et complexans eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos.

16 * καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ, κατευλογεῖ αὐτά.

Mat. 19. c 16. Luc. 18. d 18. * Et cùm egressus esset in via, procurrens quidam genu flexo ante eum, rogabat eum, dicẽs, Magister bone, quid C faciam vt vitam æternam percipiam?

17 * Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν, προσδραμών τις, καὶ γονυπετήσας αὐτόν, ἐπηρώτα αὐτόν, διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

---

[12] וְאִן אַנְתְּתָא תֶּשְׁרֵא בַּעֲלָהּ וְתֶהֱוֵא לְאָחְרָנָא [g] גַּיְרָא׃ [13] וַמְקָרְבִין הֲוָו לֵהּ טְלָיֵא דְּנָקְרוּב לְהוֹן תַּלְמִידוֹהִי
[14] דִּין [i] כְּאֵין הֲוָו בְּהַלֵּן דְּמִקְרְבִין לְהוֹן׃ יְשׁוּעַ דִּין כַּד חֲזָא [j] אֶתְכְּאַשׁ לֵהּ וַאמַר לְהוֹן שְׁבוּקוּ טְלָיֵא [k] אֶתֵּן לְוָתִי וְלָא
[l] תְּכְלוֹן אֲנוּן דְּאִילֵין גַּיר דְּאִיךְ הַלֵּין אִנּוּן אִיתֵיהּ מַלְכוּתָא דְאֱלָהָא׃
[15] אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכָל דְּלָא נְקַבֵּל מַלְכוּתָא דְאֱלָהָא אַיְךְ טַלְיָא לָא [m] נֵעוּל לָהּ׃ [16] וַשְׁקַל אִנּוּן עַל
דְּרַעֲוֹהִי [n] וְסָם אִידֵהּ עֲלֵיהוֹן וּבָרִיךְ אִנּוּן׃
דְּמִשְׁתָּא דְּחַד כְּשַׁבָּא דד דְּבָתַר [o] דְּנַחְתָּא כז׃
[17] וְכַד [p] רָרָא כְּאוֹרְחָא רְהַט חַד נְפַל עַל [q] בּוּרְכּוֹהִי וַשְׁאֵל לֵהּ וַאמַר [r] מַלְפָּנָא [s] טָבָא מָנָא אֶעְבֵּד דְּאֵרַת חַיֵּא דְּלְעָלַם׃

[g] גור
[i] כְּאֵין כְּאֵשׁ אֶתְתָּא
[j] כְּלָא
[k] עָלַל
[l] טוּם
[m] דְּנַח כמו זרח
[n] רָרָא כְּרַד אֶלֶף טוּב

18 * Dixit ei Jeschua, Quid me vocas bonũ? non est bonus, nisi vnus Deus.

19 * Mandata nosti, Non mœchaberis, Non furaberis, Non occides, nec testaberis testimonium falsum, Non inferes iniuriam: Honora patrem tuum, & matrem tuam.

20 * Ille verò respondit, & dixit ei, Doctor, hæc omnia obseruaui à pueritia mea.

21 * Jeschua autem eum conspicatus, dilexit eum, & ait illi; Vnum tibi deest; Abi, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & futurus est tibi thesaurus in cælis: & accipe crucem tuam ac post me venito.

22 * Ille verò contristatus est hoc sermone, & abijt quum esset vehementer anxius, habebat enim diuitias multas.

23 * Respiciens autẽ Jeschua discipulos suos, dixit eis, Quàm difficile est ijs quibus sunt diuitiæ ingredi regnum Dei!

24 * Discipuli verò obstupescebant ad hos sermones ipsius. Et subdit iterum Jeschua, ac dixit eis; Filij mei quàm difficile est ijs qui confidunt diuitiis suis, ingredi regnum Dei!

25 * Facilius est camelum intrare per foramen acus, quàm diuitem in regnum Dei ingredi.

26 * Illi verò magis obstupescebant, & dicebant inter se, Quis potest seruari?

27 * Conspicatus autem eos Jeschua, dixit eis, Apud homines hoc possibile non est, sed apud Deũ: omnia enim possibilia sunt apud Deum.

Petri Apostoli.

28 * Cœpit autem Kipho dicere, Ecce nos reliquimus omnia, & adhæsimus tibi. Respondit Jeschua & ait,

29 * Amin dico vobis, Nemo est qui reliquerit domos, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut liberos, aut latifundia propter me, aut propter Euangelium meum:

30 * Quin accipiat vnũ in centum [centuplum] nunc tempore isto, domos, & fratres, & sorores, & matres, & liberos, & latifundia cum persecutione, & in seculo venturo vitam perennem.

31 * Multi autem primi sunt, qui erunt postremi, & postremi primi.

---

18 אָמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ מָנָא קָרֵא אַנְתְּ לִי טָבָא לֵית טָבָא אֶלָּא אֶן חַד אֱלָהָא ׃
19 פּוּקְדָנֵא יָדַע אַנְתְּ לָא תְּגוּר לָא תְּגָנוּב לָא תְּקַטּוּל וְלָא תֶּסְהַד סָהַדוּתָא דְּרַגְלָתָא לָא חֲטוּלוּם יַקַּר לַאבוּךְ וְלַאמָּךְ ׃
20 הוּ דֵין עָנָא וַאמַר לֵהּ מַלְפָּנָא הֵלֵין כֻּלְּהֵין נְטַרֵת אֲנֵין מִן טַלְיוּתִי ׃
21 יֵשׁוּעַ דֵין חַר בֵּהּ וַאחַבֵּהּ וַאמַר לֵהּ חָדָא חַסִירָא לָךְ זֵל זַבֵּן כֹּל מִדֵּם דְּאִיתַ לָךְ וְהַב לְמִסְכֵּנֵא וְתֶהֱוֵא לָךְ סִיסְתָּא בַּשְׁמַיָּא וְתֵא בָּתְרַי ׃
22 הוּ דֵין אֶתְכְּסַר בְּמִלְּתָא הָדָא וְתָא בָּתְרַי וַאזֵל כַּד עַיְקָא לֵהּ אִית הֲוָא לֵהּ גֵּיר נְכָסָא סַגִּיאָא ׃
23 חַר דֵין יֵשׁוּעַ בְּתַלְמִידוֹהִי וַאמַר לְהוֹן כַּמָּא עַטְלָא לְאִילֵין דְּאִית לְהוֹן נְכָסָא דְּנָעֲלוֹן לְמַלְכוּתָא דְאֱלָהָא ׃
24 תַּלְמִידֵא דֵין מְתַדְּמְרִין הֲוֵו עַל מִלּוֹהִי וְעָנָא הוּב יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוֹן בְּנֵי כַּמָּא עַטְלָא לְאִילֵין דְּתַכִּילִין עַל נְכָסֵיהוֹן דְּנָעֲלוֹן לְמַלְכוּתָא דְאֱלָהָא ׃

פִּקֵּד גּוּר סְהַד דְּגַל פִּירוּשׁוֹ כּוּב טְלֵם נְטַר חוּר אַחֵב אֵזֵל יְהַב סוּם נְסַב עְלַב אִתֵּא כְּמַר מְלַל עִיק עְלַל דְּמֵי מְלַל הְבַל

18 ✱ Iesus autem dixit ei, Quid me dicis bonum? Nemo bonus, nisi vnus, Deus.

19 ✱ Præcepta nosti, Ne adulteres, Ne occidas, Ne fureris, Ne falsum testimoniũ dixeris, Ne fraudem feceris, Honora patrem tuum & matrem.

Mat. 19. c. 16. Luc. 18. d. 18. Exo. 20. c. 15.

20 ✱ At ille respondens, ait illi, Magister, hæc omnia obseruaui à iuuentute mea.

21 ✱ Iesus autem intuitus eum, dilexit eum, & dixit ei, Vnum tibi deest: vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me.

22 ✱ Qui contristatus in verbo, abijt mœrens. erat enim habens multas possessiones.

23 ✱ Et circunspiciens Iesus, ait discipulis suis, Quàm difficile qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt!

24 ✱ Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. At Iesus rursus respondens D ait illis, Filioli, quàm difficile est confidentes in pecunijs, in regnum Dei introire!

25 ✱ Facilius est camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum Dei.

26 ✱ Qui magis admirabantur, dicentes ad semetipsos, Et quis potest saluus fieri?

27 ✱ Et intuens illos Iesus, ait, Apud homines impossibile est: sed non apud Deũ. omnia enim possibilia sunt apud Deum.

28 ✱ Et cœpit ei Petrus dicere, Ecce nos dimisimus omnia: & secuti sumus te.

Mat. 19. d. 27. Luc. 18. e 28.

29 ✱ Respondens Iesus, ait, Amen dico vobis, Nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me & propter Euangelium:

30 ✱ Qui non accipiet centies tantũ nunc in tempore hoc: domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros, cum persecutionibus; & in seculo futuro vitam æternam.

31 ✱ Multi autem erunt primi, nouissimi; & nouissimi, primi.

Mat. 19. d. 30. Luc. 13. f. 30.

18 ✱ ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς, ὁ θεός.

19 ✱ τὰς ἐντολὰς οἶδας, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.

20 ✱ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.

21 ✱ ὁ δὲ ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἓν σοι ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι ἄρας τὸν σταυρόν.

22 ✱ ὁ δὲ συσταθεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 ✱ καὶ περιβλεψάμενος ὁ ἰησοῦς, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται.

24 ✱ οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς, τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

25 ✱ εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

26 ✱ οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

27 ✱ ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέγει, παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ θεῷ· πάντα γὰρ δυνατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ.

28 ✱ Ἤρξατο δὲ ὁ πέτρος λέγειν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.

29 ✱ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου·

30 ✱ ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας, καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφὰς, καὶ μητέρας, καὶ τέκνα, καὶ ἀγροὺς, μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

31 ✱ πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

---

[a] חוט [b] עָלַל [c] יִתַּר
[d] חַיָּא [e] חור
[f] גָּמְלָא כמו בשר
[g] רְדוּפְיָא [h] אִתָּא

[a] פְּשִׁיק הוּ לְגַמְלָא דְנָעוּל בְּחַרוּרָא [d] דְמִחַטָּא אוֹ עָתִירָא לְמַלְכוּתָהּ דַאלָהָא [c] לְמֵעַל ׃
[27] חֲדַמְרִין הֲוָוֹ וְאַמְרִין בֵּינֵיהוֹן מַנוּ מְשִׁכַּח [g] לְמָחֵא ׃ [26] הֵמוֹן דֵּין [f] יַתִּירָאִית
[27] [h] חַד דֵּין בְּהוֹן יֵשׁוּעַ וְאַמַּר לְהוֹן לְוָת בְּנֵינָשָׁא הָדָא לָא
מְשְׁכְּחָא אֶלָּא לְוָת אֱלָהָא כָּל מִדַּם גֵּיר מְשְׁכְּחָא לְוָת אֱלָהָא ׃ דְּפֶטְרוֹס שָׁלִיחָא כח
[28] וְשַׁרִי כְאפָא לְמֵאמַר הָא חְנַן שְׁבַקְנָן כָּל מִדַּם [e] וַנְקַפְנָךְ עָנָא יֵשׁוּעַ וְאַמַּר ׃
[29] אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלֵית אֱנָשׁ דְשַׁבֵּק בַּתָּא אוֹ אַחָא אוֹ אַחְוָתָא אוֹ אַבָּא אוֹ אִמָּא אוֹ אִנְתְּתָא אוֹ בְּנָיָא אוֹ קוּרְיָא
מֶטְלָתִי וּמֶטֶל [b] סְבַרְתִּי ׃ [30] וְלָא נְקַבֵּל חַד בְּמָאָה הָשָׁא בְּזִבְנָא הָנָא בָּתָּא וַאחָא וַאחְוָתָא וַאמָּהָתָא וּבְנָיָא וְקוּרְיָא
עִם [c] רְדוּפְיָא וּבְעָלְמָא [d] דְאתָא חַיֵּא דְלְעָלַם ׃ [31] סַגִּיאָא דֵּין קַדְמָיֵא דְנֶהֱוֹן אַחֲרָיֵא וַאחֲרָיֵא קַדְמָיֵא ׃

32 ܘܗܘܘ ܡܣܠܩܝܢ ܒܐܘܪܚܐ ܠܐܘܪܫܠܡ ܗܘ ܝܫܘܥ ܩܕܡܝܗܘܢ ܘܡܬܕܡܪܝܢ ܗܘܘ ܐܙܠܝܢ ܒܬܪܗ ܟܕ ܕܚܝܠܝܢ ܘܙܒܪ
ܠܬܪܥܣܪܗ ܘܫܪܝ ܕܢܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܕܡ ܕܥܬܝܕ ܕܢܗܘܐ ܠܗ ؛
33 ܕܗܐ ܣܠܩܝܢ ܚܢܢ ܠܐܘܪܫܠܡ ܘܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ܡܫܬܠܡ ܠܪܒܝ ܟܗܢܐ ܘܠܣܦܪܐ ܘܢܚܝܒܘܢܝܗܝ ܠܡܘܬܐ ܘܢܫܠܡܘܢܝܗܝ
34 ܠܥܡܡܐ ؛ ܘܢܒܙܚܘܢ ܒܗ ܘܢܢܓܪܘܢܝܗܝ ܘܢܩܛܠܘܢܝܗܝ ܘܒܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ ܢܩܘܡ ؛
ܕܩܘܪܒܐ ܕܝܚܝܪ ܒܫܒܐ ܕܪ ܕܫܘܡܐ ܟܛ

32 *Quum ascenderent autem per viam ad Ourischlem, ipse Jeschua anteibat eis, & percellebantur, ibántque post eum timentes. Et assumpsit suos duodecim, cœpitque eis dicere id quod sibi futurum erat.*

33 *Ecce ascendimus ad Ourischlem, & Filius hominis tradetur principibus Sacerdotum, Scribísque: & condemnabunt eum ad mortem ac tradent eum Gentibus.*

34 *Et illudent ei, cædéntque flagellis, & conspuent in faciem eius, eum denique interficient, & tertia die resurget.*

Ad Oblationem Dominica
v I. Ieiunij.

35 ܘܩܪܒܘ ܠܘܬܗ ܝܥܩܘܒ ܘܝܘܚܢܢ ܒܢܝ ܙܒܪܝ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܡܪܝ ܨܒܝܢ ܕܢܥܒܕ ܠܢ ܡܕܡ ܕܢܫܐܠܘܢ ؛
36 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܢܐ ܨܒܝܢ ܕܐܥܒܕ ܠܟܘܢ ؛
37 ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܗܒ ܠܢ ܕܚܕ ܡܢ ܝܡܝܢܟ ܘܚܕ ܡܢ ܣܡܠܟ ܒܫܘܒܚܟ ؛
38 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܡܢܐ ܕܫܐܠܝܢ ܗܠܝܢ ܬܫܬܘܢ ܟܣܐ ܕܐܢܐ ܫܬܐ ܐܢܐ ܬܫܬܘܢ ܘܐܬܥܡܕܘܢ ܒܡܥܡܕܬܐ ܕܐܢܐ ܡܬܥܡܕ ܐܢܬܘܢ ؛
39 ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܢܫܟܠ ܐܢܚܢܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܟܣܐ ܕܐܢܐ ܫܬܐ ܬܫܬܘܢ ܘܒܡܥܡܕܬܐ ܕܐܢܐ ܡܬܥܡܕ ܐܢܬܘܢ ؛
40 ܕܢܬܒܥܘܢ ܠܝܡܝܢܝ ܘܠܣܡܠܝ ܠܐ ܗܘ ܕܝܠܝ ܕܢܬܠ ܐܠܐ ܠܐܢܘܢ ܕܙܡܝܢ ؛
41 ܘܫܡܥܘ ܥܣܪܐ ܘܫܪܘ ܡܬܪܥܡܝܢ ܥܠ ܝܥܩܘܒ ܘܝܘܚܢܢ ؛
42 ܘܩܪܐ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܕܥܝܢ ܕܡܢ ܕܡܬܚܫܒܝܢ ܪܫܐ ܕܥܡܡܐ ܕܡܪܝܗܘܢ ܗܘܘ ܘܪܒܪܒܐ ܕܫܠܛܢܗܘܢ ܫܠܛܢ ܥܠ ܗܢܘܢ ؛
43 ܠܐ ܗܟܢܐ ܠܟܘܢ ܐܠܐ ܡܢ ܕܨܒܐ ܕܢܗܘܐ ܪܒ ܠܟܘܢ ܢܗܘܐ ܡܫܡܫܢ ؛
44 ܘܡܢ ܕܨܒܐ ܕܢܗܘܐ ܩܕܡܝܐ ܠܟܘܢ ܢܗܘܐ ܥܒܕ ܠܟܘܢ ؛
45 ܒܪ ܐܢܫܐ ܠܐ ܐܬܐ ܕܢܫܬܡܫ ܐܠܐ ܕܢܫܡܫ ܘܢܬܠ ܢܦܫܗ ܦܕܝܘܢ ܠܣܓܝܐܐ ؛

35 *Accesserunt autem ad eum Jaakoub & Jouchanon filij Zabdai, & dicunt ei, Magister, velimus vt quicquid postulauerimus, facias nobis.*

36 *Dixit eis, Quid vultis vobis faciam?*

37 *Dicunt ei, Da nobis vt vnus sedeat à dextera tua, & alter à sinistra tua in gloria tua.*

38 *Ipse verò dixit eis, Nescitis quid postuletis. potestis bibere calicem, quem ego bibo, & baptismate quo ego baptizor, baptizabimini?*

39 *Dicunt ei, Possumus, subdit eis Jeschua, Calicem quem ego bibo, bibituri estis, & baptismate quo ego baptizor, baptizabimini.*

40 *Vt sedeatis autem à dextera mea & à sinistra mea, non est meum dare, nisi ijs quibus id paratum est.*

41 *Quæ quum audissent decem, cœperunt obmurmurare cõtra Jaakoub & Jouchanon.*

42 *Et aduocauit eos Jeschua, ac dixit eis, Scitis eos qui existimantur principes Gentium, dominos earum esse, & magnates earum potestatem in eas exercere?*

43 *At non ita erit inter vos, sed quicunque voluerit inter vos fieri magnus, erit vobis minister.*

44 *Et quisquis ex vobis voluerit fieri primus, erit seruus omnium.*

45 *Nam & Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.*

---

32 כַּד סָלְקִין הֲוָו דִּין בְּאוּרְחָא לְאוּרְשְׁלֵם הוּ יֵשׁוּעַ קָדָם הֲוָא לְהוֹן וּמִתְדַּמְּרִין הֲוָו וְאָזְלִין בָּתְרֵהּ כַּד דַּחִילִין וְזַבַּר
לְתְרֵעַסְרְתֵּהּ וְשָׁרִי דְּנַאמַר לְהוֹן מִדֵּם דַּעֲתִיד דְּנֶהֱוֵא לַהּ ؛
33 דְּהָא סָלְקִין חְנַן לְאוּרְשְׁלֵם וּבְרֵהּ דַּאנָשָׁא מֶשְׁתְּלֵם לְרַבֵּי כַהֲנֵא וְלִסְפְּרֵא וְנַחֲיבוּנֵיהִי לְמַוְתָא וְנַשְׁלְמוּנֵיהִי
לְעַמְמֵא ؛ 34 וְנַבְזְחוּן בֵּהּ וְנַנְגְּרוּנֵיהִי וְנֶקְטְלוּנֵיהִי וּבְיוֹמָא דַּתְלָתָא נְקוּם ؛
35 וְקָרְבוּ לְוָתֵהּ יַעֲקוֹב וְיוּחָנָן בְּנֵי זַבְדַּי וְאָמְרִין לֵהּ מָלְפָנָא צְבִין חָנַן דְּכָל דְּנִשְׁאַל תַּעֲבֵד לָן ؛
36 אֲמַר לְהוֹן מָנָא צְבִין אַנְחוּן אֶעְבֵּד לְכוֹן ؛ 37 אָמְרִין לֵהּ הַב לָן דְּחַד נַתֵּב מִן יְמִינָךְ וְחַד מִן סְמָלָךְ בְּשׁוּבְחָךְ ؛

דְּמַר אֲמַר
שְׁלֵם חַיָּב
מוֹת בּוּז
נְגַר רְמַק
חֵטֶל קוּם
צוּם אֶלֶף
אָבָא יַחֵב
יְתֵב שְׁבַח

32 *Quum ascenderent autem per viam ad Ourischlem, ipse Jeschua anteibat eis, & percellebantur, ibántque post eum timentes. Et assumpsit suos duodecim, cœpitque eis dicere id quod sibi futurum erat.*

33 *Ecce ascendimus ad Ourischlem, & Filius hominis tradetur principibus Sacerdotum, Scribísque: & condemnabunt eum ad mortem ac tradent eum Gentibus.*

34 *Et illudent ei, cædéntque flagellis, & conspuent in faciem eius, eum denique interficient, & tertia die resurget.*

35 *Accesserunt autem ad eum Jaakoub & Jouchanon filij Zabdai, & dicunt ei, Magister, velimus vt quicquid postulauerimus, facias nobis.*

36 *Dixit eis, Quid vultis vobis faciam?*

37 *Dicunt ei, Da nobis vt vnus sedeat à dextera tua, & alter à sinistra tua in gloria tua.*

32 * Erant autem in via ascendentes Ierosolymam: & præcedebat illos Iesus, & E
Mat. 20. c. 17. Luc. 18. f. 31. stupebant: & sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim, cœpit illis dicere quæ essent ei euentura.

32 * ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο· καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν.

33 * Quia ecce ascẽdimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur principibus Sacerdotum, & Scribis & senioribus, & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus.

33 * ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι;

34 * Et illudent ei, & conspuent eum, & flagellabunt eum, & interficient eum.

34 * καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

35 * Et tertia die resurget. Et accedunt
Mat. 20. c. 20. ad eum Iacobus & Iohannes filij Zebedęi, dicẽtes, Magister, volumus vt quodcunque petierimus facias nobis.

35 * Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης, οἱ υἱοὶ ζεβεδαίου, λέγοντες, διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν, ποιήσῃς ἡμῖν.

36 * At ille dixit eis, Quid vultis vt faciam vobis?

36 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν;

37 * Et dixerunt, Da nobis vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua.

37 * οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ ἀριστερῶν σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου.

38 * Iesus autem ait eis, Nescitis quid petatis. potestis bibere calicem quem ego bibo: aut baptismo quo ego baptizor, baptizari?

38 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι;

F

39 * At illi dixerunt ei, Possumus. Iesus autem ait eis, Calicem quidem quem ego bibo bibetis, & baptismo quo ego baptizor baptizabimini:

39 * οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, δυνάμεθα. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε.

40 * Sedere autem ad dexteram meam, vel ad sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est.

40 * τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.

41 * Et audientes decem, cœperunt indignari de Iacobo & Iohanne.
Mat. 20. c. 24.

41 * καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ ἰακώβου καὶ ἰωάννου.

42 * Iesus autem vocans eos, ait illis, Scitis quia hi qui videntur principari gentibus, dominantur eis: & principes eorum potestatem habent ipsorum.
Luc. 22. c. 25.

42 * ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, λέγει αὐτοῖς, οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.

43 * Non ita est autem in vobis: sed quicunque voluerit fieri maior, erit vester minister.

43 * οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος.

44 * Et quicunque voluerit in vobis primus esse, erit omnium seruus.

44 * καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος.

45 * Nam & filius hominis non venit vt ministraretur ei, sed vt ministraret, & daret animam suam redemptionem pro multis.

45 * καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

---

38 הוּ דֵין אֲמַר לְהוֹן לָא יָדְעִין אַנְתּוּן מָנָא שָׁאֲלִין אַנְתּוּן כָּסָא דַאנָא שָׁתֵא אֲנָא שָׁתֵא וּמַעֲמוּדִיתָא
דַאנָא עָמֵד אֲנָא תֶעְמְדוּן ׃ 39 אָמְרִין לֵה מָשְׁכְּחִינַן אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ כָּסָא דְשָׁתֵא אֲנָא תִּשְׁתּוּן וּמַעֲמוּדִיתָא
דַאנָא עָמֵד אֲנָא תֶעְמְדוּן ׃ 40 דְּתִתְבּוּן דֵין מִן יַמִּינִי וּמִן סְמָלִי לָא הָוַת דִּילִי לְמֶתַּל אֶלָּא לַאילֵין דְּמִטַּבְּרָא ׃
41 וְכַד שְׁמַעוּ עֶסְרָא שְׁרִיו רָטְנִין עַל יַעֲקוֹב וְיוֹחָנָן ׃ 42 וְקָרָא אֵנוּן יֵשׁוּעַ וְאֲמַר לְהוֹן יָדְעִין אַנְתּוּן דְּאִילֵין
דְּמִסְתַּבְּרִין רִישֵׁא דְּעַמְמָא מָרִיהוֹן אֵנוּן וְרוּרְבָּנֵיהוֹן שַׁלִּיטִין עֲלֵיהוֹן ׃ 43 לָא דֵין הֲכַנָא נֶהֱוֵא בֵּינָתְכוֹן אֶלָּא
מַן דְּצָבֵא בְּכוֹן דְּנֶהֱוֵא רַבָּא נֶהֱוֵא לְכוֹן מְשַׁמְּשָׁנָא ׃ 44 וַאינָא מֶנְכוֹן דְּצָבֵא דְּנֶהֱוֵא קַדְמָיָא נֶהֱוֵא עַבְדָא
דְּכֹלְנָשׁ ׃ 45 וְאַף בְּרֵהּ גֵּיר דַאנָשָׁא לָא אֵתָא דְּנִשְׁתַּמַּשׁ אֶלָּא דַנְשַׁמַּשׁ וְדִנְתֵּל נַפְשֵׁהּ פּוּרְקָנָא חֲלַף סַגִּיאֵא ׃

46 * Venerunt autem Hirichou: quúmque exiret Jeschua ab Hirichou ipse & discipuli eius, turbáque multa, Timai filius Timai cæcus sedebat iuxta viam, atque mendicabat.

47 * Et audijt ipsum esse Jeschua illum Nazarenum, cœpítque clamare ac dicere, Fili Dauid miserere mei.

48 * Et obiurgabant eum multi vt taceret: ille verò magis clamabat & dicebat, Fili Dauid miserere mei.

49 * Substitit autem Jeschua, ac præcepit eum accersiri. accersunt itaque cæcum illum, & dicunt ei, Bono sis animo, surge, vocat te.

50 * Ille verò cæcus reliquit pallium suum, & surgens venit ad Jeschua.

51 * Dixit ei Jeschua, Quid vis faciam tibi? ille verò cæcus dixit ei, Domine mi, vt videam.

52 * Ieschua autem dixit ei, Vide, fides tua te seruauit, & illicò recepit visum, & ambulabat per viam.

CAP. XI.

Matutinis Dominicæ Palmarum.

1 QVúmque appropinquaret per decliue Beth-Poghe & Beth-Anio ad montem Oliuarum, misit duos è discipulis suis, & dixit eis:

2 * Ite in pagum illum qui est vobis è regione, & eo momento quo ingrediemini in eum, reperietis pullum vinctum, in quo nullus ex filijs hominum equitauit: soluite, eúmque adducite.

3 * Quòd si quispiam dixerit vobis, Cur facitis hoc? dicite ei, Quia domino nostro requiritur, & statim huc mittet eum.

4 * Profecti autem inuenere pullum vinctum iuxta portam foris in platea: quúmque soluerent,

5 * Quidã ex ijs qui astabant dixerunt eis, Quid facitis, qui soluitis pullum?

6 * Illi verò dixerunt eis, Prout præceperat eis Jeschua, & dimiserunt eos.

7 * Adduxerúntque ipsum pullum ad Jeschua, & iniecerunt ei vestimenta sua & equitauit in eo Jeschua.

8 * Multi verò sternebant pallia sua per viam, alij autem amputabant ramos ex arboribus, & sternebant in via.

---

46 וַאֲתוֹ לְאִירִיחוֹ וְכַד נְפַק יֵשׁוּעַ מִן אִירִיחוֹ הוּ וְתַלְמִידוֹהִי וְכֻנְשָׁא סַגִּיאָא טִימַי בַּר טִימַי סַמְיָא יָתֵב הֲוָא עַל־יַד אוֹרְחָא וְחָדַר ׃ 47 וְשָׁמַע דְּיֵשׁוּעַ הוּ נָצְרָיָא וְשָׁרֵי לְמִקְעָא וְלְמֵאמַר בְּרֵה דְּדָוִיד אֶתְרַחַם עָלַי ׃ 48 וְכָאֵין הֲוָו בֵּה סַגִּיאָא דְּנִשְׁתּוּק הוּ בְּדֵין יַתִּירָאִית קָעֵא הֲוָא וַאמַר בְּרֵה דְּדָוִיד אֶתְרַחַם עָלַי ׃ 49 וְקָם יֵשׁוּעַ וְפַקַּד דְּנֶקְרוּנֵיהִי וְקָרָאוּהִי לְסַמְיָא וַאמְרִין לֵה אֶתְלַבַּב קוּם קָרָא לָךְ ׃ 50 הוּדֵין סַמְיָא שְׁרָא לְבַשֵּׁה וְקָם אֱתָא לְוָת יֵשׁוּעַ ׃ 51 אֱמַר לֵה יֵשׁוּעַ מָנָא צָבֵא אַנְתְּ אֶעֱבֵד לָךְ הוּדֵין סַמְיָא אַמַר לֵה רַבִּי דֶאֶחְזֵא ׃ 52 וְיֵשׁוּעַ אֱמַר לֵה חֲזִי הֵימְנוּתָךְ אַחְיַתְךְ וּמֵחֲדָא אֶתְחֲזִי לֵה וַאזַל הֲוָא בְּאוֹרְחָא ׃

אֵתָא סְמָא קָעָא אֱמַר כְּאָא שְׁתֵּק יַתִּר רְחֵם קָרָא סְמָא חֲזָא מִימֵן חֲוָא

וְצִפְּרָא רַחַד בְּשַׁבָּא דְּאוֹשַׁעְנָא ל קפלאון יא וְכַד קְרֵב לְאוּרְשְׁלֵם עַל גֻּנְבָּ בֵּית פַּגֵּא וּבֵית

Mat. 20. d. 29. Luc. 18. f. 35.
46 * Et veniunt Iericho: & proficiscente eo de Iericho, & discipulis eius & plurima multitudine, filius Timæi Bartimęus cæcus, sedebat iuxta viam mendicans.
47 * Qui cùm audisset quia Iesus Nazarenus est: cœpit clamare & dicere, Iesu fili Dauid, miserere mei.
48 * Et comminabantur illi multi, vt taceret. At ille multò magis clamabat, Fili Dauid, miserere mei.
49 * Et stans Iesus præcepit illum vocari. & vocant cæcum, dicentes ei, Animæquior esto, surge, vocat te.
50 * Qui proiecto vestimento suo exiliens, venit ad eum.
51 * Et respondens Iesus, dixit illi, Quid tibi vis faciam? Cæcus autem dixit ei, Rabboni vt videam.
52 * Iesus autem ait illi, Vade, fides tua te saluum fecit. Et confestim vidit, & sequebatur eum in via.

46 * καὶ ἔρχον) εἰς ἱερειχώ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ ἱερειχὼ, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, & ὄχλου ἱκανοῦ, υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος ὁ τυφλὸς ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν.
47 * καὶ ἀκούσας ὅτι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν, ὁ υἱὸς δαβὶδ ἰησοῦ, ἐλέησόν με.
48 * καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, υἱὲ δαβὶδ, ἐλέησόν με.
49 * καὶ στὰς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι· καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν, λέγοντες αὐτῷ, θάρσει, ἔγειραι· φωνεῖ σε.
50 * ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν ἰησοῦν.
51 * καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ, ῥαββουνὶ, ἵνα ἀναβλέψω.
52 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ὕπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ εὐθέως ἀνέβλεψε. & ἠκολούθησε τῷ ἰησοῦ ἐν τῇ ὁδῷ.

CAP. XI.

ια.

Mat. 21. a. 1. Luc. 19. c. 19.
1 * ET cùm appropinquarent Ierosolymæ & Bethaniæ ad montem oliuarum, mittit duos ex discipulis suis,
2 * Et ait illis, Ite in castellũ quod contra vos est: & statim introeuntes illuc, inuenietis pullum ligatum, super quem nullus adhuc hominum sedit: soluite illum, & adducite.
3 * Et si quis vobis dixerit, Quid facitis? dicite quia Domino necessarius est: & continuò illum dimittet huc.
4 * Et abeuntes inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio: & soluunt eum.
5 * Et quidam de illic stantibus, dicebant illis, Quid facitis soluentes pullum?
6 * Qui dixerunt eis sicut præceperat illis Iesus: & dimiserunt eis.
Ioh. 12. b. 14.
7 * Et duxerunt pullum ad Iesum: & imponunt illi vestimenta sua, & sedit super eum.
8 * Multi autem vestimenta sua strauerunt in via: alij autem frondes cædebant de arboribus, & sternebant in via.

1 * Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς ἱεροσολύμα, εἰς βηθσφαγὴ καὶ βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
2 * καὶ λέγει αὐτοῖς, ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν, εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων κεκάθικε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.
3 * καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει· καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστελεῖ ὧδε.
4 * ἀπῆλθον δὲ & εὗρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, & λύουσιν αὐτόν.
5 * καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων, ἔλεγον αὐτοῖς, τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;
6 * οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο ὁ ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς.
7 * καὶ ἤγαγον τὸν πῶλον πρὸς τὸν ἰησοῦν, καὶ ἐπέβαλον αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ.
8 * πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ στιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον εἰς τὴν ὁδόν.

---

[a] אזל [b] עול
[c] רכב [d] שרא [e] אתא
[f] בעא
[g] קום
[h] שרא
[i] אתא [k] רמא [l] שרא
[m] סוך

2 וְלוּ לַקְרְיָתָא הִי דְלָקוּבְלָן וּבַר שָׁעָתָה [h] וְתַעְאִלִין
עַנְיָא לְוָת טוּרָא דְזַיְתָא שַׁדַּר תְּרֵין מִן תַּלְמִידוֹהִי וַאמַר לְהוֹן ;
אַנְתּוּן לֵה מְשַׁבְּחִין אַנְתּוּן עִילָא דַאסִיר דַאנָשׁ מִן כְּנִי אֱנָשָׁא לָא [c] רְכִבֵה [d] שְׁרוּ [e] אַיתַאוּהִי ;
3 וְאִן אֱנָשׁ נאמַר לְכוֹן מָנָא עָבְדִין אַנְתּוּן הָדָא אֱמַרוּ לֵה דַלְמָרָן [f] מְתְבְּעָא וּמִחֲדָא מְשַׁדַּר לֵה לְכָא ;
4 וְאַזְלוּ אַשְׁכַּחוּ עִילָא דַאסִיר עַל תַּרְעָא לְבַר בְּשׁוּקָא וְכַד שָׁרִין הֲוַוּ ; 5 אֲנָשִׁין מִן אִילֵין [g] דְקָיְמִין אַמְרוּ
לְהוֹן מָנָא עָבְדִין אַנְתּוּן [h] דְשָׁרִין אַנְתּוּן עִילָא ; 6 הִנוּן דֵין אַמְרוּ לְהוֹן אַיךְ דְפַקֵּד אַנוּן יֵשׁוּעַ וְשַׁבְקוּ אִנוּן ;
7 [i] וַאיתְיוּהִי לְעִילָא לְוָת יֵשׁוּעַ [k] וַארְמִיו עֲלוֹהִי מָאנֵיהוֹן וְרָכֵב עֲלוֹהִי יֵשׁוּעַ ; 8 סַגִּיאֵא דֵין [l] מְשַׁוִּין
הֲוַוּ נַחְתֵּיהוֹן בְּאוֹרְחָא וַאחָרְנָא פָּסְקִין הֲוַוּ [m] סוֹבֵא מִן אִילָנָא וּמְשַׁוִּין בְּאוֹרְחָא ;

9 * Illique qui anteibant, quique ponè [sequebantur,] clamabant & dicebant, Houschaano, Benedictus ille qui venit in nomine Domini.

10 * Et benedictum regnum illud veniens patris nostri Dauid. Houschaano in excelsis.

11 * Et ingressus est Jeschua in Ourischlem in templum, & conspexit omnia: quum autem esset tempus vespertinum, exijt in Beth-Anio cum duodecim.

12 * Et postero die quũ exijsset è Beth-Anio,
13 esurijt. * Et cõspicatus ficũm vnã è lõginquo, in qua erant folia, venit ad eam, num reperiret in ea quicquam. quúmque venisset, nihil reperit in ea nisi folia. non enim tempus erat ficuum.

14 * Et ait illi, Posthac & in æternum nemo ex te fructus comedat: & audierunt discipuli eius.

15 * Venerunt autem in Ourischlem, & ingressus est Jeschua in templum Dei: cœpitq; eijcere eos qui emebant & vendebant in templo, & subuertit mensas trapezitarum, & cathedras eorum qui vendebant columbos.

16 * Nec permittebat vt quisquam transferret vas intra templum.

17 * Docebátque ac dicebat eis, Nónne scriptum est, Domus-mea, domus orationis vocabitur ab omnibus gentibus? vos autem eam fecistis speluncam latronum.

18 * Et audierunt principes Sacerdotum, & Scribæ, quærebántque quomodo perderent eum. timebant enim ab eo, propterea quòd vniuersus populus percelleretur ob doctrinam eius.

Septimanæ secundæ Ieiunij.

19 * Quúmque esset vespera, exierunt extra ciuitatem.

20 * Manè autem quum transirent, viderunt ficum illam exaruisse radicitus.

21 * Et recordatus est Schemeon, & dixit ei, Domine mi, ecce ficus illa, cui imprecatus es,
22 exaruit. * Et respondit Jeschua, & ait illis, Sit in vobis fides Dei.

23 * Amin dico vobis, Quicunque dixerit monti huic, tollitor, & cade in mare; nec dubitauerit in corde suo, sed crediderit futurum id quod dicit, fiet ei quicquid dixerit.

---

9 וְהָנִין דַּקְדַּמּוּהִי וְהָנִין דְּבַתְרֵהּ קָעִין הֲוָו וַאמְרִין אוֹשַׁעְנָא בְּרִיךְ הוּ דְּאָתָא בְּשֻׁמֵהּ דְּמָרְיָא ;
10 וּבְרִיכָא הִי מַלְכוּתָא דְּאָתְיָא דְּאַבוּן דָּוִיד אוֹשַׁעְנָא בְּמָרוֹמָא ; 11 וְעָל יֵשׁוּעַ לְאוּרְשְׁלֵם לְהֵיכְלָא וַחֲזָא
כֹּל מִדַּם כַּד הֲוָא דַּיָּן עָדְנָא דְּרַמְשָׁא נָפַק לְבֵית עַנְיָא עִם תְּרֵעֲסַר ; 12 וְלִיוֹמָא אֲחָרְנָא כַּד נְפַק מִן בֵּית עַנְיָא כְּפֵן ;
13 וַחֲזָא חִתָּא חֲדָא מִן רוּחְקָא דְּאִית בָּהּ טַרְפֵּא וַאתָא לְוָתָהּ דְּאַן נֶשְׁכַּח בָּהּ מִדָּם וְכַד אֲתָא לָא אֶשְׁכַּח בָּהּ אֶלָּא
אִן טַרְפֵּא זַבְנָא גֵּיר לָא הֲוָא הֲוָא דְּתְאֵנָא ; 14 וְאמַר לָהּ מַכִּיל וְלָעָלַם אֱנָשׁ מִנֵּכִי פִּאַרָא לָא נֵאכוּל וַשְׁמַעוּ
הַלְמִידוֹהִי ; 15 וַאתוּ לְאוּרְשְׁלֵם וְעָל יֵשׁוּעַ לְהֵיכְלָא דְּאלָהָא וְשַׁרִי דְּנַפַּק לְאִילֵין דְּזַבְנִין וּמְזַבְּנִין בְּהֵיכְלָא וַהֲפַךְ
פְּחוּרֵא דְּמַעֲרָפָנֵא וְכוּרְסְוָתָא דְּהָנוּן דְּמְזַבְּנִין יוֹנָא ; 16 וְלָא שָׁבֵק הֲוָא דְּאנָשׁ נַעֲבַר מָאנָא בְּגַו הֵיכְלָא ;

[a] קָעָא [b] יִשַׁע [c] בְּרִיך
[d] אֲתָא [e] רוּם [f] עֲלָל
[g] פירושו זמן
[h] רְחֵק
[i] פירושו מעלת
[j] אֲכָל [k] אִתָּא [l] נְפַק
[m] עָרַף
[n] פירושו מושבים

9 Et qui præibant, & qui sequebantur clamabant, dicentes, Hosan-na, bene-
B dictus qui venit in nomine Domini.
10 Benedictum quod venit regnum pa-
Mat. 21. f. 9. Luc. 19. f. 38. Psa. 117. d. 24. tris nostri Dauid, Hosan-na in excelsis.
11 Et introiuit Ierosolymam in tem-
Mat. 21. c. 10. Luc. 19. d. 45. plum: & circunspectis omnibus, cùm iam vespera esset hora, exijt in Bethaniam cum duodecim.
12 Et alia die cùm exirent à Bethania, esurijt.
13 Cúmque vidisset à longè ficum ha-
Mat. 21. b. 19. bentem folia, vênit siquid fortè inueniret in ea. Et cùm venisset ad eam, nihil inuenit præter folia. non enim erat tempus ficorum.
14 Et respondens dixit ei, Iam non am-
plius in æternum ex te fructum quisquam manducet. Et audiebant discipu-
iterum li eius. 15 Et veniunt Ierosolymã. Et cùm introisset in templum, cœpit eijcere ven
dentes & ementes in templo, & mensas numulariorum, & cathedras venden-
C tium columbas euertit.
16 Et non sinebat vt quisquam transferret vas per templum.
17 Et docebat, dicens eis, Nónne scri-
Isai. 56. b. 7. Iere. 16. b. 11. ptum est, Quia domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum.
18 Quo audito, principes Sacerdotum & Scribæ, quærebant quomodo eum perderent. timebant enim eum: quoniam vniuersa turba admirabatur super doctrina eius.

19 Et cùm vespera facta esset, egredie-
Mat. 21. b. 19. batur de ciuitate.
20 Et cùm manè transirent, viderunt ficum aridam factam à radicibus.
21 Et recordatus Petrus, dixit ei, Rab-
bi, ecce ficus cui maledixisti, aruit.
22 Et respondens Iesus ait illis, Habete fidem Dei.
23 Amen dico vobis, Quia quicunque dixerit huic monti, Tollere & mittere in mare, & non hæsitauerit in corde suo, sed crediderit quia quodcunque dixerit, fiat: fiet ei.

9 καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες, ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου·
10 εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία ἐν ὀνόματι κυρίου, τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβίδ· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.
11 καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς, εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.
12 καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε·
13 καὶ ἰδὼν συκῆν μακρόθεν, ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτῇ, οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων.
14 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
15 καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς, κατέστρεψε.
16 καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ.
17 καὶ ἐδίδασκε, λέγων αὐτοῖς, οὐ γέγραπται, ὅτι ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν.
18 καὶ ἤκουσαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσουσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτὸν, ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
19 Καὶ ὅτε ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.
20 καὶ πρωὶ παραπορευόμενοι, εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν·
21 καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος, λέγει αὐτῷ, ῥαββὶ, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω, ἐξήρανται.
22 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς, ἔχετε πίστιν θεοῦ.
23 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύσῃ ὅτι ἃ λέγει γίνεται, ἔσται αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπῃ.

---

[d] 17 וּמַלֵּף הֲוָא וְאָמַר לְהוֹן לָא כְּתִיב דְּבֵיתִי בֵּית [e] צְלוֹתָא [f] נֶתְקְרֵא לְכָל הוֹן עַמְמֵא אֲנְתּוּן דִּין עֲבַדְתּוּנֵיהִי מְעָרְתָא
[g] דְּלִסְטַיָּא׃ 18 וְשָׁמְעוּ רַבֵּי כָהֲנֵא וְסָפְרֵא [h] וּבָעֵין הֲוֵו דְּאֵיכָנָא [i] נוּבְרוּנֵיהִי דְּחִלִין הֲוֵו גֵּיר סָגֵי הֲוָה מָטֵל דְּכָלֵה עַמָּא
[k] מַסְתַּכְּלִין הֲוֵו [l] בְּיוּלְפָּנֵה׃ דְּשִׁבְתָּא דַּתְרִין [m] דְּשַׁמְשָׁא לָא
19 וְכַד הֲוָא רַמְשָׁא נְפַקוּ לְבַר מִן מְדִינְתָּא׃ 20 וּבְצַפְרָא כַּד עָבְרִין [b] חֲזוֹ תְּאֵנָה הֲוָת כַּד יַבִּישָׁא מִן עֲקָרָה׃
[c] 21 וְאִתְּדְכַר שִׁמְעוֹן וְאָמַר לַהּ רַבִּי הָא תְּאֵנָה הֲוָת [d] דְּלַטְתָּ [e] יַבְשַׁת׃ 22 וַעֲנָא יֵשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן הַהֲוָא
בְּכוֹן [f] הֵימְנוּתָא דֵּאלָהָא׃ 23 אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּמַן [g] דְּנֵאמַר לְטוּרָא הָנָא [h] דֵּאשְׁתַּקֵּל [i] וּפְל בְּיַמָּא
וְלָא נְתְפַּלַּג בְּלִבֵּה אֶלָּא נְהֵימִין דְּהָוֵא הוּ מִדַּם דֵּאמַר נְהֵוֵא לַהּ מִדַּם דֵּאמַר׃

[a] אַלְף [b] חֲזָא [c] דְּכַר כְּמוֹ זְכַר [d] לוּט [e] יֵבֵשׁ [f] הֵימָן [g] אֵמַר [h] שְׁקַל [i] נְפַל

24 ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ: ܟܠ ܕܬܒܥܘܢ ܘܬܫܐܠܘܢ
ܐܠܗܐ ܡܫܠܡ ܠܟܘܢ: ܬܗܘܐ ܠܟܘܢ: ܘܐܢ ܬܩܘܡܘܢ ܐܠܗܐ
25 ܡܨܠܝܢܐ ܠܡܫܒܩ. ܘܡܢܐ ܕܐܝܬ ܠܟܘܢ ܥܠ ܚܕ ܥܠ ܚܒܪܟ:
ܫܒܘܩܘ ܠܗ ܕܐܠܗ ܐܒܘܟܘܢ ܕܒܫܡܝܐ ܢܫܒܘܩ ܠܟܘܢ ܚܛܗܝܟܘܢ:
26 ܕܐܢ ܠܐ ܫܒܩܬܘܢ ܚܛܗܝ ܒܢܝܢܫܐ. ܠܐ ܗܘ
ܐܠܗܐ ܕܒܫܡܝܐ ܢܫܒܘܩ ܠܟܘܢ ܚܛܗܝܟܘܢ.
27 ܘܐܬܘ ܬܘܒ ܒܐܘܪܫܠܡ. ܘܟܕ ܗܘܐ ܡܬܗܠܟ
ܒܗܝܟܠܐ ܐܬܘ ܠܘܬܗ ܪܒܢܐ ܘܣܦܪܐ ܘܩܫܝܫܐ:
28 ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ: ܒܡܢܐ ܫܘܠܛܢܐ ܗܠܝܢ ܥܒܕ ܐܢܬ.
ܘܡܢ ܝܗܒ ܠܟ ܫܘܠܛܢܐ ܗܕܐ ܕܗܠܝܢ ܥܒܕ ܐܢܬ.
29 ܘܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ: ܐܫܐܠ ܐܢܐ ܡܢܟܘܢ
ܡܠܬܐ ܚܕܐ. ܘܐܡܪܘ ܠܝ. ܘܐܢܐ ܐܡܪ ܠܟܘܢ
30 ܒܫܘܠܛܢܐ ܗܠܝܢ ܕܥܒܕ ܐܢܐ. ܡܥܡܕܐ ܕܝܘܚܢܢ
ܡܢ ܫܡܝܐ ܗܘܐ ܐܘ ܡܢ ܒܢܝܢܫܐ. ܡܠܘ ܠܝ.
31 ܘܡܬܬܝܠܝܢ ܒܢܦܫܗܘܢ ܘܐܡܪܝܢ: ܐܢ ܢܐܡܪ ܡܢ ܫܡܝܐ
ܢܐܡܪ ܠܢ: ܠܡܢܐ ܠܐ ܗܝܡܢܬܘܢ ܒܗ: ܐܢ ܢܐܡܪ
32 ܡܢ ܒܢܝܢܫܐ ܢܕܚܠܘܢ ܡܢ ܥܡܐ. ܟܠܗܘܢ ܡܚܙܝܢ
ܕܝܘܚܢܢ ܕܢܒܝܐ ܗܘܐ ܡܫܠܡ ܗܘܐ. ܘܥܢܘ ܠܝܫܘܥ
ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ: ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܚܢܢ. ܘܐܦ ܐܢܐ ܠܐ ܐܡܪ ܠܟܘܢ
ܒܫܘܠܛܢܐ ܗܠܝܢ ܕܥܒܕ ܐܢܐ.

ܦܪܩܐ ܝܒܝܥܝܐ

1 ܘܫܪܐ ܠܡܡܠܠ ܥܡܗܘܢ ܒܦܬܓܡܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܢܛܥ
ܟܪܡܐ. ܘܡܣܓ ܠܗ ܫܝܓܐ. ܘܚܦܪ ܒܗ ܡܕܟܬܐ.
ܘܒܢܐ ܡܓܕܠܐ. ܘܐܫܪܐ ܠܗ ܠܟܪܝܢ. ܘܐܙܠ ܠܪܚܩܐ.
2 ܘܫܕܪ ܥܒܕܐ ܒܙܒܢܗ ܠܟܪܝܢ. ܕܢܣܒ ܡܢ ܦܐܪܐ ܕܟܪܡܐ:
3 ܘܢܣܒܘ ܠܗ ܘܫܕܪܘܗܝ ܒܝܕܝܢ. ܘܫܕܪܘ ܠܗ ܪܝܩܢ.
4 ܘܫܕܪ ܬܘܒ ܐܚܪܢܐ ܠܘܬܗܘܢ. ܘܫܕܪܘ ܠܗ ܒܪܝܫܗ
ܘܚܦܪܘܗܝ. ܘܐܦ ܠܗ ܫܕܪܘ ܠܐܚܪܢܐ. ܘܩܛܠܘ ܠܗ
5 ܘܫܕܪܘ ܠܗ ܐܚܪܢܐ. ܘܩܛܠܘ ܠܗ. ܘܠܫܢܐ ܐܚܪܢܐ
ܡܬܚܒܠܝܢ ܡܢ ܠܗ. ܘܠܡܢ ܕܢܣܒ ܡܢ ܠܗ. ܘܩܛܠܘ ܠܗ.

CAP. XII. Interpr. Syriaca.

24 * Propterea dico vobis, Quicquid orauerit̃is & petieritis, credite vos accepturos, & fiet vobis.

25 * Et quum adstiteritis ad fundendas preces, remittite si quid habetis aduersus aliquem, vt & Pater vester qui est in cælis, remittat vobis offensas vestras.

26 * Si autem vos non remiseritis, nec etiam Pater vester qui in cælis est, remittet vobis offensas vestras.

27 * Et venerunt rursus in Ourischlem; quúmque ambularet in templo, venerunt ad eum principes Sacerdotum, & Scribæ, & Seniores, ac dicunt ei.

28 * Quanam auctoritate hæc facis? & quis dedit tibi auctoritatem istam vt hæc facias?

29 * Ipse verò Jeschua ait illis, Interrogabo vos & ego verbum vnum, vt dicatis mihi: & ego vobis dicam, quanam auctoritate hæc facio.

30 * Baptisma ipsius Iouchanon vndenam erat? è cælo, an ex hominibus? dicite mihi.

31 * Et ratiocinabantur apud se, ac dicebant, Si dixerimus ei, E cælo, dicet nobis: Quare ergo fidem ei non adhibuistis?

32 * Quòd si dixerimus, Ex hominibus, timor imminet à populo. omnes enim tenebant [existimabant] ipsum Iouchanon verè prophetam fuisse.

33 * Responderunt itaque ac dicunt ipsi Jeschua, Nescimus. subdit eis: Nec ego dicam vobis, quanam auctoritate hæc facio.

CAP. XII.

1 ET cœpit colloqui eis per parabolas: Vir quidam plantauit vineam, & obuallauit eam sepimento, & fodit in ea torcular, exstruxitque turrim, & elocauit eam agricolis, ac peregrè profectus est.

2 * Misitque seruum suum ad agricolas suo tempore, vt de fructibus vineæ acciperet.

3 * Illi verò percusserunt eum, vacuúmque

4 dimisere. * Et misit rursus ad eos seruum alium: sed & illum lapidarunt & vulnerarunt, eúmque dimiserunt cum ignominia.

5 * Et misit rursus alium, sed & eum interfecerunt: multos denique seruos alios misit, quorum nonnullos percusserunt, cæteros verò trucidarunt.

24 מִטֻּל הָנָא אָמַר אָנָא לְכוֹן דְּכֹל מִדְּם [k] דְּמִצְלִין אַנְחוּן וּשְׁאֵלִין אַנְחוּן הֵימְנוּ דְּנִסְבִּין אַנְחוּן וְנֶהֱוֵא לְכוֹן ;
25 וּמָא [l] דְּקָיְמִין אַנְחוּן [m] לְמִצְלֵיוּ שְׁבוּקוּ מִדְּם דְּאִית לְהוּן עַל אֱנָשׁ דְּאַף אֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא נְשָׁבוּק לְכוֹן סַכְלוּתְכוֹן ;
26 אִן דֵּין אַנְחוּן לָא שָׁבְקִין אַנְחוּן אַף לָא אֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא נְשָׁבוּק לְכוֹן סַכְלוּתְכוֹן ;
27 וְכַד מְהַלְּכִין הֲוָא בְּהֵיכְלָא אַתּוּ לְוָתֵהּ רַבֵּי כָהֲנֵא וְסָפְרָא וְקַשִּׁישֵׁא וַאֲמְרִין לֵהּ ;
28 בְּאֵינָא [o] שׁוּלְטָנָא הָלֵין עָבֵד אָתְּ וּמַנּוּ יְהַב לָךְ שׁוּלְטָנָא הָנָא דְּהָלֵין תַּעְבֵּד ;
29 הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ אֲמַר לְהוּן [p] אֶשְׁאֲלִכוֹן אַף אֲנָא [q] מִלְּתָא חָדָא
וְתֵאַמְרוּן לִי וַאֲנָא אָמַר אָנָא לְכוֹן בְּאֵינָא שׁוּלְטָנָא הָלֵין עָבֵד אָנָא ;
30 מִן שְׁמַיָּא אוֹ מִן בְּנֵינָשָׁא אֲמַרוּ לִי ;
31 וְאִתְחַשְּׁבוּ בְּנַפְשָׁהוּן וַאֲמַרוּ דֵּין נֵאמַר לֵהּ דְּמִן שְׁמַיָּא אָמַר לָן
32 וְלָמָא דְּקָיְמִין אַנְחוּן מִן בְּנֵינָשָׁא אֲמַרוּ דֵּין כָּל חַד מִנְּהוּן דְּיוֹחָנָן מִן אִיתֵמָא הֲוָה
33 וְאִתְחַשְּׁבוּ בְּנַפְשָׁהוּן וַאֲמַרוּ דֵּין נֵאמַר לֵהּ דְּמִן שְׁמַיָּא אָמַר לָן

[k] עָלֵיהּ בלשון יון
[l] קוּם "עָלֵיהּ
[m] אִתְיָא
[n] שְׁלַט
[o] שַׁאֵל [p] מִלָּל
[q] אֵמַר עָמַד
[r] פירושו אי מצוה
[s] חָשַׁב

Mat.7.a. 7.& 21. b.22.

24 * Propterea dico vobis, Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis: & euenient vobis.

Luc.11. b.9. Mat 6.b. 14.& 18. d.35.

25 * Et cùm stabitis ad orandum, dimittite siquid habetis aduersus aliquem: vt & pater vester qui in cælis est, dimittat vobis peccata vestra.

26 * Quòd si vos non dimiseritis: nec pater vester qui in cælis est, dimittet vobis peccata vestra. D

27 * Et veniunt rursus Ierosolymam. Et cùm ambularet in templo, accedunt ad eum summi Sacerdotes & Scribę, & Seniores,

Mat. 21. b.15. Luc. 20. a.1.

28 * Et dicunt ei, In qua potestate hæc facis? & quis dedit tibi hanc potestatem vt ista facias?

29 * Iesus autem respondens, ait illis, Interrogabo vos & ego vnum verbum, & respondete mihi: & dicam vobis in qua potestate hæc faciam.

30 * Baptismus Iohannis, de cælo erat, an ex hominibus? respondete mihi.

31 * At illi cogitabant secum, dicentes, Si dixerimus, de cælo, dicet, Quare ergo non credidistis ei?

32 * Si dixerimus, ex hominibus; timebant populum: omnes enim habebant Iohannem quia verè propheta esset.

33 * Et respondentes dicunt Iesu, Nescimus. Et respondens Iesus ait illis, Neque ego dico vobis in qua potestate hæc faciam.

CAP. XII.

Mat. 21. d.33. Luc. 20. b.9. Isaiæ.5. a.1. Iere. 2. d.21.

1 ET cœpit illis in parabolis loqui: Vineam pastinauit homo, & circundedit sepem, & fodit lacum, & ædificauit A turrim, & locauit eam agricolis: & peregrè profectus est.

2 * Et misit ad agricolas in tempore seruum, vt ab agricolis acciperet de fructu vineæ.

3 * Qui apprehensum eum ceciderunt: & dimiserunt vacuum.

4 * Et iterum misit ad illos alium seruum: & illum in capite vulnerauerunt, & contumelijs affecerunt.

5 * Et rursum alium misit, & illum occiderunt: & plures alios: quosdam cædentes, alios verò occidentes.

24 * διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.

25 * καὶ ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

26 * εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

27 * καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι.

28 * καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν, ἵνα ταῦτα ποιῇς;

29 * ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς, ἐπερωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

30 * τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι.

31 * καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες, ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

32 * ἀλλ' εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων· ἐφοβοῦντο τὸν λαόν. ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην, ὅτι ὄντως προφήτης ἦν.

33 * καὶ ἀποκριθέντες λέγουσι τῷ Ἰησοῦ, οὐκ οἴδαμεν· καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς, οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

ιβ.

1 * Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λέγειν, ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμὸν, καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε.

2 * καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος.

3 * οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ ἀπέστειλαν κενόν.

4 * καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν, καὶ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον.

5 * καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέστειλε· κἀκεῖνον ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτέινοντες.

---

*חיסין שרר פירושו באמת *ענא ירע *מתל *חדר פירושו סבב d פירושו גדר *עצר גדל *אתי h פירושו נסע *נסב מחא *רגם עלף מחא

*ולמנא לא *היסתחוניהי ; *ואן נאמר דמן בני אנשא דחלתא הי מן עמא בדלהון גיר אתידין הוו לה ליוחנן דשריראית נביא הו ; *ועמו ואמרין לה לישוע לא *ידעינן אמר להון ואף לא אנא אמר אנא לכן באינא שולטנא הלין עבד אנא ;

קפלאון יב

*ושרי דנמלל עמהון *במתלא נברא חד נצב כרמא *ואחדרה *סיגא וחפר בה *מעצרתא ובנא בה *מגדלא *ואוחדה לפלחא *וחזק ; *ושדר לוה פלחא עבדה בזבנא דמן פארא דכרמא *נסב ; *הנין דין *מחאוהי ושדרוהי כד ספיק ; *ושדר הוב לוהון עבדא אחרנא ואף להו *רגמוהי *וצלפוהי ושדרוהי בצערא ; *ושדר הוב אחרנא ואף להו קטלוהי ולסגיאא עבדא אחרנא שדר ומנהון *מחו מנהון דין קטלו ;

6 ✠ Tandem verò vnicum filium dilectum habebat, quem misit ad eos vltimum: dicebat enim, Iam reuerebuntur filium meum.

7 ✠ Illi verò agricolæ dixerunt apud se, Hic est hæres, venite, interficiamus eum, & nostra erit hæreditas.

8 ✠ Prehenderunt itaque, trucidarunt eũ, eumque eiecerunt extra vineam.

9 ✠ Quid ergo faciet dominus vineæ? veniet, perdet agricolas illos, dabitque hanc vineam aliis.

10 ✠ Ne hanc quidem scripturam legistis? Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, is

11 factus est in caput anguli. ✠ A domino factũ est istud, & est mirabile in oculis nostris.

12 ✠ Et quærebant eum prehendere, sed timebant à populo: sciebãt enim aduersus ipsos eum dixisse hanc parabolam, & reliquerunt

13 eum, atque abiére. ✠ Porrò miserunt ad eum quosdam è Scribis, & ex domesticis Heroudis vt aucuparentur eum in sermone.

14 ✠ Illi autem venerunt, & interrogauerũt eum, Doctor, nouimus te veracem esse, nulliúsque sustinêre sollicitudinem [neminemque curare] nec enim respicis in faciem hominis, sed in veritate viam Dei doces. Licet dare pecuniam capitatim Cæsari, nec ne? demus, an non demus?

15 ✠ Ipse verò cognouit fraudem eorum, & ait illis, Quid me tentatis? adferte mihi de-

16 narium vt videam. ✠ Et protulerunt ei, & ait illis, Cuius est imago hæc & inscriptio?

17 illi autem dixerunt, Cæsaris. ✠ Ait illis Ieschua, Quæ sunt Cæsaris, date Cæsari; & quæ Dei, Deo. Et admirabantur super eo.

Ad Oblationem defunctorum.

18 ✠ Venerunt porrò Zadoukæi ad eum, ij qui dicunt non esse resurrectionem: & inter-

19 rogabant eum, dicentes. ✠ Doctor, Mousche scripsit nobis, Si mortuus fuerit frater alicuius, & reliquerit vxorem, liberos autem non reliquerit, accipiat ipsius frater vxorem eius; & suscitet semen fratri suo.

20 ✠ Septem erãt fratres, primus duxit vxorem & mortuus est, nec reliquit semen.

21 ✠ Et secundus accepit eam, & mortuus est, quum nec ipse reliquisset semen: & tertius itidem.

---

6 לְתַרְתָּא דַּיִן חַד בְּרָא חַבִיבָא אִית הֲוָא לֵה וְשַׁדְּרֵהּ לְוָתְהוֹן אַחֲרַיִת אֲמַר גֵּיר כְּבַר נְבַהֲווֹן מִן בְּרִי ;
7 הְנוּן דַּיִן פַּלְחֵא אֲמַרוּ בְּנַפְשְׁהוֹן הָנוֹ יֵרְתָא תַּוּ נְקַטְלִיוּהִי וְתְהֲוֵא דִילָן יֵרְתוּתָא ;
8 וְנְסַבוּ קַטְלוּהִי וְאַפְּקוּהִי לְבַר מִן כַּרְמָא ;
9 מָנוֹ הָכִיל נֶעֱבַד מָרֵא כַּרְמָא נֵאתֵא נוּבַד לְהָנוּן פַּלְחֵא וְנְתְלִיוּהִי כַּרְמָא לְאַחֲרָנֵא ;
10 וְאַף לָא כְּתָבָא הָנָא קְרִיתוּן דְּכָאפָא דְּאִסְרוּ בַּנָּיֵא הִי הֲוַת לְרִישָׁא דְּזִוְיָתָא ;
11 מִן לְוָת מָרֵיא הֲוַת הָדָא וְאִיתֵיהָ תְּרְמוּרְתָא בְּעֵינָן ;
12 וּבְעִין הֲווֹ לְמֵאחֲדָה וּדְחֵלוּ מִן עַמָּא יְדָעוּ גֵּיר דְּעָלֵיהוֹן אֲמַר מַתְּלָא הָנָא וְשַׁבְקוּהִי וְאַזְלוּ ;
13 וְשַׁדְּרוּ לְוָתֵהּ אֲנָשָׁא מִן סַפְּרֵיָא וּמִן דְּבֵית הֲרוֹדוֹס דְּנַצְוֹדוּנֵיהִי בְּמִלְּתָא ;
14 הְנוּן דַּיִן אֲתוֹ וְשָׁאלוּהִי מַלְפָּנָא יְדָעִינָן דְּשַׁרִיר אַנְתְּ וְלָא שְׁקִיל אַנְתְּ צִפְתָּא לַאנָשׁ לָא גֵּיר חָאֵר אַנְתְּ בְּפַרְגּוּפָא דְּבְנַיְנָשָׁא אֶלָּא בַּשְׁרָרָא אוֹרְחָא דַּאלָהָא מַלֵּף אַנְתְּ שַׁלִּיט

[a] בְּהַת [b] יְרַת כמו ירש
[c] אִתָּא [d] נְפַק [e] אֵבֵד
[f] נְתַל [g] קְרָא
[h] סְלָא פירשו מאס
[i] בְּנָא [k] דְּמַר [l] אֵחַר
[m] צוּר [n] מַלֵּל [o] אִתָּא
[p] אַלַּף [q] יַצַּף [r] חוּר
[s] אַלַּף

6 Adhuc ergo vnum habens filium
charissimum: & illum misit ad eos no-
uissimum, dicens, Quia reuerebuntur fi-
lium meum.
7 Coloni autem dixerunt ad inuicem,
Hic est hæres; venite, occidamus eum: &
nostra erit hæreditas.
8 Et apprehendẽtes eum, occiderunt,
& eiecerunt extra vineam.
9 Quid ergo faciet Dominus vineæ?
Veniet, & perdet colonos: & dabit vi-
neam alijs.
10 Nec scripturam hanc legistis? Lapi-
dem quem reprobauerunt ædificantes,
hic factus est in caput anguli:
Psa. 117. d. 22. Isai. 28. d. 16. Actor. 4. b. 11. Rom. 9. g. 33. 1. Pet. 2. a. 8. Mat. 21. d. 42.
11 A Domino factum est istud, & est
mirabile in oculis nostris.
12 Et quærebant eum tenere: & timue-
runt turbam. cognouerunt enim quo-
niam ad eos parabolam hanc dixerit. Et
relicto eo abierunt.
13 Et mittunt ad eum quosdam ex Pha
risæis & Herodianis: vt eum caperent in
verbo. Qui veniẽtes dicũt ei, Magister,
scimus quia verax es, & nõ curas quen-
quam: nec enim vides in faciem homi-
num, sed in veritate viam Dei doces. li-
cet dare tributum Cæsari: an non dabi-
mus? Qui sciens versutiam illorũ, ait
illis, Quid me tentatis? afferte mihi de-
narium vt videam.
Mat. 22. b. 15. Luc. 20. d. 20.
14 At illi attulerunt ei. Et ait illis, Cuius
est imago hæc, & inscriptio? Dicunt ei,
Cæsaris. Respondẽs aũt Iesus dixit illis,
Reddite igitur quæ sunt Cæsaris, Cæsa-
ri: & quæ sunt Dei, Deo. Et mirabantur
super eo.
Rom. 13. b. 7.
18 Et venerunt ad eum Sadducæi qui
dicunt resurrectionem non esse: & in-
terrogabant eum, dicentes,
Mat. 22. c. 23. Luc. 20. d. 27.
19 Magister, Moyses nobis scripsit, vt si
cuius frater mortuus fuerit, & dimiserit
vxorem, & filios non reliquerit: accipiat
frater eius vxorem ipsius, & resuscitet
semen fratri suo. 20 Septem ergo fratres
erant: & primus accepit vxorem, & mor
tuus est nõ relicto semine. 21 Et secundus
accepit eam, & mortuus est: & nec iste
reliquit semen. Et tertius similiter.
Deu. 25. a. 5.

6 ἔτι οὖν ἕνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητὸν αὐτοῦ, ἀπέστειλε καὶ
αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον, λέγων, ὅτι ἐντραπήσονται
τὸν υἱόν μου.
7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς αὐτούς, ὅτι οὗτός ἐστιν
ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ
κληρονομία.
8 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἀπέκτειναν, καὶ ἐξέβαλον ἔξω
τοῦ ἀμπελῶνος.
9 τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται,
καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.
10 οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε; λίθον ὃν ἀπεδο-
κίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
γωνίας·
11 παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλ-
μοῖς ἡμῶν.
12 καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον·
ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε· καὶ ἀ-
φέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
13 καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ
τῶν Ἡρωδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ.
14 οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, διδάσκαλε, οἴδαμεν
ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς
πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ
διδάσκεις· ἔξεστι κῆνσον καίσαρι δοῦναι, ἢ οὔ; δῶμεν, ἢ μὴ
δῶμεν;
15 ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν, εἶπεν αὐτοῖς, τί με
πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω.
16 οἱ δὲ ἤνεγκαν· καὶ λέγει αὐτοῖς, τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ
ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, καίσαρος.
17 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἀπόδοτε τὰ καί-
σαρος καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐθαύμασαν
ἐπ' αὐτῷ.
18 Καὶ ἔρχονται σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέ-
γουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες·
19 διδάσκαλε, μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ὅτι ἐὰν τινος ἀδελ-
φὸς ἀποθάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ἀφῇ,
ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσῃ
σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 20 ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν,
καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε
21 σπέρμα. καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπέθανε, καὶ
οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως.

---

14 לְמַתַּל כֶּסֶף רִישָׁא לְקֵסַר אוֹ לָא נְתֵּל אוֹ לָא נְתֵל׃ 15 הוּ דִין יְדַע נְכְלְהוֹן וְאָמַר לְהוֹן מְנָא מְנַסְיִן אַנְתוּן לִי
אַיְתוּ לִי דִינָרָא אֶחֱזֵא׃ 16 וְאַיְתוּ לֵהּ אֲמַר לְהוֹן דְּמַנּוּ צַלְמָא הָנָא וּכְתָבָא הֵנוּן דִין אֲמַרוּ דְקֵסַר׃
17 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ דְּקֵסַר תְּבוּ לְקֵסַר וְדַאלָהָא לַאלָהָא וְתִמְהוּ הֲוָוּ בֵהּ׃
דְקוּרְבָא דְעַנְיָדָא לְב
18 וְאַתּוּ זַדּוּקָיָא לְוָתֵהּ הֲנוּן דְּאָמְרִין דְקִיסְתָא לֵית וּמְשַׁאֲלִין הֲוָוּ לֵהּ וְאָמְרִין׃ 19 מַלְפָנָא מוֹשֶׁא כְּתַב לַן דְּאִן
מָאֵת אַחוּהִי דְּאִנְשׁ וְשָׁבֵק אִנְתְּתָא וּבְנַיָא לָא שָׁבֵק נְסַב אַחוּהִי אִנְתְּתֵהּ וְנָקִים זַרְעָא לְאַחוּהִי׃ 20 שַׁבְעָא אֲחִין אִית
הֲוָוּ קַדְמָיָא נְסַב אִנְתְּתָא וּמִית וְלָא שָׁבֵק זַרְעָא׃ 21 וְדַתְרֵין נְסַבָהּ וּמִית כַּד אַף לָא הוּ שָׁבֵק זַרְעָא וְדַתְלָתָא הָכְנוֹת׃

[i] נתל [k] נסא [l] אתיא
[m] יהב [n] תמה
[o] עניד
[a] אתא [c] קום [d] אלף
[e] מות [f] נסב [g] קום
[h] פירשון

22 ܘܢܣܒܘܗ̇ ܫܒܥܬܝܗܘܢ ܘܠܐ ܫܒܩܘ ܙܪܥܐ. ܐܚܪܝܬ
ܟܠܗܘܢ ܡܝܬܬ ܐܦ ܗܝ ܐܢܬܬܐ.
23 ܒܩܝܡܬܐ ܗܟܝܠ
ܕܐܝܢܐ ܡܢܗܘܢ ܬܗܘܐ ܐܢܬܬܐ. ܫܒܥܬܝܗܘܢ ܓܝܪ
24 ܢܣܒܘܗ̇. ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ. ܠܐ ܗܘܐ ܡܛܠ
ܗܕܐ ܛܥܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܟܬܒܐ ܘܠܐ
25 ܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ. ܡܐ ܓܝܪ ܕܩܡܘ ܡܢ ܡܝܬܐ
ܠܐ ܢܣܒܝܢ ܢܫܐ. ܐܦ ܠܐ ܢܫܐ ܗܘܝܢ ܠܓܒܪܐ. ܐܠܐ ܐܝܟ
26 ܡܠܐܟܐ ܕܒܫܡܝܐ ܐܝܬܝܗܘܢ. ܥܠ ܡܝܬܐ ܕܝܢ
ܕܩܝܡܝܢ. ܠܐ ܩܪܝܬܘܢ ܒܟܬܒܐ ܕܡܘܫܐ. ܐܝܟܢܐ ܡܢ
ܣܢܝܐ ܐܡܪ ܠܗ ܐܠܗܐ. ܐܢܐ ܐܢܐ ܐܠܗܗ ܕܐܒܪܗܡ
27 ܘܐܠܗܗ ܕܐܝܣܚܩ ܘܐܠܗܗ ܕܝܥܩܘܒ. ܘܠܐ ܗܘܐ
ܐܠܗܐ ܕܡܝܬܐ ܐܠܐ ܕܚܝܐ. ܐܢܬܘܢ ܗܟܝܠ ܣܓܝ ܛܥܝܢ
ܐܢܬܘܢ. ܕܨܦܪܐ ܕܚܕܒܫܒܐ ܕܕ ܘܒܬܪ ܕܢܚܐ ܠܓ
28 ܘܩܪܒ ܚܕ ܡܢ ܣܦܪܐ ܘܫܡܥ ܐܢܘܢ ܕܕܪܫܝܢ ܘܚܙܐ
ܕܫܦܝܪ ܐܦܢܝ ܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ. ܘܫܐܠܗ. ܐܝܢܐ
29 ܦܘܩܕܢܐ ܩܕܡܝܐ ܕܟܠܗܘܢ. ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ
ܩܕܡܝܐ ܕܟܠܗܘܢ ܦܘܩܕܢܐ. ܫܡܥ ܐܝܣܪܝܠ.
30 ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܡܪܝܐ ܚܕ ܗܘ. ܘܬܪܚܡ ܠܡܪܝܐ
ܐܠܗܟ. ܡܢ ܟܠܗ ܠܒܟ ܘܡܢ ܟܠܗ ܢܦܫܟ
ܘܡܢ ܟܠܗ ܪܥܝܢܟ. ܘܡܢ ܟܠܗ ܚܝܠܟ. ܗܢܘ
31 ܦܘܩܕܢܐ ܩܕܡܝܐ. ܘܕܬܪܝܢ ܕܕܡܐ ܠܗ. ܕܬܪܚܡ
ܠܩܪܝܒܟ ܐܝܟ ܢܦܫܟ. ܦܘܩܕܢܐ ܐܚܪܢܐ ܕܪܒ ܡܢ
32 ܗܠܝܢ ܠܝܬ. ܐܡܪ ܠܗ ܗܘ ܣܦܪܐ. ܫܦܝܪ ܪܒܝ
ܒܩܘܫܬܐ ܐܡܪܬ. ܕܚܕ ܗܘ ܘܠܝܬ ܐܚܪܝܢ ܠܒܪ ܡܢܗ.
33 ܘܕܢܪܚܡܝܘܗܝ ܐܢܫ ܡܢ ܟܠܗ ܠܒܐ ܘܡܢ
ܟܠܗ ܪܥܝܢܐ. ܘܡܢ ܟܠܗ ܢܦܫܐ ܘܡܢ ܟܠܗ ܚܝܠܐ.
ܘܕܢܪܚܡ ܠܩܪܝܒܗ ܐܝܟ ܢܦܫܗ. ܝܬܝܪܐ ܗܝ ܡܢ
34 ܟܠܗܘܢ ܡܩܠܘܬܐ ܘܕܒܚܐ. ܝܫܘܥ ܕܝܢ ܚܙܝܗܝ
ܕܚܟܝܡܐܝܬ ܐܦܢܝ ܦܬܓܡܐ. ܘܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܠܐ
ܗܘܝܬ ܪܚܝܩ ܡܢ ܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܐܢܫ
35 ܐܡܪܚ ܬܘܒ ܕܢܫܐܠܝܘܗܝ. ܘܥܢܐ ܝܫܘܥ
ܘܐܡܪ ܟܕ ܡܠܦ ܒܗܝܟܠܐ. ܐܝܟܢܐ ܐܡܪܝܢ ܣܦܪܐ.
ܕܡܫܝܚܐ ܒܪܗ ܗܘ ܕܕܘܝܕ.

22 *Denique acceperunt eam ſeptem illi, nec reliquerunt ſemen: poſtrema omnium mortua eſt & ipſa mulier.

23 *In reſurrectione ergo, cuiuſnam ex eis futura eſt vxor? ſiquidem ſeptem illi duxerunt eam.

24 *Dixit eis Jeſchua, An non propterea erratis, quòd neſciatis ſcripturas, neque virtutem Dei?

25 *Quum enim reſurrexerint à mortuis, nec ducunt vxores, nec ſunt fœminæ viris, ſed ſunt inſtar Angelorum qui in cælis ſunt.

26 *De mortuis verò quod reſurgant; non legiſtis in libro Mouſche, quomodo è rubo dixerit ei Deus, Ego ſum Deus Abrohom, & Deus Iſchok, & Deus Jaakoub?

27 *Nec eſt Deus mortuorum, ſed viuentium. vos ergo multùm erratis.

Matutinis Dominicæ quartæ post Epiphaniam.

28 *Et acceſſit vnus è Scribis, & audijt eos diſceptantes, viditque eum illis perbelle reddidiſſe rationem, & interrogauit eum quodnam eſſet præceptum primum omnium.

29 *Ait illi Jeſchua, Primum omnium præceptorum eſt, Audi Jſroiel, Dominus Deus noſter, Dominus vnus eſt.

30 *Item, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, iſtud eſt præceptum primum.

31 *Et ſecundum ei ſimile, Diliges proximum tuum ſicut animam tuam: præceptum aliud maius iſtis non eſt.

32 *Dixit ei Scriba ille, Bene Domine mi, verúmque dixiſti; ſiquidem vnus eſt Deus, nec eſt alius præter eum.

33 *Quem ſi diligat homo ex toto corde, & ex tota mente, & ex tota anima, & ex tota virtute: diligátque proximum ſuum ſicut ſeipſum, plus eſt quàm omnia holocauſta, & ſacrificia.

34 *Jeſchua autem videns eum ſapienter reddidiſſe rationem, reſpondit & ait illi, Non es procul à regno Dei. Et nemo auſus eſt amplius eum interrogare.

35 *Et reſpondit Jeſchua, & ait quum doceret in templo, Quomodo dicunt Scribæ Chriſtum eſſe filium Dauid?

---

22 ושבעתיהון נסבוה ולא שבקו זרעא אחרית כלהון [i] מיתת אף הי אנתתא ׃ 23 [k] בקימתא הכיל דאינא — [i] מות [k] קום
מנהון תהוא אנתתא שבעתיהון גיר נסבוה ׃ 24 אמר להון ישוע לא הוא מטל הדא [l] טעין אנחון דלא ידעין — [l] טעא
אנחון כתבא ולא חילה דאלהא ׃ 25 מא גיר דקמו מן מיתא לא נסבין נשא אף לא נשא [m] הוין לגברא אלא — [m] הוא
איך מלאכא דבשמיא איתיהון ׃ 26 על מיתא דין דקימין לא [n] קריתון בכתבא דמושא איכנא מן סניא אמר לה — [n] קרא
אלהא אנא אנא אלהה דאברהם ואלהה דאיסחק ואלהה דיעקוב ׃ 27 ולא הוא אלהא דמיתא אלא דחיא אנחון — [o] הכל כמו זהת
[o] הכיל סגי טעין אנחון ׃ דצפרא דחד בשבא דד ובתר [p] דנחא לג — [p] תב בלשון ענה
28 וקרב חד מן ספרא ושמע אנון דדרשין וחזא דשפיר [b] אתיב להון פתגמא ושאלה אינא [c] פוקדנא קדמיא — [c] פקד

22 * Et acceperunt eam similiter septem, & non reliquerunt semen. Nouissima omnium defuncta est & mulier.

23 * In resurrectione ergo cùm resurrexerint, cuius de his erit vxor? septē enim habuerunt eam vxorem.

24 * Et respondens Iesus, ait illis, Nónne ideo erratis, non scientes scripturas, neque virtutem Dei? C

25 * Cùm enim à mortuis resurrexerint, neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli † in cælis.

Dei

26 * De mortuis autem quòd resurgant, non legistis in libro Moysi, super rubum quomodo dixerit illi Deus, inquiens, Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob?

Exod. 3. b. 6. Mat. 22. d. 32. Luc. 20. f. 37.

27 * Non est Deus mortuorũ, sed viuorum. Vos ergo multum erratis.

28 * Et accessit vnus de Scribis qui audierat illos conquirentes. & videns quoniam bene illis responderit, interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum.

29 * Iesus autem respondit ei, Quia primum omnium mandatum est, Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est.

Deut. 6. a. 4.

30 * Et diliges Dominum Deum tuum ex totò corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum.

31 * Secundum autem simile est illi, Diliges proximum tuum tanquam teipsum. Maius horũ aliud mandatum non est.

Leui. 19. d. 18. Mat. 22. d. 39. Rom. 13. c. 9. Galat. 5. c. 14. Iacob. 2. b. 8.

32 * Et ait illi Scriba, Bene Magister, in veritate dixisti, quia vnus est Deus, & non est alius præter eum.

33 * Et vt diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine: & diligere proximum tanquam seipsum: maius est omnibus holocautomatibus & sacrificijs.

34 * Iesus autem videns quòd sapienter respondisset, dixit illi, Non es longè à regno Dei. Et nemo iam audebat eum interrogare.

35 * Et respondens Iesus, dicebat, docens in templo, Quomodo dicunt Scribæ Christum filium esse Dauid?

Mat. 22. d. 42. Luc. 20. f. 41.

22 * καὶ ἔλαβον αὐτὴν οἱ ἑπτά, καὶ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἐσχάτη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.

23 * ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσι, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.

24 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ;

25 * ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

26 * περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ μωσέως, ἐπὶ τοῦ βάτου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς, λέγων, ἐγὼ ὁ θεὸς ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ;

27 * οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ θεὸς ζώντων· ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶσθε.

28 * Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτὸν, ποία ἐστὶ πρώτη πασῶν ἐντολή;

29 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν, ἄκουε ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, κύριος εἷς ἐστι.

30 * καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου· αὕτη πρώτη ἐντολή.

31 * καὶ δευτέρα ὁμοία, αὕτη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι.

32 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς, καλῶς διδάσκαλε ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.

33 * καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν, πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν.

34 * καὶ ὁ ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

35 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ἔλεγε διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ χριστὸς υἱός ἐστι δαβίδ;

---

29 וְכָלְהוֹן׃ אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ קַדְמָיָא מִן כָּלְהוֹן פּוּקְדָנָא שְׁמַע יִסְרָאֵל מָרְיָא אֱלָהַן מָרְיָא חַד הוּ׃
30 וְתֶחְרַחֵם לְמָרְיָא אֱלָהָךְ מִן כָּלֵּהּ לִבָּךְ וּמִן כָּלֵּהּ נַפְשָׁךְ וּמִן כָּלֵּהּ [d]רְעֵינָךְ וּמִן כָּלֵּהּ חֵילָךְ הָנוּ פּוּקְדָנָא קַדְמָיָא׃
31 וְדַתְרִין דְּדָמָא לֵהּ [e]וְתַחֵב לְקָרִיבָךְ אֵיךְ נַפְשָׁךְ פּוּקְדָנָא אַחֲרָנָא דְּרַב מִן הָלֵין לֵית׃
32 אֲמַר לֵהּ הוּ סַפְרָא שַׁפִּיר רַבִּי וְשָׁרְרָא אֲמַרְתְּ דְּחַד הוּ וְלֵית אַחֲרִין לְבַר מִנֵּהּ׃
33 [f]וְדִנְרַחְמִיוּהִי אֱנָשׁ מִן כָּלֵּהּ לִבָּא וּמִן כָּלֵּהּ [g]רְעֵינָא וּמִן כָּלֵּהּ נַפְשָׁא וּמִן כָּלֵּהּ חֵילָא וְדִנְרַחֵם קָרִיבֵהּ אֵיךְ נַפְשֵׁהּ יַחִירָא הִי מִן כָּלְהוֹן [h]יַקִּרָא [i]וְרַבְחָא׃
34 יֵשׁוּעַ דֵּין [k]חֲזִיהִי [l]דְּחַכִּימָאִית [m]מִפְּנָא פְּתְגָמָא וַעֲנָא וַאמַר לֵהּ לָא הֲוַיְתְּ רְחִיק מִן מַלְכוּתָא דֵאלָהָא וְלָא אֱנָשׁ [n]אֲמְרַת תּוּב דְּנִשְׁאַלְיוּהִי׃
35 וַעֲנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר כַּד [o]מַלֵּף בְּהֵיכְלָא אֵיכַנָא אָמְרִין סָפְרָא דִּמְשִׁיחָא בְּרֵהּ הוּ דָּוִיד׃

[d] רְעֵינָא כמו רצה
[e] אֲחַב כמו אהב
[f] רְחֵם [g] רְעֵינָא
[h] יְקַר ופירושו עלות
[i] רְבַח כמו גבח
[k] חֲזָא [l] חֲכִים
[m] פְּנָא בלשון השיב
[n] מְרַח [o] אֶלֶף

36 * Quandoquidem ipsemet Dauid ait per spiritum Sanctitatis, Dixit Dominus Domino meo sede à dextera mea, donec ponam hostes tuos scabellum subter pedes tuos.

37 * Ipse ergo Dauid vocat eum Dominum meum: & quomodo filius eius est? & omnis turba audiebat eum periucundè.

38 * Porrò in doctrina sua dicebat eis, Cauete à Scribis qui volunt cum stolis incedere, amántque salutationem in compitis.

39 * Primósque consessus in Synagogis: & primos accubitus in cœnis.

40 * Illi deuorant ædes viduarum, ea occasione quòd prorogent preces suas. isti recepturi sunt iudicium maius.

Matutinis festi Crucis.

41 * Dúmque sederet Jeschua è regione gazophylacij spectabat quomodo turbæ inijcerent pecuniam in gazophylacium, multíque diuites inijciebant multum.

42 * Veniens autem vidua quædam pauperrima iniecit duo minuta, quod est octaua pars.

43 * Et aduocauit Jeschua discipulos suos, & ait illis, Amin dico vobis, Ista vidua pauperrima plusquam omnes homines qui coniecerunt, coniecit in gazophylacium.

44 * Cuncti siquidem ex eo quod sibiipsis redundat coniecére, at ista è penuria sua quicquid habebat coniecit, omnem, inquam, possessionem suam.

CAP. XIII.

1 QVúmque exiret Jeschua è templo, dixit ei vnus ex discipulis suis, Magister, ecce vide quales lapides, & qualia ædificia.

2 * Jeschua autem dixit ei, Vides ista ædificia magnifica? non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur.

3 * Et quum sederet Jeschua in Monte oliuarum è regione templi, interrogarunt eum Kipho & Jaakoub, & Jouchanon, & Andreas soli:

4 * Dic nobis quando hæc futura sunt, & quod est signum, quum appropinquabunt hæc omnia ad consummationem?

---

36 הוּ גֵיר דַוִיד אֲמַר בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא דְאַמַר מָרְיָא לְמָרִי תֵּב לָךְ מִן יַמִינִי עַדְמָא דְאַסִים בְּעֵלְדְּבָבַיִך כּוּבְשָׁא תְּחֵית
37 הוּ הַכֵּיל דַוִיד קָרֵא לֵה מָרִי וְאֵיכַנָא בְּרֵה אִיתַוֹהִי וְכֻלֵּה כְּנִשָׁא שְׁמַע הָוָא לֵה בְּסִימָאִית׃
38 וְבֵילְפָנָא אָמַר הָוָא לְהוֹן אֶזְדַהֲרוּ מִן סַפְרֵא דְּרַעֲבִין בְּדְאַסְטְלֵא נְהַלְכִין וְרַחְמִין שְׁלָמָא בְּשׁוּקָא׃
39 וְרִישׁ מַוֹתְבָא בַּכְּנוּשְׁתָא וְרִישׁ סַמְכָא בְּחַשָׁמְיָתָא׃
40 הָנוּן דְּאָכְלִין בָּתֵּא דְּאַרְמְלָתָא בְּעִלְּתָא דְּמוֹרְכִין צְלוֹתְהוּן הָנוּן נְקַבְּלוּן דִּינָא יַתִּירָא׃
41 וְכַד יָתֵב יֵשׁוּעַ לוּקְבֵל בֵּית גַּזָא חָזֵא הָוָא אֵיכַנָא כְּנִשָׁא רָמִין עוּרְפָנָא בֵּית גַּזָא וְסַגִּיאָא עַתִּירָא רָמִין הָוֹוּ סַגִּי׃
42 וַאֲתַת אַרְמַלְתָא חָדָא מְסַכְּנְתָא אַרְמִית תְּרֵין מְנִין דְּאִיתְהוּן שְׁמוּנְיָא׃

36 יתב סוס בסס
37 אלף זהר עבא
38 אסטלא מזלשון יון
39 יתב חשם עלל אורך
40 צלא
41 חור רמא
42 פירושו כסף תחום
42 אתא רמא

36 * Ipse enim Dauid dicit in Spiritu
Psal. 109 a. 1. sancto, Dixit Dominus Domino meo,
sede à dextris meis, donec ponam inimi-
* cos tuos scabellum pedum tuorum.
37 * Ipse ergo Dauid dicit eum Domi-
num: & vnde est filius eius? Et multa
turba eum libenter audiuit.
38 * Et dicebat eis in doctrina sua, Ca-
Mat. 23. a. 6. Luc. 11. f. 43. & 20. g. 46. uete à Scribis, qui volunt in stolis ambu
lare, & salutari in foro,
39 * Et in primis cathedris sedere in sy-
nagogis, & primos discubitus in cœnis:
40 * Qui deuorant domos viduarum
sub obtentu prolixæ orationis: hi accipient prolixius iudicium.

41 * Et sedens Iesus contra gazophyla-
Luc. 21. a. 1. cium, aspiciebat quomodo turba iacta-
ret æs in gazophylacium, & multi diui-
tes iactabant multa.
42 * Cùm venisset autem vna vidua pau
per, misit duo minuta, quod est qua-
drans.
43 * Et conuocans discipulos suos, ait
illis, Amen dico vobis, quoniam vidua
hæc pauper plus omnibus misit qui mi-
serunt in gazophylacium.
44 * Omnes enim ex eo quod abunda-
bat illis, miserunt: hæc verò de penuria
sua omnia quæ habuit, misit totum vi-
ctum suum.

CAP. XIII.

Mat. 24. a. 2. Luc. 21. a. 5. ET cùm egrederetur de templo, ait
1 illi vnus ex discipulis suis, Magister, A
aspice quales lapides, & quales stru-
cturæ.
2 * Et respõdens Iesus, ait illi, Vides has
omnes magnas ædificationes? Non re-
Luc. 19. a. 44. linquetur lapis super lapidem qui non
destruatur.
3 * Et cùm sederet in Monte oliuarum
contra templum, interrogabant eum se-
paratim Petrus & Iacobus, & Iohannes,
& Andreas.
4 * Dic nobis quãdo ista fient? & quod
signum erit quando hæc omnia inci-
pient consummari?

36 * αὐτὸς γὰρ δαβὶδ εἶπεν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, λέγει ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
37 * αὐτὸς οὖν δαβὶδ λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.
38 * καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν, καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς·
39 * καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις.
40 * οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

41 * Καὶ καθίσας ὁ ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου, ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά.
42 * καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης.
43 * καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον.
44 * πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

ιγ'.

1 * Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι, καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί.
2 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.
3 * καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν πέτρος καὶ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης, καὶ ἀνδρέας·
4 * εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα πάντα συντελεῖσθαι.

---

44 וְקָרָא יֵשׁוּעַ לְתַלְמִידוֹהִי וַאמַר לְהוֹן אַמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּהָדָא אַרְמַלְתָּא מְסַכְּנְתָא יַתִּיר מִן כָּלְהוֹן אֲנָשָׁא דְּרַמִין
44 כָּלְהוֹן גֵּיר מִן מַדַּם דְּיַתִּיר לְהוֹן אַרְמִיו הָדָא דַּין מִן חַסִּירוּתָא כָּל מֵדַם דְּאִית הֲוָא לַהּ
אַרְמַיָּתַהּ כֻּלָּהּ קְנְיָנָהּ ׃ קפלאון יג
1 וְכַד נְפַק יֵשׁוּעַ מִן הֵיכְלָא אַמַר לַהּ חַד מִן תַּלְמִידוֹהִי מַלְפָּנָא הָא חֲזִי אִילֵין כְּאפָא וַאילֵין בְּנְיָנֵא ׃
2 יֵשׁוּעַ דַּין אַמַר לַהּ חָזֵא אַנְתְּ הֲלֵין בְּנְיָנֵא רוּרְבֵא לָא מְשְׁתַּבְקָא הֲרָכָא בְּאף עַל כְּאף דְּלָא מְסְתַּחֲרָא ׃
3 וְכַד יְתֵב יֵשׁוּעַ בְּטוּרָא דְזַיְתָא לוקֳבַל הֵיכְלָא שַׁאלוּהִי כְּאפָא וְיַעֲקוֹב וְיוֹחָנָן וַאנְדְּרָאוֹס בַּלְחוּדַיְהוֹן ׃
4 אֲמַר לָן אֵמַתַי הֲלֵין וּסְנָא הִי אָתָא מָא דְקָרִיבָן הֲלֵין כֻּלְּהֵין לְמִשְׁתַּלְמוּ ׃

רְמָיָא
קְנְיָנָא
אַלְף חֲזָא בְּנְיָנָא
רַבָּא שְׁבַק
סְתַר או סְתְרָא פירוש הרס
שְׁלֵם

5 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܚܙܘ ܕܠܐ ܢܫܕܪܘܢ ܐܢܫܐ ܠܟܘܢ ׃
6 ܕܣܓܝܐܐ ܢܬܐܬܘܢ ܒܫܡܝ ܕܡܪܝܐ ܘܐܡܪܝܢ ܐܢܐ ܗܘ ܡܫܝܚܐ ׃ ܘܢܫܕܪܘܢ
7 ܠܣܓܝܐܐ ׃ ܘܡܕܡ ܕܬܫܡܥܘܢ ܩܪܒܐ ܘܫܡܥܬܐ ܕܩܪܒܐ ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ ׃ ܗܠܝܢ
8 ܡܬܬܝܐ ܠܡܗܘܐ ׃ ܐܦܠܐ ܗܠܝܢ ܠܐ ܣܘܦܐ ׃ ܡܬܩܘܡ ܥܡܐ ܥܠ ܥܡܐ
ܘܡܠܟܘܬܐ ܥܠ ܡܠܟܘܬܐ ׃ ܘܡܪܥܫܬܐ ܬܗܘܐ ܒܟܠ ܐܬܪܐ ׃ ܗܠܝܢ
ܫܪܝܬܐ ܕܚܒܠܐ ׃
9 ܐܢܬܘܢ ܐܢܘܢ ܢܬܚܙܘܢ ׃ ܡܫܠܡܝܢ ܠܟܘܢ ܠܡܫܪܝܬܐ ܘܠܒܝܬ
ܟܢܫܬܐ ܬܬܟܝܢܘܢ ׃ ܘܩܕܡ ܡܠܟܐ ܘܫܠܝܛܐ ܬܩܘܡܘܢ ܠܡܗܘܐ
ܠܗܘܢ ׃
10 ܘܠܥܡܡܐ ܟܠܗܘܢ ܩܕܡ ܕܢܬܟܪܙ ܐܝܢܬܐ ׃ ܘܟܕ ܢܬܠܘܢܟܘܢ
11 ܠܡܫܠܡܘܬܟܘܢ ܠܐ ܬܗܘܘܢ ܡܬܬܪܥܝܢ ܡܢܐ ܕܬܡܠܠܘܢ ׃ ܐܠܐ
ܕܡܕܡ ܕܢܬܝܗܒ ܠܟܘܢ ܒܗܝ ܫܥܬܐ ܗܝ ܬܡܠܠܘܢ ׃ ܠܐ ܐܢܬܘܢ
ܡܬܡܠܠܝܢ ܐܠܐ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ׃
12 ܘܢܡܣܪ ܐܚܐ ܠܐܚܘܗܝ ܠܡܘܬܐ ܘܐܒܐ ܠܒܪܗ ׃ ܘܢܩܘܡܘܢ ܒܢܝ
ܥܠ ܐܒܗܬܗܘܢ ܘܢܩܛܠܘܢ ܠܗܘܢ ׃
13 ܘܬܗܘܘܢ ܣܢܝܐܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܡܛܠ ܫܡܝ ׃ ܗܘ ܕܡܨܒܪ
14 ܠܣܘܦܗ ܗܘ ܢܦܫܗ ׃ ܘܟܕ ܬܚܙܘܢ ܡܪܥܬܐ ܕܫܡܝܡܐ ܕܐܡܪ
ܥܠ ܕܢܒܝܐ ܕܐܬܐ ܕܩܐܡ ܐܝܟ ܠܐ ܫܪܝܐ ׃ ܡܢ ܕܩܪܐ ܢܦܗܡ
ܗܠܝܢ ܕܒܝܗܘܕܝܐ ܢܪܘܡܘܢ ܠܛܘܪܐ ׃
15 ܘܡܢ ܕܗܘܐ ܥܠ ܓܓܐ ܠܐ ܢܢܚܬ ܠܡܢܣܒ ܡܕܡ ܡܢ ܒܝܬܗ ׃
16 ܘܡܢ ܕܗܘܐ ܒܚܩܠܐ ܠܐ ܢܦܢܐ ܠܡܣܒ ܠܒܘܫܗ ׃
17 ܘܘܝܠܝܗܘܢ ܠܡܢܝܩܝ ܒܒܛܢܐ ܘܠܡܝܢܩܝ ܒܝܘܡܬܐ ׃
18 ܘܨܠܘ ܕܠܐ ܬܗܘܐ ܦܪܝܩܬܟܘܢ ܒܣܬܘܐ ׃
19 ܡܛܠ ܕܬܗܘܐ ܥܩܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܕܠܐ ܗܘܬ ܡܢ ܫܪܝܬܐ ܕܒܪܝܬܐ
ܕܒܪܐ ܐܠܗܐ ܥܕܡܐ ܗܕܐ ܠܐ ܢܗܘܐ ׃
20 ܘܐܦ ܠܘ ܕܡܪܝܐ ܩܨܪ ܠܝܘܡܬܐ ܗܠܝܢ ܠܐ ܢܗܘܐ ܟܠ ܒܪܬܐ ׃
ܐܠܐ ܡܛܠ ܒܪܝܪܐ ܕܒܚܪ ܩܨܪ ܠܝܘܡܬܐ ׃

5 *Ipse verò Ieschua cœpit eis dicere, Videte, ne quis inducat vos in errorem.*
6 ** Multi siquidem venturi sunt in nomine meo, dicturique, Ego sum: & multos aberrare facient.*
7 ** Quum autem audieritis prælia, & rumorem bellorum, ne timeatis, futurum est enim vt hæc fiant, sed nondum finis.*
8 ** Surget enim gens in gentem, & regnum in regnum, fiéntque terræmotus in singulis locis, & erunt fames & tumultus. Hæc sunt initium dolorum.*
9 ** Cauete autem vobismetipsis: tradent enim vos in iudicia* [prætoria] *& in synagogis eorum flagellis cædemini, & coram regibus & præfectis sistemini propter me, vt sit eis testimonio.*
10 ** Prius autem prædicandum est Euangelium meum in omnibus gentibus.*
11 ** Quum autem tradendos vos adducent, ne sitis antè solliciti quid loquamini, neque meditemini: sed id ipsum quod datum fuerit vobis illa ipsa hora, eloquimini. non enim estis loquentes, sed Spiritus Sanctitatis.*
12 ** Tradet autem frater fratrem suum ad mortem, & pater filium suum: & insurgent filij contra patres suos, & enecabunt*
13 *eos. * Et eritis exosi omnibus propter nomen meum. Qui verò sustinuerit vsque in finem, hic saluus erit.*
14 ** Quum autem videritis portentum illud immundum vastationis, quod dictum est per Daniil prophetam, stans vbi non oportet (qui legit, intelligat) tunc illi qui fuerint in Ṣihoudæa, fugiant in montem.*
15 ** Et qui fuerit in tecto ne descendat, nec ingrediatur vt auferat quicquam ex ædibus*
16 *suis. * Et qui fuerit in agro, is ne reuertatur retro vt tollat vestimentum suum.*
17 ** Væ autem vterum ferentibus, & ijs*
18 *quæ lactauerint per illos dies. * Orate verò ne fiat fuga vestra hyeme.*
19 ** Fiet enim in illis diebus oppressio, qualis non exstitit à principio creationis quam creauit Deus, nunc vsque nec erit.*
20 ** Et nisi Dominus decurtasset dies illos, salua non esset omnis caro: sed propter electos quos elegit, decurtauit dies illos.*

---

5 הוּא דֵין יֵשׁוּעַ שָׁרִי לְמֵאמַר לְהוֹן חֲזוּ דְּלָמָא אֱנָשׁ נַטְעֵיכוֹן ׃
6 סַגְּיָאֵא גֵיר נֵאתוּן בְּשֻׁמִי וְנֵאמְרוּן דַּאֲנָא
אֲנָא וְלִסְגִּיאֵא נַטְעוּן ׃ 7 מָא דֵין דִּשְׁמַעְתּוּן קְרָבָא וְטַבָּא וְקִרְסָא לָא תֶדְחָלוּן עָתִיד הוּ גֵיר דְּנֶהֱוֵא אֶלָּא
לָא עַרְכִּיל חַרְתָּא ׃ 8 נְקוּם גֵיר עַמָּא עַל עַמָּא וּמַלְכוּ עַל מַלְכוּ וְנֶהֱוֵון כַּפְנָא
וְשַׁגּוּשְׁיָא הָלֵין רֵישָׁא אֵנִין דְּחֶבְלָא ׃ 9 חֲזוּ דֵין אַנְתּוּן נַפְשְׁכוֹן נַשְׁלְמוּנְכוֹן גֵיר לְדִינֵא וּבְכְנוּשְׁתְּהוֹן תֶּתְנַגְּדוּן
וְקֳדָם מַלְכֵא וְהֶגְמוּנָא תְּקוּמוּן מִטְּלָתִי לְסָהֲדוּתְהוֹן ׃ 10 לוּקְדָם דֵין עֲתִידָא דְּתֶתְכְּרֵז סְבַרְתִּי בְּכָל הוּן עַמְמֵיא ׃
11 אֵמָתַי דַּמְקָרְבִין לְכוֹן דֵּין דְּנַשְׁלְמוּנְכוֹן לָא תְקַדְּמוּן תְּאַצְּפוּן סָנָא תְּסַלְּלוּן וְלָא תֶרְנוּן אֶלָּא הַו מַדְּם דְּמִתְיְהֵב
לְכוֹן בְּהִי שְׁעָתָא הֲנָא מַלְּלוּ לָא הֲוָא גֵיר אַנְתּוּן מְסַלְּלִין אֶלָּא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא ׃

[1] אֵמַר [2] חֲזָא [3] טְעָא
[4] אֵתָא [5] סְגָיָא
[6] קְרָסָא ופירושו מלחמה
[7] קוּם [8] זוּעַ [9] כְּפָן
[10] שְׁגוּשׁ [11] חֲזָא [12] דִּין
[13] סָהַד [14] כְּרַז
[15] יְצַף [16] רְנָא [17] יְהַב

5 * Et respondens Iesus cœpit dicere il-
Ephe. 5. b. 6. 2. Th. 2. a. 3. lis, Videte, ne quis vos seducat.
6 * Multi enim venient in nomine
meo dicentes, Quia ego sum: & multos
seducent.
7 * Cùm audieritis autem bella & opi-
niones bellorum, ne timueritis. oportet enim hæc fieri: sed nondum finis.
8 * Exurget enim gens contra gentem,
& regnum super regnum: & erũt terræmotus per loca, & fames. Initium dolorum, hæc.
9 * Videte autem vosmetipsos. Tradent
enim vos in concilijs: & in synagogis vapulabitis, & ante præsides & reges stabitis propter me, in testimonium illis.
10 * Et in omnes gentes primùm oportet prædicari Euangelium.
11 * Et cùm duxerint vos tradentes, no-
Mat. 10. b. 19. Luc. 12. b. 31. & 21. c. 14. lite præcogitare quid loquamini: sed
quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquimini. non enim vos estis loquentes: sed Spiritus sanctus.
12 * Tradet autem frater fratrem in mor
tem, & pater filium: & consurgent filij in parentes, & morte afficient eos.
13 * Et eritis odio omnibus, propter no-
men meum. Qui autem sustinuerit in finem, hic saluus erit.
14 * Cùm autem videritis abominatio-
Dan. 9. c. 27. Mat. 24. b. 16. Luc. 21. d. 21. nem desolationis stantem, vbi non debet (qui legit, intelligat) tunc qui in Iudæa sunt, fugiant in montes:
15 * Et qui super tectum, ne descendat
in domum, nec introeat vt tollat quid de domo sua.
16 * Et qui in agro erit, non reuertatur
retro, tollere vestimentum suum.
17 * Væ autem prægnãtibus & nutrien-
tibus in illis diebus. C
18 * Orate verò vt hyeme non fiant.
19 * Erunt enim dies illi tribulationes
tales, quales non fuerunt ab initio creaturæ quam condidit Deus vsque nunc, neque fient.
20 * Et nisi breuiasset Dominus dies, nõ
fuisset salua omnis caro: sed propter electos quos elegit, breuiauit dies.

5 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς αὐτοῖς, ἤρξατο λέγειν, βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.
6 * πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι· καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.
7 * ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους, καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι· ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος.
8 * ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν. καὶ ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ ταραχαί. ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα.
9 * βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
10 * καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον.
11 * ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
12 * παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
13 * καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
14 * ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὸς ὅπου οὐ δεῖ· ὁ ἀναγινώσκων νοείτω· τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη.
15 * ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν, μηδὲ εἰσελθέτω αἴρειν τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.
16 * καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὤν, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω, ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
17 * οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
18 * προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος.
19 * ἔσται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς, ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται.
20 * καὶ εἰ μὴ κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας.

---

12 נשלם דין אחא לאחוהי [c] למותא ואבא לברה [d] ונקומון בנין על אבהיהון ונמיתון אנון : 13 והוון
[c] מנאין מן כלנש שמי מן דין דנסיבר עדמא לחרתא הו [f] נחא : 14 מא דין [g] דחזיתון אתא מטנפתא דחורבא
[h] קום [i] סכל [k] פירושו גב [l] נחת [m] עלל
[n] כטן [o] ונק [p] צלא [q] פירושו חורף [r] אלץ [s] כרא פירושו קצר [t] גבא
דהי דאמירא בדניאל נביא [h] דקימא איכא דלא ולא הו דקרא [i] נסתכל הידין אילין דביהוד אנון נערקון לטורא :
15 ומן [k] דבאגרא הו לא נחות ולא [m] נעול למשקל מדם מן ביתה : 16 ומן דבחקלא הו לא נתהפך לבסתרה
דנשקול לבשה : 17 ויוין [n] לבטנתא ולאילין [o] דמינקן בהנון יומתא : 18 [p] צלו דין דלא נהוא עדוקיכון
בסתוא : 19 נהוא גיר ביומתא הנון [r] אולצנא דלא הוא אכותה מן ריש ברותא דברא אלהא ועדמא להשא ולא
נהוא : 20 ואלולא מריא [s] דכרי יומתא הנון לא חיא הוא כל בסר אלא מטל [t] גבוא כרי יומתא הנון :

21 * Tunc siquis dixerit vobis, Ecce hic est Meschicho, & ecce illic, ne credatis.

22 * Surgent enim Pseudochristi, & pseudoprophetæ, & edent signa & miracula, & seducent, si possit fieri, etiam electos.

23 * Vos autem cauete, ecce prædixi vobis omnia.

24 * Porrò in illis diebus post oppressionem illam Sol obscurabitur, nec Luna dabit splendorem suum.

25 * Et stellæ cadent è cælo, & virtutes cælorum commouebuntur.

26 * Túncque videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute magna, & cum gloria.

27 * Et tunc mittet Angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis ab extremo terræ ad extremum vsque cæli.

28 * A ficu autem discite parabolam. Quum eius tenerescunt rami, & germinant folia, scitis aduenire æstatem.

29 * Ita & vos quum videritis hæc fieri, scitote propè esse ad valuas.

30 * Amin dico vobis, Nequaquam præterierit generatio ista, vsque dum hæc omnia fiant.

31 * Cælum & terra præteribunt, nec sermones mei præteribunt.

32 * Cæterùm de die illo & illa hora nemo nouit, ne Angeli quidem cælorum, nec ipse Filius, sed Pater.

33 * Cauete, vigilate & orate: nescitis enim quando futurum sit hoc tempus.

34 * Est enim tanquam vir qui peregrè profectus est, reliquitque domum suam, ac dedit potestatem seruis suis, & vnicuique opus suum, ianitori verò præcepit vt vigilans esset.

35 * Vigilate ergo, quippe qui nesciatis quando venturus sit Dominus domus, vespere, an media nocte, an in cantu galli, an manè.

36 * Ne quum venerit derepentè, inueniat vos dormientes.

37 * Quod autem vobis dico, vobis omnibus idipsum dico, estote vigilantes.

---

21 הֵידֵין אֵן אֱנָשׁ נְאמַר לְכוֹן דְּהָא מְשִׁיחָא וְהָא * הַר תְּמַן לָא תְהֵימְנוּן ׃
22 דְּנָלוּתָא וְנְבִיֵּא דְכַדְבוּתָא [b] וְנָחְלוּן אָתְוָתָא [c] וְתְרַמְרַתָא [d] וְנַטְעוּן אִן מָשְׁכְּחָא אַף [e] לְגַבְיֵא ׃
23 הָא קַדְמַת אֵמְרַת לְכוֹן כָּל מִדַּם ׃
24 בְּהָנוּן דֵּין יוֹמָתָא בַּתַּר אוּלְצָנָא הַו שֶׁמְשָׁא נְחַשַׁךְ וְסַהֲרָא לָא [g] נְתֵל נוּהֲרַה ׃
25 וְכוֹכְבָא [h] נְפְלוּן מִן שְׁמַיָּא [i] וְחֵילוֹתָא דְשְׁמַיָּא [k] נְתְחַזְיוּן ׃
26 וְהֵידֵין נְחַזּוּנִיהִי לְבַרַה דְּאֱנָשָׁא כַּד אָתֵא בְּעֲנָנָא עִם חֵילָא רַבָּא וְעִם שׁוּבְחָא ׃
27 וְהֵידֵין נְשַׁדַּר מַלְאֲכוֹהִי וְנְכַנֵּשׁ [m] לְגְבוֹהִי מִן אַרְבַּעְתֵּיהֵין רוּחֵא מִן רֵישֵׁה דְאַרְעָא וְעַדְמָא לְרֵישֵׁה דְשְׁמַיָּא ׃
28 מִן תְּתָא דֵּין [n] יַלְפוּ פְּלָאתָא דְמָא [o] דְּרַךְ סוֹכִיהָ [p] וַפְּרָעוּ טַרְפֵּיהָ [q] יָדְעִין אִנְתּוּן דְּמִטָּא קַיְטָא ׃
29 הָכַנָּא אַף אִנְתּוּן סָא דְחָזַיתּוּן הֵלֵין דְּהַוְיָן [r] דַּעוּ דְּקָרִיבָא הִי עַל תְּרָעָא ׃

[a] חֵר כמו חרי
[b] נְתַל [c] דְּמַר [d] טְעָא
[e] גְּבָא [f] זְהַר [g] נְתַל
[h] נְפַל [i] חֵיל [k] זוּעַ
[l] חֲזָא [m] גְּבָא
[n] יַלְף כמו אלף
[o] רְכַד [p] פרושו צמח
[q] גַּרְע

Mat. 24. d. 26. Luc. 21. b. 8.
21 * Et tunc si quis vobis dixerit, Ecce, hîc est Christus, ecce illic: ne credideritis.
22 * Exurgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ: & dabunt signa & portenta ad seducendos, si fieri potest, etiam electos.
23 * Vos ergo videte, ecce prædixi vobis omnia.
Eze. 32. b. 7. Isai. 13. b. 10. Ioel. 2. c. 10. g. 31. & 3. c. 15.
24 * Sed in illis diebus post tribulationem illam Sol contenebrabitur, & Luna non dabit splendorem suum.
25 * Et stellæ cæli erunt decidentes, & virtutes quæ in cælis sunt, mouebuntur.
26 * Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus, cum virtute multa & gloria.
Mat. 24. c. 13.
27 * Et tunc mittet angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis, à summo terræ vsque ad summum cæli.
28 * A ficu autem discite parabolam. Cùm iam ramus eius tener fuerit, & nata fuerint folia: cognoscitis quia in proximo sit æstas.
29 * Sic & vos cùm videritis hæc fieri, scitote quòd in proximo sit in ostijs.
30 * Amen dico vobis, Quoniam non transibit generatio hæc, donec omnia ista fiant.
31 * Cælum & terra transibunt: verba autem mea non transibunt.
32 * De die autem illo vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius: nisi Pater.
Mat. 24. d. 42.
33 * Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando tempus sit.
34 * Sicut homo qui peregrè profectus reliquit domum suam: & dedit seruis suis potestatem cuiusque operis, & ianitori præcepit vt vigilet.
35 * Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus domus veniat; serò, an media nocte, an gallicantu, an manè.
36 * Ne cùm venerit repentè, inueniat vos dormientes.
37 * Quod autem vobis dico, omnibus dico, Vigilate.

21 * καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδὲ ὧδε ὁ χριστός, ἢ, ἰδὲ ἐκεῖ, μὴ πιστεύσητε.
22 * ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, καὶ οὗτοι τοὺς ἐκλεκτούς.
23 * ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδὲ προείρηκα ὑμῖν πάντα.
24 * ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς.
25 * καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.
26 * καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης.
27 * καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.
28 * Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν·
29 * οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.
30 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ πάντα ταῦτα γένηται.
31 * ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.
32 * περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.
33 * βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν.
34 * ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ.
35 * γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ὀψὲ, ἢ μεσονυκτίου, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ.
36 * μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας.
37 * ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε.

---

30 אַמִּין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלָא תֶעֱבַר שַׁרְבְּתָא הָדָא עַדְּמָא דְּהַלֵּין כֻּלְּהֵין נֶהְוֵין׃
31 שְׁמַיָּא וְאַרְעָא נֶעְבְּרוּן׃ וּמִלַּי לָא נֶעְבְּרוּן׃
32 עַל דֵּין יוֹמָא הָדוּ וְעַל שָׁעְתָּא הָדָא אֱנָשׁ לָא יָדַע אַף לָא מַלְאֲכֵא דִּשְׁמַיָּא וְלָא בְּרָא אֶלָּא אַן
אַבָּא׃
33 חֲזוּ אִתְּעִירוּ וְצַלּוּ לָא גֵיר יְדָעִין אַנְתּוּן אֵמָתַי הוּ זַבְנָא׃
34 אֵיךְ גַּבְרָא הוּ גֵיר דְּמַחֲזַק וְשָׁבַק בֵּיתֵהּ וְיַהֵב שׁוּלְטָנָא לְעַבְדּוֹהִי וְלֵאנָשׁ עֲבִידָתֵהּ וְלִתְרָעָא פַּקַּד דְּנִטְרָא עִירוּ׃
35 אִתְּעִירוּ הָכִיל דְּלָא יְדָעִין אַנְתּוּן אֵמָתַי אֲתָא מָרֵהּ דְּבֵיתָא בְּרַמְשָׁא אוֹ בְּפָלְגֵהּ דְּלֵילְיָא אוֹ בְּמִקְרָא תַּרְנְגֹלָא
36 דְּלְמָא נְאֵתֵא מִן שְׁלָיָא וְנִשְׁכַּחְכוּן כַּד דְּמָכִין אַנְתּוּן׃
37 מַה־דְּלְכוֹן דֵּין אָמַר אֲנָא לְכֻלְּכוֹן הוּ אָמַר אֲנָא הֲנִיתוּן עִירִין׃

[a] חֲזָא
[b] מְלַל
[c] חֲזָא [d] עוּר [e] אֶלָּא
[x] פירושו נסע
[f] שְׁלַשׁ
[g] עוּר [h] קְרָא
[i] אֲתָא
[j] עוּר

Lectio in Consecratione Chrismatûm.

CAP. XIIII.

1 D*Vobus autem post diebus erat Pezcho Azymorum, & quærebant principes Sacerdotum, & Scribæ quomodo dolo prehenderent eum, & eum interficerent.*

2 ** Dicebantque, Non in festo, ne fiat tumultus in populo.*

3 ** Et quum ipse esset in Beth-Anio in ædibus Schemeoun leprosi, dum accumberet, venit mulier habens secum alabastrum aromatis nardi præstantissimæ, multi pretij: & aperuit illud, effuditque super caput ipsius Jeschua.*

4 ** Erant autem quidam ex discipulis quibus id displicebat apud se, & dixerũt, Quorsum facta est perditio huius aromatis?*

5 ** Poterat enim venundari amplius quàm trecentis denariis, & dari pauperibus, & murmurabant in eam.*

6 ** Ipse verò Jeschua dixit, Omittite eam. quid ei molesti estis? bonum opus operata est*

7 *in me. * Nam omni tẽpore pauperes habebitis vobiscum: & quandocunque volueritis, potestis eis benefacere: ego verò non omni tẽpore ero apud vos.*

8 ** Hæc quod habuit, egit: & præoccupauit, tanquam ad sepulturam aromate condijt corpus meum.*

9 ** Equidem dico vobis, Vbicunque prædicabitur hoc Euangelium meum in vniuerso mundo, id etiam quod ista egit, narrabitur in memoriam ipsius.*

10 ** Ithoudo autem Scariouto vnus ex duodecim, abijt ad principes Sacerdotum, vt proderet eis Jeschua.*

11 ** Illi verò quum hæc audissent lætati sunt: & polliciti sunt argentum ei se daturos: proinde quærebat sibi opportunitatem prodendi eum.*

12 ** Et primo die Azymorum, quo sacrificant Jthoudæi Pezcho, dicunt ei discipuli ipsius, Quò loci vis vt eamus tibi paraturi vt co-*

13 *medas Pezcho? * Et misit duos è discipulis suis, dixítque eis, Jte in ciuitatem, & ecce occurret vobis homo baiulans vas aquale, ite post eum.*

---

[a] מָרְיָנָא בְּקוּדֵשׁ [b] מוּרְזָן לְרֹאשׁ קַפְלָאוֹן יִד

[1] בְּתַר דֵּין תְּרֵין יוֹמִין הֲוָא חַגָּא פָּצְחָא דְּפַטִּירָא [c] וּבָעֵין הֲווֹ רַבֵּי כָהֲנֵא וְסַפְּרֵא אֵיכַנָא בְּנֶכְלָא [d] נָאחֲדוּנֵיהִי
[e] וְנֶקְטְלוּנֵיהִי ׀ [2] וְאַמְרִין הֲווֹ לָא [f] בְּעִדְעָדָא דְּלָמָא נֶהֱוֵא [g] שְׁגוּשְׁיָא בְּעַמָּא ׀ [3] וְכַד הוּ אִיתְוֹהִי הֲוָא בְּבֵית
עָנְיָא בְּבֵיתֵהּ דְּשֶׁמְעוֹן גַּרְבָּא כַּד סְמִיךְ [h] אֵתָת אַנְתְּתָא דְּאִית עֲלֵיהּ [i] שִׁטִּיפְתָּא דְּבֻסְמָא דְּנַרְדִּין רִישְׁיָא סַגִּי [k] דְּמִיָא וַפְתַחַתְהּ
וְאַשְׁפַּעְתֵּהּ עַל רִישֵׁהּ דְּיֵשׁוּעַ ׀ [4] אִית הֲווֹ דֵּין אֲנָשָׁא מִן תַּלְמִידָא [m] דְּאִתְאַכְּשׁ לְהוֹן בְּנַפְשְׁהוֹן וְאַמְרוּ דְּלָמָנָא הֲוָא
[n] אַבְדָנָא דְּהָנָא בֻּסְמָא ׀ [5] מֶשְׁכַּח הֲוָא גַּיר [o] לְמֶזְדַּבְּנוּ יַתִּיר מִן תְּלַת מְאָה דִּינָרִין [p] וְלֶמְתְיַהְבוּ לְמִסְכֵּנֵא [q] וּמְזַדְּעָפִין
הֲווֹ בָּהּ ׀ [6] הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ אֲמַר [r] שׁוּבְקוּהָ מָנָא [s] מַהֲרִין אַנְחוּן לָהּ עֲבַדָא שַׁפִּירָא עֲבַדַת לְוָתִי ׀

[a] מָרְיָא
[b] הוא שמן הקדוש
[c] בְּעָא [d] אַחַד [e] קְטַל
[f] רַעַד [g] שגש [h] אִתְּיָא
[i] הוא כלי לשמן
[k] פירשו מחיר
[l] שְׁפַע [m] בָּאַשׁ [n] אֲבַד
[o] זְכַן [p] יַחֵב [q] זְעַף [r] שְׁבַק
[s] מָחִיר פירשו הלאות

CAP. XIIII.

Mat. 26. a. 2. Luc. 22. a. 1. 1 ERat autem Pascha & Azyma post bi-
duum: & quærebant summi Sacer- A
dotes & Scribæ quomodo eum dolo te-
nerent & occiderent.

2 * Dicebant enim, Non in die festo,
populi ne fortè tumultus fieret † in populo.

Mat. 26. a. 6. Ioh. 12. a. 3. 3 * Et cùm esset Bethaniæ in domo Si-
monis Leprosi, & recumberet, venit mu
lier habens alabastrum vnguenti nardi
spicati pretiosi: & fracto alabastro, effu-
dit super caput eius.

Mat. 26. a. 8. Ioh. 12. a. 4. 4 * Erant autem quidam indignè feren-
tes intra semetipsos, & dicentes, Vt quid
perditio ista vnguenti facta est?

5 * Poterat enim vnguentum istud væ-
nundari plus quàm trecentis denarijs,
& dari pauperibus. Et fremebant in
eam.

6 * Iesus autem dixit, Sinite eam: quid
illi molesti estis? Bonum opus operata
est in me.

7 * Semper enim pauperes habetis vo-
biscum: & cùm volueritis, potestis illis
habe- benefacere: me autem non semper † ha-
bitis betis.

8 * Quod habuit hæc, fecit: præuenit
vngere corpus meum in sepulturam.

9 * Amen dico vobis, Vbicunque præ-
dicatum fuerit Euangelium istud in
vniuerso mundo, & quod fecit hæc, nar-
rabitur in memoriam eius.

Mat. 26. b. 14. Luc. 22. a. 4. 10 * Et Iudas Scariotes vnus de duode-
cim abijt ad summos Sacerdotes, vt B
proderet eum illis.

11 * Qui audientes gauisi sunt: & pro-
miserunt ei pecuniam se daturos. Et
Mat. 26. b. 16. Luc. 22. a. 6. quærebat quomodo illum opportunè
traderet.

12 * Et primo die Azymorum quando
pascha immolabant, dicunt ei discipuli,
Quò vis eamus, & paremus tibi vt man-
duces pascha?

13 * Et mittit duos ex discipulis suis, &
dicit eis, Ite in ciuitatem: & occurret vo
bis homo lagenam aquæ baiulans: se-
quimini eum.

ιδ'.

1 * Ἦν δὲ τὸ πάσχα, καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ
ἐζήτουν Ⓐ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν
δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν·

2 * ἔλεγον δέ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ
λαοῦ.

3 * καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον
μύρου, νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον, κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς.

4 * ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ λέγοντες, εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν;

5 * ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.

6 * ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί.

7 * πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν; καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

8 * ὃ ἔσχεν αὕτη, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν.

9 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, λαλητήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

10 * καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς.

11 * οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῷ.

12 * καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα;

13 * καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεραμίον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ.

---

7 בְּכָלְזְבַן גִּיר מְסַכְּנָא אִית לְכוֹן עִמְּכוֹן וְאִמְתַי ° רְצֵיתוּן אַנְתּוּן מִשְׁכַּחִין אַנְתּוּן וּתְעָבְדוּן לְהוּן וְדִשְׁפִּיר אֲנָא דַיִן לָא
בְּכָלְזְבַן [p] אִיתַי לְוָתְכוֹן ; 8 הַוּ דְאִיתַי חֲנָא לַהּ לְהָדָא עֲבָדַת וְקָדְמַת אֵיכָּד [q] דְּלַקְבוּרְתָּא [r] בַּסְמַת גּוּשְׁמִי ; 9 וְאַמִּין
אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכָל אֵיכָא [s] דְּיִתְכְּרֵז סְבַרְתִּי הָדָא בְּכָלָּה עָלְמָא וְאַף מַה דְּעָבְדַת הָדָא נִתְמַלֵּל [t] לְדוּכְרָנָהּ ;
10 יְהוּדָא דַיִן סְכַרְיוֹטָא חַד מִן תְּרֵעְסַר אֲזַל לְוָת רְבִי כָּהֲנֵא אֵיכָּד [u] דְּנַשְׁלְמִיוּהִי לְהוּן לְיֵשׁוּעַ ; 11 הַנּוּן דַיִן כַּד
שְׁמָעוּ [x] חֲדִיו [y] וְאִשְׁתַּוְּדִיו כַּסְפָּא [z] דְּנִתְּלוּן לַהּ וּבָעָא הֲנָא לַהּ [a] פֻּלְעָא דְּנַשְׁלְמִיוּהִי ; 12 וּבְיוֹמָא קַדְמָיָא דְּפַטִּירָא דְּבֵה
[b] דְּבְחִין יְהוּדָיֵא [c] פִּצְחָא אָמְרִין לַהּ תַּלְמִידוֹהִי אֵיכָא צָבֵא אַנְתְּ [d] דְּנֵאזַל נְסַדֵּר לָךְ [e] דְּתֵאכוֹל פִּצְחָא ; 13 וְשַׁדַּר
תְּרֵין מִן [f] תַּלְמִידוֹהִי וַאֲמַר לְהוּן [g] זְלוּ לַמְרִינְתָּא וְהָא פְגַע בְּכוּן גַּבְרָא דְשִׁקְיָל מָאנָא דְמַיָּא זְלוּ בָּתְרֵהּ ;

[a] אִית כמו יש
[b] קְבַר [c] כְּסַס [d] כְּרֵז
[e] דְּכַר כמו זכר
[f] שְׁלַם [g] חֲדָא [h] יְדָא [i] נְתָל
[x] פירושו עלילת
[y] רְבַרְבָּא כמו גדול
[z] פְּצָחָא כמו פסח
[a] אֲזַל [b] אֲכַל [c] לְמַר [d] אֲזַל

14 ܘܠܐܝܟܐ ܕܥܐܠ ܐܡܪܘ ܠܡܪܐ ܒܝܬܐ. ܪܒܢ ܐܡܪ: ܐܝܟܘ ܒܝܬ ܡܫܪܝܐ ܐܝܟܐ ܕܐܟܘܠ ܥܡ ܬܠܡܝܕܝ ܦܨܚܐ.

15 ܘܗܐ ܡܚܘܐ ܠܟܘܢ ܥܠܝܬܐ ܪܒܬܐ ܕܡܫܘܝܐ ܘܡܛܝܒܐ: ܬܡܢ ܛܝܒܘ ܠܢ.

16 ܘܢܦܩܘ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܐܬܘ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܫܟܚܘ ܐܝܟܢܐ ܕܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܘܛܝܒܘ ܦܨܚܐ.

17 ܘܟܕ ܗܘܐ ܪܡܫܐ: ܐܬܐ ܥܡ ܬܪܥܣܪܬܗ.

18 ܘܟܕ ܣܡܝܟܝܢ ܘܠܥܣܝܢ ܐܡܪ ܝܫܘܥ. ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ: ܕܚܕ ܡܢܟܘܢ ܕܐܟܠ ܥܡܝ ܗܘ ܢܫܠܡܢܝ.

19 ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܫܪܝܘ ܡܬܬܥܝܩܝܢ. ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܚܕ ܚܕ. ܠܡܐ ܐܢܐ.

20 ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܚܕ ܡܢ ܬܪܥܣܪܐ ܕܨܒܥ ܥܡܝ ܒܠܓܬܐ.

21 ܘܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ܐܙܠ ܐܝܟܢܐ ܕܟܬܝܒ ܥܠܘܗܝ. ܘܝ ܕܝܢ ܠܓܒܪܐ ܗܘ ܕܒܐܝܕܗ ܡܫܬܠܡ ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ. ܦܩܚ ܗܘܐ ܠܗ ܠܓܒܪܐ ܗܘ ܐܠܘ ܠܐ ܐܬܝܠܕ.

22 ܘܟܕ ܗܢܘܢ ܠܥܣܝܢ: ܢܣܒ ܝܫܘܥ ܠܚܡܐ ܘܒܪܟ ܘܩܨܐ ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܣܒܘ. ܗܢܐ ܐܝܬܘܗܝ ܦܓܪܝ.

23 ܘܢܣܒ ܟܣܐ ܘܐܘܕܝ ܘܒܪܟ ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ. ܘܐܫܬܝܘ ܡܢܗ ܟܠܗܘܢ.

24 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܗܢܘ ܕܡܝ ܕܕܝܬܩܐ ܚܕܬܐ: ܕܚܠܦ ܣܓܝܐܐ ܡܬܐܫܕ.

25 ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ: ܕܬܘܒ ܠܐ ܐܫܬܐ ܡܢ ܝܠܕܐ ܕܓܦܬܐ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܗܘ ܕܒܗ ܐܫܬܝܘܗܝ ܚܕܬܐ ܒܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ.

26 ܘܫܒܚܘ ܘܢܦܩܘ ܠܛܘܪܐ ܕܙܝܬܐ.

ܥܠܠܝܐ ܕܐܙܕܩܦܘܬܐ ܠܗ

27 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ. ܟܠܟܘܢ ܬܬܟܫܠܘܢ ܒܝ ܒܗܢܐ ܠܠܝܐ. ܟܬܝܒ ܓܝܪ ܕܐܡܚܐ ܠܪܥܝܐ ܘܢܬܒܕܪܘܢ ܐܡܪܘܗܝ.

28 ܐܠܐ ܡܐ ܕܩܡܬ ܩܕܡ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܠܓܠܝܠܐ.

29 ܐܡܪ ܠܗ ܟܐܦܐ. ܐܦܢ ܟܠܗܘܢ ܢܬܟܫܠܘܢ ܐܠܐ ܠܐ ܐܢܐ.

30 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ. ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟ: ܕܐܢܬ ܝܘܡܢܐ ܒܗܢܐ ܠܠܝܐ ܩܕܡ ܕܢܩܪܐ ܬܪܢܓܠܐ ܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝܢ: ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ ܬܟܦܘܪ ܒܝ.

31 ܗܘ ܕܝܢ ܝܬܝܪܐܝܬ ܐܡܪ ܗܘܐ. ܕܐܢ ܢܗܘܐ ܠܝ ܠܡܡܬ ܥܡܟ. ܠܐ ܐܟܦܘܪ ܒܟ ܡܪܝ. ܘܐܟܘܬܗ ܐܦ ܟܠܗܘܢ ܬܠܡܝܕܐ ܐܡܪܘ.

14 *Et quò loci ingreſſurus eſt, dicite domino domus, Magiſter noſter ait, Vbi eſt domus conuiuij vbi comedam cum diſcipulis meis
15 Pezcho? *Et ecce oſtēdet vobis cœnaculū magnum ſtratum ac præparatum: illic parate
16 nobis. *Exierūt itaque diſcipuli eius, & venerunt in ciuitatem, & repererunt prout dixerat eis, parauerúntque Pezcho.
17 *Quúmque eſſet veſpera, venit cum dodecade ſua.
18 *Et quum accumberent, ac mādducarent, dixit Jeſchua, Amin dico vobis; vnus ex vobis qui comedit mecum ipſe prodet me.
19 *Illi verò cœperunt angi, & dicunt ei ſigillatim, Nunquid ego ſum?
20 *Ipſe verò ait illis, Vnus è duodecim qui intingit mecum in paropſide.
21 *Et Filius hominis abit ſicut ſcriptum eſt de eo: Væ autem homini illi per quem proditur Filius hominis: præſtaret homini illi, ſi natus non fuiſſet.
22 *Quúmque illi manducarent, accepit Ieſchua panem & benedixit, fregítque, ac dedit eis, & ait illis, Accipite, Hoc eſt ipſum corpus meum.
23 *Et accepit calicem, & gratias egit, benedixítque ac dedit eis, & biberunt ex eo omnes.
24 *Et dixit eis, Hic eſt ſanguis meus teſtamenti noui, qui pro multis effunditur.
25 *Amin dico vobis me amplius non bibiturum ex generatione vitis, vſque ad diem illum, quo bibam eam recenter in regno Dei.
26 *Et laudes cantarunt, exieruntque in Montem oliuarum.

Nocte Crucifixionis.

27 *Et dixit eis Jeſchua, Vos omnes offendemini in me iſta nocte. Scriptum eſt enim, Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues ipſius.
28 *Sed quum ſurrexero, præibo vobis in
29 Galilæam. *Dixit ei Kipho, Si omnes offendantur, ego verò non item.
30 *Ait illi Jeſchua, Amin dico tibi, Hodie nocte iſta priuſquam cantauerit gallus dua-
31 bus vicibus, ter negabis me. *Ille verò magis dicebat, Etiamſi mihi moriendum ſit tecum, non negabo te Domine mi. Itidem autem vt ipſe & omnes diſcipuli dicebant.

14 וְלְאיכָא [h] דְעָאֵל אֱמַרוּ לְמָרֵא בֵיתָא רַבַּן אֲמַר אַיכוּ בֵית [i] מַשְׁרְיָא אֵיכָא דְאֵכוֹל עִם תַּלְמִידַי פֶּצְחָא׃
15 וְהָא [k] מְחַוֵא לְכוֹן [l] עֲלִיתָא רַבְּתָא [m] דִמְשַׁוְיָא [n] וּמְטַיְבָא תַּמָּן תַּקִּנוּ לַן׃ 16 וּנְפַקוּ תַּלְמִידוֹהִי [o] וְאָתוּ לִמְדִינְתָא
וְאַשְׁכַּחוּ אַיכַנָא דְאֲמַר לְהוֹן וְטַיִבוּ פֶּצְחָא׃ 17 וְכַד הֲוָא רַמְשָׁא אָתָא עִם תְּרֵעֲסַרְתֵּהּ׃ 18 וְכַד סְמִיכִין
וְלָעְסִין אֲמַר יֵשׁוּעַ אַמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְחַד מִנְכוֹן דְאָכֵל עִמִּי הוּ נַשְׁלְמַנִי׃ 19 הֵנוֹן דֵּין שָׁרִיו [p] מִתְתְּעִיקִין וְאָמְרִין
לֵהּ חַד חַד לְמָא אֲנָא׃ 20 הוּ דֵּין אֲמַר לְהוֹן חַד מִן תְּרֵעֲסַר דְצָבַע עִמִּי [q] בְּלַגְּתָא׃ 21 וּבְרֵהּ דְאֱנָשָׁא אָזֵל אַיכַנָא
דִּכְתִיב עֲלוֹהִי וָי דֵּין לְגַבְרָא הַו דְבְאִידֵהּ [r] מִשְׁתְּלֵם בְּרֵהּ דְאֱנָשָׁא פַּקַּח הֲוָא לֵהּ לְגַבְרָא הַו אֶלּוּ לָא [s] אֶתִילֵד׃
22 וְכַד הֵנוּן לָעְסִין נְסַב יֵשׁוּעַ לַחְמָא וּבָרֵךְ וְקְצָא וִיהַב לְהוֹן וְאֲמַר לְהוֹן [t] סַבוּ הָנָא אִיתוֹהִי פַּגְרִי׃

[h] עול [i] שירא [k] חויא
[l] עלית [m] שויא [n] טיב
[o] אתא
[p] עוק כמו עיק
[q] פירושו קערת
[r] שלם [s] ילד
[t] נסב

14 * Et quocunque introierit, dicite do-
mino domus, Quia magister dicit, Vbi
est refectio mea, vbi pascha cum discipu
lis meis manducem?
15 * Et ipse vobis demonstrabit cœna-
culum grande, stratum: & illic parate
nobis. 16 * Et abierunt discipuli eius, & ve-
nerunt in ciuitatem: & inuenerũt sicut
dixerat illis, & parauerunt pascha.
17 * Vespere autẽ facto, venit cum duo-
Mat. 26. b. 20. Luc. 22. b. 14. Ioh. 13. c. 21.
18 decim. * Et discũbẽtibus illis & mãdu-
cantibus, ait IESVS, Amen dicõ vobis,
quia vnus ex vobis tradet me, qui man-
ducat mecum. C
19 * At illi cœperunt contristari, & dice-
re ei singulatim, Nunquid ego?
Luc. 22. c. 21.
20 * Qui ait illis, Vnus ex duodecim qui
intingit mecum manum in catino.
21 * Et Filius quidem hominis vadit si-
Psal. 40. c. 10. Actor. 1. c. 16. Mat. 26. b. 24.
cut scriptum est de eo: væ autem homi-
ni illi per quem Filius hominis trade-
tur. bonum erat ei, si non esset natus ho
22 mo ille. * Et manducantibus illis, ac-
1. Co. 11 c. 24.
cepit Iesus panem: & benedicens fregit,
& dedit eis, & ait, Sumite, hoc est corpus
23 meum. * Et accepto calice, gratias agens
dedit eis. & biberunt ex illo omnes.
24 * Et ait illis, Hic est sanguis meus no-
ui testamenti, qui pro multis effundetur.
25 * Amen dico vobis, Quia iam non bi-
bam de genimine vitis vsque in diem
illum cùm illud bibam nouum in re-
26 gno Dei. * Et hymno dicto exierunt in
Montem oliuarum.

27 * Et ait eis Iesus, Omnes scandaliza-
Ioh. 16. d. 32.
bimini in me in nocte ista: quia scri-
Zach. 13 a. 7.
ptum est: Percutiam pastorẽ, & disper-
gentur oues.
28 * Sed posteaquam resurrexero, præce-
Inf. 16. b. 7.
dam vos in Galilæam.
29 * Petrus autem ait illi, Et si omnes
scandalizati fuerint in te: sed non ego.
30 * Et ait illi Iesus, Amẽ dico tibi, Quia
tu hodie in nocte hac, priusquam gal-
lus vocem bis dederit, ter me es negatu-
31 rus. * At ille amplius loquebatur, Et
si oportuerit me simul commori tibi,
non te negabo. Similiter autem & om-
nes dicebant.

14 * καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ, ὅτι ὁ
διδάσκαλος λέγει, ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά ὅπου τὸ πάσχα
μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
15 * καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγαιον μέγα ἐστρωμένον, ἕτοι-
μον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν.
16 * καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πό-
λιν· καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
17 * καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα.
18 * καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν ὁ ἰησοῦς,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων
μετ' ἐμοῦ.
19 * ὁ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ' εἷς,
μήτι ἐγώ; καὶ ἄλλος, μήτι ἐγώ;
20 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ ἐμ-
βαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν τρύβλιον.
21 * ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται
περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος
ἐκεῖνος.
22 * καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ὁ ἰησοῦς ἄρτον, καὶ εὐλογήσας
ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε· τοῦτό
ἐστι τὸ σῶμά μου.
23 * καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς·
καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες.
24 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς
διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον.
25 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήμα-
τος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω
καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
26 * καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

27 * Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὅτι πάντες σκανδαλισθή-
σεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ὅτι γέγραπται, πατάξω
τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα.
28 * ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν
29 γαλιλαίαν. * ὁ δὲ πέτρος ἔφη αὐτῷ, καὶ εἰ πάντες σκαν-
30 δαλισθήσονται ἐν σοί, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. * καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς,
ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σὺ σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δὶς
ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με.
31 * ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον, ἐάν με δέῃ συναπο-
θανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι· ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες
ἔλεγον.

---

23 וְנָסַב כָּסָא וַאוֹדִי וּבָרַךְ וְיָהַב לְהוֹן וְאִשְׁתִּיו מִנַּהּ כֻּלְּהוֹן ׃
24 וְאָמַר לְהוֹן הָנוּ דְמִי דְדִיתְקָא חֲדַתָּא
דְּמִתְלַף סַגְיָאָא מִתְאַשַּׁד ׃ 25 אֲמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּחוּב לָא אֶשְׁתֵּא מִן יַלְדָא דַגְפְּתָא עַדְמָא לְיוֹמָא הַהוּא דְּאֶשְׁתֵּיהּ
חֲדַתָּאִית בְּמַלְכוּתָהּ דַאלָהָא ׃ 26 וְשַׁבְּחוּ וְנַפְקוּ לְטוּר זַיְתָא ׃
27 וְאָמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ כֻּלְּכוֹן תֶּתְכַּשְּׁלוּן בִּי בְּהָנָא לֵלְיָא כְּתִיב גֵּיר דְּאִמְחֵא לְרָעְיָא וְנֶתְבַּדְּרוּן אִמְּרוּהִי ׃
28 אֶלָּא מָא דְּקָמַת קֳדָם אֲנָא לְכוֹן לַגְלִילָא ׃ 29 אֲמַר לֵהּ כֵּאפָא אִן כֻּלְּהוֹן נֶתְכַּשְּׁלוּן אֶלָּא לָא אֲנָא ׃
30 אֲמַר לֵהּ יְשׁוּעַ אֲמִין אָמַר אֲנָא לָךְ דְּאַנְתְּ יוֹמָנָא בְּלֵלְיָא הָנָא קֳדָם דְּנִקְרָא תַּרְנְגֹלָא תַּרְתֵּין זַבְנִין תְּלַת תֶּכְפּוּר בִּי ׃
31 הוּ דֵין וַיְתִירָאִית אָמַר הֲוָא דְאִן נֶתְוֵא לִי לְמִמַּת עִמָּךְ לָא אֶכְפּוּר בָּךְ מָרִי וְאַכְוָתֵהּ אָף כֻּלְּהוֹן תַּלְמִידֵא אֲמַרוּ ׃

[1] וְדָא [2] שְׁתָא פירושו בריה מן לשון יין
[3] חֲדַת כמו חדש
[4] אֶשְׁתֵּיהּ כמו שְׁדָא [5] יַלְדָא כמו גפן [6] שְׁתָא [7] חֲדַת
[8] זַקְפוּ מְחָא [9] רְעָיָא בלשון פרנס
[10] עִבְרָאִית אִן [11] קוּם
[12] קָרָא [13] יַתִּר [14] מוּדַת

32 * Et venerunt in locum qui vocatur Gadſimon, aitque diſcipulis ſuis, Sedete hic, donec preces fudero.

33 * Et duxit ſecum Kipho, & Jaakoub, & Jouchanon: cœpitque contriſtari & angi.

34 * Et ait illis, Ægritudo ineſt animæ meæ vſque ad mortem: expectate me hic, & vigilate.

35 * Et acceſſit paululum, procidítque in terram, & orabat, vt, ſi fieri poſſet, tranſiret ab eo illa hora.

36 * Et ait, Pater, Pater mi, tu potes omnia, transfer à me calicem iſtum: verumtamen non voluntas mea, mei, inquam, ipſius, ſed tua fiat.

37 * Veniens autem inuenit eos dormientes, aítque Kipho, Schemeoun dormis? non potuiſti vna hora vigilare?

38 * Vigilate & orate, ne intretis in tentationem: Spiritus vult, & promptus eſt, ſed

39 eſt corpus infirmum. * Et profectus iterum

40 orauit, & eundẽ ſermonẽ dixit. * Et cõuerſus rurſum veniens inuenit eos dormientes, propterea quòd eorũ oculi grauati erant, neque

41 ſciebant quid ei dicerent. * Venit autem tertia vice, & ait illis, Dormite adhuc & requieſcite: propè eſt finis, venítque hora, & ecce traditur Filius hominis in manus flagi-

42 tioſorum. * Surgite, eamus: ecce appropinquat is qui prodit me.

43 * Et adhuc ipſo loquente venit Jihoudo Scariouto vnus ex duodecim, & cũ eo multi cum enſibus & fuſtibus, à principibus Sacerdotum, & Scribis & Senioribus.

44 * Dederat autẽ eis ſignum proditionis proditor ille, & dixerat, Quemcunque oſculatus fuero, ipſe eſt, prehẽdite eum cautè, eumq;

45 abducite. * Et eo momẽto appropinquauit, & dixit ei, Rabbi, Rabbi, eumque deoſculatus eſt. * Illi verò iniecerũt in eum manus, &

46 prehenderunt eum.

47 * Vnus autẽ ex ijs qui adſtabãt diſtrinxit gladium ac percuſſit ſeruum principis ſacer-

48 dotum, abſtulitq; eius auriculam. * Ipſe verò Jeſchuá reſpõdit & ait eis, Tanquam aduerſus ſicarium exiſtis contra me cum gladijs & fuſtibus vt prehendatis me.

49 * Quotidie apud vos eram dum docebam in templo, neque prehendiſtis me. Sed vt ad implerentur ſcripturæ hoc factum eſt.

---

32 וְאַתָּו לְרוּכְתָא אִידָא דְמִתְקְרֵיא גַרְסִמָן וְאַמַר לְתַלְמִידוֹהִי תֵּבוּ הָרְכָא עַד מְצַלֵּא אֲנָא ׃
33 וּדְכַר עִמֵּה לְכֵאפָא וְלְיַעֲקוֹב וְלְיוֹחָנָן וְשַׁרִי לְמֶהְכְּמַרוּ וַלְמֶהְתְּעָקוּ ׃ 34 וְאַמַר לְהוּן כַּרְיָא הִי לֵהּ לְנַפְשִׁי
עַדְמָא לְמוֹתָא קָנוּ לִי הָרְכָא וְאִתְּעֵירוּ ׃ 35 וְקָרֵב קְלִיל וְנָפַל עַל אַרְעָא וְמְצַלֵּא הֲוָא דְאִן מְשֵׁכְחָא הֶעֱבַר מִנֵּהּ
שְׁעָתָא ׃ 36 וַאמַר אַבָּא אַבִּי כֹּל מִדַּם מְשֵׁכַח אַנְתְּ אַעְבַּר מִנִּי כַּסָּא הָנָא אֶלָּא לָא צְבִינִי דִילִי אֶלָּא דִילָךְ ׃
37 וַאתָא אֶשְׁכַּח אִנּוּן כַּד דַמְכִין וַאמַר לְכֵאפָא שִׁמְעוֹן דַמְכִתְּ לָךְ לָא אֶשְׁכַּחְתְּ חֲדָא שָׁעָא לְמֶהְתְּעָרוּ ׃
38 אֶתְּחָעִירוּ וְצַלּוּ דְלָא תֶעֱלוּן לְנַסְיוֹנָא רוּחָא צְבָיָא וַמְסַיְּעָא כַּרְיָא ׃ 39 וַאזַל תּוּב צְלִי וְהִי
מְלֵיתָא אֵמַר ׃ 40 וַהֲפַךְ תּוּב אֶתָּא אֶשְׁכַּח אִנּוּן כַּד דַמְכִין מְטֻל דְעֵינֵיהוּן יַקִּירִין הֲוִי וְלָא יְדָעִין הֲוִי מָנָא נְאַמְרוּן לֵהּ ׃

אֲתָא קְרָא יִתֵּב
צְלָא כְּמַר עוּק
בְּרִיחוּת קְיָא עוּר
עֲבַר אָבָא דְמִדְ
שְׁכַח בְּשֵׁם כֹּל
עוּר אֶלָּא עוּל
נְסָא אָבָא כְּרַת
מְלֵל יַקִּר

Mat. 26. d. 36. Luc. 22. d. 40.
32 * Et veniunt in prædium, cui nomen Gethsemani. Et ait discipulis suis, Sedete hîc donec orem.
33 * Et assumit Petrum, & Iacobum, & Iohannem secum: & cœpit pauere & tædere.
34 * Et ait illis, Tristis est anima mea vsque ad mortẽ: sustinete hîc & vigilate.
35 * Et cùm processisset paululum, procidit super terram: & orabat vt, si fieri posset, transiret ab eo hora.
36 * Et dixit, Abba, pater, omnia tibi possibilia sunt: transfer calicem hunc à me. sed non quod ego volo, sed quod tu.
37 * Et venit, & inuenit eos dormientes. Et ait Petro, Simõn dormis? non potuisti vna hora vigilare?
38 * Vigilate, & orate vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro verò infirma.
39 * Et iterum abiens orauit eundem sermonem, dicens.
40 * Et reuersus, denuò inuenit eos dormientes (erant enim oculi eorum grauati) & ignorabant quid respõderent ei.
41 * Et venit tertiò, & ait illis, Dormite iam & requiescite. Sufficit, venit hora. Ecce Filius hominis tradetur in manus peccatorum.
42 * Surgite, eamus. ecce, qui me tradet, propè est.
43 * Et adhuc eo loquente, venit Iudas Scariotes vnus de duodecim, & cum eo turba multa cũ gladijs & lignis, † à summis Sacerdotibus & Scribis, & Senioribus.
44 * Dederat autem traditor eius signum eis dicens, Quemcunque osculatus fuero, ipse est: tenete eum, & ducite cautè.
45 * Et cùm venisset, statim accedens ad eum, ait, Aue Rabbi. & osculatus est eum.
46 * At illi manus iniecerunt in † eum: & tenuerunt eum.
47 * Vnus autem quidam de circunstantibus educens gladium, percussit seruum summi Sacerdotis: & amputauit illi auriculam.
48 * Et respondens Iesus, ait illis, Tanquam ad latronem existis cum gladijs & lignis comprehendere me?
49 * Quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis. sed vt impleantur scripturæ.

missi Mat. 26. d. 43. Luc. 22. c. 47. Ioh. 18. a. 3.

Iesum

32 * καὶ ἔρχον(ται) εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξω-
33 μαι. * καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάνην μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
34 * καὶ λέγει αὐτοῖς, περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε † μετ' ἐμοῦ.
35 * καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστι, παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα.
36 * καὶ ἔλεγεν, Ἀββᾶ ὁ πατὴρ, πάντα δυνατά σοι. παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ.
37 * καὶ ἔρχε(ται), καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;
38 * γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.
39 * καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο, τὸν αὐτὸν λόγον
40 εἰπών. * καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι· καὶ οὐκ ἤδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι.
41 * καὶ ἔρχε(ται) τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς, καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ παραδίδο(ται) ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν.
42 * ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.
43 * καὶ εὐθέως ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας εἷς ὢν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.
44 * δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, σύσημον αὐτοῖς, λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτὸν, καὶ ἀπα-
45 γάγετε ἀσφαλῶς. * καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν αὐτῷ λέγει, χαῖρε ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
46 * οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
47 * εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
48 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;
49 * καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.

---

[h] פירשו עוד [i] גוף
[k] מְטָא [l] אַתָּא [m] שְׁלֵם [n] יַד
[o] דְּחַטָּיָא [p] קוּם [q] פירשו חרבים
[r] מַשְׁלְמָנָא [s] אֲחוֹרוֹהִי [t] זְהִירָאִית [u] וַאוּבְלוּהִי
[v] אֲחַר כמו אחז
[w] זְהַר [x] יִבֵּל [y] רְמָיָא
[z] קוּם [a] מְחָיָא
[b] אֲלוּף

41 וַאתָא דְתִלְתָא זַבְנִין וַאמַר לְהוֹן דְּמַכוּ [h] מִכְּיל [i] וַאתְחַנְיוּ [k] מְטָת חַדְתָא [l] וַאמַת שָׁעָתָא וְהָא [m] מְשְׁתְּלֵם בְּרַה דְּאֱנָשָׁא
[n] בְּאִידֵיהוֹן [o] דְּחַטָּיָא ; 42 [p] קוּמוּ נְאֵזַל הָא קָרֵב הוּ דְּמַשְׁלֵם לִי ; 43 וְעַד הוּ מְמַלֵּל אֵתָא יְהוּדָא סְכַרְיוֹטָא
חַד מִן תְּרֵעְסַר וְעִמָּא סַגִּיאָא עִם [q] סַפְסְרֵא וְחוּטְרָא מִן לְוָת רַבֵּי כָּהֲנֵא וְסָפְרֵא וְקַשִּׁישֵׁיא ; 44 וְיַהֵב לְהוֹן אָתָא
[r] מַשְׁלְמָנָא הַו דְּמַשְׁלֵם וַאמַר הַו דְּנַשֵּׁק אֲנָא הוּיוּ [s] אֲחוֹרוֹהִי [t] זְהִירָאִית [u] וַאוּבְלוּהִי ; 45 וּבַר שָׁעָתֵהּ קְרֵב וַאמַר לֵהּ
רַבִּי רַבִּי וְנַשֵּׁקֵהּ ; 46 הֵנוּן דִּין [x] אַרְמִיוּ עֲלוֹהִי אִידָא וַאחֲדוּהִי ; 47 חַד דִּין מִן הֵנוּן [y] דְּקַיְמִין שְׁמַט סַיְפָא [z] וַמְחָיְהִי
לְעַבְדֵהּ דְּרַב כָּהֲנֵא וְשַׁקְלֵהּ אֻרְנֵהּ ; 48 הוּ דִּין יְשׁוּעַ עָנָא וַאמַר לְהוֹן אֵיךְ דְּעַל גַּיְסָא נְפַקְתּוּן עֲלַי בְּסַיְפָא וּבְחוּטְרָא
[a] דְּתֵאחֻדוּנְנִי ; 49 כְּיוֹם לְוָתְכוּן הֲוִית בַּר [b] מַלְף אֲנָא בְּהֵיכְלָא וְלָא אֲחַדְתּוּנְנִי אֶלָּא דְּנִשְׁלְמוּן כְּתָבָא הָדֵין הָדָא ;

50 *Tunc dereliquerunt eum discipuli ipsius,
51 & aufugerunt. * Quidã autẽ adolescens ve-
niebat post eum, eratque amictus sindone nu-
52 dus, & prehenderunt eum. * Ipse verò
reliquit sindonem, & aufugit nudus.
53 * Et abduxerũt Jeschua ad Kaiopho sum-
mum Sacerdotem: & congregati sunt apud
eum cuncti principes Sacerdotum, & Scri-
54 bæ, & Seniores. * Schemeoun autẽ procul
veniebat post eum vsque ad atrium interius
summi Sacerdotis, & sedebat cum ministris,
55 atque calefaciebat se ante ignem. * Principes
autem Sacerdotum, & omnis eorum synago-
ga quærebant aduersus Jeschua testimoniũ,
vt eum morti addicerent, nec inueniebant.
56 * Quum enim multi testificarentur ad-
uersus eum, non erant æqualia eorum testi-
57 monia. * Quidam autem insurrexerunt in
eum testes falsi, & dixerunt.
58 * Nos audiuimus eum dicentem, Ego dis-
soluo templum hoc manibus factum, & tri-
bus diebus ædifico aliud nõ factum manibus.
59 * Sed ne sic quidem æquale erat eorum te-
60 stimonium. * Porrò surrexit summus Sa-
cerdos in medium, & interrogauit Jeschua,
& ait, Ne verbum quidem respondes? quid
isti testificantur contra te?
61 * Ipse verò Jeschua tacebat, & nihil ei
respondit: Et rursus interrogauit eum sum-
mus Sacerdos, & ait, Túne es ille Meschicho
filius Benedicti?
62 * Ipse verò Jeschua, dixit ei, Ego sum, &
videbitis Filium hominis sedentem à dexte-
ra virtutis, & venientem super nubes cæ-
63 lorum. * Summus autem Sacerdos scidit tu-
nicam suam, & ait, Quorsum amplius requi-
64 runtur nobis testes? * En ex ore ipsius audi-
stis blasphemiam: quid vobis videtur? illi
verò omnes iudicarunt eum esse reum mortis.
65 * Et cœperunt quidam conspuere in vul-
tum ipsius, & velare faciem eius, & alapis
eum cædere, ac dicere, Vaticinare. Minis-
tri quoq; percutiebant eũ super maxillas ipsius.
66 * Quúmque Schemeoun esset inferius in
atrio, venit quædam adolescentula quæ erat
67 summi Sacerdotis. * Vidit eum calefacientem
sese, & respiciens in eum dixit ei, Et tu cum
Jeschua Nazareno eras.

---

50 הֵידֵין שַׁבְקוּהִי תַּלְמִידוֹהִי יַעֲרָקוּ׃ 51 וַעֲלֵימָא חַד אֲתָא הֲוָא בַּתְרַהּ וַעֲטִיף הֲוָא סַדּוּנָא עַרְטֵל וַאחְדוּהִי׃
52 הוּדֵין שְׁבַק סַדּוּנָא וַעֲרַק עַרְטֵל׃ 53 וַאוּבְלוּהִי לְיֵשׁוּעַ לְוָת קַיָּפָא רַב כָּהֲנָא וְאִתְכַּנְשׁוּ לְוָתֵהּ כָּל הוּן רַבֵּי
כָּהֲנֵא וְסָפְרֵא וְקַשִּׁישֵׁא׃ 54 שִׁמְעוֹן דֵּין מִן רוּחֲקָא אֲתָא הֲוָא בַּתְרַהּ עַדְמָא לְגַו דָּרְתָהּ דְּרַב כָּהֲנֵא וְיָתֵב הֲוָא
עִם מְשַׁמְשָׁנֵא וְשָׁחֵן לוּקְבֵל נוּרָא׃ 55 רַבֵּי כָּהֲנֵא דֵּין וְכֹלֵּהּ כְּנִשְׁתְּהוֹן בְּעַיִן הֲוָוֹ עַל יֵשׁוּעַ סָהֲדוּתָא דִּנְסִיתוּנֵיהִי
וְלָא אַשְׁכַּחוּ׃ 56 כַּד סַגִּיאֵא גַּיר מַסְהֲדִין עֲלוֹהִי לָא שַׁוְיִן הֲוָוֹ סָהֲדוּתְהוֹן׃
57 אֲנָשִׁין דֵּין קָמוּ עֲלוֹהִי סָהֲדֵא דְשׁוּקְרָא וְאַמְרוּ׃ 58 דַּחְנַן שְׁמַעְנָיהִי דְּאַמַּר דְּאַנָא שְׁרָא אֲנָא הַיְכְלָא
הָנָא דַּעֲבִיד בְּאִידְוָא וּלְתְלָתָא יוֹמִין בְּנָא אָנָא אָחֳרְנָא דְּלָא עֲבִיד בְּאִידְוָא׃ 59 וְאַף לָא הֲבַנָא שַׁוְיָא סָהֲדוּתְהוֹן׃

[50] תַּלְמִידוֹהִי [51] לְמַד אִתָּא [52] כְּנֵשׁ בְּעָא סְחַר מוּת שַׁוְיָא [53] קוּם שְׁמַר שְׁמַע יַד שַׁוְיָא

Mat. 26. f. 56. * Tunc discipuli eius relinquētes eum, omnes fugerunt. 50

* Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: & tenuerunt eum. 51 * At ille reiecta sindone, nudus profugit ab eis. 52

Luc. 22. f. 54. Ioh. 18. a. 13. * Et adduxerunt Iesum ad summum Sacerdotem: & cōuenerunt omnes Sacerdotes, & Scribæ, & Seniores. 53

* Petrus autem à longè secutus est eū vsque intrò in atrium summi Sacerdotis: & sedebat cum ministris ad ignem, & calefaciebat se. 54

Mat. 62. f. 59. * Summi verò Sacerdotes & omne concilium quærebant aduersus Iesum testimonium, vt eum morti traderent, nec inueniebant. 55 * Multi enim testimoniū falsum dicebant aduersus eum: & conuenientia testimonia non erant. 56

* Et quidam surgentes, falsum testimonium ferebant aduersus eum, dicentes, 57 * Quoniam nos audiuimus eum dicentem, Ego dissoluam templum hoc manu factum, & per triduum aliud non manufactum, ædificabo. 58

* Et non erat conueniens testimoniū illorū. 59 * Et exurgens summus Sacerdos in medium, interrogauit Iesum, dicēs, Non respondes quicquā ad ea quæ tibi obijciuntur ab his? 60

* Ille autem tacebat, & nihil respondit. Rursum summus Sacerdos interrogabat eum: & dixit ei, Tu es Christus filius Dei benedicti? 61

Mat. 24. f. 30. * Iesus autem dixit illi, Ego sum, & videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis, & venientem cum nubibus cæli. 62 * Summus autem Sacerdos scindens vestimēta sua, ait, Quid adhuc desideramus testes? 63 * Audistis blasphemiam. quid vobis videtur? Qui omnes condemnauerunt eum esse reum mortis. 64 * Et cœperunt quidam conspuere eum, & velare faciem eius, & colaphis eum cædere, & dicere ei, Prophetiza. & ministri alapis eum cædebant. 65

Mat. 26. f. 69. Luc. 22. f. 55. Ioh. 18. e. 27. * Et cùm esset Petrus in atrio deorsum, venit vna ex ancillis summi Sacerdotis. 66 * Et cùm vidisset Petrū calefacientē se, aspiciens illum, ait, Et tu cum Iesu Nazareno eras. 67

50 * καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.

51 * καὶ εἷς τις νεανίσκος ἠκολούθησεν αὐτῷ, περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι.

52 * ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.

53 * καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς.

54 * καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

55 * Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρισκον.

56 * πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.

57 * καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, λέγοντες·

58 * ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω.

59 * καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.

60 * καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν, λέγων, οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;

61 * ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;

62 * ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ἐγώ εἰμι· καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

63 * ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαῤῥήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει, τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;

64 * ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

65 * καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτὸν, καὶ λέγειν αὐτῷ, προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον.

66 * καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ κάτω, ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως·

67 * καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ, λέγει, καὶ σὺ μετὰ Ναζαρηνοῦ Ἰησοῦ ἦσθα.

---

60 וְקָם רַב כָּהֲנָא בַּמְצַעֲתָא וְשַׁאֲלֵה לְיֵשׁוּעַ וַאמַר לָא מְפַנֵּא אַנְתְּ פְּתְגָמָא מָנָא מַסְהֲדִין עֲלֵיךְ הֵלֵין ׃

61 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ שַׁתִּיק הֲוָא וּמִדְּם לָא עֲנָיְתִי וְחוּב שַׁאֲלֵה רַב כָּהֲנָא וַאמַר אַנְתְּ הוּ מְשִׁיחָא בְּרֵה דְּמְבָרְכָא ׃

62 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ אֲמַר לֵה אֲנָא אֲנָא וְתֶחֱזוּן לִבְרֵה דַּאנָשָׁא דְּיָתֵב מִן יַמִּינָא דְּחַיְלָא וְאָתֵא עַל עֲנָנֵי שְׁמַיָּא ׃

63 רַב כָּהֲנָא דֵין צְרָא כּוּתֹנֵה וַאמַר מָנָא מְכִיל מִתְבְּעִין לָן סַהֲדֵא ׃ 64 הָא מִן פּוּמֵה שְׁמַעְתּוּן גּוּדְפָא מָנָא

65 וְשַׁרְיוּ אֲנָשִׁין רָקִין בְּפַרְצוּפֵה וּמַחַפְּיִן אַפּוֹהִי וּמְקַפְּחִין לֵה וַאמְרִין אֶתְנַבָּא וְרַחְשָׁא מְחִין הֲווּ לֵה עַל פַּכּוֹהִי ׃ 66 וְכַד שְׁמָעוּן לְתַחַת בְּרַרְתָא אֵתַת חָדָא עֲלֵימְתָא דְּרַב

67 חֲזַתֵה דְּשָׁחֵן וְחָרַת בֵּה וַאמְרָא לַה וְאַף אַנְתְּ עִם יֵשׁוּעַ הֲוַיְתְּ נָצְרָיָא ׃

[g] מְפַנָּא כמו עֹנֶה
[h] עֲנָיְתָא
[i] בְּרַךְ עברית הִקְבִּיר
[k] חֲזָא בְּעָא [l] גְּדַף [m] חֲזָא
[n] דִּין [o] מוֹרֶת [p] שְׁרִי
[q] רִקּוּק [r] חֲפַף [s] קְפַח
[t] מְחָא [u] פֵּךְ פירושו לחי
[v] אֶתְתָא [w] חֲזָא [x] חור

68 69 70 71 72 [illegible]

[illegible]

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 [illegible]

68 * *Ipse verò inficiatus est, & ait, Ego nescio quid tu dicas. Et exiuit extrà in vestibulum, & cantauit gallus.*

69 * *Et rursus eum conspicata puella illa, cœpit dicere ijs qui adstabant, Iste quoque ex ipsis est.*

70 * *Ipse verò rursum negauit. Et paulò post iterum ij qui adstabant dixerunt Kipho, Verè & tu ex ipsis es; namque Galilæus es, & sermo tuus similis est.*

71 * *Ipse autem cœpit se deuouere, & iurare, Non noui hominem istum quem di-*
72 *citis.* * *Et in illa ipsa hora gallus cantauit secunda vice. Et recordatus est Schemeoun sermonis ipsius Jeschua quem dixerat ei, Priusquam cantauerit gallus duabus vicibus, ter me negabis: cœpitque flere.*

Lectio ad Matutinas in Parasceue Crucifixionis.

CAP. XV.

1 *STatim autem diluculo consilium inierunt principes Sacerdotum cum Senioribus, & cum Scribis, & cum tota synagoga: ac vinxerunt Jeschua, eúmque abduxêre, & tradiderunt Pilato præsidi.*

2 * *Interrogauit autem eum Pilatus, Tú ne es ille rex Jihoudæorum? Ipse verò respondit & ait ei, Tu dixisti.*

3 * *Et accusabant eum principes Sacerdotum in multis.*

4 * *Ipse verò Pilatus rursus interrogauit eum, & dixit ei, Ne verbum quidem respondes? vide quàm multa testificantur con-*
5 *tra te.* * *Ipse autem Jeschua nullum verbum protulit, ita vt miraretur Pilatus.*

6 * *Moris autem erat vt in quocunque festo dimitteretur eis vinctus vnus, quem ipsi*
7 *postulassent.* * *Erat autem aliquis qui vocabatur Bar-Abba vinctus cũ seditiosis illis*
8 *qui cædem in seditione fecerant.* * *Et vociferatus est populus, cœpítque postulare, prout consuetum erat ipsis, faceret.*

9 * *Ipse verò Pilatus respondit, & ait, Vultis dimittam vobis regem illum Jihoudæorũ?*

10 * *Nouerat enim Pilatus quòd per inuidiam*
11 *tradiderant eũ principes Sacerdotum.* * *Principes aũt Sacerdotum magis concitarunt turbas vt dimitteretur eis Bar-Abba.*

---

68 הוּ דֵּין כְּפַר וְאָמַר לָא יָדַע אֲנָא מָנָא אָמְרָא אַנְתְּ וּנְפַק לְבַר לְסַפָּא וְקָרָא תַּרְנְגָלָא ׃ 69 וַחֲזָתֵהּ תּוּב עֲלַימְתָא
חַי וְשָׁרְיַת דְּתֵאמַר לְאִילֵין דְּקָיְמִין דְּאַף הָנָא מֶנְהוֹן הוּ ׃ 70 הוּ דֵּין תּוּב כְּפַר וּבָתַר קַלִּיל תּוּב אִילֵין דְּקָיְמִין אֶמְרוּ
לְכֵאפָא שַׁרִירָאִית מֶנְהוֹן אַנְתְּ אַף גֵּיר גְּלִילָיָא אַנְתְּ וּמַמְלְלָךְ דָּמֵא ׃ 71 הוּ דֵּין שָׁרִי הֲוָא מַחְרֵם וְיָמֵא
דְּלָא יָדַע אֲנָא לֵהּ לְגַבְרָא הָנָא דְּאָמְרִין אַנְתּוּן ׃ 72 וּבָהּ בְּשָׁעְתָא קְרָא תַּרְנְגָלָא דְּתַרְתֵּין זַבְנִין וְאֶתְדְּכַר שֶׁמְעוֹן
מֶלְתָא דְּיֵשׁוּעַ דְּאָמַר הֲוָא לֵהּ דְּקָדָם דְּנִקְרֵא תַּרְנְגָלָא תַּרְתֵּין זַבְנִין תְּלָת תְּכַפּוּר בִּי וְשָׁרִי דְּנִבְכֵּא ׃

קְרִיָּנָא דְּצַפְרָא דְּעְרוּבְתָא דִּזְקִיפוּתָא לז קפלאון טו

1 וּמַחְדָא בְּצַפְרָא עֲבַדוּ מֶלְכָּא רַבַּי כָּהֲנָא עַם קַשִּׁישֵׁא וְעַם סָפְרֵא וְעַם כֻּלָּהּ כְּנוּשְׁתָא וַאסַרוּ לְיֵשׁוּעַ וְאוֹבְלוּהִי

שָׁרִי קוּם
שְׁרַר דָּמֵא יָמֵא
דְּכַר כמו זכר
מְלַל קְרָא בְּכָא
קְרָא עֲרַב זְקַף
אַסַר יְבַל

68 ✱ At ille negauit, dicens, Neque ſcio, neque noui quid dicas. Et exijt foras ante atrium: & gallus cantauit.

69 ✱ Rurſus autem cùm vidiſſet illum ancilla, cœpit dicere circunſtantibus, Quia hic ex illis eſt. Mat. 26. g. 71.

70 ✱ At ille iterum negauit. Et poſt puſillum rurſus qui aſtabant, dicebant Petro, Verè ex illis es: nam & Galilæus es. Luc. 22. f. 58. Ioh. 18. e. 25.

71 ✱ Ille autem cœpit anathematizare & iurare, Quia neſcio hominem iſtum quem dicitis.

72 ✱ Et ſtatim iterum gallus cantauit. Et recordatus eſt Petrus verbi quod dixerat ei Ieſus, Prius quàm gallus cantet bis, ter me negabis. Et cœpit flere. Mat. 26. g. 75. Ioh. 13. d. 38.

68 ✱ ὁ δὲ ἠρνήσατο, λέγων, οὐκ οἶδα, οὐτὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. καὶ ἐξῆλθον ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.

69 ✱ καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν, πάλιν ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν, ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν.

70 ✱ ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο· καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει.

71 ✱ ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.

72 ✱ καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε· καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος ὃ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δίς, ἀπαρνήσῃ με τρίς. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

CAP. XV.

1 ET confeſtim, manè cõſilium facientes ſummi Sacerdotes cum Senioribus, & Scribis, & vniuerſo concilio, vincientes Ieſum, duxerunt & tradiderunt Pilato. Mat. 27. a. 1. Luc. 22. f. 66. Ioh. 18. d. 28. A

2 ✱ Et interrogauit eum Pilatus, Tu es rex Iudæorum? At ille reſpondens, ait illi, Tu dicis.

3 ✱ Et accuſabant eum ſummi Sacerdotes in multis. Mat. 27. b. 12. Luc. 23. a. 6. Ioh. 18. f. 33.

4 ✱ Pilatus autem rurſum interrogauit eum, dicens, Non reſpondes quicquam? vide in quantis te accuſant.

5 ✱ Ieſus autem amplius nihil reſpondit: ita vt miraretur Pilatus.

6 ✱ Per diem autem feſtum ſolebat dimittere illis vnum ex vinctis quemcunque petiſſent.

7 ✱ Erat autem qui dicebatur Barabbas, qui cum ſeditioſis erat vinctus, qui in ſeditione fecerant homicidium.

8 ✱ Et cùm aſcendiſſet turba, cœpit rogare, ſicut ſemper faciebat illis.

9 ✱ Pilatus autem reſpondit eis, & dixit, Vultis dimittam vobis regem Iudæorum?

10 ✱ Sciebat enim quòd per inuidiam tradidiſſent eum ſummi Sacerdotes.

11 ✱ Pontifices autem cõcitauerunt turbam, vt magis Barabbam dimitteret eis.

ιε.

1 ✱ Καὶ εὐθέως πρωὶ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν, καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ.

2 ✱ καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, σὺ λέγεις.

3 ✱ καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

4 ✱ ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων, οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου καταμαρτυροῦσιν.

5 ✱ ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.

6 ✱ κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ὅνπερ ἠτοῦντο.

7 ✱ ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν συστασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν.

8 ✱ καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος, ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς.

9 ✱ ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων, θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;

10 ✱ ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς.

11 ✱ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.

---

1 וְאִשְׁלְמוּהִי לְפִילַטוֹס הַגְמוֹנָא׃ 2 וְשַׁאֲלֵהּ פִּילַטוֹס אַנְתְּ הוּ מַלְכָּא דִיהוּדָיֵא הוּ דֵין עָנָא וַאֲמַר לֵהּ אַנְתְּ אֲמַרְתְּ׃
3 וְאֲכָלִין הֲוָו קַרְצוּהִי רַבְּי כָּהֲנֵא בְּסַגִּיאָתָא׃ 4 הוּ דֵין פִּילַטוֹס תּוּב שַׁאֲלֵהּ וַאֲמַר לֵהּ לָא מְפַנֵּא אַנְתְּ
פְּתְגָמָא חֲזִי כְּמָא מַסְהֲדִין עָלָיךְ׃ 5 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ מִדֵּם פְּתְגָמָא לָא יַהֵב אֵיכְנָא דְּנַתְהִדַּר פִּילַטוֹס׃
6 מְעַד הֲוָא דֵין כְּכָל עֵידָא לְהוֹן אֲסִירָא חַד אֵינָא דְשָׁאֲלִין׃ 7 וְאִיתַי הֲוָא חַד דְּמִתְקְרֵא בַּרַאבָּא
דְּאִסִּיר הֲוָא עִם עֲבָדֵי אֶסְטַסִּין הִנּוּן דְּקַטְלָא בְּאִסְטַסִּין עֲבַדוּ׃ 8 וּקְעוּ עַמָּא וְשָׁרִיוּ לְמִשְׁאַל אֵיךְ דַּמְעַד הֲוָא
עָבַד לְהוֹן׃ 9 הוּ דֵין פִּילַטוֹס עָנָא וַאֲמַר צְבִין אַנְתּוּן אֶשְׁרָא לְכוּן מַלְכָּא דִיהוּדָיֵא׃ 10 יָדַע הֲוָא גֵּיר פִּילַטוֹס
דְּמִן חֲסָמָא אַשְׁלְמוּהִי לְרַבְּי כָּהֲנֵא׃ 11 רַבְּי כָּהֲנֵא דֵין וְהִירָאִיתָא מַפְּטוּ לְכָנְשָׁא דְּלֵבַר אַבָּא נְשְׁרָא לְהוֹן׃

f מן לשון יון
g פירושו מקטרגין
h סגיא בלשון ענה
i חזיא דמר נער
k שרא קרא מן לשון יון
l שדי שאל
m עבא שרא
n פירושו קנאה יתר
o חפט כמו חשף שרא

12 * At ipse Pilatus dixit eis: Quid igitur vultis faciam isti, quem vos vocatis Regem
13 Ihoudæorum? * Illi verò rursus vociferati sunt, Crucifige eum.
14 * Ipse autē Pilatus subdit eis: Quid enim mali fecit? Illi verò magis clamabant: Cruci-
15 fige eum. * Pilatus autē voluit facere voluntatem turbarū, & soluit eis Bar-Abba, tradidítque eis Jeschua quum flagellatus esset vt crucifigeretur.
16 * Cæterùm milites abduxerunt eum in atrium interius quod est prætorium, & aduocauerunt totam cateruam.
17 * Et induerunt eum purpura, & implexā imposuerunt ei coronam spineam.
18 * Cœperuntque eum salutare: Aue Rex Ihoudæorum.
19 * Et percutiebant eum in caput ipsius calamo, & conspuebant in faciem eius, ac summittebant genua sua, & adorabant eum.
20 * Quumque illusissent ei, exuerunt eū purpura, & induerunt eum vestimentis ipsius, eumque eduxerunt vt cruci suffigerent.

Ad horam tertiam.

21 * Porrò angariarunt quendam prætereuntem Schemeoun Kourinæum (venientem ex pago, patrem Alexandri, & Rufi) vt baiularet crucem eius.
22 * Et adduxerūt eum in locum Golgoutho, qui exponitur Cranium capitis.
23 * Et dederunt ei bibendum vinum mistū cum myrrha: ipse verò non sumpsit.
24 * Quumque cruci suffixissent eum, partiti sunt vestimenta eius, & iecerunt super ea
25 sortem, quid quis acciperet. * Erat autem hora tertia, quum cruci affixerunt eum.
26 * Eratque inscripta occasio mortis ipsius inscriptione illa, HIC EST REX ILLE IIHOVDAEORVM.
27 * Insuper crucifixerunt cum eo duos latrones, vnū à dextera eius, & alterū ab eius
28 sinistra. * Et impleta est scriptura quæ dicit, Cùm flagitiosis annumeratus est.

Media die.

29 * Quinetiā ij qui præteribant blasphemabant in eum, & motantes capita sua dicebāt, O tu qui dissoluis templum & ædificas illud triduo!

---

12 הוּ דֵין פִּילַטוֹס אֲמַר לְהוֹן מָנָא הָכִיל [b]צְבִין אַנְחוּן אֶעֱבֵד לְהָנָא דְקָרִין אַנְתּוּן מַלְכָּא דִיהוּדָיֵא׃ 13 הֵנוּן דֵין תּוּב
[c]קָעוּ [d]זְקוּפֵיהִי׃ 14 הוּ דֵין פִּילַטוֹס אֲמַר לְהוֹן מָנָא גֵירְדִּכִישׁ עֲבַד וְהֵנוּן [e]יַתִּירִאִית קָעִין הֲוֵוּ זְקוּפֵיהִי׃
15 פִּילַטוֹס דֵין צְבָא דְנֶעֱבֵד [f]צְבִינָא לְכָנְשָׁא וְשַׁרָא לְהוֹן לְבַר אַבָּא וַאֲשְׁלֵם לְהוֹן לְיֵשׁוּעַ בַּר מְנַגַּד [g]וְיַנְזְקִנֵּהּ׃
16 [h]אֶסְטַרְטְיוֹטֵא דֵין [i]אוֹבְלוּהִי לְגוֹ דַרְתָּא דְאִיתַיהּ [k]פְּרֶטוֹרִין [l]וְקָרוּ לְכֻלָּהּ [m]אֶסְפִּירוּ׃
17 וְאַלְבְּשׁוּהִי אַרְגְּוָנָא וְגַדְלוּ [n]סְמוּלֵהּ דְכִלִּילָא דְכוּבָא׃ 18 וְשַׁרִיוּ לְמֶשָׁאֵל בַּשְׁלֵמָה שְׁלֵם מַלְכָּא דִיהוּדָיֵא׃
19 [o]וּמְחַיִּין הֲוֵוּ לֵהּ עַל רֵישֵׁהּ בְּקַנְיָא [p]וְרָקִין הֲוֵוּ בַּאפּוֹהִי וּבְרִכִּין הֲוֵוּ עַל [q]בּוּרְכּוֹהִין וְסָגְדִין לֵהּ׃
20 וְכַד בַּזְּחוּ בֵּהּ [r]אַשְׁלְחוּהִי אַרְגְּוָנָא וַאַלְבְּשׁוּהִי מָאנוֹהִי [s]וַאפְּקוּהִי [t]דְנַיְזְקִפּוּנֵיהִי׃

[a] צְבָא [b] קָעָא [c] זְקוּף
[d] יַתֵּר
[e] צְבָא [f] זְקוּף [g] יְבַל
[h] מִן לִשְׁזִין [i] מִן לִשְׁזִין
[k] קְרָא
[l] מִן לִשְׁזִין
[m] סוּם [n] מְחָא
[o] רְמַק [p] בְּרַד
[q] שְׁלַח [r] נְפַק [s] זְקוּף

Mat. 27. c. 28. Luc. 23. c. 14. Ioh. 18. c. 39. & 19. a. 6. dicentes,

12 * Pilatus autem iterum respondens, ait illis, Quid ergo vultis faciam regi Iudæorum? 13 * At illi iterum clamauerũt†, Crucifige eum.

14 * Pilatus verò dicebat illis, Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, Crucifige eum.

15 * Pilatus autem volens populo satisfacere, dimisit illis Barabbam, & tradidit Iesum flagellis cæsum vt crucifigeretur. 16 * Milites autem duxerunt eum in atrium prętorij, & conuocant totam cohortem.

Mat. 27. c. 27. Ioh. 19. a. 2.

17 * Et induunt eum purpura, & imponunt ei, plectentes spineam coronam.

18 * Et cœperunt salutare eum, Aue rex Iudæorum.

19 * Et percutiebant caput eius arundine: & conspuebant eum. & ponentes genua, adorabant eum.

20 * Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum purpura, & induerunt eum vestimentis suis, & educunt illum vt crucifigerent eum.

Mat. 27. d. 32. Luc. 23. d. 26.

21 * Et angariauerunt prætereuntem quempiam, Simonem Cyrenæum venientem de villa, patrem Alexandri & Rufi, vt tolleret crucem eius.

Mat. 27. d. 33. Luc. 23. c. 33. Ioh. 19. c. 17.

22 * Et perducunt illum in Golgotha locum quod est interpretatum, Caluariæ locus.

23 * Et dabant ei bibere myrrhatum vinum: & non accepit.

Mat. 27. d. 35. Luc. 23. d. 34. Ioh. 19. d. 23.

24 * Et crucifigentes eum, diuiserunt vestimenta eius, mittentes sortem super eis, quis quid tolleret.

25 * Erat autem hora tertia: & crucifixerunt eum.

26 * Et erat titulus causę eius inscriptus, REX IVDAEORVM.

27 * Et cum eo crucifigũt duos latrones; vnum à dextris, & alium à sinistris eius.

28 * Et impleta est scriptura quæ dicit, Et cum iniquis reputatus est.

Isai. 53. d. 12.

29 * Et prætereuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes; Vah qui destruis templum†, & in tribus diebus reædificas.

Iohan. 2. c. 19. Dei

12 * ὁ δὲ πιλάτος ἀποκριθεὶς, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς, τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε βασιλέα τῶν ἰουδαίων;

13 * οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν.

14 * ὁ δὲ πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσοτέρως ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν.

15 * ὁ δὲ πιλάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν· καὶ παρέδωκε τὸν ἰησοῦν, φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

16 * οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν.

17 * καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον.

18 * καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν, χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων.

19 * καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.

20 * καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια· καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν, ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.

21 * Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα σίμωνα κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα ἀλεξάνδρου καὶ ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

22 * καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ γολγοθᾶ τόπον, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, κρανίου τόπος.

23 * καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πεῖν ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε.

24 * καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν, διεμερίζον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ, τίς τί ἄρῃ.

25 * ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.

26 * καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη, ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων.

27 * καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο λῃστὰς, ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕνα ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ.

28 * καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.

29 * Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες, οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν.

---

22 וְשַׁדְרוּהִי דְּעָבַר הֲוָא שִׁמְעוֹן קוּרֵינָיָא דְאַתָא הֲוָא מִן קְרִיתָא אֲבוּהִי דְאַלֶכְסַנְדְּרוֹס וְדְרוּפוֹס דְּנִשְׁקוּל זְקִיפָה׃ 23 וְיַהֲבוּ לֵהּ לְמִשְׁתָא חַמְרָא דְמַחְלִישׁ בֵּהּ מִרָא הוּ דְּלָא נְסַב׃ 24 וְכַד זַקְפוּהִי פַּלְגוּ מְאַנְוֹהִי וְאַרְמִיו עֲלֵיהוֹן פְּסָא מָנוֹ מָנָא נְסַב׃ 25 אִית הֲוָא דְּלָא שָׁעָא חֵלֶת כַּד זַקְפוּהִי׃ 26 וּכְתִיבָא הֲוָה עִלָּתָא דְּמִוֹתֵהּ בְּכְתָבָא הָנוּ מַלְכָא דִיהוּדָיָא׃ 27 וְזַקְפוּ עִמֵּהּ תְּרֵין לְסְטַיָא חַד מִן יְמִינֵהּ וְחַד מִן סְמָלֵהּ׃ 28 וַשְׁלֵם דְּפָלְגֵה דְּמִלָּה לט כְּתָבָא דַאמַר דְּעִם עוֹלָא אִתְחַשֵּׁב׃ 29 וְאַף אִילֵין דְּעָבְרִים הֲוָו מְגַדְּפִין הֲוָו עָלוֹהִי מְנִידִין רֵישֵׁיהוֹן וְאָמְרִין אוֹן שָׁרֵא הֵיכְלָא וּבְנָא לֵהּ לְתְלָתָא יוֹמִין׃

a אתא b גלל c פירושו המקום d וחב e שתא f חלש פירושו מזג g רמא h פירושו גורל i עלל k מור l מן לשון יין m עול n גדר

30 * Libera teipsum, & descende de cruce.
31 * Similiter autem & principes Sacerdotum ridebant vnus cum alio, nec non Scribæ, & dicebant, Alios seruauit, seipsum non potest seruare.
32 * Meschicho ille rex Israel descendat nunc de cruce, vt videamus & credamus ei: Quinetiam illi qui erant crucifixi cum eo, exprobrabant ei.

Ad nonam horam.

33 * Quúmque essent sex horæ, factæ sunt tenebræ super vniuersam terram vsque ad horam nonam.
34 * Et hora nona exclamauit Jeschua alta voce, & ait, Jl, Jl, lemono schebakthoni, hoc est, Deus mi, Deus mi, quare dereliquisti me?
35 * Quidam autem qui audierunt ex ijs qui adstabant, dicebant, Jlijo vocauit.
36 * Cucurrit autem quidam, & impleuit spongiam aceto, alligauítque calamo vt propinaret ei. Et dicebant, Sinite, videamus an veniat Jlijo descensum ei præbiturus.
37 * Ipse verò Jeschua clamauit alta voce, & expirauit.
38 * Et superficies valuarum templi scissa est in duas partes, à summo vsque ad imum.
39 * Quum vidisset autem Centurio ille qui adstabat ex aduerso eius, eum ita clamasse, & expirasse, dixit: Verè homo iste erat filius Dei.
40 * Erant autem mulieres procul spectantes, Mariam Magdeloitho, & Mariam mater Iaakoub minoris & Jousi, & Scholoum.
41 * Jllæ quum ipse esset in Galilæa, adhæserant ei, & ministrauerant ei, aliæque quamplurimæ quæ ascenderant cum eo ad Ourischlem.

Ad Vesperam Sabbathi.

42 * Et quum esset vespera Parasceue, hoc est, ante Sabbathum:
43 * Venit Jauseph ille ex Rometho honorabilis senator, qui & ipse præstolabatur regnum Dei: & confidens introijt ad Pilatum, petijtque corpus ipsius Jeschua.
44 * Pilatus autem miratus est si iam mortuus esset, & aduocauit Centurionem, & interrogauit eum an iamdudum mortuus esset.

---

30 פְּצָא נַפְשָׁךְ [b] וְחוּס מִן זְקִיפָא׃
31 אַחֵי נַפְשֵׁה לָא מְשֵׁכַח [d] לְמַחְיוּ׃ מְשִׁיחָא מַלְכָּה דְיִסְרָאֵל [f] נֵחוֹת הָשָׁא מִן זְקִיפָא [g] דְנֶחֱזֵי וְנְהֵימִן בֵּהּ וְאַף הָנוּן דְּהָשַׁע שַׁעִין מ
דִּין דְזְקִיפִין הֲוֵי עִמֵּהּ מְחַסְּרִין [h] הֲוֵי לֵהּ׃
32 וְכַד הֲוֵי שֵׁת שַׁעִין הֲוָא חֲשׁוֹכָא עַל כֻּלָּהּ אַרְעָא עַדְמָא לְשַׁעָא תְּשַׁע׃
33 רָמָא וַאמַר אֵיל אֵיל לְמָנָא שְׁבַקְתָּנִי [i] דְאִיתֵיהּ אֱלָהִי אֱלָהִי לְמָנָא שְׁבַקְתָּנִי׃
34 וּבַתְּשַׁע שַׁעִין קָרָא יֵשׁוּעַ בְּקָלָא רָם וַאמַר אֵיל אֵיל לְמָנָא שְׁבַקְתָּנִי׃
35 וַאנָשִׁין דְּשַׁמְעוּ מִן הָנוּן [d] דְקָיְמִין אַמְרִין הָנֵי לְאֵלִיָּא קָרֵא׃
36 רְהַט דֵּין חַד וּמְלָא [e] אֶסְפּוּנָא [g] חַלָּא וַאסַר בְּקַנְיָא [g] דְנַשְׁקִיוּהִי וַאמַרוּ שְׁבוּקוּ נֶחֱזֵא אִם מָטֵי לְאֵלִיָּא [k] אֶצְטְרִי
37 הוּדֵין יֵשׁוּעַ קָרָא בְּקָלָא רָם וְשָׁלֵם׃
38 וְאַפֵּי מַרְעָא דְהֵיכְלָא [k] אֶצְטְרִי
39 וְהַכְנָא אַף רַבִּי כַּהֲנָא [l] נַחֲכִין הֲוָה חַד עִם חַד וְסָפְרָא וַאמְרִין אַחֲרָנָא
40 אִנּוּן נַפְשֵׁה לָא מְשֵׁכַח [d] לְמַחְיוּ׃

[b] נְחֹת [c] נְחַת
[d] חַיֵּא [e] נְחַת [f] חֲזֵא
[g] חֵימֵן
[h] חֲוֵי
[i] רוּם [j] אִית כמו ש
[k] קוּם [l] מן לשון יון
פירושו חומץ [m] שקא
[n] נְחַת [o] רוּם [p] אֲרָא

30 *Saluum fac temetipsum descendens de cruce.

31 *Similiter & summi Sacerdotes illudentes, ad alterutrum cum Scribis dicebant, Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.

32 *Christus rex Israel descendat nunc de cruce: vt videamus & credamus. Et qui cum eo crucifixi erant, conuitiabantur ei.

33 *Et facta hora sexta, tenebræ factæ sunt per totam terram vsque in horam nonam.

34 *Et hora nona exclamauit Iesus voce magna, dicens, Eloi, eloi, lamma sabacthani? quod est interpretatum, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?

Psal. 21. a. 1. Mat. 27. c. 46.

35 *Et quidam de circunstantibus audientes dicebant, Ecce, Eliam vocat. D

36 *Currens autem vnus, & implens spongiam aceto, circunponénsque calamo potum dabat ei, dicens, Sinite: videamus si veniat Elias ad deponendum eum.

Psal. 68. c. 22.

37 *Iesus autem emissa voce magna expirauit.

38 *Et velum templi scissum est in duo, à summo vsque deorsum.

39 *Videns autem centurio qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait, Verè hic homo filius Dei erat.

40 *Erant autem & mulieres de longe aspicientes: inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris, & Ioseph mater, & Salome:

Mat. 27. c. 55.

41 *Quę, cùm esset in Galilęa, sequebantur eum & ministrabant ei, & aliæ multæ quæ simul cum eo ascenderant Ierosolymam.

Luc. 8. a. 2.

42 *Et cùm iam serò esset factum quia erat Parasceue, quod est ante sabbathum:

Mat. 27. c. 57. Luc. 23. c. 50. Ioh. 19. c. 38.

43 *Venit Ioseph ab Arimathæa nobilis decurio, qui & ipse erat expectás regnũ Dei: & audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu. 44 *Pilatus autẽ mirabatur si iam obiisset. Et accersito centurione, interrogauit eum si iam mortuus esset.

30 * σῶσον σεαυτὸν, καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

31 * ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων, ἔλεγον, ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.

32 * ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν· καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

33 * Γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης, σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης.

34 * καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ ἐβόησεν ὁ ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, ἐλωΐ ἐλωΐ, λαμὰ σαβαχθανί; ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ὁ θεός μου, ὁ θεός μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες;

35 * καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες, ἔλεγον, ἰδοὺ ἠλίαν φωνεῖ.

36 * δραμὼν δὲ εἷς, καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους, περιθείς τε καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτὸν, λέγων, ἄφετε, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠλίας καθελεῖν αὐτόν.

37 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην, ἐξέπνευσε.

38 * καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.

39 * ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κράξας ἐξέπνευσεν, εἶπεν, ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς ἦν θεοῦ.

40 * ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν μαρία ἡ μαγδαληνὴ, καὶ μαρία ἡ τοῦ ἰακώβου τοῦ μικροῦ, καὶ ἰωσῆ μήτηρ, καὶ σαλώμη.

41 * αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, ἠκολούθουν αὐτῷ, καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς ἱεροσόλυμα.

42 * καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευὴ, ὅ ἐστι προσάββατον·

43 * ἦλθεν ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτὴς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς πιλάτον, καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ.

44 * ὁ δὲ πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα, ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε.

לַחֲרִין מִן לְעֵל עַדְמָא לְמַחַת׃ 33 כַּד חֲזָא דֵין קֶנְטַרוּנָא הַוֹ דְּקָאֵם הֲוָא לְוַתֵּה דְּהָכֵנָא קָעָא וְשֵׁלֵם אֲמַר שַׁרִירָאִית
הֲוָא גַּבְרָא בְּרֵה דֶּאֱלָהָא׃ 40 אִית הֲוֵי דֵין נַשֵּׁא מִן רוּחֲקָא דְּחָזְיָן הֲוֵי מַרְיָם מַגְדְּלִיתָא וּמַרְיָם אִמֵּה
דְּיַעֲקוֹב זְעוּרָא וְדְיוֹסֵא וְשָׁלוֹם׃ 41 הֲוֵין דְּכַד הוּ בַּגְלִילָא נַקִּיפָן הֲוֵי לֵהּ וּמְשַׁמְּשָׁן לֵהּ וְאַחֲרָנִיתָא סַגִּיאָתָא
דְּסָלְקִי הֲוֵי עִמֵּהּ לְאוּרְשְׁלֵם׃ דְּרַמְשָׁא דְשַׁבְּתָא מא
42 וְכַד הֲוָא רַמְשָׁא דְּאִתְעֲרוּבְתָא דְּאִתְהֵיהּ קֹדֶם שַׁבְּתָא׃ 43 אֵתָא יוֹסֵף הַוֹ דְּמִן רָמְתָא מִיקָרָא בּוּלְוְטָא
אֲנָא דְּאַף הוּ מְסַכֵּא הֲוָא לְמַלְכוּתָא דְּאֱלָהָא וְאַכְרַח וְעַל לְוָת פִּילַטוֹס וְשָׁאֵל פַּגְרֵהּ דְּיֵשׁוּעַ׃
44 פִּילַטוֹס דֵין תְּמַהּ הֲוָא מִן כְּדוּ מִית וְקָרָא לְקֶנְטַרוּנָא וְשָׁאֲלֵהּ הַוֹ מִן קֹדֶם עִדְנָא מִית׃

[1] קום [2] שדר
[3] חוא [4] רחק [5] חזא
[6] נקף פירושו דנק
[7] ערב
[8] יקר פירושו כבוד
[9] פרושו יעץ מן לשון יד
[10] מות
[11] פירושו זמן או עת

45 * Quúmque didicisset, dedit corpus ipsius Fausepho.

46 * Emítque Fauseph linteum, & ipsum detractum inuoluit eo: ac deposuit in sepulchro quod excisum erat in rupe: & aduoluit saxum ad ostium sepulchri.

47 * Mariam verò Magdeloitho, & Mariam illa Jousi mater spectabant vbi poneretur.

CAP. XVI.

1 ET quum præterijsset Sabbathum, Mariam Magdeloitho, & Mariam Iaakoub, & Scholoum, emerunt aromata, vt venirent eum vnctura.

Oblatio Dominicæ Resurrectionis.

2 * Diluculo verò prima sabbathi venerunt ad domum sepulchri quum Sol esset exortus.

3 * Et dicebant apud se, Sed quis reuoluturus est nobis saxum ab ostio domus sepulchri? 4 * Et respicientes vident deuolutum esse saxum. erat enim ingens admodum.

5 * Ingressæ itaque in domum sepulchri conspicantur adolescentem sedentem à dextera, & indutum stola candida, & perculsæ sunt.

6 * Is autem dixit eis, Ne timeatis, Jeschua Nazarenum quæritis illum qui fuit crucifixus: surrexit, non est hic: en locus vbi positus fuerat.

7 * Sed abite dicturæ discipulis ipsius, & Kipho, Ecce præit vobis in Galilæam, illic eum videbitis, sicut dixit vobis.

8 * Quod quum audissent, currentes exiluerunt è sepulchro: tenebat enim eas stupor & tremor, & nemini quicquam dicebant; quippe quæ expauescerent.

9 * Diluculo autem prima sabbathi resurrexit, & apparuit primùm ipsi Mariam Magdeloitho, ex qua septem dæmonia eiecerat.

10 * Et ea profecta annunciauit ijs, qui cum eo fuerant, lugentibus ac flentibus.

11 * Qui quum audissent eas dicentes ipsum viuere, & apparuisse sibi, fidem eis haud quaquam adhibuere.

12 * Postea apparuit duobus ex ipsis alia specie, quum ambularent & proficiscerentur in villam.

13 * Et illi profecti dixerunt cæteris, qui ne illis quidem crediderunt.

---

45 וְכַד יִדַּע יַהֲב פַּגְרֵהּ לְיוֹסֵף׃ 46 וְזַבַּן יוֹסֵף כִּתָּנָא וַאַחֲתֵהּ וְכַרְכֵהּ בֵּהּ וְסַמֵּהּ בְּקַבְרָא דְנַקִּיר הֲוָא בְּשׁוּעָא וְעַגַּל כְּאַפָּא עַל תַּרְעָה דְקַבְרָא׃ 47 מַרְיַם דֵּין מַגְדְּלֵיתָא וּמַרְיַם הֵי דְיוּסָא חָזֵי אֵיכָא דְאִתְתְּסִים׃

קפלאון יו

1 וְכַד עָבְרַת שַׁבְּתָא מַרְיַם מַגְדְּלֵיתָא וּמַרְיַם דְיַעֲקוֹב וְשָׁלוֹם זַבְנִי הֲרוּמֵא דְנֵאתִין נָסְשְׁחָנֵיהִי׃ קִירְבָא דְתַר בְּשַׁבָּא דְקִיְמְתָא מב

2 בְּשַׁפְרָא דֵין בְּחַד בְּשַׁבָּא אֲתַי לְבֵית קְבוּרָא בַּר דְּנַח שֶׁמְשָׁא׃ 3 וַאֲמְרִין חֲדָא לְחַבְרַתָּהּ מַן דֵּין עָגַל לַן כְּאַפָּא מִן תַּרְעָא דְבֵית קְבוּרָא׃ 4 וְחָזְיָן דְמִעַגְּלָא הֵי כְּאַפָּא רַבָּא הֲוָת גִּיר טָב׃ 5 וְעָלִין לְבֵית קְבוּרָא וַחֲזַיָן עֲלַיְמָא דְיָתֵב מִן יַמִּינָא וַעֲטִיף אֶסְטְלָא חִוָּרְתָּא וְתַמְהִי׃ 6 הוּא דֵין אֲמַר לְהֵין לָא תְּרַחֲלִין לְיֵשׁוּעַ נַצְרָיָא

a נְחַת b טוּם c נְקַר
d חֲזָא e טוּם
f מִן לְשׁוֹן יָן
g אֲתָא h מְשַׁח i קוּם
j אֲתָא
k חוּר l חֲזָא m עוֹל
n מִן לְשׁוֹן יָן
o חֵוָר פֵּרוּשׁוֹ לְבָן
p תְּמַהּ

45 * Et cùm cognouisset à centurione, donauit corpus Ioseph.

46 * Ioseph autem mercatus sindonem, & deponens eum inuoluit sindone, & posuit eum in monumento quod erat excisum de petra, & adiuoluit lapidem ad ostium monumenti.

47 * Maria autem Magdalene, & Maria Ioseph aspiciebant vbi poneretur.

45 * καὶ γνοὺς ἀπὸ τῆς κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ ἰωσήφ.

46 * καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτὸν, ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

47 * ἡ δὲ μαρία ἡ μαγδαληνὴ καὶ μαρία ἰωσῆ ἐθεώρουν ποῦ τίθεται.

CAP. XVI.

Mat. 28. a. 1. Luc. 24. a. 1. Ioh. 20. a. 1.

1 * ET cùm transisset sabbathum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. A

2 * Et valde manè vna sabbathorum, veniunt ad monumentum, orto iam Sole.

3 * Et dicebant ad inuicem, Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumẽti?

4 * Et respicientes viderunt reuolutum lapidem. erat quippe magnus valde.

Mat. 28. a. 5. Luc. 24. a. 4. Ioh. 20. a. 14.

5 * Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris, coopertum stola candida: & obstupuerunt.

6 * Qui dixit illis, Nolite expauescere: Iesum queritis Nazarenum, crucifixum: surrexit, non est hîc, ecce locus vbi posuerunt eum.

7 * Sed ite, dicite discipulis eius & Petro quia †præcedit vos in Galilæam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. B

† præcedet Mat. 26. c. 32. Sup. 14. c. 28.

8 * At illę exeuntes, fugerunt de monumento; inuaserat enim eas tremor & pauor: & nemini quicquam dixerunt. timebant enim.

9 * Surgens aũt Iesus manè prima sabbathi, apparuit primò Mariæ Magdalenæ, de qua eiecerat septem dæmonia.

Ioh. 20. d. 16. Luc. 8. a. 2.

10 * Illa vadens nũtiauit his qui cum eo fuerant, lugentibus & flentibus.

11 * Et illi audientes quia viueret, & visus esset ab ea, non crediderunt. C

12 * Post hæc autem duobus ex his ambulantibus ostensus est in alia effigie, euntibus in villam.

Luc. 24. b. 13.

13 * Et illi euntes nuntiauerunt cæteris: nec illis crediderunt.

ιε'.

1 * Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, μαρία ἡ μαγδαλὴνὴ, καὶ μαρία ἰακώβου, καὶ σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν τὸν ἰησοῦν.

2 * καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.

3 * καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;

4 * καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀπεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

5 * καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν.

6 * ὁ δὲ λέγει αὐταῖς, μὴ ἐκθαμβεῖσθε· ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη· οὐκ ἔστιν ὧδε. ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.

7 * ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

8 * καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου. εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

9 * ἀναστὰς δὲ ὁ ἰησοῦς πρωῒ πρώτῃ σαββάτου, ἐφάνη πρῶτον μαρίᾳ τῇ μαγδαλήνῃ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.

10 * ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσι.

11 * κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ, καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν.

12 * μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν.

13 * κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

---

[m] בְּעָא [n] זְקוּף [o] סוּס
[p] אֲזַל [q] חֲזָא
[r] תְּחַר כמו תהה
[s] רְתֵת [t] דְּחַל
[u] חֲזָא [v] נְפַק
[w] אֲבַל [x] בְּכָא
[y] תְּמָן [z] דְּמָא

[m] בְּעֵין אַנְתִּין הוּ [n] דְּאִזְדַּקֵּף קָם לְהּ לָא הֲוָא חָנֵן הָא דּוּכְתָּא אֵיכָא [o] דְּסִים הֲוָא ;
[p] וְלְכַאפָּא דְּהָא קָדֵם לְכוֹן לְגַלִּילָא תַּמָּן [q] תֶּחֱזוּנֵיהִי אֵיכַנָּא דְּאָמַר לְכוֹן ;
הֲוָא לְהֵין גִּיר [r] תֵּהֲרָא [s] וְרִתִּיתָא וְלֵאנָשׁ מִדֵּם לָא אֲמַרִין [t] דְּחִילִין הַוֵי גִּיר ;
[u] בְּשַׁפְּרָא דִּין בְּחַד בְּשַׁבָּא קָם [v] וְאִתְחֲזִי לְמַרְיַם מַגְדְּלִיתָא הִי דְּשַׁבְעָא שֵׁדִין [w] אַפֵּק הֲוָא מִנָּהּ ;
וְהִי אֲזָלַת סַבְרַת לְהַנּוּן דְּעִמַּהּ הֲוָן [x] דְּאַבִּילִין הֲוָן [y] וּבְכִין ;
לְהֵין לָא [z] הֵימְנוּ אִנִּין ;
[a] בָּתַר הֵלֵין אִתְחֲזִי לְתַרְתֵּין מִנְּהוֹן [b] בְּדִסּוּתָא אַחֲרִתָּא בַּד מְהַלְּכִין וְאָזְלִין לְקִרְיָתָא ;
[c] וְהַנּוּן אֲזָלוּ אֲמַרוּ לְשַׁרְיָא אַף לָא לְהַנּוּן הֵימְנוּ ;

[7] אֶלָּא [b] זִלִּין אֲמַרִין לְתַלְמִידוֹהִי
וְכַד שְׁמַעוּ עֲרָקוּ וְנַפְקוּ מִן קִבְרָא אַחִיד
[8]
[9]
[10]
[11]
[12]
[13]

AdOblationem Ascensionis.

14 * Postremò verò apparuit ipsis duodecim quum discumberent, & exprobrauit exiguam eorum fidem, & duriciẽ cordis ipsorũ, quippe qui ijs qui conspexerant eum suscitatum, non credidissent.

15 * Et ait illis, Proficiscimini in vniuersum mundum, & prædicate Euangelium meum omni creaturæ.

16 * Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.

17 * Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo dæmõnia eijcient, & linguis nouis loquẽtur.

18 * Et serpentes tollent: &, si toxicum mortiferum biberint, non nocebit eis. Manus suas imponent ægrotis, & sanitati restituentur.

19 * Porrò Jeschua Dominus noster postquam locutus cum eis fuisset, cælos conscẽdit, consedítque à dextera Dei.

20 * Illi verò exierunt ac prædicarunt vbique, & Dominus noster adiuuabat eos, & confirmabat sermones eorum per signa quæ ipsi edebant.

דקורנא * דסוּלְקָא מן

14 אֲתַרְיַת דֵין אֶתְחֲזִי לַתְרעַסַר כַּד סָמִיכִין וְחַסַּר לְוַעוּרוּת הֵימָנוּתְהוֹן וְלִקְשִׁיוּת לִבְהוֹן דְּלָהֵנוּן דְּאִתְחֲזָאוּהִי דְקָם
לָא הֵימִנוּ: 15 וְאַמַּר לְהוֹן זִלוּ לְעָלְמָא כֻּלֵּהּ וְאַכְרְזוּ סְבַרְתִּי בְּכֻלְּהוֹן בְּרִיָּתָא:
16 אֵינָא דְסַהֲדִיסֵן וְעַמַּד חַיָּא וַאֵינָא דְלָא סַהֲדִיסֵן מִתְחַיַּב: 17 אָתְוָתָא דֵין לְאִלֵּין דְּסַהֲדִיסֵנִין הֵלֵין
נְקַפְּנָן בְּשֻׁמִי שֵׁדֵא נַפְּקִין וּבְלִשָּׁנָא חַדְתָא נְמַלְלוּן: 18 וְחַוְיָתָא נְשַׁקְלוּן וְאִן סַמָּא דְמַוְתָא נְשַׁחוּן לָא נְנַהַר
אִינוּן בִּידֵיהוֹן עַל חַיָּיא וְיִתְרְפָּאוּן: 19 וּמָרָן יֵשׁוּעַ בָּתַר דְּמַלֵּל עִמְּהוֹן אִתְרְפַע לִשְׁמַיָּא וְיָתֵב לִימִינָא
דֵאלָהָא: 20 אִינוּן דְּנַפְּקוּ אַכְרְזוּ בְכָל אַתְרָא וּמָרָן מְסַיַּעְתְּהוֹן וְאַתְקִיף מִלָּתְהוֹן בְּאָתָוָתָא דְּעָבְדִין:

* סְלֵק
* חֲזָא * זְעַר * קְשָׁא
* תֵּימָן * אֲזַל * כְּרֵז * בְּרָא
* עַמַּד בלשון סכל
* חוּב * נְקַף * נְפַק
* חֲרַת * מוּת * שְׁתָא
* חֲרָא בלשון גזק

אלה מעבלעם מתאה: שבחתא דמרחמה דמרן מרבא
דמתבחבלא בדמתבחבלא ✣

Absolutum est Euangelium sacrosanctum nuntium Marci, quod locutus est & annuntiauit in Roma Romanè.

Luc. 24. c. 36. Ioh. 20. c. 19.
14 * Nouissimè recumbentibus illis vn-
decim apparuit: & exprobrauit incre-
dulitatem eorum & duritiam cordis,
quia ijs qui viderant eum resurrexisse,
non crediderunt.

Mat. 28. d. 19.
15 *Et dixit eis, Euntes in mundum vni-
uersum, prædicate Euangelium omni
creaturæ.

16 * Qui crediderit & baptizatus fuerit,
saluus erit: qui verò non crediderit, con
demnabitur.

17 * Signa autem eos qui crediderint hæc
sequentur: In nomine meo dæmonia
eijcient, Linguis loquentur nouis.

Acto. 16. p. 18. Actor. 2. a. 4. & 10 c. 46. Acto. 28. a. 5. Acto. 18. b. 8.
18 * Serpentes tollent. Et si mortiferum
quid biberint, non eis nocebit: super
ęgros manus imponẽt, & bene habebũt.

19 * Et Dominus quidem Iesus postquã
loquutus est eis, assumptus est in cęlum,

Luc. 24. c. 51.
& sedit à dextris Dei.

20 * Illi autem profecti prædicauerunt
vbique Domino cooperante, & sermo-
nem confirmante sequentibus signis.

14 * ὕστερον, ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον, οὐκ ἐπίστευσαν.

15 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

16 * ὁ πιστεύσας καὶ ὁ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.

17 * σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι, γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς·

18 * ὄφεις ἀροῦσι, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσι.

19 * ὁ μὲν οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ.

20 * ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. ἀμήν.

---

14 יר׳ סום׳ כְּרָת׳ מֶלַם
יתב׳ כְּרַת
עדר כמו עזר
שרר׳ מְלַל׳ אֶמְרָא אות
אֶנוּן׳ וְאִיתַיְהוּן׳ נְסִימִין עַל׳ כְּרִיהֶא׳ וְנֶתְחַלְמוּן׳
15 וְיִשׁוּעַ דֵּין מָרָן מִן בָּתַר דְּמַלֵּל עִמְּהוֹן לְשִׁמַיָּא סְלֵק
16 וְיתֵב מִן יְמִינָא דֵאלָהָא׳
17 תְּנוּן דֵּין נְפַקוּ׳ וְאַכְרְזוּ בְּכֻל דּוּכָא וּמָרָן׳ מְעַדַּר הֲוָא לְהוֹן׳ וּמְשַׁר׳ מֶלֵיהוֹן
18 כְּאַתְוָתָא דְעָבְדִין הֲוֵי׳
19 שְׁלֵם אֲוַנְגֶלְיוֹן קַדִּישָׁא סְבַרְתָּא דְמַרְקוֹס דְּמַלֵּל וְסָבַר דְּהוּמָאִית בַּרְהוּמָא׳

Τέλος τοῦ κατὰ Μάρκον ἁγίου εὐαγγελίου.

PROLOGVS SANCTI HIERONYMI IN EVANGELIVM SECVNDVM LVCAM.

LVCAS Syrus natione Antiochensis, arte medicus, discipulus Apostolorum; postea Paulum secutus vsque ad consummationem eius, seruiens Domino sine crimine: nam neque vxorem vnquam habens, neque filios; septuaginta & quatuor annorum obijt in Bithynia, plenus Spiritu sancto. Qui cùm iam scripta essent Euangelia, per Matthæum quidem in Iudæa, per Marcum autem in Italia; sancto instigante Spiritu in Achaiæ partibus hoc scripsit Euangeliũ, significans etiã ipse in principio ante suũ alia esse descripta. Cui extra ea quæ ordo Euangelicæ dispositionis exposcit; ea maximè necessitas laboris fuit, vt primùm Græcis fidelibus omni prophetatione venturi in carnem Dei Christi manifestata humanitate, ne Iudaicis fabulis attenti in solo Legis desiderio tenerẽtur: vel, ne hæreticis fabulis, & stultis sollicitationibus seducti excíderent à veritate, elaboraret. Dehinc vt in prin-

IN NOMINE DOMINI DEIQVE NOSTRI IESCHVA Meschicho, sigillamus Euangelium sacrosanctum nuntium Lucæ Euangelistæ, quod locutus est, & annuntiauit Ionicè in Alexandria magna.

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Lectio Matutinis Annuntiationis ipsius Zecario.

1 *QVoniam plurimi voluerunt scribere narrationes earum actionum, in quibus nos contenti acquieuimus;*
2 *Prout tradiderunt nobis ij, qui à principio spectatores ac ministri fuerunt ipsius sermonis:*
3 *Visum est etiam mihi quippe qui fucrim impensè proximus illis omnibus, ordine suo cuncta ad te scribere, victoriosissime*
4 *Theophile. Vt recognoscas veritatem eorũ sermonũ quibus eruditus fuisti.* CAP. I.
5 *FVit in diebus Heroudis regis Iudæ Sacerdos quidam nomine Zecario ex ministerio domus Abia: vxor autem eius ex filiabus Aharoun, cuius*
6 *nomen erat Elischebaa. Erant autẽ ambo iusti coram Deo, & ambulantes in omnibus mãdatis eius, & in iustitia Domini inculpatè.*

בְּשֵׁם מָרָן וַאלָהָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא חַתְמִינָן אֲוַנְגֶלְיוֹן קַדִּישָׁא סְבַרְתָּא
דְּלוּקָס מְסַבְּרָנָא דְּמַלַּל וְכָבַר יַוְנָאִית בַּאלֶכְסַנְדְּרִיאָ רַבְּתָא ׀
קְרִיאָ
קָרְיָנָא רְעָפְּרָא דְּסוּבְּרָה וַזַּכְרְיָא : קפלאון א
1 מִטָּל דְּסַגְּיָאָא צְבוּ וְנַכְתְּבוּן חֲשָׁעָיָתָא דְּסוּעָרְנָא אִילֵין דַּחְנָן מְפַסְּקִין בְּהוֹן ׀ 2 אֵיךְ מָרֵי וְאִשְׁלְמוּ לָן 3 סְעַר עבראית עשה בַּיִס

cipio Euangelij Iohannis natiuitate præsumpta, cui Euangelium scriberet; & in quo electus scriberet indicaret: contestans in se completa esse, quæ essent ab alijs inchoata. Cui ideo post baptismum filij Dei à perfectione generationis in Christo impletæ, repetendæ à principio natiuitatis humanæ potestas permissa est, vt requirentibus demonstraret, in quo apprehendens erat per Nathan filium Dauid, introitu recurrentis in Deum generationis admisso, indisparabilis Dei prædicans in hominibus Christum suum, perfecti opus hominis redire in se per filium faceret, quæ per Dauid patrem venientibus iter præbebat in Christo. Cui Lucæ non immeritò & scribendorum Actuum Apostolorum potestas in ministerio datur, vt Deo in Deum pleno, & filio perditionis extincto; oratione ab Apostolis facta, sorte Domini electionis numerus compleretur. Sicque Paulus consummationem Apostolicis actibus daret, quem diu contra stimulum recalcitrantem Dominus elegisset. Quod & legentibus ac requirentibus Deum, & si per singula expediri à nobis vtile fuerat: sciens tamen quòd operantem agricolam oporteat primùm de fructibus suis edere; vitauimus publicam curiositatem, ne non tam volentibus Deum demonstrasse videremur, quàm fastidientibus prodidisse.

PROOEMIVM BEATI LVCAE IN EVANGELIVM SVVM.

QVONIAM quidem multi conati sunt ordinare narrationem quæ in nobis completę sunt rerum; A

* Sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt & ministri fuerunt sermonis: * Visum est & mihi assequuto omnia à principio diligenter, ex ordine tibi scribere, optime Theophile.

Acto. 1. 1. * Vt cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM LVCAM.

CAP. I.

EVIT in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia: & vxor illius de filiabus Aaron, & nomen eius Elisabeth. * Erant autem iusti ambo ante Deum, incedẽtes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.

1.Para. 24. 2. 10.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

1 ΕΠειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων·

2 * καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου,

3 * ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε·

4 * ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

5 ΕΓένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, ἱερεύς τις, ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. 6 * ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι.

---

[1] וצף
[2] שכסא שעמו סדר
[3] בצח תלמיד עמו למד
[4] ערל

1 הָנוּן דְּמִן קָדֵם הֲוָו חַזָיָא וּמְשַׁמְּשָׁנָא דְּיִלַּה דְּמִלְּתָא ׃ 2 אֲתְחַזִּי אַף לִי מִטֻּל דְּקָרִיב הֲוִית בְּצִיפָּאִית לְכֻלְּהוֹן דְּכָל
מִדְּם בְּטֶכְסֵה אָכְתּוּב לָךְ נַצִּיחָא תֵּאוֹפִילָא ׃ 4 וְתִדַּע שְׁרָרָא דְּמִלָּא אִילֵין דְּאִתְתַּלְמַדְתְּ לְהֵין ׃
5 הֲוָא בְּיוֹמָתֵה דְּהֹרוֹדֵס מַלְכָּא דִּיהוּדָא כָּהֲנָא חַד דְּשֵׁמֵה הֲוָא זְכַרְיָא מִן הֶשְׁמֶשְׁתָּא דְּבֵית אֲבִיָא וְאִנְתֵּתֵה מִן בְּנָתֵה
וְאַהֲרוֹן שְׁמֵה הֲוָא אֱלִישְׁבַע ׃
6 תְּרֵיהוֹן דַּיָּן זַדִּיקִין הֲווֹ קֳדָם אֱלָהָא וּמְהַלְּכִין בְּכֻלְּהוֹן פּוּקְדָנוּהִי וּבְכֹאנוּתֵה דְּמָרְיָא דְּלָא עָדְלִי ׃

7 * Nullum porrò habebant filium, quandoquidem Elischebaa erat sterilis, amboq; erant multorum dierum.

8 * Factum est autem quum ipse sacerdotio fungeretur in ordine ministerij sui coram Deo;

9 * Ritu sacerdotij accidit ei, vt componeret suffitus: & ingressus est templum Domini.

10 * Tota verò turba populi orabat foris tempore suffitus.

11 * Et apparuit ipsi Zecario Angelus Domini stans à dextera altaris suffimenti.

12 * Et conturbatus est Zecario quum vidisset eum, & tremor irruit in eum.

13 * Dixit autem ei Angelus, Ne timeas Zecario, quoniam exaudita est oratio tua, & vxor tua Elischebaa pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Jouchanon.

14 * Erítque tibi gaudio & exultationi, ac plurimi gaudebunt ipsius natiuitate.

15 * Etenim futurus est magnus coram Domino; nec vinum, nec siceram bibet; & Spiritu Sanctitatis replebitur adhuc ipse in vtero matris suæ existens.

16 * Multósque ex filiis Jsroiel conuertet ad Dominum Deum ipsorum.

17 * Et ipse præcedet eũ in Spiritu & virtute Elijo prophetæ, vt conuertat cor patrum in filios, eósque qui sunt immorigeri ad scientiam rectorum, ac præparet Domino populum perfectum.

18 * Et ait Zecario Angelo, Quomodo istud sciam? ego enim sum senex, & vxor mea prouecta in diebus suis.

19 * Et respondit Angelus ac dixit ei, Ego sum Gabriel qui adsto coram Deo, & missus sum vt te alloquar, & hæc tibi euangelizem.

20 * Nunc silebis, nec poteris loqui, ad eum vsque diem quo hæc fiant: quia non credidisti hisce sermonibus meis, qui implebuntur tempore suo.

---

7 בְּרָא דִין לֵית הֲוָא לְהוֹן מָטֻל דְּאֶלִישְׁבַע עֲקִרְתָּא הֲוַת וְתַרֵיהוֹן סַגִּיאֵי בְּיוֹמָהָהוֹן הֲוַי׃
8 הֲוָא הֲוָא דִין כַּד מְכַהֵן הֲוָא בְּטֶכְסָא דְּהָשְׁמְשָׁתֵה קֳדָם אֱלָהָא׃
9 בְּסִמָּא וְעַל לְהֵיכְלֵה דְמָרְיָא׃ 10 וְכָלֵה כֶּנְשָׁא דְעַמָּא מְצַלֵּא חֲוָא לְבַר בְּעִדָּנָא דְבֻסְמָא׃
11 וְאִתְחֲזִי לֵה לְזְכַרְיָא מַלְאָכָא דְמָרְיָא דְקָאֵם מִן יְמִינָא דְמַדְבְּחָא דְבֻסְמָא׃
12 וְאִשְׁתְּגַשׁ זְכַרְיָא כַּד חֲזָיֵהִי וְרַחֲלָתָא נְפָלַת עֲלוֹהִי׃ 13 וַאמַר לֵה מַלְאָכָא לָא תְּדַחַל זְכַרְיָא מָטֻל דְּאִשְׁתַּמְעַת
צְלוֹתָךְ וְאִנְתְּכָךְ אֱלִישְׁבַע תֵּאלְדִי לָךְ בְּרָא וְתִקְרֵא שְׁמֵה יוֹחָנָן׃
14 וְתֶהְוֵא לָךְ חֲדוּתָא וְרַוְוָאָא וְסַגְּיָאֵא נָחֲרוּן בְּסִוְלַדְתֵּה׃ 15 נֶהֱוֵא גֵיר רַב קֳדָם מָרְיָא וְחַמְרָא וְשִׁכְרָא לָא
שְׁתֵי וְרוּחַ קֻדְשָׁא יִתְמְלֵי אַף הָוֵא בְּמְעֵי אִמֵּהּ׃ 16 וְסַגִּיאִין מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְתוּבוּן לְמָרְיָא אֱלָהֵהוֹן׃
17 וְהוּא יֵאזַל קֳדָמוֹהִי בְּרוּחָא וּבְחַיְלָא דְאֵלִיָּה לְאָתָבָא לִבָּא דַאֲבָהָתָא לְבָנִין וְלִמְרוֹדָנִין לְמִתְּבָא
לְחַכִּימוּתָא דְזַדִּיקַיָּא לְאַתְקָנָא לְמָרְיָא עַם שְׁלִים׃
18 וַאמַר זְכַרְיָא לְמַלְאָכָא אֵיכַדֵין אֵידַע דָּא אֲרוּם אֲנָא אִם שִׁיבְתָּא וְאִנְתְּכִי אִתְקְרַיָּת בְּיוֹמָהָא׃
19 וְאָתֵיב מַלְאָכָא וַאמַר לֵה אֲנָא גַבְרִיאֵל דְּקָאֵם קֳדָם אֱלָהָא וְאִתְשְׁלַחְתִּי לְמַמַּלְלָא עִמָּךְ וּלְבַשָּׂרָא
לָךְ׃ 20 וְהָא אַנְתְּ מְחַרֵשׁ וְלָא תְּכוּל לְמַלָּלָא עַד יוֹמָא דְנִהְוֹן אֵלֵּין דְּלָא הֲוֵיתָ מְהֵימַן לְמִלָּתַי
דְּמִתְמַלְּיָן בְּזִמְנְהוֹן׃

שְׁמֵשׁ נעד שם
עֲרָנָא עכראיה עת
שְׁנָשׁ
שְׁמַע
צְלָא יִלַד
רְחֵי יִלַד

7 * Et non erat illis filius: eò quòd esset Elisabet sterilis, & ambo processissent in diebus suis.

8 * Factum est autem: cùm sacerdotio fungeretur †in ordine vicis suæ ante Deum;

Zacharias

9 * Secundùm consuetudinem sacerdotij, sorte exijt vt incẽsum poneret ingressus in templum Domini.

Exo. 30. c. 27. Leu. 16. d. 17.

10 * Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi.

11 * Apparuit autem illi Angelus Domini, stans à dextris altaris incensi.

12 * Et Zacharias turbatus est, videns: & timor irruit super eum.

13 * Ait autem ad illum Angelus, Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elisabet pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Iohannem.

Infr. c. 36

14 * Et erit gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt. B

15 * Erit enim magnus coram Domino: & vinum & siceram non bibet: & Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ.

16 * Et multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deum ipsorum.

17 * Et ipse præcedet ante illum in Spiritu & virtute Eliæ: vt conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam.

Mat. 11. b. 14. Mal. 4. b. 6.

18 * Et dixit Zacharias ad Angelum, Vnde hoc sciam? ego enim sum senex: & vxor mea processit in diebus suis.

19 * Et respondens angelus dixit ei, Ego sum Gabriel qui asto ante Deum: & missus sum loqui ad te, & hæc tibi euangelizare.

20 * Et ecce, eris tacens, & non poteris loqui vsque in diem quo hæc fiant: pro eo quòd non credidisti verbis meis, quę implebuntur in tempore suo.

7 * καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον· καθότι ἡ ἐλισάβετ ἦν στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

8 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ·

9 * κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιάσαι, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου·

10 * καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος.

11 * ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου, ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος.

12 * καὶ ἐταράχθη ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.

13 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, μὴ φοβοῦ ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου. καὶ ἡ γυνή σου ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωάννην.

14 * καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται.

15 * ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ.

16 * καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν.

17 * καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.

18 * καὶ εἶπε ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον, κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γὰρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.

19 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρός σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα.

20 * καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.

---

16 וְסַגִּיאָא מִן בְּנֵי יִסְרָאֵל נַפְנֵא אֱנוּן לְוָת מָרְיָא אֱלָהֲהוֹן ׃
17 וְהוּ נָאזַל קֳדָמוֹהִי בְּרוּחָא וְבְחַיְלָא דְּאֵלִיָּא נְבִיָּא דְּנַפְנֵא לֵבָא דַאבָהָא עַל בְּנַיָּא וְלָאיְלִין דְּלָא מִתְפַּיְסִין לִידָעָתָא דְּכָאנֵא וְנִטַּיֵּב לְמָרְיָא עַמָּא גְּמִירָא ׃
18 וְאַמַר זְכַרְיָא לְמַלְאָכָא אֵיכָנָא אֵרַע הָדָא אֲנָא גֵיר אִיתַי סָבָא וַאנְתַתִי סְגִיאַת בְּיוֹמָתָהּ הִי ׃
19 וַעֲנָא מַלְאָכָא וַאמַר לֵה אֲנָא גַבְרִיאֵל דְּקָאם אֲנָא קֳדָם אֱלָהָא וְאִשְׁתַּלַּחֵת דַּאמַלֵּל עִמָּךְ וַאסַבְּרָךְ
20 מִכֵּיל הָוֵיתָא שָׁתִיק וְלָא תֶשְׁכַּח לְסַמָּלוּ עַדְמָא לְיוֹמָא דְּהֵלֵין נַהֲוֹנִין עַל דְּלָא הֵימַנְתָּ לְמִלַּי הֵלֵין חֲלֵין ׃

פַּנָא ᵇ טְפַס
ᶜ יֵרָע
ᵈ שְׁלַח ᵉ סְבַר
ᶠ מִכֵּיל עִבְרָאוּת וְעַתָּה
ᵍ מְלַל ʰ מְלָא

21 * Populus autem stabat, ac præstolabatur ipsum Zecario, & mirabantur super retardatione ipsius in templo.

22 * Quum exiret autem Zecario non poterat alloqui eos, & intellexerunt eum visionem vidisse in templo, & ipse nutu innuebat eis: & mansit mutus.

23 * Quúmque impleti fuissent dies ministerij eius, venit domum suam.

24 * Et factum est post dies illos vt vterum ferret Elischebaa vxor ipsius, & occultaret sese quinque mensibus, ac diceret.

25 * Nempe ista fecit mihi Dominus diebus quibus respexit me vt auferret opprobrium meum inter homines.

Ad Annuntiationem Deiparæ.

26 * Mense autem sexto missus est Gabriel Angelus à Deo in Galilæam in vrbem nomine Nozerath:

27 * Ad virg nem desponsatam viro nomine Jauseph è domo Dauid, & nomen virginis erat Mariam.

28 * Et ingressus est ad eam, & dixit ei, Pax tibi, ô plena gratia, Dominus noster tecum est, benedicta es inter mulieres.

29 * Illa verò quum vidisset, turbata est eius sermone, & meditabatur qualis esset pax ista [salutatio.]

30 * Et dixit ei Angelus, Ne timeas Mariam, inuenisti enim gratiam apud Deum.

31 * Ecce enim concipies vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius JESCHVA.

32 * Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, eiúque dabit Dominus Deus thronum Dauid patris ipsius.

33 * Et regnabit super domum Jaakoub in æternum, & regni eius non erit finis.

34 * Dixit Mariam ad Angelum, Quomodo fiet istud, quandoquidem vir non est mihi cognitus?

35 * Respondit Angelus, & dixit ei, Spiritus Sanctitatis veniet, & virtus Altissimi obumbrabit super te: propterea is qui nasciturus est ex te sanctus ipse, ac Filius Dei vocabitur.

36 * Et ecce Elischebaa cognata tua & ipsa concepit filium in senectute sua, & hic est mensis sextus ei quæ vocatur sterilis.

---

[21] עַמָּא דַיִן קָאֵם הֲוָא וַמְסַכֵּא לִזְכַרְיָא [1] וְתַמִּיהִין הֲוָו עַל [k] חוּחָרְהֵה דַבְהֵיכְלָא: [22] כַּד נְפַק דֵין זְכַרְיָא לָא [l] מְשָׁכַח
[m] מְמַלֵּל עִמְּהוֹן [m] וְאִסְתַּכְּלוּ [n] דְּחָזָא חֲזָא בְּהֵיכְלָא וְהוּ מָרְמֵז רַמֵּז הֲוָא לְהוֹן וְקַיֵּם כַּד חֲרַשׁ: [23] וְכַד [o] אִתְמַדְּיוּ יוֹמָתָא
דְּתַשְׁמִשְׁתֵּהּ אֲתָא לְבֵיתֵהּ: [24] וַהֲוָא מִן בָּתַר יוֹמָתָא הָנוּן בָּטְנַת אֱלִישְׁבַע אִנְתְּתֵהּ [p] וַמְטַשְׁיָא הֲוָת נַפְשַׁהּ יַרְחָא חַמְשָׁא
וְאָמְרָא הֲוָת: [25] דְּהָלֵין עֲבַד לִי מָרְיָא בְּיוֹמָתָא דְּחָר בִּי [q] לְמַסַּב חָסְדִּי דְּבֵית בְּנַיְנָשָׁא:

[r] דְּסוּבְרָה דְּיַלְדַת אֱלָהָא ב

[26] בְּיַרְחָא דֵין [s] דַּאשְׁתָּא [t] אֶשְׁתְּלַח גַּבְרִיאֵל מַלְאָכָא מִן לְוָת אֱלָהָא לַגְלִילָא [u] לְמַדִּינְתָּא דַשְׁמַהּ נָצְרַת: [27] לְוָת
בְּתוּלְתָּא דַמְכִירָא לְגַבְרָא דַשְׁמֵהּ יוֹסֵף מִן בֵּיתֵהּ דְּדָוִיד וְשֻׁמַהּ לַבְתּוּלְתָּא [x] מַרְיָם: [28] וְעַל לְוָתֵהּ מַלְאַכָא וַאמַר לַהּ

[1] תְּמַהּ [k] אֵחַר [l] שְׁבַח
[m] סְבַל [n] חֲזָא [o] מְלָא
[p] טְשָׁא
[q] נְסַב
[r] סְבַר
[s] שַׁת [t] שְׁלַח [u] דֵּן
[x] רַם

21 * Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur quòd tardaret ipse in templo:

22 * Egressus autem nõ poterat loqui ad illos, & cognouerunt quòd visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis, & permansit mutus. C

23 * Et factum est: vt impleti sunt dies officij eius, abijt in domum suam.

24 * Post hos autem dies concepit Elisabet vxor eius: & occultabat se mensibus quinque, dicens:

25 * Quia sic fecit mihi Dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.

26 * In mense autem sexto, missus est angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilæa, cui nomen Nazareth,

Mat. 1. c. 18. 27 * Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid: & nomen virginis, Maria.

28 * Et ingressus angelus, ad eam dixit, Aue gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.

29 * Quę cùm †audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. †vidisset

30 * Et ait angelus ei, Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.

31 * Ecce concipies in vtero, & paries filium: & vocabis nomen eius IESVM. Isai. 7. c. 14. Infr. 2. c. 22. Marc. 1. c. 21.

32 * Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius:

33 * Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dan. 7. à 14. & 9. 27. Mich. 4. b. 7.

34 * Dixit autem Maria ad angelũ: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?

35 * Et respondens angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur D Filius Dei.

36 * Et ecce Elisabet cognota tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis, sextus est illi quæ vocatur sterilis.

21 * καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν· καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.

22 * ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ. C αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, C διέμεινε κωφός.

23 * καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

24 * μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα·

25 * ὅτι οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις, αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

26 * Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα Ναζαρέτ,

27 * πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαβίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου, Μαριάμ.

28 * καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν, εἶπε, χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ κύριος μετὰ σου, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.

29 * ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος.

30 * καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ, μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ.

31 * καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

32 * οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

33 * καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.

34 * εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον, πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;

35 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπί σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ C καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ.

36 * καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου, καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ, τῇ καλουμένῃ στείρᾳ.

---

* רחב

* ילד * עלא

* אתא * נגן וסעמו הוא חילה דעליא נעבר עליכי גבונא ;

* שת עברתיה משׁ

29 הֲוָת דְּחִיל כַּד חֲזָת אִתְרַהֲבַת בְּמִלְּתֵהּ וּמִתְחַשְׁבָא הֲוָת
דְּמָנוּ שְׁלָמָא הָנָא ׃ 30 וַאמַר לַהּ מַלְאכָא לָא תֶדְחֲלִין מְרַיָם אֲשְׁכַּחְתִּי גֵיר טִיבוּתָא לְוָת אֱלָהָא ׃ 31 הָא
גֵיר תְּקַבְּלִין בִּטְנָא * וְתֵאלְדִין בְּרָא וְתֶקְרֵין שְׁמֵהּ יֵשׁוּעַ ׃ 32 הָנָא נְהֵוֵא רַב וּבְרַהּ * דְּעָלְיָא נְתְקְרָא וְנֶתֵּל לַהּ מָרְיָא
אֱלָהָא כּוּרְסְיֵהּ דְּדָוִיד אֲבוּהִי ׃ 33 וְנִמְלֹךְ עַל בֵּיתֵהּ דְּיַעֲקוֹב לְעָלַם וְלִמְלוּכוּתֵהּ סוֹף לָא נְהֵוֵא ׃ 34 אָמְרָא מַרְיָם
לְמַלְאכָא אֵיכַנָא הֵדָא דְּגַבְרָא לָא חָכִים לִי ׃ 35 עֲנָא מַלְאכָא וַאמַר לַהּ רוּחָא דְקוּדְשָׁא * תֵּאתֵא וְחֵילַת
דְּעָלְיָא * נְגַן עֲלֵיכִי מְטַל הָנָא הוּ דְּמִתְיְלֵד מִנֵּכִי קַדִּישָׁא הוּ וּבְרַהּ דֵּאלָהָא נְתְקְרָא ׃
36 וְהָא אֱלִישְׁבַע אַתְוָנְתְכִי אַף הִי בִּסְטָנָא בְּרָא בְּסֵיבוּתַהּ וְהָנָא יַרְחָא * דֵּאשְׁתָּא לַהּ לְהִי דְּסַתְקְרֵיָא עֲקַרְתָּא ׃

37 * Quoniam Deo nihil est difficile.
38 * Ait Mariam, Ecce ego sum ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et abijt Angelus ab ea.

Profectio ipsius Mariam ad Elischebaa.

39 * Surrexit autem Mariam in diebus illis, & profecta est studiosè in montem in ciuita-
40 tem Jihoudææ. * Et ingressa domum Zecario, petijt pacem ipsius Elischebaa.
41 * Et factum est quum audiret Elischebaa salutationem ipsius Mariam, vt exultaret fœtus in vtero eius, & repleta est Spiritu
42 Sanctitatis. * Exclamauitque alta voce, & dixit ipsi Mariam: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus est fructus qui est in
43 vtero tuo. * Vndenam hoc mihi, vt mater Domini mei veniat ad me?
44 * Ecce enim quum incidit vox salutationis tuæ in aures meas, gaudio magno subsultauit fœtus in vtero meo.
45 * Et ô felix quæ credidit, quia futurum est complementum earum rerum, quæ dictæ
46 sunt ei à Domino. * Et ait Mariam, Magnificat anima mea Dominum.
47 * Et exultauit spiritus meus in Deo Ser-
48 uatore meo. * Quia respexit humilitatem ancillæ suæ. ecce enim ex hoc tempore beatitudinem mihi tribuent omnes generationes.
49 * Quia egit apud me magnifica ille qui po-
50 tens est, & sanctum nomen eius. * Et misericordia eius in ætates & generationes super
51 eos, qui timent ipsum. * Fecit victoriam brachio suo, & dissipauit superbos mente cordis
52 ipsorum. * Deturbauit potẽtes de cathedris,
53 & exaltauit humiles. * Esurientes saturauit
54 bonis, & diuites dimisit inaniter. * Adiuuit Jsroiel seruum suum, & recordatus est mise-
55 ricordiæ suæ. * Sicut locutus est cum patribus nostris, cũ Abrohom, & cũ semine eius in sæ-
56 culum. * Mansit aũt Mariam apud Elischebaa quasi mẽses tres, et reuersa est domũ suã.

Matutinis Natiuitatis ipsius Iouchanõ.

57 * Ipsi autem Elischebaa factum est tempus pariendi, & peperit filium.
58 * Et audierunt vicini, filiýque cognationis eius, Deum magnificasse gratiam suam erga eam, & congratulabantur ei.

---

37 מִטֻּל דְּלָא עָתִיד לְאַלָּהָא מִדֵּם׃
38 אֲמָרָא מַרְיָם הָא אֲנָא אַמְתָהּ דְּמָרְיָא נְהֵוֵא לִי אֵיךְ מִלָּתֶךָ וְאֶזֵל מַלְאָכָא
מִן לְוָתָהּ׃ [a] אֶזֵל
39 [b] קָמַת דֵּין מַרְיָם בְּהוּן כְּיוֹמָתָא הָנוּן וְאֶזְלַת בְּטִילָאִית לְטוּרָא לְמָדִינָתָא דִיהוּד׃ 40 וְעָלַת לְבֵיתֵהּ דְּזַכְרִיָא [c] מְלָא
וְשֵׁאלַת שְׁלָמֵהּ דְּאֶלִישְׁבַע׃ 41 וַהֲוָא כַּד שְׁמָעַת אֶלִישְׁבַע שְׁלָמֵהּ דְּמַרְיָם דָּץ עוּלָא בְּכַרְסָהּ [d] וְאִתְמַלְיַת רוּחָא
דְּקוּדְשָׁא׃ 42 [d] וְקָעָת בְּקָלָא [e] רָמָא וַאמְרַת לְמַרְיָם מְבָרְכְתָא אַנְתִּי בְּנִשָּׁא וּמְבָרַךְ הוּ פְּאַרָא דְּבַכַרְסֵכִי׃ [e] קָעָא [e] רָם
43 אֵיתֵכָא לִי הָדָא דְּאִמֵּהּ דְּמָרִי תִּיתֵא לְוָתִי׃ 44 הָא גַּיר כַּד נְפַל קָלָא דַּשְׁלָמֵכִי בְּאָרְנַי בְּחֶדְוּתָא רַבְּתָא דָּץ עוּלָא
בְּכַרְסִי׃ 45 וְטוּבֵיהּ לַאיְדָא [f] דְּהֵימְנַת דְּהֲוָא שְׁלָמָא לַאיְלִין דְּאִתְמַלַּל עִמֵּהּ מִן לְוָת מָרְיָא׃ 46 וַאמְרַת מַרְיָם [g] מַרְבָּא [f] הֵימֵן דְּרַבָּא

37 * Quia nõ erit impossibile apud Deũ
omne verbum. 38 * Dixit autem Maria,
Ecce ancilla Domini, fiat mihi secun-
dùm verbum tuum. Et discessit ab illa
Angelus.

39 * Exurgens autem Maria in diebus
illis, abijt in montana cum festinatione
in ciuitatem Iuda: 40 * Et intrauit in do-
mum Zachariæ, & salutauit Elisabeth.

41 * Et factum est: vt audiuit salutatio-
nem Mariæ Elisabeth, exultauit infans
in vtero eius: & repleta est Spiritu san-
cto Elisabeth. 42 * Et exclamauit vo-
ce magna, & dixit, Benedicta tu inter
mulieres, & benedictus fructus ventris
tui. 43 * Et vnde hoc mihi vt veniat ma-
ter Domini mei ad me? 44 * Ecce enim vt
facta est vox salutationis tuæ in auribus
E meis, exultauit in gaudio infans in vtero
meo. 45 * Et beata quæ †credidit, quoniam
perficientur ea quæ dicta sunt †ei à Do-
mino.

† credidisti tibi

46 * Et ait Maria:
Magnificat anima mea Dominum.
47 * Et exultauit spiritus meus in Deo sa
lutari meo. 48 * Quia respexit humilita-
tem ancillæ suæ. ecce enim ex hoc beatã
me dicent omnes generationes.
49 * Quia fecit mihi magna qui potens
est, & sanctum nomen eius.
50 * Et misericordia eius †à progenie in
progenies, timentibus eum.

† in progenies & progenies

51 * Fecit potentiam in brachio suo: di-
sperfit superbos mente cordis sui.
52 * Deposuit potentes de sede, & exal-
tauit humiles. 53 * Esurientes impleuit
bonis: & diuites dimisit inanes.

Isai. 51. b. 9. Psal. 32. b. 10. Isai. 29. c. 15. Psal. 33. b. 11. 2. Reg. 2. b. 5.

54 * Suscepit Israel puerum suũ, †memo-
rari misericordiæ suæ.

† recordatus

55 * Sicut locutus est ad patres nostros,
Abraham & semini eius in secula.
56 * Mansit autem Maria cum illa quasi
mensibus tribus: & reuersa est in do-
mum suam.

Isai. 30. d 18. & 41. b. 8. & 54 b. 5.

F

57 * Elisabeth autẽ impletum est tempus
pariendi: & peperit filium. 58 * Et audie-
runt vicini & cognati eius quia magni-
ficauit Dominus misericordiam suam
cum illa, & congratulabantur ei.

Ier. 31. a. 3. & d 20 Psa. 151. c. 11.

37 * ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα.
38 * εἶπε δὲ μαριάμ, ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ
ῥῆμά σου· καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

39 * Ἀναστᾶσα δὲ μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐπο-
ρεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν ἰούδα.
40 * καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν
ἐλισάβετ.
41 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς
μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλή-
σθη πνεύματος ἁγίου ἡ ἐλισάβετ.
42 * καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν, εὐλογημένη
σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.
43 * καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου
πρός με;
44 * ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ
ὦτά μου, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοι-
λίᾳ μου.
45 * καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα· ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λε-
λαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.
46 * καὶ εἶπε μαριὰμ, Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.
47 * καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί
48 μου· * ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης
αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί.
49 * ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς, καὶ ἅγιον τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ.
50 * καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις
51 αὐτόν. * ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπι-
σεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.
52 * καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς.
53 * πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξα-
πέστειλε κενούς.
54 * ἀντελάβετο ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους,
55 * (καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ ἀβραὰμ
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ) εἰς τὸν αἰῶνα.
56 * ἔμεινε δὲ μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς· καὶ ὑπέ-
στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

57 * Τῇ δὲ ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ
58 ἐγέννησεν υἱόν. * καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς
ὅτι ἐμεγάλυνε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ
συνέχαιρον αὐτῇ.

---

[a] חֲדָא [b] חִוָּא [c] מִכָּל נַפְשִׁי לְמָרְיָא ;
[d] כְּתַל"רָב ומזה רַיְרַב חֵלֶף רבוב לִי שַׁרְבָּתָא כְּלַהֵין ;
[e] חַיִל [f] רְעָא בלשון ראה [g] טעמו ריקם אֵילִין דְּרַחְלִין לַה ;
[h] קְנָא וַאֲרִים מַכִּיכָא ;
[i] וִלַד חֲנָנָה ;
[j] אֵיךְ יַרְחָא חִלְתָא וְהֶפְכַת לְבִיתָהּ ;
[k] יְלַד [l] חֲדָא לָהּ זַכְרָא [m] דְּתַאלְרִי וְיַלְדַת בְּרָא ;
[n] וְחֶדֵית רוּחִי בַּאלָהָא [o] מַחְיָנִי ;
[p] דְּעָבַד לִיתִי [q] רוּרְבָתָא הִוא [r] דְּחַיְלָהָן וְקַדִּישׁ שְׁמֵהּ ;
[s] עָבַד זְכוּתָא בִּזְרָעָהּ וּבְדַר חֲטִילֵי [t] בְּתַרְעִיתָא דְּלִבְהוֹן ;
[u] כַּפְנָא סַבַּע טָבָתָא וְעַתִּירֵא שְׁרָא [v] סְפִיקָאִית ;
[w] אַיךְ דְּמַלֵּל עִם אֲבָהָהוֹן עִם אַבְרָהָם וְעִם זַרְעֵהּ לְעָלַם ;
[x] קַוְיַת דֵּין מַרְיָם לְוָת אֱלִישְׁבַע [y] אֱלִישְׁבַע דֵּין הֲוָא הָוָא
[z] וְחֶדֵין הֲוָו עִמָּהּ ;
[aa] וְשַׁמְעוּ שְׁכֵנֶיהָ וַבְנֵי טוּהֲמָהּ דַּאסְגִי אֱלָהָא חֲנָנָהּ לְוָתָהּ [bb] וְחֶדֵין הֲוָו עִמָּהּ ;
[cc] וְרַצְפְּרָא [dd] דְּמִילְדָה דְּיוֹחָנָן ד

59 * ܘܗܘܐ ܒܝܘܡܐ ܕܬܡܢܝܐ ܐܬܘ ܠܡܗܘܠ ܛܠܝܐ ܘܩܪܘ ܠܗ ܒܫܡܐ ܕܐܒܘܗܝ ܙܟܪܝܐ ·
60 * ܘܥܢܬ ܐܡܗ ܘܐܡܪܬ ܠܐ ܗܟܢܐ ܐܠܐ ܢܬܩܪܐ ܝܘܚܢܢ ·
61 * ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܠܝܬ ܒܟܠܗ ܐܢܫ ܕܡܬܩܪܐ ܒܗܕܐ ܫܡܐ ·
62 * ܘܐܡܪܘ ܠܐܒܘܗܝ ܡܢܘ ܨܒܐ ܕܢܬܩܪܐ ·
63 * ܘܫܐܠ ܦܢܩܝܬܐ ܘܟܬܒ ܘܐܡܪ ܝܘܚܢܢ ܗܘ ܫܡܗ ܘܐܬܕܡܪ ܟܠܢܫ ·
64 * ܘܦܬܚ ܦܘܡܗ ܘܠܫܢܗ ܘܡܠܠ ܘܒܪܟ ܠܐܠܗܐ ·
65 * ܘܗܘܬ ܕܚܠܬܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܫܟܢܝܗܘܢ ܘܒܟܠܗ
ܛܘܪܐ ܕܝܗܘܕ ܐܬܡܠܠܘ ܗܘܘ ·
66 * ܘܟܠܗܘܢ ܕܫܡܥܘ ܣܬܝܪܝܢ ܗܘܘ ܒܠܒܗܘܢ ܘܐܡܪܝܢ ܡܢܘ ܢܗܘܐ
ܛܠܝܐ ܗܢܐ · ܘܐܝܕܗ ܕܡܪܝܐ ܥܡܗ ·
67 * ܘܐܬܡܠܝ ܙܟܪܝܐ ܐܒܘܗܝ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܘܐܡܪ ·
68 * ܡܒܪܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܝܫܪܝܠ ܕܣܥܪ ܥܡܗ ܘܥܒܕ ܠܗ ܦܘܪܩܢܐ ·
69 * ܘܩܝܡ ܩܪܢܐ ܕܦܘܪܩܢܐ ܒܒܝܬܗ ܕܕܘܝܕ ܥܒܕܗ ·
70 * ܐܝܟܢܐ ܕܡܠܠ ܒܦܘܡ ܢܒܝܐ ܩܕܝܫܐ ܕܡܢ ܥܠܡܐ ·
71 * ܕܦܪܩܢ ܢܦܫܢ ܡܢ ܒܥܠܝ ܒܥܪܝܢ ܘܡܢ ܐܝܕ ܟܠܗܘܢ ܕܣܢܝܢ ܠܢ ·
72 * ܕܥܒܕ ܪܚܡܐ ܥܡ ܐܒܗܬܢ ܘܢܬܕܟܪ ܩܝܡܗ ܩܕܝܫܐ ·
73 * ܕܡܠܬܐ ܕܡܠ ܐܒܪܗܡ ܐܒܘܢ ܕܢܬܠ ܠܢ ·
74 * ܕܢܬܦܨܘ ܡܢ ܐܝܕ ܒܥܠܝ ܒܥܪܝܢ ܢܦܠܚ ܠܗ ·
75 * ܒܚܝܘܬܐ ܘܒܙܕܩܐ ·
76 * ܘܐܢܬ ܛܠܝܐ ܢܬܩܪܐ ܢܒܝܐ ܕܥܠܝܐ ܡܪܝܐ ·
77 * ܕܬܐܙܠ ܩܕܡ ܦܪܨܘܦܝ ܡܪܝܐ ܕܬܬܟܢ ܐܘܪܚܬܗ ·
78 * ܕܬܗܒ ܝܕܥܬܐ ܠܥܡܗ ܠܫܪܝܐ ܕܚܛܗܝܗܘܢ ·
79 * ܕܐܝܬܝ ܢܗܝܪܘܬ ܠܝܬܒܝ ܒܚܫܘܟܐ ܘܒܨܠܡܘܬܐ ·
80 * ܘܛܠܝܐ ܡܬܪܒܐ ܘܡܬܚܙܩ ܒܪܘܚܐ ·

59 * Et factum est die octauo vt venerint
circuncisuri puerulum, & vocarunt eum no-
60 mine patris ipsius, Zecario. * Et respondit
mater eius, ac dixit eis, Non ita, sed voca-
61 bitur Iouchanon. * Et dicunt ei, Nemo
est in prosapia tua qui vocetur hoc nomine.
62 * Innuebant itaque patri eius quomodo
vellet ei nomen imponi.
63 * Petijtq; codicillos, & scripsit, inquiens,
Iouchanon est nomẽ eius. Et miratus est vnus-
64 quisque. * Et illico apertum est os eius, &
eius lingua, & loquutus est, benedixitque
65 Deo. * Et exstitit pauor super omnes vi-
cinos eorum, & in vniuerso monte Iihoudæ
ista prolata sunt.
66 * Omnes autem qui audierunt cogitabant
in corde suo, ac dicebant, Quisnam futurus
est puerulus iste? & manus Domini erat cum
67 eo. * Et repletus est Zecario pater eius Spi-
ritu Sanctitatis, ac vaticinatus est, dicens,
68 * Benedictus Dominus Deus Iſroiel,
quippe qui visitauerit populum suum, fece-
69 ritque redemptionem eius. * Et erexerit no-
bis cornu salutis in domo Dauid serui sui.
70 * Sicut locutus est per os vatum suorum
sanctorum, qui à sæculo fuerunt:
71 * Se nos liberaturum ab hostibus nostris,
& è manu omnium, qui oderunt nos.
72 * Ac misericordia sua vsurum cum pa-
tribus nostris, seque memorem futurum testa-
menti sui sancti.
73 * Necnon iurisiurandi quod iurauit Abra-
hom patri nostro, se daturum nobis.
74 * Vt liberaremur de manu inimicorum
nostrorũ & absq; timore seruiremus corã eo,
75 * Omnibus diebus nostris cum iustitia.
76 * Tuque puerule, Propheta Altissimi vo-
caberis, quandoquidem ambulabis ante faciẽ
77 Domini, vt pares viam eius. * Vt des co-
gnitionẽ vitæ populo suo in remissionem pec-
78 catorum eorum. * Per viscera mise-
ricordiæ Dei nostri quibus inuisit nos oriens
79 ex alto: * Vt luceat eis qui sunt in tenebris,
& in vmbris mortis sedent, vt dirigat pedes
80 nostros in viam pacis. * Puerulus autem
crescebat, & corroborabatur Spiritu & in
deserto fuit ad hunc vsque diem quo se osten-
deret apud Iſroiel.

---

59 וַהֲוָא לְיוֹמָא דַּהֲסָנְיָא וַאֲתוֹ [d] לְמִגְזַרְה לְטַלְיָא [e] וְקָרִין הֲווֹ לַהּ בִּשְׁמָא דַאבוּהִי זְכַרְיָא ; [f] גּוֹר [g] קְרָא
60 וַעֲנָת אִמֵּהּ
61 וְאָמְרָא לְחוֹן לָא הָכֵנָא אֶלָּא נִתְקְרֵא יוּחָנָן ;
62 וַאֲמַרוּ לַהּ דְּלֵית אֱנָשׁ דְּמִתְקְרֵא בְּשַׁרְבְּחֵי כְּלִנְשׁ הָנָא ;
63 וְרָמְזוּ לַאבוּהִי דַּאִיכָנָא צָבֵא דְנִשְׁמֵיהּ ; [h] שְׁמֵי [i] עבראית לוח סופר
64 וּפְתַחַנָא אֶתְפְּתַח פּוּמַהּ וְלִשָׁנַהּ וּמַלֵּל וּבָרֵךְ לַאלָהָא ; [j] דְּחַל
65 וַהֲוָת [k] דְּחִלְתָא עַל כְּלְהוֹן שְׁכֵנֵיהוֹן וּבְכֹלָּהּ
66 וְכָלְהוֹן דְּשָׁמְעוּ סְתְחַשְׁבִין הֲווֹ בְּלִבְהוֹן וַאמְרִין מָנָא כַּי נְהֲוֵא טַלְיָא הָנָא
67 וַאתְמְלִי זְכַרְיָא אִיתַהּ הֲוָת עִמֵּהּ ; [l] מְלָא [m] נְבָא
68 מְבָרֵךְ
69 וַאקִים לַן קַרְנָא דְפוּרְקָנָא בְּבֵיתֵהּ דְדָוִיד עַבְדֵּהּ ; [n] פֶּרֶק [o] קֶס
הוּ מָרְיָא אֱלָהָא דְיִסְרָאֵל דַסְעַד עַמֵּהּ וַעֲבַד לֵהּ פּוּרְקָנָא ;

Gen. 17. c. 19. & 22. c. 16. Sup. b. 14

59 * Et factum est: in die octauo venerunt circuncidere puerum, & vocabant eum nomine patris sui, Zachariam.

60 * Et respondens mater eius, dixit: Nequaquam, sed vocabitur Ioannes.

61 * Et dixerũt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine.

62 * Innuebant autẽ patri eius, quẽ

63 vellet vocari eum. * Et postulans pugillarem, scripsit dicens: Ioannes est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi.

Sup. b. 13

64 * Apertum est autem ilico os eius, & lingua eius: & loquebatur benedicens Deũ.

65 * Et factus est timor super omnes vicinos eorum: & super omnia mõtana Iudææ diuulgabantur omnia verba hæc.

66 * Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo, dicentes: Quis, putas, puer iste erit? Etenim manus Dñi erat cum illo.

67 * Et Zacharias pater eius repletus est Spiritu sancto: & prophetauit, dicens:

68 * Benedictus Dominus Deus Israel:

Instr. 1. d. 30. Mat. 1. d. 21.

quia visitauit & fecit redemptionem plebis suæ.

69 * Et erexit cornu salutis nobis, in domo Dauid pueri sui.

70 * Sicut locutus est per os sanctorum,

Psa. 131. d. 17. Psa. 73. c. 12.

qui à seculo sunt, prophetarum eius;

71 * Salutem ex inimicis nostris, & de

Iere. 23. a. 6. & 30 b. 10.

manu omnium qui oderunt nos:

72 * Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: & memorari testamenti sui sancti.

73 * Iusiurandũ quod iurauit ad Abrahã

Gen. 22. c. 16. Ier. 31. f. 33. Heb. 6. c. 13. & d. 27.

patrẽ nostrum, daturum se nobis.

74 * Vt sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi,

1. Pet. 1. c. 15.

75 * In sanctitate & iustitia corã ipso, omnibus diebus nostris.

76 * Et tu puer, propheta Altissimi vocaberis:

Mal. 4. b. 5. Sup. b. 17

præibis enim ante faciẽ Domini

77 parare vias eius, * Ad dandã sciẽtiam salutis plebi eius, in remissionẽ peccato-

Zacha. 3. d. 9. & 6. c. 12. Mal. 2. a. 2.

78 rũ eorum. * Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos Oriẽs ex alto,

79 * Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

80 * Puer autem crescebat & confortabatur spiritu, & erat in desertis vsque in diem ostensionis suæ ad Israel.

59 * καὶ ἐγένετο, ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
60 Ζαχαρίαν. * καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶπεν, οὐχὶ
ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.
61 * καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου,
62 ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. * ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ
αὐτοῦ, τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν.
63 * καὶ αἰτήσας πινακίδιον, ἔγραψε, λέγων, Ἰωάννης ἐστὶ τὸ
ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
64 * ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα
αὐτοῦ διηνοίγη, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.
65 * καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐ-
τούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ
ῥήματα ταῦτα.
66 * καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέ-
γοντες, τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ χεὶρ κυρίου ἦν
μετ' αὐτοῦ.
67 * καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος
ἁγίου, καὶ προεφήτευσε, λέγων.
68 * εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο,
καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ.
69 * καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ δαβὶδ τοῦ
70 παιδὸς αὐτοῦ. * καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων
τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,
71 * σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν
μισούντων ἡμᾶς·
72 * ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι
διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ.
73 * ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ
74 δοῦναι ἡμῖν, * ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέν-
τας, λατρεύειν αὐτῷ,
75 * ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, πάσας τὰς
76 ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. * καὶ σὺ παιδίον, προφήτης ὑψί-
στου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἑτοι-
μάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ·
77 * τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁ-
78 μαρτιῶν αὐτῶν· * διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς
ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους·
79 * ἐπιφανῶαι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις,
80 τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. * τὸ δὲ παι
δίον ηὔξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι· καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρή-
μοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰσραήλ.

---

76 אַיְךְ דְּמַלֵּל בְּפוּמָא דַּנְבִיָּותִי קַדִּישָׁא דְּמִן עָלַם׃
77 וְנָפְרַקְן מִן בְּעַל דְּבָבִין וּמִן אִידָא דְּכָלְהוֹן סָנָאִין׃
74 וַעֲבַד חֲנָנָה עִם אֲבָהַין וַעֲהַר לִדְחִיקְוּתִי קַדִּישְׁתָּא׃ 73 וּמוּמְתָא דִּימָא לַאבְרָהָם אֲבוּן דְּנֶהֵל לָן׃
74 דְּנֶתְפְּרַק מִן אִידָא דִּבְעַל דְּבָבִין דִּלָּא נְפָלוּחַ קֳדָמוֹהִי׃ 75 כְּלְהוֹן יוֹמָתָן בְּכָאנוּתָא׃
76 וְאַנְתְּ טְלֵיָא נְבִיהּ דְּעֶלְיָא תֶּתְקְרֵא תֵּאזַל גֵּיר קֳדָם פַּרְצוּפֵהּ דְּמָרְיָא דְּתַטֵּיב אוֹרְחָה׃
77 דְּנֶהֵל מַדְעָא דְּחַיֵּא לְעַמֵּהּ בְּשׁוּבְקָנָא דְּחַטָּהֵיהוֹן׃ 78 בְּרַחְמָא דְּחַנָּנָא דֵּאלָהָן דְּבְהוֹן נָסְעָרָן דְּנַחְתָּא מִן
רוּמָא׃ 79 לְמִנְהַרוּ לְאִילֵין דִּבְחֶשׁוּכָא וּבְטַלְלָא דְּמוֹתָא יָתְבִין דְּנַחֲרִיץ רַגְלִין בְּאוֹרְחָא דְּשַׁלְמָא׃
80 טְלֵיָא דֵּין רְבָא הֲוָא וּמִתְחַיַּל בְּרוּחָא וַהֲוָא עָרְקָא לְיוֹמָא דְּתַחְוִיתֵהּ לְוָת יִשְׂרָאֵל׃

[76] אמר [77] בגלל [78] אמר [79] אמר [80] אמר

Matutinis festo Natiuitatis.

CAP. II.

1 FActum est autem in diebus illis, vt exiret edictum ab Augusto Cæsare vt describeretur vniuersus populus possessionis eius.

2 * Hæc descriptio prima facta est sub præfectura Kyreni in Syria.

3 * Et proficiscebatur vnusquisque, vt describeretur, in suam ciuitatem.

4 * Ascendit autem & ipse Jauseph à Nozerath Galilææ, ad Jihoudæam in ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethlechem (quandoquidem erat ex domo, & ex prosapia ipsius Dauid.)

5 * Cum Mariam sponsa sua vterum ferente, vt illic describeretur.

6 * Et factum est dum illic essent, vt implerentur dies, quibus ipsa pareret.

7 * Peperitque filium suum primogenitum, ac inuoluit eum fasciis, & reclinauit eum in præsepi, quia non erat eis locus vbi habitarent.

8 * Erant autem pastores in ea regione qui degebant illic, & custodiebant custodias noctis super greges suos.

9 * Et ecce Angelus Dei venit ad eos, gloriáque Domini illuxit eis, ac timuerunt timore magno.

10 * Et dixit eis Angelus, Ne timeatis: ecce enim annuntio vobis gaudium magnum quod futurum est toti mundo.

11 * Natus est enim vobis hodie Redemptor, qui est Dominus Meschicho in ciuitate Dauid.

12 * Et hoc erit vobis signum, Inuenietis infantem inuolutum fasciis, & positum in præsepi.

13 * Et derepentè apparuerunt cum Angelo multi exercitus cælestes glorificantes Deum ac dicentes:

14 * Gloria Deo in excelsis, & super terram pax, & voluntas bona hominibus.

15 * Et factum est quum discederent ab eis Angeli in cælos vt locuti sint pastores vnus ad aliũ, dixerintq;, Proficiscamur vsq; in Bethlechem, & videamus sermonem istum qui factus est, prout Dominus patefecit nobis.

---

1 הוא דין ביומתא הנין ונפק פוקדנא מן אגוסטוס קסר דנתכתב כלה עמא דאוחדנה ; 2 הדא מכתבנותא אחר עברתיה אתו כתב
קדמיתא הות בהגמוניתא דקוירינוס בסוריא ; 3 ואזל הוא כלנש דנתכתב במדינתה ;
4 סלק הוא דין ואף יוסף מן נצרת דגליל ליהוד לפדינתה דדויד דמתקרא בית לחם מטל דאיתותי הוא מן
ביתה ומן שרבתה דדויד ; 5 עם מריים מכירתה כד בטנא דהמון נתכתב ; והוא דכד המן אבנין
מכר
אתמליו ומן שרבתה דהאלדי ; 7 וילדת ברה בוכרא ובכרכתה בעזרוראא וארמיתה באורוא מטל דלית הוא
ולד רמא
להון דוכתא איכא דשרין הוו ; 8 רעותא דין איתהוו בה באתרא דשרין הוו ונטרין הוו מטרתא שבא רעא

CAP. II.

1 FActum est autem, in diebus illis exijt edictum à Cęsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis:
2 * Hæc descriptio prima, facta est à præside Syriæ Cyrino.
3 * Et ibant omnes vt profiterentur, singuli in suam ciuitatem.
4 * Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth, in Iudęam, in ciuitatem Dauid quæ vocatur Beth-lehem: eo quòd esset de domo & familia Dauid:
Mich. 5. a. 2. Matt. 2. a. 6. Ioh. 7. f. 42.
5 * Vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore prægnante.
6 * Factum est autem: cùm essent ibi, impleti sunt dies vt pareret.
7 * Et peperit filium suum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præsepio: quia non erat eis locus in diuersorio.
8 * Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum.
9 * Et ecce, angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circunfulsit illos, & timuerunt timore magno.
10 * Et dixit illis angelus, Nolite timere: ecce enim euãgelizo vobis gaudiũ magnum, quod erit omni populo:
11 * Quia natus est vobis hodie Saluator qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid.
12 * Et hoc vobis signum, Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio.
13 * Et subitò facta est cum angelo multitudo militiæ cælestis laudantiũ Deum, & dicentium:
14 * Gloria in altissimis Deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.
15 * Et factum est vt discesserunt ab eis angeli in cælum, pastores loquebantur ad inuicem: Transeamus vsque Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod † Dominus † ostendit nobis.
fecit &

β'.

1 * Εγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ καίσαρος αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.
2 * αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς συρίας κυρηνίου.
3 * καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.
4 * ἀνέβη δὲ καὶ ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, ἐκ πόλεως ναζαρὲτ, εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰς πόλιν δαβὶδ, ἥτις καλεῖται βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς δαβίδ,
5 * ἀπογράψασθαι σὺν μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ, οὔσῃ ἐγκύῳ.
6 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν.
7 * καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
8 * καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες, καὶ φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν.
9 * καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.
10 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ.
11 * ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι χριστὸς κύριος, ἐν πόλει δαβίδ.
12 * καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.
13 * καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου, αἰνούντων τὸν θεὸν, καὶ λεγόντων·
14 * δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
15 * καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, διέλθωμεν δὴ ἕως εἰς βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς, ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.

---

[k] רעא [l] שבח
[m] חדוא
[n] ולד [o] שכח בלשון מצא
[p] רם [q] עבראיה בשורה
[r] רדא
[s] ידע

9 וְהָא מַלְאָכָא דַאלָהָא אִתָּא לְוַתְהוֹן [l] וְתִשְׁבּוּחְתֵּה דְמָרְיָא אַנְהֲרַת עֲלֵיהוֹן וְדַחֲלוּ רַחֲלָתָא
10 רַבְּתָא: וַאמַר לְהוֹן מַלְאָכָא לָא תִדְחָלוּן הָא גַיר מְסַבַּר אֲנָא לְכוֹן [m] חֲדוּתָא רַבְּתָא דְתֶהֱוֵא לְכֹלֵה עָלְמָא:
11 [n] אִתְיְלַד לְכוֹן גַיר יוֹמָנָא פְּרוּקָא דְאִיתַהוּהִי מְרָיָא מְשִׁיחָא בְּמְדִינְתֵּה דְדָוִיד: 12 וְהָדָא לְכוֹן אָתָא [o] מְשַׁכְּחִין
אַנְהוֹן עוּלָא דְכְרִיךְ בְּעַזְרוּרֵא וְסִים בְּאוּרְיָא: 13 וּמִן שְׁלִי אִתְחֲזִי עִם מַלְאָכָא חֵילוֹתָא סַגִיאָא דְשִׁמַיָא כַּד
14 מְשַׁבְּחִין לַאלָהָא וַאמְרִין: חֲשִׁבּוּחְתָא לַאלָהָא [p] בְּמְרוֹמָא וְעַל אַרְעָא שְׁלָמָא [q] וְסַבְרָא טָבָא לְבְנֵינָשָׁא:
15 וַהֲוָא כְּכַד אֲזַלוּ מִן לְוָתְהוֹן מַלְאָכָא לְשְׁמַיָא מַלּוּ רְעוּתָא חַד עִם חַד וַאמְרִין [r] נְרְדָא עַדְמָא לְבֵית לְחֶם
וְנֶחֱזֵא לְמִלְתָא הָדָא דַהֲוָת אֵיךְ דְמָרְיָא [s] אוֹדַע לַן:

16 ܘܐܬܘ ܡܗܪܝܢ ܘܐܫܟܚܘ ܠܡܪܝܡ ܘܠܝܘܣܦ ܘܠܥܘܠܐ ܕܣܝܡ ܒܐ ܘܪܝܐ ·
17 ܘܟܕ ܚܙܘ ܐܘܕܥܘ ܠܡܠܬܐ ܗܢܘܢ ܕܐܬܡܠܠ ܥܠܘܗܝ ܠܗܝܢ ܡܢ ܪܥܘܬܐ ·
18 ܘܟܠܗܘܢ ܕܫܡܥܘ ܐܝܟܢܐ ܐܬܬܡܗܘ ܥܠ ܡܠܬܐ ܕܐܡܪܝܢ ܠܗܘܢ ܥܠ ܪܥܝܐ ·
19 ܘܡܪܝܡ ܢܛܪܐ ܟܠܗܝܢ ܡܠܬܐ ܗܠܝܢ ܘܡܛܠܠܬ ܒܠܒܗ ·
20 ܘܐܬܦܢܘ ܪܥܝܐ ܡܫܒܚܝܢ ܘܡܫܒܚܝܢ ܠܐܠܗܐ ܥܠ ܟܠ ܡܐܢܐ ܕܚܙܘ ܘܫܡܥܘ ܟܡܐ ܕܐܬܡܪ ܠܗܘܢ ·
21 ܘܟܕ ܡܠܝܘ ܝܘܡܝ ܬܫܥܐ ܕܡܬܓܙܪ ܠܗ ܩܪܝܘ ܫܡܗ ܝܫܘܥ ܗܘ ܕܩܪܐ ܡܠܐܟܐ ܩܕܡ ܕܢܗܘܐ ܒܟܪܣܐ ·
22 ܘܟܕ ܡܠܝܘ ܝܘܡܝ ܕܬܕܟܝܬܗܘܢ ܐܝܟ ܢܡܘܣܐ ܕܡܘܫܐ ܐܣܩܘܗܝ ܠܐܘܪܫܠܡ ·
23 ܕܢܩܝܡܘܢܝܗܝ ܩܪܝܢ ܡܪܝܐ ·
24 ܘܕܢܬܠܘ ܩܘܪܒܢܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܒܢܡܘܣܐ ܕܡܪܝܐ ܬܪܬܝ ܐܘ ܬܪܝܢ ܒܢܝ ܝܘܢܬܐ ·
25 ܘܗܘܐ ܓܒܪܐ ܚܕ ܒܐܘܪܫܠܡ ܘܫܡܗ ܫܡܥܘܢ ܘܗܘ ܓܒܪܐ ܗܢܘܢ ܙܕܝܩ ܘܫܪܝܪ ܡܬܚܙܐ ܠܬܘܒܬܐ ܕܝܫܪܝܠ ܘܪܘܚܐ ܩܕܝܫܬܐ ܗܘܬ ܥܠܘܗܝ ·
26 ܘܐܬܓܠܝ ܠܗ ܡܢ ܪܘܚܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܠܐ ܢܚܙܐ ܡܘܬܐ ܥܕܡܐ ܕܚܙܐ ܡܫܝܚܐ ܕܡܪܝ ·
27 ܘܗܘ ܗܢܐ ܐܬܐ ܒܪܘܚܐ ܠܗܝܟܠܐ ܘܟܕ ܥܠܘ ܐܒܘܗܝ ܠܝܫܘܥ ܛܠܝܐ ܕܥܒܕܘ ܠܗ ܐܝܟ ܕܢܡܘܣ ܒܢܡܘܣܐ ·
28 ܘܩܒܠ ܠܗ ܒܚܘܪܝܗ ܘܒܪܟ ܠܐܠܗܐ ·
29 ܘܐܡܪ ܗܫܐ ܫܒܩ ܡܪܝ ܠܥܒܕܟ ܠܫܠܡܐ ·
30 ܡܛܠ ܕܚܙܘ ܥܝܢܝ ܠܝܫܘܥ ܛܠܝܐ ·
31 ܕܐܬܬܩܢܬ ܩܕܡ ܟܠ ܥܡܡܐ ·
32 ܢܘܗܪܐ ܠܓܠܝܐ ܕܥܡܡܐ ܘܫܘܒܚܐ ܠܥܡܟ ܝܫܪܝܠ ·

16 * *Venerunt itaque festinanter, & inuenerunt Mariam, & Iauseph, & infantem positum in præsepi.*

17 * *Quúmque vidissent, notùm fecerunt sermonem, qui dictus eis fuerat super illo puerulo.*

18 * *Et omnes qui audierunt mirati sunt super ijs quæ sibi dicta fuerant à pastoribus.*

19 * *Mariam verò conseruabat hos omnes sermones, & voluebat in corde suo.*

20 * *Et reuersi sunt pastores illi glorificantes ac laudantes Deum super omnibus quæ viderant & audierãt, prout dictum fuerat eis.*

Matutinis Introitus Domini nostri in templum.

21 * *Quúmque completi fuissent octo dies, vt circuncideretur puerulus, vocatum est nomen eius* IESCHVA, *quod vocatum fuerat ab Angelo, priusquam conceptus fuisset in vtero.*

22 * *Et quum impleti fuissent dies purgationis eorum secundùm legem Mousche, adduxerunt eum ad Ourischlem, vt sisterent eum coram Domino.*

23 * *Sicut scriptum est in Lege Domini, Omnis masculus aperiens vuluam, Sanctus Domini vocabitur.*

24 * *Et vt darent sacrificium, prout dictum est in Lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbæ.*

25 * *Erat autem vir quidam in Ourischlem, cuius nomen erat Schemeoun, & vir iste rectus erat & iustus, ac præstolabatur consolationem Israel: Spiritúsque Sanctitatis erat*

26 *super eo.* * *Ac dictum ei fuerat à Spiritu Sanctitatis ipsum non visurum mortem vsq; dum vidisset Meschicho Domini.*

27 * *Hic ipse venerat per Spiritum in templum. quúmque introducerent parentes Ieschua puerulum, vt agerent pro eo sicuti præceptum fuerat in Lege:*

28 * *Suscepit eum in vlnas suas, & benedi-*

29 *xit Deo, & ait:* * *Nunc dimitte seruum tuum, Domine mi, secundùm verbum tuum,*

30 *in pace.* * *Ecce enim viderunt oculi mei*

31 *illum tuum Misericordem.* * *Quem præparasti in conspectu omnium populorum.*

32 * *Lumen ad reuelationem Gentium, & gloriam populo tuo Israel.*

---

16 וַאֲתוֹ מְסַרְהֲבָאִין וְאַשְׁכַּחוּ לְמַרְיָם וְלְיוֹסֵף וְלְעוּלָא דְּסִים בָּא וְרָיָא ;
17 וְכַד חֲזַוּ אוֹדְעוּ לְמִלְּתָא ; עבראית פתאם
18 דְּאִתְמַלֵּל עִמְּהוֹן עֲלוֹהִי עַל טַלְיָא ; וְכָלְּהוֹן דְּשַׁמְעוּ אֶתְדַּמְּרוּ עַל אִילֵּין דְּאִתְמַלִּי לְהוֹן מִן רְעוּתָא ;
19 מַרְיָם דֵּין נָטְרָא הֲוָת כָּלְּהֵין מִלֵּא הָלֵין וְסַפְּחָא בְּלִבְהָ ;
20 וַהֲפַכוּ רְעוּתָא הָנוּן כַּד מְשַׁבְּחִין וְסַגְּדִין לֵאלָהָא עַל כֹּל דַּחֲזוּ וְשַׁמְעוּ אֵיכְנָא דְּאִתְמַלֵּל עִמְּהוֹן ;
21 וְכַד מְלוֹ תְּמָנְיָא יוֹמִין דְּנִתְגְּזַר טַלְיָא אִתְקְרִי שְׁמֵהּ יֵשׁוּעַ דְּאִתְקְרִי מִן מַלְאָכָא קֳדָם דְּנִתְבְּטֵן בְּכַרְסָא ;
22 וְכַד אָתְמַלְיוּ יוֹמָתָא דְּדַכְיוּתְהוֹן אֵיךְ נָמוֹסָא דְּמוֹשֶׁא אַסְקוּהִי לְאוּרְשְׁלֵם דְּנַקִּימוּנֵיהִי קֳדָם מָרְיָא ;

16 פְּחֵם בלשון חשב
17 עַל
18 בְּטֵן
19 דְּבָא נְסַף סָם

16 * Et venerunt festinantes: & inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio.

17 * Videntes autem, cognouerũt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.

18 * Et omnes qui audierãt, mirati sunt, & de his quę dicta erãt à pastoribus ad ipsos.

19 * Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.

20 * Et reuersi sunt pastores, glorificantes & laudantes Deum in omnibus quæ audierant, & viderant sicut dictum est ad illos.

16 * καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦραν τήν τε μαριὰμ καὶ τὸν ἰωσὴφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.

17 * ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου.

18 * καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς.

19 * ἡ δὲ μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

20 * καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

21 * Et postquam consummati sunt dies octo, vt circũcideretur puer: vocatũ est nomen eius IESVS, quod vocatum est ab Angelo, prius quàm in vtero conciperetur.

Gen. 17. b. 12. Leui. 12. a. 3. Sup. 1. c. 31. Mat. 1. d. 21.

22 * Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moysi, tulerunt illum in Ierusalem, vt sisterent eum Domino,

Leui. 12. a. 6.

23 * (Sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinũ adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur.)

Exo. 13. a. 2. Num. 8. c. 16.

24 * Et vt darent hostiã secundum quod dictũ est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.

Leui. 12. b. 8.

25 * Et ecce homo erat in Ierusalem, cui nomen Simeon, & homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israel: & Spiritus sanctus erat in eo.

26 * Et responsum acceperat à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.

27 * Et venit in spiritu in templum. Et cùm inducerent puerum Iesum parentes eius, vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo.

28 * Et ipse accepit eum in vlnas suas, & benedixit Deum, & dixit:

29 * Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace.

30 * Quia viderunt oculi mei salutare tuum.

31 * Quod parasti ante faciem omnium populorum.

32 * Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israel.

E

21 * Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτὸν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΣ, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

22 * καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς, κατὰ τὸν νόμον μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, παραστῆσαι τῷ κυρίῳ·

23 * καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου, ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται.

24 * καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν.

25 * καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ ἰσραήλ· καὶ πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτόν.

26 * καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν χριστὸν κυρίου.

27 * καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ·

28 * καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν θεὸν, καὶ εἶπε,

29 * νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ.

30 * ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου·

31 * ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν.

32 * φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου ἰσραήλ.

---

23 אֵיךְ דִּכְתִיב בְּנָמוֹסָא דְּמָרְיָא דְּכָל [f]דְּכַר פֶּתַח [g]סַרְבְּעָא קַדִּישָׁא דְּמָרְיָא נֶתְקְרָא ׃ 24 וְדִנָּחְלוּן [h]דְּבְחָתָא אֵיכַנָּא
דְּאָמִיר בְּנָמוֹסָא דְּמָרְיָא זוּגָא דְּשׁוּפְנִינָא אוֹ תְּרֵין [i]פְּרוּגָא דְּיוֹנָא ׃ 25 וְגַבְרָא דֵּין חַד אִיתַהֲוָא בְּאוּרְשְׁלֵם שְׁמֵה הֲוָא
שִׁמְעוֹן וְגַבְרָא הָנָא [k]כְּאִין הֲוָא וְזַדִּיק [l]וְמִסְתַּכֵּא הֲוָא [m]לְבוּיָאֵה דְּיִסְרָאֵל וְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא אִיתַהֲוָת עֲלוֹהִי ׃
26 וְאָמִיר הֲוָא לֵה מִן רוּחָא דְּקוּדְשָׁא דְּלָא נֶחֱזֵא [n]מִוְתָא עַדְּמָא דְּנֶחֱזֵא לִמְשִׁיחָא דְּמָרְיָא ׃ 27 הוּ הָנָא אָתֵא
הֲוָא בְּרוּחָא לְהֵיכְלָא וְכַד [o]מַעֲלִין לֵה אֲבָהָוהִי לְיֵשׁוּעַ טְלָיָא דְּנַעְבְּדוּן חֲלָפוֹהִי אֵיכַנָּא דְּפָקִיד בְּנָמוֹסָא ׃
28 קַבְלֵה עַל דְּרַעְוֹהִי וּבָרֵךְ לֵאלָהָא וְאָמַר ׃ 29 [p]מְכִיל [q]שְׁרִי אַנְתְּ לֵה לְעַבְדָּךְ מָרִי אֵיךְ [r]מֵלְתָּךְ בְּשְׁלָמָא ׃
30 דְּהָא חֲזַי עֵינַי חֲנָנָךְ ׃ 31 הוּ דְּטַיַּבְתָּ בְּפַרְצוּפָא דְּכָלְהֵין אַמְמָיָא ׃ 32 נְהוֹרָא לְגַלְוָיָא דְּעַמְמָא וְשׁוּבְחָא לְעַמָּךְ יִסְרָאֵל ׃

[f] דְּכַר עִבְרָאִית זָכָר
[g] עִבְרָאִית רֶחֶם
[h] דְּבְחָא עִבְרָאִית זֶבַח
[i] עִבְרָאִית אֶפְרוֹחִים
[k] כֵּין סֶכֶא עִבְרָאִית אַבָּה
[l] בִּנָא עִבְרָאִית מוֹת
[m] עַל אוֹ עָלֵל
[n] שְׁרָא מָלַל
[o] גְּלָא

33 * Iauseph autem & mater eius mirabantur super ijs, quæ dicebantur de eo.

34 * Et benedixit eis Scheméoun, & dixit Mariam matri ipsius, Ecce hic positus est in ruinam, & resurrectionem multorum in Iſroiel, & in signum contradictionis.

35 * Cæterùm animam tui ipsius traijciet lancea, vt reuelentur cogitationes cordium multorum.

Ad Oblationem Introitus Domini nostri.

36 * Porrò Channo Prophetissa filia Phanuil de tribu Aschir & ipsa erat decrepita diebus, annísque septem cum marito suo vixerat à virginitate sua.

37 * Et erat vidua quasi annorum octoginta & quatuor, nec discedebat à templo: sed ieiunio & oratione colebat [Deum] die noctéq;.

38 * Quinetiam ipsa surrexit ea ipsa hora, & gratias egit Domino, ac loquebatur de eo cum quolibet præstolãte redemptionem ipsius Ourischlem.

39 * Quúmque perfecissent omnia secundum Legem Domini, reuersi sunt in Galilæam in Nozerath ciuitatem suam.

40 * Puerulus autem crescebat, & corroborabatur Spiritu, ac replebatur sapientia, & gratia Dei erat super eum.

41 * Et homines [parentes] eius quotannù adibant Ourischlem in festo Pezcho.

Dominica post Natiuitatem.

42 * Quúmque esset filius annorum duodecim, ascenderunt prout consueuerant in festo.

43 * Et quum impleti fuissent dies, illi reuersi sunt: Ieschua verò puer remansit in Ourischlem, Iauseph & matre eius nescientibus.

44 * Putabant enim eum esse cum filiis societatis ipsorum: quúmque venissent iter diei vnius, requirebant eum apud suos homines, & apud vnumquemque notum suum.

45 * Nec inuenerunt eum. Et reuersi sunt rursus ad Ourischlem, ac requirebant eum.

---

33 יוסף דין ואמה תמיהין הוו על אילין דמתמללן הוי עלוהי ׃
34 וברך אנון שמעון ואמר למריים אמה תמה הא חנא סים למפולתא ולקיומא דסגיאא בישראל ולאתא דחרינא ׃
35 ובנפשכי דין דילכי תעבר רומחא איך דנתגלין מחשבתא דלבותא דסגיאא ׃
36 ותמה חנה נביתא ברתה דפנואיל מן שבטא דאשיר אף הי קשישת ביומתה הות ושבע שנין עם בעלה חיה מן בחורותה ׃
37 והות ארמלתא איך שמנאין וארבע ולא פרקא הות מן היכלא ובצומא ובצלותא פלחא הות באיסתא ובללא ׃
38 ואף הי קמת בה בשעתא ואודית למריא ומסתלא הות
תמה
סם נפל קם אמרא
חשב
חנן נבא
עם
אלא קם

33 * Et erat Ioseph & mater eius mirantes super his quæ dicebantur de illo.

33 * καὶ ἦν ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ.

34 * Et benedixit illis Simeon: & dixit ad Mariam matrem eius, Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradicetur:

Isai. 8. c. 14. Rom. 9. g. 32. 1. Pet. 2. b. 8.

34 * καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς συμεὼν, καὶ εἶπε πρὸς μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἰδὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον.

35 * (Et tuam ipsius animam pertransibit gladius) vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.

35 * καὶ σὺ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία· ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

36 * Et erat Anna prophetissa filia Phanuel, de tribu Aser: hæc processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua.

36 * Καὶ ἦν ἄννα προφῆτις θυγάτηρ φανουὴλ ἐκ φυλῆς ἀσήρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἐπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς·

37 * Et hæc vidua erat vsque ad annos octoginta quatuor: quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus F seruiens nocte ac die.

37 * καὶ αὕτη χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοηκοντατεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείαις καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.

38 * Et hæc ipsa hora superueniens confitebatur Domino: & loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem † Israel.

38 * καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα, ἀνθωμολογεῖτο τῷ κυρίῳ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν ἱερουσαλήμ.

Ierusalem

39 * Et vt perfecerunt omnia secundùm legẽ Domini, reuersi sunt in Galilæam, in ciuitatem suam Nazareth.

39 * καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ναζαρέτ.

40 * Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu, plenus sapientia: & gratia Dei erat in illo.

40 * τὸ δὲ παιδίον ἠὔξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

41 * Et ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem, in die solenni Paschæ.

Exo. 23. c. 15. & 34. b. 17. Deut. 16 a. 1.

41 * καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα.

42 * Et cùm factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Ierosolymam secundùm consuetudinem diei festi.

42 * Καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν εἰς ἱεροσόλυμα, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς,

43 * Consummatisque diebus cùm redirent, remansit puer Iesus in Ierusalem, & non cognouerunt parentes eius.

43 * καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς, ὑπέμεινεν ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνω ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

44 * Existimantes autem illum esse in comitatu, venerũt iter diei: & requirebant eum inter cognatos & notos.

44 * νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἦλθον ἡμέρας ὁδόν· καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς.

45 * Et non inuenientes, regressi sunt in Ierusalem, requirentes eum.

45 * καὶ μὴ εὑρόντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ, ζητοῦντες αὐτόν.

---

39 וְכַד שְׁלִמוּ כֹּל מִדַּם אֵיךְ דְּבְנָמוֹסָא דְּמָרְיָא הֲפָכוּ
עֲלֵוֹהִי עַם כְּלָנָשׁ דְּמִסַּבְּא הֲוָא לְפוּרְקָנָה דְּאוּרְשְׁלֵם׃
40 טְלֵיָא דֵּין רַבֵּא הֲוָא וּסְתַחֵיל בְּרוּחָא וּמָתְמְלֵא חָכְמָתָא וְטִיבוּתָא דֵאלָהָא אִית
לַגְלִילָא לְנָצְרַת [f] מְדִינַתְהוֹן׃
41 וַאנָשׁוּהִי בְכָל שְׁנָא אָזְלִין הֲוָו לְאוּרְשְׁלֵם בְּעִדְעִדָא דְּפָצְחָא׃
דְּמַר בְּשַׁנָּא דְכָתַר יַלְדָא ח
42 וְכַד שְׁלֵמוּ יַומָתָא הֲפָכוּ לְהוֹן יֵשׁוּעַ
43 וְכַד שְׁלֵמוּ יַומָתָא הֲפָכוּ לְהוֹן יֵשׁוּעַ
44 סָבְרִין הֲוָו גֵּיר דְּעַם בְּנֵי [c] לְיוּהְהוֹן הוּ וְכַד אֲתוּ [d] מַרְדָא
45 וְלָא אֶשְׁכְּחוּהִי וַהֲפָכוּ לְהוֹן חוּב לְאוּרְשְׁלֵם וּבְעֵין הֲוָו לַהּ׃

[f] נן

[a] מְעַד או עֵד ופירשו הרגיל
[b] כּוּשׁ ופירשו עמד
[c] לְוָא [d] רְדָא פירשו הלך

46 * Tribus verò pòst diebus inuenerunt eum in templo sedentem in medio doctorum, & audientem ab eis, ac interrogantem eos.

47 * Et mirabantur ij omnes, qui audiebant eum ob sapientiam & responsa ipsius.

48 * Vtque viderunt eum, mirati sunt, & ait illi mater ipsius, Fili mi, cur ita fecisti nobis? quoniam ecce ego & pater tuus cum multa anxietate quærebamus te.

49 * Dixit eis; Cur quærebatis me? nescitis quòd in domo patris mei oportet me esse?

50 * Illi verò non intellexerunt sermonem quem dixerat eis.

51 * Et descendit cum eis, venítque Nozerath: & subiectus erat eis, mater verò ipsius conseruabat hos omnes sermones in corde suo.

52 * Porrò Jeschua crescebat statura & sapientia sua, nec non gratia apud Deum & homines.

Ad Oblationem festi Epiphaniæ.

CAP. III.

1 ANno autem decimoquinto regni Tiberij Cæsaris, sub præfectura Pontij Pilati in Jihoudæa, dum esset Tetrarcha Heroudes in Galilæa & Philippus frater eius Tetrarcha in Jturia, & in regione Tracouno: & Lusania Tetrarcha Abilenes.

2 * In principatu Sacerdotii [pontificatu] Chanon & Kaiopho factus est sermo Dei ad Jouchanon filium Zecario, in deserto.

3 * Venítque in vniuersam regionem circumiacentem Jourdenon, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.

4 * Sicut scriptum est in libro sermonum Eschaio prophetæ, dicentis, Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, & dirigite in planiciem semitas Dei nostri.

5 * Omnes valles implebuntur, omnésque montes & colles deprimentur: & fiet tumulus, humilis, & aspera regio plana.

6 * Videbítque omnis caro salutem Dei.

7 * Porrò dicebat turbis illis qui ad ipsum veniebant vt baptisarentur, Progenies viperarum quis indicauit vobis vt fugeretis à futura ira?

---

46 וּמִן בָּתַר תְּלָתָא יוֹמִין אַשְׁכְּחוּהִי בְּהֵיכְלָא כַּד יָתֵב מָצְעַת מַלְפָּנֵא וְשָׁמַע מִנְּהוֹן וּמְשַׁאֵל לְהוֹן ׃ 47 וְתַמִּיהִין אַלְפֵי תְּמַהּ
הֲוֵי כֻּלְּהוֹן אִילֵּין דְּשָׁמְעִין הֲוֵי לֵהּ בְּחָכְמְתֵהּ וּבְפִתְגָמַוֹהִי ׃ 48 וְכַד חֲזָאוּהִי הֲמַהוּ וְאָמְרַת לַהּ אֻמֵּהּ בְּרִי לְמָנָא עֲבַדְתָּ
לַן הָכֵנָא דְּהָא אֲנָא וַאבוּךְ בְּטוּרְפָא סַגִּיאָא בְּעַיִן הֲוַיְהוּן לִי לָא יָדְעִין אַנְחִין ׃ 49 אֲמַר לְהוֹן מָנָא בְּעַיִן הֲוַיְתוּן לִי לָא יָדְעִין אַנְתּוּן
דְּבֵית אֲבִי וְלָא לִי דַּאהֲוֵא ׃ 50 הֵנוּן דִּין דְּלָא אֶשְׁתַּוְדְּעוּ לְמִלְּתָא דְּאַמַּר לְהוֹן ׃ 51 וּנְחַת עִמְּהוֹן וְאַתָא לְנָצְרַת
וּמִשְׁתַּעְבַּד הֲוָא לְהוֹן אֻמֵּהּ דִּין נָטְרָא הֲוָת כְּלְהֵין מִלָּא בְּלִבָּהּ ׃ 52 יֵשׁוּעַ דִּין רַבָּא הֲוָא בְּקוּסְמְתֵהּ וּבְחָכְמְתֵהּ
וּבְשִׁבּוּתֵהּ לְוָת אֱלָהָא וּבְנֵינָשָׁא ׃

בְּשַׁנַת תְּמִשְׁעָסְרָא דִּין דְּמַלְכוּתֵהּ דְּטִבְרְיוּס קֵסַר בְּהִגְמָנוּתֵהּ דְּפַנְטִיוּס פִּילָטוּס בִּיהוּד כַּד רִישָׁא רְבִיעָיָא הֲרוֹדֶס

אַלְפֵי תְּמַהּ ׀ בְּעָיָא ׀ יְדַע ׀ עָבַר אוֹ שָׁעֲבַר ׀ קִפְּלוּן ׀ רְקוּרְבָא דְּעָאנָא דְּרִיחָא ׀ ט ׀ ג

46 * Et factum est: post triduum inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.

G

Mat. 7. d. 28. Mar. 1. b. 22. Luc. 4. c. 32. Ioh. 7. b. 15.

47 * Stupebant autem omnes qui eum audiebant, super prudentia & responsis eius.

48 * Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum, Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.

49 * Et ait ad illos, Quid est quod me quærebatis? nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse?

50 * Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad eos.

51 * Et descendit cum eis, & venit Nazareth: & erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo.

52 * Et Iesus proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud Deum & homines.

CAP. III.

1 ANno autem quintodecimo imperij Tiberij Cæsaris, procurante Pontio A Pilato Iudæam, Tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre eius Tetrarcha Iturææ & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilinæ Tetrarcha,

2 * Sub principibus Sacerdotum Anna & Caipha: factum est verbum Domini super Iohannem Zachariæ filium, in deserto.

Mat. 3. a. 1. Mar. 1. a. 3.

3 * Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.

Isai. 40. a. 3. Ioh. 1. c. 23.

4 * Sicut scriptum est in libro sermonum Isaiæ prophetæ: Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. B

5 * Omnis vallis implebitur: & omnis mons & collis humiliabitur. & erunt prauа in directa; & aspera in vias planas.

6 * Et videbit omnis caro salutare Dei.

7 * Dicebat ergo ad turbas quę exibant vt baptizarentur ab ipso, Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira?

Mat. 3. b. 7.

46 καὶ ἐγένετο, μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς.

47 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ.

48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν, ἐξεπλάγησαν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε, τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε.

49 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με;

50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

51 καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ· καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

52 καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

γ'.

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος,

2 ἐπὶ ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

3 καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἠσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος, φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας.

6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.

7 ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;

בַּגְלִילָא וּפִילִיפּוֹס אֲחוּהִי רִישָׁא רְבִישָׁיָא בְּאִיטוּרַיָא וּבַאתְרָא דַטְרַכּוֹנָא וְלוּסַנְיָא רִישָׁא רְבִישָׁיָא דַאבִילֵנָא ׃

2 בְּרַבּוּת בְּהֲנוּתָא דְּחַנָּן וְדַקַיָּפָא הֲוָת מִלְּתָא דַאלָהָא עַל יוּחָנָן בַּר זְכַרְיָא בְּחוּרְבָא ׃

3 וְאַתָּא בְּכֹלֵּהּ אַתְרָא דַיְרְדְּנָן כַּד מַכְרֵז מַעֲמוּדִיתָא דְּחַיָּבוּתָא לְשׁוּבְקָנָא דַחֲטָהֵא ׃

4 אֵיכְנָא דִּכְתִיב בְּכִתְבָא דְּמִלֵּי אֲשַׁעְיָא נְבִיָּא דַאמַר קָלָא דְקָרֵא בְּחוּרְבָא תַּיְבוּ אוּרְחָה דְמָרְיָא וַתְּרוּצוּ

5 כֻּלְּהוֹן נַחְלֵי נַחְלֵי נֶהְמְלוּן וְכֻלְּהוֹן טוּרֵי וְרָמְתָא נִתְמַכְּכוּן וְנֶהֱוֵא עַרְמָא לְשַׁפְיָא

6 וְנֶחֱזֵא כֹּל בְּסַר חַיֵּא דַאלָהָא ׃

7 וַאמַר הֲוָא לְכָנְשֵׁי אִילִין דַאתִין הֲוָו לְוָתֵהּ לְמֶעְמַד יְלָדָא וַאבְדָנָא מַנוּ חַוִיכוּן לְמֶעְרַק מִן רוּגְזָא דַעָתִיד ׃

[a] רְבָא [b] כַּהֲנוּתָא
[c] עֲבִיד ופירושו מכל
[d] תֵּב, עבראית שוב
[e] תֵּרֵץ פקעא דאשר נקעא
[f] שְׁפָיָא

8 ܗܒܘ ܗܘܕܝܐ ܕܬܘܒܐ ܘܠܐ ܬܫܪܘܢ ܠܡܐܡܪ ܒܢܦܫܟܘܢ ܐܒܐ ܠܢ ܐܒܪܗܡ .
ܠܡܐܡܪ ܠܟܘܢ ܕܡܫܟܚ ܐܠܗܐ ܠܡܩܡܘ ܒܢܝܐ ܠܐܒܪܗܡ . ܘܐܦ ܗܐ ܕܝܢ
ܐܡܪ ܠܟܘܢ . ܕܡܢ ܐܠܝܢ ܟܐܦܐ ܩܕܝܫ ܩܐܡ ܠܡܩܡ ܒܢܝܐ ܠܐܒܪܗܡ .
9 ܘܗܫܐ ܩܪܢܐ ܡܣܝܡ ܥܠ ܥܩܪܐ ܕܐܝܠܢܐ ܟܠ ܐܝܠܢܐ ܕܠܐ ܥܒܕ ܦܐܪܐ ܛܒܐ
ܡܬܩܛܥ ܘܡܬܪܡܐ ܠܢܘܪܐ . ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܐܝܠܢܐ ܕܠܐ ܥܒܕ ܦܐܪܐ ܛܒܐ
10 ܡܬܩܛܥ ܘܡܬܪܡܐ ܠܢܘܪܐ . ܘܫܐܠܘ ܠܗ ܟܢܫܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܡܢܘ ܗܟܝܠ
ܢܥܒܕ . ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܬܪܬܝܢ ܟܘܬܝܢ ܢܬܠ ܠܡܢ
11 ܕܠܝܬ ܠܗ ܘܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܡܙܘܢܐ ܗܟܢܐ ܢܥܒܕ . ܘܐܬܘ ܐܦ ܡܟܣܐ
ܠܡܬܥܒܕ ܠܗܘܢ ܕܠܡܢ ܕܠܝܬ ܠܗ ܡܬܬܒܥܘܢ ܡܪܝ ܢܗܘܐ ܠܗ ܕܠܐ
12 ܢܬܒܥ ܠܗ . ܘܐܦ ܐܢܘܢ ܕܡܟܣܐ ܠܡܬܥܒܕ ܠܗܘܢ ܠܡܢ ܕܠܝܬ ܠܗ
13 ܡܬܬܒܥܘܢ ܡܪܝ ܢܗܘܐ ܠܗ . ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܐ ܬܬܒܥܘܢ ܡܪܝ ܢܗܘܐ ܠܗ
ܠܐ ܬܬܒܥܘܢ ܡܕܡ ܕܠܐ ܡܬ ܠܟܘܢ ܠܡܬܒܥ ܠܡܢ ܕܠܝܬ ܠܗ
14 ܠܡܬܒܥ . ܘܐܦ ܐܢܘܢ ܕܡܫܡܫܝ ܚܝܠܐ ܫܐܠܘ ܠܗ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܡܢܘ
ܢܥܒܕ . ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܐ ܬܬܒܥܘܢ ܠܐ ܡܢ ܕܠܐ ܡܬ ܠܟܘܢ ܠܡܬܒܥ ܠܡܢ
ܕܠܝܬ ܠܗ . ܠܐ ܬܬܒܥ ܠܡܢ ܕܠܝܬ ܠܗ . ܘܬܬܪܥܘ ܠܟܘܢ ܡܬܢܬܟܘܢ
15 ܕܡܬܩܘܐ ܥܡܐ ܘܡܬܚܫܒܝܢ ܒܠܒܒܗܘܢ ܕܠܡܢ ܕܗܘ ܡܫܝܚܐ ܗܘ ܐܝܟ
ܕܠܐ ܐܢܐ ܐܝܬ ܠܝ ܕܐܬܝ ܠܡܫܪܐ ܢܥܠ ܕܢܣܐ ܘܢܫܩܠ ܠܗ ܠܡܫܝܚܐ
16 ܗܘ ܢܡܥܕ ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܘܒܢܘܪܐ . ܗܘ ܕܝܢ ܡܪܕܐ ܒܝܕܗ ܘܡܢܩܐ
ܠܕܝܫܗ ܘܢܟܢܫ ܠܚܛܬܗ ܘܢܟܢܫ ܠܚܛܬܐ ܠܒܝܬ ܡܪܝܗ ܘܢܣܪܦ ܠܩܢܐ
17 ܕܠܐ ܡܬܟܒܝܢ ܒܢܘܪܐ ܕܠܐ ܡܬܟܒܝ ܠܥܠܡ . ܗܘ ܕܝܢ ܡܫܬܠܐ ܠܗ
ܠܡܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܘܠܢܘܪܐ . ܗܘ ܕܝܢ ܡܫܬܠܐ ܠܗ ܠܡܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ
18 ܘܠܢܘܪܐ . ܘܥܕܡ ܐܚܪܢܐ ܣܓܝܐܐ ܡܬܪܥܐ ܗܘܐ ܠܥܡܐ . ܘܐܦ
19 ܗܪܘܕܝܣ ܪܒܥܐ ܡܬܪܥܐ ܗܘܐ ܡܢ ܗܪܘܕܝܐ ܐܢܬܬܗ ܕܦܝܠܦܘܣ ܐܚܝܗ
ܘܡܢ ܟܠ ܒܝܫܬܐ ܕܥܒܕ ܗܘ ܐܦ ܥܠ ܟܠܗܝܢ ܕܥܒܕ ܗܘ ܐܦ ܥܠ ܟܠ ܒܝܫܬܐ
20 ܕܥܒܕ ܗܘ ܐܦ ܥܠ ܟܠ ܒܝܫܬܐ ܕܥܒܕ ܗܘ ܐܦ ܥܠ ܟܠ ܒܝܫܬܐ ܕܥܒܕ
21 ܗܘ ܐܦ ܥܠ ܟܠ ܒܝܫܬܐ ܕܥܒܕ . ܗܘ ܕܝܢ ܡܕ ܕܐܬܥܡܕ ܟܠ ܥܡܐ
ܡܬܥܡܕ ܐܦ ܝܫܘܥ ܘܡܨܠܐ ܗܘܐ ܫܡܝܐ ܦܬܝܐ .

8 * *Edite ergo fructus dignos pænitentiæ, nec incipiatis dicere apud vosmetipsos: Est nobis pater Abrohom. dico enim vobis, ex istis lapidibus posse Deum suscitare filios ipsi Abrohom.*

9 * *Ecce autem securis posita est ad radicem arboris. omnis igitur arbor fructus bonos non edens, exciditur, & in ignem abijcitur.*

10 * *Et interrogauerunt eum turbæ, dicentes: Quid igitur faciemus?*

11 * *Respondit, & ait illis: Qui habet duas tunicas, det nõ habenti: & qui habet cibum, itidem faciat.*

12 * *Quinetiam venerunt publicani vt baptisarẽtur, ac dicunt ei: Doctor, quid faciemus?*

13 * *Ipse verò dixit eis: Ne exegeritis plus quàm constitutum est vobis exigendum.*

14 * *Et interrogauerunt eum cultores militiæ, dicuntque, Nos etiam quid faciemus? dixit eis: Neminem concusseritis, neque calumniemini: & sufficiant vobis stipendia vestra.*

15 * *Quum autem expectaret populus de Jouchanon, & omnes cogitarent in cordibus suis, quòd forsan esset Meschicho;*

16 * *Respondit Jouchanon & ait illis: Ecce ego baptiso vos aqua, venit autem post me is qui potẽtior me est, cuius non sum dignus qui soluam corrigiam calceamentorum, ipse baptisabit vos in Spritu Sanctitatis, & igni.*

17 * *Ipse tenet cribrum manu sua, & repurgat aream suam, ac triticum colligit in horrea sua, & paleas comburet igni inextinguibili.*

18 * *Quinetiam alia multa docebat, & annunciabat populo.*

19 * *Heroudes autem Tetrarcha propterea quòd argueretur à Jouchanon de Heroudiade vxore Philippi fratris eius, ac de omnibus flagitiis, quæ patrarat:*

20 * *Addidit & hoc supra omnia, quòd inclusit Jouchanon in domo vinctorum.*

21 * *Factum est autem quum baptisaretur omnis populus, vt & Jeschua baptisaretur: ac dum oraret, aperiretur cælum.*

---

8 עֲבִדוּ וְזָכִיל פֵּארָא דְשַׁוְיִן לְתֵיבוּתָא וְלָא [h] תְּשַׁרְיִן לְמֵאמַר בְּנַפְשְׁכוֹן דַּאבָא אִית לַן אַבְרָהָם אָמַר אֲנָא לְכוֹן גֵּיר
וְמִן הָדֵין כֵּאפָא מְשַׁכַּח אֱלָהָא [i] לְמֶקְמוּ בְּנַיָּא לַאבְרָהָם : 9 הָא דֵין [k] נַרְגָּא סִים עַל עֶקְרָא דְאִילָנָא כָּל אִילָנָא
דְּלָא עָבֵד פֵּרוֹת טָבָא לָא עָבֵד מֶתְפַּסֵּק וְכַגוּרָא נָפֵל : 10 וַמְשַׁאֲלִין הֲווֹ לֵה כְּנִשָּׁא וַאמְרִין מָנָא הָכִיל נַעֲבֵד :
11 עָנָא וַאמַר לְהוֹן מַן דְּאִית לֵה תַּרְתֵּין כּוּתִינִין נְהֵל לְמַן דְּלֵית לֵה וּמַן דְּאִית לֵה סַיְבְרְתָא הָכְנָא נַעֲבֵד :
12 וַאתוֹ אַף מַכְסָא לְמֶעְבַּד וַאמְרִין לֵה [l] סַלְפָּנָא מָנָא נַעֲבֵד : 13 הוּדֵין אֲמַר לְהוֹן לָא [m] תְּתְבַּעוּן מֵדֵם יַתִּיר
עַלְמָא דְּפְקִיד לְכוֹן לְמֶתְבַּע : 14 וַמְשַׁאֲלִין הֲווֹ לֵה פְּלְחֵי [n] אַסְטְרַטְיָא וַאמְרִין מָנָא נַעֲבֵד אַף חְנַן אֲמַר לְהוֹן לָא
כַּאנֵשׁ תְּחַטְּרוּן וַלָּאנֵשׁ לָא תְּעַשְּׁקוּן וְנִסְפְּקוּן לְכוֹן [o] אַפְסַנְיָתְכוֹן :

[h] שְׁרָא
[i] קָם [k] עכראה גרגן
[l] אַלְף [m] תְּבַע
[n] מן לשון יון
[o] אַפְסַנְיָא מלשון יון

8 *Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. & ne cœperitis dicere, Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis, suscitare filios Abrahæ.

9 *Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonũ, †excidetur, & in ignem †mittetur.

excidi-tur
mitti-tur

10 *Et interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus?

11 *Respondens autem, dicebat illis, Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. C

Iaco. 2. c. 15. 1. Ioh. 3. c. 17.

12 *Venerunt aũt & publicani vt baptizarentur: & dixerunt ad illum, Magister, quid faciemus?

13 *At ille dixit ad eos, Nihil amplius quàm quod constitutum est vobis, faciatis.

14 *Interrogabant autem eum & milites, dicentes, Quid faciemus & nos? Et ait illis, Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis: & contenti estote stipendijs vestris.

15 *Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Iohanne, ne fortè ipse esset Christus: D

16 *Respondit Iohannes, dicens omnibus, Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius: ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igni.

Mat. 3. c. 11. Mar. 1. a. 8. Ioh. 1. d. 26.

17 *Cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream suam, & cõgregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili.

Acto. 1. a. 5. & 11. b. 16. & 19. a. 4. Mat. 3. c. 12.

18 *Multa quidem & alia exhortans euangelizabat populo.

19 *Herodes autem Tetrarcha cùm corriperetur ab illo de Herodiade vxore fratris sui Philippi, & de omnibus malis quæ fecit Herodes:

Mat. 14. a. 3. Mar. 6. c. 17.

20 *Adiecit & hoc super omnia, & inclusit Iohannem in carcerem.

21 *Factum est autem cùm baptizaretur omnis populus, & Iesu baptizato & orante, apertum est cælum:

Matt. 3. c. 13. Mar. 1. a. 9. Ioh. 1. d. 32.

8 *ποιήσατε οὖν καρπὸς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δυνατὸς ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.

9 *ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

10 *καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι, λέγοντες, τί οὖν ποιήσομεν;

11 *ἀποκριθεὶς δὲ λέγει αὐτοῖς, ὁ ἔχων δύο χιτῶνας, μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ ὁ ἔχων βρώματα, ὁμοίως ποιείτω.

12 *ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν, διδάσκαλε, τί ποιήσομεν;

13 *ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.

14 *ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι, λέγοντες, καὶ ἡμεῖς τί ποιήσομεν; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μηδένα διασείσητε, μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

15 *προσδοκώντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός,

16 *ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασι λέγων, ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί.

17 *οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαρεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

18 *πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.

19 *ὁ δὲ ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ φιλίππου, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ ἡρώδης·

20 *προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, καὶ κατέκλεισε τὸν ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.

21 *ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν, καὶ ἰησοῦ βαπτισθέντος, καὶ προσευχομένου, ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανὸν,

---

15 כַּד דַּיָּן מַסְבַּר הֲוָא עַמָּא עַל יוּחַנָּן וְכֻלְּהוֹן מִתְחַשְׁבִין הֲוֹו בְּלִבְּהוֹן דְּדִלְמָא הוּיוּ מְשִׁיחָא׃
16 עָנָא יוּחַנָּן וְאַמַּר לְהוֹן אֲנָא הָא מַעֲמַד לְכוֹן בְּמַיָּא אֶתֵּא דַּיָּן כַּתְרִי הוּ דְּחַיִלְתָּן מָנִי הוּ דְּלָא שְׁוִא אֲנָא דַּאשְׁרֵא
עַרְקָא דְּסַנְדָּלוֹהִי הוּ נַעֲבַרְכוֹן בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא וּבְנוּרָא׃ 17 הוּ דְּאוּחִיד רַפְשָׁא בְּאִידֵהּ וְמְרַבֵּא אִדְרָנוֹהִי וְחֵטֶא
בָּנֵשׁ לְאוּצָרוֹהִי וְתֶבְנָא נוּקַד בְּנוּרָא דְּלָא דַעְבָא׃ 18 אֶף אַחֲרָנָיָתָא דַּיָּן סַגִּיאָתָא מַלֵּף הֲוָא וּמְסַבַּר לְעַמָּא׃
19 הֲרוֹדוּס דַּיָּן טֶטְרַרְכָא מְטַל דְּמָתְכְּסֵס הֲוָא מִן יוּחַנָּן עַל הֲרוֹדְיָא אִנְתַּת פִּילִיפּוֹס אָחוּהִי וְעַל כֻּלְּהֵין בִּישָׁתָא
דְּעֲבַד הֲוָא׃ 20 אוֹסֵף אֶף הָדָא עַל כֻּלְּהֵין וְחַבְשֵׁה לְיוּחַנָּן בֵּית אֲסִירָא׃ 21 הֲוָא דַּיָּן כַּד
עָמַד כֻּלֵּה עַמָּא וְאֶף יֵשׁוּעַ עָמַד וְכַד מְצַלֵּא אֶתְפְּתַחוּ שְׁמַיָּא׃

[a] מַיָּל
[b] אַלֶּף
[c] כְּסֵס עברית כוס
[d] יְסַף
[e] פְּתַח

22 * Descēderētque Spiritus Sanctitatis supra eum specie corporea columbina, & vox ederetur de cœlis, dicens: Tu es ille filius meus dilectus, in te mihi complacui.

Ad vesperam Dominicæ secundæ post Epiphaniam.

23 * Ipse verò Jeschua erat quasi filius annorum triginta: & existimabatur filius Jauseph filij Heli.

24 * Filij Matethath, filij Leui, filij Malchi, filij Jani, filij Jauseph,

25 * Filij Mathetha, filij Amouz, filij Nachoum, filij Chesli, filij Nagi,

26 * Filij Moth, filij Mathath, filij Samei, filij Iauseph, filij Jihoudo,

27 * Filij Jouchanon, filij Roso, filij Zourbobel, filij Schelathil, filij Niri:

28 * Filij Malchi, filij Adai, filij Kousam,

29 filij Elmoudod, filij Jr: * Filij Jousi, filij Eliosar, filij Jouram, filij Mathitho, filij Leui:

30 * Filij Schemeoun, filij Jihoudo, filij Jauseph, filij Iounon, filij Eliokim:

31 * Filij Malio, filij Mani, filij Matetha, filij Nothon, filij Dauid:

32 * Filij Jschai, filij Oubid, filij Booz, filij Sa

33 lmoun, filij Nachschoun, * Filij Aminodob, filij Orō, filij Chesroun, filij Pares, filij Jihudo:

34 * Filij Jaakoub, filij Jschok, filij Abrohom, filij Tharach, filij Nochour:

35 * Filij Soroug, filij Areou, filij Polog, filij

36 Hobor, filij Scholoch: * Filij Kaman, filij Arphaxad, filij Schim, filij Nouach, filij Lamech.

37 * Filij Mathouslach, filij Chanouc, filij Jared, filij Mahaloloil, filij Kainan:

38 * Filij Anousch, filij Schith, filij Odom, qui ex Deo.

CAP. IIII.

1 POrrò Jeschua quum plenus esset Spiritu Sanctitatis, reuersus est à Jaurdenon, & duxit eum Spiritus in desertum,

2 * Diebus quadraginta, vt tētaretur à criminatore [diabolo.] Neque comedit quicquā in illis diebus. quúmq; exacti essent, tum de-

3 mum esuriit. * Et dixit ei criminator: Si filius Dei es, dic lapidi huic vt fiat panis.

4 * Respondit Jeschua, & dixit ei: Scriptum est, non pane tantūmodo viuit filius hominis, sed omni verbo Dei.

---

22 [f] וְנָחֲתַת רוּחָא דְקוּדְשָׁא עָלֹוהִי בִּדְרָמוּת גּוּשְׁמָא דְיוֹנָא וְקָלָא הֲוָא מִן שְׁמַיָּא דְאָמַר אַנְתְּ הוּ בְּרִי מַחְבִּיבָא בָךְ [h] אָצְטְבִיתוּ: [g] נְחַת [g] רְמָא [h] עְבָא
דְרַמְשָׁא דְחַד בְּשַׁבָּא דַהֲרֵין דְכָתַר נִגְהָא: [i]

23 הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ אִיהֲוֹהִי הֲוָא אַיְךְ בַּר שְׁנִין תְּלָתִין [i] וּסְסְתְּחַבַּר הֲוָא בַּר יוֹסֵף בַּר הֵלִא: 24 בַּר מַטְתָּה בַּר לֵוִי בַּר [i] סְבַר
מַלְכִּי בַּר יַאנִי בַּר יוֹסֵף: 25 בַּר מַתְתָּא בַּר עָמוּץ בַּר נָחוּם בַּר חֶסְלִי בַּר נַגַּי: 26 בַּר מָאת בַּר מַתַּת בַּר שַׁמְעִי בַּר
יוֹסֵף בַּר יְהוּדָא: 27 בַּר יוּחָנָן בַּר רֶסָא בַּר זוּרְבָּבֶל בַּר שַׁלְתִּאֵיל בַּר נֵרִי: 28 בַּר מַלְכִּי בַּר אֲדַי בַּר קוֹסָם בַּר אֶלְמוֹדָד
בַּר עִיר: 29 בַּר יוֹסֵא בַּר אֱלִיעֶזֶר בַּר יוֹרִם בַּר מַתִּתְיָא בַּר לֵוִי: 30 בַּר שִׁמְעוֹן בַּר יְהוּדָא בַּר יוֹסֵף בַּר יוֹנָם בַּר
אֶלְיָקִים: 31 בַּר מַלְיָא בַּר מַאנִי בַּר מַטַּתָּא בַּר נָתָן בַּר דָּוִד: 32 בַּר אִישַׁי בַּר עוֹבִיד בַּר בֹּעַז בַּר סַלְמוֹן בַּר נַחְשׁוֹן:

22 * Et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum: & vox de cælo facta est: Tu es filius meus dilectus: in te complacuit mihi.

Ps. 42. a. 1. Mat. 4. d. 17. & 17. a. 5. Infr. 9. d. 35. 2. Pet. 1. c. 19. Mat. 13. f. 55. Mar. 6. a. 3. Infr. 4. d. 22. Ioh. 1. f. 45. & 6. c. 42.

23 * Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorũ triginta, vt putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli, 24 * Qui fuit Matthat, qui fuit Leui, qui fuit Melchi, qui fuit Ianne, qui fuit Ioseph, 25 * Qui fuit Matthathiæ, qui fuit Amos, qui fuit Naum, qui fuit Hesli, qui fuit Nagge, 26 * Qui fuit Mahath, qui fuit Matthathiæ, qui fuit Semei, qui fuit Ioseph, qui fuit Iuda, 27 * Qui fuit Iohanna, qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri, 28 * Qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Cosam, qui fuit Elmadan, qui fuit Her, 29 * Qui fuit Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit Matthat, qui fuit Leui, 30 * Qui fuit Simeon, qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Eliacim, 31 * Qui fuit Melcha, qui fuit Menna, qui fuit Matthatha, qui fuit Nathan, qui fuit Dauid,

Mat. 1. a. 6. 32 * Qui fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naasson, 33 * Qui fuit Aminadab, qui fuit Aram, qui fuit Esron, qui fuit Phares, qui fuit Iudæ, 34 * Qui fuit Iacob, qui fuit Isaac, qui fuit Abrahę, qui fuit Thare, qui fuit Nachor, 35 * Qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale, 36 * Qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noë, qui fuit Lamech, 37 * Qui fuit Mathusale, qui fuit Henoch, qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui fuit Cainan, 38 * Qui fuit Henos, qui fuit Seth, qui fuit Adã, qui fuit Dei.

CAP. IIII.

Matt. 4. a. 1. Mar. 1. b. 12. 1 Iesus autem plenus Spiritu sancto, regressus est à Iordane: & agebatur in A Spiritu in deserto, 2 * Diebus quadraginta, & tẽtabatur à diabolo. Et nihil manducauit in diebus illis: & cõsummatis illis postea esurijt. 3 * Dixit autẽ illi diabolus, Si filius Dei es, dic lapidi huic vt panis fiat. 4 * Et respondit ad illum Iesus,

Deut. 8. a. 2. Matt. 4. a. 4. Scriptum est, Quia non in pane solo viuet homo, sed in omni verbo Dei.

22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει, ὡσεὶ περιστερᾷ, ἐπ' αὐτόν· καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι, λέγουσαν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα.

23 Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος, ὢν, ὡς ἐνομίζετο υἱὸς Ἰωσὴφ τοῦ Ἡλὶ,
24 τοῦ Ματθὰτ, τοῦ Λευὶ, τοῦ Μελχὶ, τοῦ Ἰαννὰ, τοῦ Ἰωσὴφ,
25 τοῦ Ματταθίου, τοῦ Ἀμὼς, τοῦ Ναούμ, τοῦ Ἐσλὶ, τοῦ Ναγγαὶ,
26 τοῦ Μαὰθ, τοῦ Ματταθίου, τοῦ Σεμεὶ, τοῦ Ἰωσὴφ, τοῦ Ἰούδα,
27 τοῦ Ἰωαννᾶ, τοῦ Ῥησὰ, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιὴλ, τοῦ Νηρὶ,
28 τοῦ Μελχὶ, τοῦ Ἀδδὶ, τοῦ Κωσὰμ, τοῦ Ἐλμωδὰμ, τοῦ Ἢρ,
29 τοῦ Ἰωσὴ, τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ Ἰωρεὶμ, τοῦ Ματθὰτ, τοῦ Λευὶ,
30 τοῦ Συμεὼν, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωσὴφ, τοῦ Ἰωνὰν, τοῦ Ἐλιακεὶμ,
31 τοῦ Μελεᾶ, τοῦ Μαϊνὰν, τοῦ Ματταθὰ, τοῦ Ναθὰν, τοῦ Δαβὶδ,
32 τοῦ Ἰεσσαὶ, τοῦ Ὠβὴδ, τοῦ Βοὸζ, τοῦ Σαλμὼν, τοῦ Ναασσὼν,
33 τοῦ Ἀμιναδὰβ, τοῦ Ἀδμὶν, τοῦ Ἑσρὼμ, τοῦ Φαρὲς, τοῦ Ἰούδα,
34 τοῦ Ἰακὼβ, τοῦ Ἰσαὰκ, τοῦ Ἀβραὰμ, τοῦ Θάρα,
35 τοῦ Ναχὼρ, τοῦ Σαρὰχ, τοῦ Ῥαγαὺ, τοῦ Φαλὲκ, τοῦ Ἑβὲρ, τοῦ Σαλὰ,
36 τοῦ Καϊνὰν, τοῦ Ἀρφαξὰδ, τοῦ Σὴμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Λάμεχ,
37 τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ Ἐνὼχ, τοῦ Ἰαρὲδ, τοῦ Μαλελεὴλ, τοῦ Καϊνὰν,
38 τοῦ Ἐνὼς, τοῦ Σὴθ, τοῦ Ἀδὰμ, τοῦ Θεοῦ.

δ'.

1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον,
2 ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου· καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασεν.
3 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος.
4 καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, λέγων, γέγραπται, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ.

---

33 בַּר עַמִּינָדָב בַּר אָרָם בַּר חֶצְרוֹן בַּר פֶּרֶץ בַּר יְהוּדָא ׀
34 בַּר יַעֲקוֹב בַּר אִיסְחָק בַּר אַבְרָהָם בַּר תֶּרַח
בַּר נָחוֹר ׀ 35 בַּר סְרוּג בַּר אַרְעוּ בַּר פָּלַג בַּר עֵבֶר בַּר שֶׁלַח ׀
36 בַּר קֵינָן בַּר אַרְפַּכְשַׁד בַּר שֵׁם בַּר נוּחַ בַּר לֶמֶךְ ׀
37 בַּר מַתּוּשְׁלַח בַּר חֲנוֹךְ בַּר יָרֶד בַּר מַהֲלַלְאֵל בַּר קֵינָן ׀
38 בַּר אֱנוֹשׁ בַּר שֵׁת בַּר אָדָם דְּמִן אֱלָהָא ׀

דְּחַל בְּשַׁבָּא דְּמַאעַל צוּמָא יא קַפְלָאִין ד

1 יֵשׁוּעַ דֵּין כַּד מְלֵא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא הֲפַךְ מִן יַרְדְּנָן וַהֲוָה רוּחָא לְחוּרְבָא ׀ 2 יוֹמָתָא אַרְבָּעִים דַּהֲנָסָא מִן אֲכֹל קַרְצָא
וְלָא לְעֵם מִדֵּם בְּהָנִין יוֹמָתָא וְכַד שַׁלֵּם אֵנוּן לְחַרְתָּא כְּפֵן ׀ 3 וַאמַר לֵה אָכֹל קַרְצָא אִן בְּרֵה אַנְתְּ דְּאֱלָהָא אֱמַר לְכֵאפָא
הָדֵא דְּתֶהֱוֵא לַחְמָא ׀ 4 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לֵה כְּתִיב הוּדְלָא הֲוָא בְּלַחְמָא בְּלַחוֹד חַיֵּא בְּרִנְשָׁא אֶלָּא בְּכֹל פִּתְגָם דְּאֱלָהָא ׀

5 * ܘܐܬܝܗܝܗ ܠܗܢܐ ܠܛܘܪܐ ܪܡܐ ܘܚܙܝܗ ܠܟܠܗܝܢ ܡܠܟܘܬܐ ܕܐܪܥܐ ܒܥܕܢܐ ܙܥܘܪܐ ܗܘ ܕܠܗ ܐܡܪ ܠܗ ܐܟܠ ܩܪܝܐ ܠܟ
6 ܗܢܐ ܟܠܗ ܘܝܩܪܗ ܕܡܠܟܘܬܐ ܕܝܠܝ ܡܫܠܛܢܐ ܗܪܐ ܟܠܗ ܘܫܘܒܚܗ ܕܝܠܝ ܡܫܝܡ ܐܢܐ ܠܗ ܠܡܢ ܕܨܒܐ ܐܢܐ ܝܗܒ ܠܗ
7 * ܐܢ ܗܘܐ ܠܝ ܡܣܓܘܕ ܩܕܡܝ ܕܝܠܟ ܢܗܘܐ ܟܠܗ ܘܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ ܟܬܝܒ ܗܘ ܕܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܬܣܓܘܕ ܘܠܗ
8 ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܬܦܠܚ ؛ ܘܐܝܬܝܗ ܠܐܘܪܫܠܡ ܘܩܝܡܗ ܥܠ ܟܢܦܐ ܕܗܝܟܠܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܢ ܒܪܗ ܐܢܬ ܕܐܠܗܐ
9 ܫܕܪ ܢܦܫܟ ܡܟܐ ܠܬܚܬܝܬ ؛ ܟܬܝܒ ܓܝܪ ܕܠܡܠܐܟܘܗܝ ܢܦܩܕ ܥܠܝܟ ܕܢܢܛܪܘܢܟ ؛
10 ܘܥܠ ܕܪܥܝܗܘܢ ܢܫܩܠܘܢܟ ܕܠܐ ܬܬܟܠ ܪܓܠܟ ܒܟܐܦܐ ؛ ܥܢܐ ܕܝܢ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܡܝܪ ܗܘ ܕܠܐ
11 ܬܢܣܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ؛ ܘܟܕ ܫܠܡ ܟܠ ܩܪܝܐ ܕܢܝܢܘܐ ܗܢܘܢ ܢܦܩ ܡܢ ܠܘܬܗ ܥܕ ܙܒܢܐ ؛
12 ܢܦܩ ܢܣܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ؛ ܘܟܕ ܫܠܡ ܟܠ ܢܣܝܢܘܬܐ ܗܢܘ ܢܦܩ ܡܢ ܠܘܬܗ ܥܕ ܙܒܢܐ ؛
13 ܢܦܩ ܢܣܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ؛ ܘܟܕ ܫܠܡ ܟܠ ܢܣܝܢܘܬܐ ܗܢܘ ܢܦܩ ܡܢ ܠܘܬܗ ܥܕ ܙܒܢܐ ؛
14 * ܘܗܦܟ ܝܫܘܥ ܒܚܝܠܐ ܕܪܘܚܐ ܠܓܠܝܠܐ ܘܢܦܩ ܫܡܥܬܗ ܒܟܠ ܐܪܥܐ ܕܣܒܒܐ ؛
15 * ܘܗܘܐ ܡܠܦ ܒܟܢܝܫܬܗܘܢ ܘܡܫܒܚ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ؛
16 * ܘܐܬܐ ܠܢܨܪܬ ܐܬܪܐ ܕܐܬܪܒܐ ܗܘܐ ܘܥܠ ܕܪܟܐ ܕܫܒܬܐ ܥܠ ܒܝܬ ܟܢܝܫܬܐ ؛ ܘܩܡ ܠܡܩܪܝܬ ؛
17 * ܘܝܗܒ ܠܗ ܣܦܪ ܐܫܥܝܐ ܢܒܝܐ ؛ ܘܦܬܚ ܝܫܘܥ ܣܦܪܐ ؛ ܘܐܫܟܚ ܐܬܪܐ ܕܟܬܝܒ ܗܘ ؛
18 * ܪܘܚܐ ܕܡܪܝܐ ܥܠܝ ؛ ܕܥܠ ܕܢ ܡܫܚܢܢܝ ܠܡܒܫܪ ܠܡܣܟܢܐ ؛ ܫܕܪܢܝ ܠܡܐܣܪ ܠܫܒܝܐ ؛
ܘܠܡܟܪܙ ܠܥܘܪܐ ܚܪܝܪܐ ؛ ܠܡܫܕܪ ܠܡܫܚܪܪܐ ؛
19 * ܠܡܩܪܝ ܫܢܬܐ ܕܪܘܚܐ ؛ ܘܠܡܫܕܪ ܠܫܒܝܐ ؛ ܠܡܩܪܝ ܫܢܬ ܡܪܝܐ ؛
20 * ܘܦܬܚ ܣܦܪܐ ؛ ܘܡܫܠܡ ܠܫܡܫܢܐ ؛ ܘܐܙܠ ܝܬܒ ؛ ܘܟܠܗܘܢ ܕܒܟܢܝܫܬܐ ؛
ܚܙܝܢ ܠܗ ؛
21 * ܘܫܪܐ ܡܠܡܪ ܠܗܘܢ ؛ ܕܗܫܐ ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܗܕܐ ܕܒܐܕܢܝܟܘܢ ؛

5 * Et ſubduxit eum Satanas in montem excelſum; & oſtendit ei omnia regna terræ modico tempore.
6 * Aitq; ei criminator, Tibi dabo poteſtatẽ hanc vniuerſam, & gloriam eius; quia mihi tradita eſt, & cuicunque voluero do eam.
7 * Si ergo adoraueris coram me, tua erunt omnia.
8 * Reſpondit autem ei Jeſchua, ac dixit ei, Scriptum eſt, Dominum Deum tuum adorabis, eíque tantum ſeruies.
9 * Et adduxit eum in Ouriſclem, eúmque ſtatuit ſupra pinaculum templi, & ait ei, Si tu es Filius Dei, deijce teipſum hinc deorſum.
10 * Scriptum eſt enim, Angelis ſuis præcipiet de te, vt cuſtodiant te.
11 * Et in vlnis ſuis tollent te; ne offendas pedem tuum lapide.
12 * Subdit autem Jeſchua, & ait ei, Dictum eſt, Non tentabis Dominum Deum tuum.
13 * Quúmq; abſoluiſſet criminator has omnes tentationes ſuas, ſeceſſit ab eo vſque ad tempus.

Circunciſio Domini noſtri.

14 * Et reuerſus eſt Ieſchua cum virtute Spiritus in Galilæam, exiítq; de eo fama in vniuerſam regionem circumiacentem.
15 * Et ipſe docebat in ſynagogis eorum, & celebrabatur ab omnibus.
16 * Venit autem Nozerath, vbi fuerat nutritus, & ingreſſus eſt de more in ſynagogam die ſabbathi, ſurrexítque ad legendum.
17 * Et datus eſt ei liber Eſchaio prophetæ, & aperit Jeſchua librum, & inuenit locum vbi ſcriptum erat.
18 * Spiritus Domini ſuper me, & propterea vnxit me vt euangelizem pauperibus, & miſit me vt ſanitati reſtituam contritos corde.
19 * Et prædicem captiuis remiſſionem, & cæcis viſum, ac dimittã confractos in libertatem. Denique vt prædicem annum accep-
20 tum Domino. * Et complicauit librum, tradidítque miniſtro, & ſeſſum abijt. Omnium autem, qui erant in ſynagoga, oculi conſpicabantur eum.
21 * Et cœpit dicere ad eos, Hodie impleta eſt ſcriptura hæc quæ eſt in auribus veſtris.

---

5 וְאַתְּקָהּ סָטָנָא לְטוּרָא [b]רָמָא [c]וְחַזְיֵהּ כָּל־הֵין מַלְכְוָתָא דְּאַרְעָא [d]בְּעִדְנָא זְעוּרָא ؛
6 וַאֲמַר לֵהּ אֶכֹל קְרָצָא לָךְ [e]אֶחֵל שׁוּלְטָנָא הָדָא כֻּלֵּהּ וְשׁוּבְחֵהּ דִּלִּי מַשְׁלַם וְלִמַן דְּאִצְבֵּא יָהֵב אֲנָא לֵהּ ؛
7 אִן הָכִיל מָסְגוּד קֳדָמַי דִּילָךְ נְהֵוֵא כֻּלֵּהּ ؛ 8 עֲנָא דֵין יֵשׁוּעַ וַאֲמַר לֵהּ כְּתִיב הוּ דַּלְמָרְיָא אֱלָהָךְ תְּסָגוּד וְלֵהּ
9 בְּלִחוֹדוֹהִי [f]תִּפְלוּחַ ؛ וְאַיְתְיֵהּ לְאוּרְשְׁלֵם [h]וַאֲקִימֵהּ עַל כְּנָפָא דְּהֵיכְלָא וַאֲמַר לֵהּ אִן בְּרֵהּ אַנְתְּ דְּאֱלָהָא
10 אַרְסָא נַפְשָׁךְ מֵכָּא לְתַחְתָּ ؛ כְּתִיב גֵּיר דְּלְמַלְאֲכוֹהִי נְפַקֵּד עֲלָיִךְ [k]דִּנְנַטְּרוּנָךְ ؛
11 וְעַל דְּרָעֵיהוֹן נְשָׁקְלוּנָךְ דְּלָא [l]תְּתְקַל רַגְלָךְ בְּכֵאפָא ؛ 12 עֲנָא דֵין יֵשׁוּעַ וַאֲמַר לֵהּ אֲמִיר הוּ דְּלָא
תְּנַסֵּא לְמָרְיָא אֱלָהָךְ ؛ 13 וְכַד שְׁלֵם אֶכֹל קְרָצָא כֻּלֵּהּ הֵין [m]נְסִיוֹנוֹהִי פְּרַק מִן לְוָתֵהּ עַד זְבְנָא ؛

[a] נְסַק [b] רם [c] חֲזָא
[d] פירושו עת
[e] נְתַל
[f] כְּלַח
[g] אֲתָא [h] קָם
[i] רְמָא [k] נְטַר
[l] תְּקַל
[m] נְסָא

5 Et duxit illum diabolus in montem excelsum, & ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis:
6 Et ait illi, Tibi dabo potestatẽ hanc vniuersam, & gloriam illorum: quia mihi tradita sunt, & cui volo do illa. B
7 Tu ergo si procidens adoraueris coram me, erunt tua omnia.
8 Et respondens Iesus, dixit illi, Scriptum est, Dominum Deum tuum adorabis: & illi soli seruies.
Deu. 6. c. 13. & 10. d. 20.
9 Et duxit illum in Ierusalem, & statuit eum super pinnam templi: & dixit illi, Si filius Dei es, mitte te hinc deorsum.
10 Scriptum est enim quòd Angelis suis mandauit de te, vt conseruent te:
Psal. 90. c. 11.
11 Et quia in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.
12 Et respondens Iesus, ait illi, Dictum est, Non tentabis Dominum Deum tuum.
Deu. 6. c. 16.
13 Et consummata omni tentatione diabolus recessit ab illo, vsq; ad tempus.

14 Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in Galilæam: & fama exijt per vniuersam regionem de illo. C
Mat. 4. b. 12. Mar. 1. b. 14. Ioh. 4. f. 43.
15 Et ipse docebat in synagogis eorum: & magnificabatur ab omnibus.
16 Et venit Nazareth vbi erat nutritus: & intrauit secundùm consuetudinem suam die sabbathi in synagogam, & surrexit legere.
Mat. 13. f. 54. Mar. 6. a. 1.
17 Et traditus est illi liber Isaiæ prophetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi scriptum erat.
18 Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me; sanare contritos corde.
Isai. 61. a. 1.
19 Prædicare captiuis remissionem, & cæcis visum, dimittere confractos in remissionem, prædicare annum Domini acceptum, & diem retributionis.
20 Et cùm plicuisset librum, reddidit ministro, & sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. D
21 Cœpit autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris.

5 καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν, ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου·
6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν.
7 Σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μου, ἔσται σου πᾶσα.
8 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· γέγραπται, προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.
9 καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ ὁ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω·
10 γέγραπται γὰρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περί σου τοῦ διαφυλάξαι σε.
11 καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.
12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι εἴρηται, οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου.
13 καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος, ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ φήμη ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ.
15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.
16 καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ναζαρὲτ, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.
17 καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον ἠσαΐου τοῦ προφήτου· καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον·
18 πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν,
19 κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν.
20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισε· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ.
21 ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.

גְּזוּרְתָּא דְּמַלְכוּתָא יב

14 וְהֲפַךְ יֵשׁוּעַ בְּחֵילָא דְּרוּחָא לַגְלִילָא וַנְפַק עֲלוֹהִי טֵבָא בְּכֹלֵּה אַתְרָא דְּחַוְרַיְהוּן׃ 15 וְהוּ מַלֵּף בְּבַנְוַשְׁתְּהוּן
דְּמִשְׁתַּבַּח הֲוָא מִן כָּל אֱנָשׁ׃ 16 וַאֲתָא לְנָצְרַת אַיְכָא דְּאִתְרַבִּי וְעָל אֵיכְנָא דְּמִעְדָּא הֲוָא לְבַנְוַשְׁתָּא בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא וְקָם
לְמִקְרָא׃ 17 וְאִתְיְהִיב לֵהּ סִפְרָא דְּאֵשַׁעְיָא נְבִיָּא וּפְתַח יֵשׁוּעַ סִפְרָא וְאַשְׁכַּח רוּכְתָּא אֵיכָא דִּכְתִיב׃ 18 רוּחַה דְּמָרְיָא
עָלַי וּמִטֶּל הֲנָא מְשִׁחָנִי לְמִבְשַׂר לְמִסְכְּנָא וְשַׁלְחָנִי לְמִאסְיוּ לְחַבִּירֵי לִבָּא׃ 19 וּלְמִכְרוּז לְשַׁבְיָא שׁוּבְקָנָא וּלְעַוְרָיָא
חֲזָיָא וְלְמִשְׁרוּ לְחַבִּירֵי בְּשׁוּבְקָנָא׃ 20 וְכַרְךְ סִפְרָא וְיַהֲבַה לְמִשַּׁמְשָׁנָא וְאֲזַל יְתֵב
כְּלְהוּן דִּין דְּבַנְוַשְׁתָּא עֵינֵיהוּן חָיְרִין הֲוַי בֵּהּ׃ 21 וְשָׁרִי לְמֵאמַר לְוָתְהוּן דְּיוֹמָנָא אִשְׁתַּלַּם כְּתָבָא הָנָא דְּבֵאדְנֵיכוֹן׃

[a] גְּזֵר
[b] אַלַּף
[c] שְׁבַח רְבָא
[d] מְעַד אוֹ זְעַר
[e] יְהַב פִּרְשׁוּ נְתַן
[f] מְשַׁח וּמִזַּח הוּא יְשׁוּעַ אֲמִיר מְשִׁיחָא
[g] אַסְיָא חָבֵר עִבְרָאִית סִנְאִי
[h] שְׁבָיָא חַד שְׁלַם

22 * Et perhibebant ei teſtimonium cuncti, ac mirabantur ob ſermones gratiæ qui prodibant ex ore ipſius, dicebántque, Nónne iſte fuit filius Jauſeph?

23 * Ait illis Jeſchua, Jam dicetis mihi hanc parabolam, Medice, cura teipſum: & quæcunque audiuimus te exequutum fuiſſe in Capharnachum, exequere & hic in ciuitate tua.

24 * Ipſe verò inquit, Amin dico vobis, nullum eſſe prophetam, qui recipiatur in prouincia ſua.

25 * Veritatẽ etenim dico vobis, multas exſtitiſſe viduas in domo Iſroiel in diebus Eliję prophetæ quum clauſi ſunt cæli annis tribus, & menſibus ſex, ita vt fuerit fames magna in vniuerſa terra [prouincia.]

26 * Sed ad nullam earũ miſſum fuiſſe Eliję, niſi ad Tzarphath Tzaidon ad mulierem viduam.

27 * Plurimíque fuere leproſi in Iſroiel diebus Eliſchá vatis, & ne vnus quidem ex eis purgatus eſt, niſi Naamon ille Aramæus.

28 * Quúmque hæc audiſſent ij qui erant in ſynagoga, cuncti repleti ſunt furore.

29 * Et ſurrexerunt, ac eiecerunt eum extra ciuitatem, eúmque ad duxere vſque ad verticem montis ſupra quem ciuitas eorum erat exſtructa, vt eum deijcerent de rupe.

30 * Ipſe verò tranſijt per medium eorum, & abijt.

Ad veſperas feria ſexta hebdomadis ſextæ Ieiunij.

31 * Et deſcendit in Capharnachum ciuitatem Galilææ, & docebat eos in Sabbathis.

32 * Et mirabantur ob doctrinam eius, quippe cuius ſermo auctoritate polleret.

33 * Erat autem in ſynagoga vir habens ſpiritum dæmonij immundi, & exclamauit alta voce.

34 * Aítque, Omitte me, quid nobis & tibi Jeſchua Nazarene? veniſti nos perditum? noui te, qui es ſanctus ille Dei.

35 * Et ipſum obiurgauit Ieſchua, dixítque, Claude os tuum, & exi ab eo: eum itaque abiecit dæmonium in medium, & exijt ab eo, nihil in eum peruerſi agens.

---

22 וסָהֲדִין הֲוָו לֵה כֻּלְּהוֹן וּמִתְרַמְּרִין הֲוָו בְּמִלָּא דְטִיבוּתָא דְנַפְּקָן הֲוָי מִן פּוּמֵהּ וַאמְרִין הֲוָו לָא הָנָא בַּר
יוֹסֵף ׃ 23 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ כְּבַר תֵּאמְרוּן לִי מַתְלָא הָנָא * אַסְיָא אֶסָא נַפְשָׁךְ וְכָל דְּשִׁמַעְנָן דַּעֲבַדְתָּ בְּכַפַּרְנַחוּם
עֲבַד אַף הָרְכָא בְּמָדִינְתָּךְ ׃ 24 הוּ דֵין אֲמַר אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלֵית נְבִיָא דְּמִתְקַבַּל בְּמָדִינְתֵּהּ ׃
25 שְׁרָרָא גַּיר אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּסַגִּי אַרְמְלָתָא אִית הֲוָי בְּבֵית יִסְרָיֵל בְּיוֹמֵי אֵלִיָא נְבִיָא כַּד אֶתְחַחֲדוּ שְׁמַיָא שְׁנִין חֵלַת
וְיַרְחָא שִׁתָּא וַהֲוָא כַּפְנָא רַבָא בְּכֻלָּהּ אַרְעָא ׃ 26 וְלָוֹת חָדָא מֶנְהֵין לָא אֶשְׁתְּדַר אֵלִיָא אֶלָא לְצַרְפַת דְּצַידֹן
לְוָת אִנְתְּתָא אַרְמַלְתָּא ׃ 27 וְסַגְיָאָא גַּרְבָא אִית הֲוָי בֵּית יִסְרָיֵל בְּיוֹמֵי אֱלִישַׁע נְבִיָא וְחַד מִנְּהוֹן לָא אִתְדְּכִי
אֶלָא אִן נַעֲמָן אַרְמָיָא ׃ 28 וְכַד שְׁמַעוּ הֲוָי הֵלֵין חָנָן דְּבְּכַנּוּשְׁתָּא אִתְמְלִיוּ חֲמָתָא כֻּלְּהוֹן ׃

[a] אסא
[b] פירושו אמת
[c] אתחדו
[d] עבראית שש
[e] שרר
[f] דכא
[g] חמם

22 * Et omnes testimonium illi dabant: & mirabantur in verbis gratię, quæ procedebāt de ore ipsius, & dicebant, Nonne hic est filius Ioseph?

23 * Et ait illis, Vtique dicetis mihi hanc similitudinem, Medice, cura teipsum: quāta audiuimus facta in Caphernaum, fac & hîc in patria tua.

24 * Ait autem, Amen dico vobis, quia nemo Propheta acceptus est in patria sua.

Ioh. 4. f. 44. 3. Reg. 17 b. 9.

25 * In veritate dico vobis, Multę viduæ erant in diebus Eliæ in Israel, quando clausum est cælum annis tribus & mensibus sex, cùm facta esset fames magna in omni terra.

Iaco. 5. d. 18.

26 * Et ad nullam illarū missus est Elias, nisi in Sarepta Sidoniæ, ad mulierem viduam.

27 * Et multi leprosi erant in Israel sub Elisæo propheta: & nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus.

4. Reg. 5. d. 14.

28 * Et repleti sunt omnes in synagoga ira, hæc audientes.

29 * Et surrexerunt, & eiecerunt illum extra ciuitatem: & duxerunt illum vsq; ad supercilium montis, super quem ciuitas illorum erat ædificata, vt præcipitarent eum.

30 * Ipse autem transiens per medium illorum, ibat.

31 * Et descendit in Cáphernaum ciuitatem Galilææ: ibique docebat illos sabbathis.

Matt. 4. b. 13. Mar. 1. b. 21.

32 * Et stupebant in doctrina eius: quia in potestate erat sermo ipsius.

Mat. 7. d. 28. Mar. 2. c. 23.

33 * Et in synagoga erat homo habens dæmonium immundum: & exclamauit voce magna,

34 * Dicens, Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te qui sis, Sanctus Dei.

35 * Et increpauit illum Iesus, dicens, Obmutesce, & exi ab eo. Et cùm proiecisset illum dęmonium in medium, exijt ab illo, nihílque illum nocuit.

22 * καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος, τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ;

23 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτόν. ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ Καπερναούμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.

24 * εἶπε δὲ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

25 * ἐπ' ἀληθείας λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

26 * καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδῶνος, πρὸς γυναῖκα χήραν.

27 * καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος.

28 * καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ, ἀκούοντες ταῦτα.

29 * καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο, εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν.

30 * αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, ἐπορεύετο.

31 * Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναούμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι.

32 * καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

33 * καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ,

34 * λέγων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.

35 * καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων, φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν.

---

29 וְקָמוּ [h] אַפְּקוּהִי לְבַר מִן מְדִינְתָּא [i] וְאַיְתִיוּהִי עַד רֵמָא לְגֻבִינָא דְּטוּרָא הַוּ דַּמְדִינַתְהוֹן בְּנֵיָא הֲוָת עֲלֹוהִי [k] דְּנַשְׁרוּנֵיהִי
30 הוּ דֵּין עָבַר בֵּינְתְּהוֹן וַאֲזַל ׃
דְּרַמְשָׁא דְּעַרְיוּבְתָּא דְּשַׁבְּתָּא רח דְּצוּמָא יז
31 וְנָחֵת לְכַפַּרְנַחוּם מְדִינְתָּא דְּגַלִּילָא [m] וּמַלֵּף הֲוָא לְהוֹן [n] בְּשַׁבְּתָא ׃
32 וְתַמִּיהִין הֲוָו בְּיוּלְפָּנֵהּ דְּמִשַּׁלְטָא הֲוָת
מִלְּתֵהּ ׃
33 וְאִית הֲוָא בְּכְנוּשְׁתָּא גַּבְרָא דְּאִית הֲוָא בֵּהּ רוּחָא דְּשֵׁאדָא טַנְפָּא וְזָעַק בְּקָלָא רַמָּא ׃
34 וְאָמַר שְׁבוּקִינִי מָא לָן וְלָךְ יֵשׁוּעַ נָצְרָיָא אֲתֵיתָ [o] לְמוּבְרוּתָן יָדַע אֲנָא לָךְ מַן אַנְתְּ קַדִּישָׁהּ דְּאֱלָהָא ׃
35 וְכָאֲנָא בֵּהּ יֵשׁוּעַ וְאָמַר סְכוֹר פּוּמָךְ [p] וּפוּק מִנֵּהּ [q] וַשְׁדִיהִי שֵׁאדָא בַּמְצַעְתָּא וְנָפַק מִנֵּהּ כַּד לָא סְרַח בֵּהּ מְרַם ׃

[h] נְפַק [i] אֵתָא [k] שְׁרָא
ופירושו סלע
[m] אַלֵּף וס״ף במקום מאלף
[n] שְׁבַת וה מחפסק
[o] אֲבַד [p] נְפַק
[q] שְׁרָא

36 * Et ſtupor inuaſit omnes, ita vt colloquerentur adinuicem, dicentes, Qualiſnam eſt ſermo iſte, quòd cum imperio & virtute præcipiat ſpiritibus immundis, & exeant?

37 * Et peruaſit de eo fama in totam regionem circumiacentem.

38 * Quúmque egreſſus fuiſſet Feſchua è ſynagoga, introiuit domum Schemeoun: ſocrus autem ipſius Schemeoun premebatur febre maxima, & rogarunt eum in gratiam illius.

39 * Adſtans itaque ſupra eam, obiurgauit febrem, & dimiſit eam: ſtatímque ipſa ſurrexit, & miniſtrabat eis.

40 * Occidente verò Sole ij omnes qui habebant infirmos variis affectos morbis, adducebant illos ad eum: ipſe verò vnicuique eorum manum ſuam imponebat, eóſque ſanitati reſtituebat.

41 * Quinetiam exibant dæmonia ex quamplurimis vociferantia ac dicētia, Tu es Meſchicho ille filius Dei: & prohibebat eis, nec ſinebat ea loqui, quòd noſſent ipſum eſſe Meſchicho.

42 * Sub diluculo autem diei egreſſus abijt in locum deſertum: & turbæ quærebant eum, venerúntque vſque ad ipſum, & tenebant eum, ne ab ipſis diſcederet.

43 * Ipſe verò Feſchua dixit eis, Quin & alijs ciuitatibus oportet me annunciare regnum Dei, qui ad hoc miſſus ſim.

44 * Et is prædicabat in ſynagogis Galilæa.

Dominica ſecunda poſt Surrectionem.

CAP. V.

1 FActum eſt autem cùm coacta eſſet ad eum turba ad audiendum ſermonem Dei, vt ipſe ſtaret iuxta littus maris Geneſar.

2 * Et vidit duas naues ſtantes ſuper creptdinē maris, & piſcatores qui deſcenderant ex ijs, eluebántque retia ſua.

3 * Una autem earum erat Schemeoun Kipho. quúmque deſcendiſſet Feſchua, ſedit in ea, & dixit vt proueherent eam paululum ab arida in aquas: ſedebátque ac docebat turbam è naui.

---

36 וְחָמְתָא אֵחַד לְכֹלְנָשׁ וַמְמַלְלִין חָדָא עִם חָדָא וַאמְרִין מָנָא הִי בִי מִלְּתָא הָדָא דִּבְשׁוּלְטָנָא וַבְחַיְלָא פָּקְדָא לְרוּחָא
37 טְנָפְתָא וְנָפְקָן׃ וְנָפַק עֲלוֹהִי טָבָא בְּכֻלֵּה אַתְרָא דְחַוְרָיהוּן׃ 38 וְכַד נְפַק יֵשׁוּעַ מִן כְּנוּשְׁתָא עַל
לְבֵיתָה דְשִׁמְעוֹן וְחַמְתֵה דְשִׁמְעוֹן אֲלִיצָא הַוַת בְּאַשְׁתָא רַבְתָא וְבָעוֹ מָנֵה מֶטְלַתֵה׃
39 וְקָם לְעַל מָנֵה וַכְּאָא בְּאַשְׁתָא וְשַׁבְקַתֵה וּמֵחֲדָא קָמַת וַמְשַׁמְשָׁא הַוַת לְהוּן׃ 40 בְּמַעְרְבֵי שֶׁמְשָׁא דֵין כֻּלְּהוּן אִילֵין דְּאִיתַ הָווּ לְהוּן כְּרִיהָא דְכִרְיָהִין בְּכוּרְהָנָא מְשַׁחְלְפָא אִיתַיִי אֵנוּן לְוַתֵה הוּ
דִין עַל חַד חַד מִנְהוּן אִידֵה סָאֵם הָוָא וּמְאַסֵּא הָוָא לְהוּן׃ 41 וְנָפְקִין הָווּ אַף שֵׁאדָא מִן סַגְיָאָא כַּד סַוְעַקִין וַאמְרִין דַּאנָתְ הוּ מְשִׁיחָא בְּרֵה דַאלָהָא וְכָאֵא הָוָא בְּהוּן וְלָא שָׁבַק

[a] קָם [b] עָרֵב [c] כְּרַח [d] אִתָּא [e] סוּם [f] אֵסָא [g] זַעַק

1 * הוֹם וְיָם כַּד כְּלַפְתָא כְּדוּא כְּלַפְתָא
מְלָלָא וְלָלָא׃ הוֹם פָּלָא הוֹם לָלָא בַּיָּם מָלָא
2 וְלָלָא׃ * מָחֵזָא תַּרְתֵּן לַוְיָא וְנָפְקוּ לָלָא
מִן תַּרְתֵּן לַוְיָא אִלֵּן הוּ דְּנָפְקוּ מִנְּהוֹן וְכָבְסוּ מְצוּדָתָא דְּדָגָתָא׃
3 * מָחֵזָא מִנְּהוֹן הוּ דְּלַוְיָא דְּשִׁמְעוֹן כִּיפָא וְיָתִב בְּהוּ וְאָמַר לְהוּן דְּיַעְבְּרוּנֵהּ מְעַט מִן יַבֵּשָׁתָא
וְיָתִב וְיָלֵף לְעַמָּא מִן לַוְיָא׃ * מָחֵזָא מִנְּהוֹן הוּ דְּלַוְיָא דְּשִׁמְעוֹן כִּיפָא וְיָתִב בְּהוּ וְאָמַר לְהוּן דְּיַעְבְּרוּנֵהּ מְעַט מִן יַבֵּשָׁתָא
וְיָתִב וְיָלֵף לְעַמָּא מִן לַוְיָא׃

---

1 FActum eſt autem cùm coacta eſſet ad eum turba ad audiendum ſermonem Dei, vt ipſe ſtaret iuxta littus maris Geneſar.

2 * Et vidit duas naues ſtantes ſuper creptdinē maris, & piſcatores qui deſcenderant ex ijs, eluebántque retia ſua.

3 * Una autem earum erat Schemeoun Kipho. quúmque deſcendiſſet Feſchua, ſedit in ea, & dixit vt proueherent eam paululum ab arida in aquas: ſedebátque ac docebat turbam è naui.

36 * Et factus est pauor in omnibus, & colloquebantur ad inuicem, dicentes, Quod est hoc verbum, quia in potestate & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt?

37 * Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

38 * Surgens autem Iesus de synagoga, introiuit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: & rogauerunt illum pro ea.

Mat. 8. b. 14. Mar. 1. c. 30.

39 * Et stans super illam imperauit febri: & dimisit illam. Et continuò surgens, ministrabat illis.

40 * Cùm autem Sol occidisset, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos.

41 * Exibant autem dæmonia à multis, clamantia & dicentia, Quia tu es filius Dei: & increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum.

Mar. 1. c. 34.

42 * Facta autem die, egressus ibat in desertum locum: & turbæ requirebant eum, & venerunt vsque ad ipsum: & detinebant illum ne discederet ab eis.

Mar. 1. d. 45.

43 * Quibus ille ait, Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei: quia ideo missus sum.

44 * Et erat prædicans in synagogis Galilææ.

36 * καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας; καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἐξέρχονται;

37 * καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

38 * ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος· ἡ πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ· καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς.

39 * καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς, ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν. παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

40 * Δυσάντος δὲ τοῦ ἡλίου, πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς, ἐθεράπευσεν αὐτούς.

41 * ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ἤδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

42 * γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτὸν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

43 * ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· ὅτι εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι.

44 * καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῆς γαλιλαίας.

CAP. V.

1 FActum est autem, cùm turbæ irruerent in eum, vt audirent verbum Dei, & ipse stabat secus stagnum Genesareth.

2 * Et vidit duas naues stantes secus stagnum: piscatores autem descenderant, & lauabant retia.

Mat. 4. c. 18. Mar. 1. b. 16.

3 * Ascendens autem in vnam nauem quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas.

ε.

1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ.

2 * καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα.

3 * ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους.

---

42 וְלְצַפְרֵה דְיוֹמָא נְפַק אֲזַל לֵה לַאתְרָא חוּרְבָא וְכָנְשָׁא בְעֵין הֲוָו
לֵה וְאַתַּו עַדְמָא לְוָתֵה [h] וַאחֲרוּהִי דְלָא נְאזַל לֵה מִן רְוַתְהוֹן׃ 43 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ אֲמַר לְהוֹן דְאַף לִמְדִינָתָא אֲחָרֵנְיָתָא
וְלָא לִי לְמִסְבָּרוּ מַלְכוּתֵה דְאלָהָא דְעַל הָדָא הוּ [i] אֶשְׁתַּדְּרַת׃ 44 וְהוּ מְכְרֵז הֲוָא בְכְנוּשָׁתָא דְגְלִילָא׃

[h] אֲחַר עכראיתאתו
[i] שְׁדַר פירושו שלח

דְשַׁבְתָא דְחַד בְשַׁבָּא רב דְבָתַר קְיָמְתָא יד קפלאון רה

1 הֲוָא דֵין כַּד כְּנַשׁ עֲלוֹהִי כְּנְשָׁא לְמֶשְׁמַע מֵלְתָא דאלָהָא וְהוּ [k] קָאֵם הֲוָא עַל יַם יַמָּא דְגֶנֶסַר׃
2 וַחֲזָא סְפִינֵא חַדְתֵּין דְקָיְמָן עַל גֶּנֶב יַמְתָּא [l] וְצַיָּדֵא דִסְלִקוּ מִנְהֵין [m] וַמְשַׁיְגִין מְצַיְדָתְהוֹן׃ 3 וְחָדָא מִנְהֵין דְשִׁמְעוֹן
הֲוָת כְּאפָּא וְסָלֵק יֵשׁוּעַ יְהַב בָּהּ וַאמַר [n] דְנַדְבְּרוּנָה קַלִּיל מִן יַבְשָׁא לְמַיָּא וְיָהֵב הֲוָא וּמַלֵּף מִן סְפִינְתָא לְכְנְשָׁא׃

[k] קָם
[l] צַיָּד [m] שַׁיֵּג פירושו רחץ
[n] דְבַל

4 * Quúmque cessasset loqui, dixit ipsi Schemeoun, Ducite in profundum, et proijcite retia vestra ad piscandum.

5 * Respondit Schemeoun, & dixit ei, Rabbi, tota nocte fatigati sumus, nihilque cepimus, tamen iuxta sermonem tuum proijcio rete.

6 * Et quum hoc fecissent, conclaserunt multos admodum pisces, ita vt disrumperetur rete eorum.

7 * Et innuerunt sociis suis qui erant in alia nauicula, vt venirent sibi opem laturi. quúmque venissent, impleuerunt ambas illas nauiculas, ita vt propè mergerentur.

8 * Quum autem hoc videret Schemeoun Kipho, procidit ante pedes ipsius Ieschua, & dixit ei, Peto à te Domine mi, vt discedas à me, quippe qui homo peccator sim.

9 * Etenim pauor inuaserat eum, omnésque qui cum eo erant, propter capturam illam piscium, quam comprehenderant.

10 * Itidem autem & Jaakoub & Jouchanon filios Zabdai qui erant socij Schemeoun. Dixit autem Jeschua, Ne timeas, post hac piscaturus es homines ad vitam.

11 * Et impulerunt illas naues ad terram, omniáque reliquerunt, ac post eum abiere.

Matutinis Dominicæ v. Ieiunij.

12 * Quúmque Jeschua esset in vna vrbium, veniens vir quidam plenus omnino lepra, vidit Jeschua, procidítque in faciem suam, & efflagitabat ab eo, ac dicebat ei, Domine mi, si vis, potes me mundare.

13 * Et extendens manum suam Jeschua, tetigit eum, & dixit ei, Volo ego, mundus esto. Et eo momento discessit ab eo lepra ipsius.

14 * Et præcepit ei, Nemini dixeris, sed ito, ostende tete sacerdotibus, & offer oblationem pro purgatione tui, sicut præcepit Mousche, vt hoc sit eis testimonio.

15 * Exijt autem de eo fama magis, ita vt congregaretur populus multus vt audiret ab eo, sanitatíque restitueretur à morbis suis.

16 * Ipse verò secedebat in desertũ, & orabat.

---

4 וְכַד שְׁתֵק מִן מַסְלְלֵה אֲמַר לְשִׁמְעוֹן דְּבַרוּ לְעוּמְקָא וְאַרְמוּ מְצִידְתְּכוֹן לְצַיְדָא ׃
5 עָנָא שִׁמְעוֹן וַאמַר לֵה רַבִּי לֵלְיָא כֻּלֵּה לָאֵין יַמִּים לָא אֲחַזְן עַל מָלְּתָךְ דֵּין רַמֵּא אֲנָא מְצִידְתָּא ׃
6 וְכַד הֲוָא עֲבַדוּ הֲכַשוּ נוּנָא סַגִּיאָא דְּשַׁב וְסָעֲטַרְיָא הֲוָה מְצִידַתְהוֹן ׃
7 וְרַמַזוּ לְחַבְרֵיהוֹן דְּבַסְפִינְתָא אַחֲרְתָא דְּנֵאתוֹן נְעַדְּרוּן אִנּוּן וְכַד אֲתוֹ מְלוֹ
אִנּוּן סְפִינֵא תַּרְתֵּיהוֹן אֵיךְ דְּקַרְיָבָן הֲוֵי שָׁטְבַע ׃
8 כַּד חֲזָא דֵּין שִׁמְעוֹן כֵּאפָא נְפַל קֻדָּם רַגְלוֹהִי דְּיֵשׁוּעַ וַאמַר
לֵה בְּעָא אֲנָא מָנָךְ מָרִי פְּרוּק לָךְ מָנִי דְּגַבְרָא אֲנָא חַטָּיָא ׃
9 תְּמָהָא גֵּיר אַחֲדֵה הֲוָא וְלְכֻלְּהוֹן דְּעִמֵּה עַל צַיְדָא
הוּדְנוּנָא דְּצַדוּ ׃
10 הָכְוָתֵה דֵּין אַף לְיַעֲקוֹב וְלְיוֹחָנָן בְּנֵי זַבְדַּי דְּאִיתַיהוֹן הֲוֵי שׁוּתְּפָא דְּשִׁמְעוֹן אַמַר דֵּין יֵשׁוּעַ לָא
תְּדְחַל מִן הָשָׁא בְּנֵי אֱנָשָׁא הֲוֵוָא צָאד לְחַיָּא ׃
11 וְקַרְבוּ אִנּוּן סְפִינֵא לַארְעָא וְשָׁבְקוּ כֻּל מִדֵּם וַאתוֹ כָּתְרֵה ׃

° רמא
° ערא
° עדר עבראית עדר
° טבע
° חטא
° שתף
° עור

4 * Vt cessauit autem loqui, dixit ad Simônem, Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.

5 * Et respõdens Simon, dixit illi, Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete.

6 * Et cùm hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam: rumpebatur autem rete eorum.

7 * Et annuerunt socijs qui erant in alia naui vt venirent & adiuuarent eos. Et venerunt & impleuerunt ambas nauiculas; ita vt † mergerentur.

penè

8 * Quod cùm videret Simon Petrus, procidit ad genua Iesu, dicens, Exi à me, Domine, quia homo peccator sum.

9 * Stupor enim circundederat eum & omnes qui cum illo erant, in captura piscium quam ceperant.

10 * Similiter autem Iacobum & Iohannem filios Zebedæi, qui erant socij Simonis. Et ait ad Simonem Iesus, Noli timere: ex hoc iam, homines eris capiens.

11 * Et subductis ad terram nauibus, relictis omnibus secuti sunt eum.

12 * Et factum est, cùm esset in vna ciuitatum, & ecce vir plenus lepra, & videns Iesum, & procidens in faciem †, rogauit eum dicens; Domine, si vis, potes me mundare.

Mat. 8. a. 2. Mar. 1. d. 40.

suam

C

13 * Et extendens manum, tetigit eum, dicens, Volo, Mundare. Et confestim lepra discessit ab illo.

14 * Et ipse præcepit illi vt nemini diceret: sed, Vade, ostende te sacerdoti, & offer pro emundatione tua sicut præcepit Moyses, in testimonium illis.

Leu. 14. a. 4.

15 * Perambulabat autem magis sermo de illo, & conueniebant turbæ multæ vt audirent, & curarentur ab infirmitatibus suis.

16 * Ipse autem secedebat in desertum, & orabat.

4 * ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν σίμωνα, ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.

5 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ σίμων εἶπεν αὐτῷ, ἐπιστάτα, διὸλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες, οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον.

6 * καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ· διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν.

7 * καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς. καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.

8 * ἰδὼν δὲ σίμων πέτρος, προσέπεσε τοῖς γόνασι ἰησοῦ, λέγων, ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ· ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε.

9 * θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν, καὶ πάντας οὓς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων, ἣν συνέλαβον.

10 * ὁμοίως δὲ καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην, υἱοὺς ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ σίμωνι· καὶ εἶπε πρὸς τὸν σίμωνα ὁ ἰησοῦς, μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.

11 * καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

12 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας, καὶ ἰδὼν τὸν ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδεήθη αὐτοῦ, λέγων, κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

13 * καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, εἰπών, θέλω· καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

14 * καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου, καθὼς προσέταξε μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

15 * διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.

16 * αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν τοῖς ἐρήμοις, καὶ προσευχόμενος.

וְצַפְּרָא וְלִחַר בְּשַׁבָּא וְלִשְׁבְּתָא דה וְצוּמָא יד

12 וְכַד הֲוָא יֵשׁוּעַ בַּחֲדָא מִן מְדִינָתָא אִתָּא גַּבְרָא חַד דִּמְלֵא כֻּלֵּה גַּרְבָּא חֲזָא לְיֵשׁוּעַ וְנָפַל עַל אַפּוֹהִי וּבָעָא הֲוָא מָנֵה
וְאָמַר לֵה מָרִי אִן צְבָא אַנְתְּ מְשַׁכַּח אַנְתְּ לְמִדְכְּיוּתִי ׃
13 וּפְשַׁשׁ אִידֵה יֵשׁוּעַ קְרַב לֵה וְאָמַר לֵה צְבָא אֲנָא אֶתְדְּכֵא וּבַר שַׁעֲתֵה אֶזַל מִנֵּה גַּרְבָּה ׃
14 וּפַקְּדֵה דְּלָאנָשׁ לָא [d] תְּאמַר אֶלָּא [e] זֶל חַוֵּא נַפְשָׁךְ לְכָהֲנָא וְקָרֵב קוּרְבָּנָא חֲלַף [f] חִדְכְּיוּתָךְ אֵיכְנָא דְּפַקֵּד מוֹשֶׁא
15 וְנָפַק עֲלוֹהִי טֶבָא יַתִּירָאִית וּסְחָכְנַשׁ הֲוָא עַמָּא סַגִּיאָא לְמִשְׁמַע מָנֵה [g] וּלְמֶהֱאסְיוּ מִן לְסָהֲדוּתְהוֹן ׃
16 הוּדֵין מְשַׁנֵּא הֲוָא [h] לְגַבְרָא וּמְצַלֵּא ׃

[d] אֵמַר [e] אֵזַל [f] דְּכָא
[g] אֵסָא
[h] בּוּרְהַנֵּיהוֹן
[i] כְּרָא [i] נמו מדבר

17 * ܘܗܘܐ ܒܚܕ ܝܘܡܐ ܕܗܘܐ ܡܠܦܢܐ ܒܝܫܘܥ ܘܝܬܒܝܢ ܗܘܘ ܦܪܝܫܐ ܘܡܠܦܢܐ ܕܢܡܘܣܐ ܕܐܬܘ ܡܢ ܟܠ ܩܘܪܝܐ ܕܓܠܝܠܐ ܘܝܗܘܕ
ܘܐܘܪܫܠܡ ܘܚܝܠܐ ܕܡܪܝܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܠܡܐܣܝܘܗܘܢ ؛ 18 ܘܐܢܫܐ ܐܝܬܘܗܝ ܒܥܪܪܐ ܓܒܪܐ ܚܕ ܡܫܪܝܐ ܘܒܥܝܢ ܗܘܘ
ܡܥܠܝܢ ܢܣܝܡܢܝܗܝ ܩܕܡܘܗܝ ؛ 19 ܘܟܕ ܠܐ ܐܫܟܚܘ ܐܝܟܢܐ ܕܥܠܘܢܝܗܝ ܡܛܠ ܣܘܓܐ ܕܥܡܐ ܣܠܩܘ ܠܗܝܢ ܠܐܓܪܐ
ܘܫܒܘܗܝ ܥܡ ܥܪܣܗ ܡܢ ܓܘ ܫܘܪܝܐ ܠܩܕܡܘܗܝ ؛ 20 ܘܟܕ ܚܙܐ ܝܫܘܥ ܗܝܡܢܘܬܗܘܢ ܐܡܪ ܠܗܝ ܠܓܒܪܐ ܡܫܬܠܐ
ܒܪܝܬܟ ܫܒܝܩܝܢ ܠܟ ܚܛܗܝܟ ؛ 21 ܘܫܪܘ ܣܦܪܐ ܘܦܪܝܫܐ ܡܪܥܝܢ ܐܝܢܘ ܗܢܐ ܕܡܡܠܠ ܓܕܦܐ ܡܢ ܡܢܘ ܡܫܬܒܩ
ܚܛܗܐ ܠܐܢ ܠܐ ܐܠܗܐ ܒܠܚܘܕܝ ؛ 22 ܘܝܫܘܥ ܕܝܢ ܝܕܥ ܡܪܥܝܗܘܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܢܐ ܡܪܥܝܢܟܘܢ ܒܠܒܒܟܘܢ ؛
23 ܡܢܘ ܫܦܝܪ ܕܢܐܡܪ ܠܓܒܪܐ ܫܒܝܩܝܢ ܠܟ ܚܛܗܝܟ ܐܘ ܕܢܐܡܪ ܩܘܡ ܗܠܟ ؛ 24 ܕܬܕܥܘܢ ܕܒܪܬܐ ܕܐܢܫܐ
ܫܠܝܛܐ ܗܘܝܐ ܒܐܪܥܐ ܕܫܒܩܐ ܚܛܗܐ ܐܡܪ ܠܗܝ ܠܓܒܪܐ ܡܫܬܠܐ ܩܘܡ ܫܩܘܠ ܡܛܠܟ ܘܙܠ ܠܒܝܬܟ ؛
25 ܘܩܡ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ ܘܩܡ ܫܩܠ ܡܛܠܗ ܘܙܠ ܠܒܝܬܗ ܡܫܒܚ ܠܐܠܗܐ ؛ 26 ܘܫܬܝܠ ܟܠܗܘܢ ܘܫܒܚܝܢ ܠܐܠܗܐ
ܘܡܠܝܢ ܗܘܘ ܕܚܠܐ ܡܢ ܕܚܙܘ ܢܣܝܡܐ ܕܢܬܐ ܗܢܐ ؛ 27 ܘܒܬܪ ܗܠܝܢ ܢܦܩ ܝܫܘܥ ܘܚܙܐ ܠܡܟܣܐ ܕܫܡܗ ܠܘܝ
ܝܬܒ ܒܡܟܣܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܬܐ ܒܬܪܝ ؛ 28 ܘܫܒܩ ܟܠ ܡܕܡ ܘܩܡ ܐܙܠ ܒܬܪܗ ؛ 29 ܘܥܒܕ ܠܘܝ
ܣܥܕܐ ܪܒܐ ܒܒܝܬܗ ܘܗܘܐ ܟܢܫܐ ܣܓܝܐܐ ܕܡܟܣܐ ܘܕܐܚܪܢܐ ܕܥܡܗܘܢ ܡܣܬܡܟܝܢ ؛
30 ܘܩܛܛܘ ܣܦܪܐ ܘܦܪܝܫܐ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܐܡܪܝܢ ܠܡܢܐ ܥܡ ܡܟܣܐ ܘܚܛܝܐ ܡܣܬܝܢ ؛

17 * Et factum est quodam die quum doceret Jeschua vt sederent Perischæi, & Doctores legis, qui venerant ex omnibus pagis Galilææ, & Jihoudææ, & Ourischlem, & virtus Domini adesset ei ad sanandum eos.

18 * Quidam autem attulerunt in lecto virum quendam paralyticum, & quærebant eum inferre, sisteréque coram eo.

19 * Quúmque non inuenirent quomodo inferrent eum propter multitudinem populi, ascenderunt in tectum, ac demiserunt eum cum lecto ipsius è tabulato in medium coram ipso Jeschua.

20 * Quum vidisset autem Jeschua fidem eorum, dixit paralytico illi, O homo, remittuntur tibi peccata tua.

21 * Et cœperunt Scribæ & Perischæi ratiocinari, dicentes, Quis est iste, qui loquitur blasphemiam? Quis potest remittere peccata, nisi Deus solus?

22 * Jeschua verò sciens cogitationes eorum, ait illis, Quid cogitatis in cordibus vestris?

23 * Vtrùm facilius est dicere, Remittuntur tibi peccata tua, aut dicere, Surge, ambula?

24 * Vt autem cognoscatis Filium hominis potestatē habere in terra dimittendi peccata, ait paralytico, Tibi dico, Surge, tolle lectum tuū, & abi domum tuam.

25 * Et statim surrexit ad oculos eorum [ijs spectantibus] tulítq; lectum suum, & abijt domum suam quum glorificaret Deum.

26 * Stupor autem inuasit omnes, & glorificabant Deum: repletíque sunt timore, & inquiunt, Sanè vidimus hodie miranda.

27 * Posthæc exijt Jeschua, & conspicatus publicanum nomine Leui sedentem inter publicanos dixit ei, Veni post me.

28 * Itaque reliquit omnia, & surgens post eum, abijt.

29 * Et fecit ei Leui domi suæ epulum opiparum, erátque cœtus multus publicanorum et aliorum cum eis accumbentium.

30 * Et murmurabant Scribæ & Perischæi, dicebántque discipulis eius, Cur cum publicanis & peccatoribus editis & bibitis?

---

17 * אלף
[j] שרא
[k] עול "סם
[l] שכח ופירשו מצא
[m] שוב ופירשו חזיל
[n] טלל "חיין "שרא

17 * Et factum est in vna dierum, & ipse sedebat docens. Et erant Pharisęi sedentes, & legis doctores qui venerant ex omni castello Galilęæ, & Iudęæ, & Ierusalem: & virtus Domini erat ad sanandum eos.

D

18 * Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus: & quærebant eum inferre, & ponere ante eum.

Mat. 9. a. 2. Mar. 2. a. 3.

19 * Et non inuenientes qua parte illum inferrent præ turba, ascenderunt supra tectum, & per tegulas summiserũt eum cum lecto in medium, ante † Iesum.

ipsum

20 * Quorum fidem vt vidit, dixit, Homo, remittuntur tibi peccata tua.

21 * Et cœperunt cogitare Scribæ & Pharisæi, dicentes, Quis est hic qui loquitur blasphemias? quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?

22 * Vt cognouit autem Iesus cogitationes eorum, respondens dixit ad illos, Quid cogitatis in cordibus vestris?

E

23 * Quid est facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata: an dicere, Surge & ambula?

24 * Vt autem sciatis quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata (ait paralytico) Tibi dico, Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.

25 * Et confestim consurgens coram illis, tulit † in quo iacebat: & abijt in domum suam, magnificans Deum.

lectum

26 * Et stupor apprehendit omnes: & magnificabant Deum. Et repleti sunt timore, dicentes, Quia vidimus mirabilia hodie.

27 * Et post hæc exijt, & vidit publicanum nomine Leui, sedentem ad Telonium, & ait illi, Sequere me.

Mar. 9. a. 9. Mar. 2. b. 14.

F

28 * Et relictis omnibus, surgens secutus est eum.

29 * Et fecit ei conuiuium magnum Leui in domo sua: & erat turba multa publicanorum, & aliorum qui cum illis erant discumbentes.

30 * Et murmurabant Pharisæi & Scribę eorum, dicẽtes ad discipulos eius, Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis?

Mar. 2. b. 16.

17 * καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν καθήμενοι φαρισαῖοι, καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἱ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς γαλιλαίας καὶ ἰουδαίας, καὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς.

18 * καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ.

19 * καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν, διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα, διὰ τῶν κεραμίων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ, εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ ἰησοῦ.

20 * καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπεν αὐτῷ, ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

21 * καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες, τίς ἐστιν οὗτος, ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ θεός;

22 * ἐπιγνοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

23 * τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι καὶ περιπάτει;

24 * ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας· εἶπε τῷ παραλελυμένῳ· σοὶ λέγω, ἔγειραι· καὶ ἆρας τὸ κλινίδιόν σου, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

25 * καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, δοξάζων τὸν θεόν.

26 * καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες, ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

27 * καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι λευὶν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι.

28 * καὶ καταλιπὼν ἅπαντα, ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

29 * καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς, καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι.

30 * καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγοντες, διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε;

---

24 אֲמַר פְּשִׁיקָא לְמֵאמַר דְּשַׁבִּיקִין לָךְ חֲטָהֵיךְ אוֹ לְמֵאמַר דְּקוּם הֵילָךְ ;
וְאַנְשָׁא בַּארְעָא דְנָשְׁבוּק חֲטָהָא אֲמַר לְמִשְׁדְּיָא לָךְ אֲמַר אֲנָא קוּם שְׁקוּל עַרְסָךְ וְזִל לְבֵיתָךְ ;
לְעִינֵיהוֹן וְשָׁקַל עַרְסֵה וַאזַל לְבֵיתֵה כַּד מְשַׁבַּח לֵאלָהָא ;
וְאַחְמִלִיו דְּחַלְתָּא וְאַמְרִין דְּחָזִין יוֹמָנָא הָדְמְרָתָא ;
בֵּית מָכְסָא וַאמַר לֵה תָּא בָּתְרִי ;
וְעָבַד לַה לֵוִי בְּבֵיתֵה קוּבְלָא רַבָּא וְאִיתַ הֲוָא כְּנְשָׁא סַגִּיאָא דְמָכְסָא וְדַאחֲרָנֵא דְמִסְתַּכְּלִין הֲוָו עִמְּהוֹן ;
וְרָטְנִין הֲוָו סָפְרֵא וּפְרִישֵׁא וַאמְרִין לְתַלְמִידוֹהִי לְמָנָא עִם מָכְסָא וְחַטָּיָא אָכְלִין אַנְתּוּן וְשָׁתִין ;

a ורע
b שרא
c אזל
d תמה
e מלא
f חזא
g דמר
h פירושו משתה וגדול שמתקבלים בו אנשים רבים

31 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܠܐ ܡܬܒܥܐ ܐܝܬܝܠܝܢ ܐܠܐ ܠܚܠܝܡܐ ܕܒܝܫ ܥܒܝܕܝܢ ؛
32 ܠܐ ܐܬܝܬ ܕܐܩܪܐ ܠܙܕܝܩܐ ܐܠܐ ܠܚܛܝܐ ؛
33 ܘܐܢܘܢ ܕܝܢ ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܠܡܢܐ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܕܝܘܚܢܢ ܨܝܡܝܢ ܐܝܟ ܦܪܝܫܐ ܘܨܠܝܢ ܐܦ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܕܦܪܝܫܐ ؛
34 ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܒܢܘܗܝ ܕܚܬܢܐ ܥܡܗܘܢ ܕܥܕܡܢ ܚܕܐ ؛
35 ܐܝܟ ܕܢܐܬܐ ܝܘܡܐ ܕܢܬܪܡܐ ܡܢܗܘܢ ܚܬܢܐ ܗܠܝܢ ܢܨܘܡܘܢ ؛
36 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܬܠܐ ܠܐ ܡܫܚܐ ܐܢܫ ܩܛܥܐ ܡܢ ܣܐܢܐ ܚܕܬܐ ܘܡܫܕܪ ܒܠܝܐ ܚܕܬܐ ܕܠܡܐ ܢܬܪܡ ܚܕܬܐ ܘܠܒܠܝܐ ܠܐ ܫܠܡܐ ܡܢ ܣܐܢܐ ܚܕܬܐ ؛
37 ܘܠܐ ܡܫܕܪ ܚܡܪܐ ܚܕܬܐ ܒܙܩܐ ܒܠܝܬܐ ܕܠܡܐ ܢܦܩ ܚܡܪܐ ܚܕܬܐ ܘܢܬܒܙܥ ܚܡܪܐ ؛
38 ܐܠܐ ܚܡܪܐ ܚܕܬܐ ܒܙܩܐ ܚܕܬܐ ܪܡܝܢ ܘܬܪܝܗܘܢ ܡܬܢܛܪܝܢ ؛

31 * Et respondit Jeschua, & ait illis, Non requiritur sanis medicus, sed ijs qui malè malè [inquam] affecti sunt.
32 * Non veni vt vocarem iustos, sed peccatores ad pœnitentiam.
33 * Illi autem dicunt ei, Quare discipuli ipsius Jouchanon ieiunant perseueranter, & orant, etiam Perischæorum: tui verò edunt & bibunt?
34 * Ipse autem dixit eis, Num potestis efficere vt filij thalami, quandiu sponsus cum ipsis est, ieiunent?
35 * Venient autem dies quum attolletur sponsus ab eis, tunc ieiunabunt illis diebus.
36 * Dicebátque eis parabolam, Nemo abscindit frustum è vestimento nouo, & immittit in vestem vetustate attritam, ne nouum findat, & attritum non repleat frustum è recenti.
37 * Et nemo inijcit vinum recens in vtres veteres, alioquin disrumpit vinum recens vtres, ipsúmque mustum effunditur, & vtres pereunt.
38 * Sed vinum recens in vtres nouos inijciunt, & ambo conseruantur.
39 * Nemóque bibit vinum vetus, & statim petit nouum: dicit enim, Vetus est suauius.

Matutinis feria III. hebdom.
v. Ieiunij.

CAP. VI.

1 * Factum est autem Sabbatho quum ambularet Jeschua per sata, vt discipuli eius vellerent spicas, confricaréntque manibus suis, atque comederent.
2 * Quidam autem ex Perischæis, dicunt eis, Cur facitis quod Sabbatho illicitum est factu?
3 * Respondit Jeschua, & ait illis, Ne hoc quidem legistis quod fecit Dauid cùm esuriret ipse, & ij qui cum eo erant?
4 * Quòd introierit in ædem Dei, & panem mensæ Domini sumpserit, ederit, dederítque ijs qui secum erant: id quod non licet comedere, nisi Sacerdotibus tantùm?
5 * Et subdit eis, Quin & dominus est Sabbathi Filius hominis.

---

31 וענא ישוע ואמר להון לא מתבעא אסיא לחלימא אלא לאילין דביש עבידין ؛ 32 לא אתית דאקרא לזדיקא אלא לחטיא לתיבותא ؛ 33 הנון דין אמרין לה למנא תלמידוהי דיוחנן צימין אמינאית וצלין אף תלמידוהי דפרישא דילך דין אכלין ושתין ؛ 34 הוא דין אמר להון לא משכחין אנתון לבנוהי דגנונא כמא דחתנא עמהון חעברון דנצומון ؛ 35 נאתון דין יומא בר נתחרים חתנא מנהון היידין נצומון בהנון יומתא ؛ 36 ואמר להון מתלא ולא אנש קאד אורקעתא מן מאנא חדתא ורמא על מאנא בלייא ולא לחדתא קאד ולבלייא לא שלמא אורקעתא רמן חדתא ؛ 37 ולא אנש רמא חמרא חדתא בזקא בלייתא ואן דין לא מבזע חמרא חדתא לזקא והו חמרא מתאשר וזקא אבדן ؛ 38 אלא חמרא חדתא בזקא חדתתא רמין והריהון מתנטרין ؛

אסיא
מב אמן אלא
עבראית חפת
עם רם
פירושו חחיכה
רמא בלא
קוד ופירושו ברית
אשר

31 * Et respondens Iesus, dixit ad illos, Non egent qui sani sunt, medico: sed qui malè habent:

32 * Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. (1.Tim. 1 c. 15. Mat. 9. b. 14. Mar. 2. c. 18.)

33 * At illi dixerunt ad eum, Quare discipuli Iohannis ieiunant frequenter, & obsecrationes faciunt, similiter & Pharisæorum: tui autem edunt & bibunt?

34 * Quibus ipse ait, Nunquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare?

35 * Venient autem dies: & cùm ablatus fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus.

36 * Dicebat autem & similitudinem ad illos, quia nemo commissuram à nouo vestimento † immittit in vestimentum vetus: alioquin & nouum rumpit, & veteri non conuenit commissura à nouo. (mittit)

37 * Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin † rumpet vinum nouum vtres, & † ipsum effundetur, & vtres peribunt. (Matt. 9. b. 17. Mar. 2. c. 20. rumpit vinum)

38 * Sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est: & vtraque conseruantur.

39 * Et nemo bibens vetus, statim vult nouum. dicit enim, Vetus melius est.

31 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.

32 * οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

33 * οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν, διατί οἱ μαθηταὶ ἰωάννου νηστεύουσι πυκνὰ, καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν φαρισαίων· οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν;

34 * ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, ποιῆσαι νηστεύειν;

35 * ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

36 * ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἱματίου καινοῦ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίζει, καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.

37 * καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται·

38 * ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον, καὶ ἀμφότερα συντηρεῖται.

39 * καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν, εὐθέως θέλει νέον· λέγει γὰρ, ὁ παλαιὸς χρηστότερός ἐστιν.

CAP. VI.

1 FActum est autem in Sabbatho secundo primo, cùm transiret per sata, Mat. 12. a. 1. Mich. 2. d. 23. Avellebant discipuli eius spicas, & manducabant confricantes manibus.

2 * Quidam autem Pharisæorum, dicebant illis, Quid facitis quod non licet in Sabbathis?

3 * Et respondẽs Iesus ad eos, dixit, Nec hoc legistis quod fecit Dauid, cùm esurisset ipse & qui cum illo erant:

4 * Quomodo intrauit in domum Dei, & panes propositionis sumpsit, & manducauit, & dedit his qui cum ipso erãt, quos non licet manducare nisi tantùm Sacerdotibus? (1.Reg. 21 b. 6. Exo. 29. c. 32. Leu. 8. & 24. c. 9.)

5 * Et dicebat illis, Quia Dominus est Filius hominis, etiam sabbathi.

ϛ.

1 * Εγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας, καὶ ἤσθιον, ψώχοντες ταῖς χερσί.

2 * τινὲς δὲ τῶν φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς, τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασι;

3 * καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ ἰησοῦς, οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησε δαβὶδ, ὁπότε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες,

4 * ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβε καὶ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;

5 * καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

---

1 וְלָא אֲנַשׁ שְׁתָא חַמְרָא עַתִּיקָא וּמִחֲדָא בַּעֵא חַדְתָּא אֲמַר גִּיר עַתִּיקָא בְּסִים׃
דְּצַפְרָא דַּתְלָתָא דְּשַׁבְּתָא דרר דַּאוּמָא יָ קפלאין ו

2 וַהֲוָא דֵין בְּשַׁבְּתָא כַּד מְהַלֵּךְ יֵשׁוּעַ בֵּית זַרְעָא וְתַלְמִידוֹהִי סָלְגִין הֲוָו שָׁבְלֵא וּפָרְכִין הֲוָו בְּאִידֵיהוֹן וַאכְלִין׃ • מלג
2 אֲנָשִׁין דֵּין מִן פְּרִישֵׁא אָמְרִין לְהוֹן מָנָא עָבְדִין אַנְתּוּן מִדֶּם וְלָא שַׁלִּיט בְּשַׁבְּתָא לְמֶעְבַּד׃
3 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוֹן וְלָא הָדָא קְרֵיתוּן מִדֶּם דַּעֲבַד דָּוִיד כַּד כְּפֵן הוּ וַאילֵין דְּעִמֵּהּ׃ • קרי Z
4 וְעַל לְבֵיתֵהּ דֵּאלָהָא וְלַחְמָא דְּפַתּוּרֵה דְּמָרְיָא נְסַב אֲכַל וְיַהֵב לַאילֵין דְּעִמֵּהּ הוּ דְּלָא שַׁלִּיט הֲוָא לְמֵאכַל אֶלָּא • עלל בת
לְכַהֲנֵא בִּלְחוֹד׃ 5 וַאמַר לְהוֹן דְּמָרֵהּ הוּ דְּשַׁבְּתָא בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא׃

Z

6 * Factum eſt autem alio Sabbatho vt ingrederetur in ſynagogã, docerétque. Erat autẽ ibi homo, cuius manus dextera arida erat.

7 * Et Scribæ & Periſchæi obſeruabant eum, an ipſum curaret ſabbatho, vt inuenirent quomodo deferrent eum.

8 * Ipſe verò, qui cognoſcebat cogitationes eorum dixit homini illi, cuius manus erat arida: Surge, prodi in mediũ ſynagogæ. Quumque veniſſet, ſtaretque,

9 * Ait illis Jeſchua: Interrogabo vos, quid licet ſabbatho facere bene an male? animam ſeruare, an perdere?

10 * Et intuitus eſt eos omnes, & dixit ei: Extende manum tuam. Extendítque, & reſtituta eſt manus eius ſicut ſocia ipſius.

11 * Illi verò repleti ſunt inuidia, & colloquebantur vnus cum alio, quid facerent ipſi Jeſchua.

Apoſtolorum & Martyrum.

12 * Factum eſt autem in diebus illis vt exiret Jeſchua in montem precandi gratia: illicq; pernoctauit in oratione.

13 * Et quum illuxiſſet, aduocauit diſcipulos ſuos, & ſelegit ex eis duodecim, quos Apoſtolos nominauit.

14 * Schemeoun illum, quem nominauit Kipho, & Andream fratrem eius: & Jaakoub, & Iouchanon, & Philippũ, & Bar-Thoulmai.

15 * Et Mathai, & Thouma, & Jaakoub filium Chalphai, & Schemeoun, qui vocatur Zelotes.

16 * Et Jihoudo filium Jaakoub, & Jihoudo Secariouto illum qui fuit proditor.

17 * Et deſcendit cum eis Jeſchua, ſtetitque in planicie: & cœtus multus diſcipulorum eius, et multitudo turbæ populi ex tota Jihoudæa & ex Ouriſchlẽ, & è portu maris Tzour & Zaidon.

18 * Qui venerant vt audirent ſermonem eius, & ſanarentur à morbis ſuis. Et ij, qui vexabantur à ſpiritibus immundis, & ſanitati reſtituti ſunt.

19 * Totáque turba quærebat eum tangere. virtus enim prodibat ex eo, omnéſque ſanabat.

---

6 הוא דין לשבתא אחרתא ˢ על לכנושתא ᵈ ומלף הוא ואית תמן גברא דאידה דימינא יבישא הות ;
7 וספרא ופרישא נטרין הוו לה אן הו ᶜ דמאסא בשבתא דנשכחון נאכלון קרצוהי ;
8 הו דין דידע הוא מחשבתהון אמר להון גברא דיבישא אידה קום ᵉ תא לך למצעת כנושתא וכד אתא וקם ;
9 אמר להון ישוע ᵇ אשאלכון מנא שליש בשבתא למעבד רטב או דביש נפשא ᶠ למחיו או ᵏ למובדו ;
10 וחר בהון בכלהון ואמר לה פשוט אידך ופשט ᵐ ותקנת אידה איך חברתה ;
11 הנון דין אתמליו ᵐ חסמא וממלילין הוו מד עם מד דמנא נעבדון לה לישוע ;
12 הוא דין ביומתא הנון נפק ישוע לטורא ᵒ למצליו ᵖ ותקן ᵖ אגה הוא באלוהה דאלהא ;

ˢ עלל ᵈ אלף
ᶜ אסא
ᶠ חשב ᵉ אתא
ᵇ שאל ᵃ חיא ᵃ אבד
ᵍ עבראיה שוף
ᵐ תקן ᵐ פירושו קבאת רעה

ᵒ צלא ᵖ עבראיה לון

6 * Factum est autem in alio sabbatho, vt intraret in synagogam, & doceret. Et erat ibi homo, & manus eius
Matt.12. a.10. Mar.3. a.1. dextra erat arida.
7 * Obseruabant autem Scribę & Pharisæi si in sabbatho curaret: vt inuenirent vnde accusarent eum.
8 * Ipse verò sciebat cogitationes eorum: & ait homini qui habebat manũ aridam, Surge, & sta in medium. Et surgens stetit.
Interrogabo 9 * Ait autem ad illos Iesus, †Interrogo vos, si licet sabbathis benefacere an malè? animam saluam facere an perdere?
10 * Et circunspectis omnibus, dixit homini, Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est manus eius.
11 * Ipsi autem repleti sunt insipientia: & colloquebãtur ad inuicem, quidnam facerent de Iesu.

6 * ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά.
7 * παρετήρουν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει· αὐτὸν, ἵνα εὕρωσι κατηγορίαν αὐτοῦ.
8 * αὐτὸς δὲ ἤδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· καὶ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα, ἔγειραι καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἀναστὰς ἔστη.
9 * εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς, ἐπερωτήσω ὑμᾶς, τί ἔξεστι τοῖς σάββασιν, ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι;
10 * καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς, εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτω. καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.
11 * αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσειαν τῷ ἰησοῦ.

12 * FACTVM est autem in illis diebus, exijt in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.
Matt.10. a.2. Mar.3. b.13.& 6.a.7. Inf.9.a.1 13 * Et cùm dies factus esset, vocauit discipulos suos: & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit.
14 * Simonem quem cognominauit Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobum & Iohannem, Philippum & Bartholomæum,
15 * Matthæum & Thomam, Iacobum Alphæi & Simonem qui vocatur Zelotes,
Scariot 16 * Et Iudam Iacobi, & Iudam †Iscarioten, qui fuit proditor.
17 * Et descendens cum illis stetit in loco campestri, & turba discipulorũ eius, & multitudo copiósa plebis ab omni Iudæa & Ierusalem, & maritima Tyri & Sidonis:
Quæ 18 * † Qui venerant vt audirent eum, & sanarentur à languoribus suis. Et qui vexabantur à spiritibus immundis, curabantur.
19 * Et omnis turba quærebat eum tangere: quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes.

12 * Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ.
13 * καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε·
14 * σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασε πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰάκωβον καὶ ἰωάννην, φίλιππον καὶ βαρθολομαῖον,
15 * ματθαῖον καὶ θωμᾶν, ἰάκωβον τὸν τοῦ ἀλφαίου, καὶ σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτὴν,
16 * ἰούδαν ἰακώβου, καὶ ἰούδαν ἰσκαριώτην, ὃς καὶ ἐγένετο προδότης.
17 * καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν, ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς ἰουδαίας, καὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς παραλίου τύρου καὶ σιδῶνος·
18 * οἱ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων· καὶ ἐθεραπεύοντο.
19 * καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰᾶτο πάντας.

---

13 וְכַר נְגִדַת קָרָא לְתַלְמִידוֹהִי וַגְבָא מִנְהוֹן תְּרֵעסַר הָנוּן דְּשְׁלִיחֵא שְׁמִי אִנּוּן׃
14 שִׁמְעוֹן הַו דְּשַׁמִי כֵּאפָא וַאנְדְרֵאוָס אֲחוּהִי וְיַעֲקוֹב וְיוּחָנָן וּפִילִיפּוֹס וּבַר תּוֹלְמַי׃
15 וּמַתַּי וְתָאוּמָא וְיַעֲקוֹב בַּר חַלְפַּי וְשִׁמְעוֹן דְּמִתְקְרָא טַנָּנָא׃
16 וְיהוּדָא בַר יַעֲקוֹב וְיהוּדָא סְכַרְיוֹטָא הַו דַּהֲוָא מִשְׁלְמָנָא׃
17 וְנַחֵת עִמְּהוֹן יֵשׁוּעַ וְקָם בִּפְקַעְתָּא וְכֻנְשָׁא סַגִּיאָא דְּתַלְמִידוֹהִי וְסוּגְּיָא דְּכֻנְשָׁא דְּעַמָּא מִן כֻּלָּה יְהוּד וּמִן אוּרְשְׁלֵם וּמִן סְפַר יַמָּא דְּצוּר וַדְצִידָן׃
18 דַּאתוּ דְּנִשְׁמְעוּן מִלְּתֵהּ וְדִנְאַתֵּאסוּן מִן כּוּרְהָנֵיהוֹן וַאילֵין דְּמִתַּאלְצִין מִן רוּחֵא סְנִפְתָּא וּמִתַּאסִין הֲוִי׃
19 וְכֻלֵּהּ כֻּנְשָׁא בָּעֵין הֲוִי לְמִתְקְרְבוּ לֵהּ חֵילָא גֵּיר נָפֵק הֲוָא מִנֵּהּ וַלְכֻלְּהוֹן מַאסֵא הֲוָא׃

[1] נגדת
[2] פירושו קרא, כמו גם בלשון ישמעאל
[3] שלם
[4] נחת כמו ירד
[5] סגיא ופירושו המון
[6] אסא עבראית רפא
[7] אלץ
[8] קרב

Feria VI. hebdomadis IIII. Ieiunij.

20 * Et sustulit oculos suos super discipulis suis, & ait, O vos beati egeni, quoniam vestrum est regnum Dei.

21 * O vos beati qui nunc esuritis, quippe qui saturabimini: ô vos beati, qui nunc fletis, quippe qui ridebitis.

22 * O vos beati quum oderint vos homines, & separauerint vos vobisque exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam improborum propter Filium hominis.

23 * Gaudete in illo die & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis: sic enim faciebant patres eorum prophetis.

24 * Sed væ vobis diuitibus, quoniam recepistis consolationem vestram.

25 * Væ vobis ô saturi, quoniam esurietis. Væ vobis nunc ridentibus, quoniam flebitis, & lugebitis.

26 * Væ vobis, quum bene dixerint de vobis homines: sic enim fecerunt pseudoprophetis patres eorum.

27 * At vobis dico qui auditis, Diligite inimicos vestros & benefacite ijs qui oderunt vos.

28 * Et benedicite ijs, qui vobis malè precantur, & orate pro ijs, qui vim vobis inferunt.

29 * Et qui percusserit tibi maxillam, præbe ei alteram: & ab eo qui abstulerit pallium tuum, ne tuam etiam tunicam prohibeto.

30 * Cuilibet poscenti à te, dato, & ab eo qui abstulerit quod tuum est, ne repetito.

31 * Et prout vultis faciant vobis homines, itidem & vos eis facite.

32 * Si enim diligitis eos qui diligunt vos, quænam est gratia vestra? quandoquidem & peccatores, eos à quibus diliguntur, amant.

33 * Et si benefeceritis ijs, qui benefaciunt vobis, quænam est gratia vestra? quandoquidem & peccatores itidem faciunt.

34 * Et si mutuum dederitis ei, à quo putatis vobis repensum iri, quænam est gratia vestra? Nam etiam flagitiosi flagitiosis mutuum dant, vt æquè recipiant.

---

20 וְאִנּוּן עֵינוֹהִי עַל תַּלְמִידוֹהִי וְאָמַר טוּבֵיכוֹן מִסְכְּנֵא דְּדִילְכוֹן הִי מַלְכוּתָא דֵאלָהָא׃
21 טוּבֵיכוֹן אִילֵין דְּכָפְנִין הָשָׁא דְּתֶסְבְּעוּן טוּבֵיכוֹן לְרָבְיָין הָשָׁא דְּתִתְגַּחֲכוּן׃
22 טוּבֵיכוֹן מָא דְּסָנְיִן לְכוֹן בְּנֵינָשָׁא וַסְפְּרִשִׁין לְכוֹן וְמִחַסְדִין לְכוֹן וּמִפְּקִין שְׁמְכוֹן אַיְךָ בִישָׁא חֲלַף בְּרַה דְּאֱנָשָׁא׃
23 חֲדוּ בְּהַהוּ יַומָא וְדוּצוּ דְּאַגְרְכוֹן סַגִּי כַּשְׁמַיָּא הֲכַנָּא עָבְדִין הֲוָו אֲבָהָתְהוֹן לְנְבִיָּא׃
24 בְּרַם וַי לְכוֹן עַתִּירֵא דְּקַבֵּלְתּוּן בּוּיָאכוֹן׃
25 וַי לְכוֹן סַבְעָא דְּתֶכְפְּנוּן וַי לְכוֹן לְדִגְחָכִין הָשָׁא דְּתֶבְכּוּן וְתִתְאַבְּלוּן׃
26 וַי לְכוֹן כַּד נְהֲווּן אָמְרִין עֲלֵיכוֹן בְּנֵינָשָׁא דְשַׁפִּיר הֲכַנָּא גַּיר עָבְדִין לְנְבִיָּא דְּדַגְלוּתָא אֲבָהָתְהוֹן׃
27 לְכוֹן דֵּין אָמַר אֲנָא לְדִשְׁמְעִין אָחֲבוּ לְבַעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן

f רם
g בְּנָא h גְּחַךְ כמו שחק
i סְנָא k נְפַק
l חֲדָא m דוץ
n בַּוְיָא
o אֲבַל
p דְּגַל ופירושו כוב
q אֲחַב כמו חבב או אהב

Mat. 5. a. 2. 20 * Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos, dicebat, Beati pauperes: quia vestrũ est regnum Dei.

Isai. 65. b. 12. Isa. 61. a. 3. & 66. b. 10. 21 * Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis.

Mat. 5. a. 11. 22 * Beati eritis cùm vos oderint homines, & cùm separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum D tanquam malum, propter Filium hominis.

23 * Gaudete in illa die & exultate: ecce enim merces vestra multa est in cælo.

Amos. 6. a. 1. secundum hæc enim faciebant Prophetis patres eorum.

Eccl. 31. a. 8. Isai. 65. c. 12. 24 * Veruntamen væ vobis diuitibus, quia habetis consolationem vestram.

25 * Vę vobis qui saturati estis: quia esurietis. Væ vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis, & flebitis.

26 * Væ cùm benedixerint vobis omnes homines: secundum hæc enim faciebãt pseudoprophetis patres eorum.

Mat. 5. a. 44. 27 * Sed vobis dico qui auditis, Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos.

28 * Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos.

Mat. 5. f. 39. 1. Cor. 6. b. 7. 29 * Et qui te percutit in maxillam, præbe † & alteram. & ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere.

† ei

30 * Omni autem petenti te, tribue: & qui aufert quæ tua sunt, ne repetas.

Matt. 7. b. 12. Tob. 4. c. 16. 31 * Et prout vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter.

Mat. 5. a. 46. 32 * Et si diligitis eos qui vos diligunt: quæ vobis est gratia? nam & peccatores, diligentes se diligunt.

33 * Et si benefeceritis his qui vobis benefaciunt: quæ vobis est gratia? si quidem & peccatores hoc faciunt. E

Mat. 5. a. 42. Deu. 15. b. 8. 34 * Et si mutuum dederitis his à quibus sperati recipere: quæ gratia est vobis? nam & peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipiant æqualia.

20 * Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἔλεγε, μακάριοι οἱ πτωχοί· ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

21 * μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν· ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν· ὅτι γελάσετε.

22 * μακάριοί ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσι, & ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

23 * χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

24 * πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις· ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.

25 * οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι· ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν· ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

26 * οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

27 * ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσι, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς.

28 * εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.

29 * τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα, παρέχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς.

30 * παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε, δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ, μὴ ἀπαίτει.

31 * καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, & ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

32 * καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι.

33 * & ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι.

34 * καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα.

---

[a] לט [b] אלא
[c] קטר ופירושו עושק או גזלה
[d] מחא [e] פכא ופירשו לחי
[f] יהב [g] תבע
[h] טאבא כמו השיב
[i] נגף [k] פרע עבראית גמל

[28] וּבָרְכוּ לְאִלֵּין דְּקָנְטִין לְכוֹן׃ וְצַלּוּ עַל אִלֵּין דְּדַבְּרִין לְכוֹן בַּקְטִירָא׃
[29] וְלִדְמָחֵא לְךָ עַל פַּכְּךָ קָרֵב לֵהּ אַחֲרָנָא וּמִן מַן דְּשָׁקֵל מִרְטוּטָךְ לָא תֶכְלָא אַף כּוּתֹנָךְ׃
[30] לְכָל דְּשָׁאֵל לָךְ הַב לֵהּ וּמִן מַן דְּשָׁקֵל דִּילָךְ לָא תְהַבַּע׃
[31] וְאֵיכְנָא דְצָבִין אַנְתּוּן דְּנֶעְבְּדוּן לְכוֹן בְּנֵינָשָׁא הָכוּם עֲבִדוּ לְהוֹן אַף אַנְתּוּן׃
[32] אֵן גֵּיר מַחֲבִין אַנְתּוּן לְאִלֵּין דְּמַחֲבִין לְכוֹן אֵידָא הִי טִיבוּתְכוֹן אַף גֵּיר חַטָּיֵא לְאִלֵּין דְּמַחֲבִין לְהוֹן רְחִיקִין׃
[33] וְאֵן עֲבִדִין אַנְתּוּן דְּטָב לְאִלֵּין דְּמַטָּאבִין לְכוֹן אֵידָא הִי טִיבוּתְכוֹן אַף חַטָּיֵא גֵּיר הָכְנָא עָבְדִין׃
[34] וְאֵן מוֹזְפִין אַנְתּוּן לְמַן דְּסַבְּרִין אַנְתּוּן דְּהַתְפְּרָעוּן מִנֵּהּ אֵידָא הִי טִיבוּתְכוֹן אַף חַטָּיֵא גֵּיר לְחַטָּיֵא מוֹזְפִין דְּהַכְוָת נִתְפְּרָעוּן׃

35 * Verùm diligite inimicos vestros, & benefacite eis, mutuúmque date, neque repromittatis vobis hominis expectationem: & erit copiosa merces vestra, eritísque filij Altissimi, quippe qui suauis sit erga improbos & ingratos.

36 * Estote ergo misericordes, sicut & pater vester misericors est.

Ad vesperas quarta Feria præcedente Ieiunium, ac de Patribus.

37 * Ne iudicate, & non iudicabimini: ne condemnate, & non condemnabimini, absoluite, & absoluemini.

38 * Date & dabitur vobis: mensuram bonam & expansam profusamque inijcient in sinum vestrum. Eadem enim mensura qua metimini, remensum fiet vobis.

39 * Porrò dicebat eis parabolam, Num potest cæcus cæcum ducere? nónne ambo in foueam cadent?

40 * Non est discipulus præstantior magistro. verumtenimuerò quisquis est perfectus, erit instar magistri sui.

41 * Quid enim intueris festucam, quæ est in oculo fratris tui, trabs autem quæ in oculo tuo est, non apparet tibi?

42 * Vel quomodo potes dicere fratri tuo, Frater mi, sine eijciam festucam ex oculo tuo, quum ecce trabs quæ est in oculo tui ipsius, nõ appareat tibi? Acceptor vultus, [personate] educito primùm trabem ex oculo tuo, & tũc erit tibi visus ad educendum festucam ex oculo fratris tui.

43 * Non est arbor bona, quæ edat fructus malos, nec arbor mala, quæ edat fructus bonos.

44 * Omnis enim arbor ex fructu suo dignoscitur. Cur enim colligent è spinis ficus? nec etiam è rubo demetunt vuas.

45 * Vir bonus è bonis thesauris cordis sui depromit bona, & homo nequam ex thesauris malis cordis sui depromit mala: siquidem ex abundantia cordis loquuntur labia.

46 * Quid me vocatis Domine mi, Domine mi, & quod dico non facitis?

47 * Quicunque venit ad me, & audit sermones meos, eósque exequitur, ostendam vobis cui similis sit.

---

35 בְּרַם אֶחֱבוּ לַבְעֵל דְּבָבֵיכוֹן וַאֲטִיבוּ לְהוֹן וְאוֹזִפוּ וְלָא תְּפַסְקוּן סַבְרָא דְּאַנָשׁ וְנֶהֱוֶא סַגִּי אֲגָרֵכוֹן וְתֶהֱוֹן בְּנוֹהִי
[d] דְּרָמָא דְּהוּ בְּסִים הוּ עַל בִּישֵׁא וְעַל [e] כְּפוּרֵא ׃ 36 הֲוֵו הָכֵיל [f] מְרַחֲמָנֵא אֵיכְנָא דְּאַף אֲבוּכוֹן מְרַחֲמָנָא הוּ ׃
דְּרַמְשָׁא דְּאַרְבְּעָא דְּשַׁבְּתָא קַדְמָיְתָא וְצַוּמָא וְדָאבְהַתָּא יט
37 לָא תְּדוּנוּן וְלָא [g] מִתְּדִינִין אַנְתּוּן לָא תְּחַיְּבוּן וְלָא מִתְחַיְּבִין אַנְתּוּן [h] שְׁרוּ וְתֶשְׁרְיוּן ׃ 38 [i] הַבוּ וּמִתְיְהֵב לְכוֹן
[k] כֵּילְתָא טָבְתָא [l] וְרַקִּישְׁתָא [m] וְמִשַּׁפְּעָתָא [n] נַרְמוּן [o] בְּעוּבֵיכוֹן כְּהֵי גֵּיר כֵּילְתָא דְּמִכְיְלִין אַנְתּוּן מִתְתְּכִיל לְכוֹן ׃
39 וְאָמַר הֲוָא לְהוֹן מַתְלָא לְמָא מָשְׁכָח [p] סַמְיָא לְסַמְיָא [q] לְמַדְבְּרוּ לָא תְּרֵיהוֹן בְּגוּמְצָא נְפְלִין ׃
40 לֵית תַּלְמִידָא דְּיַתִּיר מִן רַבֵּהּ כְּלֶנֶשׁ גֵּיר דְּגְמִיר נֶהֱוֶא אֵיךְ רַבֵּהּ ׃ 41 מָנָא גֵּיר חָזֵא אַנְתּ גֻּלָא דְּבְעֵינֵהּ דְּאָחוּךְ

[d] רם ופירושו עליון
[e] כְּפַר [f] רַחֵם
[g] דן [h] שְׁרָא [i] וְיֵהֵב
[k] כול [l] רַקָּע [m] שְׁפַע
[n] רְמָא [o] עוּב פירושו חיק
[p] סְמָא [q] דְּבַר

Mat. 5. 35 * Veruntamen diligite inimicos vestros: benefacite & mutuum date, nihil inde sperantes: & erit merces vestra multa. & eritis filij Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos & malos.

36 * Estote ergo misericordes, sicut & Pater vester misericors est.

35 * πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε οἱ υἱοὶ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς.

36 * γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί.

Mat. 7. 1. 37 * Nolite iudicare & non iudicabimini. nolite condemnare, & non condemnabimini. dimittite, & dimittemini.

38 * Date, & dabitur vobis: mensuram bonam & confertam & coagitatam & superfluentem dabunt in sinum vestrũ. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis.

Mat. 8. 2. Mar. 4. c. 24. Mat. 15. 14. 39 * Dicebat autem & illis similitudinem: Nunquid potest cæcus cæcum ducere? nónne ambo in foueam cadent?

40 * Nõ est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius.

41 * Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: trabem autem quę in oculo tuo est, non consyderas?

Mat. 10. c. 24. Ioh. 13. 16. & 15. c. 20. 42 * Aut quomodo potes dicere fratri tuo, Frater, sine, eijciam festucam de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabem nõ videns? Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo: & tunc perspicies vt educas festucam de oculo fratris tui.

Mat. 7. 17. 43 * Non est enim arbor bona quæ facit fructus malos: neque arbor mala faciens fructum bonum.

Matt. 7. c. 16. & 12. c. 33. 44 * Vnaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant vuam.

45 * Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: & malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis, os loquitur.

Mat. 7. 21. Rom. 12. 13. Iac. 1. 22. 46 * Quid autem vocatis me Domine, Domine: & non facitis quæ dico?

47 * Omnis qui venit ad me, & audit sermones meos, & facit eos: ostendam vobis cui similis sit.

37 * Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε.

38 * δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν, πεπιεσμένον καὶ σεσαλευμένον καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

39 * εἶπε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς, μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦται;

40 * οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

41 * τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς;

42 * ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

43 * οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν· οὐδὲ δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν.

44 * ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλήν.

45 * ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

46 * τί δέ με καλεῖτε, κύριε, κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;

47 * πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με, καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων, καὶ ποιῶν αὐτοὺς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος.

---

[a] חזא נפש
[b] ידע
[c] נפק
[d] יתר
[e] מלל חזא

42 אוֹ אֵיכָנָא מְשַׁכַּח אַנְתְּ לְמֵאמַר לַאחוּךְ אֲחִי שְׁבוֹק אֶפֵּק גֻּלָּא מִן
עֵינָךְ דְּהָא קָרִיתָא דַּבְעֵינָךְ דִּילָךְ לָא מִתְחַזְיָא לָךְ נָסֵב בַּאפָּא אֶפֵּק לוּקְדָם קָרִיתָא מִן עֵינָךְ וְהֵידֵין נָחְתֵּזֵא לָךְ לְמַפְקוּ גֻּלָּא
מִן עֵינֵהּ דַּאחוּךְ׃ 43 לָא אִית אִילָנָא טָבָא דְּעָבַד פֵּארָא בִישָׁא אֶף לָא אִילָנָא בִישָׁא דְּעָבַד פֵּארָא טָבָא׃
44 כָּל אִילָנָא גֵּיר מִן פֵּארָוֹהִי הוּ מִתְיַדַּע לְמָא גֵּיר לָקְטִין מִן כּוּבָא תְּאֵנָא וְאֶף לָא מִן סַנְיָא קָטְפִין עֲנָבָא׃
45 גֻּבְרָא טָבָא מִן סִימְתָא טָבְתָא דַּבְּלֵבֵהּ מַפֵּק טָבְתָא וְגֻבְרָא בִישָׁא מִן סִימְתָא בִישְׁתָא דַּבְּלֵבֵהּ מַפֵּק בִישְׁתָא מִן
הַוֹתְרֵי לִבָּא גֵּיר מְמַלֵּל סְפָוֹתָא׃ 46 מָנָא קָרִין אַנְתּוּן לִי מָרִי מָרִי וּמְדַם דְּאָמַר אֲנָא לָא עָבְדִין אַנְתּוּן׃
47 כָּל אֱנָשׁ דְּאָתֵא לְוָתִי וְשָׁמַע מִלַּי וְעָבַד לְהֵין אַחֲוִיכוּן לְמָנָא דְּמֵא׃

48 * Similis est viro ædificanti domum, qui fodit & excauauit, posuitque fundamentum super petram. Cùm aut ingruisset inundatio, erupit inundatio in domum illam, nec potuit eam conquatere: positum enim erat fundamentum eius super petram.

49 * Is autem qui audit, & non exequitur, similis est viro ædificanti domum suam super puluerem absq; fundamento: quúmq; erupit in eam flumen, illico cecidit, fuítque casus domus illius maximus.

Ad oblationem Dominicæ IIII. Ieiunij.

CAP. VII.

1 QVúmque absoluisset hos omnes sermones audiente populo, ingressus est Ieschua Capharnachoum.

2 * Seruus autem Centurionis cuiusdam malè affectus erat, qui quidem erat ipsi pretiosus, ac propè moribundus.

3 * Audijtque de Ieschua & misit ad eum Seniores Iihoudæorum, & efflagitabat ab eo vt veniret seruum suum seruaturus.

4 * Illi autem quum venissent ad Ieschua, efflagitabant ab eo studiosè, ac dicebant, Dignus est cui hoc facias.

5 * Diligit enim gentem nostram, quinetiam domum synagogæ exstruxit nobis.

6 * Porrò Ieschua iter faciebat cum eis. Quum autem non longè abesset à domo, misit ad eum Centurio amicos suos, qui dicerent ei, Domine mi, ne fatigeris, non enim dignus sum vt intres sub tectum meum.

7 * Propterea indignus fui qui venirem ad te: sed dic verbo, & sanabitur puer meus.

8 * Quandoquidem & ego sum homo sub potestate constitutus, suntque sub manibus meis milites, & dico huic, Ito, & abit: & alteri, Venito, venítque: & seruo meo, Hoc facito, & facit.

9 * Quum autem hæc audisset Ieschua admiratus est eum, & conuersus dixit turbæ post se venienti: Ego dico vobis, ne in Israiel quidem inueni fidem huic similem.

10 * Et reuersi sunt domum ij qui missi fuerant, inuenerúntque seruum illum, qui æger fuerat, sanitati restitutum.

---

48 * דְּמֵא לְגַבְרָא דִּבְנָא בַיְתָא וְחָפַר וְעָמֵק וְסָם שִׁתְאסֵא עַל שׁוּעָא כַּד הֲוָא דַיִן מְלָאָא אֶתְטַרִי מְלָאָא בְּבַיְתָא הַהוּ וְלָא
אֶשְׁכַּח דְּזִיעוּתֵהּ סִימָא הֲוָת גַּיר שִׁתְאסְתֵּהּ עַל שׁוּעָא ; 49 וְהַהוּ דְשָׁמַע וְלָא עָבֵד דְּמֵא לְגַבְרָא דִּבְנָא בַיְתֵהּ עַל
עַפְרָא וְלָא שִׁתַּאסְתָּא וְכַד אֶתְטַרִי בֵּהּ נַהֲרָא בַר שָׁעָתֵהּ נְפַל וַהֲוָת מַפּוּלְתֵּהּ רַבָּא דְּבַיְתָא הַהוּ ;

דְּקוּרְבָּא דְחַד בְּשַׁבָּא דִּד רְעוּמָא כ קפלאון ז

1 וְכַד שַׁלֵּם מְלָא כֻּלְּהֵין לְמִשְׁמַעְתֵּהּ דְעַמָּא עַל יֵשׁוּעַ לַכְּפַרְנַחוּם ; 2 עַבְדֵּהּ דֵּין דְקַנְטְרוּנָא חַד עֲבִיד
הֲוָא כְּיִשְׁאִית אַיְנָא דְיַקִּיר הֲוָא עַלֵּיהִי וְקָרִיב הֲוָא לְמִמָּת ; 3 וְשָׁמַע עַל יֵשׁוּעַ וְשַׁדַּר לְוָתֵהּ קַשִּׁישֵׁא דְיִהוּדָיֵא וּבְעָא
הֲוָא מִנֵּהּ אֵיךְ דְנַאתֵא נַיְתָא לְעַבְדֵּהּ ; 4 הֵנִין דֵּין כַּד אֲתַוּ לְוָת יֵשׁוּעַ בַּעֲיִן הֲוָו מָנֵּהּ בְּשִׁילָאִיתְנַאמְרִין שַׁוֵּא הוּ

אָרֵא בקע
z זרע
h נְפַל
i שְׁמַע k עָלַל
l מוּת
m חַיָּא
n בְּטַל בחשחרלוח

48 * Similis est homini ædificanti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum supra petram. inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, & non potuit eam mouere: fundata enim erat supra petram.

49 * Qui autem audit, & non facit; similis est homini ædificanti domum suã supra terram sine fundamento, in quam illisus est fluuius: & continuò cecidit, & facta est ruina domus illius magna.

48 * ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης, προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτήν. τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

49 * ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθέως ἔπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

CAP. VII.

Mat. 8. a. 5. Ioh. 4. f. 46.

1 CVm autem implesset omnia verba sua in aures plebis, intrauit Caphar-A naum.

2 * Centurionis autem cuiusdam seruus malè habens, erat moriturus qui illi erat pretiosus.

3 * Et cùm audisset de Iesu, misit ad eum seniores Iudæorum, rogans eum vt veniret, & saluaret seruum eius.

4 * At illi cùm venissent ad Iesum, rogabant eum sollicitè, dicentes ei, Quia dignus est vt hoc illi præstes.

5 * Diligit enim gentem nostram: & synagogam ipse ædificauit nobis.

6 * Iesus autem ibat cum illis. Et cùm iam non longè esset à domo, misit ad

Matt. 8. a. 8.

eum centurio amicos, dicens, Domine, noli vexari. Non enim sum dignus vt sub tectum meum intres.

7 * Propter quod & meipsum non sum dignum arbitratus vt venirem ad te: sed dic verbo, & sanabitur puer meus.

8 * Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic, Vade, & vadit: & alio, Veni & venit: & seruo meo, Fac hoc, & facit.

9 * Quo audito, Iesus miratus est: & conuersus, sequentibus se turbis, dixit, Amen dico vobis, Nec in Israel tantam fidem inueni.

10 * Et reuersi qui missi fuerãt, domum,

Psal. 106 d. 20. Sap. 16. b. 12.

inuenerunt seruum qui languerat, sanum.

ζ.

1 * Επεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ.

2 * ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἔμελλε τελευταῖν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος.

3 * ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.

4 * οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξει τοῦτο.

5 * ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν.

6 * ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς· ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος φίλους, λέγων αὐτῷ, κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς·

7 * διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρός σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.

8 * καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

9 * ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασεν αὐτόν. καὶ στραφεὶς, τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε, λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

10 * καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες, εἰς τὸν οἶκον, εὗρον τὸν ἀσθενοῦντα δοῦλον ὑγιαίνοντα.

---

* טְלַל
* שְׁוָא * אַסָּא * שַׁעֲבַר
* מלשון יון
* אָזַל * אִתְיָא
* רְמַר פירושו תמה
* פְּנָא
* שְׁכַח בלשון מזא
* מִימֵן * שְׁדַר * כְּרַז

5 רְחֵים גִּיר לְעַמָּן וְאַף בֵּית כְּנוּשְׁתָּא הוּ בְּנָא לָן ׃
6 יֵשׁוּעַ דֵּין אָזֵל הֲוָא עִמְּהוֹן כַּד
דְּתָעֲבַד לֵהּ הָדָא ׃ 7 מָטֵל הוּ אֲנָא לָא שְׁוִית דִּלְוָתָךְ אִתָּא אֶלָּא אֱמַר בְּמִלְּתָא וְנִתְאַסֵּא טַלְיִי ׃
8 אַף אֲנָא גִּיר גַּבְרָא דְּהֵעוּל תְּחֵית מִטְּלָלִי ׃
אֲנָא דְּמִשְׁעַבַּד אֲנָא תְּחֵית שׁוּלְטָנָא וְאִית תְּחֵית אִידִי אֶסְטַרְטִיוּטָא וְאַמַר אֲנָא לְהָנָא זֵל וְאָזֵל וְלָאחֲרָנָא דְּתָא וְאָתָא
וְלְעַבְדִּי דַּעֲבַד הָדָא וְעָבַד ׃ 9 כַּד שְׁמַע דֵּין יֵשׁוּעַ הֲלִין אִתְרַמַּר בֵּהּ וְאִתְפְּנִי וְאַמַר לְכֻנְשָׁא דְאָתֵא בָּתְרֵהּ אֲמַר
אֲנָא לְכוּן דְּאַף לָא בֵּית יִסְרָאֵל אֶשְׁכַּחֵת אֵיךְ הָדָא הֵימָנוּתָא ׃ 10 וַהֲפַכוּ הָנוּן דְּאִשְׁתַּדְּרוּ לְבֵיתָא
וַאשְׁכַּחוּ לְעַבְדָּא הוּ דְּכְרִיהּ הֲוָא כַּד חָלִים ׃

Ad oblationem Dominicæ v. Ieiunij.

11 * Et factum est postero die vt proficisceretur in ciuitatem nomine Nain, & discipuli eius cum eo, cœtúsque multus.

12 * Quum autem appropinquauit portæ ciuitatis, vidit comitantes mortuum, qui vnicus fuerat matri suæ, ipsaque mater erat vidua; & turba multa filiorũ ciuitatis [ciuium] erat cum ea.

13 * Vidit autem Ieschua, & misertus est eius, dixítque ei, Ne fleas.

14 * Et profectus tetigit loculum. ij autem qui baiulabant eum substitere, & ait, Adolescens tibi dico, surge.

15 * Et resedit defunctus ille, cœpítque loqui, & dedit eum matri suæ.

16 * Et inuasit omnes tremor, & glorificabant Deum, ac dicebant, Sanè propheta maximus surrexit inter nos, & inuisit Deus populum suum.

17 * Exijt de eo sermo iste in vniuersam Jihoudæam, & in vniuersam regionem circumiacentem.

18 * Et renuntiarunt Jouchanon discipuli eius hæc omnia.

Dominica post Epiphaniam.

19 * Et aduocauit Jouchanon duos ex discipulis suis, eósque misit ad Jeschua, & ait, Túne is es qui venturus erat, an alium expectamus?

20 * Et venerunt ad Jeschua, dicúntque ei, Jouchanon Baptista misit nos ad te, & ait, Túne is es qui venturus erat, an alium expectamus?

21 * Illa autem ipsa hora multos sanauit à morbis & à plagis, & à spiritibus malis, multísque cæcis tribuit visum.

22 * Et respondit Jeschua & dixit eis, Ite, dicite Jouchanon quæcunque vidistis & audistis: quòd cæci videant, & claudi ambulent, & leprosi mundentur, & surdi audiant, & mortui suscitentur, pauperibus denique euangelizetur.

23 * Et beatus est qui non impegerit in me.

24 * Quum autem abijssent discipuli Jouchanon, cœpit Jeschua verba facere ad turbas super Jouchanon, Quid existis in desertum visuri? arundinem vento agitatam?

דקורבא דחד בשבא רח דצומא כא

11 והוא ליומא דבתרה אזל הוא למדינתא דשמה נאין והלמידוהי עמה וכנשא סגיאא׃ 12 וכד קרב
לתרעא דמדינתא חזא כד מלין מיתא דיחידיא הוא לאמה והי אמה ארמלתא הות וכנשא סגיאא דבני מדינתא
עמה׃ 13 חזה דין ישוע ואתרחם עליה ואמר לה לא תבכין׃ 14 ואזל קרב לערסא והנין דשקלין
הוו לה קמו ואמר עליהון לך אמר אנא קום׃ 15 ויתב הו מיתא ושרי למללו ויהבה לאמה׃
16 ואתדחלת דכלהון ומשבחין הוו לאלהא ואמרין דנביא רבא קם בן וסער אלהא לעמה׃
17 ונפקת עלוהי מלתא הדא בכלה יהוד ובכלה אתרא דחדריהון׃ 18 ואשתעיו ליוחנן תלמידוהי הלין כלהין׃

[a] צום
[b] סגיא
[c] לוא מות
[d] יחיד
[e] רחם
[f] בכיא
[g] קום
[h] אלף
[i] יהב
[j] אחר
[k] סער בלשון פקד
[l] מלל
[m] שעא פירושו ספר

Iesus

11 * Et factum est: deinceps ibat in ci-
uitatem quæ vocatur Naim: & ibant
cum eo discipuli eius, & turba copiosa.
12 * Cùm autem appropinquaret portę
ciuitatis, ecce defunctus efferebatur,
filius vnicus matri suæ: & hæc vidua
erat: & turba ciuitatis multa cum illa.
13 * Quam cùm vidisset Dominus, mi-
sericordia motus super eam, dixit illi:
Noli flere.
14 * Et accessit, & tetigit loculum. hi
autem qui portabant, steterunt. Et ait: C
Adolescens, tibi dico, surge.
15 * Et resedit qui erat mortuus, & cœ-
pit loqui. Et dedit illum matri suæ.
16 * Accepit autem omnes timor, &
magnificabant Deum, dicentes: Quia
propheta magnus surrexit in nobis: &
quia Deus visitauit plebem suam.
17 * Et exiit hic sermo in vniuersam Iu-
dæam de eo, & in omnem circa regio-
nem.
18 * Et nuntiauerunt Iohanni discipuli
eius de omnibus his.

Luc.24. c.19. Ioh.4. c.19.& 6.b.14. & 7.c.40

19 * Et conuocauit duos de discipulis
suis Iohannes, & misit ad Iesum, dicens:
Tu es qui venturus es, an alium expe-
ctamus?
20 * Cùm autem venissent ad eum viri,
dixerunt: Iohannes Baptista misit nos
ad te, dicens: Tu es qui venturus es, an
alium expectamus?
21 * In ipsa autem hora multos curauit
à languoribus † & plagis, & spiritibus
malis, & cæcis multis donauit visum.
22 * Et respondens, dixit illis: Euntes
renuntiate Iohanni quæ audistis & vi-
distis: Quia cæci vident, claudi ambu-
lant, leprosi mundantur, surdi audiunt, D
mortui resurgunt, pauperes euangeli-
zantur.
23 * Et beatus est quicunque non fuerit
scandalizatus in me.
24 * Et cùm discessissent nuntij Iohan-
nis, cœpit de Iohanne dicere ad turbas:
Quid existis in desertum videre, arun-
dinem vento agitatam?

Mat. 12. l.2.

suis

Isai.29. l.18. 35.l.5. Matt.15. l.30. Isai.61. l.1. Mat.11. l.7.

11 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς, ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ ὄχλος πολύς.
12 * ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς, υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ.
13 * καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, μὴ κλαῖε.
14 * καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ· οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν· καὶ εἶπε, νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.
15 * καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.
16 * ἔλαβε δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν, λέγοντες, ὅτι προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
17 * καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.
18 * καὶ ἀπήγγειλαν ἰωάνῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων.

19 * Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ ἰωάνης, ἔπεμψε πρὸς τὸν ἰησοῦν, λέγων, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;
20 * παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες, εἶπον, ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρός σε, λέγων, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;
21 * ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων, καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν.
22 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες ἀπαγγείλατε ἰωάνῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.
23 * καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
24 * ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων ἰωάννου, ἤρξατο λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ ἰωάννου, τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον;

דְּחַד בְּשַׁבָּא דְּכָתֵר בְּנַחְתָא כב

21 וְקָרָא יוֹחָנָן לְתַרְיָן מִן תַּלְמִידוֹהִי וְשַׁדַּר אֶנוּן לְוָת יֵשׁוּעַ וַאמַר אַנְתְּ הוּ הַוּ דְאַתָא אוֹ לַאחֲרִין הוּ מְסַבִּינָן׃
20 וַאתַוּ לְוָת יֵשׁוּעַ וַאמְרִין לַה יוֹחָנָן מַעֲמָדְנָא שַׁדְרָן לְוָתָךְ וַאמַר אַנְתְּ הוּ הַוּ דְאַתָא אוֹ לַאחֲרִין הוּ מְסַבִּינָן׃
21 בָּה דֵין בְּהִי שָׁעָתָא סַגִּיאֵא אַסִּי מִן כּוּרְהָנֵא וּמִן מַחְוָתָא וּמִן רוּחֵא בִּישָׁתָא וְלִסַגִּיאֵא סְמָיֵא יַהֵב חֲזָא׃
22 וַעֲנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוּן זְלוּ אֱמַרוּ לְיוֹחָנָן כָּל מֵדֵם דַּחֲזַיתוּן וְשַׁמַעְתּוּן דַּסְמָיֵא חָזִין וַחֲגִירֵא מְהַלְכִין וְגַרְבֵּא מִתְדַּכְּיִן
וְחַרְשֵׁא שָׁמְעִין וּמֵיתֵא קָיְמִין וּמְסַכְּנֵא מִסְתַּבְּרִין׃ 23 וְטוּבוֹהִי לְמַן דְּלָא נִתְכַּשֵּׁל בִּי׃ 24 כַּד דֵּין אֲזַלוּ תַּלְמִידוֹהִי
דְּיוֹחָנָן שָׁרֵי יֵשׁוּעַ לְמֵאמַר לְכַנְשֵׁא עַל יוֹחָנָן מָנָא נְפַקְתּוּן לְחוּרְבָא לְמֶחְזֵא קַנְיָא דְּמִן רוּחָא מִתְרַעְיָא׃

[a] דְּנַח נמו דרח
[b] אַתְיָא [c] סְבָיָא
[d] עֲמַד
[e] כְּרַח [f] מִחָא [g] סְמָיָא
[h] חָזָא [i] אֲזַל
[k] רְכָיָא [l] מוּת [m] קוּם
[n] סְבַר כמו בשר
[o] אֱמַר [p] זוּעַ

25 * Sin autem quid visum existis? virum mollibus vestimentis indutum? ecce ij qui vestimentis gloriosis & delicatis vtuntur, in aulis regum degunt.

26 * Sin minus, quid visum existis? prophetam? Certè dico vobis & propheta præstantiorem.

27 * Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui complanabit viam tuam coram te.

28 * Dico vobis, Non est propheta inter natos mulierum maior Jouchanon Baptista: minimus autem in regno Dei maior est eo.

29 * Et totus populus qui audierat, publicani quoque iustificarunt Deum, qui baptizati fuerant baptismo Jouchanon.

30 * Perischæi verò & Scribæ calumniati sunt apud se voluntatem Dei, qui non baptizati fuerunt ab eo.

31 * Cuinam igitur assimilabo homines generationis huius? & cui similes sunt?

32 * Similes sunt pueris sedentibus in plateis, & inclamantibus ad socios suos, dicentibúsque, Cecinimus vobis, neque saltastis, ac lamentum edidimus vobis, neque fleuistis.

33 * Venit enim Jouchanon Baptista, panem non edens, nec bibens vinum, & dicitis, Dæmonium in eo est.

34 * Venit Filius hominis edens & bibens, & dicitis, Ecce vir helluo, & bibax vini, amicúsque publicanorum & flagitiosorum.

35 * Sed iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis.

Ad horam tertiam Feria quinta Arcanorum.

36 * Venit autem vnus ex Perischæis efflagitans ab eo, vt secum manducaret. ingressus itaque domum Perischæi illius discubuit.

37 * Et mulier peccatrix erat in illa ciuitate. quæ quum nosset in domo Perischæi eum accubuisse, accepit alabastrum vnguenti.

38 * Et stans retro ad pedes eius, flebat, cæpitque lachrymis suis irrigare pedes eius, pilísque capitis sui abstergebat eos, & deoscubatur pedes eius, & vngebat aromate.

---

25 וְאַן לָא מָנָא נְפַקְתּוּן לְמֶחְזָא גֻּבְרָא דְנַחֲתָא רְכִיכָא לְבִישׁ הָא אִלֵּין דְּבַלְבּוּשָׁא מְשַׁבְּחָא וְנִכְפּוּנְקָא אִיתֵיהוּן בֵּית מַלְכָּא אִנּוּן׃
26 וְאַן לָא מָנָא נְפַקְתּוּן לְמֶחְזָא נְבִיָּא אִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן וְיַתִּיר מִן נְבִיָּא׃
27 הָנוּ דְּעָלֵוהִי כְּתִיב דְּהָא אֲנָא מְשַׁדַּר אֲנָא מַלְאָכִי קֳדָם פַּרְצוּפָךְ דְּנַתְקַן אוֹרְחָא קֳדָמָיךְ׃
28 אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלֵית נְבִיָּא בֵּילִידֵי נָשָׁא דְּרַב מִן יוֹחָנָן מַעֲמָדְנָא זְעוּרָא דִּין בְּמַלְכוּתָא דֵאלָהָא רַב הוּ מִנֵּהּ׃
29 וְכֻלֵּהּ עַמָּא דְשַׁמְעוּ אֲף מַכְסֵא זַדְּקוּ לֵאלָהָא דְעַמְּדוּ מַעֲמוּדְיָתֵהּ דְיוֹחָנָן׃
30 פְּרִישֵׁא דִּין וְסָפְרָא טְלַמּוּ קְנָפְשְׁהוּן צְבִינָא דֵאלָהָא דְּלָא אֶתְעַמְּדוּ מִנֵּהּ׃
31 לְמַן הֲכֵיל אַדְמֵא לַאנָשָׁא דְשַׁרְבְּתָא הֲדָא וְלְמַן דְּמִין׃
32 דְּמִין לְטַלְיָא דְיָתְבִין בְּשׁוּקָא וְקָצְיִן לְחַבְרֵיהוּן וְאַמְרִין זַמַּרְנָן לְכוֹן וְלָא רְקַדְתּוּן וַאלֵין לְכוֹן וְלָא בְכֵיתוּן׃

פְּנַק שְׁבַח
חַזָּא
תְּקַן יַלַּד עַמַּר
זְרַק כְּמוֹ אַדְּק
עַמַּר בֵּישׁוּן שְׁבַל
צִבְיָא דְּמָא
קָעָא בְּכָיָא

25 * Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt & delitijs, in domibus regum sunt.

26 * Sed quid existis videre? prophetam? Vtique dico vobis, & plusquam prophetam.

27 * Hic est de quo scriptũ est: Ecce ego mitto angelum meũ ante faciem tuam qui præparabit viam tuam ante te.

Mal. 4. a. 1. Mat. 11. b. 10. Mar. 1. a. 2.

28 * Dico enim vobis, maior inter natos mulierum propheta Iohanne Baptista nemo est. qui autem minor est in regno Dei, maior est illo.

29 * Et omnis populus audiens & publicani, iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Iohannis. E

30 * Pharisæi autem & legis periti consilium Dei spreuerunt in semetipsos, non baptizati ab eo.

31 * Ait autem Dominus, Cui ergo similes dicam homines generationis huius, & cui similes sunt?

Mat. 11. b. 16.

32 * Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus adinuicem, & dicentibus, Cantauimus vobis tibiis, & non saltastis: lamentauimus, & non plorastis.

33 * Venit autem Iohannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum: & dicitis, Dæmonium habet.

Mat. 3. b. 4. Mar. 1. b. 6.

34 * Venit Filius hominis manducans & bibens: & dicitis, Ecce homo deuorator & bibens vinum, amicus publicanorum & peccatorum.

35 * Et iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis.

36 * ROGABAT autem illum quidam de Pharisæis vt manducaret cum illo. Et F ingressus domum Pharisæi discubuit.

37 * Et ecce mulier quæ erat in ciuitate, peccatrix, vt cognouit quòd † accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum vnguenti.

Mat. 26. a. 7. Mar. 14. a. 3. Ioh. 12. a. 3. Iesus

38 * Et stans retrò secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat.

23 * ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν.

24 * ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.

27 * οὗτός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

28 * λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ οὐδείς ἐστιν. ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, μείζων αὐτοῦ ἐστι.

29 * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεὸν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου.

30 * οἱ δὲ φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.

31 * - εἶπε δὲ ὁ κύριος, τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι;

32 * ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ λέγουσιν, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε. ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.

33 * ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε οἶνον πίνων, καὶ λέγετε, δαιμόνιον ἔχει.

34 * ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε, ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν.

35 * καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.

36 * Ηρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φαρισαίου, ἀνεκλίθη.

37 * καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς, ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου·

38 * καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ.

---

33 אֵתָא גֵּיר יוֹחָנָן מַעֲמְרָנָא לָא אָכֵל לַחְמָא וְלָא שָׁתֵא חַמְרָא וְאַמְרִין אַנְתּוּן שֵׁדָא אִית בֵּהּ ׀
34 אֵתָא בְּרֵהּ דְּאֱנָשָׁא אָכֵל וְשָׁתֵא וְאַמְרִין אַנְתּוּן הָא גַּבְרָא אֲכוֹלָא וְשָׁתֵא חַמְרָא וְרָחֲמָא דְמָכְסֵא וְדַחֲטָיֵא ׀
35 וְאִזְדַּדְקַת חָכְמְתָא מִן כָּלְהוֹן בְּנֵיהָ ׀

דִּתְלַת שְׁעִין דְּחַמְשָׁא דְאַרְבָּעָא כג

36 אֵתָא דֵּין בְּעָא מִנֵּהּ חַד מִן פְּרִישֵׁא דְּנֶלְעַס עִמֵּהּ וְעַל לְבַיְתֵהּ דַּפְּרִישָׁא הוּ אֶסְתַּמֵּךְ ׀
37 וְאַנְתָּא חַשִׁיתָא אִית בַּחֲוָת בַּמְדִינְתָּא הִי וְכַד יָדְעַת דַּבְּבַיְתֵהּ דַּפְּרִישָׁא הוּ סְמִיךְ נָסְבַת שַׁתִּיפְתָּא דְבֻסְמָא ׀
38 וְקָמַת בְּסַתְרֵהּ לְוָת רַגְלוֹהִי וּבְכָיָא הָוָת וְשָׁרַיַת בְּדַמְעֵיהָ מְצַבְּעָא רַגְלוֹהִי וַבְסַעֲרָא דְרִישֵׁהּ מְשַׁוְיָא לְהֵין וּמְנַשְׁקָא הָוָת רַגְלוֹהִי וּמְשָׁחָא בְּסֻמָא ׀

[a] אֲכַל פירושו זחל
[b] חֲטָא [c] זְדַק [d] חֲכַם
[a] רְזָא [b] לְעַס
[c] עֲלַל [d] סְמַך [e] חֲטָא
[f] יְדַע [g] הוא כלי לשמן
[h] קוּם [i] בְּכָא [k] שְׁרִי
[l] צְבַע [m] שְׁוָא בלשון קנח
[n] מְשַׁח

39 * Quum autem vidisset Perischæus ille qui vocauerat eum, cogitauit apud se, & ait, Iste si esset propheta, nosset quænam sit, & qualis rumor peccatricis huius mulieris quæ tetigit ipsum.

40 * Respondit autem Jeschua, & dixit ei, Schemeoun habeo quiddam quod tibi dicam. Ait ei, dic Rabbi.

41 * Subdit ei Jeschua, Duo debitores erant vni domino debiti [creditori:] vnus debebat ei denarios quingentos, alter verò denarios quinquaginta.

42 * Quumque essent non soluendo, vtrisque remisit debitũ. vter igitur eorum magis eum diliget?

43 * Respondit Schemeoun & ait, Puto eum cui multa remissa sunt. Dixit ei Jeschua, Rectè iudicasti.

44 * Et conuersus ad mulierem illam, dixit ipsi Schemeoun, Vides hanc mulierem? domum tuã ingressus sum, aquam pedibus meis non dedisti, hæc autem lachrymis suis pedes meos lauit, & capillis suis abstersit eos.

45 * Tu non es osculatus me, hæc autem ecce ex quo ingressa est, non desijt pedes meos deosculari.

46 * Tu oleo caput meum non vnxisti, hæc autem oleo aromatico pedes meos vnxit.

47 * Propterea dico tibi, remissa esse ei scelera eius multa, propterea quòd multum dilexerit: is autem cui paululum remittitur, paululum diligit.

48 * Et dixit mulieri illi, Remittuntur tibi scelera tua.

49 * Cœperunt autem ij qui accumbebant dicere apud se, Quis est iste qui etiam scelera

50 remittit? * Jeschua verò dixit ei mulieri, Fides tua te seruauit: ito in pace.

Feria v. Hebdomadis secundæ Ieiunij.

CAP. VIII.

1 ET factum est post hæc, vt perlustraret Jeschua vrbes & vicos, prædicarétque, ac euangelizaret regnum Dei, & duodecim eius erant cum eo:

2 * Necnon mulieres illæ quæ sanatæ fuerant à morbis, et à spiritibus malis, Mariam quæ vocatur Magdeloitho, ea est ex qua septem dæmonia exierant:

---

39 בַּר חֲזָא דִּין פְּרִישָׁא הַהוּ [c] דַּקְרִיהִי אֶתְחַשַּׁב בְּנַפְשֵׁהּ וַאמַר הֲנָא אִלּוּ נְבִיָּא הֲוָא יָדַע חֲזָא מַן הִי וּמָא [d] טֵבָה
[e] דְּחַשִּׁיחָא הִי אַנְתְּחָא הִי דְּקָרְבַת לֵהּ ׃ 40 עֲנָא דִּין יֵשׁוּעַ וַאמַר לֵהּ שֶׁמְעוֹן מֶדֵם אִית לִי [f] דְּאמַר לָךְ אמַר לֵהּ
אֶמַר רַבִּי ׃ 41 אֶמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ חֲרִין [g] חַיָּבָא אִית הֲוָו לְחַד מָרָא חַוּבָא חַד חַיָּב הֲוָא לֵהּ דִּינָרָא חַמֵּשׁ מְאָה
וְאָחֳרִינָא דִּינָרָא חַמְשִׁין ׃ 42 וְדְלֵית הֲוָא לְהוֹן [h] לְמִפְרַע לַחֲרֵיהוֹן שְׁבַק אֵינָא הֲכִיל מָנְהוֹן יַתִּיר [i] נַחֲבֵיהִי ׃
43 עֲנָא שֶׁמְעוֹן וַאמַר סָבַר אֲנָא דְּהוּ [k] דְּאִשְׁתְּבֵק לֵהּ סַגִּי אַמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ [l] חֲרִיצָאִית [m] דִּנְתָּ ׃
44 וְאַחְפְּנִי לְוָת הִי אַנְתְּחָא וַאמַר לְשֶׁמְעוֹן חָזֵא אַנְתְּ אַנְתְּחָא הָדָא לְבֵיתָךְ [b] עָדֵלְתָּ מַיָּא לְרַגְלַי לָא [c] יַהֲבְתָּ הָדָא דִּין
בְּדִמְעֵיהָ רַגְלַי [d] צַבְעַת וּבְסַעֲרָהּ [e] שַׁנְיַת אַנִּין ׃ 45 אַנְתְּ לָא [f] נַשְׁקְתָנִי הָדָא דִּין הָא מִן דְּעָלַת לָא [g] שַׁלְיַת

[a] קָרָא [b] טַבָּא כמו רבת
[c] חַטָּא [d] אֵמַר
[e] חוּב
[f] כְּרַע [g] חָיַב כמו אחב
[h] שְׁבַק [i] תְּרֵין [k] דוּן
[l] פְּנִיָּא [m] עֲלַל [n] יַחֵב
[o] עֲבַע [p] שְׁנָא פירשו קנט
[q] נָשַׁק [r] שְׁלָיָא חתל

39 * Videns autem Pharisæus qui vocauerat eum, ait intra se, dicens, Hic si esset propheta, sciret vtique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est.

40 * Et respondens Iesus, dixit ad illum, Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait, Magister, dic.

41 * Duo debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta.

42 * Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Quis ergo eum plus diligit?

43 * Respondens Simon dixit, Æstimo quia is cui plus donauit. At ille dixit ei, G Rectè iudicasti.

44 * Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni, Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis tersit.

45 * Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos.

46 * Oleo caput meum non vnxisti: hæc autem vnguento vnxit pedes meos.

47 * Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit.

48 * Dixit autem ad illam, Remittuntur tibi peccata. Mat. 9. a. 2.

49 * Et cœperunt qui simul accumbebant, dicere intra se, Quis est hic qui etiam peccata dimittit?

50 * Dixit autem ad mulierem, Fides tua te saluam fecit: vade in pace. Mat. 5. c. 34.

CAP. VIII.

1 ET factum est deinceps, & ipse iter faciebat per ciuitates & castella prædicans & euangelizans regnum Dei: & duodecim cum illo, A

2 * Et mulieres aliquæ quæ erant curatæ à spiritibus malignis & infirmitatibus, Maria quæ vocatur Magdalene, de qua septem dæmonia exierant: Mat. 16. c. 9.

39 * ἰδὼν δὲ ὁ φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, λέγων, οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι.

40 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτὸν, σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ φησι, διδάσκαλε, εἰπέ.

41 * δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ εἷς ὤφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα.

42 * μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν, εἰπὲ, πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει;

43 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σίμων εἶπεν, ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὀρθῶς ἔκρινας.

44 * καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ σίμωνι ἔφη, βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοῦ ποδός μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε·

45 * φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας.

46 * ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας, αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας.

47 * οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαὶ, ὅτι ἠγάπησε πολύ. ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.

48 * εἶπε δὲ αὐτῇ, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι·

49 * καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν;

50 * εἶπε δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

η.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώμην, κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ,

2 * καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, μαρία ἡ καλουμένη μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει·

---

47 חלף

h מִשְׁחָא חֲטָיָא

i אֲחַב כמו אהב

k שְׁבַק m חֲבַב או אֲחַב

n שְׁרִי o הֵימִין

p חֲיָיָא q אַזַל

r עוּם s לְרַז

t סְבַר כמו נשר

u אֶסְיָא v כְּרַת w קְרָא

46 אַנְתְּ מַשְׁחָא לְרִישִׁי לָא h מִשְׁחָתְּ הָדָא דֵין בְּמֶשְׁחָא וּבְסָמָא רַגְלַי מָשְׁחַת׃

רַגְלַי לְמַנְשָׁקוּ׃

הָדָא אָמַר אֲנָא לָךְ דִּשְׁבִיקִין לָהּ i חַטָּהֵיהָ סַגִּיאָא מָטֶל k וַאֲחִבַת סַגִּי הִוָא דֵין דְּקַלִּיל l מָשְׁחִבַק לַהּ קַלִּיל m מַחֵב׃

48 וְאָמַר לְהִי אַנְתְּהָא שְׁבִיקִין לְכִי חַטָּהֵיכִי׃

49 n שְׁרִיוּ דֵין הִנּוּן דְּסָמִיכִין אָמְרִין בְּנַפְשָׁהוּן מַנּוּ הָנָא

דְּאַף חַטָּהָא שָׁבַק׃

50 יְשׁוּעַ דֵין אֲמַר לְהִי אַנְתְּהָא o הֵימָנוּתְכִי p אַחֲיָיתְכִי q זְלִי בְּשְׁלָמָא׃

דְּחַמְשָׁא דְשַׁבְתָּא וַתְּרִין r רְצוּמָא כד קַפְלָאוּן ח

s וְהָוָא מִן בָּתַר הֵלֵין מְתְכְרֵךְ הֲוָא יְשׁוּעַ בְּמָדִינָתָא וּבְקִירְיָא t וּמְכָרֵז הֲוָא u וּמְסַבַּד מַלְכוּתָא דֵאלָהָא וְתְרֵעסַרְתֵּה עִמֵּהּ׃

v וְנַשֵּׁי הֲוִין d דְּאִתְאַסְיָן מִן c כּוּרְתָנָא וּמִן רוּחֵי בִישָׁתָא בִישָׁתָא מַרְיַם e דְּמִתְקְרֵיָא מַגְדְּלִיתָא הִי דְשַׁבְעָא שֵׁדִין נְפַקוּ מִנָּהּ׃

3 * Et Jouchan uxor Couza præfecti domui Heroudis, & Schouschan, aliæque plurimæ, illæque ministrabant eis ex facultatibus suis.

4 * Quúmque multa turba coacta esset & ex omnibus ciuitatibus conuenirent ad eum, dixit per parabolas.

5 * Exijt seminator ad seminandum semen suum: quúmque seminaret, aliud cecidit iuxta uiam, & conculcatum est, ac uolucres comederunt illud.

6 * Aliud autem cecidit super petram, & illicò germinauit, & quia non habebat humorem, exaruit.

7 * Aliud autem cecidit inter spinas, & germinarunt cum eo spinæ, ac suffocarunt illud.

8 * Aliud denique cecidit in terram bonam & pulchram, ac germinauit, & edidit fructum vnum in cẽtum [centuplum.] Hæc quum dixisset clamabat, Qui habet aures ad audiendum, audiat.

9 * Et interrogarunt eum discipuli eius, quæ esset ista parabola.

10 * Ipse verò dixit eis, Vobis etenim datum est nosse arcana regni Dei, cæteris autem illis per parabolas dictum est, vt videntes non videant, & audientes non intelligant.

11 * Est autem hæc parabola: Semen est sermo Dei.

12 * Ji autem qui secus uiam, sunt qui audiunt sermonem, & veniens inimicus tollit sermonem ex cordibus eorum, ne credant, & salui fiant.

13 * Qui autẽ super petram, ij sunt, qui quum audierint, cum gaudio excipiunt sermonem, & radicem non habent, sed temporaria est fides eorum, & tempore tentationiũ impingunt.

14 * Quod autem inter spinas cecidit, ij sunt qui audiunt sermonem, sed à solicitudine, diuitijsque, & concupiscentiis mundi suffocantur, fructúsque non edunt.

15 * Quod autem in terram bonam, ij sunt qui corde humili bonóque audiunt sermonem & amplectuntur, edúntque fructus in patientia.

---

3 וְיוֹחַן אִנְתַּת כוּזָא רַבַּיְתֵהּ דְּהֵרוֹדֵס וְשׁוּשַׁן וְאַחֲרָנְיָתָא סַגִּיאָתָא אִילֵין דִּמְשַׁמְּשָׁן הֲוַי לְהוֹן מִן קְנְיָנֵיהֵין ׃
4 וְכַד כֻּנְשָׁא סַגִּיאָא כְּנַשׁ הֲוָא וּמִן כָּל מְדִינָן אָתֵין הֲוַי לְוָתֵהּ אֲמַר בְּסִתְלָא ׃
5 נְפַק זָרוּעָא לְמִזְרַע זְרְעֵהּ וְכַד זָרַע אִית דִּנְפַל עַל יַד אוֹרְחָא וְאִתְרְדִישׁ וַאֲכָלְתֵהּ פָּרְחָתָא ׃
6 וְאַחֲרִנָא נְפַל עַל שׁוּעָא וּבַר שְׁעָתֵהּ יְצָא וַדְלִית הֲוָא לַהּ תְּלִילוּתָא יְבֵשׁ ׃
7 וְאַחֲרִנָא נְפַל בֵּית כּוּבָא וְיַעוּ עִמֵּהּ כּוּבָא וַחֲנָקוּהִי ׃
8 וְאַחֲרִנָא נְפַל בְּאַרְעָא טָבְתָא וְשַׁפִּירְתָּא וְיַעוּ וַעֲבַד פְּאַרְיָא חַד בְּמִאָה אֲמַר קָרֵא הֲוָא דְּמַן דְּאִית לַהּ אָזְנָא דְּנִשְׁמַע נִשְׁמַע ׃
9 וְשָׁאלוּהִי תַּלְמִידוֹהִי דְּמָנוּ סַתְלָא הָנָא ׃
10 הוּ דֵּין אֲמַר לְהוֹן לְכוֹן הוּ גֵּיר יְהִיב לְמִדַּע אֲרָזֵא דְּמַלְכוּתָה

[a] סְגִיאָא [b] קְנְיָא [c] אִתְיָא [d] מְהַל [e] זַרְעָא [f] דּוּשׁ [g] אֲכַל [h] יַעוּ כמו יצא או הצמיח פירושו ליחה [i] חֲנַק [j] טוּב [k] קְרָא [l] אָזְנָא כמו אוזן [m] יְהִיב [n] יַדַּע [o] רָזָא

3 * Et Iohanna vxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ quæ ministrabant ei de facultatibus suis.

4 * Cùm autem turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem: (Mat. 13. a. 3. Mar. 4. a. 2.)

5 * Exijt qui seminat, seminare semen suum. & dum seminat, aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cæli comederunt illud.

6 * Et aliud cecidit supra petram: & natum aruit, quia non habebat humorem.

7 * Et aliud cecidit inter spinas: & simul exortæ spinæ suffocauerunt illud.

8 * Et aliud cecidit in terram bonam: & ortum, fecit fructum cẽtuplum. Hæc B dicens clamabat, Qui habet aures audiendi, audiat.

9 * Interrogabant autem eum discipuli eius, quæ esset hæc parabola. (Mat. 13. a. 10. Mar. 4. b. 10.)

10 * Quibus ipse dixit, Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. (Isaiæ 6. c. 9. Mat. 13. b. 14. Mar. 4. b. 12. Ioh. 12. f. 40. Acto. 28. f. 26. Rom. 11. b. 8.)

11 * Est autem hæc parabola: Semen est verbum Dei.

12 * Qui autem secus viam: hi sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant.

13 * Nam qui supra petram: qui cùm audierint, cum gaudio suscipiunt verbum. & hi radices non habent: †quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. (qui)

14 * Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, & à solicitudinibus & diuitijs, & voluptatibus vitæ, euntes, suffocantur, & non referunt fructum.

15 * Quod autem in bonam terram: hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.

3 καὶ Ἰωάνα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου, καὶ Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

4 συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν, εἶπε διὰ παραβολῆς,

5 ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον ἑαυτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.

6 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα.

7 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό.

8 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ταῦτα λέγων ἐφώνει, ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

9 ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη.

10 ὁ δὲ εἶπεν, ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

11 ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ.

12 οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν, εἰσὶν οἱ ἀκούοντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

13 οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἵ ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.

14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσὸν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου, καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι.

15 τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ, ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

---

[a] פְּלָא [b] אֲמַר [c] חֲזָא
[d] סְכַל כמו שכל
[e] מְלֵל [f] הֵימָן
[g] חַיָּא [h] חַדָּא
[i] נְסָא [j] נְצַף
[l] רְנַג
[m] שְׁפָיָא
[n] סְבַל

דְּאֶלָּהָא לְהַנּוּן דֵּין דְּשַׁרְכָא [a] בַּפְּלָאתָא [b] מְתַאמַר דְּכַד [c] חַזִּין לָא נָחְזוּן וְכַד שָׁמְעִין לָא [d] נְסָתַּכְּלוּן ׃
11 הַנּוּן דֵּין דְּעַל יַד אוֹרְחָא אִיתַיְהוּן הַנּוּן דְּשָׁמְעִין מִלְּתָא
וְאַתָא כְּעֵל דְּבָבָא שְׁקֵל מִלְּתָא מִן לִבְּהוֹן דְּלָא [e] נְהֵימְנוּן [f] וְנִחוּן ׃
12 וְהַלֵּין דֵּין דְּעַל שׁוּעָא הַלֵּין אִנּוּן דְּמָא דִּשְׁמַעוּ
[g] חַיָּא [h] בְּחַדּוּתָא מְקַבְּלִין לַהּ לְמִלְּתָא וְעִקָּרָא לֵית לְהוֹן אֶלָּא דְּזַבְנָא הִי הַיְמָנוּתְהוּן וּבְזַבְנָ [i] נְסָיוּנָא מִתְכַּשְׁלִין ׃
14 הוּ דֵּין דִּנְפַל בֵּית כּוּבָא הַלֵּין אִנּוּן אִילֵּין דְּשָׁמְעִין מִלְּתָא [k] וּבְצִפְתָּא וּבְעוּתְרָא [l] וּבְרַגְיָנָתָהּ דְּעָלְמָא מִתְחַנְקִין
וּפֵרָא לָא יָהֲבִין ׃ 15 הוּ דֵּין דְּבַארְעָא טָבְתָא הַלֵּין אִנּוּן אִילֵּין דְּבְלִבָּא [m] שַׁפְיָא וְטָבָא שָׁמְעִין מִלְּתָא
וְאַחֲדִין וְיָהֲבִין פֵּרָא [n] בְּמַסְיַבְרָנוּתָא ׃

Cõmemoratione Deiparæ Mariam.

16 * *Nemo accendit lucernam, & operit eam vase, aut ponit eam subter lectum, sed eam imponit candelabro, vt quicunque ingrediatur, videat lumen eius.*

17 * *Nihil est enim occultum quod non reuelatur, nec absconditum, quod nõ cognoscatur, & veniat in apertum.*

18 * *Videte quomodo audiatis. Qui enim habet dabitur ei, & qui non habet, etiam id quod putat habere, tolletur ab eo.*

19 * *Venerunt autem ad eum mater & fratres eius, nec poterant eum alloqui propter turbam.*

20 * *Et dicunt ei, Mater tua & fratres tui stant foris, volúntque te videre.*

21 * *Ipse verò respondit & ait illis, Si sunt mater mea & fratres mei; qui audiunt sermonem Dei, eumque exequuntur.*

Ad vesperam Dominicæ v. Ieiunij.

22 * *Porrò factum est quodam die, vt Jeschua conscensa naui sederet in ea, & discipuli eius: & dixit eis, Transeamus in vlteriorem ripam maris.*

23 * *Quumq; nauigarent, somno se dedit ipse Jeschua, & factus est turbo venti in mari, & propè erat nauis vt mergeretur.*

24 * *Et accedentes excitarunt eum, dicuntq; ei, Magister noster, Magister noster, perimus. Ipse verò surrexit, et obiurgauit ventos, & fluctuationes aquarum, & quieuerunt, ac facta est tranquillitas.*

25 * *Et dixit eis, Vbi est fides vestra? hi autem quum expauescerent mirabantur, dicentes vnus ad alium: Quisnam iste est, vt & ventis imperet, fluctuationibusque, & mari, & obediant ei?*

26 * *Porrò nauigarunt veneruntque in regionem Godaræorum quæ est in vlteriori ripa ex aduerso Galilæa.*

27 * *Quumque exisset in terram, occurrit ei homo quidam ex vrbe, in quo erat dæmonium à tempore multo, & vestimento non amiciebatur, nec in ædibus degebat, sed in monumentis.*

28 * *Quum autem vidisset Jeschua, exclamauit & procidit coram eo, & alta voce dixit, Quid nobis & tibi Jeschua fili Dei Altissimi? peto à te ne me crucies.*

---

16 לָא אֱנָשׁ מַנְהַר שְׁרָגָא וּמְחַפֵּא לַהּ בְּמָאנָא אוֹ סָאם לַהּ תְּחֵית עַרְסָא אֶלָּא סָאם לַהּ לְעֵל מִן מְנָרְתָא דְּכָל דְּעָאל
נְחֵזֵא נוּהֲרַהּ ׀ 17 לֵית גַּיר מִדְּכַסְיָא דְּלָא נְתְגְּלֵא וְלָא דְּמִסְתַּתַּר דְּלָא נְתְיְדַע וְנֵאתֵא לְגַלְיָא ׀ 18 חֲזוֹ אֵיכַנָא
שְׁמַעְתּוּן מִן דְּרָאיֵת לַהּ גַּיר נְתְיַהֵב לַהּ וּמִן דְּלֵית לַהּ אַף הַהוּ דְּסָבַר דְּאִית לַהּ נְשַׁתְּקֵל מִנַּהּ ׀ 19 אֲתוֹ דֵין לְוָתַהּ אִמַּהּ וַאחוֹהִי
וְלָא מִשְׁכְּחִין תַּמּוּ דְּנִמְלְלִין עִמַּהּ מִטֻּל כְּנִשָׁא ׀ 20 וַאמְרוּ לַהּ אִמָּךְ וַאחַיִךְ קָיְמִין לְבַר וְצָבְיִן לְסָחְזָיֵךְ ׀ 21 הוּ דֵין
עָנָא וַאמַר לְהוּן הֵלֵין אִנּוּן אִמִּי וַאחַי אִילֵין דְּשָׁמְעִין מִלְּתָא דַאלָהָא וְעָבְדִין לַהּ ׀ דְּכִמְשָׁא דְּמַר כְּשַׁבָּא דה דְּצוּמָא כו
22 הֲוָא דֵין בְּחַד מִן יוֹמָא מְלַךְ יֵשׁוּעַ יְהַב בְּסַפִּינְתָא הוּ וְתַלְמִידוֹהִי וַאמַר לְהוּן נְעַבַּר לְתַהּ עֲבָרָא דְיַמְּתָא ׀

[a] דְּכַר יְלַד
[b] נְחַר חֲפָא סוּם
[c] עוֹל טְשָׁא
[d] יְדַע אִתָּא גְּלָא
[e] יַהֵב שְׁקַל
[f] קוּם עְבָא חֲזָא
[g] מְלַל
[h] עוּם עֲבַר

[a] בְּרוּכְרָנָא [b] וְתִלְדַת אֱלָהָא מְרַיָם כה

---

16 * Nemo accendit lucernam, & operit eam vase, aut ponit eam subter lectum, sed eam imponit candelabro, vt quicunque ingrediatur, videat lumen eius.
ܠܐ ܐܢܫ ܡܢܗܪ ܫܪܓܐ ܘܡܚܦܐ ܠܗ ܒܡܐܢܐ ܐܘ ܣܐܡ ܠܗ ܬܚܝܬ ܥܪܣܐ ܐܠܐ ܣܐܡ ܠܗ ܠܥܠ ܡܢ ܡܢܪܬܐ ܕܟܠ ܕܥܐܠ
ܢܚܙܐ ܢܘܗܪܗ ׀ 17 ܠܝܬ ܓܝܪ ܡܕܟܣܝܐ ܕܠܐ ܢܬܓܠܐ ܘܠܐ ܕܡܣܬܬܪ ܕܠܐ ܢܬܝܕܥ ܘܢܐܬܐ ܠܓܠܝܐ ׀ 18 ܚܙܘ ܐܝܟܢܐ
ܫܡܥܬܘܢ ܡܢ ܕܪܝܐܝܬ ܠܗ ܓܝܪ ܢܬܝܗܒ ܠܗ ܘܡܢ ܕܠܝܬ ܠܗ ܐܦ ܗܘ ܕܣܒܪ ܕܐܝܬ ܠܗ ܢܫܬܩܠ ܡܢܗ ׀ 19 ܐܬܘ ܕܝܢ ܠܘܬܗ ܐܡܗ ܘܐܚܘܗܝ
ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܬܘ ܕܢܡܠܠܝܢ ܥܡܗ ܡܛܠ ܟܢܫܐ ׀ 20 ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܐܡܟ ܘܐܚܝܟ ܩܝܡܝܢ ܠܒܪ ܘܨܒܝܢ ܠܡܚܙܝܟ ׀ 21 ܗܘ ܕܝܢ
ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܐܢܘܢ ܐܡܝ ܘܐܚܝ ܐܝܠܝܢ ܕܫܡܥܝܢ ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܘܥܒܕܝܢ ܠܗ ׀ ܕܟܡܫܐ ܕܡܪ ܟܫܒܐ ܕה ܕܨܘܡܐ ܟܘ
22 ܗܘܐ ܕܝܢ ܒܚܕ ܡܢ ܝܘܡܐ ܡܠܟ ܝܫܘܥ ܥܠ ܒܣܦܝܢܬܐ ܗܘ ܘܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܢܥܒܪ ܠܬܗ ܥܒܪܐ ܕܝܡܬܐ ׀

CAP. VIII. Interpr. Syriaca. 283

17 * Nihil est enim occultum quod non reuelatur, nec absconditum, quod nõ cognoscatur, & veniat in apertum.
ܠܝܬ ܓܝܪ ܡܕܟܣܝܐ ܕܠܐ ܢܬܓܠܐ ܘܠܐ ܕܡܣܬܬܪ ܕܠܐ ܢܬܝܕܥ ܘܢܐܬܐ ܠܓܠܝܐ ׀
18 * Videte quomodo audiatis. Qui enim habet dabitur ei, & qui non habet, etiam id quod putat habere, tolletur ab eo.
ܚܙܘ ܐܝܟܢܐ ܫܡܥܬܘܢ ܡܢ ܕܪܝܐܝܬ ܠܗ ܓܝܪ ܢܬܝܗܒ ܠܗ ܘܡܢ ܕܠܝܬ ܠܗ ܐܦ ܗܘ ܕܣܒܪ ܕܐܝܬ ܠܗ ܢܫܬܩܠ ܡܢܗ ׀
19 * Venerunt autem ad eum mater & fratres eius, nec poterant eum alloqui propter turbam.
ܐܬܘ ܕܝܢ ܠܘܬܗ ܐܡܗ ܘܐܚܘܗܝ ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܬܘ ܕܢܡܠܠܝܢ ܥܡܗ ܡܛܠ ܟܢܫܐ ׀
20 * Et dicunt ei, Mater tua & fratres tui stant foris, volúntque te videre.
ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܐܡܟ ܘܐܚܝܟ ܩܝܡܝܢ ܠܒܪ ܘܨܒܝܢ ܠܡܚܙܝܟ ׀
21 * Ipse verò respondit & ait illis, Si sunt mater mea & fratres mei; qui audiunt sermonem Dei, eumque exequuntur.
ܗܘ ܕܝܢ ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܐܢܘܢ ܐܡܝ ܘܐܚܝ ܐܝܠܝܢ ܕܫܡܥܝܢ ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܘܥܒܕܝܢ ܠܗ ׀

Ad vesperam Dominicæ v. Ieiunij.

22 * Porrò factum est quodam die, vt Jeschua conscensa naui sederet in ea, & discipuli eius: & dixit eis, Transeamus in vlteriorem ripam maris.
ܗܘ ܕܝܢ ܒܚܕ ܡܢ ܝܘܡܐ ܡܠܟ ܝܫܘܥ ܥܠ ܒܣܦܝܢܬܐ ܗܘ ܘܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܢܥܒܪ ܠܬܗ ܥܒܪܐ ܕܝܡܬܐ ׀
23 * Quumq; nauigarent, somno se dedit ipse Jeschua, & factus est turbo venti in mari, & propè erat nauis vt mergeretur.
ܗܘ ܕܝܢ ܒܡܫܟܒܗ ܢܡ ܝܫܘܥ ܘܗܘܐ ܡܫܒܐ ܕܪܘܚܐ ܒܝܡܐ ܘܩܪܝܒ ܗܘ ܕܬܬܒܥ ܠܐܢܐ ׀
24 * Et accedentes excitarunt eum, dicuntq; ei, Magister noster, Magister noster, perimus. Ipse verò surrexit, et obiurgauit ventos, & fluctuationes aquarum, & quieuerunt, ac facta est tranquillitas.
ܘܩܪܒܘ ܘܐܩܝܡܘ ܠܗ ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܡܪܝ ܡܪܝ ܐܒܕܝܢ ܗܘ ܕܝܢ ܩܡ ܘܓܥܪ ܠܪܘܚܐ ܘܠܡܫܒܐ ܕܡܝܐ ܘܫܪܐ ܗܘ ܘܗܘܬ ܫܠܝܐ ׀
25 * Et dixit eis, Vbi est fides vestra? hi autem quum expauescerent mirabantur, dicentes vnus ad alium: Quisnam iste est, vt & ventis imperet, fluctuationibusque, & mari, & obediant ei?
ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܝܟܐ ܗܝ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܕܕܚܠܘ ܡܬܕܡܪܝܢ ܗܘ ܕܝܢ ܐܝܢܘ ܗܢܐ ܕܦܩܕ ܠܪܘܚܐ ܘܠܡܫܒܐ ܘܠܡܝܐ ܕܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗ ׀
26 * Porrò nauigarunt veneruntque in regionem Godaræorum quæ est in vlteriori ripa ex aduerso Galilæa.
ܘܡܛܘ ܠܥܒܪ ܠܬܗ ܥܒܪܐ ܕܝܡܬܐ ܠܬܚܘم ܓܕܪܝܐ ܕܗܝ ܕܥܠ ܥܒܪ ܐܪܥܐ ܕܓܠܝܠܐ ׀
27 * Quumque exisset in terram, occurrit ei homo quidam ex vrbe, in quo erat dæmonium à tempore multo, & vestimento non amiciebatur, nec in ædibus degebat, sed in monumentis.
ܘܟܕ ܢܦܩ ܠܐܪܥܐ ܐܪܥܐ ܩܪܐ ܠܗ ܓܒܪܐ ܡܢ ܩܪܬܐ ܕܫܐܪܐ ܒܗ ܫܐܕܐ ܡܢ ܙܒܢܐ ܘܠܒܫ ܠܒܘܫ ܠܐ ܗܘܐ ܘܒܒܝܬܐ ܠܐ ܩܝܡ ܗܘܐ ܐܠܐ ܒܩܒܪܐ ׀
28 * Quum autem vidisset Jeschua, exclamauit & procidit coram eo, & alta voce dixit, Quid nobis & tibi Jeschua fili Dei Altissimi? peto à te ne me crucies.
ܟܕ ܚܙܐ ܗܘ ܕܝܢ ܝܫܘܥ ܩܥܐ ܘܢܦܠ ܩܕܡ ܡܪܝܗ ܘܩܠܐ ܪܡܐ ܐܡܪ ܡܢܢ ܠܢ ܘܠܟ ܝܫܘܥ ܒܪ ܐܠܗܐ ܥܠܝܐ ܒܥܐ ܐܢܐ ܕܠܐ ܬܥܢܝܢܢ ׀

Mat. 5. b. 15. Mar. 4. c. 21. 16 * Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum ponit, vt intrantes videant lumen.

Mat. 10. c. 26. Mar. 4. c. 22. 17 * Non est enim occultum quod non manifestetur: nec absconditum quod non cognoscatur, & in palàm veniat.

quid Mat. 13. b. 12. & 23. c. 29. Mar. 4. c. 25. 18 * Videte ergo †quomodo audiatis. Qui enim habet, dabitur illi: & quicunque non habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab illo.

Mat. 12. d. 46. Mar. 3. d. 31. 19 * Venerunt autem ad illum mater & fratres eius: & non poterant adire eum præ turba.

20 * Et nuntiatum est illi: Mater tua & fratres tui stant foris, volentes te videre.

21 * Qui respondens, dixit ad eos, Mater mea & fratres mei, hi sunt qui verbum Dei audiunt & faciunt.

Mat. 8. c. 23. 22 * FACTVM est autem in vna dierum: & ipse ascendit in nauiculam, & discipuli eius, & ait ad illos, Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt.

Mar. 4. d. 36.

23 * Et nauigantibus illis obdormiuit: & descendit procella venti, in stagnum, & D complebantur, & periclitabantur.

24 * Accedentes aũt suscitauerunt eum, dicentes, Præceptor, perimus. At ille surgens, increpauit ventum & tempestatem aquæ: & cessauit: & facta est tranquillitas.

25 * Dixit autem illis, Vbi est fides vestra? Qui timentes, mirati sunt ad inuicem, dicentes, Quis putas hic est, quia & ventis & mari imperat, & obediunt ei?

Matt. 8. d. 28. Mar. 5. a. 1. 26 * Et nauigauerunt ad regionem Gerasenorum, quæ est contra Galilæam.

de naui 27 * Et cùm †egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam qui habebat dæmonium iam temporibus multis, & vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis.

28 * Is vt vidit Iesum, procidit ante illũ: & exclamans voce magna, dixit, Quid mihi & tibi est Iesu fili Dei altissimi? obsecro te ne me torqueas.

16 * Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς.

17 * Οὐ γὰρ ἐστι κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον, ὃ οὐ γνωσθήσεται, καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ.

18 * Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε. ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

19 * Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον.

20 * Καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ, λεγόντων, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέλοντες.

21 * Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες, καὶ ποιοῦντες αὐτόν.

22 * Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν.

23 * Πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε, καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύνευον.

24 * Προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν, λέγοντες, Ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη.

25 * Εἶπε δὲ αὐτοῖς, ποῦ ἐστιν ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

26 * Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντιπέραν τῆς Γαλιλαίας.

27 * Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν.

28 * Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς.

---

23 וְכַד רָדִין דְּמַךְ לֵהּ הוּ יֵשׁוּעַ וַהֲוָת עַלְעֻלָא דְּרוּחָא בְּיַמְתָא וְקָרִיבָא הֲוָת סְפִינְתָא לְמֶטְבַּע׃
24 וְקָרְבוּ אֲעִירוּהִי וַאמְרִין לֵהּ רַבִּן רַבִּן אֲבָדִינָן הוּ דִין קָם וְכָאָא בְּרוּחָא וְבַמַּחְשׁוּלָא דְּמַיָּא וְנָחוּ וַהֲוָא שְׁלָיָא׃
25 וַאמַר לְהוֹן אַיְכָא הֵי הֵימָנוּתְכוֹן הֲנוּן דִין כַּד דַחִילִין מִתְדַּמְּרִין הֲוֹו וַאמְרִין מַר לְחַד מָנוּ כִּי הָנָא דְּאַף לְרוּחָא
וּלְמַיָּא׃ 26 וְרָדוּ וַאתוּ לַאתְרָא דְגַדְרָיֵא דְּאִיהוּהִי בְּעֶבְרָא לִיקְבֵל גְּלִילָא׃
27 וְכַד נְפַק לַארְעָא פְּגַע בֵּהּ גַּבְרָא חַד מִן מְרִינְתָא דְּאִית הֲוָא בֵּהּ דַיְוָא מִן זַבְנָא וּמָאנָא לָא לְבֵשׁ הֲוָא
וּבְבֵיתָא לָא עָמַר הֲוָא אֶלָּא בְּבֵית קְבוּרָא׃ 28 כַּד חֲזָא דִין לְיֵשׁוּעַ קְעָא וְנָפַל קְדָמוֹהִי וּבְקָלָא רָמָא אֲמַר
מָא לַן וְלָךְ יֵשׁוּעַ בְּרֵהּ דְּאֵלָהָא מְרִימָא בְּעָא אֲנָא מָנָךְ לָא תְּשַׁנְקָנִי׃

[c] דְדָא [d] טְבַע
[e] עוּר [f] אֲבַד
[g] מַחְשׁוּלָא גַּלִּים
[h] נוּחַ [i] שְׁלָא [k] הֵימָן
[l] דְּמַר [m] שְׁמַע [n] רְדָא
[o] אֶתְרָא [p] סְנָא
[q] פִּירוּשׁוֹ שֵׁדִין [r] רוּם
[s] רוּם [t] שְׁנַק

29 * Præcipiebat enim Feschua ſpiritui im-
mundo vt exiret ab homine: multum enim
iam temporis fuerat, ex quo captiuum deti-
nebat eum: & vinciebatur catenis, com-
pedibúſque cuſtodiebatur: & fregerat vin-
cula ſua, & ducebatur à dæmonio in deſer-
tum.

30 * Interrogauit autem eum Feschua, Quod
eſt nomen tuum? dixit ei, Legio. quandoqui-
dem dæmonia multa ingreſſa erant in eum.

31 * Et efflagitabat ab eo, ne præciperet ipſos
abire in abyſſum.

32 * Erat autem ibi grex porcorum multo-
rum paſcens in monte, & efflagitabant ab eo
vt permitteret ipſis in porcos ingredi. Et per-
miſit eis.

33 * Et exierunt dæmonia ex homine, & in-
greſſi ſunt in porcos: & rectâ contendit to-
tus ille grex ad ſaxum, & ceciderunt in ma-
re, ac ſuffocati ſunt.

34 * Quum autem vidiſſent paſtores quod
factum fuerat, fugerunt, renuntiarúntque in
ciuitates, & in pagos.

35 * Et exierunt quidam vt viderent quod
factum fuerat, venerúntque ad Feschua, &
inuenerunt hominem illum à quo exierant de
monia, veſtitum, & verecundum, ac ſeden-
tem ad pedes ipſius Feschua: & timuerunt.

36 * Et recitarunt eis illi qui viderant quo-
modo ſanitati reſtitutus fuerat homo ille de-
moniacus.

37 * Et efflagitabant ab eo vniuerſi cœtus
Godaræorum vt abſcederet à ſe, quippe quos
timor magnus inuaſerat: ipſe autem Feschua
conſcendit nauem, & reuerſus eſt ab eis.

38 * Porrò vir ille à quo exierant dæmonia,
efflagitabat ab eo, vt cum eo eſſet, ſed dimiſit
eum Feschua, & dixit ei:

39 * Reuertere domum tuam, & recita id
quod fecit tibi Deus. Abijt itaque & præ-
dicabat per totam ciuitatem quod fecerat ei
Feschua.

Matutinis Dominicæ v. Ieiunij.

40 * Quum autem redijſſet Feschua, excepit
eum turba multa, omnes enim conſpicaban-
tur eum.

---

29 פְּקִיד הֲוָא לַהּ גֵּיר יֵשׁוּעַ לְרוּחָא טַנְפָא [v] לְסַפַּק מִן בַּרְנָשָׁא סַגִּי הֲוָא לַהּ גֵּיר זַבְנָא הָא מִן [z] רַשְׁבָּא הֲוָא לַהּ [y] וּסְתָאסַר
הֲוָא בְּשִׁשְׁלְתָא וּבְכַבְלָא מְחַנְטַר הֲוָא וַמְפַסַּק הֲוָא אֲסוּרוֹהִי וּסְתַדַּר הֲוָא מִן שִׁאדָא לְחוּרְבָא ׃
30 שְׁאֵלַהּ דַּיִן יֵשׁוּעַ מַן שְׁמָךְ אֵמַר לַהּ [a] לֶגְיוֹן מָטֵל דְּדַיְוָא סַגִּיאָא עָלִילִין הֲוָא בַּהּ ׃
31 וּבְעָיִן הֲוָו מָנַהּ דְּלָא נְפִקוּר לְהוּן [c] לְמֵאזַל לַתְּהוֹמָא ׃
32 וְרַעְיָא בְּטוּרָא וּבָעָיִן הֲוָו מָנַהּ דְּנַפֵּס לְהוּן דְּכַחֲזִירָא נָעֲלוּן וְאַפֵּס לְהוּן ׃
33 וְתַרְעָת בַּקְרָא הִי כֻלַּהּ [f] לְשִׁקִיפָא וַנְפָלוּ בְיַמְתָּא [g] וְאִתְחַנַקוּ ׃
34 כַּד [h] חֲזוּ דַּיְן [i] רְעָוָתָא מִדַּם דַּהֲוָא עָבְדוּ
35 וְנַפְקוּ אֲנָשָׁא דְּנַחְזוּן מִדַּם דַּהֲוָא [l] וְאַתוֹ לְוָת יֵשׁוּעַ וְאַשְׁכְּחוּהִי לְגַבְרָא
36 וְנַפַּק [x] שְׁבָא [w] אֵסַר
37 מן לשון יון
[a] בְּעָא [b] אֶזַל
[c] רְעָא
[d] תְּרַע [e] פירושו סלע
[f] חֲנַק [g] חֲזָא
[h] רְעָא [i] שְׁעִי [l] אֶתְיָא

29 * Præcipiebat enim spiritui immũdo vt exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, & vinciebatur catenis, & compedibus custoditus: & ruptis vinculis agebatur à dæmonio in deserta.

30 * Interrogauit autem illum Iesus, dicens, Quod tibi nomen est? At ille dixit, Legio. quia intrauerunt dæmonia multa in eum.

31 * Et rogauerunt illum ne imperaret illis vt in abyssum irent.

Mat. 8. d. 30. Mar. 5. a. 13.

32 * Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte: & rogabãt eum vt permitteret eis in illos ingredi: Et permisit illis.

33 * Exierunt ergo dæmonia ab homine, & intrauerunt in porcos: & impetu abiit grex per præceps in stagnũ, & suffocatus est.

34 * Quod vt viderunt factum qui pascebant, fugerunt: & nuntiauerunt in ciuitatem & in villas.

35 * Exierunt autem videre quod factum est: & venerunt ad Iesum, & inuenerunt hominem sedẽtem à quo dæmonia exierant, vestitum, ac sana mente ad pedes eius: & timuerunt.

36 * Nuntiauerunt autem illis & qui viderant, quomodo sanus factus esset à legione.

37 * Et rogauerunt illum omnis multitudo regionis Gerasenorum vt discederet ab ipsis, quia magno timore tenebãtur. Ipse autem ascendens nauim, reuersus est.

38 * Et rogauit illum vir à quo dæmonia exierant, vt cum eo esset. Dimisit autem eum Iesus, dicens:

39 * Redi in domum tuã, & narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per vniuersam ciuitatem, prædicans quanta illi fecisset Iesus.

40 * FACTVM est autem: cùm rediisset Iesus, excepit illum turba. Erant autem omnes expectantes eum.

29 * παρήγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεῖτο ἁλύσεσι καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσσων τὰ δεσμὰ, ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους.

30 * ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, λέγων, τί σοί ἐστιν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, λεγεών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.

31 * καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

32 * ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.

33 * ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη.

34 * ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γενόμενον, ἔφυγον. καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.

35 * ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονὸς, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν ἰησοῦν· καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν.

36 * ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς.

37 * καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν γαδαρηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν· ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο. αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψεν.

38 * ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς λέγων,

39 * ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ θεός· καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς.

40 * Εγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι τὸν ἰησοῦν, ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν.

---

[a] נכף [b] שעי כמו סיפר
[c] אסא [d] כעא [e] אזל
[f] אתחר כמו אות
[g] שריא [h] שעא
[i] גרז
[j] צום
[k] חזר

[26] הוּ דְנָפַקוּ שְׁאַרוּהִי כַּד לְבִישׁ [a] וּמְנַכַּף וְיָתֵב לְוָת רַגְלוֹהִי דְיֵשׁוּעַ וְדַחֲלוּ׃
[27] [b] וּכְעַיִן חֲוָה סָגִיאָה כְּלָה כַּרְשָׁא דְגַדְרָיָא [c] דְנָאזַל לֵה מִן לְוָתְהוֹן מָטָל וְדַחֲלָתָא
[28] הוּ דֵין גַּבְרָא דְנָפַקוּ מִנֵּה שְׁאַרָא כַּעָא
[29] [d] מָפוּק לְבַיְתָךְ [e] וְאִשְׁתַּעָא מִרַּם דַּעֲבַד לָךְ אֱלָהָא וְאָזַל
[30] [f] וְמַכְרֵז הֲוָא בְּכָלָּה סְרִינְתָּא מִרַּם דַּעֲבַד לֵה יֵשׁוּעַ׃
דְצַפְרָא דְמַר בְּשַׁבְּתָא דָה [g] דְצוּמָא כז
[31] [h] כַּד הֲפַךְ דֵין יֵשׁוּעַ קַבְלֵה כַּרְשָׁא סַגִּיאָא כְּלְהוֹן גַּיר לֵה [i] חִירִין הֲוָו׃

41 * ܘܗܘܐ ܓܒܪܐ ܕܫܡܗ ܝܘܝܪܘܫ ܪܝܫ ܟܢܘܫܬܐ ܢܦܠ ܩܪܡ ܪܓܠܘܗܝ ܕܝܫܘܥ ܘܒܥܐ ܡܢܗ ܕܢܥܘܠ ܠܒܝܬܗ ؛
42 ܕܒܪܬܐ ܚܕ ܗܘܬ ܠܗ ܐܝܟ ܒܪܬ ܫܢܝܢ ܬܪܬܥܣܪܐ ܗܘܬ ܠܡܡܬ ܘܟܕ ܐܙܠ ܥܡܗ ܗܘ ܝܫܘܥ ܟܢܫܐ
43 ܣܓܝܐܐ ܗܘܝܐ ܠܗ ؛ * ܘܐܢܬܬܐ ܕܢܢ ܗܘܬ ܕܡܗ ܫܢܝܢ ܬܪܬܥܣܪܐ ܗܝ ܕܒܝܪܬ ܐܣܘܬܗ ܟܠܗ
44 ܩܢܝܢܗ ܒܐܦܩܝܢ ܘܠܐ ܐܫܟܚܬ ܕܢܣ ܒܣܬܪܗ ܘܩܪܒܬ ܠܒܢܦܐ ܕܡܐܢܗ
45 ܘܡܚܪܐ ܩܝܡ ܡܪܝܬܐ ܕܡܗ ؛ * ܘܐܡܪ ܝܫܘܥ ܡܢܘ ܩܪܒ ܠܝ ܘܟܕ ܟܠܗܝܢ ܟܦܪܝܢ ܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ
46 ܘܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܐܢܫ ܩܪܒ ܠܝ ܐܢܐ ܝܕܥܬ ܕܚܝܠܐ ܢܦܩ ܡܢܝ ؛ * ܗܝ ܕܝܢ ܐܡܪܬ ܠܗ ܕܚܙܬ ܟܠ ܥܡܐ
47 ܕܩܪܒܬ ܠܝ ܘܐܝܟ ܐܝܬܝܬ ܠܗ ܐܝܟ ܐܬܐܣܝܬ ܗܘ ؛ * ܗܝ ܕܝܢ ܐܬܬܐ ܕܪܥܝܬ ܕܠܐ ܫܠܝܐ ܗܘܬ ܢܦܠ
48 ܩܕܡܘܗܝ ܘܩܠܗ ܩܪܝܬ ܩܕܡ ܟܠ ܥܡܐ ܕܡܢܐ ܩܪܒܬ ܠܗ ܘܐܝܟ ܐܬܐܣܝܬ ؛ * ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܗ ܒܪܝܟ
49 ܗܘܝ ܒܪܬܝ ܗܝܡܢܘܬܟ ܫܕܪܬ ܠܟ ܙܠ ܒܫܠܡܐ ؛ * ܕܥܕܝܢ ܗܘ ܡܡܠܠ ܐܬܐ ܡܢ ܒܝܬ ܪܒܐ ܕܟܢܫܬܐ ܘܐܡܪ
50 ܠܗ ܕܡܝܬܬ ܒܪܬܟ ܠܐ ܬܛܪܚ ܠܪܒܝ ؛ * ܝܫܘܥ ܕܝܢ ܫܡܥ ܘܐܡܪ ܠܐܒܘܗܝ ܕܒܪܬܐ ܠܐ ܬܕܚܠ ܒܗܝܡܢܘܬܐ
51 ܒܠܚܘܕ ܗܝ ܬܚܝܐ ؛ * ܐܬܐ ܕܝܢ ܠܒܝܬܐ ܠܐ ܫܒܩ ܠܐܢܫ ܕܢܥܠ ܥܡܗ ܐܠܐ ܠܟܐܦܐ ܘܠܝܘܚܢܢ
ܘܠܐܒܘܗܝ ܕܒܪܬܐ ܘܠܐܡܗ ؛
52 * ܘܟܠܗܘܢ ܒܟܝܢ ܘܡܩܝܢܝܢ ܥܠܝܗ ܘܐܡܪ ܝܫܘܥ ܠܐ ܬܒܟܘܢ ܠܐ ܡܝܬ ܗܝ ܐܠܐ ܫܠܝܐ ؛
53 * ܘܩܝܡܘ ܥܠܝܗ ܒܗܝ ܕܝܕܥܝܢ ܕܠܐ ܡܝܬ ܗܝ ؛ * ܗܝ ܕܝܢ ܦܩܬ ܠܒܪܐ ܟܠܗ ܘܩܡ ܒܝܕܗ ؛
54 * ܘܩܪܐ ܠܗ ܩܘܡܝ ؛ * ܘܗܘ ܕܝܢ ܐܦ ܪܘܚܗ ܗܦܟ ؛ * ܘܦܩܕ ܕܢܬܠܘܢ ܠܗ ܡܕܡܐ ؛
55 * ܘܩܡ ܡܝܕ ؛ ܘܦܩܕ ܕܢܬܠܘܢ ܠܗ ܡܕܡܐ ؛

41 * Ac vir quidam nomine Juuoroſch princeps ſynagogæ, procidit ante pedes ipſius Jeſchua, & poſtulabat ab eo, vt ingrederetur ædes ipſius.
42 * Erat enim ei vnica filia circiter annos duodecim nata, ac prope erat vt moreretur. Quum autem abiret cum eo ipſe Jeſchua, turba multa comprimebat eum.
43 * Quædam verò mulier cuius eruperat ſanguis ab annis duodecim, quæ quidem in medicos totam ſubſtantiam ſuam impenderat, nec potuerat à quoquam curari:
44 * Acceſſit à tergo ipſius, tetigítque oram veſtimenti eius, & ſtatim ſubſtitit profluuium ſanguinis eius.
45 * Et dixit Ieſchua, Quis tetigit me? Quúmque omnes negarent, dixit ei Schemeoun Kipho, & qui cum eo erant, Magiſter noſter, turbæ te conſtringunt, & opprimunt: & dicis, Quis tetigit me?
46 * Ipſe verò ſubdit, Aliquis tetigit me, ego ſiquidem noui virtutem à me exijſſe.
47 * Illa porrò mulier quum videret quòd eum non fefelliſſet, venit tremens, & procidens adorauit eum, dixítque in conſpectu totius populi quã ob cauſam tetigiſſet, & quomodo ſtatim ſanitati fuiſſet reſtituta.
48 * Ipſe verò Jeſchua dixit ei, Bono ſis animo filia mea, fides tua te ſeruauit: abi in pace.
49 * Et adhuc eo loquente venit quidam ex ædibus principis ſynagogæ, & dixit ei, Mortua eſt filia tua, Ne laborem exhibeas Doctori.
50 * Jeſchua verò audijt, & dixit patri ipſius puellæ, Ne timeas, tantummodo crede, &
51 ſeruabitur. * Venit autem Jeſchua domum, nec permiſit quemquam introire ſecum, niſi Schemeoun, & Jaakoub, & Jouchanon, & patrem puellæ ac matrem eius.
52 * Omnes autem flebant & plangebant ſuper ea. Jeſchua verò dixit, Ne fleueritis, nec enim mortua eſt, ſed ſoporata.
53 * Et irridebant eum, quippe qui ſcirent
54 eam mortuam eſſe. * Ipſe verò eiecit omnes foras, & apprehendit manum eius, vocauit-
55 que & dixit, Puella, ſurge. * Et reuerſus eſt ſpiritus eius, ac illicò ſurrexit, & præcepit vt darent ei quid manducandum.

41 וְהָא גֻבְרָא חַד דְּשִׁמֵּהּ יָאוֹרֹשׁ רֵישׁ כְּנוּשְׁתָּא נְפַל קֳדָם רַגְלוֹהִי דְּיֵשׁוּעַ וּבָעָא מִנֵּהּ דְּנֵעוּל לְבֵיתֵהּ ؛
42 בַּרְתָּא יַחִידְתָּא אִית לֵהּ אֵיךְ בַּרַת שְׁנִין תְּרַתְּעַסְרָא וְקָרִיבָא הֲוָת לְמֵמַת וְכַד אֵזֵל עִמֵּהּ הוּ יֵשׁוּעַ כְּנִשָׁא
סַגִּיאָא הֲוָא לֵהּ ؛ 43 אִנְתְּתָא דְּדַן הֲוָא דְּמָהּ שְׁנִין תְּרַתְּעַסְרָא הֲוָת דְּבִירַת אַסְוָתָא כֻּלָּהּ
קְנְיָנָהּ בְּאַפְּקָה וְלָא אִשְׁכְּחַת דְּסַן בְּסָתְרָהּ וְקָרְבַת לְכַנְפָא דְּמָאנָהּ
וּמִתְרָא קָסַת מַרְדְּיָתָא וְדַמְהָ ؛ 44 וַאמַר יֵשׁוּעַ מַנּוּ קָרֵב לִי וְכַד כֻּלְּהוֹן כָּפְרִין אֲמַר לֵהּ שִׁמְעוֹן כֵּאפָא
וְהַדֵּן אֲמַר אֱנָשׁ קָרֵב לִי אֲנָא יְדַעְתָּ דְּחַיְלָא נְפַק מִנִּי ؛ 45 הוּ דֵּין אֲמַר אֱנָשׁ קָרֵב לִי אֲנָא גַּיר
45 הָא דֵּין אֲמַרַתְּ כַּד חֲזַת דְּלָא טְעָתַהּ אֶתַּת כַּד רְתִיתָא וְנָפְלַת סָגְדַת

[a] עָלַל
[b] יַחִיד [c] מוּרַת
[d] תְּרֵע פירשו פרץ
[e] אַסָּא [f] חָבָא [g] נְפַק
[h] שְׁבַח בלשון יכל
[i] קוּם [j] רְדָא [k] אֵלַץ
[l] חֵבֵץ [m] יִדַע [n] חָזֵא
[o] טְעָא [p] אַתָּא [q] רְתַת

Mat. 9. c. 18. Mar. 5. b. 22.

41 * Et ecce venit vir cui nomen Iairus, & ipse princeps synagogæ erat: & cecidit ad pedes Iesu, rogans eum vt intraret in domum eius.

41 * καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ, ᾧ ὄνομα ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ, παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

42 * Quia vnica filia erat ei ferè annorum duodecim, & hæc moriebatur. Et contigit, dum iret, à turbis comprimebatur.

42 * ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν, οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

43 * Et mulier quędam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicos erogauerat omnem substantiam suam, nec ab vllo potuit curari:

43 * καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον, οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι·

44 * Accessit retrò, & tetigit fimbriam vestimenti eius: & confestim stetit fluxus sanguinis eius.

44 * προσελθοῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς.

45 * Et ait Iesus, Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus dixit Petrus, & qui cum illo erant, Præceptor, turbę te comprimunt & affligunt, & dicis, Quis me tetigit?

45 * καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις, τίς ὁ ἁψάμενός μου;

46 * Et dixit Iesus, Tetigit me aliquis: nam† ego noui virtutem de me exijsse.

46 * ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν, ἥψατό μου τις; ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ.

47 * Videns autem mulier, quia non latuit, tremens venit, & procidit ante pedes eius: & ob quam causam tetigerit eum, indicauit coram omni populo: & quemadmodum confestim sanata sit.

47 * ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα.

48 * At ipse dixit ei, Filia, fides tua saluam te fecit: vade in pace.

48 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, θάρσει θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

49 * Adhuc illo loquente, venit quidam ad principem synagogæ, dicens ei, Quia G mortua est filia tua, noli vexare illum.

49 * ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ, ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον.

50 * Iesus autem audito hoc verbo, respondit patri puellæ, Noli timere: crede tantùm, & salua erit.

50 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἀκούσας, ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων, μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται.

51 * Et cùm venisset domum, non permisit intrare secum quenquam, nisi Petrum, & Iacobum, & Iohannem, & patrem & matrem puellæ.

51 * εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα εἰ μὴ πέτρον καὶ ἰωάνην καὶ ἰάκωβον, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς, καὶ τὴν μητέρα.

52 * Flebant autem omnes, & plangebant illam. At ille dixit, Nolite flere, non est mortua puella, sed dormit.

52 * ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπε, μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.

53 * Et deridebant eum, scientes quòd mortua esset.

53 * καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν.

54 * Ipse autem tenens manum eius clamauit, dicens, Puella surge.

54 * αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε λέγων, ἡ παῖς ἐγείρου.

55 * Et reuersus est spiritus eius: & surrexit continuò. Et iussit illi dare manducare.

55 * καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.

---

48 הוּדִין יֵשׁוּעַ אֲמַר לַהּ לַהּ וַאֲמַרַת לְעִין עַמָּא כְּלֵהּ מָטֵל אִידָא [n] עָלְתָא קָרְבַת וַאִיכַנָּא מֵחָדָא [z] אֶתַאסְיַת ׃ 49 וְעַד הוּ מְמַלֵּל אֵתָא אֱנָשׁ מִן דְּבֵית רַב כְּנוּשְׁתָּא וַאמַר לֵהּ [c] מִיתַת לַהּ בַּרְתָּךְ לָא [d] תַעְמֵל [c] לְמַלְפָּנָא ׃ 50 יֵשׁוּעַ דֵּין שְׁמַע וַאמַר לַאבוּהָ דִּטְלִיתָא לָא תֵּדְחַל בַּלְחוּד הֵימֵן וְחָיָא ׃ 51 אֵתָא דֵּין יֵשׁוּעַ לְבַיְתָא וְלָא שְׁבַק לֵאנָשׁ [f] דְּנֵעוּל עִמֵּהּ אֶלָּא לְשִׁמְעוֹן וְלִיעַקוֹב וְלִיוֹחָנָן וְלַאבוּהָ דַּטְלִיתָא וְלֵאמָהּ ׃ 52 כְּלְהוֹן דֵּין [g] בָּכִין הֲוָו וּמַרְקְדִין עֲלֵיהּ יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר לָא תִּבְכּוּן לָא גֵיר מִיתַת אֶלָּא [h] דַּמְכָא הִי ׃ 53 וְגַחֲכִין הֲוָו עֲלֵיהּ דְּיָדְעִין דְּמִיתַת לַהּ ׃ 54 הוּדֵין [i] אַפֵּק לְכֻלְּנָשׁ לְבַר [k] וַאחֲדָהּ בְּאִידָהּ וְקָרָא וַאמַר טְלִיתָא [l] קוּמִי ׃ 55 [m] וְהָפְכַת רוּחָא וּמַחֲדָא קָמַת וַפְקַד [n] דְּנִתְּלוּן לַהּ [o] לְמֵאכַל ׃

[a] עָלַל [b] אֵסָא [c] לַבַּב [d] חַיְמַן [e] חֵיָא [f] אֵזַל [g] מוּת [h] עָמַל [i] אַלַף [k] עָלַל [l] בְּכָא [m] דְּמַךְ פירושו ישן [n] נְפַק [o] אֵתַר [p] קוּם [q] חָפַד [r] נְתַל [s] אֲכַל

56 * Et obstupuerunt parentes eius. Ipse verò admonuit eos, vt nemini dicerent quod factum fuerat.

Ad vesperam Dominicæ v. post Surrectionem, ac de Apostolis.

CAP. IX.

1 ET aduocauit Ieschua dodecadem suam, & dedit eis virtutem & imperium in omnia dæmonia, & morbos curandi.

2 * Misitque eos vt prædicarent regnum Dei, & sanarent infirmos.

3 * Et dixit eis, Nihil feretis ad iter, non scipionem, neque peram, neque panem, neque argentum, neque duas tunicas habebitis.

4 * Et in quamcunque domum introieritis, illic estote, & illinc exite.

5 * Et quicunque non exceperint vos, quum egrediemini ex illa ciuitate, etiam puluerem à pedibus vestris excutite aduersus eos in testimonium.

6 * Exierunt itaque Apostoli, & perlustrabant pagos & ciuitates, & euangelizabant, sanabántque in omni loco.

7 * Audijt autem Heroudes Tetrarcha quæcunque fiebant manu eius, & mirabatur. Propterea quòd quidam dicebant Jouchanon surrexisse à domo mortuorum.

8 * Alij verò dicebant Filijo apparuisse: alij denique prophetam ex prophetis antiquis resurrexisse.

9 * Et ait Heroudes, Caput Jouchanon ego amputaui, quis est autem iste de quo hæc audio? Et volebat eum videre.

10 * Quúmque reuersi essent Apostoli, renuntiarunt Jeschua quicquid fecerant. Et duxit eos solos in locum desertum Bethzaiodo.

11 * Turbæ autem quum cognouissent, profectæ sunt post eum: & excepit eos, & colloquebatur eis de regno Dei, eósque qui sanatione egebant, sanabat.

Oblationis quotidianæ.

12 * Quum autem cœpisset dies inclinare, accesserunt discipuli eius, & dicunt ei, Dimitte cœtus vt proficiscantur in pagos circumiacentes & oppida, vt diuertant in eis, inueniántque sibi cibum, quia in loco deserto sumus.

---

56 וְהֻמַּהוּ אֲבֵהַיְהָ הוּדִין זַהַר אֵנוּן דְּלָא נְאַמְרוּן מִדַּם דַּהֲוָא׃

דְּרַשְׁיָא דְּמַר בְּשַׁבָּא דְּרִישׁ דְּכַתַּר קְיָמְתָא דְּתַשְׁלִיחֵא כח קַפְלָאן ט

1 וְקָרָא יֵשׁוּעַ לַתְּרֵי עַסְרְתָּה וְיָהַב לְהוּן חַיְלָא וְשׁוּלְטָנָא עַל כָּלְהוּן שְׁאִדָּא וְכוּרְהָנָא לְמַאסְיוּ׃ 2 וְשַׁדַּר אֵנוּן לְמִכְרְזוּ
מַלְכוּתָהּ דַּאלָהָא וְלַמַאסְיוּ כְּרִיהֵא׃ 3 וַאמַר לְהוּן מִדַּם לָא תֶּשְׁקְלוּן לְאוּרְחָא לָא שַׁבְטָא וְלָא תַּרְמָלָא וְלָא לַחְמָא וְלָא
כֶּסְפָּא וְלָא תַּרְתֵּין כְּתִינְיָן תְּהֲוֻן לְכוּן׃ 4 וְלַאינָא בֵּיתָא דְּעָאלִין אִנְתוּן לֵהּ תַּמָּן הֲוֵו וּמִן תַּמָּן פּוּקוּ׃ 5 וַלְמַן דְּלָא מְקַבְּלִין
לְכוּן מָא דְנַפְּקִין אִנְתוּן מִן מְדִינְתָא הִי אֶף חֵלָא מִן רַגְלֵיכוּן פְּצוּ עֲלֵיהוּן לְסַהֲדוּתָא׃ 6 וְנְפְקוּ שְׁלִיחֵא וּמְתְכַּרְכִין הֲוֵו בְּקוּרְיָ
וּבְמְדִינָתָא וּמְסַבְּרִין הֲוֵו וּמַאסִין בְּכָל דּוּכְנָא׃ 7 שְׁמַע דֵּין הֶרוֹדֵשׁ טֶטְרַרְכָּא כְּלֵהֵין דַּהֲוֵין הֲוֵי בְּאִידֵהּ וּמִתְדַּמַּר הֲוָא מָטֶל

[a] תְּמִיהָ [b] אֲמַר
[c] שְׁדַל [d] כְּרִיז [e] אִסָּא
[f] בְּרִיז
[g] בְּלִשׁוֹן שְׁמוּאֵל תַּע אִקּוּח
[h] חֵיוָא [i] עוֹל [j] גַּפָּץ
[k] פִּירוּשׁ אַחֵר
[l] גַּפָּץ [m] אֵסָא
[n] מִן לְשׁוֹן יִן [o] דְּמַר

56 * Et ſtupuerunt parentes eius, quibus præcepit ne alicui dicerent quod factum erat.

56 * καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς. ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

CAP. IX.

θ'.

Mat. 10. a.1 Mar. 3.b 13 Iesus

1 COnuocatis autem † duodecim Apostolis, dedit illis virtutem & potestatem ſuper omnia dæmonia, & vt languores curarent. A

1 * Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν·

Mat. 10. a.9 Mar. 6. a.8

2 * Et miſit illos prædicare regnũ Dei, & ſanare infirmos.

2 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας·

3 * Et ait ad illos, Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis.

3 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδὸν, μήτε ῥάβδους, μήτε πήραν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν.

4 * Et in quamcunque domum intraueritis, ibi manete, & indè ne exeatis:

4 * καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.

5 * Et quicunque non receperint vos: exeuntes de ciuitate illa, etiam puluerem pedum veſtrorum excutite, in teſtimonium ſupra illos. Act.13.g 51

5 * καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.

6 * Egreſſi autem circuibant per caſtella euangelizantes, & curantes vbique.

6 * ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας, εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Mat. 14. a.1 Mar. 6.b 14

7 * Audiuit autem Herodes Tetrarcha omnia quæ fiebant ab eo: & hæſitabat eò quòd diceretur à quibuſdam, Quia Iohannes ſurrexit à mortuis:

7 * ἤκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετραρχης τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτοῦ πάντα, καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων, ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται ἀπὸ τῶν νεκρῶν·

8 * A quibuſdam verò, Quia Elias apparuit: ab aliis autem, Quia Propheta vnus de antiquis ſurrexit.

8 * ὑπό τινων δὲ, ὅτι Ἠλίας ἐφάνη· ἄλλων δὲ, ὅτι προφήτης εἷς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.

9 * Et ait Herodes, Iohannem ego decollaui: Quis eſt autem iſte de quo ego talia audio? Et quærebat videre eum.

9 * καὶ εἶπεν Ἡρώδης, Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα, τίς δέ ἐστιν οὗτος, περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Mat. 14. b.13 Mar. 6.d 31

10 * Et reuerſi Apoſtoli, narrauerunt illi quæcunque fecerunt: & aſſumptis illis, receſſit ſeorſum in locum deſertum, qui eſt Bethſaidæ.

10 * καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης Βηθσαϊδά.

11 * Quod cùm cognouiſſent turbę, ſecutæ ſunt illũ: & excepit eos, & loquebatur illis de regno Dei: & eos qui cura indigebant, ſanabat. B

11 * οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες, ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ δεξάμενος αὐτοὺς, ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο.

12 * Dies autem cœperat declinare. Et accedentes duodecim, dixerunt illi, Dimitte turbas, vt euntes in caſtella villaſque quæ circa ſunt, diuertant, & inueniant eſcas: quia hîc in loco deſerto ſumus. Mat. 14. b.15 Mar.6.c. 36

12 * Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα, εἶπον αὐτῷ, ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς, καταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.

---

* מות ᵛחזא
ᵗ פסק
ᵘ שעא פירשו ספר
ᵛ ידע ᵘ אזל
ᵛ סנק ˣ אסא
ᵛ עלא פירשו נשה
ᵘ אזל ᵃ שרא
ᵇ איתי עברא ית יש

8 אחרנא דין אמרין חזו דאליא ᵍ אתחזי ואחרנא דנביא מן
9 נביא קדמיא קם ׃ 9 ואמר הרודס רישה דיוחנן אנא ᵍ פסקת מנו דין הנא דהלין שמע אנא עלוהי וצבא הוא
10 דנחזיוהי ׃ 10 וכד הפכו שליחא ᵗ אשתעיו לישוע כל מדם דעבדו ודבר אנון בלחודיהון לאתרא חורבא דבית צידא ׃
11 כנשא דין כד ᵗ ידעו ᵘ אזלו בתרה וקבל אנון ומלל הוא עמהון על מלכותא דאלהא ולאילן ᵛ דסניקין הוו על
דקורבא דכליום כט
אסיותא ˣ מאסא הוא ׃
12 כד דין שרי יומא ᵛ למצלא קרבו תלמידוהי ואמרין לה שרי לכנשא ᶻ דנאזלון לקוריא ודחדרין ולכפרונא
ᵃ דנשרון בהון ונשכחון להון סיברתא מטל דבאתרא חורבא ᵇ איתין ׃

13 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ. ܗܒܘ ܠܗܘܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܐܟܠ. ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܐܡܪܝܢ. ܠܝܬ ܠܢ ܝܬܝܪ ܡܢ ܚܡܫܐ ܓܪܝܨܢ ܘܬܪܝܢ ܢܘܢܝܢ. ܐܠܐ ܐܢ ܐܙܠܝܢܢ ܙܒܢܝܢܢ ܣܝܒܪܬܐ ܠܟܠܗ ܥܡܐ ܗܢܐ.

14 ܗܘܘ ܓܝܪ ܐܝܟ ܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ. ܐܣܡܟܘ ܐܢܘܢ ܣܡܟܝܢ ܚܡܫܝܢ ܐܢܫܝܢ ܒܣܡܟܐ.

15 ܘܥܒܕܘ ܗܟܢܐ ܬܠܡܝܕܐ. ܘܐܣܡܟܘ ܠܟܠܗܘܢ.

16 ܘܢܣܒ ܝܫܘܥ ܗܢܘܢ ܚܡܫܐ ܠܚܡܝܢ ܘܬܪܝܢ ܢܘܢܝܢ. ܘܚܪ ܒܫܡܝܐ. ܘܒܪܟ ܘܩܨܐ ܘܝܗܒ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܕܢܣܝܡܘܢ ܠܟܢܫܐ.

17 ܘܐܟܠܘ ܟܠܗܘܢ ܘܣܒܥܘ. ܘܫܩܠܘ ܩܨܝܐ ܕܝܬܪ ܬܪܥܣܪ ܩܘܦܝܢܝܢ.

ܕܥܐܕܐ ܕܫܠܝܚܐ ܠ

18 ܘܟܕ ܡܨܠܐ ܗܘܐ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܘܬܠܡܝܕܘܗܝ ܥܡܗ. ܫܐܠ ܐܢܘܢ ܘܐܡܪ. ܡܢܘ ܐܡܪܝܢ ܥܠܝ ܟܢܫܐ ܕܐܝܬܝ.

19 ܥܢܘ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ. ܝܘܚܢܢ ܡܥܡܕܢܐ. ܘܐܚܪܢܐ ܐܠܝܐ. ܘܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܕܢܒܝܐ ܚܕ ܡܢ ܢܒܝܐ ܩܕܡܝܐ ܩܡ.

20 ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܢܬܘܢ ܕܝܢ ܡܢܘ ܐܡܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܐܝܬܝ. ܥܢܐ ܫܡܥܘܢ ܘܐܡܪ. ܡܫܝܚܗ ܕܐܠܗܐ.

21 ܗܘ ܕܝܢ ܟܐܐ ܒܗܘܢ ܘܐܙܗܪ ܐܢܘܢ. ܕܗܕܐ ܠܐܢܫ ܠܐ ܢܐܡܪܘܢ.

22 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܕܥܬܝܕ ܗܘ ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ܕܣܓܝܐܬܐ ܢܚܫ. ܘܢܣܬܠܐ ܡܢ ܩܫܝܫܐ ܘܪܒܝ ܟܗܢܐ ܘܣܦܪܐ. ܘܢܬܩܛܠ ܘܠܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ ܢܩܘܡ.

23 ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ. ܡܢ ܕܨܒܐ ܕܢܐܬܐ ܒܬܪܝ. ܢܟܦܘܪ ܒܢܦܫܗ. ܘܢܫܩܘܠ ܙܩܝܦܗ ܟܠܝܘܡ. ܘܢܐܬܐ ܒܬܪܝ.

24 ܡܢ ܓܝܪ ܕܨܒܐ ܕܢܚܐ ܢܦܫܗ ܢܘܒܕܝܗ. ܘܡܢ ܕܢܘܒܕ ܢܦܫܗ ܡܛܠܬܝ. ܗܢܐ ܢܚܝܝܗ.

25 ܡܢܐ ܓܝܪ ܡܬܗܢܐ ܒܪܢܫܐ ܕܢܩܢܐ ܠܟܠܗ ܥܠܡܐ. ܢܦܫܗ ܕܝܢ ܢܘܒܕ ܐܘ ܢܚܣܪ.

26 ܡܢ ܕܢܒܗܬ ܒܝ ܘܒܡܠܝ. ܢܒܗܬ ܒܗ ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ. ܡܐ ܕܐܬܐ ܒܫܘܒܚܐ ܕܐܒܘܗܝ ܥܡ ܡܠܐܟܘܗܝ ܩܕܝܫܐ.

13 * *Dixit eis Ieſchua: Date eis vos quid edendum. Ipſi verò dixerunt, Non ſunt nobis pluſquàm quinque panes & duo piſces, niſi proficiſcamur et emamus cibum toti huic populo.*
14 * *Aderant enim quaſi quinque millia virorum. Dixit eis Ieſchua, Facite eos diſcumbere per ſingulos diſcubitus homines quinquagenos.*
15 * *Et ita fecerunt diſcipuli, & fecerunt diſcumbere illos omnes.*
16 * *Et accepit Ieſchua iſtos quinque panes et duos piſces, & ſuſpexit in cælum, benedixitque, & fregit ac dedit diſcipulis ſuis, vt apponerent turbis.*
17 * *Comederuntque omnes & expleti ſunt; Et ſuſtulerunt fragmentorum, quæ ſuperfuerunt, duodecim cophinos.*

Feſto Apoſtolorum.

18 * *Quumque oraret ſolus, et diſcipuli eius eſſent cum eo, interrogauit eos, & ait, Quem me dicunt eſſe cœtus?*
19 * *Reſponderunt & dicunt ei, Iouchanon Baptiſtam, alij autem Elio, alij denique Prophetam ex antiquis Prophetis reſurrexiſſe.*
20 * *Dixit eis, Vos autem quem me dicitis eſſe? Reſpondit Schemeoun, & ait, Meſchicho Dei.*
21 * *Ipſe verò prohibuit eis, eoſque admonuit vt nemini hoc dicerent.*
22 * *Et ait illis, Futurum eſt vt Filius hominis multa perpetiatur, & reprobetur à Senioribus & principibus Sacerdotum, Scribiſque, & vt interimant eum; ac die tertia reſurgat.*
23 * *Dicebat autem coram omnibus, Quicunque voluerit venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & veniat poſt me.*
24 * *Quiſquis enim voluerit animam ſuam ſeruare, perdet eam: quiſquis autem perdet animam ſuam propter me, is ſeruabit eam.*
25 * *Quid enim iuuat hominē lucrari mundum vniuerſum, animam verò ſuam perdere, aut detrimentum ſui facere?*
26 * *Quem autem puduerit mei, meorumque ſermonum, pudebit eius Filium hominis, quum venerit in gloria Patris ſui, cum Angelis ipſius ſacroſanctis.*

---

13 אמר להון ישוע הבו להון אנתון למאכל הנון דין אמרין ליתלן יתיר מן חמשא לחמין ותרין נונין אלא אן אזלנן זבנן סיברתא להנא כלה עמא: 14 הוין הוו גיר איך חמשא אלפין גברין אמר להון ישוע אסמכו אנון סמכא חמשין אנשין בסמכא: 15 ועבדו הכות תלמידא ואסמכו לכלהון: 16 ונסב ישוע הנון חמשא לחמין ותרין נונין וחר בשמיא וברך וקצא ויהב לתלמידוהי דנסימון לכנשא: 17 ואכלו כלהון וסבעו ושקלו קציא מרם דיתרו תרעסר קופינין: רצארא דשליחא ל
18 וכד מצלא בלחודוהי ותלמידוהי עמה שאל אנון ואמר מנו אמרין עלי כנשא דאיתי: 19 ענו ואמרין ליוחנן מעמדנא ואחרנא דאליא ואחרנא דין דנביא חד מן נביא קדמיא קם:

יהב · אכל · סמך · פירושו כן · חור כמו הביט · קצא · למר · סם · אכל · יתר · פירושו עם טוב · עמד

13 * Ait autem ad illos, Vos date illis
Joh. 6.b. 9. manducare. At illi dixerunt, Non sunt
nobis plus quàm quinque panes, & duo
pisces: nisi fortè nos eamus, & emamus
in omnem hanc turbam escas.
14 * Erant autem ferè viri quinque mil-
lia. Ait autem ad discipulos suos, Facite
illos discumbere per conuiuia quinqua-
genos.
discubuerũt 15 * Et ita fecerunt. Et †discumbere fe-
cerunt omnes.
16 * Acceptis autem quinque panibus
& duobus piscibus, respexit in cęlum, &
benedixit illis: & fregit, & distribuit dis-
cipulis suis, vt ponerent ante turbas.
17 * Et manducauerunt omnes, & satu-
rati sunt. Et sublatum est quod superfuit
illis, fragmentorum cophini duodecim.

Mat. 16. b.13 Mar.8.c. 27 18 * Et factum est, cùm solus esset orãs,
erant cum illo & discipuli: & interroga-
uit illos dicens, Quem me dicunt esse
turbæ? 19 * At illi responderunt, & dixe-
runt, Iohannem Baptistam, alij autem C
Eliam, alij verò quia vnus Propheta de
prioribus surrexit.
20 * Dixit autem illis, Vos autem quem
me esse dicitis? Respondens Simon Pe-
trus dixit, Christum Dei.
21 * At ille increpans illos, præcepit ne
cui dicerent hoc:
Mat. 17. c.23 Mar. 8.d 31. 22 * Dicens, Quia oportet filium hominis
multa pati, & reprobari à Senioribus &
principibus Sacerdotum & Scribis, &
occidi; & tertia die resurgere.
Mat. 10. d.38. & 16.d.24. Mar.8.d 34 23 * Dicebat autem ad omnes, Si quis
vult post me venire, abneget semetip-
sum, & tollat crucem suam quotidie, &
sequatur me.
Inf.14.f. 27.& 17. f.33 Joh.12.d 25 24 * Qui enim voluerit animam suam
saluam facere, perdet illam: nam qui
perdiderit animam suam propter me,
saluam faciet illam.
25 * Quid enim proficit homo, si lucre-
tur vniuersum mundum, se autem ip-
sum perdat, & detrimentum sui faciat?
Mat. 10. c.33. 26 * Nam qui me erubuerit & meos ser-
mones, hunc Filius hominis erubescet,
Mar.8.d 38 2.Tim.2 b.12 cùm venerit in maiestate sua & Patris,
& sanctorum Angelorum.

13 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν· οἱ δὲ
εἶπον, οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ ἰχθύες δύο,
εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν
τοῦτον βρώματα.
14 * ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ
πεντήκοντα.
15 * καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας.
16 * λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ κατέ-
κλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄ-
χλῳ.
17 * καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες. καὶ ἤρθη τὸ
περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων, κόφινοι δώδεκα.

18 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατα-
μόνας, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς,
λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι;
19 * οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν·
ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ, ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων
ἀνέστη.
20 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε, τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ.
21 * ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς, παρήγγειλε μηδενὶ εἰπεῖν
τοῦτο·
22 * εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ
ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων
καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέ-
ρᾳ ἐγερθῆναι.
23 * ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας, εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡ-
μέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι.
24 * ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐ-
τήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
25 * τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅ-
λον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθείς;
26 * ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δό-
ξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

---

20 אֲמַר לְהוֹן אַנְתּוּן דֵּין מַנּוּ אָמְרִין אַנְתּוּן וְאִיתַי עֲנָא שִׁמְעוֹן וְאַמַר [p] מְשִׁיחֵהּ דַּאלָהָא ׃ 21 הוּ דֵּין כְּאָא
בְּהוֹן וְזַהַר אֵנוּן דְּהָדָא לֵאנָשׁ לָא [q] נְאַמְרוּן ׃ 22 וְאַמַר לְהוֹן דְּעָתִיד הוּ בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא דְּסַגִּיאָתָא [r] נֶחֱשׁ [s] וְנֶסְתְּלָא
מִן קַשִּׁישֵׁא וְרַבִּי כָּהֲנֵא וְסָפְרֵא [t] וְנֶקְטְלוּנֵיהִי וַלְיוֹמָא דַּתְלָתָא נְקוּם ׃ 23 וַאמַר הֲוָא קְרֵם כֻּלְּנָשׁ מַן דְּצָבֵא
דְּנֵאתֵא בָּתְרִי [u] נֶכְפּוֹר בְּנַפְשֵׁהּ וְנֶשְׁקוֹל וְקִיפֵהּ כְּלִיוֹם וְנֵאתֵא בָּתְרִי ׃ 24 מַן גֵּיר דְּצָבֵא דְנַפְשֵׁהּ [x] נַחֵא [y] מוּבֵד
לֵהּ מַן דֵּין דְּנוּבֵד נַפְשֵׁהּ מִטֻּלְתִּי הֵנָא מַחֵא לֵהּ ׃ 25 מָנָא גֵיר [z] מִתְעַדַּר בַּרְנָשָׁא דְּנֵאחַר עָלְמָא כֻּלֵּהּ נַפְשֵׁהּ דֵּין
נוּבֵד אוֹ [a] נֶחְסַר ׃ 26 מַן [b] דְּנֶבְהַת בִּי דֵּין וּבְמִלַּי נֶבְהַת בֵּהּ בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא מָא דַּאתֵא בְּשׁוּבְחָא דַּאבוּהִי עִם
מַלְאֲכוּהִי קַדִּישֵׁא ׃

[p] מְשִׁיחַ
[q] אֶמַר חַשִּׁישׁ
[r] סְלָא קְטֵל
[s] כְּפַר חַיָּא
[t] אֵכַר
[u] עֲרַד עַבְרַאיָה עֲזַר
[x] חַסַר
[y] בְּחַת כְּטוּבוּשׁ

Matutinis festo Tabernaculorum.

17 * *Veritatem dico vobis, sunt quidam qui hic adstant, qui non gustabunt mortem vsquedum viderint regnum Dei.*

18 * *Factum est autem post hæc verba circiter octo dies, vt assumpserit Jeschua Schemeoun, et Iaakoub, & Jouchanon, conscenderitque montem vt oraret.*

19 * *Quumque precaretur, mutata est species vultus eius, & vestimenta eius facta sunt candida, atque coruscabant.*

30 * *Et ecce duo viri colloquebantur ei, qui erant Mousche & Iliio;*

31 * *Qui apparebant in gloria: cæterùm verba faciebant de ipsius exitu, quem completurus erat in Ourischlem.*

32 * *Erant autem grauati somno Schemeoun & ij qui cum eo erant. vixque expergefacti fuerant quum viderunt gloriam eius, et duos illos viros qui stabant cum eo.*

33 * *Quumque cœpissent discedere ab eo, dixit Schemeoun ipsi Jeschua, Magister mi, Bonum est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, tibi vnum, & Mousche vnum, & Iliio vnum. & nesciebat quid diceret.*

34 * *Quumque hæc dixisset, extitit nubes, & operuit eos: & timuerunt quum spectarent Mousche & Iliio, qui ingrediebantur nubem.*

35 * *Et vox extitit de nube, dicens, Hic est Filius meus dilectus; eum audite.*

36 * *Quumque vox illa extitisset, inuentus est Ieschua solus: & illi siluerunt, neminique dixerunt illis diebus quod conspicati fuerant.*

Feria II. hebdomadę II. Ieiunij.

37 * *Et factum est postero die quum descenderent de monte, vt occurrerent eis turbæ multæ.*

38 * *Et vir quidam è turba exclamauit, & ait, Doctor, peto à te respice in me pro filio meo, qui vnicus est mihi.*

39 * *Spiritus autem arripit eum, & derepentè vociferatur, frendétque dentibus suis, ac discerpit; & vix discedit ab eo, quin comminuerit eum.*

---

17 דקיים אמר אנא לכון דאית אנשא דקיימין הרכא דלא נטעמון מותא עדמא דנחזון מלכותא דאלהא ׃
18 והוא בתר מלא הלין איך תמניא יומין דבר ישוע לשמעון וליעקוב וליוחנן וסלק לטורא למצלי ׃
19 וכד הוי מצלא אשתחלף חזוא דאפוהי ונהמוהי חורו ומברקין הוו ׃ 20 והא תרין גברין מסללין הוו עמה
דאיתיהון מושא ואליא ׃ 21 דאתחזיו בשבוחתא אמרין הוו דין על מפקנה דעתיד הוא דנשתלם באורשלם ׃
22 ויקרו הוו להון בשנתא שמעון והנון דעמה ולמסחסן אתתעירו וחזו שובחה ולהנון תרין אנשין דקיימין הוו
לוהי ׃ 23 וכד שריו למפרשו מנה אמר שמעון לישוע רבי שפיר הוא לן דהרכא נהוא ונעבד תלת מסללין לך חדא
ולמושא חדא ולאליא חדא ולא ידע הוא מנא אמר ׃

[17] שרא אמר אנא לכון דאית אנשא דקיימין הרכא דלא נטעמון מותא עדמא דנחזון מלכותא דאלהא ׃
[18] הוא בתר מלא הלין איך תמניא יומין דבר ישוע לשמעון וליעקוב וליוחנן וסלק לטורא למצלי ׃
[19] וכד הוי מצלא אשתחלף חזוא דאפוהי ונהמוהי חורו ומברקין הוו ׃ [20] והא תרין גברין מסללין הוו עמה
דאיתיהון מושא ואליא ׃ [21] דאתחזיו בשבוחתא אמרין הוו דין על מפקנה דעתיד הוא דנשתלם באורשלם ׃
[22] ויקרו הוו להון בשנתא שמעון והנון דעמה ולמסחסן אתתעירו וחזו שובחה ולהנון תרין אנשין דקיימין הוו
לוהי ׃ [23] וכד שריו למפרשו מנה אמר שמעון לישוע רבי שפיר הוא לן דהרכא נהוא ונעבד תלת מסללין לך חדא
ולמושא חדא ולאליא חדא ולא ידע הוא מנא אמר ׃

[a] טלל [b] פרושו אמת [c] קם
[d] טעם [e] מות [f] חזא
[g] מלל [h] עלא [i] חלף
[k] חזא [l] חור כמולבן
[m] ברק [n] חוא [o] שבח
[p] נפק [q] שלם [r] יקר כמו
[s] ישן [t] עור [u] שרא
[v] פרש

Mat. 16. d. 28 Mar. 9. a. 1
27 * Dico autem vobis verè, Sunt aliqui hîc stantes, qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei.

Mat. 17. a. 1 Mar. 9. a. 2
28 * Factum est autem post hæc verba ferè dies octo, & assumpsit Petrum & Iacobum, & Iohannem, & ascendit in montem vt oraret.

29 * Et facta est, dum oraret, species vultus eius altera: & vestitus eius albus & refulgens.

30 * Et ecce duo viri loquebantur cum illo. erant autem Moyses & Elias,

31 * Visi in maiestate: & dicebant excessum eius, quem completurus erat in Ierusalem.

32 * Petrus verò, & qui cum illo erant, grauati erant somno. & euigilantes, viderunt maiestatem eius, & duos viros qui stabant cum illo.

33 * Et factum est, cùm discederent ab illo, ait Petrus ad Iesum, Præceptor, bonum est nos hîc esse: & faciamus tria tabernacula, vnum tibi, & vnum Moysi, & vnum Eliæ: nesciens quid diceret.

34 * Hæc autem illo loquente, facta est nubes, & obumbrauit eos: & timuerunt, intrantibus illis in nubem.

Mat. 3. d 17 2. Pet. 1. c. 17
35 * Et vox facta est de nube, dicens, Hic est Filius meus dilectus: ipsum audite.

36 * Et dum fieret vox, inuentus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt, & nemini dixerunt in illis diebus quicquam ex his quæ viderant.

Mat. 17. b. 14 Mar. 9. c. 17
37 * Factum est autem, in sequenti die, descendentibus illis de monte, occurrit illi turba multa.

38 * Et ecce vir de turba exclamauit, dicens, Magister, obsecro te, respice in filium meum, quia vnicus mihi est.

39 * Et ecce spiritus apprehendit eum, & subitò clamat, & elidit, & dissipat eum cum spuma, & vix discedit dilanians eum.

27 * λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστώτων, οἱ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

28 * ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάνην καὶ Ἰάκωβον, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

29 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν, τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων.

30 * καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἠλίας,

31 * οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ, ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ.

32 * ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ. διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.

33 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι. καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ, καὶ μίαν Μωσεῖ, καὶ μίαν Ἠλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει.

34 * ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην.

35 * καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε.

36 * καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν, εὑρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑωράκασιν.

37 * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.

38 * καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησε, λέγων, διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου· ὅτι μονογενής ἐστί μοι·

39 * καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ παραρήσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, συντρίβον αὐτόν·

---

34 וְכַד אֲמַר חֲלֵין הֲוָא עֲנָנָא ᵛוַאטְּלַת עֲלֵיהוֹן ᶻוְדַחֲלוּ כַּד חֲזַו לְמוֹשֵׁא וְלֵאלִיָּא ᵃדְעָלוּ בַּעֲנָנָא ׃
35 וְקָלָא הֲוָא מִן עֲנָנָא דַּאמַר הָנוּ בְּרִי חַבִּיבָא לֵה שְׁמַעוּ ׃
36 וְכַד הֲוָא קָלָא ᵇאֶשְׁתְּכַח יֵשׁוּעַ בַּלְחוֹדוֹהִי וְהִנּוּן שְׁתֵּקוּ וְלֵא אֲמַרוּ בְּהָנוּן יוֹמָתָא מִדַּם דַּחֲזַו ׃
דַּחֲזִין בְּשַׁבָּא דְשַׁבְּתָא דב ᶜדְּצוּמָא לב
37 וַהֲוָא לְיוֹמָא דְּבַתְרֵה כַּד ᵈנְחִתִּין מִן טוּרָא ᵉפְּגַעוּ בְּהוּן כְּנִשָׁא סַגִּיאָא ׃
38 וְגַבְרָא חַד מִן כְּנִשָׁא הַו קָעֵא וַאמַר ᶠמַלְפָּנָא בְּעֵא אֲנָא מָנָךְ ᵍאֶתְפַּנִי עַלֵי בְּרִי דִּיחִידָיָא הוּ לִי ׃
39 וְרוּחָא ʰעָדְיָא עֲלוֹהִי וּמִן שְׁלִיָא קָעֵא ⁱוַמְחַרֵק שְׁנוֹהִי ᵏוּמְרַעֵד וְלַמַּחְסַן פְּרָקָא מָנֵה מָא ˡדְשִׁתַּקְתֵּה ׃

ᵛטְלַל ᶻדְּחֵל ᵃעָלַל
ᵇשְׁכַח ᶜצָם
ᵈנְחֵת ᵉפְּגַע
ᶠאַלְף ᵍפְּנָא
ʰעָרָא ופירושו גדל
ⁱחֲרַק
ᵏרְעַע כמו רעץ
ˡשְׁחַק

40 * Et efflagitaui à discipulis tuis vt eiicerẽt
41 eum, neque potuerunt. * Respondit autem
Ieschua, & ait, O vos generatio incredula &
peruersa, quousque tandem ero apud vos, &
sustinebo vos? Adducito huc filium tuum.
42 * Quumque adduceret eum, prostrauit
eum dæmonium illud, & stridere fecit eum.
& obiurgauit Ieschua Spiritum illũ immundum, & sanauit puerum, eumque reddidit
43 patri suo. * Et admirabantur omnes ob magnificentiam Dei: quũque vnusquisque percelleretur super omnibus quæ faciebat Je-
44 schua, dixit discipulis suis: * Reponite vos
sermones istos in aures vestras: Futurum est
enim vt Filius hominis tradatur in manus ho
45 minum. * Illi autem non assecuti sunt cognitione hunc sermonem, propterea quòd erat
occultus ab eis ne cognoscerent eum: timebántque eum interrogare de hoc sermone.
46 * Et intrauit in eos cogitatio, quisnam es-
47 set eorum maximus. * At Ieschua cognoscens
cogitationem cordis eorum, accepit puerulum,
48 & statuit eum apud se. * Et dixit eis, Quicunque exceperit puerulum huic similem in
nomine meo, me excipit: & quisquis me exceperit, excipit eum qui misit me. Etenim
qui minimus est inter vos omnes, is erit ma-
49 ximus. * Et respondit Jouchanon, & ait,
Magister noster, vidimus quendam eiicientem dæmonia in nomine tuo: & prohibuimus
eum, quia post te non venit nobiscum.
50 * Dixit eis Jeschua, Ne prohibeatis: qui
enim non est aduersum vos, pro vobis est.

Ad vesperas Dominicæ sextæ post Resurrectionem.

51 * Et factum est quum implerentur dies
ascensionis eius, præparauit vultum suum
vt proficisceretur ad Ourischlem.
52 * Misitque nuntios ante faciem suam, &
profecti introierunt in pagũ Schamaritano-
53 rum, vt præpararent ei. * Neque receperunt eum, quòd præ se ferret speciem pro-
54 ficiscentis ad Ourischlem. * Quod quum
vidissent Iaakoub & Jouchanon eius discipuli, dixerunt ei, Domine noster, vis dicamus vt descendat ignis de cælo, & consumat
eos, sicut & Jlsio fecit?

---

40 [m]וּבְעִית מִן תַּלְמִידָיךְ דְּנַפְּקוּנִיהִי וְלָא אֶשְׁכַּחוּ׃
41 וְאַתֵּיב מָרָן יֵשׁוּעַ וְאָמַר אוּן שַׁרְבְּתָא וְלָא מְהֵימְנָא
[a]וְמַעֲקַמְתָּא עַדְמָא לַאמַתַי אֶהֱוֵא לְוָתְכוֹן [o]וְאֶסַּיְבַרְכוֹן קָרְבִיהִי לְכָא לְבָרְך׃
42 וְכַד מְקָרֵב לֵהּ [n]אַרְמְיֵה דְיוּנָא
[b]הוּ וְסַעֲמֵהּ וְכָיֵא יֵשׁוּעַ כְּרוּתָא הָוֵי [c]טַנְפְּתָא [d]וְאַסְיֵהּ לְטַלְיָא [e]וְיַהֲבֵהּ לַאבוֹהִי׃
43 [f]וְאִתְדַּמְּרוּ כֻּלְּהוֹן [g]בְּרַבּוּתֵהּ
דְאַלָּהָא וְכַד כֻּלְּנָשׁ מָתְדַּמֵּר הֲוָא עַל כֻּל דְּעָבֵד יֵשׁוּעַ אֲמַר לְתַלְמִידוֹהִי׃
44 [h]סִימוּ אַנְתּוּן [i]מִלָּא הָלֵין בְּאֻדְנַיְכוֹן
בְּרַהּ גֵּיר דְּאַנְשָׁא עָתִיד [k]דְּנִשְׁתְּלֵם בְּאִידֵי בְנֵי נָשָׁא׃
45 הֵנוּן דֵּין לָא [l]אֶשְׁתְּוִדְעוּהִי לְמִלְּתָא הָדָא [m]טָטֶל וַדְּמִכְסְיָא
הֲוָת מִנְּהוֹן וְלָא [n]נַדְעוּנֵהּ וְדָחֵלִין הֲוֹן [o]דְּנִשְׁאֲלוּנֵיהִי עֲלֵיהּ עַל מִלְּתָא הָדָא׃
46 [p]וְעָלַת בְּהוֹן [q]מַחְשַׁבְתָּא דְּמַנּוּכִי
רַב בְּהוֹן׃
47 יֵשׁוּעַ דֵּין יָדַע מַחְשַׁבְתָּא דְּלִבְּהוֹן וְנָסַב טַלְיָא [r]וְאַקִּימֵהּ לְוָתֵהּ׃

[m] בְּעָא [n] עָקַם [o] קָבַר
[a] רְמָא כְּמוֹ הַשְּׁלִיךְ
[b] עָשָׂא כְּמוֹ הַחֲרִיק
[c] טְנַף [d] אֲסָא [e] יְהַב
[f] דְּמַר [g] רַבָּא [h] סָם
[i] מִלֵּל [k] שְׁלַם [l] יָדַע
[m] כְּסָא [n] יְדַע שְׁאַל
[p] עָלַל [q] חֶשֶׁב [r] קָם

40 * Et rogaui diſcipulos tuos vt eiicerẽt illum, & non potuerunt.

41 * Reſpondens autem Ieſus, dixit, O generatio infidelis & peruerſa, vſquequo ero apud vos, & patiar vos? Adduc huc filium tuum.

42 * Et cùm accederet, eliſit illũ dæmonium, & diſſipauit. Et increpauit Ieſus ſpiritum immundũ; & ſanauit puerum: & reddidit illum patri eius.

43 * Stupebant autem omnes in magnitudine Dei: omnibuſque mirantibus in omnibus quę faciebat, dixit ad diſcipulos ſuos:

44 * Ponite vos in cordibus veſtris ſermones iſtos, Filius enim hominis futurum eſt vt tradatur in manus hominum.

45 * At illi ignorabant verbum iſtud, & erat velatum ante eos, vt non ſentirent illud: & timebant eum interrogare de hoc verbo.

46 * Intrauit autem cogitatio in eos, quis eorum maior eſſet.

Inf. 22. c. 24 Mat. 18. 11. Mar. 9. c 34

47 * At Ieſus videns cogitationes cordis illorum, apprehendit puerum, & ſtatuit illum ſecus ſe:

48 * Et ait illis, Quicunque ſuſceperit puerum iſtum in nomine meo, me recipit: & quicunque me receperit, recipit eum qui me miſit. Nam qui minor eſt inter vos omnes, hic maior eſt.

49 * Reſpondens autem Iohannes, dixit, Præceptor, vidimus quendam in nomine tuo eiicientem dæmonia: & prohibuimus eum, quia non ſequitur nobiſcum.

50 * Et ait ad illum Ieſus, Nolite prohibere. qui enim non eſt aduerſum †nos, pro †nobis eſt.

vos
vobis

51 * Factum eſt autem dum complerentur dies aſſumptionis eius, & ipſe faciẽ ſuam firmauit vt iret in Ieruſalem.

52 * Et miſit nuntios ante conſpectum ſuum: & euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum, vt pararent illi.

53 * Et non receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Ieruſalem.

54 * Cùm vidiſſent autem diſcipuli eius Iacobus & Iohannes, dixerunt, Domine, vis dicimus vt ignis deſcendat de cęlo, & conſumat illos?

40 * καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.

41 * Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν, ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου.

42 * ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ, ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπάραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.

43 * Ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ. πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,

44 * θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.

45 * οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

46 * εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τό, τίς ἄρα εἴη μείζων αὐτῶν.

47 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίου, ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ.

48 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξῃ, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτος ἔσται μέγας.

49 * Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰωάννης εἶπεν, ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα, ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.

50 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν.

51 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλήμ·

52 * καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην σαμαριτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ.

53 * καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς ἱερουσαλήμ.

54 * ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης, εἶπον, κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς, ὡς καὶ ἠλίας ἐποίησε;

---

48 וְאָמַר לְהוֹן כָּל מַן דְּמְקַבֵּל טַלְיָא אֵיךְ הָנָא בְּשֵׁמִי לִי הוּ מְקַבֵּל וּמַן דְּלִי מְקַבֵּל לְמַן דְּשַׁדְּרַנִי אֵינָא גִיר דְּזְעוּר
בְּכָלְכוֹן הָנָא [a]נְהֵוֵא רַב׃ 49 וַעֲנָא יוּחָנָן וְאָמַר רַבִּן חָזֵין אֶנָשׁ [b]דְּמַפֵּק שֵׁדֵא בְּשֻׁמָךְ [c]וְכַלְיָנִיהִי עַל דְּלָא אֵתָא
עִמַן בְּתָרָךְ׃ 50 אָמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ לָא תְּכַלְיוּן מַן גִּיר דְּלָא הֲוָא לוּקְבַלְכוֹן חֲלָפֵיכוֹן הוּ׃
וְרַמְשָׁא וְדָחַר בְּשַׁבָּא דִי וְדָמַר [d]קְיָמְתָא לג
51 וַהֲוָא דְכַד [e]מְתְמַלְיָן יוֹמָתָא [f]דְסוּלְקָה [g]אַתְקַן פְּרָצוּפָה [h]וְנָאזַל לְאוּרְשְׁלֵם׃ 52 וְשַׁדַּר מַלְאֲכָא קֳדָם פְּרָצוּפָה
וַאזַלוּ עַל לְקַרְיָתָא דְשָׁמְרָיֵא אֵיךְ דְנַתְקְנוּן לַהּ׃ 53 וְלָא קַבְּלוּהִי מְטָל דְּפַרְצוּפָה לְאוּרְשְׁלֵם סִים הֲוָא לְמֵאזַל׃ 54 וְכַד [i]חֲזוֹ
יַעֲקוֹב וְיוּחָנָן תַּלְמִידוֹהִי אָמְרִין לַהּ מָרָן צְבָא אַנְתְּ דְנֵאמַר [j]וְתֵחוּת נוּרָא מִן שְׁמַיָא [k]וַתְּסִיף אֵנוּן אֵיךְ דְּאַף אִלְיָא עֲבַד׃

[a] חֲזָא
[b] נְפַק
[c] כְּלָא
[d] קָם
[e] מְלָא
[f] סְלַק
[g] תְּקַן
[h] אֲזַל
[i] חָזָא
[j] נְחַת
[k] טוּף

55 * Et conuersus obiurgauit eos, & ait:
Nescitis cuius spiritus vos sitis.
56 * Filius enim hominis non venit vt perderet animas, sed vt seruaret. Profecti sunt
57 itaque in pagum alium. * Quumque iter facerent, dixit ei quidam, Post te ibo quocunque ieris, Domine mi.
58 * Dixit ei Jeschua, Vulpes lustra habent, & volucres cæli nidos; Filius autem hominis non habet vbi reclinet caput suum.
59 * Et ait ad alium, Post me venito. Ille verò dixit ei, Domine mi, permitte mihi vt prius abeam sepultum patrem meum.
60 * Dixit ei Ieschua, Sine mortuos sepelientes mortuos suos: tu verò, Ito, euangelizare regnum Dei.
61 * Dixit ei alius, Post te ibo, Domine mi: sed permitte mihi prius vt proficiscar valedicturus filiis domus meæ, & veniam.
62 * Dixit ei Jeschua, Nemo admouet manũ suam ad aratrum paris boum, & respicit à tergo, & aptus est ad regnum Dei.

Feria quarta Septimanę Candidatorum.

CAP. X.

1 POst hæc secreuit Ieschua è discipulis suis alios septuaginta, misitque eos binos ante faciem suam in omnem locum & ciuitatem quò futurum erat vt ipse veniret.
2 * Et dixit eis, Messis quidem multa, operarij verò pauci: petite igitur à Domino messis, vt emittat operarios in messem suam.
3 * Ite, ecce ego mitto vos tanquam oues inter lupos.
4 * Ne portaueritis vobis marsupia, neque peras, neque calceos: & pacem vllius in via ne petieritis, [& neminẽ in via salutaueritis.]
5 * Et in quamcunque domum introieritis, primùm dicite, Pax huic domui.
6 * Quod si fuerit illic filius pacis, requiescet super eum pax vestra: sin minus, pax vestra ad vos reuertetur.
7 * In ea autem ipsa domo estote edentes et bibentes ex iis quæ ipsi habuerint. dignus est enim operarius mercede sua. Nec transieritis de domo in domum.

55 וַאתְּפְנִי וַכְּאָא כְּהוּן וַאמַר לָא יְדָעִין אַנְתּוּן דְּאִידָא אַנְתּוּן רוּחָא ׀
56 בְּרֵה גֵּירְדַּאנָשָׁא לָא אֵתָא לְמוּבְדוּ נַפְשָׁתָא אֶלָּא לְסַחְיוּ וַאזַלוּ לְהוּן לְקַרְיְתָא אַחֲרִתָא ׀
57 וְכַד אָזְלִין בְּאוֹרְחָא אַמַר לַה אֱנָשׁ אֵתֵא בַּתְרָךְ לְאַתַר דְּאַזֵל אֲנָתְ מָרִי ׀
58 אַמַר לַה יֵשׁוּעַ לְתַעֲלֵא נָקְעָא אִיתַ לְהוּן וְלְפַרְחָתָא דְשַׁמַיָּא מַטְלְלֵא לְבְרֵה דֵין דְּאַנָשָׁא
לֵית לַה אֵיכָא דְנַסְמוּךְ רִישֵׁה ׀
59 וְאַמַר לְאָחֲרְנָא אֵתָא בַּתְרִי הוּדֵין אַמַר לַה מָרִי אַפֵּס לִי לוּקְדַם אֵזֵל
אֶקְבּוּר אֲבִי ׀
60 אַמַר לַה יֵשׁוּעַ שְׁבוּק מִיתֵא קָבְרִין מִיתֵיהוּן וְאַנְתְּ זֵל סַבַּר מַלְכוּתָה דְאֱלָהָא ׀
61 אַמַר לַה אַחֲרְנָא אֵתָא בַּתְרָךְ מָרִי לוּקְדַם דֵין אַפֵּס לִי אֵזֵל אֶשְׁלַם לְבְנֵי בֵיתִי וְאֵתָא ׀
62 אַמַר לַה יֵשׁוּעַ לָא אֱנָשׁ רָמֵא אִידַה עַל חַרְבָּא דְפַדְנָא וְחָאַר לְכַסְתַּרָה וְחָשַׁח לְמַלְכוּתָה דְאֱלָהָא ׀

55 a בְּנָא b אֵבַד c חַיָּא
d פירושו שדה
56 e אֵתָא
f תֵּעַל עבראיה שועל
g פְּרַח h טַלְל i סְמַךְ
57 j אֵתָא k מן לשון יֵזֵל
58 l אֵזֵל פירושו מהרשה
59 m הַר

55 * Et cõuersus increpauit illos, dicens,
Nescitis cuius spiritus estis.
56 * Filius hominis non venit animas
Ioh.3.b. 17.&12. 8.47 perdere, sed saluare. Et abierunt in aliud
castellum.
57 * Factum est autem ambulantibus
illis in via, dixit quidã ad illum, Sequar
Dñe te quocunque ieris†.
58 * Dixit illi Iesus, Vulpes foueas ha-
Mat.8.c. 19 bent, & volucres cæli nidos: Filius au-
tem hominis non habet vbi caput re-
clinet.
59 * Ait autem ad alterum, Sequere me.
Ille autem dixit, Domine, permitte mihi
primùm ire, & sepelire patrem meum.
60 * Dixitque ei Iesus, Sine vt mortui se-
peliant mortuos suos: tu autem vade,
& †annuntia regnum Dei.
61 * Et ait alter, Sequar te Domine; sed
permitte mihi primùm renuntiare his
qui domi sunt.
62 * Ait ad illum Iesus, Nemo mittens
manum suam ad aratrum, & aspiciens
retrò, aptus est regno Dei.

55 * στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, οὐκ οἴδατε
οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς·
56 * ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων
ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι· καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώ-
μην.
57 * ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπέ τις πρὸς
αὐτὸν, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ, κύριε.
58 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι,
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.
59 * εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον, ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπε, κύριε,
ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου.
60 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑ-
αυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ.
61 * εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, ἀκολουθήσω σοι κύριε· πρῶτον δὲ
ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.
62 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός
ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

CAP. X. ι.

POst hæc autem designauit Dominus 1
& alios septuaginta duos, & misit il- A
los binos ante faciem suam in omnem
ciuitatem & locum quò erat ipse ven-
turus.
Mat.9.d 37 * Et dicebat illis, Messis quidem mul-
2
ta, operarij autem pauci. Rogate ergo
dominum messis, vt mittat operarios
in messem suam.
Mat.10. b.16 Mar.6. 8.8 * Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos
3
inter lupos.
* Nolite portare sacculum, neque pe-
4
ram, neque calceamenta: & neminem
4.Reg.4. 6.29 per viam salutaueritis.
* In quamcunque domum intraueri-
5
tis, primùm dicite, Pax huic domui.
* Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet
6
super illum pax vestra: sin autem, ad vos
reuertetur.
* In eadem autem domo manete e-
7
dentes & bibentes, quæ apud illos sunt.
Mat.10. b.10 Deut.24 c.14 1.Tim.5 c.18 dignus est enim operarius mercede sua. B
Nolite transire de domo in domum.

ι.

1 * Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβ-
δομήκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου
αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρ-
χεσθαι.
2 * ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς,
οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ
θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν
αὐτοῦ.
3 * ὑπάγετε· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, ὡς ἀρνας ἐν μέ-
σῳ λύκων.
4 * μὴ βαστάζετε βαλάντιον, μὴ πήραν, μηδὲ ὑποδή-
ματα, καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε·
5 * εἰς ἣν δ' ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε, εἰρήνη
τῷ οἴκῳ τούτῳ·
6 * καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ
εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.
7 * ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ
παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστι. μὴ με-
ταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

---

11 חוּר וְיוֹם אַרְבְּעָא בְּשַׁבָּא רְשַׁבְּתָא רְחוּרָא לד קפלאין ו
12 לְמַר
13 בָּתַר הָלֵין פְּרַשׁ יְשׁוּעַ מִן תַּלְמִידוֹהִי אַחֲרָנָא שַׁבְעִין וְשַׁדַּר אִנּוּן תְּרֵין תְּרֵין קֳדָם פַּרְצוּפֵהּ לְכָל אֲתַר וַמְדִינָא דַּעֲתִיד
14 הֲוָא לְמֵאזַל ׃ 2 וַאמַר לְהוּן חֲצָדָא סַגִּי וּפֹעֲלֵא זְעוּרִין בְּעוּ הַכִּיל מִן מָרֵא חֲצָדָא דְּנַפֵּק פֹּעֲלֵא לַחֲצָדֵהּ ׃
15 בְּעָא נְפַק
16 עכראיה ואב
17 שְׁאַל עוֹל
18 נוּחַ חֲפַד
19 שָׁתָא שָׁנָא
3 זִלוּ הָא אֲנָא מְשַׁדַּר אֶנָא לְכוּן אַיְךְ אִמְרֵא בֵּינֵי דְּאִבָּא ׃ 4 לָא תְּשַׁקְּלוּן לְכוּן כִּיסָא וְלָא חַרְמְלָא וְלָא סְסָנָא
וּבְשַׁלְמָא דְּאַנָשׁ בְּאוּרְחָא לָא תְּשַׁאֲלוּן ׃ 5 וְלַאינָא בַּיְתָא דְּעָאלִין אִנְתוּן לוּקָדֵם אֲמַרוּ שְׁלָמָא לְבַיְתָא ׃
6 וְאִן אִית תַּמָּן בַּר שְׁלָמָא נְתַחְנִיחַ עֲלוֹהִי שְׁלָמְכוּן וְאִן דַּיִן לָא שְׁלָמְכוּן עֲלֵיכוּן נֶהֱפוּךְ ׃ 7 בַּהּ דַּיִן בְּבַיְתָא
הֲוָו כַּד לָעְסִין אִנְתוּן וְשַׁתִּין מִן דִּילְהוּן שְׁוָא הוּגֵיר פֹּעֲלָא אַגְרֵהּ וְלָא תְּשַׁנּוּן מִן בַּיְתָא לְבַיְתָא ׃

8 ܘܠܐܝܕܐ ܡܕܝܢܬܐ ܕܥܐܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܡܩܒܠܝܢ ܠܟܘܢ: ܐܟܘܠܘ ܡܕܡ ܕܡܬܬܣܝܡ ܠܟܘܢ.
9 ܘܐܣܘ ܠܐܝܠܝܢ ܕܟܪܝܗܝܢ ܒܗ. ܘܐܡܪܘ ܠܗܘܢ: ܩܪܒܬ ܠܟܘܢ ܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ.
10 ܠܐܝܕܐ ܕܝܢ ܡܕܝܢܬܐ ܕܥܐܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܠܐ ܡܩܒܠܝܢ ܠܟܘܢ:
11 ܦܘܩܘ ܠܟܘܢ ܠܫܘܩܐ ܘܐܡܪܘ: ܐܦ ܚܠܐ ܕܕܒܩ ܠܢ ܒܪܓܠܝܢ ܡܢ ܡܕܝܢܬܟܘܢ. ܢܦܨܝܢܢ ܠܟܘܢ. ܒܪܡ ܗܕܐ ܕܥܘ: ܕܩܪܒܬ ܠܗ ܥܠܝܟܘܢ ܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ.
12 ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ: ܕܠܣܕܘܡ ܢܗܘܐ ܢܝܚ ܒܝܘܡܐ ܗܘ. ܐܘ ܠܡܕܝܢܬܐ ܗܝ.
13 ܘܝ ܠܟܝ ܟܘܪܙܝܢ. ܘܝ ܠܟܝ ܒܝܬ ܨܝܕܐ: ܕܐܠܘ ܒܨܘܪ ܘܒܨܝܕܢ ܗܘܘ ܚܝܠܐ ܕܗܘܘ ܒܟܝܢ: ܟܒܪ ܕܝܢ ܒܣܩܐ ܘܒܩܛܡܐ ܬܒܘ.
14 ܒܪܡ ܠܨܘܪ ܘܠܨܝܕܢ ܢܗܘܐ ܢܝܚ ܒܕܝܢܐ ܐܘ ܠܟܝܢ.
15 ܘܐܢܬܝ ܟܦܪܢܚܘܡ ܗܝ ܕܥܕܡܐ ܠܫܡܝܐ ܐܬܬܪܝܡܬܝ: ܥܕܡܐ ܠܫܝܘܠ ܬܬܚܬܝܢ.
16 ܕܠܟܘܢ ܫܡܥ ܠܝ ܫܡܥ. ܘܕܠܟܘܢ ܣܠܐ ܠܝ ܣܠܐ. ܘܕܠܝ ܣܠܐ: ܣܠܐ ܠܡܢ ܕܫܕܪܢܝ.
17 ܘܗܦܟܘ ܫܒܥܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܫܕܪ ܒܚܕܘܬܐ ܪܒܬܐ. ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ: ܡܪܢ ܐܦ ܫܐܕܐ ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܠܢ ܒܫܡܟ.
18 ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܚܙܐ ܗܘܝܬ ܠܗ ܠܣܛܢܐ: ܕܢܦܠ ܐܝܟ ܒܪܩܐ ܡܢ ܫܡܝܐ.
19 ܗܐ ܝܗܒܬ ܠܟܘܢ ܫܘܠܛܢܐ ܕܬܕܘܫܘܢ ܚܘܘܬܐ ܘܥܩܪܒܐ: ܘܟܠܗ ܚܝܠܗ ܕܒܥܠܕܒܒܐ. ܘܡܕܡ ܠܐ ܢܗܪܟܘܢ.
20 ܒܪܡ ܒܗܕܐ ܠܐ ܬܚܕܘܢ ܕܫܐܕܐ ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܠܟܘܢ. ܐܠܐ ܚܕܘ ܕܫܡܗܝܟܘܢ ܐܬܟܬܒܘ ܒܫܡܝܐ.
21 ܒܗ ܒܫܥܬܐ: ܪܘܙ ܝܫܘܥ ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܘܐܡܪ. ܡܘܕܐ ܐܢܐ ܠܟ ܐܒܝ ܡܪܐ ܕܫܡܝܐ ܘܕܐܪܥܐ. ܕܟܣܝܬ ܗܠܝܢ ܡܢ ܚܟܝܡܐ ܘܣܘܟܠܬܢܐ: ܘܓܠܝܬ ܐܢܝܢ ܠܝܠܘܕܐ. ܐܝܢ ܐܒܝ ܕܗܟܢܐ ܗܘܬ ܨܒܝܢܐ ܩܕܡܝܟ.

8 * *Et in quamcunque vrbem introieritis, & exceperint vos, edite quod appositum fuerit vobis.*

9 * *Et sanate eos qui ægroti fuerint in ea: & dicite eis, Appropinquauit ad vos regnum Dei.*

10 * *In quamcunque autem ciuitatem introieritis, nec exceperint vos, exite in plateas, & dicite:*

11 * *Sed & puluerem qui adhæsit nobis in pedibus nostris ex vrbibus vestris, excutimus vobis: veruntamen hoc scitote, appropinquasse ad vos regnum Dei.*

12 * *Dico vobis Sedoum pacatiorem fore in die illo, illa ciuitate.*

13 * *Væ tibi Kourazim, væ tibi Beth-zaido: nam si in Tzour & Tzaidon editæ fuissent virtutes quæ editæ sunt in vobis, iamdiu cum sacco & cinere pœnitentiam egissent.*

14 * *Verùm Tzour & Tzaidon futuræ sunt vobis tranquilliores in die iudicij.*

15 * *Et tu Kepharnachum, quæ ad cælum vsque exaltata es, ad inferos vsque deprimeris.*

16 * *Qui vos audit, me audit: & qui vos reiicit, me reiicit: & qui me reiicit, reiicit eum qui misit me.*

17 * *Porrò reuersi sunt septuaginta illi quos miserat, cum gaudio magno; & dicunt ei, Domine noster, etiam dæmonia subiciuntur nobis in nomine tuo.*

18 * *Ipse verò dixit eis, Conspicabar Satanam instar fulguris cadentem è cælo.*

19 * *Ecce do vobis potestatem calcandi serpentes, & scorpiones, & omnem vim inimici: & nihil vos lædet.*

20 * *Verùm in hoc ne gaudeatis, quòd dæmonia subijciantur vobis: sed gaudete quòd nomina vestra scripta sint in cælis.*

21 * *Ea ipsa hora exultauit Ieschua Spiritu Sanctitatis, & ait, Confiteor tibi, Pater mi, Domine cæli & terræ, quòd hæc absconderis à sapientibus, & prudentibus, & reuelaueris ea infantibus: etiam Pater mi, quia talis fuit voluntas coram te.*

---

8 וְלְאֵידָא מְדִינְתָּא דְעָאְלִין אַנְתּוּן וּמְקַבְּלִין לְכוּן [a]לְעַסוּ מֶדֶם [b]דְמֶתְּחָסִים לְכוּן׃ 9 [c]וְאַסּוּ לְאִילֵּין [d]דְּכְרִיהִין בַּהּ וְאֶמְרוּ לְהוּן [e]קְרִבַת עֲלֵיכוּן מַלְכוּתֵהּ דַאלָהָא׃ 10 לְאֵידָא דֵין [f]מְדִינְתָּא [g]דְעָאְלִין אַנְתּוּן וְלָא [h]מְקַבְּלִין לְכוּן פּוּקוּ לְכוּן בְּשׁוּקָא וְאֶמְרוּ׃ 11 וְאַף חֶלָא דְדֶבְקַת לַן בְּרֶגְלַין מִן מְדִינַתְכוּן [k]נְפַצִּינַן לְכוּן בְּרַם הָדָא דַּעוּ דְקֶרְבַת לָהּ עֲלֵיכוּן מַלְכוּתֵהּ דַאלָהָא׃ 12 אָמַר אֶנָא לְכוּן דְלִסְדוּם נֶהֱוֵא [l]נִיחַ בְּיוֹמָא הַו אוֹ לִמְדִינְתָּא הָי׃
13 וָי לֵכִי כוֹרַזִין וָי לֵכִי בֵּית צַיְדָא דְאִלּוּ בְצוֹר וּבְצִידָן הֲווֹ חַיְלָא דַהֲווֹ בְּכֵין כְּבַר דֵּין בְּסַקָּא [m]וּבְקִטְמָא [n]תָבוּ׃
14 בְּרַם לְצוֹר וְלְצִידָן נֶהֱוֵא נִיחַ בְּיוֹמָא דְדִינָא אוֹ לְכֵין׃
15 וְאַנְתִּי כְּפַרְנַחוּם הָי דְעַדְמָא לִשְׁמַיָּא [o]אֶתְתְּרִימְתִּי עַדְמָא לִשְׁיוֹל [p]תֶּתַּחְתִּין׃

[a] לְעַס [b] סָם [c] אֲסָא [d] כְּרָה [e] קְרַב [f] דִּין [g] עוּל [h] קַבֵּל [i] נְפַק [k] נְפַץ [l] נוּחַ [m] פליש אפר [n] תָּב שׁוּב [o] רָם [p] נְחַת

8 *Et in quamcunque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis:

9 * Et curate infirmos qui in illa sunt: & dicite illis, Appropinquauit in vos regnum Dei.

10 * In quamcunque autem ciuitatem intraueritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateas eius, dicite,

Lc.23. 51 11 * Etiam puluerem qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. tamen hoc scitote, quia appropinquauit regnum Dei.

12 * Dico vobis, quia Sodomis in die illa remissius erit, quàm illi ciuitati.

Mat. 11. c.21 13 * Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ C fuissent virtutes quę factę sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes pœniterent.

14 * Veruntamen Tyro & Sidoni remissius erit in iudicio, quàm vobis.

15 * Et tu Capharnaum vsque ad cælum exaltata, vsque ad infernum demergêris.

Mat. 10. d.40 Ioh. 13. c.20 16 * Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.

17 * Reuersi sunt autem septuaginta duo cum gaudio, dicentes, Domine, etiam dæmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo.

18 * Et ait illis, Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem.

19 * Ecce, dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici: & nihil vobis nocebit.

20 * Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiiciuntur: gaudete autem quòd nomina vestra scripta sunt in cælis.

† in † sancto Mat. 11. d.25 21 * In ipsa hora exultauit † spiritu †, & dixit, Confiteor tibi pater, Domine cæli D & terræ, quòd abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Etiam Pater, quoniam sic placuit ante te.

8 καὶ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν,

9 καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς, ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

10 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, εἴπατε,

11 καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν, ἀπομασσόμεθα ὑμῖν. πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

12 λέγω ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

13 οὐαί σοι χοραζίν, οὐαί σοι βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμεναι μετενόησαν.

14 πλὴν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει, ἢ ὑμῖν.

15 καὶ σὺ καπερναούμ, ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ἅδου καταβιβασθήσῃ.

16 ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

17 ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες, κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου.

18 εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα.

19 ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ.

20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21 ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν, ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. ναὶ ὁ πατήρ· ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.

---

m פירושובזה או מאס
16 מַן דִּלְכוֹן שָׁמַע לִי שָׁמַע וּמַן דִּלְכוֹן m טָלֵם לִי הוּ טָלֵם וּמַן דִּלִי טָלֵם טָלֵם לְמַן דְּשַׁלְחַנִי׃
n שְׁלַח o הֵפַךְ p חֲדָא
17 o וַהֲפַכוּ הַנּוּן שַׁבְעִין וְתַרְתֵּין p בְּחֶדְוְתָא רַבְּתָא וַאֲמְרִין לֵהּ מָרָן אַף שֵׁדָא q מִשְׁתַּעְבְּדִין לָן בִּשְׁמָךְ׃
q מן עבד נוכר שעבד
18 הוּ דֵּין אֲמַר לְהוּן חָזֵא הֲוֵית לֵהּ לְסָטָנָא דִּנְפַל אֵיךְ בַּרְקָא מִן שְׁמַיָּא׃
r שְׁלַט s חֲזָא
19 הָא יְהֵב אֲנָא לְכוֹן r שׁוּלְטָנָא s דִּתְהַיְכוּן t דִּישִׁין חֲוִוָתָא וְעַקְרְבָא וְכֹלֵהּ חֵילֵהּ דִּבְעַלְדְּבָבָא וּמִדֶּם לָא u נַהְרְכוֹן׃
u דוש v חֲדָא
20 כְּרַם בְּהָדָא לָא x תְחֶדְוִין דְּשֵׁדָא מִשְׁתַּעְבְּדִין לְכוֹן אֶלָּא חֲדוּ דִּשְׁמָהָתֵיכוֹן y אֶתְכְּתִבוּ בִּשְׁמַיָּא׃
x חֲדָא y כְּתַב
21 בָּהּ בְּשָׁעָתָא z רְוִז יֵשׁוּעַ בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא וַאֲמַר a מֹדֵא אֲנָא לָךְ אֲבִי מָרֵא דִּשְׁמַיָּא וְדַארְעָא b דְּכַסִּית הָלֵין מִן
z רְוַז a יְדָע b כְּסָא
c גְּלָא d יְלַד e צְבָא חַכִּימֵא וְסַכּוּלְתָּנֵא c וַגְלֵיתָ אִנִּין d לְיַלּוּדֵא אֵין אֲבִי דְּהָכְנָא הֲוָא e צְבִינָא קֳדָמָךְ׃

22 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܟܠ ܡܕܡ ܐܬܝܗܒ ܠܝ ܡܢ ܐܒܝ ܘܠܐ ܐܢܫ ܝܕܥ ܡܢܘ ܒܪܐ ܐܠܐ ܐܒܐ ܘܡܢܘ
ܐܒܐ ܐܠܐ ܒܪܐ ܘܠܡܢ ܕܨܒܐ ܒܪܐ ܕܢܓܠܐ ܠܗ ؛ 23 ܘܐܦܢܝ ܠܘܬ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܒܠܚܘܕܝܗܘܢ ܐܡܪ ܛܘܒܝܗܝܢ ܠܥܝܢܐ
ܕܚܙܝܢ ܡܕܡ ܕܐܢܬܘܢ ܚܙܝܢ ؛ 24 ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܓܝܪ ܕܢܒܝܐ ܣܓܝܐܐ ܘܡܠܟܐ ܨܒܘ ܕܢܚܙܘܢ ܡܕܡ ܕܚܙܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܠܐ ܚܙܘ
ܘܠܡܫܡܥ ܡܕܡ ܕܐܢܬܘܢ ܫܡܥܝܢ ܘܠܐ ܫܡܥܘ ؛ ܕܪܡܫܐ ܕܚܕ ܒܫܒܐ ܕܘ ܕܫܘܡܐ ܠܗ
25 ܘܗܐ ܣܦܪܐ ܚܕ ܩܣ ܕܢܢܣܝܘܗܝ ܘܐܡܪ ܐܠܦܢܐ ܡܢܐ ܐܥܒܕ ܕܐܪܬ ܚܝܐ ܕܠܥܠܡ ؛ 26 ܗܘ ܕܝܢ ܝܫܘܥ ܐܡܪ ܠܗ
ܒܢܡܘܣܐ ܐܝܟܢܐ ܟܬܝܒ ܐܝܟܢܐ ܩܪܐ ܐܢܬ ؛ 27 ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܘܬܪܚܡ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ ܡܢ ܟܠܗ ܠܒܒܟ ܘܡܢ ܟܠܗ
ܢܦܫܟ ܘܡܢ ܟܠܗ ܚܝܠܟ ܘܡܢ ܟܠܗ ܪܥܝܢܟ ܘܠܩܪܝܒܟ ܐܝܟ ܢܦܫܟ ؛

CAP. X.

22 * Et conuersus ad discipulos suos, dixit eis, Omnia tradita sunt mihi à Patre meo: & nemo nouit quis sit Filius, nisi Pater; & quis sit Pater, nisi Filius, & si cui voluerit Filius reuelare.

23 * Item conuersus ad discipulos suos seorsim, dixit, Felices oculi qui vident quod vos videtis.

24 * Etenim dico vobis, multos Prophetas & Reges voluisse videre quod videtis, neque vidisse: & audire quod auditis, nec audisse.

Ad vesperas Dominicæ sextæ Ieiunij.

25 * Ecce autem Scriba quidam surrexit vt tentaret eum, & ait, Doctor, quid faciam, vt hæreditate possideam vitam æternam?

26 * Ipse verò Ieschua dixit ei, In Lege quomodo scriptum est, quomodo legis?

27 * Respondit & dixit ei, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis, & ex tota mente tua: & proximum tuum sicut animam tuam, [reipsum.]

28 * Dixit ei Ieschua, Rectè dixisti: hoc age, & viues.

29 * Ille autem quum vellet iustificare semetipsum, dixit ei, Ecquis est proximus meus?

30 * Subdit ei Ieschua: Vir quidam descendebat ab Ourischlem in Hirichou; & irruerunt in eum latrones, & expoliarunt eum, vulneraruntque; & missam eum fecerunt quum vix subsisteret in eo anima: atque abiêre.

31 * Accidit autem vt Sacerdos quidam descenderet per illam viam; & vidit eum, ac præteriit.

32 * Similiter & Leuita veniens accessit ad illum locum; & vidit eum, ac præteriit.

33 * Vir autem Schamaritanus, quũ iter faceret, venit quò loci erat ipse; viditque eum,

34 & misertus est eius. * Accessit itaque, et obligauit vulnera eius; infuditque in ea vinum & oleum: ac imposuit asino suo, & adduxit eum in diuersorium, & eius curam

35 egit. * Manè autem diei proferens duos denarios, dedit hospiti; & dixit ei, Curam illius age: & siquid suprà impenderis, quum reuertar, ego reddam tibi.

22 [f] וואתפני לות [g] תלמידוהי ואמר להון כל מדם [h] אשתלם לי מן אבי ולא אנש ידע מנו ברא אלא אן אבא ומנו
אבא אלא אן ברא ולמן דאן נצבא ברא דנגלא ؛ 23 ואתפני לות תלמידוהי בלחודיהון ואמר טוביהין לעינא
דחזין מדם דאנתון חזין ؛ 24 אמר אנא לכון גיר דנביא סגיאא ומלכא [k] צבו דנחזון מדם דחזין אנתון ולא [l] חזו
ולמשמע מדם דאנתון שמעין ולא שמעו ؛ דרמשא דחד בשבא דו [m] דשומא לח
25 והא ספרא חד קם [d] דנסיוהי ואמר [e] מלפנא מנא [f] אעבד [g] דארת חיא דלעלם ؛ 26 הו דין ישוע אמר לה
[e] פנא [f] למר
[g] שלם [h] חזא
[i] עבא [j] חזא
[k] שמע [l] עם
[m] נסא [n] אלף
[o] עבד
[p] ירת נחלה
[q] רחם [r] רעא

22 * Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et nemo scit quis sit Filius, nisi Pater: & quis sit Pater, nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare.

23 * Et conuersus ad discipulos suos, dixit, Beati oculi qui vident quæ vos videtis.

Mat. 13. b.16.

24 * Dico enim vobis, quòd multi Prophetæ & Reges voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.

25 * Et ecce quidam Legisperitus surrexit tentans illum, & dicens, Magister, E quid faciendo vitã æternam possidebo?

Mat. 22. d.35 Mar. 12. c.28

26 * At ille dixit ad eum, In Lege quid scriptum est? quomodo legis?

27 * Ille respondens, dixit, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mẽte tua: & proximum tuum sicut teipsum.

Deut. 6. a.5

28 * Dixitque illi, Rectè respondisti: hoc fac, & viues.

29 * Ille autem volens iustificare seipsum, dixit ad Iesum, Et quis est meus proximus?

30 *†Suscipiens autem Iesus, dixit, Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiã despoliauerunt eum: & plagis impositis, F abierunt semiuiuo relicto.

Suspiciens

31 * Accidit autem vt Sacerdos quidam descenderet eadem via: & viso illo, præteriuit.

32 * Similiter & Leuita, cùm esset secus locum, & videret eum, pertransiit.

33 * Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: & videns eum, misericordia motus est.

34 * Et appropiãs alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum: & imponẽs illum in iumentum suum, duxit in stabulum, & curam eius egit.

35 * Et altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario: & ait, Curam illius habe: & quodcunque supererogaueris, ego, cùm rediero, reddam tibi.

22 * πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. καὶ τίς ἐστιν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

23 * Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς, κατ' ἰδίαν εἶπε, μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε.

24 * λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25 * καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη, ἐκπειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων, διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

26 * ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις;

27 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

28 * εἶπε δὲ αὐτῷ, ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ.

29 * ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν, εἶπε πρὸς τὸν ἰησοῦν, καὶ τίς ἐστί μου πλησίον;

30 * ὑπολαβὼν δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς ἱερειχὼ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.

31 * κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἀντιπαρῆλθεν.

32 * ὁμοίως δὲ καὶ λευίτης, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν.

33 * Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων, ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη·

34 * καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα, αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον. ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ.

35 * καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ, τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με, ἀποδώσω σοι.

---

22 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ [k]תְּרִיצָאִית אֲמַרְתִּי הָדָא עֲבַד [l]וְתִחֵא׃ 29 הוּ דֵין בַּר צְבָא [m]לְמִזְדַּקּוּ נַפְשֵׁהּ אֲמַר לֵהּ וּמַנּוּ
קְרִיבִי׃ 30 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ גַּבְרָא חַד [n]נְחֵת הֲוָא מִן אוּרְשְׁלֵם לְאִירִיחוֹ וְנָפְלוּ עֲלוֹהִי [o]לְסַטַיָּא [p]וְשַׁלְחוּהִי [q]וְסַחֲאוּהִי
וְשַׁבְקוּהִי כַּד קָלִיל [r]קַיְמָא בֵּהּ נַפְשָׁא [s]וְאַזְלוּ׃ 31 [t]וְגַרְשׁ כָּהֲנָא חַד נָחֵת הֲוָא בְּאוֹרְחָא הַי וַחֲזָיֵהּ וַעֲבַר׃
32 וְהָכְנָא אַף לֵוָיָא אֵתָא מְטָא לְהַי דּוּכְתָא וַחֲזָיֵהּ וַעֲבַר׃ 33 אֲנָשׁ דֵּין שָׁמְרָיָא כַּד [u]רָדָא הֲוָא אֵתָא אֵיכָא דְּאִיתַוֹהִי
הֲוָא וַחֲזָיֵהּ [x]וְאִתְרַחֵם עֲלוֹהִי׃ 34 וְאִתְקְרַב וַעֲצַב [y]מַחְוֵהּ [z]וְנָצַל עֲלֵיהֵין חַמְרָא [a]וּמְשִׁחָא [b]וְסָמֵהּ עַל חֲמָרֵהּ
[c]וְאוֹתְיֵהּ [d]לְפוּתְקָא [e]וְאִתְכְּסֵל לֵהּ עֲלוֹהִי׃ 35 [f]וְלַצְפְּרָה דְּיוֹמָא אַפֵּק תְּרֵין דִּינְרִין יְהַב [g]לְפוּתְקָיָא וַאֲמַר לֵהּ [h]יְצַף
דִּילֵהּ וְאֵן מֵדַם יַתִּיר תַּפֵּק מָאדְהַפֵּךְ אֲנָא יְהַב אֲנָא לָךְ׃

[k] תְּרֵץ חַיָּא [m] זְרַק נַחַת
[n] מן לשון יָרַד שְׁלַח מְחָא
[o] קָם אַזַל גָּרַשׁ פירושו קרה
[p] רְדָא רַחַם מְחָא
[r] נְצַל כמו מל [s] מְשַׁח
[t] סָם [c] אֵתָא [d] פירושו המלון
[e] בְּטַל נִפַּק
[f] פירושו אדקיומלון [h] יְצַף

36 * ܡܢܘ ܗܘܐ ܡܢ ܬܠܬܗܘܢ ܠܟܘܢ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܕܩܪܝܒ ܗܘܐ
ܠܗܘܝܐ ܕܢܦܠ ܒܝܕܝ ܠܣܛܝܢܐ ܘܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܗ.
37 * ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܐܙܠ ܐܦ ܐܢܬ ܘܥܒܕ ܗܟܢܐ.
ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܐܙܠ ܐܦ ܐܢܬ ܘܥܒܕ ܗܟܢܐ ✣

✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣ ✣

38 * ܗܘܐ ܕܗܟܝܠ ܕܗܘܐ ܡܫܬܠܚ ܠܟܦܪܢܐ ܕܡܪܬܐ
ܡܪܬܐ ܩܒܠܬܗ ܠܒܝܬܗ.
39 * ܘܠܗܝܢ ܐܚܬܐ ܕܡܪܝܡ ܕܝܬܒ ܠܪܓܠܝ ܡܪܢ ܘܫܡܥ
ܠܡܠܠܗ. * ܘܡܪܬܐ ܕܡܪܬܐ ܐܫܬܠܝ ܠܗ ܒܣܝܡܘܬ
ܣܓܝܐܬܐ. * ܡܪܬܐ ܕܝܢ ܐܫܬܠܝ ܠܗ ܒܣܝܡܘܬ
ܣܓܝܐܬܐ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܬܐ ܡܪܬܐ ܐܢܬ ܡܬܒܗܠܬ
ܘܡܬܪܥܝܬ ܥܠ ܣܓܝܐܬܐ. ܐܡܪ ܠܗ ܡܪܬܐ ܡܪܬܐ
ܡܬܒܗܠ ܐܢܬ ܘܡܬܪܥܝܬ ܥܠ ܣܓܝܐܬܐ.
42 * ܐܠܐ ܡܕܡ ܕܝܢ ܕܡܬܒܥܐ. ܡܪܝܡ ܕܝܢ
ܡܬܪܚܩܬ ܠܗ ܠܐ ܢܬܠܐ ܡܢܗ ✣

✣ ܒܫܒܬܐ ✣ ܬܠܬܐ ✣ ܕܫܒܘܥܐ ✣

1 * ܗܘܐ ܕܟܕ ܩܐܡ ܡܨܠܐ ܒܚܕ ܐܬܪܐ ܐܡܪ ܚܕ ܡܢ
ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܠܗ. ܡܪܢ ܠܡܠܦܢ ܠܡܨܠܝܬ
ܕܝܘܚܢܢ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ.
2 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ. ܐܡܪܘ ܕܟܕ ܨܠܝܬܘܢ ܐܒܘܢ
ܕܒܫܡܝܐ ܢܬܩܕܫ ܫܡܟ. ܢܐܬܐ ܡܠܟܘܬܟ.
ܢܗܘܐ ܨܒܝܢܟ ܐܝܟ ܕܒܫܡܝܐ ܐܦ ܒܐܪܥܐ.
3 * ܠܚܡܐ ܕܣܦܩܢܢ ܝܗܒ ܠܢ ܝܘܡܢܐ.
4 * ܘܫܒܘܩ ܠܢ ܚܘܒܝܢ ܕܐܦ ܚܢܢ ܫܒܩܢ ܠܟܠ
ܕܚܝܒܝܢ ܠܢ. ܘܠܐ ܬܥܠܝܢ ܠܢ ܠܢܣܝܘܢ.
5 * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܡܢܘ ܕܝܗܘܐ ܠܟܘܢ ܚܒܪܐ
ܘܢܙܠ ܠܘܬܗ ܒܨܦܪܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܚܒܪܝ
ܬܠܬ ܠܚܡܝܢ.
6 * ܕܡܐܬܝ ܚܒܪܝ ܡܢ ܐܘܪܚܐ ܘܠܝܬ ܠܝ ܡܕܡ
ܕܐܣܦܢ ܠܗ. ܘܡܢ ܠܒܝܬܝ ܠܝܬ ܠܝ ܡܕܡ ܕܐܣܦܢ.

36 * *Quis igitur horum trium videtur tibi*
proximus fuisse illi qui incidit in manus la-
37 *tronum?* * *Ille verò dixit, Is qui mi-*
sertus est eius. Subdit ei Jeschua, Abi, & tu
fac similiter.

Lectio in commemorationem Mulierum sanctarum.

38 * *Et factum est quum ipsi iter facerent vt*
introierit in vicum quendã, & mulier Mor-
tho nomine excepit eum domi suæ.
39 * *Erat autem ei soror nomine Mariam,*
quæ veniens consedit ad pedes Domini no-
stri, & audiebat sermones eius.
40 * *Mortho autem distrahebatur multo mi-*
nisterio: & veniens dixit ei, Domine mi,
non est tibi curæ quòd soror mea reliquit me
solam ministrare? dic ei opem mihi ferat.
41 * *Respondit Ieschua, & dixit ei, Mor-*
tho, Mortho, sollicita es, & distraheris cir-
ca plurima.
42 * *At vnum est quod requiritur. Mariam*
verò partem bonam elegit sibi, quæ non au-
feretur ab ea.

Ad vesperas Feria tertia hebdomadis præcedentis Ieiunium.

CAP. XI.

1 *ET factum est quum ipse oraret quodam*
in loco, vt absoluit, dixit ei vnus è dis-
cipulis suis, Domine noster, doce nos orare,
sicut & Iouchanon docuit discipulos suos.
2 * *Dixit eis Ieschua, Quum oratis, sic di-*
cite: Pater noster qui es in cælis, Sanctifice-
tur nomen tuum: Adueniat regnum tuum.
Fiat voluntas tua vt in cælo, & in terra.
3 * *Da nobis panem indigentiæ nostræ quo-*
tidie.
4 * *Et remitte nobis peccata nostra. nam et*
nos remittimus omnibus qui debent nobis. Et
ne nos inducas in tentationem, sed libera
nos à malo.
5 * *Et subdit eis, Quis vestrum habebit a-*
micum, & proficiscetur ad eum media no-
cte, & dicet ei, Amice mi, da mihi mutuò
tres placentas:
6 * *Quandoquidem amicus venit ad me*
ab itinere, & non habeo quod apponam ei.

---

36 סגי הכיל מן הלין חלתא מתחזא לך דהוא קריבא לתו דנפל באידי גיסאו: 37 הו דין אמר הו דאתרחם
עלוהי אמר לה ישוע אזל אף אנתי הכנא חויתי עבד: 38 והוא דכר הנין כדין באורחא על לקריתא חדא ואנתתא דשמה מרתא קבלתה בביתה:
39 ואית הות לה אחא דשמה מרים ואתת יתבת לה לות רגלוהי דמרן ושמעא הות מלוהי: 40 מרתא דין עניא הות
בשמשתא סגיאתא ואתת אמרא לה מרי לא בטיל לך דאחתי שבקתני בלחודי
למשמשו אמר לה מעדרא לי: 41 ענא ישועו ואמר לה מרתא מרתא יצפתי ורהיבתי על סגיאתא:
42 חדא היא דין דמתבעיא מרים דין מנתא טבתא גבת לה הי ולא תתנסב מנה:

חזא אזל חמא
קרא דכר כמו זכר
רדא כמו אחזה
יתב מלל ענא
שמש אתא עדר
כמו עדר צנף רחב
סגא בעא
פירשו חלק גבא

36 * Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones?

37 * At ille dixit, Qui fecit misericordiã in illum. Et ait illi Iesus, Vade & tu fac similiter.

38 * Factum est autem dum irent, & ipse intrauit in quoddã castellum: & mulier quędam Martha nomine, excepit illum in domum suam:

39 * Et huic erat soror nomine Maria. quæ etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius.

40 * Martha autem satagebat circa frequens ministerium. quæ stetit, & ait, Domine, non est tibi curæ quòd soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi, vt me adiuuet.

41 * Et respondens dixit illi Dominus, Martha, Martha, solicita es, & turbaris erga plurima.

42 * Porrò vnum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

36 * τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς;

37 * ὁ δὲ εἶπεν, ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

38 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς, καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά. γυνὴ δέ τις ὀνόματι μαρθα, ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

39 * καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη μαρία, ἣ καὶ παρακαθίζασα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ, ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ.

40 * ἡ δὲ μαρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν. ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε, κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται.

41 * ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, μαρθα μαρθα, μεριμνᾷς, καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά·

42 * ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

CAP. XI.

1 ET factum est, cùm esset in quodam loco orans, vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum, Domine, doce nos orare, sicut docuit & Iohannes discipulos suos.

2 * Et ait illis, Cùm oratis, dicite, Pater, sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum†.

3 * Panem nostrum quotidianum da nobis † hodie:

4 * Et dimitte nobis peccata nostra, siquidem & †ipsi dimittimus † omni debenti nobis. Et ne nos inducas in tentationem.

5 * Et ait ad illos, Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi, Amice, commoda mihi tres panes:

6 * Quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum.

† Fiat volũtas tua sicut in cælo & in terra.
† quotidie
† nos
† debitoribus nostris

ια΄.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν, κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.

2 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὅταν προσεύχησθε, λέγετε, πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

3 * τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν.

4 * καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

5 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορευθήσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ αὐτῷ, φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους,

6 * ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ·

דרמשא דתלתא בשבא דשבתא מן רמיתא דצומא לז קפלאון יא

1 וַהֲוָא דְכַד מְצַלֵּא בְּדוּכְתָא חַדָא כַּד שַׁלֵם אֲמַר לֵה חַד מִן תַּלְמִידוֹהִי מָרָן אַלְפִין לַמְצַלָּיוּ אֵיכְנָא דְאַף יוֹחָנָן אַלַף לְתַלְמִידוֹהִי ׃

2 אֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ אֵמָתַי דַמְצַלַּיִן אַנְתּוּן הָכְנָא הֲוֵיתוּן אָמְרִין אָבוּן דְבִשְׁמַיָא נְתְקַדַּשׁ שְׁמָךְ תֵּאתֵא מַלְכוּתָךְ נֶהֱוֵא צְבְיָנָךְ אֵיךְ דְבִשְׁמַיָא אַף בְּאַרְעָא ׃

3 הַב לַן לַחְמָא דְסוּנְקָנַן כְּלְיוֹם ׃

4 וְשָׁבוּק לַן חַטָהַיִן אַף חְנַן גַּיר שְׁבַקְן לְכָל דְחַיְבִין לַן וְלָא תַּעֲלַן לְנִסְיוּנָא אֶלָא פְּרוּקִין מִן בִּישָׁא ׃

5 וַאמַר לְהוֹן מַנוּ מְנִכוּן דְאִית לֵה רַחְמָא וְנֵאזַל לְוָתֵה בְּפֶלְגוּת לֵלְיָא וְנֵאמַר לֵה רַחֲמִי אַשְׁאַלִינִי תְּלַת גְּרִיצָן ׃

6 מְטַל דְרַחְמָא אִתָא לְוָתִי מִן אוּרְחָא וְלֵית לִי מִדַם דְאַסִים לֵה ׃

* צְלָא * לְמַד * אַלַף
* חֲוָא * אִתָא * עִבְיָא
* יְהַב * סְנַק * חוּב
* עִיל או עָלַל * נְסָא
* פְּרַק * פַּלֵג
* קָם

7 * Et ille amicus eius intus respondeat & dicat ei, Ne mihi molestiam exhibeas: ecce enim ostium clausum est, & filij mei mecum sunt in lecto, non possum surgere vt dem tibi.

8 * Dico vobis, Etiamsi propter amicitiam non dederit, at propter importunitatem surget, & dabit quantum ei requiritur.

9 * Ego quoque dico vobis, Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.

10 * Quisquis enim petit, accipit: & qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur.

11 * Quis enim ex vobis pater, si petierit ab eo filius panem, nunquid lapidem porriget ei? &, si piscem rogauerit eum, nunquid pro pisce porriget ei serpentem?

12 * Et si petierit ab eo ouum, nunquid ipse scorpionem ei porriget?

13 * Si vos igitur quum sitis mali, nostis munera bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester è cælis dabit Spiritum Sanctitatis, iis qui rogauerint eum?

Feria tertia hebdomadis sextæ Ieiunij.

14 * Quumque eiecisset dæmonium quod erat mutum, factum est postquàm exiisset dæmonium illud, vt loqueretur mutus ille: & mirati sunt cœtus.

15 * Quidam verò ex iis dixerunt, In Beelzeboub principe dæmoniorum eijcit iste dæmonia.

16 * Alij verò quum tentarent eum, signum è cælo petebant ab eo.

17 * Ieschua verò qui sciebat cogitationes eorum, dixit eis, Omne regnum diuisum aduersus semetipsum, vastabitur: & domus quæ in seipsam diuisa est, cadet.

18 * Quod si Satanas in seipsum diuisus est, quomodo subsistet regnum eius? nam dicitis per Beelzeboub eiicere me dæmonia.

19 * Quòd si ego per Beelzeboub eiicio dæmonia, filij vestri per quem eiiciunt? Propterea ipsi erunt vobis iudices.

20 * Sin autem digito Dei eiicio dæmonia, peruenit ad vos regnum Dei.

---

7 וְהוּ רְחֵמָה מִן לְגַו נֶעֱנֵא וְנֵאמַר לֵהּ לָא תַּהֲרִינִי לְהָא תַּרְעָא אֲחִיר הוּ וּבְנַי עִמִּי בְּעַרְסָא לָא מֶשְׁכַּח אֲנָא דְּאֵקוּם
8 וְאֶתֵּל לָךְ ׀ אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּאִן מִטְּל רְחִמוּתְהָא לָא נָתֵל לֵהּ מֶטָל יַצִּיפוּתְהָא נְקוּם וְנֶתֵּל כְּמָא דְּמִתְבְּעָא לֵהּ ׀
9 אַף אֲנָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן שַׁאֲלוּ וְנֶתְיְהֵב לְכוֹן בְּעוֹ וְתִשְׁכְּחוּן קוּשׁוּ וְנֶתְפְּתַח לְכוֹן ׀
10 כֹּל גֵּיר דְּשָׁאֵל נָסֵב וּדְבָעֵא מְשַׁכַּח וּדְנָקֵשׁ מָתְפְּתַח לֵהּ ׀ אֵינָא גֵּיר מָנְכוֹן אֲבָא דְּנִשְׁאֵלְיוּהִי בְּרֵהּ
לַחְמָא לְמָא כְּאֶבֶן מְוַשֵּׁט לֵהּ וְאִן נוּנָא נִשְׁאֵלְיוּהִי לְמָא חֲלַף נוּנָא חֲזִיאָ מְוַשֵּׁט לֵהּ ׀
11 וְאִן כַּרְתָּא נִשְׁאֵלְיוּהִי לְמָא הוּ עֶקְרְבָא מְוַשֵּׁט לֵהּ ׀ וְאִן אַנְתּוּן דְּבִישָׁא אִנְתּוּן יָדְעִין אִנְתּוּן מְוַהֲבָתָא
טָבְתָא לְמִתֵּל לְבַנֵּיכוֹן כְּמָא יַתִּיר אֲבוּכוֹן מִן שְׁמַיָּא נֶתֵּל רוּחָא דְקוּדְשָׁא לְאִילֵּין דְּשָׁאֲלִין לֵהּ ׀

עֶנָא חֵרָא
קָם נְתֵל
יְצַף וְהַב
נְקַשׁ יְשַׁשׁ
שְׁאַל
פירושו בשמה
יְהַב נְתֵל

7 * Et ille deintus respōdens dicat, Noli mihi molestus esse; iam ostiū clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili: non possum surgere & dare tibi.

8 * Et ille si perseuerauerit pulsans: dico vobis, etsi non dabit illi surgens, eò quòd amicus eius sit, propter improbitatē tamē eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.

9 * Et ego dico vobis, Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.

Mat. 7.a 7 & 21. b.22 Marc. 11 c.24

10 * Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur.

11 * Quis autem ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi?

Ioh. 14.b 13.& 15. a.7.& 16 c.23 Iac.1.a. 5. Mat.7.b. 9.

12 * Aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem?

13 * Si ergo vos, cùm sitis mali, nostis bona dáta dare filiis vestris, quanto magis Pater vester †de cęlo dabit Spiritum bonum petentibus se?

cælestis

14 * Et erat eiiciens dæmonium, & illud erat mutum. Et cùm eiecisset dæmonium, locutus est mutus: & admiratæ sunt turbæ.

Mat.9.d 32.& 12 b.22

15 * Quidam autem ex eis dixerunt, In Beelzebub principe dęmoniorum eiicit dæmonia.

Mat.3.c 21

16 * Et alij tentantes, signum de cælo quærebant ab eo.

17 * Ipse autē vt vidit cogitationes eorum, dixit eis, Omne regnum in se diuisum, †desolabitur, & domus supra domum †cadet.

†desolatur †cadit

18 * Si autem & Satanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me eiicere dęmonia.

19 * Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij vestri in quo eiiciunt? Ideò ipsi iudices vestri erunt.

20 * Porrò si in digito Dei eiicio dęmonia, profectò peruenit in vos regnū Dei.

7 * καὶ κεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ, μή μοι κόπους παρέχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι.

8 * λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς, διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει.

9 * κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.

10 * πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.

11 * τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον δώσει αὐτῷ; εἰ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;

12 * ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον;

13 * εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες, οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ, δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

14 * Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν. ἐγένετο δὲ, τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι.

15 * τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, ἐν Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

16 * ἕτεροι δὲ πειράζοντες, σημεῖον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ.

17 * αὐτὸς δὲ εἰδὼς τὰ διανοήματα αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς, πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.

18 * εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε, ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια.

19 * εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται.

20 * εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

דיום תלתא בשבא דשבתא רו דצומא לח

14 וכד מפק שארא דאיתוהי חרשא הוא דכד נפק הו שארא מלל הו חרשא ואתדמרו כנשא ׃ 15 אנשא
דין מנהון אמרו בבעלזבוב רישא דדיוא מפק הנא דיוא ׃ 16 אחרנא דין כד מנסין לה אתא מן שמיא שאלין
הוו לה ׃ 17 ישוע דין דידע הוא מחשבתהון אמר להון כל מלכו דתתפלג על נפשה תחרב ובית דעל קנומה
מתפלג נפל ׃ 18 ואן סטנא על נפשה אתפלג איכנא תקום מלכותה דאמרין אנתון דבבעלזבוב מפק
אנא דיוא ׃ 19 ואן אנא בבעלזבוב מפק אנא דיוא בניכון במנא מפקין מטל הנא הנון נהוון לכון דינא ׃
20 אן דין בצבעא דאלהא מפק אנא דיוא קרבת לה עליכון מלכותה דאלהא ׃

[a] צם
[b] נפק
[c] דמר כמו תמה
[d] נסא [e] חשב
[f] פרושו עצמו
[g] מם
[h] חנא כמו אצבעא
[i] קרב

21 * Quum strenuus quispiam armatus custodit atrium suum, in pace est possessio eius.

22 * Sin autem venerit aliquis fortior eo, eumque vicerit, vniuersam eius armaturam aufert qua ipse confidebat; & spolia eius diuidit.

23 * Qui non est mecum, cōtra me est; quique non colligit mecum, spargit spargendo.

24 * Spiritus impurus quum exierit ab homine, profectus perlustrat per loca aquis carentia, vt quærat sibi requiem. quumque non inuenit, ait, Reuertar domum meam vnde sum egressus.

25 * Si veniat autem inuenit eam scopatam & paratam.

26 * Tunc profectus assumit septem spiritus alios seipso nequiores: & ingrediuntur, ac degunt illic; fitque finis hominis illius longè deterior eius principio.

Lectio in Festo Deiparæ Mariam.

27 * Quumque hæc loqueretur, attollit mulier quædam vocem suam è turba, & dixit ei, Beatus vterus qui te portauit, & vbera quæ lactauerunt te.

28 * Dixit ei ipse, Beati illi qui audiunt sermonem Dei, & custodiunt eum.

29 * Quumque congregarentur cœtus, cœpit dicere, Generatio hæc scelesta signum requirit, & signum non dabitur ei, nisi signum Jaunon Prophetæ.

30 * Quemadmodum enim fuit Jaunon signum Niniuitis, ita erit & Filius hominis generationi huic.

31 * Regina Austri surget in iudicio cum hominibus generationis istius, eosque reos peraget, quippe quæ venerit ab vlterioribus terræ partibus, vt audiret sapientiam ipsius Schelemoun: & ecce præstantior Schelemoun hic est.

32 * Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista, eamque peragent ream, quippe qui pœnitentiam egerint prædicatione Jaunon: & ecce præstantior Iaunon hic est.

33 * Nemo accendit lucernam, eamque ponit in abdito, aut subter modium; sed super candelabrum, vt ij qui introeunt videant lumen eius.

---

21 אסתי דחסינא כד מזין נטר דרחה בשינא הו קנינה ׃ 22 אן דין נאתא מן דחסין מנה נזכיוהי כלה זינה
שקל הו דחכיל הוא עלוהי ובזתה מפלג ׃ 23 מן דלא הוא עמי לוקבלי הו ומן דלא כנש עמי מבדרו מבדר ׃
24 רוחא טנפתא מא דנפקת מן בר נשא אזלא מתכרכא באתרותא דמיא לית בהון דתבעא לה ניחא ומא דלא
אשכחת אמרא אהפוך לביתי איתיכא דנפקת ׃ 25 ואן אתת אשכחתה דחסים ומצבת ׃
26 הידין אזלא דבנא שבע רוחין אחרנין דבישין מנה ועאלן ומדן תמן והויא חרתה דבר נשא הו בישא יתיר
מן קדמיתה ׃ 27 וכד הלין ממלל הוא ארימת אנתתא חדא קלה מן כנשא ואמרת לה טוביה לכרסא דטענתך ולתדיא
מן דחסין הוא אמרת לה אלתא מרים לט

מ זין נטר קנא זכא פירושו נצח תכל עבראית בטח
נ בזז בדר כמו בזר
ס ברך פירושו הזר
ע בעא
פ נוח שכח
צ חפץ פירושו מאין
ק חסם פירושו שאטא
ר עבדת
ש עול עמר פירושו ישב
ת אחר קרא ילד

21 * Cùm fortis armatus custodit atriũ suum, in pace sunt ea quæ possidet:

22 *Si autem fortior eo superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius †auferet in quibus confidebat, & spolia eius †distribuet.

23 *Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit.

24 * Cùm immundus spiritus exierit de homine, perambulat per loca inaquosa, quærens requiem. Et non inueniens, dicit, Reuertar in domum meam vnde exiui.

25 * Et cùm venerit, inuenit eam scopis mundatam & ornatam.

26 *Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus †nequiores se, & ingressi habitat ibi. Et fiunt nouissima hominis illius D peiora prioribus.

27 * Factum est autem, cùm hæc diceret, extollẽs vocem quædam mulier de turba, dixit illi, Beatus venter qui te portauit, & hubera quæ suxisti.

28 *At ille dixit, Quinimò beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

29 * Turbis autem concurrentibus cœpit dicere, Generatio hæc, generatio nequam est: signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ Prophetæ.

30 * Nam sicut fuit Ionas signum Niniuitis, ita erit & Filius hominis generationi isti.

31 *Regina Austri surget in iudicio cum viris generationis huius, & condemnabit illos: quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis. & ecce plus quàm Salomon hîc.

32 * Viri Niniuitæ surgent in iudicio cũ generatione hac, & condemnabunt illam: quia pœnitentiam egerunt ad prædicationem Ionę. & ecce plus quàm Ionas hîc.

33 * Nemo lucernam accendit, & in abscondito ponit, neque sub modio: sed supra candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant.

auffert
distribuit
secum
Mat. 12. c. 39
Ioh. 2. a. 2
Rom. 10 a. 1
2. Par. 9. a. 1
Ion. 3. b. 5
Mat. 5. b 15.
Mar. 4. c. 21

21 * ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

22 ● * ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.

23 * ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει.

24 * ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὑρίσκον, λέγει, ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον.

25 * καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.

26 * τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

27 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπαίρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπεν αὐτῷ, μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας.

28 * αὐτὸς δὲ εἶπε, μενοῦνγε, μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.

29 * τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν, ἡ γενεὰ αὕτη πονηρά ἐστι· σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.

30 * καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ.

31 * βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτοὺς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος. καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.

32 * ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

33 * οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, εἰς κρυπτὴν τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσιν.

---

[1] יִנַּק [m] מִלָּל [n] כְּנֶשׁ
[2] אֲמַר [o] בְּעָא [p] יְהַב
[3] הָוָא [q] יַמִּין [r] קָם
[4] חָוֵב [s] פירושו פה
[5] תָּב כמו שוב
[6] כְּרַז [t] נְחַר
[7] פירושו נר
[8] סָם [u] כְּסָא

[27] דַּאִינְקִיף׃ [28] אֲמַר לַהּ הוּ טוּבַיְהוֹן לַאִילֵּין דִּשְׁמַעוּ [m] מִלְּתֵהּ דַּאלָהָא וְנַטְרִין לַהּ׃ [29] וְכַד [n] מִתְכַּנְשִׁין
[28] דַּוְוָנָא כְּנֶשָׁא שַׁרִי [o] לְמֵאמַר שַׁרְבְּתָא הָדָא בִּישַׁרְתָּא אָתָא [p] בְּעָיָא וְאַתָּא לָא [q] תִּתְיְהֵב לַהּ אֶלָּא אָתַהּ דְּיוֹנָן נְבִיָּא׃
[30] אֵיכַּנָא גֵּיר דַּהֲוָא יוֹנָן אָתָא לְנִינְוֵיֵא הָכַנָא [r] נֶהֱוֵא אַף בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא לְשַׁרְבְּתָא הָדָא׃
[31] מַלְכְּתָא [s] דְּתֵימְנָא [t] חְקוֹמִי בְּדִינָא עִם אֲנָשָׁא דְּשַׁרְבְּתָא הָדָא [u] וַתְחַיְבִי אִנּוּן דְּאָתַת מִן עֲבָרֵיהּ דְּאַרְעָא דְּתֶשְׁמַעִי חָכְמְתֵהּ דְּשְׁלֵימוֹן וְהָא דְּיַתִּיר מִן שְׁלֵימוֹן [v] הָרְכָא׃ [32] גַּבְרֵא נִינְוֵיֵא נְקוּמוּן בְּדִינָא עִם שַׁרְבְּתָא הָדָא וַנְחַיְבוּנָהּ
[33] לָא אֲנָשׁ [w] מַנְהַר [x] שְׁרָגָא [y] וְסָאֵם לַהּ [z] בְּכְסְיָא אוֹ
[z] דְּתֵבוּ [a] בְּכָרוּזוּתֵהּ דְּיוֹנָן וְהָא דְּיַתִּיר מִן יוֹנָן הָרְכָא׃
[a] פירושו נר
[b] תְּתִית סָאתָא אֶלָּא לְעֵל מִן מְנָרְתָא דַּאילֵּין דְּעָאלִין נֶחֱזוּן נוּהֲרֵהּ׃

34 * Lucerna corporis tui est oculus tuus, quum igitur oculus tuus fuerit simplex, etiã totum corpus tuum erit lucidum. sin autem fuerit malus, & totum corpus tuum erit te-
35 nebrosum. * Caue igitur ne lumen quod in
36 te est, tenebræ sint. * Verum enimuerò si totum corpus tuũ lucidum fuerit, nec habuerit vllam partem tenebrosam, erit lucidum totũ instar lucernæ, quæ ardendo te illustrat.

Feria IIII. hebdomadis VI. Ieiunij.

37 * Quum autẽ locutus esset, efflagitauit ab eo Perischæus quidam vt epularetur apud se; & ingressus discubuit.
38 * Ille verò Perischæus quum vidisset eum, miratus est, quòd non prius abluisset sese ante prandium suum.
39 * Dixit autem ei Jeschua, Nunc vos Perischæi exteriorem calicis paropsidisque partem purgatis; at quod intra vos est, plenum est rapina & scelere.
40 * Expertes rationis, nonne qui fecit quod foris est, idem & quod intus est fecit?
41 * Verùm id quod est date in eleemosynam, & ecce omnia erunt vobis munda.
42 * Sed væ vobis Perischæis, quippe qui decimetis mentham & rutam, & omne olus, præteritis autem iudicium & charitatem Dei. Hæc autem oportuit vt faceretis, et illa non omitteretis.
43 * Væ vobis Perischæis, quippe qui diligatis primos consessus in Synagoga, & salutationem in plateis.
44 * Væ vobis Scribæ & Perischæi acceptores vultus, quippe qui sitis instar sepulcrorum quæ non innotescunt, & super ea ambulant homines, nec norunt.
45 * Respondit autem vnus è Scribis, & dixit ei, Doctor, quum ista dicis, nos quoque
46 probro afficis. * Ipse verò dixit, Væ etiam vobis Scribæ, quippe qui oneretis homines oneribus grauissimis, vos autem ne vno quidem ex digitis vestris attingitis onera illa.
47 * Væ vobis, quippe qui extruatis sepulcra Prophetarum, quos Patres vestri interemerunt. * Vos igitur testes estis, & acquiescitis operibus Patrum vestrorum. ij enim interfecerunt eos, vos autem exstruitis sepulcra eorum.

---

34 שְׁרָגָא דְּפַגְרָךְ אִיתַיהּ עֵינָךְ אִם הַכִּיל רְעֵינָךְ פְּשִׁיטָא אַף כֻּלָּהּ פַּגְרָךְ נְהֵוָא נַהִיר אֵן דֵּין הֲוָא בִישָׁא וְאַף
פַּגְרָךְ נְהֵוָא חֲשׁוּךְ ; 35 אֶזְדַּהַר הַכִּיל דְּלָמָא נוּהֲרָא דְּכָךְ חֲשׁוּכָא הוּ ; 36 אֵן דֵּין כֻּלָּהּ פַּגְרָךְ נַהִיר הוּ
וְלֵית בַּהּ סְנָתָא מֵדֵּם חֲשׁוּכָא נְהֵוָא סַנְהַר כֻּלָּהּ אֵיךְ דְּשִׁרְגָא בְּדִלְקָהּ מַנְהַר לָךְ ;
בְּאַרְעָא בִּשְׁבָא דְשִׁבְתָא רִי רְצִימָא מ

37 כַּד דֵּין מִסַּלֵּל בְּעָא סְנָהּ פְּרִישָׁא חַד דְּנָשְׁתַּרָא לְוָתֵהּ וְעַל אִסְתַּמֵּךְ : 38 הוּ דֵּין פְּרִישָׁא כַּד חֲזִיתֵהּ אִתְרַמַּר
וְלָא לוּקְדָם עֲסַד מִן קְדָם שְׁרוּתֵהּ ; 39 אֲמַר לֵהּ דֵּין יַשׁוּעַ חֲשָׁא אַנְתּוּן פְּרִישָׁא כַּרַהּ דְכַסָּא וּדְפִינְכָא מְרַכִּין
אַנְתּוּן לְגַו מְלְיָן דֵּין מְלָא חֲטוּפְיָא וּבִישׁוּתָא ; 40 חֲסִירֵי רְעֵינָא לָא הֲוָא מִן דַּעֲבַד דִּלְבַר וְדִלְגַו הוּ עֲבַד ;

אית בטוש
זהר רלק
שרא עלל
קמך חזנא
רמר פירושו רחץ
שרא מן לשון יין
מלא הפף
רעא

34 * Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totũ corpus tuum lucidum erit: si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit. 35 * Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebræ sint.

36 * Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habẽs aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

37 * Et cùm loqueretur, rogauit illum quidam Pharisęus vt pranderet apud se. † Et ingressus recubuit.

Iesus autem 38 * Pharisæus autem cœpit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium.

Mat. 25. e. 25 39 * Et ait Dominus ad illum, Nunc vos Pharisęi quod deforis est calicis & catini mundatis; quod autẽ intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate.

40 * Stulti, nonne qui fecit quod deforis est, etiam id quod de intus est, fecit?

41 * Veruntamen quod superest, date eleemosynam: & ecce omnia mũda sunt vobis. 42 * Sed væ vobis Pharisæis, quia decimatis mẽtam & rutam & omne olus, & præteritis iudicium & charitatem Dei. hæc autem oportuit facere, & illa non omittere.

Ioh. 20. g 46 Mat. 23. a. 6 Mar. 12. e. 38 43 * Væ vobis Pharisæis, quia diligitis primas cathedras in Synagogis, & salutationes in foro. 44 * Væ vobis Scribę & Pharisęi hypocritæ, quia estis vt monumenta quæ non apparent, & homines ambulantes suprà, nesciunt.

45 * Respondens autem quidam ex Legisperitis, ait illi, Magister, hæc dicens, etiam contumeliam nobis facis.

Mat. 23. a. 4 46 * At ille ait, Et vobis Legisperitis væ, quia oneratis homines oneribus quæ portare non possunt, & ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. 47 * Vę vobis, qui ędificatis monumẽta Prophetarum, Patres autem vestri occiderunt illos.

48 * Profectò testificamini & consentitis operibus patrum vestrorum: quoniam ipsi quidẽ eos occiderunt, vos autem ædificatis eorum sepulchra.

34 * ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ὅταν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν.

35 * σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοί, σκότος ἐστίν.

36 * εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

37 * Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι, ἠρώτα αὐτὸν φαρισαῖός τις ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσελθὼν οὖν ἀνέπεσεν.

38 * ὁ δὲ φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.

39 * εἶπε δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, νῦν ὑμεῖς οἱ φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε· τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας.

40 * ἄφρονες, οὐχὶ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν, καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε;

41 * πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.

42 * ἀλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.

43 * οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.

44 * οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.

45 * ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν, λέγει αὐτῷ, διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις.

46 * ὁ δὲ εἶπε, καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα· καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις.

47 * οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς.

48 * ἄρα μαρτυρεῖτε, καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα.

---

41 בְּרַם מִדְּכֵם דְּאִית בְּזַדְקְתָּא וְהָא כֹּל מִדְּכֵם דְּכָא הוּ לְכוֹן׃ 42 אֶלָּא וַי לְכוֹן פְּרִישֵׁא דַּמְעַסְּרִין אַנְתּוּן נַנְעָא וּפִגְנָא וְכֹל יְרָק וְעָבְרִין אַנְתּוּן עַל דִּינָא וְעַל חוּבָא דַּאלָהָא הָלֵין דַּיִן וְלָא הֲוָא דְּתֶעְבְּרוּן וְהָלֵין לָא תֶשְׁבְּקוּן׃ 43 וַי לְכוֹן פְּרִישֵׁא דְּרָחְמִין אַנְתּוּן רִישׁ מוֹתְבָא בְּכְנוּשְׁתָּא וְשִׁלְמָא בְּשׁוּקָא׃ 44 וַי לְכוֹן סָפְרֵא וּפְרִישֵׁא נַסְבֵי בַּאפָּא דְּאִיתַיכוֹן אַיְךְ קַבְרֵא דְּלָא יְדִיעִין וַבְנַיְנָשָׁא מְהַלְּכִין עֲלֵיהוֹן וְלָא יְדָעִין׃ 45 וַעֲנָא הַד מִן סָפְרֵא וַאמַר לֵה מַלְפָּנָא כַּד הָלֵין אָמַר אַנְתְּ נַאף לַן מְצַעַר אַנְתְּ׃ 46 הוּ דֵין אֲמַר אַף לְכוֹן סָפְרֵא וַי דְּמַטְעֲנִין אַנְתּוּן לַבְנַיְנָשָׁא מוּבְלָא יַקִּירְתָּא וַאנְתּוּן בַּחֲדָא מִן צְבְעָתְכוֹן לָא קָרְבִין אַנְתּוּן לְהוֹן לְמוּבְלָא׃ 47 וַי לְכוֹן דְּבָנִין אַנְתּוּן קַבְרֵא דְּנְבִיא דַּאבָהַיכוֹן קְטֵלוּ אִנּוּן׃ 48 סָהֲדִין אַנְתּוּן הָכִיל וְצָבְיִן אִנּוּן בַּעֲבָדֵא דַּאבָהַיכוֹן דְּהִנּוּן קְטֵלוּ אִנּוּן וַאנְתּוּן בְּנִין אַנְתּוּן קַבְרֵיהוֹן׃

יחב זרקא במו אדק
רכא עסר כמו בלשן ישמעאל דן חבב
גלא פירושו צריך
עבר יתב כמו ישב
נסב אלף טען
יכל עבראית אכלה
סתר אבא בנא

ܩܪܝܢܐ ܠܩܘܪܒܐ ܕܣܘܒܪܗ ܕܙܟܪܝܐ ܡܐ

49 ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦ ܚܟܡܬܐ ܐܡܪܬ. ܕܗܐ ܐܢܐ ܡܫܕܪ ܐܢܐ ܠܘܬܗܘܢ ܢܒܝܐ ܘܫܠܝܚܐ. ܡܢܗܘܢ ܢܪܕܦܘܢ ܘܢܩܛܠܘܢ.
50 ܕܢܬܬܒܥ ܕܡܐ ܕܟܠܗܘܢ ܢܒܝܐ ܕܐܬܐܫܕ ܡܢ ܕܐܬܒܪܝ ܥܠܡܐ ܡܢ ܫܪܒܬܐ ܗܕܐ.
51 ܡܢ ܕܡܗ ܕܗܒܝܠ ܥܕܡܐ ܠܕܡܗ ܕܙܟܪܝܐ ܗܘ ܕܐܬܩܛܠ ܒܝܢܝ ܗܝܟܠܐ ܠܡܕܒܚܐ. ܐܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܕܡܬܬܒܥ ܡܢ ܫܪܒܬܐ ܗܕܐ.
52 ܘܝ ܠܟܘܢ ܣܦܪܐ. ܕܫܩܠܬܘܢ ܩܠܝܕܐ ܕܝܕܥܬܐ. ܐܢܬܘܢ ܠܐ ܥܠܬܘܢ. ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܥܐܠܝܢ ܟܠܝܬܘܢ.
53 ܘܟܕ ܗܠܝܢ ܐܡܪ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܫܪܝܘ ܣܦܪܐ ܘܦܪܝܫܐ ܡܬܒܐܫ ܠܗܘܢ. ܘܡܬܚܡܬܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܟܣܝܢ ܡܠܘܗܝ.
54 ܘܢܟܠܝܢ ܠܗ ܒܣܓܝܐܬܐ. ܟܕ ܒܥܝܢ ܠܡܐܚܕ ܡܕܡ ܡܢ ܦܘܡܗ. ܕܢܫܟܚܘܢ ܢܐܟܠܘܢ ܩܪܨܘܗܝ.

ܩܪܝܢܐ ܒܕܘܟܪܢܐ ܕܣܗܕܐ ܟܒ

ܩܦܠܐܘܢ ܝܒ

1 ܘܟܕ ܐܬܟܢܫܘ ܪܒܘܬܐ ܕܟܢܫܐ ܣܓܝܐܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܢܕܝܫܘܢ ܚܕ ܠܚܕ. ܫܪܝ ܝܫܘܥ ܠܡܐܡܪ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ. ܠܘܩܕܡ ܐܙܕܗܪܘ ܒܢܦܫܟܘܢ ܡܢ ܚܡܝܪܐ ܕܦܪܝܫܐ. ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܣܒ ܒܐܦܐ.
2 ܠܐ ܓܝܪ ܐܝܬ ܡܕܡ ܕܟܣܐ ܕܠܐ ܢܬܓܠܐ. ܘܠܐ ܕܡܛܫܝ ܕܠܐ ܢܬܝܕܥ.
3 ܟܠ ܓܝܪ ܕܒܚܫܘܟܐ ܐܡܪܬܘܢ. ܒܢܘܗܪܐ ܢܫܬܡܥ. ܘܡܕܡ ܕܒܬܘܢܐ ܠܚܫܬܘܢ ܒܐܕܢܐ. ܥܠ ܐܓܪܐ ܢܬܟܪܙ.
4 ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܝܢ ܠܪܚܡܝ. ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܩܛܠܝܢ ܦܓܪܐ. ܘܡܢ ܒܬܪܟܢ ܠܝܬ ܠܗܘܢ ܡܕܡ ܝܬܝܪ ܠܡܥܒܕ.
5 ܐܚܘܝܟܘܢ ܕܝܢ ܡܢ ܡܢ ܬܕܚܠܘܢ. ܡܢ ܗܘ ܕܡܢ ܒܬܪ ܕܩܛܠ. ܐܝܬ ܠܗ ܫܘܠܛܢܐ ܠܡܪܡܐ ܒܓܗܢܐ. ܐܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܡܢ ܗܢܐ ܕܚܠܘ.
6 ܠܐ ܚܡܫ ܨܦܪܝܢ ܡܙܕܒܢܢ ܒܬܪܬܝܢ ܐܣܪܝܢ. ܘܚܕܐ ܡܢܗܝܢ ܠܐ ܛܥܝܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ.
7 ܕܝܠܟܘܢ ܕܝܢ ܐܦ ܡܢܝܢܐ ܕܣܥܪܐ ܕܪܫܟܘܢ ܡܢܝܢܝ ܐܢܘܢ. ܠܐ ܗܟܝܠ ܬܕܚܠܘܢ. ܕܡܢ ܨܦܪܐ ܣܓܝܐܐ ܡܝܬܪܝܢ ܐܢܬܘܢ.

Lectio ad oblationem Annunciationis Zecario.

49 * *Propterea & Sapientia dixit,* Ecce ego *mittam ad eos Prophetas & Apostolos, quorum alios persequentur, alios trucidabunt.*

50 * *Vt requiratur sanguis omnium* Prophe*tarũ qui effusus est ex quo conditus est mundus à generatione ista:*

51 * *A sanguine* Hobil, *vsque ad sanguinem Zecario illius, qui interfectus est inter templum & altare. Sanè dico vobis, requiretur ab ista generatione.*

52 * *Væ vobis Scribæ, quippe qui sustuleritis claues scientiæ, nec vos introistis, nec non ipsos qui introibant prohibuistis.*

53 * *Quumque hæc eis diceret, cœperunt Scribæ & Perischæi id ægrè ferre, & corripiebantur furore, & aucupabantur verba eius,*

54 * *Dolumque ei nectebant in multis, dum quærerent carpere quidpiam ex ore ipsius, vt possent eum deferre.*

Lectio in commemorationem Martyrum.

CAP. XII.

1 *QVum autem congregatæ essent multitudines cœtuum plurimorum, adeò vt alij alios conculcarent, cœpit Ieschua dicere discipulis suis, Inprimis cauete vobisipsis à fermento Perischæorum, quod est vultus acceptio.* [personata simulatio.]

2 * *Nihil enim opertum est, quod non reueletur, neque occultum quod non innotescat.*

3 * *Quoniam quæcunque in tenebris dixistis, in luce audientur, & quod in penetralibus in aures susurrastis, supra tecta prædicabitur.*

4 * *Dico autem vobis amicis meis, ne timueritis ab iis qui interficiunt corpus, & posteà non habent quod amplius faciant.*

5 * *Ostendam autem vobis quem timeatis, eum qui postquàm interfecerit, potens est vt conijciat in gehennam: etiam dico vobis hũc timete.*

6 * *Nonne quinque passeres veneunt duobus assariis? & vnus ex eis non datur obliuioni coram Deo:*

7 * *Quinimò omnes pili comæ capitis vestri numerati sunt: ne igitur timueritis, multitudine passerum præstantiores estis.*

קרינא וקורבא דסוברה דזכריא מא 49 מטל הנא אף חכמתא אמרה דהא אנא אשדר להון נביא ושליחא
מנהון נרדפון ונקטלון ׃ 50 דנתתבע דמא דכלהון נביא דאתאשד מן דאתברי עלמא מן שרבתא הדא ׃
51 מן דמה דהביל עדמא לדמה דזכריא הו דאתקטל ביני היכלא למדבחא אין אמר אנא לכון דמתתבע מן
שרבתא הדא ׃ 52 וי לכון ספרא דשקלתון קלידא דידעתא אנתון לא עלתון ולאילין דעאלין כליתון ׃
53 וכד הלין אמר הוא להון שריו ספרא ופרישא מתבאש להון ומתחמתין הוו ומתכסין מלוהי ׃ 54 ונכלין
לה בסגיאתא כד בעין למאחד מדם מן פומה דנשכחון נאכלין קרצוהי ׃ קרינא ברוכרנא דסהדא מב קפלאון יב
1 וכד אתכנשו רבותא דכנשא סגיאא איכנא דנדישון חד לחד שרי ישוע למאמר לתלמידוהי לוקדם אזדהרו

קרא סבר תבע
אשר ברא דבח כמו זבח
עול כלא באש
חמת פירושו חמה מלל
נכל כעא אחד כמו
מדעם או מאומה פירוש
הלשון קרא דכר כמו זכר
רבב רוש אמר
זהר

49 * Propterea & sapientia Dei dixit, Mittam ad illos Prophetas & Apostolos, & ex illis occident & persequentur:

50 * Vt inquiratur sanguis omniũ Prophetarum, qui effusus est à constitutione mundi à generatione ista;

51 * A sanguine Abel, vsque ad sanguinem Zachariæ, qui periit inter altare & ædem. Ita dico vobis, requiretur ab hac generatione.

Gen. 4. b. 8. 2. Par. 24. c. 21

52 * Væ vobis Legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.

53 * Cùm autem hæc ad illos diceret, cœperunt Pharisæi & Legisperiti graui-ter insistere, & os eius opprimere de multis;

54 * Insidiantes ei, & quærentes aliquid capere de ore eius, vt accusarent eum.

CAP. XII.

circunstãtibus

1 MVltis autem turbis † concurrentibus, ita vt se inuicem conculcarẽt, A cœpit dicere ad discipulos suos, Attendite à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis.

Mat. 16. a. 6 Mar. 8. b 15

2 * Nihil enim opertum est, quod non reueletur: neque absconditum, quod non sciatur.

Mat. 10. c. 26 Mar. 4. c. 21

3 * Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur: & quod in aurem locuti estis in cubiculis, prædicabitur in tectis.

4 * Dico autem vobis amicis meis, Ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant.

5 * Ostendam autem vobis quem timeatis: timete eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. ita dico vobis, hunc timete.

6 * Nonne quinque passeres veneunt dipõdio; & vnus ex illis non est in obliuione coram Deo?

7 * Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus pluris estis vos.

Mat. 10. c. 32 Mar. 8. d 38

49 * Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν, ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι καὶ ἐκδιώξουσιν.

50 * ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν, τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης,

51 * ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄβελ, ἕως τοῦ αἵματος ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου. ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

52 * οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς· ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

53 * λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι δεινῶς συνέχειν, καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων,

54 * ἐνεδρεύοντες αὐτὸν, καὶ ζητοῦντες θηρεύσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

ιϛ.

1 * Εν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον, προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις.

2 * οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται· καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται.

3 * ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων.

4 * λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι.

5 * ὑποδείξω δὲ ὑμῖν, τίνα φοβηθῆτε. φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι, ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.

6 * οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

7 * ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠριθμῆνται. μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

---

[1] נְסַב [2] גְּלָא [3] טְשָׁא
[4] יְדַע [5] שְׁמַע [6] הוּכָא פירושו
חדר ב עבראית אחנים
[a] לְחַשׁ [b] כְּרַז [c] עֲבַד
[d] חַוָּא [e] רְמָא [f] זְכַן
[g] טְעָא עבראית שכח
[h] מְנָא [i] סְגָא
[j] יְתַר

1 בְּנַפְשְׁכוֹן מִן חֲמִירָא דְּפְרִישָׁא דְּאִיתָוֹהִי: [2] לֵית דֵּין מִדֵּם דַּכְסָא דְּלָא נְתִגְלָא וְלָא [3] דְּמִטַּשִׁי דְּלָא
[4] נְתִידַע: [5] כָּל גֵּיר דַּבְחָשׁוּכָא אֲמַרְתּוּן בְּנַהִירָא נְשְׁתְּמַע וּמִדֵּם דַּבְתַּוּנָא בְּאוּרְנָא לַחְשְׁתּוּן עַל אֲגֻרָא נְתְכְּרֵז:
4 אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דֵּין לְרַחֲמַי לָא תְּדְחֲלוּן מִן אִלֵּין דְּקָטְלִין פִּגְרָא וּמִן בָּתְרֵכֶן לֵית לְהוֹן מִדֵּם יַתִּיר לְמֶעְבַּד:
5 אֶחְוֵיכוֹן דֵּין מִן מַן תְּדְחֲלוּן מִן הַוּ דְּמִן כָּתְרֵן דְּקָטֵל שַׁלִּיט לְמִרְמֵי בְּגֵהַנָּא אִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּמִן הַנָּא דְּחַלוּ:
6 לָא חַמֵּשׁ צִפְּרִין מְזַדְבְּנָן בְּתְרֵין אַסְרִין וְחָדָא מִנְּהוֹן לָא טְעִיא קֳדָם אֱלָהָא:
7 דֵּילְכוֹן דֵּין אַף מִנָּא דְּסַעֲרָא דְּרִישְׁכוֹן כְּלְהֵין מִנְיָן אֲנִין לָא הָכִיל חֲדָחֲלִין דְּמִן סוּגָּאָא דְּצִפְּרָא מְיַתְּרִין אַנְתּוּן:

8 * Dico autem vobis, quicunque confessus me fuerit coram hominibus, etiam Filius hominis confitebitur eum coram Angelis Dei.

9 * Qui verò abnegauerit me coram hominibus, abnegabitur ipse coram Angelis Dei.

10 * Et quisquis proferet sermonem aduersus Filium hominis, remittetur ei: qui verò aduersus Spiritum Sanctitatis blasphemauerit, non remittetur ei.

11 * Quum autem stiterint vos in Synagogis coram Principibus & Præsidibus, ne solliciti sitis quomodo deprometis spiritum, [defensione vtemini] aut quid dicetis.

12 * Spiritus enim Sanctitatis docebit vos illa ipsa hora, quæ vos oporteat dicere.

Feria sexta hebdomadæ III. Ieiunij.

13 * Dixit autem ei quidam è turba illa, Doctor, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.

14 * Jeschua autem dixit ei, Heus tu, quis me constituit super vos iudicem, aut partitorem?

15 * Et ait discipulis suis, Cauete ab omni auaritia: neque enim in abundantia diuitiarum est vita.

16 * Dixitque eis parabolam: Viri cuiusdam diuitis protulit terra multos prouentus:

17 * Et animo versabat, & dicebat, Quid faciam? nec enim habeo vbi cogam prouentus meos.

18 * Subditque, Hoc faciam, diruam horreum meum, & ædificabo ac dilatabo ea, & cogam illic omnes fructus meos & bona mea.

19 * Et dicam animæ meæ, Anima mea, sunt tibi bona plurima reposita in multos annos: requiesce, ede, bibe, oblectare.

20 * Dixit autem ei Deus, Expers rationis, hac nocte animam tuam repetunt abs te. & quæ parasti, cuiusnam futura sunt?

21 * Ita est qui reponit sibi thesauros, & in Deo non est diues.

22 * Et ait discipulis suis, Propterea dico vobis, ne solliciti sitis de anima vestra, quid esuri sitis; nec de corpore vestro, quid induetis.

23 * Quandoquidem anima præstantior est cibo, & corpus indumento.

---

8 אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דֵּין דְּכֹל [m]דְּנוֹדֵא בִּי קֳדָם בְּנֵינָשָׁא אַף בְּרֵה דְּאֱנָשָׁא נוֹדֵא בֵּה קֳדָם מַלְאֲכוֹהִי דְּאֱלָהָא ׀

9 אֲנָא דֵּין דְּכָפַר בִּי קֳדָם בְּנֵינָשָׁא [n]נֶתְכְּפַר בֵּה קֳדָם מַלְאֲכוֹהִי דְּאֱלָהָא ׀

10 וְכָל דְּנֵאמַר מִלָּה עַל בְּרֵה דְּאֱנָשָׁא [o]נֶשְׁתְּבֵק לֵה מִן דְּעַל רוּחָא דֵּין דְּקוּדְשָׁא נְגֵדֵף לָא [p]נֶשְׁתְּבֵק לֵה ׀

11 סָא דְּמִקְרְבִין לְכוֹן בֵּין לְכַנְשָׁתָא קֳדָם רֵישֵׁא [q]וְשַׁלִּיטָנָא לָא [r]תְּאַצְּפוּן רוּחָא אוֹ מָנָא [s]תְּאַמְרוּן ׀

12 רוּחָא גַּיר דְּקוּדְשָׁא [t]יַלְפְּכוּן בְּהִי שָׁעְתָא מִדֵּם [u]דְּוַלָּא דְּתֵאמְרוּן ׀

13 אֲמַר לֵה דֵּין אֱנָשׁ מִן הַו כְּנִשְׁתָא [l]מַלְפָּנָא אֱמַר לַאחִי דְּפַלֵּג עִמִּי [k]יְרָתוּתָא ׀ 14 יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר לֵה גֻּבְרָא מַנּוּ

[m] יְדָא [n] כְּפַר [o] שְׁבַק [p] שְׁלַט [q] יְצַף [r] נְפַק [s] אֲמַר [t] אֲלַף [u] מדוסו צריך [l] עָם [k] אֲלַף [k] יְרָת כמו ריש

8 ✱ Dico autem vobis, Omnis quicunque confessus fuerit me coram hominibus, & Filius hominis confitebitur illũ coram angelis Dei.
9 ✱ Qui autem negauerit me coram hominibus, negabitur coram angelis Dei.
10 ✱ Et omnis qui dicit verbum in Filiũ hominis, remittetur illi: ei autem qui in Spiritum sanctum blasphemauerit, non remittetur.
11 ✱ Cùm autem inducent vos in synagogas, & ad magistratus & potestates, nolite solliciti esse qualiter, aut quid respondeatis, aut quid dicatis:
12 ✱ Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere.

13 ✱ Ait autem ei quidam de turba, Magister, dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem.
14 ✱ At ille dixit ei, Homo, quis me constituit iudicem aut diuisorem super vos?
15 ✱ Dixitq; ad illos, Videte & cauete ab omni auaritia: quia non in abundantia cuiusquam vita eius est, ex his quę possidet.
16 ✱ Dixit autem similitudinem ad illos, dicens, Hominis cuiusdam diuitis huberes fructus ager attulit.
17 ✱ Et cogitabat intra se, dicens, Quid faciam, quia non habeo quò congregem C fructus meos?
18 ✱ Et dixit, Hoc faciam: Destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea:
19 ✱ Et dicam animę meæ, Anima habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare.
20 ✱ Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cuius erunt?
21 ✱ Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.
22 ✱ Dixitque ad discipulos suos, Ideo dico vobis, Nolite solliciti esse animæ vestræ quid mãducetis, neque corpori† quid induamini.
23 ✱ Anima plus est quàm esca, & corpus plus quàm vestimentum.

8 ✱ λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν ἑαυτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ·
9 ✱ ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.
10 ✱ καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.
11 ✱ ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς, καὶ τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε, ἢ τί εἴπητε.
12 ✱ τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

13 ✱ Εἶπε δέ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου, διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν.
14 ✱ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς;
15 ✱ εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.
16 ✱ εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς, λέγων, ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα,
17 ✱ καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων, τί ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου.
18 ✱ καὶ εἶπε, τοῦτο ποιήσω, καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου, καὶ τὰ ἀγαθά μου,
19 ✱ καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀνάπαυου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.
20 ✱ εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός, ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται;
21 ✱ οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.
22 ✱ εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι, τί ἐνδύσησθε.
23 ✱ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.

---

[1] קם [2] דן [3] פלג [4] זחר [5] עבראית בצע ושרש הוא [6] עָנָא [7] יתר [8] חזא [9] מתל כמו משל [10] עָלַל [11] חמל כמו כנס [12] סתר [13] פרושו אוצרותי [14] כוח [15] אכל [16] שתא [17] רעא [18] טב [19] חנא [20] סם [21] יצף [22] לבש

[1] אַקִימְנִי עֲלֵיכוֹן דַּיָּנָא וּמְפַרְנָנָא׃ [2] וְאָמַר לְתַלְמִידוֹהִי אֶזְדַּהַרוּ מִן כֻּלְּהּ יַעֲנוּתָא מֶטֻל דְּלָא הֲוָא בְּיַתִּירוּתָא
[3] דְּנֶכְסֵא אִית חַיֵּא׃ [4] וְאָמַר מַתְלָא לְוַתְהוֹן גַּבְרָא חַד עַתִּירָא אֶעֱלַת לֵהּ אַרְעֵהּ עֲלֻלָתָא סַגִּיאָתָא׃ [5] וּמִתְחַשֵּׁב הֲוָא
[6] בְּנַפְשֵׁהּ׃ [7] וְאָמַר מְנָא אֶעֱבֵד דְּלֵית לִי אֵיכָא וַאֲחַסּוּל עֲלֻלָתַי׃ [8] וְאָמַר הָדָא אֶעֱבֵד אֶסְתּוֹר בֵּית קֻפְּסַי וַאבְנֵא
[9] וַאוֹרֵב אֲנוּן וַאֲחַסּוּל חֲמַן כֻּלֵּהּ עִבּוּרִי וְטָבָתַי׃ [10] וְאָמַר לְנַפְשִׁי נַפְשִׁי אִית לֵכִי טָבָתָא סַגִּיאָתָא דְּסִימָן לִשְׁנִין סַגִּיאָתָא
[11] אֶתְחַנְּיָחִי אֶכּוֹלִי אֶשְׁתִּי אֶתְבַּסְּמִי׃ [12] אֲמַר לֵהּ דַּיָּן אֱלָהָא חַסִּיר רְעִינָא בְּהָנָא לֵלְיָא נַפְשָׁךְ תְּבָעִין לֵהּ מָנָךְ וְתַלִּין דְּטַיָּבְתָּ
[13] לְמַן נְהֵוֵין׃ [14] הֲכַנָּא הוּ מַן דְּסָאֵם לֵהּ סִימָתָא וּבַאלָהָא לָא עַתִּירוּ׃ [15] וְאָמַר לְתַלְמִידוֹהִי מֶטֻל הָנָא לְכוֹן אֲמַר אֲנָא לָא
[16] תְּאַצְּפוּן לְנַפְשְׁכוֹן מָנָא תֵּאכְלוּן וְלָא לְפַגְּרְכוֹן מָנָא תְּלַבְּשׁוּן׃ [17] נַפְשָׁהּ גֵּיר יַתִּירָא מִן סִיבְרְתָּא וּפַגְּרָא מִן לְבוּשָׁא׃

24 * Considerate coruos, qui nec seminant nec metunt, quibus nec est cella nec horreum; Deus tamen alit eos. quanto igitur vos præstatis volucribus?

25 * Quis autem ex vobis, quum sollicitus fuerit, potest addere ad staturam suam cubitum vnum?

26 * Quod si ne id quidem minimum potestis, quid de cæteris solliciti estis?

27 * Considerate lilia quomodo crescant, quę nec laborant, neque nent: dico autem vobis, ne Schelemoun quidem in tota gloria sua amictum fuisse vt vnum ex eis.

28 * Quòd si herbam, quæ hodie est in agro, cras verò coniicitur in clibanum, Deus ita circumuestit; quanto magis vos, modica fide præditi?

29 * Vos itaque ne quæsieritis quid edatis aut bibatis, nec immoretur mens vestra in istis.

30 * Hæc enim omnia gentes huius mundi requirunt. Pater autem vester nouit & vobis hæc desiderari.

31 * Verùm quærite regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis.

Lectio Episcoporum.

32 * Ne timueris, ô parue grex, quia vult Pater vester dare vobis regnum.

33 * Vendite possessionem vestram, & date eleemosynam: facite vobis marsupia quæ non veterascunt, et thesaurum qui non preterit in cælis; quò fur non appropinquat, & vbi tinea non corrumpit.

34 * Vbi enim est thesaurus vester, ibi erit & cor vestrum.

35 * Sint præcincti lumbi vestri, & accensæ lucernæ vestræ.

36 * Et estote similes viris præstolantibus dominum suum, quando reuersurus sit à domo conuiuij [à nuptiis]: vt quum venerit, ac pulsauerit, confestim aperiant ei.

37 * Felices serui illi, quos quum venerit Dominus ipsorum, inueniet vigilantes. Amin dico vobis, præcinctus lumbos faciet vt discumbant, & transiens ministrabit eis.

---

24 אִסְתַּכְּלוּ בְּנֵעֲבָא דְּלָא זָרְעִין וְלָא חָצְדִין וְלֵית לְהוֹן חַזְנָא וּבֵירָא קָפְסָא וַאֲלָהָא מְזַרְסָא לְהוֹן כְּמָא הַכִּיל אַנְתּוּן
יְתִירִין אַנְתּוּן מִן פְּרִחָתָא׃ 25 אֵינָא דֵין מָנְכוֹן כַּד יַצְיָף מִשְׁכַּח לְמוֹסְפוּ עַל קוֹסְתֵּה אַמְתָא חָדָא׃ 26 אִן דֵּין אַף לָא
זְעִירְתָא מִשְׁכְּחִין אַנְתּוּן מָנָא עַל שַׁרְכָא יַצְפִּין אַנְתּוּן׃ 27 אִסְתַּכְּלוּ בְּשׁוּשַׁנָּא אֵיכַנָּא רַבְּיָן וְלָא לָאִין וְלָא עָזְלָן אֲמַר אֲנָא
לְכוֹן דֵּין דַּאף לָא שְׁלֵימוֹן בְּכָלְהָ שׁוּבְחֵה אֶתְכַּסִּי אֵיךְ חָדָא מִן הַלֵּין׃ 28 אִן דֵּין לְעֵמִירָא דְּיוֹמָנָא אִיתַּוֵּהִי בְּתַנּוּרָא וַסְחַר
נָפַל בְּתַנּוּרָא אֱלָהָא הַכַנָּא מַלְבֵּשׁ כְּמָא יַתִּיר לְכוֹן זְעוּרֵי הֵימָנוּתָא׃ 29 וְאַנְתּוּן לָא תְּבָעוּן מָנָא תֵּאכְלוּן וּמָנָא תִּשְׁתּוּן
וְלָא נַפְהָא רַעֲיוּכוֹן בְּהַלֵּין׃ 30 הַלֵּין גֵּיר כֻּלְּהֵין עַמְמָא הוּ דְעָלְמָא בְּעָיָן אַף לְכוֹן דֵּין אֲבוּכוֹן יָדַע דְּסַחְבָּעָן
לְכוֹן הַלֵּין׃ 31 בְּרַם בְּעוּ מַלְכוּתֵה דֵאלָהָא וְהַלֵּין כֻּלְּהֵין מִתְתּוּסְפָן לְכוֹן׃

[1] בְּקָא עבראיה עורבים
[2] תַּרְסָא בגין זמן ארכא אוחיות פרנס
[3] פְּרַח [4] יְסַף [5] קַם
[6] רְבָא [7] לְאָא [8] עָזַל
[9] שְׁבַח [10] כְּסָא
[11] לְבַשׁ [12] בְּעָא [13] אֱכַל
[14] שְׁתָא [15] פְּתָא [16] רְעָא
[17] בְּעָא [18] יְסַף

24 * Considerate coruos, quia non seminant neque metunt, quibus non est cellarium neq; horreum, & Deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis?

25 * Quis autem vestrum cogitando potest adiicere ad staturam suam cubitum vnum?

26 * Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de cæteris solliciti estis?

27 * Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent. dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum ex istis.

28 * Si autem fœnum quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos, pusillæ fidei?

29 * Et vos nolite quærere, quid manducetis, aut quid bibatis: & nolite in sublime tolli:

30 * Hæc† enim omnia gentes mundi quærunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis. (autem)

31 * Veruntamen quærite primùm regnum Dei, † & hæc omnia adiicientur vobis. (& iustitiam eius,)

32 * Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.

33 * Vendite quę possidetis, & date eleemosynam. Facite vobis sacculos qui nõ veterascunt, thesaurum non deficientem in cęlis, quò fur non appropiat, neque tinea corrumpit. (Mat. 19. c. 21 — Mat. 6. c. 20.)

34 * Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.

35 * Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.

36 * Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptiis: vt cùm venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei.

37 * Beati serui illi, quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Amen dico vobis, quòd præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis.

24 * καταμανθάνετε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστι ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη· καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν;

25 * τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα;

26 * εἰ οὖν οὐτε ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;

27 * καταμανθάνετε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.

28 * εἰ δὲ τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

29 * καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ἢ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε·

30 * ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ. ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων.

31 * πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

32 * Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν.

33 * πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην. ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει.

34 * ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

35 * ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι,

36 * καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ.

37 * μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγορεῖν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς, καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς.

---

32 לָא תְּדַחַל גֻּזְרָא זְעֻרָא דַּצְבָא אֲבוּכוֹן דְּנַחֵל לְכוֹן מַלְכוּתָא׃
33 זַבְנוּ קֶנְיָנְכוֹן וְהָבוּ זְדָקָתָא עֲבִדוּ לְכוֹן כִּיסֵא דְּלָא בְלַיִן וְסִימָתָא דְּלָא גְיָזָא בַשְׁמַיָא אֵיכַנָא דְּגַנְבָא לָא קָרֵב וְסָסָא לָא מְחַבֵּל׃
34 אֵיכָא גֵּיר דְּאִיתֵיהּ סִימַתְכוֹן תַּמָּן יְהֵוֵא אַף לִבְּכוֹן׃
35 יְהֵוּן אֲסִירִין חַצֵּיכוֹן וּמַנְהֲרִין שְׁרָגֵיכוֹן׃
36 וְהֲוֵו דְּמִין לַאֲנָשָׁא דְּמִסַּכִּין לְמָרְהוֹן דְּאִתָּא מִן בֵּית נִשְׁתּוּתָא דְּמָא דְּאִתָּא וְנִקַּשׁ מִיָּד נְפַתְּחוּן לֵהּ׃
37 טוּבֵיהוֹן לְעַבְדָא הָנוּן אִילֵין דְּנִאתֵי מָרְהוֹן וְנִשְׁכַּח אִנּוּן כַּד עִירִין אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּנֵאסוּר חַצּוֹהִי וְנִסְמֵךְ אִנּוּן וְנֶעֱבַר נְשַׁמֵּשׁ אִנּוּן׃

[1] קְרָא [m] מן לשון יין ענראיה צופים
[n] דְּחַל [o] נְתַל [p] קְנָא
[q] יְחַב [r] כמו צדקה
[s] בְּלָא [t] סָס [u] גוז פירשו ענר
[x] גְּנַב [y] הֲוָא
[z] נְהַר כמו זהר [a] דְּמָא
[b] סְכָא [c] פְּנָא [d] שְׁתָא
[e] עוּר [f] אֲסַר [g] סְמַךְ

38 * Et si vigilia secunda aut tertia venerit, & ita inuenerit, felices serui illi.

39 * Hoc autem scitote, si sciret dominus domus quanam vigilia venturus sit fur, vigilaret, nec sineret perfodi domum suam.

40 * Et vos igitur estote parati, quoniam qua hora non putatis, venturus est Filius hominis.

41 * Dixit ei Schemeoun Kipho, Domine noster, nobis dicis parabolam hanc, an etiam omnibus?

42 * Dixit ei Ieschua, Quisnam est præfectus domus fidelis & sapiens, quem constituet dominus super famulitium suum, vt det demensum in tempore suo?

43 * Felix ille seruus, quem quum venerit dominus eius, inueniet ita facientem.

44 * Verè dico vobis, constituet eum super vniuersam possessionem suam.

45 * Sin autem dixerit seruus ille in corde suo, Dominus meus tardat aduentum: cœperitque percutere seruos & ancillas domini sui, & cœperit edere, bibere, & inebriari:

46 * Veniet dominus serui illius die quo non putat, & hora qua im non nouit: & separabit eum, & ponet partem eius cum iis qui sunt infideles.

47 * Porrò seruus ille qui nouit volantatem domini sui, nec se comparauit iuxta voluntatem ipsius, vapulabit multis.

48 * Is verò qui non nouit, & fecit digna plagis, vapulabit plagis paucis. Nam cuicumque multum datum est, multum repetetur ab eo: & apud quem multum depositum est, amplius reposcent ab ipsius manu.

Lectio petitionis.

49 * Ignem veni proiecturus in terram, & quid volo si iam accensus est?

50 * Sed baptismo baptizandus sum, multumque constringor quousque adimpleatur.

51 * Putatis me pacem venisse vt mittam in terram? dico vobis, minimè, sed dissidia.

52 * Posthac enim erunt quinque in domo vna dissidentes tres aduersus duos, & duo aduersus tres.

---

38 וְאִן [h]כְּמַטְרְתָּא דְתַרְתֵּין אוֹ דְתְלָת נְאַתָּא וּנְשַׁכַּח הֲכֵנָא טוֹבַיְהוֹן לְעַבְדָּא הָנוּן׃ 39 הָדָא דֵין [i]דַּעוּדַאלוּ יָדַע
הֵיא מָרָא בַּיְתָא בַּאֵידָא מַטְרְתָּא אֶתָא גַנְבָא [k]מְחַחְעִיר הֲוָא וְלָא שַׁבֵּק הֲוָא [l]דְנֶתְפְּלַשׁ בַּיְתֵה׃ 40 אַף אַנְתּוּן הֲכִיל הֲוֵי
[m]מְטַיְּבֵא דַּכְתִּי שַׁעֲתָא דְלָא סְבְרִין אַנְתּוּן אִתָּא בְּרֵה דַאֲנָשָׁא׃ 41 אֲמַר לֵה שִׁמְעוֹן כִּאפָּא מָרִן לְוַתָּן אָמַר אַנְתְּ לֵה
[n]לְמַתְלָא הָנָא אוֹ אַף לְוַת כֻּלְּנָשׁ׃ 42 אֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ מָנוּ כִּי אִיתַיְהוּ רַב בַּיְתָא [o]מְהֵימְנָא וְחַכִּימָא [p]דְנַקִּימֵיהוּהִי
מָרֵה עַל [q]הֶשְׁמֶשְׁתֵּהּ [r]דְנִתֶּל פִּרְסָא בְּזִבְנָהּ׃ 43 טוּבוֹהִי לְהַוֹ עַבְדָּא [s]דְנַאתֵא מָרֵה [t]נְשַׁכְחֵיוּהִי דְעָבֵד הֲכֵנָא׃
44 שְׁרִירָאִית צַמַר צַנָּא לְכֵן דְנַקִּימֵיהוּהִי עַל כֻּלֵּה [u]קְנִינֵהּ׃ 45 אִן דֵין [v]נְאַמַר עַבְדָּא הַהוּ בְּלִבֵּהּ דְמָרִי [k]מְיַחֵר
לְמַאתָא וְנִשְׁרֵא [l]לְמַמְחָא לְעַבְדֵּא וְלַאמְהָתָא דְמָרֵה וְנָשְׁרֵא [m]לְמֶלְעַס [n]וְלְמִשְׁתֵּא [o]וְלְמִרְוָא׃

[h] נְטַר [i] יְדַע [k] עוּר
[l] פְּלַשׁ [m] טַיֵּב
[n] מְתַל כמ׳ משל
[o] חַיְמָן [p] חָכָם [q] שַׁמָּשׁ
[r] נְתַל [s] אֵתָא [t] שְׁכַח
פירושו מצא [u] שְׁרַר פירשו באמת
[v] קָנָא [w] אֲמַר [x] אֲחַר
[y] מְחָא [z] לְעַס [a] שְׁתָא
[b] רְוָא

38 * Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit: beati sunt serui illi.

39 * Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam.

Mat. 14. d. 43. Apoc. 16 c. 15

40 * Et vos estote parati: quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet.

41 * Ait autem ei Petrus, Domine, ad nos dicis hanc parabolam, an ad omnes?

42 * Dixit autem Dominus, Quis, putas, est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram?

43 * Beatus ille seruus, quem cùm venerit Dominus, inuenerit ita facientem.

44 * Verè dico vobis, quoniam supra omnia quæ possidet, constituet illum.

45 * Quòd si dixerit seruus ille in corde suo, Moram facit dominus meus venire: & cœperit percutere seruos & ancillas, & edere & bibere, & inebriari:

46 * Veniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.

47 * Ille autem seruus qui cognouit voluntatē domini sui, & non se præparauit, & non fecit secundùm voluntatem eius, vapulabit multis.

48 * Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commēdauerunt multum, plus petent ab eo.

49 * Ignem veni mittere in terram: & quid volo, nisi vt accendatur?

50 * Baptisma autem habeo baptizari: & quomodo coarctor, vsquedum perficiatur?

51 * Putatis quia pacem veni †dare in terram? Non, dico vobis: sed separationem.

Mat. 10. d. 34 mittere

52 * Erunt enim ex hoc, quinq; in domo vna diuisi, tres in duos, & duo in tres.

38 * καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτω, μακάριοί εἰσιν ⓓ δοῦλοι ἐκεῖνοι.

39 * Τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχε(ται), ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ.

40 * καὶ ὑμεῖς οὖν γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

41 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος, κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας;

42 * εἶπε δὲ ὁ κύριος, τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον;

43 * μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.

44 * ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπαρχοῦσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

45 * ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι· καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι,

46 * ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.

47 * ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς·

48 * ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

49 * πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη;

50 * βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ;

51 * δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγένομην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν.

52 * ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶ, καὶ δύο ἐπὶ τρισί.

---

46 נאתא מרה דעבדא-הו ביומא דלא סבר ובשעתא דלא ידע ופרשיהי ונכסים מנתה עם הנון דלא מהימנין ׃
47 ועבדא דין אינא דידע צבינא דמרה ולא טיב לה איך צבינה נבלע סגיאתא ׃ 48 הוו דין דלא ידע ועבד מרם
דשויא למחויתא נבלע מחויתא זערתא כל גיר דאתיהב לה סגי סגי נתחבע מנה ולהו דאתגעל לה סגי יתירא
נתחבעון באידה ׃ קריינא רבעותא מח
49 נורא אתית דארמא בארעא וצבא אנא אלו מן כדו חבת ׃ 50 ומעמדיתא אית לי דאעמד וסגי
אליץ אנא עדמא דהשתמלא ׃ 51 סברין אנתון דשינא אתית דארמא בארעא אמר אנא לכון דלא אלא
פלגותא ׃ 52 מן השא גיר נהוון חמשא בביתא חד דפליגין תלתא על תרין ותרין על תלתא ׃

פלג פס עבא בלע
פירושו נכה שוא מחא
יהב תבע געל
יתר קרא בעא
אתא רמא חבת או
חבא פירושו שרף או יקד
עמד בשלון סבל
מלא שאן פלג

53 * ܕܢܦܠܓܘܢ ܐܒܐ ܥܠ ܒܪܗ ܘܒܪܐ ܥܠ ܐܒܘܗܝ ܐܡܐ ܥܠ ܒܪܬܗ ܘܒܪܬܐ ܥܠ ܐܡܗ ܚܡܬܐ ܥܠ ܟܠܬܗ ܘܟܠܬܐ ܥܠ ܚܡܬܗ ܀

53 * *Siquidem dissidebit pater aduersus filium suum, & filius aduersus patrem suum: mater aduersus filiam suam, & filia aduersus matrem suam: socrus aduersus nurum suam, & nurus aduersus socrum suam.*

54 * ܘܐܡܪ ܟܬܝܒ ܡܐ ܕܚܙܝܬܘܢ ܥܢܢܐ ܡܢ ܡܥܪܒܐ ܡܕܡ ܬܐܡܪܘܢ ܡܛܪܐ ܐܬܐ ܘܗܟܢܐ ܗܘܝܐ ܀

54 * *Et dicebat turbis, Quando videtis nubem exorientem ab Occasu, statim dicitis, Venit pluuia: & ita fit.*

55 * ܘܡܕܡ ܕܢܦܚ ܕܪܘܡܐ ܬܐܡܪܘܢ ܩܝܛܐ ܢܗܘܐ ܀

55 * *Quumque flantem Austrum, dicitis, Æstus erit: & fit.*

56 * ܐܢܦܘܬܐ ܕܦܪܨܘܦܐ ܘܕܐܪܥܐ ܬܕܥܘܢ ܠܡܚܙܐ ܗܕܐ ܕܙܒܢܐ ܠܐ ܬܕܥܘܢ ܠܡܚܙܐ ܀

56 * *Acceptores vultus, [personati,] faciem cæli & terræ nostis discernere, hoc autẽ tempus quomodo non diiudicatis?*

57 * ܘܠܡܢܐ ܠܐ ܬܕܝܢܘܢ ܐܢܬܘܢ ܠܚܘܕܟܘܢ ܀

57 * *Cur autem per vosmetipsos non iudicatis veritatem?*

58 * ܡܕܡ ܕܐܙܠܬ ܥܡ ܒܥܠ ܕܝܢܟ ܠܘܬ ܐܪܟܘܢܐ ܥܕ ܕܒܐܘܪܚܐ ܐܢܬ ܗܒ ܬܐܓܘܪܗ ܕܢܦܠܚ ܡܢܗ ܕܠܡܐ ܢܘܒܠܟ ܠܘܬ ܕܝܢܐ ܕܝܢܐ ܘܕܝܢܐ ܢܫܠܡܟ ܠܓܒܝܐ ܘܓܒܝܐ ܢܪܡܝܟ ܠܒܝت ܐܣܝܪܐ ܀

58 * *Quum enim proficisceris cum aduersario tuo ad magistratum, interea dum es in via, da mercedem vt liberetis ab eo; ne adducat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor conijciat te in carcerem.*

59 * ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟ ܠܐ ܬܦܩ ܡܢܗܝ ܥܕ ܕܬܫܠܡ ܩܠܝܬܐ ܐܚܪܝܬܐ ܀

59 * *Equidem dico tibi, Non exibis illinc, vsquequo reddideris vltimum octauum.*

Lectio Dominicæ secundæ post festum Crucis.

CAP. XIII.

1 ܒܗܝ ܙܒܢܐ ܐܬܘ ܐܝܢܘܢ ܕܡܢ ܓܠܝܠܝܐ ܕܦܠܛܘܣ ܡܫܠܚ ܕܡܐ ܥܡ ܕܒܚܝܗܘܢ ܀

1 *EO autem tempore venientes quidam renunciarunt ei de Galilæis illis, quorum Pilatus miscuerat sanguinem cum ipsorum sacrificiis.*

2 * ܘܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܕܓܠܝܠܝܐ ܠܡܢܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܕܚܛܝܐ ܗܘܘ ܡܢ ܟܠ ܓܠܝܠܝܐ ܕܗܠܝܢ ܕܐܬܝܗܒܘ ܠܗܘܢ ܀

2 * *Et respondit Ieschua ac dixit eis, Putatis hos Galilæos sceleratiores fuisse omnibus Galilæis, quoniam talia passi sunt?*

3 * ܠܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܠܐ ܐܢ ܠܐ ܬܬܢܚܡܘܢ ܟܠܟܘܢ ܗܟܢܐ ܬܐܒܕܘܢ ܀

3 * *Non, dico vobis, imò verò nisi vos omnes pœnitentiam egeritis, similiter peribitis.*

4 * ܐܘ ܗܠܝܢ ܬܪܬܥܣܪ ܕܢܦܠܘ ܥܠܝܗܘܢ ܡܓܕܠܐ ܕܫܝܠܘܚܐ ܘܩܛܠܢܘܢ ܡܢܘܢ ܡܢܝ ܗܠܝܢ ܕܚܛܝܐ ܗܘܘ ܡܢ ܟܠ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܕܕܝܪܝܢ ܒܝܪܘܫܠܡ ܀

4 * *Aut illos octodecim super quos cecidit turris in Siloucho, & necauit eos, putatis flagitiosiores omnibus hominibus qui degunt in Ourischlem?*

5 * ܠܐ. ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܠܐ ܐܢ ܠܐ ܬܬܢܚܡܘܢ ܟܠܟܘܢ ܗܟܢܐ ܬܐܒܕܘܢ ܀

5 * *Minimè: dico autem vobis, nisi pœnitentiam egeritis omnes, itidem peribitis.*

6 * ܘܐܡܪ ܡܬܠܐ ܗܢܐ. ܬܐܬܐ ܐܝܬ ܠܗ ܠܚܕ ܬܐܬܐ ܕܬܐܢܐ ܕܢܛܥ ܒܟܪܡܗ. ܘܐܬܐ ܒܥܐ ܦܐܪܐ ܘܠܐ ܐܫܟܚ ܀

6 * *Porrò dixit parabolam hanc: Ficum habebat quidam plantatam in vinea sua, & venit quærens in ea fructus, nec inuenit.*

7 * ܘܐܡܪ ܚܨܕܐ. ܗܐ ܬܠܬ ܫܢܝܢ ܐܬܐ ܐܢܐ ܕܒܥܐ ܦܐܪܐ ܡܢ ܬܐܬܐ ܗܕܐ ܘܠܐ ܐܫܟܚ. ܩܛܥܝܗ. ܠܡܢܐ ܡܛܠ ܕܐܪܥܐ ܐܦܠ. ܀

7 * *Et dixit agricolæ, Ecce tres sunt anni, ex quo venio quærens fructus in ficu ista, nec inueni: excinde eam; quorsum terram ociosam detinet?*

---

53 נְהַפְּלֵג גִּיר אַבָּא עַל בְּרֵה וּבְרָא עַל אֲבוּהִי אִמָּא עַל בַּרְתָּהּ וּבְרָתָא עַל אִמָּהּ חֲמָתָא עַל כַּלְתָּהּ וְכַלְתָּא עַל חֲמָתָהּ ׀

54 וַאמַר לְכֻנְשָׁא מָא [m] חַזַיתוּן עֲנָנָא [n] דְּדָנְחָא מִן [o] מַעַרְבָא מִיַּד אָמְרִין אַנְתּוּן מָטְרָא אָתֵא וְהַוָא הָכַנְנָא ׀

55 וּמָא [p] דְּנָשְׁבָא [q] חֵימְנָא אָמְרִין אַנְתּוּן [r] דְּחוּמָא הַוָא וְהַוָא ׀ 56 [s] נַסְבֵי בַּאפֵּא פַּרְצוּפָא דְּשַׁמַיָא וְדַארְעָא יְדָעִין

אִנּוּן [t] דְּחָפְרִשׁוּן [u] זִבְנָא דֵין הָנָא אֵיכַנָא לָא פָּרְשִׁין אַנְתּוּן ׀ 57 לְמָנָא דֵין מִן נַפְשְׁכוּן לָא [v] דָּיְנִין אַנְתּוּן קוּשְׁטָא ׀

58 מָא גִּיר [w] דְּאַזֵל אַנְתְּ עִם בְּעַל דִּינָךְ לְוָת [x] אַרְכּוּנָא עַד בְּאוּרְחָא אַנְתְּ [d] הַב [y] תֵּאגוּרְהָא וְתֶחְפַּרַק מִנֵּהּ דִּלְמָא [z] נוּבְלָךְ לְוָת

דַּיָנָא וְדַיָנָא [a] נַשְׁלֻמָךְ [b] לְגַבְיָא וְגַבְיָא [c] נַרְמִיךְ בֵּית אֲסִירָא ׀ 59 וַאמִין אָמַר אֲנָא לָךְ דְּלָא [e] תֶּפּוּק מִן תַּמָּן עַדְמָא

דְּתֶהֱוֵי [f] שְׁמוּנָא אַחֲרָיָא ׀

[l] כְּלַל או כלה
[m] חֲזָא [n] דְּנַח [o] עֲרַב
[p] בְּשַׁב [q] יְמַן [r] חֲמָא
[s] נְסַב [t] פְּרַשׁ [v] כמו אמן
[u] זְן [w] אֲזַל [x] מן לשון יין
[y] יְהַב [z] אֲגַר [a] יְבַל
[b] שְׁלַם [c] גְּבָא [d] רְמָא
[e] נְפַק [f] נְתַל כמו שמן

53 * Diuidentur pater in filium, & filius in patrem suum; mater in filiam, & filia in matrem; socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam.

54 * Dicebat autem & ad turbas, Cùm videritis nubem oriẽtem ab occasu, statim dicitis, Nimbus venit: & ita fit.

Matt.16 a.2

55 * Et cùm Austrum flantem, dicitis, Quia æstus erit: & fit.

56 * Hypocritæ, faciem cæli & terræ nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis?

57 * Quid autem & à vobisipsis non iudicatis quod iustum est?

58 * Cùm autem vadis cum aduersario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo; ne fortè trahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem.

Mat. 5.d 25

59 * Dico tibi, Non exies indè, donec etiam nouissimum minutum reddas.

CAP. XIII.

1 ADerant autem quidam ipso in tempore, nuntiantes illi de Galilæis, A quorũ sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum.

2 * Et respõdens dixit illis, Putatis quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt?

3 * Non, dico vobis: sed nisi pœnitentiã habueritis, omnes similiter peribitis.

4 * Sicut illi decem & octo suprà quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos: putatis quia & ipsi debitores fuerint præter B omnes homines habitantes in Ierusalẽ?

5 * Non, dico vobis: sed si non pœnitentiã habueritis, omnes similiter peribitis.

6 * Dicebat autem hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua: & venit quærens fructum in illa, & non inuenit.

7 * Dixit autem ad cultorem vineę, Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. Succide ergo illam: vt quid etiam terram occupat?

53 * διαμερισθήσε πατὴρ ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ θυγατρί, ⸋ θυγάτηρ ἐπὶ μητρί· πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς.

54 * ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε, ὄμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται οὕτω.

55 * καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε, ὅτι καύσων ἔσται· καὶ γίνεται.

56 * ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;

57 * τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;

58 * ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ βάλῃ σε εἰς φυλακήν.

59 * λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως καὶ τὸν ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

ιγ'.

1 * Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν.

2 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι, ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν;

3 * οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.

4 * ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς· δοκεῖτε ὅτι οὗτοι ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ;

5 * οὐχί, λέγω ὑμῖν. ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε.

6 * ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολήν, συκῆν εἶχέ τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην, καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν.

7 * εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν, ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἱνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;

מְרַיְנָא דְּיַתַּר בְּשַׁבָּא דְּבַתַּר עָאלָא דְּצָלִיבָא מו קפלאון יג בְּהַהוּ זִבְנָא אֲתוּ אֲנָשִׁין אֲמַרוּ לֵהּ עַל גְּלִילָיֵא הָנוּן דְּפִילַטוּס חָלַט דַּמְהוּן עִם דְּבְחַיְתְהוּן: 2 וַעֲנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוּן סְבְרִין אַנְתּוּן דְּהָנוּן גְּלִילָיֵא חַטָּיֵין הֲווֹ יַתִּיר מִן כָּלְהוּן גְּלִילָיֵא דְּהָכֵנָא הֲוָא אֵנוּן: 3 לָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן דֵּין דְּאַף כָּלְכוֹן אִן לָא תְּתוּבוּן תְּכֵנָא תְּאבְדוּן: 4 אוֹ הָנוּן תְּמָנְתַּעְסַר דְּנְפַל עֲלֵיהוּן מִגְדְּלָא בְּשִׁילוֹחָא וְקַטֵּל אִנוּן סְבְרִין אַנְתּוּן דְּחַטָּיֵין הֲווֹ יַתִּיר מִן כָּלְהוּן בְּנֵינָשָׁא דְּעָמְרִין בְּאוּרְשְׁלֵם: 5 לָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן דֵּין דְּאַן לָא תְּתוּבוּן כָּלְכוֹן אֲכִיוָתְהוּן תְּאבְדוּן: 6 וַאמַר מַתְלָא הָנָא תְּתָא אִית הֲוָת לֵאנָשׁ דְּנְצִיבָא בְּכַרְמֵהּ וַאתָא בְּעָא בָּהּ פֵּארָא וְלָא אַשְׁכַּח: 7 וַאמַר לְפַלָּחָא הָא תְּלָת שְׁנִין אַתָּא אֲנָא בָּעֵא אֲנָא פֵּארָא בְּתִתָּא הָדָא וְלָא מַשְׁכַּח אֲנָא פְּסוֹקֵיהּ לְמָנָא מְבַטְּלָא אַרְעָא:

* דְּבַח כמו זבח
* חַטָּא ᵛ חָב
ᵍ אֲבַד ᶻ עֵדֶל
* שְׁלַח
ᵛ עָמַר פירושו ישב
ᵛ מַתַּל כמו משל ᶻ נְצַב
ᶻ שְׁכַח ᶻ כְּלַת * פְּסַק
ᵇ בְּטַל

8 * ܐܡܪ ܠܗ ܦܠܚܐ . ܡܪܝ ܫܒܘܩܝܗ ܐܦ ܗܕܐ ܫܢܬܐ ܥܕ ܐܦܠܝܚܗ . ܐܘ ܢܫܕܐ
ܦܝܠܬܐ . ܘܐܪܡܝܗ ܘܐܬܟܠܗ .
9 * ܘܐܢ ܢܥܒܕ ܦܐܪܐ ܢܫܒܩ ܠܗ ܡܢ ܗܠܝܢ ܫܢܝܢ ܢܩܛܥ ܠܗ .

* ܘܐܢ ܠܐ ܢܥܒܕ ܠܡܢܐ ܢܩܛܥ ܠܗ ܠܡܢܐ ܢܩܛܥ ܠܗ ܠܡܢܐ ܢܩܛܥ ܠܗ *

10 * ܘܗܘܐ ܒܚܕ ܡܫܒܐ ܒܚܕ ܡܢ ܟܢܘܫܬܐ ܗܘܐ ܡܠܦܢ .
11 * ܘܗܢܐ ܐܝܬ ܐܝܬܬܐ ܕܐܣܝܘܬܐ ܕܬܠܬ ܥܣܪܐ ܫܢܝܢ ܗܘܬ ܡܫܬܒܪܐ
ܘܠܐ ܡܨܥܐ ܕܢܬܚ ܠܥܠܬܗ . ܐܬܝܠ ܠܡܬܚܙܝܗ . ܘܡܛܠ ܕܗܘ ܡܫܬܒܪ
ܠܥܠܬܗ ܠܐ ܡܨܥ ܕܢܬܚ ܠܥܠܬܗ ܠܥܠܬܗ ܠܥܠܬܗ ܠܥܠܬܗ .
12 * ܘܚܙܝܗ ܝܫܘܥ ܩܪܐ ܠܗ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܢܬܬ ܫܪܝܬ ܡܢ ܐܣܝܘܬܝܢ .
13 * ܘܫܕܪ ܥܠܘܗܝ ܐܝܕܗ . ܘܡܚܝܐ ܗܘ ܠܗ ܘܫܒܚ ܠܐܠܗܐ .
14 * ܘܥܢܐ ܪܫܐ ܕܟܢܘܫܬܐ ܡܛܠ ܕܫܪܐ ܝܫܘܥ ܒܫܒܬܐ ܘܐܡܪ ܠܟܢܘܫܬܐ
ܕܫܬܐ ܝܘܡܝܢ ܕܡܬܥܒܕܝܢ ܒܗܘܢ ܬܬܘ ܘܐܬܝܢ ܘܬܬܐܣܘܢ ܘܠܐ ܒܝܘܡܐ
ܕܫܒܬܐ .
15 * ܘܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ ܦܠܚܐ ܡܪܝ ܦܢܝܐ ܗܠܝܢ ܕܟܠܗ ܡܢ ܠܐ ܫܪܐ
ܬܘܪܗ ܐܘ ܚܡܪܗ ܡܢ ܐܘܪܝܐ ܘܡܫܩܐ ܠܗ ܘܡܫܩܐ ܠܗ ܘܡܫܩܐ ܠܗ ;
16 * ܘܗܕܐ ܕܒܪܬ ܐܒܪܗܡ ܗܝ ܕܐܣܪ ܠܗ ܣܛܢܐ ܗܠܝܢ ܬܠܬ ܥܣܪܐ ܫܢܝܢ
ܠܐ ܫܪܝܐ ܕܢܬܫܪܐ ܡܢ ܗܢܐ ܐܣܘܪܐ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ .
17 * ܘܟܕ ܐܡܪ ܗܠܝܢ ܐܬܒܠܒܠܘ ܟܠܗܘܢ ܕܩܡܘ ܠܩܒܠ ܡܚܝܢ . ܘܟܠ ܥܡܐ
ܗܘܐ ܡܬܚܕܐ ܥܠ ܟܠ ܬܫܡܫܬܐ ܕܥܒܕ ܡܢ ܐܝܕܗ .
18 * ܘܐܡܪ ܝܫܘܥ ܠܡܢܐ ܡܕܡܐ ܗܢܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܐܠܗܐ . ܘܠܡܢܐ ܐܡܬܠܗ
ܠܗ ܠܡܢܐ ܡܕܡܐ ܗܢܐ .
19 * ܗܝ ܕܡܬܐ ܠܚܪܕܠܐ ܕܣܢܝܦܐ ܕܢܣܒ ܓܒܪܐ ܘܪܡܐ ܒܓܢܬܗ .
ܘܪܒܐ ܘܗܘܬ ܠܐܝܠܢܐ . ܘܥܒܕ ܩܢܐ ܘܫܪܐ ܒܥܠܘܗܝ ܕܐܝܠܢܐ
ܕܫܡܝܐ ܘܥܒܕ ܩܢܐ ܕܫܪܐ ܒܥܠܘܗܝ ܕܐܝܠܢܐ .
20 * ܘܬܘܒ ܐܡܪ ܝܫܘܥ . ܠܡܢܐ ܡܕܡܐ ܗܢܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܐܠܗܐ
21 ܘܠܡܢܐ ܐܡܬܠܗ . * ܗܝ ܕܚܡܝܪܐ ܕܐܬܬܠ ܒܬܠܬ ܣܐܬܐ ܕܩܡܚܐ
ܥܕ ܕܚܡܪ ܟܠܗ ܒܗ ܚܡܪܐ .
22 * ܘܗܘܐ ܡܥܒܪ ܒܡܕܝܢܬܐ ܘܒܡܪܝܐ ܘܡܠܦ ܘܡܛܝܠ ܠܘܬ
ܝܪܘܫܠܡ .

CAP. XIII. Interpr. Syriaca.

8 * *Dixit ei agricola, Domine mi, dimitte eam & hoc anno, vsquequo excoluero eam,*
9 *ac stercorauero:* * *Et si ediderit fructus, dimittes: sin minus, cur viueret? excindes eam.*

Lectio ad vesperas hebdomadis v. Ieiunij.

10 * *Quum autem doceret in Sabbatho in*
11 *vna ex Synagogis,* * *Erat illic mulier habens spiritum inualetudinis ab annis octodecim, & incuruata erat, nec poterat omninò ex-*
12 *tendi.* * *Viditque eam Ieschua: & eam aduocauit, ac dixit ei, Mulier, absoluta es ab inualetudine tua.*
13 * *Et imposuit ei manum suam, & illico erecta est: & glorificauit Deum.*
14 * *Respondit autem princeps Synagogæ cùm excanduisset, quòd sanasset Sabbatho Ieschua: & ait turbis, Sex sunt dies quibus oportet operari, in his venite sanitatem recepturi, & non in die Sabbathi.*
15 * *Ieschua verò respondit & dixit ei, Acceptor vultus* [personate] *vnusquisque vestrũ Sabbatho, nonne soluit bouem suum aut asinum suum à præsepi, & abit aquatum?*
16 * *Hanc autem, quæ est filia Abrohom, & quam vinxerat criminator* [diabolus] *iam ab octodecim annis, non oportuit solui ab isto vinculo die Sabbathi?*
17 * *Quumque hæc diceret, pudore suffusi sunt ij omnes qui adstabant ex aduerso eius. totus verò populus gaudebat super omnibus miraculis quæ fiebant per manum ipsius.*
18 * *Porrò dicebat Ieschua, Cuinam simile est regnum Dei, & cuinam assimilabo illud?*
19 * *Simile est grano synapi, quod acceptum vir proiecit in hortum suum, & creuit, euasitque in arborem magnam; & volatile cæli nidificauit in eius ramis.*
20 * *Rursum dixit Ieschua, Cuinam simile est regnum Dei?*
21 * *Simile est fermento quod acceptum mulier abdidit in farinæ satis tribus, donec tota fermentetur.*
22 * *Cæterùm peragrabat per pagos & vrbes, dum doceret ac proficisceretur ad Ourischlem.*

---

8 אמר לה פלחא מרי שבוקיה אף הדא שנתא עד אפליחה ואזבליה ; 9 ואן עבדה פארא ואן לא למא תי
תפסקיה ; מרינא דרמשא ושכתא דה דצימא מז
10 כד דין סלף ישוע בשבתא בחדא מן כנושתא ; 11 אית הות תמן אנתתא דאית הות לה רוחא דכורהנא שכין
תמנעסרא וכפיפא הות ולא משכחא הות דתתפשטי לגמר ; 12 חזה דין ישוע וקרה ואמר לה אנתתא שריתי מן
בורהניכי ; 13 וסם אידה עליה ומחדא אתפשטת ושבחת לאלהא ; 14 ענא דין רב כנושתא כד מתחמה על
דאסי בשבתא ישוע ואמר לכנשא שתא אינון יומין דבהון הויתון אתין מתאסין ולא ביומא
דשבתא ; 15 ישוע דין ענא ואמר לה נסב באפא חד חד מנכון בשבתא לא שרא תורה או חמרה מן אוריא

שכך פלח
זבל עבד חיא קרא
צם אלף כנש כרח
כפף פשט כמו גמרי
חזא קלא שרא
שבח חמת כמו חמה
אסא פירשו שש פלח
אתא פירשו שרו

8 ✱ At ille respondens dixit illi, Domine, dimitte illam & hoc anno, vsquè dum fodiam circa illam, & mittam stercora.

9 ✱ Et siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. C

10 ✱ Erat autem docens in Synagoga eorum Sabbathis:

11 ✱ Et ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere.

12 ✱ Quam cùm videret Iesus, vocauit eam ad se, & ait illi, Mulier, dimissa es ab infirmitate tua.

13 ✱ Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum.

14 ✱ Respōdens autem Archisynagogus, indignans quia Sabbatho curasset Iesus, dicebat turbæ, Sex dies sunt in quibus oportet operari. in his ergo venite, & curamini; & non in die Sabbathi.

15 ✱ Respondens autem ad illum Dominus, dixit Hypocritæ, vnusquisque vestrum Sabbatho non soluit bouem suum, aut asinum à præsepio, & ducit adaquare?

16 ✱ Hanc autem filiam Abrahæ, quam alligauit Satanas, ecce, decem & octo annis, non oportuit solui à vinculo isto die Sabbathi?

17 ✱ Et hæc cùm diceret, erubescebant omnes aduersarij eius: & omnis populus gaudebat in vniuersis quæ gloriosè fiebant ab eo.

Mat. 13. d. 31 Mar. 4. c. 30 18 ✱ Dicebat ergo, Cui simile est regnũ Dei, & cui simile æstimabo illud?

19 ✱ Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit: & factum est in arborem magnam, & volucres cæli requieuerunt in ramis eius.

20 ✱ Et iterùm dixit, Cui simile æstimabo regnum Dei?

Mat. 13. d. 33 21 ✱ Simile est fermẽto, quod acceptum mulier abscondit in farinæ sata tria, donec fermentaretur totum. F

22 ✱ Et ibat per ciuitates & castella docẽs, & iter faciens in Ierusalem.

8 ✱ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτῷ, κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν, καὶ βάλω κόπρια,

9 ✱ καὶ μὲν ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν.

10 ✱ Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν Συναγωγῶν ἐν τοῖς Σάββασι·

11 ✱ καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἣ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτὼ, καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές.

12 ✱ ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ, γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου.

13 ✱ καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη· καὶ ἐδόξαζε τὸν θεόν.

14 ✱ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ Σαββάτῳ ἐθεραπεύσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου.

15 ✱ ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ κύριος, καὶ εἶπεν, ὑποκριταὶ, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ, ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει;

16 ✱ ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου;

17 ✱ καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

18 ✱ ἔλεγε δὲ, τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν;

19 ✱ ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ἤυξησε. καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

20 ✱ καὶ πάλιν εἶπε, τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ;

21 ✱ ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

22 ✱ καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ.

---

16 וְאִזֵּל מַשְׁקָא ; הָדָא דֵין דְּבַרְתֵּה הִי דְּאַבְרָהָם אֲסִירָה אֶכְלַקְרָצָא הָא חֲמָנְעֶסְרֵא שְׁנִין לָא וְלָא הֲוָא דְּתְשְׁחְרָא
מִן הָנָא אֲסוּרְיָא בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא ; 17 וְכַד הַלֵּין אָמַר הֲוָא בְּהַתִּין הֲווֹ כְּלְהוֹן אִילֵין דְּקָיְמִין הֲווֹ לְקוּבְלֵה וְכֹלֵה
עַמָּא הֲדָא הֲוָא בְּכָלְהֵין חִסְיוֹהָא דְהַוִּין הֲוֵי בְּאִידֵה ; 18 אָמַר הֲוָא דֵין יֵשׁוּעַ לְמָנָא דְמָיָא מַלְכוּתָא דְאַלָּהָא
וְלְמָנָא אֲדַמְיֵה ; 19 דְמָיָא לְפַרְדָּתָא דְחַרְדְּלָא הִי דְנְסַב גַּבְרָא אַרְמִיהּ בְּגִנְּתֵהּ וְרַבָּה וַהֲוָת אִילָנָא רַבָּא וּפַרְחָתָא
דְשְׁמַיָּא אַקְנַת בְּסוֹכֵיהּ ; 20 תּוּב אָמַר יֵשׁוּעַ לְמָנָא אֲדַמְיֵה לְמַלְכוּתָא דְאַלָּהָא ; 21 דְמָיָא לַחְמִירָא הִי
דְנְסַבַת אִנְתְּתָא טְמַרַת בְּקַקְמְחָא דְתְלָת סְאִין עַדְמָא דְכֻלֵּהּ חָמַע ; 22 וְרָדָא הֲוָא בְקוּרְיָא וּבְמְדִינְתָּא כַּד
מְהַלֵּךְ וְאָזֵל לְאוּרְשְׁלֵם ;

[a] שקא
[b] אסר פירשו משין
[c] שרא בחת כמו בגש
[d] קם
[e] חמה
[f] חוא
[g] דמא
[h] רמא
[i] גנן
[j] רבא
[k] פרח
[l] קנן
[m] נסב
[n] טמר
[o] כמו חמץ
[p] רדא

Lectio in commemorationem Iustorum & Patrum.

23 * Interrogauit autem eum quidam, Num pauci sint illi qui seruentur? Jeschua verò dixit eis:

24 * Contendite intrare per portam angustã: siquidem dico vobis, multi studebunt intrare, nec poterunt.

25 * Ex qua hora surrexerit dominus domus, & occluserit ostium, & eritis stantes foris & pulsantes ad ostium, & cœperitis dicere, Domine noster, domine noster, aperi nobis. tum is respondebit & inquiet, Dico vobis, non noui vnde vos sitis.

26 * Et incipietis dicere, Coram te comedimus & bibimus, & in plateis nostris docuisti.

27 * Et dicet vobis, Non noui vnde vos sitis: discedite à me operatores mendacij.

28 * Illic erit fletus & stridor dentium, quũ videritis Abrohom, & Jschok, & Jaakoub, omnesque Prophetas in regno Dei, vos autem eiiciemini foras.

29 * Et venient ab Oriente & ab Occidente, & à Meridie, & ab Aquilone, ac discumbent in regno Dei.

30 * Et ecce sunt vltimi qui erunt primi, et sunt primi qui erunt vltimi.

31 * Eo ipso die accesserunt quidam ex Perischæis, & dicunt ei, Exi, abi hinc, quoniam Heroudes vult te trucidare.

32 * Dixit eis Jeschua, Ite, renunciate vulpi illi, Ecce eiicio dæmonia, & sanationes perago hodie & cras, & tertia die consummabor.

33 * Veruntamen oportet me hodie & cras operari, & altera die iter faciam, quia fieri non potest vt Propheta pereat extra Ourischlem.

34 * Ourischlem Ourischlem trucidans Prophetas, & lapidibus obruens eos qui ad eam missi sunt: quoties volui congregare filios tuos, sicut gallina congregat pullos suos subter alas suas, & noluistis.

35 * En relinquitur vobis domus vestra deserta. Etenim dico vobis, non videbitis me, quousque dicatis, Benedictus ille qui venit in nomine Domini.

---

23 שאלה דין אנש דאן זעורין אנון איליין דחאין ישועדין אמר להון: 24 אתכתשו למעל בתרעא אליעא אמר אנא לכון גיר דסגיאא נבעון למעל ולא נשבחון: 25 מן שעתא דנקום מרא ביתא ונאחוד תרעא והוון קימין לבר ונקשין בתרעא ותשרון למאמר מרן מרן פתח לן ונענא הו ונאמר אמר אנא לכון דלא ידע אנא לכון איכא אנתון: 26 ותשרון למאמר קדמיך אכלן ואשתין ובשוקין אלפתו: 27 ונאמר לכון לא ידע אנא לכון איכא אנתון פרוקו לכון מני פלחי שוקרא: 28 תמן נהוא בכיא וחורק שנא כד תחזון לאברהם וליסחק וליעקוב ולכלהון נביא במלכותא דאלהא אנתון דין תהוון מסתקין לבר: 29 ואתון מן מדנחא ומן מערבא ומן תימנא ומן גרבא ונסתמכין במלכותא דאלהא: 30 הא אלין אינון קדמאי ואינון אלין אינון בתראי: 31 ביומא הדין אתון אנשין מן פרישאי ואמרין לה אפק אזל מכן דמן הרודוס בעא קטלך: 32 אמר להון אזלו אמרו לשועלא הדין הא אגרש שידין ואסי מרעין ויומין תלתין אתגמר: 33 ברם אנא מן יומא הדין ומן מחר אזל ומן תרתין אזל דלא אתקטל נביא מן אורשלם: 34 אורשלם אורשלם קטלא נביאין ורגמא לדמין דאתשלחו לה כמה בעית לכנשא בנך כדי אפרוחא תחות גדפוהי ולא בעיתון: 35 הא אתבקת לכון ביתכון דמן כדון לא תחזון יתי עד דתאמרון מבורך דאתא בשם דמרא:

[a] קרנא [b] דרוכרנא [c] לכאנא ואבתתא מח [d] שאלה דין אנש דאן זעורין אנון איליין דחאין ישועדין אמר להון: [e] אתכתשו [f] למעל בתרעא [g] אליעא אמר אנא לכון גיר דסגיאא נבעון למעל ולא נשבחון: [h] דנקום מרא ביתא [i] ונאחוד תרעא והוון קימין לבר [m] ונקשין בתרעא [n] ותשרון [o] למאמר מרן מרן פתח לן [p] ונענא הו ונאמר אמר אנא לכון דלא ידע אנא לכון [q] איכא אנתון: [r] ותשרון למאמר קדמיך [s] אכלן ואשתין ובשוקין אלפתו: [t] ונאמר לכון לא ידע אנא לכון איכא אנתון [u] פרוקו לכון מני [x] פלחי שוקרא: [y] תמן נהוא בכיא וחורק שנא כד תחזון לאברהם וליסחק וליעקוב ולכלהון נביא במלכותא דאלהא אנתון דין תהוון [b] מסתקין לבר: [c] ואתון מן מדנחא [d] מערבא ומן [e] תימנא ומן גרבא [f] ונסתמכין במלכותא דאלהא: [a] קרנא [b] דרכרכון [c] שאל [d] חיא [e] כתש [f] עול [h] אלץ [i] בעא [k] קם [l] אחד [m] נקש [n] שרא [o] אמר [p] ענא [q] פירשו מאין [r] אכל [s] אלף [t] כרק [x] פלח [y] בכא [z] חרק [a] חזא [b] נפק [c] דנח כמו זנה [d] ערב [e] ימן [f] קמד

23 * Ait autem illi quidam, Domine, si pauci sunt qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos:

24 * Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, quærét intrare, & non poterunt.

Mat. 7. b. 13

25 * Cùm autem intrauerit paterfamilias, & clauserit ostiũ, & incipietis foris stare, & pulsare ostium, dicétes: Domine, aperi nobis: & respondens dicet vobis, Nescio vos vnde sitis.

Mat. 25 a. 10

26 * Tunc incipietis dicere, Manducauimus coram te & bibimus, & in plateis nostris docuisti.

27 * Et dicet vobis, Nescio vos, vndè sitis: discedite à me omnes operarij iniquitatis.

Mat. 7. c. 23. & 25 d. 41 Psal. 6. b. 9

28 * Ibi erit fletus & stridor dentium: cùm videritis Abraham, & Isaac, & Iacob, & omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras.

29 * Et venient ab Oriente & Occidente, & Aquilone & Austro, & accumbét in regno Dei.

30 * Et ecce sunt nouissimi qui † erunt primi; & sunt primi, qui † erunt nouissimi.

erant Mat. 19. d. 30. & 20. b. 16 Mar. 10. d. 31 erant

31 * In ipsa die accesserunt quidam Pharisæorum, dicentes illi: Exi & vade hinc, quia Herodes vult te occidere.

32 * Et ait illis, Ite, & dicite vulpi illi, Ecce eiicio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consummor.

33 * Veruntamen oportet me hodie & cras & sequenti die ambulare: quia non capit Prophetam perire extra Ierusalem.

34 * Ierusalem, Ierusalem quæ occidis Prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te, quoties volui congregare filios tuos quemadmodum auis nidum suum sub pennis, & noluisti?

Mat. 23. d. 37

35 * Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis, quia non videbitis me, donec veniat cùm dicetis, Benedictus qui venit in nomine Domini.

Inf. 19. f. 38

23 * εἶπε δέ τις αὐτῷ, κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς,

24 * ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν.

25 * ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι, καὶ κρούειν τὴν θύραν, λέγοντες, κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.

26 * τότε ἄρξεσθε λέγειν, ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας·

27 * καὶ ἐρεῖ, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας.

28 * ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω.

29 * καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ βορᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

30 * καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι· καὶ εἰσὶ πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.

31 * ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ, ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν· ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι.

32 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες εἰπάτε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ, ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια, καὶ ἰάσεις ἀπὸ τελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι·

33 * πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ.

34 * Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὴν ἑαυτοῦ νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;

35 * ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μή με ἴδητε ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

---

30 וְהָא אִית אַחֲרָיֵא דְּנָהֲווּן קַדְמָיֵא וְאִית קַדְמָיֵא דְּנֶהֱווּן אַחֲרָיֵא׃

31 בְּהּ בְּהוֹן יוֹמָא קְרֵבוּ אֲנָשָׁא מִן פְּרִישֵׁא וַאֲמְרִין לֵהּ פּוּק זַל לָךְ מִכָּא מְטָל דְּהֹרוֹדוֹס צָבֵא לְמִקְטְלָךְ׃

32 אֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ זְלוּ אֲמַרוּ לְתַעְלָא הָנָא דְּהָא מְפַּק אֲנָא שֵׁדִין וַאסְוָתָא עָבֵד אֲנָא יוֹמָנָא וּמְחַר וְלְיוֹמָא דִּתְלָתָא מְשְׁתְּמַלֵּא אֲנָא׃

33 בְּרַם וְלָא לִדְיוֹמָנָא וּמְחַר אָסְעוּר וְלְיוֹמָא אַחֲרָנָא אֲזַל מְטָל דְּלָא מְשְׁכְּחָא דִּנְבִיָא נְאבַד לְבַר מִן אוּרְשְׁלֵם׃

34 אוּרְשְׁלֵם אוּרְשְׁלֵם קָטְלַת נְבִיֵא וְרַגְמַת לַאיְלִין דְּשְׁלִיחִין לְוָתָהּ כְּמָא זַבְנִין צְבִית לְמְכַנְּשׁוּ בְּנֵיכִי אֵיךְ דְּמְכַנְּשׁ אִינְתָא לְגוֹרָהָא דְּכַנְשָׁא פְּרוּגֵיהָ תְּחֵית וְלָא צְבִיתוּן׃

35 הָא מְשְׁתְּבַק לְכוֹן בֵּיתְכוֹן חַרְבָּא אֲמַר אֲנָא לְכוֹן גֵּיר דְּלָא תְחֲזוּנְנִי עַדְמָא דְּתֵאמְרוּן בְּרִיךְ הוּא דְּאָתָא בִּשְׁמֵהּ דְּמָרְיָא׃

CAP. XIIII. Interpr. Syriaca.
Lectio Feria III. hebdomadis IIII. Ieiunij.

CAP. XIIII.

1 ET *factum est, quum ingressus fuisset domum vnius ex primoribus Perischaeis, vt ederet panem die Sabbathi, & ipsi obseruarent eum.*

2 * *Et ecce homo quidam qui congregauerat aquas* [hydropicus] *erat coram eo.*

3 * * *Et respondit Ieschua, & dixit Scribis & Perischaeis, Licétne Sabbatho sanare?*

4 * *Illi verò tacuerunt. Et prehendit eum ipse, ac sanauit eum, dimisitque.*

5 * *Et subdit eis, Quis est ex vobis si ceciderit filius eius aut bos eius in puteũ die Sabbathi, qui non statim hauriens educat eum?*

6 * *Et non poterant ei dare responsum super hac re.*

7 * *Dicebat autem parabolam iis qui fuerant illic inuitati, eò quòd conspiceret eos eligentes loca primorum accubituum.*

8 * *Quum inuitatus fueris ab aliquo ad domum conuiuij,* [ad nuptias,] *ne abieris accubitum primo consessu, ne fortè illic sit inuitatus aliquis te honoratior.*

9 * *Veniatque is qui te & eum vocauit, ac dicat tibi, Da huic locũ: & pudore suffundéris, quum assurrexeris & obtinueris alium locum.*

10 * *Sed quum inuitatus fueris, vade discubitum in vltimum locum, vt quum venerit is qui te vocauit, dicat tibi, Amice mi, ascende superius. & erit tibi gloria coram omnibus qui tecum discumbunt.*

11 * *Quoniam omnis qui extollit sese, deprimetur; & qui sese depresserit, extolletur.*

12 * *Porrò dixit ei qui ipsum vocauerat, Quum facis prandium aut cœnam, ne vocaueris amicos tuos, nec etiam fratres tuos aut cognatos tuos, neque vicinos tuos diuites, ne & ipsi vocent te, & fiat tibi hæc cõpensatio.*

13 * *Sed quum facis epulum, voca pauperes, afflictos, claudos, cæcos.*

14 * *Et beatus eris: quia non habent vnde tibi rependant, fiet enim tua retributio in resurrectione iustorum.*

---

[a] קְרִינָא וְיוֹם נ כְּשַׁבָּא דְשַׁבְּתָא רד [b] דְעוּמָא מט קְפָאלִין יד
[c] וַהֲוָא וְכַד עַל לְבַיְתָא דְחַד מִן רֵישֵׁא דְפְרִישֵׁא [d] דְנַאכוֹל לַחְמָא בְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְהִנּוּן [e] נָטְרִין הֲוֵי לַהּ ׃
[f] וְהָא גַּבְרָא חַד [g] דַּכְנִישׁ הֲוָא מִיָּא אִיתַהֲוָא קֳדָמוֹהִי ׃ [3] וַעֲנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְסָפְרָא וְלִפְרִישֵׁא דַאן שַׁלִּיט
לְשַׁבְּתָא לְמַאסְיוּ ׃ [4] הִנּוּן דִּין [h] שְׁתִקוּ [i] וַאחֲדֵהּ הוּ וַאסְיֵהּ [j] וְשַׁרְיוּהִי ׃ [5] וַאמַר לְהוֹן מַנוּ מִנְּכוֹן [k] דְנִפַּל בְּרֵהּ אוֹ
תּוֹרֵהּ [l] בְּבְרָא בְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְלָא [m] מְחֵדָא [n] מַסֵּק לֵהּ ׃ [6] וְלָא אֶשְׁכַּחוּ [o] לְמִתַּל לֵהּ פֻּתְגָמָא עַל הָדָא ׃
[7] וַאמַר הֲוָא מַתְלָא לְוַהּ הָנּוּן [p] דַמְזַמְּנִין תַּמָּן עַל דְחָזֵאוּ הֲוָא לְהוֹן [q] דַּמְגַבִּין דוּכְיָתָא דְרִישׁ סְמָכָא ׃ [8] אֵמַתַי
דְסַוְּדְסַן אִנְתְּ מִן אֱנָשׁ לְבֵית [r] מְשְׁתוּתָא לָא [s] תְּאזַל [t] תְּסְתְּמֵךְ לַךְ בְּרִישׁ סְמָכָא דַלְמָא נָהֲוֵא מְזַמַּן תַּמָּן אֱנָשׁ [u] דַמְיַקַּר מִנָּךְ ׃

[a] קְרָא [b] עִם [c] אֲכָל
[d] נְטַר [e] כְּנֵשׁ [f] אֲסָיָא
[g] שְׁתֵק [h] אֶחַד [i] שְׁרָא
[j] נְפַל כמו באר
[k] דְלָא פירשו שאב
[l] נְסַק [m] נְתַל [n] זְמַן
[o] גְּבָא [p] זְמַן [q] שְׁתָא
[r] אֶזַל [s] סְמַד [t] יְקַר

CAP. XIIII.

ET factum est, cùm intrasset Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum Sabbatho manducare panem, & ipsi obseruabant eum. 1 A

* Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. 2

* Et respondens Iesus, dixit ad Legisperitos & Pharisæos, dicens, Si licet Sabbatho curare? 3

* At illi tacuerunt. ipse verò apprehensum sanauit eum: ac dimisit. 4

* Et respondens ad illos, dixit, Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet illum die Sabbathi? 5

* Et non poterant ad hæc respondere illi. 6

& * Dicebat autem †ad inuitatos parabolam, intẽdens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: 7 B

* Cùm inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne fortè honoratior te sit inuitatus ab illo: 8

* Et veniens is qui te & illum vocauit, dicat tibi, Da huic locum: & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere. 9

* Sed cùm vocatus fueris, vade, recumbe in nouissimo loco: vt cùm venerit qui te inuitauit, dicat tibi, Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. 10 C

Pro. 25. a.7

* Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. 11

* Dicebat autem & ei qui se inuitauerat, Cùm facis prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos diuites, ne fortè & ipsi te reinuitent, & fiat tibi retributio. 12

Mat. 23. b.12 Inf. 18. c.14 Tob. 4. b.7 Pro. 3. a.9

* Sed cùm facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos; 13

* Et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. 14

ιδ.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν.

2 * καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

3 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ φαρισαίους, λέγων, εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν;

4 * οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν, καὶ ἀπέλυσε.

5 * καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπε, τίνος ὑμῶν ὄνος ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται,

6 * καὶ οὐκ εὐθέως ἀναπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀντιαποκριθῆναι αὐτῷ πρὸς ταῦτα.

7 * ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτοὺς,

8 * ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ,

9 * καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι, δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν.

10 * ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε, εἴπῃ σοι, φίλε, προσαναβῆθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων συνανακειμένων σοι.

11 * ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

12 * ἔλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν, ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους, μή ποτε καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηταί σοι ἀνταπόδομα.

13 * ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλούς.

14 * καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

---

9 וְנֶאתֵא הוּ מַן דְּלָךְ וְלֵה קָרָא וְנֵאמַר לָךְ זְהַב דּוּכְתָא לְהָנָא וְתֶבְהַת כַּד קָאֵם אַנְתְּ וְאַחַר אַנְתְּ דּוּכְתָא אַחֲרִיתָא׃
10 אֶלָּא מָא דְּאִזְדַּמַּנְתְּ זַל אֶסְתַּמֵּךְ לָךְ בְּחָרְתָא דְּמָא דְּאִתָּא הוּ דְּקָרָךְ נֵאמַר לָךְ רַחֵמִי אִתְעֲלָא לְעֵל וְאִסְתַּמֵּךְ
11 מֶטֻל דְּכֹל דְּנָרִים נַפְשֵׁה נֶתְמַכַּךְ וְכֹל דְּנַמֵּךְ נַפְשֵׁה
וְתֶהֱוֵא לָךְ חֶשְׁבּוּחְתָא קֳדָם כֹּלְהוֹן דְּסָמִיכִין עִמָּךְ׃
12 אֱמַר דֵּין לֵהּ דְּקָרְיֵהִי מָא דְּעֲבַד אַנְתְּ שָׁרוּתָא אוֹ חֲשָׁמִיתָא לָא תֶהֱוֵא קָרָא רַחֲמִיךְ אַף לָא אֲחִיךְ
נָתְחָרִים׃
13 אֶלָּא מָא דְּעֲבַד אַנְתְּ
אוֹ אַחְיָנִיךְ וְלָא שְׁבָבֵיךְ עֲתִירֵא דִּלְמָא אַף הִנּוּן נְקָרוּנָךְ וְנֶהֱוֵא לָךְ פּוּרְעָנָא הָנָא׃
14 וְטוּבִיךְ דְּלֵית לְהוֹן דְּנַפְרְעוּנָךְ נֶהֱוֵא גֵּיר פּוּרְעָנָךְ בְּקִיָמָא
דְּזַדִּיקָא׃

[y] אֵתָא [z] יְהַב [a] בְּרֵת
[b] קָם [c] אֵזַל [d] קְרֵא
[e] עֵלָא [f] שְׁבַח [g] רָם
[h] מְכַךְ [i] קְרָא [k] שְׁרָא
[l] הוא משתה ערב
[m] שְׁבַב פירושׁ שכן
[n] קְרָא [o] פְּרַע [p] קְבַל
[q] קְנַף [r] חְנַם [s] סְמָא [t] קָם

15 ܟܕ ܫܡܥ ܕܝܢ ܚܕ ܡܢ ܗܢܘܢ ܕܣܡܝܟܝܢ ܗܠܝܢ ܐܡܪ ܠܗ ܛܘܒܘܗܝ ܠܡܢ ܕܢܐܟܘܠ ܠܚܡܐ ܒܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ܀
16 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܓܒܪܐ ܚܕ ܥܒܕ ܚܫܡܝܬܐ ܪܒܬܐ ܘܩܪܐ ܠܣܓܝܐܐ܀
17 ܘܫܕܪ ܥܒܕܗ ܒܥܕܢܐ ܕܚܫܡܝܬܐ ܕܢܐܡܪ ܠܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ ܗܘܘ ܗܐ ܟܠܡܕܡ ܡܛܝܒ ܠܟܘܢ ܬܘ܀
18 ܘܫܪܝܘ ܡܢ ܚܕ ܟܠܗܘܢ ܠܡܫܬܐܠܘ ܐܡܪ ܠܗ ܩܕܡܝܐ ܩܪܝܬܐ ܙܒܢܬ ܘܐܠܝܨ ܐܢܐ ܕܐܦܘܩ ܐܚܙܝܗ ܒܥܐ ܐܢܐ ܡܢܟ ܫܒܘܩܝܢܝ ܕܡܫܬܐܠ ܐܢܐ܀
19 ܐܚܪܢܐ ܐܡܪ ܚܡܫܐ ܙܘܓܝܢ ܬܘܪܐ ܙܒܢܬ ܘܐܙܠ ܐܢܐ ܕܐܒܩܐ ܐܢܘܢ ܒܥܐ ܐܢܐ ܡܢܟ ܫܒܘܩܝܢܝ ܕܡܫܬܐܠ ܐܢܐ܀
20 ܐܚܪܢܐ ܐܡܪ ܐܢܬܬܐ ܢܣܒܬ ܘܡܛܠ ܗܕܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܐ ܕܐܬܐ܀
21 ܘܐܬܐ ܗܘ ܥܒܕܐ ܘܐܡܪ ܠܡܪܗ ܗܠܝܢ ܗܘܝܢ ܗܝܕܝܢ ܪܓܙ ܡܪܐ ܒܝܬܐ ܘܐܡܪ ܠܥܒܕܗ ܦܘܩ ܒܥܓܠ ܠܫܘܩܐ ܘܠܒܪܝܬܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܘܐܥܠ ܠܟܐ ܠܡܣܟܢܐ ܘܠܡܟܐܒܐ ܘܠܡܚܓܪܐ ܘܠܥܘܝܪܐ܀
22 ܘܐܡܪ ܥܒܕܐ ܡܪܝ ܗܘܐ ܐܝܟ ܕܦܩܕܬ ܘܐܝܬ ܬܘܒ ܕܘܟܬܐ܀
23 ܘܐܡܪ ܡܪܐ ܠܥܒܕܗ ܦܘܩ ܠܐܘܪܚܬܐ ܘܠܒܝܬ ܣܝܓܐ ܘܐܠܘܨ ܕܢܥܠܘܢ ܕܢܬܡܠܐ ܒܝܬܝ܀
24 ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܓܝܪ ܕܠܐ ܐܢܫ ܡܢ ܗܢܘܢ ܓܒܪܐ ܕܩܪܝܢ ܗܘܘ ܢܛܥܡ ܡܢ ܚܫܡܝܬܝ܀

ܩܪܝܢܐ ܕܥܘܗܕܢܐ ܕܝܚܝܕܝܐ

25 ܘܟܕ ܐܙܠܝܢ ܗܘܘ ܥܡܗ ܟܢܫܐ ܣܓܝܐܐ ܐܬܦܢܝ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܀
26 ܡܢ ܕܐܬܐ ܠܘܬܝ ܘܠܐ ܣܢܐ ܠܐܒܘܗܝ ܘܠܐܡܗ ܘܠܐܚܘܗܝ ܘܠܐܚܘܬܗ ܘܠܐܢܬܬܗ ܘܠܒܢܘܗܝ ܘܐܦ ܠܢܦܫܗ ܬܠܡܝܕܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܕܢܗܘܐ ܠܝ܀
27 ܘܡܢ ܕܠܐ ܫܩܠ ܙܩܝܦܗ ܘܐܬܐ ܒܬܪܝ ܬܠܡܝܕܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܕܢܗܘܐ ܠܝ܀
28 ܡܢܘ ܓܝܪ ܡܢܟܘܢ ܕܨܒܐ ܕܢܒܢܐ ܡܓܕܠܐ ܘܠܐ ܩܕܡܐܝܬ ܝܬܒ ܚܫܒ ܢܦܩܬܗ ܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܠܡܫܡܠܝܘܬܗ܀
29 ܕܠܐ ܟܕ ܢܣܝܡ ܫܬܐܣܬܐ ܘܠܐ ܢܫܟܚ ܠܡܫܡܠܝܘ ܟܠ ܕܚܙܝܢ ܢܗܘܘܢ ܡܒܙܚܝܢ ܒܗ ܘܐܡܪܝܢ܀

15 Hæc autem quum audiſſet quidam ex iis qui diſcumbebant, dixit ei, Beatus ille qui comedet panem in regno Dei.

16 Dixit ei Ieſchua, Vir quidam fecit cœnam magnam, & conuocauit multos.

17 Miſitque ſeruum ſuum tempore cœnæ, vt diceret iis qui conuocati erant, Ecce omnia parata ſunt vobis; venite.

18 Et cœperunt ab vno omnes ſe excuſare. Dixit ei primus, Villam emi, & conſtringor exire eam viſurus: peto à te, concede mihi vt ſim excuſatus.

19 Alter dixit, Quinque iuga boum emi, & vado probatum eos. peto à te, concede mihi vt ſim excuſatus.

20 Alius dixit, Vxorem duxi, & propterea non poſſum venire.

21 Venit itaque ſeruus ille, & hæc renuntiauit Domino ſuo. Tunc excanduit dominus domus, dixitque ſeruo ſuo, Exi citò in plateas & vicos vrbis, hucque introducito pauperes & dolore affectos, claudoſque & cæcos.

22 Et ait ſeruus, Domine mi, factum eſt vt præcepiſti; & adhuc eſt locus.

23 Et dixit dominus ſeruo ſuo, Exi in vias & ſepes, & coge intrare, vt impleatur domus mea.

24 Dico enim vobis, ne vnum quidem ex iis hominibus qui vocati fuerant, guſtaturum ex cœna mea.

Lectio commemoratione Monachorum.

25 Quumque iter facerent cum eo cœtus multi, conuerſus dixit eis:

26 Qui venit ad me, & non odit patrem ſuum & matrem ſuam, & fratres ſuos & ſorores ſuas, & vxorem ſuam & liberos ſuos, atque adeò animam ſuam, diſcipulus mihi eſſe non poteſt.

27 Et qui non baiulat crucem ſuam, & poſt me venit, diſcipulus mihi non poteſt eſſe.

28 Quis enim ex vobis velit ædificare turrim, quin prius ſedens cõputet ſumptus ſuos, an habeat vnde perficiat eam?

29 Nequum poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes ſpectatores illudant ei:

---

15 כַּד שְׁמַע דֵּין חַד מִן הָנוּן [a] דִּסְמִיכִין הָלֵין אֲמַר לֵהּ [b] טוּבוֹהִי לְמַן [c] דְּנֵאכוּל לַחְמָא בְּמַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא ׃
16 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ גַּבְרָא חַד עֲבַד [d] חַשָּׁמִיתָא רַבְּתָא וּקְרָא [e] לְסַגִּיאֵא ׃ 17 וְשַׁדַּר עַבְדֵּהּ בְּעִדָּנָא [f] דַּחֲשָׁמִיתָא [g] דְּנֵאמַר
לְאִילֵין [h] דִּקְרִין הֲווֹ הָא כֻּלְמֵדֵם [i] מְטַיַּב לְכוֹן [k] תָּאו ׃ 18 [l] וְשַׁרִיו מִן חַד כֻּלְהוֹן [m] לְמֶשְׁתָּאלוּ אֲמַר לֵהּ קַדְמָיָא קְרִיתָא [n] זְבְנֵת
וְאָלֵיץ אֲנָא [p] דְּאֵפּוּק [q] אֶחֱזֵיהּ [r] בָּעֵא אֲנָא מִנָּךְ [s] שְׁבוּקֵינִי דְּמֶשְׁתְּאֵל אֲנָא ׃ 19 אַחֲרָנָא אֲמַר חַמְשָׁא [t] זוּגִין תּוֹרָא
זְבְנֵת [u] וְאָזֵל אֲנָא [x] דְּאֵבְקֵא אִנּוּן בָּעֵא אֲנָא מִנָּךְ שְׁבוּקֵינִי דְּמֶשְׁתְּאֵל אֲנָא ׃ 20 אַחֲרָנָא אֲמַר אַנְתְּתָא [y] נְסַבֵת וּמֶטֻּל
הָדָא לָא [z] מֶשְׁכַּח אֲנָא [a] דְּאָתֵא ׃ 21 וְאָתָא הַו עַבְדָּא וְאָמַר לְמָרֵהּ הָלֵין הָוַיִן [b] רְגֵז מָרֵא בֵּיתָא וְאָמַר לְעַבְדֵּהּ [c] פּוּק
[d] בְּעַגַּל לְשׁוּקָא וְלִבְרִיָּתָא דִּמְדִינְתָּא וְאַעֵל לְכָא לְמִסְכְּנֵא וְלַמְכָאבֵא וְלַמְחַגְּרֵא וְלַעֲוִירֵא ׃

[a] סְמַךְ [b] טוּב [c] אֲכַל
[d] פירושו משתה ערב
[e] סְגָא [f] פירושו זמן או עת
[g] אֲמַר [h] קְרָא [i] טְיַב
[k] אֲתָא [l] שְׁרָא [m] שְׁאַל
[n] זְבַן [o] אֲלַץ [p] נְפַק
[q] חֲזָא [r] בְּעָא [s] שְׁבַק
[t] זוּג [u] אֲזַל [x] בְּקָא [y] נְסַב
[z] שְׁכַח [a] אֲתָא [b] רְגַז [c] נְפַק
[d] פירושו פתאם

15 * Hæc cùm audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi, Beatus qui D manducat panem in regno Dei.

16 * At ipse dixit ei, Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos.

17 * Et misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt venirent, quia iam parata sunt omnia.

Mat. 22. a.2 Apo. 19. b.9

18 * Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei, Villã emi, & necesse habeo exire & videre illam. rogo te, habe me excusatum.

19 * Et alter dixit, Iuga boum emi quinque, & eo probare illa. rogo te, habe me E excusatum.

20 * Et alius dixit, Vxorem duxi, & ideò non possum venire.

21 * Et reuersus seruus, nunciauit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias, dixit seruo suo, Exi citò in plateas & vicos ciuitatis; & pauperes, ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc.

22 * Et ait seruus, Domine, factum est vt imperasti: & adhuc locus est.

23 * Et ait Dominus seruo, Exi in vias & sepes: & compelle intrare, vt impleatur domus mea.

24 * Dico autem vobis, quia nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.

25 * Ibant autem turbæ multæ cum eo: & conuersus dixit ad illos:

Mat. 10. d.37

26 * Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.

Mat. 10. d.30. & 16.d.24. Mar. 8.d 34

27 * Et qui non baiulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus. F

28 * Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nõne prius sedens computat sumptus qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum:

29 * Ne postquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui vident, incipiant illudere ei:

15 * ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ, μακάριος ὃς φάγεται ἄριστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

16 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς·

17 * καὶ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, ἔρχεσθε· ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστι πάντα.

18 * καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες· ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.

19 * καὶ ἕτερος εἶπε, ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον·

20 * καὶ ἕτερος εἶπε, γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.

21 * καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ, ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀναπήρους, καὶ τυφλοὺς, καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε.

22 * καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος, κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί.

23 * καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον, ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς, καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου.

24 * λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

25 * Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς·

26 * εἴ τις ἔρχεται πρός με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφὰς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής.

27 * καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής.

28 * τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, ὁ θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν,

29 * ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται ἐμπαίζειν αὐτῷ.

---

22 וְאַמַר עַבְדָא מָרִי הֲוָא אֵיךְ דִּפְקַדְתְּ וְתוּב אִית אַתְרָא׃ 23 וְאַמַר מָרָא לְעַבְדֵהּ מ פּוּק לְאוּרְחָתָא וְלֵבֵית
נ סַיְגָא ס וְאַלּוּץ פ דְּנִעְלוּן ק דְּנִתְמְלָא בֵּיתִי׃ 24 אָמַר אֲנָא לְכוֹן גֵּיר דְּחַד מִן הָנוּן אֲנָשָׁא דִּקְרִין הֲוֹוּ לָא נִטְעֲמוּן
מִן חֲשָׁמְתִּי׃ 25 וְכַד אֲזִלוּן הֲוָה עִמֵּהּ כְּנִשְׁתָּא סַגִּיאָתָא אֶתְפְּנִי וַאמַר לְהוּן׃ 26 מִן דְּאָתָא לְוָתִי וְלָא סָנֵא לַאבוּהִי וְלֵאמֵהּ וְלֵאחוּהִי
וְלַאחָתוּהִי וְלֵאנַתְּהִי וְלִבְנוֹהִי וְלֵאף לְנַפְשֵׁהּ תַּלְמִידָא לָא מֶשְׁכַּח דְּנֶהֱוֵא לִי׃ 27 וּמִן דְּלָא שָׁקֵל צְלִיבֵהּ וַאתָא בָּתְרִי
תַּלְמִידָא לָא מֶשְׁכַּח דְּנֶהֱוֵא לִי׃ 28 מַנּוּ גֵּיר מִנְכוֹן דְּצָבֵא דְּנִבְנֵא מִגְדְּלָא וְלָא לוּקְדָם יָתֵב חָשֵׁב נַפְקָתֵהּ אִן אִית
לֵהּ לְמִשְׁלְמוּתֵהּ׃ 29 דְּלָא כַּד נְסִים שַׁתְּאסְתָּא וְלָא נָשְׁכַּח לְמִשְׁלְמוּ כֹּל דְּחָזֵין נֶהֱווּן מְבַזְּחִין בֵּהּ׃

Ec 2

מ פִּקַּד בלשון מזרח
נ נִפַּק ס טַיָּג ס אַלֵּץ
ע עוֹל פ מְלָא ק קְרָא
ס טַעַם ק קְרָא ר דְּכַר זכר
ש דּוּר ת פְּנָא ת סְנָא
ל לְמַר צ צְלַב פרדשו תלה
ע עֲבָא פ בְּנָא ר גְּדַל
נ נְפַק ש שְׁלַם ת שְׁלַם
ח חֲזָא ב בְּזַח

30 * Dicantque, Homo iste cœpit ædificare, & non potuit perficere.

31 * Aut quis rex proficiscens vt bello decernat cum rege socio suo, non prius cogitet num possit cum decem millibus occurrere ei, qui venit aduersus ipsum cũ viginti millibus?

32 * Sin minus, dum adhuc est procul ab eo, mittit caduceatores, & expostulat pacem.

33 * Ita quisquis ex vobis non relinquit omnem possessionem suam, non potest mihi esse discipulus.

34 * Bonus est sal: si verò & ipse sal insipidus fuerit factus, quo salietur?

35 * Neque in terram, neque in sterquilinium abit: foras eum abijciunt. Cui sunt aures ad audiendum, audiat.

CAP. XV.

1 ACcedebant autem ad eum Publicani & peccatores, vt ipsum audirent.

2 * Et Scribæ ac Perischæi murmurabant, & dicebant, Iste peccatores suscipit, & cum eis esitat.

3 * Et dixit eis Ieschua hanc parabolam:

4 * Quis est vir ex vobis habens centum oues, & perdiderit vnam ex illis, qui non relinquat nonaginta nouem in deserto, & proficiscatur quæsiturus eam quæ periit, vsquedum inuenerit eam?

5 * Quumque inuenit eam, lætatur, & ba-
6 iulat eam super humeros suos: * Venitque domum suam, & conuocat amicos suos & vicinos suos, et ait illis, Gaudete mecũ, quippe qui inuenerim ouem meam quæ perierat.

7 * Dico vobis ita fore gaudium in cælo super vno peccatore qui pœniteat, maius quàm super nonaginta nouem iustis, qui non egent pœnitentia.

8 * Aut quænam est mulier habens decem zuzim, [drachmas] & perdiderit vnam ex illis, quæ non accendat lucernam, & scopet domum, quæratque sibi accuratissimè, vsquequo inuenerit eam?

9 * At quum inuenit eam, conuocat amicas & vicinas suas, & ait illis, Lætamini mecum, quippe quæ inuenerim drachmam meã, quæ perdita fuerat.

10 * Dico vobis, ita fore gaudium coram Angelis Dei super vno peccatore pœnitente.

---

30 וְאַמְרִין דְּהָנָא בְּרָא שָׁרִי לְמִבְנָא וְלָא אִשְׁכַּח לְמִשְׁלַם׃ 31 אוֹ מַנּוּ מַלְכָּא דְּאִזֵּל לְקָרָבָא לְמֶהְכַּשׁוּ עִם
מַלְכָּא חַבְרֵהּ וְלָא לוּקְדָּם סָחְרַעָא דְּאִן מְשְׁכַּח בְּעָסְרָא אַלְפִין לְמֵאֲרַע לְהוּ דְּאַתָא עֲלוֹהִי בְּעָסְרִין אַלְפִין׃
32 וְאִן דִּין לָא עַד הוּ רַחִיק סָנֵהּ מְשַׁדַּר אִיזְגְּרָא וּבְעָא עַל שְׁלָמָא׃ 33 הָכְנָא כָּל אֱנָשׁ מִנְּכוֹן דְּלָא שָׁבֵק כֻּלֵּהּ
קְנְיָנֵהּ לָא מְשְׁכַּח דְּנֶהֱוֵא לִי תַּלְמִידָא׃ 34 שַׁפִּירָא הִי מִלְחָא אִן דִּין אַף מִלְחָא תְּפְכַת בְּמַנָּא הֶתְמְלַח׃
35 לָא לַאַרְעָא וְלָא לְזִבְלָא אֶזְלָא לְבַר מִן דְּאִירַת לַהּ אֶרְנָא דְּנִשְׁמַע נִשְׁמַע׃ קפלאין טו

1 מִתְקָרְבִין הֲוֹן דִּין לְוָתֵהּ מַכְסָא וְחַטָּיֵא וְנִשְׁמְעוּנִיהוּ׃ 2 וְסָפְרָא וַפְּרִישָׁא רָטְנִין הֲוֹן וַאֲמְרִין הָנָא לְחַטָּיֵא
מְקַבֵּל וְאָכֵל עִמְּהוֹן׃ 3 וַאֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ מַתְלָא הָנָא׃ 4 מַנּוּ מִנְּכוֹן גַּבְרָא דְּאִית לֵהּ מְאָא עָרְבִין וְאִן

a בְּנָא כִּתְשׁ פירושו בלחם
b רְעָא אֲרַע פירושו תשמנים או מלשים
c בְּעָא קְנָא לְמַר
d פְּכָה מְלַח שְׁדָא
e עכראית אזגים
f שְׁמַע קְרַב חֲטָא
g שְׁמַע רְשַׁן אֲכֵל
h מְתַל כמו משל
i פירושו צאן

30 * Dicentes, Quia hic homo cœpit ędificare, & non potuit consummare?

31 * Aut quis rex iturus committere bellum aduersus alium regem, non sedens G prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se?

32 * Alioquin adhuc illo longè agẽte, legationẽ mittens, rogat ea quę pacis sunt.

33 * Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.

34 * Bonum est sal. Si autem sal euanuerit, in quo condietur?

Mat.5.b 33 Mar.9.g. 50

35 * Neque in terram, neque in sterquilinium vtile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi, audiat.

CAP. XV.

1 ERant autem appropinquantes ei publicani & peccatores, vt audirẽt illũ. A

2 * Et murmurabant Pharisæi & Scribæ, dicentes, Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.

3 * Et ait ad illos parabolam istam, di-

4 cens: * Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit vnam ex illis, nonne dimittit nonagintanouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam?

Mat. 18. b.12

5 * Et cùm inuenerit eam, imponit in humeros suos gaudens:

6 * Et veniens domum, conuocat amicos & vicinos, dicens illis, Congratula- B mini mihi, quia inueni ouẽ meam quæ perierat.

7 * Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiã agente, quàm super nonagintanouem iustis, qui non indigent pœnitentia.

8 * Aut quæ mulier habens drachmas decem: si perdiderit drachmam vnam, nonne accendit lucernam, & euerrit domum, & quærit diligenter, donec inueniat†? eam

9 * Et cùm inuenerit, conuocat amicas & vicinas, dicens, Congratulamini mihi, quia inueni drachmã quam perdideram.

10 * Ita, dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.

30 * λέγοντες, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι;

31 * ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;

32 * εἰ δὲ μήγε, ἔτι πόρρω αὐτοῦ ὄντος, πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην.

33 * οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής.

34 * καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;

35 * οὔτε εἰς γῆν, οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

ιέ.

1 * Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀκούειν αὐτοῦ.

2 * καὶ διεγόγγυζον οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέγοντες, ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται, καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

3 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων,

4 * τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνενηκονταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό.

5 * καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων·

6 * καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς, συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.

7 * λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐνενηκονταεννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσι μετανοίας.

8 * ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἕως οὗ εὕρῃ·

9 * καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖται τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα, συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα.

10 * οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

---

[z] נאבד חד מנהון לא שבק תשעין וחשעא [x] ברברא ואזל בעא להון דאבד עדמא [b] דנשכחיוהי ; [5] ומא דאשכחה
[c] חדא ושקל לה על כתפתה ; [6] [d] ואתא לביתה [e] וקרא [f] לרחמוהי [g] ולשכנוהי ואמר להון [h] חדו עמי דאשכחת
[i] עדבי דאבוד הוא ; [7] אמר אנא לכון דהכנא תהוא חדותא בשמיא על חד חטיא [k] דתאב או על תשעין וחשעא
[l] זדיקין דלא [m] מתבעיא להון [n] תיבותא ; [8] או איתא הי אנתתא דאית לה עסרא [o] זוזין [p] ותאבד חד מנהון ולא
[q] מנהרא שרגא [r] וחמא ביתא [s] ובעיא לה [t] בטילאית עדמא דתשכחיוהי ; [9] ומא דאשכחתה קריא לרחמתה
ולשכנתה ואמרא להין חדין עמי דאשכחת זוזי דאבדי הוא ; [10] אמר אנא לכון דהכנא תהוא חדותא קדם
מלאכוהי דאלהא על חד חטיא דתאב ;

[a] אבד [b] כמו מדש [c] שכח
[d] חדא [e] אתא [f] קרא
[g] רחם [h] שכב פירוש שכן
[i] חדא [k] אבד [l] תב כמו שוב
[m] בעא [n] תב
חזה חוא רבע שקל כסף
[o] אבד [p] נהר [q] חמא
כמו חמם עבראית שאטא
[r] בעא [s] בטל פירוש בהשתדלות

Ad vesperas Feria quinta hebdomadis præcedentis Ieiunium.

11 * Et dicebat eis rursum Ieschua, Vir qui-
12 dam habebat filios duos: * Et dixit ei filius eius minor natu, Pater mi, da mihi partem quæ mihi contingit ex domo tua. Diuisit itaque eis possessionem suam.
13 * Paucis autem pòst diebus collegit filius ille minor quæcunque ad se peruenerant, & profectus est in regionem longinquam; et illic dilapidauit substantiam suam dum profusè
14 viueret. * Quumque consumpsisset quicquid habebat, fuit fames magna in regione illa, & cœpit egere.
15 * Abiens itaque sese adiunxit vni ex filiis ciuitatis [ciuibus] regionis illius; & ille misit eum in villam, vt pasceret sues.
16 * Et concupiscebat implere ventrem suum ex siliquis illis quas edebant sues, & nemo ei dabat.
17 * Quumque ad se rediisset, ait, Quot sunt nunc mercenarij in domo patris mei, qui abundant pane; ego verò hic fame pereo!
18 * Surgam, proficiscar ad patrem meum, et dicam ei, Pater mi, peccaui in cælum, & co-
19 ram te: * Neque amplius sum dignus qui vocer filius tuus: fac me vt vnum ex mercenariis tuis.
20 * Surgens igitur venit ad patrem suum. quumque adhuc longè abesset, vidit eum pater ipsius, & misertus est eius: & accurrens incidit in collũ eius, & eum deosculatus est.
21 * Dixit autem ei filius eius, Pater mi, peccaui in cælum, & coram te; neque sum dignus qui vocer filius tuus.
22 * Dixit verò pater ipsius seruis suis, Depromite stolam primam, & induite eum; & ponite annulum in manum eius, & calciate eum soleis. * Et adducite, mactate bouem saginatum, & edamus, ac oblectemur.
24 * Quia iste filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. cœperuntque oblectari.
25 * Ipse autem filius eius senior erat in villa. quumque venisset et appropinquasset domui, audiuit vocem concentus multorum.
26 * Et aduocauit vnum ex pueris, & scisciatus est ab eo, quid istud esset.

---

11 וַאמַר הַוָא לְהון חוב יַשׁוּע גַּבְרָא חַד אית הָוָא לֵה בְּנַיָא תְרֵין ׃ 12 וַאמַר לֵה בְּרֵה זְעוּרָא אֲבִי[b] הַב לִי
[c]פְּלַגוּתָא[c] דְּמִטַיָא לִי מִן בַּיתֵך וּפַלֵג לְהון[d] קְנְיָנֵה ׃ 13 וּמִן בָּתַר יוֹמָתָא קַלִיל כַּנֵשׁ הַו בְּרֵה זְעוּרָא כֹּל מִדַם[e] דְּמִטַיְתֵי
[f]וַאזַל לְאַתְרָא[f] רְחִיקָא וְתַמָן בַּדַר קְנְיָנֵה כַּד חַיֵא[g] פַּרְחָאִית ׃ 14 וְכַד גַּמַר כֹּל מִדַם דְּאית הָוָא לֵה הָוָא כַּפְנָא רַבָּא
בְּאַתְרָא הַו וְשַׁרִי חָסַר לֵה ׃ 15 וַאזַל[h] נְקַף לֵה לְחַד מִן בְּנֵי[i] מְדִינְתָא דַּאתְרָא הַו וְהַו[j] שַׁדְרֵה לַקְרִיתָא[k] לְמַרְעָא
חֲזִירֵא ׃ 16 וּמִתְרַגַּג הָוָא[l] לְמִמְלָא כַּרְסֵה מִן חַרוּבָא הָנוּן[m] דְּאַכְלִין הָוִי חֲזִירֵא וְלָא אֲנָשׁ יָהֵב הָוָאלֵה ׃
17 וְכַד אֵתָא לְוַת נַפְשֵׁה אֲמַר כַּמָא הָשָׁא[n] אָגִירֵא אִיתבֵית אֲבִי דְּיַתִיר לְתִין לַחְמָא וַאנָא הָרְכָא[o] לְכַפְנִי[p] אֶבֵד אָנָא׃

[a] עַם [b] יְהֵב [c] פְּלַג
[d] מִטָא [e] קְנָא [f] מְטָא
[g] אֶזַל [h] רְחֵק [i] פָּרַח
פירוש יותר מרי
[k] פירוש דנק
[l] נֵן [m] שְׁדַר [n] רְעָא
[o] רְגַג ומזה רגת
[p] מְלָא [q] אֶכֵל [r] אָגַר
[s] כְּפַן [t] אֶבֵד

11 * Ait autem, Homo quidam habuit duos filios:

12 * Et dixit adolescentior ex illis patri, Pater, da mihi portionem substantiæ † quæ me contingit. Et diuisit illis substantiam.

mea

13 * Et non post multos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam; & ibi dissipauit substãtiam suam viuendo luxuriosè.

14 * Et postquàm omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa; & ipse cœpit egere.

15 * Et abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius. & misit illum in villam suam, vt pasceret porcos.

16 * Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant: & nemo illi dabat.

17 * In se autem reuersus, dixit, Quanti mercenarij † patris mei abundant panibus, ego autem hîc fame pereo!

in domo

18 * Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei, Pater, peccaui in cælum & coram te:

19 * Iá non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis.

20 * Et surgens venit ad patrem suum. Cùm autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est; & accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum.

21 * Dixitque ei filius, Pater, peccaui in cælum & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus.

22 * Dixit autẽ pater ad seruos suos, Citò proferte stolam primã, & induite illũ; & date annulum in manum eius, & calciamenta in pedes eius:

23 * Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur:

24 * Quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Et cœperunt epulari.

25 * Erat autẽ filius eius senior in agro: & cùm veniret & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & chorum:

26 * Et vocauit vnum de seruis, & interrogauit quid † hæc essent.

hoc esset.

11 * Εἶπε δὲ, ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς·

12 * καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον.

13 * καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως.

14 * δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι.

15 * καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους.

16 * καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ.

17 * εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, εἶπε, πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι.

18 * διασὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ, πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου,

19 * καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου.

20 * καὶ διασὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη. καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

21 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱὸς, πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.

22 * εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας.

23 * καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν·

24 * ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη· καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι·

25 * ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν.

26 * καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων, ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα.

---

18 אָקוּם אֵזֵל לְוָת אֲבִי וֵאמַר לֵה אֲבִי חֲטֵית בִּשְׁמַיָא וְקֳדָמָיךְ׃ 19 וְלָא מְכֵיל שְׁוָא אֲנָא דִּבְרָךְ אֶתְקְרֵא
עֲבֵדַיְנִי אַיְךְ חַד מִן אֲגִירֶיךְ׃ 20 וְקָם אֵתָא לְוָת אֲבוּהִי וְעַד הוּ רַחִיק חֲזָיוּהִי אֲבוּהִי וְאִתְרַחַם עֲלוֹהִי וְרָהַט
נְפַל עַל צַוְרֵה וְנַשְׁקֵה׃ 21 וְאֲמַר לֵה בְּרֵה אֲבִי חֲטֵית בִּשְׁמַיָא וְקֳדָמָיךְ וְלָא שְׁוָא אֲנָא דִּבְרָךְ אֶתְקְרֵא׃
22 אֲמַר דֵּין אֲבוּהִי לְעַבְדּוֹהִי אַפִּקוּ אָסְטְלָא רִישָׁיְתָא וְסִימוּ עֶזְקְתָא בְּאִידֵה וְאַסְאֲנוּהִי מְסָנָא׃
23 וְאַיְתוּ קְטוּלוּ חוּרָא דְפַטְמָא וְנֵאכוֹל וְנִתְבַּסַּם׃ 24 דְּהָנָא בְרִי מִיתָא הֲוָא וְחַיָא וְאִבִּידָא הֲוָא
וְאִשְׁתְּכַח וְשָׁרִיו לְמֶתְבַּסְּמוּ׃ 25 הַוּ דֵּין בְּרֵה קַשִּׁישָׁא בַּקְרִיתָא הֲוָא וְכַד אֵתָא וְקָרֵב לְוָת בֵּיתָא שְׁמַע קָל זְמָרָא
דְסַגְיָאָא׃ 26 וְקָרָא לְחַד מִן טַלְיָא וְשָׁאֲלֵה מָנוּ הָנָא׃

[v] קָם [x] אֵזֵל [y] חֲטָא
[z] פירוש עוד
[a] שְׁוָא [b] קְרָא [c] עֲבַר
[d] חֲזָא [e] רַחֵם [f] רְחַט
[g] נְשַׁק [h] חֲטָא [i] נְפַק [k] מן
[l] לשון יון עברא׳ת אדרת
[m] רִישׁ [n] לְבַשׁ [o] סָם
[p] יַד [q] טָאן [r] אִתָּא
[s] כמו שור
[t] אֲכַל [u] בְּסַם [v] מוֹת

27 * Dixit ei, Frater tuus venit: & mactauit pater tuus bouem illum saginatum, quòd
29 sanum eum receperit. * Et indignatus
est, noluitque introire. egressus autem pater
28 eius, efflagitauit ab eo. * Is verò dixit
patri suo, Ecce, tot annos seruio tibi seruitutē; nec vnquam transgressus sum mandatum
tuum, nec vnquam dedisti mihi hœdum, vt
oblectarer cum amicis meis.

30 * Huic autem filio tuo quū profuderit possessionem tuam cum meretricibus, & venit,
mactasti ei bouem illum saginatum.

31 * Dixit ei pater ipsius, Fili mi, in omni
tempore tu es mecū; & omnia mea tua sunt.

32 * Oblectari autem nos oportebat & gaudere, quòd iste frater tuus mortuus erat, &
reuixit; perierat, & inuentus est.

Lectio matutinis Dominicæ antequàm ingrediatur Ieiunium.

CAP. XVI.

1 POrrò dixit parabolam ad discipulos suos:
Homo quidam erat diues, & habebat præfectum domus: & delatus est apud eum, vt
qui substantiam eius profunderet.

2 * Itaque vocauit eum dominus eius, &
dixit ei, Quid istud est quod audio de te? redde mihi rationē dispensationis tuæ. Non enim
poteris amplius mihi esse præfectus domus.

3 * Dixit autem præfectus domus apud se,
Quid faciam, quum dominus meus auferat
à me dispensationem? quia fodere non possum, & mendicare pudet.

4 * Noui quid faciam, vt quum exierim à
dispensatione, recipiant me in domos suas.

5 * Et conuocauit vnumquemque ex debitoribus domini sui: dixitque primo, Quantū
6 debes domino meo? * Dixit ei, Centum metretas olei. Ait illi, Accipe librum tuum; &
sede citò, scribe quinquaginta metretas.

7 * Et dixit alij, Tu verò quantum debes
domino meo? Dixit ei, Centum coros frumenti. Ait illi, Accipe librum tuum, & sede,
scribe octoginta coros.

8 * Et laudauit Dominus noster præfectum
domus iniquū, quòd prudenter fecisset. Filij
enim seculi eius prudentiores sunt filiis lucis
in hac generatione sua.

---

27 אמר לה אחוך אתא וקטל אבוך תורא דפטמא דכד חלים אקבלה׃ 28 ורגז ולא צבא הוא למעל ונפק
אבוהי בעא מנה׃ 29 הו דין אמר לאבוהי הא כמא שנין פלח אנא לך עברותא ולא מתום עברת פוקדנך
ומן קדמוהי גדיא לא יהבת לי דאתבסם עם רחמי׃ 30 להנא דין דך בר פרח קנינך עם זניתא ואתא נכסת
לה תורא דפטמא׃ 31 אמר לה אבוהי ברי אנת בכל זבן עמי אנת וכל מדם דילי דילך הו׃ 32 למבסם
דין מלא הוא לן ולמחדא דהנא אחוך מיתא הוא וחיא ואבידה הוא ואשתכח׃
קריינא דפרא דמר בשבא רקדם עדל שומא נב קפלאון יז
1 ואמר סתלא לות תלמידוהי גברא חד אית הוא עתירא ואית הוא לה רבביתא ואתאכל לה קרצוהי דקנינה

[a] חלם [b] קבל [c] עול
[d] פלח [e] עבד [f] עבר
[g] פקר כמו גדי
[h] יהב [i] כסם [k] קנא
[l] זנא [m] נכס [n] כסם
[o] מלא פירושו אדיק [p] חדא
[q] אבד [r] שכח [s] קרא
[t] עם [u] מתל כמו משל
[v] למד [x] אכל פירושו הרשין

* Isque dixit illi, Frater tuus venit: & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. 27

* Indignatus est autem, & nolebat introire. Pater ergo illius egressus cœpit rogare illum. 28

* At ille respondens, dixit patri suo, Ecce tot annis seruio tibi, & nunquam mandatum tuum præteriui; & nũquam dedisti mihi hœdum, vt cũ amicis meis epularer: 29 G

* Sed postquàm filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. 30

* At ipse dixit illi, Fili, tu semper mecum es; & omnia mea tua sunt. 31

* Epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. 32

CAP. XVI.

Dlcebat autem & ad discipulos suos: Homo quidam erat diues qui habebat villicum: & hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona illius. 1 A

* Et vocauit illum, & ait illi, Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare. 2

* Ait autem villicus intra se, Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? fodere non valeo; mendicare erubesco. 3

* Scio quid faciam, vt cùm amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos suas. 4

* Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo, Quantum debes domino meo? 5

* At ille dixit, Centum cados olei. Dixitque illi, Accipe cautionem tuam: & sede, citò scribe quinquaginta. 6 B

* Deinde alio dixit, Tu verò quantum debes? Qui ait, Centum coros tritici. Ait illi, Accipe literas tuas, & scribe octoginta. 7

* Et laudauit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filij huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. 8

27 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν· ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.

28 * ὠργίσθη δὲ, καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν.

29 * ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί, ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ·

30 * ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν.

31 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν·

32 * εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει· ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος, νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη.

ιε'.

1 * Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ, ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπαρχοντα αὐτοῦ.

2 * καὶ φωνήσας αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ, τί τοῦτο ἀκούω περί σου; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δυνήσῃ ἔτι οἰκονομεῖν.

3 * εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι.

4 * ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.

5 * καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, ἔλεγε τῷ πρώτῳ, πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου;

6 * ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα.

7 * ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε, σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν κόρους σίτου. καὶ λέγει αὐτῷ, δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα.

8 * καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν.

---

2 מְפַרַח ׃ 2 וְקָרִיתֵהּ מָרָה וַאמַר לֵה מָנוּ הָנָא דְשַׁמַע אָנָא עֲלַיִךְ הַב לִי חוּשְׁבָּנָא דְרַבַּת בַּיתוּתֵךְ לָא גַיר מֶשְׁכַּח
אַנְתְּ מְכִיל רַב בַּיתָא דְתֶהֱוֵא לִי ׃ 3 אֲמַר הַו רַב בַּיתָא בְנַפְשֵׁה מָנָא אֶעְבֵד דְּמָרִי שָׁקֵל לֵה מֶנִּי רַבַּת בַּיתוּתָא דְאוּחְפּוּר
לָא מֶשְׁכַּח אֲנָא וְלִמְחַרַר בָּהֵת אֲנָא ׃ 4 יְדַעַת מָנָא אֶעְבֵד דְּמָא דְנַפְקַת מִן רַבַּת בַּיתוּתָא נְקַבְּלוּנֵנִי בְּבָתֵיהוֹן ׃
5 וְקָרָא לְחַד חַד מִן חַיְבֵא דְמָרֵהּ וַאמַר לְקַדְמָיָא כְּמָא חַיָּב אַנְתְּ לְמָרִי ׃ 6 אֲמַר לֵה מָאָא סַתְרִין מֶשְׁחָא
אֲמַר לֵה סַב כְּתָבָךְ וְתֵב בַּעֲגַל כְּתוּב חַמְשִׁין סַתְרִין ׃ 7 וְאמַר לַאחֳרָנָא אַנְתְּ כְּמָא חַיָּב אַנְתְּ לְמָרִי אֲמַר לֵה מָאָא
כּוֹרִין חִטָּא אֲמַר לֵה קַבֵּל כְּתָבָךְ וְתֵב כְּתוּב חֲמָאנִין כּוֹרִין ׃ 8 וְשַׁבַּח מָרַן לְרַב בַּיתָא דְעַוְלָא דְחַכִּימָאִיתּ עֲבַד
בְּנוֹהִי גַיר דְעָלְמָא הָנָא חַכִּימִין אֵנוּן מִן בְּנוֹהִי דְנוּהֲרָא בְּשַׁרְבָּתְהוֹן הֲוָא ׃

* פְּרַח פירושו פר
* קְרָא יִתַּב חֶשֶׁב
* בַּיִת חֹפֵר חָרַר כמו חור
* בְּהַת יָדַע נְפַק
* מַקְבֵּל חוּב מֶשֶׁת
* נְקַב יִתַּב
* פירושו תן
* יִתַּב עֵגֶל חֶכֶס

9 * Sed & hoc vobis dico, Facite vobis amicos ex hoc momouno [hisce diuitiis] iniquitatis, vt quum defecerit, illi recipiant vos in tabernacula sempiterna.

10 * Qui in modico fidelis est, & in multo fidelis est: & qui in modico iniquus est, etiam in multo iniquus est.

11 * Si ergo in momouno iniquitatis fideles non fuistis, verum quis credet vobis?

12 * Et si in eo quod vestrum non erat, non estis inuenti fideles, quod vestrum est quis dabit vobis?

13 * Nullus est seruus qui valeat duobus dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum honorabit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire, & Momouno.

14 * Perischæi autem quum hæc omnia audissent, propterea quòd amabant pecuniam, irridebant eum.

15 * Jeschua verò dixit eis, Vos estis ij qui iustificant sepsos coram hominibus: Deus autem nouit corda vestra. Quod elatum est inter homines, coram Deo abominationi est.

16 * Lex & Prophetæ vsque ad Iouchanon: ab eo tempore regnum Dei euangelizatur, & quiuis ipsum corripit vt introeat.

17 * Facilius est autem cælum & terram transire, quàm elementum vnum è Lege præterire.

18 * Quisquis dimittit vxorem suam, & ducit aliam, mœchatur: & quisquis ducit derelictam, mœchatur.

Lectio ad vesperas Dominicæ defunctorum.

19 * Porrò vir quidam diues erat, & amiciebatur byssо & purpura; & quotidie sese oblectabat magnificè.

20 * Et pauper quidam erat nomine Loozar, & proiectus fuerat ad portam illius diuitis, quum esset affectus vlceribus:

21 * Et desiderabat explere ventrem suum ex fragmentis quæ cadebant à mensa diuitis illius: sed & canes veniebant lãbentes vlcera eius.

22 * Factum est autem vt moreretur pauper ille: et attulerunt eum Angeli in sinum Abrohom: quinetiam diues ille mortuus est, ac sepultus.

---

9 וְאַף אֲנָא אָמַר אֵנָא לְכוֹן דַּעֲבִדוּ לְכוֹן רַחֲמֵא מִן סְטוּנָא הָנָא דְּעַוְלָא דְּסָאוּ דַגְמַר נְקַבְּלוּנְכוֹן בְּמַטְלְיוֹתוּן
10 דְּלָעְלַם׃ מִן דְּבְקַלִּיל מְהֵימַן אַף בְּסַגִּי מְהֵימַן הוּ וּמִן דְּבְקַלִּיל עַוָּל אַף בְּסַגִּי עַוָּל הוּ׃
11 אִן הָכִיל בְּמַמוּנָא דְּעַוְלָא מְהֵימְנָא לָא הֲוַיתוּן שְׁדָרָא לְכוֹן סַנּוּ מְהֵימִין׃ 12 וְאִן בְּדִלָּא דִּילְכוֹן לָא אִשְׁתְּכַחְתּוּן
מְהֵימְנֵא דִּילְכוֹן מַנּוּ נְחֵל לְכוֹן׃ 13 לֵית עַבְדָא דְּמֶשְׁכַּח לְתַרֵין מָרְנִן לְמֶפְלַח אוֹ גִיר לְחַד נָסְנֵא וְלָאחֳרָנָא
נְרַחֵם אוֹ לְחַד נִיקַר וְלָאחֳרָנָא נְשׁוּט לָא מֶשְׁכְּחִין אַנְתּוּן לְמֶפְלַח לֵאלָהָא וְלְסְטוּנָא׃ 14 פְּרִישָׁא דֵּין כַּד
שְׁמָעוּ הָלֵין כֻּלְּהֵין מְטַל דְּרַחְמִין הֲוָו כְּסָפָא מְסַיְּקִין הֲוָו בַּהּ׃ 15 יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר לְהוֹן אַנְתּוּן אִנּוּן דְּמְזַדְּקִין
נַפְשָׁתּוּן קֳדָם בְּנֵי נָשָׁא אֱלָהָא דֵּין יָדַע לִבְוָתְכוֹן דְּמֵרָם בֵּית בְּנֵי נָשָׁא קֳדָם אֱלָהָא נְרִיחַ הוּ׃

[a] קַבֵּל [b] טְלָל [c] הֵימַן [d] עָוֵל [e] חָיָא פירושו אמת [f] שְׁכַח [g] נְתַל [h] מָרָא [i] פְּלַח [j] סְנָא [k] רַחֵם [l] נִקַּר שוט פירושו בוז [m] שְׁכַח [n] פְּלַח [o] שְׁמַע [p] מוּק פירושו לוץ [q] זְדַק בטו״אק [r] לְבַב [s] רוּם

9 * Et ego vobis dico, Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis: vt cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

10 * Qui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est: & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est.

11 * Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod verum est quis credet vobis?

12 * Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis?

Mat. 6. c.24 13 * Nemo seruus potest duobus dominis seruire; aut enim vnum odiet, & alterum diliget: aut vni adhærebit, & alterum contemnet. non potestis Deo seruire & mammonæ.

14 * Audiebant autem omnia hæc Pharisæi, qui erant auari: & deridebant illum.

15 * Et ait illis, Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus: Deus autem nouit corda vestra. quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.

Mat. 11. b.12 16 * Lex & Prophetæ, vsque ad Iohannem. ex eo regnum Dei euangelizatur, & omnis in illud vim facit.

Matt. 5. c.28 17 * Facilius est autem cælum & terram præterire; quàm de Lege vnum apicem cadere.

Mat. 5. v.32 18 * Omnis qui dimittit vxorem suam, & alteram ducit, mœchatur: & qui dimissam à viro ducit, mœchatur.

qui Mat. 10. b.12 1.Cor. 7 b.10 19 *Homo quidam erat diues, † & induebatur purpura & byssо; & epulabatur quotidiè splendidè.

20 * Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, vlceribus plenus:

& nemo illi dabat: 21 * Cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis †: sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius.

22 * Factum est autẽ vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno.

9 * κἀγὼ ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

10 * ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος, καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν.

11 * εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει;

12 * καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει;

13 * οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

14 * ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.

15 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστιν.

16 * ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

17 * εὐκοπώτερον δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

18 * πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχᾶται· καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν, μοιχᾶται.

19 * Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ᾽ ἡμέραν λαμπρῶς·

20 * πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἠλκωμένος,

21 * καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.

22 * ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη.

---

16 נָמוּסָא וְנִבְיֵא עַדְמָא לְיוֹחָנָן מִן הֵידֵין מַלְכוּתָא דֵאלָהָא מְסַתְּבְּרָא וְכָל לַהּ חָבֵץ דְּנַעוּל׃ 17 פְּשִׁיק הוּדֵין
דְּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא נֶעְבְּרוּן אוֹ אָתוּתָא חָדָא מִן נָמוּסָא תֶּעְבַּר׃ 18 כָּל מַן דְּשָׁרֵא אִנְתְּתֵהּ וְנָסֵב אֲחֲרָתָא גָּאַר וְכָל מַן
דְּנָסֵב שְׁבִיקְתָּא גָּאֵר׃ 19 גֻּבְרָא דֵין חַד עֲתִירָא אִיתַהֲוָא וְלָבֵשׁ הֲוָא בּוּצָא וְאַרְגְּוָנָא וְכָלִיוֹם מְתְבַּסֵם הֲוָא גַּאיָאִית׃ 20 וּמִסְכְּנָא
חַד אִית הֲוָא דְּשְׁמֵהּ לַעֲזַר וְרִמָא הֲוָא לְוָת תַּרְעֵהּ דְּהַו עֲתִירָא כַּד מְסַחֵי בְּשׁוּחְנָא׃ 21 וּסְתָיאִיב הֲוָא דְּנִמְלָא
בַּרְסָה מִן פַּרְחוּהָא דְּנַפְלִין מִן פָּתוּרֵה דְּהַו עֲתִירָא אֶלָּא אֶף כַּלְבֵא אָתִין הֲוָו מְלַחְכִּין שׁוּחֲנָוֹהִי׃
22 הֲוָא דֵין וּמִית הַו מִסְכְּנָא וְאוּבְלוּהִי מַלְאֲכָא לְעוּבֵהּ דְּאַבְרָהָם אֶף הַו דֵין עֲתִירָא מִית וְאִתְקְבַר׃

[x] סְבַר כמו כשר [y] חָבֵץ [z] עָלַל [a] עָבַר [b] שְׁרָא [c] גּוֹר [d] שְׁבַק [e] מְרָא [f] עָבַר [g] לְבַשׁ [h] בְּסַם [i] גַּאָה [k] סְכַן [l] רְמָא [m] מְחָא [n] יָאִיב [o] מְלָא [p] נְפַל [q] אִתָּא [r] לְחַךְ [s] שְׁחַן [t] מוּת [u] יְבַל

23 * Quumque torqueretur in inferis, eleuauit oculos suos eminus, viditque Abrohom & Loozar in sinu eius.

24 * Et clamauit alta voce, aitque, Pater mi Abrohom, miserere mei, & mitte Loozar vt intingat extremum digitum suum in aquam, & humectet mihi linguam meam: ecce enim crucior in hac flamma.

25 * Dixit ei Abrohom, Fili mi, recordare te recepisse bona tua in vita tua, et Loozar mala sua: nunc autem ecce requiescit hic, tu verò cruciaris.

26 * Et cum his omnibus, est ingens hiatus positus inter nos & vos, vt ij qui velint hinc transire ad vos, non possint; nec etiam illinc transire ad nos.

27 * Dixit ei, Ergo efflagito à te, pater mi, vt eum mittas domum patris mei:

28 * Sunt enim mihi quinque fratres: proficiscatur testificaturus eis, ne & ipsi veniãt in hunc locum cruciatus.

29 * Dixit ei Abrohom, Habent Mousche & Prophetas: audiant eos.

30 * Ille verò dixit ei, Non, pater mi Abrohom, sed si quispiam ex mortuis proficiscatur ad eos, pœnitentiam acturi sunt.

31 * Dixit ei Abrohom, Si Mousche & Prophetas non audiunt, nec si quispiam ex mortuis surrexerit, credituri sunt ei.

Lectio ad vesperas Feria v I. septimanæ præcedentis Ieiunium.

CAP. XVII.

1 DIcebat autem Ieschua discipulis suis, Nõ potest quin eueniant scandala: Væ autem ei per quem eueniunt.

2 * Satius ei fuerit si mola asinaria appẽdatur collo ipsius, & abiectus fuerit in mare, quàm sit offendiculo vni ex istis pusillis.

3 * Cauete vobisipsis. Si peccauerit frater tuus, increpa eum: & si conuersus fuerit, remitte ei.

4 * Et si septies in die offenderit te, & septies in die reuertatur ad te, & dixerit, Pœnitet me; remitte ei.

5 * Et dixerunt Apostoli Domino nostro, Adauge nobis fidem.

---

23 וְכַד מִשְׁתַּנַּק בְּשִׁיוֹל אֲרִים עֵינוֹהִי מִן רוּחָקָא וַחֲזָא לַאבְרָהָם וְלְלָעֲזַר בְּעוּבֵהּ ׃
24 וְקָרָא בְּקָלָא רָמָא וְאָמַר אָבִי אַבְרָהָם אֶתְרַחַם עָלַי וְשַׁדַּר לְלָעֲזַר דְּנִצְבַּע רִישׁ צְבְעָה בְּמַיָּא וְנַרְטֵב לִי לְשָׁנִי דְּהָא מִשְׁתַּנַּק אֲנָא בְּשַׁלְהֵבְתָּא הָדָא ׃
25 אֲמַר לֵהּ אַבְרָהָם בְּרִי אִתְדַּכַּר בְּחַיֶּיךָ וְלָעֲזַר בִּישָׁתֵהּ וְהָשָׁא הָא מִתְחֲנֵיחַ הָכָא וְאַנְתְּ מִשְׁתַּנַּק ׃
26 וְעִם חֵלֵין כֻּלְּהֵין הַוְיָא רַבְתָּא סִימָא בֵּינַיִן וְלָכוֹן דְּאִילֵין דְּצַבִּין מִכָּא לְנִעְבְּרוּן לְוַתְכוֹן לָא נֶשְׁכְּחוּן וְאַף לָא דְּמִן תַּמָּן נֶעְבְּרוּן לְוַתַן ׃
27 אֲמַר לֵהּ מָרַיִן בְּעָא אֲנָא מָנֶךְ אָבִי וְתִשְׁדְּרִנֵּיהּ לְבֵית אָבִי ׃
28 חַמְשָׁא גֵּיר אַתִּין אִית לִי נְסַהֵד אֵנוּן דְּלָא אַף הֵנוּן נְאַתּוּן לְדוּכְתָא הָדָא דְּתִשְׁנִיקָא ׃
29 אֲמַר לֵהּ אַבְרָהָם אִית לְהוֹן מוֹשֶׁא וְנְבִיֵּא נֶשְׁמְעוּן אֵנוּן ׃

[a] רוּם [b] רַחֵם [c] עֲבַע [d] רַטֵּב [e] שָׁנַק [f] דְּכַר כְּמוֹ זְכַר [g] קַבֵּל [h] טוּב [i] חַיָּא [k] נוּחַ [l] שְׁנַק [m] הֲוָיָה פִּרוּשוֹ הַהוּם [n] סִם [o] עֲבָא [p] עֲבַר [q] בְּעָא [r] אֲזַל [s] סַהֵד [t] אֲתָא [u] שְׁנַק [v] שְׁמַע

23 *Eleuans autem oculos suos cùm es-
set in tormentis, vidit Abraham à lon-
gè, & Lazarum in sinu eius:
24 * Et ipse clamans dixit, Pater Abra-
ham, miserere mei; & mitte Lazarum F
vt intingat extremum digiti sui in aquã,
vt refrigeret linguam meam, quia cru-
cior in hac flamma.
25 * Et dixit illi Abraham, Fili, recorda-
re quia recepisti bona in vita tua, & La-
zarus similiter mala: nunc autem hic
consolatur, tu verò cruciaris.
26 * Et in his omnibus, inter nos & vos
chaos magnum firmatum est; vt hi qui
volunt hinc transire ad vos, non possint;
neque indè huc transmeare.
27 * Et ait, Rogo ergo te pater, vt mittas
eum in domum patris mei.
28 * Habeo enim quinque fratres, vt
testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc G
locum tormentorum.
29 * Et ait illi Abraham, Habent Moy-
sen & Prophetas: audiant illos.
30 * At ille dixit, Non, pater Abraham:
sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœni-
tentiam agent.
31 * Ait autem illi, Si Moysen & Pro-
phetas non audiunt, neque si quis ex
mortuis resurrexerit, credent.

23 * καὶ ἐν τῇ ἅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρ-
χων ἐν βασανοῖς, ὁρᾷ τὸν ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ·
24 * καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε, πάτερ ἀβραὰμ, ἐλέησόν
με, καὶ πέμψον λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακ-
τύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι
ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ·
25 * εἶπε δὲ ἀβραὰμ, τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ
τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ λάζαρος ὁμοίως τὰ κα-
κά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι.
26 * καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα
μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς
ὑμᾶς, μὴ δυνῶνται· μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.
27 * εἶπε δὲ, ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς
τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου.
28 * ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμαρτύρηται
αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς
βασάνου.
29 * λέγει αὐτῷ ἀβραὰμ, ἔχουσι μωσέα καὶ τοὺς προ-
φήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.
30 * ὁ δὲ εἶπεν, οὐχὶ, πάτερ ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νε-
κρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν.
31 * εἶπε δὲ αὐτῷ, εἰ μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀ-
κούουσιν, οὐδ' ἐὰν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται.

CAP. XVII.

Mat. 18. a.7 Mar. 9. f. 42 Mat. 18. c.21 Leu. 19. d.17 Eccl. 19. b.13

1 ET ait ad discipulos suos, Impossibile
est vt non veniant scandala: væ au-A
tem illi per quem veniunt.
2 * Vtilius est illi si lapis molaris im-
ponatur circa collum eius, & proiiciatur
in mare, quàm vt scandalizet vnum de
pusillis istis.
3 * Attendite vobis: Si peccauerit in te
frater tuus, increpa illum: & si pœniten-
tiam egerit, dimitte illi.
4 * Et si septies in die peccauerit in te,
& septies in die conuersus fuerit ad te,
dicens, Pœnitet me; dimitte illi.
5 * Et dixerunt Apostoli Domino, Ad-
auge nobis fidem.

ιζ.

1 * Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ μὴ
ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται·
2 * λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὀνικὸς περίκειται περὶ τὸν
τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκαν-
δαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων.
3 * προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός
σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ.
4 * καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις
τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ πρός σε, λέγων, μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.
5 * καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ, πρόσθες ἡμῖν πίστιν.

31 אמר לה אברהם
30 הו דין אמר לה לא אבי אברהם אלא אן אנש מן מיתא נאזל לותהון חיבין ׃
אן למושא ולנביא לא שמעין אף לא אן אנש מן מיתא נקום מהימנין לה ׃
מרתנא דרמשא דערובתא דשבתא מן מיתא דאומא נר קפלאון יז
29 ואמר הוא ישוע לתלמידוהי לא משכחא דלא נאתון מכשולא וי דין להו דבאידה נאתון ׃
28 פקח הוא אלו רחיא דחמרא תליא בצורה ושדא ביומא או דנכשל לחד מן הלין זעירא ׃ אזדהרו
27 שרא וחר רטא
26 כאא תב סכל פנא
25 אמר יסף מימן
24 ביומא נתפנא לותך ונאמר דתאב אנא שבוק לה ׃
23 מות אזל
22 תבכמו שוב קם
21 חימן קרא
20 אם למר אתא
19 כשל יר הלא
18 שרא חר רטא
17 כאא תב סכל פנא
16 אמר יסף מימן
15 ואמרו שליתא לטרן אוסיף לן המנותא ׃
14 ואמר הוא ישוע לתלמידוהי לא משכחא דלא נאתון מכשולא וי דין להו דבאידה נאתון ׃
13 אן שבע זבנין ביומא נסכל כך ושבע זבנין
12 בנפשכון אן נחטא אחוך כאי בה ואן תאב שבוק לה ׃
11 הו דין אמר לה לא אבי אברהם אלא אן אנש מן מיתא נאזל לותהון חיבין ׃
10 אן למושא ולנביא לא שמעין אף לא אן אנש מן מיתא נקום מהימנין לה ׃
9 מרתנא דרמשא דערובתא דשבתא מן מיתא דאומא נר קפלאון יז
8 אם למר אתא
7 כשל יר הלא
6 שרא חר רטא
5 כאא תב סכל פנא
4 אמר יסף מימן

6 * Dixit eis, Si haberetis fidem instar grani sinapis, diceretis huic sycamino, Eradicator, & plantator in mari, & obediret vobis.

7 * Quis ex vobis habet seruum ducentem iugum boum, aut pascentem oues, cui quum venerit ab agro dicat statim, Transi, discumbe?

8 * Sed dicit ei, Para mihi quod cœnem, & præcinctus lumbos ministra mihi, vsquedum edero ac bibero, & posteà tu quoque edes ac bibes.

9 * Nunquid gratiam recipit illius serui, quia fecit quod ipsi iniunctum fuerat? Non puto.

10 * Ita et vos, quum feceritis ea omnia quæ iniuncta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus. nam quod debuimus facere, fecimus.

Ad oblationem Dominicæ hebdomadis secundæ Ieiunij.

11 * Et factum est cùm proficisceretur Ieschua ad Ourischlem, vt transierit per Schamaritanos in Galilæam.

12 * Quumque propè ingrederetur vicum quendam, occurrerunt ei decem viri leprosi, & steterunt procul.

13 * Et extulerunt vocem suam, dicentes, Magister noster Ieschua, miserere nostri.

14 * Et quum vidisset eos, dixit eis, Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Et dum proficiscerentur, mundati sunt.

15 * Vnus autem ex ipsis, vt vidit se esse mundatum, reuersus est, & alta voce glorificabat Deum.

16 * Prociditque in faciem suam ante pedes Ieschua, gratias ei agens. Erat autē iste Schamaritanus.

17 * Respondit autem Ieschua, & ait, Nonne erant decem illi qui mundati sunt? vbi sunt nouem?

18 * Quare separati sunt, quin redierint daturi gloriam Deo, nisi iste qui est ex populo extraneo?

19 * Et dixit ei, Surge, abi: fides tua te seruauit.

---

6 אֲמַר לְהוֹן אִן אִית הֲוָת לְכוֹן הֵיסָנוּתָא אֵיךְ פְּרֻדְתָּא דְּחַרְדְּלָא אָמְרִין הֲוַיְתוּן לְתוּתָא הָנָא דְּאִתְעַקַּר וַאֶתְנַצַּב בְּיַמָּא וּמִשְׁתְּמַע הֲוָא לְכוֹן ׃
7 מַנּוּ מִנְכוֹן דְּאִית לֵהּ עַבְדָּא דְּדָבַר פַּרְנָא אוֹ דְּרָעֵא עָנֵא וַאן נָאתֵא מִן חַקְלָא אֲמַר לֵהּ מַהְדָּא עֲבַר אֶסְתַּמַּךְ ׃
8 אֶלָּא אֲמַר לֵהּ טַיֵּב לִי מַדַּם וַאסוֹר חַצַּיְךָ שַׁמַּשִׁינִי עַדְּמָא דְּאֵלַעְם וְאִשְׁתֵּא וּבַתְּרֵכֵן אַף אַנְתְּ תֵּלַעְם וְתֶשְׁתֵּא ׃
9 לְמָא טִיבוּתֵהּ מְקַבֵּל דְּהוּ עַבְדָּא דַּעֲבַד מַרֵּהּ וַאתְּפַקְרוּ לֵהּ לָא סָבַר אֲנָא ׃
10 הַכַּנָּא אַף אַנְתּוּן כְּלְהֵין אִילֵין דַּפְקִירָן לְכוֹן אֲמַרוּ דְּעַבְדָא חֵנָן בַּטִּילָא דְּמַרֵּהּ דְּתַיְבִין גְּוַיִן לְמֶעְבַּד עֲבַדָן ׃

* פְּרַד * הֲוָא * עָמַר * רַבַּר נַחַת * פְּרָן * רָעֵא * עוֹכְמוֹ וַאן * אַתָּא * סְמַר * חֶשֶׁשׁ פּוּרוּשׁ אֶכֹל בְּעֶרֶב * אֵסַר * שַׁמֵּשׁ * לְעֵם * שְׁתֵּא * טַיֵּב * כְּפַר * בָּטֵל * חוּב * תֵּיתֵא * עָבַר

Matt. 17. c. 20. † habueritis † dicetis

6 * Dixit autem Dominus, Si † haberetis fidem sicut granũ sinapis, † diceretis huic arbori moro, Eradicare; & transplantare in mare; & † obediret vobis.

obediet

7 * Quis autem vestrum habens seruum arantẽ aut pascentem †, qui regresso de agro dicat illi, Statim transi, † recumbe:

boues, &

8 * Et non dicat ei, Para quod cœnem; & præcinge te, & ministra mihi donec manducem & bibam; & post hæc tu manducabis & bibes?

9 * Nunquid gratiam habet seruo illi, quia fecit quæ ei imperauerat? Non C puto.

10 * Sic & vos cùm feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus.

11 * Et factum est, dum iret in Ierusalem, transibat per mediam Samariam & Galilæam.

12 * Et cùm ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decẽ viri leprosi, D qui steterunt à longè:

13 * Et leuauerunt vocem, dicentes, Iesu præceptor, miserere nostri.

Leu. 14. 2.

14 * Quos vt vidit, dixit, Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Et factum est, dum irent, mundati sunt.

15 * Vnus autem ex illis, vt vidit quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum:

16 * Et cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens: & hic erat Samaritanus.

17 * Respondens autem Iesus, dixit, Nonne decem mundati sunt? & nouem vbi sunt?

18 * Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.

19 * Et ait illi, Surge, vade: quia fides tua te saluum fecit.

6 * εἶπε δὲ ὁ κύριος, εἰ εἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ, ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

7 * τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως, παρελθὼν, ἀνάπεσαι;

8 * ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζώσάμενος διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ;

9 * μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ, ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ.

10 * οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε, ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν· ὅτι ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν.

11 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ πορείᾳ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας.

12 * καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην, ἀπηντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν.

13 * καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν, λέγοντες, Ἰησοῦ Ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς.

14 * καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὑπάγειν αὐτοὺς, ἐκαθαρίσθησαν.

15 * εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν.

16 * καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης.

17 * Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ;

18 * οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος.

19 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

קרב עם עלל
ארע קם רחק
רום רחם אזל
חוא כחז דכא
רום שבח ידא
חוא דכא נמוזכה
פרש אתא נתל
שבח נכר קם
אזל חיסן חיא

רקורבא דמר כשבא דשבתא דתרין דשומא נת
וחוא דכד אזל ישוע לאורשלם עבר הוא ביה שמריא לגלילא ׃ 12 וכד קריב למעל לקריתא חדא ארעותי
עסרא אנשין גרבא וקמו מן רוחקא ׃ 13 וארימו קלהון ואמרין רבן ישוע אחרחם עלין ׃ 14 וכד חזא אנון
אמר להון זלו חזון נפשכון לכהנא וכד אזלין אתדכיו ׃ 15 חד דין מנהון כד חזא דאתדכי הפך לה ובקלא רמא
משבח הוא לאלהא ׃ 16 ונפל על אפוהי קדם רגלוהי דישוע כד סודא לה והו הנא שמריא הוא ׃
17 ענא דין ישוע ואמר לא הוא עסרא חוין הלין דאתדכי איכא אנון תשעא ׃ 18 למא פרשו דנאתון נהלין
תשבוחתא לאלהא אלא הנא דמן עמא דו נוכריא ׃ 19 ואמר לה קום זל הימנותך אחיתך ׃

CAP. XVII. Interpr. Syriaca.

Lectio Feria quinta hebdomadis tertiæ Ieiunij.

20 * Quumque interrogarẽt Ieschua quidam ex Perischæis, quando venturum esset regnum Dei; respondit & dixit eis, Non veniet regnum Dei cum obseruationibus.

21 * Neque dicent, Ecce hic est, & en ecce illic est. Ecce enim regnum Dei intra vos est.

22 * Dixit autem discipulis suis, Venient dies quum desiderabitis videre vnum ex diebus Filij hominis, nec videbitis.

23 * Et si dixerint vobis, Ecce hic est, & en ecce illic est, ne abieritis.

24 * Nam sicut fulgur coruscat è cælo, & quicquid est sub cælo illuminat, ita erit Filius hominis die suo.

25 * Prius autem futurum est vt patiatur multa, & reprobetur ab hac generatione.

26 * Et prout factum est in diebus Nouach, ita futurum est in diebus Filij hominis.

27 * Edebant et bibebant, & ducebãt vxores, dabanturque viris, vsque ad hunc diem quo ingressus est Nouach in arcam; venitque diluuium & perdidit omnes.

28 * Et quemadmodum rursus factum est in diebus Lout: edebant & bibebant, & emebant ac vendebãt, & plantabant, ac ædificabant.

29 * Quo autem die Lout excessit è Sedoum, pluit Dominus ignem et sulphur è cælo, & perdidit omnes.

30 * Ita futurum est quo die reuelabitur Filius hominis.

31 * In illo die qui fuerit in tecto, & vasa eius in ipsa domo, ne descendat vt sumat ea: & qui in agro fuerit, non reuertatur retrò.

32 * Memineritis vxoris Lout.

33 * Quisquis voluerit seruare animã suam, perdet eam; & qui perdiderit animã suam, seruabit eam.

34 * Dico vobis, illa nocte duo erunt in vno lecto, vnus assumetur, & alter relinquetur.

35 * Item duę erunt molentes simul, vna assumetur, & altera relinquetur.

36 * Duo erunt in agro, vnus assumetur, & alter relinquetur.

37 * Responderunt, & dicunt ei: Vbi, Domine noster? dixit eis, Vbi erit corpus, illuc congregabuntur aquilæ.

---

[7] קָרֵינָא דְּחַמְשָׁא כְּשַׁבָּא וְשַׁבְּתָא רג דְּצוֹמָא נו

[20] וְכַד שְׁאִלוּהִי לְיֵשׁוּעַ מִן פְּרִישֵׁא אֵמַתַי אֲתֵיָא מַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא עָנָא וַאמַר לְהוּן לָא אֲתֵיָא מַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא
[21] בְּנִשׁרָתָא׃ וְלָא אָמְרִין הָא הָרְכָא הִי וְהָא הָר חַמָּן הִי הָא גֵיר מַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא לְגוֹ מִגְּבוֹן הִי׃
[22] וַאמַר לְתַלְמִידוֹהִי נְאתוּן יוֹמָתָא דְּתִתְרַגְּרְגוּן לְמֶחְזֵא חַד מִן יוֹמָתָא דַּבְּרֵהּ דַּאנָשָׁא וְלָא תֶחֱזוּן׃ [23] וְאִן
נְאמְרִין לְכוּן הָא הָרְכָא הוּ וְהָא הָר חַמָּן הוּ לָא תְאזְלוּן׃ [24] אֵיכְנָא גֵיר דְּבַרְקָא בָּרֵק מִן שְׁמַיָא וְכָלֵהּ תְּחֵית
שְׁמַיָא מַנְהִיר הֵכְנָא נֶהֱוֵא בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא בְּיוֹמֵהּ׃ [25] לוּקְדָם דֵּין עֲתִיד הוּ דְּנֵהֵשׁ סַגִּיאָתָא וְנֶסְתְּלָא מִן שַׁרְבְּתָא הָדָא׃
[26] וְאֵיכְנָא דַּהֲוָא בְּיוֹמָתֵהּ דְּנוּחַ הֵכְנָא נֶהֱוֵא בְּיוֹמָתֵהּ דַּבְּרֵהּ דַּאנָשָׁא׃

[a] קְרָא [b] שְׁאַל [c] אֵתָא
[d] נְטַר כמו נצר [e] תַּר
כמו תרי
[f] לְמַר [g] אֵתָא [h] רַגְרַג
[i] חֲזָא [j] חָזָא [k] אֲמַר
[l] תַּר כמו תרי
[m] אֵזַל [n] כְּרַק [o] נְחַר
כמו זהר
[p] חֲזָא [q] חַשֵׁשׁ [r] סְגָא
[s] סְלָא מאס

20 *Interrogatus autē à Pharisæis, quando venit regnum Dei, †respondit eis, & dixit, Non† venit regnum Dei cum obseruatione: 21 * Neque dicent, Ecce hîc, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra vos est.

†respondēs eis, dixit, †veniet

22 * Et ait ad discipulos suos, Venient dies quando desideretis videre vnum E diem Filij hominis, & non videbitis.

23 * Et dicent vobis, Ecce hîc & ecce illic: nolite ire, neque sectemini.

Mat. 24. b.23 Mar. 13. c.21

24 * Nam sicut fulgur coruscans sub cælo, in ea quæ sub cælo sunt, fulget; ita erit Filius hominis in die sua.

25 * Primùm autem oportet illum multa pati, & reprobari à generatione hac.

26 * Et sicut factum est in diebus Noë, ita erit & in diebus Filij hominis. F

Mat. 24. c.73 Gen. 7. a.5

27 * Edebant & bibebant, vxores ducebant & dabantur ad nuptias, vsque in diem qua intrauit Noë in arcam; & venit diluuium, & perdidit omnes.

28 * Similiter sicut factum est in diebus Lot: edebant & bibebant, emebant & vendebant, plantabant & ædificabant:

Gen. 19. c.24

29 * Qua die autem exiit Lot à Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & omnes perdidit:

30 * Secundùm hæc erit qua die Filius hominis reuelabitur.

31 * In illa die qui fuerit in tecto, & vasa eius in domo, ne descendat tollere G illa: & qui in agro, similiter non redeat retrò.

32 * Memores estote vxoris Lot.

33 * Quicūque quæsierit animam suam saluam facere, perdet illam: & quicunque perdiderit illam, viuificabit eam.

Sup. 9. c. 24. Mat. 10. d.39 Mar. 8. d 35 Ioh. 12. d 25

34 * Dico vobis, in illa nocte erunt duo in lecto vno, vnus assumetur, & alter relinquetur:

Matt. 24 d.40 1. Thes. 4 d.17

35 * Duæ erunt molentes in vnum, vna assumetur, & altera relinquetur.

36 * Duo in agro, vnus assumetur, & alter relinquetur.

37 * Respondentes dicunt illi, Vbi Domine? Qui dixit illis, Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

20 * Επερωτηθεὶς ὑπὸ τῶν φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως·

21 * οὐδὲ ἐροῦσιν, ἰδοὺ ὧδε, ἢ, ἰδοὺ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.

22 * εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε.

23 * καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ὧδε, ἢ, ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ ἀπέλθητε, μηδὲ διώξητε.

24 * ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπὸ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.

25 * πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

26 * καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

27 * ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐξεγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.

28 * ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν·

29 * ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας·

30 * κατὰ ταῦτα ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.

31 * ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω.

32 * μνημονεύετε τῆς γυναικὸς λώτ.

33 * ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὃς ἂν ἀπολέσῃ αὐτήν, ζωογονήσει αὐτήν.

34 * λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.

35 * δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· μία παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται.

36 * δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.

37 * καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, ποῦ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί.

---

[1] אֲכַל [2] שְׁתָא [3] נָסַב
[4] יַחֵב [5] עָלַל [6] כּוֹל
פירושו חשבו
[7] נְטַע [8] אֲכַל [9] אֲכַל
[10] שְׁתָא [11] זְבַן [12] נְצַב
[13] בְּנָא [14] מְטַר כמו גשרים
[15] אֲבַד [16] גְּלָא [17] נְחַת
[18] הֲפַךְ [19] דְּבַר כמו זכר
[20] חֲיָא [21] אֲבַד [22] דְּבַר
כלשון לקח

27 [1]וַאכְלִין הֲווּ [2]וְשָׁתִין [3]וְנָסְבִין נַשֵּׁא [4]וְיַהֲבִין לְגַבְרָא עַדְמָא לְיוֹמָא [5]דְּעַל נוּחַ [6]לְכֵוְלָא וַאתָא [7]טוּפָנָא [8]וַאובַד לְכָלְנָשׁ ;
28 וַאיכַנָא הוּב דַהֲוָא בְיוֹמָתֵהּ דְלוּט [9]וַאכְלִין הֲוַוּ [10]וְשָׁתִין [11]וְזָבְנִין [12]וְנָצְבִין הֲוַוּ [13]וּבְנִין ;
29 בְיוֹמָא דִין דְנְפַק לוּט מִן סְדוֹם [14]אַמְטַר מְרִיא נוּרָא [15]וְכִבְרִיתָא מִן שְׁמַיָא [16]וַאובַד לְכֹלְהוֹן ;
30 הָכַנָא נֶהֱוֵא בְיוֹמָא [17]דְמִתְגְּלָא בְּרֵה דְאַנָשָׁא ;
31 בְהַוִ יוֹמָא מִן דְבֵאגְרָא הוּ וּמָאנוֹהִי בְבֵיתָא לָא [18]נְחוֹת דְנָשְׁקוּל אֵנוּן וּמִן דִבְחַקְלָא הוּ לָא [19]נְתְהַפֵּךְ לְבָתְרֵהּ ;
32 [20]אֶתְדְּכְרוּ לְאִנְתְּהּ דְלוּט ; 33 מַן דְצָבֵא [21]דְנַחֵא נַפְשֵׁהּ [22]נוּבְדִיהּ וּמִן דְנוּבַד נַפְשֵׁהּ נַחְיֵהּ ; 34 אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְבְהַוִ
לֵלְיָא תְּרֵין נֶהֱווּן בְּחַדָא עַרְסָא חַד [23]נֶתְדְּבַר וַאחֲרָנָא נֶשְׁתְּבַק ;
35 תְּרֵין נֶהֱווּן בְּחַקְלָא חַד נֶתְדְּבַר וַאחֲרָנָא נֶשְׁתְּבַק ; 36 תְּרֵין נֶהֱווּן טְחֵנָן בַּחֲדָא חֲדָא תֶתְדְּבַר וַאחֲרָתָא
חַמְשָׁן נֶתְכַּנְשׁוּן נְשָׁרֵא ; 37 עֲנוֹ וַאמְרִין לֵהּ לַאיכָא מָרָן אֲמַר לְהוֹן אַיכָא דְפַגְרָא

Lectio in vespera Sabbathi præcedentis Ieiunium.

CAP. XVIII.

1 DIxit autē etiā eis parabolam, vt omni tē-
2 pore orarent, nec ipsis esset tædio. *Iudex
quidam erat in quadam vrbe, qui nec Deum
timebat, nec homines reuerebatur.
3 *Porrò vidua quædam erat in illa vrbe,
& venit ad eum, aitque, Vindica me ab
aduersario meo.
4 *Noluit autem per multum tempus: post-
hæc verò dixit apud se, Etsi Deum non ti-
meam, nec homines reuerear:
5 *Tamen quia molestiam exhibet mihi hæc
vidua, vindicabo eam, ne omni tempore ve-
niens, negotium mihi facessat.
6 *Et dixit Dominus noster, Audite quid
dicat iudex ille iniquus.
7 *Deus autem non magis faciet vindi-
ctam electorum suorum, clamantium ad ip-
sum die ac nocte, et protrahet Spiritum suum
[longanimis erit] in eos?
8 *Dico vobis, faciet vindictam eorum ci-
tò. Veruntamen quum venerit Filius homi-
nis, num reperturus est fidem in terra?
9 *Porrò dicebat hanc parabolam aduersus
eos qui sibi confidebant se esse iustos, omnés-
que despiciebant.
10 *Duo homines ascenderunt in templum
vt preces funderent, vnus Perischæus, &
alter Publicanus:
11 *Et ecce Perischæus stabat inter se & a-
nimam suā [secreto], et hæc precabatur: Deus,
gratias ago tibi, quòd non sim sicut cæteri ho-
mines rapaces, & iniurij, & mœchi; nec si-
cut iste Publicanus.
12 *Sed ieiuno bis in hebdomade; & deci-
mas do omnium quæ possideo.
13 *Ille verò Publicanus stabat procul, no-
lebatque vel oculos suos in cælum attollere:
sed percutiebat pectus suum, dicebatque,
Deus, propitius esto mihi peccatori.
14 *Dico vobis, descendit iste iustificatus do-
mum suam, potius quàm Perischæus ille. Nam
quicunque se extollit, deprimetur; & qui-
cunque se deprimit, extolletur.

---

[1] אֲמַר לְהוֹן דֵּין אַף סַתְלָא דְּבְכֹל עִדָּן נְצַלּוֹן וְלָא תְּאַמֵּן לְהוֹן ; [2] דַּיָּנָא חַד אִיתַ הֲוָא בְּמְדִינְתָּא חֲדָא
וּמִן אֱלָהָא לָא דָּחֵל הֲוָא וּמִן בְּנֵינָשָׁא לָא מִתְכַּחַד הֲוָא ; [3] אַרְמַלְתָּא דֵּין חֲדָא אִיתַ הֲוָת בְּמְדִינְתָּא הַי וַאתְיָא
הָוָת לְוָתֵהּ וַאמְרָא תְּבַעִינִי מִן בַּעֲל דִּינִי ; [4] וְלָא צְבָא הֲוָא זַבְנָא סַגִּיאָא בָּתְרֵכֵן דֵּין אֲמַר בְּנַפְשֵׁהּ אִן מִן אֱלָהָא
לָא דָּחֵל אֲנָא וּמִן בְּנֵינָשָׁא לָא מִתְכַּחַד אֲנָא ; [5] אֶפֵּן מִטֹּל דְּמַלָּאיָא לִי הָדָא אַרְמַלְתָּא אֶתְבְּעִיהּ דְּלָא בְּכֹל עִדָּן
תֵּהֲוָא אַתְיָא מַדְּרָא לִי ; [6] וַאמַר מָרָן שְׁמַעוּ מָנָא אֲמַר דַּיָּנָא דְּעַוְלָא ; [7] אֱלָהָא דֵּין לָא יַתִּירָאיתּ נָעְבַד
תְּבַעְתָּא לְגַבּוֹהִי דְּקָרִין לֵהּ בְּאִימְמָא וּבְלֵלְיָא וּמַגַּר רוּחֵהּ עֲלֵיהוֹן ; [8] אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּנַעְבַּד תְּבַעְתְּהוֹן בַּעֲגַל

[1] קְרִינָא דְּרַמְשָׁא דְשַׁבְּתָא קַדְמָיְתָא [a] דְּשׁוּמָא נז קפלאון יט
[2] [b] דַּיָּנָא חַד אִיתַ הֲוָא בְּמְדִינְתָּא חֲדָא
[3] אַרְמַלְתָּא דֵּין חֲדָא אִיתַ הֲוָת בְּמְדִינְתָּא הַי [c] וַאתְיָא
[4] וְלָא [d] צְבָא הֲוָא זַבְנָא סַגִּיאָא בָּתְרֵכֵן דֵּין אֲמַר בְּנַפְשֵׁהּ אִן מִן אֱלָהָא
[5] אֶפֵּן מִטֹּל [e] דְּמַלָּאיָא [f] לִי הָדָא אַרְמַלְתָּא [g] אֶתְבְּעִיהּ דְּלָא בְּכֹל עִדָּן
[6] וַאמַר מָרָן [h] שְׁמַעוּ מָנָא אֲמַר [i] דַּיָּנָא דְּעַוְלָא ;
[7] אֱלָהָא דֵּין לָא יַתִּירָאיתּ נָעְבַד
[8] אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּנַעְבַּד תְּבַעְתְּהוֹן בַּעֲגַל

[a] קְרִיָא עַם מִתַּל
[b] עֲדֵן פירושו עת
[c] אֲזָלָא אֲמַן כמו מאן
[d] דֵּן דְּחַל כְּחַד
[e] כמו אלמנה
[f] אֵתָא תְּבַע דֵּן
[g] עָבָא כְּחַד
[h] פירושו אף אן
[i] לָאָא תְּבַע אֵתָא
[j] הָרָא שְׁמַע דֵּן

CAP. XVIII.

1 DIcebat autem & parabolam ad illos, quoniam oportet semper orare, & A
Eccl. 18. c. 22. 1. Thes. 5. c. 17 non deficere:

1 * Dicens, Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui Deum non timebat, & hominem non reuerebatur.

3 * Vidua autem quædam erat in ciuitate illa: & veniebat ad eum, dicēs, Vindica me de aduersario meo.

4 * Et nolebat per multum tempus. Post hęc autem dixit intra se, Etsi Deum non timeo, nec hominem reuereor;

5 * Tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in nouissimo B veniens sugillet me.

6 * Ait autem Dominus, Audite quid iudex iniquitatis dicit.

7 * Deus autem non faciet vindictam electorum suorum, clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis?

8 * Dico autem vobis, quia citò faciet vindictam illorum. Veruntamen Filius minis veniens, putas, inueniet fidem in terra?

9 * † Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernabantur cæteros, parabolam istam:

dicens 10 * † Duo homines ascēdebant in templum vt orarent; vnus Pharisæus, & alter Publicanus.

11 * Pharisęus stans, hæc apud se orabat; Deus gratias ago tibi, quia nō sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri; velut etiam hic Publicanus.

12 * Ieiuno bis in Sabbatho: decimas do omnium quæ possideo.

13 * Et Publicanus à longè stans, nolebat nec oculos ad cęlum leuare: sed percutiebat pectus suum, dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. C

14 * Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur.
Sup. 14. b. 11. Mat. 23. b. 12

ιη'.

1 * Ελεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν,

2 * λέγων, κριτής τις ἦν ἐν τινι πόλει, τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος.

3 * χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου.

4 * καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐπὶ χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι,

5 * διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτὴν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με.

6 * εἶπε δὲ ὁ κύριος, ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει.

7 * ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς;

8 * ναὶ λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

9 * εἶπε δὲ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιπὸς, τὴν παραβολὴν ταύτην·

10 * ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης.

11 * ὁ φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο, ὁ θεὸς, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων ἁρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης.

12 * νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι.

13 * καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέγων, ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

14 * λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ γὰρ ἐκεῖνος. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

---

1 אמר הוא מתל 2 בקש 3 אית בקעא
4 דלא במו בזה 5 קלל 6 אלא 7 קם
8 ורא 9 חטף 10 עלב
11 פרושו עשק 12 גור 13 עם 14 עסר 15 קנא
16 קם 17 רחק 18 עבא 19 עין
20 רם 21 טרף 22 חרא 23 חנן
24 חטא 25 נחת 26 זרק 27 במו ארץ

1 ואמר הוא מתלא הנא לוקבל אנשא אילין דתכילין
2 על נפשהון דאיתיהון זדיקא וכסין על כלנש :
3 תרין גברין סלקו להיכלא למצלי חד פרישא ואחרנא
4 מכסא : 5 והו פרישא קאם הוא בינוהי לנפשה והלין מצלא הוא אלהא מודא אנא לך דלא הוית איך שרכא
6 דאנשא חטופא ועלובא וגזרא ולא איך הנא מכסא : 7 אלא צאם אנא תרין בשבתא ומעסר אנא כל מדם
8 דקנא אנא : 9 הודין מכסא קאם הוא מן רוחקא ולא עבא הוא אף לא עינוהי נרים לשמיא אלא
10 טרף הוא על חדיה ואמר אלהא חונינו לחטיא : 11 אמר אנא לכון דנחת הנא מודק לביתה יתיר מן הו
פרישא כלנש גיר דנרים נפשה נתמכך וכל מן דנמך נפשה נתרים :

15 * Adferebant autem ad eum infantes, vt tangeret eos: & viderunt eos discipuli eius, eosque obiurgarunt.

16 * Ipse verò Jeschua aduocauit eos, dixitque eis, Sinite puerulos venire ad me, nec prohibeatis eos: eorum enim est, qui sicut isti sunt, eorum inquam regnum cælorum.

17 * Amin dico vobis, quicunque non acceperit regnum Dei tanquam puerulus, non ingredietur illud.

Lectio patris Antonij & conseruorum eius.

18 * Et interrogauit eum vnus ex primoribus, dixitque ei, Doctor bone, quid faciam vt hæreditate possideam vitam æternam?

19 * Dixit ei Jeschua, Cur me vocas bonum? nemo bonus nisi vnus Deus.

20 * Mandata nosti: Non occides, Nec mœchaberis, Nec furaberis, Nec perhibebis testimonium falsum: Honora patrem tuum & matrem tuam.

21 * Dixit ei, Hæc omnia obseruaui à pueritia mea.

22 * Quod quum audisset Jeschua, dixit ei, Vnum tibi deest, Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus; & erit tibi thesaurus in cælo; atque post me venito.

23 * Ipse verò quum hæc audisset, mœrore affectus est: erat enim diues admodum.

24 * Quumque vidisset Jeschua eum mœrore affici, ait, Quàm difficile est iis qui habent diuitias ingredi regnum Dei!

25 * Facilius est camelum per foramen acus introire, quàm diuitem in regnum Dei.

26 * Dicunt ei ij qui audierant, Ecquis potest saluus fieri?

27 * Ieschua verò ait, Ea quæ apud homines impossibilia sunt, apud Deum possunt fieri.

28 * Dixit ei Schemeoun Kipho, Ecce nos reliquimus omnia, & venimus post te.

29 * Dixit ei Jeschua: Amin dico vobis, nemo est qui reliquerit domos, aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter regnum Dei;

30 * Qui non recepturus sit duplicia multa hoc tempore, & in seculo venturo vitam æternam.

---

15 קרבו הוו לה דין [b] ינלודא דנקרוב להון [c] ואחזו אנון [d] תלמידוהי [e] ונכאו בהון ׃
16 הו דין ישוע קרא אנון ואמר להון [f] שבוקו טליא [g] אתיין לותי ולא [h] תכלון אנון דנראיליז גיר דאיך חליז אנון דילהון
היסלכותא דשמיא ׃ 17 אמין אמר אנא לכון דמן דלא נקבל מלכותא דאלהא איך טליא לא נעול לה ׃
[k] קרינא דאבא אנטשכיתס ודכנותה נח
18 ושאלה חד מן [b] רישנא ואמר לה [c] מלפנא [d] טבא מנא אעבד [e] דארת חיא דלעלם ׃ 19 אמר לה ישוע מנא
[f] קרא אנתי לי טבא ולית טבא אלא אן חד אלהא ׃ 20 [g] פוקדנא ידע אנתי לא תקטול ולא [h] תגור ולא [i] תגנוב ולא
[k] תסהד סהדותא [l] דשוקרא [m] יקר לאבוך ולאמך ׃ 21 אמר לה הליז כלהין [n] נטרת אנין מן טליותי ׃

[a] ילד [b] חזא [c] למד
[d] כאא [e] שבק [f] אתא
[g] כלא
[h] עלל [i] קרא [k] שאל
[l] רש [m] אלף [n] טוב
[o] ירת נכסי רש [p] קרא
[q] פקד [r] גזר [s] גנב
[t] סהד [u] שקר [v] יקר

Mat. 19. b.13 Mar. 10. b.13

15 * Afferebant autem ad illum & infantes, vt eos tangeret. Quod cùm viderent discipuli, increpabant illos.

16 * Iesus autem conuocans illos, dixit, Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos: talium est enim regnum Dei.

17 * Amen dico vobis, quicunque non acceperit regnum Dei sicut puer, nõ intrabit in illud.

Mat. 19. c.16 Mar. 10. b.17

18 * Et interrogauit eum quidam princeps, dicens, Magister bone, quid faciens vitam æternam possidebo?

19 * Dixit autem ei Iesus, Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus Deus.

Exod. 20 b.13

20 * Mandata nosti: Non occides, Non mœchaberis, Non furtum facies, Non falsum testimonium dices: Honora patrem tuum & matrem.

21 * Qui ait: Hęc omnia custodiui à iuuentute mea.

22 * Quo audito, Iesus ait ei, Adhuc vnum tibi deest: omnia quæcunque habes, vende, & da pauperibus; & habebis thesaurum in cælo: & veni sequere me.

23 * His ille auditis, contristatus est: quia diues erat valdè.

24 * Videns autem Iesus illum tristem factum, dixit, Quàm difficilè, qui pecunias habent, in regnum Dei intrabunt!

25 * Facilius est enim camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum Dei.

26 * Et dixerunt qui audiebant, Et quis potest saluus fieri?

27 * Ait illis, Quę impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum.

28 * Ait autem Petrus, Ecce, nos dimisimus omnia, & secuti sumus te.

29 * Qui dixit eis, Amen dico vobis, nemo est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter regnum Dei,

30 * Et non recipiat multo plura in hoc tempore, & in seculo futuro vitam æternam.

15 * προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς.

16 * ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ, εἶπον, ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

17 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

18 * Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων, λέγων, διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

19 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς, ὁ θεός.

20 * τὰς ἐντολὰς οἶδας, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.

21 * ὁ δὲ εἶπε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.

22 * ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ, ἔτι σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδοτι πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.

23 * ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

24 * ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον, εἶπε, πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ·

25 * εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

26 * εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες, καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

27 * ὁ δὲ εἶπε, τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ.

28 * εἶπε δὲ ὁ πέτρος, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.

29 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ,

30 * ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

---

22 כַּד שְׁמַע דֵּין יֵשׁוּעַ אֲמַר לֵהּ חַדָּא חַסִירָא לָךְ זַל זַבֵּן כֹּל מַדְ֗ם דְּאִית לָךְ וְיַהֲב לְמַסְכְּנֵא וְתֶהֱוֵא לָךְ סִימְתָא
23 הוּ דֵּין כַּד שְׁמַע הָלֵין כְּרִית לֵהּ עָתִיר הֲוָא גַּיר טָב : 24 וְכַד חֲזָא יֵשׁוּעַ דְּכְרִית לֵהּ
25 דְּלִילָא הִי לְגַמְלָא דְּבַחֲרוּרָא אֲמַר אֵיכְנָא עַטְלָא לְאִילֵין דְּאִית לְהוֹן נְכְסֵא דְּנָעֲלִין לְמַלְכוּתָהּ דְּאֱלָהָא :
26 אֲמְרִין לֵהּ אִילֵין דְּשְׁמַעוּ וּמַנוּ מַשְׁכַּח לְמָחָא : 27 יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר אִילֵין דְּלוֹת בְּנַיְנָשָׁא לָא מְשִׁכְחַן לוֹת אֱלָהָא מְשִׁכְחַן לְמֶהֱוֵא : 28 אֲמַר לֵהּ שִׁמְעוֹן כֵּאפָא הָא
חְנַן שְׁבַקְנָן כֹּל מַדְ֗ם וְאַתִּין בַּתְרָךְ : 29 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אַמִּין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלֵית אֱנָשׁ דְּשַׁבַק בַּתָּא אוֹ אֲחָא אוֹ
אִנְתְּתָא אוֹ בְנָיָא מֶטֶל מַלְכוּתָא דְּאֱלָהָא : 30 וְלָא נְקַבֵּל בְּאַעְפָּא סַגִּיאָא בְּהָנָא וּבְעָלְמָא דְּאַתְיָא חַיֵּא דְּלְעָלַם :

* חַסַר יַתֵּב סְכַן
סוּם אַתָּא כְּרַח
נְכָס עָלַל רְלַל
וּפִירוּשׁוֹ קַלִּיל
חֲרַר חוּט שְׁמַע
חַיָּא שְׁכַח חָנָא
שְׁבַק אַתָּא עוּף אוֹ
עָפָף סְגָא אַתָּא
מְנָא

Feria v. hebdomadis vi. Ieiunij.

31 * *Et accepit Ieschua dodecadem suam, & dixit eis, Ecce, ascendimus ad Ourischlem, & perficientur omnia quæ scripta sunt in Prophetis aduersus Filium hominis.*

32 * *Tradetur enim gentibus; & illudent ei, & conspuent in vultum eius, ac flagellis ce-*
33 *dent eum.* * *Et afficient eum ignominia, eumque trucidabunt; ac die tertia resurget.*

34 * *Illi autem nihil horum intellexerunt: sed latebat eos sermo iste, & nesciebant hæc quæ dicebantur eis.*

35 * *Porrò quum appropinquaret Hirichou, cæcus quidam sedebat iuxta viam, & men-*
36 *dicabat.* * *Et audiit vocem turbæ transeuntis; & sciscitatus est quisnam hic esset.*

37 * *Dicunt ei, Ieschua Nazarenus transit.*

38 * *Clamauit itaque & ait, Ieschua fili Dauid, miserere mei.*

39 * *Ii autem qui iter faciebant ante ipsum Ieschua, obiurgabant eum vt taceret: ille verò magis clamabat, Fili Dauid, miserere*
40 *mei.* * *Et substitit Ieschua, iussitque eum ad se vocari. quumque ei appropinquasset,*
41 *interrogauit eum,* * *Dixitque ei, Quid vis faciam tibi? Ille verò dixit, Domine mi, vt*
42 *videam.* * *At Ieschua dixit ei, Videto. fides tua te seruauit.*

43 * *Eoque momento vidit; ac veniebat post eum, & glorificabat Deum: totusque populus quum hoc vidisset, tribuebat laudē Deo.*

CAP. XIX.

1 *Quumque ingressus esset Ieschua, &*
2 *transiret per Hirichou:* * *Vir quidam nomine Zaccai diues erat, & magister Pu-*
3 *blicanorum.* * *Et volebat videre Ieschua quisnam esset, nec poterat præ turba, quòd statura paruus esset Zaccai.*

4 * *Et cucurrit ante Ieschua, conscendit-que ficum insipidam,* [sycomorum], *vt eum conspicaretur, quoniam futurum erat vt il-*
5 *lac transiret.* * *Vt autem venit ad eum locum, Ieschua vidit eum; & dixit ei, Festina, descende Zaccai, hodie enim oportet*
6 *me domi tua adesse.* * *Festinans itaque descendit, & excepit eum gaudens.*

---

31 וְדִבֵּר יֵשׁוּעַ לְתְרֵעֲסַרְתֵּא וַאמַר לְהוּן הָא סָלְקִינַן לְאוּרְשְׁלֵם וּמִשְׁתְּלְמִין כֻּלְּהֵין דִּכְתִיבִין בְּנְבִיֵא עַל בְּרֵה דְּאֱנָשָׁא׃
32 נִשְׁתְּלֵם גֵּיר לְעַמְמֵא וְנִבְזְחוּן בֵּהּ וְיַרְקוּן בְּאַפּוּהִי׃ 33 וְנִצְעֲרוּנֵיהִי וְנִקְטְלוּנֵיהִי וּלְיוֹמָא דְתְלָתָא
34 יְקוּם׃ הֵנוּן דֵּין חָדָא מִן הַלֵּין לָא אֶסְתַּכְּלוּ אֶלָּא מַכְסְיָא הָוָת מִנְּהוּן מִלְּתָא הָדָא וְלָא יְדָעִין הָווּ הַלֵּין דְּמִתְמַלְּלִין
35 עִמְּהוּן׃ וְכַד קָרִיב לְאִרִיחוֹ סַמְיָא חַד יָתֵב הֲוָא עַל יַד אוֹרְחָא וְחָדַר׃ 36 וְשָׁמַע קָל כְּנָשָׁא דְעָבַר וְמִשָּׁאֵל הֲוָא
37 דְּמַנּוּ הֲנָא׃ אָמְרִין לֵהּ יֵשׁוּעַ נָצְרָיָא עָבַר׃ 38 וְקָעָא וַאמַר יֵשׁוּעַ בְּרֵה דְדָוִיד אִתְרַחַם עָלַי׃ 39 וַאיְלִין דְּאָזְלִין
40 קַדְמֵיהִי יְרַגְּזוּן בֵּהּ דְּנִשְׁתּוֹק הוּ דֵּין יַתִּירָאִית קָעָא הֲוָא בְּרֵה דְדָוִיד אִתְרַחַם עָלַי׃

צוּם סְלַק שְׁלַם
כְּתַב בְּזַח רְקַק
נְגַר עֲצַר קְטַל
קוּם סְכַל כְּסָא
מְלַל יְדַע מְלַל
סְמָא יְתַב
חֲדַר שְׁאֵל קְעָא
רַחַם אֲזַל מְאֵן
שְׁתֵק יְתַר קְעָא

Mat. 20. b.17 Mar. 10. c.32

31 * Assumpsit autem Iesus duodecim, & ait illis, Ecce ascendimus Ierosolymã, F
& consummabuntur omnia quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis.
32 * Tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur:
33 * Et postquàm flagellauerint, occident eum; & die tertia resurget.
34 * Et ipsi nihil horum intellexerunt: & erat verbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur.

Mat. 20. d.29 Mar. 10. e.46

35 * Factum est autem, cùm appropinquaret Iericho, cæcus quidam sedebat secus viam, mendicans:
36 * Et cùm audiret turbam prætereuntem, interrogabat quid hoc esset. G
37 * Dixerunt autem ei, quòd Iesus Nazarenus transiret.
38 * Et clamauit, dicens, Iesu fili Dauid, miserere mei.
39 * Et qui præibant, increpabant eum vt taceret. Ipse verò multo magis clamabat, Fili Dauid, miserere mei.
40 * Stans autem Iesus, iussit illum adduci ad se. Et cùm appropinquasset, interrogauit illum,
41 * Dicens, Quid tibi vis faciam? At ille dixit, Domine, vt videam.
42 * Et Iesus dixit ei, Respice: fides tua saluum te fecit.
43 * Et confestim vidit: & sequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs, vt vidit, dedit laudem Deo.

CAP. XIX.

1 ET ingressus perambulabat Iericho.
2 * Et ecce vir nomine Zacchæus, & hic princeps erat publicanorum, & ipse A diues:
3 * Et quærebat videre Iesum quis esset, & non poterat præ turba; quia statura pusillus erat.
4 * Et præcurrens ascendit in arborem sycomorum, vt videret eum: quia inde erat transiturus.
5 * Et cùm venisset ad locum, suspiciẽs Iesus vidit illũ, & dixit ad illum, Zacchęe, festinans descende; quia hodie in domo tua oportet me manere.
6 * Et festinans descendit, & excepit illum gaudens.

31 * παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν, τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου·
32 * παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται,
33 * καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται·
34 * καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.
35 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς ἱερειχὼ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν.
36 * ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου, ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο.
37 * ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος παρέρχεται.
38 * καὶ ἐβόησε λέγων, ἰησοῦ υἱὲ δαβὶδ, ἐλέησόν με.
39 * καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, υἱὲ δαβὶδ, ἐλέησόν με.
40 * σταθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτὸν,
41 * λέγων, τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε, κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.
42 * καὶ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.
43 * καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

ιθ'.

1 * Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν ἱερειχώ·
2 * καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος,
3 * καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου· ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.
4 * καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ συκομωραίαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι.
5 * καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ ἰησοῦς εἶδεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι.
6 * καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων.

---

40 וְקָם יֵשׁוּעַ וּפְקַד [g] דְּנָקְרוּנֵיהִי לְוָתֵהּ וְכַד קְרַב לְוָתֵהּ [i] שְׁאֵלָהּ : 41 וְאָמַר לַהּ מָנָא [k] עֲבָא אֲנָתְּ [l] אֶעְבֵּד לָךְ הוּ
דִּין אָמַר מָרִי [m] וְאֶחְזֵא : 42 וְיֵשׁוּעַ אָמַר לַהּ חֲזִי [n] הֵימָנוּתָךְ [o] אַחֲיָיתָךְ : 43 וּבַר שָׁעָתָהּ חֲזָא [p] וְאַתְּא הֲוָא בָתְרָהּ
[q] וּמְשַׁבַּח הֲוָא לֵאלָהָא וְכֹלָּהּ עַמָּא דַחֲזָא יַהֲב הֲוָא שׁוּבְחָא לֵאלָהָא : קפאלון יט
1 גַּבְרָא חַד דְּשֻׁמֵּהּ הֲוָא זַכַּי עַתִּירָא הֲוָא וְרַב מַכְסָא : 2 וְצָבֵא הֲוָא דְּנֶחֱזֵא לְיֵשׁוּעַ דְּמַנוּ
וְלָא [y] מְשַׁבַּח הֲוָא מִן כְּנִשָׁא מֶטֶל [x] דְּבִקְוֹמֵהּ זְעוֹר הֲוָא זַכַּי : 4 [y] וְרָהֵט קֳדָמָהּ לְיֵשׁוּעַ [z] וְסָלֵק לַהּ לְתַתָּא [a] פְּכִיתָתָא
[b] דְּנֶחְזֵיהִי מֶטֶל דְּהָכְוָתָהּ עָתִיד הֲוָא [c] דְּנֶעֱבַר : 5 וְכַד אֲתָא לְהִי דּוּכְתָּא יֵשׁוּעַ [d] חֲזֵיהִי וְאָמַר לַהּ [e] אֶסְתַּרְהַב [f] חוּה זַכַּי
וּמָנָא גִיר [g] וְלָא דְּבִבְיָתֵךְ אֶהֱוֵא : 6 וְאִסְתַּרְהַב נְחַת וְקַבְּלַהּ כַּד חָדֵא :

[g] קום [h] קְרָא [i] שׁאל
[k] עֲבָא [l] עֲבַד [m] חֲזָא
[n] הֵימָן [o] הֵוָא [p] אַתָּא
[q] שְׁבַח [r] עֲלַל [s] עֲבָא
[t] חֲזָא [u] שְׁכַח [v] קוּם
[x] רְהֵט [y] סְלֵק [z] פְּכַר
[a] חֲזָא [b] עֲבַר [c] חֲזָא
[d] סְתַרְהַב [e] נְחַת
[f] פּוּלוּסוּרִיך

7 * Quum autem hoc vidissent, omnes murmurabant, dicentes, Apud hominem peccatorem ingressus diuertit.

8 * Stetit autem Zaccai, & dixit ipsi Ieschua, Ecce, Domine mi, dimidium facultatum mearum do pauperibus: & cuicumque aliquid per iniuriam eripuerim, quadruplum retribuo.

9 * Dixit ei Ieschua, Hodie facta est salus huic domui, eò quòd iste quoque est filius Abrohom. 10 * Venit enim Filius hominis vt quærat, & seruet quod perierat.

11 * Et quum hæc audirent, addidit sermoni parabolam, eo quòd esset prope Ourischlē, & quòd putarent fore vt eo momento appareret regnum Dei.

12 * Et ait, Vir quidam maximo stemmate natus, profectus est in regionem longinquam, vt acciperet sibi regnum, & reuerteretur.

13 * Et aduocauit decem seruos suos, deditque eis decem minas, & dixit eis, Negotiamini donec veniam.

14 * Filij autem ciuitatis ipsius oderant eum; miseruntque legatos post eum, & inquiunt, Nolumus hunc regnare super nos.

15 * Quumque accepisset regnum, & reuersus fuisset, iussit vocari ad se seruos illos quibus dederat argentum, vt cognosceret quid vnusquisque ex eis negotiatus fuisset.

16 * Venit autem primus, & ait, Domine mi, mina tua decem minas lucrifecit.

17 * Dixit ei, Euge serue bone, quia in minimo inuentus es fidelis, dominaberis super decem vrbes [arces].

18 * Et venit secundus, & ait, Domine mi, mina tua quinque minas fecit.

19 * Dixit & isti, Tu quoque dominaberis super quinque ciuitates.

20 * Alius autem venit, & ait, Domine mi, ecce mina illa tua quæ penes me fuit posita in sindone.

21 * Timui enim à te, quippe qui homo durus sis, & auferas id quod non deposuisti, ac metas quod non seminasti.

22 * Dixit ei, Ex ore tuo te iudicabo, serue nequam: noueras enim me esse hominem durum, qui auferam quod non deposui, & metam quod non seminaui.

---

7 כד חזו דין כלהון רטנין הוו ואמרין דלות גברא חטיא על שרא׃ 8 קם דין זכי ואמר לישוע הא מרי
פלגות נכסי יהב אנא לסכנא ולכל מדם דעלבת בארבעא פרע אנא׃ 9 אמר לה ישוע יומנא הוו חיא
לביתא הנא מטל דאף הנא ברה הוא דאברהם׃ 10 אתא גיר ברה דאנשא דנבעא ונחא הוא מדם דאביד הוא׃
11 וכד שמעין הוו הלין אוסף למאמר מטל דקריב הוא לאורשלם וסברין הוו דבהי שעתא עתידא
דתתגלא מלכותה דאלהא׃ 12 ואמר גברא חד בר טוהמא רבא אזל לאתרא רחיקא דנסב לה מלכותא
ונהפוך׃ 13 וקרא עסרא עבדוהי ויהב להון עסרא מנין ואמר להון אתתגרו עד אתא אנא׃
14 בני מדינתה דין סנין הוו לה ושדרו איזגרא בתרה ואמרין לא עבינן דנמלך עלין הנא׃

חזא רשן חטא
עלל קוס פלג
נכס יהב כן
עלב פרע פירשו גמל
בעא חיא אבד
שמע אסף אמר
מתל כמו משל סבר גלא
פירוש מיוהס
מנח בסקרא חוא ס׳
סקלים ובדר״ חוא מאה זוז

7 * Et cùm viderent omnes, murmurabant, dicétes, quòd ad hominem peccatorem diuertisset.

8 * Stans autem Zacchæus, dixit ad †Dominum, Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus: & siquid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.

9 * Ait Iesus ad eum, Quia hodie salus domui huic facta est, eo quòd & ipse filius sit Abrahæ.

10 * Venit enim Filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.

11 * Hęc illis audientibus, adiiciens, dixit parabolam, eo quòd esset prope Ierusalem, & quia existimarẽt quòd confestim regnum Dei manifestaretur.

12 * Dixit ergo, Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum, & reuerti.

13 * Vocatis autem decem seruis suis, dedit eis decem mnas, & ait ad illos, Negotiamini dum venio.

14 * Ciues autem eius oderant eum: & miserunt legationem post illum, dicentes, Nolumus hunc regnare super nos.

15 * Et factum est vt rediret, accepto regno, & iussit vocari seruos quibus dedit pecuniam, vt sciret quantum quisque negotiatus esset.

16 * Venit autem primus, dicens, Domine, mna tua decem mnas acquisiuit.

17 * Et ait illi, Euge bone serue, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens supra decem ciuitates.

18 * Et alter venit, dicens, Domine, mna tua fecit quinque mnas.

19 * Et huic ait, Et tu esto super quinque ciuitates.

20 * Et alter venit, dicens, Domine, ecce mna tua quam habui repositam in sudario.

21 * Timui enim te, quia homo austerus es: tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti.

22 * Dicit ei, De ore tuo te iudico, serue nequam. sciebas quòd ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminaui:

7 * καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον, λέγοντες, ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι.

8 * σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν κύριον, ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.

9 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν.

10 * ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

11 * ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα, προσθεὶς εἶπε παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλὴμ, καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.

12 * εἶπεν οὖν, ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψαι.

13 * καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι.

14 * οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ, λέγοντες, οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς.

15 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους, οἷς ἔδωκε τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῷ τίς τί διεπραγματεύσατο.

16 * παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος, λέγων, κύριε, ἡ μνᾶ σου προσηργάσατο δέκα μνᾶς.

17 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, εὖ, ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων.

18 * καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος, λέγων, κύριε, ἡ μνᾶ σου ἐποίησε πέντε μνᾶς.

19 * εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, καὶ σὺ γίνου ἐπάνω πέντε πόλεων.

20 * καὶ ἕτερος ἦλθε, λέγων, κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ·

21 * ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ· αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας.

22 * λέγει δὲ αὐτῷ, ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε· ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα·

---

15 וְכַד נְסַב מַלְכוּתָא וַהֲפַךְ אֲמַר דְּיִקְרוּן לַהּ הִנּוּן עַבְדָּוֹהִי דְיַהֲב לְהוּן כֶּסְפָּא דְּיִנְדַּע כָּל חַד מַנְהוּן מָנָא
אֶתְחַגַּר׃ 16 וַאֲתָא קַדְמָיָא וְאֲמַר מָרִי מַנְיָךְ עֶסְרָא מְנִין אוֹתַר׃ 17 אֲמַר לַהּ אִיוּ עַבְרָא טָבָא דִּבְקַלִּיל
אֶשְׁתְּכַחְתְּ מְהֵימַן תְּהֵוֵא שַׁלִּיט עַל עֶסְרָא כַּרְכִּין׃ 18 וַאֲתָא דַתְרֵין וַאֲמַר מָרִי מַנְיָךְ חַמְשָׁא מְנִין עֲבַדוּ׃ 19 אֲמַר אַף
לְהָנָא אַף אַנְתְּ תְּהֵוֵא שַׁלִּיט עַל חַמְשָׁא כַּרְכִּין׃ 20 וַאֲתָא אָחֳרָנָא וַאֲמַר מָרִי הָא מַנְיָךְ הָוֵו דְּאִית הֲוָא לְיָתִי כַּד
סִים בְּסָדוּנָא׃ 21 דְּחַלֵת גִּיר מִנָּךְ דְּגַבְרָא אַנְתְּ קַשְׁיָא וְשָׁקֵל אַנְתְּ מִדַּם דְּלָא סָמְתְּ וְחָצֵד אַנְתְּ מִדַּם דְּלָא
זְרַעְתְּ׃ 22 אֲמַר לַהּ מִן פּוּמָךְ אָרוּנָךְ עַבְדָא בִּישָׁא יָדַע הֲוַיְתְּ לִי דְּגַבְרָא אֲנָא קַשְׁיָא וְשָׁקֵל אֲנָא מִדַּם דְּלָא
סָמֵת וְחָצֵד אֲנָא מִדַּם דְּלָא זְרַעֵת׃

* חַפַּד * קְרָא * יַהֲב
* יְדַע * תְּגַר * אֶתָּא
* מְנָא * יְתַר
[1] מן לשון יין
[m] טוב [n] שְׁכַח * הֵימִן
* שְׁלַט * מְנָא * חֲזָא
* אֶתָּא * סוּם
[u] כמו מדקאו סודר
* דְּחַל * קְשָׁא * שְׁקַל
* סוּם * חָצַד * זְרַע

23 * Quare non dedisti argentum meum super mensam, & ego venissem & illud repetissem cum suis vsuris?

24 * Illis autem qui adstabant coram se dixit, Tollite ab eo minam, & date ei penes quem sunt decem minæ.

25 * Dicunt ei, Domine noster habet decem minas.

26 * Ait illis, Dico vobis, Vnicuique habenti dabitur; ei autem qui nihil habet, id etiam quod habet, auferetur ab eo.

27 * Verùm meos illos inimicos qui noluerunt me regnare supra se, adducite eos, & trucidate eos coram me.

Dominica Palmarum.

28 * Quumque hæc dixisset Ieschua, progressus est vt proficisceretur ad Ourischlem.

29 * Et quum appropinquasset Beth-Poge, & Beth-Anio iuxta verticem montis, qui vocatur Domus oliuarum, misit duos ex discipulis suis;

30 * Et dixit eis, Ite in pagum illum qui vobis est è regione: quumque ingressi fueritis, ecce inuenietis pullum alligatum, in quo nemo vnquà equitauit; soluite, adducite eum.

31 * Et si quis vos interrogauerit, Quare soluitis eum? sic dicetis ei, Domino nostro requiritur.

32 * Et profecti sunt ij qui missi fuerant, & inuenerunt prout dixerat eis.

33 * Quumque soluerent pullum illum, dicunt eis domini eius, Quare soluitis pullum hunc?

34 * At dixerunt eis, Quia Domino nostro requiritur.

35 * Et adduxerunt eum ad Ieschua, & iniecerunt super pullum pallia sua, & equitare fecerunt Ieschua in eo.

36 * Quum autem iter faceret, substernebant pallia sua in via.

37 * Quumque appropinquaret ad descensum montis domus Oliuarum, cœpit omnis cœtus discipulorum lætari, & glorificare Deum alta voce de omnibus virtutibus quas viderant.

38 * Et dicebant, Benedictus Rex ille qui venit in nomine Domini: pax in cælo, & gloria in excelsis.

---

23 לְמָנָא לָא יְהַבְתָּ כְּסְפִי עַל פְּתוּרָא וַאֲנָא אֲתָא הֲוִית וְהַבְעֵי לֵהּ עִם רִבְיֵהּ׃ 24 וּלְהַנּוּן דְּקָיְמִין קְדָמוֹהִי
אֲמַר סְבוּ מִנֵּהּ מָנְיָא וְהָבוּ לְהַהּ דְּאִית לֵהּ עֲשָׂרָא מְנִין׃ 25 אֲמָרִין לֵהּ מָרָן אִית לֵהּ עֲשָׂרָא מְנִין׃
26 אֲמַר לְהוֹן אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלְכֹל מַן דְּאִית לֵהּ יִתְיְהֵב לֵהּ וּמַן הַו דְּאִית לֵהּ אַף הַו דְּאִית לֵהּ יִתְנְסֵב מִנֵּהּ׃
27 בְּרַם לְהַנּוּן בְּעֵלְדְּבָבַי אִילֵין דְּלָא צְבוּ דְּאִמְלֵךְ עֲלֵיהוֹן אֵיתוּ אֵנוּן וְקַטְּלוּ אֵנוּן קְדָמַי׃

דְּמַר בְּשַׁבְּעָא דְּאוּשַׁעְנָא ו

28 וְכַד אֲמַר הָלֵין יֵשׁוּעַ נְפַק לְקַדְמוֹתֵהּ דְּנָאזַל לְאוּרְשְׁלֵם׃ 29 וְכַד מְטוּ לְבֵית פַּגֵּא וּבֵית עַנְיָא עַל גֻּנְבָּ טוּרָא
וְמִתְקְרָא דְּבֵית זַיְתָא שַׁדַּר תְּרֵין מִן תַּלְמִידוֹהִי׃ 30 וַאֲמַר לְהוֹן זְלוּ לְקַרְיְתָא הִי דְּלְקוּבְלָן וְכַד עָאלִין אַנְתּוּן הָא

23 יַהֵב אַתָּא תְּבַע
24 רְבָא כמו תרגית
25 קוּם נְסַב מְנָא
26 יַהֵב יְהֵב נְסַב
27 צְבָא מְלַךְ אֵתָא
קְטַל יְשַׁע הוא אגורת
ערבינחל שנושלין בתג
הסכות ואבתנו משיחים
בתג חמרים
אַזַל מְטָא כמו גב

23 * Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, & ego veniens cum vsuris vtique exegissem illam?

illud: 24 * Et astantibus dixit, Auferte ab illo mnã, et date illi qui decem mnas habet.

25 * Et dixeruntei, Domine, habet decẽ mnas.

Sup.8.c.18 Mat.13. b.12.25. c.29 Mar.4.c.25 & abundabit: 26 * Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur†: ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo.

27 * Veruntamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me.

28 * Et his dictis, præcedebat ascendens Ierosolymam.

Mat.21.a.1 Mar.11.a.1 29 * Et factum est, cùm appropinquasset ad Bethphage & Bethaniam, ad montẽ qui vocatur Oliueti, misit duos discipulos suos:

vos 30 * Dicens, Ite in castellum quod contra† est: in quod introeuntes, inuenietis pullum asinæ alligatum, cui nemo vnquã hominum sedit: soluite illum, & adducite.

31 * Et siquis vos interrogauerit, Quare soluitis? sic dicetis ei, Quia Dominus operam eius desiderat.

32 * Abierunt autem qui missi erant: & inuenerunt sicut dixit illis, stantem pullum.

33 * Soluentibus autem illis pullum, dixerunt domini eius ad illos, Quid soluitis pullum?

34 * At illi dixerunt, Quia Dominus eũ necessarium habet.

35 * Et duxerunt illum ad Iesum. Et iactãtes vestimenta sua supra pullum, imposuerunt Iesum.

Ioh.12.b.14

36 * Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via.

37 * Et cùm appropinquaret iam ad descensum montis oliueti, cœperunt omnes turbæ †descendentiũ gaudentes laudare Deum voce magna, super omnibus quas viderant virtutibus:

discipulorum

38 * Dicentes, Benedictus qui venit rex in nomine Domini, pax in cælo: & gloria in excelsis.

23 * καὶ διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου τῆς τραπεζίτας, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό;

24 * καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι.

25 * καὶ εἶπον αὐτῷ, κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς.

26 * λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

27 * πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε ἔμπροσθέν μου.

28 * καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

29 * Καὶ ἐγγίζει ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,

30 * εἰπὼν, ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι, εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισε. λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.

31 * καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ διατί λύετε, οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ· ὅτι ὁ κύριος, αὐτοῦ χρείαν ἔχει.

32 * ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι, εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.

33 * λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶπον οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς, τί λύετε τὸν πῶλον;

34 * οἱ δὲ εἶπον, ὁ κύριος, αὐτοῦ χρείαν ἔχει.

35 * καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἐπιρρίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον, ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν.

36 * πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑποστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.

37 * ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων,

38 * λέγοντες, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

---

31 וַאן אֲנָשׁ מִשְׁאַל לְכוֹן לְמָנָא שְׁרִין אַנְתּוּן עֲיָלָא דַּאסִיר דְּאֲנָשׁ מִן מְהוּם לָא רְכַב עֲלוֹהִי אֲיתַאוּהִי שְׁרוֹ
32 וַאזְלוּ הֲנוּן דְּאִשְׁתַּדְּרוּ וַאשְׁכַּחוּ אֵיכַנָּא דַּאמַר לְהוֹן
33 וְכַד שְׁרִין לַה לְעֵילָא אָמְרִין לְהוֹן מָרוֹהִי מָנָא שְׁרִין אַנְתּוּן עֲיָלָא הוּ
34 וַאמְרוּ לְהוֹן דְּלְמָרָן מְתְבְּעָא
35 וַאיתַוּהִי לְוָת יְשׁוּעַ וַארְכְּבוּהִי לְיַשׁוּעַ עֲלוֹהִי
36 כַּד דַּיִן אֶזֶל פְּרִשִׁין הֲוָו מָאנֵיהוֹן בְּאוֹרְחָא
37 וְכַד קְרֵב לְמַחֲתָא דְטוּרָא דְּבֵית זַיְתָא שְׁרִיו כֻּלֵּה כְּנִשָׁא דְתַלְמִידֵא חֲדִין וַמְשַׁבְּחִין לְאַלְתָא בְּקָלָא רְמָא עַל כֻּל חֵילָא דַּחֲזוּ
38 וַאמְרִין הֲוָו בְּרִיךְ הוּ מַלְכָּא דְּאָתָא בְשֻׁמָּה דְמָרְיָא שְׁלָמָא בְּשְׁמַיָּא וְשׁוּבְחָא בְּמָרוֹמָא

k שכח בלשון מצא
l אסר m רכב n שרא
o אתא p שאל q שרא
r בעא s אזל
t שדר u שכח
בלשון מצא
a שרא b מרוא c בעא
d אתא e רמא f רכב
g כרש h נחת i שרא
j למד k שבח l רום

39 ܐܢܫܐ ܕܝܢ ܡܢ ܦܪܝܫܐ ܡܢ ܒܝܬ ܡܕܡܐ ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܪܒܝ ܙܥܪ ܬܠܡܝܕܝܟ ؛

40 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܐܢ ܢܫܬܩܘܢ ܐܠܝܢ ܢܩܥܐ ܢܩܪܘܢ ؛

ad Vesperas secunda Feria hebdomadis Passionis.

41 ܘܟܕ ܩܪܒ ܘܚܙܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܒܟܐ ܥܠܝܗ ؛

42 ܘܐܡܪ ܐܠܘ ܕܝ ܝܕܥܬܝ ܐܝܬܝܗܝ ܕܫܠܡܟܝ ܐܦܝܢ ܒܗܢܐ ܝܘܡܟܝ ܗܫܐ ܕܝܢ ܐܬܟܣܝ ܠܗܝܢ ܡܢ ܥܝܢܝܟܝ ؛

43 ܕܐܬܘܢ ܠܟܝ ܕܝܢ ܝܘܡܬܐ ܕܢܚܪܘܢܟܝ ܒܥܠܕܒܝܟܝ ܘܢܐܠܨܘܢܟܝ ܡܢ ܟܠ ܕܘܟܐ ؛

44 ܘܢܣܚܦܘܢܟܝ ܘܠܒܢܝܟܝ ܒܟ ܘܠܐ ܢܫܒܩܘܢ ܒܟ ܐܒܢ ܥܠ ܐܒܢ ܡܛܠ ܕܠܐ ܝܕܥܬ ܙܒܢ ܦܩܕܢܗ ؛

45 ܘܟܕ ܥܠ ܠܗܝܟܠܐ ܢܦܩ ܡܛܠ ܗܢܘܢ ܕܙܒܢܝܢ ܒܗ ܘܙܒܢܝܢ ؛

46 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܟܬܝܒ ܗܘܐ ܕܒܝܬܝ ܒܝܬ ܨܠܘܬܐ ܗܘܬ ܘܐܢܬܘܢ ܥܒܪܬܘܢ ܠܗ ܠܡܥܪܬܐ ܕܠܣܛܝܐ ؛

47 ܘܗܘ ܡܠܦ ܟܠ ܝܘܡܐ ܒܗܝܟܠܐ ܘܪܒܢܐ ܘܣܦܪܐ ܒܥܘ ܕܢܫܚܘܢܘܗܝ ؛

48 ܘܠܐ ܫܟܚܘ ܡܕܝܥ ܕܢܥܒܕܘܢ ܠܗ ܡܛܠ ܕܟܠ ܥܡܐ ܡܬܠܝܢ ܠܗ ܠܡܫܡܥ ؛

Ad stationem tertiam noctis tertiæ Passionis. CAP. XX.

1 ܘܗܘܐ ܒܚܕ ܡܢ ܝܘܡܬܐ ܗܠܝܢ ܕܡܠܦ ܗܘܐ ܠܥܡܐ ܘܡܒܫܪ ܗܘܐ ܠܥܡܐ ܩܕܡ ܪܒܢܐ ܘܣܦܪܐ ؛

2 ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܐܡܪ ܠܢ ܒܡܢܐ ܫܘܠܛܢܐ ܗܠܝܢ ܥܒܕ ܘܡܢ ܗܘ ܕܝܗܒ ܠܟ ܫܘܠܛܢܐ ܗܕܐ ؛

3 ܘܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܫܐܠ ܐܢܐ ܡܠܬܐ ܚܕܐ ؛

4 ܡܥܡܕܐ ܕܝܘܚܢܢ ܡܢ ܫܡܝܐ ܗܘܐ ܐܘ ܡܢ ܒܢܝ ܢܫܐ ؛

5 ܘܐܠܝܢ ܡܬܚܫܒܝܢ ܒܝܢܗܘܢ ܘܐܡܪܝܢ ܐܢ ܢܐܡܪ ܡܢ ܫܡܝܐ ܢܐܡܪ ܠܢ ܠܡܢܐ ܠܐ ܗܝܡܢܬܘܗܝ ؛

6 ܘܐܢ ܢܐܡܪ ܡܢ ܒܢܝ ܢܫܐ ܢܪܓܡܘܢ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܡܫܬܝܢ ܕܝܘܚܢܢ ܢܒܝܐ ܗܘܐ ؛

CAP. XX. Interpr. Syriaca.

39 * *Quidam autem ex Perischæis è media turba dicunt ei, Rabbi, obiurga discipulos tuos.*

40 * *Ait illis, Dico vobis, si siluerint isti, lapides clamabunt.*

41 * *Quumque appropinquasset, vidissetque ciuitatem, fleuit super ea.*

42 * *Et ait, Nempe si tu nosses ea quæ sunt ad pacem tuam, vel saltem isto die tuo, nunc autem occulta sunt ab oculis tuis.*

43 * *Aduenient autem tibi dies, quibus obsidebunt te hostes tui, & cingent te ab omni*

44 *loco.* * *Et euertent te, filiosque tuos intra te: neque relinquent in te lapidem super lapidem, eò quòd non noueris tempus visitationis tuæ.*

45 * *Quumque ingressus esset in tẽplum, cœpit eijcere eos qui emebant in eo et vendebãt.*

46 * *Et ait illis, Scriptum est, Domus mea, domus orationis est: vos autem fecistis eam speluncam latronum.*

47 * *Et ipse docebat quotidie in tẽplo. Principes autem Sacerdotum, & Scribæ & Seniores populi studebant eum perdere.*

48 * *Nec inueniebant quid agerent ei: omnis enim populus pendebat ab eo, vt ipsum audiret.*

1 * *Et factum est quodã ex diebus illis, quum doceret in templo populum, & euangelizaret, vt insurrexerint in eum principes Sacerdotum & Scribæ cum Senioribus:*

2 * *Et dicunt ei, Dic nobis quanam potestate hæc facias, & quis est ille qui dedit tibi hanc potestatem?*

3 * *Respondit Ieschua, & dixit eis, Interrogabo vos & ego sermonem: itaque dicite*

4 *mihi:* * *Baptisma Jouchanon è cælo erat, an ex hominibus?*

5 * *Illi autem cogitabant apud se, & dicebant, Si dixerimus, è cælo, dicet nobis, Quare ergo fidem ei non adhibuistis?*

6 * *Sin autem dixerimus, ex hominibus, lapidibus obruet nos omnis populus, persuasum enim habent Jouchanon Prophetam esse.*

---

39 אֲנָשָׁא דֵין מִן פְּרִישֵׁא מִן בֵּינֵי כְּנִשָּׁא אָמְרִין לַהּ רַבִּי כְּאִי בְּתַלְמִידָיךְ ؛ 40 אֲמַר לְהוֹן אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּאִן
הֵלֵּין נִשְׁתְּקוּן כְּאֶפָּא נֶקְעִין ؛ דְּרַמְשָׁא דְּתְרֵין כְּשַׁבָּא וְשַׁכְתָּא דְּחַשָּׁא סא
41 וְכַד קְרַב וְחֲזָא לַמְדִינְתָא בְּכָא עֲלֵיהּ ؛ 42 וַאֲמַר אִלּוּ כַּי יְדַעְתִּי אִילֵּין דְּאִיתַיְהִין דְּשִׁלְמֵכִי אֲפֵּין בְּהָנָא
יוֹמֵכִי הָשָׁא דֵין אֶתְכַּסִּי לְהֵין מִן עֵינַיְכִי ؛ 43 כְּאוּן לֵכִי דֵין יוֹמָתָא דְּנָחְדְּרוּנֵכִי בְּעֵלְדַבַּיְכִי וְנָאלְצוּנֵכִי מִן כָּל
דּוּכָא ؛ 44 וְנְסַחֲפוּנֵכִי וְלַבְנַיְכִי בָּכְוָכִי וְלָא נְשַׁבְּקוּן בֵּכִי כְּאוּף עַל כְּאוּף חֲלָף דְּלָא יְדַעְתִּי זַבְנָא דְּסוּעֲרָנֵכִי ؛
45 וְכַד עַל לְהֵיכְלָא שָׁרִי לְסַפְּקוּ לַאִילֵּין דְּזַבְנִין בֵּהּ וְמִזַּבְּנִין ؛
46 וַאֲמַר לְהוֹן כְּתִיב דְּבֵיתִי בֵּית צְלוֹתָא אִיתַוּהִי אַנְתּוּן דֵּין עֲבַדְתּוּנֵיהִי מְעָרְתָא דְּלַסְטֵיָא ؛

47 וְהוּא מְלַף כָּל יוֹמָא בְּהֵיכְלָא וְרַבָּנֵא וְסַפְרֵא בְּעוּ דְּנִשְׁחְתוּנֵהּ
וּמִן שִׁבְטֵי עַמָּא ؛ 48 וְלָא אַשְׁכְּחוּ מַדְּעַ דְּיַעְבְּדוּן לֵהּ דְּכָל עַמָּא מִתְלֵי לֵהּ לְמִשְׁמַע ؛

1 וַהֲוָה בְּחַד מִן יוֹמָתָא הָלֵּין דְּמַלֵּף הֲוָה לְעַמָּא וּמְבַשַּׂר הֲוָה לְעַמָּא קֳדָם רַבָּנֵא וְסַפְרֵא ؛
2 וְאָמְרִין לֵהּ אֲמַר לָנָא בְּמָנָא שׁוּלְטָנָא הָלֵּין עָבֵד וּמַן הוּא דְיָהַב לָךְ שׁוּלְטָנָא הָדֵין ؛
3 וְעָנָא יֵשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן אֶשְׁאַל אֲנָא מִלְּתָא חַדָּתָא ؛
4 מַעְמָדָא דְיוֹחָנָן מִן שְׁמַיָּא הֲוָה אוֹ מִן בְּנֵי נָשָׁא ؛
5 וְאִלֵּין מִתְחַשְּׁבִין בֵּינֵיהוֹן וְאָמְרִין אִן נֵאמַר מִן שְׁמַיָּא נֵאמַר לָנָא לְמָנָא לָא הֵימְנְתּוּהִי ؛
6 וְאִן נֵאמַר מִן בְּנֵי נָשָׁא נִרְגְּמוּן כֻּלֵּהּ עַמָּא דְּמִשְׁתַּיְרִין דְּיוֹחָנָן נְבִיאָ הֲוָה ؛

39 * Et quidam Pharisæorum de turbis, dixerunt ad illum, Magister increpa discipulos tuos.

40 * Quibus ipse ait, Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.

39 * καὶ τινες τῶν φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς αὐτόν, διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου.

40 * καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκράξουσιν.

41 * Et vt appropinquauit, videns ciuitatem, fleuit super illam, dicens, G

42 * Quia si cognouisses & tu, & quidẽ in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.

43 * Quia venient dies in te, & circundabunt te inimici tui vallo, & circundabunt te, & coangustabunt te vndique.

44 * Et ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt: & non relinquent in te lapidem super lapidem: eò quòd nõ cognoueris tempus visitationis tuæ.

Mat. 24. a.2 Mar. 13. a.2 Inf. 21. a.6 Mat. 21. b.12 Mar. 11. b.15 Isai. 56. c.7 Iere. 7. b.11

45 * Et ingressus in templum, cœpit eiicere vendentes in illo & ementes:

46 * Dicens illis, Scriptum est, Quia domus mea, domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum.

47 * Et erat docens quotidie in templo. Principes autem Sacerdotum & Scribæ & principes plebis quærebant illum perdere:

48 * Et non inueniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat, audiens illum.

41 * Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ,

42 * λέγων, ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ, καὶ γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σου· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου.

43 * ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπί σε, καὶ παρεβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πανταχόθεν,

44 * καὶ ἐδαφιοῦσί σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί· καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ· ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

45 * καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβάλλειν οὓς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας·

46 * λέγων αὐτοῖς, γέγραπται, ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς ἐστιν· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

47 * καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ·

48 * καὶ οὐχ ὑρίσκον τὸ, τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

CAP. XX.

1 ET factum est, in vna dierum docente illo populum in templo & euangelizante, conuenerunt principes Sacerdotum & Scribæ cum Senioribus: A

Mat. 21. b.23 Mar. 11. d.27

2 * Et aiunt dicentes ad illum, Dic nobis in qua potestate hæc facis? aut, Quis est qui dedit tibi hanc potestatem?

3 * Respondens autem Iesus, dixit ad illos, Interrogabo vos & ego vnum verbum. respondete mihi:

4 * Baptismus Iohannis de cælo erat, an ex hominibus?

5 * At illi cogitabant intra se, dicentes, Quia si dixerimus, de cælo, dicet, Quare ergo non credidistis illi?

6 * Si autem dixerimus ex hominibus, plebs vniuersa lapidabit nos: certi sunt enim Iohannem Prophetam esse.

κ'.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις·

2 * καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν, λέγοντες, εἰπὲ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην.

3 * ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι·

4 * τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων;

5 * οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες, ὅτι ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, διατί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

6 * ἐὰν δὲ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων, πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς. πεπεισμένος γὰρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι.

---

47 וְהוּ מַלַּף הֲוָא כָּל יוֹם בְּהֵיכְלָא רְבִי כָּהֲנֵא דִּין וְסַפְּרֵא וְקַשִּׁישֵׁא דְּעַמָּא בְּעִין הֲוָו לְמוּבְדוּהֵה׃ 48 וְלָא
48 מִשְׁכְּחִין הֲוָו מָנָא נַעְבְּדוּן לֵהּ כֻּלֵּהּ גֵּיר עַמָּא תְּלֵא הֲוָא בֵּהּ לְמִשְׁמְעֵהּ׃ 1 וַהֲוָא בְּחַד מִן יוֹמָתָא כַּד מַלֵּף בְּהֵיכְלָא לְעַמָּא וּמְבַשַּׂר קְמוּ עֲלוֹהִי רְבִי כָּהֲנֵא וְסַפְּרֵא עִם קַשִּׁישֵׁא׃
2 וְאַמְרִין לֵהּ אֲמַר לַן בַּאינָא שׁוּלְטָנָא הֵלֵין עָבֵד אַנְתְּ וּמַנּוּ הוּ דְיַהֵב לָךְ שׁוּלְטָנָא הָנָא׃ 3 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר
לְהוּן אֲשַׁאלְכוּן וְאַף אֲנָא מִלְּתָא וַאמַרוּ לִי׃ 4 מַעֲמוּדִיתֵהּ דְיוֹחָנָן מִן שְׁמַיָּא הָוָת אוֹ מִן בְּנֵי אֲנָשָׁא׃
5 הָנוּן דִּין מִתְחַשְׁבִין הֲוָו בְּנַפְשְׁהוּן וַאמְרִין דְּאַן נַאמַר מִן שְׁמַיָּא אֲמַר לַן מָטָל מָנָא לָא הֵימְנְתּוּנֵיהִי׃
6 אֶן דִּין נַאמַר מִן בְּנֵינָשָׁא רְגֵם לַן עַמָּא כֻּלֵּהּ מְפַסְּין גֵּיר דְּיוֹחָנָן נְבִיָא הוּ׃

7 * Et dixerunt ei, Nescimus vnde esset.
8 * Ait illis Jeschua, Nec ego dico vobis quanam potestate hæc faciam.
9 * Porrò cœpit dicere ad populum parabolam hanc: Vir quidam plantauit vineam, & elocauit eam agricolis, & peregrè abfuit multum tempus.
10 * Et in tempore misit seruum suum ad agricolas, vt darent ei ex fructibus vineæ: agricolæ verò cæciderunt eum, ac dimiserunt inanem.
11 * Et addidit misitque alterum seruum suum: illi verò eum verberarunt, & ignominia affecerunt, ac dimiserunt inanem.
12 * Adiecit itaque & misit tertium: at illi & istum percusserunt atque eiecerunt.
13 * Dixit Dominus vineæ, Quid faciam? mittam filium meum dilectum, forsitan spectabunt eum, & reuerebuntur.
14 * Quum autem vidissent eum agricolæ, ratiocinati sunt apud se, & inquiunt: Iste est hæres; venite, trucidemus eum; nostraque futura est hæreditas.
15 * Et eiecerunt eum extra vineam, ac trucidarunt. Quid igitur eis faciet dns vineæ?
16 * Veniet, & perdet agricolas illos, dabitque vineam aliis. Hoc autem quum audisset, dixerunt, Nequaquam hoc fiet.
17 * Ille verò intuitus eos, dixit, Ecquid est illud quod scriptum est, Lapis quem reprobauerunt ædificantes, ipse factus est in caput cornu anguli?
18 * Et quisquis ceciderit super eum lapidem, confringetur; & in quemcunque cadet, dissipabit eum.
19 * Studebant autem principes Sacerdotum & Scribæ inijcere in eum manus eo momento, sed sibi timebant à populo. cognouerunt enim contra ipsos eum dixisse hanc parabolam.
20 * Et miserunt ad eum insidiatores qui se iustos esse simularent, vt aucuparentur eũ in sermone, & traderent eum iudicio, & potestati Præsidis.
21 * Itaque interrogarunt eum ac dicunt ei, Doctor, scimus te rectè loqui et docere, nec accipere facies, [nec delectum personarum habere,] sed in veritate viam Dei docere.
22 * Licet nobis dare pecuniam capitatim Cæsari, an non?

---

7 וא̇מרו̇לה̇ לָא יְדָעִינָן מַן[m] אֵיכְּכָא הֲוָי׃ 8 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ וְלָא אֲנָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן בְּאֵיכָא[n] שׁוּלְטָנָא הָלֵין
עָבֵד אֲנָא׃ 9 וְשָׁרִי[p] דְּנָאמַר לְעַמָּא[q] מַתְלָא הָנָא גַּבְרָא חַד[r] דְּנָצַב כַּרְמָא[s] וַאוֹחֲרֵהּ לְפַלָּחֵא[t] וְאַבְעֵד זַבְנָא סַגִּיאָא׃
10 וּבְזִבְנָא שַׁדַּר עַבְדֵהּ לְוָת פַּלָּחֵא[z] דְּנָתְלוּן לֵהּ מִן פֵּארָא דְכַרְמָא פַּלָּחֵא דִּין[y] מְתַאוּהִי[z] וְשַׁדְּרוּהִי כַּד[a] סְרִיקָ׃
11 וְאוֹסַף וְשַׁדַּר לְעַבְדֵהּ אַחֲרְנָא הָנוּן דִּין אַף לְהוּ מְתַאוּהִי[c] וְצַעֲרוּהִי וְשַׁדְּרוּהִי כַּד סְרִיקָ׃
12 וְאוֹסַף וְשַׁדַּר דְּתְלִתָּא הָנוּן דִּין אַף לְהוּ[d] צְלִפוּהִי[e] וְאַפְּקוּהִי׃
13 אֲמַר מָרֵא כַּרְמָא מָנָא אֶעְבֵּד אֶשְׁדַּר בְּרִי חַבִּיבָא כְּבַר[f] נֶחְזוּנֵיהִי[g] וְנֶתְכַּבְּדוּן׃
14 מִתְחַשְׁבִין הֲוָו בְּנַפְשְׁהוֹן וְאָמְרִין הָנוּ[h] יְרִתָא הַו נְקַטְלִיהִי וְתֶהֱוֵא יַרְתוּתָא דִילָן׃
15 וְאַפְּקוּהִי לְבַר מִן כַּרְמָא

m פירוש אי מחו
n שָׁרֵט[o] שְׁרָא[p] אֵמַר[q] מְתַל[r] נְצַב[s] אֶחָד
t כמו אחר פְּלַח[u] נְעַד פירוש נסע
z נְתַל[y] מְחָא[z] שַׁדַּר[a] סְרַק כמו ריק
c יְסַף[b] צְעַר[d] צְלַף[e] נְפַק[f] חֲזָא[g] כְּבַד[h] חֲזָא חֲשַׁב[i] יְרַת

7 * Et respōderunt se nescire vnde esset.
8 * Et Iesus ait illis, Neque ego dico vobis in qua potestate hæc facio.

B

9 * Cœpit autem dicere ad plebem parabolam hanc: Homo † plãtauit vineam, & locauit eam colonis: & ipse peregre fuit multis temporibus.

quidam Mat. 21. c.33 Mar. 12. a.1 Isa. 5.a.1 Ier. 2.d. 21

10 * Et in tempore misit ad cultores seruum, vt de fructu vineæ darent illi. Qui cæsum dimiserunt eum inanem.
11 * Et addidit alterum seruum mittere. Illi autem hunc quoque cædentes, & afficiẽtes contumelia, dimiserunt inanẽ.
12 * Et addidit tertium mittere: qui & illum vulnerantes eiecerunt.
13 * Dixit autem dominus vineæ, Quid faciam? mittam filium meum dilectum: forsitan cùm hunc viderint, verebuntur.
14 * Quem cùm vidissent coloni, cogitauerunt intra se, dicentes, Hic est hæres, occidamus illum, vt nostra fiat hæreditas.

C

15 * Et eiectum illum extra vineam, occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vineæ?
16 * Veniet, & perdet colonos istos, & dabit vineam aliis. Quo audito, dixerunt illi, Absit.
17 * Ille autem aspiciens eos, ait, Quid estergo hoc quod scriptum est, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli?

Psal.117 c.22 Act.4.b. 11 Rom.9. f.33 1.Pet.2. b.8 Isa.28.d

18 * Omnis qui ceciderit super illum lapidem, conquassabitur: super quem autem ceciderit, comminuet illum.

Mat.21. d.42

19 * Et quærebant principes Sacerdotum & Scribæ mittere in illum manus illa hora: & timuerunt populum. cognouerunt enim quòd ad ipsos dixerit similitudinem hanc.
20 * Et obseruantes, miserunt insidiatores qui se iustos simularent, vt caperent eum in sermone, & traderent illum principatui & potestati Præsidis.

Mat. 22. b.15 Mar. 12. b.13

21 * Et interrogauerunt eum, dicentes, Magister, scimus quia rectè dicis & doces: & non accipis personam, sed viam Dei in veritate doces.
22 * Licet nobis tributum dare Cęsari, an non?

7 καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν.
8 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
9 ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς·
10 καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες αὐτὸν, ἐξαπέστειλαν κενόν.
11 καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες, ἐξαπέστειλαν κενόν.
12 καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον.
13 εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες ἐντραπήσονται.
14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ, διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία.
15 καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;
16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον, μὴ γένοιτο.
17 ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, τί οὖν ἐστι τὸ γεγραμμένον τοῦτο, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;
18 πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον, συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.
19 καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπε.
20 καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος.
21 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες, διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις·
22 ἔξεστιν ἡμῖν καίσαρι φόρον δοῦναι, ἢ οὔ;

---

16 נאתא ᵖוניבד לפלחא הנון ᵍוגחל כרמא לאחרנא כד ᵗשמעו
17 הוי דין ᵗחר בהון ואמר ומנא הי הי ᵘדכתיבא דכאפא ˣדאסליו ᵛבניא הי הות לריש
18 כל מן ᶻדנפל על הי כאפא ᵇנתרעע וכל מן דהי חפל עלוהי ᶜחדריוהי ᵈבעו הוו
19 בעו רבי כהנא וספרא ᶜדנרמון עלוהי אידיא בהי שעתא ᶠודחלו מן עמא ידעו גיר דעליהון אמר ᵉמתלא הנא
20 ושדרו לוהי ᵏגשושא דמחזמין בזדיקא דנאחדוניהי במלתא ונשלמוניהי לדינא ולשולטנה ᵗדהגמונא
21 ושאלוהי ואמרין לה מלפנא ידעינן דתריצאית ᵉמתל אנת ולא נסב אנת באפא אלא בקושטא
22 אורחא דאלהא מלף אנת ᶠשליט לן דנהל כסף רישא לקסר אולא

Gg 4

23 * ܗܘ ܕܝ ܐܬܝܕܥ ܠܗܘܢ ܫܘܛܝܘܬܗܘܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ . ܡܢܘ
24 ܡܢܘ ܐܝܟ ܕܢܬܝܗܒ ܠܝ . * ܚܘܘܝܘ ܠܝ ܕܢܢܬܝ ܘܡܢܘ ܐܝܟ
ܕܡܪܝܘܬܗ ܘܫܡܗ ܕܡܢ ܕܝ ܐܝܬ ܒܗ ܗܘ .
25 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ . ܗܒܘ ܗܝܕܝܢ ܕܝܠܗ
ܕܩܝܣܪ ܠܩܝܣܪ ܘܕܐܠܗܐ ܠܐܠܗܐ .
26 * ܘܠܐ ܐܬܟܠܘ ܕܢܬܦܣܘܢ ܡܢܗ ܩܕܡ ܥܡܐ ܘܬܡܗܘ ܥܠ
ܦܘܓܡܗ ܘܫܬܩܘ .
ܩܪܝܢܐ ܕܢܫܐ ܕܥܢܪ ✣ ✣
27 * ܗܘܝܘ ܕܝ ܐܢܫܐ ܡܢ ܨܕܘܩܝܐ ܕܠܝܬܝܗܘܢ ܩܝܡܬܐ
28 ܘܫܐܠܘܗܝ ܠܡܪܝ : ܡܪܝ ܟܬܒ . * ܐܡܪܝܢ ܠܗ
ܡܪܝ ܐܢܬ ܡܫܬܡܥ ܕܐܢ ܡܝܬ ܐܚܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܐܢܬܬܐ
ܘܠܝܬ ܠܗ ܒܢܝܢ ܢܣܒ ܐܚܘܗܝ ܐܢܬܬܗ ܕܐܚܘܗ
29 ܘܢܩܝܡ ܙܪܥܐ ܠܐܚܘܗ . * ܫܒܥܐ ܕܝ ܐܚܝܢ ܐܝܬܝܢ
ܘܩܕܡܝܐ ܢܣܒ ܐܢܬܬܐ . ܘܡܝܬ ܕܠܐ ܒܢܝܢ .
30 * ܘܢܣܒܗ ܬܪܝܢ ܠܐܢܬܬܐ . ܘܡܝܢܐ ܡܝܬ ܕܠܐ ܒܢܝܢ .
31 * ܘܠܚܕ ܠܗ ܠܐ ܢܣܒ . ܘܡܝܢ ܠܐ ܐܚܪܢ
ܕܡܝܢ . ܘܡܝܘ ܠܐ ܐܚܪܘ ܒܢܝܢ .
32 * ܘܒܬܪܗ ܡܝܬ ܐܢܬܬܐ .
33 * ܒܩܝܡܬܐ ܗܝܕܝ ܕܡܢܐ ܕܢܗܘܐ ܐܢܬܬܗ
ܕܫܒܥܬܗ ܢܣܒܘܗܝ :
34 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ . ܒܢܝ ܗܕܪܐ ܗܕܐ ܢܣܒܝܢ
35 ܘܢܣܒܝܢ . ܒܢܝ ܗܝܢܘܢ ܕܙܟܝܐ ܠܗܕܐ . * ܘܠܐ ܢܣܒܝܢ
ܠܗܘܢ ܐܢܫܐ . ܘܠܐ ܢܣܒܝܢ ܠܢܫܐ ܐܚܪܢ . ܠܐ
36 ܢܣܒܝܢ ܘܢܬܪܒܘܢ . ܐܦ ܠܐ ܢܡܘܬܘܢ ܠܗܘܢ . * ܐܦ
ܠܐ ܡܫܬܘܐ ܕܡܠܐܟܐ ܗܘܘ ܐܢܘܢ
ܕܒܢܝ ܐܠܗܐ . ܕܒܢܝ ܩܝܡܬܐ ܗܘܘ ܐܢܘܢ .
37 ܘܡܬܩܝܡܝܢ . * ܘܡܬܩܝܡ ܕܝ ܡܝܬܐ ܐܦ ܡܘܫܐ ܚܘܝ .
ܕܒܟܬܒܐ ܕܒܝܬ ܐܝܬܝ . ܡܪܝ ܐܠܗ ܐܒܪܗܡ ܘܐܠܗ
38 ܐܝܣܚܩ ܘܐܠܗ ܝܥܩܘܒ . * ܠܐ ܗܘ ܐܠܗ ܕܡܝܬܐ
ܐܠܐ ܕܚܝܐ . ܟܠܗܘܢ ܕܝ ܚܝܝܢ ܠܗ .
39 ܐܦ ܚܕܐ ✣ * ܐܡܪܝܢ ܡܢ ܣܦܪܐ ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܡܪܝ
40 ܛܒ . ܘܠܐ ܐܬܟܠܘ ܕܢܫܐܠܘܢ ܠܗ ܡܕܡ ✣

23 * *Ipse verò animaduertit eorum astutiam, & ait, Quid me tentatis?*
24 * *Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem & inscriptionem? Illi autem inquiunt, Cæsaris.*
25 * *Dixit eis Jeschua, Reddite igitur quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ Dei, Deo.*
26 * *Nec potuerunt carpere ex eo sermonem coram populo: & mirati sunt super eius responso: & siluerunt.*

Lectio Mulierum defunctarum.

27 * *Cæterùm accesserunt quidam ex Sadoukæis illis, qui dicunt nullam esse resurrectionem, & interrogarunt eum,*
28 * *Dicuntque ei, Doctor, Mousche scripsit nobis, Si cuius frater obierit habens vxorem sine liberis, ducat frater eius vxorem ipsius, & suscitet semen fratri suo.*
29 * *Septem autem fratres fuerunt, primusque duxit vxorem, & mortuus est sine liberis.*
30 * *Et duxit eam secũdus in vxorem suam, & iste mortuus est sine liberis.*
31 * *Rursum & tertius accepit eam: similiterque & illi septem, & mortui sunt, neque reliquerunt liberos.*
32 * *Et mortua est ad extremum ipsa quoque mulier.*
33 * *In resurrectione ergo cuiusnam eorũ futura est vxor? illi enim septem duxerunt eam.*
34 * *Dixit eis Jeschua, Filij huius seculi ducunt vxores, & mulieres fiunt virorum.*
35 * *Illi verò qui seculo illo digni fuerint, et resurrectione quæ est à domo mortuorum, nec ducunt vxores, nec etiam mulieres fiunt virorum.*
36 * *Nequaquam enim amplius mori possunt. sunt enim instar Angelorum, et sunt filij Dei, quum filij sint resurrectionis.*
37 * *Suscitari autem mortuos Mousche quoque demonstrauit: meminit enim in rubo dicit, Dominus Deus Abrohom, & Deus Ischok, & Deus Jaakoub.*
38 * *Deus autem non est mortuorum, sed viuorum: omnes enim viuunt ei.*
39 * *Responderunt autem quidam ex Scribis, & dicunt ei, Doctor perbellè dicis.*
40 * *Nec amplius audebant interrogare eum vlla de re.*

---

23 הוין אסתכל חרעותהון ואמר מנא מנסין אנתון לי ;
24 וחויתא הנון דין אמרין דקסר ; 25 אמר להון ישוע הבו הכיל דקסר לקסר ודאלהא לאלהא ;
26 ולא אשכחו למאחד מנה מלתא קדם עמא ואתדמרו על פתגמה ושתקו ;
27 קרבו דין אנשין מן צדוקיא הנון דאמרין דקיימתא לית ושאלוהי ; 28 ואמרין לה מלפנא מושא כתב לן דאן
אנש נמות אחוהי דאית לה אנתתא ולא בנין נסב אחתה אנתתה ונקים זרעא לאחוהי ; 29 שבעא דין אחין
איתון וקדמיא נסב אנתתא ומית ולא בנין ; 30 ונסבה דתרין לאנתתה והנא מית ולא בנין ;

d חוא̈ונו̈ ד̈ינ̈ר̈א ד̈מ̈ן א̈ית̈ ב̈ה̈ צ̈ל̈מ̈א
c מ̈נ̈ס̈ין א̈נ̈ת̈ון ל̈י
e ו̈ק̈ת̈ב̈א ה̈נ̈ון ד̈ין א̈מ̈ר̈ין ד̈ק̈ס̈ר̈
f ה̈ב̈ו ה̈כ̈יל ד̈ק̈ס̈ר̈ ל̈ק̈ס̈ר̈ ו̈ד̈א̈ל̈ה̈א̈ ל̈א̈ל̈ה̈א̈
g ל̈א̈
h ל̈מ̈א̈ח̈ד̈ מ̈נ̈ה̈
i מ̈ל̈ת̈א̈ ק̈ד̈ם̈ ע̈מ̈א̈
k ו̈א̈ת̈ד̈מ̈ר̈ו̈ ע̈ל̈ פ̈ת̈ג̈מ̈ה̈
l ו̈ש̈ת̈ק̈ו̈
m ק̈ר̈ינ̈א̈ ר̈נ̈ש̈א̈ ד̈ע̈נ̈ר̈ן
n ס̈ד̈ו̈ק̈ל̈
o ח̈ר̈ע̈ו̈ת̈ה̈ון
p ס̈ל̈פ̈נ̈א̈ מ̈ו̈ש̈א̈ כ̈ת̈ב̈ ל̈ן
q ל̈ית̈
r ו̈ש̈א̈ל̈ו̈ה̈י̈
s ל̈ה̈
t ל̈מ̈ל̈ת̈ה̈
u ל̈א̈ח̈ו̈ה̈י̈
v ו̈נ̈ס̈ב̈ה̈ ד̈ת̈ר̈ין ל̈א̈נ̈ת̈ה̈ה̈ ו̈ה̈נ̈א̈ מ̈ית̈ ד̈ל̈א̈ ב̈נ̈ין̈ ;
w ס̈כ̈ל̈
x ח̈ר̈ע̈
ע̈נ̈ר̈א̈ית̈ ע̈ר̈ם̈
y נ̈ס̈א̈
z ח̈ו̈א̈
a כ̈ת̈ב̈
b י̈ה̈ב̈
c ש̈כ̈ח̈
בל̈ש̈ון כ̈ל̈
d א̈ח̈ד̈
e מ̈ל̈ל̈
f ד̈מ̈ר̈
g ש̈ת̈ק̈
h ק̈ר̈א̈
i ע̈נ̈ד̈
k ק̈ו̈ם̈
l ש̈א̈ל̈
m א̈ל̈ף̈
n מ̈ו̈ת̈
o נ̈ס̈ב̈
p ק̈ו̈ם̈

23 *Considerans autem dolum illorum, dixit ad eos, Quid me tentatis?
24 * Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem & inscriptionem? Respondentes dixerunt, Cæsaris.
25 Rom. 13 b.7 * Et ait illis, Reddite ergo quæ sunt Cęsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo.
26 * Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe: & mirati in responso eius, tacuerunt.

27 Mat. 22. c.23 Mat. 12. b.18 * Accesserunt autem quidam Sadducæorum, qui negãt esse resurrectionem, E & interrogauerunt eum,
28 * Dicentes, Magister, Moyses scripsit nobis, Si frater alicuius mortuus fuerit habens vxorem, & hic sine liberis fuerit, vt accipiat eam frater eius vxorem, & suscitet semen fratri suo. Deut. 25 a.5
29 *Septem ergo fratres erant, & primus accepit vxorẽ, & mortuus est sine filiis.
30 * Et sequens accepit illã, & ipse mortuus est sine filio.
31 * Et tertius accepit illam. similiter & omnes septem, & non reliquerunt semen; & mortui sunt.
32 *Nouissimè omniũ mortua est & mulier.
33 * In resurrectione ergo, cuius eorum erit vxor? siquidem septem habuerunt eam vxorem.
34 * Et ait illis Iesus, Filij huius seculi nubunt, & traduntur ad nuptias:
35 *Illi verò qui digni habebuntur seculo illo & resurrectione ex mortuis, neq; F nubent, neque ducent vxores:
36 * Neque vltrà mori poterunt: æquales enim angelis sunt: & filij Dei sunt, cùm sint filij resurrectionis.
37 *Quia verò resurgãt mortui, & Moyses ostẽdit secus rubum, sicut dicit Dominum, Deum Abraham, & Deum Isaac, & Deum Iacob. Exod. 3. b.6 Mat. 22 d.32 Mar. 12. c.26
38 * Deus autem non est mortuorum, sed viuorum. omnes enim viuunt ei.
39 * Respondentes autem quidam Scribarũ, dixerunt ei, Magister, bene dixisti.
40 * Et amplius nõ audebant eum quicquam interrogare.

23 * καταενοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τί με πειράζετε;
24 * Ἐπιδείξατέ μοι δηνάριον. τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; ἀποκριθέντες εἶπον, καίσαρος.
25 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἀπόδοτε οὖν τὰ καίσαρος καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.
26 * καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ. καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἐσίγησαν.

27 * Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν,
28 * λέγοντες, διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθανὼν ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθανὼν, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
29 * ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα, ἀπέθανεν ἄτεκνος.
30 * καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος.
31 * καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέθανον.
32 * ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.
33 * ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.
34 * καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ ἐκγαμίσκονται·
35 * οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται·
36 * οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γάρ εἰσι· καὶ υἱοί εἰσι τοῦ θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες.
37 * ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ, καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ, καὶ τὸν θεὸν Ἰσαὰκ, καὶ τὸν θεὸν Ἰακώβ.
38 * θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.
39 * ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων, εἶπον, διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.
40 * οὐκ ἔτι δὲ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

---

23 וְיָדַע לְרַמָּיוּתָם וַאֲמַר לְהוֹן לְמָא מְנַסּוּנַנִי׃ 24 אַחֲזוּ לִי דִינָרָא חַד לְמַן אִיכָּא צוּרְתֵּהּ וְכְתָבָתֵהּ וַעֲנוֹ וְאָמְרִין לֵהּ דְּקַיְסָר׃ 25 וַאֲמַר לְהוֹן יַהֲבוּ אֲרוּם לְקַיְסָר וּלְקַיְסָר וּדְאִלָּהָא לֵאלָהָא׃ 26 וְלָא יְכִלוּ לְמִתְפַּשָׂא מִלָּתֵהּ קֳדָם עַמָּא וּתְמַהוּ עַל מַעֲנוּתֵהּ וְשַׁתִּיקוּ׃ 27 וְקָרְבוּ חַד מִן צְדוּקָיָא דְּאָמְרִין לֵית קְיָמָא לְמִתְקַיָּם וּשְׁאָלוּנֵהּ׃ 28 לְמֵימַר לֵהּ מָרִי מֹשֶׁה כְּתַב לָנָא אֲרוּם אֲחוּהּ דְּמַן דִּי יְמוּת וְאִתְּתָא אִיתַי לֵהּ וּבְנִין לָא אִתְיְלִדוּ לֵהּ יִסַּב אֲחוּהּ יָת אִתְּתֵהּ וְיָקִים בְּרָא לַאֲחוּהּ׃ 29 שַׁבְעָה אֲחִין הֲוָוֹן וּבְכַרָא נְסַב אִתְּתָא וּמִית בְּלָא בְנִין׃ 30 וּנְסִיבַת יָתֵהּ תִּנְיָנָא וּמִית בְּלָא בְנִין׃ 31 וּנְסִיבַת יָתֵהּ תְּלִיתָאָה וְכֵן שַׁבְעָתְהוֹן לָא שְׁבָקוּ בְנִין וּמִיתוּ׃ 32 וּבַתְרָיָתָא מִיתַת אִתְּתָא׃ 33 בְּקִיּוּמָא הָכִיל דְּאִינָא מָנְהוֹן הֲוָת אִנְתְּתָא שַׁבְעָתְיְהוֹן גִּיר נַסְבוּהָ׃ 34 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ בְּנוֹהִי דְּעָלְמָא הָנָא נָסְבִין נַשֵּׁא וְנַשֵּׁא׃ 35 הָנוּן דִּין דְּלֵהוֹ עָלְמָא שְׁוִי וְלִקְיוּמְתָא דְּמִן בֵּית מִיתָא לָא נָסְבִין נַשֵּׁא וְאַף לָא נַשֵּׁא הָוִין לְגַבְרָא׃ 36 אַף לָא גִּיר חוּב לְמִמְת מְשַׁכְּחִין אֵיךְ מַלְאֲכֵא אֵנוּן גִּיר וּבְנֵי אִיתַיְהוֹן דְּאֱלָהָא מְטָל דַּהֲוֹו בְּנֵי אֲנָשָׁא דְּקִיּוּמְתָא׃ 37 וְקִיּוּמִין דִּין מִיתָא אַף מוֹשֶׁה בְּרַךְ אַדְכַּר גִּיר כַּד אֲמַר מָרְיָא אֱלָהָה דְּאַבְרָהָם וֵאלָהָה דְּאִיסְחָק וֵאלָהָה דְּיַעֲקוֹב׃ 38 אֱלָהָא דִּין לָא הֲוָא דְּמִיתֵא אֶלָּא דְּחַיֵּא כֻּלְּהוֹן גִּיר חַיִּין אֵנוּן לֵהּ׃ 39 וַעֲנוֹ אֲנָשִׁין מִן סָפְרָא וַאֲמַרִין לֵהּ מַלְפָנָא שַׁפִּיר אֲמַרְתָּ׃ 40 וְלָא חוּב אַסְרַחוּ לְמִשְׁאֲלוּתֵהּ עַל מִדַּם׃

32 וּמִיתַת בְּחַרְתָּא וְאַף אִנְתְּתָא׃ 33 בְּקִיּוּמָא הָכִיל דְּאִינָא מָנְהוֹן הֲוָת אִנְתְּתָא שַׁבְעָתְיְהוֹן גִּיר נַסְבוּהָ׃ 34 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ בְּנוֹהִי דְּעָלְמָא הָנָא נָסְבִין נַשֵּׁא וְנַשֵּׁא׃ 35 הָנוּן דִּין דְּלֵהוֹ עָלְמָא שְׁוִי וְלִקְיוּמְתָא דְּמִן בֵּית מִיתָא לָא נָסְבִין נַשֵּׁא וְאַף לָא נַשֵּׁא הָוִין לְגַבְרָא׃ 36 אַף לָא גִּיר חוּב לְמִמְת מְשַׁכְּחִין אֵיךְ מַלְאֲכֵא אֵנוּן גִּיר וּבְנֵי אִיתַיְהוֹן דְּאֱלָהָא מְטָל דַּהֲוֹו בְּנֵי אֲנָשָׁא דְּקִיּוּמְתָא׃ 37 וְקִיּוּמִין דִּין מִיתָא אַף מוֹשֶׁה בְּרַךְ אַדְכַּר גִּיר כַּד אֲמַר מָרְיָא אֱלָהָה דְּאַבְרָהָם וֵאלָהָה דְּאִיסְחָק וֵאלָהָה דְּיַעֲקוֹב׃ 38 אֱלָהָא דִּין לָא הֲוָא דְּמִיתֵא אֶלָּא דְּחַיֵּא כֻּלְּהוֹן גִּיר חַיִּין אֵנוּן לֵהּ׃ 39 וַעֲנוֹ אֲנָשִׁין מִן סָפְרָא וַאֲמַרִין לֵהּ מַלְפָנָא שַׁפִּיר אֲמַרְתָּ׃ 40 וְלָא חוּב אַסְרַחוּ לְמִשְׁאֲלוּתֵהּ עַל מִדַּם׃

קוּם חֲוָא נָסַב
חֲוָא שְׁוָא קוּם
מוּת שְׁכַח בלשון יחיד
אִית בְּרַךְ
עברא ותאיד
דְּכַר כמו זכר
קְנָיָא כמו הסנה
מוּת חֲוָא עֲנָא
אֱלָף מָרַח שָׁאַל

Ad oblationem Dominicæ quintæ post Epiphaniam.

41 * Porrò dicebat eis, Quomodo dicunt Scribæ de Meschicho, eum esse filium Dauid?

42 * Quum ipse Dauid dicat in libro Psalmorum, Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextera mea,

43 * Donec ponam hostes tuos sub pedibus tuis.

44 * Si Dauid ergo vocat eum, Dominum meum, quomodo filius eius est?

45 * Et audiente vniuerso populo, dicebat discipulis suis:

46 * Cauete à Scribis qui volunt ambulare cum stolis, & amant salutationes in plateis, primosque consessus in Synagogis, & primos accubitus in cœnis.

47 * Isti deuorant domos viduarum ex occasione quòd prorogent orationes suas: isti subibunt grauius iudicium.

CAP. XXI.

1 CONspicatus autem Ieschua diuites illos qui coniiciebant in ærarium oblationes suas:

2 * Vidit etiam viduam quandam pauperrimam coniicientem octauas duas.

3 * Et ait, Verè dico vobis, hæc vidua pauper coniecit plusquàm omnes.

4 * Hi enim omnes ex eo quod redundabat eis, coniecerunt in domum oblationis Dei hęc autem ex penuria sua quicquid possidebat coniecit.

Ad oblationem Festo Crucis.

5 * Quumque dicerent quidam de templo, quòd lapidibus pulcherrimis oblationibusque ornatum esset:

6 * Dixit eis Ieschua, In his quæ spectatis, venient dies quibus non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruatur.

7 * Et interrogabant eum, dicentes, Doctor, quando hæc futura sunt? & quod est signum quum hæc appropinquauerint vt fiant?

8 * Ipse verò dixit eis, Videte ne seducamini: multi siquidem venient in nomine meo, dicéntque, Ego sum Meschicho. & tempus illud prope est. ne igitur post eos abulaueritis.

---

41 וַאמַר הֲוָא לְהוֹן אֵיכַנָא אָמְרִין סָפְרָא עַל מֶשִׁיחָא דַּבְרֵה הוּ דְדָוִיד ׃ 42 וְהוּ דָוִיד אֲמַר בְּכִתְבָא דְמַזְמוֹרֵא
דַאמַר מָרְיָא לְמָרִי חֵב לָךְ מִן יַמִינִי ׃ 43 עַדְמָא דָאסִים בְּעֵלְרְבָנַיִך תְּחֵיהוֹן רַגְלָיִך ׃ 44 אֵן דָוִיד הָכֵיל קָרֵא
לֵה מָרִי אֵיכַנָא כְּרֵה הוּ ׃ 45 וְכַד כֻּלֵּה עַמָּא שָׁמַע הֲוָא אֲמַר לְתַלְמִידוֹהִי ׃ 46 אֶזְדַהֲרוּ מִן סָפְרָא דְצָבְיִן
לְמִהֲלַכוּ בְּאַסְטְלָא וְרַחְמִין שְׁלָמָא בְּשׁוּקָא וְרֵישׁ סַמְכָא בְּחַשְׁמְיָתָא ׃ 47 הָנוּן דְאָכְלִין
בָּתֵי אַרְמַלְתָא בְּעִלָּתָא דְמַיְרְכִין צְלוֹתְהוֹן הָנוּן נְקַבְּלִין דִינָא יַתִּירָא ׃ קפלאון כא
חֲדִין יֵשׁוּעַ בְּעִתִּירָא אִילֵין דְרַמִּין הֲווּ בֵּית גַּזָא קוּרְבָּנֵיהוֹן ׃ 2 וַחֲזָא אַף אַרְמַלְתָא חֲדָא מִסְכֵּנְתָא

דְרַנְחָ נמוזרוח כְּתַב
פירושו ספר
זְמַר יְתַב סוּם
קְרָא לְמַר זְחַר
עָבָא חֲלַדְ מזלשוין
רַחַם יְתַב סְמַדְ
חֲשַׁשׁ אֲכַל עֲלַל
יַרְדְ צְלָא רָן יְתַר
חוּר רָמָא קְרַב

41 ✠ Dixit autem ad illos, Quomodo dicunt Christum filium esse Dauid?
42 ✠ Et ipse Dauid dicit in libro Psalmorum, Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis,
43 ✠ Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?
44 ✠ Dauid ergo Dominum illum vocat: & quomodo filius eius est?
45 ✠ Audiente autem omni populo, dixit discipulis suis:
46 ✠ Attendite à Scribis qui volunt ambulare in stolis, & amant salutationes in foro, & primas cathedras in Synagogis, & primos discubitus in conuiuiis:
47 ✠ Qui deuorant domos viduarum, simulantes longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem.

Mat. 22. d. 44 Mar. 12. d. 36 Psal. 109 a. 1

CAP. XXI.

1 R Espiciens autem, vidit eos qui mittebãt munera sua in gazophylacium A diuites.
2 ✠ Vidit autem & quandam viduam pauperculam, mittentem æra minuta duo.
3 ✠ Et dixit, Vere dico vobis, quia vidua hæc pauper, plus quàm omnes misit.
4 ✠ Nam omnes hi, ex abundanti sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo quod deest illi, omnem victum suum quem habuit, misit.

Mar. 12. d. 41

5 ✠ Et quibusdam dicentibus de templo, quòd bonis lapidibus & donis or- B natum esset, dixit:
6 ✠ Hæc quæ videtis, venient dies in quibus non relinquetur lapis supra lapidem, qui non destruatur.
7 ✠ Interrogarunt autem illum, dicentes, Præceptor, quando hæc erunt: & quod signum cùm fieri incipient?
8 ✠ Qui dixit, Videte ne seducamini. multi enim venient in nomine meo, dicentes, Quia ego sum: & tempus appropinquauit, nolite ergo ire post eos.

Mat. 24. a. 2 Mar. 13. a. 2 Sup. 19. E. 44

41 ✠ Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, πῶς λέγουσι τὸν χριστὸν υἱὸν δαβὶδ εἶναι;
42 ✠ καὶ αὐτὸς δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου,
43 ✠ ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;
44 ✠ δαβὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ· καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν;
45 ✠ ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
46 ✠ προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις·
47 ✠ οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρᾷ προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

κα΄.

1 ✠ Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους·
2 ✠ εἶδε δέ τινα καὶ χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά·
3 ✠ καὶ εἶπεν, ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν·
4 ✠ ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε.
5 ✠ Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε,
6 ✠ ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται.
7 ✠ ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν, λέγοντες, διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι;
8 ✠ ὁ δὲ εἶπε, βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε· μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν.

---

d רְמָא e סְכַן f חֲסַר g קְנָא h רְמָא i עָלַב k עֲבַת פירושו חקן l חֲזָא m אִתָּא n שְׁבַח o סְתַר בלשון חרפ p שָׁאַל q אֲלַף r חֲזָא s טְעָא t אֲמַר u אֶזֶל

d וַאֲרְמִית שָׁמוּנָא חֲרִין ׃ 3 וַאמַר שְׁרָרָא אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּהָדָא אַרְמַלְתָּא e מְסַכְּנְתָּא אַרְמַיְתָא יַתִּיר מִן
כֻּלְּהוֹן ׃ 4 כֻּלְּהוֹן גֵּיר הַלֵּין מָא דְיַתִּיר הֲוָא לְהוֹן אַרְמִיו בֵּית קוּרְבָּנָא דֵאלָהָא הָדָא דֵין מִן f חַסִירוּתָהּ כֹּל g דְּקִנְיָא הֲוָת
h אַרְמַיְתָהּ ׃ דְּקוּרְבָּא דְעַאנָא i דְעָלִיבָא סא
5 וְכַד אָמְרִין הֲוָו אֲנָשִׁין עַל הֵיכְלָא דְּבְכָאפָא שַׁפִּירְתָּא וַבְקוּרְבָּנָא k מְצַבַּת ׃ 6 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ הַלֵּין דְּחָזִין אַנְתּוּן
m נְאתוּן יוֹמָתָא דַבְהוֹן לָא n תִּשְׁתְּבֵק כְּאף עַל כְּאף דְּלָא o תֶּסְתְּתַר ׃ 7 p וְמִשְׁאַלִין הֲוָו לָהּ וַאמְרִין q מַלְפָּנָא אֵמָתַי
הַלֵּין r נֶהְוִין וּמָנָא הִי אָתָא מָא דְקָרִיבִין הַלֵּין דְּנֶהְוִין ׃ 8 הוּדֵין אֲמַר לְהוֹן s חֲזוּ לְמָא t תִּטְעוּן סַגִּיאֵא גֵּיר נְאתוּן
בְּשֵׁמִי u וְנאמְרִין דְּאנָא אֲנָא מְשִׁיחָא וְזַבְנָא קְרֵב לָא דֵין v תְּאזְלוּן כָּתְרְהוֹן ׃

9 * Quumque audieritis bella, & tumultus, ne extimueritis. Futurũ est enim vt hæc primùm fiant. sed necdum peruenietfinis.

10 * Insurget enim gens contra gentem, & regnum contra regnum.

11 * Et terræmotus ingentes futuri sunt singulis in locis, itẽ fames & pestilentiæ: eruntque terriculamenta & expulsiones, & signa magna è cælo apparebunt, magnæque tempestates erunt.

12 * Sed ante hæc omnia iniicient in vos manus, vosque persequentur, & tradent vos in Synagogas, & domum vinctorum: & sistent vos coram regibus & præsidibus propter nomen meum.

13 * Hæc autem erunt vobis testimonio.

14 * Sed reponite in corde vestro vos non esse instruendos ad depromendum spiritum. [ad reddendam rationem.]

15 * Ego enim dabo vobis os & sapientiam illam, cui non poterunt obsistere omnes inimici vestri.

16 * Tradent autem vos parentes vestri, & fratres, & patrueles, & amici vestri, mortique adigent nonnullos ex vobis.

17 * Et eritis exosi omnibus propter nomen meum.

18 * Sed pilus à capite vestro non peribit.

19 * Verùm per patientiam vestram possideatis animam vestram.

20 * Quum autem videritis Ourischlem cingi ab exercitu, tunc scitote appropinquare vastationem eius.

21 * Tunc ij qui sunt in Iihoudæa, fugiant in montem; quique intra eam sunt, euadant: et qui sunt in agris, non ingrediantur eam.

22 * Nam hi sunt dies vltionis, vt impleatur quicquid scriptum est.

23 * Væ autem iis quæ fuerint prægnantes, ijsque quæ lactentes fuerint in illis diebus. erit enim oppressio ingens in terra, & ira in

24 populo isto. * Cadentque acie gladij, & captiui abducentur in omnem regionem: & Ourischlem erit conculcata à gentibus, vsquequo impleantur tempora Gentium.

25 * Et erunt signa in Sole & Luna & sideribus, & in terra angustia gentium, & complosio manuum præ stupore sonitus maris;

---

9 וכאדשמעין אנתון קרבא ושגושיא לא תדחלון עתידין אנין גיר הלין לוקדם למהוא אלא לא עדכיל מטת
10 חתא׃ נקום גיר עמא על עמא ומלכו על מלכו׃ 11 וזועא רירבא נהוון ברוכא דוכא וכפנא
ומותנא ונהוין דחלתא וסירדא ואתותא רורבתא מן שמיא נתחזין׃ וסתוא רירבא נהוין׃ 12 קדם דין הלין כלהין
רמון עליכון אידיא ונרדפונכון ונשלמונכון לכנושתא ולבית אסירא ונקרבונכון קדם מלכא וחגמונא
סגל שמי׃ 13 הויא לכון דין למהדותא׃ 14 סימו דין בלבכון דלא תהוון מהילפין למפק רוחא׃
15 אנא גיר אתל לכון פומא וחכמתא אידא דלא נשכחון למקם לקובלה כלהון בעלדבביכון׃
16 נשלמונכון דין אבהיכון ואחיכון ואחינכון ורחמיכון ונמיהון מנכון׃

שנש דחל מטא
קום זוע רבב
מות דחל סדר
סתוא רמא יד
רדף שלם קדם
מן דלשון יון נאבים
סום אלף נפק
נתל שכח
בלשון יכל
קום שלם מות

* Cùm autem audieritis prælia & seditiones, nolite terreri: oportet primùm hæc fieri, sed nondum statim finis.
* Tunc dicebat illis, Surget gens contra gẽtem, & regnum aduersus regnum: 10
* Et terræmotus magni erunt per loca, & pestilentiæ & fames, terroresque C de cælo, & signa magna erunt. 11
* Sed ante hæc omnia iniicient vobis manus suas: & persequentur tradentes in synagogas & custodias, trahentes ad reges & præsides propter nomẽ meum. 12
* Continget autem vobis in testimonium. 13
* Ponite ergo in cordibus vestris non præmeditari quemadmodum respondeatis. 14
* Ego enim dabo vobis os & sapientiam: cui non poterunt resistere & contradicere omnes aduersarij vestri. 15
* Trademini autem à parentibus & fratribus, & cognatis & amicis: & mor- D te afficient ex vobis. 16
* Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: 17
* Et capillus de capite vestro non peribit. 18
* In patientia vestra possidebitis animas vestras. 19
Mat. 24. b. 15 Mar. 13. b. 14 Dan. 9. & 27. * Cùm autem videritis circundari ab exercitu Ierusalem: tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius. 20
* Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: & qui in medio eius, discedant: & qui in regionibus, nõ intrent in eam. 21
* Quia dies vltionis hi sunt, vt impleãtur omnia, quæ scripta sunt. 22
* Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. erit enim E pressura magna supra terrã, & ira in populo hoc. 23
* Et cadent in ore gladij: & captiui ducentur in omnes gentes. & Ierusalem calcabitur à Gentibus: donec impleãtur tempora nationum. 24
Mat. 24. c. 29 Mar. 13. c. 14 Isai. 13. b. 10 Ezec. 32 b. 7 Eccl. 3. c. 25 * Et erunt signa in sole & luna & stellis: & in terris pressura gentium præ cõfusione sonitus maris & fluctuum, 25

* ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.
10 * τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν.
11 * σεισμοί τε μεγάλοι κατὰ τόπους, καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται· φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται.
12 * πρὸ δὲ τούτων ἁπάντων, ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου.
13 * ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον.
14 * θέτε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι·
15 * ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα, καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.
16 * παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων, καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν·
17 * καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου·
18 * καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.
19 * ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.
20 * ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν ἱερουσαλὴμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.
21 * τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις, μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν·
22 * ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσι, τοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.
23 * οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ τούτῳ·
24 * καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν.
25 * καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ, ἠχούσης θαλάσσης καὶ σάλου,

---

[m] מְגַתָּא פירוש שער
[n] אֲבַד [o] סְבַר [p] מְגָא
[q] חֲזָא [r] חָדַר כמו חזר
[s] יְדַע [t] חָרַב [u] עָרַק
[v] עָדַל [w] תְּבַע [x] בְּטַן
[y] יְנַק [z] אֲלַץ [a] רְנַז
[b] נְפַל [c] שְׁבָא [d] רוּשׁ
[e] פְּשַׁךְ פירוש שפת

17 וְתֶהֱווּן סְנִיאִין מִן כָּל אֱנָשׁ מְטֻל שְׁמִי׃
18 וּמְנָתָא מִן רֵישְׁכוֹן לָא תֵאבַדִי׃
19 בְּמַסַּיְבְרָנוּתְכוֹן דִּין תְּקְנוּן נַפְשְׁכוֹן׃
20 מָא דֵין דַּחֲזַיְתּוּן לְאוּרְשְׁלֵם דְּעוּ דְקָרֵב לַהּ חוּרְבָּהּ׃
21 הֵידֵין אִילֵן דִּבְיְהוּד אֵנוּן נֶעֱרְקוּן לְטוּרָא וַאִילֵין דִּבְגַוָּהּ אֵנוּן נֶעֱרְקוּן וְדִבְקוּרְיָא לָא נֵעֱלוּן לַהּ׃
22 דְּיוֹמָתָא אֵנוּן הָלֵין דְּתִבְעָתָא דְּנֶשְׁלֵם כָּל מָא דִּכְתִיב׃
23 וַי דֵין לְאִילֵן דְּבִטְנָן וְלְאִילֵין דְּמֵינְקָן בְּהָנוּן יוֹמָתָא נָהֲוָא גִיר אוּלְצָנָא רַבָּא בְּאַרְעָא וְרוּגְזָא עַל עַמָּא הָנָא׃
24 וְנֶפְּלוּן בְּפוּמָא דְחַרְבָּא וְנֶשְׁתְּבוּן לְכָל אֻמְמָיָא וּנְהַוְיָן אָתוּתָא בְּשָׁמְשָׁא
25 וְבִסַּהֲרָא וּבְכוֹכְבֵא וּבְאַרְעָא אוּלְצָנָא דְעַמְמֵא דְנֶשְׁלֵמוּן זְבִנָא דְעַמְמֵא׃

26 * Et commotio quæ eiiciet animas hominum præ timore eius quod inuasurum est terram: & commouebuntur virtutes cælorum.

27 * Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa, magnaque gloria.

28 * Quum autem hæc incipient fieri, bono animo estote, & attollite capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.

Ad vesperas Dominicæ post Festum Crucis.

29 * Porrò dicebat eis parabolam: Videte ficum & omnes arbores:

30 * Quæ quum pullulauerint, statim ex eis intelligitis propè esse æstatem.

31 * Ita & vos quum videritis hæc fieri, scitote propè esse regnum Dei.

32 * Amin dico vobis, haudquaquam preterierit generatio ista, quousque hæc omnia fiant.

33 * Cælum & terra transibunt, verba autem mea minimè transibunt.

34 * Cauete autē vobis ipsis nequando grauentur corda vestra crapula, & ebrietate, & sollicitudine sæculi, & repentè vobis superueniat dies ille:

35 * Nam instar laquei illaqueabit eos omnes qui habitant in superficie vniuersæ terræ.

36 * Vigilate igitur omni tempore, & orate, vt digni habeamini qui effugiatis hæc quæ futura sunt, & consistatis coram Filio hominis.

37 * Interdiu autem docebat in templo: noctu verò exiens, pernoctabat in monte, qui vocatur Domus oliuarum.

38 * Et totus populus manè veniebat ad eum in templum, vt audirent sermonem eius.

Ad vesperam Feria VI. Crucifixionis.

CAP. XXII.

1 APpropinquabat autem festum Azymorum, quod vocatur Pezcho.

2 * Et quærebant principes Sacerdotum et Scribæ quomodo trucidarent eum: timebant enim à populo.

3 * Introiuit autem Satanas [aduersarius] in Iihoudo, vocatum Secariouto, qui erat è numero duodecim.

---

26 חַוְעָא [1] דְּמַפֵּק נַפְשָׁתָא דְּבְנֵי נָשָׁא מִן [2] דְּחִלְתָּא דְּמֵרֵם דַּעֲתִיד [3] לְמֵאתָא עַל אַרְעָא [4] וְנֶחֱזְעוּן חֵילָא דְּשָׁמַיָּא ;
27 וְהֵידֵין [5] נָחְזוּנִיהִי לִבְרֵה דְּאֱנָשָׁא [6] דְּאָתֵא בַּעֲנָנָא עִם חֵילָא סַגִּיאָא [7] וְשׁוּבְחָא רַבָּא ; 28 מָא דֵּין דְּשָׁרֵי
הָלֵין [8] דְּנֶהְוֹן [9] אֶתְלַבְּבוּ [10] וַאֲרִימוּ רֵישֵׁיכוֹן מֶשָׁל דְּקָרְבֵלֶה [11] פּוּרְקָנְכוֹן ;

דְּרִמְשָׁא דְּחַד בְּשַׁבָּא דְּבַתַּר עֵאדָא דְּעֵלִיבָא סו

29 וַאֲמַר הַוָא לְהוֹן [12] סַתְּלָא [13] חֲזוּ לְתִתָּא וְלְכֻלְּהוֹן אִילָנָא ; 30 וְמָא [14] דְּמַפְּרְעִין מֵחֲרָא מָנְהוֹן [15] מְסְתַּכְּלִין אַנְתּוּן
דְּקָרֵב לֶה [16] קַיְשָׁא ; 31 הַכְנָא אַף אַנְתּוּן מָא [17] דַּחֲזַיְתּוּן הָלֵין [18] דְּהֶוֶן [19] דְּעוּ דְּקָרִיבָא הִי מַלְכוּתָא דְּאֱלָהָא ; 32 אַמִּין אָמַר
אֲנָא לְכוֹן דְּלָא [20] יַעְבְּרִי שַׁרְבְּתָא הָדָא עַדְּמָא דְּכֻלְּהֵין הָלֵין נֶהְוֶן ; 33 שְׁמַיָּא וַאַרְעָא נֶעְבְּרוּן [21] וּמִלַּי לָא נֶעְבְּרֶן ;

[1] נְפַק [2] דְּחַל [3] אֲתָא
[4] זוּעַ [5] חֲזָא [6] אִתְּ
[7] שְׁבַח [8] חֲזָא [9] לְבַב
[10] רוּם [11] פְּרַק [12] מְתַל
כמו משל
[13] חֲזָא [14] פְּרַע
פירושו מצמיחים
[15] סְכַל [16] קַיְשָׁא כמו קיץ
[17] חֲזָא [18] חֲזָא [19] יְדַע
[20] עֲבַר [21] מַלַּל

26 * Arescentibus hominibus præ timore & expectatione,quæ superuenient vniuerso orbi.nam virtutes cælorum mouebuntur:

27 * Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate.

28 * His autem fieri incipientibus,respicite & leuate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra. Rom.8. d.23 F

29 * Et dixit illis similitudinem, Videte ficulneam & omnes arbores:

30 * Cùm producunt iam ex se fructum, scitis quoniam propè est æstas.

31 * Ita & vos cùm videritis hæc fieri, scitote,quoniam propè est regnum Dei.

32 * Amen dico vobis quia non præteribit generatio hæc,donec omnia fiant.

33 * Cælum & terra transibunt: verba autem mea non transibunt.

34 * Attendite autem vobis,ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate & curis huius vitæ: & superueniat in vos repentina dies illa. Rom.13. d.13

35 * Tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ.

36 * Vigilate itaque omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere ista omnia quæ futura sunt,& stare ante filium hominis.

37 * Erat autem diebus docens in templo: noctibus verò exiens,morabatur in monte qui vocatur Oliueti.

38 * Et omnis populus manicabat ad eũ in templo audire eum.

CAP. XXII.

1 Mat.26. d.2 Mar.14. d.1 APpropinquabat autem dies festus Azymorum,qui dicitur Pascha:

2 * Et quęrebant principes sacerdotum & Scribæ,quomodo eum interficerent; timebant verò plebem.

3 Mat.26. b.14 Mar.14. b.10 * Intrauit autem satanas in Iudam qui cognominabatur † Iscariotes, vnum de duodecim: Scariot

26 * ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων ἐν τῇ οἰκουμένῃ. αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.

27 * καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

28 * ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

29 * Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα·

30 * ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν·

31 * οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

32 * ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται.

33 * ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

34 * προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μεριμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη·

35 * ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.

36 * ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

37 * ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν·

38 * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

κϛ'.

1 * Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα·

2 * καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

3 * εἰσῆλθε δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα.

---

24 וְהַר יִקַר פירוש כבד
עבראיה זולת
25 רַיָּא יִצַף מִן שְׁלָיָא
עבראיה פתאם
26 צְפָיָה עבראיה יקש
27 יִתֵּב כמו ישב
28 שְׁחַר פירוש שקד
29 צְלָא שְׁוָא קום
30 יוֹם אֶלֶף בורת
עבראיה לון
31 עבראיה תא

24 אֶזְדַּהַרוּ דִּין בְּנַפְשְׁכוֹן דְּלָא מִסְתּוֹם נִאקְרוּן לְבַיְתְכוֹן בְּאַסוּתוּתָא וְבִרְיָוּתָא וְבִצְפִּתָא דְעָלְמָא וּמִן שְׁלָיָא
נַאתֵא עֲלֵיכוֹן יוֹמָא הָוֹ ׃ 35 אֵיךְ צְפִיָּתָא גֵּיר נְצַפַּח עַל כֹּלְהוֹן אִילֵין דְּיַתְבִין עַל אַפֵּיהּ דְּכֹלָּה אַרְעָא ׃
36 הָוֹוּ הַכִּיל שְׁהַרִין בְּכֹלְזְבַן וּמְצַלִּין דְּתִשְׁוּוּן לְמֶעְרַק מִן הַלֵּין דַּעֲתִידִין לְמֶהֱוֵא וְתִתְקַיְּמוּן קֳדָם בְּרֵה דַאנָשָׁא ׃
37 וּבְאִיסְמָא דִּין מַלֵּף הָוָא בְּהֵיכְלָא וּבְלֵלְיָא נָפֵק הָוָא בְּאֵת בְּטוּרָא דְמִתְקְרֵא דְּבֵית זַיְתָא ׃ 38 וְכֹלָּה עַמָּא
מְקַדְּמִין הָוֹוּ לְוָתֵהּ לְהֵיכְלָא לְמִשְׁמַע מִלְּתֵהּ ׃ דְּרַמְשָׁא דְעָרוּבְתָא דְזַקִּיפוּתָא סז קפאלין בב
1 קְרִיב הָוָא דִּין עֲרְעָרָא דְפַטִּירָא דְמִתְקְרֵא פִּצְחָא ׃ 2 וּבְעִין הָווּ רַבִּי כָּהֲנֵא וְסַפְרֵא דְאֵיכַנָּא נְקַטְלוּנֵיהִי
דְּחִלִין הָווּ גֵּיר מִן עַמָּא ׃ 3 עַל הָוָא דִּין סָטָנָא בִּיהוּדָא דְמִתְקְרֵא סְכַרְיוֹטָא דְאִיתַּוּהִי הָוָא מִן מְנְיָנָא דִּתְרֵעסַר ׃

4 ܘܐܙܠ ܡܠܠ ܥܡ ܪ̈ܒܝ ܟܗܢܐ ܘܣܦܪ̈ܐ ܘܪ̈ܒܝ ܚܝܠܐ ܕܗܝܟܠܐ ܐܝܟ ܕܢܫܠܡܝܘܗܝ ܠܗܘܢ.
5 ܘܚܕܝܘ ܘܐܩܝܡܘ ܕܢܬܠܘܢ ܠܗ ܟܣܦܐ.
6 ܘܐܫܬܘܕܝ ܠܗܘܢ. ܘܒܥܐ ܗܘܐ ܠܗ ܦܠܥܐ ܕܢܫܠܡܝܘܗܝ ܠܗܘܢ ܒܠܥܕ ܡܢ ܟܢܫܐ.
7 ܘܡܛܝ ܝܘܡܐ ܕܦܛܝܪ̈ܐ. ܕܒܗ ܐܝܬ ܗܘܐ ܥܝܕܐ ܕܢܬܢܟܣ ܦܨܚܐ.
8 ܘܫܕܪ ܝܫܘܥ ܠܟܐܦܐ ܘܠܝܘܚܢܢ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܙܠܘ ܛܝܒܘ ܠܢ ܦܨܚܐ ܕܢܠܥܣ.
9 ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܐܡܪܘ ܠܗ. ܐܝܟܐ ܨܒܐ ܐܢܬ ܕܢܛܝܒ.
10 ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܗܐ ܡܐ ܕܥܐܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܦܓܥ ܒܟܘܢ ܓܒܪܐ ܕܫܩܝܠ ܓܪܒܐ ܕܡܝܐ. ܙܠܘ ܒܬܪܗ.
11 ܘܐܝܟܐ ܕܥܐܠ. ܐܡܪܘ ܠܡܪܗ ܕܒܝܬܐ. ܪܒܢ ܐܡܪ. ܐܝܢܘ ܒܝܬ ܡܫܪܝܐ ܐܝܟܐ ܕܐܟܘܠ ܦܨܚܐ ܥܡ ܬܠܡܝܕܝ.
12 ܘܗܐ ܗܘ ܡܚܘܐ ܠܟܘܢ ܥܠܝܬܐ ܚܕܐ ܪܒܬܐ ܕܡܫܘܝܐ ܚܣܢ. ܬܡܢ ܛܝܒܘ.
13 ܘܐܙܠܘ ܐܫܟܚܘ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܘܛܝܒܘ ܦܨܚܐ.
14 ܘܟܕ ܗܘܐ ܥܕܢܐ. ܐܬܐ ܝܫܘܥ ܐܣܬܡܟ. ܘܬܪܥܣܪ ܫܠܝܚܐ ܥܡܗ.
15 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܪܓܬܐ ܪܓܬ ܕܗܢܐ ܦܨܚܐ ܐܟܘܠ ܥܡܟܘܢ ܥܕܠܐ ܐܚܫ.
16 ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܓܝܪ. ܕܡܟܝܠ ܠܐ ܐܟܘܠܝܘܗܝ ܥܕܡܐ ܕܢܫܬܡܠܐ ܒܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ.
17 ܘܢܣܒ ܟܣܐ ܘܐܘܕܝ ܘܐܡܪ. ܣܒܘ ܗܢܐ ܘܦܠܓܘܗܝ ܒܝܢܬܟܘܢ.
18 ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܓܝܪ. ܕܠܐ ܐܫܬܐ ܡܢ ܝܠܕܐ ܕܓܦܬܐ. ܥܕܡܐ ܕܬܐܬܐ ܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ.
19 ܘܢܣܒ ܠܚܡܐ ܘܐܘܕܝ ܘܩܨܐ ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ ܘܐܡܪ. ܗܢܘ ܦܓܪܝ ܕܚܠܦܝܟܘܢ ܡܬܝܗܒ. ܗܕܐ ܗܘܝܬܘܢ ܥܒܕܝܢ ܠܕܘܟܪܢܝ.
20 ܘܗܟܢܐ ܐܦ ܥܠ ܟܣܐ. ܡܢ ܒܬܪ ܕܐܚܫܡܘ ܐܡܪ. ܗܢܐ ܟܣܐ ܕܝܬܩܐ ܚܕܬܐ ܒܕܡܝ ܕܚܠܦܝܟܘܢ ܡܬܐܫܕ.
21 ܒܪܡ ܗܐ ܐܝܕܗ ܕܡܫܠܡܢܐ ܥܠ ܦܬܘܪܐ.
22 ܘܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ܐܙܠ ܐܝܟ ܕܦܣܝܩ. ܒܪܡ ܘܝ ܠܗܘ ܓܒܪܐ ܕܒܐܝܕܗ ܡܫܬܠܡ.
23 ܘܫܪܝܘ ܡܬܒܥܝܢ ܒܝܢܬܗܘܢ. ܕܡܢܘ ܟܕ ܡܢܗܘܢ ܗܘ ܕܥܬܝܕ ܕܗܕܐ ܢܥܒܕ.

4 * *Et abiens collocutus est cum principibus*
Sacerdotum & Scribis & Magistris militiæ
templi, vt ipsis eum proderet.
5 * *Et gauisi sunt, ac pacti sunt se daturos*
6 *ei pecuniam.* * *Et spopondit eis: quære-*
batque sibi opportunitatem, vt proderet eum
ipsis absque turba.
7 * *Aduenit autem dies Azymorum, in*
qua moris erat mactari Pezcho.
8 * *Et misit Ieschua Kipho & Iouchanon,*
dixitque eis, Ite parate nobis Pezcho, vt man
9 *ducemus.* * *Ipsi verò dixerunt ei,*
Vbi vis paremus?
10 * *Dixit eis, Ecce quum introieritis in ci-*
uitatem, occurret vobis vir baiulans hy-
driam aquæ, abite post eum.
11 * *Et quò loci ingredietur, dicite domino*
domus, Magister noster ait, Vbinam est do-
mus conuiuij [diuersorium] *vbi edam Pezcho*
cum discipulis meis?
12 * *Et ecce hic ostendet vobis cœnaculum*
domus conuiuij, illic parate.
13 * *Profecti itaque inuenerunt prout dixe-*
rat eis: & parauerunt Pezcho.
14 * *Quumque adesset constitutum tempus,*
veniens Ieschua discubuit, & duodecim A-
postoli cum eo.
15 * *Et dixit eis, Desiderio desideraui hoc*
Pezcho manducare vobiscum priusquàm pa-
16 *tiar.* * *Dico enim vobis me non amplius*
comesturum illud, quousque compleatur in
17 *regno Dei.* * *Et accepit calicem, et gra-*
tias egit, ac dixit, Accipite hoc, & diuidite
18 *inter vos:* * *Dico enim vobis, me non*
bibiturum de generatione vitis, donec ve-
19 *niat regnum Dei.* * *Et accepit panem,*
& gratias egit; fregitque, & dedit eis: &
ait, Hoc est corpus meum quod pro vobis tra-
ditur. hoc facite in mei memoriam.
20 * *Similiter etiam de calice, postquàm cœ-*
nassent, dixit, Hic est calix testamenti noui
in sanguine meo, qui pro vobis effunditur.
21 * *Veruntamen ecce manus eius qui pro-*
22 *dit me est in mensa.* * *Et Filius hominis*
abit prout definitum est: veruntamen væ ho-
mini illi, cuius manu proditur.
23 * *Cœperũt autem disquirere inter se, quis-*
nam esset ex eis qui hoc patraturus esset.

4 ואזל מלל עם רבי כהנא וספרא ורבי חילא דהיכלא איך דנשלמיוהי להון ׃ 5 וחדיו ואקימו דנתלון
להכספא ׃ 6 ואשתודי להון ובעא הואלה פלעא דנשלמיוהי להון בלעד מן כנשא ׃ 7 ומטי יומא
דפטירא דבה אית הוא עידא דנתנכס פצחא ׃ 8 ושדר ישוע לכאפא וליוחנן ואמר להון זלו טיבו לן פצחא
ונלעס ׃ 9 הנון דין אמרו לה איכא צבא אנת דנטיב ׃ 10 אמר להון הא מא דעאלין אנתון למדינתא
פגע בכון גברא דשקיל גרבא דמיא זלו בתרה ׃ 11 ואיכא דעאל אמרו למרה דביתא רבן אמר אינו בית
משריא איכא דאכל פצחא עם תלמידי ׃ 12 והא הו מחוא לכון עליתא חדא רבתא דמשויא חסן טיבו ׃
13 ואזלו אשכחו איך דאמר להון וטיבו פצחא ׃ 14 וכד הוא עדנא אתא ישוע אסתמך ותרעסר שליחא עמה ׃

שלם חדא קום
נתל ירא בעא
עבראית עלילה
נכס פצח כמו פסח
אזל טיב לעס
צבא עול דן
אזל עול שרא
אכל חוא עלא
שוא טיב שכת
בלשון מצא

4 * Et abijt, & locutus est cum principibus sacerdotum & magistratibus, quemadmodum illum traderet eis.
5 * Et gauisi sunt, & pacti sunt pecuniam illi dare.
6 * Et spopondit. Et quærebat opportunitatem vt traderet illum sine turbis.
7 * Venit autem dies Azymorum, in
Mat. 26. b. 17 Mar. 14. b. 12 qua necesse erat occidi Pascha.
8 * Et misit Petrum & Iohannem, dicens, Euntes parate nobis pascha, vt B
9 manducemus.
* At illi dixerunt, Vbi vis paremus?
10 * Et dixit ad eos, Ecce, introeuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis homo
quidam † amphoram aquę portans: sequimini eum in domum in quam intrat.
11 * Et dicetis patrifamilias domus, Dicit tibi magister, Vbi est diuersorium vbi Pascha cum discipulis meis manducem?
12 * Et ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum: & ibi parate.
13 * Euntes autem inuenerunt sicut dixit illis; & parauerunt Pascha.
14 * Et cùm facta esset hora, discubuit,
Mat. 26. b. 20 Mar. 14. b. 17 & duodecim Apostoli cum eo.
15 * Et ait illis, Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum, antequàm
16 patiar. * Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei.
17 * Et accepto calice gratias egit, & dixit, Accipite & diuidite inter vos.
18 * Dico enim vobis, quòd non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei
1. Cor. 11. c. 24 19 veniat. * Et accepto pane, gratias egit, & fregit; & dedit eis, dicens, Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. hoc facite in meam commemorationem.
20 * Similiter & calicem, postquàm cœnauit, dicens, Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur.
Mat. 26. b. 21 Mar. 14. c. 20 Ioan. 13. b. 18 Psal. 40. b. 10 21 * Veruntamen ecce manus tradentis me, mecum est in mensa. C
22 * Et quidem Filius hominis secũdùm quod definitum est, vadit: veruntamen
tradi- tur † væ homini illi per quem † tradetur.
23 * Et ipsi cœperunt quærere inter se, quis esset ex eis qui hoc facturus esset.

4 * καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὸ, πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς.
5 * Ⓒ ἐχάρησαν, Ⓒ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι·
6 * καὶ ὡμολόγησε, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.
7 * ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα.
8 * καὶ ἀπέστειλε πέτρον καὶ ἰωάννην, εἰπών, πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν.
9 * Ⓒ εἶπον αὐτῷ, ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν;
10 * Ⓒ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων. ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν ἣ εἰσπορεύεται.
11 * Ⓒ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας, λέγει σοι ὁ διδάσκαλος, ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
12 * κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε.
13 * ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἴρηκεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
14 * καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ Ⓒ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ·
15 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν, πρὸ τοῦ με παθεῖν·
16 * λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
17 * καὶ δεξάμενος ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε, λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς·
18 * λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.
19 * Ⓒ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδοκεν αὐτοῖς, λέγων, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν·
20 * ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.
21 * πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης·
22 * καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὡρισμένον· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται.
23 * καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ, τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

---

15 וְאַמַּר לְהוֹן רַגְּתָא רַגְּתִי דְּהָנָא פִּצְחָא אֲכוֹל עִמְּכוֹן קֹדֶם דְּאִתְחַשׁ׃ 16 אֲמַר אֲנָא לְכוֹן גֵּיר דְּמֵכִיל
לָא אֵכְלִיוּהִי עַדְּמָא דְּנִשְׁלֵם בְּמַלְכוּתָה דַּאלָהָא׃ 17 וְנְסַב כָּסָא וְאוֹדִי וְאַמַּר סַבוּ הָנָא וּפַלְגוּ בֵּינָתְכוֹן׃
18 אֲמַר אֲנָא גֵּיר לְכוֹן דְּלָא אֶשְׁתֵּא מִן יַלְדָא דְּגַפְּנָא עַדְּמָא דְּתֵאתֵא מַלְכוּתָא דַּאלָהָא׃ 19 וְנְסַב לַחְמָא וְאוֹדִי
וְקָצָא וְיַהֵב לְהוֹן וְאַמַּר הָנוּ פִּגְרִי דְּעַל אַפֵּיכוֹן מְתִיהֵב הָדָא הַוַיְתוּן עָבְדִין לְדוּכְרָנִי׃ 20 וְהָכְנוּת אַף עַל כָּסָא מִן בָּתַר
דְּאִתְחַשְׁמוּ אֲמַר הָנָא כָּסָא דְּיַתְקָא חַדְתָא בְּדַמִי דְּחַלַפֵּיכוֹן מְתֵאשַׁד׃ 21 בְּרַם הָא אִידֵה דְּמַשְׁלְמָנִי עַל פַּתּוֹרָא׃
22 וַבְּרַה דַּאנָשָׁא אָזֵל אֵיכָנָא דְּאִתְפְּרַשׁ בְּרַם וַי לְהַו גַּבְרָא דְּבְאִידֵה מָשְׁתְּלֵם׃ 23 וְשָׁרִיו דְּנַעֲקֹבוּן
בֵּינָתְהוֹן דְּמַנוּ כִּי מְנִהוֹן הוּ דְּהָדָא עָתִיד לְמֶסְעַר׃

[1] רַגְּנָא [2] חֲשַׁשׁ [3] אֵכֶל
[m] כמו גפן
[n] חֲשַׁם [o] מלשון אין
[p] חֲדַת כמו חדש
[q] אִשְׁתַּדַּל [r] שְׁלַם [s] פֵּרֵשׁ
[t] שְׁרָא [u] עֲקַב פירוש חקר
[v] סְעַר בלשון עשת

24 ܘܗܘܐ ܕܝܢ ܐܝܟ ܕܡܬܚܙܝܢ ܠܗܘܢ ܡܠܟܘܬܐ ܕܥܠܡܐ ܡܪܝܗܘܢ ܐܢܘܢ
25 ܘܫܠܝܛܝܢ ܥܠܝܗܘܢ ܫܠܛܢܐ ܩܪܝܢ ܠܗܘܢ ܡܬܝܩܪܝܢ ܐܝܬ ܠܗܘܢ ܫܘܠܛܢܐ ܥܠ ܥܡܡܐ ܘܗܠܝܢ ܕܡܫܠܛܝܢ ܥܠܝܗܘܢ ܩܪܝܢ ܠܗܘܢ ܡܬܝܩܪܝܢ
26 ܐܝܟ ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܠܐ ܗܟܢܐ ܐܠܐ ܡܢ ܕܪܒ ܒܟܘܢ ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܙܥܘܪܐ ܘܐܝܢܐ
27 ܕܡܫܡܫܢܐ ܐܝܟ ܡܢ ܕܡܬܬܚܙܐ ܗܘ ܕܡܣܡܝܟ ܐܘ ܗܘ ܕܡܣܡܝܟ ܐܢܐ ܕܝܢ ܐܝܬܝ ܒܝܢܬܟܘܢ
28 ܐܝܟ ܗܘ ܕܡܫܡܫ ܗܠܐ ܐܢܬܘܢ ܐܢܬܘܢ ܩܝܡܬܘܢ ܥܡܝ ܒܢܣܝܘܢܝ
29 ܘܐܢܐ ܡܫܬܘܪܐ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܝܟ ܕܐܫܬܘܪܝ
30 ܠܝ ܐܒܝ ܡܠܟܘܬܐ ܕܬܐܟܠܘܢ ܘܬܫܬܘܢ ܥܠ ܦܬܘܪܐ ܕܝܠܝ ܘܬܬܒܘܢ ܥܠ ܟܘܪܣܘܬܐ ܬܪܥܣܪ
ܫܒܛܐ ܕܝܣܪܝܠ ܬܪܝܥܣܪ ܫܒܛ ܘܬܪܝܢ ܥܣܪ ܫܒܛܐ ܕܝܣܪܝܠ ܬܪܝܥܣܪ
31 ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܫܡܥܘܢ ܫܡܥܘܢ ܗܐ ܣܛܢܐ ܫܐܠ ܕܢܥܪܘܒܟܘܢ ܐܝܟ ܕܠܚܛܐ
32 ܘܐܢܐ ܨܠܝ ܥܠܝܟ ܕܠܐ ܬܚܣܪ ܗܝܡܢܘܬܟ ܘܐܦ ܐܢܬ ܟܕ ܬܗܦܟ ܫܘܒ
33 ܩܝܡ ܐܚܝܟ ܘܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܡܪܝ ܥܡܟ ܐܙܠ ܠܒܝܬ ܣܘܪܝܢ
34 ܘܠܡܘܬܐ ܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝ ܐܡܪ ܠܟ ܫܦܪ ܠܐ ܢܩܪܐ ܬܪܢܓܘܠܐ ܕܝܘܡܐ ܗܢܐ
ܥܕܡܐ ܕܬܟܦܪ ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ ܕܠܐ ܢܕܥ ܐܢܐ ܠܟ ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ
35 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܬܝ ܫܕܪܬܟܘܢ ܕܠܐ ܟܝܣ ܘܠܐ ܬܪܝܢ ܘܢܥܠܐ ܗܠ ܡܕܡ ܚܣܪ ܠܟܘܢ
36 ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܠܐ ܡܕܡ ܚܣܪ ܠܢ ܗܫܐ ܕܠܗܘ ܕܝܠܗ ܟܝܣ ܢܣܒ ܗܕܐ
ܕܠܝܬ ܠܗ ܣܝܦܐ ܢܙܒܢ ܠܒܘܫܗ ܘܙܒܢ ܠܗ ܣܝܦܐ ܢܙܒܢ ܠܒܘܫܗ
37 ܐܡܪ ܠܟܘܢ ܕܡܫܬܟܚ ܗܢܐ ܕܟܬܝܒ ܒܝ ܕܥܠ ܥܡܝ ܡܫܬܠܡ ܗܘ ܕܟܬܝܒ
ܠܡܗܘܐ ܠܝ ܡܛܠ ܕܫܠܡܝܢ ܐܢܘܢ ܕܥܠ ܥܡܝ ܡܛܠ ܕܫܠܡ ܗܘ ܕܟܬܝܒ
38 ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܡܪܝ ܗܐ ܬܪܝܢ ܣܝܦܐ ܗܢܐ ܗܢܐ ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܣܬܦܩܝܢ
39 ܘܢܦܩ ܐܙܠ ܠܛܘܪܐ ܕܙܝܬܐ ܐܝܟ ܕܩܢܝܬܗ ܘܐܙܠܘ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܥܡܗ

CAP. XXII. Interpr. Syriaca.

24 * *Exſtitit autem etiam contentio inter eos, quiſnam inter eos eſſet maior.*

25 * *Ipſe autem Jeſchua dixit eis, Reges gentium ſunt domini earum; quique poteſtatem in eas habent, benefici vocantur.*

26 * *Vos verò non item. ſed qui maximus eſt inter vos, ſit quaſi minimus: & qui princeps eſt, ſit tanquam miniſter.*

27 * *Vter enim maior eſt ille qui accumbit, an ille qui miniſtrat? nonne eſt ille qui accumbit? At ego ſum inter vos ſicut ille qui miniſtrat.*

28 * *Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis.*

29 * *Et ego promitto vobis, prout promiſit mihi Pater meus, regnum;*

30 * *Vt edatis & bibatis in menſa regni mei: & ſedeatis ſuper thronos, ac iudicetis duodecim tribus Iſroiel.*

Lectio noctis Feria ſexta Crucifixionis.

31 * *Porrò dixit Ieſchua, Schemeoun, ecce Satanas poſtulat vt ventilet vos ſicut triticum.*

32 * *Ego verò rogaui pro te, ne deficiat fides tua: quin & tu quo tempore conuerſus fueris, tum confirma fratres tuos.*

33 * *Schemeoun autem dixit ei, Domine mi, tecum paratus ſum, & ad domum vinctorum* [carcerem,] *& ad mortem.*

34 * *Dixit ei Jeſchua, Dico tibi Schemeoun, non cantaturum hodie gallum, vſquedum ter negaueris, me tibi haud notum eſſe. Item dixit eis:*

35 * *Quando miſi vos abſque marſupiis, & peris, calceiſque, num quid deſuit vobis?*

36 * *Dicunt ei, Sanè nihil. Dixit eis, Nunc qui habet marſupium, accipiat; itidemque & peram: & qui non habet gladium, vendat pallium ſuum, & comparet ſibi gladium.*

37 * *Dico enim vobis, etiam illud ſcriptum oportere adimpleri in me, Cum ſceleratis numeratus eſt. Nam omnia quæ de me ſcripta fuerant, finem habent.*

38 * *At illi dixerunt ei, Domine noſter, ecce hic ſunt duo gladij. Dixit eis, Sufficiunt.*

39 * *Et egreſſus eſt profectusque vti conſueuerat, in montem domus oliuarum: & abierunt poſt eum etiam diſcipuli eius.*

---

24 הוא דין אף חריבא בינתהון דמן איתי בהון דרב ׃
25 ואמר ישוע להון מלכיהון דעממא מריהון אנון
ורשליטין עליהון עבדי טבתא מתקרין ׃
26 אנתון דין לא הכנא אלא איכא דרב בכון נהוא איך זעירא ואינא
ורישא הו איך משמשנא ׃ 27 מנו גיר רב הו דסמיך או הו דמשמש לא הוא הו דסמיך אנא דין איתי בינתכון
איך הו דמשמש ׃ 28 אנתון אנון דכתרתון לותי בנסיוני ׃ 29 ואנא משתורא אנא לכון איך דאשתורי
לי אבי מלכותא ׃ 30 דתאכלון ותשתון על פתורא דמלכותא דילי ותתבון על כורסותא ותדונון תרעסר
שבטא דישראל ׃ 31 ואמר ישוע לשמעון שמעון הא סטנא שאל דנערובכון איך דלחטא ׃ 32 ואנא בעית עליך דלא יתחסר

24 * Facta est autem & contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior.

25 * Dixit autem eis, Reges gentium dominantur eorum: & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur.

Mat. 20. d.25 Mar. 10. f.42

26 * Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor: & qui præcessor est, sicut ministrator.

27 * Nam quis maior est, qui recumbit, an qui ministrat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat:

28 * Vos autem estis qui † permansistis mecum in tentationibus meis.

mansistis

29 * Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus, regnum:

30 * Vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel.

31 * Ait autem Dominus †, Simon, Simon, ecce satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum:

Simoni, Simon

32 * Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.

33 * Qui dixit ei, Domine, tecum paratus sum & in carcerẽ, & in mortem ire.

34 * Et ille dixit, Dico tibi, Petre, non cantabit hodie gallus, donec ter abneges nosse me.

Mat. 26. d.34 Mar. 14. c.30

35 * Et dixit eis, Quando misi vos sine sacculo & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis?

Mat. 10. b.9

36 * At illi dixerunt, Nihil. Dixit ergo eis, Sed nunc qui habet sacculum, tollat, similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.

37 * Dico enim vobis, quoniam adhuc hoc quod scriptum est, oportet impleri in me, Et cum iniquis reputatus est. Etenim ea quæ sunt de me, finẽ habent.

Isai. 53. d.12

38 * At illi dixerunt, Domine, ecce duo gladij hîc. At ille dixit eis, Satis est.

39 * Et egressus ibat secundùm consuetudinem in montem oliuarum. Secuti sunt autem illum & discipuli.

Mat. 26. d.36 Mar. 14. d.32 Ioh. 18. a.1

24 * ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.

25 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν, εὐεργέται καλοῦνται.

26 * ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος· καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ διακονῶν.

27 * τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν.

28 * ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου.

29 * κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου, βασιλείαν·

30 * ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου, ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.

31 * Εἶπε δὲ ὁ κύριος, Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον.

32 * ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου.

33 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.

34 * ὁ δὲ εἶπε, Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ μὴ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

35 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπον, Οὐδενός.

36 * εἶπεν οὖν αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλήσει τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγοράσει μάχαιραν.

37 * λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό, καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει.

38 * οἱ δὲ εἶπον, Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἱκανόν ἐστι.

39 * καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

---

24 וְהוָה אִתְעַר אַף תְּרֵין אֲרוּם בֵּינֵיהוֹן מַן דְּנִתְחַזֵּי לְהוֹן דְּהוּא רַב׃
25 וְאָמַר לְהוֹן מַלְכֵי עַמְמַיָּא שַׁלִּיטִין בְּהוֹן וְדִי רְשׁוּתָא אִתְקְרֵי לְהוֹן מְטַבְּרָנוּתָא׃
26 אַנְתּוּן לָא כְּדֵין אֶלָּא מַן דְּרַב בֵּינֵיכוֹן לֶהֱוֵי כְּזָעֵר וּמַן דְּמַקְדַּם לֶהֱוֵי כְּמַשְׁמֵשׁ׃
27 אֲרוּם מַן הוּא רַב מַן דְּמִתְרְמֵי לְמִתְּבָא אוֹ מַן דְּמַשְׁמֵשׁ הֲלָא מַן דְּמִתְרְמֵי לְמִתְּבָא וְאַנָּה בְּגַוָּכוֹן כְּמַשְׁמֵשׁ׃
28 אַנְתּוּן הִינוּן דְּקָיְמִתּוּן עִמִּי בְּנִסְיוֹנַי׃
29 וַאֲנָה מְתַקֵּן לְכוֹן כְּמָא דִי תַקִּין לִי אֲבוּי מַלְכוּתָא׃
30 דְּתֵיכְלוּן וְתִשְׁתּוּן עַל מַטְבָּתִי בְּמַלְכוּתִי וְתִתְּבוּן עַל כֻּרְסְוָן דָּנִין תְּרֵיסַר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
31 וַאֲמַר מָרָן שִׁמְעוֹן שִׁמְעוֹן הָא שָׂטָנָא בָּעָה לְמִתְבַּר יָתְכוֹן כְּחִנְטָא׃
32 וַאֲנָה בָעֵית עֲלָךְ דְּלָא יִפְסַח אֲמַנְתָּךְ וְאַנְתְּ כַּד תְּתוּב אַתְקֵן אַחֲוָכוֹן׃
33 אֲמַר לֵהּ מָרִי עִמָּךְ אֲנָה מְזַמַּן לְמִתְּבַר לְבֵית אֲסִירָא וְלְמוֹתָא׃
34 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אָמַר אֲנָא לָךְ שִׁמְעוֹן דְּלָא נָקְרָא תַּרְנְגֹלָא יוֹמָנָא עַד תְּלָתָא זַבְנִין תְּכַפּוּר דְּלָא יָדַע אַנְתְּ לִי וְאַמַּר לְהוֹן׃
35 כַּד שַׁדַּרְתְּכוֹן דְּלָא כִיסָא וְלָא תַרְמִלָא וְמַסְנָא לְמָא חָסַר לְכוֹן מִדַּם׃
36 אֲמַרִין לֵהּ וְלָא מִדַּם אַמַּר לְהוֹן מַן דְּאִית לֵהּ כִּיסָא נְסַב וְהָכְנָא אַף תַּרְמִלָא וּמַן דְּלֵית לֵהּ סַיְפָא נִזְבֵּן נַחְתֵּהּ וְנִזְבֵּן לֵהּ סַיְפָא׃
37 אֲמַר אֲנָא לְכוֹן גִּיר דְּאַף הָדָא דְּכְתִיבָא וְלֵא דְּתִתְחַשַּׁבָא בִּי דְּעַם עַוְלָא עָוֵל אִתְחַשַּׁבָא אֲרוּם גִּיר דְּאַף הָדָא דְּכְתִיבָא אִית תְּרֵין סַיְפִין אֲמַר לְהוֹן סַפְּקִין׃
38 וְהָנוּן אֲמַרִין לֵהּ מָרָן הָא הָרְכָא אִית תְּרֵין סַיְפִין אֲמַר לְהוֹן סַפְּקִין׃
39 וְנָפַק וְאָזַל אֵיכְדַּמְעוּד הֲוָא לְטוּרָא דְּבֵית זַיְתָא וְאָזְלוּ בַּתְרֵהּ וְאַף תַּלְמִידוֹהִי׃

חַיְמִין פְּנָא
טַיִב מוּת
קְרָא כְּפַר
נְסַב זְכֵן
כְּתַב מְלָא
עָוֵל מְגָא
שְׁלֵם סְפַק
אָזַל

40 * Quumque peruenisset ad eum locum, dixit eis, Orate, ne intretis in tentationem.
41 * Et ipse recessit ab eis quasi ad iactum lapidis, positisque genibus precabatur.
42 * Et dicebat, Pater, si vis, prætereat me calix iste: veruntamen non voluntas mea,
43 sed tua fiat. * Et visus est ei Angelus de cælo confirmans eum.
44 * Quumque esset in angore, intentius orabat; & erat sudor eius quasi grumi sanguinis, cadebátque in terram.
45 * Et surrexit ab oratione sua, venitque ad discipulos suos, & inuenit eos dormien-
46 tes præ angustia. * Et dixit eis, Quid dormitis? surgite, & precamini, ne intretis in
47 tentationem. * Et adhuc eo loquente, ecce turba, & is qui vocabatur Jthoudo vnus ex duodecim, præibat eis; & accessit ad Jeschua, eumque deosculatus est. (Nam hoc signum dederat eis, Quĕcunque osculatus fue-
48 ro, ipse est.) * Dixit ei Ieschua, Jthoudo, osculo prodis Filium hominis?
49 * Quum autem viderent ij qui cum eo erant quod fiebat, dicunt ei, Domine noster,
50 Percutiemus eos gladiis? * Et percussit vnus ex eis seruum principis Sacerdotum, & abstulit ei auriculam eius dexteram.
51 * Respondit Jeschua, & ait, Satis est huc vsque. Et tetigit auriculam vulnerati illius, & sanauit eum.
52 * Et dixit Jeschua iis qui venerant contra seipsum, principibus Sacerdotum, & senioribus, & magistris militiæ templi, Tanquam aduersus latronem exiistis aduersum me cum gladiis & fustibus, vt prehenderetis
53 me. * Quotidie vobiscum eram in templo, nec extendistis in me manus: sed hæc est hora vestra & potestas tenebrarum.
54 * Et comprehensum eum adduxerunt in domum principis Sacerdotum. Schemeoun autem procul veniebat post eum.
55 * Cæterùm accenderunt ignem in medio atrij, & consederunt circa eum; seditque & ipse Schemeoun inter eos.
56 * Et vidit eum puella quædam sedentem ad ignem; eumque intuita, dixit, Et iste cum
57 eo erat. * Ipse autem abnegauit, & ait, Mulier, non noui eum.

---

40 וְכַד [1]מְטֵי לְרוּכְתָא אֲמַר לְהוֹן [m]צַלּוּ דְּלָא [n]תֵּעָלוּן [o]לְנִסְיוֹנָא׃
41 וְהוּ [p]פְּרַק מִנְּהוֹן אֵיךְ [q]מִשְׁדָא כְּאַפָּא [r]וְסָם בּוּרְכָא וְמְצַלֵּא הֲוָא׃
42 וַאֲמַר אֲבָא אִן [s]צְבָא אַנְתְּ [t]נְעַבְּרַנִי כָּסָא הָנָא בְּרַם לָא [u]צְבִינִי אֶלָּא דִּילָךְ נֶהֱוֵא׃
43 [x]וְאִתְחֲזִי לֵהּ מַלְאַכָּא מִן שְׁמַיָּא [y]וְמַחֲיֵל לֵהּ׃
44 וְכַד הֲוָא [z]בְּרֶחְלְתָא [a]תַּכִּיבָאִית מְצַלֵּא הֲוָא וַהֲוָת [b]רוּעֲתֵהּ אֵיךְ [c]שְׁלְתָא דַּדְמָא וְנָפֵל עַל אַרְעָא׃
45 וְקָם מִן [d]צְלוֹתֵהּ וַאֲתָא לְוָת תַּלְמִידוֹהִי [e]וְאַשְׁכַּח אִנּוּן כַּד [f]רְמִכִין מִן עָקְתָא׃
46 וַאֲמַר לְהוֹן מָנָא [g]רְמִכִין אִנְתּוּן קוּמוּ [h]וְצַלּוּ דְּלָא [i]תֵּעָלוּן [k]לְנִסְיוֹנָא׃
47 וְעַד הוּ מְמַלֵּל הָא כְּנְשָׁא וְהוּ [l]מְקַדְּמָא יְהוּדָא חַד מִן תְּרֵעְסַר אֲתָא קְדָמֵיהוֹן וְקָרֵב לְוָת יֵשׁוּעַ וְנַשְׁקֵהּ הָדָא גֵּיר אָתָא יַהֵב הֲוָא לְהוֹן דַּאֵינָא דְּנַשֵּׁק אֲנָא הוּא׃
48 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ יְהוּדָא בְּנוּשְׁקָתָא מַשְׁלֵם אַנְתְּ לְבַרֵהּ דַּאֲנָשָׁא׃

[1] מְטָא [m] צְלָא [n] עָלָל [o] נִסָּא [p] פְּרַק עברא״ית פור [q] שְׁדָא [r] סוּם [s] צְבָא [t] עַבַּר [u] אָבָא [x] חֲזָא [y] חַיֵּל [z] רְחַל [a] הַכָּב [b] רוּעָא [c] חסה רסיסי דם [d] צְלָא [e] שְׁכַח בלשון מצא [f] עוּק [g] רַמָּד [h] צְלָא [i] עָלָל [k] נִסָּא [l] קְדָא

40 * Et cùm peruenisset ad locum, dixit illis, Orate, ne intretis in tentationem.
41 * Et ipse auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis: & positis genibus, orabat;
42 * Dicens, Pater, si vis, transfer calicem istum à me. Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat.
43 * Apparuit autem illi angelus de cælo, confortans eum. Et factus in agonia, prolixiùs orabat.
44 * Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.
45 * Et cùm surrexisset ab oratione, & venisset ad discipulos suos, inuenit eos dormientes præ tristitia.
46 * Et ait illis, Quid dormitis? surgite, orate, ne intretis in tentationem.
47 * Adhuc eo loquente, ecce turba: & qui vocabatur Iudas, vnus de duodecim, antecedebat eos, & appropinquauit Iesu vt oscularetur eum.
48 * Iesus autem dixit illi, Iuda, osculo Filium hominis tradis?
49 * Videntes autem hi qui circa ipsum erant, quod futurum erat, dixerunt ei, Domine, si percutimus in gladio?
50 * Et percussit vnus ex illis seruũ principis Sacerdotum, & amputauit auriculam eius dexteram.
51 * Respondens autem Iesus, ait, Sinite vsque huc. Et cùm tetigisset auriculam eius, sanauit eum.
52 * Dixit autem Iesus ad eos qui venerant ad se, principes Sacerdotum & magistratus templi, & seniores, Quasi ad latronem existis cum gladiis & fustibus?
53 * Cùm quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.
54 * Comprehendentes autem eũ, duxerunt ad domum principis Sacerdotũ: Petrus verò sequebatur eum à longè.
55 * Accenso autem igne in medio atrij, & circunsedentibus illis, erat Petrus in medio eorum.
56 * Quem cùm vidisset ancilla quędam sedentem ad lumen, & eum fuisset intuita, dixit, Et hic cum illo erat.
57 * At ille negauit eum, dicens, Mulier, non noui illum.

Mat. 26. 36. Mar. 14. 32.
Mat. 26. 39. Mar. 14. 35.
Mat. 26. 47. Mar. 14. 43. Ioan. 18. 3.
Mat. 26. 53. Mar. 14. 43. Ioh. 18. 12. c. 12. 2. 24.
Mat. 26. 69. Mar. 14. 66. Ioh. 18. 25.

40 * γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.
41 * καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο,
42 * λέγων, πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω.
43 * ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν.
44 * καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ, ἐκτενέστερον προσηύχετο. ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.
45 * Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης·
46 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.
47 * Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα, προήρχετο αὐτοῦς, καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. Τοῦτο γὰρ σημεῖον ἔδωκεν αὐτοῖς, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν.
48 * ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;
49 * ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον, εἶπον αὐτῷ, κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ;
50 * καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν.
51 * Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, ἐᾶτε ἕως τούτου. καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου αὐτοῦ, ἰάσατο αὐτόν.
52 * εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους πρὸς αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;
53 * καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστιν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.
54 * Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν.
55 * ἁψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ συγκαθισάντων αὐτῶν, ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν.
56 * ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ, εἶπε, καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν.
57 * ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν, λέγων, γυναῖ, οὐκ οἶδα αὐτόν.

---

49 כַּד חָזַו דֵּין אִילֵין דְּעַמֵּהּ מַה דַּהֲוָא אָמְרִין לַהּ מָרָן בְּמֻחֲא אֲנַן כְּסִיפָא׃
50 וּמְחָא חַד מִנְּהוֹן לְעַבְדָּהּ דְּרַב כָּהֲנֵא וְנַסְבָּהּ אֻרְנָהּ דְיַמִינָא׃
51 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר כְּדוּ עַדְמָא לְהָדָא וְקָרֵב לְאֻדְנֵהּ דְהוֹ דַּבְלַע וַאסְיָהּ׃
52 וַאמַר יֵשׁוּעַ לְהָנוּן דַּאתוּ עֲלוֹהִי רְבֵי כָּהֲנֵא וְקַשִּׁישֵׁא וְרַבֵּי חֵילָא דְהֵיכְלָא אֵין דְּעַל לְסִטַיָּא נְפַקְתּוּן עֲלַי בְּסִיפָא
53 וְבְחוּטְרָא דְתֶחְדּוּנָנִי׃ כְּלִיוֹם עִמְּכוּן הֲוֵית בְּהֵיכְלָא וְלָא אֲשַׁטְתּוּן עֲלַי אִידָיָא אֶלָּא הָדָא הִי שַׁעַתְּכוּן וְשׁוּלְטָנָא
54 דְּחֶשׁוֹכָא׃ וַאחַדוּ אִיתְיוּהִי לְבֵיתַהּ דְרַב כָּהֲנֵא וְשָׁמְעוּן אָתֵא בָתְרֵהּ מִן רְחוֹקָא׃
55 סְעַרַת דְּרְתָא וְיָתְבִין הֲוֵו חַדְרֵיהָ וְיָתֵב אַף הוּ שִׁמְעוּן בֵּינַיְתְהוֹן׃
56 וְחָזַתְהּ עַלֵּיסְתָּא חָדָא דְיָתֵב לְוַת נוּרָא וְאִסְתַּכְּלַת בֵּהּ וַאמְרָא אַף הָנָא עִמֵּהּ הֲוָא׃
57 הוּ דֵּין כְּפַר וַאמַר אֲנִתְתָּא לָא יָדַע אֲנָא לַהּ׃

* חָזָא מְחָא אֻרְנָא כְּמוֹ אוֹזֶן
* בְּלַע פֵּירוּשׁ נִבְלַע אַסָּא
* מִן לְשׁוֹן יָן
* אֲחַר יְשַׁט יְחַר
* פֵּירוּשׁ יָקָר
* עִבְרָא אֶתְבְּחוּךָ
* חָזָא יְתֵב
* חוּר

58 * ܘܡܢܬܪ ܕܚܙܐ ܠܗ ܐܚܪܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܦ ܐܢܬ ܡܢܗܘܢ ܐܢܬ ܗܘܝܬ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܦ ܐܢܐ ܠܐ ܗܘܝܢ.

59 * ܘܡܢ ܕܒܬܪ ܫܥܐ ܚܕܐ ܗܘܐ ܐܚܪܢܐ ܡܬܚܪܐ ܘܗܘ ܐܡܪ ܠܗ ܐܦ ܗܢܐ ܥܡ ܗܘ ܗܘܐ ܡܬܬܝܠܝܐ ܗܘ.

60 * ܐܡܪ ܠܗ ܟܝܦܐ. ܐܢܫܐ. ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܕܡ ܕܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟ. ܘܡܕܡ ܕܡܠܠ ܟܝܦܐ ܩܠܐ ܩܪܐ ܠܘܩܢܐ.

61 * ܘܐܬܦܢܝ ܝܫܘܥ ܠܘܬܗ. ܘܐܬܕܟܪ ܫܡܥܘܢ ܡܠܬܐ ܕܡܪܢ ܕܐܡܪ ܠܗ ܩܕܡ ܕܢܩܪܐ ܩܪܐ ܠܘܩܢܐ ܬܬܟܦܪ ܠܝ ܬܠܬ ܥܒܝܢ.

62 * ܘܢܦܩ ܒܪܝܐ ܠܒܪ ܡܪܝܪ ܒܟܝ.

63 * ܘܓܒܪܐ ܕܚܙܝܢ ܗܘܘ ܡܚܙܩܝܢ ܠܝܫܘܥ ܡܬܚܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܘܡܚܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܘܡܛܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܥܠ ܐܦܘܗܝ ܘܐܡܪܝܢ ܐܢܬܢܒܐ ܡܢܘ ܡܚܘܟ.

65 * ܘܐܚܪܢܝܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܡܓܕܦܝܢ ܗܘܘ ܘܐܡܪܝܢ ܥܠܘܗܝ.

CAP. XXII. Interpr. Syriaca.

58 * *Et paulò pòst vidit eum alius, & dixit ei; Tu quoque ex ipsis es. Kipho verò ait, Non sum.*

59 * *Et post vnam horam alius contendebat, dicebatque, Verè & iste cum eo erat: etenim Galilæus est.*

60 * *Dixit Kipho, O homo, nescio quid dicas. & statim dum ipse loqueretur, cantauit gallus.*

61 * *Et conuersus Ieschua, intuitus est Kipho: & recordatus est Schemeoun sermonis Domini nostri, qui dixerat ipsi, Priusquàm cecinerit gallus, ter abnegabis me.*

62 * *Et egressus foras Schemeoun, fleuit amarè.*

63 * *Porrò homines illi qui tenebant Ieschua, illudebant ei.*

64 * *Et obuoluebant eum, ac percutiebant eum in faciem ipsius, dicentes, Vaticinare quis te percussit.*

65 * *Aliáque quamplurima blasphemabant ac dicebant in eum.*

Lectio matutinis parasceues Crucifixionis.

66 * *Quumque illuxisset, congregati sunt Seniores, & Principes, & Scribæ, & subduxerunt eum in domum congregationis suæ.*

67 * *Et inquiunt ei, Si tu es ille Meschicho, dic nobis. Dixit eis, Si dixero vobis, non credetis mihi.*

68 * *Quòd si interrogauero vos, nec dabitis mihi responsum, nec dimittetis me.*

69 * *Ab hoc tempore erit Filius hominis sedens à dextera virtutis Dei.*

70 * *Dicunt autem omnes, Tu es ergo Filius Dei? ait illis Ieschua, Vos dicitis, quia ego sum.*

71 * *Dicunt, Quid amplius requiruntur nobis testes? nos enim audiuimus ex ore ipsius.*

CAP. XXIII.

1 *ET surrexit omnis cœtus eorum, & adduxerunt eum ad Pilatum.*

2 * *Cœperuntque eum accusare, dicentes, Ipsum inuenimus seducẽtem gentem nostram, & vetantem argentum capitatim dari Cesari: & dicentem de seipso, se esse regem illum Meschicho.*

58 וּבְתַר קְלִיל [d] חֲזִיהִי אַחֲרְנָא וְאָמַר לַהּ אַף אַנְתְּ מִנְּהוֹן אַנְתְּ כְּאפָא דֵין אֲמַר לָא הֲוִית׃
59 וּבְתַר שָׁעָא חָדָא הֲוָא אָחֳרְנָא [a] מִתְחָרֵא הֲוָא וְאָמַר [f] שְׁרִירָאִית אַף הָנָא עִמַּהּ הֲוָא אַף גְּלִילָיָא הוּ גֵיר׃
60 אֲמַר כְּאפָא גַּבְרָא לָא יָדַע אֲנָא מָנָא אָמַר אַנְתְּ וּמִתְחָדָא כַּד הוּ מְמַלֵּל קָרָא תַּרְנְגֹלָא׃
61 וְאִתְפְּנִי יֵשׁוּעַ [h] וְחַר בְּכְאפָא [i] וְאִתְדְּכַר שֻׁמְעָן [k] מִלְּתַהּ דְּמָרָן דַּאֲמַר הֲוָא לַהּ דַּקְדֵּם [l] דְּנֶקְרָא תַּרְנְגֹלָא [m] תְּכַפּוּר בִּי תְּלָת זַבְנִין׃
62 וְנְפַק לְבַר שֻׁמְעוֹן בְּכָא מָרִירָאִית׃
63 וְגַבְרָא [o] דַּאחִירִין הֲוָן יֵשׁוּעַ [p] מְבַזְּחִין הֲוָן בַּהּ׃
64 [q] וּמְחַפְּיִין הֲוָן לַהּ [r] וּמְחַיִּין הֲוָן לַהּ
65 וַאחֲרְנָיָתָא סַגִּיאָתָא [s] מְגַדְּפִין הֲוָן וְאָמְרִין עֲלוֹהִי׃

[a] חָזָא [b] חֲרָא פּ״דיוש טרינ״
[c] שְׁרַר [d] פְּנָא [e] חוּר
[f] דִּכַּר כמו זכר
[g] מִלֵּל [h] קְרָא [i] כְּפַר
[k] מְרַר [l] אֶחָד כמו אחת
[m] בְּזַח [n] חֲפָא [o] קְיָמָא
[p] נַבִּיא [q] גְּרַף

Mat. 26. c.71 Mar. 14. c.70 * Et post pusillum alius videns eum, dixit, Et tu de illis es. Petrus verò ait, O homo non sum. 58

Joh. 18. c.26 * Et interuallo facto, quasi horæ vnius, alius quidam affirmabat, dicens, Verè & hic cum illo erat. nam & Galilæus est. 59

* Et ait Petrus, Homo nescio quid dicis. Et continuò adhuc illo loquente cantauit gallus. 60 G

* Et conuersus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat, Quia prius quàm gallus cantet, ter me negabis. 61

Mat. 26. c.34 Mar. 14. c.30 Joh. 13. d.38 * Et egressus foras, Petrus fleuit amarè. 62

* Et viri qui tenebant Iesum, illudebant ei, cædentes. 63

* Et velauerunt eum, & percutiebant faciem eius. & interrogauerunt eum, dicentes, Prophetiza, quis est qui te percussit? 64

* Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. 65

Mat. 27. a.1 Mar. 15. a.1 Joh. 18. c.28 * Et vt factus est dies, conuenerunt Seniores plebis & principes Sacerdotũ, & Scribæ, & duxerunt illum in concilium suum, dicentes; 66

* Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis, Si vobis dixero, non credetis mihi: 67

* Si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neque dimittetis. 68

* Ex hoc autem erit Filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. 69

* Dixerunt autem omnes, Tu ergo es Filius Dei? Qui ait, Vos dicitis, quia ego sum. 70

* At illi dixerunt, Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audiuimus de ore eius. 71

CAP. XXIII.

ET surgens omnis multitudo eorum, duxerunt illum ad Pilatum. 1 A

Mat. 27. a.2 * Cœperunt autem illum accusare, dicentes, Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari: & dicẽtem se Christum regem esse. 2

Mat. 22. b.21 Mar. 12. b.17

58 * καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν, ἔφη, καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ πέτρος εἶπεν, ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί.

59 * Καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς, ἄλλος τὶς διϊσχυρίζετο, λέγων, ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.

60 * εἶπε δὲ ὁ πέτρος, ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ἀλέκτωρ.

61 * καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψε τῷ πέτρῳ· καὶ ὑπεμνήσθη ὁ πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρνήσῃ με τρίς.

62 * καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ πέτρος ἔκλαυσε πικρῶς.

63 * καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν Ἰησοῦν, ἐνέπαιζον αὐτῷ, δέροντες.

64 * καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν, ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες, προφήτευσον τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

65 * καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

66 * Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς· καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν,

67 * λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν· εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε·

68 * ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι, ἢ ἀπολύσητε.

69 * ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ.

70 * εἶπον δὲ πάντες, σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι.

71 * οἱ δὲ εἶπον, τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

κγ'.

1 * Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν πιλάτον.

2 * ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ, λέγοντες, τοῦτον εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι.

---

* קָרָא b זְקַף c נְגַהּ
d נְסַק e אֲמַר f חַיְמָן
g שְׁאַל h פְּנָא i שְׁרָא
k בְּעָא l קוּם m אֵתָא
n שְׁרָא
d פירוש בקשרגיזלה
e שְׁכַח בלשון מצא
f טְעָא g כְּאָא h נְתַל

66 וְכַד c נְגַהֲרַת אֶתְכַּנְּשׁוּ קַשִּׁישֵׁא וְרַבִּי כָּהֲנֵא וְסָפְרָא d וְאַסְקוּהִי לְבֵית כְּנוּשְׁתְּהוֹן ׃ 67 וְאָמְרִין לֵהּ אִן אַנְתְּ הוּ
מְשִׁיחָא אֱמַר לַן אֲמַר לְהוֹן אִן e אֲמַר לְכוֹן לָא תְּהֵימְנוּנְנִי ׃ 68 וְאִן g אֲשַׁאֵלְכוֹן לָא h מְפַגֵּין אַנְתּוּן לִי פֻּתְגָמָא אוֹ
i שְׁרִין אַנְתּוּן לִי ׃ 69 מִן הָשָׁא נֶהֱוֵא בְּרֵה דַּאנָשָׁא יָתֵב מִן יְמִינָא דְּחַיְלָא דַּאלָהָא ׃ 70 אָמְרִין דֵּין כֻּלְּהוֹן אַנְתְּ
הוּ הָכִיל בְּרֵה דַּאלָהָא אֱמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ אַנְתּוּן אָמְרִין אַנְתּוּן דַּאנָא אֲנָא ׃ 71 אָמְרִין מָנָא תּוּב k מְתְבְּעִין לַן סָהֲדָא
חֲנַן גֵּיר שְׁמַעַן מִן פּוּמֵה ׃ קפלאין כג 1 l וְקָמוּ כֻּלֵּה כְּנִשְׁתְּהוֹן b וְאוֹתִיתִיהִי לְוָת פִּילַטוֹס ׃ 2 c וְשָׁרִיוּ m אָכְלִין קַרְצוּהִי
וְאָמְרִין לֵהּ n אֶשְׁכַּחַן f דְּמַטְעָא עַמָּן g וְכָאֵא דַּכְסֵף רִישָׁא לְקֵסַר לָא h נָתֵל וְאָמַר עַל נַפְשֵׁהּ דְּמַלְכָּא הוּ מְשִׁיחָא ׃

3 * Pilatus autem interrogauit eum, & dixit ei, Tune es Rex ille Iihoudæorum? Ait illi, Tu dixisti.

4 * Et dixit Pilatus principibus Sacerdotum & turbæ, Nullam inuenio occasionem aduersus hominem istum.

5 * At illi clamabant & dicebant, Conturbat gentem nostram dum docet per vniuersam Jihoudæam exorsus à Galilæa huc vsque.

6 * Pilatus verò quum audisset nomen Galilææ, interrogauit num vir Galilæus esset.

7 * Quumque cognouisset eum ad potestatē Heroudis pertinere, remisit eum ad Heroudē, propterea quòd in Ourischlem esset illis diebus.

8 * Heroudes autem quum vidisset Ieschua, gauisus est vehementer. desiderabat enim eum videre à multo tempore, eò quòd audierat de eo quamplurima: sperabatque se signum aliquod ab eo visurum.

9 * Et sermonibus multis interrogauit eum. Jeschua verò nullum ei responsum dedit.

10 * Stabant autem principes Sacerdotum & Scribæ, ac pertinaciter accusabant eum.

11 * Heroudes verò desticatui eum habuit ipse & milites eius. quumque illusisset ei, induit eum veste coccinea, & remisit eum ad Pilatum.

12 * Et eo ipso die facti sunt amici Pilatus et Heroudes inter sese: inimicitia enim fuerat antea inter eos.

13 * Conuocauit autem Pilatus principes Sacerdotum, & magistratus populi,

14 * Et ait illis, Obtulistis mihi hunc hominem, vt qui peruertat populum vestrum: & ecce, ego interrogaui eum diligenter in conspectu vestro, nullamque causam inueniin viro isto ex omnibus quibus detulistis eum.

15 * Sed ne Heroudes quidem. ipsum enim remisi ad eum, & ecce nihil dignum morte factum est ei.

16 * Eum igitur castigabo, dimittamque.

17 * Mos enim erat dimittendi eis vnum in Festo.

18 * Exclamauit autem vniuersa turba, & ait, Tolle hunc, & dimitte nobis Bar-Abba.

19 * Qui quidem propter seditionem & cedem factam in ciuitate, coniectus fuerat in domum vinctorum.

---

3 פִּילַטוֹס דֵּין שְׁאֵלֵה וַאמַר לֵה אַנְתְּ הוּ מַלְכָּא דְּיוּהוּדָיֵא אֲמַר לֵה אַנְתְּ אֲמַרְתְּ ;
4 וַאמַר פִּילַטוֹס לְרַבֵּי כָּהֲנֵא וְלִכְנִשָּׁא אֲנָא מְדַם [i] עֶלְתָּא לָא מַשְׁכַּח אֲנָא עַל גַּבְרָא הָנָא ;
5 הִנּוּן דֵּין [k] מְזַעֲקִין הֲוָו וַאמְרִין [l] דְּשַׁגְּשֵׁה לְעַמָּן מִן [m] מַלְכָּא בְּכֹלְּהּ יְהוּד וְשַׁרִי מִן גְּלִילָא וְעַדְמָא לְהָרְכָא ;
6 פִּילַטוֹס דֵּין כַּד שְׁמַע שְׁמָא דַּגְלִילָא שַׁאֵל דַּאן גַּבְרָא הוּ גְּלִילָא ;
7 וְכַד יְדַע דְּמִן תְּחוֹת שׁוּלְטָנָא הוּ דְּהָרוֹדֵס שַׁדְּרֵהּ לְרַתֵּה דְּהָרוֹדֵס מִטֶּל דַּבְּאוּרְשְׁלֵם הֲוָא בְּהָנוּן יוֹמָתָא ;
8 הָרוֹדֵס דֵּין כַּד [d] חֲזִיהִי לְיֵשׁוּעַ [e] חֲדִי טַב [f] צְבָא הֲוָא גַּיר לְמֶחְזֵיהּ מִן זַבְנָא [g] סַגִּיאָא מִטֶּל דְּשַׁמַע הֲוָא עֲלוֹהִי [h] סַגִּיאָתָא וּמִסְבַּר הֲוָא דְּמִדַּם אָתָא נְחֵזֵהּ מִנֵּהּ ;
9 וּמִלָּא סַגִּיאָתָא מְשַׁאֵל הֲוָא לֵה יֵשׁוּעַ דֵּין מִדַּם פְּתְגָמָא לָא אֲתִיבַהּ ;
10 קָיְמִין הֲווֹ דֵּין רַבֵּי כָּהֲנֵא וְסָפְרֵא [m] וְעַזִּיזָאוּת [n] אֲכָלִין הֲווֹ קָרְצוֹהִי ;

[i] עֲלַל [j] זַעַק [k] שְׁגַשׁ [l] אַלַף [m] שְׁלַט [n] חֲזָרָא [d] חֲדִי [e] צְבָא [f] סְגָא [g] סִבְרָ מִלֵּל [h] תֵּב בְּמוֹ שׁוּב [i] קוּם [m] עֲזַז [n] פֵּרוּשׁ מִשְׁנָיוֹת

Mat. 27. b. 11 Mar. 15. a. 2 Ioh. 18. f. 33

3 * Pilatus autem interrogauit eum, dicens, Tu es rex Iudæorũ? At ille respondens ait, Tu dicis.

4 * Ait autem Pilatus ad principes Sacerdotum & turbas, Nihil inuenio causæ in hoc homine.

commouit

5 * At illi inualescebant, dicẽtes, †Commouet populum docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsque huc.

6 * Pilatus autem audiẽs Galilæam, interrogauit si homo Galilæus esset.

7 * Et vt cognouit quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Ierosolymis erat illis diebus.

8 * Herodes autem viso Iesu, gauisus est valdè: erat enim cupiens ex multo B tempore videre eum, eò quòd audiret multa de eo: & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.

9 * Interrogabat autem eum multis sermonibus. at ipse nihil illi respondebat.

10 * Stabant autem principes Sacerdotũ & Scribæ, constanter accusantes eum.

11 * Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo: & illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatum.

12 * Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die. nam anteà inimici erant adinuicem.

13 * Pilatus autem conuocatis principibus Sacerdotum, & magistratibus, & plebe,

14 * Dixit ad illos, Obtulistis mihi hunc hominem, quasi auertentem C populum: & ecce ego coram vobis interrogãs, nullam causam †inueni in homine isto, ex his in quibus eum accusatis.

inuenio

Ioh. 18. g 38. & 19. a. 4

15 * Sed neque Herodes. nam remisi vos ad illum, & ecce, nihil dignum morte actum est ei.

16 * Emendatum ergo illum dimittam.

17 * Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum, vnum.

18 * Exclamauit autem simul vniuersa turba, dicens, Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam:

19 * Qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium, missus in carcerem.

3 * ὁ δὲ πιλάτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, σὺ λέγεις.

4 * ὁ δὲ πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.

5 * οἱ δὲ ἐπίσχυον, λέγοντες, ὅτι ἀνασείει τὸν λαὸν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ἕως ὧδε.

6 * πιλάτος δὲ ἀκούσας γαλιλαίαν, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος γαλιλαῖός ἐστι.

7 * καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας ἡρώδου ἐστὶν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.

8 * ὁ δὲ ἡρώδης ἰδὼν τὸν ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν, διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἤλπιζε ἔπι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον.

9 * ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ.

10 * εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγορηκότες αὐτοῦ.

11 * ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ πιλάτῳ.

12 * ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ, τε πιλάτος καὶ ἡρώδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὑπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

13 * πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν,

14 * εἶπε πρὸς αὐτοὺς, προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαὸν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ·

15 * ἀλλ' οὐδὲ ἡρώδης· ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ.

16 * παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.

17 * ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατ' ἑορτὴν ἕνα.

18 * ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν βαραββᾶν·

19 * ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς φυλακήν.

---

12 הֲרוֹדֵס דֵּין שְׁטֵה הוּ° וּפִלַּטוֹס הֲוִי וְכַד² מְבַזֵּה³ אַלְבְּשֵׁה⁴ נַחְתֵּא⁵ דַּוְחוּרֵיתָא וְשַׁדְּרֵה לְוָת פִּילַטוֹס׃

13 וְבַהֲוָו יַוְסָא הֲוָו רָחְמָא פִּילַטוֹס וְהֲרוֹדֵס עִם חֲרָדָא⁶ בְּעֵלְדְּבוּתָא הֲוָת גִּיר מִן קֳדִים בֵּינָתְהוֹן׃

14 קְרָא דֵּין פִּילַטוֹס לְרַבִּי כָּהֲנָא וְלְאַרְכוֹנֵא וְעַמָּא׃ וַאמַר לְהוֹן קָרֵבְתּוּן לִי גַּבְרָא הָנָא אַיְךְ מַהַפֵּךְ⁷

עַמְּכוֹן וְהָא אֲנָא עַקְבְּתֵה לְעֵנְיְכוֹן⁸ וְעָדְתָא מִדֵּם לָא אֶשְׁכַּחַת בְּגַבְרָא הָנָא מִן כָּל⁹ דְּמַרְשִׁין אַנְתּוּן בֵּה׃

15 אֲלָא אַף לָא הֲרוֹדֵס שַׁדְּרְתֵּה גִּיר לְוָתֵה וְהָא לָא מִדֵּם¹⁰ דְּשַׁוִּא¹¹ לְמוֹתָא¹² סְעִיר לַהּ׃ 16 אֶרְדְּיוּהִי הַכִּיל

17 וְאִשְׁבְּקִיוּהִי׃ 17 עֵידָא גִּיר אִית הֲוָא דְנַשְׁרָא לְהוֹן חַד בְּעִדְעָא׃ 18 קְעוּ דֵּין כֻּלֵּה כְּנִשָּׁא וַאמְרִין שְׁקוֹלִיהִי

לְהָנָא וְשְׁרִי לַן לְבַרְאַבָּא׃ 19 הוּ אֵינָא דְמִטֶּל אֶסְטַסִים וְקָטְלָא דַּהֲוָא בְּמְרִינְתָא דְמֵא הֲוָא בֵּית אֲסִירָא׃

° פְּלַח פירוש אנשי מלחמה
² מְבַזֵּה לְבַשׁ נְחַת
³ פירוש חולעת שני
⁴ עברא״ת שנאה
⁵ מן לשון יין
⁶ חֲפַךְ עַקַּב פירוש חקר
⁷ עָלַל רְשָׁא פירוש קטרג
⁸ שְׁוָא מות
⁹ סער בלשון עשת
¹⁰ רְגָא שְׁבַק
¹¹ פירוש מנהגה

20 * Rursum autem allocutus est eos Pilatus, dum vellet dimittere Ieschua.

21 * Illi verò vociferabantur, dicentes, Crucifige eum, crucifige eum.

22 * Ille autem tertiò dixit eis, Quid enim mali fecit iste? nullã occasionem dignam morte inueni in eo. castigabo eum igitur, & dimittam.

23 * At ipsi instabant alta voce, & rogabant eum, vt ipsum crucifigerent: & inualescebat vox eorum ac principum Sacerdotum.

24 * Pilatus autem iussit fieri postulationem eorum.

25 * Et dimisit eis illum qui propter seditionem & cædem coniectus fuerat in domum vinctorum [carcerem], illum quẽ petierant: Ieschua verò tradidit eorum voluntati.

Ad horam tertiam.

26 * Quumque abducerent eum, prehenderunt Schemeoun Kourinæum, qui veniebat ex villa, & imposuerunt ei crucem ferendam post Ieschua.

27 * Veniebat autem post eum multitudo populi, & mulierum illarum quæ plangebant & lamentabantur super eo.

28 * Et conuersus ad eas Ieschua, ait, Filiæ Ourischlem, ne flete super me, verùm super vobisipsis flete, & super filiis vestris.

29 * Ecce enim veniunt dies quibus dicent, Beatæ steriles, & vteri qui non pepererunt, & vbera quæ non lactauerunt.

30 * Tunc incipietis dicere montibus, Cadite super nos: & collibus, Operite nos.

31 * Quòd si in ligno viridi ista faciunt, in arido quid fiet?

32 * Porrò veniebant cum eo duo alij malefici vt trucidarentur.

33 * Quumque venissent ad locum quendam qui vocatur Caluaria, crucifixerunt eum illic, illosque maleficos, vnum à dextera eius, & alterum à sinistra.

Medio die.

34 * Ipse verò Ieschua dicebat, Pater, remitte eis, nesciunt enim quid faciunt. Et partiti sunt vestimenta eius, ac super eis iecerunt sortem.

---

20 חוב דין מַלֵּל עִמְּהוֹן פִּילַטוֹס כַּד צָבָא דְּנֶשְׁרָא לְיֵשׁוּעַ ׃ 21 הֵנִין דִּין קָעִין הֲוֵו וַאמְרִין זְקוּפֵיהִי זְקוּפֵיהִי ׃
22 הוּ דִין דְּתִלַת זַכְנִין אֲמַר לְהוֹן מָנָא גֵּיר דָּבִישׁ עֲבַד הָנָא מִדַּם עֶלְתָּא דְּשַׁוְיָא לְמוֹתָא לָא אַשְׁכַּחֵת בֵּה אֶרְגֵיוּתִי
וְכֵיל וַאשְׁבְּקֵיוּתִי ׃ 23 הֵנִין דִּין תְּכִכִין הֲוֵו בְּקָלָא רָמָא וְשָׁאלִין הֲוֵו לֵה דְּנֶזְקְפוּנֵיהִי וַעֲשִׁין הֲוָא קָלְהוֹן דִּילְהוֹן
וְדַנֵּי כָּהֲנֵא ׃ 24 פִּילַטוֹס דִּין פְּקַד דְּתֶהֱוֵא שְׁאֵלָתְהוֹן ׃ 25 וַשְׁרָא לְהוֹן לְהוּ דְמָטָל אַסְטַסִים וְקַטְלָא רָמָא
דְּוַאבַיִת אֲסִירָא הֲוָ דְשַׁאלוּ לְיֵשׁוּעַ דִּין אַשְׁלֵם לְצִבְיָנְהוֹן ׃ דִּתְלַת שְׁעִין ע
26 וְכַד טוֹבְלִין לֵה אֲחַדוּ לְשִׁמְעוֹן קוּרִינָיָא דַאתָא מִן קַרְיָתָא וְסָמוּ עַלוֹהִי זְקִיפָא דְּנִטְעַן כְּתֵרֵה דְּיֵשׁוּעַ ׃
27 וַאתָא הֲוָא כְּתֵרֵה סוּגָאָא דְעַמָּא וְנֶשָׁא אִילֵין דְּמַרְקְדָן הֲוֵי וַאלִין עַלוֹהִי ׃

[1] קָעָיָא זְקוּף
[2] עֲלִיָּה אוֹ סִיבַת
[3] שְׁוָיָא שְׁכַח בִּלְשׁוֹן מַטָּא
[4] רְדָיָא תְּכַב רוּם
[5] עֶשְׁן כְּמוֹ חֵטְא שְׁאַל
[6] מִן לְשׁוֹנֵיהֶן
[7] עִבְרָאִית אֶשֶׁת דּוֹר
[8] אֵסַר עֲבָיָא יְבֵל
[9] סוּם זְקוּף טְעַן סְגָיָא
[10] רְכַר פֵּרוּשׁ סִפְרוּ אֶלָּא
כְּמוֹ לְלִפְרוּשׁ קָנֵז

20 * Iterùm autem Pilatus locutus est ad eos, volens dimittere Iesum.

21 * At illi succlamabant, dicentes, Crucifige, crucifige eum.

22 * Ille autem tertiò dixit ad illos, Quid enim mali fecit iste? nullā causam mortis inuenio in eo. corripiam ergo illum, & dimittam.

Mat. 27. c. 23. Mar. 15. b. 14

23 * At illi instabant vocibus magnis, postulantes vt crucifigeretur: & inualescebant voces eorum.

24 * Et Pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum.

25 * Dimisit autem illis eum qui propter homicidiū & seditionem missus fuerat in carcerem, quem petebant: Iesum verò tradidit voluntati eorum.

26 * Et cùm ducerent eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem, venientem de villa: & imposuerunt illi crucem portare post Iesum.

Mat. 27. d. 32. Mar. 15. b. 21

27 * Sequebatur autem post illum multa turba populi & mulierum: quæ plangebant & lamentabantur eum.

28 * Conuersus autem ad illas Iesus, dixit, Filiæ Ierusalem, nolite flere super me; sed super vos ipsas flete, & super filios vestros.

29 * Quoniam, ecce, venient dies, in quibus dicent, Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & hubera quę non lactauerunt.

30 * Tunc incipient dicere montibus, Cadite super nos; & collibus, Operite nos.

Isai. 2. d. 19. Osee 10. b. 8. Apo. 6. d. 16. 9. a. 6

31 * Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?

32 * Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, vt interficerentur.

33 * Et postquàm venerunt in locum qui vocatur Caluariæ, ibi crucifixerunt eum; & latrones, vnum à dextris, & alterum à sinistris.

Mat. 27. d. 33. Mar. 15. b. 22. Ioh. 19. c. 17

34 * Iesus autem dicebat, Pater, dimitte illis. non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes verò vestimenta eius, miserunt sortes.

20 * πάλιν οὖν ὁ πιλάτος προσεφώνησε, θέλων ἀπολῦσαι τὸν ἰησοῦν.

21 * οἱ δὲ ἐπεφώνουν, λέγοντες, σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν.

22 * ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ. παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.

23 * οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων.

24 * ὁ δὲ πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν.

25 * ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν, ὃν ἠτοῦντο· τὸν δὲ ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν.

26 * Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν, ἐπιλαβόμενοι σίμωνός τινος κυρηναίου ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ ἰησοῦ.

27 * ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν αἱ καὶ κόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.

28 * στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ ἰησοῦς εἶπε, θυγατέρες ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν·

29 * ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι, μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἐθήλασαν.

30 * τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς, καλύψατε ἡμᾶς.

31 * ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;

32 * ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

33 * καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν, καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.

34 * Ο δὲ ἰησοῦς ἔλεγε, πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβαλον κλῆρον·

---

28 ואתפני לוהין ישוע ואמר בנת אורשלם לא תבכין עלי ברם על נפשכין בכיין ועל בניכין ׃
29 והא אתין יומתא דבהון נאמרין טוביהין לעקרתא ולכרסתא דלא ילדו ולהוריא דלא אינקו ׃
30 הידין תשרון למאמר לטורא דפלו עלין ולרמתא דכסינן ׃
31 דאן בקיסא רטיבא הלין עבדין ביבשא מנא נהוא ׃
32 ואתין תרין עמה תרין אחרנין עבדי בישתא דנתקטלון ׃
33 וכד אתו לדוכתא דמתקריא קרקפתא זקפוהי תמן ולהנון עבדי בישתא חד מן ימינה וחד מן סמלה ׃
דפלגה דיומא עא
34 והו דין ישוע אמר הוא אבא שבוק להון לא גיר ידעין מנא עבדין ופלגו נחתוהי וארסיו עליהון פסא ׃

פנא בכא אתא
אמר טוב בשון אשרי
תר כמו שד
ינק שדי נפל
רום כסא יבש
אתא קרא
רמא גול

35 * Stabat autem populus conspiciens, & subsannabant eum etiam proceres, & dicebant, Alios seruauit, seruet seipsum: si hic est Meschicho ille electus Dei.

36 * Quinetiam illudebant ei milites dum accederent, & offerrent ei acetum: * Dicerentque ei, Si tu es rex ille Iihoudæorum, serua teipsum. * Erat autem etiam inscriptio scripta super eum, Ionicè, & Romanè, & Hebraicè,

HIC EST REX ILLE IIHOVDAEORVM.

39 * Vnus autē ex maleficis illis qui suspensi erant cum eo, blasphemabat eum, dicebátque, Si tu es Meschicho ille, serua teipsum, & seruanos quoque.

40 * At obiurgauit eum socius eius, & dixit ei, Ne Deum quidem times, qui & ipse sis in eodem iudicio?

41 * Et nos quidem iustè: nam prout digni fuimus, & prout egimus, luimus pœnas: iste verò nihil odiosum egit.

42 * Et dixit Ieschua, Memento mei Domine mi, quum veneris in regnum tuum.

43 * Ait illi Ieschua, Amin dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

Ad nonam horam Feria sexta Crucifixionis.

44 * Erat autem circiter hora sexta, & factæ sunt tenebræ super vniuersam terram, vsque ad horam nonam.

45 * Et Sol obscuratus est, scissáque superficies portæ [velum] templi per medium.

46 * Et clamauit Ieschua alta voce, dixitque, Pater mi, in manus tuas depono spiritum meum. hoc dixit, & tradidit spiritum.

47 * Quum vidisset autem Centurio quod factum fuerat, glorificauit Deum, & ait, Verè hic homo iustus erat.

48 * Omnésque cœtus illi qui coacti fuerant ad hoc spectaculum, quum vidissent quod actum fuerat, reuersi sunt percutientes pectora sua.

49 * Stabant autem procul omnes noti ipsius Ieschua, & fœminæ illæ quæ venerant cum eo à Galilæa, istáque spectabant.

Crepusculo Sabbathi Annunciationis.

50 * Porrò vir quidam nomine Iauseph, senator à Rometho ciuitate Iihoudæa, erat vir bonus & iustus:

---

35 קאם הוא דין עמא וחזא ומסיקין הוו בה אף ארכונא ואמרין לאחרנא אחי נחא נפשה אן הויו משיחא
גביה דאלהא: 36 ומבזיחין הוו בה אף אסטרטיוטא כד קרבין לותה ומקרבין לה חלא: 37 ואמרין לה אן אנתְ
הו מלכא דיהודיא אתא נפשך: 38 איתי הוא דין אף כתבא דכתיב לעל מנה יונאית ורהומאית ועברא[ית]
הנו מלכא דיהודיא: 39 חד דין מן הנון עבדי בישתא דצליבין הוו עמה מגדף הוא עלוהי ואמר אן אנתְ
הו משיחא פצא נפשך ופצא אף לן: 40 ובאא בה חברה ואמר לה אף לא מן אלהא דחל אנתְ דאף בה אנתְ
מדינא: 41 וחנן כאנאית איך דשוין חוין גיר ואיך דעבדין אחפרעין חנא דין מדם דסכנא לא עביד לה: 42 ואמר
לישוע אתדכריני מרי מא דאתא אנתְ במלכותך: 43 אמר לה ישוע אמין אמר אנא לך דיומנא עמי תהוא בפרדיסא:

c קום d ממק
e מן לשון יון עבראית שרים
f חזא g גבר
h מן לשון יון פירוש אנשי מלחמה, i פירש הומץ
k חיא יון צלב פצא פירוש חפלוש
l דון כון שוא כרע
m קנא דבר יום
n מן לשון פרס עבראית גן עדן

35 * Et stabat populus spectans. & deridebant eum principes cum eis, dicentes, Alios saluos fecit, se saluum faciat, si hic est Christus, Dei electus.

36 * Illudebant autem ei & milites, accedentes, & acetum offerentes ei:

37 * †Dicentes, Si tu es rex Iudæorum, saluum te fac.

38 * Erat autem & superscriptio scripta super eũ literis Græcis, & Latinis, & Hebraicis, HIC EST REX IVDAEORVM.

39 * Vnus autem de his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum, dicens, Si tu es Christus, saluum fac teipsum, & nos.

40 * Respondens autem alter, increpabat eum, dicens, Neque tu times Deum, †quòd in eadem damnatione es?

41 * Et nos quidem iustè; nam digna factis recipimus: hic verò nihil mali gessit.

42 * Et dicebat ad Iesum, Domine, memento mei, cùm veneris in regnum tuum.

43 * Et dixit illi Iesus, Amen dico tibi, Hodie mecum eris in paradiso.

44 * Erat autem ferè hora sexta: & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram, vsque in horam nonam.

45 * Et obscuratus est Sol: & velum templi scissum est medium.

46 * Et clamans voce magna Iesus, ait, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, expirauit.

47 * Videns autem Centurio quod factum fuerat, glorificauit Deum, dicens, Verè hic homo iustus erat.

48 * Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur.

49 * Stabant autem omnes noti eius à longè: & mulieres quę secutæ eum erant à Galilæa hæc videntes.

50 * Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat decurio, vir bonus & iustus:

35 * καὶ εἱςήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ ⓒ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς, λέγοντες, ἄλλους ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ ἐκλεκτός.

36 * ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ ⓒ ςρατιῶται προσερχόμενοι, καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ,

37 * καὶ λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.

38 * ἦν δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν ἑλληνικοῖς καὶ ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑβραϊκοῖς, ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

39 * εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν, λέγων, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

40 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ, λέγων, οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεὸν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;

41 * καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν. οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε.

42 * καὶ ἔλεγε τῷ ἰησοῦ, μνήσθητί μου κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

43 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

44 * Ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης.

45 * καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

46 * καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ ἰησοῦς, εἶπε, πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

47 * ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον, ἐδόξασε τὸν θεὸν, λέγων, ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.

48 * καὶ πάντες ⓒ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰς στήθη ὑπέστρεφον.

49 * εἱςήκεισαν δὲ πάντες ⓒ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

50 * Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι ἰωσὴφ, βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος·

---

35 עָרַב b זְקַף c עֲרָאָה
d רוּם e יַד e טוּם
f פירושו שר מאה אנשי מרוחמה
g שְׁרַר h חֲזָא i חָפַף
k חֲרִי פירושו חיק
l קוּם m רְחַק n יְדַע
o אִתְּא p חֲזָא
q מן לשון יקר עברא״ת יקע
r טוב

44 אִיתַהֲוַי דֵּין אֵיךְ שָׁעָא שֵׁת וַהֲוָא חֲשׁוֹכָא עַל כֻּלָּהּ אַרְעָא עַדְמָא לַתְּשַׁע שָׁעִין ׃
45 וְשֶׁמְשָׁא חֲשֵׁךְ b וַאֲעִטַּרִי אֲפֵי הֵרְעָא דְּהֵיכְלָא מִן מְצַעְתֵּהּ ׃
46 וְקָרָא יֵשׁוּעַ בְּקָלָא c רָמָא וַאמַר אַבִּי d בְּאִידָיךְ e סָאֵם אֲנָא רוּחִי הָדָא אֵמַר
וְשָׁלֵם ׃
47 כַּד חָזָא דֵּין f קָנְטְרוּנָא מַרֵּם דַּהֲוָא שַׁבַּח לֵאלָהָא וַאמַר g שְׁרִירָאִית הָנָא גַּבְרָא זַדִּיקָא הֲוָא ׃
48 וְכָלְהוֹן כְּנִשָּׁא אִילֵין דַּכְנִישִׁין הֲוַי h לַחֲזָתָא הָדָא כַּד חָזוֹ מַדֵּם דַּהֲוָא i הֲפַכוּ כַּד טָרְפִין עַל k חַרְיֵיהוֹן ׃
49 וְקָיְמִין הֲוַי מִן l רוּחֲקָא כְּלְהוֹן m יְדוּעֵיהִי דְיֵשׁוּעַ וְנַשֵּׁא אִילֵין n דַּאתֵי הֲוַי עַמֵּהּ מִן גְּלִילָא o וְחָזְיָן הֲוַי הַלֵּין ׃
50 וְהָא גֻבְרָא דֵּין חַד דְּשֻׁמֵּהּ יוֹסֵף p בּוּלֵוְטִי מִן רַמְתָא מְדִינְתָא דִיהוּד גַּבְרָא הֲוָא q טָבָא וְזַדִּיקָא ׃

[illegible] (Syriac column, verses 51–56 and chap. 24, verses 1–12)

51 * Iste non consenserat voluntati & facinori eorum: & expectabat regnum Dei.
52 * Iste inquam adiit Pilatum, & petiit cor-
53 pus Ieschua. * Et detraxit illud, inuoluitque linteo lineo, & posuit illud in monumento exciso, in quo nemo adhuc positus fuerat.
54 * Cæterùm dies erat Parasceues, & Sabbathum pòst illucescebat.
55 * Accesserunt autem mulieres istæ quæ cum eo venerant à Galilæa, & inspexerunt sepulchrum, & quomodo positū esset corpus eius.
56 * Reuersæ verò parauerunt vnguenta, & aromata: ac Sabbatho quieuerunt, sicuti præceptum est.

CAP. XXIIII.

1 PRimo autem hebdomadis aurora adhuc obscura, venerunt ad monumentum, attuleruntque aromata illa quæ parauerant: erant autem cum eis mulieres aliæ.
2 * Et inuenerunt lapidē reuolutum à mo-
3 numento: * Et ingressæ sunt, nec inuenerunt corpus Ieschua.
4 * Factumque est dum ipsæ obstupescerent super hoc, ecce duo viri astiterunt super eis, quorum coruscabat vestimentum.
5 * Et perterrefactæ sunt, inclinaruntque facies suas in terram: at ipsi dixerunt eis, Quid quæritis viuentem cum mortuis?
6 * Non est hic, surrexit. Reuocate in memoriam quæ collocutus fuerit vobis dum ipse
7 esset in Galilæa; * Dixeritque, Futurum vt ipse Filius hominis traderetur in manu hominum sceleratorum, crucique suffigeretur, ac tertia die resurgeret.
8 * Et ipsæ recordatæ sunt sermonum eius.
9 * Et reuersæ sunt à sepulchro, dicuntque hæc omnia illis vndecim & cæteris.
10 * Erant autem Mariam Magdeloitho, & Iouchan, & Mariam mater Iaakoub, & reliquæ cum eis erant, quæ hæc dicebant Apostolis.
11 * Et visa sunt in oculis eorum verba ista quasi deliria, neque crediderunt eis.
12 * Schemeoun autem surrexit, & cucurrit ad sepulchrum, & introspiciens vidit lintea reposita tantummodo, abiitque dum miraretur apud se super hoc quod factum fuerat.

---

51 הנא לא שלם הוא לצבינהון ולסוערנהון ומסכא הוא למלכותא דאלהא ׃ 52 הנא קרב לות פילטוס ושאל פגרה דישוע ׃ 53 ואחתה וכרכה בחיצא דכתנא וסמה בבית קבורא נקירא הו דלא אנש עדכיל אתתסים הוא בה ׃ 54 ויומא ערובתא הות ושבתא נגהת הות ׃ 55 קריבן הוי דין נשא הלין דאתי עמה מן גלילא וחזייהי לקברא ואיכא אתתסים פגרה ׃ 56 והפכי טיבי בסמא והרומא ובשבתא שלי איך דפקיד ׃

קפאלון כד

1 בחד בשבא דין בשפרא עד חשוך אתי לבית קבורא ואיתי הלין הרומא דטיבי והוי עמהין נשא אחרניתא ׃ 2 ואשכחי כאפא דמעגלא מן בית קבורא ׃ 3 ועלין ולא אשכחיהי לפגרא דישוע ׃ 4 והוא דכד הנין תמיהן על הדא הא תרין גברין קמו לעל מנהין ומברק הוא לבושהון ׃

צבא סער סכא כמו צפה · נחת חיצא פירוש סדין · סום כרר סוס · נגה חוא אתא מן לשון יון · שכח כלשון מצא · עגל כמו גלגל · עול קמה קום

51 * Hic non cõsenserat consilio & actibus eorum, ab Arimathęa ciuitate Iudęę, qui expectabat & ipse regnum Dei.
52 * Hic accessit ad Pilatũ, & petiit corpus Iesu:
53 * Et depositum inuoluit in sindone, & posuit eum in monumento exciso, in quo nondum quisquam positus fuerat.
54 * Et dies erat parasceues, & Sabbathum illucescebat.
55 * Subsecutæ autẽ mulieres quæ cum eo venerant de Galilęa, viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius.
56 * Et reuertentes parauerunt aromata & vnguenta: & Sabbatho quidem siluerunt secundùm mandatum.

CAP. XXIIII.

Mat. 28. a. 1 Mar. 16. a. 2 Ioh. 20. a. 1
1 VNa autem Sabbathi valdè diluculò venerunt ad monumentum, portantes quæ parauerant aromata. A
2 * Et inuenerunt lapidem reuolutum à monumento.
3 * Et ingressæ, non inuenerunt corpus Domini Iesu.
4 * Et factum est, dum mente consternatæ essent de isto, ecce duo viri steterũt secus illas in veste fulgenti.
5 * Cùm timerent autem, & declinarẽt vultum in terram, dixerũt ad illas, Quid quæritis viuentem cum mortuis?
6 * Non est hîc, sed surrexit. recordamini qualiter locutus est vobis, cùm adhuc in Galilæa esset,
7 * Dicens, Quia oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi: & die tertia resurgere.

Mat. 16. c. 21. 17. c. 23 Mar. 9. c 31 Sup. 9. c. 20

8 * Et recordatæ sunt verborum eius.
9 * Et regressæ à monumento, nuntiauerunt hæc omnia illis vndecim, & cæteris omnibus. B
10 * Erat autem Maria Magdalene, & Iohanna, & Maria Iacobi, & cæteræ quæ cum eis erant, quę dicebant ad Apostolos hæc.
11 * Et visa sunt ante illos sicut deliramẽtum verba ista, & non crediderunt illis.
12 * Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: & procũbens vidit linteamina sola posita, & abiit secum mirans quod factum fuerat.

51 * οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν· ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ·
52 * οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
53 * καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος.
54 * καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευή, καὶ σάββατον ἐπέφωσκε.
55 * κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ.
56 * ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν, κατὰ τὴν ἐντολήν.

κδ'.

1 * Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα, φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καί τινες σὺν αὐταῖς.
2 * εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου·
3 * καὶ εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
4 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσαις.
5 * ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς, τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;
6 * οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ,
7 * λέγων, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.
8 * καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.
9 * καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς.
10 * ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἱ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα·
11 * καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.
12 * ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα· καὶ ἀπῆλθε, πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

---

5 וַהֲוַי בְּרַחֲלְתָא כְּפָפֵי אַפֵּיהֵין בַּאַרְעָא וְאָמְרִין לְהֵין מָנָא בְּעָיָן אַנְתּוּן חַיָּא עִם מֵיתֵא׃
6 לֵיתוֹהִי חֵנָן קָם לַהּ עָהֲדִין דְּמַלֵּל עִמְּכִין כַּד הוּ בְּגָלִילָא׃
7 וְאָמַר הָוָא דְּעָתִיד הוּ בְּרֵה דַּאֲנָשָׁא דְּנִשְׁתְּלֵם בְּאִידֵי אֲנָשָׁא חֲטָיֵא וְתִצְטְלַב וְלַתְלָתָא יוֹמִין נְקוּם׃
8 וְהֵנִין אִתְּדְכְּרִין לְמִלּוֹהִי׃
9 וַהֲפָכִי מִן קַבְרָא וְאַמְּרִין הֵלֵין כֻּלְּהֵין לְחַד עֲסַר וְלִסְרָכָא׃
10 אִיתַיְהִין הֲוַי דֵּין מַרְיָם מַגְדְּלִיתָא וְיוֹחַן וּמַרְיָם אִמֵּה דְיַעֲקוֹב וְסַרְכָא דְּעִמְּהֵין הֵלֵין דַּאֲמַרִי הֲוַי לִשְׁלִיחֵא׃
11 וְאִתְחֲזִי בְּעֵינֵיהוֹן מִלָּא הֵלֵין אֵיךְ שְׁנִיתָא וְלָא הֵימְנוּ אֵנִין׃
12 שִׁמְעוֹן דֵּין קָם וְרַהֵט לְקַבְרָא וְאִדְיִק חָזָא כְּתָנָא דְּסִימִין בְּלַחוֹד וַאֲזַל בַּר מְתַדְּמַר בְּנַפְשֵׁהּ עַל מֵרַם דַּהֲוָא׃

5 כְּפָא כמו כפף
6 כְּבָא מות עָהַר שְׁלַם חֲטָא צְלַב קוּם דְּכַר מַלַּל חֲזָא מַלַּל שְׁנָא פירוש דבריש סכ"ו שום
7 חַיְמָן אֲדִיק פירוש הכשלגו
8 סוּם

Feria II. hebdomadis Candidatorum.

13 * Et ecce duo ex eis eo ipso die iter faciebant ad pagum nomine Emauos, distantem ab Ourischlem stadiis sexaginta.

14 * Ipsique colloquebantur inter se de his omnibus quæ euenerant.

15 * Dumque ipsi colloquerentur, & sese mutuò rogitarent, venit ipse Ieschua, & assequutus est eos, & iter faciebat cum eis.

16 * Oculi autem eorum tenebantur, ne agnoscerent eum.

17 * Et dixit eis, Qui sunt hi sermones quos loquimini vnus cum alio dum ambulatis, mœstique estis?

18 * Et respondit vnus ex eis, cui nomen Kleioupha, & dixit ei, Tune solus es extraneus ab Ourischlem, qui nescias quid factum sit in ea istis diebus?

19 * Dixit eis, Quid? Dicunt ei, De Ieschua illo à Nozrath, qui fuit vir Propheta, potensque fuit in sermone & opere coram Deo, & coram vniuerso populo.

20 * Quem tradiderunt principes Sacerdotum & Seniores iudicio mortis, & crucifixerunt eum.

21 * Nos autem sperabamus eum esse qui redempturus esset Israel. & ecce iam tres sunt dies, ex quo hæc omnia facta sunt.

22 * Sed & mulieres ex nobis obstupefecerunt nos, diluculò præuenientes fuerunt ad monumentum.

23 * Quæ quum non inuenissent corpus eius, venerunt, dicentes nobis, se vidisse Angelos illic, qui dicunt eum viuere.

24 * Quinetiam quidam ex nobis profecti sunt ad monumentum, & ita inuenerunt prout dixerant mulieres; ipsum verò non viderunt.

25 * Tunc dixit eis Ieschua, O expertes rationis, & graues corde ad credendum iis omnibus quæ locuti sunt Prophetæ!

26 * Nonne hoc futurum erat, vt pateretur Meschicho, & ingrederetur in gloriam suam?

27 * Et exorsus est à Mousche & ab omnibus Prophetis, & explicabat de se ex omnibus Scripturis.

28 * Et appropinquabant pago illi in quem proficiscebantur; et ipse fingebat eis quasi in locum longinquum iter haberet.

---

13 וְהָא חֲרֵין מִנְּהוֹן בַּהּ בְּיוֹמָא אָזְלִין
לְקַרְיָתָא דְשִׁמָהּ עַמָּאוּס וּפְרִיקָא מִן אוּרְשְׁלֵם אֶסְטַדְיָתָא שְׁתִין ;
14 וְהֵנוּן מְמַלְלִין הֲווֹ חַד עִם חַד עַל הֵלֵין
כֻּלְּהֵין דְּגַרְשׁוּ ; 15 וְכַד הֵנוּן מְמַלְלִין הֲווֹ חַד עִם חַד אֲתָא הוּ יֵשׁוּעַ וּמַטִּי אֵנוּן וַהֲוָה מְהַלֵּךְ עִמְּהוֹן ;
16 וְעֵינֵיהוֹן אֲחִידָן הֲווֹ דְּלָא נֶסְתַּכְּלוּנֵיהִי ; 17 וַאֲמַר לְהוֹן מָנָא אִנִּין מִלָּא הֵלֵין דְּמִתְמַלְלִין אַנְתּוּן חַד עִם
חַד כַּד מְהַלְּכִין אַנְתּוּן וְכַמִּירִין אַנְתּוּן ; 18 וַעֲנָא חַד מִנְּהוֹן דִּשְׁמֵהּ קְלֵיוֹפָא וַאֲמַר לֵהּ אַנְתְּ הוּ כַּי בַּלְחוֹדָיךְ נוּכְרָיָא
מִן אוּרְשְׁלֵם וְלָא יָדַע אַנְתְּ מַדְּם דַּהֲוָא בַּהּ בְּהָנוּן 19 יוֹמָתָא ; אֲמַר לְהוֹן מָנָא אֲמָרִין לֵהּ עַל יֵשׁוּעַ הַוָּדְמִן
נַזְרָתָנָיָא דַּהֲוָא נְבִיָא וְתַיִּלְתָּן הֲוָא בְּמִלְּתָא וּבְעֲבָדָא קֳדָם אֱלָהָא וְקֳדָם כֹּלָּה עַמָּא ;

a חֵיר פירושו לגן
b מן לשון יון
c גֶּרֶשׁ פירושו קרת
d בְּעָא e אֵחַר
f כְּכָל g מַלָּל
h כְּמַר i נָכַר
k יוֹם i חַיִל

Mar. 16. c. 12

13 * Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalé, nomine Emmaus.

14 * Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant.

15 * Et factum est, dum fabularentur & secum quærerent, & ipse Iesus appropinquans ibat cum illis.

16 * Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent.

17 * Et ait ad illos, Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes?

18 * Et respondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu solus peregrinus es in Ierusalem, & non cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus?

19 * Quibus ille dixit, Quæ? Et dixerũt, De Iesu Nazareno, qui fuit vir Pro-
omni pheta, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo.

20 * Et quomodo eũ tradiderũt summi Sacerdotes & principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum.

21 * Nos autẽ sperabamus quia ipse esset redempturus Israel: & nũc super hęc omnia, tertia dies est hodie quòd hæc facta sunt.

22 * Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quę ante lucem fuerunt D ad monumentum:

23 * Et non inuento corpore eius, venerunt, dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere.

24 * Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt; ipsum verò non inuenerunt.

25 * Et ipse dixit ad eos, O stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus quę locuti sunt Prophetæ.

26 * Nonne hęc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?

27 * Et incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis quæ de ipso erant.

28 * Et appropinquauerunt castello quò ibant: & ipse se finxit longiùs ire.

13 * Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούς·

14 * καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων.

15 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς·

16 * οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν.

17 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐστὲ σκυθρωποί;

18 * ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἷς ᾧ ὄνομα Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτὸν, σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;

19 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ·

20 * ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.

21 * ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο.

22 * ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον,

23 * καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον, λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν.

24 * καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτω καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.

25 * καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται·

26 * οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;

27 * καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ.

28 * καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι.

---

20 וְאַשְׁלְמוּהִי רַבֵּי כַהֲנָא וְקַשִּׁישֵׁא לְדִינָא דְמוֹתָא וְתַקְּפוּהִי׃ 21 חֲנַן דֵּין סַבְּרִין הֲוִין דְּהוּא עָתִיד הֲוָא דְּנַפְרַקְיוּהִי לְיִסְרָאֵל וְהָא יַמִּין מִן דְּהָלֵין כְּלֹהֵין הֲוָיוּ׃ 22 אֶלָּא אַף נַשְׁיָא מִנַּן אִתְּמַהָן קָרְמִי הֲוָיוּ לְבֵית קְבוּרָא׃ 23 וְכַד לָא אַשְׁכַּחְוּ פַּגְרֵהּ אֲתַוְ אָמְרִין דַּן דְּמַלְאֲכָא חֲזָיִן תַּמָּן וְאָמְרִין עֲלוֹהִי דְּחַיֵּהוּ׃ 24 וְאַף אֲנָשָׁא מִנַּן אֲזַלוּ לְבֵית קְבוּרָא וְאַשְׁכַּחוּ הֲכַנָּא אֵיךְ מָא דְאַמְרִי נַשְׁיָא לֵהּ דֵּין לָא חֲזָוּ׃ 25 הַיְדֵין אֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ אוֹ חֲסִירֵי רְעִינָא וְקַרְבוּ הֲוָתֵ לְקָרְיָתָא הֵי דְּאִזְלִין הֲוָוֹ לֵהּ וְהוּ מְסָבַר הֲוָא לְהוֹן דְּאִיךְ דְּלְדוּכָא אָזֵל הֲוָא׃

20 שְׁלַם דִּין מוֹת
21 פְּרַק בְּלִשׁוֹן מוֹשִׁיעַ
22 הֲוָא תְּמַהּ אִתְּמַהּ
23 חֲזָא חֲזָא אָמַר
24 חֲזָא רְעָא כְּמוֹ רְצוֹן
25 וְקַר חִימָן עָלַל
26 שְׁכַח רוּכָא פִּירוּשׁ בְּקוּם

29 * At coegerunt eum; dicuntque ei, Mane apud nos, quoniam dies nunc inclinat ad tenebras. & ingressus est vt maneret cum eis.

30 * Factum est autem quum discubuisset cum eis, accepit panem & benedixit, fregitque & dedit eis.

31 * Et illicò aperti sunt oculi eorum, & agnouerunt eum: ipse verò ablatus est ab eis.

32 * Et dicebant alter alteri, Nonne cor nostrum ardebat in nobis dum colloqueretur nobis in via, & explicaret nobis Scripturas?

33 * Et surrexerunt ea ipsa hora, & reuersi sunt ad Ourischlem; & inuenerunt vndecim congregatos, & eos qui cum ipsis erant;

34 * Dicentes, Verè surrexit Dominus noster, & apparuit Schemeoun.

35 * Quinetiam ipsi renunciarunt ea quæ contigerunt in via; & quomodo innotuit eis dum frangeret panem.

Ascensionis Domini nostri.

36 * Quumque hæc loquerentur, Ieschua astitit inter eos, & dixit eis, Pax vobiscũ: ego sum, ne timeatis.

37 * At ipsi perterrebantur & expauescebant: putabant enim se Spiritum videre.

38 * Dixit eis Jeschua, Quid commouemini, & quare ascendunt cogitationes in corda vestra?

39 * Videte manus meas & pedes meos, quia ego sum. contrectate me, & agnoscite. nam Spiritus carnem & ossa non habet, prout me videtis habere.

40 * Et quum hæc dixisset, ostendit eis manus suas pedésque suos.

41 * Quumque adhuc non crederent pre gaudio suo, & mirarentur, dixit eis, Habetis hic quid manducandum?

42 * Ipsi verò dederunt ei partem piscis assi,

43 & ex fauo mellis. * Et accepit, comeditque in eorum conspectu.

44 * Et dixit eis, Hi sunt sermones quos locutus sum vobiscum dum apud vos essem, oportere impleri quicquid scriptum est in Lege Mousche & in Prophetis & Psalmis de me.

45 * Tunc aperuit eorum mentem vt intelligerent Scripturas.

---

29 וְאַלְצוּהִי וַאֲמְרִין לַהּ פּוּשׁ לְוָתַן מְטֹל דְּיוֹמָא הָשָׁא רָכַן לַהּ לְמֶחְשַׁךְ וְעַל דְּנַקְוָא לְוָתְהוֹן׃ 30 וַהֲוָא דְּכַד
אִסְתְּכַךְ עִמְּהוֹן נְסַב לַחְמָא וּבָרֵךְ וְקָצָא וְיַהֵב לְהוֹן׃ 31 וּמִתַּרְוָא אִתְפְּתַחוּ עֵינֵיהוֹן וַאִשְׁתְּוַדְעוּהִי יְהוּדָא
אִשְׁתְּקַל לַהּ מִנֵּהוֹן׃ 32 וַאֲמְרִין הֲווּ חַד לְחַד לָא הֲוָא לַבָּן בְּגַוָּן כַּד מְמַלֵּל עִמָּן בְּאוֹרְחָא וּמְפַשֵּׁק לָן
כְּתָבָא׃ 33 וְקָמוּ בְּהַהִי בְּשָׁעָתָא וְהַפְּכוּ לְאוּרְשְׁלֵם וְאַשְׁכַּחוּ לְתְרַעְסַר דְּכַנִּישִׁין וְלָאִלֵּין דְּעִמְּהוֹן׃ 34 כַּד אָמְרִין
שְׁרִירָאִית קָם מָרָן וְאִתְחֲזִי לְשִׁמְעוֹן׃ 35 וְאַף הִנּוּן אֶשְׁתַּעִיוּ אִילֵּין דַּהֲוָוֹ בְּאוֹרְחָא וְאֵיכְנָא אִתְיְדַע לְהוֹן כַּד קָצָא
לַחְמָא׃ דְסוּלְקַה דְמָרָן עִם
36 וְכַד הָלֵּין מְמַלְּלִין הֲוָוֹ יֵשׁוּעַ קָם בֵּינֵיהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן שְׁלָמָא עִמְּכוֹן אֲנָא אֲנָא לָא תְּדַחֲלוּן׃ 37 וְהִנּוּן אִתְרַהֲבוּ

29 אִלֵּץ פּוּשׁ פּוּרְשׁוֹ נוּחַ
30 רָכַן פּוּרְשׁוֹ נְטָה
31 קְנָא טְמַר פְּתַח
32 יְדַע שְׁקַל יְקַר
33 נַי קוּם חֲפַר
34 שְׁרַר חֲזָא שְׁעָא אוֹ שַׁעִי יְדַע קְצָא
35 כְּמוֹ קְצִין
36 סְלַק רְחַל רְחֵב

29 * Et coëgerunt illum, dicentes, Mane
Domi. nobiscum †, quoniã aduesperascit, & in-
ne clinata est iam dies. Et intrauit cum illis.
30 * Et factum est, dum recũberet cum
eis, accepit panem, & benedixit, ac fre-
git, & porrigebat illis.
31 * Et aperti sunt oculi eorum, & co-
gnouerunt eum: & ipse euanuit ex ocu-
lis eorum.
32 * Et dixerunt ad inuicem, Nonne cor
nostrum ardens erat in nobis, dum lo-
queretur in via, & aperiret nobis Scrip-
turas?
33 * Et surgentes eadem hora, regressi
sunt in Ierusalem: & inuenerunt con-
gregatos vndecim, & eos qui cum illis
34 erant, * dicentes, Quòd surrexit Do-
minus verè, & apparuit Simoni. E
35 * Et ipsi narrabant quæ gesta erant in
via: & quomodo cognouerunt eum in
fractione panis.

36 Mar. 16. c. 14 Ioh. 20. c. 19 * Dum autem hæc loquuntur, stetit
Iesus in medio eorum, & dicit eis, Pax
vobis: ego sum, nolite timere.
37 * Conturbati verò & conterriti, exi-
stimabant se spiritum videre.
38 * Et dixit eis, Quid turbati estis, & co-
gitationes ascendunt in corda vestra?
39 * Videte manus meas & pedes, quia
ego ipse sum. palpate & videte, quia spi- F
ritus carnem & ossa non habet, sicut me
videtis habere.
40 * Et cùm hoc dixisset, ostendit eis ma-
nus & pedes.
41 * Adhuc autẽ illis non credentibus, &
mirantibus præ gaudio, dixit, Habetis
hîc aliquid quod manducetur?
42 * At illi obtulerunt ei partem piscis
assi, & fauum mellis.
43 * Et cùm manducasset coram eis, su-
mens reliquias dedit eis.
44 * Et dixit ad eos, Hæc sunt verba quæ
locutus sum ad vos cùm adhuc essem vo
biscum, quoniam necesse est impleri om G
nia quæ scripta sunt in Lege Moysi, &
Prophetis, & Psalmis de me.
45 * Tunc aperuit illis sensum, vt intel-
ligerent Scripturas.

29 * καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν, λέγοντες, μεῖνον μεθ' ἡμῶν,
ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε
τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς.
30 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν,
λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς.
31 * αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐπέγνω-
σαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν.
32 * καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους, οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιο-
μένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοι-
γεν ἡμῖν τὰς γραφάς;
33 * καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου-
σαλὴμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς
σὺν αὐτοῖς,
34 * λέγοντας, ὅτι ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὤφθη Σίμω-
νι.
35 * καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη
αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

36 * Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐν
μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν.
37 * πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα
θεωρεῖν.
38 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί τεταραγμένοι ἐστὲ, καὶ διατί δια-
λογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
39 * ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου· ὅτι αὐτὸς
ἐγώ εἰμι. ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα
καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.
40 * καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς
πόδας.
41 * ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ θαυ-
μαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς, ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε;
42 * οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ
μελισσίου κηρίου·
43 * καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.
44 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑ-
μᾶς, ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γε-
γραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλ-
μοῖς περὶ ἐμοῦ.
45 * τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γρα-
φάς,

---

38 וְהָווּ בְּרַחֲלְתָא סַגְּרִין הֲוָו גִּיר דְּרוּחָא חָזִין׃ 39 אֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ מָנָא סַלְקַן מַחְשְׁבָתָא
עַל לֵבְוָתְכוֹן׃ 40 חֲזוֹ אִידַי וְרַגְלַי דְּאַנָא אֲנָא גּוּשׁוּנִי וְחַזוּ דְּלָרוּחָא בְּסָרָא וְגַרְמָא לֵית לַהּ אֵיךְ דְּחָזִין אַנְחוּן
דְּאִית לִי׃ 41 וְכַד הָלֵין אֲמַר חַיִּי אֲנוּן אִידוֹהִי וְרַגְלוֹהִי׃ 42 וְכַד עַדְמָא לְהָשָׁא לָא מְהַימְנִין הֲוָו מִן
חֲדוּתְהוֹן וּמִתְתַּמְהִין הֲוָו אֲמַר לְהוֹן אִית לְכוֹן מִדְּם תְּנָן לְמֵאכַל׃ 43 הֵנוּן דִּין יַהֲבוּ לַהּ מְנָתָא מִן נוּנָא
דְּטוּנָא וּמִן כַּבְרִיתָא דְּדְבָשָׁא׃ 44 וְנָסַב אֲכַל לְעֵינֵיהוֹן׃ 45 וְאֲמַר לְהוֹן הָלֵין אִנִּין מִלָּא דְּמַלֵּית עִמְּכוֹן
כַּד לְוָתְכוֹן הֲוִית וּוְלָא הֲוָא דְּנִשְׁתַּלֵּם כֹּל מִדְּם דִּכְתִיב בְּנָמוֹסָא דְמוֹשֶׁא וּבְנְבִיא וּבְמַזְמוֹרָא עָלַי׃
46 הֵידֵין פְּתַח רְעִינְהוֹן לְמִסְתַּכְּלוּ בִּכְתָבָא׃

[a] חֲזָא [b] זוּעַ [c] חֲשַׁב
[d] לֵב [e] יַד [f] גְּשַׁשׁ [g] יְרַע
[h] חַיְמִין [i] חֲרָא [j] תְּמַהּ
[k] פירוש פא
[l] אֲכַל [m] מְנָה [n] טוּבָה
[o] פירוש נופת
[p] מְלַל [q] וְלָא פירוש צריך
[r] שְׁלַם [s] זְמַר [t] רְעָא
צמו ראה
[u] סִכָּל

46 * Et dixit eis, Ita ſcriptum eſt, & expediebat pati Meſchicho, & reſurgere à domo mortuorum tertio die:

47 * Et prædicari in eius nomine pœnitentiam in remiſſionem peccatorum in cunctis gentibus, ita vt exordium eſſet ab Ouriſchlē.

48 * Vos autem eſtis teſtes horum.

49 * Et ego mittam ſuper vos promiſſum Patris mei: vos autem expectate in Ouriſchlem ciuitate, vſquequò induamini virtute ex alto.

50 * Et eduxit eos vſque in Beth-Anio, & eleuauit manus ſuas, eiſque benedixit.

51 * Et factum eſt dum benediceret eis, ſeparatus eſt ab eis, & conſcendit cælos.

52 * Ipſi autem adorauerunt eum, et reuerſi ſunt ad Ouriſchlem cum gaudio magno.

53 * Et omni tempore erant in templo glorificantes & benedicentes Deum. Amin.

Abſolutum eſt Euangelium ſacroſanctum Lucæ Euangeliſtæ.

46 וְאַמַר לְהוֹן דְּהָכְנָא כְּתִיב וְהָכְנָא זַדְקָ דְּנֶחֱשׁ מְשִׁיחָא וְדְנְקוּם מִן בֵּית מֵיתָא לְתְלָתָא יוֹמִין ;
47 וְתֶתְכְּרֵז בְּשְׁמֵהּ תְּיוּבוּתָא לְשׁוּבְקָנָא דְחַטָּתָא בְּכָלְהוֹן עַמְמָא וְשׁוּרְיָא נֶהֱוֵא מִן אוּרְשְׁלֵם ;
48 וְאַנְתּוּן אֵנִין סָהֲדָא דְהָלֵין ;
49 וְאַנָא אֶשְׁדַּר עֲלֵיכוּן מוֹלְכָנָא דְאַבִי אַנְתּוּן דֵּין קָנוּ בְּאוּרְשְׁלֵם מְדִינְתָּא עַד דְתִלְבְּשׁוּן חֵילָא מִן רוּמָא ;

חֲשֵׁשׁ קוּם מוּת
כְּרֵז הָב שְׁבַק
שְׁרִי מְלַךְ מְנָא
לְכַשׁ רוּם

Psal. 18. d. 7. * Et dixit eis, Quoniam sic scriptum[46] est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die.

* Et prædicari in nomine eius pœni-[47] tentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierosolyma.

Actor. 1. b. 8. Ioh. 14. d. 26. & 15. d. 26. Actor. 1. d. 4. mittam * Vos autem testes estis horum. * Et[48] ecce ego† mitto promissum patris mei[49] in vos: vos autē sedete in ciuitate, quoad vsque induamini virtute ex alto.

* Eduxit autem eos foras in Betha-[50] niam: & eleuatis manibus suis benedixit eis.

Ioh. 15. d. Mar. 16. d. 19. Actor. 1. b. 9. * Et factum est: dum benediceret il-[51] lis, recessit ab eis, & ferebatur in cælum.

* Et ipsi adorantes regressi sunt in Ie-[52] rusalem cum gaudio magno.

* Et erant semper in templo, laudan-[53] tes & benedicentes Deum. Amen.

46 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ·

47 * καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ ἱερουσαλήμ.

48 * ὑμεῖς δέ ἐστε μάρτυρες τούτων.

49 * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους.

50 * ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως εἰς βηθανίαν· καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, εὐλόγησεν αὐτούς.

51 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν.

52 * καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης.

53 * καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν θεόν· ἀμήν.

---

46 נְפַק רום יַרְפְּרֵשׁ
47 סְגֵר חֲפַד חֲדָא
אִירַת
48 וְאַפֵּק אֲנַח עַדְמָא לְבֵית עַנְיָא וַאֲרִים אִידוֹהִי וּבָרֵךְ אִנּוּן ;
49 וַהֲוָא דְכַד מְבָרֵךְ לְהוּן אִתְפְּרֵשׁ מִנְּהוּן
וְסָלֵק לַשְׁמַיָּא ; הֵנּוּן דֵּין סְגִדוּ לֵהּ וַהֲפַכוּ לְאוּרְשְׁלֵם בְּחֶדְוָתָא רַבְּתָא ;
אִיתַיְהוּן הֲוָו בְהֵיכְלָא כַּד מְשַׁבְּחִין וּמְבָרְכִין לֵאלָהָא אֲמִין ;

קְכַד כמו כשר

שְׁלַם אֲוַנְגֶלְיוֹן קַדִּישָׁא דְלוּקָס מְסַבְּרְנָא ;

Τέλος τοῦ κατὰ λουκᾶν ἁγίου εὐαγγελίου.

PROLOGVS IN EVANGELIVM SECVNDVM IOHANNEM.

HIC EST Iohannes Euãgelista vnus ex discipulis Domini, qui virgo à Deo electus est: quem de nuptijs volentẽ nubere vocauit Deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimoniũ datur in Euãgelio, quòd & præ cęteris dilectus à Deo dicitur, & huic matrẽ suam pendens in cruce commẽdauit Dominus, vt virginem virgo seruaret. Denique manifestãs in Euangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans, solus verbũ carnem factum esse, nec lumen à tenebris comprehensum fuisse testatur, primum signũ pònens quod in nuptijs fecit Dominus, ostẽdens quòd ipse erat; vt legentibus demonstraret, quòd vbi Dominus inuitatus sit, deficere nuptiarum vinum

ܐܘܢܓܠܝܘܢ ܩܕܝܫܐ ܕܡܪܝܢ ܡܫܝܚܐ ܗܝܢܘ ܕܡܠܠ
ܝܘܚܢܢ ܒܪܝܫ ܬܫܥܐ ܠܝܘܢܝܐ

ܒܫܡ ܐܠܗܐ ܘܫܘܥܝܐ ܡܫܝܚܐ ܗܝܢܘ ܩܪܝܢܢ ܘܡܫܪܝܢ
ܐܘܢܓܠܝܘܢ ܩܕܝܫܐ ܕܡܪܝܢ ܡܫܝܚܐ ܗܝܢܘ ܕܡܠܠ

ܩܪܝܢܐ ܕܝܘܚܢܢ ܕܡܪܝ ܗܘ ܕܡܠܠ ܐܘܢܓܠܝܘܢ ܩܕܝܫܐ

ܩܪܝܢܐ ܕܝܘܚܢܢ ܕܡܪܝ ܗܘ ܕܡܠܠ

١ ܒܪܫܝܬ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܡܠܬܐ ܘܗܘ ܡܠܬܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܘܐܠܗܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܗܘ ܡܠܬܐ ؛
٢ ܗܢܐ ܗܘܐ ܒܪܫܝܬ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܘܐܠܗܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܗܘ ܡܠܬܐ ؛
٣ ܟܠܗ ܒܗ ܗܘܐ ܘܠܐ ܚܕ ܡܕܡ ܕܗܘܐ ܕܠܐ ܒܗ ܗܘܐ ܠܐ ܗܘ ܕܗܘܐ ؛
٤ ܒܗ ܚܝܐ ܗܘܐ ܘܚܝܐ ܗܘܬ ܢܘܗܪܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ؛ ܘܢܘܗܪܐ ܒܚܫܘܟܐ ܢܗܪ ܘܚܫܘܟܐ ܠܐ ܩܒܠܘܗܝ ؛
٥ ܗܘܐ ܒܪܢܫܐ ܕܐܫܬܕܪ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܫܡܗ ܝܘܚܢܢ ؛ ܗܢܐ ܐܬܐ ܠܣܗܕܘܬܐ ܕܢܣܗܕ ܥܠ ܢܘܗܪܐ ܕܢܗܝܡܢܘܢ ܟܠܗܘܢ ܒܗ ؛
٦ ܠܐ ܗܘ ܗܘ ܢܘܗܪܐ ܐܠܐ ܕܢܣܗܕ ܥܠ ܢܘܗܪܐ ؛ ܗܢܐ ܗܘ ܢܘܗܪܐ ܫܪܐ ܕܡܫܬܪܐ ܠܥܠܡܐ ؛
٧ ܗܢܐ ܐܬܐ ܠܡܬܘܠܕ ܒܥܠܡܐ ؛ ܘܢܚܘܐ ܟܠܗ ܕܢܗܘܐ ܡܗܝܢܝܢ ܒܗ ؛
٨ ܠܐ ܗܘ ܗܘ ܢܘܗܪܐ ܕܢܗܘܐ ܡܗܝܢ ܒܗ ؛ ܐܠܐ ܕܢܣܗܕ ܥܠ ܢܘܗܪܐ ؛ ܗܢܐ ܗܘ ܢܘܗܪܐ ܫܪܐ ܕܡܫܬܪܐ ؛
٩ ܠܥܠܡܐ ؛ ܘܢܘܗܪܐ ܕܫܪܐ ܠܟܠ ܐܢܫܐ ܕܡܬܐ ܠܥܠܡܐ ؛
١٠ ܗܘܐ ܒܥܠܡܐ ؛ ܘܥܠܡܐ ܒܗ ܗܘܐ ؛ ܘܥܠܡܐ ܠܐ ܝܕܥܘܗܝ ؛
١١ ܠܘܬ ܕܝܠܗ ܐܬܐ ؛ ܘܠܘܬ ܕܝܠܗ ܠܐ ܩܒܠܘܗܝ ؛

EVANGELIVM SANCTVM PRAECONIVM IOVCHANON *quod locutus est ac prædicauit Ionicè Ephesi.*

IN NOMINE DOMINI DEIQVE NOSTRI IESCHVA Christi obsignamus Euangelium sacrosanctum; prædicationem Iouchanon pręconis.

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Lectio in festo Natiuitatis Domini nostri. CAP. I.

1 IN PRINCIPIO *erat Verbum, & illud Verbum erat apud Deum, &*
2 *Deus erat illud Verbum.* * *Hoc erat in principio*
3 *apud Deum.* * *Omnia per manum eius fuere, & sine ipso ne vnum quidem fuit quidquid fuit.*
4 * *In eo vita erat, & vita erat Lux illa*
5 *hominum.* * *Et ipsa Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.*
6 * *Fuit homo qui missus est à Deo nomine*
7 *Iouchanon.* * *Is venit in testimonium, vt testaretur de Luce vt omnes crederent per eũ.*
8 * *Non erat ille Lux, sed vt testaretur de*
9 *illa Luce.* * *Erat enim Lux illa Veritatis quæ illuminat omnem hominem venientem*
10 *in mundum.* * *In mundo erat, & mundus per eum fuit, at mundus eum non cognouit.*
11 * *Ad suos venit, & sui eum non receperunt.*

אֻוַנְגֶלְיוֹן קַדִּישָׁא דְּרוּזוּתָא דְּיוֹחָנָן דְּמַלֵּל וַאכְרֵז יַוְנָאִית בְּאֶפְסוֹס:
בְּשֵׁם מָרָן וַאלָהָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא הֵתְמִינָן אֻוַנְגֶלְיוֹן קַדִּישָׁא דְּרוּזוּתָא דְּיוֹחָנָן כָּרוֹזָא
קְרָיָנָא דְּעַאדָא דְּמַלֵּל־דְּמָרָן א קפלאין א קְרָא עַד יְלֵד
١ בְּרֵישִׁית אִיתַוהִי הֲוָא מִלְּתָא וְהוּ מִלְּתָא אִיתַוהִי הֲוָא לְוָת אֱלָהָא וַאלָהָא אִיתַוהִי הֲוָא הוּ מִלְּתָא ؛ רֵישׁ מַלֵּל

debeat,& veteribus immutatis,noua omnia quę à Christo instituũtur appareant.Hoc autem Euangeliũ scripsit in Asia,postea quàm in Pathmos insula Apocalypsim scripserat, vt cui in principio canonis incorruptibile principiũ prænotatur in Genesi,ei etiã incorruptibilis finis per virginẽ in Apocalypsi redderetur,dicẽte Christo:Ego sum alpha & Ω mega.Et hic est Iohannes qui sciens superuenisse diem recessus sui,cõuocatis discipulis suis in Epheso, per multa signorũ experimenta promens Christum,descendẽs in defossum sepulturę locum,facta oratione positus est ad patres suos; tã extraneus à dolore mortis quàm à corruptione carnis inuenitur alienus. Tum post omnes Euangelium scripsit:& hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel scriptorum temporis dispositio vel librorũ ordinatio ideò à nobis per singula non exponitur,vt sciendi desiderio collato & quærẽtibus fructus laboris & Deo magisterij doctrina seruetur.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM IOHANNEM.

CAP. I.

1 IN PRINCIPIO erat Verbum, & Verbum erat apud Deũ,& Deus erat verbum. A
2 Hoc erat in principio apud Deum.
3 Omnia per ipsum facta sunt:& sine ipso factum est nihil quod factum est.
4 In ipso vita erat,& vita erat lux hominum:
5 Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non conprehenderunt.
6 Fuit homo missus à Deo,cui nomen erat Iohannes. (Matt.3. c.3. Mar.1. c.2.)
7 Hic vênit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.
8 Non erat ille lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine.
9 Erat lux vera, quæ illuminat omnẽ hominem venientem in hunc mundũ. (Infr.3. c.19.)
10 In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. (Heb.11. c.3.) B
11 In propria venit,& sui eum non receperunt.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

κεφαλ. α΄.

1 Εν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος.
2 οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν.
3 πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν.
4 ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.
5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.
6 ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ ἰωάνης.
7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ.
8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
9 ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.
10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.
11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.

---

1 יד
2 הָנָא אִיתַוּהִי הֲוָא בְּרִישִׁית לְוָת אֱלָהָא ׀
3 כָּל בְּאִידֵה הֲוָא וּבְלָעֲדוֹהִי אַף לָא חֲדָא הֲוָת מִדֵּם דַּהֲוָא ׀
4 בָּה חַיֵּא הֲוָא וְחַיֵּא אִיתַיהוּן נוּהֲרָא דִּבְנֵינָשָׁא ׀
5 וְהוּ נוּהֲרָא בְּחָשׁוֹכָא מִנְהַר וְחָשׁוֹכָא לָא אַדְרְכַהּ ׀
6 הֲוָא בַּר נָשָׁא דְּאִשְׁתְּדַר מִן אֱלָהָא שְׁמֵהּ יוֹחָנָן ׀
7 הָנָא אֵתָא לְסָהֲדוּתָא דְּנִסְהַד עַל נוּהֲרָא דְּכֻלְּהֶן נְהַיְמֶן
8 לָא הוּ הֲוָא נוּהֲרָא אֶלָּא דְּנִסְהַד עַל נוּהֲרָא ׀
9 אִיתַוּהִי הֲוָא גֵיר נוּהֲרָא דְּשַׁרְרָא דְּמַנְהַר לְכֻלְּנָשׁ
10 בְּעָלְמָא הֲוָא וְעָלְמָא בְּאִידֵה הֲוָה וְעָלְמָא לָא יְדָעֵהּ ׀
11 לְדִילֵהּ אֲתָא וְדִילֵהּ לָא קַבְּלוּהִי ׀

[g] נוּהַר כמו אור [h] דְּרַךְ סְחוֹר

12 * ܠܗܘܢ ܕܩܒܠܘܗܝ ܝܗܒ ܠܗܘܢ ܫܘܠܛܢܐ ܕܒܢܝܐ ܕܐܠܗܐ ܢܗܘܘܢ ܠܐܠܝܢ
ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܒܫܡܗ. 13 * ܐܠܝܢ ܕܠܐ ܡܢ ܕܡܐ ܘܠܐ ܡܢ ܨܒܝܢܐ ܕܒܣܪܐ ܘܠܐ ܡܢ ܨܒܝܢܐ
ܕܓܒܪܐ. 14 * ܘܡܠܬܐ ܒܣܪܐ ܗܘܬ ܘܫܪܐ ܒܝܢܢܢ ܘܚܙܝܢܢ ܝܩܪܗ ܕܝܠܝܕܐ ܡܢ ܐܒܐ
ܡܠܝܐ ܛܝܒܘܬܐ ܘܫܪܪܐ. 15 * ܗܕܐ ܗܘܐ ܕܡܪܝܢ ܩܠܗ ܕܩܪܐ ܐܡܪ ܗܢܘ ܕܐܬܐ
ܒܬܪܝ ܘܩܕܡ ܠܝ ܗܘܐ. 16 * ܘܡܢ ܡܠܝܘܬܗ ܚܢܢ ܟܠܢ ܢܣܒܝܢ ܘܛܝܒܘܬܐ ܚܠܦ
ܛܝܒܘܬܐ. 17 * ܡܛܠ ܕܢܡܘܣܐ ܒܝܕ ܡܘܫܐ ܐܬܝܗܒ ܛܝܒܘܬܐ ܒܝܕ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܗܘܐ.
ܒ
18 * ܐܠܗܐ ܠܐ ܚܙܐ ܐܢܫ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܒܝܕ ܚܕܐ ܕܒܝܬ ܐܒܐ ܗܘ ܐܠܗܐ.
19 * ܘܗܕܐ ܗܘ ܣܗܕܘܬܗ ܕܝܘܚܢܢ ܕܫܕܘ ܠܘܬܗ ܝܗܘܕܝܐ ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ ܟܗܢܐ
ܘܠܘܝܐ ܕܢܫܐܠܘܢ ܠܗ ܡܢܘ ܐܢܬ. 20 * ܘܐܬܝܕܝܬ ܘܠܐ ܟܦܪ ܘܐܬܝܕܝܬ ܕܠܐ
ܐܢܐ ܡܫܝܚܐ. 21 * ܘܫܐܠܘܗܝ ܬܘܒ ܡܢܘ ܐܢܬ. ܐܝܠܝܐ ܐܢܬ ܐܢܬ ܢܒܝܐ.
ܐܡܪ ܠܐ. 22 * ܐܡܪܘ ܠܗ. ܡܢܘ ܐܢܬ ܠܐܢܫܐ ܕܫܕܘ ܠܢ ܢܬܦܣ
ܡܢܘ ܐܡܪܬ ܥܠ ܢܦܫܟ. 23 * ܐܡܪ. ܐܢܐ ܩܠܐ ܕܩܪܝܢ ܒܡܕܒܪܐ. ܐܬܩܢܘ
24 ܐܘܪܚܐ ܕܡܪܝܐ. ܐܝܟܡܐ ܕܐܡܪ ܐܫܥܝܐ ܢܒܝܐ. * ܘܐܠܝܢ ܕܐܫܬܕܪܘ
25 ܡܢ ܦܪܝܫܝܐ ܗܘܘ. * ܘܫܐܠܘܗܝ ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܡܢܘ ܗܝܢ ܡܛܒܠܝܬ ܐܢܬ
ܐܢܬ ܠܐ ܐܢܬ ܡܫܝܚܐ. ܘܠܐ ܐܝܠܝܐ. ܘܠܐ ܢܒܝܐ. * ܥܢܐ
ܝܘܚܢܢ ܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܢܐ ܡܛܒܠ ܒܡܝܐ. ܒܝܢ ܟܘܡܟܘܢ ܩܐܡ
26 ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܘܢ. 27 * ܗܘ ܕܐܬܐ ܩܕܡܝ ܗܘܐ ܕܠܝ ܠܐ ܫܪܝܬ
ܢܫܠܐ ܣܪܟ ܡܨܘܡܝܗ. 28 * ܐܠܝܢ ܒܒܝܬ ܥܢܝܐ ܗܘܘ. ܕܥܒܪܝܢ ܒܝܪܕܢܐ
ܐܬܪܐ ܕܝܘܚܢܢ ܡܛܒܠ ܝܗܘ ✣ ✣ ✣

CAP. I. Interpr. Syriaca.

12 * *Jis autem qui receperunt eum, dedit po-*
testatem vt filij Dei fierent, ijs, [inquam,] qui
credunt in nomen eius.
13 * *Ji qui non ex sanguine, neque ex volun-*
tate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex
Deo geniti sunt.
14 * *Et verbum caro factum est, & habita-*
uit in nobis, & spectauimus gloriam eius, glo-
riam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ
ac veritatis.
15 * *Jouchanon testatus est de eo, & clama-*
uit & ait, Hic est de quo dicebam, Ponè me
venit, & fuit ante me, quoniã prior me est.
16 * *Et ex plenitudine eius nos omnes acce-*
pimus, & gratiam pro gratia.
17 * *Quandoquidem Lex per Mouſche data*
est, veritas autem & gratia per IESCHVA
Meſchicho fuit.

Matutinis Dominicæ poſt
Epiphaniam.

18 * *Deum nemo vidit vnquam: vnigeni-*
tus ille Deus qui est in sinu Patris sui, ipse
annunciauit.
19 * *Et hoc est testimonium ipsius Jouchanon*
quando miserunt ad eum Jihoudei ab Ouri-
schlem, Sacerdotes & Leuitas vt interro-
garent eum, Tu quis es?
20 * *Et confessus est, neque negauit: & con-*
fessus est, Non sum ego Meschicho.
21 * *Et interrogauerunt eum rursus, Quid*
ergo? Jlijo es? & ait, Non sum. Es tu pro-
pheta? & ait, Minimè.
22 * *Dixerúntque ei, Ecquis es? vt demus*
responsum ijs qui miserunt nos: quid dicis de
23 *teipso?* * *Ait, Ego sum Vox clamantis in*
deserto, Complanate viam Domini prout di-
24 *xit Eschaio propheta.* * *Jlli autem qui missi*
25 *fuerant ex Perischæis erant.* * *Et interroga-*
uerunt eum ac dixerunt ei, Quid igitur ba-
ptizas si tu non es Meschicho, neque Jlijo,
26 *neque propheta?* * *Respondit Jouchanon,*
& dixit eis, Ego baptizo in aqua, sed inter
vos stat ille, quem vos nescitis.
27 * *Js est qui ponè me venit, & fuit ante*
me: is, [inquam,] cuius nõ sum dignus qui sol-
uam corrigias calceamentorum.
28 * *Hæc in Beth-Anio facta sunt trans Jour-*
denon, vbi baptizabat Jouchanon.

---

12 אילין דין דקבלוהי יהב להון שולטנא דבניא דאלהא נהוון לאילין דמהימנין בשמה ׃ 13 אילין דלא מן
דמא ולא מן צבינא דבסרא ולא מן צבינא דגברא אלא מן אלהא אתילדו ׃ 14 ומלתא בסרא הוא ואגן בן
חיין שוכתה שוכתא איך דיחידיא דמן אבא דמלא טיבותא וקושטא ׃ 15 ויוחנן סהד עלוהי וקרא ואמר
הנו הו דאמרת דבתרי אתא והוא לה קדמי מטל דקדמיא הו מני ׃ 16 ומן מליותה חנן כלן נסבין וטיבותא חלף
טיבותא ׃ 17 מטל דנמוסא ביד מושא אתיהב שררא דין וטיבותא ביד ישוע משיחא הוא ׃
ב
18 אלהא לא חזא אנש מן כתום יחידיא אלהא הו דאיתהוהי הו בעובא דאבוהי הו אשתעי ׃ 19 והדא הי סהדותה דיוחנן

a טֶלֶשׁ חַיִּין
b עֲבָא גַּלֵּר מִלֶּל
c צַבָּן חֲזָא שְׁבַח
d יְחִיד טוּב פירושו אמת
e מְלָא יְהַב
f רְנַח כמו זרח
g עוּבָא פירושו חיק
h שְׁעָא פירושו הגיד

12 * Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius.

13 * Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.

14 * Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis; & vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti à patre, plenum gratiæ & veritatis.

Mat. 1. c. 16. Luc. 2. a. 7.

15 * Iohannes testimonium perhibet de ipso, & clamat dicens, Hic erat quem dixi, Qui post me venturus est, ante me factus est; quia prior me erat.

16 * Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.

2. Tim. 1. d. 17.

17 * Quia lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christũ facta est.

18 * Deum nemo vidit vnquam: vnigenitus Filius qui est in sinu Patris ipse C enarrauit.

1. Ioh. 4. c. 12. 1. Tim. 6. c. 16. Infr. 3. d. 36.

19 * Et hoc est testimonium Iohannis, quando miserunt Iudæi ab Ierosolymis sacerdotes & Leuitas ad eum, vt interrogarent eum, Tu quis es?

20 * Et confessus est, & non negauit: & confessus est, Quia non sum ego Christus.

Infr. 3. d. 28.

21 * Et interrogauerunt eum, Quid ergo? Elias es tu? Et dixit, Non sum. Propheta es tu? Et respondit, Non.

22 * Dixerunt ergo ei, Quis es, vt responsum demus his qui miserunt nos? quid dicis de teipso?

23 * Ait, Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias Propheta.

Isai. 40. c. 3. Mat. 3. c. 3. Mar. 1. c. 3. Luc. 3. d. 4.

24 * Et qui missi fuerant, erant ex Pharisæis.

25 * Et interrogauerũt eum, & dixerunt ei, Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?

26 * Respondit eis Iohannes, dicens, Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum D stetit quem vos nescitis.

27 * Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est: cuius ego non sum dignus, vt soluam eius corrigiam calceamenti.

Mat. 3. c. 11. Mar. 1. b. 7. Luc. 3. d. 16. Acto. 1. a. 5. 2. a. 9. 11. b. 16. a. 4.

28 * Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, vbi erat Iohannes baptizans.

12 * ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

13 * οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν.

14 * καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.

15 * ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε, λέγων, οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν.

16 * καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.

17 * ὅτι ὁ νόμος διὰ μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ ἰησοῦ χριστοῦ ἐγένετο.

18 * Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

19 * καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ ἰουδαῖοι ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν, σὺ τίς εἶ;

20 * καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο. καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός.

21 * καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, τί οὖν; ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, οὔ.

22 * εἶπον οὖν αὐτῷ, τίς εἶ, ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς; τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;

23 * ἔφη, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν ἡσαΐας ὁ προφήτης.

24 * καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν φαρισαίων·

25 * καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ, τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς, οὔτε ἠλίας, οὔτε ὁ προφήτης;

26 * ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰωάννης λέγων, ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε·

27 * αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.

28 * ταῦτα ἐν βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅπου ἦν ἰωάννης βαπτίζων.

---

[d] 20 וְאוֹדִי וְלָא כְּפַר וְאוֹדִי דְּלָא
אֲנָא מְשִׁיחָא׃ 21 וְשַׁאלוּהִי תּוּב מָנָא הָכִיל אֵלִיָּא אַנְתְּ וְאַמַר לָא אִיתַי נְבִיָּא אַנְתְּ וְאַמַר לָא׃ 22 וְאַמְרוּ לֵהּ
וּמַנּוּ אַנְתְּ [f] דְּנֵהֵל פֻּתְגָמָא לְאִלֵּין דְּשַׁדְּרוּן מָנָא אֲמַר אַנְתְּ עַל נַפְשָׁךְ׃ 23 אֲמַר אֲנָא קָלָא דְּקָרֵא בְּמַדְבְּרָא [g] דַּשְׁווּ אוֹרְחָת
דְּמָרְיָא אֵיכַנָּא דַּאֲמַר אֶשַׁעְיָא נְבִיָּא׃ 24 הָנוּן דֵּין [h] דְּאִשְׁתַּדְּרוּ מִן פְּרִישֵׁיא הֲוָו׃ 25 וְשַׁאלוּהִי וְאַמְרוּ לֵהּ מָנָא
הָכִיל [i] מַעְמֵד אַנְתְּ אִן אַנְתְּ לָא אִיתַיךְ מְשִׁיחָא וְלָא אֵלִיָּא וְלָא נְבִיָּא׃ 26 עָנָא יוֹחָנָן וְאַמַר לְהוֹן אֲנָא מַעְמֵד אֲנָא
בְּמַיָּא בֵּינָתְכוֹן דֵּין [k] קָאֵם הוּ דְּאַנְתּוּן לָא יְדָעִין אַנְתּוּן לֵהּ׃ 27 הָנוּ הוּ דְּבָתְרִי אֲתָא וַהֲוָא לֵהּ קְדָמַי הוּ דַּאֲנָא לָא
שָׁוֵא אֲנָא [l] דְּאַשְׁרֵא עַרְקָא דְּסַנְדָּלוֹהִי׃ 28 הָלֵין בְּבֵית עַנְיָא הֲוֵי בְּעֶבְרָא דְּיוֹרְדְּנָן אֵיכָא דְּמַעְמֵד הֲוָא יוֹחָנָן׃

[d] שׁאל [e] יתא [f] נתל [g] שׁוא [h] שׁדר [i] מעמד פירושו מטל [k] קוים [l] שׁרא

Ad Oblationem Dominicæ post Ephaniam.

29 * Postero autem die vidit Jouchanon Ieschua venientem ad se, & ait, Ecce Agnus ille Dei qui tollit peccatum mundi.

30 * Hic est de quo dicebam, Ponè me venit vir, & fuit ante me, quoniam prior me est.

31 * Et ego non noueram eum, sed vt innotescat Jsroieli, propterea veni aqua baptizatum.

32 * Et testatus est Jouchanon, dixítque, Conspicatus sum Spiritum descendentem de cælis quasi columbam, mansitque super eum.

33 * Et ego non noueram eum, sed qui misit me vt baptizarem aqua, ille mihi dixerat, Super quem visurus es descendentem Spiritum & commorantem super eum; hic baptizat in Spiritu Sanctitatis.

34 * Et ego vidi, & testor hunc esse Filium Dei.

35 * Cæterùm alio die stabat Jouchanon, & duo ex discipulis eius.

36 * Et intuitus Jeschua ambulantem, ait, Ecce Agnus Dei.

37 * Audierúntque duo eius discipuli dum diceret, & abierunt post Ieschua.

38 * Et conuersus Jeschua respexit eos venientes post se, dixitque eis, Quid queritis? Dicunt ei, Magister noster vbi degis?

39 * Dixit eis, Venite, & videbitis. Illi autem venerunt & viderunt vbi degeret, & apud eum fuerunt die illo: & erat quasi hora decima.

40 * Vnus autem ex ijs qui hæc audierant à Jouchanon & abierant post Jeschua, erat Andreas frater Schemeoun.

41 * Iste vidit prius Schemeoun fratrem suum, & dixit ei, Inuenimus Meschicho.

42 * Et adduxit eum ad Jeschua. Intuitus autem eum Jeschua, ait, Tu es Schemeoun filius Jauna [Columbæ] tu vocaberis Kipho [Petra].

Ad Oblationem Dominicæ III. post Epiphaniam.

43 * Porrò die altero voluit Jeschua exire in Galilæam, & inuenit Philippum, dixitque, ei, Post me venito.

דקודרנא דחד בשבא דכתר רנחא ג

29 וליומה דבתרא חזא יוחנן לישוע דאתא לותה ואמר הא אמרה דאלהא הו דשקל חטיתה דעלמא ׃
30 הנו הו דאנא אמרה עלוהי דבתרי אתא גברא ודנא לה קדמי מטל דקדמי הו מני ׃ 31 ואנא לא ידע
לוהי אלא דתידע ליסריל מטל הנא דבמיא אתית אנא דבמיא אעמד ׃ 32 ואסהד יוחנן ואמר רחזית לרוחא
דנחתא מן שמיא איך יונא וקויית עלוהי ׃ 33 ואנא לא ידע הויה לה אלא מן דשדרני דאעמד במיא הו אמר
ליואינא דחזא אנת דנחתא רוחא ומקויא עלוהי הנו מעמד ברוחא דקודשא ׃
34 ואנא חזית ואסהדת דהנו ברה דאלהא ׃ 35 וליומא אחרנא קאם הוא יוחנן ותרין מן תלמידוהי ׃

[a] רנת בסורת
[b] פירושוה חטא
[c] ידע אתא עמד סחד
[d] חזא נסת קוא
[e] קום

Ad Oblationem Dominicæ post Ephaniam.

29 * Postero autem die vidit Jouchanon Ieschua venientem ad se, & ait, Ecce Agnus ille Dei qui tollit peccatum mundi.

30 * Hic est de quo dicebam, Ponè me venit vir, & fuit ante me, quoniam prior me est.

31 * Et ego non noueram eum, sed vt innotescat Jsroieli, propterea veni aqua baptizatum.

32 * Et testatus est Jouchanon, dixítque, Conspicatus sum Spiritum descendentem de cælis quasi columbam, mansitque super eum.

33 * Et ego non noueram eum, sed qui misit me vt baptizarem aqua, ille mihi dixerat, Super quem visurus es descendentem Spiritum & commorantem super eum; hic baptizat in Spiritu Sanctitatis.

34 * Et ego vidi, & testor hunc esse Filium Dei.

35 * Cæterùm alio die stabat Jouchanon, & duo ex discipulis eius.

36 * Et intuitus Jeschua ambulantem, ait, Ecce Agnus Dei.

37 * Audierúntque duo eius discipuli dum diceret, & abierunt post Ieschua.

38 * Et conuersus Jeschua respexit eos venientes post se, dixitque eis, Quid queritis? Dicunt ei, Magister noster vbi degis?

39 * Dixit eis, Venite, & videbitis. Illi autem venerunt & viderunt vbi degeret, & apud eum fuerunt die illo: & erat quasi hora decima.

40 * Vnus autem ex ijs qui hæc audierant à Jouchanon & abierant post Jeschua, erat Andreas frater Schemeoun.

41 * Iste vidit prius Schemeoun fratrem suum, & dixit ei, Inuenimus Meschicho.

42 * Et adduxit eum ad Jeschua. Intuitus autem eum Jeschua, ait, Tu es Schemeoun filius Jauna [Columbæ] tu vocaberis Kipho [Petra].

Ad Oblationem Dominicæ III. post Epiphaniam.

43 * Porrò die altero voluit Jeschua exire in Galilæam, & inuenit Philippum, dixitque, ei, Post me venito.

29 * Altera die vidit Iohannes Iesum venientem ad se, & ait: Ecce Agnus Dei;
peccata ecce qui tollit † peccatum mundi.
30 * Hic est de quo dixi, Post me venit vir, qui ante me factus est: quia prior me erat.
31 * Et ego nesciebam eum, sed vt ma-
Israeli nifestetur † in Israel, propterea veni ego E in aqua baptizans.
32 * Et testimonium perhibuit Iohannes,
Matt. 3. d. 16. Mar. 1. b. 19. Luc. 3. d. 22. dicens: Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de cælo, & mansit super eum.
33 * Et ego nesciebam eum: sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quem videris Spiritum descēdentem & manētem super eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto.
34 * Et ego vidi: & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei.
35 * Altera die iterum stabat Iohānes, & ex discipulis eius duo.
36 * Et respiciens Iesum ambulantem, diciti Ecce Agnus Dei.
37 * Et audierunt eum duo discipuli loquentem, & secuti sunt Iesum.
38 * Conuersus autem Iesus, & videns eos sequentes se, dicit eis: Quid quæritis? Qui dixerunt ei, Rabbi quod dicitur interpretatum Magister, vbi habitas?
39 * Dicit eis: Venite, & videte. Venerūt, & viderunt vbi maneret, & apud eum F manserūt die illo: hora autem erat quasi decima.
40 * Erat autem Andreas frater Simonis Petri, vnus ex duobus qui audierant à Iohanne, & secuti fuerant eum.
41 * Inuenit hic primùm fratrem suum Simônem, & dicit ei; Inuenimus Messiam, quod est interpretatum, Christus.
42 * Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus autem eum Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona: tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.

43 * IN crastinum voluit exire in Galilæam: & inuenit Philippum. Et dicit ei Iesus, Sequere me.

29 * Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ ἰωάννης τὸν ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.
30 * οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον, ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν.
31 * κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων.
32 * καὶ ἐμαρτύρησεν ἰωάννης, λέγων, ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν.
33 * κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ:
34 * κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
35 * τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.
36 * καὶ ἐμβλέψας τῷ ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ.
37 * καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ ἰησοῦ.
38 * στραφεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς, τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, ῥαββὶ, ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον, διδάσκαλε, ποῦ μένεις;
39 * λέγει αὐτοῖς, ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον καὶ εἶδον ποῦ μένει· καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ὥρα ἦν ὡς δεκάτη.
40 * ἦν ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς σίμωνος πέτρου, εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ ἰωάννου, καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ.
41 * εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, εὑρήκαμεν τὸν μεσσίαν· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον ὁ χριστός.
42 * καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν ἰησοῦν. ἐμβλέψας δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς εἶπε, σὺ εἶ σίμων ὁ υἱὸς ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται πέτρος.

43 * Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀκολούθει μοι.

---

36 וְחַר בְּיֵשׁוּעַ כַּד מְהַלֵּךְ וַאמַר הָא אֶמְרֵה דֵאלָהָא׃
37 וְשַׁמְעוּ תְרֵיהוֹן תַּלְמִידוֹהִי כַּד אֲמַר וַאזְלוּ לְהוֹן בָּתְרֵה׃
38 וְאִתְפְּנִי יֵשׁוּעַ וַחֲזָא אֲנוּן דְּאִתַּיִן בָּתְרֵה וְאמַר לְהוֹן מָנָא בָּעֵין אַנְתּוּן אָמְרִין לֵה רַבִּן אֵיכָא הֲוָא אַנְתְּ׃
39 אֲמַר לְהוֹן תָּוּ וְתֶחְזוֹן הֲנוּן דַּיִן אֵתָוּ וַחֲזַוּ אֵיכָא דַהֲנָא וְלְוָתֵה הֲווּ יוֹמָא הוּ וְאִיתָה הֲוֵי אֵיךְ שְׁעָא עֲסַר׃
40 חַד דֵּין מִן הֲנוּן דְּשַׁמְעוּ מִן יוֹחָנָן וַאזְלוּ בָּתְרֵה דְּיֵשׁוּעַ אִיתַּוֹהִי הֲוָא אַנְדְּרֵאוּס אֲחוּהִי דְּשִׁמְעוֹן׃
41 הֲנָא הֲוָא לוּקְדֵם לְשִׁמְעוֹן אֲחוּהִי וְאמַר לֵה אֶשְׁכַּחְנָיהִי לְמֶשִׁיחָא׃
42 וְאַיתְיֵהּ לְוָת יֵשׁוּעַ וְחַר בֵּהּ יֵשׁוּעַ וַאמַר אַנְתְּ הוּ שִׁמְעוֹן בְּרֵה דְיוֹנָא אַנְתְּ תֶּתְקְרֵא כֵּאפָא׃
43 וּלְמָחָר בְּשַׁבָּא רְגַ רְבַתַּר דַּנְחָא ד לְמִפַּק לַגְלִילָא וְאַשְׁכַּח לְפִילִיפּוֹס וַאמַר לֵה תֵּא בָּתְרִי׃

* פְּנָא * בְּעָא * אִתָּא * חֲזָא * שְׁכַח בלשון מזא * אִתָּא * חוֹר * קְרָא * נְפַק * אֲתָא

44 * ܗܘ ܕܝܢ ܦܝܠܝܦܘܣ ܐܝܬܘܗܝ ܡܢ ܒܝܬ ܨܝܕܐ ܕܐܢܕܪܝܐܘܣ ܘܪܫܡܥܘܢ ؛
45 * ܐܫܟܚ ܦܝܠܝܦܘܣ ܠܢܬܢܐܝܠ . ܘܐܡܪ ܠܗ ܗܘ ܕܟܬܒ ܥܠܘܗܝ ܡܘܫܐ ܒܢܡܘܣܐ ܘܒܢܒܝܐ
ܐܫܟܚܢܢ ܝܫܘܥ ܒܪ ܝܘܣܦ ܡܢ ܢܨܪܬ . ܡܢ ܢܨܪܬ ܡܕܡ ܛܒ ܢܗܘܐ . ܐܡܪ ܠܗ ܢܬܢܐܝܠ
46 * ܐܡܪ ܠܗ ܢܬܢܐܝܠ . ܡܢ ܢܨܪܬ ܡܕܡ ܛܒ ܢܗܘܐ . ܐܡܪ ܠܗ ܦܝܠܝܦܘܣ ܬܐ ܘܚܙܐ .
47 * ܚܙܐ ܝܫܘܥ ܠܢܬܢܐܝܠ ܕܡܬܐ ܠܘܬܗ ܘܐܡܪ ܥܠܘܗܝ . ܗܐ ܫܪܝܪܐܝܬ ܒܪ ܝܣܪܝܠ ܕܠܝܬ ܒܗ ܡܪܡܐ .
48 * ܐܡܪ ܠܗ ܢܬܢܐܝܠ . ܡܢܐ ܝܕܥܬܢܝ . ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܩܕܡ ܕܩܪܝܟ ܦܝܠܝܦܘܣ ܟܕ ܗܘܝܬ ܬܚܬ ܬܐܬܐ . ܚܙܝܬܟ .
49 * ܥܢܐ ܢܬܢܐܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗ ܪܒܝ ܐܢܬ ܗܘ ܒܪܗ ܕܐܠܗܐ ܐܢܬ ܗܘ ܡܠܟܐ ܕܝܣܪܝܠ .
50 * ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܡܛܠ ܕܐܡܪܬ ܠܟ ܚܙܝܬܟ ܬܚܬ ܬܐܬܐ ܗܠܝܢ ܬܚܙܐ ؛
51 * ܐܡܪ ܠܗ ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܠܟܘܢ ܬܬܚܙܘܢ ܫܡܝܐ ܦܬܝܚܐ ܘܡܠܐܟܐ ܕܐܠܗܐ ܡܣܠܩܝܢ ܘܢܚܬܝܢ ܥܠ ܒܪܗ ܕܐܢܫܐ .

ܦܪܩܐ ܬܪܝܢ ܕܨܠܘܬܐ ܕܩܕܡ ܨܘܡܐ ܪܒܐ

ܦܪܩ ܒ

1 * ܒܬܪܝܢ ܝܘܡܝܢ ܗܘܬ ܩܢܝܢܐ ܒܩܪܝܬܐ ܕܓܠܝܠܐ . ܘܐܡܗ ܕܝܫܘܥ ܗܘܬ ܬܡܢ .
2 * ܘܐܦ ܝܫܘܥ ܐܬܩܪܝ ܠܗܘ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܠܩܢܝܢܐ ܗܢܘ .
3 * ܘܡܛܠ ܕܚܣܪ ܚܡܪܐ . ܐܡܪ ܠܗ ܐܡܗ ܕܝܫܘܥ . ܚܡܪܐ ܠܝܬ ܠܗܘܢ .
4 * ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ . ܡܢܘ ܠܝ ܘܠܟ ܐܢܬܬܐ . ܠܐ ܡܛܐ ܙܒܢܝ ܝܘܡܝ .
5 * ܐܡܪܬ ܐܡܗ ܠܡܫܡܫܢܐ . ܕܡܕܡ ܕܢܐܡܪ ܠܟܘܢ ܥܒܕܘ .
6 * ܘܐܝܬܝܗ ܬܡܢ ܫܬ ܟܐܒܝ ܕܐܒܢܐ . ܕܡܬܩܢܝܢ ܠܬܕܪܝܬܐ ܕܝܗܘܕܝܐ . ܕܡܩܒܠܝܢ ܬܪܝܢ ܟܐܠܝ ܕܡܝܐ ܕܟܠ ܚܕ .
7 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ . ܡܠܘ ܐܢܘܢ ܡܝܐ ܠܟܠܗܝܢ . ܘܡܠܝܘ ܠܥܠܝܬܐ .

44 * *Ipse verò Philippus erat ex Beth-zaida, domo piſcationis, ex ciuitate Andreæ & Schemeoun.*
45 * *Philippus autem inuenit Nathanail, & dixit ei, Illum de quo ſcripſit Mouſche in Lege, & in Prophetis, inuenimus, qui eſt Jeſchua ille filius Jauſeph ex Nozrath.*
46 * *Dixit ei Nathanail, A Nozrath poteſt quicquam boni eſſe? Dixit ei Philippus, Veni, & videbis.*
47 * *Vidit antem Jeſchua ipſum Nathanail venientem ad ſe, & ait de eo, Ecce verè filius Iſroiel, in quo dolus non eſt.*
48 * *Dixit ei Nathanail, Vnde me cognoſcis? ait illi Ieſchua, Priuſquam te vocaret Philippus, quum eſſes ſub ficu, vidi te.*
49 * *Reſpondit Nathanail & dixit ei, Magiſter mi, tu es ille filius Dei, tu es ille rex Iſroiel.*
50 * *Dixit ei Jeſchua, Propterea quòd dixi tibi, Vidi te ſub ficu, credis? maiora his videbis.*
51 * *Dixit ei, Amin amin dico vobis, Deinceps videbitis cælos apertos, & Angelos Dei, dum aſcendent & deſcendent ad Filium hominis.*

Matutinis Dominicæ qua ingreditur Ieiunium.

CAP. II.

1 *Cæterùm die tertio factum eſt conuiuium in Kotne ciuitate Galilææ: matérque Ieſchua illic aderat.*
2 * *Quin & ipſe Jeſchua, ac diſcipuli eius, vocatus eſt ad illud conuiuium.*
3 * *Et defecerat vinum, quum dixit ei mater ipſius Jeſchua, Vinum non habent.*
4 * *Dixit ei Jeſchua, Quid mihi & tibi mulier? nondum venit hora mea.*
5 * *Dixit eius mater miniſtris, Quodcunque dixerit vobis, facite.*
6 * *Erant autem ibi hydriæ lapideæ ſex quæ poſitæ fuerant ad purgationem Jihoudæorum capientes ſingulæ binas metretas aut ternas.*
7 * *Dixit eis Jeſchua, Implete has hydrias aqua: & impleuerunt eas ad ſummum vſque.*

---

44 הו דין פילפוס איתוהי הוא מן בית צידא מן מדינתה דאנדראוס ורשמעון ؛ 45 ופילפוס אשכח לנתאנאיל
ואמר לה הו דכתב עלוהי מושא בנמוסא ובנביא אשכחנוהי דישוע הו בר יוסף דמן נצרת ؛
46 אמר לה נתאנאיל מן נצרת משכח מדם טב נהוא אמר לה פילפוס תא וחזא ؛ 47 וחזיהי ישוע לנתאנאיל כד אתא לותה ואמר עלוהי הא שריראית בר יסריל דנכלא לית בה ؛
48 אמר לה נתאנאיל מן איכא ידע אנתי לי אמר לה ישוע עד לא נקריך פילפוס כד הויית תחית תאנתא חזיתך ؛
49 ענא נתאנאיל ואמר לה רבי אנתי הו ברה דאלהא אנתי הו מלכה דיסריל ؛ 50 אמר לה ישוע
על דאמרת לך דחזיתך תחית תאנתא מהימן אנתי ורוזרבן מן הליין תחזא ؛ 51 אמר לה אמין אמין אמר

צור
שכח
טוב אתא
חזא שרר נכל
קרא חזא
אמר לה ישוע
מהימן רכב

Ierc. 23. e. 5. Ezec. 34. e. 23. 37. f. 24. 8. 25. Dan. 9. f. 24. 8. 25.

44 * Erat autem Philippus à Bethsaida, ciuitate Andreæ & Petri.

45 * Inuenit Philippus Nathanael, & dicit ei, Quem scripsit Moyses in Lege & Prophetæ, inuenimus Iesum filium Ioseph, à Nazareth.

46 * Et dixit ei Nathanael, A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus, Veni & vide. G

47 * Vidit Iesus Nathanael venientem ad se, & dicit de eo, Ecce verè Israelita, in quo dolus non est.

48 * Dicit ei Nathanael, Vnde me nosti? Respondit Iesus & dixit ei, Prius quàm te Philippus vocaret, cùm esses sub ficu, vidi te.

49 * Respondit ei Nathanael, & ait: Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel.

50 * Respondit Iesus, & dixit ei, Quia dixi tibi, Vidi te sub ficu, credis: maius his videbis.

51 * Et dicit ei, Amen, amen dico vobis, Amodò videbitis cælum apertum, & angelos Dei ascendentes, & descendentes, supra Filium hominis.

Mat. 24. e. 30. 28. d. 18.

CAP. II.

1 ET tertia die nuptiæ factę sunt in Cana Galilææ: & erat mater Iesu ibi. A

2 * Vocatus est autem & Iesus, & discipuli eius ad nuptias.

3 * Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum, Vinum non habent.

4 * Et dicit ei Iesus, Quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea.

5 * Dicit mater eius ministris, Quodcumque dixerit vobis, facite.

6 * Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ, secundum purificationẽ Iudæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas.

7 * Dicit eis Iesus, Implete hydrias aqua. Et impleuerunt eas vsque ad summum.

44 * Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδὰ ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου.

45 * Εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ, ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.

46 * καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ, ἐκ Ναζαρὲτ δυνατόν τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος, ἔρχου καὶ ἴδε.

47 * εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι.

48 * λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ, πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν, εἶδόν σε.

49 * ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ, ῥαββὶ, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

50 * ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἶπόν σοι, εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις· μείζω τούτων ὄψει.

51 * καὶ λέγει αὐτῷ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

β'.

1 * Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ.

2 * ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον.

3 * καὶ ὑστερήσαντος οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτὸν, οἶνον οὐκ ἔχουσι.

4 * λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου.

5 * λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, ὅ, τι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε.

6 * ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.

7 * λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω.

---

* פתח * נחת
* צום
* שתא
* קרא
* אתא * שמש
* סום
* דכא כמו דכה
* אמר * מלא

אֲנָא לְכוֹן דְּמַן הָשָׁא חֶזְוָן שְׁמַיָּא * דְּפַתִּיחִין וּמַלְאֲכוֹהִי דֵּאלָהָא כַּד סַלְקִין * וְנָחֲתִין לְוָת בְּרֵה דְּאֱנָשָׁא׃
דְּצַפְרָא דְּמַר בְּשַׁבָּא דְּעַלֵּל * צוֹמָא ד׳ קפלאון ב

1 וְלְיוֹמָא דְּתְלָתָא הֲוָת * מְשַׁתּוּתָא בְּקַטְנֵא מְדִינְתָא דְּגַלִּילָא וְאִמֵּהּ דְּיֵשׁוּעַ תַּמָּן הֲוָת׃ 2 וְאַף הוּ יֵשׁוּעַ
וְתַלְמִידוֹהִי * אִתְקְרִי לְהּ לְמֶשְׁתּוּתָא׃ 3 וַחֲסַר הֲוָא חַמְרָא וְאָמְרָא לֵהּ אִמֵּהּ לְיֵשׁוּעַ חַמְרָא לֵית לְהוֹן׃
4 אֲמַר לַהּ יֵשׁוּעַ מָא לִי וְלֵכִי אִנְתְּתָא לָא עַדְכִיל * אִתַּת שָׁעָתִי׃ 5 אָמְרָא אִמֵּהּ * לְמַשְׁמְשָׁנֵא מִדַּם דְּאָמַר
לְכוֹן עֲבֵדוּ׃ 6 אִית הֲוֵי דֵּין תַּמָּן אֲגֻנֵא דְּכַאפָא שֵׁת * דְּסִימָן * לְתַדְכִיתָא דִּיהוּדָיֵא * דְּאָחֲדָן תְּרֵין תְּרֵין רַבְעִין אוֹ
תְּלָתָא׃ 7 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ * מְלַוּ אֲגֻנֵא מַיָּא לַאגֻנֵא וּמְלַוּ אֲגֻנֵא עַדְמָא לְעֵל׃

8 * Dixit eis, Haurite adhuc & offerte pre cipuo discumbenti [architriclino] itaq; obtulerunt.

9 * Quum autem gustasset ipse architriclinus aquas illas quæ factæ fuerant vinum, nesciebat autem vnde esset: sed ministri sciebant, quippe qui impleuissent eas aqua, vocat architriclinus sponsum.

10 * Et dixit ei, Vnusquisque prius vinum bonum offert, & quum inebriati fuerint [conuiuæ] tunc quod minimum est: tu autem seruasti vinum optimum nunc vsque.

11 * Hoc fuit primum signum quod edidit Jeschua in Kotne Galilæa, & notam fecit gloriam suam: & crediderunt in eum discipuli eius.

Ad Oblationem Sabbathi fuscitationis Loozar.

12 * Postea descendit in Capharnachum ipse, & mater eius, & fratres ac discipuli eius, illicque fuerunt paucis diebus.

13 * Et propè erat Pezcho Jihoudæorum, & ascendit ad Ourischlem Jeschua.

14 * Ac inuenit in templo eos qui vendebant boues & oues, & columbas, & trapezitas sedentes.

15 * Fecítque sibi flagellum è fune, ac omnes eiecit è templo, & oues & boues, & trapezitas: & effudit nummos eorum, mensásque subuertit.

16 * Et ijs qui vendebant columbas ait, Tollite hinc ista, neque faciatis domum patris mei domum mercatus.

17 * Et recordati sunt eius discipuli scriptum esse, Zelus domus tuæ deuorauit me.

18 * Responderunt autem Jihoudæi & dixerunt ei, Quod signum ostendis nobis vt ista faciæs?

19 * Respondit Jeschua, & dixit eis, Destruite templum hoc, & tribus diebus ego erigam

20 illud. * Dicunt ei Iihoudæi, Quadraginta & sex annis ædificatum est templum istud, & tu tribus diebus illud eriges?

21 * Ipse verò hoc dicebat de templo corpo-

22 ris sui. * Quum autem surrexißet à domo mortuorũ, recordati sunt discipuli eius quòd hoc dixisset: & crediderunt Scripturis, & sermoni quem dixerat Jeschua.

---

8 אמר להון [k] זלעו [l] מכיל [m] ואיתו לריש סמכא ואיתיו ׃ 9 וכד טעם הו ריש סמכא מיא הנון דהוו חמרא
ולא ידע הוא מן [n] איכא הוא משמשנא דין ידעין הוו דהנון [o] מלו אנון לסיא קרא ריש סמכא לחתנא ׃
10 ואמר לה כלנש לוקדם חמרא טבא [p] מיתא ומא [q] דארוו הידין אינא [r] ונבצור אנת דין [s] נטרתיהי לחמרא טבא
עדמא להשא ׃ 11 הדא הי אתא קדמיתא דעבד ישוע בקטנא דגלילא [t] ואודע [u] שובחה [v] והימנו בה תלמידוהי ׃
ומורבא דשבתא [w] ונוחמה דלעזר [x]
12 כתר הדא נחת לכפרנחום הוא ואמה ואחוהי ותלמידוהי ותמן הוו קליל יומתא ׃
13 וקריב הוא פצחא דיהודיא וסלק לאורשלם ישוע ׃ 14 ואשכח בהיכלא להלין דמזבנין [b] תורא [c] וערבא ויונא [d] ולמערפנא דיתבין ׃

[k] זלע כמו זלח או שאב
[l] פירושו עוד [m] אתא
[n] עבראיה אמות
[o] מלא [p] אתא [q] רוא
[r] בצר [s] נטר [t] ידע
[u] שבח [v] מימן
[w] נחם בלשון קום
[x] תורא במו שור
[b] פירושו אמן [c] ערף

8 ✠ Et dicit eis Iesus, Haurite nunc, & ferte architriclino. Et tulerunt.

9 ✠ Vt autem gustauit architriclinus aquam vinum factum, & non sciebat
Infra 4. 46. vnde esset, ministri autem sciebant qui hauserant aquam: vocat sponsum archi B triclinus;

10 ✠ Et dicit ei, Omnis homo primùm bonum vinum ponit; & cùm inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti bonum vinum vsque adhuc.

11 ✠Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ: & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eũ discipuli eius.

12 hæc ✠ Post †hoc descendit Capharnaum ipse & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius: & ibi manserunt non multis diebus.

13 ✠ Et propè erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Ierosolymam:

14 ✠ Et inuenit in templo vendẽtes oues & boues, & columbas, & numularios sedentes. C

15 ✠ Et cùm fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo, oues quoque & boues, & numulariorum effudit æs, & mensas subuertit.

16 ✠ Et his qui columbas vendebant, dixit, Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei, domũ negotiationis.

17 ✠ Recordati sunt verò discipuli eius
Psal. 68. b. 10. quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me.

18 ✠Responderunt ergo Iudæi & dixerunt ei, Quod signum ostendis nobis
Mat. 26. f. 61. 27. c. 40. Mar. 14. f. 58. 23. c. 29. quia hæc facis?

19 ✠ Respondit Iesus, & dixit eis, Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. D

20 ✠ Dixerunt ergo Iudæi, Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud?

21 ✠ Ille autem dicebat de templo corporis sui.

22 ✠ Cùm ergo resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc di
Psal. 3. b. 6. 16. b. 9 cebat. & crediderunt scripturæ, & sermoni quem dixit Iesus.

8 ✠ καὶ λέγει αὐτοῖς, ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχι-
τρικλίνῳ· καὶ ἤνεγκαν.

9 ✠ ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενη-
μένον· καὶ οὐκ ἤδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ἤδεισαν ⓓ ἠντ-
ληκότες τὸ ὕδωρ. φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος·

10 ✠ καὶ λέγει αὐτῷ, πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶ-
νον τίθησι, ⓒ ὅταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας
τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι.

11 ✠ ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ ἰησοῦς ἐν
κανᾷ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ⓓ μαθηταὶ αὐτοῦ.

12 ✠ Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς καπερναούμ, αὐτὸς ⓒ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ⓓ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ
ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

13 ✠ καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς ἱε-
ροσόλυμα ὁ ἰησοῦς.

14 ✠ καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβα-
τα καὶ περιστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους.

15 ✠ καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, πάντας ἐξέβα-
λεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας· ⓒ τῶν κολ-
λυβιστῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε.

16 ✠ καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν, ἄρατε ταῦτα
ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, οἶκον ἐμ-
πορίου.

17 ✠ ἐμνήσθησαν οὖν ⓓ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν,
ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με.

18 ✠ ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, τί σημεῖον
δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;

19 ✠ ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λύσατε τὸν ναὸν
τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

20 ✠ εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι, τεσσαρακοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδο-
μήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;

21 ✠ ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

22 ✠ ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ ⓒ
τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ ἰησοῦς.

---

13 וְעָבַר לֵהּ [a] פְּרִגְלָא מִן חַבְלָא וְלִכְלְהוֹן [b] צַפֵּק מִן הֵיכְלָא וְלִעְרְבָא וְלִתּוֹרָא וְלְמַעֲרְפְּנָא וַאֲשַׁד [g] עוּרְפָּנְהוֹן וּפְתוֹרֵיהוֹן
14 וְלִמְנוּן דִּמְזַבְּנִין זוּנָא אֲמַר שְׁקוּלוּ הָלֵין מִכָּא וְלָא [h] תֶּעְבְּדוּנֵהּ לְבֵיתֵהּ דַּאֲבִי בֵּית [i] תַּאגוּרְתָּא :
15 וְאִתְדַּכְּרוּ [k] תַּלְמִידוֹהִי דִּכְתִיב דִּטְנָנֵהּ דְּבֵיתָךְ [l] אֲכָלַנִי : [m] עֲנָו דֵּין יְהוּדָיֵא וַאֲמַרוּ לֵהּ מָנָא אָתָא
16 [n] מְחַוֵּא אַנְתְּ לַן דְּתַעֲבֵד עֲבַד אִנְתְּ : [o] עֲנָא יֵשׁוּעַ וַאֲמַר לְהוֹן [p] סְהוֹרוּ הֵיכְלָא הָנָא וְלִתְלָתָא יוֹמִין אֲנָא [p] סְקִים
17 אָנָא לֵהּ : [q] אָמְרִין לֵהּ יְהוּדָיֵא לַאַרְבְּעִין וְשֵׁת שְׁנִין [q] אִתְבְּנִי הֵיכְלָא הָנָא וְאַנְתְּ לַתְּלָתָא יוֹמִין סְקִים אַנְתְּ לֵהּ :
18 הוּ דֵּין אָמַר הָוָא עַל הֵיכְלָא דְּפַגְרֵהּ : [r] בַּר קָם דֵּין מִן בֵּית [s] מִיתָא [t] אִתְדַּכְּרוּ תַּלְמִידוֹהִי דְּהָוָא
אָמַר הָוָא [u] וְהֵימְנוּ לִכְתָבָא [v] וְלִמְלְתָא דַּאֲמַר יֵשׁוּעַ :

g מן לשון יון עבראית השוש
h פירושו מעות
i עבד
k חנר [l] דבר [l] אכל
m [n] חוא
o סתר בלשון הרס
p קום [p] בנא [q] מות
[r] דבר [s] מימן [t] מלל

Matutinis Dominicæ post Epiphaniam & de Baptismo.

23 * Quum autem esset Jeschua in Ourischlem in Pezcho die festo, multi crediderũt in eum, qui viderunt signa quæ edebat.

24 * Ipse autem Jeschua non credebat eis semetipsum, quippe qui nosset omnes.

25 * Nec indigeret vt quisquam ei testaretur de quouis homine, ipse enim nouerat quid esset in homine.

CAP. III.

1 ERat autem ibi vnus ex Perischeis, cui nomen erat Nikodimous princeps Jhoudæorum.

2 * Hic venit ad Jeschua noctu, & dixit ei, Magister mi, scimus te à Deo missum fuisse doctorem: nemo enim potest hæc signa edere, quæ tu edis, nisi qui Deum habeat secum.

3 * Respondit Jeschua, & dixit ei, Amin amin dico tibi, Nisi quis genitus fuerit denuò, non potest videre regnum Dei.

4 * Dixit ei Nikodimous, Qui fieri potest vt nascatur homo senex? nunquid potest iterum in vterum matris suæ duabus vicibus introire & gigni?

5 * Respondit Jeschua & dixit ei, Amin amin dico tibi, Nisi quis genitus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest ingredi regnum Dei.

6 * Quod natum est ex carne, caro est; & quod natum est ex Spiritu, Spiritus est.

7 * Ne mireris quòd dixerim tibi, Oportet vos nasci denuò.

8 * Spiritus quò loci vult spirat, & vocem eius audis, sed nescis vnde veniat & quò vadat, ita est quisquis genitus est ex Spiritu.

9 * Respondit Nikodimous, & dixit ei, Quomodo possunt hæc fieri?

10 * Respondit Jeschua & dixit ei, Tu es doctor in Jsroiel, & hæc nescis?

11 * Amin amin dico tibi, Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur, sed testimonium nostrum non recipitis.

---

23 וְכַד אִיתַיְהִי הַוָא יֵשׁוּעַ בְּאוּרְשְׁלֵם בְּפֶצְחָא בְּעַדְעָרָא סַגִּיאָא הֵימְנוּ בֵּהּ דַּחֲזוֹ אָתְוָתָא דְעָבֵד ׃
24 הוּ דֵין יֵשׁוּעַ לָא מְהֵימַן הַוָא לְהוֹן נַפְשֵׁהּ מֶטֹל דְּהוּ יָדַע הַוָא לְכֻלָּנָשׁ ׃ 25 וְלָא סְנִיק הַוָא דֶאנָשׁ נְסַהֵד לֵהּ עַל כָּל בַּרְנָשׁ הוּ גֵיר יָדַע
הַוָא מַנָא אִיתּ בְּבַרְנָשָׁא ׃

פפלאון

1 אִיתּ הַוָא דֵין חַבְּרָן חַד מִן פְּרִישֵׁא
נִיקֹדֵימוֹס שְׁמֵהּ הַוָא אַרְכּוֹנָא דְיִהוּדָיֵא ׃ 2 הָנָא אֵתָא לְוָת יֵשׁוּעַ בְּלֵלְיָא וְאַמַר לֵהּ רַבִּי יָדְעִינַן דְמִן אֱלָהָא אִשְׁתַּדְּרוּתָ
מְלַפְּנָא לָא גֵיר אֱנָשׁ מְשְׁכַּח הָלֵין אָתְוָתָא לְמֶעְבַּד דַאנְתָ עָבֵד אַנְתָ אֱלָא מִן דַאלָהָא עִמֵּהּ ׃ 3 עָנָא יֵשׁוּעַ וְאַמַר
לֵהּ אֲמִין אֲמִין אֲמַר אֱנָא לָךְ דַאן אֱנָשׁ לָא מְתְיַלֵּד מִן דְרִישׁ לָא מְשְׁכַּח דְנָחֵזֵא מַלְכוּתֵהּ דַאלָהָא ׃

a דְנַח b עַמַד
c הֵימַן d חֲזָא
e אָתָא כמו אות
f סְהֵד
g פירושו שרמן לשון יון
h שְׁדַר i אַלְף
j יְלַד k חֲזָא

23 * Cùm autem esset Ierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, videntes signa eius quę faciebat.

24 * Ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, eò quòd ipse nosset omnes.

25 * Et quia opus ei nó erat vt quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine.

CAP. III.

1 ERat autem homo ex Pharisæis, Nicodemus nomine, princeps Iudæorum.

2 * Hic venit ad Iesum nocte, & dixit ei, Rabbi, scimus quia à Deo venisti magister, nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.

3 * Respondit Iesus & dixit ei, Amen, amen dico tibi, Nisi quis renatus fuerit denuò, non potest videre regnum Dei.

4 * Dicit ad eum Nicodemus, Quomodo potest homo renasci, cùm sit senex? nunquid potest in ventrem matris suæ iteratò introire & renasci?

5 * Respondit Iesus, Amen, amen dico tibi, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu†, non potest introire in regnum Dei.

Sancto

6 * Quod natum est ex carne, caro est: &, quod natum est ex Spiritu, Spiritus est.

7 * Non mireris, quia dixi tibi, oportet vos nasci denuò.

8 * Spiritus vbi vult spirat: & vocem eius audis, sed nescis vnde veniat, † & quò vadat: sic est omnis qui natus est ex spiritu.

Ps. 134. 2. 8. aut

9 * Respondit Nicodemus, & dixit ei: Quomodo possunt hæc fieri?

10 * Respondit Iesus, & dixit ei: Tu es magister in Israel, & hæc ignoras?

11 * Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur, & testimonium nostrum non accipitis.

23 * ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.

24 * αὐτὸς δὲ ὁ ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας·

25 * καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν, ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

γ'.

1 * Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν φαρισαίων, νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν ἰουδαίων.

2 * οὗτος ἦλθε πρὸς τὸν ἰησοῦν νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ.

3 * ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

4 * λέγει πρὸς αὐτὸν νικόδημος, πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν, καὶ γεννηθῆναι;

5 * ἀπεκρίθη ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

6 * τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστι· καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστι.

7 * μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.

8 * τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος.

9 * ἀπεκρίθη νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ, πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι;

10 * ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις;

11 * ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε.

---

4 אֲמַר לֵהּ נִיקֹדֵימוֹס אֵיכַנָּא מִשְׁכַּח חוּב לְכַרְסָא דְּאִמֵּהּ דְּתָרְתֵּין זַבְנִין [e]לְמֵעַל
[h]וְנִתְיַלֵּד ׃ 5 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לֵהּ אֲמִין אֲמִין אָמַר אֲנָא לָךְ דְּאִן אֶנָשׁ לָא מִתְיַלֵּד מִן מַיָא וְרוּחָא לָא מִשְׁכַּח
דְּנָעוּל [l]לְמַלְכוּתָא דְּאֱלָהָא ׃ 6 מִדַּם דְּיִלִיד מִן כְּסָרָא בְּסָרָא הוּ וּמִדַּם דְּיִלִיד מִן רוּחָא רוּחָא הוּ ׃ 7 לָא [i]תְּתְרַמַּר
דְּאַמְרֵת לָךְ [k]דְּוַלָא לְכוּן [l]לְמִתְיַלְדוּ מִן דְּרִישׁ ׃ 8 רוּחָא אֵתַר [m]דְּצַבְיָא [n]נְשָׁבָא וְקָלָהּ שָׁמַע אַנְתְּ אֶלָּא לָא יָדַע אַנְתְּ
[o]אֵימְבָא [p]אֲתֵיָא וְלַאיכָא אָזְלָא הָכַנָּא [q]אִיתַיוּהִי כְּלְנָשׁ דְּיִלִיד מִן רוּחָא ׃ 9 עָנָא נִיקֹדֵימוֹס וַאמַר לֵהּ אֵיכַנָּא
[r]מִשְׁכַּחַן הֵלֵין [s]לְמֶהְוֵא ׃ 10 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לֵהּ אַנְתְּ הוּ [t]מַלְפָּנֵהּ דְּיִסְרָאֵל וְהֵלֵין לָא יָדַע אַנְתּוּן ׃
11 אֲמִין אֲמִין אָמַר אֲנָא לָךְ דְּמִדַּם [u]דְּיָדְעִינָן מְמַלְלִינָן וּמִדַּם [x]דְּחָזֵינָן [y]מַסְהָדִינָן וְסָהֲדוּתַן לָא מְקַבְּלִין אַנְתּוּן ׃

[e] פירושו זקן
[h] עָלַל [h] יִלַּד
[i] דְּמַר [k] פירושו צריך
[l] יִלַּד [m] עֻבָּא [n] נְשַׁב
[o] פירושו אימה
[p] אֲתָא [q] אִירַע
[r] שְׁכַח בלשון יכל
[s] הֲוָא [t] אַלַּף
[u] יָדַע [x] חֲזָא [x] סְחַר

12 * Si terrena dixi vobis, neque creditis quomodo, si dixero vobis cælestia, credetis mihi?

Matutinis medij ieiunij.

13 * Porrò nemo ascendit in cælum nisi qui descendit è cælo, Filius hominis qui ipse est in cælo.

14 * Et quemadmodum extulit Mousche serpentem in deserto, ita futurum est vt extollatur Filius hominis.

15 * Vt quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

16 * Ita enim dilexit Deus mundum vt Filium suum vnicum dederit, vt quisquis credit in eum, nõ pereat, sed habeat vitã æternã.

17 * Non enim misit Deus Filium suum in mundum vt condemnet mundum, sed vt seruetur mundus per eum.

18 * Qui credit in eum non condemnatur, qui verò non credit, iam condemnatus est, quippe qui non crediderit in nomen vnigeniti Filij Dei.

19 * Hæc est autem condemnatio, quia Lux venit in mundum, & dilexerunt homines tenebras potius quàm Lucem, fuerunt siquidem opera eorum mala.

20 * Quisquis enim odiosa mala agit, odit Lucem: nec venit ad Lucem, ne arguantur opera

21 eius. * Qui verò agit veritatem, venit ad Lucem vt innotescant opera ipsius, quòd in Deo facta sint.

Ad Oblationem Encæniis Ecclesiæ.

22 * Postea venit Jeschua & discipuli eius in terram Jihoudææ, & illic conuersabatur cum eis, & baptizabat.

23 * Baptizabat autem & Iouchanon in In-Joun, quod est iuxta crepidinem Scholim, quoniam aquæ erant illic multæ: & veniebant & baptizabantur.

24 * Nondum enim coniectus fuerat Jouchanon in domum vinctorum. * Orta est autem

25 quæstio vni ex discipulis Jouchanon cũ Jihoudæo quodam de purgatione.

26 * Et venerunt ad Jouchanon, & dixerunt ei, Magister noster, Is qui tecum erat vltra Jourdenon, de quo testimonium perhibuisti, en & ipse baptizat, multique veniunt ad eum.

---

12 אין דבארעא אמרת לכון ולא מהימנין אנחון איכנא אן אמר לכון דבשמיא תהימנונני׃

דצפרא רפלגה דצומא ח

13 ולא אנש סלק לשמיא אלא הו דנחת מן שמיא ברה דאנשא הו ראיתוהי בשמיא׃ 14 ואיכנא דארים
משה חויא במדברא הכנא עתיד למתחרמו ברה דאנשא׃ 15 דכלנש דמהימן בה לא נאבד אלא נהוון לה חיא דלעלם׃
16 הכנא גיר אחב אלהא לעלמא איכנא דלברה יחידיא נתל דכל מן דמהימן בה לא נאבד אלא נהוון לה חיא
דלעלם׃ 17 לא גיר שדר אלהא לברה לעלמא דנדונויהי לעלמא אלא דנחא עלמא באדה׃ 18 מן דמהימן בה לא
מתחדין ומן דלא מהימן מן כדו דין הו דלא מהימן בשמה דיחידיא ברה דאלהא׃ 19 הנו דין דינא דנוהרא אתא

[a] חימן
[a] עום
[b] אית כמו יש [c] רום
[d] רום [e] חימן [f] אבד
[g] אחב כמו אהב
[h] יחד [i] נתל
[k] רון [l] חיא [m] רון

12 * Si terrena dixi vobis, & non credi-
tis: quomodo si dixero vobis cælestia,
crederis?

12 * εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω
ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύσετε;

13 * Et nemo ascendit in cælum, nisi
qui descendit de cælo, Filius hominis
qui est in cælo.

13 * Καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.

14 * Et sicut Moyses exaltauit serpentem
in deserto: ita exaltari oportet Filium
hominis:

Num. 21 c. 9.

14 * καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως
ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου·

15 * Vt omnis qui credit in ipsum, non
pereat, sed habeat vitam æternam.

15 * ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ
ζωὴν αἰώνιον.

16 * Sic enim Deus dilexit mundum, vt
filium suum vnigenitum daret: vt om-
nis qui credit in eum, non pereat, sed ha
beat vitam æternam.

1. Ioh. 4. v. 9.

16 * οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ
τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλη-
ται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

17 * Non enim misit Deus filium suum
in mundum, vt iudicet mundum, sed vt
saluetur mundus per ipsum.

17 * οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα
κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.

18 * Qui credit in eum, non iudicatur.
qui autem non credit, iam iudicatus est:
quia non † credidit in nomine vnigeniti
Filij Dei.

credit

18 * ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέ-
κριται· ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ
τοῦ θεοῦ.

C

19 * Hoc est autem iudicium: quia lux
venit in mundum, & dilexerunt homi-
nes magis tenebras quàm lucem: erant
enim eorum mala opera.

Sup. 1. v. 9.

19 * αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς·
ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα.

20 * Omnis enim qui † malè agit, odit lu-
cem, & non venit ad lucem, vt non ar-
guantur opera eius.

mala

20 * πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρ-
χεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

21 * Qui autem facit veritatem, venit ad
lucem, vt manifestentur opera eius, quia
in Deo sunt facta.

21 * ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φα-
νερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα· ὅτι ἐν θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

22 * Post hęc venit Iesus & discipuli eius
in terram Iudæam: & illic morabatur
cum eis, & baptizabat.

22 * Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν
Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐβάπτιζεν.

23 * Erat autem & Iohannes baptizans
in Ænon iuxta Salim: quia aquæ mul-
tæ erant illic, & veniebant, & baptiza-
bantur.

Infr. 4. v. 1.

23 * ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ,
ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ· καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο.

24 * Nondum enim missus fue-
rat Iohannes in carcerem.

24 * οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.

25 * Facta est autem quæstio ex disci-
pulis Iohannis cũ Iudæis de purificatione.

25 * ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰου-
δαίων περὶ καθαρισμοῦ.

26 * Et venerunt ad Iohannem, & dixe-
runt ei, Rabbi, qui erat tecum trans Ior-
danem, cui tu testimonium perhibuisti,
ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad
eum.

Sup. 1. v. 19.

26 * καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ εἶπον αὐτῷ, ῥαββεί, ὃς
ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε
οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.

---

20 בל גיר [g]דסניתא עבד
לעלמא ואחבו בבינשא לחשוכא יתיר מן [n]דלנוהרא [o] איתיהון הוו גיר עבדיהון בישא ׃
21 כל דין דעבד [r] שרא אתא לות נוהרא [s] דנהידעון
סגא לנוהרא ולא אתא לות נוהרא דלא [q] נתכססון עבדוהי ׃
22 בתר הלין אתא ישוע ותלמידוהי לארעא דיהוד ותמן [c] מתהפך הוא עמהון [d] ומעמד ׃
23 אף יוחנן דין מעמד
הוא בעין יון דעל גנב שלים משל דמיא איתין הוו ועמדין ׃
24 לא גיר עדכיל נפל הוא יוחנן
בית אסירא ׃
25 הות הות דין [f] בעתא לחד מן תלמידוהי דיוחנן עם יהודיא חד על [g] תדכיתא ׃
26 ואתו [h]
לות יוחנן ואמרו לה רבן הו דעמך הוא בעברא דיורדנן דאנת [i] סהדת עליהי הא אף הו מעמד [k] וסגיאא אתין לותה ׃

[a] נחר כמו זוהר
[b] איית [p] סגא
[c] כמס [q] פירשו אמת
[d] ידע [r] חדת כמו חדש
[e] כמו עידה [s] חפך [t] עמד
[f] אתא [u] בעא
[g] דכא כמו זכה
[h] אתו [i] סהד [k] סגא

27 * ܥܢܐ ܝܘܚܢܢ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܐ ܡܫܬܟܚ ܒܪܢܫܐ ܡܕܡ ܐܠܐ ܐܢ ܐܬܝܗܒ ܠܗ ܡܢ ܫܡܝܐ ·
28 ܐܢܬܘܢ ܣܗܕܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܐܡܪܬܝ ܠܝ ܕܠܐܢܐ ܡܫܝܚܐ ܐܠܐ ܫܠܝܚܐ ܐܢܐ ܩܕܡ ܗܘ ·
29 * ܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܟܠܬܐ ܗܘ ܚܬܢܐ ܕܡܢ ܚܕܪܐ ܕܚܬܢܐ ܩܐܡ ܘܫܡܥ ܠܗ ܚܕܝ ܫܓܝܐ ܪܒܐ ܡܢ ܩܠܗ ܕܚܬܢܐ ܗܕܐ ܡܫܠܡ ܗܘܐ ·
30 ܗܠܝܢ ܗܘ ܠܝ ܚܕܘܬܝ ·
31 * ܠܡܪܒܐ ܢܬܪܒܐ ܘܠܝ ܢܬܡܘܟ ·
32 * ܡܢ ܕܐܬܐ ܡܢ ܫܡܝܐ ܥܠ ܟܠ ܡܢ ܗܘ ·
33 * ܕܡܢ ܕܡܬܝܗܒ ܠܗ ܡܢ ܩܠܗ ܕܚܬܢܐ ܗܕܐ ܡܫܬܟܚ ·
34 * ܕܐܝܢ ܕܫܕܪ ܐܠܗܐ ܡܠܝܠܐ ܡܠܠ ܠܐ ܡܛܠ ܕܠܐ ܝܗܒ ܐܠܗܐ ܪܘܚܐ ·
35 * ܐܒܐ ܪܚܡ ܠܒܪܗ ܘܟܠ ܡܕܡ ܝܗܒ ܒܐܝܕܘܗܝ ·
36 * ܡܢ ܕܡܗܝܡܢ ܒܒܪܐ ܐܝܬ ܠܗ ܚܝܐ ܕܥܠܡܐ ܘܡܢ ܕܠܐ ܡܫܬܥܐ ܠܒܪܐ ܠܐ ܢܚܙܐ ܚܝܐ ܐܠܐ ܪܓܙܐ ܕܐܠܗܐ ܢܬܩܝܡ ܥܠܘܗܝ ·

17 * Respondit Jouchanon, & dixit eis: Non potest homo recipere quicquam ex animi sui voluntate, nisi datum ei fuerit de cælo.
18 * Vos estis mihi testes me dixisse: Non sum Meschicho, sed missus sum coram eo.
19 * Qui habet Sponsam, Sponsus est: amicus autem Spōsi illius, qui stat & audit eum, gaudio magno gaudet propter vocem Sponsi. hoc ergo gaudium meum ecce impletum est.
30. * Illum oportet crescere, me verò minui.
31 * Is enim qui supernè venit, supra omnes est: is autem qui de terra, de terra est, & terrena loquitur: is qui è cælo venit, supra
32 omnes est. * Et quod vidit & audiuit, testatur: & testimonium eius nemo recipit.
33 * Qui autem recipit eius testimonium, ob-
34 signauit Deum esse veracem. * Is enim quem Deus misit, verba ipsius Dei loquitur: non enim in mensura dedit Deus Spiritum.
35 * Pater diligit Filium, & omnia dedit in manus eius.
36 * Qui credit in Filium, habet vitam æternam; qui verò nō †satisfactus est de Filio, non videbit vitam, sed ira Dei commorabitur super eum.

† ܐܬܬܦܣ hoc in loco plura significat quàm vt vno verbo exprimi possit.

CAP. IIII.

1 Cognouit autem Jeschua audisse Perischæos ipsum discipulos multos facere, magúque baptizare quàm Jouchanon:
2 (Quanquam ipse Jeschua non baptizaret sed discipuli eius.)
3 * Et reliquit Jihoudæam, & venit iterum in Galilæam.

Nocte diei genuflexionis Pentecostes.

4 * Opus autem erat ei vt veniens transiret per Schamaritanos.
5 * Venit itaque in vrbem Schamaritanorum, quæ vocatur Schocar, iuxta tumulum agri, quem dedit Jaakoub Jauseph filio suo.
6 * Eratque ibi fons aquarum Jaakoub: ipse autem Jeschua fatigatus erat ex labore itineris, sedebatque ad fontem, & erat hora sexta.

---

27 עָנָא יוֹחָנָן וְאָמַר לְהוֹן לָא מִשְׁתַּכַּח בְּרְנָשָׁא [l] לְמִסַּב מִן [m] צְבוּת נַפְשֵׁהּ מִדַּם אֶלָּא אִן [n] אִתְיְהַב לֵהּ מִן שְׁמַיָּא ׀
28 אַנְתּוּן סָהֲדִין אַנְתּוּן לִי דַּאֲמַרְתּוּן דְּלָא הֲוֵית מְשִׁיחָא אֶלָּא שְׁלִיחָא אֲנָא דְּקֳדָמוֹהִי ׀
29 מַן דְּאִית לֵהּ [o] כַּלְתָּא הִיא הוּ [p] רְחֵמָהּ בֵּין דְּחַתְנָא הוּ [q] וְקָאֵם [r] וְצָאֵת לֵהּ [s] חֲדוּתָא רַבְּתָא חֲדָא מֶטֶל קָלֵהּ דְּחַתְנָא הֲדָא הַכְיָל חֲדוּתָא דִּילִי הָא
30 מְטַלְיָא ׀ לְהוֹ הוּ וְלָא הֲוָא [u] לְמַרְבָּא וְלִי [x] לְמִבְצַר ׀
31 הוּ גַיְרוּ דְּמִן לְעֵל אִתָּא לְעֵל מִן כֹּל הוּ וְהוּ דְּמִן אַרְעָא מִן
32 אַרְעָא הוּ וּמִן אַרְעָא מְמַלֵּל הוּ דְּמִן שְׁמַיָּא אִתָּא לְעֵל מִן כֹּל הוּ ׀ וּמַה דַּחֲזָא וּשְׁמַע מְסַהֵד [y] וְסָהֲדוּתֵהּ לָא אֱנָשׁ
33 מְקַבֵּל ׀ הֵן דִּין דְּקַבֵּל סָהֲדוּתֵהּ חָתַם [z] דַּאֲלָהָא [y] שַׁרִירָא הוּ ׀
34 אֵינָא גַיְרוּ דַּאֲלָהָא [z] שַׁדְּרֵהּ [z] מְלָא הוּ דַּאֲלָהָא
35 מְמַלֵּל לָא הֲוָא גַיְרוּ [a] בְּכֵילָא יַהֲבוּ אֲלָהָא רוּחָא ׀ אֲבָא [b] מְחַב לְבְרָא וְכֹל מִדַּם יַהֲבוּ [c] בְּאִידוֹהִי ׀
36 מַן דְּמְהַימֵן בְּבְרָא

[l] נִסַּב [m] עִבְרָא [n] יִתַּב
[o] כַּלָּל [p] רְחֵם
[q] קוּם [r] צוּת פירושו שמע
[s] חֲדָא [t] מְלָא [u] רְבָא
[x] בְּצַר [y] סְהֵד
[z] פירושו אמיתי
[a] מְלָל כול ופירוש שיעור
[b] אַחַב כמו אהב [c] יַד

27 * Respondit Iohannes & dixit, Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de cælo.

28 * Ipsi vos mihi testimoniũ perhibetis, quod dixerim, Non sum ego Christus: sed quia missus sum ante illum.

Supr. 1. c. 20.

29 * Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocẽ sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est.

30 * Illum oportet crescere: me autem minui.

31 * Qui desursum venit, super omnes est. Qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur. Qui de cælo venit, super omnes est.

32 * Et quod vidit & audiuit, hoc testatur: & testimonium eius nemo accipit.

33 * Qui †accepit eius testimonium, signauit quia Deus verax est.

autem accepit

34 * Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur. non enim ad mensuram dat Deus Spiritum.

Rom. 3. a. 4. Infr. 8. c. 26.

35 * Pater diligit filium: & omnia dedit in manu eius.

36 * Qui credit in Filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

1. Io. 5. b. 10.

CAP. IIII.

1 VT ergo cognouit Iesus quia audierunt Pharisæi quòd Iesus plures discipulos facit, & baptizat, quàm Iohannes:

Supr. 3. c. 22.

2 * Quanquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius:

3 * Reliquit Iudæam, & abijt iterum in Galilæam.

4 * OPORTEBAT autẽ eum transire per †Samariam.

mediam

5 * Venit ergo in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sichar, iuxta prędium quod dedit Iacob, Ioseph filio suo.

Gen. 33. d. 19. 48. d. 22. Ios. 24. b. 32.

6 * Erat autem ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. hora † erat quasi sexta.

autem

27 * ἀπεκρίθη ἰωάννης καὶ εἶπεν, οὐ δυνάται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

28 * αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον, οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστὸς, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου.

29 * ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται.

30 * ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν· ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

31 * ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστί.

32 * καὶ ὃ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει.

33 * ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν, ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν.

34 * ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ. οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα.

35 * ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

36 * ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ, οὐκ ὄψεται τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

δ'.

1 * Ὡς οὖν ἔγνω ὁ ἰησοῦς ὅτι ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι ὅτι ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ ἰωάννης·

2 * καίτοιγε ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·

3 * ἀφῆκε τὴν ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν γαλιλαίαν.

4 * ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς σαμαρείας.

5 * ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς σαμαρείας, λεγομένην συχὰρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν ἰακὼβ ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

6 * ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ ἰακώβ. ὁ οὖν ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.

---

* טְפַס * חֲזָא * רְגַז
* עֲמַד בלשון שכל
* לְמַד
* כְּרַךְ * מן לשון יין
* עֲבַר * אִתָּא * קְרָא
* גְּנָבָא כמו גבעה
* פירושו מקור לְאָא כמו לאה
* אִתְיָב * חֲוָא

אִית לַהּ חַיָּא וְלְעָלַם וּמִן וְלָא * מִתְטְפִים לַבְּרָא לָא * נָחְזָא חַיָּא אֶלָּא * רוּגְזָה דְאֱלָהָא נְקוּבָא עֲלוֹהִי ׃
קפלאון ד
יְדַע דֵּין יֵשׁוּעַ דִּשְׁמַעוּ פְּרִישָׁא דְתַלְמִידָא סַגִּיאָא עָבַד * וּמְעַמֵּד יַתִּיר מִן יוֹחָנָן ׃
כַּד לָא הֲוָא הוּ יֵשׁוּעַ מְעַמֵּד הֲוָא אֶלָּא * תַּלְמִידוֹהִי ׃ וְשַׁבְקָה לִיהוּד וַאֲתָא לַהּ הוּב לְגָלִילָא ׃
וְלִיָּא דְיוּם * בּוּרְכָא * דְפָנִטִיקוֹסְטִי
מְעִבְרָא הֲוָת לַהּ דֵּין * דְּנַאתָא נָעְבַר עַל בֵּית שָׁמְרָיָא ׃ וַאֲתָא לְמָדִינְתָא דְשָׁמְרָיָא * דְמִתְקְרֵיָא
שָׁכַר עַל * גֻּנְבָּ קְרֵיתָא דְיַהֵב הֲוָא יַעֲקוֹב לְיוֹסֵף בְּרֵהּ ׃ וְאִית הֲוָא תַּמָּן * מַעְיְנָא דְמַיָּא דְיַעֲקוֹב הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ לְאָא
וְהוָא מִן עַסְלָא דְאוֹרְחָא * וִיתֵב הֲוָא לַהּ עַל מַעְיְנָא וְאִית * הֲוֵי שֵׁת שָׁעִין ׃

7 * Venit autem mulier ex Schomerin vt hauriret aquam: & dixit ei Jeschua, Da mihi aquam bibendam.

8 * Porrò discipuli eius introierant in vrbem vt emerent sibi cibum.

9 * Dicit ei mulier illa Schamaritana, Quomodo tu, Jihoudæus cùm sis, à me petis potum quæ sum mulier Schamaritana? nulla enim intercedit familiaritas Jihoudæis cũ Schamaritanis.

10 * Respondit Jeschua & dixit ei, Si scires donum illud Dei, & quis est iste qui dicit tibi, Da mihi potum, tu petijsses ab eo, & dedisset tibi aquas viuas.

11 * Dicit ei mulier illa, Domine mi, situlam non habes, & puteus profundus est, vnde nam tibi sunt aquæ viuæ?

12 * Nunquid tu es maior patre nostro Jaakoub, is qui dedit nobis puteum hunc, ipséque ex eo bibit & filij eius ac eius oues?

13 * Respondit Jeschua & dixit ei, Quisquis bibet ex istis aquis, iterum sitiet.

14 * Quisquis autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternũ: sed aquæ illæ quas ego dabo ei, fient in eo fons aquarum salientium in vitam æternam.

15 * Dicit ei mulier illa, Domine mi, da mihi ex his aquis, ne rursus sitiam, nec veniam hinc haustum.

16 * Dixit ei Jeschua, Abi voca virum tuum, & veni huc.

17 * Dicit ei, Non habeo maritum. dixit ei Jeschua, Benè dixisti, Non habeo maritum.

18 * Quinque enim maritos habuisti, & iste quem nunc habes, non est maritus tuus, hoc verum dixisti.

19 * Dixit ei mulier illa, Domine mi, video te esse prophetam.

20 * Patres nostri in hoc monte adorauerunt, vos autem dicitis in Ourischlem esse locum illum vbi oportebat adorare.

21 * Dicit ei Jeschua, Mulier crede mihi, venit hora, quum neque in hoc monte, neque etiam in Ourischlem adorabitis Patrem.

---

7 וַאתָה אַנְתְּתָא מִן שֹׁמְרִין דְּתִמְלָא מַיָא וַאמַר לַה יֵשׁוּע הַבִּילִי מַיָא אֶשְׁתֵּא׃
8 תַּלְמִידוֹהִי יָדִין עָלוּ לְמַדִינְתָּא דְנִזְבְּנוּן לְהוּן סִיבָרְתָּא׃
9 אָמְרָא לַה הִי אַנְתְּתָא שֹׁמְרָיְתָא אֵיכָנָא אַנְתְּ יְהוּדָיָא אַנְתְּ וּמִנִי שָׁאֵל
אַנְתְּלְמִשְׁתָּא דְאִיתִי אַנְתְּתָא שֹׁמְרָיְתָא לָא גִּיר מִתְחַשְׁחִין יְהוּדָיֵא עִם שֹׁמְרָיֵא׃
10 עָנָא יֵשׁוּע וַאמַר לַה אִלּוּ יָדְעָא הֲוַיְתִי מוֹהַבְתָּא דְאֱלָהָא וּמַנוּ הָנָא דְאמַר לֵכִי הַב לִי אֶשְׁתֵּא אַנְתִּי שְׁאֵלָא הֲוַיְתִי
לַה וְיַהֵב הוּא לֵכִי מַיָא חַיָא׃ 11 אָמְרָא לַה אַנְתְּתָא הִי מָרִי לָא דוֹלָא אִית לָךְ וּבְרָא עַמִיקָא אֵימָכָא לָךְ מַיָא
חַיָא׃ 12 לְמָא אַנְתְּ רַב אַנְתְּ מִן אֲבוּן יַעֲקוֹב הוּ דְּהוּ יַהֵב לַן בְּרָא הָדֵא וְהוּ מָנַה אֶשְׁתִּי וּבְנוֹהִי וְעָנֵהּ׃
13 עָנָא יֵשׁוּע וַאמַר לַה כָּל דְּנִשְׁתֵּא מִן הָלֵין מַיָא חוּב נְצָהֵא׃ 14 כָּל דִּין דְּנִשְׁתֵּא מִן מַיָא דְאנָא אֶתֵּל

[a] מְלָא [b] יַהֵב שְׁתָא
[c] עָלַל
[d] אִית כמו יש
[e] חֲשַׁח יַהֵב חֲוָא
[f] דְּלָא וכמו דלי
[g] כמו באר
[h] שְׁתָא עַן כמו אען
[i] עָתָא כמו אסא

7 Venit mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus, Da mihi bibere.
8 Discipuli enim eius abierant in ciuitatem vt cibos emerent.
9 Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu, Iudæus cùm sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana? nõ enim coütuntur Iudæi Samaritanis.
10 Respondit Iesus & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam.
11 Dicit ei mulier, Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est: vnde ergo habes aquam viuam?
12 Nunquid tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filij eius, & pecora eius?
13 Respondit Iesus, & dixit ei, Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum:
14 Sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternã.
15 Dicit ad eum mulier, Domine, da mihi hanc aquam, vt non sitiam: neque veniam huc haurire.
16 Dicit ei Iesus, Vade, voca virum tuum, & veni huc.
17 Respondit mulier, & dixit, Non habeo virum. Dicit ei Iesus, Bene dixisti, quia non habeo virum.
18 Quinque enim viros habuisti: & nunc quem habes, non est tuus vir, hoc verè dixisti.
19 Dicit ei mulier, Domine, video quia Propheta es tu.
20 Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos dicitis, quia Ierosolymis est locus vbi adorare oportet.
21 Dicit ei Iesus, Mulier crede mihi, quia veniet hora, quando neq; in monte hoc neque in Ierosolymis adorabitis Patrem.
22 Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est.
23 Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit, qui adorent eum.

Deu. 12. & 16.
4.Reg.17 c. 28.g. 36.
2.Cor.3. & 17.

7 ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, δός μοι πεῖν.
8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι.
9 λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ σαμαρῖτις, πῶς σὺ ἰουδαῖος ὢν, παρ᾽ ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς ὕσης γυναικὸς σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶνται ἰουδαῖοι σαμαρείταις.
10 ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν.
11 λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;
12 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;
13 ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν·
14 ὃς δ᾽ ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.
15 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ, κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.
16 λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε.
17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν, οὐκ ἔχω ἄνδρα· λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω.
18 πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας.
19 λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.
20 οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.
21 λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί.
22 ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐστίν.
23 ἀλλ᾽ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν.

---

[a] נְבַע
[b] וַחֲבֵ [c] צְחָא אִתְיָא
[d] דְּלָא פירושו שאב
[e] אֵזֵל [f] קְרָא
[g] שְׁדַר אמת
[h] חֲזָא
[i] פירושו צריך [j] סְגֵד
[k] הֵימָן [l] אֲתָא

15 אָמְרָא לֵהּ אִנְתְּתָא הָבִי מִנִּי הָדֵין מַיָּא דְּלָא אֶצְחֵא וְלָא אֵתְיָא מִן הָרְכָא׃
16 אָמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ זְלִי קְרִי לְבַעְלֵכִי וְתֵי לְהָרְכָא׃ 17 אָמְרָא לֵהּ לֵית לִי בַּעְלָא אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ שַׁפִּיר אֲמַרְתִּי
18 חַמְשָׁא גֻּבְרִין הֲוָו לֵכִי וְהָנָא דְּאִית לֵכִי הָשָׁא לָא הָנָא בַּעְלֵכִי הָדָא שְׁרִירְתָא אֲמַרְתִּי׃
19 אָמְרָא לֵהּ הָבִי אִנְתְּתָא מָרִי חֲזָיָא אֲנָא דְּנָבִיָא אַנְתְּ׃
20 אֲבָהָתִין בְּהָנָא טוּרָא סְגִדוּ וְאַנְתּוּן אָמְרִין אַנְתּוּן דִּבְאוּרְשְׁלֵם הוּ אַתַר דְּיִלָא הֲוָא לְמִסְגַּד׃
21 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אִנְתְּתָא הֵימִנִינִי דְּאַתְיָא שְׁעָתָא דְּלָא בְּהָנָא טוּרָא אַף לָא בְּאוּרְשְׁלֵם תִּסְגְּדוּן לְאַבָא׃

22 * Vos adoratis quod nescitis, nos autem adoramus, quod scimus; nam vita [salus] ex Jihoudæis est.

23 * Sed venit hora & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in Spiritu & veritate; etenim Pater tales adoratores poscit.

24 * Spiritus enim est Deus, & ij qui adorant eum in Spiritu & veritate oportet vt adorent.

25 * Dicit ei mulier illa, Scio Meschicho esse venturum, & quum venerit ille docebit nos omnia.

26 * Dixit ei Jeschua, Ego sum qui loquor tecum.

27 * Eoq; loquente venerunt discipuli eius, & mirati sunt eum cum muliere loqui: nemo autem dixit, Quid quæris? aut quid loqueris cum ea?

28 * Et reliquit hydriam suam mulier, & profecta est in vrbem, dixitque:

29 * Venite, videte virum qui dixit mihi quicquid feci: num ipse est Meschicho.

30 * Itaq; exierunt ex vrbe quidam, venerunt q; ad eum.

31 * Et interea efflagitabant ab eo discipuli eius dicentes ei, Magister noster comede.

32 * Ipse verò dixit eis, Est mihi cibus vt comedam quem vos nescitis.

33 * Dicunt discipuli inter se, Num quis attulit ei quid edendum?

34 * Ait illis Jeschua, Cibus meus est vt faciam voluntatem eius qui misit me, & perficiam eius opus.

35 * Nonne dicitis, Post quatuor menses venit messis? Ecce dico vobis, Attollite oculos vestros, & spectate terras, quippe quæ albescant, & iam peruenerint ad messem.

36 * Porro is qui metit, mercedem accipit, cogitq; fructus in vitam æternam: satorq; ac messor pariter gaudebunt.

37 * In hoc enim sermo ille verus est. Alius est qui seminat, & alius qui metit.

38 * Ego misi vos ad id metendum in quo non laborastis: alij siquidem laborauerunt, & vos introistis in laborem eorum.

---

22 אנתון סגדין אנחנן למדע דלא ידעין אנחנן חנן דין סגדינן למא דידעינן דחיא מן יהודיא אנון ׃
23 אלא אתיא שעתא והשא איתיה אמתי דסגודא שריא נסגדון לאבא ברוחא ובשררא אף אבא גיר דאיך הלין
24 הו סגודא בעא ׃ רוחא הו גיר אלהא ואילין דסגדין לה ברוחא ובשררא ולא דנסגדון ׃ 25 אמרא
לה אנתתא הי ידעא אנא דמשיחא אתא ומא דאתא הו מלף לן כל מדם ׃ 26 אמר לה ישוע אנא אנא דממלל
אנא עמכי ׃ 27 וכד ממלל אתוי מלמידוהי ומתדמרין הוו דעם אנתתא ממלל לא דין אנש אמר מנא בעא אנת
או מנא ממלל אנת עמה ׃ 28 ושבקת קולתה אנתתא ואזלה למדינתא ואמרא ׃ 29 תו חזו גברא
דאמר לי כל מדם דעבדת למא הוי משיחא ׃ 30 ונפקו אנשא מן מדינתא ואתין הוו לותה ׃

ידע אית עבראית משתחוים
אלף אתא דמר
קולתא פירשו כד
אתא חזא

24 * Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare.

25 * Dicit ei mulier, Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus. cùm ergo venerit, ille nobis nunciabit omnia.

26 * Dicit ei Iesus, Ego sum qui loquor tecum.

27 * Et continuò venerunt discipuli eius: & mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit, Quid quæris, aut quid loqueris cum ea?

28 * Reliquit ergo hydriam suam mulier: & abiit in ciuitatem, & dicit illis hominibus.

29 * Venite & videte hominem qui dixit mihi omnia quæcunque feci. nunquid ipse est Christus?

30 * Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad eum.

31 * Interea rogabant eum discipuli, dicentes, Rabbi, manduca.

32 * Ille autem dixit eis, Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.

33 * Dicebant ergo discipuli adinuicem, Nunquid aliquis attulit ei manducare?

34 * Dicit eis Iesus, Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius.

35 * Nónne vos dicitis, quòd adhuc quatuor menses sunt, & messis venit? Ecce dico vobis, Leuate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt iam ad messem.

Mat. 9. d. 37. Luc. 10. b. 2. 36 * Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam: vt & qui seminat, simul gaudeat & qui metit.

37 * In hoc enim est verbum verum: quia alius est qui seminat, & alius est qui metit.

38 * Ego misi vos metere quod vos non laborastis: alii laborauerunt, & vos in labores eorum introistis.

24 * πνεῦμα ὁ θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.

25 * λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, οἶδα ὅτι μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.

26 * λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.

27 * καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, τί ζητεῖς; ἢ, τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;

28 * ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις,

29 * δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός;

30 * ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

31 * ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, ῥαββὶ, φάγε.

32 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.

33 * ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους, μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν;

34 * λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.

35 * οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τετράμηνός ἐστι καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη.

36 * καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.

37 * ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.

38 * ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

---

31 וּבֵינָה הַלִּין [b] בְּעֵין הֲוָו מְנֵה תַּלְמִידוֹהִי וְאָמְרִין לֵה רַבִּן לְעֵם ׀ 32 הוּדֵין אֲמַר לְהוֹן אִיתַלִּי [c] מְאֹכוּלְתָּא
דְּאָכוּל אִינָּא דְּאִנְתּוּן לָא יְדָעִין אִנְתּוּן ׀ 33 אָמְרִין תַּלְמִידֵא בֵּינֵיהוֹן לְמָא אֱנָשׁ [d] אַיתִי לֵה מִדֶּם לְמֵאכַל ׀
34 אֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ מֵאכוּלְתִּי דִּילִי אִיתֵיהּ דְּאֶעְבֵּד [e] צְבְיָנֵהּ דְּמַן דְּשַׁדְּרַנִּי [f] וְאַשְׁלְמֵיוּהִי לַעֲבָדֵהּ ׀
35 לָא אַנְתּוּן אָמְרִין דְּבַתַר אַרְבְּעָא יַרְחִין אִתָּא חֲצָדָא הָא אֲמַר אֲנָא לְכוֹן [g] דְּאַרִימוּ עֵינֵיכוֹן [h] וְחֲזוֹ אַרְעָתָא [i] דְּחִוָּרוּ
[k] וּמַטְיוּ לַחֲצָדָא מִן כְּדוּ ׀ 36 וְאִינָּא דְּחָצֵד אַגְרָא נָסֵב וְכָנֵשׁ פְּאַרָא לְחַיֵּא דְּלְעָלַם [l] וְזָרוּעָא וְחָצוּדָא אֲכָחֲדָא
[m] נְחֵדוּן ׀ 37 בְּהָדָא גֵּיר אִיתֵיהּ [n] מִלְּתָא דְּשָׁרָרָא דְּאָחֳרִין הוּ זָרֵע וְאָחֳרִין חָצֵד ׀ 38 אֲנָא שַׁדַּרְתְּכוֹן [o] לְמֶחְצַד
מִדֶּם דְּלָא הֲוָא אַנְתּוּן [p] לְאִיתוּן אַחֳרְנָא גֵּיר לְאִיוּ וְאַנְתּוּן [q] עֲלַתּוּן עַל עֻמְלְהוֹן דְּהָנוּן ׀

[b] בעין אכל
[c] אתא
[d] צבא שלם
[e] רום חזא חור
[f] מטא זרע חדא
[g] מלל חצד
[h] לאא במו לאה
[i] עלל

39 ܡܢ ܗܝ ܕܝܢ ܡܕܝܢܬܐ ܣܓܝܐܐ ܗܝܡܢܘ ܒܗ ܫܡܪܝܐ ܡܛܠ ܡܠܬܗ ܕܐܢܬܬܐ ܗܝ ܕܡܣܗܕܐ ܗܘܬ ܕܐܡܪ ܠܝ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕܬ܀
40 ܘܟܕ ܐܬܘ ܠܘܬܗ ܗܢܘܢ ܫܡܪܝܐ ܒܥܘ ܡܢܗ ܕܢܗܘܐ ܠܘܬܗܘܢ ܘܗܘܐ ܠܘܬܗܘܢ ܬܪܝܢ ܝܘܡܝܢ܀
41 ܘܣܓܝܐܐ ܗܝܡܢܘ ܒܗ ܡܛܠ ܡܠܬܗ܀
42 ܘܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܠܐܢܬܬܐ ܗܝ ܕܡܟܝܠ ܠܐ ܗܘܐ ܡܛܠ ܡܠܬܟܝ ܡܗܝܡܢܝܢܢ ܒܗ ܚܢܢ ܓܝܪ ܫܡܥܢ ܘܝܕܥܢ ܕܗܢܘ ܐܝܬܘܗܝ ܫܪܝܪܐܝܬ ܡܫܝܚܐ ܡܚܝܢܗ ܕܥܠܡܐ܀
43 ܘܒܬܪ ܬܪܝܢ ܝܘܡܝܢ ܢܦܩ ܝܫܘܥ ܡܢ ܬܡܢ ܘܐܙܠ ܠܓܠܝܠܐ܀
44 ܗܘ ܓܝܪ ܝܫܘܥ ܣܗܕ ܕܢܒܝܐ ܒܡܕܝܢܬܗ ܠܐ ܡܬܝܩܪ܀
45 ܟܕ ܕܝܢ ܐܬܐ ܠܓܠܝܠܐ ܩܒܠܘܗܝ ܓܠܝܠܝܐ ܕܚܙܘ ܐܬܘܬܐ ܟܠܗܝܢ ܕܥܒܕ ܒܐܘܪܫܠܡ ܒܥܕܥܕܐ ܐܬܘ ܗܘܘ ܓܝܪ ܐܦ ܗܢܘܢ ܠܥܕܥܕܐ܀
46 ܐܬܐ ܕܝܢ ܬܘܒ ܝܫܘܥ ܠܩܛܢܐ ܕܓܠܝܠܐ ܐܝܟܐ ܕܥܒܕ ܡܝܐ ܚܡܪܐ ܘܐܝܬ ܗܘܐ ܒܟܦܪܢܚܘܡ ܥܒܕܐ ܚܕ ܕܡܠܟܐ ܕܒܪܗ ܟܪܝܗ ܗܘܐ܀
47 ܗܢܐ ܫܡܥ ܕܐܬܐ ܝܫܘܥ ܡܢ ܝܗܘܕ ܠܓܠܝܠܐ ܘܐܙܠ ܠܘܬܗ ܘܒܥܐ ܡܢܗ ܕܢܚܘܬ ܘܢܐܣܐ ܠܒܪܗ ܩܪܝܒ ܗܘܐ ܓܝܪ ܠܡܡܬ܀
48 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܐܠܐ ܐܬܘܬܐ ܘܬܕܡܪܬܐ ܚܙܝܬܘܢ ܠܐ ܡܗܝܡܢܝܢ ܐܢܬܘܢ܀
49 ܐܡܪ ܠܗ ܗܘ ܥܒܕܐ ܕܡܠܟܐ ܡܪܝ ܚܘܬ ܥܕܠܐ ܢܡܘܬ ܛܠܝܐ܀
50 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܙܠ ܒܪܟ ܚܝ ܗܘ ܘܗܝܡܢ ܗܘ ܓܒܪܐ ܒܡܠܬܐ ܕܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܘܐܙܠ܀
51 ܟܕ ܕܝܢ ܢܚܬ ܗܘܐ ܐܪܥܘܗܝ ܥܒܕܘܗܝ ܘܣܒܪܘܗܝ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܒܪܟ ܚܝܐ܀
52 ܘܫܐܠ ܐܢܘܢ ܕܒܐܝܢܐ ܥܕܢܐ ܐܬܢܝܚ ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܐܬܡܠܝ ܒܫܒܥ ܫܥܝܢ ܫܒܩܬܗ ܐܫܬܐ܀
53 ܘܝܕܥ ܐܒܘܗܝ ܕܒܗ ܒܗܝ ܫܥܬܐ ܕܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܕܒܪܟ ܚܝ ܘܗܝܡܢ ܗܘ ܘܟܠܗ ܒܝܬܗ܀
54 ܘܗܕܐ ܬܘܒ ܬܪܬܝܢ ܐܬܐ ܥܒܕ ܝܫܘܥ ܟܕ ܐܬܐ ܡܢ ܝܗܘܕ ܠܓܠܝܠܐ܀

39 *Ex illa autem vrbe multi crediderunt in eũ Schamaritani propter sermonem mulieris illius quæ testata fuerat: Dixit mihi quicquid
40 fecit. * Quumq; venissent ad eum illi Schamaritani efflagitarunt ab eo vt apud ipsos maneret, & mansit apud eos biduum.
41 * Et plurimi crediderunt in eum propter sermonem ipsius.
42 * Ac dicebant mulieri illi, Non amplius propter sermones tuos credimus in eum; nos enim audiuimus & scimus hunc esse verissimè Meschicho illum Seruatorem orbis.

Vespere feriæ III. Hebdomadis V. Ieiunij.

43 * Duobus autem pòst diebus exijt Jeschua illinc & abijt in Galilæam.
44 * Ipse enim Ieschua testatus fuerat Prophetam in ciuitate sua inhonorum esse.
45 * Quum autem venisset in Galilæam, receperunt eum Galilæi, qui viderant signa omnia, quæ ediderat in Ourischlem in die festo; nam & ipsi venerant ad diem festum.
46 * Venit autem iterum Jeschua in Kotne Galilææ, vbi fecerat ex aqua vinum. Et erat in Capharnachum seruus regius quidam cuius filius ægrotabat.
47 * Iste audijt venisse Jeschua ex Jihoudæa in Galilæam, et profectus est ad eum; petijtq; ab eo vt descenderet & sanaret filium suum, propèenim erat vt moreretur.
48 * Dixit ei Jeschua, Nisi signa & miracula videritis, non credetis.
49 * Dixit ei seruus ille regius, Domine mi, descende priusquam mortuus sit puer.
50 * Dixit ei Jeschua, Vade, filius tuus viuit. Et credidit vir ille sermoni quem dixerat ei Jeschua, & abijt.
51 * Quum autem descenderet, obuiam facti sunt ei serui ipsius & annunciarũt ei dicentes, Filius tuus viuit.
52 * Et sciscitatus est ab eis quonam tempore sanitati restitutus fuisset. Dicunt ei, Heri septima hora reliquit eum febris.
53 * Et agnouit pater eius id contigisse ea ipsa hora qua dixerat ei Jeschua Filius tuus viuit. & credidit ipse, & domus eius tota.
54 * Hoc signum secundum rursus edidit Jeschua quum venisset à Jihoudæa in Galilæam.

39 מן הי מדינתא דין סגיאא הימנו בה שמריא מטל מלתה דאנתתא הי דמסהדא הות דאמר לי כל מדם דעבדת׃
40 וכד אתו לותה הנון שמריא בעו מנה דנהוא לותהון והוא לותהון תרין יומין׃ 41 וסגיאא הימנו בהמטל מלתה׃ 42 ואמרין הוו לאנתתא הי דמכיל לא הוא במלתכי מהימנינן בה חנן גיר שמען וידען דהנא איתוהי שרירא׳ית משיחא מחינה דעלמא׃
דרמשא דתלתא בשבא דשבתא דחמשא דצומא
43 ובתר תרין יומין נפק ישוע מן תמן ואזל לגלילא׃ 44 הו גיר ישוע סהד דנביא במדינתה לא מתיקר׃
45 כד דין אתא לגלילא קבלוהי גליליא דחזו אתותא כל דעבד באורשלם בעדעדא אתו הוו גיר ואף הנון לעדעדא׃

39 * Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbũ mulieris testimonium perhibẽtis, Quia dixit mihi omnia quęcũque feci.

40 * Cùm venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum vt ibi maneret: Et mansit ibi duos dies.

41 * Et multò plures crediderunt in eum propter sermonem eius. F

42 * Et mulieri dicebant, Quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus, & scimus quia hic est verè Saluator mundi.

39 * ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαριτῶν, διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης, ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα.

40 * ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας.

41 * καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ.

42 * τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

43 * Post duos autem dies exiit inde: & abiit in Galilæam.

44 * Ipse enim Iesus testimonium perhibuit quia Propheta in sua patria honorem non habet.

Mat. 13. g. 57. Mar. 6. a. 4. Luc. 4. d. 24. Matt. 4. b. 12. Mar. 1. b. 14. Luc. 4. b. 14.

45 * Cùm ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cùm omnia vidissent quæ fecerat Ierosolymis in die festo: & ipsi enim venerant ad diem festum.

46 * Vênit ergo iterum in Cana Galilęæ, vbi fecit aquam vinum. Et erat quidam Regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum.

Sup. 2. b. 9.

47 * Hic cùm audisset quia Iesus aduenire à Iudæa in Galilæam, abiit ad eum, G & rogabat eum vt descenderet & sanaret filium eius: incipiebat enim mori.

48 * Dixit ergo Iesus ad eum, Nisi signa & prodigia videritis, non creditis.

credetis

49 * Dicit ad eum Regulus, Domine, descẽde priusquàm moriatur filius meus.

50 * Dicit ei Iesus, Vade, filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus, & ibat.

51 * Iam autem eo descendente, serui occurrerunt ei: & nuntiauerunt dicentes, quia filius eius viueret.

52 * Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt ei, Quia heri hora septima reliquit eum febris.

53 * Cognouit ergo pater, quia illa hora erat qua dixit ei Iesus, Filius tuus viuit. & credidit ipse & domus eius tota.

54 * Hoc iterum secundum signum fecit Iesus, cùm venisset à Iudęa in Galilęam.

43 * Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

44 * αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν, ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.

45 * ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

46 * ἦλθεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον· καὶ ἦν τις βασιλικὸς, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καπερναούμ.

47 * οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν.

48 * εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε.

49 * λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικὸς, κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.

50 * λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο.

51 * ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλαν λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ.

52 * ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔχει· καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός.

53 * ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ υἱός σου ζῇ. καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς, καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.

54 * Τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

---

46 אֲתָא דֵין חַוֵּר יֵשׁוּעַ לְקַטְנָא דְגָלִילָא אֵיכָא דְעָבַד מַיָא חַמְרָא וְאִית הֲוָא בְכַפַּרְנַחוּם עֲבַד מַלְכָא חַד דִבְרֵה
47 הֲוָא׃ הָנָא שְׁמַע דְאַתָא הֲוָא יֵשׁוּעַ מִן יְהוּד לְגָלִילָא וְאַזַל לְוָתֵה וּבְעָא חֲוָא מָנֵה דְנַחוּת וְנַאסֵא לְבִרֵה קָרִיב
48 הֲוָא גִיר לְמֶמָת׃ אֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ אִן אָתְוָתָא וְתַדְסְרָתָא לָא תֶחֱזוּן לָא תְהֵימְנִין׃
49 אֲמַר לֵה הַו עֲבַד מַלְכָא מָרִי חוּת עַדְלָא מָאֵת לֵה טַלְיָא׃ 50 אֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ זַל בְּרָךְ חֵי הוּ וְהֵימִן הַו
נַבְרָא בְּמִלְתָא דְאַמַר לֵה יֵשׁוּעַ וְאַזַל׃ 51 כַּד דַיִן נְחַת הֲוָא אַרְעוּהִי עַבְדוּהִי וְסַבְּרוּהִי וְאַמְרִין לֵה בְּרָךְ חֲיָא׃
52 וְשַׁאֵל אִנּוּן דְבָאינָא עִדְנָא אִתְחֲלֵם אָמְרִין לֵה אֶתְמָלִי בְשְׁבַע שָׁעִין שְׁבַקְתֵה אֲשָׁתָא׃
53 וְיָדַע אֲבוּהִי דְהִי שָׁעָתָא דְבָהּ אֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ דִבְרָךְ חֲיָא וְהֵימִן הוּ וּבֵיתֵה כֻּלֵּהּ׃ 54 הָדָא תּוּב אָתָא דְתַרְתֵין עֲבַד יֵשׁוּעַ כַּד אֲתָא מִן יְהוּד
לְגָלִילָא׃

[a] כְּרִיתָ
[b] נְחַת [h] אֶסְיָא
[c] מוּרַת [k] דְמַר
[d] נְחַת [m] מוּת [n] אֶזַל
[e] חֲיָא [p] מְלַל
[f] אַרַע כמו פגש
[g] סְבַר כמו נשר
[i] פירושו זמן [v] אֶש יְדַע
[o]

Matutinis Dominicæ III. Ieiunij.

CAP. V.

1 POst hæc erat dies festus Jihoudæorum, & ascendit Jeschua ad Ourischlem.

2 * Est autem illic in Ourischlem locus quidam baptisterij qui vocatur Hebraicè Beth-Chesdo [domus misericordiæ:] erántque in eo quinque porticus.

3 * Et in his iacebant plebs multa ægrotantium, & cæcorum, claudorúmque & aridorum, ac expectabant motum aquarum.

4 * Angelus enim aliquando descendebat in baptisterium & turbabat eis aquas: iisq; qui primus descendebat post turbationem aquarum, sanitati restituebatur à quocunque dolore afficeretur.

5 * Erat autem illic homo quidam qui tricesimum octauum annum agebat in mala valetudine.

6 * Hunc vidit Jeschua iacentem, & cognouit eum multo tempore egisse in morbo, dixítque ei, Vis sanitati restitui?

7 * Respondit ægrotus ille, & ait, Etiam Domine mi. nemo est autem quum turbatæ fuerint aquæ qui mittat me in baptisterium; sed prius quàm ego venerim, alius ante me descendit.

8 * Dixit ei Jeschua, Surge, tolle lectum tuum, & ambula.

9 * Eóque momento sanitati restitutus est vir ille, ac surgens sustulit lectum suum & abijt. erátque dies ille Sabbathum.

10 * Dicunt autem Jihoudæi ei qui sanatus fuerat, Sabbathum est, non licet tibi tollere

11 lectum tuum. * Ille verò respondit, & dixit eis, Ille qui effecit me sanum, ipse dixit mihi, Tolle lectum tuum & ambula.

12 * Et interrogauerunt eum, Quis est vir ille qui dixit tibi, Tolle lectum tuum & ambula?

13 * Is autem qui sanatus fuerat, nesciebat quis esset. Jeschua enim subduxerat sese per turbam multam quæ erat in illo loco.

14 * Post aliquod tempus inuenit eum Jeschua in templo, & dixit ei, Ecce sanus es, ne peccaueris amplius, ne quid deterius tibi contingat quàm à principio.

---

1 בתר הלין הוא [a] עדענא דיהודיא וסלק ישוע לאורשלם : 2 איתי הוא דין תמן באורשלם [b] דוכתא
דמתקריא [c] עברא [d] דמתקריא בית חסדא ואיתי הוא בה חמשא [e] אסטוין : 3 ובהלין [f] רמין הוו עמא
סגיאא [g] דכריהא [h] וסמיא וחגיסא [i] ויבישא [k] וסכין הוו [l] לזועא דמיא : 4 מלאכא גיר בזבן זבן נחת הוא לה
לסעסתיתא ומזיע הוא להין למיא ואינא דקדמיא נחת הוא מן בתר זועא [m] מתחלם הוא כל כאבא אינא דאית הוא
לה : 5 איתי הוא דין תמן גברא חד דתלתין וחמנא שנין איתוהי הוא [m] בכורהנא : 6 להנא חזא ישוע דרמא [n] וידע
דסגיאא איתי לה ואמר לה צבא אנת דתתחלם : 7 ענא הו כריהא ואמר אין מרי לית לי דין אנש דמא [o] דאתחזיעו

a פירושו חג
b עבראית מקום
c עמר [d] קרא
e בן לשון יון אולמים
f רמא [g] כרה
h סמא [i] סכא [k] זוע
l חלם [m] כרה
n ידע [o] זוע

---

* صلاة الباكر *

* صلاة الباكر *

1 * وبعد هذه كان عيد اليهود فصعد يشوع الى اورشليم .
2 * وان في اورشليم موضعا على باب الغنم يدعى بالعبرانية بيت حسدا له خمس رواق .
3 * وكان فيها جمع كثير من المرضى والعمي والعرج واليبس ينتظرون تحريك الماء .
4 * لان ملاكا كان ينزل في وقت الى البركة فيحرك الماء فمن سبق منهم بعد تحريك الماء كان يبرأ من اي داء كان به .
5 * وكان هناك رجل به داء منذ ثمان وثلاثين سنة .
6 * فلما رآه يشوع مضطجعا وعلم انه قد طال به الداء قال له اتريد ان تبرأ .
7 * فاجابه المريض يا سيدي ليس لي انسان يلقي بي في البركة متى تحركت المياه لكن ما دمت آتي حتى يسبقني غيري .
8 * فقال له يشوع قم احمل سريرك وامش .
9 * فبرأ في الحال ذلك الانسان وحمل سريره ومشى . وكان ذلك اليوم سبتا .
10 * فقال اليهود للمبرأ انه سبت فلا يحل لك ان تحمل سريرك .
11 * فاجابهم الذي برأ قال لي الذي برأني احمل سريرك وامش .
12 * فسألوه من هو الذي قال لك احمل سريرك وامش .
13 * وان الذي برأ لم يعلم من هو لان يشوع تنحى عن الجمع الذي كان في ذلك الموضع .
14 * وبعد ما مضى يوم وجده يشوع في الهيكل فقال له ها انك قد برأت فلا تخطئ بعد لئلا يصيبك شر اعظم مما اصابك .

CAP. V.

Levit. 23. b. Deut. 16 a. 1.

1 POst hæc erat dies festus Iudæorum, & A
ascendit Iesus Ierosolymam.
2 * Est autem Ierosolymis super Proba-
tica, piscina quæ cognominatur Hebrai-
cè Bethsaida, quinque porticus habens.
3 * In his iacebat multitudo magna lan-
guentium, cæcorum, claudorum, arido-
rum expectantium aquæ motum.
4 * Angelus autem Domini descende-
bat secundum tempus in piscinam: &
mouebatur aqua. Et qui prior descen-
disset in piscinam post motionem aquæ,
sanus fiebat à quacunque detinebatur
infirmitate.
5 * Erat autem quidam homo ibi trigin-
ta & octo annos habens in infirmitate
sua.
6 * Hunc cùm vidisset Iesus iacentem, &
cognouisset, quia iam multum tempus
haberet, dicit ei, Vis sanus fieri?
7 * Respondit ei languidus, Domine, ho
minem non habeo, vt cùm turbata fue-
rit aqua, mittat me in piscinam: dum ve- B
nio enim ego, alius ante me descendit.
8 * Dicit ei Iesus, Surge, tolle grabatum
tuum, & ambula.
9 * Et statim sanus factus est homo ille:
& sustulit grabatum suum, & ambu-
labat. Erat autem sabbathum in die
illo.
10 * Dicebant ergo Iudæi, illi qui sanatus
Exo. 20. b. 11. Iere. 27. d. 24. fuerat, Sabbathum est, non licet tibi tol-
lere grabatum tuum.
11 * Respondit eis, Qui me sanum fecit,
ille mihi dixit, Tolle grabatum tuum, &
ambula.
12 * Interrogauerunt ergo eum, Quis est
ille homo qui dixit tibi, Tolle grabatum
tuum, & ambula?
13 * Is autem qui sanus fuerat effectus,
nesciebat quis esset. Iesus enim declina-
uit à turba constituta in loco.
14 * Postea inuenit eum Iesus in templo,
& dixit illi, Ecce sanus factus es: iam no-
li peccare, ne deterius tibi aliquid con-
tingat.

ε'.

1 * Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ ἰησοῦς
εἰς ἱεροσόλυμα.
2 * ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κο-
λυμβήθρᾳ ἡ ἐπιλεγομένη ἑβραϊστὶ βηθεσδὰ, πέντε στοὰς
ἔχουσα.
3 * ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων,
τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος
κίνησιν.
4 * ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ,
καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ. ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν
ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο
νοσήματι.
5 * ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν
τῇ ἀσθενείᾳ.
6 * τοῦτον ἰδὼν ὁ ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν
ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι;
7 * ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω,
ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθρα-
ν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.
8 * λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἔγειραι, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ
περιπάτει.
9 * καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβα-
ττον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει. ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ.
10 * ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ, σάββατόν
ἐστιν· οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράβαττον.
11 * ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν,
ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει.
12 * ἠρώτησαν οὖν αὐτὸν, τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι,
ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει;
13 * ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ἤδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου
ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.
14 * μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν
σοι γένηται.

---

[1] רְמָא [2] עֲבַר בלשון רומי
[3] אֲסָא
[4] עָבַר
[5] שְׁאַל [6] אֲסָא
[7] גְּנִי
[8] שְׁכַח בלשון מדא
[9] חְמָא

[1] מַיָא [2] נַרְמִינִי [3] בְּמַעֲמוֹדֵיהָא אֶלָּא עַד אֵנָא אָתֵא אֶנָא אַחֲרִין מִן קֳדָמַי נָחֵת ; [4] אָמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ קוּם שְׁקוֹל
עַרְסָךְ וְהַלֵּךְ ; [5] וּבַר שָׁעָתֵהּ אֶתְחַלַּם גַּבְרָא הַהוּא וְקָם שְׁקַל עַרְסֵהּ וְהַלֵּךְ וְהוּא הַהוּא יוֹמָא שַׁבְּתָא הֲוָה ;
[10] וְאָמְרִין לֵהּ יְהוּדָיֵא לְהַהוּא [6] דְּאִתְאַסִּי שַׁבְּתָא הִי לָא שַׁלִּיט לָךְ דְּתִשְׁקוֹל עַרְסָךְ ;
[11] הוּא דֵּין עָנָא וַאמַר לְהוֹן הַהוּא [7] דְּעַבְּדַנִי חֲלִימָא הוּא אֲמַר לִי דִּשְׁקוֹל עַרְסָךְ וְהַלֵּךְ ;
[12] וְשַׁאלוּהִי מַנּוּ גַּבְרָא הָנָא דְּאָמַר לָךְ דִּשְׁקוֹל עַרְסָךְ וְהַלֵּךְ ; [13] הַהוּא דֵּין [8] דְּאִתְאַסִּי לָא יָדַע הֲוָא מַנּוּ יֵשׁוּעַ
גֵּיר [9] אִתְגְּנִי הֲוָא לֵהּ בְּכְנִשְׁתָּא סַגִּיאָא דְּאִית הֲוָא בְּדוּכְתָּא הִי ; [14] בְּתַר זְבַן [10] אַשְׁכְּחֵהּ יֵשׁוּעַ בְּהֵיכְלָא וַאמַר לֵהּ הָא
חֲלִים אַנְתְּ תּוּב לָא [11] תְּחֵטָא דִּלְמָא נְחֵוֵא לָךְ מֵרֵם דְּבִישׁ מִן קֳדָמַיָא ;

15 * Et profectus est homo ille, dixitque Jihoudæis Jeschua eum esse qui sanauerat eum.

16 * Ac propterea persequebantur Jihoudæi Jeschua, & studebant eum interficere, quòd ista fecisset Sabbatho.

17 * Ipse verò Jeschua dixit eis, Pater meus vsque adhuc operatur, & ego operor.

18 * Et propterea magis studebant Jihoudæi eum interficere, non tantum quòd soluisset sabbathum, sed etiam quòd Deum patrem suum esse dixisset, ac seipsum coæqualem fecisset Deo.

Lectio defunctorum.

Respondit autem Jeschua & dixit eis,

19 * Amin amin dico vobis, Non potest Filius quid agere ex voluntate suiipsius, nisi quod viderit Patrem agentem: ea enim quæ Pater facit, hæc itidem & Filius facit.

20 * Pater siquidem diligit Filium, & quæcunque agit ostendit ei, & quæ sunt maiora istis opera demonstrat ei, vt vos miremini.

21 * Sicut enim Pater suscitat mortuos & viuificat eos, ita & Filius quos vult viuificat.

22 * Non enim Pater iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit Filio.

23 * Vt vnusquisque honoret Filium, prout honorat Patrem; qui non honorat Filium, non honorat Patrem qui misit eum.

24 * Amin amin dico vobis, is qui audit sermonem meum, & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, nec subibit iudicium: sed transiuit à morte in vitam.

25 * Amin amin dico vobis, Venit hora & nunc est quando mortui audient vocem Filij Dei, & ipsi qui audierint, viuent.

26 * Quemadmodum enim Pater habet vitam in seipso, sic etiam dedit Filio vt habeat vitam in seipso.

27 * Ac tribuit ei potestatem exercendi quoque iudicij.

28 * Quod verò Filius hominis sit, Ne hoc miremini, nam venit hora, quando ij omnes qui sunt in sepulchris audient vocem eius.

29 * Et prodibunt ij qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ; ij autem qui mala fecerunt in resurrectionem damnationis.

---

15 ואזל הו גברא ואמר ליהודיא דישוע הו הו דאחלמה: 16 ומטל הדא רדפין הוו יהודיא לישוע ובעין
למקטלה דהלין עבד הוא בשבתא: 17 הודין ישוע אמר להון אבי עדמא להשא עבד אף אנא עבד אנא:
18 ומטל הדא יתיראית בעין הוו יהודיא למקטלה לא כלחוד דשרא הוא שבתא אלא אף דעל אלהא אבוהי
איתוהי אמר הוא ומשוא הוא נפשה עם אלהא קרינא דענידא יג
אנא דין ישוע ואמר להון: 19 אמין אמין אמר אנא לכון דלא משכח ברא עבד מדם מן צבות נפשה אלא מדם
דחזא לאבא דעבד אילין גיר דאבא עבד הלין אף ברא אכוותה עבד: 20 אבא גיר רחם לברה וכל מדם דעבד
פתא לה ודיתירין מן הלין עבדא מחוא לה דאנתון תתדמרון: 21 איכנא גיר דאבא מקים מיתא ומחא להון הכנא

a חלם b בעא c קטל d יתר שרא e שנא f צבא

b פירשו במחוז c תיא d דמר קוס מות

15 * Abiit ille homo, & nuntiauit Iudęis
quia Iesus esset qui fecit eum sanum.
16 * Propterea persequebantur Iudæi Ie-
sum, quia hæc faciebat in Sabbatho.
17 * Iesus autem respondit eis, Pater
meus vsque modò operatur: & ego ope-
ror. 18 * Propterea ergo magis quærebant
eum Iudæi interficere: quia non solùm
soluebat sabbathum, sed & patrẽ suum
dicebat Deum, æqualem se faciens Deo.

19 * Respondit itaque Iesus, & dixit eis:
Amen, amen dico vobis, non potest Fi-
lius à se facere quicquam, nisi quod vi-
derit Patrem facientem: quæcunque e-
nim ille fecerit, hæc & Filius similiter
facit.
20 * Pater enim diligit Filium, & omnia
demonstrat ei quæ ipse facit, & maiora
his demonstrabit ei opera, vt vos mire-
mini. D
21 * Sicut enim Pater suscitat mortuos
& viuificat: sic & Filius quos vult viui-
ficat.
22 * Neque enim Pater iudicat quen-
quam: sed omne iudicium dedit Filio.
23 * Vt omnes honorificent Filium, si-
cut honorificant Patrem. qui non hono-
rificat Filium, non honorificat Patrem,
qui misit illum.
24 * Amen, amen dico vobis, quia qui
verbum meum audit, & credit ei qui
me misit, habet vitam æternam, & in
transijt iudicium nõ venit: sed † transiet à mor-
te in vitam.
25 * Amen, amen dico vobis, quia venit
hora & nunc est, quando mortui au-
dient vocem Filij Dei, & qui audierint,
viuent.
26 * Sicut enim Pater habet vitam in se-
metipso, sic dedit & Filio habere vitam
in semetipso.
27 * Et potestatẽ dedit ei etiam iudicium
facere, quia Filius hominis est.
28 * Nolite mirari hoc, quia venit hora
in qua omnes qui in monumentis sunt,
Filij Dei. audient vocem † eius.
Mat. 25. 29 * Et procedent qui bona fecerunt, in
4. 46. resurrectionem vitæ: qui verò mala ege-
runt, in resurrectionem iudicij.

15 * ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς ἰουδαίοις ὅτι
ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.
16 * καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν ἰησοῦν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν
αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.
17 * ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι
ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.
18 * διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι ἀποκ-
τεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα
ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ.

19 * Απεκρίνατο οὖν ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μή
τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦ-
τα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ.
20 * ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ
αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς
θαυμάζητε.
21 * ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, καὶ ζωοποιεῖ,
οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ·
22 * οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν
δέδωκε τῷ υἱῷ,
23 * ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα.
ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα
αὐτόν.
24 * ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων,
καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς
κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς
τὴν ζωήν.
25 * ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν,
ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ
ἀκούσαντες ζήσουν.
26 * ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ
τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ·
27 * καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀν-
θρώπου ἐστί.
28 * μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ
ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
29 * καὶ ἐκπορευσόνται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστα-
σιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρί-
σεως.

---

15 וְהָלַךְ אָדָם הַהוּא וְהוֹדִיעַ לַיְהוּדָאֵי דְּיֵשׁוּעַ הוּא דַּעֲבָדוּהּ לְמַרְפָּא׃
16 וּמִן־דְּכֵן הֲווֹ יְהוּדָאֵי רָדְפִין לְיֵשׁוּעַ מִן־דְּעָבֵד לֵהּ כְּדֵין בְּשַׁבְּתָא׃
17 וְיֵשׁוּעַ אֲתָבַר לְהוֹן אָמַר אֲבוּהִי עַד הָשָׁא מְתַקַּן וַאֲנָא מְתַקַּן׃
18 וּמִן־דְּכֵן הֲווֹ יְהוּדָאֵי מְבַקְּשִׁין לְקַטָּלוּתֵהּ מִן־דְּלָא בְּלַחוֹד מְשַׁרֵי שַׁבְּתָא אֶלָּא אַף אֲבוּהִי אָמַר לֵהּ דַּאֲנָא מְשַׁוֵּי לֵהּ אַרְעָא׃
19 אֲתָבַר יֵשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן אָמֵן אָמֵן אֲנָא לְכוֹן לָא יָכִיל בְּרָא לְמֶעְבַּד מִדַּעְתֵּהּ אֶלָּא מָה דְּחָזֵי אֲבוּהִי מְתַקַּן מָה דִּי־אִנּוּן עָבְדִין אַף בְּרָא מְתַקַּן׃
20 אֲבוּהִי מְרַחֵם לִבְרֵהּ וְכֹלָּא אַחְוֵי לֵהּ מָה דִּי־אִנּוּן עָבְדִין וְרַבְּרָבָן מִן־אִלֵּין אַחְוֵי לֵהּ עוֹבָדִין דִּי־תִתְמְהוּן׃
21 אֲרוּם כְּמָא דִּי־אֲבוּהִי מְקִים מֵתָא וּמְחַיֵּי אַף בְּרָא מְחַיֵּי לְמַן דִּי־בָעֵי׃
22 אֲרוּם לָא אֲבוּהִי מְדִין לְמַן־דִּי־הוּא אֶלָּא כֹּלָּא דִּינָא יְהַב לְבַר אֱנָשָׁא׃
23 בְּדִי יְהוֹן כֹּלְהוֹן מְיַקְּרִין לְבַר אֱנָשָׁא כְּמָא דִּי־מְיַקְּרִין לַאֲבוּהִי מָן־דְּלָא מְיַקַּר לְבַר אֱנָשָׁא לָא מְיַקַּר לַאֲבוּהִי דִּשְׁדַרֵהּ׃
24 אָמֵן אָמֵן אֲנָא לְכוֹן מָן־דִּי־שָׁמַע מִלָּתִי וְהַמְהֵמִין לְמַן דִּשְׁדַרְנִי אִיתַי לֵהּ חַיֵּא דְּלְעָלַם וְלָא אָתֵא אֶלָּא שַׁנִּי לֵהּ מִן מוֹתָא לְחַיֵּא׃
25 אָמֵן אָמֵן אֲנָא לְכוֹן דַּאֲתָיָא שָׁעָתָא אַף הָשָׁא אִיתַיְהָ אֵמָתַי דְּמֵיתֵא נִשְׁמְעִין קָלֵהּ דִּבְרֵהּ דֵּאלָהָא וְהָנוּן דִּשְׁמְעִין נְחוֹן׃
26 אֵיכְנָא גֵּיר דְּלַאבָא אִית חַיֵּא בְּקִנּוּמֵהּ הָכְנָא יַהֲב אַף לְבַרֵהּ דְּנֶהֱוֵון חַיֵּא בְּקִנּוּמֵהּ׃
27 וְאִשְׁלְטֵהּ דְּנֶהֱוֵא עָבֵד אַף דִּינָא׃
28 דִּבְרֵהּ הוּ דִּין דַּאנָשָׁא לָא׃ תְּתְדַּמְּרוּן בְּהָדָא׃ דַּאתְיָא שָׁעָתָא אֵמָתַי דְּכֹלְהוֹן אִילֵּין דִּבְקַבְרֵא
29 וְנִפְּקוּן אִילֵּין דַּעֲבַדוּ טָבְהָא לְקִיְמְתָא דְּחַיֵּא וְאִילֵּין דַּעֲבַדוּ בִּישְׁתָּא לְקִיְמְתָא דְּדִינָא׃

[a] חַיֵּא [b] דון
[c] יִקַּר
[d] מַלֵּל [e] חַיְמָן
[f] מוֹדַע [g] אֵתָא
[h] אִית כמו יש
[i] חַיֵּא [j] קִנּוּמָא פירשו עצם
[k] שְׁלַט [l] דְּמַר [m] אֵתָא
[n] עָבַד [o] קוּם [p] בִּישׁ

Matutinis Dominicæ III. post Epiphaniam.

30 * Non possum ex voluntate meiipsius quicquam agere, sed prout audio, iudico: & iudicium meum rectum est: non enim quaro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me.

31 * Si ego testor de meipso, testimoniũ meum non est verum.

32 * Alius est ille qui testatur de me, & scio verum esse eius testimonium quod testatur de me.

33 * Vos misistis ad Jouchanon, & testimonium præbuit veritati.

34 * Ego verò ab homine non capio testimonium, sed hæc dico vt vos seruemini.

35 * Ille erat Lucerna ardens & lucens: vos autem voluistis vosmetipsos glorificare ad horam in eius luce.

36 * Ego autem habeo testimonium maius testimonio Jouchanon, opera enim quæ dedit mihi Pater meus vt ea perficerẽ, ipsa inquam opera quæ perago, testantur de me quod Pater meus miserit me.

37 * Et Pater qui misit me, ipse testatur de me. nec vocem eius vnquam audistis nec speciem eius vidistis.

38 * Et sermo eius non manet in vobis, quia in eum quem misit ille, vos non creditis.

39 * Scrutamini scripturas, quia in illis vos putatis vitam æternam habere, & ipsæ sunt quæ testificantur de me.

40 * Nec vultis venire ad me vt vitam æternam habeatis.

41 * Gloriam ab hominibus non capio.

42 * Sed noui vos dilectionem Dei non habere in vobis.

43 * Ego veni in nomine Patris mei, neque recipitis me: si alius venerit in nomine proprio, illum recipietis.

44 * Quomodo potestis credere qui gloriam alius ab alio captetis, & gloriam quæ à solo Deo est, non quæratis?

45 * Num putatis me accusaturum vos coram Patre? est qui vos accuset Mousche ille in quo speratis.

46 * Si enim Mousche crederetis, mihi quoque crederetis, Mousche enim de me scripsit.

47 * Quòd si scriptis illius non creditis, quomodo verbis meis credetis?

דצפרא דחד בשבא דתלתא דכתר דרנחא יד

30 לא משכח אנא מן צבות נפשי מדם למעבד אלא איכנא דשמע אנא ᵇ דאין אנא ודיני ᶜ כאין הו לא גיר בעאא ᵈ צבא ᵉ דין ᶠ כמן
31 אנא ᵈ צביני אלא צבינה דמן דשדרני ; 31 אן אנא ᶜ מסהד אנא על נפשי סהדותי לא הוות שרירא ; ᵉ צבא ᶠ סהד
32 אתרין הו הו דמסהד עלי וידע אנא דשרירא הי סהדותה דמסהד עלי ; 33 אנתון שדרתון לות יוחנן
ואקהד על שרירא ; 34 אנא דין לא הוא מן ברנשא נסב אנא סהדותא אלא הלין אמר אנא דאנתון ᶠ תחון ; ᶠ חיא ᵍ נהר כמו זהר
35 הו שרגא הוא ודלק ᵍ ומסנהר ואנתון ᵇ צביתון ᶠ דתשתבהרון דשעתא כנוהרה ; 36 לי דין איתלי סהדותא ᵍ צבא ᶠ שבחר
ורבא מן דיוחנן עבדא גיר דיהב לי אבי דאשלם אנון הנון עבדא דעבד אנא סהדין עלי דאבא שלחני ;

CAP. V.

30 * ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܐ ܡܢ ܨܒܘܬ ܢܦܫܝ ܡܕܡ ܠܡܥܒܕ ܐܠܐ ܐܝܟܢܐ ܕܫܡܥ ܐܢܐ ܕܐܝܬܝ ܘܕܝܢܝ ܟܐܝܢ ܗܘ ܠܐ ܓܝܪ ܨܒܝܢܝ ܐܠܐ ܨܒܝܢܗ ܕܡܢ ܕܫܕܪܢܝ ;
31 ܐܢ ܐܢܐ ܡܣܗܕ ܐܢܐ ܥܠ ܢܦܫܝ ܣܗܕܘܬܝ ܠܐ ܗܘܬ ܫܪܝܪܐ ;
32 ܐܚܪܝܢ ܗܘ ܗܘ ܕܡܣܗܕ ܥܠܝ ܘܝܕܥ ܐܢܐ ܕܫܪܝܪܐ ܗܝ ܣܗܕܘܬܗ ܕܡܣܗܕ ܥܠܝ ; 33 ܐܢܬܘܢ ܫܕܪܬܘܢ ܠܘܬ ܝܘܚܢܢ
ܘܐܩܗܕ ܥܠ ܫܪܪܐ ; 34 ܐܢܐ ܕܝܢ ܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܒܪܢܫܐ ܢܣܒ ܐܢܐ ܣܗܕܘܬܐ ܐܠܐ ܗܠܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܕܐܢܬܘܢ ᶠ ܬܚܘܢ ;
35 ܗܘ ܫܪܓܐ ܗܘܐ ܕܕܠܩ ᵍ ܘܡܣܢܗܪ ᵇ ܨܒܝܬܘܢ ᶠ ܕܬܫܬܚܒܗܪܘܢ ܕܫܥܬܐ ܟܢܘܗܪܗ ; 36 ܠܝ ܕܝܢ ܐܝܬ ܠܝ ܣܗܕܘܬܐ
ܘܪܒܐ ܡܢ ܕܝܘܚܢܢ ܥܒܪܐ ܓܝܪ ܕܝܗܒ ܠܝ ܐܒܝ ܕܐܫܠܡ ܐܢܘܢ ܗܢܘܢ ܥܒܪܐ ܕܥܒܕ ܐܢܐ ܣܗܕܝܢ ܥܠܝ ܕܐܒܐ ܫܠܚܢܝ ;

ᵃ ܨܒܐ ᵇ ܕܝܢ ᶜ ܟܡܢ
ᵈ ܨܒܐ ᵉ ܣܗܕ
ᶠ ܚܝܐ ᵍ ܢܗܪ ܟܡܘ ܙܗܪ
ᵈ ܨܒܐ ᶠ ܫܒܚܪ

30 ✱ Non possum ego à meipso facere quicquam. Sicut audio, iudico: & iudicium meum iustum est. quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me.

31 ✱ Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimoniũ meum non est verum.

Mat. 3. d. 17. 32 ✱ Alius est qui testimonium perhibet de me: & scio quia verum est testimonium † quod perhibet de me.

eius Supr. 1. b. 15. c. 19. 33 ✱ Vos misistis ad Iohannem: & testimonium perhibuit veritati.

34 ✱ Ego autẽ non ab homine testimoniũ accipio: sed hæc dico vt vos salui sitis.

35 ✱ Ille erat lucerna ardens & lucens. Vos autem voluistis ad horã exultare in luce eius.

36 ✱ Ego autẽ habeo testimoniũ maius Iohanne. Opera enim quæ dedit mihi Pater vt perficiam ea: ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.

Mat. 3. d. 17. 17. c. 5. 37 ✱ Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me. neque vocem
Deut. 4. b. 12. eius vnquam audistis, neque speciem F eius vidistis.

38 ✱ Et verbum eius non habetis in vobis manens, quia quem misit ille, huic vos non creditis.

39 ✱ Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere: & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.

40 ✱ Et non vultis venire ad me vt vitam habeatis.

41 ✱ Claritatem ab hominibus non accipio.

42 ✱ Sed cognoui vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis.

43 ✱ Ego veni in nomine Patris mei, &
accipi- non †accipitis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.

44 ✱ Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis: & gloriam quę à solo Deo est, non queritis?

45 ✱ Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud Patrẽ. est qui accusat vos, Moyses, in quo vos speratis.

46 ✱ Si enim crederetis Moysi, crederetis
Gen. 3. c. 13. 22. d. 18. & 49. b. 10. Deu. 18. c. 15. forsitan & mihi. de me enim ille scripsit.

47 ✱ Si autem illius literis non creditis, quomodo verbis meis credetis?

30 ✱ Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω, κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με
31 πατρός. ✱ ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής·

32 ✱ ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.

33 ✱ ὑμεῖς ἀπεσταλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ·

34 ✱ ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.

35 ✱ ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε πρὸς ὥραν ἀγαλλιαθῆναι ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.

36 ✱ ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου. τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε.

37 ✱ καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε·

38 ✱ καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν· ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε.

39 ✱ ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ·

40 ✱ καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε.

41 ✱ δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω.

42 ✱ ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.

43 ✱ ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε.

44 ✱ πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ
45 ζητεῖτε; ✱ μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλ-
46 πίκατε. ✱ εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῆ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.

47 ✱ εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;

---

37 וְאַבָא דְּשַׁלְחַנִי הוּ סָהֵד עָלַי לָא קָלֵה מִן מְתוּם שְׁמַעְתּוּן וְלָא חֲזִיתוּן ׀ 38 וּמִלְּהֵה לָא מְקַנְיָא בְּכוּן מָטֹל
דְּבַהּוּ דְּהוּ שַׁדַּר אַנְתּוּן לָא מְהֵימְנִין אַנְתּוּן ׀ 39 בְּצוּ כְּתָבֵא דַּבְּהוֹן מְסַבְּרִין אַנְתּוּן דְּחַיֵּא דְלְעָלַם אִית לְכוּן וְהֵנוּן
סָהֲדִין עָלַי ׀ 40 וְלָא צָבִין אַנְתּוּן דְּתֵתוּן לְוָתִי דְּחַיֵּא דְלְעָלַם נְהֵוּן לְכוּן ׀ 41 שׁוּבְחָא מִן בְּנֵינָשָׁא לָא נְסֵב אֲנָא ׀
42 אֶלָּא יְדַעְתֵּכוּן דְּחוּבַּה דֵאלָהָא לֵית בְּכוּן ׀ 43 אֲנָא אֲתִית בִּשְׁמֵה דַאבִי וְלָא מְקַבְּלִין אַנְתּוּן לִי אִן אַחֲרִין נֵאתֵא
בִּשְׁמֵה נַפְשֵׁה לְהַו תְּקַבְּלוּן ׀ 44 אֵיכַנָא מְשְׁכַּחִין אַנְתּוּן לְמְהֵימְנוּ דְשׁוּבְחָא חַד מִן חַד מְקַבְּלִין אַנְתּוּן וְשׁוּבְחָא דְמִן חַד
אֱלָהָא לָא בְּעִין אַנְתּוּן ׀ 45 לָמָא סָבְרִין אַנְתּוּן דַאנָא מְקַטְרֵג אֲנָא לְכוּן קֳדָם אַבָא אִיתַהִי מִן דְּמְקַטְרֵג לְכוּן מוֹשֶׁא,
הוּ דְבֵה סַבַּרְתּוּן ׀ 46 אִלוּ גַיִד בְּמוֹשֶׁא הֵימָנְתּוּן אַף בִּי מְהֵימְנִין חֲזֵיתוּן מוֹשֶׁא גַיִר עָלַי כְּתַב ׀ 47 וְאִן לִכְתָבוֹהִי דְהוּ לָא
מְהֵימְנִין אַנְתּוּן אֵיכַנָא לְמִלַּי דִילִי תְּהֵימְנוּן ׀

[illegible]

1 ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܐܙܠ ܝܫܘܥ ܠܥܒܪܐ ܕܝܡܐ ܕܓܠܝܠܐ ܕܛܝܒܪܝܘܣ.
2 ܘܐܙܠܘ ܒܬܪܗ ܟܢܫܐ ܣܓܝܐܐ. ܡܛܠ ܕܚܙܝܢ ܗܘܘ ܐܬܘܬܐ ܕܥܒܕ ܒܟܪܝܗܐ.
3 ܘܣܠܩ ܝܫܘܥ ܠܛܘܪܐ. ܘܬܡܢ ܝܬܒ ܗܘܐ ܥܡ ܬܠܡܝܕܘܗܝ.
4 ܩܪܝܒ ܗܘܐ ܕܝܢ ܥܐܕܐ ܕܦܨܚܐ ܕܝܗܘܕܝܐ.
5 ܘܐܪܝܡ ܝܫܘܥ ܥܝܢܘܗܝ ܘܚܙܐ ܟܢܫܐ ܣܓܝܐܐ ܕܐܬܐ ܠܘܬܗ. ܘܐܡܪ ܠܦܝܠܝܦܘܣ. ܐܝܟܐ ܢܙܒܢ ܠܚܡܐ ܕܢܐܟܠܘܢ ܗܠܝܢ.
6 ܗܕܐ ܕܝܢ ܐܡܪ ܟܕ ܡܢܣܐ ܠܗ. ܗܘ ܓܝܪ ܝܕܥ ܗܘܐ ܡܢܐ ܥܬܝܕ ܠܡܥܒܕ.
7 ܐܡܪ ܠܗ ܦܝܠܝܦܘܣ. ܕܡܐܬܝܢ ܕܝܢܪܝܢ ܠܚܡܐ ܠܐ ܣܦܩ ܠܗܘܢ. ܟܕ ܩܠܝܠ ܩܠܝܠ ܚܕ ܚܕ ܢܣܒ.
8 ܐܡܪ ܠܗ ܚܕ ܡܢ ܬܠܡܝܕܘܗܝ. ܐܢܕܪܐܘܣ ܐܚܘܗܝ ܕܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ.
9 ܐܝܬ ܗܪܟܐ ܛܠܝܐ ܚܕ ܕܐܝܬ ܥܠܘܗܝ ܚܡܫ ܓܪܝܨܢ ܕܣܥܪܐ ܘܬܪܝܢ ܢܘܢܝܢ. ܐܠܐ ܗܠܝܢ ܡܢܐ ܐܢܝܢ ܠܗܠܝܢ ܟܠܗܘܢ.
10 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ. ܥܒܕܘ ܐܢܫܐ ܟܠܗܘܢ ܕܢܣܬܡܟܘܢ. ܥܣܒܐ ܕܝܢ ܣܓܝ ܗܘܐ ܒܕܘܟܬܐ ܗܝ. ܘܐܣܬܡܟܘ ܓܒܪܐ ܒܡܢܝܢܐ ܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ.
11 ܘܢܣܒ ܝܫܘܥ ܠܚܡܐ ܘܒܪܟ ܘܦܠܓ ܠܕܣܡܝܟܝܢ. ܘܗܟܢܐ ܐܦ ܡܢ ܢܘܢܐ ܟܡܐ ܕܨܒܘ.
12 ܘܟܕ ܣܒܥܘ ܐܡܪ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ. ܟܢܫܘ ܩܨܝܐ ܕܝܬܪܘ ܕܠܐ ܢܐܒܕ ܡܕܡ.
13 ܘܟܢܫܘ ܘܡܠܘ ܬܪܥܣܪ ܩܘܦܝܢ ܩܨܝܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܝܬܪܘ ܠܗܘܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܐܟܠܘ ܡܢ ܚܡܫ ܠܚܡܝܢ ܕܣܥܪܐ.
14 ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܐܢܫܐ ܕܚܙܘ ܐܬܐ ܕܥܒܕ ܝܫܘܥ. ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ. ܫܪܝܪܐܝܬ ܗܢܘ ܢܒܝܐ ܕܐܬܐ ܠܥܠܡܐ.
15 ܝܫܘܥ ܕܝܢ ܝܕܥ ܕܥܬܝܕܝܢ ܕܢܐܬܘܢ ܢܚܛܦܘܢܝܗܝ ܘܢܥܒܕܘܢܝܗܝ ܡܠܟܐ. ܘܫܢܝ ܠܗ ܠܛܘܪܐ ܗܘ ܒܠܚܘܕܘܗܝ.

[illegible]

16 ܘܟܕ ܗܘܐ ܪܡܫܐ. ܢܚܬܘ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܠܝܡܐ.

Ad Oblationem Dominicæ IIII. post Epiphaniam.

CAP. VI.

1 *Post hæc profectus est Jeschua trans mare Galilææ quod est Tiberiadis.*

2 *Et post eum abierunt cœtus multi; quoniam videbant signa quæ edebat in ægrotis.*

3 *Et ascendit Jeschua in montem, ibíque sedebat cum discipulis suis.*

4 *Propè autem erat festum Pezcho Jihoudæorum.*

5 *Et sustulit Jeschua oculos suos, vidítque turbam multam venientem ad se, & dixit Philippo, Unde ememus panem vt isti edant?*

6 *Hoc autem dicebat dum tentaret eum, ipse enim sciebat quid esset facturus.*

7 *Dixit ei Philippus, Ducentorum denariorum panis nõ sufficeret eis quum quid minimum singuli eorum acciperent.*

8 *Dixit ei, Unus ex discipulis suis Andreas frater Schemeoun Kipho.*

9 *Est hic puer quidam habens secum quinque placentas hordeaceas, & duos pisces, sed hæc quid sunt ad hos omnes?*

10 *Dixit eis Jeschua, Efficite vt omnes homines discumbant, erat autem gramen multum in illo loco. Et discubuerunt viri numero quinquies mille.*

11 *Et accepit Jeschua panem, & benedixit ac distribuit illis qui discumbebânt. similiter etiam de piscibus quantum volebant.*

12 *Quumque saturati fuissent dixit discipulis suis, Colligite fragmenta quæ superfuerunt, ne quid depereat.*

13 *Collegerunt itaque & impleuerunt duodecim cophinos fragmentis illis qui superfuerunt his qui comederunt ex quinque panibus hordeaceis.*

14 *Isti autem homines quum vidissent signum quod ediderat Jeschua, dicebant, Verè hic est Propheta ille qui vẽturus erat in mun-*
15 *dum. Jeschua verò cognouit eos venturos ad corripiendum eum vt ipsum facerent regem, & subduxit sese in montem illum solus.*

Feria IIII. hebdomadis V. Ieiunij.

16 *Quum autem esset vespera, descenderunt discipuli eius ad mare.*

וקורבא דחד בשבא דד דבתר דנחא ירח קפלאון ו

1 בתר הלין אזל ישוע לעברא דימא דגלילא דטבריוס׃ 2 ואזלו בתרה כנשא סגיאא מטל דחזין הוו
אתותא דעבד בכריהא׃ 3 וסלק ישוע לטורא ותמן יתב הוא עם תלמידוהי׃ 4 קריב הוא דין
עדעא דפצחא דיהודיא׃ 5 וארים ישוע עינוהי וחזא כנשא סגיאא דאתא לותה ואמר לפיליפוס אימכא
נזבן לחמא דנאכלון הלין׃ 6 הדא דין אמר כד מנסא לה הו גיר ידע הוא מנא עתיד למעבד׃ 7 אמר לה
פיליפוס דמאתין דינרין לחמא לא ספק להון כד קליל קליל חד חד מנהון נסב׃ 8 אמר לה חד מן תלמידוהי
אנדראוס אחוהי דשמעון כאפא׃ 9 אית הכא טליא חד דאית עלוהי חמש גריצן דסערא ותרין נונין אלא הלין

[a] דנח זרח [b] חזא [c] אתא כמו אות [d] כרח [e] למר פירושו חג [g] רום [h] עין [i] סגא [k] פירוש איכות [l] אכל [m] נסא [n] עבר [o] נסב [p] עבראיה פא [q] גריץ

CAP. VI.

Mat. 14. c. 13. Mar. 6. c. 32. Luc. 9. c. 10.

1 POst hæc abijt Iesus trans mare Gali-
læa, quod est Tyberiadis:
2 * Et sequebatur eum multitudo ma-
gna, quia videbant signa quæ faciebat A
super his qui infirmabantur.
3 * Subijt ergo in montem Iesus: & ibi
sedebat cum discipulis suis.

Exo. 12. c. 15. Leu. 23. c. 5. Deu. 16. c. 2.

4 * Erat autem proximum Pascha, dies
festus Iudæorum.
5 * Cùm subleuasset ergo oculos Iesus,
& vidisset quia multitudo maxima ve-
nit ad eum, dicit ad Philippum, Vnde
ememus panes; vt manducent hi?
6 * Hoc autem dicebat tentans eum.
ipse enim sciebat quid esset facturus.
7 * Respondit ei Philippus, Ducento-
rum denariorum panes nõ sufficiunt eis,
vt vnusquisque modicum quid accipiat.
8 * Dicit ei vnus ex discipulis eius, An-
dreas frater Simônis Petri.
9 * Est puer vnus hic qui habet quinque

Mat. 14. c. 17. Mar. 6. c. 38. Luc. 9. c. 13.

panes ordeaceos, & duos pisces: sed hæc
quid sunt inter tantos?
10 * Dicit ergo Iesus, Facite homines dis-
cumbere. Erat autem fœnum multum
in loco. Discubuerunt ergo viri, nume- B
ro quasi quinque millia.
11 * Accepit ergo Iesus panes: & cùm gra
tias egisset, distribuit discumbentibus:
similiter & ex piscibus quantum vole-
bant.
12 * Vt autem impleti sunt, dixit disci-
pulis suis, Colligite quæ superauerunt
fragmenta, ne pereant.
13 * Collegerunt ergo, & impleuerunt
duodecim cophinos fragmentorum ex
quinque panibus ordeaceis†, quę super-
fuerunt his qui manducauerant.

& duobus piscibus

14 * Illi ergo homines cùm vidissent quod
Iesus fecerat signum, dicebant, Quia hic
est verè Propheta qui venturus est in
mundum.
15 * Iesus ergo cùm cognouisset quia ven
turi essent vt raperent eum, & facerent
eum regem, fugit iterum in mõtem ipse

Mat. 14. c. 23. Mar. 6. c. 46.

solus.

16 * VT autem serò factum est, descen-
derunt discipuli eius ad mare.

ϛ.

1 * Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης
τῆς γαλιλαίας τῆς τιβεριάδος.
2 * καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς· ὅτι ἐώρων αὐτοῦ τὰ ση-
μεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.
3 * ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ.
4 * ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων.
5 * ἐπάρας οὖν ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ θεασάμενος
ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν φί-
λιππον, πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι;
6 * τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ἤδει τί ἔ-
μελλε ποιεῖν.
7 * ἀπεκρίθη αὐτῷ φίλιππος, διακοσίων δηναρίων ἄρ-
τοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν βραχύ τι λάβῃ.
8 * λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνδρέας ἀδελ-
φὸς σίμωνος πέτρου,
9 * ἔστι παιδάριον ὧδε ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους, καὶ
δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους;
10 * εἶπε δὲ ὁ ἰησοῦς, ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν.
ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ· ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες
τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι.
11 * ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκε
τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ
ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον.
12 * ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, συ-
ναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπό-
ληται.
13 * συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασ-
μάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε
τοῖς βεβρωκόσιν.
14 * οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησε σημεῖον ὁ ἰησοῦς,
ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς
τὸν κόσμον.
15 * ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι, καὶ ἁρπάζειν
αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, πάλιν ἀνεχώρησε εἰς
τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.
16 * Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν θάλασσαν·

---

[1] סְמֵךְ [2] פירושו המקום
[3] מְנָא
[4] צְבָא [5] קְצָא כמו קִצּוּ
[6] אֵבַד [7] מְלָא
[8] מִן לְשׁוֹן יָן [9] קְצָא
[a] יְתַר [b] חֲזָא [c] שְׁרַד
[d] אִתְיָא [e] חֲטַף [f] עֲבַר
[g] צוּם [h] נְחֵת

10 אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ עֲבֵדוּ אֲנָשָׁא כְּלְהוּן [i] דְּנָסְתַּמְכוּן עָסְבָא וַיִן סַגִּי הֲוָא [j] בְּדוּכְתָא הַי
וְאִסְתַּמְכוּ גַּבְרָא [k] בְּמָנְיָנָא חַמְשָׁא אַלְפִין ׃ 11 וְשַׁקַּל יֵשׁוּעַ לַחְמָא וּבְרַךְ וּפַלַג לְהַנּוּן דְּסְמִיכִין וְהָכְנָא אַף מִן נוּנְיָא
כְּמָא [l] דְּצַבּוּ ׃ 12 וְכַד סְבַעוּ אֲמַר לְתַלְמִידוֹהִי כַּנְּשׁוּ [m] קַצְיָא דִּיתַרוּ וְלָא [n] נְאבַד מִדַּם ׃ 13 וְכַנְּשׁוּ [o] וְמַלְיוּ
תְּרֵעַסַר [p] קוּפִינִין [q] דְּקַצְיָא אִילֵין [r] דִּיתַרוּ לְהַנּוּן דְּאַכְלוּ מִן חַמְשָׁא לַחְסִין דְּסְעָרָא ׃ 14 הַנּוּן דִּין אֲנָשָׁא [s] דְּחַזוּ
אָתָא דְּעָבַד יֵשׁוּעַ אָמְרִין הֲוֵי [t] שַׁרְיָרָא אִית הָכֵנָּא נְבִיָּא דְּאָתֵא לְעָלְמָא ׃ 15 יֵשׁוּעַ דִּין יְדַע דְּעָתִידִין [u] דְּנָאתוּן [v] נָחְטְפוּנֵיהִי
[w] וְנָיְמוּ בְּרוּתָנֵיהִי מַלְכָא וְשַׁבִּי לֵהּ לְטוּרָא הוּ בַּלְחוֹדוֹהִי ׃
דְּאַרְבְּעָא בְּשַׁבָּא רְשַׁבְּתָא [x] דְּצוֹמָא ׃ 16 וְכַד הֲוָא רַמְשָׁא [y] נְחַתוּ תַּלְמִידוֹהִי לְיַמָּא ׃

17 * ܘܥܠܘ ܒܣܦܝܢܬܐ ܠܟܦܪܢܚܘܡ ܗܘܐ ܠܗ ܠܐ ܐܬܝ ܗܘܐ ܝܫܘܥ ܠܘܬܗܘܢ ܘܗܘ ܠܝܠܝܐ ܗܘ ܠܝܡ ܘܠܐ ܐܬܐ ܠܘܬܗܘܢ ܝܫܘܥ ܘܗܘ ܝܡܐ ܡܬܬܪܝܡ ܠܩܒܠ ܗܘ ܡܢ ܩܠܝܠ ܗܘ ܝܡܐ ܕܡܬܬܪ ܡܢ ܩܠ ܗܘ ܝܡܐ ܕܡܬ ܡܢ ܩܠ ܗܘ ܝܡܐ ܕܡ ܡܢ ܩ ܗ ܝ ܡ ܕ ܡ ܢ ܩ

17 * Et conſederunt in naui & tranſibant ad Capharnachum : porrò tenebræ ingruerant, nec venerat ad eos Jeſchua.

18 * Mare autem intumeſcebat aduerſus eos, propterea quòd ventus magnus perflabat.

19 * Et prouecti erant quaſi ſtadia viginti quinque aut triginta quum aſpexerunt Ieſchua ambulantem ſuper mare, dumque appropinquaret ipſorum naui, timuerunt.

20 * Ipſe verò Jeſchua dixit eis, Ego ſum, ne timeatis.

21 * Cupiebant autem excipere eum in nauim, & eo momento nauis illa adfuit regioni illi in quam proficiſcebantur.

22 * Poſtero autem die turba illa quæ ſtabat trans mare, viderunt nullam aliam eſſe nauim illic præter eam quam conſcenderant diſcipuli, & non ingreſſum fuiſſe cũ eis Jeſchua cum diſcipulis ſuis in nauim.

23 * Veniebant autem naues aliæ ex Tiberiade ad crepidinem loci illius vbi comederant panem quum benedixiſſet Jeſchua.

24 * Quúmque vidiſſet turba illa illic non eſſe Jeſchua, nec etiam diſcipulos eius, conſcenderunt illas naues, venerúntque in Capharnachum, & quærebant Jeſchua.

25 * Quum autem inueniſſent eum trans mare, dicunt ei, Magiſter noſter quando huc veniſti?

26 * Reſpondit Jeſchua & dixit eis, Amin amin dico vobis, quòd quæritis me non eſt quia videritis ſigna, ſed quia comederitis panem & expleti ſitis.

27 * Ne operemini cibum qui perit, ſed cibum illum qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis. hunc enim Pater ſignauit Deus.

28 * Dicunt ei, Quid faciemus vt operemur opera Dei.

29 * Reſpondit Jeſchua & dixit eis, Hoc eſt opus illud Dei, vt credatis in eum quem ille miſit.

Oblationis quotidianæ.

30 * Dicunt ei, Quodnam ſignum edis vt videamus & credamus in te? quid operaris?

---

17 וְאִתְיַבוּ בְּסַפִּינְתָּא [d] וַאֲתַיִן הֲוָו לְעֶבְרָא לְכַפְּרְנַחוּם וְחַשְׁכַת הֲוָא לָהּ וְלָא אֲתֵי הֲוָא לְוָתְהוֹן יֵשׁוּעַ׃
18 וְיַמָּא דִין [e] אָזְדַקַּף הֲוָא עֲלֵיהוֹן מְטָל דְּרוּחָא רַבְּתָא נָשְׁבַת הֲוָת׃
19 וּדְבָרוּ אַיְךְ [f] אֶסְטַרְוָתָא עֶסְרִין וְחַמְשָׁא אוֹ תְלָתִין [g] וַחֲזוֹ לְיֵשׁוּעַ כַּד מְהַלֵּךְ עַל יַמְּתָא וְכַד קָרֵב לְוָת סְפִינַתְהוֹן דְּחֵלוּ׃
20 הוּ דִין יֵשׁוּעַ אֲמַר לְהוֹן אֲנָא אֲנָא לָא תְּחֵלוּן׃
21 וְצַבִּו הֲוָו [h] דְּנִקַּבְּלוּנֵיהִי בְּסַפִּינְתָּא וּבָהּ בְּשָׁעָתָא סְפִינְתָּא הֲוָת לְוָת אַרְעָא הִי דַאזְלִין הֲוָו לָהּ׃
22 וְלְיוֹמָא דְבָתְרֵהּ הוּ כְּנִשָׁא [k] דְקָאֵם הֲוָא בְּעֶבְרָא דְיַמָּא חֲזוֹ דְסְפִינְתָּא אָחְרְתָּא לֵית הֲוָא תַּמָּן אֶלָּא אִן הִי דְסַלְקוּ לְתַלְמִידֵיהִי לְסְפִינְתָּא׃
23 אֲתֵי [m] הֲוֵי דִין אֶלְפָּא אָחְרְנִיתָא מִן טִבַרְיוֹס עַל [n] גְּנְבָּ דוּכְתָּא הִי דַאכְלוּ בָּהּ לַחְמָא כַּד בָּרַךְ יֵשׁוּעַ׃

[c] יִתֵּב [a] אִתְיָא
[e] וְקַף בלשון רום
[f] מן לשון יין
[g] חֲזָא
[h] צְבָא [i] קַבֵּל
[k] קוּם
[l] אִתְיָא [m] חֲזָא
[n] גְּנְבָּ כמו גבעה

17 Et cùm ascendissent nauim, venerunt trans mare in Capharnaum. & tenebræ iam factæ erant: & non venerat ad eos Iesus.

17 καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς καπερναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτὸς ὁ ἰησοῦς·

18 Mare autem, vento magno flante, exurgebat.

18 ἥτε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο.

19 Cùm remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta, vident Iesum ambulantem supra mare, & proximum naui fieri: & timuerunt. C

19 ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα, θεωροῦσι τὸν ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.

20 Ille autem dicit eis, Ego sum, nolite timere.

20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.

21 Voluerunt ergo eum accipere in nauim: & statim nauis fuit ad terram quã ibant.

21 ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ὃ ὑπῆγον.

22 Altera die, turba quæ stabat trans mare, vidit quia nauicula alia non erat ibi nisi vna, & quia non introisset cum discipulis suis Iesus in nauim, sed soli discipuli eius abijssent:

22 τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ, εἰ μὴ ἓν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ πλοιάριον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον.

23 Aliæ verò superuenerunt naues à Tyberiade iuxta locum vbi manducauerant panem, gratias agentes †Domino.

agente Deo.

23 ἄλλα δὲ ἦλθε πλοιάρια ἐκ τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου.

24 Cùm ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi, neque discipuli eius, ascenderunt in nauiculas, & venerũt Capharnaum quærentes Iesum.

24 ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς καπερναούμ ζητοῦντες τὸν ἰησοῦν.

25 Et cùm inuenissent eum trans mare, dixerunt ei; Rabbi, quando huc venisti?

25 καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ, ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας;

26 Respondit eis Iesus, & dixit, Amen amen dico vobis, Queritis me non quia D vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.

26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε.

27 Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis. Hunc enim Pater signauit Deus.

27 ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ θεός.

Sup. 1. c. 32. Mat. 3. d. 17. & 17. a. 5. 1. Ioh. 3. d. 25.

28 Dixerunt ergo ad eum, Quid faciemus vt operemur opera Dei?

28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, τί ποιοῦμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ;

29 Respondit Iesus, & dixit eis, Hoc est opus Dei, vt credatis in eum quem misit ille.

29 ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.

30 DIXERVNT ergo ei, Quod ergo tu facis signum, vt videamus & credamus tibi? quid operaris?

30 Εἶπον οὖν αὐτῷ, τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ;

---

24 וְכַד חָזָא הַו כְּנִשְׁתָּא דְּלָא הָוָא תַמָּן יֵשׁוּעַ אַף לָא [c] תַּלְמִידוֹהִי סְלֵקוּ לְתַלִּין אֶלְפָּא וְאַתַו לִכְפַּרְנַחוּם [p] וּבְעַיִן תַּוּ
לַהּ לְיֵשׁוּעַ ; 25 וְכַד [q] אִשְׁכַּחוּהִי בְּעֵבְרָא דְיַמָּא אָמְרִין לַהּ רַבִּן אֵמָתַי [r] אֲתֵיתָ לְהָרְכָא ; 26 עָנָא יֵשׁוּעַ
וַאמַר לְהוֹן אַמִּין אַמִּין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּבָעַיִן אַנְתּוּן לִי לָא הֲוָא מְטֻל [s] דַּחֲזַיתוּן [t] אָתְוָתָא אֶלָּא דַּאכַלְתּוּן לַחְמָא וְסַבְעַתּוּן ;
27 לָא תֶּפְלְחוּן [u] מֵאכוּלְתָא דַּאבְדָא אֶלָּא מֵאכוּלְתָא [x] דַּמְקַיְּמָא לְחַיֵּא דְּלְעָלַם אֵידָא דִּבְרַהּ דַּאנָשָׁא [y] יְהַב לְכוֹן
לְהָנָא גֵּיר אֲבָא חָתַם אֱלָהָא ; 28 אָמְרִין לַהּ מָנָא נַעְבֵּד [z] דְּנִפְלוּחַ עֲבִדָא דַּאלָהָא ;
לְהוֹן הָנָו עֲבָדָא דַּאלָהָא דְּתְהֵימְנוּן בְּמַן דְּהוּ שַׁדַּר ;
29 אָמְרִין לַהּ מָנָא אָתָא עֲבֵד אַנְתְּ [a] וְנַהֲזֵא [b] וְנַהֵימֵן בָּךְ מָנָא [c] סָעַר אַנְתְּ ;

[p] לְמַר [q] בְּעָיָא
[r] שְׁכַח בלשון בעא
[s] אִתְיָא
[t] חֲזָא [u] אָתָא כמו אית
[x] אֲכַל [y] קָיְמָא
[z] נְתַל [a] פְּלַח
[b] חֲזָא [c] חֵימֵן
[c] סער פירושו עשה

31 * Patres nostri Maneno comederunt in deserto, sicut scriptum est, Panem de cælo dedit eis ad comedendum.

32 * Dixit eis Jeschua, Amin amin dico vobis, Mousche non dedit vobis panem illum è cælo, sed Pater meus dat vobis panem illum veritatis è cælo.

33 * Panis enim Dei, is est qui descendit de cælo, & dat vitam mundo.

34 * Dicunt ei, Domine noster, semper da nobis panem istum.

35 * Dixit eis Jeschua, Ego sum panis vitæ: qui venit ad me, haudquaquam esuriet; & qui credit in me, non sitiet in æternum.

36 * Sed dixi vobis, Vidistis me neque creditis.

37 * Quicquid dat mihi Pater meus, ad me veniet, & eum qui venit ad me, non eijciam foras.

38 * Quia descendi è cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.

39 * Hæc est autem voluntas eius qui misit me, vt quicquid dedit mihi, non perdam ex eo, sed suscitem illud vltimo illo die.

40 * Hæc est enim voluntas Patris mei, vt quisquis videt Filium & credit in eum, habeat vitam æternam, & ego suscitabo eum vltimo illo die.

41 * Jihoudæi verò murmurabant de eo, quòd dixisset, Ego sum panis ille qui descendi de cælo.

42 * Et dicebant, Nonne hic est Jeschua filius Jauseph, cuius nos nouimus patrem & matrem? Et quomodo dicit iste, E cælo descendi?

43 * Respondit Jeschua & dixit eis, Ne murmuretis vnus cum alio.

44 * Nemo potest venire ad me, nisi traxerit eum Pater qui misit me: & ego suscitabo eum vltimo illo die.

45 * Scriptum est enim in Prophetis, Futuros omnes doctos à Deo. Quisquis igitur audiuit à Patre, & didicit ab eo, venit ad me.

46 * Non quòd viderit quispiam Patrem, nisi is qui à Deo est, ipse vidit Patrem.

Oblationis quotidianæ.

47 * Amin amin dico vobis, Quisquis credit in me, habet vitam æternam.

---

31 אֲבָהָתִין d מַנְנָא אֲכָלוּ בְּמַדְבְּרָא אֵיכַנָּא דִּכְתִיב דְּלַחְמָא מִן שְׁמַיָּא יְהַב לְהוֹן לְמֵאכַל ׃
32 אָמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אָמִין אָמִין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלָא הֲנָא מוּשֶׁא יְהַב לְכוֹן לַחְמָא מִן שְׁמַיָּא אֶלָּא אֲבִי יְהַב לְכוֹן לַחְמָא דְקוּשְׁטָא מִן שְׁמַיָּא ׃
33 לַחְמָה גִּיר דֵּאלָהָא אִיתוּהִי הוּ e דְנָחֵת מִן שְׁמַיָּא וְיָהֵב חַיֵּא לְעָלְמָא ׃
34 אָמְרִין לֵה מָרָן בְּכָל זְבַן h הַב לָן לַחְמָא הָנָא ׃
35 אָמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אֲנָא אֲנָא לַחְמָא דְחַיֵּא מִן דְּאִתָא לְוָתִי לָא i נְכְפַּן וּמַן k דְּמְהַימִן בִּי לָא
36 נִצְמָא לְעָלַם ׃ אֶלָּא אָמְרִת לְכוֹן m דְּחֲזַיתוּנִי וְלָא מְהַימְנִין אִנְתוּן ׃
37 כָּל דְּיִהַב לִי
אֲבִי לְוָתִי n נְאתֵא וּמַן דְּלְוָתִי נְאתֵא לָא o אַפְקֵה לְבַר ׃
38 דְּנְחִתִת מִן שְׁמַיָּא לָא הֲוָא דְּאֶעְבַּד p צְבְיָנִי אֶלָּא
צְבְיָנֵה דְּמַן דְּשַׁדְּרָנִי ׃
39 הָנוּ דִּין צְבְיָנֵה דְּמַן דְּשַׁדְּרָנִי דְּכָל דְּיִהַב לִי לָא q אוּבַד מִנֵּה אֶלָּא r אַקִיסְיוּהִי

a כמו המן b אָכַל
c קוּשְׁטָא כמו קושטא
d נְחִתַת e יָחֵב
f כְּפַן g הֵימִן
h זְבַן i אָתָא כמו אצא
j חֲזָא k אִתָא
l נְפַק m צְבָא
n אֲבַר o קוּם

---

31 * ܐܒܗܬܢ ܕܝܠܢ ܐܟܠܘ ܡܢܐ ܒܡܕܒܪܐ ܐܝܟܢܐ ܕܟܬܝܒ ܕܠܚܡܐ ܡܢ ܫܡܝܐ ܝܗܒ ܠܗܘܢ ܠܡܐܟܠ ׃
32 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܘܫܐ ܝܗܒ ܠܟܘܢ ܠܚܡܐ ܡܢ ܫܡܝܐ ܐܠܐ ܐܒܝ ܝܗܒ ܠܟܘܢ ܠܚܡܐ ܕܩܘܫܛܐ ܡܢ ܫܡܝܐ ׃
33 ܠܚܡܗ ܓܝܪ ܕܐܠܗܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘ ܕܢܚܬ ܡܢ ܫܡܝܐ ܘܝܗܒ ܚܝܐ ܠܥܠܡܐ ׃
34 ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܡܪܢ ܒܟܠ ܙܒܢ ܗܒ ܠܢ ܠܚܡܐ ܗܢܐ ׃
35 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܐܢܐ ܐܢܐ ܠܚܡܐ ܕܚܝܐ ܡܢ ܕܐܬܐ ܠܘܬܝ ܠܐ ܢܟܦܢ ܘܡܢ ܕܡܗܝܡܢ ܒܝ ܠܐ
36 ܢܨܡܐ ܠܥܠܡ ׃ ܐܠܐ ܐܡܪܬ ܠܟܘܢ ܕܚܙܝܬܘܢܝ ܘܠܐ ܡܗܝܡܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ׃
37 ܟܠ ܕܝܗܒ ܠܝ
ܐܒܝ ܠܘܬܝ ܢܐܬܐ ܘܡܢ ܕܠܘܬܝ ܢܐܬܐ ܠܐ ܐܦܩܗ ܠܒܪ ׃
38 ܕܢܚܬܬ ܡܢ ܫܡܝܐ ܠܐ ܗܘܐ ܕܐܥܒܕ ܨܒܝܢܝ ܐܠܐ
ܨܒܝܢܗ ܕܡܢ ܕܫܕܪܢܝ ׃
39 ܗܢܘ ܕܝܢ ܨܒܝܢܗ ܕܡܢ ܕܫܕܪܢܝ ܕܟܠ ܕܝܗܒ ܠܝ ܠܐ ܐܒܕ ܡܢܗ ܐܠܐ ܐܩܝܡܝܘܗܝ

a ܐܟܠ b ܩܘܫܛܐ c ܢܚܬ d ܝܗܒ e ܙܒܢ f ܗܒ g ܗܝܡܢ h ܢܩܦ i ܨܒܐ j ܐܒܪ k ܩܘܡ

---

31 * ابآؤنا اكلوا المن في البرية كما كتب انه اعطاهم خبزا من السماء ليأكلوه ׃
32 قال لهم يشوع آمين آمين اقول لكم ان موسى لم يعطكم الخبز من السماء بل ابي يعطيكم الخبز الحق من السماء ׃
33 لان خبز الله هو النازل من السماء الواهب حياة للعالم ׃
34 قالوا له يا سيدنا كل زمان هب لنا هذا الخبز ׃
35 قال لهم يشوع انا انا خبز الحياة الذي اتى الي لا يجوع ومن يؤمن بي لا
36 يعطش ابدا ׃ بل قلت لكم انكم رأيتموني ولا تؤمنون ׃
37 كل ما يعطيني ابي آتي واتي الي لا اخرجه خارجا ׃
38 لانني نزلت من السماء لا لاعمل مشيئتي بل
مشيئة الذي ارسلني ׃
39 وهذه مشيئة الذي ارسلني ان كل ما اعطاني لا اتلف منه بل اقيمه
40 في اليوم الاخير ׃ وهذه مشيئة ابي ان كل من يرى الابن ويؤمن به يكون له الحياة الابدية
وانا اقيمه في اليوم الاخير ׃
41 فتذمر اليهود عليه لانه قال انا الخبز النازل من السماء ׃
42 وقالوا اليس هذا يشوع ابن يوسف الذي نعرف ابويه فكيف يقول هذا انا نزلت من السماء ׃
43 فاجاب يشوع وقال لهم لا تتذمروا بعضكم على بعض ׃
44 لا يقدر احد ان يأتي الي الا اذا جذبه ابي الذي ارسلني وانا اقيمه في اليوم الاخير ׃
45 مكتوب في الانبياء وسيكون الجميع متعلمين من الله فكل من سمع من ابي وتعلم
46 يأتي الي ׃ لا ان احدا رأى الله الا الذي هو من الله ׃
47 آمين آمين اقول لكم ان من يؤمن بي له الحياة الابدية ׃

a اكل b خبز c نزل d يعطي e حياة f يؤمن g يعطش h يأتي i يخرج j يرى k يقيمه l يتذمر m يعلم n يأتي

31 Patres nostri manducauerunt man-
Exo. 16. 31. d. 14. Num. 11 b. 7. Psal. 77. c. 24. Sap. 16. c. 20.
na in deserto, sicut scriptum est, Panem
de cælo dedit eis manducare.
32 Dixit ergo eis Iesus, Amen amen di-
co vobis, nõ Moyses dedit vobis panem
de cęlo, sed Pater meus dat vobis panem
de cælo verum.
33 Panis enim † Dei est qui de cælo de-
verus
scendit, & dat vitam mundo.
34 Dixerunt ergo ad eum, Domine, sem
per da nobis panem hunc.
35 Dixit autem eis Iesus, Ego sum panis
Eccle. 24 a. 29.
vitæ; qui venit ad me, non esuriet: & qui
credit in me, non sitiet † vnquam.
in æternum
36 Sed dixi vobis, quia & vidistis me &
37 non † creditis. Omne quod dat mihi
credidistis.
Pater, ad me veniet: & eum qui venit ad
me, non eijciam foras.
38 Quia descendi de cælo, non vt fa-
ciam voluntatem meam, sed voluntatem
eius qui misit me.
39 Hæc est enim voluntas eius qui mi-
sit me, Patris: vt omne quod dedit mihi,
non perdam ex eo, sed resuscitem illud
in nouissimo die.
40 Hæc est autem voluntas Patris mei
qui misit me: vt omnis qui videt Filium, E
& credit in eum, habeat vitam ęternam,
& ego resuscitabo eum in nouissimo
die.
41 Murmurabant ergo Iudæi de illo,
quia dixisset, Ego sum panis viuus qui
de cælo descendi.
42 Et dicebant, Nónne hic est Iesus fi-
Mat. 13. b. 55.
lius Ioseph, cuius nos nouimus patrem
& matrem? Quomodo ergo dicit hic:
Quia de cælo descendi?
43 Respondit ergo Iesus, & dixit eis,
Nolite murmurare inuicem:
44 Nemo potest venire ad me, nisi Pa-
ter qui misit me, traxerit eum, & ego re-
suscitabo eum in nouissimo die.
45 Est scriptum in Prophetis, Et erunt
Isai. 54. b. 13.
omnes docibiles Dei. Omnis qui audi-
uit à Patre, & didicit, venit ad me.
46 Non quia Patrẽ vidit quisquam, nisi
Mat. 11. b. 27.
is qui est à Deo: hic vidit Patrem.

47 AMEN amen dico vobis, Qui cre-
dit in me, habet vitam æternam.

31 ④ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστι γεγραμμένον, ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.

32 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.

33 ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ.

34 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.

35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ὁ ἐρχόμενος πρός με, οὐ μὴ πεινάσῃ· καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε.

36 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν, ὅτι καὶ ἑωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε.

37 πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἥξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω.

38 ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με.

39 τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

40 τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν, καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον; καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

41 ἐγόγγυζον οὖν οἱ ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ·

42 καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν ἰησοῦς ὁ υἱὸς ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς οὖν λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;

43 ἀπεκρίθη οὖν ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων.

44 οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με, ἑλκύσῃ αὐτόν· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

45 ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις, καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ. πᾶς οὖν ὁ ἀκούων παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν, ἔρχεται πρός με.

46 οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἑώρακεν, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ· οὗτος ἑώρακε τὸν πατέρα.

47 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ἔχει ζωὴν αἰώνιον.

בְּיוֹמָא אַחֲרָיָא׃ 45 הָנוּ גֵּיר צְבִיעֵה דַּאבִי דְּכֹל דְּחָזֵא לַבְּרָא וּמְתַיְמִין בֵּה נָהֲווּן לֵה חַיֵּא דְּלְעָלַם וַאנָא אַקִימִיוּהִי
בְּיוֹמָא אַחֲרָיָא׃ 46 יְהוּדָיֵא דֵין רַטְנִין הֲוָא עֲלוֹהִי דַּאמַר דַּאנָא אֲנָא לַחְמָא דְּנָחֲתַת מִן שְׁמַיָּא׃
רַטָן נְחַת
42 וַאמְרִין הֲווֹ לָא הֲנָא הָנָא יֵשׁוּעַ בַּר יוֹסֵף הוּ דַּחְנַן יָדְעִין לַאבוּהִי וְלֵאמֵה וַאיכֵנָא אֲמַר הָנָא דְּמִן שְׁמַיָּא נַחֲתֵת׃
43 עֲנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוֹן לָא תְּרַטְנוּן חַד עִם חַד׃ 44 לָא אֱנָשׁ מְשַׁכַּח דְּנַאתֵא לְוָתִי אֶלָּא אִן נַגְדֵּה אֲנָא דְּשַׁדְּרַנִי
מִים אַלְף
וַאנָא אַקִימִיוּהִי בְּיוֹמָא אַחֲרָיָא׃ 45 כְּתִיב גֵּיר בְּנַבְיֵא דְּנָהֲווֹן כֻּלְּהוֹן מַלְפָּא דַּאלָהָא כֹּל מִן דְּשָׁמַע הָכִיל מִן אֲבָא
וְיִלַף מִנֵּה אֶתֵא לְוָתִי׃ 46 לָא הֲוָא דְּחָזֵא אֱנָשׁ לַאבָא אֶלָּא מִן דְּמִן אֱלָהָא אִיתַוּהִי הוּ הוּ חָזֵא לַאבָא׃
אִירֵת כמו יש
וְקוּרְבָא דְּכֻלְּיוּם יח 47 אֲמִין אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּמַן דְּמְהַימִין בִּי אִית לֵה חַיֵּא דְּלְעָלַם׃

48 * Ego ſum panis vitæ.
49 * Patres veſtri comederunt Maneno in deſerto, & mortui ſunt.
50 * Hic eſt autem panis ille, qui deſcendit de cælo, vt comedat homo ex eo, & nõ moriatur.
51 * Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcẽdi: & ſi quis ederit ex hoc pane, viuet in æternum. & panis quem ego dabo, corpus meũ eſt, quod pro vita mundi do.
52 * Rixabantur autem Jihoudæi alius cum alio, & dicebant: Quomodo poteſt iſte corpus ſuum dare nobis ad comedendum?
53 * At dixit eis Jeſchua: Amin amin dico vobis, niſi comederitis corpus Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, nõ habebitis vitam in vobis.
54 * Porro qui comedit ex corpore meo, & bibit ex meo ſanguine, habet vitam eternam, & ego ſuſcitabo eum in nouiſſimo illo die.
55 * Corpus enim meũ verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus.
56 * Qui comedit corpus meum, & bibit meũ ſanguinem, in me manet, & ego in eo.
57 * Sicut miſit me Pater viuens, & ego viuo propter Patrem; & qui comederit me, etiam ipſe viuet propter me.
58 * Hic eſt panis ille qui deſcendit è cælo, non eſt ſicut illud quod comederunt patres veſtri Maneno, et mortui ſunt: qui comederit ex hoc pane, viuet in æternum.
59 * Hæc dixit in ſynagoga dum doceret in Capharnachum.
60 * Multi autem, qui audierunt, ex diſcipulis eius dicunt: Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire?

Matutinis feriæ quartæ Septimanæ Paſſionis.

61 * Jeſchua verò ſciens apud ſe murmurare de hoc diſcipulos ſuos, dixit eis: Hoc vos offendit?
62 * Si videritis igitur Filium hominis aſcendentem eò loci vbi erat à principio?
63 * Spiritus eſt qui viuificat, corpus non prodeſt quicquã: verba quæ ego loquor vobiſcum, ſpiritus ſunt, & vita ſunt.

---

48 אֲנָא אֲנָא לַחְמָא דְחַיָּא ׀ 49 אֲבָהַיכוֹן אֲכָלוּ מַנְנָא בְּמַדְבְּרָא [b] וּמִיתוּ ׀ 50 הָנוּ דֵין לַחְמָא דְנָחֵת
מִן שְׁמַיָּא [c] וְנֵאכוֹל אֱנָשׁ מִנֵּהּ וְלָא נְמוּת ׀ 51 אֲנָא אֲנָא לַחְמָא חַיָּא דְמִן שְׁמַיָּא [d] נְחֵתֵת וְאִן אֱנָשׁ נֵאכוֹל מִן
הָא לַחְמָא [e] נִחֵא לְעָלַם וְלַחְמָא אֲיְנָא דְאֶנָא [f] אֶתֵּל פַּגְרִי הוּ דְעַל אַפֵּי חַיָּוהִי דְעָלְמָא יְהֵב אֲנָא ׀
52 נְצִין הֲוָוּ דֵין יְהוּדָיֵא חַד עִם חַד וְאָמְרִין אֵיכְנָא מְשְׁכַּח הָנָא פַּגְרֵהּ [h] דְנִתֵּל לַן [i] לְמֵאכַל ׀
53 וַאמַר לְהוֹן יֵשׁוּע אֲמִין אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּאִן לָא תֵּאכְלוּן פַּגְרֵהּ דַבְּרֵהּ דְּאֶנָשָׁא [k] וְתִשְׁתּוּן דְּמֵהּ לֵית לְכוֹן חַיֵּא
[l] בְּגַוֵּיכוֹן ׀ 54 דְּאֵכֵל דֵין מִן פַּגְרִי וְשָׁתֵא מִן דְּמִי אִית לֵהּ חַיֵּא דְלְעָלַם וְאֶנָא [m] אֲקִימִינֵהּ בְּיוֹמָא אַחֲרָיָא ׀
55 פַּגְרִי גֵיר [n] שַׁרִירָאִית [o] אִיתַיהוּ [p] מַאכוֹלְתָא וְדִמִי שַׁרִירָאִית אִיתַיהוּ [q] מִשְׁתְיָא ׀

[a] מוּת [b] אֲכַל
[c] נְחַת [d] חַיֵּא
[e] נְתַל [f] נְצֵא
[g] נְתַל [h] אֲכַל
[i] שְׁתֵא
[k] קְנוּמָא פירוש עצם
[l] קוּם [m] שְׁרַר
[n] אִית [o] אֲכַל [p] שְׁתֵא

48 ✱ Ego sum panis vitæ.
49 ✱ Patres vestri manducauerunt man-
Exo. 16. Num. 11. na in deserto: & mortui sunt.
50 ✱ Hic est panis de cælo descendens: vt
siquis ex ipso manducauerit, non mo-
riatur.
51 ✱ Ego sum panis viuus, qui de cælo
descendi. Siquis manducauerit ex hoc
pane, viuet in æternum: & panis quem
ego dabo, caro mea est pro mundi F
vita.
52 ✱ Litigabant ergo Iudæi adinuicem,
dicentes, Quomodo potest hic nobis
carnem suam dare ad manducandum?
53 ✱ Dixit ergo eis Iesus, Amen amen di-
co vobis, Nisi manducaueritis carnem
Filij hominis, & biberitis eius sangui-
nem, non habebitis vitam in vobis. ✱
54 ✱ Qui manducat meam carnem, &
bibit meum sanguinem, habet vitam
æternam: & ego resuscitabo eum in no-
uissimo die.
55 ✱ Caro enim mea, verè est cibus, &
3. Co. 11 Lu. 17. sanguis meus verè est potus.
56 ✱ Qui manducat meam carnem, & bi-
bit meum sanguinem, in me manet, &
ego in illo.
57 ✱ Sicut misit me viuens Pater, & ego
viuo propter Patrem: & qui manducat
me, & ipse viuet propter me.
58 ✱ Hic est panis qui de cælo descendit.
Non sicut manducauerunt patres vestri
manna: & mortui sunt. Qui manducat
hunc panem, viuet in æternum.
59 ✱ Hæc dixit in synagoga docēs in Ca-
pharnaum.
60 ✱ Multi ergo audientes ex discipulis.
eius dixerunt, Durus est hic sermo. & quis potest eum audire?

61 ✱ Sciens autem Iesus apud semetipsum
quia murmurarent de hoc discipuli eius,
dixit eis: Hoc vos scandalizat?
Sup. 3. Lu. 13. 62 ✱ Si ergo videritis Filium hominis a-
scendentem, vbi erat prius?
63 ✱ Spiritus est qui viuificat: caro non
prodest quicquam. verba quę ego locu-
tus sum vobis, spiritus & vita sunt.

48 ✱ ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς.
49 ✱ ⓓ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
ἀπέθανον.
50 ✱ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τὶς
ἐξ αὐτοῦ φάγῃ, καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
51 ✱ ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. ἐάν
τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ
ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ
τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.
52 ✱ ἐμάχοντο οὖν ⓓ ἰουδαῖοι πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες,
πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν;
53 ✱ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ
τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.
54 ✱ ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα,
ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡ-
μέρᾳ.
55 ✱ ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου
ἀληθῶς ἐστι πόσις.
56 ✱ ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν
ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.
57 ✱ καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν
πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται δι' ἐμέ.
58 ✱ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς
ἔφαγον ⓓ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα, καὶ ἀπέθανον. ὁ τρώ-
γων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.
59 ✱ ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν καπερναούμ.
60 ✱ πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον,
σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;
61 ✱ Εἰδὼς δὲ ὁ ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
62 ✱ ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα
ὅπου ἦν τὸ πρότερον;
63 ✱ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν· ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν.
τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάλημαι ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι, καὶ ζωή ἐστιν.

---

56 מן דאכל פגרי ושתא דמי בי מקנא ואנא בה׃
57 איכנא דשדרני אבא חיא ואנא חי אנא מטל אבא
ומן דנאכלני אף הוא נחיא מטלתי׃
58 הנו לחמא דנחת מן שמיא לא הוא איך הו דאכלו אבהיכון מנא
ומיתו מן דאכל מן הנא לחמא נחיא לעלם׃
59 הליך אמר בכנושתא כד מלף בכפרנחום׃
60 וסגיאא דשמעו מן תלמידוהי אמרין קשיא הי מלתא הדא מנו משכח למשמעה׃
61 ישוע
דצפרא דארבעא בשבא דשבתא דחשא יט
דין ידע בנפשה דרטנין על הדא תלמידוהי ואמר להון הדא מכשלא לכון׃
62 אן חזיון חכיל לברה דאנשא דסלק
לאתר דאיתוהי הוא מן קדים׃
63 רוחא הי דמחיא פגרא לא סהגא מדם מלא דאנא כרלת עמכון רוחא אנין וחיא אנין׃

קוא
אכל חיא
מות חיא אלף
קשא מלל שמע
חשש
למר כשל חזא
חיא הנא פירושי הועיל
מלל

64 * الا انه اشخاص منكم ولا مؤمنين. فبدء يسوع
من البدء من يؤمن به ومن الذي يسلمه ولا
مؤمنين. وقال ايضا ومن اجل هذا قلت لكم.
65 * ولا يقدر احد ان يأتي الي الا ان يعطى له
ولا انه يعطى ولا يأتي له الا من ابي. * ومن
66 هذا ارتد كثيرون من تلاميذه. ولا مشوا
67 معه. * وقال يسوع للاثنى عشر. لعلكم
68 انتم ايضا تريدون ان تمضوا. * فقال
سمعان كيفا. يا سيدي الى من نمضي. كلام
69 الحياة الابدية عندك. * ونحن قد امنا وعلمنا
70 انك انت المسيح ابن الله الحي. * اجابهم
يسوع. اما انا اخترتكم الاثنى عشر. وواحد
71 منكم شيطان. * وقال هذا عن يهوذا بن
سمعان الاسخريوطي. فهو كان مزمعا ان يسلمه
وهو واحد من الاثنى عشر ❊

❊ ٢ ❊ ❊ ❊ معلثا ❊ ❊ ❊ ❊ ❊ ❊ ❊ ❊ ❊ ❊ ❊

1 * وبعد هذا مشى يسوع في الجليل. لانه
لم يشأ ان يمشي في اليهودية. لان اليهود
كانوا يطلبون ان يقتلوه.
2 * وكان عيد اليهود الخيام قريبا.
3 * فقال له اخوته انتقل من هاهنا واذهب
الى اليهودية. ليرى تلاميذك ايضا اعمالك
4 التي تعملها. * لانه ليس احد يعمل شيئا
في الخفاء وهو يريد ان يكون ظاهرا. فان
كنت تعمل هذه الاشياء فاظهر نفسك للعالم.
5 * لانه حتى اخوته لم يكونوا يؤمنون به.
6 * فقال لهم يسوع. زمني لم يحضر بعد. * واما
زمنكم فهو دائما مستعد. لا يبغضكم العالم.
7 * ولكن يبغضني. لاني اشهد عليه ان اعماله
ردية. فاصعدوا انتم الى العيد. فانا لست
صاعدا الى هذا العيد. لان زمني لم يكمل بعد.

64 * Sed ſunt quidam ex vobis qui non credunt. nouerat enim à principio quinam eſſent ij qui non credebant, & quis eum proditurus eſſet.

65 * Et dicebat eis, Propterea dixi vobis neminem poſſe venire ad me, niſi datum fuerit ei à Patre meo.

66 * Propter hunc ſermonem multi ex diſcipulis eius abierunt retrorſum, nec ambulabant cum eo.

67 * Dixit autem Feſchua dodecadi ſuæ, Num & vos vultis abire?

68 * Reſpondit Schemeoun Kipho, & ait, Domine mi, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.

69 * Nóſque credimus & ſcimus te eſſe Meſchicho Filium Dei viuentis.

70 * Dixit eis Feſchua, Nónne ego elegi vos duodecim, & ex vobis vnus Sataناs [aduerſarius] eſt?

71 * Loquebatur de Iihoudo filio Schemeoun Scariouto, futurum enim erat vt ipſe proderet eum, vnus ex duodecim.

Matutinis feriæ IIII. hebdomadis v. Iciunij.

CAP. VII.

1 POſt hæc ambulabat Feſchua in Galilea, nolebat enim ambulare [verſari] in Jiboudea propter Jiboudæos, quippe qui ſtuderent eum trucidare.

2 * Prope autem erat feſtum Jiboudæorum Conopea.

3 * Et dixerunt ei fratres ipſius Feſchua, Recede hinc & vade in Jiboudeam, vt videant diſcipuli tui opera quæ facis.

4 * Nemo enim quicquam facit in occulto, & vult ipſe in aperto eſſe: ſi hæc facis, oſtende teipſum mundo.

5 * Nam ne fratres quidem eius credebant in ipſum Feſchua.

6 * Dixit eis Feſchua, Tempus meum nondum adeſt: tempus autem veſtrum ſemper eſt paratum.

7 * Non poteſt mundus vos odiſſe: me autem odit, quoniam ego teſtor de eo, opera eius mala eſſe.

64 אלא אית אנשא מבכון דלא [a] מהימנין ידע הוא גיר ישועי מן קדים מן אינון אילין דלא מהימנין ומנו הו דמשלם
65 ואמר הוא להון מטל הנא אמרת לכון דלא אנש משכח [b] דנאתא לותי אן לא [k] יהיב לה מן אבי ;
66 מטל הדא [l] מלתא סגיאא מן תלמידותי אזלו [m] לבסתרהון ולא מהלכין הוו עמה ;
67 ואמר ישועי לתרעסרתה למא אף אנתון [n] צבין אנתון [o] למאזל ;
68 ענא שמעון כאפא ואמר מרי לוהסן נאזל [p] מלא דחיא דלעלם אית לך ;
69 ונחנן [q] המינן [r] וידענן דאנת הו משיחא ברה דאלהא חיא ;
70 אמר להון ישועי לא הוא אנא [s] גביתכון לתרעסר ומנכון חד סטנא הו ;
71 אמר הוא על יהודא בר שמעון סכריוטא הו גיר עתיד הוא [t] דנשלמיהי חד מן תרעסר ;

[a] הימן
[b] אתא [k] יהב
[l] מלל [m] רחר פירשו אחור
[n] אבא [o] אזל
[p] מלל [q] הימן
[r] ידע
[s] גבא
[t] שלם

64 * Sed sunt quidam ex vobis, qui non credũt. Sciebat enim ab initio Iesus qui essent non credentes, & quis traditurus esset eum.

65 * Et dicebat, Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.

66 * Ex hoc multi discipulorũ eius abierunt retrò: & iam non cum illo ambulabant.

67 * Dixit ergo Iesus ad duodecim, Nunquid & vos vultis abire?

68 * Respondit ergo ei Simõ Petrus, Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.

69 * Et nos credimus & cognouimus quia tu es Christus filius Dei.

70 * Respondit eis Iesus, Nónne ego vos duodecim elegi: & ex vobis vnus diabolus est?

Mat. 16. c. 16. Mar. 8. c. 29. Luc. 9. c. 10.

71 * Dicebat autẽ †Iudam Simonis †Iscariotem: hic enim erat traditurus eum, cùm esset vnus ex duodecim.

de Iuda Scariotis

CAP. VII.

1 POst hæc autẽ ambulabat Iesus in Galilæam, non enim volebat in Iudæam ambulare: quia quærebant eum Iudæi interficere.

Leu. 23 c. 34.

2 * Erat autem in proximo dies festus Iudæorum, Scenopegia.

3 * Dixerunt autem ad eum fratres eius, Transi hinc, & vade in Iudæam, vt & discipuli tui videant opera tua quæ facis.

4 * Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in palàm esse. si hæc facis, manifesta teipsum mundo.

5 * Neque enim fratres eius credebant in eum.

6 * Dicit ergo eis Iesus, Tempus meum nondum aduenit: tempus autem vestrum semper est paratum.

7 * Non potest mundus odisse vos. me autem odit: quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala sunt.

64 * ἀλλ᾽ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν· ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν.

65 * καὶ ἔλεγε, διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δυνάται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός μου.

66 * ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ᾽ αὐτοῦ περιεπάτουν.

67 * εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;

68 * ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ σίμων πέτρος, κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.

69 * καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.

70 * ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν;

71 * ἔλεγε δὲ τὸν ἰούδαν σίμωνος ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

ζ.

1 * Καὶ περιεπάτει ὁ ἰησοῦς μετὰ ταῦτα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ περιπατεῖν· ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι.

2 * ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία.

3 * εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς·

4 * οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ·

5 * οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.

6 * λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω παρέστιν· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος.

7 * οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς. ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν.

דצפרא דארבעא בשבא דשכתא דרי דצימא כ קפלאון ז

1 כַּתַר הָלֵין מְהַלֵּךְ הֲוָא יֵשׁוּעַ בַּגְלִילָא לָא גַיר צָבֵא הֲוָא [a]לְמְהַלְכוּ בִּיהוּד מְטָל דִּיהוּדָיֵא [b]בְּעַיִן הֲווֹ [c]לְמִקְטְלֵהּ ׃
2 וְקָרִיב הֲוָא [c]עִדְעָא [c]דִּמְטַלְּלָא דִיהוּדָיֵא ׃ 3 וַאמְרוּ לֵהּ אֲחוֹהִי לְיֵשׁוּעַ שַׁנָא לָךְ מֶכָּא [f]וְזֵל לִיהוּד [g]וְנַחֲזוּן
תַּלְמִידָיִךְ עֲבָדֵא דְעָבֵד אַנְתְּ ׃ 4 לֵית גַיר אֱנָשׁ דְעָבֵד מֵרֶם [h]בְּטוּשִׁיָא וְצָבֵא הוּ [i]דִּבְגַלְיָא נַחֲוֵא אֵן הָלֵין עָבֵד
[k]מְשָׁא [l]גְלֵא אַנְתְּ נַפְשָׁךְ לְעַלְמָא ׃ 5 אַף לָא גַיר אַחוֹהִי [k]הֵימְנוּ בֵּהּ בְּיֵשׁוּעַ ׃
6 אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ זַבְנִי דִילִי עִדְמָא לְהָשָׁא לָא מְטָא זַבְנְכוּן דֵין דִילְכוּן בְּכֹל [l]עִדָן מְטַיַּב ׃
7 לָא מֶשְׂכַּח עָלְמָא [m]לְמְסַנְכוּן לִי דֵין סַגֵא מָטָל דַּאנָא [n]מַסְהֵד אֲנָא עֲלוֹהִי דְעָבְדָוהִי בִּישִׁין אִנּוּן ׃

[a] חַלֵּךְ [b] בְּעָא [c] קְטַל
[d] פירושו חג
[e] עבראיה סכות
[f] אֲזַל [g] חֲזָא
[h] מְשָׁא [i] גְלָא
[k] הֵימִן
[l] פירושו זמן
[m] סְנָא [n] סְהֵד

8 * Vos ascendite ad festum hoc, ego nunc non ascēdo ad hoc festum: quia tempus meum nondum impletum est.

9 * Hæc dixit, & quieuit in Galilæa.

10 * Quum autem ascendissent fratres eius ad festum, tunc & ipse ascendit, non manifestè, sed velut in occulto.

11 * Jihoudæi autem quærebant eum in festo, & dicebant, Vbi est ille?

12 * Et murmur multum propter eum fuit in turba. erant enim qui dicebant, Bonus est. alij verò dicebant, Minimè, sed seducit populum.

13 * Nemo autem palàm loquebatur de eo propter metum Jihoudæorum.

14 * Quum autem dimidiati essent dies festi, ascendit Jeschua in templum, & docebat.

15 * Et mirabantur Jihoudæi, dicentes, Quomodo nouit iste literas quum non didicerit?

16 * Respondit Jeschua & ait, Doctrina mea non mea est, sed eius qui misit me.

17 * Qui voluerit exequi voluntatem eius, intelliget doctrinam meam num ex Deo sit, an ego ex voluntate mei ipsius loquar.

18 * Qui ex voluntate mentis suæ loquitur, gloriam suiipsius quærit. is autem qui gloriam eius qui misit ipsum quærit, verax est, & iniquitas in corde eius non est.

19 * Nónne Mousche dedit vobis Legem? nemo autem ex vobis custodit Legem.

20 * Quid quæritis me interficere? Respondit turba & ait, Dæmonium habes: quis quærit te interficere?

21 * Respondit Jeschua, & dixit eis, Vnum opus operatus sum, & omnes miramini.

22 * Propterea Mousche dedit vobis circuncisionem, non quòd ex ipso Mousche sit, sed ex Patribus est, & Sabbatho circuncidistis hominem.

23 * Quòd si homo circunciditur die Sabbathi, ob idque non soluitur Lex Mousche, de me murmuratis qui totum hominem sanauerim die Sabbathi?

24 * Ne iudicaueritis per acceptionem vultus [personarum], sed iudicio recto iudicate.

25 * Dicebant autem quidam ex Ourischlem, Nónne hic est quem quærunt interficere?

---

8 אנחן סַקוּ לְעַדְעָדָא הָנָא אֲנָא לָא סָלֵק אֲנָא הָשָׁא לְעַדְעָדָא הָנָא מֶטֶל דְּזַבְנָא דִילִי לָא עַרְכִיל שְׁלֵם ׃
9 הָלֵין אֲמַר וּפָשׁ לַהּ בְּגַלִּילָא ׃ 10 כַּד דֵין סְלִקוּ אַחוֹהִי לְעַדְעָדָא הַיְדֵין אַף הוּא סְלֵק לָא בְּגַלְיָא אֶלָּא אֵיךְ
וְטַשׁוּשְׁיָא ׃ 11 יְהוּדָיֵא דֵין בְּעַיִן הֲוֵי לַהּ בְּעַדְעָדָא וַאמְרִין הֲוֵי אֵיכוֹ הוּ ׃ 12 וְרַטָּנָא סַגִּיאָא
מִסְּלְתָהּ אִית הֲוָא בְּכֻנְשָׁא אִית הֲוֵי גֵּיר דַּאמְרִין דְּטַב הוּ וַאחֲרָנָא אָמְרִין הֲוֵי לָא אֶלָּא מַטְעֵא לְעַמָּא ׃
13 לָא דֵין אֲנָשׁ גַּלְיָאִית מִמַּלֵּל הֲוָא עָלוֹהִי מֶטֶל דַּחֲלְתָא דְיהוּדָיֵא ׃ 14 כַּד דֵין פְּלֵגוּ יוֹמָתָא דְעַדְעָדָא
סְלִקְשׁוּעַ לְהֵיכְלָא וּמַלֵּף הֲוָא ׃ 15 וּמִתְדַּמְּרִין הֲוֵי יְהוּדָיֵא וַאמְרִין אֵיכָנָא יָדַע הָנָא סֶפְרָא כַּד לָא יִלֵּף ׃
16 עָנָא יְשׁוּעַ וַאמַר יוּלְפָנִי לָא הָנָא דִילִי אֶלָּא דְהַוּ דְשַׁדְרַנִי ׃ 17 מַן דְצָבֵא דְנַעְבֵּד צְבְיָנָהּ מֶתְחַכַּל יוּלְפָנִי

[a] נִסָּק
[b] כּוּשׁ פִּירוּ גוּת
[c] כְּעָא כְּמוֹ אוּכָת
[d] רְטָן
[e] טַעֲיָא [f] גְּלָא דַּחַל
[g] יִלֵּף כְּמוֹ אוּלַף
[h] דְּמַר
[i] צְבָא [j] סְכַל [k] יִלֵּף

8 * Vos ascendite ad diem festum hunc: ego †non ascẽdo ad diem festum istum: B quia meum tempus nondum impletum est.

enim non ascendam

9 * Hæc cùm dixisset, ipse mansit in Galilæa.

10 * Vt autem ascenderunt fratres eius: tunc & ipse ascendit ad diem festum, nõ manifestè, sed quasi in occulto.

11 * Iudæi ergo quærebant eum in die festo, & dicebant: Vbi est ille?

12 * Et murmur multus erat in turba de eo. Quidam enim dicebãt: Quia bonus est. Alij autem dicebant: Non, sed seducit turbas.

13 * Nemo tamen palam loquebatur de illo, propter metum Iudæorum.

14 * Iam autem die festo mediante, ascẽdit Iesus in templum, & docebat.

15 * Et mirabantur Iudęi, dicentes: Quomodo hic literas scit, cùm non didicerit?

16 * Respondit eis Iesus, & dixit: Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me.

17 * Si quis voluerit voluntatem eius facere: cognoscet de doctrina, vtrũ ex Deo C sit, an ego à meipso loquar.

18 * Qui à semetipso loquitur, gloriam propriam quærit. qui autem quærit gloriam eius qui misit eum, hic verax est, & iniustitia in illo non est.

19 * Nónne Moyses dedit vobis legem: & nemo ex vobis facit legem?

Exo.20. c.20. & 24.a.3 Supr.5. b.18.

20 * Quid me quæritis interficere? Respõdit turba, & dixit: Dæmoniũ habes: quis te quærit interficere?

21 * Respondit Iesus, & dixit eis: Vnum opus feci: & omnes miramini.

Leui.12. a.3. Gen.17. b.10.

22 * Propterea Moyses dedit vobis circũcisionem; non quia ex Moyse est, sed ex D patribus; & in sabbatho circunciditis hominem.

23 * Si circumcisionem accipit homo in sabbatho, vt non soluatur lex Moysi: mihi indignamini, quia totum hominem sanum feci in sabbatho?

24 * Nolite iudicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate.

Deu.1. a.16.

25 * Dicebant ergo quidam ex Ierosolymis, Nónne hic est quem quærunt interficere?

8 * ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πεπλήρωται.

9 * Ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

10 * ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτὴν, οὐ φανερῶς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ.

11 * Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος;

12 * καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ αὐτοῦ ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις. οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον, οὐ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον.

13 * οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

14 * ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε.

15 * καὶ ἐθαύμαζον οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες, πῶς οὗτος γράμματα οἶδε μὴ μεμαθηκώς;

16 * ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με.

17 * ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ.

18 * ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν, οὗτος ἀληθής ἐστιν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

19 * οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον;

20 * τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὄχλος καὶ εἶπε, δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;

21 * ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε.

22 * διὰ τοῦτο Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν, οὐχ ὅτι ἐκ Μωσέως ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον.

23 * εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ;

24 * μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

25 * ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν ἱεροσολυμιτῶν· οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι;

---

[a] עָבָא [b] רְעָא כמו ראה
[c] שְׁבַח [d] בְּעָא [e] קְטַל
[f] רְמַר [g] גְּזַר ופירושם חתך
[h] אַב [i] שְׁרָא
[k] רְטַן [l] חֵלֵס [m] נְסַב
[n] כוּן [o] דּוּן [p] כמו זהא
[q] בְּעָא

18 מִן דְּמִן צְבוּתָהּ רָעֲיָנֵהּ מְסַלֵּל אֲנָא ; אֶלָּהָא הוּ אוֹ אֲנָא מִן [d] צְבוּתָהּ נַפְשִׁי מְסַלֵּל אֲנָא ;
הַוָּא דַּיָּן דְּשׁוּבְחָא דְמִן דְּשַׁדְּרָהּ בְּעָא שַׁרִיר הוּ וְעַוְלָא בְּלֵבֵהּ לָא אִית ; 19 לָא הֲוָא מוּשֶׁא יַהֲב לְכוֹן נָמוּסָא וְלָא אֱנָשׁ
מִנְּכוֹן נָטַר נָמוּסָא ; 20 מָנָא [e] בְּעַיִן אַנְתּוּן [h] לְמִקְטְלַנִי עָנָא כֶּנְשָׁא וַאמְרִין דִּיוָא אִיתְלָךְ מַנוּ בְּעָא לְמִקְטְלָךְ ;
21 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוּן חַד עֲבַדָא עֲבַדַת וְכֻלְּכוֹן [k] מִתְדַּמְּרִין אַנְתּוּן ; 22 מִטֶּל הָנָא מוּשֶׁא יַהֲב לְכוֹן [i] גְּזוּרְתָּא
לָא הֲוָא מִטֶּל דְּמֶנֵּהּ הִי מִן מוּשֶׁא אֶלָּא מִן [k] אֲבָהָתָא הִי וּבְשַׁבְּתָא גָּזְרִין אַנְתּוּן בַּרְנָשָׁא ; 23 וְאִן בַּרְנָשָׁא מִתְגְּזַר בְּיוֹמָא
דְשַׁבְּתָא מִטֶּל דְּלָא [l] נִשְׁתְּרֵא נָמוּסָא דְמוּשֶׁא עָלַי [m] רָטְנִין אַנְתּוּן דְּכֻלֵּהּ בַּרְנָשָׁא [n] אַחְלֵמֵת בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא ; 24 לָא
תְּהֲוֻן דָּיְנִין [o] כְּמַסַּב בַּאפָּא אֶלָּא דִּינָא [p] כְּאנָא [q] דּוּנוּ ; 25 וְאַמְרִין הֲוָו אֲנָשָׁא מִן אוּרְשְׁלֵם [l] לוּ הֲנוּ הוּ דְּבָעִין לְמִקְטַל ;

26 * ܘܗܘ ܡܡܠܠ ܥܡܗܘܢ ܘܠܝܬ ܠܗ ܡܕܡܐ ܠܐ ܡܘܕܝܢ ܠܗ ܪܒܢܢ
ܕܗܠܝܢ ܡܫܝܚܐ ܗܘ ܕܫܪܝܪܐ ܗܘ ܡܫܝܚܐ ܕܡܢ ܗܟܢܐ ܗܘ ܕܢܗܘܐ ܡܫܝܚܐ.
27 * ܐܠܐ ܗܢܘܢ ܝܕܥܝܢ ܡܢܐ ܡܢܕܝ ܗܢܐ ܗܘ. ܡܫܝܚܐ ܕܡܬܐ
28 ܠܐ ܢܕܥ ܡܢܐ ܡܢܕܝ ܗܢܐ ܗܘ ⁂ * ܘܩܪܐ
ܝܫܘܥ ܩܠܗ ܕܡܠܦܢܘܬܐ ܘܐܡܪ. ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬ
ܘܡܢܐ ܐܢܐ ܗܘ. ܘܡܢ ܕܝܠܝ ܠܐ ܐܬܝܬ ܐܠܐ ܫܪܝܪ ܗܘ ܕܫܕܪܢܝ
29 ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܩܕܡ. * ܐܢܐ ܕܝܕܥ ܐܢܐ ܩܕܡܘܗܝ
30 ܕܡܢ ܐܢܐ ܗܘ ܘܗܘ ܫܕܪܢܝ. * ܘܥܠܘ ܠܡܐܚܕܘܬܗ. ܘܠܐ
ܐܢܫ ܫܕܪ ܥܠܘܗܝ ܐܝܕܐ ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܛܬܐ ܫܥܬܗ ܕܥܕܡܐ.
31 ܘܣܓܝܐܝܬܐ. * ܘܟܡܝܢ ܡܢ ܟܢܫܬܐ ܗܝܢ ܕܗܝܢ
ܡܗܝܡܢܝܢ. ܡܫܝܚܐ ܡܬܐ ܕܐܬܐ. ܗܠܝܢ ܕܗܢܐ ܥܒܕ
32 ܡܢܘ ܐܬܐ ܘܢܥܒܕ ܐܬܘܬܐ ܟܝܐ. * ܫܡܥܘ ܦܪܝܫܐ
ܗܠܝܢ ܕܡܬܡܠܠܝܢ ܥܠܘܗܝ ܗܠܝܢ. ܘܫܕܪܘ ܪܒܢܐ
33 ܟܗܢܐ ܕܢܐܚܕܘܢܝܗܝ. * ܐܡܪ ܝܫܘܥ ܩܠܝܠ ܡܢ ܥܡܟܘܢ ܐܢܐ
ܘܐܙܠ ܐܢܐ ܠܘܬ
34 ܕܫܕܪܢܝ ܘܬܒܥܘܢܢ. * ܘܬܒܥܘܢܢ ܘܠܐ ܬܫܟܚܘܢܢ.
ܘܐܝܟܐ ܕܐܢܐ ܐܙܠ ܠܐ ܡܨܝܬܘܢ ܠܡܐܬܐ.
35 * ܐܡܪܝܢ ܝܗܘܕܝܐ ܚܕܐ ܥܠܘܗܝ. ܠܐܝܟ ܗܢܐ
ܕܢܐܙܠ ܕܠܐ ܢܫܟܚܝܢܢ ܐܢܘܢ. ܗܠܝܢ ܕܠܘܬ
ܐܘܪܝܐ ܕܥܬܝܕ ܠܡܐܙܠ ܠܘܬ ܐܘܡܬܐ ܕܠܐ ܢܫܟܚ.
36 * ܡܢܐ ܗܢܐ ܡܠܬܐ ܕܐܡܪ ܬܒܥܘܢܢ
ܘܠܐ ܬܫܟܚܘܢܢ. ܘܐܝܟܐ ܕܐܢܐ ܐܙܠ ܠܐ ܬܨܝܬܘܢ
ܠܡܐܬܐ ⁂ ⁂ ⁂

ܕܒܪ ܕܒܬܪ ܕܡܪܝܐ ⁂ ܕܒ ⁂

37 * ܒܝܘܡܐ ܕܒܬܪ ܥܐܕܐ ܕܐܬܝܐ ܩܡ ܝܫܘܥ ܘܩܪܐ.
ܕܡܢ ܕܨܡܐ ܢܐܬܐ ܠܘܬܝ ܘܢܫܬܐ. 38 ܕܡܐܡܢ ܒܝ ܐܝܟ
ܕܐܡܪ ܟܬܒܐ. * ܡܢ ܕܝܠܝ ܕܡܐܡܢ ܒܝ ܢܗܪܘܬ
ܡܝܐ ܚܝܐ. ܢܦܠܘ ܡܢ ܒܛܢܗ ܢܦܠܘ ܡܝ
39 ܚܝܐ. * ܗܢܘ ܕܡܪ ܐܡܪ ܠܘܬ ܪܘܚܐ ܕܩܒܠܝܢ
ܕܡܐܡܢܝܢ ܒܗ. ܠܐ ܗܘܐ ܪܘܚܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܬܝܩܪ
ܝܫܘܥ. ܠܐ ܗܘܐ ܡܫܝܚܐ.

CAP. VII.

26 * *Et ecce palàm loquitur, & nihil ei dicunt: nunquid norunt Seniores nostri hunc verè esse Meschicho?*

27 * *Sed nouimus vnde hic sit: Meschicho autem quum venerit nemo cogniturus est vnde sit.*

28 * *Et extulit Jeschua vocem suam dum doceret in templo, aitque: Et me nostis, & vnde sim nostis: & ex voluntate mei ipsius non veni, sed verax est qui misit me, quem vos non nostis.*

29 * *Ego verò noui eum, quippe qui ab ipso sim, & ipse me misit.*

30 * *Itaque quærebant eum prehendere, nemo autem iniecit in eum manus, quoniam nondum venerat hora eius.*

31 * *Multi autem ex turba crediderunt in eum, dicúntque: Meschicho quum venerit, num maiora signa edet his quæ iste edit?*

32 * *Et audierunt Perischæi turbas loquentes de eo ista, ipsíque miserunt & principes Sacerdotum ministros vt prehenderent eum.*

33 * *Et ait Jeschua, Modicum adhuc temporis vobiscum sum, & abibo ad eum qui me misit.*

34 * *Et quæretis me, nec me inuenietis: & vbi ego sum, non potestis venire.*

35 * *Dicunt Jhoudæi apud se, Quò futurum est vt iste proficiscatur, vt nos non inueniamus eum? num ergo ad regiones Gētium profecturus est, & docturus Ethnicos?*

36 * *Quis est hic sermo quem dixit, Quaretis me, & me non inuenietis; & vbi ego sum, vos non potestis venire?*

Lectio in Commemorationem Doctorum Ecclesiæ.

37 * *Die autem illo magno qui erat vltimus festi, stabat Jeschua & clamabat, dicens, Si quis sitit, veniat ad me & bibat.*

38 * *Quisquis credit in me, sicut dixerunt Scripturæ, flumina aquæ viuæ fluent ex ventre eius.*

39 * *Hoc autem dicebat de Spiritu, quem accepturi erant ij qui crederent in eum: nondum enim datus fuerat Spiritus, quia nondum glorificatus fuerat Jeschua.*

---

26 וְהָא גְלַוָאיִת מְמַלֵּל וּסְדִרִים לָא אַמְרִין לֵהּ דִּלְמָא יִדְעוּ קַשִּׁישִׁין דְּהָכֵנוּ שַׁרִירָאִיתּ מְשִׁיחָא׃
27 אֶלָּא לְהָנָא יְדִיעִין מָן אֵימָכָא הוּ מְשִׁיחָא דֵּין אֵמַתַי דְּאַתָא לָא אֱנָשׁ יָדַע מִן אֵימָכָא הוּ׃
28 וְאָרִים יֵשׁוּעַ קָלֵהּ כַּד מַלֵּף בְּהֵיכְלָא וַאמַר וְלִי יְדִעִין אַנְתּוּן וּמִן אֵימָכָא אֲנָא יְדִעִין אַנְתּוּן וּמִן עֲבוּת נַפְשִׁי לָא אֲתִית אֶלָּא שַׁרִיר הוּ מַן דְּשַׁדְּרַנִי הַו
וְאַנְתּוּן לָא יְדִעִין אַנְתּוּן לֵהּ׃ 29 אֲנָא דֵּין יָדַע אֲנָא לֵהּ דְּמִן לְוָתֵהּ אֲנָא וְהוּ שַׁדְּרַנִי׃ 30 וּבְעוּ לְמֵאחֲדָה
וְלָא אֱנָשׁ אַרְמִי עֲלוֹהִי אִידָיָא מְטָל וְלָא עָדִכָל אֵתַת הֲוָת שָׁעָתֵהּ׃ 31 סַגִּיאֵא דֵּין מִן כְּנִשְׁתָּא הֵימִנוּ בֵּהּ וַאמְרִין
מְשִׁיחָא מָא דְּאַתָא לְמָא דְּיַתִּירָן מִן הָלֵין אָתְוָתָא דְּעָבֵד הָנָא עָבֵד׃ 32 וְשָׁמְעוּ פְּרִישֵׁא לְכְנִשֵׁא דְּמִמַלְּלִין עֲלוֹהִי
הָלֵין וְשַׁדְּרוּ הֵנִין וְרַבֵּי כָּהֲנֵא דַּחֲשֵׁא דְּנָאחֲדוּנִיהִי׃ 33 וַאמַר יֵשׁוּעַ קְלִיל חוּב זַבְנָא עִמְכוֹן אֲנָא וְאֵזֵל אֲנָא לְוָת

[1] גְּלַוָאיִת שְׁרַר
[2] יְדַע כמו איומה
[3] רוּם [4] אַלַף
[5] עֻבָּא [6] אִתְּוָתָא [7] כְּעָא
[8] אֵחַד [9] רַמָּא [10] יַד
[11] חֵימֵן [12] יַתֵּר [13] אָתָא
[14] פירושו משמשין נושאי זינין
[15] אֵחַד

26 * Et ecce, palàm loquitur, & nihil ei dicunt. Nunquid verè cognouerũt principes quia hic est Christus?

27 * Sed hunc scimus vnde sit: Christus autem cùm venerit, nemo scit vnde sit.

28 * Clamabat ergo Iesus in templo docens, & dicens, Et me scitis, & vnde sim scitis. & à meipso non veni, sed est verus qui misit me, quem vos nescitis.

29 * Ego scio eum, & si dixero, quia nescio eum, ero similis vobis mendax. sed scio eum: quia ab ipso sum, & ipse me misit.

30 * Quærebant ergo eum apprehendere: & nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.

31 * De turba autem multi crediderunt in eum, & dicebant, Christus cùm venerit, nunquid plura signa faciet quàm quę hic fecit?

32 * Audierunt Pharisæi turbam murmurantem de illo hæc: & miserunt principes † & Pharisæi ministros, vt apprehenderent † eum.

Sacerdotum Iesum

33 * Dixit ergo eis Iesus, Adhuc modicũ tempus vobiscum sum: & vado ad eum qui me misit.

Ioel. 13. c. 33.

34 * Quæretis me, & non inuenietis: & vbi ego sum, vos non potestis venire.

35 * Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos, Quò hic iturus est, quia non inueniemus eum? nunquid in dispersionem Gentium iturus est, & docturus Gentes?

36 * Quis est hic sermo quem dixit, Quęretis me, & non inuenietis: & vbi sum Ego, vos non potestis venire?

37 * IN nouissimo autem die magno festiuitatis stabat Iesus, & clamabat, dicens, Siquis sitit, veniat ad me, & bibat.

Deu. 18. c. 15. Ioel. 2. c. 28. Acto. 2. c. 17.

38 * Qui credit in me, sicut dicit Scriptura: flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.

39 * Hoc autem dixit de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum. nondum enim erat Spiritus † datus: quia Iesus nondum erat glorificatus.

sanctus

26 * καὶ ἰδὲ παῤῥησίᾳ λαλεῖ, καὶ ὐδὲν αὐτῷ λέγουσι· μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν ⓓ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός;

27 * ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται, ὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.

28 * ἔκραξεν οὖν ὁν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ ἰησοῦς καὶ λέγων, κἀμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς ὐκ οἴδατε.

29 * ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.

30 * ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ ὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα· ὅτι ὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

31 * πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον, ὅτι ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μήτι πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν;

32 * ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ φαρισαῖοι καὶ ⓓ ἀρχιερεῖς, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.

33 * εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς, ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με.

34 * ζητήσετέ με, καὶ ὐχ ὑρήσετε· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ὑμεῖς ὐ δυνάσθε ἐλθεῖν.

35 * εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς, ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς ὐχ ὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς ἕλληνας;

36 * τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε, ζητήσετέ με, καὶ ὐχ ὑρήσετε· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ὑμεῖς ὐ δυνάσθε ἐλθεῖν;

37 * Εν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ ἰησοῦς καὶ ἔκραξε, λέγων, ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω.

38 * ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.

39 * τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος, ὃ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· ὐπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον· ὅτι ὁ ἰησοῦς ὐδέπω ἐδοξάσθη.

---

34 וְתִבְעוּנַנִי וְלָא תִשְׁכְּחוּנַנִי וַאיכָא דַאנָא אִיתַי לָא מְשְׁכְּחִין אַנְתּוּן לְמֵאתָא׃ 35 אָמְרִין
מַן דְּשַׁדְּרַנִי׃ יְהוּדָיֵא בְּנַפְשְׁהוֹן לַאיכָא עָתִיד הָנָא לְמֵאזַל דְּחַנַן לָא מְשְׁכְּחִינַן לֵה לְמָא כִּי לְאַתְרָוָתָא דְעַמְמֵא עָתִיד דְּנָאזֵל וְנַאלַף
לְחַנְפֵא׃ 36 מָנָא הִי הָדָא מִלְּתָא דַאמַר דְּתִבְעוּנַנִי וְלָא תִשְׁכְּחוּנַנִי וַאיכָא דַאנָא אִיתַי אַנְתּוּן לָא מְשְׁכְּחִין אַנְתּוּן
לְמֵאתָא׃ כא 37 בְּיוֹמָא דֵין רַבָּא דְאִיתְוַהִי אַחֲרָיָא דְעִדְעָדָא קָאֵם הָוָא יֵשׁוּעַ וְקָעָא וַאמַר אִן אֲנָשׁ צָחֵא נְאתֵא לְוָתִי וְנֶשְׁתֵּא׃
38 כָּל מַן דְּמְהַימֵן בִּי אֵיכְנָא דַאמַרוּ כְּתָבָא נַהֲרָוָתָא דְמַיָא חַיֵא נָרְדוּן מִן כַּרְשֵׁה׃ 39 הָדָא דֵין אֲמַר עַל רוּחָא
דְעָתִידִין הָווּ לְמִקְבְּלוּ אִילֵין דְּמְהַימְנִין בֵּה לָא גֵיר עַדְכִּיל אֶתְיַהֲבַת הֲוָת רוּחָא מָטֵל דְּלָא עַדְכִּיל אֶשְׁתַּבַּח הֲוָא יֵשׁוּעַ׃

[a] בְּעָא [b] שְׁכַח בלשון מקרא
[c] אֵתָא [d] אֵזַל [e] אֶתַר
[f] אַלַף [g] פירושו גוים
[h] מַלֵּל [i] בְּעָא
[k] קְרָא [l] דְּכַר [m] אַלַף
[n] פירושו חג [o] קוּם
[p] צְחָא כמו צמא [q] אֵתָא
[r] שְׁתָא [s] נַחַר [t] רְדָא כמו ירד
[u] קַבֵּל [v] הַיְמֵן [w] יַהֵב

40 * Multi autem ex turba quum audissent sermones eius dicebant, Hic verè est Propheta.

41 * Alij dicebant, Iste est Meschicho. Alij dicunt, Num ex Galilæa veniet Meschicho?

42 * Nonne Scriptura dicit, Ex semine Dauid & ex Beth-lechem pago ipsius Dauid venturum Meschicho?

43 * Et factum est dissidium propter eum in turba.

44 * Erant autem quidam ex eis qui volebant eum prehendere, sed nemo iniecit in eum manus.

Matutinis diei sabbathi hebdom. v. Ieiunij.

45 * Et venerunt ministri illi ad summos sacerdotes & Perischæos, dixerúntque eis Sacerdotes, Quare non adduxistis eum?

46 * Dicunt eis ministri, Nunquam ita locutus est homo vt loquitur vir iste.

47 * Dicunt eis Perischæi, Num & vos seducti estis?

48 * Num quis ex proceribus aut ex Perischæis credidit in eum?

49 * Nisi populus iste qui nescit Legem? maledicti sunt.

50 * Dixit eis Nikodimous vnus ex ipsis, is qui venerat ad Jeschua noctu:

51 * Num Lex nostra reum peragit quempiam, nisi audierit ab eo prius, & cognouerit quid faciat?

52 * Responderunt ac dicunt ei, Nunquid & tu ex Galilæa es? scrutare & vide prophetam ex Galilæa non surrexisse.

---

40 סַגִּיאֵא דִין מִן כְּנִשָּׁא דִשְׁמַעוּ מִלֹּוהִי אָמְרִין הָוֵו הָנֵו שִׁרְיָרָאִית נְבִיָּא ׃ 41 אַחֲרְנֵא אָמְרִין הָוֵו הָנֵו
מְשִׁיחָא אִתְּרְנֵא אָמְרִין דְּלָמָא מִן גְּלִילָא אָתֵא מְשִׁיחָא ׃ 42 לָא הָוֵא כְּתָבָא אֵמַר דְּמִן זַרְעֵה דְדָוִיד וּמִן בֵּית לְחֶם
קַרְיָא דִּילֵה דְדָוִיד אָתֵא מְשִׁיחָא ׃ 43 וַהֲוָת הָוָה פְּלֻגוּתָא מִטְּלֵהּ בְּכְנִשָּׁא ׃ 44 וְאִית הָוֵו אֲנָשִׁין
מִנְּהוֹן דְּבָעִין הָוֵו דְּנֵאחֲזוּנֵיהִי אֶלָּא לָא אֱנָשׁ אַרְמִי עֲלֹוהִי אִידָיָא ׃
דְּצַפְּרָא דְיוֹם שַׁבְּתָא דְשַׁבְּתָא דְרַ דְצוֹמָא כב
45 וְאַתּוּ דַחֲשָׁא הָנוּן לְוָת רַבֵּי כַּהֲנֵא וּפְרִישֵׁא וַאמַרוּ לְהוֹן כַּהֲנֵא לְמָנָא לָא אַיתֵיתוּנֵיהִי ׃ 46 אָמְרִין לְהוֹן
חַחֲשָׁא לָא סַפְּחוּם הָכְנָא מַלֵּל בַּרְנָשָׁא אַיך דְּמְמַלֵּל הָנָא גַּבְרָא ׃ 47 אָמְרִין לְהוֹן פְּרִישֵׁא לְמָא אַף אַנְתּוּן טְעֵיתוּן ׃
48 לְמָא אֱנָשׁ מִן רִישֵׁא אוֹ מִן פְּרִישֵׁא הֵימְנוּ בֵּהּ ׃ 49 אֶלָּא אֵן עַמָּא הָנָא דְּלָא יָדַע נָמוּסָא לִיטִין אִנּוּן ׃ 50 אֵמַר
לְהוֹן נִיקוֹדִימוֹס חַד מִנְּהוֹן הוּ דַאתָא הֲוָא לְוָת יַשׁוּעַ בְּלֵילְיָא ׃ 51 דְּלָמָא נָמוּסָא דִילַן מְחַיֵּב לְגַבְרָנְשָׁא אֶלָּא אֵן נְשְׁמַע
מִנֵּהּ לוּקְדָם וְנִדַּע מָנָא עָבַד ׃ 52 עָנוּ וְאמַרִין לַהּ לְמָא אַף אַנְתְּ מִן גְּלִילָא אַנְתְּ בְּצִי וְחַזִי דְנֶבִיָּא מִן גְּלִילָא לָא קָאֵם ׃

[p] מִלֵּל שְׁרַר
[q] פְּלַג
[r] עָבָא אִתַּר רְמָא
[s] צוּם אִתָּא
[t] פּרוּשׁוּ מִשְׁמַשִּׁין
[u] אֵתָא
[v] טְעָא
[w] לוּט
[x] חוּב וְקָע
[y] עָנָא בְּצָא
[z] חָנָא קוּם

Deest hoc in loco in exemplari Syriaco historia Adulteræ vndecim versiculis comprehensa.

40 * Ex illa ergo turba cùm audissent hos
fermones eius, dicebant, Hic est verè
Propheta.
41 * Alij dicebant, Hic est Christus. Qui-
dam autem dicebant, Nunquid à Gali-
lea venit Christus?
42 * Nónne scriptura dicit, quia ex semi-
Mich. 5. Mat. 2. Luc. 2. ne Dauid, & de Beth-lehem castello vbi
erat Dauid, venit Christus?
43 * Dissensio itaque facta est in turba
44 propter eum. * Quidam autem ex ipsis
volebant apprehendere eum: sed nemo
misit super eum manus.
45 * Venerunt ergo ministri ad Pontifi-
ces & Pharisæos. Et dixerũt eis illi: Qua-
re non adduxistis illum?
46 * Responderunt ministri, Nunquã sic
loqui- locutus est homo, sicut hic † homo.
47 * Respõderunt ergo eis Pharisęi: Nun-
48 quid & vos seducti estis? * Nunquid
ex principibus aliquis credidit in eum,
49 aut ex Pharisæis? * Sed turba hæc quæ
non nouit legem, maledicti sunt.
50 * Dixit Nicodemus ad eos, ille qui ve-
Sup. 3. 2. nit ad eum nocte, qui vnus erat ex ipsis:
51 * Nunquid lex nostra iudicat homi-
Deu. 17. 1. 18. & 19. 15. nẽ: nisi prius audierit ab ipso, & cogno-
52 uerit quid faciat? * Responderunt, & di-
xerunt ei, Nunquid & tu Galilæus es?
Scri- Scrutare †, & vide quia à Galilęa prophe-
pturas ta non surrexit. * Et reuersi sunt vnus-
53 quisque in domum suam.

CAP. VIII.

1 IEsus autem perrexit in montem Oli-
2 ueti: * Et diluculo iterũ venit in tem-
A plum, & omnis populus venit ad eum,
3 & sedens docebat eos. * Adducunt au-
tem Scribæ & Pharisæi mulierẽ in adul-
4 terio deprehensam: & statuerunt eam in
medio: * Et dixerunt ei, Magister, hæc
mulier modò deprehẽsa est in adulterio.
Leui. 20. 10. * In lege autem Moyses mandauit no-
5 bis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid di-
6 cis? * Hoc autem dicebant tentantes
eum: vt possent accusare eum. Iesus au-
tem inclinans se deorsum, digito scribe-
7 bat in terra. * Cùm ergo perseuerarent
interrogantes eum: erexit se, & dixit eis,
Deu. 17. 7. Qui sine peccato est vestrum, primus in
8 illam lapidem mittat. * Et iterum se in-
9 clinans, scribebat in terram. * Audientes
hæc autem †, vnus post vnum exibant, inci-
pientes à senioribus: & remansit solus
10 Iesus, & mulier in medio stans. * Erigens
autẽ se Iesus, dixit ei, Mulier, vbi sunt qui
11 te accusabant? * Nemo te condemna-
uit? Quæ dixit: Nemo Domine. Dixit
autem Iesus, Nec ego te comdemnabo,
Vade, & iam amplius noli peccare.

40 * πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἔλεγον
41 οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· * ἄλλοι ἔλεγον, οὗτός ἐστιν ὁ
χριστός· ἄλλοι ἔλεγον, μὴ γὰρ ἐκ τῆς γαλιλαίας ὁ χριστὸς
42 ἔρχεται; * οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος δαβὶδ,
καὶ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν δαβὶδ, ὁ χριστὸς ἔρχεται;
43 * σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν.
44 * τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέ-
45 βαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. * ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, διὰ τί
46 οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; * ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται, οὐδέπο-
τε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.
47 * ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, μὴ καὶ ὑμεῖς
πεπλανήσθε;
48 * μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν
φαρισαίων;
49 * ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατά-
50 ραστοί εἰσι. * λέγει νικόδημος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς
πρὸς αὐτὸν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν,
51 * μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ
παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῷ τί ποιεῖ;
52 * ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς γαλι-
λαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε ὅτι προφήτης ἐκ τῆς γαλιλαίας
οὐκ ἐγήγερται.
53 * καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

η'.

1 * Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
2 * ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.
3 * ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν
γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν
ἐν μέσῳ,
4 * λέγουσιν αὐτῷ, διδάσκαλε, ταύτην εὕρομεν ἐπαυτο-
φώρῳ μοιχευομένην.
5 * ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῖν μωσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας
λιθοβολεῖσθαι. σὺ οὖν τί λέγεις;
6 * τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχωσι κατηγο-
ρίαν κατ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν
7 εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιούμενος. * ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες
αὐτὸν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν,
πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω.
8 * καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
9 * οἱ δὲ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι
ἐξήρχοντο εἷς καθεῖς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως
τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν
10 μέσῳ οὖσα. * ἀνακύψας δὲ ὁ ἰησοῦς, καὶ μηδένα θεασά-
μενος πλὴν τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ, ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κα-
τήγορόί σου; οὐδείς σε κατέκρινεν;
11 * ἡ δὲ εἶπεν, οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, οὐδὲ ἐγώ
σε κατακρίνω. πορεύου, καὶ ἀπὸ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.

ܕܡܬܟܢܫܐ ܗܘܬ ܒܫܒܬܐ ܕܗܘ ܕܡܬܠܝ ܗܘܬ ܩܕ

Ad Oblationem Dominicæ II. post Epiphaniam.

ܦܨܠܐ ܩܕ

12 ܘܫܪܐ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܕܐܢܐ ܗܘܝܢ ܢܗܝܪܐ ܕܥܠܡܐ ܡܢ ܕܐܬܐ ܒܬܪܝ ܠܐ ܢܗܠܟ ܒܚܫܘܟܐ ܐܠܐ ܢܫܟܚ ܠܗ ܢܗܝܪܐ ܕܚܝܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܦܪܝܫܝܐ ܐܢܬ ܥܠ ܢܦܫܟ ܡܣܗܕ ܐܢܬ ܣܗܕܘܬܟ ܠܐ ܗܝܬ ܫܪܝܪܐ ܘܐܡܪ ܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܐܢܐ ܗܘܝܢ ܕܡܣܗܕ ܐܢܐ ܥܠ ܢܦܫܝ ܣܗܕܘܬܝ ܫܪܝܪܐ ܗܝ ܕܡܛܠ ܕܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢ ܐܝܟܐ ܐܬܝܬ ܘܠܐܝܟܐ ܐܙܠ ܐܢܐ ܐܢܬܘܢ ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܢ ܐܝܟܐ ܐܬܝܬ ܘܠܐ ܠܐܝܟܐ ܐܙܠ ܐܢܐ ؛ 15 ܐܢܬܘܢ ܒܦܓܪܢܐܝܬ ܕܝܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ܐܢܐ ܠܐ ܕܐܢܐ ؛ 16 ܘܐܢ ܕܐܢ ܕܝܢܝ ܫܪܝܪ ܗܘ ܡܛܠ ܕܠܐ ܚܕܝܬ ܒܠܚܘܕܝ ܐܠܐ ܐܢܐ ܘܐܒܝ ܕܫܕܪܢܝ ؛ 17 ܘܒܢܡܘܣܟܘܢ ܕܟܬܝܒ ܕܣܗܕܘܬܐ ܬܪܝܢ ܓܒܪܝܢ ܫܪܝܪܐ ܗܝ ؛ 18 ܐܢܐ ܐܢܐ ܕܡܣܗܕ ܐܢܐ ܥܠ ܢܦܫܝ ܘܐܒܝ ܕܫܕܪܢܝ ܡܣܗܕ ܥܠܝ ؛

CAP. VIII.

12 * Rursum autem allocutus est eos Jeschua, & ait, Ego sum Lux mundi: qui post me venit, non ambulabit in tenebris, sed inueniet sibi lumen vitæ.

13 * Dicunt ei Perischæi, Tu de teipso testificaris, testimonium tuum non est verum.

14 * Respondit Jeschua & dixit eis, Etiamsi ego testificer de meipso, verum est testimonium meum, quippe qui nouerim vnde venerim & quò vadam: vos autem nescitis vnde venerim, neque quò vadam.

15 * Vos corporaliter iudicatis, ego neminem iudico.

16 * Veruntamen si iudicauero, iudicium meum verum est: quia non sum solus, sed ego & Pater meus qui misit me.

17 * Sed & in Lege vestra scriptum est, testimonium duorum virorum verum esse.

18 * Ego sum qui testificor de meipso, & Pater meus qui misit me testatur de me.

19 * Dicunt ei, Vbi est tuus Pater? respondit Jeschua & dixit eis, Neque me nostis, neque Patrem meum: si me nosset is, & Patrem meum nosset is.

20 * Hæc verba locutus est in Gazophylacio dum doceret in templo: & nemo prehendit eum, nondum enim venerat hora eius.

21 * Dixit eis iterum Jeschua, Ego vado, & quæretis me, ac moriemini in peccatis vestris: & quò vado, vos non potestis venire.

22 * Dicunt Jihoudæi, Num ergo interfecturus est seipsum, qui dicat quò ego vado, vos non potestis venire?

23 * At dixit eis, Vos ex inferis estis, & ego ex supernis: Vos estis ex hoc mundo, ego non sum ex hoc mundo.

24 * Dixi vobis vos morituros esse in peccatis vestris: nisi enim credideritis me eum esse, moriemini in peccatis vestris.

25 * Dicunt ei Jihoudæi, Tu quis es? Dixit eis Jeschua, Etiam id quod incœpi loqui vobiscum.

דמורבא דחר בשבא רנ דבתר דנחא כנ קפלאין ח

12 חוב דין מלל עמהון ישוע ואמר אנא אנא נוהרה דעלמא מן דבתרי אתא לא נהלך בחשוכא אלא נשכח לה
נהרא דחיא ؛ 13 אמרין לה פרישא אנת על נפשך מסהד אנת סהדותך לא הית שריר ؛ 14 ענא ישוע ואמר
להון אפן אנא מסהד אנא על נפשי שריר הי סהדותי מטל דידע אנא מן איכא אתית ולאיכא אזל אנא אנחון
דלא ידעין אנתון מן איכא אתית ולא לאיכא אזל אנא ؛ 15 אנחון בגרנאית דינין אנחון אנא לא נאנש לא
דאנא ؛ 16 ואן דאן דינין דיני שריר הו מטל דלא חויה בלחודי אלא אנא ואבי דשדרני ؛ 17 ובנמוסכון
דכתיב דסהדותא דתרין גברין שריר הי ؛ 18 אנא אנא דמסהד אנא על נפשי ואבי דשדרני מסהד עלי ؛

a דנח זרח
b חשך
c סחר
d עבראית גם אם פירוש אימות
e אתא
f פגר
g דין
h דון
i חיא
j סחר

12 ✱ ITERVM ergo locutus est eis Iesus, dicens, Ego sum Lux mundi. qui sequi-B
tur me, nō †ambulat in tenebris: sed ha-
bebit lumen vitæ.
13 ✱ Dixerunt ergo ei Pharisæi, Tu de te-
metipso testimonium perhibes: testi-
monium tuum non est verum.
14 ✱ Respondit Iesus, & dixit eis, Etsi ego
testimonium perhibeo de meipso, ve-
rum est testimonium meum: quia scio
vnde veni, & quò vado: vos autem ne-
scitis vnde veniò, aut quò vado.
15 ✱ Vos secundum carnem iudicatis:
ego non iudico quenquam.
16 ✱ Etsi iudico ego, iudicium meum ve-
rum est: quia solus non sum, sed ego &
qui misit me, Pater.
17 ✱ Et in lege vestra scriptum est, quia
duorum hominum testimonium verum
est.
18 ✱ Ego sum qui testimonium perhibeo
de meipso: & testimonium perhibet de
me, qui misit me, Pater.
19 ✱ Dicebant ergo ei, Vbi est Pater tuus?
Respondit Iesus, Neque me scitis, neque
Patrem meum. si me sciretis: forsitan &
Patrem meum sciretis.
20 ✱ Hæc verba locutus est Iesus in ga-
zophylacio, docens in templo: & nemo
apprehendit eum, quia necdum venerat
hora eius.
21 ✱ Dixit ergo iterum eis Iesus, Ego va-
do, & quæretis me, & in peccato vestro
moriemini. Quò ego vado, vos non po-C
testis venire.
22 ✱ Dicebant ergo Iudæi, Nunquid in-
terficiet semetipsum, quia dicit, Quò
ego vado, vos non potestis venire?
23 ✱ Et dicebat eis, Vos de deorsum estis,
ego de superius sum. Vos de mundo hoc
estis: ego non sum de hoc mundo.
24 ✱ Dixi ergo vobis quia moriemini in
peccatis vestris. si enim non credideri-
tis quia ego sum, moriemini in pecca-
to vestro.
25 ✱ Dicebant ergo ei, Tu quis es? Dixit
eis Iesus, †Principium qui & loquor vo-
bis.

1. Ioh. 1. b. 1.
ambu-labit
Deut. 17 b. 6. & 19. d. 15. Mat. 18. b. 16. 2. Co. 13 d. 1. Heb. 10. c. 30.
principium quia princi-pium quod

12 ✱ Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς ἐλάλησε, λέγων, ἐγώ εἰμι
τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν
τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.
13 ✱ εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι, σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρ-
τυρεῖς; ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής.
14 ✱ ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ
περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου· ὅτι οἶδα πό-
θεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρ-
χομαι, καὶ ποῦ ὑπάγω.
15 ✱ ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα·
16 ✱ καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι
μόνος οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ.
17 ✱ καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀν-
θρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν.
18 ✱ ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ.
19 ✱ ἔλεγον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη ὁ
ἰησοῦς, οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου. εἰ ἐμὲ ἤδειτε,
καὶ τὸν πατέρα μου ἤδειτε ἄν.
20 ✱ ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ γαζοφυ-
λακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐδεὶς ἔπιασεν αὐτόν· ὅτι οὔπω
ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
21 ✱ εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητή-
σετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε. ὅπου ἐγὼ
ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δυνάσθε ἐλθεῖν.
22 ✱ ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι, μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν, ὅτι λέγει,
ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δυνάσθε ἐλθεῖν;
23 ✱ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστὲ, ἐγὼ ἐκ τῶν
ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστὲ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ
τοῦ κόσμου τούτου.
24 ✱ εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς
ἁμαρτίαις ὑμῶν.
25 ✱ ἔλεγον οὖν αὐτῷ, σὺ τίς εἶ; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,
τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν.

---

19 אֲמְרִין לֵהּ[m] אֵיכַו אָבוּךְ עֲנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוֹן וְלָא לִי יְדָעִין אַנְתּוּן וְלָא לְאַבִּי אֱלוֹ לִי יְדָעִין[n] הֲוַיתוּן אַף לְאַבִּי
יְדָעִין הֲוַיתוּן׃ 20 הַלֵּין[o] מִלֵּא מַלֵּל בֵּית גַּזָּא כַּד[p] מַלֵּף בְּהֵיכְלָא וְלָא אֱנָשׁ[q] אַחֲרַהּלָא גֵּיר עִדְכִּיל[r] אֵתָּת[s] הֲוָת
שָׁעָתֵהּ׃ 21 אֲמַר לְהוֹן תּוּב יֵשׁוּעַ אֲנָא אָזֵל אֲנָא[t] וְתְבַעוּנַנִי[u] וְתְמוּתוּן בְּחַטָּהֵיכוֹן וַאיכָא דַאנָא אָזֵל אֲנָא אַנְתּוּן
לָא מְשְׁכְּחִין אַנְתּוּן[v] לְמֵאתָא׃ 22 אָמְרִין יְהוּדָיֵא לְמָא כִּי נַפְשֵׁא קָטֵל דְּאַמַר דַּאיכָא דַאנָא אָזֵל אֲנָא אַנְתּוּן
לָא מְשְׁכְּחִין אַנְתּוּן לְמֵאתָא׃[w] 23 וַאמַר לְהוֹן אַנְתּוּן מִן דַּלְתַּתָּא אַנְתּוּן וַאנָא מִן דַּלְעֵל אֲנָא אַנְתּוּן מִן הָנָא
אַנְתּוּן עָלְמָא אֲנָא לָא הָוֵית מִן הָנָא עָלְמָא׃ 24 אָמַרֵת לְכוֹן דְּתְמוּתוּן[x] בְּחַטָּהֵיכוֹן אֵן לָא גֵּיר[y] תְּהֵימְנוּן דַּאנָא
אֲנָא הְמוּתוּן בְּחַטָּהֵיכוֹן׃ 25 אָמְרִין יְהוּדָיֵא אַנְתְּ מַן אַנְתְּ אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אַפֵּן[z] דְּשַׁרִית דַּאמַלֵּל עִמְּכוֹן׃

m כמו אבוה
n חוא[o] מִלֵּל
p אלף[q] אַחֲרִי
r אתא
s בעא[t] מות
u אתא
v חמא[w] חֵימָן
x שרי בירושו ההחיל

26 * ܣܓܝܐ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܡܠܠܐ ܘܕܝܢܐ ܠܡܡܠܠ ܥܠܝܟܘܢ ܐܠܐ ܡܢ ܕܫܕܪܢܝ ܫܪܝܪ ܗܘ . ܘܐܢܐ ܡܕܡ ܕܫܡܥܬ ܡܢܗ ܗܢܐ ܡܡܠܠ ܠܥܠܡܐ .

27 * ܠܐ ܝܕܥܘ ܘܠܐ ܚܕ ܡܢ ܐܒܐ ܡܡܠܠ ܥܡܗܘܢ ❖

16 * *Multa habeo quæ de vobis dicam & iudicem: sed is qui me misit, verax est: & ego quæ audiui ab eo, hæc ipse loquor in mundo.*

17 * *Neque nouerunt eum de Patre ipsis verba facere.*

❖ ܒܗ ❖

Lectio feriæ IIII. hebdomadis Candidatorum.

28 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ . ܡܕܡ ܕܢܪܝܡܘܢ ܠܒܪܐ ܕܐܢܫܐ ܗܝܢܘ ܬܕܥܘܢ ܕܐܢܐ ܗܘ . ܘܠܐ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܠܝ ܡܢ ܪܥܘܬܝ ܠܚܘܕܝ . ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܐܠܦܢܝ ܐܒܝ ܗܟܝܠܬ ܗܘ ܡܠܠܝܢ ܐܢܐ .

29 ܘܕܡܢ ܕܫܕܪܢܝ ܥܡܝ ܗܘ ܠܝ ܠܐ ܫܒܩܢܝ ܒܠܚܘܕܝ ܐܒܝ ܡܛܠ ܕܐܢܐ ܡܕܡ ܕܫܦܪ ܠܗ ܥܒܕ ܐܢܐ ܒܟܠܙܒܢ .

30 * ܘܟܕ ܗܠܝܢ ܡܣܠܠ ܗܘܐ ܣܓܝܐ ܐܡܝܢܘ ܒܗ .

31 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܠܝܗܘܕܝܐ ܕܗܘܘ ܡܗܝܢܝܢ ܒܗ . ܐܢ ܐܢܬܘܢ ܩܝܡܬܘ ܒܡܠܬܝ ܫܪܝܪܝܢ ܬܗܘܘܢ ܬܠܡܝܕܝ .

32 * ܘܬܕܥܘܢ ܫܪܪܐ . ܘܫܪܪܐ ܢܦܨܘܢ ܠܟܘܢ .

33 * ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܙܪܥ ܐܒܪܗܡ ܐܢܚܢܢ . ܘܠܥܠܡ ܠܐ ܐܬܥܒܕܢ ܠܐܢܫ ܡܕܡ . ܐܝܟ ܕܐܢܬ ܐܡܪ ܕܚܪܝܪܝܢ ܢܗܘܘܢ .

34 * ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ . ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ ܐܢܐ ܐܡܪ ܠܟܘܢ . ܕܟܠ ܕܥܒܕ ܚܛܝܬܐ ܥܒܕ ܗܘ ܚܛܝܬܐ .

35 * ܘܥܒܕܐ ܠܥܠܡ ܠܐ ܩܝܡ ܒܒܝܬܐ . ܒܪܐ ܠܥܠܡ ܩܝܡ .

36 ܗܟܝܠ ܕܗܘ ܒܪܐ ܢܦܨܟܘܢ ܡܢ ܚܛܝܬܐ . ܗܠܝܢ ܡܫܪܪܝܢ ܗܘܝܬܘܢ .

37 * ܝܕܥܝܢ ܕܙܪܥ ܐܒܪܗܡ ܐܢܬܘܢ . ܐܠܐ ܡܒܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܩܛܠܝ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܛܠ ܠܡܩܒܠ ܡܠܬܝ ܠܝܬ ܠܟܘܢ .

38 * ܐܢܐ ܡܕܡ ܕܚܙܝܬ ܥܡ ܐܒܝ ܡܡܠܠ ܐܢܐ . ܘܐܢܬܘܢ ܡܕܡ ܕܚܙܝܬܘܢ ܥܡ ܐܒܘܟܘܢ ܥܒܕܝܢ .

39 * ܥܢܘ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܐܒܘܢ ܐܒܪܗܡ . ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ . ܐܢ ܒܢܝ ܐܒܪܗܡ ܗܘܝܬܘܢ . ܥܒܕܝ ܐܒܪܗܡ ܥܒܕܬܘܢ .

40 * ܗܫܐ ܕܡܢ ܗܘ ܕܡܡܠܠ ܥܡܟܘܢ ܫܪܪܐ ܕܫܡܥܬ ܡܢ ܐܠܗܐ . ܗܢܘ ܕܐܒܪܗܡ ܠܐ ܥܒܕ .

16 * *Multa habeo quæ de vobis dicam & iudicem: sed is qui me misit, verax est: & ego quæ audiui ab eo, hæc ipse loquor in mundo.*

17 * *Neque nouerunt eum de Patre ipsis verba facere.*

Lectio feriæ IIII. hebdomadis Candidatorum.

28 * *Dixit eis iterum Jeschua, Quum extuleritis Filium hominis, tunc agnoscetis me eum esse, nihilque ex voluntate mei ipsius facere: sed sicut docuit me Pater meus, similiter ipse loquor.*

29 * *Et qui me misit mecum est, neque me reliquit solum Pater meus, quoniam ego quod gratum est ei, facio semper.*

30 * *Quúmque hæc loqueretur, multi crediderunt in eum.*

31 * *Dixit autem Jeschua Jihoudeis illis qui crediderunt in ipsum, Si vos permanseritis in sermone meo, verè discipuli mei estis.*

32 * *Et cognoscetis Veritatem, & ipsa Veritas asseret vos in libertatem.*

33 * *Dicunt ei, Semen sumus Abrohom, & nunquam seruitutem cuiquam seruiuimus: quomodo dicis, Eritis filij ingenui?*

34 * *Dixit eis Jeschua, Amin amin dico vobis, Quisquis committit peccatum, seruus est peccati.*

35 * *Seruus autem non permanet in æuum in domo: Filius verò in æuum permanet.*

36 * *Si ergo ipse Filius asseruerit vos in libertatem, verè eritis filij ingenui.*

37 * *Scio vos esse semen Abrohom, sed quæritis me interficere, propterea quòd sermoni meo capiendo non sufficiatis.*

38 * *Ego id quod vidi apud Patrem meum loquor; vos autem id quod vidistis apud Patrem vestrum, agitis.*

39 * *Responderunt & dicunt ei, Pater noster Abrohom est. dixit eis Jeschua, Si filij essetis Abrohom, opera Abrohom faceretis.*

40 * *Nunc autem ecce studetis me interficere virum qui veritatem locutus sum vobiscum, quam audiui à Deo: hoc Abrohom non fecit.*

---

16 סגי איתי לי עליכון למאמר ולמדן אלא מן דשדרני שריר הו ואנא אילין דשמעת מנה הלין הו ממלל אנא
17 ולא ידעו דעל אבא אמר להון :
18 קדמנא דיום ארבעא כשנא דשבתא רחיצא כד
19 אמר להון הוב ישוע אמתי דמחרימינה לברה דאנשא הידין חדעון דאנא אנא ומדם מן צבותנפשי לא עבד
20 אנא אלא איכנא דאלפני אבי הכנות הו ממלל אנא : ומן דשדרני עמי איתוהי ולא שבקני בלחודי אבי
21 ממל דאנא מדם דשפר לה עבד אנא בכלזבן :
22 וכד הלין ממלל הנא סגיאא הימנו בה :
23 ואמר ישוע לתנון יהודיא דהימנו בה אן אנתון תכהדון בממלתי שרירא איתי תלמידי אנתון :

16 רוח
17 ידע
18 קדמיא חיר
19 רוס ידע אבא אלף
פירושו כן
אית כמו יש
20 שבק חימן
21 כתר פירושו המהין
22 מלל שרר

26 ✱ Multa habeo de vobis loqui & iudicare. sed qui me misit, verax est: & ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo.

27 ✱ Et non cognouerunt quia patrem eis dicebat Deum.

28 ✱ DIXIT ergo eis Iesus, Cùm exaltaueritis Filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, & à meipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, hæc loquor:

29 ✱ Et qui me misit, mecum est: & non reliquit me solum, quia ego quæ placita sunt ei, facio semper. D

30 ✱ Hæc illo loquente, multi crediderunt in eum.

31 ✱ Dicebat ergo Iesus ad eos qui crediderunt ei, Iudæos: Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis:

32 ✱ Et cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.

33 ✱ Responderunt ei, Semen Abrahę sumus, & nemini seruiuimus vnquam: quomodo tu dicis, Liberi eritis?

34 ✱ Respondit eis Iesus, Amen amen dico vobis, Quia omnis qui facit peccatum, seruus est peccati.

Rom. 6. 9. 14. 2. Pet. 2. 1. 19.

35 ✱ Seruus autem non manet in domo in æternum: filius †manet in æternum.

autem

36 ✱ Si ergo vos Filius liberauerit, verè liberi eritis.

37 ✱ Scio quia filij Abrahæ estis: sed quęritis me interficere, quia sermo meus nõ capit in vobis.

38 ✱ Ego quod vidi apud Patrem, loquor: & vos quæ vidistis apud Patrẽ vestrum, E facitis.

39 ✱ Responderunt & dixerunt ei, Pater noster, Abraham est. Dicit eis Iesus, Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.

40 ✱ Nunc autem, quæritis me interficere hominem, qui veritatem vobis locutus sum, quam audiui à Deo. hoc Abraham non fecit.

26 ✱ πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν, ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι. κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον.

27 ✱ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν.

28 ✱ Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ μου, ταῦτα λαλῶ.

29 ✱ καὶ ὁ πέμψας με, μετ' ἐμοῦ ἐστιν· οὐκ ἀφῆκέ με μόνον ὁ πατήρ· ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.

30 ✱ ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

31 ✱ ἔλεγεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ ἰουδαίους, ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ.

32 ✱ καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς.

33 ✱ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, σπέρμα ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις, ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε;

34 ✱ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας.

35 ✱ ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

36 ✱ ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε.

37 ✱ οἶδα ὅτι σπέρμα ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν.

38 ✱ ἐγὼ ὃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί μου, λαλῶ. καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν, ποιεῖτε.

39 ✱ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀβραάμ ἐστι. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ τέκνα τοῦ ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ ἀβραὰμ ἐποιεῖτε.

40 ✱ νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν.

---

32 ✱ יָדַע פירושו אמתא
33 ✱ חַרַר פירושו נתן חרותא
34 ✱ פירושו מעולם
35 ✱ חַרַר
36 ✱ חַטָּא
37 ✱ קַנְיָא
38 ✱ שְׁרַר
39 ✱ חַרַר פירוש תקיר
40 ✱ בְּעָא
41 ✱ קְטַל
42 ✱ מַלָּל
43 ✱ חֲזָא
44 ✱ עָנָא
45 ✱ פירושו אמת

32 וְתֵדְעוּן שְׁרָרָא וְהוּ שְׁרָרָא נְחַרְרְכוּן׃
33 עָנוּ וַאמְרִין לֵהּ זַרְעָה חָנָן דְּאַבְרָהָם וּלְוָת מָתוּם עַבְדוּתָא לָא פְלִיחָא לָן אֵיכָנָא אָמַר אַנְתְּ דְּתֶהֱוֹן בְּנֵי חֲאֵרָא׃
34 אָמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ אַמִּין אַמִּין אָמַר אֲנָא לְכוּן דְּכָלְמַן דְּעָבֵד חַטִּיתָא עַבְדָא הוּא דְּחַטִּיתָא׃
35 וְעַבְדָא לָא מְקַנְיָא לְעָלַם בְּבַיתָא בְּרָא דִין לְעָלַם מְקַנְיָא׃
36 אִן הוּ הַכִּיל בְּרָא נְחַרְרְכוּן שַׁרִירָאִית תֶּהֱוֹן בְּנֵי חֲאֵרָא׃
37 יָדַע אֲנָא דְּזַרְעָה אַנְתּוּן דְּאַבְרָהָם אֶלָּא בְּעַיִן אַנְתּוּן לְמִקְטְלַנִי מִטֶּל דְּלָא סָפְקִין אַנְתּוּן׃
38 אֲנָא מִדֵּם דַּחֲזִית לְוָת אָבִי מְמַלֵּל אֲנָא וְאַנְתּוּן מִדֵּם דַּחֲזִיתוּן לְוָת אֲבוּכוּן עָבְדִין אַנְתּוּן׃
39 עָנוּ וַאמְרִין לֵהּ אֲבוּן דִּילָן אַבְרָהָם הוּא אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ אִלּוּ בְּנוֹהִי הֲוֵיתוּן דְּאַבְרָהָם עָבְדוּהִי דְּאַבְרָהָם עָבְדִין הֲוֵיתוּן׃
40 הָשָׁא דִין הָא בְּעַיִן אַנְתּוּן לְמִקְטְלַנִי לְגַבְרָא דְּשַׁרִירְתָא מַלֶּלֶת עִמְּכוּן אֵידָא דְשָׁמְעֵת מִן אֱלָהָא הָדָא אַבְרָהָם לָא עָבַד׃

41 * Vos autem facitis opera Patris vestri. dicunt ei, Nos ex scortatione nõ sumus, vnus est nobis Pater Deus.

42 * Dixit eis Jeschua, Si Deus esset Pater vester, diligeretis me: ego enim à Deo exij & veni: neque ex voluntate mei ipsius veni, sed ille misit me.

43 * Quare sermonem meum non agnoscitis? quia non potestis audire eloquium meum.

44 * Vos ex patre criminatore [diabolo] estis, & cupiditatem patris vestri vultis exequi. Is est qui à principio fuit homicida, & in veritate non perstitit, quia non est veritas in eo. Et quotiescunque loquitur mendacium, de suo loquitur, quoniam mẽdax est, & pater ipsius mendacij.

45 * At quoniam ego veritatem loquor, non creditis mihi.

46 * Quis ex vobis arguet me de peccato? quòd si veritatem loquor, vos quare non creditis mihi?

47 * Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis quia ex Deo non estis.

48 * Responderunt Jihoudæi, & dicunt ei, Nonne bene dicimus te Schamaritanum esse & dæmonium habere?

49 * Dixit eis Jeschua, Dæmonium non habeo, sed Patrem meum honoro, vos autem opprobrio me afficitis.

50 * Ego verò non quæro gloriam meam: est qui quærat & iudicet.

51 * Amin amin dico vobis, Quicunque sermonem meum custodierit, mortem non videbit in æternum.

52 * Dicunt ei Jihoudæi, Nunc nouimus te dæmonium habere. Abrohom mortuus est & prophetæ: & tu dicis, Qui sermonem meum custodierit, non gustabit mortem in æternum?

53 * Num tu maior es patre nostro Abrohom qui mortuus est, & prophetis, qui mortui sunt? quem tu teipsum facis?

54 * Dixit eis Jeschua, Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est pater meus qui me glorificat, de quo dicitis, Deus noster est.

---

41 אַנְתּוּן דְּיָן עָבְדִין אַנְתּוּן עֲבַדָא דַאבוּכוֹן אָמְרִין לֵה חֵנַן מִן [g] זְנוּתָא לָא [h] הֲוִין חַד אָבָא אִית לַן אֱלָהָא ׃
42 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אִלּוּ אֱלָהָא הֲוָא אַבוּכוֹן [i] מְחֲבִין הֲוֵיתוּן לִי אֲנָא גֵּיר מִן אֱלָהָא נְפַקֵת [k] וְאֲתֵית וְלָא הֲוָא מִן [l] צְבוּת
נַפְשִׁי אֲתֵית אֶלָּא הוּ שַׁדְרַנִי ׃ 43 מָטֶל מָנָא [m] מִלָּתִי לָא [n] מְשַׁתַּוְדְּעִין אַנְתּוּן עַל דְּלָא מְשַׁכְּחִין אַנְתּוּן שַׁמְעִין מִלָּתִי ׃
44 אַנְתּוּן מִן אַבָּא [o] אִכְלִקְרָצָא אִיתַיכוֹן [p] וְרֻגְּתֵה דַאבוּכוֹן [q] צָבִין אַנְתּוּן לְמֶעְבַּד הוּ דְּמִן בְּרִ יְשִׁיתָ קָטֵל אֲנָשָׁא הוּ
מִן שֻׁרְרָא לָא [r] קָאֵם מָטֶל דְּשִׁרְרָא לַיִת בֵּה וְאַמַּתַי דַּמְמַלֵּל [s] כַּדְבוּתָא מִן דִּילֵה הוּ מְמַלֵּל מָטֶל [t] וְדַגְלָא הוּ אָף אֲבוּהִ ׃
45 אַנָא דֵּין דְּשִׁרְרָא מְמַלֵּל אֲנָא לָא [v] מְהֵימְנִין אַנְתּוּן לִי ׃ 46 מַנוּ מָנְכוֹן [x] מַכֵּס לִי עַל חֲטִיתָא וְאִן שִׁרְרָא
מְמַלֵּל אֲנָא אַנְתּוּן לְמָנָא לָא מְהֵי מְנִין אַנְתּוּן לִי ׃

[g] זְנָא [h] הֲוָא
[i] אֵיחַב כמו אוהב [k] אֶתָּא
[l] צְבָא [m] מִלָּל [n] יְדַע
[o] פיר׳ מלשון [p] רְגַז [q] אָבָא
[r] קוּם [s] קְרַב כמו כזב
[t] דְּגַל כמו שקר
[v] הֵימֵן [x] כְּסַס

41 * Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei, Nos ex fornicatione
non sumus nati. vnum patrem habemus
Deum.

42 * Dixit ergo eis Iesus: Si Deus pater ve
ster esset: diligeretis vtique me. ego enim
ex Deo processi, & veni: neque enim à
meipso veni, sed ille me misit.

43 * Quare loquelam meam non co-
gnoscitis? Quia non potestis audire
sermonem meum.

44 * Vos ex patre diabolo estis: & desi-
1.Ioh.3. 8.2. deria patris vestri vultis facere. ille, ho-
micida erat ab initio, & in veritate non
stetit: quia non est veritas in eo. cùm lo- F
quitur mendacium, ex propriis loquitur,
quia mendax est, & pater eius.

45 * Ego autem† quia veritatem dico, nõ
creditis mihi.

46 * Quis ex vobis †arguet me de pecca-
to? Si veritatem dico: quare vos non cre-
ditis mihi?

47 * Qui ex Deo est, verba Dei audit. Pro-
1.Ioh.4. 4.6. pterea vos non auditis, quia ex Deo non
estis.

48 * Responderunt ergo Iudæi, & dixe-
runt ei, Nónne benedicimus nos quia Sa
maritanus es tu, & dæmonium habes?

49 * Respondit Iesus, Ego dæmonium
non habeo: sed honorifico patrẽ meum,
& vos inhonoratis me.

50 * Ego autem non quæro gloriam meã:
est qui quærat, & iudicet.

51 * Amen, amen dico vobis, si quis ser-
monem meum seruauerit, mortem non
videbit in æternum.

52 * Dixerunt ergo Iudæi, Nunc cogno-
uimus quia dęmonium habes. Abraham
mortuus est & Prophetæ: & tu dicis, Si
quis sermonem meum seruauerit, non
gustabit mortem in æternum.

53 * Nunquid tu maior es patre nostro
Abraham, qui mortuus est? & Prophetæ
mortui sunt. Quem teipsum facis?

54 * Respondit Iesus, Si ego glorifico
meipsum, gloria mea nihil est; est pater
meus qui glorificat me, quem vos dicitis
quia Deus vester est.

41 * ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον οὖν αὐ-
τῷ, ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα, ἕνα πατέρα ἔχομεν
τὸν θεόν.

42 * εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγα-
πᾶτε δὴ ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἥκω· οὐδὲ
γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε.

43 * διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύα-
σθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.

44 * ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας
τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος
ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐ κέστηκεν· ὅτι οὐκ ἔστιν
ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λα-
λεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

45 * ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι.

46 * τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ δὲ ἀλή-
θειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι;

47 * ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο
ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ.

48 * ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐ καλῶς
λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις;

49 * ἀπεκρίθη ἰησοῦς, ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ
τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με.

50 * ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.

51 * ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τη-
ρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

52 * εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι, νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμό-
νιον ἔχεις. ἀβραὰμ ἀπέθανε καὶ οἱ προφῆται· καὶ σὺ
λέγεις, ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θα-
νάτου εἰς τὸν αἰῶνα;

53 * μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἀβραὰμ, ὅστις ἀ-
πέθανε; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον. τίνα σεαυτὸν σὺ
ποιεῖς;

54 * ἀπεκρίθη ἰησοῦς, ἐάν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτὸν, ἡ δόξα
μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέ-
γετε ὅτι θεὸς ὑμῶν ἐστι.

---

47 מן דמן אלהא * איתותי * מלא דאלהא שמע מטל הנא אנתון לא שמעין אנתון מטל דלא הויתון מן אלהא ׃
48 * ענו יהודיא ואמרין לה לא שפיר אמרינן דשמריא אנת * ודיוא איתלך ׃ 49 אמר להון ישוע לי דיוא
לא איתאלא לאבי * מיקר אנא ואנתון * מצערין לי ׃ 50 אנא דין לא בעא אנא * שובחי איתחובעא * ודאן ׃
51 אמין אמר אנא לכון דמן * דמלתי נטר מותא לא נחזא לעלם ׃ 52 אמרין לה יהודיא השא ידעין
ודיוא איתלך אברהם * מית ונביא ואנת אמר אנת דמן דמלתי נטר מותא לא נטעם לעלם ׃
53 למא אנת רב אנת מן אבון אברהם דמית ומן נביא דמיתו מנו עבד אנת נפשך ׃ 54 אמר להון ישוע
אן אנא משבח אנא נפשי שובחי לא הוא מדם איתותי אבי דמשבח לי הו דאמרין אנתון דאלהן הו ׃

* אית * מלל
* ענא * פרישו ש ד
* ומר * עור * שבח
* דין * מלל
* מות

55 * Neque nouistis eum: ego verò noui eum: & si dixero me eum non nosse, ego ero mendax sicut vos: sed noui eum, & sermonem eius seruo.

56 * Abrohom pater vester desiderabat videre diem meum; viditque, & gauisus est.

57 * Dicunt ei Jihoudæi, Nondum quinquaginta annos natus es, & Abrohom vidisti?

58 * Dixit eis Jeschua, Amin amin dico vobis, antequam fieret Abrohom, ego sum.

59 * Et sustulerunt lapides vt obruerẽt eum: Jeschua verò abdidit sese, & exiuit è templo, transijtque per medium eorum, & abijt.

Matutinis Dominicæ ignis leiunij.

CAP. IX.

1 QVumque præteriret vidit hominem cæcum ab vtero matris suæ.

2 * Et interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes, Magister noster, quis peccauit, hic, an parentes eius, vt cæcus nasceretur?

3 * Dixit eis Jeschua, Neque ipse peccauit, neque parentes eius: sed vt spectentur in eo opera Dei.

4 * Oportet me operari opera eius, qui misit me donec dies est: venit nox quum nemo potest operari.

5 * Quandiu in mundo fuero, Lux sum mundi.

6 * Quumque hæc dixißet, conspuit in terram, & pinsuit lutum ex sputo, & illeuit oculis illius cæci.

7 * Dixitque ei, Vade, laua, in baptisterio Schiloucho [Missus]: abijt itaque, lauit, & venit videns.

8 * Vicini autem eius, & ij, quibus visus fuerat prius quum mendicaret, dicebant: Nónne hic est qui sedebat & mendicabat? Erant qui dicerent, Ipse est:

9 * Et erant qui dicerent, Non, sed quispiam perquàm ei similis. Ipse verò dicebat, Ego

10 sum. * Dicunt ei, Quomodo aperti sunt oculi tui?

11 * Respondit & dixit eis, Vir nomine Jeschua, fecit lutum, & illeuit oculis meis, ac dixit mihi, Vade laua te in aquis Schiloucho. Abij itaque, laui, & visum recepi.

12 * Dicunt ei, Vbi est ille? ait illis, Nescio.

55 וְלָא יְדַעְתּוּנִיהּ אֲנָא דַיָּן יָדַע אֲנָא לַהּ וְאִן אֲמַר אֲנָא דְּלָא יָדַע אֲנָא לַהּ הֲוָא אֲנָא לִי כַּדְבָא אַכְוֻתְכוֹן אֶלָּא יָדַע
אֲנָא לַהּ וּמִלְּתַהּ נָטַר אֲנָא ׃ 56 אַבְרָהָם אֲבוּכוֹן מְסַנַּח הֲוָא דְנִחְזֵא יוֹמִי וַחֲזָא וְחֶדִי ׃ 57 אָמְרִין לַהּ יְהוּדָיֵא
שְׁכֵל כַּד חַמְשִׁין שְׁנִין לָא הַוְיַיתְ וְלַאַבְרָהָם חֲזַיְתְ ׃ 58 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ אֲמִין אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּעַד לָא נֶהֱוָא
אַבְרָהָם אֲנָא אִיתַי ׃ 59 וְשָׁקְלוּ כֵּאפָא דְנִרְגְּמוּנִיהּ וְיֵשׁוּעַ אֶתְחַשִּׁי וּנְפַק מִן הֵיכְלָא וַעֲבַר בֵּינַיְתְהוֹן וַאֲזַל ׃

וְצַפְּרָא רְחַר כְּשַׁבָּא רֵאשִׁתָא רְצוּמָא כח קפלאון ט

1 וְכַד עָבַר חֲזָא גַּבְרָא סַמְיָא דְמִן כְּרֵס אִמֵּהּ ׃ 2 וְשַׁאֲלוּהִי תַּלְמִידוֹהִי וַאֲמְרִין רַבָּן מַנּוּ חֲטָא הָנָא אוֹ אֲבָהָתוּהִי
דְּהוּ סַמְיָא נְחִילַ ׃ 3 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ לָא הוּ חָטָא וְלָא אֲבָהָתוּהִי אֶלָּא דְנִתְחֲזוּן בֵּהּ עֲבָדָוֹהִי דְאַלָּהָא ׃

a יְדַע פירשו כמוכם
b מַלַּל סוּרִיָּא פירשו חמר
c חֲזָא חֲזָא
d אית כמו יש
e רְגַם טְשָׁא בֵּין
f כמו אש
g סְמָא
h יְלַד חֲזָא

55 Et non cognouistis eum, ego autem noui eum. Et si dixero quia non scio eum: ero similis vobis, mendax. Sed scio eum, & sermonem eius seruo.

56 Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: & vidit, & gauisus est.

57 Dixerunt ergo Iudæi ad eum, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?

58 Dixit eis Iesus, Amen amen dico vobis, Antequam Abraham fieret, ego sum.

59 Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum: Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo.

55 καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν, ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.

56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν· καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη.

57 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν, πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας;

58 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγώ εἰμι.

59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν. Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ παρῆγεν οὕτως.

CAP. IX.

1 ET præteriens Iesus vidit hominem cæcum à natiuitate: A

2 Et interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes, Rabbi, quis peccauit, hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur?

3 Respondit Iesus, Neque hic peccauit, neque parentes eius: sed vt manifestentur opera Dei in illo.

4 Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est. venit nox, quãdo nemo potest operari.

5 Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi.

6 Hæc cùm dixisset, expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & liniuit lutum super oculos eius:

7 Et dixit ei, Vade, laua in natatoria Siloe, quod interpretatur Missus. Abijt ergo, & lauit: & venit videns.

8 Itaque vicini & qui viderant eum prius quia mẽdicus erat, dicebant, Nón- B ne hic est qui sedebat, & mendicabat? Alij dicebant, Quia hic est.

9 Alij autem, Nequaquam, sed similis est ei. Ille verò dicebat, Quia ego sum.

eius 10 Dicebant ergo † ei, Quomodo aperti sunt tibi oculi?

11 Respondit, Ille homo qui dicitur Iesus, lutum fecit: & vnxit oculos meos, & dixit mihi, Vade ad natatoriam Siloe, & laua. Et abij, & laui, & † vidi.

vidco

12 Et dixerunt ei, Vbi est ille? Ait, Nescio.

θ'.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς.

2 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;

3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.

4 ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.

5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.

6 ταῦτα εἰπὼν, ἔπτυσε χαμαὶ, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ.

7 καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων.

8 οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;

9 ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δὲ, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν· ἐκεῖνος ἔλεγε, ὅτι ἐγώ εἰμι.

10 ἔλεγον οὖν αὐτῷ, πῶς ἀνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί;

11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶπέ μοι, ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.

12 εἶπον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει, οὐκ οἶδα.

---

4 לִי וְלָא לְמֶעְבַּד עֲבִדָא דְסַן דְשַׁדְרַנִי עַד אִיתָא לֵילְיָא דְאִנְשׁ לָא מְשָׁכַח לְמֶפְלַח ׃
5 כְּמָא דִבְעָלְמָא אֲנָא נְהִירָה אֲנָא דְעָלְמָא ׃ 6 וְכַד אֲמַר הֲלֵין רַק עַל אַרְעָא וְגָבַל טִינָא מִן רוּקָה וְסָשׁ עַל
עֵינַוֹהִי דְהַו סַמְיָא ׃ 7 וַאֲמַרְלֵה זַל אַשִׁיג בְּמַעְמוֹדִיתָא דְשִׁילוּחָא וַאזַל אַשִׁיג וַאתָא כַּד חָזֵא ׃ 8 שְׁכֵנַוֹהִי דֵין
וַאילֵין דַחְזֵא הֲוָא לְהוּן מִן קֶדֶם דְחַדַר הֲוָא אָמְרִין הֲוֵי לָא הֲוָא הָנוּ הוּ דְיָתֵב הֲוָא וְחָדַר אִית דַאמְרִין הֲוֵי דְהוּיוּ ׃
9 וְאִית דַאמְרִין הֲוֵי לָא אֶלָּא מְדַמֶּא דְמֵה לֵה הוּ דֵין אָמַר הֲוָא דַאנָא אֲנָא ׃
10 אָמְרִין לֵה אֵיכְנָא אִתְפַּתְחִי עֵינָיךְ ׃ 11 עָנָא וַאמַר לְהוּן גַּבְרָא דְשִׁמֵה יֵשׁוּעַ עֲבַד טִינָא וְסָשׁ עַל עֵינַי וַאמַר
לִי זַל אַשִׁיג בְּמַיָא דְשִׁילוּחָא וַאזַלֵת אַשִׁיגַת וְאִתְחֲזִי לִי ׃ 12 אָמְרִין לֵה אֵיכָו אָמַר לְהוּן לָא יָדַע אָנָא ׃

[a] פירושו ארך [b] עבד
[c] יום [d] פלח [e] רקק [f] טוש
[g] אזל [h] שוג פירוש רחץ
[i] עמר בלשון סבל [j] שלח
[k] עבראית שכניו
[l] חדר פירושו שאל לחכר בשערי בתים
[m] דמא [n] פתח [o] אזל
[p] שוג [q] חזא [r] איפה

13 * Et adduxerunt eum, qui prius cæcus fuerat, ad Perischæos.

14 * Erat autem sabbathum, quum fecit lutum Jeschua, & aperuit ei oculos ipsius.

15 * Rursus autem interrogarunt eum Perischæi, Quomodo visum recepisti? ille verò dixit eis, Lutum imposuit oculis meis, & lui, & recepi visum.

16 * Et dicebant quidam ex Perischæis, Homo iste non est à Deo qui sabbathum non custodiat. Alij autem dicebant, Quomodo potest homo peccator hæc signa edere? & dissidium erat inter eos.

17 * Dicunt rursus cæco illi, Tu quid dicis de eo qui aperuit tibi oculos tuos? ait illis, Ego dico eum prophetam esse.

18 * Nec verò credebant de eo Jihoudai quòd cæcus fuisset, visumque recepisset usquequo vocarunt parentes illius qui visum receperat.

19 * Et interrogarunt eos, Hiccine est filius ille vester, quem vos dicitis cæcum natum esse, quomodo nunc videt?

20 * Responderunt autem parentes eius, & dixerunt, Scimus hunc esse filium nostrum, & cæcum natum esse.

21 * Quomodo autem nunc videat, aut quis aperuerit oculos eius nescimus. quinetiam ipse ad annos suos progressus est, eum interrogate, ipse pro semetipso loquatur.

22 * Hæc dixerunt parentes eius, quòd timerent à Jihoudæis: constituerant enim Jihoudæi, vt si quis confiteretur eum esse Meschicho, ab ipsis eijceretur è synagoga.

23 * Propterea dixerunt parentes eius, Ad annos suos progressus est, ipsum interrogate.

24 * Et vocauerunt secunda vice virum illum qui fuerat cæcus, ac dicunt ei, Glorifica Deum. nos enim nouimus hunc peccatorẽ esse.

25 * Respondit ille, & dixit eis, An peccator sit, nescio, sed vnum scio me cæcum fuisse, & ecce nunc video.

26 * Dicunt ei iterum, Quid fecit tibi? quomodo aperuit tibi oculos tuos?

27 * Ait illis, Dixi vobis, nec audiuistis. quidnam vultis audire? num & vos discipuli eius vultis fieri?

---

13 וְאַיְתִיוּהִי לְהַהוּ דְּמִן קֹדֶם סַמְיָא הֲוָא לְוָת פְּרִישָׁא׃
14 וְיוֹם שַׁבְּתָא הוּא דְּעָבַד יְשׁוּעַ טִינָא וּפַתַּח לֵהּ עֵינוֹהִי׃
15 זְתוּב שְׁאַלוּהִי פְּרִישֵׁא אֵיכַנָא אִתְחֲזִי לָךְ הוּא דֵּין אֲמַר לְהוּן טִינָא [b] סָם עַל עֵינַי [c] וַאשְׁיֵבַת וְאִתְחֲזִי לִי׃
16 וְאָמְרִין הַהוּ אֲנָשֵׁא מִן פְּרִישֵׁא הָנָא גַּבְרָא לָא הֲוָא מִן אֱלָהָא הוּ דְּשַׁבְּתָא לָא נָטַר אֲחָרְנָא דֵּין אָמְרִין הַהוּ אֵינָנָא מִשְׁכַּח גַּבְרָא [d] חַטָּיָא הֲלֵין [e] אִתְוָחָא לְמֶעְבַד וּפַלְגוּתָא אִית הֲוָת בֵּינָתְהוּן׃
17 אָמְרִין הוּב לְהַהוּ [f] סַמְיָא אַנְתְּ מָא אֲמַר אַנְתְּ עֲלוֹהִי דְּפַתַּח לָךְ עֵינָיךְ אֲמַר לְהוּן אֲנָא אָמַר אֲנָא דַּנְבִיָא הוּ׃
18 לָא דֵּין [g] הַיְמְנוּ הֲוָו עֲלוֹהִי יְהוּדָיֵא דְּסַמְיָא הֲוָא וַחֲזָא עַדְמָא [h] דִּקְרוּ לַאבָהַוהִי דְּהוּ דְּאִנְחוּן אָמְרִין אִנְהוּן
19 וְשַׁאלוּ אֲנוּן אִן הָנוּ בְּרְכוּן הוּ דְּאִנְחוּן אָמְרִין אִנְהוּן דְּהוּ סַמָּא [i] אִתְיְלַד אֵיכַנָא הָשָׁא חָזֵא׃
20 [k] עָנוּ דֵּין אֲבָהַוהִי וַאמְרוּ [l] יָדְעִינַן דְּהָנוּ בְּרַן וְדִכַּר סַמָּא אִתְיְלַד׃

[a] אִתָּא [b] אִית [c] טוּם [d] חַטָּא [e] אֲתָא כמו אות [f] סָמָא [g] הַיְמַן [h] קָרָא [i] יְלַד [k] עָנָא [l] יָדַע

13 *Adducunt eum ad Pharisæos qui cæcus fuerat.
14 *Erat autem sabbathum quando lutum fecit Iesus, & aperuit oculos eius.
15 *Iterum ergo interrogabãt eum Pharisæi quomodo vidisset. Ille autem dixit eis, Lutum mihi posuit super oculos, & C laui: & video.
16 *Dicebant ergo ex Pharisęis quidam, Non est hic homo à Deo, qui sabbathum non custodit. Alij autem dicebant, Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? Et schisma erat inter eos.
17 *Dicunt ergo cæco iterum, Tu, quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit, Quia propheta est.
18 *Non crediderunt ergo Iudæi de illo, quia cæcus fuisset & vidisset: donec vocauerunt parentes eius qui viderat.
19 *Et interrogauerunt eos, dicentes, Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus natus est? Quomodo ergo nunc videt?
20 *Responderunt eis parentes eius, & dixerunt, Scimus quia hic est filius nostER, & quia cæcus natus est:
21 *Quomodo autem nunc videat, nescimus, aut quis eius aperuit oculos, nos nescimus, ipsum interrogate: ætatem habet, ipse de se loquatur.
22 *Hæc dixerunt parẽtes eius, quoniam timebant Iudæos. iam enim conspirauerant Iudæi, vt si quis eum confiteretur esse Christum, extra synagogam fieret.
23 *Propterea parentes eius dixerunt, Quia ætatem habet, ipsum interrogate.
24 *Vocauerunt ergo rursum hominem qui fuerat cæcus, & dixerunt ei, Da gloriam Deo: nos scimus quia hic homo peccator est.
25 *Dixit ergo eis ille, Si peccator est, nescio: vnũ scio, quia cæcus cùm essem modò video.
26 *Dixerunt ergo illi, Quid fecit tibi? quomodo aperuit tibi oculos?
27 *Respondit eis; Dixi vobis iam, & audistis: quid iterum vultis audire? nunquid & vos vultis discipuli eius fieri?

13 *ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς φαρισαίους, τόν ποτε τυφλόν.
14 *ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.
15 *πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, πηλὸν ἐπέθηκέ μοι ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.
16 *ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν φαρισαίων τινές, οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ θεοῦ ὅτι τὸν σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον, πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.
17 *λέγουσι οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν, σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι προφήτης ἐστίν.
18 *οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν, καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος.
19 *καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς, λέγοντες, οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;
20 *ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη.
21 *πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν. αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει.
22 *ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ ἰουδαῖοι, ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
23 *διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.
24 *ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλὸς, καὶ εἶπον αὐτῷ, δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν.
25 *ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· εἷς οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω.
26 *εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν, τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἀνέῳξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς;
27 *ἀπεκρίθη αὐτοῖς, εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;

---

21 אֵיכְנָא דֵין הָשָׁא חָזֵא אוֹ מַנּוּ פְּתַח לֵהּ עֵינַוֹהִי לָא יְדַעְנָן אַף הוּ מ״עַל לֵהּ לַשְׁנַוֹהִי לֵהּ שַׁאֲלוּ הוּ חֲלַף נַפְשֵׁהּ נְמַלֵּל׃
22 הֲלֵין אֲמַרוּ אֲבָהַוֹהִי מְטָל נ״רְחֵל פֵּסֵק בלשון אזה דְדַחֲלִין הֲוַוּ מִן יְהוּדָיֵא פְּסִקוּ הֲוַוּ גַיר יְהוּדָיֵא דְּאִן אֱנָשׁ נוּרָא בְּהוֹדְמְשִׁיחָא הוּ
23 נַפְּקוּנֵיהִי מִן כְּנוּשְׁתָּא׃ מְטָל הָנָא אֲמַרוּ אֲבָהַוֹהִי דְּעַל לֵהּ לַשְׁנַוֹהִי לֵהּ שַׁאֲלוּ׃
24 וַקְרָאוּהִי לְגַבְרָא דְּתַרְתֵּין זַבְנִין לֵהוּ דְּאִיתַוֹהִי הֲוָא סַמְיָא וַאֲמְרִין לֵהּ שַׁבַּח לַאלָהָא חָנַן גַיר יָדְעִינָן דְּהָנָא גַּבְרָא
25 חַטָיָא הוּ׃ עָנָא הוּ וַאֲמַר לְהוֹן אִן חַטָיָא הוּ לָא יָדַע אֲנָא חָדָא דֵין יָדַע אֲנָא דְּסַמְיָא הֲוַיִת וְהָשָׁא הָא חָזֵא אֲנָא׃
26 אֲמְרִין לֵהּ הוּב מָנָא עָבַד לָךְ אֵיכְנָא פְּתַח לָךְ עֵינָיךְ׃
27 אֲמַר לְהוֹן אָמְרֵת לְכוֹן וְלָא שְׁמַעְתּוּן מָנָא צְבִין אַנְתּוּן לְמִשְׁמַע לְמָא אַף אַנְתּוּן תַּלְמִידָא צָבִין אַנְתּוּן לְמֶהֱוָא לֵהּ׃

מ״ עָלַל
נ״ רְחֵל פֵּסֵק בלשון אזה
נ״ יְדָא נְפַק
נ״ קְרָא אִית
נ״ חֲטָא

28 ܐܢܘܢ ܕܒܗ ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗ ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܐܢܬ ܬܠܡܝܕܗ ܕܗܘ ܐܢܚܢܢ ܬܠܡܝܕܐ ܕܡܘܫܐ ܗܘܝܢ ܀

29 ܢܕܥ ܕܡܠܠ ܐܠܗܐ ܥܡ ܡܘܫܐ ܐܢܘܢ ܕܠܐܝܢܐ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܡܢܐܝܟ ܗܘ ܀

30 ܥܢܐ ܗܘ ܓܒܪܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܒܗܕܐ ܗܘ ܡܬܚܙܐ ܕܠܐ ܬܕܥܘܢ ܡܢܐܝܟ ܗܘ ܀

31 ܘܝܕܥܝܢܢ ܕܠܐ ܡܫܡܥ ܐܠܗܐ ܠܚܛܝܐ ܐܠܐ ܡܢ ܕܡܬܪܚܩ ܡܢ ܐܠܗܐ ܘܥܒܕ ܨܒܝܢܗ ܗܘ ܡܫܡܥ ܀

32 ܡܢ ܥܠܡܐ ܠܐ ܫܡܥ ܕܦܬܚ ܥܝܢܝ ܕܥܘܪܐ ܀

33 ܠܘ ܡܢ ܐܠܗܐ ܗܘܐ ܗܢܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܕܢܥܒܕ ܗܠܝܢ ܀

34 ܥܢܘ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܐܢܬ ܒܚܛܝܐ ܡܫܬܠܝܬ ܐܢܬ ܘܐܢܬ ܡܠܦ ܠܢ ܘܦܩܘܗܝ ܠܒܪ ܀

35 ܘܫܡܥ ܝܫܘܥ ܕܐܦܩܘܗܝ ܠܒܪ ܘܐܫܟܚܗ ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܢܐ ܗܘ ܒܪܐ ܕܐܢܬ ܡܗܝܢ ܒܗ ܀

36 ܥܢܐ ܗܘ ܘܐܡܪ ܡܢܘ ܡܪܝ ܕܐܗܝܡܝܢ ܒܗ ܀

37 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܚܙܝܬܗ ܗܘܝܬ ܘܕܡܡܠܠ ܥܡܟ ܗܘ ܗܘ ܀

38 ܥܢܐ ܗܘ ܘܐܡܪ ܡܗܝܡܢܢܐ ܡܪܝ ܘܣܓܕ ܠܗ ܀

39 ܘܐܡܪ ܝܫܘܥ ܠܕܝܢܐ ܗܕܐ ܐܬܝܬ ܕܢܚܙܘܢ ܠܐ ܚܙܝܢ ܘܢܗܘܘܢ ܥܘܪܐ ܕܚܙܝܢ ܀

40 ܘܫܡܥܘ ܗܠܝܢ ܕܥܡܗ ܗܘܘ ܡܢ ܦܪܝܫܝܐ ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܗܠܝܢ ܠܐ ܥܘܪܝܢ ܐܢܚܢܢ ܀

41 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܐܢ ܥܘܪܝܢ ܗܘܝܬܘܢ ܠܐ ܗܘܐ ܠܟܘܢ ܚܛܝܐ ܗܫܐ ܕܡܐܡܪܝܢ ܚܙܝܢ ܚܢܢ ܚܛܝܟܘܢ ܩܐܡ ܀

28 *Ipsi autem ei conuitiati sunt, dicúntque ei, Tu es discipulus eius · nos enim discipuli sumus Mousche.*

29 *Et scimus Mousche Deum collocutum fuisse, hunc autem nescimus vnde sit.*

30 *Respondit vir ille & ait illis, In hoc ergo mirandum est, quòd vos nesciatis vnde sit, & oculos meos, meos inquam, aperuerit.*

31 *Scimus autem Deum vocem peccatorum non exaudire: sed qui eum reueretur & exequitur voluntatem eius, hunc exaudit.*

32 *Ab æuo auditum non est aliquem aperuisse oculos cæci nati.*

33 *Nisi à Deo esset iste, non potuisset hoc facere.*

34 *Responderunt ac dicunt ei, Tu totus in peccatis natus es, & tu doces nos? & eiecerunt eum foras.*

35 *Et audijt Jeschua eum eiectum fuisse foras: & inuenit eum ac dixit ei, Tune credis in filium Dei?*

36 *Respondit ille qui sanatus fuerat & ait, Quis est Domine mi, vt credam in eum?*

37 *Dixit ei Jeschua, Vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est.*

38 *At ille ait, Credo, Domine mi: & procidens adorauit eum.*

39 *Et dixit Jeschua, Ad iudicium mundi huius veni, vt ij qui non vident, videant, & ij qui vident, cæci fiant.*

40 *Et hæc audierunt ex Perischæis illi qui cum eo erant, ac dixerunt ei, Num & nos cæci sumus?*

41 *Ait illis Jeschua, Si cæci essetis, non esset peccatum vobis: nunc autem dicitis, Videmus: propterea peccatum vestrum perstat.*

Vespere sanctificationis Ecclesiæ, & Consecrationis Episcoporum.

CAP. X.

1 *AMin amin ego dico vobis, Qui nõ intrat per ostium in caulam ouium, sed ascendit per locum alium, ipse fur est & latro.*

2 *Is verò qui intrat per ostium, pastor est ouium.*

3 *Atque huic custos ostij [ianitor] reserat ostium, & oues audiunt vocem eius: & oues suas vocat nominibus suis, & educit eas.*

---

28 הנון דין צחיוהי ואמרין לה אנתְ הו תַלְמידה דהו חנן גיר תַלְמידא חנן דמושא ׃ 29 וידעינן דעם מושא
אלהא מלל להנא דין לא ידעינן מן איכָּא הו ׃ 30 ענא הו גברא ואמר להון בהדא הו הכיל לְמתדמרו דאנתון
לא ידעין אנתון מן איכָּא הו ועיני דילי פתח ׃ 31 ידעינן דין דאלהא בקלא דחטיא לא שמע אלא למן דדחל
מנה ושבד צבינה להו הו שמע ׃ 32 מן עלם לא אשתמעת דפתח אנש עינא דסמיא דאתילד ׃ 33 אלו
לא מן אלהא הוא הנא לא משכח חוא חדא למעבד ׃ 34 ענו ואמרין לה אנתְ כלך בחטהא אתילדת ואנתְ
מלף אנתְ לן ואפקיוהי לבר ׃ 35 ושמע ישוע דאפקיוהי לבר ואשכחה ואמר לה אנתְ מהי מן אנתְ בברה דאלהא ׃
36 ענא הו דאתאמי ואמר מנו מרי דאהימן בה ׃ 37 אמר לה ישוע חזיתיהי והו דממלל עמך הויו ׃

a עתא b ידע
c מירשו מימרו d רמר
e עין f חטיא g צבא
h שמע i ילד j עבר
k ענא l ילד m אלף
n נפק o שבח בלשון משא
p אמא q מימן r חזא

28 * Maledixerunt ergo ei, & dixerunt, Tu discipulus illius sis: nos autem Moysi discipuli sumus.

29 * Nos scimus quia Moysi locutus est Deus: hunc autem nescimus vnde sit.

30 * Respondit ille homo, & dixit eis, In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis vnde sit, & aperuit meos oculos.

31 * Scimus autem quia peccatores Deus non audit: sed si quis Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit.

32 * A seculo non est auditum quia quis aperuit oculos cæci nati.

33 * Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quicquam.

34 * Responderunt, & dixerunt ei, In peccatis natus es totus, & tu doces nos? Et eiecerunt eum foras.

35 * Audiuit Iesus quia eiecerunt eum foras: & cùm inuenisset eum, dixit ei, Tu credis in filium Dei?

36 * Respondit ille, & dixit, Quis est Domine, vt credam in eum?

37 * Dixit ei Iesus, Et vidisti eum: & qui loquitur tecum, ipse est.

38 * At ille ait, Credo Domine. Et procidens adorauit eum.

39 * Et dixit ei Iesus, In iudicium ego in hunc mundum veni: vt qui non vident, videant: & qui vident, cæci fiant.

40 * Et audierunt quidam ex Pharisæis qui cum ipso erant: & dixerunt ei, Nunquid & nos cæci sumus?

41 * Dixit eis Iesus, Si cæci essetis, non haberetis peccatum. nunc verò dicitis, Quia videmus. Peccatum vestrum manet.

CAP. X.

1 A Men, amen dico vobis, Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde: ille fur est & latro.

2 * Qui autem intrat per ostium, pastor est ouium.

3 * Huic ostiarius aperit: & oues vocem eius audiunt: & proprias oues vocat nominatim, & educit eas.

28 * ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν, καὶ εἶπον, σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ μωσέως ἐσμὲν μαθηταί.

29 * ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μωσῆ λελάληκεν ὁ θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.

30 * ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστὶ, καὶ ἀνέῳξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς·

31 * οἴδαμεν δὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει.

32 * ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου.

33 * εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν.

34 * ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐν ἁμαρτίαις σὺ γεγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

35 * ἤκουσεν ὁ ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ, σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ;

36 * ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε, τίς ἐστὶ κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;

37 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν μετά σου, ἐκεῖνός ἐστιν.

38 * ὁ δὲ ἔφη, πιστεύω κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

39 * καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.

40 * καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ, μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν;

41 * εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε, ὅτι βλέπομεν. ἡ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

ι.

1 * Αμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής·

2 * ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, ποιμήν ἐστι τῶν προβάτων.

3 * τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά.

---

28 הוּדֵין אֲמַר מְהֵימֵן אֲנָא מָרִי וַנְפַל סְגַד לַהּ ׃ 40 וַאֲמַר יֵשׁוּעַ לְדִינֵהּ דְּעָלְמָא הָנָא אַתֵּית דְּאִלֵּין דְּלָא חָזַין
נָחְזוּן וְאִלֵּין דְּחָזַין נָסְמוּן ׃ 41 אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ אִלּוּ סָמְיָא הֲוַיתוּן לַית חֵוָת לְכוּן חַטִּיתָא הָשָׁא דֵין אָמְרִין אַנְתּוּן דְּחָזִינָן סָטַל הָנָא
חֲטִיתְכוּן קַיְמָא הִי ׃ דְּרַמְשָׁא דְקוּרְשׁ עָרְתָא וְכִירוּטוּנָא דְּאַפִּיסְקוּפָּא כּוּ קַפְלָאוּן
1 אַמֵּין אַמֵּין אָמַר אֲנָא לְכוּן דְּמַן דְּלָא עָאֵל מִן תַּרְעָא לְטִירָא דְּעָנָא אֶלָּא סָלֵק מִן דּוּכָא אַחֲרָנָא הוּ גַנָּבָא הוּ וְגַיְסָא ׃
2 הוּ דֵין דְּעָאֵל מִן תַּרְעָא רַעְיָא הוּ דְּעָנָא ׃ 3 וַלְהָנָא נָטַר תַּרְעָא פָּתַח לַהּ רַעְיָא וְעָנָא שָׁמְעָא קָלֵהּ
וְעָרְבוּהִי קָרָא בְשֻׁמָהַיהוּן וּמַפֵּק לְהוּן ׃

a רוּן סְמָא חֲזָא חֲזָא קוּם
b כְּמַן עִדָּה
c מִן לְשׁוֹן יָן פֵּרוּשׁ רְמָמוּת וְדִים עֹס כְּמַעֲרֶכֶת צוֹפָה
d מִן לְשׁוֹן יָן עִבְרִית אוֹפִים
e עוֹל פֵּרוּשׁוֹ מְכוֹלָא
f פֵּרוּשׁוֹ פְּרִיץ רְעָא בְּלָשׁוֹן פַּרְסִי
g עָנָא כְּמוֹ אָן
h עָרְבֵיָא פֵּרוּשׁוֹ כְּנִסּוֹת
i נָפַק

4 * Quumque emiserit oues suas, praeedit eas, & oues eius sequuntur eum, quippe quae norint vocem eius.

5 * Extraneum verò nequaquam sequuntur oues, sed fugiunt ab eo, quia non norunt vocem extranei.

6 * Hanc parabolam dixit eis Jeschua: illi verò non cognouerunt quid colloqueretur eis.

7 * Dixit autem eis iterum Jeschua, Amin amin dico vobis, Ego sum ostium ouium.

8 * Jjque omnes qui venerunt, fures sunt & latrones: sed non audierunt eos oues.

9 * Ego sum ostium: & per me siquis intrauerit, seruabitur: ingredietúrque ac egredietur, & pascua inueniet.

10 * Fur non venit nisi vt furetur, ac vt trucidet, & perdat: ego veni vt vitam habeant, &, quod abundantius est, habeant.

11 * Ego sum pastor ille bonus: & pastor bonus animam suam ponit pro ouibus.

12 * Mercenarius autem qui non est pastor, & cuius non sunt oues, quum videt lupum venientem, deserit oues, & fugit: venit autem lupus, rapit & dissipat ei oues.

13 * Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non est ei cura ouium.

14 * Ego sum pastor bonus, & agnosco meas, & agnoscor à meis.

15 * Sicut nouit me Pater meus, & ego cognosco Patrem meum, & animam meam pono pro ouibus.

16 * Habeo autem & oues alias quae non sunt ex hoc ouili, eas quoque oportet me adducere; & audient vocem meam, fiétque grex vnus omnium, vnusque pastor.

17 * Propterea Pater meus diligit me, quia ego pono animam meam, vt iterum eam assumam.

18 * Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam ex mea voluntate: possum enim eam ponere, possumque rursus eam assumere: quia hoc mandatum accepi à Patre meo.

19 * Et factum est iterum dissidium inter Jhoudaeos propter hos sermones.

20 * Et dicebant multi ex eis, Daemonium habet, & insaniendo insanit. quid auditis eum?

---

4 וכד אפיק עניה קדמיהון אזל ועברוהי דילה אזלין כתרה מטל דידעין קלה ׃ 5 כתר נוכרייא דין לא אזלא
אלא ערקא מנה דלא ידעא קלה דנוכרייא ׃ 6 הדא פלאתא אמר להון ישוע הנון דין לא ידעו מנא מלל
עמהון ׃ 7 אמר להון דין חוב ישוע אמין אמין אמר אנא לכון דאנא אנא חרעה דענא ׃
וכלהון אילין דאתו גנבא אנון וגיסא אלא לא שמעת אנון ענא ׃ 8 אנא אנא חרעא ובי אן אנש נעול
ונפוק ורעיא נשכח ׃ 10 גנבא לא אתא אלא דנגנוב ודנקטול ודנובד אנא אתית דחיא נהון
ויתיר נהוא להון ׃ 11 אנא אנא רעיא טבא ורעיא טבא נפשה סאם חלף ענה ׃
אגירא דין דלא הוא רעיא ולו דילה אנון ערבא מא דחזא דאתא שבק ענא וערק ואתא דאבא חטף
עגא אן נבר
כלא ופירוש משל
אתא עול חייא
נפק פירושו מרגן
אבד אתא טוב סום
כמו זאבו לו כמו לא
דאבא כמו זאב

4 * Quumque emiserit oues suas, praeedit eas, & oues eius sequuntur eum, quippe quae norint vocem eius.

5 * Extraneum verò nequaquam sequuntur oues, sed fugiunt ab eo, quia non norunt vocem extranei.

6 * Hanc parabolam dixit eis Jeschua: illi verò non cognouerunt quid colloqueretur eis.

7 * Dixit autem eis iterum Jeschua, Amin amin dico vobis, Ego sum ostium ouium.

8 * Jjque omnes qui venerunt, fures sunt & latrones: sed non audierunt eos oues.

9 * Ego sum ostium: & per me siquis intrauerit, seruabitur: ingredietúrque ac egredietur, & pascua inueniet.

10 * Fur non venit nisi vt furetur, ac vt trucidet, & perdat: ego veni vt vitam habeant, &, quod abundantius est, habeant.

11 * Ego sum pastor ille bonus: & pastor bonus animam suam ponit pro ouibus.

12 * Mercenarius autem qui non est pastor, & cuius non sunt oues, quum videt lupum venientem, deserit oues, & fugit: venit autem lupus, rapit & dissipat ei oues.

13 * Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non est ei cura ouium.

14 * Ego sum pastor bonus, & agnosco meas, & agnoscor à meis.

15 * Sicut nouit me Pater meus, & ego cognosco Patrem meum, & animam meam pono pro ouibus.

16 * Habeo autem & oues alias quae non sunt ex hoc ouili, eas quoque oportet me adducere; & audient vocem meam, fiétque grex vnus omnium, vnusque pastor.

17 * Propterea Pater meus diligit me, quia ego pono animam meam, vt iterum eam assumam.

18 * Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam ex mea voluntate: possum enim eam ponere, possumque rursus eam assumere: quia hoc mandatum accepi à Patre meo.

19 * Et factum est iterum dissidium inter Jhoudaeos propter hos sermones.

20 * Et dicebant multi ex eis, Daemonium habet, & insaniendo insanit. quid auditis eum?

4 * Et cùm proprias oues emiserit, ante eas vadit: & oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius.

5 * Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo: quia non nouerũt vocem alienorum.

6 * Hoc prouerbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognouerunt quid loqueretur eis.

7 * Dixit ergo eis iterum Iesus, Amen amen dico vobis, quia ego sum ostium ouium.

8 * Omnes quotquot venerunt, fures sunt & latrones: sed non audierunt eos oues.

9 * Ego sum ostium. Per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur, & egredietur & pascua inueniet.

10 * Fur non venit nisi vt furetur & mactet & perdat. Ego veni vt vitã habeant, & abundantius habeant.

11 * Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animã suam ponit pro ouibus suis.

Isai. 40. c. 11. Ezec. 34. c. 23. & 37. d. 24.

12 * Mercenarius autem & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: & lupus rapit, & dispergit oues.

13 * Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est: & non pertinet ad eum de ouibus.

C

14 * Ego sum pastor bonus: & cognosco †meas, & cognoscunt me meę.

oues

15 * Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem: & animam meam pono pro ouibus meis.

Mat. 11. d. 27. Luc. 10. d. 22.

16 * Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere: & vocẽ meam audient, & fiet vnum ouile & vnus pastor.

Mat. 28. d. 19. Mar. 16. d. 15. Luc. 24. g. 47. Acto. 10. f. 35. 13. g. 47. & 15. b. 7. Gal. 1. b. 9. Ezec. 37. f. 22. Isai. 53. b. 7.

17 * Propterea me diligit pater: quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam.

18 * Nemo †tollit eam à me: sed ego †pono eam à meipso. potestatem habeo ponendi eam: & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à patre meo.

tollet
ponam

19 * Dissensio iterum facta est inter Iudęos propter sermones hos.

20 * Dicebant autem multi ex ipsis, Dæmonium habet & insanit: quid eum auditis?

4 * καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ· ὅτι οἴδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

5 * ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.

6 * ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

7 * εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.

8 * πάντες ὅσοι ἦλθον, κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.

9 * ἐγώ εἰμι ἡ θύρα. δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὑρήσει.

10 * ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

11 * ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων.

12 * ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ, καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα.

13 * ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει· ὅτι μισθωτός ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.

14 * ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.

15 * καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.

16 * καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν.

17 * διὰ τοῦτο ὁ πατήρ με ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.

18 * οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτὴν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου.

19 * σχίσμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους.

20 * ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;

---

[a] אֲנַר · יָדַע · סוּם
[b] פירושו מכלא
[c] פירושו צריך
[d] אַתָּא · שָׁמַע · כמו אמן
[e] רָעָא · סוּם · נְסַב
[f] צָבָא · סוּם
[g] כְּלַג · מְלַל
[h] פירושו שיר
[i] שְׁנָא · פירושו שנא

13 אֲגִירָא דִין עָרַק מִטָּל דְּאַגִירָא הוּא וְלָא בְטִיל לֵהּ עַל עָנָא ׃ 14 אֲנָא אֲנָא רָעְיָא טָבָא וְיָדַע
אֲנָא לְדִילִי וּמְתִידַע לִי אֲבִי וַאֲנָא יָדַע אֲנָא לַאבִי וְנַפְשִׁי סָאֵם אֲנָא חָלַף עָנָא ׃ 15
16 אִית לִי דִין אַף עָרְבָא אַחֲרְנָא אִילֵין דְּלָא הָוֵו מִן טְיָרָא הָנָא וְאַף לְהוֹן וְלָא לִי לְמֵיתֵי אֵנוּן וְנִשְׁמְעוּן קָלִי
וְהָוֶוָא עָנָא כְּלָהּ חָדָא וְחַד רָעְיָא ׃ 17 מְטָל הָנָא אֲבִי רָחֵם לִי דְּאֲנָא סָאֵם אֲנָא נַפְשִׁי דְתוּב אֶסְבְּיָהּ לָא הֲוָא
אֱנָשׁ שָׁקֵל לֵהּ מִנִּי אֶלָּא אֲנָא סָאֵם אֲנָא לֵהּ מִן צְבָתִי ׃ 18 שְׁלִיט אֲנָא גֵיר דְּאַסְיְמִיָּהּ וְשַׁלִּיט אֲנָא דְתוּב אֶסְבְּיָהּ
דְּהָנָא פּוּקְדָנָא קַבֵּלֵת מִן אֲבִי ׃ 19 וַהֲוָת תּוּב פְּלוּגְתָּא בֵּינֵי יְהוּדָיֵא מְטָל מִלָּא הָלֵין ׃
20 וַאֲמְרִין הֲוָו סַגִּיאָא מִנְּהוֹן דְּדַיְיָא אִית לֵהּ וּמְשַׁגְּעָא מָנָא שְׁמָעִין אַנְתּוּן לֵהּ ׃

21 * Alij autem dicebant, Hæc verba non
ſunt dæmoniaci; nunquid dæmonium poteſt
oculos cæci aperire?

Lectio Encænijs Eccleſiæ.

22 * Factum eſt autem feſtum Encæniorum
in Ouriſchlem, erátque hyems.
23 * Et ambulabat Jeſchua in templo in por-
ticu Schelemoun.
24 * Et cinxerunt eum Jhoudæi, dicúntque
ei, Quouſque tandem retines animam no-
ſtram? Si tu es Meſchicho dic nobis apertè.
25 * Reſpondit Jeſchua, & dixit eis, Dixi
vobis, neque credidiſtis. at opera quæ ego
facio in nomine Patris mei, ipſa teſtantur de
me.
26 * Sed vos non creditis quia non eſtis ex
ouibus meis quemadmodum dixi vobis.
27 * Oues meæ vocem meam audiunt, & ego
cognoſco eas, ipſæque poſt me veniunt.
28 * Et ego do eis vitam æternam, neque per-
ibunt in æternum, ac nemo rapiet eas à manu
mea.
29 * Pater enim meus qui dedit mihi, omni-
bus maior eſt, nullúſque poteſt è manu Patris
mei rapere.
30 * Ego & Pater meus vnum ſumus.
31 * Et ſuſtulerunt rurſus Jhoudæi lapides
vt obruerent eum.
32 * Dixit eis Jeſchua, Multa opera præclá-
ra à Patre meo oſtendi vobis, propter quod-
nam operum illorum lapidatis me?
33 * Dicunt ei Jhoudæi, Non propter opera
bona lapidibus petimus te: ſed quoniam bla-
ſphemas, & quum tu ſis homo, facis teipſum
Deum.
34 * Dixit eis Jeſchua, Nonne ita ſcriptum
eſt in Lege veſtra, Ego dixi, Dij eſtis.
35 * Si eos dixit Deos, propterea quòd ad eos
factus eſt ſermo Dei, & non poteſt Scriptura
ſolui;
36 * Quem Pater ſanctificauit & miſit in
mundum, dicitis ei, Tu blaſphemas, quia dixi
vobis me eſſe filium Dei?
37 * Quod ſi non facio opera Patris mei, vt
credatis mihi.

---

21 אַחֲרָנָא דַּיָּן אָמְרִין הָוֵו הָלֵין מִלֵּא לָא הָוֵי דְּדַיְוָנָא לְמָא דַּיְוָא מְשַׁכַּח עַיְנֵא [1]דְּסַמְיָא [2]לְמִפְתַּחוּ׃
22 [3]קָרְיָנָא [4]דְּחוּדָת [5]עִדְּתָא כז
23 הָוָא הָוֵא דַּיָּן [6]עַאדָא דְּחוּרְתָּא בְּאוּרְשְׁלֵם [7]וְסַתְוָא הָוָא׃ 24 וְמְהַלֵּךְ הָוָא יֵשׁוּעַ בְּהֵיכְלָא [8]בְּאַסְטְוָא דְּשְׁלֵיסוּן׃
24 [9]וְהַדְּרוּהִי יְהוּדָיֵא וַאמְרִין לֵהּ עַדְמָא לַאמַתַי נָסֵב אַנְתְּ נַפְשָׁן אִן אַנְתְּ הוּ מְשִׁיחָא אֱמַר לַן [10]גַּלְיָאִית׃
25 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאמַר לְהוּן אָמְרֵת לְכוּן וְלָא [11]מְהֵימְנִין אַנְתּוּן וַעֲבִדָא דְּאַנָא עָבֵד אֲנָא בְּשְׁמֵהּ דְּאַבִּי הִנִּין סָהֲדִין עָלַי׃
26 אֶלָּא אַנְתּוּן לָא מְהֵימְנִין אַנְתּוּן מָטֹל דְּלָא הֲוֵיתּוּן מִן עָרְבַי אֵיכַנָא דְּאַמְרֵת לְכוּן׃
27 עָרְבַא דִּילִי קָלִי שְׁמְעִין וַאנָא יָדַע אֲנָא לְהוּן וְהִנּוּן [12]אָתִין בַּתְרַי׃ 28 וַאנָא יְהֵב אֲנָא לְהוּן חַיֵּא דְּלְעָלַם

[1] סְמָא [2] פְּתַח
[3] קְרָא [4] חֲדָא כמו חדש
[5] כמו עדה [6] נַעַר
[7] פירוש חורף [8] מן לשון יין
[9] חֲדַר כמו חזר
[10] גְּלָא [11] הֵימֵן
[12] פירוש בבשות
[1] אֲתָא

21 * Alij dicebant, Hæc verba non sunt dæmonium habentis: nunquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire?

22 * FACTA sunt autem Encænia in Ierosolymis: & hyems erat.
2. Mach. 4. 56. 59.

23 * Et ambulabat Iesus in templo, in porticu Salomonis.

24 * Circundederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei, Quousque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palam.

25 * Respondit eis Iesus, Loquor vobis: & non creditis. opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me:

26 * Sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis sicut dixi vobis.

27 * Oues meæ vocem meam audiunt: & ego cognosco eas, & sequuntur me.

28 * Et ego vitam æternam do eis: & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. F

29 * Pater meus qui dedit mihi, maior omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris mei.

30 * Ego & pater vnum sumus.

31 * Sustulerunt ergo iterum lapides Iudæi, vt lapidarent eum.

32 * Respondit eis Iesus, Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis?

33 * Responderunt ei Iudæi, De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia; & quia tu homo cùm sis, facis teipsum Deum.

34 * Respondit eis Iesus, Nónne scriptum est in Lege vestra, quia Ego dixi, dij estis?
Psal. 81. 6.

35 * Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solui scriptura:

36 * Quem Pater sanctificauit & misit in mundum, vos dicitis, Quia blasphemas: G quia dixi, Filius Dei sum?

37 * Si non facio opera Patris mei: nolite credere mihi.

21 * ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δυνάται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;

22 * Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν ἦν.

23 * καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος.

24 * ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ.

25 * ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ·

26 * ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε· οὐ γὰρ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν.

27 * τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσί μοι·

28 * κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου.

29 * ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέ μοι, μείζων πάντων ἐστί, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός μου.

30 * ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν.

31 * ἐβάσταζαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν.

32 * ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός μου· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με;

33 * ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν θεόν.

34 * ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε;

35 * εἰ ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή·

36 * ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον, υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι;

37 * εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι.

---

[m] אֲבַר [n] נַר
[o] רְגַם [p] סְנָיָא
[q] חַיָּא כמו חגל
[r] אִיתַי
[s] מַלָּל
[t] שְׁרָא
[u] מִימַּן

וְלָא [m] נֵאבְדוּן לְעָלַם וְלָא אֱנָשׁ נְחַטּוּף אֱנוּן מִן [n] אִידִי ׃ [29] אֲבִי גֵּיר דְּיַהֲב לִי מִן כֹּל רַב הוּ וְלָא אֱנָשׁ מִשְׁכַּח דְּמִן אִידַת
דְּאבִי נְחַטּוּף ׃ [30] אֲנָא וְאבִי חַד חָנַן ׃ [31] וְשַׁקְלוּ תּוּב יְהוּדָיֵא כְּאפָא [o] לְמֶרְגְּמָה ׃ [32] אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ [p] סַגִּיאָא
עֲבָדָא שַׁפִּירָא מִן לְוָת אֲבִי [q] חַוִּיתְכוּן מֶטָל אַיְנָא עֲבָדָא מָגַהוּן רָגְמִין אַנְתּוּן לִי ׃ [33] אֲמְרִין לֵה יְהוּדָיֵא לָא הֲוָא מֶטָל
עֲבָדָא שַׁפִּירָא רָגְמִינַן לָךְ אֶלָּא מֶטָל דְּמְגַדַּף אַנְתְּ וְכַד [r] אִיתַיִךְ בַּרְנָשָׁא עָבֵד אַנְתְּ נַפְשָׁךְ אֱלָהָא ׃ [34] אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ
לָא הֲוָא הָכְנָא כְּתִיב בְּנָמוּסְכוּן דַּאנָא אֲמַרֵת דַּאלָהֵא אַנְתּוּן ׃ [35] אִן לְהָנוּן אֲמַר אֱלָהֵא מֶטָל דַּלְוָתְהוּן הֲוָת [s] מִלְּתָהּ
דַּאלָהָא וְלָא מֶשְׁכַּח כְּתִבָא [t] דְּנֶשְׁחְרָא ׃ [36] לַאינָא דַּאבָא קַדִּשֵׁהּ וְשַׁדְּרֵהּ לְעָלְמָא אַנְתּוּן אָמְרִין אַנְתּוּן דַּמְגַדַּף אַנְתְּ עַל
דַּאמְרֵת לְכוּן דַּבְרֵהּ אֲנָא דַּאלָהָא ׃ [37] וְאִן לָא עָבֵד אֲנָא עֲבָדָא דַּאבִי לָא [u] תְּהֵימְנוּנַנִי ׃

38 * Sin autem facio, etiamsi mihi non credatis, illis operibus credite: vt sciatis & credatis Patrem meum in me esse, méque in Patre meo.

39 * Et studebant iterum prehendere eum: at euasit ex eorum manibus.

40 * Et abijt trans Jourdenon in eum locum vbi fuerat Jouchanon, prius dum baptizaret; fuítque illic.

41 * Veniebant autem homines quam plurimi ad eum, & dicebant, Jouchanon ne vnum quidem signum edidisse: quæcunque autem Jouchanon dixerat de viro isto, vera esse.

42 * Multíque crediderunt in eum.

Ad Oblationem Quadragesimæ.

CAP. XI.

1 ERat autem quidam, qui morbo detinebatur, Loozar, ex Beth-Anio [domo afflictionis,] pago, frater Mariam & Mortho:

2 * Porrò ista Mariam ea erat quæ vnxit aromate pedes ipsius Jeschua, abstersitque capillis suis: erat frater istius Loozar qui morbo laborabat.

3 * Miserunt autem ambæ sorores eius ad Jeschua & dicũt, Domine noster, ecce is quem tu diligis valetudine laborat.

4 * Jeschua verò dixit, Iste morbus letalũ nõ est; sed prõ gloria Dei vt glorificetur filius Dei propter eum.

5 * Diligebat autem ipse Ieschua Mortho, & Mariam & Loozar.

6 * Quumque audisset eum ægrotare, mansit in eo loco vbi erat duos dies.

7 * Postea verò dixit discipulis suis, Venite, eamus rursum in Jihoudæam.

8 * Dicunt ei discipuli eius, Magister noster, modò Jihoudæi quærebant te lapidibus obruere, & rursum illuc ábis?

9 * Dixit eis Jeschua, Nonne sunt horæ duodecim in die? & si quis ambulauerit interdiu, non impingit, quippe qui videat lucem mundi huius.

10 * Si quis verò noctu ambulauerit impingit, quippe cui lux non adsit.

11 * Hæc dixit Jeschua: & postea subdit eis, Loozar amicus noster dormit, sed proficiscor eum excitaturus.

---

38 אִדֵּין עֲבַד אֲנָא * אַפֵּן לִי לָא מְהַימְנִין אַנְתּוּן לְהוּן לַעֲבִדָא הַימְנוּ וְתִדְעוּן וְתְהַימְנוּן דַּאבִי בִּי וַאנָא בָּאבִי ;
39 וּבְעָו הֲווֹ תוּב * וְנֵאחְדוּנִיהִי וְנִפֵּק לַה מִן בֵּית אִידֵיהוֹן ;
40 וַאזַל לַה לְעֵבְרָא דְיוֹרְדְנָן לְדוּכְתָא אַיכָא דְאִתְהֲוִי הֲוָא יוּחַנָן מִן קֳדֵם כַּד * מְעַמֵּד הֲוָא וְהֲוָא תַּמָּן ;
41 וַאתוּ אֲנָשָׁא סַגִּיאֵא לְוָתֵהּ וַאמְרִין הֲווֹ דְיוּחַנָן אָף לְאָתָא אֲתָא עֲבַד כָּל מִדֵּם דִּין דַּאמַר יוּחַנָן עַל גַּבְרָא הָנָא שַׁרִיר הוּ ;
42 וְסַגִּיאֵא * הַימְנוּ בֵּהּ ;

38 מרכב אף אין * וְרָע
39 בְּעָא * אֶחֱד * יַד
40 עָמַד * אֶתָּא
41 הַימְנוּ

38 אִיתַהֲוָא דִין חַד * דַּכְּרִיהּ לְעָזַר מִן בֵּית עַנְיָא קְרִיתָא אֲחוּהִי דְמַרְיַם וְדְמַרְתָא ;
39 דְשִׁשְׁחַת בְּבֻסְמָא רַגְלֵוהִי דְיֵשׁוּעַ * וְשִׁוִּיתַ בְּסַעֲרָה אֲחוּהִי הֲוָא דְהָדָא לְעָזַר דַּכְּרִיהּ הֲוָא ;

38 קפלאון יא כח
39 כְּרִיתָא * אִיתַ
40 מְשַׁח * שֶׁוָא בלשון קטן

38 ✠ Si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis & credatis quia Pater in me est, & ego in Patre.

39 ✠ Quærebant ergo eum apprehendere: & exiuit de manibus eorum.

40 ✠ Et abijt iterum trans Iordanem in eum locum vbi erat Iohannes baptizans primùm: & mansit illic.

41 ✠ Et multi venerunt ad eum, & dicebant, Quia Iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quæcunque dixit Iohannes de hoc, vera erant.

42 ✠ Et multi crediderunt in eum.

38 ✠ εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε· ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.

39 ✠ ἐζήτουν οὖν πάλιν αὐτὸν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

40 ✠ καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ ἰορδάνου, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ.

41 ✠ καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν· πάντα ὅσα εἶπεν ἰωάννης περὶ τούτου, ἀληθῆ ἦν.

42 ✠ καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

CAP. XI.

1 ✠ ERat autem quidam languens Lazarus à Bethania, de castello Mariæ & Marthæ sororis eius.

2 ✠ Maria autem erat quæ vnxit Dominum vnguento, & extersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus infirmabatur.

Mat. 26. b. 7. Luc. 7. f. 37. Infr. 12. a. 3.

3 ✠ Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes, Domine, ecce quem amas, infirmatur.

4 ✠ Audiens autem Iesus, dixit eis, Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei: vt glorificetur filius Dei per eam.

5 ✠ Diligebat autem Iesus Martham, & sororem eius Mariam & Lazarum.

6 ✠ Vt ergo audiuit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus.

7 ✠ Deinde post hæc dicit discipulis suis, Eamus in Iudæam iterum.

8 ✠ Dicunt ei discipuli, Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare: & iterum vadis illuc?

9 ✠ Respondit Iesus, Nónne duodecim sunt horæ diei? Si quis ambulauerit in die, non offendit: quia lucem huius mundi videt.

10 ✠ Si autem ambulauerit in nocte, offendit, quia lux non est in eo.

11 ✠ Hæc ait. & post hæc dicit eis, Lazarus amicus noster dormit: sed vado vt à somno excitem eum.

ια'.

1 ✠ Ἦν δέ τις ἀσθενῶν λάζαρος ἀπὸ βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης μαρίας καὶ μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.

2 ✠ ἦν δὲ μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ, καὶ ἐκμάξασα τοῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς λάζαρος ἠσθένει.

3 ✠ ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσα, κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.

4 ✠ ἀκούσας δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς.

5 ✠ ἠγάπα δὲ ὁ ἰησοῦς τὴν μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν λάζαρον.

6 ✠ ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας·

7 ✠ ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἄγωμεν εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν.

8 ✠ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ, ῥαββὶ, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;

9 ✠ ἀπεκρίθη ἰησοῦς, οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει.

10 ✠ ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.

11 ✠ ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.

אַחְוָתֵהּ לְוָת יֵשׁוּעַ וְאָמְרָן מָרָן הָא הַוִי דְּרָחֵם צַנְתְּ כְּרִיהּ ׀ 4 יֵשׁוּעַ דֵּין אֲמַר הָנָא כְּרִיהָנָא לָא הַוָת רְסוּתָא אֶלָּא
חֻלָּף תְּשִׁבּוּחְתָּא דֵאלָהָא דְּנֶשְׁתַּבַּח בְּרִיהּ דֵאלָהָא מְטַלְּהֵהּ ׀
5 מְחֵב הֲוָא דֵין תּוּ יֵשׁוּעַ לְמָרְתָּא וְלִמְרִים וְלֶלְעָזָר ׀ 6 וְכַד שְׁמַע דְּכְרִיהּ כַּתַּר בְּדוּכְתָּא דְּאִיתַוְהִי הֲוָא
הֲוֵין יוֹמִין ׀ 7 וּבְתַרְכֵן אֲמַר לְתַלְמִידוֹהִי תּוּ נְאֵזֵל תּוּב לִיהוּד ׀ 8 אֲמְרִין לֵהּ תַּלְמִידוֹהִי רַבִּן הַשָּׁא
יְהוּדָיֵא בְּעַיִן הֲווּ לְמֶרְגְּמָךְ וְתוּב אָזֵל אַנְתְּ לְהַכְּן ׀ 9 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ לָא תְּרַתְּעַסְרָא שָׁעִין אִית בְּיוֹמָא וַאן
אֱנָשׁ מְהַלֵּךְ בְּאִימְמָא לָא מְתְחַקֵּל מְטַל דְּחָזֵא נוּהֲרֵהּ דְּעָלְמָא הָנָא ׀ 10 אֶן אֱנָשׁ דֵּין בְּלֵלְיָא נְהַלֵּךְ מְתְחַקֵּל
מְטַל דְּנַהִירָא לֵית בֵּהּ ׀ 11 הָלֵין אֲמַר יֵשׁוּעַ וּבְתַרְכֵן אֲמַר לְהוֹן לֶעָזָר רְחִמָּן שְׁכֵב אֶלָּא אֵזֵל אֲנָא דְּאַעִירְיוּהִי ׀

[a] כְּרִיהּ מוּרַת
[b] שְׁבַח אוֹ חֲבַב
[c] פֵּירוּשׁ עָמַר
[d] לְמַר אִתָּא בְּעָא
[e] רְגַם יוּם
[f] תְּקַל פֵּירוּשׁ כְּשֵׁל
[g] נְחַר כְּמוֹ חוֹר
[h] רְחֵם עוֹר פֵּירוּשׁ הַקִּיץ

12 * Dicunt ei discipuli eius, Domine noster, si dormit benè valebit.
13 * Hoc autem Jeschua dixerat de morte illius: at illi putarũt de dormitione somni ipsum
14 dixisse. * Tunc dixit eis Jeschua explicatè, Loozar mortuus est.
15 * Et gaudeo me illic non fuisse propter vos vt credatis. sed illuc proficiscamini. * Ait
16 Thouma, qui dicitur Gemellus, discipulis sociis suis, Eamus & nos, vt moriamur cũ eo.
17 * Venit autem Jeschua in Beth-Anio, [domũ afflictionis] & inuenit eum iam quartum diẽ agere in domo sepulchri [monumento.]
18 * Erat autem Beth-Anio iuxta tumulum Ourischlem distans ab ea quasi stadiis quin-
19 decim. * Et multi ex Jihoudæis venerant ad Mortho & Mariam vt lenirent corda earum propter ipsarum fratrem.
20 * Mortho autem vt audiuit Jeschua venire, exijt ei obuiam: Mariam verò domi sedebat.
21 * Et dixit Mortho ipsi Jeschua, Domine mi, si hic fuisses, mortuus non fuisset frater meus.
22 * Sed & nunc scio fore, vt quæcunque petieris à Deo det tibi.
23 * Dixit ei Jeschua, Surrecturus est frater
24 tuus. * Dixit ei Mortho, Scio resurrectu- rum in consolatione [resurrectione] die illo no-
25 uissimo. * Dixit ei Jeschua, Ego sum Consolatio [Resurrectio] & Vita: & qui crediderit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet.
26 * Porrò quisquis viuit & credit in me, in æternum non morietur. Credis hoc?
27 * Dixit ei, Etiam Domine mi, Ego credo te esse Meschicho Filium Dei, qui venturus erat in mundum.
28 * Quúmque hæc dixisset, abijt vocatum Mariam sororem suam clanculum, & dixit ei, Magister noster venit, & vocat te.
29 * Mariam autem quum audijsset, surrexit citò, & veniebat ad eum.
30 * Ipse verò Jeschua nondum venerat in pagum: sed erat in eo ipso loco vbi occurrerat
31 ei Mortho. * Quinetiam illi Jihoudæi qui erant cum ea domi & consolabantur eam, vt viderunt Mariam citò surrexisse & exijsse, abierunt post eam. arbitrabantur enim eam abijsse ad monumentum vt fleret.

---

12 אמרין לה תלמידוהי מרן אן דמך מתחלם ׃ 13 הו דין ישוע אמר על מותה והנון סברו דעל מדמכא הו
דשנתא אמר ׃ 14 הידין אמר להון ישוע פשיקאית לעזר מית לה ׃ 15 וחדא אנא דלא הוית תמן מטלתכון
דתהימנון אלא תלכו לתמן ׃ 16 אמר תאומא דמתאמר תאמא לתלמידא חברוהי נאזל אף חנן נמות עמה ׃
17 ואתא ישוע לבית עניא ואשכח דארבעא לה יומין דאיתוהי בבית קבורא ׃ 18 איתיה הות דין בית עניא על
גב אורשלם כד פריקא מנה איך אסתרותא חמשתעסר ׃ 19 וסגיאא מן יהודיא אתיאין הוו לות מרתא ומרים
דתמלון בלבהין מטל אחוהין ׃ 20 מרתא דין כד שמעת דישוע אתא נפקת לאורעה מרים דין בביתא יתבא הות ׃
21 ואמרת מרתא לישוע מרי אלו הנן הוית לא מאת הוא אחי ׃ 22 אלא אף השא ידעא אנא דכמא דתשאל לאלהא יהב לך ׃

חלם דמך ׃ ישן
פשק פי׳ הרגם ׃ חימן
אמר ׃ תאם ׃ אזל
מות ׃ אית גנב גבעה
פרק בלשון רחק
מן לשון יח ׃ אתא
מלא בלשון נחם ׃ שמע
ארע פירושו פגש
יתב ׃ מורת ׃ שאל

12 * Dixerunt ergo discipuli eius, Domine, si dormit, saluus erit.
13 * Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem putauerunt quia de dormitione somni diceret.
14 * Tunc ergo Iesus dixit eis manifestè, Lazarus mortuus est:
15 * Et gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi. sed eamus ad eũ.
16 * Dixit ergo Thomas qui dicitur Didymus, ad condiscipulos, Eamus & nos, & † vt moriamur cum eo.
17 * Venit itaque Iesus: & inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. C
18 * Erant autem Bethania iuxta Ierosolymam quasi stadijs quindecim.
19 * Multi autem ex Iudæis venerant ad Martham & Mariam, vt consolarentur eas de fratre suo.
20 * Martha ergo vt audiuit quia Iesus venit, occurrit illi: Maria autem domi sedebat.
21 * Dixit ergo Martha ad Iesum, Domine si fuisses hîc, frater meus non fuisset mortuus.
22 * Sed & nunc scio, quia quæcunque poposceris à Deo, dabit tibi Deus.
23 * Dicit illi Iesus, Resurget frater tuus.
24 * Dicit ei Martha, Scio quia resurget in resurrectione, in nouissimo die.
25 * Dixit ei Iesus, Ego sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet.
26 * Et omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc?
27 * Ait illi, Vtique Domine, ego credidi quia tu es Christus Filius Dei †, qui in D hũc mundũ venisti. * Et cùm † hęc dixisset, abijt, & vocauit Mariam sororem suã silentio, dicens, Magister adest, & vocat te. * Illa vt audiuit † surgit citò, & venit ad eum.
28 * Nondum enim venerat Iesus in castellum: sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei Martha.
31 * Iudæi ergo qui erant cum ea in domo, & cõsolabantur eam, cùm vidissent Mariam, quia citò surrexit & exijt, secuti sunt eam, dicentes, Quia vadit ad monumentum, vt ploret ibi.

Sup. c. 9. Luc. 14. c. 14. Sup. 6. 633. c. 47

vini hoc surexit

12 * εἶπον οὖν ὁ μαθηταὶ αὐτῷ, κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται.
13 * εἰρήκει δὲ ὁ ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.
14 * τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς παρρησίᾳ, λάζαρος ἀπέθανε.
15 * καὶ χαίρω δι ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.
16 * εἶπεν οὖν θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς, ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.
17 * ἐλθὼν οὖν ὁ ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
18 * ἦν δὲ ἡ βηθανία ἐγγὺς τῶν ἱερουσαλήμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε·
19 * καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ τὴν μάρθαν καὶ μαριάν, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν.
20 * ἡ οὖν μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.
21 * εἶπεν οὖν μάρθα πρὸς τὸν ἰησοῦν, κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει.
22 * ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός.
23 * λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου.
24 * λέγει αὐτῷ ἡ μάρθα, οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
25 * εἶπεν αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται·
26 * καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο;
27 * λέγει αὐτῷ, ναὶ κύριε. ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
28 * καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ ἐφώνησε μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα, εἰποῦσα, ὁ διδάσκαλος παρεστὶ καὶ φωνεῖ σε.
29 * ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχύ, καὶ ἔρχεται πρὸς
30 αὐτόν. * οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ μάρθα.
31 * οἱ οὖν ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν μαριάν, ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ.

---

23 אֲמַר לַהּ יֵשׁוּעַ קָאֵם אַחֵיכִי ׃ 24 אָמְרָא לַהּ מָרְתָא יָדְעָא אֲנָא דְקָאֵם בְּנוּחֲמָא בְּיוֹמָא אַחֲרָיָא ׃
25 אֲמַר לַהּ יֵשׁוּעַ אֲנָא אֲנָא נוּחֲמָא וְחַיֵּא וּמַן דְּמְהַימֵן בִּי אַפֵּן נְמוּת נִחְיֵא ׃ 26 וְכֹל דְּחַי וּמְהַימֵן בִּי לְעָלַם
לָא נְמוּת מְהַימְנָא אַנְתִּי הָדָא ׃ 27 אָמְרָא לַהּ אִין מָרִי אֲנָא מְהַימְנָא אֲנָא דְאַנְתְּ הוּ מְשִׁיחָא בְּרֵה דְאֱלָהָא
דְאַתֵּא לְעָלְמָא ׃ 28 וְכַד אֲמְרַת הָדֵין אָזְלַת קְרַת לְמַרְיָם חֲתָהּ כַּסְיָאִית וְאֲמְרָא לַהּ רַבָּן אַתָא וְקָרֵא לָכִי ׃
29 וּמַרְיָם כַּד שָׁמְעַת קָמַת עָגַל וְאַתְיָא הָוַת לְוָתֵהּ ׃ 30 הוּדֵין יֵשׁוּעַ לָא עָרִיל אֶתָא הֲוָא לַקְרִיתָא אֶלָּא בָּהּ
הֲוָא בְּהִי דּוּכְתָא דְאַרְעֵתֵהּ מָרְתָא ׃ 31 אַף הָנוּן דֵּין יְהוּדָיֵא דְאִית הֲוָו עִמָּהּ בְּבַיְתָא וְמַסְבְּיָאִין הֲוָו לַהּ נַחֲוָו לְמַרְיָם
דְעָגַל קָמַת נְפְקַת אֲזָלוּ לְהוּן כַּתְרָהּ סְבָרוּ לְהוּן גֵּיר דְּלַקְבְּרָא אָזְלָא לְמֶבְכָא ׃

* קוּם כְּתִים ר׳ ל קוּמָהּ
* מִיתֵן מוּת * חַיֵּא
* אַתָּא קְרֵא פְּסָא
* קוּם פירושו פחאם
* אֵתָא עבראיה סקום
* אַרְעָא כמו ערע בַּיְתָא
* אָתָא * קוּם בְּכָא

32 * Ipsa verò Mariam quum venisset vbi erat Ieschua, vt vidit eum, procidit ad pedes eius, & dixit ei, Si hic fuisses Domine mi, mortuus non fuisset frater meus.

33 * Ieschua verò quum vidisset eam flentem, & Ihoudæos illos qui venerant cum ea flentes, infremuit Spiritu suo & turbauit seipsum.

34 * Et dixit, Vbi posuistis eum? & dicunt ei, Domine noster, veni, vide.

35 * Et obuenerunt lachrymæ ipsi Ieschua.

36 * Itaque dicebant Ihoudæi, Videte quantum amabat eum.

37 * Quidam autem ex ipsis dixerunt, Non poterat hic qui aperuit oculos cæci illius efficere, vt & iste non moreretur?

38 * Ieschua verò cùm infremuisset intra semetipsum, tum venit ad monumentum. Erat autem spelunca, & lapis erat eius impositus ostio.

39 * Et dixit Ieschua, Tollite lapidem hunc. Dixit ei Mortho soror ipsius mortui, Domine mi, iam fœtet, quatuor enim dierum est.

40 * Dixit ei Ieschua, Nonne dixi tibi si credideris, fore, vt videas gloriam Dei?

41 * Proinde sustulerunt lapidem illum. Et ipse Ieschua eleuauit oculos suos sursum & ait, Pater, gratias ago tibi quod me audieris.

42 * Ego verò sciebam me semper à te exauditum iri, sed propter hanc turbam adstantem hæc dixi, vt credant me à te missum esse.

43 * Quúmque hæc dixisset, clamauit alta voce, Loozar, veni foras.

44 * Et exijt mortuus ille manus & pedes vinctus fasciis, vultúmque sudario. Dixit eis Ieschua, Soluite eum & sinite abire.

45 * Itaque multi ex Ihoudæis qui venerant ad Mariam, quum vidissent quod fecerat Ieschua, crediderunt in eum.

46 * Quidam autem ex eis profecti sunt ad Perischæos, & dixerunt eis quicquid fecerat Ieschua.

Matutinis feriæ IIII. Passionis.

47 * Et congregati sunt principes Sacerdotum & Perischæi, & dicebant, Quid agemus? nam vir iste signa multa edit.

---

32 הידין מרים כד אתת איכא דאיתוהי הוא ישוע וחזתה נפלת על רגלוהי ואמרא לה אלו חנן חויתמרי לא
מאת הוא אחי ; 33 ישוע דין כד חזה דבכיא וליהודיא הנון דאתו עמה דבכין אתעזו ברוחה ואזיע נפשה ;
34 ואמר איכא סמתונהי ואמרין לה מרן תא חזי ; 35 ואתין הוי דמעוהי דישוע ; 36 ואמרין הוו
יהודיא חזו כמא רחם הוא לה ; 37 אנשין דין מנהון אמרי לא משכח הוא הנא דפתח עינוהי דהו סמיא דנעבד
ואף הנא לא נמות ; 38 ישוע דין כד מתעזו בינוהי ולה אתא לבית קבורא הו בית קבורא איתוהי הוא מערתא
וכאפא סיטא הות על תרעה ; 39 ואמר ישוע שקולו כאפא הדא אמרא לה מרתא חתה דהו מיתא מרי מן כדו
מרילה ארבעא לה יומין ; 40 אמר לה ישוע לא אמרת לכי דאן תחמינין תחזין שובחה דאלהא ;

k אתא חזא m פי׳ פא
n הוא o מות p בכא
q אתא r עזו s זרע
t סום u אתא חזא
v סמא w מות
x סום y סרא כמו סרח
z חיסן a חזא

---

32 * Ipsa verò Mariam quum venisset vbi erat Ieschua, vt vidit eum, procidit ad pedes eius, & dixit ei, Si hic fuisses Domine mi, mortuus non fuisset frater meus.

33 * Ieschua verò quum vidisset eam flentem, & Ihoudæos illos qui venerant cum ea flentes, infremuit Spiritu suo & turbauit seipsum.

34 * Et dixit, Vbi posuistis eum? & dicunt ei, Domine noster, veni, vide.

35 * Et obuenerunt lachrymæ ipsi Ieschua.

36 * Itaque dicebant Ihoudæi, Videte quantum amabat eum.

37 * Quidam autem ex ipsis dixerunt, Non poterat hic qui aperuit oculos cæci illius efficere, vt & iste non moreretur?

38 * Ieschua verò cùm infremuisset intra semetipsum, tum venit ad monumentum. Erat autem spelunca, & lapis erat eius impositus ostio.

39 * Et dixit Ieschua, Tollite lapidem hunc. Dixit ei Mortho soror ipsius mortui, Domine mi, iam fœtet, quatuor enim dierum est.

40 * Dixit ei Ieschua, Nonne dixi tibi si credideris, fore, vt videas gloriam Dei?

41 * Proinde sustulerunt lapidem illum. Et ipse Ieschua eleuauit oculos suos sursum & ait, Pater, gratias ago tibi quod me audieris.

42 * Ego verò sciebam me semper à te exauditum iri, sed propter hanc turbam adstantem hæc dixi, vt credant me à te missum esse.

43 * Quúmque hæc dixisset, clamauit alta voce, Loozar, veni foras.

44 * Et exijt mortuus ille manus & pedes vinctus fasciis, vultúmque sudario. Dixit eis Ieschua, Soluite eum & sinite abire.

45 * Itaque multi ex Ihoudæis qui venerant ad Mariam, quum vidissent quod fecerat Ieschua, crediderunt in eum.

46 * Quidam autem ex eis profecti sunt ad Perischæos, & dixerunt eis quicquid fecerat Ieschua.

47 * Et congregati sunt principes Sacerdotum & Perischæi, & dicebant, Quid agemus? nam vir iste signa multa edit.

32 Maria ergo cùm venisset vbi erat Ie-
sus, videns eum, cecidit ad pedes eius, &
dicit ei, Domine si fuisses hîc, non esset
mortuus frater meus.
33 Iesus ergo vt vidit eam plorantem,
& Iudæos qui venerant cum ea, plo-
rantes, infremuit spiritu, & turbauit
seipsum: E
34 Et dixit, Vbi posuistis eum? Dicunt
ei, Domine, veni & vide.
35 Et lachrymatus est Iesus.
36 Dixerunt ergo Iudæi, Ecce quomo-
do amabat eum.
37 Quidam autem ex ipsis, dixerunt,
Non poterat hic qui aperuit oculos cæ-
ci † facere vt hic non moreretur?
38 Iesus ergo rursum fremens in se-
metipso, venit ad monumentum. erat
autem spelunca: & lapis superpositus
erat ei.
39 Ait Iesus, Tollite lapidem. Dicit ei
Martha soror eius qui mortuus fuerat,
Domine, iam fœtet, quatriduanus est
enim.
40 Dicit ei Iesus, Nónne dixi tibi quo-
niam si credideris, videbis gloriam Dei?
41 Tulerunt ergo lapidem. Iesus autem
eleuatis sursum oculis, dixit, Pater, gra-
tias ago tibi quoniam audisti me.
42 Ego autem sciebam quia semper me
audis, sed propter populum qui circun-
stat, dixi, vt credant quia tu me misisti.
43 Hæc cùm dixisset, voce magna cla-
mauit, Lazare, veni foras.
44 Et statim prodijt qui fuerat mor-
tuus, ligatus pedes & manus institis, & F
facies illius sudario erat ligata. Dixit eis
Iesus, Soluite eum & sinite abire.
45 Multi ergo ex Iudæis qui venerant ad
Mariam & Martham, & viderant, quæ
fecit Iesus, crediderunt in eum.
46 Quidam autem ex ipsis abierunt ad
Pharisæos, & dixerunt eis quæ fecit Ie-
sus.

47 COLLEGERVNT ergo Pontifices
& Pharisæi cõcilium, & dicebant, Quid
facimus, quia hic homo multa signa fa-
cit.

32 ἡ οὖν μαρία ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν,
ἔπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ, κύριε, εἰ ἦς ὧδε,
οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός.

33 ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελ-
θόντας αὐτῇ ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύ-
ματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν·

34 καὶ εἶπε, ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, κύριε, ἔρ-
χου καὶ ἴδε.

35 ἐδάκρυσεν ὁ ἰησοῦς.

36 ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι, ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν.

37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας
τοῦ ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀπο-
θάνῃ;

38 ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται
εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ'
αὐτῷ.

39 λέγει ὁ ἰησοῦς, ἄρατε τὸν λίθον· λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ
τοῦ τεθνηκότος μάρθα, κύριε, ἤδη ὄζει· τετραταῖος γάρ
ἐστι.

40 λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς,
ὄψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ;

41 ἦραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος. ὁ δὲ ἰη-
σοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε, πάτερ, εὐχαριστῶ
σοι, ὅτι ἤκουσάς μου.

42 ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν
ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέ-
στειλας.

43 καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, λάζαρε,
δεῦρο ἔξω.

44 καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ
τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο.
λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν.

45 πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν μα-
ρίαν, καὶ θεασάμενοι ὅσα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς
46 αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς φαρι-
σαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς.

47 συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι συνέ-
δριον, καὶ ἔλεγον, τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολ-
λὰ σημεῖα ποιεῖ.

---

41 וַשְׁקַלוּ כְּאַפָּא דַּהֲוָה יְשׁוּעַ אָרִים עֵינַוֹהִי לְעֵל וַאמַר אֲבָא מוֹדֵא אֲנָא לָךְ דְּשַׁמַּעְתָּנִי׃
42 וַבְּכָל זְבַן שָׁמַע אַנְתְּ לִי אֶלָּא מֶטֻל כְּנִשָׁא הָנָא דְקָאֵם אֲמַר אֲנָא הֲלֵין דְּנַהֲימְנוּן דְּאַנְתְּ שַׁדַּרְתָּנִי׃
43 וְכַד אֲמַר הֲלֵין קָעָא בְּקָלָא רָמָא לְעָזַר תָּא לְבַר׃ 44 וְנְפַק הַו מִיתָא כַּד אֲסִירָן אִידַוֹהִי וְרַגְלַוֹהִי בְּפַסְקִיתָא
וְאַפַּזוֹהִי בְּסוּדָרָא אֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ שְׁרַאוּהִי וְשִׁבּוּקוּ אֶזֶל׃ 45 וְסַגִּיאֵא מִן יְהוּדָיֵא דְאַתַּוּ לְוָת מַרְיָם כַּד חָזַוּ מַדַּם
דַּעֲבַד יְשׁוּעַ הֵימַנוּ בַּהּ׃ 46 וַאנָשִׁין מִנְּהוֹן אֲזַלוּ לְוָת פְּרִישֵׁא וַאמַרוּ לְהוֹן כָּל מַדַּם דַּעֲבַד יְשׁוּעַ׃
דְּצַפְּרָא דַּארְבְּעָא דְּחַשָּׁא כט
47 וְאִתְכַּנְשׁוּ רַבֵּי כַהֲנֵא וַפְּרִישֵׁא וַאמְרִין הָוֵו מַנָא נַעֲבֵד דְּהָנָא גַּבְרָא אִתְוְהָא סַגְיָהָא עָבֵד׃

Pp 4

48 * ܗܠܝܢ ܡܫܬܒܩܝܢ ܠܗ ܟܠܗܘܢ ܐܢܫܐ ܢܗܝܡܢܘܢ ܒܗ. ܘܡܬܝܢ ܪܘܡܝܐ
ܘܢܣܒܪܘܢ ܠܐܬܪܢ ܘܠܥܡܢ. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܥܡܗ ܥܡܐ ܐܚܪܢܐ
49 ܘܚܕ. * ܡܢܗܘܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܫܡܗ ܩܝܦܐ ܟܗܢܐ ܪܒܐ ܕܫܢܬܐ ܗܝܢܘ: ܘܐܡܪ
ܠܗܘܢ ܐܢܬܘܢ ܠܐ ܝܕܥܝܢ. ܘܠܐ ܚܫܒܝܢ ܕܢܫܬܟܚ ܠܢ ܕܚܕ ܓܒܪܐ
50 ܠܡܝܬܐ ܠܥܡܐ ܘܠܐ ܢܐܒܕ ܟܠܗ ܥܡܐ ܠܥܡܐ.
51 * ܘܗܠܝܢ ܡܢ ܪܘܚܗ ܠܐ ܐܡܪ ܐܠܐ ܕܗܘܐ ܪܒ ܟܗܢܐ ܕܫܢܬܐ ܗܝܢܘ ܢܒܝ
ܕܥܬܝܕ ܕܢܬܡܘܬ ܥܠ ܥܡܐ ܗܢܘ.
52 * ܘܠܐ ܥܠ ܥܡܐ ܗܢܘ ܒܠܚܘܕ ܐܠܐ ܕܢܟܢܫ ܠܒܢܝ ܐܠܗܐ ܕܦܪܝܣܝܢ
53 ܚܕ ܠܚܕ. * ܘܡܢ ܗܠܝܢ ܝܘܡܐ ܗܘܘ ܡܬܚܫܒܝܢ ܕܢܩܛܠܘܢܝܗ.
54 * ܘܠܝܫܘܥ ܠܐ ܗܘܐ ܡܗܠܟ ܓܠܝܐ ܒܝܗܘܕܝܐ. ܐܠܐ ܐܙܠ ܠܬܡܢ
ܠܐܬܪܐ ܕܩܪܝܒ ܠܡܕܒܪܐ ܠܩܪܝܬܐ ܕܐܦܪܝܡ. ܘܬܡܢ ܗܘܐ ܥܡ
ܬܠܡܝܕܘܗܝ.
* ܘܩܪܒܘ ܠܗ ܬܡܢ ܣܥܘܕܬܐ. ܘܡܪܬܐ ܡܫܚܬ ܡܫܚܐ ܕܢܪܕܐ
ܣܓܝܐܬܐ ܘܡܫܚܬ ܪܓܠܘܗܝ ܕܝܫܘܥ. ܘܡܫܚܬ ܪܫܗ ܒܫܥܪܗ. ܘܐܬܡܠܝ
ܒܝܬܐ ܡܢ ܪܝܚܐ ܕܡܫܚܐ.

* ܫܢܬ ܕ ܝܡܝܢ

48 * Quòd si ita sinamus eum, omnes homines
credent in eum: veniéntque Romani, tollent
locum nostrum ac Gentem nostram.
49 * Vnus autem ex eis cuius nomen est Kaio-
pho, erat summus Sacerdos anni illius, & di-
xit eis, Vos nihil scitis.
50 * Neque cogitatis expedire nobis vt vnus
homo moriatur pro populo, & tota gens non
pereat.
51 * Hoc autem ex propria voluntate non di-
xit, sed quia erat summus Sacerdos anni il-
lius, vaticinatus est fore vt Jeschua pro gen-
te moreretur.
52 * Nec tantum pro illa gente, sed etiam vt
filios Dei, qui dispersi sunt, congreget vnà.
53 * Itaque ab illa die machinabantur vt in-
terficerent eum.
54 * Ipse verò Jeschua non ambulabat palàm
inter Jihoudæos: sed profectus est illinc in re-
gionem quæ est prope desertum in arcem quæ
vocatur Ephrem, & illic versabatur cum
discipulis suis.

Matutinis septimanæ suscitatio-
nis Loozar.

55 * Propè autem erat Pezcho [hilaritas] Ji-
houdæorum: & ascenderunt multi ex vicis
ad Ourischlem ante festum, vt purificarent
seipsos.
56 * Et quærebant ipsum Jeschua, & dic-
bant alius ad alium in templo, Quid putatis?
non venturum esse ad festum?
57 * Principes autem Sacerdotum & Peri-
schæi præceperant vt si quis nosset vbi esset,
indicaret eis vt prehenderent eum.

CAP. XII.

1 IEschua verò sex ante Pezcho diebus ve-
nit Beth-Anio vbi erat Loozar ille, quem
suscitauerat à mortuis ipse Jeschua.
2 * Et fecerunt ei illic cœnam, & Mortha
ministrabat: Loozar autem vnus ex discum-
bentibus erat cum eo.
3 * Mariam autem accepit alabastrum aro-
matis nardi præstantissimæ multi pretij, &
vnxit pedes Jeschua, extersitque capillis sui:
& impleta est domus odore aromatis.

48 וְאִן שְׁבַקְיָנָן לַהּ הָכְנָא כֻּלְּהוֹן אֲנָשָׁא מְהֵימְנִין בַּהּ וְאֵתְיָן רְהוֹמָיָא שְׁקִלִין אַתְרָן וְעַמָּן ׀
49 חַד דֵּין מִנְּהוֹן דִּשְׁמֵהּ קַיָּפָא רַב כָּהֲנָא הֲוָא דְּהִי שַׁנְתָּא וַאמַר לְהוֹן אַנְתּוּן לָא יָדְעִין אַנְתּוּן מִדַּם ׀
50 וְלָא מְחַשְׁבִין אַנְתּוּן דִּפְקַח לָן דְּחַד גַּבְרָא נְמוּת חֲלָף עַמָּא וְלָא כֻּלֵּה עַמָּא נֶאבַד ׀
51 הָדָא דֵּין מִן צְבוּת נַפְשֵׁהּ לָא אַמַר אֶלָּא מֶטֻל דְּרַב כָּהֲנָא הֲוָא דְּהִי שַׁנְתָּא אִתְנַבִּי דַּעֲתִיד הֲוָא יֵשׁוּעַ דְּנְמוּת חֲלָף
52 עַמָּא ׀ וְלָא כַּלְּחוּד חֲלָף עַמָּא אֶלָּא דְּאַף בְּנֵיָא דְאֱלָהָא דִּמְבַדְּרִין נְכַנֵּשׁ לַחֲדָא ׀
53 וּמִן הוּ יוֹמָא אִתְחַשְׁבוּ הֲוֵי דְּנְקַטְלוּנֵיהִי ׀ 54 הוּ דֵּין יֵשׁוּעַ לָא מְהַלֵּךְ הֲוָא גַּלְיָאִית בֵּית יְהוּדָיָא אֶלָּא אֲזַל
לְהוּ מִן תַּמָּן לְאַתְרָא דְּקָרִיב לְחוּרְבָּא לְכַרְכָּא דְּסִתְקְרֵא אֶפְרַיִם וְתַמָּן מְתְחַפַּךְ הֲוָא עִם תַּלְמִידָוֹהִי ׀

55 וְקָרִיב הֲוָא פַּסְחָא דְּיַהוּדָיֵא וְסַלְּקוּ אֲנָשִׁין סַגִּיאִין מִן אַרְעָתָא לְאוּרִשְׁלֵם קֳדָם פַּסְחָא לְדַכָּאוּתָא נַפְשָׁתְהוֹן ׀
56 וּבְעָן לְמִבְעֵי יֵשׁוּעַ וַהֲוָן אָמְרִין חַד לְחַבְרֵהּ בְּהֵיכְלָא מָה סְבָרִין אַנְתּוּן דְּלָא אֲתֵי לְחַגָּא ׀
57 וְרַבְּרְבֵי כָּהֲנֵי וּפְרִישֵׁי הֲוָן פְּקִדִין דְּמַן דִּידַע אֵיכָן הוּא יְהַוֵּא מוֹדַע לְהוֹן בְּדִיל דְּיִתְחַדּוּן לֵהּ ׀

* חֲשַׁב ' מוּרַת ' אֵנוֹר
* עֲבָדָא ' נְבָיָא
* בַּדִּיר בַּר
' קְטֵל ' גְּלָא
* חֲרַב ' פְּרִישׁוּ מִבַּר
* קְרָא ' מַפְּדָ ' לְמַר

48 * Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: & venient Romani, & tollent nostrum † locum & gentem.

49 * Vnus autem ex ipsis Caiphas nomine, cùm esset pontifex anni illius, dixit eis, Vos nescitis quicquam. G

50 * Nec cogitatis quia expedit nobis vt vnus moriatur homo pro populo, & nõ tota gens pereat.

51 * Hoc autem à semetipso non dixit: sed cùm esset pontifex anni illius, prophetauit quia Iesus moriturus erat pro

52 gente:

* Et non tantùm pro gente, sed vt filios Dei qui erant dispersi, congregaret

53 in vnum.

* Ab illo ergo die cogitauerunt vt interficerent eum.

54 * Iesus ergo iam non palàm ambulabat apud Iudæos, sed abijt inde in regionem iuxta desertum in ciuitatem quæ dicitur Ephrem, & ibi morabatur cum discipulis suis.

55 * PROXIMVM autem erat Pascha Iudæorum: & ascenderunt multi Ierosolymam de regione ante Pascha, vt sanctificarent seipsos.

56 * Quærebant ergo Iesum: & colloquebantur adinuicem, in templo stantes, Quid putatis, quia non venit ad diem festum †?

57 * Dederant autem Pontifices & Pharisæi mandatum, vt si quis cognouerit vbi sit, indicet vt apprehendant eum.

CAP. XII.

Mat. 26. a. 6. Mar. 14. a. 3. 1 IEsus ergo ante sex dies Paschæ venit Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mor- A tuus quem suscitauit Iesus.

2 * Fecerunt autem ei cœnam ibi: & Martha ministrabat: Lazarus verò vnus erat ex discumbentibus cum eo.

3 * Maria ergo accepit libram vnguenti nardi pistici, pretiosi, & vnxit pedes Iesu, & extersit pedes eius capillis suis: & domus impleta est ex odore vnguenti.

48 * ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ ῥωμαῖοι, καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος.

49 * εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν.

50 * οὐδὲ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.

51 * τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν ὁ ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους.

52 * καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συνάγῃ εἰς ἕν.

53 * ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 * ἰησοῦς οὖν οὐκ ἔτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· κἀκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

55 * Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν ἰουδαίων· καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς.

56 * ἐζήτουν οὖν τὸν ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες, τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;

57 * δεδώκεισαν δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ἐντολήν, ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

ιβ'.

1 * Ὁ οὖν ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς βηθανίαν, ὅπου ἦν λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

2 * ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ μάρθα διηκόνει· ὁ δὲ λάζαρος εἷς ἦν τῶν συνανακειμένων σὺν αὐτῷ.

3 * ἡ οὖν μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπλήρωθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.

דְּצַפְּרָא דְשַׁבְּתָא דְנוּרְמֵה דְלְעָזָר ל

55 קְרִיב הֲוָא דֵין בְּפָצְחָא דְיִהוּדָיֵא וְסַלְקוּ סַגִּיאֵא מִן קִירְיָא לְאוּרְשְׁלֵם קְדָם עַדְעִדָא דְנִדְכּוּן נַפְשְׁהוֹן׃
56 וּבְעַיִן הֲווֹ לֵהּ לְיֵשׁוּעַ וְאָמְרִין הֲוֵי חַד לְחַד בְּהֵיכְלָא מְקָיְמִין אֲנְחוּן דְּלָא אָתֵא לְעַדְעִדָא׃
57 וְרַבֵּי כָּהֲנֵא דֵין וּפְרִישֵׁא פְּקִדוּ הֲווֹ דְאִן אֱנָשׁ גְּרַע אֵיכוֹ נְבַדֵּק לְהוֹן אֵיךְ דְּנֵאוֹדְעוּנִיהִי׃

קפלאון · יב

1 יֵשׁוּעַ דֵין קְדָם שְׁתָּא יוֹמִין דְּפָצְחָא אֵתָא לְבֵית עַנְיָא אֵיכָא דְאִיתַיְהִי הֲוָא לְעָזָר הַוֵי דְאָקִים מִן בֵּית מְיָתָא הוּ יֵשׁוּעַ׃
2 וְעֲבַדוּ לֵהּ תַּמָּן חֲשָׁמִיתָא וּמָרְתָא מְשַׁמְּשָׁא הֲוָת וְלְעָזָר חַד מִן סְמִיכֵא הֲוָא דְעִמֵּהּ׃
3 מַרְיָם דֵין שְׁקָלַת שִׁטִּיפְתָּא דְבָסְמָא דְנַרְדִּין רִישְׁיָא סַגִּי דְמִיָא וּמְשָׁחַת רַגְלוֹהִי דְיֵשׁוּעַ וְשַׁוְיַת בְּסַעֲרָה רַגְלוֹהִי וְאִתְמְלִי בֵיתָא מִן רֵיחֵהּ דְבָסְמָא׃

* נְחַם פְּצַח פירושו גול
* עבראית הג דְּבָא כמו זכה
* בְּעָא יְרַע כמו איפה
* כְּרַק פירושו הגיד אֲחַר
* אית קוּם מוֹדַע
* הוא משחה בערב סְמַךְ
* הוא בית שמן רִישׁ כמו הראשון עבראית מחיר
* שְׁוָא בלשון קנה מְלָא

4 * Et dixit Jiboudo Scariouto vnus ex discipulis eius, is qui eum erat proditurus.

5 * Quare non venijt vnguentum illud trecentis denarijs, & datum est pauperibus?

6 * Hoc autem dixit non quòd de pauperibus curam haberet, sed quia fur erat, & marsupium haberet, & quicquid conijciebatur in illud, ipse portabat.

7 * Dixit autem Jeschua, Omitte eam, in diem sepulturæ meæ seruauit illud.

8 * Semper enim pauperes habebitis vobiscum, me verò non semper habebitis.

9 * Et audierunt cœtus multi ex Jiboudæis illic esse Jeschua: venerúntque non tantùm propter Jeschua, sed etiam vt viderent Loozar illum, quem excitauerat à mortuis.

10 * Et consilium inierunt principes Sacerdotum vt & Loozar interficerent.

11 * Siquidem plurimi ex Jiboudæis propter eum abibant, & credebant in Jeschua.

Dominica Palmarum.

12 * Cæterum postero die turba illa multa quæ venerat ad festum, quum audissent Jeschua venire ad Ourischlem:

13 * Tulerunt ramos palmarum, & exierunt ei obuiam, clamabántque ac dicebant, Ouschano, [Serua quæso] Benedictus ille qui venit in nomine Domini Rex Israel.

14 * Inuenit autem Jeschua asinum & insedit ei, sicut scriptum est.

15 * Ne timeas filia Tzehioun, Ecce rex tuus venit ad te, & equitat super pullum filium asinæ.

16 * Hæc autem nesciebant discipuli eius in illo tempore: sed quum glorificatus esset Jeschua; recordati sunt discipuli eius quòd ea essent scripta de eo, & hæc fecissent ei.

17 * Porrò testabatur turba illa quæ cum eo erat, quòd vocasset Loozar è sepulchro, & suscitasset eum à mortuis.

18 * Ac propterea exierant ei obuiam cœtus multi, qui audierant eum signum hoc edidisse.

19 * Perischæi verò dicebant alius ad alium, Videtis vos nihil proficere? ecce enim totus mundus post eum abijt.

---

4 ואמר יהודא סכריוטא חד מן תלמידוהי הו דעתיד הוא ״ דנשלמיהי ׃
5 למנא לא ״ אזדבן משחא ״ תרא דין אסר לא הוא מטל דעל מסכנא ׃
6 ״ בטיל הוא לה אלא מטל דגנבא הוא ״ וגלוסקסא לותה הוא ומרם דנפל הוא בה הו ״ טעין הוא ׃
7 אמר דין ישוע ״ שבוקיה ליומא דקבורי נטרתה ׃
8 בכל ״ זבן גיר מסכנא אית לכון עמכון לי דין לא
בכל זבן אית לכון ׃
9 ושמעו כנשא סגיאא מן יהודאיא דתמן הו ישוע ״ ואתו לא מטל ישוע בלחוד אלא אף
דתחזון לעזר הו ״ דאקים מן בית מיתא ׃
10 ״ ואתרעיו רבי כהנא דאף לעזר ״ נקטלוניהי ׃
11 מטל דסגיאא מן יהודאיא מטלתת אזלין הוו ״ ומהימנין בישוע ׃

״ שלם ״ זבן ״ יחב
״ כמו ענוים ״ בטל
״ מן לשון יון פירושו כיס
״ טען פירושו נשא
״ שבק ״ זבן כמו זמן
״ אתא ״ חזא ״ קום
״ רעא בלשון יון
״ קטל ״ מימן

4 ✱Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas † Iscariotes, qui erat eum traditurus:
5 ✱Quare hoc vnguentum non veniit trecentis denariis, & datum est egenis?
6 ✱Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur portabat.
7 ✱Dixit ergo Iesus; †Sine illam, vt in diem sepulturæ meæ seruet illud.
8 ✱Pauperes enim semper habetis vobiscum: me autem non semper † habebitis.
9 ✱Cognouit ergo turba multa ex Iudæis quia illic est: & venerunt, non propter Iesum tantùm, sed vt Lazarum viderent, quem suscitauit à mortuis.
10 ✱Cogitauerunt autem principes sacerdotum vt & Lazarum interficerent:
11 ✱Quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.

Scario-tis.

Sinite

Haberis

12 ✱In crastinum autem turba multa quæ venerat ad diem festum, cùm audissent quia venit Iesus Ierosolymam:
13 ✱Acceperunt ramos palmarum, & processerunt obuiam ei, & clamabant, Hosan-na, benedictus qui venit in nomine Domini, Rex Israel.
14 ✱Et inuenit Iesus asellum, & sedit super eum, sicut scriptum est,
15 ✱Noli timere filia Sion: ecce rex tuus venit sedens super pullum asinæ.
16 ✱Hæc non cognouerunt discipuli eius primùm: sed quando glorificatus est Iesus: tunc recordati sunt quia hæc erant scripta de eo, & hæc fecerunt ei.
17 ✱Testimonium ergo perhibebat turba quæ erat cum eo quando Lazarum vocauit de monumento, & suscitauit eum à mortuis.
18 ✱Propterea & obuiam venit ei turba: quia audierunt eum fecisse hoc signum.
19 ✱Pharisæi ergo dixerũt ad semetipsos, Videtis quia nihil proficimus? ecce mũdus totus post eum abiit.

Mat. 21. v. 7. Mar. 11. v. 7. Luc. 19. v. 35. Zach. 9. v. 9.

4 ✱ λέγει οὖν εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἰούδας σίμωνος ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι,
5 ✱ διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;
6 ✱ εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν.
7 ✱ εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς, ἄφες αὐτὴν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό.
8 ✱ τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
9 ✱ ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστι. καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.
10 ✱ ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἀποκτείνωσιν·
11 ✱ ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν ἰησοῦν.

12 ✱ Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ ἰησοῦς εἰς ἱερουσόλυμα,
13 ✱ ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον, ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου βασιλεὺς ἰσραήλ.
14 ✱ εὑρὼν δὲ ὁ ἰησοῦς ὀνάριον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὸ, καθὼς ἐστι γεγραμμένον,
15 ✱ μὴ φοβοῦ θυγάτερ σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.
16 ✱ ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ.
17 ✱ ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτε τὸν λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
18 ✱ διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσε τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον.
19 ✱ οἱ οὖν φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς, θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

---

12 וְלְיוֹמָא אַחֲרְנָא כְּנִשָׁא סַגִּיאָא אֵינָא דְאַתָא הֲוָא לְעַדְעִדָא כַּד שְׁמַעוּ דְיֵשׁוּעַ
אָתָא לְאוּרְשְׁלֵם׃ 13 שְׁקַלוּ סוּכֵּא דְרַקְלֵא וְנְפַקוּ לְאוּרְעֵה וְקָעֵין הֲוָו וְאָמְרִין אוּשַׁעְנָא בְּרִיךְ הוּ דְאַתָא בְּשֻׁמַהּ
דְמָרְיָא מַלְכָּא דְיִסְרָאֵל׃ 14 אֶשְׁכַּח דֵין יֵשׁוּעַ חֲמָרָא וִיתֵב עֲלוֹהִי אֵיכַנָא דִכְתִיב׃ 15 לָא תֵדְחֲלִין בְּרַת צִהְיוֹן הָא
מַלְכֵּכִי אָתֵא לָכִי רָכִיב עַל עֵילָא בַּר אָתְנָא׃ 16 הֵלֵין דֵין לָא יְדָעוּ תַּלְמִידוֹהִי בְּהוּ זַבְנָא אֶלָּא כַּד אֶשְׁתַּבַּח יֵשׁוּעַ אֶתְדְּכָרוּ
תַּלְמִידוֹהִי דְהֵלֵין כְּתִיבָן הֲוֵי עֲלוֹהִי וְהֵלֵין עֲבַדוּ לֵהּ׃ 17 וְסָהֵד הֲוָא כְּנִשָׁא הַוָא דְעִמֵּהּ הֲוָא דְקָרָא לְלַעְזַר מִן קַבְרָא
וַאֲקִימֵהּ מִן בֵּית מֵיתָא׃ 18 וּמִטֶּל הָדָא נְפַקוּ לְקוּבְלֵהּ כְּנִשָׁא סַגִּיאָא דְשָׁמְעוּ דְאַתָא הָדָא עֲבַד׃
19 פְּרִישֵׁא דֵין אָמְרִין הֲוֵי חַד לְחַד חֲזִין אַנְתּוּן דְּלָא מַוְתְּרִין אַנְתּוּן מֵדֶם דְּהָא עָלְמָא כֻּלֵּהּ אֲזַל לֵהּ בָּתְרֵהּ׃

a צירושו וגו׳
b סוך c עבראית חמרים
d אֵרַע e קְעָא f יִשַׁע
g יתב
h שְׁבַח i דְכַר
k כְּתַב
l קום m מות n כמו אותו
o חֲזָא p יתר

20 * ܐܝܬܘܗܝ ܕܡܢ ܐܡܡܐ ܕܐܬܘ ܠܡܣܓܕ ܒܥܕܐ ܗܘܘ
21 ܩܪܝܒܝܢ ܠܘܬܗ. * ܗܠܝܢ ܐܬܘ ܠܘܬ ܦܝܠܝܦܘܣ ܕܗܘ ܡܢ ܒܝܬ ܨܝܕܐ
ܕܓܠܝܠܐ ܘܒܥܘ ܡܢܗ ܕܢܚܙܐ ܠܝܫܘܥ: * ܦܝܠܝܦܘܣ ܐܬܐ ܘܐܡܪ ܠܐܢܕܪܝܐ
22 ܘܠܐܢܕܪܝܐ ܘܦܝܠܝܦܘܣ ܐܡܪܘ ܠܝܫܘܥ. * ܘܗܘ ܡܫܬܡܥ ܠܗܘܢ ܠܝܫܘܥ
ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܐܠܐ ܕܐܢ ܠܚܝܛܬܐ ܕܚܢܛܬܐ ܢܦܠ ܠܐܪܥܐ ܘܢܬܩܛܠ
ܠܒܪܗ ܘܠܒܪܗ ܕܢܬܩܛܠ ܠܒܪܗ ܘܠܒܪܗ ܕܢܬܩܛܠ ܠܒܪܗ ✣

ܕܝܢ ܡܫܬܡܥ ܠܗ ✣ ܠܕ ✣

23 * ܡܫܝܚܐ ܕܝܢ ܥܢܐ ܠܗܘܢ. ܐܬܬܐ ܫܥܬܐ ܕܢܬܬܝܩܪ ܒܪܐ ܕܐܢܫܐ.
24 * ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܕܚܛܬܐ ܕܚܢܛܬܐ ܠܐ ܢܦܠ ܠܐܪܥܐ ܘܡܝܬ
ܗܝ ܠܚܘܕܗ ܠܐ. ܐܢ ܠܐ ܢܦܠ ܡܝܬܐ ܠܐܪܥܐ ܚܝܐ ܗܝ. ܡܢ ܕܢܬܩܛܠ
25 ܢܦܫܗ. ܐܢ ܕܝ ܡܝܬܐ ܢܦܠ ܒܐܪܥܐ ܢܥܒܕ ܦܐܪܐ ܣܓܝܐܐ. * ܡܢ
ܕܪܚܡ ܢܦܫܗ ܒܗܕܐ ܥܠܡܐ ܢܐܒܕܝܗ. ܘܡܢ ܕܣܢܐ ܢܦܫܗ ܒܗܕܐ ܥܠܡܐ
ܢܛܪܝܗ ܠܚܝܐ ܕܥܠܡܐ. * ܡܢ ܕܡܫܡܫ ܠܝ ܢܬܒܥܢܝ ܘܐܝܟܐ ܕܐܢܐ
26 ܐܝܬܝ ܬܡܢ ܢܗܘܐ ܐܦ ܡܫܡܫܝ ܡܢ ܕܝܠܝ ܡܫܡܫ ܢܝܩܪܝܗܝ ܐܒܐ.
27 * ܗܫܐ ܢܦܫܝ ܗܐ ܫܓܝܫܐ ܘܡܢܐ ܐܡܪ ܐܒܝ ܦܨܢܝ

10 * Erant autem & quidam ex Gentibus, qui aſcenderant vt adorarent in feſto.
21 * Iſti quum veniſſent, acceſſerunt ad Philippum illum qui erat à Beth-zaiodo [domo piſcationis] Galileæ, & rogarunt eum, ac dicunt ei, Domine mi, vellemus videre Jeſchua.
22 * Venit autem ipſe Philippus, & dixit Andreæ, Andreas verò & Philippus dixerunt Jeſchua.

Matutinis II. Feriæ hebdom. Paſſionis.

23 * Porrò Jeſchua reſpondit & dixit eis, Venit hora qua glorificetur Filius hominis.
24 * Amin amin dico vobis, Niſi granum frumenti ceciderit, & mortuum fuerit in terra, ipſum ſolum manet: ſin autem mortuum fuerit, fructus multos adfert.
25 * Qui amat animam ſuam, perdet eam: qui verò odit animam ſuam in hoc mundo, conſeruabit eam in vitam æternam.
26 * Si quis mihi miniſtrat, poſt me veniat: & vbi ego fuero, illic erit etiam miniſter meus: qui mihi miniſtrauerit, honorabit eum Pater.
27 * Nũc anima mea ecce turbata eſt: & quid dicam? Pater mi, libera me ab hac hora: ſed propterea veni in hanc horam.
28 * Pater glorifica nomen tuum. Et vox audita eſt è cælo, Glorificaui, & iterum glorificaturus ſum.
29 * Turba autem quæ adſtabat audijt, & dixit, Tonitru eſſe factum. Alij autem dicunt, Angelus collocutus eſt ei.
30 * Reſpondit Jeſchua & dixit eis, Non propter me extitit hæc vox, ſed propter vos.
31 * Nunc iudicium eſt mundi huius, nunc princeps huius mundi eijcitur foras.
32 * Et ego quum ſublatus fuero è terra, traham omnes ad me.
33 * Hoc autem dixit vt indicaret qua morte moriturus eſſet.
34 * Dicunt ei turbæ, Nos audiuimus ex Lege Meſchicho in æternum permãſurum: quomodo dicis fore vt tollatur Filius hominis? quis eſt iſte Filius hominis?
35 * Dixit eis Jeſchua, Modicum ad tempus Lux vobiſcum eſt: ambulate dum Lucem habetis, ne tenebræ vos deprehendant: etenim qui ambulat in tenebris, neſcit quò vadat.

---

10 אִיתַיְהוּ דֵּין אַף מִן עַמְמֵא אֲנָשֵׁא דַּסְלִקוּ לְמִסְגַּד בְּעִדְעִדָא ׀
21 הָלֵין אִתּוֹ קְרִבוּ לְוָת פִּילִיפּוֹס הוּ דְמִן בֵּית צַיְדָא דַגְלִילָא וְשַׁאלוּהִי וַאמְרִין לַהּ מָרִי צְבִינָן דְנֶחְזֵא לְיֵשׁוּעַ ׀
22 וְאַתָא הוּ פִילִיפּוֹס וַאמַר לַאנְדְרֵאוֹס וְאַנְדְרֵאוֹס וּפִילִיפּוֹס אֲמַרוּ לְיֵשׁוּעַ ׀
23 וְיֵשׁוּעַ דֵּין עָנֵא וַאמַר לְהוּן אֶתַת שָׁעָתָא דְנֶשְׁתַּבַּח בְּרֵה דְאֱנָשָׁא ׀
24 אֲמֵין אֲמֵין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְפִרְדָתָא דְחִטְתָא אֶן לָא נְפָלָא וּמִיתָא בְּאַרְעָא בַּלְחוֹדֵיהּ פַּיְשָׁא אֶן דֵּין מִיתָא פְּאַרָא סַגִּיאָא מִיתִיָא ׀
25 מַן דְרָחֵם נַפְשֵׁה בְּהָדֵין עָלְמָא נְבַדֵּיהּ וּמַן דְסָנֵא נַפְשֵׁה בְּעָלְמָא הָנָא נְטַרֵיהּ לְחַיֵּא דְלְעָלַם ׀
26 אֶן לִי אֱנָשׁ מְשַׁמֵּשׁ נֵאתֵא בַתְרִי וְאֵיכָא דַאנָא אִיתִי תַמָן נֵהֲוֵא אַף מְשַׁמְּשָׁנִי מַן דְלִי מְשַׁמֵּשׁ נִיקָרְיוּהִי אֲבָא ׀
27 הָשָׁא נַפְשִׁי הָא שְׁגִישָׁא וּמָנָא אֵמַר אֲבִי פַּצְנִי

[a] סְגַד [b] אִתָא [c] צוּר אֲבָא
[d] חֲשָׁשׁ [e] אִתָא [f] שְׁבַח
[g] פִּר גַרְגַר [h] עַבְרָאִית דְגַן
[i] מוּת [j] פּוּשׁ פֵּירוּשׁ עַמֹּד אוֹ נָח
[k] מוּת [l] אִתָא [m] אֵבֶר
[n] נְטַר [o] אִתָא [p] אֵירֵת
[q] שֵׁר כְּמוֹ כְּבַר [r] שְׁנַשׁ
[s] אֲמַר [t] כְּבָא מִן מוֹשׁ

20 * Erant autem quidam Gentiles ex his qui ascenderant vt adorarẽt in die festo.
21 * Hi ergo accesserunt ad Philippum qui erat à Bethsaida Galilææ, & rogabãt eum, dicentes, Domine, volumus Iesum videre.
22 * Venit Philippus, & dicit Andreæ: Andreas rursum & Philippus dixerunt Iesu.

23 * Iesus autem respondit eis, dicens, Vẽnit hora, vt clarificetur filius hominis.
24 * Amen, amẽ dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. si autẽ mortuum fuerit, multum fructum affert.
25 * Qui amat animam suã, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodiet eam.
Mat. 10. d.39. & 16. d.25. Mar. 8. d.35. Luc. 9. c.24. & 17. d.33.
26 * Si quis mihi ministrat, me sequatur: & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus.
27 * Nũc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater, saluifica me ex hac hora. Sed propterea vẽni in horam hanc.
28 * Pater, clarifica nomen tuum. Vẽnit ergo vox de cælo†: Et clarificaui, & iterũ clarificabo.
dicens
29 * Turba ergo quæ stabat & audierat, dicebat tonitruum esse factum. Alij † dicebant, Angelus ei locutus est.
autem
30 * Respondit Iesus, & dixit, Non propter me hæc vox vẽnit, sed propter vos.
31 * Nunc iudiciũ est mundi: nunc princeps huius mundi eiicietur foras.
32 * Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.
33 * Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus.
Ps. 109. v.4. & 116. v.2. Is. 40. v.6. Ezc. 37. v.25. & 34 * Respondit ei turba, Nos audiuimus ex lege, quia Christus manet in æternũ: & quomodo tu dicis, Oportet exaltari filium hominis? † Quis est iste filius hominis?
35 * Dixit ergo eis Iesus, Adhuc modicũ lumen in vobis est. Ambulate dum lucẽ habetis, vt non vos tenebræ cõprehendant: & qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat.

20 * ἦσαν δέ τινες ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ.
21 * οὗτοι οὖν προσῆλθον φιλίππῳ τῷ ἀπὸ βηθσαιδὰ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες, κύριε, θέλομεν τὸν ἰησοῦν ἰδεῖν.
22 * ἔρχεται φίλιππος καὶ λέγει τῷ ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν ἀνδρέας καὶ φίλιππος λέγουσι τῷ ἰησοῦ.

23 * Ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέγων, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
24 * ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.
25 * ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
26 * ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθείτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ.
27 * νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται· καὶ τί εἴπω; πάτερ σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην.
28 * πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω.
29 * ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας, ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν.
30 * ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν, οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.
31 * νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω.
32 * κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.
33 * τοῦτο δὲ ἔλεγε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.
34 * ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος, ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;
35 * εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστι· περιπατεῖτε, ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ, οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει.

מִן הָרָא שְׁעָתָא אֶלָּא מִטֶּל הָנָא אִתִּית לְהָרָא שְׁעָתָא ׃ 28 אֲבָא שַׁבַּח שְׁמָךְ וְקָלָא אִשְׁתְּמַע מִן שְׁמַיָּא שַׁבְּחַת וְהוּב מְשַׁבַּח
אֲנָא ׃ 29 וְכְנִשָׁא וְקָאֵם הֲוָא שְׁמַעוּ וְאַמְרִין רַעְמָא הֲוָא אַחֲרָנָא דֵּין אָמְרִין מַלְאָכָא מַלֵּל עִמַּהּ ׃ 30 עָנָא יֵשׁוּעַ
וְאַמַּר לְהוֹן לָא מִטְּלָתִי הֲוָא קָלָא הָנָא אֶלָּא מִטְּלַתְּכוֹן ׃ 31 הָשָׁא דִּינֵהּ הוּ דְּעָלְמָא הָנָא הָשָׁא אַרְכּוֹנָא דְּעָלְמָא הָנָא
מִשְׁתְּרָא לְבַר ׃ 32 וְאַנָא מָא דְאִתְרִימִת מִן אַרְעָא אֶגַּר כֻּלָּנָשׁ לְוָתִי ׃ 33 הָרָא דֵּין אֲמַר דַּנָּחֲוָא בָּאֵינָא מַוְתָּא
מָאֵת ׃ 34 אֲמְרִין לֵהּ כְּנִשָׁא חֲנַן שְׁמַעַן מִן נָמוּסָא דְּמְשִׁיחָא לְעָלַם קָיֵם וְאֵיכְדָנָא אָמַר אַנְתְּ דְּעָתִיד הוּ דְּנִתְרִים
בְּרֵהּ דְּאֵנָשָׁא מַנּוּ הָנָא בְּרֵהּ דְּאֵנָשָׁא ׃ 35 אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ קַלִּיל אַחֲרִין זַכְנָא נְהֲרָא עַמְּכוֹן הוּ הַלְּכוּ עַד אִית לְכוֹן
נְהֲרָא דְּלָא חֲשׁוֹכָא נַדְרְכּוֹן וּמִן דַּמְהַלֵּךְ בְּחֲשׁוֹכָא לָא יָדַע לְאֵיכָא אָזֵל ׃

אִתָּא שְׁמַע
קוֹם
דֵּין מִן לְשׁוֹן יָם פִּיר שֵׁר
שְׁרָא רוּם נָגַד מִלְּשׁוֹן מִשְׁכָּן
חֲוָא מוֹת
מָוָא רוּם
דְּרַךְ מִלְּשׁוֹן הֲלִיכָה

36 * Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis sitis. Hæc locutus est Jeschua, & profectus occultauit se ab eis.

37 * Quúmque hæc omnia signa edidisset coram eis, non credebant in eum.

38 * Vt impleretur sermo Eschaio prophetæ dicentis, Domine mi, quis credidit auditui nostro, & brachium Domini cui reuelatum est?

39 * Propterea non poterant credere, quia rursus dixit Eschaio.

40 * Obtæcati sunt oculi eorum, & tenebris offusa sunt corda eorum, ne videant oculis suis, intelligántque cordibus suis, & conuertantur, & sanem eos.

41 * Hæc dixit Eschaio, quando vidit gloriam eius, & locutus est de eo.

42 * Veruntamen etiam ex proceribus multi crediderunt in eum: sed propter Perischæos non confitebantur, ne extra synagogam eijcerentur.

43 * Dilexerunt enim gloriam hominum potius quàm gloriam Dei.

44 * Jeschua verò clamauit & ait, Qui credit in me, nõ in me credit, sed in eum qui misit me.

45 * Et qui me videt, videt eũ qui misit me.

46 * Ego Lux veni in mundum, vt quisquis crediderit in me, non maneat in tenebris.

47 * Et qui audierit sermones meos & non custodierit eos, ego non condemno eum: non enim veni vt condemnem mundum, sed vt seruem mundum.

48 * Qui reijcit me, nec recipit sermones meos, habet qui condemnet eum: sermo quem locutus sum, ille iudicaturus est ipsum vltimo illo

49 die. Quia ego ex meipso nõ sum locutus, sed Pater meus qui misit me: ipse dedit mihi mãdatum quid dicam, & quid loquar.

50 * Et scio mandatum eius vitam æternam esse: quæ igitur loquor, prout dixit mihi Pater meus, ita loquor.

Lectio in Lotione secreta.

CAP. XIII.

1 ANte festum autẽ Pezcho sciebat Jeschua venisse horam vt discederet ex hoc mundo ad Patrem suum, & dilexit suos qui erant in hoc mundo, & vsque in finem dilexit eos.

---

36 עד אית לכון נהורא הימנו בנוהרא דבנוהי דנוהרא הוון הלין מלל ישוע ואזל אתטשי מנהון׃
37 וכד הלין כולהין אתוותא עבד קדמיהון לא הימנו בה׃ 38 דתתמלא מלתא דאשעיא נביא דאמר מרי מנו
דמן לשמעין וזרעה דמרא למן אתגלי׃ 39 מטל הנא לא משכחין הוו דנהימנון מטל דחוב אמר אשעיא׃
40 דעורו עיניהון ואחשכו לבהון דלא נחזון בעיניהון ונסתכלון בלבהון ונחפנון ואסא אנון׃ 41 הלין אמר
אשעיא כד חזא שובחה ומלל עלוהי׃ 42 אף מן רישא דין סגיאא הימנו בה אלא מטל פרישא לא מודין הוו
ולא נהוון לבר מן כנושתא׃ 43 רחמו גיר שובחא דבני נשא יתיר מן שובחה דאלהא׃
44 ישוע דין קאא ואמר מן דמהימן בי לא הוא בי מהימן אלא במן דשדרני׃ 45 ומן דלי חזא חזא למן דשדרני׃

[h] הימן כמו זהר [i] בחר כמו זהר [k] טשא אתא כמו אות [m] מלא מלל כמו אורח [n] גלא שכח בלשון יון [o] עור חשך חזא [p] סכל פגא בלשון שוב [q] שבח ודא רחם [r] חימן שנר

36 * Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis sitis. Hæc locutus est Iesus: & abiit, & abscondit se ab eis.

37 * Cùm autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant in eum.

38 * Vt sermo Isaiæ Prophetæ impleretur, quem dixit, Domine, quis credidit auditui nostro? & brachiũ Domini cui reuelatum est?

Isai. 53. c. 1. Rom. 10. c. 16.

39 * Propterea non poterãt credere, quia iterum dixit Isaias.

40 * Excæcauit oculos eorum, & induraui cor eorum: vt non videant oculis, & non intelligant corde, & cõuertantur, & sanem eos.

Isai. 6. c. 9. 10. Mat. 13. c. 14. Mat. 14. c. 15. Luc. 8. c. 19. Act. 28. c. 27. Rom. 11. c. 8.

41 * Hæc dixit Isaias, quando vidit gloriam eius, & locutus est de eo.

42 * Veruntamen & ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter Pharisæos nõ confitebantur, vt de synagoga non eiicerentur.

43 * Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei.

44 * Iesus autem clamauit, & dixit, Qui credit in me, nõ credit in me, sed in eum qui misit me.

45 * Et qui videt me, videt eum qui misit me.

46 * Ego lux in mundũ veni: vt omnis qui credit in me, in tenebris nõ maneat.

47 * Et si quis audierit verba mea, & non custodierit: ego non iudico eum, non enim veni vt iudicem mũdum, sed vt saluificem mundum.

48 * Qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum: sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo die.

Mar. 16. c. 16.

49 * Quia ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam, & quid loquar.

50 * Et scio quia mandatum eius vita æterna est. Quæ ergo ego loquor: sicut dixit, mihi Pater, sic loquor.

CAP. XIII.

1 * ANte diem autẽ festum Paschæ, sciens Iesus quia venit hora eius vt trãseat ex hoc mundo ad Patrem: cùm dilexisset suos qui erãt in mundo, in finem dilexit eos.

Mat. 26. c. 2. Mar. 14. c. 1. Luc. 22. c. 1.

36 * ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιςεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε· ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

37 * τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίςευον εἰς αὐτόν,

38 * ἵνα ὁ λόγος ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, ὃν εἶπε, κύριε, τίς ἐπίςευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;

39 * διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιςεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν ἡσαΐας·

40 * τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιςραφῶσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

41 * ταῦτα εἶπεν ἡσαΐας ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ.

42 * ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίςευσαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φαρισαίους, οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται.

43 * ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

44 * ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν, ὁ πιςεύων εἰς ἐμὲ, οὐ πιςεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με.

45 * καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με.

46 * ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιςεύων εἰς ἐμὲ, ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ.

47 * καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων, καὶ μὴ πιςεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον.

48 * ὁ ἀθετῶν ἐμὲ, καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν. ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

49 * ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκε, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω.

50 * καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐςιν. ἃ οὖν λαλῶ ἐγὼ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατὴρ, οὕτω λαλῶ.

ιγ'.

1 * Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, εἰδὼς ὁ ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.

---

46 אנא נהירא אתית לעלמא דכל מן דמהימן בי לא נקוא בחשוכא ׃ 47 ומן דשמע מלי ולא נטר להין אנא לא
דאן אנא לה לא גיר אתית דארין לעלמא אלא דאחא לעלמא ׃ 48 מן דשלם לי ולא מקבל מלי אית מן דדאן
לה מלתא דמלילת הי דינא לה ביומא אחריא ׃ 49 דאנא מן נפשי לא מלילת אלא אבא דשדרני הו יהב לי
פוקדנא מנא אמר ומנא אמלל ׃ 50 וידע אנא דפוקדנה חיא אנון דלעלם אילין הכיל דממלל אנא איכנא
דאמר לי אבי הכנא ממלל אנא ׃ א קדם דין עארא דפצחא ידע הוא ישוע דמטת שעתא דנשנא מן הנא עלמא לות אבוהי ואחב לדילה
דבהנא עלמא ועדמא לחרתא אחב אנון ׃

[a] אתא [b] מלל [c] דון
[d] חיא [e] טלם בפרושו מאס
[f] מלל [g] דון
[h] שדר בלשון שלח [i] פקד
[k] קרא [l] שיג [m] דנא
[n] נער ובפרושו חג.
[o] מטא [p] שנא בלשון הלך
[q] אחב כמו אוהב

2 * Quúmque facta esset cœna, iniecerat se Satanas in cor Jihoudo filij Schemeoun Scariouto, vt proderet eum.

3 * Ipse autem Jeschua quum sciret Patrem omnia dedisse sibi in manus, et se à Deo exisse, & ad Deum abire:

4 * Surgit à cœna, & deponit vestimenta sua, acceptáq; sindone, præcinxit lumbos suos.

5 * Et iniecit aquam in peluim, & cœpit abluere pedes discipulorum suorum, & abstergere sindone qua erat lumbos præcinctus.

6 * Quum autem venisset ad Schemeoun Kipho, dixit ei Schemeoun, Tu Domine mi, pedes meos lauabis mihi?

7 * Respondit Jeschua & dixit ei, Quod ego facio, tu nescis nunc; postea verò cognosces.

8 * Dixit ei Schemeoun Kipho, In æternum non lauabis mihi pedes meos. Dixit ei Jeschuà, Nisi lauero te, nullam habes partem mecum.

9 * Dixit ei Schemeoun Kipho, Ergo Domine mi, non solùm pedes meos laues mihi, sed & manus meas, sed & caput meum.

10 * Dixit ei Jeschua, Is qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes suos tantùm lauet: totus enim mundus est, & vos mundi estis, sed non omnes.

11 * Noüerat enim Jeschua eum qui ipsum prodebat: propterea dixit, Vos omnes mundi non estis.

12 * Quum autem abluisset pedes eorum, assumit vestimenta sua, & discubuit, dixitque eis, Scitis quid fecerim vobis?

13 * Vos vocatis me Magister noster, & Domine noster, & bene dicitis, sum etenim.

14 * Si ego igitur Dominus vester & Magister vester ablui vobis pedes vestros, quanto magis vos debetis alij aliorum pedes lauare?

15 * Hoc enim exemplum dedi vobis, vt quemadmodum feci vobis, vos etiam faciatis.

16 * Amin amin dico vobis, Non est seruus maior domino suo, neque Apostolus maior eo qui ipsum misit.

17 * Si hæc noueritis, Beati estis si ea feceritis.

---

[1] וכד הוה [2] חשמיתא [3] רמא הוא לה לסטנא בלבה דיהודא בר שמעון סכריותא [4] דנשלמיוהי ׃
[5] הודין ישוע מטל דידע הוא דכל מרם יהב אבא [6] באידוהי ודמן אלהא נפק ולות אלהא אזל ׃
[7] קם מן חשיתא [8] וסם [9] נחתוהי ושקל [10] סדונא [11] ומרמי מיא [12] במשגתא ושרי למשגו רגלא
והלסידוהי [13] ומשיא הוא בסדונא דמחא בחצוהי ׃ [14] כד דין אתא לות שמעון כאפא אמר לה שמעון אנת מרי רגלי
משיג אנת לי ׃ [15] ענא ישוע ואמר לה מרם דעבד אנא אנת לא ידע אנת השא בתרכין דין [16] תדע ׃
[17] אמר לה שמעון כאפא לעלם לא [18] משיג אנת לי רגלי אמר לה ישוע אן לא משיג אנא לך לית לך עמי [19] מנתא ׃
[20] אמר לה שמעון כאפא מרין מרי לא בלחוד רגלי תשיג לי אלא אף [21] אידי אף רישי ׃

[1] יד [2] טום [3] לבושיו
[4] כמו בלשון יון קפילשו
[5] תגר [6] רמא [7] שיג
[8] שנא בלשון קנט

[9] ידע [10] שיג כמו רחץ
[11] פירושו חקל
[12] יד

2 Et cœna facta, cùm diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simônis † Iscariotes,
Scario- tis
3 Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit:
4 Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua: & cùm accepisset linteum, præcinxit se.
5 Deinde † misit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus.
mittit
6 Venit ergo ad Simônem Petrum. Et dicit ei Petrus, Domine, tu mihi lauas pedes?
7 Respondit Iesus, & dixit ei, Quod ego facio, tu nescis modò, scies autem postea.
8 Dicit ei Petrus, Non lauabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Iesus, Si non lauero te, non † habebis partem mecum.
habes
9 Dicit ei Simon Petrus, Domine, non tantùm pedes meos, sed & manus & caput.
10 Dicit ei Iesus, Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus B totus. Et vos mundi estis, sed nõ omnes.
11 Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. propterea dixit, Non estis mundi omnes.
12 Postquam ergo lauit pedes eorum, & & accepit vestimenta sua, † cùm recubuisset, iterum dixit eis, Scitis quid fecerim vobis?
13 Vos vocatis me Magister, & Domine: & bene dicitis; sum etenim.
14 Si ergo ego laui pedes vestros, Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes.
15 Exemplũ enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.
Inf. 15. c. 20. Mat. 10. c. 24. Luc. 6. c. 40.
16 Amen amen dico vobis, Non est seruus maior domino suo, neque Apostolus maior est eo qui misit illum.
17 Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea.

2 καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδῷ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτου,
3 εἰδὼς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει·
4 ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια· καὶ λαβὼν λέντιον, διέζωσεν ἑαυτόν.
5 εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ, ᾧ ἦν διεζωσμένος.
6 ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος, κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας;
7 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.
8 λέγει αὐτῷ Πέτρος, οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα· ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.
9 λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν.
10 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἐστὶ καθαρὸς ὅλος. καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες.
11 ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν, οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.
12 ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν;
13 ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ διδάσκαλος, καὶ ὁ κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ.
14 εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας.
15 ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.
16 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν.
17 εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε, ἐὰν ποιῆτε αὐτά.

---

10 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ הָוֵ [z] דִּסְחֵא לָא סְנִיק אֶלָּא רַגְלוֹהִי בִּלְחוּד נְשִׁיג כֻּלֵּהּ גֵּיר דְּכֵא הוּ אַף אַנְתּוּן [a] דְּכַיָּא אַנְתּוּן אֶלָּא
לָא כֻּלְּכוֹן ׃ 11 יָדַע הֲוָא גֵּיר יֵשׁוּעַ לְהַוּ דְּמַשְׁלֵם לֵהּ מָטֻל הָכָא אֲמַר דְּלָא הֲוָא כֻּלְּכוֹן דְּכַיָּא אַנְתּוּן ׃
12 כַּד דַּיִן אֲשִׁיג רַגְלֵיהוּן שְׁקַל נַחְתּוֹהִי [b] וַאסְתַּמֵּךְ וַאמַר לְהוּן יָדְעִין אַנְתּוּן מָנָא עֲבִדַת לְכוֹן ׃
13 אַנְתּוּן [c] קָרִין אַנְתּוּן לִי רַבִּן וּמָרִן וְשַׁפִּיר אָמְרִין אַנְתּוּן [d] אִיתַי גֵּיר ׃
14 אִן אֲנָא הָכִיל מָרְכוֹן וְרַבְּכוֹן אֲשִׁיגַת לְכוֹן רַגְלֵיכוֹן כְּמָא אַנְתּוּן [e] חַיְבִין אַנְתּוּן דְּחַשִּׁיגוּן רַגְלֵא חַד דְּחַד ׃
15 הָנָא גֵּיר [f] טוּפְסָא [g] יְהִבֵת לְכוֹן דַּאיכַנָא דַּאנָא עֲבִדַת לְכוֹן אַף אַנְתּוּן תֶּעְבְּדוּן ׃ 16 אַמִּין אַמִּין אָמַר אָנָא לְכוֹן
דְּלֵית עַבְדָא דְּרַב מִן מָרֵהּ וְלָא שְׁלִיחָא דְּרַב מִן מַן דְּשַׁדְּרֵהּ ׃ 17 אִן הָלֵין [g] תַּדְעוּן [h] טוּבָנָא אַנְתּוּן אִן תֶּעְבְּדוּן אִנּוּן ׃

[a] סְחֵא פרשו רחץ
[b] דְּכַיָּא כמו זכה
[c] סְמַך
[d] קְרָיָא גזרת כמו ש
[e] חוּב [f] כמו בלשון יון
[g] יְהֵב
[h] יְדַע [i] פרשו אשרי

18 * Non de vobis omnibus dico, scio enim quos elegerim: sed vt Scriptura adimpleatur. Is qui edit mecum panem, sustulit aduersum me calcaneum suum.

19 * Iam nunc dico vobis priusquam fiat, vt quum factum fuerit, credatis me eum esse.

20 * Amin amin dico vobis, Quisquis recipit quem ego misero, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui misit me.

21 * Hæc dixit Ieschua & infremuit spiritu, & testatus est, dixítque; Amin amin dico vobis, Vnus ex vobis prodet me.

22 * Intuebantur autem discipuli alius alium, quippe qui non nossent de quonam dixisset.

23 * Erat autem ex discipulis ipsius vnus recumbens in sinu eius, is quem amabat Ieschua.

24 * Huic innuit Schemeoun Kipho vt scisciteretur ab eo quisnam esset de quo diceret.

25 * Incubuit itaque discipulus ille pectori ipsius Ieschua, & dixit ei, Domine mi, quisnam iste est?

26 * Respondit Ieschua & ait, Ille est cui intinctum panem dedero. Proinde intinxit Ieschua panem, dedítque Ihoudo filio Schemeoun Schariouto.

27 * Ac post panem tunc ingressus est in eum Satanas. Et dixit ei Ieschua; Quod facis, fac citò.

28 * Hoc autem nemo sciebat ex discumbentibus illis de quare dixerat ei.

29 * Quidam enim ex eis putabant propterea quòd marsupium ad latus esset ipsius Ihoudo, precipiendo præcepisse ei Ieschua, vt emeret quod requirebatur ad festum, aut vt daret quidpiam pauperibus.

30 * Ipse verò Ihoudo accepit panem eo momento, & exijt foras. Nox autem erat quum exijt.

Matutinis Dominicæ v. post Resurrectionem.

31 * Porrò dixit Ieschua, Nunc glorificatus est Filius hominis, & Deus glorificatus est in eo.

32 * Quòd si Deus glorificatus est in eo, Deus quoque glorificat eum in sese, & statim glorificabit eum.

---

18 לא מן כולכון אמר אנא ידע אנא גיר לאילין ᵏ דגבית אלא דכתבא נשלם דהו דאכל עמי לחמא ᵗ אדים
ᵗ גנא ᵘ רום
ᵘ מימן
19 מן השא אמר אנא לכון מן קדם דנהוא דמא דהוא ᵐ תהימנון דאנא אנא ; 20 אמין אמין
ᵐ עזז ᵒ סתר ᵖ כמו אעיד
ᵖ שלם
אמר אנא לכון דמן דמקבל למן דמשדר אנא לי מקבל מקבל למן דשדרני ;
21 הלין אמר ישוע ᵃ ואתעזז ברוחה ᵒ ואסהד ואמר אמין אמין אמר אנא לכון דחד מנכון ᵖ נשלמני ;
ᵃ חור ᵇ למר
22 חרו דין תלמידא חד בחד מטל דלא ידעין הוו דעל מנו אמר ; 23 איתי הוא דין מן ᵗ תלמידוהי חד דמסמיך
ᵗ עובא כמו חיק ᵗ שאל
הוא ᵗ בעיבה הו דרחם הוא לה ישוע ; 24 לחנא רמז שמעין כאפא ᵗ דנשאליהי דמנו הו דאמר עלוהי ;
25 ונפל הו תלמידא על ᵗ חדיה דישוע ואמר לה מרי מנו הנא ; 26 ענא ישוע ואמר הו הו דצבע אנא לחמא
ᵗ חדיא כמו חזה

18 Nõ de omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim. Sed vt adimpleatur scriptura, Qui mãducat mecum panem, leuauit contra me calcaneum suum.
Psal. 40. b. 10.

19 Amodo dico vobis, prius quàm fiat: vt cùm factum fuerit credatis, quia ego sum.

20 Amen, amen dico vobis, qui accipit si quem misero, me accipit: qui autẽ me accipit, accipit eum qui me misit.
Mat. 10. d. 40. Luc. 10. c. 16.

21 Cùm hæc dixisset Iesus, turbatus est spiritu: & protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis: quia vnus ex vobis tradet me.
Mat. 26. b. 18. Mar. 14. b. 6. Luc. 22. b. 21. Inf. 21. d. 20.

22 Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret.

23 Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus.

24 Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei, Quis est de quo dicit?

25 Itaque cùm recubuisset ille supra pectus Iesu, dicit ei, Domine, quis est?

26 Respondit Iesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cùm intinxisset panem, dedit Iudæ Simônis, Iscariótæ.

27 Et post buccellam, tunc introiuit in eum Satanas. Et dicit ei Iesus, Quod facis, fac citius.

28 Hoc autem nemo sciuit discumbentium ad quid dixerit ei.

29 Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quòd dixisset ei Iesus, Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis vt aliquid daret.

30 Cùm ergo accepisset ille buccellam, exiuit continuò. erat autem nox.

31 CVM ergo exisset, dixit Iesus, Nunc clarificatus est filius hominis: & Deus clarificatus est in eo.

32 Si Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso: & continuò clarificabit eum.

18 οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὸν πτέρναν αὐτοῦ.

19 ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται, πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι.

20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε καὶ εἶπεν, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

22 ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει.

23 ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς.

24 νεύει οὖν τούτῳ σίμων πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει.

25 ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ, κύριε τίς ἐστίν;

26 ἀποκρίνεται ὁ ἰησοῦς, ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω. καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον, δίδωσιν ἰούδᾳ σίμωνος ἰσκαριώτῃ.

27 καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὃ ποιεῖς, ποίησον τάχιον.

28 τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ.

29 τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ.

30 λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος, εὐθέως ἐξῆλθεν· ἦν δὲ νύξ.

31 ὅτε ἐξῆλθε. λέγει ὁ ἰησοῦς, νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ.

32 εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.

---

27 וּבָתַר לַחְמָא הֵידֵין אֶתְעַל בַּהּ סָטָנָא יָהֵב אָנָא לַהּ וְצָבַע יֵשׁוּעַ לַחְמָא וְיָהֵב לְיְהוּדָא בַּר שִׁמְעוֹן סְכַרְיוֹטָא ׃
28 הָדָא דֵּין לָא אֱנָשׁ יְדַע מִן הָנוּן סְמִיכֵא דְּעַל מָנָא אֲמַר לַהּ וַאמַר לַהּ יֵשׁוּעַ מַדֵּם דְּעָבֵד אַנְתְּ עָבֵד בְּעַגַל ׃
29 אֲנָשִׁין גֵּיר מְנַהוּן סְבַרוּ מָטֹל דְּגְלוֹסְקָמָא צָאדוֹהִי הֲוָא דְיְהוּדָא דְּמְפַקֵּד פְּקַד לַהּ דְּנִזְבֵּן מִדֵּם וְמִתְבְּעָא לְעַדְעָדָא אוֹ דְנִתֵּל מִדֵּם לְמִסְכְּנֵא ׃
30 הוּ דֵּין יְהוּדָא נְסַב לַחְמָא בַּר שָׁעָתֵהּ וְנְפַק לַהּ לְבַר לֵלְיָא הֲוָא דֵּין כַּד נְפַק ׃
31 וַאמַר יֵשׁוּעַ הָשָׁא אִשְׁתַּבַּח בְּרֵהּ דַּאנָשָׁא וַאלָהָא אִשְׁתַּבַּח בֵּהּ ׃
32 וְאַף אֱלָהָא מְשַׁבַּח לַהּ בֵּהּ וּמֵחֳדָא מְשַׁבַּח לַהּ ׃

x עָלַל
y פרושו פתאם
z מן לשון יון ופירושו כיס
a זְבַן b בְּעָא
c נְתַל
d קוּם
e שַׁבַּח

33 * ܒܢܝ̈ܐ ܩܠܝܠ ܐܚܪܢ ܥܡܟܘܢ ܐܢܐ ܘܬܒܥܘܢܢܝ.
ܘܐܝܟܢܐ ܕܐܡܪܬ ܠܝܗܘܕܝܐ. ܕܠܐܝܟܐ ܕܐܢܐ ܐܙܠ ܐܢܬܘܢ
ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܐܬܐ: ܐܦ ܠܟܘܢ
34 ܐܡܪ ܐܢܐ ܗܫܐ. * ܦܘܩܕܢܐ ܚܕܬܐ ܝܗܒ ܐܢܐ ܠܟܘܢ:
ܕܬܗܘܘܢ ܡܚܒܝܢ ܚܕ ܠܚܕ. ܐܝܟܢܐ ܕܐܢܐ
35 ܐܚܒܬܟܘܢ: ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܬܚܒܘܢ ܚܕ ܠܚܕ. * ܒܗܕܐ
ܢܕܥ ܟܠܢܫ ܕܬܠܡܝܕܝ ܐܢܬܘܢ: ܐܢ ܚܘܒܐ ܢܗܘܐ
36 ܒܟܘܢ ܚܕ ܠܘܬ ܚܕ. * ܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ.
ܡܪܢ ܠܐܝܟܐ ܐܙܠ ܐܢܬ. ܥܢܐ ܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܠܐܝܟܐ
ܕܐܙܠ ܐܢܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܬ ܗܫܐ ܕܬܐܬܐ ܒܬܪܝ. ܠܚܪܬܐ
37 ܕܝܢ ܬܐܬܐ. * ܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ. ܡܪܝ.
ܠܡܢܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܐ ܕܐܬܐ ܒܬܪܟ ܗܫܐ. ܢܦܫܝ
38 ܚܠܦܝܟ ܣܐܡ ܐܢܐ. * ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ. ܢܦܫܟ
ܚܠܦܝ ܣܐܡ ܐܢܬ. ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟ.
ܕܠܐ ܢܩܪܐ ܬܪܢܓܘܠܐ ܥܕܡܐ ܕܬܟܦܪ ܒܝ ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ ❖
ܒܕܘܟܪܢܐ ܕܬܐܘܡܐ ܫܠܝܚܐ ܘܕܦܝܠܝܦܘܣ ❖ ܠܗ ❖

❖ ܩܦܠܐܘܢ ܝܕ ❖

1 * ܠܐ ܢܬܕܠܚ ܠܒܟܘܢ. ܗܝܡܢܘ ܒܐܠܗܐ ܘܒܝ
2 ܗܝܡܢܘ. * ܣܓܝܐܢ ܐܢܘܢ ܐܘܢܐ ܒܝܬ ܐܒܝ. ܘܐܠܘ
ܠܐ ܐܡܪ ܗܘܝܬ ܠܟܘܢ. ܕܐܙܠ ܐܢܐ ܕܐܛܝܒ ܠܟܘܢ
3 ܐܬܪܐ. * ܘܐܢ ܐܙܠ ܐܛܝܒ ܠܟܘܢ ܐܬܪܐ
ܬܘܒ ܐܬܐ ܘܐܕܒܪܟܘܢ ܠܘܬܝ. ܕܐܝܟܐ ܕܐܢܐ ܐܢܐ
4 ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܬܗܘܘܢ. * ܘܐܝܟܐ ܕܐܢܐ ܐܙܠ ܝܕܥܝܢ
5 ܐܢܬܘܢ. ܘܐܘܪܚܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ. * ܐܡܪ ܠܗ ܬܐܘܡܐ.
ܡܪܢ ܠܐ ܝܕܥܝܢܢ ܠܐܝܟܐ ܐܙܠ ܐܢܬ. ܘܐܝܟܢܐ ܡܫܟܚܝܢܢ
6 ܐܘܪܚܐ ܠܡܕܥ. * ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ. ܐܢܐ ܐܢܐ
ܐܘܪܚܐ ܘܫܪܪܐ ܘܚܝܐ. ܠܐ ܐܢܫ ܐܬܐ ܠܘܬ ܐܒܝ ܐܠܐ ܐܢ
7 ܒܝ. * ܐܠܘ ܠܝ ܝܕܥܬܘܢ ܗܘܝܬܘܢ: ܐܦ ܠܐܒܝ
ܝܕܥܝܢ ܗܘܝܬܘܢ. ܘܡܢ ܗܫܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܗ
8 ܘܚܙܝܬܘܢܝܗܝ. * ܐܡܪ ܠܗ ܦܝܠܝܦܘܣ. ܡܪܢ.
9 ܚܘܝܢ ܐܒܐ ܘܣܦܩ ܠܢ. * ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ. ܗܘܐ
ܟܠܗ ܙܒܢܐ ܥܡܟܘܢ ܐܢܐ. ܘܠܐ ܝܕܥܬܢܝ ܦܝܠܝܦܘܣ.
ܡܢ ܕܚܙܢܝ ܚܙܐ ܠܐܒܐ. ܘܐܝܟܢܐ ܐܢܬ ܐܡܪ ܐܢܬ
ܚܘܝܢ ܐܒܐ.

33 * *Filioli mei paulisper adhuc vobiscum sum: & quæretis me. sed quemadmodum dixi Ithoudæis; Quò ego vado, vos non potestis venire: etiam vobis nunc dico.*

34 * *Præceptum nouum do vobis vt diligatis alius alium: prout ego dilexi vos, vos quoque diligatis alius alium.*

35 * *In hoc nouerit vnusquisque discipulos meos vos esse, si dilectio fuerit in vobis vnius ad alium.*

36 * *Dixit ei Schemeoun Kipho, Domine noster quò vadis? Respondit Ieschua & dixit ei, Quò vado non potes nunc venire post me, tandem verò venies.*

37 * *Dixit ei Schemeoun Kipho, Domine mi, quare non possum post te ire nunc? animam meam pro te ponam.*

38 * *Dixit ei Ieschua, Animam tuam pro me pones? Amin amin dico tibi, non cantabit gallus vsque quò me abnegaueris tribus vicibus.*

In commemoratione Thoumæ Apostoli & Philippi.

CAP. XIIII.

1 * *Non turbetur cor vestrum: credite in Deum, & in me credite.*

2 * *Multæ sunt mansiones in domo Patris mei: alioqui dixissem vobis; Proficiscor paraturus vobis locum.*

3 * *Et si proficiscor paraturus vobis locum; rursus veniam & assumam vos ad me, vt vbi ego sum, & vos quoque sitis.*

4 * *Et quò vado scitis, & viam scitis.*

5 * *Dixit ei Thouma, Domine noster, nescimus quò abeas: & quomodo possumus viam scire?*

6 * *Dixit ei Ieschua, Ego sum Via, & Veritas, & Vita: nemo venit ad Patrem meum*
7 *nisi per me.* * *Si me nossetis, etiã Patrem meũ nossetis: & iam nunc cognoscitis eum, & eum vidistis.*

8 * *Dixit ei Philippus, Domine noster ostende nobis Patrem & sufficit nobis.*

9 * *Dixit ei Ieschua, Hoc toto tempore vobiscum sum, & non cognouisti me? Philippe, qui me videt, videt Patrem: quomodo ergo tu dicis, Ostende nobis Patrem?*

---

33 בְּנַי קְלִיל אָחֳרִין עִמְּכוֹן אֲנָא [c] וְתֶבְעוּנַנִי וַאיכַנָא דְּאֶמְרֵת לִיהוּדָיֵא דְּלְאֵיכָא דְּאֲנָא אָזֵל אֲנָא אַנְתּוּן לָא מֶשְׁכְּחִין
אַנְתּוּן [d] לְמֵאתָא אַף לְכוֹן אָמַר אֲנָא הָשָׁא ׃ 34 [e] פּוּקְדָנָא [f] חַדְתָא יָהֵב אֲנָא לְכוֹן [g] דְּתֶהֱוֹיתוּן [h] מַחֲבִין חַד לְחַד אֵיכַנָא
דְּאֲנָא אַחֶבְתְּכוֹן אַף אַנְתּוּן תַּחֲבוּן חַד לְחַד ׃ 35 בְּהָדֵא [i] נֵדַע כָּלְנָשׁ דְּתַלְמִידַי אַנְתּוּן אֶן [k] חוּבָא נֶהֱוֵא בְכוֹן חַד לְוָת חַד ׃
36 אָמַר לֵהּ שֶׁמְעוֹן כֵּאפָא מָרַן לְאֵיכָא אָזֵל אַנְתְּ עֲנָא יֵשׁוּעַ וְאָמַר לֵהּ לְאֵיכָא דְּאָזֵל אֲנָא לָא מֶשְׁכַּח אַנְתְּ הָשָׁא [l] דְּתֵאתֵא
בָּתְרַי לְחַרְתָא דֵּין תֵּאתֵא ׃ 37 אָמַר לֵהּ שֶׁמְעוֹן כֵּאפָא מָרִי לְמָנָא לָא [m] מֶשְׁכַּח אֲנָא דְּאֵתֵא בָּתְרָךְ הָשָׁא נַפְשִׁי חֲלָפַיךְ
סָאֵם אֲנָא ׃ 38 אָמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ נַפְשָׁךְ חֲלָפַי סָאֵם אַנְתְּ אָמֵין אָמֵין אָמַר אֲנָא לָךְ דְּלָא [n] נִקְרָא [o] תַּרְנְגָלָא
עְדַמָּא [p] דְּתֶכְפּוּר בִּי תְּלָת זַבְנִין ׃

[c] תְּבַע [d] אֶתָא [e] פְּקַד
[f] חֲדַת כמו חדש
[g] הֲוָא [h] אֲחַב
[i] יְדַע [k] כמו אהבה
[l] אֶתָא
[m] שְׁכַח בלשון יכל
[n] סום [o] קְרָא בלשון שור
[p] כְּפַר

33 ✠ Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quæretis me: & sicut dixi Iudæis: Quò ego vado, vos non potestis venire: & vobis dico modò.

34 ✠ Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem: sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem.

35 ✠ In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.

36 ✠ Dicit ei Simon Petrus, Domine, quò vadis? Respondit Iesus, Quò ego vado, non potes me modò sequi; sequêris autem postea.

37 ✠ Dicit ei Petrus, Quare non possum te sequi modò? animam meam pro te ponam.

38 ✠ Respondit ei Iesus, Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi, non cantabit gallus, donec ter me neges.

Mat. 26. d. 33. Mar. 14. c. 29. Luc. 22. d. 33.

CAP. XIIII.

1 ✠ Non turbetur cor vestrum†. Creditis in Deum, & in me credite.

† Et ait discipulis suis. neque formidet.

2 ✠ In domo Patris mei mãsiones multæ sunt. si quo minùs, dixissem vobis, Quia vado parare vobis locum.

3 ✠ Et si abiero, & præparauero vobis locum: iterum venio & accipiam vos ad meipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis.

4 ✠ Et quò ego vado scitis, & viã scitis.

5 ✠ Dicit ei Thomas, Domine nescimus quò vadis: & quomodo possumus viam scire?

6 ✠ Dicit ei Iesus, Ego sum Via, & Veritas, & Vita. nemo venit ad Patrem, nisi per me.

7 ✠ Si cognouissetis me, & Patrem meũ vtique cognouissetis: & amodò cognoscetis eum, & vidistis eum.

8 ✠ Dicit ei Philippus, Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.

9 ✠ Dicit ei Iesus, Tãto tempore vobiscum sum: & non cognouistis me? Philippe, qui vidit me, vidit Patrem: & quomodo tu dicis, Ostende nobis Patrem?

33 ✠ τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.

34 ✠ ἐντολὴν καινὴν διδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

35 ✠ ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

36 ✠ λέγει αὐτῷ σίμων πέτρος, κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι.

37 ✠ λέγει αὐτῷ πέτρος, κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.

38 ✠ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσει ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς.

ιδ.

1 ✠ Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία. πιστεύετε εἰς τὸν θεὸν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.

2 ✠ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν. εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν; πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν.

3 ✠ καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι, καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτὸν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ἦτε.

4 ✠ καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.

5 ✠ λέγει αὐτῷ θωμᾶς, κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις· καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι;

6 ✠ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.

7 ✠ εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν, καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν, καὶ ἑωράκατε αὐτόν.

8 ✠ λέγει αὐτῷ φίλιππος, κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.

9 ✠ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα;

---

10 דכר כמ׳ז׳ דבר פירושו עכר
11 דבר בלשון לקח אית
12 ידע g פירושו אמא
13 חזא ' חזיא
14 ברו כמו די ' ידע

10 ✠ בְּרוּכְרָנָא דְתָאוֹמָא שְׁלִיחָא וְרַפִּי לִיפּוֹס לְהוֹן קַפְלָאוֹן יִד לָא נִתְרַוַּד לִבְכוֹן הֵימָנוּתָא דְבִי הֵימָנוּתָא
11 ✠ סַגִּיאִין אֲנוּן אֲוֹנֵא בֵּית אֲבִי וְאִן לָא אֲמַר הֲוִית לְכוֹן דְּאֵזֵל אֲנָא דְּאַטַּיֵב לְכוֹן אַתְרָא ;
12 וְאִן אֵזֵל אֲנָא אַטַּיֵב לְכוֹן אַתְרָא חוֹב אִתָּא וְאוּדְבַרְכוּן לְוָתִי דְּאֵיכָא דְּאַנָא אִיתַי וְאַף אַנְתּוּן תְּהֲוֹן ;
13 וְלָאֵיכָא דְּאֵזֵל אֲנָא יְדָעִין אַנְתּוּן וְאוֹרְחָא יְדָעִין אַנְתּוּן ;
14 אֲמַר לֵהּ תָּאוֹמָא מָרָן לָא יְדָעִינַן לָאֵיכָא אֵזֵל אַנְתְּ וְאֵיכָנָא מִשְׁכְּחִינַן אוֹרְחָא לְמֵדַע ;
15 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אֲנָא אוֹרְחָא וְשָׁרְרָא וְחַיֵּא לָא אֱנָשׁ אָתֵא לְוָת אֲבִי אֶלָּא אִן בִּי ;
16 אִלּוּ לִי יְדָעִין הֲוֵיתוּן אַף לְאַבִּי יְדָעִין הֲוֵיתוּן וּמִן הָשָׁא יְדָעִין אַנְתּוּן לֵהּ וְחַזְיֵתוּנֵיהּ ;
17 אֲמַר לֵהּ פִּילִיפּוֹס מָרָן חַזֵּן אֲבָא וְכַדּוּלָן ;
18 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ הָנָא כְּלֵהּ זַבְנָא עִמְּכוֹן אֲנָא וְלָא יְדַעְתָּנִי פִּילִיפָּא מַן דְּחָזָא חָזָא לְאַבָּא וְאֵיכָנָא אַנְתְּ אָמַר אַחֲזֵן אֲבָא ;

10 * Non credis me in Patre meo, & Patrem meum in me esse? porrò verba illa quæ ego loquor, à meipso non loquor: Pater autem meus, qui in me manet, ipse facit opera ista.

11 * Credite me esse in Patre meo, & Patrem meum in me.

12 * Sin minus, saltem propter opera credite. Amin amin dico vobis, Qui credit in me, opera illa quæ ego facio, & ipse faciet, ac maiora his faciet, nam ego ad patrẽ meum proficiscor.

13 * Et quicquid petieritis in nomine meo, faciam vobis, vt glorificetur Pater in Filio suo.

14 * Quod si petieritis à me in nomine meo, ego faciam.

Vespere Dominicæ Pentecostes.

15 * Si diligitis me, mandata mea seruate.

16 * Et ego postulabo à Patre meo, & alium Consolatorem dabit vobis, vt sit vobiscum in æternum.

17 * Spiritum veritatis, quem mundus non potest recipere, propterea quòd non videt eum nec eum nouit: vos autem cognoscitis eum, quoniam apud vos manet, & in vobis est.

18 * Non relinquam vos orphanos: venturus sum enim ad vos paulò post.

19 * Et mundus non videbit me, vos autem videbitis me: quia viuo ego, & vos viuetis.

20 * In illo die scietis me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis.

21 * Apud quem sunt præcepta mea, & qui custodit ea; is ille est qui diligit me: is autem qui diligit me, diligetur à Patre meo: & ego diligam eum, ac ostendam ei meipsum.

22 * Dixit ei Iboudo non ille Scariouto, Domine mi, quare nobis ostensurus es teipsum, non autem mundo?

23 * Respõdit Jeschua & dixit ei, Qui diligit me, sermonem meum seruat: & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, mansionemque apud eum faciemus.

24 * Is autem qui non diligit me, sermonem meum non seruat: & sermo ille quem auditis, meus non est, sed Patris qui misit me.

25 * Hæc locutus sum vobiscum, quum apud vos essem.

---

10 לָא מְהַימְנָן אַנְתְּ דַּאנָא בְּאבִי וְאבִי בִי וּמִלָּא אִילֵין דַּאנָא מְמַלֵּל אֲנָא מִן נַפְשִׁי לָא מְמַלֵּל אֲנָא אֲבִי דִּין דְּבִי עָמַר
11 הוּא עָבֵד עֲבָדָא הָלֵין׃ 11 הַימְנוּ דַּאנָא בְּאבִי וְאבִי בִי׃ 12 וְאִן לָא אֶפֶן מְטֹל עֲבָדָא הַימְנוּ אַמִּין אַמִּין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן
וְמַן דְּמְהַימֵן בִּי עָבָדָא אִילֵן דַּאנָא עָבֵד אֲנָא אַף הוּ נַעְבֵד וַיַתִּירִין מִן הָלֵין נַעְבֵד דַּאנָא לְוָת אֲבִי אָזֵל אֲנָא׃
13 וּמִדֵּם דְּתִשְׁאלוּן בְּשֵׁמִי אֶעְבֵד לְכוֹן דְּנִשְׁתַּבַּח אֲבָא בַּבְרֵה׃ 14 וְאִן תִּשְׁאלוּנְנִי בְּשֵׁמִי אֲנָא עָבֵד אֲנָא׃
דְּרַמְשָׁא דְּיוֹם בְּשַׁבָּא דְּפַנְטִיקוֹסְטֵי לוֹ
15 אִן רְחֵמִין אַנְתּוּן לִי פּוּקְדָנֵי טָרוּ׃ 16 וְאנָא אֶבְעֵא מִן אֲבִי וַאחֲרָנָא פַּרַקְלִיטָא נָתֵל לְכוֹן דְּנֶהֱוֵא עִמְּכוֹן
לְעָלַם׃ 17 רוּחָא דִּשְׁרָרָא הַוֹ דְּעָלְמָא לָא מְשַׁכַּח לְמִקְבְּלוּתֵהּ מְטֹל דְּלָא חֲזָיוּהִי וְלָא יְדָעוּהִי אַנְתּוּן דִּין יְדָעִין אַנְתּוּן

מ חַיָּן מַלֵּל
ס פּוּרְשָׁן יִשֵּׁב
יוֹתַר
יִשְׁאַל שְׁבַח
מִן לְשׁוֹן יָן
פָּקַר נְטַר בְּעָא
מִן לְשׁוֹן יוֹן פִּדְיוֹ סוּנְחָס
נְטַל קַבֵּל חָזָא

10 ✱ Non credis quia ego in patre, & pa-
ter in me est? verba quæ ego loquor vo-
bis, à meipso non loquor. Pater autem in
me manens, ipse facit opera.
11 ✱ Non creditis quia ego in patre &
pater in me est?
12 ✱ Alioquin propter opera ipsa credi-
te. Amen, amen dico vobis, qui credit in B
me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, &
maiora horum faciet, quia ego ad patrem
vado.
13 ✱ Et quodcumque petieritis † in no-
mine meo, hoc faciam: vt glorificetur
Pater in filio.
14 ✱ Si quid petieritis me in nomine
meo, hoc faciam.

Patrem Inf. 16. c. 23. Mat. 7. a. 7. & 21. b. 22. Mar. 11. c. 24.

15 ✱ Si diligitis me: mãdata mea seruate.
16 ✱ Et ego rogabo patrem, & alium pa-
racletum dabit vobis, vt maneat vobis-
cum in æternum.
17 ✱ Spiritum veritatis, quem mundus
non potest accipere, quia nõ videt eum,
nec scit eum. vos autem † cognoscitis
eum: quia apud vos manet †, & in vobis
erit.
18 ✱ Non relinquam vos orphanos:
veniam ad vos.
19 ✱ Adhuc modicũ: & mundus me iam
non videt. Vos autem videtis me: quia
ego viuo, & vos viuetis.
20 ✱ In illo die vos cognoscetis quia ego
sum in patre meo, & vos in me, & ego in
vobis.
21 ✱ Qui habet mandata mea, & seruat
ea: ille est qui diligit me. Qui autem dili-
git me, diligetur à patre meo: & ego dili-
gam eum, & manifestabo ei meipsum.
22 ✱ Dicit ei Iudas, non ille † Iscariótes,
Domine, quid factum est, quia manife-
staturus es nobis teipsum, & nõ mundo?
23 ✱ Respondit Iesus, & dixit ei, Si quis
diligit me, sermonem meum seruabit, &
Pater meus diliget eũ, & ad eum venie-
mus, & mansionem apud eũ faciemus.
24 ✱ Qui non diligit me, sermones meos
non seruat. Et sermonem quem audistis,
non est meus: sed eius qui misit me,
Patris.
25 ✱ Hæc locutus sum vobis apud vos
manens.

cognoscetis manebit

Scariotis

10 ✱ οὐ πιςεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί
ἐςι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ·
ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα.
11 ✱ πιςεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί
ἐςιν· εἰ δὲ μὴ, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιςεύετέ μοι.
12 ✱ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιςεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα
ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει·
ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι.
13 ✱ καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω,
ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ.
14 ✱ ἐὰν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω.

15 ✱ Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε.
16 ✱ καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον
δώσει ὑμῖν, ἵνα μείνῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα,
17 ✱ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν·
ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ, οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώσκετε
αὐτὸ, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται.
18 ✱ οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.
19 ✱ ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκ ἔτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ
θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.
20 ✱ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πα-
τρί μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν ὑμῖν.
21 ✱ ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐςιν
ὁ ἀγαπῶν με. ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ
πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐ-
τῷ ἐμαυτόν.
22 ✱ λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, κύριε, τί γέγονεν
ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;
23 ✱ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐάν τις ἀγαπᾷ με,
τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν,
καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιη-
σόμεθα.
24 ✱ ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ. καὶ ὁ λό-
γος ὃν ἀκούετε, οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με
πατρός.
25 ✱ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων.

---

[1] יתם
[2] חזא [3] ידע
[4] פקד [5] אחב [6] רחם
[7] חוא
[8] מלל [9] אמא
[10] עבד
[11] שדר [12] אית כמו ש

לה דלותכון עמר ובכון הו ׃ [18] לא שבק אנא לכון יתמא אתא אנא גיר לותכון קליל אחרין ׃ [19] ועלמא לא חזא
לי אנהון דין חזונני דאנא חי אנא אף אנהון תחון ׃ [20] בהו יומא תדעין דאנא באבי ואנתון בי אנתון ואנא
בכון אנא ׃ [21] מן דאית לותה מוקדני ונטר להון הו דמחב לי הו דין דרחם לי נתרחם מן אבי ואנא
ארחמיוהי ואחזיוהי נפשי ׃ [22] אמר לה יהודא לא הוא סכריוטא מרי מנו לן עתיד אנת למחוי נפשך ולא הוא
לעלמא ׃ [23] ענא ישוע ואמר לה מן דרחם לי מלתי נטר ואבי נרחמיוהי ולותה אתינן ואונא לותה
עבד ׃ [24] הו דין דלא רחם לי מלתי לא נטר ומלתא הדא דשמעין אנהון לא הות דילי אלא
דאבא דשדרני ׃ [25] הלין מלת עמכון כד לותכון אתי ׃

26 * Ipse verò Consolator Spiritus ille Sanctitatis, quem missurus est Pater meus in nomine meo, ille docebit vos omnia, & suggeret vobis quæcunque dico vobis.

27 * Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: non prout dat mundus, ego do vobis. Ne turbetur cor vestrum, nec expauescat.

28 * Audistis me dixisse vobis, Abeo, & redeo ad vos. Si diligeretis me, gauderetis me abire ad Patrem meum, quia Pater meus maior me est.

29 * Nunc autem ecce dixi vobis priusquam fiat, vt quum factum fuerit, credatis.

30 * Amplius non loquor vobiscum multa: venit enim princeps huius mundi, & in me non habet quicquam.

31 * Sed vt sciat mundus me diligere Patrem meum, & prout præcepit mihi Pater meus, similiter facio. Surgite, abeamus hinc.

CAP. XV.

1 EGo sum Vitis illa Veritatis, & Pater meus est agricola.

2 * Omnem palmitem qui in me fructus non edit, tollit: eum autem qui edit fructus, purgat, vt fructus plurimos adferat.

3 * Vos iam mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobiscum.

4 * Manete in me, & ego in vobis, quemadmodum palmes non potest edere fructus à semetipso nisi permanserit in vite: ita nec vos nisi permanseritis in me.

5 * Ego sum Vitis, & vos palmites: qui permanet in me, & ego in eo, iste adfert fructus quamplurimos; quoniam sine me nihil potestis facere.

6 * Nisi verò quis in me permanserit, proijcitur foras instar palmitis arescentis, & collectores conijciunt eum in ignem vt combu-
7 ratur. * Sed si permanseritis in me, & sermones mei permanserint in vobis, quicquid volueritis postulare, fiet vobis.

Matutinis Dominicæ Pentecostes.

8 * In hoc glorificatus est Pater, vt fructus multos adferatis, & eritis discipuli mei.

9 * Prout dilexit me Pater meus, ego quoque dilexi vos: permanete in charitate mea.

---

26 הודין פַּרַקְלִיטָא רוּחָא דְקוּדְשָׁא הוּ דְמִשְׁתַּדַּר אֲבִי בְּשֵׁמִי הוּ נַלְפָּכִין כְּלֵמֵדֵם וְנַעְהַדְכוּן כֹּל מָא דְאַמַּר אֲנָא לְכוּן ;
27 שְׁלָמָא שְׁבֵק אֲנָא לְכוּן שְׁלָמָא דִי לִי יְהַב אֲנָא אַיכְנָא דְיַהַב עָלְמָא אֲנָא יְהַב אֲנָא לְכוּן לָא נְתְדַוַּר לִבְכוּן וְלָא נְדַחֵל ;
28 שְׁמַעְתּוּן דְאַנָא אָמַרֵת עַמְּכוּן דְאֵזֵל אֲנָא וַאתֵא אֲנָא לְוָתְכוּן אֵלוּ רְחֵמִין הֲוַיְתוּן לִי חֲדִין
דְאֵזֵל אֲנָא לְוָת אֲבִי דְאַבִּי רַב הוּ מִנִּי ;
29 וְהָשָׁא הָא אָמַרֵת לְכוּן עַדְלָא נַהְוֵא דְמָא דְהַוְוָא תְהֵימְנוּן ;
30 מִכְּיוֹל לָא אֲמַלֵּל עִמְּכוּן סַגִּיאָתָא אֵתָא גִיר אַרְכּוֹנֵה דְעָלְמָא וּבִי לֵית לֵה מִדֵּם ;
31 אֶלָּא דְנַדַּע עָלְמָא דְרַחֵם אֲנָא לְאַבִּי וַאיכְנָא דְפַקְּדַנִּי אַבִּי הֲכָנִת עֲבַד אֲנָא קוּמוּ נְאֵזֵל מִכָּא ;
קפלאון יה
אֲנָא אֲנָא גַפְתָּא דְשַׁרְרָא וְאַבִּי הוּ פַּלְחָא ; כֹּל שְׁבָשְׁתָּא דְבִי פְּאַרְלָא יְהַבָא שְׁקַל לֵה וַאיתָא דְיַהֲבָא פְּאַרְלָא

עמן לשון יון עבראית מנחם
a אַלַף עֵחַד פירושו הוביר
b דְוַר פירושו עכר
c חֵיָא d חֵימֵן e כְּנָא
f מן לשון יון עבראית שר
g יְרַע h פירושו כן
i קוּם k אֵזֵל l כמו גפן
m פירושו אמת
n פירושו שריג

26 * Paracletus autem Spiritus sanctus,
quem mittet Pater in nomine meo, ille
vos docebit omnia, & suggeret vobis D
omnia quæcunque dixero vobis.
27 * Pacem relinquo vobis, pacẽ meam
do vobis. non quomodo mundus dat,
ego do vobis. Nõ turbetur cor vestrum,
neque formidet.
28 * Audistis quia ego dixi vobis, Vado
& venio ad vos. Si diligeretis me, gau-
deretis vtique, quia vado ad Patrem: quia
Pater maior me est.
29 * Et nunc dixi vobis prius quàm fiat:
vt cùm factum fuerit, credatis.
30 * Iam non multa loquar vobiscum.
venit enim princeps mundi huius, & in
me non habet quicquam.
31 * Sed vt cognoscat mundus quia dili-
Act. 2. 4. 36. go Patrem: & sicut mandatum dedit mi-
hi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.

CAP. XV.

1 EGo sum Vitis vera: & Pater meus
agricola est. A
2 * Omnem palmitem in me, non fe-
tollit rentem fructum, † tollet eum: & omnem
qui fert fructum, purgabit eum, vt fru-
ctum plus afferat.
Iop. 13. 5. 10. 3 * Iam vos mundi estis propter sermo-
nem quem locutus sum vobis.
4 * Manete in me: & ego in vobis. Si-
cut palmes non potest ferre fructum à
semetipso, nisi manserit in vite: sic nec
vos nisi in me manseritis.
5 * Ego sum Vitis: vos palmites. qui ma
net in me, & ego in eo, hic fert fructum
multum: quia sine me nihil potestis fa-
cere.
6 * Si quis in me non manserit: mitte-
tur foras sicut palmes, & arescet, & col-
ligent eum, & in ignem mittẽt, & ardet.
7 * Si manseritis in me, & verba mea in
vobis manserint: quodcunque volueri-
tis petetis, & fiet vobis.

8 * IN hoc clarificatus est Pater meus:
vt fructum plurimum afferatis, & efficia- B
mini mei discipuli.
9 * Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi
vos. Manete in dilectione mea.

26 * ὃ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πα-
τὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ
ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφίημι
ὑμῖν.
27 * εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος
δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία,
μηδὲ δειλιάτω.
28 * ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς
ὑμᾶς· εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἄν, ὅτι εἶπον, πορεύομαι
πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστί.
29 * καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται, πι-
στεύσητε.
30 * οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ
κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν.
31 * ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ κα-
θὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν
ἐντεῦθεν.

ιε.

1 * Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ
γεωργός ἐστι.
2 * πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό· καὶ
πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν
φέρῃ.
3 * ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα
ὑμῖν.
4 * μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύ-
ναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέ-
λῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε.
5 * ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν
ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ· οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς
ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.
6 * ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ
ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ, καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι καὶ
καίεται.
7 * ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ,
ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν.

8 * Ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν
φέρητε, καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί.
9 * καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς·
μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ.

---

* דְּכָא כמו נכה * אַתָּא * מְלַל * קְנָא פירושו עמר * אַתָּא * שְׁכַח נלשון כול * שְׁדָא כמו אשד * יִבַּשׁ * רְמָא * יִקַּר * מְלַל * קְנָא * צְבָא * מן לשון יין * שְׁכַח * אַתָּא * לְמַד * אַחֵב * קְנָא

* מְדַכֵּא לַהּ דְּפָאדָא סַגִּיאָא * תֵּיתֵא ; * אַנְתּוּן מִן כַּדּוּ דְּכֵין אַנְתּוּן מָטֵל * מְלָתָא דְּמַלֶּלֶת עִמְּכוֹן ;
4 * קַיְּמוּ בִּי וַאֲנָא בְּכוּן תֵּיכַנָא דְּשֵׁבֶשְׁתָּא לָא מָשְׁכְּחָא * דְּתֵחֵל פָּאדָא מִן נַפְשָׁהּ אֶן לָא * מְקַיְּמָא בְּנַפְתָּא תֵּכַנָא אַף לָא
אַנְתּוּן אֶן לָא תְּקַיְּמוּן בִּי ; * אֲנָא אֲנָא גַּפְתָּא וַאַנְתּוּן שֶׁבֶשְׁתָּא מִן דַּמְקַיְּמָא בִּי וַאֲנָא בָּהּ הָנָא * מֵיתֵא פָּאדָא סַגִּיאָא מָטֵל
דַּדְלָא אֲנָא לָא * מָשְׁכְּחִין אַנְתּוּן לְמֶעְבַּד מִדֵּם ; 6 אֶן לָא דֵּין אֱנָשׁ מְקַיְּמָא בִּי * מָשְׁחְדָא לְבַר אֵיךְ שֶׁבֶשְׁתָּא * דְּיִבְּשָׁא
וְלִקְטִין * רְמִין לַהּ בְּנוּרָא * דְּתֵאקַד ; 7 אֶן דֵּין תְּקַיְּמוּן בִּי * וּמִלַּי * נִקַּיְּמוּן בְּכוּן כָּל מָא * דְּתִצְבּוּן לְמִשְׁאַל נֶהֱוֵא לְכוּן ;
דְּצַפְּרָא דְּחַד כְּשַׁבָּא * דְּפָנְטִיקוֹסְטִי לז בְּהָדָא * מִשְׁתַּבַּח אֲבָא דְּפָאדָא סַגִּיאָא * תֵּיתוּן וְתְהֵוֹן
* תַּלְמִידַי ; * אֵיכְנָא * דַּאֲחֵבְנִי אֲבִי אַף אֲנָא אַחֲבְתְּכוּן * קַיְּמוּ בְּרַחְמָתִי דִּילִי ;

10 * Si præcepta mea custodieritis, manebitis in meipsius dilectione, quēadmodum ego custodiui præcepta Patris mei, & permaneo in dilectione eius.

11 * Hæc locutus sum vobiscum, vt gaudium meum sit in vobis, & impleatur gaudium ve-
12 strum. * Hoc est præceptum meum, vt diligatis alius alium, prout ego dilexi vos.

13 * Charitas maior ista nulla est, quá quis animàm suam ponat pro amicis suis.

14 * Vos amici mei estis, si feceritis quicquid præcipio vobis.

15 * Non amplius vocaturus sum vos seruos, quandoquidem seruus nescit quid faciat herus ipsius: amicos autem meos vocaui vos; quoniam quicquid audiui à patre meo, notum feci vobis.

16 * Non vos elegistis me, sed ego ipse elegi vos, atque posui vos: vt & vos abeuntes afferatis fructus, & fructus vestri permaneant: vt quicquid rogaueritis Patrem meũ
17 in nomine meo, det vobis. * Hæc præcipio vobis vt diligatis alius alium.

18 * Quòd si mundus oderit vos, scitote quòd prius quàm vos, me odio habuerit.

19 * At si ex mundo fuissetis, mundus quod suum est amaret: sed non estis ex mundo; ego enim elegi vos ex mundo, propterea odit vos
20 mũdus. * Memẽtote sermonis quẽ ego dixi vobis, Non est seruus maior hero suo. Si me insectati sunt, & vos insectabuntur: quòd si sermonem meum seruarunt, vestrum quoque
21 seruabunt. * Sed hæc omnia agent in vos propter nomen meum, quippe qui non nouerint eum qui misit me.

22 * Nisi ego venissem & allocutus essem eos, non haberent peccatum: nunc autem nullus est ipsis prætextus pro peccatis suis.

23 * Is qui me odit, & Patrem meum odit.

24 * Quòd si opera non fecissem ante oculos eorum, quæ nemo alius fecit, non haberent peccatum; nunc autem & viderunt & ode-
25 runt & me & Patrem meum. * Vt impleatur sermo ille qui scriptus est in Lege ipso-
26 rum, Oderunt me immeritò. * Quum autem venerit Consolator ille quem ego missurus sum vobis à Patre meo, Spiritus ille veritatis qui à Patre meo prodit, ille testabitur de me.

---

10 אִן פּוּקְדָנַי ʰ תִּטְּרוּן תְּקוּם בְּחוּבָא דִּילִי אֵיכַנָא דְּאַנָא נָטַרֵת ʲ פּוּקְדָנוֹהִי דְּאַבִּי וַמְקַיֵּם אֲנָא ᵏ בְּחוּבֵהּ ;
11 הֵלֵין מִלָּלַת עִמְּכוֹן דְּחֶדְוָתִי תֶּהֱוֵא בְּכוֹן ᵐ וְתִשְׁתַּכְלֵל חֶדְוַתְכוֹן ; 12 הָנוּ פּוּקְדָנִי דְּתַחֲבוּן חַד לְחַד אֵיכָנָא דְּאַנָא
אֲחַבְּתְכוֹן ; 13 חוּבָא דְּרַב מִן הָנָא לֵית דְּאַנָשׁ נַפְשֵׁהּ ᶰ נְסִים חֵלֶף רַחְמוֹהִי ; 14 אַנְתּוּן רַחֲמַי אַנְתּוּן אִן תְּעַבְּדוּן כָּל
דְּמַפְקֵד אֲנָא לְכוֹן ; 15 לָא ᵒ מְכִיל קָרֵא אֲנָא לְכוֹן עַבְדֵא מָטֵל דְּעַבְדָא לָא יָדַע מָנָא עָבֵד מָרֵהּ רַחֲמַי דִּין ᵖ קְרֵיתְכוֹן
מָטֵל דְּכָל דְּשִׁמְעֵת מִן אַבִּי ᵠ אוֹדַעְתְּכוֹן ; 16 לָא הֲוָא אַנְתּוּן ʳ גְּבִיתוּנִי אֶלָּא אֲנָא הוּ גְּבִיתְכוֹן ˢ וְסַמְתְּכוֹן דְּאַף אַנְתּוּן
תֵּאזְלוּן ᵗ תֵּיתוּן פֵּאוֹרֵא וּפֵאוֹרֵיכוֹן ᵘ נְקוּם וְכָל דְּתִשְׁאֲלוּן לְאַבִּי בְּשֵׁמִי ᵛ נְתֵל לְכוֹן ; 17 הֵלֵין מְפַקֵּד אֲנָא לְכוֹן
דְּתֶחְבּוּן חַד לְחַד ; 18 אִן עָלְמָא סָנֵא לְכוֹן ʷ דַּעוּ דְּקַדְמֵיכוֹן לִי סְנָא ;

ʰ נְטַר ʲ פִּקֵּד ᵏ חֲבַב
ˡ חֶדְוָא ᵐ מְלָא ⁿ סוּם
ᵒ פירושו עוד או מעתה
ᵖ קְרֵא ᵠ יְדַע
ʳ גְּבָא ˢ סוּם ᵗ אֵזֵל
ᵘ אִתָּא ᵛ מַנָא ʷ נְתַל
ˣ יְדַע

10 * Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in
11 eius dilectione. * Hæc locutus sum vobis: vt gaudium meum in vobis sit, &
12 gaudium vestrum impleatur.
* Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.
Sup. 13. 1. Ioh. 4. Ephes. 5. b. 2. 1. Thes. 4. b. 9.
13 * Maiorẽ hac dilectionem nemo habet, †vt animam suam ponat quis pro
14 amicis suis. * Vos amici mei estis, si
quam
feceritis quæ ego præcipio vobis.
15 * Iam nõ †dico vos seruos: quia seruus
dicam
nescit quid faciat dominus eius: Vos C
autem dixi amicos: quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis.
16 * Non vos me elegistis: sed ego elegi
Mat. 28. d. 19.
vos, & posui vos, vt eatis, & fructũ afferatis; & fructus vester maneat: vt quodcunque petieritis Patrẽ in nomine meo, det vobis.
17 * Hæc mando vobis, vt diligatis inui-
1. Ioh. 3. a. 1. & 4. b. 7.
18 cem. * Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit.
19 * Si de mundo fuissetis: mundus quod suum erat diligeret. quia verò de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.
20 * Memẽtote sermonis mei quẽ ego
Sup. 13. b. 16. Mat. 10. c. 24. Luc. 6. f. 40. Mat. 24. a. 9.
dixi vobis. Non est seruus maior domi- D
no suo. Si me persecuti sunt: & vos persequentur. si sermonem meum seruauerunt: & vestrum seruabunt.
21 * Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum: quia nesciunt eum qui misit me.
22 * Si non venissem, & locutus fuissem eis, peccatũ non haberent: nunc autem excusationẽ non habent de peccato suo.
23 * Qui me odit: & Patrem meum odit.
24 * Si opera non fecissem in eis quæ nemo alius fecit: peccatum non haberent. nunc autem & viderunt & oderunt & me & Patrem meum.
25 * Sed vt adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est: Quia odio habuerunt me gratis.
Psal. 24. d. 19.
26 * Cùm autem venerit
Luc. 24. b. 49.
paracletus, quẽ ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimoniũ perhibebit de me.

10 * ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ.
11 * Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.
12 * αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς.
13 * μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.
14 * ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν.
15 * οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου, ἐγνώρισα ὑμῖν.
16 * οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε, καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὅ,τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῷ ὑμῖν.
17 * Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
18 * εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.
19 * εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.
20 * μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν.
21 * ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν πέμψαντά με.
22 * εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν.
23 * ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ.
24 * εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασι, καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου.
25 * ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν, ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν.
26 * ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ.

---

19 וְאִלּוּ מִן עָלְמָא הֲוַיְתוּן עָלְמָא לְרִילֵהּ רָחֵם הֲוָא אֶלָּא לָא הֲוַיְתוּן מִן עָלְמָא אֲנָא בָּרִר גְּבִיתְכוֹן מִן עָלְמָא מִטָּל הָנָא
סָנֵא לְכוֹן עָלְמָא׃ 20 עֲתִדוּ מִלְּתָא דַּאֲנָא אֲמַרֶת לְכוֹן דְּלֵית עַבְדָא דְּרַב מִן מָרֵהּ אֵין לֵי רְדָפוּ אַף לְכוֹן נִרְדְּפוּן וְאִן
מִלָּתִי נְטָרוּ אַף דִּילְכוֹן נִטְרוּן׃ 21 אֶלָּא הָלֵין כֻּלְּהֵין נַעְבְּדוּן בְּכוֹן מִטָּל שְׁמִי דִּילִי דְּלָא יָדְעִין לְמַן דְּשַׁדְּרַנִי׃
22 אִלּוּ אֲנָא לָא אֲתִית מְמַלֵּל עִמְּהוּן לֵית חֲוָת לְהוֹן חֲטִיתָא הָשָׁא דֵּין לֵית עִלְּתָא עַל אַפֵּי חֲטָהֵיהוּן׃ 23 מַן דְּלִי סָנֵא
אַף לְאָבִי סָנֵא׃ 24 וְאִלּוּ עֲבָדֵא לָא עֲבֵדֵת לְעֵינֵיהוּן אִילֵין דַּאֲנָשׁ אַחֲרִין לָא עָבַד לֵית הָוָת לְהוֹן חֲטִיתָא הָשָׁא דֵּין
וְחָזוּ וְסָנוּ אַף לִי וְאַף לְאָבִי׃ 25 וְהָתְמְלֵא מִלְּתָא דְּכְתִיבָא בְּנָמוּסְהוֹן דְּסָנָאוּנִי מַגָּן׃ 26 מָאדֵין דַּאֲתָא
פַּרַקְלִיטָא הוּ דַּאֲנָא מְשַׁדַּר אֲנָא לְכוֹן מִן לְוָת אָבִי רוּחָא דַּשְׁרָרָא הוּ דְּמִן לְוָת אָבִי נָפֵק הוּ נַסְהֵד עָלַי׃

[a] חֵיוָא [b] גְּבָא
[c] עֲתִד כמו הזכיר [d] מִלֵּל
[e] רְדַף [f] נְטַר [g] אִתְיָא
[h] חֵטָא [i] עִלָּל [k] חֲזָא
[l] סְנָא [m] מְלָא [n] מִלֵּל
[o] סְנָא [p] פירושו חנם
[q] מנחם
[r] אמת [s] סְמַד

27 * Sed & vos testamini, quippe qui à principio mecum sitis.

CAP. XVI.

1 HÆc locutus sum vobiscum, ne offendamini.

2 * Eijcient enim vos ex synagogis suis, veniétque hora quum quisquis interficiet vos, putabit oblationem se offerre Deo.

3 * Hæc autem facient, quoniam non norunt neque Patrem meum, neque me.

Ad Oblationem Pentecostes.

4 * Hæc locutus sum vobiscum, vt quum venerit tempus eorum reuocetis in memoriam ea quæ dixi vobis. hæc autem à principio non dixi vobis, quia vobiscum eram.

5 * Nunc autem vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me, Quò vadis?

6 * Hæc enim dixi vobis, & venit ægritudo, impleuítque corda vestra.

7 * Sed ego veritatem dico vobis, satius vobis fuerit vt ego abeam: nisi enim abiero, Consolator ille non veniet ad vos: sin autem abiero, mittam eum ad vos.

8 * Et quùm venerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio.

9 * De peccato quidem, quia non credunt in me. 10 * De iustitia autem, quia ad Patrem vado, nec amplius videbitis me. 11 * De iudicio verò, quia princeps mũdi huius iudicatus est.

12 * Adhuc multa mihi sunt vobis dicenda, sed non potestis capere nunc. 13 * Quum autem venerit Spiritus ille veritatis, deducet vos in omnem veritatem; non enim loquetur ex mente suiipsius, sed quicquid audierit ipse loquetur, & quæ futura sunt, nota faciet vobis.

14 * Ipse glorificabit me, quippe qui de meo accipiet: & renũtiabit vobis. 15 * Quicquid habet Pater meus, meum est: propterea dixi vobis, Ex meo accipiet & renuntiabit vobis.

Vespere Dominicæ III. post Resurrectionem.

16 * Paulisper & non videbitis me, & iterum paulisper, & videbitis me, quippe qui abeam ad Patrem. 17 * Dicebant itaque discipuli eius alius ad alium, Quid est hoc quòd dicit nobis, Paulisper, & non videbitis me, & iterum paulisper, & videbitis me: & Quia vado ad Patrem meum?

---

27 אף אַנְתּוּן סָהֲדִין אַנְתּוּן דְּמִן שׁוּרָיָא עִמִּי אַנְתּוּן׃ 1 הֵלֵין מִלֵּיָא עִמְּכוֹן דְּלָא תְתַכְּשְׁלוּן׃ 2 נַפְקוּנְכוֹן גַּיר מִן כְּנוּשְׁתְּהוֹן וְתֵאתֵא שָׁעָתָא דְּכָל דְּנַקְטוּלְכוֹן נַסְבַר דְּקוּרְבָּנָא מְקָרֵב לֵאלָהָא׃ 3 וְהֵלֵין
נַעְבְּדוּן מִטֻּל דְּלָא יְדָעוּ וְלָא לָאבִי וְלָא לִי׃ 4 הֵלֵין מִלֵּיָא עִמְּכוֹן דְּמָא דַּאתָא עִדָּנְהֵין
תְּעַדְּרוּן אֲנִין דַּאנָא אֲמַרֵת לְכוֹן הֵלֵין מִן קְדִים לָא אֲמַרֵת לְכוֹן דְּעִמְּכוֹן הֲוַית׃ 5 הָשָׁא דֵּין אָזֵל אֲנָא לִי לְוַת מַן
דְּשַׁדְּרַנִי וְלָא אֱנָשׁ מִנְּכוֹן מִשְׁאַל לִי לַאיכָא אָזֵל אַנְתְּ׃ 6 אֲמַרֵת לְכוֹן גַּיר הֵלֵין וַאתַת כְּרִיוּתָא וּמְלֵת לְבוּתְכוֹן׃
7 אֶלָּא אֲנָא שְׁרָרָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּפַקַח לְכוֹן דַּאנָא אָזֵל אֵין גַּיר אֲנָא לָא אָזֵל אֲנָא פַּרְקְלִיטָא לָא אֶתֵא לְוָתְכוֹן
אֵין דֵּין אָזֵל אֲשַׁדְּרִיוּתֵהּ לְוָתְכוֹן׃ 8 וּמָא דַּאתָא הוּ נַכְסִיוּתֵהּ לְעָלְמָא עַל חֲטִיתָא וְעַל זַדִּיקוּתָא וְעַל דִּינָא׃

1 אֲזֵל מנחם מן לשון יון 2 שַׁדַּר כוס או כָּסֵס 3 חֲטָאָה דון 4 שְׁרָא ופירושו דאשית 5 נְפַק אֶתָּא קְטַל 6 סְבַר קְרֵב יְדַע 7 מן לשון יון עֶדֶן כמו זמן 8 עַתִּיד פירושו חדיר 9 חֲוָא שַׁדַּר כמו ס"ח 10 אֵתָא כְּרַה 11 מְלָא לֵב פירושו מועיל

27 * Et vos testimonium †perhibebitis
quia ab initio mecum estis.

perhibebitis

CAP. XVI.

1 HÆc locutus sum vobis, vt non scan-
A dalizemini.
2 * Absque synagogis facient vos: sed
venit hora, vt omnis qui interficit vos,
arbitretur obsequium se præstare Deo.
3 * Et hæc facient vobis: quia non no-
uerunt Patrem, neque me.
4 * Sed hæc locutus sum vobis: vt cùm
venerit hora, eorum reminiscamini, quia
ego dixi vobis. Hæc autem vobis ab
initio non dixi: quia vobiscum eram.
5 * Et nunc vado ad eum qui misit me,
& nemo ex vobis interrogat me: quò
6 vadis? * Sed quia hæc locutus sum vo-
bis, tristitia impleuit cor vestrum.
7 * Sed ego veritatem dico vobis. expe-
dit vobis vt ego vadam: si enim ego non
abiero, Paracletus non veniet ad vos: si
autem abiero, mittam eum ad vos.
8 * Et cùm venerit ille, arguet mundum
B de peccato, & de iustitia, & de iudicio.
9 * De peccato quidem: quia non † cre-
dunt in me.

crediderunt

10 * De iustitia verò; quia ad Patrem va-
do: & iam non videbitis me.
11 * De iudicio aũt: quia princeps mun-
di huius iam iudicatus est.
12 * Adhuc multa habeo vobis dicere:
sed non potestis portare modò.
13 * Cùm autem venerit ille Spiritus ve-
ritatis, docebit vos omnem veritatem.
non enim loquetur à semetipso: sed quę-
cunque audiet loquetur, & quæ ventura
sunt, annuntiabit vobis.
14 * Ille me clarificabit, quia de meo ac-
cipiet, & annuntiabit vobis.
15 * Omnia quæcunq; habet Pater, mea
sunt. Propterea dixi, quia de meo acci-
piet, & annuntiabit vobis.

16 * MODICVM, & iam non videbitis
me: & iterum modicũ, & videbitis me,
17 quia vado ad Patrem. * Dixerunt ergo
ex discipulis eius ad inuicẽ, Quid est hoc
quod dicit nobis: Modicum, & non vi-
debitis me: & iterum modicum, & vide-
debitis me: &, quia vado ad Patrem?

27 * καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ
ἐστε.

ιϛ'.

1 * Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε·
2 * ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς; ἀλλ' ἔρχεται ὥρα,
ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς, δόξῃ λατρείαν προσφέρειν
τῷ θεῷ.
3 * καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα
οὐδὲ ἐμέ.
4 * ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα,
μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ
ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην.
5 * νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ
ὑμῶν ἐρωτᾷ με, ποῦ ὑπάγεις;
6 * ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν
ὑμῶν τὴν καρδίαν.
7 * ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα
ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ
ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν
πρὸς ὑμᾶς.
8 * καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας
καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως.
9 * περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ.
10 * περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω,
καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με.
11 * περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέ-
κριται.
12 * ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.
13 * ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὁδηγήσει
ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ,
ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγε-
λεῖ ὑμῖν.
14 * ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀ-
15 ναγγελεῖ ὑμῖν. * πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμά ἐστι· διὰ
τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

16 * Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ
με, ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα.
17 * εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, τί
ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μι-
κρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα;

15 עַל חֲטוֹתָא דְּלָא מְהֵימְנִין בִּי׃ 16 עַל זַדִּיקוּתָא דֵּין דְּלוָת אֲבִי אֲזֵל אֲנָא וְלָא תּוּב חֲזַיִן אַנְתּוּן לִי׃
17 עַל דִּינָא דֵּין דְּאַרְכּוּנָא דְּעָלְמָא הָנָא דִּין הוּ׃ 18 תּוּב סַגִּי אִית לִי לְמֵאמַר לְכוּן אֶלָּא לָא מִשְׁכְּחִין אַנְתּוּן
לְמֵאחַד הָשָׁא׃ 19 מָא דְּאַתָּא דֵּין רוּחָא דְּשִׁרְרָא הוּ נְדַבְּרְכוּן בְּכֻלְּהוֹן שְׁרָרָא לָא גַּיר נְמַלֵּל מִן רַעְיָן נַפְשֵׁהּ אֶלָּא
כֹּל דִּנְשְׁמַע הוּ נְמַלֵּל וַעֲתִידָתָא נוֹדַעְכוּן׃ 20 הוּ נְשַׁבְּחֵנִי מִטָּל דְּמִן דִּילִי נָסֵב וַנְחַוִּיכוּן׃ 21 כֹּל מִדַּם דְּאִית לְאַבִּי
דִּילִי הוּ מִטָּל הָנָא אֲמֵרֵת לְכוּן דְּמִן דִּילִי נָסֵב וַנְחַוִּיכוּן׃ דְּרַמְשָׁא דְּמַר בְּשַׁבָּא וּג דְּכַתַּר מְקִיבְתָּא לט
22 קְלִיל וְלָא תְּחַזּוּנְנִי וְתוּב קְלִיל וְתֶחְזּוּנְנִי דַּאֲזֵל אֲנָא לְוָת אֲבָא׃ 23 וַאֲמַרוּ הֲוֹוּ תַּלְמִידוֹהִי חַד לְחַד מָנָא הִי
הָדָא דַּאֲמַר לַן דְּקְלִיל וְלָא תְּחַזּוּנְנִי וְתוּב קְלִיל וְתֶחְזּוּנְנִי וְדַאֲזֵל אֲנָא לְוָת אֲבִי׃

* הימן * זרק כמו צדק
* חזא
* מן לשון יין פירושו שר
* אמר * אחד * אמת
* דבר בלשון נחה
* רעא כמו ראה * ידע
* שבח * חוא פירושו ספר
* קום * חזא * למר

18 * Dicebant igitur, Quid illud est paulisper quod dicit? nescimus quid loquatur.

19 * Jeschua verò sciens eos velle ipsum interrogare, dixit eis, De hoc quæritis inter vos, quod dixerim vobis, Paulisper & non videbitis me; & iterum paulisper, & videbitis me.

20 * Amin amin dico vobis, flebitis vos & lamentabimini, mundus autem lætabitur, vósque ægritudine afficiemini, sed ægritudo vestra in gaudium euadet.

21 * Mulier quum parit ægritudine afficitur, quia venit dies partus eius: quum autem pepererit filium, non meminit angoris sui propter gaudium illud quòd natus sit homo in mundo.

22 * Et vos quidem nunc ægritudine estis affecti. sed iterum videbo vos, & lætabitur cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

23 * Et in illo die me non interrogabitis quicquam. Amin amin dico vobis, quicquid rogabitis Patrem meum in nomine meo, dabit

24 vobis. * Adhuc vsq; nihil petijstis in nomine meo: petite & accipietis, vt sit gaudium vestrum plenum.

25 * Hæc in parabolis locutus sum vobiscum: venit autem hora quando non loquar vobiscum in parabolis, sed apertè renuntiabo vo

26 bis de Patre. * In illo die petetis in nomine meo: & non dico vobis me postulaturum à

27 Patre pro vobis. * Ipse enim Pater diligit vos, quippe qui dilexeritis me, & credideritis me à Patre exisse.

28 * Prodij à Patre, & veni in mundum: & iterum relinquo mundum, & proficiscor

29 ad Patrem. * Dicunt ei discipuli eius, En nunc apertè loqueris, nec parabolam vllam

30 dicis. * Nunc scimus te omnia scire, nec indiges vt quis te interroget: per hoc credimus te à Deo exiuisse.

Matutinis Dominicæ ignis post resurrectionem & consecrationem Presbyterorum.

31 * Dixit eis Jeschua, * Credite: ecce enim

32 veniet hora, & iam venit, quũ dispergemini vnusquisq; ad locum suũ, & relinquetis me solum. sed nõ sum solus, quia Pater mecum est.

---

18 וְאַמְרִין הֲוֹו מָנָא הִי הָדָא קָלִיל דַּאמַר לָא d יְדָעִינַן מָנָא מְמַלֵּל׃ 19 יֵשׁוּעַ דִּין יַדַע e דְּבָעִין הֲוֹו e לְמִשְׁאלוּתֵה וַאמַר
לְהוֹן שֶׁל הָדָא בְּעַין אַנְתּוּן עִם הָדָדָא דַּאמַרֵת לְכוֹן דְּקָלִיל וְלָא g תֶּחְזוּנְנִי וְתוּב קָלִיל וְתֶחְזוּנְנִי׃ 20 אַמִּין אַמִּין אָמַר
אֲנָא לְכוֹן h וְתֶבְכּוּן אַנְתּוּן i וְתֵאלוּן וְעָלְמָא k נֶחְדֵּא וַלְכוֹן l תֶּכְרָא אֶלָּא כַּרְיוּתְכוֹן לְחַדּוּתָא תֶּהֱוֵא׃ 21 אַנְתְּתָא מָא
דְּלָדָא כַּרְיָא לַהּ דַּמְטָא יוֹמָא m דְּמוֹלְדָהּ מָא דְּיַלְדַת דֵּין בְּרָא לָא עֲהַדָא n אוּלְצָנָה מִטֶּל o חַדּוּתָא p דַּאתְיַלֵד בַּרְנָשָׁא בְּעָלְמָא׃
22 אַף אַנְתּוּן הָשָׁא q כַּרְיָא לְכוֹן הוּב דֵּין r אֶחְזֵיכוּן וְנֶחְדֵּא לִבְכוֹן s וְחַדְוַתְכוֹן לָא אֱנָשׁ נָסֵב מִנְכוֹן׃
23 וּבְהוּ יוֹמָא לֵי לָא t תְּשָׁאלוּן מִדָּם אַמִּין אַמִּין אָמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכָל מִדָּם דְּתֶשָׁאלוּן לְאבִי בְּשֻׁמִי u נְתֵל לְכוֹן׃
24 עַדְּמָא לְהָשָׁא לָא שַׁאלְתּוּן מִדָּם בְּשֻׁמִי שְׁאַלוּ x וְתֶסְבּוּן דְּתֶהֱוֵא y חַדְוַתְכוֹן z מְשַׁמְלְיָא׃ 25 הָלֵין a בְּפַלָּאתָא

a פירושו משל
b יָדַע c בְּעָא d שְׁאַל
e חֵזָא f בְּכָא
g אֶלָּא פִּי קְנֵן h חֶדְוָא
i כְּרָא j יְלַד k אֶלֶף
l חֶדְוָא m יְלַד n כְּרָא
o חֶדְוָא p חֶדְוָא
q חֵזָא r חֶדְוָא
s שְׁאַל t נָתַל u נְסַב
v חֶדְוָא w שְׁמָלָא

18 Dicebant ergo; Quid est hoc quod dicit, Modicũ? nescimus quid loquitur.
19 Cognouit autem Iesus, quia volebãt eum interrogare: & dixit eis, De hoc quæritis inter vos, quia dixi, Modicum, & nõ videbitis me; & iterum, modicum, & videbitis me.
20 Amen amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.
21 Mulier cùm parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cùm autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.
22 Et vos igitur, nũc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.
23 Et in illo die me non interrogabitis quicquam. Amen amen dico vobis, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis:
Supr. 14. b. 13. Mat. 7. a. 7. & 21. b. 22. Mar. 11. c. 24. Luc. 11. b. 9. Iac. 1. a. 5.
24 Vsque modò non petijstis quicquam in nomine meo. Petite & accipietis: vt gaudium vestrum sit plenum.
25 Hæc in prouerbijs locutus sum vobis. Venit hora cùm iam non in prouerbijs loquar vobis, sed palàm de Patre † annuntiabo vobis.
meo
26 In illo die in nomine meo petetis: & non dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis.
27 Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia ego ex Deo exiui.
28 Exiui à Patre, & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.
29 Dicunt ei discipuli eius, Ecce, nunc palàm loqueris, & prouerbium nullũ dicis.
30 Nunc scimus quia scis omnia, & non opus est tibi vt quis te interroget. in hoc credimus quia à Deo existi.

31 Respondit eis Iesus, Modò creditis?
Mat. 26. c. 31. Mar. 14. c. 27.
32 Ecce, venit hora, & iam venit, vt dispergamini vnusquisque in propria, & me solum relinquatis: & nõ sum solus, quia Pater mecum est.

18 ἔλεγον οὖν, τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ.
19 ἔγνω οὖν ὁ ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με;
20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς· ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται.
21 ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν, ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον.
22 καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε, πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν.
23 καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν.
24 ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
25 ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν.
26 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε. καὶ οὐ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν.
27 αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον.
28 ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.
29 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἴδε νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις.
30 νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες.

31 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἄρτι πιστεύετε;
32 ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι.

---

26 בְּהַהוּא יוֹמָא מִלֹּת עִמְכוֹן [b]אֲתֵיָא דֵּין שְׁעָתָא אֲמַתַּי וְלָא אֶמְרֵל עִמְכוֹן בְּפִלַּאתָא אֶלָּא עִין [c]בְּגְלָא [d]אֲבַדֵּק לְכוֹן עַל אֲבָאי
פירושו סיפר
27 דְּתֶשְׁאֵלוּן בְּשֵׁמִי וְלָא אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּאַנָא [e]אֶבְעֵא מִן אֲבָא עֲלֵיכוֹן: 27 הוּ גֵיר אֲבָא רְחֵם לְכוֹן דְּאַנְתּוּן [f]רְחֶמְתּוּנִי
[e]בְּעָא [f]רְחֵם [g]חַיְמָן
28 וְהַיְמַנְתּוּן דְּאַנָא מִן לְוָת אֲבָא [h]נְפֵקֵת: 28 נְפֵקֵת מִן לְוָת אֲבָא [i]וְאֵתֵית לְעָלְמָא וְחוּב שְׁבֵק אֲנָא לְעָלְמָא וְאֵזֵל אֲנָא
[h]נְפַק [i]אֵתָא [k]גְלָא
[i]משל
לִי לְוָת אֲבָא: 29 אָמְרִין לֵהּ תַּלְמִידוֹהִי הָא הָשָׁא [k]גַלְיָאוֹת מְמַלֵּל אַנְתְּ [l]וּפִלַּאתָא וְלָא חֲדָא אָמַר אַנְתְּ:
30 הָשָׁא [m]יְדָעִינַן דְּכֹל מִדְּם יָדַע אַנְתְּ וְלָא סְנִיק אַנְתְּ דְּאֵנָשׁ [n]נְשַׁאֲלָךְ בְּהָדָא [p]מְהֵימְנִין חֲנַן דְּמִן אֱלָהָא נְפַקְתְּ:
[m]ידע [n]שאל [p]מהימנין
[l]אש [l]קום
[l]מן לשון יין
31 אָמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ הֵימְנוּ: 32 הָא [d]אֲתָיָא שְׁעָתָא וְהָשָׁא אֲתַת [e]דְּתִתְבַּדְּרוּן אֲנָשׁ לַאֲחֵרֵהּ [f]וְתִשְׁבְּקוּנָנִי בַּלְחוֹדִי וְלָא הֲוִית בַּלְחוֹדִי דְּאַבָּא עִמִּי הוּא:
[d]אתא [e]בדר כמו בדר
[f]שבק

33 ✠ Hæc dixi vobis, vt in me habeatis pacem, in mundo vobis futura est oppressio: sed bono animo estote, ego vici mundum.

CAP. XVII.

1 HÆc locutus est Jeschua, & sustulit oculos suos in cælum, dixítque, Pater mi, venit hora illa, glorifica Filium tuum, vt Filius tuus glorificet te.

2 ✠ Quemadmodum dedisti ei potestatem super omnem carnem, vt quotquot dedisti ei, det eis vitam æternam.

3 ✠ Hæc est autem vita æterna, vt cognoscãt te esse Deum Veritatis solum, & quem misisti Jeschua Meschicho.

4 ✠ Ego te glorificaui in terra: opus quod mihi dederas faciendum, absolui.

5 ✠ Nunc itaque glorifica me tu Pater mi apud temetipsum, ea gloria quam habui apud te priusquam fieret mundus.

6 ✠ Patefeci nomen tuum hominibus illis, quos dedisti mihi è mundo. tui erant & mihi eos dedisti, & seruarunt sermonem tuum.

7 ✠ Nunc noui quicquid dedisti mihi, à te esse.

8 ✠ Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis, ipsíque receperunt, & verè norunt me à te exijsse, & crediderũt me à te missum fuisse.

9 ✠ Ego verò pro eis rogo: non pro mundo rogo, sed pro iis quos dedisti mihi, quia tui sunt.

10 ✠ Et omnia mea tua sunt, & tua mea sunt, & glorificatus sum in eis.

11 ✠ Amplius non sum in mundo, illi autem in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo illo quod dedisti mihi, vt sint vnum sicut & nos.

12 ✠ Quum essem cum eis in mundo, ego seruabam eos in nomine tuo: illos quos dedisti mihi custodiui, & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis vt impleretur Scriptura.

Dominica III. post festum Crucis.

13 ✠ Nunc autem ad te venio, & hæc loquor in mundo, vt sit gaudium meum plenum in eis.

---

[a] הֵלֵין אֲמַרֵת לְכוֹן דְּכִי נְהֲוֵא לְכוֹן שְׁלָמָא בְּעָלְמָא הֲוֵא לְכוֹן [b] אוּלְצָנָא אֶלָּא [c] אֶתְלַבְּבוּ אֲנָא [d] זְכִיתֵהּ לְעָלְמָא ;
קפלאון יז
[e] הֵלֵין מַלֵּל יֵשׁוּעַ [f] וַאֲרִים עֵינוֹהִי לִשְׁמַיָּא וַאמַר אָבִי [g] אֲתָת שָׁעָתָא
שְׁמָבְרֵךְ דִּבְרֵךְ נְשַׁבְּחֵךְ ;
[h] אֵיכַנָּא [i] דְּיַהֲכִתְּ לַהּ [j] שׁוּלְטָנָא עַל כָּל בְּסַר דְּכֹלְמָא דְּיַהֲבִתְּ לַהּ [k] נָתֵל לַהּ חַיֵּא דְּלְעָלַם ;
[l] הֵלֵין אֲנוּן דְּיוֹן חַיֵּא דְּלְעָלַם [m] דְּנִדְעוּנָךְ דַּאנְתְּ אֲנִתְּ אֱלָהָא [n] דְּשַׁרְרָא בְּלְחוֹדָיךְ וּמַן דְּשַׁדַּרְתְּ יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ;
[o] אֲנָא [p] שַׁבַּחְתֵּךְ בְּאַרְעָא עֲבַדָא הַוֵי דְּיַהֲבִתְּ לִי [q] דְּאַעְבֵּד [r] שַׁלֵּמְתֵּהּ ; [s] וְהָשָׁא שַׁבַּחְתִּינִי אֲנִתְּ אָבִי לְוָתֵךְ בְּהַוֵי [t] שׁוּבְחָא
דְּאִתְּ הֲוָא לִי לְוָתֵךְ מִן קֳדָם דְּנַהֲוֵא עָלְמָא ;
[u] אֲוֹדְעַת שְׁמָךְ לִבְנֵינָשָׁא הָנוּן [v] דְּיַהֲבִתְּ לִי מִן עָלְמָא דִּי לָךְ הֲוֵו וְלִי
יַהֲבוּ אֲנוּן וְנַטְרוּ [w] מִלָּתֵךְ ; [7] הָשָׁא יְדַעַת דְּכֹל מָא דְּיַהֲבִתְּ לִי מִן לְוָתֵךְ הוּ ;

[a] אֵלֵץ [b] לִבֵּב
[c] זְכָא בלשון נצח [d] רוּם
[e] אֵתָא [f] יַחֵב [g] שְׁלַט
[h] נְתַל [i] יְדַע
[j] פירושו אמת
[k] שְׁבַח [l] עֲבַד [m] שְׁלַם
[n] שְׁבַח [o] יְדַע
[p] יַחֵב [q] מַלֵּל

33 Hæc locutus sum vobis, vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite, ego vici mundum.

33 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

CAP. XVII.

ιζ.

1 Hæc locutus est Iesus: & subleuatis oculis in cælum, dixit, Pater, venit hora, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te.

1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπε, πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε.

2 Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam.

2 καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.

3 Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te, solum Deum verum, & quē misisti Iesum Christum.

3 αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν χριστόν.

4 Ego te clarificaui super terram: opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam.

4 ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω·

5 Et nunc clarifica me tu Pater apud temetipsum, claritate quam habui prius quàm mundus fieret, apud te.

5 καὶ νῦν δόξασόν με σὺ πάτερ παρὰ σεαυτῷ, τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρά σοι.

6 Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant: & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt.

6 ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι.

7 Nunc cognouerunt quia omnia quę dedisti mihi, abs te sunt:

7 νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρά σοῦ ἐστιν.

8 Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt, & cognouerunt verè quia à te exiui, & crediderunt quia tu me misisti.

8 ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρά σου ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

9 Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt.

9 ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι.

10 Et mea omnia, tua sunt: & tua mea sunt: & clarificatus sum in eis.

10 καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.

11 Et iam non sum in mundo: & hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi: vt sint vnum, sicut & nos.

11 καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρός σε ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς.

12 Cùm essem cum eis, ego seruabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, ego custodiui: & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis, vt scriptura impleatur.

12 ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ.

13 Nunc autem ad te venio: & hæc loquor in mundo, vt habeant gaudium meum impletum in semetipsis.

13 Νῦν δὲ πρός σε ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

---

[a] יָדַע [b] שָׁרַר [c] חַיָּיָא

8 וְמִלָּא דִּיהַבְתְּ לִי יְהַבֵת לְהוֹן וְהִנּוּן קַבְּלוּ [a] וִידַעוּ [b] שְׁרִירָאִית דְּמִן לְוָתָךְ נְפְקֵת [c] וְהֵימִנוּ דְּאַנְתְּ שַׁדַּרְתָּנִי ;

9 וְאַנָא עֲלֵיהוֹן בָּעֵא אֲנָא לָא הַוָא עַל עָלְמָא בָּעֵא אֶלָּא עַל הִנּוּן דִּיהַבְתְּ לִי דְּדִילָךְ אִנּוּן ;

[d] פירושו עוד

10 וְכָל מַדֵּם דְּדִילִי הוּ דְדִילָךְ הוּ וְדִילָךְ דִּילִי הוּ וְמִשְׁבַּח אֲנָא בְּהוֹן ; 11 [d] מִכְּיוֹל לָא הֲוִית בְּעָלְמָא וְהַלֵּין בְּעָלְמָא אִנּוּן וְאַנָא לְוָתָךְ אָתֵא אֲנָא

[e] נְטַר כמו נצר [f] חֵוָיָא

12 אֲבָא קַדִּישָׁא [e] טַר אִנּוּן בְּשִׁמָּךְ הַוָו דִּיהַבְתְּ לִי דְּנַהֲווּן חַד אֵיכְּנָא דְּחָנָן ; 12 כַּד עַמְּהוֹן [f] הֲוִית בְּעָלְמָא אֲנָא נָטַר הֲוִית

[g] אֲבַד [h] מְלָא

לְהוֹן בְּשִׁמָּךְ לְאִילֵין דִּיהַבְתְּ לִי נָטַרֵת וְאִנָּשׁ מִנְּהוֹן לָא אֲבַד אֶלָּא בְּרֵה [g] דְּאוֹבְדָנָא [h] דְּנִתְמַלָּא כְּתָבָא ;

[i] פירושו לחג

דְּהַר בְּשִׁבְעָא דְּ דְּבָתַר [i] עָאלָא דְּצִלִּיבָא מָא

[k] חֶדְוָא שמח

13 וְהָשָׁא דַּיִן לְוָתָךְ אָתֵא אֲנָא וְהֵלֵין מְמַלֵּל אֲנָא בְּעָלְמָא דְּהֲוֵוא [k] חַדְוָתִי מִשְׁמַלְיָא בְּהוֹן ;

14 * ܐܢܐ ܝܗܒܬ ܠܗܘܢ ܡܠܬܟ. ܘܥܠܡܐ ܣܢܐ ܐܢܘܢ.
ܕܠܐ ܗܘܘ ܡܢ ܥܠܡܐ. ܐܦܢܐ ܕܐܢܐ ܠܐ ܗܘܝܢ ܡܢ
15 ܥܠܡܐ. * ܠܐ ܗܘܐ ܕܬܫܩܘܠ ܐܢܘܢ ܡܢ ܥܠܡܐ ܐܠܐ
16 ܕܬܢܛܪ ܐܢܘܢ ܡܢ ܒܝܫܐ. * ܠܐ ܗܘܘ ܡܢ ܥܠܡܐ
17 ܐܦܢܐ ܕܐܢܐ ܠܐ ܗܘܝܢ ܡܢ ܥܠܡܐ. * ܐܒܐ
ܩܕܫ ܐܢܘܢ ܒܫܪܪܟ. ܕܡܠܬܟ ܕܫܪܪܐ ܗܝ.
18 * ܐܦܐܢܐ ܫܕܪܬܢܘܢ ܠܥܠܡܐ. ܐܦ ܐܢܐ ܫܕܪܬ ܐܢܘܢ
19 ܠܥܠܡܐ. * ܘܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܐܢܐ ܩܕܫ ܢܦܫܝ ܕܢܗܘܘܢ
20 ܐܦ ܗܢܘܢ ܩܕܝܫܝܢ ܒܫܪܪܐ. * ܠܐ ܠܗܠܝܢ
ܒܠܚܘܕ ܐܦ ܥܠ ܐܠܝܢ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܒܝ ܒܡܠܬܗܘܢ.
21 * ܕܢܗܘܢ ܟܠܗܘܢ ܚܕ. ܐܦܐ ܕܐܢܬ ܐܒܝ ܒܝ ܘܐܢܐ
ܒܟ. ܕܐܦ ܗܢܘܢ ܒܢ ܚܕ ܢܗܘܘܢ. ܕܢܗܝܡܢ ܥܠܡܐ
22 ܕܐܢܬ ܫܕܪܬܢܝ. * ܘܐܢܐ ܝܗܒܬ ܠܗܘܢ ܝܩܪܐ ܕܝܗܒܬܐ ܠܝ
23 ܠܗܘܢ. ܕܢܗܘܘܢ ܚܕ ܐܝܟ ܕܚܢܢ ܚܕ ܚܢܢ. * ܐܢܐ
ܒܗܘܢ ܘܐܢܬ ܒܝ. ܕܢܗܘܘܢ ܫܠܡܝܢ ܠܚܕ. ܘܕܢܕܥ
ܥܠܡܐ ܕܐܢܬ ܫܕܪܬܢܝ. ܘܕܚܝܒܬ ܐܢܘܢ ܐܝܟ
24 ܕܐܦ ܐܢܬ ܚܝܒܬ. * ܐܒܐ ܕܝܗܒܬ ܠܝ. ܨܒܐ ܐܢܐ
ܕܐܝܟܐ ܕܐܢܐ ܐܦ ܗܢܘܢ ܢܗܘܘܢ ܥܡܝ. ܕܢܚܙܘܢ ܝܩܪܝ
ܕܝܗܒܬ ܠܝ. ܡܛܠ ܕܪܚܡܬܢܝ ܩܕܡ ܬܬܒܢܝ ܥܠܡܐ.
25 ܐܒܐ ܩܫܝܛܐ ܥܠܡܐ ܠܐ ܝܕܥ ܠܟ. ܐܢܐ ܕܝ ܝܕܥܢܝ
ܕܐܢܬ ܫܕܪܬܢܝ. * ܘܐܘܕܥܬ ܠܗܘܢ ܫܡܟ. ܘܢܗܘܢ
26 ܠܗܘܢ ܕܪܚܡܬܟ ܕܐܝܟ ܕܐܢܬ ܪܚܡܬܢܝ. ܘܐܢܐ
ܒܗܘܢ ܘܢܗܘܐ ܒܝ ܒܗܘܢ.

ܦܪܩܐ ܕܬܪܬܝܢ ✣ ܥܣܪ ✣

✣ ܕܠܠܝܐ ܕܨܠܘܬܐ ✣ ܫܢ ✣

1 * ܗܠܝܢ ܐܡܪ ܝܫܘܥ. ܘܢܦܩ ܥܡ ܬܠܡܝܕܘܗܝ
ܥܒܪ ܠܢܚܠܐ ܕܩܕܪܘܢ. ܕܐܬܪ ܒܗ ܓܢܬܐ
ܥܠ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܕܥܠ ܗܢܘ ܕܥܠ ܗܢܘ ܐܬܪ ܗܘܐ
ܢܦܩ ܗܘ ܘܬܠܡܝܕܘܗܝ.
2 * ܘܝܗܘܕܥ ܕܡܫܠܡ ܗܘ ܐܦ ܝܗܘܕܐ ܡܫܠܡܗ
ܕܗܢܘ ܐܬܪܐ. ܡܛܠ ܕܫܪܝܐ ܐܬܝܠ ܝܫܘܥ ܥܡ
ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܥܠ ܗܢܘ ܕܥܠ ܗܢܘ ܐܬܪ ܗܘܐ.

14 * Ego dedi eis ſermonem tuum, & mundus eos odio habuit, quippe qui non ſint ex mundo, ſicut & ego non ſum ex mundo.
15 * Non vt tollas eos ex mundo, rogo, ſed vt ſerues eos à malo.
16 * Non ſunt enim ex mundo, ſicut & ego non ſum ex mundo.
17 * Pater ſanctifica eos in veritate tua, quia ſermo tuus veritas eſt.
18 * Prout me miſiſti in mundum, & ego miſi eos in mundum.
19 * Et pro eis ego ſanctifico animam meam [meipſum] vt ſint & ipſi ſanctificati in veritate.
20 * Neque pro eis rogo tantummodo, ſed & pro iis qui credituri ſunt in me per ſermonem eorum.
21 * Vt omnes ſint vnum, ſicut tu Pater meus in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint; vt credat mundus me à te miſſum eſſe.
22 * Et ego gloriam quam dediſti mihi dedi eis; vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus.
23 * Ego in eis, & tu in me, vt ſint perfecti in vnum, & vt cognoſcat mundus me à te miſſum eſſe; teque eos diligere, prout & me dilexiſti.
24 * Pater, eos quos dediſti mihi; velim vt vbi ſum ego, & illi ſint mecum: vt conſpicetur illam gloriam meam quam dediſti mihi; quoniam dilexiſti me ante iacta mundi fundamenta.
25 * Pater mi iuſte, & mundus non nouit te; ego verò te noui, & ipſi norunt me à te miſſum eſſe.
26 * Et patefeci eis nomen tuum, ac patefaciam, vt dilectio illa qua dilexiſti me, ſit in eis, & ego ero in eis.

Nocte Paraſceues Crucifixionis.

CAP. XVIII.

1 HÆc dixit Jeſchua, & egreſſus eſt cum diſcipulis ſuis trans vadum Kedroun, vbi erat hortus, in quem introiuit ipſe & diſcipuli eius.
2 * Nouerat autem & Jihoudo ille prodator locum illum, quia ſæpiſſimè conuenerat illuc Jeſchua cum diſcipulis ſuis.

---

14 אֲנָא יְהַבֵת לְהוֹן [d] מִלְּתָךְ וְעָלְמָא סְנָא אִנּוּן דְּלָא הֲוֹו מִן עָלְמָא אֵיכְנָא דְּאַנָא לָא [c] הֲוִית מִן עָלְמָא ;
15 לָא הֲוָא [f] דְּתִשְׁקוּל אִנּוּן מִן עָלְמָא בְּעָא אֲנָא אֶלָּא [g] דְּתִטַּר אִנּוּן מִן בִּישָׁא ; 16 לָא הֲווֹ גַּיר מִן עָלְמָא אֵיכְנָא
דְּאַנָא לָא הֲוִית מִן עָלְמָא ; 17 אֲבָא קַדֵּשׁ אִנּוּן [h] בְּשִׁרְרָךְ דְּמִלְּתָךְ דִּילָךְ שְׁרָרָא הִי ;
18 אֵיכְנָא דְּלִי שַׁדַּרְתְּ לְעָלְמָא אַף אֲנָא שַׁדַּרֵת אִנּוּן לְעָלְמָא ; 19 וְעַל אַפֵּיהוֹן אֲנָא מְקַדֵּשׁ אֲנָא נַפְשִׁי דְּנֶהֱוֹין אַף
הִנּוּן מְקַדְּשִׁין בְּשִׁרְרָא ; 20 וְלָא הֲוָא עַל אַפֵּי הָלֵין בְּעָא אֲנָא פַּלְחוּד אֶלָּא עַל אַפֵּי אִילֵין [k] דְּמַהֵימְנִין בִּי [l] בְּמִלָּתֵהוֹן ;
21 דְּכֻלְּהוֹן נֶהֱוֹין חַד אֵיכְנָא דְּאַנְתְּ אֲבִי בִּי וַאֲנָא בָךְ דְּאַף הִנּוּן בַּן חַד נֶהֱוֹין דְּנַהֵימִין עָלְמָא דְּאַנְתְּ [m] שַׁדַּרְתָּנִי ;
22 וַאֲנָא [n] שׁוּבְחָא [o] דִּיהַבְתְּ לִי יְהַבֵת לְהוֹן דְּנֶהֱוֹין חַד אֵיכְנָא דְּחָנָן חַד חָנָן ;

[c] נֵחֵב מִלָּל [f] חֲוָא
[g] שְׁקַל [g] נְטַר
[h] שְׁרַר [i] מִלָּל
[k] חֵימָן [l] מִלָּל
[m] שְׁדַר
[n] שִׁבְחָא [o] יְהַב

14 * Ego dedi eis sermonem tuũ, & mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo.
15 * Non rogo vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos à malo.
16 * De mundo nõ sunt: sicut & ego non sum de mundo.
17 * Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est.
18 * Sicut tu me misisti in mundum: ita & ego misi eos in mundum:
19 * Et pro eis ego sanctifico meipsum: vt sint & ipsi sanctificati in veritate.
20 * Non pro eis autem rogo tantùm, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me.
21 * Vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnũ sint: vt credat mundus quia tu me misisti.
22 * Et ego claritatem quam dedisti mihi, dedi eis: vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus. D
23 * Ego in eis, & tu in me: vt sint consummati in vnum: & cognoscat mũdus quia tu me misisti; & dilexisti eos, sicut & me dilexisti.
24 * Pater, quos dedisti mihi, volo, vt vbi sum ego, & illi sint mecum: vt videant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi.
25 * Pater iuste, mundus te non cognouit: ego autem te cognoui: & hi cognouerunt, quia tu me misisti.
26 * Et notum feci eis nomen tuum, & notũ faciam: vt dilectio qua dilexisti me in ipsis sit, & ego in ipsis.

Cap. XVIII.

Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22. Luc. 22. Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22.

1 HÆc cùm dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans Torrentem Cedron, vbi erat hortus, in quem introiuit ipse & discipuli eius. A
2 * Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum discipulis suis.

14 * ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
15 * οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.
16 * ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί.
17 * ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι.
18 * καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον.
19 * καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.
20 * οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ.
21 * ἵνα πάντες ἓν ὦσι, καθὼς σὺ πάτερ ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν· ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
22 * καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς; ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν.
23 * ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοὶ, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς, καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας.
24 * πάτερ, οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ; ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου.
25 * πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων· καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
26 * καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με, ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

ιη.

1 * Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
2 * ἤδει δὲ καὶ ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

---

23 אֲנָא בְּהוּן וְאַנְתְּ בִּי דְּנֶהֱווּן גְּמִירִין לְחַד וְיִדְּעָן עָלְמָא דְּאַנְתְּ שַׁדַּרְתָּנִי וְרָאַחְבְּתְּ אִנּוּן אַיְכְּנָא דְּאַף לִי אַחְבְּתְּ׃
24 אֲבָא הָנוּן דְּיַהְבְּתְּ לִי צָבָא אֲנָא דְּאַתַּר דְּאַנָא אַף הִנּוּן נְהֲווּן עִמִּי דְּנֶחֱווּן חָזַיִן שׁוּבְחָא דִּילִי הַדְּיַהְבְּתְּ לִי דְּאַחְבְּתָנִי
25 מִן קֳדָם תַּרְמִיתָהּ דְּעָלְמָא׃ אֲבִי כְּאַנָא וְעָלְמָא לָא יְדָעָךְ אֲנָא דַּיָּן יְדָעְתָּךְ וְהִנּוּן יְדָעוּ דְּאַנְתְּ שַׁדַּרְתָּנִי׃
26 וְאוֹדְעֵת אִנּוּן שְׁמָךְ וּמוֹדַע אֶנָא דְּחוּבָא הַוּ דְּאַחְבְּתָנִי נְהֲוֵא בְּהוּן וְאַנָא אֶהֲוֵא בְּהוּן׃

יח׃

1 הָלֵין אֲמַר יֵשׁוּעַ וְנַפַּק עִם תַּלְמִידוֹהִי לְעֵבְרָא דְּרַגְלְתָּא דְּקִדְרוֹן אֲתַר דְּאִית תְּוָת גַּנְתָּא אֵיכָא דְּעַל הוּ וְתַלְמִידוֹהִי׃
2 יָדַע הֲוָא דַּיָּן אַף יְהוּדָא מַשְׁלִמְנָא לְוִוכְתָא הֲוָי מָטֵל דְּסַגִּי זַבְנָא כְּנֵשׁ הֲוָא תַּמָּן יֵשׁוּעַ עִם תַּלְמִידוֹהִי׃

[a] יָדַע [b] אַחֵב אוֹ חָבַב
[c] חָזָא [d] רְמָא
[e] טוּן בלשון ארק [f] יָדַע
[g] יָדַע [h] חָבַב [i] עָרֵב
[j] זַקַף [k] רַגְל ופירושו גזחא
[l] גַּנָּן [m] שְׁלֵם
[n] פירושו המקום
[o] לְמַד

3 * Ille ergo Jihoudo assumpsit cateruam, & à principibus Sacerdotum, & Perischaiu assumpsit ministros, venítque illuc cum laternis, & facibus, & armis.

4 * Jeschua verò quum sciret omnia quæ sibi obuentura erant, exijt, ac dixit eis, Quem quæritis?

5 * Dicunt ei, Jeschua Nazarenum. Dicit eis Jeschua, Ego sum. Stabat autem & Jihoudo proditor cum eis.

6 * Quúmque dixisset eis Ieschua, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram.

7 * Et iterũ interrogauit eos Ieschua, Quem quæritis? Illi autem dixerunt, Jeschua Nazarenum.

8 * Ait illis Jeschua, Dixi vobis me eum esse. quòd si quæritis me, sinite hos abire.

9 * Vt impleretur sermo quem dixerat, Ex ijs quos dedisti mihi ne vnum quidem perdidi.

10 * Schemeoun autẽ Kipho habens gladium secum, distrinxit illum & percussit seruum principis Sacerdotum, & abstulit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen serui Molec.

11 * At dixit Jeschua Kipho, Mitte gladium in vaginam eius: Calicem quem dedit mihi Pater meus, an non bibam?

12 * Tunc caterua & Chiliarchæ, & ministri Jihoudæorum comprehenderunt Jeschua, & vinxerunt eum.

13 * Et eum adduxerunt ad Chanon primùm, quippe qui socer esset Kaiopho qui erat summus Sacerdos anni illius.

14 * Erat autem Kaiopho is qui consilium dederat Jihoudæis expedire vnum virum mori pro populo.

15 * Schemeoun autem Kipho, & vnus ex discipulis aliis veniebant post Jeschua. Illum autẽ discipulũ cognoscebat princeps Sacerdotum, & introijt vnà cum Jeschua in atrium.

16 * Schemeoun autem stabat foris ad ostium: exijt itaque alter ille discipulus quem cognoscebat princeps Sacerdotum, & dixit custodi portæ [ostiariæ] & introduxit Schemeoun.

17 * Dixit autem adulescentula ostiaria ipsi Schemeoun, Nunquid & tu ex discipulis ei istius hominis? Dicit ei, Minimé.

---

3 הוּ הָכִיל יְהוּדָא דְּבַר אֶסְפִּיר וּמִן לְוָת רַבִּי כָּהֲנָא וּפְרִישֵׁא דְּבַר דַּחֲשָׁא וְאִתָּא לְתַמָּן עִם נַפְטְרָא וְלַמְפִּירָא וְזִינָא׃
4 יֵשׁוּעַ דֵּין דְּיָדַע הֲוָא כֹּל מִדֵּם דְּאִתָּא עֲלוֹהִי נְפַק וְאַמַר לְהוּן לְמַן בָּעֵין אַנְתּוּן׃ 5 אָמְרִין לַה לְיֵשׁוּעַ נָצְרָיָא אֲמַר
לְהוּן יֵשׁוּעַ אֲנָא קָאֵם הֲוָא דֵּין אֲף יְהוּדָא מַשְׁלְמָנָא עִמְּהוּן׃ 6 וְכַד אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ אֲנָא אֲנָא אֲזַלוּ לְבַסְתַּרְהוּן
וְנָפְלוּ עַל אַרְעָא׃ 7 וְתוּב שָׁאֵל אֵנוּן יֵשׁוּעַ לְמַן בָּעֵין אַנְתּוּן הִנּוּן דֵּין אֲמַרוּ לְיֵשׁוּעַ נָצְרָיָא׃
8 אֲמַר לְהוּן יֵשׁוּעַ אֲמַרֵת לְכוּן דְּאֲנָא אֲנָא וְאִן לִי בָּעֵין אַנְתּוּן שְׁבוּקוּ לְהֵלֵין אֲזִלִין׃ 9 וְתִשְׁלַם מִלְּתָא דְּאַמַר
דְּאִלֵּין דְּיַהַבְתְּ לִי לָא אֲבוּדַת מִנְּהוּן אֲף לָא חַד׃ 10 שִׁמְעוּן דֵּין כֵּיפָא אִית הֲוָא עֲלוֹהִי סַפְסְרָא וְשַׁמְטָהּ וְמַחֵיהִי
לְעַבְדָּא דְּרַב כָּהֲנָא וְשַׁקְלָהּ אֹדְנָהּ דְּיַמִּינָא שְׁמַהּ דֵּין דְּעַבְדָּא מָלֶךְ׃

h מן לשון יק גדוד
i פירושו אנשי מלחמה
k פירושו ביה הנר
l כמו לפיד ח כלי זין
m בְּעָא קוּם שְׁלֵם
n כֶּסְתַּר פירושו אחור
o בְּעָא אֲמַר שְׁבַק
p מַלֵּל יַהֲב אֲבַר
q פירושו חרב
r מְחָא
s כמו אחנו

3 ✱ Iudas ergo cùm accepisset cohortẽ, & à Pontificibus & Pharisęis ministros, venit illuc cum laternis & facibus, & armis.

Mat. 26. c. 47. Mar. 14. c. 43. Luc. 22. c. 47.

4 ✱ Iesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super se, processit, & dixit eis, Quem quæritis?

5 ✱ Responderunt ei, Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus, Ego sum. Stabat autem & Iudas qui tradebat eum, cũ ipsis.

6 ✱ Vt ergo dixit eis, Ego sum; abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. B

7 ✱ Iterùm ergo interrogauit eos, Quẽ quæritis? Illi autem dixerunt, Iesum Nazarenum.

8 ✱ Respondit Iesus, Dixi vobis, quia ego sum. si ergo me quæritis, sinite hos abire.

9 ✱ Vt impleretur sermo quem dixit, Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quenquam.

Sup. 17. h. 12.

10 ✱ Simon ergo Petrus habẽs gladium, eduxit eum; & percussit Pontificis seruum, & abscidit auriculam eius dexterã. Erat autem nomen seruo Malchus.

11 ✱ Dixit ergo Iesus Petro, Mitte gladium tuum in vaginam: Calicem quem dedit mihi Pater, non †bibam illum?

vis vt bibam illum?

12 ✱ Cohors ergo & tribunus & ministri Iudæorum comprehenderũt Iesum, C & ligauerunt eum:

13 ✱ Et adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Caiphæ, qui erat Pontifex anni illius.

Luc. 3. a. 2.

14 ✱ Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Iudæis, Quia expedit vnum hominem mori pro populo.

Sup. 11. f. 49.

15 ✱ Sequebatur autẽ Iesum Simon Petrus & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus Pontifici: & introiuit cum Iesu in atrium Pontificis.

16 ✱ Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiuit ergo discipulus alius qui erat notus Pontifici, & dixit ostiariæ: & introduxit Petrum.

Mat. 26. f. 58. Mar. 14. f. 54. Luc. 22. f. 54.

17 ✱ Dicit ergo Petro ancilla ostiaria, Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille, Non sum.

3 ✱ ὁ οὖν ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων.

4 ✱ ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς, τίνα ζητεῖτε;

5 ✱ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, μετ' αὐτῶν.

6 ✱ ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί.

7 ✱ πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον, ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον.

8 ✱ ἀπεκρίθη ἰησοῦς, εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν.

9 ✱ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.

10 ✱ Σίμων οὖν πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἵλκυσεν αὐτὴν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ μάλχος.

11 ✱ εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς τῷ πέτρῳ, βάλε τὴν μάχαιραν σου εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατὴρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;

12 ✱ ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν ἰουδαίων συνέλαβον τὸν ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτὸν·

13 ✱ καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου.

14 ✱ ἦν δὲ καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

15 ✱ ἠκολούθει δὲ τῷ ἰησοῦ σίμων πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητής· ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως·

16 ✱ ὁ δὲ πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν πέτρον.

17 ✱ λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ πέτρῳ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος, οὐκ εἰμί.

---

11 וַאמַר יֵשׁוּעַ לְכֵאפָא [a]סִים סַפְסָרָא [b]בְּחֶלְתֵּה כָּסָא דְיַהֲב לִי אֲבִי לָא [c]אֶשְׁתֵּיוּהִי׃ 12 הֵידֵין [k]אֶסְפִּיר [l]כִּילִיאַרְכָּא
[m]וְרַחֲשָׁא דְיִהוּדָיֵא [n]אַחֲדוּהִי לְיֵשׁוּעַ [o]וַאסְרוּהִי׃ 13 [p]וַאיתְיוּהִי לְוָת חַנָּן לְזִקְנָם מָטֶל דַּחֲמוּהִי הַוָא דְקַיְפָא
הַוָא דְאִיתַוּהִי הַוָא רַב כַּהֲנָא וּרְשַׁנְתָא הַי אִיתַוּהִי׃ 14 הַוָא דֵין קַיְפָא הַוָא דַמְלַךְ
לִיהוּדָיֵא [q]דְפַקַח דְחַד גַּבְרָא [r]נְמוּת חֲלַף עַמָּא׃ 15 שֶׁמְעוֹן דֵין כֵּאפָא וְחַד מִן תַּלְמִידֵיא אַחֲרָנָא [s]אֲתֵין הַוָא בְתַרֵה
דְיֵשׁוּעַ לְהַוָא דֵין תַּלְמִידָא יָדִיעַ הַוָא לַהּ רַב כָּהֲנָא [t]וְעַל עַם יֵשׁוּעַ [u]לְדַרְתָּא׃ 16 שֶׁמְעוֹן דֵין [x]קָאֵם הַוָא לְבַר לְדַרְתָּא
חַרְעָא וּנְפַק הַוָא תַּלְמִידָא אַחֲרָנָא דְיָדִיעַ הַוָא לַהּ רַב כָּהֲנָא וַאמַר לְנַטְרַת חַרְעָא [y]וַאעֲלַהּ לְשֶׁמְעוֹן׃
עֲלִימְתָא נַטְרַת חַרְעָא לְשֶׁמְעוֹן לְמָא אַף אַנְתְּ מִן [z]תַּלְמִידוֹהִי אַנְתְּ דְהָנָא גַּבְרָא אֲמַר לַהּ לָא׃ 17 אָמְרַת דֵין

[a] סים פירוש גדנא
[b] שתא מן לשון יין
[c] מן לשון יין ווי משמשין
[d] אחד [e] אסר [f] אתא
[g] פירוש מועיל
[h] מות [i] אתא [j] עלל
[k] רוד [l] קום [m] עלל
פירוש הבא
[n] למר

18 * Porrò ſtabant ſerui & miniſtri, et componebant ignem vt calfacerent ſe, quia frigus erat. Stabat autem & Schemeoun cum eis, & calfaciebat ſe.

19 * Princeps autem Sacerdotum interrogauit Ieſchua de diſcipulis et doctrina ipſius.

20 * Et dixit ei Jeſchua, Ego palam locutus ſum ad populũ, ſemperque docui in Synagoga & in templo, quò omnes Jihoudæi conueniunt; & nihil in occulto locutus ſum.

21 * Quid me interrogas? interroga eos qui audierũt quid collocutus ſim eis. ecce hi ſciunt quæcunque dixerim.

22 * Quumque hæc dixiſſet, vnus ex miniſtris qui adſtabat, percuſſit maxillam ipſius Ieſchua, & dixit ei, Itáne das reſponſum principi Sacerdotum?

23 * Reſpondit Jeſchua, & dixit ei, Si malè locutus ſum, teſtificare de malo; ſin autem benè, cur me cædis?

24 * Chanon autem miſit Jeſchua vinctum ad Kaiopho ſummum Sacerdotem.

25 * Et Schemeoun Kipho ſtabat & calfaciebat ſe; & dicunt ei, Nunquid & tu vnus ex diſcipulis eius es? At ille negauit; & dixit, Non ſum.

26 * Dicit ei vnus ex ſeruis ſummi Sacerdotis, cognatus illius cuius Schemeoun amputarat auriculam, Nonne ego vidi te cum eo in horto?

27 * Et iterum inficiatus eſt Schemeoun: & in ea ipſa hora emiſit vocem gallus.

Matutinis v I. Feriæ Crucifixionis.

28 * Porrò abduxerunt Ieſchua à Kaiopho in prætorium, eratque manè. ipſi autem non introierunt in prætorium, ne polluerẽtur priusquàm comediſſent Pezcho.

29 * Exiuit autem Pilatus foras ad eos, & dixit eis, Quam accuſationem habetis aduerſus hunc virum?

30 * Reſponderunt ac dicunt ei, Niſi eſſet maleficus, ne tibi quidem tradidiſſemus eum.

31 * Dixit eis Pilatus, Accipite eum vos, eumque iudicate ſecundum legem veſtram. Dicunt ei Iihoudæi, Non licet nobis interficere quenquam.

---

18 וְקַיְמִין הֲוֹו עַבְדָא וְדַחֲשָׁא [b] וְסִימִין הֲוֹי נוּרָא [c] דְּנַשְׁחַנוּן מְטַל [d] דְּקָרִישׁ הֲוָא דֵין אַף שֶׁמְעוֹן עִמְּהוֹן וְשָׁחֵן ;
19 רַב כָּהֲנָא דֵין שַׁאֲלֵה לְיֵשׁוּעַ עַל תַּלְמִידוֹהִי וְעַל [e] וּלְפַנֵּה ; 20 וַאֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ אֲנָא עִין [f] בְּגַלָּא מַלֵּלֵת עִם
עָלְמָא וְכָל זְמַן אַלְפַּח בְּכְנוּשְׁתָּא וּבְהֵיכְלָא אֵיכָא דְכֻלְּהוֹן יְהוּדָיֵא מָתְכַּנְּשִׁין וּמִדְּם [g] בְּטוּשִׁיָא לָא מַלֵּלֵת ; 21 מָנָא
מְשַׁאֵל אַנְתְּ לִי שַׁאֵל לְהַנּוּן דְּשִׁמְעוּ מָנָא מַלֵּלֵה עִמְּהוֹן הָא הִנּוּן יְדָעִין כָּל מִדְּם דַּאֲמַרֵת ; 22 וְכַד הָלֵין אֲמַר חַד מִן [h] דַּחֲשָׁא
וְקָאֵם הֲוָא [k] מְחַיְּהִי עַל [i] פֵּכָה לְיֵשׁוּעַ וַאֲמַר לֵה הֲכַנָא יָהֵב אַנְתְּ פְּתְגָמָא לְרַב כָּהֲנָא ; 23 עָנָא יֵשׁוּעַ וַאֲמַר לֵה אִן
בִּישָׁאִית מַלֵּלֵת [l] אַסְהֵד עַל בִּישָׁתָא וְאִן דֵין שַׁפִּיר לְמָנָא [m] מְחַיְּהִנִי ; 24 הַנָן דֵין שַׁדַּר לְיֵשׁוּעַ כַּד [n] אֲסִיר לְוָת קַיְפָא רַב כָּהֲנָא ;
25 וְשִׁמְעוֹן כֵּאפָא [p] קָאֵם הֲוָא [q] וְשָׁחֵן וַאֲמְרִין לֵה לְמָא אַף אַנְתְּ חַד מִן תַּלְמִידוֹהִי אַנְתְּ וְהוּ כְּפַר וַאֲמַר לָא [r] הֲוִית ;

[a] קוּם [b] סוּם [c] שְׁחַן פירוש אתחמם [d] פי׳ קור [e] יַלְף [f] גְּלָא [g] טְשָׁא [h] משמשין [i] קוּם [k] מְחָא [l] פי׳ לחוץ [m] בִּישׁ [n] סְהַד [o] מְחָא [p] אֲסַר [q] קוּם [r] פי׳ אתחמם [s] הֲוָא

18 * Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. erat autem cum eis & Petrus, stans & calefaciens se.

19 * Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius. D

20 * Respondit ei Iesus, Ego palàm locutus sum mundo, ego semper docui in Synagoga, & in templo quò omnes Iudæi conueniunt: & in occulto locutus sum nihil.

21 * Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid locutus sim ipsis: ecce, hi sciunt quæ dixerim ego.

22 * Hæc autem cùm dixisset, vnus assistens ministrorum, dedit alapam Iesu, dicens, Sic respondes Pontifici?

23 * Respondit ei Iesus, Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cædis?

24 * Et misit eũ Annas ligatum ad Caipham pontificem.

Mat. 25. f. 57 Mar. 14. f. 53 Luc. 22 f. 54 Mat. 26. f. 69 Mar. 14. f. 67 Luc. 22. f. 56

25 * Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se. Dixerunt ergo ei, Nũquid E & tu ex discipulis eius es? Negauit ille, & dixit, Non sum.

26 * Dicit ei vnus ex seruis Pontificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam, Nonne ego te vidi in horto cum illo?

27 * Iterum ergo negauit Petrus: & statim gallus cantauit.

28 * Adducunt ergo Iesum à Caipha in prætorium. Erat autem manè: & ipsi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha.

Mat. 27. f. 2 Mar. 15. f. 1 Luc. 23. f. 1 Act. 10. f. 28. & 11. f. 3

29 * Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit, Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc?

30 * Responderunt, & dixerunt ei, Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum.

31 * Dixit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, & secundùm legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi, Nobis non licet interficere quenquam. F

18 * εἱστήκει δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται, ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο. ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος.

19 * ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ.

20 * ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐγὼ παῤῥησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν.

21 * τί με ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας, τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ.

22 * ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδωκε ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπών, οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ;

23 * ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;

24 * ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

25 * Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος· εἶπον οὖν αὐτῷ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο οὖν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν, οὐκ εἰμί.

26 * λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον, οὐκ ἐγώσε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;

27 * πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

28 * Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον. ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα.

29 * ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπε, τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;

30 * ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιὸς, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν.

31 * εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα.

---

26 אֲמַר לֵהּ חַד מִן עַבְדֵא דְרַב כָּהֲנָא אֲחֵינֵהּ דְהַהוּא דִּפְסַק הֲוָא שִׁמְעוֹן אֶזְנֵהּ אֲנָא חֲזֵיתָךְ עִמֵּהּ בְּגִנְתָּא׃
27 וְתוּב כְּפַר שִׁמְעוֹן וּבָה בְּשַׁעְתָּא קְרָא תַּרְנְגֹלָא׃
28 אֵיתַיְיהוּ יָת יֵשׁוּעַ מִן לְוָת קַיָּפָא לְפְרֻטוֹרִין וְאִיתַיְיהוּ הֲוָא צַפְרָא וְהַנּוּן לָא עָלוּ לְפְרֻטוֹרִין דְּלָא נְתַטְּמָשׁוּן עַד
אָכְלִין פִּצְחָא׃
29 נְפַק דֵּין פִּילָטוֹס לְבַר לְוָתְהוּן וַאֲמַר לְהוּן מָנָא מֵאכָל קָרֵי צָא אִית לְכוּן עַל גַּבְרָא הָנָא׃
30 עָנוֹ וַאֲמְרִין לֵהּ אִלּוּ לָא עֲבַד בִּישְׁתָּא הֲוָא אַף לָא לָךְ מַשְׁלְמִין הֲוִין לֵהּ׃
31 אֲמַר לְהוּן פִּילָטוֹס דּוּבְרוּהִי אַנְתּוּן וְדִינוּהִי אֵיךְ נָמוּסְכוּן אָמְרִין לֵהּ יְהוּדָיֵא לָא שַׁלִּיט לַן לְמִקְטַל לֵאנָשׁ׃

Sf 2

אתי פי׳ בראחו
בכמו אזנו
חזיא נגן פי׳ שור
ערב זקף אתא
פירוש בית דין
אית עלל גרש
פירוש כמא
פי׳ מלשינוהא
עניא בישׁ שׁלם
דבר בלשון לקח
רוץ קטל

32 * Vt impleretur ſermo quem dixerat Ieſchua, quum patefaceret qua morte eſſet mo-
33 riturus. * Introiit autem Pilatus in pretorium, & vocauit Ieſchua, ac dixit ei, Tunc es rex Iihoudæorum?

34 * Dixit ei Ieſchua, A temetipſo dicis hoc, an alij dixerunt tibi de me?

35 * Dixit ei Pilatus, Num ego Iihoudæus ſum? filij gentis tuæ, & principes Sacerdotum tradiderunt te mihi: quid feciſti?

36 * Dixit ei Ieſchua, Regnum meum non eſt ex hoc mundo: ſi ex hoc mundo eſſet regnum meum, decertarent miniſtri mei ne traderer Iihoudæis: Nunc autem regnum meum, meum inquam non eſt hinc.

37 * Dixit ei Pilatus, Ergo rex es? Dixit ei Ieſchua, Tu dicis me regem eſſe. Ad hoc ego natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium perhibeam de veritate. Quiſquis eſt ex veritate, audit vocem meam.

38 * Dixit ei Pilatus, Quid eſt veritas? Et quum hoc dixiſſet, exiit rurſus ad Iihoudæos, & dixit eis, Ego ne vnam quidem cauſam inuenio in eo.

39 * Moris eſt autem vobis, vt vnum dimittã vobis in Pezcho: vultis igitur dimittam vobis hunc regem Iihoudæorum?

40 * At clamauerunt omnes, dicuntque, Non hunc, ſed Bar-Abba. Erat autem iſte Bar-Abba latro.

CAP. XIX.

1 TUnc Pilatus flagellauit Ieſchua.

2 * Et milites complicarunt coronam è ſpinis, & impoſuerunt eam capiti ipſius, & amicierunt eum veſtimentis coccineis:

3 * Et dicebant, Pax tibi, [Salue] rex Iihoudæorum. Et percutiebant eum in maxillas ipſius.

4 * Porrò exiuit iterum Pilatus foras, & dixit eis, En adduco eum vobis foras, vt noueritis me non inuenire poſt eum [in eo] ne vnam quidem occaſionem.

Ad horam tertiam.

5 * Exiit itaque Ieſchua foras, exiſtente ſuper eum corona ſpinea, & veſtimentis coccineis: & dixit eis Pilatus, Ecce homo.

---

32 דתשלם מלתא דאמר ישוע כד מודע באינא מותא עתידנמות ׃ 33 על דין פילטוס לפרטורין
וקרא לישוע ואמר לה אנתה הו מלכהון דיהודאיא ׃ 34 אמרלה ישוע מן נפשך אמרתה הדא או אחרנא אמרו
לעלי ׃ 35 אמרלה פילטוס למא אנא יהודאיא אנא בני עמך ורבי כהנא אשלמוך לי מנא עבדת ׃
36 אמרלה ישוע מלכותי דילילא הות מן הנא עלמא אלו מן עלמא הות הנא מלכותי מתכתשין הוו משמשני
דלא אשתלם ליהודאיא השא דין מלכותי דילילא הות מכא ׃ 37 אמרלה פילטוס מדין
מלכא אנתה אמרלה ישוע אנתה אמרתה דמלכא אנא ילוד אנא ולהדא אתית לעלמא ואסהד על שרא
מן דאיתוהי מן שרא שמע קלי ׃

32 מלל ידע
33 מות
מן לשון יון מוראית דינא
34 שלם כתש
פירוש נלחם × מפה
35 גלר אתא קחר

CAP. XIX. Interpr. Syriaca. 485

32 * وليعجم ملكا وابجنه معدى. ڂ ملوڢى ڂامسا
33 ملكا حلبم وڢدملكا. * كلا وبى حبكهم
ڂجنهم وبى. ملنا حمعدى واجنه حتى. اسا
34 ڂلحصم وڢمسوڢا. * اجنه حتى معدى. مح نحمر
35 اجنه ما: اه امنبا اجنه حر حكبد. * اجنه حتى
حبكهم. حمدا انا مسوڢا انا. حتد حمر وحتى
36 ڂحتا اعلمعمر حد. ملنا حبا. * اجنه حتى
معدى. ملحملا وحد لا اجا مح اسا ملحملا.
الله مح ملحملا اجا ملحملا مدالحمى
اجا مجمعتب ولا اعلحلا حمسوڢا. اجا وبى
37 ملحملا وحد لا اجا جحا. * اجنه حتى حبكهم.
ملبم ملحملا اسا. اجنه حتى معدى. اسا اجنه وملحملا
انا حلوا انا ملحم انا. ملحوا اسا حلحملا
واهيو حلا عزا. حلا مح واسا مح عزا عمدى
38 ملحد. * اجنه حتى حبكهم. ملنه عزا. ملجنه
اجنه ما: ٠ نحم حتى لحد حلا مسوڢا اجنه
حلحم. انا اد لا حبا جحلا مدعمد انا حتى.
39 * حنبا وبى اسا حلحم. وبمم اعنا حلحم حدحنا.
وحلحم اسا ملحلا اعنا حلحم حلحنا ملحلا
40 وڢمسوڢا. * ملحنه حلحم. واجنه. لا حلحنا اسا
حلحنا اجا. اسا مسوا وبى ملحنا حنا اجا حمعا.

* ܗܘܝ ܕܡܠܬܐ ܕܐܡܪ ܝܫܘܥ ܕܢܬܡܠܝ ܕܡܘܬܗ ܕܥܬܝܕ ܠܡܬܢܛܠ׃ 33 ܥܠ ܗܠܝܢ ܦܝܠܛܘܣ ܠܦܪܛܘܪܝܢ
ܘܩܪܐ ܠܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܢܬ ܗܘ ܡܠܟܗܘܢ ܕܝܗܘܕܝܐ׃ 34 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܡܢ ܢܦܫܟ ܐܡܪܬ ܗܕܐ ܐܘ ܐܚܪܢܐ ܐܡܪܘ
ܠܟ ܥܠܝ׃ 35 ܐܡܪ ܠܗ ܦܝܠܛܘܣ ܠܡܐ ܐܢܐ ܝܗܘܕܝܐ ܐܢܐ ܒܢܝ ܥܡܟ ܘܪܒܝ ܟܗܢܐ ܐܫܠܡܘܟ ܠܝ ܡܢܐ ܥܒܕܬ׃
36 ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܡܠܟܘܬܝ ܕܠܝܠܝܠܐ ܗܘܬ ܡܢ ܗܢܐ ܥܠܡܐ ܐܠܘ ܡܢ ܥܠܡܐ ܗܘܬ ܗܢܐ ܡܠܟܘܬܝ ܡܬܟܬܫܝܢ ܗܘܘ ܡܫܡܫܢܝ
ܕܠܐ ܐܫܬܠܡ ܠܝܗܘܕܝܐ ܗܫܐ ܕܝܢ ܡܠܟܘܬܝ ܕܝܠܝܠܐ ܗܘܬ ܡܟܐ׃ 37 ܐܡܪ ܠܗ ܦܝܠܛܘܣ ܡܕܝܢ
ܡܠܟܐ ܐܢܬ ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܐܢܬ ܐܡܪܬ ܕܡܠܟܐ ܐܢܐ ܝܠܝܕ ܐܢܐ ܘܠܗܕܐ ܐܬܝܬ ܠܥܠܡܐ ܘܐܣܗܕ ܥܠ ܫܪܪܐ
ܕܡܢ ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܢ ܫܪܪܐ ܫܡܥ ܩܠܝ׃

32 מלל ידע
33 מות
מן לשון יון מוראית דינא
34 שלם כתש
פירוש נלחם × מפה
35 גלר אתא קחר

32 * Vt sermo Iesu impleretur quem dixit, significans qua morte esset moriturus.
Mat. 20. c. 19.

33 * Introiuit ergo iterùm in prætorium Pilatus; & vocauit Iesum, & dixit ei, Tu es rex Iudæorum?
Mat. 27. h. 11. Mar. 15. a. 2. Luc. 23. a. 4.

34 * Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alij dixerunt tibi de me?

35 * Respondit Pilatus: Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua, & Pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti?

36 * Respondit Iesus, Regnum meum non est de hoc mundo. si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis. Nunc autem regnum meum non est hinc.

37 * Dixit itaque ei Pilatus, Ergo rex es tu? Respondit Iesus, Tu dicis, quia rex G sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.

38 * Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? Et cùm hoc dixisset, iterùm exiuit ad Iudæos, & dicit eis, Ego nullam inuenio in eo causam.

39 * Est autem consuetudo vobis vt vnum dimittam vobis in Pascha: vultis ergo dimittam vobis regem Iudęorum?
Mat. 27. h. 15. Mar. 15. a. 6. Luc. 23. a. 17.

40 * Clamauerunt ergo rursum omnes, dicentes, Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

CAP. XIX.

1 TVnc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. A

2 * Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius: & veste purpurea circundederunt eum.
Mat. 27. c. 27. Mar. 15. h. 16.

3 * Et veniebant ad eum, & dicebant, Aue rex Iudæorum: & dabant ei alapas.

4 * Exiuit ergo iterùm Pilatus foras, & dicit eis, Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam.

5 * Exiuit ergo Iesus foras, portans coronam spineam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis, Ecce homo.

32 * ἵνα ὁ λόγος τοῦ ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

33 * εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ πιλάτος, καὶ ἐφώνησε τὸν ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων;

34 * ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ;

35 * ἀπεκρίθη ὁ πιλάτος, μήτι ἐγὼ ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί. τί ἐποίησας;

36 * ἀπεκρίθη ἰησοῦς, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται οἱ οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς ἰουδαίοις. νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν.

37 * εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ πιλάτος, οὐκ οὖν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, σὺ λέγεις, ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀκούει μου τῆς φωνῆς.

38 * λέγει αὐτῷ ὁ πιλάτος, τί ἐστιν ἀλήθεια; καὶ τοῦτο εἰπών, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ.

39 * ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα σύα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν ἰουδαίων;

40 * ἐκραύγασαν οὖν πάλιν πάντες, λέγοντες, μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν βαραββᾶν· ἦν δὲ ὁ βαραββᾶς λῃστής.

ιθ'.

1 * Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ πιλάτος τὸν ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε.

2 * καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν·

3 * καὶ ἔλεγον, χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ῥαπίσματα.

4 * ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω.

5 * Ἐξῆλθεν οὖν ὁ ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς, ἴδε ὁ ἄνθρωπος.

---

38 אמר לה פילטוס מנו [b] שררא וכד אמר הדא נפק לה חוב לות יהודאי ואמר להון אנא אף לא חדא [c] עלתא
39 משבח אנא בה: [d] עידא דין אית לכון דחד [e] אשרי לכון בפצחא [f] צבין אנחון הכיל אשרי לכון להנא סלבא דיהודאי:
40 [g] וקעו כלהון ואמרין לא להנא אלא לבר אבא [h] איתוהי הוא דין הנא בר אבא גיסא: קפלאין יט הידין
פילטוס נגדה לישוע: 1 ואסטרטיוטא גדלו כלילא מן כובא [k] וסמו לה ברישה [l] וכסיוהי [m] נחתא [n] דארגונא:
3 ואמרין הוו שלם לך מלכא דיהודאי [o] ומחין הוו לה על [p] פכוהי: 4 ונפק פילטוס חוב לבר ואמר להון הא
[q] מפק אנא לה לכון לבר [r] דתדעון דלא משבח אנא בתרה אף לא חדא [s] עלתא: דתלת שעין מן
5 ונפק ישוע לבר [t] אית עלוהי כלילא דכובא [u] ונחתא דארגונא ואמר להון פילטוס הא גברא:

b פירוש אמת כמו עלילה
c ועד [d] שלא [e] צבא
f קנא [h] אירת
i מן לשון ין פי' אנשי מלחמה
k סום [l] כסא
m פי' לכושי
n כמו ארגמן
o מרא [p] פי' לחיי
q נפק [r] ידע [s] עלל
t נחת

6 * Quum autem vidissent eum principes Sacerdotum & ministri, clamarunt, dicentes, Crucifige eum, crucifige eum. Dicit eis Pilatus, Accipite vos, eumque crucifigite: ego enim nullam inuenio in eo causam.

7 * Dicunt ei Jhoudæi, Nos legem habemus; & prout est in lege nostra, reus est mortis, quippe qui seipsum faciat Filium Dei.

8 * Quum autem audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit.

9 * Et introiit rursus in prætorium, & dixit Jeschua, Undenam es? Jeschua verò responsum non dedit ei.

10 * Subdit ei Pilatus, Mecum non loqueris? Nescis me habere potestatem dimittendi te, & potestatem crucifigendi te?

11 * Dixit ei Ieschua, Non haberes potestatẽ aduersus me vllam, nisi datum esset tibi supernè: propterea is qui me tradidit tibi, maius peccatum habet quàm tuum.

12 * Ob idque volebat Pilatus eum dimittere. Jhoudæi verò clamabant, Si hunc dimiseris, non es amicus Cæsaris. nam quicunque se regem facit, inimicus est Cæsaris.

13 * Quum audisset autem Pilatus hunc sermonem, adduxit Jeschua foras, & sedit pro tribunali in loco qui vocatur Rozziphtho [pauimentum] lapidum, Hebraicè verò dicitur Gaphiphtho [peribolus].

14 * Et erat Parasceue Pezcho.

Ad horam sextam.

Erat autem circiter hora sexta: & dixit Ihoudæis, Ecce Rex vester.

15 * Illi verò clamabant, Tolle eum, tolle eum; crucifige eum, crucifige eum. Dixit eis Pilatus, Regem vestrum crucifigam? Dicunt ei principes Sacerdotum, Non habemus Regem, nisi Cæsarem.

16 * Tunc tradidit eum ipsis vt crucifigerent eum. Acceperunt itaque Ieschua:

17 * Et abduxerunt eum, quum baiularet crucem suam, ad locum qui vocatur Karkaphtho, [Caluaria;] Hebraicè verò dicitur Gogoultho [Cranium capitis].

18 * Vbi crucifixerunt eum, et cum eo duos alios, vnum hinc, & alterum hinc; Jeschua autem in medio.

---

6 כד דין חזאוהי רבי כהנא וגרמשא קעו ואמרין צלוביהי צלוביהי אמר להון פילטוס דברו אנתון וזוקפוהי
אנא גיר לא משכח אנא בה עלתא: 7 אמרין לה יהודיא לן נמוסא אית לן ואיך דבנמוסן חייב הו
מתקרי בר נפשה מרה דאלהא: 8 כד שמע דין פילטוס הנא מלתא יתיר אית דחל:
9 ועל חוב לפרטורין ואמר לישוע איכא אנת ישוע דין פתגמא לא יהב לה: 10 אמר לה פילטוס
שלא ממלל אנת לא ידע אנת דשליט אנא דאשריך ושליט אנא דאזקפך:
11 אמר לה ישוע ליה הוא לך עלי שולטנא אף לא חד אלו לא יהיב הוא לך מן לעל מטל הנא הו מן דאשלמני
לך תאה: 12 ומטל הנא צבא הוא פילטוס דנשריה יהודיא קעין הוי דאן לתנא

חזא פירוש משמשין
קעא צלב זקף
עלל חוב מות
מלל יתר עלל
ה מן לשון יון
ס עבראית אשה
שרא זקף שלט
יהב שלם חטא
שרא קעא

6 * Cùm ergo vidissent eum Pontifices & ministri, clamabant, dicentes, Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus; Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam.

7 * Responderunt ei Iudæi, Nos legem habemus: & secundùm legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit.

8 * Cùm ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit.

9 * Et ingressus est prætorium iterum: & dicit ad Iesum, Vndè es tu? Iesus autem responsum non dedit ei.

10 * Dicit ergo ei Pilatus, Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?

11 * Respondit Iesus, Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet.

12 * Exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant, dicentes, C Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis †qui se Regem facit, contradicit Cæsari.

enim

13 * Pilatus autem cùm audisset hos sermones, adduxit foras Iesum: & sedit pro tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè autem Gabbatha.

14 * Erat autem parasceue Paschæ,

Hora quasi sexta: & dicit Iudæis, Ecce rex vester.

15 * Illi autem clamabant, Tolle, tolle; crucifige eum. Dicit eis Pilatus, Regem vestrum crucifigam? Responderũt Pontifices, Non habemus Regem, nisi Cæsarem.

16 * Tunc ergo tradidit eis illum, vt crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum, & eduxerunt†.

eum.

17 * Et baiulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur Caluariæ locum, Hebraicè †Golgotha:

Mat. 27. d. 33 Mar. 15. h. 22 Luc. 23. h. 33 autem

18 * Vbi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem Iesum.

6 * ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν ⓘ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ⓘ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες, σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος, λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.

7 * ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ⓘ ἰουδαῖοι, ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν θεοῦ ἐποίησεν.

8 * ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη·

9 * καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ ἰησοῦ, πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ.

10 * λέγει οὖν αὐτῷ ὁ πιλάτος, ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε;

11 * ἀπεκρίθη ἰησοῦς, οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς με σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει.

12 * ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ πιλάτος ἀπολῦσαι αὐτόν. ⓘ δὲ ἰουδαῖοι ἔκραζον, λέγοντες, ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ καίσαρι.

13 * ὁ οὖν πιλάτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον, ἤγαγεν ἔξω τὸν ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον λιθόστρωτον, ἑβραϊστὶ δὲ γαββαθᾶ.

14 * ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα,

Ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς ἰουδαίοις, ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν.

15 * ⓘ δὲ ἐκραύγασαν, ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος, τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν ⓘ ἀρχιερεῖς, οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ καίσαρα.

16 * τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. παρέλαβον δὲ τὸν ἰησοῦν καὶ ἀπήγαγον.

17 * καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτῷ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου τόπον, ὃς λέγεται ἑβραϊστὶ γολγοθᾶ,

18 * ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν ἰησοῦν.

---

13 כד שמע דין פילטוס הדא
פירוש איוב
a מלל b נפק c יתב
d בגין
e בדוכתא f דמתקריא רציפתא דכאפא עברא איה דין g מתאמרא גפיפתא
h ועברוהא הות דפצחא ;
כמו בלשון יון פירוש דוכן
c פיר מקום
f קרא g אמר h ערב
14 ואית a הוי איך שעא שת ואמר ליהודיא הא מלככון ;
15 הנון דין b קעין הוו c שקוליהי שקוליהי d צלוביהי
a חוא b קעא c שמל
d צלב e זקף f נפק
g פיר המקום
h קרא i גלגל
צלוביהי אמר להון פילטוס למלככון אזקוף אמרין לה רבי כהנא לית לן מלכא אלא אן קסר ;
16 הידין אשלמה להון d דנזקפוניהי ודברוהי ליישוע ; 17 e ואפקוהיכד שקיל זקיפה f לרוכתא h דמתקריא קרקפתא
g עברא איתדין מתאמרא i גגולתא ; 18 אתר דזקפוהי ועמה תרין אחרנין חד מכא וחד מכא וליישוע במצעתא ;

19 * Quinetiam ſcripſit tabulam Pilatus, et
impoſuit cruci eius. Ita verò ſcriptum erat:
HIC EST IESCHVA NAZARENVS
REX ILLE IIHOVDAEORVM.

20 * Hunc porrò titulum multi ex Iihoudæis
legerunt; quia prope ciuitatem erat locus in
quo crucifixus fuit Ieſchua. Et ſcriptum erat
Hebraicè, & Ionicè, & Romanè.

21 * Dixerunt autem principes Sacerdotum
Pilato, Ne ſcribas, Rex ille Iihoudæorum:
ſed illum dixiſſe, Rex ſum Iihoudæorum.

22 * Dixit Pilatus, Quod ſcripſi ſcripſi.

Ad horam nonam.

23 * Cæterùm milites quum crucifixiſſent
Ieſchua, ſuſtulerunt veſtimenta eius, & fe-
cerunt quatuor partes, partem unicuique
ex militibus: porrò tunica eius erat abſque
ſutura, à ſummo contexta tota.

24 * Dixerunt itaque alius ad alium, Ne
ſcindamus eam; ſed ſorte experiamur de ea,
cuiuſnam futura ſit. Et impleta eſt Scriptu-
ra, quæ dicit, Partiti ſunt veſtimenta mea
inter ſe, & ſuper veſtem meam iecerunt ſor-
tem. Hæc fecerunt milites.

25 * Stabant autem ad crucem Ieſchua ma-
ter eius & ſoror matris eius, & Mariam
Kliopha, & Mariam Magdeloitho.

26 * Ieſchua verò conſpicatus matrem ſuam,
& diſcipulum illum quem ipſe amabat, ad-
ſtantem, dixit matri ſuæ; Mulier, ecce fi-
lius tuus.

27 * Dixit autem diſcipulo illi, Ecce mater
tua. Et ex illa hora recepit eam diſcipulus ille
apud ſe.

28 * Poſteà ſciens Ieſchua omnia abſoluta eſ-
ſe, & ut impleretur Scriptura, dixit,
Sitio.

29 * Vas autem poſitum erat plenum aceto.
Illi verò impleuerunt ſpongiam aceto, &
impoſuerunt eam hyſſopo, admouerunt que
ori eius.

30 * Quum autem accepiſſet illud acetum
Ieſchua, dixit, Ecce conſummatum eſt. &
inclinauit caput ſuum, ac tradidit ſpiritum
ſuum.

---

19 וכתב אף לוחא פילטוס וסם על זקיפה כתיב הנא דין הכנא הנא ישוע נצריא מלכא דיהודיא ׃
20 ולהנא דפא סגיאא מן יהודיא קראוהי מטל דקריבא הות למדינתא דאזדקף בה ישוע וכתיב הוא
עבראית ויונאית ורהומאית ׃
21 ואמרו רבי כהנא לפילטוס לא תכתוב דמלכא הו דיהודיא אלא דהו אמר
ומלכא אנא דיהודיא ׃
22 אמר פילטוס מדם דכתבת כתבת ׃
23 דתשעשעין מו
אסטרטיוטא דין כד זקפוהי לישוע שקלו נחתותהי ועבדו לארבע מנין מנתא לחד מן אסטרטיוטא כותינה
ומן איתיה הות דלא חיטא מן לעל זקירתא כלה ׃

[1] פיר׳ ציונא m הסקום
[2] זקף
[3] פיר׳ דבר n מן לשון יון
[4] מנא פיר׳ חלקת
[5] אידת
[6] חוט פיר׳ חבר
[7] זקד פיר׳ חבר

19 ✱ Scripsit autem & titulum Pilatus: & posuit super crucem. Erat autem D scriptum, IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM.

20 ✱ Hunc ergo titulũ multi Iudæorum legerunt: quia prope ciuitatem erat locus, vbi crucifixus est Iesus: Et erat scriptum Hebraicè, Græcè & Latinè.

21 ✱ Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudæorum, Noli scribere, Rex Iudæorum: sed quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum.

22 ✱ Respondit Pilatus: Quod scripsi scripsi.

23 ✱ Milites ergo cùm crucifixissent eũ, acceperunt vestimenta eius (& fecerunt quatuor partes: vnicuique militi partẽ) & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum.

24 ✱ Dixerũt ergo ad inuicem, Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius E sit. Vt scriptura impleretur, dicens, Partiti sunt vestimenta mea sibi: & in vestẽ meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt.

Mat. 27. 35. Mar. 15. 24. Luc. 23. 34. Psal. 21. 19.

25 ✱ Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius, Maria Cleopæ, & Maria Magdalene.

26 ✱ Cùm vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum astantem, quem diligebat, dicit matri suæ, Mulier, ecce filius tuus.

27 ✱ Deinde dixit discipulo, Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in † sua.

suam.

28 ✱ Posteà sciens Iesus, quia omnia iam consummata sunt, vt consummaretur Scriptura, dicit, Sitio.

Psal. 68. 22.

28 ✱ Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi verò spongiam plenam aceto, hyssopo circumponẽtes, obtulerunt ori eius.

30 ✱ Cùm ergo accepisset Iesus acetum, dixit, Consummatum est. Et inclinato F capite, tradidit spiritum.

19 ✱ ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον, ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

20 ✱ τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον ἑβραϊστί, ἑλληνιστί, ῥωμαϊστί.

21 ✱ ἔλεγον οὖν τῷ πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν ἰουδαίων, μὴ γράφε, ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, βασιλεύς εἰμι τῶν ἰουδαίων.

22 ✱ ἀπεκρίθη ὁ πιλάτος, ὃ γέγραφα, γέγραφα.

23 ✱ Οἱ οὖν στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος· καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου·

24 ✱ εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. καὶ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

25 ✱ εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ μαρία ἡ τοῦ κλωπᾶ, καὶ μαρία ἡ μαγδαληνή.

26 ✱ ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὸν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ, γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου.

27 ✱ εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὸν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

28 ✱ μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει, διψῶ.

29 ✱ σκεῦος οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξους καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.

30 ✱ ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ ἰησοῦς, εἶπε, τετέλεσται. καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

---

24 וְאָמְרוּ חַד לְחַד לָא נְסַרְקִיהּ אֶלָּא נִפַּס עֲלֵיהּ מִפַּס דְּמַנּוּ תְּהֵוֶא וְשַׁלֵּם כְּתָבָא דַּאֲמַר דְּפַלְגוּ נַחֲתֵי בֵּינָתְהוֹן
וְעַל לְבוּשִׁי אַרְמוּ פְּסָא הַלֵּין עֲבַדוּ אֶסְמַרְטִיוּטָא ׀ 25 קַיְמִין הֲוֵי דֵּין לְוָת זְקִיפָה דְּיֵשׁוּעַ אִמֵּהּ וְאָחֲתָהּ דְּאִמֵּהּ
וּמַרְיָם הִי דַּקְלֵיוֹפָא וּמַרְיָם מַגְדְּלִיתָא ׀ 26 יֵשׁוּעַ דֵּין חֲזָה לְאִמֵּהּ וְלַתַּלְמִידָא הַוֵי דְּרָחֵם הֲוָא דְּקָאֵם וַאֲמַר
לְאִמֵּהּ אִנְתְּתָא הָא בְרֵכִי ׀ 27 וַאֲמַר לְתַלְמִידָא הַוֵי שְׁעָתָא דְּבְרָהּ תַּלְמִידָא הַוֵי לְוָתֵהּ ׀
28 בָּתַר הֲלֵין יְדַע יֵשׁוּעַ דְּכָלְּמְדֵם אֶשְׁתְּלַם וְדַנְהַמְלָא כְּתָבָא אֲמַר צְתֵא אֲנָא ׀
29 וּמָאנָא סִים הֲוָא דְּמָלֵא חֲלָא הֲנוּן דֵּין מְלוֹ אִסְפּוּנָא מִן חַלָּא וְסָמוּעַל זוּפָא וְקָרְבוּ לְוָת פּוּמֵהּ ׀
30 כַּד דֵּין שְׁקַל הוּ חַלָּא יֵשׁוּעַ אֲמַר הָא מְשַׁלֵּם וְאַרְכֵן רֵישֵׁהּ וְאַשְׁלֵם רוּחֵהּ ׀

g מרק פיס
h נפס עליה
i קום למר קום
k פירוש גורל
l דבר משון לקח
m שלם מלא עתא
n כמו אמא פר׳ כלי
o סים מלא
x מן לשון יין y פר׳ חומץ
z סום פר׳ אזוב
b ארכן פר׳ נפח

Vesperè Sabbathi Annunciationis.

31 * Ihoudæi verò quoniam Parasceue erat, dicunt, Nequaquam pernoctabunt corpora ista in cruce, quandoquidem Sabbathi illucescet dies (erat enim magnus dies Sabbathi illius) & efflagitarunt à Pilato, vt confringerent crura eorum suspensorum, atque tol-
32 lerent eos. * Venerunt itaque milites, & confregerunt crura prioris, & eius alterius qui crucifixus erat cum eo.

33 * Quumque venissent ad Ieschua, viderunt eum iam esse mortuum; neque confrege-
34 runt eius crura. * Sed vnus ex militibus feriit eum in latere ipsius lancea, & sta-
35 tim exiit sanguis & aqua. * Et qui vidit testatus est, & verum est testimonium eius; ipseq; nouit se vera dicere, vt et vos credatis.

36 * Hæc autē facta sunt vt impleretur Scriptura, dicens, Os non comminuetur in eo.

37 * Et rursus alia Scriptura dicit, Respicient in eum quem perfoderunt.

38 * Posthæc Iauseph ille ex Rometho efflagitauit à Pilato, (siquidem discipulus fuerat Ieschua, sed occultus propter metum Ihoudæorum) vt tolleret corpus Ieschua: & permisit Pilatus. proinde venit, & sustulit cor-
39 pus Ieschua. * Venit autem & Nicodimous, (is qui primùm venerat ad Ieschua noctu) & attulit secum misturæ myrrhe et aloes quasi centum libras.

40 * Sustulerunt itaque corpus Ieschua, & obuoluerunt illud linteis et aromatibus, prout mos est Ihoudæis sepelire.

41 * Erat eo in loco, in quo crucifixus erat Ieschua, hortus, & in ipso horto monumentum nouũ, in quo nemo adhuc positus fuerat.

42 * Itaque posuerunt illic Ieschua, propterà quòd Sabbatum intrabat, quodque prope esset monumentum.

Lectio matutina Dominicæ Resurrectionis.

CAP. XX.

1 PRrimo autem hebdomadis venit Mariam Magdeloitho diluculo, quum adhuc tenebræ essent, ad monumentum; videtque lapidem sublatum à sepulchro.

---

31 יהודיא דין מטל דערובתא הוה אמרין לא בגוחין פגרא הלין על זקיפא מטל דשבתא נגהא יומא הוא גיר רבא
שבתא דשבתא הי ובעו מן פילטוס דנתברין שקיהון דהנון זקיפא ונתחין אנון ׃ 32 ואתו אסטרטיוטא
ותברו שקוהי דקדמיא ודהו אחרנא דאזדקף עמה ׃ 33 וכד אתו לות ישוע חזו דמית לה מן כדו ולא תברו
שקוהי ׃ 34 אלא חד מן אסטרטיוטא מחיהי בדפנה בלוכיתא ומחרא נפק דמא ומיא ׃ 35 ומן דחזא
אסתר ושריא הי סהדותה והו ידע דשרא אמר דאף אנחון תהימנון ׃ 36 הלין גיר הוי דנתמלא כתבא
דאמר תרסא לא נתתבר בה ׃ 37 ותוב כתבא אחרנא דאמר דנחורון במן דדקרו ׃

[a] ערב [b] בות פי׳ לק
[c] נגה [d] כעא [e] תבר
במו שבר
[f] נחת פי׳ ירד
[g] אתא [h] מן לשון יון
[i] זקף [k] חזא [l] מות
[m] מחא כמו הכה
[n] דפנא פי׳ צדיא
[o] מן לשון יון פי׳ חניות
[p] סחד [q] עטראות אמת

31 ✠ Iudæi ergo (quoniã Parasceue erat) vt non remaneret in cruce corpora Sabbatho (erat enim magnus dies ille Sabbathi) rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorum crura, & tollerentur.

32 ✠ Venerũt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo.

33 ✠ Ad Iesum autem cũm venissent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura:

34 ✠ Sed vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua.

35 ✠ Et qui vidit, testimoniũ perhibuit: & verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit: vt & vos credatis.

36 Exo. 12. Num. 9. ✠ Facta sunt enim hęc vt scriptura impleretur, Os non comminuetis ex eo.

37 Zac. 12. ✠ Et iterum alia scriptura dicit, Videbunt in quem transfixerunt.

38 Mat. 27. Mar. 15. Luc. 23. ✠ Post hæc autem rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathæa (eo quòd esset discipulus Iesu, occultus autem propter metum Iudæorum) vt tolleret corpus Iesu. G

39 Sup. 3. a. 1. & 7. ✠ Et permisit Pilatus. Venit ergo, & tulit corpus Iesu. Venit autem & Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte primùm, ferẽs mixturam myrrhæ & aloës, quasi libras centum.

40 ✠ Acceperunt ergo corpus Iesu, & ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire.

41 ✠ Erat autem in loco vbi crucifixus est, hortus: & in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus erat.

42 ✠ Ibi ergo propter Parasceuen Iudęorum, quia iuxtà erat monumentum, posuerunt Iesum.

31 ✠ ④ οὖν ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ· ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν· ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου· ἠρώτησαν τὸν πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ ἀρθῶσιν.

32 ✠ ἦλθον οὖν ④ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ·

33 ✠ ἐπὶ δὲ τὸν ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη·

34 ✠ ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.

35 ✠ καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, ⓒ ἀληθινή ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ, κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα ὑμεῖς πιστεύσητε.

36 ✠ ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ.

37 ✠ καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει, ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38 ✠ μετὰ ταῦτα ἠρώτησε τὸν πιλάτον ὁ ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ.

39 ✠ ἦλθε δὲ καὶ νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν.

40 ✠ ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ, ⓒ ἔδησαν αὐτὸ ἐν ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν.

41 ✠ ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη, κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη·

42 ✠ ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν ἰησοῦν.

CAP. XX.

1 VNa autem Sabbathi, Maria Magdalene venit manè, cùm adhuc tenebrę A essent, ad monumentum: & vidit lapidem sublatum à monumento.

Mat. 28. Mar. 16. Luc. 24.

κ΄.

1 ✠ Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων μαρία ἡ μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωὶ σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου·

31 בְּתַר הָלֵין יְהוּדָיֵא דְּלָא לְהֵוֵי פְּגָרֵיהוֹן בְּצְלִיבָא בְּשַׁבְּתָא אֲרוּם יוֹמָא רַבָּא הֲוָה דְּשַׁבְּתָא בְּעוֹ מִן פִּילָטוֹס מָטֶל דִּתְבַרְיָן שָׁקֵיהוֹן וְיִתְנְסְבוּן׃ 32 אֲתוֹן אֲרוֹנָיָא וְתַרְתֵּין מִנְהוֹן דְּתִנְיָנָא דְּצְלִיבָא עִם יְשׁוּעַ׃ 33 וְאַתְיָן לְוָתֵיהּ כַּד חֲזוֹן דְּמֵת יְשׁוּעַ לָא תְבַרוּן שָׁקוֹהִי׃ 34 אֶלָּא חַד מִן אֲרוֹנָיָא בְּרָמְחָא דִּלְעֵיל מִן גַּבֵּיהּ פְּתַח וְנָפַק מִנֵּיהּ דַּם וּמַיָּא׃ 35 וְדָא חָזֵי מַסְהִיד וְסַהְדוּתֵיהּ קְשׁוֹט הִיא וְהוּא יָדַע דַּאֲמַר קְשׁוֹט הִיא בְּדִיל דְּתַהֲמְנוּן אַנְתּוּן׃ 36 אֲרוּם אִתְעֲבִיד הָדָא דְּתִכְתַּב בְּאוֹרַיְתָא לָא תְבַרוּן מִנֵּיהּ עַצְמָא׃ 37 וְתוּב אָמַר אוֹרַיְתָא אָמְרָא אֲרוּם חָזוֹן לְמַן דְּנָקְבוּ בֵּיהּ׃ 38 בָּתַר הָדֵין יוֹסֵף הַדּוּמָן דְּמִן רַמְתָא בְּעָא מִן פִּילָטוֹס מָטֶל דִּתְלַמִּידָא הֲוָא דְּיֵשׁוּעַ וְמְטַשֵּׁא הֲוָא מִן דְּחִלְתָּא דִּיהוּדָיֵא דְּנִשְׁקוּל פַּגְרֵהּ דְּיֵשׁוּעַ וַאֲפַם פִּילָטוֹס וַאֲתָא וְשָׁקַל פַּגְרֵהּ דְּיֵשׁוּעַ׃ 39 וַאֲתָא אַף נִיקוֹדֵימוֹס הוּא דַּאֲתָא בְּרֵישָׁא לְוָת יֵשׁוּעַ בְּלֵילְיָא וַאֲיתִי עִמֵּהּ חוּכְטָא דְמוֹרָא וְדַעֲלֵי אֵיכָּא מְאָה לִיטְרִין׃ 40 וְשַׁקְלוּהִי לְפַגְרֵהּ דְּיֵשׁוּעַ וְכַרְכוּהִי בְּכֶתָּנָא וּבְבֻסְמָא אֵיכְנָא דְּאִית עֲיָדָא לִיהוּדָיֵא דְּנִקְבְּרוּן׃ 41 אִית הָוָה דֵּין בְּהִי דּוּכְתָא דְּאִזְדְּקַף בַּהּ יֵשׁוּעַ גִּנְתָּא וּבְהַהִי גִּנְתָּא בֵּית קְבוּרָא חַדְתָּא דְּלָא עֲדַיִן אֶתְתְּקִים הֲוָא בַּהּ׃ 42 וְסַמּוּהִי הַתָּם לְיֵשׁוּעַ מָטֶל דְּשַׁבְּתָא דְּיַהֲדָיֵא אֲרוּם קְרִיבָא דְּצַפְרָא דְּחַד בְּשַׁבָּא הֲוָא קְבוּרָא׃

1 בְּחַד בְּשַׁבָּא דֵּין אֶתָּת מַרְיָם מַגְדְּלִיתָא בְּצַפְרָא עַד חֲשׁוּךְ לְבֵית קְבוּרָא וַחֲזַת לְכַאפָּא דְּשִׁקִּילָא מִן קַבְרָא׃

a לְמַד b טָשָׁא c דְּחִל d אִתָּא e חֲנַט f עֲלַנִי g זוּא מִן בשמים e מִן לשון יין h כְּרַךְ פי׳ גלל i נַעַר פי׳ מנהג j פי׳ המקום k זְקַף l גִּנָּן m חֲדַת צמו חדש n סוּם o עוֹל p קְרִיבָא q קוּם r אֲתָא s חֲזָא

מח קפאלין ב

2 * Cucurrit ergo & venit ad Schemeoun Kipho, & ad illum alium discipulum quem amabat Jeschua: aitque illis, Sustulerũt Dominum nostrum ab illo monumento, & nescio vbi posuerint eum.

3 * Exiit itaque Schemeoun & ille discipulus alius, veneruntque ad monumentum.

4 * Currebant autem duo illi simul; sed ille discipulus cursu præcessit Schemeoun, venitque prior ad monumentum.

5 * Et prospiciens vidit lintea posita, introeundo autem non introiuit.

6 * Venit autem Schemeoun post eum, & introiit in monumentum, conspexitque linteaposita, 7 * Et sudarium illud quo comprehensum fuerat caput eius, non cum linteis, sed inuolutum, positumque seorsum in vno loco. 8 * Tunc introiuit etiam discipulus ille qui venerat prior ad sepulchri domum, viditque & credidit.

9 * Nondum enim nouerant ex Scripturis, eum resurrecturum esse à mortuis.

10 * Abierunt itaque illi discipuli iterum ad locum suum.

11 * Mariam autem stabat ad sepulchrum, flebátque. Dum igitur fleret, prospexit in se-
12 pulchrum: * Videtque duos Angelos in albis sedentes vnum à ceruicali, & alterum à pedibus eius, vbi positum fuerat corpus Ie-
13 schua: * Et dicunt ei, Mulier, quid plorat? Dixit eis, Quia sustulerunt Dominũ meum, nec scio vbi posuerint eum.

14 * Hæc dixit, & conuersa est retrorsum; viditque Ieschua stantem, nec sciebat Jeschua esse.

15 * Dixit ei Jeschua, Mulier, quid plorat? & quem quæris? Illa verò putabat hortulanum esse. & dixit ei, Domine mi, si tu sustulisti eum, dic mihi vbi eum posueris; proficiscar eum sublatura.

16 * Dixit ei Jeschua, Mariam. & conuersa est, ac dixit ei Hebraicè, Rabbouni; quod dicitur, Magister.

17 * Dicit ei Jeschua, Ne me tetigeris, nondũ enim ascendi ad Patrem meum: sed proficiscere ad fratres meos, & dicito eis, Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, & Deum meum, & Deum vestrum.

---

2 וְרָהֲטָת וַאתָא לְוָת שִׁמְעוֹן כֵּאפָא וְלְוָת הַו תַּלְמִידָא אַחֲרָנָא דְּרַחֵם הֲוָא יֵשׁוּעַ וַאמְרָא לְהוֹן שַׁקְּלוּהִי לְמָרַן מִן
מְעָרָה קַבּוּרָא וְלָא יְדָעָא אֵנָא אֵיכָא סָמוּהִי׃ 3 וּנְפַק שִׁמְעוֹן וְהַו תַּלְמִידָא אַחֲרָנָא וַאתַיִן הֲוַי לְבֵית קַבּוּרָא׃
4 וְרָהֲטִין הֲוַי תְּרֵיהוֹן אַכְחָדָא הַו דֵּין תַּלְמִידָא רָהֵט קַדְמֵה לְשִׁמְעוֹן וַאתָא קַדְמָיָא לְבֵית קַבּוּרָא׃
5 וַאדִיק הֲוָא כְּתָנֵא כַּד סָיְמִין 6 אֶתָא דֵּין שִׁמְעוֹן בָּתְרֵה וְעַל לְבֵית קַבּוּרָא וַחֲזָא כְּתָנֵא
סָיְמִין׃ 7 וְסוּדָרָא הַו דְּרַחֲזִיק הֲוָא בְּרִישֵׁה לָא עִם כְּתָנֵא אֶלָּא כַּד כְּרִיךְ וְסִים לְחֵטֶר בַּחֲדָא רוּכָא׃
8 הֵדֵין עַל אַף הַו תַּלְמִידָא דַאתָא קַדְמָיָא לְבֵית קַבּוּרָא וַחֲזָא וְהֵימִן׃ 9 לָא גֵיר עַדְכִּיל יְדָעִין הֲוַי מִן כְּתָבֵא
דְּשָׁרֵיר הֲוָא לְסַקָּם מִן מֵיתֵא׃ 10 וַאזָלוּ הֵנוּן תַּלְמִידֵא תוּב לְדוּכְתְּהוֹן׃

a רְחֵט רוץ
b פּר׳ איפה
c סוּם אֶתָא אריך
d פּר׳ חבש עָלַל
e פּר׳ בגדי פשתן
f סוּם
g פּר׳ מסח
h חֲזַק פּר׳ חבש
i פּר׳ עד מאן
j קוּם מות

2 Cucurrit ergo, & venit ad Simonẽ Petrum, & ad alium discipulum quem diligebat Iesus, & dicit illis, Tulerũt Dominum de monumento, & nescimus vbi posuerunt eum.

3 Exiit ergo Petrus & ille alius discipulus, & venerunt ad monumentum.

4 Currebant autem duo simul, & ille alius discipulus precucurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum.

5 Et cùm se inclinasset, vidit posita linteamina: non tamen introiuit. B

6 Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introiuit in monumentum, & vidit linteamina posita:

7 Et sudarium quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locum.

8 Tunc ergo introiuit & ille discipulus qui venerat primus ad monumentum: & vidit, & credidit.

9 Nondum enim sciebant Scripturã, quia oportuit eum à mortuis resurgere.

10 Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.

Mat. 28. & 1 11 Maria autẽ stabat ad monumentum foris, plorãs. Dum ergo fleret, inclinauit C se, & prospexit in monumentum:

Mar. 16. & 5 Luc. 24. & 4 12 Et vidit duos angelos in albis, sedẽtes, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi positum erat corpus Iesu.

13 Dicunt ei illi, Mulier, quid ploras? dicit eis, Quia tulerunt Dominũ meum; & nescio vbi posuerunt eum.

14 Hæc cùm dixisset, conuersa est retrorsum, & vidit Iesum stantem: & non sciebat quia Iesus est.

15 Dicit ei Iesus, Mulier, quid ploras? quem quæris? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei, Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum, & ego eum tollam. D

16 Dicit ei Iesus, Maria. Cõuersa illa, dicit ei, Rabboni (quod dicitur Magister.)

17 Dicit ei Iesus, Noli me tangere (nõdum enim ascendi ad Patrem meum.) vade autem ad fratres meos, & dic eis, Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum & Deũ vestrum.

2 τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

3 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον.

4 ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον.

5 καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μὴν εἰσῆλθεν.

6 ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα,

7 καὶ τὸ σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον.

8 τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν.

9 οὐδέπω γὰρ ἤδειζαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

10 ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

11 Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω. ὡς οὖν ἔκλαιε, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον·

12 καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσὶν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα Ἰησοῦ.

13 καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

14 καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι.

15 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ, κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτὸν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτὸν, κἀγὼ αὐτὸν ἄρω.

16 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ, ῥαββουνὶ, ὃ λέγεται, διδάσκαλε.

17 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου. πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν.

---

11 מרים דין קיימא בהות לות קברא בר׳ הביש בכיא ורכד בכיא אדיקרת בקברא׳ 12 ואחזת תרין מלאכא בחורא חזא חור פיר לבן ויתבין חד מן רגלוהי וחד מן רישוהי׳ דיסים הוא פגרה דישוע׳ 13 ואמרין לה אנתתא מנא בכיא אנתי׳ אמרא להון דשקלוהי למרי ולא ידעא אנא איכא סמוהי׳ 14 הדא אמרת ואתפנית לבסתרה׳ ואחזה לישוע׳ דקאם ולא ידעא הות דישוע הו׳ 15 אמר לה ישוע אנתתא מנא בכיא אנתי׳ ולמן בעיא אנתי׳ סברת׳ דגננא הו ואמרא לה מרי אן אנת שקלתיהי אמר לי איכא סמתיהי אזל אשקליהי׳ 16 אמר לה ישוע מרים׳ ואתפנית ואמרא לה עברא׳ רבוני דמתאמר מלפנא׳ 17 אמר לה ישוע לא תתקרבין לי לא גיר עדיל סלקת לות אבי זלי דין לות אחי ואמרי להון סלק אנא לות אבי ואבוכון ואלהי ואלהכון׳

בכיא׳ אריק פיר׳ הביש׳ חזא׳ חור פיר׳ לבן׳ פיר׳ מראשותיו׳ סים׳ בכיא׳ איפה׳ סום׳ בכיא׳ בסתר׳ אחור׳ חזא׳ קום׳ בעיא׳ סבר׳ בלשון חשב׳ גנן׳ שקל׳ סום׳ אזל׳ פנא׳ אל ארוני

18 * Tunc venit Mariam Magdeloitho, & euangelizauit discipulis se vidisse Dominum nostrum, eaque sibi dixisse.

Lectio vespertina Dominicæ nouæ.

19 * Quum autem esset vespera diei illius primi hebdomadis, & ianuæ essent clausæ vbi erant discipuli propter metum Jthoudæorum, venit Ieschua, stetitque inter eos, & dixit eis, Pax vobiscum.

20 * Hoc dixit, & ostendit eis manus suas & latus suum. Gauisi sunt itaque discipuli quum viderunt Dominum nostrum.

21 * Dixit autem eis Ieschua, Pax vobiscum. sicut misit me Pater meus, & ego mitto vos.

22 * Quūque hæc dixisset, insufflauit in eos, & dixit eis, Accipite Spiritum Sanctitatis.

23 * Si remiseritis peccata cuiquam, remittentur ei; sin alicuius retinueritis, erunt retenta.

24 * Thouma autem vnus ex duodecim, is qui dicitur Gemellus, non erat illic cum eis quum venit Jeschua.

25 * Et dicunt ei discipuli, Vidimus Dominum nostrum. Ille verò dixit eis, Nisi videro in manibus eius locum clauorum, & coniecero in eum digitos meos, & immisero manum meam in latus eius, nequaquam crediturus sum.

Lectio matutina Dominicæ nouæ.

26 * Octo itaque post diebus, rursum intus erant discipuli, & Thouma cum eis, & venit Jeschua quum clausæ essent valuæ, stetitque in medio, ac dixit eis, Pax vobiscum.

27 * Dicitque Thoumæ, Infer digitum tuum huc; & aspice manus meas, & profer manum tuam, & immitte in latus meum; nec sis incredulus, sed fidelis.

28 * Et respondit Thouma, dixitque ei, Domine mi, & Deus mi.

29 * Dixit ei Ieschua, Nunc quia vidisti me, credidisti: Beati illi qui non viderunt me, & crediderunt.

30 * Multa porrò signa alia edidit Ieschua coram discipulis suis, quæ non sunt scripta in hoc libro.

---

18 הֵדֵין אֲתַת מַרְיָם מַגְדְּלִיתָא וְסַבְּרַת לְתַלְמִידָא דַּחֲזַת לְמָרָן וְהָלֵין אֲמַר לַהּ׃

קְרִינָא דְרַמְשָׁא דְּחַד בְּשַׁבָּא וְתַרְעָא כַּד הֲוָה מט

19 כַּד הֲוָה אַדַּיְן רַמְשָׁא דְיוֹמָא הַהוּא דְּחַד בְּשַׁבָּא וְתַרְעָא אֲחִידִין הֲוָה דְאִיהֵיהוּן הֲוָה תַּלְמִידָא מִטַּל דַּחֲלָתָא דִיהוּדָאֵא אֲתָא יֵשׁוּעַ קָם בֵּינֵיהוּן וְאַמַר לְהוֹן שְׁלָמָא עִמְּכוֹן׃ 20 הָדָא אֲמַר וְחַוִי אֱנוּן אִידוֹהִי וְסָגְדָה וְחַדְיוּ תַּלְמִידָא דַּחֲזוּ לְמָרָן׃ 21 אֲמַר לְהוֹן דֵּין יֵשׁוּעַ שְׁלָמָא עִמְּכוֹן אֵיכַנָא דְשַׁדְּרַנִי אַבִּי אַף אֲנָא מְשַׁדַּר אֲנָא לְכוֹן׃ 22 וְכַד אֲמַר הָלֵין נְפַח בְּהוֹן וְאַמַר לְהוֹן קַבְּלוּ רוּחָא דְקוּדְשָׁא׃ 23 אִן תְּשַׁבְּקוּן חֲטָהָא לַאֲנָשׁ נְשְׁתַּבְּקוּן לֵהּ וְאִן תְּאַחֲדוּן לַאֲנָשׁ אֲחִידִין׃ 24 תָּאוֹמָא דֵּין חַד מִן תְּרֵעַסְרֵתָא הַוָה דְּמִתְאַמַר תָּאוֹמָא לָא הֲוָה חַמָּן הֲוָה עִמְּהוֹן כַּד אֲתָא יֵשׁוּעַ׃

[a] אֲתָא קָרֵב כמו בשר [b] חֲזָא קָרָא [c] חֲדַת כמו חדש [d] אֲחַר אוֹת [e] דַּחֲל [f] חַוִי הגיד ג פי׳ צורו [g] הֲוָא חֲזָא שַׁדַּר שלח [h] שְׁבַק אֲחַר אֲמַר [i] תְּאוֹם

18 ✠ Venit Maria Magdelene annuncians discipulis, Quia vidi Dominum; & hæc dixit mihi.

19 ✠ Cùm ergo serò esset die illo, vna Sabbathorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli cõgregati propter metum Iudæorum: venit Iesus, & stetit in medio, & dixit eis, Pax vobis.
Mar. 16. c. 14. Luc. 24. c. 36. 1. Cor. 15. a. 5

20 ✠ Et cùm †hoc dixisset, ostẽdit eis manus & latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso Domino.
hæc

21 ✠ Dixit ergo eis Iesus iterũ, Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.

22 ✠ †Hoc cùm dixisset, insufflauit: & dicit eis, Accipite Spiritum sanctum:
Hec Mar. 18. c. 18

23 ✠ Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.

24 ✠ Thomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus.

25 ✠ Dixerunt ergo ei alij discipuli, Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis, Nisi videro in manibus eius †fixuram clauorum, & mittam digitũ meum in locum clauorum, & mittã manum meam in latus eius, non credam.
figurã

26 ✠ Et post dies octo, iterum erant discipuli eius intus, & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio†, & dixit: Pax vobis.
eorum

27 ✠ Deinde dicit Thomę, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis.

28 ✠ Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus.

29 ✠ Dicit ei Iesus: Quia vidisti me Thoma, credidisti: beati qui non viderunt & crediderunt.
Inf. 11. d. 25

30 ✠ Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc.

18 ✠ ἔρχεται μαρία ἡ μαγδαληνὴ ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς, ὅτι ἑώρακε τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

19 ✠ Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν.

20 ✠ καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον.

21 ✠ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς πάλιν, εἰρήνη ὑμῖν. καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς.

22 ✠ καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. 23 ✠ ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ✠ ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

24 ✠ θωμᾶς δὲ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ ἰησοῦς.

25 ✠ ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

26 ✠ Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ θωμᾶς μετ' αὐτῶν· ἔρχεται ὁ ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, εἰρήνη ὑμῖν.

27 ✠ εἶτα λέγει τῷ θωμᾷ, φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός.

28 ✠ καὶ ἀπεκρίθη θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου.

29 ✠ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

30 ✠ πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

---

25 וְאָמְרִין לַהּ תַּלְמִידָא חֲזִין לְמָרָן הוּ דֵין אֲמַר לְהוֹן אִן לָא חָזֵא אֲנָא בְּאִידָוֹהִי דּוּכְיָתָא דְּצַצָּא וְרָמֵא אֲנָא בְּהֵין
צְבְעָתִי וּמַשֵּׁט אֲנָא אִידִי בְּרַפְנֵהּ לָא מְהַימְנָן אֲנָא׃ 26 וּבָתַר תְּמָנְיָא יוֹמִין הוּב לְגַו תַּלְמִידָא וְתָאוֹמָא עִמְּהוֹן וַאֲתָא יֵשׁוּעַ כַּד אֲחִידִין תַּרְעָא קָם
וְאָמַר לְהוֹן שְׁלָמָא עִמְּכוֹן׃ 27 וַאֲמַר לְתָאוֹמָא אֵיתָא צְבָעֵךְ לְהָרְכָא וְחֲזִי אִידַי וַאֲיתָא אִידָךְ וַאוֹשַׁט בְּגַבִּי וְלָא
תְּהֵוֵא לָא מְהַימְנָא אֶלָּא מְהַימְנָא׃ 28 וְעָנָא תָאוֹמָא וַאֲמַר לַהּ מָרִי וַאֱלָהִי׃ 29 אֲמַר לַהּ יֵשׁוּעַ הָשָׁא
דְּחֲזַיְתִנִי הַימְנַתְּ טוּבַיְהוֹן לְאִילֵין דְּלָא חֲזָאוּנִי וְהַימְנוּ׃ 30 סַגִּיאָתָא דֵין אָתְוָתָא אַחֲרָנְיָתָא עֲבַד יֵשׁוּעַ קֳדָם
תַּלְמִידוֹהִי אִילֵין דְּלָא כְּתִיבָן בְּכְתָבָא הָנָא׃

Tt 2

31 * Quin & hæc scripta sunt, vt credatis Jeschua esse Meschicho Filium Dei: & quum credideritis habeatis in nomine eius vitam æternam.

Ad oblationem Dominicæ nouæ.

CAP. XXI.

1 POstea rursus ostendit sese Jeschua discipulis suis ad mare Tiberiadis: ostendit autem sic:

2 * Erant simul Schemeoun Kipho & Thouma qui dicitur Gemellus, & Nathanail, ille qui erat ex Kotne Galilææ, & Filij Zabdai, duoque alij ex discipulis.

3 * Dixit eis Schemeoun Kipho, Abeo venatum pisces. Dicunt ei, Nos quoque imus tecum. Exierunt itaque & conscenderunt nauiculam; & in illa nocte nihil piscati sunt.

4 * Quum autem esset manè, stetit Jeschua ad littus maris: neque nouerunt discipuli Ieschua esse.

5 * Et dixit eis Jeschua, Pueri, num habetis quid ad manducandum? Dicunt ei, Non.

6 * Ait illis, Coniicite rete à latere dextro nauiculæ, & inuenietis. Coniecerunt igitur, nec poterant attrahere rete præ multitudine piscium quos continebat.

7 * Dixit autem discipulus ille, quem amabat Jeschua, ipsi Kipho, Hic est Dominus noster. Ille verò Schemeoun, quum audisset Dominum nostrum esse, accepta tunica sua, præcinxit lumbos suos, (quandoquidem nudus erat) & deiecit se in mare, vt veniret ad Jeschua.

8 * Alij autem discipuli nauicula venerunt, (non enim multùm aberant à terra, sed circiter ducentis cubitis) & trahebant rete illud piscium.

9 * Quum autem descendissent in terram, conspiciunt prunas positas, & piscem eis impositum, & panem.

10 * Et dixit eis Ieschua, Afferte ex piscibus quos modò piscati estis.

---

31 אף הלין דכתיבן דתהימנון דישוע הו משיחא ברה דאלהא ומאדהימנתון נהוון לכון בשמה חיא דלעלם:

1 בתר הלין חזי הוב נפשה ישוע לתלמידוהי על ים דטבריות חזי דין הכנא: 2 איתיהון הוו אכחדא שמעון
סיפא והאומא דמתאמר תאמא ונתנאיל הו דמן קטנא דגליל ובני זבדי ותרין אחרנין מן תלמידא:
3 אמר להון שמעון כאפא אזל אנא צוד נונא אמרין לה ואף חנן אתינן עמך ונפקו ומלקו לספינתא ובהו
הוא מדם לא צדו: 4 כד דין הוא צפרא קם ישוע על יד ים ולא ידעו תלמידא דישוע הו:

[1] חיים
[2] חדרת כמו חדש
[3] אית פי׳ יחד
[4] אמר תאם
[5] למר צוד
[6] אתא
[7] פי׳ מאומה
[8] צוד

31 * Hæc autem scripta sunt, vt credatis quia Iesus est Christus filius Dei: & vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.

CAP. XXI.

1 POstea manifestauit se iterum Iesus discipulis suis ad mare Tiberiadis. Ma A nifestauit autem sic:

2 * Erant simul Simon Petrus & Thomas qui dicitur Didymus, & Nathanael qui erat à Cana Galileæ, & filij Zebedæi & alij ex discipulis eius duo.

Sup. 1. 6. 45 Mat. 4. c. 21 Mar. 1. b 19.

3 * Dicit eis Simon Petrus, Vado piscari. Dicunt ei, Venimus & nos tecum. Et exierunt & ascenderunt in nauim: & illa nocte nihil prendiderunt.

4 * Manè autem iam facto stetit Iesus in litore: non tamen cognouerunt discipuli quia Iesus est.

5 * Dicit ergo eis Iesus, Pueri, nunquid pulmentarium habetis? Responderunt ei, Non.

Luc. 5. 44

6 * Dicit eis, Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Miserunt ergo, & iam non valebant illud trahere præ multitudine piscium.

7 * Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro, Dominus est. Simon Petrus cùm audisset quia Dominus B est, tunica succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare.

8 * Alij autem discipuli nauigio venerunt (non enim longè erant à terra, sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium.

9 * Vt ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, & piscem superpositum, & panem.

10 * Dicit eis Iesus, Afferte de piscibus quos prendidistis nunc.

31 * Ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι ἰησοῦς ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

κα΄.

1 * Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς τιβεριάδος. ἐφανέρωσε δὲ οὕτως·

2 * ἦσαν ὁμοῦ σίμων πέτρος καὶ θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, καὶ ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ κανὰ τῆς γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο·

3 * λέγει αὐτοῖς σίμων πέτρος, ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ, ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σύν σοι. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.

4 * πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης ἔστη ὁ ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν, οὐ μέντοι ἤδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι ἰησοῦς ἐστι·

5 * λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, οὔ.

6 * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκ ἔτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων.

7 * λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος, ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς, τῷ πέτρῳ, ὁ κύριός ἐστι. σίμων οὖν πέτρος ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο· ἦν γὰρ γυμνός· καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν·

8 * οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον· οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.

9 * ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κείμενον, καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον.

10 * λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν.

---

5 וַאמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ [i] טְלֵיא לְמָא אִית לְכוֹן מִדְּם [m] לְמֶלְעַס אָמְרִין לֵהּ לָא׃
מִן גַּבָּא דְיַמִינָא דַסְפִינְתָּא וּמָשְׁכְּחִין אַנְתּוּן וַארְמִיו וְלָא אֶשְׁכַּחוּ לְמִגְרַהּ לַמְצִידְתָּא מִן [n] סוּגָּאָא דְנוּנֵא [y] וַאחֲדַת׃
7 וְאמַר תַּלְמִידָא הוּ דְרַחֵם [p] הֲוָא לֵהּ יֵשׁוּעַ לְכֵאפָא הָנָא מָרַן הוּ שְׁמִעוּן דֵין כַּד שְׁמַע דְמָרַן הוּ נְסַב [z] בּוּתִינֵהּ [y] מִתָּא
בְּחֲצוּהִי מֶטַל [z] דְעַרְטֵלְיָא הֲוָא וְשַׁדָא נַפְשֵׁהּ בְּיַמָּא [q] דְנַאתָא לְוַת יֵשׁוּעַ׃ 8 אַחֲרְנֵא דֵין תַּלְמִידָא בַּסְפִינְתָּא אֲתוּ
לָא גֵיר רַחִיקִין הֲווֹ סַגִי מִן אַרְעָא אֶלָּא אֵיךְ מָאתַיִן [b] אַמִּין וְנַגְרִין הֲווֹ לֵהּ [c] לַמְצִידְתָּא הַי דְנוּנֵא׃
9 כַּד דֵין סְלִקוּ לַארְעָא [d] חֲזוֹ [e] גוּמְרָא כַּד [f] סִימְזְנוּנָא כַּד סִים עֲלֵיהֵין וְלַחְמָא׃
10 וַאמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ [g] אֵיתוּ מִן נוּנֵא [h] דְצַדְתּוּן הָשָׁא׃

i עִבְרָאִיתּ הַנְעָרִים
m לְעַס פּי׳ אכל
n רְמָא [o] עוד [r] סְגָא
y אֶחָד [z] פּי׳ כגד פשתן
y פּי׳ אחר z פּי׳ ערום
q אַתָּא [b] כמו אמות
c עוד [d] חֲזָא
e פּי׳ פחמים
f סוּם [g] אֵתָא [h] עוד

11 * ܐܘܠܝܢ ܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ ܘܡܫܚܒ ܠܫܬܐ ܠܐܪܥܐ ܡܠܝܐ ܢܘܢܐ ܪܒܐ ܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܚܡܫܐ ܠܐ ܐܬܦܪܝܬ ܫܬܐ ܗܢܘܢ ܠܐ ܐܬܦܠܓ ܫܬܐ ܗܘ ܠܗܘܢ ܝܫܘܥ ܐܬܘ ܘܐܟܠܘ ܠܐ ܡܢ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܡܠܬܐ ܕܡܢ ܗܘ ܡܪܝ ܗܘ ܡܛܠ ܕܝܕܥܝܢ ܕܡܪܢ ܗܘ ܐܬܐ ܝܫܘܥ ܘܢܣܒ ܠܚܡܐ ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ ܘܠܢܘܢܐ ܗܕܐ ܬܠܬܝܬ ܐܬܚܙܝ ܝܫܘܥ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܡܢ ܕܩܡ ܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ ܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܒܪ ܝܘܢܐ ܐܬܪܘ ܐܬܐ ܠܝ ܗܠܝܢ ܡܢ ܗܠܝܢ ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܪܥܐ ܠܥܢܐ ܕܝ ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܪܥܐ ܠܥܢܐ ܕܝ ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܪܥܐ ܠܥܢܐ ܕܝ ܐܡܪ ܠܗ ܝܫܘܥ ܪܥܐ ܠܥܢܐ ܕܝ

11 * Et ascendit Schemeoun Kipho, traxitque rete in terram plenum piscibus magnis, centum & quinquaginta tribus: & toto illo onere non scissum est rete illud.

12 * Et dixit eis Jeschua, Venite, prandete. Nemo autem ex discipulis audebat interrogare eum quis esset, quum scirent Dominum nostrum esse.

13 * Accessit autem Jeschua, & accepit panem & pisces, deditque eis.

14 * Hac iam tertia vice apparuit Ieschua discipulis suis, quum resurrexisset à mortuis.

In commemoratione Schemeoun Petri, & sanctificatione Ecclesiæ, consecrationéque Episcopi.

15 * Quum autem prandissent, dixit Jeschua Schemeoun Kipho, Schemeoun Bariouna, [fili Columbæ] amas me plusquàm hi? Dicit ei, Etiam Domine mi; tu nosti quòd amem te. Dixit ei Ieschua, Pasce mihi agnos meos.

16 * Dixit ei iterũ secunda vice, Schemeoun Bariouna, amas me? Dicit ei, Etiam Domine mi; tu scis quòd amem te. Dixit ei Ieschua, Pasce mihi oues meas.

17 * Dixit ei Ieschua rursum tertia vice, Schemeoun Bariouna amas me. At tristis fuit Kipho, quòd dixisset ipsi tertia vice, Amas me? proinde dixit ei, Domine mi, Tu omnia sapis, tu nosti quòd amem te. Ait illi Jeschua, Pasce mihi ouiculas meas.

18 * Amin amin dico tibi, quum puer esses, tu ipse cingebas lumbos tuos, & ibas quò volebas, quum autem senueris extendes manus tuas, aliusque cinget tibi lumbos tuos, et ducet te quò nolles.

19 * Hoc autem dixit, vt indicaret qua morte glorificaturus esset Deum. Et quum hæc dixisset, ait illi, Post me venito.

---

11 וסלק שמעון כאפא ונגרה למצידתא לארעא כד מליא נונא רברבא מאה וחמשין וחלתא ובהנא כלה יוקרא
12 ואמר להון ישוע תו אשתרו אנש דין מן תלמידא לא מסרח הוא דנשאליוהי
13 קרב דין ישוע ושקל לחמא ונונא ויהב להון
14 הדא תתלת זבנין אתחזי ישוע לתלמידוהי כד קם מן בית מיתא
12 מלא רבב
13 יקר ופיר משא
14 עדא אתא שרא
12 אמרת שאל חזא
14 מות דכר
12 b כמו עדה c מן לשון עץ
d מן לשון יין
עבראית צופים
14 שרא
15 כד דין אשתריו אמר ישוע לשמעון כאפא שמעון בריונא רחם אנת לי יתיר מן הלין אמר לה אן מרי אנת

11 * Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Et cùm tanti essent, non est scissum rete.

11 * ἀνέβη σίμων πέτρος, καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον.

12 *Dicit eis Iesus, Venite, & prãdete. Et nemo audebat †discumbentium interrogare eum, Tu qui es? sciẽtes quia Dominus est.

discumbentium

12 * λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε, ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν, σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν.

13 * Et venit Iesus, & †accipit panem, & †dat eis; & piscem similiter.

accepit
dabat

13 * ἔρχεται οὖν ὁ ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως.

14 * Hoc iam tertiò manifestatus est Iesus discipulis suis, quum surrexisset à mortuis.

14 * τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

15 * Cùm ergo prandissent, †dicit Simoni Petro Iesus, Simon † Iohannis, diligis me plus his? Dicit ei, Etiam Domine: tu scis quia amo te. Dicit ei, Pasce agnos meos.

dicit
Iona

15 * Ὅτε οὖν ἠρίσησαν, λέγει τῷ σίμωνι πέτρῳ ὁ ἰησοῦς, σίμων ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ, ναὶ κύριε. σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, βόσκε τὰ ἀρνία μου.

16 * Dicit ei iterum, Simon † Iohannis, diligis me? Ait illi, Etiam Domine; tu scis quia amo te. Dicit ei†, Pasce agnos meos.

Iona,
iterum

16 * λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον, σίμων ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με; λέγει αὐτῷ, ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.

17 * Dicit ei tertiò, Simon †Iohannis amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertiò, Amas me? & dixit ei, Domine, tu omnia †scis: tu scis quia amo te. Dicit ei Iesus, Pasce oues meas.

Iona
nosti:
2.Pet.1. c.14

17 * λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, σίμων ἰωνᾶ, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με· καὶ εἶπεν αὐτῷ, κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, βόσκε τὰ πρόβατά μου.

18 * Amen, amen dico tibi, cùm esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas. cùm autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tu non vis.

18 * ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηρᾶσης, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.

19 * Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Et cùm hoc dixisset, dicit ei, Sequere me.

19 * τοῦτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν, λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι.

---

16 יָדַע אַנְתְּ דְּרַחֵם אֲנָא לָךְ אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ [f] רְעִי לִי [g] אִמְּרִי׃
17 אֲמַר לֵהּ תּוּב דַּהֲרַהֵין זַבְנִין שִׁמְעוֹן בַּרְיוֹנָא רַחֵם אַנְתְּ לִי אֲמַר לֵהּ תּוּב דַּהֲרַהֵין זַבְנִין שִׁמְעוֹן בַּרְיוֹנָא רַחֵם אַנְתְּ לִי אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ רְעִי לִי [h] עֲרָבִי׃
דַּחְלַת זַבְנִין שִׁמְעוֹן בַּרְיוֹנָא רָחֵם אַנְתְּ לִי [i] וְכָרִית לֵהּ לְכַאפָּא דַּאֲמַר לֵהּ דַּחְלַת זַבְנִין דְּרַחֵם אַנְתְּ לִי וַאֲמַר לֵהּ מָרִי כֹּל מְדַם
אַנְתְּ חָכֵם אַנְתְּ אַנְתְּ יָדַע אַנְתְּ דְּרַחֵם אֲנָא לָךְ אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ רְעִי לִי [k] נָקְוָתַי׃
18 אֲמִין אֲמִין אָמַר אֲנָא לָךְ דְּכַד [l] טְלֵא הֲוַיְתְּ אַנְתְּ לְנַפְשָׁךְ אָסַר הֲוַיְתְּ חַצַּיִךְ וּמְהַלֵּךְ הֲוַיְתְּ לַאיכָא דְּצָבֵא אַנְתְּ מָאוֹן
[m] דְּמֵאבַת תֶּפְשׁוּט [n] אִידָיִךְ וַאחֳרִין [o] נֵאסוּר לָךְ חַצַּיִךְ [p] וְנוֹבְלֵךְ לַאיכָא דְּלָא צָבֵא אַנְתְּ׃
19 הָדָא דֵּין אֲמַר דַּנְחַוֵּא בַּאינָא [q] מוֹתָא עֲתִיד דַּנְשַׁבַּח לֵאלָהָא וְכַד אֲמַר הָלֵין אֲמַר לֵהּ אֶתָּא בָּתְרִי׃

[f] רְעָא בלשון פרנס
[g] פי' כבשי [h] פי' צאני
[i] כְּרַהּ
[k] פירושו רחלי
[l] פי' נער
[m] סאב פי' זקן
[n] יד [o] אסר
[p] יבל [q] מות
[r] אֶתָּא

In Commemorationem Iouchanon Euangeliſtæ.

20 * Conuerſus autem Schemeoun vidit diſcipulum illum, quem amabat Jeſchua ponè venientem, qui recubuerat in cœna ſuper pectus ipſius Jeſchua, dixeratque: Domine mi, quis eſt ille qui te prodit?

21 * Hunc quũ vidiſſet Kipho dixit: Jeſchua Domine mi, hic autem quid?

22 * Dixit ei Jeſchua: Si velim hunc manere vſquedum veniam, quid ad te? tu me ſequere.

23 * Exiuit itaque hic ſermo inter fratres, illum diſcipulum non eſſe moriturum: Jeſchua autem nequaquam dixerat, Non morietur; ſed: Si velim hunc manere vſque dum veniam, quid ad te?

24 * Hic eſt diſcipulus ille, qui teſtatus eſt de his omnibus, quique ſcripſit hæc: & ſcimus verum eſſe teſtimonium eius.

25 * Sunt autem & alia quamplurima, quæ fecit Jeſchua: quæ ſi ſigillatim ſcriberentur, ne ipſe mundus quidem, vt puto, ſufficeret ijs qui ſcriberentur libris.

Finitum eſt Euangelium ſacroſanctum Prædicatio Iohannis Euangeliſtæ, quod locutus eſt Ionicè Epheſi.

---

[a] בְּרוּכְרָנָא דְּיוֹחָנָן [b] אֶוַנְגֶלְיוֹסְטָא כג

[20] [c] וְאִתְחַזִּי שִׁמְעוֹן וַחֲזָא לְתַלְמִידָא הַהוּא דְּרַחֵם הֲוָא יֵשׁוּעַ דְּאִתֵּא בַּתְרֵהּ הַהוּא [d] בַּחֲשָׁמְתָּא עַל [e] חַדְיֵהּ דְּיֵשׁוּעַ
וְאַכְרַזְתִּי מָנוּ מִשְׁלֵם לָךְ׃ [21] לְהָנָא כַּד חֲזָא כֵּאפָא אֲמַר לְיֵשׁוּעַ מָרִי וְהָנָא מָנָא׃ [22] אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אִן צָבֵא
אֲנָא [f] דִּנְקוּא הָנָא עַדְמָא דְּאִתֵּא אֲנָא לָךְ מָא לָךְ אַנְתְּ תָא בָּתְרִי׃ [23] וְנֶפְקַת הָדָא [g] סַלְתָּא בֵּית אֶחָא דְּהַהוּ תַּלְמִידָא לָא
[h] מָאת יֵשׁוּעַ דִּין לָא הֲוָא וְלָא מָאת אֲמַר אֶלָּא אִן צָבֵא אֲנָא דִּנְקוּא הָנָא עַדְמָא דְּאִתֵּא אֲנָא לָךְ מָא לָךְ׃

[a] ברוכרנא
[b] מן יונן סריאנה מסברנא
[c] פנא [d] חשם
[e] פיר׳ משתה ערב [f] פיר חיקו
[g] קוא [h] מלל
[i] מודת

20 ✱ Conuersus Petrus, vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, sequẽtem, qui & recubuit in cœna super pectus eius, & dixit, Domine, quis est qui tradet te?

Sup. 13. 23

21 ✱ Hunc ergo cùm vidisset Petrus, dicit Iesu, Domine, hic autem quid?

22 ✱ Dicit ei Iesus, †Si eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu me sequere.

Sic

23 ✱ †Exiuit ergo sermo iste inter fratres, quia discipulus ille non moritur. & non dixit ei Iesus, Nõ moritur: sed, †Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te?

Exiit

Si, vel, Sic

24 ✱ Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his, & scripsit hæc: & scimus quia verum est testimoniũ eius.

Sup. 20. 8. 30

25 ✱ Sunt autem & alia multa quæ fecit Iesus: quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt, libros.

20 ✱ Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ εἶπε, κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε;

21 ✱ Τοῦτον ἰδὼν Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, κύριε, οὗτος δὲ τί;

22 ✱ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; σὺ ἀκολούθει μοι.

23 ✱ ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ', ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε;

24 ✱ οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα· καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

25 ✱ ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. ἀμήν.

24 הָנוּ תַלְמִידָא דַאסְהַד עַל הֵלֵין כְּלְהֵין וְאַף כְּתַב אֵנֵין [k] וְיָדְעִינַן חֲנַן דְּשַׁרִירָא הִי סָהֲדוּתֵה ׃

25 אִית דֵּין אַף אַחֲרְנֵיתָא סַגִּיאָא דַעֲבַד יֵשׁוּעַ אִילֵין דְּאִלּוּ חֲדָא חֲדָא סְתְכַּתְבָן הֲוֵי אַף לָא הוּ עָלְמָא אִיכָּן וְסַבַּר אֲנָא סַפֵּקְנָא לְכַתְבָא דְּמִתְכַּתְבִין הֲוֵי ׃

[k] סְהֵד
[l] יְדַע
[m] כְּתַב

[n] גְּרַז

שְׁלַם אֶוַנְגֶלְיוֹן קַדִּישָׁא [n] בְּרוּזוּתָא דְיוֹחָנָן אֶוַנְגֶלִיסְטָא דְמַלֵּל יַוְנָאִית בַּאפֵסוֹס ׃

Finis libri quatuor Euangelistarum literis & lingua Syrorum, quem approbauit cum accurata diligentia Benedictus Arias Montanus à Philippo rege Catholico delegatus Doctor Theologus.

B. Arias Montanus

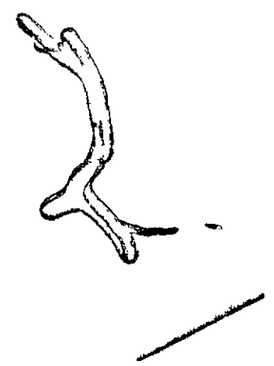

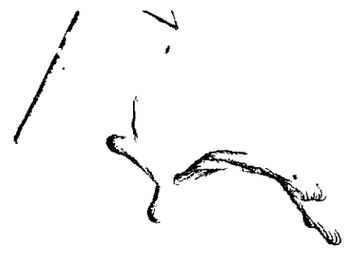

PRAEFATIO BEATI HIERONYMI PRESBYTERI IN LIBRVM ACTVVM APOSTOLORVM.

CANIT Pſalmiſta: Ambulabunt de virtutibus in virtutes. Poſt Apoſtoli Pauli epiſtolas dudum vobis vno volumine tranſlatas, Dommon & Rogatiane chariſſimi, Actus Apoſtolorum compellitis vt transferam in Latinum: quem librum nulli dubium eſt à Luca Antiocheno arte medico, qui poſtea inſeruiens Paulo Apoſtolo Chriſti factus eſt diſcipulus, fuiſſe editum. Ceruices premit impoſita ſæpius oneris magnitudo: quia ſtudia inuidorum reprehenſione digna putant ea quæ ſcribimus. Illorũ nunquam odio & detractione, iuuante Chriſto, meum ſilebit eloquium.

Actus Apoſtolorum nudam quidem videntur ſonare hiſtoriam, & naſcentis Eccleſiæ infantiam texere, ſed ſi nouerimus ſcriptorẽ eorum Lucam eſſe medicum, cuius laus eſt in Euangelio: animaduertemus pariter omnia verba illius animæ languentis eſſe medicinam.

ALIVS PROLOGVS.

LVCAS Antiochenſis natione Syrus, cuius laus in Euangelio canitur, apud Antiochiã medicinæ artis egregius, & Apoſtolorum Chriſti diſcipulus fuit: poſtea vſque ad confeſſionem Paulum ſecutus Apoſtolum, ſine crimine in virginitate permanens, Deo maluit ſeruire. Qui ſeptuaginta & quatuor annos ætatis agens in Bithynia obiit plenus Spiritu ſancto; quo inſtigante in Achaiæ partibus Euangelium ſcribens Græcis fidelibus incarnationem Domini fideli narratione oſtendit: eundemque ex ſtirpe Dauid deſcendiſſe monſtrauit. Cui non immeritò ſcribendorum Actuum Apoſtolicorum poteſtas in miniſterio datur, vt Deo in Deum pleno & filio perditionis extincto, oratione ab Apoſtolis facta ſorte dominicæ electionis numerus compleretur: ſicque Paulus conſummationem apoſtolicis actibus daret, quem diu contra ſtimulum calcitrantem Dominus elegiſſet. Quod legentibus & requirentibus Deum breui potius voluit oſtendere ſermone; quàm prolixius aliquid faſtidientibus prodidiſſe: ſciens quòd operantem agricolam oporteat primum de ſuis fructibus edere. Quem ita diuina ſubſecuta eſt gratia, vt non ſolùm corporibus; ſed etiam animabus eius proficeret medicina.

LIBER ACTVVM, HOC AVTEM EST HISTORIA Apostolorum beatorũ quam collegit sanctis Dominus meus Lucas Euãgelista, GVIDONE FABRICIO BODERIANO exscriptore & interprete.

Ascensionis Domini nostri CAP. I.

1 PRIMVM *librum scripsi, ô Theophile, de his omnibus quæ cœpit Dominus*
2 *noster Jeschua Meschicho facere & docere.* * *Vsque ad diem illum quo sublatus est, postquàm mandata dedisset*
3 *Apostolis illis quos elegit per Spiritũ Sanctitatis.* * *Quibus insuper ostendit seipsum viuentẽ (postquam passus est) signis quamplurimis, dum per dies quadraginta apparuit eis,*
4 *& locutus est de regno Dei.* * *Quumque comedisset cum eis panem, præcepit eis ne ab Ourischlẽ discederent; sed expectarẽt promissum illud Patris, quod* inquit *audistis exme.*
5 * *Quoniam Iouchanon baptizauit aqua, vos autem baptizabimini in Spiritu Sanctitatis non multis pòst diebus.*
6 * *Illi autem quum congregati essent interrogarunt ipsum ac dicunt ei, Domine noster, num hoc tempore restitues regnum Is-*
7 *roieli?* * *Ait illis: Hoc quidem non est vestrum* [nimirum] *nosse tempus aut tempora illa, quæ Pater posuit in potestate suaipsius.*
8 * *Sed quum venerit super vos Spiritus ille Sanctitatis, recipietis virtutem, & eritis mihi testes in Ourischlem, & in tota Ihoudæa, ac etiam inter Schamaritanos, &*
9 *vsque ad fines terræ.* * *Quumque hæc dixisset, dum ipsi aspicerent eum, sublatus est, nubesque excepit eum, & operuit ab oculis*
10 *eorum.* * *Et quum suspicerent in cælum eo proficiscente, inuenti sunt duo viri ipsis*
11 *astantes cum vestimentis albis.* * *Et dicunt eis, Viri Galilæi, quid statis & suspicitis in cælum? hic Jeschua qui eleuatus est à vobis in cælos, ita veniet vt eum vidistis scandentem*
12 *cælos.* * *Posteà verò reuersi sunt in Ourischlem à monte qui vocatur Domus oliuarum, qui est iuxta crepidinem Ourischlem, & distat ab ea circiter septem stadiis.*

בְּתֻבָא דְּפַרְכְּסִיס הָנוּ דִין תְּשַׁעְיְתְהוֹן דְּשְׁלִיחֵא טוּבְנָא דְּכְנִישׁ לְקַדִּישֵׁא מָרִי לוּקָס אֲוַנְגֶלִיסְטָא ;

[a] מִן לִשָׁן יָוָן [b] סֵלֶק [c] עִבְרָאִית סִפֵּר [d] עֲבַר [e] אַלֶף [f] סֵלֶק [g] פִּיל חֲגִיד [h] חַיָּא חֲשַׁשׁ [i] אָתָא כְּמוֹ אוֹת [j] חַזָּא [k] פְּרַק בִּלְשׁוֹן יְוָנִית [l] מַנָּא [m] יְדָע וּמִזֶּה אִשְׁתַּדְּעָא [n] עָמַד בִּלְשׁוֹן סֻרְיָאנִית [o] יוֹם שְׁאֵל

דְּסַדְּקֵה וְדַמְרָן א קְפָאלוֹן א [1] כְּתֻבָא קַדְמָיָא כְּתֻבַת אָנָה תֵּאוֹפִילָא עַל כֹּלְהֵין אִילֵין דְּשָׁרִי מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא
לְמַעְבַּד וְלְמַלְפוּ ; [2] עַד יוֹמָא הַהוּ דְּבָה אֶסְתַּלַּק מִן כָּתֵר דְּפַקֵּד הֲוָא אֲנוּן לְשְׁלִיחֵא אִילֵין דְּגְבָא בְּרוּחָא
קַדִּישָׁא ; [3] הָנוּן דְּאַף חַיִּי לְהוֹן נַפְשֵׁה כַּד חַיִּי מִן כָּתֵר דְּחַשׁ בְּאַתְוָתָא סַגִּיאָתָא בְּיוֹמִין אַרְבְּעִין כַּד
מִתְחַזֵּא הֲוָא לְהוֹן וַאֲמַר עַל מַלְכוּתָא דְאֱלָהָא ; [4] וְכַד אֲכַל עִמְּהוֹן לַחְמָא פַּקֵּד אֲנוּן דְּמִן אוּרְשְׁלֵם לָא
נִפְרְקוּן אֶלָּא נְקִיין לְשִׁוְוָיְהוּן דַּאֲבָא הוּ דְשִׁמַעְתּוּן מִנִּי ; [5] דְּיוּחָנָן אַעְמַד בְּמַיָּא וְאַנְתּוּן תֶּעְמְדוּן בְּרוּחָא
קַדִּישָׁא לָא בְּתַר יַמְתָּא סַגִּיאָא ; [6] הָנוּן דִין כַּד כְּנִישִׁין שַׁאלוּהִי וַאמְרִין לֵה מָרָן אִן כְּהָנָא זַבְנָא

ACTA APOSTOLORVM, BEATI LVCAE EVANGELISTAE.

CAPVT PRIMVM.

PRIMVM quidem ſermonem feci de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Ieſus facere & docere, 1 A

* Vſque in diem qua præcipiens Apoſtolis per Spiritum ſanctum, quos elegit, aſſumptus eſt: 2

* Quibus & præbuit ſeipſum viuum poſt paſſionem ſuam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei. 3

Luc. 24. 49 Ioh. 14. d 26 Mat. 3. b 11 Mat. 1. b. 8 Luc. 3. c 16 Ioh. 1. d 26 Inf. 10. c 7. 16. 19. 2. 4 Inf. 2. a. 2. a. 4 Luc. 24. 5. 48 Inf. 2. c. 32. Mar. 16. d. 19 Luc. 24. 5. 51

* Et conueſcens, præcepit eis, ab Ieroſolymis ne diſcederent, ſed expectarẽt promiſſionem Patris, quam audiſtis (inquit) per os meum: 4

* Quia Iohannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies. 5

* Igitur qui conuenerant, interrogabant eum, dicentes, Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael? 6 B

* Dixit autem eis, Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate: 7

* Sed accipietis virtutẽ ſuperuenientis Spiritus ſancti in vos, & eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ. 8

* Et cùm hæc dixiſſet, videntibus illis, eleuatus eſt: & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. 9

* Cumque intuerentur in cęlum euntem illum, ecce duo viri aſtiterunt iuxta illos in veſtibus albis: 10

* Qui & dixerunt, Viri Galilæi, Quid ſtatis aſpicientes in cęlum? hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum. 11

* Tunc reuerſi ſunt Ieroſolymam à monte qui vocatur Oliueti, qui eſt iuxta Ieruſalem, Sabbathi habens iter. 12

ΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ.

κεφαλ. α'.

ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, 1

* ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήφθη, 2

* οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν, ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαρακοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· 3

* καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἀπὸ ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου· 4

* ὅτι ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 5

* Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες, κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ ἰσραήλ; 6

* εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ· 7

* ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες τά τε ἱεροσολύμοις, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. 8

* καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 9

* καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ. 10

* οἳ καὶ εἶπον, ἄνδρες γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. 11

* τότε ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν. 12

---

[a] יָדַע [b] פי׳ זמן
[c] שָׁלַט [d] אַתָּא [e] סְחַר
[f] סוּף [g] חֲזָא [h] סְלַק
[i] כְּסָא [j] חוּר [k] שְׁכַח
בלשון מצא
[l] קוּם [m] חֲוָר פי׳ לבן
[n] אֶתְתָּא [o] חֲזָא [p] קְרָא
[q] כמו גבעה [r] פי׳ רחיק
[s] בלשון יון

[a] מִפְּנֵא אֲנָתְ מִלְּכוּתָא לְיִסְרָאֵל׃ 7 אֲמַר לְהוֹן הוּא לָא הֲוָתְ דִּי לְכוֹן הָדָא [b] לְמֵדַע [c] זַבְנָא אוֹ זַבְנָא אִילֵין דְּאָבָא שָׂם
[d] אֲנוּן [e] בְּשׁוּלְטָנָא דְּנַפְשֵׁהּ׃ 8 אֶלָּא כַּד [f] תְּאַתָּא עֲלֵיכוֹן רוּחָא דְקוּדְשָׁא תְּקַבְּלוּן חַיְלָא וְתְהֲוֹן לִי [g] סָהֲדֵא בְּאוּרְשְׁלֵם
וּבְכָלְהּ יְהוּד וְאַף בֵּית שֹׁמְרָיֵא וְעַדְמָא [h] לְסוֹפֵיהּ דְּאַרְעָא׃ 9 וְכַד הֲלֵין אֲמַר כַּד [i] חֲזִין לַהּ [j] אֶסְתַּלַּק וַעֲנָנָא קַבְלַתְּהּ
[k] וְאַתְכַּסִּי מִן עֵינֵיהוֹן׃ 10 וְכַד [l] חָיְרִין הֲוֹו בִּשְׁמַיָּא כַּד הוּ אָזֵל הֲוָא [m] אֶשְׁתְּכַחוּ תְּרֵין גַּבְרִין [n] קַיְמִין לְוָתְהוֹן כַּלְבּוּשָׁא
[o] חִוָּרָא׃ 11 וְאַמְרִין לְהוֹן גַּבְרֵא גְּלִילָיֵא מָנָא קַיְמִין אַנְתּוּן וְחָיְרִין בִּשְׁמַיָּא הָנָא יֵשׁוּעַ דְּאִסְתַּלַּק מִנְּכוֹן לִשְׁמַיָּא
הֲכַנָּא [p] נְאַתָּא אֵיךְ מָא [q] דְּחֲזַיְתּוּנֵיהִי דְּסַלֵּק לִשְׁמַיָּא׃ 12 וּמִן בְּתַרְכֵּן הֲפַכוּ לְהוֹן לְאוּרְשְׁלֵם מִן טוּרָא [r] דְּסַהְקְרָא
דְּבֵית זַיְתָא דְּאִיתַוְהִי עַל [s] גְּנֵב אוּרְשְׁלֵם [t] וּפְרִיק מִנָּהּ אֵיךְ שַׁבְּעָא [u] אֶסְטַדְיוֹן׃

13 * Et postquam introissent, ascenderunt in cenaculum illud in quo degebant Petrus & Iouchanon, & Jaakoub, & Andreas, & Philippus, & Thouma, & Mathai, & Bar-Thoulmai, & Iaakoub filius Chalphai, & Schemeoü Zelotes, & Jhoudo filius Iaakoub.

14 * Hi omnes perdurabant in oratione animo vno [vnanimes] cum mulieribus, & cum Mariä matre Jeschua, et cü fratribus ipsius.

Ad oblationem feriæ v. Secretorum.

15 * Porrò in diebus illis assurgẽs Schemeoun Kipho in medio discipulorum (erat autem illic cætus hominũ quasi centum et viginti) dixit:

16 * Viri fratres, æquum fuit impleri Scripturam illam quam prædixit Spiritus sanctitatis per os Dauid, de Jhoudo illo, qui fuit dux ijs, qui comprehenderunt Jeschua.

17 * Quia annumerabatur nobiscum, habuerátque sortem in hoc ministerio.

18 * Js est qui acquisiuit sibi fundum ex mercede sceleris: et cecidit in faciem suam humi, & crepuit per medium sui, & effusa sunt omnia viscera eius.

19 * Jdquè notum est omnibus habitantibus in Ourischlem, ita vt fundus ille vocetur lingua regionis Hakal-demo; cuius expositio est, Ager sanguinis.

20 * Scriptum est enim in libro Psalmorum: Habitaculum eius fiat desertum, & incola non sit in eo: Et, Ministerium eius accipiat alius.

21 * Oportet igitur vnũ ex his viris qui fuerunt nobiscum per totum hoc tempus quo introijt exijtque à nobis [versatus ſt nobiscum] Dominus noster Ieschua.

22 * Qui circuiuit [exorsus est] à baptismate Jouchanon, ad hunc vsque diem quo eleuatus à nobis, fieri nobiscum testem resurrectionis eius.

23 * Statuerunt itaque duos, Jauseph, qui vocabatur Bar-Schabbo, qui cognominatus est Justus, & Mathia.

24 * Et inter orandum dixerunt: Tu Domine, nosti corda omnium, ostende vtrum delegeris ex his duobus.

---

13 וכדון בתר דעלו לעליתא די דהוין הוו בה פטרוס ויוחנן ויעקוב ואנדראוס ופיליפוס ותאומא
מתי וברתולמי ויעקוב בר חלפי ושמעון טנגא ויהודא בר יעקוב ׃
14 הלין כלהון אתמדן הוו בצלותא בחדא נפש עם נשא ועם מרים אמה דישוע ועם אחוהי ׃
דקורבא דחמשא ב
15 וכדון בימתא הנון קם שמעון כאפא סצעת תלמידא אית הוא דין תמן כנשא דאנשא איך מאה ועסרין ואמרו
16 גברא אחין דנתמלא כתבא אינא דקדם אמר רוחא דקודשא בפומה דדויד על יהודא הו דהוא
מדברא לתנון ׃ 17 מטל דמנא הוא עמן ואית הוא לה פסא בתשמשתא הדא ׃

עלל עלה פיר׳ ודי
טנן בסו קנא
פיר׳ יחד
אמן צלא בלשון פול
רגא פיר׳ הסדים
ודק בסו אדק
מלא דבר פיר׳
אחד פירו גורל
שמש

13 * Et cùm introissent in cœnaculum, ascenderunt vbi † manebant Petrus & Iohãnes, & Iacobus & Andreas; Philippus & Thomas, Bartholomęus & Matthæus, Iacobus Alphæi & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi.

manebat

14 * Hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus & Maria matre Iesu, & fratribus eius.

15 * In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum, dixit, (erat autem turba hominum simul, ferè centum viginti:)

16 * Viri fratres, oportet impleri Scripturam quam prædixit Spiritus sanctus per os Dauid de Iuda, qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Iesum:

Psal. 40. b.9 Ioh. 13. b.18.18. a.3

17 * Qui connumeratus erat in nobis, & sortitus est sortem ministerij huius.

18 * Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, & suspensus crepuit medius, & diffusa sunt omnia viscera eius.

Mat. 27. a.7 Mat. 27. a.5

19 * Et notum factum est omnibus habitãtibus Ierusalem: ita vt appellaretur ager ille lingua eorum, Haceldema, hoc est, Ager sanguinis.

20 * Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio † eorum deserta, & non sit qui inhabitet in ea. Et Episcopatum eius accipiat alter.

Psal. 68. a.26 Psal. 108 b.8 eius

21 * Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati, in omni tempore in quo intrauit & exiuit inter nos Dominus Iesus;

22 * Incipiens à baptismate Iohannis vsque in diem qua assumptus est à nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis.

23 * Et statuerunt duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus; & Matthiam.

24 * Et orantes dixerunt; Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum,

13 * καὶ ὅτε εἰσῆλθον, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῶον, οὗ ἦσαν καταμένοντες, τε πέτρος καὶ ἰάκωβος, καὶ ἰωάννης καὶ ἀνδρέας, φίλιππος καὶ θωμᾶς, βαρθολομαῖος καὶ ματθαῖος, ἰάκωβος ἀλφαίου καὶ σίμων ὁ ζηλωτὴς, καὶ ἰούδας ἰακώβου.

14 * οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτερεῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, σὺν γυναιξὶ καὶ μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

15 * Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς πέτρος ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν εἶπεν· ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν·

16 * ἄνδρες ἀδελφοὶ ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος δαβὶδ, περὶ ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι τὸν ἰησοῦν,

17 * ὅτι κατηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.

18 * οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ·

19 * καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, ἀκελδαμὰ, τουτέστι, χωρίον αἵματος.

20 * γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ· καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος.

21 * δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος ἰησοῦς,

22 * ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σὺν ἡμῖν ἕνα τούτων.

23 * καὶ ἔστησαν δύο, ἰωσὴφ τὸν καλούμενον βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη ἰοῦστος, καὶ ματθίαν·

24 * καὶ προσευξάμενοι εἶπον, σὺ κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα,

---

18 הָנָא הוּ דַקְנָא לֵה קִרְיָתָא מִן אַגְרָא דַחֲטִיתָא וְנָפַל עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא וְאִתְפְּרַת מִן מְצָעֲתֵהּ וְאִתְאַשַּׁד כֻּלֵּהּ
19 וְהִי הָדָא אִתְיְדַעַת לְכָלְהוֹן דְּעָמְרִין בְּאוּרְשְׁלֵם וְהִכְנָא אִתְקְרֵית קִרְיָתָא הִי בְּלִשְׁנָהּ דְּאִתְרָא
20 כְּתִיב גֵּיר בְּסִפְרָא דְמַזְמוֹרֵא דְּוִיהִי הָוֵיהּ חֲרַבָּא וְלָא יְהֵוֵא דְיָתֵב בָּהּ וּפַרְנָסָתֵהּ יְקַבֵּל אָחֳרָן
21 וְלֵיָא הִי מְכִיל לְחַד מִן הָלֵין גַּבְרֵא דַּחֲווּ עִמָּן בְּהָנָא זַבְנָא כֻּלֵּהּ דְּבָה עַל
22 וְנָפַק עֲלַיִן מָרָן יְשׁוּעַ דְּאִתְקַף מִן מְעַמּוֹדִיתֵהּ דְיוֹחָנָן עַד יוֹמָא דְּאִסְתַּלַּק מִן לְוָתָן דְּהוּ נָהֲוָא עִמָּן סָהֲדָא
23 דְקִיְמָתֵהּ וְאַקִימוּ תְּרֵין לְיוֹסֵף דְּמִתְקְרָא בַּר שַׁבָּא דְּאִשְׁתְּמִי יוּסְטוּס וְלְמַתִּיָא
24 וְכַד צְלִיוּ אֲמַרוּ אַנְתְּ מָרְיָא יָדַע דַּבְלִבְּוֹתָא דְכֹל בְּנָא תַּר אֵינָא דְגְבָא אַנְתְּ מִן הָלֵין תְּרֵיהוֹן

a 3

[a] פְּרַת פי׳ בקע [b] אֲשֶׁר [c] פי׳ מעיו [d] יָרַע [e] עָמַד [f] בלשון ישב [g] קְרָא [h] פי׳ שדה דם [i] תִּרְגֵּם [j] פי׳ שירתו [k] פי׳ יושב [l] שַׁמֵּשׁ [m] וְלָא [n] פי׳ צרך [o] אַקַף פי׳ התחיל [p] עָמַד [q] סְלַק [r] קוּם [s] קְרָא [t] שְׁמִי [u] אֶלָּא בלשון פלל

25 * Vt ille accipiat sortem ministerij & Apostolatus, à quo decessit Ithoudo, vt iret in locum suum.

26 * Coniecerunt igitur sortes, & sors ascendit ad Mathia, proinde annumeratus est cum vndecim Apostolis.

Engonasi, positionéue genuum.

CAP. II.

1 POrrò quum impleti essent dies Pentecostes, dum congregati essent omnes simul:

2 * Extitit de repente è cælo sonus tanquam venti vehementis, eóque repleta est tota domus illa, in qua sedebant.

3 * Et visæ sunt eis lingua quæ dispertitæ erant instar ignis, sederúntque super vnúquemque eorum.

4 * Et repleti sunt omnes Spiritu sanctitatis, cœperúntque loqui singulis linguis, prout Spiritus ille dabat eis eloqui.

5 * Erant autem viri quidam commorantes in Ourischlem, timentes Deum Ithoudæi ex omnibus gentibus quæ sub cælo sunt.

6 * Quumque extitisset sonitus ille, cóuenit totus populus, & commotus est, quòd audiret vnusquisque ex eis propria sua lingua eos loquentes.

7 * Percellebantur ac mirabantur, dicentes alius ad alium: Hi omnes qui loquúntur, nonne Galilæi sunt?

8 * Quomodo nos audiuimus eos sua quisque lingua qua nati sumus?

9 * Parthi, Medi, & Elanæi, & qui habitamus inter fluuios [Mesopotamiam] Ithoudæi, & Cappadoces, nec non ex regione Ponti, & Asiæ:

10 * Et ex regione Phrygiæ, & Pamphiliæ, & Mezren [Aegypti] partibusque Libyæ quæ sunt prope Cyrenen, & ij qui à Roma venerunt;

11 * Ithoudæi & proselyti: à Creta denique & Arabia, ecce audimus eos loquentes linguis nostris miranda Dei facinora.

12 * Admirabantur autem omnes, & obstupescebant dicentes alius ad alium: Quid hoc sibi vult?

13 * Alij verò irridebant eos, dicentes: Isti mustum biberunt, & inebriati sunt.

---

25 והו נקבל פסא דתשמשתא ושליחותא דמנה פרק יהודא ראזל לה לאתרה ׃ 26 וארמיו פסא וסלקת
לתיא ואתמני עם חד עסר שליחא ׃

* שלה בלשון רחק
* אזל רמא כנא
* סום מלא
c מן לשון ל פיר יחד
d פיר פחאם
e חזא פלג יתב
f אקף ותחל
g מלל

1 וכד אתמלי יומתא דפנטקוסטא כד כנישין הוו כלהון אכחדא ׃ 2 הוא מן שליא מן שמיא קלא
איך רוחא עתיקא ואתמלי הוא מגה כלה בית דבה יתבין הוו ׃ 3 ואתחזיו להון לשנא דמתפלגין הוו איך
נורא ויתבו על חד חד מנהון ׃ 4 ואתמלין כלהון ברוחא דקודשא ואקפו הוו למתללו בלשן לשן איך מא
דרוחא יהב הוא להון למתללו ׃ 5 איתי הוא דין גברא דעסרין באורשלם דדחלין מן אלהא יהודאא מן כל
עמא דתחות שמיא ׃

25 * Accipere locum ministerij huius & Apostolatus, de quo preuaricatus est Iudas vt abiret in locum suum.

26 * Et dederunt sortes eis, & cecidit sors super Mathiam, & annumeratus est cũ vndecim Apostolis.

CAP. II.

Mat.3. c.11. Mar.1. c.8. Luc.3.c.16. Sup.1. c.8. Iud.11. c.15.19. c.6. Ioh.7.c.38.

1 ET cùm complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem A loco.

2 * Et factus est repentè de cælo sonus, tãquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant sedentes.

3 * Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum:

4 * Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperũt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.

5 * Erant autem in Ierusalem habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni natione quæ sub cælo est.

6 * Facta autẽ hac voce conuenit multitudo, & mente confusa est, quoniam audiebat vnusquisque lingua sua illos loquentes.

7 * Stupebant autem omnes, & mirabantur dicentes: Nónne, ecce, omnes isti qui loquuntur, Galilæi sunt, B

8 * Et quomodo nos audimus vnusquisque linguam nostram, in qua nati sumus?

9 Parthi, & Medi, & Aelamitæ, & qui habitant Mesopotamiam, Iudęam, & Cappadociam, Pontum, & Asiam:

10 Phrygiam, & Pamphyliam, Ægyptũ & partes Libyæ quæ est circa Cyrenen, & aduenæ Romani,

11 * Iudæi quoque, & proselyti; Cretes, & Arabes: audimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei.

12 * Stupebant autem omnes, & mirabantur, adinuicem dicentes: Quidnam vult hoc esse?

13 * Alij autem irridẽtes dicebant: Quia musto pleni sunt isti.

25 * λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ᾽ ἧς παρέβη ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον.

26 * καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

β'.

1 * Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό·

2 * καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι.

3 * καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ᾽ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν·

4 * καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι.

5 * ἦσαν δὲ ἐν ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν.

6 * γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος, καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.

7 * ἐξίσταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες γαλιλαῖοι;

8 * καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;

9 * πάρθοι καὶ μῆδοι καὶ ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν μεσοποταμίαν, ἰουδαίαν τε καὶ καππαδοκίαν, πόντον καὶ τὴν ἀσίαν,

10 * φρυγίαν τε καὶ παμφυλίαν, αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς λιβύας τῆς κατὰ κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ῥωμαῖοι,

11 * ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, κρῆτες καὶ ἄραβες ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ.

12 * ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι;

13 * ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί.

---

6 וְכַד הֲוָא קָלָא הֲוָה כְּנֵשׁ כֻּלֵּה עַמָּא [1]וַאשְׁתְּגַשׁ מֶטֶל דְּשָׁמַע הֲוָא אֱנָשׁ אֱנָשׁ מְנַהוּן דְּמַמְלִלִין הֲווֹ בְּלִשָׁנֵיהוּן׃
7 [m]תַּהֲוִירִין הֲווֹ כֻּלְּהוֹן [n]וּמִתְדַּמְּרִין כַּד אָמְרִין חַד לְחַד הֲלֵין כֻּלְּהוֹן דְּמַמְלְלִין לָא הָא גְּלִילָיֵא אִנּוּן׃
8 אֵיכְנָא חֲנַן שָׁמְעִין חֲנַן אֱנָשׁ לְשָׁנֵה דְּבֵה [o]יְלִידִין חֲנַן׃
9 פַּרְתָּוָיֵא וּמָדָיֵא וְאֵלָמָיֵא וְאִילֵין דְּעָמְרִין [p]בֵּית נַהֲרִין יְהוּדָיֵא וְקַפַּדּוֹקִיֵא וְדָמָן אַתְרָא דְּפָנְטוֹס וְדַאסְיָא׃
10 וְדָמָן אַתְרָא דְּפְרוּגְיָא וְדַפַּסְפּוּלְיָא וְדָמָצְרִין וְדַאתְרָנְתָא דְּלוּבָא דְּקָרִיבִין לְקוּרִינָא וַאילִין [q]דְּאַתּוּ מִן רְחוּמָא׃
11 יְהוּדָיֵא [r]וְגִיּוֹרָא וְדָמָן קְרִיטָא וַעֲרַבָּיֵא הָא שָׁמְעִין חֲנַן דְּמַמְלְלִין בְּלִשָׁנִין דִּילָן [s]תְּרַמְרַחָה דַּאלָהָא׃
12 מִתְדַּמְּרִין הֲווֹ דֵּין כֻּלְּהוֹן [t]וְתַיְרִין כַּד אָמְרִין חַד לְחַד דְּמָנָא הֵי הָדָא [u]צְבוּתָא׃
13 אַחֲרָנֵא דֵּין [x]מְמַיְקִין הֲווֹ בְּהוֹן כַּד אָמְרִין הָלֵין [y]מָארִיהָא [z]אֶשְׁתִּין וְרַוְיוּ׃

[1] שְׁגַשׁ [m] תְּהַר כמו תמה
[n] דְּמַר [o] יְלִד
[p] עבראית ארם זרים
[q] אתָא [r] גִּיר דְּמַר
פי' נפלאות
[s] תְּוֹר פי' אשתומם
[t] עָבָא [x] מְמַק פי' לץ
[y] פי' עסיס
[z] שְׁתָא

14 * Posteà verò stans Schemeoun Kipho cũ vndecim Apostolis, extulit vocem suam, & ait illis, Viri Iihoudæi, omnesque qui habitatis in Ourischlem, hoc vobis notum este, & auscultate sermones meos.

15 * Non enim vt vos putatis, isti ebrij sunt, quum ecce adhuc sit hora tertia.

16 * Sed hoc illud est quod dictũ est per Ioul

17 Prophetam: * Futurum est diebus nouissimis, vt effundam Spiritum meum super omnem carnem: & vaticinabuntur filij vestri & filiæ vestræ, & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somnia-

18 bunt. * Ac super seruos meos superque ancillas meas effundam Spiritum meum in diebus illis, & vaticinabuntur.

19 * Et edam signa in cælo, & virtutes super terram, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.

20 * Sol conuertetur in caliginem, & Luna in sanguinem, priusquàm veniat dies ille Domini magnus & tremendus.

21 * Et futurum est, vt quicunque inuocauerit nomen Domini, seruetur.

Crepusculo Dominicæ magnæ Resurrectionis.

22 * Viri filij Iisroiel, audite hos sermones: Ieschua illum Nazarenum virum, qui à Deo apparuit apud vos virtutibus & præclarè factis illis quæ Deus edidit inter vos per manum ipsius, vt & vos nostis.

23 * Hunc inquam quum ad hoc expositus esset præscientia & voluntate Dei, tradidistis manibus sceleratis, cruciqúe affixistis, atque trucidastis.

24 * Deus autem suscitauit eum, soluitque funes inferorum, siquidem impossibile erat eum retineri in inferis.

25 * Dauid enim dixit de eo, Coramme præsiciebam Dominum meum semper, quippe qui à dextera mea sit, ne commouear.

26 * Propterea lætatum est cor meum, et exultauit gloria mea, atque adeò corpus meum

27 commorabitur in spe. * Quia non derelinques animam meam in inferis, nec dabis [fines] vt Sanctus tuus videat corruptionem.

28 * Reuelasti mihi viam vitæ: replebis me lætitia cum vultu tuo.

---

14 וכתרכן קם שמעון כאפא עם תר עסר שליחין ואמר להון גברא יהודיא וכלהון דעמרין באורשלם
תדא תחודע לכון וצותו מלי : 15 לא גיר איכנא דאנהון סברין הלין רוין דהא עדמא להשא חלרת אנין
שעין : 16 אלא הדא הי דאסירא ביואיל נביא : 17 נהוא ביומתא אחריא אמר אלהא אשוד רוחי
על כל בסר ונתנבון בניכון ובנתכון חזונא נחזון וקשישיכון חלמא נחלמון :
ועל עבדי ועל אמהתי אשוד רוחי ביומתא הנון ונתנבון : 19 ואתל אתוהא בשמיא וגבורתא על
ארעא דמא ונורא ועטרא דחנא : 20 שמשא נתחלף בעמטנא וסהרא בדמא עד לא נאתא יומה דמריא
הדא ותחילא : 21 ונהוא כל דנקרא שמה דמריא נחא :

רוח ביד עיר
מלל רוא פי׳ שכר
אמר שור כמו אשר
נבא בתוריכם
חזא חלם
פי׳ מופתים
אבר עבראה קישר
פי׳ עשן ו פי׳ עדפל
אתא קרא חיא

14 * Stans autem Petrus cum vndecim, leuauit vocem suam, & locutus est eis: Viri Iudæi, & qui habitatis Ierusalem vniuersi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea.

15 * Non enim, sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt; cùm sit hora diei tertia:

16 * Sed hoc est quod dictũ est per prophetam Ioël:

17 * Et erit in nouissimis diebus, dicit Dominus, effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ, & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt.

Ioel.2.28 Esa.44.3

18 * Et quidem super seruos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundã de Spiritu meo, & prophetabunt.

19 * Et dabo prodigia in cælo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem, & ignem & vaporem fumi.

20 * Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequã veniat dies Domini magnus & manifestus.

21 * Et erit, omnis quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

Ioel.2.32 Rom.10.13

22 * Viri Israelitæ, audite verba hæc: Iesum Nazarenum virum approbatum à Deo in vobis, virtutibus & prodigiis & signis quę fecit Deus per illum in medio vestri, sicut & vos scitis:

23 * Hunc definito consilio & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes, interemistis.

24 * Quem Deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta quod impossibile erat teneri illum ad eo.

25 * Dauid enim dicit in eum: Prouidebam Dominũ in conspectu meo, semper: quoniam à dextris est mihi ne commouear.

Psal.15.8

26 * Propter hoc lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

27 * Quoniam non derelinques animã meam in inferno, nec dabis Sanctũ tuũ videre corruptionem.

28 * Notas mihi fecisti vias vitæ: replebis me iucunditate cum facie tua.

14 σταθεὶς δὲ πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα, ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς, ἄνδρες ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου·

15 * οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας·

16 * ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου ἰωήλ·

17 * καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεὸς, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται·

18 * καίγε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι.

19 * καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ.

20 * ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ·

21 * καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.

22 * Ἄνδρες ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε·

23 * τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν ἀνόμων, προσπήξαντες ἀνείλετε·

24 * ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησε, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ·

25 * δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν, ἵνα μὴ σαλευθῶ.

26 * διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου. ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι,

27 * ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ἅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

28 * ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

דְּגָנָה חַד בְּשַׁבָּא רַבָּא דַּקְיָמְתָּא ד

22 גַּבְרֵא בְּנֵי יִסְרָיֵל שְׁמַעוּ מִלֵּא הָלֵין יֵשׁוּעַ נָצְרָיָא גַּבְרָא דְּמִן אֱלָהָא אָאֲחֲזִי לְוָתְכוֹן בְּחַיְלָא וּבְגְבוּרְוָתָא אִלֵּין
דְּאַלְהָא עָבַד בֵּינָתְכוֹן בְּאִידֵה אֵיכְדְּאַנְתּוּן יְדָעִין אַנְתּוּן: 23 לְהָנָא דְּפְרִישׁ הֲוָאלֵהּ לְהַדָא בְּסִקְדוּת יְדַעְתֵּה
אֱלָהָא אַיְתִיתּוּנֵיהּ בְּאִידֵי רְשִׁיעֵא וְזַקְפְּתּוּן וְקַטַלְתּוּן: 24 אֱלָהָא דֵּין אַקִיסֵהּ וְשַׁרָא חֲבָלֵיהּ דְּשִׁיוֹל
סָטַל דְּלָא מִשְׁכְּחָא הֲוָת וְנַתְתְּחֵד בֵּהּ בְּשִׁיוֹל: 25 דָּוִיד גֵּיר אֵמַר עֲלוֹהִי מִקְדָּם הֲוִית חָזֵא לְמָרִי בְּכָל זְבַן דְּעַל
יַמִּינִי הוּדְלָא אָזוּעַ: 26 מִסָּל הָנָא אָתְבַּסַּם לִבִּי וְרַוְזַת תְּשַׁבּוּחְתִּי וְאַף פַּגְרִי נָאנֵן עַל כַּבְרָא:
אַנְתְּ לְנַפְשִׁי בְּשִׁיוֹל וְלָא יְהַב אַנְתְּ לְחַסִּידָךְ דְּנַחְזֵא חַבְלָא: 28 גְּלֵיתְ לִי אוֹרְחָא דְּחַיֵּא תְּמַלֵּינִי בְּסִיסוּתָא עִם פַּרְצוּפָךְ: 27 וְלָא שָׁבַק

* קוּם חַזָא גְּבַר
פִּיר מְעַשִּׁים נִפְלָאִים
יַד קְרַם עֲבָא שְׁלֵם
קוּם פִּיר אַסְרִי שְׁאוֹל
אֲחַר כְּמוֹ בְּשָׁאוֹל
זוּעַ בְּסָס רַוִּי
כְּמוֹ גַּל
שְׁכַח אַגַּן שֶׁכֵּן
פִּיר חַסִּיד
גְּלָא מְלָא פִּיר שְׁמוּחָה

29 * Viri fratres, licet palàm dicere apud vos de patriarcha Dauid, eum & mortuum esse & sepultum, & monumentum eius esse apud nos ad hunc vsque diem.

30 * Etenim Propheta fuit, & sciebat iureiurando sibi iurasse Deum; De fructu ventris tui collocabo super solium tuum.

31 * Prospexitque & locutus est de resurrectione Meschicho, eum non iri derelictum in inferis, ne corpus quidem ipsius visurum corruptionem.

32 * Hunc Ieschua suscitauit Deus, & nos omnes sumus testes ipsius.

33 * Porrò ille dextera Dei exaltatus est, et accepit à Patre promissum quod est de Spiritu Sanctitatis, & effudit hoc donum, quod ecce vos videtis & auditis.

34 * Non enim Dauid ascendit in cælum, quandoquidem ipse ait: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextera mea,

35 * Vsquedum ponam inimicos tuos suppedaneum pedibus tuis.

36 * Certò sciat igitur tota domus Israel, Dominum & Meschicho factum esse à Deo hunc Ieschua, quem vos in crucem egistis.

Feria secunda hebdomadis VI. Ieiunij.

37 * Quumque hęc audissent, compuncti sunt cordę, dixeruntque Schemeoun & cateri Apostolis, Quid faciemus fratres?

38 * Dixit eis Schemeoun: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Domini Ieschua in remissionem peccatorum, vt recipiatis donum Spiritus Sanctitatis.

39 * Vobis enim factum est promissum, filiisque vestris, & iis omnibus qui longè sunt, quippe quos vocauerit Deus.

40 * Et aliis sermonibus quàmplurimis attestabatur eis; & efflagitabat ab eis, dicens; Seruamini ab hac generatione peruersa.

41 * Et quidam ex eis promptè exceperunt sermonem eius, crediderunteque, ac baptizati sunt: ita vt additæ sint die illo animæ circiter mille.

42 * Et perseuerabant in doctrina Apostolorum; & communicabant in oratione, & in fractione Eucharistiæ.

---

29 גברא אחין מפס למאמר עין בגלא לותכון על ריש אבהתא דמית ואף אתקבר ובית קבורה איתוהי
לותן עדמא ליומנא ׃ 30 נביא הוא גיר וידע הוא דמומתא ימא לה אלהא דמן פארא דכרסך אותב על
סוסך ׃ 31 וקדם חזא ומלל על קיסתה דמשיחא דלא אשתבק בשיול אף לא פגרה חזא חבלא ׃
32 להנא ישוע אקים אלהא וחנן כלן סהדותהי ׃ 33 והויו דבימינה דאלהא אתתרים ונסב מן אבא
שותרא דעל רוחא דקדישא ואשר מוהבתא הדא דהא חזין אנתון ושמעין אנתון ׃ 34 לא הוא גיר דוד סלק
לשמיא מטל דהו אמר דאמר מריא למרי דתב לך מן ימיני ׃ 35 עדמא דאסים בעלרגליך כובשא לרגליך ׃
36 שריראית הכיל גדע כלה בית ישראל דמריא ומשיחא עבדה אלהא להנא ישוע דאנתון זקפתון ׃

x כפס ומה אפס y גלא פי׳ בפרקוסא z פי׳ אבות a מות b ימא c בסנך d יתב e קום f טנק g סהד h רום i ידא ומה אשתרא j יתב k חזא l יתב m טום n הדם o שרד פי׳ באמת p גדע

29 ✱ Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de Patriarcha Dauid, quoniam E †defunctus est, & sepultus est: & sepulchrum eius est apud nos, vsq; in hodiernum diem.

& 3.Reg.2 d.10

30 ✱ Propheta igitur cùm esset, & sciret quia iureiurãdo iurasset illi Deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius:

Psal.131 d.11

31 ✱ Prouidens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro eius vidit corruptionem.

Psal.15. d.10 Isai.53. d.25 Sup.7. d.8

32 ✱ Hunc Iesum resuscitauit Deus, cuius omnes nos testes sumus.

33 ✱ Dextera igitur Dei exaltatus, & promissione Spiritus sancti accepta à Patre, effudit †hunc quem vos videtis & auditis.

Hoc donum quod

34 ✱ Non enim Dauid ascendit in cælum: dicit autem ipse, Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis,

Psal.109 d.1

35 ✱ Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

36 ✱ Certissimè sciat ergo omnis domus Israel, quia & Dominum eum, & Christum fecit Deus, hunc Iesum quem vos crucifixistis.

37 ✱ His autem auditis, compuncti sunt corde; & dixerunt ad Petrum & ad reliF quos Apostolos, Quid faciemus, viri fratres?

38 ✱ Petrus verò ad illos, Pœnitentiam (inquit) agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spiritus sancti.

39 ✱ Vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscunq; aduocauerit Dominus Deus noster.

40 ✱ Aliis etiam verbis plurimis testificatus est, & exhortabatur eos, dicens, Saluamini à generatione ista praua.

41 ✱ Qui ergo receperunt sermonẽ eius, baptizati sunt: & appositę sunt in die illa animæ circiter tria millia.

42 ✱ Erant autem perseuerantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.

29 ✱ ἀνδρες ἀδελφοὶ, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παῤῥησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου δαβὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης.

30 ✱ προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν χριστὸν, καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ,

31 ✱ προιδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ χριστοῦ, ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἅδου, οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθορὰν.

32 ✱ τοῦτον τὸν ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ θεὸς, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες.

33 ✱ τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθεὶς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε.

34 ✱ οὐ γὰρ δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτὸς, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου,

35 ✱ ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

36 ✱ ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος ἰσραὴλ, ὅτι καὶ κύριον καὶ χριστὸν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

37 ✱ Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπόν τε πρὸς τὸν πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, τί ποιήσομεν; ἄνδρες ἀδελφοί;

38 ✱ πέτρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἰησοῦ χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος.

39 ✱ ὑμῖν γὰρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν ὅσοις, ἂν προσκαλέσηται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

40 ✱ ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρετο καὶ παρεκάλει, λέγων, σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.

41 ✱ οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι.

42 ✱ ἦσαν δὲ προσκαρτερουντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.

---

37 וְכַד שְׁמַעוּ הָלֵין [b] אִתְּגַנְחוּ בְּלִבְהוֹן וַאמַרוּ לְשִׁמְעוֹן וְלִשְׁרָבָא דְשְׁלִיחֵא מָנָא נֶעְבֵד אַחִין׃

38 אֲמַר לְהוֹן שִׁמְעוֹן [c] תּוּבוּ וַעֲמַדוּ אֱנָשׁ מִנְּכוֹן בְּשֵׁמֵה דְמָרְיָא יֵשׁוּעַ [d] לְשׁוּבְקַן [e] חֲטָהֵא דְתִקְבְּלוּן [f] מַתְּנָתָא

39 לְכוֹן גֵּיר הָוָא [g] שׁוּרְיָא וְלִבְנֵיכוֹן וְלְכֹלְהוֹן אִילֵין דְרַחִיקִין אִילֵין דְהוּ אֱלָהָא [h] נְקָרֵא אֲנוּן׃

40 וּבְמִלָּא אַחֲרְנִיתָא סַגִּיאָתָא [k] מְסַהֵד הָוָא לְהוֹן [l] וּבְעָא הָוָא מִנְּהוֹן כַּד אֲמַר [m] חֲיוּ מִן שַׁרְבְּתָא הָדָא [n] מְעַקְּמְתָא׃

41 וְאִנְשִׁין מִנְּהוֹן [o] עֲתִידָאִין [r] קַבְּלוּ [p] מִלְּתֵה וְהִיטְבְּלוּ [q] וְאִתְּוֹסַפוּ בְּהוּ יוֹמָא אַיְךְ חֲלָתָא אַלְפִין נַפְשָׁן׃

42 וְאִמִּינִין הֲוָו [s] בְּיוּלְפָנָא דְשְׁלִיחֵא [t] וּמְשְׁתַּתְּפִין הֲוָו [u] בְּצְלוּתָא [x] וּבְקָצְיָא [y] דְאוֹכְרְסְטִיָא׃

[a] עוד [b] גְּנַח פי׳ נדקר
[c] תוב כמו שוב
[d] שְׁבַק [e] חָטָא [f] יְהַב
[g] וְדָא ומזה אשתודע
[h] קְרָא [i] מַלַּל [k] סְהֵד
[l] בְּעָא [m] חַיָּא [n] עִקֵּם
[o] עָתִד [p] מַלַּל [q] יְסַף
[r] אֲמַן [s] אַלַף [t] שְׁתַּף
[x] צְלָא [y] קְצָא מן לשון יץ

43 ܘܗܘܐ ܕܚܠܬܐ ܒܟܠ ܢܦܫ ܘܐܬܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܗܘܝܢ ܕܝܢ ܒܝܕ ܫܠܝܚܐ ܒܐܘܪܫܠܡ ׃
44 ܘܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܗܝܡܢܝ ܗܘܘ ܒܐܟܚܕܐ ܗܘܘ ܘܟܠܡܕܡ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܩܢܝܢܐ ܡܙܕܒܢܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ׃
45 ܘܢܙܒܢܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܢܟܣܐ ܘܡܦܠܓܝܢ ܗܘܘ ܠܐܢܫ ܐܝܟ ܡܕܡ ܕܡܣܬܝܩ ܗܘܐ׃
46 ܘܟܠ ܝܘܡܐ ܒܫܪܝܪܘܬܐ ܒܗܝܟܠܐ ܗܘܘ ܡܬܚܕܝܢ ܘܦܪܝܫܝܢ ܗܘܘ ܠܚܡܐ ܒܒܪܟܬܐ ܘܩܒܠܝܢ ܡܙܘܢܐ ܒܚܕܘܬܐ׃
47 ܘܫܒܚܝܢ ܠܐܠܗܐ ܒܫܪܝܪܘܬܐ ܕܠܒܐ ܩܕܡ ܟܠܗ ܥܡܐ ܘܡܪܝܐ ܝܘܡܐ ܝܘܡܐ ܡܘܣܦ ܗܘܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܬܦܪܩܝܢ׃

43 * Extiterat autem timor in vnaquaque animâ; & signa multa virtutesque edebantur per Apostolos in Ourischlem.
44 * Cunctique qui credebant vnà commorabantur; & quæcunque habebant erant societatis.
45 * Et ij qui habebant possessionem, vendebant eam, ac diuidebant vnicuique prout egebat.
46 * Atque quotidie perseuerabant in templo vnanimes, & frangebant munus benedictum, capiebantque cibum exultantes:
47 * Et cum puritate cordis laudabant Deũ, quum inijssent gratiam coram vniuerso populo. Ac Dominus noster augebat quotidie eos, qui salui fiebant in Ecclesia.

Feria sexta Auri.

CAP. III.

1 ܗܘܐ ܕܝܢ ܕܡܨܠܝܢ ܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ ܘܝܘܚܢܢ ܥܠ ܗܝܟܠܐ ܒܫܥܬܐ ܬܫܥܝܬܐ׃
2 ܘܗܘܘ ܓܒܪܐ ܚܕ ܡܫܬܟܠ ܡܢ ܒܛܢ ܐܡܗ ܘܡܢܝܢܘܗܝ ܢܣܒܘܢ ܕܢܣܒ ܠܗ ܕܢܣܝ ܠܬܪܥܐ ܕܫܘܩܐ ܕܡܬܩܪܐ ܫܝܢܐ ܕܢܫܐܠ ܨܕܩܬܐ ܡܢ ܥܠ ܕܥܠ ܠܬܪܥ ܗܝܟܠܐ׃
3 ܗܢܘܢ ܕܚܙܘ ܫܡܥܘܢ ܘܝܘܚܢܢ ܕܥܠ ܠܬܪܥ ܗܝܟܠܐ ܒܥܘ ܡܢܗܘܢ ܕܢܬܠܘܢ ܠܗ׃
4 ܘܚܙܘ ܒܗ ܫܡܥܘܢ ܘܝܘܚܢܢ ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܚܙܐ ܠܢ׃
5 ܗܘ ܕܝܢ ܡܚܙܐ ܠܗܘܢ ܡܣܒܪ ܕܡܢܗܘܢ ܢܣܒ ܡܕܡ׃
6 ܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܕܗܒ ܘܟܣܦܐ ܠܝ ܠܝܬ ܠܝ ܕܝܠܝ ܗܘ ܡܗܒ ܠܟ ܒܫܡܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܢܨܪܝܐ ܩܘܡ ܗܠܟ׃
7 ܘܩܒܠ ܒܝܡܝܢܗ ܘܩܝܡܗ ܘܐܩܝܡ ܠܗ ܘܬܬܩܢܘ ܦܪܣܘܗܝ ܘܩܪܣܘܗܝ׃
8 ܘܩܡ ܗܘܐ ܘܗܠܟ ܘܥܠ ܠܬܪܥ ܗܝܟܠܐ ܗܠܟ ܘܡܛܠ ܘܡܫܒܚ ܠܐܠܗܐ׃
9 ܘܚܙܘ ܟܠܗ ܥܡܐ ܗܠܟ ܘܡܫܒܚ ܠܐܠܗܐ׃

1 * Factum est autem quum ascenderent Schemeoun Kipho & Iouchanon simul in templum tempore precationis horanona:
2 * Vt ecce virum quendam claudum ab vtero matris suæ basularent homines illi qui soliti erant eum afferre & ponere ad ianuam templi, quæ vocatur Speciosa, vt peteret eleemosynam ab iis, qui introibant in templum.
3 * Is quum vidisset Schemeoun & Iouchanon introeuntes in templum, petiit ab eis vt darent ipsi eleemosynam.
4 * Et respexerunt in eum Schemeoun & Iouchanon, dixeruntque ei, Intuere nos.
5 * Ipse autem intuitus est eos, sperans se ab eis aliquid accepturum.
6 * Ait illi Schemeoun, Aurum & argentum non habeo: sed quod habeo do tibi: In nomine Domini nostri Ieschua Meschicho Nozroio surge, ambula.
7 * Et apprehendit manum eius dexteram, & erexit eum: eoque momẽto obfirmatæ sunt pedes eius ac plantæ.
8 * Proinde exiliens stetit & ambulauit; & ingressus est cum eis templum, ambulans, & saliens, & glorificans Deum.
9 * Viditque totus populus ambulantem, & glorificantem Deum.

---

43 וְהָוָא הָוֵת דְּחִלְתָּא בְּכָל נַפְשׁ וְאָתְוָתָא סַגִּיאָתָא הָוֶין הָוֵי בִּיד שְׁלִיחֵא בְּאוּרְשְׁלֵם ׃
44 וְכָלְהוֹן אִילֵין דְּהֵימְנוּ הָוּ אַכְחֲדָא הָוּ וְכָלְמִדְּם דְּאִית הָוָא לְהוֹן דְּגָוָא הָוָא ׃
45 וַאֲיִלֵּין דְּאִית הָוָא לְהוֹן קָנְיָא מְזַבְּנִין הָוּ לָהּ וּמְפַלְגִין הָווּ לֵאנָשׁ אֵנָשׁ אֵיךְ מִדְּם דַּסְנִיק הָוָא׃
46 וְכָלְיוֹם אֲסִינִין הָוּ בְּהֵיכְלָא מִתְּרָא נַפְשׁ וּבְבֵיתָא קָצִין הָווּ פְּרִיסָתָא וְסַקְבִּלִין הָוּ סִיבְרְתָא כַּד רָוְזִין ׃
47 וּמְבָרְרִוּתָא דְּלִבְהוֹן מְשַׁבְּחִין וְלֵאלָהָא כַּד יְהִבִין בְּרַחֲמָא קֳדָם כֹּלָּהּ עַמָּא וּמָרָן מוֹסֵף הָוָא כְּלִיוֹם לַאיִלֵּין דְּחָאִין הָווּ בְּעִדְתָּא ׃

1 וַהֲוָא כַּד סָלְקִין שִׁמְעוֹן כֵּאפָא וְיוֹחָנָן אַכְחֲדָא לְהֵיכְלָא בְּעִדְנָא דַצְלוֹתָא תִּשַׁע שָׁעִין ׃

---

a הוה פר׳ מופתים
b מעשים נפלאים
c חיכין גוא חבור קבא
d במר מדעם h פי׳ צריך
e פר׳ המיר עמדים
f קצא פר׳ מכתה הוא לחם הקדש
g רזי ברר יחב
h יסף חיא במר עדה
i ערב כמו זהב c כאחד
j פי׳ עת צלא בלשון הפלות

43 ✠ Fiebat autem omni animæ timor: multa quoque prodigia & signa per Apostolos in Ierusalem fiebant, & metus erat magnus in vniuersis.

44 ✠ Omnes etiam qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia.

45 ✠ Possessiones & substantias vendebant, & diuidebant illa omnibus, prout cuique opus erat.

46 ✠ Quotidie quoque perdurãtes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis:

47 ✠ Collaudantes Deũ, & habentes gratiã ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salui fiebant quotidie in idipsum.

43 ✠ ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο.

44 ✠ πάντες δὲ οἱ πιστεύσαντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά,

45 ✠ καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχε.

46 ✠ καθ' ἡμέραν τε προσκαρτερεῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας,

47 ✠ αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

CAP. III.

1 PEtrus autem & Iohannes ascendebãt in templum ad horam orationis nonam. A

2 ✠ Et quidam vir qui erat claudus ex vtero matris suæ, baiulabatur: quem ponebant quotidie ad portam templi, quæ dicitur Speciosa, vt peteret eleemosynam ab introeuntibus in templum.

3 ✠ Is cùm vidisset Petrũ & Iohannem incipiẽtes introire in templum, rogabat vt eleemosynam acciperet.

4 ✠ Intuens autem in eum Petrus cum Iohanne, dixit, Respice in nos.

5 ✠ At ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis.

6 ✠ Petrus autem dixit, Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula.

7 ✠ Et apprehensa manu eius dextera, alleuauit †, & protinus consolidatæ sunt B bases eius & plantæ. (eum)

8 ✠ Et exiliens stetit, & ambulabat: & intrauit cum illis in templum ambulãs, & exiliens, & laudans Deum.

9 ✠ Et vidit omnis populus eum ambulantem, & laudantem Deum.

γ'.

1 ✠ Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ πέτρος καὶ ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην·

2 ✠ καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν·

3 ✠ ὃς ἰδὼν πέτρον καὶ ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην.

4 ✠ ἀτενίσας δὲ πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ ἰωάννῃ, εἶπε, βλέψον εἰς ἡμᾶς.

5 ✠ ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.

6 ✠ εἶπε δὲ πέτρος, ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ ναζωραίου ἔγειραι καὶ περιπάτει.

7 ✠ καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρε. παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυδρά.

8 ✠ καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη, καὶ περιεπάτει, καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν.

9 ✠ καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν θεόν.

---

2 וְהָא גַּבְרָא חַד חָגִיהָא דְּמִן f כְּרֵס אִמֵּהּ שְׁקִילִין הֲוָו אֲנָשָׁא אִילֵין g דַּמְעָרִין הֲוָו h מַיְתִין i וְסָמִיכִין לַהּ בְּתַרְעָא וְהֵיכְלָא
k דְּמִתְקְרֵא שַׁפִּירָא שַׁפִּירָא דְּנָהֲוָא שָׁאֵל l זְרָקְתָא מִן הָנוּן m דְּעָאלִין לְהֵיכְלָא ; 3 הָנָא כַּד חֲזָא לְשִׁמְעוֹן וְלְיוֹחָנָן דְּעָאלִין לְהֵיכְלָא
בְּעָא הֲוָא מְנַהוּן n דְּנָתְלוּן לַהּ זְרָקְתָא ; 4 o וְחָרוּ בַּהּ שִׁמְעוֹן וְיוֹחָנָן וַאמַרוּ לַהּ חוּר בָּן ; 5 הוּ דַּיִן חַד בְּהוּן כַּד
סָבַר הֲוָא p לְסַסַּב מִנַּהוּן q מִדֻּם ; 6 אֲמַר לַהּ שִׁמְעוֹן r דַּהֲבָא s וְסַאמָא לֵית לִי אֶלָּא מִדֻּם דְּאִית לִי יְהַב אֲנָא לָךְ
בִּשְׁמֵהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא נָצְרָיָא קוּם הַלֵּךְ ; 7 t וַאחֲדַהּ u בְּאִידַהּ דְּיַמִּינָא v וַאקִימֵהּ וּבָהּ בְּשָׁעָתָא w שַׁרוּ
רַגְלֵיהִי וְעֶקְבּוֹהִי ; 8 z וַשְׁוַר קָם וְהַלֵּךְ a וְעַל עַמְּהוּן לְהֵיכְלָא כַּד מְהַלֵּךְ וְמְשַׁוַּר וַמְשַׁבַּח לַאלָהָא ;
9 a וְחָזָאוּהִי כֻּלֵּהּ עַמָּא כַּד מְהַלֵּךְ וַמְשַׁבַּח לַאלָהָא ;

f פיר׳ בטן
g ועד h אתא i סום
k קרא l כמו צדקה
m עול n נתל כמו נתן
o חור p נסב
q כמו מדעם
r זהב s כסף t אחד כמו אחז
u יד v קום w שרר
z שור כרכר a עגל

10 * Et agnouerunt eum esse qui mendicans sedebat quotidie & petebat eleemosynam ad portam quæ vocatur Speciosa: & impleti sunt stupore & admiratione super eo quod acciderat.

Feria secunda Candidatorum.

11 * Quumque ipse teneret Schemeoun & Jouchanon, cucurrit totus populus mirabundus ad eos in porticũ quæ dicitur ipsius Scheme-
12 lemoun. * Quod quum vidisset Schemeoun, respondit & dixit eis: Viri filij Israel, quid miramini propter hoc, aut cur nos intuemini, quasi virtute nostra aut propria potestate hoc effecerimus vt iste ambularet?

13 * Deus ille Abrohom, Ischok & Jaacoub, Deus Patrum nostrorum glorificauit Filium suum Ieschua, illum quem vos prodidistis et abnegastis in conspectu Pilati, quum ipse aquum iudicaret eum esse absoluendum.

14 * Vos autem sanctum & iustum abnegastis, & postulastis vobis virum homicidam vt daretur vobis.

15 * Illum verò principem vitæ interfecistis, quem suscitauit Deus à mortuis; & nos omnes sumus testes eius.

16 * Et in fide nominis ipsius hunc quem videtis & nostis ille confirmauit & sanauit: & fides quæ per ipsum est, dedit huic istam sanitatem coram vobis omnibus.

17 * Nunc autem, fratres mei, scio per errorem vos hoc fecisse, prout fecerunt & primates vestri.

18 * At Deus sicuti prænunciauerat per os omnium Prophetarum, passurum Meschicho, ita impleuit.

19 * Pœnitentiam ergo agite, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra;

20 * Et obueniant vobis tempora quietis à conspectu Domini; mittátque vobis illum, qui paratus erat vobis, Ieschua Meschicho.

21 * Quem oportet cælo capi vsque ad complementum temporum illorum omnium, de quibus locutus est Deus per os sanctorũ Prophetarum suorum à sæculo.

22 * Mousche enim dixit: Prophetam suscitabit vobis Dominus ex fratribus vestris sicuti me: hunc audite in omnibus quæ collocutus fuerit vobis.

---

10 אִשְׁתַּדְּעוּ דְּהוּוּ הוּ חַרְוָרָא דְּיָתֵב בְּוָא כְּלִיּוּם וְשָׁאֵל חֲנָא זְדָקְתָא עַל תַּרְעָא דְּמִתְקְרָא שַׁפִּירָא וַאֲתְמְלִיוּ תְּמָהָא
וְתִיהָא עַל מִדַּם דַּהֲוָא: 11 וְכַד אֲחִיד חֲנָא לְשִׁמְעוֹן וְלִיוֹחָנָן רְהֵט כְּלַהּ
עַמָּא בְּרַ תַּהִיר לְוָתְהוֹן לְאַסְטְוָא דְּמִתְקְרָא שְׁלֵימוֹן: 12 וְכַד חֲזָא שִׁמְעוֹן עֲנָא וַאֲמַר לְהוֹן גַּבְרֵא בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מָנָא מִתְדַּמְּרִין בְּהָנָא אוֹ בְּנָן מָנָא חַיְרִין אַנְתּוּן אֵיךְ הוּ דַבְחֵילָא דִילָן אוֹ בְּשׁוּלְטָנָן עֲבַדְנָן הָדָא דַּנְהַלֵּךְ
הָוָא: 13 אֱלָהָה הוּ דַאַבְרָהָם וְדִאִיסְחָק וְדִיעַקוֹב אֱלָהָא דַאֲבָהָתָן שַׁבַּח לַבְרֵהּ יֵשׁוּעַ הוּ דַאַנְתּוּן
אַשְׁלְמְתּוּן וְכַפַּרְתּוּן בֵּהּ קֳדָם אַפּוֹהִי דְּפִילַטוֹס כַּד הוּ זָדֵק הָוָא: 14 אַנְתּוּן דִּין בְּקַדִּישָׁא
וְזַכָּיָא כַּפַּרְתּוּן וְשַׁאֲלְתּוּן לְכוֹן לְגַבְרָא קָטוֹלָא דְּנִתְיְהַב לְכוֹן: 15 וְלֵהוּ רִישָׁא דְּחַיֵּא קְטַלְתּוּן
וְאַנְתּוּן כֻּלָּנָא סָהֲדֵי אִנּוּן: 16 וּבְהֵימָנוּתָא דִשְׁמֵהּ הָדָא דְּחָזֵיתוּן וְיָדַעְתּוּן אַתְקִיף וְאַסְיָא וְהֵימָנוּתָא דְּמִנֵּהּ הָוָת
יְהַבַת לֵהּ אַסְוָתָא הָדָא קֳדָם כֻּלְּכוֹן: 17 וְכַעַן אַחַי אֲנָא יָדַע דְּבִשְׁלוּתָא עֲבַדְתּוּן הָדָא כְּמָא דַּעֲבַדוּ רַבְרְבָנָיכוֹן:
18 וְאֱלָהָא כְּמָא דְּאוֹדַע מִן פּוּם כֻּלְּהוֹן נְבִיאֵי דְּנִסְבַּל מְשִׁיחָא הָדָא אַשְׁלֵם: 19 תּוּבוּ וְאִתְעַבְּדוּ
דְּתִתְמְחֵי חוֹבֵיכוֹן: 20 וְתֵיתֵי לְכוֹן זִמְנֵי נְיָחָא מִן קֳדָם מָרָא וְיִשְׁלַח לְכוֹן יָתֵהּ מְשִׁיחָא דְּמִתְעַתַּד לְכוֹן
יֵשׁוּעַ: 21 דְּאִתְחַזֵּי לְמִתְקַבְּלָא לְעֵלָּא עַד זִמְנֵי תַּקָּנָתָא כֹּלָּהּ דְּמַלֵּל אֱלָהָא בְּפוּם נְבִיאֵי קַדִּישֵׁי דִּילֵהּ
מִן עָלְמָא: 22 אֲרוּם מֹשֶׁה אָמַר נְבִיאָא יְקִים לְכוֹן מָרָא אֱלָהָכוֹן מִן אַחֲוָתְכוֹן כְּמָנִי לֵהּ תְּקַבְּלוּן בְּכֹלָּא דִּי
יְמַלֵּל עִמָּכוֹן: 23 וְהָוֶה כֹּל נַפְשָׁא דִּי לָא תְקַבֵּל לְהַהוּא נְבִיאָא יִתְעַקַּר מִן בֵּין עַמָּהּ: 24 וְכָל נְבִיאֵי
מִן שְׁמוּאֵל וּבָתְרָיוּן כָּל דִּי מַלִּלוּ אַף הֵם יָמוּם הָדָא יוֹמָתָא: 25 אַנְתּוּן בְּנֵי נְבִיאֵי וּבְרִית דִּי קְיָם
עִם אֲבָהָתָן לְמֵימַר לְאַבְרָהָם וּבְזַרְעָךְ יִתְבָּרְכוּן כָּל זַרְעֵי אַרְעָא: 26 לְכוֹן קָדַם אֱלָהָא אֲקִים יָתֵהּ
לְמַלְכָּא וְשַׁלְחֵהּ לְוָתְכוֹן לְמִבְרְכָא לְכוֹן בְּמִתְפְּרָקָא מִן חוֹבָתָא דְּכָל חַד וְחַד מִנְּכוֹן:

a יַרֵע מה אֶשְׁתַּדַּע
b פיר שׁוּאל אֶזְקָה
c אֶקְרָא מְלָא תְּמַהּ
d דְּמַר פיר לבנים
e אֲחַד תְּחַר כמו חמת
f מן לשון יקן ופיר אולם
g אֶקְרָא דְּמַר חור
h שְׁלֵט שְׁלַם שְׁרָא
i קְטַל יְחֵב כמו חיים

10 * Cognoscebant autem illum, quòd ipse erat qui ad eleemosynam sedebat ad Speciosam portam templi: & impleti sunt stupore & extasi in eo quod contigerat illi.

11 * Cùm †teneret autem Petrum & Iohannem, cucurrit omnis populus ad eos ad porticum quæ appellatur Salomonis, stupentes.

teneret

12 * Videns autem Petrus, respondit ad populum: Viri Israelitæ, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut †pietate fecerimus hunc ambulare?

potestate

13 * Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, Deus Patrum nostrorum, glorificauit filium suũ Iesum, quem vos quidẽ tradidistis & negastis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti.

14 * Vos autem sanctum & iustum negastis, & petistis virum homicidam donari vobis:

Mat. 27. c. 20 Mar. 15. c. 11 Luc. 23. c. 18 Ioh. 18. c. 40

15 * Authorem verò vitæ interfecistis, quem Deus suscitauit à mortuis; cuius nos testes sumus.

16 * Et in fide nominis eius, hunc quem vos †videtis & nostis, cõfirmauit nomen eius: & fides, quæ per eum est, dedit illi integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum.

vidistis

17 * Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut & principes vestri.

18 * Deus autem quæ prænuntiauit per os omnium Prophetarũ, pati Christum suum, sic impleuit.

19 * Pœnitemini igitur, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra:

20 * Vt cùm venerint tempora refrigerij à conspectu Domini, & miserit eum qui prędicatus est vobis, Iesum Christum,

21 * Quem oportet quidem cælum suscipere vsque in tempora restitutionis omnium, quæ locutus est Deus per os sanctorum suorum, à seculo Prophetarum.

22 * Moyses quidem dixit: Quoniã Prophetã suscitabit vobis Dominus Deus vester de fratribus vestris tanquam me: ipsum audietis iuxta omnia quęcunque locutus fuerit vobis.

Deut. 18 v. 23

10 * ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

11 * κρατοῦντος δὲ τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάνην, συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος, ἔκθαμβοι.

12 * ἰδὼν δὲ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν, ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;

13 * ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε, καὶ ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν.

14 * ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν·

15 * τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν·

16 * καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν.

17 * καὶ νῦν ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.

18 * ὁ δὲ θεὸς ἃ προκατήγγειλε διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, παθεῖν τὸν χριστόν, ἐπλήρωσεν οὕτω.

19 * μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας,

20 * ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Ἰησοῦν χριστόν,

21 * ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος.

22 * μωσῆς μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας εἶπεν, ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς·

---

16 דְּלֵה אֲקִים אֱלָהָא מִן בֵּית מִיתָא וַחֲנַן כֻּלָּן סָהֲדוּתִי׃ 17 וְכַהֲיָמְנוּתָא דַּשְׁמֵהּ לְהַנָּא דְּחַזִּין אַנְתּוּן וְיָדְעִין אַנְתּוּן הוּ אֲשַׁר וְאַסִּי וְהַיְמְנוּתָא דְּבֵהּ יְהַבַת לֵהּ הָדָא חֲלִימוּתָא קֳדָם כֻּלְּכוֹן׃ 18 וְאֱלָהָא אֵיךְ מֵרֵם דְּקַדֵּם אַכְרֵז בְּפוּם כֻּלְּהוֹן נְבִיֵּא אֲנָא דַּבְטוּעַח עֲבַדְתּוּן הָדָא אֵיךְ דַּעֲבַדוּ רִישַׁיכוֹן׃ 19 דְּנֵחַשׁ מְשִׁיחֵהּ מַלִּי הַכְנָא׃ 20 תּוּבוּ הַכִּיל וְאִתְפְּנוּ אֵיכְנָא דְּנִתְעַטוּן מִן קֳדָם מָרְיָא וַנְשַׁדַּרְלְכוֹן לְאִינָא דְּמִטַּיַּב הֲוָא לְכוֹן לִישׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 21 דְּנִיחֵתָא מִן קֳדָם פַּרְצוּפֵהּ דְּמָרְיָא וַנְשַׁדַּרְלְכוֹן לְאִינָא דְּמִטַּיַּב הֲוָא לְכוֹן לִישׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ דְּנִקְבְּלוּן עִדְמָא לְמוֹלְיָא דְּזַבְנָא דְּכֻלְּהֵין אִילֵין דְּמַלֵּל אֱלָהָא בְּפוּמָא דְּנַבִּיוּהִי קַדִּישֵׁא דְּמִן עָלַם׃ 22 מוֹשֶׁא גֵּיר אֲמַר דְּנַבְיָא נְקִים לְכוֹן מָרְיָא מִן אַחֵיכוֹן אַכְוָתִי לַהּ שְׁמַעוּ בְּכֻלְּמָא דְּנַסַּלֵּל עִמְּכוֹן׃

* קום ᵖ מות ᵍ סְחֵד
ʳ חֵימֵן ˢ חֲזָא ᵗ שַׁרַר
ᵘ אֶסָּא ᵛ יְחֵב
ˣ פיר׳ רפאות
ʸ טַעְוָת כמו טַעֲוָא
ᶻ כמו ראשוניכם
ᵃ חַשִּׁישׁ ᵇ תּוּב ᶜ פְּנָא
ᵈ עֶטָּא פיר׳ מחה
ᵉ נוּחַ ᶠ טוּב ᵍ מְלָא ʰ קוּם
ⁱ פיר׳ כמותי

23 ܘܗܘܝܐ ܕܟܠ ܢܦܫܐ ܕܠܐ ܢܫܡܥ ܠܢܒܝܐ ܗܘ ܢܬܐܒܕܝ ܢܦܫܐ ܗܝ ܡܢ ܥܡܗ ؛
24 ܘܢܒܝܐ ܟܠܗܘܢ ܡܢ ܫܡܘܐܝܠ ܘܐܠܝܢ ܕܐܬܘ ܒܬܪܗ ܡܠܠܘ ܐܦ ܗܢܘܢ ܕܐܬܝܘ ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܝܘܡܬܐ ؛
25 ܐܢܬܘܢ ܐܢܘܢ ܒܢܝ ܢܒܝܐ ܘܩܝܡܐ ܕܥܡܗ ܩܝܡ ܐܠܗܐ ܠܐܒܗܬܢ ܡܢ ܫܪܝܐ ܕܐܡܪ ܠܐܒܪܗܡ ܘܒܙܪܥܟ ܢܬܒܪܟܘܢ ܟܠܗܝܢ ܫܪܒܬܐ ܕܐܪܥܐ ؛
26 ܠܟܘܢ ܩܕܡ ܩܝܡ ܐܠܗܐ ܠܡܫܪܝܘܬܟܘܢ ܕܐܦ ܠܟܘܢ ܡܬܦܢܝܢ ܡܢ ܒܝܫܬܟܘܢ ؛

ܕܥܠ ܩܝܡܬܐ ܕܡܪܝܐ ؛ ܦ ؛ ܕ ؛

ܦ ؛ ܗ ؛

1 ܘܟܕ ܡܠܠܝܢ ܠܗܠܝܢ ܡܠܝܐ ܩܡܘ ܥܠܝܗܘܢ ܟܗܢܐ ܘܪܒ ܕܒܝܬܐ ܘܨܕܘܩܝܐ ؛
2 ܕܡܬܪܓܙܝܢ ܥܠ ܥܡܐ ܘܡܟܪܙܝܢ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܕܩܝܡ ܡܢ ܡܝܬܐ ؛
3 ܘܫܕܘ ܒܗܘܢ ܐܝܕܝܗܘܢ ܘܢܛܪܘ ܠܗܘܢ ܥܕܡܐ ܠܡܥܪܒ ؛
4 ܘܣܓܝܐܝܢ ܕܫܡܥܘ ܡܠܬܐ ܗܝܡܢܘ ܘܗܘܘ ܡܢܝܢܗܘܢ ܐܝܟ ܚܡܫ ܐܠܦ ܓܒܪܐ ؛
5 ܘܗܘܐ ܒܬܪܝܬܐ ܐܬܟܢܫܘ ܪܫܝܐ ܘܣܦܪܐ ܘܣܒܝܐ ؛
6 ܘܚܢܢ ܪܫܐ ܕܟܗܢܐ ܘܩܝܦܐ ܘܝܘܚܢܢ ܘܐܠܟܣܢܕܪ ܘܕܡܢ ܙܪܥ ܪܫܐ ܕܟܗܢܐ ؛
7 ܘܩܝܡܘ ܒܡܨܥܬܐ ܘܫܐܠܘ ܠܗܘܢ ܒܡܢܐ ܚܝܠܐ ܐܘ ܒܡܢܐ ܫܡܐ ܥܒܕܬܘܢ ܗܕܐ ؛
8 ܗܝܢܐ ܫܡܥܘܢ ܟܐܦܐ ܡܠܐ ܡܪܘܚܐ ܩܕܝܫܬܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܪܫܝ ܥܡܐ ܘܣܒܝ ܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ ؛
9 ܐܢ ܗܢܐ ܡܬܬܒܥܝܢ ܠܢ ܗܢܐ ܥܠ ܛܒܬܐ ܕܐܬܥܒܕ ܠܒܪܢܫܐ ܚܠܝܢܐ ܕܡܢܘ ܐܝܟ ܐܬܐܣܝ ؛
10 ܢܬܝܕܥ ܠܟܘܢ ܟܠܗܘܢ ܘܠܟܠ ܥܡܐ ܕܝܫܪܝܠ ܕܒܫܡܗ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܢܙܪܝܐ ܕܐܢܬܘܢ ܨܠܒܬܘܢ ܗܘ ܕܩܝܡ ܐܠܗܐ ܡܢ ܡܝܬܐ ܒܗܕܐ ܩܐܡ ܗܢܐ ܩܕܡܝܟܘܢ ؛

CAP. IIII. Interpr. Syriaca.

23 * *Et futurum est vt omnis anima quæ non audierit Prophetam illum, anima* inquam *illa pereat à populo suo.*

24 * *Et Prophetæ omnes à Schemouil & iis qui post eum fuerunt, locuti sunt ac prædicarunt de diebus istis.*

25 * *Vos estis filij Prophetarum & fœderis quod iniit Deus cum Patribus nostris, dum dixit Abrohom, In semine tuo benedictionem consequentur omnes familiæ terræ.*

26 * *Vobis primùm suscitauit, misitque Deus Filiũ suum qui benediceret vobis, si conuersi fueritis & egeritis pœnitentiam de flagitiis vestris.*

In commemoratione Martyrum.

CAP. IIII.

1 *Quumque illi hos sermones loquerentur ad populum, insurrexerunt in eos Sacerdotes & Zadoukæi, & præfecti templo.*

2 * *Quum excandescerent in eos, quippe qui docerent populum, & prædicarent in Meschicho resurrectionem à mortuis.*

3 * *Proinde iniecerunt in eos manus, & custodierunt eos in diem posterum, quòd propè esset vespera.*

4 * *Multi autem qui audierant sermonem, crediderunt: et erant numero circiter quinquies mille viri.*

5 * *Cæterũ postero die congregati sunt Prin-*
6 *cipes, & Seniores & Scribæ:* * *Itémque Chanon summus Sacerdos, & Kaiopho, & Jouchanon, & Alexander, & quotquot erant ex genere summorum Sacerdotum:*

7 * *Quumque statuissent eos in medio, interrogabant eos, Quanam virtute, aut quo nomine hoc fecistis?*

8 * *Tunc Schemeoun Kipho repletus est Spiritu Sanctitatis, & dixit eis: Principes populi, & Seniores domus Jsroiel, audite:*

9 * *Si nos hodie in ius vocamur à vobis propter beneficium quod collatum est in hominem ægrotum, quomodo iste sanitati sit restitutus:*

10 * *Hoc notum sit vobis, totique populo Isroiel, quòd in nomine Ieschua Meschicho Nazareni illius, quem vos in crucem egistis, quem Deus excitauit à mortuis, in hoc ipso* inquam *ecce stat iste coram vobis sanus.*

---

23 וְהָוָא כֹּל נַפְשָׁא דְּלָא תִּשְׁמַע לְנַבִּיאָא הַהוּא תְּאַבַּד נַפְשָׁא הַהִיא מִן עַמָּהּ ؛
24 וְנַבִּיֵּא כֻּלְּהוֹן דְּמִן שְׁמוּאֵל וְאִלֵּין דְּמִן בָּתְרֵה הֲווֹ מַלְּלוּ אַף אִנּוּן יָמָיָא הָאִלֵּין ؛
25 אַנְתּוּן אִנּוּן בְּנֵיהוֹן דְּנַבִּיָּא וְדִיתֵקָא אִידָא דְּקָם אֱלָהָא לַאֲבָהָתַן כַּד אֲמַר לַאֲבָרָהָם וּבְזַרְעָךְ נִתְבָּרְכָן כֻּלְּהֵין שַׁרְבָּתָא דְּאַרְעָא ؛
26 לְכוֹן מִן קֳדָם אֱלָהָא לְמִשְׁרְיוּתְכוֹן דְּאַף לְכוֹן מִתְפְּנוֹן מִן בִּישָׁתְכוֹן ؛

בְּרוּכְרָנָא דְּסַהֲדָא ח קְפָלָאוֹן ד

1 וְכַד הֲלִין מַלָּא מְמַלְּלִין הֲווֹ לְעַמָּא קָמוּ עֲלֵיהוֹן כָּהֲנֵא וְזַדּוּקָיֵא וְאַרְכּוּנֵא דְהֵיכְלָא ؛
2 הוּעֲלֵיהוֹן דְּמַלְּפִין לְעַמָּא וּמַכְרְזִין בְּמְשִׁיחָא עַל קִיְמְתָא דְּמִן בֵּית מֵיתָא ؛
3 וְאַרְמִיו עֲלֵיהוֹן אִידָיָא וְשַׁדּוּ לְהוֹן עַד עִדָּנָא לְמַעְרָב ؛

1 אֲבַר כְּרַז יוֹם מִן לִשָּׁן יָן פֵּיר׳ בְּרִית
2 סוּם בְּרַךְ קוּם
3 פְּנָא תּוּב בִּישׁ
2 כְּמוֹזְכָרָן ט פֵּיר׳ עֵדוּת
3 מְלַל קוּם
3 שְׁרִים מִן לִשָּׁן יָן
3 חֲמַת פֵּיר׳ קְצוּף
3 כְּרַז קוּם מוֹרַת
4 רְמָא יַד

23 * Erit autem, omnis anima quæ non audierit Prophetam illum, exterminabitur de plebe.

24 * Et omnes Prophetæ à Samuel, & deinceps qui locuti sunt, † annunciauerunt dies istos.

25 * Vos estis filij Prophetarum, & Testamenti quod disposuit Deus ad Patres †nostros, dicēs ad Abraham, Et in semine tuo benedicentur omnes familiæ terræ.

26 * Vobis primùm Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicentem vobis, vt conuertat se vnusquisq; à nequitia sua.

& — nostros

CAP. IIII.

1 LOquentibus autem illis ad populum, superuenerunt Sacerdotes & magistratus templi & Sadducæi,

2 * Dolentes quòd docerent populum, & annūtiarent in †Iesum resurrectionem ex mortuis.

3 * Et iniecerunt in eos manus, & posuerunt eos in custodiam in crastinum. erat † enim iam vespera.

4 * Multi autem eorum qui audierant verbum, crediderunt: & factus est numerus virorum quasi quinque millia.

5 * Factum est autem in crastinum, vt congregarentur Principes eorum & Seniores & Scribæ in Ierusalem:

6 * Et Annas princeps Sacerdotum, & Caiphas, & Iohannes, & Alexander, & quotquot erant de genere Sacerdotali:

7 * Et statuentes eos in medio, interrogabant, In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos?

8 * Tũc repletus Spiritu sancto Petrus, dixit ad eos: Principes populi & seniores Israel: † 9 * Si nos hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi, in quo iste saluus factus est;

10 * Notum sit omnibus vobis, & omni plebi Israel, quia in nomine †Iesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitauit à mortuis, in hoc iste astat coram vobis sanus.

Iesu — autem — audire — Domini nostri

23 * ἔσται δὲ, πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.

24 * καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας.

25 * ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ, Καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐυλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.

26 * ὑμῖν πρῶτον ὁ θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

δ'.

1 * Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι,

2 * διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν, καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν·

3 * καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη.

4 * πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ χιλιάδες πέντε.

5 * Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ πρεσβυτέρους καὶ γραμματεῖς εἰς Ἱερουσαλήμ·

6 * καὶ Ἄννα τὸν ἀρχιερέα, καὶ Καϊάφαν, καὶ Ἰωάνην, καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ.

7 * καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν μέσῳ, ἐπυνθάνοντο, ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;

8 * τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ,

9 * εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωται,

10 * γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής.

---

[a] מלל [b] חיים
[c] אית [d] מן לשון יון
[e] קום [f] מלא
[g] שרים
[h] יום [i] דון
[j] כרת [k] אמא
[l] ידע [m] זמן
[n] קום [o] מות

וְנִטְרוּ אִנּוּן לְיוֹמָא אַחֲרָנָא מִטְּל דְּקָרֵב הֲוָא לַהּ רַמְשָׁא ׃ 4 וְסַגִּיאֵא דְּשָׁמְעוּ הֲוָו מִלְּתָא הֵימְנוּ הֲוָו וְאִתְיַהִיבוּ הֲוָו בְּמָנְיָנָא אֵיךְ חַמְשָׁא אַלְפִין גַּבְרִין ׃ 5 וַלְיוֹמָא אַחֲרָנָא אֶתְכַּנְשׁוּ אַרְכּוֹנֵא וְקַשִּׁישֵׁא וְסָפְרֵא ׃ 6 וְאַף חַנָּן רַב כָּהֲנֵא וְקַיָּפָא וְיוֹחָנָן וַאֲלֶכְסַנְדְּרוֹס וַאִילֵּין דְּאִתְיַהִיבוּן הֲוָו מִן שַׁרְבְּתָא דְּרַבֵּי כָּהֲנֵא ׃ 7 וְכַד אֲקִימוּ אִנּוּן בְּמִצְעָתָא מְשָׁאלִין הֲוָו לְהוֹן דְּבַאינָא חַיִל אוֹ בַאינָא שֵׁם עֲבַדְתּוּן הָדָא ׃ 8 הֵידֵין שִׁמְעוֹן כֵּאפָא אֶתְמְלִי רוּחָא דְקוּדְשָׁא וַאמַר לְהוֹן אַרְכּוֹנַוֹהִי דְעַמָּא וְקַשִּׁישֵׁא דְבֵית יִסְרָאֵל שְׁמָעוּ ׃ 9 אִן חָנָן יוֹמְנָא מִתְחַדִּינִינָן מְנָכוּן עַל שַׁפִּירְתָּא דַהֲוָת לְבַרְנָשָׁא כְּרִיהָא דְּבְמָנָא הָנָא אֶתַאסִי ׃ 10 הָדָא תְּתִידַע לְכוֹן וְלְכֹלֵּהּ עַמָּא דְיִסְרָאֵל דְּבִשְׁמֵהּ דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא

b 3

11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]

[illegible]

19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
[illegible]

11 * *Hic est lapis ille quem vos reprobastis ædificantes, qui factus est in caput anguli:*
12 * *Nec est in quoquam alio redemptio. Non enim est nomen aliud sub cælo quod datum sit hominibus, in quo oporteat eos seruari.*
13 * *Quumque audissent sermonem Schemeoun & Iouchanon quem palàm dixerant, intellexerunt eos esse literarum imperitos, et idiotas, eosque admirati sunt; atque agnouerunt ipsos cum Ieschua versatos fuisse.*
14 * *Conspiciebant porrò adstantem cum eis claudum illum qui sanatus fuerat; nihilque poterant eis contradicere.*
15 * *Tunc iusserunt eos exire è Synagoga sua; dicebántque alius ad alium:*
16 * *Quid faciemus hominibus istis? ecce enim signum illud manifestum, quod editum est per eos omnibus incolis Ourischlem notum est; nec possumus inficiari.*
17 * *Sed ne magis fama isthæc peruagetur, interminemur eis, ne amplius loquantur in nomine isto vlli hominum.*
18 * *Proinde aduocarunt eos, & præceperunt eis, ne omninò loquerentur aut docerent in nomine Ieschua.*

Martyrum.

19 * *Responderunt Schemeoun Kipho & Iouchanon, ac dixerunt eis, An rectum sit apud Deũ, vobis obedire potius, quàm Deo; iudicate.*
20 * *Non enim possumus quod vidimus & audiuimus non loqui.*
21 * *Et interminati sunt eis, ac dimiserunt eos. Non enim inuenerunt causam quam capiti eorum imponerent propter populũ; quandoquidem vnusquisque glorificabat Deum super eo quod factum fuerat.*
22 * *Erat enim plusquàm quadraginta annos natus homo ille, in quo editum fuerat hoc signum sanationis.*
23 * *Quumque dimissi essent, venerunt ad fratres suos, & renuntiarunt eis quæcunque dixerant Sacerdotes & Seniores.*
24 * *Isti autem quum audissent, simul extulerunt vocem suam ad Deum, dixeruntque: Domine, tu es Deus qui fecisti cælum et terram, & maria & omnia quæ in eis sunt:*

---

11 הָנוּכֵאפָא דַאסְלִיתוּן אַנְתוּן בַּנָיָא וְהוּהֲוָא לְרִישׁ קֶרְנָא ׃ 12 וְלַית בְּאנָשׁ אַחְרִין פוּרְקָנָא לָא גֵיר אִית
שְׁמָא אַחְרָנָא תְּחֵית שְׁמַיָא דַאתִיהֵב לִבְנַי נָשָׁא דְּבֵה וְלֵא לְמֶחָא ׃ 13 וְכַד שְׁמַעוּ מֶלְתֵה דְשֶׁמְעוּן וְדְיוּחַנָן דְּעִין
דְלָא אֲמַרוּהָ אֶסְתַּכַּלוּ דְּלָא יָדְעִין סֶפְרָא וְהֶדְיוּטֵא אֶנוּן וַתְהַרוּבְהוּן וְאֶשְׁתְּוַדַעוּ אֶנוּן דְּעַם יֵשׁוּעַ מֶתְהַפְּכִין הֲווֹ ׃
14 וְחָזֵין הֲווֹ דְקָאֵם הֲוָא עַמְּהוֹן חֲגִירָא הַו דְּאֶתְאַסִּי וְלָא מֶשְׁכְּחִין הֲווֹ מֶדֶם לְמֵאמַר לוּקְבָלְהוֹן ׃
15 הָידֵין פַּקְּדוּ דְנִפְקוּן אֶנוּן מֶן כְּנֻשְׁתְּהוֹן וְאָמְרִין הֲווֹ חַד לְחַד ׃ 16 מָנָא נֶעְבֵּד לְהוֹן לְגַבְרֵא הָלֵין הָא גֵיר אָתָא
גַּלְיָא וַהֲוָת בְּאִידַיְהוֹן לְכֻלְהוֹן עָמוּרַיהּ דְאוּרִשְׁלֶם אֶתִידַעַת וְלָא מֶשְׁכְּחִינַן דְנֶכְפּוּר ׃ 17 אֶלָּא דְלָא יַתִּיר אִית
נֶפּוּק סְבָא הָנָא נֶתְלַחֵם לְהוֹן דְהוּב לָא נְמַלְלוּן בַּשְׁמָא הָנָא לְאנָשׁ מֶן בְּנַינָשָׁא ׃

סְלָא פי׳ מאס בְּנָא
פְּרַק יְהַב פי׳ צריך
חַיָא מַלֵּל סְכַל
המן לשון ין פתים
תְּהַר כמו תוהא יְדַע
הֲפַךְ חָזָא קוּם אֲסָא
אֲמַר נְפַק כמו אתא
גְּלָא יַד עֲמַר פי׳ ישב
יְדַע

Psl.117 b.18 Mat.21. d.42 Mar.12. a.10 Luc.20. c.17 Iſa.28.d 16. 1.Pet.2. a.7 Rom.9. 32.33

11 ‡ Hic eſt lapis qui reprobatus eſt à vobis ędificantibus, qui factus eſt in caput anguli.

11 ‡ οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας·

12 ‡ Et non eſt in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.

12 ‡ καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον τὸ δεδομένον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.

13 ‡ Videntes autem Petri conſtantiam & Iohannis, comperto quòd homines C eſſent ſine literis & idiotæ, admirabantur; & cognoſcebant eos, quoniam cum Ieſu fuerant:

13 ‡ θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου, καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγινώσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν·

14 ‡ Hominem quoque videntes ſtantem cũ eis qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere.

14 ‡ τὸν τε ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν.

15 ‡ Iuſſerunt autem eos foras extra concilium ſecedere: & conferebant adinuicem,

15 ‡ κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους,

16 ‡ Dicentes: Quid faciemus hominibus iſtis? quoniam quidem notum ſignum factum eſt per eos, omnibus habitantibus Ieruſalem manifeſtum eſt, & non poſſumus negare.

16 ‡ λέγοντες, τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι.

17 ‡ Sed ne amplius diuulgetur in populum, comminemur eis, ne vltrà loquantur in nomine hoc vlli hominum.

17 ‡ ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλῇ ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπῳ.

18 ‡ Et vocantes eos, denuntiauerunt ne omnino loquerẽtur, neque docerent in D nomine Ieſu.

18 ‡ καὶ καλέσαντες αὐτοὺς, παρήγγειλαν αὐτοῖς τὸ καθόλου μὴ φθέγγεσθαι, μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ.

19 ‡ Petrus verò & Iohannes reſpondentes, dixerunt ad eos, Si iuſtum eſt in conſpectu Dei, vos potius audire, quàm Deum; iudicate.

19 ‡ Ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς εἶπον, εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνατε.

20 ‡ Non enim poſſumus quæ vidimus & audiuimus, non loqui.

20 ‡ οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν.

21 ‡ At illi cõminantes, dimiſerunt eos, non inuenientes quomodo punirẽt eos, propter populum; quia omnes clarificabant id quod factum fuerat, in eo quod acciderat.

21 ‡ Οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτοὺς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ, πῶς κολάσωσιν αὐτοὺς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι.

22 ‡ Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum fuerat ſignum iſtud ſanitatis.

22 ‡ ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσαρακοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

23 ‡ Dimiſſi autem venerunt ad ſuos, & annũtiauerunt eis quanta ad eos princi- E pes Sacerdotum & Seniores dixiſſent.

23 ‡ Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον.

24 ‡ Qui cùm audiſſent, vnanimiter leuauerunt vocem ad Deum, & dixerunt: Domine, tu Deus qui feciſti cælum & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt:

24 ‡ Οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ εἶπον, δέσποτα σὺ ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς·

---

[1] קְרָא פיר כתו [2] אַלֶף פיר עדים [3] עָנָא דון [4] שְׁכַח [5] חֲזָא [6] מַלֵּל לְהֵם [7] שְׁרָא [8] עָלַל סוּם [9] רֵישׁ [10] אִית כמו יש [11] כמו אות [12] אַסָּא [13] שְׁרָא [14] אֵתָא [15] שֵׁעָא פיר סיפר [16] יַחַד דוּם

18 וְקָרוּ אִנּוּן וּפְקִדוּ אִנּוּן דְּלָא נִמַלְּלוּן וְלָא נִלְפּוּן בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ׃ 19 עֲנוֹ שִׁמְעוּן כֵּאפָא וְיוֹחָנָן וַאֲמַרוּ לְהוּן אִן כְּאנָא קֳדָם אֱלָהָא דַּלְכוּן בָּשְׁמַע יַתִּיר מִן אֱלָהָא דּוּנוּ׃ 20 לָא גַיִר מִשְׁכְּחִינַן דְּמָא דַחֲזִין וְשִׁמְעִין דְּלָא נִמַלְּלִיוּהִי׃ 21 וְאִתְלַחֲמוּ לְהוּן וְשָׁרוּ אִנּוּן לָא גַיִר אֶשְׁכְּחוּ לְהוּן עֲלָתָא דְּנִסְיוּן בְּרִישְׁהוּן מֶטֶל עַמָּא כְּלֶנְשׁ גַּיִר מְשַׁבַּח הֲוָא לַאלָהָא עַל מֵרֵם דַּהֲוָא׃ 22 יַתִּיר גַּיִר מִן בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין אִיתוֹהִי הֲוָא גַּבְרָא הוּ דַהֲוָת בֵּהּ הָדָא אָתָא דְּאַסְיוּתָא׃ 23 וְכַד אֶשְׁתְּרִיו אֲתוֹ לְוָת אַחֵיהוּן וְאַשְׁתַּעִיו לְהוּן כֹּל מָא דַאֲמַרוּ כָּהֲנֵא וְקַשִּׁישֵׁא׃ 24 וְהֵנוּן כַּד שְׁמַעוּ אַכְחֲדָא אֲרִימוּ קָלְהוּן לְוָת אֱלָהָא וַאֲמַרוּ מָרְיָא אַנְתְּ הוּ אֱלָהָא דַּעֲבַדְתְּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְיַמְּמָא וְכֹל דְּאִית בְּהוּן׃

25 * Tuque is es qui locutus es per Spiritum Sanctitatis per os Dauid serui tui: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inane?

26 * Astiterunt reges terræ principesque, & consilium inierunt simul aduersus Dominum & aduersus Meschicho eius.

27 * Congregati sunt enim verè in hac ciuitate aduersus sanctum filium tuum Ieschua, quem tu vnxisti, Heroudes & Pilatus cum

28 gentibus & Synagoga Israel, * Vt facerent quæcunque manus tua, & voluntas tua prius designauerat esse facienda.

29 * Sed & nunc Domine intuere & videminas eorum, & da seruis tuis vt palam prædicent sermonem tuum.

30 * Quum manum tuam porriges ad sanandum, vtque virtutes edantur in nomine Filij tui sancti Ieschua.

31 * Et quum orassent ac fuissent auspicati preces, commotus est locus in quo erant congregati: & repleti sunt omnes Spiritu Sanctitatis, ac loquebantur palam sermonē Dei.

Feria tertia Candidatorum.

32 * Erat autem cœtus hominum illorum qui crediderant, anima vna, & vna mens; nemoque ex eis dicebat de facultatibus quas possidebat suas esse, sed omnia quæ habebant, erant societatis.

33 * Magnáque virtute testabantur ipsi Apostoli de resurrectione Ieschua Meschicho: & gratia magna inerat illis omnibus.

34 * Cæterùm nemo erat inter eos egenus: illi enim qui possidebant fundos & domos, vendebant, & adferebāt pretia eorum quę vendita fuerant:

35 * Deponebántque ad pedes Apostolorum: & hoc dabatur vnicuique prout egebat.

36 * Iauseph autem ille qui cognominatus est Barnabba ab Apostolis (quod exponitur Filius consolationis) Leuita, ex regione Cypri,

37 * Habebat agrum, & vendidit eum, attulitque pretium & deposuit ante pedes Apostolorum.

Defunctorum. CAP. V.

1 POrrò vir quidam, cuius nomen erat Chanania, cum vxore sua nomine Schaphira, vendiderat fundum suum.

---

25 וְאַנְתְּ הוּ דְּמַלֵּלְתְּ בְּיַד רוּחָא דְקוּדְשָׁא בְּפוּם דָּוִיד עַבְדָּךְ לְמָנָא רְגָשׁוּ עַמְמֵא וְאֻמָּתָא רָנִי סְרִיקוּתָא ;
26 קָמוּ מַלְכֵא דְאַרְעָא וְשַׁלִּיטָנֵא וְאִתְמַלְּכוּ אַכְחֵדָא עַל מָרְיָא וְעַל מְשִׁיחֵה ; 27 אֶתְכַּנְשׁוּ גִיר שַׁרִיר אִית
שְׁרוּתָא הָדָא עַל קַדִּישָׁא בְּרַךְ יֵשׁוּעַ אֵינָא דְאַנְתְּ מְשַׁחְתְּ הֲרוֹדוֹס וּפִילַטוֹס עִם עַמְמֵא וְכֶנְשָׁא דְיִשְׂרָאֵל ;
28 לְמַעְבַּד כֹּלְּהֶן דְּאִידָךְ וְצֶבְיָנָךְ קַדֵּם רְשִׁים דְּנַהֲוָא ; 29 וְאַף הָשָׁא מָרְיָא חוּר וַחֲזִי לְלוּחֲמֵיהוֹן וְהַב
לְעַבְדָּךְ דְּעִין כְּגַלָּא נַהֲוֹן מַכְרִזִין מִלְּתָךְ ; 30 כַּד אִידָךְ מוֹשִׁיט אַנְתְּ לְאַסְוָתָא וְלַגְבוּרָוָתָא דְנַהֲוִין בְּשֵׁמֵה
דְּבַר קַדִּישָׁא יֵשׁוּעַ ; 31 וְכַד בְּעוּ וְאִתְכַּשְׁפוּ אָתְחַזִּיעַ אַתְרָא דְּהָוָה כְּנִישִׁין הֲוָוּ וְאִתְמְלִיוּ כֻּלְּהוֹן בְּרוּחָא
דְקוּדְשָׁא וּמְמַלְּלִין הֲווּ עִין כְּגַלָּא מִלְּתָא דְאֱלָהָא ;

32 וְאִלֵּין הוּ דְמַלֵּלְתְּ בְּיַד רוּחָא דְקוּדְשָׁא בְּפוּם דָּוִיד עַבְדָּךְ לְמָנָא רְגָשׁוּ עַמְמֵא וְאֻמָּתָא רָנִי סְרִיקוּתָא ;
קָמוּ מַלְכֵא דְאַרְעָא וְשַׁלִּיטָנֵא וְאִתְמַלְּכוּ אַכְחֵדָא עַל מָרְיָא וְעַל מְשִׁיחֵה ; 27 אֶתְכַּנְשׁוּ גִיר שַׁרִיר אִית
שְׁרוּתָא הָדָא עַל קַדִּישָׁא בְּרַךְ יֵשׁוּעַ אֵינָא דְאַנְתְּ מְשַׁחְתְּ הֲרוֹדוֹס וּפִילַטוֹס עִם עַמְמֵא וְכֶנְשָׁא דְיִשְׂרָאֵל ;
28 לְמַעְבַּד כֹּלְּהֶן דְּאִידָךְ וְצֶבְיָנָךְ קַדֵּם רְשִׁים דְּנַהֲוָא ; 29 וְאַף הָשָׁא מָרְיָא חוּר וַחֲזִי לְלוּחֲמֵיהוֹן וְהַב
לְעַבְדָּךְ דְּעִין כְּגַלָּא נַהֲוֹן מַכְרִזִין מִלְּתָךְ ; 30 כַּד אִידָךְ מוֹשִׁיט אַנְתְּ לְאַסְוָתָא וְלַגְבוּרָוָתָא דְנַהֲוִין בְּשֵׁמֵה
דְּבַר קַדִּישָׁא יֵשׁוּעַ ; 31 וְכַד בְּעוּ וְאִתְכַּשְׁפוּ אָתְחַזִּיעַ אַתְרָא דְּהָוָה כְּנִישִׁין הֲוָוּ וְאִתְמְלִיוּ כֻּלְּהוֹן בְּרוּחָא
דְקוּדְשָׁא וּמְמַלְּלִין הֲווּ עִין כְּגַלָּא מִלְּתָא דְאֱלָהָא ;

a כמו לאמים
b רָגָא פי׳ הגה
c סְרַק ופי׳ ריק
d קוּם e שְׁלַט
f פי׳ בועצו
g שְׁרַר פי׳ נאמת
h מְשַׁח יד עָבָא
i פי׳ הכיש
k חֲזָא לְחַם e וְהַב
l כְּרַז m מַלֵּל יד יְשַׁט

25 *Qui Spiritu sancto per os patris no-
Psal. 2. 1. stri Dauid pueri tui dixisti, Quare fre-
muerunt gentes, & populi meditati sunt
26 inania? *Astiterunt reges terrę, & prin-
cipes conuenerunt in vnum aduersus
Dominum, & aduersus Christum eius.
27 *Conuenerunt enim verè in ciuitate
ista aduersus sanctum puerum tuum Ie-
sum, quem vnxisti, Herodes, & Pontius
Pilatus, cum gentibus & populis Israel,
28 *Facere quæ manus tua & consilium
tuum decreuerunt fieri.
29 *Et nunc Domine respice in minas
eorum, & da seruis tuis cum omni fidu- F
cia loqui verbum tuum:
30 *In eo quòd manum tuam extendas
ad sanitates & signa & prodigia fieri per
nomen sancti filij tui Iesu.
31 *Et cùm orassent, motus est locus in
quo erant congregati: & repleti sunt
omnes Spiritu sancto, & loquebantur
verbum Dei cum fiducia.

32 *Multitudinis autem credentium e-
rat cor vnum & anima vna: nec quis-
quam eorum quæ possidebat, aliquid
suum esse dicebat; sed erant illis omnia
communia.
33 *Et virtute magna reddebant Apo-
stoli testimonium resurrectionis Iesu G
Christi Domini nostri: & gratia magna
erat in omnibus illis.
34 *Neque enim quisquam egens erat
inter illos. Quotquot enim possessores
agrorum aut domorum erant, vendẽtes
afferebant pretia eorum quę vendebant,
35 *Et ponebant ante pedes Apostolo-
rum. Diuidebatur autem singulis prout
cuique opus erat.
36 *Ioseph autem, qui cognominatus
est †Barnabas ab Apostolis, (quod est in-
Barsa- terpretatum, Filius consolationis) Leui-
bas tes, Cyprius genere;
37 *Cùm haberet agrum, vendidit eum;
& attulit pretium, & posuit ante pedes
Apostolorum.

CAP. V.

1 VIr autem quidam nomine Ananias,
cum Saphira vxore sua vendidit a- A
grum:

23 * ὁ διὰ στόματος Δαβὶδ τοῦ παιδός σου εἰπών, ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;
24 * παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ.
27 * συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, ἡρώδης τε καὶ πόντιος πιλάτος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς ἰσραήλ,
28 * ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι.
29 * καὶ τὰ νῦν κύριε ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,
30 * ἐν τῷ τοῦ χειρός σου ἐκτείνειν εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου ἰησοῦ.
31 * καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

32 * Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.
33 * καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς·
34 * οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων,
35 * καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν.
36 * ἰωσὴς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, υἱὸς παρακλήσεως, λευίτης, κύπριος τῷ γένει,
37 * ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

ε.

1 * Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι, σὺν σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησε κτῆμα·

---

2 פי׳ לבנים
3 חיסן רעא כמו רצה
4 נכס פי׳ ממון
5 פי׳ חיטור
6 סתר קום כמו בחים
7 אתא סום יחב
8 כני חרגם כנא
9 פי׳ נחמה ופי׳ שרה
10 אתא

32 איתהוא דין לכנשא דמאמנא איליין דהוו חדא נפש וחד רעין ולא אנש מנהון
אמר הוא על נכסא דקנא הוא דדילה אנון אלא כל מדם דאית הוא להון דגנא הוא ;
33 והוו הנון שליחא על קימהה דישוע משיחא וסיבותא רבתא איתהות עם כלהון ;
34 ואנש ליתהוא בהון דצריך איליך
גיר דקנין הוו קיריא וכתא מזבנין הוו ומיתיין דמיא דמדם דמזבנין ;
35 וסימין הוו לות רגליהון דשליחא
ומתיהב הוא לאנש אנש איך מדם דסניק הוא ;
36 יוסף דין הו דאתכני ברנבא מן שליחא דמתתרגם בר
דבויא לויא מן אתרא דקופרוס ;
37 איתהוא לה קריתא וזבנה ואיתידמיה וסם קדם רגליהון דשליחא ;
ודענדא יא קפאלין ה ונבדא חד דשמה הוא חננא עם אנתתה דשמה הוא שפירא זבן הוא קריתה ;

2 ܘܐܦܪܫ ܡܢ ܙܒܢܐ ܕܝܠܗ. ܘܐܝܬܝ ܒܝܕ ܐܢܬܬܗ
ܘܐܬܐ ܚܠܩܐ ܕܙܒܢܐ ܘܣܡ ܩܕܡ ܪܓܠܝ ܫܠܝܚܐ.
3 ܘܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܚܢܢܝܐ ܠܡܢܐ ܡܠܐ ܣܛܢܐ ܠܒܒܟ
ܕܬܟܕܒ ܠܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܘܬܫܬܝܐ ܡܢ ܟܣܦܐ ܕܙܒܢܐ
4 ܠܐ ܗܘܐ ܕܝܠܟ ܕܝܬ ܥܕ ܠܐ ܙܒܢܬ ܘܡܙܒܢ
ܐܝܟ ܠܡܢܐ ܣܡܬ ܒܠܒܟ ܠܐ ܐܢܫܐ ܐܠܐ ܠܐܠܗܐ.
5 ܘܟܕ ܫܡܥ ܚܢܢܝܐ ܗܠܝܢ ܢܦܠ ܡܝܬ ܘܗܘܬ
ܕܚܬܬܗ ܪܒܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܕܫܡܥܘ.
6 ܘܩܡܘ ܥܠܝܗܘܢ ܙܥܘܪܐ ܕܗܢܘܢ ܕܗܘܘ ܒܝܢ ܐܢܫܐ
ܘܟܢܫܘ ܠܗ ܘܢܦܩܘ ܠܗ ܠܒܪܐ.
7 ܘܗܘܬ ܬܠܬ ܫܥܝܢ ܐܦ ܐܢܬܬܗ ܕܠܐ ܝܕܥܐ ܡܕܡ
ܗܘܬ ܥܠ ܕܝܢ ܕܗܘܐ.
8 ܘܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܗܐ ܠܡܢܐ ܙܒܢܬܘܢ ܠܗܠܝܢ
ܙܒܢܐ. ܘܐܡܪܬ ܐܝܢܐ ܗܝ ܐܦ ܗܠܝܢ ܙܒܢܐ.
9 ܘܐܡܪ ܠܗ ܫܡܥܘܢ ܡܢܐ ܐܬܬܘܢ ܡܬܚܢܝܢ ܠܪܘܚܐ
ܕܡܪܝܐ ܗܐ ܪܓܠܝ ܕܐܢܫܐ ܕܩܒܪܘ ܠܒܥܠܟ ܒܬܪܥ
ܐܢܘܢ ܘܢܦܩܘܢ ܠܟ.
10 ܘܢܦܠ ܡܝܬ ܗܢܐ ܒܗܝܡܬܐ ܕܗܢܘܢ ܘܥܠܘ ܒܪܘܚ
ܘܩܒܪܘ ܠܒܥܠܗ. ܘܗܘܘ ܕܚܠܬܐ ܠܗ ܡܝܬ ܘܢܦܩܘ
ܘܩܒܪܘ ܠܬܪܥ ܕܒܥܠܗ.
11 ܘܗܘܬ ܕܚܠܬܐ ܥܠ ܟܠܗ ܩܗܠܐ ܘܥܠ ܟܠܗܘܢ ܕܫܡܥܘ
ܗܠܝܢ.

ܩܕܡ ܫܠܝܚܐ ܕܡܪܝܐ ܩܦ ܕ

12 ܘܒܝܕ ܫܠܝܚܐ ܗܘܘ ܡܬܥܒܕܝܢ ܐܬܘܬܐ ܘܚܝܠܐ
ܣܓܝܐܐ ܒܥܡܐ. ܘܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܟܢܫܝܢ ܚܕ
13 ܒܣܘܬܐ ܕܫܠܝܡܘܢ. ܘܡܢ ܐܚܪܢܐ ܠܐ ܡܢ ܕܢܬܩܪܒ
ܠܘܬܗܘܢ ܐܠܐ ܡܫܒܚܝܢ ܠܗܘܢ ܥܡܐ.
14 ܘܡܬܝܬܪܝܢ ܗܘܘ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܒܡܪܝܐ ܓܘܫܡܐ
ܕܓܒܪܐ ܘܢܫܐ.
15 ܘܥܕ ܕܢܦܩܘܢ ܠܒܪ ܐܦ ܠܫܘܩܐ ܘܢܫܕܘܢ
ܥܠ ܡܨܥܬܐ ܕܢܬܚܘܪ ܡܢ ܦܓܪ ܫܡܥܘܢ ܐܘ ܕܬܬ
ܛܠܠܗ ܢܬܟܣܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ.

2 * *Abstulit autem ex pretio, abdiditque, conscia vxore sua, & attulit partem pecuniæ ac deposuit ante pedes Apostolorum.*

3 * *Cui dixit Schemeoun, Chanania, cur ita impleuit Satanas cor tuum, vt mentireris in Spiritum Sanctitatis, & interuerteres ex pecunia pretij fundi illius?*

4 * *Nonne tuus erat priusquàm vendidisses? & postquàm venundatus est rursus tu potestatem habebas super pretium: quid tibi venit in mentem vt exequereris hanc voluntatem? Non mentitus es in homines, sed in Deum.*

5 * *Quumque audisset Chanania hos sermones, cecidit, & mortuus est. Et pauor ingens inuasit omnes qui hæc audierant.*

6 * *Surrexerunt autem ij qui iuuenes erant inter eos, & collegerunt eum, sepultumque eduxerunt.*

7 * *Tribus verò post horis & vxor eius ingressa est, quum nesciret quid actum esset.*

8 * *Cui dixit Schemeoun: Dic mihi, num his pretiis* [tanti] *vendidistis fundũ? Ipsa verò dixit, Etiam, his pretiis* [tanti.]

9 * *Dixit ei Schemeoun, Quoniam æquales fuistis ad tentandum Spiritum Domini, ecce pedes eorum qui sepelierunt maritum tuum sunt pro foribus, & ipsi efferent te.*

10 * *Et eo ipso momento cecidit ad pedes eorum, & mortua est. Et ingressi sunt iuuenes illi, & nacti sunt eam mortuam, & collectã in feretrum efferentes, sepelierunt eam ad tumulum mariti sui.*

11 * *Et extitit timor ingens in tota Ecclesia, & in omnibus qui hæc audierunt.*

Apostolorum.

12 * *Edebantur autem per manum Apostolorum signa & virtutes multæ in populo: & erant omnes congregati simul in porticu Schelemoun.*

13 * *Ex aliis autem nemo audebat ad eos accedere, sed magnificabat eos populus.*

14 * *Magisque accrescebant ij qui credebant in Domino cœtus virorum & mulierum.*

15 * *Adeò vt in plateas efferrent ægrotos, coniicerentque in grabatis, vt quum veniret Schemeoun, vel vmbra ipsius operiret eos.*

---

2 וְשַׁקְלִין שִׁמְיָה וְטַשִׁי כַּר רְגִישָׁא הַוַת אִנְתְּתֵה וְאִיתִי מְנָה מִן כַּסְפָא וְסָם קֳדָם רַגְלֵיהוֹן דְּשְׁלִיחֵא ׃
3 וְאָמַר לַהּ שִׁמְעוֹן חַנַנְיָא מָנוּ דְּהָכְנָא מְלָא סָטָנָא בְּלִבָּךְ דְּתְרַגֵּל בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא וְתִטַּשֵׁא מִן כַּסְפָא דְּדִמְיָה ׃
4 לָא הֲוָא דִילָךְ הֲוָת עַד לָא תְזַדְּבַן וּמִן זִבְנָא שַׁלִּיט הֲוַיְתָ עַל דְּמֵיהּ לְמָנָא סְמָתָ בְּלִבָּךְ
הָעֲבַד עֲבוּתָא הָדָא לָא דַּגַּלְתָּ בְּבְנֵי אֲנָשָׁא אֶלָּא בַּאֱלָהָא ׃
5 וְכַד שְׁמַע חַנַנְיָא הָלֵין מָרָא נְפַל וּמִיתָ וְהֲוָת
דְּחִלְתָּא רַבְּתָא בְּכֹלְהוֹן הָלֵין דְּשִׁמְעוּ ׃
6 וְקָמוּ אִילֵין דְּעָלַיְמִין בְּהוֹן וְכַנְּשׁוּהִי וְאַפִּקוּ קָבְרוּהִי ׃
7 וּזְקָתֵר דַּהֲוָי תְּלַת שָׁעִין אַף אִנְתְּתֵה עָלַת כַּד לָא יְדִעָא מָנָא הֲוָא ׃
8 אָמַר לַהּ שִׁמְעוֹן אֲמַרִילִי אִן בְּהָלֵין דְּמֵיָא זַבְנְתּוּן קַרְיָתָא הִי דֵין אָמְרַת אִין בְּהָלֵין דְּמֵיָא ׃

a מן לשון יון
b רגש פי׳ רגה
c אתיא
d פי׳ כמו פי׳ שדה
e זבן סום
f מלל מות
g קום נפק
h הליא עלל

2 * Et fraudauit de pretio agri, conscia
vxore sua: & afferens partem quandam,
ad pedes Apostolorum posuit.
3 * Dixit autem Petrus†: Anania, cur
ad Ananiam, Anania tentauit Satanas cor tuũ, mentiri te Spi-
ritui sancto, & fraudare de pretio agri?
4 * Nonne manẽs tibi manebat, & ve-
nundatum in tua erat potestate? Quare
posuisti in corde tuo hanc rem? Non es
mentitus hominibus, sed Deo.
5 * Audiens autem Ananias hæc ver-
ba, cecidit, & expirauit. Et factus est ti-
mor magnus super omnes qui audierũt.
6 * Surgentes autem iuuenes, amoue-
runt eum, & efferentes sepelierunt.
7 * Factum est autem quasi horarum
trium spatium, & vxor ipsius, nesciens B
quod factum fuerat, introiuit.
8 *†Respondit autẽ ei Petrus: Dic mihi
Dixit mulier, si tanti agrum vendidistis? At illa
dixit, Etiam tanti.
9 * Petrus autem ad eam: Quid vtique
conuenit vobis tentare Spiritum Do-
mini? Ecce, pedes eorum qui sepelierunt
virum tuum ad ostium, & efferent te.
10 * Confestim cecidit ante pedes eius,
& expirauit. Intrantes autem iuuenes,
inuenerunt illam mortuam: & extule-
runt, & sepelierunt ad virum suum.
11 * Et factus est timor magnus in vni-
uersa Ecclesia, & in omnes qui audie-
runt hæc.

12 *Per manus autem Apostolorum fie-
bant signa & prodigia multa in plebe. C
Et erant vnanimiter omnes in porticu
Salomonis.
13 * Cæterorum autem nemo audebat
se iungere illis: sed magnificabat eos
populus.
14 * Magis autem augebatur creden-
tium in Domino multitudo virorum ac
mulierum:
15 * Ita vt in plateas eiicerent infirmos,
& ponerent in lectulis ac grabatis, vt ve-
niente Petro saltem vmbra illius obum
braret quenquam illorum, & liberaren-
tur omnes ab infirmitatibus suis.

2 * καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας καὶ τὸ γυ-
ναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν
ἀποστόλων ἔθηκεν.
3 * εἶπε δὲ πέτρος, ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς
τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ νο-
σφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου;
4 * οὐχὶ μένον σοι ἔμενε, καὶ περαθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ
ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ
ἔψευσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ θεῷ.
5 * ἀκούων δὲ ὁ ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέψυ-
ξε. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας
ταῦτα.
6 * ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν, καὶ ἐξε-
νέγκαντες ἔθαψαν.
7 * ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς, εἰσῆλθεν.
8 * ἀπεκρίθη δὲ αὐτῇ ὁ πέτρος, εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χω-
ρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπε, ναὶ, τοσούτου.
9 * ὁ δὲ πέτρος εἶπε πρὸς αὐτὴν, τί ὅτι συνεφωνήθη ὑ-
μῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου, ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάν-
των τὸν ἄνδρα σου, ἐπὶ τῇ θύρᾳ· καὶ ἐξοίσουσί σε.
10 * ἔπεσε δὲ παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέ-
ψυξεν. εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι, εὗρον αὐτὴν νεκρὸν, καὶ
ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτοῦ.
11 * καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.
12 * Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ
τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά. καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες
ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος.
13 * τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐ-
μεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός.
14 * μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλήθη
ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν,
15 * ὥστε καὶ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τι-
θέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομένου πέτρου,
κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν.

---

* שְׁוָא נִסָּא נִפַּק
מוּת עַלַל שְׁכַח
מוּת יְבַל
פיר גִּבְעָה פיר קָהָל
הַוָּא אִתָּא כמו אות
פיר מעשים נפלאים
אולם מִן לְשׁוֹן יָן
אַמְרַת יְדַב כמו רבב
יוֹסֵף חִיוֹמֵן נִפַּק
כְּרַהּ רְמָא
פיר אֵלוּ

9 אֲמַר לַהּ שְׁמָעוֹן מֶטֶל דְּאִשְׁתְּוִיתוּן לְמְנַסָּיוּ רוּחָהּ דְּמָרְיָא הָא רַגְלֵיהוֹן דְּקַבּוּרוּתֵי דְּבַעְלֵכִי בְּתַרְעָא וְהֵנוּן
10 נַפְּקוּנֵכִי: וּבָהּ בְּשָׁעָתָא נָפְלַת קֳדָם רַגְלֵיהוֹן וּמִיתַת וְעָלוּ עֲלַיְמָא הֵנוּן וְאַשְׁכְּחוּהָ כַּד מִיתָא וְקַפְסוּ
11 אֲוֹבְלוּ קַבְרוּהָ עַל גְּנַב בַּעְלָהּ: וַהֲוָת דְּחַלְתָּא רַבְּתָא בְּכֻלָּהּ עִדְתָּא וּבְכֻלְּהוֹן הֵנוּן דְּשַׁמְעוּ:
12 דְּשְׁלִיחֵא יב וְהַוְיִן הֲוֵי בְּיַד שְׁלִיחֵא אָתְוָתָא וְגְבוּרָוָתָא סַגִּיאָתָא בְּעַמָּא וְכֻלְּהוֹן כְּנִישִׁין הֲוֵי
13 אַכְחֲדָא בְּאַסְטְוָא דְשְׁלֵימוֹן: וּמִן אַחֲרָנָא אֱנָשׁ לָא מַסְרַח הֲוָא דְּנִתְקָרֵב לְוָתְהוֹן אֶלָּא מַרְבָּא הֲוָא לְהוֹן
14 עַמָּא: וַיְתִיר מְתְחַוְסְפִין הֲווֹ אִילִין דְּמְהַיְמְנִין הֲוֵי בְּמָרְיָא כְּנָשָׁא דְגֻבְרָא וְדְנִשָּׁא:
15 אֵיכְנָא דְּבְשׁוּקָא מְפַקִּין הֲוֵי לְכִרְיָתָא כַּד רְמִין הֲוֵי בְּעַרְסָתָא דְאַמְתִּי דְּנֶהֱוֶא אַתָּא שְׁמָעוֹן אַפֵּן טֻלְנִיתָהּ חַגֵּן עֲלֵיהוֹן:

16 * Conueniebant autem plurimi ad eos ex vrbibus aliis adiacentibus Ourischlem, qui adferebant ægros, eosque in quibus essent spiritus immundi, & sanabantur omnes.

17 * Proinde replebatur inuidia summus Sacerdos, cunctique qui cum eo erant (quum essent ex doctrina Zadoukæorum:)

18 * Et iniecerunt manus in Apostolos, prehensosque obuinxerunt in carcere.

19 * Tunc noctu Angelus Domini reseravit fores carceris, & eduxit eos; ac dixit eis:

20 * Ite, state in templo, & loquimini ad populum omnes hos sermones vitæ.

21 * Exierunt igitur tempore matutino, & introierunt in templum, ac docebant. Princeps autem Sacerdotum ijque qui cum eo erant, aduocarunt socios suos & Seniores Israeliel: miseruntque in custodiam qui adducerent Apostolos.

22 * Quique profecti essent ij qui missi fuerant ab eis, non inuenerunt eos in carcere: reuersi itaque venerunt,

23 * Dicentes, Inuenimus carcerem clausum cautè, atque adeò custodes stantes pro foribus; & aperuimus, at neminem inuenimus illic.

24 * Quumque audissent hos sermones principes Sacerdotum & præfecti templo, obstupescebant super his, & cogitabant quid hoc esset.

25 * Adueniens autem quidam nuntiauit eis, Viri illi quos vinxeratis in carcere, ecce stant in templo, & docent populum.

26 * Tunc abierunt præfecti cum ministris vt adducerent eos non per vim (timebant enim ne lapidibus obrueret eos populus.)

27 * Et quum adduxissent eos, statuerunt coram tota Synagoga: exorsus est autem summus Sacerdos dicere eis:

28 * Nonne præcipiendo præcepimus vobis vt neminem doceretis in nomine isto? Vos autem en repleuistis Ourischlem doctrina vestra, vultisque inducere super nos sanguinem viri istius.

Feria quarta Candidatorum.

29 * Respondit Schemeoun cum Apostolis, et ait illis, Deo oportet obedire potius quàm hominibus.

---

16 אתין הוו דין סגיאא לירוחון מן מדינתא דחדרי אורשלם כד מיתין הוו כריתא ואילין דהוון הוו
לון רוחא מנפתא ומתתחלמין הוו כלהון ; 17 ואתחמלי הוא חסמא רב כהנא וכלהון דעמה דאיתיהון הוו
מן ילפנא דצדוקיא ; 18 וארמיו אידיא על שליחא ואחדו אסרו אנון בית אסירא ;
19 הידין בליליא מלאכא דמריא פתח תרעא דבית אסירא ואפק אנון ואמר להון ; 20 זלו קומו בהיכלא
אלו לעמא כלהון מלא הלין דחיא ; 21 ונפקו עדן שפרא ועלו להיכלא ומלפין הוו רב כהנא דין ואילין
עמה קרו לחבריהון ולקשישא דישראל ושדרו לבית אסירא דניתון אנון לשליחא ;
22 וכד אזלו אילין דאשתדרו מנהון לא אשכחו אנון בית אסירא והפכו אתו ;

a אתא b טנף פמא
c חלם רפא
d מלא פיר קטנה רעה
e אית
f אלף g רמא h יד
i נפק פיר אדני
k אזל l מלל
m פיר עת
n עלל o אלף p קרא
q אתא r שדר

16 * Concurrebat autem & multitudo vicinarum ciuitatum Ierusalem, afferentes ægros, & vexatos à spiritibus immũdis: qui curabantur omnes.

17 * Exurgens autem princeps Sacerdotum & omnes qui cum illo erant, quę est hæresis Sadducæorum, repleti sunt zelo:

18 * Et iniecerunt manus in Apostolos, & posuerunt eos in custodia publica:

19 * Angelus autẽ Domini per noctem aperiens ianuas carceris, & educens eos, dixit:

20 * Ite, & stantes loquimini in templo plebi omnia verba vitæ huius.

21 * Qui cùm audissent, intrauerunt diluculò in templum, & docebant. Adueniens autem princeps Sacerdotum & qui cum eo erant, conuocauerunt concilium & omnes Seniores filiorum Israel: & miserunt ad carcerem vt adducerentur.

22 * Cùm autem venissent ministri, & aperto carcere non inuenissent illos; reuersi nuntiauerunt,

23 * Dicentes: Carcerem quidem inuenimus clausum cum omni diligentia, & custodes stantes ante ianuas: aperientes autem, neminem intus inuenimus.

24 * Vt autem audierunt hos sermones magistratus tẽpli & principes Sacerdotum, ambigebant de illis quidnã fieret.

25 * Adueniens autem quidam, nuntiauit eis, Quia ecce viri quos posuistis in carcerem, sunt in templo stantes & docentes populum.

26 * Tunc abiit magistratus cum ministris, & adduxit illos sine vi: timebant enim populum ne lapidarentur.

27 * Et cùm adduxissent illos, statuerunt in concilio. Et interrogauit eos princeps Sacerdotum,

28 * Dicens: Præcipiendo præcepim' vobis, ne doceretis in nomine isto: & ecce repleftis Ierusalem doctrina vestra: & vultis inducere super nos sanguinem hominis istius.

29 * Respondens autem Petrus & Apostoli, dixerunt: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.

16 * Συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων εἰς Ἱερουσαλὴμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

17 * ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου.

18 * καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ.

19 * ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ νυκτὸς ἀνοίξας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς, εἶπε,

20 * πορεύεσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης.

21 * ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.

22 * οἱ δὲ ὑπηρέται παραγενόμενοι οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ. ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν,

23 * λέγοντες, ὅτι τὸ μὲν δεσμωτήριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐπὶ πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ, ἔσω οὐδένα εὕρομεν.

24 * ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο.

25 * παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, λέγων, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν.

26 * τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν ἵνα μὴ λιθασθῶσιν.

27 * ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς,

28 * λέγων, οὐ παραγγελίᾳ παρηγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

29 * Ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον, πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ, μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.

---

23 וְאָמְרִין אָשְׁכַּחְנָן בֵּית אֲסִירָא דְּאִתְיַד וְהַיְרָאִין וְאַף לְנָטְרֵא קָיְמִין עַל תַּרְעָא וּפְתַחְנָן וְאַנָשׁ לָא אֶשְׁכַּחְנָן תַּמָּן׃
24 וְכַד שְׁמַעוּ הֵלֵין מָרֵא רַבִּי כָּהֲנֵא וְאַרְכּוּנֵא דְּהַיְכְלָא תַּוְרִין הֲווֹ עֲלֵיהוֹן וּמִתְחַשְׁבִין הֲווֹ דְּמָנָא הִי הָדֵא׃
25 וַאֲתָא אֲנָשׁ אַוְדַע אֲנוּן דְּהֲנוּן גַּבְרֵא דַּחֲבַשְׁתּוּן בֵּית אֲסִירָא הָא קָיְמִין בְּהֵיכְלָא וּמַלְפִּין לְעַמָּא׃
26 הֵידֵין אֲזַל אַרְכּוּנֵא עִם רַחֲשָׁא דְּנִיחוּן אֲנוּן לָא בִּקְטִירָא דָּחֲלִין הֲווֹ גַּיר דִּלְמָא גָּרְגוּם אֲנוּן עַמָּא׃
27 וְכַד אֵיתְיוּ אֲנוּן אֲקִימוּ אֲנוּן קֳדָם כְּלַהּ כְּנִשָׁא וְאַקְף הֲוָא רַב כָּהֲנָא לְמֵאמַר לְהוּן׃
28 לָא הֲוָא מְפַקֵּד פְּקִדְן לְכוּן דְּלָא אַנְשׁ לָא תִּלְפוּן בִּשְׁמָא הָנָא אַנְתּוּן דַּיִן הָא מְלֵיתוּנָה לְאוּרְשְׁלֵם מִן יוּלְפָנְכוּן וְצָבִין אַנְתּוּן דְּתֵיתוּן עֲלַיְן דְּמָה דְּגַבְרָא הָנָא׃
29 עָנָא שְׁמְעוּן עִם שְׁלִיחֵא וַאֲמַר לְהוּן לָא לְמֶהְטְפְסוּ יַתִּיר מִן דְּלַבְנֵי נָשָׁא׃

[k] שכח כלשון משא [l] זָהַר פי' בהשרלות ושכמו בוצרים
[m] קוּם [n] מְלַל
[o] קשרים מן לשון יין
[p] הָיָר השתומם [q] חָשַׁב
[r] יְדַע [s] קוּם [t] אֶלֶף
[u] משמשין עם כל זין
[v] אִתָּא [w] קְטִירָא עזה
[x] רָגַם [y] אִתָּא [z] קוּם
[a] אָקַף פי' הקחיל [b] אֲמַר
[c] פי' לגנים [d] פי' ארץ

30 * Deus Patrum nostrorum excitauit Ie-
schua illum, quem vos trucidastis quum su-
spendistis eum in ligno.
31 * Hunc ipsum excitauit Deus principem
& viuificatorem [seruatorem], & exaltauit
eum dextera sua, vt det pœnitentiam & re-
32 missionem peccatorum Israeli. * Et nos testes
sumus horum sermonum, et Spiritus ille San
ctitatis quē dedit Deus iis qui credūt in ipso.
33 * Quumque audissent hos sermones, cor-
ripiebantur furore, & machinabantur eos
interficere.
34 * Surrexerat autem vnus ex Perischæis,
cui nomen erat Gamaliel, doctor Legis, et ho-
noratus ab vniuerso populo; iussitque vt illi
abducerent Apostolos foras paululum tēporis.
35 * Et ait illis: Viri filij Israel, attendite
vobisipsis, & videte quid vos oporteat fa-
cere de his hominibus.
36 * Siquidem ante hoc tempus surrexerat
Thauda, & dixerat de seipso se esse quid ex-
imij: & secuti sunt eum circiter quadrin-
genti viri: ipse autem interfectus est, et qui
fuerant eum secuti, fusi sunt, & ad nihilum
37 redacti. * Post eum verò surrexit Ti-
houdo Galilæus quibus diebus descripti sunt,
quique in pecunia capitatim [censu] & a-
uertit populum multum post se: & ipse mor-
tuus est, & omnes qui eum secuti fuerant,
dispersi sunt.
38 * Nunc autem dico vobis, abstinete vos
ab his hominibus, & obmittite eos: quan-
doquidem si ex hominibus est hæc cogitatio
& hoc opus, dissoluentur, & cessabunt.
39 * Sin autem ex Deo est, non pertinet ad
vos manibus vestris illud compescere, nere-
periamini contra Deum insurgere.
40 * Proinde acquieuerunt ei: ipsique adno-
cauerunt Apostolos, & flagellarunt eos; ac
præceperunt eis, ne loquerentur in nomine
Ieschua: eosque dimiserunt.
41 * Et exierunt ab eorum conspectu gau-
dētes, quippe qui digni habiti essent pro No-
mine [Numine] ignominiam pati.
42 * Neque cessabant quotidie docere in
templo, domique, et euangelizare de Domino
nostro Ieschua Meschicho.

30 אֱלָהָא[d] דַאבָהָתַן אֲקִים לְיֵשׁוּעַ אֵינָא דַאנְתּוּן קְטַלְתּוּן כַּד[f] תְּלִיתוּנְיָהִי עַל[g] קַיְסָא׃ 31 לֵה לְהָנָא אֲקִים אֱלָהָא
רִישָׁא[h] וּמַחְיְנָא[i] וַארִימֵה בִימִינֵה אֵיךְ דְנֶתֵל[k] תְּיוּבוּתָא וְשׁוּבְקַן[l] חֲטָהֵא לְיִסְרָיֵל׃ 32 וַחְנַן סָהֲדֵא חֲנַן[m] דְמִלָּא הָלֵין וְרוּחָא
וקֻדְשָׁא הוּ דְיָהֵב אֱלָהָא לַאיְלִין[n] דַמְהַימְנִין בֵּה׃ 33 וְכַד שְׁמַעוּ הֲווּ הָלֵין מְלֵא[o] מְתְגַוְזְלִין הֲווּ בְרוּגְזָא וּמְתְחַשְׁבִין
מוֹלְמְקְטֵל אִנּוּן׃ 34 וְקָם חַד מִן פְּרִישֵׁא דִשְׁמֵה הֲוָא גַמְלִיאֵיל[p] מַלְף נָמוּסָא[q] וְמִיקַר מִן כֻּלֵּה עַמָּא וּפְקַד דְנַפְּקוּן
אִנּוּן לְשְׁלִיחֵא לְבַר[s] עִדְנָא זְעִירָא׃ 35 וַאמַר לְהוּן גַּבְרָא בְּנֵי יִסְרָיֵל[t] אֶזְדַהַרוּ בְנַפְשְׁכוּן[v] וַחֲזוּ מָנָא[x] וְלֵא לְכוּן
לְמַעְבַּד עַל הָלֵין אֲנָשָׁא׃ 36 מִן קֻדָּם גֵּיר הָנָא זַבְנָא קָם הֲוָא תַוּדָא וַאמַר עַל נַפְשֵׁהּ דְמֵדַם הוּרַב וְאַזְלוּ בַתְרֵהּ
אַרְבַּעְמְאָה גַּבְרִין וְהוּ אִתְקְטֵל וַאיְלִין דַאזְלִין הֲווּ בָתְרֵהּ[y] אֶתְבַּדְּרוּ וַהֲוָיוּ אֵיךְ לָא מִדַּם׃

d כמו אבותיכו
e קוּם תְּלֵא
g פי׳ עץ והיא צליבא
h רֵישָׁא. רוּם i כתל תֵּב
כמו שוב! כמו חטאים
m מַלֵּל n חֵימֵן o גְּזַל
פי׳ מחתפים או מחחמים
q קְטַל p אַלְף r יִקַּר
פי׳ נכבד פי׳ עת
t זְהַר בלשון נשמר v חֲזָא
x פי׳ ארך

30 * Deus Patrum nostrorum suscitauit Iesum, quem vos interemistis, suspendentes in ligno.

31 * Hunc principem & saluatorẽ Deus exaltauit dextera sua, ad dandam pœnitentiam Israeli, & remissionem peccatorum.

32 * Et nos sumus testes horum verborum, & Spiritus sanctus, quẽ dedit Deus omnibus obedientibus sibi.

33 * Hæc cùm audissent, dissecabantur, & cogitabant interficere illos.

34 * Surgens autem quidam in concilio Pharisæus, nomine Gamaliel, Legisdoctor, honorabilis vniuersæ plebi, iussit foras ad breue homines fieri.

35 * Dixitque ad illos: Viri Israelitæ, attẽdite vobis super hominibus istis quid acturi sitis.

36 * Ante hos enim dies extitit Theodas, dicens se esse aliquem, cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum: qui occisus est; & omnes qui credebant ei, dissipati sunt, & redacti ad nihilum.

37 * Post hunc extitit Iudas Galilæus in diebus professionis, & auertit populum post se; & ipse periit: & omnes quotquot consenserunt ei, dispersi sunt.

38 * Et nunc itaque dico vobis, discedite ab hominibus istis, & sinite illos: quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur:

39 * Si verò ex Deo est, non poteritis dissoluere eos, ne fortè & Deo repugnare † inueniamini. Consenserunt autem illi.

videsmini

40 * Et conuocantes Apostolos, cæsis denunciauerunt, † ne loquerentur in nomine Iesu: & dimiserunt eos.

omnino

41 * Et illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

42 * Omni autem die non cessabant in tẽplo & circa domos docentes, & euangelizantes Christum Iesum.

30 * ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου·

31 * τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετάνοιαν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

32 * καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.

33 * οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς·

34 * ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ φαρισαῖος, ὀνόματι γαμαλιὴλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχύ τι τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι·

35 * εἶπέ τε πρὸς αὐτοὺς, ἄνδρες ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν.

36 * πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ προσεκλίθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων· ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διελύθησαν, καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν.

37 * μετὰ τοῦτον ἀνέστη ἰούδας ὁ γαλιλαῖος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ἱκανὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν.

38 * τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀποστῆτε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς, ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται·

39 * εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτὸ, μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ·

40 * καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους, δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ἰησοῦ· καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς.

41 * οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰησοῦ ἀτιμασθῆναι·

42 * πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι ἰησοῦν τὸν χριστόν.

---

37 וְקָם מִן בְּתַרֵה יְהוּדָא גְלִילָיָא בְּיוֹמָתָא דְּמִתְכַּתְּבִין הֲוָו אֲנָשָׁא בְּכֻסְלָף רִישָׁא וַאסְטִי עִמָּא סַגִּיאָא בַּתְרֵה וְהוּ
מִית וְכָל־הוֹן אִילֵין דְּאִזְדַּלִּין הֲוָו בַּתְרֵה אֶתְבַּדְּרוּ׃ 38 וְהָשָׁא אֲמַר אֲנָא לְכוֹן פְּרוּקוּ לְכוֹן מִן הָלֵין אֲנָשָׁא וּשְׁבוּקוּ
לְהוֹן דְּאִן הוּ דְּמִן בְּנֵינָשָׁא אִיתֵיהּ הָדָא מִחְשַׁבְתָּא וְהָנָא עֲבָדָא מִשְׁתְּרִין וּבְטֵלִין׃
39 וְאִן דִּין מִן אֱלָהָא הוּלָא מִטְיָא בְּאִידֵיכוֹן דְּתִבְטְלוּנֵיהִי דִּלְמָא תֶּשְׁתַּכְּחוּן לְכוֹן דְּלוּקְבַל אֱלָהָא קָיְמִין אַנְחְנָן
וְאִתְחַפִּיתוּ לֵהּ׃ 40 וְקָרוּ אִנּוּן לְשְׁלִיחֵא וְנַגְדוּ אִנּוּן וּפְקָדוּ אִנּוּן דְּלָא נְהֲוֹן מְמַלְּלִין בְּשֻׁמָא דְּיֵשׁוּעַ וְשַׁרְיוּ אִנּוּן׃
41 וַנְפַקוּ מִן קֳדָמֵיהוֹן כַּד חֲדִין דְּשַׁוִּו הֲווֹ מְטָל שְׁמָא דְּנִצְטַעֲרוּן׃ 42 וְלָא שְׁלִין הֲווֹ כָּלְיוֹם
לְמַלְפוּ בְּהֵיכְלָא וְבְבָתֵּיהוֹן וְלְמִסְבְּרוּ עַל מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃

[a] יום [b] כְּתַב
[c] סְטָא פי׳ אשעה מות
[d] פְּרַק בלשון שבק או רחק
[e] אית [f] חֵשֶׁב [g] שְׁרָא
[h] מְטָא פי׳ ראוי [i] יַד
[k] בְּטַל [l] קוּם [m] פּוּס
[n] קְרָא [o] שְׁרָא [p] חֲדָא
[q] שְׁנָא עבראית השם
[r] צְעַר [s] שְׁלָא [t] אַלְף [u] סְבַר

Feria ſexta Quietis, & de Sanctis in genere.

CAP. VI.

1 POrrò in diebus illis quum multiplicarentur diſcipuli, murmurabant Iones diſcipuli aduerſus Hebræos, quòd deſpectui haberentur eorum viduę in miniſterio quotidiano.

2 * Aduocarunt igitur duodecim Apoſtoli omnem cœtum diſcipulorum, & dixerunt eis: Non decet vt relinquamus ſermonem Dei, & miniſtremus menſis.

3 * Exquirite ergo, fratres mei, & ſeligite ſeptem viros ex vobis, de quibus extet teſtimonium, plenoſque Spiritu Domini & ſapientia, & conſtituemus eos ſuper hoc opus.

4 * Nos autem perſeuerabimus in oratione, & in adminiſtratione ſermonis.

5 * Et placuit hic ſermo coram vniuerſo populo: proinde elegerunt Stephanum virum plenum fide & Spiritu Sanctitatis, & Philippum, & Prochorum, & Nikanorem, et Timonem, & Parmenam, et Nicolaum proſelytum Antiochenum.

6 * Quos ſtatuerunt in conſpectu Apoſtolorum: quumque precati fuiſſent, impoſuerunt eis manum.

7 * Itaque ſermo Dei creſcebat, & multiplicabatur valdè numerus diſcipulorum in Ouriſchlem: & populus multus ex Iihoudęis auſcultabat fidei.

8 * Stephanus autem plenus erat gratia & virtute, edebátque ſigna & miracula in populo.

9 * Surrexerunt autem quidam è Synagoga quæ dicitur Libertinorum, Cyrenæorum, & Alexandrinorum, nec non eorum qui ſunt ex Cilicia, & Aſia, & diſceptabant cum Stephano.

10 * Nec poterant reſiſtere ſapientiæ et Spiritui per quem loquebatur.

11 * Tunc miſerunt quoſdam, & docuerunt eos vt dicerent, Nos audiuimus eum dicentem verba blaſphemiæ in Mouſche, & in Deum.

12 * Concitaruntque plebem, & Seniores, & Scribas: proinde venerunt & inſurrexerunt in eum, correptumque adduxerunt in medium Synagogæ.

---

[1] וְבְהוֹן בְּיוֹמָתָא הָאִנּוּן בְּרִ[d]סְגִיו תַּלְמִידָא רְטֵנוּ יוֹנָיֵא תַּלְמִידָא עַל עִבְרָיֵא [c]דְּמִתְבַּסְּיָן הֲוֵי אַרְמַלְתְּהוֹן [f]בְּתֶשְׁמֶשְׁתָּא
[2] וְקָלְיוֹם ; [g] וְקָרוּ הֲרֵעסַר שְׁלִיחֵא לְכֻלֵּה כְּנִשְׁתָּא [h] דְּתַלְמִידָא וַאֲמַרוּ לְהוֹן לָא שַׁפִּיר דְּנִשְׁבּוּק [i] מִלְּתָא דַּאלָהָא
[k] בְּצוּ הַכִּיל אֲתִי [l] וְגַבְּו שִׁבְעָא גַּבְרִין מְנַכְּסִין דְּאִית עֲלֵיהוֹן [m] סַהֲדוּתָא [n] וּמְלֵין רוּחָה דְּמַרְיָא
[o] וְחָכְמָתָא [p] וְנַקִּים אִנּוּן עַל הֵרָא [q] צְבוּתָא ; [4] וְחַנָּן נְהֵוֵא [q] אֲמִינִין [r] בַּצְלוּתָא וּבְתֶשְׁמֶשְׁתָּא [s] דְּמִלְּתָא ; [5] וְשָׁפְרַת
מִלְּתָא קֳדָם כֻּלֵּה עַמָּא [t] וְגַבְּו לֵאסְטֶאפַּנוֹס גַּבְרָא דְּמָלֵא הֲוָא [v] חֵימָנוּתָא וְרוּחָא דְקוּדְשָׁא וְלַפִּילִיפּוֹס וְלַפְּרוֹכוֹרוֹס
וְלִנְקָנוֹר וְלִשְׁמוֹן וְלִפַּרְמִינָא וְלִנִיקְלַאוֹס [x] גִּיוֹרָא אַנְטִיוֹכְיָא ; [6] הֲלֵין [y] קָמוּ קֳדָמֵיהוֹן

[a] דְּעִירוּתָא [b] דְּנַחֵיתָא דְּרַקִּישָׁא [c] בְּנַאִית יד קִפּאלוֹן ו
[d] עָרַב [e] כּוּחַ [f] גֶּוָא אוֹ בֶּגֶן [g] סְגָא [h] כְּסָא כמו בזה
[i] שֵׁמֶשׁ [k] קְרָא [l] לְמַר ; [m] מִלַּל [n] בְּצָא [o] גְּבָא
[p] סְחֵד [q] מְלָא [r] קוּם
[s] עְבָא פי׳ עניין
[t] אֵמֶן וגם [v] עֶלָא [x] מַלַּל
[y] גְּבָא [z] חֵימֵן
[q] גִּיר [r] קוּם

CAP. VI. ϛ'.

1 IN diebus autem illis, crescente numero discipulorum, factum est mur- A
mur Græcorum aduersus Hebræos, eo
quòd despicerentur in ministerio quo-
tidiano viduæ eorum.

2 * Conuocãtes autem duodecim mul-
titudinem discipulorum, dixerunt: Non
est æquum, nos derelinquere verbum
Dei, & ministrare mensis.

3 * Considerate ergo, fratres, viros ex
vobis boni testimonij septem, plenos
Spiritu sancto & sapientia, quos consti-
tuamus super hoc opus.

4 * Nos verò, orationi & ministerio
verbi instantes erimus.

5 * Et placuit sermo coram omni mul-
titudine. Et elegerunt Stephanum vi- B
rum plenum fide & Spiritu sancto, &
Philippum, & Prochorum, & Nica-
Inf.21. b.8 norem, & Timonem, & Parmenam, &
Nicolaum aduenam Antiochenum.

6 * Hos statuerunt ante conspectum
Apostolorum: & orantes imposuerunt
eis manus.

7 * Et verbum Dei crescebat, & multi-
plicabatur numerus discipulorum in Ie-
rusalem valdè: multa etiam turba Sa-
cerdotum obediebat fidei.

8 * Stephanus autem plenus gratia &
fortitudine faciebat prodigia & signa
magna in populo.

9 * Surrexerunt autem quidam de Sy-
nagoga, quæ appellatur Libertinorum,
& Cyrenensium, & Alexandrinorum, &
eorum qui erant à Cilicia & Asia, disputantes cum Stephano:

10 * Et non poterant resistere sapientiæ
propter quòd redarguebãtur ab eo cum omni fiducia. & Spiritui qui loquebatur†.

11 * Tunc summiserunt viros, qui dice-
rent, se audiuisse eum dicentem verba
blasphemiæ in Moysen & Deum.

12 * Commouerunt itaque plebem, & D
Seniores, & Scribas; & concurrentes
rapuerunt eum, & adduxerunt in con-
cilium:

1 * Εν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθη-
τῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς ἑβραίους,
ὅτι παρεθεωρεῖτο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆ-
ραι αὐτῶν.

2 * προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μα-
θητῶν, εἶπον, οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις.

3 * Ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυ-
ρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς
καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης.

4 * ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσ-
καρτερήσομεν.

5 * καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους. καὶ
ἐξελέξαντο στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος
ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Προχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τί-
μωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα·

6 * οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ προσευξά-
μενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

7 * καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθ-
μὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος
τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

8 * Στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίει τέ-
ρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

9 * ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης
Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ
Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητούντες τῷ Στεφάνῳ·

10 * καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι
ᾧ ἐλάλει.

11 * τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν
αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωσῆν καὶ τὸν θεόν.

12 * συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς
γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ ἤγα-
γον εἰς τὸ συνέδριον·

---

[a] אֲלָא [a] סוּם [b] מַלֵּל
[c] רְבָא [d] מְנָא [e] שְׁמַע
[f] חֵימֵן [g] פּ״ר חֵן
[h] כמו אתוות
[i] וּדְמַר [k] קוּם [l] קְרֵא
[m] קוּם [n] אַלֵּף [o] אֵמַר
[p] שְׁמַע [q] מַלֵּל
[r] גְּדַף [s] אֵתָא

[b] 7 וּמִלְּתֵה דַאלָהָא [c] רָבְיָא הֲוָת וְסַגֵּא הֲוָא [d] מָנְיָנָא דְתַלְמִידֵא בְּאוּרְשְׁלֵם טָב
וְעַמָּא סַגִּיאָא מִן יְהוּדָיֵא [e] מִשְׁתְּמַע הֲוָא [f] לְהֵימָנוּתָא ׃ 8 אֶסְטְפָנוֹס דֵּין מְלֵא הֲוָא [g] טִיבוּתָא וְחֵילָא וְעָבֵד הֲוָא
[h] אָתְוָתָא [i] וְחֲדִמְרָתָא בְּעַמָּא ׃ 9 [k] וְקָמוּ הֲוָו אֲנָשָׁא מִן כְּנוּשְׁתָּא [l] דְּמִתְקְרֵיָא דְלִיבַרְטִינוּ קוּרִינָיֵא וַאלֶכְסַנְדְּרָיֵא
וַדְּמִן קִילִיקְיָא וּמִן אֶסְיָא וְדָרְשִׁין הֲוָו עִם אֶסְטְפָנוֹס ׃ 10 וְלָא מְשַׁכְּחִין הֲוָו [m] לְמִקְם לְוִקְבַל חָכְמְתָא וְרוּחָא
דְּמִמַּלֵּל הֲוָת בֵּה ׃ 11 הֵידֵין שַׁדְּרוּ לְגַבְרֵא [n] וַאלֶפוּ אֱנוּן [o] דְּנַאמְרִין דְּחֲנַן [p] שְׁמַעְנֵיהִי דְּאָמַר [q] מְלֵא [r] וְגוּדְפָא
עַל מוֹשֶׁא וְעַל אֱלָהָא ׃ 12 וְשַׁגְּשׁוּ לְעַמָּא וְלִקְשִׁישֵׁא וְלִסְפְרֵא [s] וְאַתּוּ וְקַסּוּ עֲלוֹהִי וְחַטְפוּ [t] אֵיתֵיוּהִי
לְמַצְעֲרַת כְּנִשְׁתָּא ׃

ܚܡܫܐ ܒܫܒܐ ܕܚܘܪ̈ܐ ✣ ... ✣

13 ܘܐܩܝܡܘ ܣܗܕ̈ܐ ܕܓܠܐ ܕܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܓܒܪܐ ܗܢܐ ܠܐ
ܫܠܐ ܠܡܡܠܠܘ ܡܠܐ ܠܘܩܒܠ ܢܡܘܣܐ. ܘܥܠ
14 ܐܬܪܐ ܗܢܐ ܩܕܝܫܐ. ܫܡܥܢ ܓܝܪ ܗܘܝܢ ܠܗ ܕܐܡܪ.
ܕܝܫܘܥ ܗܢܐ ܢܨܪܝܐ ܗܘ ܢܫܪܝܘܗܝ ܠܐܬܪܐ ܗܢܐ. ܘܢܚܠܦ
ܥܝܕ̈ܐ ܕܐܫܠܡ ܠܟܘܢ ܡܘܫܐ.
15 ܘܚܪܘ ܒܗ ܟܠܗܘܢ ܗܢܘܢ ܕܝܬܒܝܢ ܗܘܘ
ܒܟܢܘܫܬܐ. ܘܚܙܘ ܦܪܨܘܦܗ ܐܝܟ ܦܪܨܘܦܐ ܕܡܠܐܟܐ ✣

ܩܦܠܐܘܢ ✣ ܙ ✣

1 ܘܫܐܠܗ ܪܒ ܟܗܢܐ ܕܐܢ ܗܘ ܕܗܠܝܢ ܗܟܢܐ ܐܢܝܢ.
2 ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ. ܓܒܪ̈ܐ ܐܚܝܢ ܘܐܒܗܝܢ ܫܡܥܘ.
ܐܠܗܐ ܕܫܘܒܚܐ ܐܬܚܙܝ ܠܐܒܘܢ ܐܒܪܗܡ ܟܕ
ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܒܝܬ ܢܗܪܝܢ. ܥܕ ܕܠܐ ܢܐܬܐ ܢܥܡܪ ܒܚܪܢ.
3 ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܠܗ. ܦܘܩ ܡܢ ܐܪܥܟ ܘܡܢ ܠܘܬ ܒܢܝ̈
4 ܛܘܗܡܟ. ܘܬܐ ܠܐܪܥܐ ܐܝܕܐ ܕܐܚܘܝܟ. ܗܝܕܝܢ ܢܦܩ
ܐܒܪܗܡ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܟܠܕܝ̈ܐ. ܘܐܬܐ ܥܡܪ ܒܚܪܢ. ܘܡܢ
ܬܡܢ ܡܢ ܒܬܪ ܕܡܝܬ ܐܒܘܗܝ. ܐܫܢܝܗ ܐܠܗܐ ܠܐܪܥܐ ܗܕܐ.
5 ܕܒܗ ܐܢܬܘܢ ܥܡܪܝܢ ܝܘܡܢܐ. ܘܠܐ ܝܗܒ ܠܗ
ܝܪܬܘܬܐ ܒܗ ܐܦ ܠܐ ܕܘܪܟܬܐ ܕܪܓܠܐ. ܘܐܫܬܘܕܝ ܗܘܐ
ܕܢܬܠܝܗ ܠܗ ܐܝܟ ܕܠܡܐܪܬܗ ܠܗ ܘܠܙܪܥܗ. ܟܕ
6 ܠܝܬ ܗܘܐ ܠܗ ܒܪܐ. ܘܡܠܠ ܗܘܐ ܥܡܗ ܐܠܗܐ ܟܕ
ܐܡܪ ܠܗ. ܕܢܗܘܐ ܙܪܥܟ ܬܘܬܒܐ ܒܐܪܥܐ ܢܘܟܪܝܬܐ.
ܘܢܫܥܒܕܘܢܝܗܝ ܘܢܒܐܫܘܢ ܠܗ ܐܪܒܥܡܐ ܫܢܝܢ.
7 ܘܠܥܡܐ ܕܢܦܠܚܘܢ ܠܗ ܐܕܘܢ ܐܢܐ. ܐܡܪ
ܐܠܗܐ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܢܦܩܘܢ ܘܢܦܠܚܘܢܢܝ
8 ܒܗܢܐ ܐܬܪܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܕܝܬܩܐ ܕܓܙܘܪܬܐ.
ܘܗܝܕܝܢ ܐܘܠܕ ܠܐܝܣܚܩ. ܘܓܙܪܗ ܒܝܘܡܐ ܬܡܝܢܝܐ.
ܘܐܝܣܚܩ ܐܘܠܕ ܠܝܥܩܘܒ. ܘܝܥܩܘܒ ܐܘܠܕ
9 ܠܬܪܥܣܪ ܐܒܗ̈ܬܢ. ܘܗܢܘܢ ܐܒܗ̈ܬܢ ܛܢܘ ܒܝܘܣܦ
10 ܘܙܒܢܘܗܝ ܠܡܨܪܝܢ. ܘܐܠܗܐ ܥܡܗ ܗܘܐ. ܘܦܪܩܗ
ܗܘܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܐܘܠܨܢܘܗܝ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܛܝܒܘܬܐ
ܘܚܟܡܬܐ ܩܕܡ ܦܪܥܘܢ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܐܩܝܡܗ
ܪܝܫܐ ܥܠ ܡܨܪܝܢ ܘܥܠ ܟܠܗ ܒܝܬܗ ✣

Feria v. Candidatorum.

13 * *Et statuerunt testes falsos qui dicerent:*
Iste homo non cessat loqui verba contra Le-
gem, & contra locum hunc sacrosanctum.
14 * *Nos enim audiuimus eum dicentem Ie-*
schua istum Nazarenum destructurum hunc
locum, & mutaturum ritus, quos tradidit
15 *nobis Mousche.* * *Itaque intuiti sunt eum*
cuncti illi qui sedebant in synagoga, & con-
spicati sunt vultũ eius quasi vultum Angeli.

CAP. VII.

1 *ET interrogauit eum summus sacerdos, nũ*
hæc ita se haberent.
2 * *Ipse verò ait: Viri fratres et patres no-*
stri audite: Deus ille gloriæ apparuit patri no
stro Abrohõ, quũ esset inter fluuios [in Meso
potamia] *priusquã venisset habitatũ in Chorõ.*
3 * *Et dicebat ei: Exi de terra tua, & ex*
filijs cognationis tuæ, et veni in terram illam
quam commonstrauero tibi.
4 * *Tunc igitur exijt Abrohom è terra Chal*
dæorum, venitque habitatum in Choron. Et
illinc quum obiisset pater eius, transtulit eum
Deus in terrã hanc, quã vos habitatis hodie.
5 * *Nec dedit ei hæreditatem in ea, ne vesti*
gium quidem pedis: tamen pollicitus ei fuerat
se daturum ipsam ei possidendam, & semini
eius, quum non haberet filium.
6 * *Et allocutus eum fuerat Deus dum dice-*
ret ei: Erit semen tuum inquilinum in terra
extranea, & seruituti subiicient illud, malis-
que afficient per quadringentos annos.
7 * *Sed gentem, cui seruitutem seruierint,*
condemnabo ego, dicit Deus; & post hæc exi-
bunt & colent me in hoc loco.
8 * *Proinde dedit ei fœdus Circuncisionis: et*
tunc genuit Ischok & circuncidit eum die o-
ctauo: Ischok autem genuit Iaakoub, & Iaa-
koub genuit duodecim Patres nostros.
9 * *Ipsi autem Patres nostri inuidia moti*
sunt in Iauseph, & vænundederunt eũ Aegy-
ptiis, sed erat Deus cum eo.
10 * *Et liberauit eum ab omnibus oppressio-*
nibus eius, deditque ei gratiam & sapien-
tiam coram Perhoun rege Mezren [Ægypti]
& constituit eum principẽ super Aegyptum,
ac super totam domum suam.

דיום חמשא [a] דחורא יח 13 [b] ואקימו סהדא [c] דגלא דאמרין הנא גברא לא [d] שלא למללו
מלא לוקבל נמוסא ועל אתרא הנא קדישא ׃ 14 חנן גיר שמעניהי דאמר דישוע הנא נצריא הו [f] נשריוהי לאתרא
הנא ונחלף [g] עידא [h] דאשלם לכון מושא ׃ 15 [i] וחרו בה כלהון הנון [k] דיתבין הוו בכנושתא [l] וחזו פרצופה איך
פרצופא דמלאכא ׃ קפלאון ז 1 ושאלה רב כהנא דאן הו דהלין הכנא אנין ׃ 2 הודין אמר גברא אחין
ואבהין שמעו אלהא [b] דתשבוחתא [c] אתחזי לאבון אברהם כד [d] איתוהי הוא [e] בית נהרין עד דלא [f] נאתא [g] נעמר בחרן ׃
3 ואמר הוא לה [h] דפוק מן ארעך ומן לות בני [i] טוהמך [k] ותא לארעא אידא דאחויך ׃ 4 והידין נפק
אברהם מן ארעא דכלדיא ואתא עמר בחרן ומן תמן כד מית אבוהי שניה אלהא לארעא הדא דבה עמרין אנחון

[a] חויר פיר׳ לבן [b] קום
[c] פיר׳ כזבים
[d] שלא פיר׳ חדל [e] מלל
[f] שרא [g] נער פיר׳ החזקים
[h] שלם חוור [k] יתב [l] חזא
[a] כמו אבהיננו
[b] שבח [c] חזא [d] אית
כמו יש [e] ארם נהרים
[f] אתא [g] עמר פיר׳ שכן
[h] נפק [i] פיר׳ משפחתך
[k] אתא

13 * Et statuerunt falsos testes qui dicerent: Homo iste non cessat loqui verba
aduersus locum sanctum & legem.
14 * Audiuimus enim eum dicentẽ, quoniam Iesus Nazarenus hic, destruet locũ
istum, & mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyses.
15 * Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem eius
tanquam faciem angeli.

CAP. VII.

1 DIxit autem princeps sacerdotum: Si
haberẽt hæc ita se †habent?
2 * Qui ait: Viri fratres & patres audite. Deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ cùm esset in Mesopotamia, prius
3 quàm moraretur in Charran. * Et dixit ad illum: Exi de terra tua, &
Gen. 12. a.1 de cognatione tua, & veni in terrã quam
4 monstrauero tibi. * Tunc exiit de terra Chaldæorum, &
habitauit in Charran. Et inde postquam
mortuus est pater eius, transtulit illũ in
5 terram istã, in qua nunc vos habitatis. * Et non dedit illi hæreditatem in ea,
fol nec passum pedis: †& repromisit dare illi
eam in possessionem, & semini eius post
ipsum, cùm non haberet filium.
6 Gen. 15. 6.13 * Locutus est autem ei Deus: Quia erit semen eius accola in terra aliena, &
seruituti eos subiicient, & malè tractabunt eos annis quadringentis.
7 * Et gentem cui seruierint, iudicabo
dicit Dns ego, †dixit Deus. & post hæc exibunt, &
seruient mihi in loco isto.
8 Gen. 17. b.10 Gen. 22. a.2.8.4 Gen. 25. c.14.d. 20. * Et dedit illi testamentum circuncisionis, & sic genuit Isaac, & circuncidit
eum die octauo: & Isaac, Iacob; & Iacob duodecim Patriarchas.
9 Gen. 29. d.32.30. a.b.c.d. 35.d.23. * Et Patriarchæ æmulantes, Ioseph
vendiderunt in Ægyptum. & erat Deus
cum eo.
10 * Et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius. & dedit ei gratiam & sapientiam in conspectu Pharaonis regis
Gen. 37. 8.28 †Aegypti, & constituit eum præpositum
Aegyptorũ super Aegyptum, & super omnem domum suam.

13 * Ἐςησαν δὲ μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας, ὁ ἄνθρωπος
οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου
τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου·
14 * ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος
οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέ-
δωκεν ἡμῖν Μωυσῆς.
15 * καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι
ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον
ἀγγέλου.

ζ.

1 * Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς, εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει;
2 * ὁ δὲ ἔφη, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε· ὁ
θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ, ὄντι ἐν τῇ
Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρρᾶν,
3 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς
συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω.
4 * τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαρ-
ρᾶν. κἀκεῖθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴ-
κισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε.
5 * καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆ-
μα ποδός· καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχε-
σιν αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτὸν, οὐκ ὄντος
αὐτῷ τέκνου.
6 * ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ θεὸς, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ
πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώ-
σουσιν ἔτη τετρακόσια.
7 * καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ θεός.
καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ.
8 * καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς, καὶ οὕτως ἐγ-
έννησε τὸν Ἰσαὰκ, καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγ-
δόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πα-
τριάρχας.
9 * καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο
εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ.
10 * καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως
Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ
ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.

---

9 יָרַת כמו ירש דְּרַךְ יוֹמָנָא ׃ 5 וְלָא יַהֲב לַהּ יְרָתוּתָא בָּהּ אָף לָא דּוּרְכְּהָא דְּרַגְלָא וַאֲשְׁתַּוְדִּי הֲוָא דְּנָתְלִיהּ לַהּ אֵיךְ לְזַרְעֵהּ כַּד לֵית הֲוָא לַהּ בְּרָא ׃ 6 וּמַלֵּל הֲוָא עִמֵּהּ אֱלָהָא כַּד אֵמַר לַהּ דִּנְהֲוֵא זַרְעָךְ תּוֹתְבָא בְּאַרְעָא
10 יָרַת כמו אשתודי בְּאַרְעָא זִלְזְרָעֵהּ כַּד לֵית הֲוָא לַהּ בְּרָא ׃ 7 וּבְרַיְתָא זִנְבָּאשׁוּן לַהּ אַרְבַּעְמָאָה שְׁנִין ׃
11 נְתַל יָרַת יִתְבּ כְּבַר שַׁעְבַּר בְּאַשׁ עְבַד רוּן נִפְקִ הוּן לשון יון פיר ברית יְלַד כמו אבוהיכו
12 טְנַן פיר קנא אֵלֵץ פיר חוּן קוּם

Infanticidij.

11 * Extitit autem fames & oppressio ingens in vniuersa Ægypto, & in terra Chanaan, nec habebant vnde explerentur Patres nostri.

12 * Quumque audisset Jaakoub frumentum esse in Ægypto, miserat Patres nostros primũ.

13 * Et quum bis profecti essent, patefecit seipsum Jaüseph fratribus suis; & innotuit Perhoun cognatio ipsius Jauseph.

14 * Porrò misit Iauseph & accersiuit patrẽ suum Iaakoub, omnemque cognationẽ suam: erant autem numero septuaginta quinque animæ.

15 * Proinde descendit Jaakoub in Ægyptum, & mortuus est illic ipse & Patres nostri.

16 * Et translati sunt in Schekim, positique in sepulchro quod emerat Abrohom argento à filiis Chamour.

17 * Quum autem appropinquaret tempus illius rei quam pollicitus fuerat, iureiurando Deus ipsi Abrohom, creuerat populus, praualueratque in Ægypto.

18 * Usquequo surrexit rex alius super Ægyptum, qui non nouerat ipsum Iauseph.

19 * Et dolosè egit in cognationem nostram, malèque accepit Patres nostros; ac præcepit eiici infantes eorum, ne seruarentur.

20 * Eo ipso tempore natus est Mousche, qui charus fuit Deo: et educatus est tribus mensibus in ædibus patris sui.

21 * Quumque fuisset expositus à populo suo, nacta est eum filia Perhoun, & nutriuit eum sibi pro filio.

22 * Et eruditus est Mousche omni sapientia Ægyptiorum; diuésque erat dictis & factis suis.

23 * Quum autem esset annos quadraginta natus, subijt in animum eius vt inuiseret fratres suos filios Israel.

24 * Et conspicatus quẽdam ex filiis suæ prosapiæ vim patientem, vindicauit eum, et causam eius egit, interemitque Ægyptium illum qui offenderat eum.

25 * Putabat autem filios Israel fratres suos intelligere Deum per manum ipsius daturum eis liberationem. At non intellexerunt.

26 * Ac postero die visus est eis quum ipsi inter se rixarentur: & suadebat eis vt in gratiam redirent, dicens: Viri, fratres estis, cur alius alium offenditis?

---

11 וַהֲוָא כַפְנָא [b] וְאוּלְצָנָא רַבָּא בְּכֹלָּה מָצְרַיִן וּבַאַרְעָא דַכְנָעַן וְלֵית הֲוָא לְהוֹן [l] לְמִסְבַּע לַאֲבָהָתַן׃ 12 וְכַד שְׁמַע
יַעֲקוֹב דְּאִית [d] עִבּוּרָא בְּמִצְרַיִן שַׁדַּר הֲוָא לַאֲבָהָתַן לְזִקְדָּם׃ 13 וְכַד אִזְדַּן תְּרֵתֵין זְבִנִין [c] אוֹדַע יוֹסֵף נַפְשֵׁהּ לַאֲחוֹהִי
וְאִתְיְדַע לְפַרְעֹה [f] טוּהֲמֵהּ דְיוֹסֵף׃ 14 וְשַׁדַּר הֲוָא יוֹסֵף [g] וְאַיְתֵיהּ לַאֲבוּהִי יַעֲקוֹב וְלְכֹלָּה טוּהֲמֵהּ [b] וְהַוְיָן הֲוֵי בְּמִנְיָנָא
שִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ נַפְשָׁן׃ [h] 15 וְנְחַת יַעֲקוֹב לְמִצְרַיִן [i] וּמִית הֵמָּן הוּ וַאֲבָהָתַן׃ [m] 16 וַאֲשְׁתְּנִי לִשְׁכֶם [n] וְאִתְּסִים
בְּקִבְרָא דְחַבֵּן הֲוָא אַבְרָהָם בְּכַסְפָּא מִן בְּנֵי חֲמוֹר׃ 17 וְכַד מְטֵי הֲוָא זִבְנָא דְמַדַּם [o] דְאִשְׁתְּוִדִי הֲוָא [p] בְּמוֹמָתָא
אֱלָהָא לְאַבְרָהָם סַגִּי הֲוָא עַמָּא וְתַקִּף בְּמִצְרַיִן׃ 18 עַדְמָא דְקָם מַלְכָּא אָחֳרְנָא עַל מִצְרַיִן אֵינָא דְלָא יָדַע הֲוָא

[a] וַלַד [b] אַלַּץ [c] סִבְעָ
[d] פִּיר דְגַן [e] יַדַע
[f] פִּיר מִשְׁפָּחוּ
[g] אֶתָא [h] חֲוָא [i] מְנָא
[k] נְחֵת פִּיר יָרַד
[l] מוֹת [m] שְׁנָא פִּיר סִיל
[n] סוּם
[o] אֶשְׁתַּוְדִי מִן
[p] יָדַע [q] וְמָא נִשְׁבַּע

Gen.41. a.57 * Venit autē fames in vniuersam Ægyptum & Chanaan, & tribulatio magna, & non inueniebant cibos Patres nostri. 11

Gen.42. a.3 * Cùm audisset autem Iacob esse frumentum in Ægypto, misit patres nostros primùm: 12

Gen.45. a.1.4 * Et in secundo cognitus est Ioseph à fratribus suis; & manifestatum est Pharaoni genus eius. 13

Gen.46. a.1.5 Gen.49. d.32 Gen.50. b.7 Gen.23. c.16.59. b.13 Iosue 24. c.32 Exod.1. a.7 * Mittens autem Ioseph, accersiuit Iacob patrem suum, & omnem cognationem suam in animabus septuaginta-quinq;. * Et descendit Iacob in Ægyptū: & defunctus est ipse & patres nostri. 14 15

suam * Et translati sunt in Sichem, & positi sunt in sepulchro quod emit Abraham pretio argēti à filiis Hemor filij Sichem. 16

* Cùm autem appropinquaret tempus promissionis, quam professus erat Deus Abrahæ, creuit populus, & multiplicatus est in Ægypto, 17 C

* Quoadusque surrexit alius rex in Ægypto, qui non sciebat Ioseph. 18

* Hic circunueniens genus nostrum, afflixit patres nostros, vt exponerent infantes suos, ne viuificarentur. 19

Exod.2. a.2 Heb.11. c.24 * Eodem tempore natus est Moyses; & fuit gratus Deo; qui nutritus est tribus mensibus in domo patris sui. 20

* Exposito autē illo, sustulit eum filia Pharaonis, & nutriuit eū sibi in filium. 21

* Et eruditus est Moyses omni sapientia Ægyptiorum: & erat potens in verbis & in operibus suis. 22

* Cùm autem impleretur ei quadraginta annorum tempus, ascendit in cor eius vt visitaret fratres suos filios Israel. 23

Exo.2.b 12 * Et cùm vidisset quendam iniuriam patientem, vindicauit illum: & fecit vltionem ei qui iniuriam sustinebat, percusso Ægyptio. 24

* Existimabat autē intelligere fratres, quoniam Deus per manum ipsius daret salutem illis: at illi non intellexerunt. 25

Exod.2. b.13 * Sequenti verò die apparuit illis litigantibus: & reconciliabat eos in pace, dicens: Viri, fratres estis; vt quid nocetis alterutrum? 26

11 * Ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν γῆν Αἰγύπτου καὶ Χανάαν, καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ ὕρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν.

12 * ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σῖτα εἰς Αἴγυπτον, ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον·

13 * καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ.

14 * ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰακὼβ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐν ἑβδομήκοντα πέντε ψυχαῖς.

15 * κατέβη δὲ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν·

16 * καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὸρ τοῦ Συχέμ.

17 * καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὤμοσεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ,

18 * ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ἤδει τὸν Ἰωσήφ·

19 * οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν, ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι.

20 * ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ, ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ·

21 * ἐκτεθεῖσα δὲ αὐτὸν ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν·

22 * καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ.

23 * ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.

24 * καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ, πατάξας τὸν Αἰγύπτιον·

25 * ἐνόμιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν.

26 * τῇ τε ἐπούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰπών, ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε ὑμεῖς· ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους;

---

[19] לה ליוסף׃ [19] ואצטנע על טוהמן ואבאש לאבהתן ופקד דנהוון למשתדין ולמדיהון דלא נחון׃ [20] בה בזכנא
הו אתילד משה ורחים הוא לאלהא ואתרבי ירחא תלתא בית אבוהי׃ [21] וכד אשתדי מן עמה אשכחתה ברת
פרעון ורביתה לה לברא׃ [22] ואתרדי משה בכלה חכמתא דמצראי ועתיד הוא בממלוהי אף בעבדוהי׃
[23] וכד הוא בר ארבעין שנין סלק הוא על לבה דנסעיר לאחוהי בני ישראל׃ [24] וחזא לחד מן בני שרכתה
דמתרבר בקטירא וחבעה ועבד לה דינא וקטלה למצראי הו דמסכל הוא בה׃ [25] וסבר דמסתכלין אחוהי בני
ישראל׃ [26] ולמחרא אתחזי להון כד נצין הנון חד עם חד׃

[19] עבעפיר׳ נכל זמשפחתינו
[20] בפיס שדא ולד
[21] חיא ולד רבא
[22] שרא שכח בלשון מצא
[23] רדי פיר׳ למד מלל
[24] סעד עבראית פקד דבר
[25] חשש g פיר׳ בחזקת
[26] תבע פיר׳ נקם סכל
פיר׳ מרע ו בלשון בץ
פים שינא כמו שאנן

27 * Is porrò qui offendebat ſocium ſuum, repulit eum à ſe, & dixit ei, Quis conſtituit te ſuper nos principem & iudicem?

28 * Num nos interficere quæris, ſicut interfeciſti heri Ægyptium?

29 * Proinde fugit Mouſche ob hunc ſermonem, & factus eſt inquilinus in terra Median: habuitque duos filios.

Matutinis Dominicæ Ouſchano.

30 * Quumque illic impleuiſſet quadraginta annos, viſus eſt ei in deſerto montis Sinai angelus Domini in igne qui ardebat in rubo.

31 * Quod vt conſpexit Mouſche, admiratus eſt viſionem: & quum accederet, vt vi-

32 deret, dixit ei Dominus voce: * Ego ſum Deus Patrum tuorum, Deus Abrohom, & Iſchok et Iaakoub. Quumque tremeret Mouſche, non audebat intueri viſum.

33 * Dixit autem ei Dominus: Solue calceos tuos à pedibus tuis: terra enim in qua ſtas, ſancta eſt.

34 * Videndo vidi oppreſſionem populi mei qui eſt in Ægypto, & gemitus eius audiui: & deſcendi vt liberem eos. nunc igitur veni mittam te in Ægyptum.

35 * Hunc Mouſche, quem negauerant dum dicerent, Quis conſtituit te ſuper nos principem & iudicem? hunc ipſum Deus principem & liberatorem miſit eis per manus Angeli illius qui apparuerat ei in rubo.

36 * Hic eſt qui eduxit eos dum edidit ſigna & miracula virtutéſque in terra Ægypti, et in mari Souph, [carectoſo] et in deſerto annis quadraginta.

Sabbatho Candidatorum.

37 * Hic eſt Mouſche ille qui dixit filiis Iſroiel, Prophetam ſuſcitabit vobis Dominus Deus ex fratribus veſtris ſicut me: eum audiatis.

38 * Hic eſt qui fuit in congregatione in deſerto cum Angelo illo qui alloquebatur eum, & cum Patribus noſtris in monte Sinai: ii eſt denique qui excepit eloquia viua que nobis traderet.

39 * Et noluerunt ad eum mentem aduertere Patres noſtri; ſed dereliquerunt eum, & cordibus ſuis conuerſi ſunt ad Ægyptum:

---

27 הוֹדִין דְּמַסְכֵּל הֲוָא בְּחַבְרֵהּ דַּחֲקֵהּ מִן לְוָתֵהּ וַאֲמַר לֵהּ מַנּוּ אֲקִימְךָ עֲלַיִן רֵישָׁא וְדַיָּנָא ;
28 הֲלְמָא לְמִקְטֵל בְּעָא אַנְתְּ אֵיךְ דְּקַטַלְתְּ אִתְמְלִי לְמִצְרָיָא ; 29 וַעֲרַק מוֹשֶׁא בְּמִלְּתָא הָדָא וַהֲוָא תַּוּתְבָא
מְתָעָא דְמִדְיָן וְהוּו לֵהּ תְּרֵין בְּנִין ;
30 וְכַד מְלֵי לֵהּ תַּמָּן אַרְבְּעִין שְׁנִין אִתְחֲזִי לֵהּ בְּמַדְבְּרָא דְטוּר סִינַי מַלְאֲכָהּ דְּמָרְיָא בְּנוּרָא דְּיִקְדָא בְּסְנֶה ;
31 וְכַד חֲזָא מוֹשֶׁא אִתְדַּמַּר בְּחֶזְוָא וְכַד אִתְקְרַב לֵהּ דְּנַחֲזֵא אֲמַר לֵהּ מָרְיָא בְּקָלָא ;
32 אֲנָא אֱנָא אֱלָהָא דַאֲבָהָתֵיךְ אֱלָהָהּ דַּאֲבְרָהָם וַדְּאִיסְחָק וְדִיעֲקוֹב וְכַד רַתִּית הֲוָא מוֹשֶׁא לָא מִסְרַח הֲוָא דְּנַחוּר
לְמֶחֱזֵא ;
33 וַאֲמַר לֵהּ מָרְיָא שְׁרִי מְסָנָךְ מִן רַגְלָיךְ אַרְעָא גַּיר דְּקָאֵם אַנְתְּ בָּהּ קַדִּישָׁא הִי ;

[a] דְּחַק פר׳ דחח
[b] קוּם דוּן קְטֹל
[c] כמו אחמל
[d] מְלֵל יִתֵּב מְלָא
[e] חֲזָא יְקַר דְּמַר
[f] חֲזָא רְתַת אַמְרַח
[g] חוּר חֲזָא שְׁרָא
[h] פר׳ נעליך
[i] קוּם

27 *Qui autem iniuriam faciebat proximo, repulit eum, dicens: Quis te constituit principem & iudicem super nos?
28 * Nunquid interficere me tu vis, quemadmodum interfecisti heri Ægyptium?
29 * Fugit autem Moyses in verbo isto: & factus est aduena in terra Madian, vbi generauit filios duos.

30 * Et expletis annis quadraginta, apparuit illi in deserto montis Sina angelus in igne flammæ rubi.
Exod. 3. 2
31 * Moyses autem videns, admiratus est visum. Et accedente illo vt consideraret, facta est ad eum vox Domini†:
dicens
32 * Ego sum Deus Patrũ tuorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Tremefactus autem Moyses, non audebat considerare.
33 * Dixit autem illi Dominus: Solue calceamentum pedum tuorum: locus enim in quo stas, terra sancta est.
34 * Videns vidi afflictionem populi mei qui est in Ægypto, & gemitum eorum audiui; & descendi liberare eos. Et nunc veni, & mittam te in Ægyptum.
35 * Hunc Moysen, quem negauerunt, dicentes, Quis te constituit principem & iudicem? hunc Deus principem & redemptorem misit, cum manu angeli qui apparuit illi in rubo.
36 * Hic eduxit illos faciens prodigia & signa in terra Ægypti, & in rubro mari, & in deserto annis quadraginta.
Exo. 7. 8. 9. 10. 12. 14

37 * Hic est Moyses qui dixit filiis Israel: Prophetam suscitabit vobis Deus de fratribus vestris tanquam me, ipsum audietis.
Exo. 16. 2. 1 Deut. 18. 15 Exo. 19. 3. 4. 19
38 * Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine, cum angelo qui loquebatur ei in monte Sina, & cum Patribus nostris: qui accepit verba vitæ dare nobis.
39 * Cui noluerunt obedire Patres nostri: sed repulerunt, & auersi sunt cordibus suis in Ægyptum,

27 * ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον, ἀπώσατο αὐτὸν, εἰπών, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς;
28 * μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον;
29 * ἔφυγεν δὲ μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο παροίκων ἐν γῇ μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο.

30 * καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους σινᾶ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου.
31 * ὁ δὲ μωσῆς ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὅραμα. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν·
32 * ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. σύντρομος δὲ γενόμενος μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι.
33 * εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος, λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν.
34 * ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστελῶ σε εἰς αἴγυπτον.
35 * τοῦτον τὸν μωυσῆν ὃν ἠρνήσαντο, εἰπόντες, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ·
36 * οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ αἰγύπτῳ καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα.
37 * οὗτός ἐστιν ὁ μωυσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ.
38 * οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν,
39 * ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς αἴγυπτον,

---

34 מַחְזָא חֲזַיִת אוּלְצָנֵה דְעַמִּי דַבְּמִצְרַיִן וְתַנְחָתֵה שָׁמְעַת וְנַחֵת דַּאֶפְרוּק אֲנוּן וְהָשָׁא תָּא אֶשְׁדַּרְךָ לְמִצְרַיִן׃
35 לְהָנָא מוּשֶׁא דְּכַפְּרוּ בֵּהּ כַּד אָמְרִין דְּמַנּוּ אֲקִימָךְ עַלַּיִן רִישָׁא וְדַיָּנָא לֵהּ לְהָנָא אֱלָהָא רִישָׁא וּפְרוּקָא שַׁדַּר לְהוֹן לְהוּ בְּאִידֵי מַלְאָכָא הַוּ דְאִתְחֲזִי לֵהּ בְּסַנְיָא׃
36 הָנוּ דְאַפֵּק אֲנוּן כַּד עָבַד אָתְוָתָא וְתַדְמָרָתָא וּגְבוּרָתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִן וּבְיַמָּא דְסוּף וּבְמַדְבְּרָא שְׁנִין אַרְבְּעִין׃
37 הָנוּ מוּשֶׁא דַּאֲמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְקִים לְכוֹן מְרֵיָא אֱלָהָא מִן אֲחֵיכוֹן אַכְוָתִי לֵהּ תִּשְׁמְעוּן׃
38 הָנוּ דַהֲוָא בְּכְנוּשְׁתָּא בְּמַדְבְּרָא עִם מַלְאָכָא הוּ דִּמְמַלֵּל הֲוָא עִמֵּהּ וְעִם אֲבָהָתַן בְּטוּרָא דְסִינַי דְּהַוִּי דְקַבֵּל מִלָּא חַיָּתָא דְּלַן נְהַל׃
39 וְלָא צְבוֹ לְמִתְדְּנוּיוּ לֵהּ אֲבָהָתַן אֶלָּא שַׁבְקוּהִי וּבְלִבְּוָתְהוֹן הֲפַכוּ לְהוֹן לְמִצְרַיִן׃

[n] אִלֵּץ [o] אַנָּח [p] נָחַת
[q] אֶתָּא [r] קוּם [s] דּוּן
[t] פי׳ פורה
[u] יַד [x] חֲזָא [y] נְפַק
[z] כמו אותות
[a] דְּמַר [b] גְּבַר [c] קוּם
[d] פי׳ כמו׳ני
[e] מַלַּל [f] חָיָא [g] נָחַל
[h] אָבָא דְּנָא פי׳ התבונן
[i] לֵב

40 * Dicentes Aharouni, Fac nobis deos qui
præeat nobis: Mousche siquidē isti, qui eduxit
nos è terra Mezren, [Ægypti,] nescimus quid
41 acciderit. * Proinde fecit eis vitulū in diebus
illis: et sacrificarunt sacrificia idolis, et oble-
ctarunt sese opere manuum suarum.
42 * Et auersus est Deus, & tradidit eos vt
seruirent exercitibus cæli, sicut scriptum est
in libro Prophetarum: Num quadraginta
annis in deserto victimas aut sacrificia ob-
tulistis mihi filij Israel?
43 * Quinimò baiulastis Conopæum Mal-
coum, & sydus Dei Rephon, imagines quas
fecistis vt eas adoraretis. Transferam vos
trans Bobel.

De Genitrice Dei & Baptismo.

44 * Ecce tabernaculum testimonij Patrum
nostrorū in deserto fuit, sicuti præceperat is,
qui collocutus fuerat Mousche, vt faceret il-
lud ad similitudinem quam ei ostenderat.
45 * Quod quidem tabernaculum etiam in-
troducendo introduxerunt Patres nostri cū
Jeschua in terram quam dedit eis Deus he-
reditatem ex gentibus illis quas eiecit ab eo-
rum conspectu, & deductum est vsque ad
dies Dauid.
46 * Qui inuenit gratiam coram Deo, petiit-
que vt inueniret tabernaculum Deo Jaakoub.
47 * Schelemoun autem ædificauit edem.
48 * At Altissimus ille non habitat in manu-
factis templis, sicut ait Propheta.
49 * Quum cælum thronus meus sit, & ter-
ra suppedaneum pedum meorum: Quam ædem ædificabitis mihi, dicit Dominus: aut
quis est locus requietis meæ?
50 * Nonne manus mea condidit hæc omnia?
51 * O duri ceruice, & incircuncisi corde,
& auditu suo, vos semper Spiritui Sanctitatis obstitistis, sicut Patres vestri, ita &
vos.
52 * Quem enim Prophetarum non sunt persecuti, & interfecerunt Patres vestri? eorum inquam qui prænuntiarunt aduentum
Justi illius, quem vos prodidistis ac interemistis?
53 * At recepistis Legem per dispositionem
Angelorum, neque seruastis eam.

---

40 נו אמרין לאהרון עבד לן אלהא דנאזלון קדמין משל דהנא מושא דאפקן מן ארעא דמצרין לא ידעינן
מה הויתי׃ 41 ועבד להון עגלא ביומתא הנון ודבחו דבחא לפתכרא ומתבסמין הוו בעבד אידיהון׃
42 ותפך אלהא ואשלם אנון דנהוון פלחין לתילותא דשמיא איך דכתיב בכתבא דנביא למא ארבעין שנין
במדברא נכסתא או דבחתא קרבחון לי בני ישראל׃ 43 אלא שקלתון משכנה דמלכום וכוכבה דאלהא
חפן דמותה דעבדתון דתחזון סגדין להין אשגיכון להל מן בבל׃ 44 הא משכנא דסהדותא דאבהתן במדברא איתוהי הוא איך מא דפקד הוו ומלל עם מושא למעבדה בדמותה
דלה להנא משכנא אך מעלו אעלוהי אבהתן עם ישוע לארעא דיהב להון אלהא יורתנא מן
יט

i אזל k נפק l ורע
m הנא n יום פיר לעבודה זרה
o בכסם p יר׳ שלם q חיל
r נכס s דמא
t שנא פיר׳ הסיע u הלר
v עמר בלשון שבל w שכן
x סחר y אית כמו יש
z חנא פיר׳ חניך a עול
b ירת כמו ירש

40 * Dicentes ad Aaron: Fac nobis deos qui præcedant nos: † Moyses enim hic, qui eduxit nos de terra Ægypti, nesciमus quid factum sit ei.

Exod. 32. a.1 Moysi enim huic

41 * Et vitulum fecerunt in diebus illis, & obtulerunt hostiam simulachro, & lætabantur in operibus manuum suarum.

42 * Conuertit autem Deus, & tradidit eos seruire militiæ cæli, sicut scriptum est in libro Prophetarum: Nunquid victimas † & hostias obtulistis mihi annis quadraginta in deserto, domus Israel?

Amos 5. 25 aut

43 * Et suscepistis tabernaculũ Moloch, & sydus dei vestri Repham, figuras quas fecistis, adorare eas. Et transferam vos trans Babylonem.

44 * Tabernaculum testimonij fuit cũ patribus nostris in deserto, sicut disposuit † Deus loquens ad Moysen, vt faceret illud secundum formam quam viderat.

illis

Exo. 25. d.40 Heb. 8. b.5

45 * Quod & induxerunt, suscipientes patres nostri cum Iesu in possessionem gentium, quas expulit Deus à facie patrum nostrorum, vsq; in diebus Dauid.

Iosue 3. c.14 2. Reg. 26.c.13.

46 * Qui inuenit gratiam ante Deum, & petiit vt inueniret tabernaculum Deo Iacob.

Psal. 131 a.5

47 * Salomon autem ædificauit illi domum.

3. Reg. 6 a.1 2. Par. 27.b.12

48 * Sed non Excelsus in manufactis habitat, sicut Propheta dicit:

Inf. 17. f. 24. Isa. 66. a.1

49 * Cælum mihi sedes est: terra autem scabellum pedum meorum. Quam domum ædificabitis mihi, dicit Dominus? aut quis locus requietionis meæ est?

3. Reg. 8 c.27 2. Par. 6. c.18

50 * Nõne manus mea fecit hęc omnia?

51 * Dura ceruice & incircuncisi cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto † resistitis: sicut patres vestri, † & vos.

† resistitis: ita

52 * Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos qui prænuntiabant de aduentu Iusti, cuius vos nunc proditores & homicidæ fuistis:

53 * Qui accepistis Legem in dispositione Angelorum, & non custodistis.

40 * εἰπόντες τῷ ἀαρὼν, ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.

41 * καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.

42 * ἔστρεψε δὲ ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος ἰσραήλ;

43 * καὶ διελάβετε τὸ σκηνὸ τοῦ μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥεφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα βαβυλῶνος.

44 * Η σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ μωυσῇ, ποιῆσαι αὐτὸ κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει·

45 * ὃ καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἔξωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν δαβίδ·

46 * ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἠτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ·

47 * σολομὼν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον·

48 * ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει·

49 * ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; λέγει κύριος· ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;

50 * οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα;

51 * σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσὶν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς.

52 * τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς γεγένησθε·

53 * οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

---

i שְׁרָא k יִבַל l רוּם עַיִן
m יַד n כְּנָא o נוּחַ
p יַד q קְשָׁא
r פּיר עוּרְף
s שְׁמַע t קוּם u בַּרְזֶל
v פּיר חוֹגֵד
w אִתְּא x שְׁלַם
y קְטַל z פְּקַד
a נְטַר

עַמְמָא הָנוּן דְּשָׁדָא מִן קֳדָמֵיהוֹן k וַאתְיַבֵּל עַדְסָא לְיוֹמוֹהִי דְּדָוִיד ;
דְּנֶשְׁכַּח מַשְׁכְּנָא לֵאלָהֵהּ דְּיַעֲקוֹב ; 47 שְׁלֵימוֹן דֵּין בְּנָא בַיְתָא ;
נְבִיָא ; 49 וַשְׁמַיָא כּוּרְסִי וְאַרְעָא כּוּבְשָׁא תְּחֵית רַגְלֵי אֵינוּ בַיְתָא m דְּתִבְנוּן לִי אֲמַר מָרְיָא אוֹ אֵינוּ אַתְרָא o דְּנַיְחָתִי ;
50 לָא הָא p אִידָא דִּילִי עֲבַדַת הַלֵּין כֻּלְּהֵין ; 51 אוֹ q קַשְׁיֵי r קְדָלָא וְדָלָא גְזִירִין בְּלֵבְהוֹן s וּבְמַשְׁמַעְהוֹן אַנְתּוּן
בְּכָל זְבַן לוּקְבַל רוּחָא דְקוּדְשָׁא s קָיְמִין אַנְתּוּן אֵיךְ אֲבָהַיכוֹן אָף אַנְהוּן ; 52 לֵאנָא גִּיר מִן נְבִיאֵי דְּלָא רְדָפוּ וְקָטְלוּ
אֲבָהַיכוֹן לֵאלֵין דְּקַדְמוּ u בְּדַקוּ עַל t מֵאתִיתֵהּ דְּזַדִּיקָא הַיוּ אַנְתּוּן v אַשְׁלָמְתּוּן z וְקַטֵּלְתּוּנִיהִי ;
53 וְקַבֵּלְתּוּן נָמוֹסָא בִּיד a פּוּקְדָנָא דְמַלְאֲכֵא וְלָא b נְטַרְתּוּנִיהִי ;

Commemoratione Stephani.

54 * Quumque hæc audirent, repleti sunt furore intra se, ac frendebant dentibus suis in eum.

55 * Ipse verò quum plenus esset fide & Spiritu Sanctitatis, suspexit in cælum, viditque gloriam Dei, & Ieschua adstantem à dextera Dei.

56 * Et ait: Ecce video cælos apertos, & Filium hominis adstantem à dextera Dei.

57 * Proinde clamarunt alta voce, & obturarunt aures suas, et irruerunt in eum omnes. 58 * Et comprehensum eum eiecerunt extra ciuitatem; & lapidibus obruebant eum: illi autem qui testimonium tulerant aduersus eum, posuerunt vestimenta sua ad pedes adolescentis cuiusdam qui vocabatur Schouol.

59 * Itaque lapidabant Stephanum, quũ ipse precaretur ac diceret; Domine noster Ieschua, suscipe spiritum meum.

60 * Positisque genibus, clamauit alta voce & ait, Domine noster, ne statuas eis hoc peccatum: Et quum hoc dixisset, obdormiuit.

61 * Schouol autem consentiebat communicabátque in cædem eius.

CAP. VIII.

1 FEacta est autem per illud tempus persecutio magna in Ecclesiam quæ erat in Ourischlem: & dispersi sunt omnes per pagos Iihoudæa, atque adeò inter Schamaritanos, præter Apostolos tantùm.

2 * Collectum autem in arcam, sepelierunt Stephanum viri fideles; & planxerunt super eum vehementer.

Dominica tertia post Resurrectionem.

3 * Porrò Schouol persequebatur Ecclesiam Dei dum ingrederetur domos, & traheret viros & mulieres, traderétque carceri.

4 * Illi autem qui dispersi erant, perlustrabant regionem, prædicabantque sermonem Dei.

5 * Philippus verò descendit in vrbem Schamaritanorum, & prædicabat Meschicho.

6 * Quumque audirent sermonem eius homines qui illic attendebant ei, tum acquiescebant omnibus quæ dicebat, quum viderent signa quæ edebat.

---

54 וְכַד שְׁמַעוּ הֲלֵין [c] אִתְמְלִיו [d] חֵמְתָא בְּנַפְשָׁהוֹן [e] וַהֲווֹ [f] מְחַרְקִין שִׁנַּיהוֹן
55 עֲלוֹהִי׃ וְהוּ כַּד מְלֵא הֲוָא [h] הֵיסְנוּתָא וְרוּחָא דְקוּדְשָׁא חַד בְּשָׁמַיָּא וַחֲזָא [i] תֶּשְׁבּוּחְתָּא דֵאלָהָא וַלְיֵשׁוּעַ כַּד [k] קָאֵם
56 מִן יְמִינָא דֵאלָהָא׃ וַאמַר הָא חָזֵא אֲנָא שְׁמַיָּא כַּד [l] פְּתִיחִין וְלִבְרֵה דְאֱנָשָׁא כַּד קָאֵם מִן יְמִינָא דֵאלָהָא׃
57 [m] וְקָעוּ בְקָלָא [n] רַמָּא [o] וְסָכְּרוּ [p] אֻזְנַיהוֹן [q] וְגָזְמוּ עֲלוֹהִי כְּחָדָא׃
58 וְאַנְטִין לְבַרָּא דְמָדִינְתָּא וְאִילֵין דְסָהֲדוּ עֲלוֹהִי [s] סָמוּ [t] נַחְתֵּיהוֹן לְוַת רַגְלוֹהִי דַעֲלֵימָא חַד [u] דְמִתְקְרֵא שָׁאוֹל׃
59 וְרַגְמִין לְאִסְטְפָנוס כַּד [x] מְצַלֵּא וַאמַר מָרָן יֵשׁוּעַ קַבֵּל רוּחִי׃
60 וְכַד סָם בּוּרְכָא קְעָא בְקָלָא רַמָּא וַאמַר מָרָן לָא הָקִים לְהוֹן הָדָא חֲטִיתָא וְכַד הָדָא אֲמַר שְׁכֵב׃
61 שָׁאוֹל דֵין צַבָּא הֲוָא [b] וְמִשְׁתַּתֵּף הֲוָא בְּקַטְלֵה׃

[c] רוּגְזָא דְאִסְטְפָנוס כ
[d] אוֹ חמם
[e] חַרָק [f] שִׁנַּן [h] הֵיסָנוּתָא
[i] שְׁבַח [k] קוּם [l] פְּתַח
[m] קְעָא [n] רוֹם [o] סְכַר
כמו סגר [p] כמו אזניהם
[q] גְּזַם פי׳ נפל בחוקפא
[s] נְפַק [t] סוֹם
[u] פי׳ לבושיהם
[x] קְרָא [z] צְלָא בלשון ארמי

54 * Audientes autem hæc, dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.

55 * Cùm autem esset plenus Spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris virtutis †Dei.

56 * Et ait: Ecce video cælos apertos, & Filium hominis stantem à dextris virtutis †Dei.

57 * Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures suas, & impetum fecerunt vnanimiter in eum.

58 * Et eiicientes eum extra ciuitatem, lapidabant: & testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis qui vocabatur Saulus. Infra 22. 20.

59 * Et lapidabant Stephanum, inuocantem & dicentem: Domine Iesu, suscipe spiritum meum.

60 * Positis autem genibus, clamauit voce magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Et cùm hoc dixisset, obdormiuit in Domino †.

54 * ἀκούοντες δὲ ταῦτα, διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

55 * ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶδε δόξαν θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ·

56 * καὶ εἶπεν, ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ.

57 * κραξάντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν·

58 * καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου·

59 * καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου.

60 * θεὶς δὲ τὰ γόνατα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

CAP. VIII.

1 SAulus autē erat consentiens necicius. Facta est autem in illa die persecutio magna in Ecclesia, quæ erat Ierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ, præter Apostolos.

2 * Curauerunt autem Stephanum viri timorati, & fecerunt planctum magnum super eum.

3 * Saulus verò deuastabat Ecclesiam, per domos intrans, & trahens viros ac mulieres, tradebat in custodiam. Infra 22. 4. 19.

4 * Igitur qui dispersi erant pertransibant, euangelizantes verbum †. Dei.

5 * Philippus autem descendens in ciuitatem Samariæ, prędicabat illis Christum.

6 * Intendebant autem turbæ his quæ à Philippo dicebantur, vnanimiter audientes, & videntes signa quæ faciebat.

η'.

1 * Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις, πάντες τε διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων.

2 * συνεκόμισαν δὲ τὸν στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.

3 * Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν.

4 * οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον·

5 * Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν.

6 * προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν, ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει·

---

c רָדַף כמו לעדה או לקהל
d בַּדַּר כמו מר
f כנשו בארץ
g חַיְמִין אֲכַל רַבָּב
h קוּם עוֹל
i כמו לבתים
k גַּרְגַּר פיר משך
e בַּדַּר כְּרַז מְלַל
h צִיתִין פּוּס חֲזָא
l כמו אותות

קפלאון ח

1 וְהֲוָא הֲוָא בְּהַהוּ יַוְמָא רְדוּפְיָא רַבָּא c לְעִדְתָּא דַּבְּאוּרְשְׁלֵם וְאִתְבַּדְּרוּ כְּלְהוֹן בְּקוּרְיָא דִיהוּדָה
וְאַף בֵּית שָׁמְרָיֵא לְבַר מִן שְׁלִיחֵא כַּלְּחוֹד: 2 וְקָפְסוּ קַבְּרוּהִי לַאסְטְפָנוֹס גַּבְרָא e מְהַיְמְנָא h וַאתְאַבְּלוּ עֲלוֹהִי
רַוְרְבָאִית: 3 וְדַחַר בְּשַׁבָּא דַּהֲלָתָא דְּבַחַר k קְיָמְתָא כא
שָׁאוּל דֵּין רָדַף הֲוָא לְעִדְתָּה וַאלָהָא כַּד b עָאל הֲוָא c לְבָתָא וְמַגְרַגַּר לְגַבְרָא וְלְנַשָּׁא וּמַשְׁלֵם הֲוָא לְבֵית אֲסִירָא:
4 וְהָנוּן c דְּאִתְבַּדְּרוּ מִתְכַּרְכִּין הֲוָו f וּמַכְרְזִין g מִלְּתָא דַּאלָהָא:
5 פִּילִיפּוֹס דֵּין נְחַת לַה לַמְדִינְתָא דְשָׁמְרָיֵא וּמַכְרֵז הֲוָא עַל מְשִׁיחָא: 6 וְכַד שָׁמְעִין הֲוָו מִלְּתָה בְּגִינָשָׁא
d 2

7 * Multi enim quos tenebant ſpiritus immundi, clamabant alta voce, & exibant ab eis. Alij autem paralytici & claudi ſanitati
8 ſunt reſtituti. * Et gaudium magnum exſtitit in illa ciuitate.

9 * Erat autem illic homo quidam nomine Simoun, qui habitauerat in illa vrbe multo tempore, & magicis ſuis artibus ſeduxerat plebem Schamaritanorum, quum magnificaret ſeipſum, diceretque, Ego ſum Magnus ille.

10 * Proinde inclinabantur ad eum tam proceres, quàm tenues; ac dicebant, Iſte eſt virtus illa magna Dei.

11 * Et acquieuerãt ei, propterà quòd multo tempore magicis ſuis incantationibus obſtupefecerat eos.

12 * Quum autem credidiſſent Philippo euangelizanti regnum Dei in nomine Domini noſtri Ieſchua Meſchicho, baptizabantur, et viri & mulieres.

13 * Quin & ipſe Simoun credebat, et baptizatus eſt; & adhærebat Philippo: cumque ſpectaret ſigna & virtutes magnas quę edebãtur per eum, obſtupefiebat et admirabatur.

Feria ſecunda hebdomadis præcedentis Ieiunium.

14 * Porrò quum audiſſent Apoſtoli qui erant in Ouriſchlem populum Schamaritanorum recepiſſe ſermonem Dei, miſerunt ad eos Schemeoun Kipho & Jouchanon.

15 * Itaque deſcenderunt, et precati ſunt pro eis vt reciperent Spiritum Sanctitatis.

16 * (Nondũ enim ingreſſus fuerat in quenquam eorum; ſed tantùm baptizabantur in
17 nomine Domini noſtri Jeſchua.) * Tunc imponebant eis manum, & recipiebant Spiri-
18 tum Sanctitatis. * Conſpicatus autem Simoun per impoſitionem manus Apoſtolorum dari Spiritum Sanctitatis, obtulit eis argen-
19 tum; * Dicens: Date etiam mihi poteſtatem hanc, vt cuicunque impoſuero manum, recipiat Spiritum Sanctitatis.

20 * Cui dixit Schemeoun Kipho, Argentum tuum tecum abeat in perditionem, quippe qui putaueris donum Dei diuitiis mundi acquiri.

21 * Non eſt tibi pars, ne ſors quidem in fide iſta; quia cor tuum rectum non eſt coram Deo.

---

7 מְטַיְּאֵי גִּיר דַּאחִידָן הֲוֵי לְהוֹן רוּחֵי טַנְפָתָא קָעַיִן הֲוֵי בְּקָלָא רַמָּא וְנָפְקָן הֲוֵי מָנְהוֹן וְאַחֲרִינֵא מְשַׁרְיֵא וּמְחַגְּרֵא
8 אִתְאַסְיוּ׃ וְחַדּוּתָא רַבְּתָא הֲוָא הֲוָת בְּהַי קִרְיָתָא׃ 9 אִית הֲוָא דֵין חַסְן גַּבְרָא חַד דִּשְׁמֵה סִימוֹן דְּעָסִיר הֲוָא
10 לְהִנּוּן בְּסִדְיָתָא וְבָנָא סַגִּיאָא וַכְחַרְשׁוּהִי מִטְעָא הֲוָא לְעַמָּא דְּשָׁמְרֵיֵא כַּד מִתְרַב הֲוָא נַפְשֵׁה וְאַמַר דְּאַנָא אֲנָא רַבָּא׃
וְעָלִין הֲוֵי לְוָתֵה כֹּלְהוֹן רִירְבָּא וְדַקִּדְקָא וְאַמְרִין הֲוֵי הָנוּ חֵילֵה רַבָּא דְּאַלָּהָא׃ 11 וּמִתְחַפְּיִסִין הֲוֵי לֵה מָטֶל
חֲנָא סַגִּיאָא בְּחַרְשׁוּהִי אֲתַמָּה הֲוָא אֲנוּן׃ 12 כַּד דֵּין הֵימְנוּ לְפִילִיפּוֹס דְּמְסַבַּר הֲוָא מַלְכוּתָא דְּאַלָּהָא בְּשֵׁמֵה
וּמִתְרַשְׁעָ מְשִׁיחָא עֲמָרִין הֲוֵי גַּבְרֵא וְנַשֵּׁיא׃ 13 וְאַף הוּ סִימוֹן הֵימֵן הֲוָא וְעָמַד וְנַקִּיף הֲוָא לֵה לְפִילִיפּוֹס
חֲזָא הֲוָא אָתְוָתָא וְחֵילֵא רִירְבָּא דְּהַוְיָן הֲוֵי בְּאִידֵה תְּמַהּ הֲוָא וּמִתְדַּמַּר׃

a גדולים b קשנים c פוס d תְּמַהּ פי׳ שגע e חֵימֵן עָמַר בלשון סבל f כמו אותות g כמו רבב

m אַחַר n קָעָא o רוּם p שְׁרָא q אַסָּא r חֲרָא s חֲוָא t פי׳ אשר שוכן u חַרַשׁ v טָעָא w יַרֵב

7 * Multi enim eorum qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna, exibant. Multi autem paralytici & claudi curati sunt.

8 * Factum est ergo gaudium magnum in illa ciuitate.

9 * Vir autem quidam nomine Simon, qui antè fuerat in ciuitate magus, seducens gentem Samariæ, dicens se esse aliquem magnum:

10 * Cui auscultabant omnes à minimo vsque ad maximum, dicentes: Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna.

11 * Attendebant autem eum, propter quod multo tempore magicis suis dementasset eos.

12 * Cùm verò credidissent Philippo euangelizanti de regno Dei, & nomine Iesu Christi, baptizabantur viri ac mulieres.

13 * Tunc Simon & ipse credidit: & cùm baptizatus esset, adhærebat Philippo. Videns etiam signa & virtutes maximas fieri, stupens admirabatur.

14 * Cùm autem audissent Apostoli qui erant in Ierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Iohannem.

15 * Qui cùm venissent, orauerunt pro ipsis, vt acciperent Spiritum sanctum.

16 * Nondum enim in quenquam illorum superuenerat; sed baptizati tãtùm erant in nomine Domini Iesu.

17 * Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.

18 * Cùm vidisset autem Simon, quia per impositionem manus Apostolorum D daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam:

19 * Dicens; Date & mihi hanc potestatem, vt cuicunque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum.

20 * Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donũ Dei existimasti pecunia possideri.

21 * Non est † tibi pars neque sors in sermone isto. cor enim tuum non est rectum coram Deo.

enim

7 * πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.

8 * καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

9 * ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων, καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν·

10 * ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, λέγοντες, οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ μεγάλη.

11 * προσεῖχον δὲ αὐτῷ, διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς.

12 * ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες.

13 * ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς, ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε δυνάμεις, καὶ σημεῖα μεγάλα γινόμενα, ἐξίστατο.

14 * Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δεδέκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην·

15 * οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον·

16 * οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκὸς, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

17 * τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.

18 * θεασάμενος δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα,

19 * λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον.

20 * πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν, τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι.

21 * οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ·

---

7 * צום ח עניה
8 * מלל נחת צלא
בלשון פלל
9 * סום סום יחב
10 * יחב שלט
11 * אזל אבד סכר
בלשון חשב
12 * יחב קנא
13 * פר חלק ו גורל
14 * הימן

14 וכד שמעו שליחא דבאורשלם דקבל עמא דשמריא מלתא דאלהא
15 שדרו לוהון לשמעון כאפא וליוחנן ׃ נחתו צליו עליהון איך דנקבלון רוחא דקודשא ׃
16 ליה הוא גיר על חד מנהון עדכיל בלחוד דין עמדין הוו בשמה דמרן ישוע ׃ 17 הידין סמין הוו עליהון
18 וכד חזא סימון דבסים אידא דשליחא מתיהבא רוחא דקודשא קרב
19 אידא ומקבלין הוו רוחא דקודשא ׃ כד אמר הבו ואף לי שולטנא הנא דאינא דאסים עליהי אידא נהוא מקבל רוחא דקודשא ׃
20 אמר לה שמעון כאפא כספך עמך נאזל לאבדנא מטל דסברת דמתהבה דאלהא בקנין עלמא מתקנא ׃
21 ליתלך מנתא אף לא פסא בהימנתא הדא מטל דלבך לא הוא חריץ קדם אלהא ׃

22 * Verùm pœnitentiam age de ista malitia tua, & Deum implora, si fortè remittatur tibi dolus cordis tui.

23 * Siquidem in hepate amaritudinis & in vinculis iniquitatis video te esse.

24 * Respondit Simoun & ait; Petite vos pro me à Deo, ne quid mihi obueniat eorum quæ dixistis.

25 * Schemeoun autem et Iouchanon quum testificati essent eis, docuissentque sermonem Dei, reuersi sunt ad Ourischlem, & in pagis multis Schamaritanorum euangelizarunt.

Benedictione aquarum & Baptismo.

26 * Allocutus est autem Angelus Domini Philippum, & dixit ei: Surge, vade ad Austrum per viam desertam, quæ descendit ab Ourischlem ad Gaza.

27 * Proinde surgens abijt, & offendit Eunuchum quendam venientem à Cousch, [Aethiopia] Dynasten Kandak reginæ Æthiopũ: qui quidem præerat vniuersis opibus eius, veneratque adoraturus in Ourischlem.

28 * Quumque reuerteretur vt abiret, sedebat in curru, legebátq; in Eschaio propheta.

29 * Dixit autem Spiritus Sanctitatis Philippo, Accede, & adiunge te ad currum.

30 * Quumque accessisset, audiit eum legentem in Eschaio Propheta: & dixit ei, An intelligis quæ legis?

31 * Ille verò dixit, Quì possum intelligere, nisi quis me præmoneat? Et efflagitauit à Philippo vt ascenderet, sederétque secum.

32 * Sectio autem scripturæ quam legebat, hæc erat: Tanquam ouis ad mactationem ductus est; & tanquam agnus coram tonsore mutus est, ita quoque non aperuit os suum.

33 * In ipsius humilitate de claustro & de iudicio sublatus est: porrò generationem eius quis enarrabit? quia tollitur vita eius de terra.

34 * Dixit autem Eunuchus ille Philippo: Peto à te, de quo Propheta hoc dicit: de seipso, an de quopiam alio?

35 * Tunc Philippus aperuit os suum, & incipiens ab hac scriptura, euangelizat ei de Domino nostro Jeschua.

---

22 בְּרַם חוּב מִן בִּישׁוּתְךָ הָדֵא וּבְעֵי מִן אֱלָהָא דִּלְמָא נִשְׁתְּבֵק לָךְ נְכָלָא דְּלִבָּךְ ׃ 23 בְּכֶבְדָא גֵיר מְרִירוּתָא וּבְקִטְרֵי אֲוָלָתָא חֲזֵא אֲנָא דְּאִיתַיִךְ ׃ 24 עָנָא סִימוֹן וְאָמַר בְּעוּ אַנְתּוּן חֲלָפַי מִן אֱלָהָא דְּלָא נֶאֱתֵא עָלַי מִדָּם דְּאַמַרְתּוּן ׃ 25 שְׁמָעוּן דַּיִן וְיוּחָנָן כַּד סַהֲדוּ אֵנוּן וַאֲלַפוּ מִלְּתָא דַּאֱלָהָא הֲפַכוּ לְהוּן לְאוּרְשְׁלֵם וּבְקוּרְיָא דְּשַׁמְרָיֵא סַגְּיָא בְּשַׁרְתָּא דְּבוּרְדָּא מָיָא מִדְּמַעְמוּדִיתָא כג 26 וּמַלְאָכָא דְּמָרְיָא עִם פִּילִיפּוֹס וְאָמַר לֵהּ קוּם זֵל לְתֵימְנָא בְּאוֹרְחָא מִדְּכָרְיָתָא דְּנַחְתָּא מִן אוּרְשְׁלֵם לְגָזָא ׃ 27 וְקָם אָזַל וַאֲרָעָה מְחַיְמְנָא חַד דְּאַתֵּא הֲוָא מִן כּוּשׁ שַׁלִּיטָא דְּקַנְדָּק מַלְכְּתָא דְּכוּשָׁיֵא וְהוּ שַׁלִּיט הֲוָא עַל כֻּלָּהּ דְּמָמוֹנָהּ וְאַתֵּא הֲוָא דְּנִסְגּוּד בְּאוּרְשְׁלֵם ׃ 28 וְכַד הֲפַךְ דְּנֶאזַל יָתֵב הֲוָא עַל מַרְכְּבְתָּא וְקָרֵא הֲוָא בְּאֶשַׁעְיָא נְבִיָּא ׃

[a] בִּישׁ בְּעָא שְׁבַק [b] קְטֹר כּוֹס קֹשֶׁר [c] עָזַל אֵית בְּעָא [d] אֶתָּא מַלֵּל [e] בְּרַךְ עֲמַר [f] אֶזַל נְחַת צְרַע [g] פִּיר פּוּשׁ שְׁעָמוֹ סְרִיס [h] סְגֵר רְכַב

22 * Pœnitentiam itaque age ab hac ne-
quitia tua: & roga Deum, si fortè remit-
tatur tibi hæc cogitatio cordis tui.
23 * In felle enim amaritudinis, & obli-
gatione iniquitatis video te esse.
24 * Respondens autem Simon, dixit:
Precamini vos pro me ad Dominum,
vt nihil veniat super me horum quæ di-
xistis.
25 * Et illi quidem testificati & loquuti
verbum †Domini, redibant Ierosolymã, E
Dei, & multis regionibus Samaritanorum
euangelizabant.

26 * Angelus autem Domini loquutus
est ad Philippum, dicens: Surge, & va-
de contra Meridianum, ad viam quæ
descendit ab Ierusalem in Gazam: hæc
est deserta.
27 * Et surgẽs abiit. Et ecce, vir Æthiops,
Canda- eunuchus, potens †Candaces reginę Æ-
ces thiopũ, qui erat super omnes gazas eius,
venerat adorare in Ierusalem:
28 * Et reuertebatur sedens super cur-
rum suum, legensque Isaiam Prophe-
tam.
29 * Dixit autem Spiritus Philippo: Ac-
cede, & adiunge te ad currum istum.
30 * Accurrens autem Philippus, audi-
uit eum legentem Isaiam Prophetam;
& dixit, Putasne intelligis quæ legis?
31 * Qui ait: Et quomodo possum, si
non aliquis ostenderit mihi? Rogauit-
que Philippum vt ascenderet, & sederet
secum.
32 * Locus autem scripturæ quam lege-
Isai. 53. bat, erat hic: Tanquam ouis ad occisio- F
nem ductus est: & sicut agnus coram
tondente se, sine voce, sic non aperuit
os suum.
33 * In humilitate iudicium eius sublatum
est. Generationem eius quis enarra-
tollitur bit? quoniam †tolletur de terra vita eius.
34 * Respondens autem Eunuchus Phi-
lippo, dixit: Obsecro te, de quo Propheta
dicit hoc? de se, an de alio aliquo?
35 * Aperiẽs autem Philippus os suum,
& incipiens à scriptura ista, euangeliza-
uit illi Iesum.

22 * μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου·
23 * εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ συνδεσμὸν ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.
24 * Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπε, δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.
25 * Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ὑπέστρεφον εἰς ἱερουσαλὴμ, πολλάς τε κώμας τῶν Σαμαριτῶν εὐηγγελίζοντο.

26 * Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον, λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν, ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος.
27 * καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ αἰθίοψ εὐνοῦχος, δυνάστης καὶ δεκτὴς τῆς βασιλίσσης αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς ἱερουσαλὴμ·
28 * ἦν τε ὑποστρέφων, καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἁρματος αὐτοῦ, ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην ἡσαΐαν.
29 * εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τῷ φιλίππῳ, προσέλθε, καὶ κολλήθητι τῷ ἁρματι τούτῳ.
30 * προδραμὼν δὲ ὁ φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος τὸν προφήτην ἡσαΐαν, καὶ εἶπεν, ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;
31 * ὁ δὲ εἶπε, πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσέ τε τὸν φίλιππον, ἀναβὰς καθίσαι σὺν αὐτῷ.
32 * ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.
33 * ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.
34 * Ἀποκριθεὶς ὁ εὐνοῦχος τῷ φιλίππῳ, εἶπε, δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός;
35 * ἀνοίξας δὲ ὁ φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν ἰησοῦν.

---

29 וַאמַרַת רוּחָא דְקוּדְשָׁא לְפִילִיפּוֹס אֶתְקָרֵב וְקַף לְמַרְכַּבְתָּא׃
30 וְכַד אֶתְקָרַב שְׁמַע דְּקָרֵא בְּאַשַׁעְיָא נְבִיָא וַאמַר לֵה דַאן מְסְתַּכַּל אַנְתְּ מַנָא קָרֵא אַנְתְּ׃
31 וְהוּ אַמַר אֵיכַנָא מְשְׁכַּח אֲנָא דַאסְתַּכַּל אֶלָא אִן אֱנָשׁ נַרְתֵּינִי וְבַעָא מִנֵּה מִן פִּילִיפּוֹס דְּנִסַּק וְנֵתֵב עִמֵּה׃
32 פְּסוּקָא דִּיזְדַּכְּתֵבָא דְּקָרֵא הֲוָא בֵּה אִיתַּהוּ הָנָא אֵיךְ אִמְרָא לְנִכְסְתָא אֶתְדְּבַר וַאיךְ נָקְיָא קְרֵם גְּזוְזָא שַׁתִּיק הֲוָא וְהַכְנָא לָא פְּתַח פּוּמֵה׃
33 בְּמוּכְכֵה מִן חֲבוּשְׁיָא וּמִן דִּינָא אֶתְדְּבַר וְדָרֵה מַנוּ נְשְׁתַּעֵא דְּמֶשְׁתַּקְלִין חַיָוהִי מִן אַרְעָא׃
34 וַאמַר הוּ מְהֵימְנָא לְפִילִיפּוֹס בְּעָא אֲנָא מָנָךְ עַל מַנוּ אֲמַרֵה הָדָא נְבִיָא עַל נַפְשֵׁה אוֹ עַל אֱנָשׁ אַחֲרִין׃
35 הֵידֵין פִּילִיפּוֹס פְּתַח פּוּמֵה וְשַׁרִי מָנַה מִן הָנָא כְּתָבָא מְסַבַּר לֵה עַל מָרָן יֵשׁוּעַ׃

[1] נִקְוָה [2] סְבַל [3] רְתָא הגיד או חורה
[4] נָסַק [5] וְתֵב
[6] עבר איה פר שהקפיר שה
[7] פיר רחל [8] גָּזַז [9] מֵכַךְ
[10] פיר עצר
[11] רוּן [12] דְּבַר בלשון לקח
[13] שְׁעָא פיר סיפר [14] שֶׁקֶל
[15] שטמו סרים
[16] שְׁרִי פיר והתחיל
[17] סַבַּר בטו בשר

36 * Quumque ipsi iter facerent, peruenerunt ad locum quendam in quo erant aquæ: dixit itaque Eunuchus ille: En aquas: quæ prohibitio est quominus baptizer?

Deest versus 37.

38 * Jussitque sisti currum: & descenderunt ambo in aquam, ac baptizauit Philippus Eunuchum illum.

39 * Quumque ascendissent ex aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, nec amplius vidit eum Eunuchus ille, sed pergebat in via gaudens.

40 * Philippus autem inuentus est Azoti, & inde peragrabat & euangelizabat cunctis vrbibus, vsque dum veniret Cæsaream.

Dominica introitus Ieiunij & de Baptismo.

CAP. IX.

1 SChoul autem adhuc plenus erat minis furoréque cædis aduersus discipulos Domini nostri.

2 * Et poposcit epistolam à summo Pontifice sibi dari ad Darmasouk ad Synagogas; vt si quos inueniret erudientes hac via, viros aut mulieres, vinctos adduceret eos ad Ourischlem.

3 * Quumque proficisceretur, inciperetque appropinquare Darmasouk, derepentè circumfulsit eum lux è cælo.

4 * Et cecidit in terram: audiitque vocem dicentem sibi, Schouol, Schouol, quid me persequeris?

5 * Durum est tibi calcitrare ad stimulos.

6 * Respondit ipse & ait: Quis es Domine mi? At Dominus noster dixit, Ego sum Ieschua ille Nazarenus, quem tu persequeris. Sed surge, ingredere vrbem, & ibi tecum habebitur sermo de eo quod te oportet agere.

7 * Cæterùm viri illi qui cum eo iter faciebant, steterunt attoniti, quippe qui vocem tantùm audirent, nemo autem apparebat eis.

8 * Et surrexit Schouol è terra, nihilque ei apparuit quum oculi eius essent aperti: & quum prehendissent manum eius, introduxerunt eum in Darmasouk.

---

36 וכד הנין אזלין באורחא מטיו הוון לדוכתא חדא דאית בה מיא ואמר מהימנא הו הא מיא מנא הי כליתא
37 *
38 ופקד הוא דתיקום מרכבתא ונחתו תריהון למיא אעמדה פיליפוס למהימנא הו ;
39 וכד סלקו מן מיא רוחה דמריא חטפת פיליפוס ולא חזיתי מהימנא הו אלא אזל הוא באורחה כד חדא ;
40 פיליפוס דין אשתכח באזוטוס קפלאון ט
וכד בשנא ומעלי עומא ומעמודיתא כר
שאול דין עדכול מלא הוא לותמא וחסתא דקטלא על תלמידוהי דמרן ;

a מטא
b עבראית למקום
c כלא קום
d כמו מרכבה
e נחת עמד בלשון טבל
f תוב פיר עוד
g חזא שכח בלשון מצא
h כרך פיר חור
i עלל עוס עמד
k מלא לחם חמא
אן חמם

36 * Et dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam: & ait Eunuchus, Ecce aqua, quis prohibet me baptizari?

37 * Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait, Credo filium Dei esse Iesum Christum.

38 * Et iussit stare currum: & descenderunt vterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizauit eum.

39 * Cùm autem ascendissent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, & amplius non vidit eum Eunuchus. Ibat enim per viam suam gaudens.

40 * Philippus autem inuentus est in Azoto, & pertransiens euangelizabat ciuitatibus cunctis, donec veniret Cæsaream.

36 * ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ· καὶ φησὶν ὁ εὐνοῦχος, ἰδοὺ ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι;

37 * εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν χριστόν.

38 * καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα. καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ, τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.

39 * ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.

40 * Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον. καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς καισάρειαν.

CAP. IX.

1 SAulus autem adhuc spirans minarum & cædis in discipulos Domini, accessit ad principem Sacerdotum;

2 * Et petiit ab eo epistolas in Damascum ad Synagogas, vt si quos inuenisset huius vię viros ac mulieres, vinctos perduceret in Ierusalem.

Gala.1. 2.17 Act.22. 2.5

3 * Et cùm iter faceret, contigit vt appropinquaret Damasco. & subitò circumfulsit eum lux de cælo.

Act.22. 6.6

4 * Et cadens in terram, audiuit vocem dicẽtem sibi; Saule, Saule, quid me persequeris?

1.Cor. 15.2.8 2.Cor. 12.2.1

5 * Qui dixit: Quis es Domine? Et ille: Ego sum Iesus, quem tu persequeris. durum est tibi contra stimulum calcitrare.

6 * Et tremens ac stupens, dixit: Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum: Surge, & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. B

7 * Viri autem illi qui comitabantur cum eo, stabant stupefacti, audientes quidem vocem, neminem autẽ videntes.

8 * Surrexit autem Saulus de terra, apertisque oculis nihil videbat. Ad manus autem illum trahentes, introduxerunt Damascum.

θ'.

1 * Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ·

2 * ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς ἱερουσαλήμ.

3 * ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι, ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ·

4 * καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις;

5 * εἶπε δὲ, τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν, ἐγώ εἰμι ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.

6 * τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε, κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

7 * οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐνεοὶ, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες.

8 * ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, οὐδένα ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς δαμασκόν.

מְהַלֵּךְ [g] וְנָפַל לַה [h] לְדַרְמַסּוּק לְכַנּוּשְׁתָּא דְּאַן הוּ וְנָשְׁכַת [i] וְרָדִין בְּהָדָא אוֹרְחָא גַּבְרַיָּא אוּנְשֵׁא [k] נַאסוֹר [l] נִיתֵא אֵנוּן לְאוּרְשְׁלֵם׃ 3 וְכַד אָזֵל הֲוָא וְשָׁרֵי מְמַטֵּא לְדַרְמַסּוּק [m] סַן תְּחֵירַת שָׁלְיָא [n] אֲזֵלְגַהֲוָא עֲלוֹהִי נוּהֲרָא סַן שְׁמַיָּא׃ 4 וְנָפַל עַל אַרְעָא וְשָׁמַע קָלָא דְּאַמַר הֲוָא לַה שָׁאוּל שָׁאוּל מָנָא רָדַף אַנְתְּ לִי קָשָׁא הוּ לָךְ [o] לְמִבְעָטוּ [p] לְעוּקְסָא׃ 5 עָנָא הוּ וְאַמַר מַן אַנְתְּ מָרִי וּמָרַן אַמַר אֲנָא יֵשׁוּעַ נָצְרָיָא הַו דְּאַנְתְּ רָדַף אַנְתְּ׃ 6 אֶלָּא קוּם עוּל לְמַדִּינְתָּא וְתֵסַן נְתִמַּלֵּל עִמָּךְ עַל מָא [q] דְּוֹלָא הֲוָא לָךְ לְמֶעְבַּד׃ 7 וְגַבְרַיָּא דְּאָזְלִין הֲוָו עִמֵּה בְּאוּרְחָא [r] קִימִין הֲוָו כַּד [s] תַּמִּיהִין מָטֵל דְּקָלָא בַּלְחוּד שָׁמְעִין הֲוָו אֶנֶשׁ דֵּין לָא [t] מְחַזֵּאי הֲוָא לְהוֹן׃ 8 וְקָם שָׁאוּל מִן אַרְעָא וְלָא מְחַזֵּאי הֲוָא לַה מִדְּמִסְכַּד עֵינוֹהִי [v] פְּתִיחָן הֲוָי וְכַד אֲחֵידִין בְּאִידוֹהִי [x] אֲעָלוּהִי לְדַמַּסּוּק׃

[g] נתל
[h] עבראית דמשק
[i] רדא בלשון למד
[k] אסר [l] אתא
[m] פיר פחאם
[n] זלג
ובנבין אפעל כמו חזור
[o] פעט [p] כמ עקשות
[q] ולא ראוי [r] קום [s] תמה
[t] חזא [v] פתח [x] עלל

9 ܘܠܐ ܐܬܚܙܝܬ ܠܗ ܡܕܡ ܠܥܠܡ ܕܬܠܬ ܝܘܡܝܢ ܘܠܐ ܐܟܠ
10 ܘܠܐ ܐܫܬܐ ܀ ܗܘܐ ܗܘܐ ܒܕܪܡܣܘܩ ܚܕ ܡܠܦܢܐ ܕܫܡܗ ܚܢܢܝܐ
ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝܐ ܒܚܙܘܢܐ ܗܐ ܐܢܐ ܡܪܝ ܀ ܘܡܪܝܐ ܐܡܪ ܠܗ ܩܘܡ
11 ܙܠ ܠܫܘܩܐ ܕܡܬܩܪܐ ܪܚܘܛܐ ܘܒܥܐ ܒܒܝܬܐ ܕܝܗܘܕܐ ܠܫܐܘܠ ܕܡܪܝܐ
ܕܬܪܣܘ ܀ ܗܐ ܓܝܪ ܡܨܠܐ ܗܘ ܕܡܨܠܐ ܀ ܘܚܙܐ ܒܚܙܘܢܐ ܓܒܪܐ
12 ܕܫܡܗ ܚܢܢܝܐ ܥܠ ܕܥܠ ܘܡܣܡ ܠܗ ܐܝܕܘܗܝ ܕܢܬܚܙܐ ܀ ܗܐ ܓܝܪ
13 ܡܨܠܐ ܗܘ ܕܡܨܠܐ ܀ ܘܐܡܪ ܚܢܢܝܐ ܡܪܝ ܫܡܥܬ ܡܢ ܣܓܝܐܐ ܕܢܝܫܐ
ܗܢܐ ܕܥܒܕ ܥܡܟ ܒܐܘܪܫܠܡ ܀ ܘܗܐ ܐܦ ܗܟܢܐ ܩܒܠ ܫܘܠܛܢܐ
14 ܡܢ ܪܒܢܐ ܕܟܗܢܐ ܕܡܣܪܝܢ ܠܟܠ ܕܩܪܝܢ ܫܡܟ ܀ ܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝܐ
15 ܩܘܡ ܙܠ ܠܡܛܠ ܕܡܢܐ ܗܘ ܠܝ ܐܢܐ ܠܡܫܕܪ ܠܗ ܠܫܡܝ ܠܡܠܟܐ
ܘܠܒܢܝ ܐܝܬܝ ܀ ܗܘ ܐܦ ܐܢܐ ܡܚܘܝܢ ܠܗ ܕܡܐ ܕܢܣܒܠ ܒܫܡܝ
16 ܀ ܗܘ ܓܝܪ ܐܢܐ ܡܚܘܝ ܠܗ ܕܡܐ ܕܢܣܒܠ ܒܫܡܝ ܀ ܗܢܐ ܐܙܠ
ܚܢܢܝܐ ܘܥܠ ܒܝܬܗ ܘܣܡ ܥܠܘܗܝ ܐܝܕܘܗܝ ܘܐܡܪ ܠܗ ܐܚܝ ܫܠܚܢܝ
17 ܡܪܝܐ ܝܫܘܥ ܗܘ ܕܐܬܚܙܝܬ ܠܟ ܒܐܪܚܐ ܕܐܬܝܬ ܕܬܬܚܙܐ ܥܝܢܝܟ
ܘܬܬܡܠܝ ܡܢ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܀ ܘܗܢܐ ܡܫܬܐ ܢܦܠ ܡܢ ܥܝܢܘܗܝ ܕܡܝܐ
18 ܕܡܬܩܠܦ ܗܘ ܠܗ ܥܠ ܥܝܢܘܗܝ ܘܩܡ ܘܐܬܡܥܕ ܀ ܘܢܣܒ ܡܕܡ
ܘܐܟܠ ܘܐܬܬܚܙܩ ܀ ܗܘ ܗܘ ܥܡ ܬܠܡܝܕܐ ܕܒܕܪܡܣܘܩ ܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ
19 ܀ ܘܩܪܝ ܡܢ ܟܢܝܫܬܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܕܡܪܝܐ ܕܢܫܬܒܚ ܒܫܡܗ ܕܡܫܝܚܐ
20 ܀ ܘܡܕ ܗܘ ܡܟܪܙ ܒܟܢܝܫܬܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܕܡܪܝܐ ܕܢܫܬܒܚ ܒܫܡܗ ܕܡܫܝܚܐ
21 ܀ ܘܟܠܗܘܢ ܕܡܫܬܡܥܝܢ ܗܘܘ ܡܬܬܡܗܝܢ ܘܐܡܪܝܢ ܠܐ ܗܢܘ ܗܢܐ
ܕܗܘ ܡܬܪܕܦ ܠܗܠܝܢ ܕܩܪܝܢ ܫܡܗ ܕܗܢܐ ܘܠܡܐ ܗܘ ܐܬܐ ܠܗܪܟܐ
ܕܢܣܒܠ ܠܗܘܢ ܠܪܫܝ ܟܗܢܐ ܀

9 * Neque visum est ei quicquam tribus diebus, neque comedit neque bibit.
10 * Erat autem in Darmasouk discipulus quidam, cuius nomen erat Chanania, et Dominus dixit ei per visionem, Chanania; Et ait, En ego adsum Domine mi.
11 * Et Dominus noster dixit ei: Surge, proficiscere in vicum qui vocatur Rectus, & quære in ædibus Iihoudo Schoul, qui est ex Tarso ciuitate.
12 * Ecce enim dum ille precatur, videt per visionem virum nomine Chanania introeuntem & imponentem sibi manum vt aperirentur oculi ipsius.
13 * Dixit autem Chanania: Domine mi, audiui ex multis de viro isto quot mala intulerit Sanctis tuis in Ourischlem.
14 * Et ecce etiam hic habet potestatē à principibus Sacerdotum vinciendi illos omnes qui inuocant nomen tuum.
15 * Dixit ei Dominus: Surge, proficiscere, quandoquidem vas est mihi electum, vt perferat nomen meum inter Gentes, & Reges, & inter filios Israel.
16 * Ego enim ostendam ei quanta passurus sit propter nomen meum.
17 * Tunc Chanania abiit domum ad eum, & imposuit ei manum, ac dixit ei: Schoul frater mi, Dominus noster Jeschua misit me, (is qui visus est tibi in via quum veniebat) vt aperiantur oculi tui, & impleatis Spiritu Sanctitatis.
18 * Eoque momento decidit ex oculis eius aliquid simile squamæ, & aperti sunt oculi eius: surgensque baptizatus est.
19 * Cepit autem cibum, & corroboratus est, fuitque per dies aliquot apud discipulos illos qui erant in Darmasouk.
20 * Et statim prædicauit in Synagogis Iihoudæorum de Jeschua, eum nempe esse Filium Dei.
21 * Proinde obstupescebant ij omnes qui audiebant eum, & dicebant: Nonne hic est qui persequebatur eos omnes qui inuocabant nomen istud in Ourischlem, & ecce etiam huc ob idipsum missus fuerat, vt vinctos adduceret eos ad principes Sacerdotum?

---

[9] וְלָא סְתַחֲזָא הֲוָאלֵה תְּלָתָא יוֹמִין וְלָא אֲכַל וְלָא [y]אֲשְׁתִי ׀ [10] אִית הֲוָאדֵין בַּה בְּדַרְמַסוּק [z]חֲלְמִידָא חַד
דְּשֵׁמֵהּ חֲנַנְיָא וּמָרְיָא אֲמַר לֵהּ [a]בְּחֶזְוָא חַנַנְיָא וַאֲמַר הָא אֲנָא מָרִי ׀ [11] וּמָרָן אֲמַר לֵהּ קוּם [b]זַל לְשׁוּקָא
[c]דְּקָרְיָא [d]חַרְיָא [e]וְבָעֵי בְּבֵיתָא דְּיִהוּדָא לְשָׁאוּל [f]דְּאִיתַוּהִי מִן טַרְסוּס מְדִינְתָא ׀ [12] הָא גַּיר כַּד הוּ [g]מְצַלֵּא
הָא כְּחֶזְוָא לְגַבְרָא דְּשֵׁמֵהּ חַנַנְיָא דְּעָל וְסָם [h]עַלְוֹהִי אִידָא אַיְךְ [i]דְּנֶתְפְּתְחָן עֵינַוֹהִי ׀ [13] וַאֲמַר חַנַנְיָא מָרִי שְׁמִעַת
מִקְּנָיָא עַל גַּבְרָא הָנָא דְּכַמָּא [k]בִּישָׁתָא [l]אַסְכֵּל לְקַדִּישָׁיךְ בְּאוּרְשְׁלֵם ׀ [14] וְהָא אַף הָרְכָא אִית לֵהּ [m]שׁוּלְטָנָא
מִן קָדְמֵי כָּהֲנֵא [n]דְּנַאסוּר לְכָלְהוֹן אִילֵין [o]דְּקָרִין שְׁמָךְ ׀ [15] אֲמַר לֵהּ מָרְיָא קוּם [p]זַל מֶטֶל [q]דְּמָאנָא הוּלִי [r]גְּבִיָא
דְּשַׁקְלָא שְׁמִי בְּעַמְמֵא וּבְמַלְכֵא [s]וּבְיַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׀

[t]שְׁתָא [u]לְמַר [v]חַיָּא כמו חיין
[w]אַזַל [x]קְרָא [y]תְּרַן
[z]כְּעָא [a]אִית [b]צְלָא בלשון פעל
[c]יַד [d]פְּתַח [e]בִּישׁ
[f]סְכַל [g]שְׁלַט [h]אֲסַר
[i]קְרָא [j]אַזַל
[k] פירכלי
[l]גְּבָא [m]בֵּית כמו בגן

9 * Et erat † tribus diebus non videns; & non manducauit neque bibit.

ibi

10 * Erat autem quidam discipulus Damasci, nomine Ananias: & dixit ad illum in visu Dominus, Anania. At ille ait; Ecce ego Domine.

11 * Et Dominus ad eum; Surge, & vade in vicum qui vocatur Rectus: & quere in domo Iudę Saulum nomine Tharsensem; ecce enim orat.

12 * (Et vidit virum Ananiam nomine, introeuntem, & imponentem sibi manus vt visum recipiat.)

13 * Respondit autem Ananias, Domine, audiui à multis de viro hoc, C quanta mala fecerit sanctis tuis in Ierusalem:

14 * Et hic habet potestatem à principibus Sacerdotum alligandi omnes qui inuocant nomen tuum.

15 * Dixit autem ad eum Dominus: Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Israel.

16 * Ego enim ostendã illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.

17 * Et abiit Ananias, & introiuit in domum: & imponens ei manus dixit: Saule frater, Dominus misit me Iesus, qui apparuit tibi in via qua veniebas; vt videas, & implearis Spiritu sancto.

18 * Et confestim ceciderunt ab oculis eius tanquam squamæ, & visum recepit. & surgens baptizatus est. D

19 * Et cùm accepisset cibum, confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant Damasci, per dies aliquot.

20 * Et continuò ingressus in † Synagogas, prædicabat Iesum, quoniam hic est filius Dei.

Synagogis

21 * Stupebant autem omnes qui † audiebant: & dicebant, Nonne hic est qui expugnabat in Ierusalem eos qui inuocabant nomen istud: & huc ad hoc venit, vt vinctos illos duceret ad principes Sacerdotum?

9 * καὶ ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

10 * Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος ἐν ὁράματι, Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ κύριε.

11 * ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν, ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται.

12 * καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν, εἰσελθόντα, καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ.

13 * ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας, κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ·

14 * καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.

15 * εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος, πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραήλ.

16 * ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.

17 * Ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε, Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέ με Ἰησοῦς ὁ ὀφθεὶς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.

18 * καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες· ἀνέβλεψέ τε παραχρῆμα, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη·

19 * καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν. ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος σὺν τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς·

20 * καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Χριστόν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

21 * ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς;

---

16 אֲנָא גִּיר אַחֲוַיוּהִי כַּמָּא עָתִיד לְמִסַּחַשׁ מִטֻּל שְׁמִי ׀ 17 הֵידֵין חַנַנְיָא אֲזַל לְבֵיתָא וְסָם עֲלוֹהִי אִידָא
וְאֲמַר לֵהּ שָׁאוּל אָחִי מָרָן יֵשׁוּעַ שַׁדְּרַנִי הוּ דְּאִתְחֲזִי לָךְ בְּאוֹרְחָא כַּד אָתֵא אַנְתְּ אֵיכָ דְּנֶחְפַּתְּחָן עֵינָיךְ וְהִתְמְלֵא רוּחָא
דְּקוּדְשָׁא ׀ 18 וּבְרִשְׁעֵהּ נְפַל מִן עֵינוֹהִי מִדֵּם דְּדַמָּא לַקְלַפָּא וְאִתְפַּתַּח עֵינוֹהִי וְקָם עֲמַד ׀
19 וְקַבֵּל סִיבַרְתָּא וְאִתְחַיֵּל וַהֲוָא יוֹמָתָא לְוַת תַּלְמִידֵא הָכוּן דְּאִית הֲוָו בְּדַרְמַסּוּק ׀
20 וּבַר שְׁעָתָה מַכְרֵז הֲוָא בְּכְנוּשָׁתָא דִּיהוּדָיֵא עַל יֵשׁוּעַ דְּהוּא בְּרָא דְּאֱלָהָא ׀ 21 וְתַמְהִין הֲוָו כֻּלְּהוּן אִלֵּין
דְּשָׁמְעִין הֲוָו לֵהּ וְאָמְרִין הֲוָא הָכוּ הוּ דְּרָדַף הֲוָא לְכֻלְּהוּן אִלֵּין דְּקָרְיִן הֲוָו לִשְׁמָא הָנָא בְּאוּרְשְׁלֵם וְהָא אַף
לְהָרְכָא עֲלֵיהּ עַל הָרָא מְשַׁדַּר הֲוָא אֵיכָ דְּנֵאסוּר נוּבָל אֵנוּן לְרַבִּי כָּהֲנֵא ׀

[a] חֲוָא [b] חֲשַׁשׁ
[c] שַׁדַּר [d] חֲזָא
[e] מְלָא [f] פְּתַח
[g] פִּיר מָאכָל
[h] חַיֵּל [i] יוֹם
[j] כְּרַז [k] תְּמַהּ
[l] קְרָא [m] אֲסַר
[n] יְבַל

Dominica secunda Ieiunij.

22 * Schouol autem magis roborabatur, & turbabat Jihoudæos illos qui degebant in Darmasouk, quum ostenderet eum esse Meschicho.

23 * Quumque per multos dies illic egisset, faciebant [nectebant] ei dolum Jihoudæi, vt eum interficerent.

24 * Indicatæ verò fuerunt Schouol insidiæ quas studebant ei struere. custodiebant autem portas vrbis interdiu, noctuque vt eum trucidarent.

25 * Tunc imposuerunt eum discipuli sporta, & demiserunt eum per murum nocte.

26 * Et profectus est ad Ourischlem, volebátque se adiungere discipulis; sed omnes timebant ab eo, neque credebant eum esse discipulum.

27 * Barnabba autem accepit eum, & duxit ad Apostolos, & renuntiauit eis quomodo in via vidisset Dominum, et quomodo collocutus fuisset ei, & quomodo in Darmasouk palàm loquutus esset in nomine Jeschua.

28 * Proinde introibat & exibat [versabatur] cum eis in Ourischlem.

29 * Et loquebatur in nomine Ieschua palam, & disceptabat cum Jihoudæis illis qui scibant Græcè. illi verò volebant eũ interimere.

30 * Quod quum nouissent fratres, deduxerunt eum nocte Cæsaream, illincque emiserunt eum Tarsum.

31 * Enimuerò Ecclesia quæ erat in tota Ihoudæa, & in Galilæa & Schomerin, habebat pacem, dum ædificaretur, & pergebat in timore Dei, & in consolatione Spiritus Sanctitatis multiplicabatur.

32 * Factum est autem vt quum perlustraret Schemeoun vrbes, descenderet etiam ad Sanctos qui habitabant in Loud ciuitate.

33 * Et inuenit virum quendam nomine Anias decumbentem in grabato, & paralyticum ab annis octo.

34 * Et dixit ei Schemeoun: Ania, sanat te Jeschua Meschicho: surge, & sterne lectum tuum. Eoque momento surrexit.

35 * Et viderunt eum omnes qui habitabant in Loud & Sarouna, & conuersi sunt ad Deum.

רחר בשנא דתרין רשומא כח

22 שאול דין יתיר סתחיל הוא ומזיע הוא להון ליהודיא הנון דעמרין הוו בדרמסוק כד מחוא הוא דהנא הו
משיחא: 23 וכד סגיו לה תמן יומתא עברו עלוהי נכלא יהודיא ורנקטלוניהי: 24 אתבדק לה דין לשאול
אסתמא דנצין הוו למעבד לה ונטרין הוו תרעא דמדינתא איתמא ולילא דנקטלוניהי: 25 הידין סמוהי
לתלמידא באספרידא ושבוהי מן שורא בלליא: 26 ואזלה לאורשלם וצבא הוא לתמנקפו לתלמידא וכלהון
דחלין הוו מנה ולא מהימנין הוו דתלמידא הו: 27 ברנבא דין אחדה ואיתיה לות שליחא ואשתעי להון א כנא
דחזא הוא למרא ודאיכנא מלל עמה ואיכנא בדרמסוק עין בגלא מלל בשמה דישוע:

a חיל זוע עמר בלשון שכן
b סגא יום נכל קטל
c בעא יום קטל סום
d מן לשון יון
e שבא פיר חוריד כנף פיר דנק
f חימן אתא שעא פיר סשי

22 * Saulus autem multò magis conua-
lescebat,& confundebat Iudęos qui ha-
bitabant Damasci, affirmans quoniam
hic est Christus.
23 * Cùm autem implerétur dies multi,
consilium fecerunt Iudæi in vnum vt
eum interficerent.
24 * Notæ autem factæ sunt Saulo insi-
2.Cor. 11.32 diæ eorum. Custodiebant autem & por-
tas die ac nocte, vt eum interficerent.
25 * Accipientes autem eum discipuli
nocte, per murum demiserũt eum, sub-
mittentes in sporta.
26 * Cùm autem venisset in Ierusalem,
tentabat se iungere discipulis; & omnes E
timebant eum, non credentes quòd es-
set discipulus.
27 * Barnabas autem apprehẽsum illum,
duxit ad Apostolos: & narrauit illis,
quomodo in via vidisset Dominum, &
quia locutus est ei; & quomodo in Da-
masco fiducialiter egerit in nomine Iesu.
28 * Et erat cum illis intrans & exiens in
Ierusalem, & fiducialiter agens in nomi-
ne Domini.
29 * Loquebatur quoque Gentibus, &
disputabat cum Græcis: illi autem quæ-
rebant occidere eum.
30 * Quod quum cognouissent fratres,
deduxerunt eum Cæsaream, & dimise-
runt Tarsum.
31 * Ecclesia quidem per totam Iudęam
& Galilæam & Samariam habebat pa-
cem, & ædificabatur ambulans in ti-
more Domini, & consolatione sancti
Spiritus replebatur.
32 * Factum est autem, vt Petrus, dum
transiret vniuersos, deueniret ad sanctos
qui habitabant Lyddæ.
33 * Inuenit autem ibi hominem quen-
dam nomine Æneam, ab annis octo ia- F
cẽtem in grabbato, qui erat paralyticus.
34 * Et ait illi Petrus: Ænea, † sanet te Do-
ina
minus Iesus Christus: surge, & sterne
tibi. Et continuò surrexit.
35 * Et viderunt eum omnes qui habita-
bant Lyddæ, & Saronæ: qui conuersi
sunt ad Dominum.

22 * Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέχεε τοὺς ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός.
23 * ὡς δὲ ἐπληροῦτο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν.
24 * ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν, παρετήρουν τε τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι.
25 * λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς, καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους, χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.
26 * παραγενόμενος δὲ ὁ Σαῦλος εἰς ἱερουσαλὴμ, ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής.
27 * βαρναβᾶς δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ἰησοῦ.
28 * καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ·
29 * ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς ἑλληνιστάς. οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν.
30 * ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν εἰς καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς ταρσόν.
31 * αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς ἰουδαίας καὶ γαλιλαίας καὶ σαμαρείας εἶχον εἰρήνην, οἰκοδομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνοντο.
32 * ἐγένετο δὲ πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας λύδδαν.
33 * εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραββάτῳ, ὃς ἦν παραλελυμένος·
34 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πέτρος, αἰνέα, ἰᾶταί σε ἰησοῦς ὁ χριστός· ἀνάστηθι, καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ ἀνέστη παραχρῆμα.
35 * καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες λύδδα καὶ τὴν σαρωνᾶ, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.

---

28 * עול יתן צבא
קטל אתא
כמו והעדה
29 בגא רגא בגיא
פי' נתם
30 סגא כרך חור עמר
שכן
31 רמא שרא אסא רפא
32 חזא פגא בלשון שוב

28 וְעָאל הֲוָא עִמְּהוֹן וְנָפֵק בְּאוּרְשְׁלֵם׃
29 וּמְמַלֵּל הֲוָא בִּשְׁמֵהּ דְּיֵשׁוּעַ עִם בַּגְלָא וְדָרַשׁ הֲוָא עִם יְהוּדָיֵא
אִילֵין דְּדָרְעִין הֲוָו וַיְנָאִית הַנּוּן דִּין הֲוָו צָבְיִן לְמֶקְטְלֵהּ׃
30 וְכַד יָדְעוּ אַחֵא אִתְיְיהִי בְּלֵלְיָא לְקֵסַרְיָא וּשְׁלַחוּן תַּמָּן
שַׁדְּרוּהִי לְטַרְסוֹס׃ 31 כְּדֵן דִּין עִדְתָא דַּבְכֹלָּהּ יְהוּד וּבְגַלִּילָא וְשָׁמְרִין אִית הֲוָא בָּהּ שְׁלָמָא כַּד מֶתְבַּנְיָא הֲוָת
וְרַדְיָא בִּדְחֲלַת אֱלָהָא וַבְּבוּיָא דְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא סַגְיָא הֲוָת׃ 32 וַהֲוָא דְּכַד מְתְכַּרְךְ הֲוָא שִׁמְעוֹן בְּמֵדִינָתָא נְחֵת
אַף לְוָת קַדִּישֵׁא דְּעָמְרִין בְּלוּד מְדִינְתָא׃ 33 וְאַשְׁכַּח גַּבְרָא חַד דִּשְׁמֵהּ אַנֵּיס דְּרַמָּא הֲוָא בְּעַרְסָא וְמִשְׁרֵי שְׁנִין
חְמָנָא׃ 34 וְאָמַר לֵהּ שִׁמְעוֹן אַנֵּיא מַאסָא לָךְ יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא קוּם וְשַׁוִּא עַרְסָךְ וּבַר שְׁעָתֵהּ קָם׃
35 וַחֲזָאוּהִי כֹּלְּהוֹן דְּעָמְרִין בְּלוּד וְבְסָארוֹנָא וְאִתְפְּנִיוּ לְוָת אֱלָהָא׃

Defunctorum.

36 * Erat autem discipula quædam in Ioppi ciuitate nomine Tebitho [Caprea]: Hæc erat diues operibus bonis & eleemosynis quæ faciebat.

37 * Aduersa autem valetudine laborauit per illos dies, & mortua est: & lauarunt eam, posueruntque in cœnaculo.

38 * Et audierunt discipuli Schemeoun esse in Loud (erat autem vrbs illa ad crepidinem Iouppi) & miserunt ad eum duos viros efflagitaturos ab eo ne cunctaretur quin eos adiret.

39 * Surrexit itaque Schemeoun & profectus est cum eis: quumque venisset, subduxerunt eum in cœnaculum: & congregatæ stabant in circuitu eius omnes viduæ flentes et commonstrantes ei tunicas & vestimenta ea quæ ipsis dederat Tebitho dum viueret.

40 * Schemeoun autem eiecit omnes homines foras; & procidit in genua, & precatus est: conuersusque ad cadauer, ait: Tebitho, surge. Illa verò aperuit oculos suos: quumque vidisset Schemeoun, resedit.

41 * Et porrexit ei manum suam, & erexit eam: & aduocauit sanctos & viduas, eámque illis dedit viuentem.

42 * Id autem innotuit per totam ciuitatem: & multi crediderunt in Dominum nostrum.

43 * Fuit autem in ipsa Iouppi per dies non paucos, quum habitaret in ædibus Schemeoun coriarij.

Dominica tertia Ieiunij.

CAP. X.

1 CÆsareæ porrò erat vir quidam Centurio cui nomen erat Cornelius, ex cohorte illa quæ vocatur Italica.

2 * Erátque iustus ac timens Deum, ipse, & tota eius domus erogabat eleemosynas multas in populum; & in omni tempore precabatur Deum:

3 * Iste vidit Angelum Dei per visum manifestè circiter ad nonam horam interdiu, qui introiit ad eum, & dixit ei, Cornelii.

---

36 אית הוא דין תלמידתא חדא ביופא מדינתא דשמה טביתא הדא
שגיא הות בעברא טבא ובזדקתא דעברא הות׃
37 אתכרהת דין בהון בהנון יומתא ומיתת ואסחיוה
ושמעו הוו תלמידא דשמעון כלוד הו מדינתא הי דאיתיה על גנב יופא ושדרו הוו
38 ולוה גברא תרין דנבעון מנה דלא תאמן לה דנאתא צאיריהון׃
39 וקם שמעון ואזל עמהון וכד
אתא אסקוהי לעליתא וכנשי קמי להין דדרוהי כלהין ארמלתא בר בכין וטחוין הוי לה כיתיניתא ומרטוטא
דלהון דיהבא הות להין טביתא כד חיא׃
40 שמעין דין אפק
לבר וקעד על בורכוהי וצלי ואתפנילת שלדא ואמר טביתא קומי הי דין פתחת עיינה וכד
שמעין הות׃ ב עברא׳ה צביה
ברת יום מות סחיא
פי׳ רוץ
סום עלא אית
גנב גבעה בעא אמן
פי׳ אוחר
אתא נסק קום
ע עברא׳ה סב בוהיו
ב כמו אלמנות
בכא חיא
א כמו כתבות פי׳ מעילים
ע פי׳ בפל

36 * In Ioppe autem fuit quædam discipula nomine Tabitha, quæ interpretata dicitur Dorcas. hęc erat plena operibus bonis & eleemosynis quas faciebat.

37 * Factum est autem in diebus illis, vt infirmata moreretur. Quam cùm lauissent, posuerunt eam in cœnaculo.

38 * Cùm autem propè esset Lydda ab Ioppe, discipuli audientes quia Petrus esset in ea, miserunt duos viros ad eum, rogantes, Ne pigriteris venire vsque ad nos.

39 * Exurgens autem Petrus venit cum illis. Et cùm aduenisset, duxerunt illum G in cœnaculum: & circunsteterunt illum omnes viduæ flentes, & ostendentes ei tunicas & vestes, quas faciebat illis Dorcas.

40 * Eiectis autem omnibus foras, Petrus ponens genua, orauit: & conuersus ad corpus, dixit: Tabitha surge. †At
Et illa aperuit oculos suos: & viso Petro, resedit.

41 * Dans autem illi manum, erexit eam. Et cùm vocasset sanctos & viduas, assignauit eam viuam.

42 * Notum autem factum est per vniuersam Ioppen: & crediderunt multi in Domino.

43 * Factum est autem vt dies multos moraretur in Ioppe, apud Simonem quendam coriarium.

CAP. X.

1 VIr autem quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius, centurio cohortis A quæ dicitur Italica;

2 * Religiosus, & timens Deum cum omni domo sua; faciens eleemosynas multas plebi; & deprecans Deum semper:

3 * Is vidit in visu manifestè, quasi hora diei nona, angelum Dei introeuntem ad se, & dicentem sibi, Corneli.

36 * Εν ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει.

37 * ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασα αὐτὴν ἀποθανεῖν. λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ.

38 * ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ ἰόππῃ, οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦντες μὴ ὀκνῆσαι διελθεῖν ἕως ἡμῶν.

39 * ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας, καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ δορκάς.

40 * ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο. καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε, Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε.

41 * δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν. φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν.

42 * γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν κύριον.

43 * ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

ι.

1 * Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν καισαρείᾳ ὀνόματι κορνήλιος, ἑκατονταάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς·

2 * εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν, σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διαπαντός·

3 * εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡς ὥραν ἐννάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, κορνήλιε.

---

[a] חֲזָא [b] יְחֵב [c] יִשְׁמָעוּן [d] יְהֵבַת ; 41 [e] וַאוֹשֵׁט לָהּ [f] אֵידָהּ [g] וַאקִימָהּ וְקָרָא לְקַדִּישֵׁא וְלַארְמְלָתָא וְיַהֲבָהּ לְהוֹן כַּד חַיָא ;
[h] קוּם [i] יְדַע [j] חַיְמָן
[k] כמו לשון יון פיר אומן המעבד עורות

42 וְאִתְיְדַעַת הֲוָא בְּכֻלָּהּ מְדִינְתָא וְסַגִּיאֵא [i] הֵימְנוּ בְּמָרָן ; 43 הֲוָא דַיָּן בָּהּ בְּיוּפָּא יוֹמְתָא לָא זְעִירִין כַּד
שָׁרֵא הֲוָא בְּבֵית שִׁמְעוֹן [k] בּוּרְסָיָא ; דְּחַר בְּשִׁבְעָא דְתִלְתָא דְצוּמָא כז קפלאון י

1 בְּקֵסַרְיָא דַיָּן אִית הֲוָא גַּבְרָא חַד [a] קֶנְטְרוּנָא דְשִׁמֵּהּ הֲוָא קוֹרְנִילְיוֹס מִן [b] סְפִירָא הִי [c] דְּמִתְקְרֵיָא אִיטַלִּיקָא ;
2 וְחַדִּיק הֲוָא וְדָחֵל הֲוָא מִן אֱלָהָא הוּא וּבֵיתֵהּ כֻּלֵּהּ עָבֵד הֲוָא [d] וְדַקְתָא סַגִּיאָתָא בְּעַמָּא וּבְכֻלְּזְמַן בַּעָא הֲוָא מִן אֱלָהָא ;
3 הֲנָא חָזָא מַלְאָכָא דַאלָהָא [e] בְּחֶזְוָא [f] גַּלְיָאִית [g] לַאפֵּי חֲשַׁע שָׁעִין [h] בְּאִימְמָא דְעַל לְוָתֵהּ וַאמַר לֵהּ קוֹרְנִילְיָא ;

אשלים על מאה אנשי מלחמה
b מן לשון יון עגראית גדולה
[c] קְרָא
d כמו צדקה וכמו בחזיון
[e] גְּלָא [f] כמו לפני [h] יום

4 * At ille intuitus est eum; timuitque, & ait: Quid est Domine mi? Et dixit ei Angelus: Preces tuæ & tuæ eleemosynæ ascenderunt in memoriam coram Deo.

5 * Nunc itaque mitte aliquos in Iouppi ciuitatem, & accerse Schemeoun qui vocatur
6 Kipho. * Ecce diuersatur in ædibus Schemeoun coriarij illius, qui degit iuxta mare.

7 * Quumque discessisset Angelus qui alloquebatur eũ, vocauit duos ex vernis suis, & ministrum quendam timentem Deum, qui
8 quidem ipsius erat studiosus. * Et renunciauit eis quicquid viderat. misitque eos in Iouppi.

Apostolorum & Feria sexta Auri.

9 * Postero autem die quum illi pergerent in via, & appropinquarẽt ciuitati, Schemeoun conscendit tectum, vt precaretur hora sexta.

10 * Esuriit autem, volebátque manducare. quumque illi pararent ei, incidit in eum men
11 tis excessus. * Et suspexit cælos apertos, & vas quoddam deuinctum quatuor angulis, erátque simile linteo magno, & protrahebatur à cælo in terram.
12 * Erat autem in eo omne genus animantium quadrupedium, & reptilia terræ, & volucres cæli.

13 * Voxque peruenit ad eum, dicens: Schemeoun, surge, macta & manduca.

14 * At Schemeoun dixit: Absit Domine mi: quia nunquam comedi quicquam com-
15 mune & immundum. * Et iterum secunda vice vox extitit ad eum, Eaquæ Deus mun-
16 dauit, tu ne profanes. * Hoc autem factum est tribus vicibus: & sublatum est vas in
17 cælum. * Quumque miraretur Schemeoun apud se quænam esset illa visio quam viderat, accesserunt viri illi qui missi fuerant à Cornelio, & percontati sunt de domo in qua diuersabatur Schemeoun.

18 * Venerunt itaque & subsiterunt pro foribus atrij: & euocarunt inde quempiam ac percontati sunt an Schemeoun qui vocatur Kipho, illic diuersaretur.

19 * Quumque Schemeoun meditaretur visionem, dixit ei Spiritus, Ecce tres viri quærunt te.

20 * Surge, descende & proficiscere cum eis, nihil mente tua ambigens, quandoquidem misi eos.

---

4 והוּ חֵר בַּה וְדָחֵל וַאמַר מָנָא מָרִי וַאמַרלֵה מַלאכָא [k] צְלוֹתָךְ וְזִדקָתָךְ סְלִקִי [l] לְדוּכרָנָא קֳדָם אֱלָהָא ׃
5 וְהַשׁא שַׁדַר גֻּבְרָא לְיוּפָּא מְדִינְתָּא [m] וְאֵיתָא לְשֶׁמְעוֹן [n] דְּמִתְקְרֵא כֵּאפָא ׃
6 הָא שְׁרָא בְּבֵיתֵהּ דְשֶׁמְעוֹן [o] בּוּרְסָיָא הוּ דְאִיתַהוּי עַל יַם יַמָּא ׃
7 וְכַד אֲזַל לֵהּ מַלאכָא דְמַמֵּל עִמֵּהּ קָרָא תְּרֵין מִן עִזְקָתֵהּ וּפַלְחָא חַד דְּדָחֵל לֵאלָהָא אֵינָא [p] דְמִתְחַדְּנָא הֲוָא לֵהּ ׃
8 וְאִשְׁתַּעִי לְהוֹן כֹּל מֵדֵם דַּחֲזָא וְשַׁדַּר אִנּוּן לְיוּפָּא ׃
9 וַלְיוֹמָא אֲחֳרָנָא כַּד הֵנּוּן [q] רָדֵין בְּאוֹרְחָא וְקָרִיבִין לְמֶדֶנְתָּא סְלַק שֶׁמְעוֹן [r] לְאַגְרָא דְנַצְלָא בְּשֵׁת שָׁעִין ׃
10 וַכְּפֵן וְצָבֵא הֲוָא דְנֶלְעַם וְכַד הֵנּוּן מַתְקְנִין לֵהּ
11 וַחֲזָא שְׁמַיָּא כַּד פְּתִיחִין וּמָאנָא חַד כַּד אֲסִיר בְּאַרְבַּע קַרְנָן וְדָמֵא הֲוָא לְכֶתְנָא

[i] חור הבית [k] אלא תפילותיך
[l] דכר זכרון [m] אתא הבא
[n] קרא כמו בורסי
[p] דנא פי׳ אשר תמיל בואר תשומע את אדונכו
[q] כמו זהב
[r] רדא בלשון חולך
[s] פי׳ גג

4 ✱At ille intuens eũ, timore correptus, dixit: Quis es Domine? Dixit autem illi, Orationes tuę & eleemosynę tuę ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.

5 ✱ Et nunc mitte viros in Ioppen, & accersi Simonem quendam qui cognominatur Petrus.

6 ✱ Hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium, cuius est domus iuxta mare. hic dicet tibi quid te oporteat facere.

7 ✱ Et cùm discessisset angelus qui loquebatur illi, vocauit duos domesticos suos, & militem metuentem Dominum ex his qui illi parebant.

8 ✱ Quibus cùm narrasset omnia, misit illos in Ioppen.

9 ✱ Postera autem die iter illis facientibus, & appropinquantibus ciuitati, ascendit Petrus in superiora, vt oraret circa horam sextam.

10 ✱ Et cùm esuriret, voluit gustare. Parantibus autem illis, cecidit super eum mentis excessus:

11 ✱ Et vidit cælum apertum, & descendens vas quoddam, velut linteum magnum, quatuor initiis submitti de cælo in terram;

12 ✱ In quo erant omnia quadrupedia & serpentia terræ, & volatilia cæli.

13 ✱ Et facta est vox ad eum, Surge Petre: occide, & manduca.

14 ✱ Ait autem Petrus, Absit Domine: quia nunquam manducaui omne commune aut immundum.

15 ✱ Et vox iterum secundò ad eũ: †Quę Deus purificauit, tu cõmune ne dixeris.

Quod

16 ✱ Hoc autem factũ est per ter. Et statim receptum est vas in cælum.

17 ✱ Et dum intra se hæsitaret Petrus quidnam esset visio quam vidisset, ecce viri, qui missi erant à Cornelio, inquirentes domum Simonis, adstiterunt ad ianuam.

18 ✱ Et cùm vocassent, interrogabant, si Simon, qui cognominatur Petrus, illic haberet hospitium.

19 ✱ Petro autẽ cogitante de visione, dixit Spiritus ei, Ecce viri tres quærunt te.

20 ✱ Surge itaque & descende, & vade cũ eis, nihil dubitans: quia ego misi illos.

4 ✱ ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπε, τί ἐστι κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ, αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ·

5 ✱ καὶ νῦν πέμψον εἰς ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται πέτρον·

6 ✱ οὗτος ξενίζεται παρά τινι σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

7 ✱ ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ κορνηλίῳ, φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ·

8 ✱ καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ἰόππην.

9 ✱ Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι, περὶ ὥραν ἕκτην.

10 ✱ ἐγένετο δὲ προσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι. παρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις,

11 ✱ καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον, καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς·

12 ✱ ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.

13 ✱ καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτὸν, ἀναστὰς πέτρε, θύσον, καὶ φάγε.

14 ✱ ὁ δὲ πέτρος εἶπε, μηδαμῶς κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον.

15 ✱ καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτὸν, ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.

16 ✱ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρεῖς· καὶ πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.

17 ✱ ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδε, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ κορνηλίου, διερωτήσαντες τὸν μαθητεστὴν οἰκίαν σίμωνος, ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα·

18 ✱ καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ σίμων ἐπικαλούμενος πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται.

19 ✱ τοῦ δὲ πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα, ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε·

20 ✱ ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς.

---

[g] שוב ירד [h] נכס
[i] עבראית מן עולם
[k] טוב [l] תוב עוד
[m] כמו זכה ה פיר' כלי
[n] דמר [p] חויק [q] מטא בלשון בוא
[r] שדר שלח [s] אתא
[t] קום [v] דור [x] קרא
[y] קרא [z] רנא הגה
[a] חזא [b] בעא [c] בחרת

רַבָּא [g] וְשָׁאֵב הֲוָא מִן שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא׃ [12] וְאִית הֲוָא בֵּהּ כָּל־הֵין חַיְוָתָא דְאַרְבְּעַת רַגְלָא וְרַחֲשָׁא דְאַרְעָא וּפָרְחָתָא
דִשְׁמַיָּא׃ [13] וְקָלָא אִתָּא לֵהּ דַאמַר שֶׁמְעוֹן קוּם [h] כּוּם וְאַכּוֹל׃ [14] וְשִׁמְעוֹן אֲמַר חָס מָרִי [i] דְּמִמְּחוּם לָא אֶכְלַת כֹּל
[k] דְמְסַיַּב וְטָמֵא׃ [15] [l] וְתוּב דְּתַרְתֵּין זִבְנִין קָלָא הֲוָא לְוָתֵהּ אִילֵין דְּאַלָּהָא [m] דְּכִי אַנְתְּ לָא תְסַיַּב׃ [16] הָדָא דֵין הֲוָת תְּלָת זִבְנִין
וְאִתְעֲלִי לֵהּ [n] מָאנָא לִשְׁמַיָּא׃ [17] וְכַד [o] מְחַדַּר שֶׁמְעוֹן בְּנַפְשֵׁהּ דְּמַנּוֹ [p] חֶזְוָא דַחֲזָא [q] מַטְיוּ גַּבְרֵא הָנוּן [r] דְּאִשְׁתַּדְּרוּ הֲווּ
מִן קוֹרְנִילְיוּס וְשָׁאֲלוּ עַל בֵּיתָא דְשִׁרְיָא בֵּהּ שֶׁמְעוֹן׃ [18] [s] וְאַתּוּ [t] וְקָמוּ עַל תַּרְעָא [u] וְדָרְתָא [x] וְקָרִין הֲווּ הַמָּן וְמִשְׁאֲלִין
דְּאַן שֶׁמְעוֹן [y] דְּמִתְקְרֵא כֵּאפָא הָרְכָא שְׁרֵא׃ [19] וְכַד שֶׁמְעוֹן [z] רְנָא הֲוָא [a] בְּחֶזְוָא אֲמַר לֵהּ רוּחָא הָא גַּבְרֵא
תְּלָתָא [b] בְּעַיִן לָךְ׃ [20] קוּם חוּת וְזֵל עַמְּהוּן כַּד לָא מְתְפַלַּג [c] רְעֵינָךְ מִטֶּל דְּאַנָא הוּ שַׁדְּרֵת אִנּוּן׃

21 * Tunc descendit Schemeoun ad viros illos, & dixit eis, Ꝑs sum quem quæritis. Quæ causa est propter quam venistis?

22 * Cui dicunt, Vir quidam est nomine Cornelius centurio timens Deum, ac de quo honorificum fert testimonium tota gens Iihoudæorum, cui dictum est per visionem ab Angelo sancto, vt mittens introducat te domum suam, & audiat sermonem tuum à te.

23 * Et introduxit eos Schemeoun, eosque excepit hospitio. Proinde surrexit postero die, exiitque & profectus est cum eis, & comitatus est eos vnusquisque ex fratribus Ioppensibus.

24 * Postridie verò ingressi sunt Cæsaream. Cornelius autem præstolabatur eos congregatis ad se omnibus filiis cognationis suæ, necnon amicis, & necessariis quos habebat.

Feria tertia præcedente Ieiunium.

25 * Quumque introiret Schemeoun, occurrit ei Cornelius, & procidens ad pedes eius, adorauit.

26 * Schemeoun autem erexit eum, ac dixit ei: Surge, & ego ipse homo sum.

27 * Quumque colloqueretur ei, introiit, & reperit multos qui conuenerant illic.

28 * Et dixit eis, Vos scitis non licere viro Iihoudæo sese adiungere homini extraneo, qui non sit filius generationis suæ: mihi verò Deus indicauit vt neminem dicerem pollutum aut profanum.

29 * Quamobrem expeditè veni quum misissetis post me [ad me:] verùm rogo vos, quam ob causam misistis ad me?

30 * Dixit autem ei Cornelius, Quatuor sunt dies etiamnũc, ex quo ecce ieiunus sum, & hora nona quum precarer domi meæ, adstitit vir quidam coram me albis indutus.

31 * Dixitque mihi, Corneli, exaudita est oratio tua, & de eleemosynis tuis commemoratio fuit coram Deo.

32 * Proinde mitte ad Ioppi ciuitatem, & accerse Schemeoun qui vocatur Kipho, ecce diuersatur in domo Schemeoun coriarij iuxta littus maris; qui quum venerit, colloquetur tibi.

---

21 הֵדֵין נַחַת שִׁמְעוֹן לְוָת גַּבְרָא הָנוּן וְאַמַר לְהוֹן אֲנָא הוּ דְבָעִין אַנְתּוּן אֵידָא הִי [f] עִלְּתָא דְמִטְלְתָה [g] אֲתֵיתוּן ;
22 אֲמַרִין לֵה גַּבְרָא חַד דִּשְׁמֵה קוֹרְנִלְיוֹס קָנְטְרוּנָא דְדָחֵל מִן אֱלָהָא [h] וּסַסְהֵד עֲלוֹהִי כֻּלֵּה עַמָּא דִיהוּדָיֵא [i] אֶתְאַמַר
לֵה בְּחֶזְוָא מִן מַלְאָכָא קַדִּישָׁא דְנִשְׁדַּר [k] נַעֲלֵךְ לְבַיְתֵה וְנִשְׁמַע [l] מִלְּתָךְ מִנָּךְ ; 23 [m] וְאַעֵל אֲנוּן שִׁמְעוֹן וְקַבֵּל אִנּוּן
וּנְשַׁרֵא הֲוָא וְקָם לְבַתְרֵה דְיַוְמָא וַנְפַּק וְאַזַל עִמְּהוֹן אֲנָשׁ אֲנָשׁ מִן אַחֵא דְיוּפָּא ; 24 וְלְיוֹמָא אֲחָרְנָא
שֵׁלְקַסְרְיָא קוֹרְנִלְיוֹס דַּיָּן מְקַוֵּא הֲוָא לְהוֹן כַּד מְכַנְּשִׁין לֵה כֻּלְּהוֹן כְּנֵי [n] טוּהֲמֵה וְאַף רַחֲמֵא וְחַבִּיבֵא דְאִית הֲוֵי לֵה ;
יוֹם תְּלָתָא קַדְמָיָא [o] דְצוֹמָא כט
25 וְכַד [p] עָאל שִׁמְעוֹן [q] אַרְעָה קוֹרְנִלְיוֹס וְנָפַל סְגַד לְרַגְלוֹהִי ; 26 וְשִׁמְעוֹן [r] אֲקִימֵה וַאֲמַר לֵה קוּם לָךְ וְאַף אֲנָא

[f] עָלַל פּי׳ סגד
[g] אֲתָא [h] סְחֵד [i] אֵמַר
[k] עָלַל יבאיך [l] מִלַּל
תי׳ הבא
[m] נוּם מָא משפחת
[n] צוּם [o] עוֹל [q] אַרְע פגש
[r] קוּם

---

21 * Descendẽs autem Petrus ad viros, dixit: Ecce, ego sum quem quæritis: quę causa est propter quam venistis?

21 * καταβὰς δὲ πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλμένους ἀπὸ τοῦ κορνηλίου, εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν παρέστε;

22 * Qui dixerunt, Cornelius Centurio vir iustus & timens Deum, & testimonium habens ab vniuersa gente Iudæorum, responsum accepit ab Angelo sancto accersiri te in domum suam, & audire verba abs te.

22 * ὁ δὲ εἶπον, κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκούσαι ῥήματα παρὰ σοῦ.

23 * Introducens ergo eos, recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum illis: & quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum.

23 * εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε. τῇ δὲ ἐπαύριον ὁ πέτρος ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ.

24 * Altera autem die introiuit Cæsaream. Cornelius verò expectabat illos, conuocatis cognatis suis & necessariis amicis.

24 * τῇ ἐπαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν καισάρειαν. ὁ δὲ κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτοὺς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους.

25 * Et factum est cùm introisset Petrus, obuius venit ei Cornelius: & procidens ad pedes eius adorauit†.

25 * Ὡς δὲ ἐγένετο ἐλθεῖν τὸν πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν.

26 * Petrus verò eleuauit eum, dicens: Surge, & ego ipse homo sum.

26 * ὁ δὲ πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν, λέγων, ἀνάστηθι· κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι.

27 * Et loquens cum illo intrauit, & inuenit multos qui conuenerant:

27 * καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς,

28 * Dixitque ad illos, Vos scitis quomodo abominatum sit viro Iudæo coniungi, aut accedere ad alienigenam: sed mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem.

28 * ἔφη τε πρὸς αὐτοὺς, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ ἰουδαίῳ, κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ· καὶ ἐμοὶ ὁ θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον·

29 * Propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo, quam ob causam accersistis me?

29 * διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι οὖν, τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με;

30 * Et Cornelius ait, A nudiusquarta die, vsque ad hanc horam, orans eram hora nona in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste candida:

30 * καὶ ὁ κορνήλιος ἔφη, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νηστεύων, καὶ τὴν ἐνάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ,

31 * Et ait, Corneli, exaudita est oratio tua, & eleemosynæ tuæ commemoratæ sunt in conspectu Dei.

31 * καί φησι, κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

32 * Mitte ergo in Ioppen, & accersi Simonem qui cognominatur Petrus: hic hospitatur in domo Simonis coriarij iuxta mare.

32 * πέμψον οὖν εἰς ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν, ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι.

---

[a] אֲתָא [b] אַפָּס או פס [c] נְקַף דנק [d] חֲוָא הגיד [e] סַיָּב פמא [f] עֲתַד אֲתָא [g] עוֹם [h] אֶלָּא פלא [i] חַוָּר לבן [j] שְׁמַע [k] אֶלָּא [l] זַרְק [m] דְּכַר כמו זכר [n] אֲתָא [o] קָרָא

בַּרְנַשָּׁא אֲנָא ׃ 27 וְכַד סְמַלֵּל עִמֵּהּ עַל וַאשְׁכַּח סַגִּיאֵא [c] וַאתַוּ הֲווֹ לְהַמָּן ׃ 28 וַאמַר לְהוֹן אַנְתּוּן יָדְעִין אַנְתּוּן
[d] דְּלָא [e] מַפַּס לְגַבְרָא יְהוּדָיָא [f] דְּנַקַּף לַאנַשָּׁא נוּכְרָיָא דְּלָא הֲוָא בַּר שַׁרְבְּתֵהּ וְלִי אֱלָהָא [h] חַוֵּנִי דְּלָא אֲמַר עַל אֱנָשׁ דִּטְמָא
אוֹ [i] מְסַיָּב ׃ 29 מֶטֶל הָנָא [k] עֲתִידָאִית [l] אַתִּית כַּד שַׁדַּרְתּוּן בָּתְרִי בְּרַם מְשַׁאֵל אֲנָא לְכוֹן מֶטֶל מָנָא שַׁדַּרְתּוּן בָּתְרִי ׃
30 וַאמַר לֵהּ קוֹרְנִילְיוֹס אַרְבְּעָא יוֹמִין אִית עַדְמָא לְהָשָׁא הָא מִן [m] דְּצַאֵם אֲנָא וּבְחָשֵׁא שָׁעִין כַּד [n] מְצַלֵּא אֲנָא בְּבֵיתִי
קָם גַּבְרָא חַד קְדָמַי כַּד לְבִישׁ [o] חִוָּרָא ׃ 31 וַאמַר לִי קוֹרְנִלְיָא [p] אֶשְׁתַּמְעַת [q] צְלוֹתָךְ [r] וְלִזְוָרָקָתָךְ [s] דּוּכְרָנָא הֲוָא
קֳדָם אֱלָהָא ׃ 32 בְּרַם שַׁדַּר לְיוּפָּא מְדִינְתָּא [t] וְאֵיתָא לְשִׁמְעוֹן [u] דְּמִתְקְרֵא כֵּאפָא הָא שָׁרֵא בְּבֵיתַהּ דְּשִׁמְעוֹן בּוּרְסָיָא
דְּעַל יַם הוּא וְהוּ נָאתֵא נְמַלֵּל עִמָּךְ ׃

33 * ܘܗܢܐ ܡܫܬܠܚ ܠܟ ܐܢܬ ܗܝܢ ܕܥܒܕܬ ܠܝ ܐܢܬ ܗܝ ܕܐܬܝܬ ܘܗܫܐ ܗܢܢ ܟܠܢ ܩܕܡܝܟ ܡܨܛܦܝܢ ܠܡܫܡܥ ܟܠ ܡܐ ܕܐܬܦܩܕ ܠܟ ܡܢ ܐܠܗܐ ؛

34 * ܘܦܬܚ ܫܡܥܘܢ ܦܘܡܗ ܘܐܡܪ ܒܫܪܪܐ ܐܬܪܟܝܢ ܕܐܠܗܐ ܗܘܐ ܠܐ ܡܣܬܟܠ ܒܦܬܝܐ ؛

35 * ܐܠܐ ܒܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܐܝܢܐ ܕܪܚܝܠ ܡܢܗ ܘܦܠܚ ܥܒܕ ܙܕܩܬܐ ܗܘ ܠܘܬܗ ؛

36 * ܡܠܬܐ ܓܝܪ ܕܫܕܪܘܢ ܠܒܢܝ ܝܫܪܝܠ ܘܒܣܪ ܫܠܡܐ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܗܢܐ ܗܘ ܡܪܝܐ ܕܟܠܗ ؛

37 * ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܝܕܥܝܢ ܐܢܗܘܢ ܕܡܠܬܐ ܕܗܘܬ ܒܟܠܗ ܝܗܘܕ ܡܢ ܓܠܝܠܐ ܟܕ ܐܬܝܠܕ ܡܥܡܕܢܐ ؛

38 * ܥܠ ܝܫܘܥ ܕܡܢ ܢܨܪܬ ܕܡܫܚܗ ܐܠܗܐ ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܫܬܐ ܘܒܚܝܠܐ ܕܗܘ ܗܠܟ ܡܫܬܡܫ ܒܟܠ ܐܬܪܐ ܘܐܣܝ ܠܟܠ ܕܐܬܚܒܠ ܡܢ ܒܝܫܐ ؛

39 * ܘܢܚܢܢ ܣܗܕܐ ܠܟܠ ܡܠܬܐ ܕܥܒܕ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕ ܘܒܐܘܪܫܠܡ ܗܢܘܢ ܩܛܠܘܗܝ ܥܠ ܩܝܡܐ ؛

40 * ܗܢܐ ܐܩܝܡ ܐܠܗܐ ܒܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ ܘܝܗܒ ܠܗ ܕܢܬܚܙܐ ؛

41 * ܠܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܡܐ ܐܠܐ ܠܢ ܕܐܢܘܢ ܒܪܝܪܐ ܡܢ ܐܠܗܐ ܕܐܟܠܢ ܘܫܬܝܢ ܥܡܗ ܡܢ ܒܬܪ ܕܩܡ ܡܢ ܡܝܬܐ ؛

42 * ܘܦܩܕ ܠܢ ܕܢܣܗܕ ܠܥܡܐ ܕܗܢܐ ܗܘ ܕܐܬܬܩܢ ܡܢ ܐܠܗܐ ܕܗܘ ܕܝܢܐ ܠܚܝܐ ܘܠܡܝܬܐ ؛

43 * ܘܥܠ ܗܢܐ ܣܗܕܘ ܟܠ ܢܒܝܐ ܕܡܢ ܫܡܗ ܕܡܢ ܕܡܗܝܡܢ ܢܣܒ ܫܪܝܐ ܕܚܛܝܐ ؛

44 * ܘܟܕ ܡܠܠ ܗܘ ܐܦܝܗ ܗܢܘܢ ܡܠܠܐ ܪܘܚܐ ܕܩܘܫܬܐ ܐܦܥܐ ܠܟܠ ܐܢܫܐ ܕܫܡܥܝܢ ؛

45 * ܘܬܡܗܘ ܐܢܘܢ ܐܚܐ ܕܡܬܓܙܪܝܢ ܕܐܬܘ ܥܡܗ ܡܛܠ ܕܐܦ ܥܠ ܥܡܡܐ ܕܠܐ ܡܬܓܙܪܝܢ ܢܦܠ ܡܬܝܗܒܐ ؛

46 * ܕܡܫܡܥܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܕܡܡܠܠܝܢ ܒܟܠ ܠܫܢܐ ܘܡܫܒܚܝܢ ܠܐܠܗܐ ؛

x ܥܒܐ ܦܩܕ
y ܥܘܡ ܕܪܟ ܢܫܘܢ ܕܪܟ
z ܟܘܢ ܡܠܠ
a ܦܝܪ ܢܘܚ
b ܥܡܪ ܫܒܠ ܟܪܙ
c ܡܫܝܚ ܟܪܟ ܚܘܪ
d ܐܣܐ ܪܦܐ ܢܟܐ
e ܣܗܕ ܬܠܐ ܬܘܗ
ܣܦܪ ܥܢ

33 * Extemplò igitur misi ad te, & tu bene fecisti qui adueneris. Nunc itaque nos omnes coram te adsumus, volumusque audire quicquid tibi iniunctum est à Deo.

Feria quarta præcedente Ieiunium.

34 * Aperuit autem Schemeoun os suum, & ait: In veritate comprehendo Deum, non esse acceptorem vultus.

35 * Sed in omnibus gentibus quicunque timet eum, & operatur quod rectum est, ii acceptus est ei.

36 * Est enim verbum illud quod misit ad filios Israel, & annuntiauit pacem & requiem per Ieschua Meschicho: hic est Dominus omnium.

37 * Sed & vos nostis sermonem qui habitus est in tota Iihoudæa, à Galilæa initio facto, post baptisma quod prædicauit Iouchanon:

38 * Super Ieschua à Nozerath, quem Deus vnxit Spiritu Sanctitatis & virtute. Et ii est qui perlustrabat regionem, & sanabat eos qui læsi fuerant à malo; quoniam Deus erat cum eo.

39 * Nosque sumus testes de omnibus quæ edidit in vniuersa terra Iihoudæa & Ourischlem: hunc ipsum suspenderunt Iihoudæi in ligno, atque trucidarunt.

40 * Et hunc suscitauit Deus tertia die, deditque ei vt videretur palàm;

41 * Non quidem toti populo, sed nobis qui à Deo electi sumus, vt simus ei testes, qui comedimus cum eo ac bibimus post resurrectionem eius à domo mortuorum. [à mortuis.]

42 * Præcepit autem nobis vt prædicaremus ac testaremur populo, eum esse qui definitus sit à Deo iudex viuorum & mortuorum.

43 * Et de eo testati sunt omnes Prophetæ, vt quisquis crediderit per nomen eius, recipiat remissionem peccatorum.

44 * Quumque ipse Schemeoun loqueretur hos sermones, Spiritus Sanctitatis operuit eos omnes qui audiebant sermonem.

45 * Cæterùm mirati sunt & obstupuerunt fratres illi circuncisi qui venerant cum eo, quòd etiam super Gentes donũ Spiritus Sanctitatis effusum esset.

46 * Siquidem audiebant eos loquentes vnaquaque lingua, & magnificabant Deum. Proinde dicebat Schemoun:

33 * Confestim ergo misi ad te: & tu benefecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus, audire omnia quæcunque tibi præcepta sunt à Domino.

33 * ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρός σε, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

34 * Aperiens autem Petrus os suum, dixit: In veritate comperi quia non est personarum acceptor Deus:

34 * Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν, ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός,

35 * Sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.

35 * ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι.

36 * Verbum misit Deus filiis Israel, annuntians pacem per Iesum Christum: (hic est omnium Dominus.)

36 * τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτός ἐστι πάντων κύριος.

37 * Vos scitis, quod factum est verbum per vniuersam Iudæam, incipiens enim à Galilæa, post baptismum quod prædicauit Iohannes:

37 * ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης,

38 * Iesum à Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spiritu sancto & virtute, qui pertransiit benefaciendo & sanãdo omnes oppressos à diabolo, quoniam Deus erat cum illo.

38 * Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ.

39 * Et nos testes sumus omniũ quæ fecit in regione Iudæorum & Ierusalem, quem occiderunt suspẽdentes in ligno.

39 * καὶ ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν καὶ τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὃν καὶ ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου·

40 * Hunc Deus suscitauit tertia die, & dedit eum manifestum fieri,

40 * τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι;

41 * Non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo: nobis, qui manducauimus & bibimus cum illo postquàm resurrexit à mortuis.

41 * οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ, μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

42 * Et præcepit nobis prædicare populo, & testificari quia ipse est qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum.

42 * καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.

Ier.31.c. 34. Mich.7. d.18 43 * Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum.

43 * Τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

44 * Adhuc loquente Petro verba hæc, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum.

44 * ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.

45 * Et obstupuerunt ex circuncisione fideles qui venerant cum Petro, quia Inf.15. h.8 & in nationes gratia Spiritus sancti effusa est.

45 * καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται.

46 * Audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus:

46 * ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος,

---

49 וְלֵה אֲקִים אֱלָהָא לְתַלְתָּא יוֹמִין וְיַהֲבֵה דְנִתְחֲזֵא עִין בְּגַלָּא ׃ 50 לָא דִין לְכֹלֵּה עַמָּא אֶלָּא לַן אִילֵין דְמִן
אֱלָהָא אִתְגְּבִין דְנֶהֱוֵא לֵה סָהֲדָא וַאֲכַלָן עִמֵּה וַאשְׁתַּיָן מִן בָּתַר קִימְתֵה דְמִן בֵּית מֵיתָא ׃ 51 וּפַקְדָן
דְנַכְרֵז וְנִסְהַד לְעַמָּא דְהָנָא הוּ דְאִתְפְּרַשׁ מִן אֱלָהָא דַיָּנָא דְחַיֵּא וְדִמְיַתָא ׃ 52 וְעַלְוֹהִי אַסְהְדוּ כֻּלְּהֶן נְבִיֵא
דְכֹל מַן דְמְהַימַן בְּשְׁמֵה נְקַבֵּל שׁוּבְקָן חֲטָהֵא ׃ 53 וְכַד הוּ שְׁמָעִין מְמַלֵּל הֲוָא הַלִּין מְלֵא אַגְּנַת רוּחָא
דְקוּדְשָׁא עַל כֻּלְּהוֹן דְשָׁמְעִין הֲוָו מְלֵלִין ׃ 54 וְתְמַהוּ אֲחֵא גְזִירָא הָנוּן דְאַתּוּ עִמֵּה דְאַף עַל עַמְמֵא
דְמִן אֲרָעָא אִתְיְהִב שְׁפַע רוּחָא קוּדְשָׁא ׃ 55 אֲרוּם שְׁמָעִין הֲוָו לְהוֹן גִּיר כַּד מְמַלְּלִין בְּלִשָׁן לִשָׁן וּמְוַרְבִּין הֲוָו לַאלָהָא וַאמַר הֲוָא שְׁמְעִין ׃

49 קוֹם חֲזָא גְּבָא בחר אֲכַל שְׁתָא קוֹם מוּת כְּרַז סְהַד דִּין הֵימָן תְּשָׁא מַלַּל גְּנַן חפף מַלַּל הֲמַה תְּהַר במו תהה אִתָּא יְהַב שְׁפַע מ״ רָב כמו רנב

47 ܕܠܡܐ ܡܝܐ ܡܫܟܚ ܐܢܫ ܕܟܠܐ ܕܠܐ ܢܥܡܕܘܢ܀ ܗܠܝܢ ܕܗܐ ܩܒܠܘ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܐܟܡܐ ܕܚܢܢ.
48 ܗܝܕܝܢ ܦܩܕ ܠܗܘܢ ܕܢܥܡܕܘܢ ܒܫܡܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ. ܘܒܥܘ ܡܢܗ ܐܝܟ ܕܢܩܘܐ ܠܘܬܗܘܢ ܝܘܡܬܐ.

ܩܦܠܐܘܢ ✣ ܝܐ ✣

1 ܘܐܫܬܡܥܬ ܗܘܬ ܠܫܠܝܚܐ ܘܠܐܚܐ ܕܒܝܗܘܕ. ܕܐܦ ܥܡܡܐ ܩܒܠܘ ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ.

ܕܝܘܡ ܚܡܫܐ ܩܕܡܝܐ ܕܨܘܡܐ ✣ ܠܐ ✣

2 ܘܟܕ ܣܠܩ ܫܡܥܘܢ ܠܐܘܪܫܠܡ܆ ܕܝܢܝܢ ܗܘܘ ܥܡܗ ܗܢܘܢ ܕܡܢ ܓܙܘܪܬܐ.
3 ܟܕ ܐܡܪܝܢ. ܕܠܘܬ ܐܢܫܐ ܥܘܪܠܐ ܥܠܬ. ܘܐܟܠܬ ܥܡܗܘܢ.
4 ܘܐܩܦ ܗܘܐ ܫܡܥܘܢ ܟܬܪ ܒܬܪ ܠܡܐܡܪ ܠܗܘܢ.
5 ܟܕ ܡܨܠܐ ܗܘܝܬ ܒܝܘܦܐ. ܚܙܝܬ ܒܚܙܘܐ ܡܐܢܐ ܚܕ ܐܝܢܐ ܕܕܡܐ ܗܘܐ ܠܟܬܢܐ. ܘܐܣܝܪ ܗܘܐ ܒܐܪܒܥ ܩܪܢܬܗ ܘܫܐܒ ܗܘܐ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܘܐܬܐ ܥܕܡܐ ܠܘܬܝ.
6 ܘܚܪܬ ܒܗ. ܘܚܙܝܬ ܕܐܝܬ ܒܗ ܚܝܘܬܐ ܕܐܪܒܥ ܪܓܠܝܗܝܢ. ܘܪܚܫܐ ܕܐܪܥܐ ܘܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ.
7 ܘܫܡܥܬ ܩܠܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܠܝ. ܫܡܥܘܢ ܩܘܡ ܢܟܘܣ ܘܐܟܘܠ.
8 ܘܐܡܪܬ ܚܣ ܡܪܝ. ܕܡܡܬܘܡ ܠܐ ܥܠ ܠܦܘܡܝ ܕܛܡܐ ܘܡܣܝܒ.
9 ܘܬܘܒ ܗܘܐ ܐܡܪ ܠܝ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܕܡܕܡ ܕܐܠܗܐ ܕܟܝ. ܐܢܬ ܠܐ ܬܛܢܦ.
10 ܗܕܐ ܗܘܬ ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ܆ ܘܐܬܥܠܝ ܟܠܗ ܠܫܡܝܐ.
11 ܘܒܗ ܒܫܥܬܐ ܬܠܬܐ ܓܒܪܝܢ ܕܐܫܬܕܪܘ ܠܘܬܝ ܡܢ ܩܘܪܢܠܝܘܣ ܡܢ ܩܣܪܝܐ. ܐܬܘ ܘܩܡܘ ܥܠ ܬܪܥܐ ܕܕܪܬܐ ܕܒܗ ܫܪܐ ܗܘܝܬ.
12 ܘܐܡܪ ܠܝ ܪܘܚܐ. ܕܙܠ ܥܡܗܘܢ ܕܠܐ ܦܘܠܓܐ. ܘܐܬܘ ܥܡܝ ܘܐܦ ܗܠܝܢ ܫܬܐ ܐܚܝܢ. ܘܥܠܢ ܠܒܝܬܗ ܕܓܒܪܐ.
13 ܘܐܫܬܥܝ ܠܢ ܐܝܟܢܐ ܚܙܐ ܒܒܝܬܗ ܡܠܐܟܐ. ܕܩܡ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܕܫܕܪ ܠܝܘܦܐ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܝܬܐ ܠܫܡܥܘܢ ܕܡܬܩܪܐ ܟܐܦܐ.
14 ܘܗܘ ܢܡܠܠ ܠܟ ܡܠܐ ܕܒܗܝܢ ܬܚܐ ܐܢܬ ܘܟܠܗ ܒܝܬܟ.

47 * *Num aquas quis potest prohibere quominus baptizentur isti, qui ecce receperunt Spiritum Sanctitatis sicut & nos?*
48 * *Tunc præcepit eos baptizari in nomine Domini nostri Jeschua Meschicho: & efflagitarunt ab eo ut permaneret apud se per dies aliquot.*

CAP. XI.

1 *AUdierunt autem Apostoli & fratres qui erant in Jihoudæa ipsas etiam Gentes recepisse sermonem Dei.*

Feria quinta præcedente Ieiunium.

2 * *Quumque ascēdisset Schemeoun ad Ourischlem, litigabant cum eo ij qui erant ex Circuncisione,*
3 * *Dicentes: Ad homines præputium habentes introisti, & manducasti cum eis.*
4 * *Et exorsus est Schemeoun sigillatim ad eos verba faciendo.*
5 * *Quum precarer in Jouppi, vidi per visionem descendere vas quoddam, quod erat simile linteo, erátque deuinctum quatuor angulis, & demittebatur à cælo, & vsque ad me peruenit.*
6 * *Proinde illud intuitus sum, vidíque in eo esse animantia quadrupedia, & reptilia terræ, atque adeo volucres cæli.*
7 * *Et audiui vocem dicentem mihi: Schemeoun, surge, macta & manduca.*
8 * *At dixi: Absit Domine mi: nihil vnquam introiit in os meum quod immundum*
9 *esset & profanum.* * *Rursus autem vox dixit mihi è cælo, Quod Deus mundauit, tu*
10 *ne profanes.* * *Id factum est tribus vicibus.*
11 *& receperunt sese omnia in cælum.* * *Et eo ipso momento tres viri qui missi fuerāt ad me à Cornelio ex Cæsarea, venerunt, steteruntq;*
12 *pro foribus atrij in quo diuersabar.* * *Dixit autē mihi Spiritus: Proficiscere cum eis absq; hesitatione. Et venerunt mecū isti quoque sex*
13 *fratres, ingressíque sumus ædes viri.* * *Et renuntiauit nobis quomodo vidisset domi suæ Angelum adstantem et dicentem sibi, Mitte ad Iouppi ciuitatem, et accerse Schemeoun qui vocatur Kipho.*
14 * *Et ille colloquetur tibi sermones quibus seruaberis tu & tota domus tua.*

---

47 דִּלְמָא מַיָּא ᵃמֶשְׁכַּח אֱנָשׁ כַּלָּא וְדָלָא ᵒנֶעְמְדוּן הָנוּן דְּהָא קַבֶּלוּ רוּחָא דְקוּדְשָׁא ᵖאַכְמָא דַּחְנַן ׃
48 הָיְדֵין פַּקֵד לְהוּן דְּנֶעְמְדוּן בַּשְׁמֵה דְּמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ᵍוּבְעוּ מֶנֵּה אַיְךְ ʳדַּנְקַוֵּא לְוָתְהוּן יַוְמָתָא ׃
קפלאון יא
1 וְאֶשְׁתַּמְעַת הֲוָת לַשְׁלִיחֵא וְלַאחֵא דְּבִיהוּד דְּאַף עַמְמֵא קַבֶּלוּ ˢמֶלְתָא דַּאלָהָא ׃
דְיוֹם חַמְשָׁא קַדְמָיָא דְּצוֹמָא לא
2 וְכַד סְלֵק שֶׁמְעוּן לְאוּרִשְׁלֶם ᵃדָּיְנִין הֲווּ עַמֵּה הָנוּן דְּמֶן גְּזוּרְתָא ׃ 3 כַּד אָמְרִין דַּלְוָת אֱנָשָׁא עוּרְלָא ᵇעַל ᶜוְאֶכַלְתְּ עַמְּהוּן ׃ 4 ᵈוְאַקֵּף הֲוָא שֶׁמְעוּן כְּתַר בָּתַר ᵉלְמֵאמַר לְהוּן ׃ 5 דְּכַד מְצַלֵּא ᶠהֲוִית בְּיוּפָּא ᵍחֲזִית ʰבְּחֶזְוָא מָאנָא חַד אַיְנָא דְּדָמֵא הֲוָא לְכִתָּנָא וַאסִיר הֲוָא בְּאַרְבַּע קַרְנָתֵהּ ᵏוְשָׁאֵב הֲוָא מֶן שְׁמַיָּא וְאָתָא עַדְמָא לְוָתִי ׃

ᵃ שְׁכַח פיר' יכול
ᵒ עֲמַד ᵖ עבראית כמו
ᵍ בְּעָא ʳ קְוָא ˢ שְׁמַע
ᵗ מַלֵּל
ᵃ דּוּן ᵇ עֲלַל בוא
ᶜ לְעָס אכל ᵈ אֲקַף התחיל
ᵉ אֲמַר ᶠ הֲוָא ᵍ חֲזָא
ʰ בחזיון ו פיר' כלו
ᵏ שוב הוריד

47 ‡ Nũquid aquam quis prohibere potest, vt non baptizentur hi qui Spiritum sanctum acceperunt sicut & nos?
48 ‡ Et iussit eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi. Tunc rogauerunt eum vt maneret apud eos aliquot diebus.

47 ‡ μήτι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον, καθὼς καὶ ἡμεῖς;
48 ‡ προσέταξέ τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

CAP. XI.

1 A Vdierunt autem Apostoli & fratres qui erant in Iudæa, quoniam & Gentes receperunt verbum Dei.
2 ‡ Cùm autem ascendisset Petrus Ierosolymam, disceptabãt aduersus illum
3 qui erant ex circuncisione: ‡ Dicentes, Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducasti cum illis?
4 ‡ Incipiens autem Petrus, exponebat illis per ordinem, dicens:
5 ‡ Ego eram in ciuitate Ioppe orans, & vidi in excessu métis †visionem, descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor initiis summitti de cęlo, & venit vsque ad me.
6 ‡ In quod intuens, considerabam, & vidi quadrupedia terræ, & bestias, & reptilia, & volatilia cæli.
7 ‡ Audiui autem & vocem dicentem mihi, Surge Petre, occide & manduca.
8 ‡ Dixi autem, Nequaquam Domine: quia omne commune aut immundum nunquam introiuit in os meum.
9 ‡ Respondit autem mihi vox secundò de cælo: Quæ Deus mundauit, tu ne commune dixeris.
10 ‡ Hoc autem factum est per ter: & recepta sunt omnia rursum in cælum.
11 ‡ Et ecce viri tres confestim astiterunt in domo in qua eram, missi à Cęsarea ad me.
12 ‡ Dixit autem Spiritus mihi vt irem cum illis, nihil hæsitans. Venerunt autem mecum & sex fratres isti: & ingressi sumus in domum viri.
13 ‡ Narrauit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua, stantem & dicentem sibi, Mitte in Ioppen, & accersi Simonem, qui cognominatur
14 Petrus, ‡ Qui loquetur tibi verba in quibus saluus eris tu & vniuersa domus tua.

1 ‡ Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν ἰουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
2 ‡ Ὅτε δὲ ἀνέβη πέτρος εἰς ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς,
3 ‡ λέγοντες, ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς.
4 ‡ ἀρξάμενος δὲ ὁ πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς, λέγων,
5 ‡ ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει ἰόππῃ προσευχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνιον μεγάλιον, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ·
6 ‡ εἰς ὃ ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.
7 ‡ ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι, ἀναστὰς πέτρε, θύσον καὶ φάγε.
8 ‡ εἶπον δὲ, μηδαμῶς κύριε, ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου.
9 ‡ ἀπεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.
10 ‡ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρεῖς, καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν.
11 ‡ καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ καισαρείας πρός με.
12 ‡ εἶπε δέ μοι τὸ πνεῦμα, συνελθεῖν αὐτοῖς, μηδὲν διακρινόμενον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός,
13 ‡ ἀπήγγειλέ τε ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ, πέμψον εἰς ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον πέτρον,
14 ‡ ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.

---

1 חור הכש m נְכַס
פבת n מְמָתוּם מעולז
2 סוּב o מֵרָם מדעם
3 רְכָא זכה p סָלֵק
4 שְׁדַר שלח q קוּם
5 שְׁרָא לוק r פְּלַג אַתָּא
6 עֲלַל s שְׁעָא סיפר
7 אַתָּא t קְרָא u מְלַל
8 חֵיָא

6 וְחָזֵת בַּהּ וְחָזֵא הֲוִית דְּאִית בַּהּ חֵיוָתָא דְאַרְבְּעַת רַגְלֵיהֵין וְרִחֲשָׁא דְאַרְעָא וְאַף פָּרְחָתָא דְשָׁמַיָּא:
7 וְשָׁמַעְתּ הֲוִית קָלָא דְאָמַר הֲוָא לִי שֶׁמְעוֹן קוּם m כּוּם וְאוֹכוֹל:
8 וְאָמַרְתּ חָס מָרִי n דְּמָמְתוּם לָא עַל לְפוּמִי דְטָמָא o וְדְמְסַיַּב:
9 וְחוּב קָלָא אֲמַר לִי מִן שְׁמַיָּא p דְּמֵרָם דְּאַלָּהָא q דַּכִּי אַנְתְּ לָא תְסַיַּב:
10 הָדָא הֲוָת תְּלָת זַבְנִין וְאִסְתַּלַּק לַהּ
כֹּל מֵרָם לִשְׁמַיָּא:
11 וּבָהּ בְּשַׁעְתָּא תְּלָתָא גַּבְרִין s דְּאִשְׁתַּדְּרוּ לְוָתִי מִן קֵיסָרְיָא אֲתוּ u וְקָמוּ עַל תַּרְעָא
דְּדָרְתָא x דְּשָׁרֵא דְּהֲוִית בַּהּ:
12 וַאֲמַר לִי רוּחָא דְּזַל עִמְּהוֹן דְּלָא y פוּלְגָא z וַאֲתוּ עִמִּי וְאַף תְּלָתָן שְׁתָּא אָחִין a וְעָלוּ
לְבֵיתַהּ דְּגַבְרָא:
13 b וְאִשְׁתְּעִי לָן אֵיכְדֵן חָזָא בְּבֵיתַהּ מַלְאָכָא דְקָם וַאֲמַר לַהּ דְּשַׁדַּר לְיוֹפָא מְרִינְתָּא
c אַתָּא d קְרָא e מְלַל
14 f וְהוּ נְמַלֵּל עִמָּךְ c מִלָּא דִּבְהֵין f תִּתְחֵא אַנְתְּ וְכֹלַּהּ בֵּיתָךְ:

15 * Quumque exorsus essem loqui, obtexit eos Spiritus Sanctitatis, tanquam & nos à principio.

16 * Proinde recordatus sum sermonis Domini nostri, quum diceret: Jouchanon quidem baptizauit aqua; vos autem baptizabimini Spiritu Sanctitatis.

17 * Si ergo Deus æquè dedit illud donum Gentibus illis quæ crediderunt in Dominum nostrum Jeschua Meschicho, sicut & nobis, ego quis eram qui sufficerem ad prohibendum Deum?

18 * Quumque hos sermones audissent, quieuerunt, & glorificauerunt Deum, ac dicebant; Jam etiam Gentibus Deus dedit pœnitentiam ad vitam.

Feria sexta præcedente Ieiunium.

19 * Illi autem qui dispersi fuerant ex oppressione quæ contigerat ob Stephanum, peruenerant vsque in Phœniciam, atque in regionem Cypri, & in Antiochiam; nemini loquentes sermonē Dei, nisi tantùm Iihoudeis.

20 * Erant autem ex eis quidam ex Cypro & Cyrene, isti introibant Antiochiam, & colloquebantur Græcis, atque euangelizabant super Domino nostro Ieschua.

21 * Erat porrò cum eis manus Domini: multique crediderunt, & conuersi sunt ad Dominum.

22 * Peruenit autem hic rumor ad aures filiorum Ecclesiæ quæ erat in Ourischlem: proinde miserunt Barnabba in Antiochiam.

23 * Quumque illuc peruenisset, essetque conspicatus gratiam Dei, gauisus est; & efflagitabat ab eis vt toto corde suo adherent Domino nostro.

24 * Quandoquidem vir bonus erat, et plenus Spiritu Sanctitatis & fide. Ceterùm adiunxit se populus multus ad Dominum nostrum.

25 * Ille autem exiit in Tarsum vt requireret Schoul.

26 * Quumque eum inuenisset, adduxit secum Antiochiam. Totoque anno simul congregabantur in Ecclesia, docebántque plebem multam. Ex eo autem principio vocati sunt in Antiochia discipuli Christiani.

27 * Et in diebus illis venerunt ex Ourischlem illuc Prophetæ.

---

15 וְכַד אֶקְפַת הֲוַיתְהִסְן לְמִמַלְלוּ אַגְנַת רוּחָא דְקוּדְשָׁא עֲלֵיהוֹן אַיְךְ מָא דְעָלַיִן מִן קַדְמָיָא׃
16 וְאִתְדְּכַרַת עֲלַיְהָ דְמָרָן דַּאֲמַר הֲוָא דְיוֹחָנָן אַעְמַד בְּמַיָא אַנְתּוּן דֵּין תֶּעְמְדוּן בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא׃
17 אִן הָכִיל אֱלָהָא שַׁוְיָאִית אֲנָה מוֹהַבְתָּא לְעַמְמָא אִילֵין דְּהֵימְנוּ בְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא אַיְךְ לַן אֲנָא מַן הֲוִית דַּאֶסְפַּק דַּאֶכְלָא לַאלָהָא׃
18 וְכַד הָלֵין מְלָא שְׁמַעוּ שְׁלִיוּלְהוֹן שַׁכְּחוּ לַאלָהָא וַאמְרִין הֲווּ דַּבֵּר אַף לְעַמְמָא אֱלָהָא יַהֵב תְּיוּבוּתָא לְחַיָא׃
דְעַרוּבְתָא קַדְמִיתָא דְצוֹמָא לב
19 הָנוּן דֵּין דַּאתְבַּדְּרוּ הֲווּ מִן אוּלְצָנָא דַּהֲוָא עַל אֶסְטֶפַנוֹס מַטְיוּ הֲווּ עַדְמָא לְפוּנִיקִי אַף לַאתְרָא דְקוּפְרוֹס וְלַאנְטִיוֹכְיָא כַּד עִם אֱנָשׁ לָא מְמַלְלִין הֲווּ מִלְּתָא אֶלָּא בַּלְחוֹד עִם יְהוּדָיָא׃
20 אִיתַהֲוָוּ דֵּין אֲנָשָׁא מִנְּהוֹן מִן

[15] וכד אקפת הויתהסן לממללו אגנת רוחא דקודשא עליהון איך מא דעלין מן קדים׃ [16] ואתדכרת עליה דמרן דאמר הוא דיוחנן אעמד במיא אנתון דין תעמדון ברוחא דקודשא׃ [17] אן הכיל אלהא שויאית אנה מוהבתא לעממא אילין דהימנו במרן ישוע משיחא איך לן אנא מן הוית דאספק דאכלא לאלהא׃ [18] וכד הלין מלא שמעו שליולהון שכחו לאלהא ואמרין הוו דבר אף לעממא אלהא יהב תיובתא לחיא׃
דערובתא קדמיתא דצומא לב
הנון דין דאתבדרו הוו מן אולצנא דהוא על אסטפנוס מטיו הוו עדמא לפוניקי אף לאתרא דקופרוס ולאנטיוכיא כד עם אנש לא ממללין הוו מלתא אלא בלחוד עם יהודיא׃ [20] איתהוו דין אנשא מנהון מן

[15] מקף והחיל גבן חסף
[16] דכר מלל עמד שבל
שוא יהב פיר׳ מחן
חימן חוא סקק
כלא מלל שלא נוח
יהב שוב
אלץ מטא נגש
מלל

15 * Cùm autem cœpissem loqui, cecidit Spiritus sanctus super eos, sicut & in nos in initio.

16 * Recordatus sum autem verbi Domini, sicut dicebat, Iohannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto.

17 * Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus, sicut & nobis, qui † credidimus in Dominum Iesum Christum: ego quis eram, qui possem prohibere Deum?

18 * His auditis, tacuerunt: & glorificauerunt Deum, dicentes: Ergo & Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam.

19 * Et illi quidem qui dispersi fuerant à tribulatione quæ facta fuerat sub Stephano, perambulauerunt vsque Phœnicen & Cyprum & Antiochiam, nemini loquentes verbum, nisi solis Iudæis.

20 * Erant autem quidam ex eis viri Cyprij & Cyrenæi, qui cùm introiissent Antiochiam, loquebantur ad Græcos, annuntiantes Dominum Iesum.

21 * Et erat manus Domini cũ eis: multusque numerus credentium conuersus est ad Dominum.

22 * Peruenit autem sermo ad aures Ecclesiæ quæ erat Ierosolymis, super istis: & miserunt Barnabam vsque ad Antiochiam.

23 * Qui cùm peruenisset, & vidisset gratiam Dei, gauisus est: & hortabatur Omnes † proposito cordis permanere in Domino:

24 * Quia erat vir bonus, & plenus Spiritu sancto & fide. Et apposita est multa turba Domino.

25 * Profectus est autem Tarsum, vt quæreret Saulum:

26 * Quẽ cùm inuenisset, perduxit Antiochiam. Et annum totum conuersati sunt ibi in ecclesia: & docuerunt turbam multam; ita vt cognominarentur primùm Antiochię discipuli, Christiani.

27 * In his autem diebus superuenerunt ab Ierosolymis Prophetæ Antiochiam.

15 * ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ.

16 * ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος κυρίου, ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

17 * εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστὸν, ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν;

18 * ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, λέγοντες, ἄρα γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν.

19 * Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ στεφάνῳ, διῆλθον ἕως φοινίκης, καὶ κύπρου, καὶ ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον ἰουδαίοις.

20 * ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες κύπριοι καὶ κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς ἀντιόχειαν, ἐλάλουν πρὸς τοὺς ἑλληνιστὰς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον ἰησοῦν.

21 * καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν· πολύς τε ἀριθμὸς πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον.

22 * ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν βαρνάβαν διελθεῖν εἰς ἀντιόχειαν·

23 * ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ,

24 * ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ.

25 * ἐξῆλθε δὲ εἰς ταρσὸν ὁ βαρνάβας ἀναζητῆσαι σαῦλον·

26 * καὶ εὑρὼν αὐτὸν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῦ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανὸν, χρηματίσαί τε πρῶτον ἐν ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς, χριστιανούς.

27 * ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ ἱεροσολύμων προφῆται εἰς ἀντιόχειαν.

---

15 [d] עָלַל [e] יַר [f] הִימֵן
16 [g] כְּנָא [h] שְׁמַע
[i] כְּמוֹ לְאוֹכְחָם [k] פִּיר' חֵן
[l] נַקֵּף דְּנַק [m] שַׁמְלָא
כְּמוֹ מִלָּא
17 [n] הִימֵן [o] יְסַף [p] בְּעָא
18 [q] שְׁכַח מִנָּא [r] אִתָּא
[s] כְּמוֹ שִׁנָּה
19 [t] אַלַף [u] קְרָא
[x] עִבְרָאִית מִשְּׁזִיִּים
[y] יוֹם [z] אִתָּא

15 קוּפְרוֹס וּמִן קוּרִינָא הֲלִין [d] עָלוּ הֲווּ לַאנְטִיוֹכִי וַמְמַלְּלִין הֲווּ עִם יוֹנָיֵא וּמְסַבְּרִין הֲווּ עַל מָרָן יֵשׁוּעַ ;
16 [e] וְאִית הֲוָת עִמְּהוֹן [f] אִינֵדֵה דְּמָרְיָא וְסַגִּיאָא [g] הֵימָנוּ [h] וְאִתְפְּנִיו לְוָת מָרְיָא ;
17 [i] דַּבְנֵי עִדְתָא דַּבְּאוּרְשְׁלֵם וְשַׁדְּרוּ לְבַרְנַבָּא לַאנְטִיוֹכִי ; 23 [k] וְכַד אֲתָא לְתַמָּן וַחֲזָא [l] טִיבוּתָא דַּאלָהָא חֲדִי וּבְעָא הֲוָא
מְנַהוֹן דַּבְכֻלֵּהּ לְבָהוֹן נֶהֱווֹן [m] נַקִּיפִין לְמָרָן ; 24 [n] מֶטֶל דְּגַבְרָא הֲוָא טָבָא [o] וּמְשַׁמְלֵי הֲוָא בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא [p] וּבְהֵימָנוּתָא
[q] וְאִתְתּוֹסַף הֲוָא עַמָּא סַגִּיאָא לְמָרָן ; 25 וְהוּ נָפַק הֲוָא לְטַרְסוּס [r] לְמִבְעָא לְשָׁאוּל ; 26 וְכַד [s] אֶשְׁכְּחֵהּ
[t] אַיְתֵהּ עִמֵּהּ לַאנְטִיוֹכִיָא [u] וְשַׁנְתָא כֻּלָּהּ אַכְחֵדָא כְּנִישִׁין הֲווּ בְּעִדְתָא [v] וַאלַפוּ עַמָּא סַגִּיאָא מִן הֵידֵין קְרָסְיַת [x] אִתְקְרֵין
בַּאנְטִיוֹכִי תַּלְמִידֵא [x] כְּרִיסְטְיָנֵא ; 27 [y] וּבְיוֹמָתָא הָנוּן [z] אֲתוּ מִן אוּרְשְׁלֵם לְתַמָּן נְבִיֵא ;

28 * Surrexitque vnus ex eis, cui nomen erat Agabus, patefecitque eis per Spiritum famem ingentem futuram in tota terra. Et fuit hæc fames in diebus Claudij Cæsaris.

29 * Enimuerò discipuli, prout suppetebat vnicuique eorum, decreuerunt mittere subsidium fratribus illis qui habitabant in Iihoudæa.

30 * Itaque miserunt per manum Barnabbæ & Schoul ad Presbyteros qui illic erant.

Sabbatho præcedente Ieiunium.

CAP. XII.

1 PORRÒ in illo tẽpore iniecit manus in quosdam qui erant in Ecclesia, vt male acciperet eos Heroudes ille rex, qui cognominatus est Agripus.

2 * Trucidauit autem gladio Iaakoub fratrem Iouchanon.

3 * Quumque vidisset hoc placuisse Iihoudæis, pergebat comprehendere etiam Schemeoun Kipho: (erant autem dies Azymorum.)

4 * Itaque prehendit eum, & coniecit in carcerem, eumque tradidit sexdecim militibus custodiendum, vt post Pezcho traderet eum populo Iihoudæorum.

5 * Quumque ipse Schemeoun custoditur in carcere, preces assiduæ pro eo offerebantur ab Ecclesia Deo.

6 * Et in illa ipsa nocte, cuius diluculo tradendus erat, dum dormiret Schemeoun inter duos milites, vinctusque esset duabus catenis, & alij custodirent fores carceris:

7 * Angelus Domini astitit supra eum, & lux defluxit in totam domum: & pupugit ei latus, & excitauit eum: dixitque ei, Surge festinanter. Et deciderunt catenæ ex manibus eius.

8 * Et dixit ei Angelus, Accinge lumbos tuos, & calcia sandalia tua. Et ita fecit. Rursus autem dixit ei, Obuolue te pallio tuo, & sequere me.

9 * Exiit itaque & ambulabat post eum, quum nesciret verumne esset id quod fiebat per Angelum: putabat enim se visum videre.

---

28 וקם חד מנהון דשמה הוא אגבוס ואודע אנון ברוח דכפנא רבא הוא בכלה ארעא והוא כפנא הנא
מטי קלודיוס קסר ׃ 29 כדם דין תלמידא אכמא דאית הוא לאנש מנהון פרשו דנשדרון לתשמשתא
דאתא אילין דשמרין ביהוד ׃ 30 ושדרו ביד ברנבא ושאול לקשישא דתמן ׃

[28] רמא השוך [b] ידים
[29] באש [c] כנא [d] פיר חרב
[30] שפר [e] יסף [f] אחר
[g] אית [h] יום [i] רמא [j] שלם
[k] מן לשון יין
[l] נטר בצר

[28] תרע [b] למר [c] שדר
[d] שמש [e] עמר שכן

28 * Et surgens vnus ex eis nomine Agabus, significabat per Spiritum famem magnam futuram in vniuerso orbe terrarum, quæ facta est sub Claudio†.

Cæsare.

29 * Discipuli autem prout † quis habebat, proposuerunt singuli eorum in ministerium mittere habitantibus in Iudęa fratribus:

quisque Iac. 11. 4 24

30 * Quod & fecerunt, mittentes ad seniores per manus Barnabæ & Sauli.

CAP. XII.

1 EOdem autem tempore misit Herodes rex manus, vt affligeret quosdam A de ecclesia.

2 * Occidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio.

3 * Videns autem quia placeret Iudæis, apposuit apprehẽdere & Petrum. Erant autem dies Azymorum.

4 * Quem cùm apprehendisset, misit in carcerem, tradẽs quatuor quaternionibus militum ad custodiendũ eum, volẽs post Pascha producere eum populo.

5 * Et Petrus quidem seruabatur in carcere. Oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo.

6 * Cùm autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus: & custodes ante ostium custodiebant carcerem.

7 * Et ecce angelus Domini astitit; & lumen refulsit in habitaculo: percussoq; latere Petri, excitauit eum, dicens, Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus eius.

8 * Dixit autem angelus ad eum: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circunda tibi vestimentum tuum, & sequere me.

9 * Et exiens sequebatur eum, & nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum: existimabat autem se visum videre.

28 * ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἄγαβος ἐσήμανε διὰ τοῦ πνεύματος, λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅστις καὶ ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος.

29 * τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς·

30 * ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

ιϛ.

1 * Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας·

2 * ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ.

3 * καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων·

4 * ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.

5 * ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ. προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ.

6 * ὅτε δὲ ἔμελλεν προάγειν αὐτὸν ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν.

7 * καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου, ἤγειρεν αὐτὸν, λέγων, ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν.

8 * εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὸν, περίζωσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, περιβάλου τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι.

9 * καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν.

---

28 * פְּצִחָא חַד מִנְּהוֹן שְׁמֵהּ אַגָּבוֹס הֲוָה מוֹדַע בְּרוּחָא דְּקֻדְשָׁא דְּרָעָבָא רַבָּא הָוֵי בְּכָל עָלְמָא דְּהָוָה בִּימוֹהִי דְּקַלַּדְיוֹס קֵיסַר׃

29 * וְתַלְמִידַיָּא כְּמָה דְּאִתְיַסַּר אִישׁ אִישׁ מִנְּהוֹן אַפְרִישׁוּ לְמִשְׁלַח לְסַעֲדָא לְדָיְרֵי יְהוּדָיָא׃

30 * וְעַבְדוּ הָדָא וְשַׁלְּחוּ לְוַת סָבֵי עַל יְדֵי בַרְנַבָא וְשָׁאוּל׃

ιϛ.

1 * וּבְהַהִיא עִדָּנָא שְׁלַח הֵרוֹדוֹס מַלְכָּא אִידָהוּ לְמַבְאָשׁוּתָא לְחַד מִן אִנְשֵׁי בֵית כְּנִשְׁתָּא׃

2 * וְקַטַל יָת יַעֲקֹב אֲחוּהִי דְּיוֹחָנָן בְּחַרְבָּא׃

3 * וְחָזָא דְּרַעֲוָא הוּא לְיַהוּדָאֵי אֲרַע אֲרוּם לְמִסְבַּר לְכֵיפָא׃ וְהָוָן יוֹמָי פַּטִּירָא׃

4 * וְאַחֲדוּהִי וְשַׁרְיוּהִי בְּבֵית אֲסִירָא מְסַרְנָא לְאַרְבַּע כַּתִּין דְּעַסְכָּרָא לְמִנְטַר יָתֵהּ בְּדַם לְאַנָּגָדָא לְמִסְבַּל יָתֵהּ לְוַת עַמָּא בָּתַר פִּסְחָא׃

5 * כֵּיפָא הָוָה מִתְנְטַר בְּבֵית אֲסִירָא וְצַלּוֹתָא הָוָת מִתְעַבְּדָא מִן בֵּית כְּנִשְׁתָּא לְוַת אֱלָהָא עֲלוֹהִי׃

6 * וּבְהַהִיא לֵילְיָא דְּלַצְפְּרָא עֲתִיד הֲוָא דְּנַשְׁלְמִיוּהִי כַּד מַסְיָן הֲוָא שְׁמָעוֹן מִתְקְרְבָא בֵּית תְּרֵין אַסְטְרַטְיוֹטִין אֲסִיר הֲוָא בְּתַרְתֵּין שִׁשְׁלָן וְאַחֲרָנָא נָטְרִין הֲוָו תַּרְעָא דְּבֵית אֲסִירָא׃

7 מַלְאָכָא דְּמָרְיָא קָם לְעֵל מִנֵּהּ וּנְהוֹרָא אֲזַל בְּכֻלֵּהּ בַּיְתָא וּדְקַרֵהּ בְּגַנְבֵּהּ וַאֲקִימֵהּ וַאֲמַר לֵהּ קוּם עָגֵל וְנְפַלוּ שִׁשְׁלָתָא מִן אִידוֹהִי׃

8 וַאֲמַר לֵהּ מַלְאָכָא אֲסוֹר חַצָּיךְ וְסַאן טְלָרִיךְ וַעֲבַד הֲכַנְּא וְחוּב אֲמַר לֵהּ אִתְעַטַּף תַּכְסִיתָךְ וְתָא בָּתְרִי׃

9 וְנְפַק וְאָזַל הֲוָא בָּתְרֵהּ כַּד לָא יָדַע הֲוָא דְּשַׁרְיָא הֲוָת הָי דְּהֲוָא הֲוָת בִּידֵי מַלְאָכָא סָבַר הֲוָא גַּיר וְחָזֵה הֲוָא חֲזָא הֲוָא׃

---

a כמו פסח
b שלם c צלא d אמן
e פי׳ המידה
f פי׳ אנשי מלחמה
g אסר h שלשלאות y אדני
i זלג k רקר b פי׳ בצידו
l קום d פתאם e ידיו
f סאן נעל g סנדליך k עטף
i כסא k אתא l חזא
m חזין

10 * Quumque trãsissent custodiam primam & secundam, venerunt vsque ad portam ferream, & aperta est eis vltro. at quum exiissent, ac pertransissent plateam quãdam, discessit ab eo Angelus.

11 * Tunc cognouit Schemeoun, et ait: Nunc scio verissimè Dominũ misisse Angelum suum, méque liberasse de manu Heroudis regis, & ex eo quod machinabantur aduersum me Si-
12 houdæi. * Quod quum intelligeret, venit domum Mariam matris Jouchanon illius qui cognominatus est Marcus, propterea quòd multi fratres illic erant congregati, & precabantur.

13 * Pulsauit autem fores atrij, & egressa est vt ei responderet puella, nomine Rouda.

14 * Et agnouit vocem Schemeoun: ac præ gaudio suo non aperuit ei ostium; sed reuersa est cursu, ac dixit eis: Ecce Schemeoun stat pro foribus atrij.

15 * Cui dicunt, Terrore conturbata es. Illa verò asseuerabat rem ita se habere. Dicunt ei, Fortasse angelus eius est.

16 * Schemeoum autem pulsabat fores: proinde exierunt, eũque conspicati obstupuerunt.

17 * Porrò indicabat eis sublata manu vt tacerent: & ingressus est, ac renuntiauit eis quomodo Dominus eduxerat eum de carcere. ac dixit eis, Renuntiate hæc Iaakoub & fratribus. Et egressus profectus est in alium locum.

18 * Quum autem manè esset, extitit tumultus plurimus inter milites propter Schemeoun, quidnam ei factum esset.

19 * Heroudes verò quum requisisset eum, nec inuenisset, condemnauit illos custodes, et iussit eos necari. Et excessit è Jihoudea, atque commoratus est in Cæsarea.

20 * Quoniam autem iratus erat contra Tyrios & Tzaidonios, congregati sunt, eumque simul adiere, & persuaso Blasto cubiculario regis, postularunt ab eo vt haberent pacem, propterea quòd victus regionis ipsorum ex regno ipsius Heroudis erat.

21 * Die autem percelebri indutus erat Heroudes veste regia, sedebátque pro tribunali, verbáque faciebat ad turbam.

---

10 וְכַד עָבְרַת מִשְׁרְתָא קַדְמָיְתָא וְתִתְרְתֵין עֲקוֹתָעֲרוּ שׁוּקָא חַד פְּרַק מִן לְוָתָהּ מַלְאָכָא ׃
11 הֵידֵין אִשְׁתְּוֹדַע שִׁמְעוֹן וַאמַר הָשָׁא יְדַעַת בְּקוּשְׁטָא דְּמָרְיָא שְׁדַר מַלְאָכֵהּ וּפַלְטַנִי מִן אִידֵהּ דְּהַרְדּוּס מַלְכָּא וּמִן כֹּדֶם לְהַלְיוּתָא דְּסָרְיִם אֻמֵּהּ דְּיוּחָנָן הוּ דְּאִתְכַּנִּי מַרְקוֹס סָטֵל דְּאַחֵא סַגִּיאָא תַּמָּן כְּנִישִׁין הֲווּ וּמְצַלִּין ׃
12 וְכַד אִסְתַּכַּל אֲתָא
13 וּקְשׁ בְּתַרְעָא דְּדַרְתָּא וְנַפְקַת דְּשֶׁעֲנִיוּתֵהּ טְלִיתָא דְּשִׁמְעוֹן וְכַחֲדוּתָהּ לְאִפְתְּחַת לַהּ תַּרְעָא אֶלָּא הָפְכַת בְּרַהֲטָא וַאמְרָא לְהוּן שִׁמְעוֹן הָא קָאֵם עַל תַּרְעָא דְּדַרְתָּא ׃
14 וְאִשְׁתְּוֹדַעַת קָלֵהּ דְּשִׁמְעוֹן וְכַחֲדוּתָהּ
15 אֲמַרִין לַהּ מְטֵעַ זַעְתִּי לְכִי וְהִי מִתְחַרְיָא הֲוַת דְּהַדָא הָכַנָא הִי אָמְרִין לַהּ כְּבַר מַלְאָכֵהּ הוּ ׃

a נטר אתרא
b כמו ברזל
c פתח עבא
d ירע
e חשב
f סכל
g כנא
h צלא פלי
i ענא
a נעיה
b ידע
c חרי
d הפך
e קום
f זוע
g חרא
h פיר אולי

10 * Transeuntes autem primam & se-
cundam custodiam, veneruntad portam
ferream quæ ducit ad ciuitatem, quæ vl-
trò aperta est eis. Et exeuntes processe-
runt vicum vnum: & continuò disces-
sit angelus ab eo.

10 * διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν, ἦλ-
θον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πό-
λιν, ἥτις αὐτόματη ἠνοίχθη αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντες προ-
ῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ.

11 * Et Petrus ad se reuersus, dixit: Nunc
scio verè quia misit Dominus angelum
suum, & eripuit me de manu Herodis,
& de omni expectatione plebis Iudæo-
rum.

11 * καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε, νῦν οἶδα ἀ-
ληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξ-
είλετό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ
λαοῦ τῶν Ἰουδαίων.

12 * Consideransque, venit ad domum
Mariæ matris Iohannis, qui cognomi-
natus est Marcus, vbi erant multi con-
gregati & orantes.

12 * συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς
Ἰωάνου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνη-
θροισμένοι καὶ προσευχόμενοι.

13 * Pulsante autem † eo ostium ianuæ,
processit puella ad videndum, nomine
Rhode.

† eo ad ostium, † Petro ostium,

13 * κρούσαντος δὲ τοῦ Πέτρου τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος,
προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδη·

14 * Et vt cognouit vocem Petri, præ
gaudio non aperuit ianuam; sed intrò
currens, nuntiauit stare Petrum ante ia-
nuam.

14 * καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου, ἀπὸ τῆς χα-
ρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν
ἑστῶτα τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος.

15 * At illi dixerunt ad eam, Insanis. Illa
autem affirmabat sic se habere. Illi au-
tem dicebant, Angelus eius est.

15 * οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον, μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως
ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον, ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν.

16 * Petrus autem perseuerabat pulsans.
Cùm autem † aperuissent, viderunt eum,
& obstupuerunt.

† aperuisset ostium,

16 * ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων· διανοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν,
καὶ ἐξέστησαν.

17 * Annuens autem eis manu, vt tace-
rent, narrauit quomodo Dñs eduxisset
eum de carcere: dixitque, Nuntiate Ia-
cobo & fratribus hæc. Et egressus abiit
in alium locum.

17 * κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς
πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς. εἶπε δὲ,
ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελ-
θὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον.

18 * Facta autem die, erat non parua tur-
batio inter milites, quidnam factum es-
set de Petro.

18 * ἡμέρας δὲ γενομένης, ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν
τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο.

19 * Herodes autẽ cùm requisisset eum,
& non inuenisset, inquisitione facta de
custodibus, iussit eos duci: descendens-
que à Iudæa in Cæsaream, ibi commo-
ratus est.

19 * Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρών, ἀνακρίνας
τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀ-
πὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέτριβεν.

20 * Erat autem iratus Tyriis & Sidoniis.
At illi vnanimes venerunt ad eum, &
persuaso Blasto, qui erat super cubicu-
lum regis, postulabant pacem, eò quòd
alerentur regiones eorum ab illo.

20 * Ἦν δὲ ὁ Ἡρώδης θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμο-
θυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πείσαντες Βλάστον
τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ἠτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ
τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

21 * Statuto autem die Herodes vestitus
veste regia, sedit pro tribunali, & con-
cionabatur ad eos.

21 * Τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασι-
λικὴν, καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς
αὐτούς.

---

16 וְשָׁמְעוּן נָקֵשׁ הֲוָא בְּתַרְעָא וּנְפַקוּ חֲזָאוּהִי וּתְמַהוּ לְהוֹן׃ 17 וּמְנִיף הֲוָא לְהוֹן אִידֵה אֵיךְ דְּשַׁתְּקוּן לְהוֹן
וְעַל וְאַשְׁתַּעִי לְהוֹן אֵיכְדֵן מָרְיָא פְּקָקֵה מִן בֵּית אֲסִירֵא וַאֲמַר לְהוֹן אָשְׁתַּעוּ הָלֵין לְיַעֲקוֹב וְלַאֲחֵין וּנְפַק אֲזַל לַה
לַאתַר אָחֳרִין׃ 18 וְכַד הֲוָא צַפְרָא הֲוָא הֲוָא רוּבָא סַגִּיאָא בֵּית אֶסְטְרַטְיוֹטֵא עַל שֶׁמְעוֹן דְּמָנָא הֲוָא לַה׃
19 הֶרוֹדֶס דֵּין כַּד בְּעֵיהִי וְלָא אֶשְׁכְּחֵהּ דָּן אִנּוּן לְנַטּוֹרֵא וּפְקַד דַּנְמוּתוּן וּנְפַק לַה מִן יְהוּד וַאֲיהֵיהִי הֲוָא בְּקֵסָרְיָא׃
20 וּמְטָל דְּרַגִּיז הֲוָא עַל צוֹרְיָא וְעַל צִידָנְיָא אֶתְכַּנְּשׁוּ וַאֲתוֹ לְוָתֵהּ אַכְחֲדָא וַאֲפִיסוּ לַבְלַסְטוֹם קַיטוּנְקַנֵּהּ דְּסַלְּקָא
וְשָׁאֲלוּ מְנָה דְּנֶהֱוֵא לְהוֹן שְׁיָנָא מָטָל דְּפוּרְנְסָא דְּאַתְרְהוֹן מִן מַלְכוּתֵהּ הֲוָא דְּהֶרוֹדֶס׃
21 בְּיוֹמָא דֵּין יְדִיעָא לְבֵשׁ הֲוָא הֶרוֹדֶס לְבוּשָׁא דְּמַלְכוּתָא וְיָתֵב עַל בִּימָא וַמְמַלֵּל הֲוָא עִם כְּנִשָׁא׃

k חֲזָא l נף m שְׁתֵק
n עָלַל o שְׁעָא סיפר
p נְפַק q רוּב כמו ריב
r סגי לשון יק
s בְּעָא t מוֹת u אִידֵה
v אֵתָא w פִּיס
x הוא נהר הדר פיד שלום
y פְּרַגֵּס z יָתֵב ישב
a עברייה כסא

22 * Totus verò populus clamabat & dicebat, Hæ sunt filiæ vocum Dei, et non hominũ.
23 * Verùm eo quòd non tribuisset gloriam Deo, ea ipsa hora feriit eum Angelus Domini, & erosus est à vermibus, atque mortuus
24 est. * Proinde Euangelium Dei prædicabatur, & incrementum capiebat.

Dominica quarta Ieiunij.

25 * Barnabba autẽ & Schoul reuersi sunt ex Ourischlem Antiochiam, postquàm expleuissent ministerium suum; assumpseruntque secum Iouchanon illum qui cognominatus est Marcus.

CAP. XIII.

1 ERant porrò in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ & Doctores Barnabba, & Schemeoun qui vocatur Niger, & Lucius ex Cyrene vrbe, & Manail filius educationis [collactaneus] Heroudis Tetrarchæ, & Schoul.
2 * Quumque ipsi ieiunarent, & preces auspicarentur Deo, dixit eis Spiritus Sanctitatis: Secernite mihi Schoul & Barnabba operi ad quod ego vocaui eos.
3 * Postquàm igitur ieiunassent, ac preces auspicati fuissent, imposuerunt eis manus, & dimiserunt eos.
4 * Ipsi autem quum emissi essent à Spiritu Sanctitatis, descenderunt Seleuciam, & illinc per mare peruenerunt ad vsque Cyprum.
5 * Quumque introiissent Salaminam vrbem, euangelizabant sermonem Domini nostri in Synagogis Iihoudæorum: & Iouchanon ministrum habebant.
6 * Porrò quum perlustrassent totam insulam vsque ad Paphum vrbem, nacti sunt virum quendam magum Iihoudæum, qui erat Pseudopropheta, cui nomen erat Bar-Schoumo [filius nominis.]
7 * Iste adhærebat viro sapienti qui erat Proconsul, vocabaturque Sergius Paulus. Aduocauit autem Proconsul Schoul & Barnabba, & petebat vt audiret ab eis sermonem Dei.
8 * Resistebat autem eis ille ipse magus Bar-Schoumo, cuius nomen exponitur Eloumous, quippe qui vellet auertere Procõsulem à fide.

---

22 עפא דין כלה קעא הוא ואמר הלין בנת קלא דאלהא אנין ולא הוי דבני נשא׃ 23 וחלף דלא יהב תשבוחתא
לאלהא כה בשעתא מתיהי מלאכה דמריא ורפת בהולעא ומית׃ 24 וסברתא דאלהא מתכרזא הות ורביא׃
דתרלשנא דארבעא דצימא לד 25 ברנבא דין ושאול פנו מן אורשלם
לאמיוכי מן בתר דשלמו חשמשתהון ודברו עמהון ליוחנן הו דאתכני מרקום׃ קפלאון יג
איתחזא דין בעדתא דאנטיכיא נביא וסלפנא דרנבא ושמעון דמתקרא ניגר ולוקיוס דמן קורינא
מנתנא ומנאיל בר טרבינוהי דהרודס טטרכא ושאול׃ 2 וכד הנון צימין הוו ומתכשפין לאלהא אמרת
הון רוחא דקודשא פרושו לי לשאול ולברנבא אינא דאנא קרית אנון׃

ܒܪ ܢܘܢ ܩܪܝܬ ܐܢܘܢ׃ ܐܠܗܐ ܩܕܝܫܐ ܦܪܘܫܘ ܠܝ ܠܫܐܘܠ ܘܠܒܪܢܒܐ ܐܝܢܐ ܕܐܢܐ ܩܪܝܬ ܐܢܘܢ׃
ܐܬܚܙܝ ܗܘܐ ܕܝܢ ܒܥܕܬܐ ܕܐܢܛܝܟܝܐ ܢܒܝܐ ܘܣܠܦܢܐ ܕܪܢܒܐ ܕܫܡܥܘܢ ܕܡܬܩܪܐ ܢܝܓܪ ܘܠܘܩܝܘܣ ܕܡܢ ܩܘܪܝܢܐ
ܡܢܬܢܐ ܘܡܢܐܝܠ ܒܪ ܛܪܒܝܢܘܗܝ ܕܗܪܘܕܣ ܛܛܪܟܐ ܘܫܐܘܠ׃ 2 ܘܟܕ ܗܢܘܢ ܨܝܡܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܟܫܦܝܢ ܠܐܠܗܐ ܐܡܪܬ
ܗܘܢ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܦܪܘܫܘ ܠܝ ܠܫܐܘܠ ܘܠܒܪܢܒܐ ܐܝܢܐ ܕܐܢܐ ܩܪܝܬ ܐܢܘܢ׃

---

[a] בנא שכח מתא
[b] רפת נאבל מות
[c] בשורת
[d] כרז רבא
[e] פנא שוב שמש
[f] כנני נקול
[g] אלף קרא רבא
[h] מן לשון עין שר ארבע מדינות
[i] עום כשף מאל קרא

22 Populus autem acclamabat, Dei voces, & non hominis.

23 Confestim autem percussit eum angelus Domini, eo quòd non dedisset honorem Deo: & consumptus à vermibus, expirauit.

24 Verbum autem Domini crescebat & multiplicabatur.

25 Barnabas autem & † Saulus reuersi sunt ab Ierosolymis expleto ministerio, assumpto Iohanne, qui cognominatus est Marcus.

Paulus Sup. 12. 25

CAP. XIII.

1 ERant autem in Ecclesia quæ erat Antiochię, prophetę & doctores, in quibus Barnabas, & Simon qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenensis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Saulus.

Inf. 14. 25 A

2 Ministrantibus autem illis Domino, & ieiunátibus, dixit † Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos.

illis Rom. 2. 21

3 Tunc ieiunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos.

4 Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto, abierunt Seleuciam, & indè nauigauerunt Cyprum.

5 Et cùm venissent Salaminam, prædicabant verbum Dei in Synagogis Iudæorum. Habebant autem & Iohanem in ministerio.

6 Et cùm perambulassent vniuersam insulam vsque ad Paphum, inuenerunt quendam virum magum pseudoprophetam, Iudæum, cui nomen erat † Bar-Iesu:

Barieu:

7 Qui erat cum Proconsule Sergio Paulo viro prudente. Hic accersitis Barnaba & Saulo, desiderabat audire verbum Dei.

B

8 Resistebat autem illis Elymas, magus, (sic enim interpretatur nomen eius) quærens auertere Proconsulem à fide.

22 ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει, φωνὴ θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου.

23 παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε δόξαν τῷ θεῷ· καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος, ἐξέψυξεν.

24 ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπληθύνετο.

25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑποστρέψαντες ἐξ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἀντιόχειαν, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες καὶ Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον.

ιγ'.

1 Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅ, τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ Σαῦλος.

2 λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ, καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς.

3 τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν.

4 οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατῆλθον εἰς τὴν Σελευκείαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον.

5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι, κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων. εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην.

6 διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου, εὗρόν τινα μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς·

7 ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ· οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον, ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ·

8 ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος· οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως.

---

3 וּבְתַר דְּצָמוּ וְצַלִּיוּ סָמוּ עֲלֵיהוֹן אִידָא וְשַׁדַּרוּ אִנּוּן׃ 4 וְהֵנּוּן כַּד אֶשְׁתְּלַחוּ מִן רוּחָא דְקוּדְשָׁא נְחַתוּ לְהוֹן לְסֶלֻקִיָא וּמִן תַּמָּן רְדַוּ בְּיַמָּא עַדְמָא לְקוּפְרוֹס׃ 5 וְכַד עָלוּ לְסַלְמִינָא מְרִינְתָּא מְסַבְּרִין הֲווּ מִלְּתָה דְּמָרָן בְּכַנְוִשְׁתָּא דְיַהוּדָיֵא וְיוֹחָנָן מְשַׁמֵּשׁ הֲוָא לְהוֹן׃ 6 וְכַד אִתְכַּרְכּוּהִי לְכֻלָּהּ גְּזִרְתָּא עַדְמָא לְפָפוֹס מְרִינְתָּא אֶשְׁכַּחוּ גַּבְרָא חַד חַרְשָׁא יְהוּדָיָא וְאִיתַוֹהִי הֲוָא נְבִיָא וַיַּגְלָא דְשֵׁמֵהּ הֲוָא בַּר שׁוּמָא׃ 7 הָנָא דַּבִּיק הֲוָא לְגַבְרָא חַכִּימָא דְאִיתַוֹהִי הֲוָא אִתְחוּפַטּוֹם וּמִתְקְרֵא הֲוָא סַרְגְּיוֹס פּוֹלוֹס וַקְרָא הֲוָא אִתְחוּפַטּוֹם לְשָׁאוּל וּלְבַרְנַבָּא וּבְעָא הֲוָא דְנִשְׁמַע מֵנְהוֹן מִלְּתָא דֵאלָהָא׃ 8 קָאֵם הֲוָא דֵין לוּקְבֵלְהוֹן הוּ הָנָא חַרְשָׁא בַּר שׁוּמָא דְּמִתְתַּרְגֵּם שְׁמֵהּ אֵלוּמוֹס מְטַל דְּצָנֵא הֲוָא דְּנַעֲקַם יוּהִי לְאִנְתּוּפַטּוֹם מִן הֵימָנוּתָא׃

f 4

מ עֲלֵא מ סוּם מ שְׁלַח
מ רְדָא מ עֲלַל מ מַלַּל
מ כְּרַךְ חוֹר
מ עברא אי
מ בן-חשם מ מן לשון יון
מ קְרָא מ קוּם
מ תַּרְגֵּם מ עַקַּם
מ מִימַן

9 * Schouol autem ille qui vocatus est Paulus, repletus est Spiritu Sanctitatis, & in-
10 tuitus eum, * Dixit: O plene omnibus dolis, omnibusq; flagitiis, fili criminatoris [diaboli,] & infense omni æquitati, non cessabis peruertere vias rectas Domini?
11 * Nunc itaque manus Domini contra te est; erisque cæcus, nec aspicies Solem ad tempus. Et ea ipsa hora incidit in eum caligo & tenebræ: proinde circuibat, quærebátque qui
12 prehenderet ei manum. * Quumque vidisset Proconsul quod factum fuerat, perculsus est, crediditque doctrinæ Domini.

Feria secunda Passionis.

13 * Paulus autem & Barnabba per mare perrexerunt à Papho vrbe, veneruntque Pergen ciuitatem Pamphyliæ: & discessit ab eis Jouchanõ, ac profectus est ad Ourischlem.
14 * Illi verò egressi sunt ex Perge, & venerunt Antiochiam vrbẽ Pisidiæ, & introierunt in Synagogam, sederuntque die Sabba-
15 thi. * Postea quàm autem lecta esset Lex, & Prophetæ, ad eos miserunt Senores Synagogæ qui dicerent: Viri fratres, si quis est in vobis sermo consolationis, alloquimini po-
16 pulum. * Proinde surrexit Paulus, indixitque silentium manu, & ait: Viri filij Israel, vosque qui Deum reueremini, audite.
17 * Deus huius populi elegit patres nostros, extulitque & magnificauit eos quum essent incolæ in terra Ægypti, brachioque excelso
18 eduxit eos ex ea. * Et nutriuit eos in deserto quadraginta annis.
19 * Et deleuit septem Gentes in terra Canaan, illisque dedit solum earum hereditate possidendum.
20 * Porrò quadringentis & quinquaginta annis dedit eis Judices vsque ad Schemouil prophetam.
21 * Tuncque petierunt sibi regem, & dedit eis Deus Schouol filium Kis virum ex stemmate Ben-Jomin annis quadraginta.
22 * Et sustulit eum, eisque excitauit Dauid regem: & perhibuit ei testimonium, dixítque: Jnueni Dauid filium Ischai virum secundum cor meum: is exequetur omnia placita mea.

---

9 שאולדין הו דאתקרי פולוס אתמלי הוא ברוחא דקודשא וחר בה: 10 ואמר או דמלא כל נכלין וכלהין
בנא דיבלה דאכל קרצא ובעלדבבא דכלה כאנותא לא שלא אנתי למעקמו אורחתה תריצתא דסריא: 11 והשא אידה דמריא עליך והחוא סמא ולא תחזא שמשא עדמא לזכנא ובה בשעתא נפל עלוהי עמטנא
וחשוכא ומחברך הוא ובעא דמכנו לאחוד באידה: 12 וכד חזא אנתופסום מדם דהוא אתדמר והימן ביולפנה
יום תרין דחשא לח
13 פולוס דין וברנבא רדו בימא מן פפוס מדינתא ואתו להון לפרגא מדינתא דפמפוליא ופרש מנהון
יוחנן ואזל לה לאורשלם: 14 הנון דין נפקו מן פרגא ואתו לאנטיכיא מדינתא דפיסידיא ועלו לכנושתא

9 מלא 10 חור הכיש
בוש מושין כון
שלא חדל
תרין יד עור
פיר ערפל
אחד דמר יליף
במו אלף
חשש
רדא אתא דין

9 ✱ Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu sancto, intuens in eum,
10 ✱ Dixit: O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitiæ, non desinis subuertere vias Domini rectas.
11 ✱ Et nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus, non videns Solem vsque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo & tenebræ; & circuiens querebat qui ei manum daret.
12 ✱ Tunc Proconsul cùm vidisset factũ, credidit, admirans super doctrina Domini.

13 ✱ Et cùm à Papho nauigassent Paulus & qui cum eo erant, venerunt Pergen Pamphyliæ. Iohannes autem discedens ab eis, reuersus est Ierosolymam.
14 ✱ Illi verò pertranseuntes Pergen, venerunt Antiochiam Pisidiæ: & ingressi C synagogam die Sabbathorum, sederunt.
15 ✱ Post lectionem autem Legis & Prophetarum, miserunt principes Synagogæ ad eos, dicentes: Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem, dicite.
16 ✱ Surgens autem Paulus & manu silentium indicens, ait: Viri Israelitæ, & qui timetis Deum, audite:
17 ✱ Deus plebis Israel elegit Patres nostros, & plebem exaltauit cùm essent incolæ in terra Ægypti, & in brachio excelso eduxit eos ex ea:
Exod. 1. c. 1 Exo. 15. c. 16. 14. c. 22. f. 29 Exo. 16. c. 1
18 ✱ Et per quadraginta annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto.
19 ✱ Et destruens gentes septem in terra Chanaan, sorte distribuit eis terram eorum,
Ios. 14. c. 1
20 ✱ Quasi post quadringentos & quinquaginta annos: & post hæc dedit Iudices, vsque ad Samuel Prophetam.
Iudic. 3. c. 9 1. Reg. 2. c. 5
21 ✱ Et exinde postulauerunt regem. & dedit illis Saul filium Cis, virũ de tribu Beniamin, annis quadraginta.
1. Reg. 9. c. 16. c. 27. 10. c. 1 2. Reg. 16. c. 1 c. 13
22 ✱ Et amoto illo, suscitauit illis Dauid regem: cui testimoniũ perhibens, dixit: D Inueni Dauid filium Iesse, virum secundùm cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.
Mat. 22. c. 1

9 ✱ Σαῦλος δὲ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτὸν,
10 ✱ εἶπεν, ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας;
11 ✱ καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπί σε, καὶ ἔσῃ τυφλὸς, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς.
12 ✱ τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς, ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

13 ✱ Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον, ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσολύμα.
14 ✱ αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης, παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν Συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων, ἐκάθισαν.
15 ✱ μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς, λέγοντες, ἄνδρες ἀδελφοὶ, εἴ ἐστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγετε.
16 ✱ ἀνασὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ, εἶπεν, ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεὸν, ἀκούσατε·
17 ✱ ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ τῇ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς.
18 ✱ καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.
19 ✱ καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χανὰν, κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν·
20 ✱ καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα, ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.
21 ✱ κἀκεῖθεν ἠτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κὶς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, ἔτη τεσσαράκοντα·
22 ✱ καὶ μεταστήσας αὐτὸν, ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαβὶδ εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας, Εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.

✱ יתב ושב קרא מלל
✱ בגא פיר נחם נוף
חשק יש ברממות ידו
✱ רום ירב כמו רבב
✱ יתב אורע ✱ רום
✱ נפק תרסי
ואכל או פרנס
✱ חגם כרת ✱ ירת ירש
✱ רון נסב קום סחד
✱ שכת מאא ✱ עבא חפץ

15 ✱ וּבָתַר דְּאִתְקְרֵי נָמוּסָא וְנְבִיֵא שְׁלַחוּ לְהוֹן קַשִׁישֵׁא דַכְנוּשְׁתָּא וַאמַרוּ גַּבְרֵא אָחִין אִנְתּוּ
דְּאִית לְכוֹן מִלְּתָא דְּבוּיָאָא מִלּוּ עִם עַמָּא׃ 16 וְקָם פּוּלוּס וַאנִיף אִידֵה וַאמַר גַּבְרֵא בְּנֵי יִסְרָאֵל וַאיְלִין דְּדַחֲלִין
מִן אֱלָהָא שְׁמַעוּ׃ 17 אֱלָהֵה דְּעַמָּא הָנָא גְּבָא לַאבָהָתַן וַארִים וַאוֹרֵב אִנּוּן כַּד הֲווּ
בְּדָרְעָא דְּמִצְרַיִן׃ 18 וְחַרְסִי אִנּוּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין׃ 19 וְחַגַּם שַׁבְעָא עַמְּמִין בְּאַרְעָא דְכְנַעַן
וְיַהֵב לְהוֹן אַרְעָהוֹן׃ 20 וַארְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין שְׁנִין יַהֵב לְהוֹן דַּיְנֵא עַדְמָא לְשְׁמוּאֵל נְבִיָא׃ 21 וְהֵידֵין שְׁאֲלוּ
לְהוֹן מַלְכָּא וְיַהֵב לְהוֹן אֱלָהָא לְשָׁאוּל בַּר קִישׁ גַּבְרָא מִן שִׁרְבְּתָא דְבִנְיָמִין שְׁנִין אַרְבְּעִין׃
לְהוֹן לְדָוִיד מַלְכָּא וַאסְהֵד עֲלוֹהִי וַאמַר דְּאַשְׁכַּחֵת לְדָוִיד בְּרֵה דְאִישַׁי גַּבְרָא אֵיךְ לִבִּי הוּ נָעֲבַד כְּרֵהוֹן צְבְיָנֵי׃

23 * Ex semine huius suscitauit Deus Israeli, quemadmodum pollicitus fuerat, Ieschua redemptorem.

24 * Et misit Iouchanon qui prædicaret ante aduentum eius Baptismum pœnitentiæ toti populo Israel.

25 * Quumque expleret Iouchanon ministerium suum, dicebat, Quem me putatis esse? Non sum ego: sed ecce post me venit is, cuius non sum dignus qui soluam corrigias calciamentorum.

Dominica magna Resurrectionis.

26 * Viri fratres, filij prosapiæ Abrohom, & qui vobiscum timent Deum, vobis ille missus est Verbum vitæ.

27 * Illi enim habitatores Ourischlem, et primores eorum non consenserunt ei, nec Scripturis Prophetarum quæ leguntur omni Sabbatho; sed condemnarunt eum, & impleuerunt quæcunque scripta sunt.

28 * Quumque non inuenissent causam mortis vllam, petierunt à Pilato vt interficerent
29 eum. * Et quum expleuissent quicquid scriptum fuerat de eo, detraxerunt eum de cruce, posuerunt que in monumento.

30 * Deus autem excitauit eum à mortuis.

31 * Et visus est per dies multos iis qui ascenderant cum eo à Galilæa ad Ourischlem: istique nunc sunt testes eius apud populum.

32 * Quin & nos ecce euangelizamus vobis promissum illud quod factum est ad Patres
33 nostros: * Illud impleuisse Deum nobis filiis eorum, quum excitauit Ieschua. Quemadmodum scriptum est in Psalmo secundo: Filius meus
34 es tu, ego hodie genui te. * Et ita excitauit eum Deus à mortuis, vt nõ amplius reversurus sit videre corruptionẽ, prout dixit, Da-
35 bo vobis beneficentiam Dauid fidelem. * Et rursus ait in alio loco: Non dabis Sanctũ tuũ
36 vt videat corruptionem. * Dauid enim in sua generatione inseruiuit voluntati Dei, et obdormiuit, & adiunctus est patribus suis, vi-
37 ditq; corruptionem. * Is autem quẽ excitauit
38 Deus, non vidit corruptionem. * Scitote ergo fratres, per hunc ipsum prædicari vobis re-
39 missionem peccatorum. * Et ab omnibus à quibus non potuistis per Legem Mouschi iustificari, per hunc quelibet fidelem iustificari.

---

23 מן זרעה דהנא אקים אלהא ליסרל איך מא דאשתודי ליישוע פרוקא׃ 24 וישדר ליוחנן דנכרז קדם
לשתיתה לעמודיתא דתיובותא לכלה עמא דיסרל׃ 25 וכד משלם הוא יוחנן השמשתה אמר הוא מנו סברין
אתון דאיתי לא חויר אנא אלא הא אתא בתרי הו דלא שוא אנא דאשרא ערקא דמסנוהי׃
26 דחד בשבא רבא דקימתא לו גברא אחין בני שרבתה דאברהם ואילין דדחלין עמכון
לאלהא לכון הו אשתודרת מלתא דחיא׃ 27 הלין גיר עמוראי דאורשלם וריש שניהון לא ארגשו בה אף לא
מטבא דנביא דמתקרין בכל שבא אלא דנוהי ושלמו כרהין דכתיבן׃ 28 וכד לא אשכחו עלתא דמותא
מם שאלו מן פילטוס דנקטלוניהי׃ 29 וכד שלמו כל מדם דכתיב הוא עליהי אנחתוהי מן צליבא וסמוהי
קום ירא ומזה אשתורא פיר פורה כרז אתא עמר תב שוב שמש אות יש
1 פיר ראוי שרא פיר בעלי קום שדר שלח מלל עמר שכן ריש קרא רון עלה

23 * Huius Deus ex semine secundùm
promissionem eduxit Israel saluatorem
Iesum, 24 * Prædicante Iohanne ante fa-
ciem aduentus eius baptismum pœni-
tentiæ omni populo Israel.
25 * Cùm impleret autem Iohãnes cur-
sum suum, dicebat: Quem me arbitra-
mini esse? non sum ego; sed ecce venit
post me, cuius non sum dignus calcea-
menta pedum soluere.
26 * Viri fratres, filij generis Abraham,
& qui in vobis timẽt Deum, vobis ver-
bum salutis huius missum est.
27 * Qui enim habitabant Ierusalem, &
principes eius hunc ignorantes, & voces
Prophetarum quæ per omne Sabbathũ
leguntur, iudicantes impleuerunt:
28 * Et nullam causam mortis inuenien
tes in eo, petierunt à Pilato vt interfice-
rent eum.
29 * Cumque consummasset omnia quę
de eo scripta erant, deponentes eum de E
ligno, posuerunt eum in monumento.
30 * Deus autẽ suscitauit eum à mortuis
31 tertia die: * Qui visus est per dies mul-
tos his qui simul ascenderant cum eo de
Galilæa in Ierusalem, qui vsque nunc
sunt testes eius ad plebem.
32 * Et nos vobis annuntiamus eam quę
ad Patres nostros repromissio facta est:
33 * Quoniam hanc Deus adimpleuit fi-
liis nostris, resuscitans Iesum, sicut & in
Psalmo secũdo scriptum est: Filius meus
es tu, ego hodie genui te.
34 * Quod autem suscitauit eum à mor-
tuis, amplius iam non reuersurum in
corruptionem, ita dixit, Quia dabo vo-
bis sancta Dauid fidelia. 35 * Ideoq; & aliâs
dicit: Non dabis sanctum tuum videre
corruptionem. 36 * Dauid enim in sua ge-
neratione cùm administrasset, voluntati
Dei dormiuit, & appositus est ad patres
suos, & vidit corruptionẽ. 37 * Quem verò
à mortuis, Deus suscitauit†, non vidit corruptionẽ.
38 * Notum sit igitur vobis viri fratres,
quia per hunc vobis remissio peccatorũ
annuntiatur, & ab omnibus quibus non
potuistis in lege Moysi iustificari:
39 * In hoc omnis qui credit, iustificatur.

23 * Τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν
ἤγειρε τῷ ἰσραὴλ σωτῆρα ἰησοῦν·
24 * προκηρύξαντος ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσό-
δου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ ἰσραήλ.
25 * ὡς δὲ ἐπλήρου ὁ ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, τίνα με
ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ, ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ,
οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.
26 * Ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους ἀβραὰμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν
φοβούμενοι τὸν θεὸν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης
ἀπεστάλη.
27 * οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες
αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν
τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες ἐ-
πλήρωσαν·
28 * καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες, ἠτήσαντο πι-
λάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν.
29 * ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα,
καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον·
30 * ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν,
31 * ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ
ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰς ἱερουσαλὴμ, οἵτινές εἰσι μάρτυρες
αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν.
32 * καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πα-
τέρας ἐπαγγελίαν γενομένην·
33 * ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡ-
μῖν, ἀναστήσας ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ
γέγραπται, υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
34 * ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, μηκέτι μέλλοντα ὑ-
ποστρέφειν αὐτὸν εἰς διαφθορὰν, οὕτως εἴρηκεν, ὅτι δώσω
ὑμῖν τὰ ὅσια δαβὶδ τὰ πιστά.
35 * διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθορά.
36 * δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ
βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐ-
τοῦ, καὶ εἶδε διαφθορά.
37 * ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθορά.
38 * γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὅτι διὰ τούτου
ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ
ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ μωσέως δικαιωθῆναι·
39 * ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.

---

30 בֵּית קְבוּרָא׃ 31 אֱלָהָא דֵין אֲקִימֵהּ מִן בֵּית מֵיתֵהּ׃ 32 וְאִתְחֲזִי יוֹמָתָא סַגִּיאָא לְאִילֵּין דִּסְלַקוּ עִמֵּהּ מִן גְּלִילָא לְאוּרְשְׁלֵם
וְהַנּוּן אֲנוּן חֲשָׁא סָהֲדוּתֵי לְוָה עַמָּא׃ 33 וְאַף חְנַן הָא מְסַבְּרִינַן לְכוּן דְּשׁוּרְיָא הוּ דַהֲוָא לְוָה אֲבָהָתַן׃ 34 הָא שַׁמְלְיֵהּ אֱלָהָא
לַן לְבְנֵיהוּן דְּאִקִּים לְיֵשׁוּעַ אֵיךְ דִּכְתִיב בְּמִזְמוֹרָא דְתִרֵין דִּבְרֵי אַנְתְּ אֲנָא יוֹמְנָא יְלִדְתָּךְ׃ 35 וְהַכְנָא אֲקִימֵהּ אֱלָהָא מִן בֵּית
מֵיתֵא דְּחוּב לָא נְהַפּוּךְ נָחְזֵא חֲבָלָא אֵיךְ דְּאָמַר דְּאִתֵּל לְכוּן טִיבוּתֵהּ דְּדָוִיד׃ 36 מְהֵימְנָתָא׃ 37 וְחוּב אֲמַר בְּדוּכְתָא
אַחֲרָתָא דְּלָא יַהֲבַתְּ לְחַסִּידָךְ דְּנֶחֱזֵא חֲבָלָא׃ 38 דָּוִיד גִּיר בְּשִׁרְבְּתֵהּ שַׁמֵּשׁ צְבִינֵהּ דְּאֱלָהָא וְשִׁכֵּב וְאִתְחַוַּסַּף עַל אֲבָהָתוֹהִי
וַחֲזָא חֲבָלָא׃ 39 הָנָא דֵין דְּאִקִּים אֱלָהָא לָא חֲזָא חֲבָלָא׃ 40 דָּעוּ הֲכִיל אַחִין דְּבֵהּ בְּהָנָא מִתְכְּרֵז לְכוּן
שׁוּבְקָן חֲטָהֵא׃ 41 וּמִן כֹּל דְּלָא אִשְׁתְּכַחְתּוּן בְּנָמוֹסָא דְמוֹשֶׁא דְּתִזְדַּקְּפוּן בְּהָנָא כֹּל דְּמְהֵימִן מִזְדַּקְּף׃

* קוס ° מות ² חֲזָא
³ יום ⁴ סַגִּיר בשר
⁵ אֶשְׁתַּוְרָא מן וְדָא
⁶ שַׁמְלָא מן מלא ⁷ זְמַר
⁸ יְלַד ⁹ קוּם ¹⁰ מות
¹¹ חֲפַץ ¹² נְתַל נתן
¹³ טִיבוּתָא חן ¹⁴ חֵימָן
¹⁵ יַהֲב ¹⁶ חַסִּי כמו חסיד
¹⁷ צְבָא ¹⁸ וְסַף ¹⁹ קוּם

40 * Cauete igitur ne vobis obueniat quod
scriptum est in Prophetis:
41 * Videte ô contemptores, & admirami-
ni, & abite in corruptionem: quia opus ope-
ror ego in diebus vestris, quod quidem non
credetis, si quis renuntiarit vobis.
42 * Quumque discessissent à lateribus eo-
rum, petierunt ab eis vt in Sabbathum alte-
rum colloquerentur eis hos sermones.
43 * Postquàm autem solutus est conuentus,
plurimi Ihoudæorum secuti sunt eos, atque
adeò proselyti qui timebant Deum: hi verò
alloquebantur eos, & persuaserunt eis, vt
adhærerent gratiæ Dei.

Feria tertia Passionis.

44 * Proinde Sabbatho altero coacta est tota
ciuitas sermonis Dei audiendi gratia.
45 * Quum autem viderent Ihoudei tur-
bam multam, repleti sunt inuidia, & resi-
stebant sermonibus quos dicebat Paulus, at-
que blasphemabant.
46 * Dixit autem Paulus et Barnabba aper-
tè: Vobis oportuit primùm annunciari ser-
monem Dei: sed quia propellitis eum à vo-
bis, ac vosmetipsos rescinditis ne digni si-
tis vita perenni, en, conuertimur ad Gentes.
47 * Quando quidem ita præcepit nobis Do-
minus noster, prout scriptum est: Posui te
lumen Gentibus, vt sis saluti vsque ad fi-
nes terræ.
48 * Quod quum audissent Gentes, gauisæ
sunt, & gloriam tribuebant Deo: & cre-
diderunt ij qui ordinati erant ad vitam æ-
ternam.
49 * Proinde sermo Domini annuntiabatur
per totam illam regionem.
50 * Ihoudæi verò exstimularunt primores
vrbis, necnon illas mulieres diuites quæ cum
eis timebant Deum, & excitarunt persecu-
tionem in Paulum & in Barnabba, & eie-
cerunt eos è finibus suis.
51 * Quumque eiecti essent, excutiunt in
eos puluerem pedum suorum, venerunt que
Iconium vrbem.
52 * Discipuli verò replebantur gaudio &
Spiritu Sanctitatis.

---

40 אִזְדַּהֲרוּ הָכִיל דְּלָמָא נֵאתֵא עֲלֵיכוֹן מִדַּם דִּכְתִיב בְּנְבִיֵא ;
41 דַּחֲזוֹ מְבַסְּרָנֵא וְתִתְמְהוּן וְתִתְחַבְּלוּן דְּעָבְדָא עָבֵד אָנָא בְּיוֹמֵיכוֹן אֵינָא דְּלָא תְהֵימְנוּן אִן אֵנָשׁ מָשְׁתַּעָא לְכוֹן ;
42 וְכַד נְפִקִין הֲוָו מִן צְאוּרֵיהוֹן בְּעוּ מִנְּהוֹן דְּלִשְׁבְּתָא אָחֳרָתָא נְמַלְּלוּן עִמְּהוֹן מִלֵּא הָלֵין ;
43 וּמִן דְּאִשְׁתְּרִית כְּנוּשְׁתָּא סַגִּיאֵא יְהוּדָיֵא אֲזָלוּ בַּתְרֵיהוֹן וְאַף גִּיוֹרֵא וְדַחֲלִין מִן אֱלָהָא וְהָנוּן מְמַלְּלִין הֲוָו מְפַיְּסִין לְהוֹן דְּנֶהֱווּן נְקִיפִין לְטִיבוּתֵה דַּאלָהָא ;
44 יוֹם תְּלָתָא דְּחַשָּׁא לז
וְלִשְׁבְּתָא אָחֳרָתָא כְּנִשְׁת כֹּלָּה מְדִינְתָּא לְמִשְׁמַע מִלְּתֵה דַּאלָהָא ;
45 וְכַד חֲזוֹ יְהוּדָיֵא כְּנִשְׁא סַגִּיאָא אִתְמְלִיו חַסְמָא וְקִימִין הֲוָו לוּקְבֵל מִלֵּא דְּאָמַר הֲוָא פּוֹלוּס וּמְגַדְּפִין הֲוָו
46 אֲמַר דֵּין פּוֹלוּס וּבַרְנַבָּא עֵין בַּגְלֵא לְכוֹן וְלֵא הֲוָא קַדְמָיֵת דְּתֵתְאַמַר
49 אֶדְהַרוּ הָכִיל דְּלָמָא נֵאתֵא עֲלֵיכוֹן מִדַּם דִּכְתִיב בְּנְבִיֵא ;
41 דַּחֲזוֹ מְבַסְּרָנֵא וְתִתְמְהוּן וְתִתְחַבְּלוּן דְּעָבְדָא עָבֵד אָנָא בְּיוֹמֵיכוֹן אֵינָא דְּלָא תְהֵימְנוּן אִן אֵנָשׁ מָשְׁתַּעָא לְכוֹן ;
42 וְכַד נְפִקִין הֲוָו מִן צְאוּרֵיהוֹן בְּעוּ מִנְּהוֹן דְּלִשְׁבְּתָא אָחֳרָתָא נְמַלְּלוּן עִמְּהוֹן מִלֵּא הָלֵין ;
43 וּמִן דְּאִשְׁתְּרִית כְּנוּשְׁתָּא סַגִּיאֵא יְהוּדָיֵא אֲזָלוּ בַּתְרֵיהוֹן וְאַף גִּיוֹרֵא וְדַחֲלִין מִן אֱלָהָא וְהָנוּן מְמַלְּלִין הֲוָו מְפַיְּסִין לְהוֹן דְּנֶהֱווּן נְקִיפִין לְטִיבוּתֵה דַּאלָהָא ;
44 יוֹם תְּלָתָא דְּחַשָּׁא לז
וְלִשְׁבְּתָא אָחֳרָתָא כְּנִשְׁת כֹּלָּה מְדִינְתָּא לְמִשְׁמַע מִלְּתֵה דַּאלָהָא ;
45 וְכַד חֲזוֹ יְהוּדָיֵא כְּנִשְׁא סַגִּיאָא אִתְמְלִיו חַסְמָא וְקִימִין הֲוָו לוּקְבֵל מִלֵּא דְּאָמַר הֲוָא פּוֹלוּס וּמְגַדְּפִין הֲוָו
46 אֲמַר דֵּין פּוֹלוּס וּבַרְנַבָּא עֵין בַּגְלֵא לְכוֹן וְלֵא הֲוָא קַדְמָיֵת דְּתֵתְאַמַר

a זְחַר b אִתָּא c חֲוָא
d בְּסַר בוה הָמַח e שְׁעָא
סיפר
f בְּעָא g מִלֵּל h שְׁרֵיָא
i גֵּיר j פִּים או פוס k נְקַף
רנק
l שְׁמַע m מִלֵּל n חֲזָא
o מְלֵא קנאה רעה
p קוּם q מִלֵּל
r פיר צריך

40 ✠ Videte ergo ne superueniat vobis quod dictum est in Prophetis:

41 ✠ Videte contemptores, & admirami-
Abac. 1. b. 5. ni, & disperdimini: quia opus operor ego in diebus vestris, opus quod nõ credetis, siquis enarrauerit vobis.

42 ✠ Exeuntibus autem illis rogabant, vt sequenti sabbatho loquerentur sibi verba hæc.

43 ✠ Cumque dimissa esset synagoga, se-
Deum cuti sunt multi Iudæorum, & coletium† aduenarum Paulum & Barnabam: qui loquentes suadebant eis vt permanerent in gratia Dei.

44 ✠ SEQVENTI vero Sabbatho penè vniuersa ciuitas conuenit audire verbum Dei.

45 ✠ Videntes autem turbas Iudæi, repleti sunt zelo, & contradicebant his quæ à Paulo dicebantur blasphemantes.

46 ✠ Tunc constãter Paulus & Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes.

47 ✠ Sic enim præcepit nobis Dominus:
Isai. 49. b. 6. Posui te in lucem Gentium, vt sis in salutem vsque ad extremum terræ.

48 ✠ Audientes autem Gẽtes gauisæ sunt, & glorificabant verbum Domini: & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.

49 ✠ Disseminabatur autem verbum Domini per vniuersam regionem.

50 ✠ Iudæi autem concitauerunt mulieres religiosas & honestas, & primos ciuitatis, & excitauerunt persecutionem in Paulum & Barnabam: & eiecerunt eos de finibus suis.

51 ✠ At illi excusso puluere pedum in eos,
Iosue. 10. b. 29. venerunt Iconium.
Iosue. 6. b. 22. Iosue. 9. b. 5.

52 ✠ Discipuli quoq; replebantur gaudio & Spiritu sancto.

40 ✠ Βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθοι ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις.

41 ✠ Ἴδετε οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

42 ✠ Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν ἰουδαίων, παρεκάλουν τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ αὐτὰ ῥήματα.

43 ✠ Λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ παύλῳ καὶ τῷ βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς, ἔπειθον αὐτοὺς ἐπιμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ.

44 ✠ Τῷ τε ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.

45 ✠ Ἰδόντες δὲ οἱ ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους, ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ παύλου λεγομένοις, ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες.

46 ✠ παῤῥησιασάμενοι δὲ ὁ παῦλος καὶ ὁ βαρνάβας εἶπον, ὑμῖν ἦν ἀνάγκαιον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.

47 ✠ Οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος, τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

48 ✠ Ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

49 ✠ διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας.

50 ✠ Οἱ δὲ ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας καὶ τὰς εὐσχήμονας, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν παῦλον καὶ τὸν βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

51 ✠ Οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ' αὐτοὺς, ἦλθον εἰς ἰκόνιον.

52 ✠ Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπλήρουντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

---

[k] דחא דרחיק [l] שרא מלתא דאלהא אלא מטל [k] דדחין אנתון לה מנכון ופסקתון על נפשכון דלא [l] שוין אנחנן לחיא דלעלם הא [m] סחפנינן לן לות עממא: 47 הכנא גיר פקדן מרן איך דכתיב [n] דסמתך נהרא לעממא דתהוא לחיא עדמא לסופיה דארעא:
48 וכד שמעין הוו עממא [o] חדין הוו ומשבחין לאלהא [p] והימנו איליך [q] דסימין הוו לחיא דלעלם:
49 [r] ומלתא דמריא מתמלא הות בכלה הו אתרא: 50 יהודיא דין גרגו לרישא דמדינתא ולנשא שהירתא
איליך דדחלן [s] הוי עמהון לאלהא [t] ואקימו [u] רדופיא על פולוס ועל ברנבא [x] ואפקו אנון מן תחומיהון:
51 וכד נפקו [y] נפצו עליהון חלא דרגליהון [z] ואתו לתון לאיקונין מדינתא:
52 [a] ותלמידא מתמלין הוו חדותא ורוחא דקודשא:

[k] דחא דרחיק [l] שרא
[m] פנא שוב [n] כום
[o] חדא [p] הימן [q] סום
[r] מלל
[s] חיא [t] קום
[u] רדף [x] נפק
[y] נפץ [z] אתא
[a] מלא

CAP. XIIII.

1 POrrò venerunt & introierunt in synagogam Jihoudæorum, & ita allocuti sunt eos, vt crediderint multi ex Jihoudæis, & ex Græcis.

2 * At Jihoudæi quidam ex ijs qui non acquieuerant, extimularunt Gentes vt malè acciperent fratres.

3 * Illi autem multum temporis illic egerũt, & palàm locuti sunt de Domino, & ipse suffragabatur sermoni gratiæ suæ signis & miraculis quæ edebat per manus eorum.

4 * Porrò tota turba ciuitatis diuisa est, alij erant cum Jihoudæis, alij verò adhærebant Apostolis.

5 * Factus est autem in eos impetus à Gentibus, & à Iihoudæis, ac primoribus eorum, ita vt contumeliis affecerint eos, & obruerint lapidibus.

6 * Quæ quum considerassent, discesserunt, seséque receperunt in vrbes Lycaoniæ & Lystra, & Derbe, vicósque circumiacentes. & illic Euangelizabant.

Feria IIII. Passionis.

7 * Cæterùm vir quidam sedebat in Lystra ciuitate, qui afflictus [impotens] erat pedibus claudus ab vtero matris suæ, qui nunquam ambulauerat.

8 * Hic audiuit Paulum loquentem. quum autem vidisset eum Paulus, & animaduertisset illum habere fidem se seruatum iri:

9 * Dixit ei alta voce, Tibi dico, In nomine Domini nostri Jeschua Meschicho, surge in pedes tuos: Itaque prosiliens surrexit, & ambulauit.

10 * Cætus verò populi quum vidissent quod fecerat Paulus, extulerunt vocem suam idiomate regionis, dicúntque, Dij assimilati sunt hominibus, & descenderunt ad nos.

11 * Proinde nominabant Barnabba Dominum Deorum; Paulũ verò Hermetem, quippe qui inciperet sermonem.

12 * Sacerdos autem illius domini deorum [Iouis] collocati extra vrbem, adduxit taurros & coronas ad fores atrij, quò loci commorabantur, volebátque eis sacrificare.

קפלאון יד

1 ואתו ועלו להון לכנושתא דיהודיא והכנא מללו עמהון איך דנהימנון סגיאא מן יהודיא ומן יונאיא ;
2 יהודיא מן אילין דלא מתחפיסין הוו גרגו לעממא דנבאשון להון לאחא ; 3 והנון זבנא סגיאא הוו תמן
מתמלא ממללין הוו על מריא והו מסהד הוא על מלתא דטיבותה באתותא והדמרתא עבד הוא באידהון ;
4 וכלהכנשא דמדינתא פליג הוא מנהון אית הוו עם יהודיא ומנהון נקיפין הוו לשליחא ; 5 הוא דין
להון נומא מן עמא ומן יהודיא ורישניהון דנצערון אנון ודרגטון אנון בכאפא ; 6 וכד ידעו שניו
אתחסו בדרינתא דלוקניא ולוסטרא ודרבא וקירויא דחדריהין ותמן מסברין הוו ;

7 ואתא עלל חימן פוס באש סחר מלל בטן באותות דמר יד גנקף דנק ראשהם עער שנא פור גנס נוס

CAP. XIIII.

Iconij FActum est aũt † in Iconio vt simul introirent synagogam Iudæorum, & loquerentur, ita vt crederet Iudæorum & Græcorum copiosa multitudo. A

Qui verò increduli fuerunt Iudæi, suscitauerunt, & ad iracundiam concitauerunt animas Gentium aduersus fratres.

Multo igitur tẽpore demorati sunt, fiducialiter agentes in Domino, testimonium perhibente verbo gratiæ suæ, dante signa & prodigia fieri per manus eorum.

Diuisa est autem multitudo ciuitatis: & quidam quidem erant cum Iudæis, quidam verò cum Apostolis.

Cum autem factus esset impetus Gẽtilium & Iudæorum cum principibus suis, vt contumelijs afficerent, & lapidarent eos;

Intelligentes confugerunt ad ciuitates Lycaonię Lystram & Derben, & vniuersam in circuitu regionem, & ibi euangelizantes erant.

Et commota est omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem & Barnabas morabantur Lystris.

ET quidam vir Lystris infirmus pedibus sedebat, claudus ex vtero matris suæ: qui nunquam ambulauerat.

Hic audiuit Paulum loquẽtem. Qui intuitus eum, & videns quia fidem haberet vt saluus fieret:

Dixit magna voce, Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit: & ambulabat.

Turbæ autem cùm vidissent quod fecerat Paulus, leuauerunt vocem suam Lycaonicè dicentes, Dij similes facti hominibus, descenderunt ad nos.

Et vocabant Barnabam, Iouem: Paulum verò Mercurium, quoniam ipse erat dux verbi.

Sacerdos quoque Iouis qui erat ante ciuitatem, tauros & coronas ante ianuas afferens, cum populis volebat sacrificare.

ιδ'.

1 Εγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος.

2 Οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν.

3 Ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παῤῥησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν.

4 Ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις.

5 Ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν, ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτοὺς·

6 συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον· κἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι.

7 Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδυνάτου τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς οὐδέποτε περιεπατήκει·

8 οὗτος ἤκουε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι·

9 εἶπε μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Σοὶ λέγω, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνάστηθι ἐπὶ σοῦ πόδας σου ὀρθός. Καὶ ἥλετο καὶ περιεπάτει.

10 Οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες, Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς.

11 Ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν, Δία· τὸν δὲ Παῦλον, Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου.

12 Ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν.

דאיכא לח

7 וגברא חד יתיב בלוסטרא מרינחא דמסגיף הוא ברגלוהי הגירא דמן כרס אמה דמסתום לא מהלך הוא ׃
8 הנא שמע לפולוס דמסלל וכר חזיהי פולוס ואשתודע דאית בה הימנותא דנחא ׃
9 אמר לה בקלא רמא לך אמר אנא בשמה דמרן ישוע משיחא קום על רגליך ושור קם והלך ׃
10 וכנשא דעמא כד חזו מדם דעבד פולוס אריכו קלהון בלשנה דאתרא ואמרין אלהא מן אתדמיו בבני אנשא נחתו לותן ׃
11 ושמיו הנו לברנבא מרא אלהא ולפולוס הרמיס מטל דהו משרא הוא במלתא ׃
12 וכומרא דמרא אלהא הוא לבר מן סדינחא איתי תורא וכלילא לתרעא דדרתא אתר דשרין הוו וצבא הוא דנדבח להון ׃

g 2

13 * Barnabba autem & Paulus quum hec
audissent; sciderunt togas suas, & prosilie-
runt, exieruntque in tumultum:
14 * Clamabant autem ac dicebant, Viri,
quid facitis? & nos homines sumus, passioni-
bus obnoxij sicut & vos, qui annuntiamus
vobis vt ab istis friuolis rebus conuertamini
ad viuentem illum, qui fecit cælum & ter-
ram, & maria, & omnia quæ in eis sunt.
15 * Qui quidem primis ætatibus permitte-
bat omnes Gentes suis ipsarum vijs incedere.
16 * Quamuis non permiserit seipsum carere
testimonio, quum benefaceret eis è cælo, de-
mitterétque pluuiam, darétque incrementum
fructibus in tempore suo, & impleret alimen-
to, & incunditate corda eàrum.
17 * Quúmque hæc dicerent, vix compescuè-
runt plebem, ne quis eis sacrificaret.
18 * Illuc autem aduenerunt Iihoudei ex Ico-
nio, & Antiochia, qui concitarunt in eos
plebem, & lapidarunt Paulum, ac protruse-
rũt eum extra ciuitatem, propterea quòd pu-
tarent eum mortuum esse.
19 * Sed congregati sunt ad eum discipuli, &
surgens ingressus est vrbem.

Feria II. hebdomadis IIII.
Ieiunij.

Postridie verò exijt illinc cum Barnab-
ba; venerúntque Derben ciuitatem.
20 * Quúmque euangeliz assent filiis illius ci-
uitatis [ciuibus] & docuissent multos, ipsi re-
deuntes venerunt Lystram vrbem, & Ico-
nium, & Antiochiam:
21 * Confirmantes animos discipulorum, &
efflagitantes ab eis, vt perseuerarent in fide,
& dicentes eis, per oppressiones quamplurimas oportere ingredi regnum Dei.
22 * Porrò constituerunt sibi per omnem Ecclesiam Presbyteros, quum ieiunarent cum
eis; ac precarentur & commendarent eos
Domino nostro in quem crediderant.
23 * Quúmque perlustrassent regionem Pisidiæ, venerunt in Pamphyliam.
24 * Et quum locuti essent in Perga vrbe sermonem Domini, descenderunt Aitaliam.

---

13 בַּרְנַבָּא דֵין וּפוֹלוֹס כַּד שְׁמַעוּ סַדְּקוּ נַחְתֵּיהוֹן וְשַׁוְּיוּ וַנְפַּקוּ לְהוֹן לְוַת אֲכְלוֹם ׀ 14 וְקָעֵין הֲוֵו וְאָמְרִין
עֲבַדָא מָנָא עָבְדִין אַף חָנָן בְּנֵינָשָׁא חָנָן חָשׁוּשָׁא אֲכְוָתְכוֹן דְּמַסְבְּרִינָן לְכוֹן דְּמִן הַלֵּין בַּטְלָתָא חְתַפְּנוּן לְוַת חַיָּא
דִּי עֲבַד שְׁמַיָא וְאַרְעָא וַיַּמָּא וְכָל דְּאִית בְּהוֹן ׀ 15 הַוּ דַּבְּדָרָא קַדְמָיָא שְׁבַק הֲוָא אֲנוּן לְכָלְהוֹן עַמְמֵא דְּנַאזְלוּן
סְיוּדְתְּהָא דְנַפְשָׁהוֹן ׀ 16 כַּד לָא שְׁבַק נַפְשֵׁה דְּלָא סָהֲדוּ כַּד עֲבַד הֲוָא לְהוֹן טָבְתָא מִן שְׁמַיָא וּמַטְרָא וַמְרַבְּיָא
וְאַפְּאֵרָא בְּזַבְנֵיהוֹן וּמַלְיָא הֲוָא חוּרְסָיָא וּבְסִימוּתָא לַבְּוָתְהוֹן ׀ 17 וְכַד הֲלֵין אֲמְרִין בְּוָוּ מִן מִחְסַן כְּלוּ לְעַמָּא דְּאַנָּשׁ
לְאַנְגָּסָא לְהוֹן ׀ 18 אֲתוֹדִין לְחַסָּן יְהוּדָיָא מִן אִיקֹנִין וּמִן אַנְטִיכְיָא וְשַׁגְּשׁוּ עֲלֵיהוֹן לְעַמָּא וְרַגְּמוּהִי לְפוֹלוֹס וְגָרוּהִי
לְבַרָּא מִן קַרְיָתָא מִטְּל דְּסָבְרִין הֲוֵו דְּמִיתְלֵה ׀ 19 וְכַנְּשׁוּ עֲלֵיהוֹן תַּלְמִידָא וְקָם עַל לַמְדִינְתָּא

[l] גרנבא דין ופולוס כד שמעו סדקו נחתיהון ושוו ונפקו להון לות אכלום ׀ [m] וקעין הוו ואמרין
עבדא מנא עבדין אף חנן בנינשא חנן חשושא אכותכון דמסברינן לכון דמן הלין בטלתא חתפנון לות חיא
דעבד שמיא וארעא וימא וכל דאית בהון ׀ הו דבדרא קדמיא שבק הוא אנון לכלהון עממא דנאזלון
סיודתהא דנפשהון ׀ כד לא שבק נפשה דלא סהדו כד עבד הוא להון טבתא מן שמיא ומטרא ומרביא
ואפארא בזבניהון ומליא הוא חורסיא ובסימותא לבוותהון ׀ וכד הלין אמרין בוו מן מחסן כלו לעמא דאנש
לאנגסא להון ׀ אתודין לחסן יהודיא מן איקנין ומן אנטיכיא ושגשו עליהון לעמא ורגמוהי לפולוס וגרוהי
לברא מן קרינתא מטל דסברין הוו דמיתלה ׀ וכנשו עליהוי תלמידא וקם על למדינתא

[l] לבשו [m] שגר [n] מן לשון
[o] קעא [p] פיר כמוכם
[q] סבר כשר [r] נבא
[s] אזל [t] טוב
[u] נחת מוריד [v] תרסי
ופיר מאכל
[x] קלא [y] אתא
[z] גרא השלך

13 * Quod vbi audierunt Apostoli Barnabas & Paulus, concissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes: C

13 * ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι βαρνάβας καὶ παῦλος, διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν εἰσεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες·

14 * Et dicentes, Viri, quid hæc facitis? & nos mortales sumus, similes vobis homines, annuntiantes vobis ab his vanis conuerti ad Deum viuum, qui fecit cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt.

Psa. 145. a. 6. Apo. 14. b. 7. Psal. 2. a. 13.

14 * καὶ λέγοντες, ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; C ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς·

15 * Qui in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas.

15 * ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.

16 * Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de cælo, dans pluuias, & tempora fructifera, implens cibo & lætitia corda nostra.

16 * καί τοι γε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν.

17 * Et hæc dicentes, vix sedauerunt turbas, ne sibi immolarent.

17 * καὶ ταῦτα λέγοντες, μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

18 * Superuenerunt autem quidam ab Antiochia & Iconio Iudæi: & persuasis turbis lapidantésque Paulum, traxerunt extra ciuitatem, æstimantes eum mortuum esse.

1. Co. 11. 2. Co. 11. 25.

18 * διατριβόντων δὲ αὐτῶν C διδασκόντων ἐπῆλθον ἀπὸ ἀντιοχείας καὶ ἰκονίου ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους, C λιθάσαντες τὸν παῦλον, ἔσυραν ἔξω τῆς πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι.

19 * Circundantibus autem eum discipulis, surgens intrauit ciuitatem, & postera die profectus est cum Barnaba in D Derben.

19 * κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν, ἀνάστας εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ βαρνάβᾳ εἰς δέρβην.

20 * Cumque euangelizassent ciuitati illi, & docuissent multos, reuersi sunt Lystram & Iconium, & Antiochiam:

20 * Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν λύστραν καὶ ἰκόνιον καὶ ἀντιόχειαν·

21 * Confirmãtes animas discipulorum, exhortantésque vt permanerent in fide, & quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

21 * ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

22 * Et cùm constituissent illis per singulas ecclesias presbyteros, & orassent cum ieiunationibus, commendauerunt eos Domino in quem crediderunt.

22 * χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν.

23 * Transeuntésque Pisidiam, venerunt in Pamphyliam.

23 * καὶ διελθόντες τὴν πισιδίαν ἦλθον εἰς παμφυλίαν.

24 * Et loquentes verbum Domini in Pergen, descenderunt in †Attaliam. Italiam

24 * καὶ λαλήσαντες ἐν πέργῃ τὸν λόγον, κατέβησαν εἰς ἀτταλείαν.

---

[a] אִתָּא [b] תַּלְמִיד לְמִד
[c] שְׁרַד [d] בְּעָא [e] קָנָא
[f] חַיְּמָן [g] אַרְעָא [h] צְרִיד
[i] עָלַל [k] קוּם [l] הוֹדָה
[m] צוֹם [n] צְלָא פלל
[o] נְעָל הפקיד [p] חַיְּמָן
[q] כְּרַךְ חור
[r] אִתָּא [s] מְלַל

לס דַּיְתְרִין דְּשַׁבְּתָא דַּאַרְבְּעָא דְּצוּמָא

[13] וְלַיּוֹמָא אֲחָרְנָא נְפַק לַה מִן תַּמְּן עִם בַּרְנַבָּא [a] וְאַתּוּ לְדֶרְבֶּא מְדִינְתָּא ׃
[14] הַוּוּ לְמַגְיָאֵא וְהַפְּכוּ אִתּוּ לְהוּן לְלוּסְטְרָא מְדִינְתָּא וְלְאִיקָנוּן וְלַאנְטִיכְיָא ׃
[15] דִּבְעִין הַוּוּ מְגַרְהוּן [c] דְּנִקְוּוּן [f] בְּהֵיסְנוּתָא וְאַמְרִין הֲוֵי לְהוּן [g] דְּבָאוּלְצָנָא סַגִּיאָא [h] וְלָא [i] לְמֵעֲל לְמַלְכוּתֵה דְּאֱלָהָא ׃
[16] [k] וְאַקִּימוּ לְהוּן בְּכָל [l] עִדְּתָא קַשִּׁישֵׁא כַּד [m] צָיְמִין הֲוֵי עַמְּהוּן [n] וְמְצַלִּין [o] וּמַגְעֲלִין הֲוֵי לְהוּן לְמָרֵן הַו׳ [p] דְּהֵימְנוּ בֵּהּ ׃
[17] וְכַד [q] אֶתְכַּרְכוּ בַּאתְרָא דְּפִיסִידְיָא [r] אֵתּוּ לְהוּן לְפַמְפוּלְיָא ׃
[18] דְּמָרְיָא נְחֵת לְהוּן לַאיטַלְיָא ׃
[19] וְכַד מַלְּלוּ בְּפַרְגָא מְדִינְתָּא [s] סְלָתָא
[20] וְכַד מְסַבְּרִין הֲוֵי לְבְנֵי מְדִינְתָּא הַי [b] תַּלְמִידוּ
[21] בַּד [e] מְשַׁרְרִין הֲוֵי נַפְשָׁתְהוּן דְּתַלְמִידֵיא

25 ✱ Et ab hinc pergentes per mare venerunt Antiochiam; quoniam inde commendati fuerant gratiæ Domini ad opus illud quod peregerunt.

26 ✱ Quum autem conuenissent tota Ecclesia, narrauerunt quæcunque egisset Deus cum ipsis, eúmque reserasse fores fidei Gentibus.

27 ✱ Et multum temporis illic egerunt apud discipulos.

CAP. XV.

1 DEscenderant autem quidam à Jiboudea, & docebant fratres, Nisi circuncidamini ritu legis, non potestis seruari.

2 ✱ Proinde ortus est tumultus plurimus & disceptatio Paulo & Barnabbæ cum eis; factúmque est vt ascenderint Paulus & Barnabba, & alij cum eis ad Apostolos & Presbyteros, qui erant in Ourischlem, propter hanc quæstionem.

3 ✱ Itaq; deducens dimisit eos Ecclesia: & obiuerunt totam Phœniciam, atque adèo per Scamaritanos, renuntiantes de conuersione Gentium, & affecerunt gaudio magno omnes fratres.

Matutinis feria v. Secretorum.

4 ✱ Quum autē peruenissent ad Ourischlem, excepti sunt ab Ecclesia, & ab Apostolis, & Presbiteris & renuntiarunt quæcunque egerat secum Deus.

5 ✱ Sed inquiunt surrexerunt homines illi ex doctrina Perischæorum, qui crediderunt: dicunt autem, oportebat vos circuncidere eos, & præcipere vt obseruent Legem Mousche.

6 ✱ Congregati sunt itaque Apostoli & Presbyteri, vt prouiderent huic sermoni [negotio.]

7 ✱ Multáque habita disceptatione, surrexit Schemeoun & dixit eis, Viri fratres, vos scitis à primis diebus per os meum, meum, inquam, elegisse Deum vt audirent Gentes sermonem Euangelij, & crederent.

8 ✱ Et Deus qui nouit corda, suffragatus est eis, dedítque eis Spiritum Sanctitatis sicut & nobis.

9 ✱ Nihilque discreuit inter nos; & ut, quippe qui purgauerit fide corda eorum.

---

25 וכדין חמין תדין בימא ואתו להון לאנטיכיא מטל דמן תמן מגעלין הוו לטיבותה דמריא לעבדא הו דשלמו :
26 וכד כנשו כלה עדתא משתעין הוו כל מדם דעבד אלהא עמהון ודפתח חדעא דהימנותא לעממא :
27 וחנא שגיאא הוו תמן לות תלמידא :

פלאון יח

1 ומן תמן תדין ביומא ואתו לתון לאנטיכיא מטל דמן תמן מגעלין הוו לטיבותה דמריא לעבדא הו דשלמו :
2 וכד כנשו כלה עדתא משתעין הוו כל מדם דעבד אלהא עמהון ודפתח חדעא דהימנותא לעממא :
3 וחנא שגיאא הוו תמן לות תלמידא :
4 ומן יהוד אנשא מן יהוד ומלפין הוו לתון לאחא דאנהו ולא גזרין אנתון בעידא דנסמוסא לא משכחין אנתון
5 ולמתא : ואתו אנשא מן פרוש דהמנו אנון ואמרין אנון דמן הכין פולוס וברנבא ואחרנא עמהון
6 לאתא לקשישא ולמתא לפולוס ולברנבא עמהון והוות דנסקין פולוס וברנבא ואחרנא עמהון
7 לות שליחא וקשישא דבאורשלם מטל הדא בעתא : ולוית שרת אנין עדתא ורדין הוו בכלה פוניקא ואף
8 מן שמרא כד משתעין הוו על פוניא דעממא ועבדין הוו חדותא רבתא לכלהון אחא :

9 ורא טוב
10 שעא מפר חימן
11 זבנא זמן נחת
12 אלף עד אוער
13 חיא בעא נסק
14 לא קהל רדא
15 שעא מספרים
16 פנא חשובת חדא

25 Et inde nauigauerunt Antiochiam, vnde erant traditi gratiæ Dei in opus quod compleuerunt.

26 Cùm autem venissent, & congregassent ecclesiam, retulerunt quãta fecisset Deus cum illis, & quia aperuisset Gentibus ostium fidei.

27 Morati sunt autẽ tempus non modicum cum discipulis.

25 καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν.

26 παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως.

27 διέτριβον δὲ ἐκεῖ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

CAP. XV.

1 Et quidam descendẽtes de Iudæa, docebant fratres: Quia nisi circuncidamini secundum morem Moysi, non potestis saluati.

2 Facta ergo seditione non minima Paulo & Barnabæ aduersus illos, statuerunt vt ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alij ex illis ad Apostolos & presbyteros in Ierusalem, super hac quęstione.

3 Illi ergo deducti ab ecclesia pertransibant Phœnicen & Samariam, narrantes conuersionem Gentium: & faciebãt gaudium magnum omnibus fratribus.

4 Cùm autem venissent Ierosolymam, susceptí sunt ab ecclesia & ab Apostolis & senioribus, annuntiantes quãta Deus fecisset cum illis.

5 Surrexerunt autem quidam de hæresi Pharisæorum qui crediderunt, dicentes, Quia oportet circuncidi eos, præcipere quoque seruare legem Moysi.

6 Conueneruntque Apostoli & seniores videre de verbo hoc.

7 Cùm autem magna conquisitio fieret, surgẽs Petrus dixit ad eos, Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Euangelij, & credere.

8 Et qui nouit corda Deus, testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum sicut & nobis.

9 Et nihil discreuit inter nos & illos, fide purificans corda eorum.

ιε.

1 Καὶ τινὲς κατελθόντες ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι.

2 γενομένης οὖν στάσεως καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ παύλῳ καὶ τῷ βαρνάβᾳ πρὸς αὐτοὺς, ἔταξαν ἀναβαίνειν παῦλον καὶ βαρνάβαν καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπόστολοις καὶ πρεσβυτέροις εἰς ἱερουσαλὴμ, περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

3 οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, διήρχοντο τὴν φοινίκην καὶ σαμάρειαν, ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

4 παραγενόμενοι δὲ εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλαν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν.

5 ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν φαρισαίων, πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον μωϋσέως.

6 συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου.

7 πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης, ἀναστὰς πέτρος εἶπε πρὸς αὐτοὺς· ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι.

8 καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν,

9 καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν.

ד׳צפרא ד׳חמשא ד׳ארבעא מ

4 וכד אתו לאורשלם אתקבלו מן עדתא ומן שליחא ומן קשישא ואשמעיו להון כל מא דעבד עמהון אלהא׃
5 קמו דין אנשא אילין דהימנו הוו מן יולפנא דפרישא ואמרין דהלא הוא לכון למגזר אנון ולמפקדון אנון
6 אתכנשו דין שליחא וקשישא דנחזון על מלתא הדא׃ 7 וכד הות בעתא סגיאתא
קם שמעון ואמר להון גברא אחין אנתון ידעין אנתון דמן יומי דילי גבא אלהא דנשמעון עממא
מלתא דסברתא ונהימנון׃ 8 ואלהא דידע דבלבותא אסהד עליהון ויהב להון רוחא דקודשא איך ולן׃
9 ומדם לא פרש בינין ולהון מטל דרכי בהימנותא לבותהון׃

ר׳נא סד׳
ב׳ אתא ג׳ שיעא
ד׳ קום ה׳ הימן ו׳ אלף
ז׳ גזר סול ח׳ נטר נצר
ט׳ חזא
י׳ מלל
יא׳ בעא יב׳ מלל נשמע
יג׳ הימן יד׳ לב

10 * Nunc ergo quid tentatis Deum, vt imponatis iugum ceruici discipulorum, quod nec patres nostri, nec nos potuimus perferre?

11 * Sed per gratiam Domini nostri Jeschua Meschicho credimus nos seruatum iri perindè vt eos.

12 * Tacuit autem tota turba, & audiebant Paulum & Barnabba referentes quanta edidisset Deus per manus ipsorum signa & virtutes inter Gentes.

Feria III. hebdom. IIII. Ieiunij.

13 * Vbi autem conticuissent, surrexit Jaakoub, & ait, Viri fratres, auditeme.

14 * Schemeoun retulit nobis quomodo cœperit Deus eligere ex Gentibus populum nomini suo.

15 * Et huic rei consonant verba prophetarum, prout scriptum est:

16 * Post hæc reuertar, & erigam tabernaculum Dauid quod cecidit; & ædificabo quod collapsum est ex eo, atque illud restaurabo.

17 * Adeò vt requirant cæteri homines Dominum, & omnes Gentes super quas inuocatum est nomen meum: dicit Dominus qui facit hæc omnia.

18 * Nota sunt ab æuo opera Dei.

19 * Quamobrem ego dico eos non esse contundendos qui ex Gentibus conuertuntur ad Deum.

20 * Sed mittemus ad eos, vt abstineant à pollutione sacrificij, & à scortatione, & strangulato, & sanguine.

21 * Mousche enim ab ætatibus antiquis in omni ciuitate habet præcones in synagogis, qui per singula Sabbatha legant eum.

22 * Tunc Apostoli & Presbyteri cum tota Ecclesia elegerunt viros ex se, quos miserunt Antiochiam vnà cum Paulo & Barnabba, nempe Iihoudo qui vocatur Bar-Schabbo, & Schilo viros qui primarij erant inter fratres.

Medio Ieiunio.

23 * Porrò scripserunt epistolam per manus eorum [quam deferrent] hoc modo: Apostoli & presbyteri, & fratres, ijs qui sunt Antiochiæ, & in Syria, & Cilicia fratres ex Gentibus, pacem. [Salutem].

---

10 וְהָשָׁא אַנְתּוּן מְנַסִּין אֱנָתּוּן לֵאלָהָא אֵיךְ דְּתִסְימוּן נִירָא עַל צַוְּרֵיהוּן דְתַלְמִידָא אֵינָא דְּאַף לָא אֲבָהָתַן אָף
לְמִנְּסֵי אֶשְׁכַּחְנָן לְמִסְבָּלָן: 11 אֶלָּא בְּטַיְבוּתֵה דְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מְהֵימְנִינָן דְּנִתְּחֵא אַכְּוָתְהוּן: 12 וְשָׁתְקוּ כֻּלָּה
קְהָלָא וְשָׁמְעִין הֲוָו לְפוֹלוֹס וְלִבַרְנַבָא דְּמְשַׁתְּעִין הֲוָו עַל מָא דַּעֲבַד אֱלָהָא בְּאִידֵיהוּן אָתְוָתָא וּגְבוּרְוָתָא בְּעַמְמֵא:
יום תְּלָתָא דְשַׁבְּתָא דְאַרְבְּעָא דְצוֹמָא מא
13 וּבְתַר דְּשָׁתְקוּ קָם יַעֲקוֹב וַאֲמַר גַּבְרֵא אַחִין שׁוּמְעוּנִי: 14 שִׁמְעוֹן אֶשְׁתַּעִי לְכוּן אֵיכְנָא שָׁרֵי אֱלָהָא לְמִגְבָּא מִן
עַמְמֵא עַמָּא לְשָׁמֵה: 15 וְלְהָדָא שְׁלִמָן מִלַּיְהוּן דְּנְבִיֵּא אַיְךְ מָא דִּכְתִיב: 16 דְּמִן כְּתַר הָדֵין אֶתְיָף וְאַקִים
מִשְׁכְּנָה דְדָוִד דְּאִינָא דְנָפַל וְנַאבְנֵא מְדֻם דְּנָפַל מִנֵּה וַאֲקִימְיוּהִי: 17 אֵיךְ דְּנִבְעוּן שַׁרְכָּהוּן דְּבְנֵינָשָׁא לְמָרְיָא

10 Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, quod neque patres noſtri neque nos portare potuimus?

11 Sed per gratiam Domini Ieſu Chriſti credimus ſaluari, quemadmodum & Cilli.

12 Tacuit autem omnis multitudo: & audiebant Barnabam & Paulum narrantes quanta Deus feciſſet ſigna & prodigia in Gentibus per eos.

13 Et poſtquam tacuerunt, reſpondit Iacobus, dicens, Viri fratres, audite me.

14 Simon narrauit quemadmodũ primùm Deus viſitauit ſumere ex Gentibus populum nomini ſuo.

15 Et huic concordant verba Prophetarum, ſicut ſcriptum eſt:

16 Poſt hæc reuertar, & reædificabo tabernaculum Dauid, quod decidit, & diruta eius reædificabo, & erigam illud:

17 Vt requirant cæteri hominum Dominum, & omnes gentes ſuper quas inuocatum eſt nomen meum, dicit Dominus faciens hæc.

18 Notum ab ſeculo eſt Domino opus ſuum.

19 Propter quod ego iudico, nõ inquietari eos qui ex Gentibus conuertuntur ad Deum.

20 Sed ſcribere ad eos vt abſtineant ſe à contaminationibus ſimulachrorum, & fornicatione, & ſuffocatis, & ſanguine.

Leuit. 15. cap. & 17. cap.

21 Moyſes enim à temporibus antiquis habet in ſingulis ciuitatibus qui eũ prædicent in ſynagogis, vbi per omne ſabbathum legitur.

22 Tũc placuit Apoſtolis & ſenioribus cum omni eccleſia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Iudam, qui cognominabatur Barſabas, & Silam viros primos in fratribus:

23 Scribentes per manus eorũ †. APOSTOLI & ſeniores, fratres, his qui ſunt Antiochiæ & Syriæ & Ciliciæ fratribus ex Gentibus, ſalutem.

Epiſtola conuincentis

10 νῦν οὖν, τί πειράζετε τὸν θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι;

11 ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι.

12 ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρναβᾶ καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν.

13 Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς, ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων, ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου.

14 συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

15 καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται·

16 μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν,

17 ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει κύριος ὁ ποιῶν πάντα ταῦτα.

18 ἃ ἐστι γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ.

19 διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν·

20 ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος.

21 Μωσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

22 τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρναβᾷ, Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Βαρσαββᾶν, καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς·

23 γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε· οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ, τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν, χαίρειν.

---

18 יְדִיעִין אִנּוּן מִן עָלַם עֲבִדוֹהִי דֵּאלָהָא׃
19 מָטֶל הָדָא אֲנָא אָמַר אֲנָא דְּלָא נְהֵוּן שָׁחֲקִין לַאילִין דְּמִן עַמְמַא מִתְפְּנִין לְוָת אֱלָהָא׃
20 אֶלָּא נִשְׁתְּלַח לְהוֹן דְּנִתְחַזּוֹן פְּרִיקִין מִן טַמְאוּתָא וּדְבִיתָא וּמִן דְּחַנִיקָא וּמִן דְּמָא׃
21 מוֹשֶׁא גִּיר מִן דָּרָא קַדְמָיָא בְּכָל מְדִינָא אִית חָוָא לֵהּ כָּרְזָא בַּכְנוּשְׁתָּא דִּבְכָל שַׁבִּין מִתְקְרֵין לֵהּ׃
22 הֵידֵין שְׁלִיחָא וְקַשִּׁישֵׁא עִם כֻּלְּהּ עֲדָתָא גְּבוֹ גַּבְרָא מִנְּהוֹן וְשַׁדָּרוּ לַאנְטִיוֹכִי עִם פּוֹלוֹס וּבַרְנַבָּא לִיהוּדָא דְּמִתְקְרֵא בַּרְשַׁבָּא וְלִשִׁילָא גַּבְרָא דְּרִישָׁא הֲוֹוּ בְּהוֹן בַּאחָא׃
23 וְכַתְבוּ אֶגַּרְתָּא בְּאִידֵיהוֹן הָכֵנָא שְׁלִיחָא וְקַשִּׁישֵׁא דְּפֻלְגַּת רְשׁוּמָא מב
וְאחָא לַאילִין דְּאִית בַּאנְטִיוֹכִי וּבְסוּרְיָא וּבְקִילִיקְיָא אֲחָא דְּמִן עַמְמַא שְׁלָם׃

° קְרָא
° פְּנָא ° שְׁלַח
° טְמָא ° זְנָא
° שַׁבָּת
° קְרָא ° גְּבָא
° יד

24 * Auditione accepimus quosdam è nobis exisse, vobísque incussisse terrorem sermonibus, ac labefactasse animas vestras, quum dicerent vos esse circuncidendos, Legémque observaturos, quibus nos hoc nõ præceperamus.

25 * Quapropter cogitauimus omnes congregati ac delegimus viros, ad vósque mittimus cum Paulo, & Barnabba charissimis nostris:

26 * Hominibus, qui exposuerunt animas suas pro nomine Domini nostri Jeschua Meschicho.

27 * Itaque misimus cum eis Jihoudo & Schilo, vt ipsi verbis hæc vobis renuntient.

28 * Placuit enim Spiritui Sanctitatis ac etiã nobis, nequid imponeremus vobis amplius oneris quàm hæc quæ necessaria sunt.

29 * Vt abstineatis ab immolato, & à sanguine, & suffocato, & scortatione: quúmque conseruaueritis animas vestras ab his, benè se habebunt. Estote veraces in Domino nostro.

30 * Illi porrò qui missi fuerant, venerunt Antiochiam, congregarúntque totum populum, ac reddiderunt Epistolam.

31 * Quam quùm legissent, gauisi sunt, & consolationem receperunt.

32 * Et sermone diuite roborarunt fratres, confirmarúntq; domesticos Jihoudo & Schilo, quippe qui & ipsi prophetæ essent.

33 * Quúmque illic egissent aliquandiu, dimiserunt eos fratres cum pace ad Apostolos.

Deest versus 34.

Feria v. hebdomadis III. Ieiunij.

35 * Paulus autem & Barnabba commorati sunt Antiochiæ, docebántque, & euangelizabant cum plurimis alius sermonem Dei.

36 * Post aliquot autem dies, dixit Paulus Barnabbæ: Reuertamur, & inuisamus fratres per vnamquamque ciuitatẽ in qua predicauimus sermonem Dei, vt videamus quid agant.

37 * Barnabba autem volebat assumere Jouchanõ illum qui cognominatus est Marcus.

38 * Paulus verò nolebat assumere eum secum, quippe qui reliquisset eos, quum ipsi essent Pamphyliæ, nec profectus fuisset cum eis.

39 * Propter hanc contentionem diuisi sunt alter ab altero: & Barnabba assumpsit Marcum, & per mare perrexerunt, atque profecti sunt Cyprum.

---

24 שמעין לן דאנשין מן בנן נפקו
ודלחכין במלא ואהפכו נפשתכין כד אמרין דתהון גזירין ונטרין נמוסא אילין דלחנן
לא פקדן אנן: 25 מטל הנא אתחשבן כלן כד כנישינן וגבין גברא ושדרן לותכון עם פולוס וברנבא חביבין:
26 אנשא דאשלמו נפשתהון חלף שמה דמרן ישוע משיחא: 27 ושדרן עמהון ליהודא ולשילא דהנון במלתא
אמרין לכון הנין חלין: 28 הוא גיר עבינא לרוחא דקודשא ואף לן דלא נתחסים עליכון יוקרא יתירא לבר
מן אלין דאלין: 29 דתתרחקון מן דביחא ומן דמא ומן חניקא ומן זניותא וכד תטרון נפשכון מן אלין
שפיר תהוון הוו שרירין במרן: 30 הנון דין דאשתלחו אתו לאנטיכיא וכנשו כלה עמא ויהבו אגרתא:
31 וכד קרו חדיו ואתכיאו 32 ובמלתא עתידא תילו לאתא וקיימו אנון דביה יהודא ושילא מטל דאף הנון
נבא נחם מלל קום
דלח חפחד מלל
גבא בחר
שלם נחן
צבא סום יקר כבד
רחק דבח זכח זנא
נטר גזר שרח
אתא קרא חדא

24 * Quoniam audiuimus, quia quidam ex nobis exeuntes, turbauerunt vos verbis, euertentes animas vestras, quibus E non mandauimus.

25 * Placuit nobis collectis in vnum, eligere viros, & mittere ad vos cum charissimis nostris Barnaba & Paulo;

26 * Hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri Iesu Christi.

27 * Misimus ergo Iudam & Silam, qui & ipsi vobis verbis referent eadem.

28 * Visum est enim Spiritui sancto & nobis, nihil vltrà imponere vobis oneris quàm hæc necessaria.

29 * Vt abstineatis vos ab immolatis simulachrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione, à quibus custodientes vos, bene agetis. Valete.

Exo. 23. Leu. 20. Iosu. 21. Ezech. 25.

30 * Illi ergo dimissi descenderunt Antiochiam: & cõgregata multitudine tra- F diderunt Epistolam.

31 * Quam cùm legissent, gauisi sunt super consolatione.

32 * Iudas aũt & Silas, & ipsi cùm essent prophetæ, verbo plurimo consolati sunt fratres, & confirmauerunt.

33 * Facto autem ibi aliquanto tempore, dimissi sunt cum pace à fratribus ad eos qui miserant illos.

34 * Visum est autem Silæ ibi remanere: Iudas autem solus abijt Ierusalem.

35 * PAVLVS autem & Barnabas demorabantur Antiochiæ, docẽtes, & euan gelizantes cum alijs pluribus verbum Domini.

36 * Post aliquot autem dies, dixit ad Barnabam Paulus; Reuertẽtes visitemus fratres per vniuersas ciuitates, G in quibus prædicauimus verbum Domini, quomodo se habeant.

37 * Barnabas autem volebat secum assumere & Iohannem, qui cognominabatur Marcus.

38 * Paulus autem rogabat eum, vt qui discessisset ab eis de Pamphylia, & non venisset cũ eis in opus, nõ debere recipi.

39 * Facta est autem dissensio, ita vt discederent abinuicem; & Barnabas quidem assumpto Marco nauigaret Cyprum.

24 * ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐ διεστειλάμεθα.

25 * ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένοις ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ,

26 * ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

27 * ἀπεσταλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

28 * ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων·

29 * ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας, καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι, ἑτέροις μὴ ποιεῖτε, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς, εὖ πράξαιτε· ἔρρωσθε.

30 * οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος, ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν.

31 * ἀναγνόντες δὲ, ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει.

32 * Ἰούδας τε καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ἐπεστήριξαν.

33 * ποιήσαντες δὲ χρόνον, ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας·

34 * ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ.

35 * Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου.

36 * μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν, ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχουσι.

37 * Βαρνάβας δὲ ἐβουλεύσατο συμπαραλαβεῖν τὸν Ἰωάνην τὸν καλούμενον Μάρκον.

38 * Παῦλος δὲ ἠξίου τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον.

39 * ἐγένετο οὖν παροξυσμὸς, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον.

---

[a] שרא נביא הוו ׃ [23] וכד הוו תמן זבנא [n] שרו אנון אחא בשלמא לות שליחא ׃
יום חמשא ד׳שבתא ד׳ארבעא ד׳צומא מג

[a] קויו אלף סבר כשר
[b] יום פנא
[c] סער פקד כרז
[d] מלל כנא
[e] דבר לקח
[f] חרא [g] תרא

[24] פולוס דין וברנבא [a] קויו הוו באנטיוכי [b] ומלפין הוו [c] ומסברין עם אחרנא סגיאא מלתה דאלהא ׃
[25] ובתר [d] יומתא אמר פולוס לברנבא [e] נתפנא [f] ונסעור לאחא דבכל מדינא [g] דבכרזן בה [h] מלתא דאלהא ונחזא מנא
עבידין ׃ [26] ברנבא דין צבא הוא דנדבר ליוחנן הו [i] דאתכני מרקוס ׃ [27] פולוס דין לא צבא הוא
[k] דנדברה עמהון מטל דשבק הוא אנון כד הנון בפמפוליא ולא אזל עמהון ׃ [28] מטל הנא [l] חרינא פרשו חד מן
[m] חד וברנבא דבר למרקוס [n] ורדו בימא ואזלו להון לקופרוס ׃

40 *Paulus verò delegit sibi Schilou, et exiit quum commendatus esset à fratribus gratiæ Dei.

41 *Obiitque Syriam & Ciliciam, confirmabatque Ecclesias: & peruenit Derben ciuitatem, & Lystram.

Feria VI. hebdomadis IIII. Ieiunij.

CAP. XVI.

1 ERat autem illic discipulus quidam nomine Timotheus, filius Jiboudææ cuiusdam fidelis, cæterùm patre Gentili.

2 *Omnesque discipuli ex Lystris, & Jconio huic dabant testimonium.

3 *Hunc volebat Paulus assumere vt eum duceret secum; & acceptum eum circuncidit propter Jihudæos, qui erant in illa regione, nouerant enim omnes patrem eius Gentilem fuisse

4 *Quum autem proficiscerentur per vrbes, prædicabant & docebant eos vt obseruarent placita illa, quæ scriptis mandauerant Apostoli & Presbyteri qui erant in Ouri-schlem.

5 *Itaque Ecclesiæ cõfirmabantur fide, multique fiebant numero quotidie.

6 *Porrò peragrarunt Phrygiam & Galatiam regiones, & prohibuit eos Spiritus Sanctitatis, ne loquerentur sermonem Dei in Asia.

7 *Quumque venissent Mysiam regionem, volebant proficisci illinc Bithyniam, sed non permisit eis Spiritus Jeschua.

Sabbatho IIII. Ieiunij.

8 *Quumque exissent ex Mysia, venerunt Troadem regionem.

9 *Et per visum nocte apparuit Paulo, quasi vir quidam Macedo stans, & efflagitans ab eo dicens: Veni Macedoniam, & fer mihi opem.

10 *Quum autem visum vidisset Paulus, statim studuimus adire Macedoniam, quippe qui intelligeremus Dominum nostrum nos vocasse vt euangelizaremus eis.

11 *Pergentes itaque ex Troade direximus iter ad Samothraciam, & illinc postridie venimus Neapolim vrbem.

---

40 פולוס דין גבאלה לשילו ונפקכר מגעל מן אחא לשיבותה דאלהא ׃
41 ואזל לסוריא ולקליקיא ומקים עדתא ומטי הוא לדרבא ולוסטרא ׃
איתהוא דין תמן תלמידא חד דשמה טימתאוס ברה דיהודיתא חדא מהימנתא ואבוהי ארמיא ׃
2 וקלהין תלמידא דמן לוסטרא ומן איקונין מסהדין הוו עלוהי ׃
3 להנא צבא הוא פולוס דנדבריוהי עמה מטל יהודאיא דאית הוו באתרא ידעין הוו גיר כלהין לאבוהי דארמיא הוא ׃
4 וכד אזלין הוו במדינתא
עדין הוו מלפין להין דנטרין הוין גזרין פוקדנא אילין דכתבו שליחא וקשישא דבאורשלם ׃

40 געל מפוקד טוב
41 ורדא הוא בסוריא
קום קהל
3 חיתן גוי
לגר סהד רבר
לקח
כרז אלף

40 * Paulus verò electo Sila profectus est, traditus gratiæ Dei à fratribus.

41 * Perambulabat autem Syriam & Ciliciam, confirmans ecclesias: præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.

40 * παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος σίλαν, ἐξῆλθε, παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.

41 * διήρχετο δὲ τὴν συρίαν καὶ κιλικίαν, ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

CAP. XVI. ιϛ.

1 * PEruenit autem in Derben & Lystram. Et ecce, discipulus quidã erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris Iudææ fidelis, patre Gentili. A

2 * Huic testimonium bonum reddebant qui in Lystris erant & Iconio fratres.

3 * Hunc voluit Paulus secum proficisci: & assumens circuncidit eum propter Iudæos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quòd pater eius erat Gentilis.

4 * Cùm autem pertransirent ciuitates, tradebant eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis & senioribus qui erant Ierosolymis.

5 * Et Ecclesiæ quidem confirmabantur fide, & abundabant numero quotidie.

6 * Transeũtes autem Phrygiam & Galatiæ regionem, vetati sunt à Spiritu sancto loqui verbum † in Asia. Dei

7 * Cùm venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam: & non permisit eos Spiritus Iesu. B

8 * CVM autem pertrãsissent Mysiam, descenderunt Troadem:

9 * Et visio per noctem Paulo ostẽsa est: Vir Macedo quidam erat stans, & deprecans eum, & dicens, Transiens in Macedoniam, adiuua nos.

10 * Vt autem visum vidit, statim quæsiuimus proficisci in Macedoniam, certi facti quòd vocasset nos Deus euangelizare eis.

11 * Nauigantes autem à Troade, recto cursu venimus Samothraciã, & sequenti die Neapolim.

1 * Κατέντησε δὲ εἰς δέρβην καὶ λύστραν, καὶ ἰδὲ μαθητής τις ἦν, ὀνόματι τιμόθεος, υἱὸς γυναικός τινος ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ ἕλληνος,

2 * ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν λύστροις καὶ ἰκονίῳ ἀδελφῶν.

3 * τοῦτον ἠθέλησεν ὁ παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν, διὰ τοὺς ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι ἕλλην ὑπῆρχεν.

4 * ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν ἱερουσαλήμ.

5 * αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

6 * διελθόντες δὲ τὴν φρυγίαν καὶ τὴν γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ ἀσίᾳ·

7 * ἐλθόντες κατὰ τὴν μυσίαν, ἐπείραζον κατὰ τὴν βιθυνίαν πορευθῆναι· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα.

8 * Παρελθόντες δὲ τὴν μυσίαν, κατέβησαν εἰς τρωάδα.

9 * καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ παύλῳ· ἀνήρ τις ἦν μακεδὼν ἑστὼς, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ λέγων, διαβὰς εἰς μακεδονίαν βοήθει ἡμῖν.

10 * ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

11 * ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς τρωάδος, εὐθυδρομήσαμεν εἰς σαμοθράκην· τῇ τε ἐπιούσῃ εἰς νεάπολιν·

---

1 קום | הוא | תימן
2 סגא | מנא | כלא
3 מלל | אתא | צבא
4 אזל | אפס | חזא חיין
5 קום | אתא | עדר עדר
6 צבא | נפק | שכל
7 קרא | סבר נשר
8 רבא | הרץ | אתא

5 ברם עדתא הוה מתקיימן והוין בהימנותא וסגין הוין במנינא כליום ׃
6 והלכו דין בפרוגיא ובגלטיא אתרותא
7 דלא אנון רוחא דקודשא דלא נמלון מלתא באסיא ׃ וכד אתו למוסיא אתרא צבין הוו דנאזלון
מן תמן לביתונא ולא אפסת להון רוחה דישוע ׃
8 ודשבתא דארבע דצומא מת וכד נפקו מן מוסיא אתו לחון לטרואום אתרא
9 ובחזוא דלליא אתחזי לפולוס איך גברא חד מקדונאה דקאם וכעא מנה כד אמר דתא למקדונאה ועדרינו
10 כד דין חזא פולוס הנא חזוא מחרא צבין למפק למקדונאה מטל דאשתכלן דמרן קרן דנסבר אנון ׃
11 ורדין מן טרואום ותרצן לסמותראקי ומן תמן ליומא אתרנא אתין לניאפולים מדינתא ׃

12 * Et illinc Philippos, quæ est principium Macedoniæ, éstque colonia. Egimus autem in ea ciuitate dies aliquot.

13 * Porrò exiuimus die Sabbathi extra portas ciuitatis ad littus fluminis, quoniam illic conspiciebatur domus precationis: quúmque consedissemus, allocuti sumus mulieres quæ conuenerant illic.

14 * Eratque mulier quædam venditrix purpuræ, quæ reuerebatur Deum, cui nomen erat Ludia ex Theatira vrbe; cuius aperuit cor Dominus noster, audiítque quod dicebat Paulus.

15 * Proinde baptizata est, & filij domus eius [domestici]: petebat autem à nobis, & dicebat, Si verè confiditis me fidelem esse in Domino nostro, venite, diuersamini in ædibus meis. Et multum adegit nos.

Dominica quinta Ieiunij.

16 * Factum est autem quum proficisceremur domum precationis vt occurrerit nobis adolescentula quædam, in qua erat Spiritus diuinationis, & faciebat dominis suis multum quæstum diuinatione qua diuinabat.

17 * Et sequebatur Paulum & nos, clamabátque & dicebat, Viri isti serui sunt Dei excelsi; & annuntiant vobis viam salutis.

18 * Et ita fecit multis diebus: sed indignatus est Paulus, dixítque spiritui illi, Præcipio tibi in nomine Ieschua Meschicho, vt exeas ab ea. Eo igitur momento exijt.

19 * Quúmque vidissent heri eius abijsse ex ea spem quæstus sui, prehenderunt Paulum & Schilo, & trahendo adduxerunt eos in plateam.

20 * Et eos stiterunt ante magistratus, & primores vrbis. Dicebant autem, Homines isti conturbant ciuitatem nostram, quoniam Iehoudæi sunt.

21 * Et prædicant ritus quos non licet nobis recipere, nec exequi, quippe qui Romani sumus.

22 * Turba item plurima coacta est aduersus eos: tunc præfecti disruperunt eorum vestimenta, iusserúntque eos virgis cædi.

---

12 וּמִן תַּמָּן לְפִילִיפּוֹס דְּהִי הִי רִישָׁא דְּמַקְדּוּנְיָא וְאִיתֵיהּ קוֹלוֹנְיָא הֲוַיִן דִּין בָּהּ בְּהָדָא מְדִינְתָּא יוֹמָתָא יְדִיעָא׃
13 וּנְפַקִּין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְבַר מִן תַּרְעָא דְמְדִינְתָּא עַל יַד נַהֲרָא טָעֵל דְּתַמָּן מִתְחֲזֵא הֲוָא בֵּית צְלוֹתָא וְכַד יְהֵבֵן
מִתְלַיִן הֲוַיִן עִם נְשֵׁא דְּכַנִּישָׁן הֲוֵי תַּמָּן׃ 14 וַאֲנַתְתָּא חָדָא מְזַבְּנַת אַרְגְּוָנָא דְרַחֲלָא הֲוָת מִן אֶלַתְּא שְׁמָהּ הֲוָא לוּדִיָא
מִתְאַשְׁרָא מְדִינְתָּא דְהֲוָא פְּתַח לָבָהּ מָרָן וְשַׁמְעָא הֲוָת מַרְדָּם דַּאמַר הֲוָא פּוֹלוֹס׃ 15 וְעֲמָדַת הִי וַבְנֵי בֵיתָהּ וּבְעָיָא
וַאמַרָא דַאנַחְנוּ דְשַׁרִיראִית הֲכִילִין אַנְתּוּן דְּהֵימְנַת בְּמָרָן הַו שְׁרֵו לְכוּן בְּבֵיתִי וְסַגִּי אֲלַצְתַּן׃
דְּחַר בְּשַׁבָּא דְחַמְשָׁא דְצוֹמָא מוֹ
16 וַהֲוָא דְכַד אָזְלִינַן לְבֵית צְלוֹתָא פְּגַעַת בַּן עֲלֵימְתָּא חָדָא דְאִית הֲוָת לַהּ רוּחָא דְקָצְמָא וְעָבְדָא הֲוָת לְמָרֵיהָ

a אית שי b מן לשון יון
c יום d יד e חוץ
f צלא g יתב h הוא
i ארגמן j בעא
k שרר פיר באמת
l חכל m חיים n אתא
o קרא p ארץ q אזל
r צלא s נערה
t כמו קסם

12 Et inde Philippos: quæ est prima partis Macedoniæ ciuitas colonia. Eramus autem in hac vrbe diebus aliquot † consistentes.

† conferentes

13 Die autem Sabbathorum egressi sumus foras portam iuxta flumen, vbi videbatur oratio esse: & sedentes loquebamur mulieribus quæ conueneranr. C

14 Et quædam mulier nomine Lydia, purpuraria ciuitatis Thyatirenorum, colens Deũ, audiuit: cuius Dominus aperuit cor intendere his quæ dicebantur à Paulo.

15 Cùm autem baptizata esset, & domus eius, deprecata est, dicens, Si iudicastis me fidelẽ Domino esse, introite in domum meam, & manete. Et coëgit nos.

16 FACTVM est autem euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habẽtem spiritum pythónem obuiare nobis, quæ quæstum magnum præstabat dominis suis diuinando.

17 Hæc subsecuta Paulum & nos, clamabat, dicens, Isti homines serui Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis.

18 Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus & conuersus, spiritui dixit, Præcipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exijt eadem hora. D

19 Videntes autem domini eius quia exiuit spes quęstus eorum, apprehendentes Paulum & Silam perduxerunt in forum ad principes.

20 Et offerentes eos magistratibus, dixerunt, Hi homines conturbant ciuitatem nostram, cùm sint Iudæi.

21 Et annuntiant morem quem non licet nobis suscipere, neque facere, cùm simus Romani.

22 Et cucurrit plebs aduersus eos: & magistratus scissis tunicis eorum, iusserunt eos virgis cædi.

12 ἐκεῖθέν τε εἰς φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς μακεδονίας πόλις κολώνια. ἦμεν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς·

13 τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρὰ ποταμόν, οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί.

14 καί τις γυνὴ ὀνόματι λυδία, πορφυρόπωλις, πόλεως θυατείρων, σεβομένη τὸν θεὸν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ παύλου.

15 ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε, λέγουσα, εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν εἶναι τῷ κυρίῳ, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου, μείνατε. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

16 Εγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς προσευχὴν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνος ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη.

17 αὕτη κατακολουθήσασα τῷ παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε λέγουσα, οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας.

18 τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε, παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ χρίστου ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ·

19 ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν παῦλον καὶ σίλαν, εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας.

20 καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπον, οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες.

21 καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν, ῥωμαίοις οὖσι.

22 καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν· καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἐκέλευον ῥαβδίζειν.

---

17 וְאִתְיָא הֲוָת כְּתַר פּוֹלוֹס וּבְתְרָן יְקָעְיָא הֲוָת וַאמְרָא הֵלֵין אֲנָשָׁא
עַבְדַּוהִי אִנּוּן דְּאֱלָהָא עִלָּיָא דְּמַסְכְּרִין לְכוֹן אוֹרְחָא דְּחַיֵּא׃ 18 וְהָכְנָא עָבְדָא הֲוָת יוֹמָתָא סַגִּיאָא וְאִתְחַפִּיר פּוֹלוֹס
וְאַמַּר לָהּ לְרוּחָא הִי פָּקֵד אֲנָא לָכִי בְּשֻׁמָּהּ דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּתֶפְּקִין מִנָּהּ וּבָהּ בְּשָׁעָתָא נְפַקַת׃
19 וְכַד חֲזוֹ מָרֵיהּ דְּנִפַּק לָהּ מְנָהּ סַבְרָא דְּתַאגוּרְתְּהוֹן אַחֲדוּהִי לְפוֹלוֹס וְלְשִׁילָא וְנַגְרוּ אִיתְיוּ אִנּוּן לְשׁוּקָא׃
20 וְקָרְבוּ אִנּוּן לְאַסְטְרַטְגֵא וְלְרִישָׁא דְמַדִינְתָּא וַאמְרִין הֲוֵו דְּהָלֵין אֲנָשָׁא מְדַלְחִין לָהּ לַמְדִינַתָּן מִטָּל דְּיִהוּדָיֵא אִנּוּן׃
21 וּמַכְרְזִין לָן עֵידָא אִילֵין דְּלָא מִפַּס לָן לְמִקְבַּלוּ וְלְמֶעְבַּד מִטָּל דְּרָהוּמָיֵא חָנָן׃
22 וְכָנְשָׁא סַגִּיאָא אִתְכַּנַּשׁ עֲלֵיהוֹן הֲוִין אַסְטְרַטְגֵא סַרְקוּ נַחֲתֵיהוֹן וּפְקַדוּ דְּנִנְגְּדוּן אִנּוּן׃

k אֲנַר l אִתָּא m קְעָא
n רוּם פּיר עִלָּיִן
o פּוּר כּעֵס p נִפַּק
q חֲזָא r חִקּוּת
s אַחַד t אִתָּא
u מִן לְשׁוֹן יָן עִבְרִית בְּאַבִּים
v דַּלַּת עִכֵּר w כְּרִז
x פּיר הִקִּים מִן נָעַר y אַפֵּס
z נַחַת פּיר לְנוּשִׁיהֶם

23 * Quúmque multum eos flagellassent, coniecerunt eos in carcerem, & præceperunt custodi domus vinctorum [commentariensi], vt custodiret eos cautè.

24 * Ipse verò quum suscepisset hoc mandatum, intromittens eos occlusit in locum intimum carceris, vinxítque pedes eorum nu-
25 mella. * Media verò nocte Paulus & Schilo precabantur, & glorificabánt Deum, audiebántque eos vincti.

26 * Et repentè terræmotus ingens exstitit, & concussa sunt fundamenta carceris, & confestim apertæ sunt fores omnes, & vincula omnium soluta.

27 * Quúmque excitatus esset custos domus vinctorum, & videret apertas fores carceris, accepit gladium, volebátque seipsum interficere, quippe qui putaret vinctos effugisse.

28 * Proinde vocauit eum Paulus alta voce, & dixit ei, Ne quid facias tibiipsi mali, quoniam nos omnes hîc sumus.

29 * Ille verò accendit sibi lucernam, prosiliitque, & ingressus est tremens, ac procidit ad pedes Pauli & Schilo.

30 * Et produxit eos foras, dixítque eis, Domini mei, quid me oportet facere vt salvus
31 sim? * Illi verò dixerunt ei, Crede in Dominum nostrum Ieschua Meschicho, & seruaberis tu & domus tua.

32 * Porrò allocuti sunt eum Domini sermonem, omnésque domesticos eius.

33 * Et ea ipsa hora, in illa nocte, assumptis illis lauit vibices eorum, eóque momento baptizatus est, omnésque domestici eius.

34 * Et acceptos eos subduxit domum suam, & apposuit eis mensam, exultabátque ipse, & domestici eius omnes in fide Dei.

35 * Exorto autem die miserunt magistratus eos qui ferebant fasces [lictores] qui dicerent præfecto domus vinctorum, Dimitte illos homines.

Dominica ignis Ieiunij.

36 * Quæ quũ audisset præfectus domus vinctorum, ingressus renuntiauit hunc sermonem Paulo, Miserunt, inquit, magistratus, vt dimittamini. Nunc ergo exite, proficiscamini in pace.

---

[23] וכד נגדו אנון סגי [c] ארסיו אנון בית אסירא ופקדו לנטר בית אסירא [d] דנטר אנון [e] זהירא׳ית ׃
[24] הדין כד קבל הנא פוקדנא [f] אעל [g] חבש אנון בגויתא [h] גויא דבית אסירא ואסר רגליהון [i] בסדא ׃
[25] ובפלגה דלליא פולוס ושילא [k] מצלין הוו [l] וסשבחין לאלהא ושמעין הוו להון אסירא ׃ [26] ומן [m] שליא זועא
[26] [n] ואתמוטא [n] ואתחזיעו [o] שתאסא דבית אסירא [p] ואתפתחו מחדא כלהון [q] ואסוריהון דכלהון [r] אשתריו ׃
[27] וכד [s] אתחזיר נטר בית אסירא [t] וחזא דפתיחין חדרעא דבית אסירא נסב [u] סספסרא ובעא דנקטול נפשה מטל דסכר
[28] [v] דקרא הנן ׃ [29] [w] ונקריהי פולוס בקלא [x] רמא ואמר לה [y] לא תעבד לנפשך מדם [z] ודבש מטל דכלן
[29] [a] ואנהר לה שרגא ושור [b] ועל כר [c] ראת ונפל על רגליהון דפולוס ודשילא ׃

[c] רמא [d] נטר נטר
[e] זהר בהשהדלוה
[f] עול הביא [g] פיר עצר [h] גויא
[i] עבראיה ככל [k] אגלא פלל
[l] שבח [m] פתאם [n] זועא
[o] פיר׳ יסתים [p] פתח
[q] אסר [r] שדא [s] עור
[t] פיר חרב [u] קרא [v] רום
[w] בא [x] נהר ההיר
[y] עלל [z] רתת

23 * Et cùm multas plagas eis impositisset, miserunt eos in carcerē, præcipientes custodi vt diligenter custodiret eos.

2.Co.11 f.25. 2.Thes. 2.a.2. Phil.1.c. 23.d.29.

24 * Qui cùm tale præceptum accepisset, misit eos in interiorem carcerem; & pedes eorum strinxit ligno.

25 * Media autem nocte, Paulus & Silas orantes, laudabant Deum. Et audiebant eos qui in custodia erant.

26 * Subitò verò terræmotus factus est magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia: & vniuersorum vincula soluta sunt.

27 * Expergefactus autem custos carceris, & videns ianuas apertas carceris, euaginato gladio volebat se interficere, æstimans fugisse vinctos.

28 * Clamauit autem Paulus voce magna, dicens, Nihil tibi malefeceris: vniuersi enim hîc sumus.

29 * Petitóque lumine introgressus est; & tremefactus procidit Paulo & Silæ ad pedes:

30 * Et producens eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere vt saluus fiam?

31 * At illi dixerunt, Crede in Dominum Iesum: & saluus eris tu, & domus tua. F

32 * Et locuti sunt ei verbum Domini cum omnibus qui erant in domo eius.

33 * Et tollens eos in illa hora noctis, lauit plagas eorum: & baptizatus est ipse, & omnis domus eius continuò.

34 * Cúmque perduxisset eos in domum suam, apposuit eis mensam, & lætatus est cum omni domo sua credens Deo.

35 * Et cùm dies factus esset, miserunt magistratus lictores, dicentes, Dimitte homines illos.

36 * NVNTIAVIT autem custos carceris verba hæc Paulo: Quia miserunt magistratus vt dimittamini, nunc igitur exeuntes, ite in pace.

23 * πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγάς, ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι, ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς.

24 * ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφὼς ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν, καὶ τοῦ πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον.

25 * κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον παῦλος καὶ σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι.

26 * ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου. διανεῴχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ παντῶν τὰ δεσμὰ ἀνέθη.

27 * ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν διαφθείρειν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.

28 * ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ παῦλος, λέγων, μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε.

29 * αἰτήσας δὲ φῶτα, εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσε τῷ παύλῳ καὶ τῷ σίλᾳ.

30 * καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω, ἔφη, κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ;

31 * οἱ δὲ εἶπον, πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον ἰησοῦν χριστὸν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου.

32 * καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

33 * καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς, ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν· καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα.

34 * ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ θεῷ.

35 * ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους, λέγοντες, ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους.

36 * Ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν παῦλον, ὅτι ἀπέσταλκασιν οἱ στρατηγοὶ, ἵνα ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ.

---

30 וְאַפִּיק אִנּוּן לְבַר וְאָמַר הָוֵא לְהוֹן מָרַי מָנָא [d] וַלֵּא לִי לְמֶעְבַּד אֵיךְ [e] דְּאֶתְחֵא׃
31 וְהִנּוּן אָמְרִין הָוֵי לָהּ הֵימָן בְּמָרָן
יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְתֶחֱוֵא אַנְתְּ וּבֵיתָךְ׃
32 וּמַלַּלוּ עִמַּהּ [f] מִלְּתָהּ דְּמָרְיָא וְעִם כָּלְהוֹן בְּנֵי בֵיתַהּ׃
33 וּבָהּ בְּשָׁעְתָא בָּהּ
בְּלֵילְיָא דְּבַר [g] אִסְחִי אִנּוּן מִן נְגִרְהוֹן וּבַר שְׁעָתַהּ עְמַד הוּ וּבְנֵי בֵיתַהּ כָּלְהוֹן׃
34 וְדַבַּר [h] אַסֵּק אִנּוּן לְבֵיתַהּ וְסָם
לְהוֹן [i] פַּתּוּרָא [k] וְרָוֵז הֲוָא הוּ וּבְנֵי בֵיתַהּ כָּלְהוֹן [l] בְּהֵימְנוּתָא דְּאֱלָהָא׃
35 וְכַד הֲוָא צַפְרָא שַׁדְּרוּ [m] אֲסְטְרַטִגָּא
[n] לְשַׁקְלֵי שַׁבְּטֵא [o] דְּנַאמְרִין לְרַב בֵּית אֲסִירֵא שְׁרִי לְהָלֵין אֲנָשָׁא׃
36 וְכַד שְׁמַע רַב בֵּית אֲסִירֵא [p] עַל אֲמַר לַהּ הִי הָדֵא
חַר בְּשַׁבָּא [q] דְּאַשְׁתָּא [r] דְּצוּמָא מִן
[d] מִלְּתָא לְפוּלוֹס דְּשַׁדְּרוּ אָשְׁטְרַטִגָּא אֵיךְ [e] דְּתֶשְׁתְּרוּן וְתֶשָּׁא [f] פוּקוּ [g] זְלוּ בְּשְׁלָמָא׃

[c] נְפַק ראו [d] חֵיוָא
[e] מַלַּל [f] קְרָא רוּחָא
[g] נְסַק [h] שׁוּלְחָן
[k] רָוֵז וגל [l] חֵימָן
[m] מן לשון יון תגאבים
[n] שְׁקַל [o] אֲמַר [p] אֵשׁ
[q] צוּם [r] עָלַל בוא
[s] מַלַּל [t] שְׁרָא
[u] נְפַק [v] אזל

37 * Dixit ei Paulus, Innocentes flagris nos cæciderunt coram toto mundo, quum homines Romani simus, nósque coniecerunt in carcerem, nunc autem clàm eijciunt nos? Minimè sanè. Sed veniant ipsi, educant nos.

38 * Abierunt itaque gestores fasciũ, [lictores] & renuntiarunt magistratibus hos sermones qui sibi dicti fuerant: quúmque audissent eos Romanos esse, timuerunt.

39 * Et venerunt ad eos, & efflagitarunt ab eis, vt exirent, excederéntque ciuitate.

40 * Quum autem egressi fuissent è carcere, ingressi sunt ad Loudiã, & inuiserũt fratres, eósque consolati sunt.

CAP. XVII.

1 ET exierunt, ac transierunt per Amphipolim, & Appoloniam vrbes, veneruntque Thèssalonicam, vbi erat synagoga Iihoudæorum.

Nocte Crucifixionis.

2 * Cæterùm Paulus, prout consueuerat, introijt ad eos, tribúsque Sabbathis verba fecit ad eos ex Scripturis.

3 * Dum explicaret, & ostenderet oportuisse Meschicho pati & resurgere à mortuis; & hunc esse Jeschua Meschicho, quem, inquit, euangelizo vobis.

4 * Proinde quidã ex eis crediderũt, seséque adiunxerunt Paulo & Schilo, multíque ex Græcis illis qui timebant Deum, atque adèo mulieres percelebres non paucæ.

5 * Sed commoti sunt inuidia Iihoudæi, & se adiunxerunt eis homines scelerati ex compitis ciuitatis, coëgerúntque turbam multam, & conturbarunt ciuitatem: porrò venerunt & insurrexerunt aduersus domum Jasonis, studebántque eos educere illinc, & tradere eos turbæ.

6 * Quúmque non inuenissent eos illic, litem intendebant Jasoni, & fratribus qui aderant illic, & adduxerunt eos ad primores ciuitatis vociferantes, Hi sunt qui vniuersam terram conturbarunt. Et ecce iterum huc venerunt.

7 * Eos autem excepit iste Jason, & hi omnes contra mandata Cæsaris insurgunt, quum dicunt alium esse regem Jeschua.

---

37 אמר להם פולוס דלא סכלו נגדין עין עלמא כלה לאנשא רהומיא וארמיון בית אמירא והשא מטשיאית מפקין לגאנר אלא חנון נאתון נפקינן ׃ 38 ואזלו שקלי שבטא ואמרו לאסטרטיגא מלא הליך דאתאמרי להון וכד שעורהומיא אנון רחלו ׃ 39 ואתו לותהון ובעו מנהון דנפקין ונשנון להון מן מדינתא ׃ 40 וכד נפקו מן בית אסירא עלו לות לודיא ותחזו תמן לאחא ובאו אנון ׃

קפלאין יז

1 נתפקו ועברו על אמפיפילים ואפלוניא מדינתא ואתו לתסלוניקא איכא דאית תנא כנושתא דיהודאיא ׃ 2 ועל פולוס איכנא דמעד הוא לותהון ושבא תלת סלל עמהון מן כתבא ׃

a רמא השוד b טשא c נפק אתא d מלל e אמר f בעא g נפק h שנא סור i עלל בוא j חזא k בא נחם l אתא m נער חרגל n עבראית שבחות

37 Paulus autē dixit eis, Cęsos nos publicè, indemnatos, homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occultè nos eiiciunt? Non ita: sed veniant, & ipsi nos eiiciant.

38 Nuntiauerunt autem magistratibus lictores verba hæc. Timueruntque audito quòd Romani essent.

39 Et venientes deprecati sunt eos, & educentes rogabant vt egrederentur de vrbe.

40 Exeuntes autem de carcere, introierunt ad Lydiam: & visis fratribus, consolati sunt eos, & profecti sunt.

CAP. XVII.

1 CVM autem perambulassent Amphipolim & Apolloniam, venerunt A Thessalonicam, vbi erat synagoga Iudæorum.

2 Secundum consuetudinem autem Paulus introiuit ad eos, & per sabbatha tria disserebat eis de scripturis.

3 Adaperiens & insinuans quia Christum oportuit pati & resurgere à mortuis: & quia hic est Iesus Christus, quem ego annuntio vobis.

4 Et quidam ex eis crediderunt, & adiuncti sunt Paulo & Silæ, & de colentibus †Gentilibus multitudo magna, & mulieres nobiles non paucæ.

Gentilibusq;

5 Zelantes autem Iudæi, assumentesq; de vulgo viros quosdam malos, & turba facta, concitauerunt ciuitatem: & assistentes domui Iásonis, quærebant eos producere in populum.

6 Et cùm non inuenissent eos, trahebant Iásonem & quosdam fratres ad principes ciuitatis, clamantes, Quoniam hi qui orbem concitant, & huc venerunt.

7 Quos suscepit Iason, & hi omnes contra decreta Cæsaris faciunt, regem alium dicentes esse Iesum.

37 ὁ δὲ παῦλος ἔφη πρὸς αὐτοὺς, δεῖραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους, ἀνθρώποις ῥωμαίοις ὑπάρχοντας ἔβαλον εἰς φυλακὴν, καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ· ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν.

38 ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ ἐφοβήθησαν ἀκούσαντες ὅτι ῥωμαῖοί εἰσι.

39 καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως.

40 ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν λυδίαν· καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξῆλθον.

ιζ.

1 Διοδεύσαντες δὲ τὴν ἀμφίπολιν καὶ ἀπολλωνίαν, ἦλθον εἰς θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν ἰουδαίων.

2 Κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν·

3 διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

4 καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώθησαν τῷ παύλῳ καὶ τῷ σίλᾳ, πολύ τε σεβομένων ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι.

5 προσλαβόμενοι δὲ οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἀπειθοῦντες τῶν ἀγορραίων τινὰς ἀνδρας πονηροὺς, καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν· ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ ἰάσονος, ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον.

6 μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς, ἔσυρον τὸν ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες, ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες, οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν·

7 οὓς ὑποδέδεκται ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων καίσαρος πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον ἰησοῦν.

---

3 כַּד מְפַשֵּׁק הֲוָא וּמַחֲוֵא דַּעֲתִיד הוּ מְשִׁיחָא לְמִתְקְטָלָא וְלִקְוָמָא מִן בֵּית מֵתָא וְהוּא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא הָנָא דַּמְסַבַּר אֲנָא
4 וַאֲנָשִׁין מִנְהוֹן הֵימִנוּ וְנִקְפוּ לְפוֹלוֹס וְלְשִׁילָא וְסַגִּיאֵא מִן יוֹנָיֵא אִילִין דְּדָחֲלִין הֲוָו מִן אֱלָהָא וְאַף בְּשֵׁא
5 יְדִישָׁתָא לָא זְעִירִין: וַחֲסָמוּ הֲוָו יְהוּדָיֵא וְאַקְפוּ לְהוֹן אֲנָשָׁא בִישָׁא מִן שׁוּקָא דַּמְדִינְתָּא וַעֲבַרוּ אַכְלוֹס
סַגִּיאָא וְרַגְזוּ הֲוָו לְמַדִינְתָּא וַאתַוּ וְקָמוּ לְהוֹן עַל בֵּיתֵה דְּאַיסוֹן וּבְעָיִן הֲוָו דְּנַפְּקוּן אֵנוּן מִן תַּמָּן לְאַכְלוֹם:
6 וְכַד לָא אַשְׁכַּחוּ אֵנוּן תַּמָּן גַּרוּהִי הֲוָו לְאַיסוֹן וְלַאחֵא דְּאִית הֲוָו תַּמָּן וַאיתִיו אֵנוּן לְוָה רִישָׁא דַּמְדִינְתָּא כַּד
קָעָיִן הֲוָו דְּהָלֵין אֵנוּן דְּלְכָלֵה אַרְעָא רַגְזוּ הוּא חוּב לְהַרְכָא אֵתוּ: 7 וַמְקַבְּלָנְהוּן הָנוּ אַיסוֹן וְכָלְהוֹן הָלֵין לוֹקְבֵל
פּוּקְדָנוּהִי דְּקֵסַר קָיְמִין כַּד אָמְרִין דְּאִית מַלְכָּא אַחֲרָנָא יֵשׁוּעַ:

8 * Concitati sunt autem primores ciuitatis, & omnis populus quum hæc audissent.

9 * Sed acceperunt fideiussores ab Jasone, nec non à fratribus: & tunc dimiserunt eos.

10 * Fratres verò statim ea ipsa nocte emiserunt Paulum & Schilo Beræam vrbem: quò quum venissent, introierunt in synagogam Jihoudæorum.

11 * Erant enim nobiliores isti Jihoudæi qui illic aderant, Jihoudæis illis qui erant Thessalonicæ, & audiebant ab eis sermonem quotidie hilariter dum discuterent è scripturis, num hæc ita se haberent.

12 * Porrò multi ex eis crediderunt, ac similiter quoque ex Græcis viri plurimi, & fœminæ percelebres.

13 * Quum autem cognouerunt Jihoudæi illi Thessalonicenses sermonem Dei prædicatum esse à Paulo Berææ vrbi, venerunt etiam illuc: nec quieuerunt quin commouerent, & concitarent plebem.

14 * Paulum itaque emiserunt fratres, vt descenderet ad mare. Commorati sunt autem in illa vrbe Schilo & Timotheus.

Dominica IIII. post Resurrectionem.

15 * Cæterùm illi qui deduxerunt ipsum Paulum, venerunt cum eo adusque Athenas vrbem: quúmque discederent ab eius latere, acceperunt ab eo literas ad Schilo & Timotheum, vt quamprimùm ad ipsum proficiscerentur.

16 * Ipse verò Paulus quum operiretur eos Athenis, mœrore afficiebatur in spiritu suo, conspiciens totam vrbem refertam idolis.

17 * Colloquebatur autem in synagoga Jihoudæis, iisque qui Deum reuerebantur, & in platea quotidie cum quibuslibet obuijs.

18 * Quinetiam Philosophi ex dogmate Epicuri, aliísque qui vocantur Stoici disceptabant cum eo: & vnusquisque ex eis dicebant, Quid vult iste collector verborum? [gerro]? Alij verò dicebant, Deos alienos prædicat: quia Jeschua, & resurrectionem prædicabat eis.

---

[8] אִתְרַגְּזוּ דַיְּן רִישָׁא דַּמְדִינְתָּא וְכֻלָּהּ עַמָּא כַּד שְׁמָעוּ הָלֵין ׀ [9] וְנְסַבוּ עֲרָבָא מִן אֵיסוֹן וָאַף מִן אֲחָא וְהֵידִין שְׁרוּ
אִנּוּן ׀ [10] אֲחָא דֵּין בַּר שַׁעֲתָה בַּהּ בְּלֵלְיָא לְבְרוּאָא מְדִינְתָא וְכַד אֲתוּ לְתַמָּן עָאלִין הֲווּ
לְשִׁלְוָא וְיִהוּדָיָא ׀ [11] חָארִין הֲווּ גַיר הָנוּן יְהוּדָיָא דְּהַכָּן מִן יְהוּדָיָא הָנוּן דְּאִית הֲווּ בְּתֶסַלוֹנִיקִי וְשָׁמְעִין הֲווּ מֶנְהוֹן
עֲלָוָא כְּלֵיהוֹם תְּדִירָאִית כַּד מְפַרְשִׁין הֲווּ מִן כְּתָבָא דֵּאן הָלֵין הָכְנָא אִיתַיְהִין ׀ [12] וְסַגִּיאֵא מֶנְהוֹן הֵימְנוּ וְהָכְנָא אַף מִן
אִתְּתָא יְוָנָיָא סַגִּיאֵא וְנָשֵׁא יְדִישָׁתָא ׀ [13] וְכַד יָדְעוּ הָנוּן יְהוּדָיָא דְּמִן תֶּסַלוֹנִיקִי דְּמִלְּתָה דַאלָהָא אֶתְכְּרַזַת מִן פּוֹלוֹס
בְּרוּאָא מְדִינְתָא אֲתוּ אַף לְתַמָּן וְלָא שְׁלִיו לְמִזְעִי וְלְמִדְלְחוּ לַאנָשׁוּתָא ׀ [14] וְלְפוֹלוֹס שְׁרָאוּהִי אָחֵא דְּנַחוּתָלֵה
לְיָמָא וְקָיֵי הֲוָא בָּהּ בְּמְדִינְתָא הִי שִׁילָא וְטִימָתֵאוֹס ׀

[8] דַּלַח שְׁרָא
[9] אִתָּא עוֹיל
[10] חֲרִי מַלָּל
[11] חָרָא כשׁ סחה אוּת יש
[12] מַלָּל כְּרֵז
[13] שְׁלָא חדל זזע
[14] פּיר עם שְׁרָא
[15] נְחֵת מָנָא עמד

8 Concitauerunt autem plebem, & principes ciuitatis audientes hæc.

9 Et accepta satisfactione à Iasone & à cæteris dimiserunt eos.

10 Fratres verò confestim per noctem dimiserũt Paulum & Silam in Beræam. Qui cùm venissent, in synagogam Iudæorum introierunt. C

11 Hi autem erant nobiliores eorum, qui sunt Thessalonicæ, qui susceperunt verbum cum omni auiditate, quotidie scrutantes scripturas, si hæc ita se haberent.

12 Et multi quidem crediderunt ex eis, & mulierum Gentilium honestarum, & viri non pauci.

13 Cùm autem cognouissent in Thessalonica Iudæi, quia & Berææ prædicatum est à Paulo verbum Dei, venerunt & illuc, commouentes & turbantes multitudinem.

14 Statimque tunc Paulum dimiserunt fratres, vt iret vsque ad mare: Silas autem & Timotheus remanserunt ibi.

15 Qui autem deducebant Paulum, perduxerunt eum vsque ad Athenas, & accepto mandato ab eo ad Silam & Timotheum, vt quàm celeriter venirent ad illum, profecti sunt.

16 Paulus autem cùm Athenis eos expectaret, incitabatur spiritus eius in ipso, videns idololatriæ deditam ciuitatem.

17 Disputabat igitur in synagoga cum Iudæis, & colentibus, & in foro, per omnes dies ad eos qui aderant.

18 Quidam autem Epicurei & Stoici philosophi differebant cum eo, & quidam dicebant, Quid vult † seminator verborum hic, dicere? Alij verò, Nouorum dæmoniorum videtur annuntiator esse. quia Iesum & resurrectionem annuntiabat eis.

† seminiverbius

8 ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα.

9 καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς.

10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν παῦλον καὶ τὸν σίλαν εἰς βέρροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν ἀπῆεσαν τῶν ἰουδαίων.

11 οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἄλλων τῶν ἐν θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτω.

12 πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.

13 ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς θεσσαλονίκης ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ, σαλεύοντες τοὺς ὄχλους.

14 εὐθέως δὲ τότε τὸν παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον δὲ ὅ, τε σίλας καὶ ὁ τιμόθεος ἐκεῖ.

15 Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν παῦλον, ἤγαγον αὐτὸν ἕως ἀθηνῶν· καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν σίλαν καὶ τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήεσαν.

16 ἐν δὲ ταῖς ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν.

17 διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς οὓς παρατυγχάνοντας.

18 τινὲς δὲ τῶν ἐπικουρείων καὶ τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ· καί τινες ἔλεγον, τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ, ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο.

---

15 וְהָנוּן דְּאַתְלַיוּ לַהּ לְפוֹלוֹס אַתּוּ עִמַּהּ עַד מָא לַאתֵינוֹס מְרִינְתָּא וְכַד נְפָקִין מִן צַאיְדוּהִי קַבְּלוּ מִנַּהּ אֶגַּרְתָּא לְוַת שִׁילָא
וְטִימָתֵאוֹס דְּרַבְעַגַל נַאזְלוּן לְוָתַהּ׃ 16 הוּדֵין פּוֹלוֹס בַּר מְקַוֵּא הֲוָא בַּאתֵינוֹס מִתְמַרְמַר הֲוָא בְּרוּחַהּ חָזֵא הֲוָא דְּמַדְיְנָתָא
כֻּלָּהּ מְלְיָא׃ 17 וּמְמַלֵּל הֲוָא בַּכְנוּשְׁתָּא עִם יְהוּדָיֵא וְעִם אִילֵין דְּדָחֲלִין מִן אֱלָהָא וּבְשׁוּקָא עִם אִילֵין
דְּמִסְתַּקְבְּלִין הֲוָו כְּלִיוֹם׃ 18 וְאַף פִּילוֹסוֹפֵא דְּמִן אֶפִּיקוּרוֹס וַאחֲרְנֵא דְּמִתְקְרִין אֶסְטְוָאיקוּ דְּרַשִּׁין
הֲוָו עִמַּהּ וַאנָשׁ מָנְהוּן אָמְרִין הֲוָו מָנָא צָבָא הָנָא מְלַקֵּט מִלָּא וַאחֲרְנָא אָמְרִין הֲוָו אֱלָהֵא נוּכְרָיֵא מַכְרֵז מִטָּל
דְּיֵשׁוּעַ וְקִיְמָתַהּ מַכְרֵז הֲוָא לְהוֹן׃

מ״ט

15 [a] קום [b] לוָא [c] אתוָא
[d] עַגַל פתאם [e] אתזל
[f] מַרְמַר [g] מְלָא [h] עכתיו זרה
[i] סַקְבֵּל פגש [k] מן לשון יון אלהי חכמה
[l] אַלַף [m] בופר בעקר
[n] קְרָא [o] מן לשון יון
[p] מִלַּל [q] נָכָר
[r] כְּרֵז [s] קום

19 * Itaque prehenderunt eum, adduxerunt-
que in Senatum qui vocatur Areopagus
[vicus Martis] dicentes ei, Possumus ne scire
quænam sit hæc doctrina noua quam pre-
dicas?

20 * Verba enim extranea disseminas in au-
res nostras: volumusque scire quid hæc sibi
velint.

21 * Porrò Athenienses omnes, ijque qui il-
luc venerant alienigenæ, nulli alij rei vaca-
bant, nisi ad dicendum & audiendum ali-
quid noui.

Dominica v. post Ieiunium
Resurrectionis.

22 * Quumque staret Paulus in Areopago,
dixit: Viri Athenienses, video vos inter om-
nia nimios esse in cultu dæmonum.

23 * Quum perlustrarem & conspicarer edem
Deorum vestrorum, nactus sum aram quan-
dam, cui inscriptum erat, DEI RECON-
DITI. Hunc igitur quem ignorantes colitis,
hunc ipsum annuncio vobis.

24 * Deus enim qui condidit mundum, &
quicquid in eo est, quique Dominus est cæ-
li & terræ, in templis manufactis non ha-
bitat.

25 * Nec ei ministratur per manus hominum,
nulliusq; rei indiget, quippe qui tribuat om-
nibus vitam & animam.

26 * Et ex vno sanguine condidit totum mun-
dum [omne genus hominum], vt degerent in
superficie vniuersæ terræ; & distinxit tem-
pora decreto suo, posuitque terminos habita-
tionis hominum.

27 * Vt quærerent Deum, exquirerentque,
& ab ipsius creatura [creatione] inuenirent
eum: quandoquidem non longe abest ab vno-
quoque nostrum.

28 * In ipso enim viuimus, mouemur, & su-
mus: prout & quidam è sapientibus vestris
dixit: Nam ab eo est progenies nostra.

29 * Homo igitur nostræ prosapiæ quum sit
Deo, non debemus existimare auro, aut ar-
gento, aut lapidi insculpto artificio, & scien-
tia humana simile esse numen.

---

19 וּאַתְרוּהִי וְאַיְתִיוּהִי לְבֵית דִּינָא דְּמִתְקְרֵא אַרְיוֹס פַּגּוֹס כַּד אָמְרִין לַהּ מִשְׁכַּחְנִין לְמִדַּע מַנּוּ הָנָא וּלְפָנָא
20 אֲתָא וְתַכְרֵז אַנְתְּ ׀ מִלָּא גִּיר נוּכְרָיָא זָרַע אַנְתְּ בְּמִשְׁמַעְתָּן וְצָבִינָן לְמִדַּע מָנָא אֵנִין הָלֵין ׀
21 אִתְנַיָּא דִין כְּלְהוֹן וַאִילֵין דְּאִתַּיִן לְתַמָּן נוּכְרָיָא עַל מְדֹם אַחֲרִין לָא בְּטִיל לְהוֹן אֶלָּא לְמֵאמַר וּלְמִשְׁמַע מִדַּם חֲדַתּ
מַרְבְּשַׁנָּא דְּהִי בְתַר קִיְמְתָא ׀
22 וְכַד קָם פּוֹלוֹס בַּאַרְיוֹס פַּגּוֹס אֲמַר גַּבְרָא אַתְנַיָא חָזָא אֲנָא לְכוּן דַּבְכֻלְּהֵין חֲזִירִין אַנְתּוּן בְּדַחֲלַת שְׁאוּרָא ׀
23 מִן דְּסַחְכַּרְנָא הֲוִית וְחָזֵא הֲוִית בֵּית דַּחֲלַתְכוּן אֶשְׁכַּחַת עֶלְתָּא חֲדָא דִּכְתִיב הֲוָא עֲלֵיהּ דַּאלַהָא גְּנִיזָא הַו הָכִיל
דְּלָא יְדִעִין אַנְתּוּן דַּחֲלִין לַהּ לֵהּ לַהֲנָא אֲנָא מְסַבַּר אֲנָא לְכוּן ׀

[a] וּאַתְרוּהִי [b] וְאַיְתִיוּהִי לְבֵית [c] דִינָא [d] דְּמִתְקְרֵא [e] אַרְיוֹס פַּגּוֹס כַּד אָמְרִין לַהּ [f] מִשְׁכַּחְנִין [g] לְמִדַּע מַנּוּ הָנָא [h] וּלְפָנָא
[i] אֲתָא [j] רוּן [k] קְרָא [l] מִן לִשְׁן יוּן [m] שְׁכַח יכל [n] יִדַּע [o] אֶלֶף [p] חֲדַת חדש
[q] שְׁמַע [r] צְבָא [s] יִדַּע [t] אִתָּא [u] אֵמַר [v] קוּם [w] בֵּית דִּין [x] עבודה זרה
[y] כֶּרֶךְ תור [z] חֲוָיָא [aa] שְׁכַח מצא [bb] מזבח [cc] גְּנַז שמן [dd] סַכַּר בשר

19 * Et apprehensum eum, ad Areopagum duxerunt, dicentes, Possumus scire quæ est hæc noua, quæ à te dicitur, doctrina?

20 * Noua enim quædam infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam velint hæc esse.

21 * Athenienses autem omnes, & aduenæ hospites, ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid noui.

22 * STANS autem Paulus in medio Areopagi, ait, Viri Athenienses, per omnia quasi † superstitiosos vos video.

superstitiosiores

23 * Præteriens enim & videns simulachra vestra, inueni & aram in qua scriptum erat, IGNOTO DEO. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis.

24 * Deus qui fecit mundum & omnia quæ in eo sunt, hic cæli & terræ cùm sit Dominus, non in manufactis templis habitat:

Gen. 1. 1. 2.

Supra 6. 48.

25 * Nec manibus humanis colitur, indigens aliquo, cùm ipse det omnibus vitam & inspirationem, & omnia:

26 * Fecítque ex vno omne genus hominum, inhabitare super vniuersam faciem terræ, definiens statuta tempora & terminos habitationis eorum:

27 * Quærere Deum si fortè attractent eum & inueniant, quamuis non longè sit ab vnoquoque nostrum.

28 * In ipso enim viuimus & mouemur & sumus, sicut & quidam vestrorum poëtarum dixerunt, ipsius enim & genus sumus.

Aratus Hes. 5. 1. 2. 3.

29 * Genus ergo cùm simus Dei, non debemus æstimare auro aut argento, aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationis hominis, Diuinum esse simile.

19 * ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ, ἐπὶ τὸν ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες, δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή;

20 * ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βουλόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι.

21 * Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ἐυκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον.

22 * Σταθεὶς δὲ ὁ παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ ἀρείου πάγου, ἔφη, ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.

23 * διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ἀγνώστῳ θεῷ. ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

24 * ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ,

25 * οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα.

26 * ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πάντων τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς, καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν,

27 * ζητεῖν τὸν κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καί τοι γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα.

28 * ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμὲν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

29 * γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον.

---

24 אֱלָהָא גַּיר דַּעֲבַד עָלְמָא וְכָלְמָא דְּאִית בֵּהּ וְהוּא מָרָא דִּשְׁמַיָּא וְדַארְעָא בְּהֵיכְלֵא דַּעֲבַד אִידְיָא לָהּ שָׁרָא ׃
25 וְלָא מִשְׁתַּמֵּשׁ מִן אִידֵי בְּנֵינָשָׁא וְעַל מִרְכֹּ לָא סְנִיק מִטֶּל דְּהוּ יַהֵב לְכֹלְנָשׁ חַיָּא וְנִפְשָׁא ׃
26 וּמִן חַד דַּם עֲבַד מִן עֲלְמָא כֻּלֵּהּ דְּבְנֵינָשָׁא דְּנֶהֱווּן עָמְרִין עַל אַפֵּי אַרְעָא כֻּלָּהּ וּפְרַשׁ זַבְנָא בְּפוּקְדָנֵהּ וְסָם תְּחוּמָא
27 דְּעוֹמְרָא דִּבְנֵינָשָׁא ׃ דְּנֶהֱווּן בָּעֵין לֵאלָהָא וּמִעַקְבִין וּמִן בְּרִיתֵהּ מִשְׁכְּחִין לֵהּ מִטֶּל דְּאַף לָא הֲוָא רַחִיק מִן
כָּל חַד מִנָּן ׃ 28 בֵּהּ הוּא גַּיר חַיִּינָן וְמִתְחַזְיִינָן וְאִיתַיִן אֵיךְ דְּאַף אֱנָשָׁא מִן חַכִּימֵא דִּלְכוֹן אֲמַר דְּמִנֵּהּ הוּא טוּהֲסָן ׃
29 אֱנָשָׁא הָכִיל דְּטוּהֲסָן מִן אֱלָהָא הוּלָא חַיָּבִינָן לְמִסְבַּר דִּלְדַהֲבָא אוֹ לְכַסְפָּא אוֹ לְסַאמָא אוֹ לְכַאפָּא דַּגְלִיפָא בַּאוּמָנוּתָא
וּבִירַעְתָּא דְּבַרְנָשָׁא דְּמֵיָא אֱלָהוּתָא ׃

a יד׳ שמש
m פיר׳ מן
n זמן o יושב מן עמ׳
p בעא q עקב חקר
r ברא s חיא t זוע
u אית v טוחמא משפטה
w חוב x כסף
y אמן z ירע a דמא

30 * Tempora igitur idololatriæ præterire fecit Deus: hoc autem tempore præcipit omnibus hominibus vt quilibet vbique pœnitentiam agat.

31 * Quippè qui statuerit diem quo iudicaturus est vniuersam terram cum æquitate, per virum quem definijt, & restituit vnumquemque hominem ad fidem eius, quum excitauit ipsum à mortuis.

32 * Audientes autem resurrectionem à mortuis, alij subsannabant, alij verò dicebant, Aliàs te audituri sumus hac de re.

33 * Et ita exijt Paulus è medio eorum.

34 * Cæterùm quidam ex eis sese adiunxerunt ei, & crediderunt. vnus autem ex eis erat Dionysius ex Judicibus Areopagi, & mulier quædam nomine Damaris, alijque cum eis.

Commemoratione Sanctorum.

CAP. XVIII.

1 POrrò quum Paulus discessit Athenis, venit Corinthum.

2 * Et inuenit illic virum quendam Jhoudæum, cui nomẽ erat Akaulas: qui quum esset ex regione Pontij, illo tempore venerat ex regione Jtaliæ ipse & Periskella vxor eius: quandoquidem edixerat Claudius Cæsar, vt omnes Jhoudæi Roma excederent: itaque accessit ad eos.

3 * Et quoniam erat filius artis ipsorum, [eiusdem artificij], diuersatus est apud eos, & operabatur cum eis: cæterùm in artificio ipsorum opifices conopeorum erant.

4 * Verba autem faciebat in synagoga omni Sabbatho, & persuadebat tam Jhoudeis, quàm Ethnicis.

5 * Quum autem venissent è Macedonia Schilo & Timotheus, constringebatur sermone ipse Paulus,

6 * Quòd insurgerent in eum Jhoudei; atque blasphemarent: quum testaretur eis Jeschua fuisse Meschicho, proinde excussis vestibus suis dixit eis, Posthac mundus sum, go proficiscor ad Gentes.

7 * Itaque exijt illinc & ingressus est ad vniuscuiusdam nomine Titi, qui quidem Deum reuerebatur: domus autem eius adhærebat synagogæ.

---

[a] וְכַנָּא גַיר [b] דְטַעְיוּתָא אַעֲבַד אֱלָהָא וּבְזַבְנָא הָנָא מְפַקֵּד לְכָלְהוֹן בְּנֵינָשָׁא דְכָל אֱנָשׁ בְּכָל [c] דוּכְתָא [d] נְחוּב ;

[e] מִטָּל [f] דְאַקִים יוֹמָא דְבֵה עָתִיד [h] דַנְדוּן אַרְעָא כְּלַהּ [i] בְּכְאנוּתָא בִּיד גַבְרָא אֵינָא דַפְרַשׁ [k] וְאַפְנִי לְכָל אֱנָשׁ [l] לְהֵימָנוּתֵהּ

מִן קוֹמָהּ מִן מֵיתֵא ;

[m] וְכַד שְׁמַעוּ [n] קִיְמָתָא דְמִן בֵּית מִיתֵא מֶנְהוֹן [o] מְמִיקִין הָווּ וּמְנְהוֹן אָמְרִין הָווּ בַּזְבַן

אֶרֶן שְׁמַעִינָן לָךְ עַל הָדָא ;

[p] וְהָכְנָא נְפַק פּוֹלוֹס מִן בֵּינָתְהוֹן ; [q] וַאנָשִׁין מִנְהוֹן [r] נַקְפּוּהִי וְהֵימְנוּ חַד בֵּין

[s] מִן לְשָׁן יָן

[t] טְעָא עבודת זרו [u] בקום

[v] תוב שוב [w] קום

[x] דון כון שר [y] בְּנָא השיב

[z] הימן [aa] מות [bb] קום

[cc] מְמַק לוק [dd] שְׁמַע

[ee] נְקַף דנק [ff] רון

[gg] אֶשְׁכַּח מצא

[hh] אֶשְׁכַּח מצא

[ii] וַאשְׁכַּח חַכְמָן גַּבְרָא חַד יְהוּדָאי דְשְׁמַהּ הָוָא אַקוּלַאס

[jj] דְנָפַק פּוֹלוֹס מִן אֲתִינוּס אֲתָא לְקוֹרִנְתּוֹס ;

דוּכְרָנָא רַקִדִישָׁא נא קפלאון יח

30 * Et tempora quidem huius ignoran-
tiæ despiciens Deus, nunc annuntiat G
hominibus vt omnes vbique pœniten-
tiam agant.

31 * Eò quòd statuit diem in quo iudi-
caturus est orbem in æquitate, in viro in
quo statuit, fidem præbens omnibus,
suscitans eum à mortuis.

32 * Cùm audissent autem resurrectio-
nem mortuorum, quidam quidem irri-
debant, quidam verò dixerunt; Audie-
mus te de hoc iterum?

33 * Sic Paulus exiuit de medio eorum.

34 * Quidam verò viri adhærentes ei,
crediderunt: in quibus & Dionysius
Areopagita, & mulier nomine Dama-
ris, & alij cùm eis.

30 * τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεός, τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν,

31 * διότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παράσχων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

32 * ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον, ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου.

33 * καὶ οὕτως ὁ παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν.

34 * τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ, ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ διονύσιος ὁ ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

CAP. XVIII.

1 POst hæc egressus ab Athenis, venit A
Corinthum.

2 * Et inueniens quendam Iudæum,
nomine Aquilam, Ponticum genere,
qui nuper venerat ab Italia, & Priscillam
vxorem eius (eò quòd præcepisset Clau-
dius discedere omnes Iudæos à Roma) ac-
cessit ad eos.

3 * Et quia eiusdem erat artis, mane-
bat apud eos, & operabatur (erant autē
scenofactoriæ artis.)

4 * Et disputabat in synagoga per om-
ne sabbathum, interponens nomen
Domini Iesu, suadebatque Iudæis &
Græcis.

5 * Cùm venissent autem de Macedo-
nia Silas & Timotheus, instabat verbo B
Paulus, testificans Iudæis esse Christum
Iesum.

6 * Contradicentibus autem eis & blas-
phemantibus, excutiens vestimenta sua,
dixit ad eos, Sanguis vester super caput
vestrum: mundus ego, ex hoc ad Gentes
vadam.

7 * Et migrans inde, intrauit in domū
cuiusdam, nomine Titi Iusti, colentis
Deum, cuius domus erat coniuncta
synagogæ.

ιη'.

1 * Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ παῦλος ἐκ τῶν ἀθηνῶν, ἦλθεν εἰς κόρινθον.

2 * καὶ εὑρών τινα ἰουδαῖον ὀνόματι ἀκύλαν, ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς ἰταλίας, καὶ πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς ἰουδαίους ἐκ τῆς ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς.

3 * καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι, ἔμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ ἠργάζετο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην.

4 * διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε ἰουδαίους καὶ ἕλληνας.

5 * ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς μακεδονίας, ὅ, τε σίλας καὶ ὁ τιμόθεος, συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ παῦλος διαμαρτυρόμενος τοῖς ἰουδαίοις τὸν χριστὸν ἰησοῦν.

6 * ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτούς, τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ, ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύομαι.

7 * καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι ἰούστου, σεβομένου τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ.

---

[a] איתי ש זמן [b] נפק יצא
[c] אמן חנין אנון
סרגא עברי סרגא
פלחי משכא ורקגא
[d] בתו שבת
[e] מיס חיך [f] אמא מלל
[g] קום [h] לגרו סחר
[i] לבושי [j] דבא זכה
[k] עלל בוא [l] נקף רש

[a] דאיתוהי הוא מן פונטוס אתרא דבה בהו [b] זבנא אתא הוא מן אתרא דאיטליא הו ופריסקלא אנתתה מטל דפקד הוא
קלודיוס קסר [d] דנפקין כלהון יהודיא מן רחומא ואתקרב לוהון: [3] מטל דבר [e] אומנותהון הוא שרא לה לוהון
ופלח הוא עמהון באומנותהון דין [f] לולרא הוו: [4] וממלל הוא בכנושתא בכל [g] שבא [h] ומפיס הוא ליהודיא ולחנפא:
[5] וכד [i] אתו הוו מן מקרונגיא שילא וטימתאוס אליץ הוא [k] במלתא הו פולוס:
[6] מטל [l] דקיסין הוו [m] לקיבלה יהודיא ומגדפין הוו כד [n] מסהד הוא להון דישוע הויו משיחא ונפץ [o] מאנוהי ואמר
להון מן השא אנא [p] דכא אנא אזל אנא לי לוה עממא: [7] ונפק מן תמן [q] ועל לביתה דגברא דשמה טטוס אינא
דרחל הוא מן אלהא וביתה [r] נקיף הוא לכנושתא:

8 * ܘܩܪܝܣܦܘܣ ܪܫܝܐ ܕܟܢܘܫܬܐ ܗܘܐ ܒܡܪܝܢ ܗܘ ܥܡ ܟܠܗ ܒܝܬܗ ܘܣܓܝܐܐ ܩܪܝܢܬܝܐ ܫܡܥܝܢ ܗܘܘ ܘܡܗܝܡܢܝܢ ܒܐܠܗܐ
ܘܡܬܥܡܕܝܢ ܗܘܘ ܠܡܫܬܐ ܕܡܪܝܐ ܒܚܙܘܐ ܠܦܘܠܘܣ ܠܐ ܬܕܚܠ ܐܠܐ ܡܠܠ ܘܠܐ ܬܫܬܘܩ ؛
9 * ܐܡܪ ܡܪܝܐ ܒܠܠܝܐ ܠܦܘܠܘܣ ܠܡܐܡܪ ܠܐ ܬܕܚܠ ܐܢܐ ܥܡܟ ܘܐܢܫ ܠܐ ܢܫܕܪ ܠܟ ܠܡܒܝܫܘܬܟ ؛
10 ܡܛܠ ܕܐܝܬ ܠܝ ܣܓܝܐܐ ܒܗܕܐ ܩܪܝܬܐ ؛ ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܗܘܐ ؛
11 * ܘܝܬܒ ܬܪܝܨ ܫܢܝܢ ܘܬܪܥܣܪ ܝܪܚܐ ܘܡܠܦ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ؛
12 * ܘܟܕ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܓܐܠܝܘܢ ܐܢܬܘܦܛܘܣ ܕܐܟܐܝܐ ܐܬܟܢܫܘ ܐܢܫܐ ܥܠ ܦܘܠܘܣ ܘܐܝܬܝܘܗܝ ܩܕܡ ܒܝܡ ؛
13 ܕܐܡܪܝܢ ؛ ܗܢܐ ܕܝܢ ܠܒܪ ܡܢ ܢܡܘܣܐ ܡܦܝܣ ܠܒܢܝ ܢܫܐ ܕܢܗܘܐ ܡܬܝܪܐ ؛
14 * ܘܟܕ ܦܬܚ ܦܘܠܘܣ ܦܘܡܗ ܗܘܐ ܡܠܠ ܐܡܪ ܓܐܠܝܘܢ ܠܝܗܘܕܝܐ ؛ ܐܢ ܥܠ ܡܕܡ ܒܝܫܐ ܐܘ ܒܫܘܠܡܢܘܬܐ ؛ ܠܘ ܗܘܐ ܡܬܩܒܠ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ؛
15 * ܐܢ ܕܝܢ ܫܐܠܬܐ ܐܝܬ ܥܠ ܡܠܬܐ ܘܥܠ ܫܡܗܬܐ ܘܥܠ ܢܡܘܣܟܘܢ ܐܢܬܘܢ ܠܟܘܢ ؛ ܠܐ ܨܒܐ ܐܢܐ ܕܢܗܘܐ ܕܝܢܐ ܥܠ ܡܠܬܐ ܗܠܝܢ ؛
16 * ܘܐܦܪܫ ܐܢܘܢ ܡܢ ܩܕܡ ܒܝܡ ؛ * ܘܐܚܕܘ ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܠܣܘܬܢܝ ܪܒܐ ܕܟܢܘܫܬܐ ܘܡܩܒܠܝܢ ܠܗ ܩܕܡ ܒܝܡ ؛
17 ܘܠܓܠܝܘܢ ܠܐ ܡܫܬܡܥ ܠܗ ؛ ܗܘ ܕܝܢ ܥܕܢ ܠܐ ܫܪܐ ؛ ܘܟܕ ܫܠܡ ܦܘܠܘܣ ܫܢܝܢ ܣܓܝܐܐ ؛ ܗܘ ܕܝܢ ܩܠ ܩܪܝܢ ؛
18 ܘܫܕܪ ܠܗ ܫܠܡܐ ؛ ܘܩܨ ܪܫܗ ܒܩܘܪܢܬܘܢ ؛ ܘܡܠܦ ܗܘܐ ܠܡܐܙܠ ܠܣܘܪܝܐ ؛ ܘܥܡܗ ܦܪܣܩܠܐ ܘܐܩܘܠܐ ؛
19 ܘܐܬܐ ܠܐܦܣܘܣ ؛ ܘܫܕܪ ܬܡܢ ܗܢܘܢ ؛ ܘܗܘ ܕܝܢ ܥܠ ܒܝܬ ܟܢܘܫܬܐ ؛ ܘܡܠܠ ܥܡܗܘܢ ؛
20 ܘܒܥܘ ܕܢܬܩܝܡ ܥܡܗܘܢ ؛ ܘܠܐ ܩܒܠ ؛

CAP. XVIII.

8 * *Porrò Crispus princeps synagogæ crediderat in Dominum nostrum ipse, & domestici eius omnes plurimique Corinthiorum audiebant, et credebant in Deũ, ac baptizabantur.*
9 * *Dixit autem Dominus per visum Paulo, Ne timeas, sed loquere, neque tacueris.*
10 * *Siquidem ego sum tecum, nemóque poterit tibi molestiam exhibere: & multus est mihi populus in hac ciuitate.*
11 * *Habitauit ergo annum & sex menses Corinthi, & docebat eos sermonem Dei.*

Dominica v. post Pentecosten.

12 * *Quum autem Gallioun esset Proconsul Achaiæ, coacti sunt simul aduersus Paulum, & stiterunt eum ante tribunal.*
13 * *Dicentes, Iste preter Legem persuadet hominibus Deum reuereri.*
14 * *Quúmque postularet Paulus vt aperiret os suum & loqueretur, dixit Gallioun Jihoudæis, Si de quopiam malo, aut fraude, aut flagitio reum postularetis ô Judæi, vt par est, vos reciperem.*
15 * *Si autem quæstiones sunt de sermoni, déque nominibus, & Lege vestra, ipsi nosti inter vos: ego enim nolim esse iudex horum placitorum.*
16 * *Proinde amandauit eos à suo tribunali.*
17 * *Cæterùm comprehenderant omnes Ethnici Sostenem seniorem synagogæ, & cedebant eum ante tribunal, Gallioun autem hæc paruipendebat.*
18 * *Quúmque Paulus illic dies multos egisset, dedit pacem, [valedixit], fratribus, ac mare sulcauit vt proficisceretur in Syriam, venerúntq; cum eo Priskella & Akaulas quum totondisset caput suum Cenchreis, siquidem votum nuncupauerat.*
19 * *Peruenerunt autem Ephesum, & ingressus est Paulus synagogam, verbáque fecit ad Jihoudæos.*
20 * *Et efflagitabant ab eo, vt commoraretur apud eos: nec assensum præbuit.*

8 וקריספוס רבכנושתא הימן הוא במרן הו ובני ביתה כלהון וסגיאא קורנתיא שמעין הוו ומהימנין באלהא
9 ומתעמדין הוו ואמר מריא בחזוא לפולוס לא תדחל אלא מלל ולא תשתוק ؛
10 מטל דאנא עמך אנא ואנש לא משכח למהרוחך ועמא סגיאא אית לי במדינתא הדא ؛
11 ויתב הוא דין שתא וירחא שתא בקורנתוס ומלף הוא להון מלתא דאלהא ؛
12 וכד איתוהי הוא גאליון אנתופטוס דאכאיא אתכנשו אנשא על פולוס ואיתיוהי קדם בים ؛
13 כד אמרין ؛ הנא לבר מן נמוסא מפיס לבני נשא דנהוון דחלין לאלהא ؛
14 וכד בעא הוא פולוס דנפתח פומה ונמלל אמר

a בעל ישיבה או מרביץ תורה
b עמר שבל שתק
c שבח יכל חדא גזק
d יתב ישב כמו שבה שש
e מן לשון יון אית
f מן לשון יון שה א במקום יועץ כמו בלשון יון עבראית בסא
g אפיש ופרשי מליץ

CAP. XVIII.

8 * Porro Crispus princeps synagogæ crediderat in Dominum nostrum ipse, & domestici eius omnes plurimique Corinthiorum audiebant, et credebant in Deũ, ac baptizabantur.
9 * Dixit autem Dominus per visum Paulo, Ne timeas, sed loquere, neque tacueris.
10 * Siquidem ego sum tecum, nemóque poterit tibi molestiam exhibere: & multus est mihi populus in hac ciuitate.
11 * Habitauit ergo annum & sex menses Corinthi, & docebat eos sermonem Dei.

Dominica v. post Pentecosten.

12 * Quum autem Gallioun esset Proconsul Achaiæ, coacti sunt simul aduersus Paulum, & stiterunt eum ante tribunal.
13 * Dicentes, Iste preter Legem persuadet hominibus Deum reuereri.
14 * Quúmque postularet Paulus vt aperiret os suum & loqueretur, dixit Gallioun Jihoudæis, Si de quopiam malo, aut fraude, aut flagitio reum postularetis ô Judæi, vt par est, vos reciperem.
15 * Si autem quæstiones sunt de sermoni, déque nominibus, & Lege vestra, ipsi nosti inter vos: ego enim nolim esse iudex horum placitorum.
16 * Proinde amandauit eos à suo tribunali.
17 * Cæterùm comprehenderant omnes Ethnici Sostenem seniorem synagogæ, & cedebant eum ante tribunal, Gallioun autem hæc paruipendebat.
18 * Quúmque Paulus illic dies multos egisset, dedit pacem, [valedixit], fratribus, ac mare sulcauit vt proficisceretur in Syriam, venerúntq; cum eo Priskella & Akaulas quum totondisset caput suum Cenchreis, siquidem votum nuncupauerat.
19 * Peruenerunt autem Ephesum, & ingressus est Paulus synagogam, verbáque fecit ad Jihoudæos.
20 * Et efflagitabant ab eo, vt commoraretur apud eos: nec assensum præbuit.

8 Crispus autem archisynagogus credidit Domino, cum omni domo sua: & C multi Corinthiorum audientes credebant, & baptizabantur.

9 Dixit autem Dominus nocte per visionem Paulo: Noli timere, sed loquere, & ne taceas.

10 Propter quod ego sum tecum, & nemo apponetur tibi vt noceat te: quoniam populus est mihi multus in hac ciuitate.

11 Sedit autem †annum & sex menses, docens apud eos verbum Dei.

bi

12 Galliône autem proconsule Achaiæ, insurrexerunt vno animo Iudæi in Paulum, & adduxerunt eum ad tribunal,

13 Dicentes, Quia contra legem hic persuadet hominibus colere Deum.

14 Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudæos, Siquidem esset D iniquum aliquid, aut facinus pessimũ, ô viri Iudæi, rectè vos sustinerem.

15 Si verò quæstiones sunt de verbo &†nominibus, & legis vestræ, vosipsi videritis: Iudex ego horum nolo esse.

nominibus legis vestræ

16 Et minauit eos à tribunali.

17 Apprehendentes autem omnes Sosthenem principem synagogæ, percutiebant eum ante tribunal: & nihil eorum Gallioni curæ erat.

18 Paulus verò cùm adhuc sustinuisset dies multos, fratribus valefaciens, nauigauit in Syriam (& cum eo Priscilla & Aquila) qui sibi totonderat in Cenchris caput, habebat enim votum.

Num. 6. 18. Inf. 21. 24.

19 Deuenitque Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse verò ingressus synagogam, disputabat cum Iudæis.

20 Rogantibus autem eis, vt ampliori tempore maneret apud eos, non consensit:

8 κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ τῶν κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο.

9 εἶπε δὲ ὁ κύριος δι' ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ παύλῳ, μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς.

10 διότι ἐγώ εἰμι μετά σου, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

11 ἐκάθισέ τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.

12 Γαλλίων δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς ἀχαΐας, κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ ἰουδαῖοι τῷ παύλῳ. καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα,

13 λέγοντες, ὅτι παρὰ τὸν νόμον οὗτος ἀναπείθει οὗτοι ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν.

14 μέλλοντος δὲ τοῦ παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ γαλλίων πρὸς τοὺς ἰουδαίους, εἰ μὲν οὖν ἀδίκημά τι ἦν ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνειχόμην ὑμῶν.

15 εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι.

16 καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος.

17 ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ ἕλληνες σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος, καὶ οὐδὲν τούτων τῷ γαλλίωνι ἔμελεν.

18 ὁ δὲ παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ πρίσκιλλα καὶ ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ εὐχήν.

19 κατέντησε δὲ εἰς ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέχθη τοῖς ἰουδαίοις.

20 ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἐπένευσεν.

---

[i] סְנָא ופי׳ רשע אורע
[k] מַקְטְרֵג הלשן [l] מִזְוַלֵּא שהוא צריך
וחמן לשון יקר פירשו ריבות
[m] דִּין [n] מְרַד המלך
[o] פירשו גרים [p] זקן
[q] מְרִיא נכה אַחֲמָא בהה
[r] גְּרַר בתו עבראית
[s] מְטָא הגיע [t] נְגַר ארך
[u] טְפַס הקשיב

15 אֵן דִּין זאטמא אֵנוּן עַל מִלְּתָא וְעַל שְׁמָהָא וְעַל נָמוּסָא דִילְכוֹן אַנְתּוּן יַדְעִין אַנְתּוּן בַּיְנָתְכוֹן אֲנָא גִּיר לָא עָבֵא
אֲנָא דַּאדַיָּנָא דְּדָחֲלִין עֲבוּתָא: 16 וְטָרַד אֵנוּן מִן בֵּית דִּילֵהּ: 17 וְאַחֲרוּ הֲוָו כֻּלְּהוֹן חָנְפָא לְסוֹסְתֶנַיִס
רֵישָׁא דְּכְנוּשְׁתָּא וּמְחַיִן הֲוָו לֵהּ קֳדָם בֵּית וְגַאלְיוֹן מַהְמָא הֲוָא בְּהָלֵין: 18 וְכַד הֲוָא פּוֹלוֹס תַּמָּן יוֹמָתָא
סַגִּיאָא יַהֲב שְׁלָמָא לַאחָא וַרְדָא בְּיַמָּא דְּנָאזַל לְסוּרְיָא וְאִתּוֹ עִמֵּהּ פְּרִיסְקִלָּא וַאקוּלָס כַּד סַפַּר רֵישֵׁהּ בְּקַנְכְּרֵאוֹס
מְטַל דְּנַדְרָא נְדִיר הֲוָא לֵהּ: 19 וּמִטּוּ לַאפֶסוֹס וְעַל פּוֹלוֹס לַכְּנוּשְׁתָּא וּמְמַלֵּל הֲוָא עִם יְהוּדָיֵא:
20 וּכְעַיִן הֲוָו מָנֵהּ דְּנִנַּר לְוָתְהוֹן וְלָא אִתְּטַפִּים:

21 * Dicens, Oportet certè festum venturum me in Ourischlem agere: sed si Deus voluerit, iterum reuertar ad vos. Akaulas autem & Priskella reliquit Ephesi.

22 * Ipse verò per mare perrexit, & venit Cæsaream. ascendítque, ac salutauit filios Ecclesiæ: tum profectus est Antiochiam.

23 * Et quum egisset illic dies aliquot, discessit, & peragrauit ordine regionem Phrygiæ & Galatiæ, dum confirmaret omnes discipulos.

24 * Porrò vir quidam, cui nomen erat Apollou, Jihoudæus, natione Alexandrinus, & præditus facundia, peritissimúsque scripturarum, venit Ephesum.

25 * Hic erat edoctus viam Domini, & feruens spiritu: proinde loquebatur, planéque docebat de Jeschua, quum nihil sciret, nisi baptisma Jouchanon.

26 * Cœpitque palàm loqui in synagoga. Què quum audissent Akaulas & Priskella, adduxerunt domi suæ, & plenius ostenderunt ei viam Domini.

27 * Quúmque vellet proficisci Achaiam, præuenerunt eum fratres, scripseruntque ad discipulos vt exciperent eum. itaque vbi aduenisset, multum adiuuit per gratiam omnes fideles.

28 * Vehementer enim disceptabat contra Jihoudæos coram cœtu, demonstrans per Scripturas, Jeschua esse Meschicho.

Maturinis Dominicæ post Pentecosten.

CAP. XIX.

1 QVumque degeret Apollou Corinthi, Paulus peragrauit regiones superiores ad Ephesum.

2 * Et interrogauit discipulos quos illic inuenit, Num recepistis Spiritum Sanctitatis postea quàm credidistis? Respondérunt, & dicunt ei, Ne auditione quidem accepimus an sit Spiritus.

3 * Dixit eis, In quid ergo baptizati estis? Dicunt, In baptisma Jouchanon.

---

21 כד אמר דולא לי[k] אמינאית[l] דעאדא דאתא באורשלם[m] אעבדיוהי ואן אלהא[n] נעבא[o] אתא תוב לותכון
ואקולם ולאפריסקלא שבק באנין באפסוס ׃ 22 והו רדא ביכמא ואתא לקסריא וסלק ושאל בשלמא דבני עורתא[p]
ומן תם לאנטיוכי ׃ 23 וכד הוא חכין[q] יוסתא[r] ידיעא נפק[s] ואתכרך בתר באתרא דפריגיא ודגלטיא בד
מתנים הוא לכל הון תלמידא ׃ 24 וגברא חד דשמה הוא אפלו יהודיא[v] דאיתוהי הוא[x] טוהמה מן אלכסנדריא
הוא[y] פתלסר הוא לוארחה דסריא ורחח הוא ברוח הוא[z] ומלף[d] מליאירת על ישוע בד
מכלא ידע הוא אלא אן[f] מעטוריתא דיוחנן ׃ 26 ושרי עין בגלא ממלל בכנושתא וכד שמעוהי

[k] אמין באמחופיר׳ חג
[l] עבד עשה[m] עבא אתא
[p] העדה או קהל[q] יום[r] ידע
[s] כרך תור[t] קום[v] איה יש
[x] משפחתו[y] רדא למד
[z] מלל[d] דקק[f] תלמד
כמו למד[c] אלף[d] מלא
[e] מרעים או מאומתן
[g] עמר שגל[g] שרי התחל

21 * Sed valefaciens, & dicẽs, Iterũ reuertar ad vos Deo volente: profectus est ab Epheso.

22 * Et descendens Cæsarêam, ascendit, & salutauit ecclesiam, & descendit Antiochiam.

23 * Et facto ibi aliquanto tempore profectus est, perambulans ex ordine † Galaticam regionem & Phrygiã, confirmans omnes discipulos.

Galatam

24 * Iudæus autem quidam, Apollo nomine, Alexandrinus genere, vir eloquens, deuênit Ephesum, potens in scripturis.

25 * Hic erat edoctus viam Domini: & feruens spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ sunt Iesu, sciens tantùm baptisma Iohannis.

26 * Hic ergo cœpit fiducialiter agere in synagoga. Quem cùm audissent Priscilla & Aquila, assumpserunt eum, & diligentiùs exposuerunt ei viam Dei.

27 * Cùm autem vellet ire Achaiam, exhortati fratres, scripserunt discipulis vt susciperent eum. Qui cùm venisset, contulit multum his qui crediderant.

28 * Vehementer enim Iudæos reuincebat publicè, ostendens per scripturas, esse Christum, Iesum.

21 * ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς, εἰπὼν, δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα, πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς, τοῦ θεοῦ θέλοντος· καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου.

22 * καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν.

23 * καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθε, διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας μαθητὰς πάντας.

24 * Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὄνομα, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς.

25 * οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι, ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ κυρίου, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου.

26 * οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα, προσελάβοντο αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ.

27 * βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος.

28 * εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν χριστὸν, Ἰησοῦν.

CAP. XIX.

1 FActum est autẽ cùm Apollo esset Corinthi, vt Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, & inueniret quosdam discipulos.

2 * Dixitque ad eos, Si Spiritũ sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum, Sed neque si Spiritus sanctus est, audiuimus.

3 * Ille verò ait, In quo ergò baptizati estis? Qui dixerunt, In Iohannis baptismate.

ιθ'.

1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλὼ εἶναι ἐν Κορίνθῳ, Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον· καὶ εὑρών τινας μαθητὰς,

2 * εἶπε πρὸς αὐτοὺς, εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν.

3 * εἶπέ τε πρὸς αὐτοὺς, εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον, εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.

אַקוֹלַס וַפְּרִיסְקִלָּא [h] אִתְיוּהִי לְבֵיתְהוֹן [i] וּמַלְּוָאִית [k] חַוְיוּהִי אוֹרְחָה דְּמָרְיָא:
אָתָא וְכָתַבוּ לְתַלְמִידֵיא [m] דְּנִקְבְּלוּנֵיהִי וְכַד אֲזַל [o] עֲדַר סַגִּי בְּיַד [p] טַיבוּתָא לְכֻלְּהוֹן [q] מְהַימְנֵא:
[27] [28] תַּקִּיפָאִית גַּיר דַּרֵשׁ חֲוָא לִיהוּדָיֵא קְדָם [r] בְּנִשְׁתָּא מְחַוֵּא הֲוָא מִן כְּתָבֵא עַל יֵשׁוּעַ דְּמָשִׁיחָא הוּ:

[1] וְכַד [b] אִיתַיוּהִי חֲוָא אַפֹּלוֹ בְּקוֹרִנְתּוֹס [c] אָתְכְּרַךְ פּוֹלוֹס [d] בַּאתְרָוָתָא עֲלָיָא לַאפֶסוֹס: [2] וּמְשַׁאֵל הֲוָא לְתַלְמִידֵיא
אִילֵין [e] דַּאשְׁכַּח תַּמָּן דַּאן קַבְּלָתוּן רוּחָא דְקוּדְשָׁא מִן [f] דְּהַימְנְתּוּן עָנוֹ וַאמְרִין לֵה וָאף לָא אִן אִית רוּחָא שְׁמִיעַ לָן:
[3] אֲמַר לְהוּן וְבְמָנָא עֲמַדְתּוּן אָמְרִין [g] בְּסַעֲמוּדִיתָהּ דְיוּחָנָן:

[a] אִתָא [i] מְלָא
[k] חַוְיָא הַגִּיד [l] אֲזַל
[m] חֲטַף קֹדֶם [n] קַבֵּל
[o] כְּמוֹ עוֹד [p] חֵן
[q] חַיְמָן [r] תְּקֵף פִּי בְּעוֹז
[s] מִן לְשׁוֹן יָן [t] אִית
[b] כְּרַךְ [u] בְּמַקְוֹמוֹת מִן אַתַּר
[c] שְׁכַח מְצָא [f] הַיְמֵן
[g] עֲמַד שֵׁם

4 ܐܡܪ ܠܗܘܢ ܦܘܠܘܣ܂ ܝܘܚܢܢ ܐܥܡܕ ܡܥܡܘܕܝܬܐ ܕܬܝܒܘܬܐ ܠܥܡܐ܂ ܟܕ ܐܡܪ ܕܢܗܝܡܢܘܢ ܒܐܝܢܐ ܕܐܬܐ ܒܬܪܗ܂ ܕܐܝܬܘܗܝ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ܂

5 ܘܟܕ ܗܠܝܢ ܫܡܥܘ ܥܡܕܘ ܒܫܡܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ܂

6 ܘܣܡ ܥܠܝܗܘܢ ܐܝܕܐ ܦܘܠܘܣ܂ ܘܐܬܬ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܥܠܝܗܘܢ܂ ܘܡܡܠܠܝܢ ܗܘܘ ܒܠܫܢ ܠܫܢ ܘܡܬܢܒܝܢ ܗܘܘ܂

7 ܗܘܘ ܕܝܢ ܟܠܗܘܢ ܐܢܫܐ ܬܪܥܣܪ܂

8 ܘܥܐܠ ܗܘܐ ܦܘܠܘܣ ܠܟܢܘܫܬܐ܂ ܘܡܡܠܠ ܗܘܐ ܒܓܠܐ ܝܪܚܐ ܬܠܬܐ܂ ܘܡܦܝܣ ܗܘܐ ܥܠ ܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ܂

9 ܘܐܢܫܝܢ ܡܢܗܘܢ ܡܬܩܫܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܚܪܝܢ܂ ܘܡܨܚܝܢ ܗܘܘ ܠܐܘܪܚܐ ܕܐܠܗܐ ܩܕܡ ܟܢܫܐ ܕܥܡܡܐ܂ ܗܝܕܝܢ ܐܪܚܩ ܦܘܠܘܣ܂ ܘܦܪܫ ܡܢܗܘܢ ܠܬܠܡܝܕܐ܂ ܘܟܠܝܘܡ ܡܡܠܠ ܗܘܐ ܥܡܗܘܢ ܒܐܣܟܘܠܐ ܕܓܒܪܐ ܕܫܡܗ ܛܘܪܢܘܣ܂

10 ܘܗܕܐ ܗܘܬ ܫܢܝܢ ܬܪܬܝܢ܂ ܥܕܡܐ ܕܫܡܥܘ ܡܠܬܐ ܕܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ ܕܥܡܪܝܢ ܒܐܣܝܐ܂ ܝܗܘܕܝܐ ܘܐܪܡܝܐ܂

11 ܘܚܝܠܐ ܪܘܪܒܐ ܥܒܕ ܗܘܐ ܐܠܗܐ ܒܐܝܕܗ ܕܦܘܠܘܣ܂

12 ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܡܢ ܢܚܬܐ ܕܥܠ ܓܘܫܡܗ܂ ܣܘܕܪܐ ܐܘ ܦܣܝܓܐ ܡܝܬܝܢ ܗܘܘ܂ ܘܣܝܡܝܢ ܥܠ ܟܪܝܗܐ܂ ܘܦܪܩܝܢ ܗܘܘ ܡܢܗܘܢ ܟܘܪܗܢܐ܂ ܘܐܦ ܫܐܕܐ ܢܦܩܝܢ ܗܘܘ ܀

ܚܕ ܒܫܒܐ ܩܕܡܝܐ ܕܒܬܪ ܦܢܛܩܘܣܛܐ ܀ ܠܗ ܀

13 ܪܕܘ ܗܘܘ ܕܝܢ ܐܦ ܐܢܫܐ ܡܢ ܝܗܘܕܝܐ܂ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܟܪܟܝܢ ܗܘܘ ܘܡܘܡܝܢ ܥܠ ܫܐܕܐ܂ ܕܢܘܡܘܢ ܐܢܘܢ ܒܫܡܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ܂ ܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܪܘܚܐ ܛܢܦܬܐ܂ ܟܕ ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ܂ ܡܘܡܝܢܢ ܠܟܘܢ ܒܫܡܗ ܕܝܫܘܥ ܗܘ ܕܡܟܪܙ ܦܘܠܘܣ܂

14 ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܫܒܥܐ ܒܢܘܗܝ ܕܓܒܪܐ ܚܕ ܝܗܘܕܝܐ ܪܒ ܟܗܢܐ܂ ܕܫܡܗ ܗܘܐ ܣܩܘܐ܂ ܘܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܗܕܐ܂

15 ܘܥܢܐ ܫܐܕܐ ܒܝܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ܂ ܠܝܫܘܥ ܡܫܬܘܕܥ ܐܢܐ܂ ܘܠܦܘܠܘܣ ܝܕܥ ܐܢܐ܂ ܐܢܬܘܢ ܕܝܢ ܡܢܘ ܐܢܬܘܢ܂

4 * *Subdit eis Paulus, Jouchanon quidem baptizauit baptismo pœnitentiæ populos, dicens, vt crederent in eum qui venturus erat post se, hoc est, in Jeschua Meschicho.*

5 * *Quúmque hæc audissent, baptizabantur in nomine Domini nostri Jeschua Meschicho.*

6 * *Et imponebat eis manum Paulus, veniebátque Spiritus Sanctitatis in eos, proinde loquebantur singulis linguis ac vaticinabantur.*

7 * *Erant autem omnes isti viri duodecim.*

8 * *Cæterùm ingressus est Paulus synagogam, & locutus est palàm tribus mensibus, ac persuadebat de regno Dei.*

9 * *Quidam autem ex eis indurabantur, & excandescebant, atque conuitijs proscindebant viam Dei coram turba Gentium: tunc recedere fecit Paulus, & separauit ab eis discipulos, & quotidie verba faciebat ad eos in schola viri cuiusdam nomine Tourani.*

10 * *Hoc autem factum est per biennium, vsquedum audissent sermonem Domini quotquot habitabant in Asia, tam Jiboudæi quàm Gentiles.*

11 * *Porrò virtutes maximas edebat Deus per manum Pauli.*

12 * *Jtá vt etiam à vestimentis quæ erant super corpus eius, sudaria aut scissuræ* [semicinthia] *deferrentur, & imponerentur ægrotis, & discederent ab eis morbi, atque adeò dæmonia exirent.*

Dominica prima post Pentecosten.

13 * *Studebant autem & quidam Jiboudæi qui circulabant, & adiurabant dæmonia, adiurare ea per nomen Domini nostri* IESCHVA, *super eos in quibus erant spiritus immundi, dicentes, Adiuramus vos per nomen Jeschua quem prædicat Paulus.*

14 * *Erant autem septem filij viri cuiusdam Jiboudæi summi Sacerdotis, cui nomen erat Skiua, qui hoc faciebant.*

15 * *Respondit autem cacodæmon ille, & dixit eis, Jeschua noui, & Paulum scio; vos autem qui estis?*

4 אמר להון פולוס יוחנן אעמד מעמודיתא דתיבותא לעממא כד אמר דנהימנון באינא דאתא בתרה דאיתוהי ישוע משיחא : 5 וכד הלין שמעו עמדו בשמה דמרן ישוע משיחא : 6 וסם עליהון אידא פולוס ואתא רוחא דקודשא עליהון וממללין הוו בלשן לשן ומתנבין הוו : 7 הוין הוו דין כלהון אנשא תרעסר : 8 ועל הוא פולוס לכנושתא וממלל הוא עין בגלא ירחא תלתא ומפיס הוא על מלכותה דאלהא : 9 ואנשין מנהון מתקשין הוו ומתחרין ומצחין לאורחא דאלהא קדם כנשא דעממא הידין ארחק פולוס ופרש מנהון לתלמידא וכליום ממלל הוא עמהון באסכולא דגברא דשמה טורנוס : 10 והדא הות שנין תרתין עדמא דשמעו מלתא דמריא כלהון דעמרין באסיא יהודיא וארמיא : 11 וחילא רורבא עבד הוא אלהא באידה דפולוס :

תוב פיר' תשובה · הימן · אית יש · נבא · פיס · קשא מתחזקים · חרא חמה · צחא קלל · רחק מן לשון יק פירושו ביהמדרש · מלל · עמר שכן · פיר' גוים · רבב אורבוב · יד

4 ✠ Dixit autem Paulus: Iohannes baptizauit baptismate pœnitentiæ populum, dicens: In eum qui venturus esset post ipsum vt crederent, hoc est, in Iesum.

5 ✠ His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Iesu.

6 ✠ Et cùm imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant. B

7 ✠ Erant autem omnes viri ferè duodecim.

8 ✠ Introgressus autem synagogam, cum fiducia loquebatur per tres menses, disputans & suadens de regno Dei.

9 ✠ Cùm autem quidam indurarentur, & non crederent, maledicentes †viam Domini coram multitudine, discedens ab eis, segregauit discipulos, quotidie disputans in schola Tyranni cuiusdam:

10 ✠ Hoc autē factum est per biennium, ita vt omnes qui habitabant in Asia, audirent verbum Domini, Iudæi atq; Gentiles.

11 ✠ Virtutésque non modicas quaslibet faciebat Deus per manum Pauli:

12 ✠ Ita vt etiam super languidos deferrētur à corpore eius sudaria vel semicinthia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.

13 ✠ TENTAVERVNT autem quidam de circumeuntibus Iudæis exorcistis, C inuocare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini Iesu, dicentes, Adiuro vos per Iesum quem Paulus prædicat.

14 ✠ Erant autem †quidam Sceuæ Iudæi principis sacerdotum septem filij, qui hoc faciebant.

15 ✠ Respondens autē Spiritus nequam dixit eis, Iesum noui, & Paulum scio: vos autem qui estis?

4 ✠ εἶπε δὲ παῦλος, ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τουτέστιν, εἰς τὸν χριστὸν ἰησοῦν.

5 ✠ ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

6 ✠ καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις, καὶ προεφήτευον.

7 ✠ ἦσαν δὲ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο.

8 ✠ εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐπαρρησιάζετο, ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος, καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

9 ✠ ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε τοὺς μαθητὰς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ τυράννου τινός.

10 ✠ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν ἀσίαν, ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου ἰησοῦ, ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας.

11 ✠ δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ θεὸς διὰ τῶν χειρῶν παύλου,

12 ✠ ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σημικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

13 ✠ Επεχείρησαν δέ τινες ἀπὸ τῶν περιερχομένων ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοῦ ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ, λέγοντες, ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν ἰησοῦν, ὃν ὁ παῦλος κηρύσσει.

14 ✠ ἦσαν δέ τινες υἱοὶ σκευᾶ ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ τοῦτο ποιοῦντες.

15 ✠ ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπε, τὸν ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν παῦλον ἐπίσταμαι, ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ;

---

12 הְכַנָּא דְּאַף מִן נַחֲתָא דְעַל גּוּשְׁמֵהּ סוּדָרָא אוֹ רוּקְעָא דְיַתִּין חֲוֹן וְסָיְמִין עַל כְּרִיהֶא וּפְרָקִין הֲוֹן מָנְהוֹן בּוּרְהָנָא וְאַף שְׁאַדָא נָפְקִין הֲוֹן׃

דַּחַד בְּשַׁבָּא מַרְמָיָא דְבַתַר פְּנְטִיקוֹסְטֵי נַר

13 צְבוֹ הֲוֹן דַּיָּן אַף אֲנָשָׁא יְהוּדָיָא אִילֵין דְּמָתְכַּרְכִּין הֲוֹן וּמוֹמִין עַל שְׁאַדָא דְנוּמוֹן בִּשְׁמֵהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ עַל אִילֵין דְּאִיתָוֹהִי לְהוּן רוּחֵא טַנְפָּתָא כַּד אָמְרִין הֲוֹן מוֹמִינַן לְכוֹן בִּשְׁמֵהּ דְּיֵשׁוּעַ אֲנָא דְּמַכְרַז פּוֹלוֹס׃

14 אִית הֲוָא דַּיָּן שַׁבְעָא בְּנוֹהִי דְגַבְרָא חַד יְהוּדָיָא רַב כָּהֲנָא דְשְׁמֵהּ הֲוָא סְקֵוָא דְעָבְדִין הֲוֹן הָדָא׃

15 וַעֲנָא שְׁאַדָא הַוָּה בִּישָׁא וַאמַר לְהוּן לְיֵשׁוּעַ מָשְׁתַּוְדַּע אֲנָא וְלְפוֹלוֹס יָדַע אֲנָא אַנְתּוּן דַּיָּן מַן אַנְתּוּן׃

a לגושים b פיר גוויתו c פר׳ המטפחות d שברי בגדים e אתנא f סוס g כרה h פרק סור i שדים a מן לשון יין b צבא תפץ c כרך חוץ d ומא משליעים e טנף טמא f משביעים אנחנו מן ומא g כרז h ידע מזה אשתודע

16 * Et insilijt in eos homo ille in quo erat Spiritus malus, & inualuit contra eos, eósque subiecit, ita vt nudati saucijque fugerent ab ædibus illis.

17 * Id autem innotuit omnibus tum Iudæis, tum Gentilibus qui habitabant Ephesi: & incidit timor in omnes, & exaltabatur nomen Domini nostri Ieschua Meschicho.

18 * Plurimique ex ijs qui crediderant, veniebant, & renuntiabant offensas suas, confitebantúrque quod fecerant.

19 * Multi porrò etiam ex Magis congregarunt libros suos, allatósque concremarunt coram omnibus: cæterùm supputarunt pretium eorum, & ascendit ad argenti quinque myriadas.

20 * Vsque adeò virtute magna inualescebat, progressúsque faciebat fides in Deum.

21 * His autem peractis proposuit Paulus in mente sua, vt perlustraret totam Macedoniam & Achaiã, proficiscerétúrque ad Ourischlem: Dicebat autem, Postquam illuc profectus fuero, oportet me quoque Romam inuisere.

22 * Miserat autem duos viros ex ijs qui ipsi ministrabant, in Macedoniam, nempe Timotheum, & Erastum: ipse verò substitit ad tempus in Asia.

Dominica 11. post Pentecosten.

23 * Extitit autem eo tempore tumultus plurimus propter viam Dei.

24 * Illic enim erat quidam cudens argẽtum, cui nomen erat Demetrius, qui faciebat delubra argentea Dianæ, & suppeditabat artificibus maximum lucrum.

25 * Iste congregauit eos omnes artifices, nec non illos qui cum eis operabantur, & dixit eis, Viri, scitis mercedem nostram omnem ex hoc artificio esse.

26 * Quin etiam auditis ac videtis non solum ciues Ephesi, sed etiam multitudinem totius Asiæ ab isto Paulo allectam & auersam, quòd dicat Deos illos non esse qui manibus hominum fiant.

---

16 וְשָׁוַר עֲלֵיהוֹן גֻּבְרָא הַהוּא דְּהָוָה בֵּהּ רוּחָא בִישְׁתָּא וְאִתְחֵיל עֲלֵיהוֹן וְכַד שְׁלִיחִין וַפְּעִיעִין עָרְקוּ
מִן בֵּיתָא הָהוּ 17 וְהָדָא אִתְיְדַעַת הָוָת לְכָלְּהוֹן יְהוּדָיֵא וַאֲרַמָּיֵא וְעָטְרִין בְּאַפֵּיהוֹם וְנָפְלַת דַּחֲלָתָא עַל כָּלְּהוֹן וּמִתְרַבְּרִם
הָוָא שְׁמָהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 18 וְסַגִּיאֵא מִן אִילֵין דְּהֵימְנוּ אָתֵין הָווּ וּמְשָׁהֲעִין סַכְלוּתְהוֹן וּמוֹדִין בְּמִרְמָם
הֲוָוין הָווּ׃ 19 סַגִּיאֵא דֵּין וַאף חַרְשֵׁא כַּנְשׁוּ כְּתָבֵיהוֹן וְאִיתְיוּ אוּקְדוּ גַּנּוֹן קֳדָם כֹּלְנָשׁ וְחָשְׁבוּ דְּסִיהוֹן וְסָלֵק כַּסְפָּא
דְּנִוְתָא חַמְשׁ׃ 20 וְהָכְנָא בְּחֵילָא רַבָּא הֲוָת וְסַגְיָא הָוָת הֵיכְנוּתָא דְּאַלָּהָא׃
21 מִן דֵּין אִשְׁתַּלְּמִי הֵלֵין כֹּם פּוּלוּס בְּרַעְיוֹנֵהּ דְּנִתְחַזֵּק בְּכָלָּה מַקְדּוֹנְיָא וּבַאכָאיָא וְנֵאזַל לְאוּרְשְׁלֵם וַאמַר דְּמָא
דְּאִתְּלִתְּלִתְּמִן וְלָא לִי דַּאף רְהוּמִי אֲחֻזָא׃

[1] שְׁוַר דלת [k] חֵיל חזק
[l] שַׁפֵּל אפל [m] שְׁרַח בלשון
[n] פְּעַע כמו פצע או בגע
[o] גוים [p] עֲמַר שכן
[q] שֵׁעָא סיפר [r] פשעיהם
[s] מכשפים וחרש ומים
[t] וְקַר שרף [u] עבראיו רשו
[x] כְּנָא רבת [y] שְׁלֵם גמר
[z] צריך: במו רומא

16 *Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum, inualuit contra eos, ita vt nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

17 *Hoc autem notum factum est omnibus Iudæis atque Gentilibus, qui habitabant Ephesi: & cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur nomen Domini Iesu.

18 *Multíq; credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus suos. D

19 *Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt †coram omnibus: & computatis pretijs illorum, inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. 105

20 *Ita fortiter crescebat verbum Domini & confirmabatur.

21 *His autem expletis proposuit Paulus in Spiritu, transita Macedonia & Achaia, ire Ierosolymam, dicens, Quoniam postquam fuero ibi, oportet me & Romam videre.

22 *Mittens autem in Macedoniã duos ex ministrantibus sibi, Timotheum & Erastum, ipse remansit ad tempus in Asia.

23 *FACTA est autem illo tempore turbatio non minima de via Domini. E

24 *Demetrius enim quidam nomine, argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, præstabat artificibus non modicum quæstum:

25 *Quos conuocans & eos qui huiusmodi erant opifices, dixit, Viri, scitis quia de hoc artificio est nobis acquisitio.

26 *Et videtis, & auditis, quia non solùm Ephesi, sed penè totius Asiæ, Paulus hic suadens auertit multam turbam, dicens, Quoniam non sunt dij qui manibus fiunt.

16 *καὶ ἐφαλλόμενος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας αὐτῶν ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου.

17 *τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

18 *πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν.

19 *ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων, συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων, καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε.

20 *οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυεν.

21 *ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ παῦλος ἐν τῷ πνεύματι, διελθὼν τὴν μακεδονίαν καὶ ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλὴμ, εἰπὼν, ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ ῥώμην ἰδεῖν.

22 *ἀποστείλας εἰς τὴν μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, τιμόθεον καὶ ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν ἀσίαν.

23 *ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ.

24 *δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς ἀρτέμιδος, παρεῖχε τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην.

25 *οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν, ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστι.

26 *καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς ἀσίας ὁ παῦλος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι.

---

22 וְשַׁדַּר הֲוָא תְרֵין אֲנָשִׁין מִן הֲנוּן דִּמְשַׁמְּשִׁין הֲוֵי לֵה לְמַקְדּוֹנְיָא לְטִימָתֵאוֹס וְלַארְסְטוֹס הוּ דֵּין [k] קָיֵם זַבְנָא בַּאסְיָא ׀
דְּיַחַר בְּשַׁבָּא דַּתְרֵין דְּכָתַר [l] פְּכְמִיקוֹסְטִי נח

23 הֲוָא הֲוָא דֵּין בְּהַו [b] זַבְנָא [c] שְׁגוּשְׁיָא סַגִּיאָא עַל אוֹרְחָה דַאלָהָא ׀ 24 אִית הֲוָא דֵּין חַבָּן עֲבַד [d] סָאמָא חַד דַּשְׁמָה
הֲוָא דִּמְטִרְיוֹס דְּעָבַד הֲוָא [e] נוֹסֵא דְּסָאמָא [f] לַארְטֵמִיס [g] וּמַוְתַּר הֲוָא לַבְנֵי [h] אוּמָנוּתֵהּ [i] יוּתְרָנָא רַבָּא ׀ 25 הֲנָא כַּנֵּשׁ אֲנוּן
לַבְנֵי אוּמָנוּתֵהּ כְּוָתְהוֹן וְלַאיְלִין דְּפָלְחִין עִמְּהוֹן וְאַמַר לְהוֹן גַּבְרֵא יְדָעִין אַנְתּוּן [k] דְּתֵאגוּרְתַּן כְּדָה מִן הָנָא הִי [l] פּוּלְחָנָא ׀
26 וְאַף אַנְתּוּן שָׁמְעִין אַנְתּוּן [m] וְחָזִין אַנְתּוּן דְּלָא הֲוָא בְּלְחוּד לְבְנֵי אֶפְסוֹס אֶלָּא אַף לְסוּגָאָא דִכְלָה אַסְיָא [n] אֶפֵּיס
הָנָא פּוֹלוֹס [o] וְאַהֲפַךְ כַּד אֲמַר דְּלוֹ אֱלָהֵא אֲנוּן הָנוּן דְּבְאִידֵי בְּנֵינָשָׁא [p] מִתְעַבְּדִין ׀

[a] קָיֵי עמד [b] מן לשון יין
[c] זמן שְׁגַשׁ [d] סִימָא כסף
[e] מן לשון יין חי כלות
[f] הוא שם אליל
[g] יִתַר [h] אֻמָּן
[i] כמו יתרון
[k] אֲנַר [l] פֻּלְחָן [m] חָזָא
[n] פ׳ס פחה [o] חֲפַךְ
[p] עֲבַד

27 ܘܠܐ ܗܢܐ ܒܠܚܘܕ ܡܬܦܪܣܝܐ ܘܒܛܠܐ ܐܠܐ ܐܦ ܗܘ ܗܝܟܠܐ ܕܐܪܛܡܝܣ ܐܠܗܬܐ ܪܒܬܐ ܡܬܚܫܒ ܠܗ ܐܝܟ ܠܐ
ܫܘܝ ܘܐܦ ܗܝ ܐܠܗܬܐ ܕܟܠܗ ܐܣܝܐ ܘܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܣܓܕܝܢ ܠܗ ; 28 ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܗܠܝܢ ܐܬܡܠܝܘ ܚܡܬܐ
ܘܩܥܝܢ ܗܘܘ ܐܡܪܝܢ ܪܒܐ ܗܝ ܐܪܛܡܝܣ ܕܐܦܣܝܐ ; 29 ܘܐܫܬܚܒܫܬ ܟܠܗ ܡܕܝܢܬܐ ܘܪܗܛܘ ܐܙܠܘ ܠܬܐܛܪܘܢ
ܬܡܢ ܐܘܟܠܘ ܥܡܗܘܢ ܠܓܝܘܣ ܘܠܐܪܣܛܪܟܘܣ ܓܒܪܐ ܣܩܕܘܢܝܐ ܒܢܝ ܠܘܝܬܗ ܕܦܘܠܘܣ ;
ܕܡܢ ܫܬܝܢ ܪܓ ܕܟܬܪ ܦܢܝܩܣܝ ܢܝ 30 ܘܦܘܠܘܣ ܨܒܐ ܗܘܐ ܕܢܥܘܠ ܠܬܐܛܪܘܢ ܘܠܬܠܡܝܕܐ ;
31 ܘܐܦ ܪܫܐ ܕܐܣܝܐ ܣܛܠ ܕܪܚܡܘܗܝ ܗܘܘ ܫܕܪܘ ܒܥܘ ܡܢܗ ܕܠܐ ܢܗܠ ܢܦܫܗ ܕܢܥܘܠ ܠܬܐܛܪܘܢ ;
32 ܡܫܝܚܐ ܗܘܝܢ ܕܒܬܐܛܪܘܢ ܩܥܝܢ ܗܘܘ ܐܚܪܢܐ ܩܥܝ ܗܘܘ ܘܐܚܪܢܐ ܩܥܝ ܗܘܘ ܣܓܝܐܐ ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܡܢܐ ܡܛܠ ܡܢܐ ܐܬܟܢܫܘ ;
33 ܘܡܢ ܟܢܫܬܐ ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܢ ܩܪܝܬܐ ܐܦܩܘ ܠܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ; ܘܗܘ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܫܠܡ ܐܝܕܗ ܕܢܡܠܠ ܠܥܡܐ ;
34 ܘܟܕ ܝܕܥܘ ܕܗܘ ܝܗܘܕܝܐ ܩܠܘ ܟܠܗܘܢ ܒܚܕ ܩܠܐ ܐܪܝܥ ܫܥܬܐ ; ܘܩܠܘ ܟܠܗܘܢ ܕܪܒܐ ܗܝ ܐܪܛܡܝܣ ܕܐܦܣܝܐ ;
35 ܘܫܩܠ ܡܠܟܐ ܕܩܪܝܬܐ ܠܥܡܐ ܘܐܡܪ ܓܒܪܐ ܐܦܣܝܐ ܡܢܘ ܕܠܐ ܝܕܥ ܕܩܪܝܬܐ ܕܐܦܣܝܐ ܗܝ ܒܝܬ ܫܪܝܪܘܬܗ ܕܐܪܛܡܝܣ ܐܠܗܬܐ ܪܒܬܐ ܘܕܡܢ ܫܡܝܐ ;
36 ܕܡܢ ܗܢܐ ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܡܬܢܐ ܠܗ ܢܬܚܫܒ ܠܟܘܢ ܕܬܬܪܥܘ ܘܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܡܕܡ ;
37 ܐܝܬܝܬܘܢ ܗܠܝܢ ܓܒܪܐ ܕܠܐ ܓܢܒܘ ܠܗܝܟܠܐ ܘܠܐ ܡܓܕܦܘ ܠܐܠܗܬܢ ;
38 ܗܢܐ ܕܗܘ ܕܡܝܛܪܝܘܣ ܘܐܢܫܝ ܡܠܬܗ ܥܡ ܚܕ ܐܝܬ ܕܝܢܐ ܘܡܬܝܠܝܢ ;
ܐܝܬ ܠܗ ܩܛܠܐ ܘܡܬܝܠܝܢ ܠܗ ܐܢܘܢ ܠܐܢܘܢ ; ܗܐ ܩܛܠܐ ܐܝܬ ܒܡܕܝܢܬܐ ܘܡܬܝܠܝܢ ܠܗ ;
ܐܝܟ ܕܢܬܚܝܒܘ ܠܡܪܝ ܡܕܝܢܬܐ ; ܘܡܢ ܗܢܐ ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܡܬܢܐ ܠܗ ܢܬܚܫܒ ܠܟܘܢ ;
ܕܬܬܪܥܘ ܘܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܡܕܡ ; 39 ܐܝܬܝܬܘܢ ܗܠܝܢ ܓܒܪܐ ܕܠܐ ܓܢܒܘ ܠܗܝܟܠܐ ܘܠܐ ܡܓܕܦܘ ܠܐܠܗܬܢ ;
40 ܗܢܐ ܕܗܘ ܕܡܝܛܪܝܘܣ ܘܐܢܫܝ ܡܠܬܗ ܥܡ ܚܕ ܐܝܬ ܕܝܢܐ ܘܡܬܝܠܝܢ ;
ܐܝܬ ܠܗ ܩܛܠܐ ܘܡܬܝܠܝܢ ܠܗ ܐܢܘܢ ܠܐܢܘܢ ; ܗܐ ܩܛܠܐ ܐܝܬ ܒܡܕܝܢܬܐ ܘܡܬܝܠܝܢ ܠܗ ;
ܐܝܟ ܕܢܬܚܝܒܘ ܠܡܪܝ ܡܕܝܢܬܐ ; ܘܡܢ ܗܢܐ ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܡܬܢܐ ܠܗ ܢܬܚܫܒ ܠܟܘܢ ;
ܕܬܬܪܥܘ ܘܠܐ ܬܥܒܕܘܢ ܡܕܡ ; 41 ܗܠܝܢ ܕܡܠܝܠܝܢ ܗܘܘ ܠܡܬܢܐ ܠܗ ܢܬܚܫܒ ܠܟܘܢ ;

27 * Neque hoc placitum tantummodo diffamatur et cessat, sed etiam templum illud Dianæ magnæ Deæ pro nihilo habebitur atque adeò ipsa Dea totius Asiæ, & quam omnes gentes adorant ludibrio habebitur.

28 * Quúmque hæc audissent, repleti sunt furore & clamauerunt, dicentes, Magna Diana Ephesiorum.

29 * Proinde conturbata fuit tota ciuitas, & cucurrerunt simul ac profecti sunt in theatrum, correptósque abduxerunt secum Gaium & Aristarchum viros Macedones filios societatis [socios] Pauli.

Dominica III. post Pentecosten.

30 * Paulus autem volebat prodire in Theatrum, sed prohibuerunt eum discipuli.

31 * Quinetiam primores Asiæ, quia amici eius erant, miserunt qui efflagitarent ab eo, ne traderet seipsum, vt prodiret in theatrum.

32 * Turbæ autem quæ erant in theatro, valdè tumultuabãtur, & alij aliud clamabant: multi verò ex eis nesciebant cur conuenissent:

33 * Plebs autem Iihoudæorum qui illic erant, statuerunt ex seipsis virum Jihoudæum, cui nomen erat Alexander: quúmque staret, silentium indixit manu, volebátque proferre spiritum populo [rationem reddere populo].

34 * Sed quum cognouissent eum esse Jihoudæum, vociferati sunt omnes vna voce circiter ad duas horas, Magna est Diana Ephesiorum.

35 * Cæterùm compescuit eos princeps ciuitatis quum diceret, Viri Ephesij, quis enim est hominum qui nesciat vrbem Ephesiorum, ædituam esse magnæ Dianæ, & simulachri è cælo delapsi?

36 * Quum igitur huic rei nemo possit contradicere, oportet vos sedatos esse, nihilque festinanter agere.

37 * Adduxistis enim viros istos, quum neque templum expilauerint, neque blasphemos se gesserint in Deam nostram.

38 * Quòd si iste Demetrius et filij artis eius [qui cum eo sunt artifices] litem habent cum aliquo, ecce procõsul est in vrbe, artifices sunt, accedant, et iudicium subeant vnus cum alio.

---

27 ולו הדא עבותא בלחוד מתפרסיא ובטלא אלא אף הו היכלא דארטמים אלהתא רבתא מתחשב לה איך לא
שם ואף הי אלהתא דכלה אסיא וכלהון עממא סגדין לה ; 28 וכד שמעו הלין אתמליו חמתא
וקעין הוו אמרין רבא הי ארטמים דאפסיא ; 29 ואשתבשת כלה מדינתא ורהטו אכחדא ואזלו לתאטרין
תמן אובלו עמהון לגאיוס ולארסטרכוס גברא סקדוניא בני לויתה דפולוס ;
30 ופולוס צבא הוא דנעול לתאטרין וכלוותי תלמידא ;
31 ואף רשא דאסיא סטל דרחמוהי הוו שדרו בעו מנה דלא נתל נפשה דנעול לתאטרין ;
32 מקשא דין דאית הוו בתאטרין טב שגישין הוו ואחרנא אחרנא קעין הוו סגיאא דין מנהון לא ידעין הוו סטל

a כמו ולא b עבא ופירושו ענין
c פרס נודע ברבת
d שוט כזה "מלא" חמא
e קעא שנש רחש ריק
f מן לשון יון מקום שבו נכנש ההמון
g יבל לוא רבק
h כמו נשבח עלל כלא
i למר קעא צעק

27 * Non solùm autem hæc periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, sed & magnæ Dianæ templum in nihilum reputabitur, sed & destrui incipiet maiestas eius, quam tota Asia & orbis colit.

28 * His auditis repleti sunt ira, & exclamauerunt, dicentes, Magna Diana Ephesiorum.

29 * Et impleta est ciuitas tota confusione, & impetum fecerunt vno animo in theatrum, rapto Gaio & Aristarcho Macedonibus comitibus Pauli.

30 * PAVLO autem volente intrare in populum, non permiserunt discipuli.

31 * Quidam autem & de Asiæ principibus qui erant amici eius, miserunt ad eum, rogantes ne se daret in theatrum:

32 * Alij autem aliud clamabant. Erat enim ecclesia confusa: & plures nesciebant qua ex causa conuenissent.

33 * De turba autem detraxerunt Alexandrum, propellentibus eum Iudæis. Alexander autem manu silentio postulato, volebat reddere rationem populo.

34 * Quem vt cognouerunt Iudeum esse, vox facta est vna omnium, quasi per horas duas clamantium, Magna Diana Ephesiorum.

35 * Et cùm sedasset scriba turbas, dixit, Viri Ephesij, quis enim est hominum, qui nesciat Ephesiorum ciuitatem cultricem esse magnæ Dianæ, Iouisque prolis?

36 * Cùm ergo his contradici non possit, oportet vos sedatos esse, & nihil temerè agere.

37 * Adduxistis enim homines istos, neque sacrilegos, neque blasphemantes deam vestram.

38 * Quòd si Demetrius, & qui cum eo sunt artifices, habent aduersus aliquem causam, conuentus forenses aguntur, & proconsules sunt, accusent inuicem.

27 * ȣ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερὸν Ἀρτέμιδος εἰς ȣὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.

28 * ἀκȣσάντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέγοντες, μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων.

29 * καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη συγχύσεως, ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀριστάρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου.

30 * Τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οȣκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί.

31 * τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιάρχων ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον.

32 * ἄλλοι μὲν οȣν ἄλλο τι ἔκραζον. ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείονες οȣκ ἤδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν.

33 * ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προβιβάσαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασείσας τῇ χειρὶ ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ.

34 * ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων; μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων.

35 * καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησὶν, ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ὃς οȣ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οȣσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος, καὶ τοῦ διοπετοȣς;

36 * ἀναντιρρήτων οȣν ὄντων τούτων, δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν.

37 * ἠγάγετε γὰρ τȣς ἄνδρας τȣτους οȣτε ἱεροσύλους οȣτε βλασφημȣντας τὴν θεὸν ὑμῶν.

38 * εἰ μὲν οȣν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσιν πρός τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν; ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις.

---

[a] כוף הגיד דמסה ברום ידו
[b] נָפַק הוצא דבר [c] מְעָא
[d] מן לשון יון [e] שְׁלִי השלים
קבר הוא כהן לעבודה ארת
ומזה כופרהא
[f] שַׁכַּח יכל [g] אָמַר ארץ
[h] שְׁלָא שאן [i] כמורה
[j] חֲלַץ שלף או בזז
[k] צְחָא קול [l] רוּן
מן לשון יון נאצ או יוצ

33 עַמָּא דֵין דִּיהוּדָיָא דְּאִית הֲוָו תַּמָּן אֲקִימוּ מִנְּהוֹן לְגַבְרָא יְהוּדָיָא דְּשִׁמֵהּ הֲוָא אַלְכְּסַנְדְּרוֹס וְכַד קָם
[k] אֲנִיף אִידֵהּ וְצַבָּא הֲוָא [l] דְּנַפּוּק רוּחָא לְעַמָּא ׃ 34 וְכַד יְדָעוּ דִּיהוּדָיָא הוּ [m] קָעוּ כֻּלְּהוֹן בְּחַד קָלָא אֵיךְ שָׁעִין תְּרֵתֵין
דְּרַבָּא הֲוָי [n] אַרְטֵמִים דְּאַפְסָיָא ׃ 35 [o] וְשַׁלִּי אֲנוּן רִישָׁא דְּמָדִינְתָּא כַּד אֲמַר גַּבְרָא אֶפֶסָיָא מַנּוּ גֵּיר מִן בְּנֵינָשָׁא דְּלָא
יָדַע לְמָדִינְתָּא דְּאַפְסָיָא [p] דְּכוּמָרְתָּא הִי דְּאַרְטֵמִים רַבְּתָא וְלִצְלָמָהּ דְּמִן שְׁמַיָּא נְחַת׃ 36 מִסְּל הָכִיל דְּלוּקְבַל הָדָא אֲנָשׁ
לָא [q] מְשַׁכַּח [r] לְמֵאמַר [s] וְלָא לְכוּן דְּתְהֲוֹן [t] שְׁלִין וְלָא תַּעְבְּדוּן מִדַּם [u] בְּסוּרְהָבָא ׃ 37 אֵיתֵיתוּן גֵּיר לְגַבְרָא הָלֵין כַּד לָא
הֵיכְלָא [v] חַלְצוּ וְלָא [w] צַחִיו לֵאלָהֲתֵן׃ 38 אִן דֵּין הָנָא דִּימִטְרִיוֹס וְבְנֵי אוּמָנוּתָהּ אִית לָהּן [x] דִּינָא עִם אֲנָשׁ הָא
[a] אַנְתּוּפַטּוֹס בַּמְדִינְתָּא אוּמָנֵא אֲנוּן נְקָרְבוּן וְנִדּוֹנוּן חַד עִם חַד ׃

39 * Quod si quidpiam aliud requiritis, in loco à lege ad concionem dato dirimetur.

40 * Quandoquidem & nunc in periculo stamus, ne rei postulemur seditionis, quum non possimus reddere rationem de congregatione diei istius quo conuenimus ociosè, & tumultuati sumus nulla de causa.

41 * Et quum hec dixisset dimisit conciionem.

CAP. XX.

1 * POsteaquam antem sedatus est tumultus, aduocauit Paulus discipulos, & cõsolatus est ac deosculatus eos, & egressus est profecturus Macedoniam.

2 * Quúmque illas regiones peragrasset, eosque consolatus esset multis sermonibus, venit in Græciæ regionem.

3 * Et exactis illic tribus mensibus, ei quidem dolos nectebant Jiboudai quum profecturus esset in Syriam, proinde censuit sibi reuertendum esse in Macedoniam.

4 * Progressi sunt autem cum eo ad Asiam usque Soupatrous Beræensis ciuis, & Aristarchus & Secundus Thessalonicenses, necnon Gaius ex Derbe ciuitate, & Timotheus ex Lystra, ex Asia denique Tuchicus, & Trophimus.

5 * Hi præcesserunt nos, & nos præstolati sunt Troade.

6 * Nos verò progressi sumus Philippos urbem Macedoniæ post dies azymorũ, & mari perreximus, venimúsque Troadem ad diem quintum; illic autem egimus dies septem.

Defunctorum.

7 * Primo autem die hebdomadis, dum congregati essemus ad frangendam Eucharistiam, verba faciebat ad eos Paulus, quippe qui postridie abiturus esset: produxitque sermonem usque in mediam noctem.

8 * Et erant illic lucernæ ignis plurimæ in cœnaculo illo, in quo erant congregati.

9 * Porro adolescens quidam, cui nomen Eutychus, sedebat in fenestra, & audiebat: demersus est autem somno graui, dum produceret sermonem ipse Paulus, & præ somno deciderat ex tertia contignatione, ac sublatus est mortuus.

---

39 וְאִן הוּ דְמִדֵּם אַחֲרִין בְּעֵין אַנְחוּן בְּדִיכְתָא דִיהִיבָא מִן נָמוּסָא לְכְנוּשְׁיָא מָשְׁחָרָא׃

40 מִטֶּל דְּאַף חְשָׁא לְמִתְעַנְּשׁוּתָא קָיְמִינָן דְּנִתְרְשָׁא אֵיךְ שְׁגוּשָׁא דְּלָא מִשְׁבְּחִינָן דְּנִפְרוּק רוּחָא עַל בְּנְשָׁא דְיוֹמָא הָנָא דְאִתְכַּנְשָׁן בַּטָּלָאִית אִסְתְּנָשׁוּן דְּלָא עָבְדָא׃

41 וְכַד הָלֵין אֲמַר שְׁרָא לְכָנְשָׁא׃ קפלאין כ

1 וּבְתַר דְּשַׁלִּי שְׁגוּשָׁא קְרָא פַּוּלוֹס לְתַלְמִידָא וּבְיָא אִנּוּן וְנַשִּׁיק אִנּוּן וְנְפַק אֲזַל לַהּ לְמַקְדּוֹנְיָא׃

2 וְקַד אֲחַכְרַךְ אִנּוּן לַאֲתְרְוָתָא הָלֵין וּבְיָא אִנּוּן בְּמֶלֶא סַגִּיאָתָא אִתָּא לַהּ לְהַלֵּם אַתְרָא׃

3 וַהֲוָא תַּמָּן הֶלְתָא יַרְחִין עַבְדִּינִין עַלְוָהִי כְּלָא יְהוּדָיֵא כַּד עָתִיד הֲוָא לְמֵאזַל לְסוּרְיָא וְאִתְחַשַּׁב דְּנֶהֱפוּךְ לַהּ לְמַקְדּוֹנְיָא׃

4 וְנַפְקוּ עִמָּהּ עַדְמָא לַאסְיָא סוֹפַטְרוֹס דְּמִן בֵּרוּאָא מְדִינְתָא וַאֲרִיסְטַרְכוֹס וְסַקוּנְדוֹס דְּמִן תֶּסַלּוֹנִיקָא׃

[a] בְּעָא [b] יְחֵב [c] שְׁרָא [d] מן לשון יין סכנה [e] קום [f] רִשָׁא אתחיב [g] שכח יכל [h] נְפַק [i] כְּטֶל מנוי סיבה [k] שְׁגִישׁ [l] כמו עליה [m] בֵּרוּא כחס [n] כְּרַךְ חור [o] מֵלֵל [p] לשון יין [q] נְכַל [r] אֲזַל [s] חֲפַךְ

* Si quid autem alterius rei quæritis: in legitima ecclesia poterit absolui. 39
* Nam & periclitamur argui seditionis hodiernæ: cùm nullus obnoxius sit (de quo possimus reddere rationem) concursus istius. Et cùm hæc dixisset, dimisit ecclesiam. 40

* εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται.
* καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπαρχοντος, περὶ ἧς δυνησόμεθα δοῦναι λόγον τῆς συνεροφῆς ταύτης· καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

CAP. XX.

POstquam autem cessauit tumultus, vocatis Paulus discipulis, & exhortatus eos, valedixit, & profectus est vt iret in Macedoniam. 1 A
* Cùm autem perambulasset partes illas, & exhortatus eos fuisset multo sermone, venit ad Græciam: 2
* Vbi cùm fecisset menses tres, factæ sunt illi insidiæ à Iudæis nauigaturo in Syriam: habuitque consilium vt reuerteretur per Macedoniam. 3
* Comitatus est autem eum † Sosipater Pyrrhi Beroensis; Thessalonicensium verò Aristarchus, & Secundus, & Gaius Derbęus & Timotheus; Asiani verò Tychicus & Trophimus. 4
vsque in Asiã Sopater.
* Hi cùm præcessissent, sustinuerunt nos Troade. 5
* Nos verò nauigauimus post dies azymorum à Philippis; & venimus ad eos Troadem in diebus quinque, vbi demorati sumus diebus septem. 6 B

* VNA autem Sabbathi cùm conuenissemus ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum, protraxítque sermonem vsq; in mediam noctem. 7
* Erant autem lampades copiosæ in cœnaculo vbi eramus congregati. 8
* Sedens autē quidam adolescens nomine Eutychus, super fenestram, cùm mergeretur somno graui, disputante diu Paulo, ductus somno, cecidit de tertio cœnaculo deorsum, & sublatus est mortuus. 9

κ'.

* Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον, προσκαλεσάμενος ὁ παῦλος τοὺς μαθητὰς, καὶ ἀσπασάμενος ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς τὴν μακεδονίαν. 1
* διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν ἑλλάδα. 2
* ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γινομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν συρίαν, ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ μακεδονίας. 3
* συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς ἀσίας σώπατρος βεροιαῖος· θεσσαλονικέων δὲ, ἀρίσταρχος καὶ σεκουνδος, καὶ γαΐος δερβαῖος καὶ τιμόθεος· ἀσιανοὶ δὲ, τυχικὸς καὶ τρόφιμος. 4
* οὗτοι προσελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν τρωάδι. 5
* ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά. 6
* Εν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτον, ὁ παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον; παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. 7
* ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν συνηγμένοι. 8
* καθήμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τρίτου ἐγκατω, καὶ ἤρθη νεκρός. 9

---

[a] מָנָא עפר [k] רְדָא
[b] אַתָא יום [c] קַשִׁיא
[d] מן לשון ענו הוא להם של
[e] אדמי [f] נַפְקָ אגר משך
[g] מְלַל לפדים
[h] עליה או חדר
[i] כְּרַתָא כוא ארחלון [j] יִשָׁן
[k] יִקַר [l] תאריך [m] מְלַל
[n] דור שכן [o] שְׁקַל מות
[p] מִית

[a] וְגַאיוס דְּמִן דֶּרְבִּי מְרִינְתָּא וְטִימָתֵאוס דְּמִן לוּסְטְרָא וּמִן אַסִיָא טוּכִיקוֹס וַטְרוֹפִימוֹס׃ [5] הֵלֵין אִזְלוּ קְדָמַיִן וְקָיְיוּ
לַן בַּטְרוֹאוֹס׃ [6] חְנַן דֵּין נְפַקְנָן מִן פִּילִיפּוֹס מְרִינְתָּא דְּמַקְדוֹנְיָא בָּתַר יַוְמָתָא דְּפַטִירָא [b] וַרְדִין בְּיַמָּא [c] וַאתֵּין לְטְרוֹאוֹס
[d] לְיוֹמָתָא חַמְשָׁא וַהֲוִין תַּמָּן יַוְמָתָא שַׁבְעָא׃ דְּעַנִּידָא נז
[7] וּבְיוֹמָא דְּחַד בְּשַׁבָּא כַּד כְּנִישִׁינַן [e] דְּנַקְצָא [f] אוּכְרִסְטִיָא מְסַדֵּל הֲוָא עִמְהוֹן פּוֹלוֹס מֶטֶל דַּלְיוֹמָא אוּחֲרָנָא עָתִיד הֲוָא
[g] דְּנַפֵּק לַהּ [h] וַאגַר הֲוָא [i] לְסַלְּלוּ עַדְמָא לְפַלְגַהּ דְּלֵלְיָא׃ [8] וְאִית הֲוָא תַּמָּן [j] לַסְפִּירָא דְּנוּרָא סַגִּיאָא [k] בְּעֲלִיתָא הֵי
דְּכְנִישִׁין הֲוִין בַּהּ׃ [9] וְיָתֵב הֲוָא עֲלֵימָא חַד דְּשְׁמֵהּ הֲוָא אֶוּטִיכוֹס [l] בְּכוּתָא וְשָׁמַע וַטְבָע בְּשִׁנְתָא [m] יַקִּירְתָא כַּד [n] אֲגַר
הֲוָא [o] בְּמִלְּתָא דּוּ פּוֹלוֹס וּבְשִׁנְתֵהּ נְפַל הֲוָא מִן תְּלָתָא [p] מְדִירִין וְאִשְׁתְּקַל כַּד [q] מִית׃

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]

10 * *Descendens autem Paulus ruit in eum, & eum complexus est, dixítque; Ne turbemini, quoniam anima eius in ipso est.*
11 * *Quum verò ascendisset, fregit panem, & gustauit, ac locutus est vsque dum ascendisset aurora: tum demum exijt per aridam profecturus.*
12 * *Et adduxerunt adolescentem viuum, & ob eum gauisi sunt vehementer.*
13 * *Nos autem descendimus in nauem, & perreximus ad congregationem Thesus: quoniam illinc excepturi eramus Paulum. sic enim præceperat nobis, ipso iter faciente per aridam.*
14 * *Vt autem recepimus eum, ex Theso, naui eo sublato venimus Mitylenen.*
15 * *Et illinc postridie abnauigauimus contra Chium insulam, & rursus postridie venimus Samum, substitimúsque Trogilij, & die sequenti venimus Miletum.*
16 * *Constituerat enim Paulus præterire Ephesum, ne moram traheret illic: quippe qui festinaret, vt si fieri posset, diem Pentecostes in Ourischlem ageret.*

Sanctorum & Patrum.

17 * *Ex Mileto porrò misit qui accerserent Presbyteros Ecclesiæ Ephesi.*
18 * *Quúmque venissent ad eum, dixit eis, Vos scitis, à primo die quo ingressus sum Asiam, quomodo vobiscum fuerim omni tempore:*
19 * *Dum seruirem Deo cum humilitate multa, & lachrymis ac tentationibus quæ conceptæ fuerant contra me insidijs Jihoudæorum.*
20 * *Vt nihil spreuerim quod prodesse posset animabus vestris, quominus prædicarem vobis, & docerem vos foris & domi:*
21 * *Dum testificarer Jihoudæis, & Aramæis* [Gentilibus] *de conuersione ad Deum, & fide quæ est in Dominum nostrum Jeschua Meschicho.*
22 * *Nunc autem ego vinctus sum spiritu, & proficiscor ad Ourischlē, nec scio quid mihi obuenturum sit in ea.*
23 * *Enimuerò Spiritus Sanctitatis per omnem ciuitatem testificatur mihi & ait, Vincula & oppressiones parata sunt tibi.*

10 וְנָחֵת פּוּלוֹס נְפַל לְעַל מֶנֵּה [q] וְעַפְקֵהּ וֶאמַר לָא [r] תֶתְזִיעוּן מֶטֻּל דְנַפְשֵׁה בֵּה הִי ׃ 11 כַּד סְלֵק דֵּין קְצָא לַחְמָא
וְטָעֵם וַהֲוָא מְמַלֵּל עַדְמָא דְסָלֵק [s] צַפְרָא וְהָידֵין נְפַק [t] דְנֵאזַל בְּיַבְּשָׁא ׃ 12 וְדַבְּרוּהִי לְעַלְיָמָא כַּד חַי [x] וְחַדִיו בֵּה [y] רַוְרְבָאִית ׃
13 חְנַן דֵּין נְחֵתְן לְאַלְפָא [z] וְרְדִין [a] לְוַעֲדָא דְתֶסוֹס מֶטֻּל דְמֶן תַּמָּן עֲתִידִין הֲוַין [b] דְנְקַבְּלִיוּהִי לְפוּלוֹס הָכַנָא גֵּיר פְּקַד
הֲוָא לַן כַּד אָזֵל הֲוָא הוּ בְּיַבְּשָׁא ׃ 14 כַּד דֵּין קַבֶּלְנָיהִי מֶן תֶּסוֹס שְׁקַלְנָיהִי בְּאַלְפָא [c] וְאֶתֵין לְמִיטוּלִינָא ׃
15 וּמֶן תַּמָּן לְיוֹמָא אַחְרָנָא [d] רְדִין לוּקְבַל כִּיּוֹס [e] גְּזַרְתָּא וְתוּב לְיוֹמָא אַחְרָנָא אֶתֵין לְסָמוֹס וְקָוֵין בְּטְרָוגַלְיוֹן וְלְיוֹמָא
אַחְרָנָא [f] אֶתֵין לְמִילִיטוֹס ׃ 16 פְּסִיק הֲוָא לֵה גֵּיר לְפוּלוֹס דְנֶעְבְּרִיהּ לְאֶפֶסוֹס דְלְמָא [g] נֶשְׁתַּוְחַר לֵה תַּמָּן מֶטֻּל
דְמֶתְרַהֵב הֲוָא דְאֶן מֶשְׁכְּחָא יוֹמָא [i] דְפֶנְטֵקוֹסְטָא בְּאוּרְשְׁלֶם נֶעְבְּדִיוּהִי ׃

[q] עֲפַק חבק [r] זוע [s] שחר
[t] אֲזַל דבר הבא או הולך
[x] חְדָא שמח
[y] רַבְרַב כמו הרבה
[z] רְדָא [a] לעוה [b] קַבֵּל
[c] אֲתָא [d] רְדָא [e] אי או אי
[f] אֲתָא [g] אֲחַר [h] רְהַב
[i] שם חתג מן לשון יון

10 καταβὰς δὲ ὁ παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν εἶπε, μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν.

11 ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανὸν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν.

12 ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

13 ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν παῦλον· οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν.

14 ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς μιτυλήνην·

15 κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες, τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἀντικρὺ χίου. τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς σάμον; καὶ μείναντες ἐν τρωγυλλίῳ, τῇ ἑχομένῃ ἤλθομεν εἰς μίλητον·

16 ἔκρινε γὰρ ὁ παῦλος παραπλεῦσαι τὴν ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ ἀσίᾳ· ἔσπευδε γὰρ, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς ἱερουσαλήμ.

17 Ἀπὸ δὲ τῆς μιλήτου πέμψας εἰς ἔφεσον, μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας.

18 ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην·

19 δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν ἰουδαίων.

20 ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους·

21 διαμαρτυρόμενος ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι τὴν εἰς τὸν θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν.

22 καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι, πορεύομαι εἰς ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς·

23 πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται, μοι λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν.

---

17 Ad quem cùm descendisset Paulus, incubuit super eum: & complexus dixit, Nolite turbari, anima enim ipsius in ipso est.

11 Ascendens autem, frangénsque panem & gustans, satisq; allocutus † vsque in lucem, † sic profectus est.

12 Adduxerunt autem puerum viuentem, & consolati sunt non minimè.

13 Nos autem ascendentes nauem, nauigauimus in Assòn, inde suscepturi Paulum. sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus.

14 Cùm autē † inuenisset nos in Assòn, assumpto eo venimus Mitylénen.

convenisse-mus in Asson

15 Et inde nauigantes, sequenti die venimus contra Chium: & alia † applicuimus Samum: & sequenti die venimus Milétum.

die

16 Proposuerat enim Paulus transnauigare Ephesum, nequa mora illi fieret in Asia. Festinabat enim, si possibile sibi esset, vt diem Pentecostes faceret Ierosolymis.

17 A Miléto autem mittens Ephesum, vocauit maiores natu ecclesiæ.

D

18 Qui cùm venissent ad eum, & simul essent, dixit eis, Vos scitis à prima die qua ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim:

19 Seruiens Domino cùm omni humilitate & lachrymis, & tentationibus quæ mihi acciderunt ex insidijs Iudæorum:

vobis

20 Quomodo nihil subtraxerim † vtilium, quominus annuntiarem vobis, & docerem vos publicè & per domos:

21 Testificans Iudæis atque Gentilibus in Deum pœnitentiam & fidem in Dominum nostrum Iesum Christum.

22 Et nunc ecce ego alligatus spiritu, vado in Ierusalem: quæ in ea ventura sunt mihi ignorans.

23 Nisi quòd Spiritus sanctus per omnes ciuitates mihi protestatur, dicens, quoniam vincula & tribulationes Ierosolymis me manent.

דְּקַדִּישָׁא מַעֲבָדָתָא נח

17 וּמִנָּהּ מִן מִילִיטוֹס שַׁדַּר אֵיתִי לְקַשִּׁישֵׁא דְעִדְתָּא דְאֶפֶסוֹס׃ 18 וְכַד אֲתוֹ לְוָתֵהּ אֲמַר לְהוֹן אַנְתּוּן יָדְעִין אַנְתּוּן דְּמִן יוֹמָא קַדְמָיָא דְעָלֵת לַאסִיָא אֵיכַנָּא הֲוִית עִמְּכוֹן כֻּלָּהּ זַבְנָא׃ 19 כַּד פָּלַח אֲנָא לַאלָהָא בְּמַכִּיכוּתָא סַגִּיאָתָא וּבְדִמְעָא וּבְנִסְיוֹנָא אִילֵין דְעָדֵין הֲוָו עָלַי בְּנִכְלֵיהוֹן דְיַהוּדָיֵא׃ 20 וְלָא בְּסִית בְּמִדְּרַם רְפַקְתָּה הֲוָא לְנַפְשָׁתְכוֹן דַאכְרֵז לְכוֹן וַאלַף בְּשׁוּקָא וּבְבָתָא׃ 21 כַּד מְסַהֵד הֲוִית לִיהוּדָיֵא וְלַארַמָיֵא עַל הֵיבוּתָא דְלוָת אֱלָהָא וְהֵימָנוּתָא דְבְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 22 וְהָשָׁא אֲנָא אָסִיר אֲנָא בְּרוּחָא וַאזֵל אֲנָא לְאוּרְשְׁלֵם וְלָא יָדַע אֲנָא מָנָא אֲרַע לִי בַּהּ׃ 23 בְּרַם רוּחָא דְקוּדְשָׁא בְּכָל מְדִינָא מְסַהֵד לִי וַאמַר דַאסוּרָא וְאוּלְצָנָא עֲתִידִין לָךְ׃

אֲנָא אִתְיָא
עָלַל מִכָּל
נָסָא עֲרָא הוה
בְּסָא בוה כְּרִז
סָהֵד וגם גוים
הֵיבוּתָא חיסנא חֵימָנוּתָא
אֲסַר אלץ

24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]

24 * *Mihi verò pro nihilo habetur anima* [vita] *mea, vt absoluam cursum meum, & ministerium quod accepi à Domino nostro Ieschua, vt testimonium perhibeam Euangelio gratiæ Dei.*
25 * *Nunc igitur scio ego non amplius visuros faciem meam vllos ex vobis omnibus ad quos peragraui prædicans vobis regnum Dei.*
26 * *Testor vobis hodierno die me mundum esse à sanguine vestrûm omnium.*
27 * *Non enim me excusaui quominus patefacerem vobis omnem voluntatem Dei.*
28 * *Cauete ergo vobismetipsis, & toti gregi illi, in quem constituit vos Spiritus Sanctitatis episcopos, vt pascatis Ecclesiam illam Meschicho, quem acquisiuit proprio sanguine.*
29 * *Ego siquidem noui, postquam abiero, ingressuros vobiscum lupos efferos, qui non parcent gregi.*
30 * *Quin ex vobis, vobis inquam, surrecturos homines qui loquantur peruersa ad subuertendum discipulos vt se sequantur.*
31 * *Quamobrem vigilate, & memores estote me per triennium non cessasse noctu & interdiu cum lachrymis admonere vnumquemque ex vobis.*
32 * *Nunc autem commendo vos Deo, & verbo gratiæ ipsius, quod quidem potest vos ædificare, & dare vobis hæreditatem cum omnibus sanctis.*
33 * *Argentum, aurúmue, aut vestimenta, non concupiui.*
34 * *Et vos nostis, indigentiæ meæ, & ijs qui mecum sunt istas manus meas ministrasse.*
35 * *Et in omnibus ostendi vobis sic oportere laborare, & curam habere de infirmis, & meminisse sermonum Domini nostri Ieschua: quippe qui dixerit, Melior est qui dat, quàm qui accipit.*
36 * *Quúmque hæc dixisset, procubuit in genua, & preces fudit, cunctíque homines cum eo.*
37 * *Proinde obortus est fletus magnus omnibus; & complexi sunt eum, eúmque deosculabantur.*
38 * *Magis autem angebantur ob illum sermonem quem dixerat, ipsos non esse amplius visuros faciem eius: & concomitati sunt eum vsque ad nauim.*

---

24 אֶלָּא לִי לָא חֲשִׁיבָא נַפְשִׁי מֶדֶם אֵיךְ דְּאַשְׁלֶם רְהָטִי וְתֶשְׁמֶשְׁתָּא דְּקַבְּלֵת מֶן מָרַן יֵשׁוּע דְּאַסְהֵד עַל סְבַרְתָּא טַיְבוּתֵהּ דַּאלָהָא׃ 25 וְהָשָׁא אֶנָא יָדַע אֶנָא דְּתוּב פַּרְצוּפִי לָא חָזֵין אַנְתוּן כֻּלְכוּן אִילֵין דְּאֶתְכַּרְכֵת אַכְרְזֵת לְכוּן מַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא׃ 26 מַסְהֵד אֶנָא לְכוּן יַוְמָא דְּיַוְמָנָא דְּדַכֵא אֶנָא מֶן דְּמָא דְּכֻלְכוּן׃ 27 לָא גֵיר אֶשְׁתַּאלֵת דְּאוֹדַעְכוּן כֻּלֵּהּ צְבְיָנֵהּ דַּאלָהָא׃ 28 אֶזְדַּהְרוּ הָכִיל בְּנַפְשְׁכוּן וּבְכֻלֵּהּ מַרְעִיתָא הָי דְּאַקִּימְכוּן בָּהּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא אֶפִּיסְקוֹפֵא דְּתֶרְעוּן לְעִדְתֵּהּ דִּמְשִׁיחָא הָי דְּקְנָהּ בַּדְמֵהּ׃ 29 אֶנָא גֵיר יָדַע אֶנָא דְּמֶן בָּתַר דְּאָזֵל אֶנָא נֵעֲלוּן עֲלַיְכוּן דֵּאבֵא תַקִּיפֵא דְּלָא חָיְסִין עַל מַרְעִיתָא׃ 30 וְאַף מֶנְּכוּן דִּילְכוּן נְקוּמוּן גַּבְרָא מְמַלְּלֵי מְעַקְּמָתָא אַיְךְ דְּנֶהְפְּכוּן לְתַלְמִידֵא דְּנֵאזְלוּן בָּתַרְהוּן׃

סָהֵד בשורה חָזֵא
כְּרַז כְּרֵז שְׁאַל
יְדַע צְבָא זְהַר
רְעָא פרנס קום
צופים מן לשון יון
רְעָא רעה בערתו
קְנָא עָלַל זאבים
חוס חדל מרעית קום
עֲקַם הֲפַךְ לְמַד

24 Sed nihil horum vereor: nec facio animam meam pretiosiorem quàm me, dummodo consummem cursum meum & ministerium † quod accepi à Domino Iesu, testificari Euangelium gratiæ Dei.

verbi

25 Et nunc ecce ego scio, quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes, per quos transiui prædicans regnũ Dei.

26 Quapropter contestor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium.

27 Non enim subterfugi, quominus annuntiarem omne consiliũ Dei vobis.

28 Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere ecclesiam Domini & Dei, quam acquisiuit sanguine suo.

29 Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi † rapaces in vos, non parcentes gregi.

graues

30 Et ex vobisipsis exurgent viri loquentes peruersa, vt abducant discipulos post se.

31 Propter quod vigilate, memoria retinentes quoniam per triennium nocte & die non cessaui, cum lachrymis monens vnumquenque vestrum.

32 Et nunc commendo vos Deo & verbo gratiæ ipsius, qui potens est ædificare, & dare hæreditatem in sanctificatis omnibus.

33 Argentum & aurum, aut vestem nullius concupiui.

Sicut

34 † Ipsi scitis quoniam ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ.

2. Cor. 4. c. 12. 1. Thes. 2. c. 9. 2. Thes. 3. c. 8.

35 Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborãtes, oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Iesu'. (quoniã ipse dixit,) Beatius est magis dare, quàm accipere.

36 Et cùm hæc dixisset, positis genibus suis orauit cum omnibus illis.

37 Magnus autem fletus factus est omnium: & procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum:

38 Dolentes maximè in verbo quod dixerat, quoniam amplius faciem eius non essent visuri. Et deducebant eum ad nauem.

24 ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τιμὴν τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ.

25 καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκ ἔτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

26 διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων·

27 οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ.

28 προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος·

29 ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου·

30 καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν.

31 διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν, νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον·

32 καὶ τανῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.

33 ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα.

34 αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται.

35 πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

36 καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο.

37 ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων· καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ παύλου, κατεφίλουν αὐτὸν,

38 ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκ ἔτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν· προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

---

37 מְטָל הָנָא הֲוַיְתוּן עִירִין וְדַשְׁנִיָּא הִלְּהָא לָא שְׁלִית בְּלֵלְיָא וּבְאִימְמָא כַּד בְּרַמְעָא מַרְחָא אֲנָא לְאִנְשׁ אֶנְשׁ
מִנְּכוּן׃ 38 וְהָשָׁא מַגְעָל אֲנָא לְכוּן לְאַלָּהָא וְלִמְלָתָא דְּטִיבוּתָהּ דְּהִי מְשַׁכְּחָא בְּנָיָא לְכוּן וְיַהֲבָא לְכוּן
יוּרְתָּנָא עִם כָּלְהוּן קַדִּישֵׁא׃ 39 כְּסַפָּא אוֹ דַהֲבָא אוֹ נַחֲתָא לָא רָגֵת׃ 40 וְאַנְתּוּן יָדְעִין אַנְתּוּן לְמַנִּיקוּתִי
וְלְאִילֵּין דְּאִית עִמִּי שַׁמֵּשׁוּ הָלֵּין אִידַי׃ 41 וְכֻלְּמִדֵּם חַוִּיתְכוּן הָכַנָּא וְלָא לַסְלָא וְלִמְאַצַּף דְּאִילֵּין דְּכָרִיהִין
וְלִמְעַהֲדוּ מְלוֹהִי דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּהוּ אָמַר דְּטוּבוֹהִי לְאִינָא דְּיַהֲב יַתִּיר מִן אֵינָא דְּנָסַב׃ 42 וְכַד הָלֵּין אָמַר קָעֵר
עַל בּוּרְכּוֹהִי וְצַלִּי וְכֻלְּהוּן אֲנָשָׁא עִמֵּהּ׃ 43 וַהֲוָת בְּכְתָא רַבְּתָא בְּכֻלְּהוּן וְעַפְּקוּהִי וְמַנְשְׁקִין הֲוָו לֵהּ׃
מְשְׁתַּנְקִין הֲוָו עַל הִי מִלְּתָא דְּאָמַר דְּתוּב לָא עֲתִידִין דְּנֶחֱזוּן פַּרְצוּפֵהּ וְלַוּוּהִי עַרְמָא לְאַלְפָא׃

עור סקד
עחר הזכיר שנים שלא
יום רתא הורה ועתה
נעל מפקיד שדב אוטר
בנא יחב ירת ירש
לבושים רגנ סנקצורכי
חזא הגיד לא עמל
אשרי ראה עפק תנק

CAP. XXI.

1 ET separati sumus ab eis, & rectà enauigauimus ad Coum insulam, sequentique die venimus Rhodum, & illinc Patara.

2 * Nactique illic nauim profecturam Phœniciam, conscendimus eam, & perreximus.

3 * Peruenimus autem vsque ad Cyprum insulam, & reliquimus eam ad sinistram, venimúsque Syriam, & illinc peruenimus ad Tzour; illic enim nauis erat expositura onus suum.

4 * Et quum inuenissemus illic discipulos, permansimus apud eos dies septem: isti autem dicebant quotidie Paulo per spiritum ne proficisceretur ad Ourischlem.

5 * Illis autem post diebus eximimus iter facturi, & concomitati sunt nos ij omnes, & vxores liberique eorum, donec extra vrbem essemus: & prociderunt in genua, precésque fuderunt iuxta litus maris.

6 * Et deosculati sumus alij alios, conscendimúsque nauim: illi autem reuersi sunt domos suas.

7 * Nos verò perreximus ex Tzour, & venimus ad Acou [Ptolemaidem] vrbem, salutauimúsque fratres qui illic erant, & diuersati sumus apud eos diem vnum.

8 * Postridie verò egressi venimus Cesaream: & ingressi diuersati sumus in ædibus Philippi Euangelistæ illius qui erat vnus è septem.

9 * Cui quidem erant quatuor filiæ virgines, quæ vaticinabantur.

10 * Et quum illic egissemus dies plurimos, descendit ex Jihoudæa propheta quidam cui nomen erat Agabus.

11 * Et introijt apud nos, sumpsitque cingulum lumborum Pauli, & vinxit pedes, mánúsque suas, atque, Sic dicit Spiritus Sanctitatis, Virum dominum huius cingulì ita vincient Jihoudæi in Ourischlem, tradéntque in manus Gentium.

12 * Quúmque hos sermones audissemus, efflagitauimus ab eo nos & filij [incolæ] regionis, ne proficisceretur ad Ourischlem.

קפלאון כא

1 וּפְרַשְׁן מִנְּהוֹן וְרַדְיָן תְּרֵיצָאִית לְקוֹ גְּזַרְתָּא וְלִיוֹמָא אֲחָרְנָא אֲתַיִן לְרוֹדוֹס וּמִן תַּמָּן לְפַאטַרָא ׃
2 וְאַשְׁכַּחְן תַּמָּן אֶלְפָא דְאָזְלָא לְפוּנִיקָא וְסַלְקָן לָהּ וְרַדְיָן ׃ 3 וּמִטַּיְן עַדְמָא לְוָת קוּפְרוֹס גְּזַרְתָּא וְשַׁבְקְנָהּ
לְסַלְּא וַאֲתַיִן לְסוּרְיָא וּמִן תַּמָּן מַטַּיְן לְצוּר תַּמָּן גֵּיר אִית הֲוָא לָהּ לֵאלְפָא לְמַנְחוּ טַעֲנָהּ ׃
4 וְכַד אַשְׁכַּחְן תַּמָּן תַּלְמִידָא קַיְמִין לְוָתְהוֹן יוֹמָתָא שִׁבְעָא וְהָלֵין אָמְרִין הֲוֵי בְּלֵיוּם לְפוֹלוֹס בְּרוּחַ דְּלָא נְאַזֵּל
לְאוּרְשְׁלֵם ׃ 5 וּמִן בַּתַּר הָלֵין יוֹמָתָא נְפַקְנָן דְּנְאַזֵּל בְּאוֹרְחָא וּמְלַוְיִן הֲוֵי לַן כֻּלְּהוֹן הֵנִין וְנִשֵּׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן עַדְמָא
לְבַר מִן מְדִינְתָּא וְקָעֲדוּ עַל בּוּרְכֵיהוֹן עַל יַם יַמָּא וְצַלִּיוּ ׃

1 רדא תרץ אי אתא
2 שכח מצא ספינה סליק
3 רדא מטא בוא
4 אתא בוח נשלו
5 לבר חוץ יום
6 אזל לוא
7 קעד נפל אוכרע
8 אלא מלא

CAP. XXI.

1 CVm autem factum esset vt nauigaremus, abstracti ab eis, recto cursu A venimus Coum, & sequenti die Rhodum, & inde Pataram.

2 Et cùm inuenissemus nauem transfretantem in Phœnicen: ascendentes nauigauimus.

3 Cùm apparuissemus autem Cypro, relinquentes eam ad sinistram, nauigauimus in Syriam, & venimus Tyrum: ibi enim nauis expositura erat onus.

4 Inuentis autem discipulis, mansimus ibi diebus septem: qui Paulo dicebant per Spiritum, ne ascenderet Ierosolymam.

5 Et expletis diebus profecti ibamus, deducentibus nos omnibus cum vxoribus & filijs vsque foras ciuitatem: & positis genibus in litore, orauimus.

6 Et cùm valefecissemus inuicē, ascendimus nauem: illi autem redierunt in sua.

7 Nos verò nauigatione † explicita à Tyro descendimus Ptolemaidam: & salutatis fratribus, mansimus die vna apud B illos.

8 Alia autem die profecti, venimus Cæsaream. Et intrantes domum Philippi Euangelistæ, qui erat vnus de septem, mansimus apud eum.

9 Huic autem erant quatuor filiæ virgines prophetantes.

10 Et cùm moraremur per dies aliquot, superuenit quidam † à Iudæa propheta nomine Agabus.

11 Is cùm venisset ad nos, tulit zonam Pauli: & alligans sibi pedes & manus dixit, Hæc dicit Spiritus sanctus: Virum cuius est zona hæc, sic alligabunt in Ierusalem Iudæi, & tradent in manus Gentium.

12 Quod cùm audissemus, rogabamus nos & qui loci illius erant, ne ascenderet Ierosolymam.

κα'.

1 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς Ῥόδον, κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα.

2 καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.

3 ἀναφανέντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήχθημεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον.

4 καὶ ἀνεύροντες μαθητὰς, ἐπεμείναμεν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος, μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ.

5 ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἕως ἔξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσηυξάμεθα.

6 καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ἐπέβημεν εἰς τὸ πλοῖον· ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

7 ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες, ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς, ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς.

8 τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες, ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ.

9 τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι.

10 ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης, ὀνόματι Ἄγαβος.

11 καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ αἴρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας τε αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ τὰς χεῖρας, εἶπε, τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτω δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν.

12 ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ.

---

6 וְנִשְׁקָן לַחֲדָדָא וְסָלְקָן לְאַלְפָא וְהַפְכוּ הִנּוּן לְבָתֵיהוֹן׃
7 וְאַנַן דֵּין מִן צוּר רְדִין מִן צוּר וְאַתַּיִן לְעַכּוֹ סְרִינְתָּא וְיָתְבָן
8 וְלִיוֹמָא אָחֳרָנָא נְפַקָן וְאַתַּיִן לְקֵסָרְיָא וְעָלָן שְׁרִין בְּבֵיתֵה
9 דְּאִית חֲדָא מִן שַׁבְעָא דְּמִתְנַבְּיָן הֲוָי׃
10 וְכַד אִיתַיִן תַּמָּן יוֹמָתָא סַגִּיאָא נְחַת הֲוָא מִן יְהוּד נְבִיָא חַד דִּשְׁמֵהּ הֲוָא אַגַּבּוּס׃
11 וְעָל לְוָתָן וְשַׁקֵל עֲרָקְתָא דְּחַצּוֹהִי דְּפוֹלוֹס וְאָסַר רַגְלָא דְּנַפְשֵׁהּ וְאִידוֹהִי וְאָמַר רוּחָא דְקוּדְשָׁא דְּנַבְרָא
מָרֵהּ דְּעַרְקְתָא הָדָא הָכְנָא מְנַסְרוּנֵהּ יְהוּדָיָא בְּאוּרְשְׁלֵם וְנַשְׁלְמוּנֵהּ בְּאִידֵי עַמְמֵא׃
12 וְכַד הָלִין מְלָא שְׁמַעַן בְּעַיִן מָנֵהּ חַנָּן וְבְנֵי אַתְרָא דְּלָא נְאַזַל לְאוּרְשְׁלֵם׃

Dominica IIII. post Pentecosten.

13 *Tunc respondit & ait Paulus, Quid agitis qui fletis, & contunditis cor meum? Ego enim non vinciri tantùm paratus sum, sed etiam mori in Ourischlem pro nomine Domini nostri Jeschua Meschicho.*

14 *Quum itaque assensum non præbuisset nobis, destitimus, diximúsque, Voluntas Domini nostri fiat.*

15 *Proinde post dies istos præparauimus nos, & conscendimus ad Ourischlem.*

16 *Et venerunt nobiscum quidam discipuli è Cæsarea, adducentes secum fratrem quendam ex primis discipulis, cui nomẽ erat Mnasoun, (erat autem ex Cypro) vt exciperet nos domi suæ.*

17 *Quum igitur venissemus ad Ourischlem, fratres exceperunt nos hilariter.*

18 *Sequenti autem die introiuimus cum Paulo ad Jaakoub, cùm apud eum essent omnes Presbyteri.*

19 *Et salutauimus eos, ac renuntiauit eis sigillatim Paulus, quicquid egisset Deus inter gentes ministerio suo.*

20 *Quod quum audissent, gloriam tribuerunt Deo, dixerúntque ei, Vides frater noster quot sint millia in Jiboudæa eorum qui crediderunt, & isti omnes zelatores sunt Legis.*

21 *De te autem dictum est eis, te docere vt deficiant à Mousche cuncti Jiboudei qui sunt inter Gentes, quum dicas vt non circuncidant filios suos, neque secundùm ritus Legis ambulent.*

22 *Quamobrem quia auditione acceperunt nos huc venisse,*

23 *Fac quod dicimus tibi: Sunt nobis viri quatuor voto obnoxij vt mundentur.*

24 *Assume eos, & proficiscere, mundator cum eis, & expende pro eis expensas, vt radant capita sua, & innotescat omnibus quod dictum est de te falsum esse, teque Legem adimplere & conseruare.*

25 *De ijs porrò qui crediderunt ex Gentibus nos scripsimus, vt custodiant sese ab immolato, & à scortatione, & suffocato, & sanguine.*

---

13 אֲדַיִן עָנָא וַאמַר פּוֹלוֹס מָנָא עַבְדִין אַנְתוּן דְּבַכִּין אַנְתוּן וְשָׁחֲקִין אַנְתוּן לֵה לְלִבִּי אֲנָא צַיִר לָא הֲוָא וְאִתְאַסַּר
לְחוּד מִטַּיֵּב אֲנָא אֶלָּא אַף דְּאִסּוּר בְּאוּרְשְׁלֵם חֲלָף שְׁמֵה דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 14 וְכַד לָא אָתְטַפִּים לַן בְּהֵלַן
לַן וַאמַרְנָן רְעוּתֵה דְּמָרָן נְהֵוֵא ׃ 15 וּבָתַר יוֹמָתָא הֵלֵין אֶתְטַיְּבַן וְסַלֵּקְנָן לַן לְאוּרְשְׁלֵם ׃ 16 וַאתַו הֲוָו עִמַּן אֲנָשָׁא
חַלְמִידָא מִן קֵסַרְיָא כַּד דְּבִירִין עִמְּהוּן אֲחָא חַד מִן תַּלְמִידָא קַדְמָיֵא דְּשִׁמֵה הֲוָא מְנַסּוֹן וְאִיתַיְהִי הֲוָא מִן קוּפְרוֹס
וְשַׁכְלִנְקְבִיתֵה ׃ 17 וְכַד אֲתֵין לְאוּרְשְׁלֵם קַבְּלִין אֲחֵא חֲדָיְאִית ׃ 18 וַלְיוֹמָא אֲחֲרָנָא עָלֵין עִם פּוֹלוֹס לְוָת יַעֲקוֹב
וְכָל אִתַּיָּת הֲוָא לְוָתֵה כָּלְהוּן קַשִּׁישָׁא ׃ 19 וְיַהֲבַן לְהוּן שְׁלָמָא וּמְשַׁתַּעָא הֲוָא לְהוּן פּוֹלוֹס בָּתַר כָּתַר כָּל מָא

[a] בְּכָא [b] אַסָּר [c] טַיֵּב [d] מוּת [e] מִפַּס כמו פּס [f] בְּחֵל וחל [g] עָבָא [h] יוֹם [i] טַיֵּב [k] אִתָּא [l] לְמַר [m] אִית יש [n] חַרָא נשטתח [o] עָלַל [p] יַחֵב נתן [q] שַׁעְנָא סיפר [r] בסדר

[s] מן לשון יון הב השבועות

13 ✱ Tunc respondit Paulus, & dixit, Quid facitis flentes & affligentes cor meum? Ego †enim nõ solùm alligari, sed & mori in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu.

autem

14 ✱ Et cùm ei suadere non possemus, quieuimus, dicentes, Domini voluntas fiat.

15 ✱ Post dies autẽ istos præparati, ascendebamus in Ierusalem.

16 ✱ Venerunt autem † & ex discipulis à Cæsarea nobiscum, adducentes secum, apud quẽ hospitaremur, † Iasonẽ quendam Cyprium, antiquum discipulum.

quidã ex

Mnaso aem

17 ✱ Et cùm venissemus Ierosolymam, libenter exceperunt nos fratres.

18 ✱ Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Iacobum, omnésque collecti sunt seniores.

19 ✱ Quos cùm salutasset, narrabat per singula quæ Deus fecisset in Gentibus D per ministerium illius.

20 ✱ At illi cùm audissent, magnificabant Deum, dixerúntque ei: Vides frater quot millia sunt in Iudæis qui crediderunt: & omnes æmulatores sunt legis.

21 ✱ Audierunt autem de te, quia discessionem doceas à Moyse eorum, qui per Gentes sunt, Iudæorum: dicens non debere eos circuncidere filios suos, neque secundùm consuetudinem ingredi.

22 ✱ Quid ergo est? vtique oportet conuenire multitudinem: audient enim te superuenisse.

23 ✱ Hoc ergo fac quod tibi dicimus: Sunt nobis viri quatuor, votum habentes super se.

24 ✱ His assumptis, sanctifica te cum illis & impende in illis, vt radãt capita: & scient omnes quia quæ de te audierunt, falsa sunt, sed ambulas & ipse custodiens legem.

Num. 6. 5. 18. Rup. 18. 4. 1.

25 ✱ De his autem qui crediderũt ex Gentibus nos scripsimus, iudicantes vt abstineant se ab idólis, immolato, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.

Rup. 15. 1. 20. c. 29

13 ✱ ἀπεκρίθη τε ὁ παῦλος, τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν ἑτοίμως ἔχω εἰς ἱερουσαλὴμ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

14 ✱ μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες, τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γενέσθω.

15 ✱ μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς ἱερουσαλήμ.

16 ✱ συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ᾽ ᾧ ξενισθῶμεν, μνάσωνί τινι κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

17 ✱ γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί.

18 ✱ τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσήει ὁ παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι.

19 ✱ καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς, ἐξηγεῖτο καθ᾽ ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.

20 ✱ οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν. εἶπόν τε αὐτῷ, θεωρεῖς ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι.

21 ✱ κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ μωσέως τοῦς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν.

22 ✱ τί οὖν ἐστι; πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας.

23 ✱ τοῦτο οὖν ποίησον ὃ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ᾽ ἑαυτῶν.

24 ✱ τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφαλὴν, καὶ γνῶσι πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων.

25 ✱ περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κρίναντες μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό, τε εἰδωλόθυτον καὶ τὸ αἷμα καὶ πνικτὸν καὶ πορνείαν.

---

20 וְכַד שְׁמָעוּ שַׁבְּחוּ לֵאלָהָא בְּחָשְׁמָתָהּ׃ 21 אָתֵאמַר לְהוֹן דִּין עֲלָיךְ דְּמַלֵּף אַנְתְּ דְּנָפְרְקִין מִן מוֹשֶׁא
אִילֵין יְהוּדָיֵא דְּבְעַמְמָא כַּד אָמַר אַנְתְּ דְּלָא נֶהֱווּן גָּזְרִין בְּנֵיהוֹן וְלָא בְּשַׁרְעָא דְּנָמוֹסָא נֶהֱווּן מְהַלְּכִין׃
22 מֶטֻל הָכֵיל דְּמִשְׁתַּמְעָא הֵי לְהוֹן דְּאַתֵּין לְכָא׃ 23 עֲבֵד מִדְּם דְּאַמְרִינַן לָךְ אִית לַן גַּבְרָא אַרְבָּעָא דְּנִדְיָר
לְהוֹן דְּנַחְדְּכוּן׃ 24 וְדַבַּר אִנּוּן וְזֵל אֶתְדַּכָּא עִמְּהוּן וַאפֵּק עֲלֵיהוֹן נְפָקָתָא אֵיךְ דְּנִגְרְעוּן רֵישֵׁיהוֹן וּסְתִיְדְעָא
לְכֹלְנָשׁ דְּמִדְּם דְּאִתְאֲמַר עָלָיךְ דְּגַל הוּ וְאַנְתְּ לְנָמוֹסָא שָׁלֵם אַנְתְּ וְנָטַר׃ 25 עַל אִילֵין דְּהַיְמֵנוּ מִן עַמְּמָא חָנַן כְּתַבְנָן
דְּנֶהֱווּן נָטְרִין נַפְשָׁהוּן מִן דְּדַבִּיחָא וּמִן זְנִיוּתָא וּמִן חֲנִיקָא וּמִן דְּמָא׃

[a] שמש כמו ריבח
[b] חימן טבן קנא אמר
[c] אלף פרק סור אז מרד
[d] עד אז ועד שמע
[e] אתא כא פא אמר
[f] נדר דכא זכה אזל
[g] נפק גרע גז ירע
[h] צוב חימן דבח זבח
[i] חדכון
[j] אתדכא עמהון
[k] וזל אתדכא עמהון
[l] נגרעון רישיהון
[m] דנגרעון רישיהון
[n] סתידעא
[o] גל הו
[p] דהימנו מן עממא חנן כתבן

26 * Tunc Paulus assumpsit viros illos sequenti die, & purificatus est cum eis; & introiens profectus est in templum patefaciens eis expletionem dierum purificationis, vsquedum oblata fuit oblatio vniuscuiusque ex eis.

27 * Quúmque aduenisset dies septimus, Iihoudæi ex Asia vt conspicati sunt eum in templo, concitarunt aduersus eum totam plebem, & iniecerunt in eum manus:

28 * Clamantes & dicentes, Viri filij Israel ferte opem: hic est homo ille qui aduersus gentem nostram docet vbique, & aduersus Legem, atque aduersus hunc locum: quinetiam Aramæos [gentes] introduxit in templum, & profanauit hunc locum sacrosanctum.

29 * Viderant enim iam ante cum eo Trophimum Ephesium in ciuitate, & putabant eum cum Paulo ingressum fuisse in templum.

30 * Proinde commota est tota ciuitas, & coactus est vniuersus populus Iihoudæorum, & prehenderunt Paulum, traxerúntq; eum extra templum, & eo momento clausæ sunt valuæ.

31 * Quúmque studeret turba interficere eum, auditione accepit Tribunus cohortis totam ciuitatem conturbatam esse.

32 * Proinde eo momento assumpsit centurionem & milites quamplurimos, & excurrerunt in eos: Quum autem illi vidissent Tribunum & milites, cessarunt ij qui percutiebant Paulum.

33 * Et accedens ad eum Tribunus, prehendit eum, iussitque eum vinciri duabus catenis, & scisciatus est super eo quisnam esset & quid fecisset.

34 * Clamabant autem in eum quidam ex turba, alij aliud, ita vt præ vociferatione eorum non potuerit cognoscere quæ esset veritas: proinde iussit eum duci in castra.

35 * Quumq; peruenisset Paulus ad gradus, portauerunt eum milites propter violentiam

36 plebis. * Veniebat enim post eum populus multus, & vociferabantur ac dicebant, Tolle

37 eum. * Et quum iam introducendus esset in castra, ipse Paulus dixit Tribuno, Si permiserit mihi, loquar tecum. Ille verò dixit ei, Græcè nosti?

26 הֵדֵין פּוֹלוֹס דְּבַר אַנּוּן לְגַבְרֵא הַלֵּין לְיוֹמָא אֲחָרְנָא [a] וְאִתְדְּכִי עִמְּהוּן [b] וְעַל אֲזַל לְהֵיכְלָא כַּד [c] מוֹדַע לְהוּן [d] מוּלְיָא
חֵשְׁמָא [e] וְתַדְכִּיתָא עַדְמָא [f] דְּאִתְקְרַב קוּרְבָּנָא דְּאִנְשׁ אֶנְשׁ מִנְּהוּן :
27 וְכַד מַטִּי יוֹמָא דְשַׁבְעָא יְהוּדָיֵא דְמִן אַסְיָא חֲזָאוּהִי בְּהֵיכְלָא [g] וְגָרִיו עֲלוֹהִי עַמָּא כֻּלָּה [h] וְרַמִּיו עֲלוֹהִי אִידָיָא :
28 כַּד [i] מְבַגְּנִין וַאֲמְרִין גַּבְרֵא בְּנֵי יִסְרָאֵל אֲתוּ לְסַעְדָּא הוּ גַּבְרָא דְּלוּקְבַל עַמָּא דִּילָן מַלֵּף בְּכָל דּוּכָא וְלוּקְבַל נָמוּסָא וְלוּקְבַל אַתְרָא הָנָא וְאַף [j] לַאֲרַמָּיֵא [k] אֲעַל לְהֵיכְלָא
חֵשְׁמָה לְאַתְרָא הָנָא קַדִּישָׁא :
29 קַדְמוּ הֲוֹו גִּיר [l] חָזוּ עִמֵּהּ לַטְרוֹפִימוֹס אֶפֶסָיָא בַּמְרִינְתָּא [m] וְסָבְרִין הֲוֹו
דְּפוֹלוֹס עַל לְהֵיכְלָא :
30 וְאִשְׁתַּגְּשַׁת כֻּלָּהּ מְרִינְתָּא וַאִתְכַּנְּשׁוּ כֻּלָּהּ עַמָּא [n] וַאחַדּוּהִי לְפוֹלוֹס [o] וְגָרוּהִי לְבַר
מִן הֵיכְלָא וּבְר שָׁעָתָה [p] אִתְחַדִּוּ תַּרְעָא :

[a] דכא זכו [b] עלל [c] ידע
[d] מלא [e] קרב [f] גרא חריב [g] רמא השליך
[h] בגין זעק [i] את הגרים
[j] עוד הביא
[k] סוב שמא [l] חזא [m] חושבים
[n] עלל [o] שגש עבר
[p] אחר אחז [q] גרי משך
[r] אחר נסגרו

16 Tunc Paulus assumptis viris, postera die purificatus, cum illis intrauit in templum, annuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro vnoquoque eorum oblatio.

17 Dum autem septem dies consummarentur, hi qui de Asia erant Iudæi, cùm vidissent eum in templo, concitauerunt omnem populum, & iniecerunt ei manus:

28 Clamantes, Viri Israëlitæ, adiuuate: hic est homo qui aduersus populum & Legem, & locum hunc, omnes vbique docens, insuper & gentiles induxit in templum, & violauit sanctum locum F istum.

29 (Viderant enim Trophimum Ephesium in ciuitate cum ipso, quē æstimauerunt, quoniam in templum introduxisset Paulus.)

30 Commotáque est ciuitas tota: & facta est concursio populi. Et apprehendentes Paulū, trahebant eum extra templum: & statim clausæ sunt ianuæ.

31 Quærentibus autem eum occidere, nuntiatum est tribuno cohortis, Quia tota confunditur Ierusalem.

32 Qui statim assumptis militibus & centurionibus, decurrit ad illos. Qui cùm vidissent tribunum & milites, cessauerunt percutere Paulum.

33 Tunc accedens tribunus apprehendit eum, & iussit alligari catenis duabus: & interrogabat quis esset, & quid fecisset.

34 Alij autem aliud clamabant in turba. Et cùm non posset certum cognoscere præ tumultu, iussit duci eum in castra. G

35 Et cùm venisset ad gradus, contigit vt portaretur à militibus propter vim populi.

36 Sequebatur enim multitudo populi, clamans, Tolle eum.

37 Et cùm cœpisset induci in castra Paulus, dicit tribuno, Si licet mihi loqui aliquid ad te? Qui dixit, †Græcè nosti?

16 τότε ὁ παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἀνδρας, τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερὸν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.

17 ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς ἀσίας ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον πᾶσαν τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτόν·

28 κράζοντες, ἄνδρες ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου, καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον·

29 ἦσαν γὰρ ἑωρακότες τρόφιμον τὸν ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ παῦλος.

30 ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ παύλου, εἵλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.

31 ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη συγκέχυται ἱερουσαλήμ.

32 ὃς παραχρῆμα παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχας, κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν παῦλον.

33 ἐγγίσας δὲ ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί· καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη καὶ τί ἐστι πεποιηκώς.

34 ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ. μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν.

35 ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ἀναβαθμοῦ, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου.

36 ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζον, αἶρε αὐτόν.

37 μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ παῦλος, λέγει τῷ χιλιάρχῳ, εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν πρός σε; ὁ δὲ ἔφη, ἑλληνιστὶ γινώσκεις;

---

31 וְכַד בְּעָא הֲוָא כְּנִשָׁא לְמִקְטְלֵה אֶשְׁתַּמְעַת לְכִילִיַרְכָּא דְּאִסְפִּיר דְּכֹלָּה מְדִינְתָּא אִתְּזִיאַת לַהּ׃ 32 וּבַר שָׁעָתָא
דְּבַר לְקַנְטְרוּכָא וְלְאִסְטְרַטִיגָּא סַגִּיאָא וְרָהֲטוּ עֲלֵיהוֹן וְכַד חֲזוֹ לְכִילִיַרְכָּא וְלְאִסְטְרַטִיוֹטָא בְּהִלוּ מִן דְּמַחֲיִן הֲווֹ לְפַוְלוֹס׃
33 וְקָרֵב לְוָתֵהּ כִּילִיַרְכָּא וְאַחֲזֵהּ וּפְקַד דְּנֶאסְרוּנֵהּ בְּתַרְתֵּין שִׁשְׁלָן וּמְשָׁאֵל הֲוָא עֲלוֹהִי וּדְסַנּוּ וּסְנָא עֲבַד׃
34 וְקָעֵין הֲווֹ עֲלוֹהִי אֲנָשָׁא מִן אֲכָלוֹם מֵרֹם מֵרֹם וּמִטָּל קְעָתְהוּן לָא מְשַׁכַּח הֲוָא לְמִדַּע אֵיזָא הִי שַׁרִירְתָּא וּפְקַד
דְּנוֹבְלוּנֵהּ לְמַשְׁרִיתָא׃ 35 וְכַד מַטִּי פּוּלוֹס לְדַרְגָּא סַעֲנוּהִי אֶסְטְרַטִיוֹטָא מִטָּל קְטִירָא דְעַמָּא׃
36 אֲתָא הֲוָא גִּיר בָּתְרֵהּ עַמָּא סַגִּיאָא וְקָעֵין הֲווֹ וַאמְרִין שְׁקוֹלִיהִי׃ 37 וְכַד מַטִּי לְמֵעַל לְמַשְׁרִיתָא הוּ פּוּלוֹס אֲמַר
לְכִילִיַרְכָּא אִן מַפֵּס אִנְתְּ לִי אֲמַלֵּל עִמָּךְ הוּ דִּין אֲמַר לֵהּ יוֹנָאִית יָדַע אִנְתְּ׃

o מן לשון יון p גם מן לשון יון q שר מאה אנשי מלחמה r מן לשון יון שר אלף אנשי מלחמת s מן לשון יון t בחל חיל u כשו שלשלן v התמון מן לשון יון w קעא דעק גאמה מן שרר x יבל המיך y טעין נשל z אנשי מלחמה a שריא מחנה b אפס

38 ܗܠܐ ܐܢܬ ܡܨܪܝܐ ܕܩܕܡ ܝܘܡܬܐ ܡܬܪܓܙܬ ܘܐܦܩܬ ܠܡܕܒܪܐ ܐܪܒܥܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ ܥܒܕܝ ܒܝܫܬܐ ;
39 ܐܡܪ ܠܗ ܦܘܠܘܣ ܐܢܐ ܓܒܪܐ ܝܗܘܕܝܐ ܡܢ ܛܪܣܘܣ ܕܩܠܝܩܝܐ ܡܕܝܢܬܐ ܝܠܝܕ ܐܢܐ ܒܥܐ ܐܢܐ ܡܢܟ ܕܬܫܒܩ ܠܝ ܠܡܡܠܠ ܠܥܡܐ ;
40 ܘܟܕ ܐܦܩ ܠܗ ܩܡ ܦܘܠܘܣ ܥܠ ܕܪܓܐ ܘܐܙܝܥ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܐܝܕܗ ܘܟܕ ܒܗܠܘ ܡܠܠ ܥܡܗܘܢ

38 *Nónne tu es Ægyptius ille, qui ante hos dies concitasti, & in desertum abduxisti quatuor millia hominum sceleratorum?*

39 *Dixit ei Paulus, Ego sum vir Jhoudæus ex Tarso Ciliciæ vrbe celeberrima, in qua natus sum: rogo te, permitte mihi vt alloquar populum.*

40 *Quum itaque permisisset ei, surrexit Paulus super gradus, & silentium eii indixit manu: & quum sedati essent, allocutus est eos Hebraicè, dixitque eis.*

CAP. XXII.

1 FRatres & patres audite prolationem spiritus [defensionem,] quam apud vos habeo.

2 *Quúmque audissent eum Hebraicè ipsos alloqui, magis cessarunt: itaque dixit eii.*

3 *Ego sum vir Jhoudæus natúsque Tarsi Ciliciæ, educátus verò in hac ipsa ciuitate ad pedes Gamalielis, & eruditus perfectè in Lege patrum nostrorum, fuíque zelator Dei, prout & vos omnes estis.*

4 *Et hanc viam [doctrinam] persecutus sum ad mortem vsque, dum vincirem, & traderem in carceres, tum viros, tum mulieres.*

5 *Quemadmodum mihi testis est summus Sacerdos, & omnes Seniores, à quibus accepi epistolas, vt proficiscerer ad fratres qui erant in Darmasouk, adducturus etiã eos qui illic essent ad Ourischlem vinctos, vt mulctam capiti impositam subirent.*

6 *Quúmque iter facerem, & inciperem appropinquare Darmasouk circiter meridiem, derepente è cælo circumfulsit me lux plurima.*

7 *Cecidíque humi, & audiui vocem dicentem mihi, Schoual, Schoual, quid me persequeris?*

8 *Ego verò respondi, & dixi, Quis es Domine mi? At ille dixit mihi, Ego sum Jeschua ille Nazarenus, quem tu persequeris.*

9 *Porrò quidam qui mecum erant, viderunt quidem lucem, vocem autem non audiuerunt eius qui loquebatur mecum.*

---

38 לא הַיְתָה אַתָּה הוּא מִצְרִיא דְּקֹדֶם יוֹמְתָא הָלַכְתָּ וְאַפֵּקְתָּ לְמִדְבְּרָא אַרְבַּעַ אַלְפִין גַּבְרִין עַבְדֵי בִישְׁתָּא ;
39 אֲמַר לֵהּ פּוֹלוֹס אֲנָא גַּבְרָא אֲנָא יְהוּדָיָא מִן טַרְסוֹס דְּקִילִיקְיָא מְדִינְתָּא יְדִיעְתָּא דְּבָהּ יְלִיד אֲנָא בְּעָא אֲנָא מִנָּךְ אַחְלִי לְמִמַּלֵּל לְעַמָּא ;
40 וְכַד אַפְסַח לֵהּ קָם פּוֹלוֹס עַל דַּרְגָּא וְאַזִּיעַ הֲוָא לְהוֹן אִידֵהּ וְכַד בְּהֵלוּ מַלֵּל עִמְּהוֹן

38 אֲבָא
39 נְפַק פּרוּמוּאַחוּרָיָא
40 יִתַּר בְּחֵיל כּוּם יְלַד רְבָא

יוֹם זוּעַ נְפַק
בִּישׁ יְדַע חוּלִי רִישׁוּן
חַמְעוֹת זוּעַ בְּחֵיל חַדְל

קפלאון כב

1 אָחֵי וַאֲבָהָתָא שְׁמַעוּ מַפַּק רוּחַ דְּלְוָתְכוֹן ; 2 וְכַד שְׁמַעוּ דְּעָבְרָאִית מִמַּלֵּל הֲוָא עִמְּהוֹן יַתִּירָאִית בְּהֵלוּ וְאָמַר
3 אֲנָא גַּבְרָא אֲנָא יְהוּדָיָא יְלִיד אֲנָא בְּטַרְסוֹס דְּקִילִיקְיָא אִתְרַבִּית גַּיר בְּהָדֵא מְדִינְתָּא עַל גֶּנֶב רַגְלוֹהִי

38 Nónne tu es Ægyptius qui ante hos dies tumultum concitasti, & eduxisti in desertum quatuor millia virorum sicarorum?

39 Et dixit ad eum Paulus, Ego homo sum quidem Iudæus à Tharso, Ciliciæ non ignotæ ciuitatis municeps. Rogo autem te, permitte mihi loqui ad populum.

40 Et cùm ille permisisset, Paulus, stans in gradibus, annuit manu ad plebem, & magno silentio facto, allocutus est lingua Hebræa, dicens:

38 οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων;

39 εἶπε δὲ ὁ παῦλος, ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι ἰουδαῖος ταρσεύς, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν.

40 ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ. πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης, προσεφώνησε τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, λέγων,

CAP. XXII.

1 VIri fratres & patres, audite quam ad vos nunc reddo rationem. A

2 Cùm audissent autem quia Hebræa lingua loqueretur ad illos, magis præstiterunt silentium. Et dicit:

3 Ego sum vir Iudæus, natus Tharso Ciliciæ, nutritus autem in ista ciuitate, secus pedes Gamalielis, eruditus iuxta veritatẽ paternæ legis, æmulator legis sicut & vos omnes estis hodie:

4 Qui hanc viam persecutus sum vsq; ad mortem, alligans & tradens in custodias viros ac mulieres,

5 Sicut princeps Sacerdotum mihi testimonium reddit, & omnes maiores natu. à quibus & epistolas accipiens ad fratres, Damascum pergebam, vt adducerem inde vinctos in Ierusalem, vt punirentur.

6 Factum est autem eunte me, & appropinquante Damasco media die, subitò de cælo circunfulsit me lux copiosa.

7 Et decidens in terram, audiui vocem dicentem mihi, Saule, Saule, quid me persequeris?

8 Ego autem respondi, Quis es Domine? Dixitque ad me, Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris.

9 Et qui mecum erant, lumen quidem viderunt, vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecum.

κβ'.

1 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας.

2 ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέχον ἡσυχίαν. καὶ φησιν·

3 ἐγὼ μέν εἰμι ἀνὴρ ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν ταρσῷ τῆς κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατ' ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νόμου; ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον.

4 ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα, ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας·

5 ὡς ὁ ἀρχιερεύς μοι μαρτυρεῖ, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ' οὗ καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, εἰς δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας, δεδεμένους εἰς ἱερουσαλὴμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν.

6 ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν, ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμὲ,

7 ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι, σαοὺλ σαοὺλ, τί με διώκεις;

8 ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, τίς εἶ κύριε; εἶπέ τε πρός με, ἐγώ εἰμι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις.

9 οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, τὴν φωνὴν δὲ οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι.

---

[1] דרדא למד [2] גמר [3] אבא [4] אית יש [5] מות [6] אזל [7] אתא הביא [8] סום העונש [9] שרי התחיל [10] מטא חשך [11] פתאם [12] חזוי [13] ענא [14] חזא

[1] דגמליאל [2] ואתרדית [3] גסירא [4] דאבהתן [5] ואיתי הוית טענא דאלהא איך מא דאף אנתון כלכון איתיכון ׃
[6] ולהדא אורחא רדפת עדמא [7] למותא כד אסר הוית ומשלם הוית לבית אסירא גברא ונשא ׃ [8] אכמא דסהד
עלי רב כהנא וכלהון קשישא דמנהון קבלת אגרתא [9] דאזל לות אחא דבדרמסוק דאף להנין דאית הוו חמן [10] איתיא
אנון לאורשלם כד אסירין ונקבלון [11] מסם ברישא ׃ [12] וכד אזל הוית [13] ושרית [14] מסגא אנא לדרמסוק בפלגה
דיומא מן התית [15] שליא מן שמיא [16] אזלג עלי נוהרא סגיאא ׃ [17] ונפלת על ארעא ושמעת קלא דאמר הוא לי שאול
שאול למנא רדף אנתי לי ׃ [18] אנא דין [19] ענית ואמרת מן אנתי מרי והו אמר לי אנא הו ישוע נצריא דאנתי רדף אנתי ׃
[20] ואנשא דאית הוו עמי [21] חזו נוהרא קלא דין לא שמעו דהו דממלל הוא עמי ׃

10 * Tum dixi, Quid faciam Domine mi? Dominus autem noster dixit mihi, Surge, proficiscere ad Darmasouk: & illic dicetur tibi quicquid præcipietur tibi vt facias.

11 * Quum verò nihil appareret mihi præ gloria lucis illius, apprehenderunt me manibus meis ij qui mecum erant, & ascendi ad Darmasouk.

12 * Quidam autem vir Chanania iustus in Lege, prout dant ei testimonium omnes Iabondæi, qui illic sunt;

13 * Venit ad me, & dixit mihi, Schoual frater mi, aperi oculos tuos. Et eo momento aperti fuerunt oculi mei, & eum intuitus sum.

14 * At dixit mihi, Deus patrum nostrorum constituit te vt cognosceres voluntatem eius, & conspiceres iustum illum, atque audires vocem ex ore ipsius.

15 * Proinde eris ei testis apud omnes homines super ijs omnibus quæ vidisti & audisti.

16 * Nunc ergo quid cunctaris? surge, baptizare, & purgare à peccatis tuis inuocans nomen eius.

17 * Reuertens autem huc veni, nempe, ad Ourischlem & præcatus sum in templo.

18 * Vidique visione quum diceret mihi: Festina, & egredere ex Ourischlem, quandoquidem non accipient testimoniũ tuum de me.

19 * Ego verò dixi, Domine mi & ipsi norunt me tradidisse in carcerem & verberasse per omnes synagogas eos qui credebant in te.

20 * Et quum funderetur sanguis Stephani Testis tui, ego quoque cum eis adstabam; & adimplebam voluntatem eorum qui ipsum trucidabant, atque custodiebam pallia eorum, qui lapidabant illum.

21 * At dixit mihi, Proficiscere, quoniam ego te missurus sum procul vt prædices Gentibus.

22 * Quúmque audissent Paulum ad hunc vsque sermonem, sustulerunt vocem suam & clamauerunt, Tollatur è terra qui est eiusmodi, nec enim oportet eum viuere.

23 * Quum autem clamarent & proijcerent pallia sua, & facerent ascendere puluerem in

24 cælum: * Iussit tribunus eum introduci in castra, præcepitque vt verberibus inquireretur, vt resciret quam ob causam vociferarentur aduersus eum.

---

10 וַאמַרְתִּי מָנָא אֶעֱבֵד מָרִי וּמָרָן אֲמַר לִי קוּם זַל לְדַרְמַסּוּק וְהַמָּן נֶתְמַלֵּל עִמָּךְ עַל כֹּל מִדָּם דְּמִתְפְּקַד לָךְ דְּתֶעְבֵּד :
11 וְכַד לָא מִתְחֲזֵא הֲוָא לִי מִטֻּל תְּשָׁבוּחְתֵּהּ דְּנוּהֲרָא הַהוּא אֲחַדוּנִי בְּאִידֵי הֲנִין דְּעִמִּי הֲוָוֹ וְעֻלַּת לְדַרְמַסּוּק :
12 וְגֻבְרָא חַד חַנַנְיָא כְּאִנָּא כְּנָמוּסָא אִיךְ דְּסַהֲדִין עֲלֵוהִי יְהוּדָיֵא דְּתַמָּן : 13 אֲתָא לְוָתִי וְאַמַר לִי שָׁאוּל
אַחִי פְּתַח עֵינָיךְ וּבָה בְּשָׁעָתָא אִתְפַּתַּחִי עֵינַי וְחָזֵת בֵּהּ : 14 וְאַמַר לִי אֱלָהָא דְּאַבָהָתַן אֲקִימָךְ לְמִדַּע צְבִינֵהּ
וְחָזֵא לְזַדִּיקָא וְתִשְׁמַע קָלָא מִן פּוּמֵהּ : 15 וְתֶהֱוֵא לֵהּ סָהֲדָא לְוָת כֹּלְהוֹן בְּנֵינָשָׁא עַל כֹּל מָא דַּחֲזֵיתָ וְשַׁמַעְתָּ :
16 וְהָשָׁא מָנָא מִשְׁתְּוֹחַר אַנְתְּ קוּם וְעֵמַד וְאִתְדַּכָּא מִן חֲטָהֵיךְ כַּד קָרָא אַנְתְּ שְׁמֵהּ : 17 וְתֶהְפְּכֵת אֲתֵית לְכָא
לִירוּשְׁלֵם וְתֵלִית בְּהֵיכְלָא וְחָזֵיתֵהּ בְּחָזְוָא : 18 כַּד אֲמַר לִי אֶסְתַּרְהֵב וּפוּק לָךְ מִן אוּרְשְׁלֵם מָטֻל

אזל פקד צוה שבח
זחר עלל בין שר
פתח חור הכש אבא
קום ידע אכנא
חזא אחר מהמהמה
שבל דכא זכה חפץ
אתא אלא פיל בחיין
סרהב מהר נפץ שא

10 Et dixi, Quid faciam Domine? Dominus autem dixit ad me, Surgens vade Damascum: & ibi tibi dicetur de omnibus quæ te oporteat facere.

11 Et cùm non viderem præ claritate luminis illius, ad manum deductus à comitibus, veni Damascum.

12 Ananias autē quidam, vir timoratus secundùm legem testimonium habens ab omnibus habitantibus in Damasco Iudæis;

13 Veniens ad me, & adstans dixit mihi, Saule frater, respice. Et ego eadem hora respexi in eum. D

14 At ille dixit, Deus patrũ nostrorum præordinauit te, vt cognosceres voluntatem eius, & videres iustum, & audires vocem ex ore eius:

15 Quia eris testis illius ad omnes homines, eorum quæ vidisti & audisti.

16 Et nunc quid moraris? Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua inuocato nomine ipsius.

17 Factum est autem reuertenti mihi in Ierusalem, & oranti in templo, fieri me in stupore mentis:

18 Et videre illum dicentem mihi, Festina, & exi velociter ex Ierusalem: quoniam non recipient testimonium tuum de me. E

19 Et ego dixi, Domine, ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem & cædens per synagogas eos qui credebant in te.

Mat. 8. 5. 20 Et cùm funderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illum.

Act. 7. 58. 21 Et dixit ad me, Vade, quoniam ego in nationes longè mittam te.

22 Audiebant autem eum vsque ad hoc verbum, & leuauerunt vocem suam dicentes, Tolle de terra huiuscemodi: non enim fas est eum viuere. F

23 Vociferantibus autem eis, & proijcientibus vestimenta sua, & puluerem iactantibus in aërem,

24 Iussit tribunus induci eum in castra, & flagellis cædi, & torqueri eum: vt sciret propter quam causam sic acclamarent ei.

10 εἶπον δέ, Τί ποιήσω κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπε πρός με, ἀναστὰς πορεύου εἰς δαμασκὸν, κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι.

11 ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι, ἦλθον εἰς δαμασκόν.

12 ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων ἐν δαμασκῷ ἰουδαίων,

13 ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι, Σαοὺλ ἀδελφὲ, ἀνάβλεψον· κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν.

14 ὁ δὲ εἶπεν, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,

15 ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας.

16 καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι, καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου.

17 ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει,

18 καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι, πρόσταξον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ ἱερουσαλὴμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ.

19 κἀγὼ εἶπον, κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δαίρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπί σε.

20 καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν.

21 καὶ εἶπε πρός με, πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

22 ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, λέγοντες, αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν.

23 κραζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα,

24 ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν, εἰπὼν μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτὸν, ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ.

---

[10] סְחַר [11] שְׁלַם [12] חֵיוִתָא [13] אֲשֶׁר שַׁפִּר [14] קוּם [15] וּמִסְכֵּים [16] צְבָא [17] קְטוֹלָא [18] רוּחָה [19] לְבוּשִׁים [20] אֵזֵל [21] כְּרַז [22] מַלָּל [23] רוּם [24] קְצָא [25] שְׁקַל [26] רְאוֹי [27] חַיָּא [28] בְּגַן וְעַק [29] שְׁרָא וְשׁוּד [30] נְסַק וְמַעֲלִים [31] עוֹל

[10] דְּלָא מְקַבְּלִין [11] סְהַדוּתְךָ דַּעֲלַי ; בְּכָל כְּנוּשְׁיָן לַאוּלַיִן [12] דְּמִהַימְנִין הֲוָו בָךְ ; הֲוָיַת [13] וְשְׁלֵם הֲוָיַת [14] דְקַטוֹלוּהִי וְנָסַר הֲוָיַת [15] מָאנָא דַאוּלַיִן וְרַגְמִין הֲוָו לַהּ ;
[16] וְאָמַר לִי [17] יַל דַּאנָא מְשַׁדַּר אֲנָא לָךְ לְרוּחָקָא [18] לְמַכְרָזוּ לְעַמְמָא ; [19] וְכַד שְׁמַעוּהִי לְפוּלוּם עַדְמָא לְהַדָּא
[20] מִלְּתָא אֲרִימוּ קָלְהוֹן [21] וְקָעוּ נְשְׁתְּקַל מִן אַרְעָא אֵינָא דְהַכְנָא הוּ לָא גַיִר [22] וְלָא לַהּ לְמָחָא ;
[23] וְכַד מְבַגְּנִין הֲוָו מְשַׁדְּרִין הֲוָו מָאנֵיהוֹן [24] וּמַסְקִין הֲוָו חֵלָא לְשְׁמַיָּא ; פְּקַד כִּילִיַרְכָּא דְנַעֲלוּנַהּ לְמַשְׁרְיָתָא
וּפְקַד דְּבְנַגְדָּא נְשְׁתְּאֵל אֵיךְ דְנַרְעוּ דְמִטֶּל אֵירָא עָלְתָא קָעֵין הֲוָו עָלוֹהִי ;

25 ✠ Et quum extendissent eum loris, dixit ipse Paulus Centurioni qui insurrexerat in eum: Vobisne licet virum Romanum indemnatum flagellare?

26 ✠ Quod quum audisset Centurio, adijt tribunum, & dixit ei, Quid agis? homo enim iste Romanus est.

27 ✠ Proinde accessit ad eum tribunus, & dixit ei, Cedò mihi, num tu Romanus es? Dixit ei, Etiam.

28 ✠ Respondit autem tribunus, & dixit ei, Ego multa pecunia acquisiui ius municipij Romani. Dixit ei Paulus, Ego verò etiam cum eo natus sum.

29 ✠ Statim igitur discesserunt ab eo ij qui fuerant in eum flagellatione inquisituri, timuítque tribunus quum didicisset eum Romanum esse quoniam eum vinxerat.

Matutinis feriæ VI. Crucifixionis.

30 ✠ Sequenti autem die voluit certissimè scire quænam esset illa accusatio quam afferebant aduersus eum Jihoudai & soluit eum, iussitque venire principes sacerdotum, totúmque primorum cœtum, ac deduxit Paulum, demittènsque statuit ipsum inter eos.

CAP. XXIII.

1 ✠ Quum autem intueretur in consessum eorum Paulus, dixit: Viri fratres mei, ego omni conscientia bona versatus sum coram Deo vsque ad hunc diem.

2 ✠ Chananio autem Sacerdos præcepit ijs qui ipsi adstabant, vt cæderent Paulum in os

3 ipsius. ✠ At Paulus dixit ei, Futurum est vt te Deus percutiat paries dealbate: & tu sedes iudicans me secundum Legem, quum Legem transgrediaris, & iubeas me cædi?

4 ✠ Illi verò qui illic adstabant, dicunt ei, Sacerdotem Dei conuicio afficis?

5 ✠ Dixit eis Paulus, Nesciebam fratres mei, eum esse Sacerdotem. Scriptum est enim, Principi populi tui non maledices.

6 ✠ Quum verò nosset Paulus partem populi esse Zadoukæorum, partem verò Perischæorum, clamabat in consessu: Viri fratres mei, ego sum Perischæus filius Perischæi, dique spe resurrectionis mortuorũ in iudicium vocor.

---

15 וְכַד סַתְחִיוּתִי בְּעַרְקָא אֲמַר הוּ פּוֹלוֹס לְקַנְטְרוּנָא דְקָאֵם חֲוָא עֲלַוֹהִי מִפַּס לְכוֹן לְגַבְרָא רְהוּמָיָא דְלָא מְחַיַּב
16 וְכַד שְׁמַע קַנְטְרוּנָא קְרֵב לְוָת כִּילִיַרְכָּא וַאמַר לֵה מַנָא עֲבַד אַנְתְּ הָלָּא גֵיר גַּבְרָא רְהוּמָיָא הוּ ו
17 וְקְרֵב לְוָתֵה כִּילִיַרְכָּא וַאמַר לֵה אֲמַר לִי אַנְתְּ רְהוּמָיָא אַנָּתְ אֲמַר לֵה אִין ו
18 וְעָנָא כִּילִיַרְכָּא וַאמַר לֵה אַנָא בְּכֶסְפָא סַגִּיאָא קְנֵיתָה לְרְהוּמָיוּתָא אֲמַר לֵה פּוֹלוֹס אֲנָא דֵין אַף בָּה אָתְיְלִיד ו
19 וְסַחֲרָא פְּרִקוּ לְהוּן מִנָּה הָנוּן דְכַעֵין הֲוָו לְמִנְגַּרוּתֵה וְדָחֵל כִּילִיַרְכָּא כַּד יְלַף דְרְהוּמָיָא הוּ עַל דְפַכְרֵה הֲוָא ו
20 עֲבַדָא דְצַרוּכְתָּא דְזַקִיפוּתָא ס וְלֵיסָא אַחֲרָנָא צְבָא הֲוָא לְמִדַע שְׁרִירָאִית דְמָנָא הִי
21 דְסַיְתִין הֲוָו עֲלַוֹהִי יְהוּדָיָא וַשְׁרֵיהִי וּפְקַד דְנַאחוּן רְבֵי כַּהֲנֵא וְכֻלֵּה כְּנִשְׁתָּא דְרֵישֵׁיהוּן

[a] קוּם [b] הרשות לכם
[c] חוּב [d] מן לשון יין
[e] קְנָא [f] הרשות של בני העיר רקומא
[g] יַלַד [h] פְּרַק סוּר [i] בְּעָא
[k] נְגַד [l] למד [m] פְּכַר אסר
[n] זְקַף [o] יְדַע באמת מן שורר
[p] הסלשינות [q] אֶתְיָא שְׁרָא
[r] של ראשוניהם

25 * Et cùm astrinxissent eum loris, dicit astanti sibi Centurioni Paulus: Si hominem Romanum & indemnatum licet vobis flagellare?

26 * Quo audito, Centurio accessit ad tribunum, & nuntiauit†, dicens, Quid acturus es? hic enim homo ciuis Romanus est.

27 * Accedens autem tribunus, dixit illi, Dic mihi, si tu Romanus es? At ille dixit, Etiam.

28 * Et respondit tribunus, Ego multa summa † ciuilitate hanc cõsecutus sum. Et Paulus ait, Ego autem & natus sum.

civitatem

29 * Protinus ergo discesserũt ab illo qui eum torturi erant. Tribunus quoque timuit postquam resciuit, quia ciuis Romanus esset, & quia alligasset eum.

30 * POSTERA autem die volens scire diligentiùs qua ex causa accusaretur à Iudæis, soluit eum, & iussit sacerdotes conuenire & omne concilium: & producens Paulum, statuit inter illos.

CAP. XXIII.

1 * INtendens autem in cõcilium Paulus, ait, Viri fratres, ego omni conscientia A bona conuersatus sum ante Deum, vsq; in hodiernum diem.

2 * Princeps autem Sacerdotum Ananias præcepit astantibus sibi percutere os eius.

3 * Tunc Paulus dixit ad eum, Percutiet te Deus, paries dealbate. Et tu † sedes iudicans me secũdùm legem, & contra legem iubes me percuti?

sedens iudicas

4 * Et qui astabant dixerunt, Summum Sacerdotem Dei maledicis?

5 Dixit autem Paulus, Nesciebam fratres, quia princeps est sacerdotum. Scriptum est enim: Principem populi tui non maledices.

Exo. 22. 28.

6 * Sciens autem Paulus quia vna pars esset Sadducæorum, & altera Pharisæorum, exclamauit in concilio, Viri fratres, ego Pharisæus sum filius † Pharisæi: B de spe & resurectione mortuorum ego iudicor.

Philip. 3. 5. Pharisæorũ

25 * ὡς δὲ προέτεινεν αὐτὸν τοῖς ἱμάσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ παῦλος, εἰ ἄνθρωπον ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν;

26 * ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατόνταρχος, προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ, λέγων, ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος ῥωμαῖός ἐστι.

27 * προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ, λέγε μοι, σὺ ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη, ναί.

28 * ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος, ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην κτησάμην. ὁ δὲ παῦλος ἔφη, ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι.

29 * εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν· καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.

30 * Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν· καὶ καταγαγὼν τὸν παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς.

κγ'.

1 * Ἀτενίσας δὲ παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν, ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ, ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας.

2 * ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ, τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.

3 * τότε ὁ παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε, τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε. καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τυπτεσθαι;

4 * οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον, τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς;

5 * ἔφη τε ὁ παῦλος, οὐκ ἤδειν ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς· γέγραπται γὰρ, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

6 * γνοὺς δὲ ὁ παῦλος ὅτι τὸ μὲν ἓν μέρος ἐστὶ σαδδουκαίων, τὸ δὲ ἕτερον φαρισαίων, ἔκραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι.

וְדִבַּר לְפוֹלוֹס וְאַחַת אֲקִימָה בֵּינָתְהוֹן׃ קַפְלָאוֹן כג

1 וְכַד חָר פּוֹלוֹס בְּכֻנְשְׁהוֹן אֲמַר גַּבְרָא אֲחַי אֲנָא בְּכָל תְּאַרְתָּא טָבְתָּא אֶתְנַהַגְרֵת קֻדָּם אֱלָהָא עַדְמָא לְיוֹמָנָא׃
2 וְחַנַנְיָא כָּהֲנָא פְּקַד לְהַנּוּן דְּקַיְמִין הֲוָו עַל גְּנָבֵהּ דְּנִסְחוּנֵהּ לְפוֹלוֹס עַל פּוּמֵהּ׃ 3 וּפוֹלוֹס אֲמַר לֵהּ דַּעֲתִיד הוּ אֱלָהָא
דְּנִסְחֵיךְ אֶסְתָּא מְסַתַּרְתָּא וְאַנְתְּ יָתֵב אַנְתְּ דָּאֵן אַנְתְּ לִי אֵיךְ דַּבְנַמּוּסָא כַּד עָבַר אַנְתְּ עַל נָמוּסָא וּפָקֵד אַנְתְּ דְּנִסְחוּנִי׃
4 וַאִילֵין דְּקַיְמִין הֲוָו חַמִּין אֲמְרִין לֵהּ לְכָהֲנָא דַּאלָהָא מְצַהֵא אַנְתְּ׃ 5 אֲמַר לְהוֹן פּוֹלוֹס לָא יָדַע הֲוִית אָחַי דְּכָהֲנָא
הוּ כְּתִיב הוּ גֵּיר בְּלְרִישָׁא דְּעַמְּךָ לָא תְּלוּט׃ 6 וְכַד יְדַע פּוֹלוֹס דְּמִנֵּהּ דְּעַמָּא אִיתַוּהִי דְּזַרוּקָיֵא וּמִנֵּהּ דַּפְּרִישָׁא קָעָא
הֲוָא בְּכֻנְשָׁא גַּבְרָא אֲחַי אֲנָא פְּרִישָׁא אֲנָא בַּר פְּרִישָׁא וְעַל סַבְרָא דַּקְיָמְתָא דְּמֵיתָא מְתַדִּין אֲנָא׃

1 חכיש b בוחה הכשמה
c דבר הוך d קום e מרא
f מרא g הקיר h חיר לכן
i יתב j דון k מרא נבה
l קוס m צרא קול
n לוט ארר o אית ש
p וחלקו כמו שכר
q קוס הקומה
r מות s רזן

7 * Quúmque hoc dixisset, alij in alios irruerunt Perischæi & Zadoukæi, & ortum est populi dissidium.

8 * Zadoukæi siquidem dicunt non esse resurrectionem, neque angelos, neque spiritum: Perischæi verò hæc omnia confitentur.

9 * Extitit ergo vox magna: proinde surrexerunt quidam Scribæ ex delectis Perischæorum, & altercabantur cum eis dicentes, Nihil comperimus mali in hoc viro: quòd si spiritus, aut Angelus locutus est cum eo, quid in hoc rei est?

10 * Quum autem ortus esset tumultus magnus inter eos, timebat Tribunus ne discerperent Paulum; itaque misit Romanos qui venientes raperent eum è medio illorum, & subducerent in castra.

11 * Quúmq; facta esset nox visus est Dominus noster Paulo, & dixit ei, Obfirma te: nam quemadmodum testatus es de me in Ourischlem, ita futurum est vt & Romæ testificeris.

Hora III. feriæ VI. Crucifixionis.

12 * Facto autem diluculo conuenerunt quidam ex Jihoudæis, seséque anathemate deuouerunt, neque esuros se, neque bibituros, vsquedum interfecissent Paulum.

13 * Erant autem ij qui pepigerant iureiurando hoc pactum plures quàm quadraginta viri.

14 * Et accesserunt ad Sacerdotes & seniores, dicebántque: Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos quousque interfecerimus

15 Paulũ. * Nunc itaq, petite vos & primores synagogæ à Tribuno, vt adducat eum ad vos, tanquam studentes verius comprobare facinus eius, nos verò parati sumus eum trucidare, antequam perueniat ad vos.

16 * Audierat autem filius sororis Pauli has insidias, proinde introijt in castra, & renuntiauit Paulo.

17 * Misit itaque Paulus vocatum quendam ex cẽturionibus cui dixit, Abducito hunc adolescentem ad tribunum, habet enim quod ei

18 dicat. * Assumpsit igitur centurio adolescentem, & introduxit eum ad tribunum, et ait: Paulus vinctus aduocauit me, petiitque à me, vt adducerem hunc adolescentem ad te, quippe qui habeat quod dicat tibi.

---

7 וְכַד הָדָא אֲמַר נְפַל כַּד בְּחַד פְּרִישָׁא וְזַדּוּקָיָא אִתְפְּלַג עַמָּא׃ 8 זַדּוּקָיָא גַיר אָמְרִין דְּלֵית קְיָמְתָא וְלָא מַלְאָכָא
וְלָא רוּחָא פְּרִישָׁא גַיִן מוֹדִין בְּכֻלְּהֵין׃ 9 וַהֲוָא קָלָא רַבָּא וְקָמוּ אֲנָשָׁא סָפְרָא מִן גַּבָּא דַּפְּרִישָׁא וְנַצִּין הֲוָו עִמְּהוֹן
מִדְּלָא מַשְׁכַּחְנָן מִדְּם דְּכִישׁ בְּהָנָא גַּבְרָא אִם רוּחָא אוֹ מַלְאָכָא מַלֵּל עִמֵּהּ מָנָא אִית בֵּהּ בְּהָדָא׃
10 וְכַד הֲוָא שְׁגוּשָׁיָא רַבָּא בֵּינֵיהוֹן דְּחֵל הֲוָא כִּילִיַרְכָּא דִּלְמָא נְפַשְׁחוּנֵה לְפַוְלוֹס וְשְׁלַח לְרוּמָיֵא דְּנֵאתוּן נְחַטְפוּנֵה
מִמַּשְׁרְיָתָהוֹן וְנַעֲלוּנֵה לְמַשְׁרִיתָא׃ 11 וְכַד הֲוָא לֵלְיָא אִתְחֲזִי לֵהּ מָרָן לְפַוְלוֹס וַאמַר לֵהּ אִתְחַיֵּל מָטֹל דְּאִיךְ
דְּאַסְהַדְתָּ עֲלַי בְּאוּרְשְׁלֵם הֲכַנָּא עֲתִיד אַנְתְּ וְאַף בְּרוּמִי תְּסְהַד׃ דְּתֵלַת שְׁעִין דְּעָרוּבְתָא דְּזַקִּיפוּתָא סא
12 וְכַד הֲוָא צַפְרָא אִתְכְּנְשׁוּ הֲוָו אֲנָשִׁין מִן יְהוּדָיֵא וְאִתְחֲרַמוּ עֲלֵיהוֹן וְלָא נֵאכְלוּן וְלָא נֶשְׁתּוּן עַדְּמָא דְּנֶקְטְלוּנֵיהִי

---

[a] פְּלַג [b] יְדָא ידה [c] קוּם בחורים [d] כְּצָא הריב [e] שְׁכַרְתָּ מאא [f] ואם שְׁנַשׁ [g] פְּשַׁח רצץ [h] אֶתָּא [i] חַטַּף [j] עוּל [k] למחנה [l] חֲזָא [m] חַיֵּל אתגבר [n] סְחַר העיל [o] עֲרַב [p] זְקַף [q] חֲרַם [r] אֲכַל [s] שְׁתָא [t] קְטַל

7 Et cùm hæc dixisset, facta est dissensio inter Pharisæos & Sadducæos; & soluta est multitudo.

8 Sadducæi † enim dicunt non esse resurrectionem †, neque angelum, neque Spiritum: Pharisæi autem vtraque confitentur.

9 Factus est autem clamor magnus. Et exurgentes quidam Pharisæorũ, pugnabant, dicentes, Nihil mali inuenimus in homine isto. quid si Spiritus locutus est ei, aut angelus?

10 Et cùm magna dissensio facta esset, timens tribunus ne discerperetur Paulus ab ipsis, iussit milites descendere, & rapere eum de medio eorum, ac deducere eum in castra.

11 Sequenti autem nocte assistens ei Dominus, ait, Constans esto: sicut enim testificatus es de me in Ierusalem; sic te oportet & Romæ testificari. C

12 Facta autem die collegerunt se quidam ex Iudæis, & deuouerunt se, dicentes, neque manducaturos, neque bibituros donec occiderent Paulum.

13 Erant autem plus quàm quadraginta viri, qui hanc coniurationem fecerant.

14 Qui accesserunt ad principes Sacerdotum & Seniores, & dixerunt, Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos, donec occidamus Paulum.

15 Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio, vt producat illum ad vos, tanquã aliquid certius cognituri de eo. Nos verò, priusquàm appropiet, parati sumus interficere illum.

16 Quod cùm audisset filius sororis Pauli insidias, venit & intrauit in castra, nuntiauitque Paulo.

17 Vocans autem Paulus ad se vnum ex Centurionibus, ait, Adolescentem hunc adduc ad tribunum, habet enim aliquid D indicare illi.

18 Et ille quidem assumens eum duxit ad tribunũ, & ait, Vinctus Paulus vocãs rogauit me hunc adolescentem perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi.

7 Τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στάσις τῶν φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.

8 Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ ἄγγελον, μήτε πνεῦμα· φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα.

9 ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη. καὶ ἀναστάντες οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν φαρισαίων διεμάχοντο, λέγοντες, οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν.

10 πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως, εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ ὁ παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβῆναι καὶ ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν.

11 τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος εἶπε, θάρσει παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ, οὕτω δεῖ σε καὶ εἰς ῥώμην μαρτυρῆσαι.

12 Γενομένης δὲ ἡμέρας, ποιήσαντές τινες τῶν ἰουδαίων συστροφὴν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν παῦλον.

13 ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ τοῦτον τὸν συνωμοσίαν πεποιηκότες.

14 οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πρεσβυτέροις εἶπον, ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν παῦλον.

15 νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως αὔριον καταγάγῃ αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.

16 ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἀπήγγειλε τῷ παύλῳ.

17 προσκαλεσάμενος δὲ ὁ παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων, ἔφη, τὸν νεανίσκον τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ.

18 ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον, καί φησιν, ὁ δέσμιος παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε, τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρός σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι.

לְפוּלוֹס׃ 13 הָוֵין הָווּ דֵין הַנּוּן דְּאַקִּיסוּ בְּמוּמְתָּא הָנָא קְיָמָא אַרְבְּעִין גַּבְרִין׃
14 וְאִתְקְרִבוּ לְוָת קַשִּׁישֵׁא וְאַמְרִין הָווּ דְּחָרְמָא אַתְרֵמַן עַלַיִן דְּמִדֵּם לָא נְטְעַם עַדְּמָא דְּנְקַטּוּל לְפוּלוֹס׃
15 וְהָשָׁא בְּעוּ אַנְתּוּן וְרִישֵׁא דַּכְּנוּשְׁתָּא מִן כִּילִיַרְכָּא דְּנִיתְיוּהִי לְוָתְכוּן אֵיךְ בְּעַין אַנְתּוּן דְּתִצְבּוּן שְׁרִירָאִית
סוּעֲרָנֵה וַחֲנַן מְטַיְבִינַן דְּנְקַטְלִיוּהִי עַדְּלָא נְסְטָא לְוָתְכוּן׃ 16 וַשְׁמַע הֲוָא בַּר חַתֵּה דְּפוּלוֹס אֲפַרְסְנָא הָנָא וְעַל
לְמַשְׁרִיתָא וּבְרִיק לְפוּלוֹס׃ 17 וְשַׁדַּר פוּלוֹס קָרָא לְחַד מִן קַנְטְרוּנָא וַאמַר לֵה אֲזוּל לַעַלִימָא הָנָא לְוָת כִּילִיַרְכָּא
אִית לֵה גִּיר מִדֵּם דְּנְאמַר לֵה׃ 18 וְדַבְּרַת קַנְטְרוּנָא לַעַלִימָא וַאעֲלֵה לְוָת כִּילִיַרְכָּא וַאמַר פוּלוֹס אֲסִירָא
קְרַנִי וּבְעָא מִנִּי דְּאֵיתֵה הָנָא עַלִימָא לְוָתֵךְ דְּאִית לֵה מִדֵּם דְּנְאמַר לָךְ׃

[a] חַיָּא [b] קוּם יְמָא השביע
[c] בריה מן קום [d] חֲרַם
[e] בְּעָא מן לשון [f] אִתְּא
[g] עֲבַדָא באמת מן שְׁרַר
[h] מעשה מן סָעַר [i] טַיֵּב
[j] מְטָא השיג [k] מארב
[l] עֲלַל [m] מחנה מן שְׁרָא
[n] הגיד [o] יְהַל [p] אמר

19 ܘܐܚܕܗ ܒܐܝܕܗ ܟܠܝܪܟܐ ܠܥܠܝܡܐ ܘܢܓܕܗ ܠܚܕ ܓܒܐ ܘܫܐܠ ܗܘܐ ܠܗ ܕܡܢܐ ܐܝܬ ܠܟ ܕܬܐܡܪ ܠܝ.

20 ܘܐܡܪ ܠܗ ܥܠܝܡܐ. ܝܗܘܕܝܐ ܐܬܚܫܒܘ ܕܢܒܥܘܢ ܡܢܟ ܕܬܐܚܬ ܠܦܘܠܘܣ ܡܚܪ ܠܟܢܫܗܘܢ. ܐܝܟ ܕܨܒܝܢ ܡܕܡ ܝܚܝܪ ܕܢܐܠܦܘܢ ܡܢܗ.

21 ܐܢܬ ܕܝܢ ܠܐ ܬܬܛܦܝܣ ܠܗܘܢ. ܗܐ ܓܝܪ ܝܬܝܪ ܡܢ ܐܪܒܥܝܢ ܓܒܪܝܢ ܡܢܗܘܢ ܢܛܪܝܢ ܠܗ ܒܟܡܐܢܐ. ܘܐܚܪܡܘ ܥܠ ܢܦܫܗܘܢ. ܕܠܐ ܢܐܟܠܘܢ ܘܠܐ ܢܫܬܘܢ ܥܕܡܐ ܕܢܩܛܠܘܢܝܗܝ. ܘܗܐ ܡܛܝܒܝܢ. ܘܡܩܘܝܢ ܠܫܘܘܕܝܟ.

22 ܘܫܪܝܗܝ ܟܠܝܪܟܐ ܠܥܠܝܡܐ ܟܕ ܦܩܕ ܠܗ. ܕܐܢܫ ܠܐ ܢܕܥ ܕܗܠܝܢ ܒܕܩܬ ܠܝ.

23 ܘܩܪܐ ܠܬܪܝܢ ܩܢܛܪܘܢܝܢ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܙܠܘ ܥܬܕܘ ܪܗܘܡܝܐ ܡܐܬܝܢ ܕܢܐܙܠܘܢ ܠܩܣܪܝܐ. ܘܦܪܫܐ ܫܒܥܝܢ. ܘܫܕܝ ܒܝܡܝܢܐ ܡܐܬܝܢ. ܕܢܦܩܘܢ ܡܢ ܬܠܬ ܫܥܝܢ ܒܠܠܝܐ.

24 ܛܝܒܘ ܐܦ ܒܥܝܪܐ ܐܝܟ ܕܢܪܟܒܘܢܗ ܠܦܘܠܘܣ ܘܢܫܘܙܒܘܢܗ ܠܘܬ ܦܝܠܟܣ ܗܓܡܘܢܐ.

26 ܘܟܬܒ ܐܓܪܬܐ ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ. ܘܗܟܢܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܟܬܝܒ ܒܗ. ܩܠܘܕܝܘܣ ܠܘܣܝܐ ܠܦܝܠܟܣ ܗܓܡܘܢܐ ܢܨܝܚܐ ܫܠܡ.

27 ܠܓܒܪܐ ܗܢܐ ܐܚܕܘܗܝ ܗܘܘ ܝܗܘܕܝܐ ܐܝܟ ܕܢܩܛܠܘܢܝܗܝ. ܘܩܡܬ ܐܢܐ ܥܡ ܪܗܘܡܝܐ ܘܦܨܝܬܗ. ܟܕ ܝܠܦܬ ܕܪܗܘܡܝܐ ܗܘ.

28 ܘܟܕ ܨܒܝܬ ܕܐܕܥ ܥܠܬܐ ܕܡܛܠܬܗ ܡܥܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠܘܗܝ ܐܚܬܬܗ ܠܟܢܫܗܘܢ.

29 ܘܐܫܟܚܬ ܕܥܠ ܙܛܡܐ ܕܢܡܘܣܗܘܢ ܡܥܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠܘܗܝ. ܘܥܠܬܐ ܕܫܘܝܐ ܠܐܣܘܪܐ ܐܘ ܠܡܘܬܐ ܠܝܬ ܗܘܐ ܠܗ.

30 ܘܟܕ ܐܬܓܠܝ ܠܝ ܕܢܟܠܐ ܥܒܕܝܢ ܥܠܘܗܝ ܝܗܘܕܝܐ. ܡܚܕܐ ܫܕܪܬܗ ܠܘܬܟ. ܘܦܩܕܬ ܠܡܪܝ ܕܝܢܗ ܕܢܐܬܘܢ ܘܢܬܕܝܢܘܢ ܥܡܗ ܩܕܡܝܟ. ܗܘܝ ܚܠܝܡ.

31 ܗܝܕܝܢ ܪܗܘܡܝܐ ܐܝܟ ܕܐܬܦܩܕܘ ܕܒܪܘܗܝ ܠܦܘܠܘܣ ܒܠܠܝܐ. ܘܐܝܬܝܘܗܝ ܠܐܢܛܝܦܛܪܝܣ ܡܕܝܢܬܐ.

19 * *Prehendit itaque tribunus manũ adolescentis, & traxit eũ ad vnum latus* [seorsum], *& sciscitatus est ab eo, Ecquid habes mihi dicendum?*

20 * *At dixit ei adolescens, Jiboudæi machinati sunt petere à te vt demittas Paulum cras in consessum eorum, quasi velint aliquid accuratiùs discere ab eo.*

21 * *Tu ergo assensum eis ne præbueris, ecce enim plures quàm quadraginta viri ex eis, obseruant eum in insidijs, & sese anathemate deuouerunt neque esuros, neque bibituros, vsquequo interfecerint eum: & ecce parati sunt, & expectant promissum tuum.*

22 * *Et dimisit tribunus adolescentem quum præcepisset ei: nemini patefacias te ista mihi indicasse.*

23 * *Cæterùm aduocauit duos centuriones, et dixit eis, Jte, apparate Romanos ducentos qui proficiscantur Cæsaream, & equites septuaginta, spiculatorésque à dextera ducentos, qui exeant à tertia hora noctis.*

24 * *Parate autem & iumentum, vt imponatis ei Paulum, & ereptum eum perducatis ad Felicem præsidem.*

Deest 25. versus.

26 * *Scripsit autem epistolam, dedítque eis, quæ erat huiusmodi: Claudius Lysias Felici præsidi victorioso pacem* [salutem].

27 * *Virum hunc prehenderant Jiboudæi vt trucidarent eum; sed obstiti ego cum Romanis, eúmque liberaui quum didicissem eum Romanum esse.*

28 * *Ac dum studerem scire causam ob quam reum postularent eum, demisi eum in consessum illorum.*

29 * *Et comperi quòd de quæstionibus Legis suæ reum postularent eum, sed nullam in eo esse caussam dignam vinculis aut morte.*

30 * *Quum porrò indicatum esset mihi dolum insidijs nectere in eum Jiboudæos, confestim misi eum ad te: & præcepi delatoribus eius, vt veniant agántque cum eo coram te. Vale.*

31 * *Tunc Romani sicut iniunctum eis fuerat, acceperunt Paulum noctu, & adduxerũt eum in Antipatrida vrbem.*

19 וְאַחְדֵהּ בְּאִידֵהּ כִּילִירְכָא לְעַלִימָא וְנַגְדֵהּ לְחַד גַּבָּא וְשָׁאֵל הֲוָא לֵהּ דְּמָנָא אִית לָךְ דְּתֵאמַר לִי׃
20 וַאֲמַר לֵהּ עַלִימָא יְהוּדָיֵא אֶתְחַשְׁבוּ [m] דְּנֶבְעוּן מֶנָּךְ [n] דְּתַאחֶת לְפָולָוס מְחַר לְכֻנְשְׁהוֹן אַיְךְ [o] צָבֵין מֶדֶּם יַתִּיר [p] דְּנֵאלְפוּן מֶנֵּהּ׃
21 אַנְתְּ הָכִיל לָא [q] תֶתְטְפִיס לְהוֹן הָא גֵּיר יַתִּיר מֶן אַרְבְּעִין גַּבְרִין מֶנְּהוֹן נָטְרִין לֵהּ [r] בְּכַמְאָנָא [s] וְאַחְרֵמוּ עַל נַפְשְׁהוֹן דְּלָא נֵאכְלוּן וְלָא [t] נֶשְׁתּוּן עַדְמָא [u] דְּנֶקְטְלוּנָיְהִי וְהָא [y] מְטַיְּבִין [z] וּמְקַוֵּין [a] לְשׁוּוּדָיָךְ׃
22 [b] וְשַׁרְיֵהִי כִּילִירְכָא לְעַלִימָא כַּד פְּקַד לֵהּ דְּאֱנָשׁ לָא [c] נֵדַע דְּהָלֵין [d] בַּדְקַתְּ לִי׃
23 וּקְרָא לִתְרֵין קֶנְטְרוּנִין וַאֲמַר לְהוֹן [e] זֶלוּ עַתֶּדוּ רְהוֹמָיֵא [f] מָאתַיִן [g] דְּנֵאזְלוּן לְקֵסַרְיָא [h] וּפָרְשָׁא שַׁבְעִין וְשָׁדְיַי בְּיַמִּינָא מָאתַיִן דְּנֶפְּקוּן מֶן תְּלָת שָׁעִין בְּלֶלְיָא׃
24 טַיְּבוּ אַף בְּעִירָא אַיְךְ דְּנַרְכְּבוּנֵהּ לְפָולָוס׃

[m] בְּעָא [n] נְחַת הוריד
[o] צְבָא [p] אֲלַף [q] פִּיס
[r] מארב מן כְּמַן [s] חֲרַם
[t] אֲכַל [u] שְׁתָא [x] קְטַל
[y] טְיַב [z] קְוָא [a] שׁוּדָיָא
מן ידא אשתודא [b] שְׁרָא
[c] יְדַע [d] בְּדַק הגיד [e] אֲזַל
[f] מאתים [g] אֲזַל [h] ופרשים

19 * Apprehendens autem tribunus manum illius, secessit cum eo seorsum, & interrogauit illum, Quid est quod habes indicare mihi?

20 * Ille autem dixit, Iudæis conuenit rogare te, vt crastina die producas Paulũ in concilium, quasi aliquid certius inquisituri sint de illo.

21 * Tu verò ne credideris illis, insidiantur enim ei ex eis viri amplius quàm quadraginta, qui se deuouerũt non manducare neque bibere, donec interficiant eum: & nunc parati sunt, expectantes E promissum tuum.

22 * Tribunus igitur dimisit adolescentem, præcipiens †ne cui loqueretur, quoniam hæc nota sibi fecisset.

23 * Et vocatis duobus centurionibus, dixit illis, Parate milites ducentos, vt eant vsque Cæsaream, & equites septuaginta, & lancearios ducentos, à tertia hora noctis:

24 * Et iumenta præparate, vt imponentes Paulum, saluum perducerent ad Felicem præsidem.

25 * (Timuit enim ne fortè raperent eum Iudæi, & occiderent, & ipse postea calumniam sustineret, tanquam accepturus pecuniam.)

26 * Scribens †epistolã continentem hæc: CLAVDIVS Lysias optimo præsidi Felici salutem.

27 * Virum hũc comprehensum à Iudæis, & incipientem interfici ab eis, superueniens cum exercitu, eripui, cognito, quia Romanus est:

28 * Volénsque scire causam quam obijciebant illi, deduxi eum in concilium eorum.

29 * Quem inueni accusari de quæstionibus Legis ipsorum: nihil verò dignum morte aut vinculis habentem crimen.

30 * Et cùm mihi perlatum esset de insidijs quas parauerant illi, misi eum ad te, denuntians & accusatoribus, vt dicant apud te: Vale.

31 * Milites verò, secundùm præceptum sibi, assumentes Paulum, duxerunt per noctem in Antipatridem.

19 * Ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος, καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο, τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;

20 * εἶπε δέ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν παῦλον, ὡς μέλλοντές τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ.

21 * σὺ οὖν μὴ πειθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσαρακόντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν· καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι, προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν.

22 * ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἐπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι, ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός με.

23 * καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων, εἶπεν, ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως καισαρείας, καὶ ἱππεῖς ἑβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός.

24 * κτήνη τε παρασῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν παῦλον διασώσωσι πρὸς φήλικα τὸν ἡγεμόνα,

25 * γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον· Κλαύδιος λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι φήλικι χαίρειν.

27 * τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην αὐτόν, μαθὼν ὅτι ῥωμαῖός ἐστι.

28 * βουλόμενος δὲ γνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν.

29 * ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔγκλημα ἔχοντα.

30 * μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρός σε, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. ἔρρωσο.

31 * οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαβόντες τὸν παῦλον, ἤγαγον διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν ἀντιπατρίδα.

---

[n] פְּטַלְן מן לשון יון
[o] אגרת [p] נְצִיחָא קְטֹל
[q] קום [r] פְּרַק פדה
[s] יֶלֶף כמו אלף [t] יְדַע
[u] עֲלִילָה רשע [v] רְשָׁעָא הרשיע
[w] נְחֵת שכב מטה
[x] מן לשון יון ריבות
[y] שְׁנָא מות [z] נְכָל
[a] כמן ארב [b] פתאם

[n] וְנִפְלְטוּנִיהִי לְוַת פִּילְכָס [o] הֲגְמוּנָא:
[p] הֲגְמוּנָא [q] נַצִּיחָא שְׁלָם׃
[r] כַּד [s] יִלְפַּת דַּרְהוֹסָיָא הוּ׃
[t] וְאִשְׁכַּחַת דְּעַל [u] זְאִטְמָא דְּנַסּוֹסְהוּן רְשִׁין הֲוֵי לַהּ וְעָלְתָא [v] דְּשָׁוְיָא לַאסוּרָא אוֹ [w] לְמִוְתָא לֵית הָוָא לְוַתָּהּ׃
[x] וְכַד אֶתְבְּרִיק לִי [y] נְכְלָא [z] בְּכִמְאָנָא דַּעֲבַדוּ עָלַתִּי יְהוּדָיָא [a] מֵחֲדָא שַׁדַּרְתֵּהּ לְוָתָךְ וּפַקְדַת לְקַטְגָּרְנַיְהִי דְּנָאהוּן
וְנָאמְרוּן עִמֵּהּ קֳדָמָיךְ הֲוֵי הֲלִים׃
לַאנְטִיפַּטְרוֹס מְדִינְתָּא׃

16 וַכְּתַב [p] אֶגַּרְתָּא וַיְהַב לְהוּן דְּאִיתַהּ בָּהּ הָכֵנָא קְלוּדְיוֹס לוּסִיוֹס לְפִילְכָס
17 לְגַבְרָא הָנָא אֶחֱדוּ יְהוּדָיָא אֵיךְ [q] דְּנָקְטְלוּנֵיהִי [r] וְקָמֵת אֲנָא עִם רְהוּמָיָא [s] וּפְרַקְתַּהּ
18 וְכַד בָּעָא הֲוִית [t] לְמִדַּע [u] עָלְתָא דְּמִטְלְתֵהּ [v] רְשִׁין הֲוֵי לַהּ [w] אַחֲתִיתֵהּ לְכֻנְשְׁהוּן׃
19 [x] וְאִשְׁכַּחַת דְּעַל [y] זְאִטְמָא דְּנַסּוֹסְהוּן רְשִׁין הֲוֵי לַהּ וְעָלְתָא [z] דְּשָׁוְיָא לַאסוּרָא אוֹ [a] לְמִוְתָא לֵית הָוָא לְוַתָּהּ׃
20 וְכַד אֶתְבְּרִיק לִי [b] נְכְלָא [c] בְּכִמְאָנָא דַּעֲבַדוּ עָלַתִּי יְהוּדָיָא [d] מֵחֲדָא שַׁדַּרְתֵּהּ לְוָתָךְ וּפַקְדַת לְקַטְגָּרְנַיְהִי דְּנָאהוּן
וְנָאמְרוּן עִמֵּהּ קֳדָמָיךְ הֲוֵי הֲלִים׃
21 הֵידֵין רְהוּמָיָא אֵיךְ דְּאִתְפַּקְדוּ דִּבְרוֹהִי לְפוּלוֹס בְּלֵלְיָא וַאֲיַתְיוּהִי

32 * Postridie verò equites dimiserunt pedites socios suos vt reuerterentur in castra.

33 * Et adduxerunt eum Cæsaream, reddiderúntque epistolam præsidi, ac stiterunt coram eo Paulum.

34 * Quúmque legisset epistolam, interrogauit eum ex quanã prouincia esset: et quum didicisset ex Cilicia, dixit ei:

35 * Auditurus sum te quum venerint accusatores tui. & iussit eum custodiri in prætorio Heroudis.

Medio die Parasceues Crucifixionis.

CAP. XXIIII.

1 QVinque autem pòst diebus descẽdit Chananio summus Sacerdos cum senioribus, & cum Tertullo Rhetore, atque ostendit se præsidi [comparuit coram præside] aduersus Paulum.

2 * Quúmque conuocatus esset, exorsus est Tertullus, accusans eum, & ait,

3 * In multa quidem tranquillitate degimus propter te, multæque directiones fiunt huic genti pondere rationis tuæ, nósque omnes vbique gratiam tuam recipimus victoriose Felix.

4 * Ne verò pluribus te fatigem, peto à te, vt audias nostram humilitatem præcisa oratione.

5 * Comperimus enim hunc virum esse perniciosum, & concitantem seditionem omnibus Iihoudæis per vniuersam terram. Est enim princeps doctrinæ Nazarenorum.

6 * Ac templum nostrum voluit polluere: quum autem prehendissemus eum, voluimus eum iudicare secundùm Legem nostram.

7 * Venit autem Lysias tribunus, ac multa vi è manibus nostris abduxit eum.

8 * Et ad te misit eum, iussitque accusatores eius venire ad te: proinde poteris quũ eum interrogaueris, discere ab eo ea omnia de quibus

9 accusamus eum. * Litem porrò intenderunt ei etiam illi Iihoudæi, dicentes, hæc ita se habere.

10 * Innuit autem præses Paulo vt loqueretur: Respondit itaque Paulus & ait, A multis annis scio te esse iudicem huius gentis, & ideò maiori cum gaudio deprompsi Spiritum [redditurus sum rationem] pro meipso.

לְיוֹמָא אַחֲרָנָא שְׁרוּ פָּרְשֵׁיָא לְרַגְלָא מַבְרְיָהוּן דְּנֶהֱפְכוּן לְמַשְׁרְיָתָא׃ 33 וְאִיתְיוּהִי לְקֵסַרְיָא וְיַהֲבוּ אֶגַּרְתָּא לְגֻבְרָא וְאַקִּימוּהִי קֳדָמוֹהִי לְפוֹלוֹס׃ 34 וְכַד קְרָא אֶגַּרְתָּא מִשְׁאֵל הֲוָא לֵהּ דְּמִן אֵידָא הוּ פַּרְכְיָא אִיתַיּוּהִי וְכַד יְדַע דְּמִן קִילִיקְיָא אֲמַר לֵהּ׃ 35 שְׁמַע אֲנָא לָךְ מָא דְּאִתַּוּ קַטְרַגָּנָיךְ וַפְקַד דְּנִטְרוּנֵהּ בְּפְרֵטֹרִין דְּהֵרוֹדֵס׃

פְּלָגָה דְּעַרוּבְתָּא דְּזַקִּיפוּתָא סב קַפְלָאוֹן כד

1 וּמִן בָּתַר יוֹמָתָא חַמְשָׁא נָחֵת חַנַּנְיָא רַב כָּהֲנֵא עִם קַשִּׁישֵׁא וְעִם טַרְטֵלוֹס דְּרַהְטָרָא וְאוֹדַע לְהִגְמוֹנָא עַל פּוֹלוֹס׃ 2 וְכַד אִתְקְרֵי אֶקַּף הֲוָא טַרְטֵלוֹס מְקַטְרֵג לֵהּ וַאמַר׃ 3 דְּסוּגְיָא אֶדְשַׁנְיָא עֲמָרִינַן מָטְלָתָךְ וְתַקָּנָתָא סַגִּיאָתָא הָוֵי לְעַמָּא הָנָא בִּשְׁקָל טַעֲנָךְ וְכֻלָּן דְּכֻלָּא מְקַבְּלִינַן טִיבוּתָךְ נַצִּיחָא פִּילְכוֹס׃

[a] חֲפַדְ שָׁרָא מחנה
[b] אֵתָא מן לשון יקונאב
[c] קוּם אגרת
[d] מדינה מן לשון יון
[e] למר כמי אלף
[f] אֵתָא מלשינך נָטַר
[g] מן לשון יון בבית דין
[h] סליק מן לשון יון
[i] יְדַע לשב מָרָא
[j] הה חיל משכאן או שבא
[k] עָמַר שכן תֻּקָּן סָנָא

32 * Et postera die dimissis equitibus vt cum eo irent, reuersi sunt ad castra.

33 * Qui cùm venissent Cæsaream, & tradidissent epistolam præsidi, statuerunt ante illum & Paulum.

34 * Cùm legisset autem, & interrogasset de qua prouincia esset; & cognoscens quia de Cilicia;

35 * Audiam te, inquit, cùm accusatores tui venerint: iussitque in prætorio Herodis custodiri eum.

32 * τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν.

33 * οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν καισάρειαν, καὶ δόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν παῦλον αὐτῷ.

34 * ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ κιλικίας,

35 * διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται. ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ ἡρώδου φυλάσσεσθαι.

CAP. XXIIII.

1 POst quinque autem dies descendit princeps Sacerdotum Ananias, cum A senioribus quibusdam & Tertullo quodam oratore, qui adierunt præsidem aduersus Paulum.

2 * Et citato Paulo, cœpit accusare Tertullus, dicens:

3 * Cùm in multa pace agamus per te, & multa corrigatur per tuam prouidentiam, semper & vbique suscipimus optime Felix, cum omni gratiarum actione.

4 * Ne diutius autem te protraham, oro breuiter audias nos pro tua clemen- B tia.

5 * Inuenimus hunc hominem pestiferum, & cōcitantem † seditionem omnibus Iudæis in vniuerso orbe, & auctorem seditionis sectæ Nazarenorum.

† editionem

6 * Qui etiam templum violare conatus est: quem & apprehensum voluimus secundùm legem nostram iudicare.

7 * Superueniens autem tribunus Lysias, cum vi magna eripuit eum de manibus nostris:

8 * Iubens accusatores eius ad te venire, à quo poteris ipse iudicans, de omnibus istis cognoscere, de quibus nos accusamus eum.

9 * Adiecerunt autem & Iudæi, dicentes hæc ita se habere. C

10 * Respondit autem Paulus, (annuente sibi præside dicere). Ex multis annis te esse iudicem genti huic sciens, bono animo pro me satisfaciam.

κδ.

1 * Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος τερτύλλου τινὸς, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ παύλου.

2 * κληθέντος δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο καταηγορεῖν ὁ τέρτυλλος, λέγων,

3 * πολλῆς εἰρήνης τυγχανόντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε φῆλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας.

4 * ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ.

5 * εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν, καὶ κινοῦντα στάσιν πᾶσι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν ναζωραίων αἱρέσεως,

6 * ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν.

7 * παρελθὼν δὲ λυσίας ὁ χιλίαρχος βίᾳ πολλῇ ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀφείλετο, καὶ πρός σε ἀπέστειλε,

8 * κελεύσας καὶ τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι παρ᾽ σοῦ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι, ὧν ἡμεῖς κατηγορεῖμεν αὐτοῦ.

9 * συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

10 * ἀπεκρίθη δὲ ὁ παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν, Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι;

---

4 וְלָא דִין דְּלָאוּךְ בְּסַגִּיאוּתָא בְּעָא אֲנָא מִנָּךְ וְתִשְׁמַע לְמַבִּיכוּתָן בְּפִסְקוּתָא׃ 5 אֶשְׁכַּחְנָן גִּיר לְגַבְרָא הָנָא וְאִיתוֹהִי מְשַׁחֲטָנָא וַמְעִיר שְׁגוּשְׁיָא לְכָלְהוֹן יְהוּדָיָא דִּבְכֻלְּהּ אַרְעָא רֵישָׁא הוּ גִּיר דְּיוּלְפָּנָא דְנַצְרָיָא׃ 6 וְלְהֵיכְלָן עָבָא לְמִסַּיְבוּתָא וְכַד אֲחַזְנָיוּהִי בְּעֵין דִּנְדוּנְיוּהִי אֵיךְ דִּבְנָמוֹסָן׃ 7 אֶתָא דִין לוּסְיָס כִּילַרְכָּא וּבְקִטִּירָא סַגִּיאָא מִן אִידִין אֲעַרְיָהּ׃ 8 וְלָךְ שַׁרְיָהּ וְפָקַד לְקַטְרְגָנוּהִי דְּנָאתוּן לְוָתָךְ וּמִשְׁכַּח מִנָּהּכַּד מִשְׁאַל אַנְתְּ לָהּ וְתִאֲלַף מִנָּהּ עַל כֻּלְּהֵין הַלֵּין דְּמִקַּטְרְגִינָן לָהּ׃ 9 אֲרִיבוּ דִין עָלוֹהִי אַף הַנּוּן יְהוּדָיָא כַּד אָמְרִין דְּהַלֵּין הָכֵנָא אִנִּין׃ 10 וְרָמַז הַגְמוֹנָא לְפַוּלוֹס וַאֲמַר מִן שְׁנִיָּא סַגִּיאָתָא יָדַע אֲנָא דְּאִיתֵיךְ דַּיָּנָא דְּעַמָּא הָנָא וּמִטֻּל הָנָא חֶדְיָאִית נַפְשִׁי אֲנָא רוּחָא עַל אַפֵּי נַפְשִׁי׃

לְאָא לאה מִכָּךְ פִּסְקוּתָא כרוז או קצר שְׁחַט עוּר וְלָף חוּכָל סוּב שטא אָחֵר בְּעָא דוּן קִטִּירָא עוּן עָדָא תעביר אותו קַטְרֵג רכל אִתָּא אַלָּף רוב אוריב

11 * Quum tu possis nosse non plures mihi
præterijsse dies quàm duodecim, ex quo ascen-
di ad Ourischlem adorandi gratia:
12 * Neque inuenerunt me loquentem cum
aliquo in templo, neq; etiam turbam conge-
gantem siue in synagogis eorum, siue in vrbe.
13 * Neque in eorum potestate situm est vt
demonstrent coram te, quicquam eorum de
quibus nunc me accusant.
14 * Enimuerò hoc cõfiteor me hac eadem do-
ctrina, quam dicunt, colere Deum patrum
meorum, vt qui credam omnibus quæ scripta
sunt in Lege & in prophetis.
15 * Et qui spem habeam in Deum de ea,
quam & ij ipsi exspectant futuram resur-
rectionem à mortuis, iustorum & iniusto-
rum.
16 * Propterea etiam laboro vt conscientiam
puram habeam coram Deo, & coram homi-
nibus perseueranter.
17 * Annis porrò multis veni ad filios mee
gentis largiturus eleemosynam, oblaturúsque
oblationem.
18 * Et me isti inuenerunt in templo quum
expurgatus essem, non cum turba, neque cum
tumultu.
19 * Nisi quòd tumultuati sunt Jihoudei illi
qui venerant ex Asia. quos oportuit stare
mecum coram te, vt accusarent si quid habe-
rent.
20 * Aut hi ipsi dicant quid inuenerint in me
flagitij quum starem ante consessum eorum.
21 * Nisi vnicum hoc verbum quòd clama-
ui stans inter eos: de resurrectione mortuo-
rum in iudicium vocor hodie coram vobis.
22 * Felix autem, quia hanc viam cognosce-
bat planè distulit eos. Quum, inquit, venerit
tribunus, auditurus sum inter vos [vestrum
negotium.]
23 * Et imperauit Centurioni vt custodire-
tur Paulus in requie, vtque nemo ex familia-
ribus ipsius prohiberetur ei ministrare.
24 * Caterùm paucis pòst diebus misit Felix
& Drusilla vxor eius quæ erat Jihoudea,
qui aduocarent Paulum: & audierunt ab eo
quæ ad fidem in Meschicho pertinent.

---

11 כִּי מְשַׁכַּח אַנְתְּ לְמֵדַע דְּלֵית לִי יַתִּיר מִן תְּרֵעְסַר יוֹמִין דְּסַלְקַת לְאוּרְשְׁלֵם לְמִסְגַּד ;
12 וְלָא אִשְׁכַּחוּנִי דְּמִמַּלֵּל אֲנָא עִם אֱנָשׁ בְּהֵיכְלָא וָאוּף לָא כְּנִשָׁא דְּכְנִשָׁא אֲנָא לָא בַּכְנוּשְׁתְּהוֹן וְלָא בַּמְדִינְתָּא ;
13 וְלָא תְּהוֹן מְטַיָּא כְּאִידֵיהוֹן קְדָמַיִךְ עַל מִדַּם דְּהָשָׁא מְקַטְרְגִין לִי ; 14 בְּרַם דֵּין הָדָא מוֹדֵא אֲנָא דְּבֵה
מִתָּא וּלְפָנָא דְּאָמְרִין בַּה פָּלַח אֲנָא לֵאלָהָא דַּאֲבָהַי כַּד מְהַיְמֵן אֲנָא לְכָלְּהֵין דִּכְתִיבָן בְּנָמוּסָא וּבְנְבִיֵּא ;
15 וְכַד אִית לִי סַבְרָא עַל אֱלָהָא אַיְנָא דְּאוּף הֵנוּן הַלֵּין מְסַבְּרִין דַּעֲתִידָא דְּחַיָּוָא קִיְמָתָא דְּמִן בֵּית מִיתָא דְּכָאנָא
וְדִכָּאנָא ; 16 מִטֶּל הָנָא אוּף עָמֵל אֲנָא דְּתֵאדַתָּא דְּכִיתָא הֲוָא לִי קֳדָם אֱלָהָא וְקֳדָם בְּנֵי אֲנָשָׁא אֲמִינָאִית ;
17 לְשִׁנְיָנִין סַגִּיאִין אֲתֵית לְוָת בְּנֵי עַמָּא דִּילִי וְאַתֵּל זְדָקָתָא וְאַקְרֵב קוּרְבָּנָא ;

מ יָדַע ס סְגֵד ע שכח מצא
ד דוּן חֲוָא הגיד ל מְטָא כל
ה מלשינים ו יְדָא יָדַע
ז הֵימָן ב כְּתַב ח חקות
ט חקומת מן קום י מות
כ כוּן ישרים ש עָיַל
ח נוח של בשמה
ל דְּכָא זכה מ חסיד נ סְגָא
ס אֲתָא נתל נתן

11 * Potes enim cognoscere quia non plus sunt mihi dies quàm duodecim, ex quo ascendi adorare in Ierusalem.

12 * Et neque in templo inuenerunt me cum aliquo disputantem, aut concursum facientem turbæ, neque in synagogis, neque in ciuitate:

13 * Neque probare possunt tibi de quibus nunc me accusant.

14 * Confiteor autem hoc tibi, quòd secundum sectam, quam dicunt hæresim, sic deseruio † patri Deo meo, credens omnibus quæ in Lege & Prophetis scripta sunt:

15 * Spem habens in Deum, quam & hi ipsi expectant, resurrectionem futuram iustorum & iniquorum.

16 * In hoc & ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad Deum, & ad homines semper.

17 * Post annos autem plures, eleemosynas facturus in gentem meam, veni, & oblationes, & vota. E

18 * In quibus inuenerunt me purificatum in templo; non cum turba, neque cum tumultu.

- Et apprehenderunt me clamantes
- & dicentes, Tolle inimicum no-
- strum.

19 * Quidam autem ex Asia Iudæi, quos oportebat apud te præsto esse & accusare, siquid haberent aduersum me:

20 * Aut hi ipsi dicant, siquid inuenerunt in me iniquitatis, cùm stem in concilio,

21 * Nisi de vna hac solummodo voce, qua clamaui inter eos stans, Quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor F hodie à vobis.

22 * Distulit autem illos Felix, certissimè sciens de via hac, dicens, Cùm Tribunus Lysias descenderit, audiam vos.

23 * Iussitque Centurioni custodire eum & habere requiem, nec quenquam de suis prohibere ministrare ei.

24 * Post aliquot autem dies veniens Felix cum Drusilla vxore sua, quæ erat Iudæa, vocauit Paulum, & audiuit ab eo G fidem quæ est in Christum Iesum.

11 * δυναμένου σου γνῶναι ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς ἱερουσαλήμ·

12 * καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν,

13 * οὔτε παρίστησαί δυνάνται περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου.

14 * ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς προφήταις γεγραμμένοις,

15 * ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων.

16 * ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

17 * δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων παρεγενόμην ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ προσφοράς·

18 * ἐν οἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου.

19 * τινὲς ἀπὸ τῆς ἀσίας ἰουδαῖοι, οὓς δεῖ ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν πρός με·

20 * ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν εἴ τι εὗρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα, στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου.

21 * ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκραξα ἑστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

22 * ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ φῆλιξ ἀνεβάλετο αὐτούς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών, ὅταν λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς.

23 * διαταξάμενός τε τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.

24 * μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ φῆλιξ σὺν δρουσίλλῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ ἰουδαίᾳ, μετεπέμψατο τὸν παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς χριστὸν ἰησοῦν πίστεως.

---

[19] וְאִשְׁכְּחוּנִי הֲלֵין בְּהֵיכְלָא כַּד מְרַכֵּי אֲנָא לָא עִם כְּנִשָׁא וְאַף לָא בִּשְׁגוּשְׁיָא׃ [20] וְאוֹ הֵנוּן הֲלֵין נְאַמְרוּן
מָנָא אִשְׁכַּחוּ בִּי סַכְלוּתָא כַּד קָמֵת קֳדָם כְּנִשְׁתָּא׃ [21] אֶלָּא אִן חֲדָא חֲדָא מִלְּתָא דְּקָעֵית כַּד קָאֵם אֲנָא בֵּינָתְהוֹן
דְּעַל קְיָמְתָא דְּמֵיתֵא מִתְחַדְּרִין אֲנָא יוֹמְנָא קָדָמֵיכוֹן׃ [22] פְּלִכְס דִּין מְטָל דְּיָדַע הֲוָא לֵהּ לְאוֹרְחָא הָדָא מְלַיְּאִית
תַּהִי אֵנוּן כַּד אֵמַר דְּמָא דָּאתָא כִּילִיַרְכָּא שְׁמַע אֲנָא בֵּינָתְכוֹן׃ [23] וַיְפַקֵּד לְקֶנְטְרוּנָא דְּנַטְרִיוּהִי לְפַוּלוֹס וְנִיחָא
וְדִלָּא אֶנָשׁ מִן יְדָעוֹהִי נִתְכְּלֵא דְּנֶהֱוֵא מְשַׁמֵּשׁ לֵהּ׃ [24] וּמִן כְּדַר קְלִיל יוֹסְתָא שַׁדַּר פִּילִכְס וְדְרוּסִלָּא אִנְתְּתֵהּ
דְּאִתְיְהַת הָוַת יְהוּדָיְתָא וְקָרָא לֵהּ לְפַוּלוֹס וְשַׁמַע מִנֵּהּ עַל הֵימְנוּתָא דְּמְשִׁיחָא׃

[19] שְׁכַח בצא [20] שְׁנַשׁ המה [21] אֲתָא אֵלָא ארד קום [22] קַטְרֵג הלשן אֵמַר רע קום מִלֵּל קְעָא [23] קום מות דון מְלָא תַּהִי הוחיר שר אלף אנשי מלחמה [24] נְטַר נוח כְּלָא יום אית יש קְרָא

25 * Quúmque verba faceret ad eos de iustitia, & sanctimonia, & de iudicio futuro, repletus est timore Felix, dixítque, Nunc quidem abi: quando verò erit mihi locus, mittam ad te.

26 * Sperabat enim munus sibi datum iri à Paulo, propterea frequentius mittebat accersitum eum, & colloquebatur cum eo.

27 * Biennio autem expleto alius præses venerat in locum ipsius, qui vocabatur Porcius Festus: Felix autem vt iniret gratiam à Jihoudæis, reliquit Paulum vinctum.

CAP. XXV.

1 POrrò quum venisset Festus Cæsaream, triduo post ascendit ad Ourischlem.

2 * Et indicarunt ei principes Sacerdotum ac primores Jihoudæorum de Paulo.

3 * Petebántque ab eo rogantes eum hanc gratiam, vt mitteret qui adduceret eum ad Ourischlem, dum struerent ei insidias in via vt ipsum interimerent.

4 * Festus verò responsum dedit asseruari Paulum Cæsareæ; Ego verò, inquit, festinans illuc peregrè proficiscar.

5 * Qui ergo inter vos per se possunt, descendant nobiscum, & de quocunq; delicto quod sit in hoc homine, accusent.

6 * Quúmque illic egisset dies octo aut decem, descendit Cæsaream, & postridie sedit pro tribunali, iussitque accersiri Paulum.

7 * Quum autem venisset, circumdederunt eum Ihoudæi, qui descenderant ab Ourischlem, criminationésque multas & graues adducebant in eum, quas non poterant demonstrare.

8 * Et quum Paulus depromeret spiritum [defensione vteretur], se nihil deliquisse, nec in Legem Jihoudæorum, nec in templum, nec in Cæsarem.

9 * Festus vtpote volens fœnerari gratiam Jihoudæis, dixit Paulo, Vis ad Ourischlem ascendere, & illic de his iudicium subire coram me?

---

25 וכד סמיל הוא עמהון על זדיקותא ועל דינא דעתיד אתמלי דחלתא פילכס ואמר דהשא זל
אזל שוב ליהב מלא אנא לי אתרא אשתדר בתרך׃ 26 סבר הוא גיר דשוחדא מתיהב הוא לה מן פולוס משל הדא אמינאית
פעמים רבים אתיא מלא נצב בסקוטו לקרא 27 וכד מלי לה תרתין שנין אתרנא הגמונא אתא הוא לדוכתה
קרא רוץ מלא יחד יהב
קרש
פלאון כח
1 וכד אתא פרקיוס פסטוס לקסריא בתר תלתא יומין סלק לאורשלם׃ 2 ואודעוהי רבי כהנא ורישא דיהודאיא על
ידע ריש בעא
אתא טארב 3 ובעין הוו מנה כד שאלין לה הדא טיבותא דנשדר ניתיוהי לאורשלם כד עברין הוו כמאנא באורחא

25 * Quúmque verba faceret ad eos de iustitia, & sanctimonia, & de iudicio futuro, repletus est timore Felix, dixítque, Nunc quidem abi: quando verò erit mihi locus, mittam ad te.

26 * Sperabat enim munus sibi datum iri à Paulo, propterea frequentius mittebat accersitum eum, & colloquebatur cum eo.

27 * Biennio autem expleto alius præses venerat in locum ipsius, qui vocabatur Porcius Festus: Felix autem vt iniret gratiam à Jihoudæis, reliquit Paulum vinctum.

25 Disputante autem illo de iustitia & castitate, & de iudicio futuro, tremefactus Felix respondit: Quod nunc attinet, vade: tempore autem opportuno accersam te:

26 Simul & sperans, quod pecunia ei daretur à Paulo. Propter quod & frequenter accersens eum, loquebatur cum eo.

27 Biennio autem expleto, accepit successorem Felix Portium Festum. Volens autem gratiam præstare Iudæis Felix, reliquit Paulum vinctum.

CAP. XXV.

1 Festus ergo cùm venisset in prouinciã, post triduum ascendit Ierosolymam à Cæsarea.

2 Adierúntque eum principes Sacerdotum, & primi Iudæorum aduersus Paulum: & rogabant eum,

3 Postulantes gratiam aduersus eum, vt iuberet perduci eum in Ierusalem, insidias tendentes vt interficerent eum in via.

4 Festus autem respõdit, seruari †Paulum in Cæsarea: se autem maturiùs profecturum. quidẽ

5 Qui ergo in vobis, ait, potentes sunt, descendentes simul, si quod est in viro crimen, accusent eum.

6 Demoratus autem inter eos dies nõ amplius quàm octo aut decem, descendit Cæsaream, & altera die sedit pro tribunali, & iussit Paulum adduci:

7 Qui cùm perductus esset, circunsteterunt eum qui ab Ierosolyma descenderant Iudæi, multas & graues causas obijcientes, quas non poterant probare;

8 Paulo rationem reddente, Quoniam neque in legem Iudæorum, neque in templum, neque in Cæsarem quicquam peccaui.

9 Festus autem volens gratiam præstare Iudæis, respondens Paulo, dixit: Vis Ierosolymam ascendere, & ibi de his iudicari apud me?

25 διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ φῆλιξ ἀπεκρίθη, τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ λαβὼν μεταπέμψομαί σε.

26 ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν. διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ.

27 διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ φῆλιξ πόρκιον φῆστον. θέλων τε χάριτας καταθέσθαι τοῖς ἰουδαίοις ὁ φῆλιξ, κατέλιπε τὸν παῦλον δεδεμένον.

κε.

1 φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς ἱεροσόλυμα ἀπὸ καισαρείας.

2 ἐνεφανίσαν δὲ αὐτῷ ὅ τε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων κατὰ τοῦ παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν,

3 αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ, ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.

4 ὁ μὲν οὖν φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν παῦλον ἐν καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.

5 οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησὶ, συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ ἄτοπον, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.

6 διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ ὀκτὼ, καταβὰς εἰς καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε τὸν παῦλον ἀχθῆναι.

7 οὗ παραγενομένου δὲ αὐτοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων καταβεβηκότες ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα φέροντες κατὰ τοῦ παύλου, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι·

8 ἀπολογουμένου αὐτοῦ, ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς καίσαρα ἥμαρτον.

9 ὁ φῆστος δὲ τοῖς ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ παύλῳ εἶπε, θέλεις εἰς ἱεροσόλυμα ἀναβὰς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ;

---

g השיב h נטר נצר
i סרהב מהר k חזק נסע
l מטא מל m נחרת
n קטרג השין o יום
p בים כמא מן לשון ין
q אתא r חדר סבב s נחת
t רשיע רשיע u קשא
v אתא w חזא x ארשא
y חמן על הלין חדין קרמי

3 וְבַעֵין מִנָּהּ חִנָּא עַל פַּולוס וְבָעוֹן מִנֵּהּ דִּי יְשַׁלַּח לְאוּרְשְׁלֵם וְהוּא עָבֵד אָרְחָא דִּי יְקַטְלוּנֵיהִי׃
4 וְפַרְסְטוס אָמַר נְטַר נְטִיר פַּולוס בְּקַסַרְיָא וַאֲנָא מְסַרְהֵב אֲזַל לְקַסַרְיָא׃
5 אִילֵין הֲכִיל דְּאִית בְּכוֹן דְּמָטְיָא בְּאִידֵיכוֹן נְחָתוּן עִמִּי וְעַל כֹּל סַכְלוּתָא דְּאִית בֵּהּ כְּגַבְרָא נְקַטְרְגִין׃
6 וְכַד הֲוָא תַּמָּן יוֹמָתָא תְּמָנְיָא אוֹ עַסְרָא נְחַת לַהּ לְקַסַרְיָא וְלִיוֹמָא אֲחֲרָנָא יְתֵב עַל בִּים דִּפְקַד דְּנַיְתוּן לְפַולוס׃
7 וְכַד אֲתָא אֲחַדוּהִי יְהוּדָיֵא דְּנְחָתוּ מִן אוּרְשְׁלֵם וְרַשְׁנַיֵּא סַגִּיאֵא וְקַשְׁיָא מַיְתִין הֲוֵי בְּתַרֵהּ אִילֵין דְּלָא מְשַׁכְּחִין
8 וְכַד פַּולוס נְפַק הֲוָא רוּחָא דְּלָא אַסְכֵּל מִדַּם לָא בְּנָמוּסָא דִּיהוּדָיֵא וְלָא בְּהֵיכְלָא וְלָא בְּקֵסַר׃
9 פַּרְסְטוס דִּין מָטַל דְּצַבָּא הֲוָא דְּנַרְשָׁא טִיבוּתָא בִּיהוּדָיֵא אֲמַר לַהּ לְפַולוס צַבָּא אַנְתְּ דְּתִסַּק לְאוּרְשְׁלֵם וְתִתַּמַּן עַל הֵלֵין תְּחִדִּין קֳדָמַי׃

10 * Respondit Paulus, & ait, Ad tribunal Cæsaris sto, hîc æquum est me iudicium subire: nihil peccaui in Jihoudæos, sicut & tu nosti.

11 * Quòd si aliquod flagitiũ admisi, aut aliquid dignum morte, mortem non deprecor. sin verò nihil est in me eorum de quibus me accusant; nemo me daturus est illis dono: Cæsariũ prouocationes appello.

12 * Tunc Festus collocutus est cum consiliariis suis, & ait, Cæsaris prouocationem appellasti? ad Cæsarem proficiscèris.

Hora IX. feriæ VI. Crucifixionis.

13 * Exactis autem diebus aliquot, descendit Agrippa rex, & Berenice Cæsaream, vt postularent pacem Festi, [vt salutarent Festum].

14 * Quúmque egissent apud eum dies aliquot, renunciauit Festus regi iudicium Pauli, dicens, Vir quidam vinctus relictus est per manus Felicis.

15 * Et quum essem in Ourischlem indicarunt mihi de eo principes Sacerdotum, & Seniores Jihoudæorum, efflagitarúntque vt sibi de eo iudicium exequerer.

16 * Illis verò dixi, morem non esse Romanis, dono tradere quempiam interficiendum, donec venerit aduersarius eius, & arguat eum in faciem, detúrque ei locus depromendi Spiritum [rationis reddendæ] contra id de quo reus postulatur.

17 * Quum itaque huc venissem absque dilatione, die sequenti sedi pro tribunali, iussique ad me adduci hominem.

18 * Adstiterunt autem cum eo delatores eius, nec potuerunt vllam culpam flagitiosam demonstrare aduersus eum, prout arbitratus fueram.

19 * Sed quæstiones quasdam de superstitione ipsorum, habebant aduersus eum, & de quodam Jeschua, qui mortuus est, quem Paulus dicebat viuere.

20 * Et quia non mihi constabat de eiusmodi quæstione, dixeram Paulo, Num vis proficisci ad Ourischlem, illícque iudicium subire super istis?

21 * Ipse verò petijt vt seruaretur iudicio Cæsaris: proinde iussi eum seruari quousque mitterem eum ad Cæsarem.

---

10 אָנָא פּוֹלוֹס וְאַמַר עַל בִּים קֵסַר d קָאֵם אֲנָא הָרְכָא הוּזֵדִק לִי לְמֶחְחַדְנוּ לָא מֵדֵם f חֲטִית לִיהוּדָיָא אֵיךְ דָּאף אַנְתְּ
יָדַעְתְּ: 11 וְאִן סַכְלוּתָא עָבִידָא לִי וּמִדֵּם g רְשִׁוָא h לְמוֹתָא לָא i מְשִׁתְאֵל אֲנָא מִן מוֹתָא אִן דִּין לֵיה צָאיְדֵי מִדֵּם
קָלִין וְתִקְטְרִנִין לִי לָא אֱנָשׁ יְהַב לִי לְחוּן k מַוְהֲבַת l בְּגַנּוּהִי דְקֵסַר קָרָא אֲנָא:
12 הֵדֵין פֶּהֶסְטוּס מַלֵּל עִם בְּנֵי m מֶלְכָּה וְאַמַר בְּגַן קֵסַר n קָרֵיתְ לְוָה קֵסַר אֶזֵל אַנְתְּ:
13 וְדִמְשַׁע שַׁעִין o דְעַרוּבְתָא p דְּזִקִיפוּתָא סג
14 וְכַד הֲוָו q יוֹמָתָא נַחַת אַגְרִפּוּס מַלְכָּא וּבַרְנִיקָא לְקֵסַרְיָא d דְּנִשְׁאֵלוּן שְׁלֵמֵה דְפֶהֶסְטוּס:
15 וְכַד הֲוָו לְוָתֵה יוֹמָתָא s אֶשְׁתַּעִי פֶּהֶסְטוּס לְמַלְכָּא דִּינֵה דְפוֹלוֹס כַּד אֲמַר גַּבְרָא חַד אֲסִירָא t אֶשְׁתְּבֵק מִן u אִידֵי פֵּלִכְסוּ:

d קוּם e דוּן f חֲטָיָא
g רָאוּי h מוּת i שְׁאֵל
k יַחֵב l בְּגַן זְעֵק
m מֶלְכָּא עָזוּ n קָרֵיתָ
o עֲרַב p זְקַף q יוֹם
s שְׁאֵל t שְׁעִי סִפֵּר
u דוּן v שְׁבַק w יַד

10 ‡ Dixit autem Paulus, Ad tribunal Cę-
ibi saris sto, † vbi me oportet iudicari: Iudęis
non nocui, sicut tu melius nosti.
11 ‡ Si enim nocui, aut dignum morte
aliquid feci, non recuso mori. si verò ni-
hil est eorum quæ hi accusant me, nemo
potest me illis donare. Cæsarem ap-
pello.
12 ‡ Tunc Festus cum concilio locutus,
respondit, Cæsarem appellasti? ad Cæ-
sarem ibis.

13 ‡ Et cùm dies aliquot trãsacti essent,
Agrippa rex & Bernice descenderũt Cæ- D
saream ad salutandum Festum.

14 ‡ Et cùm dies plures ibi demorarentur, Festus regi indicauit de Paulo, dicens, Vir quidam est derelictus à Felice vinctus;
15 ‡ De quo, cùm essem Ierosolymis, adierunt me principes Sacerdotum & Seniores Iudæorum, postulantes aduersus illum damnationem.
16 ‡ Ad quos respondi, Quia non est Romanis consuetudo donare aliquem hominem, prius quàm is qui accusatur prę-
sentes habeat accusatores, locúmque de-
fendendi accipiat ad abluēda crimina †.
que ei obijciũtur
17 ‡ Cùm ergo huc conuenissent, sine
in vlla dilatione † sequenti die sedens pro
tribunali, iussi adduci virum.
18 ‡ De quo cùm stetissent accusatores, nullam causam deferebant, de quibus ego suspicabar malum.
19 ‡ Quæstiones verò quasdam de sua superstitione habebant aduersus eum, & de quodam Iesu defuncto quem affirmabat Paulus viuere.
20 ‡ Hæsitans autem ego de huiusmodi quæstione, dicebam si vellet ire Ierosolymam, & ibi iudicari de istis.
21 ‡ Paulo autem appellante vt seruaretur † ad Augusti cognitionem iussi seruari eum, donec mittam eum ad Cæsarem.
Augusti cognitioni

10 ‡ εἶπε δὲ ὁ παῦλος, ἐπὶ τοῦ βήματος καίσαρός ἐστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. ἰουδαίοις οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις.

11 ‡ εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν. εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δυνάται αὐτοῖς χαρίσασθαι· καίσαρα ἐπικαλοῦμαι.

12 ‡ τότε ὁ φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη, καίσαρα ἐπικέκλησαι; ἐπὶ καίσαρα πορεύσῃ.

13 ‡ Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν, ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ βερνίκη κατεύτησαν εἰς καισάρειαν, ἀσπασόμενοι τὸν φῆστον.

14 ‡ ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν παῦλον, λέγων, ἀνήρ τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ φήλικος δέσμιος·

15 ‡ περὶ οὗ, γενομένου μου εἰς ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην.

16 ‡ πρὸς οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

17 ‡ συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα.

18 ‡ περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι, οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον ὧν ὑπενόουν ἐγώ·

19 ‡ ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περί τινος ἐνοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ παῦλος ζῆν.

20 ‡ ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ εἰς τὸν περὶ τούτου ζήτησιν, ἔλεγον εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλὴμ, κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων.

21 ‡ τοῦ δὲ παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὸν τοῦ σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν, ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν πρὸς καίσαρα.

---

15 וְכַד הֲוִית בְּאוּרְשְׁלֵם אוֹדְעוּ לִי עֲלֹוהִי רְבֵי כְּהֲנֵא וְקַשִּׁישֵׁא דְיְהוּדָיֵא וּבְעוֹ דְּאֶעְבֵּר לְהוֹן דִּינָא מֶנֵּה׃
16 וַאֲמַרֵת לְהוֹן דְּלֵית עֲיָרָא לְרוּמָיֵא דְּנָחְלוּן כַּרְנְשָׁא מְזַהֲבַת לְקִטְלָא עַד דְּנֶאתֵא בְּעֵל דִּינֵהּ וְנֶכְסִיוּהִי בְּאַפּוֹהִי
וְנֶהֱוֵהִב לֵהּ אַתְרָא לְמִפַּק בְּרוּחָא עַל מָא דְּמֶהְרְשָׁא׃ 17 וְכַד אֵתִית לְכָא דְּלָא הוּהֲוָא לְיוֹסָא אַחֲרָנָא יָתְבַת עַל
כְּרְסֵי דִּינָא וּפְקֵדֵת דְּנַיְתוּנוּהִי לִי לְגַבְרָא׃ 18 וְקָמוּ עֲמֵהּ קַטְרְגָנוּהִי וְלָא אַשְׁכַּחוּ מִדֵּם דְּרָשְׁיָנָא כִּישָׁא דַּנְחַוִּין עֲלֵוהִי אֵיךְ מָא
דְּסָבַר הֲוִיתִי׃ 19 וְאִשְׁתָּמָא דִּין מִדֵּם מִדֵּם עַל דְּחֵלַהְהוֹן אִית הֲוָא לְהוֹן לְוֶהֶוֵה וְעַל יֵשׁוּעַ אֱנָשׁ דְּמִית הוּ דְּאָמַר הֲוָא פַּלִּיס
דְּחַי הוּ׃ 20 וּמְטָל דְּלָא קָאֵם הֲוִית אֲנָא עַל בְּעָתָא דְּהֵלֵין אֶמְרַת הֲוִית לְפוּלוֹס דַּאן בָּעָא אַנְתָּ דְּתֵאזֵל לְאוּרְשְׁלֵם וְתִתְּכַן
תַּתְדִּין עַל הֵלֵין׃ 21 הוּ דִּין בְּעָא דְּנִתְנְטַר לְדִינַהּ דְּקֵסַר וּפְקֵדֵת דְּנִתְנְטַר עַדְמָא דַּאשְׁדְּרִיוּהִי לְוָת קֵסַר׃

m 3

[1] יָדַע [2] בְּעָא [3] עָבַד
[4] עוד אוועד [5] נְתַר [6] יַהֲבַ
[7] אֵתָא [8] כְּסֵס הוכיח [9] יְהַבַ
[10] נְפַק [11] רְשָׁא הרשיע
[12] אֵתָא [13] תְּהֵי הוחיר [14] יְתֵבַ
[15] אֵתָא [16] קוּם [17] מוֹשִׁיב
[18] רְשָׁא הרשיע
[19] ריבוּת מִן לשון יין
[20] מוֹת [21] קוּם [22] בְּעָא

22 ܘܐܡܪ ܐܓܪܦܐ ܠܦܪܣܛܘܣ. ܨܒܐ ܐܢܐ ܕܐܫܡܥ ܠܗܢܐ ܓܒܪܐ.
ܗܟܢܐ ܦܪܣܛܘܣ ܐܡܪ: ܢܫܡܥ ܠܟ ܡܚܪ.

23 ܘܐܬܐ ܡܚܪܬܐ. ܐܬܐ ܐܓܪܦܐ ܘܒܪܢܝܩܐ ܥܡ ܣܓܝܐܐ ܣܓܝܐܐ.
ܘܥܠܝܢ ܠܒܝܬ ܡܫܡܥܬܐ ܥܡ ܪܒܢܐ ܘܥܡ ܪܫܝܐ ܕܩܪܝܬܐ.
ܘܒܦܩܕܢܘܬܗ ܕܦܪܣܛܘܣ ܐܬܝܬ ܦܘܠܘܣ.

24 ܘܐܡܪ ܦܪܣܛܘܣ. ܐܓܪܦܐ ܡܪܝ ܘܟܠ ܐܢܫܐ ܕܥܡܢ ܐܬܝܬܘܢ ܗܫܐ
ܗܢܐ ܕܚܙܝܬܘܢ ܗܢܐ ܕܟܠ ܥܡܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܩܪܝܢ ܠܝ ܒܐܘܪܫܠܡ
ܘܗܟܢܐ ܩܪܝܢ ܠܝ ܕܠܐ ܢܬܩܝܡ ܗܢܐ ܕܚܝ ܗܫܐ.

25 ܐܢܐ ܕܠܝ ܐܝܬܝ ܠܗ ܕܡܘܬܐ ܕܢܩܛܠ ܗܢܐ ܓܒܪܐ.
ܐܠܐ ܕܗܘ ܗܢܐ ܕܒܥܐ ܠܗ ܕܢܬܛܪ ܠܘܬ ܩܝܣܪ ܫܕܪܬܗ.

26 ܘܡܢ ܩܪܝܢ ܠܝ ܠܡܪܝ ܠܩܝܣܪ ܠܐ ܡܕܥ ܐܢܐ ܡܕܡ ܕܢܟܬܘܒ ܠܗ.
ܗܟܢܐ ܩܪܝܬ ܠܟ ܐܓܪܦܐ ܡܪܝ ܕܒܬܪ ܕܢܬܛܪ ܠܝ ܡܢ ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ ܐܢܫܐ.

27 ܘܡܐ ܕܐܝܬ ܠܝ ܡܕܡ ܕܢܫܬܕܪ ܠܗ ܠܩܝܣܪ. ܠܐ ܡܢ ܕܠܐ
ܢܫܕܪ ܠܗ ܘܠܐ ܢܟܬܘܒ ܠܗ ܥܠ ܕܢܬܟܬܘܒ ܠܗ ܥܠ ܕܢܬܟܬܘܒ ܠܗ ܥܠ ܕܢܬ

ܦܪܩܐ ܕܫܠܝܚܘܬܐ ܕܫ

1 ܘܐܡܪ ܐܓܪܦܐ ܠܦܘܠܘܣ. ܡܬܝܗܒ ܠܟ ܡܢ ܦܘܡܟ ܡܠܠܐ ܡܬܝܗܒ ܠܟ ܡܢ ܦܘܡܟ ܡܠܠܐ
ܕܦܪܫ ܐܝܕܗ. ܘܐܦܩ ܦܘܡܗ ܘܐܡܪ ܠܗ ܦܘܠܘܣ.

2 ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܬܬܗܡ ܐܢܐ ܡܢ ܝܗܘܕܝܐ ܩܪܝܢ ܠܝ ܐܓܪܦܐ.
ܡܪܝ ܕܒܗ ܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ
ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ

3 ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ
ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ
ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ

4 ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ
ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ

5 ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ
ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ

6 ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ
ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗܫܐ ܕܐܢܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܗ

22 *Dixit autem Agrippa, Velim audire hunc virum. Proinde Festus ait, Cras eum audies.*

23 ** Postero itaque die venit Agrippa & Berenice cum multo apparatu, & ingressus est in auditorium cum tribunis & primoribus ciuitatis, & iubente Festo venit Paulus.*

24 ** Tum Festus, Agrippa rex, inquit, & omnes viri qui adestis nobiscum, aduersus hunc virum quem videtis, tota gens Jihoudæorum compellauit me in Ourischlem, & hîc, vociferantes non amplius oportere eum viuere.*

25 ** Ego verò nihil deprehendi dignum morte eum admisisse: sed quia ipse postulauit seruari iudicio Cæsaris, decreui eum missum iri.*

26 ** Cæterùm nescio quid de eo scribam Cæsari: idcirco volui eum sistere coram vobis, & maximè coram te, rex Agrippa, vt inquisitione habita de ipso inueniam quod scribam.*

27 ** Non enim oportet nos mittere virum vinctum, cuius non scribamus delictum.*

CAP. XXVI.

1 POrrò dixit Agrippa Paulo, Permittitur tibi pro teipso verba facere. Tunc Paulus extendit manum suam & deprompsit spiritum, [& reddidit rationem] aitque:

2 ** Super omnibus de quibus reus postulor à Jihoudæis, rex Agrippa, de meipso hoc existimo, me beatum esse quòd coram te hodie sim rationem redditurus:*

3 ** Maximè quòd te sciam assensum prebere omnibus quæstionibus & Legibus Jihoudæorum: quapropter peto à te vt attento animo me audias.*

4 ** Norunt enim & ipsi Jihoudæi, si velint testari, conuersationes meas à puerilia mea, quæ exstiterunt mihi à principio tum in gente mea, tum in Ourischlem.*

5 ** Quoniam à longo tempore persuasi sunt de me, sciúntque in illa præcipua disciplina Perischæorum me vixisse.*

6 ** Nunc autem ob spem promissionis quæ facta est patribus nostris à Deo sto, & in iudicium vocor.*

---

22 אמר אגרפוס גבא הוית דאשמעיוהי לגברא הנא ופרסטוס אמר דלמחר שמע אנתְ לה ׃ 23 ולמיומא אחרנא
אתא אגרפוס וברניקא בזוחא סגיאא ועל לבית דינא עם כילירכא ורישיא דמדינתא ובפקר פרסטוס ואתא פולוס ׃
24 ואמר פרסטוס אגרפוס מלכא וכלהון גברא דאיתיכון עמן על הנא גברא דחזין אנתון כלה עמא דיהודיא
קלין באורשלם והרנא כד קעין ולא תוב ולא להנא דנחא ׃ 25 אנא דין אדרכת דמדם דשוא למותא
לא מעיר לה ומטל דהוא בעא דנתנטר לדינה דקסר פקדת דנשתדר ׃ 26 ולא ידע אנא מנא אכתוב עליהי
לקדם מטל הנא גבית למיתיתה קדמיכון ויתיראית קדמיך מלכא אגרפא דמא דאשתאל דינה אשכת מנא אכתוב ׃
27 לאניר ולא דכר משדרינן גברא אסירא ולא נכתוב סכלותה ׃

ܙ ܙܝܗܐ ܢܝܢ ܪܝܢ
ܚ ܡܢ ܠܫܢ ܝܢ
ܛ ܐܝܬ ܝܫ ܚܙܐ ܩܥܐ
ܝ ܫܘܒ ܐܘ ܥܘܪ ܙܝܪܐ
ܟ ܚܙܐ ܕܪܪ ܡܫܐ
ܠ ܫܘܐ ܪܐܘ ܡܘܬ
ܡ ܡܥܪ ܥܫܐ ܫܪܪ
ܢ ܟܬܒ ܐܒܐ
ܣ ܐܬܐ ܫܐܠ

22 Agrippa autem dixit ad Festum, Volebam & ipse hominem audire. Cras, inquit, audies eum.

23 Altera autē die cùm venisset Agrippa & Bernice cum multa ambitione, & introissent in auditorium cum tribunis & viris principalibus ciuitatis, iubente Festo adductus est Paulus.

24 Et dicit Festus, Agrippa rex, & omnes qui simul adestis nobiscum viri, videtis hũc†, de quo omnis multitudo Iudæorum interpellauit me Ierosolymis, †petentes & acclamantes non oportere eum viuere amplius. G

homines & hic

25 Ego verò cōperi nihil dignum morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante ad Augustum, iudicaui mittere.

26 De quo quid certum scribam domino, non habeo. Propter quod produxi eum ad vos, & maximè ad te, rex Agrippa, vt interrogatione facta habeam quid scribam.

27 Sine ratione enim mihi videtur, mittere vinctum, & causas eius non significare.

CAP. XXVI.

1 Agrippa verò ad Paulum ait, Permittitur tibi loqui pro temetipso. Tunc A Paulus extenta manu cœpit rationem reddere.

2 De omnibus quibus accusor à Iudæis, rex Agrippa, æstimo me beatum, apud te cùm sim defensurus me hodie,

3 Maximè te sciente omnes quæ apud Iudæos sunt consuetudines & quæstiones: propter quod obsecro, patienter me audias.

4 Et quidem vitam meam à iuuentute, quæ ab initio fuit in gente mea in Ierosolymis, nouerunt omnes Iudæi:

5 Præscientes me ab initio (si velint testimoniū perhibere) quoniam secundum certissimam sectam nostræ religionis vixi Pharisæus.

6 Et nunc in spe quæ ad patres nostros repromissionis facta est à Deo, sto iudicio subiectus.

22 ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν φῆστον ἔφη, ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ὁ δὲ, αὔριον, φησὶν, ἀκούσῃ αὐτοῦ.

23 τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ ἀγρίππα καὶ τῆς βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε τοῖς χιλιάρχοις, καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ φήστου, ἤχθη ὁ παῦλος.

24 καὶ φησὶν ὁ φῆστος, ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, βοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι.

25 ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι· καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν σεβαστὸν, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν.

26 περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης, σχῶ τι γράψαι.

27 ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον, μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημῆναι.

κϛ'.

1 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν παῦλον ἔφη, ἐπιτρέπεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ παῦλος ἀπελογεῖτο, ἐκτείνας τὴν χεῖρα·

2 περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ ἰουδαίων, βασιλεῦ ἀγρίππα, ἡγοῦμαι ἐμαυτὸν μακάριον, ἐπὶ σοῦ μέλλων ἀπολογεῖσθαι σήμερον;

3 μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαί σου, μακροθύμως ἀκοῦσαί μου.

4 τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν ἱεροσολύμοις, ἴσασι πάντες οἱ ἰουδαῖοι·

5 προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα φαρισαῖος.

6 καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἕστηκα κρινόμενος·

---

1 אֲמַר אַגְרִפָּס לְפוֹלוֹס מַפָּס לָךְ לְמִמַּלְלוּ עַל אַפַּי נַפְשָׁךְ הֲוִין פּוֹלוֹס פְּשַׁט אִידֵהּ וְנַפֵּק הֲוָא רוּחָא וְאַמַּר׃
2 עַל כֹּל מָא דְמִתְרְשֵׁא אֲנָא מִן יְהוּדָיֵא מַלְכָּא אַגְרִפָּא סָבַר אֲנָא עַל נַפְשִׁי דְטוּבְנָא אֲנָא דְקָדָמֵיךְ יוֹמָנָא נָפֵק אֲנָא
3 רוּחָא׃ זְהִירָאִית וְיָדֵע אֲנָא דְמָפָס אַנְתְּ בְּכֹלְהוֹן זְאטֵמָא וְנָמוֹסָא דִיהוּדָיֵא מָטֵל הָנָא בָּעָא אֲנָא מָנָךְ דְבַסְגֵּרוּת
רוּחָא׃ יָדְעִין אֲנוּן גִּיר אָף הֵנוּן יְהוּדָיֵא אִן צְבִין וְנָסְהֲדוּן דּוּבְרֵי דְמִן טְלִיוּתִי דַהֲוָו לִי מִן שׁוּרְיָא
בְּעַמִּי וַבְאוּרְשְׁלֵם׃ מָטֵל דְמִן נוּגְרָא מְפַסִּין בִּי וְיָדְעִין דְבִיוּלְפָנָא רִישָׁיָא דְפָרִישָׁא חַיְיתָה
6 וְהָשָׁא עַל סַבְרָא דְשׁוּרְיָא דַהֲוָא הָוָא לַאֲבָהָתַן מִן אֱלָהָא קָאֵם אֲנָא וּמִתְחַדִּין אֲנָא׃

* אֲמַס רְשָׁא תרשיע
d תוס 2 אשרי מן טוב
e יִתַּר צוּס
g ריבות מן לשון יין
h נְגַר ארך ארמשך
i אֶבָא
k סְהַר חליבות מן דבר
m בעי רוחי מבאשית מן שרי
n ארך מן נגר צוס
o פרס פרה
p נַלָּף האשון
q חַיָּא

7 * Ad quam ſpem duodecim tribus noſtræ ſperant ſe peruenturas precibus aſſiduis interdiu noctuque: & de hac quidem ſpe reus poſtulor per manus Jihoudæorum rex Agrippa.

8 * Quid? iudicatis non oportere nos credere Deum excitaturum mortuos?

9 * Ego quidem à principio in animum induxeram, contraria multa patrare aduerſus nomen Jeſchua Nazareni.

10 * Quod ego etiam egi in Ouriſchlem, & Sanctos quamplurimos coniecì in carcerem poteſtate quam acceperam à principibus Sacerdotum: quúmque interficerentur nonnulli ex eis, ſuffragabar ijs qui damnabant eos.

11 * Et per omnes ſynagogas ſæuiebam in eos, dum vi eos adigerem ad blaſphemandum nomen Jeſchua, & cum furore multo quo replebar aduerſus eos etiam in ciuitates exteras ingrediebar ad perſequendum eos.

12 * Quúmque profectus fuiſſem hac de re ad Darmaſouk cum poteſtate & procuratione principum Sacerdotum:

13 * Media die in via vidi è cælo, ô rex, me circumfulſiſſe, cunctósque qui mecum erant lucem Solis [luce] præſtantioren.

14 * Et omnes cecidimus in terram, atque audiui vocem dicentem mihi Hebraicè, Schouol, Schouol quid me perſequeris? durum eſt tibi calcitrare ad ſtimulos.

15 * Ego verò dixi, Quis es Domine mi? Et Dominus noſter dixit mihi, Ego ſum Jeſchua ille Nazarenus quem tu perſequeris.

16 * Subdítque mihi, Stà in pedes tuos, propterea enim apparui tibi vt conſtituam te miniſtrum & teſtem eius rei, nempe quòd me conſpexeris, atque conſpecturus es.

17 * Proinde eripiam te ex populo Jihoudæorum, & ex alijs Gentibus ad quas te ſum miſſurus.

18 * Vt aperias oculos eorum, vt conuertantur à tenebris ad lucem, & à poteſtate Satanæ ad Deum, vtque recipiant remiſſionem peccatorum & ſortem cum ſanctis per fidem quæ eſt in me.

19 * Idcircò, rex Agrippa, per contumaciam non obſtiti viſioni cæleſti.

---

7 וְעַל הָנָא סַבְרָא תְרֵתַעְסְרָא שְׁרְבָן מִסַּבְּרִין דְּנִמְגְּעִין בְּצַלּוֹתָא חֲפִיטָתָא וּאִימְמָא וְדַלְלִיָּא וַעֲלוֹהִי עַל הָנָא סַבְרָא
שְׁבֵשָׁא אֲנָא מִן אִידֵי יְהוּדָיֵא מַלְכָּא אַגְרִפָּא ׀ 8 מָנָא דִּינִין אַנְהוּן לָא וַלָּא דַּנְהַיְמִין דַּנְקִים אֱלָהָא מִיתָא ׀
9 אֲנָא גִּיר מִן קְדִים סְמִת בְּרָעְיָנִי דְּסַקּוּבְלָא סַגִּיאָא אָסְעוֹר לוּקְבַל שְׁמֵה דְּיֵשׁוּעַ נָצְרָיָא ׀ 10 הָדָא וְעָבְדִת
אֲנָא בְּאוּרְשְׁלֵם וְקַדִּישֵׁא סַגִּיאָא אַרְמִית בֵּית אֲסִירָא בְּשׁוּלְטָנָא דְּקַבְּלַת מִן רַבִּי כָּהֲנָא וְכַד מְתְקַטְּלִין הֲוֵו מָנְהוּן
אֲנָא מְסַהֲדָא לְאִלֵּין דְּחַיְּבִי אִנּוּן ׀ 11 וּבְכֹל כְּנוּשִׁיָּא מְשְׁתַּנַּד הֲוִית בְּהוּן כַּד אֲלַץ הֲוִית דְּנַהֲווּן מְגַדְּפִין בִּשְׁמֵה
וְכַד אֵזֵל הֲוִית מְטֵל הָדָא לְדַרְמַסּוּק בְּשׁוּלְטָנָא וּבְמַפְּסָנוּתָא וְרַבִּי כָּהֲנֵא ׀

* מַנָּע הגיע * צְלֹא חֲפַט שהיו תמיד * רְשָׁא הרשיע * רוּן ראוי * חֵימִן קוּם * מוּת * סוּם * רְעָא סְעַר עשה * רָמָא השליך * שְׁלַט * שְׁתַף חסכים * חוּב * שְׁנַר הגיד * רְגַז

In quā

7 *†In qua duodecim tribus nostræ nocte & die deseruientes, sperant deuenire. De qua spe accusor à Iudæis, rex.

8 *Quid incredibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos suscitat?

estima ueram

9 *Et ego quidem †existimaueram; me aduersus nomen Iesu Nazareni debere multa contraria agere.

Supr. 8. 3. 9. 26. 22. 4. 4

10 *Quod & feci Ierosolymis, & multos sanctorum ego in carceribus inclusi, à C principibus Sacerdotum potestate accepta: & cùm occiderentur, detuli sententiam.

11 *Et per omnes synagogas frequenter puniens eos, compellebam blasphemare: & amplius insaniens in eos, persequebar vsque in exteras ciuitates.

Supr. 9. 2. 3.

12 *In quibus dum irem Damascum cum potestate & permissu principum Sacerdotum:

Supr. 9. 3. 12. 13.

13 *Die media, in via vidi, rex, de cælo supra splendorem Solis circumfulsisse me lumen, & eos qui mecum simul erant.

14 *Omnésque nos cùm decidissemus in terram, audiui vocem loquētem mihi Hebraica lingua: Saule, Saule, quid me D persequeris? durum est tibi contra stimulum calcitrare.

Nazareus

15 *Ego autem dixi, Quis es Domine? Dominus autem dixit, Ego sum Iesus†, quem tu persequeris.

16 *Sed exurge & sta supra pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi, vt constituam te ministrum & testem eorum quæ vidisti, & eorum quibus apparebo tibi,

populo

17 *Eripiens te de †populis & gentibus in quas nunc ego mitto te,

18 *Aperire oculos eorum, vt conuertantur à tenebris ad lucem, & de potestate Satanæ ad Deum, vt accipiant remissionem peccatorum, & sortem inter sanctos per fidem quæ est in me. E

19 *Vnde rex Agrippa, non fui incredulus cælesti visioni:

7 εἰς ὃν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι. περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι, βασιλεῦ ἀγρίππα, ὑπὸ ἰουδαίων.

8 τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν; εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;

9 ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα ἰησοῦ τοῦ ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι.

10 ὃ καὶ ἐποίησα ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών· ἀναιρουμένων τε αὐτῶν, κατήνεγκα ψῆφον.

11 καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς, ἠνάγκαζον βλασφημεῖν. περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς, ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις.

12 ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιερέων,

13 ἡμέρας μέσης, κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, περιλάμψαν με φῶς καὶ οὓς σὺν ἐμοὶ πορευομένους.

14 πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λαλοῦσαν πρός με, καὶ λέγουσαν τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, σαοὺλ σαοὺλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.

15 ἐγὼ δὲ εἶπον, τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις.

16 ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ στῆθι ἐπὶ σοῦ πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε οἶδας, ὧν τε ὀφθήσομαί σοι·

17 ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω,

18 ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεὸν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις, πίστει τῇ εἰς ἐμέ.

19 ὅθεν, βασιλεῦ ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ·

---

13 בְּפֶלְגֵה דְיוֹמָא בְּאוֹרְחָא [a] חֲזִית מִן שְׁמַיָּא אוֹ מַלְכָּא [b] דְּאִזְדֶּג עֲלַי וְעַל כָּל דְּעִמִּי הֲוֵו נוּהֲרָא [c] דְּסַיְּחַר מִן שֶׁמְשָׁא ;

14 וְנִפַּלְנָן כֻּלָּן עַל אַרְעָא וְשָׁמְעֵת קָלָא כַּד אָמַר לִי עִבְרָעִית שָׁאוּל שָׁאוּל מָנָא רָדֵף אַנְתְּ לִי קָשֶׁא הוּ לָךְ [d] לְמִבְעָטוּ [e] לְעוּקְסֵא ;

15 וַאנָא [f] אֶמְרֵת מַן אַנְתְּ מָרִי וּמָרָן אֶמַר לִי אֲנָא הוּ יֵשׁוּעַ נָצְרָיָא דַאנְתְּ רָדֵף אַנְתְּ ;

16 וַאמַר לִי קוּם עַל רַגְלַיִךְ מֶטֶל הָדָא הוּ גִיר [g] אֶתְחֲזִית לָךְ [h] דַאקִימֵךְ [i] מְשַׁמְשָׁנָא וְסָהֲדָא וְמִמְּרַם [j] דַּחֲזַיְתָנִי וּדְעָתִיד אַנְתְּ דְּהַחְזִינִי ;

17 וַאפַצִיךְ מִן עַמָּא דִיהוּדָיֵא וּמִן עַמְּמֵא אַחֲרָנֵא דַּלְוָתְהוּן מְשַׁדַּר אֲנָא לָךְ ;

18 [k] דְּתִפְתַּח עַיְנֵיהוּן צַיִךְ [l] דְּנְהַפְכוּן מִן חֲשׁוֹכָא [m] לְנַהִירָא וּמִן שׁוּלְטָנֵה דְסָטָנָא לְוַת אֱלָהָא וְנִקְבְּלוּן שׁוּבְקָן חַטָּהֵא [n] וּפְסָא עִם קַדִּישֵׁא [o] בְּהֵימְנוּתָא דְבִי ;

19 מֶטֶל הָנָא מַלְכָּא אַגְרִפָּא לָא [p] קָמֵת [q] בְּחֶזְוָא שְׁמַיָּא ;

[a] חזא [b] מהיר מן זלג
[c] יתר [d] בעט
[e] עוקסא עקיצה [f] אמר
[g] חזא [h] קום [i] שמש
[j] חזא [k] בעא פרח
[l] פתח [m] חפך [n] לוחר
[o] כסא גורל [p] חיסין
[q] קום [r] חרא סתלוקה

20 ܐܠܐ ܐܝܟܢܐ ܕܠܟܘܢ ܒܕܡܫܩ ܘܒܝܪܘܫܠܡ ܘܒܟܠ
ܐܬܪܐ ܕܝܗܘܕܝܐ . ܘܠܥܡܡܐ ܐܦܠܓ ܗܘܝܬ
ܡܟܪܙܐ ܐܝܟ ܕܢܬܒܥܘܢ ܘܢܦܢܘܢ ܠܐܠܗܐ ܘܢܥܒܕܘܢ
ܥܒܕܐ ܕܫܪܝܪܘܬܐ . ܘܒܬܪ ܕܢܬܒܥܘܢ ܗܠܝܢ ܐܬܝܘ
21 ܠܝ ܝܗܘܕܝܐ ܒܗܝܟܠܐ ܘܒܥܝܘ ܕܢܩܛܠܘܢ ܠܝ .
22 ܘܗܫܐ ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܪܝܐ ܥܠ ܥܕܡܐ ܗܢܐ ܩܝܡ
ܐܢܐ ܘܡܣܗܕ ܠܟܠܗܝܢ ܙܥܘܪܐ ܘܪܒܐ ܕܠܐ ܡܕܡ
ܐܢܐ ܠܡܬܠܐ ܐܠܐ ܠܡܘܫܐ ܘܢܒܝܐ ܕܗܢܘܢ ܕܗܘ
23 ܡܠܠܝܢ ܕܢܗܘܐ . ܕܡܫܝܚܐ ܢܣܒܠ ܚܒܠ ܘܢܗܘܐ
ܩܕܡܝܐ ܕܩܝܡܬܐ ܡܢ ܡܝܬܐ ܘܢܫܪܐ ܢܗܘܪܐ ܠܥܡܐ
ܗܢܐ ܘܠܥܡܡܐ .

ܫܒܬܐ ܚܡܫܝܐ ܕܡܢ ܩܕܡ ܨܠܬܐ ܕܥܨܪܬܐ

24 ܘܟܕ ܡܠܠ ܗܠܝܢ ܐܡܪ ܦܣܛܘܣ ܒܩܠܐ ܪܡܐ . ܦܣܛܘܣ
ܫܛܝܐ ܐܢܬ ܦܠܘܣ . ܣܦܪܐ ܣܓܝܐ ܡܫܓܥܟ ܠܟ .
25 ܐܡܪ ܠܗ ܦܠܘܣ . ܠܐ ܫܛܝܘܬܐ ܐܢܐ ܡܡܠܠ ܐܠܐ
ܡܠܬܐ ܩܫܬܐ ܘܡܬܪܢܝܬܐ . ܠܡܠܟܐ ܕܝܢ ܡܕܥ
26 ܗܠܝܢ ܡܠܝܠ ܐܢܐ . ܘܠܗܝ ܡܠܟܐ ܐܓܪܦܐ ܕܝܕܥ
ܗܘܐ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ . ܠܝܬ ܠܗ ܡܕܥ ܕܠܐ ܒܓܠܝ
ܡܠܠ ܐܢܐ ܩܕܡ ܗܘ ܡܠܟܐ . ܕܠܐ ܡܕܡ ܡܢ ܗܠܝܢ
27 ܡܟܬܡ ܠܗ . ܗܠܝ ܡܠܟܐ ܐܓܪܦܐ ܡܗܝܡܢ ܐܢܬ
28 ܢܒܝܐ . ܐܝܟ ܕܝܕܥ ܐܢܐ ܕܡܗܝܡܢ ܐܢܬ . ܐܡܪ
ܠܗ ܐܓܪܦܐ ܠܡܠܟܐ . ܒܡܥܛ ܡܠܬܐ ܡܨܥܐ ܐܢܬ
29 ܡܫܘܐ ܠܡܗܘܬܝ ܡܫܝܚܝܐ . ܐܡܪ ܦܠܘܣ ܨܠܝ ܩܕܡ
ܐܠܗܐ ܕܠܐ ܒܡܥܛ ܐܠܐ ܒܣܓܝܐ ܠܐ ܐܢܬ ܒܠܚܘܕܝ
ܐܠܐ ܐܦ ܟܠܗܘܢ ܕܫܡܥܝܢ ܠܝ ܗܫܐ ܗܠܝܢ ܕܠܝ
ܐܢܐ ܒܪܝܡ ܠܗܘܢ ܐܠܐ ܗܠܝܢ ܩܝܛܪܐ ܠܚܘܕ . ܘܟܕ
30 ܩܡ ܡܠܟܐ ܐܓܪܦܐ ܘܦܪܝܣ ܘܒܪܢܝܩܐ ܘܟܠ ܕܝܬܒܝܢ
31 ܥܡܗܘܢ . ܘܟܕ ܦܢܘ ܡܢ ܬܡܢ ܡܠܠܘ ܚܕ ܥܡ ܚܕ
ܕܠܐ ܡܕܡ ܕܡܝܬ ܐܘ ܩܝܛܪܐ ܥܒܕ ܗܢܐ ܓܒܪܐ .
32 ܘܐܡܪ ܐܓܪܦܐ ܠܦܣܛܘܣ ܕܫܪܝ ܗܘܐ ܗܢܐ ܓܒܪܐ
ܕܠܘ ܩܛܠ ܠܩܝܣܪ ܩܪܝܐ ܠܗ ܗܘܐ .

CAP. XXVI. Interpr. Syriaca.

20 * *Sed prædicaui primùm ijs qui erant in Darmasouk, & ijs qui in Ourischlem, ac per omnes pagos Jihoudæa, atque adeò Gentibus prædicaui, vt pœnitentiam agerent & conuerterentur ad Deum; facerentque opera digna pœnitentiâ.*

21 * *Horùm autem causa prehenderunt me Jihoudæi in templo, & studebant me interimere.*

22 * *Sed opem tulit mihi Deus ad hunc vsq; diem: & ecce sto, testimoniúmque perhibeo tum paruis tum magnis, quum nihil præter Mousche & Prophetas dicam, sed ea quæ ipsi prædixerunt ventura:*

23 * *Nempe passurum Meschicho, futurúmq; primitias resurrectionis à mortuis, & prædicaturum lucem huic populo & Gentibus.*

Dominica v. post Pentecosten.

24 * *Quúmque ita rationem redderet Paulus, exclamauit Festus alta voce, Insanis Paule, multæ literæ efficiunt vt insanias.*

25 * *Dixit ei Paulus, Non insanio victoriosè Feste, sed verba veritatis & rectitudinis eloquor.*

26 * *Quinetiam rex Agrippa horum est maximè gnarus, quòd sint huiusmodi; & idè apertè coram eo loquor, quippe qui putem ne vnam quidem harum rerum latère ipsum, quum in abdito actæ non sint.*

27 * *Credis, Rex Agrippa, prophetis? scio te credere.*

28 * *Dixit ei rex Agrippa, Minimo negotio persuaderes mihi vt fierem Christianus.*

29 * *Tum Paulus dixit, Optarim à Deo vt minimo maximóque negotio non tu solùm, sed etiam omnes qui audiunt me hodie, euasissent mei similes præter hæc vincula.*

30 * *Surrexit autem rex, ac præses, & Berenice, ijque qui sederant cum eis.*

31 * *Quúmque illinc discessissent, colloquebantur alij ad alios ac dicebant, Nihil dignum morte aut vinculis egit vir iste.*

32 * *Dixit autem Agrippa Festo, Poterat ne iste dimitti nisi prouocationem Cesaris appellasset.*

---

20 אֶלָּא אַכְרֵיז מִן לְקַדְמִין לְהַנּוּן דִּבְדַרְמַסּוּק וְלְהַנּוּן דִּבְאוּרְשְׁלֵם וְדִבְכֹלְהֵין קוּרְיָא דִיהוּד וְאַף לְעַמְּמֵא אַכְרֵיז
תְּהוּן וְתְּפְנוּן לְוָת אֱלָהָא וְנַעְבְּדוּן עֲבִדָא דְשַׁיְין לְתִיבוּתָא ׃ 21 וְעַל אַפֵּי הָלֵין אֲחַדּוּנִי יְהוּדָיֵא בְּהֵיכְלָא וְצַבִּין
מִן לְקַטְלָנִי ׃ 22 עַדְרַנִּידִין אֱלָהָא עַדְמָא לְיוֹמָא הָנָא וְהָא קָאֵם אֲנָא וַמְסַהֲד אֲנָא לְזְעֵרָא וַלְרַבָּא כַּד מְרַם
אִינּוּן מוֹשֶׁא וְנְבִיֵא לָא אֲמַר אֲנָא אֶלָּא אִילֵין דְּהֲוֹן אֲמַרוּ דַעֲתִידִין דְּנַהְוֵין ׃ 23 דְּנִחַשׁ מְשִׁיחָא דְּנֶהֱוֵא
רִישִׁיתָא דְקִיּוֹמָא דְמִן בֵּית מֵיתֵא וְדַעֲתִיד וְנַכְרֵז נוּהֲרָא לְעַמָּא וַלְעַמְּמֵא ׃

24 וְכַד הֲכַנָּא נָפֵק הֲוָא פּוֹלוֹס רוּחָא קָעָא פֶּהְסְטוֹס
אָמַר לֵה פּוֹלוֹס לָא שְׁנִית נַצִּיחָא פֶּהְסְטוֹס

[1] כְּרֵז [2] תּוּב שׁוּב [3] פְּנָא ע שְׁרָאוּם לְתְשׁוּבָה
[4] עַל אַפֵּי בְּעִבּוּר [5] אַרְכָּ
[6] עְבָא [7] קְטָל הרג
[8] עֲדַר עוֹר [9] קוּם
[10] סְחַר עוּר [11] לְקַשְׁנִים
[12] חֲוָא [13] חֲשַׁשׁ [14] רִישׁ
[15] קוּם [16] מוּת [17] כְּרֵז
[18] הג השבועות מן לשון יון

20 * Sed his qui sunt Damasci primùm, & Ierosolymis; & in omnem regionem Iudææ, & Gentibus annuntiabam vt pœnitentiam agerent, & conuerterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.

21 * Hac ex causa me Iudei, cùm essem in templo, comprehensum tentabant, volentes me interficere.

22 * Auxilio autem adiutus Dei, vsque in hodiernum diem sto, testificans minori atque maiori, nihil extra dicens quàm ea F quæ Prophetæ locuti sunt futura esse; & Moyses:

23 * Si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum, lumen annuntiaturus est populo & Gentibus.

24 * HAEC loquente eo, & rationem reddente, Festus magna voce dixit, Insanis Paule: multæ te literæ ad insaniam conuertunt.

25 * Et Paulus: Non insanio, inquit, optime Feste: sed veritatis & sobrietatis verba eloquor.

26 * Scit enim de his rex ad quem & constãter eloquor. latêre enim eum nihil horum arbitror. Neque enim in angulo quicquam horum gestum est.

27 * Credis rex Agrippa prophetis? Scio quia credis.

28 * Agrippa autem ad Paulum: In modico suades me Christianum fieri. G

29 * Et Paulus: Opto apud Deum, & in modico, & in magno; non tantum te, sed etiam omnes qui audiunt me hodie, fieri tales, qualis & ego sum, exceptis vinculis his.

30 * Et exurrexit rex, & præses, & Bernice, & qui assidebant eis.

31 * Et cùm secessissent, loquebantur ad inuicem, dicentes, Quia nihil morte aut vinculis dignum quid † fecit homo iste.

32 * Agrippa autem Festo dixit, Dimitti poterat homo hic, si non appellasset Cæsarem.

20 * ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτον καὶ Ἱεροσολύμοις, εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας.

21 * ἕνεκα τούτων με οἱ Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι.

22 * ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ, ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα, μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι, καὶ Μωσῆς,

23 * εἰ παθητὸς ὁ χριστὸς, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι.

24 * Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου, ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη, μαίνῃ Παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει.

25 * Ὁ δὲ, οὐ μαίνομαι, φησὶ, κράτιστε Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι.

26 * ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτὸν τι τούτων οὐ πείθομαι. οὐδὲ γὰρ ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο ἐστί.

27 * πιστεύεις βασιλεῦ Ἀγρίππα τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.

28 * ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν γενέσθαι.

29 * ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν, εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σὲ, ἀλλὰ καὶ πάντας οἱ ἀκούοντάς μου σήμερον, γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.

30 * καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν, τε Βερνίκη, καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς.

31 * καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

32 * Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη, ἀπολελύσθαι ἠδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπικέκλητο Καίσαρα.

---

26 אֶלָּא מָרִי שְׁרָרָא וְתַקְנוּתָא מְמַלֵּל אֲנָא׃ 27 וַאף מַלְכָּא אַגְרִיפּוֹס יַתִּירָאִית יָדַע עֲלוֹהִי דְּהַלֵּין וּמְטָל הֲנָא עִין בַּגְלָא
מְמַלֵּל אֲנָא קֳדָמוֹהִי מְטָל דְּחָדָא מִן הַלֵּין׃ מְלָא לָא סְבַר אֲנָא דְּטַעֲיָן לֵהּ דְּלָא הֲוָא בְּטוּשִׁיָא סְעִירָן׃
28 אֲמַר לֵהּ מַלְכָּא אַגְרִפָּא לְנַבְיָא יָדַע אֲנָא דַּמְהַיְמֵן אַנְתְּ׃ 29 פַּוּלוֹס אֲמַר בָּעֵא הֲוִית מִן אֱלָהָא בְּקַלִּיל וַבְסַגִּי לָא הֲוָא לָךְ בַּלְחוֹד אֶלָּא אַף לְכָלְהוֹן
דְּשָׁמְעִין לִי וְיוֹסְנָא דְּנַהֲווּן אַכְוָתִי לְבַר מִן אֲסוּרָא הֲלֵין׃ 30 וְקָם לֵהּ מַלְכָּא וְהַגְמוֹנָא וּבַרְנִיקָא וַאִלֵּין דְּיָתְבִין הֲוָוּ
עִמְּהוֹן׃ 31 וְכַד פְּרִקוּ מִן תַּמָּן סְסַלְּקִין הֲוָוּ חַד עִם חַד וַאֲמְרִין דְּמִדַּם דְּשָׁוֵא לְמוֹתָא וְלַאסוּרָא לָא עֲבַד גַּבְרָא הָנָא׃
32 וַאֲמַר אַגְרִפָּוס לְפֶסְטוּס מְשִׁבַּת הֲוָא גַּבְרָא הָנָא דְּנִשְׁתְּרָא אִלּוּ בְּנַן קֵסַר לָא קְרָא׃

[26] דברי אמת [27] הֵמָן [28] יתר [29] מִלַּל [30] טְעָא לָא חכיל [31] טוּשָׁא סתר [32] מָרָם עשה [33] חֵימָן [34] פֶּס פתח [35] משיחיים לשון יין [36] יום [37] כמו אני [38] נצב מן לשון יין [39] יְתֵב ישב [40] פִּרְקָ סור [41] מָרָם מרעם [42] שָׁוֵא ראוי

܀ ܩܦܠܐܘܢ ܟܙ ܀

1 ܘܦܣܩ ܥܠܘܗܝ ܦܗܣܛܘܣ ܕܢܫܬܕܪ ܠܘܬ ܩܣܪ
ܠܐܝܛܠܝܐ. ܘܐܫܠܡܗ ܠܦܘܠܘܣ ܘܠܐܣܝܪܐ ܐܚܪܢܐ
ܥܡܗ ܠܓܒܪܐ ܚܕ ܩܢܛܪܘܢܐ ܡܢ ܐܣܦܝܪ
2 ܣܒܣܛܐ ܕܫܡܗ ܗܘܐ ܝܘܠܝܘܣ. ܘܟܕ ܗܘܬ
ܕܢܪܕܐ: ܢܚܬܢ ܠܐܠܦܐ ܕܐܝܬܝܗ ܡܢ ܐܕܪܡܢܛܘܣ
ܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܙܠܐ ܗܘܬ ܠܐܬܪܐ ܕܐܣܝܐ. ܘܥܠ ܗܘܐ ܥܡܢ
ܠܐܠܦܐ. ܐܪܣܛܪܟܘܣ ܡܩܕܘܢܝܐ ܕܡܢ ܬܣܠܘܢܝܩܐ
3 ܡܕܝܢܬܐ. ܘܠܝܘܡܐ ܐܚܪܢܐ ܡܛܝܢ ܠܨܝܕܢ.
ܘܐܬܚܫܚ ܩܢܛܪܘܢܐ ܒܡܪܚܡܢܘܬܐ ܠܘܬ ܦܘܠܘܣ
ܘܐܦܣ ܠܗ ܕܢܐܙܠ ܠܘܬ ܪܚܡܘܗܝ. ܘܢܬܬܢܝܚ
4 ܘܡܢ ܬܡܢ ܪܕܝܢ: ܘܡܛܠ ܕܪܘܚܐ ܣܩܘܒܠܢ
5 ܗܘܬ. ܐܬܟܪܟܢ ܥܠ ܩܘܦܪܘܣ. ܘܥܒܪܢ ܝܡܐ
ܕܩܝܠܝܩܝܐ ܘܕܦܡܦܘܠܝܐ. ܘܡܛܝܢ ܠܡܘܪܐ
6 ܡܕܝܢܬܐ ܕܠܘܩܝܐ. ܘܐܫܟܚ ܬܡܢ ܩܢܛܪܘܢܐ
ܐܠܦܐ ܡܢ ܐܠܟܣܢܕܪܝܐ: ܕܐܙܠܐ ܗܘܬ ܠܐܝܛܠܝܐ.
7 ܘܐܘܬܒܢ ܒܗ. ܘܡܛܠ ܕܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ ܗܘܬ
ܪܕܝܬܢ ܒܢܝܚܐ: ܘܒܥܡܠܐ ܡܛܝܢ ܠܘܩܒܠ
ܩܢܝܕܘܣ ܓܙܪܬܐ. ܘܡܛܠ ܕܠܐ ܫܒܩܐ ܗܘܬ ܪܘܚܐ
ܕܢܐܙܠ ܠܬܪܝܨܐܝܬ: ܐܬܟܪܟܢ ܥܠ ܩܪܛܐ. ܠܘܩܒܠ
8 ܣܠܡܘܢܐ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܠܡܫܬܡܣܘ ܟܕ ܪܕܝܢ
ܥܠ ܓܢܒܗ: ܡܛܝܢ ܠܐܬܪܐ ܕܡܬܩܪܐ ܠܡܐܢܐ
ܫܦܝܪܐ ܀ ܀ ܀

܀ ܚܕܒܫܒܐ ܫܬܝܬܝܐ ܕܒܬܪ ܦܢܛܩܘܣܛܐ ܀ ܦܘܠܘܣ ܀

ܘܩܪܝܒܐ ܗܘܬ ܠܗ ܡܕܝܢܬܐ ܕܫܡܗ ܠܐܣܐܐ.
9 ܘܗܘܝܢ ܠܢ ܬܡܢ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ: ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ
ܕܥܒܪ ܐܦ ܝܘܡܐ ܕܨܘܡܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܗܘܐ ܕܝܢ ܗܘܐ
ܕܚܠܬܐ ܕܢܪܕܐ ܐܢܫ ܒܝܡܐ. ܘܡܠܟ ܗܘܐ ܠܗܘܢ
10 ܦܘܠܘܣ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ: ܓܒܪܐ ܚܙܐ ܐܢܐ ܕܒܥܘܠܒܢܐ
ܘܒܚܘܣܪܢܐ ܣܓܝܐܐ ܗܘܝܐ ܪܕܝܬܢ. ܠܐ ܒܡܘܒܠܬܢ
ܘܒܐܠܦܢ ܒܠܚܘܕ: ܐܠܐ ܐܦ ܒܢܦܫܬܢ ܕܝܠܢ.
11 ܩܢܛܪܘܢܐ ܕܝܢ ܠܡܕܒܪܢܐ ܘܠܡܪܗ ܕܐܠܦܐ
ܫܡܥ ܗܘܐ ܝܬܝܪ ܡܢ ܡܠܘܗܝ ܕܦܘܠܘܣ.

CAP. XXVII.

1 *Decreuit itaque de eo Festus ipsum missum iri ad Cæsarem in Italiam, proinde tradidit Paulum, & alios vinctos cum eo, viro cuidam Centurioni ex coborte Augusta, cui nomen erat Iulius.*

2 *Qúumque nauigandum esset, venimus in nauigium quod erat ex Adramanto ciuitate, & profecturum erat ad regionem Asiæ: ingressus autem fuerat nauigium nobiscum Aristarchus Macedo ex Thessalonica vrbe.*

3 *Postero autem die peruenimus Tzaidon: & visus est Centurio misericordia erga Paulum, eíque permisit vt proficisceretur ad amicos suos, atque respiraret.*

4 *Illinc porrò abnauigauimus, & quoniam venti erant contrarij, sublegimus Cyprum.*

5 *Et traiecimus mare Ciliciæ, & Pamphyliæ, ac deuenimus Myram vrbem Lyciæ.*

6 *Nactúsque illic Centurio nauem ex Alexandria proficiscentem in Italiam, imposuit nos in eam.*

7 *Et quia grauiter nauigatum fuerat plurimis diebus, vt vix peruenissemus secundum Kaindum insulam, quoniámque non permittebat ventus vt rectà proficisceremur, sublegimus Cretam e regione Salamouni vrbis.*

8 *Qúumque vix præternauigaremus, peruenimus ad locum qui vocatur Portus pulchri.*

Dominica VI. post Pentecosten.

9 *Erat autem ei propinqua ciuitas nomine Lasia, vbi egimus multum temporis ad hunc vsque diem, quo iam præterierat dies ieiunij Iihoudæorũ, ita vt periculosum esset aliquem sulcare mare: proinde consilium eis dabat Paulus.*

10 *Et dicebat, Viri, video cum oppressione et inopia multa futuram nauigationem nostram, non solùm oneris nauis nostræ, sed etiam animarum* [vitarum] *nostrarum.*

11 *Centurio autem gubernatorem & dominum nauis* [nauclerum] *potius audiebat, quàm sermones Pauli.*

קפלאון כז

[1] ופסק עלוהי פהסטוס [c] דנשתדר לות קסר לאיטליא [d] ואשלמה לפולוס ולאסירא אחרנא עמה לגברא חד [e] קנטרונא מן אספיר [f] סבסטא דשמה הוא יוליוס ׃ [2] וכד הות [h] דנרדא [i] נחתן [k] לאלפא דאיתיה מן אדרמנטום מדינתא ואזלא הות לאתרא דאסיא ועל הוא עמן לאלפא ארסטרכוס מקדוניא דמן תסלוניקא מדינתא ׃ [3] וליומא אחרנא מטין לצידן [m] ואתחשח קנטרונא [n] במרחמנותא לות פולוס [o] ואפס לה [p] דנאזל לות [q] רחמוהי [r] ונתתניח ׃ [4] ומן תמן [r] רדין ומטל דרוחא [s] סקובלן [u] הוי [x] אתכרכן על קופרוס ׃ [5] ועברן ימא דקיליקיא ודפמפוליא ומטין למורא מדינתא דלוקיא ׃ [6] [y] ואשכח תמן קנטרונא [z] אלפא מן אלכסנדריא דאזלא הות לאיטליא [a] ואותבן בה ׃

[c] עדר שלח [d] שלם
[e] שר מאה [f] גדוד מן לשון יון [g] מן לשון יון
[h] רדא [i] נחת [k] לספינה
[l] מטא הגיע [m] חשח
[n] רחם [o] נתן רשות [p] אזל
[q] אוהבים [r] נוח [r] רדא
[s] כנגדינו [u] חוא [x] כרך
[y] ומצא [z] ספינה [a] יתב

CAP. XXVII.

1 VT autem iudicatum est nauigare eum in Italiam, & tradi Paulum cum A reliquis custodijs Centurioni nomine Iulio cohortis Augustæ:

2 * Ascendentes nauem Adramytenam incipientes nauigare circa Asiæ loca, sustulimus, perseuerante nobiscum Aristarcho Macedone Thessalonicensi.

2. Cor. 11. 25. incipiente

3 * Sequente autem die deuenimus Sidonem. Humanè autem tractans Iulius Paulum, permisit ad amicos ire, & curam sui agere.

4 * Et inde cùm sustulissemus, subnauigauimus Cyprum: propterea quòd essent venti contrarij.

5 * Et pelagus Ciliciæ & Pamphyliæ nauigantes, venimus Lystram, quæ est Lyciæ.

6 * Et ibi inueniens Centurio nauem Alexandrinam nauigantem in Italiam, transposuit nos in eam:

7 * Et cùm multis diebus tardè nauigaremus, & vix deuenissemus contra Gnidum prohibente nos vento, adnauigauimus Cretæ iuxta Salmonem:

8 * Et vix iuxtà nauigantes, venimus in locum quendam qui vocatur Boni-portus, cui iuxtà erat ciuitas Thalassa.

9 * MVLTO autem tempore peracto, & cùm iam non esset tuta nauigatio, eò quòd ieiunium iam præterijsset, consolabatur † Paulus,

eos

10 * Dicens eis, Viri, video quoniam cum iniuria & multo damno non solùm oneris & nauis, sed etiam animarum nostrarum incipit esse nauigatio:

11 * Centurio autem gubernatori & nauclero magis credebat, quàm his quæ à Paulo dicebantur.

κζ.

1 * Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατονταρχῃ, ὀνόματι ἰουλίῳ, σπείρης σεβαστῆς·

2 * ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ ἀδραμυττηνῷ, μέλλοντες πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν ἀριστάρχου μακεδόνος θεσσαλονικέως.

3 * τῇ ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς σιδῶνα. φιλανθρώπως τε ὁ ἰούλιος τῷ παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα, ἐπιμελείας τυχεῖν.

4 * κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν κύπρον, διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους.

5 * τό, τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν κιλικίαν καὶ παμφυλίαν διαπλεύσαντες, κατήχθημεν εἰς μύρα τῆς λυκίας·

6 * κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον ἀλεξανδρῖνον πλέον εἰς τὴν ἰταλίαν, ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό.

7 * ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν κρήτην κατὰ σαλμώνην.

8 * μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτήν, ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις λασαία.

9 Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς, διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄνει ὁ παῦλος·

10 * λέγων αὐτοῖς, ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῖν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν.

11 * ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ παύλου λεγομένοις.

---

7 וּמִטֶּל [b] דְּיַקִּירָאִית [c] רַרְיָא הֲוָת לְיוּמַתָּא סַגִּיאָא לְמַחְסֵן [d] מַטִּין [e] לוּקְבַל קַיְנְרוֹס [f] גֻּזְרְתָּא וּמִטֶּל דְּלָא שְׁבְקָא הֲוָת רוּחָא
[g] דְּנַאזַל [g] חְרִיצָאִית [i] אֶתְכַּרְכַּן עַל קְרִטָא לוּקְבַל סַלְמוֹנָא מְרִינְתָּא ׃ 8 [k] וְלִמַחְסֵן כַּד [l] רַדִּינַן [m] חֲדַרִיהּ מַטִּין
[n] לְדוּכְתָא [o] דְּמִתְקַרְיָא [p] לְמֵאנָא שַׁפִּירָא ׃ דְּחַד בְּשַׁנָּא הוּ וְבַתַר פְּנְטִיקוֹסְטִי סה

9 וְקַרִיבָא הֲוָת לַהּ מְרִינְתָּא דַשְׁמָהּ לַאסִיָא [z] וְהַוִּין תַּמָּן [b] זִבְנָא סַגִּיאָא עַדְמָא לְיוּמָא דַעֲבַר אֶף [c] יוֹמָא [d] דְצוֹמָא דְיְהוּדָיֵא
וַהֲוָא לַהּ [c] קָנְטָא [f] דְנָרְדָא אֱנָשׁ בִּימָא [g] וּמְלַלֵּךְ הֲוָא לְהוֹן פּוּלוֹס ׃ 10 וְאָמַר גַּבְרָא חֲזָא אֲנָא [h] דְּבָאוּלָצְנָא וְבְחוּסְרָנָא
סַגִּיאָא הֲוָיָא מַרְדִּיתַן לוֹ בְּלְחוּד דְּמוּבְלָהּ דְאַלְפָּן אֶלָּא אֶף דְּנַפְשָׁתַן דִּילַן ׃ 11 קָנְטְרוּנָא דִּין לְקוּבְרְנִטָא וְלְמָרָה
דְאַלְפָא שָׁמַע הֲוָא יַתִּיר מִן מַלּוּהִי דְּפוּלוֹס ׃

[a] יִמַּר [b] רְדָא [c] מגיעים
[d] לנגד [e] אל [f] אֵזַל [g] חֲרִיץ
[h] כְּרִדְ [i] כמעט שלא
[j] רְדָא [k] סביבות ה׳ המקום
[l] קְרָא [m] לְמֵאנָא חוף
[n] מן לשון יָן
[o] הֲוָא [p] זמן [q] יום [r] צום
[s] קְנָט סור וקנטא סבנה
[t] רָדָא [u] יורץ [v] אֵלַץ

12 * Et quia commodus non erat portus ad hybernandum in eo hyeme, plurimi nostrorum volebant illinc vela facere, vt si quo modo possent, hybernarent in portu quodam qui erat Cretæ, vocabatúrque Phonix, & spectabat Austrum versus.

13 * Quum autem perflaret ventus Australis, putarénque se quasi voluntatem suam consecutos, nauigabamus circa Cretam.

14 * Sed non multo post impegit in nos flatus turbinis qui vocatur Touphaunicous Euraclidon [Turbulentus Euro Aquilo].

15 * Proinde abrepta est nauis, nec potuit obsistere vento, itaque eius manui [potestati] dati sumus.

16 * Et quum præterissemus insulam quandam quæ vocatur Kouro, vix potuimus prehendere scapham.

17 * Ea verò sublata, cingebamus & dirigebamus nauim: & quia timebamus ne fortè incideret in Syrtim maris, submisimus antennam, & ita perrexímus.

18 * Quum autem in nos insurrexisset grauis tempestas, sequenti die supellectilia nostra in mare proiecimus.

19 * Die verò tertia armamenta nauis manibus nostris abiecimus.

20 * Quúmque tempestas corripuisset eam per dies complures, nec Sol appareret, neq; Luna, neque sydera, omnis spes vitæ nostræ præcisa erat.

21 * Quúmque nemo quicquam cibi cepisset, tunc stans Paulus inter eos, ait: Si assensum mihi præbuissetis, viri, non soluissemus à Creta, & caruissemus hac penuria, & hac oppressione.

22 * Nunc autem consilium do vobis ne anxij fueritis, nemo enim vestrum peribit, sed tantùm nauis.

23 * Visus est enim mihi hac nocte Angelus Dei illius cuius sum, & cui seruio.

24 * Dixítque mihi, Ne timeas Paule, oportet enim te sisti coram Cæsare: & ecce dono tibi dedit Deus omnes qui nauigant tecum.

25 * Quamobrem bono animo estote viri: credo enim in Deum, ita fore quemadmodum locutus est mecum.

26 * Verùm in insulam quandam eijciendi sumus.

---

11 וּמִטֶּל דְּלָא עֲתִין הֲוָא הוּ לְמַאנָא לְמִסְתָּיוּ בֵּהּ סְתָוָא סַגִּיאָא מִנַּן צְבִין הֲווּ וְנִרְדָּא מִן תַּמָּן וַאנָהוּ דְמִשְׁכְּחִין
וְנִמְגַּעִין וְנִסְתּוּן בַּלְמַאנָא חַד דְּאִיתַוּהִי הֲוָא כַּקְרְטָא וְטָתְקְרָא הֲוָא פָּנִיכֹס וְחָאֵר הֲוָא לְתֵימָנָא ;
12 וְכַד נְשִׁבַת רוּחָא דְתֵימָנָא וְסַבְרוּ דְמִמַטִּין אֵיךְ צְבִינֵהוּן רְדִין הֲוִין חָדְרִי קְרְטָא ; 14 וּמִן בָּתַר קְלִיל נְפַק
עֲלַן מְשָׁבָא דְעַלְעָלָא דְמִתְקְרָא טוּפּוּנִיקוֹס אוּרַקְלִידוֹן ; 15 וְאִתְחַטְּפַת אֶלְפָּא וְלָא אֶשְׁכְּחַת דְתִקּוּמִי לוּקְבָל
רוּחָא וְיַהֲבָן לְאִינָא דְתֵי ; 16 וְכַד עָבְרִן זְוִרְתָא חֲדָא דְמִתְקְרְיָא קוּרָא לְמַחְסַן אֶשְׁכַּחַן אֶחֲדַן לְקַרְקוּרָא ;
17 וְכַד שְׁקַלְנָה מִתְיַצִּין הֲוִין וּמַתְקְנִין לָהּ לֶאלְפָּא וּמִטֶּל דְדַחֲלִין הֲוִין דִּלְמָא נָפֵל בְּסַחְתָּתָהּ דְיַמָּא אֲחַתְנִיהִי
לְאַרְסָנִין וְהֲכֵנוּת רְדִין הֲוִין ; 18 וְכַד קָרֵב לָהּ עָלַין כֵּיסוּנָא קַשְׁיָא לְיוֹמָא אֲחֲרָנָא שְׁדִין מָאנִין בְּיַמָּא ;

[a] הוּחוּף [b] סְתָא [c] חוּרוּף [d] עִבְרָא [e] לְרָא [f] מַבָּע [g] סְתָא [h] בחוּף [i] קְרָא
[j] חוֹר תכ״ל ימין [k] נִשָּׁב [l] סבר חשב [m] מְטָא [n] עִבְרָא [o] סביבות [p] נְשַׁב
[q] מן לשון יין [r] חַטַּף אתגזל [s] ספינה [t] שָׁכַח יכל ס״מ [u] קְרָא

12 *Et cùm aptus portus nõ esset ad hye-
mandum, plurimi statuerunt consilium
nauigare inde, si quomodo possent de-
uenientes Phœnicem, hyemare, por-
tum Cretæ respicientem ad Africum & C
ad Chorum.

13 *Aspirante autem Austro, æstimantes
propositum se tenere, cùm sustulissent de
Asson, legebant Cretam.

14 *Non post multum autem misit se
contra ipsam ventus Typhonicus qui vo
catur Euroaquilo.

15 *Cúmque arrepta esset nauis, & non
posset conari in ventum, data naue flati-
bus, ferebamur.

16 *In insulam autem quandam decur-
rentes, quæ vocatur Clauda, potuimus
vix obtinere scapham.

17 *Qua sublata, adiutorijs vtebantur,
accingentes nauem, timentesque ne in
Syrtim inciderent, summisso vase sic fe-
rebantur.

18 *Validè autem nobis tempestate ia-
ctatis, sequenti die iactum fecerunt.

19 *Et tertia die suis manibus armamen-
ta nauis proiecerunt.

20 *Neque autem Sole, neque syderibus
apparentibus per plures dies, & tempe-
state non exigua imminente, iam ablata D
erat spes omnis salutis nostræ.

21 *Et cùm multa ieiunatio fuisset, tunc
stans Paulus in medio eorũ, dixit, Opor-
tebat quidem ô viri, audito me, non tol-
lere à Creta, lucrique facere iniuriam
hanc & iacturam.

22 *Et nunc suadeo vobis bono animo
esse, amissio enim nullius animæ erit ex
vobis, præterquàm nauis.

23 *Astitit enim mihi hac nocte angelus
Dei cuius sum ego, & cui deseruio:

24 *Dicens, Ne timeas Paule, Cæsari te
oportet assistere: & ecce donauit tibi
Deus omnes qui nauigant tecum.

25 *Propter quod bono animo estote vi-
ri: credo enim Deo, quia sic erit, quem-
admodum dictum est mihi.

26 *In insulam autem quandam opor-
tet nos deuenire.

12 *διὸ ἀνεύθετου ὑπ̃ρχε τοῦ λιμένος ὑπαρχοντος πρὸς παρα-
χειμασίαν, οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν, ἀναχθῆναι κἀκεῖ-
θεν, εἴπως δυνάμενοι καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχει-
μάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέπονα κατὰ λίβα καὶ κατὰ
χῶρον.

13 *ὑποπνεύσαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως
κεκρατηκέναι, ἄραντες ἄσσον, παρελέγοντο τὴν Κρήτην.

14 *μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς,
ὁ καλούμενος εὐροκλύδων.

15 *συναρπασθέντος δὲ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντο-
φθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδιδόντες ἐφερόμεθα.

16 *νησίον δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον κλαῦδην, μό-
λις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης.

17 *ἣν αἴροντες, βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον·
φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσι, χαλάσαντες
τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.

18 *σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν
ἐποιοῦντο.

19 *καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρρί-
ψαμεν.

20 *μήτε δὲ ἡλίου, μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας
ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περι-
ῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς.

21 *πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ παῦ-
λος ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν, ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχή-
σαντάς μοι, μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαί τε τὴν
ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν.

22 *καὶ τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς
οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου.

23 *παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἄγγελος τοῦ θεοῦ οὗ
εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω,

24 *λέγων, μὴ φοβοῦ Παῦλε, Καίσαρί σε δεῖ παρασταθῆναι·
καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ
σοῦ.

25 *διὸ εὐθυμεῖτε ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ, ὅτι οὕτως ἔσται
καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι·

26 *εἰς νῆσόν δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

---

19 וַלְיוֹמָא דְתְלָתָא [c] סָאנָא דִילֵה דְאַלְפָא בְאִידִין שְׁדִין:
20 וְכַד אַחַר לָהּ [f] סַחְוָא וַמָתָא אַחֲרָא וְלָא שָׁמְשָׁא סָתְחֲזָא
הָוָא וְלָא [g] סַהֲרָא וְלָא כּוֹכְבָא סַגְרָא [h] דְחַיִין כֻּלֵּהּ [i] אָתְפְּסַק הָוָא לֵהּ:
21 וְכַד אֲנָשׁ מְדַם [j] לָא [k] סָסְתַּיבַר הֲוָא הֵידַין
קָם פּוֹלוֹס בֵּינָתְהוֹן וַאמַר אִלּוּ [l] אָתְחַפִּיסְתּוּן לִי גַּבְרָא לָא [m] רַדִין הֲוִין מִן קְרֵטֵא [n] וּסְתְחַסְכִין הֲוִין מִן
[o] חוּסְרָנָא וּמִן
[p] אוֹלַצְנָא הָנָא: 22 וְהָשָׁא [q] מְלַךְ אֲנָא לְכוֹן דְתְחֲוִין דְלָא [r] עָקָא נַפְשָׁא גֵּיר חָדָא מִנְכוֹן לָא אֶבְדָא אֶלָּא אִן אֶלְפָא
23 [s] אָתְחֲזִי גֵּיר בְּלֵלְיָא הָנָא מַלְאַכְהּ דְאֱלָהָא הוֹ דְדִילֵהּ אֲנָא וְלֵהּ פָּלַח אֲנָא:
24 וַאמַר לִי לָא [t] חֲדַחַל פּוֹלֵא עָתִיד הוּ
לָךְ [u] לְמִקַם קֵדָם קֵסַר וְהָא יַהֵב לָךְ אֱלָהָא [x] מְוַהַבְתָּא לְכָל [y] דְרַדִין עִמָּךְ:
25 מָטוּל הָנָא [z] אָתְלַבְּבוּ גַּבְרֵא [a] מְהֵימִן
אֲנָא גֵּיר בְּאֱלָהָא דְהַכְנָא הָוֵא [b] אַכְמָא דְאִתְמַלֵּל עִמִּי:
26 בְּרַם [c] לְגַזְרְתָּא חָדָא אִיתֵלָן [d] דְנִשְׁתְּדֵא:

[e] בליום [f] זמן של חורף [g] לבנה [h] חיא [i] פסק
[j] סיכר [k] פום או פיס
[l] רדיא [m] חסך [n] חסר
[o] אלץ [p] יעץ אבי [q] עוק
[r] חזא [s] דחל ירא [t] קום
[u] יהב והחבה [x] רדיא
[y] לבב [z] הימן [a] כמו
[b] לצי [c] שדרא השלך
[d] דנשתדא

Dominica VII. post Pentecosten.

27 * Post diem autem decimũ quartum quum erraremus & ferremur in Adriaticum mare, media nocte putarunt nautæ ad terram se accedere.

28 * Proinde iecerunt bolidem, & inuenerunt passus viginti: rursusque paulum prouecti inuenerunt passus quindecim.

29 * Quúmque timeremus ne fortè nos ipsos nancisceremur [incideremus] in loca scopulosa, iecerunt è puppi nauis ancoras quatuor, & precabantur diem oriri.

30 * Nautæ verò studebant fugere è naui: proinde dimiserunt ex ea scapham in mare, occasione abeundi in ea, nauisque ad terram alligandæ.

31 * Quod quum vidisset Paulus, dixit Centurioni, & militibus, Nisi isti in naui permanserint, vos non potestis seruari.

32 * Tunc præciderunt milites funes scaphæ à naui, & siuerunt eam aberrantem.

33 * Ipse verò Paulus vsquedum fieret diluculum, hortabatur omnes vt caperent cibum, dicens eis; Ecce hodie decimusquartus agitur dies, ex quo præ periculo nihil gustauistis.

34 * Idcircò peto à vobis vt cibum capiatis ad confirmationem vitæ vestræ. Capillus enim ex capite ne vnus quidem à vobis peribit.

35 * Et quum hæc dixisset, accepit panem & glorificauit Deum coram omnibus, fregitque, & cœpit comedere.

36 * Consolationem itáque acceperunt omnes, sumpserúntque cibum.

37 * Eramus autem in naui ducentæ & septuaginta sex animæ.

38 * Quúmque expleti essent cibo, alleuabant nauim, & tollebant triticum, proijciebántque in mare.

39 * Orto autem die nautæ quænam illa esset terra, non agnoscebant: sed conspicati sunt secus aridam littus quoddam maris, quò meditabantur, si fieri posset, impellere nauim.

40 * Et abscíderunt ancoras à naui, & laxarunt eas in mare, & soluerunt vinculagubernaculorum, suspenderúntque paruum velum [artemonem] ad ventum flantem, itaque abnauigabamus ad superficiem aridæ.

---

27 וּמִן בָּתַר אַרְבַּעְסְרֵא יוֹמִין דִּטְעַיִן [a] וְאִתְטַרְפַּן בְּהָדְרְיוּם יַמָּא בְּפַלְגֵה דְּלֵלְיָא סְבַרוּ מַלְּחֵא דְּלַארְעָא מָתְקָרְבִין הֲוֵו ;
28 וְאַרְמִיו [d] אוּקִינוּס וְאַשְׁכַּחוּ קוּמִין עֶסְרִין וְחוּב קַלִּיל רְדוּ וְאַשְׁכַּחוּ [e] קוּמִין חַמְשַׂעְסְרָא ;
29 וְכַד דַּחִילִין הֲוֵין דְּדִלְמָא כְּשַׁחְכַּח לַן [f] בְּרוּכְיָתָא דְּאִית בְּהֵין שׁוּעָא [g] אַרְמִיו מִן חַרְתָּה דְּאַלְפָּא אוּקִינוּס אַרְבַּע [h] וְמַצְלִין
30 מַדְרְתָּתָא יוֹמָא ; מַלְּחֵא דַּיִן [i] בְּעוּ [k] לְמֶעְרַק מִנָּה מִן אֶלְפָּא [l] וְאַחֲתוּ מָנָה [m] בְּעֶלְתָּא [n] דְּנָאוֹלוּן
31 מִן אַסְרוּנָה לַאלְפָּא בַּארְעָא ; וְכַד חֲזָא פּוֹלוּס אֲמַר לְקֶנְטְרוּנָא [o] וְלַאסְטְרַטְיוֹטֵא דְּאִן הָלֵין בְּאלְפָּא לָא
32 מִתְקָרְבִין אִנְתּוּן לָא מָשְׁכְּחִין [p] דְּתִחְיוּן ; הֵידֵין פְּסַקוּ אֶסְטְרַטְיוֹטֵא לְחַבְלֵיהּ דְּקַרְקוּרָא מִן אֶלְפָּא וְשַׁבְקוּהִי טָעְיָא ;

[a] טָעָא [b] טְרַף [c] רְמָא
[d] הוא קון שהליה בלעפרה לחקור המצולות ים
[e] פסעות [f] במקומות
[g] רְמָא [h] צְלָא [i] בְּעָא
[k] עֲרַק [l] והוריד מן כחת
[m] דונית [n] בעולה
[o] אֶזֵל [p] אֶסַר
[q] מן לשון יון אנשי מלחמה
[r] בַּהֵר עמד [s] חַיָּא

27 Sed posteaquàm quartadecima nox superuenit, nauigantibus nobis in Adria circa mediam noctem, suspicabantur nautæ apparere sibi aliquam regionem.

28 Qui & summittentes bolidem, inuenerunt passus viginti: & pusillum inde separati, inuenerunt passus quindecim.

29 Timentes autem ne in aspera loca incideremus, de puppi mittentes ancoras quatuor, optabant diem fieri.

30 Nautis verò quærentibus fugere de naui, cùm misissent scapham in mare, sub obtentu quasi inciperet à prora ancoras extendere,

31 Dixit Paulus Centurioni & militibus, Nisi hi in naui manserint, vos salui fieri non potestis.

32 Tunc absciderunt milites funes scaphæ: & passi sunt eam excidere.

33 Et cùm lux inciperet fieri, rogabat Paulus omnes sumere cibum, dicens, Quartadecima die hodie expectantes ieiuni permanetis, nihil accipientes.

34 Propter quod rogo vos accipere cibum pro salute vestra: quia nullius vestrum capillus de capite peribit.

Mat. 10. c. 30. Luc. 12. v. 7.

35 Et cùm hæc dixisset, sumens panem, gratias egit Deo in conspectu omnium: & cùm fregisset, cœpit manducare.

36 Animæquiores autem facti omnes, & ipsi sumpserunt cibum.

37 Eramus verò vniuersæ animæ in naui ducentæ septuaginta sex.

38 Et satiati cibo alleuiabant nauem, iactantes triticum in mare.

39 Cùm autem dies factus esset, terram non agnoscebant: sinum verò quendam consyderabant habentem litus, in quem G cogitabant, si possent, eijcere nauem.

40 Et cùm ancoras sustulissent, committebant se mari, simul laxantes iuncturas gubernaculorum: & leuato artemone secundùm auræ flatum, tendebant ad litus.

27 ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς, ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν.

28 καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε.

29 φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, εὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι.

30 τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν, προφάσει ὡς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν,

31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δυνάσθε.

32 τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.

33 ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων, τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες, ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι.

34 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται.

35 εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν.

36 εὔθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες, καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς.

37 ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσαι ἑβδομήκοντα ἕξ.

38 κορεσθέντες δὲ τροφῆς, ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν.

39 ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο, εἰ δυνατὸν, ὦσαι τὸ πλοῖον.

40 καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα λύοντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων· καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεούσῃ, κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.

---

33 הוה דין פולוס עדמא דהוא צפרא מפיס הוא לכלהון דנקבלון סיברתא כד אמר להון יומנא הא ארבתעסר
יומין מן קנטא מדם לא שעיתם לכון ׃ 34 מטל הדא בעא אנא מנכון דתקבלון מאכולתא לקיומא דחייכון
מנתא גיר מן רישא דחד מנכון לא אבדא ׃ 35 וכד הלין אמר נסב לחמא ושבח לאלהא קדם כלהון ופלגא
ואכף למאכל ׃ 36 ואתבייאו כלהון וקבלו חורסיא ׃ 37 איתין הוין דין באלפא מאתין ושבעין ושת נפשן ׃
38 וכד סבעו מאכולתא אקלו מן אלפא ושקלו חטא ושדרו בימא ׃ 39 וכד הוא יומא סגנא אידא הי ארעא
לא אשתודעו אלו חרו על גנב יבשא כנפא חדא דימא איכא דרגין הוו דאן משבחא נדחונה לאלפא ׃ 40 ופסקו
אוקינוס מן אלפא וארפיו אנין בימא ושרו רכבא דסוכנא ותלו ארמנין ושורא לרוחא דנשבא ורגין הוין לאפי יבשא ׃

33 אפס פתח ב מאכל
34 קנט כור ד אכל קום
ה חדא ו שערה ז אקף
ח אכל ט ביא נחם י חרסי
יא אית יב ואחים
יג קלל יד חספיתה טו חשים
טז שדא יז מלחים יח ירע
יט חור חבים כ רגא חבת

41 * Impegit autem nauis in locum quendam iacentem inter duas profunditates maris, eóq; illisa est: illic aũt stabat latus anterius [prora] neque mouebatur; latus alterum [puppis] verò soluebatur præ violentia fluctuum.

42 * Volebant autem milites interficere vinctos, ne natatui se committerent & fugerent ab ipsis.

43 * Sed Centurio prohibuit eos ab hoc, quippe qui vellet seruare Paulum: illis porrò qui poterant natatui se committere, præcepit vt inter primos enatarẽt, & in terrã euaderent.

44 * Cæteros verò super tabulas, ac super alia ligna nauis traiecit, & sic omnes salui euaserunt in terram.

Dominica VIII. post Pentecosten.

CAP. XXVIII.

1 POsteà verò didicimus Melitam vocari illam insulam. Porrò Barbari qui habitabant in ea, multam charitatem in nos ostendebant.

2 * Accenderunt enim ignem, nósque omnes conuocauerunt vt calefieremus propter imbrem plurimum, existénsque frigus.

3 * Tulit autem Paulus multa sarmenta, inque pyram imposuit, prodijt autem ex eis vipera præ calore ignis, ac momordit manum

4 eius. * Quam quũ vidissent Barbari pendentem ex ipsius manu, dicebant, Forsitan homo iste homicida est, quem quum saluus euaserit è mari, iustitia non sinit viuere.

5 * Ipse verò Paulus sublata manu sua viperam, deiecit in ignem, nihilque aduersi ei contigit.

6 * Putabant autem Barbari eo momento eum intumescere debere, mortuúmque in terram casurum: sed quum multum tẽporis expectassent, viderénteque eum nihil aduersi pati, mutarunt sermones suos, & dicebant eum

7 Deum esse. * Erant autem prædia eo ipso loco viro cuidam nomine Publio, qui erat insulæ princeps: isque excepit nos domi suæ per triduum hilariter.

8 * Cæterùm ipsius Publij pater febre, ac dolore viscerũ [dysenteria] laborabat: protinùs introijt ad eum Paulus, precésq; fudit & imposuit ei manũ suam, eúmq; sanitati restituit.

41 תֶּשֶׁת אֶלְפָא בְּרוּכְתָא דְּרָמָא בֵּינַת תְּרֵין עוּסְקִין דְּיַמָּא וְאִתְחַרְיַת בָּהּ וְקַדֵּם עֲלֵיהּ גַּבָּהּ קַדְמָיָא וְלָא מְתְחַזְיָא וְאַנְבָה דֵּין אַחֲרָיָא אֶשְׁתְּרִי מִן קְשִׁירָא דְגַלְּלָא ז
42 וַצְבוּ הֲוָו אֶסְטְרַטְיוֹטֵא דְנִקְטְלוּן אֵנוּן לַאסִירֵא דְּלָא עִמּוּן סְחָיָא וְנֶעֱרְקוּן לְהוּן מִנְּהוּן ז
43 וְקַנְטְרִיוֹנָא כְּלָא אֵנוּן מִן הָדָא טְבֵל דְּצָבָא הֲוָא דְּנַטְרָא לְפָאוּלוֹס וְלָאילֵין דְּיַכְּלִין הֲוָו דְּנַרְמוּן סְחָיָא פְּקַד לְהוּן דִּבְקַדְמָיָא נְסְחוּן וְנֶעֱבְרוּן לַארְעָא ז
44 וְלִשְׁרָא עַל דַּפָּא וְעַל קִיסָא אֲחָרְנָא דַאלְפָא אַעֲבַר אֵנוּן וְהַכְנָא כֻּלְּהוּן אֶשְׁתְּזַבוּ לַארְעָא ז

מד בְּשַׁבָּא רח דְּבַתַר פֶּנְטֵיקוֹסְטֵי סז קפלאין כח

1 וּמִן בָּתְרֵיהוֹן יְלַפְנָן וְתֵילִישִׁי מְחַקְרִיָא הִי גַּזְרְתָא וּבַרְבַרְיָא דְעַמְרִין הֲוָו כָּה רַחֲמָא סַגִּיאָא חַיִּין לְוָתָן ז

[a] נֶשֶׁשׁ כשל"כמקום [b] רוּם [c] חַרְיָא שבר [d] אדת [e] זוּע [f] שְׁרָא עוה [g] עֲבָנָא [h] מן לשון יין [i] רָמָא השליך [k] כמו שתו [l] שר מאה [m] עֵצֶר [n] חַיָּא שֶׁכֶת יכל [o] רָמָא [p] סְחָא שוש [q] סְחָא עצם [r] עֲבַר שַׁיֵּב מלש

41 * Et cùm incidissemus in locum dithalassum, impegerunt nauem: & prora quidem fixa manebat immobilis: puppis verò soluebatur à vi maris.

42 * Militum autem consilium fuit vt custodias occiderent: nequis cùm enatasset effugeret.

43 * Centurio autem volens seruare Paulum, prohibuit fieri: iussitque eos qui possent natare, emittere se primos, & euadere, & ad terram exire:

44 * Et cæteros alios in tabulis ferebant: quosdam super ea quæ de naui erant. Et sic factum est, vt omnes animæ euaderent ad terram.

CAP. XXVIII.

1 ET cùm euasissemus, tunc cognouimus quia † Melita, insula vocabatur. Barbari verò præstabant non moditam humanitatem nobis: A

Mytilene

2 * Accensa enim pyra reficiebant nos omnes, propter imbrem qui imminebat & frigus.

3 * Cùm congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantam multitudinem, & imposuisset super ignem, vipera à calore cùm processisset, inuasit manum eius.

4 * Vt verò viderunt Barbari pendentem bestiam de manu eius, adinuicem dicebant, Vtique homicida est homo hic, qui cùm euasit de mari, vltio non sinit eum viuere. B

5 * Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est.

6 * At illi existimabant eum in tumorem conuertendum, aut subitò casurum & mori. Diu autem illis † expectantibus & videntibus nihil mali in eo fieri, conuertentes se, dicebant eum esse Deum.

spectantibus

7 * In locis autem illis erant prædia principis insulæ, nomine Publij, qui nos suscipiens, triduo benignè exhibuit.

8 * Contigit autem patrem Publij febribus & dysenteria vexatum iacere. Ad quem Paulus intrauit: & cùm orasset, & imposuisset ei manus, saluauit eum.

41 * περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον, ἐπώκειλαν τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῴρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων.

42 * τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι.

43 * ὁ δὲ ἑκατόνταρχος βουλόμενος διασῶσαι τὸν παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλεύματος, ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν, ἀπορίψαντας πρῶτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι·

44 * καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

κθ.

1 * Καὶ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν ὅτι μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν.

2 * ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν, προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς, διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος.

3 * συστρέψαντος δὲ τοῦ παύλου φρυγάνων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα ἐκ τῆς θέρμης διεξελθοῦσα καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ.

4 * ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν.

5 * ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν.

6 * οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι, ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι.

7 * ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνόματι ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν.

8 * ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ ποπλίου πύρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον, κατακεῖσθαι· πρὸς ὃν ὁ παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν.

---

8 וַאוֹחֲרוּ נוּרָא וְקָרָאוּן לְכָרָן דְּנִשְׁחַן מִטָּל מִטְרָא סַגִּיאָא וְקוּרְשָׁא דְּאִית דָּוָא: 3 וּפַוּלוֹס שְׁקַל סוּגָאָא דְּחַבּוּבֵא
וְסָם עַל נוּרָא וְנָפְקַת מִנְּהוּן אֶכְדְּנָא מִן רַתְחָא דְּנוּרָא וְנֶכְתַּת בְּאִידֵהּ: 4 וְכַד חֲזָאוּהָ בַּרְבַרְיָא דְּתַלְיָא בְּאִידֵהּ אָמְרִין
הָוֵו כְּבַר הַגָּא גַּבְרָא קְטוּלָא הוּרְכַּד אֶשְׁתֵּזַב מִן יַמָּא כְּאַנּוּתָא לָא שְׁבַקְתֵּהּ דִּנְחֵא: 5 הוּ דֵין פַּוּלוֹס אֲנִיף אִידֵהּ
וְשַׁדְרֵהּ לַאכְדְּנָא בְּנוּרָא וּסְדֵם דַּסְגֵּא לָא הֲוִיתִי: 6 סַבְרִין הֲוֵו דֵּין בַּרְבַרְיָא דְּבַר שָׁעָתָא מֶתְמְסָא וְנָפֵל כַּד מִיתָ עַל אַרְעָא
וְכַד עָדְנָא סַגִּיאָא סַכִּיו וְחָזוּ דְּמֵדֵם דַּסְגֵּא לָא הֲוִיתִי שַׁחֲלִפוּ סְלִיהוּן וַאֲמָרוּ דְּאֱלָהָא הוּ:
7 אִיתֵּהּ הֲוָא דֵּין קוּרְיָא בֵּהּ בְּהַהוּ אַתְרָא לְגַבְרָא חַד דְּשִׁמֵּהּ הֲוָא פּוּפְלִיוֹס דְּהוּ הֲוָא רִישֵׁהּ דְּגַזְרְתָּא וְקַבְּלָן בְּבַיְתֵהּ חִלְתָּא יוֹמִין תְּרֵיאִית:
8 אֲבוּהִי דֵּין דְּפוּפְלִיוֹס בֵּאשְׁתָּא וַבְכָאב מְעָיָא כְּרִיהּ הֲוָא וְעָל לְוָתֵהּ פַּוּלוֹס וְצַלִּי וְסָם עֲלוֹהִי אִידֵהּ וַאַחְלְמֵהּ:

[a] יחד יקד ח אש [b] קרא
[c] שרקן [d] קורא מן לשון
[e] רתח הסם [f] נכת נשך
[g] יד [h] חזא [i] תלא אחוי
[j] שיזב מלט [k] הנוקן מן כח
[l] חזא [m] נוף רוח [n] שרא
[o] סגא רע [p] מסא מות
[q] זמן [r] סגא אבה [s] חזא

9 * Hoc itaque peracto, cæteri quoque qui in
ea insula ægrotabant, accedebant ad eum, &
sanabantur.

10 * Proinde maximis honoribus nos honora-
runt: quúmque illinc progrederemur, viati-
cum nobis suppeditarunt.

Dominica IX. post Pentecosten.

11 * Exiuimus autem tribus pòst mensibus,
& nauigauimus naui Alexandrina, quæ
hyemauerat in insula, erátque ei insigne Ge-
minorum.

12 * Porrò venimus Syracusas vrbem, il-
lícque mansimus triduum.

13 * Illinc autem circumlegimus, & perue-
nimus Rhegium vrbem: & altero post die af-
flauit nos ventus Australis, secundóque die
venimus Puteolos ciuitatem Italiæ.

14 * Et inuenimus illic fratres, & efflagitarũt
à nobis vt apud se maneremus dies septem.
tum demum profecti sumus Romam.

15 * Quod quum auditione accepissent fra-
tres qui illic erant, exierunt nobis obuiam
vsque ad plateam quæ vocatur Appij forum,
& vsque ad tres tabernas: quúmque vi-
disset eos Paulus, gratias egit Deo, & con-
firmatus est.

16 * Et ingressi sumus Romam, permisitque
Centurio Paulo vt habitaret quocunque vel-
let cum milite ipsum custodiente.

17 * Triduo autem pòst misit Paulus conuo-
catum primores Iihoudæorum, ipsíque con-
gregatis dixit, Viri fratres mei, ego quamuis
nullo modo insurrexerim aduersus populum,
aut Legem patrum meorum, in vinculis tra-
ditus sum ex Ourischlem in manus Roma-
norum.

18 * Et ipsi quum me interrogassent, vole-
bant me dimittere, quippe qui in me culpam
nullam dignam morte inuenissent.

19 * Sed quum insurgerent aduersum me Ii-
houdæi, coactus sum clamare Cæsaris appella-
tionem, non quasi habeam de quo accusem fi-
lios gentis meæ.

20 * Propterea petij à vobis vt veniretis, vt
vos videre, vobísq; hæc renuntiarem: quan-
doquidem propter spem Israelis vinctus sum
hac catena.

---

9 וְכַד חֲוַת הָדָא יְאוּף שְׁרָיָא אִילֵין דְּאִית הֲוָוֹ בָּהּ בְּגַזְרְתָּא בְּרִיהָא קָרְבִין הֲוָוֹ לְוָתֵהּ וּמִתְאַסִּין הֲוָוֹ ׃
10 וְאִיקָרָא רַוְרְבָא יַקִּרִין וְכַד נְפַקִּין הֲוֵין מִן תַּמָּן זָוְדִין ׃
חַד בְּשַׁבָּא דט בְּתַר פַּנְטִיקוֹסְתִּי סח
11 נְפַקְוֹדִין בְּתַר יַרְחָא חֲלָתָא וְרָדִין בְּאַלְפָא אַלֶכְסַנְדְּרָיְתָא דְּאִסְתְּיָת בָּהּ בְּגַזְרְתָא וְאִית הֲוָת עֲלֵיהּ אָתָא וּמִתְאַסָּא ׃
12 וְאֲתֵין לְסִרַקּוּסָא מְדִינְתָּא וְקָיְמִין תַּמָּן יוֹמָתָא תְּלָתָא ׃ 13 וּמִן תַּמָּן אָתְכְּרַכְּנָן וּמַגִּיעִין לְרַגְיוֹן מְדִינְתָּא וּבְתַר
יְמָא חַד נָשְׁבַת לָן רוּחָא דְתֵימָנָא וַלְתְרֵין יוֹמִין אֲתֵין לְפוּטִיאָלוּם מְדִינְתָּא דְאִיטַלְיָא ׃ 14 וְאַשְׁכַּחְנָן תַּמָּן אַחֵא
וּבְעֵין מִנָּן וַהֲוֵין לְוָתְהוֹן יוֹמָתָא שַׁבְעָא וְהֵידֵין אֲזַלְן לְרוּמָא ׃ 15 וְכַד שְׁמַעוּ אַחֵא דְתַמָּן נְפַקוּ לְאוּרְעָן עַדְמָא
בְּרָה מרע אִסָּא
יִקַּר כבד רַבְרַב
זָוַד נתן מזוק מן לשון יין
רְדָא בספינה סְתָא
בגין f אוף g תאמים
אַתָּא מַגָּא יוֹם
כְּרַךְ הוה מְנָע הגיע
נָשַׁב נשף נַמִּין אַתָּא
שבח מגא בְּעָא

9 * Quo facto, & omnes qui in insula habebant infirmitates, accedebant, & curabantur:

10 * Qui etiam multis honoribus nos honorauerunt, & nauigantibus imposuerunt quæ necessaria erant.

9 * τούτου οὖν γενομένου, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ, προσήρχοντο, καὶ ἐθεραπεύοντο.

10 * οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

11 * post menses autem tres, nauigauimus in naui Alexandrina, quæ in insula hyemauerat, cui erat insigne Castorum.

12 * Et cùm venissemus Syracusam, mansimus ibi triduo.

13 * Inde circunlegentes deuenimus Rhegium: & post vnum diem flante Austro, secunda die venimus Puteolos:

14 * Vbi inuentis fratribus rogati sumus manere apud eos dies septem: & sic venimus Romam.

15 * Et inde cùm audissent fratres, occurrerũt nobis vsque ad Apij forum, ac† tres Tabernas. Quos cùm vidisset Paulus, gratias agens Deo, accepit fiduciam.

tribus Tabernas.

16 * Cùm autem venissemus Romam, permissum est Paulo† manere sibimet cum custodiente se milite.

permanere

17 * Post tertium autem diem conuocauit primos Iudæorum. Cúmq;† conuenissent, dicebat eis, Ego, viri fratres, nihil aduersus plebem faciens, aut morem paternum, vinctus ab Ierosolymis traditus sum in manus Romanorum.

venissent

18 * Qui cùm interrogationem de me habuissent, voluerunt me dimittere, eò quòd nulla esset causa mortis in me.

19 * Contradicentibus autem Iudæis, coactus sum appellare Cæsarem; non quasi Gentem meam habens aliquid accusare.

20 * Propter hanc igitur causam rogaui vos videre & alloqui. Propter spem enim Israel, catena hac circundatus sum.

11 * Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἠχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, ἀλεξανδρείνῳ, παρασήμῳ διοσκούροις.

12 * καὶ καταχθέντες εἰς συρακούσας, ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς.

13 * ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς ῥήγιον· καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς ποτιόλους·

14 * οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς, παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν ῥώμην ἤλθομεν.

15 * κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις ἀππίου φόρου καὶ τριῶν ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν ὁ παῦλος, εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, ἔλαβε θάρσος.

16 * ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς ῥώμην, ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ· τῷ δὲ παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ' ἑαυτὸν, σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.

17 * ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι τὸν παῦλον τοὺς ὄντας τῶν ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν ῥωμαίων.

18 * οἵτινες διακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι, διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί.

19 * ἀντιλεγόντων δὲ τῶν ἰουδαίων, ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι.

20 * διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν, παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.

---

[1] קְרָא [2] מלונות [3] יְדָא
[4] חֵיל [5] עֲלַל [6] נתן רשות
[7] שְׁרָא לוֹן [8] מן לשון יין
[9] קוּם [10] שְׁלַם [11] שְׁאַל
[12] אָבָא [13] שָׁרָא [14] רְשָׁא
[15] ראה [16] מות [17] קוּם
[18] לגמרי [19] אֲלַץ [20] קְעָא
[21] שוּעָה [22] קַטְרֵג הלשן

[1] לְשׁוּקָא [2] דְּמָתְקְרָא אַפְּיוֹס פּוֹרוֹס וְעַדְּמָא לַחְלָת [3] חָנְנָן וְכַד חָזָא אִנּוּן פּוֹלוֹס [4] אוּדִי לַאלָהָא [5] וְאִתְחַיַּל ׃
[6] 16 וְעַדַּן לְרוּמָא [7] וְאִפֵּיס קֶנְטְרוּנָא לְפוֹלוֹס [8] דְּנִשְׁרֵא אַיכָּא דְצָבֵא עִם [9] אֶסְטְרַטְיוֹטֵא הַוּ דְנָטַר הֲוָא לֵהּ ׃
[10] 17 וּמִן בָּתַר תְּלָתָא יַומִין שַׁדַּר פּוֹלוֹס קָרָא לְרִישֵׁיהוּן דְּיִהוּדָיָא וְכַד אֶתְכַּנְשׁוּ אֲמַר לְהוּן גַּבְרָא אַחַי אֲנָא כַּד בְּמִדַּם לָא
[11] קָמֵת לוּקְבַל עַמָּא וְנָמוֹסָא דַאבָהָתַי בַּאסוּרָא [12] אֶשְׁתַּלֵּמֵת מִן אוּרְשְׁלֵם בְּאִידָא דְרוּמָיָא ׃
[13] 18 וְהִנּוּן כַּד שְׁאַלוּנִי [14] צְבוֹ [15] דְּנִשְׁרוּנַנִי מָטֶל דְּלָא אֶשְׁכַּחוּ בָּחַרִי [16] רְשִׁינָא מִדַּם [17] דְּשַׁוָא לְמוֹתָא ׃
[18] 19 וְכַד [19] קַיְמִין הֲוָו [20] לוּקְבָלִי יְהוּדָיָא [21] אֶתְאַלְצֵת [22] דַאקְרָא [23] בְּגַן קֵסַרְלָא אַיךְ אִית לִי [24] דַאקַטְרֵג בְּסִדַּם לְבַנֵי עַמִּי ׃
[25] 20 מָטֶל הָנָא בְּעִית מָגְכוּן דְּתִאתוּן וְאִתְחֲזֵכוּן וַאשְׁתַּעָא לְכוּן מְלֵין מָטֶל גֵּיר סַבְרָא דְיִסְרָאֵל אֲסִיר אֲנָא בְּשִׁשַׁלְתָּא הָדָא ׃

21 * At illi dixerunt ei, Nos neque epistolam de te accepimus à Jhoudæa, neque quisquam ex fratribus qui venerunt ab Ourischlem dixerunt nobis quicquam mali de te.

22 * Velimus autem ex te audire quod sentias, quoniam hanc doctrinam scimus à nemine recipi.

Dominica x. post Pentecosten.

23 * Proinde constituerunt ei diem, & congregati sunt, conueneruntque ad eum plurimi quò loci diuersabatur, & reuelauit eis regnũ Dei, testificans & persuadẽs eis super Jeschua ex lege Mousche, & ex Prophetis, à mane adusque vesperam.

24 * Quidam autem ex eis assentiebantur sermonibus ipsius, alij verò non assentiebantur.

25 * Cæterùm discesserunt ab eo quum discordes essent inter se, & dixisset eis ipsemet Paulus hoc verbum: Perbellè locutus est Spiritus sanctitatis per os Eschaio prophetæ aduersus patres vestros.

26 * Dum dixit, Vade ad populum istum, & dic eis, Auditu audietis, & non intelligetis, videbitisque & non animaduertetis.

27 * Tenebris enim offusum est cor populi istius, & auribus suis grauiter audierunt, & oculis suis conniuerunt, ne videant oculis suis, & audiant auribus suis, & intelligant corde suo, & conuertantur ad me, & remittam eis culpam.

28 * Notum ergo sit vobis hoc, gentibus missam esse hanc redemptionem Dei, & illos quidem hanc audituros.

Deest versus 29.

30 * Conduxit autem sibi Paulus proprias ædes, in eisque egit biennium, & illic excipiebat eos omnes qui ad ipsum veniebant.

31 * Prædicabatque de regno Dei, & docebat palàm de Domino nostro Jeschua Meschicho absque prohibitione.

---

21 אָמְרִין לַהּ הֵכִין חָנָן אֲגַרְתָּא עַלַיִךְ לָא קִבְּלַן מִן יְהוּד וְלָא אֶנָשׁ מִן אֲחֵא דְאַתוּ מִן אוּרְשְׁלֵם אֲמַרוּ לַן מִדַּם דְּבִישׁ עָלַיִךְ׃
22 צְבִינַן דִּין דְּנִשְׁמַע מִנָּךְ מִדַּם דְּמַחְדַּעָא אַנְתְּ מִטָּל דְּיוּלְפָּנָא הָנָא יָדְעִינַן דְּעַל אֶנָשׁ לָא מִקַּבֵּל׃

23 וְאַקִּימוּ לַהּ יוֹמָא וְכַנְשׁוּ וְאַתוּ לְוָתָהּ סַגִּיאֵא כַּד נְשַׁרְיָא הֲוָא וַגְלָא לְהוּן עַל מַלְכוּתָא דֵאלָהָא כַּד מְסַהֵד לְמִפַּס לְהוּן עַל יֵשׁוּעַ מִן נָמוּסָא דְמוּשֶׁא וּמִן נְבִיֵּא מִן צַפְרָא וְעַדְמָא לְרַמְשָׁא׃
24 וַאנָשִׁין מְנַחוּן מִתְּטַפְּסִין הֲוֵי לְמִלּוֹהִי וְאַחֲרָנָא לָא מִתְּטַפְּסִין הֲוֵי׃
25 וְאִשְׁתַּרִיו מִן לְוָתָהּ כַּד לָא שְׁלִמִין לַחֲדָדָא וְאַמַר לְהוּן הוּ פּוּלוֹס מִלְּתָא
אגרת אתא צבא
רעא רצה יולף ידע
קום מעיד ומפתח
טפס מלל שרא
שלם הסכים מלל

Actorum Apostolorum Beatorum Finis, hoc est, Historiæ eorum.

21 ‡ At illi dixerunt ad eum, Nos neque literas accepimus de te à Iudæa, neque adueniens aliquis fratrum nuntiauit, aut locutus est quid de te malum.

22 ‡ Rogamus autem à te audire quæ sentis: nam de secta hac notum est nobis quia vbique ei contradicitur.

21 ‡ Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον, ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν.

22 ‡ ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστόν ἐστιν ἡμῖν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.

23 ‡ Cùm constituissent autem illi diem, venerunt ad eum in hospitium plures: quibus exponebat, testificans regnum Dei, suadénsque eis de Iesu ex lege Moysi & Prophetis, à mane vsque ad vespe- F ram.

23 ‡ Τάξαμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν, ἦκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπό τε τοῦ νόμου Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωὶ ἕως ἑσπέρας.

24 ‡ Et quidam credebant his quæ dicebantur, quidam verò non credebant.

24 ‡ καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν.

25 ‡ Cúmque inuicem non essent consentientes, discedebant, dicente Paulo vnum verbum: Quia bene Spiritus sanctus locutus est per Isaiam Prophetam ad patres †nostros,

25 ‡ ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,

†vestros. Act. 13. c. 14. Marc. 4. c. 13. Luc. 8. c. 10. Ioh. 12. c. 40. Rom. 11 c. 8. ad cor.

26 ‡ Dicens, Vade ad populum istum, & dic †, Aure audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non perspicietis.

26 ‡ λέγων, πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ εἰπόν, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε.

27 ‡ Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos compresserunt: ne fortè videant G oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & sanem eos.

27 ‡ ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μή ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

28 ‡ Notum ergo sit vobis, quoniã Gentibus missum est† salutare Dei, & ipsi audient.

28 ‡ γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

hoc

29 ‡ Et cùm hæc dixisset, exierunt ab eo Iudæi, multam habentes inter se quæstionem.

29 ‡ καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ζήτησιν.

30 ‡ Mansit autem biennio toto in suo conducto: & suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum:

30 ‡ ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι· καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν,

31 ‡ Prædicans regnum Dei, & docens quæ sunt de Domino Iesu Christo cum omni fiducia, sine prohibitione.

31 ‡ κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως.

---

[1] אֲנָא [2] אָזֵל [3] סְכַל
[4] חָזָא [5] בְּחַר הכיש
[6] עָבָא אחזי [7] שְׁמַע
[8] וְקַר [9] באזניהון
[10] סְכַל [11] תוּב שוב
[12] יְדַע [13] פרין
[14] אִתְיָא [15] כְּרַז

[16] דְּלָא שַׁפִּיר מַלֵּל רוּחָא דְקוּדְשָׁא בְּפוּם אַשַׁעְיָא נְבִיָא לְוַקְבַל אֲבָהָתְכוֹן ׃
[17] לְהוֹן דְּשַׁמְעָא תִּשְׁמְעוּן וְלָא תִסְכְּלוּן וְחָזוֹן וְלָא תִבְחָרוּן ׃
[18] אַוְקְרוּ עַיְנֵיהוֹן עַמָּא הָדֵן וּבְעִינֵיהוֹן זְנָשְׁמְעוּן כְּאַרְנֵיהוֹן וְנִסְתַּכְּלוּן בְּלִבְּהוֹן וַנְתוּבוּן לְוָתִי וַאֲשַׁבּוּקְלְהוֹן ׃
[19] יְהִידַע לְכוֹן הַכִּיל הָדָא דְּלְעַמְמָא אֶשְׁתַּדַּר הֲנָא פּוּרְקָנָא דְאַלָּהָא הֵנוּן גַּיר וְאַף שָׁמְעִין לַהּ ׃
[20] וְאַגַּר לַהּ פּוּלוּם מִן דִּילַהּ בֵּיתָא וַהֲוָא בַּהּ תַּרְתֵּין שְׁנִין וּמְקַבֵּל הֲוָא כָּל דְּאָתֵין הֲוָו לְוָתַהּ ׃
[21] וּמַכְרֵז הֲוָא עַל מַלְכוּתַהּ דְאַלָּהָא וּמַלֵּף הֲוָא עִין בְּגָלָא עַל מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּלָא כָּלִין ׃
[22] כַּד אֲמַר דְּזַל לְוָת עַמָּא הָנָא וַאֲמַר
[23] אֶתְעַבִּי לַהּ גַּיר לִבַּהּ דְּעַמָּא הָנָא וּמִשְׁמַעְתְּהוֹן

שְׁלֵם פְּרַקְסִיס דְשְׁלִיחֵא טוּבְנָא הָנוּ דִּין תִּשְׁעִיתְהוֹן

Τέλος τῶν πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

PRÆFATIO SANCTI HIERONYMI PRESBYTERI IN OMNES EPISTOLAS BEATI PAVLI APOSTOLI.

PRIMVM quæritur, Quare poſt euangelia quæ ſupplementum Legis ſunt,& in quibus nobis exempla& pręcepta viuendi pleniſſimè digeſta ſunt; voluerit Apoſtolus has epiſtolas ad ſingulas Eccleſias deſtinare. Hac aũt cauſa factum videtur,vt ſcilicet initia naſcentis Eccleſiæ nouis cauſis exiſtentibus præueniret,& vt præſentia atque oriẽtia reſecaret vitia; & poſt futuras excluderet quæſtiones: exemplo prophetarũ qui poſt editã legem Moyſi,in qua omnia Dei mandata legebantur, nihilominus tamen doctrina ſua rediuiua ſemper populi compreſſere peccata; & propter exemplum viuendi libros ad noſtram etiam memoriam tranſmiſerunt. Deinde quæritur, Cur non amplius quàm decem epiſtolas ad Eccleſias ſcripſerit. Decem ſunt enim cum ea quæ dicitur ad Hebręos. Nam reliquæ quatuor ad diſcipulos ſpecialiter ſunt porrectæ. Vt oſtenderet nouum non diſcrepare à veteri teſtamento, & ſe contra legem non facere Moyſi,ad numerũ primorum decalogi mandatorũ ſuas epiſtolas deſtinauit:& quot ille præceptis à Pharaone inſtituit liberatos; totidem hic epiſtolis à diaboli & idolatriæ ſeruitute edocet acquiſitos. Nam & duas tabulas lapideas duorum teſtamentorum figuram habuiſſe, viri eruditiſſimi tradiderunt. Epiſtolam ſanè quæ ad Hebręos ſcribitur, quidam Pauli non eſſe contendunt, eò quòd non ſit eius nomine titulata, & propter ſermonis ſtiliq̃ue diſtantiam: ſed aut Barnabę iuxta Tertullianum,aut Lucæ iuxta quoſdam,vel certè Clementis diſcipuli Apoſtolorum & Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ poſt Apoſtolos ordinati. Quibus reſpondendum eſt: Si propterea Pauli non erit, quia eius non habet nomen: ergo nec alicuius erit, quia nullius nomine intitulatur. Quod ſi inconueniens abſurdũmque eſt,ipſius magis eſſe credenda eſt, quæ tanto doctrinæ ſuæ fulget eloquio. Sed quoniam apud Hebræorum Eccleſias quaſi deſtructor Legis falſa ſuſpicione habebatur,voluit tacito nomine de figuris Legis & veritate Chriſti reddere rationem, ne odium nominis in fronte prætitulati vtilitatem excluderet lectionis. Non eſt ſanè mirum ſi eloquentior videatur in proprio, id eſt, in Hebræo,quàm in peregrino,id eſt, in Grẹco quo cæteræ epiſtolæ ſunt ſcriptę ſermone. Mouet etiam quoſdam quare Romanorum epiſtola in primo ſit poſita, cùm eam non primò ſcriptam ratio manifeſtet. Nam hanc ſe proficiſcentem Hieroſolymam ſcripſiſſe teſtatur,cùm Corinthios & alios iam antè vt miniſterium quod ſecum portaturus erat, colligerent; litteris adhortatus ſit. Vnde & intelligi quidam volunt,ita omnes epiſtolas ordinatas, vt prima poneretur, quamuis poſterior fuerit deſtinata; vt per ſingulas epiſtolas gradibus ad perfectiora veniretur. Romanorum namq̃ue pleriq̃ue tam rudes erant,vt non intelligerent Dei ſe gratia & non ſuis meritis eſſe ſaluatos; & ob hoc duo inter ſe populi conflictarent. Idcirco illos indigere aſſerit corrigi, vitia gentilitatis priora commemorans: Corinthijs aũt iam dicit ſcientiæ gratiam eſſe conceſſam,& non tam omnes increpat, quàm,cur peccantes non increpauerunt,reprehendit; ſicut ait. Auditur inter vos fornicatio. Et iterum: Congregatis vobis cũ meo ſpiritu,tradere huiuſmodi Satanæ. In ſecunda verò laudantur,& vt magis ac magis proficiant commonentur. Galatę verò iam nullius criminis arguuntur; niſi hoc tantùm,quòd callidiſſimis Pſeudoapoſtolis crediderunt. Epheſij ſanè nulla reprehenſione,ſed multa laude,ſunt digni, quia fidem Apoſtolicam ſeruauerunt. Philippenſes etiam multò magis collaudantur, qui nec audire quidem falſos Apoſtolos voluerunt. Theſſalonicenſes nihilominus in duabus epiſtolis omni laude proſequitur,eò quòd non ſolùm fidem inconcuſſam ſeruauerint veritatis, ſed etiam in perſecutione ciuium fuerint conſtantes inuenti. Coloſſenſes autem tales erant,vt cùm ab Apoſtolo viſi corporaliter

non fuissent, hac laude digni haberentur. Et si corpore, inquit, absens sum, sed spiritu vobiscum sum gaudens & videns ordinem vestrum. De Hebræis verò quid dicendum; est quorum Thessalonicenses qui plurimum laudati sunt, imitatores facti esse dicuntur? Sicut ipse ait: Et vos fratres imitatores facti estis Ecclesiarum Dei quæ sunt in Iudæa. Eadem enim passi estis & vos à contribulibus vestris, quæ & illi à Iudæis. Apud ipsos quoque Hebræos eadem commemorat, dicens: Nam & vinctis compassi estis; & rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem; & manentem substantiam.

PROLOGVS SPECIALIS IN EPISTOLAM AD ROMANOS.

ROMANI sunt qui ex Iudæis & Gentibus crediderunt. Hi superba cõtentione volebant se alterutrum superponere. Nam Iudæi dicebant: Nos sumus populus Dei, quos ab initio dilexit & fouit; nos circuncisi ex genere Abraham, sancta descendimus ex stirpe. Et notus retro apud Iudæam tantùm Deus. Nos de Ægypto signis Dei & virtutibus liberati, mare sicco pertransiuimus pede, cum inimicos nostros grauissimi fluctus inuoluerent: Nobis pluit manna Dominus in deserto; & quasi filius suus celeste pabulum ministrauit. Nos die noctúque in columna nubis, ignisq; præcessit, vt nobis in inuio iter ostenderet. Atque vt cætera eius circa nos immensa beneficia taceamus, nos soli digni fuimus Dei legem accipere, & vocem Dei loquentis audire, eiusq; cognoscere voluntatem. In qua lege nobis promissus est Christus, ad quos etiam ipse se venisse testatus est, dicens: Non veni nisi ad oues quæ perierant domus Israel, cùm vos canes potius quàm homines appellauerit. Æquum ne ergo est vt idola hodie deserentes, quibus ab initio deseruistis, nobis comparemini; & non potius in proselytorum locum ex legis auctoritate & consuetudine deputemini? Et hoc ipsum non merebamini, nisi quia larga semper Dei clementia voluit vos ad nostram imitationem admittere. Gentes etiam econtrario respondebant. Quanto enim maiora erga vos Dei beneficia narraueritis, tãto maioris vos criminis reos esse monstrabitis. Sẽper enim his omnibus extitistis ingrati: nam ipsis pedibus quibus aridum mare transistis, ludebatis ante idola quæ fecistis; & ipso ore quo paulo antè ob necem aduersariorum Domino cantaueratis, simulachra vobis fieri poposcistis; illis oculis quibus venerãdo Deum in nube vel igni conspicere solebatis, simulachra intuebamini. Manna quoque vobis fastidio fuit, & semper in deserto contra Dominum murmurastis, ad Ægyptum vnde vos manu valida eiecerat, redire cupientes. Quid plura? Ita patres vestri crebra prouocatione Dominum irritauerunt, vt omnes in eremo morerentur, nec plus ex senioribus eorum quàm duo homines terram repromissionis intrarent. Sed quid antiquà replicamus cùm etiam si illa minimè fecissetis, de hoc solo nemo vos dignos venia iudicaret, quòd Dominum Christum, prophetarum semper vobis vocibus repromissum, non solùm suscipere noluistis; sed etiam morte pessima peremistis? Quem vt nos cognouimus, statim credidimus, cùm nobis de eo antea non fuerit prædicatum. Vnde probatur quòd idolis seruiuimus, non obstinationi mentis, sed ignorantiæ deputandum. Qui enim cognitum illico sequimur: olim vtique sequeremur, si antea cognouissemus. Sic autem vos de generis nobilitate iactatis, quasi non morum imitatio magis quàm carnalis natiuitas filios vos faciat esse sanctorum. Denique Esau & Ismael, cùm de stirpe sint Abrahæ, minimè tamen in filijs reputantur. His taliter altercantibus, Apostolus se medium interponens, ita partium dirimit quæstiones, vt neutrum eorum sua iustitia salutem meruisse confirmet; ambos verò populos & scienter & grauiter deliquisse. Iudæos quidem, quòd per

per prauaricationem Legis Deum inhonorauerint; Gentes verò, quòd cùm cognitum de creatura creatorem vt Deum debuerint venerari, gloriam eius in manufacta mutauerint simulacra. Vtrosque etiam similiter veniam consecutos, æquales esse verissima ratione demonstrat. Præsertim cùm in eadem Lege prædictum sit, & Iudæos & Gentes ad Christi fidem vocandos esse ostendat. Quamobrem vicissim eos humilians ad pacem & concordiam cohortatur.

ARGVMENTVM.

ROMANI sunt partis Italiæ. Hi præuenti sunt à falsis Apostolis, & sub nomine Domini nostri Iesu Christi, in Legem & Prophetas erant inducti. Hos reuocat Apostolus adveram & euangelicam fidem, scribens eis à Corintho.

IN NOMINE DOMINI DEIQVE NOSTRI IESCHVA MESCHICHO SCRIBIMVS QVATVORDECIM EPISTOLAS PAVLI Apostoli, eiusdem Domini nostri Ieschua Meschicho.

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

EPISTOLA PAVLI APOSTOLI AD ROMANOS.

Lectio quotidiana.

CAP. I.

1 PAVLVS seruus Ieschua Meschicho vocatus, & Apostolus, separatus ad Euangelium Dei,
2 * Quod antè promiserat per Prophetas suos in
3 Scripturis sanctis * De filio illo suo (qui natus est secundùm carnem ex semine domus
4 Dauid; * Et agnitus filius Dei in virtute & Spiritu sancto, qui resurrexit à mortuis,) nempe Ieschua Meschicho Domino no-
5 stro. * Per quem accepimus gratiam & Apostolatum inter omnes gentes vt obediant fidei nominis ipsius;
6 * Ex quibus & vos vocati estis per Ie-
7 schua Meschicho; * Omnibus qui Romæ estis, dilectis Dei, vocatis, & sanctis, Pax & gratia vobiscum sit à Deo Patre nostro & à Domino nostro Ieschua Meschicho.
8 * In primis gratias ago Deo meo per Ieschua Meschicho vestrùm omniũ causa, quòd fides vestra audiatur in vniuerso mundo.
9 * Testis est enim mihi Deus, cui seruio spiritu in Euangelio filij ipsius, quòd absque cessatione semper meminerim vestri in precibus
10 meis. * Rogóque vt si tandem aperiatur mihi
11 via voluntate Dei, veniam ad vos. * Quandoquidẽ vehemẽter opto videre vos vt largiar
12 vobis donũ spiritus quo stabiliamini. * Simulque consolationẽ capiamus fide vestra mea, q.

Feria sexta secundæ Ieiunij.

13 * Velim autem sciatis, fratres mei, me multoties desiderasse venire ad vos, sed prohibitum fuisse etiamnum, vt etiã inter vos fructum haberem, sicut & inter cæteras Gentes

בְּשֵׁם מָרָן וַאלָהָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא כְּתִבִינַן אַרְבַּתְעֲסַר אֶגְרָתָא דְּפַוּלוֹס שְׁלִיחָא דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא

פַּוּלוֹס [a]אֶגְרָתָא דְּפַוּלוֹס שְׁלִיחָא דַּלְוָת דְּרוּמָיֵא: [b]קְרִינָא וְכָלִיוֹם א קפלאון א עַבְדָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא [c]קְרִיָא [d]וְשְׁלִיחָא [e]דְּאִתְפְּרַשׁ [f]לְאַוֹנְגֶלְיוֹן דַּאלָהָא: [2] דְּמִן קֳדִים [g]מְלַךְ בְּיַד נְבִיאֵהִי בְּכְתָבֵא קֻדִּישָׁא: [3] עַל בְּרֵה הַוֵ [h]דְּאִתְיְלַד בַּבְסַר מִן זַרְעָא דְּבֵית דָּוִיד: [4] [i]וְאִתְיְדַע בְּרָא דַּאלָהָא בְּחַיִל [j]מִתְקַדֵּשׁ וְקָם מִן בֵּית [k]מֵיתָא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מָרָן: [5] [l]וּבֵה נְסַבְנָן טִיבוּתָא [m]וְשְׁלִיחוּתָא בְּכָלְהוֹן עַמְמֵא אֵיךְ דְּנִשְׁתַּמְּעוּן

[a] אגרת [b] קְרָא [c] קְרָא [d] שְׁלַח [e] פְּרַשׁ [f] לבשורה מן לשון יון [g] מבשרת [h] יְלַד [i] יְדַע [j] מוּת [k] מוב או טוב [l] שְׁלַח

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD ROMANOS.

CAP. I.

1 PAVLVS seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Euangelium Dei,

2 Quod antè promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis,

3 De filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundùm carnem,

4 Qui prædestinatus est filius Dei in virtute, secundum spiritum sanctificationis, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri,

5 Per quem accepimus gratiã & Apostolatum ad obediendum fidei in omnibus Gentibus pro nomine eius.

6 In quibus estis & vos vocati Iesu Christi,

7 Omnibus qui sunt Romæ dilectis Dei, vocatis sanctis; Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo.

8 Primùm quidem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annuntiatur in vniuerso mundo.

9 Testis enim mihi est Deus, cui seruio in spiritu meo in Euãgelio filij eius, quòd sine intermissione memoriam vestri facio

10 Semper in orationibus meis: obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperũ iter habeam in voluntate Dei, veniendi ad vos.

11 Desydero enim videre vos, vt aliquid impertiar vobis gratiæ spiritalis, ad confirmandos vos:

12 Id est, simul consolari in vobis per eam quæ inuicem est fidem vestram atque meam.

13 NOLO autem vos ignorare fratres quia sæpè proposui venire ad vos, & prohibitus sum vsque adhuc, vt aliquem fructum habeam in vobis, sicut & in cæteris Gentibus.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ἀποστόλου πρὸς ῥωμαίους ἐπιστολή.

κεφ. α.

1 Παῦλος δοῦλος ἰησοῦ χρισοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ,

2 ὃ προεπηγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις,

3 περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος δαβὶδ κατὰ σάρκα,

4 τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει, κατὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης, ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν ἰησοῦ χρισοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν·

5 δι᾽ οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίσεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ·

6 ἐν οἷς ἐσε καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ ἰησοῦ χρισοῦ·

7 πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ῥώμῃ, ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χρισοῦ.

8 πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ ἰησοῦ χρισοῦ, ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίσις ὑμῶν καταγγέλλε ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.

9 μάρτυς γάρ μου ἐσὶν ὁ θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι

10 πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος, εἴπως ἤδη ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ, ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.

11 ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ σηριχθῆναι ὑμᾶς·

12 τοῦτο δέ ἐσι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τοῦ ἐν ἀλλήλοις πίσεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.

13 Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.

---

6 לְהַיְמָנוּתָא דְּשִׁמֵּה׃ 6 דְּאַף אַנְתּוּן סְנֻהוּן אַנְהוּן קְרְיֵא בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 7 לְכָלְהוֹן דְּבַרְהוּמִי חַבִּיבוּהִי דַּאלָהָא קְרְיֵא׃
7 על־אפי בעבור 8 הימן 8 שְׁמַע 8 סעיד. א בשורה
7 שְׁלָא חפיד 7 דְּכַר זכר
8 אֶלָא חפלותי 8 פְּתַח
8 אֶבָא 8 אֶתָא 8 סְנָא אות
8 חֲזָא 8 נְתַל 8 יַחַב
8 שְׁרַד חוק 8 וחד 8 בְּרָא

8 קַדְמָא לְהַיְמָנוּתְכוֹן דְּשִׁמְעַת בְּכָלְהוֹן עָלְמָא׃ 9 אֲרוּם סָהֵד הוּא לִי גִּיר אֱלָהָא דְּלֵהּ מְשַׁמֵּשׁ אֲנָא בְּרוּחַי בְּאוֹנְגְּלְיוֹן
דִּבְרֵהּ דַּדְלָא שְׁלָוָא בְּכָל זְבַן סְהַדְכַּר אֲנָא לְכוֹן בַּצְלוֹתָי׃ 10 וּסְתְחַנַּן אֲנָא דְּאִם כְּדוּ הֲהַפְּתַח לִי אוֹרְחָא בְּצִבְיָנָה
דְּאלָהָא דְּאֵתָא לְוָתְכוֹן׃ 11 מְסָל דְּטַב סָוָא אֲנָא דְּאֶחְזֵיכוֹן וּאֶתֵּל לְכוֹן מְוַהַבְתָּא דְּרוּחַ דְּבָה הֶשְׁתַּרְרוּן׃
12 וַאכְחֲדָא נְהַבִּיא בְּהַיְמָנוּתָא דִּילְכוֹן וְדִילִי׃ 13 וְעָרוּבְתָּא דְּתֵרִין רְצוּמָא ב 14 צְבָא אֲנָא דִּין דְּהַדְעוּן אָחֵי דְּזַבְנִין
סַגִּיאִין צְבִית דְּאֵתֵא לְוָתְכוֹן וְאִתְכְּלִיהּ עַדְמָא לְהָשָׁא וְאַף בְּכוֹן נְגֻוָא לִי אֲדֵשָׁא אֵיךְ דְּבִשְׁרְכָא דְּעַמְמַיָא׃

14 * ܒܝܘܢܝܐ ܘܠܒܪܒܪܝܐ ܚܟܝܡܐ ܘܠܣܟܠܐ ܕܝܠܝ ܗܘܐ. ܘܟܕ ܡܬܬܝ
15 ܠܡܐܡܪ ܠܟܘܢ. * ܘܡܢܝܢ ܡܬܚܝܠ ܐܢܐ. ܕܐܦ ܠܟܘܢ
16 ܕܒܪܘܡܝ ܐܢܬܘܢ. * ܠܐ ܡܬܟܣܝܢ ܐܢܐ ܡܢ ܒܫܪܬܐ
ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ. ܡܛܠ ܕܚܝܠܐ ܕܐܠܗܐ ܗܘ ܠܟܠ ܕܡܗܝܡܢܝܢ
ܒܗ. ܠܝܗܘܕܝܐ ܩܕܡܝܬܐ. ܘܠܝܘܢܝܐ ܕܐܦ ܠܗܠܝܢ
17 ܡܢ ܐܘܡܬܐ. * ܕܒܗ ܡܓܠܝܐ ܙܕܩܬܐ ܕܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ
ܠܗܝܡܢܘܬܐ ܩܕܡ ܡܢ ܡܟܬܒܐ ܕܐܡܪ ܙܕܝܩ. ܒܗܝܡܢܘܬܐ
18 ܢܚܐ. * ܡܓܠܝ ܠܗܝ ܡܢ ܫܡܝܐ ܪܓܙܐ ܕܐܠܗܐ ܥܠ
ܟܠ ܥܘܠܬܐ. ܘܥܠ ܟܠ ܪܫܝܥܘܬܐ ܕܒܢܝ ܢܫܐ
ܕܡܫܪܪܝܢ ܫܪܪܐ ܒܥܘܠܬܐ. ܕܡܕܥ ܕܐܠܗܐ ܐܝܬ
19 ܒܗܘܢ. * ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܐܬܓܠܝ ܠܗܘܢ. ܕܐܦ ܡܢ
ܡܕܝܢܬܐ ܕܒܪܝܬܐ ܡܬܚܙܝ ܠܗ ܡܢ ܒܪܝܬܗ ܕܥܠܡܐ
20 ܡܬܚܙܝ. * ܕܥܬܝܪ ܡܢ ܒܪܝܬܐ ܕܥܠܡܐ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ
ܕܐܠܗܘܬܗ. ܕܚܙܝܢ ܡܬܚܙܝ ܡܢ ܥܒܝܕܬܐ. ܡܢ ܥܠ
ܡܕܝܢܬܐ ܕܐܠܗܘܬܗ. ܘܥܠ ܚܝܠܗ. ܘܠܝܬ ܠܗ ܥܠܬܐ ܕܬܬ
21 ܡܬܬܠܝ. * ܡܛܠ ܕܐܦ ܕܝܕܥܘ ܠܐܠܗܐ. ܠܐ ܐܝܟ ܐܠܗܐ
ܡܫܒܚܝܢ ܘܠܐ ܡܘܕܝܢ ܠܗ. ܐܠܐ ܐܬܚܒܠܘ ܒܡܚܫܒܬܗܘܢ
ܘܐܬܚܫܟ ܠܒܗܘܢ ܣܟܠܐ. ܡܬܚܟܡܝܢ ܗܘܘ ܠܡܚܫܒܬܗܘܢ
22 ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܗܘܢ. ܘܠܐ ܡܫܒܚܘ. * ܡܛܠ ܗܢܐ
23 ܡܫܠܡ ܠܗܘܢ ܡܪܝܡܐ ܕܠܐ ܡܬܒܠܐ. * ܘܫܚܠܦܘ
ܠܡܪܝܡܘܬܗ ܕܠܐ ܡܬܚܒܠ ܒܕܡܘܬܐ ܕܡܫܝܚܐ
ܕܒܪܝܬܐ ܘܕܥܦܐ ܘܕܪܡܫܐ. ܘܕܒܥܝܪܐ ܘܕܡܪܝܡܐ.
24 ܘܐܦܠܚܘ ܠܗܘܢ ܡܪܝܗܘܢ ܘܡܫܡܫܘ ܠܒܪܝܬܐ. * ܡܛܠ
ܗܢܐ ܐܫܠܡ ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܒܫܘܩܝ ܠܒܗܘܢ ܠܡܛܢܦܐ
ܕܦܓܪܗܘܢ ܒܝܢܝܗܘܢ. * ܕܫܚܠܦܘ ܠܫܪܪܐ ܕܐܠܗܐ
ܒܕܫܩܪܐ. ܘܫܡܫܘ ܠܒܪܝܬܐ ܡܢ ܒܪܝܗ ܕܐܠܗܐ
ܕܒܪܟ ܠܥܠܡܝܢ ܥܠܡܝܐ. ܐܡܝܢ. ✣ ✣ ✣
25 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܫܠܡ ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܠܫܘܩܝ
ܕܡܪܝܡܘܬܐ. ܕܐܦ ܢܫܐ ܢܫܢܝܘ ܡܫܡܫܬܗܘܢ
ܕܫܪܪܐ. ܘܫܒܩܘ ܠܒܪܝܬܐ ܡܢ ܒܪܝܗ ܕܥܠܡܐ.
ܕܒܪܟ ܠܥܠܡܝܢ ܥܠܡܝܐ. ܐܡܝܢ.
26 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܫܠܡ ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܠܫܘܩܝ
ܕܫܘܫܢܐ. ܕܢܫܐ ܢܫܢܝ ܡܫܡܫܬܗܘܢ
27 ܕܫܪܪܐ. ܘܕܕܟܪܐ ܠܡܫܡܫ ܠܢܫܐ. * ܘܐܦ
ܕܕܟܪܐ ܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܗܘܢ. ܐܦ ܢܫܐ ܕܕܟܪܐ
ܫܒܩܘ ܠܫܘܩ ܢܫܐ. ܘܫܪܪܘ ܒܗܘܢ ܕܕܟܪܐ
ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܗܘܢ. ܘܐܬܚܒܠܘ ܒܢܦܫܗܘܢ
ܕܫܘܫܢܐ ܕܢܫܐ ܢܫܢܝ ܡܫܡܫܬܗܘܢ ܕܫܪܪܐ.
ܘܐܦ ܕܕܟܪܐ ܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܗܘܢ. ܐܦ ܢܫܐ ܕܕܟܪܐ
ܫܒܩܘ ܠܫܘܩ ܢܫܐ. ܘܫܪܪܘ ܒܗܘܢ ܕܕܟܪܐ
ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܗܘܢ. ܘܐܬܚܒܠܘ ܒܢܦܫܗܘܢ
ܕܫܘܫܢܐ ܕܢܫܐ ܢܫܢܝ ܡܫܡܫܬܗܘܢ ܕܫܪܪܐ.
ܘܐܦ ܕܕܟܪܐ ܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܗܘܢ. ܐܦ ܢܫܐ ܕܕܟܪܐ
ܫܒܩܘ ܠܫܘܩ ܢܫܐ. ܘܫܪܪܘ ܒܗܘܢ ܕܕܟܪܐ
ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܗܘܢ. ܘܐܬܚܒܠܘ ܒܢܦܫܗܘܢ
ܕܫܘܫܢܐ ܕܢܫܐ ܢܫܢܝ ܡܫܡܫܬܗܘܢ ܕܫܪܪܐ.

14 *Græcis & Barbaris, sapientibus & stul-
tis, quoniam omni homini debitor sum ad
15 prædicandum. * Itaque diligenter satago, vt
vobis quoque qui Romæ estis, euangelizem.
16 * Non enim pudet me Euangelij, quoniam
virtus Dei est ad salutem omnibus in ipsum
credentibus, siue ex Iihoudæis primùm, siue
17 etiam ex Aramæis [Gentilibus.] * Iustitia
enim Dei per illud reuelatur ex fide in fidem:
sicut scriptum est, Iustus ex fide viuet.
18 * Siquidem reuelata est ira Dei è cælo ad-
uersus omnem iniquitatem & impietatem ho-
minum illorum, qui veritatem iniquitate de-
19 tinent. * Quia cognitio Dei patefacta est
in ipsis; Deus enim patefecit in eis.
20 * Recondita enim Dei à tactis mundi fun-
damentis ex ipsius creatione intellectu consp-
ciuntur cum eius potestas, tum eius diuinitas
æterna, ita vt sint absque prolatione Spiritus
[excusatione.]
21 * Quippe qui Deum cognouerint, non au-
tem vt Deum glorificauerunt eum, nec ei
gratias egerunt: sed inanes facti sunt in cogi-
tationibus suis, ac tenebris obductum est cor
eorum desipiens.
22 * Quúmque animo suo reputarent se esse
23 sapientes, ipsi insanierunt. * Et mutarũt glo-
riam Dei corruptionis expertis, in similitudi-
nem imaginis hominis corruptioni obnoxij, et
in similitudinem volucrium, & quadrupe-
dum, ac reptilium terræ.
24 * Propterea tradidit eos Deus cupiditati-
bus impuris cordium ipsorum, vt ignominia
25 afficerent corpus suum inter se. * Porrò com-
mutarunt veritatem Dei in mendacium, &
reueriti sunt, & seruierunt creaturis potius
quàm creatori earum, cui sint laudes & be-
nedictiones in sæculum sæculorum. Amin.

Quotidie.

26 * Propterea tradidit eos Deus perturba-
tionibus ignominiosis, quandoquidem fœmina
eorum mutarunt vsum suum rectum, &
27 quod rectum non est vsurparunt. * Et rursus
masculi quoque eorum similiter reliquerunt
rectum vsum fœminarum, libidinéq; prurie-
runt alius in aliũ, & masculi in masculos pu-
denda perpetrarunt; proinde retributionẽ er-
rori suo iustè debitã in semetipsos receperunt.

---

14 יונא ובברבריא חכימא וסכלא דלכלנש חייב אנא דאכרז ׃ 15 והכנא מתחפט אנא דאף לכון דברהומי
דבר ׃ 16 לא גיר בחת אנא בה באונגליון מטל דחילא הוא דאלהא לחיא דכל דמהימנין בה אן מן יהודיא
לקדם ואן מן ארמיא ׃ 17 כאנוחה גיר דאלהא בה מתגליא מן היסנותא איך דכתיב דכאנא מן
היסנותא נחא ׃ 18 מתגליא הו גיר רוגזה דאלהא מן שמיא על כלה עולהון ורושעהון דבנינשא חנון דקושטא
אחידין ׃ 19 מטל דידעוהה דאלהא גליא הי בהון אלהא גיר גלה בהון ׃ 20 בסיהה גיר דאלהא מן
ברויתה דעלמא לבריתה בסוכלא סתחזין וחילה ואלהותה דלעלם דנהוון דלא מפק ברוח ׃
21 מטל דידעו לאלהא ולא איך דאלהא שבחוהי ואודיו לה אלא אסתרקו בסחשבתהון ואתחשך לבהון

14 יונא ובברבריא חכימא וסכלא דלכלנש חייב אנא דאכרז ׃ 15 והכנא מתחפט אנא דאף לכון דברהומי
דבר ׃ 16 לא גיר בחת אנא בה באונגליון מטל דחילא הוא דאלהא לחיא דכל דמהימנין בה אן מן יהודיא
לקדם ואן מן ארמיא ׃ 17 כאנוחה גיר דאלהא בה מתגליא מן היסנותא איך דכתיב דכאנא מן
היסנותא נחא ׃ 18 מתגליא הו גיר רוגזה דאלהא מן שמיא על כלה עולהון ורושעהון דבנינשא חנון דקושטא
אחידין ׃ 19 מטל דידעוהה דאלהא גליא הי בהון אלהא גיר גלה בהון ׃ 20 בסיהה גיר דאלהא מן
ברויתה דעלמא לבריתה בסוכלא סתחזין וחילה ואלהותה דלעלם דנהוון דלא מפק ברוח ׃
21 מטל דידעו לאלהא ולא איך דאלהא שבחוהי ואודיו לה אלא אסתרקו בסחשבתהון ואתחשך לבהון

a חמט השחרל b סכר
c בחת ביש ח מן לשון יון
d חימן e גוים f צדקה מן
כון g גלא h חימן
i שגדיק j חיא k גלא
l עול m רשע n אשר אמא
o אחר p יבע q בסא שמן
r רמא s ברא t כמה

14 * Græcis ac Barbaris, sapientibus, & insipientibus debitor sum.
15 * †Ita quod in me promptum est, & vobis qui Romæ estis, euangelizare.
Itaque
16 * Non enim erubesco Euangelium. Virtus enim Dei est, in salutem omni credenti, Iudæo primùm & Græco.
17 * Iustitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in fidem: sicut scriptum est: Iustus autem ex fide viuet.
Abac. 2. d. Heb. 10. e. Gal. 3. b. 11.
18 * Reuelatur enim ira Dei de cælo, super omnem impietatem & iniustitiam hominum eorum qui veritatem Dei in iniustitia detinent.
19 * Quia quod notum est Dei, manifestum est in illis. Deus enim illis manifestauit.
20 * Inuisibilia enim ipsius, à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus & diuinitas: ita vt sint inexcusabiles.
21 * Quia cùm cognouissent Deũ: non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum.
Eph. 4. d. 17. d. 18.
22 * Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.
23 * Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum & quadrupedum, & serpentum.
24 * Propter quod tradidit illos Deus in desyderia cordis eorum, in immunditiam: vt contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis.
25 * Qui commutauerũt veritatem Dei in †mendacium: & coluerunt, & seruierunt creaturæ potius quàm creatori, qui est benedictus in sæcula. Amen.
mendacio
26 * PROPTERÉA tradidit illos Deus in passiones ignominiæ. Nam fœminæ eorum immutauerunt naturalem vsum, in eum vsum qui est contra naturam.
27 * Similiter autem & masculi, relicto naturali vsu fœminæ, exarserunt in desyderijs suis in inuicẽ, masculi in masculos turpitudinem operantes, & mercedem quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes.

14 * ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί.
15 * οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι.
16 * οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλλησι.
17 * δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται, ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.
18 * ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ, ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων.
19 * διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς ἐφανέρωσε.
20 * τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους·
21 * διότι γνόντες τὸν θεὸν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἐυχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία.
22 * φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν·
23 * καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν.
24 * διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς·
25 * οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.
26 * Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵτε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν.
27 * ὁμοίως καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν, ἣν ἔδει, τῆς πλάνης αὐτῶν, ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

---

22 וְכַד סָבְרִין בְּנַפְשָׁהוֹן דְּחַכִּימִין אִנּוּן שְׁטוֹ לְהוֹן ׃ 23 וְחַלְפוּ שֻׁבְּחֵהּ דַּאלָהָא דְּלָא מִתְחַבַּל
בְּדִמּוּתָא דְּצַלְמָא דְּבַרְנָשָׁא דְּמִתְחַבַּל וּבְדִמּוּתָא דְּפַרְחָתָא וְדַארְבְּעַת רַגְלֵיהּ וְזוּרְחָשָׁא דַּארְעָא ׃ 24 מָטֶל הָנָא אַשְׁלֵם
אִנּוּן אֱלָהָא לִרְגִיגָתָא טָמְאָתָא דְּלִבְּהוֹן דְּנִצְעָרוּן פִּגְרֵיהוֹן בְּהוֹן ׃ 25 וְחַלְפוּ שְׁרָרָה דַּאלָהָא בְּכִדְבוּתָא וְזַחֲלוּ
וְשַׁמְשׁוּ לְבְרִיָּתָא טַב מִן דַּלְבָּרוּיְהֵיז דְּלָהּ הִשְׁבְּחָן וּבוּרְכָן לְעָלַם עָלְמִין אָמֵין ׃ דְּכָלְיוֹם ג
26 מָטֶל הָנָא אַשְׁלֵם אִנּוּן אֱלָהָא לְכָאבָא דְּצַעֲרָא נְקֵבָתְהוֹן גַּיר חֲלַפוּ חֲשַׁחְתָּא דְּכִינְהֵין וְכַמְּרוּם וְלָא מִכָּן
אֶתְחַשְׁחוּ ׃ 27 וְחוּב אַף דְּכִרְיָהוֹן הָכֵנָא שְׁבַקוּ חֲשַׁחְתָּא דְּכִינָא דְּנֶקְבָתָא וַאשְׁתַּרְחוּ בְּרָגְתָא חַד עַל חַד וְדָכְרָא
עַל דְּכָרָא בְּחֶחְתָא עֲבַדוּ וּפוּרְעָנָא דְּזַדֵּק הֲוָא לְסָעְיוּתְהוֹן בַּקְנוּטְהוֹן קַבְּלוּהִי ׃

a סכל b שטא השתגע
c חלף המיר d שבח
e רמא f פרח עוף
g שלם h רגג חסד
i צער התעיב j גופותיהם
k אמת l כרב כזב m ברא
n יתר o ברוא בורא
p המצעלמן q בעעמיהם

28 * Et quemadmodum non iudicarunt apud se, vt cognoscerent Deum, ita tradidit eos Deus in notitiam vanam, vt agerent quæ non oportebat.

29 * Repleti omni iniquitate, & scortationibus, & amarulētia, & malitia, & cōtumelia, & liuore, & cæde, & furore, & fraude, & pessimis cogitationibus;

30 * Et murmuratione, & obtrectatione: & Dei osores, contumeliosi, tumidi, superbi, inuentores malorum, rationis expertes, qui parentibus suis immorigeri sunt.

31 * Item cum quibus nullum est certum fœdus, nulla charitas, nulla pax, nulla denique misericordia in eis.

32 * Qui quum norint iudicium Dei, quod eos qui talia perpetrant ad mortem damnat, non solùm ea peragunt, sed etiam associantur ijs qui ea faciunt.

CAP. II.

1 QVamobrem omni excusatione cares ô homo qui condemnas proximum: etenim hoc ipsum quod condemnas proximum tuum, teipsum peragis reum: quandoquidem in ea etiam quæ damnas tu ipse reuolueris.

Feria sexta tertiæ Ieiunij.

2 * Porrò scimus iudicium Dei esse cum veritate aduersus eos qui in his versantur.

3 * Quid autem cogitas o homo iudicans eos qui in his versantur, quum tu quoque in ijsdem verseris? te effugere iudicium Dei?

4 * An contra diuitias dulcedinis eius, & contra longanimitatem eius, atque contra locum quem dedit tibi [tolerantiam] audes? & ignoras te Dei clementia ad pœnitentiam deduci?

5 * Sed propter duritiam cordis tui quod non resipiscit, reponis tibi thesaurum iræ in diem indignationis, & reuelationis iusti iudicij Dei.

6 * Qui quidem rependit vnicuique secundùm opera ipsius?

7 * Fis quidem qui in perseuerantia boni operis gloriam & honorem, & incorruptionem expetunt, his inquam dabit vitam æternam:

8 * Fis verò qui calumniatores sunt, nec acquiescunt veritati, sed iniquitati obtemperant, rependet iram & furorem.

---

28 וא̇ך̇ ד̇לא̇ [a] ד̇נ̇י̇ ב̇נ̇פ̇ש̇ה̇ון̇ [b] ד̇נ̇ד̇ע̇ון̇ ל̇א̇ל̇ה̇א̇ א̇ש̇ל̇ם̇ א̇נ̇ו̇ן̇ א̇ל̇ל̇ה̇א̇ [c] ל̇מ̇ר̇ע̇א̇ ד̇מ̇ס̇ר̇י̇ק̇ו̇ת̇א̇ ד̇נ̇ה̇ו̇ון̇ ע̇ב̇ד̇ין̇ מ̇ד̇ם̇ ד̇ל̇א̇ [d] ו̇ל̇א̇

29 מ̇ל̇ס̇ל̇ין̇ כ̇ל̇ [e] ע̇ו̇ל̇ו̇ת̇א̇ [f] ז̇נ̇י̇ו̇ת̇א̇ ו̇מ̇ר̇י̇ר̇ו̇ת̇א̇ ו̇כ̇י̇ש̇ו̇ת̇א̇ [g] ו̇ע̇ל̇ו̇ב̇ו̇ת̇א̇ [h] ו̇ח̇ס̇מ̇א̇ ו̇ק̇ט̇ל̇א̇ [i] ו̇ח̇ר̇י̇נ̇א̇ ו̇נ̇כ̇ל̇א̇ [j] ו̇מ̇ח̇ש̇ב̇ת̇א̇ ב̇י̇ש̇ת̇א̇

30 ו̇ר̇ט̇נ̇א̇ [k] ו̇מ̇א̇כ̇ל̇ל̇ק̇ר̇צ̇א̇ ו̇ס̇נ̇י̇א̇ין̇ ל̇א̇ל̇ה̇א̇ [l] מ̇ע̇ע̇ר̇נ̇א̇ [m] ח̇ב̇ר̇ן̇ ש̇ב̇ר̇ר̇נ̇א̇ [n] מ̇ש̇כ̇ח̇י̇ ב̇י̇ש̇ת̇א̇ ח̇ס̇י̇ר̇י̇ [o] ר̇ע̇ע̇ין̇ ד̇ל̇א̇ב̇ה̇י̇ת̇ון̇

31 ל̇א̇ מ̇ס̇ת̇כ̇ל̇ין̇ ו̇ד̇ק̇י̇מ̇א̇ ל̇י̇ת̇ ל̇ה̇ון̇ ו̇ל̇א̇ [p] ח̇ו̇כ̇א̇ ו̇ל̇א̇ ש̇י̇נ̇א̇ ו̇ל̇א̇ ר̇ח̇מ̇א̇ א̇י̇ת̇ ב̇ה̇ון̇ : [q] [r] א̇י̇ל̇ין̇ ד̇כ̇ד̇ י̇ד̇ע̇ין̇ ד̇י̇נ̇ה̇

32 ד̇א̇ל̇ה̇ ד̇ל̇א̇ל̇י̇ן̇ ו̇ד̇א̇ך̇ ח̇ל̇ין̇ ס̇ע̇ר̇ין̇ ל̇מ̇ו̇ת̇א̇ מ̇ח̇י̇ב̇ ל̇א̇ ה̇ו̇א̇ ב̇ל̇ח̇ו̇ד̇ ע̇ב̇ד̇ין̇ ל̇ה̇י̇ן̇ א̇ל̇א̇ א̇ף̇ מ̇ש̇ת̇ו̇ת̇פ̇ין̇ ל̇א̇י̇ל̇ין̇ ד̇ה̇ל̇ין̇ ע̇ב̇ד̇ין̇ :

[s] מ̇ט̇ל̇ ה̇נ̇א̇ ל̇י̇ת̇ ל̇ך̇ מ̇פ̇ק̇ כ̇ר̇ו̇ת̇א̇ א̇ו̇ ב̇ר̇נ̇ש̇א̇ [t] ח̇ס̇ן̇ ח̇ב̇ר̇ך̇ ב̇ו̇ ג̇י̇ר̇ ד̇ד̇א̇ן̇ א̇נ̇ת̇ ח̇ב̇ר̇ך̇ נ̇פ̇ש̇ך̇ ה̇ו̇ מ̇ח̇ב̇י̇ב̇ א̇נ̇ת̇ ו̇א̇ף̇ א̇נ̇ת̇ ג̇י̇ר̇ ד̇ד̇א̇ן̇ א̇נ̇ת̇ ב̇ה̇י̇ן̇ ה̇ו̇ מ̇ת̇ה̇פ̇ך̇ א̇נ̇ת̇ :

[a] רוץ [b] ידע [c] לידעה [d] ראוי [e] מלא [f] עול [g] זנא [h] עושק [i] קנאה רעה [j] מחלוקת מן חדא [k] נכל [l] חשב [m] מלשינותא [n] צער מקלים [o] באים [p] מחהלים [q] מתאי רע [r] רעא ראה [s] טפס הקשיב [t] קום [u] אחת מן חבא

קפל און ב

28 * Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum: vt faciant ea quæ non conueniunt:

29 * Repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, † homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones,

homicidijs

30 * Detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inuentores malorum, parentibus non obedientes,

31 * Insipientes, incompositos, sine affectione, absque fœdere, sine misericordia.

32 * Qui cùm iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: non solùm qui ea faciunt, sed etiam qui cõsentiunt facientibus.

CAP. II.

Mat. 7. 1. PRopter quod inexcusabilis es ô homo * omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas. eadem qui enim agis † quæ iudicas.

2 * Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundùm veritatem in eos qui talia agunt.

3 * Existimas autem hoc ô homo qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei?

4 * An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis † contemnis, ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?

contemnis? ignoras

5 * Secundùm autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram, in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei.

6 * Qui reddet vnicuique secundùm opera eius:

Mat. 16. 6.

7 * Iis quidem qui secundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem † quærũt: vitam æternam.

quærentibus:

8 * Iis autem qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati: ira & indignatio.

28 * καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα·

29 * πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ· μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας· ψιθυριστάς·

30 * καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς,

31 * ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας·

32 * οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν· οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι.

β'.

1 * Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων.

2 * οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρῖμα τοῦ θεοῦ ἐστι κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.

3 * λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρῖμα τοῦ θεοῦ;

4 * ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει;

5 * κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ·

6 * ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·

7 * τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ, δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ἐπιζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον.

8 * τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή.

---

[a] עָרַב [b] עוּם [c] יְדַע
[d] איתי [e] באמה [f] חָפַד [g] דּוּן
[h] עָרַק [i] דּוּן [j] עוּשַׁר
[k] בְּסַם [l] ארך אפים מן כְּנַר
[m] אַמְרַת [n] חשוכה מן חוּב
[o] אִתָּא [p] קְשָׁא [q] חוּב
[r] סוּם [s] אחר [t] רְגַז
[u] גְּלָא [v] שר [w] פְּרַע עמו

[x] דְּעָרוּבְתָא וְחָלְתָא [y] דְּצוּמָא דְ [z] וְיָדְעִינָן דְּאִיתַוְהִי דִּינֵהּ דַּאלָהָא [a] בְּקוּשְׁטָא עַל אִילֵּין דַּבְהָלִין [b] מְתַהַפְּכִין
[c] מָנָא דֵין מְתְחַשֵּׁב אַנְתְּ אוּבְרְנָשָׁא [d] דְּדָאֵן אַנְתְּ לְאִילֵּין דַּבְהָלִין מְתַהַפְּכִין כַּד אַף אַנְתְּ בְּהֵין מְתַהַפֵּךְ אַנְתְּ וְאָנָתְ
[e] חָעֲרוּק מִן [f] דִּינֵהּ דַּאלָהָא ׃ [g] אוֹ עַל [h] עוּתְרָא [i] וְדַסְיוּתֵהּ וְעַל [j] מַגְרַת רוּחֵהּ וְעַל [k] מַמְרַת
אַנְתְּ וְלָא יָדַע אַנְתְּ דְּדַסְיוּתֵהּ דַּאלָהָא [l] לְתִיבוּתָא הוּ [m] מִיתְיָא לָךְ ׃ [n] אֶלָּא מִטֻּל [o] קַשְׁיוּת לִבָּךְ דְּלָא [p] תָּאֵב [q] סָאֵם אַנְתְּ
[r] לָךְ [s] סִימְתָא [t] דְּרוּגְזָא לְיוֹמָא דְּרוּגְזָא [u] וְלְגַלְיָנָא דְּדִינָא [v] כְּאנָא דַּאלָהָא ׃ [w] הוּ [x] דְּפָרַע לְכָלְנָשׁ אֵיךְ עֲבָדוֹהִי ׃
[y] לְאִילֵּין דְּבְסַיְבוּתָא דַּעֲבָדָא טָבָא חָשְׁבוּחְתָא וְאִיקָרָא וְלָא מְתְחַבְּלָנוּתָא בָּעֵין יְהַב לְהוֹן חַיֵּא דְּלְעָלַם ׃
[z] אִילֵּין דֵּין דְּעָצִין וְלָא מְתְטַפְּסִין לִשְׁרָרָא אֶלָּא לְעַוְלָא מְתְטַפְּסִין נְפְרוּעַ אֲנוּן רוּגְזָא וְחֵמְתָא ׃

9 * ܘܥܠܘܬܐ ܘܡܫܘܚܬܐ ܠܟܠ ܒܪܢܫ ܕܥܒܕ ܒܝܫܬܐ ܠܝܗܘܕܝܐ ܠܩܕܡ ܘܠܐܪܡܝܐ ;
10 * ܘܫܘܒܚܐ ܘܝܩܪܐ ܘܫܠܡܐ ܠܟܠ ܕܥܒܕ ܛܒܬܐ ܠܝܗܘܕܝܐ ܠܩܕܡ ܘܠܐܪܡܝܐ ;
11 * ܠܝܬ ܐܢܫ ܡܚܫܒ ܦܪܨܘܦܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ .
12 * ܐܝܟܡܐ ܕܠܐ ܢܡܘܣܐ ܫܘܐ ܘܠܐ ܢܐܒܕܘܢ ܐܝܟܡܐ ܕܢܡܘܣܐ ܫܘܐ ܘܒܢܡܘܣܐ ܢܬܕܝܢܘܢ ;
13 * ܠܐ ܡܫܡܥܢܐ ܕܢܡܘܣܐ ܙܕܝܩܝܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ . ܐܠܐ ܥܒܕܝܗܘܢ ܕܢܡܘܣܐ ܙܕܝܩܝܢ ܢܗܘܘܢ .

✣ ܡ ✣ ܡܫܡܫܐ ✣ ܒ ✣

14 * ܠܐܝܢ ܕܥܡܡܐ ܕܠܝܬܘܗܝ ܢܡܘܣܐ ܥܒܕܝܢ ܡܢ ܛܒܘܬܗܘܢ ܢܡܘܣܐ ܠܗܘܢ ܗܢܘܢ ܕܠܝܬܘܗܝ ܢܡܘܣܐ ܠܢܦܫܗܘܢ ܢܗܘܘܢ ܢܡܘܣܐ ;
15 * ܕܡܚܘܝܢ ܕܦܥܠܐ ܕܢܡܘܣܐ ܟܬܝܒ ܒܠܒܒܗܘܢ . ܘܡܣܬܗܕܐ ܠܗܘܢ ܠܒܒܗܘܢ ܕܡܬܬܠܝܢ ܗܘܘ ܡܬܬܠܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܕܡܬܬܠܝܢ ;
16 * ܒܝܘܡܐ ܕܢܕܝܢ ܐܠܗܐ ܦܪܨܘܦܐ ܕܒܢܝܢܐ ܠܦܘܠܚܢܝ ܥܠ ܦܘܡ ܡܫܝܚܐ .
17 * ܗܐ ܐܢܬ ܕܡܬܩܪܐ ܝܗܘܕܝܐ ܘܡܬܫܪܐ ܒܢܡܘܣܐ ܘܡܫܬܒܚ ܒܐܠܗܐ ;
18 ܘܡܝܕܥ ܐܢܬ ܨܒܝܢܐ . * ܘܡܦܪܫ ܐܢܬ ܡܬܬܠܝܢ ܘܡܬܝܠܦ ;
19 ܐܢܬ ܕܡܚܘܐ ܠܥܘܪܐ . * ܘܡܫܪܐ ܐܢܬ ܠܥܡܝܐ ܕܒܚܫܘܟܐ ;
20 ܘܡܠܦ ܐܢܬ ܠܡܫܓܠܢܐ ܛܦܠܐ . * ܘܡܠܦ ܐܢܬ ܠܡܫܓܠܢܐ ܛܦܠܐ ;
21 ܕܝܠܟ ܐܢܬ ܕܡܠܦ ܠܐܚܪܢܐ . ܠܡܢܐ ܠܐ ܡܠܦ ܐܢܬ ܠܢܦܫܟ . ܕܡܟܪܙ ܠܐ ;
22 ܡܟܪܙ ܐܢܬ . * ܕܡܪܚܩ ܐܢܬ ܠܐ ܡܪܚܩ . ܕܡܬܪܥܒ ܐܢܬ ܠܥܠܝ ;
23 ܡܬܪܥܒ ܐܢܬ . * ܘܐܢܬ ܕܡܬܫܒܚ ܐܢܬ ܒܢܡܘܣܐ ܡܥܒܪ ;
24 ܐܢܬ . * ܡܛܠ ܕܫܡܗ ܕܐܠܗܐ ܡܬܚܫܕ ܒܝܢ ܥܡܡܐ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ .

9 * Et oppressionem, & cruciatum cuius homini scelera perpetranti, Jihoudæis primùm, tum Aramæis [Gentilibus.]
10 * Gloriam verò & honorem, & pacem cuilibet operanti bona Jihoudæis primùm, tum Gentilibus.
11 * Non est enim acceptio faciei rum [delectus personarum] apud Deum.
12 * Ji siquidem qui sine lege peccauerint, sine Lege quoque peribunt: illi autem qui in Lege peccauerunt, à Lege condemnabuntur.
13 * Non enim auditores Legis iusti sunt coram Deo, sed qui Legem præstant, iustificantur.

Quotidie.

14 * Si enim Gentes Legem non habentes ex natura sua præstiterint Legem, hi quum Legem non habeant, sibiipsis sunt Lex.
15 * Et hi ostendunt opus Legis scriptum in cordibus suis, & testimonium reddit eis ipsorum conscientia, cogitationibus eorum mutuò sese accusantibus, aut excusantibus.
16 * In die quo iudicabit Deus hominum recondita secundùm Euangelium meum per Jeschua Meschicho.
17 * Et verò tu qui Jihoudæus vocaris, & quietem tibi polliceris [acquiescis] in Lege, & tete in Deo effers vt qui noris voluntatem eius.
18 * Et discernis vtilia, quum edoctus sis ex Lege.
19 * Confidisque de teipso te esse ducem cæcorum, & lucem eorum qui sunt in tenebris.
20 * Et eruditorem rationis expertium, ac doctorem puerorum, quòd habeas informationem scientiæ & veritatis in Lege.
21 * Tu tamen qui doces alium, non teipsum doces; & qui prædicas non furandum, tu furaris.
22 * Quique dicis non mœchandum, tu mœcharis; túque qui execraris idola, diripis eadem sacram.
23 * Tu quoque qui tete effers Lege, eo ipso quod transgrederis Legem, Deum ignominia afficis.
24 * Etenim nomen Dei propter vos blasphematur inter Gentes, sicut scriptum est.

---

9 ואולצנא ושורפא לכל ברנש דפלח בישתא ליהודיא לקדם ולארמיא ;
10 ושבוחתא ויקרא ושלמא לכל דפלח טבתא ליהודיא לקדם ולארמיא ;
11 לא גיר אית מסב באפא לות אלהא ;
12 אילין גיר דלא נמוסא חטו אף דלא נמוסא נאבדון ואילין דבנמוסא חטו מן נמוסא נתחדינון ;
13 לא הוא גיר שמועהי דנמוסא כאנין קדם אלהא אלא עבודוהי דנמוסא מזדרקין ;
14 דגליום ח אן גיר עממא דנמוסא לית להון מן כינהון נעבדון שמיא הנון דכד נמוסא לית להון לנפשהון הוו נמוסא ;
15 והנון מחוין עברה דנמוסא כד כתיב על לבהון תארתהון כד מסהדא עליהון תארתהון כד מתחשבתהון מכינן או נפקן רוחא לחדדא ;
16 ביומא דדאן אלהא כסיתא

אלץ טרף חטף
גוים שבח יקר
שעושה נסב חטא
אבד שבתורה דין
שמע שרים מן כון
זדק צדק כון חוא
תארתא נוח נשמה
חשב כון חוכמה

9 * Tribulatio & angustia in omnem
animam hominis operantis malum, Iu-
dæi primùm & Græci:
10 * Gloria autem & honor & pax omni
operanti bonum; Iudæo primùm &
Græco.
11 * Non enim est acceptio personarum
apud Deum.
12 * Quicunq; enim sine Lege peccaue-
runt, sine Lege †peribunt: & quicunque C
in Lege peccauerunt, per Legem iudica-
buntur.
13 * Non enim auditores Legis iusti sunt
apud Deum: sed factores Legis iustifica-
buntur.
14 * Cùm enim Gentes quæ Legem non
habent, naturaliter ea quæ Legis sunt fa-
ciunt: eiusmodi Legem non habentes,
ipsi sibi sunt Lex:
15 * Qui ostendunt opus Legis scriptum
in cordibus suis, testimonium reddente
illis conscientia ipsorum, & inter se in-
uicem cogitationum accusantium, aut
etiam defendentium.
16 * In die cùm iudicabit Deus occulta
hominum, secundùm Euangelium meũ,
per Iesum Christum.
17 * Si autem tu Iudæus cognomina-
ris, & requiescis in Lege, & gloriaris in
Deo:
18 * Et nosti voluntatem eius, & probas
vtiliora, instructus per Legem,
19 * Confidis teipsum esse ducem cæ-
corum, lumen eorum qui in tenebris
sunt:
20 * Eruditorem insipientium, magi-
strum infantium, habentem formam
scientiæ & veritatis in Lege.
21 * Qui ergo alium doces, teipsum non
doces: qui prædicas non furandum, fu- D
raris:
22 * Qui dicis non mœchandum, mœ-
charis: qui abominaris idola, sacrile-
gium facis.
23 * Qui in Lege gloriaris, per præuarica-
tionem Legis Deum inhonoras.
24 * Nomen enim Dei per vos blasphe-
matur inter Gentes, sicut scriptum est.

9 * θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώ-
που τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ
ἕλληνος.
10 * δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ
τὸ ἀγαθόν, ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι·
11 * οὐ γὰρ ἔστι προσωπολημψία παρὰ τῷ θεῷ.
12 * ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ
ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται.
13 * οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ'
οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.
14 * ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου
ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος.
15 * οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς
καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως,
καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ
ἀπολογουμένων·
16 * ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων,
κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ ἰησοῦ χριστοῦ.
17 * ἴδε σὺ ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ,
καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ,
18 * καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέ-
ροντα, κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου·
19 * πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν
ἐν σκότει,
20 * παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν
μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ.
21 * ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις· ὁ κηρύσσων
μὴ κλέπτειν, κλέπτεις.
22 * ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις· ὁ βδελυσσόμενος
τὰ εἴδωλα, ἱεροσυλεῖς;
23 * ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου
τὸν θεὸν ἀτιμάζεις;
24 * τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς
ἔθνεσι, καθὼς γέγραπται.

---

[h] כוח [i] שבחר החולל
[k] צבא [l] חסכבה [m] דליף
[n] תכל [o] מנהיג [p] רדא
[q] רעת ראה [r] אלף [s] דמא
[t] ידע [u] כרז [x] גנב
[y] גזר נאף [z] שוט בזה
[a] אלילים [b] חלץ בזז
[c] שבחר החולל

דבנינשא איך אונגליון דילי ביד ישוע משיחא ׃ 17 אן אנת דין דיהודיא מתקרא אנת ׃ ומתחנית אנת על נמוסא
ומשתבחר אנת באלהא דידע אנת צבינת ׃ 18 ופרש אנת ׃ דליף אנת מן נמוסא ׃
19 ואתחכלת על נפשך דמדברנא אנת דעיורא ונוהרא דאיליך דאיתיהון בחשוכא ׃ 20 ורדויא דחסירי רעינא
ומלפנא דטליא ואית לך דוסיא דידעתא ודשררא בנמוסא ׃ 21 אנת הכיל דמלף אנת לאחרנא לנפשך לא מלף
אנת ודמכרז אנת דלא נגנבון אנת גנב אנת ׃ 22 ודאמר אנת דלא נגורין אנת נאר אנת ודשאט אנת
פתכרא מחלץ אנת בית מקדשא ׃ 23 ואנת דמשתבחר אנת בנמוסא בהו דעבר אנת על נמוסא לאלהא הו
מצער אנת ׃ 24 שמה גיר דאלהא משלתכון הו מתגדף בית עממא איך דכתיב ׃

13 * Nam circuncisio prodest si legem adimpleueris: sin autem transgrediaris Legem circuncisio tua facta est præputium.

26 * Quòd si præputium seruauerit præcepta Legis, nonne præputium reputabitur ei pro circuncisione.

27 * Itaque præputium quod ex natura sua præstat Legem condemnabit te, qui per scripturã et circuncisionem transgressor es Legis.

Lectio quotidiana.

28 * Non enim qui palam est, Iboudæus est, nec etiam ea, quæ conspicitur in carne, circuncisio.

29 * Sed is demum Iboudæus est qui est in abdito; & ea circuncisio, quæ cordis est, spiritu non autem scriptura, cuius gloria non est ex hominibus, sed ex Deo.

CAP. III.

1 QVæ est igitur excellentia Iboudæi, aut quæ est utilitas circuncisionis?

2 * Multa per omnem modum. In primis quòd concrediti sint eis sermones Dei.

3 * Si enim ex eis nonnulli incrediduli fuerũt nunquid incredulitate fidem Dei ociosam reddiderunt?

4 * Absit: siquidem Deus verax est, omnis autem homo mẽdax: sicut scriptum est, Vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cùm tu iudicaberis.

5 * Sed si iniquitas nostra iustitiam Dei confirmat, quid dicemus? num iniquus Deus qui inferat iram suam? (tanquam homo loquor.)

6 * Absit: alioquin quomodo iudicabit Deus

7 mundum? * Si enim veritas Dei abundat per mendacium meum ad laudem ipsius, cur igitur ego quasi peccator condemnabor?

8 * Aut nunquid vt quidam obtrectant nobis, aiuntq; nos dicere, faciemus mala, vt veniant bona? quorum damnatio seruatur adiustitiam. * Quid igitur præstantiæ obtinebimus, qui iã antè determinauimus de Iboudæis & Gentilibus, nempe omnes esse sub peccato?

10 * Prout scriptũ est, Non est iustus, ne vnus

11 quidem. * Nec est qui intelligat, neque quærat Deum.

12 * Omnes declinarunt simul, & improbati sunt, nec est qui faciat bonum, ne vnus quidem.

---

[25] גְּזוּרְתָּא גַּיר מַהְנְיָא אֶן נָמוּסָא תְּגָמוּר אֶן תֶּעֱבַר לָךְ דֵּין מִן נָמוּסָא גְּזוּרָתֵךְ הֲוָת לָהּ [a] עוֹרְלוּתָא ;
[26] אֶן הַהוּא דֵּין דְּעוֹרְלוּתָא [b] תֶּטַר [c] פוּקְדָנָה דְּנָמוּסָא לָא הָא עוֹרְלוּתָא [d] מִתְחַשְׁבָא לָהּ גְּזוּרָתָא ;
[27] וְהָדֵין עוֹרְלוּתָא [e] מִן טְבָעָהּ גְּמִרָא נָמוּסָא לָךְ דְּבִכְתָבָא וּבְגְזוּרָתָא עָבַר אַנְתְּ עַל נָמוּסָא ;
[28] מְרַנְּנָא דְּיוֹמָא ; לָא הוֹן הוּ יְהוּדָיָא אַף לָא [f] אִידָא דְּמִתְחַזְיָא בְּבִסְרָא [g] גְּזוּרָתָא ;
[29] אֶלָּא הוֹן הוּ יְהוּדָיָא מִן דְּבְגַוָּא הוּ הוּ יְהוּדָיָא אַף לָא [h] אִידָא דְּמִתְחַזְיָא בְּבִסְרָא [i] גְּזוּרָתָא ;
אֶלָּא הוֹן הוּ יְהוּדָיָא אִידָא דְּלִבָּא הִי בְּרוּחַ וְלָא בִּכְתָבָא אִידָא [j] דְּתֶשְׁבּוּחְתָּהּ לָא הֲוָת מִן בְּנֵי אֲנָשָׁא אֶלָּא מִן אֱלָהָא ;
[1] מַנָּא הִי הֲכִיל יַתִּירוּתָהּ דִּיהוּדָיָא אוֹ מַנָּא [k] יוּתְרָנָהּ דִּגְזוּרָתָא ; [2] סַגִּי בְּכֹל
מִלְּוֹתָהּ [l] דְּאִתְיְמַנוּ מִלּוֹהִי דֵּאלָהָא ; [3] אֶן סְגַנְּהוּן גַּיר לָא הֵימְנוּ דְּלָמָא בְּדִלָּא הֵימְנוּתָא הֵימְנוּתָא דֵּאלָהָא בְּטֵלוּ ;

[a] מוֹתַר מִן גְּזֵרוֹ
[b] נָטַר [c] בְּפֶקֶד אוֹתוֹ
[d] חָשַׁב [e] מִתּוֹךְ עוֹרְלוּתוֹ
[f] כֵּן
[g] קְרִיאָה [h] גְּלוּיָה [i] הַמּוּלָה
[j] חֲזוּיָה [k] מוֹתַר [l] שֶׁבַח
[m] יוֹתֵר [n] הֵימֵן [o] מִלָּל

25 ✱ Circuncisio quidem prodest, si Le-
gem obserues: si autē præuaricator Le-
gis sis, circuncisio tua præputium facta
26 est. ✱ Si igitur præputium iustitias Le-
gis custodiat, nonne præputium illius
in circuncisionem reputabitur?
27 ✱ Et iudicabit id quod ex natura est
præputium, Legem consummans, te, qui
per literam & circuncisionem præuari-
cator Legis es?

28 ✱ Non enim qui in manifesto, Iudęus
est: neque quę in manifesto, in carne, est
29 circuncisio: ✱ Sed qui in abscondito,
Iudæus est: & circuncisio cordis, in spi-
ritu, non litera: cuius laus non ex ho-
minibus, sed ex Deo est.

CAP. III.

1 QVid ergo amplius Iudęo est? aut quę
vtilitas circuncisionis?
2 ✱ Multum per omnem modum. Pri-
mùm quidem, quia credita sunt illis e-
loquia Dei.
3 ✱ Quid enim si quidam illorum non
B 2.Ti.2.b 13 crediderunt? Nūquid incredulitas illo-
rum fidem Dei euacuabit?
Iob.3.d. 33 Psal.115 d.11 Psal.50. a.6 4 ✱ Absit. Est autem Deus verax: omnis
autem homo mendax, sicut scriptum
est: Vt iustificeris in sermonibus tuis, &
vincas cùm iudicaris.
5 ✱ Si autem iniquitas nostra iustitiam
Dei commendat, quid dicemus? Nun-
quid iniquus est Deus qui infert iram?
(secundum hominem dico.)
6 ✱ Absit. alioquin quomodo iudicabit
Deus hunc mundum?
7 ✱ Si enim veritas Dei in meo menda-
cio abundauit, in gloriam ipsius: quid
adhuc & ego tanquam peccator iudicor;
8 ✱ Et non (sicut blasphemamur, & si-
cut aiunt quidam nos dicere) faciamus
mala, vt veniant bona? quorū damnatio
Psal.3.d. 33 9 iusta est. ✱ Quid ergo? pręcellimus eos?
nequaquā. Pręcausati enim sum⁹ Iudęos
& Gręcos, omnes sub peccato esse: ✱ Si-
Psal.13. a.1.54 a.3 10 cut scriptū est: Quia non est iustus quis-
quā: ✱ Non est intelligens, non est requi-
11 rens Deum. ✱ Omnes declinauerunt, si-
12 mul inutiles facti sunt: non est qui faciat
bonum, non est vsque ad vnum.

25 ✱ περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν.
26 ✱ ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται;
27 ✱ καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα, σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου;
28 ✱ Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ, ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ, ἐν σαρκὶ, περιτομή·
29 ✱ ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ, ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας, ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι. οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

γ΄.

1 ✱ Τί οὖν τὸ πλεονεκτεῖν τοῦ ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς;
2 ✱ πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ.
3 ✱ τί γὰρ, εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει;
4 ✱ μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.
5 ✱ εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν, θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω.
6 ✱ μὴ γένοιτο. ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον;
7 ✱ εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι;
8 ✱ καὶ μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα, καθὼς φασί τινες ἡμᾶς λέγειν) ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ κρῖμα σύνδικόν ἐστι.
9 ✱ τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι·
10 ✱ καθὼς γέγραπται, ὅτι οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς·
11 ✱ οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν·
12 ✱ πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός.

---

4 k חוס l אית יש m נאמן
n כתב o צדיק מן
כון p מלל q זכא נצח r דון
s עול t צדקתו u קום
x אמר y אתא z רגז
a רון b שרר אמת c יתר
d בגדי e שגת f חטא g דין
h ביש i אתא j טוב l דון
m לצדקה מן כון
n אחר גוים p חטא q צדיק

5 אן דין עולן כאנותה דאלהא מקים מנא נאמר למא עול הו אלהא דמיתא רוגזה איך בר נשא הו מסדל אנא:
6 חס ואן לא איכנא נדון אלהא לעלמא:
7 אן גיר שררה דאלהא אתיתר בדגלותי לתשבוחתה דילה
8 לסנא הכיל אנא איך חטיא מתחדין אנא: או דלמא איך דמגדפין עלין אנשא ואמרין דאמרינן דנעבד
9 בישתא דינאתין טבתא הנון דדינהון נטיר הו לכאנותא: מנא הכיל אחירינן יתירא דקדמין פסקן על
10 יהודיא ועל ארמיא דתחית חטיתא אנון כלהון: איך דכתיב דלית כאנא אף לא חד:
11 ולא דמסתכל ולא דבעא לאלהא:
12 כלהון סטו אכחדא ואסתליו ולית דעבד טבתא אף לא חד:

13 ܩܒܪܐ ܦܬܝܚܐ ܓܪܘܢܗܘܢ ܘܠܫܢܝܗܘܢ ܡܪܡܝܐ ܢܟܠܬܢܝܢ ܬܚܝܬ ܣܦܘܬܗܘܢ ؛
14 ܦܘܡܗܘܢ ܡܠܐ ܠܘܛܬܐ ܘܡܪܝܪܘܬܐ ܕܐܦܝܐ ܬܚܝܬ ܫܦܘܬܗܘܢ ؛
15 ܪܓܠܝܗܘܢ ܩܠܝܠܝܢ ܠܡܐܫܕ ܕܡܐ ؛ 16 ܫܚܩܐ ܘܪܘܥܐ ܒܐܘܪܚܬܗܘܢ ؛
17 ܘܐܘܪܚܬܐ ܕܫܠܡܐ ܠܐ ܝܕܥܘ ؛
18 ܕܚܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܠܝܬ ܩܕܡ ܥܝܢܝܗܘܢ ؛

13 * Sepulchra patentia guttura eorum, & linguæ eorũ fraudulentæ, & venenum aspidis sub labiis eorum.
14 * Os eorum plenum est imprecatione & felle.
15 * Et pedes eorum veloces ad effundendum sanguinem.
16 * Contritio & miseria in viis eorum.
17 * Et viam pacis non cognouerunt.
18 * Nec timor Dei est coram oculis eorum.

Lectio Martyrum.

19 ܝܕܥܝܢ ܕܟܠ ܡܕܡ ܕܡܠܠ ܢܡܘܣܐ ܠܐܢܫܐ ܕܒܢܡܘܣܐ ܡܬܡܠܠ ܐܢܘܢ ؛
ܕܬܬܟܠܝ ܟܠ ܦܘܡ ܘܢܗܘܐ ܟܠܗ ܥܠܡܐ ܚܝܒ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ؛
20 ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܙܕܩܦ ܟܠ ܒܣܪܐ ܡܢ ܥܒܕܝ ܢܡܘܣܐ ؛ ܡܛܠ ܕܒܢܡܘܣܐ ܝܕܥܬܐ ܚܛܝܬܐ ؛
21 ܗܫܐ ܕܠܬܪ ܢܡܘܣܐ ܐܬܓܠܝ ܙܕܩܬܐ ܕܐܠܗܐ ؛ ܗܝ ܕܣܗܕܐ ܢܡܘܣܐ ܘܢܒܝܐ ؛
22 ܙܕܩܬܐ ܕܐܠܗܐ ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܕܡܗܝܢܝܢ ؛
23 ܠܝܬ ܦܠܓܘܬܐ ؛ ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܚܛܘ ؛
24 ܘܡܬܙܕܩܝܢ ܡܢ ܝܩܪܐ ܕܝܠܗ ؛ ܒܦܕܝܘܬܐ ܕܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ؛
25 ܗܘ ܕܩܝܡ ܐܠܗܐ ܠܡܐܚܐ ܒܕܡܗ ؛ ܠܡܚܘܝܐ ܕܙܕܩܬܗ ؛ ܡܛܠ ܕܥܒܪ ܚܛܝܐ ؛
26 ܒܡܫܟܢܐ ܕܐܬܝܗܒ ܠܢ ܐܠܗܐ ؛ ܕܢܚܘܐ ܠܙܕܩܬܗ ؛ ܕܢܗܘܐ ܗܘ ܙܕܝܩ ؛
ܘܡܙܕܩܢ ܠܡܢ ܕܡܗܝܢ ܒܝܫܘܥ ؛
27 ܐܝܟܡܐ ܗܘ ܫܒܚܐ ؛ ܠܐ ܒܥܒܕܐ ؛ ܠܐ ܒܢܡܘܣܐ ؛ ܠܐ ؛ ܐܠܐ ܒܢܡܘܣܐ ܕܗܝܡܢܘܬܐ ؛
28 ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܢܙܕܩ ܠܒܪܢܫܐ ؛ ܠܐ ܒܥܒܕܐ ܕܢܡܘܣܐ ؛
29 ܗܠܝܢ ܠܝܗܘܕܝܐ ܒܠܚܘܕ ܗܘ ܐܠܗܐ ؛ ܠܐ ܐܦ ܠܥܡܡܐ ؛ ܐܦ ܠܥܡܡܐ ؛
30 ܡܛܠ ܕܚܕ ܗܘ ܐܠܗܐ ؛ ܕܢܙܕܩ ܡܘܠܬܐ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ؛ ܘܥܪܠܬܐ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ؛
31 ܗܠܝܢ ܗܟܝܠ ܢܒܛܠ ܢܡܘܣܐ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ؛ ܠܐ ؛ ܐܦ ܢܩܝܡ ܢܡܘܣܐ ؛

13 * Sepulchra patentia guttura eorum, & linguæ eorũ fraudulentæ, & venenum aspidis sub labiis eorum.
14 * Os eorum plenum est imprecatione & felle.
15 * Et pedes eorum veloces ad effundendum sanguinem.
16 * Contritio & miseria in viis eorum.
17 * Et viam pacis non cognouerunt.
18 * Nec timor Dei est coram oculis eorum.

Lectio Martyrum.

19 * Scimus autem quæcunque dicit Lex, iis qui sunt in Lege dicere: vt omne os obturetur, & vniuersus mundus obnoxius fiat condemnationi Dei.
20 * Quandoquidem ex operibus Legis non iustificabitur omnis [vlla] caro coram eo, per Legem enim innotuit peccatum.
21 * Nunc autem sine Lege iustitia Dei reuelata est, cui suffragatur ipsa Lex & Prophetæ.
22 * Justitia verò Dei per fidem illam Jeschua Meschicho in omnes, atque super omnes qui credunt in eum; non est enim differentia.
23 * Quoniam omnes peccauerunt, ac destituuntur gloria Dei.
24 * Justificantur autem per gratiam gratis, & per redemptionem quæ facta est per Ieschua Meschicho.
25 * Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem sanguinis ipsius, propter peccata nostra quæ anteà patrauimus.
26 * Per locum quem dedit nobis Deus, longanimitate sua ad demonstrationem iustitiæ suæ hoc tempore: vt sit ipse iustus, & iustificet iustitia eum, qui est ex fide Domini nostri Jeschua Meschicho.
27 * Ubi ergo gloriatio? ociosa est. Per quam Legem? operum? nequaquam: sed per Legem fidei.
28 * Ratiocinamur ergo fide iustificari hominem, non autem operibus Legis.
29 * Num enim Deus Jihoudæorum est tantùm, Gentium verò minimè? sanè et Gentium,
30 * Quia vnus est Deus, qui iustificat circuncisionem fide, atque præputium per ipsam fidem.
31 * Nunquid igitur Legem ipsam abrogamus per fidem? Absit. quinimò Legem ipsam stabilimus.

13 קברא פתיחא גרונהון ולשניהון נכולתנין תחית ספותהון ؛
14 פומהון מלא לוטתא ומרירותא דאפעא תחית שפותהון ؛
15 רגליהון קלילין למאשד דמא ؛ 16 שחקא ורוגזא באורחתהון ؛
17 ואורחתא דשלמא לא ידעו ؛
18 דחלתה דאלתא לית קדם עיניהון ؛
19 ידענין דכל מה דאמר נמוסא לאילין דבנמוסא אינון אמר דכל פום נסתכר ועלמא כלה נתחשב לאלהא ؛
20 מטל דמן עבדי הי דנמוסא לא מזדדק כל בסר קדמוהי מן נמוסא גיר אתידעת חטיתא ؛
21 השא דין דלא נמוסא כאנוהה דאלהא אתגליית ומסהד עליה הו נמוסא ונביא ؛
22 באנוהה דין דאלהא
מן הימנותא הי דישוע משיחא לכלנש אף על כלנש דמהימין בה לית גיר פורשנא ؛

[a] חמס או חמא
[b] מן לשון יין צפעוני
[c] לוט ארר מרר
[d] אשר
[e] חיא
[f] דחל
[g] מרא
[h] ידע
[i] סכר אטם
[j] זדק צדק
[k] ידע
[l] חטא בון
[m] גלא
[n] סחר צדקי תימן
[o] פרש
[p] נכל
[q] גרונהם
[r] אשר
[s] חיא
[t] דחל
[u] מרא
[v] ידע
[w] סכר אטם
[x] זדק צדק
[y] ידע
[z] חטא בון
[a] גלא
[b] סחר צדקי תימן
[c] פרש
[d] נכל
[e] גרונהם
[f] אשר
[g] חיא
[h] דחל
[i] מרא
[j] ידע
[k] סכר אטם
[l] זדק צדק
[m] ידע
[n] חטא בון
[o] גלא
[p] סחר צדקי תימן
[q] פרש

Psal.5.d.11. ✱ Sepulchrum patens est guttur eo- 13
rum, linguis suis dolosè agebant. Vene-
Psal.139.d.4 num aspidum sub labiis eorum.
Psal.9.d.7 ✱ Quorum os maledictione & ama- 14
ritudine plenum est: C
Psal.59.d.7 ✱ Veloces pedes eorum ad effunden- 15
Prov.1.d.16 dum sanguinem..
✱ Contritio & infelicitas in viis eo- 16
rum:
✱ Et viam pacis non cognouerunt. 17
Psal.35.d.3 ✱ Non est timor Dei ante oculos eo- 18
rum.

Gal.2.d.16 ✱ Scimus autem, quoniam quæcun- 19
que Lex loquitur, iis qui in Lege sunt
loquitur: vt omne os obstruatur, & sub-
ditus fiat omnis mundus Deo:
Gal.2.d.16 ✱ Quia ex operibus Legis non iustifi- 20
cabitur omnis caro coram illo. Per Le-
gem enim cognitio peccati.
✱ Nunc autem sine Lege iustitia Dei 21
manifestata est; testificata à Lege &
Prophetis.
✱ Iustitia autem Dei per fidem Iesu 22
Christi, in omnes & super omnes qui
credũt in eum. non enim est distinctio.
✱ Omnes enim peccauerunt: & egent 23
gloria Dei.
✱ Iustificati gratis per gratiam ipsius, 24
per redẽptionem quę est in Christo Iesu:
✱ Quẽ proposuit Deus †propitiatio- 25
propitiatorẽ nem, per fidem in sanguine ipsius, ad o-
stensionem iustitiæ suæ, propter remis- D
sionem præcedentium delictorum,
✱ In sustentatione Dei, ad ostẽsionem 26
iustitiæ eius in hoc tempore: vt sit ipse
iustus, & iustificans eum qui est ex fide
Iesu Christi.
✱ Vbi est ergo gloriatio tua? Exclusa 27
est. Per quam Legem? factorum? Non,
sed per Legem fidei.
✱ Arbitramur enim iustificari homi- 28
nem per fidem sine operibus Legis.
✱ An Iudæorum Deus tantùm? non- 29
ne & Gentium? Imò & Gentium.
✱ Quoniam quidem vnus est Deus, 30
Iustificabit qui †iustificat circuncisionem ex fide, &
præputium per fidem.
✱ Legem ergo destruimus per fidem? 31
Absit. sed Legem statuimus.

13 ✱ τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν· ταῖς γλώσσαις
αὐτῶν ἐδολιοῦσαν· ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν·
14 ✱ ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει·
15 ✱ ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα·
16 ✱ συντριμμὸς καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν·
17 ✱ καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν·
18 ✱ οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
19 ✱ Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ
λαλεῖ· ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς
ὁ κόσμος τῷ θεῷ·
20 ✱ διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ
ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.
21 ✱ νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρ-
τυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν·
22 ✱ δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς πάν-
τας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γάρ ἐστι διαστολή·
23 ✱ πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ
θεοῦ,
24 ✱ δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι, διὰ τῆς ἀπολυ-
τρώσεως τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ·
25 ✱ ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ τοῦ πίστεως ἐν τῷ αὐ-
τοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν παρεσιν
τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων,
26 ✱ ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης
αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον, καὶ δικαιοῦν-
τα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ.
27 ✱ ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου;
τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως·
28 ✱ λογιζόμεθα οὖν πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον χωρὶς
ἔργων νόμου.
29 ✱ ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ
ἐθνῶν·
30 ✱ ἐπείπερ εἷς ὁ θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως,
καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως.
31 ✱ νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο·
ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν.

---

[a] חַטָּא [b] שַׁבַּח [c] זְרַק
[d] חנם פְּרַק אית סוּם חָסָא חסר
[e] חֵימֵן חַטָּא נְגַר חוּא חגיר
[f] כון איה d גאון רָעָא
[g] חֵימֵן מרה h ערלה
[i] בַּטֵּל קוּם

23 טָטֶל דְּכֻלְּהוֹן חָטוּ וְחַסִּירִין מִן תֶּשְׁבוּחְתָּא דְּאֱלָהָא ׃
24 וּמִזְּדַרְקִין בְּטִיבוּתָא מַגַּן בְּפוּרְקָנָא דְּאִתְּוֹהִי
בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 25 הָנָא דְּקַדֵּם סָמֵהּ אֱלָהָא חוּסְיָא בְּהֵימָנוּתָא בְּדָמֵהּ מֶטֶל חֲטָהֵין דְּמִן קֳדוֹם חֲטִין ׃
26 בַּאתְרָא דְּיַהֵב לַן אֱלָהָא בְּמַגְּרַת רוּחֵהּ לְחַחְוִיתָא דְּכָאנוּתֵהּ הָנָא דְּהוּ נָחֲוָא כָּאנָא וְזַדְּרַק בְּכָאנוּתָא
לְמִן דְּבְהֵימָנוּתָא הוּ וְדָמַרְן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 27 אֵיכוֹ הָכִיל שׁוּבְחָרָא אֶתְבַּטַּל לֵהּ בַּאינָא נָמוּסָא דַּעֲבָדָא לָא אֶלָּא
בְּנָמוּסָא דְּהֵימָנוּתָא ׃ 28 סָתְרַעֵינָן הָכִיל דְּבְהֵימָנוּתָא הוּ מִזְּדַרְק בַּרְנָשָׁא וְלָא בַּעֲבָדָא דְּנָמוּסָא ׃
29 לְמָא גִיר אֱלָהָא דִּיהוּדָיָא הוּ בַּלְחוֹד וְדַעַמְמֵא לָא אִין אָף דַּעַמְמֵא ׃ 30 מֶטֶל דְּחַד הוּ אֱלָהָא דְּמִזְּדַרְק גְּזוּרָתָא
בְּהֵימָנוּתָא אָף עוּרְלוּתָא בָּהּ בְּהֵימָנוּתָא ׃ 31 לְמָא הָכִיל נָמוּסָא הוּ מְבַטְּלִינָן בְּהֵימָנוּתָא חָס אֶלָּא נָמוּסָא הוּ מְקִימִינָן ׃

CAP. IIII.

1 Quid ergo dicemus de Abrohem principe Patrum [Patriarcha], eum adeptum esse
2 carne? * Si enim Abrohom ex operibus iustificatus fuit, gloriationem habet, sed non apud Deum.
3 * Quid enim ait Scriptura? Credidit Abrohom Deo, & imputatũ est ei ad iustitiam.
4 * Operanti autem non imputatur merces sua quasi per gratiam, sed perinde ac si ei debeatur.
5 * Ei verò qui non operatur, sed credit modò in eum qui iustificat peccatores, imputatur fides ad iustitiam.
6 * Quemadmodum Dauid quoque dixit de beatitudine illius hominis, cui Deus imputat iustitiam absque operibus, dum ait:
7 * Beati illi, quibus remittitur iniquitas ipsorùm, & quorum tecta sunt peccata.
8 * Et beatus vir ille, cui non imputarit Deus peccatum ipsius.
9 * Ista igitur beatitudo super circũcisionem ipsam, an super præputium fit? Dicimus enim imputatam fuisse Abrohom fidem suam ad iustitiam.
10 * Quomodo ergo imputata est ei? in circuncisione, an in præputio? non in circuncisione, sed in præputio.
11 * Signum enim accepit sibi circuncisionẽ, & sigillum iustitiæ fidei suæ quæ fuerat in præputio, vt esset pater eorum omnium qui credituri essent ex præputio, vt imputetur etiam ipsis ad iustitiam.
12 * Pater autem ad circuncisionem, non iis tantùm qui ex circuncisione sunt, sed etiam qui perfectè insistunt vestigiis fidei patrũ nostri Abrohom, quæ fuit in præputio.

Quotidie.

13 * Non enim per Legem extitit promissum ipsi Abrohom & seminì eius, vt hæres esset mundi, sed per iustitiam fidei.
14 * Si enim ij qui ex Lege sunt, heredes sunt; vana fuit fides, & abrogata est promissio.
15 * Siquidem Lex effectrix est iræ: quum enim Lex non est, nec etiã transgressio Legis.

קפלאון

1 מָנָא הֲכִיל אֲמַרִינָן עַל אַבְרָהָם רִישָׁא דְּאָבָהָא דְּאִשְׁכַּח בְּבִסַר: 2 אֶלּוּ גֵיר אַבְרָהָם מִן
מצא
מָנָא אִתְדַּקְתָּא אִית הֲוָא לֵהּ שׁוּבְחָרָא אֶלָּא לָא לְוָת אֱלָהָא: 3 מָנָא גֵיר אֵמַר כְּתָבָא דְּהֵימֵן אַבְרָהָם לַאלָהָא
זרק שבחר חשב חוב חטא תיכן
וְאִתְחַשְׁבַת לֵהּ לְזַדִּיקוּ: 4 לְמַן דְּפָלַח דַּיָּן לָא מִתְחַשֵּׁב לֵהּ אַגְרָה אֵיךְ דְּבִטִּיבוּ אֶלָּא אֵיךְ מַן דְּמִתְחַיֵּב לֵהּ:
לְהוֹדָיוּ וְלָא פְּלַח אֶלָּא הֵימֵן בְּלַחוּד בְּמַן דְּמִזְדַּק לְחַטָּיֵא מִתְחַשְׁבָא לֵהּ הֵימָנוּתֵהּ לְכָאנוּ: 6 אֵיכְנָא דְּאַף
דוד אמר על טובה דגברא איכא דאלהא חשב לה זדיקותא דלא עבדא כד אמר: 7 דטביהון לאילין דאשתבק
ט אשרי שבק כסא חטא
לְאַעֲלֵיהוּן וְאִתְכַּסִּיוּ חֲטָיֵיהוּן: 8 וְטוּבוּתֵהּ לְגַבְרָא דְּלָא נְחָשׁוּב לֵהּ אֱלָהָא חֲטִיתֵהּ:
9 הָנָא הֲכִיל טוּבָא עַל גְּזִירָתָא הוּ אוֹ עַל עָרְלוּתָא אֲמַרִינָן גֵּיר דְּאִתְחַשְׁבַת לַאבְרָהָם הֵימָנוּתֵהּ לְכָאנוּ:
חשב

CAP. IIII.

QVid ergo dicemus inuenisse Abra- 1
ham patrem nostrum secundùm A
carnem?

* Si enim Abraham ex operibus iu- 2
stificatus est, habet gloriam, sed non a-
pud Deum.

* Quid enim dicit Scriptura? Credi- 3
Gen.15. b Gala.3. c Iac.2.d. dit Abraham Deo, & reputatum est illi
ad iustitiam.

* Ei autem qui operatur, merces non 4
imputatur secundùm gratiam, sed se-
cundùm debitum.

* Ei verò qui non operatur, credenti 5
autem in eum qui iustificat impium,
reputatur fides eius ad iustitiam secun-
dùm propositum gratiæ Dei.

* Sicut & Dauid dicit beatitudinem 6
hominis, cui Deus accepto fert iustitiã,
sine operibus:

* Beati, quorum remissæ sunt iniqui- 7
Psal.31. a.1 tates, & quorum tecta sunt peccata. B

* Beatus vir, cui non imputabit Do- 8
minus peccatum.

* Beatitudo ergo hæc in circuncisio- 9
enim ne †manet, an etiam in præputio? Dici-
mus enim quia reputata est Abrahæ fi-
des ad iustitiam.

* Quomodo ergo reputata est? in cir- 10
cuncisione, an in præputio? Non in cir-
cuncisione, sed in præputio.

* Et signum accepit circuncisionis, 11
Gen.17. b.10. b.11 signaculum iustitiæ fidei quæ est in præ-
putio: vt sit pater omnium credentium
per præputium, vt reputetur & illis ad
iustitiam:

* Et sit pater circuncisionis, non iis 12
tantùm qui sunt ex circuncisione, sed &
iis qui sectantur vestigia fidei quæ est in
præputio patris nostri Abrahæ.

* Non enim per Legem promissio A- 13
brahæ, aut semini eius, vt hæres esset C
mundi: sed per iustitiam fidei.

* Si enim qui ex Lege, heredès sunt, ex- 14
inanita est fides, abolita est promissio.

* Lex enim iram operatur. Vbi enim 15
non est Lex, nec præuaricatio.

ϛ.

1 * Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὑρηκέναι κατὰ σάρκα;

2 * εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν θεόν.

3 * τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

4 * τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα·

5 * τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην·

6 * καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων·

7 * μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι.

8 * μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν.

9 * ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γὰρ ὅτι ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην.

10 * πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ.

11 * καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς, σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην·

12 * καὶ πατέρα περιτομῆς, τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.

13 * οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ, ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως·

14 * εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου, κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, κατήργηται ἡ ἐπαγγελία·

15 * ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ γὰρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις·

---

10 אֵיכָנָא הָכִיל אִתְחַשְׁבַת לַהּ בְּגִזּוּרְתָּא אוֹ בְּעוּרְלוּתָא לָא הֲוָא בְּגִזּוּרְתָּא אֶלָּא בְּעוּרְלוּתָא׃
11 וְשַׁקְלַהּ לְגִזּוּרְתָּא וְחַתְמָא דְכַאנוּתָא דַהֲיְמַנוּתָא דְהֲוָת בְּעוּרְלוּתָא דְּנָהֲוָא אֲבָא לְכָל הוּן אִילֵין דְּמְהַיְמְנִין מִן עוּרְלוּתָא דְּתִתְחַשַׁב אַף לְהוּן לְכַאנוּ׃ 12 וַאבָא לְגִזּוּרְתָּא לָא הֲוָא לְאִילֵין דְּמִן גִּזּוּרְתָּא אֶלָּא אַף לְאִילֵין דְּשַׁלְמִין לְעִקְבָתָא
דְכָל יוֹם ח
דְהַיְמַנוּתָא דְעוּרְלוּתָא דְאַבוּן אַבְרָהָם׃
13 לָא הֲוָא גַיר בְּנָמוֹסָא הֲוָא מוֹלְכָנָא לְאַבְרָהָם וְלִזַרְעֵהּ דְּנָהֲוֵא יְרִתָא לְעָלְמָא אֶלָּא בְּכַאנוּתָא דְהַיְמַנוּתָא׃
14 אֲלוּ גַיר הִלֵּין דְּמִן נָמוֹסָא הֲוֹו יְרִתֵא מְרִיקָא הֲוָת הַיְמַנוּתָא וּמְבַטַּל הֲוָא מוֹלְכָנָא׃
15 נָמוֹסָא גַיר מַעְבְּרָנָא הוּ דְרוּגְזָא כַּד דְּלֵית גַיר נָמוֹסָא אַף לָא עָבַר נָמוֹסָא׃

b כמו אות
c עקב d חימן e ערל
f מלך הבטיח g ירת ירש
h באמתת אמונתו ערשים
i חימן
l מלך הבטיח m עבד
n שלל קיים

16 * Propterea ex fide quæ per gratiam est, iustificabitur, vt vera sit promissio toti eius semini: non solùm ei quod est ex Lege, sed etiam ei quod est ex fide ipsius Abrohom, qui est pater omnium nostrum.

17 * Sicut scriptum est, Posui te patrem multitudini gentium coram Deo cui credidisti, qui viuificat mortuos, & vocat ea quæ non sunt, perinde ac si essent.

18 Ac sine spe in spem credidit, vt fieret pater multitudinis Gentium, prout scriptum est, Ita erit semen tuum.

19 Nec infirmus fuit in fide sua, considerãs corpus suum emortuum, cùm esset centum annos natus, & emortuam vuluam Saro.

20 Nec de promissione Dei dubitauit tanquã expers fidei, sed roboratus est fide, dedítque gloriam Deo.

21 * Et confirmatus fuit Deum posse perficere quod ei pollicitus fuerat.

22 * Idcirco imputatum est ei ad iustitiam.

23 * Non autem propter eum solum hoc scriptum est, nempe imputatam fuisse fidem eius

24 ad iustitiam: * Sed etiam propter nos, quippe nobis quoque futurum est vt imputetur, iis qui credunt in eum qui excitauit Dominũ nostrum Ieschua Meschicho à mortui.

25 * Qui quidem tradtus fuit propter peccata nostra, & resurrexit vt iustificet nos.

Lectio secundæ Feriæ Candidatorum.

CAP. V.

1 QVoniam igitur iustificati sumus per fidem, habemus pacem apud Deum per Dominum nostrum Ieschua Meschicho.

2 * Per quem accessimus fide ad hanc gratiam qua stamus: & gloriamur in spe gloriæ Dei.

3 * Nec ita tantùm, sed etiam in oppressionibus gloriamur, vt qui cognoscamus quòd oppressio patientiam in nobis perficiat.

4 * Patientia verò experientiam, experientia verò spem.

5 * Spes autem pudore non afficit, quoniam amor Dei diffusus est in cordibus nostris per Spiritum Sanctitatis qui datus est

6 nobis. * Porrò si Meschicho propter infirmitates nostras hoc tempore pro impiis mortuus est:

---

16 מטל הנא בהימנותא דבשיבותא גזדדק דנהוא שריר מולכנא לכלה זרעה לא לאינא דמן נמוסא הו
לחד אלא אף לאינא דמן הימנותא הו דאברהם דאיתהוי אבא דכלן: 17 איכנא דכתיב דסמתך אבא לסונאא
תמא קדם אלהא הו דהימנת בה דמתא מיתא וקרא לאילין דלא איתיהון איך איתיהון: 18 ודלא סברא
לסברא היסן דנהוא אבא לסונאא דעממא איך דכתיב דהכנא נהוא זרעך: 19 ולא אהכרה בהימנותה כד
שקלא בפגרה מיתא דהוא כד מאה שנין וכמרבעא מיתא דסרא: 20 ובמולכנה דאלהא לא אתפרג איך
לחד הימנתא אלא אתחיל בהימנותא ויהב חשבותא לאלהא: 21 ואשר דמדם דמלך לה אלהאמשכח למגמר:
22 מטל הנא אתחשבת לה לכאנו: 23 ולא הנא מטלתה כלחוד אכתבת הדא דאתחשבת הימנותה לכאנו:

° היסן ° טוב ° ערק ארק
ר נאמן ° מלך הכשיר
ד אית יש ° סרס ° לחסקן
ס סגא ° היסן ° חיא ° מות
ל אית ישאתקוה ° כרתחלה
ם באמונתו ° בבקא קשב
ע מות ° מרבעא רחם
פ מלך הכשיר ° היסן
צ חיל גבר חזכות

16 Ideo ex fide: vt secundum gratiam firma sit promissio omni semini; non ei qui ex lege est solùm, sed & ei qui ex fide est Abrahæ, qui pater est omnium 17
Gen. 17. 24 nostrum, (Sicut scriprum est: Quia patrem multarum gentium posui te) ante Deum, cui † credidisti, qui viuificat
credidit mortuos: & vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. 18 Qui contra spem in spem credidit: vt fieret pater D multarum gẽtium, secundùm quod di-
Gen. 15. 5 ctum est ei: Sic erit semen tuum sicut stellæ cæli, & arena maris.

in 19 Et non infirmatus est † fide: nec con-
iam siderauit corpus suum † emortuum, cùm
iam † ferè centum esset annorum, & emortuam vuluam Saræ.

20 In repromissione etiam Dei non hę sitauit diffidentia: sed confortatus est fide, dans gloriam Deo: 21 Plenissimè
Deus, sciens, quia quęcunque promisit †, potẽs est & facere. 22 Ideo & reputatum est illi ad iustitiam. 23 Non est autem scriptum tantùm propter ipsum, quia reputatum est illi ad iustitiam: 24 Sed & propter nos, quibus reputabitur credentibus in eum, qui suscitauit Iesum Christum Dominum nostrum à mortuis:

25 Qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram.

CAP. V.

Eph. 2. 4. 13 1 IVstificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum per Dominũ nostrum A Iesum Christum:

2 Per quem & habemus accessum per fidem in gratiam istam in qua stamus, & gloriamur, in spe glorię filiorum Dei.

3 Non solùm autem, sed & gloriamur
Iac. 1. 2. 3 in tribulationibus, scientes quòd tribulatio patientiam operatur:

4 Patientia autem probationem, probatio verò spem.

5 Spes autem non confundit: quia
Eph. 3. d 14 charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum qui datus est nobis.

Eph. 3. d. 15. g. 22 1. Pet. 3. d. 18 6 Vt quid enim Christus, cùm adhuc infirmi essemus, secundùm tempus pro impiis mortuus est?

16 διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν·

17 καθὼς γέγραπται, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε· κατέναντι οὗ ἐπίστευσε θεοῦ, τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νεκρούς, καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα·

18 ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου.

19 καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει, κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας·

20 εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ·

21 καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται, δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι.

22 διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

23 οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ·

24 ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν·

25 ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

ε.

1 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·

2 δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ.

3 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται·

4 ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα·

5 ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει· ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν.

6 ἔτι γὰρ Χριστός, ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν, κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε.

---

24 אֶלָּא אַף מְטַלְתַּן דְּאַף לַן עֲתִיד הוּ דְנַחְשׁוּב אִילֵין דְּהַיְמִנִין בְּמַן דְּאַקִים לְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מִן בֵּית מֵיתָא ;
25 דְּהוּ אֶשְׁתְּלֵם מְטַל חֲטָהֵין וְקָם מְטַל רַנְזְדְּקָן ; מָרְיָנָא רַתְּרִין דְּחַיֵּיא ט קפלאון ה

1 מְטַל דְּאִזְדְּקָן הַכִּיל בְּהַיְמָנוּתָא נֶהֱוֵא לַן שְׁלָמָא לְוָת אֱלָהָא בְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ; 2 וְנָה אֶתְקְרַבְנָן
2 בְּהַיְמָנוּתָא לְטִיבוּתָא הָדָא דְּבָה קַיְמִינַן וּמְשְׁתַּבְּחִנָן בְּסַבְרָא דְּחֶשְׁבוּחֵהּ דַּאלָהָא ; 3 וְלָא הֲכַנָּא בִּלְחוֹד
אֶלָּא אַף בְּאוּלְצָנִין מְשְׁתַּבְּחִנִין דְּיִדְעִינַן דְּאוּלְצָנָא מְסַיְּבְרָנוּתָא גָּמַר בֶּן ; 4 וְמְסַיְּבְרָנוּתָא בּוּקְנָא וּבוּקְנָא
סַבְרָא ; 5 סַבְרָא דֵּין לָא מַבְהֵת מְטַל דְּחוּבָה דַּאלָהָא מְשַׁפַּע עַל לְבוּהֵן בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא דְּאִתְיְהַבַת לַן ;
6 אֵן דֵּין מְשִׁיחָא מְטַל כְּרִיהוּתָן בְּזִבְנָא הָנָא חָלַף רְשִׁיעֵא מִית ;

קים מות שלם
חטא קרא חנן לכן
חימן לחן מן טוב
קים שכחר בחקה
שבח אלץ
מת חלים אנחנו
ידע סיבר בקא נ חן
מבש מן בחת
אהבת אלהים

7 (* Enimuerò vix quisquã pro impiis mo-
ritur: nam pro bonis forsitan audebit aliquis
* mori.) * Hic ostendit Deus dilectionem
suam erga nos, quòd quum essemus peccato-
res, Meschicho pro nobis mortuus sit.
9 * Quãto magis igitur iustificabimur nunc
sanguine ipsius, & per eum liberabimur ab
10 ira? * Si enim quum essemus inimici, re-
conciliatus est nobiscum Deus per mortem
Filij sui, quanto magis ergo eius reconcilia-
tione seruabimur per vitam ipsius?
11 * Nec ita tantùm, sed etiam gloriabimur
in Deo per Dominum nostrum Ieschua Me-
schicho, per quem nunc accepimus reconcilia-
tionem.

Feria prima præcedente Ieiunium.

12 * Quemadmodum per vnum hominem
introiit peccatum in mundum, & per pecca-
tum mors, & ita in omnes filios hominum
transiit mors, in ipso quòd omnes peccarunt.
13 * Nam quum vsque ad Legem peccatum
fuerit in mundo, tamen non imputabatur
peccatum, quia non erat Lex.
14 * Sed regnauit mors ab Odom vsque ad
Mousche, in eos quoque qui non peccauerant
in similitudine transgressoris Legis Odom ip-
sius, qui est typus illius qui erat futurus.
15 * At non vt erratum, ita & donum eius:
si enim propter erratum vnius, multi mortui
sunt; quanto igitur magis gratia Dei & do-
num eius propter vnum hominem Ieschua
Meschicho in multos redundabit?
16 * Neque vt delictum vnius, ita & do-
num. extitit enim iudicium ab vno ad con-
demnationem, extitit autem donum ex pec-
catis multis ad iustificationem.
17 * Nam si propter delictum vnius regna-
uit mors, multo magis ij qui accipiunt mul-
titudinem illam gratiæ, & doni, & iusti-
tiæ, in vita regnabunt per vnum Ieschua
18 Meschicho. * Sicut ergo propter delictum
vnius, extitit condemnatio in omnes homi-
nes, ita propter iustitiam vnius futurum est
meritum ad vitam in omnes homines.
19 * Quemadmodum enim per inobedien-
tiam vnius hominis, peccatores multi exti-
terunt; ita etiam per obedientiam vnius,
multi iusti facti sunt.

---

7 למחסן גיר אנש חלף רשיעא מאת חלף טבא גיר טך ממרח אנש לממת: 8 הרכא מחוא אלהא חובה
ולקנאן כד חסיא איתין חזין משיחא חלפין מיתו: 9 כמא הכיל יתירא גזרדק חשא ברמה ובה נחפצא מן רוגזא:
10 אן גיר כד איתין בעלדבא אתרעי עמן אלהא במותא דברה כמא הכיל בהרעותה נחא בחייוהי:
11 לא הכנא בלחוד אלא אף נשתבחר באלהא ביד מרן ישוע משיחא דבה הוא השא קבלן הרעותא:
ויום שבתא רשבתא קדמיתא ראומא 12 איכנא דביד חד ברנשא עלת חטיתא
לעלמא וביד חטיתא מותא והכנא בכלהון בני אנשא עבר מותא בהי דכלהון חטו: 13 עדמא גיר לנמוסא
חטיתא כד איתיה בעלמא לא חשיבא הוה חטיתא מטל דלית הוא נמוסא: 14 אלא אמלך מותא מן אדם

a כמעט שלא ז טובים אולי
x אמרת y מות z פא
a חבב b חטא c אית
d חוא e יתר f זדק
g פשא פרה
h אית החרשה מן רעא
x מות רעא רשה חיא
m שבחר ההוה ל עדל
b חטא c מות d חטא
e אית f מלך שוש מות

7 ✱ Vix enim pro iusto quis moritur: nã
pro bono forsitan quis audeat mori.
8 ✱ Commendat autem charitatẽ suam
fi Deus in nobis: quoniã † cùm adhuc pec
secundi rem pus, catores essem ✱ †, Christus pro nobis mor
9 tuus est. ✱ Multò igitur magis nunc
iustificati in sanguine ipsius, salui eri-
mus ab ira per ipsum.
10 ✱ Si enim cùm inimici essemus, recon
ciliati sumus Deo per mortem Filij eius,
multò magis reconciliati, salui erimus
in vita ipsius. 11 ✱ Non solùm autem, sed
& gloriamur in Deo per Dominum no-
strum Iesum Christum, per quem nunc
reconciliationem accepimus.

12 ✱ Propterea sicut per vnum hominem
peccatum in hunc mundum intrauit, C
& per peccatum mors: & ita in omnes
homines mors pertransiit, in quo om-
nes peccauerunt.
13 ✱ Vsque ad Legem enim peccatum e-
rat in mundo: peccatum autem non im
putabatur cùm Lex non esset.
14 ✱ Sed regnauit mors ab Adam vsque
ad Moysen, etiam in eos qui non pecca-
uerunt in similitudinem præuaricatio-
nis Adæ, qui est forma futuri.
15 ✱ Sed non sicut delictum, ita & do-
num. si enim vnius delicto multi mor-
tui sunt, multò magis gratia Dei & do-
num, in gratia vnius hominis Iesu Chri-
sti in plures abundauit.
16 ✱ Et nõ sicut per vnum peccatum, ita
& donum. nam iudicium quidẽ ex vno, D
in condemnationem: gratia autem ex
multis delictis, in iustificationem.
17 ✱ Si enim vnius delicto mors reg-
nauit per vnum: multò magis abundan-
tiam gratiæ & donationis & iustitiæ ac-
cipientes, in vita regnabunt per vnum
Iesum Christum.
18 ✱ Igitur sicut per vnius delictũ in om-
nes homines in condemnationem: sic
& per vnius iustitiam, in omnes homi-
nes in iustificationem vitæ.
19 ✱ Sicut enim per inobedientiam vnius
hominis, peccatores cõstituti sunt mul-
ti: ita & per vnius obeditionem, iusti
constituentur multi.

7 ✱ μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τὶς ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ
ἀγαθοῦ τάχα τὶς καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν.
8 ✱ Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι
ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέ-
θανε.
9 ✱ πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι
αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς.
10 ✱ εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ
θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σω-
θησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ.
11 ✱ οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ
τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν
ἐλάβομεν.

12 ✱ Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν
κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕ-
τως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάν-
τες ἥμαρτον.
13 ✱ ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν τῷ κόσμῳ· ἁμαρτία δὲ
οὐκ ἐλλογεῖται, μὴ ὄντος νόμου.
14 ✱ ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ ἀδὰμ μέ-
χρι μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁ-
μοιώματι τῆς παραβάσεως ἀδὰμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλ-
λοντος.
15 ✱ ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα.
εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολ-
λῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ
τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσ-
σευσε.
16 ✱ καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος, τὸ δώρημα· τὸ μὲν
γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολ-
λῶν παραπτωμάτων, εἰς δικαίωμα·
17 ✱ εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευ-
σε διὰ τοῦ ἑνὸς, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χά-
ριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες, ἐν ζωῇ
βασιλεύσουσι διὰ τοῦ ἑνὸς ἰησοῦ χριστοῦ.
18 ✱ ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος, εἰς πάντας ἀνθρώ-
πους εἰς κατάκριμα· οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος, εἰς πάν-
τας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς·
19 ✱ ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρ-
τωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοὶ, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπα-
κοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί.

---

7 וְעַדְמָא לְמוּתָא אָף עַל אִילֵין דְּלָא חָטוּ בִּדְמוּתָא דְעָבַר נָמוּסָה דְאָדָם הַוּוּ דְאִיתַוּהִי דְמוּתָא דְהוּ דְעָתִיד׃ 15 אֶלָּא לָא הֲוָא
אֵיךְ שׁוּרְעָתָא הָכְנָא מוּהַבְתָּא אֵן גֵּיר מֶטֶל שׁוּרְעָתַהּ דְּחַד סַגִּיאָא מִיתוּ כְּמָא הָכִיל יַתְרָאִית טִיבוּתַהּ דַּאלָהָא וּמוּהַבְתָּה
מֶטֶל חַד בַּרְנָשָׁא יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּסַגִּיאָא חֲתַיְתַר׃ 16 וְלָא אֵיךְ סַכְלוּתָא דְּחַד הָכְנָא מוּהַבְתָּא דִּינָא גֵּיר דַּהֲוָא מִן חַד
לְחוּיָבָא הֲוָא מוּהַבְתָּא דִּין מִן חֲטָהֵא סַגִּיאֵא הֲוָה לְכָאנוּ׃ 17 אֵן גֵּיר מֶטֶל סַכְלוּתָא דְחַד אַמְלֵךְ מוּתָא יַתִּירָאִית אִילֵין
דְּנָסְבוּ סוּגָּאָא דְטִיבוּתָא וְדִכְאנוּתָא בְּחַיֵּא נִסְלְכוּן בְּיַד חַד יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 18 אַכְזְנָא הָכִיל דְּמֶטֶל סַכְלוּתָא
דְחַד הֲוָא חוּיָבָא לְכָלְהוֹן בְּנֵינָשָׁא הָכְנָא מֶטֶל כְּאנוּתָא דְחַד הֲוָא זָכוּתָא לְחַיֵּא לְכָלְהוֹן בְּנֵינָשָׁא׃ 19 אֵיכְנָא גֵּיר
כְּכָל לָא מְשַׁתְּמְעָנוּתַהּ דְחַד בַּרְנָשָׁא חֲטָיֵא סַגִּיאֵא הֲווּ הָכְנָא אָף מֶטֶל מְשַׁתְּמְעָנוּתַהּ דְחַד סַגִּיאָא כְּאנֵא הֲוֹן׃

[a] חֲטָא שְׁרָע רשע [b] יַתִּיב מוּת [c] יחד טוב [d] יְתַר [e] מחן דון [f] חוּב
[g] יַתִּיב נחן [h] חֲטָא [i] צדק [j] מוּת [k] יְתַר
[l] המון של חן
[m] יַתִּיב כּוּן [n] מְלַךְ [o] חוּב
[p] צדקה
[q] זְכָא זכה [r] שְׁמַע [s] חֲטָא
[t] צדיקים

20 *Introitus porrò patuit Legi vt multiplicaretur peccatum: vbi autem multiplicatum fuerat peccatum, ibi superabundauit gratia.

21 * Vt quemadmodum regnauit peccatum in mortem, ita regnet gratia per iustitiam ad vitam æternam, per Dominum nostrum Ieschua Meschicho.

Feria secunda VI. Ieiunij & Baptismatis.

CAP. VI.

1 QVid igitur dicemus? permanebimus in ipso peccato, vt gratia abundet?

2 * Absit. qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in eo?

3 * An nescitis qui baptizati sumus in Ieschua Meschicho, in mortem ipsius esse baptizatos?

4 * Sepulti enim sumus cum eo per baptismatis ad mortem: vt quemadmodum excitatus est Ieschua Meschicho à mortuis in gloriam sui Patris, ita & nos vita noua ambulemus.

5 * Si enim vnà cum eo plantati sumus per similitudinem mortis eius, ita quoque in resurrectione eius erimus.

6 * Nouimus enim veterem illum nostrũ hominem crucifixum esse cum eo, vt aboleatur corpus peccati, ne amplius seruiamus peccato.

7 * Is namque qui mortuus est, liberatus est à peccato.

8 * Si igitur mortui sumus cum Meschicho, credimus fore vt cũ ipso Meschicho viuamus.

9 * Scimus enim Meschicho excitatum ex mortuis, nec amplius moriturum, nec mortem ei amplius dominaturam.

10 * Qui enim mortuus est, peccato mortuus est semel; qui autem viuit, viuit Deo.

11 * Ita etiam vos existimate vos ipsos, nempe mortuos esse peccato, viuere autem Deo per Dominum nostrum Ieschua Meschicho.

12 * Ne regnet igitur peccatum in corpore vestro mortali, vt obediatis cupiditatibus eius.

13 * Nec etiam paraueritis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed parate vos Deo, tanquam homines qui ex mortuis vixeritis, & membra vestra arma sint iustitiæ Dei.

14 * Et peccatum non dominabitur vobis: non enim estis sub Lege, sed sub gratia.

15 * Quid ergo? peccabimus quòd non sumus sub Lege, sed sub gratia? Absit.

---

10 סַעֲלָנָא דִין דַּחֲוָא לְנָמוּסָא וְכַד דְּסַגִּיאָה חֲטִיתָא חֲמָן אֶתְיַהֲרַת טִיבוּתָא ׃
11 וְאִיךְ דְּאַמְלֹכַת חֲטִיתָא בְּמוֹתָא הָכֵנָא תַּמְלֹךְ טִיבוּתָא בְּכֵאנוּתָא לְחַיֵּא דְלְעָלַם בִּיד מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
12 מִן הָדֵין דְּשַׁבְּתָא חַ דְּאִינְמָא דְּמַעְמוּדִיתָא יָא קִפְלָאוֹן וְ מָנָא הָכֵיל נָאמַר נְקַוֵּא בָּהּ בַּחֲטִיתָא דְטִיבוּתָא
13 חֵם אִילֵין גִּיר דְּסִימֵן לַחֲטִיתָא אִיכַּנָּא נִתָּא בָּהּ תּוּבוּ ׃ אוֹ לָא יָדְעִין אַנְתּוּן דְּאִילֵין דְּעַמְּדַן בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא
14 אִתְקַבְּרַן גִּיר עִמֵּהּ בְּמַעְמוּדִיתָא לְמוֹתָא דְאִיכַּנָּא דְקָם יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מִן בֵּית מִיתָא בְּחֶשְׁבּוּחָתָא
15 דְאַבּוּהִי הָכֵנָא אַף חֵנַן בְּחַיֵּא חַדְתָּא נְהַלֵּךְ ׃ אֵן גִּיר אִכְּחַד אֶתְנְצַבַּן עִמֵּהּ בְּדִמּוּתָא דְמוֹתֵהּ הָכֵנָא אַף בְּקִיּוּמְתֵהּ
16 יְדָעִינָן גִּיר דְּבַרְנָשָׁן עַתִּיקָא אֶזְדַּקַּף עִמֵּהּ וְנִתְבַּטֵּל פִּגְרָא דְחֵטְיָא דְתוּב לָא נִשְׁתַּמֵּשׁ לַחֲטִיתָא ׃

[1] עוֹל סְנָא יַתַּר חוּ
[2] מְלַךְ מוּת כֹּוֹן צוּם
[3] עָמַר סבל אֵמַר קָנָא
[4] יַתַּר מוּת חַיָּא
[5] עָמַר סבל מוּת שַׁבַּח
[6] חַדַּת חדש נְצַב דְּמָא
[7] מוּת קוּם יְדַע
[8] זְקַף בַּטָּא

20 Lex autem subintrauit, vt abunda-
ret delictum: Vbi autem abundauit de-
& lictum, superabundauit † gratia.
21 Vt sicut regnauit peccatũ in † mor-
morte tem, ita & gratia regnet per iustitiam in
vitam æternam, per Iesum Christum
Dominum nostrum.

CAP. VI.

Manebimus 1 QVid ergo dicemus? † Permanebimus
A in peccato, vt gratia abundet?
2 Absit. Qui enim mortui sumus pec-
cato, quomodo adhuc viuemus in illo?
3 An ignoratis † quia quicũque bapti-
fratres, Gal. 3. d. 27 zati sumus in Christo Iesu, in morte ip-
sius baptizati sumus?
4 Consepulti enim sumus cum illo
Colo. 2. h. 12 per baptismum in mortem: vt quomo-
do Christus surrexit à mortuis per glo-
Eph. 4. f. 23 riam Patris, ita & nos in nouitate vitæ
Colo. 3. h. 10 Heb. 9. d. 14. 12. d. 2 ambulemus. 5 Si enim complantati
1. Pet. 2. d. 21 facti sumus similitudini mortis eius, si-
mul & resurrectionis erimus.
6 Hoc scientes, quia vetus homo no-
ster simul crucifixus est, vt destruatur
corpus peccati, vt vltrà non seruiamus
peccato. 7 Qui enim mortuus est,
iustificatus est à peccato.
8 Si autem mortui sumus cum Chri-
sto, credimus quia simul etiam viuemus B
cum illo: 9 Scientes quòd Christus
resurgens ex mortuis iam non moritur,
mors illi vltrà non dominabitur.
10 Quod enim mortuus est, peccato
mortuus est semel: quod autem viuit,
viuit Deo.
11 Ita & vos existimate, vos mortuos
quidem esse peccato: viuentes autem
Deo in Christo Iesu Domino nostro.
12 Nõ ergo regnet peccatum in vestro
mortali corpore, vt obediatis concu-
piscentiis eius.
13 Sed neque exhibeatis membra ve-
stra arma iniquitatis peccato: sed exhi-
bete vos Deo, tanquam ex mortuis vi-
uentes: & membra vestra arma iustitiæ
Deo. 14 Peccatum enim vobis non do-
minabitur. non enim sub Lege estis, sed
sub gratia.
15 Quid ergo? peccabimus, quoniã non
sumus sub Lege, sed sub gratia? Absit.

20 νόμος δὲ παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις·
21 ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ Ἰησοῦ χρισοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

ε΄.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμενοῦμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ;
2 μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ;
3 ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χρισὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν;
4 συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη χρισὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.
5 εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα·
6 τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ·
7 ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.
8 εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν χρισῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ·
9 εἰδότες ὅτι χρισὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει·
10 ὃ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ. ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ·
11 οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν χρισῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.
12 μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ·
13 μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ·
14 ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν.
15 τί οὖν; ἁμαρτήσομεν ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο.

---

7 אֲיֹנָא דְּמִית גַּיר מְשִׁיתָא אֶתְחַרַר לֵה מִן חֲטִיתָא׃ 8 אִן הָכִיל מִיתִין עִם מְשִׁיחָא נְהַיְמִין דְּעַמֵּה עִם מְשִׁיחָא נְחֵא׃
9 יְדָעִינַן גַּיר דַּמְשִׁיחָא קָם מִן בֵּית מִיתָא וְתוּב לָא מָאֵת וְסוֹתָאלָא מִשְׁתַּלַּט בֵּה׃ 10 דְּמִית גַּיר לַחֲטִיתָא הוּמִית
חָדָא זְבַן וְדַחַי חַי הוּ לַאלָהָא׃ 11 הֲכַנָּא אַף אַנְתּוּן חֲשׁוּבוּ נַפְשְׁכוּן דְּמִיתָא אַנְתּוּן לַחֲטִיתָא וְחַיָּא אַנְתּוּן לַאלָהָא
בְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 12 לָא הָכִיל תִּמְלֹךְ חֲטִיתָא בְּפַגְּרְכוּן מִיתָא אַיְךְ דְּתִשְׁתַּמְּעוּן לַרְגִיגָתֵה׃
13 וְאַף לָא תְּחַיְּבוּן הַרְמֵיכוּן זַיְנָא דְעַוְלָא לַחֲטִיתָא אֶלָּא חַיְּבוּ נַפְשְׁכוּן לַאלָהָא אַיְךְ אֲנַשָׁא דְּמִן מִיתָא חַיָּיתוּן
וְהַרְמֵיכוּן זַיְנָא נְחֵיוּן לְכַאנוּתֵה דַאלָהָא׃ 14 וַחֲטִיתָא לָא מִשְׁתַּלְטָא עֲלֵיכוּן לָא גַּיר אִיתֵיכוּן חְחֵירֵי נָמוֹסָא
אֶלָּא חְחֵירֵי טַיְבוּתָא׃ 15 מָנָא הָכִיל נְחַטֵּא דְּלָא הֲוֵין תְּחֵיתּוּן נָמוֹסָא אֶלָּא תְּחֵיתּוּן טַיְבוּתָא חַס׃

מות חרד חיין
חנא ידע מות
שלט חיא מות
חטא מלך שמע
רגז טוב חרם זין
מות חיא
לצוקתו
שלט אית טוב חן
חטא

16 * Nescitis quòd cui paratis vos ipsos vt obediatis ei ad seruitutem, eius serui estis, vt obediatis ei siue ad peccatum, siue auditui aurium ad iustitiam?

17 * Gratia autem sit Deo, quòd fueritis serui peccati; obediatis autem ex corde eiformæ doctrinæ cui traditi estis.

18 * Quumque liberati sitis à peccato, subiecti estis iustitiæ.

19 * Sicut inter homines loquor propter infirmitatem carnis vestræ: vt quemadmodum parastis membra vestra ad seruitutem immunditiæ & iniquitatis, ita etiam nunc apparetis membra vestra ad seruitutem iustitiæ & sanctimoniæ.

20 * Quum enim serui essetis peccati, liberi eratis iustitiæ.

21 * Ecquem fructum habebatis tunc ex eis cuius vos hodie pudet? nouissimum enim eius mors est.

22 * Nunc autem qui liberati estis à peccato, & facti estis serui Deo, habetis fructus sanctos, quorum finis est vita æterna.

23 * Merces autem peccati mors est, & donum Dei vita æterna per Dominum nostrum Ieschua Meschicho.

Feria tertia Passionis.

CAP. VII.

1 AN nescitis, fratres, (gnaros enim Legis alloquor) Legem dominari viro quandiu vixerit?

2 * Vt mulier quæ deuincta est marito suo per Legem quandiu viuit: sed si mortuus fuerit maritus eius, liberata est à lege mariti sui.

3 * Quòd si viuente marito suo coniuncta fuerit cum altero viro, eusadet mœcha: si autem obierit maritus eius, liberata est à lege illa: nec erit mœcha, si fiat viri alterius.

4 * Nunc igitur, fratres, mortificati estis Legi in corpore Meschicho, vt sitis alterius, illius nempe qui excitatus est à mortuis, vt edatis fructus Deo.

5 * Quum enim essemus in carne, perturbationes peccatorum, quæ per Legem concitabantur in membris nostris, vt fructus ferremus morti.

16 לָא יְדַעִין אַנְתּוּן דְלִמַן דְמִסְתַּיְּבִין אַנְתּוּן נַפְשָׁכוּן דְהָשְׁתַּמְּעוּן לַהּ לְעַבְדוּתָא דִילַהּ אַנְתּוּן עַבְדֵא דְהַהוּ דְמִשְׁתַּמְּעִין
מִן הַהוּא אִן לְחַטֵּיתָא וָאִן לְמִשְׁמַע אֻדְנָא דְכָאנוּתָא ׃ 17 טַיְּבוּ דִין לֵאלָהָא דְעַבְדֵא הֲוַיְתּוּן דְחַטֵּיהָא
וְהִשְׁתַּמְּעוּתוּן מִן לִבָּא לְדִמּוּתָא דְיוּלְפָנָא דְאִשְׁתְּלַמְתּוּן לַהּ ׃ 18 וְכַד אֶתְחַרְתּוּן מִן חַטֵּיתָא אֶשְׁתַּעְבַּדְתּוּן
לְכָאנוּתָא ׃ 19 אֵין דְבֵירַת בְּנֵינָשָׁא אָמַר אֲנָא מִטָּל כְּרִיהוּתָא דְבִסְרְכוּן דְאִיכְנָא דְמִסַּיְּבְתּוּן הַדְמֵיכוּן
לְעַבְדוּתָא דְסִנְפוּתָא וְדַעַוְלָא הָכְנָא אַף הָשָׁא מַיְּבוּ הַדְמֵיכוּן לְעַבְדוּתָא דְכָאנוּתָא וְדִקְדוּשׁוּתָא ׃
20 כַּד עַבְדֵא הֲוַיְתּוּן גֵּיר דְחַטֵּיתָא מְחַרְרָא הֲוַיְתּוּן לְכָאנוּתָא ׃ 21 וּמָנָא אַרְשָׁא אִית הֲוָא לְכוּן
הַדֵין אִינָא דְיוּמְנָא בְּהַהִין אַנְתּוּן כַּה מַרְתֵּה גֵּיר אִיתֵיהּ מוֹתָא ׃ 22 וְהָשָׁא דְאִתְחַרְרְתּוּן מִן חַטֵּיתָא וַהֲוַיְתּוּן

16 טַיְּבוּ שְׁמַע עֲבַר
17 שְׁמַע אוזנים כּוּן
18 חַיָּא שְׁמַע דְּמָא
19 יָלַף שְׁלַם חַרַר
20 שֶׁעֲבַר לצדקה בְּרַח
חוּלָה אומרע
21 טַוֵּב טְנַף עֵגֶל
22 כּוּן ישר קָדֵשׁ
23 חפשיים לצדקה פרי
יוֹם בְּרִית בוש אֵית

16 * An nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui †obeditis, siue peccati ad mortē, siue obeditionis ad iustitiam?

17 * Gratias autem Deo, quòd fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi estis.

18 * Liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ.

19 * Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ. sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ D & iniquitati, ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitię, in sanctificationem.

20 * Cùm enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ.

21 * Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? nam finis illorum mors est.

22 * Nunc verò liberati à peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.

23 * Stipendia enim peccati, mors. Gratia autem Dei, vita æterna in Christo Iesu Domino nostro.

CAP. VII.

1 A N ignoratis fratres (scientibus enim Legem loquor) quia Lex in homine A dominatur quanto tempore viuit?

2 * Nam quæ sub viro est mulier, viuente viro alligata est Legi. si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri.

3 * Igitur viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cū alio viro: si autem mortuus fuerit vir eius, liberata est à lege viri: vt non sit adultera, si fuerit cum alio viro.

4 * Itaque, fratres mei, & vos mortificati estis Legi per corpus Christi, vt sitis alterius qui ex mortuis resurrexit, vt †fructificemus Deo.

5 * Cùm enim essemus in carne, passiones peccatorum, quæ per Legem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificarent morti.

16 * ὀκ οἴδατε ὅτι ᾧ παρεςήκετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοὴν, δοῦλοί ἐςε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην;

17 * χάρις δὲ τῷ θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπακούσετε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς.

18 * ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ.

19 * ἀνθρώπινον λέγω, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ παρεςήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παρεςήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.

20 * ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ.

21 * τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων, θάνατος.

22 * νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, τὸ δὲ τέλος, ζωὴν αἰώνιον.

23 * τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ζωὴ αἰώνιος ἐν χρις ῷ ἰηȣ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

ζ'.

1 * Ἢ ἀγνοεῖτε ἀδελφοί· γινώσκουσι γὰρ νόμον λαλῶ· ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ;

2 * ἡ γὰρ ὑπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός.

3 * ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλεύθερα ἐςὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ.

4 * ὥςε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ χρις οῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἀνδρὶ ἑτέρῳ τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ θεῷ.

5 * ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκὶ, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν, τὰ διὰ τοῦ νόμου, ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ.

עַבְדָא לַאלָהָא אִית לְכוֹן פּאֲרָא קַדִּישָׁא [k] דְּחַרְחִיהוּן חַיָּא דַלְעָלַם׃ 23 תֵּאגוּרְתָא דִּין דַּחֲטִיתָא [m] מַוֹתָא הוּ וּמַתַּנְתָּה
דַאלָהָא חַיָּא דַלְעָלַם בְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ דְיוֹם תְּלָתָא [a] דְּחַשָּׁא [a] יב קפלאון ז 1 אוֹ לָא יָדְעִין אַנְתּוּן אֲחַי [b] לְיָדְעֵי נָמוֹסָא
גֵּיר מְמַלֵּל אֲנָא דְנָמוֹסָא שַׁלִּיט הֲוָא עַל גַּבְרָא כְּמָא [c] דְּחַי׃ 2 אֵיךְ אִנְתְּתָא [d] דַאסִירָא הִי בְּבַעֲלָהּ כְּמָא דְחַי בְּנָמוֹסָא
אִן דִּין [e] מִית בַּעֲלָהּ [f] אִתְחַרְרַת מִן נָמוֹסָא דְבַעֲלָהּ׃ 3 אִן דִּין כַּד חַי בַּעֲלָהּ [g] חֲקַפִּי לְגַבְרָא אַחֲרִין הַוְיָת לָהּ [h] גַּיְרְתָא
אִן דִּין [i] נְמוּת בַּעֲלָהּ [k] אִתְחַרְרַת מִן נָמוֹסָא וְלָא [l] אִיהֵיהָ גַּיְרְתָא אִן הֲוֵיָא לְגַבְרָא אָחֲרְנָא׃ 4 וְהָשָׁא אֲחַי אַף אַנְתּוּן
[m] מִיתְחַוִּין לְנָמוֹסָא בְּפַגְרֵהּ דַמְשִׁיחָא [n] דְּהֲוֵיתוּן לְאָחֲרִין אֵינָא דְקָם מִן בֵּית מִיתָא [o] דְּתֶהְלוּן פּאֲרָא לַאלָהָא׃
5 כַּד בְּבִסְרָא [p] הַוֵין גֵּיר [q] כְּאִבָא [r] דַהֲטָהָא דְבְנָמוֹסָא מִתְחַפְּשִׁין הֲווּ בְּהַרְמַיִן דְּפּאֲרָא נָחֵל לְמַוֹתָא׃

k שסופיהם
l אֵנַר m מות n נַחֲב
a חֲשַׁשׁ b יְדַע c חַיָּא
d אֵסַר e מות
f התבטלה מן
חַרַר g נְקַף דנק h גּוֹר
i מות k חַרַר l אִית ש
m מות n חַוָּא o נְתַל
p חַוָּא q עכ"ל חסר r חַשָּׁא

6 * Nunc autem cessamus à Lege, & mortui sumus ei qui nos detinebat, vt seruiamus deinceps in nouitate spiritus, non autem in
7 vetustate scripturarum. * Quid ergo dicemus? Legem peccatum esse? Absit. Sed peccatum non didicissem, nisi per Legem. Nam enim concupiscentiam nouissem, nisi Lex dixisset, Non concupisces.
8 * Proinde hoc præcepto inuenit sibi occasionem peccatum, & consummauit in me omnem concupiscentiam. siquidem absque Lege
9 peccatum mortuum erat. * Ego verò viuus eram sine Lege quondam: quum autem aduenit præceptum, peccatum reuixit.
10 * At ego mortuus sum: & repertum est mihi præceptum illud vitæ ad mortem.
11 * Peccatum enim occasione illa quam nactum est sibi per præceptum fecit me errare, & per illud necauit me.
12 * Lex itaque sancta est, & præceptum sanctum, iustumque & bonum.
13 * Bonum ergo mihi ad mortem factum est? absit. imò peccatum, vt appareret peccatum esse, quod per bonum consummauit in me mortem, vt magis pœnæ obnoxium esset peccatum per præceptum.
14 * Scimus enim Legem spiritus esse; ego verò carnis sum, & venditus peccato.
15 * Quod enim perpetro non agnosco: neque quod volo facio; sed quod odi, illud ipsum ago.
16 * Sed si quod nolo, ego facio, suffragium fero Legi eam bonam esse.
17 * Nunc autem non ego quidem hoc perpetro, sed peccatum quod habitat in me.
18 * Noui enim non habitare in me, (hoc est autem in carne mea) bonum. nam vt velim bonum, facile quidem mihi est; at vt illud exequar, impotens sum.
19 * Non enim bonum quod volo facere, facio: sed malum quod nolo exequi, idipsum
20 exequor. * Quòd si illud quod nolo, facio, non ego quidem facio, sed peccatum quod habitat in me.
21 * Comperio ergo hanc legem consentientem menti meæ volenti bene agere, quoniam malum propinquum est mihi.
22 * Delector enim Lege Dei in homine interiore.

6 הִשְׁתָּא דֵין אִתְבַּטַּלְנָן מִן נָמוּסָא וִימִתְנָן לְהוּ דַּאֲחִיד הֲוָא לָן דְּנִשְׁתַּמֵּשׁ מֵכִּיל בְּחַדְתּוּתָא דְרוּחָא וְלָא בְּעַתִּיקוּת כְּתָבָא ;
7 מָנָא הָכִיל אֶמְרִינָן נָמוּסָא חֲטִיתָא הוּ חָס אֶלָּא לַחֲטִיתָא לָא יְלִפֵת אֶלָּא בְּיַד נָמוּסָא לָא גַיִר רְגָתָא יָדַע הֲוִית אֶלָּא
לְנָמוּסָא דַּאמַר דְּלָא תֵרַג ; 8 וְכַהֲנָא פּוּקְדָנָא אֶשְׁכַּחַת לַהּ הַטִּיתָא עֶלְתָא וְגַמְרַתְבִּי כֹּל רְגָתָא בְּלֶעֶדְ נָמוּסָא
אֲרֵי חֲטִיתָא מֵיתָא הֲוָת ; 9 אֲנָא דֵין חַי הֲוִית דְּלָא נָמוּסָא מִן קֶדֶם כַּד אֲתָא דֵין פּוּקְדָנָא חֲטִיתָא חַיַּת ;
10 וַאֲנָא מִיתַת וַאשְׁכַּחַת לִי פּוּקְדָנָא הַוָּ דְחַיֵּא לְמוֹתָא ; 11 חֲטִיתָא גַיִר בְּעֶלְתָא וַאשְׁכַּחַת לַהּ בְּיַד פּוּקְדָנָא אַטְעַיַתְנִי
וּבַהּ קְטַלְתְּנִי ; 12 נָמוּסָא מִדֵּין קַדִּישׁ הוּ וּפּוּקְדָנָא קַדִּישׁ הוּ וְכֵאין וְטָב ; 13 טָבְתָא הֲכִיל לִי לְמוֹתָא הוּ הֲוָת
לָא אֶלָּא חֲטִיתָא וְתִתְחַזֵּא דְּחֲטִיתָא הִי דַּבְטָבְתָא גַּמְרַת בִּי מוֹתָא דְּיַתִּירָאִית תְּתְחַיֵּב חֲטִיתָא בְּפּוּקְדָנָא ;

[a] בְּטֵל מוּת [b] מעתה [c] חַדַּת חדש [d] עָתֵק [e] אַמַּר חַטָּא [f] גלף אולף [g] רְגַז חֵוָא [h] רְגַז פִּקֵּר [i] שְׁכַח מצא [j] עֶלֶלָה [k] רְגַז [l] מבלי [m] חַטָּא מוּת [n] חֵוָא [o] מוּת שְׁכַח מצא [p] עֶלֶל [q] פִּקֵּר אזה [r] טְעָא תעה

* Nunc autem soluti sumus à Lege 6
mortis, in qua detinebamur: ita vt seruiamus in nouitate Spiritus, & non in vetustate literæ.

* Quid ergo dicemus? Lex peccatum 7
est? Absit. Sed peccatum non cognoui, B
nisi per Legem. nam concupiscentiam
Exo. 20. c. 17 Deut. 5. c. 18 nesciebam, nisi Lex diceret, Non concupisces. * Occasione autem accepta, 8
peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine Lege enim peccatum mortuum erat.

* Ego autem viuebam sine Lege ali- 9
quando. Sed cùm venisset mandatum, peccatum reuixit.

* Ego autem mortuus sum: & inuen- 10
tum est mihi mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem.

* Nam peccatum occasione accepta 11
per mandatum, seduxit me, & per illud occidit.

1. Tim. 1 c. 8 * Itaque Lex quidem sancta, & man- 12
datum sanctum, & iustum & bonum.

* Quod ergo bonum est, mihi factum 13
est mors? Absit. sed peccatum, vt appareat peccatum, per bonũ operatum est mihi mortẽ: vt fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.

* Scimus enim quia Lex spiritalis 14
est: ego autem carnalis sum, vænundatus sub peccato. C

* Quod enim operor non intelligo. 15
bonum nõ enim quod volo †, hoc ago: sed quod
odio malum † odi, illud facio.

* Si autem quod nolo, illud facio: cõ- 16
sentio Legi, quoniam bona est.

* Nunc autem iam non ego operor il- 17
lud, sed quod habitat in me, peccatum.

* Scio enim quia non habitat in me, 18
hoc est, in carne mea, bonum. Nam velle adiacet mihi, perficere autem bonũ non inuenio. * Non enim quod volo bonum, 19
hoc facio: sed quod nolo malũ, hoc ago.

* Si autem quod nolo, illud facio: iam 20
non ego operor illud, sed quod habitat in me, peccatum.

* Inuenio igitur Legem, volenti mihi 21
facere bonũ, quoniam mihi malum adiacet. * Condelector enim Legi Dei se- 22
cundùm interiorem hominem:

6 * νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος, καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

7 * τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἤδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις.

8 * ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς, κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά.

9 * ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν·

10 * ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνατον.

11 * ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.

12 * ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή.

13 * τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονε θάνατος; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία· ἵνα φανῇ ἁμαρτία διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς.

14 * οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

15 * ὃ γὰρ κατεργάζομαι, οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ.

16 * εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός.

17 * νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

18 * οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι· τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλόν, οὐχ εὑρίσκω.

19 * οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω.

20 * εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

21 * εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται.

22 * συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον·

---

14 יְדַעְינָן גֵּיר דְּנָמוֹסָא דְּרוּחָא הוּ אֲנָא דֵּין דְּכְסַר אֲנָא וְמִזְבַּן אֲנָא לַחֲטִיתָא ׃ 15 מִדַּם דְּסָעַר אֲנָא גֵּיר לָא יָדַע אֲנָא
וְלָא חָוֵא מִדַּם דְּצָבֵא אֲנָא עָבֵד אֲנָא אֶלָּא מִדַּם דְּסָנֵא אֲנָא הוּ הוּ עָבֵד אֲנָא ׃ 16 וְאִן מִדַּם דְּלָא צָבֵא אֲנָא עָבֵד אֲנָא
סָהֲדָא אֲנָא עַל נָמוֹסָא דְּשַׁפִּיר הוּ ׃ 17 הָשָׁא דֵּין לָא חָוֵא אֲנָא סָעַר אֲנָא הָוֵא אֶלָּא חֲטִיתָא דְּעָמְרָא בִּי ׃ 18 יָדַע אֲנָא
הוּ גֵּיר דְּלָא עָמְרָא בִּי הָנוּ דֵּין בְּבִסְרִי טָבְתָא דְּאִצְבָּא גֵּיר בְּטָבְתָא פְּשִׁיק לִי דְּאִסְעַרֵיהּ דֵּין לָא מָשְׁכַּח אֲנָא ׃
19 לָא חָוֵא גֵּיר לְטָבְתָא דְּצָבֵא אֲנָא דְּאֶעְבַּד עָבֵד אֲנָא אֶלָּא בִּישְׁתָּא דְּלָא צָבֵא אֲנָא דְּאֶעְבַּד לָהּ הוּ עָבֵד אֲנָא ׃
20 וְאִן מִדַּם דְּלָא צָבֵא אֲנָא עָבַד אֲנָא לָא חָוֵא אֲנָא עָבֵד אֲנָא אֶלָּא חֲטִיתָא דְּעָמְרָא בִּי ׃ 21 מָשְׁכַּח אֲנָא הָכִיל
לְנָמוֹסָא דְּשַׁלֵּם לְרָעְיָנִי הוּ דְּצָבֵא דְּנַעְבַּד טָבְתָא מְטָל דְּבִישְׁתָּא קָרִיבָא הִי לִי ׃ 22 חָדֵא אֲנָא גֵּיר בְּנָמוֹסָה דַּאלָהָא
בְּבַרְנָשָׁא דְּלַגּוֹ ׃

h יְדַע i סְעַר עשה
k אֶבָא l סְנָא m חֲטָא
n עָמַר שכן o טוב p אֶבָא
חפץ q קליל
r סְעַר עשה s טוב t גִּישׁ
רע
u עָבַד x חֲטָא y עָמַר
שכן
z שמסכים a רְעָא רשה
b טוב c גִּישׁ רע

23 * Sed video legem aliam in membris meis
quæ pugnat aduersus legem mentis meæ, &
captiuum me reddit legi peccati, quæ est in
24 membris meis. * Miser ego homo, quis
me liberabit à corpore isto mortis?
25 * Gratias agō Deo, in manu Domini
nostri Jeschua Meschicho.

Vigilia Dominicæ magnæ
Resurrectionis.

26 Nunc igitur ego quidē mente mea seruus
sum Legis Dei, carne verò mea sum seruus
legis peccati.

CAP. VIII.

1 PRoinde nulla est condemnatio iis qui non
ambulant secundùm carnem in Ieschua
2 Meschicho. * Lex enim spiritus vitæ, qui
est in Jeschua Meschicho, liberauit te à lege
3 peccati & mortis. * Nam quum impo-
tens esset Lex propter infirmitatem carnis,
misit Deus Filium suum in similitudine car-
nis peccati propter peccatum, vt reum per-
ageret peccatum in carne ipsius.
4 * Vt iustitia Legis in nobis adimpleatur,
qui non carne ambulamus, sed spiritu.
5 * Jj enim qui secundùm carnem sunt, quæ
carnis sunt, eligunt; qui verò secundùm spi-
ritum sunt, quæ sunt spiritus eligunt.
6 * Nam electio carnis, mors est; electio
verò spiritus vita & pax.
7 * Propterea quòd electio carnis inimicitia
est aduersus Deum. Legi enim Dei non sub-
8 iicitur, quippe quæ non possit. * Proindè ij
qui in carne sunt, placere Deo non possunt.
9 * Vos autem non estis in carne, sed in spi-
ritu, si verè Spiritus Dei habitat in vobis:
sin autem est aliquis in quo non sit Spiritus
Meschicho, is non est eius.
10 * Enimuerò si Meschicho in vobis est, cor-
pus mortuum est propter peccatum; spiritus
autem vita est propter iustitiam.
11 * Quòd si Spiritus illius, qui excitauit
Dominum nostrū Jeschua Meschicho à mor-
tuis, habitat in vobis, is qui excitauit Do-
minum nostrum Jeschua Meschicho à mor-
tuis, etiam corpora vestra mortua viuifica-
bit per Spiritum eius habitantem in vobis.

---

[23] חֲזֵא אֲנָא דֵין נָמוֹסָא אַחֲרָנָא בְּהַרְמַי דְּמַקְרֵב לִיקְבַל נָמוֹסָא דְּרַעְיָנִי וְשָׁבֵא לִי לְנָמוֹסָא דַחֲטֵיתָא דְּאִית בְּהַרְמַי :
[24] וַוֵּי אֲנָא בַּרְנָשָׁא מַנּוּ נְפַצִּינִי מִן פִּגְרָא הָנָא דְמַוְתָא : [25] מְזַדֵּא אֲנָא לֵאלָהָא בְּיַד מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא :

דְּנָגַהּ דְּחַד כְּשַׁבָּא רַבָּא דְּמִקְיַמְתָּא יג

[1] הָשָׁא הָכֵיל אֲנָא בְּרַעְיָנִי עַבְדָּא אֲנָא דְנָמוֹסָא דֵאלָהָא בְּבִסְרִי דֵין אִיתַי עֲבָדָא דְנָמוֹסָא דַחֲטֵיתָא : קפלאון ח
[2] מִכֹּל לֵית חַיָּבוּתָא לֵאלֵין דְּלָא מְהַלְּכִין בְּבִסַר בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא : [3] נָמוֹסָא גֵיר דְּרוּחָא דְחַיֵּא דַבְּיֵשׁוּעַ
מְשִׁיחָא חַרְרָךְ מִן נָמוֹסָא דַחֲטֵיתָא וְדַמְוָתָא : [4] מִטֹּל דַמְחֵיל דֵּוָא גֵיר נָמוֹסָא בְּיַד כְּרִיהוּתֵהּ דְּבִסְרָא שַׁדַּר
אֱלָהָא כַּדְמוּתָא דְבִסְרָא דַחֲטֵיתָא מְטַלְּתֵהּ דַחֲטֵיתָא דְנַחֲיָבֵיהּ לַחֲטֵיתָא בְּבִסְרֵהּ :

[a] רְעָא רשה
[b] שְׁבָא דְוָא חיל [c] פְּצָא פרה
[d] מות [e] וְרָא [f] קום
[g] ברצוני
[h] אִית [i] חוב [j] חַרַר
[k] חַטָּא [l] מות [m] חול
[n] כְּרָה [o] דְמָא [p] חוב

23 * Video autem aliam legem in membris meis, repugnãtem legi mentis meę, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis.

24 *(Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?

25 *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.) Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati.

CAP. VIII.

1 NIhil ergo nunc damnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu, qui non se- A cundùm carnem ambulant:

2 * Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu, liberauit me à lege peccati & mortis.

3 * Nam quod impossibile erat Legi, in quo infirmabatur per carnẽ, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne,

4 * Vt iustificatio Legis impleretur in nobis, qui non secundùm carnem ambulamus, sed secundùm Spiritum.

5 * Qui enim secundùm carnem sunt, quę carnis sunt, sapiunt. qui verò secundùm spiritum sunt; quæ sunt spiritus, B sentiunt.

6 * Nam prudẽtia carnis, mors est: prudentia autem spiritus, vita & pax.

inimicitia est in Deũ: subiicitur,

7 * Quoniam sapiẽtia carnis, †inimica est Deo: Legi enim Dei nõ† est subiecta, nec enim potest.

8 * Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.

9 * Vos autem in carne non estis, sed in spiritu, si tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Siquis autem Spiritum Christi non habet, hic non est eius.

10 * Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter pec-

vita iustitiã

catũ; Spiritus verò† viuit propter†iustificationem.

11 * Quòd si Spiritus eius qui suscitauit Iesum à mortuis, habitat in vobis, qui C suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra, propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.

23 * βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου.

24 * Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;

25 * εὐχαριστῶ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ, νόμῳ ἁμαρτίας.

η'.

1 * Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.

2 * ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.

3 * τὸ γὰρ ἀδυνάτον τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκὸς, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ,

4 * ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.

5 * οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν· οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα, τὰ τοῦ πνεύματος.

6 * τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, θάνατος· τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη.

7 * διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἔχθρα εἰς θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται.

8 * οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται.

9 * ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ.

10 * εἰ δὲ χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην.

11 * εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν, οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας τὸν χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν, διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ὑμῖν.

---

m 4 וכאנותא דנמוסא בן חתמלא דלא הוא בבסר מהלכין אלא ברוח; 5 איליין גיר דבבסר אנון דבבסר מתרעין
n מלך r רעא ראה
o מבחר s מות t רעא
u שנאה
v שעבד w שפר x שרר
באמת
y עמר שכן z מות a חטא
b כון c קום d מודת
e חיא f אשר שוכנת
g צדקה מן כון h מלא
ואיליין דרוח אנון דרוח הו מתרעין; 6 תרעיתא גיר דבבסרא מותא הו והרעיתא דרוח חיא ושלמא; 7 מטל
דתרעיתא דבסרא בעל דבבותא הי לות אלהא לנמוסא גיר דאלהא לא משתעבדא מטל דלא משכחא; 8 ואיליין
דבבסר אנון למשפר לאלהא לא משכחין; 9 אנתון דין לא הויתון בבסר אלא ברוח אן שרירא איתי רוחה דאלהא
עמרא בכון אן דין אנש לית ברוחה דמשיחא הנא לא הוא דילה; 10 ואן דין משיחא בכון פגרא מיתה הו מטל
חטיתא רוחא דין חיא הי מטל כאנותא; 11 ואן רוחה דהו מן דאקים למרן ישוע משיחא מן בית מיתא מיתא
עמרא בכון הו מן דאקימה למרן ישוע משיחא אף לפגריכון מיתיא נחא מטל רוחה דעמרא בכון;

Feria tertia hebdomadis sextæ leiunij.

12 * Nũc fratres, debitores sumus non carni; vt secundùm carnem ambulemus:

13 * Si enim in carne vixeritis, futurum est vt moriamini: sed si spiritu conuersationes corporis mortificetis, viuetis.

14 * Jj enim qui Spiritu Dei ducuntur, hi inquam sunt filij Dei.

15 * Non enim accepistis spiritum seruitutis rursus ad timorem, sed recepistis spiritum [adoptionis] positionis filiorum, per quem clamamus, Abba, Pater noster.

16 * Et ipse Spiritus suffragatur spiritui nostro, nos esse filios Dei.

17 * Quòd si filij, etiam hæredes: hæredes Dei, filij autem hæreditatis, [cohæredes] Jeschua Meschicho: quòd si patiamur cum eo, etiam cum eo glorificabimur.

18 * Siquidem existimo nequaquam dignas esse perpessiones huius temporis gloriæ illæ, quæ reuelanda est in nobis.

19 * Omnis enim creatura expectat & prospicit in reuelationem filiorum Dei.

20 * Nam creatura subiecta est vanitati, non sua sponte, sed propter eum qui subiecit eam:

21 * Sub spe quòd & ipsa creatura asseretur ex seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.

22 * Scimus enim omnes creaturas suspirare, & parturire ad hunc vsque diem.

23 * Nec illæ tantummodo, sed & nos, qui habemus primitias Spiritus, suspiramus in nobis ipsis, & prospicimus in adoptionem, id est redemptionem corporum nostrorum.

24 * Quãdoquidem per spem illam viuimus, [saluisumus.] Spes autem quę conspicitur, non est spes. si enim illud aspicimus, cur illud expectabimus?

25 * Sed si quod non cernitur speramus, per patientiam expectamus.

26 * Similiter etiam Spiritus ipse opitulatur infirmitatibus nostris. quid enim precemur vt opertet, non nouimus. at Spiritus ille deprecatur pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

27 * Qui verò scrutatur corda, is nouit quę sit intentio Spiritus, qui iuxta placitum Dei deprecatur pro Sanctis.

---

12 הָשָׁא אֲחַי חַיָּבִינָן לוֹ לְבָסְרָא דְבִבְסַר נְהַלֵּךְ ׃ 13 אֵן גֵּיר
אִם תְּהוֹן אַנְתּוּן עַתִּידִין אַנְתּוּן הוֹ לְמֵמַת וְאֵן בְּרוּחַ הוֹפְכֵי פִּגְרָא מִסְיַהִין אַנְתּוּן חָאֵין אַנְתּוּן ׃ 14 אֵילֵין גֵּיר
אִלֵּין דְּמִתְדַּבְּרִין הַלֵּין בְּנֵי אֱלָהָא ׃ 15 לָא גֵּיר נְסַבְתּוּן רוּחָא דְעַבְדּוּתָא תּוּב לְדַחֲלוּתָא אֶלָּא
לָא אֲרוּם אַתּוּן מְקַבְּלִין רוּחָא דְסִיאַת בְּנֵי דְכָה קָרִינָן אַבָא אֱבוּן ׃ 16 וְהִי רוּחָא מַסְהֲדָא לְרוּחַן דְּאִינִין בְּנֵי אֱלָהָא ׃
וְרוּחָא אַף הוּא מְסַהֵד לְרוּחָנָא דְּאִנּוּן בְּנֵי אֱלָהָא ׃ 17 וְבְנֵי אַף יְרָתָא יְרָתָא דֵאלָהָא וְכְנֵי יְרָתוּתָה דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דֵאן נְחַשׁ עִמֵּה אַף עִמֵּה נְשִׁתַּבַּח ׃ 18 מְתַרְעָא
אֲמַנּוּד דְּלָא שָׁוִין חֵשׁוּהִי דְזִבְנָא הָנָא לְתֵשְׁבוּחָתָא אִידָא דְעִתִּידָא דְתֶהְגְּלָא בַּן ׃ 19 כֹּלָּה גֵּיר בְּרִיתָא מְסַבְּרָא
מְקַבֵּל לְגַלְיָא דְבְנוּהִי דֵאלָהָא ׃ 20 בְּרִיתָא גֵּיר אִשְׁתַּעְבְּדַת לְסָרִיקוּתָא לָא בְּצִבְיָנָהּ אֶלָּא מִטֶּל מַן דְּשַׁעְבְּדָהּ ׃

צוּם חוּב חַיָּא מוּת
חֲפַף מוּת חַיָּא
זִכְרוֹן נוּחָה לְקוּדָם
עֲבַר עוֹד דְּחַל
סוּם קְרָא סְחֵר
אִית יֵשׁ יְרַת יֵרֵשׁ
חֲשַׁשׁ שִׁבַּח רְעָא שׁוּעָר
שְׁעָא חֲשַׁשׁ שִׁבַּח
גְּלָא כְּרָא סַכַּר קוּה

12 * Ergo, fratres, debitores sumus, non carni, vt secundùm carnem viuamus.

13 * Si enim secundùm carnem vixeritis, moriemini: si autem Spiritu, facta carnis mortificaueritis, viuetis.

14 * Quicunque enim Spiritu Dei agunt, ij sunt filij Dei.

15 * Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorũ†, in quo clamamus, Abba, (Pater.)

4. Tim. 1. 7 — Dei, Gala. 4. 5

16 * Ipse enim Spiritus, testimoniũ† reddit spiritui nostro quòd sumus filij Dei.

reddet

17 * Si autem filij, & hæredes. hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi: si tamen compatimur, vt & conglorificemur.

18 * Existimo enim quòd non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futurã gloriam quæ reuelabitur in nobis.

19 * Nam expectatio creaturæ, reuelationem filiorum Dei expectat.

20 * Vanitati enim creatura subiecta est, non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe:

21 * Quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei.

22 * Scimus enim quòd omnis creatura ingemiscit, & parturit vsque adhuc.

23 * Non solùm autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionẽ corporis nostri.

24 * Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ videtur, nõ est spes. nam quod videt quis, quid sperat?

25 * Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus.

26 * Similiter autem & Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. nam quid oremus sicut oportet, nescimus: sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

27 * Qui autẽ scrutatur corda, scit quid desideret Spiritus: quia secũdùm Deum postulat pro sanctis.

12 * Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ, ἵνα κατὰ σάρκα ζῶμεν·

13 * εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε.

14 * ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ.

15 * οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, ἀββᾶ, ὁ πατήρ.

16 * αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ.

17 * εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ· εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

18 * λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.

19 * ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται.

20 * τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι.

21 * ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ.

22 * οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει, καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν·

23 * οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν, υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν·

24 * τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπὶς δὲ βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει;

25 * εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

26 * ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τοῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν· ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις.

27 * ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας, οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.

---

22 עַל סַבְרָא דְּאַף הִי בְּרִיתָא מִתְחַרְרִי מִן עַבְדּוּתָא דְּחַבְלָא בַּחֲרוּרָא דְּבְנֵי אֱלָהָא׃
23 וְלָא כַלְּחוֹד הֵנִין אֶלָּא אַף חְנַן דְּאִית בַּן רֵישִׁיתָא דְּרוּחָא מְתְחַנְחִינַן בְּנַפְשָׁן וְמִסַּכִּינַן לְסִימַת בְּנָיָא לְפוּרְקָנָא דְּפַגְּרִין׃
24 מְטַל דְּבְסַבְרָא הוּ חַיִּין סַבְרָא דֵּין דְּסַתְחֵזָא לָא הֲוָא סַבְרָא אֵן גֵּיר חֲזִינַן לֵהּ מָנָא מְסַכִּינַן לֵהּ׃
25 אֵן דֵּין לְמַדַּם דְּלָא סְתְחֵזָא מְסַבְּרִינַן בְּמְסַיְבְרָנוּתָא מְקַוְּיִנַן׃
26 הָכַנָא אַף הִי רוּחָא מְעַדְּרָא לַכְּרִיהוּתַן מָנָא גֵּיר נְצַלָּא אֵיךְ מָא דְּוַלָּא לָא יָדְעִינַן אֶלָּא הִי רוּחָא מְצַלְּיָא חֲלָפַין בְּחָנְחָתָא דְּלָא מִתְמַלְּלָן׃
27 דְּמָאֵשׁ דֵּין לְבוּתָא הוּ יָדַע מָנָא הִי חַרְעִיתָא דְּרוּחָא דְּאִיךְ צְבִינֵהּ הוּ דְּאֱלָהָא מְצַלְּיָא חֲלָף קַדִּישֵׁא׃

k חקוה בְּרָא m חֵרֵר n חֲבַל בדרור
o שִׁבְחָא p יְדַע אֲנַח יום ראשון
q אֲנַח r סְגָא צפה s סוס
t פְּרַק פדין u בחקוה
v חַוָּא w חֲזָא x סְגָא קוה
y סַבַּר קוה z קָוָא a עָדַר עזר
b כְּרָה c גְּלָא ראוי

Lectio Martyrum.

28 * Scimus enim quòd iis qui diligunt Deũ, omni re id auxiliatur ad bonum, iis inquam quos præordinauit vt sint vocati.

29 * Et à principio cognouit eos, & ipsos obsignauit in similitudine imaginis Filij sui, vt is sit primogenitus fratrum multorum.

30 * Quos autem prius obsignauit [præordinauit,] eos vocauit: et quos vocauit, eos iustificauit: quos verò iustificauit, eosdem glori-
31 ficauit. * Quid igitur dicemus ad hæc? Si Deus pro nobis, quis contra nos?

32 * Quod si ne proprio quidem Filio pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo omnia cum eo non largietur nobis?

33 * Quis sese opponet electis Dei? Deus iu-
34 stificat. * Quis condemnabit? Meschicho mortuus est & excitatus, estque ad dexteram Dei, & postulat pro nobis.

35 * Quis me separabit à dilectione Meschicho? oppressio, aut angustia, aut persecutio, aut fames, aut nuditas, aut periculum, aut
36 gladius? * (Sicut scriptum est: Propter te quotidie morimur, & habiti sumus quasi oues ad mactationem.)

37 * Verùm in his omnibus victoria potimur per eum qui dilexit nos.

38 * Persuasum enim habeo, neque mortem, neque vitam, neque Angelos, neque principatus, neque potestates, neque instantia, ne-
39 que futura, * Neque altitudinem, neque profunditatem, nec denique vllam creaturam posse me seiungere à dilectione Dei, quæ est in Domino nostro Jeschua Meschicho.

CAP. IX.

1 Veritatem dico per Meschicho, neque mentior: sed suffragatur mihi cõscientia mea per Spiritum Sanctitatũ,

2 * Magnam mihi esse ægritudinem, & dolorem cordi meo indesinentem.

3 * Optarim enim ego ipse anathema esse à Meschicho pro fratribus meis, & patruelibus meis secundùm carnem:

4 * Qui sunt filij Israel, quorũ est adoptio, & gloria, & pacta, & Lex, & ministerium, & promissiones, & Patres.

---

28 יִדְעִינָן גַּיר דַּאִילֵין דְּמַחֲבִין לֵאלָהָא בְּכֹל מִדָּם מְעַדַּר
לְהוֹן לְטָבָא לַאִילֵין דְּקַדַּם סָם דְּנַהֲוִין קְרִיָא ;
29 וּמִן לוּקְדָם יָדַע אֵנוּן וַרְשַׁם אֵנוּן בְּדִמוּתָא דְצוּרְתָא דַּבְּרֵה
הַעֲוֵיָא בְּוִכְרָא דַּאתָא סַגִּיאָא ;
30 לַאִילֵין דַּיִן דְּקַדַּם רְשַׁם לְהוֹן קְרָא וְלַאִילֵין דִּקְרָא לְהוֹן זַדִּיק וְלַאִילֵין דְּזַדִּיק
לְהוֹן אַשְׁכַּח ;
31 מַנָּא הַכִּיל נֵאמַר עַל הֵלֵין אִן אֱלָהָא חֲלַפַּין מַנּוּ דְּלִקוּבְלַן ;
32 וְאִן עַל בְּרֵה לָא חָס אֶלָּא חָלַף
לָן אִתְּלַסָּה אֵיכַנָּא לָא כֹּל מִדָּם עִמָּה נֶחֵל לַן ;
33 מַנּוּ נֶקְבּוּל עַל גְּבֵיָא דְאֱלָהָא אֱלָהָא מְזַדִּיק ;
34 מַנּוּ מְחַיֵּב מְשִׁיחָא מִית וְקָם וְאִיתַוֹהִי עַל יְמִינָא דְאֱלָהָא וּבְעָא חֲלַפַּין ;
35 מַנּוּ נְפְרַשְׁנִי מִן חוּבָה
מְשִׁיחָא אוֹ לַצְנָא אוֹ חַבּוּשְׁיָא אוֹ רוּדְפְיָא אוֹ כַּפְנָא אוֹ עֲרֻטַּלְיוּתָא אוֹ קִינְדוּנוּם אוֹ סַיְפָא ;

* קְרָא * סְהַד * יָדַע
* אָחֵב אהב * עֲדַר עזר
* טוּב * קְרָא * דְּמָא
* עוּרְתָא צלם * בכור
* זַדִּיק צדק * אֲמַר * שְׁלַם
* נִתַּל נחן נקום לנגד
בחורי אל
* חוּב * מוֹת * אִית יש
* נְפַרֵשׁ * אהבת המשיח

28 *Scimus autem quoniam diligẽtibus Deũ, omnia cooperãtur in bonũ, iis qui secundùm propositũ vocati sunt sancti.

29 *Nam quos prę sciuit, & prędestinauit conformes fieri imaginis Filij sui, vt F sit ipse primogenit⁹ in multis fratribus.

30 *Quos autem prædestinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & magnificauit †glorificauit.

31 *Quid ergo dicemus ad hæc? si Deus pro nobis, quis contra nos?

32 *Qui etiam proprio Filio †non pe- suo percit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?

33 *Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat.

34 *Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui †est ad dexteram Dei, qui etiam & interpellat pro nobis.

35 *Quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius?

36 *(Sicut scriptum est: Quia propter te Psal. 43. d. 23. mortificamur tota die: æstimati sumus G sicut oũes occisionis.)

37 *Sed in his omnib⁹ superamus propter eum qui dilexit nos.

38 *Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo,

39 *Neq; altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

CAP. IX.

1 VEritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente A conscientia mea in Spiritu sancto:

2 *Quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo.

3 *Optabam enim ego ipse anathema Addor. p. 22. 2. Cor. 23. b. 9 esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundùm carnem,

4 *Qui sunt Israelitę, quorum adoptio est filiorum, & gloria, & †testamẽtum, & testamenta legislatio, & obsequium, & promissa:

28 * Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν.

29 * ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς·

30 * οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

31 * τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;

32 * ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται;

33 * τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαιῶν·

34 * τίς ὁ κατακρινῶν; χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὃς καί ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.

35 * τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;

36 * καθὼς γέγραπται, ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς.

37 * ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς·

38 * πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα,

39 * οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτέ τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

θ'.

1 * Αλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ,

2 * ὅτι λύπη μοί ἐστι μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου.

3 * ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα·

4 * οἵτινές εἰσιν ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι,

---

36 אַיְךָ דִּכְתִיב דְּמִטַּלְתָּךְ כָּלְיוֹם מִיתִינַן וְאִתְחַשְּׁבַן אַיְךָ אִמְּרָא לְנִכְסָתָא׃ 37 אֶלָּא בְּהַלֵּין כֻּלְּהֵין זַכְיִינַן
38 בְּיַד מַן דַּאֲחָבַן׃ סָפֵק אֲנָא גִּיר דְּלָא מוֹתָא וְלָא חַיֵּא וְלָא מַלְכָא וְלָא שׁוּלְטָנָא וְלָא חֵילָא וְלָא רְקִיעָן וְלָא
39 דַּעֲתִירָן׃ וְלָא רוּמָא וְלָא עוּמְקָא וָאוּף לָא בְּרִיתָא אַחֲרָתָא חֲשִׁכַּחִי חֲפָרְשַׁנִּי מִן חוּבָהּ דַּאלָהָא דַּבְּמָרָן יֵשׁוּעַ
מְשִׁיחָא׃ קפלאון ט 1 קוּשְׁטָא אֲמַר אֲנָא בְּמְשִׁיחָא וְלָא סְרַגֵּל אֲנָא וְרָעְיָנִי מַסְהֵד עֲלַי בְּרוּחָא
דְקוּדְשָׁא׃ 2 דְּכַרְיוּתָא הִי לִי רַבְּתָא וְכָאבָא דְמִן לְבִי לָא שְׁלֵיא׃ 3 סְצַלֵּא הַוִּיתְ גִּיר דַּאנָא קְנוּסִי
חֲרָמָא אֶהֱוֵא מִן מְשִׁיחָא חֲלָף אֲחַי וַאחַיָּנַי דְּבְבְסַר׃ 4 דְּאִיתְיְהוּן בְּנֵי אִיסְרָאֵיל דְּדִילְהוּן הַוֵּת סִימַת בְּנַיָּא
וְתֶשְׁבוּחָא וְקְיָמֵה וְנָמוּסָא וְתֶשְׁמֶהָא וּמוֹלְכָנָא וַאבָהָתָא׃

a מות b חשב c אין d נכס
e זכא נצח f אחב אהב
g בוס h מות i שלט
j קום k רום l ברא
m שבח יכל n כרש o אחב
או חבב a אמת b כחב
p רעא q מעיד r כרת
c וסכאוב f חדל
s צלא פח t חוא
i עצמי k שמתא
u אות v אות שהם w סים

5 * Et ex quibus apparuit Meschicha in carne, qui est Deus supra omnes. Cui sint laudes & benedictiones in seculũ seculorum, Amin.

Annuntiatione Zecario.

6 * Neque enim prorsus excidit sermo Dei: siquidem non omnes qui sunt ex Jsroiel, sunt
7 Jsroiel. * Neque etiam quia sunt ex semine Abrohom, sunt omnes filij: quoniam dictum est, In Ischok vocabitur tibi semen.
8 * Hoc est autem, non qui filij quantum ad carnem, sunt filij Dei: sed filij promissionis habentur pro semine.
9 * Promissionis enim sermo hic est: Hoc ipso tempore veniam, & erit ipsi Saro filius.
10 * Neque hic tantùm, sed etiam Raphko, quum vnius patris nostri Jschok habuisset consuetudinem;
11 * Priusquàm geniti essent filij, nedum fecissent bonum aut malum, præcognita est electio Dei, vt ipsa permaneret.
12 * Non per opera, sed per eum qui vocauit. Dictum est enim: Senior erit seruus minori.
13 * Sicut scriptum est: Iaakoub dilexi, Esau autem odio habui.
14 * Quid igitur dicemus? num iniquitas est apud Deum? Absit.
15 * Ecce etiam ipsi Mousche dixit: Misereborcuius misertur us sum, & gratiosum me exhibebo in eum, cui futurus sum gratiosus.
16 * Non est ergo per eum qui velit, neque per eum qui currat, sed per Deum miserentem.
17 * Ait enim in Scriptura ipsi Perhoum: Ad hoc ipsum excitaui te, vt ostendam in te potentiam meã, vtque prædicetur nomen meum in vniuersa terra.
18 * Itaque cuius vult miseretur, et quem vult indurat.
19 * Iam verò dices, Quamobrem arguit? Quis enim obsistat eius voluntati?
20 * Tu igitur quis es, ô homo, qui responsum Deo das? Num dicet figmentum ei qui ipsum effinxit, Cur me ita effinxisti?
21 * An non habet potestatem figulus in luto suum, vt ex eadem massa conficiat vasa, vnum ad honorem, et alterum ad ignominiam?

[1] וְהָנוּן [2] אִתְחַזִּי מְשִׁיחָא בְּבִסְרָא דְּאִיתָהוּהִי אֱלָהָא וְעַל כֹּל דְּלֵהּ [3] תֻּשְׁבְּחָן [4] וּבוּרְכָן לְעָלַם עָלְמִין אָמִין׃
[5] וְלָא הֲוָא גֵּיר כְּלֵהוּן דְּמִן יִסְרָאֵל [6] אִיתַיְהוּן יִסְרָאֵל׃ [7] וְאַף לָא מִטָּל דְּמִן זַרְעֵה אֲנוּן דְּאַבְרָהָם כֻּלְּהוּן
בְּנָא [8] דְּמִן דֵּין לָא הֲוָא בְּנָיָא דְּבִסְרָא אִיתַיְהוּן בְּנָיָא דְּאֱלָהָא אֶלָּא
לִשְׁמָא׃ [9] דְּמִלְּכָנָא גֵּיר [10] אִיתַיְהָ הָדָא [11] דְּבַזְבְּנָא הָנָא [12] אִתָּא וְנֶהֱוֵא בְּרָא
[13] וְלָא הָדָא בַּלְחוֹד אֶלָּא אַף [14] רַפְקָא כַּד עִם חַד אֲבוּן אִיסְחָק אִיתַהֲוָא לָהּ [15] שׁוּתְּפוּתָא׃
[16] עֲדַיְלָא [17] נְתִיבְרוּן בְּנֵיהּ וְלָא [18] נְסִעֲרוּן [19] טָבְתָא אוֹ [20] בִּישְׁתָּא קָרְמַת [21] אִתְיְדַעַת גְּבִיתַהּ דְּאֱלָהָא דְּהִי תְקָיְמָא׃

[1] חֲוָא [2] שַׁבַּח [3] בְּרִיךְ
[a] שרבשורה וכריה
[4] נְפַל [5] מִלָּל
[b] הכמה ישראל בבנים
[6] אֲמַר [7] קְרָא [8] מִלָּל
הנשיות
[9] חֲשַׁב [10] אִית [11] מַלָּל
[c] בזמן הזה
[12] אֲתָא [13] וְלָא [14] רבקה
[d] שתף חבר [15] יְלַד [16] סְעַר
[17] עשה [18] טוֹב [19] בִּישׁ [20] יְדַע

5 * Quorum patres, & ex quibus est
Christus secũdùm carnem, qui est super B
omnia Deus benedictus in secula. Amẽ.
6 * Non autem quòd exciderit verbum
Dei. Non enim omnes qui ex †Israel, ij
(circumcisione sunt Israel, qui) sunt Israelitæ:
7 * Neque †quia semen sunt Abrahæ,
(Gen. 21. b. 12. Gen. 4. d. 18) omnes filij: sed in Isaac vocabitur tibi se-
men:
8 * Id est, nõ qui filij carnis, hi filij Dei:
sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine.
9 * Promissionis enim verbum hoc est:
(Gen. 18. b. 10) Secundum hoc tempus veniam, & erit C
Saræ filius.
10 * Non solùm autem illa, sed & Re-
becca ex vno concubitu habens, Isaac
(Gen. 15. c. 2 patre nostro.) † patris nostri.
11 * Cùm enim nondum nati fuissent,
aut aliquid boni egissent aut mali (vt secundùm electionem propositum Dei maneret:)
12 * Non ex operibus, sed ex vocante
(Gen. 25. c. 23) dictũ est ei: Quia maior seruiet minori:
13 * Sicut scriptum est: Iacob dilexi, E-
(Mal. 1. a. 2. b. 3) sau autem odio habui.
14 * Quid ergo dicemus? nunquid ini-
quitas apud Deum? Absit.
15 * Moysi enim dicit: Miserebor † cuius
(Exod. 33. d. 19 cui misereor sum:) misereor: & misericordiam præstabo cui D
miserebor.
16 * Igitur non volentis neque currentis,
sed miserentis est Dei.
17 * Dicit enim Scriptura Pharaoni:
(Exod. 9. a. 16) Quia in hoc ipsum excitaui te, vt ostendam in te virtutem meam: & vt annuntietur nomen meum in vniuersa terra.
18 * Ergo cuius vult miseretur, & quem
vult indurat.
19 * Dices itaq; mihi: Quid adhuc quæ-
ritur? voluntati enim eius quis resistit?
20 * O homo, tu quis es qui respondeas
(Mal. 1. a. 6. Ioan. 18. d. 36. Ioan. 15. b. 7.) Deo? Nunquid dicit figmentum ei qui E
se finxit, Quid me fecisti sic?
21 * An non habet potestatem figulus
luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?

5 * ὧν ⊙ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς, τὸ κατὰ σάρ-
κα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.
6 * οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ· οὐ γὰρ
πάντες ⊙ ἐξ ἰσραὴλ, οὗτοι ἰσραήλ·
7 * οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' ἐν
ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα·
8 * τουτέστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ,
ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.
9 * ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐ-
λεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ σάῤῥᾳ υἱός·
10 * οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα
ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.
11 * μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀ-
γαθὸν ἢ κακὸν, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ·
12 * οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐῤῥέθη αὐτῇ,
ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι·
13 * καθὼς γέγραπται, τὸν ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ ἠσαῦ
ἐμίσησα.
14 * τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο.
15 * τῷ γὰρ μωυσῆ λέγει, ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω
ὃν ἂν οἰκτείρω.
16 * ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ
ἐλεοῦντος θεοῦ.
17 * λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ φαραώ, ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξή-
γειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ
ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
18 * ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει, σκληρύνει.
19 * ἐρεῖς οὖν μοι, τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐ-
τοῦ τίς ἀνθέστηκε;
20 * μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀντικρινόμε-
νος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποί-
ησας οὕτως;
21 * ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ
αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;

---

[a] קרא [b] אמר [c] זקן
[d] לקטון
[e] רחם [f] סגא איב
[g] אמר [h] עול [i] רחם
[j] חון כמו חנן [k] ור [l] רחט
רוץ
[m] רחם [n] קום [o] חאנא
חנה [p] כבר
[q] קשא חזק [r] אמר
[s] מרשיע [t] קום [u] צבא

12 לא בעובדא אלא ביד מן דקרא אתאמר גיר דקשישא נהוא עבדא לזעורא׃ 13 איך דכתיב דליעקוב רחמת
וליעיסו סנית׃ 14 מנא הכיל נאמר דלמא עולא אית לות אלהא חס׃ 15 הא אף למושא אמר ארחם על אינא
דמרחם אנא ואחון לאינא דחאן אנא׃ 16 לא הכיל באידי מן דצבא ולא באידי מן דרהט אלא באידי אלהא
מרחמנא׃ 17 אמר גיר בכתבא לפרעון דלה להדא אקימתך דאתחוא בך חילי ודתתכרז שמי בארעא כלה׃
18 מדין על מן דצבא הו מרחם ועל מן דצבא מקשא׃ 19 ותכר תאמר דעל מנא רשא מנו גיר דנקום לוקבל
צבינהה׃ 20 אנת הכיל מן אנת או ברנשא דפתנמא לאלהא יהב אנת דלמא אמרא גבילתא למן דגבלה דלמנא
הכנא גבלתני׃ 21 אולא שליט פחרא על טינה דמנה מן גבילתא נעבד מאנא חד ליקרא וחד לצערא׃

Lectio peregrinorum.

22 * Sin volens Deus ostendere iram suam, & patefacere potentiam suam, intulit plurima longanimitate sua iram aduersus vasa
23 iræ consummata ad exitium: * Et effudit miserationes suas in vasa misericordiæ, quæ parata sunt Deo ad gloriam?

24 * Quippe nos sumus vocati non tantùm ex Jihoudais, sed etiam ex Gentibus:

25 * Sicut & in Houschoo dixit: Vocabo eos qui non erat populus meus, Populum meum, & quæ misericordiam non erat consecuta, Misericordiam consecutam.

26 * Futurum est enim in loco vbi vocabantur, Non populus meus; illic vt vocentur, Filij Dei viuentis.

27 * Eschaio porrò prædicat de filiis Jsroiel: Si fuerit numerus filiorum Jsroiel sicut arena maris, reliquiæ eorum seruabuntur.

28 * Sermonem ad consummationem contulit & præcidit, eumque præstabit Dominus super terram.

29 * Et quemadmodum prædixerat ipse Eschaio: Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis superstitem [semen], vt Sedoum facti fuissemus, & Omouro fuissemus similes.

De introitú Domini nostri in templum, & de Prophetis & Apostolis.

30 * Quid igitur dicemus? Gentes quæ non currebant post iustitiam, assecutæ fuisse iustitiam; iustitiam verò eam, quæ est ex fide.

31 * Jsroiel autem qui currebat post Legem iustitiæ, Legem iustitiæ non fuisse assecutum.

32 * Quamobrem? quia non ex fide, sed ex operibus Legis. Impegerunt enim ad lapidem offendiculi.

33 * Sicut scriptum est: Ecce pono in Tzehioun lapidem offendiculi, & petram offensionis; & qui credit in eum, pudore non suffundetur.

CAP. X.

1 FRatres, voluntas cordis mei, & deprecatio mea quæ fit ad Deum pro ipsis, sibi seruentur.

2 * Testor enim de eis, ipsos zelum Dei habere, sed non in scientia.

---

22 אין רעבא אלהא ד[e]נחוא רוגזה [h] וידע חילה [i] איתי [k] בסרגאא [l] דמגרת רוחה רוגזא על מאנא דרוגזא
23 שרין [m] לאבדנא ; 23 [n] ואשפע רחמוהי על [o] מאנא דרחמא [p] דמסתיבין הוו לאלהא [q] לתשבוחתא ;
24 [r] דאיתין חנן [s] קריא לא הוא בלחוד מן יהודיא אלא אף מן עממא ; 25 איכנא דאף בהושע אמר דאקרא
לדי לא הוי עמי עמא דילי ולא [t] אתרחמת רחמת ; 26 [u] נהוא גיר [v] בדוכתא [x] כר [y] דמתקרין הוו לא עמי
דתתקרון בנא לאלהא חיא ; 27 [z] אשעיא דין [z] אכרז על בני יסריל דאן נהוא [a] מנינא דבני יסריל איך [b] חלא
דימא [c] שרגנא דמנהון [d] נחא ; 28 [e] סלתא [f] גרם ופסק ונעבדיה סריא על ארעא ;

[g] חרא של גרים [g] חיוא
[h] ידע חוכל מן אתנא
[k] בהמן ! ארך אפים מן
כנר [m] אבר [m] שפע שפך
[o] כ״ים [p] טוב [q] שבח
[r] אית יש [s] קרא רחם
[u] במקום [x] איה
[y] קרא [z] כרז [a] מנא
[b] חול [c] יתרון אושאר
[d] חיא [e] מלל [f] גרם חמה

22 * Quòd si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia, vasa irę aptata in interitum,

23 * Vt ostenderet diuitias glorię suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam.

24 * Quos & vocauit nos, non solùm ex Iudæis, sed etiam ex Gentibus:

25 * Sicut in Osee dicit: Vocabo non plebem meam, Plebem meam: & non dilectam, Dilectam: & non misericordiam consecutam, Misericordiam consecutam.

Osee 2. d.23 1.Pet. 2. b.10

26 * Et erit, in loco vbi dictum est eis, Non plebs mea vos: ibi vocabuntur Filij Dei viui.

Osee 1. d.10

27 * Isaias autē clamat pro Israel: Si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquiæ saluæ fient.

Is. 10. a.22 Osee 1. d.10

28 * Verbum enim consummans, & abbreuians in æquitate: quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram.

29 * Et sicut prędixit Isaias: Nisi Dominus sabbaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, & sicut Gomorrha similes fuissemus.

Isai. 1. c.9

30 * Quid ergo dicemus? Quòd Gentes quæ non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem quæ ex fide est.

31 * Israel verò †sectando Legem iustitię, in Legem iustitiæ non peruenit.

sectans

32 * Quare? quia non ex fide, sed quasi ex operibus. offenderunt enim in lapidem offensionis,

33 * Sicut scriptum est: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petrā scandali: & omnis qui credit in eum, non confundetur.

Ibi. 8. c.14. 28. d.16 1.Pet. 2. b.7

CAP. X.

1 FRatres, voluntas quidem cordis mei, & obsecratio ad Deum, sit pro illis in A salutem.

2 * Testimonium enim perhibeo illis quòd ęmulationem †Dei habēt, sed non secundùm scientiam.

quidem

22 * εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν, καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν,

23 * ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν·

24 * οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς, οὐ μόνον ἐξ ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν·

25 * ὡς καὶ ἐν τῷ ὠσηὲ λέγει, καλέσω τὸν οὐ λαόν μου, λαόν μου· καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην, ἠγαπημένην·

26 * καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς, οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.

27 * ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ ἰσραὴλ, ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται.

28 * λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς·

29 * καθὼς προείρηκεν ἡσαΐας, εἰ μὴ κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν.

30 * τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·

31 * ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασε.

32 * διατί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου. προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος·

33 * καθὼς γέγραπται, ἰδοὺ τίθημι ἐν σιὼν λίθον προσκόμματος, καὶ πέτραν σκανδάλου· καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται.

ι.

1 * Ἀδελφοὶ, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ δέησις ἡ πρὸς τὸν θεὸν, ὑπὲρ τοῦ ἰσραὴλ ἐστιν εἰς σωτηρίαν.

2 * μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν·

---

29 ואיך מרים רקדם אמר הו אשתעיא דאלו לא מריא צבאות אתחר לן זרעא איך סדום הוינן והלעמורא
הוינן דמין׃ 30 רמעלתה דמרן לתיכלא ודנבנא ודשליחא ית מנא הכיל נאמר
דעממא דלא רהטין הוו כתר כאנותא דין כאנותא אדרכו כאנותא דין איתא דמן היתנותא היו 31 יסרל דין דרהט הוא
בתר נמוסא דכאנותא לנמוסא דכאנותא לא אדרך׃ 32 משל מנא משל דלא הוא מן היתנותא אלא מן עבדוהי
דנמוסא אתתקלו גיר בכאפא דתא׃ 33 איך דכתיב דהא סאם אנא בצהיון כאפא דתוקלתא וכאפא
דמכשולא ומן דבה נהימן לא נבהת׃ קפלאון ו אחי צבינא דלבי ובעותי דלות אלהא חלפיהון
דנחון׃

ᵃ יתר שריר ᵇ חנא ᶜ רמא עול ᵈ אמר רחט ᵉ צדקות מן כון ᶠ השיבו מן דרך ᵍ חימן ʰ השיב ᶦ תקל סם ᵏ כשל בחת כוש ᵃ עבא ᵇ בעא ᶜ חנא ᵈ סחד ᵉ טנן קנא ᶠ ידע

3 * ܕܐܝܬܝܐ ܕܝ ܕܠܐ ܝܕܥܘ. ܠܐ ܡܬܚܙܐ ܕܐܝܬܝܐ
ܕܢܩܝܡܘܢ ܠܢܦܫܗܘܢ . ܡܛܠܗܢܐ ܠܐ ܐܬܝܠܘ ܠܐܝܬܝܐ
4 ܕܐܠܗܐ ܠܐ ܐܬܟܢܝܘ. * ܣܘܦܐ ܕܢܡܘܣܐ
ܡܫܝܚܐ ܗܘ. ܠܐܝܬܝܐ ܠܟܠ ܕܡܗܝܡܢ ܒܗ ⁂

ܡܫܝܚܐ ⁂ ⁂ ⁂

5 * ܡܘܫܐ ܕܟܬܒ ܗܢܐ ܠܐܝܬܝܐ ܕܢܬܥܒܕ.
6 ܕܡܢ ܕܥܒܕ ܗܢܘܢ ܢܚܐ ܒܗ. * ܠܐܝܬܝܐ ܕܝ
ܕܡܬܡܠܠ ܗܢܐ ܐܡܪ. ܠܐ ܬܐܡܪ ܒܠܒܟ ܡܢܘ
7 ܣܠܩ ܠܫܡܝܐ ܗܘ ܕܢܚܬ ܠܬܗܘܡܐ. * ܗܘ ܕܢܚܬ
ܠܬܗܘܡܐ ܗܘ ܕܐܣܩ ܡܝܬܐ ܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ.
8 * ܐܠܐ ܡܢܘ ܐܡܪ. ܩܪܝܒ ܗܘ ܡܠܬܐ ܒܦܘܡܟ
ܘܒܠܒܟ. ܗܕܐ ܗܘ ܡܠܬܐ ܕܩܪܝܢܢ ܠܗ ܠܐܝܬܝܐ
9 ܕܡܫܝܚܐ. * ܡܛܠ ܕܬܘܕܐ ܒܦܘܡܟ ܕܡܪܢ
ܝܫܘܥ ܘܬܗܝܡܢ ܒܠܒܟ ܕܐܠܗܐ ܐܩܝܡܗ
ܡܢ ܡܝܬܐ ܬܬܪܨܐ. ܠܒܐ ܡܬܬܡܢ ܠܬܪܥܝܬܐ
10 ܕܙܕܩܐ. * ܠܒܐ ܡܬܬܡܢ ܠܬܪܥܝܬܐ ܕܙܕܩܐ
ܘܦܘܡܐ ܡܬܝܕܝܐ ܠܦܘܪܩܢܐ. * ܡܢ ܕܡܐܡܪ
11 ܠܒܐ ܕܡܗܝܡܢ ܒܗ ܠܐ ܢܬܒܗܬ. * ܡܛܠ ܗܢܐ
12 ܕܠܝܬ ܦܘܪܫܢܐ ܒܝܢ ܝܗܘܕܝܐ ܘܠܐܪܡܝܐ
ܡܛܠ ܕܡܪܝܐ ܕܟܠܗ ܗܘ ܡܪܝܐ ܕܥܬܝܪ ܠܟܠ
13 ܕܡܨܠܐ ܒܗ. * ܡܢ ܕܢܩܪܐ ܫܡܗ ܕܡܪܝܢ
14 ܢܬܚܐ ⁂ * ܐܝܟܡܐ ܕܢܩܪܘܢ ܠܗ ܕܠܐ
ܡܗܝܡܢܝܢ ܒܗ. ܐܘ ܐܝܟܡܐ ܕܢܫܡܥܘܢ ܠܗ ܕܠܐ
15 ܫܡܥܘ ܡܢ ܕܠܐ ܡܟܪܙ. * ܐܘ ܐܝܟܡܐ ܢܟܪܙܘܢ
ܠܐ ܕܠܐ ܫܕܝܢ ܐܢܘܢ. ܕܟܬܝܒ ܡܐܢܝ ܫܦܝܪܝܢ
16 ܪܓܠܝ ܕܡܒܫܪܝ ܫܠܡܐ ܘܡܒܫܪܝ ܛܒܬܐ. * ܐܠܐ
ܠܐ ܟܠܗܘܢ ܐܫܬܡܥܘ ܠܒܫܪܬܐ ܕܐܝܫܝܐ. ܐܡܪ
ܡܪܝ ܡܢܘ ܗܝܡܢ ܠܫܡܥܬܢ ܕܝܠܢ.
ܡܢ ܐܝܟ. ܡܢܝܢ ܗܘ ܡܝܡܪܐ ܕܡܫܝܚܐ ܕܝܠܢ.
17 * ܗܟܝܠ ܗܝܡܢܘܬܐ ܡܢ ܫܡܥܬܐ ܐܬܐ ܗܘ.
ܘܫܡܥܬܐ ܐܬܐ ܡܢ ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ.
18 * ܐܠܐ ܐܡܪ ܐܢܐ. ܕܠܡܐ ܠܐ ܫܡܥܘ. ܗܘܝܐ ܕܩܠܗ
ܢܦܩ ܠܟܠ ܐܪܥܐ . ܘܡܠܝܗܝܢ ܠܣܦܐ ܕܥܠܡܐ
19 ܡܠܝܗܘܢ. * ܐܠܐ ܐܡܪ ܐܢܐ. ܕܠܡܐ ܠܐ ܝܕܥ ܝܫܪܝܠ.
ܩܕܡܝܐ ܡܘܫܐ ܗܟܝܠ ܐܡܪ. ܐܢܐ ܡܩܢܐ ܠܟܘܢ
ܥܡܐ ܕܠܐ ܥܡܐ. ܒܥܡܐ ܣܟܠܬܢܐ ܐܩܝܡ ܠܟܘܢ.

CAP. X. Interpr. Syriaca.

3 * *Iustitiam porrò Dei ignorarunt, sed studuerunt propriam iustitiam constituere: & propterea iustitiæ Dei non fuerunt subiecti.*
4 * *Scopus enim Legis Meschicho est, ad iustitiam cuilibet in ipsum credenti.*

Infra Pentecosten.

5 * *Siquidem Mousche ita descripsit iustitiã quæ est ex Lege, dicens: Quòd qui ea per-*
6 *egerit, per ipsa viuet.* * *Iustitia verò quæ est ex fide, ita dicit, Ne dixeris in corde tuo, Quis scandit cælos, & Meschicho deduxit?*
7 * *Et quis descendit in abyssum inferorũ, & eduxit Meschicho ex mortuis?*
8 * *Sed quid ait? Prope te est verbum in ore tuo & in corde tuo. Hic est sermo illi fi-*
9 *dei, quem prædicamus.* * *Quod si confitearis ore tuo Dominum nostrum Ieschua, & credideris corde tuo Deum excitasse eum à mortuis, seruaberis.*
10 * *Cor enim quod credit in eum, iustificatur, & os quod confitetur eum, seruatur.*
11 * *Dicit enim Scriptura: Quisquis credit in eum, pudore non suffunditur.*
12 * *Et in hoc quidem non distinguit neque Iihoudæos, neque Arameos* [Gentiles]: *vnus est enim Dominus omnium, qui dives est in quemlibet à quo inuocatur.*
13 * *Quisquis enim inuocauerit nomen Do-*
14 *mini, seruabitur.* * *Quomodo igitur inuocabunt eum, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, de quo non audierunt? aut quomodo audient absque concionatore?*
15 * *Aut quomodo concionabuntur, nisi missi fuerint? Prout scriptum est: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, & euangeli-*
16 *zantium bona!* * *Sed non omnes auscultarunt nuntiationi Euangelij. Eschaio enim ait: Domine mi, Quis credidit filiæ vocis nu-*
17 *stræ?* * *Ergo fides ex auditu auris est, & auditus auris ex verbo Dei.*
18 * *At inquam, annon audierunt? Et ecce, In omnem terram exiuit filia vocis eorum, et in fines orbis sermones eorum.*
19 * *Sed inquam, nunquid non cognouit Israel? Primus Mousche ita dixit: Ad emulationem prouocabo vos per populum, qui non est populus, & per gentem immorigeram vos commouebo ad iram.*

---

11 מאנוּתה דין דאלהא לא ידעו אלא בעו דכאנותא דנפשהון נקימון ומטל הנא לכאנותה דאלהא לא אשתעבדו ;
12 סגה גיר דנמוסא משיחא הוא לכל דמהימן בה ; דמצעת פנטיקוסטי יט
13 מאן גיר דיכנא בתב כאנותא דבנמוסא דמן דנעבד חיין נחא בהין ; 6 כאנותא דין בהימנותא הכנא אמרא
14 לא תאמר בלבך דמנו סלק לשמיא ואתח למשיחא ; 7 ומנו נחת לתהומא דשיול ואסק למשיחא מן בית מיתא ;
15 אלא מנא אמר קריב הוא לך בפתגמא לפומך ולבבך הדא הי מלתא דמבשרין ;
16 ואן תודא בפומך במרן ישוע ותהימן בלבך דאלהא אקימה מן בית מיתא תאתא ; 10 לבא גיר דמהימן
17 מסתדק ופומא דמודא בה חיא ; 11 אמר גיר כתבא דכל דמהימן בה לא בהרת ;

[1] כון [2] בעא [3] צדקה
[4] קום [5] שעבר [6] סגא
[7] צפה [8] לצדקה [9] חיין
[10] בחג השבועות מן לשון יון
[11] כון ישר [12] חיא [13] חיין
[14] אמר [15] והורד מן נחת
[16] תהומא [17] תהום [18] שיול
[19] שאול
[20] נסק [21] מית [22] מלל
[23] חיין [24] כרז [25] ידע [26] קום

3 * Ignorantes enim iustitiam Dei, & suam quærentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti.
4 *Finis enim Legis, Christus†: ad iustitiam omni credenti.
5 *Moyses enim scripsit: Quoniam iustitiam quæ ex Lege est qui fecerit homo, viuet in ea.
6 * Quę autem ex fide est iustitia, sic dicit: Ne dixeris in corde tuo, Quis ascendet in cælum? id est, Christum deducere. B
7 *Aut quis descendet in abyssum? hoc est, Christum à mortuis reuocare.
8 * Sed quid dicit Scriptura? Propè est verbum in ore tuo, & in corde tuo. hoc est verbum fidei quod prædicamus.
9 * Quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris, quòd Deus illum suscitauit à mortuis, saluus eris.
10 * Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. C
11 * Dicit enim Scriptura: Omnis qui credit in illum, non confundetur.
12 * Non enim est distinctio Iudæi & Græci: nam idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant illum.
13 * Omnis enim quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.
14 * Quomodo ergo inuocabunt in quẽ non crediderunt? Aut quomodo credẽt ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante?
15 * Quomodo verò prædicabunt, nisi mittãtur? sicut scriptum est: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona!
16 *Sed non omnes† obediunt Euãgelio. Isaias enim dicit, Domine, quis credidit D
17 auditui nostro? * Ergo fides ex auditu: auditus autem per verbum Christi.
18 * Sed dico: Nunquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.
19 * Sed dico, Nunquid Israel non cognouit? Primus Moyses dicit, Ego ad æmulationem vos adducam in non gentem: in gentem insipientem, in iram vos mittam.

3 * ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.
4 * τέλος γὰρ νόμου χριστός, εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.
5 * Μωυσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς.
6 * ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει, μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τουτέστι χριστὸν καταγαγεῖν.
7 * ἢ, τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τουτέστι χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.
8 * ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. τουτέστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν.
9 * ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ.
10 * καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην· στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.
11 * λέγει γὰρ ἡ γραφή, ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται.
12 * οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ ἰουδαίου τε καὶ ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν.
13 * πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.
14 * πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος;
15 * πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; καθὼς γέγραπται, ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά.
16 * ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. ἡσαΐας γὰρ λέγει, κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
17 * ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς· ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ.
18 * ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.
19 * ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἔγνω ἰσραήλ; πρῶτος μωυσῆς λέγει, ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει· ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.

---

12 וּבְהַדָא לָא פְרַשׁ לָא לִיהוּדָיָא וְלָא לַאֲרַמָיָא חַד הוּגִיר מָרְיָא דְּכָלְהוֹן דְּעַתִּיר בְּכָל דְּקָרָא לֵהּ׃ 13 כְּל גִיר
14 דְּנִקְרָא שְׁמֵהּ דְּמָרְיָא נְחֵא׃ אֵיכַנָא הָכִיל נָקְרוּן לַאינָא דְּלָא הֵימְנוּ בֵּהּ אוֹ אֵיכַנָא נְהֵימְנוּן לְהַוּ דְּלָא שְׁמָעוּהִי
15 אוֹ אֵיכַנָא נִשְׁמָעוּן דְּלָא מְכַרְזָנָא׃ אוֹ אֵיכַנָא נִכְרְזוּן אִן לָא נִשְׁתַּלְחוּן
16 אֵיךְ דִּכְתִיב דְּמָא יָאִין רַגְלֵיהוֹן דְּמְבַשְׂרֵי שְׁלָמָא וְדְמְבַשְׂרֵי טָבָתָא׃ אֶלָּא לָא הֲוָא כֻּלְּהוֹן אֶשְׁתְּמָעוּ לְמַכְרְזָא
17 דְּאוּנְגֶלְיוֹן אִשְׁעְיָא גִיר אֲמַר מָרִי סַנּוּ הֵימִין לְבַרְתִּ קָלָן׃ מְכִיל הֵימְנוּתָא מִן מִשְׁמַע אוּנָא מִן
18 מִלְּתָא דְאַלָּהָא׃ אֶלָּא אֲמַר אֲנָא דְּלָמָא לָא שְׁמָעוּהָא בְּכֻלָּה אַרְעָא נְפַקַת קָלְהוֹן וּבְסוֹפֵיהָ דְּתֵבֵל מִלֵּיהוֹן
19 אֶלָּא אֲמַר אֲנָא דְּלָמָא לָא יְדַע יִסְרָאֵל קַדְמָיָא מוֹשֶׁא הָכְנָא אֲמַר אַסְנְכוּן בְּעַם דְּלָא עַם וּבְעַמָא דְּלָא מִתְחַפִּים
אַרְגְזְכוּן׃

1 2

גויים שעשיר
קרא חיא חימן
כרז שלח יפה
סבר נשר טוב שמע
מן לשון יין לבת קולנו
חימן אזן מלל
בת קולם
סוף מלל טנן קנא
פוס הקשיב רנן

20 * Eschaio autem ausus est dicere: Visus sum ab iis qui non quærebant me, & inuentus sum ab iis qui de me non interrogabant.
21 * Jsroieli verò dicit: Expãdi manus meas tota die ad populum ira percitum, et non acquiescentem.

Lectio tertia Feriæ Passionis.

CAP. XI.

1 SEd inquam ego, nunquid depulit Deus populum suum? Absit. Nam & ego sum ex Isroiel, ex semine Abrohom, ex prosapia
2 Beniomen. * Non depulit Deus populum suum, qui fuit ei præcognitus. An nescitis Scripturam de Jliio quid dicat: quomodo inuocet Deum aduersus Jsroiel? & ait:
3 * Domine mi, Prophetas tuos trucidarũt, & altaria tua euerterunt, ac ego ipse tantũ relictus sum, quæruntque animam meam.
4 * At dictum est ei per reuelationem: Ecce reseruaui mihi ipsi septem millia virorum, qui non flexerunt genua sua, nec adorauerunt Baalo.
5 * Ita & hoc tempore reliquiæ remanserunt per electionem gratiæ.
6 * Sed si per gratiam, non iam ex operibus, alioquin gratia nõ est gratia. Sin ex operibus, non est ex gratia; alioquin opus non est opus.
7 * Quid ergo? Quod requirebat Isroiel non inuenit; electio verò inuenit, cæteri autem corde suo obcæcati sunt;
8 * (Sicut scriptum est: Dedit eis Deus Spiritum stupiditatis, vt oculis non videant, & auribus non audiant) vsque ad hodiernum diem.
9 * Et Dauid rursus ait: Fiat mensa eorum coram ipsis pro laqueo, & retributio eorum pro offendiculo.
10 * Caligine obducantur oculi eorum ne videant, & tergum eorum semper incurucetur.
11 * Ego verò dico, Nunquid impegerunt vt ruerent? Absit. sed per eorũ lapsum vita [salus] obuenit Gentibus, vt eos ad æmulationem prouocaret.
12 * Quòd si lapsus eorũ fuit opulentia mundo, & eorum condemnatio diuitiæ Gentibus, quanto magis eorum plenitudo?

---

20 משעיא דין אמרת ואמר דאתחזית לאילין דלא בעאוני ואשתכחת לאילין דעלי לא שאלו ׃ 21 לאיסרייל
אמר דפשטת אידי ומא כל היום עמא דמתחרא ולא מתפיס ׃ קריגא ידתלתא רחשא כ קפלאון יא
אלא אמר אנא דלמא דחקה אלהא לעמה חם אף אנא גיר מן יסרייל אנא מן זרעה דאברהם מן שרבתא
לא דחק אלהא לעמה איגא דמן קדים ידיע הוא לה או לא ידעין אנתון בכתבא דאליא מנא אמר
קבל הוא לאלהא על יסרייל ואמר ׃ מרי לנביך קטלו ולמדבחיך סתרו ואנא הו בלחודי אשתחרת
ואתאמר לה הנגליגא דהא שבקת לנפשי שבעא אלפין גברין אילין דעל בורכיהון לא
הכנא אף בזבנא הנא שרכנא הו אשתחר בגביתא דטיבותא ׃

* חַזָיָא ד בְּעָא ד וגמצאתי
שִׁכַּח ד נָשַׁשׁ ד ידי חַרָא
ד טְפַס וקשינ ד קְרִיאָ
ד חֲשַׁשׁ ד דַחַק דחה או
בדף d משפחה c קורא
ד דִּבַּח זבח ד שְׁחַר שאר
ד בְּעָא ד אֵמַר ד גְּלָא
ד בֵּרֵךְ ברע m שאר
ד שָׁחַר ד גְּבָא ד טוב

20 ✱ Isaias autem audet, & dicit, Inuen-
Isai.65. 21 tus sum à non quærentibus me: palàm
apparui iis, qui me non interrogabant.
21 ✱ Ad Israel autem dicit: Tota die ex-
Isai.65. 2 pandi manus meas ad populum non
sed credentem, † & contradicentem.

CAP. XI.

1 DIco ergo: Nunquid Deus repulit po-
pulum suum? Absit. Nam & ego A
Israelita sum, ex semine Abraham, de
tribu Beniamin.
2 ✱ Non repulit Deus plebem suam,
quam præsciuit. An nescitis in Elia quid
dicit Scriptura: quemadmodum inter-
pellat Deum aduersum Israel?
3 ✱ Domine, Prophetas tuos occide-
3.Reg. 19.d.10. runt, altaria tua suffoderunt: & ego re-
lictus sum solus, & quærunt animam
meam.
4 ✱ Sed quid dicit illi diuinum respon-
3.Reg. 19.d.19. sum? Reliqui mihi septem millia viro-
rum, qui non curuauerunt genua † Baal.
5 ante ✱ Sic ergo & in hoc tempore, reliquię
Dei secundùm electionem gratiæ † saluæ fa-
ctæ sunt.
6 ✱ Si autem gratia, iam non ex operi-
bus. alioquin gratia iam non est gratia. B
7 ✱ Quid ergo? quod quærebat Israel,
hoc non est consecutus: electio autem
consecuta est: cæteri verò excæcati sunt.
8 ✱ Sicut scriptum est: Dedit illis Deus
Ps.68.c.9 Mat.13. b.14 Ioh.12. f.40 Act.28. f.26 spiritum compunctionis: oculos, vt non
videant: & aures, vt non audiant vsque
in hodiernum diem.
9 Psal.68. c.23 coram ipsis ✱ Et Dauid dicit: Fiat mensa eorum
† in laqueũ & in captionem, & in scan-
dalum, & in retributionem illis.
10 ✱ Obscurentur oculi eorum, ne vi-
deant: & dorsum eorum semper in-
curua.
11 ✱ Dico ergo: Nunquid sic offenderunt
vt caderent? Absit. Sed illorum delicto,
salus est Gentibus, vt illos æmulentur.
12 ✱ Quòd si delictum illorum diuitiæ
sunt mundi, & diminutio eorum diui-
tiæ Gentium, quantò magis plenitudo
eorum?

20 ✱ ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ, καὶ λέγει, εὑρέθην τοῖς ἐμὲ
μὴ ζητοῦσιν· ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι.
21 ✱ πρὸς δὲ τὸν ἰσραὴλ λέγει, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξε-
πέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντι-
λέγοντα.

ιά.

1 ✱ Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ
γένοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ ἰσραηλίτης εἰμὶ, ἐκ σπέρματος ἀ-
βραάμ, φυλῆς βενιαμίν·
2 ✱ οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὃν προέγνω. ἢ
οὐκ οἴδατε ἐν ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ
θεῷ κατὰ τοῦ ἰσραήλ, λέγων,
3 ✱ κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσια-
στήριά σου κατέσκαψαν· κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ
ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου.
4 ✱ ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐ-
μαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἀνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ
τῇ βάαλ.
5 ✱ οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλο-
γὴν χάριτος γέγονεν.
6 ✱ εἰ δὲ χάριτι, οὐκ ἔτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκ ἔτι
γίνεται χάρις. εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔρ-
γον, οὐκ ἔτι ἐστὶν ἔργον.
7 ✱ τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ
ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν·
8 ✱ καθὼς γέγραπται, ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα
κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ
ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
9 ✱ καὶ δαβὶδ λέγει, γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς πα-
γίδα, καὶ εἰς θήραν, καὶ εἰς σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδο-
μα αὐτοῖς·
10 ✱ σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν,
καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον.
11 ✱ λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν, ἵνα πέσωσι; μὴ γένοιτο. ἀλ-
λὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ πα-
ραζηλῶσαι αὐτούς.
12 ✱ εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ
ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρω-
μα αὐτῶν;

---

6 אין דין ᵍ בְּטִיבוּתָא לָא הֲוָא מִן עֲבַדָא וְאִן לָא טִיבוּתָא לָא ᵉ אִיתַיהּ ᵈ טִיבוּתָא אִן דִין בַּעֲבַדָא לָא הֲוָא מִן טִיבוּתָא
וְאִן לָא עֲבַדָא לָא אִיתַוהִי עֲבַדָא ׃ 7 מָנָא הֲכִיל הִי דְבַעָא הֲוָא יִסְרָאֵל לָא אֶשְׁכַּח ᶜ גְבִיתָא דִין ᶜ אֶשְׁכְּחַת ᶜ שְׁרִיכוּן
דִין ᶜ אֶתְעַוְרוּ בְּלִבְהוּן ׃ 8 אֵיכְנָא דִכְתִיב דְיַהֵב לְהוּן אֱלָהָא רוּחָא ᶜ מְדַעֲרְנִיתָא וְעַיְנָא דְלָא ᶜ נֶבְחֲרוּן בְּהֵין ᶜ וְאוּדְנָא
דְלָא נֶשְׁמְעוּן עַדְמָא לְיוֹמָא דְיוֹמְנָא ׃ 9 וְדַוִיד הוּב אֲמַר נֶהֱוָא ᶜ פְּתוּרְהוּן קְרָמֵיהוּן לְפַחָא ᶜ וּפוּרְעָנְהוּן לְתוּקְלָתָא ׃
10 ᶜ נֶחְשְׁכָן עֵינֵיהוּן דְלָא ᶜ נֶחְזוּן וְחַצְרְהוּן בְּכֹלְזְבָן נֶהֱוָא כְּפִיף ׃ 11 אָמַר אֲנָא דִין דְלָמָא אִתְתְקְלוּ אֵיךְ ᶜ וְנִפְּלוּן
חַס אֶלָּא ᶜ בְּתוּקְלַתְהוּן דִילְהוּן הֲוָה חַיֵא לְעַמְמֵא ᶜ לְטַנְנְהוּן ׃ 12 וְאִן תּוּקְלַתְהוּן הֲוָת עוּתְרָא לְעָלְמָא ᶜ וְהַיְבוּתְהוּן
עוּתְרָא לְעַמְמֵא כְּמָא הֲכִיל ᵐ שׁוּמְלְיוּהוּן ׃

ᶜ בתן ᶜ אית ישיתן ᶜ גבא
ᶜ שכח מצא שארם ᶜ עור
ᶜ שמטון
ᶜ בחר הביש b ואזנים
c שולחנם d ונמולם
ᶜ תקל ᶜ חשך ᶜ חזא
ᶜ כפל ᶜ תקל כשל
k ולקנאתם
l חוב ᵐ שמלא מלא

Dominica Ouſchano.

13 * *Vos autem alloquor Gentes, ego qui ſum Apoſtolus Gentium, miniſterium meum*
14 *cohoneſto:* * *Si fortè ad æmulationem prouocem filios carnis meæ,* [conſanguineos meos,] *& ſeruem quoſdam ex ipſis.*
15 * *Si enim eorum reprobatio in reconciliationem mundo ceſſit, quidnam ergo erit eorum reſtitutio, niſi vita ex mortuis?*
16 * *Sed ſi primitiæ ſanctæ, & maſſa: & ſi radix ſancta eſt, ſic etiam rami.*
17 * *Quod ſi ex ramis nonnulli amputati ſunt, tuque quum eſſes olea ſylueſtris, inſitus es in locum ipſorum, & factus es particeps radicis ac pinguedinis ipſius oleæ:*
18 * *Ne tete efferas aduerſus ramos: quod ſi teipſum extuleris, non tu ſuſtines radicem, ſed ipſa radix ſuſtinet te.*
19 * *Jam verò dices: Amputati ſunt rami, vt ego in locum ipſorum inſererer.*
20 * *Pulchrè. illi quidem, quia non crediderunt, amputati ſunt; tu verò per fidem ſteiſti: ne effertor mente tua, ſed time.*
21 * *Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne tibi quidem fortè parcet.*
22 * *Vide igitur benignitatem & ſeueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt ſeueritatem, in te verò benignitatem, ſi permanſeris in ipſa benignitate, alioquin tu quoque amputaberis.*
23 * *Et illi niſi permanſerint in defectu fidei ſuæ, ipſi quoque inſerentur. ſiquidem poteſt Deus rurſum eos inſerere.*
24 * *Nam ſi tu ex tua olea ſylueſtri naturali amputatus es, & præter naturam tuam inſitus es in oleam optimam, quanto magis ergo ij ſi inſerantur in oleam ſuam naturalem!*
25 * *Velim autem vos ſcire, fratres mei, hoc arcanum, (vt ne ſitis ſapientes propria opinione) obcæcationem cordis ex modico loco* [ex parte] *accidiſſe Iſroieli, vſquedum introierit plenitudo Gentium.*
26 * *Et tunc omnis Iſroiel ſeruabitur: ſicut ſcriptum eſt: Veniet ex Tzebioun Redẽptor ille, & auertet iniquitatem à Iaakoub.*
27 * *Tuncque habebunt fœdus illud quod me eſt, quum remiſerim ipſis peccata eorum.*

---

13 לכון דין אמר אנא לעממא אנא דאיתי שליחא דעממא
14 דלמא אצטן לבני בסרי ואחא אנשין מנהון ׃
15 אין גיר מסתחלינותהון תרעותא
16 אין דין רישיתא קדישא אף גבילתא ואן עקרא קדיש
17 ואן מן סוכא אתפשחי ואנת דויתא אנת דברא אתטעמת ברוכיתהין והויית שותפא לעקרה
18 לא תשתבחר על סוכא אן דין משתבחר אנת לא הוא אנת שקיל לה לעקרא אלא הו עקרא
19 ותמר תאמר דסוכא דאתפשחי דאנא ברוכיתהין אטעם
20 שפיר הלין מטל דלא הימנו אתפשחו אנת דין בהימנותא קמת לא תתרים ברעינך אלא דחל ׃
21 אן אלהא גיר על סוכא דמן כינהין

אית שמש טנן קנא
סלא מאס רעא רצת
חשובתה מן
פנא מות סון פשח
גזר
זית טעם במקומן
שתף שמן ההחל מן
שבחר אמר פשח
גזר במקומן
טעם הימן קום

13 Vobis enim dico Gentibus, quamdiu quidem ego sum Gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo,
14 Si quo modo ad æmulandum prouocem carnem meam, & saluos faciam aliquos ex illis.
15 Si enim amissio eorum, reconciliatio est mundi: quæ assumptio, nisi vita ex mortuis?
16 Quòd si delibatio sancta est, & massa: & si radix sancta, & rami.
17 Quòd si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cùm oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis & pinguedinis oliuæ factus es. Noli gloriari aduersus ramos. Quod si gloriaris, non tu
18 radicem portas, sed radix te.
19 Dicis ergo: Fracti sunt rami, vt ego inserar.
20 Bene: propter incredulitatem fracti sunt, tu autem fide stas: noli altum sapere, sed time.
21 Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat.
22 Vide ergo bonitatem & seueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, seueritatem: in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate, alioquin & tu excidêris.
23 Sed & illi, si non permanserint in incredulitate, inserentur. potens est enim Deus iterum inserere illos.
24 Nam si tu ex naturali excisus es oleastro, & contra naturam insertus es in bonam oliuam; quanto magis ij qui secundùm naturam, inserentur suæ oliuę?
25 Nolo enim vos ignorare, fratres, mysterium hoc, (vt non sitis vobisipsis sapientes) quia cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo Gentium intraret:
26 Et sic omnis Israel saluus fieret, sicut scriptum est: Veniet ex Sion, qui eripiat, & auertat impietatem à Iacob.
Isai. 59. 20 D
27 Et hoc illis à me testamentum: cùm abstulero peccata eorum.

13 Υμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν, ἐφ' ὅσον μὲν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω,
14 εἴπως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.
15 εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν, καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ προσλημψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν;
16 εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.
17 εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου,
18 μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων. εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σέ.
19 ἐρεῖς οὖν, ἐξεκλάσθησαν οἱ κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.
20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν· σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ·
21 εἰ γὰρ ὁ θεὸς τοῖς κατὰ φύσιν κλάδοις οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσεται.
22 ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίαν· ἐπὶ δὲ σέ, χρηστότητα, ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.
23 καὶ ἐκεῖνοι δὲ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς.
24 εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν, ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;
25 οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ·
26 καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται, ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ·
27 καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

---

[a] חוס מלח [b] חֲזָא [c] קְשָׁא
[d] קְנָא עמד [e] פְּשַׁח גזר
[f] קְנָא [g] חֲסַר [h] חִימֵן
[i] טְעָם [j] שְׁכַח יכל [k] כּוּן
[l] פְּשַׁח [m] טְעֵם [n] טוב
[o] יְדַע [p] סוּר הזה [q] רְעָא רשת
[r] עָוַר [s] עוֹל [t] מְלָא
[u] חֲזָא [v] אִתְיָא [w] פּוּרְקָא
[x] בריה מן לשון יין

לָא חָס דְּלְמָא אַף לָא עָלַיִךְ נְחוּס׃ 22 חֲזִי הָכִיל בַּסִּימוּתָהּ וְקָשְׁיוּתֵהּ דֵּאלָהָא עַל אִילֵין דִּנְפַלוּ קָשְׁיוּתָא עָלַיִךְ
דֵּין בַּסִּימוּתָא אִן חָקְרָא בָּהּ בְּבַסִּימוּתָא וַאן לָא אַף אַנְתְּ חִתְפְּשַׁח׃ 23 וְהִנּוּן אִן לָא נְקוּוּן בְּחִסְרוּת הֵיסָנוּתְהוֹן
אַף הִנּוּן נִטַּעְמוּן מִשְׁכַּח גַּיר אֱלָהָא דְּתוּב נַטְעֵם אִנּוּן׃ 24 אִן גַּיר אַנְתְּ דְּמִן זַיְתָא אַנְתְּ דִּבְרָא הוּ דְּבְכִינָךְ אִתְפְּשַׁחְתְּ
וְדִלְמָא בְּכִינָךְ אִתְטְעֵמְתְּ בְּזַיְתָא טָבָא כְּמָא הָכִיל הִנּוּן אִן נִתְטַעֲמוּן בְּזַיְתָא דְּכִינְהוּן׃
25 צְבָא אֲנָא דִין דְּתִדְעוּן אֲחַי אֲרָזָא הָנָא דְּלָא תְּהֲווּן חַכִּימִין בְּרַעְיָנְכוּן דַּעֲוִירוּתָא לְבָא מִן אַתַּר קְלִיל הֲוָת
לְיִסְרָאֵל עַדְמָא דְּנֵעוֹל מוֹלְיָא דְּעַמְמָא׃ 26 וְהֵידֵין כֻּלֵּה יִסְרָאֵל נִחֵא אֵיכַנָּא דִּכְתִיב דְּנֵאתֵא מִן צִהְיוֹן פְּרוּקָא
וַנְהַפֵּךְ עַוְלָא מִן יַעֲקוֹב׃ 27 וְהֵידֵין הָהֵנָא לְהוֹן דְּיַתִּיקָא הֵי דְּמִן לְוָתִי מָא דְּשָׁבְקַת לְהוֹן חֲטָהֵיהוֹן׃

28 * Cæterùm in Euangelio hoſtes ſunt propter vos, in electione autem dilecti propter Patres.

29 * Non enim mutauit Deus donum ſuum, vocationemque ſuam.

30 * Quemadmodum enim vos etiam quondam non acquieuiſtis Deo, nunc autem miſericordiam adepti eſtis propter eorum inobe-
31 dientiam: * Sic & illi non acquieuerunt nunc miſerationibus quæ in vos extiterunt, vt ipſis quoque miſerationes fiant.

32 * Cõcluſit enim Deus omnes in inobedientia, vt omnium miſereatur.

33 * O altitudo diuitiarum & ſapientiæ, & ſcientiæ Dei! nemo ſcrutatus eſt iudicia eius, & viæ eius ſunt imperueſtigabiles.

34 * Quis enim nouit mentem Domini, aut
35 quis fuit ei conſiliarius? * Aut quis prior dedit ei, vt ita recipiat ab eo?

36 * Quandoquidem omnia ex eo, & omnia in eo, & omnia per eum. Cui ſint laudes & benedictiones in ſecula ſeculorum, Amin.

Feria ſecunda hebdomadis præcedentis Ieiunium.

CAP. XII.

1 PEto igitur à vobis fratres mei, per miſerationes Dei, vt ſiſtatis corpora veſtra haſtiam viuam & ſanctam, & acceptam Deo per miniſterium verbale [rationale].

2 * Et ne aſſimilemini huic ſeculo, ſed tranſformemini per renouationem mentis veſtræ; & diſtinguite quæ ſit voluntas Dei bona & accepta, ac perfecta.

3 * Dico autem vobis omnibus per gratiam quæ data eſt mihi, ne ſentiatis extra quàm oporteat vos ſentire: ſed ſentiatis cum modeſtia omnes, prout partitus eſt Deus vnicuique fidem in menſura.

4 * Quemadmodum enim in vno corpore membra multa habemus, omnia autem membra vnam non habent actionem:

5 * Ita & nos qui multi ſumus, vnum ſumus corpus in Meſchicho: ſinguli autem ex nobis alij aliorum ſumus membra.

6 * Sed habemus dona varia pro gratia quæ data eſt nobis: alius quidem prophetiam pro menſura fidei ſuæ:

---

28 בְּאֻנְגֵלְיוֹן דֵּין בְּעֵלְדַּכְּבָא אֵנוּן מֶטַלְחָכוּן וּבַגְּבִיתָא חַבִּיבִין אֵנוּן מֶטֶל אֲבָהָתָא׃ 29 לָא גֵיר הַפֵּךְ אֱלָהָא
לְמַתְנַתְהּ וְלִקְרֵינַהּ׃ 30 אֵיכְנָא גֵיר דְּאַף אַנְחוּן לָא מְתְטַפִּיסִין הַוֵיתוּן לֵאלָהָא מִן קֳדָם וְהָשָׁא אֶתְחַנְנְתוּן מֶטֶל
לָא מְתְטַפִּיסְנוּתְהוֹן דְּהָנוּן׃ 31 הָכְנָא אַף הָלֵין לָא אֶתְטַפִּיסוּ הָשָׁא לְרַחֲמָא דְעַלֵיכוּן דְּאַף עַלֵיהוֹן נְהֵוּן רַחֲמָא׃
32 חֲבַשׁ גֵיר אֱלָהָא לְכֹלְנָשׁ כְּלָא מֶתְחַפִּיסְנוּתָא דְעַל כֹּל אֱנָשׁ נְרַחֵם׃ 33 אוֹ עוּמְקָא דְעוּתְרָא וְחָכְמָתָא
וּמַנְדְּעָא דְאֱלָהָא דְאַנְשׁ לָא מְשַׁשׁ דִּינוֹהִי וְאוֹרְחָתֵהּ לָא מֶתְעַקְבָן׃ 34 מַנוּ גֵיר יְדַע רְעֵינֵהּ דְּמָרְיָא אוֹ מַנוּ הֲוָא
לֵהּ יְעַץ׃ 35 אוֹ מַנוּ קֳדֵם יַהֲב לֵהּ וְכֵן נְסַב מִנֵּהּ׃
36 מִטֶּל דְּכֹל מִנֵּהּ וְכֹל בֵּהּ וְכֹל בְּאִידֵהּ דְּלֵהּ תֻּשְׁבְּחָן וּבִירְכָן לְעָלַם עָלְמִין אֲמִין׃

f בבשורה מן לשון יון
g אויבים
h גְּבָא קָדֵר i אֲבָא יַחֵב בתן
k מְרָא m טְנָפָא הקשיב
n חַנַן o טַפַּס או פיס
p עֵצָר או סגר
הקשוב יְדַע r הַר
s רוּן t עֵקֶב u רְעָא
v יוּעָץ
w נָסַב x שַׁבַּח y בְּרֵךְ

28 * Secundùm Euangelium quidem, inimici propter vos: secundùm electionem autem, charissimi propter patres.

29 * Sine pœnitentia enim sunt dona & vocatio Dei.

30 * Sicut enim aliquando & vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem illorum:

31 * Ita & isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam, vt & ipsi misericordiam consequantur.

32 * Conclusit enim Deus omnia in incredulitatem, vt omnium misereatur.

33 * O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius!

Sap.9.c.13 Isa.40 c.13 1.Cor.2.d.16

34 * Quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit?

35 * Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?

36 * Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi † gloria in secula†. Amen.

honor & seculorum.

CAP. XII.

1 OBsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.

Phil.4.d 18

2 * Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.

Eph.5.d.17 1.Thes.4.d.3

3 * Dico enim per gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, Non plus sapere quàm oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem, † vnicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei.

& 2.Cor.10.d.13. Eph.4.d.7

4 * Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent;

5 * Ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra:

6 * Habentes autem donationes, secundùm gratiam quę data est nobis, differentes: siue prophetiam secundùm rationem fidei,

28 * κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς· κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας·

29 * ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ.

30 * ὥσπερ γὰρ ποτὲ καὶ ὑμεῖς ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, νυνὶ δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ·

31 * οὕτω καὶ οὗτοι νυνὶ ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι·

32 * συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

33 * ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξεραύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

34 * τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;

35 * ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;

36 * ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

ιϛ.

1 * Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν·

2 * καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

3 * λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

4 * καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν·

5 * οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, οἱ δὲ καθεῖς ἀλλήλων μέλη,

6 * ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως·

---

* בעא [b] קום [c] רבח זבח
* חיא [e] קבל [f] שמש
* רמא [h] שחלף [i] חדת חדש
* רעא [l] חזא [m] עבא
* טוב [o] יחב נתן [p] רעא חשב פשראוי בצביעות מן
נכף [r] חימן נאמרה [s] סער עשה
[x] יחב [y] שחלף [z] מן

* בעא [b] קום [c] רבח זבח
* חיא [e] קבל [f] שמש
* רמא [h] שחלף [i] חדת חדש
* רעא [l] חזא [m] עבא
* טוב [o] יחב נתן [p] רעא חשב פשראוי בצביעות מן
נכף [r] חימן נאמרה [s] סער עשה
[x] יחב [y] שחלף [z] מן

[a] דתרין בשבא ודשבקתא ודמיתא ודאומא כב קפלאון יב [a 1] בענא הכיל מגכון אחי ברחמוהי דאלהא [b] דתקימון פגריכון
[c] רבחתא [d] חיתא וקדישתא [e] ומקבלתא [f] בתשמשתא מלילתא : [2] ולא [g] תתדמון לעלמא הנא אלא [h] אשתחלפו
[i] בחודתא [k] דרעינכון [l] והויתון פרשין אינא הו [m] עבינה דאלהא טבא ומקבלא וגמירא : [3] אמר אנא דין [n] בשיבותא
[o] דאתיהבה לי לכלכון ולא הוון [p] מתרעין לבר מן מא [q] דולא דתתרעון אלא הוון מתרעין [r] בנכפותא כלנש איך דפלג
לה אלהא [s] הימנותא [t] במשותחתא : [4] איכנא גיר רבחד פגרא הדמא סגיאא אית לן וכלהון הדמא לא הוא תד
[u] סועדנא אית להון : [5] הכנא אף חנן דסגיאא חנן חד חנן פגר במשיחא חד חד מנן דין הדמא חנן דחדא :
[6] אלא אית לן [x] מוהבתא [y] משתחלפתא איך [z] טיבותא דאתיהבת לן אית דנבויתא איך משותחתא דהימנותה :

7 ܐܝܬ ܕܬܫܡܫܬܐ ܐܝܬ ܠܗ ܒܬܫܡܫܬܗ. ܘܐܝܬ ܕܡܠܦܢܐ ܗܘ ܒܝܘܠܦܢܗ.
8 ܘܐܝܬ ܕܡܒܝܐܢܐ ܗܘ ܒܒܘܝܐܗ. ܘܕܝܗܒ ܒܦܫܝܛܘܬܐ. ܘܕܩܐܡ ܒܪܫܐ ܒܚܦܝܛܘܬܐ. ܘܕܡܪܚܡ ܒܦܨܝܚܘܬܐ.
9 ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܢܟܝܠ ܚܘܒܟܘܢ. ܐܠܐ ܗܘܝܬܘܢ ܣܢܝܢ ܠܒܝܫܬܐ. ܘܡܬܢܩܦܝܢ ܠܛܒܬܐ.
10 ܗܘܝܬܘܢ ܪܚܡܝܢ ܠܐܚܝܟܘܢ. ܘܡܚܒܝܢ ܚܕ ܠܚܕ. ܗܘܝܬܘܢ ܡܩܕܡܝܢ ܡܝܩܪܝܢ ܚܕ ܠܚܕ.
11 ܗܘܝܬܘܢ ܚܦܝܛܝܢ ܘܠܐ ܚܒܢܢܝܢ. ܗܘܝܬܘܢ ܪܬܚܝܢ ܒܪܘܚ. ܗܘܝܬܘܢ ܦܠܚܝܢ ܠܡܪܟܘܢ.
12 ܗܘܝܬܘܢ ܚܕܝܢ ܒܣܒܪܟܘܢ. ܗܘܝܬܘܢ ܡܣܝܒܪܝܢ ܐܘܠܨܢܝܟܘܢ. ܗܘܝܬܘܢ ܐܡܝܢܝܢ ܒܨܠܘܬܐ.
13 ܗܘܝܬܘܢ ܡܫܬܘܬܦܝܢ ܠܣܘܢܩܢܐ ܕܩܕܝܫܐ. ܗܘܝܬܘܢ ܪܚܡܝܢ ܐܟܣܢܝܐ.
14 ܗܘܝܬܘܢ ܡܒܪܟܝܢ ܠܪܕܘܦܝܟܘܢ. ܒܪܟܘ ܘܠܐ ܬܠܘܛܘܢ.
15 ܚܕܘ ܥܡ ܕܚܕܝܢ. ܘܒܟܘ ܥܡ ܕܒܟܝܢ.
16 ܘܡܕܡ ܕܡܬܪܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܥܠ ܢܦܫܟܘܢ. ܐܦ ܥܠ ܐܚܝܟܘܢ ܬܬܪܥܘܢ. ܘܠܐ ܬܬܪܥܘܢ ܪܥܝܢܐ ܪܡܐ. ܐܠܐ ܐܬܩܦܘ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܟܝܟܝܢ. ܘܠܐ ܗܘܝܬܘܢ ܚܟܝܡܝܢ ܒܪܥܝܢ ܢܦܫܟܘܢ.
17 ܘܠܐ ܬܦܪܥܘܢ ܠܐܢܫ ܒܝܫܬܐ ܚܠܦ ܒܝܫܬܐ. ܐܠܐ ܢܬܒܛܠ ܠܟܘܢ ܕܬܥܒܕܘܢ ܛܒܬܐ ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ.
18 ܘܐܢ ܡܫܟܚܐ ܐܝܟ ܕܡܢܟܘܢ. ܥܡ ܟܠ ܒܪܢܫ ܫܝܢܐ ܥܒܕܘ.
19 ܘܠܐ ܗܘܝܬܘܢ ܬܒܥܝܢ ܢܦܫܟܘܢ ܚܒܝܒܝ. ܐܠܐ ܗܒܘ ܕܘܟܬܐ ܠܪܘܓܙܐ. ܟܬܝܒ ܗܘ ܓܝܪ. ܕܐܢ ܠܐ ܬܬܒܥ ܕܝܢܟ ܠܢܦܫܟ. ܐܢܐ ܐܬܒܥ ܕܝܢܟ ܐܡܪ ܐܠܗܐ.
20 ܘܐܢ ܟܦܢ ܒܥܠܕܒܒܟ. ܐܘܟܠܝܗܝ. ܘܐܢ ܨܗܐ ܐܫܩܝܗܝ. ܘܡܐ ܕܗܠܝܢ ܥܒܕܬ ܠܗ. ܓܘܡܪܐ ܕܢܘܪܐ ܬܓܒܐ ܥܠ ܪܫܗ.
21 ܠܐ ܢܙܟܝܟ ܒܝܫܬܐ. ܐܠܐ ܙܟܝܗ ܠܒܝܫܬܐ ܒܛܒܬܐ.

ܒܙܒܢܐ ܕܡܬܓܒܝܐ ܥܕܬܐ ✤ ܟܒ ✤

ܩܦܠܐܘܢ ✤ ܝܓ ✤

1 ܟܠ ܢܦܫ ܠܫܘܠܛܢܐ ܕܪܒܘܬܐ ܢܫܬܥܒܕ. ܠܝܬ ܓܝܪ ܫܘܠܛܢܐ ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܐܠܗܐ ܗܘ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܫܘܠܛܢܐ ܡܢ ܐܠܗܐ ܗܘ ܦܩܝܕܝܢ.

7 * *Alius autem ministerium habet, in ministerio suo occupetur: et alius qui est doctor, in doctrina sua.*
8 * *Et alius qui consolator, in consolatione sua: & qui dat cum simplicitate, & qui stat in capite* [præest] *cum sedulitate: & qui miseretur cum hilaritate.*
9 * *Nec sit fraudulenta dilectio vestra: sed odio habete mala, & vos adiungite bono.*
10 * *Amate fratres vestros, & alij alios diligite, & honore præoccupate alij alios.*
11 * *Estote diligentes, & non pigri: estote feruentes spiritu: seruite Domino vestro.*
12 * *Gaudete spe vestra: sustinete oppressiones vestras, perseuerate in oratione.*
13 * *Participes estote indigentiæ Sanctorũ, diligite hospites.*
14 * *Beneprecamini persecutoribus vestrũ, beneprecamini, & ne imprecamini.*
15 * *Gaudete cum gaudentibus, & flete cum flentibus.*
16 * *Et quæ sentitis de vobisipsis, & de fratribus vestris sentite, nec sentiatis elata mẽte, sed adiungite vos iis qui submissi sunt. Nec estote sapientes propria opinione.*
17 * *Neminique rependatis malum pro malo, sed vobis curæ sit benefacere coram hominibus omnibus.*
18 * *Et, si fieri potest, quantum in vobis est, cum quolibet pacem componite.*
19 * *Nec vlciscamini vosmetipsos dilecti mei, sed date locum iræ. Scriptum est enim: Quòd si iudicium non executus fueris tibiipsi, ego iudicium tuũ exequar, inquit Deus.*
20 * *Quòd si esurierit inimicus tuus, ciba eum; & si sitiuerit, præbe ei potum. Quòd si hæc feceris ei, prunas ignis coacervabis in caput eius.*
21 * *Ne vincat vos malum, sed vincite malum bonitate.*

Quo tempore deligitur Ecclesia.

CAP. XIII.

1 *Omnis anima potestatibus dignitate præditis subijciatur. Non enim est potestas, quæ non sit à Deo: & quæ sunt potestates, à Deo sunt ordinatæ.*

7 וְאִית דְּתֶשְׁמֶשְׁתָּא אִית לֵהּ בְּתֶשְׁמֶשְׁתֵּהּ וְאִית דְּמַלְּפָנָא הוּ בְּיוּלְפָּנֵהּ ׃ 8 וְאִית דִּמְבַיְאָנָא הוּ בְּבוּיָאֵהּ וְדְיָהֵב
בִּפְשִׁיטוּתָא וְדְקָאֵם בְּרֵישָׁא בַּחְפִיטוּתָא וְדְמְרַחֵם בִּפְצִיחוּתָא ׃ 9 וְלָא נֶהֱוֵא נְכִיל חוּבְכוֹן אֶלָּא הֲוַיתוֹן סָנֵין לְבִישְׁתָא
וּמִתְנַקְּפִין לְטָבְתָא ׃ 10 הֲוַיתוֹן רָחְמִין לַאחַיכוֹן וּמַחְבִּין חַד לְחַד הֲוַיתוֹן מַקְדְּמִין מֵיקְרִין חַד לְחַד ׃ 11 הֲוַיתוֹן
חְפִיטִין וְלָא חַבְנְנִין הֲוַיתוֹן רָתְחִין בְּרוּחַ הֲוַיתוֹן פָּלְחִין לְמָרְכוֹן ׃ 12 הֲוַיתוֹן חָדֵין בְּסַבְרְכוֹן הֲוַיתוֹן מְסַיְבְּרִין
אוּלְצָנַיְכוֹן הֲוַיתוֹן אָמִינִין בִּצְלוֹתָא ׃ 13 הֲוַיתוֹן מֶשְׁתַּוְתְּפִין לְסֻנְקוּתָא דְּקַדִּישֵׁא הֲוַיתוֹן רָחְמִין אַכְסְנָיָא ׃ 14 בָּרְכוּ
לְרָדוֹפַיְכוֹן בָּרְכוּ וְלָא תְלוּטוּן ׃ 15 חֲדוּ עַם דְּחָדֵין וּבְכוּ עַם דְּבָכֵין ׃ 16 וּמֶדֶם דְּמֶתְרַעֵין אַנְתּוּן עַל נַפְשְׁכוֹן אָף עַל
אַחַיכוֹן וְלָא תֶתְרְעוּן רֶעְיָנָא רָמָא אֶלָּא קַפּוּ לְאַילֵין דְּמַכִּיכִין וְלָא הֲוַיתוֹן חַכִּימִין בְּרֶעְיָן נַפְשְׁכוֹן ׃

שַׁמֵּשׁ אַלֵּף יַלֵּף
בְּיָא פְּשַׁט קוּם
כאשתדלות בשמחה מן פצח האהבתכם
סְנָא איב בִּישׁ נְקַף
דבק משחדלים עצלים
רְתַח לאדונכם חֲרָא
בתקותכם
סְיַבַּר נשא אֲלַץ
בחפזת
שְׁתַף סְנַק גרים

* Siue ministerium in ministrando, 7
siue qui docet in doctrina:
* Qui exhortatur in exhortando, qui 8
tribuit in simplicitate, qui præest in so- C
licitudine, qui miseretur in hilaritate.
* Dilectio sine simulatione. Odientes 9
malum, adhærentes bono.
* Charitatem fraternitatis inuicem 10
diligentes : honore inuicem præue-
nientes:
* Solicitudine non pigri: Spiritu fer- 11
uentes: Domino seruientes:
* Spe gaudentes: in tribulatione pa- 12
tientes: orationi instantes.
* Necessitatibus sanctorum commu- 13
nicantes: hospitalitatem sectantes.
* Benedicite persequentibus vos: be- 14
nedicite, & nolite maledicere.
* Gaudere cum gaudentibus, flere 15
cum flentibus.
* Idipsum inuicem sentientes: non 16
alta sapientes, sed humilibus consen-
tientes. Nolite esse prudentes apud vos-
metipsos.
* Nulli malum pro malo reddentes: 17
prouidentes bona non tantùm coram D
Deo, sed etiam coram omnibus homi-
nibus.
* Si fieri potest, quod ex vobis est, 18
cum omnibus hominibus pacem ha-
bentes.
* Non vosmetipsos defendentes cha- 19
rissimi, sed date locum irę. Scriptum est
enim: Mihi vindicta: † ego retribuam,
dicit Dominus.
* Sed si esurierit inimicus tuus, ciba 20
illum: si sitit, potum da illi. hoc enim fa-
ciens, carbones ignis congeres super ca-
put eius.
* Noli vinci à malo, sed vince in bo- 21
no malum.

CAP. XIII.

OMnis anima potestatibus sublimio- 1
ribus subdita sit. Non est enim po- A
testas nisi à Deo. quæ autem sunt, à Deo
†ordinata sunt.

7 * εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ
διδασκαλίᾳ·
8 * εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδοὺς,
ἐν ἁπλότητι· ὁ προϊστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἱ-
λαρότητι·
9 * ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν,
κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ·
10 * τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι· τῇ τιμῇ
ἀλλήλους προηγούμενοι·
11 * τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί· τῷ πνεύματι ζέοντες· τῷ κυ-
ρίῳ δουλεύοντες·
12 * τῇ ἐλπίδι χαίροντες· τῇ θλίψει ὑπομένοντες· τῇ
προσευχῇ προσκαρτεροῦντες·
13 * ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες· τὴν φιλοξενίαν
διώκοντες.
14 * εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ
καταρᾶσθε·
15 * χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαι-
όντων·
16 * τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες. μὴ τὰ ὑψηλὰ φρο-
νοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε
φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς·
17 * μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοούμενοι
καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων·
18 * εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰ-
ρηνεύοντες·
19 * μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοὶ, ἀλλὰ δότε τό-
πον τῇ ὀργῇ. γέγραπται γὰρ, ἐμοὶ ἐκδίκησις· ἐγὼ ἀνταπο-
δώσω, λέγει κύριος.
20 * ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ,
πότιζε αὐτόν. τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
21 * μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ
τὸ κακόν.

ιγ'.

1 * Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέ-
σθω· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ· αἱ δὲ οὖσαι ἐξου-
σίαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν.

---

17 וְלָא חֲפָרְעִין לַאֲנָשׁ בִּישְׁתָּא חֲלָף בִּישְׁתָּא אֶלָּא נְהַבְּטֵל לְכוֹן וְתְעַבְּדוּן טָבְתָא קֳדָם בְּנֵינָשָׁא כֻּלְּהוֹן ;
18 וְאִן מֶשְׁכְּחָא אֵיךְ דְּמִן לְוָתְכוֹן עִם כֹּל בַּרְנָשׁ שְׁלָמָא עֲבִדוּ ; 19 וְלָא חַיָּיהוֹן חָבְעִין נַפְשְׁכוֹן חַבִּיבֵי אֶלָּא
הַבוּ אַתְרָא לְרוּגְזָא כְּתִיב הוּ גֵּיר דִּאן לָא חֶעְבַּד דִּינָא לְנַפְשָׁךְ אֲנָא אֶעְבַּד דִּינָךְ אֲמַר אֱלָהָא ;
20 וְאִן כְּפֵן בְּעֵלְרִבְבָךְ אַוְכְּלֵיהִי וְאִן צָהֵא אַשְׁקֵיהִי וְאִן הָלֵין חֶעְבַּד לֵהּ גּוּמְרָא דְּנוּרָא תְּקַבַּר עַל קַרְקַפְתֵּהּ ;
21 לָא תֶּזְכֵּיכוֹן בִּישְׁתָּא אֶלָּא זְכָאוּהִי לְבִישְׁתָּא בְּטָבְתָא ; 1 כֹּל נַפְשׁ לְשׁוּלְטָנֵא דְּרַבּוּתָא חֶשְׁתַּעְבַּד לֵיהּ גֵּיר שׁוּלְטָנָא דְּלָא הָוָא מִן אֱלָהָא הוּ וַאִילֵין שׁוּלְטָנֵא דְּאִתַּיְהוֹן
מִן אֱלָהָא הוּ פְּקִידִין ;

* פרע גמל * טוב שכח
* תבע נקם * יחב * רגז
* רון * אויב * אכל
c צומא
d שקא e גחלים f חכם
g גחלוהו
h זכא נצח i זכא בחר
j בית הקדל
k שעבד l שלט m אית

2 * Qui igitur resistit potestati, mandato Dei resistit: ij autem qui ipsis resistunt, condemnationem accipient.

3 * Judices enim non sunt terrori bonis operibus, sed malis. Vis igitur vt non reformides potestatem? quod bonum est age, & laus tibi futura est ab ea.

4 * Minister enim Dei est, sed tibi ad bonum. Quòd si quod malum est egeris, reformida: non enim frustrà accinctus est gladio: quidem minister Dei est, vltor iræ iis qui malè agunt.

5 * Quamobrem necesse est nobis vt subijciamur, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam nostram.

6 * Propterea etiam pecuniam capitatim [triburum] datis: ministri enim Dei sunt super huiusmodi rebus constituti.

7 * Rependite igitur vnicuique prout ei debetur: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui denique honorem, honorem.

8 * Et nemini rei vllius debitores sitis, nisi vt alter alterum diligat. Nam qui diligit proximum suum, Legem adimplenit.

9 * Etenim id quod dictum est, Non occides, neque mœchaberis, neque furaberis, neque concupisces, & si quod est aliud præceptum, in hoc sermone continetur, nempe, Diliges proximum tuum sicut teipsum.

10 * Dilectio proximum suum malo non afficit: quandoquidem dilectio est adimpletio Legis.

Matutinis Dominicæ Introitus Ieiunij.

11 * Quinetiam hoc scitote, quòd tempus est, & iam hora expergiscendi à somno nostro. Nunc enim propius accessit vita [salus,] quàm quum credidimus.

12 * Iam nox præteriit, dies verò appropinquauit. Propellamus ergo à nobis opera tenebrarum, & induamur amictu lucis.

13 * Vt interdiu cum honestate ambulemus, non in cantu [comessatione], neque temulentia, neque in discubitu impuro, nec inuidia, & excandescentia.

---

[1] סן זקאים הכיל לזקבל שולטנא לזקבל [2] פזקדנא דאלהא קאם והלין דקיסין לזקבלהון דינא [3] נסבון ;
[4] דינא גיר לא הוו [5] דחלתא לעבדא טבא אלא לבישא צבא אנת הכיל דלא תדחל מן שולטנא עבד [6] טבתא
[7] והשבחתא תהוא לך סגה ; [8] משמשנא הוגיר דאלהא אלא לך לטבתא ואן בישתא עבד אנת דחל לא הוא גיר
[9] מיקאיה אסיר לספסרא משמשנא הוגיר דאלהא [10] וחבוע דרוגזא לאיליין דעבדין בישתא ; [11] ומטל הנא אלצא
[12] לן דשתעבד לא מטל רחנא בלחוד אלא אף מטל [13] תארתן ; [14] מטל הנא אף כסף רישא יהבין אנתון משמשנא
[15] אין גיר דאלהא דעליהון דהלין [16] קיסין ; [17] פרועו הכיל לבלנש איך [18] דמתחיב לה למן דכסף רישא כסף רישא
[19] הלין דסכסא סכסא ולמן דדחלתא דחלתא ולמן [20] דאיקרא איקרא ;

[1] קום [2] פקד צוה
[3] נסב [4] דין [5] דחל
[6] טוב [7] שבח [8] שמש
[9] חגם קלחרב [10] ונוקם
[11] שעבד
[12] נוח נשמחנו
[13] שמש [14] קום [15] חוב
[16] יקר כבוד

2 Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.

3 Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac: & habebis laudem ex illa.

4 Dei enim minister est tibi in bonum. Si autē malum feceris, time. non B enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei qui malum agit.

Ideo necessitati

5 †Ideoque necessitate subditi estote: non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam.

6 Ideò enim & tributa præstatis. ministri enim Dei sunt in hoc ipsum seruientes.

Mat. 22. c. 21

7 Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.

8 Nemini quicquam debeatis: nisi, vt inuicem diligatis. qui enim diligit C proximum, Legem impleuit.

Exod. 20 b. 14 Deut. 5. b. 18 Mat. 19. c. 18 Leu. 19. d. 18 Mat. 22. d. 39 Mar. 12. c. 31 Gal. 5. c. 14 Iac. 2. b. 8

9 Nam, Non adulterabis, Non occides, Non furaberis, non falsum testimonium dices, Non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur, Diliges proximum tuum sicut teipsum.

10 Dilectio proximi, malum non operatur. Plenitudo ergo Legis est dilectio.

11 Et hoc scientes tempus, quia hora est iam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, quàm cùm credidimus.

12 Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Abiiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis.

Luc. 21. f. 34 Gala. 5. c. 16 2. Pet. 2. b. 11

13 Sicut in die honestè ambulemus: non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione:

2 ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν. οἱ δὲ ἀνθεστηκότες, ἑαυτοῖς κρῖμα λήψονται.

3 οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς·

4 θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι.

5 διὸ ἀνάγκῃ ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν.

6 διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτερουντες.

7 ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμήν.

8 μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε.

9 τὸ γὰρ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολὴ, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν·

10 ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐ κατεργάζεται. πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

11 καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι. νῦν ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν.

12 ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός.

13 ὡς ἐν ἡμέρᾳ, εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ·

---

8 וַלָּאנֹשׁ מִדֶּם לָא [z] תְּחוּבוּן אֶלָּא חַד לְחַד לְמַאחָבוּ מַן [a] דְּמַחֵב גַּיר לְחַבְרֵהּ נָמוּסָא [b] מְלִי׃
לָא תְקָטוּל וְלָא [c] תְּגוּר וְלָא תְגַנּוּב וְלָא [d] תֵּרַג וַאן אִית פּוּקְדָנָא אַחֲרָנָא בְּהָדָא [e] מְלָתָא [f] מְשְׁתַּלֵּם דַּתְרַחֵם לְקָרִיבָךְ אֵיךְ נַפְשָׁךְ׃ 9 אַף הֵי גַּיר דַּאמַר
10 [g] חוּבָא לְקָרִיבֵהּ [h] בִּישְׁתָּא לָא [i] סָעַר מָטֶל דְּחוּבָא [k] מוֹלֵיהּ הוּ דְּנָמוּסָא׃
דְּצַפְּרָא דְּחַד בְּשַׁבָּא [l] דְּמַעֲלֵי [m] צוֹמָא כד
הוּ וְשַׁעֲתָא הִי [n] מֵכִיל [d] דְּנִתְתְּעִיר מִן [o] שְׁנְתָן הָשָׁא הוּ גַּיר אֶתְקְרַבוּלָן [p] חַיֵּין יַתִּיר מִן דְּכַד הֵימִנָן׃
11 לֵלְיָא מֵכִיל עֲבַר [q] וְאִיסְמָא קְרַב [h] נְזִיחַ הָכִיל מִנָּן עֲבַדָא דְּחֶשׁוּכָא וְנִלְבַּשׁ זַיְנֵהּ [i] דְּנוּהֲרָא׃ 12 וַאיךְ דְּבְאִימְמָא
[k] בְּאַסְכְּמָא נְהַלֵּךְ לָא בְּזַמְרָא וְלָא [l] כְּרַוְיוּתָא וְלָא [m] בְּמַדְמְכָא [n] טַנְפָּא וְלָא [o] בְּחֶסְמָא וּבְחִרְיָנָא׃ 13 וַאיךְ דְּבְאִימְמָא

[a] חוב [b] אחב [c] מלא
[d] גור [e] רגג שוק [f] מלל
[g] שלם [h] אהבה הרע [i] עושה
[k] מלא [l] עול [m] צום
[n] רגע [o] עור [p] ישן תיא
[q] יומם
[r] זרח רוח [s] שלאור
[t] כהזגן
[u] רגא [v] דמך שכב
[x] שמא [y] בקנאה רעה

14 * Sed induite Dominum nostrum Ieschua Meschicho, nec solliciti sitis carnis vestræ ad concupiscentias.

CAP. XIIII.

1 EI verò qui est infirmus in fide, date manum; nec sitis dissidentes in cogitationibus vestris. * Est qui credit re omni vescendum esse: qui verò infirmus est, olus comedit.
3 * Is autem qui comedit, non comedentem ne despiciat: & qui non comedit, comedentem ne condemnet. Deus enim eum assumpsit.
4 * Tu quis es, qui condemnas seruum non tuum? si stat, hero suo stat: & si cadit, hero suo cadit. stando autem ipse stat: fieri enim potest per manus heri sui vt stabiliatur.
5 * Est qui æstimet diem præ die, est & qui omnes dies iudicet. Cæterùm vnusquisque in scientia animæ suæ confirmetur.
6 * Qui deligit diem Domino suo, deligit: & quicunque non deligit diem, Domino suo non deligit. Et qui comedit, Domino suo comedit, Deoque gratias agit. & qui non comedit, Domino suo non comedit, & gratias
7 agit Deo. * Nullus est enim ex nobis qui sibiipsi viuat, nullusque qui sibiipsi moriatur.
8 * Quoniam siue viuimus, Domino nostro viuimus: siue morimur, Domino nostro morimur. Siue igitur viuamus, siue moriamur, Domini nostri sumus.
9 * Propterea & Meschicho mortuus est, & reuixit, ac resurrexit, vt sit Dominus tum mortuis, tum viuentibus.
10 * Tu verò cur condemnas fratrem tuum? aut etiam cur tu despicis fratrem tuum? futurum est enim vt nos omnes sistamur ante tribunal ipsius Meschicho.
11 * Sicut scriptum est: Viuo ego, inquit Dominus: mihi sese incuruabit omne genu, mihique confitebitur omnis lingua.
12 * Nempe vnusquisque nostrum rationem pro seipso reddet Deo.
13 * Nequaquam igitur alius alium condemnet: sed hoc iudicate potius, vt ne offendiculum fratri tuo ponas.
14 * Noui siquidem & persuasum habeo per Dominum Ieschua, nihil esse prophanum ex seipso: sed ei qui meditatur aliquid impurum esse, id ei tantummodo esse impurum.

---

14 אֶלָּא לוּבְשׁוּתְהוֹן לְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְלָא תְּאַצְּפוּן דְּבְסַרְכוּן לְרַגִּיגָתָא׃ קְפָלָאוּן יוד 1 לַאינָא דִין דַּכְרִיהָ
מְהֵימְנוּתָא וְהַבוּלָה אִידָא וְלָא חֲקֵיוּן מְתַפְלְגִין בְּמַחְשְׁבָתְכוּן׃ 2 אִיתְגֵיר דַּמְהַיְמֵן דְּכָלְמִדַּם נֶאכוֹל וְדַכְרִיהָ
דְּלָא הוּ אָכֵל׃ 3 הוּדֵין דְּאָכֵל לְהוֹ מַן דְּלָא אָכֵל לָא נְשׁוּט וְהוֹ מַן דְּאָכֵל לָא נְדוּזְאֲלַהָא גֵיר
קָבֵל׃ 4 אַנְתְּ מַן אַנְתְּ דְּדָאֵן אַכְתְּ לְעַבְדָא דְּלָא דִילָךְ דָאן קָאֵם לְמָרֵה קָאֵם וָאן נָפֵל לְמָרֵה נָפֵל מְקָם הוּ
וְיִקָּאֵם מְטֵא גֵיר כְּאִידִי מָרֵה דַּנְקִיּוּמֵיהִי׃ 5 אִית דְּדָאֵן יוֹמָא מִן יוֹמָא וְאִית דְּדָאֵן כֻּלְּהוּן יוֹמָתָא כֻּלְּנָשׁ
יִתְּ נְמוּדְעָא דְנַפְשֵׁהּ נְשַׁתְּרַר׃ 6 מַן דְּמִתְרַעֵא דְיוֹמָא לְמָרֵה מִתְרַעֵא וְכָל דְּלָא מִתְרַעֵא דְיוֹמָא לְמָרֵה לָא
מִתְרַעֵא וְדְאָכֵל לְמָרֵה אָכֵל וְלָאלַהָא מוֹדֵא וְדְלָא אָכֵל לְמָרֵה לָא אָכֵל וּמוֹדֵא לָאלַהָא׃

יְגַף והשוקות כְּרֵה חול
חַיְמֵן יַחֵב יד חֶשֶׁב
אָכַל שוט בוה דִין
קוּם מְטָא בלשון יכל
קוּם דִין יום יַרֵעַ
שַׁרַר רְעָא בוה

יְרֵא

14 * Sed induimini Dominum Iesum Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis.

CAP. XIIII.

1 INfirmum autem in fide assumite: non in disceptationibus cogitationum.

A 2 * Alius enim credit se manducare ōnia: qui autem infirmus est, olus † mãducet.

manducat. 3 * Is qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit.

Iac. 4. c. 12 4 * Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. stabit autem: potens est enim Deus statuere illum.

5 * Nam alius iudicat diem inter diem, alius autem iudicat omnem diem. vnusquisque in suo sensu abundet.

6 * Qui sapit diem, Domino sapit. & B qui manducat, Domino manducat: gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non manducat, & gratias agit Deo.

7 * Nemo enim nostrum sibi viuit, & nemo sibi moritur.

8 * Siue enim viuimus, Domino viuimus: siue morimur, Domino morimur. Siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus.

9 * In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur.

10 * Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrẽ tuum? 1. Cor. 5. b. 10 Omnes enim stabimus ante tribunal Christi.

Isai. 45 d. 23 Phil. 2. b. 10 11 * Scriptum est enim: Viuo ego, dicit Dominus, quoniã mihi flectetur omne genu: & omnis lingua confitebitur Deo.

12 * Itaque vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.

13 * Non ergo amplius inuicem iudicemus. sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.

14 * Scio & confido in Domino Iesu, quia nihil commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est.

14 * ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

ιδ'.

1 * Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν.

2 * ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει.

3 * ὁ ἐσθίων, τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.

4 * σὺ τίς εἶ, ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δέ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς στῆσαι αὐτόν.

5 * ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορείσθω.

6 * ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων, κυρίῳ ἐσθίει· εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ.

7 * οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει·

8 * ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν·

9 * εἰς τοῦτο γὰρ χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.

10 * σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ·

11 * γέγραπται γάρ, ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ.

12 * ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ.

13 * μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τό, μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον.

14 * οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' αὐτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν·

• חיא מות חיא מות
7 לית גיר אנש מנן לנפשה חי ולית אנש לנפשה מאת ;
8 מיתינן למרן הו מיתינן ואן חיינן הכיל ואן מיתינן דמרן חנן ;
9 מטל הנא אף משיחא מית ואתיא וקם דהו נהוא
מריא למיתא ולחייא ;
10 אנת דין מנא דאן אנת לאחוך או אף אנת למנא שאט אנת לאחוך כלן גיר עתידינן
לסקם קדם בים דמשיחא ;
11 איך דכתיב דחי אנא אמר מריא דלי תכוף כל ברוך ולי נודא כל לשן ;
12 מדין כל אנש מנן פתגמא חלף נפשה יהב לאלהא ;
13 לא מכיל נדון חד לחד אלא הדא דונו יתירא
דתוקלתא לאחוך לא תסים ;
14 ידע אנא גיר ומסם אנא במריא ישוע דמדם דמסיב מן לותה לית אלא
לאינא דרנא על מדם דטמא לדהו הו בלתוד טמא ;

a תיא מות חיא מות
b דין שוט בזה קום
c כמא
d כפף ידא דין
e יתר תקל כשל
f סום בוס הקשב
g סיב טמא
h רנא הנת

15 * Sed si propter cibum molestiam exhibes fratri tuo, non in dilectione ambulas. Ne perdas cibo tuo eum, propter quem mortuus est Meschicho.

16 * Nec blasphemetur bonum nostrum.

17 * Namque regnum Dei non est cibus aut potus; sed iustitia, & pax, & letitia per Spiritum Sanctitatis.

18 * Qui enim per hæc ministrat Meschicho, placet Deo, & coram hominibus probatur.

19 * Nunc post pacem curramus, & post ædificationem mutuam.

20 * Neque propter cibum destruamus opera Dei. Omnia siquidē munda sunt: sed mala sunt homini, qui cum offendiculo comedit.

21 * Bonum est nos non edere carnem, nec bibere vinum, neque quicquam in quo offendatur frater noster.

22 * Tu qui fidem habes, eam complectere coram Deo. Beatus est qui non iudicat seipsum, in eo quod discernit.

23 * Qui enim dubitat, & comedit, reus est sibi, propterea quòd non in fide. Quicquid enim non est ex fide, peccatum est.

Feria tertia hebdomadis præcedentis Ieiunium. CAP. XV.

1 DEbemus ergo nos fortes infirmitates imbecillium ferre, neque nobismetipsis placere.

2 * Sed vnusquisque nostrum proximo suo placeat in bonum, tanquam ad ædificationem.

3 * Quandoquidem ne Meschicho quidem sibiipsi placuit: sed, sicut scriptum est: Conuitium eorum qui conuitiantur tibi incidit in me.

4 * Quicquid enim quondam scriptum est, ad doctrinam nostram scriptum est, vt per patientiam, & consolationem Scripturarum, spem habeamus.

5 * Deus autem patientiæ & consolationis det vobis vt æqualitatem meditemini vnus erga alium in Feschua Meschicho.

6 * Vt vna mente, vnoq; ore glorificetis Deum patrem Domini nostri Feschua Meschicho.

7 * Propterea assumite & portate alij alios, quemadmodum & Meschicho assumpsit nos in gloriam Dei.

---

15 אוּרְיָן מְטָל מַאכוֹלְתָא מְעִיק אַנְתְּ לַאחוּךְ לָא הֲוָא בְּחוּבָא מְהַלֵּךְ אַנְתְּ לָא הַוּבַד בְּמַאכוֹלְתָךְ לְהַוּ דְּמִטְלַתְּהּ
16 שׁוּמְשִׁיחָא׃ וְלָא יִתְגַּדַּף טָבָתַן׃ 17 כַּלְכוּתְהּ גִּיר דַּאלָהָא לָא הֲוָת מַאכְלָא וּמַשְׁתְיָא אֶלָּא כְּאנוּתָא וְשְׁלָמָא
וְחֶדְוָתָא בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא׃ 18 מַן דִּבְהָלֵין גִּיר מְשַׁמֵּשׁ לְמְשִׁיחָא שָׁפֵר לַאלָהָא וְקָדֵם בְּנֵינָשָׁא בְּקֵא׃ 19 הָשָׁא בָּתַר
שְׁלָמָא נְרַהֵּט וּבָתַר בְּנְיָנָא דְחַד דְחַד׃ 20 וְלָא מִטְלַ מַאכוֹלְתָא נְשַׁרֵא עֲבִדֵא דַאלָהָא כְּלֵמַדֵם גִּיר דְּכָא הוּ אֶלָּא בִּישׁ
וּלְבַרְנָשָׁא דְכַשׁוֹקְלְתָא אֶכֵל׃ 21 שַׁפִּיר הוּ דְלָא נֵאכוֹל בְּסַרָא וְלָא נֶשְׁתֵּא חַמְרָא וְלָא מִדֵּם דְמִתְתְּקַל בֵּהּ אָחוּן׃
22 אַנְתְּ דְאִית בָּךְ הֵימְנוּתָא בְּנַפְשָׁךְ אַחֲזִיהּ קֳדָם אֱלָהָא טוּבוּהִי לְמַן דְלָא דָן נַפְשֵׁהּ בְּמִדֵּם דַּפְרַשׁ׃ 23 אֵינָא
וּרְמַתְפַּלֵּג וְאֵכֶל אִתְחַיַּב לֵהּ מִטְלָ דְלֵהּ בְּהֵימְנוּתָא כָּל מִדֵּם גִּיר דְלָא הֲוָא מִן הֵימְנוּתָא חֲטִיתָא הוּ׃

* אֵכֶל * עוֹק * בְּאַהֲבָה * אֲכַד * מוֹת * טוֹב * מְלַךְ * אֵכֶל
* וּמִשְׁחָה * צְדָקָה * וּשְׁמָחוּת * בְּקָא נָתַן * רְחֵם רוּץ * בְּנָא שְׁרָא וּרְס * דְּכָא * תְּקַל כֶּשֶׁל * שְׁתָא * תְּקַל * חֵימֵן * אֲחַר
אַחֵן מִן אַשְׁרֵי

15 * Si enim propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundùm charitatem ambulas. Noli cibo tuo illũ perdere, pro quo Christus mortuus est.
1.Cor.2. b.13

16 * Non ergo blasphemetur bonum vestrum.

17 * Non est enim regnum Dei esca & potus: sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto.

18 * Qui enim in hoc seruit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus.

19 * Itaque quæ pacis sunt, sectemur: & quæ ædificationis sunt, inuicem custodiamus: D

20 * Noli propter escam destruere opus Dei. Omnia quidem sunt munda: sed malum est homini, qui per offendiculum manducat.
Tit.1.d. 15

21 * Bonum est non manducare carnem & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.
1.Cor.8. d.13

22 * Tu fidem †habes? penes temetipsum habe coram Deo: Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat.
†quam habes penes temetipsum,

23 * Qui autem discernit, si manducauerit, damnatus est: quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide, peccatum est.

CAP. XV.

1 DEbemus autem nos firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere, & A non nobis placere.

2 * Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem.

3 * Etenim Christus nõ sibi placuit, sed sicut scriptum est, Improperia improperantium tibi, ceciderunt super me.
Psal.68. b.10

4 * Quæcunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: vt per patientiam & consolationem Scripturarum, spem habeamus.

5 * Deus autem patientiæ & solatij det vobis idipsum sapere in alterutrum secundùm Iesum Christum:
2.Cor.1. b.10

6 * Vt vnanimes, vno ore honorificetis Deum & patrem Domini nostri Iesu Christi.

7 * Propter quod suscipite inuicem, sicut & Christus suscepit vos in honorem Dei.

15 * εἰ ὃ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκ ἔτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς· μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ χριστὸς ἀπέθανε.

16 μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν·

17 * οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ·

18 * ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων τῷ χριστῷ, εὐάρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

19 * ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους.

20 * μὴ σύνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά· ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι·

21 * καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ.

22 * σὺ πίστιν ἔχεις κατὰ σεαυτόν, ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει·

23 * ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται· ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.

ιέ.

1 * Οφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν·

2 * ἕκαστος ὑμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν·

3 * καὶ γὰρ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν· ἀλλά, καθὼς γέγραπται, οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε, ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.

4 * ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν, τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν.

5 * ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως, δώη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις, κατὰ χριστὸν ἰησοῦν·

6 * ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

7 * διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν θεοῦ.

---

[a] חוב [b] חַיִל [c] כְּרַה
[d] חול [e] בְּנָא
[f] חרפת חורפיך
[g] כְּתַב [h] יְלַף [i] סִיבַר
סבל
[k] בּוּיָא בחסרא ותקוף
[l] נְתַל [m] שְׁוָא [n] חֲשַׁב
[o] רְעָא רצה [p] שְׁבַח
[q] טְעַן פכ' [r] שְׁבַח

דִּיוֹם חִלְתָּא דְשַׁבְּתָא קַדְמָיְתָא דְצוֹמָא כח קפלאין יה

1 חַיָּבִינַן הֲכִיל חֲנַן [b] חַיְלָתַנְהּ [c] דְכוּרְהָנָא [d] דַמְחַיְלָא נָשְׁקוּל וְלָא לְנַפְשַׁן נָשְׁפַר ׃
2 אֶלָּא אֱנָשׁ מִנָּן לְקָרִיבֵהּ נָשְׁפַר בְּטָבָתָא אֵיךְ [e] דַלְבָנְיָנָא ׃ 3 מֶטֹל דְּאַף מְשִׁיחָא לָא הֲוָא לְנַפְשֵׁהּ שְׁפַר אֶלָּא אֵיךְ דִּכְתִיב [f] דְחֶסְרָא דַמְחַסְרָנִיךְ
נְפַל עֲלַי ׃ 4 כֹּל מַה גִּיר דְּמִן קְדָם [g] אִתְכְּתֵב [h] לְיוֹלְפָנָא הוּ דִילַן אִתְכְּתֵב [i] דְבַמְסַיְבְּרָנוּתָא [k] וּבְבוּיָא דִכְתָבָא
[l] סַבְרָא נַהֲוֵא לַן ׃ 5 אֱלָהָא דִין דְמַסַיְבְּרָנוּתָא וּדְבוּיָא [m] נְהֵל לְכוֹן [n] דְשַׁוְיוּתָא [p] חֲתַחַשְׁבוּן חַד עַל חַד בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
6 דְבְחַד [q] רְעִין וּבְחַד פּוּם [r] תְּשַׁבְּחוּן לֵאלָהָא אֲבוּהִי דְמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
7 מֶטֹל הָדָא הַוֵּי מְקַרְבִין [s] וְטַעֲנִין לַחֲדָדָא אֵיכָנָא דְּאַף מְשִׁיחָא קַרֵבְכוֹן [t] לְתֻשְׁבוּחְתֵּהּ דֵאלָהָא ׃

8 * Dico autem Jeschua Meschicho ministrasse circuncisioni pro veritate Dei, vt veras redderet promissiones Patrum.

9 * Et vt Gentes laudibus celebrent Deum pro miserationibus, quæ in ipsas extiterunt, sicut scriptum est: Confitebor tibi inter Gentes, & nomini tuo psallam.

10 * Et rursum ait: Lætamini Gentes cum populo eius.

11 * Et rursum ait: Laudate Dominum omnes Gentes, laudate eum omnes nationes.

12 * Et rursum Eschaio dicit: Erit radix ipsi Ischai, & qui exurget, erit princeps Gentibus; & in eo sperabunt Gentes.

13 * Cæterùm Deus spei impleat vos omni gaudio, & pace per fidem, vt abundetis spe ipsius in virtute Spiritus Sanctitatis.

Dominica secunda Ieiunij.

14 * Porrò ego quoque persuasum habeo de vobis, fratres mei, vos etiam plenos esse benitate, & cumulatos omni scientia, vosque adeò posse & alios monere.

15 * Paululum verò audacius scripsi vobis, fratres mei, vt commonefacerem vos per gratiam quæ mihi data est à Deo.

16 * Vt sim minister Jeschua Meschicho inter Gentes, & inseruiam Euangelio Dei, vt fiat oblatio Gentium accepta, & sanctificata per Spiritum Sanctitatis.

17 * Est mihi igitur gloria in Jeschua Meschicho apud Deum.

18 * Non enim ausim quicquam dicere, quod non effecerit per me Meschicho ad obedientiam Gentium sermone & operibus,

19 * Virtute signorum ac miraculorum, & virtute Spiritus Dei: adeò vt ab Ourischlē peragrauerim adusque Illyricum, & adimpleuerim Euangelium Meschicho.

20 * Dum diligentem operam nauo euangelizandi non vbi inuocatum est nomen Meschicho, vt ne ædificarem super fundamentum extraneum:

21 * Sed sicut scriptum est: Ij quibus non annuntiatum est de eo, ipsum videbunt: & ij qui non audierunt, acquiescent.

22 * Propterea impeditus sum pluries, ne venirem ad vos.

---

8 * אמר אנא דין דישוע משיחא שמש גזורתא חלף שררה דאלהא איכנא דנשר מולכנא דאבהתא ׃
9 ועממא נשבחון לאלהא חלף רחמא דהוו עליהון איך דכתיב דאודא לך בעממא ולשמך אזמר ׃ 10 ותוב
אתבסמו עממא עם עמה ׃ 11 ותוב אמר שבחו למריא כל עממא שבחיהי כל הין אמוהא ׃
12 ותוב אשעיא אמר דנהוא עקרא לאישי ומן דנקום נהוא רישא לעממא ועלוהי נסברון עממא ׃
13 אלהא דין דסברא נמליכון כלה חדותא ושלמא בהימנותא דתיתרון בסברה בחילא דרוחא דקודשא ׃
14 דהי נשבא רחמין רשמא כו מטפס אנא דין אף אנא עליכון אחי דאף אנתון מלין אנתון
מטרא ומשמליהון בכלה ידעתא ומשכחין אנתון צף לאחרנא למרתיו ׃ 15 קליל דין מרתאית כתבת

מטלה × אמת אל
× שרד העמיד
מלך הנפיח אנא
ירא בכם לאמיתו
קום חקוו מחקה מלא
שמחה
חימן יתר צום
בוס פתח מלא טוב
שמלא מלא
שכח כו רתא

8 Dico enim Christum Iesum ministrum fuisse circuncisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones Patrum.

9 Gentes autem super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in Gentibus Domine, & nomini tuo cantabo.

Psal. 17. 4. 50. 2. Reg. 22. 4. 9. C

10 Et iterùm dicit: Lætamini Gentes cum plebe eius.

Psal. 1:6 6. 1

11 Et iterùm: Laudate omnes gentes Dominum, & magnificate eum omnes populi.

12 Et rursus Isaias ait: Erit radix Iesse: & qui exurget regere Gentes, in eũ Gentes sperabunt.

Isai. 11. 6. 10

13 Deus autem spei repleat vos omni gaudio & pace in credendo: vt abundetis in spe, † & virtute Spiritus sancti.

in

14 Certus sum autem, fratres mei, & ego ipse de vobis, quoniam & ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita vt possitis alterutrum monere.

15 Audaciùs autem scripsi vobis, fratres, ex parte, tanquam in memoriam vos reducens: propter gratiam quę data est mihi à Deo. D

16 Vt sim minister Christi Iesu in Gentibus: sanctificans Euangelium Dei, vt fiat oblatio Gentium accepta, & sanctificata in Spiritu sancto.

17 Habeo igitur gloriam in Christo Iesu ad Deum:

18 Non enim audeo aliquid loqui eorum quæ per me non † efficit Christus in obedientiam Gentium, † verbo & factis;

effecit in.

19 In virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti: ita vt ab Ierusalem per circuitum vsque ad Illyricum repleuerim Euangelium Christi. E

20 Sic autem prædicaui Euangelium hoc, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ędificarẽ:

21 Sed sicut scriptũ est, † Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt; & qui non audierunt †, intelligent.

Quoniam quibus Isai. 52. 15. de eo

22 Propter quod & impediebar plurimum venire ad vos.

8 λέγω γὰρ χριστὸν ἰησοῦν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων·

9 τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται, διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, κύριε καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.

10 καὶ πάλιν λέγει, εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

11 καὶ πάλιν, αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.

12 καὶ πάλιν ἠσαΐας λέγει, ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

13 ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

14 Πέπεισμαι δὲ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν·

15 τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί, ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ,

16 εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ· ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

17 ἔχω οὖν καύχησιν ἐν χριστῷ ἰησοῦ τὰ πρὸς θεόν·

18 οὐ γὰρ τολμήσω λαλεῖν τι ὧν οὐ κατειργάσατο χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ,

19 ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ· ὥστε με ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ.

20 οὕτω δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ·

21 ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται, οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασι, συνήσουσι.

22 διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς·

---

16 לכון אחי איכנא ואעהדכון בטיבותא דאתיהבת לי מן אלהא ׃ 16 ואתוא משמשנא לישוע משיחא בעממא
מקבל ומקדש ברוחא דקודשא ׃ 17 אית לי הכיל שובחרא בישוע משיחא לות אלהא ׃ 18 לא גיר מסרח אנא דאמר מדם דלא סעיר באידי
משיחא למשמעא דעממא בפלחא ובעבדא ׃ 19 בחילא דאתותא ודתדמרתא ובחילא דרוחה דאלהא איכנא
דמן אורשלם אחכרך עדמא לאלוריקון ואמלא סברתה דמשיחא ׃ 20 כד מתחפט אנא דאסבר לא כד דאתקרי
שמה דמשיחא דלא אבנה על שתאסתא נוכריתא ׃ 21 אלא איכנא דכתיב דאיליך דלא שמעו נהטפיסון
נחזונה ואיליך דלא שמעו נהשפיסון ׃ 22 מטל הנא אתחבסת זבנין סגיאין דאתא לותכון ׃

23 * ܗܫܐ ܕܠܝ ܠܐ ܡܕܡ ܕܠܗ ܐܬܪܐ ܒܗܠܝܢ
ܐܪܥܬܐ . ܘܠܗܝܢ ܕܡܬܝܢ ܠܝ ܡܢ ܫܢܝܢ ܣܓܝܐܢ ܕܐܬܐ ܠܘܬܟܘܢ .
24 ܕܐܙܠ ܠܐܣܦܢܝܐ : * ܟܕ ܐܙܠ ܐܢܐ ܠܘܬܟܘܢ . ܡܛܠ
ܕܐܢܐ ܐܙܠ ܠܡܫܪܝܬܐ . ܘܐܦ ܠܟܘܢ ܠܡܐܬܐ : ܟܕ
ܐܬܟܠܠ ܡܢ ܩܕܡ ܐܢܬܘܢ ܡܫܪܝܬܐ .
25 * ܗܫܐ ܕܠܝ ܐܙܠ ܐܢܐ ܠܐܘܪܫܠܡ ܠܡܫܡܫ ܩܕܝܫܐ .
26 * ܡܛܠ ܕܨܒܘ ܡܛܠ ܕܐܬܝܬ ܒܐܪܥ ܡܩܕܘܢܝܐ ܘܒܐܟܐܝܐ
ܕܢܥܒܕܘܢ ܨܒܝܢܐ ܠܡܫܡܫ ܠܩܕܝܫܐ ܕܒܐܘܪܫܠܡ .
27 ܨܒܘ ܡܛܠ ܕܨܒܝܢ ܗܘܘ ܒܗܘܢ ܐܦ ܡܬܚܝܒܝܢ ܠܗܘܢ
ܕܡܢ ܪܘܚܢܝܬܗܘܢ ܩܢܘ ܥܡܡܐ ܕܡܬܚܝܒܝܢ ܠܗܘܢ ܕܒܦܓܪܐ
ܠܡܫܡܫ ܠܗܘܢ . * ܗܟܝܠ ܕܡܬܡܪ ܕܫܠܡܬܝ ܘܩܝܡܬܝ
ܠܗܘܢ ܦܪܝܐ ܗܢܐ ܐܙܠ ܐܢܐ ܠܐܣܦܢܝܐ .
28 * ܘܐܬܐ ܐܙܠ ܐܢܐ ܠܘܬܟܘܢ ܒܫܠܡܘܬܐ ܕܒܪܟܬܐ
ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ ܕܡܫܝܚܐ ܐܬܐ ܐܢܐ ܠܡܫܪܝܬܐ .
29 * ܘܝܕܥ ܐܢܐ ܕܟܕ ܐܬܐ ܐܢܐ ܠܘܬܟܘܢ ܒܫܠܡܘܬܐ
ܕܒܪܟܬܐ ܕܡܫܝܚܐ ܐܬܐ ܐܢܐ .
30 * ܩܪܝܢ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܚܝ ܒܫܡܐ
ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܘܒܚܘܒܬܐ ܕܪܘܚܐ : ܕܬܬܟܫܘܢ ܥܡܝ
31 ܒܨܠܘܬܐ ܠܐܠܗܐ ܥܠ ܝܠܦ ܠܝ . * ܕܐܫܬܙܒ ܡܢ ܐܠܝܢ
ܕܠܐ ܡܐܡܢܝܢ ܒܝܗܘܕܝܐ . ܘܕܢܗܘܐ ܫܘܬܦܘܬܝ ܕܫܡܫܬܐ
32 ܕܩܒܠ ܒܪܝܟ ܠܩܕܝܫܐ . * ܕܐܬܐ ܠܘܬܟܘܢ ܒܚܕܘܬܐ
ܡܢ ܨܒܝܢܐ ܕܐܠܗܐ . ܘܐܢܘܚ ܥܡܟܘܢ . ܐܡܝܢ .
33 * ܐܠܗܐ ܕܫܠܡܐ ܗܘܐ ܥܡ ܟܠܗܘܢ ܐܡܝܢ .

ܪܘܡܝܐ ✣ ܛܘ ✣ ܫܪܝܬܐ ✣ ܕ ✣

ܦܪܩܐ ✣ ܗ ✣ ܣܦܣܝܪܐ

1 * ܡܪܝ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܠܦܝܒܝ ܐܚܬܢ . ܕܗܝ ܫܡܫܬܐ
2 ܕܥܕܬܐ ܕܩܢܟܪܝܐ . * ܕܬܩܒܠܘܢܗ ܒܫܡܐ ܕܡܪܢ
ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܩܕܝܫܐ . ܘܬܬܟܫܘܢ ܥܡܗ ܒܟܠ ܡܕܡ
ܕܬܬܒܥ ܡܢܟܘܢ ܡܛܠ ܕܗܝ ܐܦ ܗܝ ܬܬܟܫܬ ܥܡ ܣܓܝܐܢ
3 ܠܝ . * ܫܠܡܘ ܠܦܪܣܩܐ ܘܠܐܩܘܠܐ ܦܠܚܝ
ܕܡܫܝܚܐ ܝܫܘܥ . * ܕܢܦܫܝܗܘܢ ܦܪܣܘ ܨܘܪܝ
4 ܠܝ . * ܠܐ ܐܢܐ ܒܠܚܘܕܝ ܡܘܕܐ ܐܢܐ ܠܗܘܢ ܠܚܘܕܝ
ܠܐ ܗܘܝܢ ܐܢܐ ܕܡܘܕܐ ܐܢܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܕܬܐ ܕܥܡܡܐ .

Mulierum ſanctarum.

CAP. XVI.

1 COmmendo autem vobis Phœben ſororem noſtram, quæ eſt miniſtra Eccleſiæ Cenchreenſis:

2 * Vt eam excipiatis in Domino noſtro, prout æquum eſt Sanctis: & in omni voluntate quam ipſa poſtulet à vobis, adſtitis ei, quandoquidem & ipſa adſtitit cùm multis, tum etiam mihi.

3 * Poſtulate pacem [ſalutate] Priſkellæ & Akaulas, adiutorum meorum in Jeſchua Meſchicho. 4 * Qui quidem pro anima mea ceruicem ſuã præbuerunt: quibus non ego tantùm gratias ago, ſed etiã omnes Eccleſiæ Gentium.

23 הָשְׁאדַין סָטֵל דְּרוּכָא לֵיתּ לִי בְּהָלֵין אַתְרָוָתָא וְסַוְוָא חֲוִית מִן קֶדֶם שְׁנָיָא סַגִּיאָתָא דְּאַתָא לְוָתְכוֹן ;
24 מָא דְּאֵזֵל אֲנָא לְאִסְפַּנְיָא מִסַּבַּר אֲנָא דְּאַתָא וְאַחְזֵיכוֹן וְאַנְתּוּן תְּלוֹנְנִי לְהַמָּן מָא דְּקַלִּיל מִן סַגִּי אֶתְבַּסְּמַת
לְמֵהֲכוֹן ; 25 הָשְׁאדַין אֲזֵל אֲנָא לְאוּרְשְׁלֵם דְּאַשַּׁמֵּשׁ לְקַדִּישֵׁא ; 26 צְבַוּ גֵיר הָלֵין דַּבְּמַקְדּוּנְיָא וּבַאכָאיָא
דְּסַגְּפוּתָא הֲוָוָא לְהוֹן עִם מִסְכְּנֵא וְקַדִּישֵׁא דְּאִית בְּאוּרְשְׁלֵם ; 27 צְבַוּ מִטֶּל דְּאִיתּ חַיָּבִין לְהוֹן אֵן גֵּיר בְּרוּחַ
אִשְׁתַּתְּפוּ עִמְּהוֹן עַמְּמָא חַיָּבִין אֵנוּן דְּאַף בְּדִבְסַר נְשַׁמְּשׁוּן אֵנוּן ; 28 הָדָא הָכִיל מָא דְּגַמֶּרֶת וְחַתְּמֵת לְהוֹן
אֶשְׁלַח הָוָא עָבַר אֲנָא עֲלֵיכוֹן לְסַפַּנְיָא ; 29 יָדַע אֲנָא גֵּיר דְּאַמְתֵּי דְּאַתָא אֲנָא לְוָתְכוֹן בְּמִלְיָא הוּ דְּבוּרְכָתָא
דְּאֶוַנְגֵלְיוֹן דְּמְשִׁיחָא אֶתָא אֲנָא ;

h מקומות
i סוא אותו k שנים רבים
l ולספרד
m אתא חזא לוא
n בכסם חזא שתף
o אביונים
p חוב התחברו עפ"י
z לספרד
q מלא ברך
s של בשורת המשיח

23 * Nunc verò vlterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam præcedentibus annis:

24 * Cùm in Hispaniam proficisci cœpero, spero quòd pręteriens videam vos, & à vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero.

25 * Nunc igitur proficiscar in Ierusalem ministrare sanctis.

26 * Probauerunt enim Macedonia & Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in Ierusalem.

27 * Placuit enim eis: & debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt Gentiles, debent & in carnalibus ministrare eis.

3.Cor.9. 8.16

28 * Hoc igitur cùm consummauero, & assignauero eis fructum hunc, per vos proficiscar in Hispaniam.

29 * Scio autem quoniam veniens ad vos, in abundantia benedictionis Christi veniam.

30 * Obsecro ergo vos, fratres, per Dominum nostrum Iesum Christũ, & per charitatem sancti Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus † pro me ad Deum,

vestris

31 * Vt liberer ab infidelibus qui sunt in Iudæa, & obsequij mei oblatio accepta fiat in Ierusalem sanctis.

32 * Vt veniam ad vos in gaudio per voluntatem Dei, vt refrigerer vobiscum.

33 * Deus autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen.

CAP. XVI.

1 COmmendo autem vobis Phœben sororem nostram, quæ est in ministerio ecclesiæ quæ est in Cenchris:

A

2 * Vt eam suscipiatis in Domino dignè sanctis: & assistatis ei in quocunque negotio vestri indiguerit. etenim ipsa quoque astitit multis, & mihi ipsi.

3 * Salutate Priscam & Aquilam adiutores meos in Christo Iesu:

Act.18.2 24.26.

4 * (Qui pro anima mea suas ceruices

solùm

suppoſuerunt: quibus non † solus ego gratias ago, sed & cunctæ Ecclesię Gentium.)

23 * νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθείαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν,

24 * ὡς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν ἱσπανίαν, ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ·

25 * νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς ἱερουσαλὴμ, διακονῶν τοῖς ἁγίοις·

26 * εὐδόκησαν γὰρ μακεδονία καὶ ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν ἱερουσαλήμ·

27 * εὐδόκησαν γὰρ, καὶ ὀφειλέται αὐτῶν εἰσιν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς.

28 * τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν ἱσπανίαν.

29 * οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς, ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ ἐλεύσομαι.

30 * παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν·

31 * ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ἵνα ἡ διακονία μου ἡ εἰς ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις·

32 * ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῖν.

33 * ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

ιε'.

1 * Συνίστημι δὲ ὑμῖν φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν κεγχρεαῖς,

2 * ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγένετο, καὶ ἐμοῦ.

3 * ἀσπάσασθε πρίσκιλλαν καὶ ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν χριστῷ ἰησοῦ·

4 * οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν·

---

30 כְּעָא אֲנָא דִּין מְנָכוֹן אֲחַי בְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא [d] וּבְחוּבָא דְרוּחָא [e] דְּתֶעְמְלוּן עִמִּי [f] בְּצְלוּתָא דַּחֲלַפֵּי לְוָת אֱלָהָא ;

31 דְּאִתְפְּצָא מִן אִילֵּין דְּלָא [g] מְתְטַפְּיסִין דְּבִיהוּד [h] וְתֶשְׁסְשְׁתָא [i] דְּמַוּבַל אֲנָא לְקַדִּישֵׁא דְּבְאוּרְשְׁלֵם תֶּהְקַבַּל שַׁפִּיר ;

32 וְאֵתֵא לְוָתְכוֹן [m] בְּחַדְרוּתָא [n] בְּצְבְיָנֵהּ דְאֱלָהָא [o] וְאִתְּנַיַּח עִמְּכוֹן ; 33 אֱלָהָא דְשְׁלָמָא נְהֵוֵא עִם כֻּלְּכוֹן אָמֵין ;

רְגִשָׁא מַדִּישְׁתָּא כז קפלאון יז

1 מַגְעֵל אֲנָא לְכוֹן דֵּין לְפוּבָא חָתַן [b] דְּאִיתַהּ מְשַׁמְּשְׁנִיתָא [c]

[a] דְּעִדְתָּא דְּקַנְכְּרֵאוֹס ; 2 דְּתִתְקַבְּלוּנָהּ בְּמָרָן אֵיךְ דְּזַדְּרָק לְקַדִּישֵׁא וְכָכֻל צְבוּ [f] דְּבְעָיָא מִנְּכוֹן [h] תְּקִיטוּן לָהּ מֶטֶל

דְּאַף הִי [h] קָיוּמְתָא מָזוֹת לְסַגִּיאֵא אַף לִי ; 3 שְׁאַלוּ בִּשְׁלָמָא דְּפְרִיסְקַלָּא וְדְאַקְוִלָס פָּלְחֵא דְעַמִּי בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ;

4 דְּהִנּוּן הֲלֵין חָלַף נַפְשִׁי צַוְּרִיהוּן [i] יַהֲבוּ וְלָא חֲזָא אֲנָא בְּלָחוֹדַי [k] מוֹדֵא אֲנָא לְהוּן אֶלָּא אַף כֻּלְּהֵין [l] עֲדָתָא דְעַמְּמַיָּא ;

d ובאהבת רוח
e עָמַל f בתפלות פְּעָא
g טָפַס שלא בקשיבים
h שַׁמָּשׁ i יְבַל אֵתָא
m בשמחת מן
n חֶדְוָא o עֻבְיָא נוּחַ
b בפ״ל
h אִית שַׁמָּשׁ קוּם
k קַבֵּל עֻבְיָא בעא קוּם
l נַחֲבֵ נוּן יְדָא עדות

5 * Et date pacẽ Ecclesiæ [Salutate quoque Ecclesiam], quæ est in domo ipsorum. Salutate Epænetum mihi charissimum, quæ sunt primitiæ Achaiæ in Meschicho.

6 * Salutate Mariam, quæ plurimùm laborauit in vobis.

7 * Salutate Andronicum & Iuniam cognatos meos, qui mecũ captiui fuerunt, sunt-que percelebres inter Apostolos, & in Meschicho me præcesserunt.

8 * Salutate Ampliam mihi charissimum in Domino nostro.

9 * Salutate Urbanum adiutorem nostrum in Meschicho, & Stachyn mihi dilectum.

10 * Salutate Apellen electum in Domino nostro: salutate domesticos Aristobuli.

11 * Salutate Herodionem cognatum meum: salutate domesticos Narcissi, eos qui sunt in Domino nostro.

12 * Salutate Tryphænam & Tryphosam, quæ laborant in Domino nostro. Salutate Persidam mihi charissimam, quæ quidẽ plurimum laborauit in Domino nostro.

13 * Salutate Rufum electum in Domino nostro, & matrem eius ac meam.

14 * Salutate Asyncritum, & Phlegontem, & Hermam, & Patrobam, & Hermetem, & fratres qui cum eis sunt.

15 * Salutate Philologum, & Iuliam, & Nereum ac sororem eius, & Olympam, omnes denique Sanctos qui cum eis sunt.

16 * Salutate alij alios osculo sancto. Salutant vos omnes Ecclesiæ Meschicho.

17 * Peto autem à vobis, fratres mei, vt caueatis ab iis, qui dissidiorum & offendiculorum autores sunt, præter disciplinam quam vos didicistis, vt procul recedatis ab eis.

18 * Ij enim qui eiusmodi sunt, non inseruiunt Domino nostro Ieschua Meschicho, sed ventri suo: ac sermonibus blandis, & benedictionibus seducunt corda simplicium.

19 * Obedientia autem vestra cuilibet homini est perquam notissima. Gaudeo igitur propter vos, voloque vt sitis sapientes in rebus bonis, innocentes verò in malis.

20 * Cæterùm Deus pacis citò conteret Satanam subter pedes vestros. Gratia Domini nostri Ieschua Meschicho sit vobiscum.

---

1 וְתֵבוּ שְׁלָמָא לְעִדְתָא דְבְבַיתְהוֹן שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְאַפֵּנֶטוֹס חַבִיבִי אֵינָא דְאִיהוּהִי רֵישִׁיתָא דַאכָאיָא בְמְשִׁיחָא ;
2 שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְמַרְיָא אִידָא דְסַגִי לְאִיתָ בְכוֹן ; 7 שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְאַנְדְרוּנִיקוֹס וְיַוּנְיָא אַחָיָנִי דַהֲווּ שְׁבְיָא
3 עִם וְדִישִׁין אִנּוּן בְשְׁלִיחָא וּבְמְשִׁיחָא קַדְמֵי הֲווּ ; 8 שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְאַמְפְּלִיאוֹס חַבִיבִי בְמָרָן ; 9 שַׁאלוּ
4 בְשְׁלָמָא דְאוּרְבָּנוֹס פֻּלְחָא דְעִמָּן בְמְשִׁיחָא וְדַאסְתַכוֹס חַבִיבִי ; 10 שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דַאפֶּלֶא גַּבְיָא בְמָרָן שַׁאלוּ
5 בְשְׁלָמָא דְבָנֵי בַיְתָה דַארִסְטוֹבּוּלוֹס ; 11 שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְהֵרוֹדוֹן אַחָיָנִי שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְבָנֵי בַיְתָה דְנַרְקִיסוֹס
6 דְאִיתֵיהוֹן בְמָרָן ; 12 שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְטְרוּפַּנָא וְטְרוּפֹסָא דְלָאיֵין בְמָרָן שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְפַרְסִס חַבִיבְתִי
7 דְאִיתְמַי לְאִיתָ בְמָרָן ; 13 שַׁאלוּ בְשְׁלָמָא דְרוּפוֹס גַּבְיָא בְמָרָן וְדַאמֵּהּ דִילֵהּ וְדִילִי ;

[1] יחב אית ש
[2] לאה עמ׳ אית שבא
[3] בחור מן גביא
[4] לאת

5 * Et domesticam ecclesiam eorum: Salutate Epænetum dilectum mihi: qui est primitiuus † Asiæ in Christo.

Ecclesię Asiæ

6 * Salutate Mariam, quæ multum laborauit in nobis.

7 * Salutate Andronicum & Iuniam cognatos & concaptiuos meos: qui sunt nobiles in Apostolis, qui & ante me fuerunt in Christo†.

B

Iesu.

8 * Salutate Ampliatum dilectissimum mihi in Domino.

9 * Salutate Vrbanum adiutorem nostrum in Christo Iesu, & Stachyn dilectum meum.

10 * Salutate Apellen probum in Christo: salutate eos qui sunt ex Aristoboli†.

domo.

11 * Salutate Herodionem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex Narcissi domo, qui sunt in Domino.

12 * Salutate Tryphænam & Tryphosam, quæ †laborat in Domino: salutate Persidem charissimam, quæ multum laborauit in Domino.

labora uit

13 * Salutate Rufum electum in Domino, & matrem eius & meam.

14 * Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Hermen, & qui cum eis sunt fratres.

15 * Salutate Philologum & Iuliam, Nereum & sororem eius, & Olympiadem, & omnes qui cum eis sunt, sanctos.

16 * Salutate inuicem in osculo sancto. Salutant vos omnes Ecclesiæ Christi.

17 * Rogo autem vos, fratres, vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, C faciunt; & declinate ab illis.

18 * Huiuscemodi enim Christo Domino nostro non seruiunt, sed suo ventri: & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium.

19 * Vestra enim obedientia in† omnem locum diuulgata est. Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo.

omni loco

20 * Deus autem pacis cõterat Satanam sub pedibus vestris velociter. Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.

5 * καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μοι, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας εἰς Χριστόν.

6 * ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡμᾶς.

7 * ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν Χριστῷ.

8 * ἀσπάσασθε Ἀμπλίαν τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ.

9 * ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου.

10 * ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου.

11 * ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα τὸν συγγενῆ μου· ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ.

12 * ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κυρίῳ· ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ.

13 * ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ.

14 * ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμᾶν, Πατροβᾶν, Ἑρμῆν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς.

15 * ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους.

16 * ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ.

17 * Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν·

18 * οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ· καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων·

19 * ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν· θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν.

20 * ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

---

14 שאלו בשלמא דאסונקריטוס ודפלגון והארמא ודפטרבא ודהרמא ודאחא דעמהון: 15 שאלו בשלמא דפילולגוס
ודיוליא ודנארוס ודתחה ודלומפא ודכלהון קדישא דעמהון: 16 שאלו בשלמא חד דחד בנושקתא קדישתא
שאלן בשלמכון כלהין עדתה דמשיחא: 17 בעינא דין מנכון אחי דתזדהרון מן אילין דפלגותא ומכשולא
עבדין לבר מן יולפנא דאנחון קבלתון ולפתון אילין גיר דהכנא אינון לא משמשין 18
למרן ישוע משיחא אלא לכרסהון ובמלא בסימתא ובבורכתא מטעין לבותא דפשיטא: 19
דין דילכון לכל ברנש חדא אנא הכיל בכון וצבא אנא דתהוון חכימין למטבתא וחמימין לביש תא:
אלהא דין דשלמא נשחקיה תחית רגליכון טיבותה דמרן ישוע משיחא תהוא עמכון: 20

[a] נשק [b] בעא [c] כשל [d] יולף [e] מלל [f] ברך [g] טעא [h] פתאים [i] שמע [k] ידע [l] שומה אני [m] טוב [n] ביש רע [o] שחק שבר [p] פתאים [q] מן

21 * Salutant vos Timotheus coadiutor meus, & Lucius, & Iason, & Sosipater cognati mei.

22 * Saluto vos ego Tertius, qui descripsi epistolam in Domino nostro.

23 * Salutat vos Gaius hospes meus, totiusque Ecclesiæ. Salutat vos Erastus œconomus vrbis, & Quartus frater.

Deest 24. versus hoc loco, sed in fine additur.

25 * Deo autem qui potest vos confirmare in Euangelio meo, quod prædicatum est de Jeschua Meschicho, per reuelationem arcani quod à temporibus æternis absconditum fuit:

26 * Reuelatum autem hoc tempore per Scripturas Prophetarum, & per mandatum Dei æterni patefactum omnibus Gentibus ad obedientiam fidei:

27 * Qui solus sapiens est, gloria per Ieschua Meschicho in secula seculorum. Amin. Gratia Domini nostri Jeschua Meschicho sit cum omnibus vobis. Amin.

Epistolæ ad Romanos, quæ scripta est Corintho, missa verò per Phœben ministram fidelem, FINIS.

---

21 שְׁאֵלִין בַּשְׁלָמְכוֹן טִימָתֵאוֹס פֻּלְחָא דְעִמִי וְלוּקְיוֹס וְאִיסוֹן וְסוֹסִיפַטְרוֹס אַחְיָנַי ׃ 22 שְׁאֵל אֲנָא בַּשְׁלָמְכוֹן
אֲנָא טַרְטִיוֹס דְכְתַבֵת אֶגַרְתָא בְמָרָן ׃ 23 שְׁאֵל בַּשְׁלָמְכוֹן גַאיוֹס מְקַבְּלָנִי וְדַכְלָה עִדְתָא שְׁאֵל בַּשְׁלָמְכוֹן אֵרַסְטוֹס
וְרִבִּיתָא דְטַרְיָתָא וְקוּאַרְטוֹס אֲחָא ׃ 25 לַאלָהָא דֵין הוּ דְמֶשְׁכַּח
דְיַשְׁרְכוֹן בְאַוֵנְגֶלְיוֹן דִילִי הוּ דְאִתְכְּרֵז עַל יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּגֶלְוָנָא דְאַרְזָא דְמִן זִבְנֵי עָלְמָא מְכַסֵי הֲוָא ׃

אח אגרת קבל
ע קול א שליח אכור
ע בבשורתי
כרז
גלא כסא

PROLOGVS IN PRIMAM EPISTOLAM AD CORINTHIOS.

EPISTOLA prima ad Corinthios multas causas diuersasque complectitur: quarum partem relatione fratrum cognouit Apostolus, partim ipsorum Corinthiorum sunt litteris indicatæ. Nonnullas verò pro officij sui cura aut ordinat aut emendat; & variis curationibus medetur diuersa infirmitate languentibus. Nam apud eos primùm curatur dissensionis vitium, quod multi pseudoapostolorum vnitatem intulerunt scindentes Ecclesiæ, vt proprij nominis facerent sectatores: quod his exprobrat verbis Apostolus. Hoc autem dico quod vnusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego autem Christi. Et ob hoc quidem horum se dicit facere nominum mentionem, vt multo magis erubescant id se facere sub falsorum apostolorum nominibus; quod etiam si sub Pauli & Petri fieret nomine, displiceret. Secunda causa eius inducitur, qui paternæ oblitus reuerentiæ, vxorem sibi non erubuit facere de nouerca. Quod

Act.16. c.1. Phil.2. c.19

21 * Salutat vos Timotheus adiutor meus, & Lucius, & Iason, & Sosipater cognati mei.

22 * Saluto vos ego Tertius, qui scripsi epistolam, in Domino.

23 * Salutat vos Caius hospes meus, &† vniuersa Ecclesia. Salutat vos Erastus ar- D carius ciuitatis, & Quartus frater.

vniuersa Ecclesia

24 * Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis, Amen.

Eph.3. c.20

25 * Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta Euangelium meum & prædicationem Iesu Christi, secundùm reuelationem mysterij temporibus æternis taciti,

26 * Quod nũc patefactum est per Scripturas Prophetarum secundùm præceptum æterni Dei, ad obeditionem fidei, in cunctis Gentibus cogniti:

27 * Soli sapienti Deo per Iesum Christum, honor, & gloria in secula seculorum. Amen.

FINIS

Epistolæ ad Romanos, quæ scripta fuit ex Corintho per Phœben ministram Ecclesiæ quæ erat in Cenchris.

21 * ἀσπάζονται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος, καὶ Ἰάσων, καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου.

22 * ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ.

23 * ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

24 * ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

25 * τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατ' ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου·

26 * φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε γραφῶν προφητικῶν, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος·

27 * μόνῳ σοφῷ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ

Τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, ἡ ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας.

---

26 אֶתְגְּלִי דֵין בְּזַבְנָא הָנָא בִּיד כְּתֻבֵא דִנְבִיֵא וַבְּפוּקְדָנֵה דְאַלָהָא דְלְעָלַם אִתְיְדַע לְכָלְהוֹן עַמְמָא לְמִשְׁמְעָא
27 וְדַהֲיוּ מַכְיְמָא בְּלְחוּדוֹהִי שׁוּבְחָא בִּיד יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא לְעָלַם עָלְמִין אֲמִין׃ טִיבוּתֵה וְמָרָן
יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא עִם כָּלְכוֹן אֲמִין׃

שְׁלֻמַת אֶגַּרְתָּא דִלְוָת רְהוּמָיֵא דְאִתְכְּתֻבַת מִן קוֹרִנְתּוֹס וְאִתְדְּרַת
בְּאִידֵי פוּבֵא מְשַׁמְשְׁנִיתָא מְהֵימְנְתָּא׃

---

facinus licet fornicationem appellauerit Apostolus, tamen ita condemnauit, vt in vltionem facti auctorem talis operis diabolo iudicauerit deputandum; imposita iudiciorum & litium tertia quæstione. Quarto loco matrimoniorum iura tractantur his. Quinto loco virginitatis consilium velut è vicino coniungitur. Sexto loco de escarum licentia disputatur. Septimo atque octauo loco de attondendo viris, & mulieribus velando capite, ac Sacramentorum communione præcipitur. Nono loco æmulatio, quæ diuersitate donorum spiritualium nascebatur, sub exemplo membrorum & corporis castigatur. Decimo, resurrectionis spes multis & argumentis & rationibus approbatur. Vltimo, de colligendis ad necessitatem Sanctorum nomine charitatis cura vel ædificatio cultui imponitur. Interseruntur his pauca, quæ aut, vt quibusdam videtur, pendent ex superioribus; aut habent licet proprias, tamen paruulas, actiones.

ARGVMENTVM.

Corinthij sunt Achaici, & hi similiter ab Apostolo audierunt verbum veritatis: & subuersi sunt multifariè à falsis Apostolis. Quidam à Philosophia verbosa eloquentia, alij secta legis Iudaicæ inducti sunt. Hos reuocat Apostolus ad veram fidem & Euangelicam sapientiam; scribens eis ab Epheso per Timotheum discipulum suum.

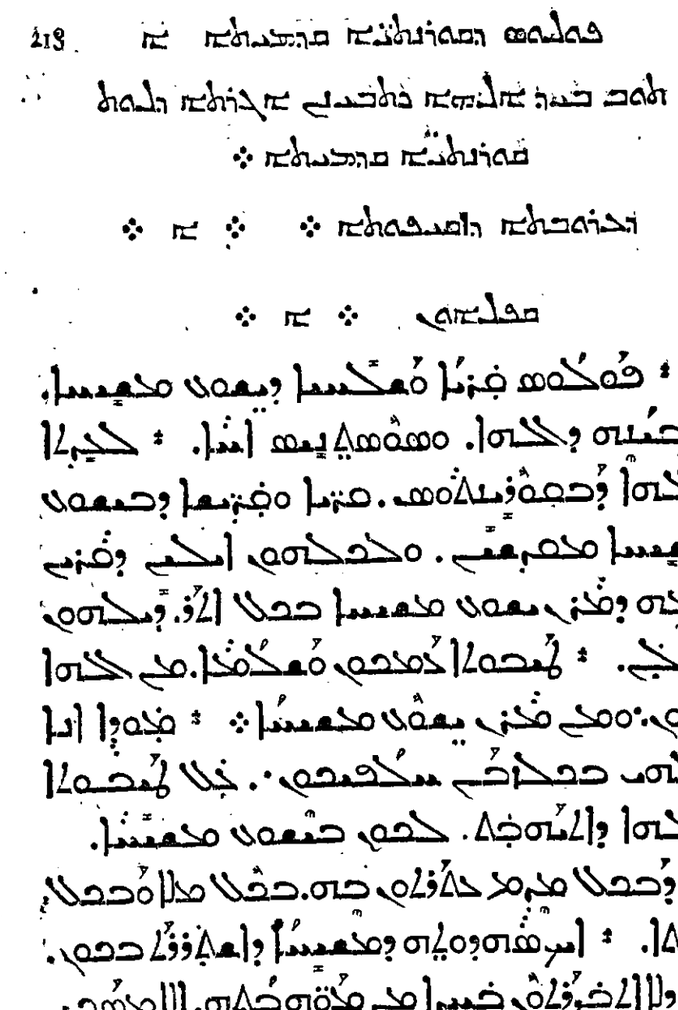

RVRSVS DEI AVXILIO SCRIBIMVS EPISTOLAM AD Corinthios primam. GVIDONE FABRICIO Boderiano exſcriptore & interprete.

Feria ſexta Crucifixionis.

CAPVT I.

1 *Paulus vocatus, & Apoſtolus Ieſchua Meſchicho, per*
2 *volũtatẽ Dei, et Soſthenes frater, * Eccleſiæ Dei, quæ eſt Corinthi, vocatis et ſanctis qui per Ieſchua Meſchicho ſanctificati ſunt, ijſque omnibus qui invocant nomen Domini noſtri Ieſchua Meſchicho*
3 *in omni loco ipſorũ & noſtro; * Gratia vobiſcum & pax à Deo patre noſtro, & à Domi-*
4 *no noſtro Ieſchua Meſchicho. * Gratias ago Deo meo in omni tempore pro vobis, ob gratiam Dei quæ data eſt vobis per Ieſchua Me-*
5 *ſchicho: * Quòd in omni re ditati eſtis per ipſum in omni ſermone, omnique cognitione,*
6 *(Prout teſtimonium Meſchicho confir-*
7 *matum eſt in vobis,) * Ita vt non deſit vnamini vllo ex donis ipſius, ſed expectatiò reuelationem Domini noſtri Ieſchua Meſchicho,*
8 *Qui quidem confirmabit vos vſque ad finem, vt abſque crimine ſitis in die Domini*
9 *noſtri Ieſchua Meſchicho. * Fidelis eſt Deus, per quem vocati eſtis in conſortium filij ipſius Ieſchua Meſchicho Domini noſtri.*
10 *Peto autem à vobis, fratres mei, per nomen Domini noſtri Ieſchua Meſchicho, vt ſit vnus ſermo vobis omnibus; nec ſint inter vos diſſidia, ſed vt ſitis perfecti vna mente vnaque voluntate.*
11 *Miſerũt enim ad me de vobis nuntium, fratres mei; ex domeſticis Chloæ, quòd con-*
12 *tentiones ſint inter vos. * Hoc autem dico, quia eſt ex vobis qui dicit: Ego ſum Pauli: eſt & qui dicit, Ego ſum Apollos: eſt & qui dicit, Ego ſum Kipho: eſt denique qui di-*
13 *cit, Ego ſum ipſius Meſchicho. * Nunquid diuiſus eſt Meſchicho? aut nunquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli*
14 *baptizati fuiſtis? * Gratias ago Deo meo quòd neminem veſtrum baptizauerim, niſi Criſpum & Caium:*

תוב ביד אלהא כתבינן אגרתא דלות קורנתיא קדמיתא

[a] דרוכתא [b] דזקופיתא א קפלאין א [c] פולוס [d] קריא ושליחא דישוע משיחא בצבינה
דאלהא וסוסתנים אחא: [e] לעדתא דאלהא דבקורינתום קריא וקדישא דבישוע משיחא מקדשין ולכלהון אילין
דעין שמה דמרן ישוע משיחא בכל אתר דילהון ודילן: [g] טיבותא עמכון ושלמא מן אלהא אבון ומן מרן ישוע
משיחא: [h] מודא אנא לאלהי בכל זבן חלפיכון על טיבותא דאלהא [i] דאתיהבת לכון בישוע משיחא:
[j] ובכל מדם [k] עתרתון בה בכל מלא ובכל ידעתא: [l] איך [m] סהדותה דמשיחא [n] דאשתרת בכון:
[o] ולא אתבצרתון בחדא מן [p] מנהתכתה אלא [q] מסבין אנתון לגליניה דמרן ישוע משיחא: [r] דהו נשתרכון עדמא

[a] כתב [b] ערב [c] זקף
[d] קרא [e] עבא [f] לקהל
[g] חן מן טוב [h] ידא
[i] יהב [k] עתר [l] ידע
[m] סהד [n] שרר [o] בצר
[p] מתנתו מן יהב
[q] סבא יחל [r] גלא

BEATI PAVLI AD CORINTHIOS PRIMA EPISTOLA.

CAPVT I.

1 PAvlvs vocatus Apostolus Iesu Christi, per A voluntatem Dei, & Sosthenes frater,
2 * Ecclesiæ Dei quæ est Corinthi, sanctificatis in Christo Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus qui inuocant nomen Domini nostri Iesu Christi in omni loco ipsorum & nostro;
3 * Gratia vobis & pax à Deo patre nostro & Domino Iesu Christo.
4 * Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei, quæ data est vobis in Christo Iesu,
5 * Quia in omnibus diuites facti estis in illo, in omni verbo, & in omni scientia:
6 * (Sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis.)
7 * Ita vt nihil vobis desit in vlla gratia, expectantibus reuelationẽ Domini nostri Iesu Christi,
8 * Qui & confirmabit vos vsque in finem sine crimine, in die B aduentus Domini nostri Iesu Christi.
9 * Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem filij eius Iesu Christi Domini nostri.
10 * Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autẽ perfecti in † eodem sensu, & in eadem † sententia.
11 * Significatum est enim mihi de vobis, fratres mei, ab iis qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos.
12 * Hoc autem dico, quòd vnusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego autem Christi.
13 * Diuisus est Christus? Nũquid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis?
14 * Gratias ago Deo †, quòd neminem vestrum baptizaui, nisi Crispum & Gaium.

eadem mente, scientia

meo,

1. Thes. 5. 24

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ κορινθίους πρώτη ἐπιστολή.

κεφαλ. α΄.

1 ΠΑῦλος κλητὸς ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ, διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ σωσθένης ὁ ἀδελφὸς,
2 * τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν χριστῷ ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν·
3 * χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.
4 * εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ·
5 * ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ, καὶ πάσῃ γνώσει,
6 * καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν,
7 * ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ·
8 * ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
9 * πιστὸς ὁ θεὸς, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
10 * παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα· ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ.
11 * ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσι·
12 * λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, ἐγὼ μέν εἰμι παύλου, ἐγὼ δὲ ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ κηφᾶ, ἐγὼ δὲ χριστοῦ.
13 * μεμέρισται ὁ χριστός; μὴ παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα παύλου ἐβαπτίσθητε;
14 * εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ κρίσπον καὶ γάϊον,

---

[c] אסם מן רָשָׁא [d] תִּימֵן
[e] יַד [f] קְרָא [g] שְׁתֵּף
[h] מלהמן כֹּלָל [i] הֵינָא
[c] פְּלַג [d] רְעָא רשה רצון
[f] רשות מן חֲרָא

לַאחֲרִיתָא דִּדְלָא [c] רָשְׁיָן הֲוָיוּן בְּיוֹמֵה דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ; [9] מְהֵימַן הוּ אֱלָהָא [e] דְּבָאיְדֵה [f] אֶתְקְרִיתוּן [g] לְשׁוּתְפוּתָא
דְּבְרֵה יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מָרָן ; [10] בְּעָא אֲנָא דֵין מְנָכוּן אַחַי בְּשֻׁמֵה דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דִּהְוֵא חָדָא [h] מִלְּתָא לְכֻלְּכוּן וְלָא
[i] נְהֲוֵיוּן בְּכוּן [j] פְּלַגְוָתָא אֶלָּא דִּתְהֲוֵון גְּמִירִין בְּחָדָא [d] תַּרְעִיתָא וּבְחַד [e] רְעֵינָא ; [11] שְׁלַחוּ לִי גִּיר עַל־יְכוּן אַחַי מִן בֵּית כְּלֹאָא
[f] דְּחָרְיָנָא אִית בֵּינָתְכוּן ; [12] הָדָא דֵין אָמַר אֲנָא דְּאִית מְנָכוּן דָּאמַר אֲנָא וְאִית דָּאמַר אֲנָא דַּאפֹּלוֹס
אֲנָא וְאִית דָּאמַר אֲנָא דְּכֵאפָא אֲנָא וְאִית דָּאמַר אֲנָא דְּמָשִׁיחָא אֲנָא ; [13] הַלְמָא [g] אִתְפְּרַג לֵה מְשִׁיחָא
אוֹ לְמָא פּוֹלוֹס [h] אִזְדְּקַף עַל אַפֵּיכוּן אוֹ בְּשֻׁמֵה דְּפוֹלוֹס [i] עֲמַדְתּוּן ;
[14] [k] מוֹדֵא אֲנָא לֵאלָהִי דְּלֵאנָשׁ מְנָכוּן לָא אַעְמִדֵת אֶלָּא לְקְרִיסְפּוֹס וְלְגַאיוֹס ;

15 * Ne quis dicat, quòd in nomine meo ba-
16 ptizauerim. * Baptizaui porrò domum
Stephanæ: amplius autē haud ſcio num quem
17 alium baptizauerim. * Non enim miſit me
Meſchicho vt baptizarem, ſed vt euangeli-
zarem, non ſapientia ſermonum, ne inanis
reddatur crux Meſchicho.

Matutinis Feriæ ſextæ Crucifixionis.

18 * Sermo enim crucis pereuntibus ſtultitia
eſt: nobis verò, qui quidem ſalutem conſe-
19 quimur, virtus Dei eſt. * Siquidem ſcriptum
eſt: Perdam ſapientiam ſapientum, et aſper-
nabor intelligentiam intelligentium.
20 * Vbi eſt ſapiens, aut vbi eſt ſcriba, aut
vbi eſt diſputator ſeculi huius? Nonne ſtul-
tam reddidit Deus ſapientiam mundi huius?
21 * Nam propterea quòd in ſapientia Dei
non cognouit mundus per ſapientiam Deum,
voluit Deus per ſtultitiam prædicationis ſer-
22 uare eos qui credunt. * Quandoquidem Ii-
houdæi ſigna petunt, & Gentiles ſapientiam
23 quærunt. * Nos autem prædicamus Meſchi-
cho crucifixum, offendiculum Ihoudæis, Gen-
24 tilibus verò ſtultitiam: * Illis autem qui vo-
cati ſunt Ihoudæis & Gentilibus Meſchi-
25 cho eſt virtus Dei, & ſapientia Dei. * Quo-
niam ſtultitia Dei ſapientior eſt hominibus,
& imbecillitas Dei potentior eſt filiis homi-
26 num. * Etenim videte vocationem veſtrā,
fratres mei, quòd non multos inter vos, ſa-
pientes ſecundùm carnem, nec multos inter
vos potentes, nec multos inter vos magno
27 ſtemmate natos: * Sed elegit Deus ſtultos
mundi, vt pudore afficiat ſapientes: & im-
becilles mundi elegit, vt pudore afficiat po-
28 tentes: * Et elegit eos qui erant infimo ge-
nere orti in mundo, & abiectos, eoſque qui
non ſunt, vt obliteret eos qui ſunt.
29 * Vt ne glorietur omnis [vlla] caro co-
ram ipſo.
30 * Quinetiam vos ex eo eſtis in Jeſchua
Meſchicho illo, qui factus eſt nobis ſapien-
tia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, &
redemptio:
31 * Vt, quemadmodum ſcriptum eſt: Qui-
quis gloriatur, in Domino glorietur.

---

[15] וְלָא אֵנָשׁ נֵאמַר דְּבִשְׁמִי אֲעַמְּדַת׃ [16] אֲעַמְּדַת דֵּין לְבֵיתָהּ דְּאִסְטֵפַנָא תּוּב דֵּין לָא יָדַע אֲנָא אִן לְאֵנָשׁ אָחֳרִין
[17] לָא גַּיר שַׁדְּרַנִי מְשִׁיחָא לְמַעְמָדוּ אֶלָּא לְמִסְבְּרוּ לָא בְּחָכְמַת מִלָּא וְלָא בְּנִסְתַּרְק זְקִיפֵה דְּמְשִׁיחָא׃
[18] מִלְּתָא גַּיר זְקִיפָא לְאַבִּידָא שְׁטִיוּתָא הִי לַן דִּין דְּנִפְרָא וְדָרִיכְתָּא זְקִיפוּתָא
[19] כְּתִיב גַּיר דְּאוֹבֵד חָכְמָתָא וְחַכִּימָא וְאַגְלוּהִי חַרְעוּתָא דְּסַכּוּלְתָּנָא׃
[20] אֵיכָא הוּ חַכִּימָא אוֹ אֵיכָא הוּ סַפְּרָא אוֹ אֵיכָא הוּ דָּרוּשָׁא דְּעָלְמָא הָנָא לָא הָא אַשְׁטִיהּ אֱלָהָא חָכְמַתֵּהּ דְּעָלְמָא
[21] מִטָּל גַּיר דְּבְחָכְמַתֵּהּ דְּאֱלָהָא לָא יָדַע עָלְמָא בְּחָכְמָתָא לְאֱלָהָא אֲבָא אֱלָהָא דְּבִשְׁטִיוּתָא דְּכַרְוָזוּתָא נְחָא
[22] מִטָּל דִּיהוּדָיֵא צָתְוָתָא שָׁאֲלִין וְאַרְמָיֵא חָכְמָתָא בָּעִין׃ [23] חְנַן דֵּין מְכַרְזִינַן מְשִׁיחָא

[15] אמר עמד שבל
[16] עוד
[17] סכר מלל פרק
מלל זקף אבד
שטא חיא אבד
גלו רעא סכל
[18] דין איפה
שטא כרז דיא
[19] חיכן אוזנים
[20] אמר חכם
[21] אמר חכם
[22] אמר חכם
[23] אמר חכם
[24] אמר חכם
[25] אמר חכם
[26] אמר חכם
[27] אמר חכם
[28] אמר חכם
[29] אמר חכם
[30] אמר חכם
[31] אמר חכם

Act. 18. c. 11. *Ne quis dicat, quòd in nomine meo 15
baptizati estis.
* Baptizaui autem & Stephanæ do- 16
mum. Cæterùm nescio si quem alium C
vetusti † baptizauerim.
*Non enim misit me Christus bapti- 17
zare, sed euangelizare: non in sapientia
1. Pet. 1. c. 16. zare, sed euangelizare: non in sapientia
verbi, vt non euacuetur crux Christi.

* Verbum enim crucis pereuntibus 18
quidem stultitia est: iis autem qui salui
fiunt, id est nobis, Dei virtus est.
Esai. 29. c. 14. 1. Cor. 1. c. 16. Esai. 19. c. 14. * Scriptum est enim: Perdam sapien- 19
tiam sapientium, & prudentiam pru-
dentium reprobabo.
Esai. 33. c. 18. * Vbi sapiens? vbi scriba? vbi inqui- 20
sitor huius seculi? Nonne stultam fecit
Deus sapientiam huius mundi?
* Nam quia in Dei sapientia non co- 21
gnouit mundus per sapientiam Deum: D
placuit Deo per stultitiam prædicatio-
nis saluos facere credentes.
* Quoniam & Iudæi signa petunt, & 22
Græci sapientiam quærunt:
* Nos autem prædicamus Christum 23
crucifixum, Iudæis quidem scandalum,
Gentibus autem stultitiam;
* Ipsis autem vocatis Iudæis atque 24
Græcis Christum Dei virtutem & Dei
sapientiam.
* Quia quod stultum est Dei, sapien- 25
tius est hominibus: & quod infirmum
est Dei, fortius est hominibus.
* Videte enim vocationem vestram, 26
fratres, quia non multi sapientes secun-
dùm carnem, non multi potentes, non
multi nobiles:
* Sed quæ stulta sunt mundi, elegit 27
Deus, vt confundat sapientes: & infir-
ma mundi elegit Deus, vt confundat
fortia: * Et ignobilia mundi & con- 28
temptibilia elegit Deus, & ea quæ non
sunt, vt ea quæ sunt destrueret:
* Vt non glorietur omnis caro in con 29
spectu eius. * Ex ipso autem vos estis 30
in Christo Iesu, qui factus est nobis sa-
Iere. 23. c. 5. 1. 6. pientia à Deo, & iustitia, & sanctifica-
tio, & redemptio:
Iere. 9. f. 23. 1. Cor. 10. d. 17. * Vt quemadmodũ scriptum est: Qui 31
gloriatur, in Domino glorietur.

15 * ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβάπτισα·

16 * ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν στεφανᾶ οἶκον. λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα·

17 * οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι· οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ χριστοῦ.

18 * Λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί· τοῖς δὲ σωζομένοις, ἡμῖν, δύναμις θεοῦ ἐστι.

19 * γέγραπται γὰρ, ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν συνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω.

20 * ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;

21 * ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεὸν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας.

22 * ἐπειδὴ καὶ ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι, καὶ ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν·

23 * ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν χριστὸν ἐσταυρωμένον, ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρίαν·

24 * αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν.

25 * ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ, ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί.

26 * βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοὶ, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοὶ, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς·

27 * ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ. καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά.

28 * καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεὸς, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ·

29 * ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

30 * ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις·

31 * ἵνα, καθὼς γέγραπται, ὁ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

---

[a] תקל כשל ב נכו׳ח
[b] קרא
[c] כרה חיל חזא קרא
[d] ריפוח ג בחר
[e] חת נוש כרת
[f] משפחתם
[g] סלא אית שבחר
[h] התהלל ו הודקה
[i] גרק פרוז ה שמחתולל

24 לְהֵנוּן דִּין דְּקָרִין יְהוּדָיֵא וַאַרְמָיֵא שִׁטְיוּתָא הִי׳ 25 מֶטָּל דְּשִׁטְיוּתֵה דֵּאלָהָא חַכִּימָא הִי מִן בְּנֵינָשָׁא וְכָרִיהוּתֵה דֵּאלָהָא חֵילְתָנָא הִי
מִן בְּנֵי אֱנָשָׁא׃ 26 חֲזוֹ גֵּיר אַף קָרִיתְכוּן אֲחַי דְּלָא סַגִּיאִין בְּכוּן חַכִּימֵא בְּבָסָר וְלָא סַגִּיאִין בְּכוּן חֵילְתָנֵא וְלָא
סַגִּיאִין בְּכוּן בְּנֵי טוּהֲמָא רַבָּא׃ 27 אֶלָּא גְּבָא אֱלָהָא לְסַכְּלוּתֵי דְּעָלְמָא דְּנַבְהַת לְחַכִּימֵא וּגְבָא כְּרִיהוּתֵי דְּעָלְמָא
דְּנַבְהַת לְחֵילְתָנֵא׃ 28 וּגְבָא לַאיֵלִין דְּבְעִיר טוּהֲמֵהוּן בְּעָלְמָא וְלִמְסָלְיָא וְלַאיֵלִין דְּלֵית אֵנוּן דְּנִבְטַל לַאיֵלִין
דְּאִיתֵיהוּן׃ 29 דְּלָא נִשְׁתַּבְּחַר כָּל בְּסַר קֳדָמוֹהִי׃ 30 אַף אַנְתּוּן דֵּין מִנֵּהּ אַנְתּוּן בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא הוּ דַהֲוָא לָן
חָכְמָתָא מִן אֱלָהָא וְזַדִּיקוּתָא וְקַדִּישׁוּתָא וּפוּרְקָנָא׃ 31 אֵיךְ דִּכְתִיב דְּמִן דְּמִשְׁתַּבְּחַר בְּמָרְיָא נִשְׁתַּבְּחַר׃

ܦܪܩܐ ܒ

1 ܘܐܢܐ ܐܚܝ ܒܪ ܐܝܬܝܗ ܠܘܬܟܘܢ ܠܐ ܒܡܠܠܐ ܪܘܪܒܐ ܐܦ ܠܐ ܒܚܟܡܬܐ ܕܣܦܪܬܟܘܢ ܐܪܙܐ ܕܐܠܗܐ ؛
2 ܕܠܐ ܕܢܬܢܦܫܝ ܒܝܢܬܟܘܢ ܐܝܟ ܕܡܕܡ ܝܕܥ ܐܢܐ ܐܠܐ ܐܝܬ ܠܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܐܦ ܠܗ ܒܪ ܙܩܝܦ ؛
3 ܘܐܢܐ ܒܪܚܠܬܐ ܗܘܝܬ ܠܘܬܟܘܢ ؛ 4 ܘܡܠܬܝ ܘܟܪܙܘܬܝ ܠܐ ܗܘܝܢ ܒܡܦܝܣܢܘܬܐ ܕܚܟܡܬܐ ܐܠܐ ܒܡܚܘܝܬܐ
ܕܪܘܚܐ ܘܕܚܝܠܐ ؛ 5 ܕܠܐ ܗܘܐ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ ܒܚܟܡܬܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܐܠܐ ܒܚܝܠܐ ܕܐܠܗܐ ܚܟܡܬܐ
ܡܫܬܪܐ ؛ 6 ܚܟܡܬܐ ܠܐ ܕܗܢܐ ܥܠܡܐ ܐܦ ܠܐ ܕܫܠܝܛܢܘܗܝ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ ܕܡܬܒܛܠܝܢ ؛
7 ܐܠܐ ܡܡܠܠܝܢܢ ܚܟܡܬܐ ܕܐܠܗܐ ܒܐܪܙܗܝ ܕܡܟܣܝܐ ܗܝ ܕܡܬܩܢܝ ܐܠܗܐ ܩܕܡ ܥܠܡܐ ܠܫܘܒܚܐ ܕܝܠܢ ؛
ܕܠܝܬ ܡܢ ܫܠܝܛܢܐ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ ܠܐ ܝܕܥܗ ܐܠܘܓܝܪ ܕܝܕܥܗ ܠܘ ܠܡܪܝܐ ܕܡܫܒܘܚܐ ܙܩܦܝܢ ܗܘܘ ؛

1 ET ego, fratres mei, quum venirem ad vos,
non sermone grandiloquo, neque sapien-
tia annuntiabam vobis arcanum Dei.
2 * Neque iudicaui meipsum inter vos qua-
si qui scirem aliquid, nisi Jeschua Meschicho,
3 & ipsum crucifixum. * Et ego cum time-
re multo ac tremore egi apud vos.
4 * Et sermo meus, meaq; prædicatio non erat
in persuasione verborum sapientiæ [eruditorũ]
sed in demonstratione spiritus & virtutis.
5 * Vt ne sit fides vestra in sapientia hu-
mana, sed in virtute Dei. Sapientiam porrò
loquimur inter perfectos.
6 * Sapientiam quidem non huius seculi,
neque principum mundi huius qui desinent:
7 * Sed loquimur sapientiam Dei in arcano,
quæ est abscondita, & quã præfinierat Deus
ante secula ad gloriam nostram.
8 * Quam nullus ex principibus mundi hu-
ius cognouit. si enim cognouissent eam, nequa-
quam Dominum gloriæ crucifixissent.
9 * Sed, sicut scriptum est: Quod oculus
non vidit, & auris non audiuit, & in cor
hominis non ascendit, quod præparauit Deus
iis qui diligunt ipsum.

Dominica prima post Pentecosten.

10 * Nobis autem reuelauit Deus per Spi-
ritum suum. Spiritus enim omnia perueſti-
gat, etiam profunditates Dei.
11 * Quis est enim homo qui nouerit quæ
sunt in homine, nisi Spiritus Filij hominis
qui est in ipso? Sic etiam quæ in Deo sunt, ne-
mo nouit, nisi Spiritus Dei.
12 * Nos autem non spiritum mundi acce-
pimus, sed Spiritum qui ex Deo est, vt scia-
mus quæ dona à Deo donata sint nobis.
13 * Quæ & loquimur non doctrina ser-
monum sapientiæ humanæ, sed doctrina Spi-
ritus; ac spiritualibus spiritualia compara-
mus.
14 * Siquidem homo animalis non recipit spi-
ritualia: stultitia enim ei sunt; nec potest cog-
noscere quòd spiritu diiudicatur.
15 * Spiritualis verò omnia diiudicat, &
ipse à nemine diiudicatur.

קפ׳ ב 1 וְאַנָא אָחִי בַּר אֲתֵיתִי לְוָתְכוֹן לָא בְּמִלְּלָא רוּרְבָא אֲף לָא בְּחָכְמְתָא סַבַּרְתְּכוֹן אֲרָזֵה דַאלָהָא ؛
2 וְלָא דַּנַת נַפְשִׁי בֵּינָתְכוֹן אֵיךְ דְּמִדַּם יָדַע אֲנָא אֶלָּא אִן לֵישׁוּעַ מְשִׁיחָא אֲף לֵה בַּר זְקִיף ؛ 3 וְאַנָא בְּרַחֲלָתָא
מִשְׁאָתָא וּבְרִתִּיתָא הֲוִית לְוָתְכוֹן ؛ 4 וּמִלָּתִי וְכַרוֹזוּתִי לָא הֲוָת בַּמְפַיְסָנוּתָא דְּמִלֶּא דְּחָכְמְתָא אֶלָּא בְּתַחְוִיתָא
דְּרוּחָא וּדְחַיְלָא ؛ 5 דְּלָא תֶהֱוֵא הֵימָנוּתְכוֹן בְּחָכְמְתָא דְּבְנֵינָשָׁא אֶלָּא בְּחֵילָא דַאלָהָא חָכְמְתָא דֵין מְמַלְּלִינַן
מִשְׁרָא ؛ 6 חָכְמְתָא לָא דְּהָנָא עָלְמָא אֲף לָא דְשַׁלִּיטָנוּתֵי דְעָלְמָא הָנָא דְּמִתְבַּטְּלִין ؛ 7 אֶלָּא מְמַלְּלִינַן
חָכְמְתָא דַאלָהָא בְּאַרְזֵהִי דְּמִכַּסְיָא הָוַת וְקַדֵּם הֲוָא פַּרְשָׁה אֱלָהָא מִן קֶדֶם עָלְמָא לְשׁוּבְחָא דִילַן ؛
8 דְּלֵית מִן שַׁלִּיטְנֵי דְעָלְמָא הָנָא לָא יְדָעוּהָ לוֹ לְמָרֵה דְּתֶשְׁבּוּחְתָא זְקִפִין הֲוֵו ؛

a אתא b רבב c בשרתי לכם d סוד אל e דון f חלוי g בראה רבה h רתת i מלל k כרז l פוס m מלל n חנא o חימן p חכמה q שלט r כטל s בטורהוא t כסא u שבח v שבח

CAP. II.

Sup. 2. 1 ET ego cùm venissem ad vos, fratres, A veni nõ in sublimitate sermonis aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Christi.

2 Non enim iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.

3 Et ego in infirmitate, & timore & tremore multo fui apud vos:

Act. 17. 2. 1 Sup. 2. 4. 17 4 Et sermo meus & prædicatio mea, non in persuasibilibus humanæ sapiẽtię verbis, sed in ostensione spiritus & vir- B tutis:

5 Vt fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.

6 Sapientiam autem loquimur inter perfectos.

7 Sapientiam verò non huius seculi, neque principum huius seculi, qui destruuntur:

8 Sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestinauit Deus ante secula in gloriam nostram,

9 Quam nemo principum huius seculi cognouit: si enim cognouissent, nũquam Dominum gloriæ crucifixissent.

Isai. 64. 4 10 Sed, sicut scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in C cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus iis qui diligunt illum.

11 Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.

12 Quis enim hominum scit quę sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? ita & quę Dei sunt, nemo cognouit, nisi Spiritus Dei.

13 Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.

1. Pet. 1. 6. 16 14 Quę & loquimur non in doctis humanæ sapiẽtiæ verbis, sed in doctrina Spiritus, spi- D ritualibus spiritualia comparantes.

15 Animalis autem homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. stultitia enim est illi, & nõ potest intelligere: quia spiritualiter examinantur.

16 Spiritualis autem iudicat omnia: & ipse à nemine iudicatur.

β'.

1 Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας, καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ.

2 οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.

3 καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς·

4 καὶ ὁ λόγος μου, καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως,

5 ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

6 σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων·

7 ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν,

8 ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν.

9 ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

10 Ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ·

11 τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ·

12 ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν·

13 ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες.

14 ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι· καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται·

15 ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' ἐδενὸς ἀνακρίνεται.

---

9 אֶלָּא אַיְךְ דִכְתִיב דְעַיְנָא לָא חָזַת וְאוּדְנָא לָא שְׁמְעַת וְעַל לֵבָא דְבְרְנָשָׁא לָא סְלֵק מִדָּם דְטַיֵּב אֱלָהָא לַאיִלִין דְרַחֲמִין
לַה׃ דְמַר בְּשִׁבְּא קַדְמָיָא דְכָתַר פְּנִטִיקוֹסְטִי ג

10 לַן דֵין גְּלָא אֱלָהָא בְּרוּחֵה רוּחָא גַּיר כֹּל מִדָּם כְּצַיָּא אַף עוּמְקוֹהִי דְאֱלָהָא׃ 11 אֵינָא הוּ גַּיר בְּרְנָשָׁא דְיָדַע
דְבְּבְרְנָשָׁא אֶלָּא אֵן רוּחָא דְבַר אֱנָשָׁא דְבֵה הֲכַנָא אַף דְבֵאלָהָא אֱנָשׁ לָא יָדַע אֶלָּא אֵן רוּחֵה דְאֱלָהָא׃ 12 הָנַן דֵין לָא הֲוִינָא
רוּחָא דְעָלְמָא נְסַבַּן אֶלָּא רוּחָא דְמִן אֱלָהָא דְנֵדַע דְמִוְהַבְתָּא מִן אֱלָהָא אֲתִיהַבִּי לַן׃ 13 אִילֵין דְאַף מְמַלְלִינַן לָא הֲוִינָא
בְּיוּלְפָנָא דְמִלָּא דְחָכְמְתָא דְבְנֵינָשָׁא אֶלָּא בְּיוּלְפָנָא דְרוּחָא וְלְרוּחָנֵא רוּחָנְיָתָא מְפַחְמִינַן׃ 14 בְּרְנָשָׁא גַּיר דְבַנְפֵשׁ הוּ לָא
מְקַבֵּל רוּחָנְיָתָא שְׁטוּתָא אֵנִין גַּיר לֵה וְלָא מֶשְׁכַּח דְנֵדַע דְבְרוּחַ מְתְחַדִין׃ 15 רוּחָנָא דֵין כֹּל מִדָּם דְאַן וְהוּ מִן אֱנָשׁ לָא
מִתְחַדִין׃

z חֲזָא a ואון b חג השבועות c בְּצָא הקר d יְדַע e יַהֵב f מִלֵּל g יְלַף h מִלֵּל i רוּחַ k ממשלים אבחנו גבלות l יְדַע m דִין

16 * Quis enim cognouit mentem Domini, vt doceat eum? Nos autem mentem Meschicho habemus.

Dominica secunda post Pentecosten.

CAP. III.

1 ET ego, fratres mei, non potui loqui vobiscum vt cum spiritualibus, sed veluti cum corporeis, & quasi infantibus in Me-
2 schicho. * Lacte potaui vos, nec dedi vobis cibum: nondum enim poteratis, sed nec-
3 dum potestis nunc: adhuc siquidem in carne estis. * Quum enim sit inter vos æmulatio, & contentio, & dissidia, nonne corporei estis, & in carne ambulatis?

4 * Nam quum vnusquisque vestrum dicat, Ego sum Pauli: alius autem dicat, Ego sum Apollou, nonne corporei estis?

5 * Quis enim est Paulus, aut quis est Apollou, nisi ministri per quos credidistis? et prout vnicuique dedit Dominus?

6 * Ego plantaui, & Apollou rigauit; sed
7 Deus dedit incrementum. * Non igitur is qui plantat est aliquid, nec is qui rigat; sed Deus qui dat incrementum.

8 * Qui autem plantat & qui rigat, vnum sunt. vnusquisque iuxta laborem suum mercedem accepturus est.

9 * Cum Deo enim operamur, & agricolatio Dei, & ædificatio Dei estis.

10 * Et secundùm gratiam Dei quæ data est mihi, posui fundamentum vt architectus sapiens; alius autem super illud ædificat. Porrò quisque videat quomodo super illud ædificat.

11 * Fundamentum enim aliud, præter hoc quod positum est, nemo potest ponere, quod est Jeschua Meschicho.

12 * Quòd si quis ædificat super hoc fundamentum aurum, vel argentum, vel lapides preciosos, vel lignum, vel fœnum, vel stipu-
13 lam; * Cuiusque opus reuelabitur. Dies enim ille patefaciet illud, quippe quod in igne reuelatur; & cuiusque opus quale sit, ignis discernet.

14 * Cæterùm, is cuius permanebit opus quod ædificauit, mercedem suam accipiet.

15 * Is verò cuius opus exuretur, deficiet: ipse autem saluus fiet, sed ita quasi per ignem.

16 מַנוּ גִיר יְדַע רְעִיתֵהּ דְּמָרְיָא וְנַלְפִּיוּהִי לַן דֵּין רַעְיָנָא דְמֶשִׁיחָא אִית לַן ׃ דְּחַד בְּשַׁבָּא דִּי דְנַתַּר פַּגְשִׁיקְוִיכְוִי ד
קפלאון ג
1 וַאֲנָא אַחַי לָא אֶשְׁכַּחֵת דְּאַמַּלֵּל עִמְּכוֹן אֵיךְ דְּעַם רוּחָנֵא אֶלָּא אֵיךְ דְּעַם פַּגְרָנֵא וְאֵיךְ תְּלוּלֵא כְּמְשִׁיחָא ׃ 2 חֲלָבָא אֶשְׁקִיתְכוֹן וְלָא יַהֲבֵת לְכוֹן מַאכוּלְתָּא לָא גִיר עַדְכִּיל מְשַׁכְּחִין הֲוִיתוּן אֶלָּא אַף לָא הָשָׁא מְשַׁכְּחִין אַנְתּוּן עַדְכִּיל גִיר בְּבְסַר אַנְתּוּן ׃ 3 אֵיכָא גִיר דְּאִית בְּכוֹן חֲסָמָא וְחֶרְיָנָא וְפִלְגָוָתָא לְאוּף פַּגְרָנֵא אַנְתּוּן וּכְבְסַר מְהַלְכִין אַנְתּוּן ׃ 4 מָא דְאָמַר גִיר אֱנָשׁ אֱנָשׁ מָנְכוֹן אֲנָא דְפַוּלוֹס אֲנָא וַאֲחֶרְנָא אַמַּר אֲנָא דְאַפְּלוֹ אֲנָא לָא הָא פַּגְרָנֵא אַנְתּוּן ׃ 5 מַנִי גִיר פַּוּלוֹס אוּ מַנִי אַפְּלוֹ אֶלָּא מְשַׁמְּשָׁנָא דְּבְאִידֵיהוֹן הַמַּהְמִנוּן וַאֲנָשׁ אֲנָשׁ אֵיךְ דְּיַהֵב לֵהּ מָרְיָא ׃ 6 אֲנָא נְצַבְתָּ וְאַפְּלוֹ אַשְׁקִי אֶלָּא אֱלָהָא רַבִּי ׃

a מן לשון יין b כולהי c פְּגַר d יַלֵּד e שְׁקָא f יַהֵב g אֵכֶל h עדמאן i הֲוָיָא k קבאה רעוה l ומחלוקה m פְּלַג n פְּגַר o שַׁמֵּשׁ p יַד q חִימָן r נְצַב s שְׁקָא הגרל t אַלֵּף

16 * Quis enim cognouit sensum Domini † qui instruat eum? Nos autem sensum Christi habemus.

CAP. III.

1 ET ego, fratres, non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. A tanquam paruulis in Christo,

2 * Lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis. sed nec nunc quidem potestis: 3 * Adhuc enim carnales estis. Cùm enim sit inter vos zelus & cõtentio, nonne carnales estis, & secundùm hominem ambulatis?

4 * Cùm enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli: alius autẽ, Ego † Apollo: nõne † homines estis? 5 * Quid igitur est Apollo? Quid verò Paulus? Ministri eius cui credidistis, & vnicuiq; sicut Dñs dedit.

6 * Ego plantaui, Apollo rigauit: sed Deus incrementum dedit.

7 * Itaque neque qui plãtat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum B dat, Deus.

8 * Qui autem plantat & qui rigat, vnum sunt. Vnusquisque autẽ propriam mercedem accipiet secundùm suum laborem.

9 * Dei enim sumus adiutores: Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis.

10 * Secundùm gratiam Dei quæ data est mihi, vt sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superædificat. Vnusquisque autem videat quomodo superædificet.

11 * Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus.

12 * Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurũ, argentum, C lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam;

13 * Vniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim Domini declarabit, quia in igne reuelabitur: & vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.

14 * Si cuius opus manserit quod superædificauit, mercedem accipiet.

15 * Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem.

16 * τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν χριστοῦ ἔχομεν.

γ΄.

1 * Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην ὑμῖν λαλῆσαι ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς, ὡς νηπίοις ἐν χριστῷ·

2 * γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε· ἀλλ' οὔτε ἔτι νῦν δύνασθε·

3 * ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε· ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε;

4 * ὅταν γὰρ λέγῃ τις, ἐγὼ μὲν εἰμι παύλου· ἕτερος δέ, ἐγὼ ἀπολλῶ, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε;

5 * τίς οὖν ἐστι παῦλος; τίς δὲ ἀπολλῶς; ἀλλ' ἢ διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν.

6 * ἐγὼ ἐφύτευσα, ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ θεὸς ηὔξανεν.

7 * ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός.

8 * ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων εἷς εἰσιν· ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον·

9 * θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε.

10 * κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι, ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ· ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ.

11 * θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν ἰησοῦς χριστός.

12 * εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην.

13 * ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκιμάσει.

14 * εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ ὃ ἐπῳκοδόμησε, μισθὸν λήψεται.

15 * εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.

---

7 לָא הָכִיל הוּ דְנָצֵב אִיתַוהִי מֵדַם וְלָא הוּ דְמַשְׁקֵא אֶלָּא אֱלָהָא דְּמַרְבֵּא׃ 8 מִזְדְּנָצֵב דֵּין וּמִן דְּמַשְׁקֵא חַד אִנּוּן אֲנַשׁ
אֵיךְ עַמְּלֵהּ אִגְּרֵהּ מְקַבֵּל׃ 9 עַם אֱלָהָא גֵּיר פְּלְחִינָן וּפוּלְחָנָא דַּאלָהָא אַנְתּוּן אִנּוּן׃ 10 וַאֲנָא שִׁיבוּתָא
דַּאלָהָא דִּי אִתְיְהִבַת לִי כְּסַת שִׁתַּאסְתָּא אֵיךְ אַרְדְּכְלָא חַכִּימָא אַחֲרְנָא דֵּין עַלֵּיהּ בְּנֵא כְּלְנָשׁ דֵּין נְחֵזֵא אֵיכַנָא בְּנֵא עַלֵּיהּ׃
11 שִׁתַּאסְתָּא גֵּיר אַחֲרִיתָא סָטַר מִן הָרָא דְּסִיסָא אֱנָשׁ לָא מְשַׁכַּח לְמִסַּם דְּאִתְיְהִי יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 12 וְאִן אֱנָשׁ דֵּין
בְּנֵא עַל הָדָא שִׁתַּאסְתָּא דְּהָבָא אוֹ כְּסַפָּא אוֹ יְקִירְתָּא אוֹ קִיסֵא אוֹ עֵסִירָא אוֹ חַבְתָּא׃ 13 עֲבָדָא דְּכָלְנָשׁ
מִתְגְּלֵא יוֹמָא גֵּיר הוּ גְּלֵא לַהּ מִטְּלַל דְּבְנוּרָא מִתְגְּלֵא וַעֲבָדָהּ דְּכָלְנָשׁ אֵיכַנָא אִיתַוהִי נוּרָא תְּפַרְשֵׁיוּהִי׃ 14 וְאִינָא דְּנִקְנָא
עֲבָדָהּ הַוּדְבְּנָא אִגְּרֵהּ נְקַבֵּל׃ 15 וְאִינָא דְּעָבְדָהּ נְאַקַּר נְחַסַּר הוּ דֵּין נִשְׁתַּזַּב הַכְנָא דֵּין אֵיךְ דְּמִן נוּרָא׃

* אית * שקא * גלח * בנא * חן * יחב * סום
ג יסוד * ראש המונים
* חזא * יסודמן שתס
ה לגר מן מה
ו סום * אית
ז יסוד מ אב מ כסף
ח פנינים ק עצים ט עשב
י המון
* אית * שבת * יסד

ܕܫܒܬܐ ܬܪܝܬܐ ܕܡܢ ܩܕܡ ܦܨܚܐ

16 ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܗܝܟܠܐ ܐܢܬܘܢ ܘܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܫܪܝܐ ܒܟܘܢ ܀
17 ܡܢ ܕܡܚܒܠ ܗܝܟܠܐ ܕܐܠܗܐ ܢܚܒܠܝܗ ܐܠܗܐ ܀ ܡܛܠ ܕܩܕܝܫ ܗܘ ܗܝܟܠܐ ܕܐܠܗܐ ܕܐܢܬܘܢ ܗܘܝܬܘܢ ܀
18 ܠܐ ܢܫܕܐ ܢܦܫܗ ܡܢ ܕܚܟܝܡ ܒܗܕܐ ܥܠܡܐ ܢܬܚܟܡ ܕܢܗܘܐ ܚܟܝܡܐ ܀
19 ܚܟܡܬܐ ܓܝܪ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ ܐܠܘܗܝ ܗܝ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܟܬܝܒ ܗܘ ܓܝܪ ܕܢܣܒ ܚܟܝܡܐ ܒܚܪܝܘܬܗܘܢ ܀
20 ܘܬܘܒ ܡܪܝܐ ܝܕܥ ܡܚܫܒܬܗܘܢ ܕܚܟܝܡܐ ܕܡܪܝܩܢ ܐܢܝܢ ܀
21 ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܢܫܬܒܚ ܒܪܢܫܐ ܒܐܢܫܐ ܀ ܐܢ ܦܘܠܘܣ ܐܢ ܐܦܠܘ ܐܢ ܟܐܦܐ ܐܢ ܥܠܡܐ ܐܢ ܚܝܐ ܐܢ ܡܘܬܐ
22 ܐܢ ܩܝܡܐ ܐܢ ܕܥܬܝܕܢ ܟܠ ܡܕܡ ܕܝܠܟܘܢ ܗܘ ܀
23 ܘܐܢܬܘܢ ܕܡܫܝܚܐ ܘܡܫܝܚܐ ܕܐܠܗܐ ܀

ܕܚܕ ܒܫܒܐ ܕܓ ܕܒܬܪ ܦܢܛܩܘܣܛܝ ܗ

16 * *Nescitis vos esse templum Dei, & Spiritum Dei habitare in vobis?*
17 * *Quisquis corrumpit templum Dei, perditurus est eum Deus. siquidẽ templum Dei sanctum est, quod estis vos.*
18 * *Nemo seducat seipsum: qui putat inter vos se sapientem esse, in hoc seculo, stultus euadat, vt fiat sapiens.*
19 * *Sapientia enim mundi huius, stultitia est apud Deum. Scriptum est enim, Qui comprehendit sapientes in calliditate ipsorum.*
20 * *Et rursus: Dominus nouit cogitationes sapientum, nempe eas esse vanas.*
21 * *Quapropter nemo glorietur in hominibus: omnia enim vestra sunt.*
22 * *Siue Paulus, siue Apollou, siue Kipho, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura, omnia sunt vestra:*
23 * *Vos autem Meschicho, Meschicho verò Dei.*

ܦܨܚܐ ܕܫܒܬܐ ܬܪܝܬܐ ܕܡܢ ܩܕܡ ܦܨܚܐ ܗ

1 ܗܟܢܐ ܢܚܫܒܘܢ ܠܢ ܡܢ ܡܫܝܚܐ ܕܡܫܝܚܐ ܕܐܠܗܐ ܘܡܦܠܓܢܐ
2 ܕܪܙܐ ܕܐܠܗܐ. ܗܢܐ ܕܒܥܝ ܕܢܗܘܐ ܡܗܝܡܢ ܒܟܘܢ. ܀ ܗܢܐ
3 ܕܡܬܒܥܐ ܡܢ ܩܕܡ ܕܢܗܘܐ ܡܗܝܡܢ ܠܟܘܢ ܐܘ ܡܢ ܒܢܝܢܫܐ ܐܚܪܢܐ ܠܝ ܠܝ ܡܕܡ
4 ܠܐ ܡܬܬܚܫܕ ܠܝ ܒܗܕܐ ܡܕܡܐ ܠܐ ܡܬܙܕܩ ܒܗܕܐ ܐܠܐ ܕܡܪܝ ܗܘ ܕܡܗܝܡܢ ܠܝ ܀
5 ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܬܕܝܢܘܢ ܩܕܡ ܕܢܐܬܐ ܡܪܝܐ ܕܢܢܗܪ ܠܟܡܝܢ ܕܚܫܘܟܐ ܘܢܓܠܐ ܡܕܡ ܕܟܡܝܢ ܠܒܒܐ ܘܢܬܓܠܐ ܕܫܒܚܐ ܢܗܘܐ ܠܟܠ ܚܕ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܀
6 ܗܠܝܢ ܕܝܠܝ ܘܕܐܦܠܘ ܠܟܘܢ ܐܝܟ ܕܢܬܠܦܘܢ ܡܢ ܠܒܪ ܕܟܬܝܒ ܗܘ ܕܠܐ ܢܬܪܡܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܘܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀
7 ܡܢ ܡܢ ܕܡܦܠܓ ܠܟ ܠܐ ܡܕܡ ܕܠܟ ܠܝܬ ܗܘ ܕܠܐ ܢܩܒܠ ܐܦ ܕܠܐ ܢܫܒܚ ܠܡܢܐ ܕܩܒܠܬ ܐܢܬ ܀
8 ܗܫܐ ܣܦܩܬܘܢ ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ ܕܐܠܗܐ ܐܦ ܠܐ ܡܢ ܕܡܠܟ ܠܟܘܢ ܗܘ ܀ ܐܦ ܠܐ ܡܢ ܕܡܠܟ ܠܟܘܢ ܗܘ ܀
9 ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܠܟ ܠܝ ܕܐܠܗܐ ܡܠܟ ܠܝ ܕܐܦ ܠܢ ܫܠܝܚܐ ܕܐܚܪܝܢ ܐܢܢ ܕܡܝܢ ܠܡܘܬܐ ܕܡܬܪܡܝܢ ܠܡܚܙܐ ܠܥܠܡܐ ܠܡܠܐܟܐ ܘܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܀
10 ܚܢܢ ܡܛܠ ܡܫܝܚܐ ܕܡܫܝܚܐ ܕܐܠܗܐ ܚܢܢ ܡܛܠ ܡܫܝܚܐ ܕܐܠܗܐ ܀ ܐܢ ܚܢܢ ܡܛܠ ܡܫܝܚܐ ܕܐܠܗܐ ܚܢܢ ܀
11 ܗܫܐ ܡܛܠ ܗܢܐ ܕܠܐ ܢܬܪܡܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܘܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀ ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀
12 ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀ ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀
13 ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀ ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀

ܕܚܕ ܒܫܒܐ ܕܗ ܕܒܬܪ ܦܢܛܩܘܣܛܝ ܘ

1 ܗܟܢܐ ܢܚܫܒܘܢ ܠܢ ܡܢ ܡܫܝܚܐ ܕܡܫܝܚܐ ܕܐܠܗܐ ܘܡܦܠܓܢܐ
2 ܕܪܙܐ ܕܐܠܗܐ. ܗܢܐ ܕܒܥܝ ܕܢܗܘܐ ܡܗܝܡܢ ܒܟܘܢ. ܀ ܗܢܐ
3 ܕܡܬܒܥܐ ܡܢ ܩܕܡ ܕܢܗܘܐ ܡܗܝܡܢ ܠܟܘܢ ܐܘ ܡܢ ܒܢܝܢܫܐ ܐܚܪܢܐ ܠܝ ܠܝ ܡܕܡ
4 ܠܐ ܡܬܬܚܫܕ ܠܝ ܒܗܕܐ ܡܕܡܐ ܠܐ ܡܬܙܕܩ ܒܗܕܐ ܐܠܐ ܕܡܪܝ ܗܘ ܕܡܗܝܡܢ ܠܝ ܀
5 ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܬܕܝܢܘܢ ܩܕܡ ܕܢܐܬܐ ܡܪܝܐ ܕܢܢܗܪ ܠܟܡܝܢ ܕܚܫܘܟܐ ܘܢܓܠܐ ܡܕܡ ܕܟܡܝܢ ܠܒܒܐ ܘܢܬܓܠܐ ܕܫܒܚܐ ܢܗܘܐ ܠܟܠ ܚܕ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܀
6 ܗܠܝܢ ܕܝܠܝ ܘܕܐܦܠܘ ܠܟܘܢ ܐܝܟ ܕܢܬܠܦܘܢ ܡܢ ܠܒܪ ܕܟܬܝܒ ܗܘ ܕܠܐ ܢܬܪܡܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܘܢܬܪܥܘܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܀

CAP. IIII. Interpr. Syriaca.

Dominica tertia post Pentecosten.

16 * *Nescitis vos esse templum Dei, & Spiritum Dei habitare in vobis?*
17 * *Quisquis corrumpit templum Dei, perditurus est eum Deus. siquidẽ templum Dei sanctum est, quod estis vos.*
18 * *Nemo seducat seipsum: qui putat inter vos se sapientem esse, in hoc seculo, stultus euadat, vt fiat sapiens.*
19 * *Sapientia enim mundi huius, stultitia est apud Deum. Scriptum est enim, Qui comprehendit sapientes in calliditate ipsorum.*
20 * *Et rursus: Dominus nouit cogitationes sapientum, nempe eas esse vanas.*
21 * *Quapropter nemo glorietur in hominibus: omnia enim vestra sunt.*
22 * *Siue Paulus, siue Apollou, siue Kipho, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura, omnia sunt vestra:*
23 * *Vos autem Meschicho, Meschicho verò Dei.*

CAP. IIII.

1 *Sic existimati simus à vobis vt ministri Meschicho, & dispensatores arcanorum Dei.*
2 * *Hic iam requiritur in dispensatoribus, vt fidelis quispiam inueniatur.*
3 * *Mihi verò pro minimo est vt à vobis diiudicer, aut à quouis homine; sed ne meipsum quidem iudico.*
4 * *Nullius enim rei mihi ipsi conscius sum, sed non per hoc iustificatus sum; siquidem iudex meus Dominus est.*
5 * *Quamobrem ne ante tempus iudicauteritis, vsque dum venerit Dominus ille, qui illustraturus est recondita tenebrarum, & reuelabit cogitationes cordium: tunc laus erit vnicuique à Deo.*

Dominica quarta post Pentecosten.

6 * *Hæc autem, fratres mei, propter vos transtuli in faciem* [personam] *meam et Apollou, vt per nos discatis non amplius de vobis sentire quàm scriptum est; vt ne quis supra proximum efferatur propter aliquem.*

16 לא ידעין אנתון דהיכלה אנתון דאלהא ורוחה דאלהא a שרא בכון ׃ 17 מן דמחבל היכלה דאלהא
מחבלה אלהא היכלה גיר דאלהא קדיש הוא דאנתון אנון ׃ 18 אנש לא נטעא נפשה מן דסבר בכון דחכים
הוא בעלמא הנא נהוא לה סכלא דנהוא חכימא ׃ 19 חכמתה גיר דעלמא הנא אלוהא הי לות אלהא כתיב הוא גיר
יתפס חכימא בחרעותהון ׃ 20 ותוב מריא ידע מחשבתכון דחכימא דמריקן אנין ׃ 21 מטל הנא לא אנש
יתגבר בבנינשא כל מדם גיר דילכון הוו ׃ 22 אן פולוס ואן אפלו ואן כאפא ואן עלמא ואן חיא ואן מותא
ואן קיימן דעתידן כל מדם דילכון הוו ׃ 23 ואנתון דמשיחא ומשיחא דאלהא ׃

a חג השבועות b שוכבה c אול d אחר או נבלות e אחר f אחר g אחר h בעירמתם i חשב j שכתר k מות l קום m עתר

16 * Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis?

17 * Si quis autem templum Dei violauerit, disperdet illum Deus. templum Dei enim Dei sanctum est, quod estis vos.

Mat. 4. 29. 1. Cor. 6. 16

18 * Nemo se seducat: si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat vt sit sapiens.

19 * Sapientia enim huius mundi, stultitia est apud Deum. Scriptum est enim:

Iob. 5. 6. 11. Psal. 93. 11. Comprehendam sapientes in astutia eorum.

20 * Et iterùm: Dominus nouit cogitationes sapientium, quoniam vanæ sunt.

21 * Nemo itaque glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt:

22 * Siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura, omnia enim vestra sunt:

23 * Vos autem Christi: Christus autem Dei.

CAP. IIII.

1 SIc nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.

2. Cor. 6. 4.

2 * Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.

3 * Mihi autem pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque meipsum iudico.

4 * Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est.

5 * Itaque nolite ante tempus iudicare: quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo.

6 * Hęc autem, fratres, transfiguraui in me & Apollo, propter vos: vt in nobis discatis, ne suprà quàm scriptũ est, vnus aduersus alterum infletur pro alio.

16 * Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;

17 * εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.

18 * μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω. εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός·

19 * ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστι. γέγραπται γάρ, ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν.

20 * καὶ πάλιν, κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι.

21 * ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν,

22 * εἴτε παῦλος, εἴτε ἀπολλώς, εἴτε κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν ἐστιν·

23 * ὑμεῖς δὲ χριστοῦ, χριστὸς δὲ θεοῦ.

δ'.

1 * Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ.

2 * ὧδε λοιπὸν, ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ.

3 * ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω·

4 * οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα· ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με, κύριός ἐστιν.

5 * ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

6 * Ταῦτα δὲ, ἀδελφοὶ, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ ἀπολλὼ δι' ὑμᾶς· ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν· ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου.

קפלאון ד

1 הכנא הין חשיבין לכון איך משמשנא ורבי בתא דארזוהי דאלהא ׃

2 הרכא מכיל מתבעא ברבי בתא דאנש כד מהימן נשתכח ׃

3 לידין הדא בצירותא הי לי דמנכון
אתחדין או מן כל בר אנש אלא אף לא אנא נפשי דאן אנא ׃

4 לא גיר מדם בנפשי חשיש אנא אלא לו
בהדא אזדקת דיני גיר מרא הו ׃

5 מטל הנא לא מן קדם זבנא הוין דינין עדמא דנאתא מריא הו דמנהר
בסיתוה דחשוכא וגלא מחכתהון דלבוחא הי דין נהוא שובחא לאנש מן אלהא ׃

6 ודאר בשבא דר דכתר פנשקוסטי ו
הלין דין אתי מטלתכון הו סמהעל פרצופא דילי ודאפלו
דבן תאלפון ולא תתרעון יתיר מן מא דכתיב ואנש על חברה לא גתתרים מטל אנש ׃

a שמש b של סדיאלהא c בעא d חימן e עשאה מן שכח f מעיר g דון כמו לא h זדק i דון m אתא n נהר o כסא p חשב q לב r מן לשתיד s סום t בני לף או אלף u רעא v רום

7 * ܡܢܘ ܕܡܫܬܡܥ ܠܟ ܐܘ ܡܕܡ ܕܠܐ ܩܒܬܐ ܠܝܬ ܠܟ ܘܐܢ ܩܒܬ ܠܡܐ ܡܫܬܒܚ ܐܢܬ ܕܠܐ ܩܒܬܐ ؛
8 * ܗܫܐ ܕܡܬܡܠܝܬ ܐܢܬܘܢ ܘܡܬܥܬܪܬܘܢ ܐܢܬܘܢ ܕܠܐ ܡܢܢ ܩܒܬܘܢ ܡܠܟܘܬܐ ؛ ܘܠܘܡܐ ܕܡܢ ܩܒܬܘܢ ܡܠܟܘܬܐ ܐܢܬܘܢ ؛ ܕܢܗܘܐ ܐܦ ܚܢܢ ܡܠܟܝܢ ܥܡܟܘܢ ؛
9 * ܡܛܠ ܕܐܦ ܐܢܐ ܚܙܐ ܕܠܫܠܝܚܐ ܐܚܪܝܢ ܡܩܝܡ ܐܠܗܐ ܠܢ ܐܝܟ ܕܡܝܬ ܢܗܘܝܢ ؛ ܕܗܘܝܢ ܠܢ ܚܙܘܬܐ ܠܥܠܡܐ ܘܠܡܠܐܟܐ ܘܠܒܢܝ ܢܫܐ ؛
10 * ܚܢܢ ܣܟܠܐ ܡܛܠ ܡܫܝܚܐ ܐܢܬܘܢ ܚܟܝܡܐ ܒܡܫܝܚܐ ؛ ܚܢܢ ܚܠܫܐ ܐܢܬܘܢ ܬܩܝܦܐ ؛ ܚܢܢ ܡܫܬܡܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܫܬܒܚܝܢ ؛
11 * ܥܕܡܐ ܗܕܐ ܠܥܡܐ ܢܟܦܢ ܘܢܨܡܐ ܘܢܥܪܘܠ ܘܢܬܩܛܠ ܘܠܝܬ ܠܢ ܒܝܬ ܩܝܡܐ ؛
12 * ܘܢܬܥܒܕ ܥܒܕܐ ܒܐܝܕܝܢ ܕܝܠܢ ؛ ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܢ ܘܡܒܪܟܝܢ ܠܢ ܘܡܬܪܕܦܝܢ ܠܢ ܘܡܬܒܠܝܢ ؛
13 * ܡܬܚܢܢ ܠܢ ܘܡܒܥܝܢ ܠܢ ܗܐ ܗܘܝܢ ܠܢ ܐܝܟ ܦܪܝܩ ؛ ܠܟܠ ܥܠܡܐ ؛
14 * ܠܐ ܡܛܠ ܕܐܚܦܪ ܐܢܐ ܟܬܒ ܠܟܘܢ ؛ ܐܠܐ ܐܝܟ ܒܢܝ ܚܒܝܒܝ ܐܢܐ ܡܝܬܝܢ ؛
15 * ܐܦܠܘ ܕܐܠܦ ܡܪܒܝ ܐܝܬ ܠܟܘܢ ؛ ܠܐ ܗܘ ܐܒ ܣܓܝܐ ؛ ܒܡܫܝܚܐ ܐܢܐ ܐܝܠܕ ܠܟܘܢ ؛
16 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܢܐ ܡܒܥܐ ܡܢܟܘܢ ؛ ܕܬܗܘܘܢ ܐܦ ܐܢܐ ܐܝܟ ܕܝܠܝ ؛
17 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܫܕܪܬ ܠܟܘܢ ܬܝܡܬܐܘܣ ؛ ܕܗܘ ܒܪܝ ܚܝܒܐ ؛ ܘܡܗܝܡܢܐ ؛ ܕܢܦܟܪ ܠܟܘܢ ؛ ܠܘܬ ܐܘܪܚܬܝ ؛ ܕܐܢܘܢ ܕܒܡܫܝܚܐ ؛ ܐܝܟ ܕܐܢܐ ܡܠܦ ؛ ܒܟܠ ܒܝܬ ܩܢܘܬܐ ؛
18 * ܗܫܐ ܕܠܐ ܐܬܐ ؛ ܐܝܬܝܢ ܕܪܒܘ ؛ ܡܢ ܒܝܬܟܘܢ ؛
19 * ܐܠܐ ܐܢ ܢܨܒ ܡܪܝܐ ؛ ܐܬܐ ؛ ܘܐܬܝܕܥ ؛ ܠܐ ܡܠܬܗܘܢ ؛ ܐܠܐ ܚܝܠܗܘܢ ؛
20 * ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܠܟܘܬܐ ؛ ܕܐܠܗܐ ؛ ܒܡܠܬܐ ؛ ܠܐ ܐܝܬ ؛ ܐܠܐ ܒܚܝܠܐ ؛
21 * ܡܢܘ ܨܒܐ ؛ ܐܢ ܒܡܚܬܐ ؛ ܐܘ ܒܚܘܒܐ ؛ ܘܒܪܘܚ ܡܫܝܚܐ ؛

Dominica quinta post Pentecosten.

7 * Quis enim ſcrutatur te? aut quid habes quod non acceperis? Quòd ſi accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?
8 * Iam verò ſaturati eſtis & ditati, & ſine nobis regnum adepti eſtis; vtinam autem regnum adepti ſitis, vt & nos regnemus vobiſcum.
9 * Exiſtimo autem quòd Apoſtolos poſtremos nos conſtituerit Deus tanquam ad mortem, vt ſimus ſpectaculum mundo, Angelis, & hominibus;
10 * Nos ſtultos propter Meſchicho, vos autem ſapientes in Meſchicho: nos imbecilles, vos autem potentes: vos percelebres, nos autem infames.
11 * Ad hanc vſque horam eſurimus & ſitimus, & nudi ſumus, & colaphis cædimur, nec domum ſtabilem habemus:
12 * Et laboramus operãtes manibus noſtris: ignominia afficiunt nos, nos autem benepre-camur: inſectantur nos, & ſuſtinemus.
13 * Conuitiis proſcindunt nos, & obſecramus eos: tanquam ſtercus mũdi facti ſumus, & piaculum omnium nunc vſque.
14 * Non vt pudore vos ſuffundam hæc ſcribo, ſed vt filios chariſſimos admoneo.
15 * Nam ſi decem millia pædagogorum habeatis in Meſchicho, at non multos patres. ſiquidem in Feſchua Meſchicho ego genui vos per Euangelium.
16 * Peto igitur à vobis, vt mei ſimiles ſitis.
17 * Propterea miſi ad vos Timotheum, qui eſt filius meus dilectus, & fidelis in Domino; qui quidem vobis in memoriam reducet vias meas quæ ſunt in Meſchicho, iuxta id quod doceo in omnibus Eccleſiis.
18 * Quaſi verò ipſe venturus non ſim ad vos, ſuperbierunt quidam ex vobis.
19 * Sed ſi Dominus voluerit, citò veniam ad vos: & cognoſcam non ſermonem eorum qui ſeſe efferunt, ſed virtutem ipſorum.
20 * Quandoquidem regnum Dei non eſt in ſermone, ſed in virtute.
21 * Quomodo vultis? cum virga veniam ad vos, an cum dilectione & ſpiritu manſuetudinis?

7 סגוגיר בעך או סגא אית לך ולא נסבת ואן נסבת למא ᵇ משתבחר אנת איך הו ולא נסבת ؛
8 תן כדו סבעתון לכון ועתרתון ובלעדין אשתוף דין אסלכתון דאף חנן נמלך עמכון ؛
9 סבר אנא דין דלן לשליחא אחריא הו סמן אלהא איך דלמותא דתוין תאטרון לעלמא למלאכא ולבנישא ؛
10 חנן שטיא מטל משיחא אנתון דין חכימא במשיחא חנן ברוהא ואנתון חילהנא אנתון משתבחין וחנן
11 מסכנין ؛ עדמא להדא שעתא כפנינן וצרטלינן ומתקפחינן ובית קימא ליתלן ؛ ולאינן כד
12 לחינן ואיתין מצעריזלן ומברכינן רדפין לן ומסיברינן ؛ מצחין לן ובעינן מנהון איך נפתא דעלמא
13 מן כופרא דכלנש עדמא להשא ؛
14 לא הוא איך דאבחתכון כתב אנא הלין אלא איך דלבניא חביבא

ᵇ מתהלל מן שבחר ؛ ומבלי עזרנו
ᵃ מלך לוא מן חושב
ᵐ סום מות ᵖ חוא
ᵖ מן לשון יון ז אולים
ᵍ כרה חיל שבח
ᵗ צער כפן צחא
ᵉ פסא ב ועדומים אנחנו
ᵈ מקח קום פלח
ᵇ ברך סיבר צחא

7 * Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem B accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?

8 * Iam saturati estis, iam diuites facti estis: sine nobis regnatis: & vtinã regnetis, vt & nos vobiscum regnemus.

9 * Puto enim quòd Deus nos apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & angelis & hominibus.

10 * Nos stulti propter Christũ, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, C vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles.

11 * Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus.

12 * Et laboramus operantes manibus nostris. maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus.

Act.20. 1.Pet.2 1.Thes.2 2.Thes.3

13 * Blasphemamur, & obsecramus. tanquam purgamẽta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc.

14 * Non vt confundam vos, hæc scribo: sed vt filios meos charissimos moneo.

15 * Nam si decem millia pędagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres. Nam in Christo Iesu, per Euangelium ego vos genui.

16 * Rogo ergo vos, imitatores mei estote†.

sicut & ego Christi

17 * Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus charissimus, & fidelis in D Domino: qui vos commonefaciet vias meas quę sunt in Christo Iesu, sicut vbique in omni Ecclesia doceo.

18 * Tanquã non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam.

19 * Veniam autem ad vos citò, si Dominus voluerit: & cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem.

20 * Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute.

21 * Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis?

7 * τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;

8 * ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν·

9 * δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους· ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις.

10 * ἡμεῖς μωροὶ διὰ χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι·

11 * ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν,

12 * καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί· λοιδορούμενοι, εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα·

13 * βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.

14 * οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ.

15 * ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ χριστῷ ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.

16 * παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε.

17 * Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν τιμόθεον, ὅς ἐστι τέκνον μου ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω.

18 * ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς, ἐφυσιώθησάν τινες·

19 * ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν·

20 * οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει.

21 * τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ, πνεύματί τε πραότητος;

---

15 אֵן גַּיר רְבוֹ תְּרָא נְהֲוֹן לְכוֹן בְּמְשִׁיחָא אֶלָּא לָא סַגִּיאֵא אֲבָהָא בְּיֵשׁוּעַ גַּיר מְשִׁיחָא אֲנָא הוֹ
16 אוֹלֶדְתְּכוֹן בְּסַבְּרְתָא׃ בְּעָא אֲנָא הַכִּיל מְנָכוֹן דְּבִי תְּתְדַּמּוֹן׃
דְּתַר בְּשִׁבְּא דח דְּכָתַר פְּנִטִיקוֹסְטִי 7
17 מְטָל הָנָא שַׁדְּרֵת לְוָתְכוֹן לְטִימָתֵאוֹס דְּאִיתַוּהִי בְּרִי חַבִּיבָא וּמְהֵימְנָא בְּמָרְיָא דְהוּ כְּעַהַדְּכוֹן אוֹרְחָתַי דְּבִמְשִׁיחָא
אֵיךְ מְדַם וּמְלַף אֲנָא בְּכֻלְּהֵין עִדָּתָא׃ 18 אֵיךְ הַוּדֵין דְּלָא אָתָא אֲנָא לְוָתְכוֹן אִתְחַתְּרוּ אֲנָשָׁא מְנָכוֹן׃ 19 אֶלָּא אֵן
מָרְיָא צְבָא בְּעַגַל אֲתָא אֲנָא לְוָתְכוֹן וַאדַע לָא מְלַתְהוֹן דְּהָנוּן דְּמִרִימִין נַפְשְׁהוֹן אֶלָּא חֵילְהוֹן׃ 20 מַלְכוּתָהּ גַּיר דַּאלָהָא
לָא אֲחָוָה בְּמִלְּתָא אֶלָּא בְּחֵילָא׃ 21 אֵיכַנָא צְבֵין אַנְתּוּן בְּחוּטְרָא אֲתָא לְוָתְכוֹן אוֹ בְּחוּבָא וּבְרוּחָא מַכִּיכְתָא׃

a רְתָא הבין o רבוא
p חובתים
q יַלַד בבשורה r דְּמָא
s אִית t חַיְמֵן u עִחַד
v אֶלֶף w קהלתא x חַתַּר
נאה או גם y פתשם
z מַלַל aa רוּם bb צְבָא
cc בשבט
dd אִתָא
ee וּבאגנת

CAP. V.

1 OMnino auditur inter vos ſcortatio, talisque ſcortatio, qualis nec inter Ethnicos nominatur, ita vt accipiat filius vxorem
2 patris ſui. * Et vos ſuperbitis, ac non potius ſedetis in luctu, vt tollatur è medio vestrum is qui hoc facinus admiſit.
3 * Ego quidem abſum à vobis corpore, vobis autē proximus ſum ſpiritu, iamque condemnaui vt proximus eum qui hoc perpetra-
4 uit: * Vt in nomine Domini noſtri Ieſchua Meſchicho vos omnes congregemini & ego vobiſcum ſpiritu, cum virtute Domini no-
5 ſtri Ieſchua Meſchicho, * Vt tradatis eũ Satanæ ad exitium corporis, vt ſpiritus ſeruetur in die Domini noſtri Ieſchua Meſchicho.

Dominica poſt reſurrectionem.

6 * Indecora eſt gloriatio veſtra, fratres mei. Neſcitis quòd paululum fermenti totam conſperſionem fermentat?
7 * Expurgate à vobis fermentum vetus, vt ſitis conſperſio noua, ſicut eſtis azymi. Pezcho enim noſtrum Meſchicho eſt, qui mactatus eſt pro nobis.
8 * Idcircò feſtum agamus, non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, & maroris, [abſinthij] ſed in azymo ſynceritatis & ſanctimoniæ.
9 * Scripſi vobis per epiſtolam, Ne commiſceamini cum ſcortatoribus.
10 * Non autem dico cum ſcortatoribus qui ſunt in hoc mundo, aut de auaris, aut raptoribus, aut cultoribus idolorum: alioquin debueratis etiam ex hoc mundo exiſſe.
11 * Hoc autem ſcripſi vobis ne commiſceamini: quod ſi ſit qui vocetur frater, ſitque ſcortator, aut auarus, aut cultor idolorum, aut conuitiator, aut temulentus, aut raptor, cum eiuſmodi ne panis quidem comedendus eſt.
12 * Quid enim ad me attinet iudicare de his qui foris ſunt? vos autem eos qui intus ſunt iudicate.
13 * Cæterùm eos qui foris ſunt, Deus iudicat. tollite autem ſceleratum è medio veſtri.

---

1 קפלאין ה 2 * סָכָא מְשְׁתַּמְעָא בֵּינַתְכוֹן זְנִיוּתָא וְדָאיִךְ הָדָא זְנִיוּתָא אֵידָא דָאף לָא בֵּית חַנְפָּא מְשְׁתַּמְהָא
תַּמָּא דְּנָסַב בְּרָא אֲנַתַּח אֲבוּהִי ; 3 וְאַנְתּוּן חֲתִירִין אַנְתּוּן וְלָא דִּין יְתִירָאִית יְתִבְתּוּן בְּאֵבְלָא דְּנִשְׁתְּקַלְסֵן בֵּינַתְכוֹן הַוִי
שְׁוּתָנָא סוּעֲרָנָא סָעַר ; 4 אֲנָא גֵּיר כַּד רַחִיק אֲנָא מְנָכוֹן בְּפָגַר וְקָרִיב אֲנָא לְכוֹן בְּרוּחַמָן כַּרוּ דְּנַח אַיִךְ קָרִיבָא
לְהוּ מִן הָהִיא סָעַר ; 5 m וְתִשְׁלְטוּנְיְהִי לְהָנָא לְסָטָנָא לַאֲבַדָנָא דְּפַגְרֵהּ דַּבְרוּחַ נְחֵא בְּיוֹמָא דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ;
דַּחַד בְּשֵׁבָא דְּבַתֵּר קְיָמְתָא ח
6 לָא שַׁפִּיר שׁוּבְחַרְכוֹן אַחֵי לָא יָדְעִין אַנְתּוּן דַּחֲמִירָא קַלִיל כֻּלֵּהּ גְּבִילְתָּא מַחֲמֵעַ ; 7 דַּכְרוּמְנָכוֹן חֲמִירָא עַתִּיקָא

a כוּל b שְׁמַע c זְנָא d שַׁמִּי אוֹ שְׁמָא e נְסַב f יְתַר g יְתֵב h שְׁקַל i אשם j דוּן k עשת l שְׁלַם m אֵכַר n קוּם o שַׁבְחַר
a חטא b הכשר c מחמץ

CAP. V.

1 OMnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter A
Leui.18. Gētes, ita vt vxorem patris† aliquis ha-
k.20. k.21 sui beat.
2 * Et vos inflati estis: & non magis lu-
ctum habuistis, vt tollatur de medio ve-
strum qui hoc opus fecit.
3 * Ego quidem absens corpore, præ-
Col.2. 5 sens autem spiritu, iam iudicaui vt præ- B
hoc sens, eum qui sic† operatus est,
4 * In nomine Domini nostri Iesu Chri-
sti, congregatis vobis & meo spiritu,
cum virtute Domini nostri Iesu†,
Christi hominē
5 * Tradere huiusmodi† Satanę in inte-
ritum carnis, vt spiritus saluus sit in die
Domini nostri Iesu Christi.

6 * Non est bona gloriatio vestra. Ne-
Gal.5. 9 scitis quia modicum fermentum totam C
massam corrumpit?
igitur 7 * Expurgate† vetus fermentum, vt si-
tis noua consperſio, sicut estis azymi. Et-
enim Pascha nostrum immolatus est
Christus.
8 * Itaque epulemur: non in fermento
veteri, neque in fermento malitiæ &
nequitiæ; sed in azymis synceritatis &
veritatis.
9 * Scripsi vobis in epistola, Ne com-
misceamini fornicariis.
10 * Non vtique fornicariis huius mun-
di, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis
seruientibus: alioquin debueratis de hoc
mundo exisse.
11 * Nunc autem scripsi vobis non com
inter misceri, si is qui frater nominatur† est
fornicator, aut auarus, aut idolis seruiēs,
aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax,
cum eiusmodi nec cibum sumere.
12 * Quid enim mihi de iis qui foris
sunt iudicare? Nonne de iis qui intus
sunt vos iudicatis?
13 * Nam eos qui foris sunt, Deus iudi-
cabit. Auferte malum ex vobisipsis.

ε΄.

1 * Ολως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία,
ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ
πατρὸς ἔχειν·
2 * καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπεν-
θήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας.
3 * ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύ-
ματι, ἤδη κέκρικα, ὡς παρὼν, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασά-
μενον,
4 * ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, συναχθέν-
των ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ,
5 * παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρ-
κὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
χριστοῦ.

6 * Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ
ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ;
7 * ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον
φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ
ἡμῶν ἐτύθη, χριστός·
8 * ὥστε ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύ-
μῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ
ἀληθείας.
9 * ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, μὴ συναναμίγνυσθαι
πόρνοις·
10 * καὶ οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς
πλεονέκταις, ἢ ἅρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις· ἐπεὶ ὀφείλετε
ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν·
11 * νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις
ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ λοίδορος, ἢ πλεο-
νέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ
μηδὲ συνεσθίειν.
12 * τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς
κρίνετε;
13 * τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρίνει. καὶ ἐξαρεῖτε τὸν πονηρὸν ἐξ
ὑμῶν αὐτῶν.

---

f חדת g אית h מצה
i כמו פסח
k נכס זבח l היום טוב
m ביש n רבא o זנא
p בהעים q ערוה זרה
r חזב s חיא t כפק
u קרא v זנא
y בוצע z מחרף
a רוא b גזל c אכל d רן

וְהַחֲוִין גְּבִילְתָא f חַדְתָא אֵיכָא g וְאִיתַיְכוּן h פִּטִירָא i פְּצַחְתָא גֵּיר דִּילַן מְשִׁיחָא הוּ k דְאִתְנְכַס דַּלְפִין ; 8 מֶטֶל הָנָא
נָעְבַד l עִדְעָאנָא לָא בְּחַמִּירָא עַתִּיקָא וְלָא בְּחַמִּירָא m דְּבִישׁוּתָא וְדִמְרִירוּתָא אֶלָּא בְּחַמִּירָא n דְּדַכְיוּתָא וְדִקְדוּשׁוּתָא ;
9 כְּתִבֵת לְכוּן בְּאִגַּרְתָּא דְּלָא תִתְחַלְטוּן עִם o זַנְיָא ; 10 לָא דֵין אֲמַר אֲנָא עִם זַנְיָא דִּבְעָלְמָא הָנָא אוֹ עַל
p עֲלוּבָא אוֹ עַל חֲטוּפָא אוֹ עַל פְּלַחֵי q פְּתַכְרָא וְאִן לָא r חַיָּבִין s הֲוַיתוּן אַף מִן עָלְמָא t לְמֶפַק ; 11 הָדָא דֵין דְּכְתִבֵת
לְכוּן דְּלָא תִתְחַלְטוּן וְאִן אִית u דְּסָחְקְרָא אַחָא וְאִיתַוְהִי v זַנְיָא אוֹ w עָלוּבָא אוֹ פָּלַח פְּתַכְרָא אוֹ x מְצַעֲרָן אוֹ y רַוִּי אוֹ z חָטוּף
עִם אֵינָא דְּהַכְנָא הוּ אַף לָא לַחְמָא a לְמֵאכַל ; 12 מָא לִי גֵּיר b לְמִדָּן לַבְרַיָּא אַנְתּוּן דִּין לְדַלְגוּ דוּנוּ ;
13 לַבְרַיָּא דֵין אֱלָהָא c דָּאִן וְשׁוּקְלוּהִי לְבִישָׁא מִן בֵּינַתְכוּן ;

[illegible]

Dominica sexta post Pentecosten.

CAP. VI.

1 ܡܡܪܚ ܐܢܫ ܡܢܟܘܢ ܟܕ ܐܝܬ ܠܗ ܕܝܢܐ ܥܡ ܐܚܘܗܝ ܠܡܬܕܝܢܘ ܩܕܡ ܥܘܠܐ ܘܠܐ ܩܕܡ ܩܕܝܫܐ.
2 ܐܘ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܩܕܝܫܐ ܠܥܠܡܐ ܕܝܢܝܢ ܐܢܘܢ. ܘܐܢ ܥܠܡܐ ܒܟܘܢ ܡܬܕܝܢ. ܠܐ ܫܘܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܕܢ ܕܝܢܐ ܙܥܘܪܐ.
3 ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܕܠܡܠܐܟܐ ܕܝܢܝܢܢ. ܚܕ ܟܡܐ ܐܝܠܝܢ ܕܕܥܠܡܐ ܗܢܐ.
4 ܐܠܐ ܐܢ ܐܝܬ ܠܟܘܢ ܕܝܢܐ ܥܠ ܕܥܠܡܐ. ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܣܝܢ ܒܥܕܬܐ ܐܘܬܒܘ ܠܟܘܢ ܒܕܝܢܐ.
5 ܠܒܘܗܬܐ ܕܝܢ ܗܘ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܗܟܢܐ ܠܝܬ ܒܟܘܢ ܐܦ ܠܐ ܚܕ ܚܟܝܡܐ. ܕܢܫܟܚ ܢܫܘܐ ܒܝܬ ܐܚܐ ܠܐܚܘܗܝ.
6 ܐܠܐ ܐܚܐ ܥܡ ܐܚܘܗܝ ܡܬܕܝܢ. ܘܬܘܒ ܩܕܡ ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܗܝܡܢܝܢ.
7 ܡܢ ܟܕܘ ܗܟܝܠ ܩܢܘܡܟܘܢ ܚܒܬܘܢ ܠܟܘܢ. ܕܕܝܢܐ ܐܝܬ ܠܟܘܢ ܚܕ ܥܡ ܚܕ. ܠܡܢܐ ܓܝܪ ܠܐ ܡܬܥܠܒܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܘܡܛܠ ܡܢܐ ܠܐ ܡܬܓܠܙܝܢ ܐܢܬܘܢ.
8 ܐܠܐ ܐܢܬܘܢ ܥܠܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܓܠܙܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܗܠܝܢ ܠܐܚܝܟܘܢ.
9 ܐܘ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܥܘܠܐ ܠܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܐ ܝܪܬܝܢ. ܠܐ ܬܛܥܘܢ. ܠܐ ܙܢܝܐ. ܘܠܐ ܦܠܚܝ ܦܬܟܪܐ. ܘܠܐ ܓܝܪܐ. ܘܠܐ ܡܚܒܠܐ. ܘܠܐ ܫܟܒܝ ܥܡ ܕܟܪܐ.
10 ܘܠܐ ܓܢܒܐ. ܘܠܐ ܥܠܘܒܐ. ܘܠܐ ܪܘܝܐ. ܘܠܐ ܡܨܚܢܐ. ܘܠܐ ܚܛܘܦܐ. ܗܠܝܢ ܠܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܐ ܝܪܬܝܢ.
11 ܘܗܠܝܢ ܐܝܬ ܗܘܝ ܒܟܘܢ ܐܢܫ ܐܢܫ ܡܢܟܘܢ. ܐܠܐ ܐܣܬܚܝܬܘܢ ܘܐܬܩܕܫܬܘܢ ܘܐܙܕܕܩܬܘܢ. ܒܫܡܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ. ܘܒܪܘܚܗ ܕܐܠܗܢ.

[illegible]

12 ܟܠ ܫܠܝܛ ܠܝ. ܐܠܐ ܠܘ ܟܠ ܦܩܚ ܠܝ. ܟܠ ܫܠܝܛ ܠܝ. ܐܠܐ ܠܐ ܐܢܫ ܢܫܬܠܛ ܥܠܝ.
13 ܡܐܟܘܠܬܐ ܠܟܪܣܐ ܘܟܪܣܐ ܠܡܐܟܘܠܬܐ. ܘܐܠܗܐ ܠܬܪܬܝܗܝܢ ܡܒܛܠ. ܦܓܪܐ ܕܝܢ ܠܐ ܠܙܢܝܘܬܐ. ܐܠܐ ܠܡܪܢ. ܘܡܪܢ ܠܦܓܪܐ.
14 ܐܠܗܐ ܕܝܢ ܠܡܪܢ ܐܩܝܡܗ. ܘܠܢ ܢܩܝܡܢ ܒܚܝܠܗ.

1 *Audet aliquis vestrum habens litem cum fratre suo experiri iudicio coram iniquis, non autem coram sanctis?*

2 ** An nescitis quòd sancti mundum iudicabunt? quod si per vos mundus iudicandus est, indigni estis dirimere minuta iudicia?*

3 ** Nescitis quòd Angelos iudicaturi sumus? quanto magis ea quæ sunt seculi huius.*

4 ** Sed si vobis iudicium competit de his quæ sunt mundi, eos qui contempti sunt in Ecclesia constituite vobis in iudicio.*

5 ** Ad erubescentiam autem dico vobis. Adeò non est inter vos sapiens ne vnus quidem, qui possit æquum ferre iudicium inter fratrem & fratrem ipsius?*

6 ** Imò frater cum fratre suo litigat, atque adeò coram infidelibus.*

7 ** Iam itaque vosmetipsi culpæ obnoxij estis, quòd lites habetis inter vos inuicem. Cur enim iniuriam non patimini? & cur damnum non sustinetis?*

8 ** Sed infertis iniuriam, damnóque afficitis vel fratres vestros.*

9 ** An nescitis quòd iniqui regnum Dei hæreditate possessuri non sunt? Ne erraueritis: neque scortatores, neque cultores idolorum, neque adulteri, neque corruptores, neque qui concumbunt cum masculis;*

10 ** Neque auari, neque fures, neque temulenti, neque maledici, neque raptores, hi regnum Dei hæreditate non possidebunt.*

11 ** Et hæc quidem fuerunt in aliquibus vestrũ: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis per nomen Domini nostri Ieschua Meschicho, et per Spiritum Dei nostri.*

Feria quinta præcedente Ieiunium.

12 ** Omnia mihi licent, at non omnia conducunt mihi. Omnia mihi possibilia sunt, sed in me nemo potestatem exercebit.*

13 ** Cibus ventris, & venter cibi, Deus autem vtrumque abolebit. Porrò corpus non scortationi, sed Domino nostro, & Dominus noster corpori.*

14 ** Deus autem & Dominum nostrum suscitauit, & nos suscitabit per virtutem suam.*

וחד בשבא רודבתר פנטיקוסטי ט קפאלון ו 1 [a] ממרח אנש מנכון כד אית לה [b] דינא עם אחוהי למתדין קדם עולא ולא קדם קדישא ׃ 2 או לא ידעין אנתון דקדישא לעלמא נדונון ואן עלמא בכון מתדין לא [c] שוין אנתון למדן דינא [d] דקדקא ׃ 3 לא ידעין אנתון דלמלאכא [e] דינינן חד כמא אילין דדעלמא הנא ׃ 4 אלא אן אית לכון דינא על דעלמא לאילין [f] דבסין בעדתא [g] אותבו לכון בדינא ׃ 5 [h] לבותא הו דין אמר אנא לכון הכנא ליתבכון אף לא חד חכימא [i] דנשכח [k] נשוא בית אחא לאחוהי ׃ 6 אלא אחא עם אחוהי [l] מתדין ותוב קדם אילין דלא [m] מהימנין ׃ 7 מן כדו הכיל [n] קנומכון [o] חבתון לכון דדינא אית לכון חד עם חד למנא גיר לא [p] מתעלבין אנתון ומטל מנא לא מתגלזין אנתון ׃

[a] אמרת [b] דון [c] לא ראוים אתם מן שׁוא [d] מעשים [e] דון [f] בסא בזה [g] יתב [h] אולי לכואבנא ר"ל לתוכחה [i] שכח יכול [k] שׁוא [l] דון [m] חימן [n] עצמכם [o] חוב [p] עלב חמס

CAP. VI.

A Vdet aliquis vestrum habens negotium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? A

hoc * An nescitis quoniã sancti de † mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? 2

* Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quantò magis secularia? 3

* Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum. 4

* Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui B possit iudicare inter fratrem suum? 5

* Sed frater cum fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles. 6

Matt. 5. f. 19. Luc. 6. d. 19. Rom. 12 d. 19. 1. Thes. 4 d. 6 * Iam quidem omnino delictum est in vobis, quòd iudicia haberis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? 7

* Sed vos iniuriam facitis & fraudatis: & hoc fratribus. 8

* An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, 9

* Neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, C regnum Dei possidebunt. 10

aliquando * Et hæc † quidam fuistis: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri. 11

Eccl. 37. d. 31. Isai. 10. f. 22 * Omnia mihi licent; sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent: sed ego sub nullius redigar potestate. 12

* Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & † has destruet: corpus autem non fornicationi, sed Domino: & Dominus corpori. 13

hanc * Deus verò & Dominum suscitauit: & nos suscitabit per virtutem suam. 14

ϛ΄.

1 * Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων;

2 * Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων;

3 * Οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτι γε βιωτικά;

4 * Βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, οὗτοι ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε.

5 * Πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω· οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν σοφὸς οὐδὲ εἷς, ὃς διακρινεῖ ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ;

6 * ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων.

7 * Ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν· διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε;

8 * ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς.

9 * Ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι,

10 * οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἁρπαγες, βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι.

11 * καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

12 * Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος.

13 * τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι.

14 * ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρε, καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

---

* כמה תחלים בחפץ אחריות
* עול ידת טעא זנא
* עברי אלילים
* נור באף זכרים לבחעים
* שכורים מן רגא
* מחרפים מן צער ידת
* סחא * קדש * נדק
* עום * שלם * אכל
* נבטן * זנא * קום

* אֶלָּא אַנְתּוּן עָבִין אַנְתּוּן וְגָלְזִין אַנְתּוּן אַף לַאחָיכֶן׃ 9 אוֹ לָא יְדָעִין אַנְתּוּן דְּעַוְלָא מַלְכוּתָהּ דְאֱלָהָא לָא
יִרְתִּין לָא הֶטְעִין לָא זַנָּיֵא וְלָא פְּלַחֵי פְּהַכְרֵא וְלָא גַּיְרֵא וְלָא מְחַבְּלֵא וְלָא שָׁכְבֵי עִם דְּכָרֵא׃ 10 וְלָא עָלוּבֵא
וְלָא גַנָּבֵא וְלָא רְוָיֵא וְלָא מְצַעֲרָנֵא וְלָא חָטוּפֵא הָלֵין מַלְכוּתָהּ דְאֱלָהָא לָא יִרְתִּין׃ 11 וְהָלֵין אִית הֲוֵי בְּאַנָשׁ
אֲנָשׁ מְנָכְרִין אֶלָּא סְחִיתוּן וְאִתְקַדְּשׁוּתוּן וְאִזְדַּכְּוָתוּן בְּשֻׁמֵהּ דְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וּבְרוּחֵהּ דְאֱלָהַן׃
יוֹם חַמִּשָׁא קַדְמָיָא׃ 12 כֹּל שַׁלִּיט לִי אֶלָּא לָא כֹּל פָּקַח לִי
כֹּל שַׁלִּיט לִי אֶלָּא עֲלַי אֲנָשׁ לָא נְשִׁתַּלַּט׃ 13 מֵאכוּלְתָא דְכַרְסָא וְכַרְסָא דְמַאכוּלְתָא אֱלָהָא דֵין לְהַרְתֵּיהֵין
מְבַטֵּל פַּגְרָא דֵין לָא לְזְנוּתָא אֶלָּא לְמָרָן וּמָרָן לְפַגְרָא׃ 14 אֱלָהָא דֵין וַלְמָרָן אֲקִים וְלָן נְקִים בְּחֵילֵהּ׃

15 * ܠܐ ܡܝܕܥܝܢ ܐܢܘܢ ܕܦܓܪܝܟܘܢ ܩܪܝܒܐ ܗܘܝܢ
ܕܡܫܝܚܐ . ܢܣܒ ܗܘܝܢ ܕܢܣܒܘܢ ܡܫܝܚܐ
16 ܕܢܗܘܐ ܠܗ ܚܕ ܦܓܪ . ܗܠܐ * ܐܘ ܠܐ ܡܝܕܥܝܢ ܐܢܘܢ ܕܡܢ
ܕܡܬܚܒܪ ܠܙܢܝܬܐ ܚܕ ܦܓܪ ܗܘܐ . ܐܡܪ ܡܪܝ ܕܬܪܬܝܗܘܢ
17 ܢܗܘܘܢ ܠܒܣܪܐ ܚܕܐ . * ܗܢܐ ܕܡܬܚܒܪ ܥܡ ܡܪܝܐ
18 ܚܕ ܪܘܚܐ ܗܘܐ . * ܡܪܕܘ ܡܢ ܙܢܝܘܬܐ . ܟܠ
ܚܛܝܬܐ ܕܥܒܕ ܒܪܢܫܐ ܠܒܪ ܡܢ ܦܓܪܗ ܗܝ ܡܢ ܙܢܝܘܬܐ ܕܝܢ
19 ܡܢ ܦܓܪܗ ܕܝܠܗ . * ܐܘ ܠܐ ܡܝܕܥܝܢ
ܐܢܘܢ ܕܦܓܪܟܘܢ ܗܝܕܝܢ ܕܡܫܟܢܐ ܒܟܘܢ
ܕܐܝܬܝܗ ܡܢ ܐܠܗܐ . ܘܠܐ ܐܢܬܘܢ ܕܝܠܟܘܢ . ܐܘ
20 ܕܦܕܝܬܘܢ ܒܫܘܠܡܐ . * ܫܒܚܘ ܗܟܝܠ ܠܐܠܗܐ ܒܦܓܪܟܘܢ .
ܘܒܪܘܚܟܘܢ ܕܗܢܘܢ ܕܐܠܗܐ ܢܝܚܐ ܗܘܘ . ܗܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ
ܠܐ ܡܢ ܡܠܬܐ . ܐܠܐ ܡܢ ܦܘܩܕܢܐ ܕܡܪܝ ܐܝܬ ܠܝ ܗܢܐ ✣

✣ ܢܘ ✣ ܩܕܡܝܬܐ ܕܩܘܪܝܢܬܐ ✣

✣ ܐ ✣ ܦܪܩܐ

1 * ܗܠܝܢ ܕܟܬܒܬܘܢ ܠܝ ܛܒ ܗܘܐ ܕܠܐ ܢܡܫ ܐܢܬܬܐ .
2 ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܢܬܩܪܒ . * ܐܠܐ ܡܛܠ ܙܢܝܘܬܐ ܢܣܒ ܓܒܪܐ
ܐܢܬܬܗ ܕܝܠܗ . ܘܐܢܬܬܐ ܕܠܐ ܢܣܒ ܓܒܪܐ ܕܝܠܗ .
3 * ܘܓܒܪܐ ܢܬܠ ܚܝܒܐ ܕܐܢܬܬܗ ܘܐܢܬܬܐ ܕܡܪܗ
4 ܗܟܢܐ . ܐܢܬܬܐ ܠܐ ܫܠܛܐ ܒܦܓܪܗ ܐܠܐ ܓܒܪܐ . ܗܟܢܐ ܕܝܠܗ
5 ܠܐ ܫܠܛ ܒܦܓܪܗ ܐܠܐ ܐܢܬܬܐ . * ܠܐ ܡܬܚܒܠܝܢ ܚܕ ܠܚܕ
ܐܠܐ ܒܨܒܝܢܐ ܠܙܒܢ ܫܠܡܘܬܐ ܕܨܠܘܬܐ ܘܬܘܒܘ
ܠܡܫܟܒܘܬܐ ܕܬܗܘܘܢ ܫܠܡܝܢ ܕܠܐ ܢܢܣܝܘܢ ܣܛܢܐ ܒܟܘܢ
ܒܓܠܝ ܕܠܐ ܢܫܬܠܛ ܒܟܘܢ .
6 * ܗܢܐ ܕܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܐܡܪ ܒܚܘܠܝܢܘܬܐ ܠܐ ܒܦܩܕܢܐ .
7 * ܐܢܐ ܨܒܝ ܕܟܠܗܘܢ ܢܗܘܘܢ ܐܝܟ ܐܢܐ ܗܘܝܢ
ܒܫܪܪܘܬܐ . ܐܠܐ ܟܠ ܚܕ ܢܣܒ ܡܘܗܒܬܗ ܡܢ ܐܠܗܐ . ܗܢܐ
8 ܗܟܢܐ . ܘܗܢܐ ܗܟܢܐ . * ܐܡܪ ܐܢܐ ܕܠܐܢܫܐ
ܕܠܐ ܢܣܒܘܢ ܘܐܠܡܬܐ ܛܒ ܗܘܐ ܕܢܩܘܡܘܢ ܐܝܟ ܐܢܐ .
9 ܘܐܢ ܠܐ ܡܬܟܠܝܢ ܢܣܒܘܢ . * ܐܠܐ ܕܠܐ ܡܬܟܠܝܢ
ܢܣܒܘܢ . ܛܒ ܗܘܐ ܕܢܣܒ ܐܢܬܬܐ ܡܢ ܕܢܬܩܕ
ܒܚܡܪܐ ܕܝܠܗ .

CAP. VII. Interpr. Syriaca.

15 * Nescitis corpora vestra membra esse Meschicho? tollentes mẽbra Meschicho, faciemus membra scorti? Absit.

16 * An nescitis eum qui se adiungit scorto, vnum fieri corpus? Siquidem dictum est: Erunt duo vnum corpus.

17 * Qui autem sese adiungit Domino nostro, fit cum eo vnus spiritus.

18 * Fugite scortationem. Nam omne peccatum quod fecerit homo, extra corpus ipsius est: qui verò scortatur, in proprium corpus

19 peccat. * An nescitis corpus vestrum esse templum Spiritus Sanctitatis qui habitat in vobis, quem accepistis à Deo, & non estis vestri iuris?

20 * Empti enim estis pretio. Glorificate itaque Deum corpore vestro & spiritu vestro, quæ quidem sunt Dei.

Feria quarta præcedente Ieiunium.

CAP. VII.

1 Porrò de quibus scripsistis mihi: Bonum est homini mulierem non tangere.

2 * Veruntamen propter scortationem quisque vxori suæ adhæreat, & vnaquæque viro suo adhæreat.

3 * Et vir vxori suæ dilectionem debitam reddat: ita etiam ipsa vxor marito suo.

4 * Vxor ius non habet corporis sui, sed maritus eius: similiter et vir non habet ius proprij corporis, sed vxor ipsius.

5 * Ne itaque fraudetis vos inuicem, nisi quã ambo consenseritis ad tẽpus, vt affligatis vos ad ieiunium & orationem: & rursum ad consensum reuertimini, ne tentet vos Satanas propter concupiscentiam corporis vestri.

6 * Hoc autem dico tanquam infirmis, non ex præcepto.

7 * Siquidem ego velim omnes homines esse sicuti sum puritate. Sed vnicuique donum datum est à Deo: est qui sic, & est qui sic.

8 * Dico autem iis qui non habent vxores, & viduis, satius esse vt permaneant sicuti sum.

9 * Quòd si se non continent, matrimonio iungantur. Longè enim satius est vxorem ducere, quàm vri cupiditate.

15 לא ידעין אנתון דפגריכון הרמא אנון דמשיחא ᵍ נסב הרמא דמשיחא ᵍ נעבדיהי זונתא ᵍ רזניתא ᵍ חס ׃
16 או לא ידעין אנתון דמן ᵍ דנקיף לזניתא חד הוי פגר אמיר גיר דנהוין תרין חד פגר ׃ 17 מן ᵍᵐ דנקף דין
לזניתא עמה חדא רוח ׃ 18 ערוקו מן ᵍᵐ זניותא כל ᵒ חטיתא גיר דנעבד ברנשא לבר מן פגרה הי מן דמזנא דין
מגרה הוי חטא ׃ 19 או לא ידעין אנתון דפגרכון היכלא הוי ורוחא דקודשא ᵍ דעמרא בכון הוי דקבלתון מן
אלהא ולא אנתיהון דנפשכון ׃ 20 אזדבנתון גיר ᵍ בדמיא ᵍ בדמיא ᵍ דיהוון חכיל משבחין לאלהא בפגרכון ובורוחכון הנון
דאיתוהי דאלהא ׃
ᵍ נסב ᵍ עבד ᵍ זנא
ᵍᵐ נקף דנק ᵍ גפות
ᵍᵐ שדונק לארונכו
ᵍ זנא ᵍ חטא
ᵍ ששוכנה בכם
ᵍ זבן ᵍ בדמן
ᵍ חזא ᵍ אית מ
ᵍ זנא

15 * Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo mẽbra Christi, faciam membra meretricis? Absit.

16 * An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur? Erunt enim (inquit) duo in carne vna.

17 * Qui autem adhæret Domino, vnus spiritus est.

18 * Fugite fornicationem. Omne † peccatum quodcunque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.

19 * An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri?

20 * Empti enim estis pretio magno. Glorificate & portate Deum in corpore vestro.

Gen. 2. d. 24. Mat. 19. d. 5. Mar. 10. d. 8. Eph. 5. d. 31. Deut. 5. d. 21. 17 enim 2. Cor. 6. d. 17. Infr. 7. d. 25. 1. Pet. 1. d. 18.

CAP. VII.

1 DE quibus autem scripsistis mihi: Bonum est homini mulierem non tangere.

2 * Propter fornicationẽ autem vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæque suum virum habeat.

3 * Vxori vir debitum reddat, similiter autem & vxor viro.

4 * Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

5 * Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ex consensu ad tempus, vt vacetis ieiunio & orationi: & iterum reuertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.

6 * Hoc autem dico secundùm indulgentiam, non secundùm imperium.

7 * Volo enim omnes homines esse sicut meipsum: sed vnusquisque propriũ donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius verò sic.

8 * Dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis si sic permanserint, sicut & ego.

9 * Quòd si non se continent, nubant. Melius est enim nubere, quàm vri.

15 * Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν, μέλη χριστοῦ ἐστιν; ἄραις οὖν τὰ μέλη τοῦ χριστοῦ, ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο.

16 * ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ, ἓν σῶμά ἐστιν; ἔσονται γάρ, φησιν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

17 * ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι.

18 * φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτός τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.

19 * ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν;

20 * ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς. δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ.

ζ΄.

1 * Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι·

2 * διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἀνδρα ἐχέτω.

3 τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί.

4 * ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή.

5 * μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα σχολάσητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ· καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχησθε, ἵνα μὴ πειράσῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν.

6 * τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν·

7 * θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ, ὃς μὲν οὕτως, ὃς δὲ οὕτως.

8 * λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστιν ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ·

9 * εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι.

---

[b] נֶאחוּד וַאנְתְּתָא לְבַעְלָה תֵּאחוּדִי ׃ [3] וְגֻבְרָא לְאִנְתְּתֵהּ חוּבָא [d] דְּמִתְחַיֵּב [e] נֶפְרוֹעַ הָכֵנָא אַף הִי אִנְתְּתָא לְבַעְלָהּ ׃
4 אִנְתְּתָא לָא שַׁלִּיטָא עַל פַּגְרָהּ אֶלָּא בַּעְלָהּ הָכֵנָא אַף גֻּבְרָא לָא שַׁלִּיט עַל פַּגְרֵהּ אֶלָּא אִנְתְּתֵהּ ׃
5 לָא תְּכִיל [f] חֲגִלּוּן חַד לְחַד אֶלָּא אִם תַּי דַּחְרִיכוּן [g] תִּשְׁתְּוּן כַּזְבָּן [h] דְּתִתְעַנּוּן [i] לְצַוֹּמָא [k] וְלִצְלוֹתָא וְתוּב לָהּ [l] לְאִבְוָתָא
[m] תִּתְפְּנוּן דְּלָא [n] נְנַסֵּיכוּן סָטָנָא מָטָל [o] רְגִזָתָא דְּפַגְרְכוּן ׃ [6] הָדָא דֵּין אֲמַר אֲנָא אֵיךְ [p] דְּלִסְתְּחִילָא [q] לוֹ מִן פּוּקְדָנָא ׃
7 אֲנָא גַּיר צָבֵא אֲנָא דְּכֻלְּהוּן בְּנֵינָשָׁא [r] אִכְוָתִי נָהֲוִוק [s] בְּדִכְיוּתָא אֶלָּא כֻּלְּנָשׁ [t] סוּהַבְתָּא יְהִיבָא לֵהּ מִן אֱלָהָא אִית
דְּהָכֵנָא וְאִית דְּהָכֵנָא ׃ [8] אָמַר אֲנָא דֵּין לְאִילֵין דְּלֵית לְהוּן נַשֵּׁא [u] וְלְאַרְמְלָתָא דְּפָקַח לְהוּן אִן נָקוּן אִכְוָתִי ׃
9 אִן לָא דֵּין מְסַיְּבִרִין נְזְדְּוִגוּן פָּקַח גַּיר לְמֶסַּב אִנְתְּתָא טָב מִן דְּלִמְאַקַּד בְּרְגָזָתָא ׃

[b] אַחַד חבק [c] חַיָּב [d] חוּב [e] כְּרַע גמל [f] גָּלַז [g] שְׁוָא וחסכים [h] עָנָא [i] צוֹם [k] ולתפלה [l] אַבְוָא [m] פְּנָא [n] נְסָא [o] חשוקה גופיכם [p] חוֹל [q] כמו לא׳ כמוני [r] דְּכָא זכה [s] יַחֵב [t] ולאלמנות

10 * ܠܐܠܝܢ ܕܝܠܗܘܢ ܢܫܐ ܐܢܐ ܠܐ ܐܢܐ ܐܠܐ
11 ܡܪܝܐ ܕܝܠܝ ܕܠܐ ܢܦܪܫ ܐܫܬܐ ܡܢ ܒܥܠܗ. * ܘܐܢ ܕܦܪܫܬ ܐܬܬܐ
ܠܡܗܘܐ ܕܠܐ ܢܬܚܬܢ. ܐܘ ܢܬܚܬܢ ܠܒܥܠܗ. ܘܠܐ ܢܫܒܩ
12 ܐܢܬܬܐ ܠܐ ܢܫܒܩ. * ܠܫܪܝܢ ܕܝܠܝ ܐܡܪ ܐܢܐ ܐܠܐ ܠܐ
ܡܪܝ. ܐܢ ܐܚܐ ܐܝܬ ܠܐܚܬܐ ܕܠܐ ܡܗܝܡܢܐ.
13 ܘܬܗܘܐ ܗܝ ܨܒܝܐ ܕܢܬܒ ܥܡܗ. ܠܐ ܢܫܒܩ. * ܘܐܢܬܬܐ
ܐܝܬ ܠܗ ܐܚܐ ܕܠܐ ܡܗܝܡܢ. ܘܬܗܘܐ ܨܒܝܐ ܕܢܬܒ ܥܡܗ ܘܢܫܒܩ
14 ܠܐ. ܠܐ ܢܫܒܩ ܐܢܬܬܗ. * ܡܩܕܫ ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܠܐ ܡܗܝܡܢ
ܒܐܢܬܬܐ ܘܠܐ ܡܗܝܡܢܬܐ. ܕܐܢ ܠܐ ܡܩܕܫ ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܠܐ ܡܗܝܡܢ
ܒܐܚܬܐ ܘܠܐ ܡܗܝܡܢܬܐ ܕܠܐ ܡܩܕܫ ܗܝ ܐܢܬܬܐ ܒܐܚܐ ܕܠܐ ܡܗܝܡܢ.
ܗܐ ܗܫܐ ܒܢܝܟܝ ܡܬܩܕܫܝܢ ܗܘܘ. ܐܠܐ ܕܗܐ ܡܬܩܕܫ ܗܘ ܒܐܚܐ
15 ܕܠܐ ܡܗܝܡܢ. * ܐܢ ܕܝܢ ܗܘ ܠܐ ܡܗܝܡܢ ܢܦܩ
ܢܦܩܘ. ܠܐ ܡܬܥܒܕ ܐܚܐ ܐܘ ܐܚܬܐ ܒܗܠܝܢ. ܐܠܗܐ ܕܫܠܡܐ
16 ܗܘ ܥܠܢ ܒܫܠܡܐ. * ܡܢܘ ܝܕܥ ܐܢܬ ܐܢܬܬܐ ܐܢ
ܬܦܪܩܝܢ ܠܒܥܠܟ. ܐܘ ܐܢܬ ܓܒܪܐ ܡܢܘ ܐܢܬ
17 ܡܦܪܩ ܠܐܢܬܬܟ. * ܐܠܐ ܐܝܟ ܐܢܬ ܐܝܟ ܕܡܬܚܠܩ
ܠܗ. ܐܝܟ ܐܢܬ ܐܝܟ ܕܡܬܩܪܐ ܐܠܗܐ ܗܟܝܠ ܢܗܠܟ
18 ܘܗܟܢܐ ܒܟܠ ܟܢܫܝܬܐ ܡܫܬܡܥ ܐܢܐ. * ܐܢ ܚܕ
ܩܪܝܢ ܐܢܬ ܐܠܗܢ. ܠܐ ܢܬܚܙܐ ܩܕܡ ܟܢܘܫܬܐ ܕܐܠܗ.
19 ܩܕܡ ܟܢܘܫܬܐ ܕܐܠܗ ܠܐ ܐܝܬ ܡܕܡ. * ܡܕܡ ܕܠܐ ܩܪܝܢ
ܡܘܠ ܡܕܡ ܐܝܬ ܠܗ ܕܡܕܡ ܕܐܠܗ. ܐܠܐ ܢܛܪ ܦܩܘܕܐ ܕܐܠܗ ܕܢܛܪ
20 ܘܥܒܕ. * ܟܠܗ ܕܩܪܝܢ ܠܗ ܒܗ ܢܩܘم.
21 * ܐܢ ܥܒܕ ܐܢܬ ܩܪܝܬ ܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟ ܡܕܡ. ܐܦ ܐܢ ܡܨܐ
ܐܢܬ ܕܢܬܚܪܪ. ܢܬܚܪܪ ܟܠ ܕܡܨܝܬ ܠܗ.
22 * ܡܢܐ ܕܩܪܝܢ ܠܗ ܒܥܒܕ ܡܫܝܚܐ. ܗܘ ܚܪܐ ܡܢ
ܡܪܢ. ܗܟܢܐ ܡܢܐ ܕܩܪܝܢ ܠܗ ܒܚܪܐ ܗܘ ܥܒܕ ܡܫܝܚܐ.
23 ܡܬܝܩܪ. * ܠܐ ܬܗܘܘܢ ܥܒܕܐ ܕܒܢܝ ܢܫܐ. ܠܐ ܬܗܘܘܢ ܥܒܕ
24 ܕܟܠ ܕܩܪܝܢ ܠܗ. ܒܗ ܢܩܘم ܥܡ ܐܠܗܐ.
✣ ✣ ✣ ✣

ܡܠܬܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ ✣ ✣ ✣

25 * ܠܥܠܡܬܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ ܠܝܬ ܠܝ ܦܩܘܕܐ ܡܢ ܡܪܝܐ
ܐܠܐ. ܡܬܠܐ ܕܝܠܝ ܡܬܝܗܒ ܐܢܐ: ܐܝܟ ܕܪܚܡܐ ܕܐܠܗܐ
ܡܢ ܡܪܝܐ ܕܗܘܝܢ ܡܗܝܡܢ.

10 לאילין דין דאית להון נשא מפקד אנא לא אנא אלא מרי דאנתתא מן בעלה לא תפרושי ;
11 ואם תפרושי לא נברא או לבעלה תתרעא ונברא לאנתתה לא נשבוק ; 12 לשארא אנא לא מרי אן
אחתא דאית לה אנתתא דלא מהימנא והי צבא דתעמרי עמה לא נשבקיה ; 13 ואנתתא איתא דאית לה
בעל דלא מהימן והו צבא דנעמר עמה לא תשבוקי בעלה ; 14 מקדש הו גיר גברא איתא דלא מהימן באנתתא
ומקדשא הי אנתתא איתא דלא מהימנא בגברא דמהימן ואן לא בניהון טמאין אנון השא דין דכין אנון ;
15 אן דין הו דלא מהימן פרש נפרוש לא משעבד אחא או אחתא בהלין לשלמא הו קרן אלהא ;
16 מנא גיר ידעא אנתי אן תחיני או אנת גברא ידע אנת אן לאנתתך תאתא ;

f פרש
g רעא רצה
h לשארים
i חיסן עבא עמר שכן
k חיסן
l שבק חיסן
m דכא זכה שעבד
n קרא חיא

10 * Iis autem qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere:

11 * Quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo recõciliari. Et vir vxorem non dimittat.

12 * Nam cæteris ego dico, non Dominus: Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo: non dimittat illam.

13 * Et si qua mulier† habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa: non dimittat virum. fidelis C

14 * Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem: & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. alioquin filij vestri immũdi essent: nunc autem sancti sunt.

15 * Quòd si infidelis discedit, discedat. non enim seruituti subiectus est frater vel soror in huiusmodi. in pace autem vocauit nos Deus.

16 * Vnde enim scis mulier, si virum saluum facies? aut vnde scis vir, si mulierem saluam facies?

17 * Nisi vnicuique sicut diuisit Dominus, vnumquenque sicut vocauit Deus, ita ambulet: & sic in omnibus ecclesiis doceo. D

18 * Circũcisus aliquis vocatus est? non adducat præputium. In præputio aliquis vocatus est? non circuncidatur.

19 * Circuncisio nihil est, & præputium nihil est: sed obseruatio mandatorũ Dei.

20 * Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Eph. 4. 23

21 * Seruus vocatus es? non sit tibi curę. sed & si potes fieri liber, magis vtere.

22 * Qui enim in Domino vocatus est seruus, libertus est Domini: similiter qui liber vocatus est, seruus est Christi.

23 * Pretio empti estis, nolite fieri serui hominum. E

24 * Vnusquisq;† in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum. 1.Pet. 2. 18

25 * De virginibus autem præceptum Domini non habeo: consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à† Domino, vt sim fidelis. Deo

10 * Τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ, ἀλλ᾽ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι·

11 * ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω· καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι.

12 * Τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ ὁ κύριος, εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν·

13 * καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω αὐτόν.

14 * ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ. ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι· νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν.

15 * εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω. οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός.

16 * τί γὰρ οἶδας γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;

17 * εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ κύριος, οὕτω περιπατείτω· καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι.

18 * περιτετμημένος τίς ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη; μὴ περιτεμνέσθω.

19 * ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ.

20 * ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω.

21 * δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω· ἀλλ᾽ εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι.

22 * ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος, ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν. ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς, δοῦλός ἐστι χριστοῦ.

23 * τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων.

24 * ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῷ.

25 * Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι.

---

17 אֶלָּא אֱנָשׁ אֱנָשׁ אֵיךְ דַּפְלַג לֵהּ מָרְיָא וְאַנָשׁ אֱנָשׁ אֵיךְ [a]דְּקָרִיהִי אֱלָהָא הָכַנָּא נְהַלֵּךְ וְאַף לְכָלְהֵין [b]עִדְתָּא הָכַנָּא
מְפַקֵּד אֲנָא׃ 18 אִן כַּד גְּזִיר אֱנָשׁ [c]אִתְקְרִי לָא [d]נְהַפּוּךְ לֵהּ [e]לְעוֹרְלוּתָא וְאִן בְּעוֹרְלוּתָא אִתְקְרִי לָא נְגַוֵּר׃ 19 [f]גְּזֵרְתָא
גַּיר לָא הֲוָת מִדֵּם אַף לָא עוֹרְלוּתָא אֶלָּא [g]נְטוֹרוּתָא [h]דְּפוּקְדָנוּהִי דְּאֱלָהָא׃ 20 כְּלְנָשׁ [i]בְּקְרִינֻהִי [j]דְּאִתְקְרִי בֵּהּ [k]נְקַוֵּא׃
21 אִן עַבְדָא אִתְקְרִיתְ לָא נְתְבְּטֵל לָךְ אֶלָּא אִפֵּין מִשְׁכַּח אַנְתְּ [l]לְמִתְחָרְרוּ [m]גְּבִי לָךְ [n]דְּתֶפְלוּתְ׃ 22 אֵיכַנָּא גַּיר דְּעַבְדָא אִתְקְרִי
בְּמָרָן מְחֵרְרָא הוּ דַּאֱלָהָא הָכַנָּא אֵינָא דְּבַר [o]חֵארָא אִתְקְרִי עַבְדָא הוּ דְּמָשִׁיחָא׃ 23 [p]בִּרְסִיָא [q]אֶזְדַּבְּנְתּוּן לָא [r]תְּהֲוֹן
עַבְדָא דַּבְּנֵינָשָׁא׃ 24 כְּלְנָשׁ בְּמָדֵם דַּאִתְקְרִי אֲחֵי בֵּהּ נְקַוֵּא לְוָת אֱלָהָא׃ [s]דְּסַחֲרְתָּא קְרִישְׁתָּא יב 25 עַל בְּתוּלָתָא
דֵּין [t]פּוּקְדָנָא מִן אֱלָהָא לָא אֲחִיד אֲנָא [u]מְלַבָּא דֵּין יְהִב אֲנָא אֵיךְ גַּבְרָא [v]דְּאִתְחַנַּנְתּ מִן אֱלָהָא [w]דְּאֶהְוֵא [x]מְהֵימַן׃

[a] קְרָא [b] קְהָלִים [c] קְרָא [d] חֲפַךְ [e] לְעָרְלָה ב מילה [f] גְּזֵר [g] פְּקַד [h] קְרָא [i] קַוָּא עמ׳ ל׳ הה נאל׳ן [j] דְּרַר [k] גְּבָא [l] פְּלַח שמש [m] קְרָא [n] חֲרַד [o] בחיר [p] זַבֵּן [q] חָוָא [r] סְהַד ב מאזה ב עצה [s] חַנַּן [t] חָוָא [u] הֵימַן

26 * ܡܫܬܥ ܐܢܐ ܕܛܒܐ ܗܘܐ ܡܛܠ ܥܢܝܘܬܐ ܕܙܒܢܐ. ܡܛܠܬܐ ܐܝܟܢܐ ܕܛܒ ܠܒܪܢܫܐ ܕܗܟܢܐ ܗܘܐ ;

27 * ܐܬܩܛܪ ܐܢܬ ܠܐܢܬܬܐ ܕܬܒܥܐ ܠܡܬܪܚܩ ܡܢܗ. * ܐܢܬ ܕܫܪܝܬ ܡܢ ܐܢܬܬܐ ܕܬܒܥܐ ܠܡܬܪܚܩ ;

28 * ܐܦܠܘ ܕܢܣܒ ܐܢܬ ܐܢܬܬܐ ܠܐ ܚܛܝܬ. ܘܐܦܠܘ ܕܢܣܒ ܒܬܘܠܬܐ ܠܐ ܚܛܝܬ. ܒܪ ܕܢܣܒ ܠܐ ܚܛܝܬ. ܐܠܐ ܕܢܣܒ ܐܢܬ ܠܐ ܚܛܝܬ. ܘܠܐ ܕܢܣܒ ܒܬܘܠܬܐ ܠܐ ܚܛܝܬ. ܐܠܐ ܕܢܣܒ ܐܢܬ ܠܐ ܚܛܝܬ. ܘܠܐ ܕܢܣܒ ;

29 * ܘܗܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܚܝ. ܕܙܒܢܐ ܡܟܝܠ ܗܘܐ ܕܢܗܘܘܢ ܐܢܫܐ ܕܠܗܘܢ ܐܢܬܬܐ ܐܝܟ ܕܠܐ ܠܗܘܢ ;

30 * ܘܐܢܫܐ ܕܒܟܝܢ ܐܝܟ ܕܠܐ ܒܟܝܢ. ܘܐܢܫܐ ܕܡܙܕܚܢܝܢ ܐܝܟ ܕܠܐ ܡܙܕܚܢܝܢ. ܘܐܢܫܐ ;

31 * ܕܡܙܒܢܝܢ ܠܥܠܡܐ ܗܢܐ ܐܝܟ ܕܠܐ ܡܙܒܢܝܢ. ܠܐ ܡܛܠ ܕܥܒܪ ܗܘ ܫܘܪܝ ܥܠܡܐ ܗܢܐ. ;

32 * ܗܟܝܠ ܕܨܒܐ ܐܢܐ ܕܬܗܘܘܢ ܠܐ ܡܬܬܪܥܝܢ. ܕܠܐ ܡܬܬܪܥ ܠܡܪܝܐ ܡܕܥܐ ܡܕܡ ܕܠܡܪܝܗ ;

33 * ܕܡܬܬܪܥ ܠܐܢܬܬܐ ܡܬܬܪܥ ܠܡܪܝܐ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ ܐܝܟ ܕܢܣܒ ;

34 * ܘܡܬܪܝܢ ܐܝܬ ܠܐܢܬܬܐ ܕܠܐ ܒܥܠܐ. ܕܒܬܘܠܬܐ ܡܬܬܪܥ ܠܡܪܝܗ ܕܢܩܘܡ ܩܕܝܫܬܐ ;

ܒܦܓܪܐ ܘܒܪܘܚܐ. ܘܐܢܬܬܐ ܕܢܣܒ ܡܬܬܪܥ ܠܡܪܝܗ ܕܢܣܒ ܠܗ.

ܘܗܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܬܬܝܪ ܠܟܘܢ. ܠܐ ܕܢܫܪܐ ܠܟܘܢ ܦܬܓܐ ;

35 * ܐܠܐ ܕܢܬܩܝܡܘܢ ܠܩܕܡ ܡܪܝܟܘܢ ܒܫܘܝܐ ܕܠܐ ܡܬܬܪܥܝܢ ܠܥܠܡܐ ;

36 * ܘܡܢ ܕܡܬܚܙܐ ܠܗ ܕܡܬܒܙܐ ܥܠ ܒܬܘܠܬܗ ܕܥܒܪ ܥܠ ܙܒܢܗ ܕܠܐ ܢܣܒ ܠܗ ܠܒܪܢܫܐ ܐܝܟ ܕܨܒܐ ܗܘ ܢܥܒܕ ܠܗ ܕܢܣܒ ;

ܠܐ ܡܚܛܐ ܢܣܒ ;

37 * ܘܡܢ ܕܩܐܡ ܒܠܒܗ ܕܠܐ ܐܝܬ ܠܗ ܥܠ ܨܒܝܢܗ ܐܠܐ ܫܠܝܛ ܗܘ ܒܪܝܬܗ ;

ܘܩܝܡ ܒܠܒܗ ܕܢܢܛܪ ܠܒܬܘܠܬܗ ܫܦܝܪ ܥܒܕ ;

38 * ܗܟܝܠ ܕܡܢ ܕܢܣܒ ܠܒܬܘܠܬܗ ܫܦܝܪ ܥܒܕ ;

ܘܡܢ ܕܠܐ ܢܣܒ ܠܒܬܘܠܬܗ ܫܦܝܪ ܥܒܕ ;

26 * Puto itaque bonum esse propter necessi-
tatem temporis, vt satius sit homini sic esse.
27 * Vinctus es cũ vxore, ne quæras diuor-
tium. solutus es ab vxore, ne quæras vxorẽ.
28 * Si autem ducas vxorem, non peccas. Et
si virgo fuerit viri [nupserit], non peccat. Mo-
lestia enim illis est in corpore qui sunt huius-
modi. ego autem vobis parco.
29 * Cæterùm hoc dico, fratres mei, tempus
omninò contractũ esse, vt ij qui habent vxo-
res, sint tanquam non habentes.
30 * Et qui flent, tanquam non flentes: &
qui lætantur, tanquam non lætantes: & qui
emunt, tanquam non possidentes.
31 * Et qui vtuntur hoc mundo, præter æ-
quum vsum non vtantur. Præterit enim
species mundi huius.
32 * Propterea velim vos absque sollicitudi-
ne esse. Qui enim non habet vxorem, curat
quæ sunt Domini sui, quomodo placeat Do-
mino suo.
33 * Qui verò habet vxorem, sollicitus est
de mundo, quomodo placeat vxori suæ.
34 * Porrò differentia est inter mulierem &
virginem. Quæ non est viri [innupta] medi-
tatur in Domino suo, vt sit sancta tum cor-
pore, tum spiritu suo. Quæ autem habet ma-
ritum, cogitat de mundo, quomodo placeat
marito suo.
35 * Hoc autem ad vtilitatem vestram dico,
non vt strangulationem [laqueum] iniicam
vobis, sed vt perseueretis apud Dominum
vestrum in habitu decoro, non curantes de
mundo.
36 * Si quis autem putat se despicatui ha-
beri ob virginem suam, quòd pretereat tem-
pus eius, nec dederit eam viro, con-
gruum est vt det eam: prout voluerit, agat;
non peccat, nubat.
37 * Cæterùm is qui certissimè constituit in
mente sua, neque coactum habet arbitrium,
sed potestatem habet in proprium volunta-
tem, & ita decreuit in corde suo, vt seruet
virginem suam, bene facit.
38 * Itaque & is qui dat virginem suam
[nuptum], benefacit. at is qui non dat vir-
gnem suam, longè melius facit.

26 וסבר אנא דהנא שפירא מטל אנגקא דזבנא דמקח לה לברנשא דהכנא נהוא ;
27 אסיר אנתת באנתתא לא תבעא אנתת מן אנתתא לא חבעא אנתת ואן חסב אנתת בתולתא
לא חבעא שריא אנת מן אנתתא לא חבעא אנתת ואן בתולתא לא חטיא אולצנא גיר בפגר הנוא לאילין דהכנא אנון אנא דין עליכון חאס אנא ;
28 והנא אסר אנא אתיך זבנא מכיל אזדלחז לה דאיליך דאית להון בשא נהוון איך דלית להון ;
29 ואיליך דבכין איך לא בכין ואיליך דחדין איך לא חדין ואיליך דזבנין איך לא מקנין ;
30 ואיליך דמתחשחין
מלמא הנא לא לבר מן זדקא דחשחתא עבר לה גיר אסכימה דעלמא הנא ;
31 מטל הנא אבא אנא דדלא
שהא הוון איגא גיר דלית לה אנתתא רגא ברמרה דאיכנא נשפר למרה ;

26 אמר אנא דהנא שפירא מטל אנגקא דזבנא דמקח לה לברנשא דהכנא נהוא ;
27 אסיר אנתת באנתתא לא תבעא אנתת מן אנתתא לא חבעא אנתת ואן חסב אנתת בתולתא לא חטיא אולצנא גיר בפגר הנוא לאיליך דהכנא אנון אנא דין עליכון חאס אנא ;
28 והנא אסר אנא אתיך זבנא מכיל אזדלחז לה דאיליך דאית להון בשא נהוון איך דלית להון ;
29 ואיליך דבכין איך לא בכין ואיליך דחדין איך לא חדין ואיליך דזבנין איך לא מקנין ;
30 ואיליך דמתחשחין
מלמא הנא לא לבר מן זדקא דחשחתא עבר לה גיר אסכימה דעלמא הנא ;
31 מטל הנא אבא אנא דדלא
שהא הוון איגא גיר דלית לה אנתתא רגא ברמרה דאיכנא נשפר למרה ;

26 a וסבר אנא דהנא שפירא מטל אנגקא דזבנא דמקח לה לברנשא דהכנא נהוא ; 27 b אסיר אנתת באנתתא לא תבעא אנתת מן אנתתא לא חבעא אנתת ואן c חסב אנתת בתולתא לא חטיא אולצנא גיר בפגר הנוא לאיליך דהכנא אנון אנא דין עליכון חאס אנא ; 28 d והנא אסר אנא אתיך זבנא מכיל אזדלחז לה דאיליך דאית להון בשא נהוון איך דלית להון ; 29 e ואיליך דבכין איך לא בכין ואיליך דחדין איך לא חדין ואיליך דזבנין איך לא מקנין ; 30 f ואיליך דמתחשחין
מלמא הנא לא לבר מן זדקא דחשחתא עבר לה גיר אסכימה דעלמא הנא ; 31 g מטל הנא אבא אנא דדלא
שהא הוון איגא גיר דלית לה אנתתא רגא ברמרה דאיכנא נשפר למרה ;

a שהא הוון איגא מן לשון יון פוב יותר b נסב c בתולה d חטא e אלץ f בגוף g חוס חדל ; כול
h זדלחז הקאר i בכא j חרא k קדי l חשח m אדקה
n מן לשון יון דסות o יצף השהדל p רגא

26 * Existimo ergo hoc bonum esse pro-
pter instantem necessitatem, quoniam
bonum est homini sic esse.
27 * Alligatus es vxori? noli quærere so-
lutionē. Solutus es ab vxore? noli quæ-
rere vxorem.
28 * Si autem acceperis vxorē, non pec-
casti Et si nupserit virgo, non peccauit.
tribulationem tamen carnis habebunt
huiusmodi. Ego autem vobis parco.
29 * Hoc itaque dico, fratres, tēpus bre-
ue est, reliquum est, vt & qui habēt vxo-
res, tanquam non habentes sint:
30 * Et qui flent, tanquam non flentes:
& qui gaudent, tanquam non gauden-
tes: & qui emunt, tanquam non possi-
dentes:
31 * Et qui vtuntur hoc mundo, tanquā
non vtantur. præterit enim figura hu-
ius mundi.
32 * Volo autem vos sine solicitudine es-
se. Qui sine vxore est, solicitus est quæ
Domini sunt, quomodo placeat Deo.
33 * Qui autem cum vxore est, solicitus
est quæ sunt mundi, quomodo placeat
vxori: & diuisus est.
34 * Et mulier innupta & virgo, cogitat
quæ Domini sunt: vt sit sancta & corpo-
re & spiritu. Quæ autem nupta est, co-
gitat quæ sunt mundi, quomodo pla-
ceat viro.
35 * Porrò hoc ad vtilitatem vestram di-
co: non vt laqueum vobis iniiciam, sed
ad id quod honestum est, & quod facul-
tatem præbeat sine impedimento Do-
minum obsecrandi.
36 * Si quis autem turpem se videri exi-
stimat super virgine sua, quòd sit super-
adulta, & ita oportet fieri: quod vult
faciat, non peccat, si nubat.
37 * Nam qui statuit in corde suo fir-
mus, non habens necessitatem, potesta-
tem autem habens suæ voluntatis, &
hoc iudicauit in corde suo, seruare vir-
ginem suam, bene facit.
38 * Igitur & qui matrimonio iungit
virginem suam, bene facit: & qui non
iungit, melius facit.

26 * νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπαρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν
ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι.
27 * δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυ-
ναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα.
28 * ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς, οὐχ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρ-
θένος, οὐχ ἥμαρτε· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦ-
τοι· ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι.
29 * τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος
τὸ λοιπόν ἐστιν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχον-
τες ὦσι.
30 * καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαίοντες· καὶ οἱ χαίροντες,
ὡς μὴ χαίροντες· καὶ οἱ ἀγοράζοντες, ὡς μὴ κατέ-
χοντες·
31 * καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ καταχρώ-
μενοι. παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.
32 * θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμεριμνοῦς εἶναι. ὁ ἄγαμος, μεριμνᾷ
τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ·
33 * ὁ δὲ γαμήσας, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει
τῇ γυναικὶ μεμέρισται·
34 * καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ
τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γα-
μήσασα, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί.
35 * τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω, οὐχ ἵνα
βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐ-
παρέδρευτον τῷ κυρίῳ ἀπροσπαστῶς.
36 * εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει,
ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιεί-
τω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμείτωσαν.
37 * ὃς δὲ ἕστηκεν ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκην,
ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέ-
κρικεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον,
καλῶς ποιεῖ.
38 * ὥστε καὶ ὁ ἐκγαμίζων, καλῶς ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐκγα-
μίζων, κρεῖσσον ποιεῖ.

---

33 וְאִינָא דְאִית לַהּ אֲנָחְתָא יְצַף דְּעָלְמָא דְּאֵיכַנָא נָשְׁפַּר לַאֲנְחָתֵהּ ׃ 34 פּוּרְשָׁנָא דֵין אִית בֵּינָת אֲנָתְתָא לְבְתוּלְתָא
אִידָא דְּלַגְבְּרָא לָא הֲוָת רְגָיָא בְּמָרָהּ וְחֵיוָא קַדִּישָׁא בְּפַגְרָהּ וְבְרוּחָהּ וְאִידָא דְאִית לַהּ בַּעְלָא רְגָיָא בְּעָלְמָא דְּאֵיכַנָא
חֲשִׁפְרִי לְבַעְלָהּ ׃ 35 הָדָא דֵין לְעוּדְרָנְכוֹן הוּ דְּלָא לְכוֹן אֲמַר אֲנָא לָא הֲוָא מַחֲנוּקִיתָא דְּמֵא אֲנָא לְכוֹן אֶלָּא דְּתֶהֱוֵין
אֲסִינִין לְוָת סְרָכוֹן בְּאַסְכְּמָא שַׁפִּירָא כַּד לָא רְגָיָן אַנְחוּן בְּעָלְמָא ׃ 36 אִן אֱנָשׁ דֵּין סָבַר דְּסָחְכָנוּחַ בְּבְתוּלְתֵהּ
דַּעֲבַר זַבְנָה וְלָא יַהֲבָה לְגַבְרָא וְלָא הִי דְּנָחְלִיהּ אִיךְ דְּצַבָא נָעְבַד לָא חָטֵא חֲזַיָּג ׃ 37 אֵינָא דֵין דְּשַׁרְיָא אִית
פְּסַק בְּרַעְיָנֵהּ וְלָא אִלָּצָא לַהּ צְבוּתָא וְשַׁלִּיט עַל צְבִינֵהּ וְהָכְנָא דֵן בְּלִבֵּהּ דְּנָטַר בְּתוּלְתֵהּ שַׁפִּיר עָבַד ׃
38 וְאֵינָא הָכִי לְדַיְחֵב בְּתוּלְתֵהּ שָׁפִיר עָבַד וְאֵינָא דְּלָא יַהֲב בְּתוּלְתֵהּ יַתִּירָאִית שַׁפִּיר עָבַד ׃

הפרש
l רְגָא חשמל m עָדַר
n חֲנַק o רְמָא חשליך
k חסידים ; ברמות שיבת
m ם שחדלים או הונים
p בֵּזַח q יַהֲב r ראוי הו
s נְתַל t אֵנוּ u באבות
v חק׳ w רְצָא x התפץ
y עָבֵא z נָטַר

39 * Mulier quandiu viuit maritus eius, alligata est per legem: sin obdormierit maritus eius, libera est, vt sit cuius voluerit: tantum in Domino nostro.

40 * Beata autem erit si ita permãserit, meaquidem sententia. Arbitror autem me quoque Spiritum Dei habere.

Quotidie.

CAP. VIII.

1 DE sacrificiis porrò idolorum, scimus nos omnes habere scientiam. Scientia verò inflat, sed dilectio ædificat.

2 * Si quis autem putat se scire aliquid, nihil
3 adhuc nouit prout oportet eum nosse. * Si quis autem diligit Deũ, hic sibi cognitus est ab eo.

4 * De cibo igitur sacrificiorum idolorum, scimus nihil esse idolum in mundo, nec esse Deum alium, præter vnum.

5 * Nam etsi sint qui vocentur Dij, aut in cælo, aut in terra, quemadmodum sunt dij multi, & domini multi:

6 * Nobis tamen noster vnus est Deus, Pater: à quo omnia, & nos in ipso: & vnus Dominus Ieschua Meschicho, per quem omnia, & nos per eum.

7 * Sed non omnibus inest scientia. Sunt enim nonnulli qui in sua conscientia ad hocvsque tempus tanquam idolis immolatum edunt; quumque infirma sit eorum conscientia, con-
8 taminatur. * Cibus autem non dat nobis aditum ad Deum: nec enim si comederimus, abundabimus: nec si non comedamus, quicquam nobis defuturum est.

9 * Videte autem ne facultas illa vestra sit
10 offendiculo infirmis. * Nam si quispiam viderit te, te inquam qui scientia præditus es, accumbentem inter idola, nonne conscientia illius quum sit infirma, confirmabitur vt co-
11 medat ea quæ sunt immolata? * Et peribit per scientiam tuam is qui infirmus est, propter quem mortuus est Meschicho.

12 * Quòd si ita offenderitis in fratres vestros, & vulneraueritis conscientiam infirmorum, in Meschicho ipsum peccatis.

13 * Quamobrem si cibus offendat fratrem meum, in æternum carnem non comedam, ne offendam fratrem meum.

---

39 אנתתא כמא דחי בעלה אסירא הי בנמוסא אן דין נרמך בעלה מחררא הי דתהוא למן דצביא בלחוד במרן:
40 טוביה דין אן תכנא תקנא איך רעיני דילי סבר אנא דין אף אנא דרוחא דאלהא אית בי:

דכליום יג קפלאון ח

1 על דבחא דין דפתכרא ידעינן דבכלן אית ידעתא מחחרא חובא דין בנא: 2 אן אנש דין סבר
דתידע מדם לא עדכיל מדם ידע איך מא דולא לה למדע: 3 אן אנש דין מחב לאלהא הנא אתידע לה מנה:
4 על מאכלתא הכיל דדבחא דפתכרא ידעינן דלא הנא סדם הו פתכרא בעלמא ודלית אלהא אחרין אלא אן
5 אפן גיר אית דמתקרין אלהא או בשמיא או בארעא איכנא דאית אלהא סגיאא וסרותא סגיאא:

6 דמך ישן b מחבאלה
c עבא רעא d חושב
e דבח זבח f אלהים
g יתיע h חתר התפיז
e אהבה f עוד
g נלא ידע f אחב אכל
f זבח אלהי
m ידע n גילה o אף אן
p קרא
q מאדונים

Rom. 7. 2. *Mulier alligata est legi quanto tem- 39
à Lege: cui autem pore vir eius viuit. quòd si dormierit vir
eius, liberata est†: cui vult nubat, tãtùm
in Domino.
*Beatior autem erit, si sic permanserit 40
secundùm meũ consilium. puto autem
quòd & ego Spiritum Dei habeam.

CAP. VIII.

DE iis autem quę idolis sacrificantur, 1
scimus quia omnes scientiam habe- A
mus. Sciẽtia inflat: charitas verò ędificat.
* Si quis autem se existimat scire ali- 2
quid, nondum cognouit, quemadmo-
dum oporteat eum scire.
* Si quis autem diligit Deum, hic 3
cognitus est ab eo.
* De escis autẽ quæ idolis immolan- 4
tur, scimus quia nihil est idolũ in mun- B
do, & quòd nullus est Deus, nisi vnus.
* Nã etsi sunt qui dicantur dij, siue in 5
cælo, siue in terra, (siquidẽ sunt dij mul-
ti, & domini multi) * Nobis tamen vnus 6
illo: Deus Pater, ex quo omnia, & nos in †il-
lum: & vnus Dominus Iesus Christus,
per quem omnia, & nos per ipsum.
* Sed non in omnibus est scientia. 7
cum Quidam autem †cõscientia vsque nunc
idoli, quasi idolothytum manducant: &
conscientia ipsorum cùm sit infirma, C
polluitur.
* Esca autem nos non commendat 8
Deo. Neque enim si manducauerimus,
abundabimus: neque si non manduca-
uerimus, deficiemus.
* Videte autem ne fortè hæc licentia 9
vestra offendiculum fiat infirmis.
* Si enim quis viderit eum qui habet 10
scientiam, in idolio recumbentem: non- D
ne conscientia eius cùm sit infirma, ędi-
ficabitur ad manducandum idolothyta?
Rom. 14. 15. * Et peribit infirmus in tua scientia 11
frater, propter quẽ Christus mortuus est?
* Sic autem peccantes in fratres, & 12
percutientes conscientiam eorum infir-
mam, in Christum peccatis.
Rom. 14. 21. * Quapropter si esca scandalizat fra- 13
trem meum, non manducabo carnem
in æternum, ne fratrem meum scanda-
lizem.

39 * γυνὴ δέδεται νόμῳ ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ.

40 * μακαριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτω μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

η'.

1 * Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν· ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ.

2 * εἰ δέ τις δοκεῖ εἰδέναί τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε καθὼς δεῖ γνῶναι.

3 * εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεὸν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ.

4 * περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς ἕτερος εἰ μὴ εἷς.

5 * καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοὶ, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ γῆς, (ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ, καὶ κύριοι πολλοὶ,)

6 * ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.

7 * ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις. τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται.

8 * βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ θεῷ· οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν· οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα.

9 * βλέπετε δὲ μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη προσκόμμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν.

10 * ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν, ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν;

11 * καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν χριστὸς ἀπέθανεν;

12 * οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τύποντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς χριστὸν ἁμαρτάνετε.

13 * διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

---

7 אֶלָּא לֵית דֵּילַן חַד הוּ אֱלָהָא אֲבָא דְּכֹל מִנֵּהּ וַחֲנַן בֵּהּ וְחַד מָרְיָא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּכֹל בְּאִידֵהּ אַף חַנַן בְּאִידֵהּ׃ 7 אֶלָּא
לָא חֲזָא בְּכֹלְנָשׁ אִית יְדִיעָתָא אִית גַּיר אֲנָשָׁא דַּבְתַּארְחֵהוֹן עַדְמָא לְהַשָּׁא דְּעַל פְּתַכְרָא אֵיךְ דַּדְבִיחָא אָכְלִין וּמִטֹּל דַּבְרִיהָא
תַּארְחֵהוֹן מִתְטַוְּשָׁא׃ 8 מַאכוּלְתָּא דַּיִן לָא מְקָרְבָא לֵן לֶאלָהָא לָא גַּיר אִן אָכְלִינַן מִתְיַתְּרִינַן וְלָא לָא נָאכוֹל מִתְבַּצְּרִינַן׃
9 חֲזוֹ דַּיִן דַּלְמָא שׁוּלְטָנְכוֹן הָנָא נְהֵוֵא חוּקְלָתָא לְכַרְיוּתָא׃ 10 אִן אֱנָשׁ גַּיר נָחֲזִיךְ לָךְ דְּאִית בָּךְ יְדִיעָתָא דַּסְמִיךְ אִנְתְּ
בֵּית פְּתַכְרָא לָא הָא תַּארְתֵּה מִטֹּל דַּכְרִיה הוּ מִשְׁתַּרְרָא לְמֵאכַל דַּדְבִיחָא׃ 11 וַאבֵד לַה בִּידִיעָתָא דִּילָךְ הַו אֵינָא דְּמַרְע
דְּמִטְלַתֵּה מִית מְשִׁיחָא׃ 12 וְאִן הָכְנָא מִסְכְּלִין אַנְתּוּן בַּאחַיְכוֹן וּמְקַפְּחִין אַנְתּוּן תַּארְתְּהוֹן מַרְעָתָא בְּמְשִׁיחָא הוּ
מִסְכְּלִין אַנְתּוּן׃ 13 מִטֹּל הָנָא אִן מַאכוּלְתָּא מַכְשְׁלָא לְאָחִי לְעָלַם בְּסָרָא לָא אֵכוֹל דְּלָא אַכְשֵׁל לְאָחִי׃

[a] תַּאר [b] רְבַח זבח
[c] כְּרָה [d] טְוַשׁ שמא
[e] אֲכַל [f] יְתַר [g] בְּצַר
[h] חֲזָא [i] שְׁלַט [j] תְּקַל
[k] חֲזָא [l] בקאלים
[m] נה נשמתו
[n] שְׁרַר העמיד [o] אֲכַל
[p] מחל
[q] מוּת [r] כַּפַּח [s] מְרַע

CAP. IX.

1 AN non ſum liber? an non ſum Apoſtolus? annon Jeſchua Meſchicho Dominum noſtrum vidi? annon eſtis opus meum in Do-
2 mino meo? * Etſi aliis non ſim Apoſtolus, attamen vobis ſum. Proinde ſigillum Apo-
3 ſtolatus mei vos eſtis: * Et prolatio per ſpi-
4 ritum [defenſio] apud eos qui me cõdemnant, hæc eſt. * Nunquid poteſtatem habemus
5 edendi & bibendi? * Vel nunquid non habemus poteſtatem ſororem mulierem circumducendi nobiſcum, vt & cæteri Apoſtoli, & vt fratres Domini noſtri, & vt Kipho?
6 * Aut ego ſolus & Barnabba non habemus poteſtatem vt non operemur?
7 * Quis eſt qui militet militiam propriis ſumptibus? aut quis eſt qui plantet vineam, & de fructibus eius non edat? Aut quis eſt qui paſcat oues, & de lacte gregis non edat?
8 * Num ſecundùm hominem hæc dico? An
9 non & Lex eadem dicit? * Scriptum eſt enim in Lege Mouſche: Non obligabis os bouis trituranti. Nunquid de boue cura eſt Deo?
10 * Imò notum eſt propter quem hoc dicit: Etenim propter nos ſcriptum eſt: quãdoquidem in ſpe oportet eum arare, qui arat; item qui triturat, ſub ſpe prouentus triturare.
11 * Si nos quæ ſunt ſpiritus, ſeuimus in vobis, magnum eſt ſi nos ex vobis quæ ſunt corporis, metamus?
12 * Quòd ſi alij habent poteſtatem in vos, nonne nos oportet magis habere? Sed non vſi ſumus hac poteſtate: imò omnia ſuſtinemus, ne vlla re impediamus Euangelium Meſchicho.

Commemoratione Antonij & ſociorum eius.

13 * Neſcitis quòd qui in æde ſancta cultui exercent, ex æde ſancta cibum capiunt: &, qui altari ſeruiunt, cum altari participant?
14 * Ita & Dominus noſter præcepit, vt qui Euangelium ſuum prædicant, ex ipſius Euangelio viuant.
15 * Ego verò nullo horum vſus ſum: nec ideò hæc ſcripſi, vt ita fiat in me. Satius enim mihi fuerit vt moriendo moriar, quàm vt quis gloriationem meam inanem reddat.

---

1 לְמָא לָא הַוִּית בַּר חֵרָא אוּלָא הַוִּית שְׁלִיחָא אוּלְיְשׁוּעַ מְשִׁיחָא מָרַן לָא חֲזִית אוּלָא
מְגִיסָן עֲבוֹדִי בְּמָרִי ; 2 וְאִן לָא חֲרִנָא לָא הַוִּית שְׁלִיחָא אֶלָּא לְכוֹן אִיתֵי וְחָתְמָא דְּשְׁלִיחוּתִי אַנְתּוּן אֵנוּן ;
3 וּמִפַּק בְּרוּחַ לְאִילֵין דְּדִינִין לִי הֲנוּ : 4 לְמָא לָא שַׁלִּיט לַן לְמֵאכַל וְלִמְשְׁתֵּא ; 5 אוּ לְמָא לָא שַׁלִּיטְלַן
אִתָּא אַחְתָּא לְסַחְרְכוּ עִמַּן אֵיךְ שְׁרָיָא דְּשְׁלִיחָא וַאֵיךְ אַחֲוֹהִי דְּמָרַן וַאֵיךְ כֵּאפָא ; 6 אוּ אֲנָא בַּלְחוֹד וּבַרְנַבָּא לֵית לַן
שְׁלִיטָנָא דְּלָא נְפַלּוּחַ ; 7 מַנוּ דְּמִפַּלַּח פַּלְחוּתָא בְּנַפְקָתָא דְּנַפְשֵׁה אוּ מַנוּ דְּנָצֵב כַּרְמָא וּמִן פֵּירוֹהִי לָא אֶכֹל אוּ מַאנוּ
דְּחָשֵׁא עָנָא וּמִן חַלְבָא דְּמַרְעִיתֵהּ לָא אֶכֹל ; 8 וְלְמָא אֵיךְ בַּרְנָשָׁא חָלֵין אָמַר אֲנָא הָא אַף נָמוּסָא הָלֵין אָמַר ;
9 כְּתִיב גֵּיר בְּה בְּנָמוּסָא דְּמוֹשֶׁא דְּלָא תְּבַלּוּם תּוֹרָא דְּמַדְרֵךְ לְמָא עַל תּוֹרָא כְּטִיל לֵהּ אֱלָהָא ;

קפאלין ט
מ חרי ' חוא ' חזא
ל אית ש ' נפק ' דון
מ אכל ' שתא ' אחות
ל כרך חור c שאר ' שלש
ל פלח עשה לחם מלחמה
ל נפק ' רעא פרנס
ל צאן
מ רעא ' בלם
מ שור

CAP. IX.

NOn sum Apostolus? Non sum liber? Nonne Christum Iesum Dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in Domino? 1 A

*Et si aliis non sum Apostolus, sed tamen vobis sum. nam signaculum Apostolatus mei vos estis in Domino. 2

* Mea defensio apud eos qui me interrogant, hæc est: 3 *Nunquid non habemus potestatē manducandi & bibendi? 4

* Nūquid non habemus potestatem †sororē mulierculā circūducēdi, sicut & cęteri Apostoli & fratres Dñi, & Cephas? 5

mulierem sororem

* Aut solus ego & Barnabas, non habemus potestatem hoc operandi? 6

* Quis militat suis stipendiis vnquā? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? 7

* Nunquid secundùm hominem hęc dico? An & Lex hæc non dicit? 8

* Scriptum est enim in Lege Moysi: Non alligabis os boui trituranti. Nunquid de bobus cura est Deo? 9 B

Deu. 25. 4. 1. Tim. 5. 18

* An propter nos vtique †dicit? Nam propter nos †scripta sunt. quoniam debet in spe qui arat, arare: & qui triturat, in spe fructus percipiendi. 10 11

hoc vtique

Rom. 15. 27

* Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus? 12

* Si alij potestatis vestræ participes sunt, quare non potius nos? Sed non vsi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi.

Deu. 18. 1

* Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt: & qui altari deseruiunt, cum altari participant? 13 * Ita & Dominus ordinauit iis qui Euangeliū annuntiant, de Euangelio viuere. 14

* Ego autem nullo horum vsus sum. Non autem scripsi hæc, vt ita fiāt in me: bonū est enim mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet. 15 C

θ΄.

1 * Οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ;

2 * εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ.

3 * ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν, αὕτη ἐστί·

4 * μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν;

5 * μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου, καὶ Κηφᾶς;

6 * ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι;

7 * τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει;

8 * μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λέγω; ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει;

9 * ἐν γὰρ τῷ νόμῳ Μωσέως γέγραπται, Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ;

10 * ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ἀροτριῶν ἀροτριᾶν· καὶ ὁ ἀλοῶν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν, ἐπ' ἐλπίδι.

11 * εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν;

12 * εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ.

13 * Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται;

14 * οὕτω καὶ ὁ κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν.

15 * ἐγὼ δὲ οὐδενὶ ἐχρησάμην τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ.

---

10 אֶלָּא יְדִיעָא דְּמָטֶל הוּ אֵמַר וּמְטַלְתֵּן גִּיר [o] אִתְכַּתְּבַת מָטֶל דְּעַל סַבְרָא [p] וְלֵא לֵהּ לְכָרוּכָא [q] דְּנָכְרוּב וַאִינָא דְּסַרְנָךְ
עַל סַבְרָא [r] דַּעֲלָלְתָא׃ 11 אִן חָנַן דְּרוּתָא זְרַעַן בְּכוּן רַבָּא הִי אִן חָנַן מְנַכְּיִן דְּפַגְרָא [s] נְחָצוּד׃ 12 וַאִן לַאתָרְנָא
אִית לְהוּן [t] שׁוּלְטָנָא עֲלֵיכוּן לָא לַן [u] לֵא [v] יַתִּירָאִית אֶלָּא לָא [w] אֶתְחַשְׁחַן בְּשׁוּלְטָנָא הָנָא אֶלָּא כֹּל מִדַּם [x] מְסַיְּבְרִינַן דְּבְסוֹרָם
לָא [b] נְתַכֵּס [c] סְבַרְתֵּה דְמִשְׁיָתָא׃ [d] בְּרוּכְרָנָא דְאַנְטֵנְיוֹס וְחַבְרוּהִי יד
13 לָא יָדְעִין אַנְתּוּן דְּאִילֵין דְּבֵית קוּדְשָׁא פָּלְחִין מִן בֵּית קוּדְשָׁא [e] מְסַתַּיְּבְרִין וְאִילֵין [f] דְּלְמַדְבְּחָא פָּלְחִין עִם מַדְבְּחָא
פָּלְגִין׃ 14 הָכַנָּא אַף מָרָן פַּקַּד דְּאִילֵין דְּסַבְּרְתֵּה [g] מִן סַבְּרְתֵּה [h] נְחוּן׃ 15 אֲנָא דֵין לָא [i] אֶתְחַשְׁחַת בַּחֲדָא
מִן הָלֵין [k] וְלָא מָטֶל הָדָא כְּתִבֵת דְּהָכַנָּא נְהֵוֵא לִי [l] פַּקָּח לִי גִּיר דַּמְּתָ אֲמוּת וְלֵא דְּאֵנָשׁ שׁוּבְחָרִי נְסַרֵק׃

o כתב תקוה p ראוי
q כרב חרש r תבואה
s חצד t שלט u ריך
v יתר w תשח x סיבר
y הכס עכב z בשורתו
a דכר זכר b סיבר זון
c דבח g כרז h חיא
d חשח i כמו ולא ושוב יותר

16 * ܐܦ ܕܡܫܬܟܪ ܐܢܐ ܠܝܬ ܠܝ ܫܘܒܚܐ ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܝ ܗܘܝܐ.
ܘܠܘܝ ܐܢܐ ܕܠܐ ܐܒܫܪ ܠܝ ܐܝܠܐ ܕܐܬܟܪܙ ܠܝ.
17 * ܐܢ ܕܒܨܒܝܢܝ ܗܢܐ ܐܥܒܕ ܐܢܐ ܐܓܪܐ ܐܝܬ ܠܝ ܐܦ ܕܠܐ ܒܨܒܝܢܝ.
ܐܦܠܘ ܕܒܝ ܕܠܐ ܒܨܒܝܢܝ ܡܬܝܗܒ ܠܝ ܬܘܠܝܬܐ ܕܒܝܬܐ.
18 ܡܢܘ ܗܘ ܐܓܪܝ ܕܐܢܐ ܡܫܬܠܡ ܐܢܐ. * ܗܢܘ ܗܘ ܕܠܐ ܐܓܪܐ ܠܝ ܐܝܬ ܠܝ:
ܕܐܦ ܕܐܫܬܡܫ ܐܢܐ ܕܠܐ ܒܚܝܠܐ ܐܚܪܢܐ ܕܢܫܬܡܫ ܒܗ ܠܐ ܐܫܬܡܫ ܒܗ.
19 ܕܠܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܚܪܝܪ ܐܢܐ ܕܠܐ ܢܥܒܕ ܠܟܠܗܘܢ. * ܕܒܗ ܡܬܥܒܕ ܐܢܐ ܠܟܠ
ܕܢܫܪܚ ܠܟܠ. ܠܝܗܘܕܝܐ ܗܘܝܬ ܠܝܗܘܕܝܐ ܕܢܫܪܚ ܠܝܗܘܕܝܐ.
20 * ܠܐܢܘܢ ܕܒܢܡܘܣܐ ܐܝܟ ܕܒܢܡܘܣܐ ܗܘܝܬ. ܕܠܐ ܒܢܡܘܣܐ
21 ܠܝܗܘܢ. * ܠܐܢܘܢ ܕܠܐ ܢܡܘܣܐ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܠܐ ܢܡܘܣܐ ܐܢܐ
ܠܐܢܘܢ ܕܒܢܡܘܣܐ. ܘܠܐܢܘܢ ܕܠܐ ܢܡܘܣܐ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܠܐ
ܢܡܘܣܐ ܠܐܢܘܢ ܕܒܢܡܘܣܐ ܕܡܫܝܚܐ ܐܢܐ ܕܠܐ ܢܡܘܣܐ ܠܝ ܐܦ ܕܠܐ
ܢܡܘܣܐ ܠܝ ܐܢܐ ܕܠܐ ܢܡܘܣܐ ܠܝ ܐܝܟ ܕܢܫܪܚ ܠܟܠ ܕܢܫܪܚ ܠܟܠ.
22 * ܠܐܢܘܢ ܕܚܠܫܐ ܗܘܝܬ ܠܝ ܐܝܟ ܕܚܠܫܐ. ܠܟܠ ܡܢ ܟܠ ܗܘܝܬ ܠܝ ܐܝܟ
23 ܕܢܫܪܚ ܠܟܠ. * ܘܗܢܘ ܕܥܒܕ ܐܢܐ ܠܡܗܘܐ ܡܫܬܬܦ ܒܛܒܬܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ
ܐܢܐ: ܕܠܡܐ ܕܢܬܬ ܠܝ ܡܢ ܛܒܬܗ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ ܠܡܗܘܐ ܡܫܬܬܦ ܒܗ.
24 * ܠܐ ܡܕܥܝܬܘܢ ܕܒܪܝܬܐ ܕܪܗܛܐ ܪܗܛܝܢ ܟܠܗܘܢ ܐܦܠܘ ܗܢܘ ܕܢܣܒ
ܟܠܝܠܐ ܡܢ ܐܦܠܘ ܗܢܘ ܕܢܣܒ. ܠܡܢܐ ܕܗܟܢܐ ܪܗܛܘ ܕܬܬܩܛܠܘܢ.
25 ܘܟܠ ܕܡܬܩܛܠ ܡܢ ܟܠ ܡܕܡ ܡܬܩܛܠ. * ܗܠܝܢ ܕܢܣܒܘ ܕܢܣܒܘ
ܟܠܝܠܐ ܕܠܐ ܡܬܒܠܐ. ܐܢܚܢܢ ܕܠܐ ܡܬܒܠܐ ܐܦܠܘ ܕܢܣܒ ܟܠܝܠܐ
ܕܠܐ ܡܬܒܠܐ. ܗܟܢܐ ܕܐܪܗܛ ܐܢܐ ܕܠܐ ܐܬܚܒܠ ܠܐܘܪܝܐ.
26 * ܐܢܐ ܗܟܢܐ ܪܗܛܝܢ ܐܢܐ ܕܠܐ ܡܢ ܠܐ ܡܕܥ ܠܐ ܡܢ ܠܐ
ܡܬܚܙܐ ܠܝ ܠܐ ܡܢ ܠܐ. ܡܢ ܗܟܢܐ ܡܬܚܒܠ ܐܢܐ ܕܠܐ ܡܢ ܠܐ ܡܢ ܠܐ
ܠܐܘܪܝܐ ܕܐܝܢܐ.
27 * ܐܠܐ ܩܛܝܢ ܡܢ ܩܛܝܢ ܐܢܐ ܡܫܥܒܕܝܢ ܐܢܐ:
ܕܠܡܕܡ ܐܢܐ ܠܡܬܝܐ ܐܚܝܢ ܠܐ. ܐܢܐ ܡܬܩܛܠ
ܠܡܢܐ ܕܠܐ ܐܢܐ.

ܡܫܬܬܦ ܒܛܒܬܐ ✣ ✣ ✣

ܦܪܩܐ ✣ ✣ ✣

1 * ܗܠܝܢ ܕܐܢܐ ܕܒܝ ܕܠܐ ܕܢܗܘܘܢ ܐܚܝ: ܕܐܒܗܬܝ ܕܟܠܗܘܢ
ܠܘܬ ܡܘܫܐ ܗܘܘܢ. ܘܟܠܗܘܢ ܥܒܪܘ ܒܝܡܐ.

Interpr. Syriaca.

16 * *Et si enim euangelizem, nulla est mihi gloriatio, siquidem necessitas mihi incumbit. Væ autem mihi nisi euangelizem.*

17 * *Nam si voluntate mea hoc faciam, mercedem sum habiturus: sin autem non voluntate mea, præfectura domus* [dispensatio] *concredita est mihi.*

18 * *Quænam est igitur merces mea? vt quum euangelizem, sine sumptibus efficiam Euangelium Meschicho, ne abutar ea potestate quæ data est mihi in Euangelio.*

19 * *Quum enim liber sim ab omnibus, omnium seruus effectus sum, vt multos lucri-*
20 *faciam.* * *Et factus sum cum Jihoudæis quasi Jihoudæus, vt Ithoudæos lucrifaciam.*

21 * *Et cum iis qui sunt sub Lege, factus sum quasi sim sub Lege, vt eos qui sunt sub Lege lucrifaciam: iis autem qui Legem non habet, factus sum quasi sine Lege (quamuis non sim Deo sine Lege, sed in Lege Meschicho) vt & eos qui sine Lege sunt, lucrifaciam.*

22 * *Factus sum cum infirmis quasi infirmus, vt infirmos lucrifaciam. Omnibus omnis factus sum, vt omnes seruem.*

23 * *Hoc autem ago, vt fiam particeps Euangelij.*

24 * *Nescitis quòd qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, at vnus accipit sibi victoriam? Sic currite vt assequamini.*

25 * *Quisquis enim certamen agit, ab omni re continet mentem suam: & illi quidem qui currunt vt accipiant coronam corruptibilem, nos autem incorruptibilem.*

26 * *Itaque ego sic curro, non tanquam ad rem incognitam: et sic decerto, non tanquam aerem feriens:*

27 * *Sed ipsum corpus meum subiicio, ac in seruitutem redigo, ne fortè quum alijs predicauerim, ipse reprobus euadam.*

Oblatio infra Epiphaniam.

CAP. X.

1 *VElim autem vos scire, fratres mei, omnes Patres nostros sub nube fuisse, & omnes per mare transisse:*

16 אף דמסבר אנא גיר ליתלי שובחרא קטירא גיר סים עלי ויי לי דין אלא אסבר ; 17 אן גיר בצביני הדא
מתר אנא אגרא אית לי אן דין דלא בצביני רבת ביתותא הו מהימן אנא ; 18 אינא הו הכיל אגרי דכד מסבר
אנא לא נפקתא אעבדיה לסברתה דמשיחא ולא אהחשח בשולטנא דיהב לי בואנגליון ; 19 כד מחרר אנא
מן כלהין לכלנש שעבדת נפשי דלסגיאא אחר ; 20 והויתעם יהודיא איך יהודיא דליהודיא אחר ;
שם דחיית נמוסא אנון הוית איך דחיית נמוסא דלאיליין דחיית נמוסא לית
לחן הוית איך דלא נמוסא כד לא איתי לאלהא דלא נמוס אלא כנמוסה דמשיחא דאף להנון דדלא נמוס אנון אחר ;
21 הוית עם כריהא איך כריהא דלכריהא אחר לכלנש כל הויה דלכלנש אחיא ;

ע סבר בשרש ו וכתרגום
ב סום ג עבא חפץ
ד עושה ה שכר * בחפצי
ו שלטון של בית
ז חימן ח שכרי ט נפל
י עבר יא לבשורה יב חשת
יג שלט יד בבשורה טו
לשון יון טז מחבאל
יז שעבר העביד יח יתר
יט שתחה תורה

CAP. X.

Interpr. Syriaca.

16 * Nam & si euangelizauero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: vę enim mihi est, si non euangelizauero.

17 * Si enim volens hoc ago, mercedem habeo. si autē inuitus, dispensatio mihi credita est.

18 * Quæ est ergo merces mea? Vt Euangelium prædicans, sine sumptu ponam Euangelium; vt non abutar potestate mea in Euangelio.

19 * Nam cùm liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, vt plures lucrifacerem.

20 * Et factus sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer.

21 * Iis qui sub Lege sunt, quasi sub Lege essem (cùm ipse non essem sub Lege) vt eos qui sub Lege erant, lucrifacerem: iis qui sine Lege erant, tanquam sine Lege essem, (cùm sine Lege Dei non essem: D sed in lege essem Christi) vt lucrifacerem eos qui sine Lege erant.

22 * Factus sum infirmis, infirmus, vt infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos.

23 * Omnia autem facio propter Euangelium, vt particeps eius efficiar.

24 * Nescitis quòd ij qui in stadio currunt, omnes quidem currunt: sed vnus accipit brauium? Sic currite vt comprehendatis.

25 * Omnis †autem qui in agone cōtendit, ab omnibus se abstinet; & illi quidem vt corruptibilē coronam accipiant: nos autem incorruptam.

enim

26 * Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aërem verberans:

27 * Sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicauerim, ipse reprobus efficiar.

CAP. X.

1 Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam Patres nostri omnes sub nube A fuerunt, & omnes mare transierunt.

Exod. 13. d. 31

16 * ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ δέ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι.

17 * εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι.

18 * τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

19 * ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω.

20 * καὶ ἐγενόμην τοῖς ἰουδαίοις ὡς ἰουδαῖος, ἵνα ἰουδαίους κερδήσω·

21 * τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος (μὴ ὢν ἄνομος θεῷ, ἀλλ' ἔννομος χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους.

22 * ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω.

23 * τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι.

24 * οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτω τρέχετε ἵνα καταλάβητε.

25 * πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται· ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον.

26 * ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως· οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων·

27 * ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

ι'.

1 * Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον·

---

23 הוא דין עבד אנא מטל דאתהוא שותפא לסברתא ׃ 24 לא ידעין אנתון דאילין דבאסטדיון רהטין
כלהון הו רהטין אלא חד הו נסב לה זכותא הכנא רהטו איך דתרכון ׃ 25 כל אנש גיר דאגונא עבד
מן כל מדם אחד רעיבה והלין דנסבון כלילא דמתחבל חנן דין דלא מתחבל ׃ 26 אנא הכיל הכנא רהט
אנא לא הוא איך דעל מדם ולא ידיע והכנא מתכתש אנא לא הוא איך הו ולא אר כתש ׃
27 אלא פגרי הו כבש אנא ודמשעבד אנא ודלמא אנא לאחרנא אכרזת אנא קנופי אסתלא לי ׃

דקירבא דבית רנחא יח קפלאון ׃

1 צבא אנא דין דחדעון אחי דאבהין כלהון תחות ענגא הוו וכלהון בימא עברו ׃

* הוא שמף חבר
* לבשורה × מן לשון יון
* רהט רוץ * זכא נצח
* אגרדך חשב * אגונא
קרבא מן לשון יון
* רעא * רהט * נסב
* עשרה
* כתש נלחם * אר
דרש ו ומענין
* כרז עצמי * סלא

2 * Et omnes per Mousche baptizatos esse in nube & in mari:

3 * Et omnes eundem cibum spiritualem

4 comedisse: * Et omnes eundem potum spiritualem bibisse. (bibebant enim de petra spirituali, quæ cum ipsis veniebat; Petra autem illa, erat ipse Meschicho.)

5 * Sed non multitudinem eorum gratè habuit Deus. corruerunt enim in deserto.

6 * Hæc autem figura nobis fuerunt, ne simus cupidi malorum, quemadmodum illi cupidi fuerunt.

7 * Nec etiam idololatræ simus, sicut ex iis nonnulli fuerunt, quemadmodum scriptum est: Sedit populus vt ederet ac biberet, & surrexerunt vt nugarentur.

8 * Neque scortemur, sicut ex iis nonnulli scortati sunt, & ceciderunt vno die vigiti & tria millia.

9 * Neque tentemus Meschicho, sicut & ex ipsis [nonnulli] tentarunt, quos enecarunt

10 serpentes. * Neque obmurmuretis, sicut ex iis [nonnulli] obmurmurarunt, & perierunt per corruptorem.

11 * Hæc omnia quæ contingebant illis, in figuram nostri fiebant, & scripta sunt propter eruditionem nostram, ad quos finis seculorum peruenit.

12 * Proinde qui putat stare, caueat ne cadat.

13 * Tentatio vos non inuadit, nisi humana: fidelis est autem Deus, qui non laxabit vos, vt tentemini supra id quod potestis. imò faciet cum tentatione vestra prouentum, quò possitis perferre.

Matutinis Feriæ v. Secretorum.

14 * Propterea dilectissimi mei, fugite à cultu idolorum.

15 * Vt sapientibus dico, vos iudicate quod

16 dico. * Calix ille laudis cui benedicimus, nonne communicatio est sanguinis Meschicho? & panis ille quem frangimus, nonne est communicatio corporis Meschicho?

17 * Quemadmodum igitur vnus est panis ille, ita & nos omnes vnum sumus corpus: siquidē nos omnes ex vno illo pane accipimus.

18 * Videte Israel qui est secundum carnem, nonne illi qui edunt victimas, sunt participes altaris?

---

2 וכלהון בידא משה עמדו בענגא ובימא ׃ 3 וכלהון חדא מאכולתא דרוחא אכלו ׃ 4 וכלהון חד משתיא
דרחתא אשתיו שתין הוו גיר מן כאפא דרוחא דאתיא הות עמהון כאפא דין הי הוא משיחא ׃ 5 אלא לא הוא
בסתאהון איטבי אלהא נפלו גיר במדברא ׃ 6 הלין דין טופסא לן הוו הוון דלא הוין רגין בישתא איכנא דהנון
רגין ואף לא נהוא פלחי פתכרא איכנא דאף מנהון פלחו איך דכתיב עמא למאכל ולמשתא וקמו למשתעיו ׃
7 אף לא נהוא איכנא דמנהון זניו ונפלו בחד יומא עסרין ותלתא אלפין ׃ 9 ולא נבסא למשיחא איכנא
דאיסתהון עסיו ואבדו אנון חויתא ׃ 10 אף לא תרטנון איכנא דמנהון רטנו ואבדו באידי מחבלנא ׃
11 הלין כלהין דנדשי להון לטופסן הוי ואתכתב מטל מרדותא דילן דתרתהון דעלמא עלין מטית ׃

d נסבלו
e אכל שתא
f אתא
g אבן נהמרבם
h עבא רוח דמות
i רגג שוק רעים
k עבדי גלולים
l יתב אכל שתא
m קום שעא שחק
n זנא זנה
o נפא אכר
p נחשים

Num.9. c.18 Exo.14. c.22 Exod.16 d.15. Exod.17 b.6 Num.20 b.10. b.11

2 * Et omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari:

3 * Et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt, 4 * Et omnes eundem potum spiritalem biberunt: (bibebant autem de spiritali, consequente eos petra: petra autem erat Christus.) B

5 * Sed non in pluribus eorũ beneplacitum est Deo: nã prostrati sunt in deserto.

Num.26 c.65

6 * Hæc autem in figura facta sunt nostri, vt non simus concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt.

Num.11 a.4. b.5 Psal.105 b.14 Exod.32 b.6 Num.25 a.2

7 * Neque idololatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis: quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.

8 * Neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt. & ceciderunt vna die viginti tria millia.

9 * Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentauerunt, & à serpen C tibus perierunt.

Num.21 b.5.b.6 Num.11 c.32.34. c.37

10 * Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.

11 * Hæc autem omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autẽ ad correptionem nostram, in quos fines seculorum deuenerunt.

12 * Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. 13 * Tentatio vos non †apprehendit, nisi humana. fidelis autẽ Deus est, qui non patietur vos tentari supra id D quod potestis: sed faciet etiã cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.

apprehendat,

14 * Propter quod, charissimi mihi, fugite ab idolorum cultura.

15 * Vt prudentibus loquor. vos ipsi iudicate quod dico.

16 * Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frangimus, nõne participatio corporis Domini est?

17 * Quoniam vnus panis, †vnum corpus multi sumus: †omnes qui de vno pa E ne †participamus.

& nam & de vno ca lice

18 * Videte Israel secundùm carnem: nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?

2 * καὶ πάντες εἰς τὸν μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ·

3 * καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον·

4 * καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ χριστός.

5 * ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

6 * ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν.

7 * μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.

8 * μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες.

9 * μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν χριστόν, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο·

10 * μηδὲ γογγύζετε, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ.

11 * ταῦτα δὲ πάντα τύποι συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατέντησαν.

12 * ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.

13 * πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε· ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δυνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν.

14 * Διό, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας·

15 * ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὃ φημι.

16 * τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ χριστοῦ ἐστί; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ ἐστιν;

17 * ὅτι εἷς ἄρτος, εἷς σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν.

18 * βλέπετε τὸν ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας, κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσί;

---

12 זָהַר כְּפָל נְסָא
13 מִטָּא חַיְמָן רְפָא
14 נְפַק שְׁבַח יהוה
15 סַיְבַר סבל רְזָא הסתרות
16 עבודה זרה
17 דוּן וְרָא גַּרְדָּ
18 שִׁתַּף אִית יש קְצָא
קצץ גוף

מִכֵּיל מַן דְּסָבַר דְּקָם נְזְדַהַר דְּלָא נְפַל ׃ 13 נְסָיוֹנָא לָא מִטִּיכוֹן אֶלָּא דַּבְנֵי נָשָׁא מְהֵימַן הוּ דִּין אֱלָהָא דְּלָא
נַרְפֵּיכוֹן דְּהִתְנַסּוֹן יַתִּיר מִן מַדְמֵה דַּמְצִין אַנְתּוּן אֶלָּא נַעְבֵד לְנִסְיוֹנְכוֹן מַפְּקָנָא אֵיכָנָא דְּתֶשְׁכְּחוּן לְמִסְבְּרוּ ׃
דְּצַפְּרָא דְּחַמְשָׁא דְּאַרְזָא יוֹ
14 מֶטֶל הָנָא חַבִּיבַי עָרוּקוּ מִן פּוּלְחָנָא דְּפַחֲכְרָא ׃ 15 אֵיךְ דְּלְחַכִּימָא אֲמַר אֲנָא דּוּנוּ אַנְתּוּן מַדְמֵי דְּאַמַּר אֲנָא ׃
16 כָּסָא הוּ רְהוּדְיָתָא דְּמְבָרְכִינַן לָא הֲוָא שׁוּתְּפוּתָא אִיתַוּהִי דְּדַמָּהּ דַּמְשִׁיחָא וְלַחְמָא הוּ דְּקָצִינַן לָא הֲוָא שׁוּתְּפוּתָא
אִיתַוּהִי דְּפַגְרֵהּ דַּמְשִׁיחָא ׃ 17 אֵיכָנָא הָכִיל דְּחַד הוּ לַחְמָא הוּ הָכָנָא כֻּלָּן חַד חָנָן פְּגַר כֻּלָּן גֵּיר מִן הוּ הוּחַד לַחְמָא
נָסְבִינַן ׃ 18 חֲזוּ לְיִסְרָאֵל דְּבִבְסַר לָא הֲוָא אִילֵין דְּאָכְלִין דְּבְחֵא הֲוִין שׁוּתְּפָא לְמַרְבְּחָא ׃

19 * ܡܢܘ ܗܟܝܠ ܐܡܪ ܐܢܐ ܕܡܕܡܐ ܕܒܝܬ ܐܝܕܘܠܐ ܡܕܡ ܗܘܐ ܐܘ
20 ܕܒܝܬ ܐܝܕܘܠܐ ܡܕܡ ܗܘܐ ܗܘ ܠܐ ܠܐ * ܐܠܐ ܗܘ ܕܡܕܡ
ܕܡܩܪܒܝܢ ܠܫܕܝܐ ܩܪܒܝܢ ܗܘ ܕܡܕܡ ܠܐ ܠܐܠܗܐ ܠܐ ܕܡ
21 ܕܐܢܬܘܢ ܕܗܘܘܢ ܚܒܪܐ ܩܪܒܝܢ. * ܠܐ ܡܨܥܝܢܝܢ
ܟܐܣܐ ܕܡܪܝܢ ܘܟܐܣܐ ܕܫܕܝܐ ܡܨܥܝܢܝܢ ܠܡܫܬܐ ܘܠܡܫܬܐ
ܕܫܕܝܐ ܠܐ ܡܨܥܝܢܝܢ ܠܡܫܬܐ ܕܡܪܝܢ ܘܠܡܫܬܐ ܕܫܕܝܐ
22 ܠܐ ܡܨܥܝܢܝܢ. * ܗܐ ܢܩܢܐ ܠܡܪܝܐ ܕܥܠ ܩܢܝܬܐ ܕܡܢ ܩܘܝܡܝܢ
ܩܘܝܡܝܢ. ܩܢܝܢ ܠܡܪܝܐ ܕܥܠ ܩܢܝܬܐ ܕܡܢ ܩܘܝܡܝܢ: ܟܠ ܡܕܡ
23 ܫܪܝܐ ܠܝ. ܐܠܐ ܠܐ ܟܠ ܡܕܡ ܡܬܩܢ. * ܟܠ ܡܕܡ
ܫܪܝܐ ܠܝ. ܐܠܐ ܠܐ ܟܠ ܡܕܡ ܡܒܢܐ.
24 * ܠܐ ܐܢܫ ܕܢܒܥܐ ܕܝܠܗ ܐܠܐ ܕܠܚܕܐ ܕܕܡܝܢ.
25 * ܟܠ ܡܕܡ ܕܡܙܒܢ ܒܫܘܩܐ ܡܬܟܠ
26 ܐܟܘܠ. ܘܠܐ ܡܫܬܐܠ ܥܠ ܡܕܡ ܛܒܐ. * ܕܠܡܪܝܐ ܗܝ
27 ܕܐܪܥܐ ܘܡܠܝܬܗ. * ܐܢ ܐܢܫ ܕܝ ܠܟ ܡܙܡܝܢ ܠܡܐܟܠ ܥܡ
ܠܐܝܠܝܢ ܘܨܒܝܬܘܢ ܠܡܐܙܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܡܬܩܢ ܠܟܘܢ ܟܠܘ
ܩܢܝܬܐ. ܠܡܫܬܐܠ ܥܠ ܡܕܡ ܛܒܐ. ܠܐ ܡܫܬܐܠ ܥܠ ܡܕܡ ܕܠܟ ܩܢܝܬܐ
ܐܠܐ ܕܡܕܡ ܕܡܬܩܢ ܠܟܘܢ ܠܡܫܬܐ ܕܫܕܝܐ ܘܠܡܫܬܐ ܕܡܪܝܐ
28 * ܐܢ ܐܢܫ ܐܡܪ ܠܟܘܢ ܗܢܐ ܕܡܙܒܢ ܗܘ ܠ
ܠܐ ܡܨܥܝܢ. ܡܛܠ ܗܘ ܕܐܡܪ ܠܟܘܢ ܡܛܠ ܠܐ ܡܨܥܝܢ.
29 * ܠܐ ܠܐ ܕܝ ܐܢܐ ܠܝ ܗܘܐ ܕܡܬܩܢ. ܐܠܐ ܕܕܝܢ ܕܐܚܪܢ.
ܠܡܢܐ ܢܗܘܐ ܚܐܪܬܝ ܡܛܠ ܠܐ ܕܐܚܪܢ ܕܐܝܬ ܠܝ.
30 * ܠ ܐܢ ܐܢܐ ܡܫܬܡܫ ܒܛܝܒܘܬܐ ܠܡܢܐ ܩܠܠ ܡܕܡ
31 ܐܢܐ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܢܐ ܡܘܕܐ ܐܢܐ. * ܠ ܐܢܬܘܢ ܐܠܗܐ
ܗܘܝܬܘ ܠ ܠ ܫܘܡܠ ܐܠܗܐ. ܠ ܡܕܡ ܕܬܥܒܕܘܢ
ܐܠܗܐ: ܡܢܡܕܡ ܕܬܥܒܕܘܢ ܕܬܗܘܐ ܕܒܝܬ ܐܝܕܘܠܐ
32 ܕܬܥܒܕ. * ܘܠ ܠܝܗܘܕܝܐ ܗܘܘ ܠܝܘܢܝܐ ܠܐ ܕܐܪܡܝܐ
33 ܠܥܡܐ ܕܐܠܗܐ * ܐܦ ܐܢܐ ܕܟܠ ܡܕܡ
ܡܪܥܐ ܠܟܠܗܘܢ ܠܐ ܡܒܥܐ ܠܝ ܡܕܡ ܕܠܝ ܛܒܐ
ܐܠܐ ܡܕܡ ܕܡܬܩܢ ܠܣܓܝܐܝܐ ܛܒܐ ܕܢܫܬܒܚܘܢ ܠܗ ܠ

ܦܪܩܐ ܝܕܝܥܐ ܕܡܪܝܐ ✣ ܝܐ ✣

1 * ܐܬܘܡܘ ܕܝ ܐܝܟ ܐܢܐ ܕܡܫܝܚܐ.
2 * ܡܫܒܚ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܚܝ ܕܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܝ ܬܕܟܪܘܢ
ܠܝ ܘܐܝܟ ܕܡܫܠܡܬܐ ܠܟܘܢ ܡܛܪܬܐ ܬܛܪܘܢ.

19 * *Quid ergo dico? idolum aliquid esse? aut immolatum idolo, esse aliquid? Minimé.*
20 * *Sed illud ipsum quod immolant prophani, dæmoniis immolant, & non Deo. Nolim autem vos esse socios dæmoniorum.*
21 * *Non potestis bibere calicem Domini nostri, & calicem dæmoniorum: non potestis participes esse mensæ Domini nostri, et mensæ dæmoniorum.*
22 * *An prouocando prouocamus ad zelotypiam Dominum nostrum? num fortiores illo sumus? Omnia mihi licent, sed non omnia conducunt.*
23 * *Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant.*
24 * *Nemo quod proprium est quærat, sed quisque etiam quod proximi sui est.*
25 * *Quicquid in macello venundatur, comedite absque disquisitione propter conscien-*
26 *tiam.* * *Domini enim est terra cum plenitudine eius.*
27 * *Quòd si quispiam ex Ethnicis inuitauerit vos, & volueritis ire, quicquid apponetur vobis, edite, absque disquisitione propter conscientiam.*
28 * *Sin aliquis dixerit vobis, Hoc immolatum est; ne comedatis, tum propter eum qui dixerit vobis, tum propter conscientiam.*
29 * *Conscientiam autem dico non tuam, sed illius qui dixerit. Cur enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia?*
30 * *Si ego per gratiam vtor, cur ego conuitiis proscindor, pro quo gratias ago?*
31 * *Siue igitur editis, siue bibitis, siue quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.*
32 * *Sine offendiculo estote Iihoudæis, & Aramæis* [Gentilibus], *& Ecclesiæ Dei.*
33 * *Prout & ego per omnia omnibus placeo: & non quæro quod mihi conducit, sed quod conducit multis, vt seruentur.*

CAP. XI.

1 E*Stote mihi similes, sicut & ego ipsi Meschicho.*
2 * *Laudo autem vos, fratres mei, quòd per omnia memores mei sitis: & sicut tradidi vobis, præcepta tenetis.*

---

17 סְנָא וְכֵיל אֲמַר אֲנָא דְּפִתְכָּרָא מִדַּם אִיתַוּהִי אוֹ דְּכִחָא דַּפִּתְכָּרָא מִדַּם הוּלָא ׃ 20 אֶלָּא הַו מִדַּם דְּדַבְּחִין
וְנַעֲבֵד לְשֵׁאדָא הוּ דְּכִחִין וְלָא לַאלָהָא לָא דֵּין צַבֵּא אֲנָא דְּתֶהֱוֹון שׁוּתָפֵא לְשֵׁאדָא ׃ 21 לָא מִשְׁכְּחִין אַנְהוּן דְּתִשְׁתּוּן
כָּסָא דְּמָרָן וְכָסָא דְּשֵׁאדָא וְלָא מִשְׁכְּחִין אַנְהוּן דְּתֶהֱוֹון שׁוּתָפֵא לְמַדְבְּחָא דְּמָרָן וְדַבְּחָא דְּשֵׁאדָא ׃ 22 אוֹ דְּלָמָא
לְאַלְמָרֵם מְקַנְּאִין לְמָרָן דְּלָמָא חֲסִינִינָן מִנֵּהּ כָּל מִדַּם שַׁלִּיט לִי אֶלָּא לָא כָּל מִדַּם פָּקַח ׃ 23 כָּל מִדַּם שַׁלִּיט לִי אֶלָּא
לָא כָּל מִדַּם מְבַנֵּא ׃ 24 לָא אֲנָשׁ דְּנַפְשֵׁהּ נְהַוֵא בְּעָא אֶלָּא כְּלִנְשׁ אַף דְּחַבְרֵהּ ׃ 25 כָּל מִדַּם דְּמִזְדַּבַּן בְּמַקְלִין
אֲכוֹלוּ וְלָא עוֹקְבָא מִטָּל תְּאַרְתָּא ׃ 26 דְּמָרְיָא הִי גֵּיר אַרְעָא בְּמִלְאֵהּ ׃ 27 אִן אֲנָשׁ דֵּין מִן חַנְפָּא
קָרֵא לְכוֹן וְצַבִּין אַנְהוּן לְמֵאזַל כָּל מִדַּם דְּמֶהֱחֵסִים קָדַמֵיכוֹן אֲכוֹלוּ וְלָא עוֹקְבָא מִטָּל תְּאַרְתָּא ׃

ק זבח ז חכרים ס לשדים
ר שכח יכל ש שתא
ת שתף ש בשולחן
ב טנן קנא ג חסין עזז
ד בנא ה זבן ו מקלין
בית השבחה מן לשון רומי
ז חקר ח נוח הנשמה
ט מלא י צבא יא אזל
יב סום יג תאר

19 * Quid ergo? dico quòd idolis im-
molatum, sit aliquid? aut quòd idolum
sit aliquid?
20 * Sed quæ immolant Gentes, dæmo-
niis immolãt, & non Deo. Nolo autem
vos socios fieri dæmoniorum.
21 * Non potestis calicem Domini bi-
bere, & calicem dæmoniorum: non po-
testis mensæ Domini participes esse, &
mensæ dæmoniorum.
22 * An æmulamur Dominum? Nun-
Eccl. 37. 4.18. Sap. 6. 2.12 quid fortiores illo sumus? Omnia mihi F
licent, sed non omnia expediunt.
23 * Omnia mihi licent, sed non omnia
ædificant.
24 * Nemo quod suum est quærat, sed
quod alterius.
25 * Omne quod in macello venit, man
ducate: nihil interrogãtes propter con-
scientiam.
26 * Domini †est terra, & plenitudo ei⁹.
enim Psal. 18. a.1 49.b.12. ad cor-
27 * Si quis vocat vos infideliũ†, & vul-
nam, tis ire: omne quod vobis apponitur mã-
ducate, nihil interrogãtes propter con-
scientiam. 28 * Si quis autem dixerit,
immo- latiniũ Hoc†immolatum est idolis: nolite man
ducare propter illum qui indicauit, &
propter conscientiam: 29 *Conscientiam
autem dico non tuam, sed alterius. Vt
alia quid enim libertas mea iudicatur ab†a-
liena conscientia?
30 * Si ego cum gratia participo, quid
blasphemor pro eo quod gratias ago?
31 * Siue ergo manducatis, siue bibitis,
Col. 3. c. 17. vel †siue aliud quid facitis, omnia in glo-
riam Dei facite.
32 * Sine offensione estote Iudęis & Gẽ-
tibus, & Ecclesiæ Dei.
33 * Sicut & ego per omnia omnibus
placeo, non quærens quod mihi vtile
est, sed quod multis, vt salui fiant.

CAP. XI.

1 IMitatores mei estote, sicut & ego
Christi. A
2 * Laudo autem vos, fratres, quòd per
omnia mei memores estis: & sicut tra-
didi vobis, præcepta mea tenetis.

19 * τί οὖν φημι; ὅτι εἴδωλον, τί ἐστιν, ἢ ὅτι εἰδωλόθυτον,
τί ἐστιν;
20 * ἀλλ' ὅτι ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει, καὶ οὐ θεῷ.
οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι.
21 * οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαι-
μονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τρα-
πέζης δαιμονίων.
22 * ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ
ἐσμεν;
23 * πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι
ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ.
24 * μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκα-
στος.
25 * πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνα-
κρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν·
26 * τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ.
27 * εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι,
πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες,
διὰ τὴν συνείδησιν·
28 * ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, τοῦτο εἰδωλόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίε-
τε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα, καὶ τὴν συνείδησιν· τοῦ γὰρ κυ-
ρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ.
29 * συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ
ἑτέρου. ἱνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συ-
νειδήσεως;
30 * εἰ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ
ἐγὼ εὐχαριστῶ;
31 * εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς
δόξαν θεοῦ ποιεῖτε.
32 * ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ
ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ·
33 * καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυ-
τοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι.

ιά.

1 * Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ χριστοῦ.
2 * ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα μου μέμνησθε,
καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις κατέχετε.

---

28 אין אֶנָשׁ דֵּין נְאמַר לְכוֹן דְּהָנָא [m]דְּבִיחָא הוּ לָא [n]תֵּאכְלוּן מְטָל הוּ דְּאמַר לְכוֹן וּמְטָל תֵּארְתָא: 29 תֵּארְתָא דֵּין
אֲמַר אֶנָא לָא הֲוָא דִּילְכוֹן אֶלָּא דְּהוּ דְּאמַר לְמָנָא גִּיר [o]תֵּארוּתִי [p]מִתְחָרְיָנָא מִן תֵּארְתָא דְּאחָרְנָא: 30 אִן אֶנָא [q]בְּטַיבוּתָא
[r]מִתְחַשַּׁח אֶנָא מְנָא מִתְגַּדַּף אֶנָא עַל מִדַּם דְּאנָא [s]מוֹדֵא אֶנָא: 31 אִן אָכְלִין אַנְתּוּן הָכִיל וְאִן [t]שְׁתִין אַנְתּוּן וְאִן מִדַּם
עָבְדִין אַנְתּוּן כֹּל מִדַּם [u]לְתֶשְׁבּוּחְתָא דְּאלָהָא [x]הֲוֵיתּוּן עָבְדִין: 32 דְּלָא [y]תּוּקְלָאהֲוּ לִיהוּדָיָא [z]וְלְארַמָיָא [a]וְלְעִדְתָּה
דְּאלָהָא: 33 אֵיךְ דְּאף אֶנָא בְּכֹל מִדַּם לְכֻלְּנָשׁ [b]שָׁפַר אֶנָא וְלָא בָעֵא אֶנָא מִדַּם דִּלִי פַּקַּח אֶלָּא מִדַּם דִּלְסַגִּיאָא פַּקַּת
[c]דְּנַחוּן: קפלאין יא [d]אִתְדַּמּוּ בִּי אֲיכֵנָא דְּאף אֶנָא בְּמִשְׁיחָא: 2 מְשַׁבַּח אֶנָא לְכוֹן דֵּין אַתֵּי
דְּבְכֹל מִדַּם [e]עַתִּידִין אַנְתּוּן לִי וַאֲיכֵנָא [f]דְּאשְׁלַמֶת לְכוֹן [g]פּוּקְדָנָא אֲחִידִין אַנְתּוּן:

[m] דְּבַח זבח [n] אֶכַל אוכל
[o] תּוּפְשִׁי
[p] רוּן [q] טוּב [r] חֲשַׁח
[s] יְדָא [t] שְׁתָא [u] שַׁבַּח
[x] חֲוָא מכשול [y] הוֹגוּם
[z] וּלְקָהָלָא [a] מחוצות
[b] חַיָּא [c] רְמָא רמה
[d] עָתִד חכיר [e] שְׁלַם
[f] פְּקִד צוה
[g]

3 * Velim autem vos ſcire vniuſcuiuſque viri caput eſſe Meſchicho: caput autem mulieris, virum: caput verò Meſchicho, Deum.

4 * Omnis vir orans aut vaticinans operto capite, probro afficit caput ſuum.

5 * Omnis autem mulier quæ orat aut vaticinatur reuelato capite, probro afficit caput ſuum: ſimilis eſt enim ei cuius raſum eſt caput.

6 * Nam ſi non velatur mulier, etiam tondeatur. Quod ſi fœdum eſt mulieri tonderi aut radi, veletur.

7 * Vir quidem non debet velare caput ſuũ, quippe qui ſit imago & gloria Dei. Mulier verò eſt gloria viri.

8 * Si quidem vir ex muliere non eſt, ſed mulier ex viro.

9 * Nec enim vir creatus eſt propter mulierem, ſed mulier propter virum.

10 * Propter hoc tenetur mulier vt poteſtas ſit ſuper caput ipſius, propter Angelos.

11 * Veruntamen neque vir abſque muliere, nec etiam mulier abſque viro in Domino noſtro.

12 * Nam quemadmodum mulier ex viro, ita & vir per mulierem, omnia autem ex Deo.

13 * Judicate inter voſipſos: Decorum eſt mulieri reuelato capite Deum orare?

14 * Nonne & ipſa natura docet vos, quòd viro quidem, ſi exurgat capillus eius, probro ſit?

15 * At mulieri, ſi nutriat capillum ſuum, gloriæ eſt. quoniam coma pro velamine data eſt ei.

16 * Cæterùm, ſi quis contentioſus eſt aduerſus hæc, nos huiuſmodi conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.

17 * Hoc autem præcipio, non tanquam vos laudans, quia non progredimini, ſed in decrementum deſcenditis.

18 * Primùm enim quum conuenitis in Eccleſia, audio diſſidia eſſe inter vos, & aliqua ex parte credo.

19 * Futurum eſt etiam vt contentiones ſint inter vos: quò qui probati ſunt inter vos, manifeſtentur.

20 * Quum igitur conuenitis, non ſit ſicut æquum eſt, vt in die Domini noſtri edatis aut bibatis:

---

1 צְבָא אֲנָא דִין [h] דְּהַדְעוּן דְּכָל גֻּבַר רִישֵׁהּ מְשִׁיחָא הוּ וְרִישֵׁהּ דְּאִנְתְּתָא גֻּבְרָא הוּ וְרִישֵׁהּ דְּמְשִׁיחָא אֱלָהָא הוּ ׃
4 כָּל גֻּבְרָא דְּמְצַלֵּא אוֹ [i] מִתְנַבֵּא כַּד מְכַסֵּי רִישֵׁהּ [m] מַבְהֵת רִישֵׁהּ ׃ 5 וְכָל אִנְתְּתָא [n] דְּמְצַלְיָא אוֹ [o] מִתְנַבְּיָא כַּד גְלֵא
רִישָׁהּ מַבְהַתָא רִישָׁהּ [p] שַׁוְיָא הִי גַיר עַם הִי [q] דְגְרִיעַ רִישָׁהּ ׃ 6 אֵן גַיר לָא [r] מִתְכַסְיָא אִנְתְּתָא אַף [s] תְּסְתַּפְרִי אֵן דִין
סְגִי הוּ לְאִנְתְּתָא [t] לְמִסְתַּפְרוּ אוֹ [u] לְמִגְרַע תְּתְכַּסָּא ׃ 7 גֻּבְרָא גַיר לָא [v] חַיָב דְּנְכַסֵּא רִישֵׁהּ מְטָל [w] דְּדְמוּתָא הוּ
וְתֵשְׁבוּחְתָה דְּאֱלָהָא אִנְתְּתָא דִין [x] תֵּשְׁבוּחְתָא הִי דְּגֻבְרָא ׃ 8 לָא גַיר [y] אִיתְהִי גֻּבְרָא מִן אִנְתְּתָא אֶלָּא אִנְתְּתָא מִן
גֻּבְרָא ׃ 9 אַף לָא גַיר גֻּבְרָא אִתְבְּרִי מְטָל אִנְתְּתָא אֶלָּא אִנְתְּתָא מְטָל גֻּבְרָא ׃ 10 מְטָל הָנָא חַיְבָא אִנְתְּתָא וּרְשׁוּלְטָנָא
עַל רִישֵׁהּ מְטָל מַלְאֲכֵא ׃ 11 בְּרַם דִין לָא גֻּבְרָא לְבַר מִן אִנְתְּתָא אַף לָא אִנְתְּתָא לְבַר מִן גֻּבְרָא בְּמָרָן ׃

[h] יְדַע [i] צְלָא פעל
[l] נְבָא סמו
[m] בְּהַת מבש [n] צְלָא
[o] נְבָא מבשה [p] שְׁוָא
[q] גְרַע גזז [r] כְּסָא [s] סְפַר
[t] בשח x הגלח
[u] גְרַע גזז [v] חוּב [w] דְּמָא
[x] כבודו
[y] שַׁבַח [z] אִית ש [a] בְּרָא

3 * Volo autem vos scire, quòd omnis viri caput, Christus est: caput autem mulieris, vir: caput verò Christi, Deus.
4 * Omnis vir orans aut prophetans velato capite, deturpat caput suum.
5 * Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum: vnum est enim ac si decal- B
uetur.
6 * Nam si non velatur mulier, † tõdeatur. Si verò turpe est mulieri tonderi aut decaluari, velet caput suum.
7 * Vir quidem non debet velare caput suum: quoniam imago & gloria Dei est, mulier autem gloria viri est.
8 * Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro.
9 * Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum.
10 * (Ideò debet mulier † potestatem habere supra caput † propter angelos.)
11 * Veruntamen neque vir sine muliere, neque mulier sine viro, in Domino. C
12 * Nam sicut mulier de viro, ita & vir per mulierem: omnia autem ex Deo.
13 * Vosipsi iudicate: Decet mulierem non velatam orare Deum?
14 * Nec ipsa natura docet vos, quòd vir quidem si comam nutriat, ignominia illi est:
15 * Mulier verò si comam nutriat, gloria est illi: quoniam capilli pro velami- D
ne ei dati sunt.
16 * Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque † Ecclesia Dei.
17 * Hoc autem præcipio, non laudans quòd non in melius, sed in deterius conuenitis.
18 * Primum quidem conuenientibus vobis in Ecclesiam, audio scissuras esse inter vos, & ex parte credo.
19 * Nam oportet & hæreses esse, vt & qui probati sunt, manifesti fiãt in vobis.
20 * Conuenientibus ergo vobis in vnum, iam non est Dominicam cœnam manducare.

3 * θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ, ὁ χριστός ἐστι· κεφαλὴ δὲ γυναικὸς, ὁ ἀνήρ· κεφαλὴ δὲ χριστοῦ, ὁ θεός.
4 * πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων, καταισχύνει τὸν ἑαυτοῦ κεφαλήν·
5 * πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ, καταισχύνει τὸν κεφαλὴν ἑαυτῆς· ἓν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ·
6 * εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω. εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω.
7 * ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὸν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.
8 * οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός·
9 * καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὸν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα.
10 * διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διὰ τοὺς ἀγγέλους.
11 * πλὴν οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς ἐν κυρίῳ·
12 * ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικὸς, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ.
13 * ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶ γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ θεῷ προσεύχεσθαι;
14 * ἢ οὐδὲ αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστι.
15 * γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστιν; ὅτι ἡ κόμη αὐτὶ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ.
16 * εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.
17 * τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον συνέρχεσθε.
18 * πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι πιστεύω·
19 * δεῖ γὰρ καὶ ἐν ὑμῖν αἱρέσεις εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν.
20 * Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οὐκ ἔστι κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν·

[h] רון [i] חפלל [k] סבע מן
כון [l] קום [m] כלימה
[n] רָבָא גדל [o] הפארת
[p] כַּסָּא מסוה [q] יַהֲב [r] חֵרָא
דריכ [s] סבהג [t] לקה"ל
[u] אִתָּא [v] בְּעַר [w] נְחֵת
[x] בעדה
[y] פְּלַג [z] חֵימֵן [a] רינים מן
חֵרָא [b] בְּמָא בתן [c] יבע

12 אֵיכַנָּא גֵּיר דְּאִנְתְּחָא מִן גַּבְרָא הָכַנָּא גַּבְרָא בְּיַד אִנְתְּחָא כֹּל מִדַּם דֵּין מִן אֱלָהָא הוּ׃ 13 [b]רוּנוּ בֵּינֵיכוֹן לְנַפְשֵׁכוֹן
יָאֵא לַאִנְתְּחָא דְּכַד גְּלָא רִישָׁהּ [i]חֲצַלָא לַאלָהָא׃ 14 אַף לָא הוּ [k]כֵּינָא מַלֵּף לְכוֹן דְּגַבְרָא מָא [l]דְּקָאֵם סַעֲרַה [m]צַעֲרָא הוּ לַהּ׃
15 וַאִנְתְּתָא מָא [n]דְּסַרְבֵי סַעֲרַה [o]תֶּשְׁבּוּחְתָּא הִי לַהּ מָטֶל דְּסַעֲרַה חֲלָף [p]תַּכְסִיתָא הוּ [q]אֶתְיְהֵב לַהּ׃ 16 אִן אֱנָשׁ
דֵּין [r]סָתְחֲרָא עַל הָלֵין לַן לֵית לַן [s]עֵירָא דְּאִיךְ הָנָא וְלָא [t]לְעִרְתְּהוֹן דְּאֱלָהָא׃ 17 הָדָא דֵּין דְּמְפַקֵּד אֲנָא לָא אַיְךְ מְשַׁבַּח
אֲנָא לְכוֹן מָטֶל דְּלָא הֲוָא לְקָדְמֵיכוֹן [u]אַתְיְתוּן אֶלָּא [v]לְבַעֲרוּתָא הוּ [w]נְחֵתוּן׃ 18 לוּקְדָם גֵּיר מָא דְּמִתְכַּנְשִׁין אַנְתּוּן
[x]בְּעִדְתָּא [y]פְּלַגְוָתָא שְׁמַע אֲנָא דְּאִית בֵּינֵתְכוֹן וּמִדַּם [z]מְהֵימֵן [a]מִדַּם אֲנָא׃ 19 עֲתִידִין אִנּוּן אַף [b]חֲרֵינֵא דְּנַהֲווּן בֵּינֵתְכוֹן
דְּאִילֵין [c]דְּבְקִין בְּכוֹן [d]נְתִידְעוּן׃ 20 מָא הָכִיל דְּמִתְכַּנְשִׁין אַנְתּוּן לוֹ אַיְךְ דְּזַדְרַק לֵיוֹמָה דְּמָרָן אָכְלִין אַנְתּוּן וְשָׁתִין׃

21 * Sed vnusquisque propriam cœnam ante comedit sibi. Et alius quidem esurit, alius
22 verò ebrius est. * Nunquid domos non habetis, vt edatis & bibatis? aut Ecclesiam Dei spernitis, & pudore suffunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis? Laudabo vos? in hoc non laudo.

Oblatio Feria quinta Mysteriorum.

23 * Ego enim accepi à Domino nostro illud ipsum quod tradidi vobis, quòd Dominus noster Jeschua in ea nocte qua prodendus e-
24 rat, acceperit panem, * Et benedixerit, fregeritque, ac dixerit: Accipite, comedite; Hoc est corpus meum quod pro vobis frangitur; sic facite in mei commemorationem.
25 * Similiter postquàm cœnauissent, & calicem dedit, dixitque: Hic est calix testamẽti noui in sanguine meo: sic facite quotiescunque biberitis in mei commemorationem.
26 * Nam quotiescunque comederitis panem hunc, & biberitis hunc calicem, mortem illam Domini nostri in memoriam reuocatis vsque ad aduentum ipsius.
27 * Quisquis igitur comederit ex pane Domini, & biberit ex calice ipsius, idque indignè, sibi reus est sanguinis Domini & corporis eius.
28 * Propterea quisque seipsum probet, et sic edat ex hoc pane, & bibat ex hoc calice.
29 * Qui enim comedit & bibit ex eo indignus existens, condemnationem sibipsi comedit & bibit, quum non discernat corpus Domini.
30 * Propter hoc multi sunt inter vos infirmi & imbecilles, multique qui dormiunt.
31 * Etenim si nosmetipsos diiudicassemus, nequaquam iudicaremur.
32 * At quum iudicamur, à Domino nostro corripiendo corripimur, ne cum mundo condemnemur.
33 * Idcircò, fratres mei, quum conueniitis ad comedendum, alius alium expectate.
34 * Cæterùm si quis esurit, domi suae edat, ne ad condemnationem conueniatis. De cæteris autem, quum venero, præcipiam vobis.

---

21 אֶלָּא אֲנָשׁ אֲנָשׁ תְּשַׁסְיְתֵהּ קָדֵם אֲכָל לַהּ וְהַוָא חַד כְּפֵן וְחַד רְוָא ׃ 22 הַלְמָא בָתֵּא לֵית לְכוֹן דְּתֵאכְלוּן וְתִשְׁתּוּן
אוֹ כְנִשְׁתָּהּ דְאַלָּהָא כְּסִין אַנְתּוּן וּמַבְהֲתִין אַנְתּוּן לַאִילֵּין דְּלֵית לְהוֹן מָנָא אֵמַר לְכוֹן אֲשַׁבַּחֲכוֹן כְּהֵדָא לָא מְשַׁבַּח אֲנָא ׃
קוּרְבָּא דְּמַיְמְשָׁא דַּאֲרָתָא יז
23 אֲנָא גַּיר קַבֵּלֵת מִן מָרָן הַוָּ מִנְּהוֹן דְּאַשְׁלֵמֵת לְכוֹן דְּמָרָן יֵשׁוּעַ בְּהַהוּ לֵלְיָא דְּמִשְׁתְּלֵם הַוָא נְסַב הַוָא
לַחְמָא ׃ 24 וּבָרֵךְ וְקַצָא וַאֲמַר סַבוּ אֲכוּלוּ הָנֵי פִּגְרִי דְעַל אַפֵּיכוֹן מְתְקַצָּא הָכֵנָא הֲוֵיתוּן עָבְדִין לְדוּכְרָנִי ׃
25 הָכֵנָא מִן בָּתַר דְּאִתְחַשְׁמוּ אַף כָּסָא יַהֵב וַאֲמַר הָנָא כָּסָא אִיתַיְהִי רִיתִיקָא חַדְתָּא בְּדַמִי הָכֵנָא הֲוֵיתוּן עָבְדִין
לְאִתְּתֵי דְשַׁתִּין אַנְתּוּן לְדוּכְרָנִי ׃

g תמשחה של ערב
h רְוָא שכר ו בתים
i שְׁתָא כמו בְּסָא כוס
m בְּתַת אֵמַר p שִׁבְרָא
n רְוָא חסרו h עָלַם
c קְצָא כמו קצץ d נְסַב
e אֲכָל f לזכרוני
g חֲשַׁם אכל לילה h אית
i ברית מן לשון יין

21 * Vnusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est.

22 * Nunquid domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos qui non habẽt? Quid dicam vobis? Laudo vos in hoc? non laudo.

23 * Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis: quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, accepit panem:

24 * Et gratias agens, fregit, & dixit: Accipite & manducate, Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem.

Mat. 26. c. 26 Mar. 14. c. 22 Luc. 22. h. 19.

25 * Similiter & calicem, postquàm cœnauit, dicens: Hic calix, nouum testamentum est in meo sanguine. hoc facite, quotiescunque †bibetis, in meã commemorationem.

†biberitis,

26 * Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.

27 * Itaque quicunque manducauerit panem hunc, †vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.

Iob. 6. f. 39 &

28 * Probet autem †seipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat.

†semetipsum 2. Cor. 13. h. 5

29 * Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.

30 * Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.

31 * Quod si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur.

32 * Dum iudicamur autem, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur.

33 * Itaque, fratres mei, cùm conuenitis ad manducandum, inuicem expectate.

34 * Si quis esurit, domi manducet; vt non in iudicium conueniatis. Cætera autem, cùm venero, disponam.

21 * ἕκας γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει.

22 * μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί ὑμῖν εἰπῶ; ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ; οὐκ ἐπαινῶ.

23 * Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδετο, ἔλαβεν ἄρτον,

24 * καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

25 * ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. τοῦτο ποιεῖτε ὁσάκις ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

26 * ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ.

27 * ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου.

28 * δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω·

29 * ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου.

30 * διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί.

31 * εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα.

32 * κρινόμενοι δὲ, ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.

33 * ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν, ἀλλήλους ἐκδέχεσθε.

34 * εἰ δέ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρῖμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω, διατάξομαι.

---

26 כָּל אֵמָתַי גִּיר דְּאָכְלִין אַנְתּוּן לַחְמָא הָנָא וְשָׁתִין אַנְתּוּן כָּסָא הָנָא מוֹתָה הוּ רְמָרָן מַעְרְגִין אַנְתּוּן עַד מָא לְמֵיתְיָתֵה׃
27 אֵינָא הָכִיל דְּאָכֵל מִן לַחְמָה דְּמָרְיָא וְשָׁתֵא מִן כָּסֵה וְלָא שָׁוֵא לֵה מְחַיֵּב הוּ לְדַמֵּה דְּמָרְיָא וְלְפַגְרֵה׃
28 מְטֻל הָנָא נֶהֱוֵא אֱנָשׁ בְּקָא נַפְשֵׁה וְהֵידֵין אֶכֵל מִן לַחְמָא הָנָא וְשָׁתֵא מִן כָּסָא הָנָא׃ 29 מִן דְּאָכֵל גִּיר וְשָׁתֵא
מְגַה כַּד לָא שָׁוֵא חוּבָא הוּ לְנַפְשֵׁה אָכֵל וְשָׁתֵא דְּלָא פְּרַשׁ פַּגְרֵה דְּמָרְיָא׃ 30 מְטֻל הָנָא סַגִּיאִין בְּכוּן מַרְעָא וְכַרְיָא
וְסַגִּיאֵא דְּרַמְכִין׃ 31 אֵלוּ גִּיר נַפְשִׁן דַּיְנִין הֲוִין לָא מִתְדַּיְנִין הֲוִין׃ 32 כַּד מִתְדַּיְנִינַן דֵּין מִן קֳדָם מָרָן מִתְיַסְּרִין
מִתְרַדִּינַן וְלָא עִם עָלְמָא נִתְחַיַּב׃ 33 מִכֵּיל אֲחַי אֵמָתַי דְּמִתְכַּנְשִׁין אַנְתּוּן לְמֵאכַל הַוַיְתוּן מְקַוְיִן חַד לְחַד׃
34 מִן דֵּין דְּכַפְּן בְּבַיְתֵה נֶלְעֵס דְּלָא לְחַיָּבוּתָא הֲוָוּן מִתְכַּנְשִׁין עַל שְׁרָכָא דֵּין מָא דְּאַתְּיָת אֲפַקֵּד כּוֹן׃

מות מזכרים אתא
חוב נוקן חוב
מרע חל ברה דמך
דין חנא דין דנא
חוב על-כן אכל קנא
לעם אכל חוב שאר
אתא פקד אות

ܕܝܢ ܒܫܘܒܚܐ ܕܡܫܝܚܐ ✣ ܕܐܠܗܐ ✣ ✣ ܒܒ ✣

ܦܪܫܐ ✣ ܒܒ ✣ ܡܠܟܐ

1 ✣ ܗܠܝܢ ܕܡܬܬܠܝܢ ܒܝ ܐܢܬܘܢ: ܒܥܐ ܐܢܐ ܕܠܐ ܬܗܘܘܢ:
2 ✣ ܕܒܙܒܢܐ ܗܘܘܬܘܢ ܡܫܬܕܝܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܠܠܐ ܗܘܘ ܠܟܘܢ
ܠܡܐܙܠ ܟܕ ܐܬܝܬܘܢ ܡܬܕܒܪܝܢ ܠܘܬ ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܠܠܐ ܗܘܘ ܠܟܘܢ
3 ✣ ܗܠܝܢ ܡܕܝ ܐܡܪ ܠܟܘܢ ܕܠܐ ܚܕ ܕܡܪܚ ܒܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܕܡܐܡܪ ܕܝܫܘܥ ܠܥܢܬܐ
ܘܠܐ ܡܢ ܕܠܐ ܡܫܬܠܝܢ ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܫܬܐ ܕܡܪܝܐ ܕܝܫܘܥ ܡܪܝ ܗܘ ܐܠܐ ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܫܬܐ:
4 ✣ ܗܘܝܢ ܦܪܫܐ ܕܡܘܗܒܬܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܐܠܐ ܚܕ ܗܘ ܪܘܚܐ:
5 ✣ ܘܦܘܠܓܐ ܕܡܫܡܫܬܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܐܠܐ ܚܕ ܗܘ ܡܪܝܐ:
6 ✣ ܘܦܘܠܓܐ ܕܚܝܠܬܐ ܐܝܬ ܐܠܐ ܚܕ ܗܘ ܐܠܗܐ ܕܡܦܥܠ ܟܠ ܒܟܠܗܘܢ:
7 ✣ ܠܐܢܫ ܐܢܫ ܕܝܢ ܡܬܝܗܒ ܦܘܪܩܢܐ ܕܪܘܚܐ ܠܡܬܬܠܐ ܠܗ:
8 ✣ ܐܝܟ ܕܝܗܒܐ ܠܗ ܒܪܘܚܐ ܡܠܬܐ ܕܚܟܡܬܐ ܠܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܡܠܬܐ ܕܝܕܥܬܐ
ܒܗܘ ܪܘܚܐ:
9 ✣ ܠܐܚܪܢܐ ܗܝܡܢܘܬܐ ܒܗ ܒܪܘܚܐ ܠܐܚܪܢܐ ܡܘܗܒܬܐ ܕܐܣܝܘܬܐ ܒܗ ܒܪܘܚܐ:
10 ✣ ܠܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܚܝܠܬܐ ܠܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܢܒܝܘܬܐ ܠܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܦܪܫܘܬ ܪܘܚܬܐ
ܠܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܫܢܝ ܠܫܢܐ ܠܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܦܫܩܢܘܬ ܠܫܢܐ:
11 ✣ ܗܠܝܢ ܟܠܗܘܢ ܡܥܒܕ ܗܘ ܪܘܚܐ ܗܕܐ ܕܡܦܠܓ ܠܟܠ ܚܕ ܐܝܟ ܕܨܒܐ ܗܘ:
12 ✣ ܐܝܟܢܐ ܕܓܫܡܐ ܚܕ ܗܘ ܘܐܝܒܪܝܗܝ ܣܓܝܐܝܢ ܗܘܝܢ ܘܟܠ ܐܝܒܪܝ ܓܫܡܐ
ܕܣܓܝܐܝܢ ܗܘܝܢ ܚܕ ܓܫܡܐ ܗܘ ܗܟܢܐ ܐܦ ܡܫܝܚܐ:
13 ✣ ܐܦ ܒܪܘܚܐ ܚܕܐ ܚܢܢ ܟܠܗܘܢ ܐܬܥܡܕܢ ܠܓܫܡܐ ܚܕ ܐܢܘܢ ܝܗܘܕܝܐ
ܐܘ ܥܡܡܐ ܐܘ ܥܒܕܐ ܐܘ ܚܪܐ ܐܘ ܚܪܝܪܐ ܘܟܠܗܘܢ ܚܕ ܪܘܚܐ ܫܬܝܢ:
14 ✣ ܐܦ ܕܝܢ ܓܫܡܐ ܠܐ ܚܕ ܗܘ ܐܠܐ ܣܓܝܐܝܢ:
15 ✣ ܕܐܢ ܢܐܡܪ ܪܓܠܐ ܕܠܐ ܐܢܐ ܐܝܕܐ ܠܐ ܡܢ ܓܫܡܐ ܠܐ ܐܢܐ ܡܢ ܓܫܡܐ:
16 ✣ ܘܐܢ ܢܐܡܪ ܐܕܢܐ ܕܠܐ ܐܢܐ ܥܝܢܐ ܠܐ ܡܢ ܓܫܡܐ ܠܐ ܐܢܐ ܡܢ ܓܫܡܐ:

CAP. XII. Interpr. Syriaca. Dominica Pentecostes.

CAP. XII.

1 DE spiritualibus porrò fratres mei, velim
2 vos scire: * Quòd prophani fuerituⁿ, & ad simulacra, eaque adeò quæ voce tacti, absque discrimine ducebamini.
3 * Quamobrem notum facio vobis, nemi-nem per Spiritum Dei loqui, qui dicat anathema esse Jeschua: quinetiam nemo potest dicere Dominum esse Jeschua, nisi per Spiritum Sanctitatis.
4 * Diuisiones autem donorum sunt, sed vnus est Spiritus.
5 * Et diuisiones ministeriorum sunt, sed vnus est Dominus.
6 * Sunt & diuisiones virtutum, sed vnus est Deus, qui agit omnia in omnibus.
7 * Vnicuique autem datur manifestatio Spiritus, sicut ei prodest.
8 * Alij quidem datur per Spiritum sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ per eundem Spiritum.
9 * Alij fides per eundem Spiritum, alij dona sanationis per eundem Spiritum.
10 * Alij verò virtutes, alij autem vaticinium, alij autem discretio Spirituum, alij verò genera linguarum, alij verò interpretatio linguarum.
11 * Hæc autem omnia vnus ille Spiritus efficit, & diuidit vnicuique prout ipse vult.
12 * Quemadmodum enim vnum est corpus, & in eo sunt multa membra, omnia verò membra corporis quum multa sint, vnũ sunt corpus, ita & Meschicho.
13 * Etenim nos omnes per vnum Spiritum in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue ingenui, & nos omnes vnum spiritum hausimus.
14 * Siquidem & corpus non est vnum membrum, sed multa.
15 * Si enim dicat pes, Quia non sum manus, non sum ex ipso corpore: num idò non est ex ipso corpore?
16 * Quòd si dicat auris, Quoniam non sum oculus, non sum ex ipso corpore: num propter ea non est ex ipso corpore?

---

1 דהוה בשבא דפגנשיקוסטי יח קפלאון יב 1 על רוחניתא דין אחי צבא אנא דהדעין:
2 דחנפא הויתון תלפתרא ולאילין דליה להון קלא דלא פורשן סתדברין הויתון: 3 מטל הנא מודע אנא
לכולהון אנש דברוחא דאלהא מסלל ואמר דמרים הו ישוע ואף לא אנש משבח למאמר דמריא הו ישוע אלא אן
ברוחא דקודשא: 4 פולגא דין דמוהבתא אתיהון אלא חדא הי רוחא: 5 ופולגא דתשמשתא אתיהון אלא
חד הו מריא: 6 ופולגא דחילותא אית אלא חד הו אלהא דמעבד כל בכלנש: 7 לאנש אנש דין מתיהב
לגלותא דרוחא איך דעדדא לה: 8 איה דיהיבא להברוחא מלתא דחכמתא לאחרנא דין מלתא דידעתא
ברוחא: 9 לאחרנא הימנותא בה ברוחא לאחרנא מוהבתא דאסיותא בה ברוחא:

a הגם השבועות
b רוחי c ידע
d הגלולים e הפרש
f דבר g ידע h אמר
i יהב k אית ש l שמש
m חיל n עבד o יהב
p גלא q עדד r יהב
s מלל t ידע u חימן
x מתנות y של רפאות מן
אמא

CAP. XII.

1 DE spiritualibus autē nolo vos igno-
rare, fratres. A
2 *Scitis †quoniam cùm gentes essetis,
autem ad simulachra muta prout ducebamini
euntes.
3 * Ideò notum vobis facio, quòd ne-
Mar.9.f. 36 mo in Spiritu Dei loquēs, dicit anathe-
Iesum. ma †Iesu. Et nemo potest dicere, Domi-
nus Iesus, nisi in Spiritu sancto.
4 *Diuisiones verò gratiarū sunt, idem
Rom.12. b.6 1.Pet.4. c.10 autem spiritus.
5 * Et diuisiones ministrationum sunt,
idem autem Dominus.
6 * Et diuisiones operationum sunt,
idem verò Deus, qui operatur omnia in
omnibus.
7 *Vnicuique autem datur manifesta-
tio Spiritus ad vtilitatem. B
8 *Alij quidem per Spiritum datur ser-
mo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ
secundùm eundem Spiritum:
9 * Alteri fides in eodem Spiritu: alij
gratia sanitatum, in vno Spiritu:
10 *Alij operatio virtutum, alij prophe-
tia, alij discretio spirituum, alij genera
linguarū, alij interpretatio sermonum.
11 * Hæc autem omnia operatur vnus
Rom.12. a.3 Eph.4. b.7 atque idem Spiritus, diuidens singulis
prout vult.
12 * Sicut enim corpus vnum est, &
Rom.12. a.5 membra habet multa, omnia autem
mēbra corporis cùm sint multa, vnum
tamen corpus sunt: ita & Christus.
13 * Etenim in vno Spiritu omnes nos
in vnū corpus baptizati sumus, siue Iu-
dæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi:
& omnes in vno Spiritu potati sumus.
14 *Nam & corpus non est vnum mem
brum, sed multa.
15 * Si dixerit pes, Quoniam non sum
manus, non sum de corpore: num ideo
non est de corpore?
16 * Et si dixerit auris, Quoniā non sum
oculus, non sum de corpore: num ideo
non est de corpore?

ιϛ΄.

1 * Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς
ἀγνοεῖν.
2 * οἶδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε, πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα
ὡς ἂν ἤγεσθε, ἀπαγόμενοι.
3 * διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν,
λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦ· καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν, κύριον
Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
4 * διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα·
5 * καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος·
6 * καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτός ἐστι θεὸς
ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.
7 * ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς
τὸ συμφέρον·
8 * ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλ-
λῳ δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα·
9 * ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· ἄλλῳ δὲ χαρίσ-
ματα ἰαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι·
10 * ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφη-
τεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσ-
σῶν· ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν·
11 * πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ εἷς καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, δι-
αιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται.
12 * καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα εἷς ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ,
πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, εἷς
ἐστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ χριστός·
13 * καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐ-
βαπτίσθημεν, εἴτε ἰουδαῖοι, εἴτε ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι, εἴτε
ἐλεύθεροι· καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν.
14 * καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος, ἀλλὰ πολλά.
15 * ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, ὅτι οὐκ εἰμὶ χεὶρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώ-
ματος· οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος;
16 * καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ ὦς, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμὸς, οὐκ εἰμὶ ἐκ
τοῦ σώματος· οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος;

---

10 לאחרנא דין חילא לאחרנא דין נבויתא לאחרנא דין פרושותא דרוחא לאחרנא דין זניא דלשנא לאחרנא
דין פושקא דלשנא ׃ 11 כולהין דין הלין חדא היא רוחא סעדא ומפלגא לכלנש איך דהוי עבדא ׃
12 אכזנא גיר דפגרא חד הו ואית בה הרמא סגיאא כלהון דין הרמא דפגרא כד סגיאא איתיהון חד אנון פגר
הכנא אף משיחא ׃ 13 אף חנן גיר כלן בחדא רוחא לחד פגר עמדן אן יהודיא ואן ארמיא ואן עבדא ואן בני
חארא וכלן חדא רוחא אשתין ׃ 14 אף פגרא גיר לא הוא חד הרם אלא סגיאא ׃ 15 אן תאמר גיר רגלא
דמטל דלא הויית אידא לא הויית מנה מן פגרא לו מטל הדא ליתיה מנה מן פגרא ׃ 16 ואן תאמר אזנא על
דלא הויית עינא לא הויית מנה מן פגרא לו מטל הדא ליתיה מנה מן פגרא ׃

a בגיים b תרגום c עושה
d כלא חלק e עבדא
f הם g גופה
h עמד שבל i גויים
k חפשים
l שרא m אמר n הוא
o לא p אין היא
q אזן

17 * Si enim totum corpus esset oculus, vbi esset auditus? & si totum auditus esset, quomodo olfaceret?

18 * Nunc autem Deus posuit vnumquodque mẽbrorum in corpore, prout ipse voluit.

19 * Quòd si omnia vnum essent membrum, vbi esset corpus?

20 * Nunc autem membra quidem multa sunt, at vnum corpus est.

21 * Non potest oculus dicere manui, Non requireris mihi: nec etiam caput potest dicere pedibus, Vobis non indigeo.

22 * Imò multò magis quæ videntur membra imbecilliora esse, necessaria sunt.

23 * Et quæ minus honesta arbitramur in corpore esse, is honorem vberiorem multiplicamus: & iis quæ indecora sunt, maiorem elegantiam exhibemus.

24 * Cæterùm ea membra quæ honesta habemus, non indigent honore: Deus enim temperauit corpus, & tribuit copiosiorem honorem membro illi quod est minimum.

25 * Ne sit dissidium in corpore, sed omnia membra æquè vnum pro alio sollicita sint.

26 * Quod si aliquando membrum vnum dolore afficiatur, omnia compatientur: siue exultet vnum membrum, omnia membra exultabunt.

27 * Vos autem corpus Meschicho estis, & membra, in loco vestro.

Apostolorum.

28 * Posuit enim Deus in Ecclesia sua primùm Apostolos, deinde Prophetas, deinde doctores, deinde operatores virtutum, deinde dona sanationis, & adiutores, & gubernatores, & genera linguarum.

29 * Num omnes Apostoli? num omnes Prophetæ? num omnes Doctores?

30 * Num omnes edunt virtutes? num omnes habent dona sanationis? num omnes linguis loquuntur? aut num omnes interpretantur?

31 * Quòd si studio teneamini donorum ampliorum; ego adhuc ostendam vobis viam præstantiorem.

---

17 אלו גיר כלה פגרא עינא הוא איכא הוה משמעתא ואלו כלה משמעתא הוא איכנא מריח הוא ׃
18 השא דין אלהא שם כל חד חד מן הדמא בפגרא איכנא דהו צבא ׃
19 אלו דין כלהון חד הוו הדמא איכא הוא פגרא ׃
20 השא דין הדמא איתיהון סגיאא חד הו דין פגרא ׃
21 לא משבחא עינא דתאמר לאיבא דלא מחבעיא אנתי לי אף לא רישא משבח למאמר לרגלא דלא מחבעין אנתין לי ׃
22 אלא יתיראית איליך דתמא דמחתברין דמחילין עליהון הו סונקנא ׃
23 ואילין דסברינן דמצערין אנון בפגרא להלין איקרא דמתמא סגינין ואילין דדנוכפא אנון אסכמא יתירא עברינן להון ׃
24 אילין דין הדמא דאית בן דמיקרין לא איקרא אלהא גיר מזגה לפגרא ויהב איקרא יתירא להדמא אינא דזעור ׃
25 שמע ריח אית שבח יכח בעא אמר זלגלים בעא יתר סבר חול צורך חושבים אנחנו צער כלם כבוד מן יקר סגא אלו דדלא כוכפא יופי מן לשון יקן

17 * Si totum corpus oculus, vbi audi-
tus? si †totum auditus, vbi odoratus?
18 * Nunc autem posuit Deus mem-
bra, vnumquodque eorum in corpore
sicut voluit.
19 * Quòd si essent omnia vnum mem-
brum, vbi corpus?
20 * Nunc autem multa quidem mem-
bra, vnum autem corpus.
21 * Non potest autem oculus dicere
manui: Opera tua non indigeo. aut ite-
rum caput pedibus, Non estis mihi ne-
cessarij.
22 * Sed multò magis quæ videntur mē-
bra corporis infirmiora esse, necessariora
sunt:
23 * Et quæ putamus ignobiliora mem-
bra esse corporis, his honorem abundan
tiorem circundamus: & quæ inhonesta
sunt nostra, abundantiorem honesta-
tem habent.
24 * Honesta autem nostra, nullius egēt:
sed Deus temperauit corpus, ei cui dee-
rat abundātiorem tribuendo honorem,
25 * Vt non sit schisma in corpore: sed
in †idipsum pro inuicem solicita sint mem
bra. 26 * Et si quid patitur vnum mem-
brum, compatiuntur omnia membra. D
siue gloriatur vnum membrum, cōgau-
dent omnia membra.
Rom. 12. b. 1. Epi. 4. b. 11. 27 * Vos autem estis corpus Christi, &
membra de membro.

28 * Et quosdam quidem posuit Deus in
Ecclesia primùm Apostolos, secundò
Prophetas, tertiò doctores, deinde vir-
tutes, exinde gratias curationum, opi-
tulationes, gubernationes, genera lin-
guarum †.
† interpretationes sermonum.
29 * Nunquid omnes Apostoli? nunquid
omnes Prophetæ? nunquid omnes Do-
ctores? 30 * Nunquid omnes virtutes?
nunquid omnes gratiam habent cura-
tionū? nunquid omnes linguis loquun-
tur? nunquid omnes interpretantur?
31 * Æmulamini autem charismata me-
liora. Et adhuc excellentiorem viam vo-
bis demonstro.

17 * εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις;
18 * νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, εἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν.
19 * εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα εἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα;
20 * νυνὶ δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα·
21 * οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί, χρείαν σου οὐκ ἔχω· ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί, χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω·
22 * ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν, ἀναγκαῖά ἐστι·
23 * καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμοτέρα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις περισσὸν τιμὴν περιτίθεμεν· καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν περισσοτέραν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει·
24 * τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει· ἀλλ' ὁ θεὸς συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δοὺς τιμήν,
25 * ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη·
26 * καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη.
27 * ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους.
28 * Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν·
29 * μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις;
30 * μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι;
31 * ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα· καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

---

25 דְּלָא הֲוָיָא פְּלוּגְתָּא בְּפַגְרָא אֶלָּא כְּדֵין הַדְדָּא [n]שְׁוִיאִין חַד עַל חַד נְהֵוִין [o]יְצִפִּין ׀ 26 וַאֲסַתִּין דְּחַד הַדָּם
נָהֲוָא כְּאֵב כְּדֵין נְהֵוִין [p]חָשִׁין וְאִן [q]מְשַׁתְּבַח חַד הַדָּם כְּדֵין הַדְדָּא נְהֵוִין מְשַׁתְּבְחִין ׀ 27 אַנְתּוּן דֵּין פַּגְרָה אַנְתּוּן
דְּמְשִׁיחָא וְהַדְדָּא [r]בְּרוּכְתְּכוֹן ׀ דְּשְׁלִיחֵא יט
28 סָם גֵּיר אֱלָהָא [a]בְּעִדְתָּה לוּקְדָם שְׁלִיחֵא כָּתְרָהוּן נְבִיאֵא כְּתָרָהוּן [b]מְלְפָנָא בְּתָרָהוּן [c]מְוַהֲבָתָא
[d]וַאסִיוּתָא [e]וְמְעַדְּרָנָא וַמְדַבְּרָנָא וְזַנְיָא דְּלִשָׁנָא ׀ 29 הַדְלָמָא כֻּלְּהוּן שְׁלִיחֵא הַדְלָמָא כֻּלְּהוּן נְבִיאֵא הַדְלָמָא כֻּלְּהוּן מְלְפָנָא ׀
30 הַדְלָמָא כֻּלְּהוּן [g]סָעֲרֵי חַיְלָא הַדְלָמָא לְכֻלְּהוּן אִית לְהוּן [h]מְוַהֲבָתָא [i]וַאסִיוּתָא הַדְלָמָא כֻּלְּהוּן בְּלִשָׁנָא מְמַלְלִין אוֹ הַדְלָמָא
כֻּלְּהוּן [k]מְפַשְׁקִין ׀ 31 אֶלָּא דֵּין [l]טָנִין אַנְתּוּן [m]בְּמַוְהֲבָתָא רַוְרְבָתָא אֲנָא תּוּב [n]אַחַוֵּיכוֹן אוֹרְחָא [o]דְּמִיתְרָא ׀

[n] שְׁוָא [o] יְצַף [p] חֲשַׁשׁ
[q] שַׁבַּח [r] בְּקוּמְכֶם
[a] בְּקַהְלוֹ
[b] אַלְף [c] יַחֵב [d] אַסָּא
[e] עֲדַר עֵזֶר [f] דִּבֵּר הַנְחֵל
[g] עוֹשֵׂי
[h] יַחֵב [i] רְפוּאוֹת [k] פִּשֵּׁק
תרגם I חומרים III בְּמַתְּנוֹת גְּדוֹלוֹת
[l] חַוָּא הַיִּד [m] יַתֵּר

CAP. XIII.

1 SI qualibet hominum lingua loquar, & ea quæ est Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum vt æs resonans, aut cymbalum edens sonum.

2 * Quòd si in me fuerit prophetia, & nouerim arcana omnia, omnemque scientiam, & fuerit in me omnis fides, ita vt montes loco dimoueam, charitatem autem non habeam; nihil sum.

3 * Et, si quæcunque habeo, in summa in alendos pauperes, & si tradam corpus meum vt comburatur, charitatem autem non habeam, nihil vtilitatis percipio.

Lotionis.

4 * Charitas longanimis est & benigna; charitas non inuidet; charitas non est tumultuosa, neque superbit;

5 * Nec patrat quod pudendum est; nec quærit quæ sua sunt; non irritatur, neque cogitat malum.

6 * Non gaudet de iniquitate, sed gaudet de veritate.

7 * Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia denique sustinet.

8 * Charitas nunquam excidit. Prophetiæ enim cessabunt, & linguæ silebunt, et scientia obliterabitur.

9 * Modicum enim ex multo cognoscimus, & modicum ex multo prophetamus.

10 * Quum autem venerit perfectio, tunc abolebitur id quod modicum est.

11 * Quum essem puer, vt puer loquebar, & vt puer sentiebam, & vt puer cogitabam: quum autem factus sum vir, abolui ea quæ pueritiæ erant.

12 * Cæterùm nunc quasi per speculum cernimus in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc de multo exiguum cognosco, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum.

13 * Tria enim sunt quæ permanent, fides, & spes, & charitas: sed maxima harum est charitas.

CAP. XIIII.

1 CVrrite post charitatem, & æmulamini dona spiritus, magis autem vt vaticinemini.

2 * Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed Deo: siquidem nemo audit, quod loquitur, sed Spiritus mysteria loquitur.

---

1 אִן בְּכָל לִשָׁן דִּבְנֵינָשָׁא אֲמַלֵּל וּבְדִמְלָאכֵא וְחוּבָא לָא נְהֵוֵא בִי הֲוִיתְלִי אֵיךְ נְחָשָׁא דְזָאם
2 וְאִן הֲוֵא בִי נְבִיוָתָא וַאדַע אֲרָזָא כֻלְּהוֹן וְכֻלֵּה יְדָעְתָּא וְאִן תֶּהֱוֵא בִי כֻלָּה הֵימָנוּתָא
3 וְאִן אוּבַל כֻּל דְּאִית לִי לְמִסְכְּנֵא וְאִן אַשְׁלֵם פַּגְרִי דְנֵאקַד
4 חוּבָא דְשִׁיגְתָּא כ וְלָא חוּבָא
5 וְלָא סָעַר דִּבְהִתְחָא וְלָא מִתְחַתֵּר
6 לָא חָדֵא בְעַוְלָא אֶלָּא חָדֵא בְקוּשְׁטָא
7 כֻּל מִדֵּם מְסַיְבַר כֻּל מִדֵּם מְהֵימָן
חוּבָא מִן מְהוּם לָא נְפַל נְבִיוָתָא גֵיר בְּתִבְטְלָן וְלִשָׁנָא נְשְׁתַּתְקִין וִידְעָתָא תְּתְבַּטְלִי ;

a ואחבה b חיא c זום קשקש d אלל e נבא f ידע g הסתרות h הימן i רזים k ואחבה l אכל m לאבונים איקר שרף n שיג רזין b ארך אפים c מקאולרע d שגש e חתר גזה f עושה שבושה מן בחת

CAP. XIII.

SI linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeã, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. 1 A

* Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. 2

* Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. 3 B

ἀλλ. καυχήσωμαι, i. gloriet. vt ait Hieron. super epistol. ad Galat. cap. 5.

* Charitas patiens est, benigna est: charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, 4

* Non est ambitiosa, non quærit quę sua sunt, non irritatur, non cogitat malũ: 5

* Non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: 6

* Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. 7

* Charitas nunquam excidit: siue prophetiæ euacuabuntur, siue linguæ cessabunt, siue scientia destruetur. 8 C

* Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. 9

* Cùm autẽ venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. 10

* Cùm essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli. 11

* Videmus nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autẽ cognoscam sicut & cognitus sum. 12 D

* Nunc autem manent, fides, spes, charitas, tria hæc. maior autem horum est charitas. 13

CAP. XIIII.

SEctamini charitatem, ęmulamini spiritalia: magis autem vt prophetetis. 1 A

* Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed Deo: nemo enim audit; spiritu autem loquitur mysteria. 2

γ'.

1 * Εὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν, ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.

2 * καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι.

3 * καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα † καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι.

4 * ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται,

5 * οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν,

6 * οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ·

7 * πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

8 * ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται, εἴτε γλῶσσαι παύσονται, εἴτε γνῶσις καταργηθήσεται.

9 * ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν·

10 * ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

11 * ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.

12 * βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.

13 * νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

ιδ'.

1 * Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε.

2 * ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ, οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ τῷ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια·

---

9 קליל הו גיר מן מנדי ידעינן וקליל מן מתנבינן ׃ 10 אמתי דין דהאתא גמירותא הוידין בטל הו מדם
11 דקליל הוא ׃ 11 כד ילודא הויה איך ילודא ממלל הוית ואיך ילודא מתרעא הוית ואיך ילודא מתחשב הוית
כד הויה דין גברא בטלת הלין דטליותא ׃ 12 השא דין אנן דבמסחזיתא חזינן בפלאתא הידין דין אפין
לוקבל אפין השא ידע אנא קליל מן מנדי הידין דין אדע איך מא דאתידעת ׃ 13 הלין אנין גיר תלת דמבתרן
קפלאון יד
המנוהא וסברא וחובא דרב דין מנהין חובא ׃
רהטו בתר חובא וטנו כסוהבתא דרוחא ותיראית דין דתתנבון ׃ 2 מן דממלל גיר בלשנא לא הוא
לבנינשא ממלל אלא לאלהא לא גיר אנש שמע מרה דממלל אלא ברוח ארזא ממלל ׃

a ידע b נבא c אתיא
d גמר המס זנער e חזא
f רעא g חשב h חזיא
i בשל בעורים לשבאמפקלרא
k חזא l פלאתא הידה
m לוטר
n ידע o כתר p חימן
h וחקות i האהבה
a רוצו b וקנאו
c יתב d יתר e נבא

3 * Is autem qui vaticinatur hominibus, loquitur ædificationem, & exhortationem,
4 & consolationem. * Qui loquitur lingua, seipsum ædificat: at qui prophetat, Ecclesiam
5 ædificat. * Velim autem vos omnes loqui linguis, magis autem prophetare. maior enim est qui prophetat, quàm qui loquitur linguis, nisi interpretetur: quòd si interpretatur, Ecclesiam ædificat.
6 * Nunc autem, fratres mei, si veniam ad vos, & vobiscum loquar linguis, quid vobis prodero? nisi loquar vobiscum aut per reuelationem, aut per scientiam, aut per prophetiam, aut per doctrinam?
7 * Et enim instrumenta illa quæ sunt inanima, quæque sonum edunt, siue tibia, siue cithara, nisi distinctionem fecerint inter fistulam & sociam eius, quomodo cognoscetur quid psallitur, aut quid fidibus canitur?
8 * Quòd si cornu emiserit vocem indistinctam, quis apparabitur ad prælium?
9 * Ita & vos si sermonem lingua dixeritis, non sit autem explicatus, quomodo cognoscetur quod dicitis? eritis vobis quasi cum
10 ipso aere loquentes. * Ecce enim sunt multa genera linguarum in mundo, & nullum eorum absque voce.
11 * Quod si nesciero vim vocis, ego ero barbarus ei qui loquitur; ac etiam ille qui loquitur erit mihi barbarus.
12 * Sic & vos, quandoquidem zelatores estis donorum Spiritus, ad ædificationem Ecclesiæ studete vt abundetis.
13 * Et qui loquitur lingua, orat vt interpretetur.
14 * Nam si orem lingua, ipse spiritus meus orat, at mens mea est absque fructibus.
15 * Quid ergo faciam? Orabo spiritu meo, orabo & mente mea: & psallã spiritu meo, psallam & mente mea.
16 * Alioqui si benedixeris spiritu, is qui implet locum imperiti, quomodo dicet Amen ad tuam gratiarum actionem? quandoquidem quid dicas nescit.
17 * Tu enim benè quidem precaris, sed socius tuus non ædificatur.
18 * Gratias ago Deo, quòd magis quàm vos omnes linguis loquor.

3 אינדין דמתנבא לבני נשא ממלל בנינא ולובבא ובויאא ׃ 4 דממלל בלשנא נפשה הו בנא ודמתנבא
שתא כנא ׃ 5 צבא אנא דין דכלכון תמללין בלשנא תיתראית דין דתתנבון רב הו גיר אינא דמתנבא מן הו דממלל
בלשנא אלא מפשק אן דין מפשק ערתא בנא ׃ 6 והשא אחי אן אתא לותכון ואמלל עמכון בלשנא מנא מותר
אלכון אלא אן אמלל עמכון או בגלינא או בידעתא או בנבויתא או בולפנא ׃ 7 אף צבותא גיר אילין
דלא מתין נפשא ויתבן קלא אן אבובא ואן קיתרא ואן פורשנא לא עברן בית קינתא לחברתה איכנא מתידע
מה דממדר או מדם דמתנקש ׃ 8 ואן קרנא תקרא קלא דלא פרוש מנו נתחטיב לקרבא ׃ 9 הכנא אף
אנתן אן תאמרון מלתא בלשנא ולא תהוא מפשקא איכנא מתידע מרם דאמרין אנתון הויתון לכון איך הו דעם

1 קחל m מתרגם
2 גנבא בנא לבב בריא
3 אתא יתר גלא
4 ידע נבא ילף
5 כוס יחב חלל
6 כנור מן לשון יין
7 פרש בין חלל ירע
8 זמר טוב כון
9 למלחמה
10 אמר מלל מתורגם

3 * Nam qui prophetat, hominibus lo-
quitur ad ædificationem, & exhortatio-
nem, & consolationem.
4 * Qui loquitur lingua, semetipsum e-
dificat: qui autem prophetat, Ecclesiam †
Dei ædificat.
5 * Volo autē omnes vos loqui linguis,
magis autem prophetare. Nam maior
est qui prophetat, quàm qui loquitur B
linguis; nisi fortè interpretetur, vt Eccle-
sia ædificationem accipiat.
6 * Nunc autē fratres, si venero ad vos
linguis loquēs, quid vobis prodero, nisi
vobis loquar aut in reuelatione, aut in
sciētia, aut in prophetia, aut in doctrina?
7 * Tamen quę sine anima sunt vocem
dantia, siue tibia, siue cithara: nisi disti-
nctionem sonituum dederint, quomodo
scietur id quod canitur, aut quod citha-
rizatur?
8 * Etenim si incertam vocem det tu-
ba, quis parabit se ad bellum?
9 * Ita & vos per linguam, nisi mani-
festum sermonem dederitis, quomodo
scietur id quod dicitur? eritis enim in
aëra loquentes.
10 * Tam multa, vtputa genera lingua-
rum sunt in hoc mundo, & nihil sine C
voce est. 11 * Si ergo nesciero virtutem
vocis, ero ei cui loquor barbarus: & qui
loquitur, mihi barbarus.
12 * Sic & vos, quoniā æmulatores estis
spirituum, ad ædificationem Ecclesiæ
quærite vt abundetis.
13 * Et ideo qui loquitur lingua, oret vt
interpretetur.
14 * Nam si orem lingua, spiritus meus
orat, mens autem mea sine fructu est.
15 * Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo
& mente: psallam spiritu, psallā & mēte.
qui 16 * Cęterùm si benedixeris spiritu, † qui
supplet locum idiotæ, quomodo dicet,
Amen, super tuam benedictionē? quo- D
niam quid dicas, nescit.
17 * Nam tu quidem bene gratias agis,
sed alter non ædificatur.
18 * Gratias ago Deo meo, quòd om-
nium vestrum lingua loquor.

3 * ὁ δὲ προφητεύων, ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παρά-
κλησιν καὶ παραμυθίαν.
4 * ὁ λαλῶν γλώσσῃ, ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων,
ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ.
5 * θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ
ἵνα προφητεύητε. μείζων δὲ ὁ προφητεύων, ἢ ὁ λαλῶν
γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκο-
δομὴν λάβῃ.
6 * νυνὶ δὲ, ἀδελφοὶ, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις
λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀπο-
καλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν προφητείᾳ, ἢ ἐν διδαχῇ;
7 * ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς, εἴτε κι-
θάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῷ, πῶς γνωσθήσε-
ται τὸ αὐλούμενον, ἢ τὸ κιθαριζόμενον;
8 * καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῷ, τίς παρα-
σκευάσ(ε)ται εἰς πόλεμον;
9 * οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λό-
γον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς
ἀέρα λαλοῦντες.
10 * τοσαῦτα, εἰ τύχοι, γένη φωνῶν ἐστιν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐ-
δὲν ἄνευ φωνῆς ἄφωνον.
11 * ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ
λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν, ἐν ἐμοὶ βάρβαρος·
12 * οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν
οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε, ἵνα περισσεύητε.
13 * διόπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ, προσευχέσθω ἵνα διερ-
μηνεύῃ·
14 * ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσ-
εύχεται· ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι.
15 * τί οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύ-
ξομαι δὲ καὶ τῷ νοῒ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ
τῷ νοῒ·
16 * ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν
τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν, ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ;
ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε.
17 * σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς· ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰ-
κοδομεῖται.
18 * εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσ-
σαις λαλῶν·

---

1 אָמַר מְסַרְלִין אַנְתּוּן ׀ 10 הָא גִּיר ᵐᵐגְּנַסָא דְּלִשָׁנָא סַגִּיאָא אִית בְּעָלְמָא וְלֵית חַד מְנְהוֹן דְּלָא קָלָא ׀
11 וְאִן לָא יָדַע אֲנָא חֵילֵה דְקָלָא הֲוֵא אֲנָא לִי ᵖבַּרְבַּרְיָא לְהַו דְּמְסַרְלִין וְאַף הַו דְּמְסַרְלִין הֲוֵא לַהּ לִי בַּרְבַּרְיָא ׀
12 הָכְנָא אַף אַנְתּוּן מְטָל דְּטַנְנָא אַנְתּוּן ᵒדְּמַוְהַבְתָּא דְּרוּחָא ᵖלְבְנְיָנָא דְעִדְתָּא ᵍבְּעוּ דְּתִתְיַהְרוּן ׀
13 וְהַו דְּמְסַרְלִין בְּלִשָׁנָא נְצַלָּא דְנְפַשְׁק ׀ 14 אִן הוּ גִּיר דַּהֲוִירַת ʳמְצַלָּא בְּלִשָׁנָא רוּחִי הוּ מְצַלְיָא ˢמַרְעִי דִּין דְּלָא
פְּאִרִין הוּ ׀ 15 מָנָא הָכִיל אֶעְבֵּד אֲצַלָּא בְּרוּחִי וַאצַלָּא בְּמַרְעִי וַאזַמַּר בְּרוּחִי וַאזַמַּר אַף בְּמַרְעִי ׀ 16 וָאִן לָא אִן
מְבָרֵךְ אַנְתְּ בְּרוּחַ הַו דְּמְמַלֵּא ᵗדּוּכְתָּה ᵘדְּהִדְיוֹטָא אֵיכָנָא ᵛנֵאמַר אַמִּין עַל ʷתּוֹדְיָתֵךְ דְּיָלֵךְ מְטָל מָנָא אֲמַר אַנְתְּ לָא יָדַע ׀
17 אַנְתְּ גִּיר שַׁפִּיר מְבָרֵךְ אַנְתְּ אֶלָּא חַבְרָךְ לָא מִתְבְּנֵא ׀ 18 מוֹדֵא אֲנָא לֵאלָהָא דְּיַתִּיר מִן כֻּלְּכוֹן מְסַרְלִין אֲנָא בְּלִשָׁנָא ׀

ᵐᵐ מיבים ח דלעו
ᵖ יחב כנא בעא יתר
ᵍ נשמתי מן ידע
ʳ מקומו * של פתי
ˢ אמר ידא יהה

19 * Sed in Ecclesia volo quinque verba mente mea loqui, vt & alios doceam, potius quàm decem millia verborum lingua.

Genuum positione.

20 * Fratres mei, ne sitis pueri mentibus vestris, sed malitia infantes sitis, mentibus autem vestris estote perfecti.

21 * In Lege scriptum est: Sermone extraneo, & linguis alienis alloquar hunc populum, & ne sic quidem audient me, inquit Dominus.

22 * Itaque linguae pro signo positae sunt non fidelibus, sed iis qui sunt incredali: prophetiae autem non incredulis, sed fidelibus.

23 * Si ergo congregetur tota Ecclesia, & omnes linguis loquantur, ingrediantur autem imperiti, aut increduli, nonne dicent, Sanè isti insaniunt?

24 * Quòd si vos omnes prophetetis, & introeat ad vos imperitus aut incredulus, inuestigatur ab omnibus vobis, coarguitur à vobis omnibus.

25 * Proinde abscondita cordis eius manifesta fiunt, & tunc procidet in faciem suam, & adorabit Deum, dicetque, Verè Deum in vobis esse.

26 * Dico igitur, fratres mei, quoties conuenitis, quicunque ex vobis canticum habet, dicat: & qui habet doctrinam, & qui habet reuelationem, & qui habet linguam, & qui habet interpretationem: omnia ad edificationem fiant.

27 * Siue lingua quis loquatur, duo loquantur, aut ad summũ tres, vicissimque loquantur, & vnus interpretetur.

28 * Quòd si non sit interpres, taceat in Ecclesia is qui loquitur lingua, sibique & Deo loquatur.

29 * Prophetæ autem duo aut tres loquantur, & cæteri diiudicent.

30 * Quòd si alij reuelatum fuerit assidenti, prior taceat.

31 * Siquidem vos omnes potestis singulatim prophetare, vt quisque discat, & quisque consolationem accipiat.

32 * Spiritus enim Prophetarum, Prophetis subiectus est.

---

19 אֶלָּא בְּעִדְתָא צְבָא אֲנָא דְּחַמֵּשׁ מִלִּין בְּמַדְעִי אֲמַלֵּל דְּאַף לְאַחֲרָנָא אֵלֵף יַתִּיר מִן רִבּוֹ מִלִּין בְּלִשָּׁנָא ;

20 אַחַיָּא בְּעוֹלָא הֲוַיְתוּן טָלִין בְּרַעְיָנֵיכוֹן אֶלָּא לְבִישְׁתָא הֲוֵוּ יַלְדֵּא וּבְרַעְיָנֵיכוֹן הֲוֵוּ גְמִירִין ; 21 בְּנָמוּסָא כְּתִיב דְּמַלְּלָא עִבְרָיָא וּבְלִשָּׁנָא אֲחָרָנָא אֲמַלֵּל עַמָּה עַם עַמָּא הָנָא אַף לָא הָכֵנָא בְּשִׁמְעוּנִנִי אֲמַר מָרְיָא ; 22 מָדֵין לְאָתָא הוּ סִימִין לָא לְמְהַימְנֵא אֶלָּא לְאִילֵּין דְּלָא מְהַימְנִין נְבִיוּתָא דִין לָא הֲוָא לְאִילֵּין דְּלָא מְהַימְנִין אֶלָּא לְאִילֵּין דְּמְהַימְנִין ; 23 אִנְהוּ הָכִיל הִתְכַּנְשִׁי כְּלָה עִדְתָא וְכֻלְּהוּן בְּלִשָּׁנֵא נְמַלְּלוּן וְנֵעֲלוּן הֲדִיוֹטֵא אוֹ אִילֵּין דְּלָא מְהַימְנִין לָא אֲמָרִין דְּהַלִּין שְׁנִיּוּ לְהוּן ; 24 וְאִן כְּדֵין תְּהֵיוּן מְתְנַבְּיִין וְנֵעוּל לְוָתְכוּן הֲדִיוֹטָא אוֹ מִן דְּלָא מְהַימְן

b בקהל c דברים d בנשמתי e רבוא f מלל g סום h חיא i בערים j רעא k ביש רע l ילדים m נכרי n שמע o על־כן p לאות q סום r הימן s נביא t הועדה u עלל v מהאים w שנא

19 * Sed in Ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, vt & alios instruam, quàm decem millia verborũ in lingua.

19 * ἀλλ᾽ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ.

20 * Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote: sensibus autem perfecti estote.

20 * Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε.

21 * In Lege †scriptum est: Quoniam in aliis linguis & in labiis aliis loquar populo huic: & nec sic exaudient me, dicit Dominus.

Ifa. 28. 11. enim

21 * ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται, ὅτι ἐν ἑτέραις γλώσσαις καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ᾽ οὕτως εἰσακούσονταί μου, λέγει κύριος.

22 * Itaque linguæ in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus. prophetia autem non infidelibus, sed fidelibus.

22 * ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν, οὐ τοῖς πιστεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις, ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν.

23 * Si ergo conueniat vniuersa Ecclesia in vnum, & omnes linguis loquantur, E intrent autem idiotæ aut infideles, nonne dicent quòd insanitis?

23 * ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ πάντες γλώσσαις λαλῶσιν, εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε;

24 * Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, conuincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus:

24 * ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων,

25 *Occulta †cordis eius manifesta fiũt: & ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuntians quòd verè Deus in vobis sit.

enim

25 * καὶ οὕτω τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, προσκυνήσει τῷ θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὁ θεὸς ὄντως ἐν ὑμῖν ἐστι.

26 * Quid ergo est, fratres? Cùm conuenitis, vnusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet, omnia ad ædificationem fiant.

26 * τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γενέσθω.

27 * Siue lingua quis loquitur, secundũ duos, aut vt multum tres, & per partes, & vnus interpretetur.

27 * εἴτε γλώσσῃ τὶς λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερμηνευέτω.

28 * Si autem non fuerit interpres, taceat in Ecclesia, sibi autem loquatur & Deo.

28 * ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτὴς, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ· ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ θεῷ.

29 * Prophetæ autem duo aut tres dicãt, & cæteri diiudicent.

29 * προφῆται δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν·

30 * Quòd si alij reuelatum fuerit sedenti, prior taceat.

30 * ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω·

31 * Potestis enim omnes per singulos prophetare: vt omnes discant, & omnes exhortentur.

31 * δύνασθε γὰρ καθ᾽ ἕνα πάντες ἕκαστοι προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσι, καὶ πάντες παρακαλῶνται·

32 * Et spiritus Prophetarum, Prophetis † subiecti sunt.

subiectus est

32 * καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται.

---

25 וְכַסְיָתָא דְלִבֵּה מִתְגַּלְיָן וְהַיְדִין נָפֵל עַל אַפּוֹהִי וְנִסְגּוּד לֵאלָהָא
26 וְנֵאמַר שַׁרִירָאִית אֱלָהָא אִית בְּכוֹן׃ אֵמַר אֲנָא הָכֵיל אֶתְיַדְּאמַתִּי דְּמִתְכַּנְּשִׁין אַנְתּוּן לֵאינָא מְנַכְּרִין דְּאִית לֵה
מַזְמוֹרָא נְאמַר וַאינָא דְּאִית לֵה יוּלְפָנָא וַאינָא דְּאִית לֵה גְּלְיָנָא וַאינָא דְּאִית לֵה פּוּשְׁקָא
27 בְּלְהֵין לְבְנְיָנָא וְאַן בְּלִשָׁנָא אֲנָשׁ נְמַלֵּל תְּרֵין נְמַלְּלִין וְכַד סַגִּי תְּלָתָא וְחַד חַד נְמַלְּלִין וְחַד נְפַשֵּׁק׃
28 וְאַן לֵית דְּמְפַשֵּׁק נְשְׁתּוּק לֵה בְּעִדְתָּא הוּ דְּמְמַלֵּל בְּלִשָׁנָא וּבֵינְוֹהִי לְנַפְשֵׁה וְלֵאלָהָא נְמַלֵּל׃
29 נְבִיֵּא דֵין תְּרֵין אוֹ תְּלָתָא נְמַלְּלִין וְשַׁרְיָא נְפַרְשׁוּן׃ 30 וְאַן לֵאחָרְנָא נְתְגְּלֵא כַּד יָתֵב קַדְמָיָא נְשְׁתּוּק לֵה׃
31 מְשָׁכְּחִין אַנְתּוּן גַּיר כְּלְכוֹן דְּחַד חַד לְתַנְּכוּן דְּכְלְנָשׁ נְאֵלַף וְכְלְנָשׁ נְתְבַּיֵּא׃ 32 רוּחָא גַּיר דְּנְבִיֵּא לְנְבִיֵּא מִשְׁתַּעְבְּדָא׃

x בְּעָא חפש y כֹּוֹן z כְּסָא a גְּלָא b נְפַל c ושתרוה d אֵמַר e בצמח f כְּנֵשׁ g מזמור h יַלְף i גְּלָא k תרגום l בְּנָא m חֲוָא n תרגום o שְׁתֵק p בקול q ושאר r גְּלָא s שְׁכַח t נַבִּיא

33 * Quoniam non est Deus tumultus, sed pacis, vt in omnibus Ecclesiis Sanctorum.

Dominica septima Pentecostes.

34 * Mulieres vestræ in Ecclesia taceant: non enim licet illis loqui, sed subiici, sicut & Lex dicit.

35 * Quòd si quid velint discere, domi suæ interrogent maritos suos. Pudendum enim est vt mulieres in Ecclesia loquantur.

36 * Num forsan à vobis prodiit sermo Dei? num ad vos tantùm peruenit?

37 * Si quis autem ex vobis existimat se Prophetam esse aut Spiritualē, sciat hæc quæ scribo vobis, nempe præcepta esse Domini nostri.

38 * Cæterùm si quis ignorat, ignorabitur.

39 * Zelatores igitur estote prophetandi, fratres mei, & loqui linguis ne prohibeatis.

40 * Omnia verò cum decore & per ordinem fiant.

Matutinis Resurrectionis.

CAP. XV.

1 NOtum autem vobis facio, fratres mei, Euangelium quod annunciaui vobis, et quod accepistis, & in quo statis:

2 * Per quod & seruamini: qua ratione annunciauerim vobis tenetis, nisi in vanum credidistis.

3 * Tradidi enim vobis inprimis prout & accepi, nempe Meschicho mortuum esse pro peccatis nostris, sicut scriptum est.

4 * Et sepultum fuisse, & excitatum tertia die, sicut scriptum est.

5 * Et visum esse Kipho, & post eum duodecim.

6 * Ac posteà visum fuisse plusquam quingētis fratribus simul, quorum multi sunt adhuc superstites, & nonnulli obdormierunt.

7 * Deinde visum esse & Iaakoub, et post eum Apostolis omnibus.

8 * Ad extremum autem omnium tanquam abortiuo, mihi quoque apparuisse.

9 * Ego sum minimus Apostolorum: nec sum dignus qui vocer Apostolus, quippe qui persecutus sim Ecclesiam Dei.

10 * Sed gratia Dei sum id quod sum: & gratia eius in me non fuit inanis, sed plusquàm omnes laboraui; non ego, sed gratia illius qui mecum est.

---

33 מִסְּלֵדְאֱלָהָא לָא הוּא דְּשִׁגּוּשָׁיָא אֶלָּא דְּשִׁלְמָא אַיְךְ דַּבְּכֻלְּהֵין עִדְתָּא דְקִדִּישֵׁא׃ דְּדַר בְּשַׁבָּא דז׳ דְּפַנְטִיקוֹסְטִי כב
34 נְשֵׁיכוֹן בְּעִדְתָּא נֶהֱוֵין שְׁתִיקָן לָא גֵיר מַפֵּס לְהֵין דְּנִמַּלְלָן אֶלָּא דְּנֶשְׁתַּעְבְּדָן אַיכַּנָא דְּאַף נָמוּסָא אָמַר׃
35 וְאִן מִדַּם עָבְיָן דְּנִאלְפָּן בְּבָתֵּיהֵין נְשַׁאלָן לְבַעֲלֵיהֵין בְּרַחְתָּא הִי גֵיר דְּנַשָּׁא בְּעִדְתָּא נְמַלְלָן׃
36 אוֹ דִלְמָא מִנְּכוֹן הוּ נְפְקַת מִלְּתָה דְּאֱלָהָא אוֹ לְוָתְכוֹן הוּ כַּלְחוּד מְטָת׃
37 אִן אֱנָשׁ דֵּין מִנְּכוֹן סַבַּר דְּנְבִיָּא הוּ אוֹ דְרוּחָא הוּ נִדְעִ הֵלִין דְּכָתֵב אֲנָא לְכוֹן דְּפוּקְדָנָא אֵנוּן דְּמָרָן׃
38 אִן אֱנָשׁ דֵּין לָא יָדֵע לָא יָדֵע׃
39 טַנּוּ הָכִיל אַחַי לְמָתְנַבְּיוּ וְלִמְמַלְּלוּ בְּלִשָּׁנָא לָא תְּכִלּוּן׃
40 כֹּל מִדַּם דֵּין כַּאסְכֵּמָא וְבִטְכְּסָא נֶהֱוֵא׃ דְצַפְּרָא דִקְיָמְתָא כג
מְיַדַּע אֲנָא לְכוֹן דֵּין אַחַי אֵוַנְגֶלְיוֹן דְּסַבַּרְתְּכוֹן וְקַבֶּלְתּוּנִיהִי וְקָמְתּוּן בַּהּ׃

a תג השבועות b בקהל c הֲוָא d מוחר e שֶׁעֲבַר f עָבָא g אֶלֶף h שַׁאֵל i בושת מן בְּחַדֶּת k יצאה דברת אל l מְטָא השיג ותחושב m יָדַע מצוות n טַנָּן o נַבָּא p כֻּלָּא עצר q ביופי r ובסדר

33 Non enim est dissensionis Deus, sed pacis: sicut & in omnibus ecclesijs sanctorum doceo.

34 Mvlieres in ecclesijs taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & Lex dicit. 1.Tim.2. c.11. Gen.3. c.16.

35 Siquid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia.

36 An à vobis verbum Dei processit? aut in vos solos peruenit?

37 Si quis videtur propheta esse, aut spiritualis, cognoscat quæ scribo vobis, quia Domini sunt mandata.

38 Si quis autem ignorat, ignorabitur.

39 Itaque fratres æmulamini prophetare: & loqui linguis nolite prohibere.

40 Omnia autem honestè & secundùm ordinem fiant in vobis.

CAP. XV.

1 Notum autem vobis facio, fratres, Euangelium quod prædicaui vobis, quod & accepistis, in quo & statis. Gal.1. c.11. 1.Pet.5. c.14. Mat.31. c.6.

2 Per quod & saluamini, qua ratione prædicauerim vobis si tenetis, nisi frustrà credidistis.

3 Tradidi enim vobis in primis quod & accepi: quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundùm scripturas: Ioan.3. c.1. Mat.11. c.40. Mat.26. c.6. Mat.16. c.6. Luc.24.a c.6.c.24. Ioh.20. c.19.

4 Et quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die, secundùm scripturas.

5 Et quia visus est Cephæ: & post hoc vndecim.

6 Deinde visus est plus quàm quingentis fratribus simul: ex quibus multi manent vsque adhuc, quidam autē dormierunt.

7 Deinde visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus. Act.9. c.3.

8 Nouissimè autem omnium tanquam abortiuo, visus est & mihi. Eph.3. c.8.

9 Ego enim sum minimus Apostolorum: qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam Dei.

10 Gratia autem Dei sum id quod sum: & gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboraui: non ego autem, sed gratia Dei mecum.

33 ου γὰρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς, ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.

34 αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει.

35 εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἀνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστι ἐν ἐκκλησίᾳ γυναικὶ λαλεῖν.

36 ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατέντησεν;

37 εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικὸς, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου εἰσὶν ἐντολαί.

38 εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοείτω.

39 ὥστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν γλώσσαις μὴ κωλύετε.

40 πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

ιε'.

1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε·

2 δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε.

3 παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς.

4 καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ τὰς γραφάς.

5 καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα.

6 ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν.

7 ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν.

8 ἔσχατον δὲ πάντων, ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἀμοί.

9 ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ.

10 χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγένετο, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί.

---

2 וּבְהּ חַיִּין אַנְתּוּן בְּאִידָא מְלָתָא סַבְרְתְּכוּן עַד־דִּין אַנְתּוּן אִן לָא הֲוָא סְרִיקָאִית הֵימְנְתּוּן׃
3 אֲשְׁלֵמֵת לְכוּן גֵּיר מִן לְוִקְדָם אַיְךְ מַדְם דְּקַבֵּלֵת דַּמְשִׁיחָא מִיתָ עַל אַפֵּי חֲטָהֵין אֵיכַנָא דִּכְתִיב׃
4 וּדְאִתְקַבַּר וְקָם לַתְּלָתָא יוֹמִין אֵיךְ דִּכְתִיב׃ 5 וְאִתְחֲזִי לְכֵאפָא וּבְתַרֵה לַתְרֵעסַר׃ 6 וּבְתַרְכֶן אִתְחֲזִי לְיַתִּיר
מִן חַמְשְׁמְאָה אֲחִין אֲכַחְדָא דְּסַגִּיאֵא מִנְהוֹן קַיְמִין אִנּוּן עַדְמָא לְהַשָׁא וּמִנְהוֹן דְּמִכוּ׃ 7 וּמִן בְּתַר הָלֵין אִתְחֲזִי
לְיַעֲקוֹב וּבְתַרֵה לְשְׁלִיחֵא כֻּלְּהוֹן׃ 8 לְחַרְתָּא דֵּין דְּכֻלְּהוֹן אֵיךְ דְּלִיחְטָא אִתְחֲזִי אַף לִי׃ 9 אֲנָא אֲנָא זְעִירְהוֹן
דְּשְׁלִיחֵא וְלָא שְׁוָא אֲנָא דְּאִתְקְרֵא שְׁלִיחָא פְּטָל דְּרַדְפַת עִדְתֵה דַּאלָהָא׃ 10 בְּטַיבוּתֵה דֵּין דְּאלָהָא אִיתַי מַדְם
דְּאִיתַי וְטַיבוּתֵה דְּבִי לָא הֲוָת קְרִיקָא אֶלָּא יַתִּיר מִן כֻּלְּהוֹן לֵאִית לָא אֲנָא אֶלָּא טַיבוּתֵה דְּעִמִּי׃

[a] חַיָּא [b] מַלֵּל [c] מוכרים [d] שוא [e] הֵימִן [f] מוּת [g] חַיָּא [h] קָבַר [i] חָזָא [j] יוד [k] קוּם [l] דְּמַךְ יָשֵׁן [m] חַזָּא [n] לאחרים ולנפל [o] חַזָּא [p] ראוי [q] קְרֵיא [r] קטל אל [s] טַיבוּתָא יח [t] אֵית [u] ריק [v] לָאֵת עמל

11 * Itaque siue ego, siue illi, sic prædicamus, & sic credidistis.

12 * Quòd si Meschicho prædicatur à mortuis resurrexisse, quomodo sunt inter vos quidam qui dicant non esse viuificationem [resurrectionem] mortuorum?

13 * Et si resurrectio mortuorum non est, ne Meschicho quidem resurrexit.

14 * Quòd si Meschicho non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis & fides vestra. 15 * Ac proinde cõperimur falsi testes Dei, vt qui testificemur de Deo quòd excitauerit Meschicho, quum non suscitauerit.

16 * Nam si mortui non resurgunt, ne Meschicho quidem resurrexit.

17 * Quòd si Meschicho non resurrexit, ociosa est fides vestra, & adhuc estis in peccatis 18 vestris. * Iam verò & qui obdormierunt in Meschicho, perierunt sibi.

19 * Quòd si in hac vita tantùm speramus in Meschicho, miserrimi omnium hominum sumus.

Ad Oblationem Resurrectionis.

20 * Nunc autẽ Meschicho resurrexit à mortuis, & fuit primitiæ dormientium.

21 * Et quemadmodum per hominem fuit mors, ita & per hominem existit viuificatio [resurrectio] mortuorum.

22 * Nam quemadmodũ in Odom omnes homines mortui sunt, ita & in Meschicho omnes 23 viuificantur. * Vnusquisque autem in suo ordine: primitiæ fuit Meschicho, deinde ij qui sunt Meschicho in aduentu ipsius.

24 * Et tunc erit finis quum tradiderit regnum Deo patri, quum aboleuerit omnem principatum, & omnem dominationem, omnes denique potestates.

25 * Futurum est enim vt regnum obtineat vsquedum posuerit omnes inimicos suos sub pedibus suis.

26 * Nouissima autem inimica abolebitur mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius.

27 * Quum autem dicat omnia illi esse subiecta, manifestum est, excipiendum eum qui subiecit illi omnia.

28 * Quum autem fuerint illi subiecta omnia, tũc ipsemet Filius subijcietur ei qui subiecit illi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus.

---

11 אין אנא חכיל ואן הנון הכנא מכרזינן והכנא המנתון ׃ 12 אין דין משיחא מתכרז דקום מן בית מיתא
איכנא איתבכון אנשא דאמרין דלית תית מיתא ׃ 13 ואן תית מיתא לית אף לא משיחא קום ׃
14 ואן משיחא לא קום סריקא הי כרוזהן סריקא ואף היסנותכון ׃ 15 ומשתכחין חנן דין אף סהדא דגלא
מן קדם אלהא דאסהדן על אלהא דאקים למשיחא כד לא אקים ׃ 16 אין מיתא גיר לא קימין אף לא משיחא קום ׃
17 ואן משיחא לא קום בטלא הי היסנותכון ועדכיל בחטהיכון ׃ 18 וכבר אף אילין דדמכו במשיחא
אבדו להון ׃ 19 ואן בהלין הו חיא בלחוד מסכרינן במשיחא דזינן הו מן כל אנשא ׃
20 השא דין משיחא קום מן בית מיתא והוא רישיתא דרמכא ׃

כר

11 כרז חימן מות
12 תחית מתים כרז
13 חימן שכח סגא
14 עדי שקר סהד קום
15 מות בטל חימן
16 ועד חטא עתה
17 רמך ישן מקום אבדו
18 רזא רוח קום

11 * Siue enim ego, siue illi sic †prædicamus, & sic credidistis.
12 * Si autem Christus prædicatur quòd resurrexit à mortuis: quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est?
13 * Si autem resurrectio mortuorũ non est: neque Christus resurrexit.
14 * Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra.
15 * Inuenimur autem & falsi testes Dei: quoniam testimonium diximus aduersus Deum, quòd suscitauerit Christum, C quem non suscitauit, si mortui non resurgunt.
16 * Nam si mortui non resurgunt, neq; Christus resurrexit.
17 * Quod si Christus nõ resurrexit: vana est fides vestra, adhuc enim estis in peccatis vestris.
18 * Ergo & qui dormierunt in Christo, perierunt.
19 * Si in hac vita tantùm, in Christo sperantes sumus: miserabiliores sumus omnibus hominibus.

prædicamus

20 * NVNC autem Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium.
21 * Quoniam † quidem per hominem mors: & per hominem resurrectio mortuorum.
22 * Et sicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes viuificabuntur.
23 * Vnusquisque autem in suo ordine, primitiæ Christus: deinde ij qui sunt Christi, qui in aduentũ eius crediderunt.
24 * Deinde finis: cùm tradiderit regnum Deo & Patri, cùm euacuauerit omnem principatum & potestatem & virtutem.
25 * Oportet autem illum regnare: donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius.
26 * †Nouissima autem inimica destruetur mors. * Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cùm autem dicat, Omnia subiecta sunt ei: sine dubio, præter eum qui subiecit ei omnia.
27
28 * Cùm autem subiecta fuerint illi omnia: tunc & ipse Filius subiectus erit illi qui subiecit sibi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus.

Apoc. 1. h. 5. Col. 1. c. 18. enim Gen. 3. c. 6.

Rom. 5. c. 11. 6. d. 13. 1. Thes. 4. d. 15.

Psal. 109 c. 1. Heb. 1. d. 13. 10. c. 13. Nouissimè Psal. 8. h. 8. Heb. 2. h. 8.

11 εἴτε οὖν ἐγὼ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.
12 εἰ δὲ χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;
13 εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ χριστὸς ἐγήγερται.
14 εἰ δὲ χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν.
15 εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν χριστόν· ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται.
16 εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ χριστὸς ἐγήγερται.
17 εἰ δὲ χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
18 ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν χριστῷ, ἀπώλοντο.
19 εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν χριστῷ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.

20 νυνὶ δὲ χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο.
21 ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν.
22 ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται.
23 ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι, ἀπαρχὴ χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.
24 εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί· ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν.
25 δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν, ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.
26 ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος.
27 πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα.
28 ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσι.

---

21 וַאיכַנָא דְבִיד בַּרְנָשָׁא הֲוָא מוֹתָא הָכְנָא אַף בְּיִד בַּרְנָשָׁא הֲוָא חַיֵּת מִיתָא׃
22 אֵיכַנָא גֵיר דְבָאדָם כְּלְהוֹן בְּנֵינָשָׁא מָיְתִין הָכְנָא אַף בְּמְשִׁיחָא כְּלְהוֹן חָאִין׃
23 אֱנָשׁ אֱנָשׁ בְּטַבְסֵה רִישֵׁיתָא הֲוָא מְשִׁיחָא בַּתְרֵכֵן אִילֵין דְרַמְשִׁיחָא אֱנוּן בְּמֵיתֵהּ׃
24 וְהֵידֵין הֲוֵא מָא דְמַשְׁלֵם מַלְכוּתָא לֵאלָהָא אֲבָא מָא דְבַטֵל כָּל רִישׁ וְכָל שׁוּלְטָן וְכָל חַיְלִין׃
25 עֲתִיד הוּא גֵיר דְנִמְלֵךְ עַד מָא דְנִסִים בְּעַל דְבָבוֹהִי כְּלְהוֹן תְחֵית רַגְלוֹהִי׃ 26 וַאחָרְיָא בְּעַל דְבָבָא מְתְבַטֵל מוֹתָא
27 כָּל גֵיר שַׁעֲבַד תְחֵית רַגְלוֹהִי מָא דַאמַר דֵין דְכְלְמַדֵם מְשְׁתַעְבַד לֵה יְדִיעָא הִידַסְתַר מִן הוּ דְשַׁעְבַד לֵה כָּל׃
28 וּמָא דַאשְׁתַעְבַד לֵה כָּל הֵידֵין הוּ בְּרָא נְשְׁתַעְבַד לְהוּ דְשַׁעְבַד לֵה כָּל דְנַהֲוֵא אֱלָהָא כָּל בְּכָל׃

z z

[a] מות [b] חָיָא [c] מות [d] חָיָא [e] נסדרו [f] אֵתָא [g] אחרית [h] שְׁלַט [i] מְלַךְ [j] סוּם [k] אוֹכֵא [l] מוֹת [m] שַׁעְבַד

29 * Alioquin quid facient ij qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt? cur baptizantur pro mortuis?

30 * Cur & nos in periculo omni hora consistimus?

31 * Juro per gloriam vestram, fratres mei, quam habeo in Domino nostro Jeschua Meschicho, me quotidie mori.

32 * Si tanquam inter homines, obiectus sum feris bestiis Ephesi, quid prodest mihi, si mortui non resurgunt? Edamus & bibamus,

33 cras enim morimur. * Ne erraueritis. Namque corrumpunt mores benignos colloquia praua.

Defunctorum.

34 * Excitate corda vestra iustè, & ne peccetis: sunt enim quidam qui scientiam Dei non habent, ad verecundiã vestram hoc dico.

35 * Dicet aliquis vestrum, Quomodo resurgunt mortui, & quonam corpore venturi sunt?

36 * Stulte, semen quod seminas, nisi moriatur non reuiuiscit.

37 * Et quod seminas, non quidem corpus quod futurum est seminas, sed granum nudum, vt tritici, aut hordei, aut cæterorum seminum.

38 * Deus autem dat ei corpus prout vult; & vnicuique seminum proprium corpus na-

39 turale. * Siquidem omne corpus æquale non est: aliud est enim corpus hominis, & aliud iumenti, & aliud volucris, & aliud piscium.

40 * Sunt & corpora cælestia, & sunt corpora terrestria: sed alia est gloria cælestium, & alia terrestrium.

41 * Item alia est gloria Solis, & alia est gloria Lunæ, & alia gloria Stellarum. Stella por-

42 rò stellam gloria antecedit. * Sic & Vivificatio [resurrectio] mortuorum. Seminantur in corruptione, resurgunt absque corruptione.

43 * Seminantur in ignominia, resurgunt in gloria. Seminantur in infirmitate, resurgunt

44 in virtute. * Seminatur corpus animale, resurgit corpus spirituale. Est enim corpus animæ, est & corpus spiritus.

45 * Sicut & scriptum est, Factus est Odom homo primus in animam viuentem, at postremus Odom in spiritum vitam largientem.

---

[29] וְאִלּוּ מִנָּא נַעְבְּדִין הָכֵין דְּעָמְדִין חֵלֶף מִיתֵא אִן מִיתֵא לָא קָיְמִין מָנָא עָמְדִין חֵלֶף מִיתֵא: [30] וְלָמָנָא אַף
מִן כָּל שָׁעָא בְּקִינְדוּנוּס קָיְמִינַן: [31] יָמֵא אֲנָא בְּשׁוּבְחָרְכוּן אֲחַי דְּאִית לִי בְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּכָלְיוּם מָאֵת אֲנָא:
[32] אִן אֵידְ דְּבֵית בְּנֵינָשָׁא אֶשְׁתְּדִית לְחַיְוָתָא בְּאֶפֶסוֹס מָנָא אֶתְחַנִּית אִן מִיתֵא לָא קָיְמִין נֵאכוֹל וְנִשְׁתֵּא מְחָר
אֲרֵי מָיְתִינַן: [33] לָא תְּטַעוּן מְחַבְּלָן גִּיר רְעוּנָא בִּיסִימָא שׁוּעָיָתָא בִּישְׁתָא: דַּעֲנִידְלָא כח
[34] אֲעִירוּ לִבְבוּן זְדִיקָאִית וְלָא תְּחֵטוּן אִית גִּיר אֲנָשָׁא דְּיִדְעָתָא דַּאלָהָא לִית בְּהוֹן לְבֵהַתְכוּן הוּ אָמַר אֲנָא:
[35] לְמָאן אֲנָשׁ מְגַכְּוִין דַּאיכָנָא קָיְמִין מִיתֵא וּבַאיגָא פַּגְרָא אָתֵין: [36] סַכְלָא זַרְעָא דְזָרַע אַנְתְּ אִן
לָא מִתְּמִית לָא חָיָא: [37] וְהוּ מַרְכֵּ דְזָרַע אַנְתְּ לָא הֲוָא הוּ פַּגְרָא דַעֲתִיד לְמֶהְוָא זָרַע אַנְתְּ אֶלָּא פְּרִדְתָא

[29] עֲמַר שבּ [30] מות [31] קום
[29] כסבבות מן לשון יק
[30] יְמָא בשבעיבכבהרכם בן
[32] שַׁבְּחַר [33] מות [34] שִׁדָא
[32] חיות [32] חֲנָא הועיל [33] מות
[34] קום [34] אֵכַל [34] שְׁרָא
[34] טְעָא [34] רְעָא ראה
[35] שְׁעָא סיפר [35] עור
[36] זְרַק ארק [36] חֶטָא [36] יִרַע

29 * Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? vt quid & baptizantur pro illis?

30 * Vt quid & nos periclitamur omni hora?

31 * Quotidie morior per vestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.

32 * Si secundùm hominem ad bestias pugnaui Ephesi, quid mihi prodest si mortui non resurgunt? manducemus & bibamus, cras enim moriemur.

Iud. 20. 1. 15. 16. 1. 19. Sap. 2. 6. 8.

33 * Nolite seduci: Corrumpunt mores bonos colloquia mala.

34 * EVIGILATE †iusti, & nolite peccare: ignorantiam enim Dei quidam habent. ad reuerentiam vobis loquor.

iustè

35 * Sed †dicit aliquis, Quomodo resurgunt mortui? quali autem corpore † venient?

dicet

veniunt

36 * Insipiens, tu quod seminas non viuificatur, nisi prius moriatur.

37 * Et quod seminas, non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum, vtputa tritici aut alicuius cæterorum.

38 * Deus autem dat illi corpus sicut †vult: & vnicuique seminum proprium corpus.

voluit

39 * Non omnis caro, eadem caro: sed alia hominum, alia pecorum, alia volucrum, alia autem piscium.

40 * Et corpora cælestia, & corpora terrestria: sed alia quidem cælestium gloria, alia autem terrestrium.

41 * Alia claritas Solis, alia claritas Lunę, & alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate:

42 * Sic & resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione: surget in incorruptione.

43 * Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate: surget in virtute.

44 * Seminatur corpus animale: surget corpus spirituale. Si est corpus animale, est & spirituale.

45 * Sicut scriptum est, Factus est primus homo Adam in animam viuentem: nouissimus Adam in spiritũ viuificantem.

Genes. 2. 6. 7.

29 * ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;

30 * τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν;

31 * καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

32 * εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; φάγωμεν καὶ πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν.

33 * μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί.

34 * Ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινες ἔχουσι· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω.

35 * ἀλλ' ἐρεῖ τις, πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται;

36 * ἄφρων, σὺ ὃ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ.

37 * καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτου, ἤ τινος τῶν λοιπῶν.

38 * ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα.

39 * οὐ πᾶσα σὰρξ, ἡ αὐτὴ σάρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν.

40 * καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων.

41 * ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.

42 * οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ.

43 * σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει.

44 * σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. ἔστι σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν.

45 * οὕτω καὶ γέγραπται, ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ, εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν.

---

29 אֶלָּהָא דִין יְהַב לֵה פַּגְרָא אֵיכָנָא וְצָבָא וַלְחַד חַד מִן זַרְעוֹנָא
30 עֲרַטֵלְיוֹתָא וְחִטָּא אוֹ דִסְעָרָא אוֹ שִׁרְכָא וְזַרְעוֹנָא׃ 31 לָא הָוָא גֵיר כֹּל פְּגַר שְׁוֵא אֲחָרִין הוּ גֵיר פַּגְרָא דְבַר אֱנָשָׁא וַאֲחָרִין דְבְעִירָא וַאֲחָרִין דְפָרְחָתָא
32 וַאֲחָרִין דְנוּנָא׃ 33 וְאִית פַּגְרָא שְׁמַיְנָא וְאִית פַּגְרָא אַרְעָנָיָא אֶלָּא אַחֲרִין הוּ שׁוּבְחָא דְשְׁמַיְנָא וַאֲחָרִין דְאַרְעָנָיָא׃
34 וַאֲחָרִין הוּ שׁוּבְחָא דְשַׁמְשָׁא וַאֲחָרִין הוּ שׁוּבְחָא דְסַהֲרָא וַאֲחָרִין הוּ שׁוּבְחָא דְכַוכְבָא וְכוֹכְבָא מַזְכּוֹכְבָא מְיַחַר הוּ
35 בְּשׁוּבְחָא׃ 36 הָכְנָא אַף חַיַּת מִיתָא מְזוֹרְעִין וְלָא חָבְלָא׃ 37 מְזוֹרְעִין בְּצַעֲרָא קָיְמִין בְּשׁוּבְחָא
38 מְזוֹרְעִין בְּכִרְיוּתָא קָיְמִין בְּחַיְלָא׃ 39 מְזוֹרַע פַּגְרָא נַפְשָׁנָיָא קָאֵם פַּגְרָא רוּחָנָיָא אִית גֵיר פַּגְרָא דְנַפְשׁ וְאִית
40 פַּגְרָא דְרוּחַ׃ 41 הָכְנָא אַף כְּתִיב הֲוָא אָדָם כַּרְנָשָׁא קַדְמָיָא לְנַפְשׁ חַיָּא וְאָדָם אַחֲרָיָא לְרוּחָא מְחַיְיֵהָא׃

עַרְטֵלְיוֹתָא חִטָּא אוֹ דִסְעָרָא אוֹ שִׁרְכָא וְזַרְעוֹנָא׃ 29 אֶלָּהָא דִין יְהַב לֵה פַּגְרָא אֵיכָנָא וְצָבָא וַלְחַד חַד מִן זַרְעוֹנָא
30 לָא הָוָא גֵיר כֹּל פְּגַר שְׁוֵא אֲחָרִין הוּ גֵיר פַּגְרָא דְבַר אֱנָשָׁא וַאֲחָרִין דְבְעִירָא וַאֲחָרִין דְפָרְחָתָא
31 וַאֲחָרִין דְנוּנָא׃ 32 וְאִית פַּגְרָא שְׁמַיְנָא וְאִית פַּגְרָא אַרְעָנָיָא אֶלָּא אַחֲרִין הוּ שׁוּבְחָא דְשְׁמַיְנָא וַאֲחָרִין דְאַרְעָנָיָא׃
33 וַאֲחָרִין הוּ שׁוּבְחָא דְשַׁמְשָׁא וַאֲחָרִין הוּ שׁוּבְחָא דְסַהֲרָא וַאֲחָרִין הוּ שׁוּבְחָא דְכַוכְבָא וְכוֹכְבָא מַזְכּוֹכְבָא מְיַחַר הוּ
34 בְּשׁוּבְחָא׃ 35 הָכְנָא אַף חַיַּת מִיתָא מְזוֹרְעִין וְלָא חָבְלָא׃ 36 מְזוֹרְעִין בְּצַעֲרָא קָיְמִין בְּשׁוּבְחָא
37 מְזוֹרְעִין בְּכִרְיוּתָא קָיְמִין בְּחַיְלָא׃ 38 מְזוֹרַע פַּגְרָא נַפְשָׁנָיָא קָאֵם פַּגְרָא רוּחָנָיָא אִית גֵיר פַּגְרָא דְנַפְשׁ וְאִית
39 פַּגְרָא דְרוּחַ׃ 40 הָכְנָא אַף כְּתִיב הֲוָא אָדָם כַּרְנָשָׁא קַדְמָיָא לְנַפְשׁ חַיָּא וְאָדָם אַחֲרָיָא לְרוּחָא מְחַיְיֵהָא׃

46 * Sed non fuit primùm ſpirituale, ſed animale; tùm demùm ſpirituale.

47 * Primus homo puluerulentus ex terra: homo ſecundus Dominus è cælo.

48 * Quemadmodum eſt puluerouſus ille, ſic & puluerouſi: & quemadmodum eſt ille qui ex cælo eſt, ita & cæleſtes.

49 * Et ſicut induimus imaginem illius qui ex puluere eſt, ſic induemus imaginem illius qui è cælo eſt.

50 * Hoc autem dico fratres mei, quòd caro & ſanguis regnum cælorum hæreditate poſſidere non poſſunt: neque corruptio poſſidebit incorruptibilitatem.

51 * Ecce dico vobis arcanum, Non omnes obdormiemus, omnes autem immutabimur.

52 * Subitò quaſi ictu oculi per extremam tubam quùm vocem emittet, & reſurgent mortui abſque corruptione, & nos immutabimur.

53 * Futurum eſt enim vt hoc corruptibile induat incorruptibilitatem, atque adeò quod mortale eſt induat immortalitatem.

54 * Quum autem hoc quod corruptibile eſt, induerit incorruptibilitatem, & hòc mortale, immortalitatem, tunc fiet ſermo ille qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoria.

55 * Vbi eſt aculeus tuus ô mors? & vbi eſt victoria tua inferne?

56 * Aculeus autem mortis peccatum eſt, & vis peccati Lex eſt.

57 * Sed Deo gratia qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrum Jeſchua Meſchicho.

58 * Itaque fratres mei & chariſſimi mei, eſtote ſtabiles, neque ſitis mobiles, ſed eſtote ſemper abundantes in opere Domini, quùm ſciatis laborem veſtrum non eſſe inanem in Domino.

Dominica v. poſt Epiphaniam.

CAP. XVI.

1 CÆterùm de eo quòd colligitur in ſanctos, quemadmodum præcepi Eccleſiis Galatarum; ita & vos facite.

2 * Quolibet Sabbatho vnuſquiſque veſtrum domi ſuæ ſeponat, & conſerues illud quod per manus ſuas obuenit, ne quùm venero, tunc fiant collecta.

---

46 אֶלָּא לָא הֲוָא לְוַקְדָם רוּחָנְיָא אֶלָּא נַפְשָׁנְיָא וְהֵידֵין רוּחָנְיָא׃ 47 בַּרְנָשָׁא קַדְמָיָא [1]עַפְרָנָא דְּמִן אַרְעָא בַּרְנָשָׁא
תְּרִין מָרְיָא מִן שְׁמַיָּא׃ 48 אֵיכָנָא [m]דְּאִיתַוְהִי הַו עַפְרָנָא הָכַנָּא אַף עַפְרָנֵא וְאֵיכָנָא דְּאִיתַוְהִי הַו דְּמִן שְׁמַיָּא הָכַנָּא
אַף שְׁמַיָּנֵא׃ 49 וְאֵיךְ דְּלָבַשְׁן [n]דְּמוּתָא דְּהַו דְּמִן עַפְרָא הָכַנָּא [o]נְלָבֵשׁ דְּמוּתָא דְּהַו דְּמִן שְׁמַיָּא׃
50 הָדָא דֵין אָמַר אֲנָא אֲחַי דְּבָרָא וְדָמָא מַלְכוּתָא דִשְׁמַיָּא [p]לְמֵארַת לָא [q]מִשְׁכְּחִין וְלָא חַבָּלָא [r]יֵרֵת לָא [s]מִתְחַבְּלְנוּתָא׃
51 הָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן [t]אַרְזָא [u]לוֹבְלִין [v]נְרַדַּם כֻּלִּן דֵּין נִתְחַלַּף׃ 52 [y]חַרִיפָאִית אֵיךְ [z]רְפַף עַיְנָא בְּקַרְנָא אַחֲרִיתָא
[a]קְרָא [b]וְנִקוּמוּן [c]מֵיתֵא דְּלָא חַבָּלָא וְחַנַּן נִתְחַלַּף׃ 53 עֲתִיד הוּ גֵיר הָנָא דְּמִתְחַבַּל דְּנָלְבֵּשׁ לָא [d]מִתְחַבְּלְנוּתָא
וְהָנָא [e]דְּמָאֵת דְּנָלְבֵּשׁ לָא [f]מֵיתוּתָא׃ 54 מָא דְּלָבֵשׁ דֵּין הָנָא דְּמִתְחַבַּל לָא מִתְחַבְּלְנוּתָא וְהָנָא דְּמָאֵת לָא

[1] עַפְּר "אית יש" דְּמָא
[2] לָבַשׁ [3] יֵרֵת יֵרֵשׁ
[4] שְׁכַרְתָּ יכוֹל [5] יוֹרֵשׁ [6] חַבָּל
[7] סוֹד יֵ לָא [8] דְּמָךְ יִשֵּׁן
[y] פּתאום z חריפא
[a] קְרָא נתקע [b] קוּם
[c] מוֹת [d] חַבָּל [e] מוֹת

46 Sed non prius quod spirituale est, sed quod animale: deinde quod spirituale.

47 Primus homo de terra, terrenus: secundus homo de cælo, cælestis.

48 Qualis terrenus: tales & terreni. & qualis cælestis: tales & cælestes.

49 Igitur sicut portauimus imaginem terreni: portemus & imaginem cælestis.

50 Hoc autem dico fratres, quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt: neque corruptio, incorruptelam possidebit.

51 Ecce mysterium vobis dico. † Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur.

52 In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba, canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti: & nos immutabimur.

53 Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem.

54 Cùm autem † mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria.

55 Vbi est mors victoria tua? vbi est mors stimulus tuus?

56 Stimulus autem mortis, peccatum est: virtus verò peccati, Lex.

57 Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.

58 Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles: abūdãtes in opere Domini semper, scientes quòd labor vester non est inanis in Domino.

Ambrosius. Ergo quidem igitur dormiemus, sed non omnes immutabimur.

corruptũ hoc induerit incorruptionẽ & mor. &c.

Osee. 13. d. 14. Hebr. 2. d. 14.

1. Ioh. 5. d. 5.

CAP. XVI.

1 De collectis autem quæ fiunt in sanctos, sicut ordinaui ecclesijs Galatię, ita & vos facite.

2 Per vnam sabbathi vnusquisque vestrum apud se reponat, recondens quod ei bene placuerit: vt non cùm venero, tunc collectæ fiant.

46 ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικὸν· ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν.

47 ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ.

48 οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι.

49 καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.

50 τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.

51 ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· † πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα,

52 ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα.

53 δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν.

54 ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος.

55 ποῦ σου θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου ᾅδη, τὸ νῖκος;

56 τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου, ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δυνάμις τῆς ἁμαρτίας, ὁ νόμος.

57 τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

58 ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν κυρίῳ.

ιϛ'.

1 Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.

2 κατὰ μίαν σαββάτων ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων, ὅ, τι ἐὰν εὐοδῶται· ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω, τότε λογίαι γίνωνται.

---

1 מלל בלע מית
2 בנאת מן זכא איכה
3 עוקצך זכא נאת חטא
4 כלתן ק נאת ק על כן
5 שרר עמד זוע יתר
6 בכל עת עמל
7 רק או שוא רנח ורח
8 לעדות בשכת טים
9 מטא יד אתא

מיותותא היידין חהוא מלתא הי דכתיבא ראתבלע מותא בזכותא׃ 55 איכו עוקסך מותא ואיכא הי זכותכי
שיול׃ 56 עוקסה דין דמותא חטיתא הי וחילא דחטיתא נמוסא הו׃ 57 שיבו דין לאלהא דיהב לן
זכותא ביד מרן ישוע משיחא׃ 58 מכיל אחי וחביבי הוו משרדין ולא חהוון מתחזיעין אלא הוו מתיתרין
בכלזכן בעבדה דמריא כד ידעין אנהון דעמלכון לא הוא סריק במריא׃
דחר בשבא דחמשא דבתר דנחא כו קפלאון יו
על מדם דין דמתכנש לקדישא איכנא דפקדה לעדתא דגלטיא הכנא אף אנהון עבדו׃
בכל חד בשבא אנש מנכון כביתה סאם ונטר הו מדם דמסתא באידוהי דלא מא דאתית הידין נהוון נביתא׃

3 * Quum autem aduenero quos elegeritis, mittam cum epistola vt perferant gratiam vestram ad Ourischlem.

4 * Quod si fuerit dignum opus vt & ego proficiscar, mecum etiam proficiscentur.

5 * Veniam autem ad vos quum transiero per Macedoniam, siquidem in Macedoniam transiturus sum.

6 * Quinetiam fortasse apud vos permanebo, aut hybernabo apud vos, vt vos adheretis mihi quocunque proficiscar.

7 * Nolo nunc quasi viam transiturus vos inuisere; spero enim me aliquantum tempus commoraturum apud vos, si Dominus meus permiserit mihi.

8 * Namque permansurus sum Ephesi vsq; ad Pentecosten.

9 * Siquidem ostium magnum patet mihi plenum operosis factis; & aduersarij multi.

10 * Quòd si venerit ad vos Timotheus, videte vt absq; metu sit apud vos: opus enim Domini operatur, vt & ego.

11 * Ne quis igitur eum despiciat, sed adhereatis ei cum pace, vt veniat ad me: prestolor enim eum cum fratribus.

12 * De Apollon autē fratre meo, multum efflagitaui ab eo, vt veniret ad vos cum fratribus, & nunc non fuit voluntas eundi ad vos, sed quum erit ei locus, veniet ad vos.

Feria III. hebdomadis IIII. Ieiunij.

13 * Expergiscimini, & state in fide; prebete vos viros, & fortes estote.

14 * Omniaque placita vestra cum charitate fiant.

15 * Vos autem rogo fratres mei, pro domo Stephanæ: quippe quam nostis esse primitias Acaiæ, séque exposuisse in ministerium sanctorum.

16 * Vt & vos dicto audientes sitis huiusmodi, & vnicuique laboranti cum eis, & adiuuanti.

17 * Gaudeo verò de aduentu Stephanæ, & Fortunati & Achaici, quoniam quod vobis deerat apud me, ipsi suppleuerunt.

18 * Siquidem refocillauerunt Spiritū meum ac vestrū. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt.

---

3 וכד אתיתי לאילין דבעין אנתון להון אשדר בגרתא דנזבלון טיבותכון לאורישלם ׃
4 ואן דין שוא הו סוערנא דאף אנא אזל אף עמי נאזלון ׃ 5 אתא אנא דין לותכון מא דעברת מן מקדוניא
מטי אנא לה גיר למקדוניא ׃ 6 ובכר אף לותכון אקנא או אסתא לותכון דאנתון תלוונני לאתר דאזל אנא ׃
7 לא עבא אנא דהשא איך עבר אורחא אחזיכון מסבר אנא גיר דאותר זבנא לותכון אן מרי מפס לי ׃
8 מקנא אנא גיר באפסוס עדמא לפנטיקוסטא ׃ 9 חרעא גיר רבא אתפתח לי דמלא סוערנא וסקובלא
מתאין ׃ 10 ואן דין נאתא צאידיכון טימתאוס חזו דלא נהוא לותכון עבדא גיר דמריא פלח אכותי ׃
11 לא תכל אנש נשוטיוהי אלא לוהוי כשלמא דנאתא לותי מקנא אנא לה גיר עם אחא ׃

[1] בגרת [2] יכל [3] וחסרכם
[4] ראוי ק מעשה [5] אזל
[6] עבר [7] ואולי [8] סתא
מן סתוא שהוא חורף
[9] לוא רבק [10] חזא
[11] אחר [12] זמן a בתחיר
[13] חג השבועות מן לשון יון
[14] שער [15] פתח [16] מלא
[f] מעשים קשים
[g] ואויבים רבים

3 * Cùm autem præsens fuero: quos probaueritis per epistolas, hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem.

4 * Quod si dignum fuerit vt & ego eam: mecum ibunt.

5 * Veniam autem ad vos, cùm Macedoniam pertransiero: nam Macedoniam pertransibo.

6 * Apud vos autem forsitan manebo, vel etiam hyemabo: vt vos me deducatis quocunque iero. B

7 * Nolo enim vos modò in transitu videre. spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos, si Dominus permiserit.

8 * Permanebo autem Ephesi vsque ad Pentecosten.

9 * Ostium enim mihi apertum est magnum & euidens: & aduersarij multi.

10 * Si autem venerit Timotheus, videte vt sine timore sit apud vos. opus enim Domini operatur, sicut & ego.

11 * Nequis ergo illum spernat. deducite autem illum in pace: vt veniat ad me. expecto enim illum cum fratribus.

12 * De Apollo autem fratre vobis notum facio, quoniam multum rogaui eũ, vt veniret ad vos cum fratribus: & vtique non fuit voluntas eius, vt nunc veniret. veniet autem cùm ei vacuum fuerit.

13 * VIGILATE, state in fide, viriliter agite, & confortamini.

14 * Omnia †vestra in charitate fiant. enim

15 * Obsecro autem vos fratres, nostis domum Stephanæ & Fortunati, †quoniã & Achaici, sunt primitiæ Achaię, & in ministerium sanctorum ordinauerunt seipsos.

16 * Vt & vos subditi sitis eiusmodi, & omni cooperanti & laboranti.

17 * Gaudeo autem in præsentia Stephanæ & Fortunati & Achaici, quoniam id quod vobis deerat, ipsi suppleuerunt. D

18 * Refecerunt enim & meum spiritum & vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt.

3 ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ.

4 ἐὰν δὲ ᾖ ἄξιον τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται.

5 ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι.

6 πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ, ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι.

7 οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω δὲ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέπῃ.

8 ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς.

9 θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί.

10 ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς κἀγώ.

11 μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

12 περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ· ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.

13 Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε.

14 πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.

15 παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς·

16 ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι.

17 χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν.

18 ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.

---

12 מן אפלו דין אחי סגי בעית מנה דנאתא לותכון עם אחא וכבר לא הוא צבונא דנאתא לותכון אמתי דין
דנהוא לה אתרא אתא לותכון ׃ 13 אתתעירו וקומו בהימנותא אתגברו ואתחסנו ׃ 14 וכלהין צבותכון בחובא נהוון ׃
15 בעא אנא דין מנכון אחי על ביתא דאסטפנא מטל דידעין אנחון דהנון אנון רשיתא דאכאיא וסמו נפשהון
לתשמשתא דקדישא ׃ 16 דאף אנתון תהוון משתמעין לאילין דהכנא אנון ולכלנש דלאא עמן ומעדר ׃
17 חדא אנא דין מבאתיתה דאסטפנא ודפרטונטום ודאכאיקום דמדם דכצרתון לותי הנון מלין ׃
18 אניחו גיר רוחי דילי ודילכון הויהון הכיל משתודעין לאילין דהכנא אנון ׃

12 בעיא בעא אל אתא יעתה
13 עבא צום עור
14 קים הימן נבר
15 חסן עת או חזק צבא
16 באחכה תרא ראשית
17 סום שמש שמע
18 לאא כמו לאה ערר עור
אתא בער חסר מלא

19 * Postulant pacem vestram, [salutant vos] ecclesiæ omnes quæ sunt in Asia. Salutant vos plurimum in Domino nostro Akaulas & Priskella cum ecclesia quæ est in adibus ipsorum.

20 * Salutant vos omnes fratres. Salutate inuicem osculo sancto.

21 * Salutatio per scripturam manus meæ Pauli.

22 * Quisquis non amat Dominũ nostrum Jeschua Meschicho, anathema sit. Moran-Etho [Dominus noster venit.]

23 * Gratia Domini nostri Jeschua Meschicho sit vobiscum.

24 * Et charitas mea cum vobis omnibus in Meschicho Jeschua. Amin.

Epistolæ ad Corinthios primæ quæ scripta est Philippis Macedonię, & missa est per manus Timothei, FINIS.

PROLOGVS IN SECVNDAM EPISTOLAM AD CORINTHIOS.

IN secunda ad Corinthios epistola quasi in parte superiori post tribulationũ suarum relationes reddit causas, quare ad eos secundò nõ ierit; quoniam nõ leui mutatione cõsilij fecisse se asserit: sed ne aduentu suo tristitiam incurreret, cùm in peccato permanere discipulos reperisset. Deinde post agnitos fructus pœnitentiæ, reconciliat eum ecclesiæ, quem in prima propter fornicationem à consortio sanctorum iusserat amoueri. Tertiò contra pseudoapostolos officij sui dignitatem tuetur, & noui testamenti ministros tantò anteire gratia ostendit, quantò Euangelium est Lege præstantius. Immoratur etiam in causa illa plurimùm quam breuiter in prima contigerat, vt prompto ac libenti animo necessaria præsen-

omnes

19 * Salutant vos †ecclesiæ Asiæ: Salutant vos in Domino multum; Aquila & Priscilla cum domestica sua ecclesia †.

apud quos & hospitor.

20 * Salutant vos omnes fratres. Salutate inuicem in osculo sancto.

21 * Salutatio mea manu Pauli.

22 * Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema: Maranatha.

23 * Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.

24 * Charitas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu. Amen.

Ad Corinthios prior, missa fuit è Philippis, per Stephanam & Fortunatum, & Achaicum, & Timotheum.

19 * ἀσπάζον) ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀσίας. * ἀσπάζον) ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ ἀκύλας & πρίσκιλλα, σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ.

20 * ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. * ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

21 * ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου.

22 * εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον ἰησοῦν χριστόν, ἤτω ἀνάθεμα. μαρανὰ θά.

23 * ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

24 * ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήν.

πρὸς κορινθίους πρώτη ἐγράφη ἀπὸ φιλίππων διὰ στεφανᾶ καὶ φουρτουνάτου καὶ ἀχαϊκοῦ καὶ τιμοθέου.

---

22 מן דלא רחים למרן ישוע משיחא נהוא חרם [d] מרן אתא׃
23 [e] טיבותה דמרן ישוע משיחא עמכון׃
24 [f] וחובי עם כלכון במשיחא ישוע אמין׃

[d] אדונינו בא׃ טוב
[f] האמת

שלמת [g] אגרתא דלות קורנתיא קדמיתא [h] דאתכתבת בפיליפוס
דמקדוניא [i] ואשתדרת באידי [k] טימתאוס

[g] אמת
[h] כתב
[i] שדר שלח [k] בלא

præsentis vitæ non habentibus largiantur, & vtilitate spiritualis commercij commutent præsentia cum futuris, atque abundantia sua sanctorum inopiam suppleant; vt vicissim eorum inopia sanctorum abundantia suppleatur. In fine repetit quòd superius contra Pseudoapostolos egerat, & iactationem eorum prædicationésque de se gloriosas, vel collata antiquitate generis, vel catalogo iniuriarum ac periculorum suorum euacuat. Dicítque eos operarios subdolos qui ad imitationem sathanæ transfigurentur in Apostolos Christi, sub prædicationis spe, lucra pecuniaria quæque sectantes.

ARGVMENTVM.

POST *actam à Corinthijs pœnitentiam, consolatoriam scribit eis epistolam Apostolus à Troade per Titum: & collaudans eos hortatur ad meliora, contristatos quidem eos, sed emendatos ostendens.*

EPISTOLA AD CORINTHIOS SECVNDA:

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Matutinis Sabbathi Annuntiationis.

CAP. I.

1 PAVLVS Apostolus Jeschua Meschicho per voluntatem Dei; & Timotheus frater, ecclesiæ Dei quæ est Corinthi, & omnibus sanctis qui sunt in
2 vniuersa Achaia; * Gratia vobiscum & pax à Deo patre nostro, & à Domino nostro
3 Jeschua Meschicho. * Benedictus Deus ipse Pater Domini nostri Jeschua Meschicho pater miserationũ, & Deus omnis consolationis:
4 * Qui consolatur nos in omnibus afflictionibus nostris, vt & nos possimus consolari eos qui sunt in omnibus afflictionibus per illam consolationem qua nos consolatur Deus.
5 * Nam quemadmodùm abundant in nobis perpessiones Meschicho; sic & per Meschicho abundat consolatio nostra.
6 * Siue autem affligimur pro vestri consolatione, ac pro vestra salute affligimur: siue consolationem accipimus, id fit, vt consolationem accipiatis, & sit in vobis perseuerantia qua sustineatis perpessiones illas, quas & nos patimur. * Ac spes nostra pro vobis firma est: scimus enim quòd si participes estis passionũ, participes quoq; eritis consolationis.

Dominica IIII. post Epiphaniam.

8 * Volumus enim vos scire fratres mei, de oppressione quæ nobis accidit in Asia, quoniã maiorem in modum oppressi fuimus supra vires nostras, adeò vt vita nostra propè abij-
9 cienda fuerit. * Et hac de causa sententiam mortis ferebamus, ne esset nobis spes in nobismetipsis, sed in Deo illo qui excitat mor-
10 tuos. * Qui à morte violenta nos liberauit, & adhuc speramus nos liberatum iri ab eo cum auxilio deprecationis vestræ pro nobis.
11 * Vt sit donum eius apud vos gratia quæ facta est pro multis, vt multi gratias ei agant pro nobis.

אגרתא דלות קורנתיא דתרתין

פולוס

1 שליחא דישוע משיחא כרעבינה דאלהא וטימתאוס אחא לעדתא דאלהא דאית בקורנתוס ולכלהון
2 קדישא דאית באכאיא כלה: * טיבותא עמכון ושלמא מן אלהא אבון ומן מרן ישוע משיחא:
3 מברך הו אלהא אבוהי דמרן ישוע משיחא אבא דרחמא ואלהא דכל בויאא:
4 מן אלהא: מתנחמין בכלהון אולעניין דאף חנן נשכח נבייא לאילין דבכל אולעניין אנון בהו בויאא דחנן מתחביאינן
5 איכנא גיר דסחיתרין בן משוהי דמשיחא הכנא ביד משיחא סתיתר אף בויאן:

a שלנשורה b עבא c לקול d תן e ברך f בויא נחם g אלץ h שכח כוח i בוש j יתר k חשש l בזמתנו

EPISTOLA PAVLI AD CORINTHIOS SECVNDA.

CAP. I.

1 PAVLVS Apostolus Iesu Christi per voluntatē Dei, & Timotheus A
frater: ecclesiæ Dei quę est Corinthi, cum omnibus sanctis qui sunt
in vniuersa Achaia:
2 Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo.
3 Benedictus Deus & Pater Domini
Eph. 1. 2. Pe. 1. 1. Ia. 1. 1. nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis;
4 Qui consolatur nos in omni tribulatione nostra: vt possimus & ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationem, qua exhortamur & ipsi à Deo.
5 Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis: ita & per Christum abundat consolatio nostra.
6 Siue autē tribulamur, pro vestra exhortatione & salute*: siue exhortamur
Siue cōsolamur pro vestra consolatione. in tol. pro vestra exhortatione & salute, quæ operatur* tolerantiam earundem passionum quas & nos patimur:
7 †Et spes nostra firma †est pro vobis:
Vt sit quoniā scientes † quòd sicut socij passionū estis, sic eritis & consolationis.

8 Non enim volumus ignorare vos fratres, de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt tædet nos etiam viuere.
9 Sed ipsi in nobisipsis responsum mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Deo qui suscitat mortuos.
10 Qui de tantis periculis nos eripuit & eruit: in quem speramus, quoniam & adhuc eripiet,
11 Adiuuantibus & vobis in oratione pro nobis: vt ex multarum personis facierum, eius quæ in nobis est donationis, per multos gratiæ agantur pro nobis.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

Ἐπιστολὴ δευτέρα.

κεφ. α'.

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ χρισοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἀχαΐᾳ·
2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χρισοῦ.
3 εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χρισοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως·
4 ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δυνάσθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει, διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.
5 ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ χρισοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ χρισοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν.
6 εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν·
7 καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας. εἰδότες ὅτι ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως.

8 Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν.
9 ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς·
10 ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύεται· εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται,
11 συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν.

---

5 אַפֵּין דִּין סָתַאלְצִיתִין עַל אַפַּי בּוּיָאכוּן הוּ וְעַל אַפַּי חַיֵּיכוּן מְתַאלְצִינַן וַאן מְתְבַּיָאינַן מָטֶל דַּאנְתוּן תְּהֲבִיאוּן וְתְהֲוֵא
בְּכוּן חַפִּיטוּתָא וַהְסִיבְּרוּן אַנוּן לְחַשֵּׁא הָכוּן דְּאַף חֲנַן חָשִׁינַן לְהוּן ׃ 7 וְסַבְּרַן דַּעֲלַיכוּן שַׁרִירוּ יַדְעִינַן בַּר
דְּאַן שׁוּתָפִין אַנְתוּן בְּחַשֵּׁא שׁוּתָפִין אַנְתוּן אַף בְּבוּיָאא ׃ חַד בְּשַׁבָּא דד דְּבַתַר דַּנְחָא ב
8 צְבִינַן דִּין דְּתֵדְעוּן אָחַי עַל אוּלְצָנָא דַּהֲוָאלַן בַּאסִיָא דְּרוּרְבָּאִית אֶתְאַלְצַן יַתִּיר מִן חֵילַן עַדְמָא דְּקָרִיבִין הֲוֵ
חַיַּין לְמִתְטַלְקוּ ׃ 9 וְעַל הַלִּין פְּסַקְנָן מַוְתָא דְּלָא נְהֲוָא לַן תּוּכְלָנָא עַל נַפְשָׁן אֶלָּא עַל אֱלָהָא דְּמְקִים מִיתָא ׃
10 הוּ דְּמִן מַוְתָא חַסִינָא פְּרַקְנָן וְתוּב מְסַבְּרִינַן דְּפָרֵק לַן בְּמַעְדְּרְנוּתָא דְּבָעוּתְכוּן וְעַל אַפַּין ׃
11 דְּתְהֲוֵא מְוַהְבְּתָה דִּלְוָתַן טִיבוּתָא בַּאפֵּי סַגִּיאֵא וְסַגִּיאֵא מִן נוּרוּן לַהּ עַל אַפַּין ׃

[a] אַלְצָן [b] חַיָּא [c] נחם [d] הַשְׁחָדוּת חַסִירוּת [e] סְבַר סכו [f] חָשַׁשׁ [g] יַדַּע [h] אוּרִים מִן שְׁתַף [i] בְּחַמְמוּת [j] רְנַח [k] אוּד [l] אַלְצָן [m] צְבָא [n] יַדַּע [o] מִקְרָה מִן תְּכַל [p] יְרָא

12 * Nam gloriatio nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ, quòd cum simplicitate, & synceritate, & gratia Dei versati sumus in mundo, non autem cum sapientia corporis, atque uberius apud uosipsos.

13 * Non enim alia scribimus uobis, quàm quæ scitis & agnoscitis. Spero autem quòd ad finem usque uos agnoscetis.

14 * Sicut & agnouistis modicum ex multo [ex parte] nos esse gloriationem uestram, ut & uos nostram in die Domini nostri Jeschua Meschicho.

15 * Et hac fiducia volui prius uenire ad uos, ut geminatè accipiatis gratiam:

16 * Et per uos transire in Macedoniam, & rursus ex Macedonia ad uos uenire, & à uobis deduci in Jthoudæam.

17 * Hoc igitur quum cogitaui, num tanquàm temerarius cogitaui? aut num carnis sunt ea quæ cogito? siquidè oportet in his esse Etiam, Etiam, & Non Non.

18 * Fidelis est Deus quòd sermo noster erga uos non fuit Etiam, & Non.

19 * Nam Filius Dei Jeschua Meschicho, qui per nos uobis prædicatus est per me, & Syluanum, & Timotheum non fuit Etiam, & Non, sed Etiam fuit in eo.

20 * Omnes enim promissiones Dei per Meschicho sunt Etiam: ideò per ipsum damus Amin ad gloriam Dei.

21 * Deus autem confirmat nos uobiscum per Meschicho illum qui & ipse unxit nos:

22 * Et obsignauit nos, deditque arrabonem spiritus sui in cordibus nostris.

Feria v. hebdomadis IIII. Ieiunij.

23 * Ego verò testor Deum per animã meam, quòd parcens uobis non uenerim Corinthum.

24 * Non quòd simus domini fidei uestræ, sed adiutores sumus gaudij uestri. nam ipsa fide statis.

CAP. II.

1 HOc autem decreui apud me non iterum cum mœstitia uenire ad uos.

---

11 שׁוּבְחָנָן גַּיר הֵנוּ סָהֲדוּתָא דְּרַעְיָנָן דְּבִפְשִׁיטוּתָא וּבְרַכְיוּתָא וּבְטִיבוּתָא דַאלָהָא אֶתְהַפַּכְן בְּעָלְמָא וְלָא
סְחַכְמְתָא דְּפַגְרָא וְיַתִּירָאִית לְוָתְכוֹן דִּילְכוֹן׃ 13 לָא הֲוָא אַחֲרָנָן כְּתָבִינָן לְכוֹן אֶלָּא אִילֵין דְּיָדְעִין אַנְתּוּן אַף
מִשְׁתַּוְדְּעִין אַנְתּוּן תְּכִיל אֲנָא דַּיָּן דְּעַדְמָא לַאחֲרִיתָא תִּשְׁתַּוְדְּעוּן׃ 14 אֵיכַנָּא דַאף אֶשְׁתַּוְדַּעְתּוּן קַלִּיל מִן סַגִּי
דְּשׁוּבְחָרְכוֹן חֲנַן אַיְךְ דַאף אַנְתּוּן דִּילָן בְּיוֹמָהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 15 וּבְהָנָא תּוּכְלָנָא צָבֵא הֲוִית מִן קֹדֶם
לְוָתְכוֹן דַּאעֵיפָּאִית תְּקַבְּלוּן טִיבוּתָא׃ 16 וַאעֵבַר עֲלֵיכוֹן לְמַקְדּוּנִיָא וְתוּב מִן מַקְדּוּנִיָא לְוָתְכוֹן אֶתְיָא
וְאִתְּתוּן תְּלוּנְנִי לִיהוּד׃ 17 הָדָא הָכִיל דְּאִתְרַעֵית לְמָא אַיְךְ מְסַרְהָבָא אֶתְרַעֵית אוּ דִּלְמָא דַּבְסַר אֲנִין אִילֵין
דְּמִתְרַעֵא אֲנָא מִטָּל דְּוַלָּא הֲוָא וְנַהֲוָא בְּהֵין אִין אִין וְלָא לָא׃

[7] תהלתנו [z] עדות [a] רָעָא
[b] בחמימות [c] דְּכָא זכה
[d] ובחן [e] חֲפַד [f] יִתַּר
[g] כְּתַב [h] אֶשְׁתַּוְדַּע מן ידע
[i] בושת [k] תהלתכם מן
[l] שַׁבְחַר בשחק [m] חֲוָא
[n] אֵתָא [o] בכפל מן עף
[p] חן [q] עֲבַר [r] ועוד אֵתָא

12 * Nam gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ, quòd in simplicitate †& synceritate Dei, & nõ in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersati sumus in hoc mundo: abundantiùs autem ad vos.

cordis

13 * Non enim alia scribimus vobis, quàm quæ legistis &†cognoscitis. Spero autem quòd vsque in finem cognoscetis.

cognouistis

14 * Sicut & cognouistis nos ex parte, quia gloria vestra sumus; sicut & vos nostra in die Domini nostri Iesu Christi.

15 * Et hac confidentia volui priùs venire ad vos, vt secundam gratiam haberetis:

transire venirem

16 * Et per vos †trãsire in Macedoniam, & iterum à Macedonia † venire ad vos, & à vobis deduci in Iudæam.

17 * Cùm ergo hoc voluissem, nunquid leuitate vsus sum? Aut quæ cogito, secundùm carnem cogito, vt sit apud me EST EST, & NON NON? D

18 * Fidelis autem Deus, quia sermo noster qui fuit apud vos, nõ est in illo EST, & NON†:

sed est in illo est.

19 * Dei enim filius Iesus Christus, qui in vobis, per nos prædicatus est; per me & Syluanum & Timotheum, non fuit †EST, & NON; sed EST in illo fuit.

in illo est.

20 * Quotquot enim promissiones Dei sunt, in illo EST: ideò & per ipsum, Amẽ Deo, ad gloriam †nostram.

vestram

21 * Qui autem cõfirmat nos vobiscum in Christo, & qui vnxit nos, Deus:

Et qui sign.

22 * † Qui & signauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.

23 * EGO autem testem Deum inuoco in animam meam, quòd parcens vobis non veni vltrà Corinthum.

24 * Non quia dominamur fidei vestræ: sed adiutores sumus gaudij vestri. nam fide statis.

CAP. II.

1 STatui autem hoc ipsum apud me, ne iterum in tristitia venirem ad vos. A

12 * ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ· περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς.

13 * οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε·

14 * καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

15 * καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς πρότερον, ἵνα δευτέραν χάριν ἔχητε,

16 * καὶ δι' ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

17 * Τοῦτο οὖν βουλευόμενος, μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι· ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ, καὶ τὸ οὺ οὔ;

18 * πιστὸς δὲ ὁ θεὸς, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ.

19 * ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ· ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν.

20 * ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι τοῦ θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναὶ, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμὴν, τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.

21 * ὁ δὲ βεβαιῶν ὑμᾶς σὺν ἡμῖν εἰς Χριστὸν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, θεός.

22 * ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

23 * Ἐγὼ δὲ μαρτύρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον.

24 * οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν. τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε.

Β'.

1 * Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν.

---

18 מהימן הוא אלהא דלא הות מלתן דלותכון אין ולא ׃ 19 ברה גיר דאלהא ישוע משיחא הוא דבאיתן אתכרז
לבין כי ובסלונוס ובטימתאוס לא הוא אין ולא אלא אין הוא בה ׃ 20 כולהון גיר מולכנוהי דאלהא בה הוו
במשיחא אין הוו מטל הנא באירה יהבינן אמין לתשבוחתה דאלהא׃ 21 אלהא הוא דין משרר לן עמכון במשיחא
הו דהוא משחן׃ 22 וחתמן ויהב ארבונא דרוחה בלבותן׃ דיום חמשא רשבתא דד רעומא ז
23 אנא דין לאלהא מסהד אנא על נפשי דמטל דחאס אנא עליכון לא אתית לקורינתוס׃
24 לא הוא מטל דמרי דהימנותכון חנן אלא מעורנא חנן דחדותכון בהימנותא הוא גיר קימין אנתון׃
קפלאון ב דנה דין הדא בנפשי דלא הוב בכריותא אתא לותכון׃

a מלל b בדיל c כרח
d מלך e יהב f משח g חתם
h מכן i בלבותיכו
a עירכן b בעיד מן
c צום העניה d בעיד מן
e סהד f חוס g אתא
h חימן i עדר עור
j שבחתכם מן חדא
k חימן l קום

2 ܐܠܐ ܐܢ ܐܢܐ ܡܥܩܪ ܠܟܘܢ ܐܢܐ ܠܡܢ ܕܡܫܡܚ ܠܝ ܐܠܐ
3 ܡܢ ܕܐܢܐ ܐܥܩܪ ܠܗ. ܘܗܢܐ ܟܬܒܬ ܠܟܘܢ ܕܠܐ ܐܬܐ ܠܝ ܥܠ
ܥܠ ܡܢ ܕܢܬܚܕܘܢ ܠܗ. ܕܠܐ ܢܗܘܢ ܠܝ ܥܠ ܡܢ ܕܢܬܚܕܘܢ
ܠܗ ܡܢ ܕܢܬܚܕܘܢ ܠܗ. ܕܠܐ ܐܢܐ ܒܗ ܒܟܠܗܘܢ.
4 ܒܥܠܘܬܐ ܘܒܟܠܗܘܢ ܠܒ. ܡܢ ܟܬܒܬ ܠܟܘܢ ܡܢ ܥܠ
ܐܬܪܥܝܬܐ ܘܒܟܝܐ ܣܓܝܐܐ ܠܡܐ ܕܬܬܥܨܒܘܢ
ܐܠܐ ܕܬܕܥܘܢ ܐܝܟ ܣܓܝܐܐ ܚܒܒܐ ܐܢܐ ܠܟܘܢ.
5 ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܐܦ ܠܐ ܠܝ ܐܢܐ ܠܚܕ ܠܟܘܢ. ܠܐ ܠܝ
ܐܢܐ. ܠܐ ܟܠܗ ܠܚܕ ܐܢܐ. ܐܠܐ ܟܠܗܘܢ ܩܠܝܠ
6 ܠܟܠܗܘܢ. ܘܠܐ ܢܬܬܠ ܡܠܬܐ ܕܠܟܠܗܘܢ. ܗܢܝ
7 ܠܟ ܒܗ ܠܟܠܗ ܚܠܦ ܘܠܟ ܡܚܐ ܠܗ. ܗܘܝܢ
ܐܢܬܘܢ ܠܗ ܘܠܡܥܒܕ ܠܟ ܠܡܬܚܕ ܡܢ ܥܠ.
ܘܠܟܝܠ ܕܢܬܚܕܘܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ
8 ܒܟ. ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܒܟ.
9 ܘܠܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܠܟ. ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ
ܕܐܬܥܨܒ ܠܟ ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ
ܠܟ ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܠܟ.
10 ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܠܟ. ܡܢ ܗܘܝܢ
ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܠܟ. ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ
ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܠܟ. ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ
ܠܟ. ܡܢ ܗܘܝܢ ܠܗ ܡܢ ܥܠ ܡܢ ܕܐܬܥܨܒ ܠܟ.
11 ܘܠܐ ܢܬܚܕ ܫܘܠܛܢܐ. ܡܢ ܕܢܕܥ ܠܢ ܡܢ ܣܛܢܐ ✣

ܡܢ ܣܛܢܐ ✣ ܗ ✣

12 ܟܕ ܐܬܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܛܪܘܐܣ ܠܡܫܝܚܐ.
13 ܘܦܬܝܚ ܠܝ ܬܪܥܐ ܒܡܪܝܐ. ܠܐ ܗܘܐ ܠܝ ܢܝܚܐ
ܒܪܘܚܝ. ܘܠܐ ܐܫܟܚܬ ܠܬܝܛܘܣ ܐܚܝ. ܐܠܐ ܫܕܪܬ ܐܢܘܢ
14 ܘܢܦܩܬ ܠܡܩܕܘܢܝܐ. ✣ ܠܐܠܗܐ ܕܒܟܠ ܙܒܢ
ܡܫܪܐ ܠܢ ܫܘܒܚܐ ܕܝܕܥܬܗ. ܘܡܢ ܠܢ ܡܦܩܢ
15 ܫܘܒܚ ܕܡܫܝܚܐ ܠܐܠܗܐ. ✣ ܫܘܒܚ ܡܪܝܚ ܕܝܢ
ܠܐܠܗܐ ܒܡܫܝܚܐ ܒܗܠܝܢ ܕܡܬܛܪܪܝܢ. ܘܒܗܠܝܢ
16 ܕܡܬܒܕܪܝܢ. ✣ ܠܗܠܝܢ ܡܪܝܚ ܡܘܬܐ ܠܡܘܬܐ.
ܘܠܗܠܝܢ ܡܪܝܚ ܚܝܐ ܠܚܝܐ. ܘܡܢ ܗܢܐ ܡܢ ܫܪܝ.
17 ✣ ܠܐ ܡܢ ܕܢܫܪܝ ܡܬܩܠܝܢ ܠܡܠܬܐ
ܕܐܠܗܐ. ܐܠܐ ܡܢ ܕܪܘܚܐ. ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ
ܡܠܠܝܢ ✣

2 * Nam si ego mœrore vos afficiam, ecquis
exhilarabit me, nisi is quem mœrore affecero?
3 * Et hoc scripsi vobis, ne quum venerim
mœrore me afficiant ea, ex quibus oporteret
me gaudio demulceri: confido autem de vo-
bis quòd gaudium meum omnium vestrum
sit.
4 * Et ex multa oppressione & anxietate
cordis hæc scripsi vobis cum lachrymis mul-
tis, non vt mœrore afficeremini, sed vt co-
gnosceretis charitatẽ vehementem quam ha-
beo erga vos.
5 * Quòd si quis tristitia affecit, non me tri-
stitia affecit, sed propemodum vos omnes, ne
grauiori sermone in vos vtar.
6 * Sufficit autem ei hæc obiurgatio, quæ fa-
cta est à pluribus.
7 * Proinde è diuerso oportet vt remittatis
ei, eúmque consolemini, ne fortè vehementio-
ri animi ægritudine absorbeatur qui est huius-
modi.
8 * Propterea rogo vos vt confirmetis in
eum charitatem vestram.
9 * Ideò enim scripsi, vt & experimento co-
gnoscam an in omnibus dicto audientes mihi
sitis.
10 * Cui verò remittitis, & ego: Nam &
ego quod remisi, propter vos remisi in persona
11 Meschicho. * Ne calumnia nos deferat Sa-
tanas. Nouimus enim cogitationes eius.

In consecratione Chrismatis.

12 * Porrò quũ venissem Troadem in Euan-
gelium Meschicho, & apertũ esset mihi ostium
per Dominum:
13 * Non habui requiem in spiritu meo, quòd
non inuenerim Titum fratrem meum; sed di-
misi eos, & abij in Macedoniam.
14 * Deo autem gratia qui semper specimen
edit nobis per Meschicho, ac per nos patefacit
odorem cognitionis suæ in omni loco.
15 * Suauis enim odor sumus Deo per Me-
schicho in his qui seruantur, & in his qui
16 pereunt. * His quidem odor mortis ad
mortem, illis verò odor vitæ ad vitam. Et ad
17 hæc quis erit idoneus? * Non enim sumus vt
cæteri, qui miscent, [canponantur] sermonem
Dei, sed velut ex synceritate, & tanquam
ex Deo coram Deo per Meschicho loquimur.

---

[a] אנא גיר מכרא אנא לכון מנו [d] נחדיני אלא הו דאנא [c] אכרית לה׃ [f] ודכתבת לכון הי הדא דלא כד [g] אתא
[h] נכון לי הנון אילין דולא הוא להון דהנון [k] נחדונני [l] תכיל אנא דין עליכון [m] דחדותי דכלכון הי׃
[n] ומן [o] אולצנא רבא ומן [p] אנוסיא ודלבא כתבת לכון הלין בדמעא [q] סגיאתא לא מטול [r] דתכרא לכון אלא מטל
[s] דתדעון חובא דאית לי לותכון׃ [t] אן דין אנש [u] אכרי לא הוא לי אכרי אלא [v] בציר קליל לכלכון דלא
[w] תאקר [x] סלתא עליכון׃ [y] כרי לה דין לחנא [z] באתא דמן סגיאא׃ [a] ומכיל [b] אחרניאית [c] ולא [d] דתשבקון לה
[e] תכיאונוהי ולמא בגריותא יתירתא נתבלע לה הו מן דתכנא הו׃ [f] מטל הנא גיר כתבת אף דאדע בנסינא אן בכלמרם משתמעין אנהון לי׃

[d] חדא שמח [e] כרא המר
[f] כתב [g] אתא [h] ימלו
[i] ולא ראוי [k] חדא שמח
[l] בוטח [m] שמחתי [n] עצבון
[o] סגא [p] כרא המר
[q] ידע [r] אהבה [s] תמר
[t] בטעם [u] יקר [x] מלל
[z] תוכחה מן כאא [a] ועל כן
[b] והפך [c] ראוי [d] שבק

2 Si enim ego contristo vos: & quis
est qui me lætificet, nisi qui contristatur
ex me?
3 Et hoc ipsum scripsi vobis: vt non
cùm venero, tristitiam super tristitiam
habeam, de quibus oportuerat me gau-
dere: confidens in omnibus vobis, quia
meum gaudium, omnium vestrum est.
4 Nam ex multa tribulatione & angu-
stia cordis scripsi vobis per multas la-
chrymas; non vt contristemini: sed vt
sciatis, quam charitatem habeam abun-
dantiùs in vobis.
5 Si quis autem contristauit†, non me
me contristauit: sed ex parte, vt non one-
rem omnes vos.
6 Sufficit illi qui eiusmodi est, obiur-
gatio hæc quæ fit à pluribus.
7 Ita vt econtrariò magis donetis &
consolemini, ne fortè abundantiori tri-
stitia absorbeatur qui eiusmodi est.
8 Propter quod obsecro vos vt confir-
metis in illum charitatem.
9 Ideo enim & scripsi†, vt cognoscam
vobis experimentum vestrum, an in omnibus
10 obedientes sitis. Cui autem aliquid†do-
donatis nastis: & ego. Nam & ego quod donaui,
siquid donaui, propter vos in persona C
Christi:
11 Vt non circumueniamur à satana.
non enim ignoramus cogitationes eius.

12 Cvm venissem autē Troadem pro-
pter Euangelium Christi, & ostium mihi
apertum esset in Domino:
13 Non habui requiem spiritui meo, eò
quòd non inuenerim Titum fratrem
meum; sed valefaciens eis, profectus sum
in Macedoniam.
14 Deo autē gratias, qui semper trium-
phat nos in Christo Iesu, & odorem no-
titiæ suæ manifestat per nos in omni lo-
co. 15 Quia Christi bonus odor sumus
Deo in ijs qui salui fiunt, & in ijs qui pe-
reunt. 16 Alijs quidem odor mortis in
mortem: alijs autem odor vitę in vitam.
Et ad hęc quis tam idoneus? 17 Non enim
sumus sicut plurimi, adulterantes verbū
Dei, sed ex synceritate, sed sicut ex Deo,
coram Deo, in Christo loquimur.

2 εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ εὐφραίνων με, εἰ
μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;
3 καὶ ἔγραψα ὑμῖν τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην
ἐπὶ λύπῃ σχῶ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας
ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρά, πάντων ὑμῶν ἐστιν.
4 ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν, διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
5 εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς.
6 ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων.
7 ὥστε τοναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος.
8 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην.
9 εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε.
10 ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγὼ καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι κεχάρισμαι, ᾧ κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ·
11 ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ·
13 οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου, τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου· ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.
14 τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανερούντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ·
15 ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις.
16 οἷς μὲν ὀσμὴ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός;
17 οὐ γὰρ ἐσμεν, ὡς οἱ λοιποί, καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ, κατενώπιον τοῦ θεοῦ, ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

---

10 לְמַן דְּאִנְחוּן דַּיָּן שָׁבְקִין אַנְחְנָן אַף אֲנָא אַף אֲנָא גֵּיר מֵדֵם דְּשָׁבְקֵת מ מְשַׁלְּחָכוֹן הוּ שָׁבְקֵת ס בְּפַרְצוּפָה דְּמְשִׁיחָא ;
11 דְּלָא נ נְעֲלֵכֶן סְטָנָא ע יְדָעִינָן גֵּיר פ מַחְשְׁבָתֵהּ ;
12 כַּד ב אֲתֵית דַּיָּן לְטְרוֹאָס צ בְּסִבְרְתֵהּ דְּמְשִׁיחָא ק וְאִתְפְּתַח לִי ר חַרְעָא בְּמַרְיָא ;
13 לָא הֲוָא לִי ש נַיְחָא בְּרוּחִי דְּלָא
14 אֶשְׁתְּבַחַת לְטִטוּם אָחִי אֶלָּא ת שְׁרִית אֲנוּן ו וְנַפְּקֵת לִי לְמַקְדּוֹנְיָא ; ט טַיְבוּ דַּיָּן לֵאלָהָא דְּכָכֹל ו וְכָן מ חָזֵתָא עָבֵד לָן
15 בְּמְשִׁיחָא וְגָלֵא בָּן ר רִיחָא ס רִידְעֵתֵהּ בְּכָל אֲתַר ;
16 רֵיחָא חָנָן גֵּיר בַּסִּימָא בְּמְשִׁיחָא לֵאלָהָא בְּאִילֵין ד דְּחַיָּין וּבְאִילֵין
ד דְּאַבְדִין ; לְאִילֵין דְּרִיחָא ו דְּמוֹתָא לְמוֹתָא וְלְאִילֵין דְּרִיחָא דְּחַיָּא לְחַיָּא וְלְהֵלֵין מַנוּ נְשׁוּא ;
17 לָא הֲוִין גֵּיר אֵיךְ שַׁרְבָא דְּמִזְגִּין מִלּוֹהִי דֵּאלָהָא אֶלָּא אֵיךְ דְּכִשְׁרָא וְאֵיךְ דְּמִן אֱלָהָא קֳדָם אֱלָהָא בְּמְשִׁיחָא מְמַלְּלִינָן

ה בשביל כם ס בפני המשיח
ע לב הושין ידע חשב
ש שמן הקדש ת אתיא
ב בשורת המשיח פ פתח
ס שער נוח שכח סמא
ר שרא נפק יצא ק וכן
ו וכן מ חזא ר ריח
ד ירע ד חיא ד אבד
מות ד חיה ראחמין טעא

CAP. III.

1 INcipimus etiamnum rursus ostendere vobis quid simus? aut num fortasse nos egemus vt cæteri epistolis commendatitijs quæ de nobis ad vos scribãtur, aut quas commendatitias de nobis scribatis?

2 * Epistola autem nostra vos estis, quæ scripta est in corde nostro, & scitur ac legitur ab vnoquoque.

3 * Nostis enim vos esse epistolam Meschicho, quæ subministrata est à nobis, scriptaño atramento, sed Spiritu Dei viuentis, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carneis.

Basillij & sociorum eius.

4 * Fiduciam autem huiusmodi habeo per Meschicho erga Deum.

5 * Non quòd sufficientes simus cogitare quicquam tanquam ex nobisipsis, sed virtus nostra ex Deo est.

6 * Qui nos dignos effecit, vt simus ministri testamenti noui, non scriptura, sed Spiritu. Scriptura enim occidit, Spiritus autem viuificat.

7 * Quòd si administratio mortis in scriptura exarata est in lapidibus, fuitque in gloria; adeò vt non possent filij Jsroiel intueri faciem Mousche propter gloriam vultus eius quæ abolita est.

8 * Quomodo igitur administratio Spiritus non erit potius in gloria?

9 * Nam si administrationi condemnationis fuit gloria, quantò magis gloria antecellet administratio iustitiæ?

10 * Quandoquidem ne glorificatum quidem fuit quod glorificatum est, in comparatione huius excellentis gloriæ.

11 * Si enim quod abolitum est, in gloria fuit; multò magis quod permanet, in gloria erit?

12 * Quum igitur talem habeamus spem, longè apertiùs loquimur.

13 * Et non sicut Mousche qui injiciebat velamen super faciem suam, ne inspicerent filij Jsroiel in finem eius quod aboletur.

14 * Sed obcæcati sunt mente sua. siquidem vsque in hodiernum diem quum testamentum vetus legitur, illud velamen perstat super eos, nec reuelatur quod per Meschicho obliteratur.

קפלאון ג

1 מְשַׁרְיָנִין לָן תּוּב מִן וְרִישׁ דַּנְחַוְיִכּוּן מָנָא חָנָן אוֹ דְּלָמָא סְנִיקִינָן אֵיךְ אַחֲרָנָא דְּאַגְרָתָא דְּפוּקְדָנָא נָחְכַּתְּבָן
לְכוֹן עָלַיִן אוֹ דְּאַנְתּוּן תְּכְתְּבוּן חָפְקִין עָלַיִן: 2 אַגְרַתָּן דִּין דִּילָן אַנְתּוּן אֵנוּן דִּכְתִיבָא בְּלֵבָן וִידִיעָא וּמִתְקְרְיָא מִן
כֹּלְּהוֹן: 3 וְיָדְעִיתּוּן גֵּיר דְּאַגְרָתָה אַנְתּוּן דְּמִשְׁיַחְתָּא מָנָן דִּכְתִיבָא לָא בְּרִיוּתָא אֶלָּא בְּרוּחָא דְּאֱלָהָא חַיָּא
לָא בְּלוּחָא דְּכָאפָא אֶלָּא בְּלוּחָא דְּלֵבָא דְּבָסְרָא: 4 וּתוּכְלָנָא דִּין הֲכַנָּא אִיתַלָּן בְּמִשְׁיַחְתָּא לְוָת אֱלָהּא: 5 לָוֹ דַּחֲנַן סַפְקִינָן דְּנִתְרְעָא מֵרַם אֵיךְ דְּמִן נַפְשָׁן אֶלָּא חֵילָן מִן
אֱלָהּא הוּא: 6 הוּ דְּאַשְׁוָיָן דְּנַהֲוָא מְשַׁמְּשָׁנָא דְּדִיתִיקָא חֲדַתָּא לָא בְּכְתָבָא אֶלָּא בְּרוּחָא כְּהָבָא גֵּיר קְטֵל רוּחָא דִּין מְיַחָא:

[a] שרי ואחזיל [b] עור [c] חנא הגיד [d] סנק איך [e] כתב [f] ידע [g] קרא [h] שמש [i] בדיו [k] בלוחי אבן [l] חוברין [m] בטחון [n] ספק [o] רעא חשב [p] שתא [q] עשה ראוים אבחבו [r] שמש [s] של בריה חדשה [t] חיא

CAP. III.

1 INcipimus iterum nosmetipsos commendare? aut nunquid egemus sicut A quidam, commendatitijs epistolis ad vos, aut ex vobis?

2 Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus:

3 Manifestati quoniã epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramento, sed Spiritu Dei viui: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.

4 FIDVCIAM autem talem habemus per Christum ad Deum:

5 Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.

6 Qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti: non †litera, sed Spiritu. Litera enim occîdit: Spiritus autem viuificat. B

litera sed Spiritus

7 Quòd si ministratio mortis, literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intendere filij Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur:

8 Quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria?

9 Nam si ministratio damnationis, in gloria est: multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.

10 Nam nec glorificatum est, quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam.

11 Si enim quod euacuatur, per gloriam est: multò magis quod manet, in gloria C est.

12 Habentes igitur talem spem, multa fiducia vtimur.

13 Et non sicut Moyses ponebat velamen super faciem suam, vt non intenderent filij Israel in faciem eius quod euacuatur.

Exo. 34. d. 34.

14 Sed obtusi sunt sensus eorum: Vsq; in hodiernũ -enim' diem, idipsum velamen in lectione veteris testimenti manet non reuelatũ (†quod in Christo euacuatur.)

quoniã

γ'.

1 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; εἰ μὴ χρήζομέν, ὥς τινες, συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐξ ὑμῶν συστατικῶν;

2 ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων·

3 φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι, ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίναις.

4 Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν·

5 οὐχ ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι, ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ·

6 ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.

7 εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν, ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις, ἐγένετο ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον μωυσέως, διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργουμένην.

8 πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ;

9 εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως, δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύσει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ.

10 καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης.

11 εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον, διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον, ἐν δόξῃ.

12 ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα, πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα·

13 καὶ οὐ καθάπερ μωυσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου.

14 ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν· ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅ, τι ἐν χρίστῳ καταργεῖται·

---

7 אן דין תשמשתא דמותא בכתבא אתרשמת בכאפא והות בתשבוחתא אי כנא דלא בני ישראל למחר
8 בפרצופה דמושא מטל שובחא דפרצופה הו דאתבטל ; איכנא הכיל תשמשתא דרוחא לא יתירא חהוא
9 בשובחא: אן גיר לתשמשתא דחויבא הוא שובחא חד כמא תתיתרי תשמשתא דזדיקותא בשובחא: איך הו גיר
10 דאף לא משבחא הי דאשתבחת בפוחמא דהנא שובחא מיחרא: אן גיר מדם דאתבטל בשובחא הוא יתיראית
11 אינא דמקנא בשובחא נהוא: מטל דאית לן הכיל הנא סברא יתיראית בגלא עין מתדברינן: ולא איך מושא
12 דרמא הוא תחפיתא על אפותי דלא נחורין בני ישראל בשולמה דהו דמתבטל: אלא אתעורו במדעיהון עדמא
13 גיר ליומנא אמתי דדיתקא עתיקתא מתקריא הי הי תחפיתא קימא עליהון ולא מתגליא דבמשיחא הו מתבטלא ;

15 * Et ad hunc vsque diem quum legitur Mousche, velamen cordibus eorum iniectum
16 est. * At quum aliquis ex eis conuertetur ad Dominum, tolletur ab eo velamen.
17 * Dominus autem spiritus est. Et vbi spiritus Domini, ibi est libertas.
18 * Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini quasi per speculum contemplamur, & ad eandem imaginem transformamur à gloria in gloriam, tanquam à Domini spiritu.

Dominica III. post Epiphaniam.

CAP. IIII.

1 PRoptereà tædium non est nobis in hoc ministerio quod amplectimur iuxta miserationes quæ fuerunt super nos.
2 * Sed execrati sumus occultamêta dedecoris, neque ambulamus cum astutia, neque dolosè tractamus sermonem Dei, sed reuelationi veritatis ostendimus nosipsos omnibus conscientiis hominum coram Deo.
3 * Quòd si velatum est Euangelium nostrum, ijs qui pereunt velatum est.
4 * Jis quorum Deus huius mundi obcæcauit mentes, vt non credant, ne oriatur illis lux Euangelij gloriæ Meschicho, qui est imago Dei.
5 * Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Meschicho Jeschua Dominũ nostrum: nos autem seruos vestros propter Jeschua.
6 * Quoniam Deus est qui dixit è tenebris lucem orituram, qui quidem oritur in cordibus nostris, vt illustremur per cognitionem gloriæ Dei in persona Jeschua Meschicho.

Martyrum.

7 * Habemus autem hunc thesaurum in vase testaceo, vt magnitudo virtutis ex Deo sit, non autem ex nobis.
8 * Cæterùm per omnia premimur, at non suffocamur: corripimur, at non condemnamur.
9 * Persecutionem patimur, at non deseri-mur: deijcimur, at non perimus.
10 * Semper enim mortificationem Jeschua in corporibus nostris baiulamus, vt & vita Jeschua in corporibus nostris reueletur.

---

15 וְעַד יוֹמָנָא אַסְתִּי דְּמִתְקְרֵא מוּשֶׁא תַּחְפִּיתָא עַל לִבְהוֹן דְּמָרְיָא ׃ 16 וְאִמְתַּי דְּאִנָּשׁ מְנַהוֹן נְתְפְּנֵא לְוָת מָרְיָא
מִתְסוֹ דְּרוֹר גְּלֵא שְׁבַח בְּאַסְפַּקְלָרְיָא חֲזָא דְּמָא שְׁחֵלֵף זְרַח מְאַן שְׁמֵשׁ אַחַר אוֹתוֹ סְלָא מִאַס כְּסָא בּוּשְׁתָּן בְּחַת הַלֵּךְ בְּעַרְמָה נְכַל
מִשְׁתַּקְלָא מְנָה תַּחְפִּיתָא ׃ 17 מָרְיָא דֵּין הוּא רוּחָא וַאֲתַר דְּרוּחָה דְּמָרְיָא אִתְרוּתָא הִיא ׃
18 וְחַנָּן דֵּין כֻּלָּן בְּאַפָּא גַּלְיָתָא תְּשַׁבּוּתְהוֹן דְּמָרְיָא אָיךְ דְּבְסַחְזִיתָא חֲזַיְנָן וְלָהּ לְדַמּוּתָא מְשַׁתְּחֵלְפִינָן מִן שׁוּבְחָא לְשִׁבְחָא אָיךְ דְּמִן מָרְיָא רוּחָא ׃
מִטֶּל תְּנָא לָא מְאַנָא לָן בְּחִשְׁמֶשְׁתָּא הָדָא דְּאַחְיַדִינָן אָיךְ רַחֲמֵא דְּהַוּוּ עָלָיִן ׃ אֶלָּא אַסְלִינָן כַּסְיָתָה וְנַהְתָּא וְלָא מְהַלְּכִינָן בְּחַרְעוּתָא וְלָא נְכַלִינָן מִלְּהָה דְאֱלָהָא אֶלָּא בְּגַלְיוּתָא דִּשְׁרָרָא מְחַוְיִנָן נַפְשָׁן לְכֻלְּהוֹן
דְּאִנָּשָׁא קֳדָם אֱלָהָא ׃ וְאִן דֵּין מְכַסֵּי הוּ אֶוַנְגֶלְיוֹן דִּילָן לְאִילֵּין דְּאַבְדִין הוּ מְכַסֵּי ׃

15 * Sed vsque in hodiernum diem, cùm legitur Moyses, velamen positum est super cor eorum.

16 * Cùm autem conuersus fuerit ad Dominum: auferetur velamen.

17 * Dominus autem Spiritus est. Vbi autem Spiritus Domini: ibi libertas.

Iob. 4. 24

18 * Nos verò omnes, reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tanquam à Domini Spiritu.

15 * ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα ἀναγινώσκε῞ται μωυσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτῶν κεῖται.

16 * ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα.

17 * ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία.

18 * ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

CAP. IIII.

1 Ideò habentes hanc ministrationẽ: iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus.

2 * Sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo.

3 * Quòd si etiam opertum est Euangelium nostrum: in ijs qui pereunt est opertum.

4 * In quibus Deus huius sæculi excęcauit mentes infidelium, vt non fulgeat eis illuminatio Euangelij gloriæ Christi, qui est imago Dei.

5 * Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum: nos autem seruos vestros per Iesum.

6 * Quoniam Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationẽ scientiæ claritatis Dei, in facie Christi Iesu.

7 * Habemvs autem thesaurũ istum in vasis fictilibus: vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.

8 * In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur, sed nõ destituimur.

9 * Persecutionem patimur, sed non derelinquimur: * deijcimur, sed non perimus:

* humilia mur, sed pon con fundi mur. Christi

10 * Semper mortificationẽ Iesu † in corpore nostro circumferentes, vt & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris.

1 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν·

2 * ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ, μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

3 * εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν· ἐν
4 τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον; * ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου.

5 * οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ χριστὸν ἰησοῦν κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ ἰησοῦν.

6 * ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν προσώπῳ ἰησοῦ χριστοῦ.

7 * Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν.

8 * ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι.

9 * διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι·

10 * πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.

---

4 אילין דאלהה דעלמא הנא עור מדעיהון על דלא מהימנין דלא נהרה להון נוהרה דאנגליון דשובחה
דמשיחא דהויו דמותה דאלהא ׃ 5 לא הנא גיר נפשן מכרזינן אלא למשיחא ישוע מרן לנפשן
דין דעבדיכם חנן משל ישוע ׃ 6 משל דאלהא הו דאמר דמן חשוכא נוהרא נהרת הודנח בלבותן דנתנהר
בידעתא דשובחה דאלהא בפרצופה דישוע משיחא ׃ 7 ודסתרא
7 אית לן דין מיסתא הנא במאנא דחצפא דרבותא דחילא מן אלהא תהוא ולא מנן ׃ 8 בכלמדם דין
מתאלצינן אלא לא מתחנקינן מתטרפינן אלא לא מתרדפינן אלא לא משתבקינן מסתחפינן
אלא לא אבדינן ׃ 10 בכל זבן גיר מיתתה דישוע בפגרין שקילינן דאף חיוהי דישוע בפגרין נתגלון ׃

a נשמתם b חיין c דנת אור של בשורה d רמא e ברז f נהר g זהר h רע i שבח j טוס אור k בכלי פחר l גוזל m אלץ n חנח o טרף p חוב q רדף r שבק s סתף t אבד u מות

11 * Nam si nos viuimus, ad mortem tradimur propter Jeschua, sic & vita Jeschua reuelabitur in hoc corpore nostro mortali.

12 * Nunc mors in nobis agit, vita verò in vobis.

13 * Proinde & nos eundem spiritum fidei habemus prout scriptum est, Credidi, & propterea locutus sum: credimus, propterea & loquimur.

14 * Et scimus quòd qui excitauit Dominum nostrum Jeschua, nos quoque per Jeschua excitabit, & ad se nos sistet vobiscum.

15 * Omnia enim propter vos, vt quum abundet gratia per multos, multiplicetur gratiarum actio ad gloriam Dei.

16 * Propterea non est nobis tædium: quamuis enim externus homo noster corrumpatur, internus tamen renouatur in dies.

17 * Namque oppressio huius temporis quum admodum exigua, leuissimáque sit, gloriam infinitam in sæculum sæculorum parat nobis.

18 * Qui non spectamus ea quæ videntur, sed ea quæ non videntur. Quæ videntur autem temporaria sunt: at quæ non videntur, sunt æterna.

Defunctorum, siue Peregrinorum.

CAP. V.

1 SCimus enim quòd si domicilium nostrum terreni huius corporis dissolutum fuerit, tamen habemus ædificium ex Deo, domum non manufactam in cælis æternam.

2 * Etenim ad hoc gemimus & expetimus indui domo nostra quæ è cælis est.

3 * Nisi etiam postquam induti fuerimus, reperiamur nudi.

4 * Dum enim nunc sumus in hoc domicilio ingemimus ob eius onus, & nolumus illud exuere, sed superindui vt absorbeatur mortalitas per vitam.

5 * Porrò qui parauit nos ad hoc ipsum, Deus est, qui dedit nobis arrabonem sui spiritus.

6 * Quoniam igitur scimus & persuasum habemus, quòd quandiu in corpore habitamus, peregrinamur à Domino nostro.

7 * Per fidem enim ambulamus, & non per visum.

8 * Propterea confidimus, & peroptamus peregrinari à corpore, & esse apud Dominum nostrum.

---

11 אן חנן גיר חיא למותא מ[a]שתלמינן מ[b]טל ישוע הכנא אף חייהי דישוע נתגלין בבפגרן הנא [c]דמאה ׃
12 השא מותא בן [d]מתחפש וחיא בכון׃ 13 אף חנן הכיל דהדא הי רוחא [e]דהימנותא אית לן איך דכתיב [f]דהימנת
מטל הנא אף מלת מהימנינן מטל הנא אף מ[g]מלינן ׃ 14 וידעינן דהו מן [h]דאקים למרן ישוע אף לן ביד ישוע
[i]נקים ונקרבן עמכון לותה ׃ 15 כלמרם גיר מטלתכון הו דכד [j]מתיתרא טיבותא ביד סגיאא [k]תסגא [l]תודיתא
לשובחה דאלהא ׃ 16 מטל הנא [m]לא מאנא לן אף אן ברנשן גיר [n]ברא מתחבל אלא דמן לגו [o]מתחדת יום מן יום ׃
17 אולגנה גיר דזבנא הנא כד [p]טב זעור וקליל שובחא דלא [q]סכא לעלם עלמין מטיב לן ׃
18 ולא [r]מרינן בהלין [s]דמתחזין אלא בהלין דלא מתחזין דמתחזין דין דזבנא אנין דלא מתחזין דין דלעלם אנין ׃

[a] שלם [b] מות [c] חמס
[d] חימן [e] ורע
[f] קום [g] יתר
[h] סנא [i] ורא
[j] לא קצים אנחנו [k] תחשוך
[l] חדת ודש
[m] אלץ [n] מאוד
[o] קו [p] חור [q] חזא

11 * Semper enim nos qui viuimus, in mortem tradimur propter Iesum: vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali.

12 * Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis.

13 * Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: Credidi, Propter quod locutus sum, & nos credimus propter quod & loquimur:

Psal. 115. a. ad

14 * Scientes quoniam qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu suscitabit & constituet vobiscum.

15 * Omnia enim propter vos: vt gratia abundãs per multos in gratiarum actione, abundet in gloriam Dei. D

16 * Propter quod non deficimus: sed licet is qui foris est noster homo, corrumpatur: tamen is qui intus est, renouatur de die in diem.

17 * Id enim quod in præsenti est mõmẽtaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis:

18 * Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt.

CAP. V.

1 SCimus enim quoniã si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum nõ manufactam †æternam in cælis. 2 * Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quæ de cælo est, superindui cupientes:

A

sed

Apoc. 16. c. ij.

3 * Si tamẽ vestiti, nõ nudi inueniamur.

4 * Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati: eò quòd nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est, à vita. 5 * Qui autẽ efficit nos in hoc ipsum, Deus: qui dedit nobis pignus spiritus. 6 * Audentes igitur semper, & scientes quoniam dum

hoc

sumus in † corpore, peregrinamur à Domino. 7 * Per fidem enim ambulamus, & non per speciem.

8 * Audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum.

11 * ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες, εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.

12 * ὥστε ὁ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

13 * ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν.

14 * εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ ἡμᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐξεγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.

15 * τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλείονων τὴν εὐχαριστίαν, περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

16 * διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ.

17 * τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν,

18 * μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα· τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια.

ε.

1 * Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 * καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες.

3 * εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα.

4 * καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

5 * ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, θεός· ὁ καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος.

6 * θαρροῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου·

7 * διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους.

8 * θαρροῦμεν δὲ, καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον.

רעניתא ח קפלאון ח

1 * שרא כנא דים
2 * אנח סנא אות לבש
3 * אית
4 * אנח יקר כבד צבא
5 * כלע מות עתר
6 * ערבון ידע פוס
7 * שרא סכן עבר גוד
8 * דימן תלד חזא

1 וידעינן גיר דאן בית דבארעא הנא דפגרא בשתרא אלא אית לן בנינא דמן אלהא בית דלא בעבד אינון
בשמיא לעלם: 2 אף על הנא גיר מתחנחינן וסגיינן דנלבש בית דמן שמיא: 3 אלא אף סא דלבשן נשתכת
לן ערטיל: 4 כו איתין גיר השא בהנא בית מתחנחינן מן יקרה ולא צבינן למשלחה אלא דנלבש לעל מנה
דהתבלע מיתותה בחיא: 5 ודמעתד לן לה להדא אלהא הו דיהב לן רהבונא דרוחה: 6 מטל דידעינן
הכיל נמפסינן דבמא דבפגרא שרינן עגידינן מן מרן: 7 בהימנותא הו גיר מהלכינן ולא בחזיא:
8 מטל הנא תכילינן ונסתיחינן דנענד מן פגרא ונהוא לות מרן:

9 * Satagimus autem siue peregrini simus, siue incolæ, vt illi placeamus.

10 * Futurum est enim vt nos omnes sistamur ante tribunal Meschicho, vt reportet vnusquisque in corpore suo id quod egit sibi, siue bonum, siue malum.

Dominica noua.

11 * Quum igitur sciamus terrorem illum Domini nostri, hominibus suademus, Deo verò manifesti sumus. Spero autem nos & conscientiis vestris manifestos esse.

12 * Non iterum nosipsos glorificamus vobis, sed occasionem damus vobis vt gloriemini de nobis apud illos, qui facie quidem gloriantur, non autem corde.

13 * Nam siue insanimus, Deo: siue rectè agimus, vobis.

14 * Siquidem charitas Meschicho constringit nos qui hoc meditamur, vnum pro omnibus mortuum esse: itaq; omnes mortui sunt.

15 * Et pro omnibus mortuus est, vt ij qui viuunt, non sibiipsis viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.

16 * Proinde nos neminem nouimus secundùm corpus. Et si nouimus Meschicho secundùm corpus, attamen ex hoc tempore non nouimus.

17 * Quisquis igitur in Meschicho est, factus est creatura noua. vetera præterierũt.

18 * Et facta sunt omnia noua à Deo ipso, qui reconciliauit nos sibi per Meschicho, & dedit nobis ministerium reconciliationis.

19 * Quandoquidem Deus ipse in Meschicho erat reconcilians mundum cum maiestate sua, nec imputauit eis ipsorum peccata, & posuit in nobis sermonem reconciliationis.

Dominica Introitus Ieiunij, & precationum.

20 * Nos igitur legati sumus pro Meschicho, perinde ac si Deus hortaretur vos per nos. Pro Meschicho ergo obsecrámus reconciliamini Deo.

21 * Qui enim non nouerat peccatum, propter nos peccatum se fecit, vt nos efficeremur per eum iustitia Dei.

CAP. VI.

1 POrrò tanquam adiuuantes obsecramus vos, ne inanis fiat in vobis gratia Dei, quam recepistis.

---

9 מתחפסינן דאן עברא חנן ואן עמורא לה הוין שפרין:
10 כלן גיר עתידינן למקם קדם ביש
דתשיתא דתחפרע אנש בפגרה מדם דעביד לה אין דטב ואן דביש:
11 מטל דידעינן הכיל דחלתה דטרן לבנינשא הו
מפסינן לאלהא דין גלינן סבר אנא דין דאף לסרעיכון דילכון גלינן:
12 לא הוא תוב נפשן משבחינן
לכון אלא עלתא הו יהבינן לכון דתהויהון משתבחרין בן לות הנין דבאפא הו משתבחרין ולא בלבא:
13 אן גיר שטינן לאלהא ואן תקנינן לכון:
14 חובה גיר דמשיחא אלץ לן דרגינן הדא דחד חלף כלנש מית
מן כלנש מיתלה:
15 וחלף כלנש הו מית דאילין דחאין לא לנפשהון נחון אלא לאינא דעל אפיהון מית וקם:

[a] גרים [b] שוכנים [c] חוא [d] מתרחים [e] עתר [f] קום [g] הכסא [h] בדע גמל [i] חדת חדש [k] ירע [l] פוס [m] גלא [n] בותח [o] לנשמחכם מן ירע [p] שבח התחל [q] עילה [r] יתב [s] חוא [t] שבמר התחל

9 Et ideò contendimus, siue absentes, siue præsentes placere illi.

10 Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum.

Ro. 14. b. 10.

11 SCIENTES ergo timorem Domini, hominibus suademus: Deo autem manifesti sumus. Spero autem & in conscientijs vestris manifestos nos esse.

12 Non iterum cõmendamus nos vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis: vt habeatis ad eos qui in facie gloriantur, & non in corde.

13 Siue enim mente †excedimus, Deo: siue sobrij sumus, vobis.

excedimus

14 Charitas enim Christi vrget nos: æstimantes hoc, quoniam si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt.

15 Et pro omnibus mortuus est Christus: vt & qui viuunt, iam nõ sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit.

16 Itaque nos, ex hoc neminem nouimus secundùm carnem. Et si cognouimus secundum carnem Christum: sed nunc iam non nouimus.

17 Si qua ergo in Christo noua creatura: vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua.

Ia. 43. c. 19. Apo. 21. b. 5.

18 Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit sibi per Christum: & dedit nobis ministerium reconciliationis.

19 Quoniam quidẽ Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis.

20 PRO Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos: Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.

21 Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit: vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso.

CAP. VI.

1 ADiuuantes autẽ †exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

9 διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες, εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι.

10 τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ χρεστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ ἴδια τοῦ σώματος, πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε κακόν.

11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου, ἀνθρώποις πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι.

12 οὐ γὰρ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήσεως ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους, καὶ οὐ καρδίᾳ.

13 εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.

14 ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ χρεστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἰ εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανον, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον.

15 καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.

16 ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα. εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα χρεστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι γινώσκομεν.

17 ὥστε εἴτις ἐν χρεστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά.

18 τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ ἰησοῦ χρεστοῦ, καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς.

19 ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν χρεστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς.

20 Ὑπὲρ χρεστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ χρεστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ.

21 τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ.

ε.

1 Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς.

---

16 וּמִכְּיוֹל חָנַן לַאֲנָשׁ בַּפְּגַר לָא יָדְעִינַן וְאִן יְדַעְנָן בַּפְּגַר יַת מְשִׁיחָא אֶלָּא מִן הָשָׁא לָא יָדְעִינַן׃ 17 כָּל מַן דְּבִמְשִׁיחָא
הוּ הָכִיל בְּרִיכָא הוּ חַדְתָּא עַתִּיקָתָא עֲבַרִי לְהֵין׃ 18 וְכָלְּמַרְיָם חֲוָא חַדְתָּא מִן אֱלָהָא הוּ דְּרַעְיָן לַהּ בִּמְשִׁיחָא וְיַהַב
לַן תֶּשְׁמִשְׁתָּא׃ 19 אֱלָהָא הוּ גֵּיר בִּמְשִׁיחָא הוּ דְּרַעְיָן לְעָלְמָא עִם רִבּוּתֵהּ וְלָא חָשַׁב לְהוֹן חֲטָהֵיהוֹן
וְסָם בֵּן דִּילַן מִלְּתָא דְּתַרְעוּתָא׃ דִּתַר בְּשַׁבָּא דְעַלְל צוּמָא וּדְבָעוּתָא׃
20 אִיזְגַּדָּא חָנַן הָכִיל חָלַף מְשִׁיחָא הוּ וַאוּךְ דְּאֱלָהָא בָּעָא מְנַכּוּן בְּאִידַן חָלַף מְשִׁיחָא הָכִיל בָּעֵינַן אִתְרַעוּ לְאֱלָהָא׃
21 הוּ גֵּיר דְּלָא יָדַע חַוָּא חַטִּיתָא עֲבִדֵהּ דְּחָנַן נְהֵוָא בֵּהּ זְדִיקוּתָא דְאֱלָהָא׃
קפלאון ו

a ועל-כן b בגוף c יָדַע
d בְּרָא e רְעָא והתרצות
f שַׁמָּשׁ g אחרצות h בחלו
i חַטָּא j מַלָּל k העביר
l פְּלָל m חשמנים או מלשים n בדיבו
o בְּעָא p אחרצו q רְחָטָא
r אדקה s עֲדַר עֵר t בְּעָא
u סְרַךְ v ריק w חטד

2 * Ait enim, In tempore accepto exaudiui te, & in die salutis opem tibi tuli. Ecce nunc tempus acceptum, & ecce nunc dies salutis.
3 * Nemini dederitis occasionem offendiculi, ne sit nævus in ministerio nostro.
4 * Sed in omni negotio præstemus nosipsos ministros Dei, in tolerantia multa, in afflictionibus, in necessitate, in angustiis;
5 * In plagis, in vinculis, in seditionibus, in laborre, in vigilia, in ieiunio;
6 * In puritate, in scientia, in longanimitate, in lenitate, in Spiritu Sanctitatis, in charitate non dolosa;
7 * In sermone veritatis, in virtute Dei, per arma iustititiæ tam in dextera, quàm in sinistra.
8 * Per gloriam, & opprobrium, per laudem, & vituperium, tanquam impostores, tamen veraces; tanquam ignoti, tamen noti sumus.
9 * Quasi mortui sumus, & ecce viuimus; quasi correpti simus, & non mortui.
10 * Quasi mærore affecti simus, tamen in omni tempore gaudemus, & tanquam egeni, multos tamen ditantes; tanquam nihil habentes, omnia tamen possidentes.

Feria VI. præcedente Ieiunium.

11 * Os nostrum apertum est ad vos, o Corinthij, & cor nostrum dilatatum est.
12 * Angustia non premimini de nobis, sed angustia premimini in visceribus vestris.
13 * Cæterùm tanquam filiis dico, compensate mihi vsuras meas, quæ sunt apud vos, & dilatate charitatem vestram erga me.
14 * Nec sitis filij iugi [societatem habeatis] cum ijs qui sunt increduli. Quod enim consortium est iustitiæ cum iniquitate? aut quæ communio luci cum tenebris?
15 * Aut quæ concordia Meschicho cum Satana? aut quæ pars fideli cum incredulo?
16 * Aut quis consensus est templo Dei, cum dæmoniorum templo? Vos enim estis templum Dei viuentis, quemadmodum ait, Habitabo in eis, & ambulabo in eis, & erò illorum Deus, ipsíque erunt mihi populus.
17 * Propterea exite è medio illorum, & separemini ab illis, dicit Dominus; & impura ne tetigeritis, & ego excipiam vos.

---

[1] אמר גיר זמנא מקבלא [2] עניתך וביומא דחיא עדרתך הא השא זבנא מקבלא והא השא יומא דחיא ׃
[3] לא כמדם [4] תתלון לאנש [5] עלתא [6] דתוקלתא דלא נהוא מומא [7] במשמשתן ׃ [4] אלא בכל מדם נחוא נפשן
[8] דמשמשנא חנן ואלהא [9] בסיברנותא סגיאתא [10] באנגקאוס בחבושיא ׃ [5] בגנגרא באסורא בשגושיא
[11] לאיתא בשתרא [12] בעומא ׃ [6] בדכיותא בידעתא [13] בגנירות רוחא בבסימותא ברוחא דקודשא [14] בחובא דלא נכלא
[15] כמלתא דקושטא בחילא דאלהא [16] בזינא [17] דזדיקותא דבימינא ובסמלא ׃ [8] בשובחא [18] ובצערא [19] בקולסא ובגונגיא
[20] איך [21] מסעינא ושרירא איך לא ידיעא [22] וידיעינן ׃ [9] איך [23] מיתינן והא [24] חאינן איך [25] דמתרדינן ולא מיתינן ׃
[26] איך [27] דכריא לן ובכל זבן חדינן איך [28] מסכנא ולסגיאא מעתרינן איך דמדם ליתלן וכל מדם אחידינן ׃

[1] עגא [2] נתל [3] עלה
[4] בשלון [5] שמש [6] סיבר
[7] אלץ [8] באורך [9] לאת
[10] בחעבת [11] דכא זכה
[12] באורך אפים [13] בכאהבה [14] בכל
[15] מלל [16] בזין [17] אדקת
[18] ובכליסתה [19] ובחלהוובחרפת
[20] טעא [21] ידע [22] מדת
[23] חיא [24] רלא [25] כרת

Isai. 49. 2 Cor. 6. 2 Ait enim, Tempore accepto exaudiui te: & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis.

3 Nemini dantes vllam offensionem, 2 Cor. 6. 10 vt non vituperetur ministerium nostrum.

4 Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa 2 Cor. 4. 2. patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis,

5 In plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis,

6 In castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in B charitate non ficta;

7 In verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris:

8 Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores & veraces: sicut qui ignoti & cogniti.

9 Quasi morientes, & ecce viuimus: vt castigati, & non mortificati:

10 Quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.

11 O s nostrum patet ad vos ô Corinthij, cor nostrum dilatatum est.

12 Non angustiamini in nobis: angustiamini autem in visceribus vestris. C

13 Eandem autem habentes remunerationem (tanquam filiis dico) dilatamini & vos.

14 Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quę enim participatio iustitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas luci ad tenebras?

15 Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli?

16 Qui autem consensus templo Dei 1. Cor. 3. 16. & 17. 6. & 19. Lev. 26. 12. cum idolis? Vos enim estis templum Dei viui: sicut dicit Deus. Quoniam inhabitabo in illis: & inambulabo†, & ero illorum Deus: & ipsi erunt mihi populus. inter eos

17 Propter quod exite de medio eorum, Isai. 52. 11. & separamini, dicit Dominus, & immūdum ne tetigeritis: & ego recipiam vos.

2 λέγει γὰρ, καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ἰδὲ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδὲ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

3 μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπὴν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία·

4 ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις·

5 ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,

6 ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ.

7 ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν·

8 διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς·

9 ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι. ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι·

10 ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.

11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς, κορίνθιοι· ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται.

12 οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν.

13 τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω· πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

14 μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;

15 τίς δὲ συμφώνησις χριστοῦ πρὸς βελίαρ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου;

16 τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστε ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς, ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς, καὶ αὐτοί ἔσονταί μοι λαός.

17 διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος· καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς.

---

11 פומן פתיח הוי לותכון קורנתיא ולבן רויח׳ 12 לא אליצ׳יתון בן אליצ׳יתון דין ברחמיכון ; 13 איך דלבנא דין אמר אנא פ׳רעוני חובלי דלותכון ורחוו
14 ולא תהוון בני זוגא לאלין דלא מהימנין איך גיר שותפותא אית לזדיקותא עם עולא או חובכון לותי ;
15 או איך שלומותא אית למשיחא עם סטנא או איך מנתא אית
16 או איך אנתון דאלהא עם דשאך אנתון גיר היכלה דאלהא דאמר איתון אית לדמהימן עם דלא מהימן ;
17 מטל הנא פוקו מן
חזיא איכנא דאמיר דאעסר בהון ואתהלך בהון ואהוא אלההון והנון נהוון לי עמא ;
בינהון ואתפרשו מנהון אמר מרא ולטמאא לא תתקרבון ואנא אקבלכון ;

bb 2

---

[a] רוח [b] אליצ׳יתון [c] פרע נגד
[d] חרביהו [e] חבב [f] זוג
[g] הימן [h] שתף [i] עירום
[k] לוחר ו שלום [l] חלש
[m] רשעים [n] שרים
[o] עמר שכן [p] נפש
[q] טמא [r] קרב

---

18 * Et ero vobis pro patre, & vos eritis mihi pro filiis, & filiabus, dicit Dominus, qui omnia complectitur [Omnipotens.].

CAP. VII.

1 QUum igitur habeamus has promissiones, dilectissimi, purgemus nosipsos ab omni immunditia carnis & spiritus, & operemur
2 sanctimoniā cum timore Dei. * Sustinete nos, fratres mei, in neminem iniquè egimus, neminem corrupimus, nemini iniuriam intulimus.
3 * Non ad vestri condemnationem dico, siquidem iam ante dixi. in corde nostro vos esse repositos ad moriendum simul & ad viuendum. Quotidie.
4 * Multa est mihi fiducia erga vos, multāque mihi est ex vobis gloriatio, & plenus sum consolatione, ac maiorem in modum abundat in me gaudiū in omnibus afflictionibus meis.
5 * Etenim quum venissemus in Macedoniam, nullam omnino requiem habuit corpus nostrum, sed in omnibus afflicti sumus: foris, pugnæ, intus autem terrores.
6 * Sed Deus ille qui consolatur humiles, nos consolatus est per aduentum Titi.
7 * Nec solùm per aduentum eius, sed etiam tranquillitate illa qua potitus est ex vobis: Siquidem renuntiauit nobis de charitate vestra erga nos, déque luctu vestro, & zelo vestro pro nobis; quæ quum audirem, gaudij plu
8 rimum habui. * Nam etiam si mœrore vos affecerim per epistolam, nō me pœnitet, etiamsi pœnituisset. Video enim quòd epistola illa quamuis ad horam mœrore vos affecerit;
9 * Me tamen gaudio affecit; non quòd contristauerim vos, sed quia tristitia vestra ad pœnitētiam ipsa vos adduxit. Hoc enim triste vobis fuit secundùm Deum, sic vt nihil de-
10 trimenti acceperitis à nobis. * Namque tristitia propter Deum pœnitentem animam efficit non auersam, sed conuersam ad salutem: tristitia verò mundi mortem efficit. * Ecce enim
11 istud ipsum quòd cōtristati sitis propter Deum quantam peperit in vobis sedulitatem, & prolationē in spiritu [satisfactionem,] & indignationem, & timorem, & dilectionem, & zelum, & vindictam? Proinde omnibus in rebus spectandos vos exhibetis, quòd puri sitis in negotio illo.

---

13 ואהוא לכון לאבא ואנתון תהוון לי לבנא ולבנתא אמר מריא דכל אחיד ׃
14 סטל ראית לן הכיל הלין מולכנא חביבי כד נרכא נפשן מן כלה טמאותא דבסרא ודרוחא ונפלוח קדישותא
15 בדחלתא דאלהא סיברון אחי באנש לא אעולן לאנש לא חבלן לאנש לא עלבן׃ לא הוא למחיבותכון אמר
16 אנא קדמת גיר אמרת דבלבן סימין אנחון לממת אכחדא ולמחא׃ דכלהום יב
17 פרחסיא סגיאתא איתי לי לותכון וסגי איתי לי בכון שובחרא ומלא אנא בויאא וסתאא מתיחרא בי חדותא
18 אף מן דאתין גיר למקרוביא אף לא חד ניח הוא לפגרן אלא בכל מדם אתאלצן מן
19 אלא אלהא הו דמבויא למסכיכא ביאן במאתיתה דטטוס׃

a מלך הנשיאים בזכה
b פלח עול c עלב עשק
d חוב e סום f מות
g יחד h חיא
i מן לשון ין בשחוק
k תהלה l בויא נחם m יתר
n ששון o ארוחי p אתא
q נוח r אלץ s בויא נחם
t אתא

Ex. 31. a
Ezech. 20. 34. 18 * Et ero vobis in patrem: & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens.

CAP. VII.

1 HAs ergo habetes promissiones charissimi, mundemus nos ab omni A inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.

2 * Capite nos. Neminem læsimus, neminem corrupimus, neminem circumuenimus.

3 * Non ad condemnationem † dico, vestram prædi- †prædixi enim quòd in cordibus nostris estis ad commoriendum & ad conuiuendum.

4 * MVLTA mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis: repletus sum consolatione: superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.

5 * Nam & cùm venissemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus: B foris, pugnæ: intus, timores.

6 * Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos Deus, in aduentu Titi.

7 * Non solùm autem in aduentu eius, sed etiam in consolatione, qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desyderium, vestrum fletum, vestram æmulationem pro me; ita magis vt gauderem.

8 * Quoniam & si contristaui vos in epistola, non me pœnitet: etsi pœniteret, C videns quòd epistola illa (& si ad horam) vos contristauit. 9 * Nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam. Contristati enim estis secundùm Deum, vt in nullo detri-
1. Pet. 4. d. 19. mentum patiamini ex nobis. 10 * Quæ enim secundùm Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur: seculi autem tristitia mortem operatur.

11 * Ecce enim hoc ipsum, secundùm Deum contristari vos, quantam in vobis operatur solicitudinẽ: sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desyderium, sed æmulationem, sed vindictam: in omnibus exhibuistis vos, incontaminatos esse negotio.

18 * καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

ζ.

1 * Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.

2 * χωρήσατε ἡμᾶς. οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν.

3 * οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω· προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν.

4 * πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν. πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.

5 * καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι.

6 * ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς, παρεκάλεσεν ἡμᾶς, ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου.

7 * οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὸν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμὸν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ· ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.

8 * ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.

9 * νῦν χαίρω οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεὸν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν.

10 * ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται.

11 * ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειργάσατο ἐν ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι ἐν τῷ πράγματι.

7 וְלָא בַלְחוֹד בְּמֵאתְיָתֵהּ אֶלָּא אַף בַּנְיָחֵהּ הוּ דְּאִתְחְנִיחַ בְּכוֹן סַגִּיר עַל חוּבְכוֹן וְלֵוָתֵן וְעַל אֲבֵלְכוֹן וְטַנְנְכוֹן דְּעַל אַפֵּין וְכַד שָׁמְעַת חֲדוּתָא סַגִּיאָתָא דְּוָת לִי׃ 8 דְּאַף אִם אַכְרִית לְכוֹן בְּאִגַּרְתָּא לָא תְּוִיא לִי נַפְשִׁי אַף הָוָיָא דְּוָת חָזֵא אֲנָא גִּיר דְּהִי אִגַּרְתָּא אַף דְּשָׁעָתָא אַכְרִית לְכוֹן׃ 9 אֶלָּא חֲדוּתָא עָבְדַת לִי לָא עַל דְּכָרַיִת לְכוֹן אֶלָּא טָל דְּכַרְיוּתְכוֹן לַחֲיָבוּתָא הוּ אִיתְיַתְכוֹן כָּרַיִת לְכוֹן גִּיר בַּאלָהָא אֵיכְנָא דִּבְמֵדֵם לָא תֶחְסְרוּן מִנָּן׃ 10 כַּרְיוּתָא גִּיר דְּמָטֵל אֱלָהָא תְּוַת נַפְשָׁא עָבְדָא דְּלָא חֲפָכָא וּמַפְנְיָא לְחַיֵּא כַּרְיוּתָא דֵּין דְּעָלְמָא מוֹתָא הוּ עָבְדָא׃ 11 הָא גִּיר הִי הָדָא דְּאִתְחְעִיקְתּוּן מֶטֵל אֱלָהָא כְּמָא אַעְבְּדַת בְּכוֹן חֲפִיטוּתָא וּמַפַּק בְּרוּחָא וְרוּגְזָא וְדַחֲלָתָא וְחוּבָא וַטְנְנָא וְתַבְעָתָא וַבְכֹל מֵדֵם חַיּוּתוּן נַפְשְׁכוֹן דְּדִכִּין אַנְתּוּן בָּה בְּצִבְיוֹתָא׃

m נוח אבל o קוטאהכם
n שמחה כרא r הוא
s אגרת כרא t לחשובה
x אתא y חסר z הוא
a בנא b חילה c מודת
d עיק e השת רלות f נפק
g העם h האחבה i וקנאה
k ובקמת l לוגא m גיד

12 * Erit autem hoc quod scripsi vobis, non eius causa qui offendit, nec etiam eius causa qui offensus est ab eo, sed vt innotescat coram Deo diligentia vestra propter nos.

13 * Idcirco consolationem accepimus. Et cum consolatione abundantiùs lætati sumus ob lætitiam Titi, quòd refocillatus sit Spiritus eius cum vobis omnibus.

14 * Quòd si quid gloriatus sum apud eum de vobis, non erubesco: sed in omnibus veritatem locuti sumus vobiscum, ita & gloriatio nostra apud Titum in veritate reperta est.

15 * Quinetiam amores visceales eius magis ac magis multiplicati sunt erga vos, dum in memoriam reuocat omnium vestrum obedientiam, qui cum timore ac tremore excepistis eum.

16 * Gaudeo quòd in omnibus confidam de vobis.

Quotidie.

CAP. VIII.

1 NOtam porrò vobis facimus, fratres mei, gratiam Dei, quæ data est in ecclesijs Macedoniorum.

2 * Quoniam per probationem multam afflictionum illorum vberius fuit ipsorum gaudiũ: & profunditas egestatis eorum exundauit in diuitias simplicitatis ipsorum.

3 * Testor enim quòd secundum virtutem ipsorum, ac supra vires suas propria ipsorum voluntate

4 * Efflagitarunt à nobis multa cum obsecratione: vt participes essemus gratiæ ministerij Sanctorum.

5 * Et non prout sperabamus, quinimò seipsos dediderunt primùm Domino nostro, tum etiam nobis per voluntatem Dei.

6 * Vt rogaremus Titum, vt quemadmodum incœpit, ita & perficiat in vos quoque hanc beneficentiam.

7 * Sed quemadmodum omnibus in rebus abundatis fide, & sermone, & cognitione, & omni diligentia, & ea quæ ex vobis est erga nos charitate, sic etiam hac gratia abundetis.

8 * Non præcipiendo præcipio vobis, sed per sedulitatem sociorum vestrorum constantiam charitatis vestræ experior.

---

12 תְּהֵוֵא דֵין הָדָא דְּכְתֵבֵת לְכוֹן דְּלָא חֲוָא מִטָּל מִסְכְּלָנָא אַף לָא מִטָּל הוּ מַן דְּמִסְכַּל בֵּהּ אֶלָּא מִטָּל דְּתֶחֱוֵי קֳדָם אֱלָהָא חֲפִישׁוּתְכוֹן דְּמִטָּלְתֵּן ׃ 13 מִטָּל הָנָא מִתְבַּיְּאִין וְעַם בּוּיָאָן יַתִּירָאִית חֲדִין בְּחַדּוּתָהּ דְּטִיטוּס דְּאִתְחַנְּיַת רוּחֵהּ עִם כֻּלְּכוֹן ׃ 14 דְּבִטְדֵם דְּאִשְׁתְּבְּחַרַת לֵהּ עַל אַפֵּיכוֹן לָא בַּהֲתַת אֶלָּא אֵיךְ דְּבְכֻלְּמֵדֵם קוּשְׁטָא מַלְּלַן עִמְּכוֹן הָכְנָא אַף שׁוּבְחָרָן דִּלְוָת טִטוּס בְּקוּשְׁטָא אֶשְׁתְּכַח ׃ 15 וְאַף רַחֲמוֹהִי יַתִּירָאִית סְגִיו עֲלֵיכוֹן כַּד מְתְּדְכַּר מְשְׁתְּמַעְנוּתָא דְכֻלְּכוֹן דְּבְדָחְלָתָא וּבְרְתִיתָא קַבְּלְתּוּנִיהִי ׃ 16 חֲדֵא אֲנָא דְּבְכֻלְּמֵדֵם תְּכִיל אֲנָא עֲלֵיכוֹן ׃

דְּכְלִיוּם יג קפלאון ח

1 טוּדְעִינָן לְכוֹן בֵּין אָחַי טִיבוּתָהּ דְּאַלָּהָא דְּאִתְיַהֲבַת בְּעִדְתָא דְּמַקְדּוֹנְיָא ׃ 2 דְּבְבוּקְנָא סַגִּיאָא דְּאוּלְצָנָהוּן

1 תְּהֵוֵא דֵין הָדָא דְּכְתֵבֵת לְכוֹן דְּלָא חֲוָא מִטָּל מִסְכְּלָנָא אַף לָא מִטָּל הוּ מַן דְּמִסְכַּל בֵּהּ אֶלָּא מִטָּל דְּתֶחֱוֵי קֳדָם אֱלָהָא חֲפִישׁוּתְכוֹן דְּמִטָּלְתֵּן ׃ 13 מִטָּל הָנָא מִתְבַּיְּאִין וְעַם בּוּיָאָן יַתִּירָאִית חֲדִין בְּחַדּוּתָהּ דְּטִיטוּס דְּאִתְחַנְּיַת רוּחֵהּ עִם כֻּלְּכוֹן ׃ 14 דְּבִטְדֵם דְּאִשְׁתְּבְּחַרַת לֵהּ עַל אַפֵּיכוֹן לָא בַּהֲתַת אֶלָּא אֵיךְ דְּבְכֻלְּמֵדֵם קוּשְׁטָא מַלְּלַן עִמְּכוֹן הָכְנָא אַף שׁוּבְחָרָן דִּלְוָת טִטוּס בְּקוּשְׁטָא אֶשְׁתְּכַח ׃ 15 וְאַף רַחֲמוֹהִי יַתִּירָאִית סְגִיו עֲלֵיכוֹן כַּד מְתְּדְכַּר מְשְׁתְּמַעְנוּתָא דְכֻלְּכוֹן דְּבְדָחְלָתָא וּבְרְתִיתָא קַבְּלְתּוּנִיהִי ׃ 16 חֲדֵא אֲנָא דְּבְכֻלְּמֵדֵם תְּכִיל אֲנָא עֲלֵיכוֹן ׃

a סְכַל יַדַּע b השתרלזחכם c בשכילטו d בַּיָּא e יותר f חֲדָא g נוּחַ h שַׁבְחַר i בְּהַת בוש a אמת b בבאא c יַתַּר d סְנָא e דַּכַּר זכר f שְׁמַע g רְתָת h קַבֵּל i שומח k בושת l יַדַּע m חסדו n יַחֵב o בעדות

12 * Igitur etsi scripsi vobis, non propter eum qui fecit iniuriam, nec propter eum qui passus est: sed ad manifestandam solicitudinem nostram quam habemus † pro vobis coram Deo.

ad vos

13 * Ideò consolati sumus. In consolatione autem nostra abundantiùs magis gauisi sumus super gaudio Titi, quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. D

14 * Et siquid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita & gloriatio nostra quæ fuit ad Titum, veritas facta est.

15 * Et viscera eius abundantiùs in vobis sunt, reminiscentis omnium vestrum obedientiam, quomodo cum timore & tremore excepistis illum.

16 * Gaudeo quòd in omnibus confido in vobis.

12 * ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ἡμῶν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

13 * διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν· περισσοτέρως δὲ μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν·

14 * ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην· ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ τίτου, ἀλήθεια ἐγένετο.

15 * καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοὴν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν.

16 * χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

CAP. VIII.

1 NOtam autem facimus vobis fratres gratiam Dei, quæ data est in ecclesijs A Macedoniæ:

2 ** Quòd in multo experimẽto tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuit, & altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum.

Et quod

3 * Quia secundùm virtutem testimonium illis reddo, & supra virtutem volũtarij fuerunt:

4 * Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam & communicationem ministerij quod fit in Sanctos.

5 * Et non sicut sperauimus, sed semetipsos dederunt primùm Domino, deinde nobis per voluntatem Dei.

6 * Ita vt rogaremus Titum, vt quemadmodum cœpit, ita & perficiat in vobis B etiam gratiam istam.

7 * Sed sicut in omnibus abundatis fide & sermone, & scientia, & omni solicitudine, insuper & charitate vestra in nos, vt & in hac gratia abundetis.

8 * Non quasi imperans dico: sed per aliorum solicitudinem, etiam vestræ charitatis ingenium bonum comprobans.

η.

1 * Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς μακεδονίας·

2 * ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν, καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν.

3 * ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ὑπὲρ δύναμιν αὐθαίρετοι,

4 * μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, δέξασθαι ἡμᾶς.

5 * καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ, καὶ ἡμῖν, διὰ θελήματος θεοῦ·

6 * εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο, οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.

7 * ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε.

8 * οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑτέρων σπουδῆς, καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων.

לשמהכם f חסרונם g יתר
h בעושר i המיומחם
k אבא l בעא m שתף
n בחסד o שמש p שלם
q אבא r בעא s שרי
t יתר u היכן v מלל
w ידע x השת ידות
y וכאתכמו z כחשתד לת
a אמונו

1 יתירותא דנת לחדוהון ועומקא דמסכנותהון אתיתר בעותרא דפשיטותהון ;
3 סהד אנא גיר דאיך חילהון ויתר מן חילהון בצבין נפשהון ; 4 בעו מנן בבעותא סגיאתא ורשתהון
בטיבותא ותשמשתא דקדישא ; 5 ולא איך מא דסברין חזין אלא נפשהון אשלמו לוקדם למרן ואף לן
בצבינה דאלהא ; 6 דחנן נבעא מן טטום דאיך דשרי הכנא נשלם בכון אף טיבותא הדא ;
7 אלא איכנא דבכלמדם מתיחרין אנתון בהימנותא ובמלתא ובכל חפיטו ובחובן דלוהכון
הכנא אף בהדא טיבותא תתיחרון ; 8 לא הנא מפקד אנא לכון אלא בחפיטותא דתבריכון
שרדא דחובכון סנסא אנא ;

Dominica VI. post Epiphaniam.

9 * Nostis enim gratiam Domini nostri Jesschua Meschicho; quippe qui propter vos pauper factus sit quum esset diues, vt vos eius egestate ditescatis.

10 * Consulēdo autem hoc do vobis consilium, quod vobis profuturum est, vt qui ab anno superiore cœpistis non velle tantùm, sed etiam agere.

11 * Nunc autem facto perficite quod voluistis, vt quemadmodum incessit vobis cupido huius voluntatis, sic & facto exequamini ex eo quod habetis.

12 * Si enim adsit voluntas, iuxta id quod habet planè accepta est, non iuxta id quod non habet.

13 * Non enim vt alijs fiat respirandi potestas, vobis autem oppressio.

14 * Sed vt ex æquabilitate hoc tempore copia vestra adsit eorum inopiæ: vt & illorum abundantia vestræ adsit penuriæ, vt fiat æquabilitas.

15 * Sicut scriptum est, Qui multùm sustulit, nihil superfuit ei; & qui parum tulit, huic nihil defuit.

16 * Gratia autem Deo qui indidit hanc diligentiam in cor Titi pro vobis.

17 * Exhortationem enim nostram suscepit; et quia admodum illi curæ fuit, suapte sponte prodijt ad vos.

18 * Misimus autem vnà cum eo fratrem illum nostrum, cuius laus est in Euangelio per omnes ecclesias.

19 * Vsque adeò vt deligendo delectus sit ab ecclesijs, vt prodiret nobiscum cum hac gratia, quæ administratur à nobis ad gloriam Dei ipsius, & ad nostram adhortationem.

20 * Cæterùm hoc deuitamus, ne quis nobis imponat læuum in hac dignitate quæ administratur à nobis.

21 * Namque curam gerimus rerum bonarum, non coram Deo tantùm, sed etiam coram hominibus.

22 * Misimus porrò vnà cum eis & fratrem illum nostrum, qui probatus est nobis in multis semper diligens, nunc verò longè diligentior ob multam fiduciam erga vos.

---

9 דנחנא ידעין חסדו דמרן ישוע משיחא דמסכן הוה כד אתעתר בגין דתעתרון ׃
10 ומלתא דין אנא יהב לכון מן טבותא דלכון דמן שנתא דעברה אתחלתון לא בלחוד אלא אף לעבד ׃
11 והשא דין שלמו בעבדא הו מדם דצביתון דאיכנא דהוא לכון סגיאתא למעבד הכנא בעבדא חשלמון מן מה דאית לכון ׃
12 ארום גיר צבינא איתוהי איך מא דאית לה הכות מתקבל לא הוא איך מא דליתלה ׃
13 לא הוא גיר דלאחרנא תהוא רוחתא ולכון אולצנא ׃
14 אלא בשויותא הוו בזבנא הנא דיתרתכון דילכון תהוא לחסירותהון דהנון דאף יתירותהון דהנון תהוא לחסירותכון דילכון דתהוא שויותא ׃

9 דנח ל חסדו מסכן
10 איות יש בחסרונו
עתר עשר מלך יעז
11 עדר עזר שנה שעברה
k שרי התחיל ולא
m צבא חפץ טרח חסר
צבא רצה סכן אוכל
רוח צרה שוא
יתר חסר

9 * SCITIS enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cùm esset diues: vt illius inopia vos diuites essetis.

10 * Et consilium in hoc do: hoc enim vobis vtile est, qui non solùm facere, sed & velle cœpistis ab anno priore:

11 * Nunc verò & facto perficite: vt quémadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi ex eo quod habetis.

12 * Si enim voluntas prompta est: secundùm id quod habet, accepta est, non secundùm id quod non habet.

13 * Non enim vt alijs sit remissio, vobis autem tribulatio: sed ex æqualitate C

14 * In præsenti tempore vestra abũdantia illorum inopiam suppleat: vt & illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum, vt fiat æqualitas;

Exod. 16 d. 18. 15 * Sicut scriptum est: Qui multum, non abundauit: & qui modicum, non minorauit.

16 * Gratias autem †Deo, qui dedit eandem solicitudinem pro vobis in corde Titi.

17 * Quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cùm solicitior esset, sua voluntate profectus est ad vos.

nostrũ 18 * Misimus etiam cum illo fratrem†, cuius laus est in Euangelio per omnes ecclesias:

19 * Non solùm autem, sed & ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostræ, in hanc gratiam quæ ministratur à D nobis ad Domini gloriam, & destinatam voluntatem nostram:

20 * Deuitantes hoc, nequis nos vituperet in hac plenitudine quæ ministratur à nobis†.

in Domini gloriã. Rom. 12. d. 17. 21 * Prouidemus enim bona non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus.

22 * Misimus autem cum illis fratrem nostrum, quem probauimus in multis sæpe solicitum esse: nunc autem multo solicitiorem, confidentia multa in vos.

9 * Γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι᾽ ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε.

10 * καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι.

11 * νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.

12 * εἰ γὰρ ἡ προθυμία προκεῖται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ τις, εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει.

13 * οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν δὲ θλῖψις· ἀλλ᾽ ἐξ ἰσότητος

14 * ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα· ὅπως γένηται ἰσότης·

15 * καθὼς γέγραπται, ὁ τὸ πολύ, οὐκ ἐπλεόνασε· καὶ ὁ τὸ ὀλίγον, οὐκ ἠλαττόνησε.

16 * χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου·

17 * ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο· σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων, αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς.

18 * συνεπέμψαμεν δὲ μετ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν, οὗ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

19 * οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾽ ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ κυρίου δόξαν, καὶ προθυμίαν ἡμῶν·

20 * στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσῃται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾽ ἡμῶν·

21 * προνοούμενοι καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων.

22 * συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς·

---

15 אֵיךְ דִּכְתִיב דְּהוּ מַרְבֵּי לָא אִתְיַתַּר לֵהּ וְהוּ דְּקַלִּיל שְׁקַל לָא אִתְבַּצַּר לֵהּ ׃
16 טִיבוּ דִין לְאֱלָהָא דְיַהֲבָה חֲפִישׁוּתָא הָדָא בְּלִבֵּהּ דְטִיטוּס ׃ 17 בְּעוּתָן גִּיר קַבֵּל וּמֶטֶל דְּטַב בְּטִיל
לֵהּ מִן צְבִינוּתֵהּ נְפַק צָאיְדִיכוּן ׃ 18 שַׁדְּרָן דִין עִמֵּהּ לְאַחוּן אִינָא דְתֻשְׁבּוּחְתֵּהּ בְּאוּנְגֶלְיוֹן בְּכֻלְּהֵין עִדְּתָא ׃
19 הָכְנָא דְאַף סָגְבָא גְבָא מִן עִדְּתָא דְנָפוּק עִמָּן בְּטִיבוּתָא הָדָא דְמָשְׁתַּמְשָׁא מִנָּן לְשׁוּבְחָה דִילֵהּ דְאֱלָהָא
וְלְלוּבָבָן דִילָן ׃ 20 קָנִישִׁינָן דִין בְּהָדָא דְלָא אֱנָשׁ נְסִיחַ בָּן מוֹסָא בְּהָדָא רַבּוּתָא דְמָשְׁתַּמְשָׁא מִנָּן ׃
21 יַצְפִּינָן גִּיר דְשַׁפִּירְתָא לָא קֳדָם אֱלָהָא בְּלְחוּד אֶלָּא אַף קֳדָם בְּנֵינָשָׁא ׃ 22 שַׁדְּרָן דִין עִמְּהוֹן אַף לְאַחוּן אִינָא
דְלָן בְּקָא בְּכֻלְּזְבָן כְּסַגִּיאָתָא דַחֲפִישָׁא הוּ הָשָׁא דִין יַתִּירָאִית חֲפִישׁ בְּתוּכְלָנָא סַגִּיאָא דְעָלֵיכוּן ׃

a סְגָא b יִתַּר c בְּצַר d חֹן e יַחֵב f הִשְׁתַּדְּלוּת g בְּעָא h צְבָא חִפּוּץ i אַזְלֵכוּם j שְׁבַח k נִבְשׁוּרָה l עִדְּתָא m גְבָא n נְפַק o בְּחִסֶּד p שְׁפַשׁ q לְבַב r קְנִט נִגְּשָׁה s סוּם t רְבַב u שְׁמֵשׁ v יְצַף w בְּקָא בִּטֵּן

23 * Siue igitur Titus meus est socius & adiutor inter vos, siue sint alij fratres nostri Apostoli ecclesiarum gloriæ Meschicho.

24 * Omnino specimen charitatis vestræ, & nostræ de vobis gloriationis ostendite in conspectu omnium ecclesiarum.

Medio Ieiunio.

CAP. IX.

1 POrrò de subministratione sanctorum, superfluum ago si scribo vobis.

2 * Siquidem noui promptitudinem voluntatis vestræ, & ideò glorior de vobis apud Macedones. Quoniam Achaia parata est ab anno superiore, & æmulatio vestri plurimos excitauit.

3 * Misi autem fratres ne inanis reddatur gloriatio qua gloriamur de vobis in hoc negotio, vt, quemadmodum dixi, sitis parati.

4 * Ne fortè veniant mecum Macedones, & inueniant vos imparatos, & nos pudore suffundamur, ne dicamus vos pudore suffusum iri gloriatione illa qua gloriati sumus.

5 * Quapropter mihi curæ fuit hæc rogare fratres meos, vt, priusquam ego, veniant ad vos, & præparent benedictionem illam quam à principio audistis, vt parata sic sit tanquam benedictio, non tanquam auaritia.

6 * Hoc est autem, qui seminat cum parsimonia, etiam cum parsimonia metet: at qui seminat cum benedictione, etiam cum benedictione metet.

7 * Vnusquisque pro ea qua præditus est voluntate, non tanquam ex tristitia, vel tanquam per vim, Hilarem enim datorem diligit Dominus.

8 * Fieri siquidem potest per Deum, vt omnis beneficentia exuberet in vos, vt in omnibus semper quod sufficit vobis habeatis, abundetisq; in omni opere bono.

9 * Sicut scriptum est, Dispersit deditque pauperibus, & iustitia eius stat in sæculum.

10 * Cæterùm qui largitur semen seminanti, is & panem in cibum largietur, & multiplicabit sementem vestram, & augebit prouentus iustitiæ vestræ.

11 * Vt in omnibus ditemini in omnem simplicitatem, quæ per nos perficit gratiarum actionem Deo.

---

23 אן תכיל טטוס שותפא הו דילי וטעדרנא בכון ואן אחין אחרנא שליחא אנון דעדתא דשוכחה דמשיחא ׃
24 מכיל חחייתא דחובכון ושובהרן דכון בהון חוו בפרצוף עדתא כלהין ׃ דפלגה דאומא יח
קפלאון ם
1 על חשמשתא דין דקדישא יתירתא עבר אנא אן כתב אנא לכון ׃ 2 ידע אנא גיר
שמיבה דרעיתכון וטטל הנא אשתבהרת בכון למקרונאיא דאכאיא עתידא הי מן אשתקדי וטנא דילכון לסגיאא גרג ׃
שדרת דין לאתא דלא נסחרק שובהרא דאשתבהרן בכון על הדא עבוחא דאיכנא דאמרת תהוון מטיבין ׃
ולמא נאתון עמי מקרונאיא ונשכחונכון כד לא עתידין אנתון ונבהת חנן ולא נאמר דאנתון תבהחון בשובהרא
הו דאשתבהרן ׃ 3 מטל הנא אטבטל לי דאבעא מן אחי הלין דנאתון קדמי לותכון ונעתדון

החבר עדר עזר של עדות
כל חנא חנב
שבחר שמש טיב
רעא ראה שבחר
שנה שענרה סרק
ההלה שבחר עניין
טיב אתא שכח
בחת בית אמר

23 * Siue pro Tito qui est socius meus & in †vos adiutor, siue fratres nostri Apostoli ecclesiarum † gloriæ Christi.

vobis
gloria

24 * Ostensionem ergo quæ est charitatis vestræ & nostræ gloriæ pro vobis, in illos ostendite in faciem ecclesiarum.

CAP. IX.

1 NAm de ministerio quod fit in sanctos, ex abundanti est mihi scribere A vobis.

2 * Scio enim promptum animum vestrum: pro quo de vobis glorior apud Macedones. Quoniam & Achaia parata est ab anno præterito; & vestra æmulatio prouocauit plurimos.

3 * † Misi autem fratres, vt ne quod gloriamur de vobis, euacuetur in hac parte; vt quemadmodum dixi parati sitis:

misimus

4 * Ne cùm venerint Macedones mecum, & inuenerint vos imparatos, erubescamus nos, vt non dicamus vos in B hac substantia.

5 * Necessarium ergo existimaui rogare fratres vt perueniant ad vos, & præparent repromissam benedictionem hanc paratam esse sic, quasi benedictionem, non quasi auaritiam.

6 * Hoc autē dico, Qui parcè seminat, parcè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

7 * Vnusquisq; prout destinauit in corde suo: non ex tristitia aut ex necessitate. hilarem enim datorem diligit Deus. C

Ecc. 35. h. 11.

8 * Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: vt in omnibus semper omnem sufficientiam habētes, abundetis in omne opus bonum.

9 * Sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in † æternum.

Psal. 111 h. 9.
secula
seculi

10 * Qui autem administrat semen seminanti: & panem ad manducandum præstabit: & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ.

11 * Vt in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem, quæ operatur per nos gratiarum actionem Deo.

23 * εἴτε ὑπὲρ τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα χρίστου.

24 * τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε, εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

Θ'.

1 * Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, περισσόν μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν.

2 * οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι μακεδόσιν, ὅτι ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἤρεθισε τοὺς πλείονας.

3 * ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν, κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα, καθὼς ἔλεγον, παρεσκευασμένοι ἦτε.

4 * μήπως ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ μακεδόνες, καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως.

5 * ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρτίσωσι τὴν προκατηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι, οὕτως ὡς εὐλογίαν, καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν.

6 * Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.

7 * ἕκαστος καθὼς προῃρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός.

8 * δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν·

9 * καθὼς γέγραπται, ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

10 * ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι, καὶ πληθυνῶν τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν.

11 * ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ.

---

1 * בורכתא היא דמן קדם יי אשתמעת דתתיא מסיבא הכנא איך בורכתא לא הוא איך יעצנותא ׃
6 הדא דין מן דזרע בחוסנא אף בחוסנא חצד ומן דזרע בבורכתא אף בבורכתא נחצוד ׃
7 כל אנש איך דאית ברעוניה לא הוא איך דמן קטירא ליהובא הו גיר חדיא רחם מריא ׃
8 מטיא היא גיר באידי אלהא כל טיבו דנמיחר בכון דבכלזבן בכלמדם הו מא דספק לכון נהוא לכון וחתיתרון
9 בכל עבד טב ׃ איך דכתיב דמדר ויהב למסכנא וזדיקותה קיימא לעלם ׃
10 הו דין דיהב זרעא לזורעא ולחמא למאכולתא הו נתל ונסגא זרעכון ונרבא פארא דזדיקותכון ׃
11 דבכלמדם חעתרון כלה פשיטותא דהי נמרא באידן חודיתא לאלהא ׃

1 ברכה שמע נצע
2 בחסרון רעא ראה
3 חלא עזה יהובא נותן
4 מטא בלשון יכל חסר
5 יתר כורא לאביונים
6 קום אכל נתל
7 סגא עתר עשר
8 תמשות בידינו ידא

12 * Quoniam functio ministerij huius non solùm defectum sanctorum supplet, sed etiam exuberat in multas gratiarum actiones Deo.

13 * Nam propter probationem ministerij huius Deum glorificamus, quòd subiecti sitis confessioni Euangelij Meschicho, & communicetis in simplicitate vestra cum eis, & cum omnibus.

14 * Preces autem offerunt pro vobis cum multa charitate propter multitudinem beneficentiæ Dei in vos.

15 * Gratia autem Deo super dono ipsius inenarrabili.

Dominica VI. Ieiunij.

CAP. X.

1 EGo verò Paulus peto à vobis per lenitatem & mansuetudinem Meschicho, qui de facie quidem humilis sum apud vos, absens tamen confido de vobis.

2 * Obsecro autem vos, ne quum venerim, vrgear illa fiducia quam habeo vt audeam, sicut existimor; in illos homines, qui putant nos secundùm carnem incedere.

3 * Quamuis enim in carne ambulemus: nõ tamen secundùm carnem militamus.

4 * Arma enim militiæ nostræ non sunt secundùm carnem, sed virtus Dei, ac per eam subiugamus munitiones rebelles, & demolimur cogitationes;

5 * Omnémque elationem quæ sese effert aduersus cognitionem Dei. & captiuum ducimus omnem intellectum ad obedientiam Meschicho.

6 * Ac parati sumus ad faciendam vindictam de iis qui non obediunt, quum impleta fuerit obedientia vestra.

7 * Faciem intuemini? Si quis confidit de seipso quòd ipsius Meschicho sit, illud sciat ex seipso, quòd quemadmodum ipse Meschicho est, ita & nos.

8 * Nam etsi aliquid amplius gloriatus fuero de potestate quam dedit mihi Dominus noster, non erubesco: quippe quam in vestri ædificationem dedit nobis, non autem in vestri deiectionem.

9 * Cæterùm non curo existimari tanquam is qui perterrefaciendo perterrefaciam vos per epistolas meas.

---

12 מִטֶּל דִּפוּלְחָנָא דְּהָשְׁמָשְׁתָּא הָדָא לָא הֲוָא כַּלְחוּד חַסִירוּתָא דְקַדִּישֵׁא מְמַלֵּא אֶלָּא אַף מִיתַּר בְּתַוּדְיָתָא סַגִּיאָתָא לֵאלָהָא ׃ 13 מִטֶּל בּוּקְיָא גַּיר דְּהָשְׁמָשְׁתָּא הָדָא לֵאלָהָא מְשַׁבְּחִינָן רְאִשְׁתַּעְבְּדוּתוּן לְתַוּדְיָתָא דְסַבְּרְתָּה דְמְשִׁיחָא וְאִשְׁתּוּתַפְתּוּן בְּפִשִׁיטוּתְכוֹן עִמְּהוֹן וְעִם כֻּלְּנָשׁ ׃ 14 וְצַלּוֹתָא מְסַקְּרִין חֲלָפֵיכוֹן בְּחוּבָא סַגִּיאָא מִטֶּל סוּגְיָא דְטִיבוּתָה דֵאלָהָא דְעָלֵיכוֹן ׃ 15 טִיבוּ דֵין לֵאלָהָא עַל מַוּהַבְתֵּהּ דְּלָא מִתְמַלְּלָא ׃

חַד בְּשַׁבָּא דו דְּצוֹמָא יו קַפְלָאוֹן יו

1 אֲנָא דֵין פּוֹלוֹס בְּעָא אֲנָא מָנְכוֹן בְּנִיחוּתָה וְבְמַכִּיכוּתֵהּ דְמְשִׁיחָא דְאִפֵּן בַּאפַּיִן מָכִיךְ אֲנָא לְוָתְכוֹן אֶלָּא כַּד רַחִיק אֲנָא חָכֵל אֲנָא עֲלֵיכוֹן ׃ 2 בְּעָא אֲנָא דֵין מָנְכוֹן דְּלָא מָא דַאחִית אִתְאַלַּץ בְּתוּכְלָנָא דְאִיתַי לִי דְאִשְׁתַּמֵּשׁ אֵיךְ

3 פְּלַח שַׁמְשׁ יְרָא בְּקָא בְּגוּן שַׁבָּח שְׁעָבֵד לְתוּדָתָא בשורת שְׁתַף בתמיהוהכם הרבה פלחה באתבהון אתה בגוון יַחַב בוּחַ מְכַדְּ בנוסח אִתָּא אצור בנשתון אֲשִׁיחַ ועשה לבשה

12 * Quoniam ministerium huius officij non solùm supplet ea quæ desunt sanctis, sed etiam abundat per multas gratiarum actiones in Domino!

13 * Per probationem ministerij huius, glorificantes Deum in obedientia confessionis vestræ in † Euangelium Christi, & simplicitate communicationis † in illos, & in omnes,

Euangelio vestræ

14 * Et in ipsorum obsecratione pro vobis, desyderantium vos propter eminentem gratiam Dei in vobis.

15 * Gratias* Deo super inenarrabili dono eius.

ago

CAP. X.

1 IPse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem & modestiam Christi, qui in facie quidem humilis sum inter vos, absens autem confido in vobis.

A

2 * Rogo autẽ,* ne præsens audeam per eam confidentiam qua existimor audere in quosdã: qui arbitrantur nos tanquam secundum carnem ambulemus.

vos

3 * In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus.

4 * Nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt: sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes!

5 * Et omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi;

B

6 * Et in promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam, cùm impleta fuerit vestra obedientia.

7 * Quæ secundum faciem sunt, videte. Si quis confidit sibi, Christi se esse: hoc cogitet iterum apud se; quia sicut * ipse Christi est: ita & nos.

*

8 * Nam & si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem vestram, non erubescam.

9 * Vt autem non existimer tanquam terrere vos per epistolas,

12 * ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ·

13 * διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας,

14 * καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς, διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν.

15 * χάρις δὲ τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

ι'.

1 * Αὐτὸς δὲ ἐγὼ παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς.

2 * δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει, ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας.

3 * ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες, οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα.

4 * τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιροῦντες

5 * καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ χριστοῦ·

6 * καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

7 * τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε; εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς χριστοῦ.

8 * ἐάν τε γὰρ καὶ περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος ἡμῖν εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι·

9 * ἵνα δὲ μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν·

---

h רְעָא חשב i תְּלַד
k מבצרים l סְתַר חרס
m חֲשַׁב n רום o לגר
p שְׁבָא שבה q שכל מן
r רְעָא s שְׁמַע t טוּב
u נקמת v מְרָא w חור
x טשה y יְרַע z שִׁבְחַר
a שְׁלַם b נש c בְּנָיָא

h וְמִתְרַעֵא אֲנָא עַל אֲנָשָׁא אִילֵין דְּחָשְׁבִין לַן דְּאֵיךְ דְּבִכְסָרָן מְהַלְּכִינָן׃ 3 אֶפָּן בְּבִכְסָר גֵּיר מְהַלְּכִינָן אֶלָּא לָא הָוָא
דְּבִכְסָרָא פָּלְחִינָן׃ 4 זִינָא גֵּיר דְּפָלְחוּתַן לָא הָוָא דְּבִכְסָרָא אֶלָּא דְּחַיְלָא דְאַלָּהָא וּבָהּ חָבְשִׁינָן i חֶסְנָא מְרִירָא וְסַתְרִינָן
m מַחְשְׁבָתָא׃ 5 וְכָל רוּמָא n דְּמִתְחַתְּרִים o לְוַקְבָל יְדִעְתֵּהּ דְאַלָּהָא q וְשָׁבְיִנָן כָּל r תַרְעָיָן לְמַשְׁמַעְתֵּהּ דְמָשִׁיחָא׃
6 s וְמִטַּיְבִינָן לְמֶעְבַּד t תְּבַעְתָּא מִן אִלֵּין דְּלָא מְשְׁתַּמְּעִין מָא u דְאִתְמַלֵּית מְשְׁתַּמְּעָנוּתְכוֹן׃
7 בְּפַרְצוּפָא v חֲזִירִין אַנְתּוּן אִן אֱנָשׁ w תְּכִיל עַל נַפְשֵׁהּ דְּדַמְשִׁיחָא הוּ הֲנָא x נַרַע מִן נַפְשֵׁהּ דְּאֵיךְ דְּהוּ דַמְשִׁיחָא הוּהֲכֵנָא
אַף חֲנַן׃ 8 אִן גֵּיר אַף מִדְּם y יַתִּיר z אֶשְׁתְּבַּחַר עַל a שׁוּלְטָנָא דְּיַהֵב לִי מָרָן לָא b בְּהַת אֲנָא מְטַל c דְּלִבְנְיָנְכוֹן הוּ וְלָא לְכוֹן
d יַהֵב לַן וְלָא e לְסוּחְפְכוֹן׃ 9 f מִדְּמָא אֲנָא דַיִן דְּלָא g אֶסְתְּחַבַּר אֵיךְ הוּ h דְּמִדְּחָלוּ מִדְּחֵל אֲנָא לְכוֹן בְּאִגַּרְתָּיוּ׃

10 * Quia sunt quidam qui dicunt, Epistolæ quidem graues sunt & valide, aduentus autem corporis infirmus, & sermo contemptus.

11 * Sed hoc cogitet qui sic dicit, quòd quales sumus in sermone epistolarũ nostrarum quum absumus, tales etiam sumus in opere presentes.

12 * Non enim audemus æstimare aut conferre nosipsos cum iis qui seipsos gloria efferunt: sed quia isti semet sibi comparant non intelligunt.

13 * Nos non gloriamur supra modum, sed iuxta mensuram finium, quam distribuit nobis Deus, vt & pertingamus vsque ad vos.

14 * Non enim quasi non pertingamus ad vos, extendimus nosipsos. nam vsque ad vos peruenimus cum Euangelio Meschicho.

15 * Neque gloriamur præter mensuram nostram in labore alieno: sed est nobis spes crescente fide vestra nos in vobis magnificatum iri iuxta mensuram nostram.

16 * Quin & vltra vos exuberabimus euangelizando, non per mensuram alienam in his quæ parata sunt gloriemur.

17 * Qui autem gloriabitur, in Domino glorietur.

18 * Non enim qui seipsum laudibus effert, probatur, sed quem Dominus commẽdauerit.

Feria II. hebdomadis IIII. Ieiunij.

CAP. XI.

1 VTinam verò tolerassetis me paulisper vt loquerer insipienter: sed et sufferitis me.

2 * Nam zelotypus sum erga vos zelo Dei. Despondi enim vos viro vnico virginem castam quam offeram Meschicho.

3 * Vereor autem ne prout seduxit serpens Chauo, fraude sua, ita corrumpantur sensus vestri à simplicitate quæ est erga Meschicho.

4 * Nam si is qui venit ad vos, alium Meschua prædicat vobis quem nos non prædicauimus, aut spiritum alium accepistis quem non acceperatis, aut aliud Euangelium quod non recepistis; pulchrè assensum prebetis.

---

10 מטל דאית אנשא דאמרין דאגרתא יקירן וחסינן מאתיה דין דגושמא כריה ומלתה שיטא ׃
11 אלא חזא מתרעא מן דחכנא אמר דאיכנא דאיתין בסלתא דאגרתן כד רחיקינן הכנא איתין אף מא דקריבינן
הגרא ׃ 12 לא גיר מסרחינן דנחשוב או דנפשן עם הנון דמשבחרין נפשהון אלא מטל דהנון בהון
לוחקפחסין לא מסתכלין ׃ 13 חנן לא משתבחרינן יתיר מן משוחתן אלא במשוחתא דתחומא דפלג לן
אלהא דנמטא אף עדמא לותכון ׃ 14 לא הוא גיר איך דלא סתמטינן לותכון מתחינן נשפן
עדמא גיר לותכון מטין בסברתה דמשיחא ׃ 15 ולא משתבחרינן לבר מן משוחתן בעמלא דאחרנא אלא
אתלן סברא דכי רבינא תיסגוחכון בכון נתרורב איך משוחתן ׃ 16 ונתיתר אף לתל סנכון למסברו

נבבדות אתא נושמא
חול מלל שוט בזה
רעא חשב אות יש
מלל רחק אמרת
פתח שבחר סכל
מתהלים אנחנו משח
במדה מטא השיג
מתח רוד שבחר

10 *Quoniam quidem, inquiunt, epistolæ graues sunt & fortes: præsentia autem corporis infirma, & sermo contemptibilis.

11 *Hoc cogitet qui eiusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes: tales & præsentes in facto.

12 *Non enim audemus inserere aut cõparare nos quibusdam, qui seipsos commendant: sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, & comparantes nosmetipsos nobis.

13 *Nos autem non in immensum gloriabimur: sed secundùm mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi vsque ad vos.

Supra 4. 7. 8.

14 *Non enim quasi non pertingentes ad vos; superextendimus nos. Vsque ad vos enim peruenimus in Euangelio Christi:

15 *Non in immensum gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes crescentis fidei vestræ, in vobis magnificari secundùm regulã nostram in abundantiam,

16 *Etiã in illa quæ vltra vos sunt, euangelizare, non in aliena regula, in ijs quæ præparata sunt gloriari.

17 *Qui autem gloriatur: in Domino glorietur.

Ier. 9. 23. 1. Cor. 1. 31.

18 *Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem Deus commendat.

CAP. XI.

1 VTinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ: sed & supportate me.

A

2 *Æmulor enim vos Dei æmulatione: despondi enim vos vni viro, virginem castam exhibere Christo.

3 *Timeo autem ne sicut serpens Heuam seduxit astutia sua: ita corrumpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate quæ est in Christo.

Gen. 3. 1. 4.

4 *Nam si is qui venit, alium Christum prædicat quem non prædicauimus, aut alium spiritum accipitis quem non accepistis; aut aliud Euangelium quod non recepistis: rectè pateremini.

10 *ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαί, φησι, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενής, καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος.

11 *τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ.

12 *οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιοῦσιν.

13 *ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρου ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν.

14 *οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς, ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς· ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ,

15 *οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες, αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν·

16 *εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι.

17 *ὁ δὲ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

18 *οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

ια.

1 *Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τῇ ἀφροσύνῃ· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου.

2 *ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς ζήλῳ θεοῦ· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρί, παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ χριστῷ.

3 *φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν χριστόν.

4 *εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἠνείχεσθε.

---

1 תִּקֵּן נחהל מ בחון
2 שַׁבַּח לוא ב טְנַן קנא
3 בקנאת ד מְכַרְאֵשׁ
4 בחלה ו דְּכָא זכה
5 טְעָיָא ח חנחש ז נְכַל
6 רְעָיָא רשה ט חמימות
7 אִתָּיָא י כְּרַז יא נשורה
8 טְפַשׁ הקשיב יב חָוָא

לָא בַּמְשׁוּתַתָּא דְאַחֲרְנָא בְּאִילֵן דְּמִתְקְנָן נְשִׁתַּבְּחַר ; 17 הוּ דֵין דְּנָשְׁתַּבְּחַר בְּמָרְיָא נְשִׁתַּבְּחַר ; 18 לָא חָוָא גִיר
מִן דְּנַפְשֵׁהּ מְשַׁבַּח הוּ הוּ בְּקָנָא אֶלָּא מִן דְּמָרְיָא נְשַׁבְּחִיוּהִי ; דְיוֹם תְּרִין דְשִׁבְתָּא דד דְצוֹמָא יז קפלאון יא
1 אֶשְׁתּוּף דֵין מְסַיְבְּרִין חַיְיתוּן לִי קְלִיל דְאִסְרֵל פַּכִּיהָוּת אֶלָּא אַף מְסַיְבְּרִין אַנְתּוּן הוּלִי ; 2 טָאֵן אֲנָא גִיר בְּכוּן
2 בַּטְנָנָא דְאֱלָהָא מְכַרְחָכוּן גִיר לְגַבְרָא חַד בְּתוּלְתָא דְכִיתָא דְאַקְרֵב לְמְשִׁיחָא ; 3 דָחֵל אֲנָא דֵין דִלְמָא אֵיךְ דְאִטְעֵי
3 חָוָיָא לְחַוָּא בְּנִכְלוּתֵהּ הָכְנָא נְתַחְבְּלוּן רְעָיְנֵיכוּן מִן פְּשִׁיטוּתָא דִלְוַת מְשִׁיחָא ;
4 אֵן גִיר הַו דְאִתָא לְוַתְכוּן אַחֲרְנָא יְשׁוּעַ אַכְרֵז לְכוּן אֵינָא דְחָנַן לָא אַכְרֵזָן אוֹ רוּחָא אַחֲרִתָא נְסַבְּתוּן אֵינָא
דְלָא נְסַבְּתוּן אוֹ סְבַרְתָּא אַחֲרִתָא אֵינָא דְלָא קַבְּלְתּוּן שַׁפִּיר סְתַפְּיסִין הֲוֵיתוּן ;

5 * Arbitror enim me nihilo inferiorem esse Apostolis illis admodum præstantibus.

6 * Quamuis enim imperitus sim sermone meo, non tamen scientia mea; verùm in omnibus manifesti fuimus apud vos.

7 * An fortè errando erraui quòd meipsum deiecerim vt vos exaltaremini? gratuitóque prædicarim vobis Euangelium Dei?

8 * Porrò ecclesias alias exui; vt acciperem sumptus in vestri ministerium.

9 * Et quum venissem ad vos, neminem vestrum oneraui. indigentiam enim meam suppleuerunt fratres qui venerant à Macedonia, & in omnibus meipsum seruaui ac seruaturus sum, vt non sim vobis oneri.

10 * Est in me veritas Meschicho; quòd hæc gloriatio non abolebitur in me in regionibus Achaiæ.

11 * Quare? quia non diligo vos? Deus nouit.

12 * Sed quod facio idem & faciam, vt precidam occasionem ijs qui quærunt occasionem; vt in eo de quo gloriantur, reperiantur sicut & nos.

13 * Sunt enim isti pseudoapostoli, & operarij dolosi, & transformant seipsos in Apostolos Meschicho.

14 * Et in hoc nihil mirandum est. Si enim ipse Satanas transformatur in Angelũ lucis:

15 * Non est magnum negotium si & ministri eius transformantur in ministros iustitiæ, quorum finis erit iuxta opera ipsorum.

In commemorationem Pauli.

16 * Iterum autem dico, ne quis putet de me quasi stultus sim, alioquin etiam vt stultum accipite me, vt & ego paulisper glorier.

17 * Quod loquor non secundum Dominum nostrum loquor, sed quasi per insipientiam in hoc loco gloriationis.

18 * Quandoquidem multi gloriantur secundum carnem, sed & ego gloriabor.

19 * Pacifici enim estis ad obtemperandum rationis expertibus quum vos sitis sapientes.

20 * Et solliciti estis de eo qui vos in seruitutem adigit, & qui vos exedit, & qui accipit à vobis, & qui efferi sese supra vos, & qui cædit vos in faciem vestram.

---

5 רְנָא אֲנָא גַיִר דְּמִדַּם לָא בַּצְרֵת מִן שְׁלִיחֵא אִילֵין דְּטַב מִיַּהֲרִין׃ 6 אַפִּן גַּיר בּוּרָא אֲנָא בְּמִלָּתִי אֶלָּא לָא בְּיִדְעָתִי
אֶלָּא בְּכֹלְמַדֵּם אִתְגְּלִין לְוָתְכוֹן׃ 7 אוֹ דִלְמָא מַסְכְּלוּ אַסְכֵּלֵת דְּמַכְּכֵת נַפְשִׁי דְּאַנְתּוּן תֶּתְרִימוּן וּמַגֶּן אַכְרֵזֵת
לְכוֹן סְבַרְתָּה דְּאֱלָהָא׃ 8 וְעִדְתָּא אַחֲרְנְיָתָא חַלְצֵת וְנִסְבַּת לְתֶשְׁמִשְׁתָּא דִילְכוֹן׃ 9 וְכַד אֲתִית צַאוּדִיכוֹן
לָא יְקָרַת עַל אֲנָשׁ מִנְכוֹן סְנִיקוּתִי גַּיר מַלְיוּ אֲחָא דְּאַתּוּ מִן מַקְדּוֹנְיָא וּבְכֹל מִדַּם נַטְרֵת נַפְשִׁי וְנָטַר אֲנָא דְּלָא אִבַּר
עֲלֵיכוֹן׃ 10 אִיתּוֹהִי כִּי שְׁרָרָה דְּמִשִּׁיחָא דְּהָנָא שׁוּבְחָרָא לָא נֶחְבַּטֵל כִּי בְּאַתְרְוָתָא דְּאַכָּאיָא׃ 11 לְמָנָא מָטֵל דְּלָא
מְחַב אֲנָא לְכוֹן אֱלָהָא הוּ יָדֵע׃ 12 אֶלָּא הָדָא דְּעָבֵד אֲנָא אַף אֶעְבֵד דְּאִפְסוּק הוּ עֲלֵיהוֹן דְּאִילֵין דְּבָעֵין עִלְּתָא דְּכוּהוּ
מִדַּם דְּמִשְׁתַּכְּחִין נִשְׁתַּכְּחוּן אַכְוָתָן׃ 13 אִיתַּיהוּן גַּיר הָלֵין שְׁלִיחֵא דַּגְלֵא וּפָעֲלֵא נְכִילֵא וְמַדְמִין נַפְשָׁהוּן לִשְׁלִיחֵא דְּמִשִּׁיחָא

[1] רְנָא חשב [2] פחי [3] מַלֵּל [4] יְדַע [5] גְּלֵא [6] סְכָל [7] מְכַדְּ [8] רוּם [9] וחנם [10] כֵּרֵן כשורתו [e] והעדות [f] נַפְשָׁא [g] שַׁמֵּשׁ [h] אִתָּא [i] אצלכם [k] יִקַּר [l] צורכי [m] מְלָא [n] אַתָּא [o] יִקַּר [p] אית יש ואמתו [q] הגלת

3 Existimo enim nihil me minus fe-
cisse à magnis Apostolis.
6 Nam etsi imperitus sermone, sed non
sciētia. in omnibus autem †manifestati
sumus vobis. B
manifestus sum
7 Aut nunquid peccatū feci, meipsum
humilians, vt vos exaltemini? quoniam
gratis Euangelium Dei euangelizaui vo-
bis?
8 Alias ecclesias expoliaui, accipiens
stipendium ad ministerium vestrum.
9 Et cùm essem apud vos, & egerem:
nulli onerosus fui: nam quod mihi dee-
rat, suppleuerunt fratres qui venerunt à
Macedonia: & in omnibus sine onere
me vobis seruaui, & seruabo.
10 Est veritas Christi in me, quoniam
hæc gloriatio non infringetur in me in C
regionibus Achaiæ.
11 Quare? quia non diligo vos? Deus
scit.
12 Quod autem facio: & faciam, vt am
putem occasionem eorum qui volunt
occasionem: vt in quo gloriantur, inue-
niantur sicut & nos.
13 Nam eiusmodi pseudoapostoli, sunt
operarij subdoli, transfigurantes se in
Apostolos Christi.
14 Et non mirum: ipse enim Satanas
transfigurat se in Angelum lucis.
15 Non est ergo magnum si ministri
eius transfigurentur velut ministri iusti-
tiæ: quorum finis erit secundùm opera
ipsorum.

16 ITERVM dico, ne quis me putet
insipientem esse, alioquin velut insipien-
tem accipite me, vt & ego modicū quid
glorier.
17 Quod loquor, non loquor secūdùm
Domi- †Deum, sed quasi in insipientia, in hac
num substantia gloriæ.
18 Quoniam multi gloriantur secun-
dùm carnem: & ego gloriabor.
19 Libenter enim suffertis insipientes:
cùm sitis ipsi sapientes. 20 Sustinetis enim
si quis vos in seruitutem redigit, si quis
deuorat, si quis accipit, si quis extollitur,
si quis in faciem vos cædit.

3 λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων.
6 εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν παντὶ φανερωθέντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς.
7 ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα, ἐμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε; ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν;
8 ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνιον, πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν.
9 καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς, οὐ κατενάρκησα οὐδενός· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα, καὶ τηρήσω.
10 ἔστιν ἀλήθεια χριστοῦ ἐν ἐμοὶ, ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαΐας.
11 διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν.
12 ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται, εὑρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς.
13 οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους χριστοῦ.
14 καὶ οὐ θαυμαστὸν· αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.
15 οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

16 Πάλιν λέγω, μή τις με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μὴ γε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι.
17 ὃ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ κύριον; ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως.
18 ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι.
19 ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες.
20 ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ὑμᾶς εἰς πρόσωπον δέρει.

---

14 וְלֵית מִתְרַמְּרוּ בְּהָדָא אֵן הוּ גֵיר סָטָנָא מִתְרַמֵּא בְּמַלְאַכָּא דְּנוּהֲרָא ׃
15 לָא הֲוָת רַבָּא אִן אַף מְשַׁמְּשָׁנוֹהִי מִתְרַמְּיִן בְּמְשַׁמְּשָׁנָא דְּזַדִּיקוּתָא הִנּוּן דְּחַרְתְּהוּן תְּהֲוָא אַיְךְ עֲבַדְיְהוּן ׃
16 בְּרוּכְרָנָה דְּפוֹלוּס יח
תּוּב דֵּין אָמַר אֲנָא לָמָא אֲנָשׁ נַסְבַּד עֲלוֹ אַיְךְ דְּסַכְלָא אֲנָא
וְאִן לָא אַפִּן אַיְךְ דְּלִסַכְלָא קַבְּלוּנִי דְּאַף אֲנָא קַלִּיל אֶשְׁתַּבְּחַר ׃
17 מְרֵם דְּמַמַּלֵּל אֲנָא לָא הֲוָא בְּמָרָן מְמַלֵּל אֲנָא
אֶלָּא אַיְךְ דְּבְפַכִּיחוּתָא בְּהָדָא דּוּכְתָּא דְּשׁוּבְחָרָא ׃
18 מֶטֹל דְּסַגִּיאֵא מִשְׁתַּבְּחֵרִין בְּבִסְרָא וְאַף אֲנָא אֶשְׁתַּבְּחַר ׃
19 מְנַחְיִן אַנְתּוּן גֵיר לְמִשְׁתַּמְעוּ לְחַסִּירֵי דְּעִנָּא כַּד אַנְתּוּן חַכִּימֵא אַנְתּוּן ׃
20 וּמְחַדְּנִין אַנְתּוּן לְמַן דְּמִשַׁעְבַּד לְכוּן וְלְמַן דְּאָכֵל לְכוּן וְלְמַן דְּנַסֵּב מִנְּכוּן וְלְמַן דְּמִתְרַם עֲלֵיכוּן וְלְמַן דְּמַחֵא לְכוּן עַל אַפֵּיכוּן ׃

a דְּמַר פלא h עלין
b שַׁמֵּשׁ דְּמָא אוֹתְרֵיהוֹם
c צוּבְרוֹתוֹ b עוֹד c אוֹתוֹ
d שַׁבְחַר e פִּכְּה f הַסְקוּם
g שַׁבְחַר h נוּח i שְׁמַע
k רְעָא l דְּנָא m שַׁעְבַּד
n רוּם o מְחָא נכה

21 * ܐܢܐ ܕܒܥܪܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܐܝܟ ܗܘ ܕܚܢܢ ܡܚܝܠܝܢ ܗܘ ܒܚܣܝܪܘܬ ܪܥܝܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܕܒܟܠܡܕܡ ܪܡܡܪܚ ܐܢܫ ܐܦ
ܐܢܐ ܡܡܪܚ ܐܢܐ ؛ 22 ܐܢ ܥܒܪܝܐ ܐܢܘܢ ܢܐܦ ܐܢܐ ܢܐܢ ܐܝܣܪܐܝܠܝܐ ܐܢܘܢ ܐܦ ܐܢܐ ܐܢ ܙܪܥܗ ܐܒܪܗܡ ܐܦ ܐܢܐ ؛
23 ܐܢ ܡܫܡܫܢܐ ܐܢܘܢ ܕܡܫܝܚܐ ܒܚܣܝܪܘܬ ܪܥܝܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܕܝܬܝܪ ܡܢܗܘܢ ܐܢܐ ܒܠܐܘܬܐ ܝܬܝܪ ܡܢܗܘܢ ܒܡܚܘܬܐ
ܘܒܡܚܘܬܐ ܝܬܝܪ ܡܢܗܘܢ ܒܣܘܡܐ ܝܬܝܪ ܡܢܗܘܢ ܒܡܘܬܐ ؛ 24 ܡܢ ܝܗܘܕܝܐ ܚܡܫ ܙܒܢܝܢ ܐܪܒܥܝܢ ܚܣܝܪ ܚܕܐ ܒܠܥܬ؛
25 ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ ܟܫܒܛܐ ܐܬܢܓܪܬ ܚܕܐ ܙܒܢ ܒܝܡܐ ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ ܗܘܝܬ ܒܢܘܢܐ ܐܝܡܐ ܘܠܠܝܐ ܕܠܐ ܣܦܝܢܬܐ ܒܝܡܐ
26 ܒܐܘܪܚܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܕܢܗܪܘܬܐ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܪܓܝܣܐ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܕܡܢ ܛܘܗܡܝ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܕܡܢ ܐܚܐ ܕܓܠܐ ؛
27 ܒܥܡܠܐ ܘܒܥܝܢܐ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܕܠܝܠܝܐ ܣܓܝܐܬܐ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܕܨܘܡܐ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܕܣܦܝܢܬܐ ܒܩܝܢܘܢܘܣ ܕܥܪܛܠܘܬܐ
28 ܕܫܘܝܐ ܠܒܪ ܡܢ ܐܠܗܐ ܕܒܪܟ ܗܘ ܕܠܥܠܡ ܥܠܡܝܐ ܕܠܐ ܡܓܠܐ ؛ 29 ܡܢ ܕܟܠ ܐܝܟ ܕܡܬܚܠܫ ܠܝ ܠܐ
ܐܢܐ ܡܬܚܠܫ ؛ ܡܢ ܕܡܬܟܫܠ ܠܝ ܠܐ ܐܢܐ ܡܬܠܗܒ ؛ 30 ܐܢ ܠܡܫܒܚܘܬܐ ܠܐ ܡܫܬܒܚ ܐܢܐ ؛
31 ܐܠܗܐ ܕܐܒܘܗܝ ܕܡܪܝܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܒܪܟ ܗܘ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܐ ܕܠܐ ܡܓܠܐ ؛ 32 ܒܕܪܡܣܘܩ ܪܫܝܬܐ ܕܡܠܟܐ
ܐܪܛܐ ܢܛܪ ܠܩܪܝܬܐ ܕܕܪܡܣܩܝܐ ܕܢܬܚܙܩ ܒܝ ؛ 33 ܘܒܣܠܐ ܒܣܦܬܐ ܫܕܘ ܠܝ ܡܢ ܫܘܪܐ ܘܫܬܙܒܬ ܡܢ ܐܝܕܘܗܝ ؛

ܒܝ ܡܫܬܒܚ ؛ 31 * ܐܢ ܡܫܬܒܚܘܬܐ ܠܐ ܡܫܬܒܚ ؛ ܐܢ ܡܬܟܫܠ ܠܝ ܠܐ ܐܢܐ ܡܬܠܗܒ ؛
32 * ܐܠܗܐ ܕܐܒܘܗܝ ܕܡܪܝܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܒܪܟ ܗܘ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܐ ܕܠܐ ܡܓܠܐ ؛
33 * ܒܕܪܡܣܘܩ ܪܫܝܬܐ ܕܡܠܟܐ ܐܪܛܐ ܢܛܪ ܠܩܪܝܬܐ ܕܕܪܡܣܩܝܐ ܕܢܬܚܙܩ ܒܝ ؛
34 * ܘܒܣܠܐ ܒܣܦܬܐ ܫܕܘ ܠܝ ܡܢ ܫܘܪܐ ܘܫܬܙܒܬ ܡܢ ܐܝܕܘܗܝ ؛

CAP. XII.

1 * ܡܫܬܒܚ ܐܢܐ ܠܡܫܬܒܚ ܠܐ ܡܫܬܟܚ ؛ ܐܬܐ ܐܢܐ ܠܚܙܘܬܐ ܘܠܓܠܝܐ ܕܡܪܝ ܝܫܘܥ ؛

21 * Secundum ignominiam dico, quasi nos infirmi simus. Hoc per amentiam dico, in quocunque audet aliquis, audeo & ego.
22 * Si Hebræi sunt, & ego quoque: siue sint Israelitæ, & ego: si sunt semen Abrahom, & ego.
23 * Si ministri sunt Meschicho (per amentiam dico) illis præstantior sum: in labore plusquam illi, in verberibus plusquam illi, in vinculis plusquam illi, in mortibus pluries.
24 * A Jihoudæis quinquies quadragenis plagis vapulaui vna minus.
25 * Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus, ter in naufragio die & nocte in mari sine nauigio fui.
26 * In itineribus plurimis, in periculo fluminum, in periculo sicariorum, in periculo ex cognatione mea, in periculo ex gentibus, in periculo fui in ciuitate, in periculo fui in solitudine, in periculo in mari, in periculo ex falsis fratribus:
27 * In labore & fatigatione, in vigilia multa, in fame & siti, in ieiunio multo, in frigore & nuditate.
28 * Præter cætera, & cœtum qui est contra me quotidie, ac sollicitudinem meam pro omnibus ecclesijs.
29 * Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis offenditur, & ego non vror?
30 * Si gloriandum est, oportet in infirmitatibus meis me gloriari.
31 * Nouit Deus pater Domini nostri Jeschua Meschicho, benedictus in seculum seculorum quòd non mentiar.
32 * In Darmasouk præfectus militiæ Areta regis custodiebat ciuitatem Darmaskenorum, vt me comprehenderet.
33 * Et per fenestram in sporta demiserunt me per murum, & ereptus fui à manibus eius.

CAP. XII.

1 GLoriari oportet, sed non expedit: venio enim ad visiones & reuelationes Domini nostri.

21 * Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico) audeo & ego.

22 * Hebræi sunt: & ego. Israëlitæ sunt: & ego. Semen Abrahæ sunt: & ego.

23 * Ministri Christi sunt: & ego, (vt minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis supra modum, in mortibus frequenter.

24 * A Iudæis quinquies quadragenas, vna minus, accepi.

25 * Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui.

26 * In itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus.

27 * In laborè, & ærumna, in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs multis; in frigore & nuditate,

28 * Præter illa quæ extrinsecus sunt: instantia mea quotidiana, solicitudo omnium ecclesiarum.

29 * Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non G vror?

30 * Si gloriari oportet: quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor.

31 * Deus & pater Domini nostri Iesu Christi scit, qui est benedictus in secula, quòd non mentior.

32 * Damasci præpositus Gentis Aretæ regis, custodiebat ciuitatem Damascenorum, vt me comprehenderet.

33 * Et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, & sic effugi manus eius.

Act. 9. 24.

CAP. XII.

1 SI gloriari oportet (non expedit quidem) veniam autem ad visiones & re- A uelationes Domini.

21 * κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήσαμεν· ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ.

22 * ἑβραῖοί εἰσι, κἀγώ· ἰσραηλῖταί εἰσι, κἀγώ· σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι, κἀγώ.

23 * διάκονοι χριστοῦ εἰσι, παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις.

24 * ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαρακοντα παρὰ μίαν ἔλαβον.

25 * τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα.

26 * ὁδοιπορίαις πολλάκις· κινδυνοῖς ποταμῶν, κινδυνοῖς λῃστῶν, κινδυνοῖς ἐκ γένους, κινδυνοῖς ἐξ ἐθνῶν, κινδυνοῖς ἐν πόλει, κινδυνοῖς ἐν ἐρημίᾳ, κινδυνοῖς ἐν θαλάσσῃ, κινδυνοῖς ἐν ψευδαδέλφοις.

27 * ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ διψῇ, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι.

28 * χωρὶς τῶν παρεκτὸς ἡ ἐπισύστασίς μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

29 * τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;

30 * εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι.

31 * ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.

32 * ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμασκηνῶν πόλιν, πιάσαι με θέλων·

33 * καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

ιβ'.

1 * Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι γὰρ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου.

---

27 בְּעָמְלָא וּבְלַאוּתָא בְּשַׁהֲרָא סַגִּיאָא בְּכַפְנָא וּבְצַחֲיָא בְּצוּמָא סַגִּיאָא בְּקָרָא וּבְעָרְטֵלְיוּתָא׃
28 מִטַּר מִן יַתִּירָתָא דְּעָלַי דְּכָל יוֹם וְצַפְתִּי דַעַל אַפֵּי כָּל הַיָּן עָרְמָא׃ 29 מַנוּ מִתְכָּרֵהּ וְלָא אֲנָא מִתְכָּרֵהּ
אֲנָא מַנוּ מִתְכַּשֵּׁל וְלָא אֲנָא יָקִיר אֲנָא׃ 30 אִם לְמִשְׁתַּבְּחָא יָקִיר אֲנָא וְלָא בְּכוּרְהָנִי אִשְׁתַּבְּחַר׃ 31 יָדַע הוּא אֱלָהָא אֲבוּהִי
דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מְבָרְכָא דְּלְעָלַם עָלְמִין דְּלָא מְכַדֵּב אֲנָא׃ 32 בְּדַרְמַסּוּק רַב חֵילָא דְּאַרְטָוּם מַלְכָא נָטַר קַרְיָא
סְדִינְתָא דְּדַרְמַסּוּקָיֵא לְמֵאחֲזָנִי׃ 33 וּמִן כּוּתָא בְּסַרְיוֹנְתָא שַׁבּוּנִי מִן שׁוּרָא וְאִתְפַּלְטֵת מִן אִידָוהִי׃

קפלאון יב

1 לְמִשְׁתַּבְּחָרוּ וְלָא אֶלָּא לְפַקָּח אַתָּא אֲנָא לִי גִיר לְחָזְיָנָא וְלִגְלְיָנוּהִי דְּמָרָן׃

a כתיב לאה b ותצמאון c מן עתה d בחנגה e סבקור f בעירום g כנש h ויצף i העדות j ברה k כשל l יקר m שבחר n ראוי o כרה p אותה q ברך r מכות s אחר אות t חלון u נסלו אורידתי v ותמה w צלש x ידע

2 * Noui hominem in Meschicho ante annos quatuordecim, (an verò in corpore, vel extra corpus nescio, Deus nouit.) qui quidem raptus est vsque ad tertium cælorum.

3 * Et noui hunc hominem, verùm an in corpore, an extra corpus, nescio: Deus nouit.

4 * Et raptus est in Paradisum, & audiuit verba non dicenda, quæ non licet homini eloqui.

5 * Super huiusmodi gloriabor, de meipso verò non gloriabor, nisi in infirmitatibus.

6 * Si enim voluero gloriari, non ero insipiens, siquidem veritatem dico: sed parco, ne quis cogitet de me, supra id quod videt me esse, aut quod audit ex me.

7 * Et ne efferrer excellentia reuelationum, datus est mihi stimulus in carne mea nuncius Satanæ, vt colaphis cæderet me, ne efferrer.

8 * Super hoc ter obsecratui Dominum meum, vt discederet à me.

9 * Et dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea, siquidem virtus mea in infirmitate perficitur. Lubenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt obtegat me virtus Meschicho.

10 * Propterea complaceo mihi in infirmitatibus, in ignominia, in oppressione, in persecutionibus, in anxietatibus quæ fiunt pro Meschicho. Quum enim infirmor, tunc potens sum.

11 * Ecce factus sum rationis expers [demens] in gloriatione mea, quia vos me coëgistis. Debueratis enim testimonium ferre de me. quoniam nihilo sum inferior Apostolis illis, qui sunt admodum præstantes, etiamsi nihil sim.

12 * Signa Apostolorum edidi inter vos cum omni patientia, & potestatibus, & miraculis, & virtutibus.

13 * Nam quid est in quo fuistis inferiores cæteris ecclesijs, nisi in hoc quòd non fuerim vobis oneri? Remittite mihi hanc offensam.

14 * Ecce iam tertiò paratus sum vt veniam ad vos, & non ero vobis oneri: quippe qui non quæram quæ vestra sunt, sed vos. Non enim debent liberi reponere thesauros parentibus, sed parentes liberis suis.

---

[a] יְדַעְנָא גַּבְרָא בְּמְשִׁיחָא מִן קֹדֶם אַרְבָּעְסְרֵי שְׁנִין אִן [b] בְּפַגַּר דֵּין וְאִן דְּלָא פְּגַר לָא יָדַע אֱלָהָא הוּ יָדַע [c] דְּאִתְחַטַּף הוּהְנָא עַדְמָא לְהוּלְתָא דְשְׁמַיָּא: [d] וְיָדַע אֲנָא לֵה לְהָנָא בַּרְנָשָׁא אִן בְּפַגַּר דֵּין וְאִן דְּלָא פְּגַר לָא יָדַע אֱלָהָא הוּ יָדַע: [e] וְאִתְחַטַּף לְפַרְדֵיסָא וְשְׁמַע [f] מִלֵּא דְּלָא מְתְמַלְּלָן אִילֵין דְּלָא שַׁלִּיט לְבַרְנָשָׁא לְמִמַּלְלוּ אִנִּין: [g] עַל הָנָא אֶשְׁתְּבַּחַר עַל נַפְשִׁי דֵּין לָא אֶשְׁתְּבַּחַר אֶלָּא אִן [h] בְּכוּרְהָנָא: [i] אִן [j] אֶצְבָּא גִּיר [k] דַּאשְׁתְּבַּחַר לָא הֲוָא אֲנָא [l] שְׁטָיָא הוּגִיר אֲמַר אֲנָא [m] וְאַסְנָא דֵּין דְּלָמָא [n] נְתְרַעָא עֲלַי יַתִּיר מִן מָא דְחָזֵא לִי וְדְשָׁמַע מִנִּי: [o] וְדִלָּא אִתְחַדַּר [p] בְּיַתִּירוּתָא [q] דְּגַלְיָנָא [r] אֶשְׁתְּלַם לִי [s] שְׁפָיָא לְבָסְרִי מַלְאַכַּה דְסָטָנָא דְנָהֲוָא [t] מְקַפַּח לִי דְּלָא [u] אִתְחַדַּר: [v] עַל הָנָא חֵלֵת זַבְנִין [w] בְּעִית מִן מָרִי [x] דְנִפְרַק מִנִּי: [y] וְאַמַּר לִי סַפְקָא לָךְ [z] טַיבוּתִי חַיְלִי גִּיר בְּכַרְיוּתָא

[a] בגופה [b] חטף [c] לגן עדן [d] מלל [e] שבחרי [f] כרה [g] אבא [h] אתחלל [i] שטיא [j] אמת ק תודל אני מן רוס [k] רעא חשב [l] רוס יתר [m] גלא [n] שלם [o] עקץ [p] מכה על לחי [q] רוס בעא [r] פרק סור [s] חסדי

2 * Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, (siue in corpore, nescio: siue extra corpus, nescio: Deus scit,) raptum huiusmodi vsq; ad tertium cælum.

3 * Et scio huiusmodi hominem, siue in corpore, siue extra corpus, nescio: Deus scit.

4 * Quoniam raptus est in Paradisum: & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui.

5 * Pro huiusmodi gloriabor, pro me autem nihil gloriabor, nisi in infirmitatibus meis. B

6 * Nam & si voluero gloriari, non ero insipiens: veritatem enim dicam: parco autem; ne quis † me existimet supra id quod videt in me; aut audit aliquid ex me.

in

7 * Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanę, † vt me colaphizet.

qui

8 * Propter quod ter Dominum rogaui, vt discederet à me.

9 * Et dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. C

10 * Propter quod placeo mihi in infirmitatibus †, in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo. Cùm enim infirmor: tunc potens sum.

meis

11 * Factus sum insipiens: vos me coëgistis. Ego enim à vobis debui commendari: nihil enim minus † feci ab ijs qui sunt supra modũ Apostoli: tametsi nihil sum. D

fui

12 * Signa tamen † Apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia; in signis & prodigijs & virtutibus.

apostoli

13 * Quid est enim quod minus habuistis præ cæteris ecclesiis: nisi quòd ego ipse non grauaui vos? Donate mihi hanc iniuriam.

14 * Ecce, tertiò hoc paratus sum venire ad vos: & non ero grauis vobis. Non enim quero quæ vestra sunt: sed vos. Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filijs. E

2 * οἶδα ἄνθρωπον ἐν χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα· εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα· ὁ θεὸς οἶδεν ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ.

3 * καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα· ὁ θεὸς οἶδεν.

4 * ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.

5 * ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι· ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου.

6 * ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δὲ μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ.

7 * καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ ἄγγελος σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.

8 * ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ.

9 * καὶ εἴρηκέ μοι, ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δυνάμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ χριστοῦ.

10 * διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

11 * γέγονα ἄφρων καυχώμενος· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε· ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι.

12 * τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι.

13 * τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

14 * ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις.

---

[a] גְּמַר [b] כשמתה מן חַדָּא
[c] אתחל [d] גֻּבָּן [e] בחילות
[f] בכלימה [g] רְדַף [h] חַכַּשׁ
[i] חַיִל [j] רְעָא רצה [k] אֶלֵּץ
[l] חוּב [m] סְהַד עוד [n] מאוד
[o] יתר [p] הֲוָא [q] אותות
[r] סִיבַּר סבל [s] ומעשים
[t] נִסְיָא עצר [u] תעודות

[10] מִטָּל הָנָא צָבֵא אֲנָא בְּכוּרְתָּנָא
דְּהוּ מִתְּגְמַר חֲדָיָאוֹת הָכִיל אִשְׁתַּבְּחַר בְּכוּרְתָּנִי דְּנַאגֵן עֲלֵי חֵילֵהּ דְּמְשִׁיחָא ;
בְּצַעֲרָא בְּאוּלְצָנָא בְּרְדוּפְיָא בְּחֲבוּשְׁיָאדְ עַל אַפֵּי מְשִׁיחָא אִסְתַּי דַּכְּרִיהּ אֲנָא גֵּיר חֲיָדִין הוּ חֵילְתָּן אֲנָא ;
[11] הָא הֲוֵית חַסִּיר רְעֵינָא בְּשׁוּבְחָרִי דְּאִנְתּוּן חַיְּבִין חֲוֵיתוּן גֵּיר דְּאִנְתּוּן תְּסַהֲדוּן עֲלַי מִטָּל דְּלָא בְּצֵרֵת מִנְּהוֹן מִן שְׁלִיחֵא
אִילֵּין דְּטָב מְיַהֲרִים אֲפִלָּן לָא הֲוֵית מִנְּהוֹן ;
[12] אִתְּוָתָא דְּשְׁלִיחֵא עֲבִדַת בֵּינְתְּכוֹן בְּכֹל סְסִיבְרָנוּ וּבְגְבוּרָתָא
וּבְתֶרְמִרְתָּא וּבְתַיְלָא ;
[13] בְּמָנָא גֵּיר אִתְבַּצַּרְתּוּן מִן עַרְתָּא אַחֲרָנְיָתָא אֶלָּא אִן בְּהַדָא דְּאַנָא לָא יָקִרַת עֲלֵיכוֹן
שְׁבוּקוּ לִי הָדָא סַכְלוּתָא ;
[14] הָא הָדָא תְּלָת הִי זַבְנִין דְּמִטַּיֵּב אֲנָא דְּאַתָּא לְוָתְכוֹן וְלָא אִקַּר עֲלֵיכוֹן מִטָּל דְּלָא
בָּעָא אֲנָא דִּילְכוֹן אֶלָּא לְכוֹן לָא גֵּיר חַיָּבִין בְּנָיָא לְמִשַּׁם סִיסְתָּא לַאֲבָהָא אֶלָּא אֲבָהָא לְבָנֵיהוֹן ;

15 * Ego verò perlubenter & ſumptus impendam, atque adeò meipſum dabo pro animabus veſtris, licet uberiùs vos diligens minus me diligatis.

16 * Et fortaſſe non fui vobis oneri, ſed tanquam vir aſtutus dolo vos ſuffuratus ſum.

17 * Num per aliquem alium quem miſerim ad vos, extorſi à vobis?

18 * Titum rogaui, & miſi cum eo fratrem. Num quid à vobis extorſit Titus? nonne eodem ſpiritu ambulauimus, ijſdemq; veſtigiis?

Feria VI. medij Ieiunij.

19 * Num adhuc putatis quòd depromamus vobis ſpiritum? [nos vobis excuſemus] coram Deo in Meſchicho loquimur: omnia verò dilectiſſimi mei, propter ædificationem veſtram.

20 * Vereor enim ne quum venero ad vos, non inueniam vos, ſicuti vellem, & etiam inueniar à vobis, non qualem velletis. ne fortè ſit contentio, & liuor, & ira, & concertatio, & obtrectatio, & ſuſurri, & tumor, ac ſeditio.

21 * Ne forſan quum veneto ad vos, deprimat me Deus meus, & lugeam multos illos qui peccauerunt, & non reſipuerunt ab immunditia, & à ſcortatione, & ab impudicitia quam patrarunt.

CAP. XIII.

1 HÆc erit pro tertia vice [iam nunc terniò] quà paratus ſum vt veniam ad vos, vt in ore duorum triúmue teſtium ſtet omné verbum.

2 * Prædixi vobis, & iterum vobis prædico, ſicut & bis quum eſſem apud vos dixi vobis, ita & nunc abſens ſcribo iis qui peccauerunt, & ceteris aliis; ſi venero iterum me non parciturum.

3 * Quandoquidem experimentum quæritis Meſchicho loquentis in me, qui quidem non eſt infirmus in vobis, ſed potens eſt in vobis.

4 * Et ſi enim crucifixus ſit in infirmitate, tamẽ viuit in virtute Dei. Quin & nos infirmi ſumus cum eo, ſed viuimus cum eo per virtutem Dei quæ eſt in vobis.

---

15 אנא רין חדיאית ונפקחא מ אפק נאף נ קנומו ס אחל על אפי נפשׁחכון אפן בד ע ויתיראית מחב אנא לכון אנתון
16 בעיראית מחבין אנתון לי ; 17 למא בד אנש אחרין דשדרת לותכון אתיעצת עליכון ;
18 מן טטום בעית ושדרת עמה לאחא למא
עמם עתיצן עליכון טטום לו כחרא רוחא הלכן ובהין בעקבתא ;
19 למא חוב מברק אנתון דלכון נפקינן רוחא קדם אלהא במשיחא מטלינן וכלהין חביבי סטל בנינא הו דילכון ;
20 דחלאנא גר דלמא אתא לותכון ולא אשכחכון איך דצבא אנא ואשחכח לכון אף אנא אכמא דלא צביתון
21 דרא נשמתה מ נפק
נ עצמי נתל פ ויתר
ס אחב אהב זמצער ואורח
ע יקר כבד יצן כאע
פ כבא בצעא חלא עקב
צ מצע תושבים בנא
ק אתא שכח כמו
ר אנא חטא

---

15 * Ego verò perlubenter & ſumptus impendam, atque adeò meipſum dabo pro animabus veſtris, licet uberiùs vos diligens minus me diligatis.

16 * Et fortaſſe non fui vobis oneri, ſed tanquam vir aſtutus dolo vos ſuffuratus ſum.

17 * Num per aliquem alium quem miſerim ad vos, extorſi à vobis?

18 * Titum rogaui, & miſi cum eo fratrem. Num quid à vobis extorſit Titus? nonne eodem ſpiritu ambulauimus, ijſdemq; veſtigiis?

Feria VI. medij Ieiunij.

19 * Num adhuc putatis quòd depromamus vobis ſpiritum? [nos vobis excuſemus] coram Deo in Meſchicho loquimur: omnia verò dilectiſſimi mei, propter ædificationem veſtram.

20 * Vereor enim ne quum venero ad vos, non inueniam vos, ſicuti vellem, & etiam inueniar à vobis, non qualem velletis. ne fortè ſit contentio, & liuor, & ira, & concertatio, & obtrectatio, & ſuſurri, & tumor, ac ſeditio.

21 * Ne forſan quum veneto ad vos, deprimat me Deus meus, & lugeam multos illos qui peccauerunt, & non reſipuerunt ab immunditia, & à ſcortatione, & ab impudicitia quam patrarunt.

CAP. XIII.

1 HÆc erit pro tertia vice [iam nunc terniò] quà paratus ſum vt veniam ad vos, vt in ore duorum triúmue teſtium ſtet omné verbum.

2 * Prædixi vobis, & iterum vobis prædico, ſicut & bis quum eſſem apud vos dixi vobis, ita & nunc abſens ſcribo iis qui peccauerunt, & ceteris aliis; ſi venero iterum me non parciturum.

3 * Quandoquidem experimentum quæritis Meſchicho loquentis in me, qui quidem non eſt infirmus in vobis, ſed potens eſt in vobis.

4 * Et ſi enim crucifixus ſit in infirmitate, tamẽ viuit in virtute Dei. Quin & nos infirmi ſumus cum eo, ſed viuimus cum eo per virtutem Dei quæ eſt in vobis.

15 *Ego autem libentissimè impendam & superimpendar ego ipse pro animabus vestris: licet plus vos diligens minùs diligar.

16 *Sed esto: ego vos non grauaui: sed cùm essem astutus, dolo vos cepi.

17 *Nunquid per aliquem eorum quos misi ad vos, circumueni vos?

18 *Rogaui Titum, & misi cum illo fratrem. Nunquid Titus vos circumuenit? nónne eodẽ spiritu ambulauimus? nónne ijsdem vestigijs?

19 *OLIM putatis quòd excusemus nos apud vos? Coram Deo, in Christo loquimur: omnia †autem charissimi propter ædificationem vestram.

20 *Timeo enim ne fortè cùm venero, non quales volo, inueniam vos: & ego inueniar à vobis, qualem non vultis: ne fortè contẽtiones, æmulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos.

21 *Ne iterum cùm venero, humiliet me Deus apud vos: & lugeam multos ex ijs qui antè peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam super immunditia & fornicatione & impudicitia quam gesserũt.

CAP. XIII.

1 Deu. 19. h. 15. Mat. 18. h. 16. Ioan. 8. c. 17. Heb. 10. c. 28. A

ECce tertiò hoc venio ad vos: In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum.

2 *Prædixi †& prædico vt præsens*, & nunc absens ijs qui antè peccauerunt, & cæteris omnibus, quoniam si venero itèrum, non parcam.

3 *An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? qui in vobis non infirmatur, sed potens est in vobis?

4 *Nam etsi crucifixus est ex infirmitate: sed viuit ex virtute Dei. Nam & nos infirmi sumus in illo: sed viuemus †cum eo ex virtute Dei in vobis.

15 *ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· εἰ καὶ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἧττον ἀγαπῶμαι.

16 *ἔστω δὲ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος, δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον.

17 *μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς;

18 *παρεκάλεσα Τίτον, καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν. μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι;

19 *Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα; κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοὶ, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς.

20 *φοβοῦμαι γὰρ μήπως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω, εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε· μήπως ἔρεις, ζῆλοι, θυμοὶ, ἐριθεῖαι, καταλαλιαὶ, ψιθυρισμοὶ, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι·

21 *μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ ἧς ἔπραξαν.

ιγ.

1 *Ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.

2 *προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν νῦν γράφω τοῖς προημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι·

3 *ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν.

4 *καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς.

זַלְמָא h חָרִינָא i וַחֲסַמָּא k וְחִמְתָא l וְעָצִינָא m וּמְאַכְּלְקַרְצָא וְרָטְנָא n וְחַתִּירוּתָא o וַשְׁגוּשִׁיָא ; 21 דְּלְמָא כַּד אֵתֵא לְוָתְכוֹן
p נְמַכְּכְנִי אֱלָהִי q וַאֲתַאֲבֵל עַל סַגִּיאֵא אִילֵין r דְּחָטוּ וְלָא s תָּבוּ מִן טֻנְפוּתָא וּמִן t זְנִיוּתָא וּמִן u פַּחֲזוּתָא דְּעָבְדוּ ;
קפלאון יג 1 הָדָא דְּתְלֵת זִי זַבְנִין v דְּמִטַּיַּב אֲנָא w דְּאֵתֵא לְוָתְכוֹן דְּעַל פּוּם תְּרֵין וְתַלְתָּא x סָהֲדִין y תְּקוּמִי כָּל z מִלָּה ;
2 מִן קְדִים אָמְרֵת הֲוִית לְכוֹן a וְהוּב מְקַדֵּם אֲנָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן אֵיךְ דְּאַף תְּרֵתֵין זַבְנִין b דַּהֲוִית לְוָתְכוֹן אָמְרֵת לְכוֹן
אַף הָשָׁא כַּד רַחִיק אֲנָא c כְּתֵבְנָא לְהֵלֵין d דְּחָטוּ וְלִשְׁרְכָא דְּאַחֲרְנָא דְּאַן אֵתֵא תּוּב לָא e אֵחוּם ; 3 מֶטֹל דְּבוּקְיָא
בְּעֵיתוּן דְּמִשְׁיַחָא f דְּמְמַלֵּל בִּי הוּ דְּלָא הֲוָא מְחִיל בְּכוֹן אֶלָּא חֵילֵן הוּ בְּכוֹן ; 4 אֲפִין אֶזְדְּקַף גַּיר בְּמַחִילוּתָא אֶלָּא
חַי הוּ בְּחֵילָא דְּאֱלָהָא אַף חֲנַן מְחִילִינַן עִמֵּה אֶלָּא g תַּאִינִין עִמֵּה בְּחֵילָא דְּאֱלָהָא דְּבְכוֹן ;

a מחלוקה b וקנאות c חֲמָא
d עֶצָא ודיב e מומלשיכותא
f תאון g תאינין h חֲרָא
i מְרָדָ j אֵבֶל k חֲמָא
l חֲרוֹב שוב m זְנָא n משגלת
o טוּב p אֵתָא q עדים
r קום s דבר t ועוד u חֲוָא
v כתבאנו w חֲמָא x חוס

5 * Vos ipsos probate, num in fide stetis, vos-
ipsos curate. An non agnoscitis Jeschua Me-
schicho in vobis esse? alioquin reprobi estis.
6 * Spero autem quòd cognoscetis nos non
7 esse reprobos. * Deum verò imploro ne quid
insit vobis mali, vt probatio nostri appareat?
imò vt vos bona faciatis, nos autem simus
tanquàm reprobi.
8 * Non enim possumus quicquam agere
aduersùs veritatẽ, sed pro veritate.
9 * Cæterùm gaudemus quàm nos infirmi si-
mus, vos autem fortes: Quin & hoc preca-
mur vt vos perficiamini.
10 * Propterea absens hæc scribo, ne quum ve
nerim grauiùs animaduertam iuxta potesta-
tem quam dedit mihi Dominus meus in vestri
ædificationem, non autẽ in vestri destructionẽ.
11 * Proinde fratres mei, gaudete & perfe-
cti estote, & consolationem habete; concor-
diáque, & pax sit inter vos; & Deus cha-
ritatis & pacis erit vobiscum.
12 * Salutate vos mutuò osculo sancto. Salu-
tant vos omnes sancti.
13 * Pax Domini nostri Jeschua Meschicho,
& charitas Dei, & communicatio Spiritus
Sanctitatis sit cum vobis omnibus. Amin.

Epistolæ ad Corinthios secundæ quæ
scripta est è Philippis Macedonio-
rum, & missa fuit per Titum,
FINIS.

[1] נִפְשְׁכוֹן בְּקוֹ אִן כָּה [2] בְּמֵהֵימְנוּתָא [3] קַיְמִין אַנְתּוּן נַפְשְׁכוֹן [4] אֲסַו אוֹ לָא [5] מְשְׁתַּוְדְּעִיתוּן דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּכוֹן הוּ וַאן
לָא [6] מְסַלְּיָא אִנְתּוּן ; [7] מְסַבַּר אֲנָא דַּיִן [8] דְּתִדְּעוּן דַּחְנַן לָא [9] הַוִּין מַסְלִין ; [10] בְּעָא אֲנָא דַּיִן מִן אֱלָהָא דְּלָא נְהֲוָא
בְּכוֹן מִדָּם דְּבִישׁ אִיךְ [11] דְּכוּקוּן דִּילַן [12] נִתְחֲזֵא אֶלָּא דַּאנְתּוּן הֲוָוּן [13] סָעֲרִין [14] טָבְתָּא וְחַנְנָן נְהֲוָא אַיִךְ [15] מַסְלְיָא ;
[16] לְאוּר [17] מִשְׁכְּחִינַן דְּנַעְבַּד מִדָּם לִוקְבָל [18] קוּשְׁטָא אֶלָּא חֵלַף קוּשְׁטָא ; [19] חַדִּינַן דִּין מָא דַּחְנַן [20] כְּרִיהִין וַאנְתּוּן
[21] חֵילְתִּין חָנָא דִּין וַאף [22] מְצַלִּינַן דַּאנְתּוּן חֶתְגַּמְרוּן ; [23] מְטֵל הָנָא כַּד רַחִיק אֲנָא כְּתַב אֲנָא דְּלָא מָא [24] דְּאִתִּית
[25] קְשִׁיאוּת אֶכְשׁוּר אִיךְ שׁוּלְטָנָא דְּיַהֵב לִי מָרִי לְבְנְיָנְכוֹן וְלָא לְסוּחְפָכוֹן ;
וְאִתְבְּיוּ וְאִיתָא וְשַׁיְנָא נְהֲוָא בְּכוֹן וְאֶלָּהָא דְּחוּבָא וְדְשְׁלְמוּתָא נְהֲוָא עִמְּכוֹן ; [26] מַכִּיל אֲחֵי חֲדוּ וְאִתְגַּמְרוּ

[1] בְּקָא כוּן [2] הֵימָן קוּם
[3] אֶסָא רְמָא [4] אֶשְׁתַּוְדַּע
[5] מְלָא מאס [6] בוסת יְדַע
[7] חֲזָא שבוחנכו [8] חֲזָא
[9] עוּשִׁים טוב [10] מְלָא
[11] שֵׁכֶל יכול ואמת
[12] בשומחים אבחנו
[13] כְּרָה [14] חַיִל
[15] אָלָא מאו [16] אֶתָּא קָשָׁא

5 Vosmetipsos tentate si estis in fide: ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos quia Christus Iesus in vobis est? nisi forte reprobi estis.
2.Co. 11 fin.

6 Spero autem quod †cognoscitis quia nos non sumus reprobi.
cognoscetis

7 Oramus autem Deum vt nihil mali faciatis, non vt nos probati appareamus, C sed vt vos quod bonum est, faciatis; nos autem vt reprobi simus.

8 Non enim possumus aliquid aduersus veritatem: sed pro veritate.

9 Gaudemus enim, quoniam nos infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc & oramus, vestram consumationem.

10 Ideo †hæc absens scribo: vt nõ præsens duriùs agam secundum potestatem quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in destructionem.
enim

11 De cætero fratres, gaudete, perfecti estote: exhortamini. †idem sapite: pacem habete; & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.
dipsum

12 Salutate inuicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti.

13 Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei, & communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.

Ad Corinthios secunda missa fuit à Philippis Macedoniæ per Titum & Lucam.

5 ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς, ὅτι ἰησοῦς χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν, εἰ μήτι ἄρα ἀδόκιμοί ἐστε.

6 ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι.

7 εὐχόμαι δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν· οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν.

8 οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.

9 χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε. τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν.

10 διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκέ μοι ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

11 λοιπὸν, ἀδελφοὶ, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

12 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.

13 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς κορινθίους δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ φιλίππων τῆς μακεδονίας, διὰ τίτου καὶ λουκᾶ.

---

[a] נְקַשׁ
[b] שְׁתַף
[c] כְּתַב
[d] שַׁדַּר שלח אגרת

[a] שְׁאֵל בַּשְׁלָמָא חַד דְּחַד כְּנוּשְׁקְתָא קַדִּישְׁתָּא שָׁאֲלִין בַּשְׁלָמְכוֹן כֻּלְּהוֹן קַדִּישֵׁא׃
[b] שְׁלָמֵה דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְחוּבֵּה דַּאֱלָהָא וְשׁוּתָפוּתָא דְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא עִם כֻּלְּכוֹן אֲמִין׃

שְׁלָמַת אֶגַרְתָּא דְּלוָת קוֹרִנְתָּיֵא דְּתַרְתֵּין דְּאִתְכַּתְּבַת מִן בְּפִילִיפּוֹס
דְּמַקְדּוֹנְיָא וְאִשְׁתַּדְּרַת בְּאִידֵי טִטוֹס

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM AD GALATAS.

GALATÆ sunt Græci. Hi verbum veritatis primùm ab Apostolo acceperunt: sed post discessum eius tentati sunt à falsis Apostolis, vt in Legem & circuncisionem verterentur. Hos Apostolus reuocat ad fidem veritatis, scribens eis ab Epheso.

RVRSVS EPISTOLA AD GALATAS.

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Quotidie.

CAP. I.

1 PAVLVS *Apostolus non ab hominibus neq; per hominẽ, sed per Jeschua Meschicho, & Deum ipsum qui suscitauit eum à mortuis:*

2 * *Omnesque fratres qui mecum sunt, ecclesiis quæ sunt Galatiæ.*

3 * *Gratia vobiscum, & pax à Deo patre, & à Domino nostro Jeschua Meschicho.*

4 * *Qui dedit seipsum pro peccatis nostris, vt eriperet nos ex hoc seculo malo iuxta voluntatem Dei patris nostri.*

5 * *Cui gloria in seculum seculorum, Amin.*

6 * *Miror quomodo tam cito conuersi fueritis à Meschicho illo, qui vocauit vos per gratiam suam, ad euangelium aliud.*

7 * *Quod quidem non est, sed prout sunt aliqui, illud est, qui terrorem vobis incutiunt, & volunt inuertere Euangelium Meschicho.*

8 * *Enimuero siue nos, siue Angelus è cælo annuntiauerit vobis, præter id quod vobis annuntiauimus, anathema sit.*

9 * *Quemadmodum prædixi, & nunc iterum dico: Si quis annuntiauerit vobis præter id quod accepistis, anathema sit.*

10 * *Nunc enim vtrum hominibus suadeo, an Deo? aut hominibus studeo placere? Si enim hactenus hominibus placuissem, seruus Meschicho non fuissem.*

De Stephano.

11 * *Notum autem vobis facio fratres mei, Euangelium quod annuntiatum est à me, non*
12 *esse ab homine.* * *Nec enim ego ab homine accepi illud, illudue didici, sed per reuelatio-*
13 *nem Jeschua Meschicho.* * *Audistis enim conuersationem meam quondam in Jihoudaismo, quòd vehementer persecutus sim Ecclesiam Dei, eamque vastauerim.*
14 * *Ac progressus fecerim in Jihoudaismo supra multos coætaneos meos qui erant in cognatione mea, & maiorem in modum zelauerim doctrinam patrum meorum.*

תוב אֶגַרְתָא דְלְוָת גַלַטְיָא — דְכְלִיוּם א קפלאון א

פּוֹלוֹס שְׁלִיחָא לָא מִן בְּנֵינָשָׁא וְלָא בְּיַד בַּרְנָשָׁא אֶלָּא בְּיַד יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וַאלָהָא אֲבוּהִי הוּ דַאקִימֵהּ מִן בֵּית מֵיתָא׃
וְכָל אֲחֵא דְעִמִּי לְעִדְתָא דְאִית בְּגַלַטְיָא׃ טִיבוּתָא עִמְּכוֹן וְשְׁלָמָא מִן אֱלָהָא אֲבוּהִן מִן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃
הוּ דְיַהֵב נַפְשֵׁהּ חֲלָף חֲטָהֵין דְנַפְצִין מִן עָלְמָא הָנָא בִּישָׁא אַיְךְ צְבְיָנֵהּ דַאלָהָא
וְעַרְטוּן בְּשִׁבוּחֵהּ לְסַבְרְתָא אַחֲרְתָא׃ תִּשְׁתַּלְפוּן סַגְרְתֵהּ דְמְשִׁיחָא׃ מָרֵיר אֲנָא אֵיכְנָא בַּעֲגַל מְחַדְּפִין אַנְתּוּן מִן מְשִׁיחָא הוּ
אַיְדָא דְלָא אִיתֵיהּ אֶלָּא אַיְךְ אֲנָשָׁא הוּ אִית דְרַלְחִין לְכוּן וְצָבִין אַף אִן חֲנַן דִין אוֹ מַלְאָכָא מִן שְׁמַיָא נְסַבְּרְכוּן לְבַר מִן

[a] קוּם [b] מוֹת [c] לְעִדְתָא
[d] חֵן [e] חֲטָא [f] פְּצָא פּוֹרֵשׁ
[g] עָבָא חוּפָּה [h] כְּכוֹד
[i] דְמַר חִסָּה [k] פִּתְאֹם
[l] הֲפַךְ [m] קְרָא [n] לְנִשּׁוּרָה
[o] אִית יֵשׁ [p] דְרַלְחִין הַפּוֹחֵד
[q] צְבָא [r] שְׁחֲלוּף
[s] יִבְשַׁר וָדָם

EPISTOLA B. PAVLI AD GALATAS.

CAP. I.

PAVLVS Apóstolus nõ ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christũ, & Deũ Patrem qui suscitauit eum à mortuis; 1 2 Et qui mecum sunt omnes fratres: ecclesijs Galatiæ: 3 Gratia vobis & pax à Deo patre & Domino nostro Iesu Christo. 4 Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, vt eriperet nos de præsenti seculo nequam, secundum voluntatem Dei & Patris nostri. 5 Cui est gloria in secula seculorum. Amen. 6 Miror, quòd sic tam citò transferimini ab eo qui vos vocauit in gratiam Christi, in aliud Euangelium. 7 Quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt conuertere Euangelium Christi. 8 Sed licet nos, aut angelus de cælo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. 9 Sicut prædiximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit. 10 Modò enim hominibus suadeo, an Deo? An quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.

11 NOTVM enim vobis facio fratres Euangelium quod euangelizatum est à me, quia non est secundum hominem. 12 Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici: sed per reuelationem Iesu Christi. 13 Audistis enim conuersationem meã aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei, & expugnabam illam. 14 Et proficiebam in Iudaismo supra multos coætaneos meos in genere meo, abundãtiùs æmulator existens paternarum mearum traditionum.

1.Cor. 15.1.2.

Gal. 1.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
πρὸς γαλάτας ἐπιστολή.

κεφ. α'.

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν·
2 καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς γαλατίας.
3 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ
4 τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν·
5 ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
6 θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι χριστοῦ, εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον·
7 ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ.
8 ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω.
9 ὡς προείρηκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμῖν εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.
10 ἄρτι γὰρ ἀνθρώποις πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.
11 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον.
12 οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως ἰησοῦ χριστοῦ.
13 ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν·
14 καὶ προέκοπτον ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων.

מָא דְסַבְּרְנָכוּן נַהֲוֵא חֵרֶם ׃
מָא דְקַבְּלְתּוּן נַהֲוֵא חֵרֶם ׃
10 הַשָּׁא גַיר לַבְנַיְנָשָׁא הוּ מְפִיס אֲנָא אוֹ לַאלָהָא אוֹ לַבְנַיְנָשָׁא בָּעֵא אֲנָא דְּאִשְׁפַּר
אֶלוּ גַיר עַדְמָא לְהַשָּׁא לַבְנַיְנָשָׁא שְׁפַר הֲוִית עַבְדָא לַמְשִׁיחָא לָא הֲוָא הֲוִית ׃
11 מוֹדַע אֲנָא לְכוֹן דִּין אַחַיי דְּסַבְּרְתָּא דְּאִסְתַּבְּרַת מִנִּי
לָא הֲוָת מִן בַּרְנָשָׁא ׃ 12 אֶפְלָא אֲנָא גַיר מִן בַּרְנָשָׁא קַבֶּלְתָּהּ וִילַפְתָּהּ אֶלָּא בְּגַלְיָנָא דִּישׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
13 שְׁמַעְתּוּן גַיר הוּפְכֵי דְּמִן קְדָם דְּבִיהוּדָיוּתָא דַיְתִי רָדֵף הֲוִית עִדְתָּהּ דְּאלָהָא וְחָרֵב הֲוִית לָהּ ׃
14 וּמִתְיַתַּר הֲוִית בִּיהוּדָיוּתָא טָב מִן סַגִּיאֵא בְּנֵי שֵׁנִי דְּאִית הָוֵי בְּטוּהְמִי וְיַתִּירָאִית טָאֵן הֲוִית בִּילִפְנָא דְּאַבָּהַי ׃

dd 2

15 * ܕܟܕ ܨܒܐ ܗܘ ܡܢ ܒܛܢܗ ܕܐܡܗ ܕܦܪܫܢܝ ܡܢ ܥܠܡܐ ܗܢܐ ܘܩܪܝܢܝ ܒܛܝܒܘܬܗ ؛
16 * ܕܓܠܐ ܒܪܗ ܒܝ ܕܐܬܓܠܐ ܕܐܢܐ ܐܟܪܙ ܠܗ ܒܥܡܡܐ ܘܠܐ ܐܬܝܕܥ ܠܒܣܪܐ ܘܠܕܡܐ ؛
17 * ܘܠܐ ܐܙܠܬ ܠܐܘܪܫܠܡ ܠܘܬ ܫܠܝܚܐ ܕܡܢ ܩܕܡܝ ܐܠܐ ܐܙܠܬ ܠܐܪܒܝܐ ܘܬܒ ܬܡܐ ܠܕܡܣܩܘ ؛
18 * ܘܡܢ ܒܬܪ ܬܠܬ ܫܢܝܢ ܐܙܠܬ ܠܐܘܪܫܠܡ ܠܡܚܙܐ ܠܟܐܦܐ ܘܩܝܡܬ ܠܘܬܗ ܝܘܡܬܐ ؛
19 * ܠܐܚܪܝܢ ܡܢ ܫܠܝܚܐ ܠܐ ܚܙܝܬ ܐܠܐ ܝܥܩܘܒ ܐܚܘܗܝ ܕܡܪܝ ؛
20 * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܕܟܬܒ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܗܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܕܠܐ ܡܟܕܒ ܐܢܐ ؛
21 * ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܐܬܝܬ ܠܐܬܪܘܬܐ ܕܣܘܪܝܐ ܘܩܠܝܩܝܐ ؛
22 * ܘܠܐ ܝܕܥܝܢ ܗܘܝ ܠܦܪܨܘܦܝ ܕܒܡܫܝܚܐ ؛
23 * ܐܠܐ ܗܘܝܢ ܒܠܚܘܕ ܫܡܥܝܢ ܗܘܝ ܕܗܘ ܕܡܢ ܩܪܝܡ ܪܕܦ ܗܘܐ ܠܢ ܗܫܐ ܗܘ
24 * ܕܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܒܝ ܠܐܠܗܐ ؛

CAP. II.

1 ITerum autem à quatuordecim annis ascendi ad Ourischlem cum Barnabba, & duxi mecum Titum.
2 * Ascendi autem per reuelationem, & patefeci eis euangelium quod prædico inter Gentes, ac priuatim illis ostendi qui existimantur aliquid esse, ne in vanum cucurrissem, aut
3 currerem. * Nec etiam Titus qui mecum erat, quũ esset Aramæus [Gentilis,] vi adactus est vt circuncideretur.
4 * Sed propter falsos fratres qui ingressi sunt ad nos, vt explorarent libertatem quam habemus in Jeschua Meschicho, vt in seruitutem me redigerent.
5 * Sed ne ad horæ quidem plenitudinem abiecimus nos ad subiectionem eorum, vt veritas euangelij permaneret apud
6 vos. * Illi autem qui videbantur esse aliquid, quales verò fuerint, non est mihi curæ. Deus enim facies hominũ nõ accipit, [delectam personarum non habet,] illi, inquam, ipsi nihil contulerunt in me.

15 בר נבא דין הו מן דפרשני מן כרסי אמי וקרני בטיבותה ؛
16 דנגלא ברה בי דאסברויהי בעממא ؛
17 ולא אזלת לאורשלם לות שליחא דמן קדמי אלא אזלת לארביא ותוב הפכת לדמסוק ؛
18 ומן בתר תלת שנין אזלת לאורשלם לחזה לכאפא וקויית לותה יומתא ؛
19 לאחרין דין מן שליחא לא חזית אלא יעקוב אחוהי דמרן ؛
20 הלין דין דכתב אנא לכון קדם אלהא דלא מכדב אנא ؛
21 ומן בתר הלין אתית לאחרותא דסוריא וקיליקיא ؛
22 ולא ידעין הוי לפצפין עדתא דיהוד מלין דמשיחא ؛
23 אלא הוא בלחוד שמעין הוי דהי דמן קדם רדף הוא לן השא הוא
24 ומשבחין הוו בי לאלהא ؛

נשן קרא גלא
סבר כשר גלא אזל
תפך לדמשק
חזא מנא
יום חזא
כדב מכזב אתיא
למקומות חיין
סחף הדית

15 * Cùm autem placuit ei qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam:

16 * Vt reuelaret filium suum in me, vt euangelizarem illum in Gentibus, continuò non acquieui carni & sanguini.

17 * Neque veni Ierosolymam ad antecessores meos Apostolos: sed abij in Arabiam, & iterum reuersus sum Damascum.

18 * Deinde post annos tres veni Ierosolymam videre Petrum: & mansi apud D eum diebus quindecim.

19 * Alium autem Apostolorum vidi neminem: nisi Iacobum fratrem Domini.

20 * Quæ autem scribo vobis: ecce coram Deo, quia non mentior.

21 * Deinde veni in partes Syriæ & Ciliciæ.

22 * Eram autem ignotus facie ecclesijs Iudææ, quæ erant in Christo:

23 * Tantùm autem auditum habebant: quoniã qui persequebatur nos aliquando, nunc euangelizat fidem, quam aliquando expugnabat.

24 * Et in me clarificabant Deum.

CAP. II.

1 DEinde post annos quatuordecim, iterum ascendi Ierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito. A

2 * Ascendi autem secundum reuelationem: & contuli cum illis Euangelium quod prædico in Gentibus, seorsum autem ijs qui videbantur †aliquid esse: ne fortè in vacuum currerẽ aut cucurrissem.

maiores

3 * Sed neque Titus qui mecũ erat, cùm esset Gentilis, compulsus est circuncidi.

4 * Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierũt explorare libertatem nostram quam habemus in Christo Iesu, vt nos in seruitutem redigerent.

5 * Quibus neque ad horam cessimus †subiectioni: vt veritas Euãgelij permaneat apud vos.

subiectione

6 * Ab ijs autem qui videbantur esse aliquid, quales aliquãdo fuerint, nihil mea interest. Deus personam hominis non accipit; mihi enim qui videbantur esse B aliquid, nihil contulerunt.

Deut. 10. d. 17. 2. Par. 19. c. 19. Iob. 34. b. 21. Supr. 6. b. 2.

15 * ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου, καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ,

16 * ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι·

17 * οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους· ἀλλ' ἀπῆλθον εἰς ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς δαμασκόν.

18 * ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι πέτρον, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.

19 * ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου.

20 * ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὅτι οὐ ψεύδομαι.

21 * ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς συρίας, καὶ τῆς κιλικίας.

22 * ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς ἰουδαίας ταῖς ἐν χριστῷ·

23 * μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν, ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε, νυνὶ εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει.

24 * καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.

β'.

1 * Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ τίτον.

2 * ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως εἰς κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον.

3 * ἀλλ' οὐδὲ τίτος ὁ σὺν ἐμοὶ, ἕλληνων ὤν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι·

4 * διὰ δὲ τοὺς παρείσακτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται·

5 * οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς.

6 * Ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι, ὁποῖοί ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσωπον ὁ θεὸς ἀνθρώπου οὐ συλλαμβάνει· ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες, οὐδὲν προσανέθεντο.

7 ܐܠܐ ܐܦܟܢܝܐ ܡܢܘ ܕܝܠܝ ܕܐܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܟܦܐ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ

8 ܕܡܢ ܕܐܬܥܒܕ ܠܟܦܐ ܠܫܠܝܚܘܬܐ ܕܡܘܠܬܐ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ

9 ܘܡܢ ܕܝܕܥܘ ܠܝܘܚܢܢ ܘܟܦܐ ܘܝܥܩܘܒ ܕܡܬܚܫܒܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ ܠܡܬܡܗܝܢ ܠܡܐܡܪ ܕܝܠܝ ܐܝܟ ܕܠܦܛܪܘܣ ܗܘܐ

ܕܝܡܝܢ ܫܘܬܦܘܬܐ ܗܒܘ ܠܝ ܘܠܒܪܢܒܐ ܕܢܬܝܠܢ ܠܥܡܡܐ ܘܗܢܘܢ ܠܥܡܡܐ ܕܢܬܝܠܢ ܠܥܡܡܐ ܘܗܢܘܢ ܠܥܡܡܐ ܕܢܬܝܠܢ ܠܥܡܡܐ ܘܗܢܘܢ ܠܥܡܡܐ ܕܢܬܝܠܢ ܠܥܡܡܐ ܘܗܢܘܢ ܠܥܡܡܐ

10 ܕܢܗܘܐ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ܕܢܗܘܐ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ܕܢܗܘܐ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ܕܢܗܘܐ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ܕܢܗܘܐ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ✣

✣ ܕ ✣

11 ✣ ܘܟܕ ܐܬܐ ܟܦܐ ܠܐܢܛܝܘܟܝܐ ܩܕܡ ܦܢܝܗ ܩܪܝܬܝ ܠܗ ܡܛܠ ܕܡܬܚܝܒܝܢ ܗܘܘ ܒܗ ܗܘܘ ✣

7 * Imò contrà: viderunt enim mihi concreditum esse Euangelium præputij, sicut concreditum est Kipho circuncisionis.

8 * Is enim qui efficax fuit in Kipho ad Apostolatum circuncisionis, efficax in me quoque fuit in Apostulatu gentium.

9 * Quúmq; cognouissent gratiam quæ mihi data est, Iaakoub, & Kipho, & Iouchanon, qui quidem habebantur vt qui essent columnæ, dextram societatis dederunt mihi & Barnabbæ, vt nos inter Gentes, ipsi verò in circuncisionem:

10 * Tantùm vt pauperum memores essemus. proinde mihi curæ fuit hoc ipsum agere.

Quotidie.

11 * Quum autem venisset Kipho Antiochiam, in faciem ipsius illum coargui, quoniam offendebantur in eo.

12 * Vt qui antequam venissent quidam à Iaakoub, cum Gentibus comederet: quum autem venissent, subduceret sese ac separaret, quippe qui timeret ab eis; qui ex circuncisione erant.

13 * Et simulabant vnà cum eo ad hoc ceteri quoque Iihoudei, ita vt & Barnabba abducerètur in acceptionem vultus eorum [illorum simulationem.]

14 * Quum viderem eos non rectà incedere in veritate Euangelij, dixi Kipho coram omnibus, Si tu Iihoudæus quum sis, Aramicè [Gentilitio more] viuis, & non Iihoudaicè, quomodo cogis Gentes Iihoudaico more viuere?

15 * Si enim nos qui propria natura Iihoudæi sumus; nec fuimus ex Gentibus peccatores.

16 * Quandoquidem scimus non iustificari hominem ex operibus Legis, sed per fidem Ieschua Meschicho, & nos in Ieschua Meschicho credimus, vt ex fide in Meschicho iustificemur, non autem ex operibus Legis, quoniam ex operibus Legis non iustificatur omnis [vlla] caro.

---

7 אֶלָּא אַחֲרָנִיאוּת חֲזוֹ גִיר דְּאִתְהַיְמְנַת סְבַרְנָא דְעוּרְלוּתָא אֵיךְ דְּאִתְהַיְמַן כְּאֵפָא בְּגִזּוּרְתָא ;
8 הוּ גִיר דְּחַפֵּשׁ לְכֵאפָא בְּשְׁלִיחוּתָא דְגִזּוּרְתָא חַפֵּשׁ אַף לִי בְּשְׁלִיחוּתָא דְעַמְמֵא ;
9 וְאִתְיַהֲבַת לִי יַעֲקוֹב וְכֵאפָא וְיוֹחָנָן הָנוּן דְּסַסְתַּבְּרִין הֲוֵי דְּאִתְיַהֲבוּ לִי וְלַבַּרְנַבָּא דִתְנָן דְעַמְמֵא וְהִנּוּן בְּגִזּוּרְתָא ;
10 בְּלְחוּד דְּלִסְכְּנָא הֲוֵין עֲהַדִּין וְאִתְבְּטֵל לִי דְּהִי הָוָא אֶעְבְּדִיהּ ;

דְּכָלְיוּם ד

11 כַּד אֲתָא דֵין כֵּאפָא לַאנְטִיוֹכִי בַּאפּוּהִי אֲכַסְתַּהּ מָטֵל דְּסָתְּתַקְּלִין הֲוֵי בָהּ ;
12 דְּעָדְלָא נַאחוּן אֲנָשָׁא מִן לְוָת יַעֲקוֹב עִם עַמְמֵא אָכַל הָוָא כַּד אֲתוֹ דֵין נְגֵר הָוָא נַפְשֵׁהּ וַפְרֵשׁ מָטֵל דְּדָחֵל הָוָא

[a] וחפר [b] חֲזָא [c] חיימן
[g] בשורת ערלה [h] במילת
[i] אשר תאליח [j] שְׁלַח
[k] חסד [l] יַהֲב [m] סַבַּר חשב
[n] אית ישׁ עמורים [o] שׁתַּף
[p] נחנו ; במילת [q] חֲזָא
[r] עֲדַר חזכיר [s] בְּטֵל [t] עֲבַר
[u] כְּסַס הוכיח [v] תְּקַל כשל
[w] אֶתָּא [x] בסיר

Eccl. 35. b. 16. Rom. 2. b. 11. Ephes. 6. b. 9. &

7 *Sed econtra, cùm vidissent quòd creditum est mihi Euangelium præputij, sicut † Petro circuncisionis:

8 * Qui enim operatus est Petro in Apostolatum circuncisionis: operatus est & mihi inter Gentes:

Colos. 3. d. 25. Act. 10. e. 34. 1. Pet. 1. e. 17.

9 *Et cùm cognouissent gratiam quæ data est mihi, Iacobus & Cephas & Iohannes, qui videbantur columnæ esse, dextras dederunt mihi & Barnabę societatis: vt nos in Gentes, ipsi autem in circuncisionem:

10 *Tantùm vt pauperũ memores essemus, quod etiam solicitus fui hoc ipsum facere.

Cephas

11 * CVM autem venisset † Petrus Antiochiam: in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. C

12 * Prius enim quàm venirent quidam à Iacobo, cum Gentibus edebat: cùm autem venissent, subtrahebat & segregabat se, timens eos qui ex circuncisione erant:

13 *Et simulationi eius consenserunt cæteri Iudæi, ita vt & Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem.

14 *Sed cùm vidissem quòd nõ rectè ambularent ad veritatem Euangelij, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu cùm Iudæus sis, gentiliter viuis, & non Iudaicè: quomodo Gentes cogis iudaizare?

15 * Nos natura Iudæi, & non ex Gentibus peccatores.

Rom. 3. c. 19. c. 20. credidimus Rom. 3. c. 20.

16 * Scientes autem quòd non iustificatur homo ex operibus Legis, nisi per fidẽ Iesu Christi: & nos in Christo Iesu † credimus, vt iustificemur ex fide Christi: & non ex operibus Legis: propter quod ex operibus Legis non iustificabitur omnis caro.

7 * ἀλλὰ τοὐναντίον, ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας, καθὼς πέτρος τῆς περιτομῆς.

8 * ὁ γὰρ ἐνεργήσας πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη.

9 * καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, ἰάκωβος καὶ κηφᾶς, καὶ ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ βαρνάβᾳ κοινωνίας· ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν.

10 * μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν· ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

11 * Ὅτε δὲ ἦλθε πέτρος εἰς ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην· ὅτι κατεγνωσμένος ἦν.

12 * πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινας ἀπὸ ἰακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς·

13 * καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ ἰουδαῖοι· ὥστε βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.

14 * ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων, εἰ σὺ ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς ζῇς καὶ οὐ ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν;

15 * ἡμεῖς φύσει ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί·

16 * εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς χριστὸν ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν; ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως χριστοῦ; καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ.

---

13 מן הנון דמן גזירתא ׃ 14 למסב באפיהון ׃ יהודיא אנתּ ארמאית חיא אנתּ ולא יהודאית אנתּ לעממא דיהודאית נחין ׃
15 אן חנן גיר דמן כּינן יהודיא חנן ולא חויין מן עמּא חטיא ׃
16 מטל דידעינן ולא מזדדק בר נשא דנמוסא אלא בהימנותא דישוע משיחא אף חנן בה בישוע
משיחא הימנן דמן הימנותה דמשיחא נזדדק ולא מן עבדא דנמוסא מטל דמן עבדא דנמוסא לא מזדדק כל בסר ׃

13 f באתרמיו הוו עמה׳ להדא אף שרכא דיהודיא הכנא דאף ברנבא g אתחבר הנא
14 h כד חזית דלא אזלין חריצאית m בשררה דאונגליון אמרת לכאפא לעין כלהון אן אנתּ הו
l תרץ ישר m באמת
הנשורה n במנהג הגוים
o במנהג היהודים
p חיא כינא השבע
q חיא חטא ידע
r זדק אדק מימן
s מיתת רמא שאר
t התלקח נסב חיא
u תרעינן דלא מזדדק בר נשא דנמוסא אלא בהימנותא דישוע משיחא הימנן בה בישוע משיחא דנמוסא לא מזדדק כל בסר

Ad adorationem Crucis.

17 * Quòd si dum studemus iustificari per Meschicho, reperimur & ipsi peccatores, ergo Jeschua Meschicho minister est peccati? Absit.

18 * Si enim quæ demolitus sum, ea rursum ædifico, meipsum transgressorem mandati exhibeo.

19 * Siquidem ego per Legem Legi mortuus sum, vt Deo viuam, & vnà cum Meschicho crucifixus sum.

20 * Proinde iam non ego viuo, sed viuit in me Meschicho; & hanc vitam quam nunc viuo in carne, per fidem filij Dei viuo, qui dilexit me, ac dedit semetipsum pro me.

21 * Non aspernor gratiam Dei. Si enim per Legem est iustitia, Meschicho frustrà mortuus est.

CAP. III.

1 O dementes Galatæ, quis vos fascinat! nam ecce quasi pingendo depictus fuerat coram oculis vestris Jeschua Meschicho crucifixus.

2 * Hoc tantùm velim à vobis scire, Ex operibus Legis accepistis Spiritum, an ex auditu fidei?

3 * Itane stulti estis, vt quum spiritu inceperitis, nunc carne absoluatis?

4 * Et hæc omnia frustrà sustinuistis? at vinam & frustrà.

5 * Qui ergo indidit vobis spiritum, & edidit virtutes in vobis, ex operibus Legis, an ex auditu fidei id egit?

6 * Quemadmodum credidit Abrohom Deo, & imputatum est ei ad iustitiam.

7 * Scitote igitur eos qui sunt ex fide, filios esse Abrohom.

8 * Quum enim præsciret Deus per fidem iustificatum iri Gentes, præiuntiauit Abrohom, prout ait scriptura sancta, In te benedicentur omnes Gentes.

9 * Itaq; fideles benedicentur in Abrohom fideli.

10 * Quotquot enim sunt ex operibus Legis, execrationi subijciuntur. Scriptum est enim, Execrabilis omnis qui non præstiterit, quæcunque scripta sunt in Lege.

---

17 ואם בד דאנחנו מבקשים להצדק ונמצאנו אנחנו עצמנו חטאים [a] המשיח משרת החטא [b] חס׃ 18 כי אם אני בונה מחדש את אשר הרסתי [c] אני מראה [d] עצמי עובר [e] על הדת׃ 19 כי אני [f] בתורת התורה מת [g] לתורה [h] למען אחיה לאלהים [i] ועם המשיח נצלבתי׃ 20 [j] ועתה לא אני חי [k] אבל [l] המשיח חי בי [m] ומה אשר עתה אני חי בבשר [n] בהאמנתי [o] בבן אלהים [p] אשר אהבני [q] ונתן נפשו בעדי׃ 21 לא [r] אמאס [s] בחסד אלהים [t] כי אם [u] בתורה [v] יש צדקה [w] אם כן [x] המשיח [y] מת׃

[a] סגד השתחוה [b] בעיא [c] זדק שכח מצא [d] חטא [e] על כן [f] שמש [g] חוס [h] סתר חרב [i] עוד [j] חיא [k] בקד [l] מות [m] חיא [n] על כן [o] חימן [p] חיא [q] אחיב אהב [r] מואס [s] חסדו [t] אלהה [u] אם [v] אורייתא [w] צדקה [x] חנם [y] מות

קפלאון ג

1 או חסירי דעינא גלטיא מן חסם בכון דהא איך הו דמצר ציר הוא קדם עיניכון ישוע המשיחא כד צליב׃

17 * Quod si quærentes iustificari in Christo inuenti sumus & ipsi peccatores: nunquid Christus peccati minister est? Absit.

18 * Si enim quæ destruxi, iterum hæc reædifico: præuaricatorẽ me constituo.

19 * Ego enim per Legem, Legi mortuus sum, vt Deo viuam: Christo confixus sum cruci.

20 * Viuo autem iam non ego: viuit verò in me Christus. Quod autem nunc viuo in carne: in fide viuo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

21 * Non abijcio gratiam Dei. Si enim per Legem iustitia, ergo gratis Chtistus mortuus est.

CAP. III.

1 O Insensati Galatæ, quis vos fascinauit, non †obedire veritati, ante quorum oculos Iesus Christus proscriptus est, †in vobis crucifixus?

2 * Hoc solùm à vobis volo discere: Ex operibus Legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei?

3 * Sic stulti estis vt cum Spiritu cœperitis, nunc carne †consumimemini?

4 * Tanta passi estis sine causa? si tamen sine causa.

5 * Qui ergo tribuit vobis Spiritum, & operatur virtutes in vobis: ex operibus Legis, an ex auditu fidei?

6 * Sicut *, Abraham credidit Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.

7 * †Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt, ij sunt filij Abrahæ.

8 * Prouidens autem scriptura quia ex fide iustificat Gentes Deus: prænuntiauit Abrahæ, Quia benedicentur in te omnes Gentes.

9 * Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fideli Abraham.

10 * Quicunque enim ex operibus Legis sunt, sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quæ scripta sunt in libro Legis, vt faciat ea.

(acedere — & — consumamini — scriptũ est, Gen. 15. b.6. Rom. 4. a.3. c.18. cognoscitis — Iacob. 2. c.23. — Gen. 12. c.3. 22. d 35. 26. c.4. Eccl. 44. d.20.)

17 * Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν χριστῷ, εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο.

18 * εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι.

19 * ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω, χριστῷ συνεσταύρωμαι.

20 * ζῶ δὲ, οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκὶ, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

21 * οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

γ'.

1 * Ὦ ἀνόητοι γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανε ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη, ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος;

2 * τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως;

3 * οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε;

4 * τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ; εἴγε καὶ εἰκῇ.

5 * ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα, καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως;

6 * καθὼς ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

7 * γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ ἀβραάμ.

8 * προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ θεὸς, προευηγγελίσατο τῷ ἀβραὰμ, ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη.

9 * ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ ἀβραάμ.

10 * ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν εἰσί· γέγραπται γὰρ, ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά.

---

2 חֲדָא בַּלְחוֹד צְבָא אֲנָא ᶜ דְּאַרַע מִנְּכוֹן מִן עֲבָדָא דְּנָמוּסָא נְסַבְתּוּן רוּחָא אוֹ מִן שְׁמָעָא ᶠ דְּהֵימְנוּתָא ׀
3 הֲנָא בַּלְחוֹד ᵍ סַכְלִין אַנְתּוּן ʰ דְּשַׁרְיתּוּן בְּרוּחָא וְהָשָׁא בַּבְסַר מִשְׁלְמִין אַנְתּוּן׃ 4 וְהֲלִין כְּלְהֵין ᵃ אִיקָא הוּ ᵇ סַיְבְרְתּוּן וְאִשְׁתּוּף
דִּין אִיקָא׃ 5 הוּ הָכִיל דְּיַהֵב בְּכוֹן רוּחָא ᵐ וְסָעַר בְּכוֹן חַיְלָא מִן עֲבָדָא דְּנָמוּסָא אוֹ מִן שְׁמָעָא ᶠ דְּהֵימְנוּתָא׃
6 אֵיכְנָא דְּהֵימֵן אַבְרָהָם לֵאלָהָא ᵒ וְאִתְחַשְׁבַת לֵהּ ᵖ לְזַדִּיקוּ׃ 7 ᵍ דְּעוּ הָכִיל דְּאִילֵין דְּמִן ʳ הֵימְנוּתָא אִנּוּן הֲנוּן אִנּוּן
בְּנֵיָא דְּאַבְרָהָם׃ 8 ˢ מְטוּל גֵּיר דְּקָדֵם יְדַע אֱלָהָא דַּבְּהֵימְנוּתָא הוּ ᵗ מְזַדְּקִין עַמְּמֵא קָדֵם ᵘ סַבַּר לְאַבְרָהָם אֵיךְ דְּאָמַר
בְּהָבָא קַדִּישָׁא דְּבָךְ ᵛ נְתְבָּרְכוּן כְּלְהוֹן עַמְּמֵא׃ 9 ˣ מָדֵין מִדְּהֵימְנָא הוּ מִתְבָּרְכִין בְּאַבְרָהָם מְהֵימְנָא׃
10 ʸ אִילֵין גֵּיר דְּמִן עֲבָדָא אִנּוּן דְּנָמוּסָא תְּחֵית ᶻ לוּטָתָא אִנּוּן בְּתִיב גֵּיר ᵃᵃ דְּלֵיט הוּ כְּלְמַן דְּלָא נָעֵבֵד כֹּל דִּכְתִיב בְּנָמוּסָא׃

(ᶜ נדע ᶠ הימן ᶜ כסילים ᶠ שרי התחיל, ושוא אור ריק בן לשקרין׃ ᵍ k סכלתם ʰ תלוים עשה ᵐ הימן ᵒ חשב ᵖ לצדקה ᵍ ידע ᶠ הימן ᵗ זדק ᵘ צשר ᵛ ברך ᶜ על־כן ᵃᵃ לוט ᵃᵃ לוט)

11 * Quòd autem nemo iustificetur in Legè apud Deum, illud est manifestum, quandoquidem scriptum est, Iustus in fide viuet.

12 * Lex autem ex fide non est, sed quisquis præstiterit ea quæ in illa scripta sunt, viuet in eis.

13 * Porrò Meschicho nos exemit ab execratione Legis; ipséque factus est pro nobis execratio. Scriptum est enim, Execrabilis omnis qui suspenditur in ligno.

14 * Ut inter gentes esset benedictio Abrahom per Jeschua Meschicho; vt nos accipiamus promissionem spiritus per fidem.

Annunciatio genetricis Dei.

15 * Fratres, tanquam inter homines loquor, testamentum hominis quod confirmatum est, nemo reprobat, aut inuertit in eo quicquam.

16 * Abrohom autem promissa est promissio, & semini eius. Nec dixit ei, seminibus tuis, quasi plurimis, sed semini tuo, tanquam vnico qui est Meschicho.

17 * Hoc autem dico nempe testamentum quod antè confirmatum est à Deo in Meschicho, Lex ipsa quæ facta est post quadringentos & triginta annos non potest improbare & obliterare illud promissum:

18 * Quod si ex Lege est hæreditas, iam non est ex promissione. Abrohom autem per promissionem dedit eam Deus.

19 * Quid ergo Lex? propter transgressionem addita est, vsque dum veniret semen illud cui facta fuerat promissio; & data est Lex per Angelos in manu Mediatoris.

20 * Mediator autem vnius non est, Deus verò vnus est.

21 * Lex ergo aduersatur promissioni Dei? absit. Si enim data esset Lex quæ posset viuificare, verè ex Lege esset iustitia.

22 * Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, vt promissio per fidem Jeschua Meschicho daretur ijs qui credunt.

---

11 אנא דלא דין מתדרק אנש בנמוסא לות אלתא הדא ² גליהי מטל דכתיב דזדיקא ³ בהימנותא ᵇ נחא ;
12 נמוסא דין לא חוא מן הימנותא אלא מן דנעבד איליך ² דכתיבן בה נחא בהין ;
13 לחדין משיחא זבנן מן ᵈ לוטתא דנמוסא והו הוא חליפין לוטתא כתיב גיר דליט הו כל מן ² דמתחלא ᶠ בקיסא ;
14 דנעמא חוא ᵍ בגרכתה דאברהם בישוע משיחא דנחנן ᵇ נסב ² שוורדיא דרוחא בהימנותא ;

* סוכרה ² דמלרת אלתא ה

15 אחי איך דכית בנינשא אמר אנא ² דדיתיקא דכרנשא ² דאשתדרת אנש לא ² מסלא או ² משחלף בה מדם ;
16 לאברהם דין אתחלך ᵍ סולכנא ולזרעה ולא אמר לה דלזרעיך איך דלסגיאא אלא לזרעך איך דלחד הו

² גלא ² דימן ᵇ חיא
² כתב ² לוט ² תלא
² בעץ ² כדך ᵇ נסב
² שוורדיא הבטחון ² בשורה
ᵈ ולד ² בריח מן לשון יין
² שרר ² סלא מאס
² שחלף חלף
ᵍ קלך הבטיח

11 * Quoniam autem in Lege nemo iu-
Deut. 27. Abac. 2. Rom. 1. Heb. 10. vivit
stificatur apud Deum, manifestum est:
quia iustus ex fide † viuet.

12 * Lex autem non est ex fide: sed qui
Lev. 18. Ezech. 20.
fecerit eà, viuet in illis.

13 * Christus nos redemit de maledicto
Legis, factus pro nobis maledictum, quia
Deut. 21. Gal. 3.
scriptum est: Maledictus omnis qui pen-
det in ligno.

14 * Vt in Gentibus benedictio Abrahæ
fieret in Christo Iesu: vt pollicitationem
Spiritus accipiamus per fidem.

15 * FRATRES, secundùm hominem
Heb. 9. Gal. 3.
dico, tamen hominis confirmatum te-
stamentum nemo spernit, aut superor-
C dinat.

16 * Abrahæ dictæ sunt promissiones: &
semini eius. Non dicit: Et seminibus,
quasi in multis: sed quasi in vno. Et se-
mini tuo qui est Christus.

17 * Hoc autem dico, testamentum con-
est
firmatum † à Deo: quæ post quadrin-
gentos & triginta annos facta est Lex,
non irritum facit ad euacuandam pro-
missionem.

18 * Nam si ex Lege hæreditas, iam non
ex promissione. Abrahæ autem per re-
promissionem donauit Deus.

19 * Quid igitur Lex? Propter † transgres-
transgressionem
siones posita est, donec veniret semen
cui promiserat: ordinata per angelos in
manu Mediatoris.

20 * Mediator autem, vnius nõ est. Deus
autem vnus est.

21 * Lex ergo aduersus promissa Dei? Ab-
sit. Si enim data esset Lex quæ posset vi-
uificare: verè ex Lege esset iustitia. D

22 * Sed conclusit scriptura omnia sub
Rom. 3. Gal. 3.
peccato: vt promissio ex fide Iesu Chri-
sti daretur credentibus.

11 * ὅτι δὲ ἐν τῷ νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον· ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

12 * ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως· ἀλλ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς.

13 * χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα· γέγραπται γὰρ, ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου.

14 * ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ ἀβραὰμ γένηται ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

15 * Κατὰ ἄνθρωπον λέγω, ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται.

16 * τῷ δὲ ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει, τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι χριστός.

17 * τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν, ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν.

18 * εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκ ἔτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός.

19 * τί οὖν; ὁ νόμος τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεῖσα δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου.

20 * ὁ δὲ μεσίτης, ἑνὸς οὐκ ἔστιν· ὁ δὲ θεὸς, εἷς ἐστιν.

21 * ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη.

22 * ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως ἰησοῦ χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.

---

[h] דאיתהוהי משיחא׃ 17 הדא דין אמר אנא דדיתקא דמן קדים [k] אשתדרת מן אלהא במשיחא נמוסא הוי דהוא מן
[i] אית [l] ברית שדר מכן [j] סלא מאס [m] ירת ירש [n] על כן [o] נתן [p] פשע מן
בתר ארבע מאה והלתין שנין לא משכח דנסליה ונבטל מולכנא׃ 18 אין דין מן נמוסא הי [m] ירתותא [n] מכיל לא
[q] הות מן מולכנא לאברהם דין במולכנא הוי [o] יהב לה אלהא׃ 19 מנא הכיל נמוסא משל [q] מסטינותא [q] אתתוסף
[r] עדמא [s] דנאתא זרעא הו דליה הוא שויריא [t] ואתיהב הוי נמוסא בדיד מלאכא [u] באידא דמצעיא׃ 20 מצעיא דין לא
[s] הנפחת [t] יהב [u] באמה [v] הנדקה [w] עבר
הוא דחד אלהא דין חד הוי׃ 21 נמוסא הכיל [v] סקובלא הוי [w] דמולכנא דאלהא חס אלו גיר [x] אתיהב הוא נמוסא איגא
[x] דמשכח הוא [y] למחיו [z] שרירא׃ [a] דמן נמוסא הוית [b] זדיקותא׃ 22 אלא [c] חבש כתבא כלמדם [d] תחית חטיתא
[y] דמולכנא [c] בהימנותא דישוע משיחא [e] נתיהב לאילין דמהימנין׃

23 ܗܘܝܢ ܕܠܐ ܡܛܠ ܕܐܬܬܐ ܗܝܡܢܘܬܐ ܢܗܘܝܢ ܡܛܪܢܝܢ ܠܗ ܠܐ ܐܝܟ
ܕܐܬܓܠܝܬ ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܢܬܩܝܡ ܒܗ ܠܐ ܡܛܠ ܗܢܐ ܗܘܝܢ ܡܛܪܢܝܢ
24 ܠܡܫܝܚܐ ܕܢܙܕܩܦ ܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ ܗܘܬ ܢܡܘܣܐ ܠܢ ܠܡܫܝܚܐ
25 ܕܐܬܐ ܗܝܡܢܘܬܐ ܠܐ ܗܘܝܢ ܬܚܝܢ ܠܡܢܗ ܕܡܪܝܐ ܗܘܝܢ ܡܛܪܢܝܢ
26 ܠܡܫܝܚܐ ܕܐܢܬܘܢ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܠܗܐ ܐܢܬܘܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ
27 ܕܒܡܫܝܚܐ ܕܝܫܘܥ ܕܟܠܗܘܢ ܕܐܬܥܡܕܘ ܒܡܫܝܚܐ ܠܒܫܬܘܢ
28 ܠܒܫܬܐ ܠܐ ܐܝܬ ܝܗܘܕܝܐ ܠܐ ܐܪܡܝܐ ܠܐ ܥܒܕܐ ܠܐ ܚܪܐ
ܠܐ ܕܟܪܐ ܠܐ ܢܩܒܐ ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܚܕ ܐܢܬܘܢ ܒܡܫܝܚܐ
29 ܕܝܫܘܥ ܕܐܠܗܐ ܗܘܝܢ ܘܐܢ ܕܡܫܝܚܐ ܐܢܬܘܢ ܗܘܝܢ ܕܙܪܥ
ܐܒܪܗܡ ܘܒܝܪܬܐ ܡܬܝܪܬܝܢ ܐܢܬܘܢ ܐܝܟ ܡܢ ܡܘܬܪܐ
ܕܡܬܝܗܒ ܠܢ

ܦܪܩܐ ܕ

1 ܗܐܝܟ ܕܝܢ ܕܟܠ ܙܡܢܐ ܕܝܪܬܐ ܥܘܠܡܐ ܗܘܐ ܠܐ ܫܘܐ ܡܢ ܥܒܕܐ
2 ܐܦܠܐ ܗܘܐ ܬܚܝܬ ܡܪܝܐ ܘܦܩܝܕܐ ܥܕܡܐ ܕܩܝܡ ܐܒܘܗܝ ܗܘ ܕܝܪܬܐ
3 ܗܟܢܐ ܐܦܢ ܚܢܢ ܟܕ ܗܘܝܢ ܛܠܝܐ ܗܘܝܢ ܬܚܝܬ ܫܘܬܦܐ ܕܥܠܡܐ
4 ܗܘܝܢ ܐܦܠܐ ܡܛܠ ܕܡܛܐ ܙܡܢܐ ܕܫܠܡܘܬܐ ܫܕܪ ܐܠܗܐ ܠܒܪܗ
ܕܐܬܝܠܕ ܡܢ ܐܢܬܬܐ ܘܐܬܥܒܕ ܬܚܝܬ ܢܡܘܣܐ ܕܢܦܪܩ ܠܢ ܡܢ
5 ܢܡܘܣܐ ܕܢܩܒܠ ܢܣܝܡܘܬܐ ܕܒܢܝܐ ܘܡܛܠ ܕܐܢܬܘܢ ܒܢܝ ܐܠܗܐ
6 ܗܘܝܢ ܫܕܪ ܐܠܗܐ ܪܘܚܗ ܠܒܪܗ ܠܒܒܟܘܢ ܕܩܪܝܢ ܐܒܐ ܐܒܐ
7 ܗܟܢܐ ܠܐ ܐܝܬ ܥܒܕ ܐܠܐ ܒܪܐ ܘܡܛܠ ܕܒܪܐ ܐܢܬ ܐܦ ܐܪܝܬ
ܐܠܗܐ ܒܡܫܝܚܐ ܕܝܫܘܥ ܗܘ ܐܠܗ ܠܟܘܢ ܠܡܬܝܗܒ ܠܟܘܢ
8 ܗܟܝܠ ܕܝܢ ܕܠܐ ܝܕܥܬܘܢ ܠܐܠܗܐ ܐܬܥܒܕܬܘܢ ܠܐܠܗܐ
9 ܕܠܝܬ ܒܬܪ ܕܬܪܝܨ ܠܗ ܗܟܢܐ ܗܫܐ ܕܝܢ ܕܝܕܥܬܘܢ ܠܐܠܗܐ
ܐܦ ܕܝܕܥ ܐܬܝܬ ܡܢ ܐܠܗܐ ܐܝܟ ܡܢܘ ܬܗܦܟܘܢ ܠܬܫܡܫ
ܠܐܠܝܢ ܐܪܥܐ ܕܠܐ ܚܝܠ ܘܡܣܟܢܐ ܕܬܨܒܘܢ ܕܬܬܠܘܢ
10 ܠܗ ܝܘܡܐ ܘܝܪܚܐ ܘܙܒܢܐ ܘܫܢܝܢ ܡܛܪܪܝܢ ܐܢܐ ܠܟܘܢ
ܕܠܡܐ ܐܝܟ ܕܝܠܝ ܥܒܕܬ ܠܟܘܢ ܒܬܪ ܗܢܘܢ ܙܒܢܐ ܕܚܢܢ

23 * Cæterùm antequam veniret fides, Lex
custodiebat nos conclusos in eam fidem, quæ
erat reuelanda.
24 * Lex igitur pædagogùs fuit nobis ad Me-
schicho, vt ex fide iustificemur.
25 * At postquam venit fides, non sumus sub
pædagogo.
26 * Etenim vos omnes estis filij Dei per fi-
dem in Jeschua Meschicho.
27 * Quotquot enim in Meschicho baptizati
estis, Meschicho induistis.
28 * Non est Jihoudæus, neque Aramæus
[Gentilis] non est seruus, neq; ingenuus, non est
masculus neque fœmina. siquidem vos om-
nes vnum estis in Jeschua Meschicho.
29 * Quòd si ipsius Meschicho estis, iam estis
semen Abrehom: & hæredes per promissio-
nem.

Ad oblationem Natiuitatis.

CAP. IIII.

1 Dico autem quamdiu hæres puer est, non
differt à seruo, quum sit Dominus om-
nium.
2 * Sed sub tutoribus est & procuratoribus,
vsque ad tempus quod præstituerit pater
ipsius.
3 * Ita & nos quum essemus pueruli sub
elementis mundi, eramus in seruitutẽ redacti.
4 * At postquam venit plenitudo temporis,
misit Deus filium suum, & factus est ex mu-
liere, & factus est sub Lege.
5 * Vt eos qui sub Lege erant redimeret, vt
reciperemus positionem filiorum, [adoptionem]
6 * Quoniam autem estis filij, misit Deus Spi
ritum illum Filij sui in corda vestra clamantem
Abba, Patrem nostrum.
7 * Itaque serui non estis, sed filij: quòd si
filij, etiam hæredes Dei per Jeschua Me-
schicho.
8 * Tunc enim quum ignorabatis Deum, co-
lebatis eos qui natura sua non sunt Dij.
9 * Nunc autem quum cognoueritis Deum,
vel potius cogniti sitis à Deo, iterum con-
uertimini ad ea elementa infirma & egena,
ac denuò vultis illis seruire.
10 * Dies & menses, & tempora, & annos
obseruatis.

23 עוֹד לָא דֵין [e]אִתְיָא הֵימְנוּתָא נְטִיר הֲוָא לַן כַּד [h]חֲבִישִׁינַן לְהֵימְנוּתָא דַּעֲתִידָא הֲוָת [i]לְמִתְגְּלִיוּ ׃
24 נְטִירָא הֲוָא לַן לְוָת מְשִׁיחָא דְּמִן הֵימְנוּתָא [l]נְזַדְּדַק׃ 25 כַּד [m]אֲתָת דֵּין [n]הֵימְנוּתָא לָא [o]הֲוִין תְּחוֹת תַּרְעָא ׃
26 מְלוּלִין גִּיר כֻּלְּנָא אַנְתּוּן דְּאִלָּהָא בְּהֵימְנוּתָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 27 אִילֵין גִּיר דְּבְמְשִׁיחָא [p]עֲמַדְתּוּן לְמִשִׁיחָא [q]לְבֻשְׁתּוּן׃
28 לֵית יְהוּדָיָא וְלָא [r]אַרְמָיָא לֵית עַבְדָא וְלָא [s]בַּר חֹרִין לֵית דְּכַרָא וְלָא [t]נֻקְבָּתָא כְּלְכוּן גִּיר חַד אַנְתּוּן בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃
29 וְאִן דְּמְשִׁיחָא אַנְתּוּן [x]מִכֵּיל זַרְעֵה אַנְתּוּן [y]וְיָרְתָא [z]כְּמוֹלְכָנָא ׃

קוּרְבָּא דְּיַלְדָּא ו קַפְלָאוּן ד

1 אֲמַר אֲנָא דֵּין דְּכָמָא [a]זַבְנָא [b]דְּיָרְתָא [c]טְלֵא לָא פָּרֵשׁ מִן עַבְדָא כַּד [d]מָרֵא הוּא דְּכֹלְּהוֹן ׃ 2 אֶלָּא תְּחוֹת [e]אֲפִיטְרוֹפֵא

[a] אֲתָא [b] עצורים אבחנו
[c] גְּלָא [d] חוּנֵך [e] זְרָק
[f] אֲתָא [g] חַיְּבָן [h] הֲוָא
[i] עֲמַד טבל [j] לְבֵשׁ גוף
[p] חוּפְשִׁי [q] זכר [r] הנקבה
[x] עַל-כֵּן עוֹרְשִׁים [y] בְּבִטּוּחַת

[a] זמן [b] יֵרֻת ירש [c] נער
[d] אדון [e] מן לשון יין הנוצרים

23 * Prius autem quàm veniret fides, sub Lege custodiebamur conclusi, in eam fidem quæ reuelanda erat.

23 * πρὶν δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα, συγκεκλεισμένοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.

24 * Itaque Lex pædagogus noster fuit in Christo: vt ex fide iustificemur.

24 * ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν.

25 * At vbi venit fides, iàm non sumus sub pædagogo.

25 * ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν.

26 * Omnes enim filij Dei estis per fidem † in Christo Iesu.

26 * πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

quæ est Rom. 6.

27 * Quicunque enim in Christo baptizati estis: Christum induistis.

27 * ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.

28 * Non est Iudæus, neque Græcus, non est seruus, neque liber, non est masculus, neque fœmina. Omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu.

28 * οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

29 * Si autem vos Christi, ergo semen Abrahæ estis, secundùm promissionem hæredes.

29 * εἰ δὲ Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

CAP. IIII.

δ.

1 * DIco autem, quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo, cùm A sit dominus omnium,

1 * Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων ὤν,

2 * Sed sub tutoribus & actoribus est vsque ad præfinitum tempus à patre:

2 * ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους, ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός.

3 * Ita & nos, cùm essemus paruuli, sub elementis mundi eramus seruientes.

3 * οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι.

4 * At vbi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub Lege:

4 * ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον·

5 * Vt eos qui sub Lege erat, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.

5 * ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν.

Dd

6 * Quoniam autē estis filij †: misit Deus Spiritum Filij sui in corda vestra clamantem: Abba, Pater.

6 * ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κράζον, ἀββᾶ, ὁ πατήρ.

7 * Itaque iam non est seruus, sed filius. Quod si filius: & hæres per Deum.

7 * ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος θεοῦ διὰ Χριστοῦ.

8 * Sed tunc quidem ignorantes Deum, ijs qui natura non sunt dij, seruiebatis.

8 * ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει οὖσι θεοῖς.

9 * Nunc aūt cùm cognoueritis Deum, imò cogniti sitis à Deo: quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denuò seruire vultis?

9 * νῦν δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε;

10 * Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos.

10 * ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς.

---

f אית יש g לעת h סום
i בעדים k חַזָּא l מן לשון
יין יסורחתיו של עולם
m שַׁעְבַּד n הקן o שלזמן
p שלח q זְבַן פרח r סום
s אית יש ושלח t לב
u קְרָא v על כן w חַזָּא
x מרשים y כְּיָנָא השבע
z יְדַע a יְתַר b יְרַע

f אִיתַוּהִי יַרְבִּי בַּתְּרָא עַרְמָא g לְזַבְנָא h רְסָם אֲבוּהִי; i הָכְנָא אַף חָנָן כַּד j לְוֹדָא k הֲוִין תְּחֵית l אָסְטוּכְסוּהִי וְעָלְמָא
m מְשַׁעְבְּדִין הֲוִין; 4 כַּד מְטָא דַּיִן n שׁוּלְמַהּ o דְּזַבְנָא p שַׁדַּר אֱלָהָא לִבְרֵהּ וַהֲוָא מִן אִנְתְּתָא וַהֲוָא תְּחֵית נָמוּסָא;
5 דְּלָאוֹלִין דְּתְחֵית נָמוּסָא אֲנוּן q נְזָבֵן וְנִקְבֵּל r סִימַת בְּנָיָא; 6 s וְדַאיתַיכוּן דַּיִן בְּנָיָא t שַׁדַּר אֱלָהָא רוּחָא דִּבְרֵהּ
u לְלַבְוָתְכוּן הֲוִי v דְּקָרְיָא אַבָּא אָבוּן; 7 w מְכִילָא x הֲוֵיתוּן עַבְדָּא אֶלָּא בְּנָיָא וְאִן בְּנָיָא אַף y יָרְתָא דְאֱלָהָא בְּיַד יֵשׁוּעַ
מְשִׁיחָא; 8 z הַיְדַיִן גֵּיר כַּד לָא יָדְעִין הֲוֵיתוּן לְאֱלָהָא פְּלַחְתּוּן לְהַנּוּן דְּמֵן a כְּיָנֵיהוּן לָא הֲוָו אֱלָהָא; 9 b הָשָׁא דַּיִן
c דִּידַעְתּוּן לְאֱלָהָא d וְיַחִיר אִית e דְּאִתְיַדַּעְתּוּן מִן אֱלָהָא תּוּב הֲפַכְתּוּן לְכוּן עַל הָנוּן אָסְטוּכְסָא מַרְעָא וּמִסְכְּנָא וּמִן דְּרִישׁ
צְבִיתוּן לְמִשְׁעְבְּדוּ לְהוֹן; 10 f יוֹמָא וְיַרְחָא וְזִבְנָא וְשִׁנְיָא נְטָרִיתוּן;

11 * Timeo ne fortè in vanum laborauerim erga vos.

12 * Estote vt ego sum; quandoquidem & ego vt vos factus sum: Fratres mei, obsecro vos; nihil me offendistis.

13 * Nostis enim quòd per infirmitatem carnis meæ euangelizauerim vobis iampridem.

14 * Et tentationem quæ erat in carne mea, non spreuistis nec execrati estis, sed tanquam Angelum Dei excepistis me, & tanquam Feschua Meschicho.

15 * Vbi est ergo beatitas vestra? testimonium enim fero de vobis, quòd si fieri potuisset, oculos vestros eruissetis, ac dedissetis mihi.

16 * Num inimicus factus sum vobis, quòd prædicauerim vobis veritatem?

17 * Æmulantur vos non benè; sed excludere vos volunt, vt ipsos æmulemini.

18 * Bonum est autem vt æmulemini in re bona semper, nec tantum quum vobis adsum.

Natiuitas Iouchanon.

19 * Filioli mei quos denuò parturio; donec formetur in vobis Meschicho.

20 * Vellem siquidem adesse apud vos nunc, vt mutarem filiam vocis meæ [locutionem meam], quoniam stupefactus sum in vobis.

21 * Dicite mihi vos qui vultis esse sub Lege; Legem ipsam non auditis?

22 * Scriptum est enim, Abrohom duos exstitisse filios, vnum ex ancilla, & alterum ex libera.

23 * Sed qui ex ancilla, secundum carnem natus est; qui verò ex libera, per repromissionem extitit.

24 * Hæc autem sunt allegoriæ duorum testamentorum, vnum quidem à monte Sinai generans in seruitutem, quæ est Hogor.

25 * Nã Hogor mons est Sinai qui est in Arabia; confinis est autem ipsi Ourischlem, & seruit seruitutem ipsa & filij eius.

26 * Illa verò Ourischlem excelsa, libera est, quæ est mater nostra.

27 * Scriptum est enim, Lætare sterilis quæ non paris, & erumpe clamáque quæ non parturis, quoniam plures sunt filij deseritæ; quàm eius quæ habet virum.

---

11 וחל אנא דלמא סריקאית לאית בכון׃ 12 הוו אכזותי טטל דאף אנא אכזותכון הויתאחי בעיא אנא מגבון
לאתם אסכלתון בי׃ 13 ידעין אנתון גיר דבכריהות בסרי סברתכון הוית מן קדים׃ 14 ונסיונא דבסרי לא
שיתון ולא נרתון אלא איך דלסלאכא דאלהא קבלתונני ואין דלישוע משיחא׃ 15 איכו הכיל טובכון סהד אנא
יד עליכון דאלו משכחתא הוית עינוכון הצין הויתון ויהבין לי׃ 16 דלמא בעל דבבא הוית לכון דאכרזת
לכון שרא׃ 17 חסמין בכון לא הוא לשפיר מא אלא למחבשכון הו צבין דאנתון הוון חסמין בהון׃
18 שפיר הו דין דתתחסמון בשפירתא בכל זבן ולא אמתי דלוהכון אנא בלחוד׃
מולדה דיוחנן׃ 19 בני איליין דמן דריש מחבל אנא עדמא דנתחציר בכון משיחא׃

[1] ורק [2] לאה [3] בטוני
[4] כמוכם [5] חנא [6] הרעתם
[7] כרך [8] סגר בשר [9] חנא
[10] נסא [11] שוט בזוז
[12] גרד העב [13] קבל [14] אשה
[15] מעיד [16] שכח [17] חנא
[18] חנא נקר [19] הנא [20] יחב
[21] אוב [22] כרז [23] אמת

11 * Timeo vos, ne fortè sine causa labo rauerim in vobis.

12 * Estote sicut ego, quia & ego sicut vos: fratres, obsecro vos: nihil me læsistis.

13 * Scitis autem quia per infirmitatem carnis euangelizaui vobis iampridem:

14 * Et tẽtationem †meam in carne mea, non spreuistis neque respuistis, sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Iesum.

vestra

15 * Vbi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis, quia si fieri posset, oculos vestros eruisletis, & dedisletis mihi.

16 * Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis?

17 * Æmulantur vos non bene: sed exclu dere vos volunt, vt illos æmulemini. C

18 * Bonum autem æmulamini in bono semper: & non tãtùm cùm præsens sum apud vos.

19 * FILIOLI mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.

20 * Vellem autem esse apud vos modò, & mutare vocem meam: quoniam confundor in vobis.

21 * Dicite mihi qui sub Lege vultis esse, Legem non legistis?

Gen. 16. & 15. 22 * Scriptum est enim, quoniam Abraham duos filios habuit: vnum de ancilla, & vnum de libera.

Gen. 21. & 4. 23 * Sed qui de ancilla, secundùm carnem natus est: qui autem de libera, per repromissionem.

24 * Quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta. Vnum quidem † à monte Sina, in seruitutem generans: quæ est Agar.

in

25 * Sina enim mons est in Arabia: qui cõiunctus est ei, quæ nunc est Ierusalem, & seruit cum filijs suis.

26 * Illa autem quæ sursum est Ierusalem, libera est: quæ est mater nostra.

Isai. 54. & 1. 27 * Scriptum est enim: Lætare sterilis, quæ non paris: erumpe & clama, quæ nõ parturis: quia multi filij desertæ, magis quàm eius quæ habet virum.

11 * φοβοῦμαί ὑμᾶς, μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

12 * γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν· οὐδέν με ἠδικήσατε·

13 * οἶδατε δὲ ὅτι δι᾽ ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον·

14 * καὶ τὸν πειρασμόν μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε· ἀλλ᾽ ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς χριστὸν ἰησοῦν.

15 * τίς οὖν ἦν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι, εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἂν ἐδώκατέ μοι.

16 * ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν;

17 * ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς· ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε.

18 * καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς.

19 * Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ χριστὸς ἐν ὑμῖν·

20 * ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου· ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

21 * λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε;

22 * γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.

23 * καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης, κατὰ σάρκα γεγέννηται· ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας, διὰ τῆς ἐπαγγελίας·

24 * ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν αἱ δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν ἄγαρ·

25 * τὸ γὰρ ἄγαρ σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ ἀραβίᾳ, συνστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν ἱερουσαλήμ, δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς·

26 * ἡ δὲ ἄνω ἱερουσαλὴμ, ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν·

27 * γέγραπται γὰρ, εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

---

20 * חַיָּא [c] שַׁחֲלֵף [d] תְּמַהּ
[e] עֲבָא חפץ [f] שפחה
[g] חֵרַר [h] יְלַד [i] בשחה
[k] אית יש [l] פְּלָא
[m] מן לשון יין ק הר
[n] עָלָא [o] חפשית [p] אוּרְתָּא
[q] כֻּסָּס [r] עקרת [s] פְּצַח
[t] גְּעָא [u] הריע [v] סְנָא
[w] אָרְחָא [x] בַּעַל

20 עֲבָא [d] הֲוִית גַּיר דְּאִתְחֲזֵא לְוָתְכוֹן הַשָּׁא [e] וְאִשְׁתַּחְלַף בַּרְחִי קָלִי מָטָל [f] דְּתַמִּיהָ אֲנָא בְּכוֹן׃
21 [g] רְעָבִין דְּנַהֲווּן חֲזִית נְסוּסָא לַהּ לְנַסּוּסָא לָא שְׁמָעִין אִנְתּוּן׃ 22 כְּתִיב גַּיר דְּלַאבְרָהָם תְּרֵין בְּנִין הֲוָו לַהּ חַד מִן
[h] אַמְתָא וְחַד מִן [i] חֵארְתָא׃ 23 אֶלָּא הַו דְּמִן אַמְתָא בְּכְסַר [k] אֶתְיְלַד הַו דֵּין דְּמִן חֵארְתָא [l] בְּמוּלְכָנָא הֲוָא׃
24 הָלֵין דֵּין [m] דְּאִתַּיְהִין [n] פְּלָאתָא דְּחַרְתֵּין [o] דְּיִהְקוּס חָדָא דְּמִן [p] טוּר סִינַי יְלִדָא לְעַבְדּוּתָא דְּאִתַּיְהִי הָגָר׃
25 הָגָר גַּיר טוּרָא הוּ דְּסִינַי דְּבַאַרַבְיָא וְשָׁלְמָא לְהָדָא אוּרְשְׁלֵם וּפָלְחָא עַבְדּוּתָא הִי וּבְנֵיהָ׃ 26 הָדֵין אוּרְשְׁלֵם
[q] עָלְיְתָא [r] תְּאִרְתָא הִי [s] דְּאִתַּיְהִי אִמָּן׃ 27 כְּתִיב גַּיר [t] דְּאִתְכַּסְּמִי [u] עֲקַרְתָּא הִי דְּלָא יְלִדַת [v] וְאִתְפַּצְחִי [w] וְגַעֲי הִי דְּלָא
מְחַבְּלָא מָטָל [x] דְּסַגִּיו בְּנֵיהָ [y] דְּצַדִּיקָתָא אַתִּיר מִן בְּנֵיהָ [z] דְּבַעֲלָהָא׃

Circuncisione Domini nostri.

28 * Nos autem fratres mei, secundũ Ischok filij sumus promissionis.

29 * At quemadmodum tunc is qui natus erat secundum carnem persequebatur eum, qui secundum spiritum; ita & nunc.

30 * Sed quid ait Scriptura? Eijce ancillam & filium eius, quia hæreditatem non obtinebit filius ancillæ cum filio liberæ.

31 * Nos itaque fratres mei, non sumus filij ancillæ, verùm filij liberæ.

CAP. V.

1 STate igitur in libertate illa qua Meschicho nos donauit, & ne mancipemini iugo seruitutis.

2 * Ecce ego Paulus dico vobis, quòd si circuncidamini, Meschicho nihil vobis prodest.

3 * Contestor autem iterum, omnem hominem qui circunciditur; debitorem esse totius Legis adimplendæ.

4 * Desciuistis à Meschicho quicunque per Legem iustificamini, & à gratia excidistis.

5 * Nos enim spiritu qui est ex fide, spem iustitiæ opperimur.

6 * Nam in Meschicho Jeschua nihil est circuncisio, neque præputium, sed fides quæ perficitur charitate.

7 * Pulchrè currebatis; quis vos remoratus est ne veritati assensum præberetis?

8 * Persuasio vestra non profecta est ab eo qui vocauit vos.

9 * Paululum fermenti totam conspersionem fermentat.

10 * Ego confido de vobis in Domino nostro, vos nihil aliud sentire. Cæterùm qui conturbat vos, iudicium sustinebit, quisquis ille sit.

11 * Ego autem fratres mei si adhuc circuncicisionem prædico, cur persecutionem patior? num abolitum est offendiculum crucis?

12 * Utinam autem præscindẽdo præscindantur illi qui vos labefactant.

Dominica III. Ieiunij.

13 * Porrò vos in libertatem vocati fuistis fratres mei, tantùm ne sit libertas vestra in occasionem carnis, sed per charitatem subiecti estote alter alteri.

---

[1] ילד הוא בבסרא רדף הוא להו דברוחא הכנא אף השא׃ [2] אלא מנא אמר כתבא [3] אפקיה לאמתא ולברה מטל
[4] דלא נארת ברה דאמתא עם ברה [5] דחארתא׃ [6] חנן הכיל אחי לא הוין בני אמתא אלא בני חארתא׃ [7] קפלאון ה
[8] קומו הכיל [9] בחארותא הי דמשיחא חררן ולא [10] חתכדנן [11] בנירא דעברותא׃ [12] הא אנא פולוס אמר אנא לכון דאן
[13] דתתגזרון משיחא מדם לא [14] מהנא לכון׃ [15] מסהד אנא דין חוב לכל דנעבד [16] דחייבו דכלה נמוסא נמלא׃ [17] אתבטלתון לכון מן משיחא אילין דבנמוסא [18] מזדרקיתון ומן
שבוחא נפלתון׃ [19] חנן גיר ברוחא דמן [20] הימנותא לסברא דזדיקותא [21] מקוינן׃

[1] הנשתה [2] ילד [3] נפק [4] השפחה [5] ירת ירש
[6] חפשיה [7] בדרור [8] כדין [9] בעול [10] גזר מול [11] מעיל
[12] מעיד [13] חוב [14] בטל [15] זרק ארק [16] חסר [17] חיסן
[18] קנא

28 * Nos autem fratres secundum Isaac promissionis filij sumus.

29 * Sed quomodo tunc is qui secundùm carnem natus fuerat, persequebatur eum qui secundùm spiritum: ita & nunc.

30 * Sed quid dicit Scriptura? Eijce ancillam & filium eius, non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ.

31 * Itaque fratres, non sumus ancillæ filij, sed liberæ: qua libertate Christus nos liberauit.

CAP. V.

1 STate: & nolite iterum iugo seruitutis contineri.

2 * Ecce ego Paulus dico vobis, Quoniam si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit.

3 * Testificor autem rursus omni homini circuncidenti se, quoniam debitor est vniuersæ Legis faciendæ.

4 * Euacuati estis à Christo, qui in Lege iustificamini: à gratia excidistis.

5 * Nos enim spiritu, ex fide, spem iustitiæ expectamus.

6 * Nam in Christo Iesu neque circuncisio aliquid valet, neque præputium: sed fides quæ per charitatem operatur.

7 * Currebatis bene: quis vos impediuit veritati non obedire*?

8 * Persuasio†, non est ex eo qui vocat vos.

9 * Modicum fermentum totam massam corrumpit.

10 * Ego confido in vobis in Domino: quòd nihil aliud sapietis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicunque est ille.

11 * Ego autem fratres, si circuncisionem adhuc prædico: quid adhuc persecutionem patior? Ergo euacuatum est scandalum crucis.

12 * Vtinam & abscindantur qui vos conturbant.

13 * Vos enim in libertatem vocati estis fratres: tantùm ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per charitatem †seruite inuicem.

28 * ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, κατὰ Ἰσαὰκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν.

29 * ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς, ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν.

30 * ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς. οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.

31 * ἄρα, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας. τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ᾗ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε.

ε'.

1 * Στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε.

2 * ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει.

3 * μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι.

4 * κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε· τῆς χάριτος ἐξεπέσατε.

5 * ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.

6 * ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

7 * ἐτρέχετε καλῶς, τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι;

8 * ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς.

9 * μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ.

10 * ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅστις ἂν ᾖ.

11 * ἐγὼ δὲ, ἀδελφοὶ, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ.

12 * ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

13 * Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκὶ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις.

---

6 בְּמָשִׁיחָא גִּיר יֵשׁוּעַ לָא גְזוּרְתָא מְדַם [a] אִיתֵיהּ וְלָא עֲוּרְלוּתָא אֶלָּא הַיְמָנוּתָא [b] דְּמִתְגַּבְּרָא [c] בְּחוּבָא׃ 7 שַׁפִּיר [d] רָהַטִּין הֲוֵיתוּן מַנוּ [e] דְּוַדְּכִין דְּלַשְׁרָרָא לָא [f] תִּתְפִּיסוּן׃ 8 פִּיסְכוּן לָא הֲוָא מִן הַהוּא [g] דְּקָרְכוּן׃ 9 חֲמִירָא קְלִיל כֻּלָּהּ גְּבִילְתָא [h] מַחֲמַע׃ 10 אֲנָא [i] תְּכִיל אֲנָא עֲלֵיכוּן בְּמָרָן דְּמִדַּם אַחֲרִין לָא [j] סָתְרַעְיוּתוּן וְאִינָא [k] וְדַלַּח לְכוּן הוּ [l] נְסִיבְרִיוּתֵי [m] לְדִינָא מַן [n] דְּאִיתְוֹהִי׃ 11 אֲנָא דֵין אַחֵי אִלּוּ [o] עָדְכִיל בַּגְזוּרְתָא [p] מִכְּרַז הֲוִית לְמָנָא [q] סָתְרְדֵף הֲוִית דַּלְמָא אִתְבַּטַּל לַהּ כְּשֵׁלָהּ דַּקִּיפָא׃ 12 אֶשְׁתּוּף דֵּין אַף [r] מְפַסַּק נְפַסְקוּן הַנּוּן [s] דְּוַדְּלְחִין לְכוּן׃ 13 אַנְתּוּן דֵּין לְחֵרוּתָא דְּוֹ אֶתְקְרִיתוּן אַחַי בְּלְחוּד לָא תְּהֲוָא חֵרוּתְכוּן לְעֵלַת בְּסַרָא אֶלָּא בְּחוּבָא הֲוֵיתוּן מְשַׁתַּעְבְּדִין חַד לְחַד׃

[a] אית שיקערלה [b] גמר [c] באהבה [d] רהט רץ [e] דוד חוחר [f] פוס דקשיב [g] קרא [h] חמץ [i] מחסין [j] בושת [k] רעא [l] שמפחד [m] טיבר [n] דין [o] אית [p] עדכאן [q] צרר [r] רדף [s] לוא [t] פסק [u] שמפחדים

14 * Tota siquidem Lex hoc vno verbo impletur, Diliges proximum tuum sicut teipsum.
15 * Quòd si alius alium mordetis, & deuoratis, videte ne alius ab alio consumamini.
16 * Dico autem Spiritu ambulate, & concupiscentiam carnis nunquam exequimini.
17 * Caro siquidem concupiscit id quod ledit Spiritum, & Spiritus id quod ledit carnem, [aduersatur carni.] proinde hæc duo sunt sibi inuicem contraria, vt non, quod vultis, faciatis.
18 * Quod si spiritu ducimini, non estis sub Lege.
19 * Nota sunt enim opera carnis, quæ sunt scortatio, immundities, proteuia;
20 * Cultus idolorum, veneficium, inimicitia, iurgium, æmulatio, ira, concertatio, dissidia, sectæ;
21 * Inuidia, homicidiũm, temulentia, lasciua cantio, [comessatio,] omniáque his similia: quæ qui faciunt, vt iam prædixi vobis, & nunc dico, regni Dei hæreditatem non sunt adepturi.
22 * Fructus autem spiritus sunt charitas, gaudium, pax, longanimitas,
23 * Benignitas, gratia, fides; mansuetudo, patientia. Aduersus huiusmodi Lex posita non est.
24 * Qui verò sunt Meschicho, carnem suam crucifixerunt cum omnibus perpessionibus eius, eiúsque desiderijs.
25 * Viuamus ergo spiritu, & spiritum perficiamus.
26 * Nec efficiamur inanes gloria, alter alterium paruipendentes, & alter alteri inuidentes.

CAP. VI.

1 FRatres mei, si quis vestrum præoccupatus fuerit in delicto, vos qui spirituales estis, erigite eum spiritu mansueto, & cauete ne & vos tentemini.
2 * Et portate onus alter alterius, vt sic adimpleatis Legem Meschicho.
3 * Nam si quis arbitratur se aliquid esse, quum nihil sit, seipsum decipit.

14 בלחודא נסיפא בחדא מלתא מתכסלא בהי דתחב לקריבך איך נפשך׃
15 אן דין חד לחד מנגתיתון
לאכליתון חזו דלמא חד מן חד תסופון׃
16 אמר אנא דין דברוחא הוון מהלכין ורגזתא דבסרא לא מן מתום
תעבדון׃
17 בסרא גיר רגיג מדם דנכא לרוחא ורוחא רגא מדם דנכא לבסרא ואנון חד
חד לא מדם דצביתון תהוון עבדין׃
18 אן דין ברוחא מתדכרין אנתון לא הויתון תחית נסיפא׃
19 ידיען אנון גיר עבדותי דבסרא דאיתיהון זניותא טנפותא צחנותא׃
20 פולחנא דפחכרא חרשותא
קטל דבוותא חרינא סנאה חסתא עאינא פלגותא סדקא׃
21 חממא קטלא רויותא זמרא וכל דלהלין
דסתו אלין דחלין סערין איך דסן לוקדם אמרת לכון אף השא אמר אנא דמלכותה דאלהא לא ירתין׃

מלל מלא אחב
נכת אכל חזא
טוף חזא רגג
ק מן עולם ק תומד
רגג כנגד עבא
דבר נחש איתי יש
זנא פסאה a משגלת
b עבודה זרה c כשף d איבון
e סחלוקת f קטאת g ריב
פלג רגא דמא

14 * Omnis enim Lex in vno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut teipsum.
Lev. 19. d. 18. Mat. 22. d. 39. Mar. 12. d. 31. Rom. 13. c. 8. Iacob. 2. b. 8.

15 * Quòd si inuicem mordetis & comeditis: videte ne ab inuicem consumamini.

16 * Dico autem†: Spiritu ambulate, & desyderia carnis non perficietis.
Rom. 13 d. 14. 1. Pet. 2. c. 11. in Christo

17 * Caro enim concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem. hæc enim sibi inuicem aduersantur: vt non quæcunque vultis, illa faciatis.

18 * Quòd si spiritu ducimini: non estis sub Lege.

19 * Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,

20 * Idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ,

21 * Inuidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia: quæ prædico D vobis, sicut prædixi; quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.

22 * Fructus autem Spiritus est: charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas,

23 * Mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Aduersus huiusmodi nõ est Lex.

24 * Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs.

25 * Si viuimus spiritu: spiritu & ambulemus.

26 * Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes.

CAP. VI.

1 FRatres & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, consyderans teipsum, ne & tu tenteris. A

2 * Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis Legem Christi.

3 * Nam si quis existimat se aliquid esse, cùm nihil sit: ipse se seducit.

14 * ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.

15 * εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

16 * λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε.

17 * ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα γὰρ ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε.

18 * εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον.

19 * φανερὰ δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι, μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια·

20 * εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις·

21 * φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν·

22 * ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις,

23 * πραότης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος.

24 * οἱ δὲ τοῦ χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

25 * εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.

26 * μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προσπαλαίοντες, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

5.

1 * Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς.

2 * ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ χριστοῦ.

3 * εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὤν, ἑαυτὸν φρεναπατᾷ.

---

22 פארא דין רוחא אתיהון חובא חדותא שלמא מגרת רוחא׃ 23 בסימותא טיבותא הימנותא מכיכותא׃
24 מסיברנותא על הלין נמוסא לא׃ים׃ 24 אילין דין דמשיחא אנון בסרהון זקפו עם כלהון כאבוהי ורגיגתה׃
25 נחא הכיל ברותא ולרותא נשלם׃ 26 ולא נהוא סריקי שובחא דמקלין חד על חד וחסמין חד בחד׃

קפלאון ו

1 אחי אן אנש מנכון נתקדם בסכלותא אנתון אילין דברוח אנתון אתקנוהי ברוחא מכיכתא והויהון זהירין
דלמא אף אנתון תתנסון׃ 2 וטענו יוקרא דחדרא ורהכנא מסליחון נמוסה דמשיחא׃
3 אן אנש גיר סבר דאיתוהי מדם כד לא איתוהי נפשה מטעא׃

h חס o אחבה g עסוה
i אוך אפים z חון y חיכן
k מכך l סיבר m סום
n כאב w חשוקותא v חלא
p על־כן r רקי הפארת
q קלל s באולת t תקן
u חשמל h פן g נסא f טען
i משא e זיקר d מלא
c חשב o אות b טעא

4 * Sed quisque opus suum probet, & tunc intra seipsum erit gloriatio eius, & non in alio.

5 * Vnusquisque enim suam ipsius sarcinam baiulabit.

6 * Communicet autem is qui audit sermonem [initiatur sermone] ei qui voce ipsum instruit in omnibus bonis.

Matutinis feriæ IIII. Passionis.

7 * Ne erretis; Deus non deluditur.

8 * Quicquid enim seminat homo, idipsum demetit. Qui seminat per carnem, de carne metit corruptionem: qui per spiritum seminat, de spiritu vitam perennem metet.

9 * Quúmque benefacimus, ne sit nobis tædio: erit enim tempus quo metemus; neq; nobis erit tædio.

10 * Nunc itaq; dum tempus habemus, operemur bona erga vnumquemque, sed maximè erga domesticos fidei.

11 * Videte quas scripturas scripsi vobis propriis manibus.

12 * Quotquot volunt gloriari in carne; hi cogunt vos circuncidi, tantum ne per crucem Meschicho persecutionem patiantur.

13 * Nam qui circunciduntur, ne ipsi quidem seruant Legem, sed volunt vos circuncidi, vt in vestra carne glorientur.

14 * Mihi verò absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jeschua Meschicho, per quem mundus crucifixus est mihi, & ego crucifixus

15 sum mundo. * Nihil enim est circuncisio, neque præputium, sed creatura noua.

16 * Et ij qui hanc semitam perficiunt, pax sit super eos et misericordiæ, ac super Israel Dei.

17 * Proinde nemo mihi laborem iniciat. ego enim stigmata Domini nostri in corpore meo

18 porto. * Gratia Domini nostri Jeschua Meschicho cum spiritu vestro fratres mei. Amin.

Epistolæ ad Galatas quæ scripta est ab vrbe Roma, FINIS.

---

4 אלא אנש עבדה נהוא כקא והידין בידוהי לנפשה נהוא שובחרה ולא באחרנא ׃ 5 ארום כל גבר מובלא
דנפשה נשקל ׃ 6 נשתותף דין הו דשמע טלמא להו מן דמשמעלה בכלהין שבחא ׃
7 לא תשעון אלהא לא מתבזח ׃ 8 מדם דזרע גבר בד אנשא הו
הו חצר מן דבסר זרע מן בסרא חבלא הו חצר מן דברוחא חיא ולעלם נחצוד ׃ 9 וכל עבדין
דשב לא נוח מאנא לן נהוא גיר בזמנא דנחצוד ולא תאמאן לן ׃ 10 השא הכיל עד זבנא איתלן נפלוח
שבחא לות כלנש ויתיראית לות בני ביתא דהימנותא ׃ 11 חזו איליין פתיבן כתבת לכון באידי ׃
12 איליין דצבין דנשתברין בבסרא הנון אלצין לכון דתתגזרין דבלחוד בזקיפה דמשיחא לא נתרדפון ׃

4 כחון: חזו: כבוזי
5 יבל: שתף: מלל
6 טוב: חשש: טעא
7 כזח: חצר: עבר
8 מאן: מאן
9 פלח: טוב: יתר
10 חימן: חזא: בידי
11 אבא: שכחר: חתמל
12 גזר: מל: רדף

4 *Opus autem suum probet vnusquisque, & sic in semetipso tantùm gloriam B habebit, & non in altero.

5 *Vnusquisq; enim onus suum portabit. 6 *Communicet autē is qui catechizatur verbo, ei qui se catechizat, in omnibus bonis.

7 *NOLITE errare: Deus non irridetur. 8 *Quæ enim seminauerit homo: hęc & metet: Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem. qui autem seminat in spiritu: de spiritu metet vitam æternam.

9 *Bonum autem facientes, nō deficiamus. tempore enim suo metemus non C deficientes.

10 *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei. 11 *Videte qualibus literis scripsi vobis mea manu.

12 *Quicunq; † volunt placere in carne: hi cogunt vos circuncidi, tantùm vt crucis Christi persecutionem nō patiantur.

13 *Neque enim qui circunciduntur, Legem custodiunt. sed volunt vos circuncidi: vt in carne vestra glorientur.

14 *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi: per quem D. mihi mūdus crucifixus est, & ego mūdo. 15

15 *In Christo enim Iesu neque circuncisio aliquid valet, neque præputium: sed noua creatura.

16 *Et quicunque hanc regulam secuti fuerint: pax super illos, & misericordia, & super Israel Dei.

17 *De cætero nemo mihi molestus sit. ego enim stigmata Domini † Iesu in corpore meo porto.

18 *Gratia Domini nostri Iesu Christi, cum spiritu vestro fratres. Amen.

Ad Galatas missa est è Roma.

4 *τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον.

5 *ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

6 *κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον, τῷ κατηχοῦντι, ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς.

7 *Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερεῖ.

8 *ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερεῖ φθορά· ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερεῖ ζωὴν αἰώνιον.

9 *τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι.

10 *ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

11 *ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί.

12 *ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ διώκωνται.

13 *οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται.

14 *ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι᾽ οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ.

15 *ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις.

16 *καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

17 *τοῦ λοιποῦ, κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

18 *ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. ἀμήν.

Πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

---

13 אף לא גיר הכון הלין דנזרין נטרין נמוסא אלא צבין דתתגזרון ובבסרכון דילכון נשתבחרון ׃ 14 לי דין
לא נהוא לי דאשתבחר אלא אין בזקיפה דמרן ישוע משיחא דבה עלמא זקיף לי ואנא זקיף אנא לעלמא ׃
15 לא גיר גזורתא איתיה מדם ולא עורלותא אלא ברתא חדתא׃ 16 ואילין דלהנא שבילא שלמין שלמא
נהוא עליהון ורחמא ועל ישראל דאלהא׃ 17 מכיל לי אנש עמלא לא נרמא אנא גיר כותמתה דמרן ישוע
משיחא בפגרי שקיל אנא ׃ 18 טיבותה דמרן ישוע משיחא עם רוחכון אחי אמין ׃

שלמת אגרתא דלות גלטיא דאתכתבת מן רהומא

[a] צבא טפץ גזר מה
[b] מתחלו שבחר
[c] מילה אית עורלה
[d] ברא חדת חדש
[e] עליהון
[f] רמא השליך ברשמא
[g] עדין
[h] כתב

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM AD EPHESIOS.

EPHESII *sunt Asiani. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat Apostolus, scribens eis à Roma de carcere per Tychicum Diaconem:*

EPISTOLA AD EPHESIOS.

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Baptisimi.

CAP. I.

1 PAVLVS Apostolus Jeschua Meschicho per voluntatē Dei ijs qui agunt Ephesi sanctis & fidelibus in Jeschua Meschicho,
2 * Pax vobiscum & gratia à Deo patre nostro, & à Domino nostro Jeschua Meschicho. * Benedictus ille
3 Deus pater Domini nostri Jeschua Meschicho, qui benedixit nos omnibus benedictionibus spiritualibus in cælo per Meschicho.
4 * Quemadmodum praelegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & absque nauo in conspectu ipsius, & per charitatem præsignauit nos sibi.
5 * Et adoptauit nos in filios per Jeschua
6 Meschicho, vti placuit voluntati ipsius. * Vt celebretur laus gratiæ eius, quā effudit super
7 nos per dilectū suum. * Per quem habemus redemptionem, & per sanguinem ipsius remissionem peccatorum, secundùm diuitias gra
8 tiæ suæ. * Quæ abundauit in nobis in omni sapientia, omnique intellectu spirituali.
9 * Vt patefaceret nobis arcanum voluntatis suæ quod proposuerat exequi in seipso,
10 * In dispensatione pleuitudinis temporum, vt omnia denuò renouarentur in Meschicho,
11 tum in cælo, tum in terra. * Et per eum electi sumus, sicut præsignauit nos & voluit ille qui omnia facit iuxta decretum voluntatis
12 suæ: * Vt simus nos, qui prius speraumus in Meschicho, in decus gloriæ ipsius.
13 * In quo & vos audistis sermonem veritatis, quod est Euangelium vestræ salutis, & in quo credidistis. & obsignati estis Spiritu
14 Sanctitatis, qui promissus fuerat. * Qui quidē est arrabo hæreditatis nostræ in redemptionem eorū qui seruantur, & in laudē gloriæ illius.

Post Resurrectionem.

15 * Propterea & ego ecce postquam audissem fidem vestram quæ est in Domino nostro Jeschua Meschicho, & charitatem vestram erga omnes sanctos:

פולוס שְׁלִיחָא דִישׁוּע מְשִׁיחָא בְּצֶבְיָנֵה דְאִלָּהָא לְאִילֵין דְאִתְיְהוּן בְּאֶפֶסוֹס קַדִּישֵׁא וּמְהֵימְנָא בִּישׁוּע מְשִׁיחָא ׃
שְׁלָמָא עִמְּכוֹן וְטִיבוּתָא מִן אֱלָהָא אַבוּן וּמִן מָרָן יֵשׁוּע מְשִׁיחָא ׃ מְבָרֵךְ הוּ אֱלָהָא אֲבוּהִי
וּמָרַן יֵשׁוּע מְשִׁיחָא הַו דְּבָרְכָן בְּכֹל בּוּרְכָן דְּרוּחַ בַּשְׁמַיָּא בְּמְשִׁיחָא ׃ אֵיכְנָא דְּקָדֵם גְּבָן בֵּה מִן קֳדָם תַּרְמִיתָהּ
דְּעָלְמָא דְנַתְּנָא קַדִּישָׁא וְדָלָא מוּם קֳדָמוֹהִי וּבְחוּבָא קֳדָם רַשְׁמָן לֵהּ ׃ וְסָמָן לְבָנָיָא בִּישׁוּע מְשִׁיחָא אֵיךְ דְּשָׁפַר
לְהֶוְיָנָה ׃ דְנִשְׁתַּבַּח שׁוּבְחָא דְטִיבוּתָהּ הַו דַּאשְׁפַּע עָלַיִן בְּיַד חַבִּיבָהּ ׃ דְּבֵה אִית לַן פּוּרְקָנָא וּבְרִמָּה
שׁוּקְנָא וְחָטָאָא אֵיךְ עוּתְרָא דְטִיבוּתָא ׃ יְהִי דְאִתְיַקַּרַת בַּן בְּכֹל חָכְמָא וּבְכֹל סוֹכְלָא דְרוּחַ ׃

[a] אגרתא דלות אפסיא דמעמודיתא א קפלאון א
[b] שליחא [c] אית ש חימן
[d] עמכון [e] מברך הו אלהא אבוהי [f] גבן בה מן קדם [g] תרמיתה [h] ובחובא [i] שבח [j] גבנא
[k] רמא [l] לחפאו [m] דאשפע [n] פורקנא [o] עשר
[p] עותרא [q] יתר שכל

EPISTOLA B. PAVLI AD EPHESIOS.

CAP. I.

1 PAVLVS Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei: omnibus sanctis qui sunt Ephesi: & fidelibus in Christo Iesu; A
2 * Gratia vobis & pax à Deo patre nostro, & Domino Iesu Christo.

3 * Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali, in cælestibus, in Christo:
a Col. 1. b 5. 1. Pe. 1. c 3.

4 * Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate.

5 * Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum, per Iesum Christum, in B ipsum: secundùm propositum voluntatis suæ,
6 * In laudē gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo:

7 * In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum diuitias gratiæ eius,
8 * Quæ superabundauit in nobis in omni sapientia & prudentia;

9 * Vt notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ, secundū beneplacitum eius, quod proposuit in eo,
10 * †In dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quę in cælis & quæ in terra sunt, in ipso.
dispensatione

11 * In quo etiam nos sorte vocati sumus: prædestinati secundum propositum eius qui operatur omnia, secundum consilium voluntatis suæ:

12 * Vt simus in laudem gloriæ eius nos, qui antè sperauimus in Christo.

13 * In quo & vos, cùm audissetis verbū veritatis, Euangelium salutis vestræ: in quo & credētes signati estis Spiritu promissionis sancto,
14 * Qui est pignus hæreditatis nostræ, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ ipsius.

15 * Propterea & ego audiens fidem vestram quæ est in Domino Iesu, & dilectionem in omnes sanctos.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ πρὸς ἐφεσίους ἐπιστολή.

κεφ. α'.

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ χρισοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ἐφέσῳ, καὶ πιστοῖς ἐν χρισῷ ἰησοῦ·
2 * χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χρισοῦ.

3 * εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χρισοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν χρισῷ·
4 * καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ·
5 * προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ ἰησοῦ χρισοῦ εἰς αὐτὸν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
6 * εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ·
7 * ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ.
8 * ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει·
9 * γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ
10 * εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ χρισῷ· τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ.
11 * ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν, προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ·
12 * εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ, οὓς προηλπικότας ἐν τῷ χρισῷ·
13 * ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ·
14 * ὅς ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

15 * Διὰ τοῦτο κἀγὼ ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους·

---

9 וַאוֹדְעָן אַרְזָא דְרַעֲבְיָנֵה הוּ דְקַדְרָף הַוָא סִם דְנִסְעוּר בֵּהּ ;
10 מִן דְרִישׁ נְחָחוּת בִּמְשִׁיחָא דְכַשְׁסַיָא וּבַאַרְעָא ;
11 אַיךְ תַּרְעִיתָא דְרַעֲבְיָנֵה ; 12 דְנַהֲוֵא חֲנַן אִילִין דְקַדְמַן מִבְּרֵן בִּמְשִׁיחָא לְהַדְרָא דְהֶשְׁבּוּחָתֵהּ ;
13 דְאַף אַנְתּוּן בֵּהּ שְׁמַעְתּוּן מִלְּתָא דְקוּשְׁטָא דְאִיתֵהּ מְבַרְתָּא דְחַיֵּיכוּן וּבֵהּ הֵימְנְתּוּן וַאִתְחַתַּמְתּוּן בְּרוּחָא
14 דְקוּדְשָׁא דְמַלִּיכָא הַוָת ; הִי דְאִיתֵהּ רְהָבוּנָא דְיֵרְתוּתַן לְפוּרְקָנָא דְאִילִין דְחַאִין וְלִשׁוּבְחָא דְאִיקָרֵהּ ;
15 מִטְּל הָנָא אַף אֲנָא הָא מִן דְשָׁמְעֵת הֵימְנוּתְכוּן דְבְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְחוּבְּכוּן דְלָהוּן קַדִּישֵׁא ;
10 לְמַרְבְּרָנוּתָא דְמוֹלִיהוּן וְזַבְנָא דְכָלְּהוֹן
11 וּבֵהּ חָנַן אִתְגְּבִין אַיךְ דְקַדֵּם רְשִׁמָן וְצַבְּא הוּ דְכָל סָעַר

a בראשית ב׳ כ׳ b נחרת c נכא d רעא e צבא f שבח g מלל h איתי i בשורה j חיא k חיים l חתם m מלך הבשיתו n איתי o עתיד p ירת ד׳ ש׳

16 ‡ Non desino gratias agere pro vobis, & mentionē vestri facere in precationibus meis:
17 ‡ Ut Deus Domini nostri Ieschua Meschicho Pater gloriæ, det vobis Spiritum sapientiæ & revelationis per agnitionem sui:
18 ‡ Ut illuminentur oculi cordium vestrorum, ut sciatis quæ sit spes vocationis eius; & quæ opulentia gloriæ hæreditatis illius in Sanctis;
19 ‡ Et quæ sit hæreditas virtutis illius in nos, qui credimus secundùm efficaciam roboris virtutis ipsius,
20 ‡ Quam edidit in Meschicho, quùm excitauit eum à mortuis, & sedere fecit à dextera sua in cælis
21 ‡ Supra omnes Principatus, & Potestates, & Virtutes, & Dominationes, & supra omne nomen quod nominatur non solùm in hoc seculo, sed etiam in futuro.
22 ‡ Ac subiecit omnia sub pedes eius, eúmq; qui est supra omnia, dedit caput Ecclesiæ,
23 ‡ Quæ est corpus illius, & complementum eius qui omnia in omnibus adimplet.

CAP. II.

1 ET vos quùm essetis mortui flagitijs ac delictis illis vestris,
2 ‡ In quibus quondam ambulabatis, secundùm mundanam vanitatem mundi huius, & iuxta voluntatem principis potestatis aëris, qui est spiritus ille qui efficaciter agit in filios immorigeros.
3 ‡ In quibus operibus nos quoque versati sumus antea per concupiscentias carnis nostræ, & exequebamur voluntatem carnis nostræ, nostrique sensus, & eramus planè filij iræ, ut cæteri.

Feria v. Incensi, vel quietis.

4 ‡ Deus autem qui dives est in miserationibus suis propter multam charitatem suam qua dilexit nos;
5 ‡ Quum essemus mortui per peccata viuificauit nos cum Meschicho, & gratia sua redemit nos: & excitauit nos vnà cum eo.
6 ‡ Nosque sedere fecit cum eo in cælis in Ieschua Meschicho:
7 ‡ Vt ostenderet in seculis venturis magnificentiā diuitiarum gratiæ suæ, & benignitatē quæ fuit super nos in Ieschua Meschicho.

16 לָא מְשַׁהֵלָא אֲנָא לְמוֹדֵי עַל אַפֵּיכוֹן וְלִמְעַהְדְּכוֹן בַּצְלוֹתַי ׃
17 דְּאֱלָהֵה דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא אֲבָא דְּיִקָּרָא יְהַב לְכוֹן רוּחָא דְּחָכְמְתָא וְדַגְלִינָא בְּיַדְעוּתֵהּ ׃
18 נְהִירִין עֵינֵא דְּלִבְּוֹתְכוֹן דְּתִדְעוּן מָנוּ סַבְרָא דְּקָרְיָתָה וּמָנוּ עוּתְרָא דְשׁוּבְחָא דְיַרְתוּתֵהּ בְּקַדִּישֵׁא ׃
19 וּמָנָא הִי יַרְתוּתָא דְחַיְלֵהּ בַּן בְּאִילֵין דְּמַהֵימְנִינַן אֵיךְ
20 דְּעֲבַד בְּמְשִׁיחָא וַאֲקִימֵהּ מִן בֵּית מִיתָא וַאוֹתְבֵהּ מִן יַמִּינֵהּ בִּשְׁמַיָּא ׃
21 לְעֵל מִן כָּל הֵין אַרְכּוֹן וְשׁוּלְטָנֵא וְחַיְלֵא וּמָרְוָתָא וְלְעֵל מִן כָּל שֵׁם דְּמִשְׁתַּמֵּהּ לָא בְּלַחוּד בְּעָלְמָא הָנָא אֶלָּא אַף
22 וְשַׁעְבַּד כֹּלְמִדַּם תְּחוֹת רַגְלוֹהִי וְלֵהּ רְאִיתֵהּ לְעֵל מִן כָּל יַהֲבֵהּ רֵישָׁא לְעִדְתָּא ׃
23 דְּאִיתֵהּ גּוּשְׁמֵהּ וְשׁוּפְלֵיהּ דְּהוּ דְּכָל בְּכָל מְשַׁמְּלֵא ׃

16 שְׁלָא חדל 17 יְדִיעָה 18 בְּהַפְלוּתִי שַׁבָּח כְּתַל
שֶׁל חַכְמָה גְּלֵא יְדִיעָה נַחַר זהר לֵב יְדִיעָה
תִּקְוָה קְרָא עֹשֶׁר
יְדִיעָה רֹאשׁ חֵימֵן עֲבַד
קוֹם מוֹת יְתֵב
שְׁרִים מִן לְשׁוֹן יַד
שְׁלַט מְרֵא שְׁמָה

16 * Non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis.

17 Vt Deus, Domini nostri Iesu Christi pater, gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & reuelationis, in agnitione eius,

18 * Illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis quæ sit spes vocationis eius, & quę diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis,

19 * Et quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus, secundùm operationem potētiæ virtutis eius,

Psal. 3. b. 7.

20 * Quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cælestibus,

21 * Supra omnem principatum & potestatē & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur non solùm in hoc seculo, sed etiam in futuro.

22 * Et omnia subiecit sub pedibus eius: & ipsum dedit caput † supra omnem ecclesiam:

Psal. 8. b. 8. super omnia ipsi ecclesiæ. &

23 * Quæ est corpus ipsius, † plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur.

CAP. II.

Col. 2. c. 13. 3. c. 3 conuiuificauit

1 ET vos † cùm essetis mortui delictis, & peccatis vestris: A

2 * In quibus aliquando ambulastis secundùm seculum mundi huius, secūdùm principem potestatis aëris huius, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentiæ;

3 * In quibus & nos omnes aliquando conuersati sumus in desyderiis carnis nostræ, facientes voluntatem carnis & cogitationum, & eramus natura filij iræ sicut & cęteri:

4 * Deus autem (qui diues est in misericordia) propter nimiam charitatē suam quą dilexit nos:

5 * Et cùm essemus mortui peccatis, cō-
in uiuificauit nos † Christo, (cuius gratia estis saluati.)

6 * Et conresuscitauit, & consedere fecit in cęlestibus in Christo Iesu,

7 * Vt ostenderet in seculis superuenientibus abundantes diuitias gratiæ suæ, in bonitate super nos in Christo Iesu: B

16 * ὁ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου·

17 * ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ·

18 * πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις

19 * καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ·

20 * ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν· καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις,

21 * ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

22 * καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ·

23 * ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου.

β'.

1 * Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι, καὶ ταῖς ἁμαρτίαις,

2 * ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας·

3 * ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε, ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς, καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί·

4 * ὁ δὲ θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς,

5 * καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ. χάριτί ἐστε σεσωσμένοι·

6 * καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,

7 * ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ·

---

1 מות [a] חַטָּא [b] חַיָּא
2 חכל של עולם [c] ראובן
[d] אֵאֵר מן לשון יין
3 חַפַּט השתדל [e] טַפֵּס
4 חַפַּף [f] בחשוקות [g] חַיָּא
[h] חפצו [i] תַּרְעִיתָא חרוש
5 [j] רְגַז לבו [k] מְלָא שאר
[l] נוחַ או ריח גיחות [m] חַבַּב
6 מות [n] חַטָּא [o] חַיָּא

קפלאין ב

1 אַף לְכוֹן [a] דְּמֵיתִין הֲוַיתוּן [b] בְּחַטָּהֵיכוֹן וּבְסַכְלוּתְכוֹן ;
2 הֲלֵין דְּמִן קֳדָם הַלְכְתּוּן [c] הֲוַיתוּן בְּהֵין אֵיךְ [d] עָלְמֵיתֵהּ דְּעָלְמָא הָנָא וַאיך [e] צְבִינֵהּ דְּרִישׁ שׁוּלְטָנָא [f] דְּאוּר דְּרוּחָא
דְּהָרָא [g] דְּמִתְחַפְּטָא בִּבְנֵי דְּלָא [h] מִתְטַפְּסְנוּתָא ; 3 בְּהָנוּן עֲבַדְנָא דְּאַף חְנַן [i] אִתְהַפַּכְן בְּהוּן מִן קֳדָם [k] בִּרְגִיגָתָא דְּבִסְרָן
וְעִבְדִין [l] הֲוִין [m] צְבִינָא דְּבִסְרָן [n] וְדִתְרָעִיתָן וּבְנֵי הֲוִין [o] דְּרוּגְזָא [p] כַּלְיָאִית אֵיךְ [q] שַׁרְכָא ;
יום חַמְשָׁא [r] דְּנִיחָתָא ;
4 אֱלָהָא דֵּין דְּעַתִּיר בְּרַחֲמַוהִי מֶטֶל [b] חוּבָה סַגִּיאָא
[b] דְּאַחֲבָן ; 5 כַּד [c] מִיתִין הֲוִין [d] בְּחַטָּהֵין [e] אַחְיִן עִם מְשִׁיחָא וּבְטַיְבוּתֵהּ פְּרִקָן וְאַקִּימָן עִמֵּהּ ; 6 וְאוֹתְבָן עִמֵּהּ בִּשְׁמַיָּא
בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ; 7 דְּנַחְוֵא לְעָלְמָא דְּאָתֵין רַבּוּתָא דְּטַיְבוּתֵהּ וּבְסִימוּתֵהּ דְּהָוָת עָלַיִן בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ;

8 * Siquidem gratia illius redempti sumus per fidem, idque non extitit ex vobis, sed donum Dei est;

9 * Non ex operibus, ne quis glorietur.

10 * Nam sumus creatura illius, qui creati sumus in Jeschua Meschicho ad opera illa bona, quæ præparauit Deus, vt in eis ambulemus.

11 * Quamobrem estote memores vos gentes quondam in carne fuisse, vocatosque fuisse præputium ab ea quæ vocatur circuncisio, estque manufacta in carne.

12 * Et eratis in illo tempore absque Meschicho, & extranei eratis à gubernationibus Israel, & hospites eratis testamentis promissionis, ac sine spe eratis, et sine Deo in mundo.

13 * Nunc autem per Jeschua Meschicho vos qui quondam longinqui eratis, facti estis propinqui in sanguine Meschicho.

14 * Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, ac diruit maceriam quæ stabat in medio, & odium in carne sua.

15 * Legemque præceptorum, præceptis suis abrogauit, vt duos conderet in semetipso in vnum hominem nouum, & fecit pacem.

16 * Et conciliauit ambos in vno corpore cum Deo, crucéque sua enecauit odium.

17 * Et veniens euangelizauit vobis pacem tam longinquis quàm propinquis.

18 * Quandoquidem per eum habemus aditum, vtrique in vno spiritu ad Patrem.

Eeria v. post Resurrectionem

19 * Proinde non estis hospites nec incolæ, sed filij ciuitatis [conciues] Sanctorum; & filij domus [domestici.] Dei.

20 * Et ædificati estis super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, & ipse fuit caput anguli ædificij Jeschua Meschicho.

21 * In eóque coagmentatur totum ædificium, & excrescit in templum sanctum in Domino.

22 * Quin & vos in eo ædificamini in habitaculum Dei Spiritu.

---

[1] בטיבותה דמן גיר [2] אתפרקן [3] בהימנותא והדא לא הות מנכון אלא [4] מותהבתא הי דאלהא ׃
[5] לאמן עבדא דלא אנש [6] נשתבחר ׃ [10] [7] בריתא חנן גיר דילה [8] דאתברין בישוע משיחא לעבדא [9] טבא הנון דמן
קדם שיב אלהא דבהון נהלך ׃ [11] [12] סטל הדא [13] הויתון [14] עתדין דאנתון עממא מן קדים דבסר הויתון [15] ומתקרין
[16] ערלתא [17] עורלתא מן הי [18] דמתקרא [19] גזירתא [20] ואיתיה [21] עבד אידיא בבסרא ׃ [22] [23] ואיתיכון הויתון בהו [24] זבנא דלא
[25] קרא [26] מלת [27] אית [28] מעשה ידים [29] אית יש [30] זמן [31] כבר
[32] נתגזרת [33] גרים [34] דיתקא [35] ברית מן לשון יקן [36] בטחון
[37] הקוה [38] שינא שלום

[1] פרק [2] הימן [3] יחב
[4] שבחר [5] הנהלך [6] ברא
[7] טוב [8] תיא [9] מזכרים
[10] קרא [11] ערלה [12] קרא
[13] מלה [14] אית [15] מעשה ידים
[16] אית יש [17] זמן [18] כבר
[19] נתגזרת [20] גרים [21] דיתקא
[22] ברית מן לשון יקן [23] בטחון
[24] הקוה [25] שינא שלום

8 Gratia enim estis saluati per fidem (& hoc non ex vobis, Dei enim donum est.)

9 Non ex operibus, vt ne quis glorietur.

10 Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus.

11 Propter quod memores estote quòd aliquãdo vos * eratis Gentes in carne, qui dicebamini præputium ab ea quæ dicitur circuncisio in carne, manufacta.

qui

12 †Qui eratis illo in tempore sine Christo, alienati à conuersatione Israel, & hospites testamẽtorum, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo.

Quod

13 Nunc autem in Christo Iesu vos qui aliquando eratis longè, facti estis propè in sanguine Christi.

14 Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem maceriæ soluens, †inimicitias in carne sua;

inimiciam

15 Legem mandatorum decretis euacuans: vt duos condat in semetipso in †vnum nouum hominem, faciens pacem.

in vno nouo homine

16 Et reconciliet ambos in vno corpore Deo per crucem, interficiens †inimicitias in semetipso.

inimiciam

17 Et veniens euangelizauit pacem vobis qui longè fuistis, & pacem iis qui propè.

18 Quoniam per ipsum habemus accessum ambo in vno Spiritu ad Patrem.

Rom. 5. 2.

D

19 Ergo iam non estis hospites & aduenæ: sed estis ciues sanctorum & domestici Dei,

20 Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Iesu Christo.

21 In quo omnis ædificatio constructa, crescit in templum sanctum in Domino.

22 In quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in Spiritu sancto.

8 τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· θεοῦ τὸ δῶρον·

9 οὐκ ἐξ ἔργων· ἵνα μή τις καυχήσηται.

10 αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

11 διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑμεῖς ποτε τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου,

12 ὅτι ἦτε ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ ἰσραήλ, καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν, τῆς ἐπαγγελίας ἐλπίδα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ.

13 νυνὶ δὲ ἐν χριστῷ ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες μακρὰν, ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ χριστοῦ.

14 αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ,

15 τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην·

16 καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ·

17 καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν, καὶ τοῖς ἐγγύς·

18 ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.

19 Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ παροίκοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ·

20 ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ ἰησοῦ χριστοῦ·

21 ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ·

22 ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

---

15 וּבְעַל דְּבָבוּתָא בְּבִסְרָה׃ 15 וְנַמּוּסָא דְּפוּקְדָנוֹהִי בְּטֵל דְּלַחֲרֵיהוֹן נָבְרָא בַּקְנוּמֵהּ לְחַד בַּרְנָשָׁא חַדְתָּא וַעֲבַד
שַׁיְנָא׃ 16 וְרַעֵי לַתְרֵיהוֹן בְּחַד פְּגַר עַם אֱלָהָא וּבְזַקְיֵפֵהּ קְטַל בְּעַל דְּבָבוּתָא׃ 17 וַאתָא סַבַּר שְׁלָמָא לְכוֹן לְרַחִיקַיָּא
וְלִקְרִיבֵא׃ 18 מָטֶל דְּבֵהּ הוּ חֲזָא לַן קוּרְבָּא לַתְרֵין בַּחֲדָא רוּחַ לְוָת אֲבָא׃

יום חמשא בתר קמתא ד

19 מֶכֵּיל לָא הֲוַיְתוּן אַכְסְנָיֵא וְלָא תּוֹתְבָא אֶלָּא בְּנֵי מְדִינְתָּא דְּקַדִּישֵׁא וּבְנֵי בֵיתֵהּ דֵּאלָהָא׃ 20 וְאִתְבְּנֵיתוּן עַל
שֻׁתָּאסְתָּא דְּשְׁלִיחֵא וְדִנְבִיָּא וְהוּ הֲוָא רֵישׁ קַרְנָא דְּבָנְיָנָא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 21 וּבֵהּ מְתְרַכַּב כְּלֵהּ בָּנְיָנָא וְרַבָּא
לְהֵיכְלָא קַדִּישָׁא בְּמַרְיָא׃ 22 גַּם אַף אַנְתּוּן בֵּהּ מִתְבְּנְיִן אַנְתּוּן לְמַעְמְרָא דֵּאלָהָא בְּרוּחַ׃

• זאיבה ד בְּרָא ד בעצמו
ד חֲדַת חדש ד והתרגה
ד בשר ד קוּם ד על כן
ד גרים ד יתב ד בְּנָא
g יסר g ראש פנה
h בְּנָא h רכב k בנין
i עַמַּר שם

✤ ܩܦܠܐܘܢ ܓ ✤

1 ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܢܐ ܦܘܠܘܣ܂ ܐܣܝܪܐ ܐܢܐ ܕܝܫܘܥ
2 ܡܫܝܚܐ ܚܠܦܝܟܘܢ ܥܡܡܐ. ܐܢ ܫܡܥܬܘܢ
ܡܕܒܪܢܘܬܐ ܕܛܝܒܘܬܗ ܕܐܠܗܐ ܕܐܬܝܗܒܬ ܠܝ
3 ܒܟܘܢ. ܕܒܓܠܝܢܐ ܐܬܝܕܥ ܠܝ ܐܪܙܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܟܬܒܬ
4 ܠܟܘܢ ܒܙܥܘܪܬܐ. ܐܝܟ ܡܐ ܕܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ
ܕܟܕ ܩܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܬܣܬܟܠܘܢ. ܝܕܥܬܝ ܕܒܐܪܙܗ
5 ܕܡܫܝܚܐ. ܗܘ ܕܒܕܪܐ ܐܚܪܢܐ ܠܐ ܐܬܝܕܥ ܠܒܢܝܢܫܐ.
ܐܝܟ ܕܗܫܐ ܐܬܓܠܝ ܠܫܠܝܚܘܗܝ ܩܕܝܫܐ
6 ܘܠܢܒܝܘܗܝ ܒܪܘܚܐ. ܕܢܗܘܘܢ ܥܡܡܐ ܒܢܝ
ܝܪܬܘܬܗ ܘܫܘܬܦܐ ܕܦܓܪܗ. ܘܡܘܠܟܢܐ ܕܐܬܝܗܒ
7 ܒܗ ܒܝܕ ܐܘܢܓܠܝܘܢ. ܗܘ ܕܐܢܐ ܗܘܝܬ
ܡܫܡܫܢܐ. ܐܝܟ ܡܘܗܒܬܐ ܕܛܝܒܘܬܗ ܕܐܠܗܐ.
8 ܕܐܬܝܗܒܬ ܠܝ ܡܢ ܡܥܒܕܢܘܬܐ ܕܚܝܠܗ. ܠܝ
ܕܙܥܘܪܐ ܐܢܐ ܕܟܠܗܘܢ ܩܕܝܫܐ. ܐܬܝܗܒܬ ܛܝܒܘܬܐ
ܗܕܐ ܕܐܣܒܪ ܒܥܡܡܐ. ܥܘܬܪܗ ܕܡܫܝܚܐ ܗܘ ܕܠܐ
9 ܡܬܥܩܒ. ܘܐܢܗܪ ܠܟܠܢܫ. ܐܝܢܐ ܗܝ
ܡܕܒܪܢܘܬܐ ܕܐܪܙܐ. ܗܘ ܕܟܣܐ ܗܘܐ ܡܢ ܥܠܡܐ
10 ܒܐܠܗܐ. ܗܘ ܕܟܠ ܒܪܐ. ܕܬܬܝܕܥ ܒܝܕ ܥܕܬܐ ܚܟܡܬܗ
ܕܐܠܗܐ ܡܠܝܬ ܨܒܘܬܐ. ܠܪܫܢܘܬܐ ܘܠܫܘܠܛܢܐ
11 ܕܒܫܡܝܐ. ܗܝ ܕܛܝܒܐ ܗܘܬ ܡܢ ܥܠܡܐ. ܘܥܒܕܗ
12 ܒܝܫܘܥ ܡܪܢ. ܗܘ ܕܒܗ ܐܝܬ ܠܢ ܦܪܗܣܝܐ
ܘܩܪܝܒܘܬܐ ܒܬܘܟܠܢܐ ܕܗܝܡܢܘܬܗ ✤

ܩܘܠܣܐ ܕܨܠܝܒܐ ✤ ܥ ✤

13 ܡܛܠ ܗܢܐ ܫܐܠ ܐܢܐ ܕܠܐ ܐܡܐܢ ܡܢ ܐܘܠܨܢܝ
ܕܥܠ ܐܦܝܟܘܢ. ܕܗܢܘ ܗܘ ܫܘܒܚܟܘܢ.
14 ܘܒܪܟ ܐܢܐ ܒܘܪܟܝ ܠܘܬ ܐܒܘܗܝ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ
15 ܡܫܝܚܐ. ܗܘ ܕܡܢܗ ܡܬܫܡܗܐ ܟܠ ܐܒܗܘܬܐ
16 ܕܒܫܡܝܐ ܘܒܐܪܥܐ. ܕܢܬܠ ܠܟܘܢ ܐܝܟ ܥܘܬܪܐ
ܕܫܘܒܚܗ. ܕܒܚܝܠܐ ܬܫܬܪܪܘܢ ܒܪܘܚܗ.
17 ܒܒܪܢܫܟܘܢ ܕܠܓܘ. ܘܢܥܡܪ ܡܫܝܚܐ
ܒܗܝܡܢܘܬܐ. ܘܒܚܘܒܐ ܒܠܒܘܬܟܘܢ. ܟܕ ܢܗܘܐ
ܥܩܪܟܘܢ ܘܫܬܐܣܬܟܘܢ.

CAP. III.

1 PRopterea ego Paulus vinctus sum Ieschua Meschicho pro vobis gentibus.
2 * Si audistis dispẽsationem gratiæ Dei quæ data est mihi in vos:
3 * Quòd per reuelationem innotuit mihi arcanum, quemadmodum paucis scripsi vobis.
4 * Prout potestis legentes intelligere cognitionem meam in arcano Meschicho.
5 * Quod quidem in alijs ætatibus non innotuit filijs hominum, sicut nunc reuelatum est Apostolis eius Sanctis, & Prophetis eius per Spiritum.
6 * Vt sint Gẽtes filij hæreditatis [cohæredes] eius, & participes corporis ipsius, & promissionis, quæ data est in eo per Euangelium.
7 * Cuius factus sum minister iuxta donum gratiæ Dei quod datum est mihi, ab efficacia virtutis eius:
8 * Mihi, qui minimus sum omnium Sanctorum data est gratia hæc, vt euangelizem inter Gentes diuitias illas Meschicho, quæ sunt inperuestigabiles:
9 * Et in lucem proferam omnibus quæ sit dispensatio arcani illius quod abditum fuit à seculis in Deo, qui omnia condidit:
10 * Vt per ecclesiam innotescat sapientia Dei differentijs plena, Principatibus, ac Potestatibus, qui sunt in cælis.
11 * Quæ quidem futura erat à seculo, facta verò in Jeschua Domino nostro.
12 * Per quem habemus audaciam & aditum per fiduciam fidei illius.

Applausus Crucis (Festo.)

13 * Quapropter peto ne molestia exhibeatur mihi in oppressionibus meis, quæ sunt pro vobis, quæ quidem est gloria vestra.
14 * Et flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jeschua Meschicho;
15 * Ex quo nominatur omnis paternitas quæ est in cælo & in terra:
16 * Vt det vobis secundùm diuitias gloriæ suæ, vt virtute confirmemini per Spiritum suum, vt in homine vestro interno,
17 * Habitet Meschicho per fidem, & in cordibus vestris per charitatem. Quum fuerit confirmata radix vestra, & fundamentum vestrum.

קפלאון ג

1 מטל הנא אנא פולוס אסירא אנא דישוע משיחא על אפיכון עממא ׃
2 אן שמעתון מדברנותא דטיבותה דאלהא דאתיהבת ליבכון ׃ 3 דבגלינא אתידע לי ארזא איכנא
דכתבת לכון בזעוריתא ׃ 4 איך מא דמשכחיתון כד קרין אנתון למסתכלו ידעתי דבארזה דמשיחא ׃
5 הו דבדרא אחרנא לא אתידע לבנינשא איך דהשא אתגלי לשליחוהי קדישא ולנביוהי ברוח ׃
6 תהוון עממא בני ירתותה ושותפא דפגרה ובמולכנא דאתיהב בה ביד אונגליון ׃
7 הו דאנא הוית משמשנה איך מוהבתא דטיבותה דאלהא דאתיהבה לי מן מעבדנותא דחילה ׃
8 לי דזעורא אנא דכלהון קדישא אתיהבת טיבותא הדא דאסבר בעממא עותרה דמשיחא הו דלא מתעקב ׃

נהגה יהב גלא
ידע סוד כתב
בצעירות שכח מצא
קרא סכל ידע
גלא ירת ירש שתף
מלך הבטיח יהב
בשורה שמש יהב
עבר חסר סבר בשר

CAP. III.

1 HVius rei gratia, ego Paulus vinctus
Christi Iesu, pro vobis Gentibus: A
2 Si tamen audistis dispensationem
gratiæ Dei quæ data est mihi in vobis;
3 Quoniam secundùm reuelationem
notum mihi factum est sacramentum,
sicut supra scripsi in breui:
4 Prout potestis legentes intelligere
prudentiam meam in mysterio Christi,
5 Quod alijs generationibus non est
agnitum filijs hominum, sicuti nunc re-
uelatum est sanctis Apostolis eius &
Prophetis in Spiritu;
6 Gentes esse cohæredes & concorpo-
rales, & comparticipes promissionis eius
in Christo Iesu per Euangelium: B
7 Cuius factus sum ego minister secũ-
dùm donũ gratiæ Dei, quæ data est mihi
secundùm operationem virtutis eius.
Eph. 4. d. 1. Cor. 15. b. 9. enim
8 Mihi † omnium sanctorũ minimo,
data est gratia hæc, in Gentibus euange-
lizare inuestigabiles diuitias Christi;
9 Et illuminare omnes quæ sit dispen-
satio sacramenti absconditi à seculis in
Deo, qui omnia creauit;
10 Vt innotescat nunc principatibus
& potestatibus, in cælestibus, per eccle-
siam, multiformis sapientia Dei,
11 Secundùm præfinitionem seculo-
rum, quam fecit in Christo Iesu Domino
nostro:
12 In quo habemus fiduciam & acces-
sum in confidentia, per fidem eius: C

13 PROPTER quod peto ne deficia-
tis in tribulationibus meis pro vobis,
quæ est gloria vestra.
14 Huius rei gratia flecto genua mea ad
Patrem Domini nostri Iesu Christi;
15 Ex quo omnis paternitas in cęlis & in
terra nominatur.
16 Vt det vobis secundùm diuitias glo-
riæ suæ, virtute corroborari per Spiri-
tum eius in interiori homine,
17 Christum habitare per fidem in cor-
dibus vestris, in charitate radicati & fun
dati:

γ'.

1 Τοῦτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν·
2 εἴγε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς·
3 ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνώρισέ μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ.
4 πρὸς ὃ δυνάσθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ·
5 ὃ ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι ἁγίῳ,
6 εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα, καὶ συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἐν τῷ Χριστῷ, διὰ τοῦ εὐαγγελίου·
7 οὗ ἐγενόμην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.
8 ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ,
9 καὶ φωτίσαι πάντας τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ, τῷ τὰ πάντα κτίσαντι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
10 ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ,
11 κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων, ἣν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν,
12 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει, διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ.

13 Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν τοῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.
14 τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
15 ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται·
16 ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον;
17 κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι,

---

[m] נחר הוחר ה בהגה סוד
[n] כְּסָא [o] קוֹל [p] יְדַע
[q] מְלָא [r] לשרים מן לשון יין
[s] שְׁלַט [t] מן לשון יין
[u] בנפשהון [v] חֵיכְלָן [w] זוּח
[x] מְאָן [y] בשרי [z] שַׁבָּח
[a] כְּפַף [b] שְׁמָה [c] אָב
[d] נִתְּל נתן יעשר [e] שְׁרַר

[m] וְאַנַהֲר לְכֹלְּנָשׁ אֵידָא הִי [n] סִוַּדְּבָרְנוּתָא דְּאַרְזָאתוֹ [o] דְּכְסָא הֲוָא סְתַם עָלְמָא בְּאֱלָהָא דְּכֹל בְּרָא ׃
[10] דְּבִידֵי [p] עִדְּתָא [q] חָתִידָע חָכְמְתָהּ דְּאֱלָהָא [r] סַלִּיתָ פּוּרְשָׁנָא [s] לְאַרְכָּוֹס [t] וְלִשׁוּלְטָנֵא דְּבִשְׁמַיָּא ׃
[11] הַיִּ דְּשַׁתַּר הֲוָא סְתַם עָלְמָא וְעִבְרָה בְּיִשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ [12] הַוּ דְּבָה אִית לַן [u] פַּרְהְסִיָּא וְקָרִיבוּתָא [v] בְּחוּכְלָנָא [w] דְּהֵימָנוּתֵהּ ׃
[13] מָטֶל הֲנָא שָׁאֵל אֲנָא דְּלָא [x] תִּמְאַן לִי [y] בְּאוּלְצָנִי דְּעַל [z] אַפֵּיכוֹן דְּתַרְעָא הִי [a] חֶשְׁבּוּחְתְּכוֹן ׃ [14] [b] וְכָאֵף אֲנָא בּוּרְכִּי לְוַת אֲבוּהִי דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ [15] הַוּ דְּמָנֵהּ [c] מִשְׁתַּמְהָא
[16] [d] דְּנָתֵל לְכוֹן אֵיךְ [e] עוּתְרָא דְּחֶשְׁבּוּחְתֵּהּ דַּבְּחֵילָא [f] חֶשְׁתַּרְרוּן בְּרוּחֵהּ דַּבְּבַרְנַשְׁכוֹן
[17] נְעִמַּר מְשִׁיחָא בְּהֵימָנוּתָא וְבְּלִבְּוָתְכוֹן בְּחוּבָא כַּד נָחֲוֵא שַׁרִיר עֲקַרְכוֹן וְשִׁתַּאסְתְּכוֹן ׃

18 * ܘܠܡܬܟܠܠܘܢ ܥܡ ܟܠܗܘܢ ܩܕܝܫܐ ܡܢܘ ܪܘܡܐ ܘܥܡܩܐ ܘܐܘܪܟܐ ܘܦܬܝܐ ܕܡܚܝܠܬܐ ܕܡܫܝܚܐ ܘܡܬܡܠܠܝܢ ܒܟܠܗ ܕܡܬܩܪܒ ܠܢ ܘܝܬܝܪ ܡܢ ܡܐ ܕܫܐܠܝܢܢ ܘܕܡܬܝܢܝܢ ܠܗ ؛ 20 ܠܗܘ ܕܝܢ ܕܡܨܝܐ ܒܚܝܠܐ ܝܬܝܪ ܡܢ ܟܠ ܠܡܥܒܕ ܠܢ ܘܝܬܝܪ ܡܢ ܡܐ ܕܫܐܠܝܢܢ ܘܕܡܬܝܢܝܢ ܠܗ ؛ 21 ܠܗ ܬܫܒܘܚܬܐ ܒܥܕܬܗ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܒܟܠܗܘܢ ܕܪܐ ܕܥܠܡܝ ܥܠܡܝܢ ܐܡܝܢ ؛

18 * Ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis quæ sit altitudo & profunditas, & longitudo ac latitudo.

19 * Et agnoscatis excellentiam charitatis Meschicho vt impleamini omni plenitudine Dei.

20 * Ei autem qui potens est virtute supra omnia facere nobis, & supra ea quæ postulamus aut meditamur secundùm virtutem quæ agit in nobis.

21 * Ipsi inquam gloria in Ecclesia sua per Ieschua Meschicho in omnes ætates seculi seculorum. Amin.

Ascensione Domini nostri.

CAP. IIII.

1 ITaque rogo vos ego vinctus in Domino nostro, vt ambuletis prout decorum est vocationi qua vocati estis,

2 * Cum omni humilitate mentis, & placabilitate, & longanimitate; & tolerate alius alium per charitatem.

3 * Et satagite seruare concordiam spiritus cum vinculo pacis.

4 * Vt sitis in vno corpore, & vno spiritu, quemadmodum vocati estis in vna spe vocationis vestræ.

5 * Vnus enim est Dominus, & vna fides, & vnum baptisma.

6 * Vnúsque Deus Pater omnium, & super omnia, & per omnia, & in nobis omnibus. 7 * Verùm vnicuique nostrum data est gratia iuxta mẽsuram donationis Meschicho.

8 * Quapropter dictum est, Quum ascendisset in altum, & captiuam abduxit captiuitatem, & dedit dona hominibus.

9 * Quod autem ascenderit quidnam est, nisi quod etiam descenderat prius in inferiores partes terræ? 10 * Qui descendit ipse est qui etiã ascendit supra omnes cælos, vt perficeret omnia. 11 * Et ipse dedit alios quidem Apostolos, & alios Prophetas, alios autem Euangelistas, alios autem pastores, & alios doctores,

12 * Ad eomplementum Sanctorum in opus administrationis, in ædificium Meschicho:

13 * Donec simus omnes vnum quidpiam in fide, & in cognitione Filij Dei, & vnus vir perfectus in mensuram staturæ plenitudinis eius.

---

18 וְתִשְׁכְּחוּן לְמִדְרְכוּ עִם כֻּלְּהוֹן קַדִּישֵׁא מָנוּ רוּמָא וְעוּמְקָא וְאוֹרְכָא וּפְתִיָא ؛ 19 וְתִדְּעוּן רַבּוּתָא דְּחוּבְּהּ דְּמְשִׁיחָא וְתִתְמַלְּוֹן בְּכֻלָּהּ מוֹלְיָא דֵאלָהָא ؛ 20 לְהוּ דֵּין דְּמָצָא בְּחֵילָא יַתִּיר מִן כֹּל לְמֶעְבַּד לַן וַיַתִּיר מִן מָא דְּשָׁאלִינַן וְדַעְתִּין אֶדְ חֵילָהּ דְּמִסְתְּעַר בַּן ؛ 21 לַהּ תֻּשְׁבּוּחְתָּא בְּעִדְתֵּהּ בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּכֻלְּהוֹן דָּרֵא דְּעָלְמֵי עָלְמִין אַמִּין ؛

סוּלְּקֵהּ דְּמָרָן ו קפלאין ד

1 בְּנָא אֲנָא חֲכִיל מְקַבְּלוּן אֲנָא אֲסִירָא בְּמָרָן דַּתְהַלְּכוּן אֵיכַנָא רָיְאָא לְקָרְיָנָא דְּאִתְקְרִיתוּן ؛ 2 בְּכֻלָּהּ מַכִּיכוּת וְתִוְיָא וְנִיחוּתָא וְנַגִּירוּת רוּחָא וְהַוַיְיתוּן מְסַיְּבְרִין חַד לְחַד בְּחוּבָא ؛ 3 וְהַוַיְיתוּן חֲפִיטִין לְמֶטַּר אַוִּיוּתָא דְּרוּחָא בְּחֻקָּא דְּשָׁלְמָא ؛ 4 דְּתְהֲוֻן בְּחַד פַּגְרָא וּבַחֲדָא רוּחָא אֲכָמָא דְּאִתְקְרִיתוּן בְּחַד סַבְרָא דַּקְרָיְנָכוּן ؛

אֶרֶדְ רוחב מן פְּתָא יָדַע רָכַב חֲלָא מְצָא שְׁאַל רָנָא הגה סָעַר שַׁבָּח בקהלו דּוּר טָלַק תַּרְגֵּם מְכַד יְצָא מְרָא רָעָא נוּחַ מאדך אפים באהבה ג משתדלים נְטַר

18 * Vt possitis comprehendere cum om nibus sanctis, quæ sit latitudo, & longi- D
tudo, & sublimitas, & profundum,
19 * Scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, vt impleamini in omnem plenitudinem Dei.
20 * Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quàm petimus aut intelligimus; secundùm virtutem quæ operatur in nobis:
Rom. 16 d.27. 21 * Ipsi gloria in ecclesia; & in Christo Iesu in omnes generationes seculi seculorum. Amen.

CAP. IIII.

Phil. 1. d.27. Colos. 1. b.10. 1.Thes.2. c.12. 4. a.1. 1 OBsecro itaq; vos ego vinctus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione A
qua vocati estis,
2 * Cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes inuicem in charitate:
Rom. 12 c.10. 1.Cor.7. b.10. 3 * Soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.
4 * Vnum corpus, & vnus spiritus: sicut †vocati estis in vna spe vocationis † nostrę. & vestræ
Mal.2. b.10. Deu.4. f.35. Rom.12. a.5. 1.Co. 12 b.11. 2.Co. 10 d.13. 5 * Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma.
6 * Vnus Deus & Pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.
7 * Vnicuique autem nostrum data est gratia secundùm mensuram donationis Christi: B
Psal. 67. d.19. 8 * Propter quod dicit, Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem: dedit dona hominibus.
9 * Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit primùm in inferiores partes terræ?
10 * Qui descēdit, ipse est & qui ascendit supra omnes cælos, vt adimpleret omnia.
1.Co. 12 d.28. 11 * Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas; alios verò Euangelistas, alios autem pastores & doctores
12 * Ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi:
13 * Donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi:

18 ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις,
τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ ὕψος,
19 γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην
τοῦ χριστοῦ· ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.
20 τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν,
21 αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν.

δ.

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε,
2 μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ·
3 σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.
4 εἷς σῶμα καὶ εἷς πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν.
5 εἷς κύριος, μία πίστις, εἷς βάπτισμα,
6 εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν.
7 ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ χριστοῦ.
8 διὸ λέγει, ἀναβὰς εἰς ὕψος, ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις.
9 τὸ δὲ, ἀνέβη, τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς;
10 ὁ καταβὰς, αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.
11 καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν, ἀποστόλους· τοὺς δὲ, προφήτας· τοὺς δὲ, εὐαγγελιστάς· τοὺς δὲ, ποιμένας καὶ διδασκάλους,
12 πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ·
13 μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ χριστοῦ·

---

[1] חַיְמָן [2] עָמַר [3] יַהֲב
[4] טוּב [5] מדת מחנהו
[6] רוּם [7] שבי [8] יַהֲב [9] מַתְּנָת
[10] נָחַת יד [11] עלה [12] סַגִּי
[13] רוּעִים [14] אַלְף [15] שַׁמָּשׁ
[16] בְּנָא [17] חַיְמָן [18] נדע
[19] מְשַׁח [20] מרד [21] קוּם
[22] שְׁמָלָא מלא

[1] חַד הוּ גִּיר סָרְיָא וְחַדָּא [2] הַיְמָנוּתָא וַחֲדָא [3] סַעֲמוּרוּתָא ; [4] וְחַד אֱלָהָא אֲבָא דְּכֹל וְעַל כֹּל וּבְגַוָּהּ כֹּל וּבְכֻלָּן ;
[5] לְחַד חַד סָנֵן דִּין [6] אִתְיַהֲבַת [7] טִיבוּתָא [8] אַיְךְ מְשׁוּחֲתָא דְּמוּהַבְתָּהּ דְּמְשִׁיחָא ;
[8] מֶטֻל הָנָא אָמִיר דְּסִלֵּק [9] לְמַרוֹמָא וְשַׁבְיָא [10] שְׁבִיתָא וְיַהֵב [11] מַוְהַבְתָּא לִבְנֵי נָשָׁא ; [9] וְדִסְלֵק דֵּין מָנָא הִי אֶלָּא אֵן
דְּאַף נְחַת לְוִקְדָּם [12] לְהַחְתָּיָתָה דְּאַרְעָא ; [10] הַהוּא [13] דְּנְחַת הוּא הוּדְאַף [14] סְלֵק לְעֵל מִן כְּלֶהוֹן שְׁמַיָּא דְּנִשְׁלֵם כֹּל ;
[11] וְהוּא יַהֲב אִית דְּשְׁלִיחֵא וְאִית דְּנְבִיָּא וְאִית [15] דְּמְסַבְּרְנָא וְאִית [16] דְּרַעְוָתָא וְאִית [17] דְּמַלְפָּנָא ;
[12] לְגָמְרָא דְּקַדִּישֵׁא לַעֲבָדָא [18] דְּתַשְׁמִשְׁתָּא [19] לְבְנְיָנָא דְּמְשִׁיחָא ; [13] עַד דְּנָתֵיוֹ כֻּלָּן חַד מְדַם [20] בְּהֵימָנוּתָא
[21] וּבְיַדְעָתָא דְּבְרֵה דַּאלָהָא וְחַד גַּבְרָא גְּמִירָא [22] בְּמִשְׁחָתָא [23] דְּקוֹמְתָא [24] דְּשׁוּמְלֵיהּ ;

14 ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܛܠܝܢ ܕܡܙܥܙܥܝܢ ܘܡܫܬܚܢܝܢ ܠܟܠ ܪܘܚ ܕܝܠܦܢܐ ܢܟܝܠܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܗܢܘܢ ܕܒܚܪܝܘܬܗܘܢ ܡܨܛܒܥܝܢ ܕܢܛܥܘܢ ;
15 ܐܠܐ ܚܝܝܢ ܫܪܝܪܝܢ ܒܚܘܒܢ ܘܟܠ ܡܕܡ ܕܝܠܢ ܢܪܒܐ ܒܡܫܝܚܐ ܕܗܘܐ ܪܝܫܐ ;
16 ܕܡܢܗ ܟܠܗ ܦܓܪܐ ܡܬܪܟܒ ܘܡܬܚܩܛܪ ܟܠܗ ܫܪܝܢ ܐܝܟ ܡܬܗܒܬܐ ܘܡܬܝܚܒܐ ܒܡܫܘܚܬܐ ܠܟܠ ܡܕܡ ܠܬܪܒܝܬܐ ܕܦܓܪܐ ܕܒܚܘܒܐ ܢܫܬܠܡ ܒܢܝܢܗ ;
תר כשבא מרתא ז

17 ܗܕܐ ܕܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܘܡܣܗܕ ܐܢܐ ܒܡܪܝܐ ܕܠܐ ܬܗܘܝܢ ܡܗܠܟܝܢ ܐܝܟ ܫܪܟܐ ܕܥܡܡܐ ܕܡܗܠܟܝܢ ܒܣܪܝܩܘܬ ;
18 ܕܚܫܘܟܝܢ ܒܡܕܥܝܗܘܢ ܘܢܘܟܪܝܝܢ ܐܢܘܢܣ ܚܝܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܘܡܛܠ ܕܠܝܬ ܒܗܘܢ ܝܕܥܬܐ ܘܡܛܠ ܥܘܪܘܬ
14 ܗܢܘܢ ܕܦܣܩܘ ܡܢ ܪܚܡܘܗܝ ܘܐܫܬܠܡܘ ܢܦܫܗܘܢ ܠܦܚܙܘܬܐ ܘܠܦܘܠܚܢܐ ܕܟܠܗ ܛܢܦܘܬܐ ܒܝܥܢܘܬܗܘܢ ;

ܝܠܕ ' ܙܥܙܥ ' ܫܢܐ
ܝܠܕ ܐܠܦ ' ܢܟܠ ' ܚܪܥ
ܥܢܥ ' ܛܥܐ ' ܪܒܐ
ܪܟܒ ' ܡܛܪ ' ܫܪܐ
ܢܚܒ ' נמדה אנר
ܪܟ ܐ ' שכאובה ' ܫܠܡ
ܒܢܐ ' ܚܪܝܬ חדש
ומעדמו ' ܚܕ ' ܫܐ

1 ✣ ܫܪܝܬܐ ✣ ܕܦܘܠܘܣ ✣ ܐ

14 ✣ ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܛܠܝܢ ܕܡܙܥܙܥܝܢ ܘܡܫܬܚܢܝܢ ܠܟܠ ܪܘܚ ܕܝܠܦܢܐ ܢܟܝܠܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܗܢܘܢ ܕܒܚܪܝܘܬܗܘܢ ܡܨܛܒܥܝܢ ܕܢܛܥܘܢ ;
15 ✣ ܐܠܐ ܚܝܝܢ ܫܪܝܪܝܢ ܒܚܘܒܢ ܘܟܠ ܡܕܡ ܕܝܠܢ ܢܪܒܐ ܒܡܫܝܚܐ ܕܗܘܐ ܪܝܫܐ ;
16 ✣ ܕܡܢܗ ܟܠܗ ܦܓܪܐ ܡܬܪܟܒ ܘܡܬܚܩܛܪ ܟܠܗ ܫܪܝܢ ܐܝܟ ܡܬܗܒܬܐ ܘܡܬܝܚܒܐ ܒܡܫܘܚܬܐ ܠܟܠ ܡܕܡ ܠܬܪܒܝܬܐ ܕܦܓܪܐ ܕܒܚܘܒܐ ܢܫܬܠܡ ܒܢܝܢܗ ;
17 ✣ ܗܕܐ ܕܝܢ ܐܡܪ ܐܢܐ ܘܡܣܗܕ ܐܢܐ ܒܡܪܝܐ ܕܠܐ ܬܗܘܝܢ ܡܗܠܟܝܢ ܐܝܟ ܫܪܟܐ ܕܥܡܡܐ ܕܡܗܠܟܝܢ ܒܣܪܝܩܘܬ ;
18 ✣ ܕܚܫܘܟܝܢ ܒܡܕܥܝܗܘܢ ܘܢܘܟܪܝܝܢ ܐܢܘܢܣ ܚܝܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܘܡܛܠ ܕܠܝܬ ܒܗܘܢ ܝܕܥܬܐ ܘܡܛܠ ܥܘܪܘܬ ܠܒܗܘܢ ;
19 ✣ ܗܢܘܢ ܕܦܣܩܘ ܡܢ ܪܚܡܘܗܝ ܘܐܫܬܠܡܘ ܢܦܫܗܘܢ ܠܦܚܙܘܬܐ ܘܠܦܘܠܚܢܐ ܕܟܠܗ ܛܢܦܘܬܐ ܒܝܥܢܘܬܗܘܢ ;
20 ✣ ܐܢܬܘܢ ܕܝܢ ܠܐ ܗܟܢܐ ܐܬܠܡܕܬܘܢ ܠܡܫܝܚܐ ;
21 ✣ ܐܠܐ ܕܐܢ ܫܡܥܬܘܢ ܘܐܬܠܡܕܬܘܢ ܕܡܢܐ ܗܘ ܫܪܪܐ ܕܝܫܘܥ ;
22 ✣ ܕܐܦ ܐܢܬܘܢ ܫܕܪܘ ܡܢ ܩܕܡܝܬܐ ܠܗܠܟܬܐ ܕܐܢܬܘܢ ܕܐܢܫܐ ܩܕܡܝܐ ܕܡܬܚܒܠ ܒܛܥܝ ܕܛܥܝܘܬܐ ;
23 ✣ ܘܬܬܚܕܬܘܢ ܒܪܘܚ ܡܕܥܟܘܢ ;
24 ✣ ܘܬܠܒܫܘܢ ܐܢܫܐ ܚܕܬܐ ܕܒܐܠܗܐ ܐܬܒܪܝ ܒܙܕܩܬܐ ܘܒܫܪܪܐ ܕܫܪܪܬܐ ;

ܫܬ ܚܕܬܐ ✣ ܕܦܘܠܘܣ ✣ ܒ

25 ✣ ܡܛܠܗܕܐ ܫܕܪܘ ܡܢܟܘܢ ܟܕܒܐ ܘܡܠܠܘ ܫܪܪܐ ܥܡ ܩܪܝܒܗ ܕܐܢܚܢܢ ܐܝܟ ܐܒܪܝܢ ܚܕ ܠܚܕ ܕܡܢ ܫܪܝܪܐ ܕܝܠܢ ;
26 ✣ ܙܥܘ ܘܠܐ ܬܚܛܘܢ ܠܐ ܢܥܠ ܫܡܫܐ ܥܠ ܪܘܓܙܟܘܢ ;
27 ✣ ܘܠܐ ܬܬܠܘܢ ܐܬܪܐ ܠܡܩܛܪܓܐ ;
28 ✣ ܡܢ ܕܓܢܒ ܠܐ ܢܓܢܘܒ ܬܘܒ ܐܠܐ ܢܬܥܒܕ ܒܐܝܕܘܗܝ ܛܒܬܐ ܕܢܬܠ ܠܡܕܠܝ ܕܠܝܬ ܠܗ ;

14 ✣ Vt non ſimus pueruli, qui agitemur, & mutemur quouis vento doctrinarum fraudulentarum hominum illorum qui calliditate ſua imponunt vt inducant in errorem.
15 ✣ Sed ſimus veraces in charitate noſtra, vt per omnia nos adoleſcamus in Meſchicho, qui eſt caput.
16 ✣ Et ex quo totum corpus coagmentatur, & compingitur per omnes commiſſuras, iuxta donũ quod datum eſt in menſura cuiuſlibet membri ad incrementum ipſius corporis, cuius ædificium charitate perficitur.

Dominica noua.

17 ✣ Hoc autem dico, & teſtor in Domino, vt poſthac non ambuletis ſicut cætere gentes, quæ ambulant in vanitate mentis ſuæ.
18 ✣ Quarúmque intellectus tenebris obducti ſunt, & extranei ſunt à vita Dei, tum quia nulla illis ineſt ſcientia, tum propter obcæcationem cordis ipſorum.
19 ✣ Qui exciderunt ſua ſpe, ſeipſosque tradiderunt impudicitiæ, & in operationem omnis ſpurcitiæ cupiditate ſua.
20 ✣ Vos autem non ſic didiciſtis Meſchicho.
21 ✣ Si verè illum audiſtis, & didiciſtis quanta ſit veritas in Jeſchua.
22 ✣ Sed vt deponatis à vobis conuerſationes veſtras priores hominem illum veterem qui corrumpitur concupiſcentiis erroris.
23 ✣ Ac renouemini ſpiritu mentium veſtrarum.
24 ✣ Et induatis hominem illum nouum, qui in Deo creatus eſt in iuſtitia & pietate veritatis.

Feria VI. Incenſi pacifici, vel depoſitionis.

25 ✣ Quamobrem deponite à vobis mendacium, & loquimini veritatẽ quiſq; cum proximo ſuo: ſumus enim membra alter alterius.
26 ✣ Iraſcimini & non peccetis. & Sol ſuper iracundiam veſtram non occidat.
27 ✣ Nec dederitis locum criminatori.
28 ✣ Porrò qui furatus eſt, amplius non furetur, ſed laboret manibus ſuis, & operetur bonum vt habeat vnde largiatur ei qui indiget.

14 * Vt iam non simus parvuli fluctuantes; & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumuentionem erroris:

15 * Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput, Christus:

16 * Ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundùm operationem in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.

17 * Hoc igitur dico & testificor in Domino: vt iam non ambuletis sicut & Gentes ambulant in vanitate sensus sui;

18 * Tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à †vita Dei per ignorantiam quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum.

19 * Qui desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis in auaritiam.

20 * Vos autem non ita didicistis Christum.

21 * Si tamen illum audistis, & in ipso edocti estis, (sicut est veritas in Iesu.)

22 * † Deponere vos, secũdùm pristinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desyderia erroris.

23 * Renouamini autem Spiritu mentis vestræ:

24 * Et induite nouum hominem qui secundùm Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.

25 * Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo: quoniam sumus inuicem membra.

26 * Irascimini, & nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram.

27 * Nolite locum dare diabolo.

28 * Qui furabatur; iam non furetur: magis autem laboret, operando manibus suis quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti.

14 * ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης.

15 * ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, ὁ χριστός.

16 * ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

17 * Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ, ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν.

18 * ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν.

19 * οἵτινες ἀπηλγηκότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ, εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ.

20 * ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν χριστόν.

21 * εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ ἰησοῦ.

22 * ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης.

23 * ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν.

24 * καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

25 * Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη.

26 * ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν.

27 * μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.

28 * ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω· μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς ἰδίαις χερσίν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.

---

20 אַנְתּוּן דֵּין לָא הֲוָא הָכַנָא יִלְפְּתּוּנִיתִי לְמְשִׁיחָא ׃ 21 אִן שְׁרִירָאִית שְׁמַעְתּוּנִיתִי וִילְפְּתּוּן אַכְמָא דְאִיתַוּ
קוּשְׁטָא בְּיֵשׁוּעַ אֶלָּא ׃ 22 דַּתְנַחוּן סָנְכוּן קַדְמָיָא לְבַרְנָשָׁא הַו עַתִּיקָא דְמִתְחַבַּל בְּרַגִּינָתָא דְטוּעָתָא ׃
23 וְתִתְחַדְּתוּן בְּרוּחָא דְמַדְעֵיכוֹן ׃ 24 וְתִלְבְּשׁוּן לְבַרְנָשָׁא חַדְתָּא הַו דְּבָאלָהָא אִתְבְּרִי בְּזַדִּיקוּתָא וּבְחַסְיוּתָא דְקוּשְׁטָא ׃
25 מָטֻל הָנָא אֲנִיחוּ סָנְכוּן כַּדְבוּתָא וּמַלְלוּ קוּשְׁטָא אֱנָשׁ עִם קְרִיבֵהּ הַדְמָא חֲנַן גַּיר חַד דְּחַד ׃
26 רְגַזוּ וְלָא תְחֲטוּן וְשַׁמְשָׁא עַל רוּגְזְכוּן לָא נֶעְרַב ׃ 27 וְלָא תְּהַבּוּן אַתְרָא לְאַכָל קַרְצָא ׃
28 וְאִינָא דְגָנֵב הָנָא מִכְּדֵין לָא יִגְנוֹב אֶלָּא יִתְלַאֵי בְּאִידוֹהִי וְנִפְלוּחַ טָבְתָא דְנַהֲוֵא לַהּ לְמָתַל לְמַן דְּסְנִיק ׃

יִלַף באמת שְׁמַע
אמת נוּחַ הַפֵּךְ
בחשוקות טַעַת כמו טעא
חַסְיוּתָא של ריח ניחוח
נוּחַ כְּרַב כמו ראמת
רְגַז חַטָּא זעמכם
עֶרֶב נָתַל נתן
למלשין או לשד ! עוד
לְאָא לאהאכלו סוב

29 * Omnis sermo execrandus ex ore vestro
ne procedat, sed qui decorus & accommoda-
tus fuerit ædificationi, vt det gratiam illis qui
audiunt.

30 * Et ne contristetis Spiritum sanctum Dei
per quem obsignati estis in diem liberationis.

31 * Omnis amaritudo, & excandescentia,
& ira, & vociferatio, & blasphemia tollan-
tur à vobis cum omni malitia.

32 * Sitis autem alius in alium comes, & mi-
sericordes; & remittite alter alteri quemad-
modum Deus per Meschicho remisit vobis.

CAP. V.

1 ET stote igitur conformes Deo; tanquam fi-
lij dilecti.

2 * Et ambulate in charitate prout & Me-
schicho charitate nos complexus est, & tradi-
dit semetipsum pro nobis oblationem ac victi-
mam Deo in odorem suauem.

Dominica VII. post Epiphaniam.

3 * Scortatio autem & omnis spurcitia, &
auaritia, ne nominando quidem nominetur
inter vos, sicut decet Sanctos.

4 * Nec obscœnitates, nec sermones stultitiæ,
aut irrisionis, aut scurrilitatis, quibus non
opus est; sed pro istis gratiarum actio.

5 * Hoc autem scitis neminem, qui sit scor-
tator aut spurcus, aut auarus, aut cultor ido-
lorum, habere hæreditatem in regno Me-
schicho & Dei.

6 * Ne quis vos seducat sermonibus vanis:
propter hæc enim venit ira Dei super filios im
morigeros.

7 * Ne sitis igitur consortes eorum.

8 * Eratis enim quondam tenebræ, nunc
autem lux estis in Domino nostro. Vt filij lu-
cis igitur, ita ambulate.

9 * Fructus enim lucis sunt in omni bonita-
te, & iustitia, & veritate.

10 * Et diiudicate quid placeat coram Domi-
no nostro.

11 * Et ne commercium habueritis cum ope-
ribus tenebrarum infrugiferis, sed ea re-
darguite.

---

[29] כל מלא מגיא מן פומכון לא תפוקי אלא איתא דשפירא וחשחא לבנינא דתהלי טיבותא לאילין דשמעין ;
[30] ולא תחזון מעיקין לרוחא קדישא דאלהא דאתחתמתון בה ליומא דפורקנא ; [31] כלה מרירותא וחמתא
וקנא וקרבא ונודפא נשתקל מנכון עם כלה בישותא ; [32] והויתון בסימין חד לות חד וטרחמנין והויתון
שבקין חד לחד איכנא דאלהא במשיחא שבק לן ;
קפלאון ח
[1] חיתון חכיל מתדמין באלהא איך בנינא חביבא ; [2] והלכו בחובא איך דאף משיחא אחבן ואשלם
נפשה על אפין קורבנא ותבחא לאלהא לריחא בסימא ;
חד בשבא רשבעא דכתר ניחא ט
[3] וזיותא ביין וכלה טנופותא ושלוכותא אף לא משתמה בינתכון איך דיאא לקדישא ;

[a] מלל קנא [b] נפא
[c] חשח [d] בנא [e] נתל
[f] עוק צור [g] חתם
[h] של פרין חמא או חמם
[i] וריב [j] שקל [k] ביש
[l] רחם [m] על-כן [n] רמא
[o] באהבה [p] אחב [q] זרח
[r] זנא [s] טנף טמא

29 * Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed siquis bonus ad ædificationem † fidei, vt det gratiam audientibus.
† oportunitatis

30 * Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei: in quo signati estis in † die redemptionis. G
† diem

31 * Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia.

32 * Estote autem inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem sicut & Deus in Christo donauit † nobis.
Col. 3. b. 12.
† vobis

CAP. V.

1 ESTote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi: A

2 * Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis.
Ioh. 13. d. 34. & 15. b. 12. 1. Ioh. 4. c. 13.

3 * Fornicatio autem & omnis immũditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos:
Col. 3. b. 5.

4 * Aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet: sed magis gratiarum actio.

5 * Hoc enim scitote, intelligẽtes, quòd omnis fornicator, aut immundus, aut auarus († qui est idolorum † seruus) non habet hæreditatem in regno Christi & B Dei.
† quod seruitus

6 * Nemo vos seducat inanibus verbis: propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ.
Mat. 24. a. 4. Mar. 13. a. 5. Luc. 21. b. 8. Col. 2. d. 18. 2. Thes. 2. a. 3.

7 * Nolite ergo effici participes eorum.

8 * Eratis enim aliquando tenebræ: nũc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate:

9 * (Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate)

10 * Probantes quid sit beneplacitum Deo.

11 * Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem & † redarguite.

29 * πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω· ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι.

30 * Καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως.

31 * πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ ὀργὴ, καὶ κραυγὴ, καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν, σὺν πάσῃ κακίᾳ.

32 * γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ, εὔσπλαγχνοι; χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν.

ε.

1 * Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά·

2 * καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας.

3 * Πορνεία δὲ, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις·

4 * καὶ αἰσχρότης, καὶ μωρολογία, ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα· ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.

5 * Τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ.

6 * μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.

7 * μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν.

8 * ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε.

9 * ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ·

10 * δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ·

11 * καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε.

---

4 וְלָא צוּחֲיָתָא וְלָא מְלַא דְשִׁטְיוּתָא אוֹ דְבֻזְחָא אוֹ דְשָׁעְיָא הֲלִין דְלָא מִתְכַּעֲיָן אֶלָּא חֻלָּף הֲלִין הַדּוּתָא׃
5 הָדָא דִין הַוְיוּתוּן יָעְדִין דְכָלְנָשׁ דְאִיתָהוּי זַנְיָא אוֹ טִנְפָּא אוֹ עָלוּבָא אוֹ פַּלַח פַּחַכְרָא לֵית לֵהּ יְרוּתָא בְמַלְכוּתָא
דְמְשִׁיחָא וְדֵאלָהָא׃ 6 דְלָמָא אֱנָשׁ נַטְעֵיכוּן בְּמִלָּא מְרִיקָתָא מִשֶּׁל הֲלִין הוּ גֵיר אַתָּא רוּגְזָה דֵאלָהָא עַל בְּנֵי
דְלָא מִתְהַפְּיסְנוּתָא׃ 7 לָא הֲכִיל תֶּהֱווּן לְהוּן שֻׁתָּפָא׃
8 אֵיתֵיכוּן הַוְיוּתוּן גֵיר מִן לוּקְדָם חֲשׁוֹכָא הֲשָׁא דֵין נוּהֲרָא אַנְתוּן בְּמָרָן אֵיךְ בְּנֵי נוּהֲרָא הֲכִיל תְּכַנָּא הַלֵּכוּ׃
9 פְּאַרוּתֵי גֵיר דְנוּהֲרָא בְּכֻלָּהּ אֻנוּן טָבוּתָא וְזַדִּיקוּתָא וְקוּשְׁטָא׃ 10 וְהַוְיוּתוּן פָּרְשִׁין מָנָא שַׁפִּיר קֳדָם מָרָן׃
11 וְלָא הַוְיוּתוּן מִשְׁתַּתְּפִין לְוָת עֲבַדָא דְחֻשׁוֹכָא דְפַּאדָא לֵית בְּהוּן אֶלָּא הַוְיוּתוּן מְכַוְּנִין לְהוּן׃

[a] אמרא [m] דברים ח אולה
[b] בזוח שחק [n] שטיא כעא
[c] ידא יה [o] איות [p] זנא
[d] עובד לעבודה זה [q] ורת
[e] טעא [r] מלל [s] קצר
[f] מרדות [t] שתף [u] איות
[g] אור [v] טוב [w] הדקה
[h] חשכא [x] שתף [y] כון הוכח

12 * Quod enim in occulto perpetrant, vel execrandum est dictu.

13 * Omnia enim arguuntur à luce, & reuelantur, & quicquid reuelat, lumen est.

14 * Propterea dictum est, Expergiscere qui dormis; & surge à mortuis, & illucescet tibi Meschicho.

15 * Videte igitur quomodo ambuletis circunspectè, non vt stulti.

16 * Sed vt sapientes, qui redimunt occasionem suam; quoniam dies mali sunt.

17 * Propterea ne fueritis rationis expertes, sed intelligite quæ sit voluntas Dei.

18 * Et ne inebriamini vino, in quo est luxuria, sed impleamini spiritu.

19 * Et loquimini cum vobismetipsis per psalmos, & hymnos, & cantica spiritualia; canite in cordibus vestris Domino.

20 * Et gratias agite in omni tempore pro omnibus in nomine Domini nostri Jeschua Meschicho Deo Patri.

21 * Et subditi estote alius alij cum charitate Meschicho.

Quotidie.

22 * Mulieres estote subditæ maritis vestris, tanquam Domino nostro.

23 * Quoniam vir caput est vxoris, quemadmodum & Meschicho caput est Ecclesiæ, & ipse est Seruator corporis.

24 * Sed quemadmodum Ecclesia subdita est Meschicho; sic etiam vxores maritis suis in omnibus.

25 * Viri diligite vxores vestras sicut & Meschicho dilexit Ecclesiam suam, & seipsum tradidit pro ea.

26 * Vt illam sanctificaret ac mundaret lauacro aquæ & verbo.

27 * Et statueret [excitaret] sibiipsi Ecclesiam gloriosam, & in qua non sit macula, neque ruga, neque aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta absque nævo.

28 * Sic oportet viros diligere vxores suas veluti propria corpora. Qui enim vxorem suam diligit, seipsum diligit.

29 * Nemo enim vnquam odio habuit corpus suum, sed nutrit illud, & sollicitudinem illius gerit, sicut & Meschicho Ecclesiæ.

---

12 סרם גיר דבטושיי עבדין גריד הוא אף לבטלותה ׃ 13 כל מרם גיר מתכין מן נהרא ופחגלא וכל מדם
חגלא נהרא הוא ׃ 14 מטל תנא אמיר ואתחעיר דמכא וקום מן בית מיתא ונגהר לך משיחא ׃ 15 חזו הכיל
איכא תהלכין זהיאית לא איך סכלא ׃ 16 אלא איך חכימא דזבנין קארסהון מטל דיומתא בישא אנון ׃
17 מטל הנא לא תהוון חסרי רעינא אלא אסתכלו מני צבינה דאלהא ׃ 18 ולא הויתון רוין בחמרא דבה
אית אסוטותא אלא אתמלו ברוחא ׃ 19 ומללו עם נפשכון במזמורא ובתשבחתא ובזמירתא דרוחא הויתון
שרין בלבוכון למריא ׃ 20 והויתון סדין בכל זכן על אפי כלנש בשמה דמרן ישוע משיחא לאלהא אבא ׃
21 והויתון משתעבדין חד לחד בחובה דמשיחא ׃

[12] סרם גיר דבטושיי עבדין גריד הוא אף לבטלותה ׃ [13] כל מרם גיר מתכין מן נהרא ופחגלא וכל מדם
חגלא נהרא הוא ׃ [14] מטל תנא אמיר דאתחעיר דמכא וקום מן בית מיתא ונגהר לך משיחא ׃ [15] חזו הכיל
איכא תהלכין זהיאית לא איך סכלא ׃ [16] אלא איך חכימא דזבנין קארסהון מטל דיומתא בישא אנון ׃
[17] מטל הנא לא תהוון חסרי רעינא אלא אסתכלו מני צבינה דאלהא ׃ [18] ולא הויתון רוין בחמרא דבה
אית אסוטותא אלא אתמלו ברוחא ׃ [19] ומללו עם נפשכון במזמורא ובתשבחתא ובזמירתא דרוחא הויתון
שרין בלבוכון למריא ׃ [20] והויתון סדין בכל זכן על אפי כלנש בשמה דמרן ישוע משיחא לאלהא אבא ׃
[21] והויתון משתעבדין חד לחד בחובה דמשיחא ׃

[a] טשא סהר [b] גרד חעב
[c] מלל [d] כין [e] גלא
[f] עור [g] דמך [h] מורת
[i] נחר [j] חזא [k] זחא
[l] כסיא [m] מארתא עילת
[n] רעים [o] רעא ראה [p] סכל
[q] צבא [r] רוא [s] מנושין יין
סדה מגונה [t] מלא שבח

12 * Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est & dicere.

13 * Omnia autem quæ arguuntur, à lumine manifestantur: omne enim quod manifestatur, lumen est.

14 * Propter quod dicit: Surge qui dormis & exurge à mortuis: & illuminabit te Christus.

15 * Videte itaque fratres quomodo cautè ambuletis: non quasi insipientes, sed
Colos. 4. 5. D vt sapientes:

16 * Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.

17 * Propterea nolite fieri imprudentes: sed intelligentes quæ sit voluntas Dei.

Rom. 12. 2. 1. Thes. 4. 3. 18 * Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed implemini Spiritu†;

sancto

19 * Loquentes vobismetipsis in psalmis & hymnis, & canticis spiritalibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino:

20 * Gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri: E

21 * Subiecti inuicem, in timore Christi.

22 * MVLIERES viris suis subditę sint, sicut Domino.

Gen. 3. 16. Colos. 3. 18. 1. Pet. 3. 1. 1. Cor. 11. 3. 23 * Quoniã vir, caput est mulieris sicut Christus caput est Ecclesiæ: ipse, saluator corporis eius.

24 * Sed sicut Ecclesia subiecta est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus. F

Colos. 3. 19. 25 * Viri, diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea;

26 * Vt illam sanctificaret, mundãs eam lauacro aquæ in verbo†.

vitæ

27 * Vt exhiberet ipsam sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata.

28 * Ita & viri debent diligere vxores suas vt corpora sua. Qui suam vxorem diligit, seipsum diligit.

29 * Nemo enim vnquam carnem suam odio habuit: sed nutrit & fouet eam, sicut & Christus Ecclesiam.

12 * τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν.

13 * τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα, ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανερουται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι.

14 * διὸ λέγει, ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ χριστός.

15 * βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί,

16 * ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι.

17 * διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου.

18 * καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι,

19 * λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς, καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ·

20 * εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, τῷ θεῷ καὶ πατρί,

21 * ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ χριστοῦ.

22 * Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ·

23 * ὅτι ὁ ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος.

24 * ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί.

25 * Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς·

26 * ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι·

27 * ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπῖλον, ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος.

28 * οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾶ·

29 * οὐδείς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ κύριος τὴν ἐκκλησίαν·

---

22 נָשֵׁא הֲוַיְתוּן מְשַׁתְּעְבְּדִין לְבַעֲלֵיכֵן אֵיךְ לְמָרָן׃
23 מְטֻל דְּגַבְרָא רֵישָׁהּ הוּא דְאִנְתְּתָא אֵיכְנָא דְאַף מְשִׁיחָא רֵישָׁא הוּא דְעִדְתָּא וְהוּא מְחַיְּנָא דְפַגְרָא׃
24 אֶלָּא אֵיכְנָא דְעִדְתָּא מְשַׁתְּעְבְּדָא לְמְשִׁיחָא הָכְנָא אַף נָשֵׁא לְבַעֲלֵיהֵין בְּכֹלְמִדַּם׃ 25 גַּבְרָא אַחֲבוּ נָשֵׁיכוּן אֵיךְ
דְאַף מְשִׁיחָא אַחֵב לְעִדְתֵּהּ וְנַפְשֵׁהּ אַשְׁלֵם עַל אַפֵּיהָ׃ 26 דְּנַקְדְּשִׁינְהָ וְנַדְכֵּיהָ בְּסִחְיָא דְמַיָא וְנַכְסֵיהָ׃
27 וְנַקִּימִינְהָ עִדְתָּא לְנַפְשֵׁהּ כַּד מְשַׁבְּחָא וְלֵית בָּהּ טוּלְשָׁא וְלָא קִמְטָא וְלָא מִדָּם דְּלֵהֵין דָּמָא אֶלָּא חֲיָוָא קַדִּישָׁא
דְּלָא מוּם׃ 28 הָכְנָא וְלָא לְגַבְרֵא דְּנַחֲבוּן נַשֵּׁיהוּן אֵיךְ דְּלְפַגְרֵיהוּן מִן דְּאִנְתְּתֵהּ גֵּיר מַחֵב נַפְשֵׁהּ הוּא מַחֵב׃
29 לָא גֵיר אֱנָשׁ מְמַחוּם סָנֵא פַּגְרֵהּ אֶלָּא מְתַרְסָא לַהּ וְנַצַּף דִּילֵהּ אֵיכְנָא דְאַף מְשִׁיחָא דְעִדְתָּא׃

דְּלִיוֹם ו

a שַׁעְבַּד b של העדה c חַיָּא d חֲבַב e שְׁלֵם f דְּכָא g ברחץ מן סחא h מַלֵּל i קוּם k קדל
l מום או חברבורה m רשוי n אַחֵב o מן עולם קאוהב p מַרְסָא האבל או פרנס q וְצַף השתדל

30 * Quandoquidem membra sumus corporis illius, & ex carne eius, & ex ossibus eius.
31 * Quamobrem derelinquet vir patrem suum, & matrem suam; & adhærebit vxori suæ; & erunt ambo vna caro.
32 * Hoc arcanum magnum est, ego autem loquor de Meschicho & de Ecclesia ipsius.
33 * Enimuerò vnusquisque vestrum ita diligat vxorem suam sicut seipsum: vxor autem reuereatur maritum suum.

CAP. VI.

1 LIberi, obedite parentibus vestris in Domino nostro, hoc enim iustum est. Et hoc est mandatum primum quo promittitur.
2 * Honora patrem tuum, & matrem tuam.
3 * Vt bene sit tibi, & prorogetur vita tua super terram.
4 * Parētes, ne prouocetis ad iracundiam liberos vestros; sed educate eos in correptione & disciplina Domini nostri.
5 * Serui, obedite heris vestris qui sunt secundùm carnem, cum timore, & tremore, & cum simplicitate cordis, tanquam Meschicho.
6 * Non ad aspectum oculi tanquam hominibus placentes, sed vt serui Meschicho, facientes voluntatem Dei.
7 * Et ministrate eis ex tota anima vestra cum charitate tanquam Domino nostro, non tanquam hominibus.
8 * Quum sciatis vnumquemque quod fecerit boni reportaturum à Domino nostro, siue sit seruus, siue ingenuus.
9 * Vos quoque domini similiter agite cum seruis vestris; remittite eis offensas, vt qui cognoscatis vestrum quoque Dominum esse in cælis, & acceptionem facierum [delectum personarum] non esse apud eum.

Tōnsione Monachorum.

10 * Itaque fratres mei estote fortes per Dominū nostrum, & per potentiā virtutis eius.
11 * Et induite totam armaturam Dei, vt possitis obsistere insidijs diaboli.
12 * Quandoquidem non est vobis collucta-tio cum carne & sanguine, sed cum principatibus, & cum potestatibus, & cum possessoribus mūdi huius tenebrosi, & cum spiritibus malis qui sub celo sunt.

---

30 מטל דאנחנא מן בסרה ומן עצמוהי ׃ 31 מטל הנא נשבוק גברא לאבוהי ולאמה׳ ונקוף לאנתה ונהוון תרין בבשר ׃ 32 הנא אסרזא רב הוא אנא דין אמר אנא על משיחא ועל עדתה ׃ 33 ברם אף אנתון כל חד חד מנכון יחב רלנפשה אנתתה איך דלנפשה ויחלא מן בעלה ׃

1 בנאי אשתמעו לאבהיכון בכמרן חלא גיר כאנא ׃ 2 כבד אבך ולאמך ׃ 3 ויהוא לך דשפיר׳ וארכין חייך על ארעא ׃ 4 אבהא לא תרגזון כניכון אלא רבו אנון בכמרותא ונחלתא ורחיתא דמרן ׃ 5 עבדא אשתמעו למריכון דבבסר לא בכמחזא עינא איך הו דלבנינשא שפרין אנתון ׃ 6 עצמו׳ בקף רנקישאר 7 סמ׳ רחם׳ דחל 8 שמע׳ ישר מן כון 9 מצות׳ מלך הנשיות 10 כבר׳ אמרך׳ רגז קצף 11 רגא׳ גלף׳ שמע 12 רתת׳ ובחמיסות׳ חזא׳ מתרגם

30 * Quia membra sumus corporis eius, & †de carne eius & de ossibus eius.

31 * Propter hoc relinquet homo patrem & matrem suam; & adhærebit vxori suę: & erunt duo in carne vna.

32 * Sacramentum hoc magnum est. ego autem dico in Christo & in Ecclesia.

33 * Veruntamen & vos singuli, vnusquisque vxorem suam sicut seipsum diligat: vxor autem † timeat virum suum.

CAP. VI.

1 FIlij, obedite parentibus vestris in Domino. hoc enim iustum est. A

2 * Honora patrem tuum & matrem tuam: quod est mandatum primum in promissione;

3 * Vt bene sit tibi, & sis longæuus super terram.

4 * Et vos patres, nolite ad iracundiam prouocare filios vestros: sed educate illos in disciplina & correptione Domini.

5 * Serui, obedite dominis carnalibus, cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo:

6 * Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes; sed vt serui Christi, facientes voluntatem Dei ex animo:

7 * Cum bona voluntate seruientes, sicut Domino & non hominibus.

8 * Scientes quoniã vnusquisque quodcunque fecerit bonum, hoc recipiet à B Domino, siue seruus, siue liber.

9 * Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas: scientes quia & illorũ & vester Dominus, est in cælis: & personarum acceptio non est apud † eum.

10 * DE cætero fratres, confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius.

11 * Induite vos armaturam Dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli.

12 * Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ, in cælestibus.

30 * ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ.

31 * ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

32 * τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

33 * πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν· ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

ϛ.

1 * Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον.

2 * τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· ἥτις ἐστὶν πρώτη ἐντολὴ ἐν ἐπαγγελίᾳ·

3 * ἵνα σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.

4 * καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν· ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου.

5 * οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἐν ἁπλότητι καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ χριστῷ,

6 * μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι· ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς·

7 * μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις·

8 * εἰδότες ὅτι ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἕκαστος ἀγαθὸν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ κυρίου, εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος.

9 * καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν· εἰδότες ὅτι καὶ ὑμῶν καὶ αὐτῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

10 * Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ κράτει τοῦ ἰσχύος αὐτοῦ.

11 * ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸ δυνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου.

12 * ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

אֶלָּא אַיְךְ עַבְדֵא דְמַשִׁיחָא וְעָבְדִין בְּצִבְיָנָא דְאַלָּהָא׃ ז וְשַׁמְּשׁוּ אֲנוּן מִן כְּלָה נַפְשָׁכוֹן בְּחוּבָא אַיְךְ דְּלְמָרָן וְלָא אַיְךְ דְּלְבְנֵי נָשָׁא׃ ח כַּד יָדְעִיתוּן דְּהוּ מַדָּם דְּעָבַד אֱנָשׁ דְּשַׁפִּיר הוּא הוּ מְתְפְּרַע מִן מָרָן אִן עַבְדָא הוּ וְאִן בַּר חוֹרָא׃ ט וְאַף אַנְתּוּן מָרְיָא הַכְנָא הַוֵיתוּן עָבְדִין לְעַבְדֵיכוֹן הַוֵיתוּן שָׁבְקִין לְהוּן סַכְלוּתָא מִטֹּל דְּיָדְעִין אַנְתּוּן דְּאַף מָרְכוֹן דִּילְכוֹן אִיתַיהִי בְּשְׁמַיָּא וּמַסַּב בְּאַפָּא לֵית לְוָתֵהּ׃ י סוֹפָרָא דְּדִיבְרָא יא מִכָּל אֲתַי אִתְחַיְּלוּ בְּמָרָן וּבְתוּקְפָא דְחַיְלֵהּ׃ יב לְבַשׁוּ כְּלֵהּ זַיְנָא דְאַלָּהָא אֵיכְנָא דְתִשְׁכְּחוּן לְמִקָּם לְוָקְבַל עֲנָעֲתָהּ דְאַכְלְקְרָצָא׃ יג מִטֹּל דְּתַכְתּוּשְׁכוֹן לָא אֲנָא עַם בְּסָרָא וְדַמָּא אֶלָּא עַם אַרְכּוֹם וְעַם שַׁלִּיטְנֵא וְעַם אַחִידֵי עָלְמָא הָנָא חֲשׁוּכָא וְעַם רוּחָא בִּישְׁתָּא דְּתַחֵית שְׁמַיָּא׃

[a] עָבָא חפץ ב באהבה
[b] פְּרַע גמל ג חפשים אית
[c] נָסַב סָפַר נמ
[d] דִּיבְרָא הכוסרים על כן
[e] חַיִל חָכָף שָׁכַח
[f] מסורנו של בולשין שלו
[g] כְּתַשׁ נלחם ו שרות
[h] אַרְכּוֹן ראש ו נִישׁ רש

13 * Idcircò induite totam armaturam Dei, vt possitis occurrere malo; quumque instructi fueritis in omnibus; stetis.

14 * State igitur, & accingite lumbos vestros veritate, ac induite loricam iustitiæ:

15 * Et calciate pedes vestros in apparatum Euangelij pacis.

16 * Et cum his assumite vobis spem [scutum] fidei; vt viribus valeatis extinguere omnia iacula accensa mali illius.

17 * Et imponite capiti galeam salutis, ac prehendite gladium Spiritus, qui est verbũ Dei.

18 * Ac in omnibus precibus, omnibúsque deprecationibus orate semper in spiritu, & in ipso cum oratione vigilate in omni tempore orantes perseueranter: & auspicantes preces cùm pro omnibus Sanctis,

19 * Tum etiam pro me, vt detur mihi sermo in apertione oris mei, vt palam & publicè prædicem arcanum Euangelij.

20 * Cuius legatione fungor in catenis, vt cum fiducia eloquar illud, prout oportet me, eloqui.

21 * Vt autem sciatis & vos quæ penes me sunt, & quid ago, ecce certiores vos redditurus est Tychicus frater charissimus, & minister fidelis in Domino nostro.

22 * Quem misi ad vos in hoc ipsum, vt cognoscatis quid apud me fiat, vtque consoletur corda vestra.

23 * Pax cum fratribus, & charitas cum fide à Deo Patre, & à Domino nostro Ieschua Meschicho.

24 * Gratia cum illis omnibus qui amant Dominum nostrum Ieschua Meschicho absq; corruptione. Amin.

Epistolæ ad Ephesios scriptæ è Rhoma, & missæ per Tychicum,
FINIS.

13 מטול הנא לבשו כלה זינא דאלהא דתשכחון תארעון בישא וכד מעתדין אנתון בכל מדם הקומון׃
14 קומו תכיל ותזוקו חציכון בקושטא ולבשו שרינא דזדיקותא׃ 15 וסאנו ברגליכון טוביה דאונגליון
16 ועם הלין סבו לכון סברא דתיסבון חילא למדעכו כלהון גארוהי יקרא דבישא׃ 17 וסיסו סנורא דפורקנא ואחודו סיפא דרוחא דאיתוהי מלתא דאלהא׃ 18 ובכל צלון ובכל
בעת צלו בגלגן ברוח ובה בצלותא דויהון שהרין בכל עדן כד מצליתון אמינאית ומתכשפין על אפי כלהון
קדישא׃ 19 אף עלי דתתיהב לי מלתא במפתח פומי דעין בגלא אכרז ארזא דסברתא׃ 20 הוא דאנא איזגדה
בשלתא ובמתרחסא אמלליותי איך דגלא לי לממלליותה׃ 21 ותדעון דין אף אנתון מדם

13 זין ח שכוח יכל 14 אדע
14 עתר 15 קום 16 עלכן
באמה וחשרין סגן
17 טוב שו בשורה נסב
18 צבה או חקות חימן
19 מעא דעד חציו
20 זקר סום כתעותרב
21 אית מלל אלא

13 * Propterea accipite armaturam Dei: vt possitis resistere in die malo, & † in omnibus perfecti stare.

omnibus perfectis

14 * State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ;

15 * Et calceati pedes in † præparatione Euangelij pacis:

præparationem

16 * In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere.

17 * Et galeam salutis assumite: & gladium spiritus, (quod est verbum Dei.)

Esa. 59. d. 17. 1. Thes. 5 b. 8. Luc. 18. d. 1.

18 * Per omnem orationem & obsecrationem orãtes omni tempore in spiritu; & in ipso vigilantes in omni instantia, & obsecratione pro omnibus sanctis:

Colos. 4. d. 2.

19 * Et pro me, vt detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia, notum facere mysterium Euangelij.

2. Tim. 3. d. 1.

20 * Pro quo legatione fungor in catena†, ita vt in ipso audeam, prout oportet me, loqui.

ita

21 * Vt autem & vos sciatis quæ circa me sunt, quid agam; omnia vobis nota faciet Tychicus, charissimus frater & fidelis minister in Domino:

22 * Quem misi ad vos in hoc ipsum, vt cognoscatis quæ circa nos sunt, & consoletur corda vestra.

23 * Pax fratribus & charitas cum fide à Deo Patre†, & Domino Iesu Christo.

nostro

24 * Gratia cum omnibus qui diligunt Dominum nostrum Iesum Christum in incorruptione. Amen.

Missa fuit è Roma ad Ephesios per Tychicum.

13 * διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι.

14 * στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης·

15 * καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· 16 * ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι·

17 * καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ·

18 * διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων·

19 * καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου· 20 * ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει· ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι, ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

21 * ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ·

22 * ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.

23 * εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

24 * ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ. ἀμήν.

Πρὸς Ἐφεσίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ.

---

[22] דְּלָתִי וּמֵרַם דְּסַעַר אֲנָא הָא מְוַדַּע לְכוֹן טוּכִיקוֹס אָחָא חַבִיבָא וְמְשַׁמְשָׁנָא מְהֵימְנָא בְּמָרָן ׃ [23] דְּלֵהּ שַׁדְּרֵת לְוָתְכוֹן עֲלֵיהּ עַל הָדָא דְתִדְעוּן מָא דַלְוָתִי וְנִבְיָא לְבוּתְכוֹן ׃ [24] שְׁלָמָא עִם אָחִין וְחוּבָא עִם הֵימְנוּתָא מִן אֱלָהָא אָבָא וּמִן מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ [25] טִיבוּתָא עִם כֻּלְּהוֹן אִלֵּין דְּמַחֲבִין לְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּלָא חָכֵל אַמִּין ׃

שְׁלֵמַת אֶגַרְתָּא דַלְוָת אֶפְסִיא דְאִתְכַּתְּבַת מִן רְהוּמָא וְאִשְׁתַּדְּרַת בְּיַד טוּכִיקוֹס

[a] סְעַר עשה [b] יַדַע [c] שְׁמַשׁ [d] הֵימִן [e] שַׁדַּר שלח [f] יַדַע [g] בַּיָּא נחס [h] לֵב [i] ואהבה [j] הֵימִן [k] חסד [l] אֶחָב [m] צְתַב [n] שַׁדַּר שלח

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM AD PHILIPPENSES.

PHILIPPENSES *sunt Macedones. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide, nec receperunt falsos Apostolos: Hos collaudat Apostolus scribens eis à Roma de carcere per Epaphroditum.*

RVRSVS EPISTOLA
AD PHILIPPENSES.

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

CAP. I.

1 Aulus & Timotheus serui Jeschua Meschicho omnibus Sanctis in Jeschua Meschicho, qui sunt Philippis cũ Presbyteris & ministris;

2 * Gratia vobiscũ, & pax à Deo patre nostro, & à Domino nostro Jeschua Meschicho.

3 * Gratias ago Deo meo ob recordationem
4 vestri assiduam; * Quæ fit in omnibus deprecationibus meis pro vobis, & ego lætus
5 auspicor preces, * Ob communionem vestram quæ est in Euangelio à primo die & etiãnum:

6 * Quippe qui confidam de hoc ipso, quòd qui inchoauit in vobis opus bonum, ipse perficiet vsque ad diem Domini nostri Jeschua
7 Meschicho. * Sic enim æquum est mè sentire de vobis omnibus; quoniam in corde meo positi estis, & in vinculis meis, & in productione spiritus [defensione] quæ fit pro confirmatione Euangelij, vt sitis mecum parti-
8 cipes gratiæ. * Testis est enim mihi Deus quomodo amore vos complectar in visceribus
9 Jeschua Meschicho. * Et hoc oro, vt adhuc multiplicetur & abundet charitas vestra in cognitione, omníque intellectu spirituali.

10 * Vt diiudicetis ea quæ sunt commodiora, sitísque puri absque offendiculo in diem Me-
11 schicho. * Ac repleti fructibus iustitiæ illius quæ fit per Jeschua Meschicho ad laudem & honorem Dei.

Petri & Pauli commemoratione.

12 * Velim autem vos scire, fratres mei, opus meum maiores progressus fecisse in Euangelio:

13 * Adeò vt & vincula mea reuelata sint in Meschicho in toto prætorio, cæterisq; omnibus.

14 * Et multitudo fratrũ qui sunt in Dño nostro, confidentiores facti sunt ob vincula mea, & procluiores fuerũt absque timore ad pro-
15 loquendũ sermonẽ Dei. * Nonnulli quidem ex inuidia & contentione; nõnulli verò bona voluntate & charitate Meschicho prædicant.

פוּלוס תוּב אֶגַרְתָּא דִלְוָת פִּילִיפִּיסָיֵא דְכְלִיוּם א קַפְלָאוֹן א

1 וְטִימֹתֵיאוֹס עַבְדֵא דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא לְכָל־חוֹן קַדִּישֵׁא דִבְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְאִית בְּפִילִיפּוֹס עִם קַשִּׁישֵׁא
2 וְקַשִּׁישֵׁא׳ טִיבוּתָא עִמְּכוֹן וְשְׁלָמָא מִן אֱלָהָא אֲבוּן וּמִן מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׳ 3 מְוַדֵּא אֲנָא
לֶאֱלָהִי עַל כָּל־דְּכָרְנָכוֹן אֲמִינָא׳ 4 דַּבְכָל בְּעָוָתִי דְעַל אַפֵּיכוֹן וְכַד חָדֵא אֲנָא מְתְכַּשַּׁף אֲנָא׳ 5 עַל שֻׁתָּפוּתְכוֹן
דְּאַוֹנְגֶלְיוֹן מִן יוֹמָא קַדְמָיָא וְעַדְכָּא לְהָשָׁא׳ 6 מְסֻל דְּתְכִיל אֲנָא עַל הַדָּא דְּהוּ מִן דְּשָׁרֵי בְּכוֹן עֲבָדָא טָבָא הוּ
וְשָׁלֵם עֲדָכָא לְיוֹמָא דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׳ 7 הֲכַנָּא גַּיר זָדֵק לִי לְמִתְרַעְיוּ עַל כֻּלְּכוֹן מִטֶּל דְּבְלִבִּי סִימִין אַנְתּוּן וּבְאַסוּרַי
וְקַיְּמִין בְּרוּחָא דְעַל שְׁרָרָא דְאַוֹנְגֶלְיוֹן דְשׁוּתָפֵי אַנְתּוּן בְּטִיבוּתָא׳

[a] זקנים [b] שמש [c] חסד
[d] ידע [e] עתיד [f] הסיר
[g] בעא [h] שומח [i] כשף
[k] שותף שבבשורה [l] משכרת
[m] שרי התחיל [n] טוב [o] רעא
[p] סוף [q] אסר [r] נפק
[s] שררא אמת של בשורה

EPISTOLA B. PAVLI AD PHILIPPENSES.

CAP. I.

1 PAVLVS & Timotheus A
serui Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis cum Episcopis
& diaconibus;
2 * Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo. 3 * Gratias
ago Deo meo in omni memoria vestri
4 *(Semper in cunctis orationibus meis
pro omnibus vobis, cum gaudio deprecationem faciens,)
5 * Super communicatione vestra in
Euangelio Christi à prima die vsq; nunc:
6 * Confidens hoc ipsum, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vsq;
in diem Christi Iesu.
7 * Sicut est mihi iustum hoc sentire pro
omnibus vobis, eò quòd habeam vos in corde, & in vinculis meis, & in defensione & confirmatione Euangelij; socios
gaudij mei omnes vos esse.
8 * Testis enim mihi est Deus, †quomo-
quoniã esse
do cupiam omnes vos †in visceribus Ie- B
su Christi.
9 * Et hoc oro, vt charitas vestra magis
omni
ac magis abundet in †sciẽtia & in omni
10 sensu: * Vt probetis potiora, vt sitis sin-
ceri & sine offensa in diem Christi;
11 * Repleti fructu iustitiæ per Iesum
Christum, in gloriam & laudem Dei.

12 * SCIRE autẽ vos volo fratres, quia
quæ circa me sunt, magis ad profectum venerunt Euangelij:
13 * Ita vt vincula mea manifesta fierent
in Christo in omni prætorio, & in cæteris omnibus: 14 * Vt plures è fratribus
in Domino, confidẽtes in vinculis meis, abundantiùs auderent sine timore verbum Dei loqui.
15 * Quidam quidẽ & propter inuidiam
& cõtentionem: quidam autẽ & propter bonam volũtatem Christum prædicant.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολή.

κεφ. α'.

1 ΠΑΥΛΟΣ καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς
οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ
διακόνοις,
2 * χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πα-
τρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
3 * εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν,
4 * πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ
χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος,
5 * ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρώτης
ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν·
6 * πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔρ-
γον ἀγαθὸν, ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ·
7 * καθώς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων
ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς
μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ, καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, συγ-
κοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας.
8 * μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεὸς, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς
ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Χριστοῦ.
9 * καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλ-
λον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει,
10 * εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλι-
κρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ,
11 * πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

12 * Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν·
13 * ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ
τῷ πρετωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι·
14 * καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ, πεποιθότας
τοῖς δεσμοῖς μου, περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
λαλεῖν.
15 * τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδο-
κίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν.

* סָהַד הוּלִי גִּיר אֱלָהָא דְּאִיבְנָא מַחֵב אֲנָא לְכוֹן בְּרַחֲמוֹהִי דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא : 9 וְהָדָא מְצַלֵּא אֲנָא דְּחוּב נְסַגֵּא
וְנָתְיַתֵּר חוּבְכוֹן בְּיַדְעָתָא וּבְכֹל סוּכָל דְּרוּתָא : 10 דְּתֶהֱוֹן פָּרְשִׁין אִילֵין דְּעַתְּכֶן וְתֶהֱוֹן דְּכִין דְּלָא תּוּקְלָא בְּיוֹמָה
דְּמְשִׁיחָא : 11 וְמְלֵין פֵּארָא דְּזִדִּיקוּתָא דְּבְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא לְשׁוּבְחָא וְלְאִיקָרָא דְּאֱלָהָא :
דְּפָטְרוֹס וּפוֹלוֹס ב
12 צְבָא אֲנָא דֵין דְּתֵדְעוּן אַחַי דְּסוּעָרְנִי דִּילִי יַתִּירָאִית
אֶתָא לְקַדְמוּתִי בְּאוּנְגֶלְיוֹן : 13 הֲכַנָּא דְּאַף אֲסוּרַי אֶתְגְּלִיוּ בְּמְשִׁיחָא בְּפְרֶטוֹרִין כֻּלְּהוֹן וְלְשַׁרְבָּא דְּכֻלְּנָשׁ :
14 וְסוּגְיָא דְּאַחֵא דְּבְמָרָן אִתְחֲבֵלוּ עַל אֲסוּרַי וְאִשְׁתּוּ יַתִּירָאִית דְּלָא דָחֲלָא לְמִמְלַלוּ מִלְּתָא דְּאֱלָהָא :
15 וַאֲנָשׁ אֱנָשׁ מִן חֲסָמָא וְחֶרְיָנָא אֱנָשׁ אֱנָשׁ דֵּין בְּצִבְיָנָא טָבָא וְבְחוּבָא לְמְשִׁיחָא מַכְרְזִין :

16 ܡܛܠ ܕܝܕܥܝܢ ܕܠܡܦܩ ܒܪܘܚܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ
17 ܣܝܡ ܐܢܐ܂ ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܕܒܚܪܝܢܐ ܠܡܫܝܚܐ
ܡܟܪܙܝܢ܂ ܠܐ ܗܘܐ ܒܕܟܝܘ܂ ܐܠܐ ܕܣܒܪܝܢ ܕܡܘܣܦܝܢ
18 ܐܘܠܨܢܐ ܠܐܣܘܪܝ܂ ܘܒܗܕܐ ܚܕܐ ܐܢܐ ܘܚܕܐ ܐܢܐ܂
ܕܒܟܠ ܦܪܘܣ ܐܢ ܒܥܠܬܐ ܐܢ ܒܫܪܪܐ ܡܫܝܚܐ
19 ܡܬܟܪܙ܂ ܝܕܥ ܐܢܐ ܓܝܪ ܕܗܠܝܢ ܠܚܝܐ ܗܘ
ܡܫܬܟܚܢ ܠܝ ܒܒܥܘܬܟܘܢ܂ ܘܒܡܘܗܒܬܐ
20 ܕܪܘܚܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ܂ ܐܝܟܢܐ ܕܡܣܟܐ ܐܢܐ
ܘܡܣܒܪ ܐܢܐ ܕܒܡܕܡ ܠܐ ܐܒܗܬ܂ ܐܠܐ ܒܓܠܝܘܬ ܐܦܐ
ܐܝܟ ܕܒܟܠܙܒܢ ܐܦ ܗܫܐ ܢܬܪܘܪܒ ܡܫܝܚܐ
21 ܒܦܓܪܝ܂ ܐܢ ܒܚܝܐ ܘܐܢ ܒܡܘܬܐ܂ ܚܝܝ ܓܝܪ
ܕܝܠܝ ܡܫܝܚܐ ܗܘ܂ ܘܐܢ ܐܡܘܬ ܝܘܬܪܢܐ ܗܘ ܠܝ܂
22 ܐܢ ܕܝܢ ܐܦ ܒܗܠܝܢ ܚܝܐ ܕܒܒܣܪܐ܂ ܦܐܪܐ ܐܝܬ
ܠܝ ܒܥܒܕܝ܂ ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܡܢܐ ܐܓܒܐ ܠܝ܂
23 ܐܠܝܨ ܠܝ ܓܝܪ ܡܢ ܬܪܬܝܗܝܢ܂ ܪܓܐ ܐܢܐ ܕܐܫܪܐ
ܐܢܐ܂ ܘܥܡ ܡܫܝܚܐ ܐܗܘܐ܂ ܘܗܕܐ ܛܒ ܦܩܚܐ ܗܘܬ
24 ܠܝ܂ ܐܠܐ ܐܦ ܕܐܩܘܐ ܒܦܓܪܝ܂ ܐܠܨܐ ܠܝ
25 ܡܛܠܬܟܘܢ܂ ܘܗܕܐ ܬܘܟܠܢܐ ܝܕܥ ܐܢܐ܂
ܕܦܐܫ ܐܢܐ ܘܡܩܘܐ ܐܢܐ܂ ܠܚܕܘܬܐ ܕܟܠܟܘܢ
26 ܘܠܡܘܬܪܐ ܕܗܝܡܢܘܬܟܘܢ܂ ܘܡܐ ܕܐܬܝܬ ܬܘܒ
ܠܘܬܟܘܢ܂ ܢܬܝܬܪ ܒܝ ܫܘܒܗܪܟܘܢ ܕܒܝܫܘܥ
27 ܡܫܝܚܐ܂ ܒܠܚܘܕ܂ ܐܝܟ ܕܫܘܐ ܠܣܒܪܬܗ
ܕܡܫܝܚܐ ܗܘܝܬܘܢ ܡܬܕܒܪܝܢ܂ ܕܐܢ ܐܬܐ ܐܢܐ ܐܚܙܐ ܠܟܘܢ܂
ܘܐܢ ܪܚܝܩ ܐܢܐ ܐܫܡܥ ܥܠܝܟܘܢ܂ ܕܩܝܡܝܬܘܢ ܒܚܕܐ
ܪܘܚܐ ܘܒܚܕܐ ܢܦܫ܂ ܘܡܬܢܨܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܐܟܚܕܐ܂
28 ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ܂ ܘܠܐ ܒܡܕܡ ܡܙܕܘܥܝܢ
ܐܢܬܘܢ ܡܢ ܗܢܘܢ ܕܩܝܡܝܢ ܠܘܩܒܠܟܘܢ܂ ܠܚܘܝܐ
29 ܕܐܒܕܢܗܘܢ ܘܕܚܝܐ ܕܝܠܟܘܢ܂ ܘܗܕܐ ܡܢ ܐܠܗܐ
ܗܘ ܐܬܝܗܒܬ ܠܟܘܢ܂ ܘܠܐ ܒܠܚܘܕ ܕܬܗܝܡܢܘܢ
ܒܡܫܝܚܐ܂ ܐܠܐ ܐܦ ܕܡܛܠܬܗ
30 ܬܚܫܘܢ܂ ܘܬܣܝܒܪܘܢ ܐܓܘܢܐ ܐܝܟ ܗܘ ܕܚܙܝܬܘܢ
ܒܝ܂ ܘܗܫܐ ܫܡܥܝܬܘܢ ܥܠܝ ܀

16 * *Quippe qui sciant in defensionem Euangelij me constitutum esse.*
17 * *Illi autem qui per contentionem Meschicho prædicant, non syncerè agunt, sed arbitrantur se addere oppressionem vinculis meis.*
18 * *Quin hac in re gauisus sum, & gaudeo, vt quouis modo siue per occasionem; siue per veritatem Meschicho prædicetur.*
19 * *Scio enim hæc mihi ad salutem cessura per deprecationem vestram, & per donationem spiritus Jeschua Meschicho.*
20 * *Quemadmodum spero & expecto nulla in re me pudefactum iri. Sed aperto vultu sicut & semper, ita & nunc magnificabitur Meschicho in corpore meo, siue per vitam siue per mortem.*
21 * *Siquidem vita mea; mea inquam, Meschicho est: quòd si moriar, lucro mihi cedit.*
22 * *Sin autem, & in hac vita quæ est in carne, fructus mihi est in operibus meis: nescio quid eligam mihi.*
23 * *Nam me premunt hæc duo, vt liberari cupiam vt sim cum Meschicho, & hoc longè satius mihi fuerit.*
24 * *Sed & manere in corpore cogit me voluntas propter vos.*
25 * *Quin hoc certò scio me mansurum & permansurum ad gaudium vestrum, & ad incrementum fidei vestræ.*
26 * *Vt quum iterum venerim ad vos, exuberet in me gloriatio vestra, quæ est in Jeschua Meschicho.*
27 * *Tantùm sicut decet Euangelium Meschicho conuersemini, vt siue venerim vos inuisam, siue absens audiam de vobis, quòd statis in vno spiritu vnáque anima, & superiores simul euadatis in fide Euangelij.*
28 * *Nec vlla in re commoueamini ab his qui vobis obsistunt ad ostẽsionem perditionis ipsorum, & ad salutem vestram.*
29 * *Et hoc à Deo ipso datum est vobis, vt nõ solùm credendo credatis in Meschicho; sed etiam vt pro illo patiamini;*
30 * *Et sustineatis certamen quale vidistis in me, & nunc auditis de me.*

16 מֶטֻל דְיָדְעִין לְמַפַּק בְּרוּחָא דְאוֹנְגֶלִיּוֹן סִים אֲנָא׃ 17 הָנוּן דֵין דְבְחֶרְיָנָא לַמְשִׁיחָא מַכְרְזִין לָא הֲוָא
בְדַכְיוּת אֶלָא דְסָבְרִין דְמוֹסְפִין אוּלְצָנָא לַאסוּרַי׃ 18 וּבְהָדָא חָדֵית וְחָדֵא אֲנָא דְבְכָל פְּרוֹס אֶן בְּעֶלְתָא וְאֶן
בְּשָׁרָרָא מְשִׁיחָא מֶתְכְּרֶז׃ 19 יָדַע אֲנָא גֵיר דְהָלֵין לְחַיָא הוּ מֶשְׁתַכְחָן לִי בְּבָעוּתְכוּן וּבְמוֹהַבְתָא דְרוּחָא דְיֵשׁוּעַ
מְשִׁיחָא׃ 20 אַיכַנָא דְמַסְבַר אֲנָא וּמְסַכֵּא אֲנָא דְבְמֶדֶם לָא אֶבְהַת אֶלָא בְגַלְיוּת אַפֵּא אַיךְ דְבְכָל זְבַן אַף הָשָׁא
נֶתְרַורַב מְשִׁיחָא בְּפַגְרִי אֶן בְּחַיָא וְאֶן בְּמוֹתָא׃ 21 חַיַי גֵיר דִילִי מְשִׁיחָא הוּ וְאֶן אֱמוּת יוּתְרָנָא הָוֵא לִי׃
22 אֶן דֵין אַף בְּהָלֵין חַיָא דְבְסַרָא פֵּארָא אִית לִי בְּעַבָדַי לָא יָדַע אֲנָא מָנָא אֶגְבֵּא לִי׃
23 אַלִּיץ לִי גֵיר מֶן תַרְתֵיהֵין לְמֶפְשַׁר רָגֵג אֲנָא וְעַם מְשִׁיחָא אֶהֱוֵא וְהָדָא טָב פְּקַחָא הָוָת לִי׃

בְּפַק של בשורה סוּם
שבמחלוקה כָּרֵז דְּכָא
יסף חָדָא שמח דרך
בעלילה באמת כְּרַז
שְׁכַח מצא בְּעָא יְהַב
בְּהַת בוש גְּלָא זמן
רוֹרַב מות חַיָא
יְתַר במעשי גְּבָא

16 * Quidam ex charitate: scientes quoniam in defensionem Euangelij positus sum.

17 * Quidam autē ex contentione Christum annuntiant, nō syncerè existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. C

18 * Quid enim? Dum omni modo, siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuntietur: & in hoc gaudeo, sed & gaudebo.

19 * Scio enim quia hoc mihi proueniet ad salutem, per vestram orationem & subministrationem Spiritus Iesu Christi,

20 * Secundùm expectationem & spem meam; quia in nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper; & nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem.

21 * Mihi enim viuere, Christus est: & mori, lucrum.

22 * Quòd si viuere in carne, hoc mihi fructus operis est, & quid eligam, ignoro.

23 * Coarctor autem è duobus: desiderium habens dissolui & esse cum Christo, multò magis melius.

24 * Permanere autem in carne, † necessarium propter vos. (magis)

25 * Et hoc confidens, scio quia manebo & permanebo omnibus vobis, ad profectum vestrum & gaudium fidei:

26 * Vt gratulatio vestra abūdet in Christo Iesu in me, per meum aduentum iterum ad vos.

27 * Tantùm dignè Euangelio Christi conuersamini: vt siue cùm venero, & videro vos, siue absens, audiam de vobis quia statis in vno spiritu, vnanimes, collaborantes fidei Euangelij. (Eph. 4. 1. Col. 1. 5. 10. 1. Thes. 2. 6. 12.)

28 * Et in nullo terreamini ab aduersarijs, quæ † illis est causa perditionis: vobis autem salutis, & hoc à Deo: (est in illis)

29 * Quia vobis donatum est pro Christo, non solùm vt in eum credatis, sed vt etiam pro illo patiamini:

30 * Idem certamen habentes quale & vidistis in me, & nunc † audistis de me. (audistis)

16 * ὁ μὲν ἐξ ἐριθείας τὸν χριστὸν καταγγέλλουσιν οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου·

17 * ὁ δὲ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι.

18 * τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι·

19 * οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος ἰησοῦ χριστοῦ,

20 * κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς, εἴτε διὰ θανάτου.

21 * ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, χριστός· καὶ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος.

22 * εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου; καὶ τί αἱρήσομαι, οὐ γνωρίζω.

23 * συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ διαλυθῆναι, καὶ σὺν χριστῷ εἶναι· πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον.

24 * τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκί, ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς.

25 * καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως·

26 * ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ, διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς·

27 * μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὼν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ, συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου·

28 * καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· ἥτις αὐτοῖς μὲν ἐστιν ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῖν δὲ σωτηρίας· καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ·

29 * ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν,

30 * τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ, καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

---

24 אלא אף דאקוא בפגרי אלצא לי צבותא מטלתכון ׃ 25 ודהדא תכילאית ידע אנא דפאש אנא ומקנא אנא
לתרותא דילכון ולהרכיתא דהימנותכון ׃ 26 דכד אתא תוב לותכון נתיהר בי שובהרכון דבישוע משיחא ׃
27 בלחוד איכנא דיאא לסברתה דמשיחא הויתון מתדברין דאן אתא אחזיכון ואן פריק אנא אשמע עליכון
דקימין אנתון בחדא רוח ובחדא נפש ומתנצחיתון אכחדא בהימנותא דאונגליון ׃
28 ולא מתתזיעין אנתון מן הנון דקימין לקובלן לתחויתא דאבדנהון ולתחיא דילכון ׃
29 והדא מן אלהא הו אתיהבת לכון דלא בלחוד מהימנו בה במשיחא אלא אף דעל אפוהי תחשון ׃
30 והסיברין אגונא איך הו דחזיתון בי והשא שמעיתון עלי ׃

a אבא חבין b לכשת c כוש עמד d לשמוחה e רבא f תימן g אתא h עוד i שבחר j יצא k לבו ורחו l דבר הנחל m אתא n חזא o פרק p קום q נצח r יחד s נאשמנת בשורה t זוע

Crepuſculo feriæ IIII. Paſſionis.

CAP. II.

1 ITaque ſi habetis conſolationem in Meſchi-
cho, ſiue lenimen cordis [ſolatium] cum cha-
ritate, ſiue communionem ſpiritus, ſiue affe-
ctus viſcerales, ſiue miſerationes:

2 * Implete gaudium meum vt ſit vobis
vna voluntas, & vna charitas, & vna ani-
ma, vnáque ſententia.

3 * Et nihil per contentionem, aut per ma-
nem gloriam faciatis, ſed cũ humilitate mentis
quiſque proximum ſuum tanquam ſeipſo pre-
ſtantiorem exiſtimet.

4 * Nec de ſe quiſque ſit ſollicitus, ſed quiſ-
que etiam de proximo ſuo.

5 * Illúdque ſentite in vobis ipſis quod &
Feſchua Meſchicho.

6 * Is qui cùm in imagine [forma] Dei eſſet, nõ
hoc rapinam eſſe exiſtimauit, vt eſſet æqualis
7 Deo. * Sed ſeipſum exinaniuit, & ſimilitudi-
nem ſerui accepit, & factus eſt in ſimilitudi-
nem hominũ, & habitu repertus eſt vt homo.

8 * Et humiliauit ſeipſum, & factus eſt obe-
diens vſque ad mortem, mortẽ autem crucis.

9 * Propterea etiam Deus multiplicauit ſub-
limitatẽ eius, & dedit illi nomen præſtantiùs
omnibus nominibus.

10 * Vt in nomine IESCHVA flectat ſe
omne genu, quod in cælo, & in terra, &
ſubter terram eſt:

11 * Omniſq; lingua confiteatur Dominũ Fe-
ſchua Meſchicho ad gloriam Dei patris ſui.

Quotidie.

12 * Proinde dilecti mei, quemadmodum ſem-
per dicto audientes fuiſtis non tantùm quum
præſens adfui vobis, ſed & nunc quum ab-
ſens ſim à vobis, multò magis, cum timore, &
tremore operemini opus ſalutis veſtræ.

13 * Deus enim ipſe agit in vobis, vt & ve-
litis & perficiatis id quod vultis. * Omnia
14 autem facite ſine murmuratione ac diſſidio;

15 * Vt ſitis perfecti & abſque nævo, tan-
quam puri filij Dei; qui habitant in genera-
tione praua & tortuoſa; vt ſpectemini inter
16 eos tanquam luminaria in mundo. * Vt ſitis
eis loco ſalutis ad gloriationem meam, meam
inquam, in diem Meſchicho quòd nõ inaniter
cucurrerim, nec in vanum laborauerim.

---

[a] חַשָּׁשׁ [b] כַּוָּיָא נחם [c] תנחומין מִלָּא [d] שִׁתַּף [e] קרבים [f] שמחתי [g] רַעֲיָא [h] מחשבה וצרוך [i] יַצַּף [j] רַעְיָא [k] אִית [l] דְּמָא [m] גזלה ק משות [n] ריק [o] דְּמָא [p] וברמות [q] שֵׁכֵח [r] שְׁמַע [s] מות [t] סְנָא [u] רַמְרַס

[a] עַהְרַאדְנְעָא [b] רְחִשָׁא ג קפלאון כ [c] אֵן אִית לְכוּן הֲכִיל [d] כַּוִּיָּא בַּמְשִׁיחָא וְאֵן [e] מַמְלָא כְּלֵבָא בְּחוּבָא
[f] אֵן שִׁתָּפוּתָא דְרוּחָא וְאֵן [g] רוּחָפָא וַאֲן רַחֲמֵאוּ [h] שַׁלְמוּ [i] חַדְוֹהִי דְחַד [j] רְעֵינָא נֶהֱוֵא לְכוּן וְחַד חוּבָא וַחֲדָא נַפְשָׁא
[k] וְחַדָּא תְּרֵעוּתָא: [l] וְחַדָּם [m] בְּחֵרְיָנָא אוֹ בְּשׁוּבְחָא סָרִיקָא לָא תְּעָבְדוּן אֶלָּא בְּמַכִּיכוּת רְעֵינָא כְּלֵנָשׁ לְחַבְרֵהּ אֵיךְ דְּמִתַּר
[n] מִנֵּהּ נְחָשֵׁב: [o] וְלָא אֱנָשׁ דְנַפְשֵׁהּ [p] נְאַצַּף אֶלָּא כְּלֵנָשׁ אַף דְּחַבְרֵהּ: [q] וְהַדָּא אִתְרְעוֹ בְנַפְשְׁכוּן הִי דְּאַף יֵשׁוּעַ
מְשִׁיחָא: [r] הוּ דְכַד [s] אִיתוֹהִי [t] כַּדְמוּתָא דְאֱלָהָא לָא הֲוָא [u] חַטוּפְיָא חֲשִׁבָה לְהֲוָא דְאִיתוֹהִי [v] פְּחֵמָא דְאֱלָהָא:
[w] אֶלָּא נַפְשֵׁהּ [x] סְרִיק [y] וְדִמוּתָא דְעַבְדָא נְסַב וַהֲוָא בְּדִמוּתָא דְבְנֵי נָשָׁא [z] וּבְאִסְכְּמָא [a] אִשְׁתְּכַח אֵיךְ בְּרְנָשָׁא:
[b] וּמַכִּיךְ נַפְשֵׁהּ [c] וְאִשְׁתְּמַע עַד מָא [d] לְמוּתָא מוּתָא דִין דְּזִקִיפָא: [e] מִטֶּל הָנָא אַף אֱלָהָא [f] אַסְגִּי [g] רְמִרְמֵהּ וְיָהֵב לֵהּ שְׁמָא
[h] רַמְרַס

CAP. II.

1 SIqua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, siquà societas spiritus, siqua viscera † miserationis:
2 Implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem charitatem habẽtes, vnanimes idipsum sentientes:
3 Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: sed in humilitate, superiores sibi inuicem arbitrantes;
4 Non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum.
5 Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu.
6 Qui cùm in forma Dei esset, non rapinã arbitratus est esse se æqualem Deo:
7 Sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus; & habitu inuentus vt homo:
8 Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem: mortem autem crucis.
9 Propter quod & Deus exaltauit illum; & donauit illi nomen quod est super omne nomen:
10 Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum:
11 Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.

12 ITAQVE charissimi mei (sicut semper obedistis:) nõ † in præsentia mei tantùm, sed multò magis, nunc in absentia mea, cum metu & tremore vestram salutem operamini.
13 Deus est enim qui operatur in vobis & velle & † perficere, pro bona volũtate.
14 Omnia autem facite sine murmurationibus & hæsitationibus:
15 Vt sitis sine querela, & simplices filij Dei, sine reprehensione in medio nationis prauæ & peruersæ. inter quos lucetis sicut luminaria in mundo:
16 Verbum vitæ cõtinentes ad gloriam meam in die Christi, quia nõ in vacuum cucurri, neque in vacuum laboraui.

β'.

1 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί,
2 πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες·
3 μηδὲν κατ' ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν·
4 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος.
5 Τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν χριστῷ ἰησοῦ·
6 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ·
7 ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος.
8 ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.
9 διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα·
10 ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων,
11 καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος ἰησοῦς χριστὸς, εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.

12 Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατέ μου, μὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε.
13 ὁ θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν, ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.
14 πάντα ποιεῖτε χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν·
15 ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἀμώμητα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ,
16 λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα·

---

10 דִּי בְשֵׁם יֵשׁוּעַ כָּל כְּרוּכָא דִּי בִשְׁמַיָּא וּבַאַרְעָא וְדִלְתַחַת מִן אַרְעָא׃ 11 וְכָל לִשָּׁן
דִּי יְוַדֵּא דִּי מָרְיָא הוּא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא לְשׁוּבְחָא דֵאלָהָא אֲבוּהִי׃ וְכָלְיוּם ד
12 מַכְיָל חַבִּיבַי אֵיכַנָא דִּבְכָל זְבַן אֶשְׁתְּמַעְתּוּן לָא כַּד קָרִיב אֶלָּא הָשָׁא וְרַחִיק אֶנָּא מְנַכְּיוּן יַתְיָרָאִית
בְּרַחֲלָתָא וּבְרְתִיתָא פְּלוּחוּ פוּלְחָנָא דְּמַיְיכוּן׃ 13 אֱלָהָא הוּא מְחַפֵּשׁ בְּכוּן אַף לְמַעְבָּא אַף לְמַסְעַר הוּ מְרַם רְעָבִין
אַנְתּוּן׃ 14 כֻּלְּמְרַם הֲוַיתוּן עָבְרִין דְּלָא רְטָנָא וְדְלָא פוּלָג׃ 15 דְּתֶהֱוּוּן תַּסִּיבָא וְדְלָא מוּם אֵיךְ בְּנֵיָא דֵאלָהָא
דַּעֲמָרִין כְּרֵרָא עַסְקָא וְמַעֲקָמָא וַאתְחֲזוּ בֵּינֵהוּן אֵיךְ נַהִירָא בְּעָלְמָא׃ 16 דְּאִיתַיכוּן לְהוּן בְּרוּכַת חַיֵּא לְשׁוּבְחָרִי
דִּילִי בְּיוֹמֵהּ דְּמַשִּׁיחָא דְּלָא הֲוָא אִיקִי רְהִשֵׁת וְלָא סְרִיקָאִית עְמֶלֶת׃

17 * Quinetiam si immolor super hostia & ministerio fidei vestræ, gaudeo & exultio cum omnibus vobis.

18 * Sic & vos quoque gaudete & exultate mecum.

19 * Cæterùm spero in Domino nostro Jeschua, me missurum ad vos Timotheum citò, vt & ego habeam requiem, quùm didicero quod ad vos attinet.

20 * Neminem enim alium hîc habeo, qui pari mecum animo præditus, diligentiorem vestri curam gerat.

21 * Siquidem omnes quæ sua sunt quærunt, non autem quæ Jeschua Meschicho.

22 * Porrò experimentum huius nostis, qui tanquam filius cum patre suo, sic operatur mecum in Euangelio.

23 * Hunc spero me missurum ad vos citò postquam videro quæ ad me pertinent.

24 * Et confido in Domino meo, me quoque breui venturum ad vos.

25 * Nunc autem coëgit me negotium aliquod mittere ad vos Epaphroditum fratrem, qui est adiutor & cooperator meus, vester autem Apostolus, & minister necessitatis meæ.

26 * Quandoquidem peroptabat vos omnes inuisere, & anxius erat quòd resciuisset vos auditione accepisse ipsum aduersa valetudine

27 detineri. * Equidẽ infirmus fuit vsq; ad mortem, sed Deus misertus est illius: non autem illius tantùm, sed & mei, ne haberem angustiam super angustiam.

28 * Studiosiùs itaque misi eum ad vos; vt quum videritis eum, gaudeatis iterum, mihiq; leuior sit animi ægritudo.

29 * Excipite igitur eum in Domino cum omni gaudio, & qui sunt huiusmodi eos cum honore complectimini.

30 * Nam propter opus Meschicho vsque ad mortem peruenit, & nihili fecit seipsum vt suppleret id quod defuerat vobis in vestro erga me ministerio.

CAP. III.

1 PRoinde fratres mei, gaudete in Domino nostro: quin eadem vobis scribam non est mihi tædio, eò quòd vos cautiores efficiunt.

2 * Cauete à canibus, cauete à malis operariis, cauete à concisione carnis.

Quotidie.

17 אֵלָּא אַף פְּתַנְקָא אֲנָא עַל דְּבַחְתָא וְתֶשְׁמֶשְׁתָא דְּהֵימְנוּתְכוֹן חֲדֵא אֲנָא וְרֵוֵז אֲנָא עִם כֻּלְּכוֹן 18 הָכְנָא וְאַף
אַתּוּן חֲדוּ וְרַחֲוּ עִמִּי׃ 19 מְסַבַּר אֲנָא דֵּין בְּמָרָן יֵשׁוּעַ דְּאֶשְׁדַּר לְוָתְכוֹן לְטִימָתְאוּס בְּעַגַּל דְּאַף לִי נֶהֱוֵא לִי נֻיְחָא
מִן אֵלּוּף סְטֻלְתְּכוֹן׃ 20 לֵיתְלִי גַּיר אַחֲרִין הָרְכָא דְּאִיךְ נַפְשִׁי הוּ דְּאַכִּיפָאִית יָצַף דִּילְכוֹן׃
21 כֻּלְּהוֹן גַּיר דְּנַפְשָׁתְהוֹן הוּ בְּעַיִן וְלָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 22 בּוּקְיָה דֵּין דְּהָנָא יָדְעִיתוּן דְּאִיךְ כְּרָא עִם אֲבוּהִי הָכְנָא
פָּלְחָשִׁי בְּסַבְּרוּתָא׃ 23 לְהָנָא מְסַבַּר אֲנָא דְּאֶשְׁדַּר לְוָתְכוֹן בַּעַגַּל מָא דְּחָזֵית מָא דִּלְוָתִי׃ 24 וְוַחְכִּיל אֲנָא עַל מָרִי דְּאַף אֲנָא
בְּעַגַּל אֲתָא אֲנָא לְוָתְכוֹן׃ 25 הָשָׁא דֵּין אַלְצַתְנִי צְבוּתָא דְּאֶשְׁדַּר לְוָתְכוֹן לְאַפְּפְרוֹדִיטוּס אַחָא דְּאִיתְוַהִי מְעַדְּרְנָא וּפָלְחָא
דְּשַׁלִּיחְכוֹן דֵּין שְׁלִיחָא וּמְשַׁמְּשְׁנָא דְּחַשַּׁחְתִּי׃ 26 מְטֻל דְּסוּא הֲוָא לְסָחְזָא לְכֻלְּכוֹן וּמְעָק הֲוָא דְּיָדַע דְּשַׁמְעָתוּן דְּאִתְכְּרַהּ׃

17 אלא אף פתנקא אנא על דבחתא ותשמשתא דהימנותכון חדא אנא ורוז אנא עם כלכון 18 הכנא ואף
אתון חדו ורחו עמי׃ 19 מסבר אנא דין במרן ישוע דאשדר לותכון לטימתאוס בעגל דאף לי נהוא לי נוחא
מן אלף סטלתכון׃ 20 ליתלי גיר אחרין הרכא דאיך נפשי הו דאכיפאית יצף דילכון׃
21 כלהון גיר דנפשתהון הו בעין ולא דישוע משיחא׃ 22 בוקיה דין דהנא ידעיתון דאיך כרא עם אבוהי הכנא
פלחשי בסברתא׃ 23 להנא מסבר אנא דאשדר לותכון בעגל מא דחזית מא דלותי׃ 24 וחכיל אנא על מרי דאף אנא
בעגל אתא אנא לותכון׃ 25 השא דין אלצתני צבותא דאשדר לותכון לאפפרודיטוס אחא דאיתוהי מעדרנא ופלחא
דשליחכון דין שליחא ומשמשנא דחשחתי׃ 26 מטל דסוא הוא לסחזא לכלכון ומעק הוא דידע דשמעתון דאתכרה׃

17 מזובח 18 רכח שמש
19 הימן רוז הגיל חדא
שדר פתאם נוחא
פא׳ נהשחחלות בעא
בכא בכי ורהו בבהרה
חזא נבושה אלץ
עניין עדר שמש
חשח סוא אות

*mulor, *Sed & si †immolor supra sacrificium 17
& obsequiũ fidei vestræ, gaudeo & con-
gratulor omnibus vobis.
* Idipsum autem & vos gaudete, & 18
congratulamini mihi.
* Spero autem in Domino Iesu, Ti- 19
Act.16. motheum me citò mittere ad vos: vt &
a.1 ego bono animo sim, cognitis quæ cir-
ca vos sunt.
* Neminem enim habeo tam vnani- 20
mem, qui sincera affectione pro vobis
solicitus sit.
* Omnes enim quę sua sunt quęrunt, 21
2.Cor. non quæ Iesu Christi.
10.f.24. 13.b.5.
* Experimentum autem eius cogno- 22
scite, quoniam sicut patri filius, mecum
seruiuit in Euangelio.
* Hũc igitur spero me mittere ad vos, 23
mox vt videro quæ circa me sunt.
* Confido autem in Domino, quo- 24
niam & ipse veniam ad vos citò.
* Necessarium autem existimaui, E- 25
paphroditum fratrem & cooperatorem D
& commilitonem meum, vestrum au-
tem Apostolum, & ministrum necessi-
tatis meæ, mittere ad vos.
* Quoniam quidem omnes vos desi- 26
derabat: & mœstus erat, propterea quòd
audieratis illum infirmatum.
* Nã & infirmatus est vsque ad mor- 27
tem: sed Deus misertus est eius; non so-
lùm autem eius, verumetiam & mei, ne
tristitiam super tristitiam haberem.
* Festinantiùs ergo misi illum, vt viso 28
illo, iterùm gaudeatis, & ego sine tristi-
tia sim.
* Excipite itaque illum cum omni 29
gaudio in Domino: & eiusmodi cum
honore habetote.
* Quoniam propter opus Christi, vs- 30
que ad mortem accessit: tradẽs animam
suam, vt impleret id quod ex vobis dee-
rat erga meum obsequium.

CAP. III.

DE cętero, fratres mei, gaudete in Do- 1
mino. Eadem vobis scribere, mihi A
quidem non pigrum, vobis autem ne-
cessarium.
* Videte canes, videte malos opera- 2
rios, videte concisionem.

17 * ἀλλ' εἰ καὶ σπενδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν·

18 * τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.

19 * ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν·

20 * οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅς τις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει·

21 * οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

22 * τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον, σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον.

23 * τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμέ, ἐξαυτῆς·

24 * πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ, ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι·

25 * ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον, καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς·

26 * ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς, καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησε·

27 * καὶ γὰρ ἠσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ.

28 * σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν, πάλιν χαρῆτε, κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ·

29 * προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς· καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε·

30 * ὅτι διὰ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισε, παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας.

γ'.

1 * Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.

2 * βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν·

---

27 אף אתכרה עדמא [a] למותא אלא אלהא רחם עליהי לא הוא דין עליהי בלחוד אלא אף עלי דלא תהוא לי
[b] עקא על עקא ׃ 28 [c] חפיטאית הכיל שדרתה לותכון ודכד [d] תחזוניהי [e] תוב [f] תחדון ולי קליל נהוא [g] נפשא ׃
29 קבלוהי [h] הכיל במרא בכל [i] חדוא וליאילין דהכנא אנון [k] באיקרא [l] אחודו אנון ׃ 30 [m] מטל עבדא גיר
דמשיתא עדמא [n] למותא מטי ובסר על נפשה ונמלא מדם רבצרחון הויתון [o] בתשמשתא דלותי ׃
דכליום ח קפלאון ג

1 [a] מכיל אחי [b] חדו במרן הנין כד הנין [c] דאכתוב לכון לא [d] מאנא לימטל דלכון מזהרן ׃
2 [e] אזדהרו מן כלבא אזדהרו מן פעלא בישא אזדהרו מן פסק בסרא ׃

[a] מורת [b] עוק [c] בהשחולות [d] חזא [e] עוד [f] חדא [g] מכאוב של נפש [h] על-כן [i] חדא [k] ימר [l] אחד [m] מות [n] שמש
[o] על-כן [p] כתב [q] מאן [r] זהר שטר

3 ܓܙܘܪܬܐ ܓܝܪ ܚܢܢ ܐܝܬܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܦܠܚܝܢܢ ܠܐܠܗܐ ܒܪܘܚܐ܂ ܘܡܫܬܒܗܪܝܢܢ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ܂ ܘܠܐ ܬܟܝܠܝܢܢ ܥܠ ܒܣܪܐ܂
4 ܟܕ ܠܝ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܝ ܬܘܟܠܢܐ ܐܦ ܥܠ ܒܣܪܐ܂ ܐܢ ܓܝܪ ܐܢܫ ܣܒܪ ܕܬܘܟܠܢܗ ܒܒܣܪܐ ܗܘ ܝܬܝܪ ܡܢܗ ܐܢܐ܂
5 ܓܙܝܪܐ ܒܪ ܬܡܢܝܐ ܝܘܡܝܢ܂ ܡܢ ܛܘܗܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ܂ ܡܢ ܫܒܛܐ ܕܒܢܝܡܝܢ܂ ܥܒܪܝܐ ܒܪ ܥܒܪܝܐ܂ ܒܢܡܘܣܐ ܦܪܝܫܝܐ܂
6 ܒܛܢܢܐ ܪܕܘܦܐ ܕܥܕܬܐ܂ ܘܒܙܕܝܩܘܬܐ ܕܢܡܘܣܐ ܕܠܐ ܪܫܝܢ ܗܘܝܬ܂
7 ܐܠܐ ܗܠܝܢ ܕܝܘܬܪܢܐ ܗܘܝ ܠܝ ܚܘܣܪܢܐ ܚܫܒܬ ܐܢܝܢ ܡܛܠ ܡܫܝܚܐ܂
8 ܘܐܦ ܚܫܒ ܐܢܐ ܠܗܝܢ ܟܠܗܝܢ ܚܘܣܪܢܐ܂ ܡܛܠ ܪܒܘܬܐ ܕܝܕܥܬܗ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܡܪܝ܂ ܕܡܛܠܬܗ ܟܠ ܡܕܡ ܚܣܪܬ܂ ܘܐܝܟ ܙܒܠܐ ܚܫܒܬ ܕܠܡܫܝܚܐ ܐܬܪ܂
9 ܘܐܫܬܟܚ ܒܗ ܟܕ ܠܝܬ ܙܕܝܩܘܬܐ ܕܢܦܫܝ ܕܡܢ ܢܡܘܣܐ܂ ܐܠܐ ܗܝ ܕܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܡܫܝܚܐ܂ ܕܐܝܬܝܗ ܙܕܝܩܘܬܐ ܕܡܢ ܐܠܗܐ܂
10 ܕܒܗ ܐܫܬܘܕܥ ܠܝܫܘܥ ܘܠܚܝܠܐ ܕܩܝܡܬܗ܂ ܘܐܫܬܘܬܦ ܒܚܫܘܗܝ܂ ܘܐܬܕܡܐ ܒܡܘܬܗ܂
11 ܕܠܡܐ ܐܫܟܚ ܐܡܛܐ ܠܩܝܡܬܐ ܕܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ܂
12 ܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܟܕܘ ܢܣܒܬ܂ ܐܘ ܡܢ ܟܕܘ ܐܬܓܡܪܬ܂ ܐܠܐ ܪܗܛ ܐܢܐ ܕܠܡܐ ܐܕܪܟ ܡܕܡ ܕܡܛܠܬܗ ܐܕܪܟܢܝ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ܂

ܩܠܝܘܢ ܚ

13 ܐܚܝ ܐܢܐ ܥܠ ܢܦܫܝ ܠܐ ܣܒܪ ܐܢܐ ܕܐܕܪܟܬ܂ ܚܕܐ ܕܝܢ ܝܕܥ ܐܢܐ܂ ܕܠܒܣܬܪܝ ܛܥܐ ܐܢܐ܂ ܘܠܩܕܡܝ ܡܬܡܬܚ ܐܢܐ܂
14 ܘܪܗܛ ܐܢܐ ܠܘܩܒܠ ܢܝܫܐ܂ ܕܐܣܒ ܙܟܘܬܐ ܕܩܪܝܢܐ ܕܠܥܠ ܕܐܠܗܐ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ܂
15 ܐܝܠܝܢ ܕܝܢ ܕܓܡܝܪܝܢ ܗܠܝܢ ܢܬܪܥܘܢ܂ ܘܐܢ ܡܕܡ ܐܚܪܢܐ ܡܬܪܥܝܢ ܐܢܬܘܢ܂ ܐܦ ܗܕܐ ܐܠܗܐ ܢܓܠܐ ܠܟܘܢ܂
16 ܒܪܡ ܠܡܕܡ ܕܡܛܝܢܢ ܒܚܕ ܫܒܝܠܐ ܢܗܠܟ ܘܒܚܕ ܪܥܝܢܐ܂
17 ܐܬܕܡܘ ܒܝ ܐܚܝ܂ ܘܚܘܪܘ ܒܐܝܠܝܢ ܕܗܟܢܐ ܡܗܠܟܝܢ܂ ܐܝܟ ܕܡܘܬܐ ܕܚܙܝܬܘܢ ܒܢ܂

3 *Nos enim sumus circuncisio qui colimus Deum spiritu, & gloriamur in Ieschua Meschicho, & non collocamus fiduciam nostram in carne.

4 *Quanquam sit mihi fiducia etiam in carne. Si quis enim arbitratur fiduciam suam habere in carne, ego magis habeo:

5 *Circuncisus natus octo dies, ex cognatione Israiel, ex tribu Beniomen, Hebræus Hebræorum filius: secundùm Legem Perischeus;

6 *Zelo persecutor Ecclesiæ, & secundùm iustitiam Legis sine crimine fui.

7 *Sed hæc, quæ fuerunt mihi copia, inopiam existimaui propter Meschicho.

8 *Enimuerò existimo hæc omnia inopiam esse præ dignitate scientiæ Ieschua Meschicho Domini mei, propter quem omnia pro damno duxi, & pro stercore habui, vt Meschicho
9 lucrifaciam; *Vtque reperiar in eo, quum non sit mihi propria iustitia illa quę est ex Lege, sed ea quæ ex fide Meschicho, quæ est iustitia quæ ex Deo est.

10 *Vt per eam cognoscam Ieschua, et virtutem resurrectionis, ac particeps fiam passionum eius, & conformis fiam morti ipsius.

11 *Si fortè possim peruenire ad resurrectionem illam, quæ est ex mortuis.

12 *Non quòd iam comprehenderim, aut iam perfectus sim, sed curro, vt fortassis assequar id propter quod me est assecutus Ieschua Meschicho.

Quotidie.

13 *Fratres mei, ego de meipso non cogito me assecutum fuisse. Vnum autem scio, quòd quæ à tergo sunt, dem obliuioni; ad ea verò quæ à fronte sunt, enitar.

14 *Itaque decurro ad metam, vt accipiam victoriosum præmium superne vocationis Dei per Ieschua Meschicho.

15 *Quotquot igitur perfecti sunt, hæc sentiant; & si quid aliter sentitis, & hoc Deus reuelabit vobis.

16 *Veruntamen ad id vt pertingamus, eandem perficiamus semitã, eademque concordia.

17 *Estote mihi conformes, fratres mei; & exquirite eos qui sic incedunt iuxta similitudinem quam in nobis videtis.

3 גְזוּרְתָא גֵיר חְנַן אִיתַין אִילֵין דְפָלְחִינַן לַאלָהָא בְרוּחָא וּמֶשְׁתַבְהְרִינַן בְיֵשׁוּע מְשִׁיחָא וְלָא תְכִילִינַן עַל בֶסְרָא׃
4 כַד לִי אִיתְהֲוָא לִי תוּכְלָנָא אָף עַל בֶסְרָא אֶן גֵיר אֱנָשׁ סָבַר דְתוּכְלָנֵה בְבֶסְרָא הוּ יַתִּיר מֶנֵה אֶנָא׃
5 גְזִירָא בַר תְמָנְיָא יַוְמִין מִן טוּהְמָא דְאִיסְרָיֵל מִן שַׁבְטָא דְבֶנְיָמִין עֶבְרָיָא בַר עֶבְרָיָא בְנָמוּסָא פְרִישָׁיָא׃
6 בְטְנָנָא רָדוּפָא דְעִדְתָא וּבְזַדִּיקוּתָא דְנָמוּסָא דְלָא רְשִׁין הֲוִית׃ 7 אֶלָא הָלֵין דְיוּתְרָנָא הֲוַי לִי חוּסְרָנָא
חְשַׁבְתֶאנֵין מֶטֻל מְשִׁיחָא׃ 8 וְאָף חָשֵׁב אֶנָא לְהֵין כֻלְהֵין חוּסְרָנָא מֶטֻל רַבוּתָא דִידַעְתֵה דְיֵשׁוּע מְשִׁיחָא מָרִי
דְמֶטֻלָתֵה כֻל מֶדֶם חֶסְרֵת וְאַיךְ זֶבְלָא חֶשְׁבֵת דְלַמְשִׁיחָא אֶתַר׃ 9 וְאֶשְׁתְכַח בֵה כַד לֵית זַדִּיקוּתָא דְנַפְשִׁי
דְמֶן נָמוּסָא אֶלָא הָי דְמֶן הַיְמָנוּתָא דַמְשִׁיחָא דְאִיתֵיה זַדִּיקוּתָא דְמֶן אֱלָהָא׃

מילה · אית · פלח · שבחר · והתהלל · בוטחים אנחנו · בשחון · חושב · סוף · משפחה · בקנאה · רשא · אשם · יתרון · חוא · חסר · גדול · זבל · יתר · שכח · צדקה · חימן · אית

3 * Nos enim sumus circuncisio, qui spiritu seruimus Deo: & gloriamur in Christo Iesu, & non in carne fiduciam habentes,

4 * Quanquam & ego habeam confidentiam in carne. Si quis alius videtur confidere in carne, ego magis,

5 * Circuncisus octaua die, ex genere
1. Cor. 11. c. 22. Act. 23. b. 6 Israel, de tribu Ben-iamin, Hebræus ex Hebræis, secundùm Legem Pharisæus;

6 * Secundùm emulationē persequens ecclesiam Dei; secundùm iustitiam quæ in Lege est, conuersatus sine querela.

7 * Sed quæ mihi fuerunt lucra, hęc arbitratus sum propter Christum detri- B menta.

8 * Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentē scientiā Iesu Christi Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam:

9 Vt & * †Et inueniar in illo non habens meā iustitiam quæ ex Lege est, sed illam quæ
Iesu, ex fide est Christi†, quæ ex Deo est iustitia in fide:

10 * Ad cognoscendū illum, & virtutem resurrectionis eius, & societatem passionum illius; configuratus morti eius,

11 * Si quo modo occurram ad resurrectionem quæ est ex mortuis.

12 * Non quòd iam acceperim, aut iam
quomodo perfectus sim: sequor autem, si † cōpre- C hendam in quo & comprehensus sum à Christo Iesu.

13 * Fratres, ego me non arbitror comprehendisse. Vnum autem, quæ quidem retrò sunt obliuiscens, ad ea verò quæ sunt priora extendens meipsum,

14 * Ad destinatū persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu.

15 * Quicunq; ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: & si quid aliter sapitis, & hoc vobis Deus reuelabit.

16 * Veruntamen ad quod peruenimus,
& vt idē sapiamus, † in eadem permaneamus regula.

17 * Imitatores mei estote, fratres: & ob-
nos seruate eos qui ita ambulant, sicut ha- D betis formam † nostram.

3 * ἡμεῖς γὰρ ἐσμὲν ἡ περιτομὴ, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν χριστῷ ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες·

4 * καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκὶ, ἐγὼ μᾶλλον,

5 * περιτμηθεὶς ὀκταήμερος, ἐκ γένους ἰσραὴλ, φυλῆς βενιαμὶν, ἑβραῖος ἐξ ἑβραίων, κατὰ νόμον φαρισαῖος,

6 * κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος·

7 * ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγημαι διὰ τὸν χριστὸν ζημίαν·

8 * ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα χριστὸν κερδήσω·

9 * καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει·

10 * τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ,

11 * εἴπως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν νεκρῶν·

12 * οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

13 * Ἀδελφοὶ, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δὲ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος,

14 * κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

15 * ὅσοι οὖν τέλειοι τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει.

16 * πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν.

17 * συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοὶ, καὶ σκοπεῖτε οὕτω περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς·

---

10 דְּבֵה אֶשְׁתְּוַדַע לְיֵשׁוּעַ וְלַחֲיָלָא דְקִיְמָתֵהּ וְאִשְׁתַּוּתְף בְּחַשּׁוּהִי וְאִתְדַּמָּא בְּמוֹתֵהּ ׃ 11 דִּלְמָא אֶשְׁכַּח אַמַּטָּא
לְקִיְמָתָא דְמִן בֵּית מֵיתָא ׃ 12 לָא הֲוָא מִן כְּדוּ נְסִבַת אוֹ מִן כְּדוּ אֶתְגַּמְּרַת אֶלָּא רָהֵט אֲנָא דִלְמָא אַדְרֵךְ לְמֵדַם
דְּמִטְּלְתֵהּ אַדְרָכַנִי יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ דְּכָלִיזוּם ׃
13 אֲחַי אֲנָא עַל נַפְשִׁי לָא רָגֵא אֲנָא וַאדְרֵכַת חֲדָא דֵין יָדַע אֲנָא וְדִבְסְתָרֵי טָעֵא אֲנָא וְלַקְדָמֵי מִשְׁתַּוּשַׁט אֲנָא ׃
14 וְרָהֵט אֲנָא לוּקְבַל נִישָׁא וַאסַב זָכוּתָא דְקָרְיָנָא דִלְעֵל דַאלָהָא בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 15 אִילֵין דַנְסִירִין הְכִיל
הָלֵין נְהַרְעוּן וְאִן מִדַם אַחֲרָנָאִית מְהַרְעִין אִנתוּן אַף הָדָא אֱלָהָא נְגַלֵא לְכוּן ׃ 16 בְּרַם לְהָדָא דְמִטִין בְּחַד שְׁבִילָא
נְשַׁלֵם וּבְחָדָא אִנוּתָא ׃ 17 אִתְדַּמוּ בִי אֲחַי וְחַיָּתוּן מְתַבְּקִין בְּאִילֵין דְּהָכְנָא מְהַלְכִין אֵיךְ דְּמוּתָא דְבַן חַזְיָתוּן ׃

d אשתורע מן ידע
c קום f שתף g מות
h אגש i לתקומה
k מות l גמר m אשיג
a הוגה
b דרך c כסתרי אחורי
d טעא e אשתושט מן
ישט f נס g זכא נצח
h קרא l רעא חשב

18 * Sunt enim multi qui aliter incedunt, de quibus pluries locutus sum vobis, nunc autē flens dico, illi infensi sunt cruci Meschicho.

19 * Quorum finis perditio est, quorum deus venter eorum est: & gloria eorum dedecus ipsorum, quorum cogitatio in terra versatur.

20 * Noster autē cultus [nostra verò conuersatio] in cælis est, et indè expectamus nostrū Seruatorē, Dominum nostrum Ieschua Meschicho:

21 * Qui quidem transfigurabit corpus humilitatis nostræ, vt fiat in similitudinem corporis gloriæ suæ pro maxima virtute sua, qua omnia subiecit sibi.

CAP. IIII.

1 PRoinde fratres mei dilecti & charissimi, gaudium meum, & corona mea, sic state in Domino nostro dilecti mei.

2 * Euodiam rogo, & Syntichen, vt vna sit eis voluntas in Domino nostro.

3 * Quinetiam te rogo mi compar vere, vt adiuues eas quæ laborauerunt mecum in Euangelio vnà cum Clemente, ceterisque adiutoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ.

4 * Gaudete in Domino nostro semper, & iterum dico, gaudete.

5 * Et mansuetudo vestra innotescat omnibus. Dominus noster propè est.

6 * De nulla re solliciti sitis, sed semper cum oratione & obsecratione petitiones vestræ innotescant coram Deo.

7 * Et pax Dei quæ maior est omni mente, custodiet corda vestra, & mentes vestras in Jeschua Meschicho.

Quotidie.

8 * Itaque fratres mei, quæcunque vera sunt, & quæcunque honesta, & quæcunque iusta, & quęcunque syncera, & quęcunque amabilia, & quęcunque laudabilia, denique quæcunque opera gloriosa & celebranda, hæc animo voluite.

9 * Quæ didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me, hæc agite, et Deus pacis erit vobiscum.

---

18 אית גיר סגיאא דאחרגיאית סהלכין הנין דזבנין סגיאן אמרת לכון עליהון השא דין כד בכא אנא אמר אנא
19 הנון דרחרתהון אבדנא הי הנון דאלההון כרסהון וחשבוחתהון בבהתהון הנון דמרעיתהון בארעא הי ;
20 דילן דין פולחנן בשמיא הו ומן תמן טסבינן למתינן למרן
21 דהו נחלף פגרא דסוככן דנהוא בדסוחא דפגרא דשובחה איך חילה רבא הו דבה כל
מן אוהדא כעא אנא ומן סונטילא דחד רעינא נהוא להין במרן ;
אף סגך בעא אנא בר זוגי שרירא דההוא מעדר להין דהנין לאי עמי באונגליון עם קליסים זעם

18 כנגד אויבים
ושאהריתם אבדין עבמנם
19 שבח קמדת
מחשבתם מן רעא
20 טבא חיא מכך
21 דמא שעבד
עד־כן
חדא שמן ועשרתי
רעא רשה זין
מעדר בנשותה

18 * Multi enim ambulant, quos sæpè
Rom.16. a.13 dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Christi:
19 * Quorum finis, interitus: quorum deus, venter est: & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.
20 * Nostra autem conuersatio in cælis est: vnde etiam Saluatorem expectamus, Dominum nostrum Iesum Christum;
21 * Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis
virtutis suæ suæ, secũdùm operationem† qua etiam possit subiicere sibi omnia.

CAP. IIII.

1 ITaque fratres mei charissimi & desi-
A deratissimi, gaudium meum & corona mea: sic state in Domino, charissimi.
2 * Euodiam rogo & Synthycen de-
precor idipsum sapere in Domino.
3 * Etiam rogo & te germane compar, adiuua illas quæ mecum laborauerunt in Euangelio cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitæ.
4 * Gaudete in Domino semper: iterum dico, gaudete.
5 * Modestia vestra nota sit omnibus
enim hominibus. Dominus† propè est.
6 * Nihil soliciti sitis: sed in omni ora-
B tione & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum.
7 * Et pax Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras in Christo Iesu.

8 * De cætero, fratres, quæcunque sunt vera, quęcunque pudica, quęcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunq; amabilia, quęcunque bonæ famæ, siqua virtus, siqua laus disciplinæ, hæc cogitate.
9 * Quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me: hæc agite, & Deus pacis erit vobiscum.

18 * πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ χριστοῦ·
19 * ὧν τὸ τέλος, ἀπώλεια, ὧν θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες·
20 * ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον ἰησοῦν χριστόν·
21 * ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δυνάσθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα.

δ'.

1 * Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.
2 * εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ.
3 * καὶ ἐρωτῶ καί σε, σύζυγε γνήσιε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι, μετὰ καὶ κλήμεντος, καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.
4 * χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε.
5 * τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ κύριος ἐγγύς.
6 * μηδὲν μεριμνᾶτε· ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας, τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θεόν·
7 * καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

8 * Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ, καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε·
9 * ἃ καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε, καὶ ἠκούσατε, καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

---

4 [1]חֲדוּ בְּמָרָן בְּכֹל [m]זְבַן וְחוּב אֲמַר אֲנָא חֲדוּ׃
5 [n]וּמַכִּיכוּתְכוֹן [o]תְּחַוְּיָע לְוַת כָּלְנֶשׁ מָרָן קָרִיב הוּ׃
6 דְּמִדַּם לָא [p]תְּאַצְּפוּן אֶלָּא בְּכֹל זְבַן [q]בְּצְלוֹתָא וּבְבָעוּתָא
שְׁאֵלָתְכוֹן [r]נְתַוְּדָעָן קֳדָם אֱלָהָא׃ 7 וְשְׁלֶמֶה דַאלָהָא הוּ דְּרַב מִן כָּל [s]מַדְע נְנַטֵּר [t]לְלִבָּוָתְכוֹן [x]וּמִדְּעֵיכוֹן בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃
8 [a]מְכֵיל אֲחֵי אִילֵין דְּשַׁרִירִין וְאִילֵין [b]רְנַכְפָּן וְאִילֵין [c]דְּכִאנָן וְאִילֵין [d]דְּדַכְיָן וְאִילֵין דְּרְחִימָן וְאִילֵין דְּשְׁבִיחָן וְאִילֵין
עֲבַדָא דְּשׁוּבְחָא [e]וְדִקוּלְמָא הַלֵּין אִתְרַעוּ׃
9 הַלֵּין דִּילְפְּתוּן וְקַבֶּלְתּוּן וְשַׁמַעְתּוּן וְחֲזַיתּוּן בִּי הַלֵּין סְעוּרוּ וַאלָהָא דְּשְׁלֶמָא נֶהֱוֵא עִמְּכוֹן׃

[1] שאר [x] עדר [x] ששמיהם חיים
[m] זמן [n] מכך [o] ידע
[p] יצף [q] בתפלה [r] בעא
[s] ידע [t] הנשמרים אלבותכם
[x] הנשמרים מן ידע
[a] על-כן [b] נכף [c] כון ישר [d] רכא
[e] ושל הפארת

10 * Vehementer autem gauisus sum in Domino nostro, quòd vos denuo subierit sollicitudo de me, quemadmodum & sollicitti fuistis, sed non fuistis compotes.

11 * Non quòd penuriam passus sim id dico, didici enim vt sufficiat mihi id quod habeo.

12 * Noui & humiliari, noui & abundare in omnibus, & per omnia institutus sum: & in satietate & inedia, in copia & inopia:

13 * Vt omnia viribus possim per Meschicho qui me corroborat.

14 * Veruntamen benè fecistis quicommunicastis oppressionibus meis.

15 * Scitis autem & vos Philippenses, quòd in principio Euangelij quum exiui à Macedonia, ne vna quidem ex Ecclesiis communicauit mihi in ratione accipiendi et dandi, nisi vos tantùm.

16 * Qui & Thessalonicam semel & iterum necessitatē meam [id quo indigebam] misistis.

17 * Non quòd munus requiram, sed requiro vt fructus multiplicentur vobis.

18 * Omnia recepi, & abundo ac expletus sum, & accepi quæcunque ad me misistis per Epaphroditum, odorem suauem, & hostiam acceptam gratamque Deo.

19 * Deus autem meus suppleat omnem indigentiam vestram secundùm opulentiam suam in gloria Jeschua Meschicho.

20 * Deo autem Patri nostro laus & honor in seculum seculorum Amin.

21 * Postulate pacem omnium Sanctorum in Jeschua Meschicho.

22 * Postulant pacē vestram fratres qui mecum sunt. Salutant vos omnes Sancti, potissimùm ij qui sunt è domo Cesaris.

23 * Gratia Domini nostri Jeschua Meschicho sit cum omnibus vobis, Amin.

Epistolæ ad Philippenses è Roma scriptę, missæ verò per Epaphroditum,
FINIS.

10 וְדַנְאִיתוּן חֲדִיתוּבְמָרָן דַּאֲקָפְתּוּן לְמֵאצַף דִּילִי אֵיכָנָא דְּאַף יְצַפִּין הֲוַיתוּן אֶלָּא לָא סָפְקִין הֲוַיתוּן ;
11 לָאוּמְדִין מִסָּתֵל דַּחֲסַר לִי אֲמַר אֲנָא אֲנָא גִיר לְמִפַּת דְּנָהֲוָא סַפֵּק לִי הוּ מִדֵּם דְּאִית לִי ; 12 יָדַע אֲנָא
דְּאִתְמַסְכַּן יָדַע אֲנָא וְאַף דְּאִתְיַחַר בְּכֹל וּבְכֹל סָדֵם מְרַדַּשׁ אֲנָא אַף בְּסַבְעָא אַף בְּכַפְנָא בַּמְשַׁרְהַחְוָתָא וּבְחַסִירוּתָא ;
13 וְכֹל מִדֵּם סַגָּא אֲנָא חַיְלָא בְּמִשְׁיחָא דְּמִתַּיֵל לִי ; 14 בְּדֵם שַׁפִּיר עֲבַדְתּוּן דַּאשְׁתַּוּתַפְתּוּן לְאוּלְצָנִי ;
15 וְיָדְעִין אִנְתּוּן דִּין אַף אִנְתּוּן פִּילִיפִּסָיֵא דַּבְשׁוּרְיָא דַּסְבַרְתָּא כַּד נָפֵקֵת מִן מַקְדּוֹנִיָא אַף לָא חָדָא מִן עִדְתָא
אִשְׁתַּוּתַפָּא לִי בְּחוּשְׁבָן מִסְבָּא וּמִתְּלָא אֶלָּא אִנְתּוּן כַּלְחוּד ; 16 דַּאף לְתֶסַלוֹנִיקִי חַדָא זְבַן וְתַרְתֵּין חֲשַׁחְתִּי
שַׁוְרְהוּן לִי 17 דְּמוֹתַבְתָּא כְּעָא אֲנָא אֶלָּא בְּעָא אֲנָא דְּפָאֵרָא נָסְגִין לְכוּן ; 18 כֹּל מִדֵּם קַבְּלֵת וְיַתִּיר לִי

a מאוד
b חדא יחף יצף ליף אלף קלחתעבות
c יתר בעודף ; ובחסרון
d יכול
e חיל שתף לצורכי
f שבחחלת בשורת מקהלות
g שתף חשב נסב
h כתל זמן g צורכי hלא
i יחיב סגנא

*Gauisus sum autem in Domino vehementer, quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire, sicut & sentiebatis: occupati autem eratis. 10

* Non quasi propter penuriam dico. ego enim didici, in quibus sum, sufficiẽs esse. * Scio & humiliari, scio & abundare: (vbique, & in omnibus institutus sum) & satiari, & esurire, & abundare, & penuriam pati. 11 12

* Omnia possũ in eo qui me cõfortat. 13

* Veruntamen bene fecistis, communicantes tribulationi meæ. 14

*Scitis autẽ & vos Philippenses, quòd in principio Euangelij, quãdo profectus sum à Macedonia, nulla mihi Ecclesia cõmunicauit in ratione dati & accepti, nisi vos soli: 15

*Quia & Thessalonicam, semel & bis in vsum mihi misistis. 16 D

*Non quia quero datum, sed requiro fructum abũdantem in †ratione vestra. 17

rationẽ vestram

* Habeo autem omnia, & abundo: repletus sum, acceptis ab Epaphrodito quę misistis, †odorẽ suauitatis, hostiam acceptam, placentem Deo. 18

in

* Deus autẽ meus impleat omne desiderium vestrum secundùm diuitias suas in gloria, in Christo Iesu. 19

* Deo autem & Patri nostro gloria in secula seculorum. Amen. 20

* Salutate omnem sanctum in Christo Iesu. 21

* Salutant vos qui mecũ sunt fratres. 22 Salutant vos omnes sancti: maximè autem qui de Cæsaris domo sunt.

* Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen. 23

Ad Philippenses scripta fuit è Roma per Epaphroditum.

10 * ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ.

11 * οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι·

12 * οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι·

13 * πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ.

14 * πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει.

15 * οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι·

16 * ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε.

17 * οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν.

18 * ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτήν, εὐάρεστον τῷ θεῷ.

19 * ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτον αὐτοῦ, ἐν δόξῃ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

20 * τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

21 * ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί.

22 * ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς καίσαρος οἰκίας.

23 * ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης δι' Ἐπαφροδίτου.

---

[10] וְחַדִּתָּ אֲנָא בְּמָרָא דִּי אֲרוּם כְּדוּן אַף אַנְתּוּן לְמִתְעַנְיָנוּתִי אִתְחַדַּתּוּן לְמִרְחַם בְּמִן קֶדֶם אַף אַנְתּוּן הֲוָיִתּוּן מִתְרַחֲמִין בְּמִן קֶדֶם אֶלָּא דַּהֲוָיתוּן מִתְעַסְּקִין בְּמִלָּה אֲחֲרָנִיתָא׳ [11] לָא אֲמַר אֲנָא דְּמִן חֲסַר אֲנָא מְמַלֵּל אֲרוּם אֲנָא אִתְיַלַּפְתִּי בְּמִלָּה דִּי אֲנָא בַהּ אֶלָּא דִּי אֲנָא בַהּ אֲנָא מִתְיַשֵּׁב לְמִהְוֵי מִתְיַשֵּׁב׳ [12] אֲנָא יָדַע לְמִתְרַחַם וְאַף יָדַע לְמִתְרַבָּה בְּכֹל וּבְכֹלָּא אִתְיַלַּפְתִּי לְמִתְרַבָּה וְלְמִתְרַחַם לְמִתְרַבָּה וְלְמִתְרַחַם לְמִתְרַבָּה וְלְמִתְרַחַם׳ [13] כֹּלָּא אֲנָא יָכִיל בְּגַוָּהּ דִּי מְחַיְּלָנִי׳ [14] בְּרַם אַף אַנְתּוּן הֲוָיתוּן עָבְדִין לְמִתְרַחַם בְּמִן קֶדֶם לְמִתְרַחַם בְּמִן קֶדֶם לְמִתְרַחַם׳ [15] אַף אַנְתּוּן יְדַעְתּוּן אַנְתּוּן בְּרֵישָׁא דְּבַשְׂרָא דִּי אֲזַלְנָא מִן מַקְדּוֹנְיָא לָא אִתְיַחַדַּת לִי אֶלָּא אַנְתּוּן בְּלַחֲדוֹהִי׳ [16] אֲרוּם אַף בְּתֶסַלֹּנִיקִי אַף אַנְתּוּן שְׁלַחְתּוּן לִי בְּיַד אֶפַּפְרוֹדִיטוֹס רֵיחָא בַּסִּימָא וְדַבְחָא מְקַבְּלָא וְדַשְּׁפַר לֵאלָהָא׳ [17] לָא אֲנָא וְגַסְבַת כֹּל דְּשַׁדַּרְתּוּן לִי בְּיַד אֶפַּפְרוֹדִיטוֹס רֵיחָא בַּסִּימָא וְדַבְחָא מְקַבְּלָא וְדַשְּׁפַר לֵאלָהָא׳ [18] וְאֵלָהִי נִמְלָא כֹּלָּהּ סְנִיקוּתְכוֹן אֵיךְ עוּחְרָה בְּשׁוּבְחָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׳ [19] לָעָלַם עָלְמִין אָמִין׳ [20] לֵאלָהָא דֵּין אֲכוֹן שׁוּבְחָא וְאִיקָרָא׳ [21] שְׁאֵלוּ בִּשְׁלָמָא דְּכֻלְּהוֹן קַדִּישֵׁא דְּבְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׳ [22] שְׁאֵלִין בִּשְׁלָמְכוֹן אֲחֵא דְּעִמִּי שְׁאֵלִין בִּשְׁלָמְכוֹן כֻּלְּהוֹן קַדִּישֵׁא׳ יַתִּירָאִית הָלֵין דְּמִן בֵּיתֵהּ דְּקֵסַר׳ [23] טִיבוּתֵהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא עִם כֻּלְּכוֹן אָמִין׳

[10] מִלָּא ״ וחבח ״ סִנַּק׳ [11] וקר ״ יתר׳ [12] וחדסר׳ [23] כתב ״ שדר ״ בדי׳

שְׁלָמַת אֶגַּרְתָּא דְּלַוָת פִּילִיפִּיסְיָא ״ דְּאִתְכְּתִבַת מִן רוּמָא ״ וְאִשְׁתַּדְּרַת ״ בְּאִידֵי אֶפַּאפְּרוֹדִיטוֹס׳

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM AD COLOSSENSES.

COLOSSENSES *& hi, sicut Laodicenses, sunt Asiani: & ipsi præuenti erant à pseudoapostolis. Nec ad hos accessit ipse Apostolus, sed & hos per epistolam corrigit. Audierant enim verbum ab Archippo qui ministerium in eos accepit. Ergo Apostolus iam ligatus scribit eis ab Epheso per Tychicum diaconem & Onesimum acolythum.*

✣ ܩܘܠܘܣܝܐ ܕܥܠ ܡܫܝܚܐ ܝܫܘܥ

✣ ܩ ✣ ܦܘܠܘܣ

✣ ܩ ✣ ܐܦܝܣܛܘܠܐ

1 ✣ ܦܘܠܘܣ ܫܠܝܚܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܒܨܒܝܢܐ ܕܐܠܗܐ ܘܬܝܡܬܐܘܣ
2 ܐܚܢܐ. ܠܩܕܝܫܐ ܘܠܐܚܝܢ ܕܒܩܘܠܘܣܝ ܒܡܫܝܚܐ ܝܫܘܥ ܫܠܡܐ
3 ܥܡܟܘܢ ✣ ܐܘܕܝܢ ܠܐܠܗܐ ܐܒܐ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܨܠܝܢ
4 ܥܠܟܘܢ ✣ ܡܛܠ ܕܫܡܥܢ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ ܕܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܘܚܘܒܟܘܢ
5 ܕܟܠܗܘܢ ܩܕܝܫܐ ✣ ܡܛܠ ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܡܬܛܪܐ ܠܟܘܢ ܒܫܡܝܐ
6 ܕܫܡܥܬܘܢ ✣ ܕܐܬܐ ܠܘܬܟܘܢ ܐܦ ܠܘܬ ܟܠ ܥܠܡܐ ܘܡܬܪܒܐ
7 ܘܡܦܪܐ ✣ ܐܦ ܗܟܝܠ ܗܘܐ ܒܟܘܢ ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܫܡܥܬܘܢ ܘܐܬܝܕܥܬܘܢ
ܝܬܝܪܐ ܒܫܪܪܐ ✣ ܕܝܢ ܐܦ ܐܝܟ ܠܦܦܪܐ ܥܒܕܢܐ ܕܝܠܢ ܕܗܘ ܡܫܡܫܢܐ
8 ✣ ܗܘܐ ܠܘܢ ܡܗܝܡܢܐ ✣

ܕܗ ܒܫܒܬܐ ܕܗܘ ܒܬܪ ܦܢܛܩܘܣܬܐ ✣ ✣ ܒ ✣

9 ✣ ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦ ܚܢܢ ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܫܡܥܢ ܠܐ ܫܒܩܢ ܡܨܠܝܢ
ܥܠܟܘܢ ܘܡܒܥܝܢ ܕܬܡܠܘܢ ܡܕܥܐ ܕܨܒܝܢܗ ܒܟܠ ܚܟܡܬܐ
10 ܘܒܪܘܚܐ ܕܡܬܝܕܥ. ✣ ܕܬܗܠܟܘܢ ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ.
ܠܡܥܒܕ ܠܟܠܗ ܒܟܠ ܥܒܕܐ ܛܒܬܐ ܘܡܬܪܒܝܢ ܒܝܕܥܬܗ
11 ܕܐܠܗܐ. ܠܡܬܚܝܠܘܬ ܒܟܠ ܚܝܠܐ ✣ ܕܠܐ ܢܬܚܠܫ
ܠܡܥܒܕ ܐܝܟ ܩܘܫܬܗ ܘܥܢܝܘܬܗ. ✣ ܕܠܐ ܢܬܥܩܪ
12 ܘܡܬܡܠܝܢ ܒܚܕܘܬܐ ✣ ܕܡܫܪܝܢ ܠܐܠܗܐ ܐܒܐ.
ܕܐܦܠܚܢ ܠܚܠܩܐ ܕܩܕܝܫܐ ܒܢܘܗܪܐ.
13 ✣ ܕܫܙܒܢ ܡܢ ܫܘܠܛܢܐ ܕܚܫܘܟܐ. ܘܐܥܠ
14 ܠܡܠܟܘܬܗ ܕܪܚܡܗ ܩܕܝܫܐ. ✣ ܕܒܗ ܐܝܬ ܠܢ
15 ܦܕܘܬܐ ܕܚܛܝܐ ܘܫܪܝܐ. ✣ ܕܗܘ ܕܡܘܬܐ ܕܐܠܗܐ
ܕܠܐ ܢܚܙܐ. ܒܟܠܗ ܒܪܝܬܐ ܕܟܠܗ ܒܪܝܬܐ.

CAP. I. Interpr. Syriaca.

RVRSVM EPISTOLA AD COLOSSENSES: GVIDONE FABRICIO BODERIANO exſcriptore & interprete.

Quotidie.

CAPVT I.

1 Paulus Apoſtolus Ieſchua Meſchicho per voluntatẽ Dei, & Timotheus frater:
2 * Iis qui ſunt Coloſſis fratribus ſanctis & fidelibus in Ieſchua Meſchicho;
3 * Pax vobiſcum & gratia à Deo Patre noſtro. Gratias agimus Deo patri Dei noſtri Jeſchua Meſchicho ſemper, & oramus pro
4 vobis. * Ecce poſtquàm audiuimus fidem veſtram quæ eſt in Ieſchua Meſchicho, et charitatem veſtram erga omnes Sanctos:
5 * Propter ſpem illam quæ aſſeruatur vobis in cælis, quam quondam audiſtis per ſer-
6 monem veritatis Euangelij, * Quod prædicatum eſt vobis, ſicut & vniuerſo mundo; creſcitque & edit fructus quemadmodum & in vobis, ex eo die quo audiſtis & cognouiſtis gratiam Dei in veritate;
7 * Prout didiciſtis ex Epaphra conſeruo noſtro chariſſimo, qui quidem pro vobis eſt mi-
8 niſter fidelis Meſchicho: * Iſque notam fecit nobis charitatem veſtram in Spiritu.

Dominica quarta poſt Reſurrectionem.

9 * Propterea inquam & nos ex quo die audiuimus, non deſtiimus orare pro vobis, & poſcere vt impleamini cognitione voluntatis Dei in omni ſapientia, omnique intellectu ſpirituali.
10 * Vt incedatis prout æquum eſt, & placeatis Deo per omnia opera bona, & edatis fructus, & accreſcatis in cognitione Dei.
11 * Omnique virtute corroboremini, iuxta dignitatem gloriæ illius in omni tolerantia et
12 longanimitate: * Atque cum gaudio gratias agatis Deo Patri, qui dignos nos fecit ad participationem hæreditatis Sanctorum in lu-
13 mine. * Et exemit nos à poteſtate tenebrarum, & traduxit nos in regnum Filij ſui
14 dileCti; * Per quem habemus redemptionem & remiſſionem peccatorum.
15 * Qui quidem eſt imago Dei inuiſibilis, et primigenius omnium creaturarum.

בולוס תוב אנרתא דלות קולסיא דכליום א קפלאין א

1 שליחא דישוע משיחא בצבינה דאלהא וטימתאוס אחא ׃ 2 לאילין דאית בקולסוס אחא קדישא
3 ומהימנא בישוע משיחא ׃ שלמא עמכון ׃ וטיבותא מן אלהא אבון מודינן לאלהא אבוהי דמרן ישוע משיחא
4 כל זבן ומצלינן עליכון ׃ 4 הא מן דשמען הימנותכון דבישוע משיחא וחובכון דלות כלהון קדישא ׃
5 מסל סברא הודנטיר לכון בשמיא הו דמן קדם שמעתון במלתא דקושטא דסברתא ׃ 6 הי דאתכרזת
לכון איך דאף לכלה עלמא ורבא ויהכא פארא איכנא דאף בכון מן יומא דשמעתון ואשתודעתון טיבותה
דאלהא בקושטא ׃ 7 איך מא דילפתון מן אפפרא כנתן חביבא דהו איתוהי חלפיכון משמשנא מהימנא

1 עבא חימן
2 וחסר
4 ידא ידה זמן עלא
5 חימן ואהבתכם והקוה
6 מלל של אמת
7 סברתא נשורה כרז
רבא ונוחן אשתודע
מן ידע חסרו באמת

EPISTOLA B. PAVLI AD COLOSSENSES.

CAPVT I.

1 PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei, & Timotheus A
2 frater, * Iis qui ſunt Coloſſis ſanctis & fide-
3 libus fratribus in Chriſto Ieſu, * Gratia vobis & pax à Deo Pa-
4 tre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto. Gratias agimus Deo & Patri Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſemper pro vobis orantes:

* Audientes fidem veſtram in Chriſto Ieſu, & dilectionem quam habetis
5 in ſanctos omnes, * Propter ſpem quæ repoſita eſt vobis in cęlis, quam audiſtis in verbo veritatis Euangelij,

6 *Quod peruenit ad vos, ſicut & in vniuerſo mundo eſt, & fructificat, & creſcit ſicut in vobis, ex ea die qua audiſtis, & cognouiſtis gratiam Dei in veritate,

7 * Sicut didiciſtis ab Epaphra chariſſimo conſeruo noſtro, qui eſt fidelis pro vobis miniſter Chriſti Ieſu:

8 * Qui etiam manifeſtauit nobis dilectionem veſtram in ſpiritu.

9 * Ideo & nos ex qua die audiuimus, non ceſſamus pro vobis orantes & po-
agnitione ſtulantes, vt impleaminiſ agnitionē voluntatis eius, in omni ſapientia & intellectu ſpiritali:

10 *Vt ambuletis dignè Deo, per omnia placentes: in omni opere bono fructificantes, & creſcentes in ſcientia Dei:

11 *In omni virtute confortati ſecūdùm potentiā claritatis eius in omni patientia & longanimitate cum gaudio,

12 *Gratias agentes Deo & Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum, in lumine:

13 * Qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum Filij dilectionis ſuæ,

14 * In quo habemus redemptionem, & remiſſionem peccatorum,

15 * Qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus omnis creaturæ:

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

κεφαλ. α'.

1 Παυλος ἀπόστολος ἰησοῦ χρισοῦ διὰ θελήμα-
τος θεοῦ, καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς,
2 * τοῖς ἐν κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀ-
3 δελφοῖς ἐν χρισῷ· * χάρις ὑμῖν καὶ
εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυ-
ρίου ἰησοῦ χρισοῦ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου
ἡμῶν ἰησοῦ χρισοῦ, πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι,
4 * ἀκούσαντες τὴν πίσιν ὑμῶν ἐν χρισῷ ἰησοῦ, καὶ τὴν
ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους,
5 * διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀπκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς· ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγ-
6 γελίου * τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παν-
τὶ τῷ κόσμῳ, καὶ ἐστι καρποφορούμενον, καὶ αὐξανόμενον
καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε
τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ,
7 * καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συν-
δούλου ἡμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ χρι-
8 σοῦ, * ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν
πνεύματι.

9 * Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ
παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵ-
να πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πά-
σῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ·
10 * περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέ-
σκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφορουῦντες, καὶ αὐξα-
νόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ,
11 * ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος
τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν
μετὰ χαρᾶς·
12 * εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς
εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί·
13 * ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ με-
τέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ,
14 * ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρ-
τιῶν,
15 * ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης
κτίσεως·

ב דמשיחא : 8 והו אודעין חובכון דברוחא :
דחר בשבא דר בתר קימתא
9 מטל הנא אף חנן מן יומא דשמעינלא שלינן למצליו עליכון ולמשאל דתתמלון ידעתא דצבינה דאלהא בכל
חכמא ובכל סוכל דרוח : 10 דתהלכון איך דזדק יתשפרון לאלהא בכלהון עבדין טבין ותתלין פארא ותרבון
בידעתא דאלהא : 11 ובכל חיל תתחילון איך רבותא דשובחה בכל מסיברנו ובמגרת רוח : 12 ובתדותא
תודון לאלהא אבא דאשתין למנתא דירתותא דקדישא בנהרא : 13 ופרקן מן שולטנה דחשוכא ואיתין למלכותא
דברה חביבא : 14 הו דבה אית לן פורקנא ושובקנא דחטהא : 15 הוא דהוה דמותא דאלהא דלא מתחזא ובוכרא דכלהין
ברייתא :

z אחבתכם
a קום b שלא חדל
c צלא d חלא e עבא
f שכל
g שפר התרצה h טוב
i נתל k רבא l חיל
m סיבר סגל n ובארך
o גנר
p חדא q ורא r שנא
s לחלק

16 * Et per quem creata sunt omnia quæ in cælo & in terra, omnia visibilia, omniaque inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates. Omnia per
17 ipsum & in ipso condita sunt: * Et ipse est
ante omnia, & per eum omnia consistunt.
18 * Et ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium & primogenitus ex mortuis, vt sit in omnibus ipse primas tenens.
19 * Quia in ipso voluit ille [Pater] omnem
20 plenitudinem inhabitare: * Et per eum reconciliare sibi omnia: & pacem composuit in sanguine crucis illius per ipsum siue eorum quæ sunt in terra, siue quæ in cælo.

Feria quinta post Resurrectionem.

21 * Et vos qui quondam extranei eratis & inimici mentibus vestris propter mala opera
22 vestra. * Reduxit nunc in gratiam per corpus carnis suæ, & per mortem suam: vt sistat vos coram se sanctos absque nævo, &
23 culpæ non obnoxios; * Si permanseritis in fide vestra confirmato fundamento vestro, nec dimoueamini à spe Euangelij illius quod audistis, quod prædicatum est in vniuersa creatura quæ sub cælo est, cuius ego Paulus factus sum minister.
24 * Et gaudeo in passionibus quæ fiunt pro vobis, & suppleo quod deerat afflictionibus Meschicho in carne mea pro corpore ipsius, quod est Ecclesia:
25 * Cuius ego factus sum minister, iuxta dispensationem Dei quæ data est mihi inter vos, vt adimpleam sermonem Dei,
26 * Arcanum illud quod abditum fuerat à sæculis, & à generationibus, nunc autem patefactum est Sanctis illius;
27 * Quibus voluit Deus notum facere quæ sit opulentia gloriæ arcani huius inter Gentes, quod est ipse Meschicho, qui in vobis spes est gloriæ nostræ.
28 * Quem nos prædicamus & docemus, et intelligendum præbemus cuilibet homini in omni sapientia, vt sistamus [exhibeamus] omnem hominẽ perfectum in Ieschua Meschicho.
29 * In hoc etenim laboro, & preces auspicor cum auxilio virtutis quæ mihi data est.

---

16 וּבַהּ אִתְבְּרִי כֹּל מִדַּם דְּבִשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא כָּל דְּמֶהְחַזֵּא וְכָל דְּלָא מֶתְחַזֵּא אִן מְהַבֵּא וְאִן סָרְוָתָא וְאִן אַרְכּוֹם
17 וְהוּיוּ דְּמִן קֳדָם כֹּל וְכָל מִדַּם בַּהּ קָאֵם : 18 וְהוּיוּ רִישָׁא
אִן שֻׁלְּטָנָא כָּל מִדַּם בְּאִידָהּ וּבַהּ אִתְבְּרִין :
וּשְׁנָא דְעַדְתָּא דְאִיתְהוֹי רִישָׁא וּבוּכְרָא דְּמִן בֵּית מִיתָא דְּנַהֲוֵא קַדְמֵי בְּכֹל : 19 דְּבַהּ הוּ צְבָא כֻּלָּהּ מוֹלֵיא לְמֶעְבַּד
20 וּבְאִידָהּ לְמִרְעֵיוּ לַהּ כֹּל מִדַּם וְשַׁיְּנֵי כְּרְמָא דְּזַקְיָפָהּ בְּאִידוֹהִי אִן דְּבְאַרְעָא וְאִן דְּבִשְׁמַיָּא :
דְּיוֹם חֲמִשָּׁא דְּבָתַר קְיָמְתָא ג
21 אַף לְכוֹן דְּמִן קֳדָם נוּכְרָיֵא הֲוֵיתוּן וּבְעַלְדְּבָבֵא בְּרַעְיָנֵיכוֹן מֶטֶל עֲבָדֵיכוֹן בִּישָׁא : 22 שַׁיְּנֵכוּן הָשָׁא בְּפַגְרָא
דְּמִשְׁרָה וּבְמוֹתָהּ דְּקַיְּמֵכוּן קֳדָמוֹהִי קַדִּישִׁין דְּלָא מוּם וְדְלָא רְשִׁין : 23 אִן תְּקוּמוּן בְּהֵימְנוּתְכוּן כַּד שַׁרִירָא

יְתֵב מְרָא שְׁרִים מִן לְשׁוֹן יָוָן בְּרָא קוּם אִית מוֹת מְלָא עֲמַר שֶׁכֵּן מִן לְהַחְרִצוֹת וְהַשְּׁלִים בִּדְרִין הַתְקוּמָה בֵּן קוּם נְכַר אוֹכִים רְעָא הַשְּׁלִים אוֹתָכֶם מוֹת קוּם רְשָׁא

Iohan.1. 2.4 * Quoniam in ipso condita sunt vni- 16
uersa in cælis,& in terra,visibilia & inui- C
sibilia, siue throni, siue dominationes,
siue principatus, siue potestates: omnia
per ipsum, & in ipso creata sunt:
* Et ipse est ante omnes, & omnia in 17
ipso constant.
1.Cor. 15.c.31 Apoc.1. b.5. * Et ipse est caput corporis Ecclesiæ, 18
qui est principium, primogenitus ex
mortuis, vt sit in omnibus ipse prima-
tum tenens:
* Quia in ipso complacuit omnem 19
plenitudinem inhabitare:
* Et per eum reconciliare omnia in 20
ipsum pacificans per sanguinem crucis
eius, siue quæ in terris, siue quæ in cælis
sunt.

* Et vos cùm essetis aliquando alie- 21
nati & inimici sensu, in operibus malis:
* Nunc autem reconciliauit in cor- 22
pore carnis eius per mortem, exhibere
vos sanctos & immaculatos, & irrepre-
hensibiles coram ipso:
* Si tamen permanetis in fide funda- 23
ti & stabiles, & immobiles à spe Euan- D
gelij quod audistis,quod prædicatum est
in vniuersa creatura quę sub cælo est,cu
ius factus sum ego Paulus minister.
* Qui nũc gaudeo in passionibus pro 24
vobis, & adimpleo ea quæ desunt pas-
sionum Christi, in carne mea pro cor-
pore eius, quod est Ecclesia:
* Cuius factus sum ego minister se- 25
cundùm dispensationem Dei, quæ data
est mihi in vobis, vt impleam verbum
Dei, * Mysterium quod absconditum 26
fuit à seculis & generationibus,nunc au
tem manifestatum est Sanctis eius,
* Quibus voluit Deus notas facere 27
diuitias glorię Sacraméti huius in Gen-
tibus, quod est Christus, in vobis spes
annuntiauimus gloriæ; * Quem nos † annuntiamus, 28
corripientes omnem hominem, & do-
omnẽ hominem cẽtes †in omni sapientia vt exhibeamus
omnem hominem perfectum in Chri-
sto Iesu.
* In quo & laboro, certando secun- 29
dum operationem eius quam operatur
in me in virtute.

16 * ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς C
τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε
κυριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ
καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται,
17 * καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συ-
νέστηκε·
18 * καὶ αὐτός ἐστι κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὅς
ἐστιν ἀρχὴ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν
αὐτὸς πρωτεύων·
19 * ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα κατοι-
κῆσαι,
20 * καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι πάντα εἰς αὐτὸν, εἰ-
ρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ,
εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21 * Καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς
τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς·
22 * νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐ-
τοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους
καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ·
23 * εἴγε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι,
καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ
ἠκούσατε, οὗ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐ-
ρανὸν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.
24 * νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ
ἀντιαναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ
ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκ-
κλησία·
25 * ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ
θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ,
26 * τὸ μυστήριον τὸ ἀπεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀ-
πὸ τῶν γενεῶν, νυνὶ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ,
27 * οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης
μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλ-
πὶς τῆς δόξης·
28 * ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα ἄν-
θρωπον, καὶ διδάσκοντες ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσω-
μεν πάντα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
29 * εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ
τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

---

m יסורכם
n זוע o תקוה בשורה
p כרז q ברא r שמש
s חשש t מלא u אלץ
v אית w נחמה x יחב
y שמלא מלא z מלל
a סוד
b כסא c דורים d גלא
e ידע f העושר g כרז

m שהאסתכון ולא n סתחזיעיתון מן o סברא דאונגליון הו דשמעתון p דאתכרז בכלה q בריתא דתחית שמיא הו דאנא
פולוס הוית r משתשמנה: 24 וחדא אנא s בהשא דעל אפיכון t ומסלא אנא חסירותא u דאולצנותי דמשיחא בבסרי
חלף פגרה x דאיתותי עדתא: 25 הי דאנא הוית משתשמנה איך y מדברנותא דאלהא z דאתיהבת לי בכון
a דאשתלא b מלתה דאלהא: 26 ארזא הו d ומכסי הוא מן עלמא ומן e דרא השא דין f אתגלי לקדישותי:
27 לאילין דצבא אלהא g דנודע מנו h עותרא דשובחה דארזא הנא בעממא דהוי משיחא דבכון סברא דשובחן:
28 הו דחנן i מכרזינן ומלפינן לכל ברנש בכל חכמא דנקים לכל ברנש כד גמיר בישוע משיחא:
29 בהדא הו גיר אף עמל אנא ומתכשף אנא במעדרנותא דחילא דמתיהב לי:

CAP. II.

1 VElim autem vos scire quanta sit mihi solicitudo pro vobis, & pro his qui sunt Laodiceæ, & pro cæteris illis qui faciē meam non viderunt in carne.

2 * Vt consolationem accipiant corda eorū, vt cum charitate accedāt ad omnem opulentiam persuasionis, & ad intelligentiam cognitionis arcani Dei Patris, & Meschicho.

3 * In quo abditi sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ.

4 * Hoc autem dico, vt nemo vos seducat persuasione sermonis.

5 * Et si enim carne absim à vobis, tamen spiritu vobiscum sum, & gaudeo quòd videam ordinem vestrum, & confirmationem fidei vestræ, quæ est in Meschicho.

Media die parasceues crucifixionis.

6 * Quemadmodum igitur accepistis Jeschua Meschicho Dominum nostrum, ita in eo am-
7 bulate. * Radicibus vestris stabiliti, & ædificati in eo, & constantes in fide illa quam didicistis, vt in ea abundetis cum gratiarum
8 actione. * Cauete ne quis vos spoliet per philosophiam & deceptionem inanem iuxta doctrinam hominum, & iuxta rudimenta mundi, & non iuxta Meschicho.

9 * Quoniam in eo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter:

10 * Et in eo vos quoque completi estis, qui est caput omniū principatuum, et potestatum.

11 * Et in quo circūcisi estis circuncisione quę fit sine manibus, quum exuistis carnem peccatorum per circuncisionem Meschicho;

12 * Et sepulti estis cum eo per baptismum, in quo & vnà cum eo resurrexistis, qui credidistis in virtute Dei, qui excitauit eum à
13 mortuis. * Et vos, quum essetis mortui in peccatis vestris, & per præputium carnis vestræ vnà cum eo viuificauit, & remisit nobis omnia peccata nostra.

14 * Et deleuit in mandatis sibi chirographiū obligationum nostrarum quod erat nobis contrarium, illudque sustulit è medio, ac ipsum affixit cruci suæ.

15 * Et dum exuit corpus suum, diffamauit principatus & potestates, & confudit eos palàm per seipsum.

קפלאון ב

1 צְבֵא אֲנָא דֵין דְּתִדְעוּן אֵינָא אֲגוֹנָא אִית לִי חֲלָפֵיכוֹן וְחֲלַף הָנוּן דִּבְלַאוֹדִיקִיָא
וְלִסוֹגְלָא דְיַדְעֵהּ דַּאֲרָזָא דַאלֹהָא אֲבָא וְדִמְשִׁיחָא ׃ 2 דְּנִתְבַּיְּאוּן לִבְוָתְהוֹן וְנֶחְקְרוּן בְּחוּבָא לְכֻלֵּהּ עוּתְרָא דִּפְיָסָא
3 הוּ דְבֵהּ כְּסִין כֻּלְּהֵין סִיסְתָּא וְחָכְמְתָּא וְיִדְיַדְעְתָּא ׃ 4 הָדֵין אֲמַר אֲנָא דְּלָא אֱנָשׁ נְהֵוֵא מַטְעֵא לְכוֹן בְּפִיסָא דְּמִלָּא ׃
5 אֶלָּא בְּרוּחַ עִמְּכוֹן אֲנָא וְחָדֵא אֲנָא דְּחָזֵא אֲנָא מְנִכוֹן פְּרִיק אֲנָא מָנִכוֹן אַפֵּין גֵּיר בְּבְסַר
מְטַכְּסוּתְכוֹן וְשַׁרִירוּתָא דְּהַימָנוּתְכוֹן דְּבְמְשִׁיחָא ׃
6 כְּלַגַּהּ דְּיוֹמָא דְעָרוּבְתָּא דִּזְקִיפוּתָא ד
7 אֵיכְנָא הָכִיל דְּקַבְּלְתּוּן לְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מָרָן בֵּהּ הַלְּכוּ ׃ בַּר מְשַׁרְרִין עֲקָרֵיכוֹן וּמִתְבְּנִין אַנְתּוּן בֵּהּ וּמִתְקַיְּמִין

ידע
ל קרב מן לשון יין
חזא בנא נחם
קרב פוס כסא
אוצרים
ידע טעא פוס
מלל פרק סור
סדרכם
חימן ערב זקף
שרר בנא קום

CAP. II.

VOlo enim vos scire qualem solicitudinem habeam pro vobis, & pro iis 1 A
qui sunt Laodiceę, & quicunque non viderunt faciem meam in carne:
* Vt consolentur corda ipsorum, instructi in charitate, & in omnes diuitias 2
plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterij Dei & Patris & Christi Iesu,
* In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. 3
* Hoc autem dico, vt nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. 4
1.Cor.5. 2.3 * Nam etsi corpore absens sum, sed 5
spiritu vobiscum sum: gaudens & videś ordinem vestrum, & firmamentum eius B
quæ in Christo est, fidei vestræ.

* Sicut ergo accepistis Iesum Christum Dominum†, in ipso ambulate; 6
nostrũ
* Radicati & superædificati in ipso, & cõfirmati in fide sicut & didicistis, abundantes in illo in gratiarum actione. 7
* Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam: secundùm traditionem hominum, secundùm elementa mundi, & non secundùm Christum. 8
* Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: 9
* Et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis: 10
* In quo & circuncisi estis circuncisione non manu facta in expoliatione 11
sed corporis carnis, † in circũcisione Christi,
* Consepulti ei in baptismo: in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. 12
Ephe. 2. & 1 * Et vos cùm mortui essetis in delictis & præputio carnis vestræ, conuiui- 13 C
ficauit cum illo: donans vobis omnia delicta;
* Delens quod aduersus nos erat, chi- 14
decreti rographum † decreti, quod erat contrarium nobis. & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci:
* Et expolians principatus & potestates, traduxit confidenter palàm, triumphans illos in seipso. 15

β'.

1 * Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκὶ,
2 * ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πᾶσαν πλοῦτον τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ χριστοῦ·
3 * ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.
4 * τοῦτο δὲ λέγω ἵνα μήτις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πειθανολογίᾳ·
5 * εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

6 * Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν χριστὸν ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε,
7 * ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ.
8 * βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ χριστόν.
9 * ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς,
10 * καί ἐστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι· ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας·
11 * ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκὸς, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ χριστοῦ·
12 * συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
13 * καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα,
14 * ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ,
15 * ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παῤῥησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

אַנְתּוּן בְּהַיְמָנוּתָא הֲוֵי רִילְפִּתּוּן וְרָבָה חֲתִיתִרִין בְּחַוּדְיָתָא ; 8 אֲזַדְהַרוּ דְּלָמָא אֱנָשׁ נְחַלְצָכוּן בְּפִילוֹסוֹפוּתָא וַבְטַעְיוּתָא
סְרִיקָתָא אֵיךְ יוּלְפָנָא דְּבְנֵינָשָׁא וְאֵיךְ אֶסְטוּכְסוּתֵי דְעָלְמָא וְלָא אֵיךְ מְשִׁיחָא ; 9 דְּבֵהּ עָמַר כְּרֵהּ מוּלְיָא דְאַלָּהוּתָא
גּוּשְׁמָנָאִית ; 10 וּבֵהּ אַף אַנְתּוּן מְשֵׁתַּמְלִיתּוּן דְּהוּ אִיתַוּהִי רִישָׁא דְּכָלְּהֵין אַרְכָּוֹס וְשׁוּלְטָנָא ; 11 וּבֵהּ אִתְגְּזַרְתּוּן
גְּזוּרְתָא דְּלָא בְּאִידִין כַּשְׁלָח כְּסָרָא דְּחַטָּאֵא בְּגִזּוּרְתֵּהּ דְּמְשִׁיחָא ; 12 וְאִתְקְבַרְתּוּן עִמֵּהּ בְּמַעְמוּדִיתָא וּבֵהּ קָמְתּוּן
עִמֵּהּ דְּהֵימְנוּתּוּן בְּחֵילָא דְאַלָּהָא דְאַקִימֵהּ מִן בֵּית מֵיתָא ; 13 וְלָכוּן דְּמֵיתִין הֲוַיְתּוּן בְּחַטָּהֵיכוּן וּבְעוּרְלוּת בְּסַרְכוּן
אַחְיֵכוּן עִמֵּהּ וְשָׁבַק לָן כָּלְּהוֹן חֲטָהֵין ; 14 וַעֲטָא בְּפוּקְדָנוּהִי שְׁטַר חַוּבִין הוּ דְּאִיתַוּהִי הֲוָא סַקִּיבְלָן וְשַׁקְּלֵהּ מִן
מְצַעְתָּא וְקַבְעֵהּ בַּזְקִיפֵהּ ; 15 וּכְשִׁלְתּ פַּגְרֵהּ פַּרְסִי לְאַרְכָּוֹס וְלִשְׁלִיטָנָא וְאַבְרֵהּ אֱנוּן גַּלְוָאִית בְּקָנוּמֵהּ ;

[a] חַיְמִין [b] יִלַּף [h] יִתַּר
[i] יִרְאָא [k] זְהַר השמר
[l] מִן לְשַׁת יִן יִן
[m] טְעָא [n] יִלַּף
[o] יסוד וחיו [p] שוכן
[q] מְלָא [r] גְּשַׁם [s] שִׁמְלָא
[t] מִן לְשַׁת יִן
[u] גְּזַר [v] קְבַר [w] עֲמַר
[x] קוּם [y] מוּת [z] חֲטָא [aa] תֵּיא
[bb] וסתה [cc] במצוותיו

Quotidie.

16 * Nemo igitur vobis molestiam exhibeat in cibo & potu, aut in partitionibus dierum festorum, aut nouiluniorum, & Sabbathorũ:
17 * Quæ sunt vmbræ futurorum, corpus autem Meschicho est.
18 * Ne quis porrò velit cũ humilitate mentis vos reos efficere; vt fiatis serui cultus Angelorum, dum innititur iis quæ non vidit, & frustrà turgescit mente carnis suæ.
19 * Nec amplectitur caput ex quo totum corpus coagmentatur & stabilitur per commissuras & mẽbra, & excrescit incremento
20 Dei. * Si enim mortui estis cum Meschicho, ab elementis mundi, quid quasi viuatis in
21 mundo iudicamini? * Ne quid tetigeris, neque gustaueris, neque adhæseris cuiquam
22 eorum * quæ vsu corrumpuntur, suntque præcepta & doctrinæ hominum.
23 * Et videntur habere rationem sapientiæ in specie humilitatis & timoris Dei; neque parcunt corpori non in eo quod honestum est, sed in iis quæ vsui sunt carni.

Feria quarta Requiei.

CAP III.

1 SI ergo resurrexistis vnà cum Meschicho, quæ sunt supernè quærite, vbi Meschicho sedet ad dexteram Dei.
2 * Quæ superna sunt sapite, & non quæ in terra.
3 * Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Meschicho in Deo.
4 * Quum autem Meschicho manifestatus fuerit, qui quidem est vita nostra, tunc & vos manifestabimini cum eo in gloria.
5 * Mortificate igitur membra vestra terrestria, scortationem, immunditiam, & perturbationes, & concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est reuerentia [cultus] idolorum.
6 * Propterea enim venit ira Dei in filios inobedientiæ.
7 * Inter quos & vos quondam ambulabatis, quum versabamini cum eis.
8 * Nunc autem deponite à vobis hæc omnia, iram, excandescentiam, malitiam, blasphemiam, sermonem impurum.

16 לא תכיל אנש נזדרכין במאכלא ובמשתיא או בפולגא דעאדא ודרישי ירחא ושבא: 17 הלין דאיתהיין
שלמתא דאלין דעתידין פגרא דין משיחא הוו: 18 ולמא אנש נצבא במסכיכות רעינא למחיבותכון דתשתעבדון
לפולחנא דמלאכא בדמעא על מדם ולא חזא וסריקאית מתחתר ברעינא דבסרה: 19 ולא אחיד רישא
דמנה כלה פגרא מתרכב ומתקים בשרינא ובהדמא ורבא תרביתא דאלהא: 20 אן גיר מיתתון עם
משיחא מן אסכוכסותהון דעלמא למנא איך הוו דחאייהון בעלמא מתחרינין אנתון: 21 לא לתקרוב ולא
תגעון ולא תקף: 22 דאיתיהין הלין חשחתא דמתתבלא ופוקדא אינין ויולפנא דבנינשא:

a דור תלאה b אכל c שתא d חגים e שבתות f אית g צלים h צבא i רעא רעה j חוב k שעבד l סעא ספק m חריק n חתר o רכב p קום q קירא r וטאברים s רבא t מות u סורחון v חיא

16 * Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu, aut in parte diei festi; aut neomeniæ, aut Sabbathorum:

17 * Quæ sunt vmbra futurorum, corpus autem Christi.

18 * Nemo vos seducat, volens in humilitate & religione angelorũ, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, (Mat. 24. 2-4)

19 * Et non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones subministratum & constructum, crescit in augmentum Dei.

20 * Si ergo mortui estis cum Christo, ab elementis huius mundi: quid adhuc tan D quam viuentes in mundo decernitis?

21 * Ne† tetigeritis, neque gustaueritis, neque contrectaueritis: († tetigeris, neque gustaueris neque contrectaueris:)

22 * Quæ sunt omnia in interitum ipso vsu, secundum præcepta & doctrinas hominum.

23 * Quę sunt rationem quidem habentia sapientiæ in superstitione & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

CAP. III.

1 IGitur si consurrexistis cum Christo, quę sursum sunt, quęrite: vbi Christus A est in dextera Dei sedens.

2 * Quæ sursum sunt, sapite: non quæ super terram.

3 * Mortui enim estis: & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.

4 * Cũ† Christus apparuerit, vita vestra: tunc & vos apparebitis cũ ipso in gloria. († autem)

5 * Mortificate ergo mẽbra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est simulachrorum seruitus. (Eph. 5. 3)

6 * Propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis.

7 * In quibus & vos ambulastis aliquãdo, cùm viueretis in illis.

8 * Nunc autẽ deponite & vos omnia: iram, indignationẽ, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. (Rom. 6. 4. 6. 12 Eph. 4. 5. 23)

16 * Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νουμηνίας ἢ Σαββάτων·

17 * ἅ ἐστι σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα Χριστοῦ.

18 * μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ,

19 * καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον, αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ θεοῦ.

20 * εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν τῷ Χριστῷ, ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε;

21 * μὴ ἅψῃ, μὴ γεύσῃ, μὴ θίγῃς·

22 * ἅ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων·

23 * ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.

γ'.

1 * Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος·

2 * τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

3 * ἀπεθανέτε γὰρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ·

4 * ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

5 * νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία,

6 * δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας·

7 * ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς.

8 * νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν·

[f] חזא [g] מלל [h] חוס
[i] לא [j] יקר [k] נוח [l] קום
[m] בעא [n] רעא רצה
[o] מות [p] חיא [q] כסיא
[r] גלא [s] חוא [t] גלא מות
[u] אבריכם
[v] זנא [w] טנף
[x] ועכירותות
[y] רגז [z] וכעס אלים

[f 2 3] וסתחזין דאית בהין [g] מלתא דחכמתא בפרצוף מסכיותא ודחלת אלהא וזלא [h] חיסין על פגרא לו בסדם [k] דמיקר
אלא באילין דחשחתא אנין דבסרא ; דארבעא דשבתא [t] רגיזתא [u] ו קפלאון ז

[i] אן הכיל [b] קמתון עם משיחא דלעל [c] בעו אתר דמשיחא יתב על ימינא דאלהא ; [2] דלעל [d] אתרעו ולא דכארעא ;
[e 3] מיתתון לכון גיר [f] חייכון [g] כסין עם משיחא באלהא ; [4] ואמתי דמשיחא [h] מתגלא דהוי [i] חיין הידין אף אנתון
[k] תתגלון עמה בשוכחא ; [5] [l] אמיתו הכיל [m] חדמסיכון דבארעא [n] זניותא [o] טנפותא [p] וכאבא [q] ורגתא בישתא [r] ועלובותא דהי
הי דחלת [s] פתכרא ; [6] מטל הלין גיר אתא רוגזה דאלהא על בניא דלא מתטפיסנותא ; [7] בהלין אף אנתון הלכתון
סן קדים כדמתהפכין הויתון בהין ; [8] השא דין אניתו מגכון כלהין הלין רוגזא חסתא בישותא גורפא סמלא טנפא ;

9 *Ne mentiamini alius in alium, sed exuite hominem veterem cum omnibus moribus eius:*

10 *Et induite nouum qui renouatur per cognitionem & similitudinem conditoris sui.*

11 *Vbi non est Jihoudæus & Gentilis, neque circuncisio & præputium, neque Græcus & Barbarus, neque seruus & ingenuus, sed omnia & in omnibus est Meschicho.*

12 *Induite igitur tanquam electi Dei, sancti & dilecti miserationes, & affectum interiorem, & lenitatem, & mansuetudinem animi, & modestiam, ac longanimitatem.*

13 *Et sufferte alius alium, & condonate vobis mutuò. quòd si quis habeat querelam aduersus proximum suum, quemadmodum Meschicho condonauit vobis, sic & vos condonate.*

14 *Et cum his omnibus charitas,*

15 *quæ est vinculum perfectionis, Et pax Meschicho gubernet corda vestra, ad quam vocati estis in vno corpore, & gratias agite Meschicho.*

16 *Cuius sermo inhabitet in vobis opulenter cum omni sapientia, & docete ac erudite vosmetipsos psalmis, et hymnis, & canticis spiritualibus; & cum gratia psallite in cordibus vestris Deo.*

17 *Et quicquid agatis sermone & opere, in nomine Domini nostri Ieschua Meschicho agite, & gratiam habete per eum Deo Patri.*

Quotidie.

18 *Vxores subditæ estote maritis vestris, vt æquum est in Meschicho.*

19 *Viri diligite vxores vestras, & ne sitis amarulenti aduersus illas.*

20 *Filij, obedite parentibus vestris per omnia. sic enim placet coram Domino nostro.*

21 *Parentes, ne ad iracundiam prouocaueritis liberos vestros, ne angoribus conficiantur.*

22 *Serui obedite per omnia herìs vestris corporeis, non in aspectu oculi, tanquam illis qui placent hominibus, sed in corde simplici, & in timore Domini.*

23 *Porrò quicquid faciatis, ex tota anima vestra facite tanquam Domino nostro, et non tanquam hominibus.*

---

9 וְלָא תְּהַוְוּן מְרַגְּלִין חַד בְּחַד אֶלָּא שִׁלְּחוּהִי לְבַרְנָשָׁא עַתִּיקָא עִם כָּלְּהוֹן הוּפָכוּהִי ׃ 10 וְלַבְשׁוּ חַדְתָּא
וְסַחֲרָתָא בִּידִיעָתָא כְּרַמּוּתָא דְּבְרִיָּה ׃ 11 בַּר דְּלֵית יְהוּדָיָא וְלָא גְוֹרְתָא וְעוּרְלוּתָא וְלָא יוֹנָיָא
וְבַרְבָּרָיָא וְלָא עַבְדָּא וּבַר־חוֹרָא אֶלָּא כֹּל וּבְכֻלְּנָשׁ מְשִׁיחָא הוּ ׃ 12 לְבַשׁוּ הָכִיל אַיְךְ גְּבִיָא דְאַלָּהָא קַדִּישֵׁא
וְחַבִּיבָא רַחֲמָא וְרוּחָפָא וּבְסִימוּתָא וּסַבְּיבוּת רָעְיָנָא וְנִיחוּתָא וְנַגִּירוּת רוּחָא ׃ 13 וַהֲוַיְתוּן מְסַיְּבְרִין חַד לְחַד
וְתִשְׁבְּקוּן חַד לְחַד וַאן אִית לַאנָשׁ עַל חַבְרֵהּ רוּעָמָא אֵיכְנָא דְמְשִׁיחָא שְׁבַק לְכוּן הֲכַנָּא אַף אַנְתּוּן שְׁבוּקוּ ׃
14 וְעִם הָלֵין כֻּלְּהוֹן חוּבָא דְהוּוּ חֲזָקָא דְגִסְּרוּתָא ׃ 15 וְשְׁלָמֵהּ דְמְשִׁיחָא נְדַבַּר לְבַוְּתְכוּן דְּלֵהּ אֶתְקְרִיתוּן
בְּגוּף גְּבַר וַהֲוַיתוּן מְזוּרִין לְמְשִׁיחָא ׃ 16 דְּמִלְּתֵהּ תְּעַמְּרִי בְּכוּן עַתִּירָאִיתּ בְּכֹל חָכְמָא וַהֲוַיתוּן מַלְּפִין וְרָדִין
אַנְתּוּן לְרוּחֵיכוּן מִזְמוֹרִין וְתֻשְׁבְּחָתָא וְרוּחָנָיָא בְּחִנָּא בְּלִבְּכוּן קֳדָם אֱלָהָא ׃ 17 וְכֹל דִּי תַעְבְּדוּן בְּמִלָּה אוֹ בְעוֹבָדָא
בְּשֻׁם מָרָנָא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא אוֹדוּן לֵהּ לֵאלָהָא אַבָּא ׃ 18 נְשָׁיָא אִתְכַּנְּעָן לְבַעְלֵיכוּן הֲכַנָּא דְשַׁפִּיר בְּמְשִׁיחָא ׃
19 גְּבָרָא רְחַמוּ לְנִשְׁיָתְכוּן וְלָא תְּהוֹן מְרִירִין לְהוֹן ׃ 20 בְּנַיָּא אִתְכַּנְּעוּן לְאַבָּהָתְכוּן בְּכֹל אֲרוּם הָכִנָּא שַׁפִּיר
קֳדָם מָרָנָא ׃ 21 אַבָּהָתָא לָא תַּכְעְסוּן בְּנֵיכוּן דִּלְמָא יִתְעַצְּבוּן ׃ 22 עַבְדָּא אִתְכַּנְּעוּ בְּכֹל לְמָרֵיכוּן בְּשָׂרָא לָא
בְּחֶזְוָא דְעַיְנָא כְּדִי לְמִרְעֵי לְבְנֵי אֱנָשָׁא אֶלָּא בְּלִבָּא דְכַשִּׁיר וּבְדַחְלָתָא דְמָרָא ׃ 23 וְכֹל דִּי תַעְבְּדוּן מִן נַפְשָׁא
דִּילְכוּן כְּמָרָא דְלָא לְבְנֵי אֱנָשָׁא ׃

a כתבים
b שלח פשט c בהגותיו
d חדת e דמא f ברא
g וגויי h מילה i וערלה
k ולועז l חפשי
m גבא n וקרבים o רעא
p נוחא q וארך אפים r ריב
s אהבה t האסור
u יבחר לבותכם
x קרא y ידא z מלל

Heb. 12. a.2 1.Pet. 2. a.1. 4. a.2. *Nolite mentiri inuicem: expoliantes vos veterem hominẽ cum actibus suis,

10 * Et induẽtes nouum eum qui renouatur in agnitionem †, secundùm imaginem eius qui creauit eum.

Dei

11 * Vbi non est Gentilis & Iudæus, circuncisio & præputium, Barbarus & Scytha, seruus & liber: sed omnia, & in omnibus Christus.

12 * Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, & dilecti viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiã, patientiam;

Eph. 6. b.11

13 * Supportantes inuicem; & donantes vobismetipsis si quis aduersus aliquem habet querelam. sicut & Dominus donauit vobis, ita & vos.

C

14 * Super omnia autem hęc, charitatem habete, quod est vinculum perfectionis:

15 * Et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore: & grati estote.

16 * Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia: docentes & commonentes vosmetipsos, † psalmis, & hymnis, & cãticis spiritualibus, in gratia cantãtes in cordibus vestris Deo.

in

17 * Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini † Iesu Christi, † gratias agẽtes Deo, & Patri per ipsum.

1.Cor. 10.8.33. nostri facite

18 * Mulieres subditæ estote viris, sicut oportet, in Domino.

Eph. 5. e. 22 1.Pet. 3. a.1 D

19 * Viri, diligite vxores †, & nolite amari esse ad illas.

Eph. 5. f. 25 vestras,

20 * Filij, obedite parentibus per omnia. hoc enim placitum est in Domino.

21 * Patres, nolite ad indignationem prouocare filios vestros, vt non pusillo animo fiant.

Eph. 6. a.5 Tit. 2. c.9 2.Pet. 2. c.18

22 * Serui, obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculùm seruientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, timentes Deum.

23 * Quodcunque facitis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus:

9 * μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ,

10 * καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν·

11 * ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία· βάρβαρος, Σκύθης· δοῦλος, ἐλεύθερος· ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

12 * ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν,

13 * ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς·

14 * ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶν σύνδεσμος τῆς τελειότητος·

15 * καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε.

16 * ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι ἄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ,

17 * καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

18 * Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκον ἐν κυρίῳ.

19 * Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς.

20 τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα. τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον ἐν κυρίῳ.

21 * Οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.

22 * Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸν θεόν·

23 * καὶ πᾶν ὅ, τι ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις·

נַפְשְׁכוֹן בְּמַזְמוֹרֵא וּבְתֻשְׁבְּחָתָא וּבְזִמְיָרָתָא דְרוּחָא וְכַטִּיבוּתָא הֲוַיְתוּן זְמִירִין בְּלֵבַיְהוֹן לַאלָהָא ׃ 17 וְכֹל מִדֵּם דְּסָעֲרִין צַנְתּוּן בְּמִלְּתָא וּבַעֲבָדָא בְּשֻׁמֵּהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא הֲוַיְתוּן עָבְדִין וְהֲוַיְתוּן מוֹדִין בְּאִידֵהּ לַאלָהָא אֲבָא ׃ 18 נָשֵׁא אֶשְׁתַּעְבְּדִין לְבַעֲלֵיכֵין אֵיךְ דְּזַדֵּק בְּמִשְׁיחָא ׃ 19 גַּבְרֵא אַחֵבוּ נְשֵׁיכוֹן וְלָא תְהֲוֻן מַרִירִין עֲלֵיהֵין ׃ 20 בְּנָיָא אֶשְׁתַּמְעוּ לַאבָהַיכוֹן בְּכֹל מִדֵּם הָכְנָא גִיר שַׁפִּיר קֳדָם מָרָן ׃ 21 אֲבָהֵא לָא תַרְגְּזוּן בְּנֵיכוֹן דְּלָא יִתְחַיְּקוּן ׃ 22 עַבְדָא אֶשְׁתַּמְעוּ בְּכֹל מִדֵּם לְמָרֵיכוֹן דְּפַגְרָא לָא בְּמַחֲזֵא עַיְנָא אֵיךְ רָנוּן דְּשַׁפְּרִין לַכְנֵינְשָׁא אֶלָּא בְּלֵבָא פְּשִׁיטָא וְדַחֲלָתֵהּ דְּמָרְיָא ׃ 23 וְכֹל דְּעָבְדִין אִנְתּוּן מִן כֻּלָּהּ נַפְשְׁכוֹן עָבְדוּ אֵיךְ דְּלְמָרָן וְלָא אֵיךְ דְּלְכְנֵינְשָׁא ׃

a במזמורים
b שבח c ובחכד d סער
e מלל f ירא g נידו
h שעבר b חבב c שמע
d רגז e עיק או עיק
f חיי
g שמחראים

24 ܘܕܥܘ ܕܡܢ ܡܪܢ ܡܩܒܠܝܬܘܢ ܦܘܪܥܢܐ
ܒܝܪܘܬܐ. ܠܡܪܝܐ ܓܝܪ ܡܫܝܚܐ ܦܠܚܝܬܘܢ.
25 ܡܣܟܠܢܐ ܕܝܢ ܡܬܦܪܥ ܐܝܟ ܡܕܡ ܕܐܣܟܠ܆
ܘܠܝܬ ܡܣܒ ܒܐܦܐ ܀

ܩܦܠܐܘܢ ܕ

1 ܡܪܘܬܐ ܥܒܕܘ ܫܘܝܘܬܐ ܘܟܐܢܘܬܐ ܠܘܬ ܥܒܕܝܟܘܢ.
ܘܗܘܝܬܘܢ ܝܕܥܝܢ ܕܐܦ ܠܟܘܢ ܐܝܬ ܗܘ ܡܪܝܐ
2 ܒܫܡܝܐ. ܒܨܠܘܬܐ ܐܬܐܡܢܘ. ܘܗܘܝܬܘܢ ܥܝܪܝܢ
3 ܐܢܬܘܢ ܒܗ ܘܡܘܕܝܢ. ܘܡܨܠܝܢ ܐܦ ܥܠܝܢ܆
ܕܐܠܗܐ ܢܦܬܚ ܠܢ ܬܪܥܐ ܕܡܠܬܐ. ܠܡܡܠܠܘ
ܪܐܙܐ ܕܡܫܝܚܐ ܕܡܛܠܬܗ ܐܣܝܪ ܐܢܐ.
4 ܕܐܓܠܝܘܗܝ ܘܐܡܠܠܝܘܗܝ ܐܝܟܢܐ ܕܘܠܐ ܠܝ.
5 ܒܚܟܡܬܐ ܗܠܟܘ ܠܘܬ ܒܪܝܐ. ܘܙܒܢܘ
6 ܩܐܪܣܟܘܢ. ܘܡܠܬܟܘܢ ܒܟܠܙܒܢ ܬܗܘܐ ܒܛܝܒܘܬܐ܆
ܐܝܟ ܕܒܡܠܚܐ ܡܬܒܠܐ. ܘܗܘܝܬܘܢ ܝܕܥܝܢ
ܠܐܢܫ ܐܢܫ ܐܝܟܢܐ ܘܠܐ ܠܟܘܢ ܠܡܬܠ ܦܬܓܡܐ.
7 ܡܕܡ ܕܠܘܬܝ ܕܝܢ ܢܘܕܥܟܘܢ ܛܘܟܝܩܘܣ
ܐܚܐ ܚܒܝܒܐ܆ ܘܡܫܡܫܢܐ ܡܗܝܡܢܐ. ܘܟܢܬܝ
8 ܒܡܪܢ. ܕܫܕܪܬ ܠܘܬܟܘܢ ܒܗܝܕܐ ܠܗܕܐ.
ܕܢܕܥ ܡܢܐ ܕܠܘܬܟܘܢ. ܘܢܒܝܐ ܠܒܘܬܟܘܢ.
9 ܥܡ ܐܢܣܝܡܘܣ ܐܚܐ ܡܗܝܡܢܐ ܘܚܒܝܒܐ܆
ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܢܟܘܢ. ܗܢܘܢ ܢܘܕܥܘܢܟܘܢ ܡܕܡ
10 ܕܠܘܬܢ. ܫܐܠ ܒܫܠܡܟܘܢ ܐܪܣܛܪܟܘܣ
ܫܒܝܐ ܕܥܡܝ ܘܡܪܩܘܣ ܒܪ ܕܕܗ ܕܒܪܢܒܐ. ܗܘ
ܕܐܬܦܩܕܬܘܢ ܥܠܘܗܝ. ܘܐܢ ܐܬܐ ܠܘܬܟܘܢ
11 ܩܒܠܘܗܝ. ܘܝܫܘܥ ܗܘ ܕܡܬܩܪܐ
ܝܘܣܛܘܣ. ܗܠܝܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܡܢ ܓܙܘܪܬܐ.
ܘܗܢܘܢ ܒܠܚܘܕ ܥܕܪܘܢܝ ܒܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ.
ܘܗܢܘܢ ܗܘܘ ܠܝ ܒܘܝܐܐ.
12 ܫܐܠ ܒܫܠܡܟܘܢ ܐܦܦܪܐ. ܗܘ ܕܡܢܟܘܢ.
ܥܒܕܐ ܕܡܫܝܚܐ. ܟܕ ܒܟܠܙܒܢ ܥܡܠ ܚܠܦܝܟܘܢ
ܒܨܠܘܬܐ. ܕܬܩܘܡܘܢ ܓܡܝܪܐ ܘܡܫܡܠܝܐ
ܒܟܠܗ ܨܒܝܢܗ ܕܐܠܗܐ.

24 *Et scitote vos à Domino nostro accepturos retributionem in hæreditate. Domino enim Meschicho seruitis.*
25 *Cæterùm qui peccauerit, luet pœnas prout peccauerit, nec est acceptio facierum.* [delectus personarum.]

CAP. IIII.

1 *OHeri, exhibete æquabilitatem & iustitiam seruis vestris, & scitote vos quoque habere Dominum in cælis.*
2 *In oratione perseuerate, & vigilate in*
3 *ea: & gratias agentes, Et orantes etiam pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis, ad eloquendum arcanum Meschicho, propter quod vinctus sum.*
4 *Vt reuelem illud & eloquar, quemadmodum necesse habeo.*
5 *In sapientia ambulate erga extraneos, & redimite oportunitatem vestram.*
6 *Et sermo vester semper cum gratia tanquam sale sit conditus, vt sciatis vnusquisque quomodo vos oporteat responsum dare,* [rationem reddere.]
7 *Cæterùm eorum quæ apud me sunt, certiores vos reddet Tychicus frater dilectus, & minister fidelis, & conseruus noster in Domino:*
8 *Quem misi ad vos in hoc ipsum, vt cognoscat quid apud vos fiat; & consoletur corda vestra;*
9 *Cum Onesimo fratre fideli & dilecto, qui ex vobis est. Hi certiores vos reddent eorum quæ apud nos sunt.*
10 *Porrò postulat pacem vestram* [salutat vos] *Aristarcus captiuus mecum, & Marcus consobrinus Barnabæ, de quo accepistis mandata. Quòd si venerit ad vos, excipite eum;*
11 *Et Jeschua qui vocatur Iustus, qui quidem sunt ex circuncisione. Et hi soli opitulati sunt mihi in regno Dei, hique fuerunt mihi solatio.*
12 *Postulat pacem vestram Epaphras, qui ex vobis est seruus Meschicho, semper laborans pro vobis in oratione, vt stetis perfecti & completi in omni voluntate Dei.*

---

24 ודעו דמן מרן מקבליתון פורענא ביורתותא למריא גיר משיחא פלחיתון׃
25 מסכלנא דין מתפרע איך מדם דאסכל וליה מסב באפא׃

קפלאון ד

1 מריא עבדו שויותא וכאנותא לות עבדיכון והויתון ידעין דאף לכון אית הו מריא בשמיא׃
2 בצלותא אתאמנו והויתון עירין אנתון בה ומודין׃ 3 ומצלין אף עלין דאלהא נפתח לן תרעא דמלתא
לממללו ראזא דמשיחא דמטלתה אסיר אנא׃ 4 דאגליוהי ואמלליוהי איכנא דולא לי׃ 5 בחכמתא הלכו
לות בריא וזבנו קארסכון׃ 6 ומלתכון בכל זבן בטיבותא איך דבמלחא תהוא ממדכא והויתון ידעין לאנש

h ידע i פרע גמל
k ירת ירש l פלח
m חושא
n פרע גמל o נסב
a שוא b וצדקת
c בתפלה
d אמן החמיר e עור ירא
h שראה i עליהם
k מלל l דכא וכח

24 * Scientes quòd à Domino accipietis retributionem hæreditatis. Domino Christo seruite.

25 * Qui enim iniuriam facit, recipiet id quod iniquè gessit: & non est personarum acceptio apud Deum.

Rom.2. b.6 Act.10. f.34

24 * εἰδότες ἀπὸ κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ γὰρ κυρίῳ χριστῷ δουλεύετε.

25 * ὁ δὲ ἀδικῶν, κομιεῖται ὃ ἠδίκησε· καὶ οὐκ ἔστι προσωπολημψία.

CAP. IIII.

1 DOmini, quod iustum est & æquum, seruis præstate: scientes quoniam & A vos Dominum habetis in cælo.

2 * Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione:

Luc.18. a.1 1.Thes.5 c.17

3 * Orãtes simul & pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis, ad loquendum mysterium Christi, (propter quod etiam vinctus sum.)

Eph.6. c.18 2.Thes.3 a.1

4 * Vt manifestem illud, ita vt oportet me loqui.

5 * In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt: tempus redimentes.

Eph.5.d. 15

6 * Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, vt sciatis quomodo oporB teat vos vnicuique respondere.

7 * Quæ circa me sunt, omnia vobis nota faciet Tychicus charissimus frater, & fidelis minister, & conseruus in Domino:

8 * Quem misi ad vos ad hoc ipsum, vt cognoscat quæ circa vos sunt, & consoletur corda vestra,

9 * Cum Onesimo charissimo & fideli fratre, qui ex vobis est. † Omnia quæ hîc aguntur, nota facient vobis.

qui omnia

10 * Salutat vos Aristarchus concaptiuus meus; & Marcus consobrinus Barnabæ, (de quo accepistis mandata: Si venerit ad vos, † excipite illum,)

suscipite

11 * Et Iesus qui dicitur Iustus, qui sunt ex circuncisione: hi soli sunt adiutoC res mei in regno Dei; qui mihi fuerunt solatio.

12 * Salutat vos Epaphras qui ex vobis est, seruus Christi Iesu, semper solicitus pro vobis in orationibus, vt stetis perfecti & pleni in omni voluntate Dei.

δ'.

1 * Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχετε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.

2 * τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγορεῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ,

3 * προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι,

4 * ἵνα φανερώσω αὐτό, ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

5 * ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι.

6 * ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἄλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

7 * τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ·

8 * ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῷ τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν,

9 * σὺν ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωριοῦσι τὰ ὧδε.

10 * ἀσπάζεται ὑμᾶς ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ μάρκος ὁ ἀνεψιὸς βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς· ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν·

11 * καὶ ἰησοῦς ὁ λεγόμενος ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία.

12 * ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος χριστοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σταθῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ.

אנש איבנא מ לא לכון לְמֶהְבוּ פְּהַגְמָא ׃ 7 מדם דלוהי דין נודעכון טוכיקום אחא חביבא ומשמשנא מהימנא
ע ועבד עמנו
פ וכנתן בְּמָרְיָא ׃ 8 דשדרת לוָתכון עליה על הדא פ דנדע מא דלוהכון ונבייא לבותכון ׃
9 עם אניסימוס אחא מהימנא וחביבא הו דאיתוהי מנכון הנון נודעונכון מדם דלוהן ׃
10 וְשָׁאֵל בַּשְׁלָמְכוֹן אַרִסְטַרְכוּס שַׁבְיָא דְעִמִּי וּמַרְקוּס בַּר דַּדֵּה דְּבַרְנַבָּא הוּ דְאִתְפַּקְּדוּתוּן עֲלוֹהִי דְּאִן אֲתָא לְוָתְכוֹן
ת תקבלונהי ׃ 11 וְיֵשׁוּעַ הוּ דְּמִתְקְרֵא יוּסְטוּס הֲלֵין דְּאִיתֵיהוֹן מִן גזורתא וְהִנּוּן בִּלְחוֹד עָדְרוּנִי בְּמַלְכוּתָה
דאלהא והנון הוו לי בוניא ׃ 12 שָׁאֵל בַּשְׁלָמְכוֹן אֶפַּפְרָא הוּ דְּמִנְּכוֹן עַבְדָא דְּמָשִׁיחָא כַּד בְּכֹל זְבַן עָמֵל חֲלַפֵּיכוֹן
בצלותא דתקומון גמירא ומשמליא בכלה צבינה דאלהא ׃

13 *Testor enim de eo quòd zelum plurimum habeat pro vobis, & pro iis qui sunt Laodiceæ, & Hierapoli.

14 * Postulat pacem vestram Lucas medicus dilectus noster, & Demas.

15 * Salutate fratres qui sunt Laodiceæ, & Nympham, & ecclesiam quæ est in ædibus eius.

16 * Et quum lecta fuerit apud vos hæc epistola, efficite vt in ecclesia Laodicensium legatur, & eam quæ scripta est ex Laodicea vos legite.

17 * Et dicite Archippo: Attende ministerio illi quod accepisti in Domino nostro, vt illud adimpleas.

18 * Salutatio hæc mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia vobiscum. Amin.

Epistolæ ad Colossenses è Roma scriptæ, & missæ per manus Tycici,

FINIS.

13 סָהֲדָא אֲנָא גַּיר עֲלוֹהִי דְּטָנְנָא סַגִּיאָא אִית לֵהּ חֲלַפֵּיכוֹן וְחֲלַף הָנוּן דְּבְלַוֹדִיקִיא וְדְבַאיֹרוּפוֹלִים ;
14 שְׁאַל בְּשְׁלָמְכוֹן לוּקָא אֶסְיָא חַבִּיבָן וְדֵאמָא ;
15 שַׁאלוּ בְּשְׁלָמָא דְאַחָא דְּבְלַוֹדִיקִיא וְדְנוּמְפָּא וְדְעִדְתָא דְּבֵיתָהּ ;
16 וּכְמָא דְאִתְקְרֵית אֶגַרְתָּא הָדָא לְוָתְכוֹן עֲבִדוּ דְּאַף בְּעִדְתָא דְּלַוֹדִיקִיא תִּתְקְרֵא וְהִי דְאִתְכְּתִבַת מִן לַוֹדִיקִיא קְרוּהָ אַנְתּוּן ;
17 וְאִמְרוּ לְאַרְכִּיפּוּס אִתְעַר בְּמִשְׁמְרְתָא הָדָא לְוָתָא דְקַבֵּלְתָּא בְּמָרָא אֶתְקַיֵּם יָתָהּ ;
18 אֲנָא פָלוּס בְּיַדִי אֲנָא כְתַבְתָּא הָדָא אִתְעַר בְּסִגְדָּא דְּכַבְלַי אַנְתּוּן אַנְתּוּן אִתְעַר בְּרַחֲמָא עִמָּכוֹן אָמִין ;

[13] רופא מן אסיא
[14] שקנאת
[15] קרא כתב
[16] קרא

13 *Testimoniũ enim illi perhibeo quòd habet multum laborẽ pro vobis, & pro iis qui sunt Laodiceę, & qui Hierapoli.

14 * Salutat vos Lucas medicus charissimus, & Demas.

2.Tim.4 b.11

15 * Salutate fratres qui sunt Laodiceę, & Nympham, & quæ in domo eius est Ecclesiam.

16 * Et cùm lecta fuerit apud vos epistola †, facite vt & in Laodicẽsium ecclesia legatur: & †eam quæ Laodicensium est, †vos legatis.

hæc, ea vobis legatur.

17 * Et dicite Archippo, Vide ministerium quod accepisti in Domino, vt illud impleas.

18 * Salutatio, mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia † vobiscum. Amen.

Domini nostri Iesu Christi.

Ad Colossenses scripta fuit è Roma per Tychicum & Onesimum.

15 * μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν ἱεραπόλει.

14 * ἀσπάζεται ὑμᾶς λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς, καὶ δημᾶς.

15 * ἀσπάσασθε τοὺς ἐν λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς, καὶ νυμφᾶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν.

16 * καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολὴ, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.

17 * καὶ εἴπατε ἀρχίππῳ, βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.

18 * ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς κολασσαεῖς ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης διὰ τυχικοῦ καὶ ὀνησίμου.

---

17 וְאַמְרוּ לְאַרְכִּיפּוּס וְדַאֲזְדַּהַר בְּחֶשְׁשְׁתָּא הִי דְקַבֶּלְתְּ בְּמָרָן דְּתֶהֱוֵא מְשַׁמְלֵאלָהּ׃

18 שְׁלָמָא הָנָא בְּאִידָא דִילִי דְּפוֹלוֹס הַוִּיתוּן עָהֲרִין לְאַסוּרַי טִיבוּתָא עִמְּכוֹן אָמִין׃

* זחר שמש שמלא מלא בידי מזכירים
* אסר חסד
* כתב שלר נדי

שְׁלָמַת אֶגַּרְתָּא דְלָוֹת קוֹלַסְיָא דְאִתְכַּתְּבַת מִן רְהוּמָא וְאִשְׁתַּדְּרַת בְּאִידֵי טוּכִיקוֹס׃

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM AD THESSALONICENSES PRIMAM.

THESSALONICENSES *sunt Macedones, qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide, etiam in persecutione ciuium suorum. Præterea nec receperunt falsos apostolos, nec ea quæ à falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat Apostolus scribens eis ab Athenis per Tychicum diaconem & Onesimum acolythum.*

RVRSVM EPISTOLA AD THESSALONICENSES PRIMA: GVIDONE FABRICIO BODERIANO exſcriptore & interprete.

Quotidie. CAPVT I.

Aulus, & Siluanus, & Timotheus Eccleſiæ Theſſalonicenſium; quæ eſt in Deo Patre, & in Domino noſtro Jeſchua Meſchicho; Gratia vobiſcum &
2 *pax.* ✠ *Gratias agimus Deo ſemper pro vobis omnibus, & mentionem veſtri facimus in*
3 *precibus noſtris iugiter;* ✠ *Ac memores ſumus coram Deo Patre operum fidei veſtræ, & laboris charitatis veſtræ, & tolerantiæ ſpei veſtræ, quæ eſt in Domino noſtro Jeſchua*
4 *Meſchicho.* ✠ *Siquidem nouimus electionem veſtram, fratres mei, dilecti Dei.*
5 ✠ *Quoniam Euangelium noſtrum non fuit in ſermonibus tantùm erga vos, ſed etiam in virtute & Spiritu Sanctitatis, & in perſuaſione vera, vt & vos ſcitis quales extiterimus inter vos veſtri cauſa.*
6 ✠ *Et vos imitatores noſtri facti eſtis, & Domini noſtri quum recepiſtis ſermonẽ cum afflictione multa, & cum gaudio Spiritus*
7 *Sanctitatis.* ✠ *Et fuiſtis exemplo omnibus credentibus qui ſunt in Macedonia, & in A-*
8 *chaia.* ✠ *A vobis enim manauit fama ſermonis Domini noſtri non ſolùm in Macedoniam & Achaiam, ſed & in omni loco fides veſtra quæ eſt in Deum, audita eſt, adèo vt non ſit nobis neceſſe de vobis quicquã dicere.*
9 ✠ *Quindoquidem ipſi referunt qualẽ introitum habuerimus apud vos, & quomodo conuerſi eſtis ad Deum à ſuperſtitione ſimulachrorum, vt coleretis Deum viuentẽ et ve-*
10 *racem.* ✠ *Dum expectatis Filiũ eius è cælis Ieſchua illũ quem excitauit à mortuis, qui quidem liberat nos ab ira ventura.* CAP. II.

1 ET *vos noſtis, fratres mei, introitum noſtrũ*
2 *ad vos in vanum non fuiſſe:* ✠ *Sed nos antè perpeſſos & contumeliis affectos fuiſſe, vt ſcitis, Philippis: & tunc in multo certamine nos locutos fuiſſe vobiſcum per fiduciam Dei*
3 *noſtri Euangelium Meſchicho.* ✠ *Nam exhortatio noſtra non fuit ex impoſtura, neque ex immunditia, neque cum fraude.*

פולוס הוא אגרתא דלות תסלוניקיא קדמיתא ; דכליום א קפלאון א

וסילואנוס וטימתיאוס [a] לעדתא דתסלוניקיא דבאלהא אבא ובמרן ישוע משיחא [b] טיבותא עמכון
ושלמא ; [2] מיודינן לאלהא בכל [c] זבן על כלכון ; [3] [c] ומתדכרינן לכון [f] בצלותן [g] אמינאית
[h] ומדכרין קדם אלהא אבא עבדא [i] דהימנותכון ועמלא [k] דחובכון [l] ומסיבדנותא [m] דסבלכון דבמרן ישוע משיחא ;
[4] [n] ידעין גיר [o] גביותכון אחי חביבותי דאלהא ; [5] [p] מטל [q] דמסכרנותן לא הוא [r] במלא בלחוד הוה לותכון אלא
אף בחילא ובורוחא דקודשא [s] ובפיסא שדירא אף אנתון ידעין אנתון איכנא [t] הוין בינתכון מטלהכון ;
[6] ואנתון כן [u] אתדמיתון ובמרן דקבלתון מלתא באולצנא רבא ובחדותא דרוחא דקודשא ;

[a] לקחל ל חסר
[b] ידא ידה d זמן [c] דכר
[f] צלא פלל g חסר [h] עחד
[i] הימן [k] חבב אהב
[l] סיבר סכל ד משתקחכם
[m] ידע [n] גבא [o] סיבר
[p] מלל [q] פוס [r] הוא

EPISTOLA B. PAVLI AD THESSALONICENSES PRIMA.

CAPVT I.

PAvlvs, & Siluanus, & Timotheus ecclesiæ Thessalonicensium in Deo patre†, & Domino Iesu Christo; Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro & Domino Iesu Christo.

nostro

‡ Gratias agimus Deo semper pro omnibus vobis, memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione;

‡ Memores operis fidei vestræ & laboris, & charitatis, & sustinentiæ spei Domini nostri Iesu Christi, ante Deum & Patrem nostrum: ‡ Scientes fratres dilecti à Deo, electionem vestram:

‡ Quia Euãgelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantũ, sed & in virtute & in Spiritu sancto, & in plenitudine multa, sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos.

‡ Et vos imitatores nostri facti estis, & Domini: excipientes verbũ in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus sancti:

‡ Ita vt facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia & in Achaia.

‡ A vobis enim diffamatus est sermo Domini, non solùm in Macedonia & in Achaia, sed† in omni loco, fides vestra quę est ad Deum, profecta est, ita vt non sit nobis necesse quicquam loqui.

‡ Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuerimus ad vos: & quomodo conuersi estis ad Deum à simulachris, seruire Deo viuo & vero:

‡ Et expectare Filium eius de cælis, (quem suscitauit ex mortuis) Iesum, qui eripuit nos ab ira ventura.

CAP. II.

NAm† ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit:

‡ Sed antè passi† & contumeliis affecti (sicut scitis) in Philippis, fiduciã habuimus in Deo nostro, loqui ad vos Euangelium Dei in multa solicitudine.

multa Act. 16. 17. 22

‡ Exhortatio enim nostra non de errore, neque de immunditia, neq; in dolo:

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΪΣ ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

κεφαλ. α'.

1 ΠΑυλος καὶ σιλουανὸς καὶ τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσαλονικέων, ἐν θεῷ πατρὶ, καὶ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, & κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

2 ‡ εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως 3 ‡ μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν·

4 ‡ εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι, ὑπὸ θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν·

5 ‡ ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγένετο εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ· καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς·

6 ‡ καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ, μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου·

7 ‡ ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπους πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ μακεδονίᾳ & τῇ ἀχαΐᾳ.

8 ‡ ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου, οὐ μόνον ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελήλυθεν· ὥστε μὴ χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι.

9 ‡ αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ,

10 ‡ καὶ προσμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

β'.

1 ‡ Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοὶ, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν·

2 ‡ ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε, ἐν φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν, λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι.

3 ‡ ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης, οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, οὐτε ἐν δόλῳ·

---

7 והויתון דמותא לכל מהימנין במקדוניא ובאכאיא׃ 8 מנכון גיר אשתמעת מלתה דמרן לא
בלחוד במקדוניא ובאכאיא אלא בכל אתר היכמנותכון דבאלהא אשתמעת איכנא דלא נסתנק דנאמר עליכון
מרם׃ 9 הנון גיר משתעין אינא המעלנא הוא לן לותכון ואיכנא אתפניתון לות אלהא מן דחלת פתכרא
ודתפלחון לאלהא חיא ושרירא׃ 10 כד מסביתון לבדה מן שמיא ליתוע הו דאקים מן בית מיתא דהו מפצא
לן מן רוגזא דאתא׃ קפלאון ב 1 ואנתון ידעין אנתון אחי דמעלנן דלותכון לא הוא סריקאית
הוא׃ 2 אלא לוקדם חשנן ואצטערנן איך דידעיתון בפיליפוס והידין כאגונא רבא מלין עמכון בפרהסיא
דאלהן סברתה דמשיחא׃ 3 בויאן גיר לא הוא מן טעיותא אף לא מן טנפותא אף לא בנכלא׃

a דמא b חימן b שמע c מלל d חימן e סנק f אמר g שעא סיפר h עלל i פנא k אלהים l פלח m סכא צפה n קום o מות p פצא פדה q זעם r עלל s דיק t חשש u צער
v בקדמן לשון יון

4 ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܒܩܝܢܢ ܠܐܠܗܐ ܕܐܬܡܢܝܢ ܠܢ ܗܟܢܐ ܡܠܠܝܢ ܠܐ ܐܝܟ ܕܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܐܠܐ ܠܐܠܗܐ ܗܘ
ܕܒܚܝܢ ܠܒܒܬܢ ؛ 5 ܠܐ ܕܐܦܠܐ ܓܝܪ ܡܡܬܘܡ ܐܬܚܫܫܚܢ ܒܡܡܠܠܐ ܫܪܠܐ ܐܝܟ ܕܝܥܢܘܬܐ ܐܠܗܐ
ܡܢ ܒܢܝܢܫܐ ؛ 6 ܘܠܐ ܒܥܝܢ ܫܘܒܚܐ ܠܐ ܡܢܟܝܢ ܘܠܐ ܡܢ ܐܚܪܢܐ ؛ 7 ܟܕ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܝܢ ܝܩܝܪܐ ܠܡܗܘܐ ܐܝܟ
ܫܠܝܚܐ ܕܡܫܝܚܐ ܐܠܐ ܗܘܝܢ ܒܝܢܝܬܟܝܢ ܡܟܝܟܐ ܐܝܟ ܡܪܒܝܢܝܬܐ ܕܡܚܒܒܐ ܒܢܝܗ ؛ 8 ܗܟܢܐ ܐܦ ܚܢܢ ܡܚܒܒܝܢܢ ܘܡܨܝܚܝܢܢ
ܠܡܬܠ ܠܟܝܢ ܠܐ ܒܠܚܘܕ ܡܒܪܗܐ ܕܐܠܗܐ ܕܐܬܝܗܒ ܠܟܘܢ ܐܠܐ ܐܦ ܢܦܫܬܢ ܕܚܒܝܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ؛
ܛܒܝܢ ܗܘܝܢ ܡܛܠ ܕܝܩܪܐ ܕܐܠܗܐ ܕܐܝܬܝܗ ܠܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ؛ 9 ܥܗܕܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܓܝܪ ܐܚܝܢ ܕܠܐܝܢ
ܐܢܬܘܢ ܣܗܕܝܢ ܕܐܠܗܐ ܐܝܟܢܐ ܕܩܢܝܐܝܬ ܘܟܐܢܐܝܬ ܕܠܐ ܪܫܝܢ ܗܘܝܢ ܠܘܬ ܟܠܗܘܢ ܡܗܝܡܢܐ ؛ 10
ܠܡܢ ܡܒܪܗܐ ܕܐܠܗܐ ܕܩܢܝܐܝܬ ܘܟܐܢܐܝܬ ܕܠܐ ܢܐܩܪ ؛

ܒܩܐ ܗܝܡܢ ܫܦܪ ܗܬܪܨܐ ܡܢ ܥܠܡܐ ܚܫܫܐ ܚܠܝܠܝܐ ܒܥܠܝܠܐ ܒܨܥ ܒܥܠܐ ܫܟܚ ܗܘܐ ܠܐ ܗܘܝ ܗܘܝ ܗܘܐ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗܘ ܗ

Interpr. Syriaca.

CAP. I.

4 * Sed quēadmodum probati fuimus Deo, vt concrederetur nobis Euangelium eius: ita loquimur, non vt hominibus placeamus, sed Deo ipsi qui probat corda nostra.

5 * Nec enim vnquam vsi sumus sermone adulationis, vt scitis, neque per occasionem auaritiæ, Deus testis est.

6 * Neque quærētes gloriam ex hominibus, nec à vobis, nec ab aliis.

7 * Quamuis potuerimus oneri [honorati] esse tanquam Apostoli Meschicho, sed fuimus mansueti inter vos, & instar nutricis

8 amore complectentis filios suos: * Sic & vos amore complectimur, desideriòque tenemur impartiendi vobis non tantùm Euangelium Dei, sed & animas nostras, quippe qui dile-

9 cti nostri sitis. * Etenim memores estis, fratres nostri, nos labores suscepisse & exantlasse opere manuum nostrarum noctu & interdiu, ne cui vestrum essemus oneri.

10 * Vos testes estis Deiúsque, quomodo predicauimus vobis Euangelium Dei syncerè et iustè, & quòd inculpabiles fuerimus apud

11 omnes fideles * Quemadmodum scitis: vt ab vnoquoque vestrum tanquam pater à liberis suis efflagitauerimus, & consolati simus corda vestra:

12 * Vosque obtestati simus vt ambularetis, sicuti decet, erga Deum illum, qui vocauit vos ad regnum suum suamque gloriam.

Crepusculo Sabbathi Annuntiationis.

13 * Quapropter & nos perseuerantèr gratias agimus Deo, quòd quum sermonem Dei acceperitis à nobis, non tanquam sermonem hominum accepistis eum; sed, sicut verè est, sermonem Dei, ipséque opere perficitur in vobis, & in iis qui credunt.

14 * Vos autem, fratres mei, imitatores facti estis Ecclesiarum Dei, quæ sunt in Fihoudæa in Feschua Meschicho: quòd eadem perpessi fueritis & vos à contribulibus vestris, sicut & illi ab ipsis Fihoudæis,

15 * Qui Dominum nostrum Ieschua Meschicho trucidarunt, & Prophetas qui ex ipsis erant, nosque insectati sunt, & Deo non placent, & fiunt aduersarij omnibus hominibus.

---

[a] כִּבְקָא [b] חַיְמָן [c] שִׁפַּר הַתְרָצָה [d] מִן עוֹלָם [e] חֲשָׁרָ [f] חוּלְקָה [g] בְּעָלוּלָה [h] בְּצַע [i] בְּעָא [j] שְׁכַח [k] יְקַר [l] הַוָּא [m] הָאוֹסְנַת מִן [n] רַבָּא [o] חֲבַב [p] סִיחַ [q] נְתַל [r] בְּשׁוּרְתָא [s] עָחֵר [t] הוֹכִיר [u] לְאָ

4 * Sed sicut probati sumus à Deo, vt crederetur nobis Euangelium, ita loquimur: non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra.

5 * Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: neque in occasione auaritiæ; Deus testis est:

6 * Nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab aliis;

7 * Cùm possemus vobis oneri esse, vt Christi Apostoli: sed facti sumus †paruuli in medio vestrum, tanquam si nutrix fouea t filios suos: Icnes B

8 * Ita desiderantes vos, cupidè volebamus tradere vobis non solùm Euangelium Dei, sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis.

9 * Memores enim †estis fratres laboris nostri & fatigationis, nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus, prædicauimus in vobis Euangelium Dei. facti Act.20.g 34 3.Cor.4. c.12 2.Thes.3 b.9

10 * Vos testes estis & Deus, quàm sanctè, & iustè, & sine querela, vobis, qui credidistis, adfuimus:

11 * Sicut scitis qualiter vnumquemque vestrum (sicut pater filios suos)

12 * Deprecantes vos & consolantes, testificati sumus vt ambularetis dignè Deo, qui vocauit vos in suum regnum & gloriam.

13 * Ideo & nos gratias agimus Deo sine intermissione: quoniam cùm accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud non vt verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei, qui operatur in vobis qui credidistis. C

14 * Vos enim imitatores facti estis fratres Ecclesiarum Dei quæ sunt in Iudęa, in Christo Iesu: quia eadem passi estis & vos à contribulibus vestris, sicut & ipsi à Iudæis,

15 * Qui & Dominum occiderunt Iesum & Prophetas, & nos persecuti sunt, & Deo non placent, & omnibus hominibus aduersantur,

4 * ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ τῷ θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.

5 * οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας· θεὸς μάρτυς·

6 * οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων,

7 * δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς χριστοῦ ἀπόστολοι· ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν· ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα·

8 * οὕτως ἱμειρόμενοι ὑμῶν, εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῶν γεγένησθε.

9 * μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ.

10 * ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως, καὶ δικαίως, καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν·

11 * καθάπερ οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ,

12 * παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρόμενοι, εἰς τὸ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὸν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.

13 * Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν, τοῦ θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλὰ, καθώς ἐστιν ἀληθῶς, λόγον θεοῦ· ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν·

14 * ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, ἐν χριστῷ ἰησοῦ· ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων,

15 * τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων ἰησοῦν καὶ οὺς ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων,

---

11 אֵיכְנָא דִּידְעִין אַנְתּוּן דְּמֵן חַד חַד מִנְּכוּן אַיְךְ אֲבָא מִן בְּנוֹהִי בְּעֵין הֲוִין וּמְלֵין הֲוִין בְּלִבְּכוּן ׃ 12 וַמְסַהֲדִינַן לְכוּן דְּתְהַלְּכוּן אַיְךְ דְּיָאֵא לַאלָהָא הוּ דְּקָרְכוּן לְמַלְכוּתֵהּ וְלִשׁוּבְחֵהּ ׃

13 מֶטֶל הֵנָא אַף חְנַן מְוַדְּיִנַן אֲמֵינָאִית לַאלָהָא דְּנָנָה דְשַׁבְּתָא דְסַבְּרְתָא ב דְּסַלְּתָא דַאלָהָא דְקַבֵּלְתּוּן מִנָּן לָא הָוָא אַיְךְ מִלְּתָא דַבְּנֵינָשָׁא קַבֵּלְתּוּנָהּ אֶלָּא אֵיכְנָא דְּאִתֵּיהּ שְׁרִירָאִית מִלְּתָא דַאלָהָא וְהִי בְּעֲבָדָא מִסְתַּעֲרָא בְּכוּן וּבְאִילֵין דַּמְהַיְמְנִין ׃ 14 אַנְתּוּן דֵּין אַחֵי אִתְדַּמְּיתוּן לְעִדְתָא דַאלָהָא דְּבִיהוּד הֲוִין דְּבִישׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּהָכֵן סַיְּבַרְתּוּן אַף אַנְתּוּן מִן בְּנֵי שַׁרְבַּתְּכוּן אֵיכְנָא דְּאַף הִנּוּן מִן יְהוּדָיֵא ׃ 15 הִנּוּן דְּלָקְטָרוּן יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא קְטָלוּ וְלַנְבִיֵא דְּמִנְּהוּן וְלָן רְדָפוּ וְלַאלָהָא לָא שָׁפְרִין וְעָבֵידִין סַקּוּבְלָא לְכֹלְּהוּן בְּנֵי אֲנָשָׁא ׃

k k

---

[1] בעא [2] מלא נחם
[3] סהד חעיד [4] יאא נאח
[5] ידע עדה [6] תמיד [7] מלל
[8] אית [9] נאמת [10] מלל
[11] טער [12] חימן [13] דמא דמה
[14] שנאכם
[15] אוכים

16 ܘܟܠܝܢ ܠܢ ܕܢܡܠܠ ܥܡ ܥܡܡܐ ܕܢܐܚܘܢ.
ܠܡܫܠܡܘ ܚܛܗܝܗܘܢ ܒܟܠܙܒܢ. ܡܛܐ ܕܝܢ
ܥܠܝܗܘܢ ܪܘܓܙܐ ܥܕܡܐ ܠܚܪܬܐ ܀

ܕܩܠܝܘܡ ܓ

17 ܚܢܢ ܕܝܢ ܐܚܝ ܗܘܝܢ ܝܬܡܐ ܡܢܟܘܢ ܙܒܢܐ ܕܫܥܬܐ. ܒܐܦܝܢ ܘܠܐ ܒܠܒܢ. ܘܝܬܝܪܐܝܬ ܐܬܚܦܛܢ ܠܡܚܙܐ ܐܦܝܟܘܢ ܒܚܘܒܐ ܣܓܝܐܐ.
18 ܘܨܒܝܢܢ ܕܢܐܬܐ ܠܘܬܟܘܢ ܐܢܐ ܦܘܠܘܣ ܚܕܐ ܙܒܢ ܘܬܪܬܝܢ ܘܥܘܟܢܢ ܣܛܢܐ.
19 ܐܝܢܐ ܓܝܪ ܣܒܪܢ ܘܚܕܘܬܢ ܘܟܠܝܠܐ ܕܫܘܒܗܪܢ. ܐܠܐ ܐܢ ܐܢܬܘܢ ܩܕܡ ܡܪܢ ܝܫܘܥ ܒܡܐܬܝܬܗ.
20 ܐܢܬܘܢ ܐܢܘܢ ܓܝܪ ܬܫܒܘܚܬܢ ܘܚܕܘܬܢ ܀

ܩܦܠܐܘܢ ܓ

1 ܘܡܛܠ ܕܠܐ ܡܣܝܒܪܝܢ ܗܘܝܢ ܨܒܝܢ ܗܘܝܢ ܠܡܦܫ ܒܐܬܢܘܣ ܒܠܚܘܕܝܢ.
2 ܘܫܕܪܢ ܠܘܬܟܘܢ ܠܛܝܡܬܐܘܣ ܐܚܘܢ ܡܫܡܫܢܐ ܕܐܠܗܐ ܘܡܥܕܪܢܢ ܒܣܒܪܬܗ ܕܡܫܝܚܐ ܕܢܫܪܪܟܘܢ ܘܢܒܥܐ ܡܢܟܘܢ ܥܠ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ.
3 ܕܠܐ ܐܢܫ ܡܢܟܘܢ ܢܬܦܩܥ ܒܐܘܠܨܢܐ ܗܠܝܢ. ܐܢܬܘܢ ܓܝܪ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܠܗܕܐ ܣܝܡܝܢܢ.
4 ܐܦ ܟܕ ܠܘܬܟܘܢ ܗܘܝܢ ܡܩܕܡܝܢ ܗܘܝܢ ܐܡܪܝܢ ܠܟܘܢ ܕܥܬܝܕܝܢ ܚܢܢ ܠܡܬܐܠܨܘ. ܐܝܟ ܕܗܘܐ ܘܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ.
5 ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦ ܐܢܐ ܠܐ ܡܣܝܒܪ ܗܘܝܬ ܕܐܫܕܪ ܐܫܬܐܠ ܥܠ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ. ܕܠܡܐ ܢܣܝܟܘܢ ܡܢܣܝܢܐ ܘܢܗܘܐ ܠܤܪܝܩܘܬܐ ܥܡܠܢ.
6 ܗܫܐ ܕܝܢ ܟܕ ܐܬܐ ܠܘܬܢ ܛܝܡܬܐܘܣ ܡܢ ܠܘܬܟܘܢ ܘܣܒܪܢ ܥܠ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ ܘܥܠ ܚܘܒܟܘܢ. ܘܕܐܝܬ ܠܟܘܢ ܥܘܗܕܢܢ ܛܒܐ ܒܟܠ ܙܒܢ. ܘܡܬܪܓܪܓܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܚܙܐ ܠܢ ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܚܢܢ ܠܟܘܢ.
7 ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܬܒܝܐܢ ܒܟܘܢ ܐܚܝܢ. ܥܠ ܟܠܗܝܢ ܐܘܠܨܝܢ ܘܐܘܠܨܢܝܢ. ܒܝܕ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ.
8 ܘܗܫܐ ܚܝܝܢ ܚܢܢ ܐܢ ܐܢܬܘܢ ܬܩܝܡܝܢ ܒܡܪܢ.
9 ܐܝܕܐ ܓܝܪ ܬܘܕܝܬܐ ܡܫܟܚܝܢ ܚܢܢ ܠܡܦܪܥ ܠܐܠܗܐ ܚܠܦܝܟܘܢ ܥܠ ܟܠܗ ܚܕܘܬܐ ܕܚܕܝܢܢ ܒܟܘܢ. ܩܕܡ ܐܠܗܐ.
10 ܐܠܐ ܒܐܝܡܡܐ ܘܒܠܠܝܐ ܝܬܝܪܐܝܬ ܡܬܟܫܦܝܢܢ ܕܢܚܙܐ ܐܦܝܟܘܢ ܘܢܫܡܠܐ ܡܕܡ ܕܚܣܝܪ ܠܗܝܡܢܘܬܟܘܢ.

16 * *Qui probibent nos alloqui Gentes, vt seruentur, vt scelera sua semper peragant. Peruenit autem in eos ira ad finem vsque.*

Quotidie.

17 * *Nos porrò, fratres mei, vobis orbati fuimus ad tempus horæ, facie quidem nostra, & non nostro corde: quin potius sedulam nauauimus operam; vt faciem vestram conspiceremus cum charitate multa.*
18 * *Et voluimus venire ad vos ego Paulus semel & iterum; sed obstitit mihi Satanas.*
19 * *Quæ est enim spes nostra, & gaudium nostrum, & corona gloriationis nostræ, nisi vos coram Domino nostro Ieschua in aduen-*
20 *tu ipsius?* * *Vos enim estis gloria nostra & gaudium nostrum.*

CAP. III.

1 *ET quoniam non ferebamus, voluimus remanere Athenis soli.*
2 * *Cæterùm mittemus ad vos Timotheum fratrem nostrum ministrum Dei, & adiutorem nostrum in Euangelio Meschicho: vt confirmet vos, & petat à vobis super fide ve-*
3 *stra.* * *Ne quis vestrum succidatur in afflictionibus istis. Vos enim scitis ad hoc nos po-*
4 *sitos esse.* * *Et enim quum apud vos essemus, prædicebamus vobis nos afflictum iri, quem-*
5 *admodum nostis factum fuisse.* * *Quamobrem & ego non amplius sustinui, quin mitterem sciscitatum de fide vestra, ne fortè tentaret vos tẽtator ille, fieretque labor noster irritus.*
6 * *Nuper autem quum venisset ad nos Timotheus à vobis, & renuntiasset nobis de fide vestra, & de charitate vestra, & quòd habeatis memoriam nostri in omni tempore, ac desiderio teneamini videndi nos, quemadmodum nos quoque vos:*
7 * *Idcircò consolationem accepimus per vos fratres nostri, super omnibus angustiis & afflictionibus nostris ob fidem vestram.*
8 * *Nunc enim viuimus, si vos statis in Domino nostro.*
9 * *Quam enim gratiarum actionem possumus rependere pro vobis Deo super omni gaudio quo gaudemus vestri causa?* * *Sed co-*
10 *ram Deo magis preces fundimus noctu & interdiu, vt conspiciamus faciem vestram, & perficiamus quod deest fidei vestræ.*

---

[m]16 וכלין לן דנמלל עם עממא [n] דנאחון למשלמו [o] חטהיהון בכל זבן [p] מטי דין עליהון [q] רוגזא עדמא [r] לחרתא ׃
דקליום ג 17 חנן דין אחי
הוין יתמא מנכון זבנא דשעתא באפין ולא בלבן [b] ויתיראית [e] אתחפטן למחזא אפיכון [f] כחובא סגיאא ׃ 18 וצבינן
דנאתא לותכון אנא פולוס חדא זבן ותרתין [h] ועוכני סטנא ׃ 19 אינו גיר סברן וחדותן וכלילא דשובהרן אלא
אן אנתון קדם מרן ישוע במאתיתה ׃ 20 אנתון אנון גיר [k] תשבוחתן וחדותן ׃ קפלאון ג 1 ומטל דלא [m] חמסנן
צבין [o] למפש באתינאוס בלחודין ׃ 2 ונשדר לותכון לטימתאוס אחון [p] משמשנא דאלהא [q] ומעדרנן בסברתה
דמשיחא דנשררכון ונבעא מנכון על הימנותכון ׃ 3 ולא אנש מנכון תתקטע לה באולצנא הלין אנתון גיר ידעין

[m] כלא עצר [n] חיא [o] חטא
[p] השיג [q] זעם [r] לאחרית
[a] חזא [b] יתר [e] חפט
השתדל [f] כאהבה
[g] צבא [g] אתא [h] עוק
קום לנגד
[i] אתא [k] שבח [l] חדא
[m] חמסן [n] צבא [o] פוש
עמד
[p] שמש [q] עדר עזר

* Prohibentes nos Gentibus loqui, vt 16
salue fiant: vt impleant peccata sua sem
per. †præuenit†enim ira Dei super illos
vsque in finem.

peruenit autem

* Nos autem fratres desolati à vobis 17
ad tempus horæ, aspectu, non corde, ab-
undantiùs festinauimus faciem vestram
videre cum multo desiderio:

* Quoniam voluimus venire ad vos, 18
ego quidem Paulus & semel & iterum;
sed impediuit nos Satanas.

* Quæ est enim nostra spes, aut gau- 19
dium, aut corona gloriæ? Nõne vos an-
te Dominum nostrum Iesum Christum
† in aduentu eius? * Vos enim 20

estis

estis gloria nostra & gaudium.

CAP. III.

PRopter quod non sustinẽtes amplius 1
placuit nobis remanere Athenis solis. A

Act. 16. 6. 1

* Et misimus Timotheum fratrem 2
nostrum, & ministrum Dei in Euange-
lio Christi, ad confirmandos vos, & ex-
hortandos pro fide vestra: * Vt nemo 3
moueatur in tribulationibus istis. ipsi
enim scitis, quòd in hoc positi sumus.

predicabamus

* Nam & cùm apud vos essemus, †prę- 4
dicebamus vobis passuros nos tribula-
tiones, sicut & factum est, & scitis.

* Propterea & ego amplius non susti- 5
nens, misi ad cognoscendam fidem ve- B
stram; ne fortè tentauerit vos is qui ten-
tat, & inanis fiat labor noster.

* Nunc autem veniente Timotheo 6
ad nos à vobis, & annuntiante nobis fi-
dem & charitatem vestram, & quia me-
moriam nostri habetis bonam semper,
desiderãtes nos videre, sicut & nos quo-
que vos: * Ideò consolati sumus fratres, 7
in vobis, in omni necessitate & tribula- C
tione nostra per fidem vestram:

* Quoniam nunc viuimus, si vos 8
statis in Domino.

* Quam enim gratiarum actionem 9
possumus Deo retribuere pro vobis, in
omni gaudio quo gaudemus propter
vos ante Deum nostrum;

* Nocte ac die abundantiùs orantes 10
vt videamus faciẽ vestram, & compleamus ea quæ desunt fidei vestræ?

16 * κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ διὰπαντὸς ἀναπλῆρωσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε· ἔφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

17 * Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ.

18 * διὸ ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος, καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς·

19 * τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ χαρὰ, ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ;

20 * ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ χαρά.

γ'.

1 * Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι,

2 * καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ διάκονον τοῦ θεοῦ, καὶ συνεργὸν ἡμῶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς περὶ τῆς πίστεως ὑμῶν,

3 * τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις, αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα·

4 * καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο, καὶ οἴδατε·

5 * διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν.

6 * ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ διαγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς,

7 * διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοὶ, ἐφ' ὑμῖν, ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως.

8 * ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ.

9 * τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν, ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν,

10 * νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν;

אנתון דלהדא הוי סימנין ׃ 4 אף כד לותכון הוינן גיר קדמין אמרין לכון דעתידין למתאלצו איכנא דידעין
אנתון דהוא ׃ 5 מטל הנא אף אנא לא חמסנת ערמא דשדרת דאדע הימנותכון דדלמא נסיכון מנסינא
ונהוא עמלן סריקא ׃ 6 השא דין מן דאתא לותן טימותאוס מן צאידיכון ובשרן על הימנותכון ועל חובכון
ודאית לותכון עובדן טבא בכל עדן וסגין אנתון למחזין איכנא דאף חנן לכון ׃ 7 מטל הנא אתחביאן
בכון אחין על כדלהין עקתן ואולצנין מטל הימנותכון ׃ 8 והשא הוי חיינן אן אנתון תתקימון במרן ׃
9 אינא גיר תודיתא משכחינן למפרע חלפיכון לאלהא על כל חדותא דחדינן מטלתכון ׃
10 אלא דקדם אלהא יתיראית נתחשף בלליא ובאיממא דנחזא אפיכון ונגמור מא דחסירא הימנותכון ׃

a סום b חנא c עמר d אלץ צור e חמסן נשא f ידע g נסא h מכלי פרי i אצלבם j סבר בשר k זכרונכון l זמן m סנא אוח n חזא o כנא p עוק q ונרינו r חימן s חנא t קום u ירא ידה

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

11 *Ipse autem Deus Pater noster, & Do-
minus noster Ieschua Meschicho dirigat viā
12 nostram ad vos. *Et multiplicet & abun-
dare faciat charitatem vestram vnius erga
alterum, & erga vnumquemque, sicut &
13 nos amore vos complectimur. *Et confir-
met corda vestra inculpabilia in sanctimonia
coram Deo Patre nostro in aduentu Domini
nostri Ieschua Meschicho cum omnibus San-
ctis eius.

Baptismi.

CAP. IIII.

1 PRoinde fratres mei, petimus à vobis, &
obsecramus vos per Dominum nostrum
Ieschua, vt quemadmodum accepistis à nobis
quomodo oporteat vos ambulare & placere
Deo, vt magis abundetis.
2 *Nostis enim quæ præcepta dederimus vo
bis per Dominū nostrum Ieschua Meschicho.
3 *Hæc enim est voluntas Dei sanctificatio
vestra, et vt abstineatis ab omni scortatione:
4 *Et sciat vnusquisque vestrum possidere
5 vas suum in sanctificatione & honore, *Non
autem in passionibus concupiscentiæ, sicut ce-
teræ Gentes illæ, quæ non norunt Deum.
6 *Neque sitis audaces ad transgrediendū,
et ad circumueniendum quisque fratrē suum
in aliquo negotio: quandoquidem Dominus
noster vltor est de his omnibus, sicut et ante
hoc tempus diximus vobis, ac testati sumus.
7 *Non enim vocauit nos Deus ad spurci-
tiam, sed ad sanctificationem.
8 *Itaque qui hæc aspernatur, non homi-
nem aspernatur, sed Deum ipsum qui dedit
in vos Spiritum suum sanctum.
9 *Porrò de charitate fraterna non necesse
habetis vt scribam vobis. vos enim ipsi edo-
cti estis à Deo, vt mutuo amore vos comple-
ctamini.
10 *Et sic facitis erga omnes fratres qui sunt
in tota Macedonia. Cæterùm vos rogo, fra-
tres mei, vt abundetis;
11 *Vtque sedulam nauetis operam, vt sitis
quieti, & occupati in operibus vestris; &
operemini propriis manibus, quemadmodum
præcepimus vobis.
12 *Vt conuersemini comiter cum extraneis,
nulliusque opera egeatis.

11 הוּיִן אֱלָהָא אֲבוּן וּמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא נְתָרוּץ אוּרְחַן לְוָתְכוּן ׃ 12 וְנַסְגֵא וְנִיתַר חוּבְכוּן דְחַד לְוָת חַד וְלְוָת
כֻּלְנָשׁ אַיְכַנָא דְהָנַן סַחֲבִינַן לְכוּן ׃ 13 וְנְקִים לֵבָוָתְכוּן דְלָא רְשִׁין בְּקַדִּישׁוּתָא קֳדָם אֱלָהָא אֲבוּן בְּמֵאתִיתֵה
דְמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְעַם כֻּלְהוּן קַדִּישׁוֹהִי ׃
דְמַעְמוּדִיתָא ד קפלאון ד
1 מִכִּיל אַחַי בָּעֵינַן מֶנְכוּן וּמִתְכַּשְּׁפִינַן לְכוּן בְּמָרַן יֵשׁוּעַ דְאַיְךְ דְקַבֶּלְתּוּן מֶנַּן אַיְכַנָא וָלֵא לְכוּן דְתְהַלְכוּן
וְתֶשְׁפְּרוּן לַאלָהָא דְתִיתְרוּן חוֹסְפוּן ׃ 2 יָדְעִין אַנְתּוּן גֵיר אֵילֵין פּוּקְדָנָא יַהֲבְן לְכוּן בְּמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
3 הָנוּ גֵיר צְבְיָנֵה דַאלָהָא קַדִּישׁוּתְכוּן דְתֶהֱווֹן פְּרִיקִין מִן כֻּל זְנִיוּתָא ׃ 4 וְנֶהֱוֵא יָדַע אֱנָשׁ אֱנָשׁ מֶנְכוּן לְמִקְנָא
מָאנֵה בְּקַדִּישׁוּתָא וּבְאִיקָרָא ׃ 5 וְלָא בְּחַשָּׁא דְרֶגְתָּא אַיְךְ שַׁרְכָּא דְעַמְמֵא הָנוּן דְלָא יָדְעִין לַאלָהָא ׃

חֲרַץ חקן יַתַר
אהבתכם
חָבַב אהב קוּם רְשָׁא
אשם
עֲמַד סבל עלבן
בְּעָא כְּשַׁף פלל ראוי
שְׁפַר התרצה יְסַף
רצונו מן צְבָא
פְּרַק סור זְנָא קְנָא

* Ipse autem Deus & Pater noster, & 11
Dominus noster Iesus Christus, dirigat D
viam nostram ad vos.
* Vos autem Dominus multiplicet, 12
vestram & abundare faciat charitatem †in inui-
cem, & in omnes, quemadmodum &
nos in vobis, * Ad confirmanda corda 13
vestra sine querela, in sanctitate, ante
Deum & Patrem nostrum, in aduentu
Domini nostri Iesu Christi cum omni-
bus sanctis eius. Amen.

CAP. IIII.

DE cætero ergo fratres, rogamus vos 1
& obsecramus in Domino Iesu, vt A
quemadmodum accepistis à nobis quo-
modo oporteat vos ambulare, & place-
re Deo, sic & ambuletis, vt abundetis
magis.
dedi- * Scitis enim quæ præcepta †dederi- 2
rim mus vobis per Dominum Iesum.
Rom. 12. a. 2 Eph. 5. d. 27 * Hæc est enim voluntas Dei, sancti- 3
ficatio vestra, vt abstineatis vos à forni-
catione; * Vt sciat vnusquisque ve- 4
strum vas suum possidere in sanctifica-
tione & honore:
* Non in passione desiderij, sicut & 5
Gentes quæ ignorant Deum:
* Et nequis supergrediatur, neque cir- 6
cumueniat in negotio fratrem suum: B
quoniam vindex est Dominus de his
omnibus, sicut prediximus vobis, & te-
stificati sumus.
* Non enim vocauit nos Deus in im- 7
munditiam, sed in sanctificationem.
* Itaque qui hæc spernit, non homi- 8
nem spernit, sed Deum, qui etiam dedit
Spiritum suum sanctum in nobis.
Ioh. 13. d. 34. 35. c. 17. 1. Ioh. 2. b. 10. 4. c. 13 habui- * De charitate autē fraternitatis, non 9
mus necesse †habemus scribere vobis: ipsi e-
nim vos à Deo didicistis, vt diligatis in-
uicem.
* Etenim illud facitis in omnes fratres 10
in vniuersa Macedonia. Rogamus au- C
tem vos, fratres, vt abundetis magis:
* Et operam detis vt quieti sitis, & vt 11
vestrum negotium agatis, & operemini
manibus vestris, sicut precepimus vobis:
* Et vt honestè ambuletis ad eos qui 12
foris sunt: & nullius aliquid desideretis.

11 * αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰη-
σοῦς χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς.
12 * ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ
ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
εἰς ὑμᾶς·
13 * εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιω-
σύνῃ, ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἐν τῇ παρου-
σίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων
αὐτοῦ.

δ΄.

1 * Τὸ λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρα-
καλοῦμεν ἐν κυρίῳ ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ
πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, ἵνα περισσεύη-
τε μᾶλλον·
2 * οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ
κυρίου ἰησοῦ.
3 * τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀ-
πέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας,
4 * εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁ-
γιασμῷ καὶ τιμῇ,
5 * μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ
μὴ εἰδότα τὸν θεόν·
6 * τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διότι ἔκδικος ὁ κύριος περὶ πάντων
τούτων, καθὼς καὶ προείπομεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυρά-
μεθα.
7 * οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ'
ἐν ἁγιασμῷ.
8 * τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν, οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ· ἀλλὰ τὸν
θεὸν τὸν καὶ δόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς.
9 * περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν
ὑμῖν. αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλ-
λήλους·
10 * καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν
ὅλῃ τῇ μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περι-
σσεύειν μᾶλλον,
11 * καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια,
καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρη-
γγείλαμεν·
12 * ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μη-
δενὸς χρείαν ἔχητε.

---

6 וְלָא תְהֵוֻון מְשִׁיחִין לְמֶעְבַּר [1]וּלְמֶעְלַב אֱנָשׁ לַאחוּהִי בְּהָדָא [2]צִבּוּתָא מֶטֻל דְּמָרָן הוּ [3]תְּבוּעָא עַל הֵלֵין כֻּלְּהֵין אֲיכַנָּא
דְּאַף מָן קֶדֶם [4]זַבְנָא אֲמַרָן לְכוֹן [5]וְסַהֲדָן ׃ 7 לָא גִיר [6]קְרָכוֹן אֱלָהָא [7]לְטַנְפוּתָא אֶלָּא לְקַדִּישׁוּתָא ׃
8 [8]מִכֵּיל מַן [9]דְּטָלֵם לָא הֲוָא לְבַרְנָשָׁא טָלֵם אֶלָּא לֵאלָהָא הַו דְּיַהֵב בְּכוֹן רוּחֵהּ קַדִּישְׁתָּא ׃ [10]עַל [11]חוּבָא דֵין
דְּאַחֵא לָא [12]סְנִיקִיהוֹן לְמִכְתַּב לְכוֹן אַנְתּוּן גִּיר [13]קְנוּמְכוֹן [14]מִלְּפָא אַנְתּוּן דְּאֱלָהָא [15]וְדַחֲבוּן חַד לְחַד ׃
10 אַף עֲבִדִין אַנְתּוּן הַכֵּנָא לְכֻלְּהוֹן אֲחֵא דִּבְכֻלָּהּ מַקְדּוֹנִיָא בְּעָא אֲנָא דֵין מְנַכְּרוֹן אֲחַי [16]דְּתִתְיַהְרוּן ׃
11 [17]וְתִתְחַפְּטוּן דְּתֶהֱוֻון [18]שְׁלִין [19]וַעֲנִין [20]בְּסוּעֲרַנְיַכוֹן וְתֶהֱוֻיהוֹן פָּלְחִין בְּאִינְיַכוֹן אֲיכַנָּא דְּפַקֵּדְנָכוֹן ׃
12 דְּתֶהֱוֻון מְהַלְּכִין בֵּאסְכְּמָא לְוַת בַּרְיָא וְעַל אֱנָשׁ לָא תֶסְתַּנְקוּן ׃

[1] עֲלֵב עשק = עניין
[2] נוקם = זמן
[3] סְחֵר העיד
[4] טַנֵּף טמא
[5] שמואל = אוהבה
[6] קְנַק צוך = עצמכם
[7] אַלֵּף חִבֵּב אוהב
[8] חַפֵּשׁ השתדל
[9] עָנָא השתדל
[10] קָעַר
[11] עַל
[12] אֵלָה
[13] אֵלָה
[14] אֵלָה
[15] אֵלָה
[16] אֵלָה
[17] אֵלָה
[18] אֵלָה
[19] אֵלָה
[20] אֵלָה

Defunctorum.

13 * Velim autem vos scire, fratres mei, vt de iis qui obdormiunt non contristemini, sicut & cæteri homines, qui spem non habẽt.
14 * Si enim credimus Jeschua mortuum esse, & resurrexisse; ita & Deus eos qui obdormierunt per Jeschua, adducturus est cum illo.
15 * Hoc autem dicimus vobis in verbo Domini nostri, quòd nos qui reliqui erimus in aduentu Domini nostri, qui viuemus; nequaquam præueniemus eos qui obdormierunt.
16 * Quandoquidem ipse Dominus noster iussu & voce principis Angelorum, & tuba Dei descendet de cælo: & mortui qui sunt in Meschicho resurgent primum.
17 * Et tunc nos qui reliqui erimus, qui viuemus, rapiemur vnà cum eis in nubibus in occursum Domini nostri in aera, & sic semper cum Domino nostro erimus.
18 * Itaque consolamini vos mutuò his sermonibus.

CAP. V.

1 CÆterùm de tẽporibus & momentis, fratres mei, non necesse habetis vt scribam vobis.
2 * Vos enim verè scitis diem Domini nostri vt fur in nocte, ita venturum.
3 * Quum dixerint, Pax & tranquillitas, tunc repentina insurget in eos perditio, sicuti dolor partus vterum gestanti, nec effugient.
4 * Vos autem fratres mei, non estis in tenebris, vt dies ille tanquam fur vos deprehendat.
5 * Vos enim omnes estis filij lucis, & filij diei: nec estis filij noctis, neque filij tenebrarum.
6 * Ne dormiamus ergo sicut cæteri, sed vigilemus & sobrij simus.
7 * Illi enim qui dormiunt, noctu dormiunt; & qui sunt ebrij, noctu sunt ebrij.
8 * Nos autem qui filij diei sumus, vigilemus mente nostra, & induamus loricam fidei & charitatis, & imponamus capiti galeam spei salutis.
9 * Quoniam non posuit nos Deus ad iram, sed ad possessionem salutis per Dominum nostrum Jeschua Meschicho.
10 * Qui quidem mortuus est pro nobis; vt siue vigilemus siue dormiamus, simul cum eo viuamus.

13 אבא אנא דין [a]דתדעון אתי ודעל אילין [b]דרמכין לא הוהוא [c]כריא לכון איך [d]שרכא דאנשא [e]דסברא לית להון ;
14 אין גיר [f]מהימנינן דישוע [g]מית וקם הכנא אף אלהא לאילין דרמכו בישוע [h]מיתא עמה ; 15 הדא דין אמרינן
לכון בפלחה דמרן דתהנן אילין [k]דמשתחרינן [l]במאתיהה דמרן [m]דחיינן לא [n]נדרך לאילין דרמכו ; 16 מטל דהו מרן
[o]בקרנא ובקלא דרישׁ מלאכא ובקרנא דאלהא נחת מן שמיא [p]ומיתא דבמשיחא [q]נקומון לוקדם ;
17 והדין חנן אילין [r]דמשתחרינן דחיינן נתחטף עמהון אכחדא בענגא לאורעה דמרן באויר והכנא בכל
[s]זמן עם מרן נהוא ; 18 הוו הכיל מבאין חד לחד בסלא הלין ; קפלאון ה 1 על זבנא דין ועדנא

[a] ידע [b] דמך ישן
[c] כרא שאר משתקיה
[d] חימנן [e] מות [f] אתיא
[g] מלל [h] אשתחר מאחר ל
[i] אתא [k] חיא נשיג
[l] פקר [m] מות [n] קום
[o] ואז [p] אשתחר אחר

13 * Nolumus autẽ vos ignorare, fratres, de dormientibus, vt non contristemini, sicut & cæteri qui spem non habent.

14 * Si enim credimus quòd Iesus mortuus est, & resurrexit; ita & Deus eos qui dormierunt per Iesum, adducet cum eo.

15 * Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini; quia nos qui viuimus, qui residui sumus in † aduẽtu Domini, non præueniemus eos qui dormierunt.

1. Cor. 14. c. 23. & 51. † aduentum

16 * Quoniam ipse Dominus in iussu & in voce archangeli, & in tuba Dei descendet de cælo: & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi.

17 * Deinde nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiã † Christo in aëra, & sic semper cum Domino erimus.

† Domino.

18 * Itaque consolamini inuicem in verbis istis.

CAP. V.

1 DE temporibus autem & momentis, fratres, non indigetis vt scribamus A vobis.

2 * Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet.

2. Pet. 3. c. 10. Apo. 13. 2. 3. 16. 6. 15.

3 * Cùm enim dixerint, Pax & securitas; tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero † habenti; & non effugient.

† habentis,

4 * Vos autem, fratres, non estis in tenebris, vt vos dies illa tanquam fur comprehendat.

5 * Omnes enim vos filij lucis estis, & filij diei: non sumus noctis neque tenebrarum.

6 * Igitur non dormiamus sicut & cæteri: sed vigilemus, & sobrij simus.

7 * Qui enim dormiũt, nocte dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt. B

8 * Nos autem qui diei sumus, sobrij simus, induti loricam fidei & charitatis, & galeam spem salutis.

Isa. 59. c. 19. Eph. 6. c. 17.

9 * Quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionẽ salutis per Dominum nostrum Iesum Christum;

10 * Qui mortuus est pro nobis; vt siue vigilemus, siue dormiamus, simul cum illo viuamus.

13 * Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.

14 * εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ ἰησοῦ, ἄξει σὺν αὐτῷ.

15 * τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας·

16 * ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν (σάλπιγγι θεοῦ καταβήσε) ἀπ' οὐρανοῦ· καὶ οἱ νεκροὶ ἐν χριστῷ, ἀναστήσον) πρῶτον·

17 * ἔπειτα ἡμεῖς, οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα.

18 * ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

ε΄.

1 * Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι.

2 * αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχε).

3 * ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίστα) ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν.

4 * ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ.

5 * πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους.

6 * ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν, ὡς καὶ οἱ λοιποί· ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν.

7 * οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσι· καὶ οἱ μεθυσκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσιν·

8 * ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες υἱοὶ νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ περικεφαλαίαν, ἐλπίδα σωτηρίας·

9 * ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,

10 * τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν, εἴτε καθεύδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν.

אֲחַי לָא [d] סְנִיקִיתוּן לְמִכְתַּב לְכוֹן ׃ [2] אַנְתּוּן גֵּיר [e] שַׁרִירָאִיתּ יְדָעִין אַנְתּוּן דְּיוֹמָא דְּמָרָן אֵיךְ גַּנְבָא בְּלֵילְיָא הָכְנָא אָתֵא ׃
[3] כַּד [f] נְאַמְרוּן דַּשְׁלָמָא [g] וְשֵׁינָא וְהֵידֵין [h] מְנַשֶּׁלְיָא נְקוּם עֲלֵיהוּן [i] אַבְדָנָא אֵיךְ חֶבְלָא עַל [k] בַּטְנְתָּא וְלָא [l] נִסְדּוּן ׃
[4] אַנְתּוּן דֵּין אֲחַיְלָא הַוַיתּוּן בְּחֶשׁוֹכָא דְּהַוֹ יוֹמָא אֵיךְ גַּנְבָא [m] נִדְרַכְּכוּן ׃ [5] כְּלְכוּן גֵּיר בְּנֵי [o] נוּהֲרָא אַנְתּוּן וּבְנֵי
[p] אִימָמָא וְלָא הֲוַיתּוּן בְּנֵי לֵילְיָא וְלָא בְּנֵי חֶשׁוֹכָא ׃ [6] לָא [q] נְדַמַּךְ הָכֵיל אֵיךְ [r] שְׁרָכָא אֶלָּא הֲוַין [s] עִירִין [t] וּמְהַרְנִין ׃
[7] אֵילֵין גֵּיר דְּדַמְכִין בְּלֵילְיָא הוּ דְּמַכִין וְאִילֵין [u] דְּרַוִין בְּלֵילְיָא הוּ רַוִין ׃ [8] חֲנַן דֵּין דִּבְנֵי [x] אִימָמָא חְנַן [y] הֲוַין [z] עִירִין
בְּרַעְיָנָן וְלַבִּישִׁין שְׁרְיָנָא דְּהֵימָנוּתָא [aa] וְרַחוּבָא וְנָסִים סַנְוַרְתָּא דְּסַבְרָא דְּחַיֵּא ׃ [9] מֶטֹל דְּלָא סָמַן אֱלָהָא לְרוּגְזָא
אֶלָּא לְקָנְיָנָא דְּחַיֵּא בְּסָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ [10] הַוֹ דְּמִית עַל אַפַּיְנָדָאן עִירִינָן וְאַן דַּמְכִינָן אַכְחֲדָא עִמָּה נִחֵא ׃

[d] סְנַק ציך [e] באמת
[f] אֵמַר [g] ושלוה [h] רגע
[i] אֵבַר [k] בְּטַן חורה
[l] מוד או מָדָא פלט
[m] אוֹרְרָךְ השע. o אור
[p] יום [q] דְּמַךְ ישן [r] שאר
[s] עור [t] חֵוָן הביח הנשמה
[u] רָוָא [x] יום [y] הֲוָא [z] עור

11 * Quamobrem vos mutuo consolaminini & alter alterum ædificate, sicut & facitis.

Dominica quarta Ieiunij.

12 * Obsecramus autem vos, fratres mei, vt agnoscatis eos qui laborant inter vos, & qui constituti sunt pro vobis, quique vos docent:

13 * Vt habeantur vobis in charitate abundantiori, & propter eorum opera pacem habete cum eis.

14 * Obsecramus autem vos, fratres mei, erudite errantes, & consolamini pusillanimes, & excipite onus eorũ qui infirmi sunt, & longanimes estote erga vnumquemque.

15 * Et cauete ne quis vestrum malum pro malo rependat, sed semper sectamini bonum cum erga vos inuicem, tum erga vnumquemque.

16 * Et gaudete semper;

17 * Et orate sine intermissione;

18 * Et in omnibus gratias agite. Hæc est enim voluntas Dei per Ieschua Meschicho in vobis.

19 * Spiritum ne extinguatis;

20 * Prophetiam ne asspernamini.

21 * Omnia probate, & quod bonum est tenete.

22 * Et ab omni voluntate mala fugite.

23 * Ipse autem Deus pacis vos omnes perfectè sanctificet, & totum spiritum vestrũ, & animam vestram, & corpus vestrum custodiat: vt culpa careatis in aduentu Domini nostri Ieschua Meschicho.

24 * Fidelis est ille qui vocauit vos, vt hoc faciat.

25 * Fratres mei, orate pro nobis.

26 * Salutate fratres omnes cũ osculo sancto.

27 * Adiuro vos per Dominum nostrum, vt legatur hæc Epistola omnibus fratribus sanctis.

28 * Gratia Domini nostri Ieschua Meschicho sit vobiscum. Amin.

Epistolæ ad Thessalonicenses primæ, quæ scripta fuit Athenis, missa autem per manus Timothei,

FINIS.

11 פסל הנא ביאו חד לחד ובנו חד לחד איכנא דאף עבדיתון ׃

12 כעינן דין מנכון אחי דהויתון ידעין לאילין דלאין בכון וקימין באפיכון ומלפין לכון ׃

13 והוו חשיבין לכון בחובא יתירא ומטל עבדהון אשתיכו עמהון ׃ 14 כעינן דין מנכון אחי רדו למסכלנא

לכמו לעורי נפשא וסבו טענא דמחילא ואגר רוחכון לורך כלנש ׃ 15 אזדהרו דלמא אנש מנכון ביש חלף ביש

לנש ׃ 16 והוו חדין בכל זבן ׃ 17 ומצלין דלא שלנא ׃

a בעא b חיא c לאה d קום e אלף f שינא g בעא h רדא למר i נסב k משא l חול m נגר ארך n זחר שמר o ביש p פרע q כמו רחמנא

* Propter quod cõsolamini inuicem, & ædificate alterutrum, sicut & facitis. 11

* Rogamus autem vos, fratres, vt noueritis eos qui laborãt inter vos, & præsunt vobis in Domino, & monent vos: 12 C

* Vt habeatis illos abundantiùs in charitate propter opus illorum. † pacem habete cum eis. 13 &

* Rogamus autem vos, fratres, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. 14

* Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini inuicem, & in omnes. 15 D
Pro. 17. b.13 20.d.22. Rom.12. d.17 1.Pet.3. b.9

* Semper gaudete. 16
Eccl. 18. c.22

* Sine intermissione orate. 17
Luc.18. a.1

* In omnibus gratias agite. Hæc est enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis. 18
Colos.4. a.3

* Spiritum nolite extinguere. 19

* Prophetias nolite spernere. 20

* Omnia autẽ probate, quod bonum est tenete. 21

* Ab omni specie mala abstinete vos. 22

* Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia: vt integer spiritus vester & anima, & corpus sine querela, in aduentu Dñi nostri Iesu Christi seruetur. 23

*Fidelis est qui vocauit vos, qui etiam faciet. 24
1.Cor.1. b.9

* Fratres, orate pro nobis. 25

* Salutate fratres omnes in osculo sancto. 26

*Adiuro vos per Dominũ, vt legatur epistola hæc omnibus sanctis fratribus. 27

* Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen. 28

Ad Thessalonicenses prima scripta fuit Athenis.

11 * διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

12 * Ερωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς·

13 * καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς.

14 * παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας.

15 * ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας.

16 * πάντοτε χαίρετε·

17 * ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε·

18 * ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε. τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν χριστῷ ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς.

19 * τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε.

20 * προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε.

21 * πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε·

22 * ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.

23 * αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς· καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ τηρηθείη.

24 * πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει τοῦτο ἐλπίδα ὑμῖν βεβαίαν.

25 * ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν.

26 * ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

27 * ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον, ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς.

28 * ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ ἀθηνῶν.

---

18 וּבְכֹל מְדֻם הֲוֹו מְוַדְּיִן הָנֵו גִּיר צְבִיָנֵה דְּאַלָּהָא בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּכוֹן׃ 19 רוּחָא לָא תְּדַעְכוּן׃ 20 נְבִיוּתָא
21 לָא תְּסַלְּוֹן׃ 21 כֹּל מְדֻם בְּקוֹ דְּשַׁפִּיר אֲחוּדוּ׃ 22 וּמִן כֹּל צִבּוּ בִישָׁא עָרוּקוּ׃ 23 הוּ דִּין אֱלָהָא דְּשַׁלְמָא נְקַדְּשׁוּכוֹן
גְּמִירָאִית לְכֻלְּכוֹן וְכֻלָּהּ רוּחֲכוֹן וְנַפְשְׁכוֹן וּפַגְּרְכוֹן נְנַטַּר דְּלָא רָשְׁיָן לְמַאתְיָתֵהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃
24 מְהֵימַן הוּ מַן דְּקָרְכוּן דְּהוּ נָעֲבַד׃ 25 אֲחַי צַלּוּ עַלָּן׃ 26 שְׁאֵלוּ בְּשַׁלְמָא דְּאַחַיָּן כֻּלְּהוֹן בְּנוּשְׁקָתָא קַדִּישְׁתָּא׃
27 מוּמָא אֲנָא לְכוֹן בְּמָרָן דְּתֶתְקְרֵא אִגַּרְתָּא הָדָא לְכֻלְּהוֹן אַחֵא קַדִּישֵׁא׃ 28 טִיבוּתֵהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא עִמְּכוֹן אָמֵין׃

שְׁלֵמַת אִגַּרְתָּא דְּלוָת תְּסַלּוֹנִיקָיֵא קְדַמָּיְתָא דְּאִתְכְּתֶבַת מִן אַתֵּינָס וְאִשְׁתַּדְּרַת בְּאִידֵי טִימֹתְיָאוּס׃

7 יְדַע 8 רְחוּט 9 דְּעָד
10 נְבָא סְלָא מאס בְּקָא
11 אֵיתַר אתר 12 חפץ 13 גְּמַר
14 רְשָׁא אשם 15 אִתְיָא
16 חֵיוָן 17 קְרָא 18 צְלָא
19 נְשַׁק 20 יְמָא משביע
21 קְרָא 22 אגרת 23 חסדו
24 כְּתַב 25 שְׁנַר 26 בידי

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM SECVNDAM.

AD *Thessalonicenses secundam scribit epistolam Apostolus, & notum facit eis de temporibus nouissimis, & de aduersarij deiectione. Scribit hanc epistolam ab Athenis per Titum diaconem & Onesimum acolythum.*

RVRSVM EPISTOLA AD THESSALONICENSES II.
EODEM G. FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.
Crepuſculo infra Epiphaniam.

CAPVT I.

1 Paulus & Siluanus, et Timotheus eccleſiæ Theſſalo-
nicenſium, quæ eſt in Deo
Patre noſtro, & Domino
noſtro Ieſchua Meſchicho:
2 *Gratia vobiſcum & pax
à Deo Patre noſtro, & à Domino noſtro Je-
3 ſchua Meſchicho. *Gratias agere debemus
Deo ſemper de vobis, fratres mei, vt par eſt,
quòd magis augeſcat fides veſtra, ac multi-
plicetur charitas veſtrùm omnium vniuſcu-
4 iuſque erga proximum ſuum. *Vt &
nos in vobis gloriemur in Eccleſiis Dei ob fidē
veſtram, & tolerantiam veſtram in omni
perſecutione veſtra, & oppreſſionibus veſtris
5 quas ſuſtinetis, *Ad demonſtrationē iuſti iu-
dicij Dei, vt digni habeamini illo regno Dei
6 pro quo patimini. *Siquidem iuſtum eſt coram
Deo repēdere oppreſſionem oppreſſoribus ve-
7 ſtris: *Vobis autem qui opprimimini requiem
nobiſcū in reuelatione Domini noſtri Jeſchua
Meſchicho de cælo cū virtute [exercitu] Ange-
8 lorum ſuorum. *Quum facturus eſt vltionem
igne depaſcente, de iis qui non nouerūt Deū,
& de iis qui non agnouerunt Euangelium
9 Domini noſtri Jeſchua Meſchicho. *Qui qui-
dem pœnas luent perditionis eternæ à facie
Domini noſtri, & à gloria virtutis eius.
10 *Quum venerit vt glorificetur in Sanctis
ſuis, & oſtendat miracula ſua in fidelibus
ſuis, vt credatur teſtimoniū noſtrum erga vos
11 in die illo. *Propterea ſemper oramus pro vo-
bis, vt dignos vos efficiat Deus vocatione
veſtra, & adimpleat vobis omnem volun-
12 tatem bonam & opus fidei in virtute: *Vt
laudibus exornetur in vobis nomen Domi-
ni noſtri Jeſchua Meſchicho, & vos in illo
ſecundùm gratiam Dei noſtri, & Domini
noſtri Jeſchua Meſchicho.

CAP. II.

1 OBſecramus autē vos, fratres mei, ob ad-
uentum Domini noſtri Jeſchua Meſchi-
cho, & noſtri aggregationem ad eum,

תוב אגרתא דלות תסלוניקיא דתרתין

נגה דבית בלחא א קפלאון א

בולוס וסלונוס וטימתאוס לעדתא דתסלוניקיא דבאלהא אבון וסרן ישוע משיחא: 2 טיבותא עמכון
ושלמא מן אלהא אבון ומן מרן ישוע משיחא: 3 למודיו חייבינן לאלהא בכל זבן עליכון אחי איך מא
לחא דיתיר איתרביא היסנותכון וסגא חובא דכלכון דכלנש לות חברה: 4 איך דאף חנן בכון נהוא משתבחרין
קדמא דאלהא על היסנותכון ועל מסיברנותכון דבכלה רדיפותכון ואולצניכון דמסיברין אנחון: 5 לתחויתא
דדינא כאנא דאלהא דתשיון למלכותה הי דעל אפיה חשיתון: 6 ואן כאנא קדם אלהא דנפרוע אולצנא לאלוציכון:

2 דנרח דרח 3 טלקוחל c חסר
4 ודא ידה d חוב f זמן
5 גלא ראה h יתר i רבא
k אמומחכם l אהבה
m שבחר n בעדתה o חיסן
p סיבר q רדף r אלץ s ארד
t חוא הגיד u רון v שיבא

EPISTOLA B. PAVLI AD THESSALONICENSES SECVNDA.

CAPVT I.

PAvlvs, & Siluanus, & Timotheus ecclesiæ Thessalonicensium in Deo patre nostro, & Dño Iesu Christo; Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro & Domino Iesu Christo.

Gratias agere debemus semper Deo pro vobis, fratres, ita vt dignũ est, quoniã supercrescit fides vestra, & abundat charitas vniuscuiusq; omnium vestrum in inuicẽ: Ita vt & nosipsi in vobis gloriemnr in ecclesiis Dei, pro patiẽtia vestra, & fide in omnibus persecutionibus vestris & tribulationib' quas sustinetis,

In exemplum iusti iudicij Dei, vt digni habeamini regno Dei pro quo & patimini. Si tamen iustum est apud Deum retribuere † tribulationem, iis qui vos tribulant: Et vobis qui tribulamini, requiem nobiscum, in reuelatione Domini Iesu de cælo cum angelis virtutis eius, In flamma ignis dantis vindictam iis qui non nouerunt Deum, & qui non obediunt Euangelio Domini nostri Iesu Christi:

retributionem

Qui pœnas dabunt in interitu ęternas à facie Domini, & à gloria virtutis eius: Cùm venerit glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt, quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo.

In quo etiam oramus semper pro vobis, vt dignetur vos vocatione sua Deus noster, & impleat omnem voluntatẽ bonitatis † & opus fidei in virtute,

suæ

Vt clarificetur nomen Domini nostri Iesu Christi in vobis, & vos in illo, secundùm gratiam Dei nostri, & Domini Iesu Christi.

CAP. II.

ROgamus autem vos, fratres, per aduentum Domini nostri Iesu Christi, & nostræ congregationis in ipsum:

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ πρὸς θεσσαλονικεῖς δευτέρα ἐπιστολή.

κεφαλ. α'.

1 Παῦλος καὶ σιλουανὸς καὶ τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσαλονικέων, ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν, καὶ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ·

2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

3 εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους,

4 ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι ἐν τοῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, καὶ πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε,

5 ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε·

6 εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν,

7 καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ,

8 ἐν πυρὶ φλογὸς, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν, καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ·

9 οἵτινες δίκην τίσουσιν, ὄλεθρον αἰώνιον, ἀπὸ προσώπου κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ·

10 ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ·

11 εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει·

12 ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

β'.

1 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτὸν,

---

1 אלץ ואוסלוניקיא בתרתא אגרתא דמן שמיא לתסלוניקיא ׃ 2 חיל לכון ולשלם מן אלהנא אבונא ומן מרן ישוע משיחא ׃ 3 מן קדם אלהנא אבונא ומן מרן ישוע משיחא אנחנא חייבין לאודאה עליכון אחי כדי שפיר הוא ארום אתרבי אמונתכון ומתרבי רחמכון חד לחד כל חד וחד מנכון ׃ 4 בגין דנתרעי אנחנא בכון בכנישתא דאלהא מן אמונתכון ומן רחמכון בכל מה דאתרדפתון ומן תבעתא דאתון סבלין ׃ 5 אלין אתון סהדותא דדינא דאלהא דמן דין אתון מתחזין לאתיהבא לכון מלכותא דאלהא דעל דנה אנתון סבלין ׃ 6 ארום מן דין אלהא מתקנא הוא לאתיבא לאינון דמתרעמין עליכון תרעמתא ׃ 7 ולכון דמתרעמין עליכון נתיבא דנתרוח עם אנחנא בגלויה דמרן ישוע משיחא דמן שמיא עם חילא דמלאכוהי ׃ 8 מא דעבד בנורא דמן שמיא לאינון דלא ידעו לאלהא ומן דנין דלא אשתמעו לבשורתא ׃ 9 דהנון בדינא נתפרעון אבדנא דלעלם מן פרצופה דמרן ומן שובחא דחילה ׃ 10 מא דאתא נשתבח בקדישוהי ונתחזא תרסרתה בכמה מן מהימנוהי דמן סהדותן דעליכון בהו יומא ׃ 11 מטל הנא בכל זבן מצלינן עליכון דנשויכון אלהא לקרינכון וגמליכון כלה צבינא דטבתא ועבדא דהימנותא בחילא ׃ 12 דנשתבח בכון שמה דמרן ישוע משיחא אף אנתון בה איך טיבותה דאלהן ומרן ישוע משיחא ׃

קפלאון ב

1 בעינן דין מנכון אחי על מאתיתה דמרן ישוע משיחא ועל כנושיא דילן דלותה ׃

a אלץ אור b חיא c גלא d בקמה e ידע מוה אשתודע f לבשורתו g דון h פרע גמל i אבד j שבח בפלאוהי m חיסן n זמן o עלא p שוא q קרא r מלא s עבא t טוב u שבח x בעא

2 * Ne citò dimoueamini à mentibus vestris, neque obstupescatis neque à sermone, neque à spiritu, neque ab epistola, acsi à nobis esset, quòd ecce forsitan instet dies Domini nostri.

3 * Ne quis imponat vobis vllo modo: quoniam nisi venerit prius rebellio, & reuelatus fuerit homo ille peccati, filius perditionis,

4 * Qui aduersarius est, & effertur supra omnem qui vocatur Deus & religio, adeò vt & in templo Dei tanquam Deus sedeat, & ostentet seipsum quasi Deus sit.

5 * Nonne in memoriam reuocatis, quòd quum apud vos essem, hæc dixerim vobis?

6 * Et nunc scitis quid detineat, vt reueletur suo tempore.

7 * Mysterium enim iniqui illius iam incœpit sedulò agere, solùm vt qui nunc detinet, tollatur è medio.

8 * Et tunc reuelabitur iniquus ille, quem Dominus noster Jeschua conficiet spiritu oris sui, & abolebit eum reuelatione aduĕtus sui.

9 * Aduentus enim illius est operatio Satanæ cum omni potentia & signis, falsisque

10 miraculis: * Et cum omni seductione iniquitatis quæ fit in perditos, eò quòd non receperunt charitatem veritatis vt per eam seruarentur.

11 * Idcircò immittet illis Deus efficaciam seductionis, vt credant mendacio:

12 * Et condemnentur illi omnes qui non crediderunt veritati, sed acquieuerunt iniquitati.

13 * Nos autem debemus gratias agere Deo semper pro vobis fratres, dilecti Domini nostri, quòd elegerit vos Deus à principio in vitam [salutem] per sanctificationem Spiritus, & fidem veritatis.

14 * Ad hæc enim vocauit vos Deus Euangelio nostro, vt decori sitis Domino nostro Jeschua Meschicho.

15 * Proinde fratres mei, state, & constanter tenete præcepta quę didicistis siue per sermonem, siue per epistolam nostram.

16 * Ipse autem Dominus noster Ieschua Meschicho & Deus Pater noster, qui dilexit vos, & dedit vobis consolationem æternam, & spem bonam in gratia sua,

---

2 דְּלָא עָגַל חֲזִיעוּן בְּרַעְיָנֵיכוֹן וְלָא חַוְּרוּהוּן לָא מִן מְלְתָא וְלָא מִן רוּחָא וְלָא מִן אִגַּרְתָּא דַּאִיךְ דְּמִן לְוָתָן הִי
דְּיוֹמָא לַם מַטִּי לַהּ יוֹמָה דְּמָרָן ׃ 3 לְמָא אֶנָשׁ נַטְעֵיכוּן בְּחַד מִן אֶסְכִּימִין מֶטֶל דַּאִן לָא תֵּאתֵא לוּקְדָם מַרְדוּתָא וְנֶהְגְּלֵא
כְּרֵנְשָׁא דַּחֲטִיתָא בְּרֵהּ דְּאַבְדָנָא ׃ 4 הֵו דְּלְקוּבְלָא הוּ וּמְשְׁתַּעְלָא עַל כֹּל מִן דְּמִתְקְרֵא אֱלָהָא וְדָחֲלָא אֵיכְנָא דְּאַף בְּהֵיכְלָא
דְּאֱלָהָא אַיְךְ אֱלָהָא נֵחֵב וַנְחַוֵּא עַל נַפְשֵׁהּ אַיְךְ דְּאֱלָהָא הוּ ׃ 5 לָא עֲהַדְיתוּן דְּכַר לְוָתְכוּן הֲוִית הָלֵין אָמְרַת הֲוִית לְכוּן ׃
6 וְהָשָׁא יְדָעִין אַנְתּוּן מָא דְּאַחִיד דְּנַחְגְּלָא הוּ בְּזִבְנֵהּ ׃ 7 אַרְזָא גִּיר דְּעוֹלָא מִן כַּדּוּ שַׁרִי לְמִתְחַפְּטוּ בְּלְחוּד אֵן
הוּ מָא דְּהָשָׁא אַחִיד נְשִׁתְּקֵל מִן מְצַעְתָּא ׃ 8 וְהֵידֵין נְתְגְּלֵא עַוְלָא הוּ דְּמָרָן יְשׁוּעַ נְסִיפְיוּתֵהּ בְּרוּחַ פּוּמֵהּ וַנְבַטְּלִיוּתֵהּ
בְּגְלֵינָא דְּמֵאתְיֵתֵהּ ׃ 9 מֵאתְיֵתֵהּ גִּיר דְּהוּ סַעֲבְרָנוּתָא הִי דְּסָטָנָא בְּכֹל חֵילוַאתְוָתָא וְהַדְמָרָתָא דְּגַלְתָּא ׃

d פחאם
e זוע רעא תלא חמה
f מלל טעא חעה
g אסכימא דיך אתא
h מרד אבר עלאומה
i שעלא קרא יתב
k עחר חזיר חיא גלא
l בעתו ע הסדר
m חפט השחרל שקל

2 * Vt non citò moueamini à vestro sensu, neque terreamini, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per epistolam tãquam per nos missam, quasi instet dies Domini.

3 *Ne quis vos seducat vllo modo, quoniam nisi venerit †discessio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis,

Eph. 5. b. ó dissensio

4 * Qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur; ita vt in tẽplo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus.

5 * Num retinetis quòd cùm adhuc essem apud vos, hæc dicebam vobis?

B

6 * Et nunc quid detineat scitis, vt reueletur in suo tempore:

7 *(Nam mysterium iam operatur iniquitatis: tantùm vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat.)

8 *Et tunc reuelabitur ille iniquus: quẽ Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui: & destruet illustratione aduentus sui eum,

Isa. 11. 4.

9 * Cuius est aduentus secundùm operationem Satanæ, in omni virtute, & signis & prodigiis mendacibus:

10 *Et in omni seductione iniquitatis iis qui pereunt, eò quòd charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent.

11 * Ideò mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio:

C

12 * Vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.

13 * Nos autem debemus gratias agere Deo semper pro vobis, fratres dilecti à Deo, quòd elegerit vos Deus primitias in salutem, in sanctificatione spiritus, & †fide veritatis,

in Ad quod qua

14 *†In†quam & vocauit vos per Euangelium nostrum, in acquisitionem gloriæ Domini nostri Iesu Christi.

D

15 * Itaque fratres, state: & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonẽ, siue per epistolam nostram.

16 * Ipse autem Dominus noster Iesus Christus, & Deus & Pater noster qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam, & spem bonam in gratia;

2 * εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς, μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ χριστοῦ.

3 * μήτις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,

4 * ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ὡς θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ θεός.

5 * οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;

6 * Ὃ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ.

7 * τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται·

8 * καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ·

9 * οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους·

10 * καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.

11 * καὶ διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει·

12 * ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ.

13 * ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, καὶ πίστει ἀληθείας·

14 * εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

15 * ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

16 * αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ὑμᾶς, καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν, καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι,

---

10 וְבְכָלְה [k] טוּעָה דְעַוְלָא דָּהֲוָיָא בַּאֲבִידֵא עַל דְּלָא קַבְּלוּ חוּבָא דְקוּשְׁטָא דְּבֵה [l] נְחוֹן׃
11 מֶטָּל הָנָא נְשַׁדַּר לְהוֹן אֱלָהָא מַעֲבַדְנוּתָא דְּטוּעָה דְּנֶהֱוֵי מְנוּן [m] לְשׁוּקְרָא׃
12 [n] וְנֶתְתְּדִינוּן כֻּלְּהוֹן אִילֵין דְּלָא הֵימְנוּ [o] בְּקוּשְׁטָא אֶלָּא [p] אָצְטְבִיו בְּעַוְלָא׃ [q] חֲנַן דֵּין [r] חַיָּבִינַן לְמֵוְדֵיו לֵאלָהָא בְּכָל
זְבַן עַל אַפַּיכוֹן אִתֵּין חַבִּיבוּהִי דְּמָרַן [s] דְּגְבָכוֹן אֱלָהָא מִן רֵישִׁית לְחַיֵּא בְּקַדִּישׁוּתָא דְּרוּחָא [t] וּבְהֵימָנוּתָא [u] דַּשְׁרָרָא׃
14 לְהַלֵּין הוּגֵיר [x] קְרָכוֹן אֱלָהָא [y] בְּמְסַבְּרָנוּתָא דִּילַן דְּתֶהֱוֵוּן [z] תֶּשְׁבוּחְתָא לְמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃
15 [a] מִכְּיל אַחֵי [b] אֶתְקַיְּמוּ [c] וְחַמְּסָנוּ בְּפוּקְדָנָא [d] דִּילֶפְּהוֹן אִן [e] בְּמֶלְּתָא וְאִן בְּאַגַּרְתָּא דִּילַן׃
16 הוּ דֵּין מָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וַאלָהָא אָבוּן הַוֹ [f] דְּאַחֲבַן וְיַהֲב לַן בּוּיָאָא דְּלָעָלַם וְסַבְּרָא טָבָא בְּטַיְבוּתֵה׃

[k] תועה
[l] חיא [m] שקר [n] דון
[o] באמת
[p] עבא [q] חוב [r] ידיא
[s] גבא בחר [t] חיין
[u] בשל אמת
[x] קרא [y] טיבר [z] שבח
[a] על-כן
[b] קום [c] חמסן שמר המיד
[d] ילף [e] מלל [f] אחב

17 * Consoletur corda vestra, et stabiliat vos in omni sermone, & in omni opere bono.

CAP. III.

1 DEinceps, fratres, orate pro nobis, vt sermo Domini nostri currat & glorificetur vbique, sicut & apud vos.

2 * Vt liberemur ab hominibus malis & insolentibus. non enim omnium est fides.

3 * Fidelis autem est Dominus, qui custodiet vos & liberabit à malo.

4 * Porrò confidimus de vobis in Domino nostro, quòd quæ præcepimus vobis feceritis, atque facturi estis.

5 * Dominus autem noster dirigat corda vestra in dilectionem Dei, & in expectationem Meschicho.

6 * Cæterùm præcepimus vobis, fratres mei, in nomine Domini nostri Jeschua Meschicho, vt recedatis ab omni fratre qui in deterius ambulat, & non iuxta præcepta quæ accepit à nobis:

7 * Vos enim scitis quomodo oporteat imitari nos; quoniam non in deterius ambulauimus inter vos.

8 * Neque panem gratis comedimus à quoquam vestrûm; sed cum labore & fatigatione noctu & interdiu operabamur, ne cui vestrum essemus oneri.

9 * Non quod non potuerimus, sed vt per nosipsos exhiberemus vobis exemplum, vt nos imitaremini.

10 * Etenim quum apud vos essemus, hoc præceperamus vobis, vt quisquis noluerit operari, is nec manducet.

11 * Siquidem audiuimus quosdam esse inter vos qui in deterius ambulãt; & nihil agunt,

12 nisi res vanas. * Iis autem qui sunt istiusmodi, præcepimus, & rogamus eos per Dominum nostrum Ieschua Meschicho, vt cum quiete operentur, & comedant panem suum.

13 * Vos autem, fratres mei, non sit graue vobis agere quod bonum est.

14 * Quod si quis non obedit istis sermonibus qui epistola continentur, iste separetur à vobis, neque conuersamini cum eo, vt pudore suffundatur.

15 * Neque tanquã inimicum habeatis eum, sed admonete eum vti fratrem.

---

17 נבייא לבוותכון וְנִקִים בְּכֹל מִלָּא וַבְכֹל עֲבַד טָב׃ 1 מִן הָשָׁא אַחִין צַלוּ עַלִין דְּמַלְתֵּה דְמָרָן הֶוֵא רַהֲטָא וּמְשַׁבְּחָתָא בְּכֹל דּוּכָא אֵיךְ דְּלוָתְכוֹן׃ 2 וְדַנְחַפְּצָא מִן בְּנֵינָשָׁא בִישֵׁא וְעַנְתָּאלוּ גֵירְדְּכָלְנָשׁ הִי הֵיסָנוּתָא׃ 3 מְהֵימַן הוּ דֵין מָרְיָא דְּהוּ נְנַטְרֵכוֹן וַנְשֵׁיזְבֵכוֹן מִן בִּישָׁא׃ 4 תְּכִילִינָן דֵין עֲלֵיכוֹן בְּמָרָן דְּמֵדֵם דְּמַפְקִדִינָן לְכוֹן עֲבַדְתּוּן אֶף עָבְדִיתוּן׃ 5 וּמָרָן גֵּתְרוּן לְבוָתְכוֹן לְחוּבֵה דַאלָהָא וְלְמַסְבְּרָנוּתֵה דְמְשִׁיחָא׃ 6 מְפַקְּדִינָן לְכוֹן דֵין אַחַי בְּשֻׁמֵה דְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דַהֲוִיתוּן פְּרִיקִין מִן כֹּל אֲחָא אֵינָא דְבִישׁ בִּישׁ מְהַלֵּךְ וְלָא אֵיךְ פּוּקְדָנָא דְקַבֵּל מִנָּן׃ 7 אַנְתּוּן גֵּיר יְדָעִין אַנְתּוּן אֵיכָנָא וְלָא לְמֶתְרְמֵיו בֵּן דְּלָא הַלֵּכְנָן בִּישׁ בִּישׁ בֵּינַתְכוֹן׃ 8 אֶף לָא לַחְמָא דְמַגָּן אֶכְלַן מִן אֱנָשׁ מְגִכוֹן אֶלָּא בְּעַמְלָא וַבְלָאוּתָא בְּלֵלְיָא וּבְיוֹמָא פָּלְחִין הֲוִין דְּעַל אֱנָשׁ מְגִכוֹן לָא נְאַקַר׃

a בנא נחם b קום c מלל d אלא פתל e רחט רוץ f שבח g מקום h פצא i ועוקשים עלא j שוזב k תכל בטח l פקד m תרץ תקן n טבר קוה o פרק פורר

17 * Exhortetur corda vestra, & confir-
met in omni opere & sermone bono.

CAP. III.

Eph.6.d. 18 Colos.4. 4.3 DE cætero, fratres, orate pro nobis, vt 1
fermo Dei currat & clarificetur, sicut A
& apud vos: * Et vt liberemur ab im- 2
portunis & malis hominibus. nõ enim
omnium est fides.

Deus * Fidelis autem † Dominus est, qui cõ- 3
firmabit vos & custodiet à malo.

fratres quęcunque * Cõfidimus autem de vobis † in Do- 4
mino, quoniam † quæ præcipimus, & fa-
citis, & facietis.

* Dominus autẽ dirigat corda vestra 5
in charitate Dei, & patientia Christi.

* Denuntiamus autem vobis, fratres, 6
in nomine Domini nostri Iesu Christi, B
vt subtrahatis vos ab omni fratre am-
bulante inordinatè, & non secundùm
traditionem quam acceperunt à nobis.

* Ipsi enim scitis quemadmodũ opor- 7
teat imitari nos: quoniam non inquieti
fuimus inter vos;

Act.20. g.34 1.Cor.4. c.12 1.Thes.2 b.9 * Neque gratis panem manducaui- 8
mus ab aliquo, sed in labore & in fati-
gatione nocte & die operantes, ne quem
vestrum grauaremus.

* Non quasi non habuerimus pote- 9
statem, sed vt nosmetipsos formam da- C
remus vobis ad imitandum nos.

* Nam & cùm essemus apud vos, hoc 10
denuntiabamus vobis: quoniam si quis
non vult operari, nec manducet.

Audimus * † Audiuimus enim inter vos quosdã 11
ambulãtes inquietè, nihil operantes, sed
curiosè agentes.

* Iis autem qui eiusmodi sunt, denũ- 12
tiamus, & obsecramus in Domino Iesu
Christo, vt cum silentio operãtes, suum
panem manducent.

Gala.6. c.9 * Vos autem, fratres, nolite deficere 13
benefacientes.

obedicrit * Quòd si quis non † obedit verbo no- 14
stro, per epistolã hunc notate: & ne com D
misceamini cum illo, vt confundatur:

* Et nolite quasi inimicum existima- 15
re; sed corripite vt fratrem.

17 * ὁ θεὸς παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ στηρίξαι ὑμᾶς
ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

γ΄.

1 * Τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα
ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ, καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς
ὑμᾶς,

2 * καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώ-
πων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις.

3 * πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος ὃς στηρίξει ὑμᾶς, καὶ φυλάξει
ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

4 * πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλο-
μεν ὑμῖν, καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε.

5 * ὁ δὲ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν
ἀγάπην τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ χριστοῦ.

6 * παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελ-
φοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν
ἣν παρέλαβον παρ' ἡμῶν.

7 * αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακ-
τήσαμεν ἐν ὑμῖν,

8 * οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κό-
πῳ καὶ μόχθῳ, νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ
μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν·

9 * οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλὰ ἵνα ἑαυτοὺς τύ-
πον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς·

10 * καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν,
ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.

11 * ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως,
μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.

12 * τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ
τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι
τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.

13 * ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες.

14 * εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν, διὰ τῆς ἐπι-
στολῆς τοῦτον σημειοῦσθε, καὶ μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, ἵνα
ἐντραπῇ,

15 * καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀ-
δελφόν.

---

9 לָא הַוִינָא מְטֻל דְּלָא שַׁלִּיט לַן אֶלָּא דִּבְנַפְשַׁן נְהַל לְכוֹן ˢ טוּפְסָאדְבַן ᵛ תֶּחְדְּמוּן ׃
10 אַף כַּד לְוָתְכוֹן ˣ הֲוַיִן גַּיר הָדָא מְפַקְּדִין הֲוַיִן לְכוֹן דְּכָל דְּלָא צָבֵא ᵃ דְּנַפְלוּחַ אַף לָא ᵇ נֶלְעֵס ׃
11 שְׁמָעִינַן גַּיר דְּאִית בְּכוֹן אֲנָשָׁא דְּבִישׁ בִּישׁ מְהַלְּכִין וּמְדַם לָא פַּלְחִין אֶלָּא אִן ᵈ סְרִיקָתָא ׃
12 לְהוֹן דֵּין לְהַלֵּין ᶜ מְפַקְּדִינַן ᶠ וּבְעַיְנַן מָנְהוֹן בְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ᵍ דִּבְשֶׁלְיָא נֶהֱוּוּן פַּלְחִין וְאִכְלִין לַחְמְהוֹן ׃
13 אַנְתּוּן דֵּין אֲחַי לָא ʰ תְּאַמָּאן לְכוֹן לְמֶעְבַּד דְּשַׁפִּיר ׃
14 וְאִן אֲנָשׁ לָא ᶦ מְשַׁתְּמַע ᵏ לְמִלִּין הַלֵּין דְּבֵאגַּרְתָּא נַתְפְּרַשׁ לְכוֹן הָנָא וְלָא הֲוַיתוּן ˡ מִתְחַלְּטִין עִמֵּהּ ᵐ דְּנִבְרַת ׃
15 וְלָא אַיְךְ ⁿ בְּעֵל דְּבָבָא תֵּאחֲדוּנֵהּ אֶלָּא הֲוַיתוּן מַרְתִּין לֵהּ אַיְךְ דְּלַאחָא ׃

ˢ נְהַל נתן ᵗ דמין
ᵗ דְּמָא דמה ᵘ הֲוָא
ᵃ פְּלַח עשה ᵇ לְעַס אכל
ᶜ שְׁמַע ᵈ דברים רקים
ᵉ פְּקַד צוה ᶠ בְּעָא
ᵍ שְׁלְיָא נוח ʰ מְאַן
ᶦ שְׁמַע ᵏ מִלָּל ˡ חֵלֵט
ᵐ בְּחַת בוש ⁿ אויב

16 * Ipse autem Dominus pacis det vobis pacem semper in omnibus. Dominus noster sit cum omnibus vobis.

17 * Pax [salutatio] per scripturam propriæ manus, Ego Paulus scripsi. quod est signum in omnibus epistolis meis. Sic scribo.

18 * Gratia Jeschua Meschicho sit cum omnibus vobis, fratres mei. Amin.

Epistolæ ad Thessalonicenses secundæ, quæ scripta est ex Laodicea Pisidiæ, missa verò per manus Tychici,
FINIS.

---

16 הוּ דִּין מָרֵה דְשַׁלְמָא נְיַהֵל לְכוֹן שְׁלָמָא בְּכֹל זְבַן בְּכֹל מַרְיָם מָרָן עִם כֻּלְּכוֹן ׃
17 שְׁלָמָא בִּכְתָבַת אִידֵי אֲנָא פּוֹלוֹס כְּתִבַת דְאִיתַוהִי אָתָא בְּכֻלְּהֵין אֶגְרָתֵי הֲכַנָא כָּתֵב אֲנָא ׃

[9] נְתֵל בתק׳ ז׳ סמק׳ ידי
[10] אית יש ו אוח

RVRSVM EPISTOLA AD TIMOTHEVM I.

EODEM G. FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Parasceue Sabbathi v. Ieiunij.

CAPVT I.

1 PAulus Apostolus Jeschua Meschicho mandato Dei Seruatoris nostri, et Meschicho Jeschua spei nostræ;

2 * Timotheo filio vero in fide, Gratia, & miserationes, & pax à Deo patre nostro, & Meschicho Jeschua Domino nostro.

3 * Efflagitaui à te quum proficiscerer in Macedoniam, vt remaneres Ephesi, & præciperes vnicuique ne docerent doctrinas diuersas;

4 * Nec attenderent fabulis & narrationibus generationum quibus non est finis, quæ contentiones efficiunt potius quàm ædificationem in fide Dei.

5 * Finis autem præcepti est charitas ex corde syncero, et conscientia bona, fideq; veraci.

6 * A quibus quòd aberrarint quidam, declinarunt ad sermones vanos,

---

1 פּוֹלוֹס תּוּב אֶגְרְתָא דְלוֹת טִימֹתֵאוֹס קַדְמִיתָא ׃ שְׁלִיחָא דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּפוּקְדָנָא דְאַלָהָא מַחֲיָנָן וְדַמְשִׁיחָא יֵשׁוּעַ סַבְרָן ׃
2 לְטִימֹתֵאוֹס בְּרָא שַׁרְיָרָא בְּהֵימָנוּתָא טִיבוּתָא וְרַחֲמָא וְשְׁלָמָא מִן אֱלָהָא אֲבוּן וּמְשִׁיחָא יֵשׁוּעַ מָרָן ׃
3 חַוִּית מִנָּךְ כַּד אֶזֵל אֲנָא לְמַקְדּוּנְיָא דְתִקְנוּנְיָא בְּאֶפְסוֹס וְתְפַקֵּד לַאנָשׁ אֱנָשׁ דְלָא נַלְפוּן יוּלְפָנָא מְשַׁחְלְפָא ׃

[1] קפלאון א
[2] לטימתאוס
[3] בעית
[a] במצות
[b] חיא
[c] תקוותנו
[d] נאמן
[e] חיים
[f] חסר
[g] בעיא
[h] חיא
[i] אלף
[k] ילף
[l] שחלף חלף

Deus

16 * Ipse autem †Dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus sit cum omnibus vobis.

17 *Salutatio, mea manu Pauli: quod est signum in omni epistola. ita scribo.

18 * Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Ad Thessalonicenses secunda scripta fuit Athenis.

16 * αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

17 * ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου· ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτω γράφω.

18 * ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

---

* חסרו 18 * טִיבוּתָהּ דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא עִם כֻּלְּכוֹן אָמֵן ׃

[1]כתב * שדר שלח שְׁלַמְתָּא אֲגַרְתָּא דְּלוָת תְּסַלּוֹנִיקָיָא דְּתַרְתֵּין [2]דְּאִתְכַּתְּבַת מִן לַוְדִיקָיָא דְּפִיסִידְיָא [3]וְאִשְׁתַּדְּרַת בְּאִידֵי טוּכִיקוֹס ׃

ARGVMENTVM IN EPIST. AD TIMOTHEVM I.

TIMOTHEVM *instruit & docet de ordinatione Episcopatus & Diaconij, & omnis Ecclesiasticæ disciplinæ: scribens ei à Laodicia per Tychicum diaconem.*

EPISTOLA B. PAVLI AD TIMOTHEVM PRIMA.

CAPVT I.

Act. 16. 23

1 PAVLVS Apostolus Iesu Christi secundũ imperium Dei saluatoris nostri, & Christi Iesu spei nostræ:

2 * Timotheo dilecto filio in fide, Gratia, †misericordia, & pax à Deo patre, & Christo Iesu Dño nostro.

3 * Sicut rogaui te vt remaneres Ephesi cùm irem in Macedoniam, vt denuntiares quibusdam ne aliter docerent;

4 * Neque intenderẽt fabulis & genealogiis interminatis, quę quęstiones prę-stant magis quàm ædificationem Dei, quæ est in fide.

5 * Finis autem præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.

6 * A quibus quidam aberrantes, conuersi sunt in vaniloquium;

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ πρὸς Τιμόθεον πρώτη ἐπιστολή.

κεφαλ. α΄.

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν,

2 * Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει, χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

3 * καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν,

4 * μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει.

5 * τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου·

6 * ὧν τινες ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν·

---

[1]רְמָא [2]שְׁלָא פשר [3]וְלָא [4]נְתְרְמוּן [5]לְשׁוּעֲיָתָא [6]וַלְתַשְׁעִיתָא [7]דְּשַׁרְבַּתָא [8]דְּסַכָּא לַיתְ לְהוּן לְהַלִּין [9]דְּחַרְיָנָא הוּ עָבְדִין יַתִּירָאִית וְלָא [10]בְּנְיָנָא
[1]שחחלות [2]חָרָא ריבות [3]סִכָּא קץ [4]בְּנָא [5]קוּ [6]אִירַת בְּהַיְמָנוּתָא דַאלָהָא ׃ [5] סַכַּה דִין דְּפוּקְדָנָא [6] אִיתוֹהִי חוּבָא דְמִן לֵבָא דַכְיָא וּמִן תְּאִירְתָא טָבְתָא וּמִן הַיְמָנוּתָא
שַׁרִירְתָא ׃ [6] וּמִנְּהֵין מִן הַלִּין טָעוּ אֲנָשָׁא וַסְטוּ לְמֵלָא חִרִיקְתָא ׃

7 * Dum volunt esse doctores Legis, quum non intelligant quod loquuntur, neque de quo dissertant.

8 * Scimus autem Legem esse bonam, si quis iuxta Legem conuersetur in ea:

9 * Sciens iusto Legem non esse positam, sed iniustis, & rebellibus, & impiis, & sceleratis, & insolentibus, & iis qui puri non sunt: & iis qui percutiunt patres suos, & iis qui percutiunt matres suas, et homicidis:

10 * Et scortatoribus, et cõcubitoribus masculorum, et furibus ingenuorũ [plagiariis], & mendacibus, & transgressoribus iurisiurandi, & cuilibet rei quæ aduersatur sanæ doctrinæ

11 * Euangelij gloriæ Dei benedicti quod mihi concreditum est.

12 * Et gratias ago ei qui me corroborat Domino nostro Jeschua Meschicho, qui me existimauit fidelem, méque constituit ad ministerium suum.

13 * Me inquam qui prius blasphemus fueram, & persecutor, & contumeliosus; sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feceram absque fide.

14 * At multiplicata est in me gratia Domini nostri, & fides & dilectio quæ est per Jeschua Meschicho.

15 * Fidelis ille sermo, & dignus quem recipiamus, nempe Jeschua Meschicho venisse in mundum, vt seruaret peccatores, quorum primus ego sum.

16 * Sed ideò mei misertus est, vt in me primò ostenderet Ieschua Meschicho longanimitatem suam, vt exemplo iis essem qui credituri sunt in vitam æternam.

17 * Regi autem seculorum incorruptibili, & inuisibili, qui quidem est vnus Deus, honor & gloria in seculum seculorum, Amin.

18 * Hoc præceptum commendo tibi, fili mi Timothee, iuxta primas prophetias quæ extiterunt de te, vt milites in eis bonam istam militiam,

19 * Cum fide & conscientia bona. Illi enim qui hanc à se repulerunt, à fide euanuerunt:

20 * Sicut Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satanæ, ne sint maledici.

---

7 בִּרְבָעוֹ לְמֶהֱוֵא מַלְפָּנֵא דְּנָמוֹסָא כַּד לָא מִסְתַּכְּלִין מֵדֶם דַּמְמַלְּלִין וְלָא מֵדֶם דַּעֲלוֹהִי מֶהְחָרִין ׃
8 יָדְעִינַן דִּין דְּנָמוֹסָא שַׁפִּיר הוּ אִן אֱנָשׁ אִכְּוֹתֵהּ דְּנָמוֹסָא נָתְדַּבַּר בֵּהּ ׃ 9 כַּד יָדַע דְּלְכָאנָא נָמוֹסָא לָא סִים
אֶלָּא לְעַוְלָא וְלְמָרוּדָא וַלְרַשִׁיעָא וְלְחַטָּיָא וְלְעַנָּתָא וְלְאִילֵין דְּלָא דְכִין וְלְאִילֵין דְּמַחִין לְאַבָּהָיהוֹן וְלְאִילֵין דְּמַחִין
לְאִמָּהָהוֹן וְלְקָטוֹלָא ׃ 10 וְלְזַנְיָא וְלְשַׁכְבֵי עִם דְּכָרָא וְלְגַנְבֵי בְּנֵי חוֹרָא וְלְדַגְלָא וְלְעָבְרֵי עַל מוֹמָתָא וְלְכָלְמִדַּם
דְּאִיתוֹהִי סְקִיבְלָא דְּוִילְפָּנָא חֲלִימָא ׃ 11 דְּאוּנְגְּלִין דְּתֶשְׁבּוּחְתָּהּ דְּאַלָּהָא מְבָרְכָא הוּ דְּאַנָּא אֶתְהֵימְנַת ׃
12 וּמוֹדֵא אֲנָא לֵהּ דְּחַיְּלַנִי לְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּחַשְׁבַנִי מְהֵימְנָא וְסָמַנִי לְתַשְׁמִשְׁתֵּהּ ׃ 13 לִידְמֵן קָדִים
מְגַדְּפָן הֲוִית וְרָדוּף וַמְצַעֲרָן אֶלָּא אֶתְחַנַּנְתָּ טָטֶל דְּכַד לָא יָדַע הֲוִית עָבֵדְתָּ וְלָא הֵימָנוּתָא ׃

d כְּעָא e אַלַּף f סְכָל g דבר
h חֲרָא ה״ר i יַדַע
k כמוהו
l דְּכַר חזנה״ל m שלשרים
כון n סוס o מְרַד
p חֲטָא q העוקשים r רְכָא
זכה s קְרָא נכה t זְנָא
u דרור x ולבחבים
v יְמָא ושבע w יַלַּף

7 *Volentes esse Legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.

8 * Scimus autem quia bona est Lex, si quis ea legitimè vtatur:

9 *† Sciens hoc, quia Lex iusto non est posita, sed iniustis, & non subditis, impiis & peccatoribus, sceleratis & contaminatis, patricidis & matricidis, homicidis,

Rom.7. b.12 Scientes

10 * Fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, periuris, & si quid aliud sanæ doctrinæ aduersatur,

11 *Quę est secundùm Euangelium gloriæ beati Dei, quod creditum est mihi.

12 * Gratias ago ei qui me confortauit, †Christo Iesu Domino nostro, quia fidelem me existimauit, ponens in ministerio:

in

13 * Qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus. sed misericordiam † consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.

Dei

14 * Superabundauit autem gratia Domini nostri cum fide & dilectione, quæ est in Christo Iesu.

15 * Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.

Mat.9.b 13 Mar.2. c.17

16 * Sed ideo misericordiam consecutus sum, vt in me primò ostenderet Christus Iesus omnem patientiam, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam.

17 * Regi autem seculorum immortali, inuisibili, soli Deo honor & gloria in secula seculorum, Amen.

18 * Hoc præceptum commendo tibi, fili Timothee: secundùm præcedentes in te prophetias, vt milites in illis bonam militiam,

19 * Habentes fidem & bonam conscientiam; quam quidam repellentes, circa fidem naufragauerunt:

20 *Ex quibus est Hymeneus & Alexander: quos tradidi Satanę, vt discant non blasphemare.

7 * θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.

8 * οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται·

9 * εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρολῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις,

10 * πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπίορκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται,

11 * κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ.

12 * καὶ χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν,

13 * τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ·

14 * ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

15 * πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ·

16 * ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

17 * τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ θεῷ, τιμὴ, δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

18 * Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπί σε προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν,

19 * ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν·

20 * ὧν ἐστιν Ὑμηναῖος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

---

14 סְגִית בִּי דֵין טַיבוּתֵה דְמָרָן וְהֵימְנוּתָא וְחוּבָא דַבְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 15 מְהֵימְנָא הִי מִלְּתָא וְשָׁוְיָא הִי לְמִקַבְּלוּתֵה
דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא אֲתָא לְעָלְמָא לְמַחְיֵי לְחַטָּיֵא דִקְדָמֵיהוּן אֲנָא אֲנָא ׃ 16 אֶלָּא מִטֶּל הָנָא רַחֵם עָלַי דְּבִי קַדְמָא נְחַוֵּא
יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא כְּלָה סַגְרַת רוּחֵה לְחַוְיוּתָא דְאִילֵין דְעָתִידִין דְנַהֵימְנוּן בֵּה לְחַיֵּא דְלְעָלַם ׃ 17 לְמַלְכָּא דֵין דְעָלְמָא
דְּלָא מִתְחַבַּל וְלָא מִתְחֲזֵא דְהוּא חַד אֱלָהָא אִיקָרָא וְתֻשְׁבּוּחְתָא לְעָלַם עָלְמִין אֲמֵין ׃ 18 הָנָא פּוּקְדָנָא
מִגְּעַל אֲנָא לָךְ בְּרִי טִימָתָאוּס אֵיךְ נְבִיוּתָא קַדְמָיֵתָא דַהֲוָי עָלָיךְ דְתִפְלוּחַ בְּהֵין פְּלִחוּתָא הָדָא שַׁפִּירְתָּא ׃
19 בְּהֵימְנוּתָא וּבְתַאֲרְתָא טָבְתָא אִילֵין גֵּיר דַלְהָדָא דְחַקוּ מְנָהוּן מִן הֵימְנוּתָא אֶסְתַּרְקוּ ׃
20 אֵיךְ הוּמֵנָאוּס וַאלֶכְסַנְדְּרוּס הֲלֵין דַאשְׁלֵמֵת לְסָטָנָא דְּלָא נֶהֱוֵין מְגַדְּפִין ׃

[1] סְגִנָא [m] בְּיִמְנָן [n] וּאוּכְּחָא [o] כְּלַל [p] שְׁוָא [q] חַיָּא [r] אֵרְךְ אַפִּים מִן גְּנַר [s] חַוְיָא הוֹדָעָה [t] יְקַר [u] שַׁבְּחָא [v] מִצְוָה [w] מִפְקִיד [x] נְבָא [y] קְרֵב [z] תַּאֲרָא [a] טוּב [b] סְרַק רִיק

ܡܫܬܡܥܬܐ ✣ ܒ ✣

ܡܠܟܐ ✣ ܒ ✣

1 ܟܕ ܐܢܐ ܡܨܠܐ ܡܬܪ ܘܡܥܒܕ ܨܠܘܬܐ ܠܡܪܝܐ.
ܨܠܘܬܐ ܠܡܢܝܢ ܡܨܠܝܢ ܠܗܘܢ. ܘܒܥܘܬܐ ܕܡܬܝܠܝܢ
ܠܡܠܟܐ ܘܠܟܠ ܕܫܠܛܢܐ ܕܢܬܢܢ.
2 ܕܢܬܩܢ ܡܠܟܘܬܐ ܘܫܘܬܦܘܬܐ ܕܢܬܩܢ ܒܫܠܡܐ ܘܒܫܘܬܦܘܬܐ
ܒܡܠܝܐ ܕܚܝܠܐ ܕܐܠܗܐ ܘܒܕܟܝܘܬܐ.
3 ܗܢܐ ܛܒ ܗܘܐ ܘܡܩܒܠ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܦܪܘܩܢ.
4 ܗܘ ܕܨܒܐ ܕܢܬܬܝܠܦܘܢ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ ܘܠܡܬܝܕܥ ܠܫܪܪܐ.
5 ܡܛܠ ܕܚܕ ܐܠܗܐ ܘܚܕ ܡܨܥܝܐ ܕܐܠܗܐ ܘܒܢܝܢܫܐ. ܒܪܢܫܐ
ܡܫܝܚܐ ܕܢܦܫܗ ܦܪܘܩܢ ܠܟܠܗܘܢ ܣܗܕܘܬܐ ܕܙܒܢܗ ܡܛܠ ܕܢܬܬܝܠܦ.
6 ܗܢܐ ܕܐܬܝܗ ܕܟܪܙܐ ܕܐܢܐ ܐܬܝ ܠܗ.
7 ܫܠܝܚܐ ܕܐܠܗܐ ܕܐܢܐ ܗܘܝܬ. ܗܢ ܕܐܢܐ ܡܪܝܐ ܕܫܪܪܐ
ܐܡܪ ܠܟܘܢ ܠܐ ܡܟܕܒ. ܡܠܦܢܐ ܗܘܝܬ ܠܥܡܡܐ ܒܗܝܡܢܘܬܐ
ܕܫܪܪܐ.
8 ܨܒܐ ܐܢܐ ܕܢܨܠܘܢ ܒܟܠ ܐܬܪܐ ܕܡܪܝܡܝܢ ܐܝܕܝܗܘܢ
ܕܠܝܬ ܒܪܓܙܐ ܘܠܐ ܒܨܥܪܐ ܘܠܐ ܒܦܠܓܘܬܐ.
9 ܗܟܢܐ ܐܢܬܬܐ ܕܢܬܟܣܝܢ ܒܠܒܘܫ ܫܦܝܪ ܒܟܣܝܘܬܐ
ܘܒܙܗܪܐ. ܠܐ ܒܫܥܪ ܦܪܝܨ ܘܠܐ ܒܡܪܓܢܝܬܐ ܘܠܐ ܒܠܒܘܫ
ܝܩܪܐ.
10 ܐܠܐ ܒܥܒܕܐ ܛܒܬܐ. ܕܡܬܝܠܦܢ ܕܡܬܝܪܝܢ ܕܚܠܬܐ
ܕܐܠܗܐ.
11 ܐܢܬܬܐ ܬܠܡܕ ܒܫܬܩܢܘܬܐ ܘܒܟܠ ܡܟܝܠܘܬܐ. ܠܐ ܡܫܬܘܠܛܢ
ܠܡܠܦܐ ܠܒܥܠܐ ܒܫܬܩܢܘܬܐ.
12 ܠܐ ܡܫܬܘܠܛܢ ܠܐ ܐܢܐ ܠܐܢܬܬܐ ܕܬܠܡܕ ܐܠܐ ܕܗܘܬ
ܒܫܬܩܢܘܬܐ.
13 ܐܪܡ ܡܛܠ ܕܐܬܝܠܕ ܩܕܡ ܐܕܡ ܗܘܐ ܒܪܝܫܐ.
14 ܘܐܪܡ ܠܐ ܐܬܛܥܝ. ܐܠܐ ܒܥܠܬܐ ܐܬܛܥܝ ܗܘܬ ܠܥܠ ܡܥܒܪܐ.
15 ܘܡܬܛܪܦܐ. ܒܢܝܗا ܒܗ ܢܬܩܝܡ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܘܒܪܚܡܐ
ܘܒܩܘܕܫܐ ܘܒܥܦܝܦܘܬܐ ✣

✣ ܒ ✣ ✣ ܕ ✣ ✣ ܗ ✣ ✣ ܐ ✣

ܡܠܟܐ ✣ ܒ ✣

1 ✣ ܗܢܐ ܡܗܝܡܢܐ ܡܢ ܕܨܒܐ ܕܢܗܘܐ ܩܫܝܫܐ. ܕܐܢ ܐܢܘܢ
ܨܒܐ ܛܒܐ ܨܒܐ ܗܘܝܐ.

Deprecationum.

CAP. II.

1 *OBsecro te igitur, vt ante omnia deprecationem offeras Deo, & orationem, & interpellationem, & gratiarum actionem pro omnibus hominibus:*
2 ** Pro regibus, & magnatibus, vt habitationem pacatam & quietam habitemus cum omni reuerentia Dei, & puritate.*
3 ** Hoc enim bonum est, & acceptum coram Deo Seruatore nostro.*
4 ** Qui quidem vult omnes homines seruari, & conuerti ad agnitionem veritatis.*
5 ** Vnus enim est Deus, et vnus est mediator Dei et hominũ, homo Ieschua Meschicho.*
6 ** Qui quidem dedit seipsum redemptionem pro omnibus, testimonium quod euenit tempore suo;*
7 ** Cuius positus sum præco & Apostolus. Veritatem dico, & non mentior; quia fui doctor Gentium in fide veritatis.*
8 ** Volo igitur vt orent viri in omni loco, purè sustollentes manus suas, sine ira, & sine disceptationibus.*
9 ** Similiter & mulieres in habitu casto vestimenti cum verecundia & pudicitia exornent seipsas, non in tortis crinibus & auro, aut margaritis, aut vestibus elegantibus.*
10 ** Sed in operibus bonis, sicuti decet mulieres, quæ profitentur timorem Dei.*
11 ** Mulier in silentio discat cum omni subiectione.*
12 ** Mulieri enim docere non permitto, neque authoritatem vsurpare in viros, sed esse in silentio.*
13 ** Odom enim primùm effictus fuit, & deinde Chauo.*
14 ** Et Odom non fuit deceptus, mulier autem fuit seducta, & transgressa est præceptũ.*
15 ** Seruabitur autem per natos suos si permanserint in fide, & charitate, & sanctificatione, & castitate.*

Dominica secunda post Epiphaniam.

1 *FIdelis ille sermo. Si quis desiderat Episcopatum, opus bonum desiderat.*

דְּבָעוֹתָא ב קַפְלָאוּן ב

1 בְּעָא אֲנָא הָכִיל מָנֵךְ דְּסֵן קֻדָּם כֹּל מִדַּם בְּעוּתָא הֲוֻיָא סְקָרֵב לַאלָהָא וְצַלוֹתָא וְהַחְנָנְתָא וְהַוּדִיתָא חֻלָּף כֹּלְהוֹן
בְּנֵינָשָׁא ; 2 חֻלָּף מַלְכָּא וְרוּרְבָּנָא דְּעוּמְרָא שְׁלִיָא וְנִיחָא נֶעֱמַר בְּכֹלָּה דְּחֵלַת אֱלָהָא וְדַכְיוּתָא ; 3 הָדָא גֵיר שַׁפִּירָא
וְמַקְבְּלָא קֻדָּם אֱלָהָא מַחַיְנָן ; 4 הוּ דְּצָבֵא דְּכֹלְהוֹן בְּנֵינָשָׁא נִיחוּן וְנֶתְפְּנוּן לִידַעְתָּא דַשְׁרָרָא ; 5 חַד הוּ גֵיר אֱלָהָא וְחַד
הוּ מְצַעְיָא דְּאֱלָהָא וְדִבְנֵינָשָׁא בַּרְנָשָׁא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ; 6 הוּ דְיַהֵב נַפְשֵׁהּ פּוּרְקָנָא חֻלָּף כֹּל אֱנָשׁ סָהֲדוּתָא
דְּאַתָּת בְּזַבְנָהּ ; 7 הֵי דְּאַנָא אֶתְתַּסִּים כְּרוּזָה וְשְׁלִיחָה קוּשְׁטָא אָמַר אֲנָא וְלָא מְדַגֵּל אֲנָא דַּהֲוֵית מַלְפָּנָא
דְּעַמְמֵא בְּהֵימְנוּתָא דַשְׁרָרָא ; 8 צָבֵא אֲנָא הָכִיל דַּהֲוֹו מְצַלִּין גַּבְרֵא בְּכֹל דּוּכָא כַּד מְרִימִין אִידֵיהוֹן דַּכְיָאִין

a בעא
b בקשה c חפלה d והתנה
e והודה מן ורא
f והגדולים
g עמר שכן h שלהשלום
i דכא זכה j חיא
k פנא l אמצעי o פדיון
m עדות n אתא o בעתו
p טוס q אמתיכוב r חיא

CAP. II.

1 OBsecro igitur primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: A

2 *Pro regibus & omnibus qui in sublimitate†sunt: vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate.

constituti

3 * Hoc enim bonum est & acceptum coram Saluatore nostro Deo,

4 *Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. B

5 * Vnus enim Deus, vnus & mediator Dei & hominum homo Christus Iesus:

6 * Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, cuius testimonium temporibus suis confirmatum est.

2.Tim. 1 c.11 7 * In quo positus sum ego prædicator & Apostolus (veritatem dico, non mentior) doctor Gentium in fide & veritate.

8 *Volo ergo viros orare in omni loco, leuantes puras manus, sine ira & discep- C tatione.

1.Pet.3. a.3 9 * Similiter & mulieres in habitu ornato: cum verecundia & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa:

10 * Sed quod decet mulieres promittẽtes pietatem per opera bona.

11 * Mulier in silentio discat, cum omni subiectione.

1. Cor. 14.f.34. 12 *Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum: sed esse in D silentio.

Gen. 1.d 27 13 * Adam enim primus formatus est: deinde Heua.

14 * Et Adam non est seductus: mulier autem seducta, in præuaricatione fuit.

Gen. 3. b.6

15 * Saluabitur autem per filiorum generationem, si permanserint in fide & dilectione, & sanctificatione, cum sobrietate.

CAP. III.

1 FIdelis sermo. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. A

β΄.

1 * Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων, ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων,

2 * ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι·

3 * τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ·

4 * ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν.

5 * εἷς γὰρ θεός, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς·

6 * ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις·

7 * εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος· ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι· διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ.

8 * βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ.

9 * ὡσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτὰς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἀργυρίῳ, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ·

10 * ἀλλ' ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν.

11 * γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ.

12 * γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρὸς, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ.

13 * Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα·

14 * καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα, ἐν παραβάσει γέγονε·

15 * σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

γ΄.

1 * Πιστὸς ὁ λόγος, εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ·

---

5 זעם ח חשב ט בדמות
 י צנועה יא בבשת טובה
יב ובצניעות
יג צבת הקן יד גדל שער
טו וכזהב טז ובפנינים
יז בלבושים יפים
יח טוב יט ירא מזה
כ אשתדרא כא במלים
כב ולף למר כג שעבד
כד אלף כה נוקן רשות

11 הכנא אף נשא באסכמא נכפא ולבושא בתחמצתא ומכנכפותא נהוא
12 חצביתהין לא כגדולא ובדרהבא או במרגניתא או בכנחתא שפירא
13 לנשא דמשתודין דחלת אלהא אנתתא בשלוא הות ילפא בכל שועבד
14 לא מפס אנא ולא למסרחו על גברא אלא הוא בשלוא
15 ואדם לא שטא אנתתא דין טעת ועברת על פוקדנא
16 מהימנא הי מלתא דאן נאמן ראג קשישותא עבדא שפירא ראג
15 חיא דין ביד ולדיה אן נקוין בהימנותא
מר בשבא רב כתר רנתא ג קפלאון ג

זעם חשב בדמות צנועה בבשת טובה ובצניעות צבת הקן גדל שער וכזהב ובפנינים בלבושים יפים טוב ירא מזה אשתדרא במלים ולף למר שעבד אלף נוקן רשות

2 ܘܠܐ ܕܝܢ ܕܢܗܘܐ ܩܫܝܫܐ ܐܝܟܢܐ ܕܡܘܡܐ ܠܐ ܡܫܬܟܚ ܒܗ. ܘܗܘܐ ܒܥܠܐ ܕܚܕܐ ܐܢܬܬܐ. ܐܝܢܐ ܕܥܝܪ ܪܥܝܢܗ. ܘܢܟܦ ܘܡܛܟܣ ܘܪܚܡ ܐܟܣܢܝܐ ܘܡܠܦܢ.
3 ܘܠܐ ܥܒܪ ܥܠ ܚܡܪܐ. ܘܠܐ ܪܗܛܐ ܐܝܕܗ ܠܡܡܚܐ. ܐܠܐ ܢܗܘܐ ܡܟܝܟ. ܘܠܐ ܢܨܝ. ܘܠܐ ܪܚܡ ܟܣܦܐ.
4 ܘܡܕܒܪ ܒܝܬܗ ܫܦܝܪ. ܘܐܚܝܕ ܒܢܘܗܝ ܒܫܘܥܒܕܐ ܒܟܠܗ ܕܟܝܘܬܐ.
5 ܐܢ ܓܝܪ ܒܝܬܐ ܕܢܦܫܗ ܠܐ ܝܕܥ ܕܢܕܒܪ ܫܦܝܪ. ܐܝܟܢܐ ܡܫܟܚ ܥܕܬܗ ܕܐܠܗܐ ܕܢܕܒܪ.
6 ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܛܠܐ ܬܘܠܡܕܗ. ܕܠܐ ܢܬܚܬܪ ܘܢܦܠ ܒܕܝܢܗ ܕܣܛܢܐ.
7 ܘܠܐ ܕܝܢ ܕܣܗܕܘܬܐ ܫܦܝܪܬܐ ܢܗܘܐ ܠܗ ܡܢ ܒܪܝܐ. ܕܠܐ ܢܦܠ ܒܚܣܕܐ ܘܒܦܚܐ ܕܣܛܢܐ.
8 ܘܐܦ ܡܫܡܫܢܐ ܗܟܢܐ ܢܗܘܘܢ ܕܟܝܢ. ܘܠܐ ܢܡܠܠܘܢ ܬܪܬܝܢ. ܘܠܐ ܢܗܘܘܢ ܨܠܝܢ ܠܚܡܪܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܠܐ ܢܪܚܡܘܢ ܝܘܬܪܢܐ ܛܢܦܐ.
9 ܐܠܐ ܢܗܘܘܢ ܐܚܝܕܝܢ ܐܪܙܐ ܕܗܝܡܢܘܬܐ ܒܬܐܪܬܐ ܕܟܝܬܐ.
10 ܘܗܢܘܢ ܗܟܝܠ ܢܬܒܚܪܘܢ ܠܘܩܕܡ ܘܗܝܕܝܢ ܢܫܡܫܘܢ. ܟܕ ܐܝܬܝܗܘܢ ܕܠܐ ܪܫܝܢ.
11 ܗܟܢܐ ܐܦ ܢܫܐ ܢܗܘܝܢ ܢܟܦܢ. ܘܢܗܘܝܢ ܥܝܪ ܪܥܝܢܗܝܢ. ܘܢܗܘܝܢ ܡܗܝܡܢܢ ܒܟܠ ܡܕܡ. ܘܠܐ ܢܗܘܝܢ ܐܟܠܬ ܩܪܨܐ.
12 ܡܫܡܫܢܐ ܢܗܘܘܢ. ܐܝܢܐ ܕܐܢܬܬܐ ܚܕܐ ܗܘܬ ܠܗ. ܘܡܕܒܪ ܒܢܘܗܝ ܘܒܝܬܗ ܫܦܝܪ.
13 ܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܕܫܦܝܪ ܫܡܫܘ. ܕܪܓܐ ܛܒܐ ܩܢܝܢ ܠܗܘܢ. ܘܦܪܗܣܝܐ ܣܓܝܐܐ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܕܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ.
14 ܗܠܝܢ ܟܬܒ ܐܢܐ ܠܟ. ܟܕ ܡܣܒܪ ܐܢܐ ܕܡܚܕܐ ܐܬܐ ܐܢܐ ܠܘܬܟ.
15 ܘܐܢ ܗܘ ܕܝܢ ܕܡܘܚܪ ܐܢܐ. ܕܬܕܥ ܐܝܟܢܐ ܘܠܐ ܠܡܬܗܦܟܘ ܒܒܝܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܕܐܝܬܝܗ ܥܕܬܐ ܕܐܠܗܐ ܚܝܐ. ܥܡܘܕܐ ܘܫܬܐܤܬܐ ܕܫܪܪܐ.
16 ܘܫܪܝܪܐܝܬ ܪܒ ܗܘ ܐܪܙܐ ܗܢܐ ܕܟܐܢܘܬܐ. ܕܐܬܓܠܝ ܒܒܣܪ. ܘܐܙܕܕܩ ܒܪܘܚ. ܘܐܬܚܙܝ ܠܡܠܐܟܐ. ܘܐܬܟܪܙ ܒܥܡܡܐ. ܘܐܬܗܝܡܢ ܒܥܠܡܐ. ܘܐܣܬܠܩ ܒܫܘܒܚܐ ✣ ✣ ✣ ✣

2 *Oportet autem presbyterum talem esse, vt næuus in eo non reperiatur: & fuisse maritum vnius vxoris, qui mente sua vigilet, & castum, & moderatum, & diligentem aduenas, & doctorem:*
3 *Non autem qui modum transeat in vino, neque cuius manus currat ad percutiendum: sed sit mansuetus, & non litigiosus; neque amator argenti.*
4 *Sed probè gubernans domum suam, & habens liberos suos in subiectione cum omni*
5 *puritate. Si quis enim domum propriam nescit bene moderari, quomodo poterit Ecclesiam Dei gubernare?*
6 *Nec sit puer disciplinæ suæ* [nouitius] *ne efferatur, & incidat in iudicium Satanæ.*
7 *Oportet autem illum bonum habere testimonium ab extraneis, ne incidat in opprobrium, & in laqueum Satanæ.*
8 *Quinetiam Diaconi sint puri, neque loquantur duplicia, neque sint ad multum vinum procliues, neque diligant lucra sordida:*
9 *Sed amplectantur arcanum fidei cum sincera conscientia.*
10 *Atque hi ipsi probentur primùm, & deinde ministrent quum culpa caruerint.*
11 *Sic etiam mulieres sint castæ sintque vigili mente, & fideles per omnia; neque sint calumniatrices.*
12 *Diaconi* tales *sint. is qui vnicam vxorem habuerit, benéque præsit liberis suis & domui suæ.*
13 *Siquidem illi qui probè ministrauerint, optimum gradum comparant sibiipsis, & multò apertam faciem* [fiduciam multam] *in fide quæ est in Jeschua Meschicho.*
14 *Hæc tibi scribo, sperans me breui venturum ad te.*
15 *Sin autem tardauero, vt scias quomodo oporteat versari in domo Dei, quæ est Ecclesia Dei viuentis, columna & fundamentum veritatis.*
16 *Et certè magnum est hoc arcanum iustitiæ, quod* Deus *manifestatus sit in carne, & iustificatus in Spiritu, visusque Angelis, & prædicatus inter Gentes, & creditus in mundo, denique assumptus in gloria.*

---

2 [e] וְלָא דֵין דְנֶהֱוֵא קְשִׁישָׁא אַיְכָא דְמוּמָא לָא [f] מֶשְׁתְּכַח בֵּה וְהָוֵא בַּעְלָא דַחֲדָא אַנְתְּתָא אַיְנָא [g] דְעִיר [h] רֶעְיָנֵה [i] וְנְכֵף וּמְטַכַּס וְרָחֵם [k] אַכְסְנָיָא [l] וּמַלְפָן׃ 3 וְלָא עָבַר עַל [m] חַמְרָא וְלָא [n] רָהֲטָא אִידֵה [o] לְמֶמְחָא אֶלָּא נֶהֱוֵא מַכִּיךְ וְלָא [p] נַצֵּי וְלָא רָחֵם כֶּסְפָּא׃ [q] 4 וְמְדַבַּר בַּיתֵה שַׁפִּיר וְאָחִיד בְּנוּהִי [r] בְשׁוּעְבָּדָא בְּכֻלָּה [s] דַכְיוּתָא׃ 5 אֶן גֵּיר בַּיתָא דְנַפְשֵׁה לָא יָדַע [t] דְנְדַבַּר שַׁפִּיר אַיְכָנָא [u] מֶשְׁכַּח עִדְתֵה דַאלָהָא דְנְדַבַּר׃
6 וְלָא נֶהֱוֵא [x] טְלָא [y] תוּלְמָדֵה דְלָא [z] נֶתְחְתַר [a] וְנֶפֶל [b] בְּדִינֵה דְסָטָנָא׃ 7 וָלֵא דֵין דְסָהֲדוּתָא שַׁפִּירְתָא אִיתלֵה מִן בָּרָיֵא דְלָא נֶפֶל בְּחֶסְדָא וּבְפַחָא דְסָטָנָא׃ 8 וְאַף מְשַׁמְשָׁנֵא הָכַנָא נֶהֱוּון דְכֵין וְלָא נְמַלְּלוּן תַרְתֵּין וְלָא נֶהֱווּן צָלֵין לְחַמְרָא סַגִּיאָא וְלָא נֶרְחֲמוּן יוּתְרָנָא טַנְפָא׃

[e] צריך [f] שְׁכַח מצא [g] עוּר שקר [h] רְעָא רצה [i] וצנוע [k] גרים [l] אַלֵּף [m] יין [n] רְהַט רוץ [o] מְחָא נכה [p] נְצָא הריב [q] ומנהיג [r] שְׁעְבַד [s] דְכָא זכה [t] ינהיג [u] שְׁכַח יכול [x] הנער ללמודו [z] רוּם [a] נְפַל [b] דוּן

enim Tit. 1. b.7 * Oportet †ergo episcopũ irreprehen- 2
sibilem esse, vnius vxoris virum, sobriũ,
prudentem, ornatum, pudicum, hospi-
talem, doctorem,

Tit. 1. b.6 * Non vinolentum, non percussō- 3
rem: sed modestum, non litigiosum, B
non cupidum,

Sed *†Suæ domui bene prępositum, filios 4
habẽtem subditos cum omni castitate.

* Si quis autem domui suæ præesse 5
nescit, quomodo ecclesiæ Dei diligen-
tiam habebit?

* Non neophytum: ne in superbiam 6
elatus, in iudicium incidat diaboli.

* Oportet autem illum, & testimo- 7
nium habere bonum ab iis qui foris
sunt; vt non in opprobrium incidat &
in †laqueum diaboli.

* Diaconos similiter pudicos, non 8
bilingues, non multo vino deditos, non C
turpe lucrum sectantes:

* Habentes mysterium fidei in con- 9
scientia pura.

* Et hi autem probentur primùm: 10
& sic ministrent, nullum crimen ha-
bentes.

* Mulieres similiter pudicas, non de- 11
trahentes, sobrias, fideles in omnibus.

* Diaconi sint vnius vxoris viri: qui 12
filiis suis bene præsint, & suis domibus.

* Qui enim bene ministrauerint, 13
gradum bonum sibi acquirent, & mul- D
tam fiduciam in fide quæ est in Christo
Iesu.

Eli Timothee * Hæc tibi scribo†, sperans me veni- 14
re ad te citò.

* Si autem tardauero, vt scias quo- 15
modo oporteat te in domo Dei conuer-
sari, quæ est Ecclesia Dei viui, columna
& firmamentum veritatis.

manifestum * Et manifestè magnum est pieta- 16
tis sacramentum, quod †manifestatum
est in carne, iustificatum est in spiritu,
apparuit Angelis, prædicatum est Gen-
tibus, creditum est in mundo, assum-
ptum est in gloria.

2 * δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἀνδρα, νηφάλεον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν,

3 * μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον,

4 * τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος.

5 * εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται;

6 * μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου.

7 * δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.

8 * διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς,

9 * ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει.

10 * καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄντες.

11 * γυναῖκας ὡσαύτως σεμνὰς, μὴ διαβόλους, νηφαλέους, πιστὰς ἐν πᾶσι.

12 * διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι, καὶ τῶν ἰδίων οἴκων.

13 * οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται, καὶ πολλὴν παῤῥησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

14 * Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν πρός σε τάχιον·

15 * ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.

16 * καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.

---

9 אֶלָּא מ נֵאחֲדוּן נ אַרְזָא דְּהֵימָנוּתָא ס בְּתַאֲרָתָא ע דְּכִיתָא ׃ 10 וְהֵנוּן הֵלֵין פ נְתְבַּקּוּן לִיקָדֶם וְהֵידִין נְשַׁמְּשׁוּן כַּד אִיתַיהוּן
11 דְּלָא צ רְשִׁין ׃ הְכַנָּא אַף נַשֵּׁא נְהֵוֵין ק נַכְפָּן וְנֶהֱוֵא ר עִיר ש רָעֵינְהֵין וְנֶהֱוֵין ת מְהֵימְנִין בְּכֹל מִדַּם וְלָא נְהֱוֵין א אַכְלָן־קַרְצָא ׃
12 מְשַׁמְּשָׁנָא נְהֱוֵין אֵינָא דַחֲדָא אִנְתְּתָא הֲוַת לֵה ב וְרַבַּר בְּנוֹהִי וּבֵיתֵה שַׁפִּיר ׃ 13 אִילֵין גֵּיר דְשַׁמְּשׁוּ שַׁפִּיר דַּרְגָּא
ד טָבָא כ קְנִין לְנַפְשְׁהוֹן ו וּסַגְלָא אַפָּא סַגִּיאָא ה בְּחֵימָנוּתָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 14 הֲלֵין כָּתֵב אֲנָא לָךְ כַּד מְסַבַּר אֲנָא
ח דְּבַעֲגַל אֶתֵא אֲנָא לְוָתָךְ ׃ 15 וְאִן הוּ דֵּין ז דְּמַוּחַר אֲנָא דְּתֵדַע אֵיכַנָא וְלָא לְמֶתְהַפְּכוּ בְּבַיתֵה דַאלָהָא דְּאִיתֵיהּ עִדְתָא
דַאלָהָא חַיָּא עַמּוּדָא וְשֵׁתֵאסְתָא דַשְׁרָרָא ׃ 16 וְשַׁרִירָאִית רַב הוּ אֲרָזָא הָנָא דְּכֵאנוּתָא דְּאִתְגְּלִי בַּבְּסַר וְאִזְדַּדַּק
בְּרוּחַ וְאִתְחֲזִי לְמַלְאֲכָא וְאִתְכְּרֵז בֵּית עַמְּמֵא וְאִתְהֵימַן בְּעָלְמָא וְאִסְתְּלַק בְּשׁוּבְחָא ׃

מ אֲחַר אות מ הסוד
ס בגות הנשמה
ע דְּכָא זכה פ כְּמָא בחן
צ אִית יש ר רְשָׁא אשם
ק חֲוָא ש אבועות ת עור
ת נשמתן א מלשינן
ב ומנהיג ג המעלה
ד טוב ג קְנָא ו גְּלָא
ה חֵימֵן ח פתאם ז אֲחַר
הדמהרסה

CAP. IIII.

1 Spiritus autem perspicuè dicit, in nouissimis temporibus discessuros quosdam à fide, & secuturos spiritus impostores, & doctrinam dæmoniorum.

2 * Qui habitu mentito imponent, & loquentur mendacium; & erunt cauterio notati in sua conscientia: 3 * Ac prohibentes nubere: & abstinentes à cibis, quos Deus creauit vt iis vtantur, & gratias agant qui sunt fideles, & cognoscunt veritatem.

4 * Quoniam quicquid creatum est à Deo, bonum est; & nihil reijciendum, si cum gratiarum actione sumatur.

5 * Sanctificatur enim per sermonem Dei, & orationem.

6 * Hæc si doceas fratres tuos, bonus eris minister Jeschua Meschicho, quum enutritus sis in sermonibus fidei, & in doctrina bona quam didicisti.

7 * Cæterùm à fatuis anicularum fabulis assensum cohibeto, & exerce teipsum in rectitudine.

8 * Nam exercitatio corporis ad exiguum tempus prodest; rectitudo verò in omnibus vtilis est, & habet promissionem vitæ tum huius temporis, tum futuri.

Feria quinta post Resurrectionem.

9 * Fidelis ille sermo, dignusque qui recipiatur.

10 * Propter hoc enim laboramus, & probris afficimur, quòd speremus in Deo viuente, qui est Seruator omnium hominum, maximè fidelium.

11 * Hæc doce & præcipe.

12 * Et nemo spernat adolescentiam tuam: sed forma esto fidelibus in sermone, & conuersatione, & charitate, & fide, et puritate.

13 * Usquedum venero, sedulam naua operam in lectione, & precatione, & doctrina.

14 * Neque spreueris donum quod in te est, quod datum est tibi per prophetiam cum impositione manus dignitatis presbyterij.

15 * Hæc meditare, & in his esto, vt innotescat omnibus te progressus fecisse.

16 * Et attende tibiipsi & doctrinæ tuæ, & perdura in his. Nam quum hæc feceris, teipsum seruabis, & eos qui te audiunt.

קפלאון ד

1 רוחא דין פשיקאית אמרא דבזבנא אחריא נפרקין אנש מן הימנותא וגאזלין בתר רוחא טעיתא
ובתר יולפנא דשאדא: 2 הלין דבאסכמא דגלא מטעין וממללין בדבותא וכוין בתארתהון: 3 וכלין למזרגג
ומפרקין מן מאכלתא אילין דאלהא ברא אנין לחושחא ולהודיתא לאילין דמהימנין וידעין שררא:
4 מטל דכל דברא לאלהא שפיר הו ולית מדם דמסלי אן בתודיתא נהנסב: 5 מקדש הו גיר במלתא דאלהא
ובצלותא: 6 הלין אן תהוא מלף לאחיך משמשנא טבא תהוא דישתע משיחא כדמתרבא אנת במלא דהימנותא
וגבוילפנא טבא דילוף אנת: 7 מן שוטיתא דין פכיהתא דסבתא אשתאל ודרש נפשך בכאנותא: 8 דורשא גיר

c בהגדה
d פרק סור e אזל מעיא
f ולף h שברמות i ודיל
k מעא l בוב m כיא
n בנשמתם
o כלא p זג q פרק r
s אכל t חשח u ורא
v אמת x סלא w אס
y בחדות z ובחפלה

CAP. IIII.

2.Tim. 3.a.1 2.Pet.3. a.1 Iud.1.d. 18.

SPiritus autem manifestè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent A quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum, 1

* In hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, 2

* Prohibentium nubere, abstinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendũ cum gratiarum actione fidelibus, & iis qui cognouerunt veritatem. 3

* Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendum quod cum gratia- B rum actione percipitur. 4

* Sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. 5

* Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Iesu, enutritus verbis fidei & bonæ doctrinæ quam assecutus es. 6

2.Ti.2. d.23 Tit.3. e.9

* Ineptas autem & aniles fabulas deuita: exerce autem teipsum ad pietatem. 7

* Nam corporalis exercitatio, ad modicum vtilis est: pietas autem ad omnia C vtilis est: promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ. 8

* Fidelis sermo, & omni acceptione dignus. 9

* In hoc enim laboramus & maledicimur, †quia speramus in Deum viuum, qui est saluator omniũ hominum, maximè fidelium. 10

quod speramus

* Præcipe hæc & doce. 11

* Nemo adolescentiam tuam contemnat: sed exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in D fide, in castitate. 12

* Dum venio, attende lectioni, exhortationi, † doctrinæ. 13

&

* Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, cũ impositione manuum presbyterij. 14

* Hæc meditare, in his esto: vt profectus tuus manifestus sit omnibus. 15

enim

* Attende † tibi & doctrinæ, insta in illis. Hoc enim faciens, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. 16

δ'.

1 * Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων,

2 * ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν,

3 * κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν.

4 * ὅτι πᾶν κτίσμα θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον.

5 * ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.

6 * Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς, καλὸς ἔσῃ διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἧς παρηκολούθηκας.

7 * τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν.

8 * ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης.

9 * πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος.

10 * εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

11 * παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε.

12 * μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω· ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ.

13 * ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ.

14 * μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας, μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου.

15 * ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσιν.

16 * ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε αὐτοῖς. τοῦτο γὰρ ποιῶν, καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

א זמן ב יתר ג בין
ד הנפחתן
ה קום ו הימן ז מלל
ח שנא ט לאא י חסד
יא חרף יב אית יג חיא
יד יתר טו בסא בזה טז מלל
יז חפך יח ובאחבה יט דכא
כ זכה ק אשחדל
כא קרא כב עא כג גלף

יום חמשא בתר קימתא ד
מהימנא הי מלתא ושויא הי למקבלותה ; 10 מטל
הדא הו גיר לאינן ומתחסדינן דמסברינן באלהא חיא ואיתוהי מחינא דבנינשא כולהון יתיראית דמהימנא ;
11 הלין אלף ופקד ; 12 ולא אנש נבסא על טליתך אלא הוי דמותא למהימנא במלתא ובחופכא ובחובא
ובהימנותא ובדכיותא ; 13 עד אתא אנא אתחפט בקריינא ובבעותא ובמלפנא ; 14 ולא תבסא במוהבתא
דאית בך הי דאתיהבת לך בנבוותא ובסיסידא דקשישותא ; 15 בהלין אתהגא ובהין הוי דתהידע לכלנש דלקדמיך
אתא אנתי ; 16 ואזדהר בנפשך ובמלפנך ותסמסן בהון כד תלין גיר תעבד נפשך תחיא ולאלין דשמעין לך ;

CAP. V.

1 Seniorem ne obiurgaueris, sed adhortare eum vt patrem; & eos qui sunt adolescentes, vt fratres.

2 * Et maiores natu mulieres, vt matres; et adolescentulas, vt sorores tuas, cum omni puritate.

3 * Viduas honora, eas quæ viduæ sunt in veritate.

4 * Quòd si qua vidua habet filios aut nepotes, discant primùm filios suæ familiæ piè tractare, & vsuras rependere parentibus suis. Hoc enim acceptum est coram Deo.

5 * Ea porrò quæ verè est vidua, & desolata, hoc sperat de Deo ipso, & perseuerat in orationibus, & deprecationibus noctu & interdiu.

6 * Illa verò quæ versatur in deliciis, mortua est viuens.

7 * Hęc præcipe illis, vt irreprehẽsibiles sint.

8 * Si quis enim eorum qui sui sunt, & maximè eorum qui filij sunt domus [domestici], fidei curam non habet, iste abnegauit fidem, & deterior est illis qui non crediderunt.

9 * Elige igitur viduam illam quæ non sit minor annis sexaginta, quę fuerit vnius viri,

10 * Et quæ habeat testimonium bonorum operum: Si educauit filios, si excepit aduenas, si lauit pedes Sanctorum si refocillauit oppressos, si conuersata est in omni opere bono.

11 * Cæterùm à viduis illis, quæ sunt adolescentulæ, recede; lasciuiunt enim sibi aduersus Meschicho, & student esse virorum, [nubere viris.]

12 * Condemnatio autem earum statuta est, quippe quæ reiecerint suam primam fidem.

13 * Quinetiam discunt pigritiam, quum circumeant domos; nec solùm pigritiam, sed & multiplicare sermones, & agitare res vanas, & loqui quæ non oportet.

14 * Volo igitur eas quæ adolescentulæ sunt, nubere, & gignere liberos, & gubernare ædes suas; nec aduersario dare ne vnam quidem occasionem maledicentiæ.

15 * Iam enim cœperunt nonnullæ deflectere post Satanam.

קפלאון ה

1 בְּקַשִּׁישָׁא לָא תְּגַעוּר אֶלָּא אַפְּיַסְיהִי אַיְךְ דַּלְאַבָא וְלָאיִלִין דְּטְלִין אַיְךְ דְּלַאחַיְךְ׃
2 וְלִקַשִּׁישָׁתָא אַיְךְ אִמְּהָתָא וְלָאיִלִין דְּטְלִין אַיְךְ דְּלַאחָוָתְךְ בְּכֻלָּה דַּכְיוּתָא׃ 3 לָאַרְמַלְתָּא יַקַּר לָאיִלִין דַּאַרְמַלְתָּא
אֲנוּן בְּשַׁרְרָא׃ 4 וְאִן אַרְמַלְתָּא דְּאִיתְלַהּ בְּנָיָא אוֹ בְּנֵי בְנָיָא נִלְפּוּן לִוְקַדֵּם דְּבַבְנֵי בֵיתְהוֹן וְנִפְרְעוּן
חוּבָלָא לָאבָהַיְהוֹן הֲדָא גִּיר מְקַבְּלָא קֳדָם אֱלָהָא׃ 5 אֵילָא דֵּין דְּשַׁרְיָא אַרְמַלְתָּא הִי וְמִשְׁתַּרְתָּא הֲדָא סַבְרָה
עַל אֱלָהָא הוּ וְאַמִּינָא בְּצַלּוֹתָא וּבְבָעוּתָא בְּלֵלְיָא וּבְאִיסְמָא׃ 6 אֵילָא דֵּין דְּפַלְחָא אֶסְטְרַנְיָא מִיתְתָא הִי כַּד חַיָּא׃
7 הֵלֵין הֲוֵית מְפַקֵּד לְהֵין דַּדְלָא רְשִׁין נֶהֱוֵין׃ 8 אִן אֱנָשׁ גִּיר דַּאילֵין דְּדִילֵהּ אֲנוּן וְזַהִירָאִית דַּאילֵין דְּאִיתַיְהוֹן
בְּנֵי בֵיתָא דְּהֵימְנוּתָא לָא יְצַף הָנָא כְּפַר לֵהּ בְּהֵימְנוּתָא וּבִישׁ הוּ מִן אִילֵין דְּלָא מְהֵימְנִין׃

9 פוס שנערים i ותוקנות
10 אמא שנערות ביכא
זכה n לאלמנות o באמת
11 ילף זדק ארץ פרע
גמל חרביה
12 אבא באמת א וחרבה
ע ותסידה z בהפלות
13 בעא יום פינוקא
14 מות הוא רשע
אשם

CAP. V.

1 SEniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrem: iuuenes, vt fratres: A
2 * Anus, vt matres: iuuenculas, vt sorores in omni castitate.
3 * Viduas honora; quæ verè viduæ sunt.
4 * Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, †discat primùm domũ suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus: hoc enim acceptum est coram Deo.
discant
5 * Quæ autem verè vidua est & desolata, †sperauit in Deum, & †instat obsecrationibus & orationibus nocte & die.
speret
instet
6 * Nam quæ in delitiis est, viuẽs mortua est.
7 * Et hoc præcipe vt irreprehensibiles sint.
8 * Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.
9 * Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit vnius viri vxor, B
10 * In operibus bonis testimonium habens, si filios educauit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tribulationem patientibus subministrauit, si omne opus bonum subsecuta est.
11 * Adolescentiores autem viduas deuita. Cùm enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt:
12 * Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.
13 * Simul autem & otiosæ discunt circuire domos: non solùm otiosæ, sed & verbosæ & curiosæ, loquentes quę non oportet.
14 * Volo †ergo iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse: nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia.
autem
15 * Iam enim quædam conuersæ sunt retro† Satanam.
post

ε΄.

1 * Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς·
2 * πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς, ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ.
3 * χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας.
4 * εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ ἐστι καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
5 * ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη, ἤλπικεν ἐπὶ τὸν θεὸν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας·
6 * ἡ δὲ σπαταλῶσα, ζῶσα τέθνηκε.
7 * καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ὦσιν.
8 * εἰ δέ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων.
9 * χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα, γεγονυῖα ἑνὸς ἀνδρὸς γυνὴ,
10 * ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησε·
11 * νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι τοῦ χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν,
12 * ἔχουσαι κρῖμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν·
13 * ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσι περιερχόμεναι τὰς οἰκίας· οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα.
14 * βούλομαι οὖν νεωτέρας χήρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν.
15 * ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ.

9 דויהא כיל גבא אַרמַלְתָא אידא דְלָא בְּצִירָא מִן שְׁתֵין שְׁנִין אידא דלחד הוא גַּבְרָא הָוַת : 10 ואית לה סהדותא
דעבדא שפירא אן רַבְּיַת בְּנִיָא אן קַבְּלַת אַכְסְנַיָא אן אֲשִׁיגַת רַגְלֵיהוּן דְקַדִּישֵׁא אן אַרְוַחַת לאליצא אן הַלֵּכַת בְּכָל
עֲבַד טָב : 11 מִן אַרְמַלְתָא דין אילין דְטַלְיָן אֶשְׁתַּאל מִצְטַרְיָן לְהֵין גִּיר עַל מְשִׁיחָא וּבַעְיָן לְמֶהֱוֵא לְגַבְרָא :
12 וְדִינְהֵין קַיָּם הוּ דְטַלְמִי הֵימָנוּתְהֵין קַדְמָיתָא : 13 יַלְפָן דִין אַף חֲבַנְנוּתָא כַּד מִתְכַּרְבָּן בֵּית
בְּתָא וְלָא בַּלְחוּד חֲבַנְנוּתָא אֶלָּא אַף דְנַסְגְּנָן מַמְלְלָא וְנַמְלְלָן מִדֵּם דְלָא וְלָא :
14 צַבֵּא אֲנָא הָכִיל דַאילין דְטַלְיָן נִזְדַוְגָן זַנְלָן בְּנָיָא וַנְדַבְּרָן בַּתֵּיהֵין וְלָא נָחְלָן לְבַעֲלֵדְבָבָא אַף לָא חָדָא עִלְּתָא
דְצוּחֵיהָא : 15 עַל דְהָשָׁא גִּיר שַׁרְיוּ אֲנָשׁ אֲנָשׁ לְמִסְתָּא בָּתַר סָטָנָא :

k אלמנה l קשנה m עדות
n רְבָא o גרים p שַׁיְיג
q רוּחַ r אלמנה s שבערות
t שְׁאֵל u אוהלות v בְּעָא
w רון x קום y טָלַם z מאס
a אמונתן b הראשונה
c עֲלוּלוֹת d יַלְף למד e עצלות
f כְּרֵךְ הור g בתים h סְנָא
i הזון k על-כן l שבערות

16 * Si quis fidelis, aut si qua fidelis habet viduas, alant eas, ne sint oneri Ecclesiæ, vt iis quæ veræ viduæ sunt, necessaria subministret.

17 * Qui bene præsunt presbyteri, honore duplici digni habeantur, illi potissimum qui laborant in sermone & doctrina.

18 * Dicit enim Scriptura: Non obligabis os boui dum triturat. &, Dignus est operarius mercede sua.

19 * Aduersus presbyterum accusationem ne recipias, nisi per os duorum aut triũ testium.

20 * Eos qui peccant coram omnibus argue, vt & cæteri homines timeant.

21 * Obtestor te coram Deo & Domino nostro Ieschua Meschicho, & Angelis eius electis, vt hæc serues, nullaque anticipatione præoccupetur mens tua, & nihil agas per acceptionem personarum.

22 * Manus citò nemini imponas, neque communices peccatis alienis. Temetipsum serua in puritate.

23 * Neque posthac aquam bibas, sed paululum vini bibito propter stomachum tuum, & crebras infirmitates tuas.

Dominica quinta Ieiunij.

24 * Sunt homines quidam quorum scelera nota sunt, & præcedunt ad domum iudicij, & sunt quorum subsequuntur.

25 * Ita quoque viri boni manifesti sunt; illi verò qui secus sunt, occultari non possunt.

CAP. VI.

1 QVicunque sunt sub iugo seruitutis, heros suos in omni honore habeant, ne nomen Dei & doctrina eius blasphemetur.

2 * Qui verò habent heros fideles, ne despiciant quòd fratres sint; sed magis inseruiant eis, quia fideles sunt et dilecti illi, quorum in ministerio fruuntur requie. Hæc doce & exhortare eos.

3 * Si quis autem aliam doctrinam docet, & non accedit sermonibus sanis Domini nostri Ieschua Meschicho, & doctrinæ reuerentiæ Dei;

---

16 אִן אֱנָשׁ מְהַיְמְנָא אוֹ מְהַיְמְנְתָא אִית לְהוֹן אַרְמְלָתָא נְטַרְסוּן אֵנִין וְלָא נְאַקְרֻן עַל עִדְתָא דְּלָאִילֵין דַּאַרְמְלָתָא
אֲנִין דְּשַׁרְרָא חֲסַפְקִי׃ 17 קַשִׁישָׁא אִילֵין דְּשַׁפִּיר מִתְדַּבְּרִין לְאִיקָרָא עַפִּיפָא נָשְׁוּן יַתִּירָאִיתְלָאִילֵין דְּלָאִין בְּמִלְּתָא
וּבְיוּלְפָנָא׃ 18 אֲמַר גֵּיר כְּתָבָא וְלָא חֲבָלוּם תּוֹרָא בְּדִרְכְּתָא וְשָׁוֵא הוּ פָּעֲלָא אַגְרָה׃ 19 עַל קַשִׁישָׁא קַטִּיגַרְנוּתָא
לָא תְּקַבֵּל אֶלָּא עַל פּוּם תְּרִין וְתְלָתָא מְסַהֲדִין׃ 20 לַאִילֵין דְּחַטִּין קְדָם כֻּלְּנָשׁ כֵּן דַּאף שַׁרְכָּא דַּאנָשָׁא נַרְחֲלוּן׃
21 מְסַהֵד אֲנָא לָךְ קְדָם אֱלָהָא וּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וּמַלְאֲכוֹהִי גְּבִיאֵא דְּהִלֵּין חֲטַר וְלָא נַתְקְדָם רְעֻינָךְ לְמַדֵּם וְלָא
חָסְעוּר מְדָם בְּמַסַּב בַּאפָּא׃ 22 אִידָא בַּעֲגַל עַל אֱנָשׁ לָא חְסִים וְלָא חֶשְׁתּוּתָף בַּחֲטָהֵא נוּכְרָיֵא נַפְשָׁךְ טַר
בְּדַכְיוּתָא׃ 23 וּמִכֵּיל מַיָא לָא חֶשְׁתֵּא אֶלָּא חַמְרָא קַלִּיל הֲוִית שָׁתֵא מְטֻל אֶסְטוּמְכָךְ וּמְטֻל כּוּרְחָנַיִךְ אֲמִינָא׃

[16] אין אנש מהימנא או מהימנתא אית להון ארמלתא נטרסון אנין ולא נאקרן על עדתא דלאילין דארמלתא
אנין דשررא חספקי׃ [17] קשישא אילין דשפיר מתדברין לאיקרא עפיפא נשון יתיראיתלאילין דלאין במלתא
וביולפנא׃ [18] אמר גיר כתבא ולא חבלום תורא בדרכתא ושוא הו פעלא אגרה׃ [19] על קשישא קטיגרנותא
לא תקבל אלא על פום תרין ותלתא מסהדין׃ [20] לאילין דחטין קדם כלנש כין דאף שרכא דאנשא נרחלון׃
[21] מסהד אנא לך קדם אלהא ומרן ישוע משיחא ומלאכוהי גביא דהלין חטר ולא נתקדם רעינך למדם ולא
חסעור מדם במסב באפא׃ [22] אידא בעגל על אנש לא חסים ולא חשתותף בחטהא נוכריא נפשך טר
בדכיותא׃ [23] ומכיל מיא לא חשתא אלא חמרא קליל הוית שתא מטל אסטומכך ומטל כורחניך אמינא׃

[1] חיין אלהתת תרסא האכיל
[2] יקר קהל מנהגים
[3] יקר כבוד כבפל
[4] שיא לאא מלל
[5] גלף שור דרך
[6] וראוי ח שכרו סמלשינות
[7] עדים חטא חוכח
[8] שאר נבא בחר נטר

16 * Si quis fidelis habet viduas, ſubmi-
vt niſtret illis,† & non grauetur Eccleſia: vt
iis quæ verè viduæ ſunt, ſufficiat. C

17 * Qui bene præſunt presbyteri, du-
plici honore digni habeantur, maximè
qui laborant in verbo & doctrina.

alliga- 18 * Dicit enim Scriptura: Nõ† infrena-
bis Deu.25. a.4. 1.Cor.9. a.9 Mat. 10. b.10. Luc. 10. b.7 bis os boui trituranti. &, Dignus eſt o-
perarius mercede ſua.

19 * Aduerſus presbyterum accuſatio-
nem noli recipere, niſi ſub duobus aut
tribus teſtibus.

20 * Peccantes coram omnibus argue, vt
& cæteri timorem habeant.

21 * Teſtor coram Deo & Chriſto Ieſu,
eius & electis angelis†, vt hæc cuſtodias ſine D
alterã præiudicio, nihil faciens in †aliam par-
tem declinando.

22 * Manus citò nemini impoſueris, ne-
que communicaueris peccatis alienis.
Teipſum caſtum cuſtodi.

23 * Noli adhuc aquam bibere: ſed mo-
dico vino vtere propter ſtomachum
tuum, & frequentes tuas infirmitates.

24 * Quorũdam hominum peccata ma-
nifeſta ſunt, præcedentia ad iudicium:
quorun dam †quoſdam autem & ſubſequuntur.

25 * Similiter & facta bona, manifeſta
ſunt: & quæ aliter ſe habent, abſcondi
non poſſunt.

CAP. VI.

1 QVicũque ſunt ſub iugo ſerui, domi-
nos ſuos omni honore dignos, arbi- A
trentur: ne nomen Domini & doctrina
blaſphemetur.

2 * Qui autem fideles habent dominos,
non contemnant, quia fratres ſunt; ſed
magis ſeruiant, quia fideles ſunt & di-
lecti, qui beneficij participes ſunt. Hæc
doce, & exhortare.

3 * Si quis aliter docet, & non acquie-
ſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Ie-
ſu Chriſti, & ei quæ ſecũdùm pietatem
eſt, doctrinę:

16 * εἴ τις πιστὸς ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς· καὶ
μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρ-
κέσῃ.

17 * ⊕ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς
ἀξιούσθωσαν, μάλιστα ⊕ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδα-
σκαλίᾳ.

18 * λέγει γὰρ ἡ γραφή, βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις. καὶ,
ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

19 * κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς
εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων.

20 * τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ
⊕ λοιποὶ φόβον ἔχωσι.

21 * διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου ἰησοῦ
χριστοῦ, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς
χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν.

22 * χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρ-
τίαις ἀλλοτρίαις. σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει.

23 * μηκέτι ὑδροπότει· ἀλλ' οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν σό-
μαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

24 * Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι προδήλοί εἰσι, προά-
γουσαι εἰς κρίσιν· τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν.

25 * ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα πρόδηλά ἐστι, καὶ τὰ ἄλ-
λως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται.

ε'.

1 * Οσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πά-
σης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ
ἡ διδασκαλία βλασφημῆται·

2 * ⊕ οἱ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας, μὴ καταφρονείτωσαν,
ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί
εἰσι & ἀγαπητοὶ ⊕ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. ταῦ-
τα δίδασκε καὶ παρακάλει.

3 * εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαί-
νουσι λόγοις τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τῇ κατ'
εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,

---

24 אית בְּנַיְנָשָׁא דַּחֲטֵיהוֹן יְרִיעִין אֲנוּן וְמִקַּדְמִין לְהוֹן לְבֵית דִּינָא וְאִית דְּבַתְרֵהוֹן אָזְלִין׃ 25 הָכַנָּא אַף גַּבְרֵא
טָבָא יְדִיעִין אִנּוּן וְאִילֵין דְּאִתְחַרְנָיָאִית אִנּוּן לְמִטְשָׁא לָא מִשְׁכְּחִין׃ קפלאין ו

1 אִילֵין דְּאִיתֵיהוֹן תְּחֵית עֲבִירָא דְעַבְדוּתָא לְמָרֵיהוֹן בְּכָל אִיקָר נֶאֱחֲדוּן דְּלָא נֶהֱוֵא שְׁמֵה דַאלָהָא וְיוּלְפָּנָה
מִתְגַדַּף׃ 2 אִילֵין דַּיָּן דְּאִית לְהוֹן מָרֵיא מְהֵימְנֵא לָא נֶבְסוּן בְּהוֹן עַל דְּאַחֵיהוֹן אִנּוּן אֶלָּא יַתִּירָאִית נְשַׁמְּשׁוּן אִנּוּן
עַל דְּמְהֵימְנֵא אִנּוּן וְחַבִּיבֵא הֲלֵין דְּמִתְתַּנִּיחִין בְּתֶשְׁמִשְׁתְּהוֹן הֲלֵין אַלַּף וַבְעֵי מֶנְהוֹן׃ 3 אִנְדֵין אִית אֱנָשׁ דְּמַלֵּף
יוּלְפָּנָא אַחֲרָנָא וְלָא מִתְקָרֵב לְמִלָּא חֲלִימְתָא דְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְלִיוּלְפָּנָא דְדַחֲלַת אֱלָהָא׃

* חַטָּא ' רוּן ' טוּב
* כנגד
* טְשָׁא ' אִית ש g עוֹל
* וְקַר כבוד ' אַחַר אחר
* וְלַף ' בְּעָא בוה
* יִתַּר
* נוּחַ ' שַׁמֵּשׁ ' בְּעָא
* וְלַף ' מִלַּל

4 * Is effert sese quum nihil sciat, sed languet in indagine & quæstione verborum, ex quibus existit inuidia, & contentio, & maledicentia, & mala suppositio in mente [suspicio:]

5 * Et conflictatio hominum mente corruptorum, & à veritate reprobatorum, ac existimantium quæstum esse reuerentiam Dei.

6 * Tu verò procul discede ab iis. quæstus enim noster magnus est, qui est cultus Dei cum vsu sufficientiæ nostræ.

7 * Nihil enim intulimus in mundum, & notum est nec nos posse quicquam ab eo educere.

8 * Quapropter sufficit nobis cibus & tegumentum.

9 * Illi autem qui volunt ditescere, incidunt intentationem & in laqueum, & in concupiscentias multas, quæ stultæ sunt & noxiæ, & quæ mergunt homines in exitium & perditionem.

10 * Radix enim omnium malorum est amor pecuniæ; quam quidam dum concupiuerunt, tunc à fide aberrarunt, & seipsos intulerũt in dolores quamplurimos.

11 * Tu autem, ô homo Dei, ab his fuge, & consectare iustitiam, & æquitatem, et fidem, & charitatem, & patientiam, & humilitatem.

12 * Et certa bono certamine fidei, & assequere vitam æternam, ad quam vocatus es, & professus professionem bonam coram testibus plurimis.

Dominica quinta post resurrectionem.

13 * Obtestor te coram Deo ipso qui viuificat omnia, & Jeschua Meschicho, qui coram Pontio Pilato perhibuit bonum testimonium;

14 * Ut serues præceptum absq; macula & nævo, vsque ad manifestationem Domini nostri Jeschua Meschicho:

15 * Quem suo tempore ostensurus est Deus ille benedictus, & solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium.

16 * Qui quidẽ solus est corruptionis expers, et habitat in luce ad quã nemo potest accedere; & nemo ex hominibus vidit eum, nec videre valet: cui honor & imperium in seculum seculorum. Amin.

---

4 הָנָא דְמִתְחָרִים כַּד מְדַם לָא יָדַע אֶלָּא כְּרִיהּ בְּדַרְשָׁא וּבְבַעְתָּא דְמִלָּא דְמִנְהוֹן הֲוָא חֲסָמָא וְחִרְיָנָא וְגוּדְפָא וַמְסָם
5 בְּרַעְיָנָא בִישָׁא׃ וְשַׁחֲקָא דְבְנֵינָשָׁא אִילֵין מַחַבַּל רַעְיָנְהוֹן וּגְלִיזִין מִן קוּשְׁטָא וְסָבְרִין דְתֵאגוּרָא הִי דְחֵילַת אֱלָהָא׃
6 אַנְתְּ דֵין אִתְרַחַק מִן הַלֵּין תֵּאגוּרְתַּן גִּיר דִּילִן רַבָּא הִי דְאִיהִיהּ דְחֵילַת אֱלָהָא בְּחַשְׁחָתָא וְמִסְתַּן׃
7 מְדַם גִּיר לָא אֶעְלַן לְעָלְמָא וּדְיָדִיעָא דְאַף לָא דְנַפֵּק מִנֵּהּ לָא׃ 8 מִטֻּל הָנָא סַפְקָא מִנֵּהּ מַאכוֹלְתָא וְתַכְסִיתָא׃
9 אִילֵין דֵין דְצָבִין לְמֶעְתַּר נַפְלִין בְּנִסְיוֹנָא וּבְפַחָא וּבְרַגּוּגְתָּא סַגִּיאָתָא דְסַכְלָן וּמַסְגְּפָן וּמַטְבְּעָן לְבְנֵינָשָׁא
10 בְּחַבְלָא וּבַאבְדָנָא׃ עֶקְרָא גִּיר דְכֹלְּהֵין בִּישָׁתָא אִיתֵיהּ רַחֲמַת כֶּסְפָּא וְאִיתֵ אֱנָשׁ דְאִתְרַגְרַגּוּ לַהּ וּמִן הֵימָנוּתָא
11 טָעוּ וְנַפְשָׁתְהוֹן אֶעֱלוּ לְרוּגְזָא סַגִּיאָא׃ אַנְתְּ דֵין אוּ בַרְנָשָׁא דְאֱלָהָא מִן הַלֵּין עֲרוּק וְהַרֵשׁ בְּתַר זְדִיקוּתָא וּבְהַר

[1] רוּם [2] הוֹי [3] בְּעָא [4] מִלָּל [5] קוּשְׁטָה רְעוּת [6] וְלִיב מִן [7] חָרָא [8] סוּם [9] רָעָא רוּחַ [10] וּמַאכוּם מִן [11] גְּלוּ [12] הִנֵּר אוֹ אֶנֵּר [13] אִית יֵשׁ [14] חֲשַׁח [15] שְׁדִילוּנוּ [16] עִזּוּל [17] נִפֵּק [18] שְׁבַח [19] אֶכָּל [20] כֶּסָא [21] עֶבָא

4 * Superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum: ex quibus oriuntur inuidiæ, contentiones, blasphemiæ, suspiciones malæ;

5 * Conflictationes hominum mente corruptorũ, & qui veritate priuati sunt, B existimantium quæstum esse pietatem.

6 * Est autem quæstus magnus, pietas cum sufficientia.

7 * Nihil enim intulimus in hunc mũdum: haud dubium, quia nec auferre quid possumus.

8 * Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.

9 * Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nocua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.

10 * Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes erauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis.

11 * Tu autem, ô homo Dei, hæc fuge: sectare verò iustitiam, pietatem, fidem, C charitatem, patientiam, mansuetudinem.

12 * Certa bonum certamen fidei: apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & cõfessus bonam confessionem coram multis testibus.

13 * Præcipio tibi coram Deo qui viuificat omnia, & Christo Iesu qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem:

14 * Vt serues mandatum sine macula, irreprehẽsibile, vsque in aduentum Domini nostri Iesu Christi.

15 * Quem suis temporibus ostendet beatus & solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium:

16 * Qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilẽ; quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest: cui honor & imperium sempiternum. Amen.

Iob.1. d.21. Eccl.5. a.14
Pro.27. d.26 Matt.6. d.25.
Apoc.17 d.14. & 19.c.16
Ioh.1.c. 18. 1.Ioh.4. c.12

4 * τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραὶ,

5 * διαπαρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν, καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων.

6 * ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας·

7 * οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα.

8 * ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.

9 * οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνόητους καὶ βλαβερὰς· αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν.

10 * ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδυναῖς πολλαῖς.

11 * σὺ δὲ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα·

12 * ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων.

13 * Παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα, καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ ποντίου πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν,

14 * τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον, μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ·

15 * ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων·

16 * ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ, κράτος αἰώνιον. ἀμήν.

---

d כאנותא ובתר הימנותא ובתר חובא ובתר מסיברנותא ובתר מכיכותא ׃ 12 ואתכתש באגונא טבא דהימנותא
h ואדרך חיא דלעלם דלהון i אתקרית k ואודית k תודיתא טבתא קדם l סהדא סגיאא ׃
חד בשבא דחמשא בתר m קימתא ו 13 מסהד אנא לך קדם אלהא הו d דמחיא כל וישוע משיחא
הו c דאסהד קדם פנטיוס פילטוס d סהדותא שפירתא ׃ 14 דתטריותי פוקדנא דלא טולשא ולא מום עדמא
f לגליגה דמרן ישוע משיחא ׃ 15 הו דעתיד בזבנה g נחזיותי אלהא מברכא h וחילהנא בלחודוהי מלכא דמלכא
ומרא דמרותא ׃ 16 הודהו בלחודוהי לא מתחבל i ועמר k בנוהרא דאנש לא l משכח דנתקרב לה ואנש מן
בנינשא לא m חזיתי אף לא n מצא o למחזיה הו דלה p איקרא ושולטנא לעלם עלמין אמין ׃

g יגשר e אהבה
f בקרב מן לשון יין
g טוב h וחשיב קרא
k ידע i עדים רבים
a קום b חיא
c שהעיד d עדות טובה
e נטר g לא f חנא b חיל
i ושוכן k באור
l שכח יכל m חזא n יכול
o חזא p כבוד מן יקר

17 * Diuitibus huius ſeculi præcipe ne elato ſint animo, neque confidant diuitiis in quibus nulla eſt fiducia; ſed in Deo viuente, qui omnia nobis affatim ſuppeditat ad requiem noſtram:

18 * Vt faciant bona opera, & diteſcant præclaris facinoribus, & ſint faciles ad largiendum & ad communicandum.

19 * Vtque reponant ſibiipſis fundamentum bonum in poſterum, vt aſſequantur vitam veram.

20 * O Timothee, attende huicrei quæ apud te depoſita eſt, & fugè à filiabus vocum inanium [à propoſitionibus vanis] & ab oppoſitionibus falſæ ſcientiæ:

21 * Illi enim qui profitentur eam, aberrarunt à fide. Gratia ſit tecum. Amin.

Epiſtolæ ad Timotheum primæ,
quæ ſcripta eſt ex Laodicea,
FINIS.

17 לְעַתִּירֵא דְעָלְמָא הָנָא פַּקֵּד דְּלָא נֶהְרִימוּן בְּרַעְיָנֵיהוֹן וְלָא נֶתְּכְּלוּן עַל עוֹתְרָא דְּלֵית עֲלַוּהִי חוּכְלָנָא אֶלָּא
עַל אֱלָהָא חַיָּא הַוְרַיְהֵב לַן כָּל עִתִּירָאִית לְנַיְחָן ; 18 וְנַעְבְּדוּן עֲבַדְא טָבָא וְנֶעְתְּרוּן בְּסוּתָרָנָא שַׁפִּירָא וְנֶהֱווּן
דְּלִילִין לְסַחַל וְלְמִשְׁתַּוּתְפוּ ; 19 וְנַסִּימוּן לְנַפְשְׁהוֹן שֵׁתָא סְטָתָא לְמֶדַם דְּעָתִיד דְּנַדְּרְכוּן חַיָּא שַׁרִירָא ;

EPISTOLA AD TIMOTHEVM II.

EODEM G. FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Commemoratione Ignatij, & ſociorum eius.

CAPVT I.

1 PAulus Apoſtolus Jeſchua Meſchicho per voluntatem Dei, & per promiſſionem vitæ, quæ eſt in Jeſchua Meſchicho;

2 * Timotheo filio dilecto, Gratia, & miſerationes, & pax à Deo patre, & à Domino noſtro Jeſchua Meſchicho.

3 * Gratias ago Deo ipſi cui ſeruio à parentibus meis cum pura conſcientia, quòd aſſiduè memor ſim tui in precationibus meis tum noctu, tum interdiu.

4 * Et exopto videre te, ac memor ſum lachrymarum tuarum, vt implear gaudio,

5 * Quum in memoriam reuocauero eam quam habes fidem certiſſimam, quæ habitauit primùm in auia tua Loide, & matre tua Eunica; perſuaſus ſum autem quòd & in te.

אִגַּרְתָּא דְּלוֹת טִימָתֵאוֹס דְּתַרְתֵּין ;

פּוֹלוֹס שְׁלִיחָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּצַבְיָנֵהּ דַּאלָהָא וּבְמוֹלְכָנָא דְּחַיֵּא דַּבְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ;
לְטִימָתֵאוֹס בְּרָא חַבִיבָא טַיבוּתָא וְרַחֲמֵא וְשְׁלָמָא מִן אֱלָהָא אֲבָא וּמִן מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ;

17 * Diuitibus huius seculi præcipe non sublime sapere, neque sperare in incerto D
Luc. 12. b. 15. diuitiarum, sed in Deo viuo (qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum).
18 * Bene agere, diuites fieri in bonis operibus, facilè tribuere, communicare,
19 * Thesaurizare sibi fundamentũ bonum in futurum, vt apprehendant †bonam vitam.
veram
20 * O Timothee, depositũ custodi: deuitans prophanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ,
21 * Quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt. Gratia tecum. Amen.

Ad Timotheum prima scripta fuit ex Laodicea, quæ est metropolis Phrygiæ Pacatianæ.

17 * Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐν τῷ θεῷ τῷ ζῶντι, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπό-
18 λαυσιν, * ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς,
19 * ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τοῦ αἰωνίου ζωῆς.
20 * ὦ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας, καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως·
21 * ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν. ἡ χάρις μετά σου. ἀμήν.

Πρὸς Τιμόθεον πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας, ἥτις ἐστὶ μητρόπολις Φρυγίας τῆς Πακαθιανῆς.

---

20 אוֹ טִימָתָא [i]אֶזְדַּהַד בְּמֵדַם [k]דְּאִתְגְּעֵל לָךְ וְעָרִיק מִן בְּנָת קָלָא סְרִיקָתָאוּמִן הֲפָכָתָא דִּידַעְתָּא דְּגָלָתָא ׃
21 אִילֵין גַּיר [m]דְּמִשְׁתַּוְדִין לַה [n]טְעוּ לְהוֹן מִן הֵימָנוּתָא טַיבוּתָא עִמָּךְ אֲמִין ׃

[i] זְהַר שמר [k] שהפקד
[l] דנל כוב [m] דְּרָא מות
[n] אִשְׁתַּוְדָא [o] טְעָא

שְׁלָמַת אֶגְרְתָא דְּלוָת טִימָתָאוּס קַדְמָיְתָא דְּאִתְכְּתֵבַת מִן לַוְדִיקְיָא ׃

ARGVMENTVM IN EPIST. AD TIMOTHEVM II.

ITEM *Timotheo scribit de exhortatione martyrij, & omni regula veritatis: & quid futurum sit temporibus nouissimis: & de sua passione, scribens ei ab vrbe Roma.*

EPISTOLA B. PAVLI AD TIMOTHEVM SECVNDA.

CAPVT I.

1 PAVLVS Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei secũdùm pro-
A missionem vitę quę est
2 in Christo Iesu, * Timotheo charissimo filio,
& Gratia, †misericordia, † pax à Deo pa-
& nostro tre†, & Christo Iesu Domino nostro.
meo, meis
3 * Gratias ago Deo†, cui seruio à proge nitoribus †in consciẽtia pura, quòd sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die;
4 * Desiderãs te videre, memor lachrymarum tuarum, vt gaudio implear:
5 * Recordationem accipiens eius fidei quæ est in te non ficta; quæ & habitauit primùm in auia tua Loide, & matre tua Eunice, certus sum autem quòd & in te.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

κεφαλ. α΄.

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
2 * Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ, χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.
3 * χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περί σου μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας,
4 * ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πλησθῶ,
5 * ὑπόμνησιν λαμβάνων τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως· ἥτις ἐνῴκησε πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι, καὶ τῇ μητρί σου Εὐνείκῃ, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί.

---

[i] יְדָא ידה [j] אֲבָנָת בנות חבשמה
[k] דְּכָא זכה ו בחפלותי
[l] יוֹם [m] טְרָא אות [n] חֲזָא

6 מִדְּנָא אֲנָא לְאַלְהָא הוּ דְּלֵה מְשַׁמֵּשׁ אֲנָא מִן [j]אֲבָהָתַי [h]בְּתַארְתָא [h]דְּכִיתָא דְּאַמִּינָאִית מִתְּדַכַּר אֲנָא לָךְ [i]בְּצְלוֹתַי
7 דְּלֵילְיָא [k]וּדְאִימָמָא ׃ 8 [l]וְסַוְיָא אֲנָא [m]לְמֶחְזֵיךְ וּמֶתְדַּכַּר אֲנָא דְּמַעְיָיךְ דְּאִתְמְלָא חֲדוּתָא ׃ 9 בְּעוּתְהֲנָא דְּהַוְיָא לָךְ
בְּהֵימָנוּתָךְ שַׁרִירְתָא הֲוָת וְשָׁרַת לוּקְרֵס בְּאַמָּא וְאַמָּךְ לְוָאִים וּבְאַמָּךְ אֵונִיקָא מְפַס אֲנָא דֵּין דְּאַף בָּךְ ׃

6 ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܥܗܕ ܐܢܐ ܠܟ ܕܬܥܝܪ ܡܘܗܒܬܐ
ܕܐܠܗܐ ܗܝ ܕܐܝܬ ܒܟ ܒܣܝܡ ܐܝܕܝ.
7 ܠܐ ܓܝܪ ܝܗܒ ܠܢ ܐܠܗܐ ܪܘܚܐ ܕܕܚܠܬܐ ܐܠܐ ܕܚܝܠܐ
8 ܘܕܚܘܒܐ ܘܕܡܪܬܝܢܘܬܐ. ܠܐ ܗܟܝܠ ܬܒܗܬ
ܒܣܗܕܘܬܗ ܕܡܪܢ. ܐܦ ܠܐ ܒܝ ܒܐܣܝܪܗ. ܐܠܐ ܫܩܘܠ
ܒܝܫܬܐ ܥܡ ܐܘܢܓܠܝܘܢ ܒܚܝܠܐ ܕܐܠܗܐ.
9 ܗܘ ܕܐܚܝܢ ܘܩܪܢ ܒܩܪܝܢܐ ܩܕܝܫܐ. ܠܘ ܐܝܟ
ܥܒܕܝܢ ܐܠܐ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ. ܘܐܝܟ ܛܝܒܘܬܗ ܗܝ ܕܐܬܝܗܒܬ
ܠܢ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ. ܡܢ ܩܕܡ ܙܒܢܐ ܕܥܠܡܐ.
10 ܘܐܬܓܠܝܬ ܗܫܐ ܒܓܠܝܢܗ ܕܡܚܝܢܢ ܝܫܘܥ
ܡܫܝܚܐ. ܕܒܛܠ ܠܡܘܬܐ. ܘܚܘܝ ܚܝܐ ܘܠܐ
11 ܡܬܚܒܠܢܘܬܐ ܒܐܘܢܓܠܝܘܢ. ܗܘ ܕܐܬܬܣܝܡܬ
ܒܗ ܐܢܐ ܟܪܘܙܐ ܘܫܠܝܚܐ ܘܡܠܦܢܐ ܕܥܡܡܐ.
12 ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܣܝܒܪ ܐܢܐ ܗܠܝܢ. ܘܠܐ ܒܗܬ ܐܢܐ
ܝܕܥ ܐܢܐ ܓܝܪ ܒܡܢ ܗܝܡܢܬ. ܘܡܦܣ ܐܢܐ ܕܡܫܟܚ ܗܘ
ܕܒܐܝܕܘܗܝ ܓܘܥܠܢܝ ܢܛܪ ܠܝ ܠܝܘܡܐ ܗܘ.
13 ܢܗܘܝܢ ܠܟ ܕܡܘܬܐ ܡ̈ܠܐ ܚܠܝܡܬܐ ܕܫܡܥܬ ܡܢܝ.
ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܘܒܚܘܒܐ ܕܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ.
14 ܣܝܡܬܐ ܛܒܬܐ ܛܪ ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܗܝ ܕܥܡܪܐ
15 ܒܢ. ܝܕܥ ܐܢܬ ܗܕܐ. ܕܗܦܟܘ ܠܗܘܢ ܡܢܝ ܟܠܗܘܢ
ܕܒܐܣܝܐ. ܕܐܝܬ ܡܢܗܘܢ ܦܘܓܠܘܣ. ܘܗܪܡܘܓܢܣ.
16 ܢܬܠ ܡܪܢ ܪ̈ܚܡܐ ܠܒܝܬܗ
ܕܐܢܣܝܦܘܪܘܣ. ܕܙܒܢܝܢ ܣܓܝܐܢ ܐܢܝܚܢܝ. ܘܒܫܫܠܬܐ
17 ܕܐܣܝܪ ܗܘܝܬ ܠܐ ܒܗܬ. ܐܠܐ ܐܦ ܟܕ ܐܬܐ ܠܪܗܘܡܝ.
18 ܒܚܦܝܛܘܬܐ ܒܥܢܝ ܘܐܫܟܚܢܝ. ܢܬܠ ܠܗ ܡܪܢ
ܕܢܫܟܚ ܪ̈ܚܡܐ ܠܘܬ ܡܪܢ ܒܝܘܡܐ ܗܘ. ܘܟܡܐ
ܕܫܡܫܢܝ ܒܐܦܣܘܣ. ܡܛܠ ܕܝܕܥ ܐܢܬ.

ܨܚܚܐ ܒ

1 ܐܢܬ ܗܟܝܠ ܒܪܝ ܐܬܚܝܠ ܒܛܝܒܘܬܐ ܕܒܝܫܘܥ
2 ܡܫܝܚܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܫܡܥܬ ܡܢܝ ܒܝܕ ܣܗܕܐ
ܣܓܝܐܐ. ܗܠܝܢ ܐܓܥܠ ܠܐܢܫܐ ܡܗܝܡܢܐ. ܐܝܠܝܢ
3 ܕܣܦܩܝܢ ܕܐܦ ܠܐܚܪܢܐ ܢܠܦܘܢ. ܘܣܝܒܪ
ܒܝ̈ܫܬܐ. ܐܝܟ ܦܠܚܐ ܛܒܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ.

6 *Quapropter commonefacio te, vt excites donum illud Dei, quod in te est per impositionem manuum mearum.*

7 *Non enim dedit nobis Deus spiritum timiditatis, sed potentiæ & dilectionis, et ad-*
8 *monitionis. Ne igitur te pudeat testimonij Domini nostri, nec etiã mei, qui sum vinctus illius, sed perfer mala cum Euangelio per*
9 *virtutem Dei: Qui seruauit & vocauit nos vocatione sancta, non secũdum opera nostra, sed iuxta voluntatem suam, illamque gratiam suam, quæ data est nobis in Jeschua Meschicho ante tempus seculorum.*

10 *Nunc autem reuelata est per manifestationem Seruatoris nostri Jeschua Meschicho, qui aboleuit mortem, & vitam patefecit ac*
11 *incorruptionem per Euangelium: In quo positus sum ego præco, & Apostolus, & do-*
12 *ctor Gentium. Propterea hæc ego patior, nec me pudet. Scio cui crediderim, & persuasum habeo fore, vt per manus eius depositum meum custodiatur mihi in diẽ illum.*

13 *Forma tibi sint sani sermones quos audisti à me cum fide & dilectione erga Jeschua Meschicho.*

14 *Depositum bonum conserua per Spiritum illum Sanctitatis qui habitat in nobis.*

15 *Nosti hoc, auersos fuisse à me hos omnes qui sunt in Asia, ex quibus est Phygelus, &*
16 *Hermogenes. Det Dominus noster misericordiam familiæ Onesiphori, quia pluries me refocillauit: nec erubuit de catenis quibus vinctus sum.*

17 *Sed quum venisset Romam, cum diligentia quæsiuit me, & inuenit me.*

18 *Det ei Dominus noster vt inueniat miserationes apud Dominum nostrum in illo die. Cæterùm quanta mihi ministrauerit Ephesi, tu maximè nosti.*

CAP. II.

1 *TV igitur, fili mi, fortis esto in gratia, quæ est per Jeschua Meschicho.*

2 *Et ea quæ audisti à me per multos testes commenda hominibus fidelibus idoneis per se alios quoque docere.*

3 *Et sustine mala tanquam bonus miles Jeschua Meschicho.*

6 מְטֻל הָנָא מַעֲהֵד אֲנָא לָךְ דְּתַעִיר מַוהַבְתָא דַאלָהָא הָי דְאִית בָּךְ בְּסִיָם אִידַי ׃ 7 לָא גֵיר יְהַב לַן אֱלָהָא רוּחָא
דְדֶחְלְתָא אֶלָא דְחַילָא וַדְחוּבָא וַדְמַרְתְּיָנוּתָא ׃ 8 לָא הָכִיל תֶּבְהַת בְּסָהֲדוּתֵה דְמָרַן אַף לָא בִי בַאסִירֵה אֶלָא שְׁקוּל
בִּישָׁתָא עַם אֵונְגֶלְיוֹן בְּחַילָא דַאלָהָא ׃ 9 הַו דַאחְיַן וַקְרַן בִקְרִיָנָא קַדִּישָׁא לַו אַיךְ עֲבָדַין אֶלָא אַיךְ צֶבְיָנֵה
וְטַיבוּתֵה הָי דְאֶתְיַהֲבַת לַן בְּיֶשׁוּע מְשִׁיחָא מֶן קְדָם זַבְנָא דְעָלְמֵא ׃ 10 וְאֶתְגַלְיַת הָשָׁא בְּגֶלְיָנֵה דְמַחְיָנַן
יֶשׁוּע מְשִׁיחָא דְבַטֵּל לְמַותָא וְחַוִּי חַיֵּא וְלָא מֶתְחַבְּלָנוּתָא בְּאֵונְגֶלְיוֹן ׃ 11 הַו דְאֶתְתְּסִימֶת בֵּה אֶנָא כָרוֹזָא
וַשְׁלִיחָא וּמַלְפָנָא דְעַמְמֵא ׃ 12 מֶטֻל הָנָא מְסַיבַּר אֱנָא הָלֵין וְלָא בָהֵת אֱנָא יָדַע אֱנָא בְמַן הַימְנֶת וּמְפַס אֱנָא
דְמֶשְׁכַּח בְּאִידוּהִי גוּעֲלָנִי לְמֶטַּר לִי לְיוֹמָא הַו ׃

מַזְהִיר
עוּר יָהַב סוּם
חָבַב אהב רִתָּא הורה
בָּהַת בוש סָהַד
בעדותו
בִּישׁ בשורה חַיִל
קָרָא לא צָבָא יָהַב
זמן גְּלָא חָיָא
מות והגיד חָבַל

* Propter quam causam admoneo te, 6
vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te, B
per impositionem manuum mearum.
Rom. 8. 15 * Non enim dedit nobis Deus spiri- 7
tum timoris, sed virtutis, & dilectionis,
& sobrietatis.
* Noli itaq; erubescere testimonium 8
Domini nostri, neque me vinctum eius:
sed collabora Euangelio secundùm vir-
tutem Dei, * Qui nos liberauit, & vo- 9
Tit. 3. b. 5 cauit vocatione sua sancta, non secun-
dùm opera nostra, sed secũdùm propo-
situm suum & gratiam, quę data est no- C
Tit. 1. a. 3 bis in Christo Iesu ante tẽpora secularia.
* Manifestata est autem nunc per il- 10
Dñi luminationẽ saluatoris † nostri Iesu Chri
sti, qui destruxit quidem mortem, illu-
minauit autẽ vitam & incorruptionem
per Euangelium:
* In quo positus sum ego prædicator, 11
2. Tim. 2 b. 7 & Apostolus, & magister Gentium.
* Ob quam causam etiam hęc patior: 12
sed non confundor. Scio enim cui credi-
di, & certus sum quia potens est depos-
itum meum seruare in illum diem.
* Formam habe sanorum verborum, 13
quæ à me audisti in fide & dilectione in D
Christo Iesu.
* Bonum depositum custodi per Spi- 14
ritum sanctum, qui habitat in nobis.
enim * Scis † hoc, quòd auersi sunt à me om- 15
nes qui in Asia sunt: ex quibus est Phi-
gellus & Hermogenes.
Inf. 4. d. 19. * Det misericordiam Dominus One- 16
siphori domui: quia sæpè me refrigera-
uit, & catenam meam non erubuit.
* Sed cùm Romam venisset, solicitè 17
me quæsiuit, & inuenit.
* Det illi Dominus inuenire miseri- 18
cordiam à Domino in illa die. Et quanta
mihi, Ephesi ministrauit †, tu melius nosti.

CAP. II.

TV ergo, fili mi, confortare in gratia 1
quæ est in Christo Iesu: A
* Et quæ audisti à me per multos te- 2
stes, hæc commenda fidelibus homini-
bus, qui idonei erunt & alios docere.
* Labora sicut bonus miles Christi 3
Iesu.

6 * δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σὲ ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου.
7 * οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ.
8 * μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου ἡμῶν, μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ
9 * τοῦ σώσαντος ἡμᾶς, καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων,
10 * φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου·
11 * εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν·
12 * δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι. οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
13 * ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν χριστῷ ἰησοῦ·
14 * τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.
15 * οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὧν ἐστι φύγελος καὶ ἑρμογένης.
16 * δώη ἔλεος ὁ κύριος τῷ ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσίν με οὐκ ἐπαισχύνθη·
17 * ἀλλὰ γενόμενος ἐν ῥώμῃ, σπουδαιότερον ἐζήτησέ με, καὶ εὗρε·
18 * δώη αὐτῷ ὁ κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· καὶ ὅσα ἐν ἐφέσῳ διηκόνησε, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

β'.

1 * Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν χριστῷ ἰησοῦ,
2 * καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι.
3 * σὺ οὖν κακοπάθησον, ὡς καλὸς στρατιώτης ἰησοῦ χριστοῦ.

---

13 [d] נְהֵוִין לָךְ [c] חַוְרָא [f] מִלָּא חֲלִימְתָא דְשִׁמַעְתְּ מִנִּי בְּהֵימָנוּתָא [g] וְבְחוּבָא דְבִישׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
14 [h] גּוּעֲלָנָא טָבָא דְאִתְיְהִיב לָךְ נְטַר בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא הַי [k] דְעָמֵרַת בַּן ׃
15 יָדַע אַנְתְּ הָדָא דְהַפְכוּ מִנִּי כֻּלְּהוֹן הַלֵּין דְּבַאסְיָא [l] דְאִיתֵיהוֹן מִנְּהוֹן פּוּגֶלוֹס
וְהַרְמָגֵנִיס ׃ 16 [m] נְתַל מָרָן רַחֲמָא לְבֵיתֵה דְאוֹנֵסִיפָּרוֹס דְזַכְיָן סַגִּיאָן [n] אֲנִיחַנִי [o] וּבְשִׁשְׁלְתָא דְאַסוּרַי לָא [p] בְּהֵרַת ׃
17 אֶלָּא אַף כַּד אֲתָא לְרוּמִי [q] בַּחֲפִיטוּתָא [r] בְּעָנִי [s] וְאַשְׁכְּחַנִי ׃
18 [t] נְתֵל לֵהּ מָרָן דְּנַשְׁכַּח רַחֲמָא לְוָת מָרָן בְּיוֹמָא
הַהוּא וְכַמָּא דְשַׁמְשַׁנִי בְּאֶפְסוֹס יַתִּירְאִית יָדַע אַנְתְּ ׃ קפלאון - ב
1 אַנְתְּ הַכִּיל בְּרִי [a] אֶתְתַּקַּף [b] בְּטִיבוּתָא דְבִישׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
2 וְאִילֵין דְשִׁמַעְתְּ מִנִּי בְּיַד [c] סָהֲדֵא סַגִּיאָא הָנֵין [d] אַגְעַל
לְאַנְשָׁא מְהֵימְנֵא אִילֵין דְּמִסְתְּיָא [e] בְּאִידֵיהוֹן אַף לְאַחֲרָנָא לְמַלְפוּ ׃
3 וְסַיְבַר בִּישְׁתָּא אֵיךְ פַּלְחָא טָבָא דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃

[a] חֲוָא [b] רמות [c] דברים
[d] ובאהכה [h] פקיד
[e] נְטַר [k] עָמַר שכן
[f] אִית יש [m] נְתַל נתן
[n] נוּחַ [o] ובשלשלות
[p] בוש [q] בהשתדלות
[r] בְּעָא [s] שְׁכַח משא
[t] נְתַל נתן [a] חֵיל
[b] כחסר [c] עדים [d] הפקיד
[e] בְּרִדְקִים

De Petro Alexandrino.

4 * Nemo militat, & implicat se negotiis seculi, vt placeat ei qui ipsum elegit.

5 * Quòd si quis certet, non coronatur nisi iuxta legem suam certauerit.

6 * Agricolam laborantem oportet prius de fructibus suis cibari.

7 * Intellige quæ dico. Dabit tibi Dominus noster sapientiam in omnibus.

8 * Memento Jeschua Meschicho resurrexisse à mortuis, qui quidem est ex semine Dauid secundùm Euangelium meum,

9 * In quo mala perfero vsque ad vincula tanquam facinorosus. Sed sermo Dei vinctus non est.

10 * Propterea omnia sustineo propter electos, vt & ipsi inueniant vitam [salutem] in Jeschua Meschicho cum gloria æterna.

11 * Fidelis ille sermo. Nam si mortui sumus cum eo, cum eo & viuemus.

12 * Et, si pertulerimus, cum eo quoque regnabimus. Sin abnegauerimus eum, & ipse abnegabit nos.

13 * Quòd si non credamus ei, ille in fide permanet. seipsum enim negare non potest.

14 * De his eos admone, & contestare coram Domino nostro, ne contendant verbis, quæ nihil prosunt, ad subuersionem eorum qui illa audiunt.

15 * Tibique curæ sit sistere teipsum integerrimè coram Deo operarium absque confusione, rectè prædicantem sermonem veritatis.

16 * A sermonibus vanis, qui nulli sunt vsui, recede: potius enim addent ad impietatem eorum qui talia respondent:

17 * Et sermo eorum instar cancri morbi depascentis apprehendet multos; vnus autem ex eis est Hymenæus, & alter Philetus.

18 * Qui quidem aberrarunt à veritate, dicentes resurrectionem mortuorũ factam fuisse, & fidem vniuscuiusque subuertentes.

19 * Firmum autem fundamentum Dei stat, & habet hoc signaculum: Nouit Dominus qui sui sint, &, Discedat ab iniquitate quisquis inuocat nomen Domini.

דפטרוס ראלכסנדרינא ב

4 לא אֱנָשׁ פָּלַח [a] וּמִתְפַּכַּר [b] בְּצִבְוָתָא דְעָלְמָא דְנִשְׁפַּר לְהוֹ מִן [c] דִּנְבָיוּהִי ; 5 וְאִן מִתְכַּחֵשׁ אֱנָשׁ לָא מִתְכַּלַּל אֵן
בְּנָמוּסָהּ לָא מִתְכַּחֵשׁ ; 6 לְאִכָּרָא דְלָאֵ [e] וְלֵא לֵהּ דְקַדְמָא מִן פִּאֲרוֹהִי [f] נִסְתַּיְבַר ; 7 8 אֶסְתַּכַּל מִדֵּם דְאַמַּר אֱנָא
[h] נְחֵל לָךְ מָרָן חָכְמְתָא בְּכֹל מִדֵּם ; 8 אֶתְדַּכַּר לְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְקָם מִן בֵּית [k] מִיתָא הוּ דְאִיתְוֹהִי מִן זַרְעָא דְדָוִיד אֵיךְ
אֶוַנְגֶלְיוֹן דִּילִי ; 9 דְּבֵהּ סָבֵל אֱנָא [m] בִּישְׁתָּא עַדְמָא לַאסוּרָא אֵיךְ עֶבֶד בִּישְׁתָּא אֶלָּא [n] מִלְּתֵהּ דְאַלָּהָא לָא אָסִיר ;
10 מִטָּל הָנָא כֹּל מִדֵּם מְסַיְּבַר אֱנָא מִטָּל [o] גְּבִיא דְאַף הֵנוּן נִשְׁכְּחוּן חַיֵּא בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא עִם שׁוּבְחָא דְלְעָלַם ;
11 [p] מְהֵימְנָא הִי [q] מִלְּתָא אִן גֵּיר [r] מִיתִין עִמֵּהּ אַף עִמֵּהּ נִחֵי [s] 12 וְאִן נְסַיְּבַר אַף נִמְלֵךְ עִמֵּהּ אִן דִּין נְכַפּוּר בֵּהּ אַף הוּ נְכַפּוּר בַּן ;

[a] פְּכַר עסק [b] ברעיניש
[c] גְּבָא לעובד אדמה ראוי
[e] סַיְּבַר האכיל [f] סְבַל
[h] נְתַל נתן [i] רְכַר זכר
[k] מוֹת [l] נשורתי [m] בִּישׁ
[n] מִלֵּל [o] נְבָא בחר
[p] הוגר [q] מוֹת [r] חַיָּא

4 ✱Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, vt ei placeat cui se probauit.

5 ✱Nã & qui certat in agone, non †coronatur, nisi legitimè certauerit.

6 ✱Laborantem agricolam oportet primùm de fructibus percipere.

7 ✱ Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

8 ✱ Memor esto, Dominũ Iesum Christum resurrexisse à mortuis, ex semine B Dauid, secundùm Euangelium meum,

9 ✱ In quo laboro vsq; ad vincula, quasi malè operans: sed verbum Dei non est alligatum.

10 ✱Ideo omnia sustineo propter electos, vt & ipsi salutem consequantur, quæ est in Christo Iesu cum gloria cælesti.

11 ✱ Fidelis sermo. Nam si commortui sumus, & conuiuemus.

12 ✱ Si sustinebimus, & conregnabimus. si negauerimus, & ille negabit nos.

13 ✱ Si non credimus, ille fidelis permanet; negare seipsum non potest.

14 ✱Hæc commone, testificans coram †Domino. Noli cõtendere verbis (ad nihil enim vtile est) nisi ad subuersionem audientium.

15 ✱ Solicitè † cura teipsum probabilem exhibere Deo, operariũ inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis.

16 ✱ Prophana autẽ & †inaniloquia deuita. multum enim † proficient ad impietatem:

17 ✱Et sermo eorum vt cancer †serpet: ex quibus est Hymenęus & Philetus:

18 ✱ Qui à veritate exciderunt, dicentes resurrectionem esse iam factam, & subuerterunt quorundam fidem.

19 ✱ Sed firmum fundamẽtum Dei stat, habens signaculum hoc. Cognouit Dominus qui sunt eius: &, Discedat ab iniquitate omnis qui † nominat nomen Domini.

corona- bitur,
Matt. 10 d. 32. Mar. 8. d 38. Rom. 3. 2. 3
Deo
autem
vanilo- quia
profi- ciunt
serpit:
inuocat

4 ✱ Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ.

5 ✱ ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.

6 ✱ τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν.

7 ✱ νόει ἃ λέγω· δώσει γὰρ σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι.

8 ✱ μνημόνευε ἰησοῦν χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος δαβίδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου,

9 ✱ ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν, ὡς κακοῦργος· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται.

10 ✱ διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ, μετὰ δόξης αἰωνίου.

11 ✱ πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν·

12 ✱ εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνούμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς·

13 ✱ εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται.

14 ✱ ταῦτα ὑπομίμνησκε διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ κυρίου, μὴ λογομαχεῖν εἰς οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων.

15 ✱ σπούδαζε σεαυτὸν δόκιμον παρεστῆσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

16 ✱ τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο. ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας·

17 ✱ καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει· ὧν ἐστιν ὑμέναιος καὶ φιλητός·

18 ✱ οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν τινῶν πίστιν·

19 ✱ ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην, ἔγνω κύριος οὓς ὄντας αὐτοῦ· καὶ, ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου.

---

13 וְאִן לָא נְהֵימִין בֵּהּ הוּ בְּהֵימְנוּתֵהּ מְקַיֵּם דְּנִכְפּוּר גַּיר בְּנַפְשֵׁהּ לָא מְשַׁבַּח ׃
14 הָלֵין הָוֵית מְעַהֵד לְהוֹן וְמְסַהֵד קֳדָם מָרָן דְּלָא נְהֵוֵין מְתְחַרְיִן בְּמִלָּא דְּלָא יוּתְרָן לְסוּחְפָא דְּאִילֵין דְּשָׁמְעִין לְהֵין ׃
15 וְנֶחְבּוֹשׁ לְגַרְגָּךְ דְּתִקִּים נַפְשָׁךְ גְּמִירָאִית קֳדָם אֱלָהָא פֻּלְחָא דְּלָא כְּהַתְתָּא דְּמַכְרֵז חְרִיצָאִית מִלְּתָא דְּשָׁרָרָא ׃
16 מִן מִלָּא סְרִיקָתָא דְּלֵית בְּהֵין חַשְׁחוּ אֶשְׁתַּאל יַתִּירָאִית גַּיר נוֹסְפִין עַל רוּשְׁעָהוּן הָלֵין דַּעֲנִין בְּהֵין ׃
17 וּמִלָּתְהוֹן אֵיךְ חַלְדִּיתָא נָוְמָא תַּאחוּרִי בְּסַגִּיאָא אִיתַוְתִּי וְדֵין חַד מֶנְהוֹן הוּמֶנָאוֹס וַאֲחֶרְנָא פִּילִיטוֹס ׃
18 הָלֵין דְּטָעוּ מִן שְׁרָרָא כַּד אָמְרִין דְּקִיְמָא הֲוָת דְּמִיתָא הָוָת לַהּ וְהַיְמְנוּתָא דַּאנָשׁ מַהְפְּכִין ׃
19 שְׁאַאסְתָּא דֵּין שַׁרִירְתָּא דַּאלָהָא קָיְמָא הֲוָת וְאִית לַהּ חַתְמָא הָנָא יָדַע מָרָיָא לַאילֵין דְּדִילֵהּ אֵנוּן וְנִפְרוּק מִן עַוְלָא כָּל דְּקָרָא לִשְׁמֵהּ דְּמָרְיָא ׃

[13] יחימין שכח יכול [14] חיא מזכיר חרא מריבים [15] מלל יתר סחף [16] קום גמר בושת [17] ברז חרץ נחכן [18] מלל בלי פירי אסור מן שאל יקף רשע

20 ܒܒܝܬܐ ܕܝܢ ܪܒܐ ܠܐ ܗܘܐ ܡܐܢܐ ܕܕܗܒܐ ܒܠܚܘܕ
ܐܘ ܕܣܐܡܐ ܐܝܬ ܒܗ. ܐܠܐ ܐܦ ܕܩܝܣܐ ܐܦ ܕܦܚܪܐ. ܘܡܢܗܘܢ
21 ܠܐܝܩܪܐ ܘܡܢܗܘܢ ܠܨܥܪܐ. ܐܢ ܐܢܫ ܗܟܝܠ ܢܕܟܐ
ܢܦܫܗ ܡܢ ܗܠܝܢ. ܢܗܘܐ ܡܐܢܐ ܕܟܝܐ ܠܐܝܩܪܐ ܕܚܫܚ
ܠܡܫܡܫܢܘܬܐ ܕܡܪܗ. ܘܡܛܝܒ ܠܟܠ ܥܒܕ ܛܒ.
22 ܡܢ ܟܠܗܝܢ ܪܓܝܓܬܐ ܕܛܠܝܘܬܐ ܥܪܘܩ ܘܗܘܝ
ܪܗܛ ܒܬܪ ܟܐܢܘܬܐ ܘܗܝܡܢܘܬܐ. ܘܚܘܒܐ ܘܫܠܡܐ ܥܡ
23 ܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ ܠܡܪܢ ܒܠܒܐ ܕܟܝܐ. ܚܪܝܢܐ ܣܟܠܐ
ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܪܕܘܬܐ ܐܫܬܐܠ ܡܢܗܘܢ. ܝܕܥ ܐܢܬ
24 ܓܝܪ ܕܬܟܬܘܫܐ ܡܘܠܕܝܢ. ܥܒܕܗ ܕܝܢ ܕܡܪܢ ܠܐ
ܚܝܒ ܠܡܬܟܬܫܘ. ܐܠܐ ܕܢܗܘܐ ܡܟܝܟ ܠܘܬ ܟܠܢܫ.
25 ܘܡܠܦܢܐ ܘܢܓܝܪ ܪܘܚܐ. ܕܢܗܘܐ ܪܕܐ ܠܐܝܠܝܢ
ܕܡܬܚܪܝܢ ܠܘܩܒܠܗ ܒܡܟܝܟܘܬܐ. ܕܠܡܐ ܢܬܠ
ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܬܝܒܘܬܐ. ܘܢܕܥܘܢ ܫܪܪܐ ܘܢܥܗܕܘܢ
26 ܢܦܫܗܘܢ. ܘܢܦܪܩܘܢ ܡܢ ܦܚܗ ܕܣܛܢܐ ܕܒܗ
ܐܬܬܨܝܕܘ ܠܨܒܝܢܗ ❖ ❖ ❖ ❖

ܩܦܠܐܘܢ ❖ ܓ ❖

1 ܗܕܐ ܕܝܢ ܗܘܝܬ ܝܕܥ. ܕܒܝܘܡܬܐ ܐܚܪܝܐ. ܢܐܬܘܢ
2 ܙܒܢܐ ܩܫܝܐ. ܘܢܗܘܘܢ ܒܢܝܢܫܐ ܪܚܡܝ ܢܦܫܗܘܢ
ܘܪܚܡܝ ܟܣܦܐ. ܫܒܗܪܢܐ ܘܪܡܐ. ܡܓܕܦܢܐ.
ܘܠܐܒܗܝܗܘܢ ܠܐ ܡܬܛܦܝܣܝܢ. ܟܦܘܪܝ ܛܝܒܘܬܐ. ܪܫܝܥܐ.
3 ܐܟܠܝ ܩܪܨܐ. ܡܫܥܒܕܝ ܠܪܓܝܓܬܐ. ܚܡܝܡܐ.
4 ܣܢܝ ܛܒܬܐ. ܡܫܠܡܢܐ. ܡܪܗܘܒܐ. ܡܬܚܬܪܢܐ.
5 ܪܚܡܝ ܪܓܝܓܬܐ ܝܬܝܪ ܡܢ ܚܘܒܐ ܕܐܠܗܐ. ܕܐܝܬ
ܠܗܘܢ ܐܣܟܡܐ ܕܕܚܠܬ ܐܠܗܐ. ܘܡܢ ܚܝܠܗ
ܕܐܠܗܐ ܪܚܝܩܝܢ ܘܗܟܢܐ ܐܢܘܢ. ܘܣܠܝ ܐܢܘܢ ܡܢܟ.
6 ܡܢܗܘܢ ܐܢܘܢ ܓܝܪ ܗܢܘܢ ܕܡܫܬܪܓܝܢ ܒܝܬ ܒܝܬ.
ܘܫܒܝܢ ܢܫܐ ܕܛܥܝܢܢ ܚܛܗܐ. ܘܡܬܕܒܪܢ
7 ܠܪܓܝܓܬܐ ܡܫܚܠܦܬܐ. ܕܒܟܠܙܒܢ ܝܠܦܢ.
ܘܡܬܘܡ ܠܡܕܥܬܐ ܕܫܪܪܐ. ܠܡܐܬܐ ܠܐ ܡܫܟܚܢ.
8 ܐܝܟܢܐ ܕܝܢ ܕܝܢܝܣ ܘܝܡܒܪܝܣ ܩܡܘ ܠܘܩܒܠ
ܡܘܫܐ. ܗܟܢܐ ܐܦ ܗܠܝܢ ܩܝܡܝܢ ܠܘܩܒܠ ܫܪܪܐ. ܐܢܫܐ
ܕܡܚܒܠ ܪܥܝܢܗܘܢ. ܘܣܠܝܩܝܢ ܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ.

20 * *Cæterùm in magna domo non tantùm sunt vasa aurea aut argẽtea, sed etiam lignea, atque testacea, quædam in honorem, & quæ-*
21 *dam in dedecus.* * *Si quis igitur expurgauerit seipsum ab his, erit vas purum in honorem accommodatum ad vsum domini sui, & paratum ad omne opus bonum.*
22 * *Ab omnibus concupiscentiis adolescentiæ fuge, & curre post iustitiam, & fidem, & charitatem, & pacem cum iis qui inuocant Dominum nostrum ex puro corde.*
23 * *Stultas illas contentiones, quæ sunt absque eruditione, respue: scis enim eas parere digladiationes.*
24 * *Seruus autem Domini nostri non debet digladiari, sed mansuetus esse erga vnumquemque, & doctor, & longanimis;*
25 * *Vt erudiat eos qui contendunt aduersus ipsum, cum comitate: siquando det illis Deus resipiscentiam, vt cognoscant verita-*
26 *tem:* * *Et suam ipsorum conditionem in memoriam reuocent, ac discedant à laqueo Satanæ, quo irretiti fuerunt ad voluntatem ipsius.*

CAP. III.

1 H*Oc autem scito, nempe in vltimis diebus ventura tempora durissima:*
2 * *Hominesque futuros sui amantes, & amantes pecuniæ, fastuosos, elatos, blasphemos, hominibus* [parentibus] *suis immorigeros, negantes gratiam, impios,*
3 * *Calumniatores, concupiscentiæ subditos, bestiarum more efferatos, osores bonorũ,*
4 * *Proditores, præcipites, inflatos, concupiscentiarum longè amantiores, quàm dilectionis Dei:*
5 * *Habentes formam reuerentiæ Dei: sed à virtute Dei procul distantes: qui sunt eiusmodi, eos repelle à te.*
6 * *Ex his enim sunt qui irrepũt in domos, & captiuas abducunt mulieres oneratas peccatis, quæ ducuntur variis concupiscentiis.*
7 * *Quæ semper discentes, nunquam ad cognitionem veritatis peruenire possunt.*
8 * *Quemadmodum autem Ionis & Iambaris insurrexerunt aduersus Mousche; ita & isti insurgunt in veritatem, homines corruptæ mentis, & reprobi à fide.*

---

20 בביתה דין רבא לא הוא מאנא [d] דדהבא בלחוד או [e] דסאמא אית בה אלא אף [f] דקיסא אף דפחרא מנהון
[g] לאיקרא ומנהון [h] לצערא : 21 אן אנש [i] הכיל נדכא נפשה מן הלין הוא [k] מאנא [l] דכיא לאיקרא [m] דעהן לחושמשתא
דמרה ומטיב לכל עבד טב : 22 מן כלהין רגיגתא דטליותא ערוק [n] והרט בתר [o] כאנותא [p] והימנותא [q] וחובא ושלמא
עם אילין [r] דקרין למרן בלבא דכיא : 23 חריגא סכלא אילין דדלא [s] מרדותא [t] אשתאל מנהון ידע אנת גיר
[x] ותכתושא [y] מולדין : 24 עבדה דין דמרן לא [z] חיב למתכתשו אלא ונהוא מכיך לות כלנש [a] ומלפן [b] ונגירא רוחה
25 ונהוא [c] רדא לאילין [d] דמתחרין לקובלה במכיכותא דלמא נתל להון אלהא [e] תיבותא ונדעון שררא :
26 ונעהדון נפשהון ונפרקון מן פחה דסטנא דבה אתתצידו לצבינה :

[d] של זהב [e] של כסף של עץ [g] יקר [h] לכלימות [i] על־כן [k] כלי [l] דכא זכה [m] שומן [n] הרט רוץ [o] צדקה [p] ואמונה [q] ואהבה [r] קרא [s] ריבות [t] רדא [u] סור [x] ומחלקת [y] ילד [z] חוב [a] אלף [b] וארך אפים [c] מלמד [d] שטריבים [e] תשובה

20 * In magna autem domo, non solùm sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia: & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam.

21 * Siquis ergo emundauerit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum & vtile Domino, ad omne opus bonum paratum.

22 * Iuuenilia autem desideria fuge: sectare verò iustitiam, fidem, †charitatem, & pacem cum iis qui inuocant Dominum de corde puro.

spem

23 * Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites.

1.Tim.1 b.7. Tit.3. c.9

24 * Seruum autem Domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem,

25 * Cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati: nequando Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem;

26 * Et resipiscãt à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.

CAP. III.

1 HOc autem scito, quòd in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: A

2.Tim.4 a.1

2 * Et erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti;

2.Reg.3. a.5 Iud.d. 18

3 * Sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate;

4 * Proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei;

5 * Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. & hos deuita.

6 * Ex his enim sunt qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur variis B desideriis:

7 * Semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes.

8 * Quemadmodum autem Iannes & Iambres restiterunt Moysi, ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem.

Exo.7.b. 11.c.22.

20 * ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεῦη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα· καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν.

21 * ἐὰν οὖν τις ἐκκαθαρῇ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον, καὶ εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον.

22 * τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεύγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας.

23 * τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσι μάχας·

24 * δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικὸν, ἀνεξίκακον,

25 * ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους· μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας,

26 * καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.

γ΄.

1 * Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί·

2 * ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι,

3 * ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι,

4 * προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι,

5 * ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτέπου.

6 * ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδυόντες εἰς τὰς οἰκίας, καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις,

7 * πάντοτε μανθάνοντα, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα.

8 * ὃν τρόπον δὲ ἰάννης καὶ ἰαμβρῆς ἀντέστησαν μωυσεῖ, οὕτω καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν·

---

a יום b אתא c קשא d גאים e רום f גדף g פום הקשיב h מרשיעים i רגז j דומים לבהמות k סגא l טוב m מהירים n גסים o יחד p דמות q שבא שמסובלות r ומחלקות s ולף t מן עולם u אתא

קפלאון ג

1 הדא דין הויתיד ידע 2 רבי׳ומתא אחריא
b נארון זבנא c קשיא ; 2 וְנֶהֱוֹין בְּנֵינָשָׁא רְחָמֵי נַפְשְׁהוֹן וְרַחֲמֵי כֶּסְפָּא d שְׁבָחֲרָנֵא e רָמָא f מְגַדְּפָנֵא דְּלָאנָשֵׁיהוֹן לָא
g מְתְחַפְּיִסִין כְּפָרֵי בְטִיבוּתָא רַשִׁיעֵא ; 3 h אַכְלִיקְרָצָא מְשַׁעֲבְדֵי לְרַגְתָּא i בַּעֲרִירֵיא j סָנְיֵי k טָבְתָּא ; 4 מְשַׁלְמְנָא
l מְסַרְהֲבָא m חֲתִירָא רַחֲמֵי יְרַגִּינְתָּא n טָב מִן חוּבְהָדַאלָהָא ; 5 דְּאִית לְהוֹן o אֶסְכְּמָא דְּדַחֲלָה אֱלָהָא וּמִן חֵילֵהּ דַּאלָהָא
רַחִיקִין דְּהָכְנָא אֵנוּן דְּחוּק אֵנוּן מִנָּךְ ; 6 p מִנְּהוֹן אֵנוּן גִּיר הָנוּן דְּמַחֲלְדִין בֵּית בָּתָא q וְשָׁבְיִן נֶשֵׁא r דְּטַמִּירָן בְּחֵטָהָא
s וּמִתְדַּבְּרָן לַרְגִּינָתָא מְשַׁחְלְפָתָא ; 7 דַּכְכָל זְבַן t יַלְפָן u מִמְּתוּם לִידַעְתָּא דְשָׁרְרָא v לְמֵאתָא לָא מְשִׁכְחִין ; 8 אֵיכְנָא דֵּין רְיָנִים
וְיַנְבְּרִם קָמוּ לִיקְבַל מוּשֶׁא הָכְנָא אַף הֵנוּן קָיְמִין לִיקְבַל שְׁרָרָא אֲנָשָׁא דְּמַחְבַּל רַעְיָנְהוֹן וְסָלִין מִן הֵימָנוּתָא ;

9 ܐܠܐ ܠܐ ܢܬܩܕܡܘܢ ܠܩܕܡܝܗܘܢ. ܫܛܝܘܬܗܘܢ ܓܝܪ ܡܬܝܕܥܐ ܗܝ ܠܟܠܢܫ. ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܕܗܠܝܢ ܐܬܝܕܥܬ.

ܕܡܪܝ ܣܘܝܪܐ ܓ

10 ܐܢܬ ܕܝܢ ܐܬܝܬ ܒܬܪ ܝܘܠܦܢܝ ܘܒܬܪ ܕܘܒܪܝ ܘܒܬܪ ܨܒܝܢܝ ܘܒܬܪ ܗܝܡܢܘܬܝ ܘܒܬܪ ܢܓܝܪܘܬ ܪܘܚܝ ܘܒܬܪ ܚܘܒܝ ܘܒܬܪ ܡܣܝܒܪܢܘܬܝ.
11 ܘܒܬܪ ܪܕܘܦܝܐ ܕܝܠܝ ܘܒܬܪ ܚܫܝ. ܘܝܕܥ ܐܢܬ ܐܝܠܝܢ ܣܝܒܪܬ ܒܐܢܛܝܟܝܐ ܘܒܐܝܩܘܢ ܘܒܠܘܣܛܪܐ. ܐܝܕܐ ܪܕܘܦܝܐ ܣܝܒܪܬ. ܘܡܢ ܟܠܗܝܢ ܦܨܝܢܝ ܡܪܝ.
12 ܘܟܠܗܘܢ ܕܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܨܒܝܢ ܒܕܚܠܬ ܐܠܗܐ ܕܢܚܘܢ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܡܬܪܕܦܝܢ.
13 ܒܢܝܢܫܐ ܕܝܢ ܒܝܫܐ ܘܡܛܥܝܢܐ ܢܘܣܦܘܢ ܥܠ ܒܝܫܘܬܗܘܢ. ܟܕ ܛܥܝܢ ܘܡܛܥܝܢ.
14 ܐܢܬ ܕܝܢ ܩܘܐ ܒܐܝܠܝܢ ܕܝܠܦܬ ܘܐܫܬܪܪܬ. ܝܕܥ ܐܢܬ ܓܝܪ ܡܢ ܡܢܘ ܝܠܦܬ.
15 ܘܕܡܢ ܛܠܝܘܬܟ ܣܦܪܐ ܩܕܝܫܐ ܝܠܝܦ ܐܢܬ ܕܡܫܟܚܝܢ ܕܢܚܟܡܘܢܟ ܠܚܝܐ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܕܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ.

ܕܥܢܝܕܐ ܕܐܦܣܩܘܦܐ ܓ

16 ܟܠ ܟܬܒ ܕܒܪܘܚܐ ܐܬܟܬܒ ܡܘܬܪ ܗܘ ܠܡܠܦܢܘܬܐ ܘܠܟܘܢܢܐ ܘܠܬܪܝܨܘܬܐ ܘܠܡܪܕܘܬܐ ܕܒܟܐܢܘܬܐ.
17 ܕܢܗܘܐ ܓܒܪܐ ܕܐܠܗܐ ܓܡܝܪ ܘܡܫܡܠܝ ܠܟܠ ܥܒܕ ܛܒ.

ܩܦܠܐܘܢ ܕ

1 ܡܣܗܕ ܐܢܐ ܠܟ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܘܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܗܘ ܕܥܬܝܕ ܠܡܕܢ ܚܝܐ ܘܡܝܬܐ ܒܓܠܝܢܐ ܕܡܠܟܘܬܗ.
2 ܐܟܪܙ ܡܠܬܐ ܘܩܘܡ ܒܚܦܝܛܘܬܐ ܒܙܒܢܐ ܘܕܠܐ ܙܒܢܐ. ܐܟܣ ܘܟܐܐ ܒܟܠܗ ܡܓܪܬ ܪܘܚܐ ܘܡܠܦܢܘܬܐ.
3 ܢܗܘܐ ܓܝܪ ܙܒܢܐ ܕܠܡܠܦܢܘܬܐ ܚܠܝܡܬܐ ܠܐ ܢܫܬܡܥܘܢ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܪܓܝܓܬܗܘܢ ܢܣܓܘܢ ܠܗܘܢ ܡܠܦܢܐ ܒܚܘܪܓܐ ܕܡܫܡܥܬܗܘܢ.
4 ܘܡܢ ܫܪܪܐ ܢܗܦܟܘܢ ܐܕܢܝܗܘܢ. ܠܘܬ ܫܘܥܝܬܐ ܕܝܢ ܢܣܛܘܢ.
5 ܐܢܬ ܕܝܢ ܗܘܝ ܥܝܪ ܒܟܠܡܕܡ. ܘܣܝܒܪ ܒܝܫܬܐ. ܘܥܒܕ ܥܒܕܐ ܕܡܣܒܪܢܐ. ܘܬܫܡܫܬܟ ܡܠܝ.

---

9 *Sed non progredientur. Eorum enim stultitia innotescit omnibus, sicut & illorum innotuit.*

D. Seueri [*festo.*]

10 *Tu autem venisti post doctrinam meam, & post instituta mea, & post placitum meũ, & post fidem meam, & post longanimitatem meam, & post charitatem meam, et post*
11 *patientiam meam;* *Et post persecutiones meas, meas denique passiones. Cæterùm nosti quæ pertulerim Antiochiæ, & Iconij, & Lystris; qualem persecutionẽ sustinuerim. Et ex his omnibus eripuit me Dominus meus.*
12 *Enimuerò quicunque volunt cum timore Dei viuere in Ieschua Meschicho, persecutionem passuri sunt.*
13 *Homines autem flagitiosi & impostores addent ad malitiam suam errantes, inducentesque in errorem.*
14 *Tu verò permane in iis quæ didicisti, & in quibus confirmatus es. Scis enim à quo di-*
15 *diceris:* *Et quòd à pueritia tua literas sanctas edoctus es, quæ te possunt sapientem efficere ad salutem, per fidem quæ est in Ieschua Meschicho.*

In obitu Episcoporum.

16 *Siquidem omnis Scriptura quæ per Spiritum scripta* [inspirata] *est, vtilis est ad doctrinam, & ad correctionem, et ad directionem, & eruditionem quæ est in iustitia;*
17 *Vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum, atque consummatus.*

CAP. IIII.

1 *Obtestor te coram Deo & Domino nostro Ieschua Meschicho, qui iudicaturus est viuos & mortuos in reuelatione regni sui.*
2 *Prædica sermonem, & insta cum sedulitate oportunè & inoportunè, argue, & increpa cum omni longanimitate et doctrina.*
3 *Erit enim tempus quum doctrinæ sanæ non obedient, sed iuxta desideria sua multiplicabũt sibi doctores in pruritu sui auditus.*
4 *Et à veritate auertent aures suas, ad fabulas autem declinabunt.*
5 *Tu verò vigila in omnibus, & sustine mala, & exequere opus Euangelistæ: tuũque ministerium perfice.*

---

9 אֶלָּא לָא נֶאתוּן לְקֻדְמַיהוּן שְׁטְיוּתְהוּן גֵּיר מֶתְיַדְעָא הִי לְכָלְנָשׁ אַיכַּנָא דְאַף דְהָלֵין אֶתְיַדְעַת ׃

דְּמָרִי סְאוִירָא ג

10 אַנְתְּ דֵּין אֲתַית בָּתַר יוּלְפָּנִי וּבָתַר דּוּבָּרַי וּבָתַר צֶבְיָנַי וּבָתַר הַימָנוּתִי וּבָתַר נַגִּירוּת רוּחִי וּבָתַר חוּבִּי וּבָתַר מְסַיבְּרָנוּתִי ׃ 11 וּבָתַר רְדִיפוּתִי וּבָתַר חַשַּׁי וְיָדַע אַנְתְּ אַילֵין סַיבְּרֶת בְּאַנְטְיָכִיָא וּבְאִיקָנוּן וּבְלוּסְטְרָא אַידָא רְדִיפוּתָא סַיבְּרֶת וּמֶן כֻּלְּהֵין פַּצְיַנִי מָרִי ׃ 12 וְכֻלְּהוּן דֵּין אַילֵין דְּצָבֵין בִּדְחֶלְּתְ אֱלָהָא דְנִחוּן בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מֶתְרַדְפִין ׃ 13 בְּנַינָשָׁא דֵּין בִּישָׁא וּמַטְעְיָנָא נוֹסְפוּן עַל בִּישׁוּתְהוּן כַּד טָעֵין וּמַטְעֵין ׃ 14 אַנְתְּ דֵּין קְוָא בְּאַילֵין דִּילֶפְתְּ וְאֶשְׁתַּרַּרְתְּ יָדַע אַנְתְּ גֵּיר מֶן מַנוּ יְלֶפְתְּ ׃ 15 וְדֶמֶן טַלְיוּתָךְ סֶפְרָא קַדִּישָׁא יְלִיף אַנְתְּ דְּמֶשְׁכְּחִין דְּנַחְכְּמוּנָךְ לְחַיֵּא בְּהַימָנוּתָא דְבְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃

[a] אֲתָא [g] שְׁטְיוּתָא אולת [h] יְדַע [a] אֲתָא [b] יְלַף [c] נהגותי [d] חפצי [e] סִיבָר סבל [f] פְּצָא פלט [g] צְבָא [h] חַיָּא [i] רְדַף [k] טְעָא [l] יְסַף [m] טְעָא [n] יְלַף [o] שְׁרַר [p] שְׁכַח [q] [illegible] חֲכַם [r] תֵּימַן

* Sed vltrà non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit.

* Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, 10 C

* Persecutiones, passiones: qualia mihi facta sunt Antiochiæ, Iconij, Lystris: quales persecutiones sustinui. & ex omnibus me eripuit Dominus. 11

* Et omnes qui piè volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. 12

* Mali autem homines & seductores proficient in peius; errantes, & in errorem mittentes. 13

* Tu verò permane in iis quæ didicisti, & credita sunt tibi: sciens à quo didiceris. 14 D

* Et quia ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem, per fidem quæ est in Christo Iesu. 15

2.Pet.2.d.20 enim corripiendum, * Omnis † scriptura diuinitus inspirata, vtilis est ad docendum, ad arguendũ, ad † corrigendum, ad erudiendum in iustitia: 16

* Vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. 17

CAP. IIII.

TEstificor coram Deo & Iesu Christo, 1 qui iudicaturus est viuos & mortuos, A & per aduentum ipsius, & regnum eius:

* Prædica verbum: insta opportunè, 2 importunè: argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.

* Erit enim tempus cùm sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabũt sibi magistros, prurientes auribus, 3

* Et à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem cõuertentur. 4

* Tu verò vigila, in omnibus labora, opus facEuangelistę, ministerium tuum imple. Sobrius esto. 5

, * ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον. ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

10 * Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ,

11 * Τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν· οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα· καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ κύριος.

12 * καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται·

13 * πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

14 * σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες,

15 * καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν, διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

16 * Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος, καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ·

17 * ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτυμένος.

δ.

1 * Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ,

2 * κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ.

3 * ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται· ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν·

4 * καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται.

5 * σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον.

---

* בשרה של צופים
* יתר
* יגף
* וחוכחה
* רדא
* שבאדק
* מעיד
* מות
* גלא
* מגלי
* בחשאדלות
* כסס
* ארך אפים מן נגר
* זמן
* שמע
* סגיא
* אלף
* בחלקלקות
* אחכמה

* בעובדנא דאפיסקופא ד

16 כל כתב גיר דברוחא אתכתב מסחרנא והו ליולפנא ולכוונא ולתורצא ולמרדותא דבכאנותא: 17 דנהוא
גמיר בדנשא דאלהא לכל עבד טב ומשלמן:

1 * מסהד אנא לך קדם אלהא ומרן ישוע משיחא הו דעתיד למדן חיא ומיתא בגלוינא דמלכותה: 2 אכרז מלתא
וקום בחפיטותא בזבנא ולא זבנא אכס וכין בכלה מגרה רוחא ויולפנא: 3 נהוא גיר זבנא דליולפנא חליסא
לא נשתמעון אלא איך רגיעתהון נסגון לנפשהון מלפנא בחותחתא דמשמעתהון: 4 ומן שדרא נהפכון אדנהון
לשועיתא דין נסטון: 5 אנתה דין חוית עיר בכל מדם וסיבר בישתא ועבדא עבד דמסברנא והשמשתך שלם:

6 * Ego verò immolor, & tempus quo dis-
7 soluar instat. * Bonum certamen certaui,
& cursum meum expleui, fidemque meam
8 seruaui. * In posterum autem asseruatur mihi
corona iustitiæ, quam rependet mihi Domi-
nus meus in die illo, qui quidem est iustus iu-
dex: non solùm autem mihi, sed etiam iis qui
dilexerint manifestationem eius.

De Gregorio.

9 * Sit tibi curæ vt venias ad me citò.
10 * Nam Demas me reliquit, & amore
complexus est hoc seculum, ac profectus est
Thessalonicam, Crispus in Galatiam, Titus
11 in Dalmatiam. * Lucas solus est mecum.
Marcum assume & adducito tecum: aptus
enim mihi est ad ministerium.
12 * Tychicum autem misi Ephesum.
13 * Thecam verò librorum quam reliqui
Troade apud Carpum, quum venies afferto
& libros, maximè autem inuolucrum volu-
14 minum. * Alexander faber ærarius
multa mala mihi exhibuit: repensurus est ei
Dominus noster secundùm opera ipsius.
15 * Sed & tu caue ab eo. vehementer enim
insurrexit contra sermones nostros.
16 * In prima prolatione spiritus [defensione]
nemo mihi adfuit; sed omnes deseruerunt. Ne
17 imputetur illis hoc. * Dominus autem meus
adstitit mihi, & roborauit me, vt per me
prædicatio expleretur, & audirent omnes
Gentes: & ereptus fui ex ore leonis.
18 * Et eripiet me Dominus meus ab omni
opere malo: & seruabit me in regnum suum
quod est in cælis. Cui sit gloria in seculũ secu-
lorum. Amin.
19 * Da pacem [saluta] Priskillæ & Akau-
las, & familiæ Onesiphori.
20 * Erastus mansit Corinthi. Trophimum au
tem reliqui infirmum in Mileto vrbe.
21 * Sit tibi curæ vt ante hiemẽ venias. Po-
stulat pacem tuam Eubulus, & Poudis, &
Linus, & Claudia, fratres denique omnes.
22 * Dominus noster Jeschua Meschicho sit
cum spiritu tuo. Gratia tecum. Amin.

Epistolæ ad Timotheum secundæ,
è Roma scriptæ,
FINIS.

---

6 אנא דין מתנקא אנא וזבנא דאשתרא מטא׃ 7 אגונא שפירא אהכתשת ורהטי שמלת והימנותי נטרה׃
8 ומן השא נטיר לי כליל דכאנותא דיהב לי מרי ביומא הו דהוי דינא כאנא לא דין בלחוד לי אלא אף
לאילין דאחבו לגליניה׃ 9 נתבטל לך דתאתא לותי בעגל׃ 10 דאמא גיר שבקני ואחב עלמא הנא ואזל לה לתסלוניקא קריספוס
לגלטיא טטוס לדלמטיא׃ 11 לוקא הו בלחוד עמי למרקוס דבר ואיתיהי עמך עהן לי גיר להשמשתא׃ 12 לטוכיקוס
דין שדרת לאפסוס׃ 13 בית כתבא דין דשבקת בטרואס לות קרפוס מא דאתא אנת איתיהי ספרא ויתיראית
כרכא דמגלא׃ 14 אלכסנדרוס קינגיא בישתא סגיאתא חויני פרע לה מרן איך עבדותי׃ 15 אף אנת דין אזדהר

ב נוכח אני ג חמץ
ד שרא מלחמה
ה עשרת אלקה
ו פרע גמל ז דון צדיק
ח חבב ט גלא
י כפל כ אתא ל קח
מ אתא נ הגן ס שמש
ע אתא פ של מגלות צ חנא
הגיד ק גומל

6 * Ego enim iam delibor, & tempus
resolutionis meæ instat.
7 * Bonum certamen certaui, cursum
consummaui, fidem seruaui. B
8 * In reliquo, reposita est mihi corona
iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in
illa die, iustus iudex: non solùm autem
mihi, sed & iis qui diligunt aduentum
eius.

6 * ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύ-
7 σεως ἐφέστηκε. * τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν
δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα·
8 * λοιπὸν, ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος,
ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κρι-
τής· οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐ-
πιφάνειαν αὐτοῦ.

9 * Festina ad me venire citò.
10 * Demas enim mereliquit, diligẽs hoc
seculũ, & abiit Thessalonicam: Crescens
in Galatiam, Titus in Dalmatiam.
11 * Lucas est mecum solus. Marcum as-
Colo.4. 14 sume, & adduc tecum: est enim mihi v-
tilis in ministerium.
12 * Tychicum autem misi Ephesum.
13 * Penulam quam reliqui Troade apud
Carpum, veniens affer tecum, & libros,
maximè autem † membranas.
& 14 * Alexander ærarius multa mala mi-
reddet hi ostẽdit. † reddat illi Dominus secun- C
dùm opera eius: 15 * Quem & tu de-
uita: valdè enim restitit verbis nostris.
16 * In prima mea defẽsione nemo mihi
affuit, sed omnes me dereliquerunt: non
illis imputetur.
17 * Dominus autem mihi astitit, & cõ-
fortauit me, vt per me prædicatio im-
pleatur, & audiant omnes Gentes: & li-
beratus sum de ore leonis.
18 * Liberauit me Dominus ab omni
opere malo: & saluum faciet in regnum
suum cæleste. cui gloria in secula secu- D
lorum. Amen.
19 * Saluta † Priscillã & Aquilam, & One-
Priscam Sup. 1. 4. 16 siphori domum.
20 * Erastus remansit Corinthi, Trophi-
mum autem reliqui infirmum Mileti.
21 * Festina ante hyemem venire. Salu-
tant te Eubulus, & Pudens, & Linus, &
Claudia, & fratres omnes.
22 * Dominus Iesus Christus cum spiri-
tu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

9 * Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως.
10 * δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπον, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰ-
ῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς θεσσαλονίκην· κρήσκης εἰς γαλα-
τίαν, τίτος εἰς δαλματίαν·
11 * λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. μάρκον ἀναλαβὼν ἄ-
γαγε μετὰ σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν.
12 * τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς ἔφεσον.
13 * τὸν φελόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν τρωάδι παρὰ κάρπῳ, ἐρ-
χόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας.
14 * ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο·
ἀποδώη αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ,
15 * ὃν καὶ σὺ φυλάσσου. λίαν γὰρ ἀνθέστηκε τοῖς ἡμετέ-
ροις λόγοις·
16 * ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένε-
το, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη.
17 * ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι'
ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔ-
θνη· καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος,
18 * καὶ ῥύσεταί με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ,
καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
19 * ἄσπασαι πρείσκιλλαν καὶ ἀκύλαν, καὶ τὸν ὀνησιφόρου οἶ-
20 κον. * ἔραστος ἔμεινεν ἐν κορίνθῳ· τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον
ἐν μιλήτῳ ἀσθενοῦντα.
21 * σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν· ἀσπάζεταί σε εὔ-
βουλος, καὶ πούδης, καὶ λῖνος, καὶ κλαυδία, καὶ οἱ ἀ-
δελφοὶ πάντες.
22 * ὁ κύριος ἰησοῦς χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χά-
ρις μεθ' ὑμῶν· ἀμήν.

Secunda ad Timotheum, Ephesiorum Ecclesiæ primum Episcopum ordinatũ, scripta est è Roma, cùm iterum Paulus sisteretur Cæsari Neroni.

Πρὸς Τιμόθεον δευτέρα, τῆς ἐφεσίων ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον χειροτονηθεῖσα, ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης, ὅτε ἐν δευτέρᾳ παρέσῃ παῦλος τῷ καίσαρι νέρωνι.

מגה ״ טב גיר ״ זקיף לוקבל ״ מלין ; 16 ״ במפק ברוחי קדמיא לא אנש הוא עמי אלא כלהון שבקין לא יתחשב
להון הדא ; 17 מרי דין קם לי וחילני דבי ״ כרוזותא ״ חשתלם ונשמעון עממא כלהון ״ ואתפצית מן פומא דאריא ;
18 ונפצני מרי מן כל עבד ביש ״ ונחיני במלכותה דבשמיא דלה שובחא לעלם עלמין אמין ; 19 ״ הב שלמא
לפריסקלא ולאקולאס ולביתא דאנסיפרוס ; 20 ארסטוס פש לה בקורנתוס טרופימוס דין שבקתה כד ״ כרית
במיליטוס מדינתא ; 21 נחבטל לך דקדם ״ סחוא ״ תאתא שאל בשלמך אבולוס ופודס ולינוס וקלודיא ואתא
כלהון ; 22 מרן ישוע משיחא עם רוחך טיבותא עמך אמין ;

שלמת אגרתא דלות טימתאוס דתרתין דאתכתבת מן רהומא ;

״ מאד ״ זקוף רוח
״ מלל ״ נפק ״ כרז
״ שלם ״ פעא פלס
״ חוא ״ יהב נתן
״ כרה חלה ע החורף
״ אתא

EPISTOLA AD TITVM.

EODEM G. FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Quum quis fit Presbyter.

CAPVT I.

1 PAVLVS *seruus Dei, & Apostolus Jeschua Meschicho per fidem electorũ Dei, quæ est cognitio veritatis, quæ fit per timorem Dei,*
2 ** In spem vitæ æternæ, quam pollicitus est Deus verax ante tempora*
3 *seculi: * Patefecit autem sermonem suum tempore suo per nostram illam prædicationẽ, quæ concredita est mihi mandato Dei Seruatoris nostri:*
4 ** Tito vero filio iuxta communem fidem, Gratia, & pax à Deo patre, & à Domino nostro Jeschua Meschicho Seruatore nostro.*
5 ** Ob id reliqui te in Creta, vt ea quæ desunt dirigas, & constituas Presbyteros per singulas vrbes, sicut præcepi tibi.*
6 ** Eum qui inculpatus est, & maritus vnius vxoris, & habens liberos fideles non lasciuiẽtes, quique non sint intractabiles per*
7 *ingluuiem. * Debet enim Presbyter inculpatus esse tãquam administrator domus Dei, nec duci propria voluntate, nec iracundus esse, nec modum præterire in vino, neque manu promptus ad percutiendum, nec diligere lucra sordida.*
8 ** Sed amare hospites, & amare bonas res, ac esse castus, & iustus, & pius, & qui contineat se à concupiscentiis:*
9 ** Et qui curam habeat de doctrina sermonis fidei, vt possit etiam exhortari per suam doctrinam sanam, eosque redarguere qui contendunt.*
10 ** Sunt enim quamplurimi intractabiles, & vaniloqui, & seducentes hominum mentes, maximè ij qui sunt ex circuncisione:*
11 ** Quibus oportet obturare os. Domos multas corrũpunt, & docent quæ non oportet propter lucra sordida.*

אִגַּרְתָּא דִלְוִת טִטוֹס:

מָא דַחֲוָא קַשִׁישָׁא א קִפְלָאוֹן א

פּוֹלוֹס עַבְדָּהּ דַאלָהָא וְשְׁלִיחֵהּ דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּהֵימָנוּתָא [a] דְגַבְיֵא דַאלָהָא דִידְעָתָא וְשְׁרָרָא דִבְדַחֲלַת אֱלָהָא:
2 עַל [c] סַבְרָא דְחַיֵּא דְלְעָלַם [d] דְמַלַּךְ אֱלָהָא [e] שְׁרִירָא קֳדָם זְבָנוּהִי דְעָלְמָא: 3 וְגַלָּא [f] מִלְּתֵהּ
בְּזַבְנֵהּ בְּיַד כְּרוֹזוּתֵן הִי [g] דְאִתְהֵימְנֵת אֲנָא בְּפוּקְדָנָא דַאלָהָא [h] מַחְיָנָן: 4 לְטִטוֹס בְּרָא [i] שְׁרִירָא בְּהֵימָנוּתָא [k] דְגַוָּא
טִיבוּתָא וְשְׁלָמָא מִן אֱלָהָא אָבָא וּמִן מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא [m] מַחְיָנָן: 5 מְטָל הָנָא הוּ שְׁבַקְתָּךְ [n] הֲוֵית בִּקְרְטָא דַאיֻלָּן
דְחַסִּירָן [o] תַּתְקָן [p] וְתַקִּים קַשִׁישָׁא בְּסִדְרִינָא מְדִינָא אֵיכְנָא דְפַקְדְתָּךְ:

[a] חֵימָן [b] גְבָא [c] הקוה [d] שהבטיח [e] באמן [f] מִלַּל [g] הֵימָן [h] חֵיָא [i] באמן [k] של אבוה [l] חסר [m] חֵיָא [n] הֲוָא [o] תְקַן [p] קוּם

ARGVMENTVM IN EPIST. AD TITVM.

TITVM commonefacit & instruit de constitutione presbyterij, & de spirituali conuersatione, & hæreticis vitandis, qui traditionibus Judaicis credunt: scribens ei à Nicopoli.

EPISTOLA B. PAVLI AD TITVM.

CAPVT I.

1 PAVLVS seruus Dei, Apostolus autem Iesu Christi secundùm fidē electorum Dei & agnitionem veritatis, quæ secūdum pietatem est A

2 *In spem vitæ æternæ, quam promisit qui non mentitur, Deus, ante tempora secularia: (2. Tim. 1. c. 9)

3 * Manifestauit autem temporibus suis verbum suum in prædicatione, quę credita est mihi secundùm præceptum saluatoris nostri Dei:

4 * Tito dilecto filio secundùm communem fidem, gratia & pax à Deo patre, & Christo Iesu saluatore nostro. B

5 * Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea quæ desunt corrigas: & constituas per ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi;

6 * Si quis sine crimine est, vnius vxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. (1. Tim. 3. n. 2)

7 * Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem: non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis C lucri cupidum: (1. Tim. 3. n. 2)

8 * Sed hospitalem, benignum, † sobrium, iustum, sanctum, continentem: (prudentem)

9 * Amplectentem eum qui secundùm doctrinam est, fidelem sermonem, vt potēs sit† exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere. (&)

10 * Sunt enim multi etiam inobedientes, vaniloqui & seductores, maximè qui de circuncisione sunt:

11 *Quos oportet redargui. qui vniuersas domos subuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ πρὸς Τίτον Ἐπιστολή.

κεφαλ. α'.

1 ΠΑῦλος δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ, καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν

2 * ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων,

3 * ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ·

4 * Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

5 * Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην.

6 * εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα.

7 * δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ παροίνον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ·

8 * ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ,

9 * ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

10 * εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς,

11 * οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν· οἵτινες οἴκους ὅλους ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

---

6 אינא דלא רשין הוו והוא באלא דחדא אנחתא ואית לה בנא מהימנא ולא מצחין ולא איתיהון ולא שועבד
7 באסוטותא: חיב הו גיר קשישא דנהוא דלא רשין איך רבביתא דאלהא ולא נהוא מתרבר ברעין נפשה ולא
8 נהוא חמתן ולא נהוא עבר על חמרא ולא תהוא רחטא אידה לממתא ולא נהוא רחם יתרנא טנפא: אלא נהוא
9 רחם אכסניא ונהוא רחם טבתא ונהוא נכף ונהוא כאין ונהוא חסיא ולביך נפשה מן רגיגתא: ונכטיל
10 לה על יולפנא דמלתא דהימנותא דנשכח אף למביאו ביולפנה חלימא ולמכסו לאילין דמחרין: איתי גיר
מגיאא ולא משתעבדין ומסטעין רעינא דבנינשא יתירא איתי אילין דמן גזירתא אנון:
11 הנון דולא הוא למסכרו פומהון בתא מגיאא מחבלין ומלפין מרם ולא ולא מטל יתרנא טנפא:

9 רשא אשם z עתא
10 איתי z אסוטותא הי מבהנת חולל והשכור
11 חוב z אשם z רבר
8 רשא רצה a חמא
10 מרתא נכה z יתר
8 טנף טמא e גרים z טוב
8 צנוע h ישר i חסיד
8 יולף k מלל m שקר

---

12 * ܐܡܪ ܐܢܫ ܡܢܗܘܢ ܢܒܝܐ ܕܝܠܗܘܢ ܕܒܢܝ ܩܪܛܐ ܒܟܠ ܙܒܢ ܕܓܠܝܢ ܐܢܘܢ ܚܝܘܬܐ ܒܝܫܬܐ ܘܟܪܣܬܐ ܒܛܝܠܬܐ :
13 ܘܫܪܝܪܝܐܝܬ ܐܝܬܝܗ ܗܕܐ ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܫܝܐܝܬ ܗܘܝܬ ܡܟܝܠ ܠܗܘܢ ܕܢܗܘܘܢ ܚܠܝܡܝܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ :
14 ܘܠܐ ܢܬܪܡܘܢ ܠܫܘܥܝܬܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܘܠܦܘܩܕܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܕܡܢܝܢ ܫܪܪܐ : 15 ܟܠ ܡܕܡ ܓܝܪ ܕܟܐ ܗܘ ܠܕܟܝܐ ܠܐܝܠܝܢ
ܕܝܢ ܕܡܣܝܒܝܢ ܘܠܐ ܡܗܝܡܢܝܢ ܡܕܡ ܕܕܟܐ ܠܝܬ ܠܗܘܢ ܐܠܐ ܡܣܝܒ ܗܘ ܪܥܝܢܗܘܢ ܘܬܐܪܬܗܘܢ : 16 ܘܡܣܘܪܝܢ ܕܝܕܥܝܢ ܠܐܠܗܐ
ܒܥܒܕܝܗܘܢ ܕܝܢ ܟܦܪܝܢ ܒܗ ܘܐܝܬܝܗܘܢ ܣܢܝܐ ܘܠܐ ܦܝܡ ܘܡܣܠܝܐ ܠܟܠ ܥܒܕ ܛܒ :

ܩܦܠܐܢ ܒ

1 ܐܢܬ ܕܝܢ ܡܠܠ ܡܕܡ ܕܢܐܝ ܠܝܠܦܢܐ ܣܝܡܬܐ :
2 ܡܠܟܐ ܕܝܢܐ ܕܥܬܝܩܐ ܕܢܗܘܢ ܨܝܢܐ ܬܪܝܨܝܢ. ܕܢܗܘܢ ܪܚܝܡܐ. ܕܢܗܘܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܒܚܘܒܐ ܒܨܒܪܐ.
3 ܕܬܝܡܢܐ ܐܝܟܢܐ ܕܢܗܘܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܕܡܩܕܫܬܐ. ܠܐ ܡܪܝܠܢܝܬܐ ܘܠܐ ܡܫܥܒܕܢܝܬܐ ܠܚܡܪܐ ܣܓܝܐܐ.
ܐܠܐ ܡܠܦܢܝܬܐ ܕܫܦܝܪ ܡܠܠܬܐ. ܕܢܠܦܢ ܠܫܒܝܬܐ ܕܢܚܒܘܢ ܒܥܠܝܗܝܢ ܘܒܪܢܝܗܝܢ.
4 ܕܢܗܘܢ ܚܟܝܡܬܐ ܕܢܚܒܘܢ ܠܒܥܠܝܗܝܢ ܘܠܒܪܢܝܗܝܢ.
5 ܕܢܗܘܢ ܙܕܝܩܬܐ. ܕܢܗܘܢ ܛܒ ܒܒܝܬܗܝܢ. ܕܢܗܘܢ ܡܬܝܡܪܝܢ ܠܒܥܠܝܗܝܢ ܕܠܡܐ ܢܬܚܣܪ ܡܠܬܐ
ܕܐܠܗܐ ܒܡܠܬܐ ܕܫܘܢܝܐ ܕܠܐ ܢܬܚܣܪ ܡܕܡ ܕܢܬܚܣܪ ܠܢ ܒܝܫ ܡܕܡ ܠܡܐܡܪ ܥܠܝܢ.
6 ܘܠܒܪܝܐ ܕܡܬܝܡܪܝܢ ܠܒܥܠܝܗܝܢ ܕܢܗܘܢ ܙܕܝܩܝܢ. 7 ܒܟܠ ܡܕܡ ܐܢܬ ܢܚܘܐ ܢܦܫܟ ܐܝܟܢܐ
ܕܥܒܕܐ ܛܒܬܐ ܒܟܠ ܥܒܕ ܛܒ. ܘܒܬܠܡܝܕܘܬܟ ܢܗܘܐ ܡܠܬܐ ܩܝܡܬܐ ܕܠܐ ܡܬܚܣܪ ܕܢܬܚܫ
ܡܢ ܕܢܬܒܙܐ ܠܟܠ ܕܒܝܫ ܠܢ ܡܕܡ ܠܡܐܡܪ ܥܠܝܢ. 8 ܕܢܗܘܢ ܥܒܕܐ ܠܡܪܝܗܘܢ ܕܢܗܘܢ ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܒܟܠ ܡܕܡ
ܕܠܐ ܢܫܬܘܢ ܡܕܡ ܕܢܡܪܘܢ ܠܗ ܡܢ ܟܠ ܕܒܝܫ ܠܢ. 9 ܕܢܗܘܢ ܡܬܪܥܝܢ ܠܡܪܝܗܘܢ ܕܢܗܘܢ ܡܬܪܨܝܢ ܒܟܠ ܡܕܡ
ܕܠܐ ܢܗܘܘܢ ܡܫܬܘܠܝܢ ܠܗ. ܠܐ ܢܫܪܩܝܢ ܠܐ ܢܗܘܘܢ ܡܫܬܘܠܝܢ ܠܗ ܠܐ ܢܫܪܩܝܢ
ܐܠܐ ܕܢܗܘܘܢ ܡܗܝܡܢܝܢ.

a כחבים b חיות רעות c כרס בטן d ובאמת e איתיה f עדות g קשא h כסם i שעא סיפר k סגא l אמת m סגב שמא n בשמתם o תארתא גוף הנפש p ידא ידה q איתי יש r שנוים s פוס הקשיב

12 אמר אנש מנהון נביא דילהון דבני קרטא בכל זבן דגלין אנון חיותא בישתא וכרסתא בטילתא ;
13 ושרירא איתיה סהדותא הדא מטל הנא קשיאית הוית מכס להון דנהוון חלימין בהימנותא ;
14 ולא נתרמון לשועיתא דיהודיא ולפוקדא דבנינשא דסנין שררא : 15 כל מדם גיר דכא הו לדכיא לאילין
דין דמסיבין ולא מהימנין מדם דדכא לית להון אלא מסיב הו רעיונהון ותארתהון ; 16 ומודין דידעין לאלהא
בעבדיהון דין כפרין בה ואיתיהון סניא ולא פים ומסליא לכל עבד טב ;

קפלאון ב

1 אנת דין מלל מדם דיאא ליולפנא חלימא ; 2 ואלף דנהוון
קשישא עירין בדעיניהון ונהוון נכפין ונהוון דכין ונהוון חלימין בהימנותא ובחובא ובמסיברנותא ;

CAP. II.

1 TV verò loquere quæ decent ſanam doctrinam:
2 * Et doce vt ſenes ſint vigilanti mente præditi, ſintque caſti, & puri, & ſani in fide, & in charitate, & patientia.
3 * Ac etiam anus ſimiliter, vt ſint in habitu qui deceat reuerentiam Dei, nec ſint calumniatrices, nec inſeruientes multo vino, vt doceant bona;
4 * Et pudicas eas faciant quæ ſunt adoleſcentulæ: vt diligant maritos ſuos, & liberos ſuos;
5 * Vt caſtæ ſint & ſanctæ, vt bene curẽt domos ſuas, & ſubditæ ſint maritis ſuis, ne quis blaſphemet ſermonem Dei.
6 * Adoleſcentes conſimiliter adhortare, vt caſti ſint.
7 * In omnibus autem temetipſum præbeto exemplum in omni opere bono, & in doctrina tua habeas ſermonem ſanum, caſtum, & incorruptibilem, quem nemo contemnat.
8 * Vt qui inſurrexerit in nos, pudefiat, quum non poterit dicere contra nos quicquam mali.
9 * Serui heris ſuis ſubditi ſint in omnibus, & placeant eis, nec ſint reſponſatores, neque fures:

*Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. 12

*Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos durè, vt sani sint in fide: 13 D

* Non intendentes Iudaicis fabulis, & mandatis hominum auersantium se à veritate. 14

Rom.14. d.20 * Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mũdum, sed inquinatæ sunt eorum & mens & conscientia. 15

* Confitentur se nosse Deum, factis autem negant, cùm sint abominati & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi. 16

12 * εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης, κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

13 * ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει·

14 * μὴ προσέχοντες ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν.

15 * πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιασμένοις, καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις.

16 * θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς παν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

CAP. II. β'.

TV autem loquere quæ decent sanam doctrinam. 1 A

*Senes, vt sobrij sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia. 2

*Anus similiter, in habitu sancto non criminatrices, non multo vino seruientes, bene docentes: 3

* Vt prudentiam doceant adolescentulas, vt viros suos ament, filios suos diligant; 4

* Prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, vt non blasphemetur verbum Dei. 5 B

* Iuuenes similiter hortare vt sobrij sint. 6

integritatem, grauitatem, * In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operũ, in doctrina, † in integritate, in grauitate, 7

* Verbum sanum, irreprehensibile: vt is qui ex aduerso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. 8 C

Eph. 6. d.5 Colo.3. d.22 2.Pet.2. c.18 *Seruos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicẽtes, non fraudantes: 9

1 * Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ·

2 * πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ.

3 * πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱερεπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους,

4 * ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, φιλανδρους εἶναι, φιλοτέκνους,

5 * σώφρονας, ἁγνὰς, οἰκουρὸς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται.

6 * τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν,

7 * περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ἀφθαρσίαν,

8 * λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον.

9 * δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐάρεστοι εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας. μὴ νοσφιζομένους·

3 וְאַף קַשִּׁישָׁתָא הֲכַנָא דְּנַהֲוִין בְּאִסְכִּמָא דְּיָאֵא לְרַחֲלַת אֱלָהָא וְלָא נַהֲוִין מְשַׁעְבְּדָן לְחַמְרָא סַגִּיאָא וְנַהֲוִין מַלְפָן שַׁפִּירְתָּא ׃ 4 וּמְנַכְּפָן לַאיִלִין דְּטָלִין דְּנָרְחָמָן בַּעֲלֵיהֵין וּבְנֵיהֵין ׃
5 וְנַהֲוִין נַכְפָן וְקַדִּישָׁן וְנַהֲוִין יָצְפָן שַׁפִּיר דְּבָתֵיהֵין וּמְשַׁתַּעְבְּדָן לְבַעֲלֵיהֵין דְּלָא אֶנָשׁ מְגַדַּף עַל מִלְּתֵה דַאלָהָא ׃
6 וּכֵן אִילִין דְּטָלִין הֲכַנָא בְּעֵי דְּנַהֲוִין נַכְפִין ׃ 7 בְּכֹל מְדֵם דַּיָּן דְּמוּתָא בְּנַפְשָׁךְ חַוִּא בְּכֹל עֲבָדָא טָבָא
וּבְמַלְפָנוּתָךְ הֲוֵא לָךְ מִלְּתָא חֲלִימְתָא דְּנַכְפָא וְלָא מְחַבְּלָא וְלָא אֶנָשׁ כָּסַר לָהּ ׃
8 דַּאיְנָא דְּקָאֵם לְקוּבְלָן נְבְהֵה כַּד לָא נְשֵׁכַח דְּנֵאמַר עָלַיִן מְדֵם דַּסְנָא ׃
9 עַבְדָא לְמָרֵיהוֹן נְשְׁתַּעְבְּדוּן בְּכֹל מְדֵם וְנִשְׁתַּפְּרוּן וְלָא הֲוֵו מְעַצִּין וְלָא הֲוֵו גְּנָבִין ׃

h זקנות
i חָזָא בדמות ! שנאה
m מלשינות
n חָזָא o אַלַף p נְכַף
שכע q שנערות r צנועות
s יָצַף השחרל t שַׁעְבַּד
u מַלַּל
x שנעורים או בחורים
y בַּעְלָא
z אַלַף a מַלַּל b בוזה
c קוּם d בְּחֵת בחש

10 * Sed oſtendant conſtantiam ſuam bonam in omnibus, vt exornent in omnibus doctrinam Dei Seruatoris noſtri.

De Baptiſmo, & Dominica poſt Epiphaniam.

11 * Patefacta eſt enim gratia Dei tota ſalutifera omnibus hominibus:

12 * Et erudit nos vt abnegemus impietatem & concupiſcentias mundi, & viuamus in hoc ſeculo cum caſtitate, & iuſtitia, & reuerentia Dei;

13 * Expectantes ſpem benedictam & manifeſtationem gloriæ Dei magni, & Seruatoris noſtri Ieſchua Meſchicho.

14 * Qui ſeipſum dedit pro nobis, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & repurgaret ſibiipſi populum nouum, qui ſtudioſus eſſet bonorum operum.

15 * Hæc loquere & adhortare, & argue cum omni mandato: & nemo te deſpiciat.

CAP. III.

1 POrrò admone eos, vt principibus ac poteſtatibus dicto audientes ſint, ſubditique, ac parati ſint ad omne opus bonum.

2 * Et neminem maledictis inſectentur, nec ſint pugnaces, ſed ſint manſueti: & in omnibus oſtendant comitatem ſuam erga omnes homines.

3 * Nos etenim quondam eramus rationis expertes, refractarij, & errantes, obnoxijque variis deſideriis, & in malitia & inuidia verſabamur, & exoſi eramus, atque alius alium odio proſequebamur.

4 * Quum autem patefacta eſt benignitas & miſericordia Dei Seruatoris noſtri:

5 * Non ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus, ſed commiſeratione ſua ſeruauit nos per lauacrum generationis quę facta eſt denuo cum renouatione Spiritus Sanctitatis;

6 * Quem effudit in nos abundè per Ieſchua Meſchicho Seruatorem noſtrum:

7 * Vt per gratiam eius iuſtificemur, & ſimus hæredes iuxta ſpem vitæ æternæ.

---

10 אֶלָּא [k]נְחַוּוּן [l]שְׁרִירְהוֹן [m]טָבָא בְּכָל מִדָּם [n]דְּנִצְבְּהוּן בְּכָל מִדְּם [o]יוּלְפָנֵה דְאַלָּהָא [p]מַחֲיָנָן ׃
[q]וְמַעֲמִירִיתָא וְחַד כְּשָׁבָא דְכָתֵר [r]רַבְחָא ב
11 [e]אִתְגְּלִיאַת גִּיר טִיבוּתֵה דְאַלָּהָא [d]מַחֲיַת כֹּל לְבַנֵּינָשָׁא כְּלֵהוֹן ׃ 12 [e]וְרִדְיָא לָן דְּנִכְפּוּר בְּרוּשְׁעָא וּבְרִגְיוֹתָא דְעָלְמָא
[f]וְנִחֵא בְּעָלְמָא הָנָא [g]בְּנִכְפּוּתָא [h]וַבְּכָאנוּתָא וּבְדַחֲלַת אֱלָהָא׃ 13 [i]כַּד מְסַכִּינָן [k]לְסַבְרָא בְּרִיכָא וּלְגֵלְיָנָא [m]דְתִשְׁבּוּחְתֵה דְאַלָּהָא
[n]רַבָּא וּמַחֲיָנָן יְשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 14 דְּהוּ יַהֵב נַפְשֵׁה חֲלָפַיִן דְּנַפְרְקָן מִן כֹּל עַוְלָא [o]וּנְדַכֵּין לְנַפְשֵׁה עַמָּא חַדְתָּא דְּחָסֵם
בַּעֲבָדָא טָבָא ׃ 15 הָלֵין מַלֵּל וּבְעֵי וְכַיֵּן בְּכָל פּוּקְדָן וְלָא אֱנָשׁ נַבְּסָא בָךְ ׃ קפלאון ג
[r]וַהֲוֵית מַעֲהַד לְהוֹן דְּלְרִישָׁא וְלִשְׁלִיטָנָא כְּשַׁתְּמְעִין וְכְשַׁתְּעַבְּדִין וְזַרְנְהוּן עַתִּידִין לְכָל עָבָד טָב ׃

[a] חַוָּא הגיד [b] אמונתם
[c] טוב [d] עָבַת חקן
[e] וְגַלְיָא [f] חַוָּא [g] עָמַר סגל
[h] וְרַנַּח ורוח [i] גֵּלָא [k] חַוָּא
[l] רְבָא לסר [m] חַוָּא
[n] בצביעות [o] הבדקה
[p] סְבָא התקוה [q] גֵּלָא
[r] שַׁבַּח [s] חַוָּא [t] רְבָא

* Sed in omnibus fidem bonã ostendentes: vt doctrinam Saluatoris nostri Dei ornent in omnibus. 10

* Apparuit enim gratia Dei & saluatoris nostri omnibus hominibus: 11
* Erudiens nos, vt abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriè, & iustè, & piè viuamus in hoc seculo, 12
* Expectãtes beatam spem & aduentum glorię magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi; 13 D
* Qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate; & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. 14
* Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio. Nemo te contemnat. 15

CAP. III.

A Dmone illos principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse; 1 A
* Neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos: omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. 2
* Eramus enim aliquando & nos insipiẽtes, & increduli, errantes, seruientes desideriis & voluptatibus variis, in malitia & inuidia agentes, odibiles, odientes inuicem. 3
* Cùm autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei: 4
1.Tim. 1 b,9 * Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundùm suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, 5 B
* Quem effudit in nos abundè per Iesum Christum saluatorem nostrum: 6
* Vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundùm spem vitæ æternæ. 7

10 * ἀλλὰ πίστιν πάσην ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν· ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

11 * Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις,
12 * παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι,
13 * προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ·
14 * ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.
15 * Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδείς σου περιφρονείτω.

γ'

1 * Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι,
2 * μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους.
3 * ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους·
4 * ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ,
5 * οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου,
6 * οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν·
7 * ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι, κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

---

2 ולחמים e ענים
3 חיא הגיד f רעא רצה
4 חנא g פוס הקשיב
5 טעא h שעבר i להשוקות
6 כיש j ובקנאה רעה
7 חפך k סנא שנא
l גלא m רחם n חיא
o של צדקה
p חיא q סחא רוץ

2 וְעַל אֱנָשׁ לָא נְגַדְּפִין וְלָא נְהֵוִין מְתְכַּתְּשִׁין אֶלָּא נְהֵוִין מַכִּיכִין וּבְכָלְּמֵדֶם נְחַוִּין בַּסִּימוּתְהוֹן לְוַת כָּלְּהוֹן בְּנֵינָשָׁא׃
3 אַף חְנַן גִּיר מֵן קְדֵים דְּלָא רְעִינָא הֲוִין וְדָלָא פִּיסָא וְטַעִין הֲוִין וּמְשַׁעְבְּדִין הֲוִין לְרַגְּגָתָא מְשַׁחְלְפָתָא נְבִבִישׁוּתָא וּבְחַסְמָא מְתְהַפְּכִין הֲוִין וְסַנְיָאִין הֲוִין אַף חַד לְחַד סָנִין הֲוִין׃
4 כַּד דֵּין אִתְגַּלְּיַת בַּסִּימוּתֵהּ וְמַרְחֲמָנוּתֵהּ דְּאֱלָהָא מְחַיְּנָן׃
5 לָא בַּעֲבָדָא דְּזַדִּיקוּתָא דַעֲבַדְנָן אֶלָּא בְּרַחֲמוֹהִי דְּיַלֵּהּ אַתְיָן בַּסְחָתָא דְמוֹלָדָא וְדִמֵּן דְּרִישׁוּתָא וְקוּדְשָׁא׃
6 הַי דְּאִשְׁדַּר עֲלָן עַתִּירָאִית בְּיַד יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מַחְיָנָן׃
7 דְּבְטַיבוּתֵהּ נְזְדַּדַּק וְנְהֵוֵא יָרְתָא בְּסַבְרָא דְחַיֵּא דְלְעָלַם׃

8 * Fidelis ille sermo. De his itaque velim vt confirmes eos, vt illis curæ sit bona opera exequi qui crediderunt in Deum. Hæc sunt bona & vtilia hominibus.

9 * Cæterùm à stultis quæstionibus, & fabulis genealogiarum, & à contentionibus et digladiationibus Scribarum recede: nulla siquidem inest in eis vtilitas; sed vanæ sunt.

10 * Ab homine hæretico postquàm semel & iterum eum admonueris, recede:

11 * Sciasque eiusmodi hominem peruersum esse, & sceleratum, quique reum peragit seipsum.

12 * Quum misero ad te Arteman aut Tychicum, sit tibi curæ ad me venire Nicopolim. statui enim in mente mea illic hybernare.

13 * De Zina autem legisperito & Apollona operam eos probè deducere, ne quid illis desit.

14 * Discantque & illi qui nostri sunt, operari bona opera in negotiis necessariis, vt non sint infrugiferi:

15 * Postulant pacem tuam illi omnes qui mecum sunt.

16 * Postula pacem eorum omnium qui nos diligunt in fide. Gratia cum omnibus vobis. Amin.

Epistolæ ad Titum ex Nicopoli scriptæ, missæ verò per manus Zinæ & Apollou,

FINIS.

---

8 מְהֵימְנָא הִי מִלְּתָא וַבְהָלֵין עֲבֵא אֲנָא דְּאַף אַנְתְּ הַוַּיִת מְשַׁרַר לְהוֹן דְּנִתְכַּסֵּל לְהוֹן לְמֶפְלַח עֲבָדָא טָבָא אִילֵין
דְּהֵימְנוּ בַּאלָהָא הָלֵין אִנִּין דְּטָבָן וּמוֹחֲרָן לַבְּנֵינְשָׁא ; 9 מִן בְּעָתָא דִין סַכְלָתָא וּמִן תַּשְׁעֵיתָא דִשְׁרָבְתָא וּמִן חֲרָיָנָא
וּמִן תַּכְרוּשָׁא דְסַפְּרֵא אִשְׁתָּאל יוּתְרָן גִּיר לֵית בְּהֵין וְסָרִיקָן אֵנִין ; 10 מִן גַּבְרָא הַרְסִיוּטָא מִן בָּתַר חָרָא זְבָן
וְתַרְתֵּין וְמַרְהָא אַנְתְּ לֵה אִשְׁתָּאל ; 11 וַהַוַּיִת יָדֵע וְמַן דְּהַכְנָא הוּ מְעַקֵּם הוּ וְחַטָּא וְהוּ חַיֵּב נַפְשֵׁה ; 12 מָא דְשַׁדְּרַת
לְוָתֵךְ לַארְטֵמָא אוֹ לְטוּבִיקוֹס נְתְכַּסֵּל לָךְ דְּתַאתֵּא לְוָתִי לְנִיקוֹפּוֹלִים תַּמָּן גִּיר סָמֵרַת בְּרַעְיָנִי דַאסְתֵּא ;

[8] מְהֵימְנָא הִי מִלְּתָא [a] מלל חֵוָא [b] מכין
[9] וַבְהָלֵין עֲבֵא [c] כְּסֵל עסק [d] עֲרַב [e] יֵתֵר
[10] בְּעָא [f] שְׁעָא ספר
[11] [g] ירעתך
[12] [h] מתליקוס [i] טרמן
[13] שְׁאַל [k] יֵתֵר [l] מן [m] שמורת
[14] [n] שַׁוִּיר שלח [o] כְּסֵל

8 * Fidelis sermo est; & de his volo te confirmare: vt curent bonis operibus præesse qui credunt Deo. Hæc sunt bona & vtilia hominibus. C

9 * Stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas Legis deuita. sunt enim inutiles & vanæ. (1. Tim. 4 b. 7 2. Tim. 2 d. 23)

10 * Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita:

11 * Sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit, cùm sit proprio iudicio condemnatus.

12 * Cùm misero ad te Arteman aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim. ibi enim statui hyemare. D

13 * Zenam legisperitum & Apollo solicitè præmitte, vt nihil illis desit.

14 * Discant autem & nostri bonis operibus præesse ad vsus necessarios, vt non sint infructuosi.

15 * Salutant te qui mecum sunt omnes: saluta eos qui nos amant in fide. Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

Ad Titum, Cretensium Ecclesiæ primum Episcopum ordinatum, scripta est ex Nicopoli Macedoniæ.

8 * πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις.

9 * μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς παραιτοῦ· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι.

10 * αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ,

11 * εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος.

12 * ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρός σε ἢ τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκριμαι παραχειμάσαι.

13 * ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ.

14 * μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

15 * ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι οὓς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς Τίτον τὸν κρητῶν ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα, ἐγράφη ἀπὸ νικοπόλεως τῆς μακεδονίας.

---

[a] לְוָא דנק [b] יְלַף [c] טוב
[d] עִבְדָא חפץ [e] אַלְץ ארך
[f] חַיְמָן [g] חסד

[h] כְּתִב שדר שלח [i] בידי

13 עַל זִינָא דִין סַפְרָא וְעַל אַפְּלוֹ נַתְבְּטֵל לָךְ [b] דִתְלַוָא אַגוּן שַׁפִּיר דְּמֵדַם לָא נַחְסַר לְהוּן ׃
14 [i] וְנֵאלְפוּן אַף אִילֵין דְּדִילַן אַגוּן דְּנֶהֱווּן פָּלְחִין עֲבַדָא [c] טָבָא [d] בְּצִבְיָתָא [e] דְּאִלְצָן דְּלָא נֶהֱווּן דְּלָא פְּאַרָאוּ ׃
15 [j] שְׁאָלִין בְּשְׁלָמָךְ כֻּלְּהוּן אִילֵין דְּעִמִּי אַגוּן שָׁאֵל בְּשְׁלָמָא דְּכֻלְּהוּן אִילֵין דְּרַחֲמִין לָן [g] בְּתֵימָנוּתָא [h] טַיבוּתָא עִם כֻּלְּכוּן אַמִּין ׃

[j] כְּתִב שדר שלח ׃ בידי

שְׁלָמַת אֲנַרְתָּא דִלְנָת טִטוֹס [j] דְּאִתְכַּתְּבַת מִן גִּיקוּפוֹלִיס [j] וְאִשְׁתַּדְּרַת [j] בְּאִידֵי זִינָא וַאפְּלוֹ ׃

ARGVMENTVM IN EPIST. AD PHILEMONEM.

PHILEMONI *familiares literas facit pro Onesimo seruo eius: scribens ei ab vrbe Roma de carcere per suprascriptum Onesimum.*

EPISTOLA AD PHILEMONEM.

EODEM G. FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Quotidie.

CAPVT I.

1 PAVLVS *vinctus Ieschua Meschicho, & Timotheus frater, Philemoni dilecto*
2 *cooperatori nostro:* ‡*Et Appiæ dilectæ nostræ, & Archippo commilitoni nostro, & ecclesiæ quæ in domo tua est;*
3 ‡ *Gratia vobiscum, & pax à Deo patre nostro, et à Domino nostro Ieschua Meschicho.*
4 ‡*Gratias ago Deo meo semper, & memor sum tui in precationibus meis:*
5 ‡ *Iam ex quo audiui fidem tuam, & dilectionem quam habes erga Dominum nostrum Ieschua, omnesque Sanctos:*
6 ‡ *Vt fiat communicatio fidei tuæ frugifera operibus & agnitione omnium bonorum quæ habetis in Ieschua Meschicho.*
7 ‡ *Gaudium sanè magnum habuimus & consolationem, quòd per charitatem tuam refocillata sint viscera Sanctorum.*
8 ‡ *Quapropter fiduciam multam habeo in Meschicho, iniungendi tibi ea quæ iusta*
9 *sunt.* ‡ *Sed propter charitatem efflagitando efflagito à te ego Paulus qui sum senex, vt scis; nunc autem & vinctus Ieschua Me-*
10 *schicho:* ‡*Rogo te* inquam *pro illo filio meo, quem genui in vinculis meis, Onesimo;*
11 ‡ *Qui aliquando nulli tibi fuit vsui, nunc autem & tibi & mihi valde vtilis;*
12 ‡*Et quem remisi ad te. Tu autem sicut natum meum, ita eum excipe.*
13 ‡ *Volebam enim eum apud me retinere, vt ministraret mihi pro te in meis Euangelij vinculis.*
14 ‡ *Sed præter consilium tuum nihil volui facere, ne velut ex necessitate beneficium tuum esset, sed ex voluntate tua.*
15 ‡*Iam verò propterea etiam secessit ad horam, vt perpetuò eum retineas.*
16 ‡ *Non amplius vt seruum, sed potius ex seruo fratrem dilectum meum vnicum, quanto magis & tuum quum in carne, tum in Domino nostro?*

אִגַּרְתָּא דְלְוָת פִּילִימוֹן׃

דְכְלִיוֹם א קְפַלְאוֹן א

פּוֹלוֹס אֲסִירָה דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וּטִימֹתֵאוֹס אָחָא לְפִילִימוֹן חַבִיבָא פִּלְחָא דְעַמָּן׃ 1 וְלַאפִּיָא חַבִיבַתָּן וְלַארְכִּיפּוֹס
פִּלְחָא דְעַמָּן [a] וַלְעִדְתָּא עַמְכוֹן וַשְׁלָמָא מִן אֱלָהָא אֲבוּן וּמִן מָרָן יֵשׁוּעַ 3 [b] טִיבוּתָא עִמְכוֹן וַשְׁלָמָא מִן אֱלָהָא אֲבוּן וּמִן מָרָן יֵשׁוּעַ
מְשִׁיחָא׃ 4 [c] מוֹדֵא אֲנָא לַאלָהִי בְכָל [d] זְבַן [e] וּמַחְדְכַר אֲנָא לָךְ [f] בְצַלוֹתַי׃ 5 הָא מִן דְשָׁמְעַת [g] הֵימָנוּתָךְ [h] וְחוּבָא דְאִית
לָךְ לְוָת מָרָן יֵשׁוּעַ וַלְוָת כְּלְהוֹן קַדִישֵׁא׃ 6 דְתֶהֱוֵא [i] שׁוּתָפוּתָא דְהֵימָנוּתָךְ יְהֵבָא פְּאַרָא בַּעֲבִדֵא וּבִידַעְתָּא דְכָל [k] טָבָן
דְאִית לְכוֹן בְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃ 7 [l] חֲדוּתָא גִיר סַגִיאָתָא אִית לַן [m] וּבוּיָאָא דַבְּיַד חוּבָךְ [n] אֶתְחֲנִיחוּ רַחֲמֵא דְקַדִישֵׁא׃

a לעדה b חסד
c ידא ידה d זמן e דכר
זכר f בחפלתי מן צלא
g חימן h ואהבת i שתף
k טוב l שמחה מן חדא
m בויא נחם n נוחי

EPISTOLA B. PAVLI AD PHILEMONEM.

CAPVT I.

PAVLVS vinctus Christi Iesu, & Timotheus frater, Philemoni dilecto & adiutori nostro, A 1

Et Appiæ sorori charissimæ, & Archippo commilitoni nostro, & ecclesiæ quæ in domo tua est; 2

Gratia vobis & pax à Deo patre nostro, & Domino Iesu Christo. 3

Gratias ago Deo meo, semper memoriam tui faciẽs in orationibus meis, 4

Audiens charitatem tuam & fidem quam habes in Domino Iesu, & in omnes sanctos: 5

Vt communicatio fidei tuę euidens fiat in agnitione omnis operis boni † B in Christo Iesu. 6

quod est in vobis

Gaudium enim magnum habui & consolationem in charitate tua, quia viscera sanctorum requieuerunt per te, frater. 7

Propter quod multam fiduciam habens in Christo Iesu imperãdi tibi quod ad rem pertinet: 8

Propter charitatem magis obsecro, cùm sis talis vt Paulus senex, nunc autem & vinctus Iesu Christi: 9

Obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis, Onesimo; 10

Qui tibi aliquãdo inutilis fuit, nunc autem & mihi & tibi vtilis: 11

Quem remisi tibi. Tu autem illum, † vt mea viscera, suscipe. C 12

id est,

Quem ego volueram mecum detinere, vt pro te mihi ministraret in vinculis Euangelij: 13

Sine consilio autem tuo nihil volui facere, vti ne velut ex necessitate bonũ tuum esset, sed voluntarium. 14

Forsitan enim ideo discessit ad horam à te, vt † æternum illum reciperes, 15

in

Iam non vt seruum, sed pro seruo, charissimum fratrem, maximè mihi; quantò autem magis tibi, & in carne, & in Domino? 15

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή.

κεφαλ. α.

Παῦλος δέσμιος χρειστοῦ ἰηȣ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ, καὶ συνεργῷ ἡμῶν, 1

καὶ ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, & Ἀρχίππῳ τῷ συςρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν ȣ ἐκκλησίᾳ· 2

χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, & κυρίου ἰηȣ χρειστοῦ. 3

εὐχαριςῶ τῷ θεῷ μου, πάντοτε μνείαν ȣ ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, 4

ἀκούων ȣ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίςιν, ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον ἰηȣῦ, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους· 5

ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίςεώς ȣ ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἔργȣ ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς χρειςὸν ἰηȣῦ. 6

χάραν γὰρ ἔχομεν πολλὴν καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ ȣ, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀνέπαυται διά ȣ, ἀδελφέ. 7

διὸ πολλὴν ἐν χρειςῷ παῤῥησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν ȣι τὸ ἀνῆκον, 8

διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιȣτος ὢν ὡς παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος ἰηȣ χρειςοῦ. 9

παρακαλῶ σε περὶ ȣ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, Ὀνήσιμον· 10

τόν ποτέ ȣι ἄχρηςον, νυνὶ δέ ȣι καὶ ἐμοὶ εὔχρηςον, 11

ὃν ἀνέπεμψα. σὺ δὲ αὐτόν, τουτέςι τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, προσλαβοῦ· 12

ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ ȣ διακονῇ μοι ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου· 13

χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα, ποιῆσαι· ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν ȣ ᾖ, ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον. 14

τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, 15

οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιςα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλόν ȣι, καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ; 16

---

8 מֶטֶל הָדָא פַּרְהְסִיָא סַגִּיאָתָא אִית לִי בְּמְשִׁיחָא דַּאֶפְקוּד לָךְ אִילֵין דְּזַדְקָן ; 9 מֶטֶל חוּבָא דֵין מִבְּעָא הוּ בְּעָא
אֲנָא מְנָךְ אֲנָא פַּוּלוֹס רְאִיתִי סָבָא אֵיךְ דְּיַדַּע אַנְתְּ הָשָׁא דֵין אָף אֲסִירָא דִּישׁוּעַ מְשִׁיחָא ; 10 וּבְעָא אֲנָא מִנָּךְ עַל
בְּרִי אֲנָא דְּיָלַדְתֵּה בַּאסוּרַי אֳנִיסִימוֹס ; 11 הַוְדְּבְזְבַן לֵית הֲוָא לָךְ בַּהּ תַּשְׁחוּ הָשָׁא דֵין אָף לָךְ אָף לִי טָב תַּשְׁח ;
12 וְשַׁדַּרְתֵּהּ לָךְ אַנְתְּ דֵין אֵיךְ דְּלִבְּלָא דִּילִי הֲכָנָא קַבְּלֵיהִי ; 13 צְבָא הֲוִית גִּיר דְּלוָתִי אַחְרְיוֹהִי דְּנֶהֱוֵא מְשַׁמֵּשׁ
לִי חֲלָפַיִךְ בַּאסוּרַי דַּאוֹנְגֶלְיוֹן ; 14 בְּלָעֵד מְלֵכָךְ דֵּין לָא צְבִית מִדֵּם לְמֶעְבַּד דְּלָא אֵיךְ דִּבְקַשִׁירָא הֲוֵא
טָבְתָּךְ אֶלָּא בְּצִבְיָנָךְ ; 15 כְּבַר דֵּין אָף מֶטֶל הָדָא שַׁנִּיר שָׁעָתָא דְּלָעֳלָם תֵּאחְרְיוֹהִי
16 לָא מְכֵיל אֵיךְ עַבְדָא אֶלָּא יַתִּיר מִן עַבְדָא אֲתָא חַבִּיבָא דִּילִי חַד כְּמָא דִּילָךְ וּבְבְּסַר וּבְמָרָן ;

מהבשרה מן לשון יקראוהבה
a בְּעָא אית יש זקן
b יְלַד
c חוּעלת x מאד y מועיל
d אַחַר אחז a של בשורה
e מבלי c עצוך
f עֲבָא g קְטִירָא אזיך
h טוּב i בראונך
k אַחַר l עוֹר

17 * Si ergo habes me consortem, eum suscipe
18 perinde ac me. * Quòd si aliquo damno te
affecit, aut quid debet, hoc mihi imputa.
19 * Ego Paulus scripsi mea manu, ego re-
pensurus sum, vt ne dicam tibi, quòd etiam
20 teipsum mihi debeas. * Etiam frater mi,
ego refocillabor per te in Domino nostro:
focilla viscera mea in Meschicho.
21 * Quoniam confido te mihi dicto audien-
tem fore, scripsi tibi, & scio vltra quàm di-
22 co, te facturum. * Simul autem & pra-
para mihi hospitium. Spero enim precationi-
bus vestris me donatum iri vobis.
23 * Postulat pacem tuam Epaphras, qui me-
cum captiuus est in Feschua Meschicho:
24 * Et Marcus, & Aristarchus, & De-
mas, & Lucas adiutores mei.
25 * Gratia Domini nostri Feschua Meschi-
cho sit cum spiritu vestro, fratres mei. Amin.

Epistolæ ad Philemonẽ è Roma scriptę,
missę autem per manus Onesimi,

FINIS.

17 אין הכיל איתיך לי שותפא קבליתי איך דלי ׃ 18 ואן מדם חסרך או חיב הדא עלי חשוב ׃ 19 אנא פולוס
כתבת בידי אנא פרע אנא דלא אסר לך דאף נפשך חיב אנת לי ׃ 20 אין אחי אנא אהתניח בך במרן אניח רחמי
במשיחא ׃ 21 מטל דתכיל אנא דשמע אנת לי כתבת לך וידע אנא דיתיר מן מא דאמר אנא עבד אנת ׃

אית ש שתף חבר
חוב ל בידי ף גומל
אמר חוב נוח
אוהבי

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM AD HEBRÆOS.

IN primis dicendum est cur apostolus Paulus in hac epistola scribenda non seruauerit morem suum, vt vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hæc causa est, quòd ad eos scribens, qui ex circuncisione crediderant, quasi Gentium apostolus & non Hebræorum: sciens

EPISTOLA AD HEBRÆOS,

GVIDONE FABRICIO INTERPRETE.

Vespere & matutinis Natalis Dñi nostri.

CAPVT I.

1 *Mnifariam, omnibusque
modis locutus est Deus cũ
Patribus nostris per Pro-
2 phetas quondam: * His au-
tem vltimis diebus locutus
est nobiscum per Filium
suum, quem constituit hæredẽ omniũ, et per
3 quem condidit secula. * Qui quum sit germen
[splendor] gloriæ, & imago substantiæ eius, cõ-
plectaturq; omnia virtute Verbi sui: ille ta-
men per semetipsum fecit purgationẽ peccato-
rũ, sedetque in dextera maiestatis in excelsis.
4 * Et ipse tãto præstãtior fuit Angelis, quãto ex-
cellẽtius nomẽ præ illis hæreditate sortitus est.

אגרתא דלות עברייא ׃

דרמשא ופפרא דילהה דמרן א קפלאון א

בכל 1 מנין ובכל דמין מלל אלהא עם אבהין בנביא מן קדים ׃ 2 ובהלין יומתא אחריא מלל עמן בברה אפנים מן מנא דמא

17 * Si ergo habes me ſocium, ſuſcipè illum ſicut me. 18 * Si autem aliquid nocuit tibi aut debet, hoc mihi imputa.
19 * Ego Paulus ſcripſi mea manu: ego reddam vt non dicam tibi, quòd & teipſum mihi debes.
20 * Ita frater. Ego te fruar in Domino. refite viſcera mea in† Domino.
Chriſto
21 * Confidens in obedientia tua ſcripſi tibi: ſciés quoniam & ſuper id quod dico, facies. 22 * Simul autem & para mihi hoſpitium. nam ſpero per orationes veſtras donari me vobis.
23 * Salutat te Epaphras concaptiuus meus in Chriſto Ieſu: 24 *Marcus, Ariſtarchus, Demas, & Lucas adiutores mei.
25 * Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum Spiritu veſtro. Amen.

Ad Philemonem ſcripta eſt è Roma per Oneſimum ſeruum.

17 * εἰ οὖν ἐμὲ ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ.
18 * εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγει.
19 * ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί· ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις.
20 * ναί, ἀδελφέ· ἐγώ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν κυρίῳ.
21 * πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω, ποιήσεις.
22 * ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.
23 * ἀσπάζονταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν
24 Χριστῷ, * Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου.
25 * ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς Φιλήμονα ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ὀνησίμου οἰκέτου.

---

22 בַּחֲדָא דֵין אַף ᵛטַיֵּב לִי בֵּית ᶻמִשְׁרְיָא ᵃמְסַבַּר אֲנָא גַּיר ᵇדְּבַצְלוֹתְכוֹן ᶜמִתְיַהֵב אֲנָא לְכוֹן ׃ 23 שְׁאֵל בַּשְׁלָמָךְ אֶפַּפְרָא
ᵈשַׁבְיָא דְעַמִּי בִּישׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃ 24 וּמַרְקוֹס וַאַרִסְטַרְכֻּוס וְדֵאמַא וְלוּקָא ᵉמְעַדְּרָנַי ׃ 25 ᶠטִיבוּתֵהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא
עִם רוּחֲכוֹן אֲחֵי אֲמִין ׃
שְׁלֻמַת אֲגַרְתָּא דְּלָוָת פִּילִימוֹן ᵍדְּאִתְכְּתֻבַת מִן רְהוּמָא ʰוַאִשְׁתַּדְּרַת ⁱבְּאִידֵי אָנִיסִימוֹס ׃

ᵛתקן ᶻ מלקמן שרא
ᵃבושת
ᵇצלא פול ᶜיתיב ᵈשבא
ᵉעדר ᶠטוב
ᵍכתב ʰשדר פלח ⁱבידי

---

quoque eorum ſuperbiam ſuamq; humilitatem ipſe demonſtrans, meritum officij ſui noluit anteferre. Nam ſimili modo etiam Iohannes Apoſtolus propter humilitatem in epiſtola ſua nomen ſuum eadem ratione non prætulit. Hanc ergo epiſtolam fertur Apoſtolus ad Hebræos conſcriptam Hebraica lingua miſiſſe; cuius ſenſum & ordinem retinens Lucas Euangeliſta poſt exceſſum apoſtoli Pauli Græco ſermone compoſuit.

EPISTOLA B. PAVLI AD HEBRAEOS.

CAPVT I.

1 A MVLTIFARIAM multiſq; modis olim Deus loquēs Patribus in Prophetis: 2 *Nouiſſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in Filio, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſecula.
Sup.7.d.26
3 * Qui cùm ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, portanſque omnia verbo virtutis ſuæ, purgationem peccatorum faciens, ſedet ad dexteram maieſtatis in excelſis: 4 * Tantò melior angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

κεφαλ. α.

1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις,
2 * ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν·
3 * ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς·
4 * τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.

דְּלֵהּ סָם ᵈיַרְתָּא דְּכָל סַרְדָּם וּכֵהּ עֲבַד לְעָלְמָא ׃ 3 דְּהוּא ᵉצְמָחָא דְּשׁוּבְחַהּ וְצַלְמָא ᶠדְּאִיתוֹהִי וַאֲחִיד כָּל בְּרֵילָא
ᵍדְּמָלֵיהּ הוּא ʰבְּקִנוּמֵהּ עֲבַד ⁱרוּכְיָא ᵏדַּחֲטָהָא וְיָתֵב עַל יַמִּינָא דְּרַבּוּתָא בִּמְרוֹמָא ׃
4 וְהָנָא כְּלֵהּ יַרֵב מִן מַלְאֲכָא אֵיךְ מָא דְּמִיתַר שְׁמָא דְּיָרֵת מִנְּדִילְהוֹן ׃

ᵈירת ירש ᵉצמח
ᶠאית ישותו ᵍמלל
ʰבעצמו
ⁱדכא זבה ᵏחטא

5 * Cui enim ex Angelis dixit vnquã Deus, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum; Ego ero ei pro patre, & ille erit mihi pro filio.

6 * Rursum autem quum inducit primogenitum in mundum, ait; Eum adorent omnes Angeli Dei. 7 * Porrò de Angelis sic dicit: Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem.

8 * De Filio autem ait: Thronus tuus, ô Deus, in seculum seculorum: sceptrum erectum, sceptrum regni tui.

9 * Dilexisti iustitiam, & odio habuisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.

10 * Et iterum: Tu à principio posuisti fundamenta terræ, & cæli sunt opus manuum 11 tuarum. * Ipsi præteribunt, tu autem stas, & omnes tanquam vestimenta veterascent;

12 * Et tanquam amictum inuolues eos; ipsi mutabuntur, tu autem idem es, & anni tui non deficient.

13 * Cuinam autem ex Angelis dixit vnquã; Sede à dextera mea, vsquedum posuero inimicos tuos scabellum sub pedibus tuis?

14 * Nonne omnes sunt spiritus administratorij, qui mittuntur in ministerium propter eos qui futuri sunt hæredes salutis?

CAP. II.

1 QVamobrem debemus magis attendere iis quæ audiuimus, ne cadamus.

2 * Si enim sermo qui pronuntiatus est per angelos fuit firmus, & quisquis audiit & transgressus est eum, accepit compensationem 4 in iustitia; * Quomodo nos effugiemus, si contemnamus quæ tales sunt vitas [tantam salutem], quæ quum cæpisset enarrari à Domino nostro, & ab iis qui ex eo audierant, in nos confirmata fuit?

4 * Quum de iis attestetur Deus signis, & miraculis, & variis virtutibus, ac distributionibus Spiritus Sanctitatis, quæ datæ sunt iuxta ipsius voluntatem.

Statio prima parasceues Crucifixionis.

5 * Non enim Angelis subiecit mundum futurum de quo loquimur.

---

5 לאינאגיר מן מלאכא מן סתום אמר אלהא דברי אנתּ אנא יומנא ילדתך ותוב דאנא אהוא לה לאבא והו
נהוא לי לברא ׃ 6 ותוב דין אמתי דמעל בוכרא לעלמא אמר ולה נסגדון כלהון מלאכא דאלהא ׃
7 על מלאכא דין הכנא אמר דעבד מלאכוהי רוחא ומשמשנוהי נור יקדא ׃ 8 על ברא דין אמר דכורסיך
דילך אלהא לעלם עלמין שבטא פשיטא שבטא דמלכותך ׃ 9 רחמת כאנותא וסניתּ עולא משל הנא משחך
אלהא אלהך משחא דחדותא יתיר מן חברך ׃ 10 ותוב אנתּ מן ברישיה סמתּ שתאסיה דארעא ושמיא
עבד אידיך אנין ׃ 11 הנון עברין ואנתּ קים אנתּ וכלהון איך נחתא נבלון ׃
12 ואיך תכסיתא העוף אנון הגון נחחלפון ואנתּ איך דאיתיך אנתּ ושניך לא נגמרן ׃

5 מן עולם והיום
6 ילד ועוד עלל
7 עבור
8 סגר השתחוה שמש
אש יקד כסאך
9 הצדקה
10 סנא שנא עול
h שמן i של שמחה k ועוד
l טוב מ הדרוחה המעשה ידיך
n קום o לנשים p כלה

5 *Cui enim dixit aliquando angelorũ;
Psal. 2. b. 7 Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et
2. Reg. 7. b. 14 rursum: Ego ero illi in patrem, & ipse
erit mihi in filium?
6 *Et cùm iterum introducit primoge-
Psal. 96. b. 8 nitum in orbem terræ, dicit; Et adorent
eum omnes angeli Dei.
7 Psal. 103 a. 4 * Et ad angelos quidem dicit: Qui fa-
cit angelos suos, spiritus; & ministros
suos, flammam ignis.
8 Psal. 44 b. 7 * Ad filium autem: Thronus tuus
Deus in seculum seculi: virga æquitatis,
virga regni tui. C
9 *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquita-
tem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus
oleo exultationis præ participibus tuis.
10 Psal. 101 d. 26 * Et, Tu in principio, Domine, ter-
ram fundasti: & opera manuum tuarum
sunt cæli. 11 * Ipsi peribunt, tu autem
permanebis; & omnes vt vestimentum
12 inuolucres veterascent. * Et velut amictum †mu-
tabis eos, & mutabuntur: tu autẽ idem
ipse es, & anni tui non deficient.
13 * Ad quem autem angelorum dixit
Psal. 109 a. 1 aliquando; Sede à dextris meis, quoad-
1. Cor. 15. d. 25 usque ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum?
14 *Nonne omnes sunt administratorij
spiritus, in ministeriũ missi propter eos
capient qui hæreditatem †capiunt salutis?

CAP. II.

1 PRopterea abundantiùs oportet obser
uare nos ea quæ audiuimus, ne fortè A
pereffluamus.
2 * Si enim qui per angelos dictus est
fermo, factus est firmus, & †omnis præua
fi ricatio & inobedientia accepit iustam
mercedis retributionem:
3 * Quomodo nos effugiemus si tantã
neglexerimus salutem? quę cùm initium
accepisset † enarrari per Dominũ, ab eis
enar- tandi qui audierunt, in nos confirmata est,
4 * Contestante Deo signis, & porten-
tis, & variis virtutibus, & Spiritus san-
cti distributionibus, secundùm suam
volùntatem.

5 * Non enim angelis subiecit Deus
orbem terrę futurum, de quo loquimur.

5 * τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν, ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν;
6 * ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ.
7 * καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.
8 * πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ θρόνος σου, ὁ θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου.
9 * ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.
10 * καὶ, σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί.
11 * αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται·
12 * καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτοὺς, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι.
13 * πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;
14 * οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

β'.

1 * Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή ποτε παραρρυῶμεν.
2 * εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν,
3 * πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη,
4 * συνεπιμαρτυρούντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι, καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν·

5 * Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν.

---

13 לְמַן דִּי־מַן מַלְאָכָא [y] מְמָחוּם אֲמַר [z] דְּהַב מִן יְמִינִי עַדְּמָא [a] דְּאַסִּים [b] בְּעֵל דְּבָבַיִךְ [c] בּוּרְשָׁא הְוֵית רַגְלַיִךְ׃ 14 לָא הָא
כֻּלְּהוֹן [d] אִיתַיְהוֹן רוּחָא [e] דְּשַׁמְשָׁתָא [f] דִּמְשַׁתַּדְּרִין בְּתַשְׁמֶשְׁתָּא מֶטֻל אִילֵין דַּעֲתִידִין [g] לְמֵאֲרַת חַיָּא׃ קפלאון ב
1 מֶטֻל הָנָא [h] חַיְבִינַן [i] דְּיַתִּירְאִית נֶהֱוָא [j] זְהִירִין בְּמִדַּם דַּשְׁמַעְנָן דְּלָא [k] נִפֵּל׃ 2 אֵן גֵּיר [l] מִלְּתָא דְּאִתְמַלַּל בְּיַד מַלְאָכָא
[m] אֶשְׁתַּרְרַת וְכָל דְּשַׁמְעָה וַעֲבַר עֲלֵיהּ קִבֵּל [n] פּוּרְעָנָא [o] בְּכָאנוּתָא׃ 3 אֵיכַנָא חֵנָן נֶעֱרוּק אִן נְבַסֵּא עַל אִילֵין דְּהַנּוּן אֲנִין
[p] תַּיְיָן הָנוּן דְּשַׁרְיוּ מִן מָרָן לְמִתְסַלְּלוּ וּמִן אִילֵין דְּמִנֵּהּ שְׁמַעוּ בַּן [q] אֶשְׁתַּרְרוּ׃ 4 כַּד סָהַד עֲלֵיהוֹן אֱלָהָא בְּאָתוּתָא וַבְּחִדְרַתָּא
וַבְּחַיְלָא מְשַׁחְלְפָא וּבְפוּלְגָא דְרוּחָא דְקוּדְשָׁא דְּאִתְיַהֲבוּ אֵיךְ צְבְיָנֵהּ׃ [r] מִדְּמָא קַדְמָיָא דְעָרוּבְתָא דִקְמִיתָא ב
5 לָא הֲוָא גֵּיר לְמַלְאֲכָא שַׁעְבַּד עָלְמָא דַּעֲתִיד דַּעֲלוֹהִי מְמַלְּלִינַן׃

y מן עתה
z ויתב
a הדום
b אית
c שמש
d שדר שלת
e ירת ירש
f תוב
g יתרי
h שופרים
i כפל
j מלל
k שדר
l בכונתא
m גמל
n בדקה
o כסא כוח
p חיא
q שדי הוחל
r בבונו

6 * ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܡܣܗܕ ܟܬܒܐ ܘܐܡܪ: ܡܢܘ ܒܪܢܫܐ
ܕܥܗܕܬܝܗܝ: ܘܒܪܗ ܕܐܢܫܐ ܕܣܥܪܬܝܗܝ.
7 * ܐܡܟܬܝܗܝ ܩܠܝܠ ܡܢ ܡܠܐܟܐ. ܬܫܒܘܚܬܐ
ܘܐܝܩܪܐ ܣܡܬ ܒܪܫܗ. ܘܐܫܠܛܬܝܗܝ ܒܥܒܕܐ ܕܐܝܕܝܟ
8 * ܘܟܠ ܡܕܡ ܫܥܒܕܬ ܬܚܝܬ ܪܓܠܘܗܝ. ܒܗܝ
ܕܝܢ ܕܟܠ ܡܕܡ ܫܥܒܕ ܠܗ: ܠܐ ܫܒܩ ܡܕܡ ܕܠܐ
ܡܫܥܒܕ. ܗܫܐ ܕܝܢ ܠܐ ܥܕܟܝܠ ܚܙܝܢܢ ܕܟܠ ܡܕܡ
9 ܡܫܥܒܕ ܠܗ. * ܗܘ ܕܝܢ ܕܡܟ ܩܠܝܠ ܡܢ ܡܠܐܟܐ:
ܚܙܝܢܢ ܕܗܘܝܘ ܝܫܘܥ ܡܛܠ ܚܫܐ ܕܡܘܬܗ.
ܘܬܫܒܘܚܬܐ ܘܐܝܩܪܐ ܣܝܡ ܒܪܫܗ. ܗܘ ܓܝܪ
ܐܠܗܐ ܒܛܝܒܘܬܗ ܚܠܦ ܟܠ ܐܢܫ ܛܥܡ ܡܘܬܐ.
10 * ܝܐܐ ܗܘܐ ܓܝܪ ܠܗܘ ܕܟܠ ܒܐܝܕܗ ܘܟܠ
ܡܛܠܬܗ: ܘܒܢܝܐ ܣܓܝܐܐ ܐܥܠ ܠܬܫܒܘܚܬܗ.
11 ܕܠܪܫܐ ܕܚܝܝܗܘܢ ܒܚܫܐ ܢܓܡܪܝܘܗܝ. * ܗܘ
ܓܝܪ ܕܡܩܕܫ ܘܗܢܘܢ ܕܡܬܩܕܫܝܢ ܡܢ ܚܕ ܐܢܘܢ ܟܠܗܘܢ.
12 ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܒܗܬ ܕܢܩܪܐ ܐܢܘܢ ܐܚܘܗܝ. * ܟܕ ܐܡܪ:
ܐܣܒܪ ܫܡܟ ܠܐܚܝ: ܘܒܓܘ ܥܕܬܐ ܐܫܒܚܟ.
13 * ܘܬܘܒ ܕܐܢܐ ܐܗܘܐ ܬܟܝܠ ܥܠܘܗܝ. ܘܬܘܒ ܗܐ
ܐܢܐ ܘܒܢܝܐ ܕܝܗܒ ܠܝ ܐܠܗܐ.

ܥܠ ܝܠܕܬ ܐܠܗܐ

14 * ܡܛܠ ܓܝܪ ܕܒܢܝܐ ܐܫܬܘܬܦܘ ܒܒܣܪܐ ܘܒܕܡܐ:
ܐܦ ܗܘ ܒܗ ܒܕܡܘܬܐ ܐܫܬܘܬܦ ܒܗܘܢ ܒܗܠܝܢ.
ܕܒܡܘܬܗ ܢܒܛܠ ܠܗܘ ܕܐܚܝܕ ܗܘܐ ܫܘܠܛܢܐ ܕܡܘܬܐ
ܕܐܝܬܘܗܝ ܣܛܢܐ.
15 * ܘܢܫܪܐ ܠܗܘܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܕܚܠܬܐ ܕܡܘܬܐ
ܒܟܠܗܘܢ ܚܝܝܗܘܢ ܡܫܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܠܥܒܕܘܬܐ.
16 * ܠܐ ܗܘܐ ܓܝܪ ܡܢ ܡܠܐܟܐ ܢܣܒ. ܐܠܐ ܡܢ ܙܪܥܗ
ܕܐܒܪܗܡ ܢܣܒ.
17 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܙܕܩ ܗܘܐ: ܕܒܟܠ ܡܕܡ ܢܬܕܡܐ
ܠܐܚܘܗܝ. ܕܢܗܘܐ ܡܪܚܡܢܐ ܘܪܒ ܟܘܡܪܐ ܡܗܝܡܢܐ
ܒܡܕܡ ܕܠܐܠܗܐ. ܘܢܗܘܐ ܡܚܣܐ ܥܠ ܚܛܗܝܗܘܢ ܕܥܡܐ.
18 * ܒܗܝ ܓܝܪ ܕܗܘ ܚܫ ܘܐܬܢܣܝ: ܡܫܟܚ ܕܢܥܕܪ
ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܬܢܣܝܢ.

6 * *Sed sicut testatur scriptura, et ait: Quid est homo quòd memor es eius, & filius hominis quòd inuiseris eum?*
7 * *Summisisti eum paulisper præ Angelis: gloriam & honorem imposuisti capiti ipsius, & authoritatem ei dedisti in opera manuum tuarum.*
8 * *Omniaque subiecisti sub pedibus eius. In hoc autem quod omnia ei subiecit, nihil obmisit quod subiectum non sit. Nunc autem necdum videmus omnia ei subiecta.*
9 * *Eum autem qui paulisper summissus fuit præ Angelis, videmus, nempe ipsum Jeschua propter passionẽ mortis suæ, gloriamque & honorem ipsius capiti impositũ: nam Deus ipse per gratiam suam pro omnibus gustauit mortem.*
10 * *Decebat enim eum per quem omnia, & propter quem omnia, qui filios multos introduxerat in gloriam suam, ipsum principem salutis eorũ per passiones perfectum reddere.*
11 * *Qui enim sanctificat & qui sanctificantur, ab vno sunt omnes. Propterea non erubescit eos vocare fratres suos;*
12 * *Dum ait: Annuntiabo nomen tuum fratribus meis, & in medio ecclesiæ laudabo te.*
13 * *Et rursum, Ego ero fidens in eo. Et iterum; Ecce ego & filij quos dedisti mihi Deus.*

De genetrice Dei.

14 * *Quoniam enim filij participes fuerunt carnis & sanguinis, ipse quoque in similitudine particeps factus est eorundem, vt per mortem suam aboleret eum qui habebat mortis imperium, hoc est Satanam:*
15 * *Et solueret eos qui timore mortis in tota vita sua mancipabantur seruituti.*
16 * *Non enim ex Angelis assumpsit, sed assumpsit ex semine Abrohom.*
17 * *Propterea iustum erat vt per omnia similis fieret fratribus suis, vt misericors fieret, & summus Sacerdos fidelis in Deo, vt expiaret peccata populi.*
18 * *Ex hoc enim quòd ipse perpessus est, & tentatus, potest & iis opem ferre qui tentantur.*

6 אלא איך דמסהד כתבא ואמר מנו גברא דעהדתיהי וברה דאנשא דסערתיהי ׃ 7 אמכתיהי קליל
מן מלאכא תשבוחתא ואיקרא סמת ברישה ואשלטתיהי בעבדא דאידיך ׃ 8 וכל מדם שעבדת תחית רגלוהי
בהי דין דכל מדם שעבד לה לא שבק מדם ולא משעבד השא דין לא עדכיל חזינן דכל מדם משעבד לה ׃
9 הו דין דמך קליל מן מלאכא חזינן דהויו ישוע מטל חשא דמותה ותשבוחתא ואיקרא סים ברישה הו
גיר אלהא בטיבותה חלף כלנש טעם מותא ׃ 10 יאא הוא גיר להו דכל באידה וכל מטלתה ובניא סגיאא
אעל לתשבוחתה דלרישא דחייהון בחשא נגמריוהי ׃
11 הו גיר דקדש והנון דאתקדשו מן חד אנון כלהון מטל הנאלא בהת ונקרא אנון אחוהי ׃

סער פקד · מכך · שבח · יקר · סום · שלט יד · עדכאן · חזא · חשש · מות · שבח · וכבוד · סום · בחסדו · מות · כהוגן · בידו · עלל הבא · חיא · חשש · גמר · קדש

6 * Testatus est autem in quodam loco
Psal.8.5 quis, dicēs: Quid est homo quòd memor
es eius: aut filius hominis quoniam vi- B
sitas eum? 7 * Minuisti eum paulomi-
nus ab angelis: gloria & honore corona-
sti eum, & constituisti eum super opera
manuum tuarum.
Mat.28.d.18 1.Cor.15.d.26 Eph.1.d.22 8 * Omnia subiecisti sub pedibus eius:
In eo enim quòd omnia ei subiecit, nihil
dimisit non subiectum ei. Nunc autem
necdum videmus omnia subiecta ei.
Phil.2.d.8 9 * Eum autem qui modico quàm an-
geli, minoratus est, videmus Iesum pro-
pter passionem mortis, gloria & honore
coronatum: vt gratia Dei, pro omnibus C
gustaret mortem.
10 * Decebat enim eum propter quem
omnia, & per quem omnia, qui multos
filios in gloriam adduxerat, authorem
passionis salutis eorum, per †passionem consum-
mare.
11 * Qui enim sanctificat, & qui sancti-
ficantur, ex vno omnes. Propter quā cau
sam non cōfunditur fratres eos vocare:
Psal.21.d.23 12 * Dicens: Nuntiabo nomen tuum
fratribus meis: in medio ecclesiæ lau-
dabo te.
Psal.17.d.3 13 * Et iterum: Ego ero fidens in eum.
Et iterum: Ecce ego & pueri mei, quos
Isai.8.d.18 dedit mihi Deus.

Osee.13.d.14 1.Cor.15.d.54 14 * Quia ergo pueri communicauerūt
carni & sanguini: & ipse similiter parti-
cipauit eisdem: vt per mortem destrue- D
ret eum qui habebat mortis imperium,
id est, diabolum;
15 * Et liberaret eos qui timore mortis
per totam vitam obnoxij erant seruitu-
ti.
16 * Nusquam enim angelos apprehen-
dit, sed semen Abrahæ apprehendit;
17 * Vnde debuit per omnia fratribus
similari: vt misericors fieret & fidelis
pontifex ad Deum, vt repropitiaret de-
licta populi.
18 * In eo enim in quo passus est ipse &
tentatus, potens est & eis qui tentantur
auxiliari.

6 * διεμαρτύραΤο δέ που τις, λέγων, τί ἐστιν ἄνθρω-
πος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ
αὐτόν;
7 * ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξῃ καὶ
τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔρ-
γα τῶν χειρῶν σου·
8 * πάντα ὑπετάξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ· ἐν γὰρ
τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυ-
πότακτον. νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτε-
ταγμένα·
9 * τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέ-
πομεν Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου, δόξῃ καὶ τι-
μῇ ἐστεφανωμένον· ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύ-
σηται θανάτου.
10 * ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα,
πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτη-
ρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι.
11 * ὅ, τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι, ἐξ ἑνὸς πάν-
τες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν,
12 * λέγων, ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν
μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε.
13 * καὶ πάλιν, ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν,
ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.

14 * Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος,
καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ
θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, του-
τέστι τὸν διάβολον·
15 * καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παν-
τὸς τοῦ ζῆν σύνοχοι ἦσαν δουλείας.
16 * οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρ-
ματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται,
17 * ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι,
ἵνα ἐλεήμων γένηται, καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεὸν,
εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ·
18 * ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δυνατὸς τοῖς πει-
ραζομένοις βοηθῆσαι.

---

12 כִּד אָמַר אֶסַּבַּר שְׁמָךְ לַאֲחַי [h] וּבְגַוָּה דְעִדְתָּא אֶשַׁבְּחָךְ ׃ 13 [i] וְתוּב דַּאנָא אֶהֱוֵא [k] חָכִיל עֲלוֹהִי וְתוּב הָא אֲנָא
וּבְנָיָא [l] דְיַהֲבָתְ לִי אֱלָהָא ׃ [n] דְעֵלַת אֱלָהָא ׃ ג
14 מֶטֹל גֵּיר דַּבְנָיָא [b] אִשְׁתַּתְּפוּ בְּבִסְרָא וְדָמָא אַף הוּ בָה [c] בְּדִמּוּתָא אֶשְׁתַּתַּף בְּהֵין בְּהַלֵּין [d] דְּבִמּוּתֵהּ נְבַטֵּל לְמַן
דַּאחִיד שׁוּלְטָנָא [d] דְּמוֹתָא [e] דְּאִיתַּוְהִי סָטְנָא ׃ 15 [f] וְנֶשְׁרֵא לְהַנּוּן אִילֵּין דְּבִדְחֲלַתָּא [g] דְּמוֹתָא בְּכֹלְּהוֹן [h] חַיֵּיהוֹן מִשְׁעַבְּדִין
הֲווֹ לְעַבְדּוּתָא ׃ 16 לָא הֲוָא גֵּיר מִן מַלְאֲכֵא נְסַב אֶלָּא מִן זַרְעֵהּ דַּאבְרָהָם נְסַב ׃
17 מֶטֹל הָנָא זַדְק הֲוָא דְּכֹל מִלָּם נִתְדַּמֵּא לַאֲחוֹהִי דְּנֶהֱוֵא [k] מְרַחֲמָנָא [l] וְרַב־כּוּמְרָא מְהֵימְנָא בְּדַאלָהָא וְנֶהֱוֵא
[m] מְחַסֵּא עַל [n] חֲטָהוֹהִי דְּעַמָּא ׃ 18 בְּהֵי גֵּיר דְּהוּ [o] חַשׁ [p] וְאִתְנַסִּי [q] מְשְׁכַּח [r] דְּנַעֲדַר לְאִילֵּין [s] דְּמִתְנַסַּיִן ׃

[a] וכתוך העדה [b] עוד [k] כבופה
[l] יַחֵב נתן [m] וְלֵר [b] שְׁתַף
[c] דְּמָא דמה [d] מות
[e] אִית [f] שְׁרָא [g] מות
[h] חַיָּא [i] שְׁעֵבֵד
[k] רַחֵם [l] וכוהן גדול
[m] סלח
[n] חֲטָא [o] חָשַׁשׁ [p] נְסָא
[q] יכל [r] עֲדַר עזר [s] נְסָא

CAP. III.

1 PRoinde, fratres mei sancti, qui vocati estis vocatione cælesti, contemplamini hunc Apostolum & summum Sacerdotem confessio-
2 nis nostræ Ieschua Meschicho: * Quòd fidelis sit ei qui fecit ipsum, sicut Mousche in tota
3 domo illius. * Longè enim amplior est huius gloria quàm Mousche, vt & longè amplior est honos eius qui ædificauit domũ, quàm
4 ipsius ædificij. * Omnis enim domus ab aliquo ædificatur; qui verò omnia ædificat,
5 Deus est. * Et Mousche quidem tanquam seruus fidelis fuit in tota domo eius in testimonium eorum quæ dicenda erant per illum.
6 * Meschicho verò tanquam filius est super domum suam, nos autem sumus eius domus, si vsque ad finem habuerimus apertam faciem [fiduciam], & gloriationem spei illius.
7 * Quamobrem ait Spiritus sanctus: Hodie
8 si vocem eius audieritis, * Ne obduretis corda vestra, vt ad iram eum prouocetis tanquam exacerbatores, aut sicut in die tenta-
9 tionis quæ extitit in deserto, * Quum tentauerunt me patres vestri, & probauerunt videruntque opera mea per quadraginta annos.
10 * Quapropter tædium mihi fuit in generatione illa, dixique; Populus iste errat corde suo, & ipsi non cognouerunt vias meas.
11 * Ita vt iurauerim in ira mea illos non ingressuros in requiem meam.
12 * Cauete igitur, fratres mei, ne sit in aliquo vestrum cor malum quod incredulum sit, néue discedatis à Deo viuente.
13 * Sed adhortamini vos ipsos omnibus diebus, vsque ad diem illum qui vocatur Hodie: & ne quis vestrum obduretur seductione peccati.

Sabbatho Candidatorum.

14 * Nam commixti sumus cum Meschicho, si à principio & vsque ad finem in hac ipsa vera substantia perseuerauerimus.
15 * Sicut dictum est: Hodie si filiam vocis eius audieritis, ne obduretis corda vestra vt ad iram prouocetis eum.
16 * Qui sunt enim illi qui audierunt & exacerbauerunt eum? non illi omnes quiexierant ex Ægypto per manum Mousche.

קפלאון ג

1 מֶכִיל אֲחַי קַדִּישֵׁא דְּאִתְקְרִיהוּן בְּקָרְיָנָא דְּמַן שְׁמַיָּא
חֲזוֹ לְשׁוּלְחָנָא שְׁלִיחָא וְרַב־כּוּמְרָא דְּהוֹדְיתַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׃
2 דְּמְהֵימַן לְמַן דְּעָבְדֵה אַיְךְ מוֹשֵׁא בְּכֻלֵּה בֵּיתֵהּ ׃
3 סַגִּיאָא הוּ גֵּיר חֶשְׁבּוֹחֵהּ דְּחַנָּא טַב מִן דְּמוֹשֵׁא אֲיַכְנָא דְּסַגִּי אִיקָרָא דְּבַנְיֵהּ דְּבֵיתָא טַב מִן בְּנְיָנֵהּ ׃ 4 כֹּל
בֵּיתָא גֵּיר מִן אֱנָשָׁא הוּ מִתְבְּנֵא הַהוּ דֵּין דְּבָנָא כֹּל אֱלָהָא הוּ ׃ 5 וּמוֹשֵׁא אַיְךְ עַבְדָא אִתְהֵימַן בְּבֵיתֵהּ כֻּלֵּהּ לְסַהֲדוּתָא
דְּאִלֵּין דְּעָתִידִין הֲווֹן לְמִתְמַלְלוּ בְּאִידֵהּ ׃ 6 מְשִׁיחָא דֵּין אַיְךְ בְּרָא עַל בֵּיתֵהּ וְאִיתְהוּי בֵּיתֵהּ חַנָּן אִן עַדְמָא לְחַרְתָּא נְאַחוּד
גְּלִיוּת אַפָּא וְשׁוּבְחָרָא דְּסַבְרָה ׃ 7 מְטָל דַּאמְרַת רוּחָא דְּקוּדְשָׁא דְּיוֹמָנָא אִן בְּקָלֵהּ תִּשְׁמְעוּן ׃ 8 לָא תְּקַשְׁוּן לְבָוֹתְכוֹן
לְסַרְגְּזוּתֵהּ אַיְךְ מְמַרְמְרָנָא וַאַיְךְ יוֹמָא דְּנִסְיוֹנָא דַּבְּמַדְבְּרָא ׃ 9 דְּנִסְיוּנִי אֲבָהַיְכוֹן וּבְקוּ חֲזוֹ עֲבָדִי אַרְבְּעִין שְׁנִין ׃

a מכיל אחי קדישא דאתקריהון בקריינא דמן שמיא חזו לשולחנא שליחא ורב־כומרא דהודיתן ישוע משיחא ׃ b עליכן c קרא d וכתן הגדול e ודא ידה f תימן שבת g יתחר וכבוד מן h יקר k בנא i תימן l לעדות m חוא n בידו o לאחרית p אחד אחת q גלא r ותחלת הקדש

CAP. III.

1 VNde, fratres ſancti, vocationis cęleſtis participes, conſiderate Apoſtolum & A
Chriſtũ pontificem confeſſionis noſtræ Ieſum†:
2 * Qui fidelis eſt ei qui fecit illum, ſi-
Num. 12. 6. 7. cut & Moyſes in omni domo eius.
3 * Amplioris enim glorię iſte prę Moy-
ſe dignus eſt habitus, quãtò ampliorem honorem habet domus, qui fabricauit illam.
4 * Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. qui autem omnia creauit, Deus eſt.
5 * Et Moyſes quidem fidelis erat in tota domo eius tãquam famulus, in teſtimonium eorum quæ dicenda erant:
6 * Chriſtus verò tanquam filius in domo ſua: quæ domus ſumus nos, ſi fiduciam & gloriam ſpei vſq; ad finem, fir- B
mam retineamus.
7 * Quipropter, ſicut dicit Spiritus ſan-
Pſal. 94. 6. 8 ctus; Hodie ſi vocem eius audieritis,
8 * Nolite obdurare corda veſtra ſicut in exacerbatione ſecundùm diem tentationis in deſerto;
9 * Vbi tentauerunt me patres veſtri: probauerunt & viderunt opera mea
10 * Quadraginta annis. Propter quod infenſus fui generationi huic: & dixi, Semper errant corde. Ipſi autem non cognouerunt vias meas.
11 * Quibus iurauí in ira mea, Si introibunt in requiem meam.
12 * Videte, fratres, ne fortè ſit in aliquo veſtrum cor malum incredulitatis, diſcedendi à Deo viuo:
13 * Sed adhortamini voſmetipſos per ſingulos dies, donec Hodie cognomina- C
tur, vt non obduretur quis ex vobis fallacia peccati.
14 * Participes enim Chriſti effecti ſumus: ſi tamen initium ſubſtantiæ eius vſque ad finem firmum retineamus.
15 * Dum dicitur; Hodie ſi vocẽ eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra quemadmodum in illa exacerbatione.
16 * Quidam enim audientes exacerbauerunt: ſed non vniuerſi qui profecti ſunt ex Ægypto per Moyſen.

γ'.

1 * Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν χριστόν,

2 * πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ μωυσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

3 * πλείονος γὰρ δόξης οὗτος παρὰ μωυσῆν ἠξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν.

4 * πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος. ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας, θεός.

5 * καὶ μωυσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων·

6 * χριστὸς δὲ, ὡς υἱὸς, ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάν περ τὴν παῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος, μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν.

7 * διὸ καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε·

8 * μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ,

9 * οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου

10 * τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπα, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου·

11 * ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

12 * βλέπετε, ἀδελφοὶ, μήποτε ἔσται τινὶ ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος,

13 * ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν πατὴ τῆς ἁμαρτίας.

14 * μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ χριστοῦ, ἐάν περ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν,

15 * ἐν τῷ λέγεσθαι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ.

16 * τινὲς γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν, ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ αἰγύπτου διὰ μωυσέως.

---

10 מְטָל הָנָא [d] מַאנַת לִי בְּדָרָא הַו וַאסְרַת דְּעַמָּא הוּ דְּטַעָא לֵבְהוּן וְהֵנוּן לָא יְדָעוּ אוֹרְחָתַי ;
11 דְּלָא [e] נְעָלוּן [h] לַנְיָחוּתִי ;
12 אָזְדַהַרוּ הַכִּיל אֲחֵי דְּלָמָא נְהֵוֵא בְּאָנָשׁ מִנְּכוּן לֵבָא בִּישָׁא דְּלָא מְהֵימַן [k] וְתֶפְרְקוּן מִן אֱלָהָא
13 חַיָּא ;
אֶלָּא [i] בְּעוּ מִן נַפְשְׁכוּן כְּלֵהוּן [m] יוֹמָתָא עַדְמָא לְיוֹמָא [n] דְּמִתְקְרֵא יוֹמָנָא וְלָא נְתְקַשֵּׁא אֱנָשׁ מִנְּכוּן [o] בְּטַעְיוּתָא
[p] דְּחֵטְיָתָא ;
14 [b] אֶתְחַלַּטָן גֵּיר עַם מְשִׁיחָתָא אִן מִן רֵישִׁיתָא וְעַדְמָא לַאחֲרֵיתָא בֵּהּ [c] בַּקְיָמָא הָנָא [d] שַׁרִירָא [e] נְחַמְסֵן ;
15 אֵיכַּנָא דַאמִיר דְּיוֹמָנָא אִן בַּרְתִּ קָלֵהּ תִּשְׁמְעוּן לָא תְּקַשּׁוּן לֵבַוָּתְכוּן לְמַרְגְּזוּתֵהּ ;
16 מִן אֵנוּן גֵּיר הֵנוּן דַּשְׁמַעוּ וַארְגְּזוּהִי לָא כֻּלְּהוּן הֵנוּן דַּנְפַקוּ מִן מְצְרַיִן בְּיַד מוֹשֵׁא ;

[a] מאן יומא נשבע
[b] בעמי
[c] עלל [h] נוחי [i] זהר
[k] וחסרו
[l] בעא [m] יום [n] קרא
[o] טעא [p] חטא
[a] שלנים
[b] חלט ערב [c] קום
[d] בהמן [e] חמסן עמר

17 * ܘܥܠ ܡܢܘ ܕܢܬܟܦܬ ܐܪܒܥܝܢ ܫܢܝܢ ܐܠܐ ܠܐܢܘܢ ܕܚܛܘ ܕܢܦܠܘ
18 ܦܓܪܗܘܢ ܒܡܕܒܪܐ ܘܠܡܢܘ ܕܡܠܬܗ ܠܢ ܕܠܐ ܥܒܕܘ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ
ܠܐ ܐܠܐ ܠܐܢܘܢ ܕܠܐ ܗܝܡܢܘ ܠܗ ܠܡܥܠܬܐ ܕܢܥܠܘܢ ܠܢܝܚܬܝ
19 ܕܚܙܝܢ ܕܠܐ ܡܨܠܝܢ ܠܡܥܠ ܕܠܐ ܗܝܡܢܘ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܢܥܠ
ܠܡܢܘ ܕܠܐ ܡܨܠܝܢ ܠܡܥܠ ܕܠܐ ܗܝܡܢܘ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܢܥܠ
ܠܡܢܘ ܕܠܐ ܡܨܠܝܢ ܠܡܥܠ ܕܠܐ ܗܝܡܢܘ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܢܥܠ

ܦܪܩܐ ܕ

1 * ܢܬܕܚܠ ܗܘܝܢ ܕܠܡܐ ܕܫܪܝܪ ܗܘܐ ܠܢ ܡܠܬܐ ܕܥܠܠܬܗ ܕܢܥܠ
ܠܢܝܚܬܝ ܕܠܡܐ ܕܢܬܚܙܐ ܡܢܟܘܢ ܕܚܕ ܕܢܬܚܫܒ ܕܠܡܐ
2 ܕܠܡܬܐ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܠܐ ܐܬܚܙܝ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܠܐ
ܐܬܚܙܝ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܠܐ ܐܬܚܙܝ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܠܐ
ܐܬܚܙܝ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܠܐ ܐܬܚܙܝ ܠܗ ܠܡܫܡܥܘ ܗܘܐ ܕܠܐ
3 * ܕܠܢ ܕܡܗܝܢܝܢ ܠܢ ܕܢܥܠ ܠܢܝܚܬܝ ܕܡܠܬܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
4 ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
5 * ܘܗܢܘܢ ܕܠܐ ܢܥܠܘ ܠܢܝܚܬܝ ܕܡܠܬܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
6 * ܡܛܠ ܕܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
7 ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
8 ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
9 ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
10 * ܗܢܘ ܕܥܠ ܠܢܝܚܬܝ ܕܡܠܬܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
11 * ܢܬܟܠ ܗܘܝܢ ܕܢܥܠ ܠܢܝܚܬܝ ܕܡܠܬܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
12 ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
* ܡܛܠ ܕܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ
ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ
ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪ

17 * *Quos autem pertæsus est quadraginta annis, nisi eos qui peccauerant, quorum ossa concidèrunt in deserto?*
18 * *Quibus autem iurauit eos non ingressuros in requiem suam, nisi iis qui assensum non præbuerunt?*
19 * *Proinde videmus eos non potuisse introire, eò quòd increduli fuerint.*

CAP. IIII.

1 *Timeamus igitur, ne fortè stante promissione ingrediendi in requiem eius, inueniatur aliquis inter vos qui ingressu frustratus*
2 *remaneat.* * *Etenim nobis quoque nuntiatum est, prout & illis. sed non profuit illis sermo quem audierunt, propterea quòd non fuit cum fide temperatus,* [coniunctus] *iis qui ipsum audierant.*
3 * *At introimus in requiem nos qui credidimus. quemadmodum dixit, Ita vt iurauerim in ira mea illos non ingressuros in requiẽ meam, licet opera Dei à principio mundi facta sint.*
4 * *Prout dixit de Sabbatho, requieuisse Deũ in die septimo ab omnibus operibus suis.*
5 * *Et illic rursum ait, Non introibunt in requiem meam.*
6 * *Quoniam igitur erat locus in quem vnusquisque introiret, & ij quibus primùm annuntiatum fuerat, non introierũt, eò quòd*
7 *assensum non præbuerunt.* * *Rursum diem alium præfinit post multum temporis, sicut suprà scriptum est dixisse Dauid, Hodie si vocem eius audieritis, ne obdurete is corda ve-*
8 *stra.* * *Si enim Feschua filius Noun requiem eis præstitisset, haud locutus fuisset postea de alio die.*
9 * *Itaque restat sabbathizare populo Dei.*
10 * *Qui enim ingressus est in requiem eius, & ipse requieuit ab operibus suis, sicut à*
11 *suis Deus.* * *Demus igitur operam introeundi in requiem illam, ne quis eodem concidat exemplo quo ij qui non crediderunt.*
12 * *Viuus est enim sermo Dei, & omnino efficax, longeque penetrantior gladio ancipiti: & ingreditur vsque ad diuisionem animæ & spiritus, necnon compagum & medullæ ossiumque; ac diiudicat cogitationes & voluntatem cordis.*

---

17 וביאלין מאנת לה ארבעין שנין אלא בהנין דחטו וגרמיהון נפלו במדברא ׃ 18 ועל אילין ימא ולא
נעלון לנוחתה אלא על הנין דלא אתחטפיסו ׃ 19 וחזינן דלא אשבחו למעלו מטל דלא הימנו ׃

קפלאון ד

1 נרחל הכיל דלמא כד קים מולכנא דמעלתא דלנוחתה נשתכח
אנש בכון דפאש מן דלמעל ׃ 2 אף חנן גיר אסתבדרן איך דאף הנין אלא לא אותרת אנין להנון מלתא דשמעו
מטל דלא מסוגא הוה בהימנותא להנון דשמעוה ׃ 3 עאלינן דין לנוחתא חנן איליך דהימנן איכנא דין אמר איך
דימית ברוגזי דלא נעלון לנוחתי דהא עברוהי דאלהא מן שריה דעלמא הוו ׃ 4 איך דאמר על שבתא
ואתחנית אלהא ביומא שביעיא מן עברוהי כלהון ׃ 5 והרכא תוב אמר דלא נעלון לנוחתי ׃

a מאן חטא b העצמהם c נשבע d על e נוח f טפס הקשיב g שבת h על i קום j הנטרה k על l נוח m עשה n פרש שאר o סבר נשר p יתר q מלל r מזג s עול t נוח u ימא

*Quibus autem infensus est quadra- 17
Num. 14 f. 57 Num. 14 d. 21. d. 24 ginta annis? Nonne illis qui peccauerũt, quorum cadauera prostrata sunt in deserto? * Quibus autem iurauit non 18 introire in requiem ipsius, nisi illis qui increduli fuerunt?

* Et videmus quia non potuerũt in- 19
in requiem ipsius troire† propter incredulitatem.

CAP. IIII.

TImeamus ergo ne fortè relicta pollicitatione introeũdi in requiem eius, 1 A
nobis existimetur aliquis ex †vobis deesse.

*Etenim & nobis nuntiatũ est, quem- 2
admodum & illis. sed non profuit illis
admissus sermo auditus, non†admistis fidei ex iis quæ audierunt.

Psal. 94. b. 11 credimus * Ingrediemur enim in requiem qui 3 †credidimus: quẽadmodum dixit, Sicut iuraui in ira mea, si introibunt in requiẽ meam: & quidem operibus ab institutione mundi perfectis.

* Dixit enim in quodã loco de die se- 4
Gen. 2. a. 2 ptima sic: Et requieuit Deus die septi- B
ma ab omnibus operibus suis. * Et in isto 5 rursum, Si introibũt in requiem meam.

*Quoniã ergo superest introire quos- 6
dam in illam, & ij, quibus prioribus annuntiatum est, non introierunt propter incredulitatem:

* Iterum terminat diem quendam, 7
Hodie, in Dauid dicendo, post tantum
Sup. 3. b. 7 temporis, sicut supra dictum est, Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.

* Nam si eis Iesus requiem præstitis- 8
set, nunquam de alia loqueretur post
hac die. * Itaque relinquitur sabba- 9
thismus populo Dei. C

* Qui enim ingressus est in requiem 10
eius: etiam ipse requieuit ab operibus
& suis, sicut †à suis Deus.

* Festinemus ergo ingredi in illam 11
requiem: vt ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum.

*Viuus est enim sermo Dei & efficax, 12
& penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.

17 * τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαρακονταέτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσον ἐν τῇ ἐρήμῳ;

18 * τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν καταπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι;

19 * καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

δ'.

1 * Φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι.

2 * καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι, καθάπερ ἐκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, μὴ συγκεκερασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν.

3 * εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου· καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων·

4 * εἴρηκε γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως, καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ·

5 * καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

6 * ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν,

7 * πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαβὶδ λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον· καθὼς εἴρηται, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν.

8 * εἰ γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας.

9 * ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ.

10 * ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός.

11 * σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας.

12 * ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας·

---

6 מִטָּל הֲכִיל דְּאִית הֲוָא אַחְרָא דְּאֲנָשׁ אֲנָשׁ נָעוּל לֵהּ וְהָנוּן [a] דְּאִסְתַּבְּרוּ קַדְמָיֵא לָא עָלוּ בְּדִילָא [b] אֶתְסְפִיסוּ ׃
7 [v] חוּב יוֹמָא אָחֳרָנָא [x] סָאֵם מִן בָּתַר [y] זְבְנָא סַגִּיאָא אֵיכְנָא דְּמִן לְעֵל כְּתִיב דְּאָמַר דָּוִיד [z] דְּיוֹמָנָא אִן בְּקָלֵהּ תִּשְׁמְעוּן
לָא [a] תְּקַשְׁוּן [b] לְבוּתְכוּן ׃ 8 אֶלוּ גֵיר יֵשׁוּעַ בַּר נוּן [c] אֲנִיחַ הֲוָא אֲנוּן לָא אֲמַר הֲוָא מִן בַּתְרֵכֵין עַל יוֹמָא אָחֳרִינָא ׃ 9 [d] מְדַיֵּן [e] קַיְמָא
הוּא [f] לְמִשְׁבְּתוּ לְעַמֵּהּ דְּאֱלָהָא ׃ 10 אֵינָא גֵיר [g] דְּעָל [h] לְנִיחֵהּ [h] אֶתְנְיַחַ אַף הוּ מִן עֲבָדוֹהִי אֵיךְ דְּאֱלָהָא מִן דִּילֵהּ ׃ 11 [i] נִתְחַפַּשׁ
הָכִיל דְּנַעוּל לְהַי נִיחָא דְּלָא [k] נְפֵל [j] בְּרִסוּתָא דְּהָנוּן דְּלָא [m] אֶתְסְפִיסוּ ׃ 12 חַיָּא הִי גֵיר [n] מְלֵהּ דְּאֱלָהָא וְכָל סָעֲרָא
וְחַרִיפָא טַב מִן סַפְסְרָא דְּתָרֵין פּוּמֵיהּ וְעָאלָא עַדְמָא לְפוּרְשָׁנָא דְנַפְשָׁא וְדִרוּחָא וְדִשְׁרָיָתָא וְדִמּוּחָא וְגַרְמָא
וְדַיָּנָא מַחְשְׁבָתָא וְחַרְעִיתָא דְּלִבָּא ׃

[a] סִבַּר בשר [b] טְפַס חקשיב [c] עוד [d] סוּם [e] זמן [f] יוֹם
[g] קְשָׁיָא [h] לֵב [i] נוּחַ
[j] עֵלְכָן
[k] קוּם שַׁבַּת [l] עָלַל [m] נוּחַ
[n] נשחדל
[o] נָפַל [p] דַּמָּא דמה
[q] טְפַס חקשיב [r] מַלֵּל

13 * Neceſt vlla creatura abſcondita à conſpectu illius. Sed omnia nuda & manifeſta ſunt coram oculis eius cuireddunt rationem.

Secunda ſtatione noctis Paraſceues Crucifixionis.

14 * Quum habeamus igitur ſummum pontificem Feſchua Meſchicho filium Dei, qui aſcendit in cælos, perſiſtamus in profeſſione
15 eius. * Non enim habemus pontificem qui non poſſit compati infirmitati noſtræ, ſed qui tentatus eſt per omnia ſicut & nos, excepto
16 peccato. * Accedamus igitur reuelato oculo [confidenter] ad thronum gratiæ ipſius, vt obtineamus miſericordiam, et inueniamus gratiam ad auxilium in tempore afflictionis.

CAP. V.

1 OMnis enim pontifex qui eſt ex hominibus, pro hominibus ſtat ſuper iis quę Dei ſunt, vt offerat oblationem & ſacrificia pro peccatis.

2 * Iſque poteſt ſeipſum demittere, & compati ignorantibus, errantibuſque, quandoquidem & ipſe infirmitate indutus eſt.

3 * Et propterea debet qui eſt eiuſmodi cùm pro populo, tum pro ſeipſo offerre pro peccatis ſuis.

4 * Porrò nemo ſibiipſi ſumit honorem, ſed qui vocatur à Deo quēadmodum Aharoun.

5 * Sic & Meſchicho non ſeipſum glorificauit, vt pontifex fieret, ſed is qui dixerat illi; Filius meus tu es, ego hodie genui te.

6 * Sicut & alio loco dicit; Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ſimilitudinē Malkizedek.

7 * Qui etiam quum carne indutus eſſet, orationem & preces cum vociferatione vehementi, & cum lachrymis offerebat ei, qui ipſum poterat à morte viuificare; & exauditus eſt.

8 * Et quamuis eſſet Filius, ex timore & paſſionibus quas ſuſtinuit, didicit obedientiam.

9 * Et ſic perfectus redditus eſt, illiſque omnibus qui ipſi obediuerunt, fuit cauſa ſalutis æternæ.

10 * Ac nominatus eſt à Deo, Summus Sacerdos ſecundùm ſimilitudinem Malkizedek.

---

13 וְלֵית בְּרִיתָא דְּטַשְׁיָא מִן קֳדָמֵיהּ אֶלָּא כֹּל מִדֻּם עֲרִטֵל וְגָלֵא קֳדָם עֵינוֹהִי דְּלֵה יַהֲבִין פֻּתְגָמָא׃
קוּמָא דְּתַרְתֵּין דְּלָלָא דְּעָרוּבְתָא דְּקוּפּוּתָא ה

14 מֶטֻל דְּאִית לַן הֵכִיל רַב־כּוּמְרָא רַבָּא יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא בְּרֵה דְּאֱלָהָא דְּסָלֵק לְשַׁמַיָּא נְחַמְסֵן בְּתָרְיוּתֵהּ׃ 15 לָא גַיִר
אִיתְלַן רַב כּוּמְרָא דְּלָא מָצֵא דְּנַחֵשׁ עִם כְּרִיהוּתַן אֶלָּא דְּמְנַסֵּי בְּכֹל מִדֻּם אַכְיָתַן סְטַר מִן חֲטִיתָא׃ 16 נֶתְקְרַב הֵכִיל
בְּגָלֵא עַיִן לְכוּרְסְיָא דְּטִיבוּתֵהּ דְּנֶסַּב רַחֲמֵא וְנִשְׁכַּח טִיבוּתָא לְעוּדְרָנָא בְּזִבְנָא דְּאוּלְצָנָא׃ קְפָלָאוֹן ה

1 כֹּל רַב כּוּמְרָא גַיִר דְּמִן בְּנֵינָשָׁא הֲוֵא חָלַף בְּנֵינָשָׁא קָאֵם עַל אִילֵין דְּאֱלָהָא אֲיִין דְּנִקְרַב קוּרְבָּנָא וּדְבִחָא חָלַף
חֲטָהָא׃ 2 וְאִיתָא מְשָׁכַח דְּנַמֵּךְ נַפְשֵׁהּ וְנַחֵשׁ עִם אִילֵין דְּלָא יָדְעִין וְטָעִין מֶטֻל דְּאַף הוּ כְּרִיהוּתָא לְבֵישׁ׃

[b] בְּרָא [c] טְשָׁא [d] ערום
[e] קום [b] כחן הגדול
[c] חַמְסֵן עמד [d] יֵרָא ירה
[e] יכל [f] חַשֵּׁשׁ [g] כְּרָה
[h] נְסָא [i] כמונו [k] אלבר מן חשאה! עלכן ומלכסא חסדו
[m] נֶסַּב [n] חֵן [p] עֲדַר עדר בעֹת צרה

Psal.33.c.16 Eccl.13.d.20 * Et non est vlla creatura inuisibilis 13
in conspectu eius. omnia autem nuda
& aperta sunt oculis eius, ad quem no- D
bis sermo.

* Habẽtes ergo pontificem magnum 14
qui penetrauit cælos Iesum filium Dei,
spei nostræ teneamus † confessionem.

* Non enim habemus põtificem, qui 15
non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.

* Adeamus ergo cum fiducia ad thro- 16
eius: num gratiæ †: vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio oportuno.

CAP. V.

OMnis nanq; pontifex ex hominibus 1
assumptus, pro hominibus cõstituitur in iis quæ sunt ad Deum; vt offerat A
dona & sacrificia pro peccatis;

* Qui condolere possit iis qui ignorãt 2
& errant: quoniam & ipse circundatus est infirmitate.

* Et propterea debet, quemadmodum 3
& pro populo, ita etiã † pro semetipso offerre pro peccatis.

2.Par. 26.c.18 * Nec quisquam sumit sibi honorem; 4
sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron. B

* Sic & Christus non semetipsum cla 5
rificauit vt pontifex fieret: sed qui locu-
Psal.2.b.7 tus est ad eum, Filius meus es tu, ego ho
die genui te.

* Quemadmodum & in alio loco di- 6
Psal.109.a.4 cit, Tu es Sacerdos in æternum, secundùm ordinem Melchisedec.

* Qui in diebus carnis suæ, preces 7
supplicationesque ad eum qui possit illum saluum facere à morte, cum clamo-
& re valido & lachrymis offerens, † exauditus est pro sua reuerentia.

Dei * Et quidem cùm esset filius †, didicit 8
ex iis quæ passus est, obedientiam:

* Et cõsummatus, factus est omnibus 9
obtemperãtibus sibi, causa salutis æternæ, * Appellatus à Deo, Pontifex iuxta 10
ordinem Melchisedec.

13 * καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

14 * Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας.

15 * οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας.

16 * προσερχώμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

ε'.

1 * Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν,

2 * μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν.

3 * καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν.

4 * καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ καὶ Ἀαρών.

5 * οὕτω καὶ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτὸν, υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·

6 * καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

7 * ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας,

8 * καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν·

9 * καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου,

10 * προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

---

3 וּמְטַלְתָּה חַיָּב הוּ דְּאִיכְנָא דְּחַלָף עִמָּא הָכְנָא חָלַף נַפְשֵׁה נְקָרֵב עַל חֲטָוֹהִי ׃ 4 וְלָא הֲוָא לְנַפְשֵׁה אֱנָשׁ נְסֵב
אֶיקָרָא אֶלָּא אַיְנָא דְּמִתְקְרָא מִן אֱלָהָא אַיכְנָא דְּאַהֲרוֹן ׃ 5 הָכְנָא אַף מְשִׁיחָא לָא הֲוָא נַפְשֵׁה שַׁבַּח דְּנַהֲוֵא
רַב־כּוֹהֲנָא אֶלָּא הוּ דְּאָמַר לֵה בְּרִי אַנְתְּ אֲנָא יוֹמְנָא יְלִדְתָּךְ ׃ 6 אֵיךְ דְּאַף בְּדוּכְתָא אָחֳרִתָא אָמַר אַנְתְּ הוּ
כּוֹהֲנָא לְעָלַם בְּדַרְמוּתֵה דְּמַלְכִּיזֶדֶק ׃ 7 אַף כַּד בְּסָרָא לְבִישׁ הֲוָא בְּעוּתָא וְחַכְשֵׁפְתָּא בְּגַעֲתָא חֵילְתָנִיתָא וּבְדַמְעָא
קָרֵב הֲוָא לְמַן דְּמִשְׁכַּח הֲוָא מִן מוֹתָא דְּנַחֲיוּהִי וְאִשְׁתְּמַע ׃ 8 וְכַד טָב בְּרָא אִיתַּוּהִי מִן דְּחַלְתָּא וְחַשָּׁא דְּסָבַל
יַלְפָּה לְמִשְׁתַּמְעַנוּתָא ׃ 9 וְהָכְנָא אִתְגְּמַר וַהֲוָא לְכָלְהוֹן אִילִין דְּמִשְׁתַּמְעִין לֵה עִלְּתָא דְּחַיָּא דְּלְעָלַם ׃
10 וְאִשְׁתַּמַּהּ מִן אֱלָהָא רַב־כּוֹהֲנָא בְּדַרְמוּתֵה דְּמַלְכִּיזֶדֶק ׃

[2] חַטָּא [3] כבוד מן יקר
[4] קָרָא [5] כהן הגדול
[6] וְלֵד [7] במקום ק כהן
[8] דְּמָא דמה [9] בְּעָא
[10] חפלה מן כִּשֵּׁף
[11] בזעקה מן בָּעָא [12] חַיִל
[13] מות [14] חַיָּא [15] שְׁמַע
[16] אית יש [17] חָשַׁשׁ

11 ܥܠܘܗܝ ܕܝܢ ܥܠ ܗܢܐ ܡܠܟܝܙܕܩ܆ ܣܓܝܐܐ ܗܠܝܢ
ܡܠܬܐ ܠܡܐܡܪܗ ܘܥܣܩܐ ܠܡܦܫܩܘܬܗ.
ܡܛܠ ܕܗܘܝܬܘܢ ܠܟܘܢ ܟܪܝܗܐ ܒܡܫܡܥܬܟܘܢ ܀

ܠܠܝܐ ܕܬܪܝܢ ܕܚܫܐ ܀ ܩ ܀

12 ܚܝܒܝܢ ܗܘܝܬܘܢ ܓܝܪ ܡܠܦܢܐ ܠܡܗܘܐ.
ܡܛܠ ܙܒܢܐ ܠܟܘܢ ܒܝܘܠܦܢܐ. ܗܫܐ ܕܝܢ ܬܘܒ
ܣܢܝܩܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܬܐܠܦܘܢ. ܐܝܠܝܢ ܐܢܝܢ ܟܬܝܒܬܐ
ܩܕܡܝܬܐ ܕܪܝܫ ܡܠܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܗܘܝܬܘܢ ܠܟܘܢ
ܣܢܝܩܐ ܥܠ ܚܠܒܐ: ܘܠܐ ܥܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܫܪܝܪܬܐ.
13 ܟܠܢܫ ܕܝܢ ܕܡܐܟܘܠܬܗ ܚܠܒܐ ܗܘ. ܠܐ ܡܦܣ
14 ܒܡܠܬܐ ܕܟܐܢܘܬܐ ܡܛܠ ܕܫܒܪܐ ܗܘ. ܕܓܡܝܪܐ
ܗܘ ܕܝܢ ܡܐܟܘܠܬܐ ܫܪܝܪܬܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܡܛܠ
ܕܡܕܪܫܝܢ: ܐܬܢܦܩܘ ܪܓܫܝܗܘܢ ܠܡܦܪܫ ܛܒܬܐ
ܘܒܝܫܬܐ ܀

ܡܫܠܡܐ ܀ ܩ ܀

1 ܡܛܠ ܗܢܐ ܢܫܒܘܩ ܫܘܪܝܐ ܕܡܠܬܗ ܕܡܫܝܚܐ
ܘܢܐܬܐ ܠܓܡܝܪܘܬܐ. ܐܘ ܠܡܐ ܬܘܒ ܫܬܐܣܬܐ ܐܚܪܝܬܐ
ܡܪܡܝܬܘܢ ܥܠ ܬܝܒܘܬܐ ܕܡܢ ܥܒܕܐ ܡܝܬܐ.
2 ܘܥܠ ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܒܐܠܗܐ. ܘܥܠ ܝܘܠܦܢܐ ܕܡܥܡܘܕܝܬܐ
ܘܕܣܝܡ ܐܝܕܐ. ܘܥܠ ܩܝܡܬܐ ܕܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ. ܘܥܠ ܕܝܢܐ
3 ܕܠܥܠܡ. ܐܢ ܡܪܝܐ ܢܦܣ ܢܥܒܕ ܗܕܐ. 4 ܐܠܐ ܠܐ
ܡܫܟܚܝܢ ܗܢܘܢ ܕܚܕܐ ܙܒܢ ܠܡܥܡܘܕܝܬܐ ܢܚܬܘ
ܘܛܥܡܘ ܡܘܗܒܬܐ ܕܡܢ ܫܡܝܐ. ܘܢܣܒܘ ܪܘܚܐ
5 ܕܩܘܕܫܐ. 6 ܘܛܥܡܘ ܡܠܬܐ ܛܒܬܐ ܕܐܠܗܐ. ܘܚܝܠܐ
ܕܥܠܡܐ ܕܥܬܝܕ. ܕܬܘܒ ܢܚܛܘܢ. ܕܬܘܒ
ܢܬܚܕܬܘܢ ܠܬܝܒܘܬܐ. ܡܢ ܕܬܘܒ ܙܩܦܝܢ ܠܒܪܗ
7 ܕܐܠܗܐ ܘܡܚܣܕܝܢ. ܐܪܥܐ ܓܝܪ ܕܫܬܝܐ ܡܛܪܐ ܕܐܬܐ
ܥܠܝܗ ܙܒܢܝܢ ܣܓܝܐܢ. ܘܝܠܕܐ ܥܣܒܐ ܕܡܦܩܚ
ܠܗܘܢ ܕܡܛܠܬܗܘܢ ܡܬܦܠܚܐ: ܡܩܒܠܐ
8 ܒܘܪܟܬܐ ܡܢ ܐܠܗܐ. ܐܢ ܕܝܢ ܬܦܩ ܟܘܒܐ
ܘܕܪܕܪܐ. ܡܣܠܝܐ ܗܝ ܡܢ ܠܘܛܬܐ. ܘܠܐ ܪܚܝܩܐ ܡܢ
ܠܘܛܬܐ. ܘܚܪܬܗ ܠܝܩܕܐ ܗܝ ܀
9 ܡܬܛܦܝܣܝܢ ܕܝܢ ܚܢܢ ܥܠܝܟܘܢ ܐܚܝ. ܕܫܦܝܪܬܐ
ܘܩܪܝܒܢ ܠܚܝܐ. ܐܦ ܗܟܢܐ ܡܡܠܠܝܢܢ.

11 * De eo autem ipso Malkizedek multa sunt nobis verba facienda, quæque difficiles explicatus habeant, quoniam infirmi estis auditu vestro.

Nocte secunda Passionis.

12 * Deberetis enim doctores esse propter tẽpus quod impendistis doctrinæ: nunc autem rursum opus habetis vt discatis quæ sint Scripturæ primæ exordij sermonum Dei, & facti estis indigentes lacte, & non cibo solido.

13 * Quisquis autem est, cuius cibus sit lac, non persuadetur sermone iustitiæ, quoniam rudis est.

14 * Perfectorum autem cibus est solidus, qui quòd indagine vtantur, depromuntur sensus eorum ad discretionem boni & mali.

CAP. VI.

1 QVapropter omittamus initium sermonis Meschicho, & veniamus ad perfectionem. sed cur iterum fundamentum aliud iacitis ad pœnitentiam ex operibus mortuis, et ad fidem quæ in Deum est;

2 * Et ad doctrinam Baptismi, & impositionis manus, & ad resurrectionem quæ fit ex domo mortuorum, & ad iudicium æternum?

3 * Si Dominus permiserit, faciemus hoc.

4 * Sed non possunt ij qui semel ad baptismum descenderunt, & gustarunt donum illud quod è cælis est, & acceperunt Spiritum Sanctitatis:

5 * Gustaruntque verbum bonum Dei, & virtutem seculi futuri, quum iterum peccauerint,

6 * Denuo renouari ad pœnitentiam: aut denuo crucifigent Filium Dei, & ignominia afficient.

7 * Terra enim quæ imbiberit imbrem venientem in se multis vicibus, & produxerit herbam quæ sit vsui iis propter quos colitur, accipit benedictionem à Deo.

8 * Sin producat carduos, & spinas, ipsa reprobatur, nec procul est ab execratione, sed finis eius est combustio.

9 * Cæterùm persuasa habemus de vobis, fratres mei, quæ bona sunt, & saluti propinqua, quamuis ita loquamur.

---

11 עֲלוֹהִי דֵין עַל הָנָא מַלְכִיזֶדֶק [k] סַגִיאָא הִילֵין [l] מֶלְתָא [m] לְמֵאמְרָה וְעַסְקָא [n] לְמֵפַשָׁקוּתָה מֶטֻל דַהֲוַיתוּן לְכוּן כְּרִיהֵא בְּמַשְׁמַעְתְּכוּן ׃
לֶלְיָא דַתְרֵין [a] דְחַשָׁא ׃
12 חַיָבִין הֲוַיתוּן גֵיר [b] מַלְפָנֵא לְמֶהֱוֵא מֶטֻל זַבְנָא לְכוּן [d] בְּיוּלְפָנָא הָשָׁא דֵין תוּב [e] סְנִיקִין אַנְתוּן דְתֵאלְפוּן אִילֵין אֶנֵין כְּתִיבָתָא [f] קַדְמָיָתָא דְרִישׁ [g] מֶלוּהִי דַאלָהָא [h] וַהֲוַיתוּן לְכוּן סְנִיקָא עַל חַלְבָא וְלָא עַל [i] מֵאכוּלְתָא שַׁרִירְתָא ׃
13 כָּלְנַשׁ דֵין דְמֵאכוּלְתֵה חַלְבָא הוּ לָא [k] מַפֵס [l] בְּמֶלְתָא [m] דְכֵאנוּתָא מֶטֻל [n] דְשַׁבְרָא הוּ ׃ 14 דַגְמִירָא הִידֵין [o] מֵאכוּלְתָא שַׁרִירְתָא אִילֵין דְמֶטֻל דַמְדַרְשִׁין אֶתְנַפְּקוּ [p] רֶגְשַׁיהוּן לְמֶפְרַשׁ [q] טַבְתָא וּבִישְׁתָא ׃ קְפָלָאוֹן ׃
1 מֶטֻל הָנָא נֶשְׁבּוֹק שׁוּרָיָא דְמֶלְתֵה דַמְשִׁיחָא וְנֵאתֵא לַגְמִירוּתָא אוֹ לְמָא תוּב שֶׁתֵאסְתָא אַחֲרִיתָא מַרְמֵיתוּן

[k] סְגָא [l] מַלֵל [m] אֲמַר [n] פְּשַׁק דרש [a] חֲשַׁש [b] חוּב [c] אֲלַף [d] יְלַף [e] סְנַק צרך [f] הראשונות [g] דברי אל [h] חֲוָא [i] אֲכַל [k] מקשיב [l] מַלֵל [m] של צדקה [n] פתי [o] אֲכַל [p] תושיהם [q] טוב

11 * De quo nobis grādis sermo & ininterpretabilis ad dicēdum: quoniam imbecilles facti estis ad audiendum.

11 * περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς.

12 * Etenim cùm deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis vt vos doceamini, quæ sint elementa exordij sermonum Dei: & facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo.

12 * Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι, διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς.

13 * Omnis enim qui lactis est particeps, expers est sermonis iustitiæ, paruulus enim est.

13 * πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· νήπιος γάρ ἐστι·

14 * Perfectorum autem est solidus cibus; eorum qui pro†consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

ipsa

14 * τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

CAP. VI.

ϛ'.

1 QVapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectionem feramur, non rursum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum,

1 * Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν,

2 * Baptismatū doctrinæ, impositionis quoq; manuum, ac resurrectionis mortuorum, & iudicij æterni.

2 * βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου.

3 * Et hoc faciemus, si quidem permiserit Deus.

3 * καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάνπερ ἐπιτρέπῃ ὁ θεός.

Mat. 12. d. 45. Inf. 10. c. 26 2. Pet. 2. d. 20

4 * Impossibile enim est eos qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus sancti,

4 * ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου,

5 * Gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi,

5 * καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος,

6 * Et prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habētes.

6 * καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.

7 * Terra enim sæpe venientem super se bibens imbrem, & † generans herbam oportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo.

germinans

7 * γῆ γὰρ ἡ πολλάκις ἐρχόμενον ἐπ' αὐτῆς ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ·

8 * Proferens autem spinas ac tribulos, reproba est, & maledicto proxima; cuius consummatio in combustionem.

8 * ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος, καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

9 * Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora & viciniora saluti: tametsi ita loquimur.

9 * πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ, τὰ κρείσσονα, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν.

---

[a] לתשובה מן תוב [b] מות
[c] חיין [k] ולוי [l] עמד
[m] סום [n] קום [o] מות
[p] דון [q] מחיר [r] יהב
[s] מלל [t] טוב [v] חטא
[x] חדת חדש [y] תב שוב
[z] הכשגיות
[a] שתא [b] יעא אצת

[1] לתיבותא מן עברא [b] מיתא [i] ולהימנותא ודאלהא ;
[2] [k] וליולפנא [l] דמעמודיתא [m] ודסים איתא [n] ולקימתא דמן בית
[3] מיתא [p] ולדינא דלעלם ; [3] אן מרינא [q] מפס נעבד הרא ; [4] אלא לא משכחין הנין דחדא זבן למעמודיתא נחתו
[5] וטעמו [r] מוהבתא דמן שמיא ונסבו רוחא דקודשא ; [5] וטעמו [s] מלתא [t] טבתא דאלהא וחילא דעלמא דעתיד דהוב
[6] [u] נחטון ; [6] דמן דרישׁ [x] נתחדתון [y] לתיבותא [z] ומן דרישׁ נזקפון לברה דאלהא ונצערון ; [7] ארעא גיר [a] דאשתית
מטרא דאתא לה זבנין סגיאן [b] ואיעית עסבא דחשח להנון דמטלהון מתפלחא מקבלא ברכתא מן אלהא ;
[8] אנהו דיזדתפקי קורטבא ורדרדא הויא לה מסליתא ולא רחיקא מן לוטתא אלא חרתה יקדנא הו ;
[9] מפיסינן דין עליכון אחי אילין דשפירן וקריבן לחיא אפין הכנא מסמלינן ;

10 ܠܐ ܡܛܠ ܕܠܐ ܥܘܠܬܐ ܗܘܐ ܐܠܗܐ ܕܢܬܠ ܠܗ ܠܥܒܕܟܘܢ ܘܠܚܘܒܟܘܢ ܗܘ ܕܫܡܫܬܘܢ ܠܩܕܝܫܐ ܘܡܫܡܫܝܬܘܢ ;
11 ܨܒܝܢܢ ܕܝܢ ܕܐܢܫ ܐܢܫ ܡܢܟܘܢ ܗܝ ܗܕܐ ܚܦܝܛܘܬܐ ܢܚܘܐ ܠܫܘܡܠܝܐ ܕܣܒܪܟܘܢ ܥܕܡܐ ܠܚܪܬܐ ;
12 ܘܠܐ ܬܬܩܛܥ ܠܟܘܢ ܐܠܐ ܕܬܗܘܘܢ ܡܡܪܝܢܐ ܠܗܢܘܢ ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܘܒܣܒܪܢܘܬ ܪܘܚܐ ܗܘܘ ܝܪܬܐ ܕܡܘܠܟܢܐ ;
13 ܠܐܒܪܗܡ ܓܝܪ ܟܕ ܡܠܠ ܠܗ ܐܠܗܐ ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܗܘܐ ܠܗ ܕܪܒ ܡܢܗ ܙܢܐܡܐ ܒܗ ܡܐ ܒܢܦܫܗ ;
14 ܐܡܪ ܕܡܒܪܟ ܐܒܪܟܟ ܘܡܣܓܝܐ ܐܣܓܝܢܟ ;
15 ܘܗܟܢܐ ܗܘܐ ܡܬܡܠܝ ܒܣܒܪܢܘܬ ܩܢܐ ܠܡܘܠܟܢܐ ;
16 ܕܒܢܝܢܫܐ ܡܬܩܪܝܢ ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ ܕܟܠ ܡܠܬܐ ܕܩܝܡܐ ܒܝܢܗܘܢ ܗܘ ܡܬܬܪܥ ܠܗ ܠܡܘܠ ܡܠܬܐ ;
17 ܡܛܠ ܗܢܐ ܨܒܐ ܐܠܗܐ ܕܢܚܘܐ ܠܝܪܬܐ ܕܡܘܠܟܢܐ ܕܫܘܝܘܬܗ ܠܐ ܡܫܬܚܠܦ ܘܡܬܚܒܫ ܐܠܗܐ ܕܒܬܪܝܗܝܢ ܨܒܘܢ ܕܠܐ ܡܫܬܚ ܐܠܗܐ ;
18 ܕܢܬܚܙܩ ܠܢ ܬܢܚܡܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܕܢܬܪܚܝܢ ܠܩܒܠ ܫܪܪܐ ܕܡܛܠ ܗܢܘܢ ܬܪܝܢ ܡܠܝܠܬܐ ;
19 ܕܠܐ ܡܫܬܚܠܦ ܐܠܗܐ ܕܢܟܕܒ ܗܘ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ܠܢ ܐܝܡܐ ܕܢܦܫܢ ܘܢܥܠ ܠܬܪܥܐ ;
20 ܕܬܡܢ ܗܘ ܩܕܡ ܠܢ ܥܠ ܝܫܘܥ ܕܗܘܐ ܟܗܢܐ ܠܥܠܡ ܥܠ ܕܡܘܬ ܡܠܟܝܨܕܩ ✣

10 * *Non enim iniquus est Deus, vt obliuioni det opera vestra, & vestram illam charitatem quam exhibuistis eius nomine, quippe qui ministraueritis sanctis, ministretisque.*
11 * *Cupimus autem vt vnusquisque vestrum hanc ipsam sedulitatem ostendat ad complementum spei vestræ vsque in finem:*
12 * *Neque præcidatur vobis, sed sitis imitatores eorum, qui fide & longanimitate fuerunt hæredes promissionis.*
13 * *Abrohom nanque quum polliceretur Deus, quoniam nihil erat seipso maius vt per illud iuraret, iurauit per semetipsum:*
14 * *Et ait; Benedicendo benedicam tibi, & multiplicando multiplicabo te.*
15 * *Et sic longanimis fuit, accepitque pro-*
16 *missum.* * *Siquidem homines per maiorem seipsis iurant: ac de omni contentione quę accidit inter eos, vera solutio fit per iusiurandũ.*
17 * *Quapropter maximè voluit Deus ostendere hæredibus promissionis pollicitationem suam immutabilem, eamque obstrinxit iure-*
18 *iurando.* * *Vt per duas res mutationis expertes, in quibus non potuit Deus mentiri, consolationem magnã haberemus, qui confugimus ad eum, vt prehendamus spem illam*
19 *quæ promissa est nobis:* * *Quæ quidem est nobis velut ancora, quæ retinet animam nostram ne commoueatur, & ingreditur intra superficies portæ* [velum].
20 * *Vbi præcedens ingressus est pro nobis Jeschua, & factus est pontifex in æternum in similitudinem Malkizedek.*

De Genitrice Dei.

CAP. VII.

1 ✣ ܗܕܐ ܕܝܢ ܡܠܟܝܨܕܩ ܐܠܗܐ ܕܫܠܡ ܟܗܢܐ ܕܐܠܗܐ ܥܠܝܐ ܗܘ ܕܐܬܐ ܠܩܕܡ ܐܒܪܗܡ ܡܢ ܩܛܠܐ ܕܡܠܟܐ ܘܒܪܟ ܠܗ ;
2 ✣ ܘܠܗ ܦܠܓ ܡܢ ܟܠ ܡܕܡܐ ܕܐܬܝܘ ܥܡܗ ܗܘ ܐܬܦܪܫ ܡܠܟ ܨܕܩܐ ܕܫܡܗ ܗܘ ܕܝܢ ܐܝܟ ܕܡܠܟ ܫܠܡܐ ܗܘ ܕܡܠܟ ܫܠܡ ;
3 ✣ ܕܠܐ ܐܒ ܠܗ ܠܐ ܐܡ ܠܗ ܠܐ ܚܫܒ ܒܝܘܚܢܐ ܘܠܐ ܫܘܪܝܐ ܕܝܘܡܝܗ ܘܠܐ ܣܘܦܗ ܕܚܝܐ ܗܘ ܕܡܬܕܡܐ ܠܒܪܐ ܕܐܠܗܐ ܩܝܡ ܟܗܢܘܬܗ ܠܥܠܡ ✣

1 ✣ *Porrò hic Malkizedek fuit rex Scholim, pontifex Dei excelsi, & ipse factus est obuiam Abrohom, dum rediret à cæde regum: & benedixit ei:*
2 ✣ *Et ei impartitus est Abrohom decimas ex omnibus quæ erant secum: Exponitur autem nomen illius, Rex iustitiæ: & rursum, Rex Scholim, quod est, Rex pacis.*
3 ✣ *Cuius neque pater neque mater scribuntur in generationibus, nec initium dierum eius, neque finis vitæ ipsius; sed in similitudinem Filij Dei permanet pontificatus eius in æternum.*

10 לא הוא גיר עיל אלהא דנטעא ע׳ עבדיכון וחובכון הו מ׳ דחויתון בשמה דשמשתון לקדישא ומשמשיתון ;
11 נ׳ צבינן דין דאנש אנש מנכון הי הדא פ׳ חפיטותא נחוא פ׳ לשומליא דסברכון עדמא פ׳ לחרתא ;
12 ולא תתקטע לכון אלא דתהוון צ׳ ממרינא להנון צ׳ דבהימנותא צ׳ ובנגירות רוחא הוו י׳ ירתא ת׳ דמולכנא ;
13 לאברהם גיר כד מלך לה אלהא מטל דליה הוא לה דרב מנה ז׳ זנאמא בה ימא בנפשה ; 14 ואמר דמברכו
אברכך ז׳ ומסגיו אסגיך ; 15 והכנא א׳ אגר רוחה וקבל ט׳ מולכנא ; 16 בנינשא גיר בדרב מנהון כ׳ ימין ועל כל חרינא דהוא
בינתהון שולמא שרירא במומתא הוא לה ; 17 מטל הנא יתיראית אבא אלהא ונחוא לירתא דמולכנא דשוריה
לא משתחלף ותכשה במומתא ; 18 ד׳ בתרתין צבון דלא משתחלפן דלא משכח אלהא דנדגל בהין בויאא רבא

מעשיכם
מ׳ חיא הגיד נ׳ אבא
ס׳ חשתדלות
פ׳ שמלא מלא ולאחרים
צ׳ מרמים
ת׳ הימין ג׳ גנר ש׳ ישרים
מ׳ מלך הבטיח י׳ ימא נשבע
נ׳ מנא נ׳ גנר ארך
ט׳ הנטחה כ׳ נשבעים

10 * Non enim iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri & dilectionis quã ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis & ministratis.

11 * Cupimus autem vnumquemque vestrum eandem ostentare solicitudinem C ad expletionem spei vsque in finem:

12 * Vt non segnes efficiamini, verùm imitatores eorum qui fide & patientia hæreditabunt promissiones.

13 * Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iurauit per semetipsum,

14 * Dicens, Nisi benedicẽs benedicam te, & multiplicans multiplicabo te.

Gen. 22. c. 16. Gen. 12. 2. 3. 18. c. 18. 22. d. 17.

15 * Et sic longanimiter ferens, adeptus est repromissionem.

16 * Homines enim per maiorem sui iurant: & omnis cõtrouersiæ eorum finis, ad confirmationem, est iuramentum.

17 * In quo abundantiùs volens Deus ostendere pollicitationis hæredibus immobilitatem cõsilij sui, interposuit iusD iurandum:

18 * Vt per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus. qui confugimus ad tenendam propositam spem,

19 * Quam sicut ancoram habemus animæ tutam ac firmam, ac incedẽtem vsque ad interiora velaminis,

20 * Vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus, secundùm ordinem Melchi-sedec pontifex factus in æternum.

CAP. VII.

Gen. 14. d. 18. 1 HIc enim Melchisedec, rex Salem, Sacerdos Dei summi, qui obuiauit A A brahæ regresso à cæde regum, & benedixit ei:

2 * Cui & decimas omnium diuisit Abraham. primùm quidem qui interpretatur rex iustitiæ: deinde autem & rex Salem, quod est, rex pacis:

3 * Sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitę habens; assimilatus autem filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.

10 * οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν,
καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες.

11 * ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους·

12 * ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.

13 * τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ,

14 * λέγων, εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε.

15 * καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας.

16 * ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι· καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος.

17 * ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ·

18 * ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος·

19 * ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν, καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος,

20 * ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

ζ.

1 * Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδὲκ, βασιλεὺς Σαλὴμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐτὸν,

2 * ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ. πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλὴμ, ὅ ἐστι, βασιλεὺς εἰρήνης·

3 * ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος· μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

---

[k] גנוס שגב ! הוא כלים לחיים שמשליכים להכין הספינה
[m] לכך הסך [n] זרע
[o] עול [p] במקום שכו פכחן
[a] כהן [b] רום [c] מעשר
[d] מתרגם [e] של צדקה מן
כוין [f] אית יש [g] כתיב
[h] בהחלדות [i] קץ
[k] חיא [l] דמא דמה

[i] נְהֲוָא לֵן [k] דְאִתְגַּוְסַן בְּהּ וְנֵאחוּד סַבְרָא דְמִלִּיךְ לַן : [19] הוּ דְאִיתַוְהִי לַן אַיִךְ [l] אוּקִינָא [m] דְלִבִּיךְ בְּנַפְשַׁזְדְּלָא [n] תְּהֲזִיעִי
[o] וְעָאל לְגַו מִן אַפֵּי תַּרְעָא : [20] [p] כַּד דְקַדֵּם עַל חֲלָפַיִן יְשׁוּעַ וַהֲוָא [q] כּוּמְרָא לְעָלַם כַּדְמוּתֵהּ דְמַלְכִּיזֶדֶק :
דְיָלְדַת אֱלָהָא [7] קפלאון [7]

[1] הָנָא דֵין מַלְכִּיזֶדֶק אִיתַוְהִי מְלֶךְ שָׁלִים [a] כּוּמְרָא דְאֱלָהָא [b] מְרִימָא וְהוּ אַרְעֵהּ לְאַבְרָהָם כַּד הֲפַךְ מִן חַרְבָא דְמַלְכֵּא
וּבַרְכֵהּ : [2] וְלֵהּ פְּרַשׁ אַבְרָהָם [c] מַעֲסַרְא מִן כֹּל מִדֵּם דְּאִית הֲוָא עִמֵּהּ [d] מֶתְפַּשַׁק דֵּין שְׁמֵהּ מַלְכָּא [e] דְכֵאנוּתָא וְתוּב
מַלֶךְ שָׁלִים [f] דְאִיתַוְהִי מַלְכָּא דְשָׁלְמָא : [3] דְּלָא אֲבוּהִי וְלָא אִמֵּהּ [g] אֶתְכְּתִבוּ [h] בְּשַׁרְבָּתָא וְלָא רִישִׁיתָא דְיוֹמַוְהִי וְלָא
[i] שׁוּלְמָא [k] דְחַיָּוְהִי אֱלָא [l] בַּדְמוּתָא דַבְּרֵהּ דְאֱלָהָא מְקַיָּם [m] כּוּמְרוּתֵהּ לְעָלַם :

4 * ܗܘܐ ܕܝܢ ܚܙܝܘ ܕܟܡܐ ܪܒܐ ܗܘܐ ܕܐܒܪܗܡ ܪܫܝܫ ܐܒܗܬܐ ܠܗ ܝܗܒ ܡܥܫܪܐ ܘܪܫܝܬܐ ܢܣܒ ܐܝܬܝܠ:
5 ܠܟܠ ܡܢܘܢ ܕܡܢ ܒܢܝ ܠܘܝ ܕܩܒܠܝܢ ܟܗܢܘܬܐ ܦܩܘܕܐ ܐܝܬ ܠܗܘܢ ܕܢܣܒܘܢ ܥܫܪܐ ܡܢ ܥܡܐ
ܐܦܠܘ ܕܢܣܒ ܐܚܝܗܘܢ ܕܢܦܩܘ ܡܢ ܡܥܝܐ ܕܐܒܪܗܡ ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܕܠܐ ܡܢ ܐܚܝܗܘܢ ܕܢܦܩܘ ܡܢ ܡܥܝܐ ܕܐܒܪܗܡ ܢܦܩܘ:
6 ܘܐܝܟ ܕܠܐ ܡܬܚܫܒ ܒܝܘܚܫܗܘܢ ܡܥܫܪܐ ܫܩܠ ܡܢ ܐܒܪܗܡ ܘܒܪܟܗ ܠܗܘ ܕܩܒܠ ܡܘܠܟܢܐ:
7 ܘܠܐ ܡܓܕܠܢܐ ܕܝܢ ܗܘ ܕܨܥܝܪ ܡܬܒܪܟ ܡܢ ܗܘ ܕܡܝܗܝܢ ܢܣܒܝܢ ܡܥܫܪܐ
8 ܘܗܪܟܐ ܒܢܝܢܫܐ ܕܡܝܗܝܢ ܡܢܗ: 9 ܘܐܝܟ ܐܢܫ ܕܐܡܪ ܒܝܕ ܐܒܪܗܡ ܐܦ ܠܘܝ ܗܘ ܕܡܥܫܪܐ ܢܣܒ ܗܘܐ ܐܦ
10 ܗܘ ܐܬܥܫܪ: ܥܕܟܝܠ ܓܝܪ ܒܚܙܗ ܗܘܐ ܐܒܘܗܝ ܕܒܪ ܐܪܥܐ ܠܡܠܟܝܙܕܩ: 11 ܐܠܘ ܗܟܝܠ ܓܡܝܪܘܬܐ ܒܝܕ
ܟܘܡܪܘܬܐ ܕܠܘܝ ܐܝܬܝܗ ܗܘܬ ܕܒܗ ܣܝܡ ܢܡܘܣܐ ܠܥܡܐ ܠܣܢܐ ܗܘܐ ܟܘܡܪܐ ܐܚܪܢܐ ܕܢܩܘܡ ܒܕܡܘܬܗ ܕܡܠܟܝܙܕܩ

4 חַזוּ דִין כַּמָא רַב הֲוָא דְאַבְרָהָם רֵישׁ אֲבָהָתָא לֵהּ יְהַב מַעֲשְׂרָא וְרֵישִׁיתָא: 5 אִילֵין גֵּיר מִן בְּנֵי לֵוִי דְמִתְקַבְּלִין
הֲוֵי כּוּמְרוּתָא פּוּקְדָנָא אִית הֲוָא לְהוֹן דְּנִסְּבוּן מַעֲשְׂרָא מִן עַמָּא הֲנוּן מִן אֲחֵיהוֹן כַּד אַף הִנּוּן מִן חַצֵּה
דְאַבְרָהָם נְפָקוּ: 6 הָא דִין דְּלָא כְּתִיב בְּשַׁרְבְּתְהוֹן מַעֲשְׂרָא שְׁקַל מִן אַבְרָהָם וּבַרְכֵהּ לְהוּ דְּקַבֵּל מוּלְכָנָא:
7 וְלָא חָרְיָנָא דִין הוּ דַבְּצִיר מְתְבַּרְךְ מִן הוּ דְּמִיהַר מָנֵהּ: 8 וְהָרְכָא בְּנִינְשָׁא דְּמִיהַין נָסְבִין מַעֲשְׂרָא
לְהַל דִין הוּ דְאִסְתְּהֵד עֲלוֹהִי כְּתִבָא דְּחַי הוּ: 9 וְאִיךְ אֱנָשׁ דְּאָמַר בְּיַד אַבְרָהָם אַף לֵוִי הוּ דְּמַעֲשְׂרָא נָסֵב הֲוָא אַף
הוּ אִתְעַשַּׂר: 10 עַדְכֵיל גֵּיר בְּחַצֵּה הֲוָא דַאבוֹהִי כַּד אַרְעָה לְמַלְכִּיזֶדֶק: 11 אֵלוּ הָכֵיל גְּמִירוּתָא בְּיַד
כּוּמְרוּתָא דְּלֵוִי אִיתֵיהּ הֲוָת דְּבָה סִים נָמוּסָא לְעַמָּא לְמִנָּא מִתְבְּעֵא הֲוָא כּוּמְרָא אָחֳרָנָא דְנָקוּם בִּדְמוּתֵהּ דְּמַלְכִּיזֶדֶק

[a] חֲזָא אַב
[b] מצות נָסַב
[c] הכשחה ריב ע שצעיר
[d] בַּרְךְ יִתַּר מוּת
[e] שמה שהעיר
[f] חֲזָא אֲמַר עֲשַׂר
[g] עוד אֶרֶץ פגש
[h] כהונה אִית

4 * Intuemini autem quantus sit hic, cui & decimas dedit de pręcipuis Abraham patriarcha.

5 *Et quidem de filiis Leui sacerdotium accipientes, mãdatum habent decimas sumere à populo secundùm Legem, id est, à fratribus suis: quanquam & ipsi exierint de lumbis Abrahæ.

Num.18 c.21. Deu.18. a.1.2.3 Ios.14 a.4

6 * Cuius autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab A- B braham, & hunc qui habebat repromissiones, benedixit.

7 * Sine vlla autẽ contradictione, quod minus est, à meliore benedicitur.

8 * Et hîc quidem, decimas morientes homines accipiunt: ibi autem contestatur, quia viuit.

9 * Et (vt ita dictum sit) per Abraham & Leui, qui decimas †accepit, decimatus est.

accipit

10 * Adhuc enim in lumbis patris erat, quando obuiauit ei Melchisedec.

11 * Si ergo consummatio per sacerdotium Leuiticum erat (populus enim sub ipso Legem accepit) quid adhuc necessarium fuit secundùm ordinem Melchisedec, alium surgere sacerdotem, & non C secundùm ordinem Aaron dici?

12 * Translato enim sacerdotio, necesse est vt & Legis translatio fiat.

13 * In quo enim hæc dicuntur, de alia tribu est, de qua nullus altario præsto fuit.

14 * Manifestum est enim quòd ex Iuda ortus sit Dominus noster; in qua tribu nihil de †sacerdotio Moyses locutus est.

Sacerdotibus

15 * Et amplius adhuc manifestum est, si secũdùm similitudinem Melchisedec exurgat alius sacerdos,

16 * Qui non secundùm Legem mandati carnalis factus est, sed secundùm virtutem vitæ insolubilis.

17 * Contestatur enim; Quoniam tu es sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedec.

Psal.109 a.4

18 * Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem eius & inutilitatem.

4 * θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην ἀβραὰμ
ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης.

5 * καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος ἀβραάμ·

6 * ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν, δεδεκάτωκε τὸν ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε.

7 * χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται.

8 * καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ, μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ.

9 * καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ ἀβραὰμ καὶ λευὶ, ὁ δεκάτας λαμβάνων, δεδεκάτωται.

10 * ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ ὁ μελχισέδεκ.

11 * εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν· ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· τίς ἔτι χρεία, κατὰ τὴν τάξιν μελχισέδεκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν ἀαρὼν λέγεσθαι;

12 * μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται.

13 * ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ.

14 * πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης μωυσῆς ἐλάλησε.

15 * καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα μελχισέδεκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος,

16 * ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου.

17 * μαρτυρεῖ γὰρ, ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν μελχισέδεκ.

18 * ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές.

אֲמַר דִּין בְּרָמוּתֵהּ דְּאַתְּרִין נְהֲוָא ׃ 12 אֶלָּא אִיכְּנָא דַּהֲוָא ° שׁוּחְלָפָא ᵖבְּכוּמְרוּתָא הָכְנָא הֲוָא ᵠ שׁוּחְלָפָא אַף
בְּנָמוּסָא ׃ 13 הוּ גֵיר דְּאִתְּאֲמַר עֲלוֹהִי הָלֵין מִן שַׁרְבְּתָא הוּ אַחֲרְתָא ˢאִתְיְלַד דְּאַנְשׁ ᵗסָמְהוּם מָנֵהּ לָא שַׁמֵּשׁ בְּמַדְבְּחָא
׃ 14 גְּלֵיָא הֲוָא גֵיר דְּמִן יְהוּדָא ᵘדְּנַח מָרָן מִן שַׁרְבְּתָא דְּלָא אֲמַר עֲלֵיהּ מוֹשֶׁא מִדֵּם עַל ˣכּוּמְרוּתָא ׃
15 וְיַתִּירָאִית חוּב יְדִיעָא בְּהֵי דְּאַמַּר דְּכוּרְסוּתֵהּ דְּמַלְכִּיזֶדֶק ʸקָאֵם כּוּמְרָא אַחֲרָנָא ׃ 16 הַוָּ דְּלָא הֲוָא בְּנָמוּסָא
דְּפוּקְדָנָא ᶻפַּגְרָנָיָא הֲוָא אֶלָּא בְּחַיְלָא דְּחַיָּא דְּלָא ᵃמָשְׁתְּרִין ׃ 17 ᵇמַסְהֵד גֵּיר עֲלוֹהִי דְּאַנְתְּ הוּ כּוּמְרָא לְעָלַם בְּדָמוּתֵהּ
דְּמַלְכִּיזֶדֶק ׃ דְּיוֹם חֵלְתָא דְּחַיָּרָא ח
18 ᶜשׁוּחְלָפָא דֵּין דַּהֲוָא לְפוּקְדָנָא קַדְמָיָא מָטֹל ᵈמִתְּחַלּוּתֵהּ וְדִיוּתְרָן לֵית הֲוָא בֵּהּ ׃

° המורה ק בכהונה
ᵖ שחלף חלף ᵠ אמר
ˢ ילד ᵗ מן עולם
ᵘ ארת
ˣ כהונה
ʸ קום ᶻ פגר
ᵃ שרא ᵇ מעיד
ᶜ שחלף חלף ᵈ חול

19 * Nihil enim perfecit Lex, introiit autem loco ipsius spes præstantior ipsa, per quam accedimus ad Deum, & eam confirmauit nobis iureiurando.

20 * Illi enim absque iureiurando facti sunt pontifices, hic verò cum iureiurando.

21 * Quemadmodum dixit ei per Dauid: Iurauit Dominus, neque mentietur, Tu es Sacerdos in æternum in similitudinem Malki-
22 zedek. * Hic totius excellentioris istius testamenti factus est sponsor Ieschua.

23 * At illi quidem multi fuerunt pontifices, propterea quòd mortui sunt, nec relicti fuerunt vt permanerent.

24 * Hic verò propterea quòd in æternum stat, non præterit pontificatus eius:

25 * Et potest in æternum seruare eos quibus per eum patet aditus ad Deum: viuit enim ipse semper, & facit ascendere [offert] oratio-
26 nes pro illis. * Talis enim etiam æquum erat vt nobis pontifex esset purus, & absque malitia, & macula, segregatus à peccatoribus, & sublimior cælis.

27 * Nec ei est necesse quotidie vti summo Sacerdoti, vt priùs pro peccatis suis offerat victimas, tum demum pro populo. hoc enim fecit semel per semetipsum quem obtulit.

28 * Siquidem Lex homines infirmos constituit pontifices: sermo autem iurisiurandi, qui factus est post Legem, Filium perfectum in æternum [constituit.]

Natali *Christi*, & dedicatione Ecclesiæ & Altaris. CAP. VIII.

1 C*Aput autem omnium. Habemus summum illum Pontificem qui sedet à dextera throni maiestatis in cælis.*

2 * *Estque minister domus Sanctitatis, & Tabernaculi illius veri, quod fixit Deus, & non homo.*

3 * *Omnis enim summus Pontifex constituitur, vt offerat oblationes & sacrificia: quapropter æquum est vt hic quoque habeat aliquid quod offerat.*

4 * *Quòd si esset in terra, ne sacerdos quidem esset, quoniam essent sacerdotes qui offerrent oblationes prout est in Lege.*

---

19 מִדֵּם גֵּיר לָא גְּמַר נָמוּסָא עַל דֵּין חֲלַפּוּתִי סַבְרָא דְּסַיְּתַר מָנֵהּ דְּבַהּ מִתְקָרְבִינַן לַאלָהָא וְשַׁרְרַהּ לַן בְּמוּמָתָא ;
20 הָכֵין גֵּיר דְּלָא מוּמָתָא הֲוָו כּוּמְרֵא הָכָא דֵּין בְּמוּמָתָא ; 21 אֵיךְ דְּאַמַר לֵהּ בְּיַד דָּוִיד דִּימָא מָרְיָא וְלָא
נְדַגַל דַּאנָתְ הוּ כּוּמְרָא לְעָלַם בְּדַמוּתַהּ דְּמַלְכִּיצֶדֶק ; 22 הָנָא כְּלַהּ מִיתַרָא דְּיַתִּיקָא הָדָא דַהֲוָא בַּהּ עַבְרָא
יֵשׁוּעַ ; 23 וְהָכֵין הֲוָו כּוּמְרֵא סַגִּיאֵא מֶטֶל דְּמַיְתִין הֲוָו וְלָא מִשְׁתַּבְּקִין הֲוָו דְּנִקָּיוּן ;
24 הָנָא דֵּין מֶטֶל דְּלְעָלַם קַיָּם לָא עָבְרָא כּוּמְרוּתַהּ ; 25 וּמִשְׁכַּח לְמַאחַיוּ לְעָלַם לַאיְלִין דְּמִתְקָרְבִין בְּאִידַהּ
לַאלָהָא חַי הוּ גֵּיר בְּכֹל זְבַן וּמַסֵּק צְלוֹתָא חֲלַפֵּיהוֹן ; 26 דַּאיךְ הָנָא גֵּיר כּוּמְרָא אַף זַדַּק הֲוָא לַן דְּכִיא וּדְלָא בִּישׁוּ וּדְלָא
טוּלְשָׁא דְּפָרִיק מִן חַטָּיָא וּמְרִים לְעַל מִן שְׁמַיָּא ; 27 וְלֵית לֵהּ אוּלְצָנָא כְּלִיוּם אֵיךְ רַב כּוּמְרָא דְּלוּקְדָם חֲלַף

f תקוף g כשבועה מן ימא h ימא כשבע i יבוא על דברתי j יתר k ברית l מות m שבק n קום o כהנות p חיא q זמן r נסק s חפלות t רבא u זכה v מום w פרק x רוס y צרה

* Nihil enim ad perfectum adduxit Lex: introductio verò melioris ſpei, per quam proximamus ad Deum. 19

* Et quantum eſt non ſine iure iurando (alij quidem, ſine iureiurando ſacerdotes facti ſunt. 20

* Hic autem cum iureiurãdo per eum qui dixit ad illum: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: tu es ſacerdos in æternum.) 21 Pſal. 109 D

* In tantum melioris teſtamenti ſponſor factus eſt Ieſus. 22

* Et alij quidem plures facti ſunt Sacerdotes, idcircò quòd morte prohiberentur permanere: 23

* Hic autem eò quòd maneat in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium. 24

* Vnde & ſaluare in perpetuum poteſt accedẽtes per ſemetipſum ad Deum: ſemper viuens ad interpellandum pro †nobis. 25 Deus

* Talis enim decebat vt nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cælis factus. 26

* Qui non habet neceſſitatem quotidie (quemadmodum Sacerdotes) prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi. hoc enim fecit ſemel, ſe offerendo. 27 Leuit. 9. v. 7. 16. b. 6

* Lex enim homines conſtituit Sacerdotes infirmitatem habentes: ſermo autem iuriſiurandi qui poſt Legem eſt, Filium in æternum perfectum. 28

CAP. VIII.

CApitulum autem ſuper ea quę dicuntur: Talem habemus Pontificem, qui 1 A
conſedit in dextera ſedis magnitudinis in cælis,

* Sanctorum miniſter, & tabernaculi veri, quod fixit † Dominus & non homo. 2

* Omnis enim Pontifex, ad offerendum munera & hoſtias conſtituitur. vnde neceſſe eſt & hũc habere aliquid quod offerat. 3

* Si ergo eſſet ſuper terram, nec eſſet Sacerdos; cùm eſſent qui offerrent ſecundùm Legem munera. 4

19 * οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι᾽ ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ.

20 * καὶ καθ᾽ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες·

21 * ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας, διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ·

22 * κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος ἰησοῦς.

23 * καὶ οἱ μὲν, πλείονές εἰσι γεγονότες ἱερεῖς, διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν·

24 * ὁ δὲ, διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην·

25 * ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι᾽ αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ὑπερεντυγχάνειν αὐτῶν.

26 * τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος·

27 * ὃς οὐκ ἔχει καθ᾽ ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας.

28 * ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἔχοντας ἀσθένειαν· ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμοσίας τοῦ μετὰ τὸν νόμον, υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

η'.

1 * Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς,

2 * τῶν ἁγίων λειτουργὸς, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

3 * πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ.

4 * εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ᾽ ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα.

---

[a] זמן כּרה חדא קום
[b] מלל [c] ומא נשבע
[d] עדה
[e] יתב [f] של כסא האורה
[g] שמש [h] שבן
[i] של אמת [j] קום
[k] אית ש

חַטָּהוּתִי נִקְרַב דְּבִחֵא וְהֵידִין חֵלֶף עַמָּא הָדָא גִּיר עַבְדָּה חָדָא [d] זְבַן בְּנַפְשֵׁהּ דְּקָרֵב ; [2] נָמוּסָא גִּיר בְּנֵינָשָׁא דְּהוּ
[e] בְּרִיהֵא [f] מְקִים כּוּמְרָא [g] מְלְּחָא דֵין [h] דְּמוּמְתָא דַּהֲוָת בַּתַּר נָמוּסָא בְּרָא גְּמִירָא לְעָלַם ;
דְּיִלְדָא וְקִדִּישׁ [i] עָרְתָא וּמְרַבְּחָא ט קפלאון ח

1 רֵישָׁא דֵין דְּכָלְהֵין אִית לַן רַב כּוּמְרָא אֲיָנָא [j] דְּיָתֵב מִן יְמִינָא [k] דְּכוּרְסְיָא דְּרַבּוּתָא בַּשְׁמַיָּא ; [2] וְהֲוָא [g] מְשַׁמְּשָׁנָא
דְּבֵית קוּדְשָׁא [i] וְדַמַּשְׁכְּנָא [i] דַּשְׁרָרָא הוּ דַּקְבַע אֱלָהָא וְלָא בַּרְנָשָׁא ; [3] כֹּל רַב כּוּמְרָא גִּיר [g] דְּקָאֵם דַּנְקָרֵב קוּרְבָּנֵא
וְדַבְחֵא מָטֹל הָנָא זָרְקָא הֲוָת אַף לְהָנָא דְּנֶהֱוֵא לֵהּ מִדֵּם דַּנְקָרֵב ; [4] וְאִלּוּ בְּאַרְעָא הֲוָא אָפְלָא כּוּמְרָא
הֲוָא הֲוָא מָטֹל [h] דְּאִתַּיְהוּן הֲוֹן כּוּמְרָא דַּמְקָרְבִין הֲוֹן קוּרְבָּנֵא אֵיךְ דְּבְנָמוּסָא ;

5 * ܕܐܠܝܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܡܬܠܐ ܘܠܛܠܝܢܝܬܐ ܕܫܡܝܐ ܗܘܝܢ ܐܝܟ ܕܐܬܐܡܪܬ ܠܡܘܫܐ ܟܕ ܥܒܕ ܕܡܫܟܢܐ. ܐܡܪ ܠܐܡܟܠ. ܟܠܗܝܢ ܥܒܕ ܟܡܐ ܕܐܬܚܙܝܬ ܒܛܘܪܐ. * ܗܫܐ ܕܝܢ ܫܡܫܬܐ ܕܡܫܝܚܐ ܝܫܘܥ ܡܫܬܡܫ ܠܗ ܫܦܝܪ ܡܢ ܫܦܝܪ ܕܝܬܝܪ ܗܘ ܕܡܬܩܢ ܒܗ ܩܝܡܐ ܕܝܬܝܪ ܗܘ ܕܫܪܐ ܥܠ ܬܪܝܢ ܩܝܡܐ ܕܝܬܝܪܐ ܕܐܬܝܗܒ ܠܢ. * ܐܦ ܕܝܢ ܕܩܝܡܐ ܩܕܡܝܐ ܠܐ ܗܘܐ ܒܗ ܬܪܝܢ ܐܬܪ ܠܬܪܝܢ ܩܝܡܐ ܕܐܬܬܒܥ. * ܡܛܠ ܕܡܬܟܠܝܗܘܢ ܐܡܪ ܗܐ ܝܘܡܐ ܐܬܝܢ ܡܪܝܐ ܕܐܬܩܢ ܥܠ ܒܝܬ ܝܫܪܐܝܠ ܘܥܠ ܒܝܬ ܝܗܘܕܐ ܩܝܡܐ ܚܕܬܐ. * ܠܐ ܐܝܟ ܩܝܡܐ ܕܐܬܩܢ ܥܡ ܐܒܗܬܗܘܢ ܒܝܘܡܐ ܕܐܚܕܬ ܒܐܝܕܗܘܢ ܕܐܦܩܬ ܐܢܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܡܛܠ ܕܠܐ ܩܘܝܘ ܒܩܝܡܬܝ ܐܦ ܐܢܐ ܒܛܝܪ ܒܗܘܢ ܐܡܪ ܡܪܝܐ. * ܗܕܐ ܕܝܢ ܕܩܝܡܬܐ ܕܐܡܪ ܚܕܬܐ ܩܕܡܝܬ ܐܬܒܠܝ. ܘܡܕܡ ܕܐܬܒܠܝ ܩܪܝܒ ܠܡܬܒܠܝܘܬܗ. ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܡܬܠܐ ܘܠܛܠܝܢܝܬܐ ܕܫܡܝܐ ܗܘܝܢ ܐܝܟ ܕܐܬܐܡܪ ܠܡܘܫܐ ܟܕ ܥܒܕ ܡܫܟܢܐ. ܐܡܪ ܠܐܡܟܠ. ܟܠܗܝܢ ܥܒܕ ܟܡܐ ܕܐܬܚܙܝܬ ܒܛܘܪܐ. * ܗܫܐ ܕܝܢ ܫܡܫܬܐ ܕܡܫܝܚܐ ܝܫܘܥ ܡܫܬܡܫ ܠܗ ܫܦܝܪ ܡܢ ܫܦܝܪ ܕܝܬܝܪ ܗܘ ܕܡܬܩܢ ܒܗ ܩܝܡܐ ܕܝܬܝܪ ܗܘ ܕܫܪܐ ܥܠ ܬܪܝܢ ܩܝܡܐ ܕܝܬܝܪܐ ܕܐܬܝܗܒ ܠܢ. * ܐܦ ܕܝܢ ܕܩܝܡܐ ܩܕܡܝܐ ܠܐ ܗܘܐ ܒܗ ܬܪܝܢ ܐܬܪ ܠܬܪܝܢ ܩܝܡܐ ܕܐܬܬܒܥ. * ܡܛܠ ܕܡܬܟܠܝܗܘܢ ܐܡܪ ܗܐ ܝܘܡܐ ܐܬܝܢ ܡܪܝܐ ܕܐܬܩܢ ܥܠ ܒܝܬ ܝܫܪܐܝܠ ܘܥܠ ܒܝܬ ܝܗܘܕܐ ܩܝܡܐ ܚܕܬܐ. * ܠܐ ܐܝܟ ܩܝܡܐ ܕܐܬܩܢ ܥܡ ܐܒܗܬܗܘܢ ܒܝܘܡܐ ܕܐܚܕܬ ܒܐܝܕܗܘܢ ܕܐܦܩܬ ܐܢܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܡܛܠ ܕܠܐ ܩܘܝܘ ܒܩܝܡܬܝ ܐܦ ܐܢܐ ܒܛܝܪ ܒܗܘܢ ܐܡܪ ܡܪܝܐ. * ܗܕܐ ܕܝܢ ܕܩܝܡܬܐ ܕܐܡܪ ܚܕܬܐ ܩܕܡܝܬ ܐܬܒܠܝ. ܘܡܕܡ ܕܐܬܒܠܝ ܩܪܝܒ ܠܡܬܒܠܝܘܬܗ.

5 * *Qui quidem deseruiunt exemplari & vmbræ eorum quæ sunt in cælis: sicuti dictum est Mousche, dum cõderet tabernaculum, Vide*, inquit, *& fac omnia secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte.*

6 * *Nunc verò tantò præstantius eo accepit ministerium Jeschua Meschicho, quantò præstantior est, ac* præstantius *est etiam testamentum illud cuius factus est Mediator, & cum promissionibus excellentioribus datum est.*

7 * *Nam si illud prius culpæ non fuisset obnoxium, nullus relictus fuisset huic secundo*

8 *locus.* * *Culpat enim eos, & ait, Ecce dies veniunt, inquit Dominus, & consummabo super familiam domus Jsroiel, & super familiam domus Jhoudot stamentum nouum;*

9 * *Non secundùm testamentum illud quod dedi patribus eorum, quo die apprehendi manum eorum, & eduxi eos de terra Ægypti: quoniam illi non permanserunt in testamento meo, & ego despectui eos habui, dicit Dominus.*

10 * *Hoc autem est testamentum quod dabo familiæ domus Jsroiel post dies illos, dicit Dominus: Jndam Legem meam mentibus illorum, & in cordibus illorum inscribam eam: & ero illis ego Deus, ipsíque erunt mihi populus.*

11 * *Nec docebit homo conciuem suum, neq; fratrem suum, dicétue, Cognosce Dominum, quandoquidem omnes cognoscét me ab eorum minimo vsque ad maximum natu ipsorum.*

12 * *Et veniam eis tribuam iniquitatum illorum, ac peccatorum ipsorum amplius non recordabor.*

13 * *Jn hoc autem quod dicit nouum, prius antiquauit. Quod autem antiquatur ac senescit, prope est vt corrumpatur.*

CAP. IX.

1 IN *primo autem erant præcepta ministerij, & ædes sancta mundana.*

2 * *Jn tabernaculo enim primo quod factum fuerat, erat candelabrum, & mensa, & panis facierum, & vocabatur ædes sancta.*

3 * *Tabernaculum verò interius quod erat intra superficiem portæ secundæ* [velum secundum], *vocabatur Sanctum Sanctorum.*

---

5 הנין דמשמשין לדמותא ולטלניתא דהלין דבשמיא איך דאתאמרת למושא כד עבד הוא משכנא דחזי ועבד
כלמדם כדמותא די דאתחזית לך בטורא ׃ 6 השא דין חשמשתא דמיתרא מן די קבל ישוע משיחא אכמא
דמיתרא ואף דיתקא די דעביד בה טבעיא ובשוורייא דמיתרין מן דהי אתיהבת ׃ 7 אלו גיר איתיהי הות
קדמותא ולא רשין לית הוא אתרא לתרא דתרתין ׃ 8 רשא להון גיר ואמר דהא יומתא אתין אמר מריא
ואגמור על ביתא דבית ישראל ועל ביתא דבית יהודא ׃ 9 לא איך די דיקיתא דיתבת לאבהיהון
ביומא דאחדת באידהון ואפקת אנון מן ארעא דמצרין מטל דהנון לא קויו בדיתיקא דילי אף אנא בטית
בהון אמר מריא ׃ 10 הדא דין דיתיקא דאתל לביתא דבית ישראל בתר יומתא

[1] דמא [2] חצ׳ [1] אמר
[m] חזא [n] בחר [o] שמש
[p] יתר [q] כמו׳ בריש מן
לשון יון׳ אמצעי
[r] ורא [s] יחב [t] אית יש
[u] רשא [v] יום [w] אתא
[x] בריש [y] חדת [z] יחב
[a] נפק [b] קויא
[c] בגריש מן לשון יון

5 Qui exemplari & vmbræ deseruiunt cælestium: sicut responsum est Moysi, cùm consummaret tabernaculum, Vide (inquit) omnia facito secundùm exemplar quod tibi ostensum est in monte.
Exo. 25. a 9. d. 40. Act. 7. f. 44.

6 Nunc autem melius sortitus est ministerium quantò & melioris testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est.
B

7 Nam si illud prius culpa vacasset: nõ vtique secundi locus inquireretur.

8 Vituperans enim eos dicit: Ecce dies venient, dicit Dominus, & consummabo super domum Israel, & super domum Iuda testamentum nouum:
Iere. 31. f. 32.

9 Non secundùm testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum vt educerem illos de terra Ægypti; quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo: & ego neglexi eos, dicit Dominus.
C

10 Quia hoc est testamẽtum quod disponam domui Israel post dies illos, dicit Dominus: Dando Leges meas in mentem eorum, & in corda eorum superscribam eas: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.

11 Et non docebit vnusquisque proximũ suum, & vnusquisque fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum: quoniam omnes scient me à minore vsque ad maiorem eorum.
D

12 Quia propitius ero iniquitatibus eorum: & peccatorum eorum iam nõ memorabor.

13 Dicendo autem nouum: veterauit prius. Quod autẽ † antiquatum & senescit: prope interitum est.
† antiquatur

CAP. IX.

1 HAbuit quidem & prius, iustificationes culturæ, & sanctum seculare.
Exo. 25. a 8. 26. a. 1 36. a. 8.
A

2 Tabernaculum enim factum est primum, in quo erant, candelabra, & mensa, & propositio panum, quæ dicitur Sancta.

3 Post velamentum autem secundum, tabernaculum, quod dicitur Sancta Sanctorum:

5 οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μωυσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν, ὅρα γάρ, φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει.

6 νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τετύχηκε λειτουργίας, ὅσῳ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.

7 εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος.

8 μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν,

9 οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει κύριος.

10 ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοί ἔσονταί μοι εἰς λαόν.

11 καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, γνῶθι τὸν κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν·

12 ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

13 ἐν τῷ λέγειν καινήν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην. τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

θ'.

1 Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας, τό, τε ἅγιον κοσμικόν.

2 σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥτε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ παράθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια.

3 μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων·

---

1 נתל m ידע n כתב
o אלף p דון q אמר
r ידע s חסא כמו חוס
t חטא u דבר x חדת
y עתק z ב יקו שמש
a עבר b המטרה d שולחן
e הלחם הפנים f קרא
g פנה h קדש הקדשים

1 הָנוּן אֲמַר מָרְיָא אֶתְלִיהִי לְנָמוֹסִי m בְּמַדְעֵיהוֹן וְעַל לֵבוּתְהוֹן n אֶכְתְּבִיהִי וַאֲתְוָא לְהוֹן אֲנָא אֱלָהָא וְהַנּוּן נֶהֱווֹן לִי עַמָּא ;
11 וְלָא o נַאלֵף אֱנָשׁ לְבַר p מְדִינְתֵּהּ אַף לָא לַאחוּהִי q וְנֵאמַר r דַּע לְמָרְיָא מֶטֻל דְּכֻלְּהוֹן s נֶדְעוּנְנִי מִן זְעוּרְהוֹן וְעַדְמָא
לְקַשִּׁישְׁהוֹן ; 12 וְאֶתְחַסָּא אֲנוּן מִן עַוְלְהוֹן t וְחֲטָהֵיהוֹן חוּב לָא u אֶתְדְּכַר לְהוֹן ;
13 בְּהִי דַּאֲמַר x חַדְתָּא לְקַדְמֵיתָא y אַעְתֵּקָה וַאֲנָא y דַּאעְתֵּק z וַאסָאב קָרִיב הוּ לְחֲבָלָא ;
קפלאון ט בְּקַדְמֵיתָא דֵּין אִית הָוָא בָּהּ פּוּקְדָא a דְּתֶשְׁמֶשְׁתָּא וּבֵית קוּדְשָׁא עָלְמִינָא ;
2 בְּמִשְׁכְּנָא גִּיר קַדְמָיָא b דַּאתְעֲבַד אִית הָוָא בָּהּ c מְנָרְתָּא d וּפַתּוּרָא e וְלַחֵם אַפָּא f וּמִתְקְרָא הָוָא בֵּית קוּדְשָׁא ;
3 מִשְׁכְּנָא דֵּין g גְּנִיזָא דִּלְגַו מִן אַפֵּי תַרְעָא דַּתְרֵין מִתְקְרָא הָוָא h קֻדוּשׁ קוּדְשֵׁא ;

4 * ܘܐܝܬ ܒܗ ܒܝܬ ܒܘܣܡܐ ܕܕܗܒܐ ܘܩܒܘܬܐ
ܕܩܛܘܪܬܐ ܕܕܗܒܐ . ܘܐܝܬ ܒܗ ܡܢܐ ܕܡܢܐ
ܕܐܝܬܝܗ ܒܗ ܡܢ ܐܝܬ ܒܗ ܡܫܬܐ ܕܦܪܚ
ܕܐܗܪܘܢ ܕܐܦܩ . ܘܠܘܚܐ ܕܩܝܡܐ .

5 * ܘܡܠܥܠ ܡܢܗ ܟܪܘܒܐ ܕܫܘܒܚܐ
ܕܡܛܠܠܝܢ ܥܠ ܟܦܪܬܐ . ܠܐ ܗܘܝܢ ܗܫܐ
ܥܒܝܕ ܒܦܪܫܢܐ ܕܟܠܗ . ܗܢܐ ܕܟܝܢ
6 ܡܛܠ ܕܟܠܗ . * ܘܗܟܢܐ ܡܬܩܢܝܢ ܗܘܘ .
ܟܗܢܐ ܕܡܥܠܝܢ ܒܟܠ ܙܒܢܐ ܠܓܘܐ ܕܡܫܟܢܐ
ܕܡܫܬܡܫܝܢ ܠܦܘܠܚܢܗ ܕܡܫܟܢܐ .

7 * ܒܬܪܝܢ ܒܫܢܬܐ ܚܕ ܒܠܚܘܕ ܡܫܟܢܐ
ܕܟܗܢܐ ܪܒܐ ܠܒܠܚܘܕ ܕܕܡ ܕܡܬܩܪܒ
ܥܠ ܢܦܫܗ ܘܥܠ ܫܓܝܐܬ ܥܡܐ . ܠܐ ܒܗ
8 ܡܠܠ ܪܘܚܐ ܩܕܝܫܐ ܕܠܐ ܐܬܓܠܝܬ ܥܕܡܐ
ܕܫܘܒܚܐ ܩܕܡܝܐ ܩܝܡ ܗܘܐ . * ܗܢܐ ܒܗ
ܡܪܝܐ ܗܘܝܬ . ܕܥܕܡܐ ܩܕܡܝܐ ܩܝܡ ܗܘܐ
ܕܡܫܟܢܐ ܐܝܬܝܗ ܒܬܪܝܗ . ܕܥܕܡܐ ܐܚܪܢܐ ܕܠܐ
9 ܩܝܡ ܗܘܐ . * ܘܗܢܐ ܡܬܩܢ ܠܙܒܢܐ ܗܢܐ .
ܕܩܪܒܢܐ ܘܕܒܚܐ ܡܩܪܒܝܢ ܗܘܘ ܕܠܐ ܡܫܬܠܡܝܢ
ܠܡܕܥܬ ܡܩܪܒܐ ܗܘ . ܐܠܐ ܒܡܐܟܠܬܐ ܘܒܡܫܬܝܬܐ
ܫܢܝܐ ܘܒܡܬܩܢܬܐ ܕܦܪܫܬܐ ܕܦܓܪܐ ܥܕ
ܙܒܢܐ ܕܬܩܢܬܐ .

Statione tertia noctis Parasceues Crucifixionis.

11 * ܡܫܝܚܐ ܕܐܬܐ ܗܘܐ ܪܒܐ ܕܛܒܬܐ ܕܥܒܕ
ܘܫܪܐ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܒܐܝܕܝ ܐܢܫܐ ܗܘܐ
ܕܢܗܘܐ ܒܪܝܬܐ . ܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܗܢܐ ܒܪܝܬܐ .
12 * ܠܐ ܒܕܡܐ ܕܬܝܘܢܐ ܘܥܓܠܐ . ܐܠܐ ܒܕܡܗ
ܕܢܦܫܗ ܥܠ ܐܬܪ ܩܕܝܫܐ ܥܠ ܒܝܬ ܩܕܫܐ .
ܘܫܪܐ ܦܪܘܩܢ ܥܠܡܐ . * ܐܢ ܡܛܠ ܕܕܡ
13 ܬܝܘܢܐ ܘܥܓܠܐ . * ܐܢ ܡܛܠ ܕܕܡ ܬܝܘܢܐ
ܘܥܓܠܐ ܡܫܬܕܐ ܥܠ ܐܢܘܢ ܕܛܡܝܐ ܗܘܘ
ܡܩܕܫܝܢ ܠܦܪܘܩܐ ܕܦܓܪܐ ܕܦܪܫܬܐ
ܘܦܪܫܬܐ .

CAP. IX. Interpr. Syriaca.

4 * *Et erat in eo domus aromatum aurea* [thuribulum aureum], *& arca testamenti tota circumtecta auro, erátque in ea urna aurea in qua erat Maneno, & virga illa Aharoun quæ germinauerat, & tabulæ testamenti.*

5 * *Supra hanc autem erant Cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium. Non est autem tempus de his dicendi sigillatim.*

6 * *Quæ quidem ita ordinata erant, vt in tabernaculum exterius semper introirent Sacerdotes, ac peragerent ministerium suum.*

7 * *In tabernaculum verò interius semel in anno tantùm introibat summus Pontifex, cum sanguine illo quem offerebat pro seipso, & pro erratis populi.*

8 * *Per hoc autem patefaciebat Spiritus Sanctitatis nondum reuelatam esse viam Sanctorum; quamdiu stabat prius tabernaculum.*

9 * *Erat autem hoc exemplar pro tempore illo, in quo oblationes & victimæ offerebantur, quæ non poterant perficere conscientiam illius qui offerebat eas.*

10 * *Sed in cibo & potu tantùm, & variis lotionibus quæ erant præcepta carnis imposita vsque ad tempus correctionis.*

11 * *Meschicho autem qui venerat, extitit summus Pontifex bonorum quæ fecit, & ingressus est in magnum illud & perfectum tabernaculum quod non fuit manufactum nec ex hisce creaturis.*

12 * *Neque ingressus est per sanguinem hircorum & vitulorum, sed per sanguinem suiipsius introiuit semel in domum Sanctuarij, & inuenit redemptionem æternam.*

13 * *Si enim sanguis hircorum & vitulorum, & cinis iuuencæ sparsus fuit super eos qui impuri erant, & sanctificauit eos ad purificationem carnis ipsorum:*

---

4 וְאִית הֲוָא בֵּה בֵּית בֻּסְמָא דְדַהֲבָא [k] וְקִבּוּתָא [l] דְדִיתִיקָא [m] דַּקְרִיטָא כֻּלָּהּ בְּדַהֲבָא וְאִית הֲוָא בָּהּ [n] קָסְטָא דְדַהֲבָא הֲי
דְּאִיתַהֲוָא בָהּ [o] סַנְנָא וְשַׁבְטָא דַאֲהַרוֹן הַוָּה [p] דְּאַפְּרַע [q] וְלוּחֵא דְדִיתִיקָא ;
5 וְלְעֵל מִנָּהּ כְּרוּבֵא דְשׁוּבְחָא דְמַסְתְּלְלִין עַל [r] חוֹסְיָא לָא הֲוָא דֵין [s] זַבְנָא הוּ דְנֵאמַר עַל חָדָא חָדָא מִן הָלֵין ;
6 דְּהָכְנָא [t] מִתְקַנָּן הֲוֵי וַלְמַשְׁכְּנָא [u] בַּרְיָא בְּכֹל זְבַן [x] עָאלִין הֲוֵי [y] כּוּמְרֵא וּמַשְׁלְמִין הֲוֵי [z] תֻּשְׁמֻשְׁתְּהוֹן ;
7 לְמַשְׁכְּנָא דֵין דִּלְגַו מָנֵהּ חָדָא הוּ [a] בְּשַׁנְתָא בִּלְחוֹדוֹהִי [b] עָאל הֲוָא [c] רַב כּוּמְרֵא בְּדַמָּא הַוּ דְמִקְרַב הֲוָא חָלַף נַפְשֵׁהּ
וְחָלַף סִכְלוּתֵהּ דְּעַמָּא ; * בְּהָדָא דֵין [d] סוּרְעָא הֲוָת רוּחָא דְקוּדְשָׁא דְלָא [e] אִתְגְּלְיַת [f] עַדְכֵּיל אוֹרְחָא דְקַדְּשָׁא כְּמָא
זַבְנָא [g] דְאִית הֲוָא [h] קַיְמָא לְמַשְׁכְּנָא קַדְמָיָא ;

[k] וארון ! של כריח [m] מרס
[n] אצבנה [o] המן [p] שצמח
[q] לוחות הברית שכפורים מן
[r] חסא [s] זמן [t] תקון [u] החיצון
[x] עול [y] כהנים [z] שמש
[a] בשנה [b] עול [c] כהן גדול
[d] ידע [e] גלא [f] עוד
[g] אית יש [h] קום

4 Aureum habens thuribulum, & arcam testamenti circumtectam ex omni parte auro; in qua vrna aurea habens manna, & virga Aaron quæ fronduerat, & tabulæ testamenti,

5 Supérque eam erant Cherubim gloriæ obumbrátia propitiatorium. de quibus non est modò dicendum per singula.

6 His verò ita compositis, in priori quidem tabernaculo semper introibant Sacerdotes, sacrificiorum officia consummantes.

7 In secundo autem, semel in anno solus Pontifex, non sine sanguine quem offert pro sua & populi ignorantia:

8 Hoc significante Spiritu sancto, nondum propalatam esse sanctorũ viam, adhuc priore tabernaculo habente statum.

9 Quæ parabola est temporis instantis: iuxta quam munera & hostiæ offeruntur, quæ non possunt iuxta conscientiam perfectum facere seruientem,

10 Solummodo in cibis & in potibus, & variis baptismatibus, & iustitiis carnis vsque ad tempus correctionis impositis.

11 CHRISTVS autem assistens Pontifex futurorum bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum non manufactum, id est, non huius creationis:

12 Neq; per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introiuit semel in Sancta, æterna redemptione inuenta.

13 Si enim sanguis hircorum & taurorum & cinis vitulæ aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis:

4 χρυσῶ ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης·

5 ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶμ δόξης, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος.

6 τούτων δὲ οὕτω κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες·

7 εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων·

8 τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν·

9 ἥτις παραβολὴ εἰς τοῦτον καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα,

10 μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι, καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι σαρκὸς, μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τουτέστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως·

12 οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος.

13 εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους, ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα·

---

14 וְאִיתַיהוֹהִי הֲוָא סַתְלָא הֲנָא לְזַבְנָא הַוָּ דְּבַהּ קוּרְבְּנָא וְרָבְחֵא מִתְקָרְבִין הֲוָוֹ אִילִין וְלָא מְשַׁכְּחִין הֲוָוֹ לְמֶגְמַר
תְּאַרְתַּהּ דְּמַן דְּמִקְרַב לְהוֹן׃ 10 אֶלָּא בְּמֵאכְלָא וּבְמַשְׁתְּיָא בְּלְחוּד וּבְמַעְמְדִיתָא דְּזַנְיִן זַנְיִן דְּאִיתַיהוּן פּוּקְדָא
דְּבָסְרָא דְּסִימִין עַרְמָא לְזַבְנָא דְּתוֹרָעָא׃ קוּמָא דְּתַלְתָּא דְּלֵלְיָא דְּעַרוּבְתָּא דְּזַקּוּפוּתָא׃
11 מְשִׁיחָא דֵּין דְּאַתָּא הֲוָא רַב כּוּמְרָא דְּטַבְתָּא דַּסְעַר וְעַל לְמַשְׁכְּנָא רַבָּא וְשַׁלְמָנָא דְּלָא עֲבִיד בְּאִידָיָא וְלָא הֲוָא
מִן הַלֵּין בְּרִיתָא׃ 12 וְלָא עַל כַּדְמָא דְּצִפְרַיָּא וְדְעֶגְלָא אֶלָּא כַּדְמָא דְּנַפְשֵׁהּ עַל חֲדָא זְבַן לְבֵית מַקְדְּשָׁא וַאֲשְׁכַּח
פּוּרְקָנָא דְּלְעָלַם׃ 13 אֵן גַּיר דְּמָא דְּצִפְרַיָּא וְדְעֶגְלָא וְקִטְמָא דְּעֶגְלְתָּא מִתְרַסֵּס הֲוָא עַל אִילִין דְּמִתְטַמְּאִין
הֲוָוֹ וּמְקַדֵּשׁ לְהוֹן לְדוּכְיָא דְּבִסְרְהוֹן׃

[g] אית יש׳ מ׳ [k] קְרַב
[l] חבחים [o] שְׁכַח יכול
[m] נוח חנשמה [n] אֵיכֹל
[p] שְׁתָיָא [q] וכמרחץ ; של רבים מינים
[r] אית יש׳ [s] טוּם [t] לחמן
[u] תֵּרֵץ [v] קוּם [w] עֵרֶב
[x] זַקֵּף [y] טוב [z] שעשה
[a] שְׁלָם [b] בידים [c] בְּרָא

14 * Quantò magis igitur ſanguis ipſius Meſchicho, qui per Spiritum æternũ ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, purgabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis vt ſeruiamus Deo viuenti?

15 * Propterea ipſe fuit Mediator teſtamenti noui, vt per mortem ſuam fieret redemptio, ijs qui tranſgreſſi fuerant teſtamentum primum, vt illi promiſſionem conſequantur, qui vocati ſunt ad hæreditatem æternam.

Crepuſculo feriæ v. Secretorum.

16 * Vbi enim eſt teſtamentum, mors oſtenditur eius qui condidit illud.

17 * In mortuò enim tantùm confirmatur, quia quamdiu viuit is qui condidit illud, nullius eſt vſus.

18 * Quapropter nec primum quidem abſq; ſanguine confirmatum fuit.

19 * Quum enim iniunctum fuiſſet quodlibet mandatum à Mouſche vniuerſo populo, iuxta Legem accipiebat ſanguinem iuuencæ, & aquam tum lana coccinea, & hyſſopo, & aſpergebat librum, & populum vniuerſum.

20 * Ac dicebat illis, Hic eſt ſanguis teſtamenti illius quod iniunctum eſt à Deo.

21 * Quinetiam tabernaculum & omnia vaſa miniſterij ex eo ſanguine aſpergebat:

22 * Quandoquidem omnia per ſanguinem purgantur in Lege, & ſine effuſione ſanguinis non fit remiſſio.

23 * Neceſſe eſt enim vt exemplaria illa quæ ſunt cæleſtium hiſce rebus purificentur: ipſa verò cæleſtia ſacrificiis quæ iſtis ſint præſtantiora.

24 * Non enim in ædem Sanctuarij manufactam ingreſſus eſt Meſchicho; quæ fuit ſimilitudo veræ illius, ſed in ipſum cælum introiuit vt appareat ante faciem Dei pro nobis.

25 * Non quidem vt offerat ſemetipſum pluries, vt faciebat ſummus Sacerdos qui introibat quolibet anno in ædem Sanctuarij non per ſanguinem ſuum.

26 * Alioquin debebat ſæpius pati ab initio mundi: nunc autem in fine mundi ſemel obtulit ſeipſum per immolationem ſuiipſius vt aboleret peccatum.

---

14 כְּמָא דְּכֵיל יַתִּירָאִית דְּמֵה וּמִשְׁיְחָא רַבְּרוּחָא דְּלְעָלַם נַפְשֵׁה קָרֵב דְּלָא טוּמָא לֵאלָהָא נְרַכֵּא תְּאוּרְתַּן מִן עֲבָדֵא מְיִתָא
דְּנִשְׁמַשׁ לֵאלָהָא חַיָּא ׃ 15 מָטֹל הָנָא הוּ הֲוָא מְצַעְיָא וּדְיַתְקָא חַדְתָּא דְּבְמַוְתֵהּ הוּ הֲוָא פּוּרְקָנָא לֵאיְלִין דַּעֲבַרוּ
עַל דְּיַתְקָא קַדְמָיְתָא דְּנִסְבּוּן מוּלְכָנָא אִילֵין דְּאִתְקְרִיוּ לְיֵרְתוּתָא דְּלְעָלַם ׃ דְּנַנְהוּ תַּמְשָׁא דְּאִתְזָא יא
16 אֵיכָא גֵּיר דְּאִית דְּיַתְקָא מוֹתָא הוּ מְחַוְיָא דְּחַיוּ דְעָבְדָהּ ׃ 17 עַל מִיתָא הוּדַין בַּלְחוֹד מְשְׁתַּרְרָא מָטֹל דַּכְמָא
חַי הֲוָא דְעָבְדָהּ לֵית כָּהּ תַּשְׁחוּ ׃ 18 מָטֹל הָנָא אַף לָא קַדְמָיְתָא דְּלָא דְמָא אֶשְׁתַּרְרַת ׃ 19 כַּד אִתְפַּקַּד גֵּיר כָּלֵהּ
פּוּקְדָנָא מִן מוּשֶׁא לְעַמָּא כֻּלֵּהּ וְעַל עַמָּא כֻּלֵּהּ ׃ 20 וְאַמַּר לְהוֹן דְּהָנָא הוּ דְמָא דְּדַיְתְקָא הִי דְּאִתְפַּקְדַת מִן אֱלָהָא ׃

[1] יתר [2] תאר [3] מות
[4] אמצעי׳ של בריה [5] מות
[6] מן לשון יין נסך הנשתה
[7] קרא [8] ירת [9] סודים
[10] בריה [11] מות [12] חוא
[13] מות [14] שרר [15] פקד
[16] בצבר השני ואזוב
[17] רסס [18] מגילה

Luc.1. f.77. Rom.5.7. a.5.a.6. emundauit vestram

14 *Quantò magis sanguis Christi qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, † emundabit cōscientiam †nostram ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo viuenti?

15 *Et ideo noui testamenti Mediator est: vt morte intercedēte, in redemptionem earum præuaricationum quæ erant sub priori testamento, repromissionem accipiant qui vocati sunt, æternæ hæreditatis.

Gal.3. b.15.

16 *VBI enim testamentum est: mors necesse est intercedat testatoris. D

17 *Testamentum enim in mortuis confirmatum est: alioquin nondum valet, dum viuit qui testatus est.

18 *Vnde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est.

19 *Lecto enim omni mandato Legis à Moyse vniuerso populo, accipiens sanguinem vitulorum & hircorum cū aqua E & lana coccinea, & hyssopo, ipsum quoque librum & omnē populum aspersit,

Exod.24 b.8. Mat.26. a.28.

20 *Dicens, Hic sanguis testamēti, quod mandauit ad vos Deus.

21 *Etiam tabernaculum & omnia vasa ministerij sanguine similiter aspersit.

22 *Et omnia penè in sanguine secundùm Legem mundantur: & sine sanguinis effusione non fit remissio.

23 *Necesse est ergo exemplaria quidem cælestium, his mundari: ipsa autem cælestia, melioribus hostijs quàm istis.

24 *Non enim in manufacta sancta Iesus introijt exemplaria verorum: sed in ipsum cælum, vt appareat nunc vultui F Dei pro nobis.

25 *Neque vt sæpè offerat semetipsum, quemadmodum Pontifex intrat in Sancta, per singulos annos in sanguine alieno.

26 *Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi: nunc autem semel in consummatione seculorum, ad destitutionē peccati, per hostiam suam apparuit.

14 πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι;

15 καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου, εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι, τῆς αἰωνίου κληρονομίας.

16 Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διατιθεμένου.

17 διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία· ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος.

18 ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται.

19 λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ μωϋσέως παντὶ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε,

20 λέγων, Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός.

21 καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας, τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισε.

22 καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.

23 ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τούτοις καθαρίζεσθαι· αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας.

24 οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν· ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν.

25 οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ.

26 ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νῦν δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων, εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας, διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται.

---

21 אף על משכנא ועל כל־הון מאנא דתשמשתא מנה מן דמא רם׃ 22 מטל דכלמרם בדמא הוא מתדכא
בנמוסא ודלא שופע דמא לית שובקנא׃ 23 אנגקא הי גיר דתלין דרמותא אנין דשמיניתא בהלין מתדכין
הלין דין שמיניתא בדבחא דמיתרין מן הלין׃ 24 לא הוא גיר לבית מקדשא דעביד באידיא על משיחא דאיתוהי
דמותא דהו שרירא אלא לה לשמיא על דנתחזא קדם פרצופה דאלהא חלפין׃
25 אף לא דנקרב נפשה זבנתא סגיאתא איך דעבד הוא רב כומרא ועאל בכל שנא לבית מקדשא בדמא דלא דילה׃
26 ואן לא חיב הוא דזבנתא סגיאתא נחש מן שורית דעלמא השא דין בחרתה דעלמא הוא וזכן קרב
נפשה בדבחיותה דנבשליה לחטיתא׃

[a] פקד [b] כליום [c] שמש
[d] שפך [e] צורך מן לשון זין
[f] דמא דמה [g] שמיא
[h] דמא זבה [i] בידיש
[k] אית [l] חזא [m] עול
[n] חוב [o] חשש
[p] ראשית עולם
[q] באחרית [r] רבית זבח
[s] חטא

27 * Et quemadmodum ſtatutum eſt hominibus vt ſemel moriantur, poſt verò mortem ipſorum, iudicium.

28 * Sic & Meſchicho ſemel oblatus eſt, & in ſeipſo immolauit peccata multorum: ſecundò autem ſine peccatis apparebit ad ſalutem eorum qui ipſum præſtolantur.

Dominica III. poſt Reſurrectionem.

CAP. X.

1 SIquidem in Lege erat vmbra bonorum futurorum, non ipſamet ſubſtantia earum rerum: idcircò etſi quolibet anno illa ipſa ſacrificia offerrentur, nunquam potuerunt perficere eos qui ipſa offerunt.

2 * Si enim perfecti eſſent, iam diu requieuiſſent ab oblationibus ſuis, quoniam non amplius agitaſſet eos conſcientia ipſorum propter peccata, illorum, inquam, qui ſemel ſibi purificati eſſent.

3 * Sed in ipſis ſacrificiis commemorantur peccata illorum quolibet anno.

4 * Nam impoſſibile eſt ſanguinem taurorum & hircorum purgare peccata.

5 * Quapropter quum introijt in mundum, dixit; Victimas & oblationes noluiſti, corpore autem induiſti me.

6 * Et holocautomata quæ fiunt pro peccatis, non poſtulaſti.

7 * Tunc dixi, Ecce ego venio: in capite libri ſcriptum eſt de me, Vt faciam voluntatem tuam ô Deus.

8 * Supeàius, dicens, Sacrificia & oblationes, & combuſta integra [holocautomata] quæ fiunt pro peccatis, noluiſti, illa nempe quæ offerebantur in Lege.

9 * Et poſtea dixit, Ecce venio, vt faciam voluntatem tuam Deus. In hoc obliterat primum, vt ſtatuat ſecundum.

10 * Siquidem in hac voluntate ſanctificati ſumus per oblationem corporis Jeſchua Meſchicho ſemel.

11 * Omnis enim ſummus Sacerdos quum aſſiſteret & miniſtraret quotidie, eadem ſacrificia offerebat quæ nunquam poterant purgare peccata.

12 * Hic verò vnam victimam obtulit pro peccatis, conſeditque ad dexteram Dei in æternum.

---

27 וא֗יכ֫נא ד֫סים לבנינשא דחדא זבן נמוהון ומן בתר מוהון דינא׃ 28 הכנא אף משיחא חדא זבן
אתקרב ובקנומה דכח חטהא דסגיאא דתרתין דין זבנין דלא חטהין מחחזא לחייהון דאילין דמסכין לה׃
מר כשנא דתלת דבתר קמתא יב קפלאון יי
1 נמוסא גיר טלניתא אית הוא בה דטבתא דעתידין לא הוא קנומא דיליהין דצבותא מטל הנא כד בכל שנא
הנון כד הנון דכתא מתקרבין הוו לא מפתום אשכחו דנגמרון לאילין דמקרבין להון׃
2 אלו גיר נמרין הוו כבר דין אתניחו מן קורבניהון מטל דלא מכיל טריא הות להון תארתהון בחטהא לאילין
ותדא זבן אתרכיו להון׃ 3 אלא בהון בדבחא מדכרין חטהיהון בכל שנא׃

סום מות דון
ובעצמו זבח חטא
חיא מכא קום
צו טוב עצם צבא
מן עולם נוח
עד טרא נכה
נשמה דכח זכה
דכר זכר

27 * Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium:

28 * Sic & Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. secundo sine peccato apparebit † expectantibus se, in salutem.

Rom. 5. a 6. b. 8. 1. Pet. 3. c. 18.

omnibus

27 * καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις·

28 * οὕτω καὶ ὁ χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

CAP. X.

1 VMbram enim habens Lex futurorum bonorum, nõ ipsam imaginem rerum: per singulos annos eisdem ipsis hostijs quas offerunt indefinenter, nunquam potest accedẽtes perfectos facere: A

Gen. 16. c. 14.

2 * Alioquin cessassent offerri, ideò quòd nullam haberent vltrà conscientiam peccati, cultores semel mundati.

3 * Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit.

4 * Impossibile enim est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.

5 * Ideò ingrediens mundum dicit: Hostiam & oblationem noluisti: corpus autem aptasti mihi.

Psal. 39. b. 7.

6 * Holocautomata, & pro peccato, nõ tibi placuerunt.

7 * Tunc dixi, Ecce venio: in capite libri scriptum est de me: Vt faciam Deus voluntatem tuam.

8 * Superius dicens, Quia hostias & oblationes, & holocautomata, & pro peccato noluisti, nec placita sunt tibi, quæ secundùm Legem offeruntur. B

9 * Tunc dixi, Ecce venio vt faciã Deus voluntatem tuam: aufert primùm, vt sequens statuat.

10 * In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel.

11 * Et omnis quidem Sacerdos præsto est quotidie ministrans, & easdem sæpè offerens hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata.

12 * Hic autem vnam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei,

ι. 1 * Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς, οὐδέποτε δυνάται τοὺς προσερχομένοις τελειῶσαι.

2 * ἐπεὶ οὐκ ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρμένους·

3 * ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν.

4 * ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τραγῶν ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας.

5 * διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει, θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι.

6 * ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας.

7 * τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεός, τὸ θέλημά σου.

8 * ἀνώτερον λέγων, ὅτι θυσίαν, καὶ προσφορὰν, καὶ ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ ἀνέδοκησας· αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται·

9 * τότε εἴρηκεν, ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι, τὸ θέλημά σου, ὁ θεός· ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ·

10 * ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν, διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος ἰησοῦ χριστοῦ ἐφάπαξ.

11 * καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δυνάνται περιελεῖν ἁμαρτίας.

12 * αὐτὸς δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ·

---

* שלשרים עול עָבָא
לְבַשׁ כולים שאל
עָבָא עָבָא קרב
צונך קום
קום מן עולם
שכח יכל
דכא זכה יתב

4 לָא גַיר מְשַׁכַּח דְּמָא דְתוֹרָא וְדִצְפִּרְיָא לְמַרְחֵי חֲטָהָא׃ 5 מִטָּל הָנָא כַּד עָאל לְעָלְמָא אֲמַר בַּרְבְחָא וַבְקוּרְבָּנָא
לָא עָבַיתָ פַּגְרָא דִין אֶלְבַּשְׁתָּנִי׃ 6 וַיְקַרָא שַׁלְמָא דַחֲלַף חֲטָהָא לָא שְׁאַלְתָּ׃ 7 הֵידִין אֲמַרֵת הָא אֲנָא אָתָא
אֲנָא בַּמְרִישׁ כְּתָבָא כְּתִיב עָלַי דְּאֶעְבַּד עָבְדָנָךְ אֱלָהָא׃ 8 מִן לְעֵל אֲמַר דְּבַרְבְחָא וְקוּרְבָּנָא וַיְקַרָא שַׁלְמָא דַחֲלַף חֲטָהָא
לָא עָבַיתָ הָנוּן דְּמִתְקָרְבִין הֲוֹו בְּנָמוּסָא׃ 9 וּבְתַרֵה אֲמַר הָא אֲתָא אֲנָא דְּאֶעְבַּד עָבְדָנָךְ אֱלָהָא בְּחֵדָא בַּטֵּל
לְקַדָּמַיתָא דְנִקִים לְדַתְרֵתִין׃ 10 בְּהָנָא גַיר עָבְדָנָה אִתְקַדְּשָׁן בְּקוּרְבָּנָא דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דַחֲדָא זִבְן׃
11 כָּל רַב כּוּמְרָא גַיר דְּקָאֵם הֲוָא וּמְשַׁמֵּשׁ כָּל יוֹם הָנוּן דְּכַרְבְחָא מִקְרַב הֲוָא אִילִין דְּמִן מְהוּם לָא מְשַׁכְּחִין
12 הָנָא דֵין חַד דְּכַרְבְחָא קְרַב חֲלַף חֲטָהָא וִיתֵב עַל יַמִינָא דְאֱלָהָא לְעָלַם׃

13 * Et expectat adhuc vſquedum poſiti fuerint inimici eius ſcabellum ſub pedibus ſuis.
14 * Vna enim oblatione perfecit eos qui ſanctificantur in ipſo in æternum.

Nocte benedictionis Aquarum.

15 * Cæterùm teſtis eſt nobis Spiritus Sanctitatis quum dicit,
16 * Hoc eſt teſtamentum quod illis daturus ſum poſt dies illos, ait Dominus: Dabo Legem meam in mentibus eorum, & in cordibus ipſorum inſcribam eam.
17 * Et iniquitatum ac peccatorum eorum
18 non recordabor in ipſos. * Vbi autem eſt remiſſio peccatorum, non opus eſt oblatione quæ
19 fiat pro peccatis. * Habemus igitur fratres mei, fiduciam in introitu ædis ſanctæ per ſanguinem Jeſchua, & viam vitæ.
20 * Quam dedicauit nobis nunc per vela-
21 men, id eſt, per carnem ipſius. * Et habemus ſummum Pontificem ſuper domum Dei.
22 * Accedamus ergo cum vero corde, & cum fiducia fidei, aſperſi cordibus noſtris, & repurgati à conſcientia mala, & abluto cor-
23 pore noſtro aquis mundis. * Et perſeueremus in confeſſione ſpei noſtræ, neque vacillemus (fidelis enim eſt qui promiſit nobis.)
24 * Et proſpiciamus inuicem in prouocatio-
25 nem charitatis, & operum bonorum. * Nec deſeramus congregationem noſtram, ſicuti mos eſt nonnullis; ſed adhortamini alter alterum tanto magis, quanto videritis appropinquantem diem illum.

De Baptiſmo.

26 * Si enim propria voluntate quis peccauerit, poſtquam acceperit notitiam veritatis, non eſt amplius hoſtia quæ offeratur pro peccatis.
27 * Sed futurum eſt iudicium formidabile, & æmulatio ignis, qui deuoraturus eſt inimi-
28 cos. * Si enim qui tranſgreſſus eſt Legem Mouſche, iuxta os [teſtimonium] duorũ triumue teſtium abſq; commiſeratione moritur.
29 * Quanto magis putatis ſupplicium capitalius recipiet qui conculcauerit Filium Dei, & reputauerit ſanguinem teſtamenti ipſius tanquam cuiuſlibet hominis, perquem ſanctificatus eſt, & contumelia affecerit Spiritum gratiæ.

---

13 וְמִקַּוָּא מִכְּיוֹל עַדְמָא דְנִתְתְּסִימוּן בְּעֵל דְּבָבוֹהִי כּוּבְשָׁא תְּחֵית רַגְלוֹהִי ׀ 14 בְּחַד גִּיר קוּרְבָּנָא גְּמַר לְאִילֵּין
דְּמִתְקַדְּשִׁין בֵּהּ לְעָלַם ׀ וְלֵלְיָא דְבוּרְדְּ מַיָּא יַ 15 סְהֲדָא לַן דֵּין רוּחָא דְקוּדְשָׁא דַּאֲמַרַת ׀
16 הָדָא הִי דְיַתְקָא דְאֶתְּיַל לְהוֹן מִן בָּתַר יוֹמָתָא הָנוּן אֲמַר מָרְיָא אֶתְּלִיוּהִי לְגָנְמוּסִי בְּמַרְעֵיהוֹן וְעַל לִבַּיְהוֹן אֶכְתְּבִיוּהִי ׀
17 וְעַוְלָתוֹן וְחַטָּתֵיהוֹן לָא אֶתְּדְּכַּר לְהוֹן ׀ 18 אֵיכָא דֵין דְּאִית שׁוּבְקָנָא דַחֲטָתָא לָא מֶתְבְּעָא קוּרְבָּנָא דְחָלַף חַטָּתָא
19 אִית לַן הָכִיל אָחַי גַּלְיוּת אַפָּא בְּמַעְלָנָא דְבֵית קוּדְשָׁא בִּדְמֵהּ דְיֵשׁוּעַ וְאוֹרְחָא דְחַיֵּא ׀ 20 דְחַדַּת לַן הָשָׁא בַּאפֵּי
חַרְעָא דְאִיתוּהִי בְּסָרָהּ ׀ 21 וְאִית לַן כּוּמְרָא רַבָּא עַל בַּיְתָהּ דַּאלָהָא ׀ 22 נְקָרוּב הָכִיל בְּלִבָּא שַׁרִירָא וּבְתוּכְלָנָא
דְהַיְמָנוּתָא כַּד רְסִיסִין לְבַוָּתַן נְדָכִין מִן תְּאַרְתָּא בִּישְׁתָּא וְמַסְחֵי פַּגְרָן בְּמַיָּא דְכַיָּא ׀

יעת * טום אויבו והדום
ב של ברכה אבריה
מן לשון יין
ג נתל ד יום ה נתל
ו הורחי בבשמתם ז חטא
ח דכר ט בעא י עלן
יא גלא יב עלל יג שחרש
יד אית טו כהן הגדול ובבשחין
טז חימן יז לבוהגו יח סחיא

Psal. 109 a. 1. 1. Cor. 15 d. 25.
13 * De cætero expectans, donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius.
14 * Vna enim oblatione, consummauit in sempiternum sanctificatos.
15 * Contestatur autem nos & Spiritus sanctus. Postquam enim dixit:
Iere. 31. f. 33. Sup. 8. b. 8.
16 * Hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos, dicit Dominus, †Dando Leges meas in cordibus eorum, & in mentibus eorum superscribam eas.
Dabo
17 * Et peccatorum & iniquitatum eorum iam non recordabor amplius.
18 * Vbi autem horum remissio: iam nõ est oblatio pro peccato. D
19 * Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi:
20 * Quam initiauit nobis viam nouam & viuentem per velamen, id est, carnem suam:
21 * Et Sacerdotem magnum super domum Dei,
22 * Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, asperſi corda à conscientia mala, & abluti corpus aqua munda,
23 * Teneamus spei nostræ cõfessionem indeclinabilem (fidelis enim est qui repromisit:)
24 * Et consideremus inuicem in prouocationem charitatis & bonorum operum:
25 * Non deserentes collectionẽ nostram, sicut consuetudinis est quibusdam, sed consolantes, & tantò magis quantò videritis appropinquantem diem. E

Sup. 6. b. 4.
26 * VOLVNTARIE enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia.
27 * Terribilis autem quædam expectatio iudicij & ignis æmulatio, quæ consumptura est aduersarios.
28 * Irritam quis faciens Legem Moysi, sine vlla miseratione, duobus vel tribus testibus moritur:
Deu. 17. b. 6. 19. d. 15. Mat. 18. b. 16. Ioh. 8. c. 17. 2. Co. 13 a. 1.
29 * Quantò magis putatis, deteriora mereri supplicia qui Filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamẽti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit?

13 * τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ.
14 * μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους.
15 * μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μετὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι,
16 * αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοῦς,
17 * καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.
18 * ὅπου δὲ ἄφεσις αὐτῶν, οὐκ ἔτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.
19 * ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι ἰησοῦ·
20 * ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι, τοῦ σαρκὸς αὐτοῦ,
21 * καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ,
22 * προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ἐῤῥαντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ
23 * κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῆ· πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος·
24 * καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης, καὶ καλῶν ἔργων·
25 * μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.
26 * Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία·
27 * φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος, ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.
28 * ἀθετήσας τις νόμον μωυσέως, χωρὶς οἰκτιρμοῦ ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει·
29 * πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;

---

23 וְנִחְמְסֵן בְּתַיְדוּתָא דְסַבְרִין וְלָא נְעַטְלָא טְהֵימִין הוּא גִּיר מַן דְּמַלֵּךְ לָן׃ 24 וְנִחוּר חַד בְּחַד בְּגוּרְנָא דְּחוּבָא וְדַעֲבָדָא טָבָא
25 וְלָא נְחֵוֵא שָׁבְקִין כְּנוּשְׁתִּין אֵיךְ דְּאִית עֲוִרָא לְאַנָּשׁ אֶלָּא בְּעוּ חַד מִן חַד וַתְּיָרְאִית כְּמָא דְּחָזֵיתוּן דְּקָרֵב יוֹמָא הוּ׃
דְּמַעֲמוֹדוּתָא יד
26 אֵין גִּיר בְּצִבְיָנָה נְחִיטָא אֱנָשׁ מִן בָּתַר דְּקַבֵּל יְדִיעָתָא דִּשְׁרָרָא לֵית מֵכִיל וְבִחְתָא דְּתִתְקְרַב חֵלֶף חֲטוֹהָא׃
27 אֶלָּא עֲתִיד הוּ דִּינָא דְּחִילָא וְטַנְנָא דְּנוּרָא דְּאָכֵל לְבַעַל דְּבָבָא׃ 28 אֵין גִּיר אֵינָא דְּעָבַר עַל נָמוֹסָא דְּמוֹשֶׁא
עַל פּוּם תְּרֵין וְתְלָתָא סָהֲדִין דְּלָא רַחֲמִין מָאֵת׃ 29 כְּמָא סַבְּרִין אַנְתּוּן יַתִּירָאִית מְסַם בְּרִישָׁא נְקַבֵּל אֵינָא
דְּדַשָּׁה לְכַרְה דְּאַלְהָא וְחָשַׁב דְּמָא דְּדִיתְקָא דִּילֵה אֵיךְ דְּכָלְנָשׁ דְּנָה אֶתְקַדַּשׁ וְצַעַר לְרוּחָא דְּטִיבוּתָא׃

a יְרָא ידה b עֲלָא נפש c שוהבשית d דוּר הכש e גְּרַג טוב f נתה g בְּעָא חָזָא עֲמַר שכל h עֲבָא רצה i דְּעָתָא מת j עוד k דְּוָן וקנאה l עָרִים מות m חושבים n קוּם רוש o דם ברשו

30 * ܢܕܥܝܢ ܕܡܪܝܐ ܕܐܡܪ ܠܝ ܕܝܠܝ ܗܝ ܕܢܩܡܐ ܐܢܐ
31 ܐܦܪܥ. ܘܬܘܒ ܡܪܝܐ ܢܕܝܢ ܥܡܗ ܕܝܠܗ. * ܕܡܚܝܠܐ ܗܘ
32 ܠܡܦܠ ܒܐܝܕܝ ܕܐܠܗܐ ܚܝܐ. * ܐܬܪܥܝ ܗܘ
ܕܗܘܝܬܘܢ ܒܗܝܠܝܢ. ܗܢܘܢ ܕܩܒܠܬܘܢ
ܡܥܡܕܐ ܕܡܫܝܚܐ. ܘܐܦ ܗܢܐ ܕܩܡܬܘܢ
33 ܩܪܒܐ ܠܣܝܒܪܬܐ ܕܣܒܠܬܘܢ ܡܠܬܐ. * ܘܡܬܚܙܝܢ ܗܘܝܬܘܢ
34 ܠܟܠܗܘܢ ܕܐܝܠܝܢ ܥܠ ܗܠܝܢ ܕܐܬܝܠܘ ܒܗܘܢ. * ܘܠܒܝܬܝ
ܐܝܬ ܠܟܘܢ ܚܘܠܢܐ ܕܢܣܒܘܢ ܒܚܕܘܬܐ ܕܢܩܝܢ ܕܐܝܬ ܠܟܘܢ
ܒܫܡܝܐ ܕܡܝܬܪ ܘܠܐ ܥܒܪ. * ܡܛܠ ܕܐܦ ܐܢܬܘܢ ܡܬܝܕܥܝܢ
ܕܐܝܬ ܠܟܘܢ ܩܢܝܢܐ ܕܡܝܬܪ ܘܩܢܝܢܬܐ ܕܠܐ ܡܬܚܠܦ.
35 ܠܐ ܬܫܕܪܘܢ ܗܝܡܢܘܬܟܘܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܐܓܪܐ ܣܓܝܐܐ.
ܠܡܐܢܐ ܕܡܬܩܢܐ ܐܝܟ ܕܐܝܬ ܠܗ ܩܢܝܢ. ܕܠܡܢ ܟܕ
36 ܐܬܝܐ ܢܗܘܐ. * ܡܛܠ ܕܒܨܒܪܐ ܐܢܬܘܢ ܡܬܒܥܝܢ
ܨܒܝܢܘܬܐ. ܕܠܡܢ ܕܢܩܒܠܘܢ ܠܘܚܝ
37 ܡܘܥܕܐ. * ܡܛܠ ܕܒܥܘܬܐ ܡܘ ܐܝܬ ܠܟܘܢ
38 ܕܢܩܘܡ. ܕܐܬܐ ܗܘ ܕܐܬܐ ܠܐ ܢܡܬܚ. * ܕܝܢ ܕܙܕܝܩ
ܢܚܝܐ ܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܝܠܝ ܠܐ ܢܬܪܥܐ ܒܗ ܢܦܫܝ
ܐܠܐ ܒܗ ܢܬܪܥܐ. ✣ ✣ ✣

✣ ܕܒܪ ܕܡܫܝܚܐ ✣ ✣

39 * ܐܢܚܢܢ ܕܝܠܢ ܠܐ ܡܢ ܕܚܘܫܐ ܕܡܬܚܒܠܐ ܠܡܬܒܐ. ܐܠܐ
ܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܢܩܝܢ ܕܢܥܠܘܢ ܠܢ ܠܡܪܝܬܐ. ✣

✣ ܦܨܩܐ ܕܒ ✣

1 * ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܗܝ ܩܝܡܐ ܕܠܐ ܡܬܚܙܝܢ
ܘܓܠܝܐ ܕܠܐ ܡܬܚܙܝܢ. ܗܢܐ ܗܘ ܕܡܬܝܗܒ ܠܗ
ܫܘܒܚܐ. ܡܢ ܩܕܡܝܬܐ ܘܡܢ ܗܠܝܢ ܕܠܐ ܡܬܚܙܝܢ.
2 * ܒܗ ܗܘ ܡܣܗܕܘܬܐ ܕܩܫܝܫܐ ✣
3 * ܒܗ ܡܬܝܕܥܝܢ ܕܥܠܡܐ ܐܬܬܩܢ ܒܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ.
ܕܠܡܢ ܕܠܐ ܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ ܐܝܬܝܘܬ ܕܡܬܚܙܝܢ.
4 ܗܘ ܩܪܒ ܠܗܒܠ ܩܘܪܒܢܐ ܫܦܝܪܐ ܡܢ ܩܝܢ ܠܐܠܗܐ
ܕܒܗ ܐܬܝܗܒ ܠܗ ܣܗܕܘܬܐ ܕܙܕܝܩ ܗܘ. ✣ ܕܒܗ ܡܬܝܗܒ
ܠܗ ܣܗܕܘܬܐ ܕܩܪܒܢܗ ܘܡܠܬܗ ܡܬܡܠܠ ܥܠ ܩܪܒܢܗ
ܕܐܠܗܐ. ܘܥܠ ܗܢܐ ܐܦ ܡܝܬܐ ܡܡܠܠ. ✣

CAP. XI.

30 * *Nouimus eum qui dixit, Mea est vltio, & ego rependam. Et iterum, Judicabit Dominus populum suum.*

31 * *Magna est formido incidere in manus Dei viuentis.*

32 * *In memoriam itaque reuocate primos illos dies, in quibus recepistis baptismum, & magnum certamen sustinuistis passionum cum opprobrio & oppressione.*

33 * *Et quum facti estis spectacula, & consortes fuistis hominum qui talia pertulerunt.*

34 * *Et dolorem passi estis propter eos qui erant vincti: & direptionem facultatum vestrarum cum gaudio sustinuistis, quippe qui cognoscatis vos habere substantiam in cælis præstantiorem, ac non prætereuntem.*

35 * *Ne perdideritis igitur fiduciam quam habetis, cui futura est multa merces.*

36 * *Nam patientia requiritur vobis vt exequamini voluntatem Dei, & accipiatis promissum.*

37 * *Quoniam perpusillum est temporis, & modicum valdè quo veniet ille qui venturus est, neque tardabit.*

38 * *Cæterùm iustus ex fide meiipsius viuet: quòd si præcidatur ei, non sibi complacebit in eo anima mea.*

Matutinis feriæ 1. 1. Passionis, & de Patribus.

39 * *Nos autem non sumus excisionis quæ ducit ad perditionem, sed fidei quæ nos inducit in possessionem animarum nostrarum.*

CAP. XI.

1 E*St autem fides certitudo de ijs rebus quæ sunt in spe acsi iam existerent actu, & reuelatio earum quæ non videntur.*

2 * *Et in hac extat testimonium de senioribus.*

3 * *Per fidem enim intelligimus ordinata fuisse secula verbo Dei, & quæ videntur extitisse ex ijs quæ non videntur.*

4 * *Per fidem obtulit Hobel hostiam longe præstantiorem quàm Koin, Deo: & propterea extat de illo testimonium quòd iustus fuerit, atque testimonium perhibuit de eius oblatione Deus, & ideò etiam mortuus loquitur.*

---

30 יְדִעִינָן לְהוּ דַּאֲמַר דְּדִילִי הִי חֲבֵעְתָּא וַאֲנָא אֶפְרוּעַ וְתוּב דַּנְדִּין מָרְיָא לְעַמֵּהּ: 31 דְּחִילָתָא הִי רַבְּתָא
לְסָפֵל בְּאִידוֹהִי דַּאלָהָא חַיָּא: 32 אֶתְדַּכְּרוּ הֲכֵיל לְיוֹמָתָא קַדְמָיָא הָנוּן דַּבְּהוּן קַבֶּלְתּוּן מַעֲמוֹדִיתָא וְאַגּוּנָא
רַבָּא סַיְבַרְתּוּן דְּחַשָּׁא בְּחִסְדָּא וַבְּאוּלְצָנָא: 33 וְדַהֲוַיְתּוּן חָזְוֵא וְאַף אֶשְׁתְּוַתַּפְתּוּן לַאנָשָׁא דְּהָלֵין סַיְבַרוּ:
34 וַכְּאַב לְכוּן עַל אִילֵין דַּאסִירִין וַחֲטוּפְיָא דְנַכְסֵיכוּן בְּחֶדְוּתָא סַיְבַרְתּוּן מָטֶל דְּיָדְעִין אַנְתּוּן דְּאִית לְכוּן קְנְיָנָא
בְּשְׁמַיָּא דַּמְיַתֵּר וְלָא עָבֵר: 35 לָא הֲכֵיל תּוּבְרוּן גַּלְיוּת אַפָּא דְּאִית לְכוּן דַּעֲתִיד לָהּ אִגְרָא סַגִּיאָא:
36 מְסַיְבְּרִנוּתָא הוּ גַיר מְחַבְּעִיָא לְכוּן דְּתַעְבְּדוּן צְבְיָנָא דַּאלָהָא וְתִסְבּוּן מוּלְכָנָא:
37 מָטֶל דְּקַלִּיל הוּ זַבְנָא וְטָב זְעוּר דְּנַאתֵא הַוּ דַּאתֵא וְלָא נַוחַר:

ק נקמה ף אגמול ר ועוד
ש דון ת כפל ר בלי אל
א דכר ר על כן ר יום
ב עמד ב ומלחמה ר חשש
ג בחרפה ב ובצרה ד חזא
ה שתף ה בשמחה ו קנא
ז אבד ו גלא ח שכר
ט סיבר י בעא כ צבא
ל נטב ו הנשמה מ יחר

vindicta Deu. 32. c. 35. & Rom. 12. c. 18.

30 * Scimus enim qui dixit, Mihi vindicta, †ego retribuam. Et iterum: Quia iudicabit Dominus populum suum.

31 * Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. F

32 * Rememoramini autem pristinos dies: in quibus illuminati, magnum certamen sustinuistis passionum.

33 * Et in altero quidem opprobrijs & tribulationibus spectaculum facti; in altero autem socij taliter conuersantium effecti.

34 * Nam & vinctis compassi estis: & rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere G meliorem & manentem substantiam.

35 * Nolite itaque amittere confidentiam vestrã; quæ magnam habet remunerationem.

36 * Patientia enim vobis necessaria est: vt voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.

Abac. 2. c. 3. 2. Pet. 3. c. 6. Rom. 1. c. 17. vnde Gal. 3. c. 11.

37 * Adhuc enim modicum aliquantulúmque, qui venturus est, veniet, & non tardabit.

38 * Iustus autem meus ex fide †viuet. quòd si subtraxerit se: non placebit animæ meæ.

39 * Nos autem non sumus subtractionis filij in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ.

CAP. XI.

1 EST autem fides, sperandarum substantia rerum, argumentum non ap- A parentium.

2 * In hac enim testimonium consecuti sunt senes.

Gen. 1. a. 1. 3. 3 * Fide, intelligimus aptata esse secula verbo Dei: vt ex inuisibilibus visibilia fierent.

Gen. 4. c. 4. Mat. 14. c. 34. 4 * Fide, plurimam hostiam Abel quàm Cain, obtulit Deo: per quam testimonium consecutus est esse iustus, testimonium perhibente muneribus eius Deo, & per illam defunctus adhuc loquitur.

30 * οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος· καὶ πάλιν, κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ.

31 * φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.

32 * ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων·

33 * τοῦτο μὲν, ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι· τοῦτο δὲ, κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες.

34 * καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς μου συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοῖς κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ μένουσαν.

35 * μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην.

36 * ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν.

37 * ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ.

38 * ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· καὶ ἐὰν ὑποστείλῃται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ.

39 * ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν.

ιά.

1 * Ἔστι δὲ πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.

2 * ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι.

3 * πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι.

4 * πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκε τῷ θεῷ, δι᾽ ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ· καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖται.

---

[8] כאנא דין מן היסנותא דילי נחא ואן מתקטעא לה לא צביא בה נפשי׃
[9] חנן דין לא הוין דקושטא דמובלא
[10] לאבדנא אלא דהיסנותא דמקניא לן נפשן׃
[11] איתיהב דין היסנותא פיסא על אילין דאיתיחין בסברא איך הו דהוי להין כסותרנא וגליונא דאילין דלא סתחזין׃
[12] וברהדא הות סהדותא על קשישא׃
[13] בהיסנותא גיר מסתכלינן דאתחקנו עלמא במלתא דאלהא והלין
[14] דמתחזין הוי מן אילין דלא סתחזין׃
[15] בהיסנותא קרב הביל דכחתא דמיתרא טב מן דקאין לאלהא וסטלתה
[16] הות עלוהי סהדותא דכאנא הו וסהד על קורבנה אלהא וסטלתה אף כד מיית מסלל׃

[8] חשש אנא קשב
[9] יבל אבר קנא
[10] אית היסן פוס
[11] בחקה חנא במעשה
[12] גלא חזא עדות
[13] סכל חסן מלל
[14] חזא הבה יתר
[15] טאד שאדיק
[16] יא

* Per fidē translatus est Chanouck & mortem non gustauit, neque inuentus est, quoniam transtulit eum Deus etenim antequā translatus fuisset, extitit de ipso testimonium quòd placuerit Deo.

6 * Atqui sine fide nemo potest placere Deo. Debet enim is qui accedit ad Deum, credere illū esse, & quærentibus se esse remuneratorē.

7 * Per fidem Nouach quum sermo habitus esset cum ipso de ijs quæ non videbantur, timuit, & condidit sibi arcā ad salutē filiorum suæ familiæ per quam reum peregit mundum, & factus est hæres iustitiæ quæ est per fidem.

Crepusculo Feriæ III. Passionis, ac de Patribus.

8 * Per fidem Abrohom quum vocatus est, dicto audiens fuit, vt exiret in locum illum quem accepturus erat in hæreditatem: & exijt nesciens quò esset profecturus.

9 * Per fidem fuit inquilinus in terra illa, quæ fuerat ei promissa, tanquam in extranea, & in tentorijs habitauit cum Jschok & Jacoub cohæredibus eiusdem promissionis.

10 * Expectabat enim ciuitatem fundamenta habentē cuius est opifex & conditor Deus.

11 * Per fidem Saro, quæ sterilis erat, accepit virtutem suscipiendi seminis: quumque non esset in tempore annorum suorum [& præter ætatis rationem] peperit, quòd constanter sibi persuaderet fidelem eum esse qui sibi promiserat.

12 * Quapropter ab vno qui per senectutem defecerat, geniti sunt permulti instar stellarū quæ sunt in cælo, & instar arenæ quæ est in litore maris, cuius non est numerus.

13 * In fide mortui sunt hi omnes, nec acceperunt sibi promissum, sed procul viderunt illud, eoque gauisi sunt, & confessi sunt se esse peregrinos & aduenas in terra.

14 * Qui autem hæc dicunt, ostendunt se propriam ciuitatem inquirere.

15 * Quòd si ciuitatem illam ex qua prodierunt quæsiuissent, habebāt tempus vt iterum reuertentes eam adirent.

16 * Nunc autem certum est eos ista meliorē desiderasse, eā scilicet quæ est in cælis: propterea non erubescit Deus vocari Deus illorum: parauit enim illis ciuitatem.

---

[1] בְּהֵימָנוּתָא [b] אֶשְׁתַּבִּי חֲנוֹךְ [c] וּמוֹתָא לָא טְעַם וְלָא [d] אֶשְׁתְּכַח מִטֻּל [e] דְּשַׁנְיֵהּ אֱלָהָא וּמִן קֹדֶם [f] דְּנִשְׁתַּנְיוּתֵהּ גַּיר הֲוָת עֲלוֹהִי
סָהֲדוּתָא [g] דְּשַׁפִּר לֵאלָהָא : [6] וְלָא [h] מַיְמְנוּתָא דֵּין לָא מֶשְׁכַּח אֱנָשׁ דְּנִשְׁפַּר לֵאלָהָא [i] חַיָּב הוּא גַּיר מַן דְּמִתְקָרֵב לְוָת
אֱלָהָא דַּיְמַיְמֵן [k] דְּאִיתַוּהִי וְלֵאלִילִין [l] דְּכַעְיִין לֵהּ נָהֲוָא [m] פְּרוּעָא : [7] בְּהֵימָנוּתָא נוּחַ כַּד אֶתְחַלֵּל עַמֵּהּ עַל אִילִין דְּלָא
מִתְחַזְיָן הֲוָי דְּחֵל וַעֲבַד לֵהּ [q] קִבּוּתָא לְחַיֵּא דְּבֵיתֵהּ דְּבָהּ [p] חַיָּבֵהּ לְעָלְמָא וַהֲוָא [q] יְרָתָא [r] דְּכַאנוּתָא דְּבְהֵימָנוּתָא :

עֲנָה תְּלָתָא דְּחַשָּׁא וְדַאבָּהָתָא יו

[8] בְּהֵימָנוּתָא אַבְרָהָם כַּד [b] אֶתְקְרִי [c] אֶשְׁתְּמַע [d] דְּנָפוּק לַאתְרָא הוּ דַעֲתִיד הֲוָא [e] דְּנֶסַב [f] לְיֵרְוּתוּתָא וְנָפַק כַּד לָא יָדַע הֲוָא
לְאוֹכָא אָזֵל : [9] בְּהֵימָנוּתָא הֲוָא [g] תּוֹתְבָא בְּאַרְעָא הִי [h] דְּאִתְמַלְכַת לֵהּ אַיְךְ דְּכְנוּכְרָיוּתָא וּבְמַשְׁכְּנֵא :

[a] בְּהֵימָנוּתָא [b] שִׁבָּא עוֹק [c] מוֹת
[d] נמשא [e] כי העתיק אותו
[f] שַׁבָּא [g] שהתרצה [h] חַיְמֵן
[i] חוּב [k] אוֹת יש [l] בְּעָא
[m] גומל [n] חָזָא [o] חיכה
[p] חוּב [q] יְרֻת [r] של צדקה
[s] הַיְמֵן [t] קְרָא [u] שְׁמַע
[v] נְפַק [w] נִסַּב [x] יְרֻת
[y] יְהַב [z] מֶלֶךְ הכשיח

Gen. 5. c. 24. Eccl. 44. c. 16. 49. c. 16.

5 * Fide, Henoch translatus est, ne videret mortem, & non inueniebatur: quia transtulit illum Deus. ante translationem enim, testimonium habuit placuisse Deo.

6 * Sine fide autem impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, & inquirentibus B se remunerator sit.

Gen. 6. c. 13. c. 18. Eccl. 44. c. 17.

7 * Fide, Noë responso accepto de ijs quæ adhuc non videbantur, metuens, aptauit arcam in salutem domus suę, per quam damnauit mundum: & iustitiæ quæ per fidem est, hæres est institutus.

Gen. 12. c. 13. c. 1

8 * FIDE, qui vocatur Abraham obediuit in locum exire quem acceptutus erat in hæreditatem: & exijt, nesciens quò iret.

9 * Fide demoratus est in terra repromissionis, tanquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac & Iacob cohæredibus repromissionis eiusdem.

10 * Expectabat enim fundamenta habentem ciuitatem: cuius artifex & con- C ditor Deus.

Gen. 17. c. 19. 18. c. 10. 21. c. 2.

11 * Fide, & ipsa Sara sterilis virtutem in conceptione seminis accepit, etiam præter tempus ætatis: quoniam fidelē credidit esse eum qui repromiserat.

Eccle. 44. c. 22. d. 23.

12 * Propter quod & ab vno orti sunt (& hoc emortuo) tanquam sydera cæli in multitudine, & sicut arena quæ est ad oram maris, innumerabilis.

13 * Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longè eas aspicientes; & salutantes, & confitentes quia peregrini & hospites sunt super terram.

hoc

14 * Qui enim †hæc dicunt; significant se patriam inquirere.

15 * Et si quidem ipsius meminissent de qua exierunt: habebant vtique tempus reuertendi.

16 * Nunc autem meliorem appetunt, id est, cælestem. Ideò nō confunditur Deus D vocari Deus eorum, parauit enim illis ciuitatem.

5 * πίστει ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον· καὶ οὐκ οὐ-
ρίσκετο, διότι μετατέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέ-
σεως αὐτοῦ μεμαρτύρηται εὐηρεστηκέναι τῷ θεῷ.

6 * χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ
τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐ-
τὸν μισθαποδότης γίνεται.

7 * πίστει χρηματισθεὶς νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομέ-
νων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου
αὐτοῦ, δι᾽ ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιο-
σύνης ἐγένετο κληρονόμος.

8 * Πίστει, καλούμενος ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς
τὸν τόπον ὃν ἔμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλ-
θε, μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται.

9 * πίστει, παρῴκησεν ἀβραὰμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγε-
λίας, ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ ἰσαὰκ
καὶ ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς·

10 * ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοῦ θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς
τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός.

11 * πίστει καὶ αὐτὴ σάρρα στεῖρα οὖσα δυνάμιν εἰς κατα-
βολὴν σπέρματος ἔλαβε, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκεν,
ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον.

12 * διὸ καὶ ἀφ᾽ ἑνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου,
καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ὡσεὶ ἄμμος ἡ
παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἀναρίθμητος.

13 * κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγ-
γελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες, καὶ ἀσπασά-
μενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν
ἐπὶ τῆς γῆς.

14 * οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες, ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα
ἐπιζητοῦσι.

15 * καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ᾽ ἧς ἐξῆλθον, εἶχον
ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι·

16 * νυνὶ δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστιν ἐπουρανίου·
διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς, θεὸς ἐπικαλεῖσθαι
αὐτῶν· ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

ל שכן | הבשורה מן מלך
מ סגא צפה יסוד
נ חרש ס שעקרה בעת
ס ולד ע שרר ע שהבטיח
פ בזקנה צ ולד ק הול
ר שפחו ש מנא ת מות
ת הבטחתם ח חזא ב ברא
ג ורא ד גרים ה יתב
ו חוא ז בעא ח מן

ל עמר עם איסחק ויעקוב בני ירתותא דילה דמולכנא ;
מ מסכא הוא גיר למדינתא דשתאסתא איתלה דאומנה
נ ועבודה אלהא הוא ; 11 בהימנותא סרא דעקרתא הות נסבת חילא דתקבלי זרעא ולא בזכנא דשניה ילדת על דאשרת
ס דמהימן הוא הו דמלך לה ; 12 מטל הנא מן חד דכסל בסיבותא אתילדו סגיאא איך כוכבא דשמיא ואיך חלא
ע דעל ספתה דימא דמנין ליה לה ; 13 בהימנותא מיתו הלין כלהון ולא נסבו מולכנהון אלא מן רוחקא חזאותהי
פ וחדיו בה ואודיו דאכסניא אנון והותבא בארעא ; 14 אילין דין דהלין אמרין מחוין דלמדינתהון בעין ;
צ ואלו למדינתא הי דנפקו מנה בעין הוו איתה הוא להון ובנא דהוב נהפכון נאזלין להו ; 16 השא דין ידיעא
ר דלדטבא מנה דאגין הוו להי דאיתיה בשמיא מטל הנא לא נכף אלהא דאלההון נתקרא טוב להון גיר מדינתא ;

17 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܩܪܒ ܐܒܪܗܡ ܠܐܝܣܚܩ ܒܢܣܝܘܢܗ ܘܠܝܚܝܕܗ ܐܣܦܩ ܠܡܪܒܚܐ ܗܘ ܪܩܒܐ ܗܘܐ ܒܡܘܠܟܢܐ ;
18 ܐܬܐܡܪ ܗܘܐ ܠܗ ܓܝܪ ܕܒܐܝܣܚܩ ܢܬܩܪܐ ܠܟ ܙܪܥܐ ;
19 ܘܚܫܒ ܕܐܦ ܡܢ ܡܝܬܐ ܩܡ ܗܘܐ ܒܡܬܩܢܐ ; ܘܡܢܗ ܐܦ ܒܡܬܠܐ ܐܬܝܗܒ ܠܗ ;
20 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܒܪܟ ܐܝܣܚܩ ܠܝܥܩܘܒ ܘܥܣܘ ;
21 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܒܪܟ ܝܥܩܘܒ ܡܝܬ ܣܓܕ ܥܠ ܪܫ ܡܚܛܪܗ ;
22 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܒܪܟ ܝܘܣܦ ܡܝܬ ܥܒܕ ܥܠ ܦܩܕܢܐ ܕܒܢܝ ܝܣܪܝܠ ܘܦܩܕ ܥܠ ܓܪܡܘܗܝ ;
23 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܐܒܘܗܝ ܕܡܘܫܐ ܛܫܝܘܗܝ ܬܪܝܢ ܝܪܚܐ ܕܠܐ ܚܙܘ ܠܝܠܕܐ ܛܒܐ ܗܘܐ ܘܠܐ ܕܚܠܘ ܡܢ ܦܘܩܕܢܐ ܕܡܠܟܐ ;
24 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܡܫܐ ܟܕ ܪܒ ܗܘܐ ܠܡܚܐ ܕܒܪܬܗ ܕܦܪܥܘܢ ;
25 * ܕܒܚܪ ܠܗ ܥܡ ܥܡܐ ܕܐܠܗܐ ܡܢ ܕܢܬܗܢܐ ܚܛܝܬܐ ;
26 * ܕܚܫܒ ܠܗ ܚܣܝܢܘܬ ܡܫܝܚܐ ܡܢ ܟܢܘܬ ܡܨܪܝܐ ܕܡܛܠ ܕܚܙܐ ܠܡܬܩܢܗ ;
27 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܫܒܩ ܠܡܨܪܝܡ ܘܠܐ ܕܚܠ ܡܢ ܡܠܟܐ ܕܡܬܪܥܡ ܗܘܐ ܠܗ ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܚܙܐ ܠܐܠܗܐ ܕܠܐ ܡܬܚܙܐ ;
28 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܥܒܕ ܦܨܚܐ ܘܪܫܝܡܐ ܕܕܡܐ ܕܠܡܕܡܪ ܠܗܘܢ ܕܠܐ ܢܡܫ ܠܗܘܢ ܕܡܚܒܠ ܒܟܘܪܐ ;
29 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܥܒܪܘ ܝܡܐ ܕܣܘܦ ܐܝܟ ܒܝܒܫܬܐ ܘܒܗ ܐܬܒܠܥܘ ܡܨܪܝܐ ܟܕ ܨܒܘ ܠܡܥܠ ܒܗ ;
30 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܫܘܪܐ ܕܐܝܪܝܟܘ ܢܦܠܘ ܟܕ ܐܬܟܬܫܘ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ ;
31 * ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܪܚܒ ܙܢܝܬܐ ܠܐ ܐܒܕܬ ܥܡ ܕܠܐ ܐܬܝܗܒܘ ܠܡܓܠܝ ܫܠܡܐ ;

17 * *Per fidem obtulit Abrohom Ischok dum tentaretur, & suum illum vnigenitum ad altare eleuauit, quem susceperat ex promissione.*

18 * *Siquidem dictũ illi fuerat: In Ischok vocabitur tibi semen.*

19 * *Et cogitabat apud se, illum posse per manus Dei vel à mortuis excitari: & ideò in similitudine datus est ei.*

20 * *Per fidem de ijs quæ erant futura benedixit Ischock ipsi Iaacoub & Isou.*

21 * *Per fidem quum moreretur Iaakoub, beneprecatus est cuilibet ex filijs Iauseph, & adorauit super fastigium virgæ suæ.*

22 * *Per fidem Iauseph moriens meminit exitus filiorum Israel, & mandauit de ossibus suis.*

Occisionis puerulorum.

23 * *Per fidem parentes Mousche, postquam natus est, eum occultarunt menses tres, quòd viderent pulchrum esse puerulum, neque timuerunt ob edictum regis.*

24 * *Per fidem Mousche quum in virum euasisset; negauit se vocari filium filiæ Perhoun.*

25 * *Et elegit sibi in afflictione cum populo Dei esse, non autem ad modicum tempus iucunditate frui in peccato.*

26 * *Et existimauit longè potiores diuitias opprobrij Meschicho, quàm thesaurum Ægyptiorũ: intuebatur enim retributionem mercedis.*

27 * *Per fidem reliquit Ægyptum neque reformidauit regis furorem, sed spem habuit perinde ac si vidisset Deum inuisibilem.*

28 * *Per fidem fecerunt Pezcho & aspersionem sanguinis, ne tangeret eos ille qui destruebat primogenita.*

29 * *Per fidem transierunt mare Souph, [carectosum] tanquam per aridam terram, & in eo absorpti sunt Aegyptij quum auset essent illud ingredi.*

30 * *Per fidem mœnia Hiricou corruerunt, vbi perlustrata [obsessa] fuissent septem diebus.*

31 * *Per fidem Rochob meretrix [caupona] non perijt cum ijs qui non obediuerunt, quòd excepisset exploratores in pace.*

---

17 בְּהֵימְנוּתָא קְרֵב אַבְרָהָם לְאִיסְחָק בְּנְסְיוּנֵהּ וְלִיחִידֵהּ אַסֵּק לְמַדְבְּחָא הַו דְּקַבֵּל הֲוָא בְּמוֹלְכְנָא ;
18 אֲתֵאמַר הֲוָא לֵהּ גֵּיר דְּבְאִיסְחָק נִתְקְרֵא לָךְ זַרְעָא ;
19 וְאִתְרְעִי דְּאַף מִן מֵיתָא לְמִקְטוּ וּמִטֶּל הֲנָא בְּמַתְלָא אִתְיְהִיב לֵהּ ;
20 בְּהֵימְנוּתָא דְּמֵרֵם דַּעֲתִיד הֲוָא בָּרֵךְ אִיסְחָק לְיַעֲקוֹב וְלְעֵסוּ ;
21 בְּהֵימְנוּתָא כַּד מָאֵת יַעֲקוֹב בָּרֵךְ לְכָל חַד מִן בְּנוֹהִי דְּיוֹסֵף וְסָגַד עַל רֵישׁ חוּטְרֵהּ ;
22 בְּהֵימְנוּתָא יוֹסֵף כַּד מָאֵת עֲהַד לְמִפְקְתָא דְּבְנֵי יִסְרָאֵל וּפַקֵּד עַל גַּרְמוֹהִי ;
23 בְּהֵימְנוּתָא אֲבָהָתֵהּ דְּמוֹשֶׁא טַשְׁיוּהִי כַּד אִתְיְלַד יַרְחָא חֲלָתָא דַּחֲזוּ דְּשַׁפִּיר הֲוָא טַלְיָא וְלָא דְּחִלוּ מִן פּוּקְדָנָא דְּמַלְכָּא ;

נסק a למזבח b בבטחון
אמר c וחשב d מטא e יכול
f בידו g מות h קום
i במשל j יקר k חיים
l מות m ושתחוה n שבטו
o מות p זכיר q נפק
r עצמיו s ילד t טשא סתר
u ילד v חזא w נער

Gen. 22. 17 * Fide obtulit Abraham Isaac, cùm tentaretur: & vnigenitum offerebat † qui susceperat repromissiones.

Gen. 21. 18 * Ad quem dictum est: Quia in Isaac vocabitur tibi semen;

Rom. 9. 19 * Arbitrans quia & à mortuis suscitare potens est Deus: vnde eum & in parabolam accepit.

Gen. 27. 20 * Fide, & de futuris, benedixit Isaac, Iacob & Esau.

E

Gen. 48. 21 * Fide, Iacob moriens, singulos filiorum Ioseph benedixit: & adorauit fastigium virgæ eius.

Gen. 50. 22 * Fide, Ioseph moriens, de profectione filiorum Israel memoratus est: & de ossibus suis mandauit.

Exod. 2. 23 * FIDE, Moyses natus, occultatus est mensibus tribus à parentibus suis: eò quòd vidissent elegantem infantem, & non timuerunt regis edictum.

Exod. 2. 24 * Fide, Moyses grandis factus negauit se esse filium filiæ Pharaonis:

25 * Magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem;

26 * Maiores diuitias æstimans thesauro Ægyptiorum; improperium Christi: aspiciebat enim in remunerationem.

27 * Fide, reliquit Ægyptum: non veritus animositatem regis. Inuisibilem enim F tanquam videns sustinuit.

Exod. 12. 28 * Fide, celebrauit Pascha, & sanguinis effusionem: ne qui vastabat primitiua, tangeret eos.

Exod. 14. 29 * Fide, transierunt mare rubrum tanquam per aridam terram: quod experti Ægyptij, deuorati sunt.

Iosue. 6. 30 * Fide, muri Iericho corruerunt, circuitu dierum septem.

Iosu. 6. 31 * Fide, Rahab meretrix non perijt cũ incredulis: excipiens exploratores cum pace.

17 * πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ, πειραζόμενος· καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος·

18 * πρὸς ὃν ἐλαλήθη, ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα·

19 * λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγεῖραι δυνατὸς ὁ θεός, ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο.

20 * πίστει περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἠσαῦ.

21 * πίστει Ἰακὼβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ εὐλόγησε, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

22 * πίστει Ἰωσὴφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.

23 * Πίστει μωυσῆς γενηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως.

24 * πίστει μωυσῆς μέγας γενόμενος, ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς φαραώ,

25 * μᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν,

26 * μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ χριστοῦ. ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν.

27 * πίστει κατέλιπεν αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν, ἐκαρτέρησε.

28 * πίστει πεποίηκε τὸ πάσχα καὶ τὴν προχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα, θίγῃ αὐτῶν.

29 * πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς· ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ αἰγύπτιοι, κατεπόθησαν.

30 * πίστει τὰ τείχη ἰερειχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας.

31 * πίστει ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

---

24 בְּהֵימְנוּתָא מוֹשֶׁא כַּד הֲוָא גַּבְרָא כְּפַר וְלָא נְתְקְרָא בְּרָא לְבַרְתֵּה דְּפַרְעֹן ;
25 וְגָבָא לַהּ בְּאוּלְצָנָא עִם עַמֵּה דֵּאלָהָא נְהֵוֵא וְלָא רְזִבָן זְעוֹר נְתְבַּסַּם בְּחַטִּיתָא ;
26 וַאתְרָעֵי דְּמֵיתַר הוּ עוֹתְרָא דְּחַסְרַה דְּמִשְׁיחָא טַב מִן סִימְתַה דְּמָצְרִין חָאר הֲוָא גַּיר בְּפוּרְעָן אַגְרָא ;
27 בְּהֵימְנוּתָא שַׁבְקַה לְמָצְרִין וְלָא דְחֵל מִן חֵמְתַה דְּמַלְכָּא וְסַבַּר אֵיךְ הוּ דְחָזֵא הֲוָא לֵאלָהָא דְּלָא מִתְחֲזֵא :
28 בְּהֵימְנוּתָא עֲבַרוּ יַמָּא דְסוּף אֵיךְ דְּעַל אַרְעָא וַיְבִישְׁתָּא וּבַה אִתְבְּלַעוּ מְצְרָיֵא כַּד אַסְרַחוּ עֲלוֹהִי ;
29 בְּהֵימְנוּתָא שׁוּרַיָּה דְאִרִיחוּ נְפַלוּ מִן דְּאִתְכַּרְכוּ שַׁבְעָא יוֹמִין ;
30 בְּהֵימְנוּתָא רָחַב זְנִיתָא לָא אָבְדַת עִם הָנוּן דְּלָא אֶשְׁתַּמְעוּ דְּקַבְּלַה לְגַשּׁוּשָׁא בְּשְׁלָמָא ;

[1] הכון [2] בסם זוהמה [3] חטא [4] ושמר [5] עשר [6] של תרפה המשיח [7] יקר [8] אוצרי [9] חור [10] כתגמול [11] שלו [12] קצפו [13] ונשת [14] כמו פסח [15] בבורים [16] ובש [17] בלע [18] מאחו [19] חומות [20] כרך [21] וגבא [22] אבר [23] שמע [24] אות ר"ת

Prophetarum, & Apostolorum & Patrum.

32 * Quid amplius dicam? modicum enim tempus habeo vt recitem de Gedeoun, & de Borok, deque Schemchoun, & de Jeptach, nec non Dauid, & Schemouel, de cæteris denique Prophetis.

33 * Qui quidem per fidem deuicerunt regna, & operati sunt iustitiam, & receperunt promissiones, & obturauerunt os leonum:

34 * Et extinxerunt vim ignis, & ereptisunt ab acie gladij, & validi facti sunt ex infirmitatibus, & fuerunt strenui in bello, & euerterunt castra hostium.

35 * Et reddiderunt mulieribus filios ipsarum ex resurrectione mortuorum. Alij autem in cruciatibus mortui sunt, neque speraueruns se liberatum iri, vt resurrectionem præstantiorem haberent.

36 * Alij verò ludibriis & verberibus se exposuerunt: alij in vincula & carceres traditi sunt.

37 * Alij lapidibus obruti, alij dissecti, alij acie gladij mortui sunt, alij oberrarunt induti pellibus ouilis & caprinis, cùm egeni, tum oppressi & conquassati.

38 * Viri quibus indignus erat mundus: & fuerunt veluti errantes in deserto & montibus, & in speluncis, & cauernis terræ.

39 * Atque hi omnes, quum de ipsis extaret testimonium in fide eorum, non sunt adepti promissionem.

40 * Quoniã Deus prospexit in auxilium nostrum, ne sine nobis consummarentur.

CAP. XII.

1 QVamobrem quum & nobis illi omnes sint testes, qui nubium in morem vndique sepiunt nos, abijciamus à nobis onera, & peccatum quod semper nobis impendet, et per patientiam curramus ad certamen illud quod propositum est nobis.

2 * Et respiciamus in Jeschua qui fuit principium & perfector fidei nostræ, qui pro gaudio quod habebat, sustinuit crucem, & ignominiam contempsit, ad dexteram autem throni Dei consedit.

דנביא משליחא ואבחתא יח

[a] מנא [b] חוב [c] אמר זעיר הוא לי גיר זכנא [d] דאשתעא על גדעון ועל ברק ועל שמשון ועל יפתח ועל דויד ועל שמואיל
ועל [e] שרבא דנביא ; [33] אילין דבהימנותא [f] זכו [g] למלכותא ופלחו [h] כאנותא וקבלו [i] מולכנא וסכרו פומא דארויתא ;
[34] ודעכו חילא דנורא [k] ואתפציו מן פומא דסיפא [l] ואתתילו מן [m] כורהנא והוו [n] חילתנא בקרבא [o] משריתא
דבעל דבבא ; [35] ויהבו לגשא בניהין מן [p] קימתא [q] דמיתא ואחרנא [r] בשנדא מיתו ולא [s] סבו [t] למתפצין [u] דקימתא
[v] מיחרת א תחוא לרוין ; [36] אחרנא דין לבזחא ולנגדא [w] עלו אחרנא לאסורא ולחבושיא אשתלמו ;
[37] אחרנא אתרגמו אחרנא אתנסרו אחרנא בפומא דסיפא סיתו אחרנא אתכרכו כר לבישין משכא דאמרא

[a] אבא [b] עוד [c] אמר [d] שבא סיפר [e] שאר
[f] זכא נצח [g] ממלכות
[h] צדקה וחבשחות [i] וחחבצלו
[j] חיל [k] כרה [l] חיל
[m] מחנים מן שרא [n] קום
[o] מדות [p] במאבים קשים
[q] סבא [r] פעא מלש
[s] קום [t] יתר [u] נאו

32 * Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Sampson, Iephte, Dauid, Samuel, & Prophetis:

G

33 * Qui per fidem deuicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturauerunt ora leonum:

34 * Extinxerũt impetum ignis, †effugauerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum:

† effugerunt

35 * Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. alij autem distẽti sunt, non suscipientes redemptionem, vt meliorem inuenirent resurrectionem.

36 * Alij verò ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres:

37 * Lapidati sunt, secti sunt, tẽtati sunt, in occisione gladij mortui sunt, circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti:

38 * Quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis terræ.

39 * Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionem;

40 * Deo pro nobis melius aliquid prouidente, vt non sine nobis consummarentur.

CAP. XII.

1 IDeoque & nos tantam habentes impositam nubem testium: deponentes omne pondus & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen,

A

Rom. 6. 8. 4. Colos. 3. b. 8. Eph. 4. c. 23. 1. Pet. 2. 8. 1. 4. 1.

2 * Aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Iesum, qui pro posito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet.

32 * Καὶ τί ἔτι λέγω; Ἐπιλείψει γὰρ με διηγούμενον ὁ χρόνος, περὶ Γεδεὼν, Βαράκ τε καὶ Σαμψὼν, καὶ Ἰεφθάε, Δαβίδ τε καὶ Σαμουὴλ, τῶν προφητῶν·

33 * οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσθησαν βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων,

34 * ἔσβεσαν δυνάμιν πυρὸς, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων.

35 * ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν.

36 * ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς.

37 * ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι,

38 * ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς.

39 * καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν,

40 * τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.

ιβ.

1 * Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα, καὶ τὴν ἀπερίσπαστον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα,

2 * ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνης καταφρονήσας· ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν.

---

a אֲרֵין צור וראוי b טָעָא
l ובמערות m ובמעונות
n עדות o חֵימָן p הבטוחה
q בעזרנו r מבלי אנחנו
s עדים t חֲרַר חזר
u שְׁרָא v יִקַּר w חָטָא
x טַיְבוּ y טַיְבָר סבל
z רְחֵט רוץ aa מן לשון יין

32 וְדַעֲזָא וְסַנְסוֹן יִפְתָּח וְדָוִד וְשְׁמוּאֵל וְנְבִיאֵי׃ 33 אֲנַשָּׁא דְּלָא שְׁוִא הֲוָא לְהוֹן עָלְמָא וַהֲוָו אַיְכָא [k] טְעָיָא בְּחוּרְבָא וּבְטוּרָא
וּבְמְעָרָא [m] וּבְפָעֲרֵיהּ דַּאַרְעָא׃ 34 וְהַלֵּין כֻּלְּהוֹן דַּחֲלָת עֲלֵיהוֹן [n] סַהֲדוּתָא [o] בְּהֵימָנוּתְהוֹן לָא קַבְּלוּ [p] מוּלְכָנָא׃
40 מָטֻל דַּאלָהָא קַדֵּם חַר [q] בְּעוּרְבָנָן וּיַלָּן דְּלָא [r] כְּלָעֲרִין נָתְנַמְּרוּן׃

קפלאון יב

1 מָטֻל הָנָא אַף חָנָן אִית לָן הַלֵּין כֻּלְּהוֹן [s] סָהֲדָא דַּאיך עֲנָנָא [t] חֲדִירִין לָן [u] נְשָׁרָא מְנָן כָּל [v] יוּקְרִין אַף [w] חַטָּיָתָא
דְּכָלְוָנָן [x] מְטַיְבָא הֲוָי לָן [y] וּבְמַסְיַבְרָנוּתָא [z] נְרַחֲטִיוּתִי [aa] לַאגוּנָא הָנָא דְּסִים לָן׃ 2 וְנַחוּר בְּיֵשׁוּעַ דְּהוּ הֲוָא רֵישָׁא
וְגַמְרָא לְהֵימָנוּתָן דַּחֲלַף מַדְוָתָא דְּאִית הֲוָא לֵהּ סַיְבַר צְלִיבָא וְעַל בָּהְתָתָא אַסְתַּר וְעַל יַמִּינָא דְּכוּרְסְיֵהּ דַּאלָהָא יְתֵב׃

Quum fit indignatio, ac de Iioub iusto.

3 * Videte ergo quanta sustinuerit à scelerátis illis qui animæ suæ [sibiipsis] cõtradicebant, ne tædeat vos néue remittatur vester animus.

4 * Nondum peruenistis vsque ad sanguinem in certamine quod fit aduersus peccatum.

5 * Et obliti estis doctrinæ illius, quam veluti filijs diximus vobis; Fili mi ne negligas correptionem Domini, néue consterneris animo, quum ab eò argueris.

6 * Quem enim diligit Dominus, castigat, & flagellat filios illos quibus bene vult.

7 * Sustinete igitur correptionem, quandoquidem tanquam apud filios agit apud vos Deus. Quis enim est filius quem non castigat pater ipsius?

8 * Quòd si absque illa castigatione estis quà quilibet castigatur, estis extranei, non autem filij.

9 * Quòd si pátres nostri qui erant secundùm carnem, castigauerunt nos, eosque sumus reueriti; quanto magis ergo debemus subijci patri ipsorum Spirituum vt viuamus?

10 * Illi enim ad modicum tempus prout volebant, erudiebant nos; Deus autem est nobis auxilio vt participes efficiamur Sanctitatis ipsius.

11 * Omnis porrò castigatio ad quoddam tempus non existimatur esse gaudij, sed ægritudinis: ad extremum verò fructus pacis & iustitiæ datura est illis qui per ipsam exercitati fuerint.

Oblatio Quadragesimalis.

12 * Quapropter manus vestras remissas & genua vestra nutantia confirmate.

13 * Et semitas rectas fácite pedibus vestris, ne membrum claudum aberret, sed sanitati

14 restituatur. * Cursu ad pacem properate cum omnibus, & ad sanctimoniam sine qua nemo videt Dominum nostrum.

15 * Et cauete ne quis reperiatur inter vos expers gratiæ Dei: vel ne qua radix amaritudinum producat folium & perturbet vos; eoque multi contaminentur.

16 * Aut ne quis inueniatur inter vos scortator & remissus sicut Jsou qui vnico edulio vendidit suum ius primogeniti.

מָא דְּמִתָּא · רוּגְזָא וְדָאיוּב זַדִּיקָא · יז

3 חֲזוּ הֵכִיל כְּמָא סַיְבַר מִן חַטָּיָא הָנִין דְּהֵנִין הֲוָו סַקִּיבְלָא לְנַפְשְׁהוּן דְּלָא תְּאַסֵּן לְכוּן וְלָא תֶּתְרְפֵּא נַפְשְׁכוּן ·
4 לָא עַרְכִּיל מַטְיִתוּן עַדְמָא לְדַמָּא בְּאַגּוֹנָא דְּלוֹקְבַל חֲטִיתָא · 5 וְטַעְיִתוּנְיוּהִי לְיוּלְפָנָא אֵינָא דְּאִיךְ דְּלַבְנֵיָא
אֲמַרְן לְכוּן בְּרִי לָא תְּהַמֵּא מִן מַרְדּוּתֵהּ דְּמָרְיָא וְלָא תֶּתְרְפֵּא נַפְשָׁךְ אֵמַתִּי דְּמָנֵהּ מָתְכַּיֵּן אַנְתְּ · 6 לְמַן דְּרָחֵם לֵהּ גַּיר
מָרְיָא רָדֵא לֵהּ וְמָנַגַּד לְבַנֵיָא אִילֵּין דְּהוּ צָבֵא בְּהוּן · 7 סַיְבְרוּ הֵכִיל מַרְדּוּתָא מָטֵל דְּאִיךְ דְּלוָת בְּנֵיָא סָעַר צָאיְדִיכוּן
אֱלָהָא אֵינוּ גַּיר בְּרָא דְּלָא רָדֵא לֵהּ אֲבוּהִי · 8 וְאִן דְּלָא מַרְדּוּתָא אִנְהוּן הֵי דְּבָה מָתְרְדֵא כְּלָנָשׁ הֲוַיְתוּן לְכוּן
נוּכְרָיָא וְלָא בְּנֵיָא · 9 וְאִן אֲבָהָתִין דְּבִסְרָא רְדִין הֲוָו לָן וּבָהָתִין הֲוָין סָנְהוּן כְּמָא הֵכִיל חַיְבִינָן דְּנִשְׁתַּעְבַּד

a זעם b חֲזוּ c חקשש
d רְפָא e עוד f מְטָא השיג
g בקרבה h טְעָא שכח i לף
k תבזה l חוכחתו m מן רְדָא
n כֵּן יכה o עושה סאצלכם
p חוכחה q רְדָא r חַיָּא
s נְכַר t רְדָא u בְּחֵת בוש
x חוב y שֶׁעְבֵּר העביד

3 * Recogitate enim eum qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem: vt ne fatigemini, animis vestris deficientes.

4 * Nondum enim vsque ad sanguinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes. B

5 * Et obliti estis consolationis, quæ vobis, tanquam filiis loquitur, dicens: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini: neque fatigeris dum ab eo argueris.

Pro.3. b.11. Iob.5.c.17. Apoc.3. c.19.

6 * Quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autē omnem filium quem recipit.

7 * In disciplina perseuerate. Tanquam filiis vobis offert se Deus: quis enim filius, quem non corripit pater?

8 * Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes: ergo adulteri, & non filij estis.

9 * Deinde patres quidem carnis nostræ, eruditores habuimus, & reuerebamur eos: num multò magis obtemperabimus Patri spirituum, & viuemus? C

10 * Et illi quidem in tempore paucorum dierum, secundùm voluntatem suā erudiebant nos: hic autem ad id quod vtile est, in recipiendo sanctificationem eius.

11 * OMNIS autem disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris: postea autem fructum paca- D tissimū exercitatis per eam, †reddet iustitiæ. 12 * Propter quod remissas manus & soluta genua erigite:

reddit

13 * Et gressus rectos facite pedibus vestris: vt non claudicans quis erret, magis autem sanetur.

14 * Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam: sine qua nemo videbit Deum:

Rom.12. d.17.

15 * Contemplantes ne quis desit gratiæ Dei: ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat, & per illam inquinentur multi.

16 * Nequis fornicator aut profanus vt Esau: qui propter vnam escam vendidit E primitiua sua:

Gen.25. d.28.

3 * διαλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε, ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι.

4 * ἔτι γὰρ οὐκ ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι,

5 * καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται, υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας κυρίου, μηδὲ ἐκλύου, ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος.

6 * ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.

7 * εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός. τίς γάρ ἐστιν υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ;

8 * εἰ δὲ χωρίς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι ἐστὲ καὶ οὐχ υἱοί.

9 * εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἴχομεν παιδευτάς, καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζήσομεν;

10 * ὁ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἐπαίδευον· ὁ δὲ, ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ.

11 * Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

12 * διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε,

13 * καὶ τραχιὰς ὁδοὺς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.

14 * εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον,

15 * ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ· μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσι πολλοί.

16 * μή τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς ἠσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτότοκια αὐτοῦ.

---

10 הכין גיר לזבן הו זעור איך דצבין הוו לן אלהא דין לעודרנן דנשתתף
11 כל טרדותא דין כבנא לא מסתברא דרחדותא הי אלא דכריותא לתרתא דין פארא דשלמא
ודזדיקותא יהבא לאילין דבה אתרגשו: ודיורכא דארבעין כ
12 סגל חנא אידיכון משרתא ובורכיכון רעלתא שרו: 13 ושבילא תריצא עבדו לרגליכון דהדמא רחגיר
לא נטעש אלא נתאסא: 14 הרדו בתר שלמא עם כל אנש ובתר קדישותא דבלעדיה אנש לסרן לא חזא:
15 והזיתון זהירין דלמא אנש נשתחכח בכון דתסיר מן שיבותא דאלהא או דלמא עקרא דמררא נפק עופיא
16 ונתרכון ובה סגיאא נסתיבון: 16 או למא אנש משתחכח בכון דזני ורפא איך עסו דבחדא מאכילתא זבן בוכרותה:

חדא עבא רדא לאבהין דרותהא ונחא: לעודרנו שתף רדא סגר חשב חדא שמת כרא לאחרית זדק בתנה ירש ירכם שרא רגל נשל טעש כמו שעא שאבר אתא רפא חנם רז

17 * Scitis enim eum quoque postea voluisse hæreditate benedictionem adipisci, & reprobatum fuisse: locum enim pœnitentiæ non inuenit; quamuis cum lachrymis eam quæsiuisset.

18 * Non enim accessistis ad ignem ardentem, & commotum, neque ad tenebras, & caliginem, & procellam.

19 * Neque ad sonum cornu & vocem verborum; quam qui audierunt, obsecrarunt ne adderet ipsos alloqui.

20 * Non enim poterant sustinere quod iniunctum fuerat, Quòd si vel bestia tetigerit montem, lapidibus obruatur.

21 * Et vsque adeò terribilis erat visio, vt Mousche dixerit, Perterritus sum ac tremebundus.

22 * Vos verò accessistis ad montẽ Tzehioun, & ad ciuitatem Dei viuẽtis Ourischlem quæ est in cælis, & ad cœtus myriadum Angelorũ:

23 * Et ad ecclesiam primogenitorum, qui inscripti sunt in cælis, & ad Deum iudicem omnium, spiritúsque iustorum qui perfecti fuerunt.

24 * Ad Jeschua denique Mediatorem testamenti noui, & ad sanguinis eius aspersionem melius loquentem quàm Hobil.

25 * Cauete ergo ne aspernemini eum qui loquitur vobiscum. Si enim illi non effugerunt qui aspernati fuerant eum qui ipsos alloquebatur in terra, quanto magis nos si auersemur eum qui nos alloquitur de cælis?

26 * Cuius vox terram commouit, nunc autem pollicetur, & ait, Adhuc semel, ego commouebo non solùm terram, sed & cælos.

27 * Per hoc autem quod dicit semel, ostendit immutationem eorum quæ mouentur, quippe quæ facta sint, vt permaneant ea quæ sunt motus expertia.

CCC, & XVIII. Patrum, Regúmq; fidelium Commemoratione.

28 * Proinde ergo quum accipiamus regnum immobile, amplectamur gratiam per quam seruiamus ac placeamus Deo cum reuerentia & timore.

29 * Deus enim noster ignis est deuorans.

---

17 וְיָדְעִין אַנְתּוּן גֵּיר דְּאַף מִן בָּתַרְכֵּן צְבָא חֲזָא דְנַארַת בּוּרְכְּתָא וְאַסְתְּלִי אַתְּרָא גֵּיר לַתְּיוּבְתָּא לָא אֶשְׁכַּח כַּד בְּדַמְעָא
18 בְּעָה׃ לָא גֵּיר אִתְקַרַבְתּוּן לְנוּרָא דְיָקְדָא וּמִתְגַּשְׁשָׁא אַף לָא לְחֶשׁוֹכָא וְלַעֲרַפְלָא וְלַעֲרַעוּרָא׃
19 וְלָא לְקָלָא דְקַרְנָא וְלִקְלָא דְמִלָּא הַו דְהַנּוּן דְשַׁמְעוּהִי אֶשְׁתְּאֵלוּ דְלָא נֶתְתּוֹסַף נָתְמַלֵּל עִמְּהוֹן׃
20 לָא גֵּיר מִשְׁכַּחִין הֲווּ לְסַיְּבָרוּ מִדַּם דְּאִתְפְּקַד דְּאַפִּין חֵיוָתָא תֶּתְקַרְבִי לְוָת טוּרָא תֶּתְרַגְּמִי׃
21 וְהַכְּנָא דְחִיל הֲוָא חֲזָוָא דְמוֹשֶׁא אֲמַר דְּדָחִיל אֲנָא וְרַחִית אֲנָא׃
22 אַנְתּוּן דֵּין אִתְקַרַבְתּוּן לְטוּרָא דְצִהְיוֹן לְטוּרָא דְאֶלָהָא חַיָּא לְאוּרְשְׁלֵם דְּרַשְׁמַיָּא וְלְכְנִשָׁא דְרִבְוָתָא דְמַלְאֲכֵא׃
23 וְלְעִדְתָּא דְבוּכְרֵא דְסְתִכְּתִבִין בְּשַׁמַיָּא וְלֵאלָהָא דַיָּנָא דְכֹל וְלְרוּחָתָא דְכַאנֵא דְאִתְגְּמַרוּ׃

[a] נרתה [b] סלא [c] וחשוכה [d] וכן
[e] תב [f] קרב [g] ואש [h] ונקר
[i] ולסערה ושל שופר [k] מלל
[l] שאל [m] ויסף [n] שכת
[o] חיה [p] חזא [q] דון
[r] רבותא רבאות
[s] ולעדה [t] כתב
[u] דון [v] של אדיקים

Gen. 27. f. 38.

17 * Scitote enim quoniam & postea cupiens hæreditare benedictionem, reprobatus est: non enim inuenit pœnitentiæ locum, quanquam cum lachrymis inquisisset eam.

Exod. 19. c. 12. 20. d. 21. accessibilem

18 * Non enim accessistis ad tractabilem mõtem, & †accensibilem ignem, & turbinem & caliginem, & procellam,

19 * Et tubæ sonum, & vocem verborum: quam qui audierunt, excusauerunt se, ne eis fieret verbum.

Exod. 19 c. 13.

20 * (Non enim portabant quod dicebatur, Et si bestia tetigerit montem, lapidabitur.

21 * Et ita terribile erat quod videbatur, Moyses dixit: Exterritus sum & tremebundus.) F

22 * Sed accessistis ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis, Ierusalem cælestem, & multorum millium angelorum frequentiam.

23 * Et ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, & iudicem omnium Deum; & † Spiritus iustorum perfectorum:

Spiritum

24 * Et testamenti noui Mediatorem Iesum, & sanguinis aspersionem melius loquentem quàm Abel.

25 * Videte, ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt, recusantes eum qui super terram loquebatur: multò magis nos, qui de cælis loquentem nobis, auertimus. G

26 * Cuius vox mouit terram tunc: nunc autem repromittit, dicens, Adhuc semel, & ego mouebo non solùm terram, sed & cælum.

Aggæ. 2. v. 7.

27 * Quod autem Adhuc semel dicit: declarat mobilium trãslationem tanquam factorum, vt maneant ea quæ sunt immobilia.

28 * ITAQVE regnum immobile suscipientes, habemus gratiam: per quam seruiamus placentes Deo, cum metu & reuerentia:

29 * Etenim Deus noster ignis consumens est.

Deut. 4. v. 24

17 * ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν, ἀπεδοκιμάσθη· μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρε, καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.

18 * οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ ὄρει, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ, καὶ γνόφῳ, καὶ σκότῳ, καὶ θυέλλῃ,

19 * καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προσλεχθῆναι αὐτοῖς λόγον.

20 * οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον, κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται,

21 * καὶ, οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωυσῆς εἶπεν, ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος.

22 * ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει, καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει,

23 * καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων,

24 * καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ.

25 * βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἔφυγον, τὸν ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι χρηματίζοντα· πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἀποστρεφόμενοι·

26 * οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται, λέγων, ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν.

27 * τὸ δὲ, ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.

28 * Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες, ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας.

29 * καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον.

---

24 וְלִישׁוּעַ מְצַעְיָא דְּרַיְתָקָא חַדְתָא וְלִדְמָם דְּמֵה דַּמְמַלֵּל טָב מִן הוּ דְּהָבִיל׃ 25 אֲזַדְּהַרוּ הַכִּיל דְּלָמָא תִּשְׁתְּאֵלוּן
מִן מַן דְּמַלֵּל עִמְּכוּן אֵן גַּיר הָנִין לָהּ אִתְפַּצִּיוּ דְּאִשְׁתְּאֵלוּ מִן מַן דְּמַלֵּל עִמְּהוּן בְּאַרְעָא חַד כְּמָא חֲנַן אֵן נִשְׁתְּאֵל מִן מַן דְּמַלֵּל
עִמָּן מִן שְׁמַיָּא׃ 26 אֵינָא דְקָלֵהּ אַרְעָא אַזִּיעַ הֲשָׁא דֵין מְלַךְ וְאָמַר דְּהוּב חַדָּא זְבַן אֲנָא אַזִּיעַ לָא בְלַחוֹד אַרְעָא
אֶלָּא אַף שְׁמַיָּא׃ 27 הָדָא דֵין דְּאָמַר חַדָּא זְבַן מְחַוְיָא שׁוּחְלָפָא דְהָנוּן דְּמִתְחַזְיִין מֶטֶל דְּעָבִידָא אֲנוּן דְּנִקְוִין
הָנוּן דְּלָא מִתְחַזְיִין׃ רשׁ״ת אֲבָהָתָא וּמַלְכָּא מְחַיְמָנָא כא
28 וּמֶטֶל הָכִיל דְּקַבְּלִין מַלְכוּתָא לָא מִתְזַעְזְעָא נְאַחוֹד טַיְבוּתָא דְּבָהּ נְשַׁמֵּשׁ וְנִשְׁפַּר לָאלָהָא בְּחִחְמָתָא וּבְרַחֲלָתָא׃
29 אֱלָהָן גַּיר נוּרָא הוּ אָכְלָתָא׃

[a] אמצעי וברית מן לשון [b] עתר [c] המאסו [d] הבשיח [e] חיא הגיד [f] שחלף חלף [g] זוע [h] קוא עמד [i] אבא [j] אחר אחז [k] בגרשת פוטה נא ש [l] אוכלת

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]

[illegible]

9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

CAP. XIII.

1 *CHaritas fraterna permaneat in vobis.*
2 *Et dilectionis peregrinorū* [hospitalitatis] *ne sitis immemores. Per hanc enim digni fuerunt quidam, quamuis non sentientes, qui exciperent Angelos.*
3 *Memores estote eorum qui vincti sunt perinde ac si cum eis vincti essetis: mementote eorum qui afflicti sunt, tanquam homines qui carne induti estis.*
4 *Honorabile est coniugium in omnibus, & thorus eorum purus est. Scortatores autem & mœchos iudicaturus est Deus.*
5 *Ne diligat pecuniam mens vestra, sed sufficiat vobis id quod habetis. Siquidem ipse Dominus dixit, Non te deseram neque remittam erga te manus.*
6 *Proinde dicendum est nobis confidenter, Dominus meus adiutor meus est, non timebo quid faciat mihi homo.*
7 *Estote memores ductorum vestrorum, qui locuti sunt vobiscum sermonem Dei: exquirite exitum conuersationum ipsorum, & imitemini fidem illorum.*
8 *Ieschua Meschicho heri, & hodie, etiam idem est & in æternum.*

Hora nona Parasceues Crucifixionis, & de Sacerdotibus.

9 *Doctrinis peregrinis & variis ne circunferamini: Bonum est per gratiam confirmari corda nostra, & non per cibos, quoniam non sunt adiuti ij qui versati sunt in illis.*
10 *Habemus autem altare ex quo non licet edere ijs qui in tabernaculo ministrant.*
11 *Siquidem animalium illorum, quorum inferebat sanguinem summus Pontifex in ædem Sanctuarij pro peccatis, caro concremabatur extra castra.*
12 *Propter hoc Ieschua vt sanctificaret populum suum sanguine proprio extra ciuitatem passus est.*
13 *Enimuerò nos quoque exeamus ad eum extra castra induti opprobrio ipsius.*
14 *Non enim habemus ciuitatem hic permanentem, sed in futuram illam prospicimus.*
15 *Per ipsum itaque faciamus ascendere* [offeramus] *hostias laudis semper Deo, hoc est fructus labiorum confitentium nomini eius.*

קפלאון יג׳

¹ חובא דאחא נכחר בכון׃ ² ורחמתא דאכסניא
לא תטעון בהדא גיר שוו אנשא דכד לא רגישין נקבלון מלאכא׃ ³ עהדו לאילין דאסירין איך הו דעמהון
אסירין אנחון אתדכרו לאילין דאליצין איך אנשא דבסרא לבישין אנחון׃ ⁴ מיקרו זווגא בכל וערסהון
דכיא הו לזניא דין ולגיורא דאן אלהא׃ ⁵ לא הוא רחם כספא רעינכון אלא נספק לכון מדם דאית לכון
הו גיר מריא אמר דלא אשבקך ולא ארפא בך אידיא׃ ⁶ ואית לן דנאמר הכילאית מרי מעדרני לא אדחל
מנא עבד לי ברנשא׃ ⁷ הויתון עהדין למדברניכון אילין דמללו עמכון מלתא דאלהא אתבקו בשולמא
דדובריהון ופרו בהימנותהון׃ ⁸ ישוע משיחא אתמל ויומנא והויו ולעלם׃

אהבה כתר פלגרים
טעא ראוים הוו מן טורא
הכירו דכר שמועקים
יקר כבוד זוג רכוא
זנא נור נאף רקא
רפא רפה ידים אמר
לבפות מן תכל עדר
עהד למנהגיכם מלל

CAP. XIII.

1 CHaritas fraternitatis maneat in vobis.
2 * Et hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim †placuerunt quidam angelis hospitio receptis.
3 * Mementote vinctorum, tanquam simul vincti: & laborantium, tanquam & ipsi in corpore morantes.
4 * Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus. Fornicatores enim & adulteros iudicabit Deus.
5 * Sint mores sine auaritia; contenti præsentibus. ipse enim dixit: Non te deseram, neque derelinquam.
6 * Ita vt confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor: & nõ timebo quid faciat mihi homo.
7 * Mementote præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei: quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem.
8 * Iesus Christus heri & hodie: ipse & in secula.
9 * DOCTRINIS variis & peregrinis nolite abduci. Optimum est enim gratia stabiliri cor, non escis: quæ non profuerunt ambulantibus in eis.
10 * Habemus altare: de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt.
11 * Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in Sancta per Pontificem, horum corpora cremantur extra castra.
12 * Propter quod & Iesus, vt sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.
13 * Exeamus igitur ad eum extra castra: improperium eius portantes.
14 * Non enim habemus hîc manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus.
15 * Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum confitentium nomini eius.

Rom. 12. c. 16. c. 13 latuerunt 1. Pet. 4. c. 9. Gen. 18. v. 3. 19. v. 2.

Deut. 31 v. 8. Iosue. 1. v. 5.

Psal. 55. c. 12. 117 v. 6.

Lev. 4. c. 12. 6. d. 30. 16. v. 27.

Mich. 2. v. 10.

ιγ'.

1 * Η φιλαδελφία μενέτω.
2 * τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.
3 * μεμνήσκεσθε τῶν δεσμίων, ὡς συνδεδεμένοι· τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι.
4 * τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός.
5 * ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν, οὐ μή σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλίπω.
6 * ὥς τε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν, κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος.
7 * μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν.
8 * ἰησοῦς χρειστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.
9 * Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ περιφέρεσθε. καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες.
10 * ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες.
11 * ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα καταφαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
12 * διὸ καὶ ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε.
13 * τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες.
14 * οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.
15 * δι' αὐτοῦ οὖν διαφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ θεῷ, τουτέστι, καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

---

[a] וְלֵיתָא אֶלָּף [b] נִכְרַיָא וְמִשְׁתַּלְּפָא לָא [c] תְּתַדְּבְּרוּן שַׁפִּיר הוּ גֵּיר דַּבְּטִיבוּתָא נְשַׁרֵר [d] לְבוּתָן וְלָא [e] בְּמַאכְלָתָא מִטֶּל דְּלָא
[f] אִתְעַדְּרוּ אִילֵין דְּהַלְּכוּ בְּהֵין ; [10] אִית לָן דֵּין [g] מַרְבְּחָא דְּלָא שַׁלִּיט לְמַאכַל מִנֵּהּ לְהָנוּן דְּבְמַשְׁכְּנָא מְשַׁמְּשִׁין ;
[11] [h] חַיָּותָא גֵּיר הָלֵין דְּמִתְעַל הַוָּא דְּמֵהֵין [k] רַב כּוּהֲנָא לְבֵית מַקְדְּשָׁא חֲלַף חַטָּתָא בְּסַרְהֵין יְקַד הַוָא לְבַר מִן [l] מַשְׁרְיָתָא ;
[12] מִטֶּל הָנָא יֵשׁוּעַ דְּנִקְדֵּשׁ לְעַמֵּהּ בְּדָמֵהּ לְבַר מִן מְדִינְתָּא [m] חַשׁ ; [13] וְאַף חָנֵן [n] הַכִּיל [o] נִפּוּק לְוָתֵהּ לְבַר מִן מַשְׁרְיָתָא
[p] כַּד [p] לְבִישִׁינָן [q] חֶסְרָה ; [14] לֵית לָן גֵּיר מְדִינְתָּא [r] דְּמִקְנְיָא [s] הַרְכָא אֶלָּא לָאִידָא דַעֲתִידָא [t] מְסַכֵּינָן ; [15] וּבְאִידָה [v] נַסֵּק
[u] סְכָא צִפָּה [v] נִסָּק דְּבְחֵא וְיִתְשְׁבּוּחְתָּא בְּכֻלְּהֶן לָאלָהָא דְּאִתְיְהִיבַת פְּאַרָא דְּסַפְוָתָא דְּמוֹדִין לִשְׁמֵהּ ;

[a] וְלֵיתָא אֶלֶף [b] נִכְרַי
[c] תְּתַנְהֲגוּן [d] לְבוּתָנוּ [e] אֲכָל
[f] עֲדַר עֹזֶר [g] מִזְבֵּחַ [h] חַיּוֹת
[i] שֶׁמֵּבִיא מִן עֲלֵל [k] כֹּהֵן גָּדוֹל
[l] מִחוּץ מִן שָׂדֶה [m] חָשַׁשׁ
[n] עַל כֵּן [o] נִפְקַת [p] לְבַשׁ
[q] וּרְפוּחוֹ [r] קְנָא [s] פֹּא
[t] סְכָא צִפָּה [v] נִסָּק

16 * Nec obluiſcamini commiſerationis & communicationis in pauperes: per has hoſtias homo gratus eſt Deo.

17 * Parete gubernatoribus veſtris, & eſtote dicto illis audientes. ipſi enim vigilant pro animabus veſtris, quippe qui veſtri rationem reddituri ſint, vt cum gaudio hoc faciant, & non cum gemitibus, quoniam non expedit vobis.

18 * Orate pro nobis. Confidimus enim nos habere bonam conſcientiam quia in omnibus volumus bene conuerſari.

19 * Vehementer efflagito à vobis vt hoc faciatis, quò citiùs reſtituar vobis.

20 * Ille autē Deus pacis qui eduxit ex mortuis magnum illum paſtorem gregis per ſanguinem teſtamenti æterni, hoc eſt Jeſchua Meſchicho, ipſe perfectos vos reddat in omni opere bono, vt exequamini voluntatem ipſius.

21 * Et ipſe agat in vobis quod bonum eſt coram ipſo per Jeſchua Meſchicho; cui ſit laus in ſeculum ſeculorum. Amin.

22 * Peto autem à vobis fratres mei vt longanimes ſitis in ſermone conſolationis, quoniam paucis ſcripſi vobis.

23 * Cæterùm cognoſcite fratrem noſtrum Timotheum qui ſolutus eſt; &, ſi citò venerit, cum eo vos inuiſam.

24 * Poſtulate pacem eorū omnium qui præſunt vobis, omniúmque Sanctorum. Poſtulant pacem veſtram quotquot ſunt ex Italia.

25 * Gratia cum omnibus vobis. Amin.

---

16 וְלָא תְּטַעוּן מְרַחֲמָנוּתָא וְשׁוּתָפוּתָא דְּמִסְכְּנֵא בְּהָלֵין דָּבְחֵא שָׁפַר אֱנָשׁ לֵאלָהָא׃ 17 אֶתְטַפַּיסוּ לְמִדַּבְּרָנֵיכוּן
וְאִשְׁתַּמְּעוּ לְהוּן הָנוּן גִּיר שָׁהֲרִין חֲלָף נַפְשָׁתְכוּן אֵיךְ אֱנָשֵׁא דְיָהֲבִין חוּשְׁבָּנְכוּן דַּבְחַדּוּתָא נְהֵוִין עָבְדִין הָדָא וְלָא
בְּתֻנְחָתָא מֶטֶל דְּלָא פָּקְחָא לְכוּן׃ 18 צַלּוּ עֲלַיִן תְּכִילִינַן גִּיר דְּתַאֲרְתָּא שָׁבְחָא אִית לַן דְּבְכֹלְּמִדַּם צָבְיִנַן דְּשַׁפִּיר
נְתְחַבַּר׃ 19 יַתִּירָאִית כְּעָא אֲנָא מִנְּכוּן דְּתַעְבְּדוּן הָדָא דְּבַעֲגַל אֶתְפַּנֵּא לְכוּן׃
20 אֱלָהָא דִּין דְּשַׁלְמָא הַוָּא דְּאַסֵּק מִן בֵּית מִיתָא לְרָעְיָא רַבָּא דְּמַרְעֵיתָא בְּדָמָא דְּדִיתְקָא דְּלְעָלַם דְּאִיתַיְתִי יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא
מָרָן הַוָּא נְגַמֵּרְכוּן בְּכֹל עֲבַד טַב דְּתַעְבְּדוּן צַבְיָנֵהּ׃ 21 וְהוּ נַסְעוֹר בֵּן מֵרַם דְּשַׁפִּיר קְדָמוֹהִי בְּיַד יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא
דְּלֵהּ שׁוּבְחָא לְעָלַם עָלְמִין אֲמִין׃ 22 בְּעָא אֲנָא דִּין מִנְּכוּן אַחַי דְּתַגְרִין רוּחֲכוּן בְּמִלְּתָא דְּבוּיָא מֶטֶל דְּבַזְעוּרְיָתָא׃

a טְעָא b רְחֵם c שְׁתַף d חֲשִׁיבוּם אֶלְמַטְּעוּכוֹן e שְׁמַע f שׁוּקְדִים g חֲשַׁב h בְּשַׁמְחָה i אֲנַח j טוּב יוֹתֵר k צְלָא פּוֹל חֲבוֹשִׁים l אַנְחָנוּ m תָּאַר n טוּב o צְבָא p דַּבַּר נוֹגֵעַ q פְּתָאם r פְּנָא

PROLOGVS IN SEPTEM EPISTOLAS CANONICAS.

NON ita eſt ordo apud Græcos qui integrè ſapiunt, fidemque rectam ſectantur, Epiſtolarum ſeptem, quæ Canonicæ nuncupantur, ſicut in Latinis codicibus inuenitur: vt quia Petrus eſt primus in ordine Apoſtolorū, primæ ſint etiam eius epiſtolæ in ordine cæterarum. Sed ſicut Euangeliſtas dudum ad veritatis lineam correximus: ita has proprio ordini Deo iuuante reddidimus. Eſt enim prima earum vna Iacobi, duæ Petri, tres Iohannis, & Iudæ vna. Quæ ſi ſicut ab eis digeſtæ ſunt, ita quoque ab interpretibus fideliter in Latinum verterentur eloquium, nec ambiguitatem legentibus facerent, nec ſermonum ſeſe varietas impugnaret, illo præcipuè loco vbi de vnitate Trinitatis in prima Iohannis epiſtola poſitum legimus, in qua etiam ab infidelibus tranſlatoribus multum erratum eſſe à fidei veritate comperimus: trium tantummodo vocabula, hoc eſt aquæ, ſanguinis, & ſpiritus in ipſa ſua editione ponentibus, & Patris, Verbíque ac Spiritus teſtimonium omittentibus; in quo maximè & fides Catholica roboratur; & Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, vna diuinitatis ſubſtantia comprobatur. In cæteris verò Epiſtolis quantum à noſtra aliorum diſtet editio, Lectoris prudentiæ derelinquo.

16 ‡ Beneficentiæ autem & communionis nolite obliuisci, talibus enim hostijs promeretur Deus.

17 ‡ Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant & nõ gementes, hoc enim non expedit vobis.

18 ‡ Orate pro nobis, confidimus enim quia bonam conscientiam habemus, in omnibus bene volentes conuersari. D

19 ‡ Amplius autem deprecor vos hoc facere, quò celerius restituar vobis.

20 ‡ Deus autẽ pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium, in sanguine testamenti æterni, Dominum nostrum Iesum Christum,

21 ‡ Aptet vos in omni bono, vt faciatis eius voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram se per Iesum Christum: cui est gloria in secula seculorũ. Amen.

22 ‡ Rogo autem vos fratres, vt sufferatis verbum solatij. Etenim perpaucis scripsi vobis.

23 ‡ Cognoscite fratrẽ † vestrum Timotheum dimissum, cum quo (si celerius venerit) videbo vos.

nostrũ

24 ‡ Salutate omnes præpositos vestros, & omnes sanctos. Salutant vos de Italia fratres.

25 ‡ Gratia cum omnibus vobis. Amen.

16 ‡ Τῆς δὲ εὐποιΐας & κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός.

17 ‡ πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.

18 ‡ προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν. πεποίθαμεν γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι.

19 ‡ περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

20 ‡ ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστόν,

21 ‡ καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ· ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

22 ‡ παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν.

23 ‡ γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον· μεθ' οὗ, ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.

24 ‡ ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς ἰταλίας.

25 ‡ ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς ἑβραίους ἐγράφη ἀπὸ τῆς ἰταλίας διὰ τιμοθέου.

---

24 שאלו בשלמא ‡ ירע שרא פתאם הו כתבת לכון ‡ 23 דעו דין לאחון טימתאום דאשתרי ואן בעגל נאתא עמה אתחזיכון ‡ 25 דכלהון מרבניכון ודכלהון קדישא שאלין בשלמכון כלהון דמן איטליא ‡

שלמת אנתתא דלות עברייא דאתכתבת מן איטליא דרהומי ואשתדרת באידי טימתאום ‡

שלם למכתב בשדרן מרן בתבא דפולוס ארבת עסר אנגרן דילה ‡

Sed tu virgo Christi Eustochium, dum à me impensiùs Scripturæ veritatem inquiris, meam quodammodo senectutem inuidorum dentibus corrodendam exponis, qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronunciant Scripturarum. Sed ego in tali opere nec æmulorum meorum inuidentiam pertimesco, nec sanctæ Scripturæ veritatem poscentibus denegabo.

ARGVMENTVM IN EASDEM.

IACOBVS, Petrus, Iohannes & Iudas septem Epistolas ediderunt, tam mysticas, quàm succinctas & breues pariter ac longas; breues in verbis, longas in sententiis, vt rarus sit qui non in earum cæcutiat lectione.

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM CANONICAM BEATI IACOBI APOSTOLI.

IACOBVS *Apostolus sanctum instruit clerum de cultura cælestium præceptorum, & regula catholicæ obseruantiæ, & de inuictæ patientiæ maiestate; & de reuelatione plurimorum; & de mendacio magistrorum.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESCHVA MESCHICHO ſigillamus tres Epiſtolas Iaakoub, & Petri, & Iouchanon.

EPISTOLA IACOBI APOSTOLI.

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Commemoratione Martyrum.

CAP. I.

1 IAAKOVB ſeruus Dei & Domini noſtri Feſchua Meſchicho, duodecim tribubus quæ diſperſæ ſunt inter gẽtes, Pacẽ [Salutem.]

2 * Omne gaudium habeatis, fratres mei, quum ingrediemini in tentationes multas & varias:

3 * Scientes probationem illam fidei comparare vobis patientiam. 4 * Patientia autem habebit opus conſummatum; vt ſitis perfecti & conſummati, & ne quid deſit vobis.

5 * Si quis autem ex vobis indiget ſapientia, poſtulet à Deo ipſo qui dat omibus ſimpli-
6 citer, nec exprobrat; & dabitur ei. * Poſtulet autẽ cum fide non hæſitans: qui hæſitat, ſimilis eſt fluctibus maris quos commouet ventus.

7 * Neque exiſtimet homo ille ſe aliquid ac-
8 cepturum à Domino: * Quum ſit dubius mente ſua, & cõmotus in omnibus vijs ſuis.

9 * Glorietur autem frater humilis in ſub-
10 limitate ſua. * Diues autem in humiliatione ſui, quia ſicut flos herbæ, ita præteribit.

11 * Exoritur enim Sol cum calore ſuo; & arefacit herbam & flos cadit, & decor aſpectus illius perit: ſic & diues arefit in conuer-
12 ſationibus ſuis. * Beatus vir ille qui ſuſtinet tentationes, quoniam quum probatus fuerit, accipiet coronã vitæ quam promiſit Deus
13 ijs qui ipſum diligunt. * Ne quis dicat quum tentatur, A Deo tentor. Deus enim non tentatur malis, & ipſe neminem tentat.

14 * Sed vnuſquiſque à concupiſcentia ſua tentatur, & allicitur, abſtrahiturque.

15 * Porrò hæc concupiſcentia concipit & parit peccatum: peccatum autem quum conſummatum eſt, generat mortem.

16 * Ne errauerítis fratres mei dilecti.

בְּשֵׁם מָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא חַתְמִינַן תְּלַת אֶגַרָן דְּיַעֲקוֹב וּפְטְרוֹס וְיוּחַנָן׃

אֶגַרְתָּא דְיַעֲקוֹב שְׁלִיחָא דְמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא לְתַרְתַּעְסְרָא שִׁבְטָן דְּזַרְיָן בְּעַמְמָא שְׁלָם׃

יעקוב

1 עַבְדֵהּ דַאלָהָא וְדִמְרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא לְתַרְתַּעְסְרָא שִׁבְטָן דְּזַרְיָן בְּעַמְמָא שְׁלָם׃
2 כֻּלּ חֶדְוָא תְּהֲוֻא לְכוֹן אַחַי כַּד תֵּעֲלוֹן לְנִסְיוֹנָא סַגִּיאָא וְסִשְׁחָלְפָאוֹ׃
3 יָדְעִין אַנְתּוּן גֵּיר דְּבוּקָנָא דְהֵימָנוּתָא מַקְנֵא לְכוֹן סְסִיבְרְנוּתָא׃
4 לֵהּ דֵּין לְמִסַּיבְרְנוּתָא נְהֲוֵא לַהּ עֲבַדָא מְשַׁמְלְיָא דְתֶהֱוֻוּן גְּמִירִין וּמְשַׁלְמִין וּבְמֵדֵם לָא הֲוַיְתוּן חַסִּירִין׃
5 אִן אֱנָשׁ דֵּין מִנְּכוֹן חַסִּיר מִן חָכְמְתָא נְשָׁאֵל מִן אֱלָהָא הַו דְיַהֵב לְכֹל פְּשִׁיטָאִית וְלָא מְחַסֵּד וּסְתִיהֲבָא לַהּ׃
6 נְשָׁאֵל דֵּין בְּהֵימָנוּתָא כַּד לָא מְתְפַּלֵּג הַו דְמִתְפַּלֵּג דָּמָא לְגַלֵּא דְיַמָּא דְשָׁגְשָׁא לְהוּן רוּחָא׃

7 וְמִעְבַּד וְקִיעַ לָא לֵהוֹן לְמִנְסַב מִן אֱלָהָא׃
8 כֻּלּ חֶדְוָא וְנִשְׁחַל מִבְּמִנְדָּעוּתָא׃ אִנּוּן וְכֻלּ
9 בְּכֻלּ אָרְחָתָא׃ יִתְרַבַּר אַחָא מִסְכֵּנָא בְּרוּמָתֵהּ׃
10 וְעֹתֵר בְּמִסְכֵּנוּתֵהּ׃ אֲרוּם כְּעֵסֶב בָּרָא הָכֵן יַעְדֵּא׃
11 אֲרוּם אִתְיַלַּד שִׁמְשָׁא בְּחֵילֵהּ וְיַבֵּשׁ עֵסֶבָא וְנַפְלָא וְשַׁפְרוּתָא דְאַפּוֹהִי אָבְדָא הָכֵן עֹתֵר בְּאַרְחָתוֹהִי׃
12 אֶבֶן גְּבַר דְּסָבַל נִסְיוֹנָא אֲרוּם כַּד אִתְבְּחִין יִסַּב כְּלִילָא דְחַיָּא דְמַלֵּל לְרָחֲמוֹהִי׃
13 לָא יֵאמַר אִן כַּד מִתְנַסֵּא מִן אֱלָהָא מִתְנַסֵּא לָא אֱלָהָא מִתְנַסֵּא בְּבִישָׁתָא וְהוּא לָא מְנַסֵּי לְחַד׃
14 אֶלָּא כֻּלּ חַד מִתְנַסֵּי מִן יַצְרֵהּ וְאִתְמְשַׁךְ׃
15 וּמִתְמַשֵּׁךְ׃ וּבְיַצְרָא הָדֵין אִתְיַלַּד חוֹבָא וְחוֹבָא כַּד אִתְגְּמַר אִתְיַלַּד מוֹתָא׃
16 לָא תְּהוֹן אַחַי רְחִימַי׃

Canonica

EPISTOLA †CATHOLICA B. IACOBI APOSTOLI.

CAP. I.

1 IACOBVS Dei & Domini nostri Iesu Christi A seruus, duodecim tribubus quæ sunt in dispersione, salutem.

2 * Omne gaudiũ existimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis:

Rom. 5. 3 * Scientes quòd probatio fidei vestræ 4 patientiam operatur. * Patientia autem opus perfectum habeat: vt sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.

5 * Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet à Deo qui dat omnibus affluenter, & non improperat: & dabi- 6 tur ei. * Postulet autẽ in fide nihil hæsi-

Matth. 7. 21. Mar. 11. 24. Luc. 11. 9. Ioh. 14. 13. 16. 23. 24. tans. qui enim hæsitat, similis est flu- B ctui maris, qui à vento mouetur & circunfertur.

7 * Non ergo æstimet homo ille quòd accipiat aliquid à Domino.

8 * Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis.

9 * Glorietur autem frater humilis, in exaltatione sua.

10 * Diues autem, in humilitate sua; quoniam sicut flos fœni transibit.

11 * Exortus est enim Sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperijt: ita & diues in itineribus suis marcescet.

Psal. 102 c. 15. Eccl. 14. c. 18. Isai. 40. b. 6. 1. Pet. 1. d. 24. Iob. 5. c. 17. 12 * Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ: quam repromisit †Dominus diligentibus se.

Deus 13 * Nemo cùm tentatur, dicat quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est: ipse autem neminẽ tentat.

14 * Vnusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus.

15 * Deinde concupiscentia cùm conceperit, parit peccatũ. peccatum verò cùm C consummatum fuerit, generat mortem.

16 * Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

κεφ. α.

1 ΙΑΚΩΒΟΣ θεοῦ ☦ κυρίου ἰησοῦ χρισ-
τοῦ δοῦλος, ταῖς δώδεκα φυλαῖς
ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ, χαίρειν.

2 * πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελ-
φοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέ-
σητε ποικίλοις·

3 * γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργά-
ζεται ὑπομονήν.

4 * ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ
ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.

5 * εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόν-
τος θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς, καὶ οὐ ὀνειδίζοντος· καὶ δοθήσε-
ται αὐτῷ.

6 * αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρι-
νόμενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ
ῥιπιζομένῳ.

7 * μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεταί τι
παρὰ τοῦ κυρίου.

8 * ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς
αὐτοῦ.

9 * καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ.

10 * ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ· ὅτι ὡς ἄνθος χόρ-
του παρελεύσεται.

11 * ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν
χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ
προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτω καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πο-
ρείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

12 * μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος
γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο
ὁ κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

13 * μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζο-
μαι· ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς
οὐδένα·

14 * ἕκαστος δὲ πειράζεται, ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελ-
κόμενος καὶ δελεαζόμενος.

15 * εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ
ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον.

16 * μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.

---

7 וְלָא נַסְבַר הוּ בַּרְנָשָׁא דְנִסַּב מִדַּם מִן מָרְיָא ׃ 8 אֵינָא דִפְלִיג בְּרַעְיָנָה וַשְׁגִישׁ בְּכָלְהֵין אוֹרְחָתֵהּ ׃
9 נְשְׁתַּבְּחַר דֵּין אַחָא מַכִּיכָא בְּרוּמְרַמֵּהּ ׃ 10 וְעַתִּירָא בְּמוּכְכֵהּ מְטָל דַּאיך הַכְּנָא דְעֶסְבָא הָכְנָא עָבַר ׃
11 דְּנַח גִּיר שֶׁמְשָׁא בְּחוּמֵהּ וּמוּבֵשׁ לֵהּ לְעֶסְבָא וְהַכְּכֵהּ נָפֵל וְשׁוּפְרָא דְחֶזְוָא אֲבֵד הֲכַנָּא אַף עַתִּירָא חֲמָא בְּהוּפָכוּתֵהּ
12 טוּבוֹהִי לְגַבְרָא דְמִסַּיֵּר נְסִיוּנָא דְמָא דַּאתְּבְחַר נִסַּב כְּלִילָא דְחַיֵּא הוּ דְמִלַּךְ אֱלָהָא לְאִלֵּין דְרַחֲמִין לֵהּ ׃
13 לָא נֵאמַר אֱנָשׁ כַּד מִתְנַסֵּא דְמִן אֱלָהָא מִתְנַסֵּא אֲנָא אֱלָהָא גִּיר לָא מְנַסֵּי בְּבִישָׁתָא וְהוּ לַאנָשׁ לָא מְנַסֵּא ׃
14 אֶלָּא אֱנָשׁ מִן רְגִזְתֵּהּ הוּ מִתְנַסֵּא וּמִתְרַגְרַג וּמִתְנַגֵּר ׃
15 וְהָדָא רְגִזְתָּא בְּטִנָא וְיָלְדָא חֲטִיתָא חֲטִיתָא דֵין מָא דַּאתְגַּמְרַת יָלְדָא מוֹתָא ׃ 16 לָא תִטְעוּן אֲחַי חֲבִיבָא ׃

[a] רְעָא שַׁכְחַר הוּא [b] רוּם [c] אִשְׁתּוֹרוּת [d] חֲמָא [e] יְבַשׁ [f] וּוּפִי [g] חֲזָא [h] בְּטִנָגוּתָא [i] אֲשֶׁרִי הָאִישׁ [j] נְסָא [k] בְּחַר [l] עֶשְׂרֶת [m] שֶׁהִנְשֵׁית [n] אֲמַר [o] נְסָא [p] רְגַז [q] נְגַר מִשֶּׁן [r] הוּרַת [s] חֲטָא [t] גְּמַר [u] מוֹת [v] טָעָא

17 * Omne donum bonum & perfectum è supernis est, descendens à Patre luminum, apud quem nulla est transmutatio, ne obumbratio quidem vicissitudinis.

18 * Is voluit, & genuit nos sermone veritatis, vt simus primitiæ rerum ab eo conditarum.

19 * Itaque ô vos fratres mei dilecti, vnusquisque vestrum sit velox ad audiendum, & tardus ad loquendum, tardúsque ad irascendum.

20 * Ira enim viri iustitiam Dei non præstat.

21 * Quapropter procul expellatis à vobis omnem immunditiem, & multitudinem malitiæ, & cum mansuetudine excipite Verbum illud naturæ nostræ insitum, quod quidem potest seruare ipsas animas vestras.

Dominica II. post Epiphaniam.

22 * Cæterùm estote effectores sermonis, & non auditores tantùm, neque decipiatis vosmetipsos.

23 * Si quis enim fuerit auditor sermonis & non effector, hic similis est illi qui aspicit vultum suum in speculo.

24 * Aspexit enim seipsum & præterijt, ac
25 oblitus est qualis esset. * Quisquis autem respicit in Legem perfectam, quæ est libertatis, & permanet in ea, nec est auditor qui audiat vt obliuiscatur, sed effector operis, hic sanè beatus erit in opere suo.

26 * Quòd si quis existimet se seruire Deo, & non contineat linguam suam, sed inducat in errorem cor suum, istius vanum est obsequium.

27 * Ministerium enim purum & sanctum coram Deo patre illud est, Inuisere orphanos & viduas in afflictionibus ipsorum, & seruare seipsum à mundo immaculatum.

CAP. II.

1 FRatres mei ne cum acceptione [delectu] personarum teneatis fidem gloriæ Domini nostri Jeschua Meschicho.

2 * Nam si quis introierit in congregationem vestram qui annulos aureos habeat, aut perpulchra vestimenta, introierit verò pauper cum vestimentis sordidis:

---

17 כָּל מַוְהַבְתָּא ᵒ טָבְתָא ᵒ וַמְשַׁמְלַיְתָא ᵒ מִן לְעֵל ᵒ נָחְתָא מִן אֲבָא ᵒ דְנַהֲירָא הַוּרְלִית לְוָתֵהּ שׁוּחְלָפָא מְדַם אָף לָא ᵒ טַלְנִיתָא
18 דְשׁוּתְנָיָא ᵒ הַוִּיו אֲבָא וְיַלְדָן ᵒ בְּמִלְּתָא ᵒ דְקוּשְׁטָא דְנַהֲוֵא רֵישִׁיתָא ᵒ דְבְרִיָּתֵהּ ᵒ ᵒ 19 וַאנְתוּן אֲחַי חַבִיבָא כְּלְנָשׁ מְנָכוּן
נַהֲוֵא ᵒ מְסַרְהַב לְמִשְׁמַע ᵒ וּמוֹחַר לְמִמַלְלוּ וּמוֹחַר לְמָרְגַז ᵒ ᵒ 20 רוּגְזֵה גֵיר דְגַבְרָא ᵒ זַדִיקוּתָא דַאלָהָא לָא עֲבַד ᵒ
21 מְטֵל הָנָא אַרְחָקוּ מְנָכוּן כֹּלֵּה טַנְפוּתָא ᵒ וְסַגְיָאָא ᵒ דְבִישׁוּתָא וַבְמַכִּיכוּתָא קַבְּלוּ ᵒ מִלְּתָא דְנַצִיבָא ᵒ בְּבִינָן דְהִי
מְשַׁכְחָא ᵒ דְתַחֵי אֵנִין לְנַפְשָׁתְכוּן ᵒ מַר נְשַׁבָּא דְתֵרִין דְכַתֵר רַגְחָא ב
22 הַוּוּ דִין עַבוּדָא ᵒ דְמִלְּתָא וְלָא שָׁמוּעָא בַּלְחוּד וְלָא ᵒ תַטְעִין נַפְשָׁתְכוּן ᵒ ᵒ 23 אֵין אֱנָשׁ גֵיר נַהֲוֵא שָׁמוּעָא דְמִלְּתָא
וְלָא עַבוּדָה הָנָא דְמָא לְהַו דְחָזָא אַפּוֹהִי ᵒ בְּמַחֲזִיתָא ᵒ ᵒ 24 חָזָא גֵיר נַפְשֵׁהּ וַעֲבַר ᵒ וְטַעָא דַאיכָנָא הֲוָא ᵒ

ᵒ טוב ᵒ שַׁמְלָא מלא
ᵒ יורדת ᵒ של אורים ᵒ צל
ᵒ שונָנָא חלוף ᵒ מַלָּל
ᵒ של אמת ᵒ כְּרָא ᵒ מחיר
ᵒ אַחַר ᵒ רָגַז ᵒ ארקה
ᵒ סְגָא ᵒ כִּיש ᵒ מִלָּל
ᵒ כֵּן ᵒ חֲוָא ᵒ מַלָּל
ᵒ טַעָא ᵒ בספקלרא מן
ᵒ חֲזָא ᵒ ושכח

17 * Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.

18 * Volutariè † genuit nos verbo veritatis, vt simus initium aliquod creaturæ eius. enim

19 * Scitis fratres mei dilectissimi, Sit autem omnis homo velox ad audiendum: tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Pro.17. d.27.

20 * Ira enim viri, iustitiam Dei non operatur.

21 * Propter quod abijcientes omnem immunditiam & abundantiam malitiæ, in mansuetudine suscipite insitum verbum, quod potest saluare animas vestras.

22 * ESTOTE autem factores verbi, & non auditores tantùm: fallentes vosmetipsos. Mat.7.b. 12.c.21. Rom.2. b.13. D

23 * Quia si quis auditor est verbi, & nõ factor: hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo.

24 * Considerauit enim se, & abijt, & statim oblitus est qualis fuerit.

25 * Qui autem perspexerit in Legẽ perfectæ libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliuiosus factus, sed factor operis: hic beatus in facto suo erit.

26 * Si quis autem putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum: huius vana est religio.

27 * Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc est, Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum: & immaculatum se custodire ab hoc seculo.

CAP. II.

1 FRatres mei, nolite in personarũ acceptione habere fidem Domini nostri A Iesu Christi gloriæ. Leu.19. c.15. Deut.1. 16.c.17. 16.d.19. Prou.24. c.23. Eccle.42. c.1.

2 * Etenim si introierit in conuentum vestrum vir aureum annulum habens in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu:

17 * πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ᾽ ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ, ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα.

18 * βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

19 * ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν.

20 * ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς, δικαιοσύνην θεοῦ οὐ κατεργάζεται.

21 * διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας, ἐν πραότητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

22 * Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ, παραλογιζόμενοι ἑαυτούς.

23 * ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ, καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ.

24 * κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν, καὶ ἀπελήλυθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν.

25 * ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, οὗτος οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.

26 * εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς ἐν ὑμῖν εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία.

27 * θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστὶν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

β.

1 * Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης.

2 * ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι,

---

25 בְּל דִּין דְּחַר בְּנָמוֹסָא מְשַׁלְמָנָא דְּחֵאַרוּתָא וְקָוֵי בֵּהּ לָא הֲוָא שָׁמוּעָא דְשָׁמְעָא דְּמִתְטַעֵא אֶלָּא עָבוּדָא דַעֲבַדָא וְהַנָא
טוּבָנָא נַהֲוָא בַּעֲבַדָהּ׃ 26 וְאִן אֱנָשׁ סָבַר דִּמְשַׁמֵּשׁ לֵאלָהָא וְלָא אָחֵד לִשָׁנֵהּ אֶלָּא מַטְעָא לֵהּ לִבֵּהּ דְּהַנָא סְרִיקָא
הִי תְּשַׁמְשְׁתֵּהּ׃ 27 חֲשַׁמְתְּתָא גַיר דְּכִיתָא וְקַדִישְׁתָא קֳדָם אֱלָהָא אָבָא הָדָא הִי לְמִסְעַר יַתְמָא וְאַרְמְלָתָא בְּאוּלְצָנֵיהוֹן
וְלְמִטַר אֱנָשׁ נַפְשֵׁהּ מִן עָלְמָא דְּלָא טוּלְשָׁא׃

קפלאון ב

1 אֲחַי לָא בְּמַסַב בַּאפָא חֲזָיוּן אַחִידִין לְהַימָנוּתָא דְּחֶשְׁבּוּחְתֵּהּ דְּמָרָן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃
2 אִן גַיר נֶעוּל לְכְנוּשְׁתְּכוֹן אֱנָשׁ דְּעִזְקָתֵהּ דְּדַהֲבָא אוֹ דְּמַאנוּהִי שַׁפִּירָא וְנֶעוּל מִסְכְּנָא בְּמָאנָא צָאֵא׃

[1] חוד הכי שמדור טעא
[2] אשרי מן טוב חושב
[3] טעא הוה שמש
[4] רבא וכה סער פקד
[5] ואלמנת בצרותם נטר
[6] מום נסב חימן
[7] שבח עלל שבעות זהב
[8] אשר לבושו צואה

3 ܘܬܚܘܢܘܢ ܠܗܘ ܠܕܠܒܫ ܫܦܝܪܐ ܘܬܐܡܪܘܢ ܠܗ ܐܢܬ ܩܘܡ ܠܗܠ
ܐܘ ܬܒ ܠܟ ܗܪܟܐ ܩܪܡ ܕܝܘܒܫܐ ܘܬܗܘܝܘܢ ܡܦܠܓܝܢ ܠܟܘܢ ܒܢܦܫܟܘܢ ܕܡܬܪܚܡܢܐ
ܒܝܫܬܐ ܘ ܫܡܥܘ ܐܚܝ ܚܒܝܒܐ ܠܐ ܗܠܐ ܐܠܗܐ ܒܥܠܡܐ ܗܢܐ ܥܬܝܪܐ ܕܝܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܕܐܠܗܐ ܕܢܗܘܘܢ ܝܪܬܐ
ܒܡܠܟܘܬܗ ܕܝ ܡܠܠ ܐܠܗܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܪܚܡܝܢ ܠܗ ܘ ܐܢܬܘܢ ܕܝܢ ܐܚܣܢܬܘܢ ܠܡܣܟܢܐ ܠܐ ܗܐ ܥܬܝܪܐ ܡܫܬܥܠܝܢ
ܥܠܝܟܘܢ ܘܗܢܘܢ ܡܓܪܪܝܢ ܥܠ ܫܡܐ ܛܒܐ ܕܩܪܝ ܥܠܝܟܘܢ ܘ ܐܢ ܡܫܬܡܥܢܝܬܘܢ ܠܢܡܘܣܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܐܢܬܘܢ ܥܒܪܝܢ ܥܠ ܢܡܘܣܐ
ܐܢ ܕܝܢ ܒܐܦܐ ܢܣܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܚܛܝܬܐ ܥܒܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܢ ܢܡܘܣܐ ܐܝܟ ܥܒܪܝ ܥܠ ܢܡܘܣܐ ;

3 * Et respexeritis in illum qui indutus est perpulchris vestimentis, ac dixeritis ei, Tu sede hîc bene: pauperi verò dicatis, Tu sta illic, aut sede hîc ante scabellum pedum nostrorum.
4 * Nónne diuisi estis vobis in animabus vestris, & facti estis interpretes malarum cogitationum?
5 * Audite fratres mei dilecti, nónne pauperes mundi huius, diuites autem in fide elegit Deus, vt sint hæredes in regno illo quod promisit Deus ijs qui ipsum diligunt?
6 * Vos autem contemptui habuistis pauperem. Nónne diuites efferunt sese super vos, ipsíque trahunt vos ad domum iudicij [forum]
7 * Nónne ipsi obloquuntur de bono nomine quod inuocatum est super vos?
8 * Sed si Legem Dei in hoc adimpletis quod scriptum est, Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis.
9 * At si facies assumitis [delectum personarum habetis] peccatum committitis, & redarguimini à Lege tanquam transgressores Legis.
10 * Is enim qui totam Legem seruat, & in vno offendit, totius Legis factus est reus.
11 * Qui enim dixit, Non mœchaberis, ipse dixit, Non occides. Quòd si non mœchus es, sed homicida, factus es transgressor Legis.
12 * Sic loquamini, & sic faciatis, vt qui per Legem libertatis iudicandi estis.
13 * Judicium enim absque misericordia fiet in eum, qui non præstiterit misericordiam. Exaltati estis per misericordias super iudicium.

Dominica x I. post Pentecosten.

14 * Quæ vtilitas fratres mei, si quis dixerit, Habeo fidem, opera verò non habeat? Nunquid poterit eius fides ipsum seruare?
15 * Quòd si frater aut soror nudi fuerint, & indigeant victu quotidiano:
16 * Et dicat illis aliquis ex vobis, Abite cum pace, calescite, & saturamini: nec dederitis illis quæ sunt necessaria corpori, quæ erit vtilitas?

---

[i] וְהַחוּרִין כְּוָתוּ דְּלְבִישׁ מָאנֵא שַׁפִּירֵי׃ [k] וְתֵאמְרוּן לֵה אַנְתְּ [l] הָרְכָא [m] תֵּב שַׁפִּיר [n] וְלַמִּסְכֵּנָא תֵּאמְרוּן לֵה אַנְתְּ קוּם [o] לְהַל
[p] אוֹ תֵּב לְךָ הָרְכָא קְרֵם [q] כּוּרְשָׁא דְּרַגְלָיִן ׃ [4] לָא הָא [r] אִתְפַּלְגְּתוּן לְכוּן בְּנַפְשְׁכוּן [s] וַהֲוֵיתוּן [t] מְפַרְשָׁנֵא [u] דְּמַחְשְׁבָתָא
[v] בִּישָׁתָא ׃ [5] שְׁמַעוּ אַחַי חַבִּיבֵא לָא הֲוָא לְמִסְכֵּנֵא דְּעָלְמָא [w] עַתִּירֵא דִּין בְּהֵימְנוּתָא [x] גְּבָא אֱלָהָא דְּנֶהֱוֹן [y] יְרִתָא
בְּמַלְכוּתָא הִי [z] דְּמַלֵּךְ אֱלָהָא לְאִילֵין דְּרַחֲמִין לֵה ׃ [6] אִנְתְּוּן דִּין [a] שְׁטַתּוּנֵיהִי לְמִסְכֵּנָא לָא הָא עַתִּירֵא [b] מְשַׁתַּעְלִין
עֲלֵיכוּן וְהִנּוּן [c] נָגְדִין לְכוּן לְבֵית [d] דִּינָא ׃ [7] לָא הָא הִנּוּן מְגַדְּפִין עַל שְׁמָא [e] טָבָא [h] דְּאִתְקְרִי עֲלֵיכוּן ׃
[8] וְאִן נְמוּסָא דְּאַלָּהָא [f] מְשַׁלְּמִין אַנְתּוּן אֵיךְ דִּכְתִיב דְּתֵרְחַם לְקָרִיבָךְ אֵיךְ נַפְשָׁךְ שַׁפִּיר עָבְדִין אַנְתּוּן ׃
[9] אִן דִּין בַּאפָּא נְסָבִין אַנְתּוּן חֲטִיתָא עָבְדִין אַנְתּוּן וּמִתְכַּוְּנִין אַנְתּוּן מִן נְמוּסָא אֵיךְ עָבְרֵי עַל נְמוּסָא ׃

[a] חדר הביש [b] אמר [c] יתב מולאביק סהנה
[d] יתב ישב [e] הדום [f] כלל
[g] חא מתורגמנין [h] חשב
[i] כוש עשרים ; בחר
[j] ירשים [k] שחבשיח
[l] שוט גזה [m] אשתעלא
[n] מן עלא [o] מושכים [p] רין
[q] טוב [r] קרא [s] שמלא

*Et intendatis in eum qui indutus est 3
veste præclara, & dixeritis ei, Tu sede hic
bene: pauperi autem dicatis, Tu sta illic,
aut sede sub scabello pedum meorum.
*Nónne iudicatis apud vosmetipsos, 4
& facti estis iudices cogitationum ini-
quarum?
*Audite fratres mei dilectissimi: nón- 5
ne Deus elegit pauperes in hoc mundo,
diuites in fide, & hæredes regni quod re-
promisit Deus diligentibus se?
*Vos autem exhonorastis pauperem. 6
Nónne diuites per potentiam oppri- B
munt vos: & ipsi trahunt vos ad iu-
dicia?
*Nónne ipsi blasphemãt bonum no- 7
men quod inuocatum est super vos?

*Si tamen Legem perficitis regalem 8
secũdùm † Scripturam, Diliges proximũ
tuum sicut teipsum: bene facitis.

Scriptu ras

*Si autem personam accipitis, pecca- 9
tum operamini, redarguti à Lege quasi
transgressores.
*Quicunque autem totam Legem 10
seruauerit, offendat autem in vno: factus
est omnium reus.
*Qui enim dixit, Non mœchaberis, 11
dixit &, Non occides. Quod si non mœ-
chaberis, occides autem: factus es trans-
gressor Legis.
*Sic loquimini, & sic facite sicut per 12
Legem libertatis incipientes iudicari.

Leu. 19. d. 18. Mat. 22. d. 39. Mar. 12. c. 31. Rom. 13. c. 9. Gal. 5. b. 13. Leu. 19. c. 15. 5. 37. Deut. 1. d. 18. Mat. 5. c. 16.

*Iudicium enim sine misericordia illi 13
qui nõ † fecit misericordiam. Superexal- C
tat autem misericordia iudicium.

fecit

*QVID proderit fratres mei, si fidem 14
quis dicat se habere: opera autem non
habeat? Nunquid poterit fides saluare
eum?
*Si autem frater aut soror nudi sint, 15
& indigeant victu quotidiano:
*Dicat autem aliquis ex vobis, illis: 16
Ite in pace, calefacimini & saturamini:
non dederitis autem eis quæ necessaria
sunt corpori: quid proderit?

3 καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν, καὶ εἴπητε αὐτῷ, σὺ κάθου ὧδε καλῶς· καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε, σὺ στῆθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ὧδε ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου.
4 καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;
5 ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας, ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν;
6 ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;
7 οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς;
8 εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν, κατὰ τὴν γραφὴν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε.
9 εἰ δὲ προσωπολημπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου, ὡς παραβάται.
10 ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος.
11 ὁ γὰρ εἰπὼν, μὴ μοιχεύσῃς, εἶπε καὶ, μὴ φονεύσῃς· εἰ δὲ οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δὲ, γέγονας παραβάτης νόμου.
12 οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε, ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι.
13 ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.
14 Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν;
15 ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι, καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς,
16 εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε· μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;

---

10 אֲיִנָא גֵּיר דְּכֹלְּהּ נָמוּסָא נָטַר וּבְחָדָא ᵐ שְׁרַע לְכֻלְּהּ נָמוּסָא ᵃ אִתְחַיַּב ׃
11 דְּלָא תֶקְטוֹל אִין דֵּין לָא ᵒ גָּאַר אַנְתְּ אֶלָּא קְטַל אַנְתְּ הֲוַיִת לָךְ עֲבַר עַל נָמוּסָא ׃
12 הָכְנָא הֲוַיתוּן מְמַלְּלִין וְהָכְנָא
13 דִּינָא גֵּיר הֲוָא דְּלָא רַחֲמָא
עַל הַו דְּלָא עֲבַד רַחֲמָא ᵉ מִשְׁתַּעֲלִין אִנְתּוּן בְּרַחֲמָא עַל דִּינָא ׃
דְּחַד בְּשַׁבָּא דִּיאָ בַּתַּר בְּנִטְקִיסוּ ׃
14 מָנָא ᵃ הָנְיָנָא אֲחַי אִן אֱנָשׁ אֲמַר דְּאִית לִי
הֵימָנוּתָא וַעֲבַדָא לַית לֵהּ דְּלָמָא ᵇ מִשְׁכְּחָא הֵימָנוּתֵהּ ᶜ דְּתַחְיוּהִי
15 וְאִן אָחָא אוֹ ᵈ אֲחָתָא נְהֲווּן ᵉ עָרְטִלְיִין וְחַסִּירִין ᶠ סִיבָּרְתָּא
16 דְּיוֹמָא ׃ וְנֵאמַר לְהוֹן אֱנָשׁ מִנְּכוֹן ᵇ זִלוּ בְּשְׁלָמָא ᵢ שְׁחַנוּ וְסַבְעוּ וְלָא ᵏ תְּתֵלוּן לְהוֹן ᵗ סְנִיקוּתֵהּ דְּפַגְרָא מָנָא ᵐ הָנְיָנָא ׃

ᵐ אושם ᵐ חוב ᵒ גור נאף
ᵖ עושים ᵖ שלו דרור ᵍ רק
ᵍ שערא ᵍ הועלתם חנא
ᵗ שכח כל
ᶜ דיא ᵃ אחת ᵉ ערומים
ᵈ אבו ᵈ אמר ᵇ אזל
חסר ᵗ נתל
ᶜ רבו ᵐ הועלת

17 * ܗܳܟܢܳܐ ܐܦ ܗܳܝܡܢܘܬܳܐ ܕܠܳܐ ܥܳܒܕܳܐ ܡܝܬܳܐ ܗܝ ܒܠܚܘܕܳܝܗ ؛

18 * ܐܳܦܠܳܐ ܐܡܪ ܓܰܒܪܳܐ ܠܳܟ ܐܝܬ ܠܳܟ ܗܰܝܡܢܘܬܳܐ ܘܐܢܳܐ ܡܚܰܘܝܳܐ ܠܳܟ ܐܝܬ ܠܝ ܥܳܒܕܳܐ ܐܰܢܬ ܗܰܒ ܠܝ ܗܰܝܡܢܘܬܳܟ ܡܢ ܥܳܒܕܰܝܟ ܘܐܢܳܐ ܐܚܘܝܳܝܟ ܠܳܟ ܗܰܝܡܢܘܬܝ ܡܢ ܥܳܒܕܰܝ ؛

19 * ܗܳܟܢܳܐ ܗܰܝܡܢܳܬ ܕܚܰܕ ܐܠܳܗܳܐ ܐܝܬ ܛܳܒ ܥܳܒܕܺܝܬ ܘܫܺܐܪܝܢ ܡܬܪܰܥܕܺܝܢ ؛

20 * ܘܨܰܒܺܐ ܐܢܬܺ ܕܬܺܕܰܥ ܐܘ ܒܪܢܳܫܳܐ ܕܗܳܝܡܢܘܬܳܐ ܕܠܳܐ ܥܳܒܕܳܐ ܡܝܬܳܐ ܗܝ ؛

21 * ܐܒܳܗܳܢ ܐܒܳܗܳܡ ܠܳܐ ܗܘܳܐ ܡܶܢ ܥܳܒܕܳܐ ܕܐܶܙܕܰܪܰܩ ܐܶܙܕܰܪܰܩ ܕܐܶܣܰܩ ܠܐܺܝܣܚܰܩ ܒܪܶܗ ܥܰܠ ܡܰܕܒܚܳܐ ؛

22 * ܚܰܙܺܐ ܐܢܬܺ ܕܗܳܝܡܢܘܬܶܗ ܣܺܝܥܰܬ ܠܥܳܒܕܳܐ ܕܝܘܗܝ ܘܡܶܢ ܥܳܒܕܳܐ ܐܶܬܓܰܡܪܰܬ ؛

23 * ܘܫܠܶܡ ܟܬܰܒܳܐ ܕܐܳܡܰܪ ܕܗܳܝܡܢ ܐܒܪܳܗܳܡ ܒܐܠܳܗܳܐ ܘܐܬܚܫܒܰܬ ܠܶܗ ܠܙܰܕܺܝܩܽܘ ܘܪܚܺܡܳܐ ܐܶܬܩܪܝ ؛

24 * ܚܙܺܐ ܐܢܬܺ ܕܡܶܢ ܥܳܒܕܳܐ ܡܙܕܰܪܰܩ ܒܪܢܳܫܳܐ ܘܠܳܐ ܗܘܳܐ ܡܶܢ ܗܰܝܡܢܘܬܳܐ ܒܠܚܘܕ ؛

25 * ܗܳܟܢܳܐ ܐܦ ܪܳܚܒ ܙܢܺܝܬܳܐ ܠܳܐ ܗܘܳܐ ܡܶܢ ܥܳܒܕܳܐ ܕܡܰܠܳܐܟܶܐ ܠܓܰܫܘܫܶܐ ܘܒܳܐܘܪܚܳܐ ܐܚܪܳܢܳܐ ܠܳܐ ܫܰܕܪܳܐ ؛

17 * *Ita & fides absque operibus mortua est, sola.*

18 * *Sed dicet aliquis, Tu fidem habes, & ego habeo opera: ostende mihi fidem tuam absque operibus, & ego ostendam tibi fidem meam ex operibus meis.*

19 * *Credis unum esse Deum, bene facis. & dæmonia credunt & contremiscunt.*

20 * *Vis autem scire o homo debilis, quòd fides absque operibus mortua est.*

21 * *Pater noster Abrohom nonne ex operibus iustificatus est, quum obtulit Ischok filium suum super altare?*

22 * *Vides fidem illius adiumento fuisse ipsius operibus, atque ex operibus fidem eius perfectam fuisse.*

23 * *Et impleta est scriptura quæ dicit, Credidit Abrohom Deo, & imputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei vocatus est.*

24 * *Vides quòd ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantùm.*

25 * *Sic etiam Rochob meretrix* [caupona] *nonne ex operibus iustificata est, quum excepit exploratores, & per viam aliam emisit eos?*

26 * *Quemadmodum corpus absque spiritu mortuum est, ita & fides absque operibus est mortua.*

Dominica III. post Epiphaniam.

CAP. III.

1 NE *multi doctores sint inter vos, fratres mei, sed scitote nos maiori iudicio esse obnoxios.*

2 * *In multis enim labimur omnes. Quisquis in sermone non labitur, hic est vir perfectus, qui potest subijcere & totum corpus suum.*

3 * *Ecce enim frena in os equorum velocium inijcimus, vt subijciantur nobis, & totum corpus eorum circumagimus.*

4 * *Quin & naues validæ quum aguntur ventis vehementioribus, à minimo ligno circumagüntur, quocunque tendat voluntas gubernatoris.*

5 * *Ita & lingua membrum est pusillum, sed extollit se. Ignis quoque minimus ramos multos incendit.*

---

17 חָכְנָא אַף הַיְמָנוּתָא דְּלָא עָבְדָא מֵיתָא הִי בַּלְחוֹדָיהּ ؛ 18 אֲמַר גֵּיר אֱנָשׁ לָךְ אִית לָךְ הַיְמָנוּתָא וְלִי אִית לִי עֲבָדָא
חַוִּי הַיְמָנוּתָךְ דְּלָא עָבְדָא וַאֲנָא מְחַוֵּא אֲנָא לָךְ הַיְמָנוּתִי מִן עָבְדַי ؛ 19 מְהַיְמֵן אַנְתְּ דְּחַד הוּ אֱלָהָא שַׁפִּיר עָבֵד
אַנְתְּ אַף שֵׁאדֵא מְהַיְמְנִין וְרָעֲלִין ؛ 20 צַבֵּא אַנְתְּ דְּתִדַּע אוֹ בַּרְנָשָׁא חַלָּשָׁא דְּהַיְמָנוּתָא דְּלָא עָבְדָא מֵיתָא הִי ؛
21 אֲבוּן אַבְרָהָם לָא הֲוָא מִן עָבְדָא אָזְדַּרַק דְּאַסֵּק לְאִיסְחָק בְּרֵהּ עַל מַדְבְּחָא ؛
22 חָזֵא אַנְתְּ דְּהַיְמָנוּתֵהּ סַיְעַת לְעָבְדָוֹהִי וּמִן עָבְדָא הַיְמָנוּתֵהּ אִתְגַּמְרַת ؛ 23 וְשְׁלֵם כְּתָבָא דְּאָמַר דְּהַיְמֵן אַבְרָהָם
בֵּאלָהָא וַאֶתְחְשְׁבַת לֵהּ לְזַדִּיקוּ וְרַחְמָא דַּאלָהָא אִתְקְרִי ؛ 24 חָזֵא אַנְתְּ דְּמִן עָבְדָא מְזַדְּרַק בַּרְנָשָׁא וְלָא הֲוָא
מִן הַיְמָנוּתָא בַּלְחוֹד ؛ 25 הָכְנָא אַף רָחָב זְנִיתָא לָא הֲוָא מִן עָבְדָא אָזְדְּרַקַת דְּקַבְּלַת לְגַשּׁוּשֵׁא וּבְאוֹרְחָא
אֲחָרָנָא לָא שַׁדְּרָא ؛

[a] חימן מות [b] חיא תגל
[c] מעשי שירים וסומרים
[d] ידע חלבא מות
[e] זרק ארץ נסק
[f] מזבח סוע עזר
[g] גמר חשב [h] צורקא
[i] חרא זרק ארץ
[j] זונה
[k] אח מרגלים

* Sic & fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa. 17
* Sed †dicet quis, Tu fidem habes, & ego opera habeo: ostende mihi fidem tuam sine operibus; & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. 18
dicit
* Tu credis quoniam vnus est Deus: bene facis: & dæmones credunt, & contremiscunt. 19 D
* Vis autem scire ô homo inanis, quoniam fides sine operibus †mortua est? 20
otiosa
* Abraham pater noster nónne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? 21
Gen. 22. 9.
* Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides consummata est? 22
* Et suppleta est scriptura, dicens, Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. 23
Gen. 15. 6. Rom. 4. 3. Gal. 3. 6.
* Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo: & non ex fide tantùm? 24
* Similiter autem & Rahab meretrix, nónne ex operibus iustificata est, suscipiens nuntios, & alia via eijciens? 25
Ios. 2. 1. 2. 4. 6. d. Heb. 11. 31.
* Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est: ita & fides sine operibus mortua est. 26

CAP. III.

NOlite plures magistri fieri, fratres mei; scientes quoniam maius iudicium sumitis. 1 A
Matt. 23. 8.
* In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit; hic perfectus est vir: †potest etiam fræno circunducere totum corpus. 2
potest
* Si autem equis fræna in ora mittimus ad consentiendum nobis, etiam omne corpus illorum circunferimus. 3
* Et ecce, naues, cùm magnæ sint, & à ventis validis minentur: circumferuntur †autē à modico gubernaculo vbi impetus dirigentis voluerit. 4
tamen
* Ita & lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quàm magnam syluam incendit! 5

7 * ὕτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν.

18 * ἀλλ' ἐρεῖ τις, σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου.

19 * σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ θεὸς εἷς ἐστι; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι.

20 * θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν;

21 * Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;

22 * βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη;

23 * καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη.

24 * ὁρᾶτε οὖν ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον;

25 * ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα;

26 * ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι.

γ'.

1 * Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρῖμα λημψόμεθα.

2 * πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα.

3 * ἰδὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν πρὸς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν.

4 * ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα, καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἂν ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλῃται.

5 * οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστί, καὶ μεγαλαυχεῖ. ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει.

אַחֲרִיתָא אַפְקַת אֵנוֹן ׀ ¹⁶ אֵיכָנָא דְּפַגְרָא דְּלָא רוּחָא מִית הוּ הָכָנָא אַף הֵימְנוּתָא דְּלָא עֲבִדָא מִיתָא הִי ׀
תַּר בְּשַׁנָּא דְּתֵלַת דְּכָתַר רַנְחָא ד קַפְּלָאוֹן ג
¹ לָא סַגִּיאָא מַלְפְּנָא נַחֲוֹון בְּכוּן אַחֵי אֶלָּא הֲוֵיתוּן יָדְעִין דִּדִינָא יַתִּירָא חֲיָבִינָן ׀ ² סַגִּיאָתָא גִּיר מִשְׁתַּרְעִינָן
כֻּלָּן כָּל דַּכְמֶלְתָּא לָא שָׁרַע הָנָא אִיתּוּהִי גַּבְרָא גְּמִירָא דְּמִשְׁכַּח מִשְׁעַבֵּד אַף לְכָלֵּה פַּגְרֵהוּ ³ הָא גִּיר פָּגוּרָא בְּפוּמָא
דְּרַכְשָׁא דְּמֵינָן אֵיךְ דְּנַשְׁתַּעְבְּדוּן לָן וְכֻלֵּה גּוּשְׁמָהוּן מַהְפְּכִינָן ׀ ⁴ אַף אֶלְפָּא עַשְׁינְתָּא כַּד רְבִירָן לְהֵין
רוּחָא קַשְׁיָתָא מִן קִיסָא זְעִירָא מִתְנַהְפָּן לַאתַר דְּהָאִר צְבִינֵהּ דְּהוּ דַּמְדַּבֵּר ׀ ⁵ הָכָנָא אַף לֶשָׁנָא הַדְּמָא הִי
זְעִירָא וּמִשְׁתַּעֲלָא אַף נוּרָא זְעִירְתָּא עָבָא סַגִּיאָא מִיקְדָא ׀

---

[1] מות [2] חוב [3] רון [4] מלל [5] רמא [6] חפד [7] עצות [8] עץ [9] חור [10] עלה

6 * ܘܠܫܢܐ ܢܘܪܐ ܗܘ ܘܥܠܡܐ ܕܚܛܝܬܐ ܐܝܟ ܥܨܐ ܗܘ ܘܗܘ ܠܫܢܐ ܒܪ ܐܝܬܘܗܝ ܒܗܕܡܝܢ ܡܟܬܡ ܠܗ ܠܟܠܗ ܦܓܪܢ ܘܡܘܩܕ ܘܝܩܕܠܐ
ܕܫܪܪܝܢ ܕܪܗܛܝܢ ܐܝܟ ܓܝܓܠܐ ܘܝܩܕ ܐܦ ܗܘ ܒܢܘܪܐ ; 7 ܒܟܠܗܝܢ ܓܝܪ ܒܝܢܐ ܕܚܝܘܬܐ ܘܕܦܪܚܬܐ ܘܪܚܫܐ ܕܝܡܐ
ܡܬܝܒܫܐ ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܠܒܝܢܐ ܕܐܢܫܘܬܐ ; 8 ܠܫܢܐ ܕܝܢ ܐܢܫ ܠܐ ܐܫܟܚ ܕܢܟܒܫܝܘܗܝ ܒܝܫܬܐ ܗܝ ܗܕܐ ܕܠܐ
ܡܬܬܟܢܐ ܡܠܐ ܗܘ ܣܡܐ ܡܡܬܐ ; 9 ܒܗ ܓܝܪ ܡܒܪܟܝܢܢ ܠܡܪܝܐ ܐܒܐ ܘܒܗ ܠܝܛܝܢܢ ܠܒܢܝܢܫܐ ܕܒܕܡܘܬܐ ܕܐܠܗܐ
ܥܒܝܕܝܢ ; 10 ܘܡܢܗ ܡܢ ܦܘܡܐ ܢܦܩܝܢ ܠܛܬܐ ܘܒܘܪܟܬܐ ܠܐ ܐܠܐ ܐܚܝ ܕܗܠܝܢ ܗܟܢܐ ܢܣܬܥܪܢ ;
11 ܕܠܡܐ ܡܫܟܚܐ ܡܢ ܚܕ ܡܒܘܥܐ ܢܦܩܝܢ ܡܝܐ ܚܠܝܐ ܘܡܪܝܪܐ ;
12 ܐܘ ܕܠܡܐ ܡܫܟܚܐ ܬܬܐ ܐܚܝ ܕܙܝܬܐ ܬܥܒܕܝ ܐܘ ܓܦܬܐ ܬܐܢܐ ܗܟܢܐ ܐܦ ܠܐ ܡܝܐ ܡܠܝܚܐ ܡܫܟܚܝܢ ܕܢܬܥܒܕܝܢ ܚܠܝܐ ;

ᵃ ܢܫܡܐ ᵇ ܝܩܕ ᵉ ܝܒܠ ᵈ ܓܠܓܠܝܢ ᶜ ܟܝܢ ᵉ ܚܝܘܬ ᶠ ܘܥܘܦܝܢ ᵍ ܫܥܒܪ ܗܥܒܪ ᶠ ܠܫܢܐ ᵍ ܟܒܫ ᶠ ܒܝܫ ᶠ ܬܟܣ ᶠ ܝܟ ᶠ ܬܘܟ ᶠ ܡܘܬ ᶠ ܟܪܟ ᶠ ܠܘܛ ᶠ ܪܡܐ ᶠ ܠܘܛ ᶠ ܘܪܟܘܬ ᶠ ܪܐܘ ᶠ ܣܥܪ ᶠ ܥܫܘ ᶠ ܢܒܥ ᶠ ܢܦܩ

6 * Et lingua ignis est, & mundus peccati est instar rami. Et hæc quidem lingua quum sit inter membra nostra; commaculat totum corpus nostrum, & incendit series geneologiarum nostrarum quæ currunt in modum rotarum, & ipsa quoq; accenditur igne.

7 * Omnes enim naturæ ferarum, & volucrum, & serpentium tum maris, tum aridæ, subijciuntur naturæ humanæ.

8 * Linguam autem nemo potest subiugare; malum hoc incoercibile est, plenum veneno lethifero.

9 * Per ipsam benedicimus Deo & Patri, ac per eam maledicimus hominibus qui ad similitudinem Dei facti sunt.

10 * Atque ex ipso ore exeunt maledictiones & benedictiones. Non oportet fratres mei hæc ita fieri.

11 * Nunquid possibile est vt ex eadem scaturigine exeant aquæ dulces & amaræ?

12 * Aut nunquid potest ficus, fratres mei, oliuas edere, aut vitis ficus? Sic nec aquæ salsæ possunt effici dulces.

13 * Quis est ex vobis qui sapiens & eruditus sit? ostendat opera sua ex bonis conuersationibus per sapientiam mansuetam.

14 * Quòd si liuor amarulentus sit inter vos, aut contentio in cordibus vestris, ne intumescatis aduersus veritatem, nec mentiamini.

15 * Quandoquidem hæc sapientia è supernis non descendit, sed est terrena, à cogitationibus animæ, & à dæmoniis.

16 * Vbi enim est inuidia & contentio, ibi etiam inconstantia [pauor] & omne malum.

17 * Sapientia verò quæ è supernis est, pura est, & plena pace, & mansueta, & obediens, plenáque miserationibus & fructibus bonis, & absque diiudicatione ac facies [personas] non accipit.

18 * Fructus autem iustitiæ in tranquillitate, seminantur ijs qui sunt pacifici.

CAP IIII.

1 VNde existunt inter vos bella & lites? nónne ex concupiscentiis quæ militant in membris vestris?

*Et lingua, ignis est, vniuersitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ B inflammata à gehenna. 6

*Omnis enim natura bestiarum & volucrum, & serpentium, & cæterorum domantur, & domita sunt à natura humana. 7

*Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietũ malum; †plena veneno mortifero. 8

plenum

*In ipsa benedicimus Deum & Patrem, & in ipsa maledicimus homines qui †ad similitudinem Dei facti sunt. 9

ad imaginem & similitudinem Dei

*Ex ipso ore procedit benedictio & maledictio. Non oportet fratres mei C hæc ita fieri. 10

*Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem, & amaram aquam? 11

*Nunquid potest fratres mei, ficus vuas facere; aut vitis ficus? Sic neque †salsa, dulcem potest facere aquam. 12

salsam

*Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. 13

*Quòd si zelum amarum habetis, & cõtentiones sunt in cordibus vestris: nolite gloriari & mendaces esse aduersus ve D ritatem. 14

*Non est enim ista sapientia desursum descendens†: sed terrena, animalis, diabolica. 15

à patre luminũ

*Vbi enim zelus & contentio: ibi inconstantia, & omne opus prauum. 16

*Quæ autem desursum est sapientia, primùm quidem pudica est: deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. 17

*Fructus autem iustitiæ, in pace seminatur facientibus pacem. 18

CAP. IIII.

VNde bella & lites in vobis? Nónne hinc, ex concupiscentijs vestris quæ A militant in membris vestris? 1

6 καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης.

7 πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ.

8 τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι, ἀκατάσχετον κακόν· μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου.

9 ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν θεὸν καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας.

10 ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.

11 μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν;

12 μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; οὕτως οὐδεμία πηγὴ ἁλυκὸν καὶ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

13 εἴτις σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν, δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας.

14 εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐρίθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας.

15 οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν καταρχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης·

16 ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐρίθεια, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.

17 ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους, καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος καὶ ἀνυπόκριτος.

18 καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης, ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

δ'.

1 Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;

---

14 הֲכַנָּא אַף לָא מַיָּא מְשַׁכְּחִין דְּנַתְעַבְּדִין חֲלָיָא ׀ 15 מִנּוּ מִנְּכוֹן דְּחַבִּים וְדָרָא נַחֲוָא עֲבַדּוּהִי בְּהוּפְכָא
שַׁפִּירָא בְּחֶכְמְתָא מִכִּיכְתָא ׀ 14 אִן דֵּין חַסְמָא מַרִירָא אִית בְּכוֹן אוֹ חֶרְיָנָא בְּלֵבֵיכוֹן לָא תְּתְחַדְּרוּן עַל קוּשְׁטָא
וְתְדַגְּלוּן ׀ 15 מְטַל דְּהָדָא חֶכְמְתָא מִן לְעֵל לָא נְחַתַת אֶלָּא אִיתֵיהּ אַרְעָנְיְתָא מִן חוּשְׁבָא דְּנַפְשָׁא וּמִן שֵׁאדָא ׀
16 אֵיכָא גֵּיר דְּאִית חֲמָסָא וְחֶרְיָנָא חַמָּן אַף דְּלוּחֵיָא וְכָלְמֵדֵם רַבִּישׁ ׀ 17 חֶכְמְתָא דֵּין דְּמִן לְעֵל דַּכְיָא הִי וּמַלְיָא
שְׁלָמָא וּמַכִּיכָא וּמְשְׁחַמְעָנְיָא וּמַלְיָא רַחֲמָא וּפֵאדָא טָבָא וְדָלָא פְּלִגּוּתָא הִי וּבַאפָּא לָא נָסְבָא ׀
18 פֵּאדָא דֵּין דְּזַרִיקוּתָא בְּשַׁיְנָא מְזַרְעִין לְאִילֵין דְּעָבְדִין שְׁלָמָא ׀ קפלאון ר
מִן אֵיכָא דְּאִית בְּכוֹן קְרָבָא וּמַעֲוָתָא לָא הֲוָא מִן רְגִינָתָא דְּמִקְרְבָן בְּהַדְמֵיכוֹן ׀

[a] כבנוגות פוכות [b] קבאורעה
[c] מוחלוקת מן הדא חתר
[d] אמת [h] וחכזבו [i] רחת
[e] אית [f] אדעא [m] שידים
[g] ריב [n] רלח [o] רכא זכה
[p] מלא [q] שמע [r] טוב
[s] פלג
[t] בשלום [u] זרע
[v] ורכשמן נעא

2 * Concupiscitis & non habetis, & occidi-
tis, ac æmulamini, nec deuenit in manus ve-
stras. Et litigatis ac bella geritis, & non ha-
betis, quoniam non postulatis.

3 * Petitis & non accipitis, quippe qui ma-
lè petatis, vt alatis concupiscentias vestras.

4 * Adulteri, nescitis amicitiam huius mun-
di inimicitiam esse apud Deum? Quicunque
ergo voluerit amicus esse mundi huius, inimi-
cus est Deo.

5 * Vel nunquid putatis quòd frustrà scri-
ptura dicat: In inuidia concupiscit spiritus
qui habitat in nobis?

6 * Gratiam verò præstantiorem dedit nobis
Dominus noster. Quapropter dicit, Deus de-
primit elatos, humilibus autem dat gratiam.

Dominica XII. post Pentecosten.

7 * Subditi ergo estote Deo, & insurgite ad-
uersus Satanam, & fugiet à vobis.

8 * Et appropinquate Deo, & appropinqua-
bit vobis. Purgate manus vestras ô peccato-
res, sanctificate corda vestra, duplices animo.

9 * Humiles efficiamini, & lugete: risúsque
vester in luctum vertatur, & gaudium ve-
strum in angustiam.

10 * Humiles vos reddite coram Domino, &
exaltabit vos.

11 * Ne obloquamini vnus de alio fratres
mei. Is enim qui obloquitur de fratre suo, aut
iudicat fratrem suum, obloquitur de Lege &
iudicat Legem. Quòd si Legem iudicas, non
es effector Legis; sed iudex illius.

12 * Vnus est enim positor Legis [Legislator] &
iudex; qui quidem potest seruare & perdere.

13 * Tu autem quis es qui iudicas proximum
tuum? Quid porrò dicemus de ijs qui dicunt,
Hodie aut cras profecturi sumus in vrbem
illam, quæcunque sit & agemus illic hunc an-
num, & mercabimur, & quæstum facie-
mus?

14 * Neque norunt quid cras fiet. Quæ est
enim vita nostra, nisi vapor, qui ad modicum
tempus apparet, & deijcitur ac euanescit?

15 * Pro eo quòd dicere debueritis, Si Domi-
nus voluerit, & vixerimus, facturi sumus
hoc aut illud.

---

2 b מִתְרַגְּזִין אַנְתּוּן וְלֵית לְכוֹן וְקָטְלִין אַנְתּוּן וְטָנִין אַנְתּוּן וְלָא אָתְיָא בְּאִידֵיכוֹן וְנָצִין אַנְתּוּן וְקָרְבָא עָבְדִין אַנְתּוּן
וְלֵית לְכוֹן מָטֵל דְּלָא שָׁאֲלִין אַנְתּוּן ׃ 3 שָׁאֲלִין אַנְתּוּן וְלָא נָסְבִין אַנְתּוּן מָטֵל דְּבִישָׁאִין שָׁאֲלִין אַנְתּוּן אֵיךְ
רַחְתַּרְסוּן רַגְיוֹתְכוֹן ׃ 4 גַּיְרָא לָא יָדְעִין אַנְתּוּן דְּרַחְמָתֵהּ דְּעָלְמָא הָנָא בְּעֵל דְּבוּתָא הִי לְוָת אֱלָהָא אֵינָא הָכִיל
דְּעָבֵד רְנָהֲוֵא רַחְמָא דְּעָלְמָא הָנָא בְּעֵל דְּבָבָא הֲוֵא לַאלָהָא ׃ 5 אוֹ דִלְמָא סְרִיקָאִית סָבְרִין אַנְתּוּן דְּאָמַר
כִּתְבָא רְבַטְנָנָא רוּחָא דְּעָמְרָא בַּן ׃ 6 טִיבוּתָא דֵּין יַתִּירְתָּא יְהַב לָן מָרָן מָטֵל הָדָא אָמַר דַּאלָהָא מְסַכֵּךְ
לְרַמָּא וְלְמַכִּיכָא יְהַב טִיבוּתָא ׃ 7 אִשְׁתַּעְבְּדוּ הָכִיל לַאלָהָא וְקוּמוּ לְוִקְבָל סָטָנָא וְעָרַק מִנְּכוֹן ׃ 8 וְקָרוּבוּ לְוָת אֱלָהָא וְנֶתְקָרֵב לְכוֹן דְּכוֹ

b מתרגזין שוק c מקטלין
d אתיא בידיכם e נצא
f ביש h תרסא ואכל
i גור נאף k שנאת l עלכן
m אויב הלריק o חושבים
p טנא קנאה q רגז
r ששוכנת s חן t מכך
a בשבת b חג השבועות
c שעבד העביד

2 * Concupiscitis: & non habetis. occiditis & zelatis: & non potestis adipisci. litigatis & belligeratis: & nõ habetis, propter quod non postulatis.

3 * Petitis, & nõ accipitis; eo quòd malè petatis: vt in concupiscentiis vestris insumatis.

4 * Adulteri & adulteræ; nescitis quia amicitia huius mundi, inimica est Dei? Gen. 6. 2. 3. 8. 21. 3. Ioh. 2. 6. 15. Quicunque ergo voluerit amicus esse B seculi huius: inimicus Dei constituitur.

5 * An putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad inuidiam concupiscit spiritus qui habitat in † vobis? nobis

6 * Maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Ioh. 15. 2. 19.

7 * Subditi ergo estote Deo, resistite autem diabolo, & fugiet à vobis. 1. Pet. 5. 5. Pro. 3. 4. 34. Eph. 4. 5. 27. 1. Pet. 5. 6. 9.

8 * † Appropiate Deo: & appropinquabit vobis. Emundate manus, peccatores: & purificate corda, duplices animo. C Appropinquate

9 * Miseri estote, & lugete, & plorate: risus vester in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem.

10 * Humiliamini in conspectu Domini: & exaltabit vos. 1. Pet. 5. 6.

11 * Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suũ: detrahit legi, & iudicat legem. Si autem iudicas legem: non es factor legis, sed iudex.

12 * Vnus est enim legislator, & iudex qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum †? Rom. 14. 4. 9. tuum

13 * Ecce nunc qui dicitis, Hodie aut crastino ibimus in illam ciuitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabi- D mur, & lucrum faciemus;

14 * Qui ignoratis quid erit in crastino. Quæ est enim vita vestra? Vapor † enim erit ad modicum parens, & deinceps exterminabitur. est enim

15 * Pro eo vt dicatis, Si Dominus voluerit; &, Si vixerimus, faciemus hoc aut illud.

2 * ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε, καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δυνάσθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· καὶ οὐκ ἔχετε, διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς.

3 * αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.

4 * μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστιν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται.

5 * ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει, πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν;

6 * μείζονα δὲ δίδωσι χάριν· διὸ λέγει, κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.

7 * Ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.

8 * ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι.

9 * ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετασταφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν.

10 * ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

11 * μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον. εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτής.

12 * εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον;

13 * ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον καὶ αὔριον πορευσώμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσώμεθα, καὶ κερδήσωμεν·

14 * οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστε ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

15 * ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσωμεν, καὶ ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο.

---

2 * אִיתֵיכוֹן חָטְיָא קְנָשׁוּ לְבַוְחֵכוֹן פְּלִיגֵי נַפְשָׁא ; אֶתְמַכְּכוּ וְאַתְּאַבְּלוּ וְגוּחֵכְכוּן לֵאבְלָא נְחַדְּפָךְ וְחַדְוָתְכוֹן לְעַקְתָא ; 10 אֶתְמַכְּכוּ קֳדָם מָרְיָא וְיַרְמְרַמְכוּן ; 11 לָא חַדְּוִין מְמַלְּלִין עַל חֲרָדָא אֲחֵי הַוּגִיר דְּמִמְּלֵל עַל אֲחוּהִי אוֹ דַּאֲן לַאחוּהִי מְמַלֵּל עַל נָמוּסָא וְדַאֲן לְנָמוּסָא וַאֲן אַנְתְּ לָא עָבוּד דְּנָמוּסָא אֶלָּא דַיָּנָה ; 12 חַד הוּ גִיר סָאֵם נָמוּסָא וְדִינָא דְּהוּ מְשֵׁכַח דְּנַחֵא וְנוֹבֵד אַנְתְּ דִּין מַן אַנְתְּ דְּדַאֲן אַנְתְּ לֵהּ לְקַרִיבָךְ ; 13 סָנָא דִּין נָאמַר עַל אִילֵין דַּאמְרִין דְּיוֹמָנָא אוֹ מְחַר אֲזְלִינַן לְמְדִינְתָּא אֵידָא דְּתַמָּן שַׁנְתָּא חָדָא וּמִתְחַגְּרִינַן וְנִתְרְוִינַן ; 14 וְלָא יָדְעִין מַנָּא הָוֵא מְחָר מָנָא אֲנוּן גִּיר חַיֵּין אַן לְהַגָּא דְקַלִּיל מִתְחֲזֵא וְשַׁלֵּק וּמַטְפָּא ; 15 חֲלָף דְּנֵאמְרוּן דַּאן מָרְיָא נְצַבֵּא וּנְתֵּא עֲבִדִינַן הָדָא אוֹ הָדֵי ;

* ידיכם * לב מכך * אבל ושחוקכם לתפך * ושמחתכם לשברה מן עוק * רום * אש על רעהו * רון * חוא * עשה תורה * רון * סום רון * חוא * אמר * אמר * חם * אזל * נפא

16 * Sese efferunt in superbia sua. Omnis gloriatio talis à malo est.
17 * Et quisquis nouit bonum, & non exequitur illud, peccatum habet.

CAP. V.

1 O Diuites vlulate, & plorate ob dolores qui obuenturi sunt vobis.
2 * Opulentia enim vestra corrupta est, & fœtet: & vestimenta vestra consumpta sunt
3 à tinea. * Item aurũ & argentũ vestrũ corruptũ est, & corruptio eorum erit testimonio contra vos, & ipsa erodet carnem vestram. Ignem coaceruauistis vobis in dies extremos.
4 * Ecce merces operariorum qui messuerunt terras vestras quam peruersè denegauistis, clamat: & clamor messorum in aures Domini Tzeuaouth [exercituum] introiuit.
5 * In delicijs enim vixistis super terram, & sannas egistis, ac enutriuistis corpora vestra tanquam ad diem mactationis.
6 * Condemnastis & interemistis iustum, neque restitit vobis.

Dominica IIII. post Epiphaniam, & de Patribus.

7 * Vos autem, fratres mei, longanimes estote vsque ad aduentum Domini, sicut agricola, qui expectat fructus pretiosos fundi sui, & longanimis est super eis donec accipiat pluuiam tempestiuam & serotinam.
8 * Ita & vos longanimes estote, & corda vestra confirmate; appropinquat enim aduentus Domini nostri.
9 * Ne ingemiscatis vnus aduersus alium, fratres mei, vt non iudicemini: ecce iudex pro foribus stat.
10 * Exemplum accipite vobis prophetas, fratres mei, ad longanimitatem in afflictionibus vestris, qui quidem locuti sunt in nomine Do-
11 mini. * Ecce enim beatitatem tribuimus ijs qui sustinuerunt. Audistis tolerantiam Ioub, & finem, quẽ præstitit ei Dominus, vidistis, quoniam misericors est Dominus & commi-
12 serans. * Cæterùm ante omnia fratres mei, ne iuraueritis per cælum neque per terram, neq; per aliud iusiurandum. Sed sermo vester sit Est, Est, & Non, Non: ne sitis obnoxij iu-
13 dicio. * Quòd si quis ex vobis fuerit in oppressione, oret. quòd si lætetur, psallat.

---

16 מְשַׁבְּחִין בְּתַיְרוּתְהוֹן כֹּל שׁוּבְחָרָא דְּאִיךְ הָנָא מִזְּבִישָׁא הוּא׃ 17 וְאִינָא דְיָדַע טָבְתָא וְלָא עָבֵד לַהּ חַטָּתָא הֲוָא לֵהּ׃
קפלאון ה
1 אָו עַתִּירָא אֲיִלֵּוּ וְבָכוּ עַל רִוְוָנָא דְאַתְיָן עֲלֵיכוֹן׃
2 עוּתְרְכוֹן גַּיר אִתְחַבַּל וְסָרִי וּמָאנֵיכוֹן אֶתְאֲכִלוּ מִן סָמָא׃ 3 וְדַהֲבְכוֹן וְסַאמְכוֹן אַשְׁחַת לֵה וְשׁוּחְתֵהוֹן
הֲוָיָא לְסַהֲדוּתָא עֲלֵיכוֹן וְהִי עָתִירָא דְתֵאכוּל בְּסַרְכוֹן נוּרָא כַּנְשְׁתּוּן לְכוֹן לְיוֹמָתָא אַחֲרָיָא׃ 4 הָא אַגְרָא דְפַעֲלָא
דַחֲצָדוּ אַרְעָתְכוֹן הִי דְשַׁלְמְתּוּן קָעָא וּגְעָתָא דְחָצוּרָא דְלָאדְנוּתִי דְמָרְיָא צְבָאוֹת עָלַת׃ 5 בְּסַמְתּוּן גַּיר עַל אַרְעָא
וַאתְלַעְכְתּוּן וְתַרְסִיתּוּן פַּגְרֵיכוֹן אַיְךְ דְלְיוֹמָא דְנַכְסָתָא׃ 6 חַיַּבְתּוּן וְקַטַלְתּוּן לְזַדִּיקָא וְלָא קָם לְוַקְבַּלְכוֹן׃
הַד בְּשַׁבָּא רד דְכַתַּר רַנְחָא וַאכְתָּא׃ 7 אַנְתּוּן דֵין אֲחַי אַגַּרוּ רוּחֲכוֹן עַדְמָא לְמֵאתְיֵהּ

[16] משבחרין בתיירותהון כל שובחרא דאיך הנא מזביישא הוא׃ [17] ואינא דידע טבתא ולא עבד לה חטתא הוא לה׃
[1] שכחר חתר בגאונם [2] עותרכם גיר אתחבל וסרי ומאניכון אתאכלו מן סמא׃ [3] ודהבכון וסאמכון אשחת לה ושוחתהון
[4] טוב זלל בכא [5] בגאונם מן רגא אתא [6] עשרכם גוסרה ולבושיכם אכל עש חתנכם
[7] וכספכם שרחת חמא [8] לעדות אכל יום [9] שכר משעשקתם חוזעם הנעקה ק לאוביו עלל

16 * Nunc autem exultatis in superbijs vestris. Omnis exultatio talis, maligna est. 17 * Scienti igitur bonũ facere, & non facienti: peccatum est illi.

CAP. V.

1 AGite nunc diuites, plorate, vlulantes in miserijs vestris quæ aduenient vobis.

2 * Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt: & vestimenta vestra à tineis comesta sunt.

3 * Aurum & argentum vestrum æruginauit: & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus.

4 * Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat: & clamor eorum in aures Domini sabbaoth introiuit.

5 * Epulati estis super terram: & in luxurijs enutristis corda vestra in die occisionis.

B

6 * †Adduxistis & occidistis iustum: & non † restitit vobis.

addixistis
resistit

7 * PATIENTES igitur estote fratres, vsque ad aduentum Domini. Ecce, agricola expectat pretiosum fructum terræ; patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum.

8 * Patientes† estote & vos, & cõfirmate corda vestra: quoniam aduentus Domini † appropinquauit.

9 * Nolite ingemiscere fratres in alterutrum: vt non iudicemini. Ecce, iudex ante ianuam assistit.

10 * Exemplum accipite fratres †laboris & patientiæ, Prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini.

11 * Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors est Dominus & miserator.

12 * Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare, neque per cælum, neq; per terram, neque aliud quodcunque iuramentum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non: vt non sub iudicio decidatis:

13 * Tristatur† aliquis vestrũ? oret. Æquo † animo est? psallat,

exitus
mali &
longanimitatis, &

Mat. 5. f. 34

autem
animo
&

16 * νυνὶ δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν.

17 * εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν.

ε.

1 * Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις.

2 * ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν.

3 * ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις·

4 * ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεστερημένος ὑφ' ὑμῶν, κράζει· καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου Σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν.

5 * ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐσπαταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς·

6 * κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

7 * Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ, ἕως ἂν λάβῃ ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον.

8 * μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἤγγικε.

9 * μὴ στενάζετε κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε. ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν.

10 * ὑπόδειγμα λάβετε ἀδελφοί μου, τῆς κακοπαθείας, καὶ τῆς μακροθυμίας, οἱ προφῆται, οἱ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου.

11 * ἰδοὺ μακαρίζομεν οὓς ὑπομένοντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστι καὶ οἰκτίρμων.

12 * πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον. ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ οὔ, οὔ· ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε.

13 * κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω.

דְּמָרְיָא אַיְךָ אַכְרָא דְּמַסְכָּא לְפַאדָא יַקִּירָא דְּאַרְעָה וּסְגַר רוּחָה עֲלֵיהוֹן עַדְמָא דְּנַסֵּב מְטַרָא בְּכִירְיָא וְלַקִּישָׁיָא ׃
הָכְנָא אַף אַנְחוּן אַגְרוּ רוּחָכוּן וְלַבּוּחָכוּן שַׁרְרוּ קָרְבַת לָהּ גִּיר מֵאִתְיָתָהּ דְּמָרָן ׃ לָא תְּתַנְחוּן חַד עַל חַד
אֲחֵי דְּלָא תְּתְדִינוּן הָא גִּיר דַּיָּנָא קָדֵם תְּרֵעָא קָאֵם ׃ דְּמוּתָא לַנְבִיָּא סַבּוּ לְכוּן אֲחֵי לְמַגְרַת רוּחָא
דְּאוּלְצָנִיכוּן הָנוּן דְּמַלְּלוּ בִּשְׁמֵהּ דְּמָרְיָא ׃ הָא גִּיר יַהֲבִינָן טוּבָא לַאוּלִין דְּסַבְּרוּ שְׁמַעְתּוּן סְסִיבְּרְנוּתָהּ
דְּאִיוֹב וְחַזְיְתָא דְּעֲבַד לָהּ מָרְיָא חֲזִיתוּן מָטֶל דְּמַרְחֵם הוּ מָרְיָא וְסַרְהֲפָן ׃ קֻדָּם כֹּל מְדַם דִּין אֲחֵי לָא תְּחַיּוּן
יְמִין בִּשְׁמַיָּא וְלָא בְּאַרְעָא אַף לָא בְּמוּסְתָּא אַחֲרִיתָא אֶלָּא תְּהֲוָאוּ מְלַחְכוּן אִין אִין וְלָא לָא דִּלְמָא תְּתְחַיְּבוּן תְּחִית דִּינָא ׃
וְאַן אֶנָשׁ מְגַכּוּן נְהֲוָא בְּאוּלְצָנָא נְהֲוָא סְלֵי וְאַן חָדָא נְהֲוָא מְזַמַּר ׃

14 * Quòd si ægrotet, vocet Presbyteros ecclesiæ vt orent pro ipso, & vngant eum oleò in nomine Domini nostri.

15 * Et oratio fidei sanitati restituet ipsum ægrotum, & eriget eum Dominus noster, quòd si peccata sint ab eo commissa, remittentur ei. * Porrò cõfitemini alius alij delicta vestra, & orate alius pro alio vt sani efficiamini. Magna siquidem est virtus orationis illius quam iustus orat.

17 * Et Elijo homo fuit passionibus obnoxius sicut & nos, & orauit ne descenderet pluuia super terram, neque descendit per tres annos & sex menses.

18 * Et rursum preces fudit, & cæli dederunt pluuiam, terraque èdidit fructus suos.

19 * Fratres mei, si quis ex vobis erraverit à via veritatis, & conuerterit eum aliquis ab errore ipsius:

20 * Sciat quòd qui reduxit peccatorem ab errore viæ suæ, seruaturus sit animam eius à morte, operiétque multitudinem peccatorum suorum.

Epistolæ Iaakoub Apostoli
FINIS.

14 וְאִן כְּרִיהּ נְקָרָא לְקַשִּׁישֵׁא דְעִדְתָא וְנִצְלוּן עֲלוֹהִי וְנִמְשְׁחוּנֵהּ מְשִׁחָא בְּשֻׁמֵהּ דְמָרָן׃
15 וְצְלוֹתָא דְהֵימְנוּתָא מַחְלְמָא לַהּ לְהוּ דְכְרִיהּ וּמְקִים לֵהּ מָרָן וְאִן חַטָּתָא עֲבִידִין לֵהּ מְשִׁתְבְּקִין לֵהּ׃
16 הַוִיתוּן דֵין מְוַדִין חַד עַל חַד וְהַוִיתוּן מְצַלִין חַד עַל חַד דְתִתְאַסוּן רַב הוּ גֵיר חֵילֵהּ דְצַלוֹתָא אֵידָא דְזַדִיקָא מְצַלָא לֵהּ׃
17 אֶף אֵלִיָא בְּרְנָשָׁא הֲוָא חַשׁוּשָׁא אֲכָוֹתָן וְצַלִי וְלָא נְחַת טָרָא עַל אַרְעָא וְלָא נְחַת תְּלַת שְׁנִין וְשִׁתָא יַרְחִין׃

* חול * קרא * הכהנים
* של עדה * משח * שמן
* תפלה * מרפאה * קום
* שבק * יראיה
* כל אשם * אמא רפא

* Infirmatur quis in vobis? inducat 14
presbyteros eccleſiæ, & orent ſuper eum,
Mat. 6. b. 11 vngentes eum oleo in nomine Domini.
* Et oratio fidei ſaluabit infirmum; & 15
alleuiabit †alleuabit eum Dominus: & ſi in pecca-
tis ſit, remittentur ei.
* Confitemini ergo alterutrum pecca- 16
ta veſtra: & orate pro inuicem vt ſaluemini. multum enim valet deprecatio iuſti aſſidua. D
* Elias, homo erat ſimilis nobis paſſi- 17
3. Reg. 17 c. 1. bilis, & oratione orauit vt non plueret
Luc. 4. d. 25. ſuper terram, & non pluit annos tres & menſes ſex.
* Et rurſum orauit: & cælum dedit 18
pluuiam, & terra dedit fructum ſuum.
* Fratres mei, ſi quis ex vobis errauerit 19
3. Reg. 18 c. 41. & 45 à veritate, & conuerterit quis eum:
* Scire debet quoniam qui conuerti 20
fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ,
ſaluabit animã eius à morte, & operiet
multitudinem peccatorum.

Epiſtolæ B. Iacobi FINIS.

14 * ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάτω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου.
15 * καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.
16 * Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη.
17 * Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ.
18 * καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς.
19 * Ἀδελφοί, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτὸν,
20 * γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

Τέλος τῆς ἁγίας ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς.

---

[14] וחוב צלי ושמיא [b] יהבו מטרא וארעא יהבת פאריה׃ [15] אחי אין אנש מנכון נטעא מן אורחא ויקושתא
[16] ונפניותי אנש מן טעיותהון׃ [c] גרע רהו [h] ומתפלל לחטיא מן טעיותא ואורחה מתא נפשה מן מותא
[d] ועטא סגיאא דחטהותי׃ [e] ועד פנתו טעא [f] אורח אמת [g] פגא חשיב טעא [i] ידע [k] חפץ

שלמת אגרתא דיעקוב שליחא׃

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM BEATI PETRI PRIMAM.

DISCIPVLOS *Saluatoris inuicti toto orbe diffusos & peregrinos in hoc ſeculo monſtrat, & præteritæ vitæ pœnitere ſuadet, & in nouam vitam proficere tota cum ſollicitudine exhortatur Simon Petrus filius Iohannis, prouinciæ Galilææ, vico Bethſaidæ, frater Andreæ Apoſtoli.*

RVRSVM EPISTOLA PETRI SCHEMEOVN KIPHO APOSTOLI:

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Dominica noua.

CAP. I.

1 PETRVS *Apostolus Jeschua Meschicho electis & aduenis qui sparsi sunt in Ponto, & in Galatia, & Cappadocia, & Asia, & Bithynia;*

2 *Jis qui electi sunt per præscientiam Dei patris, per sanctificationem Spiritus, vt sint in obedientiam, & aspersionem sanguinis Jeschua Meschicho, Gratia & pax multiplicetur apud vos.*

3 *Benedictus Deus pater Domini nostri Jeschua Meschicho qui multa misericordia sua genuit nos denuò per resurrectionem Domini nostri Jeschua Meschicho in spem vitæ.*

4 *Et in hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, ac immarcessibilem, quæ parata est vobis in cælis.*

5 *Qui custodimini virtute Dei & fide in salutem quæ parata est vt reueletur in temporibus nouissimis.*

6 *In quibus lætabimini in æternum, etsi hoc tempore paululum in angustiam redacti sitis per varias tentationes quæ transeunt super vos.*

7 *Vt probatio fidei vestræ appareat excellētior auro purgato, quod probatū est per ignē in laudem & honorem, & gloriam; in reuelatione Jeschua Meschicho.*

8 *Quem quum non videritis, diligitis, ac per fidem in eum exultatis cum gaudio glorificato ineffabili:*

9 *Vt recipiatis retributionem fidei vestræ*

10 *salutem animarum vestrarum. De qua salute exquisierant prophetæ quum vaticinati sunt de gratia quæ futura est vt detur vobis.*

11 *Et scrutati sunt quo tempore demonstraturus esset ac testimonium redditurus Spiritus ille Meschicho, qui habitabat in ipsis, de futuris passionibus Meschicho, & gloria eius postea.*

תוב אגרתא דפטרוס שליחא שמעון כיפא

מר נשבא חרתא א קפלאון א

פטרוס שליחא דישוע משיחא לגביא דזרעין בפנטוס ובגלטיא ובקפדוקיא ובאסיא ובביתוניא:
2 אילין דאתגביו בסקרמות דרעתה דאלהא אבא בקדישותא דרוחא דנהוון למשמעתא ולרסם
דמה דישוע משיחא טיבותא ושלמא נסגא לותכון: 3 מברכו אלהא אבוהי דמרן ישוע משיחא הו דבחננה
סגיאא אולדנמן דדרישׁ בקיסתה דמרן ישוע משיחא לסברא דחייא: 4 ולירתותא דלא מתחבלא ולא
מתשנפא ולא חסיא הי דמסטיבא לכון בשמיא: 5 בר נטירין אנתון בחילא דאלהא ובהימנותא

נשבה חרת חדש
גבא לבחורים יתב
זרע גבא מרם
שמע חסר סגיא
ברך שבחסדו הרבה
ילד קום לתקות
ירת חבל טנף
חמא שיב חיין

1 * ܦܛܪܘܣ ܫܠܝܚܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܠܓܒܝܐ ܕܙܪܝܥܝܢ ܒܦܢܛܘܣ ܘܒܓܠܛܝܐ ܘܒܩܦܕܘܩܝܐ ܘܒܐܣܝܐ ܘܒܒܝܬܘܢܝܐ ܘܠܐ
2 ܐܝܠܝܢ ܕܐܬܓܒܝܘ ܒܣܟܪܡܘܬ ܕܪܥܝܬܗ ܕܐܠܗܐ ܐܒܐ ܒܩܕܝܫܘܬܐ ܕܪܘܚܐ ܕܢܗܘܘܢ ܠܡܫܡܥܬܐ ܘܠܪܣܡ
ܕܡܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܛܝܒܘܬܐ ܘܫܠܡܐ ܢܣܓܐ ܠܘܬܟܘܢ: 3 * ܡܒܪܟܘ ܐܠܗܐ ܐܒܘܗܝ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܗܘ ܕܒܚܢܢܗ
ܣܓܝܐܐ ܐܘܠܕܢܢ ܕܕܪܝܫ ܒܩܝܡܬܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܠܣܒܪܐ ܕܚܝܐ: 4 ܘܠܝܪܬܘܬܐ ܕܠܐ ܡܬܚܒܠܐ ܘܠܐ
ܡܬܫܢܦܐ ܘܠܐ ܚܣܝܐ ܗܝ ܕܡܣܛܝܒܐ ܠܟܘܢ ܒܫܡܝܐ: 5 ܒܪ ܢܛܝܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܒܚܝܠܐ ܕܐܠܗܐ ܘܒܗܝܡܢܘܬܐ

EPISTOLA CATHOLICA B. PETRI APOSTOLI PRIMA.

CAP. I.

1 PETRVS Apoſtolus Ieſu Chriſti, electis aduenis diſperſionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ, & Bithyniæ,

2 * Secũdum præſcientiam Dei patris, in ſanctificationem Spiritus, in obedientiam & aſperſionem ſanguinis Ieſu Chriſti: Gratia vobis & pax multiplicetur.

3 * Benedictus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſecundum miſericordiam ſuam magnã regenerauit nos in ſpem viuam, per reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis;

1.Cor. 1. 2. 5. Eph. 1. 4. 3.

4 * In hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarceſcibilem, conſeruatam in cælis in vobis;

5 * Qui in virtute Dei cuſtodimini per fidem in ſalutem, paratam reuelari in tempore nouiſſimo:

6 * In quo †exultabitis modicum nunc ſi oportet contriſtari in varijs tentationibus:

exultatis

B

7 * Vt probatio veſtræ fidei multo pretioſior† auro (quod per ignem probatur) inueniatur in laudem & gloriam & honorem in †reuelatione Ieſu Chriſti:

ſit

reuelationem

8 * Quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis: credentes autem † exultatis lætitia inenarrabili & glorificata;

exultabitis

9 * Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum†.

veſtrarum

10 * De qua ſalute exquiſierunt atque ſcrutati ſunt Prophetæ, qui de futura in vobis gratia prophetauerunt:

11 * Scrutantes in quod vel quale tempus ſignificaret in eis Spiritus Chriſti: prænuntians eas quæ in Chriſto ſunt paſſiones & poſteriores glorias.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ καθολικὴ πρώτη ἐπιστολή.

κεφ. α.

1 ΠΕτρος ἀπόστολος ἰησοῦ χρίστου, ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς πόντου, γαλατίας, καππαδοκίας, ἀσίας, καὶ βιθυνίας,

2 * κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος ἰησοῦ χρίστου· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

3 * εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χρίστου, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν διὰ ἀναστάσεως ἰησοῦ χρίστου ἐκ νεκρῶν,

4 * εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς,

5 * τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ,

6 * ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς·

7 * ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει ἰησοῦ χρίστου·

8 * ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες, πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ,

9 * κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

10 * περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ τοῦ εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες·

11 * ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα χρίστου, προμαρτυρόμενον τὰ εἰς χρίστον παθήματα, καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας·

לעתות חרא שמה
עין אוך נסא עברא
בחר חימן יתר
זהב ארוף בקא בוץ
שבח יקר כבד
ולתהלה גלא חזא
אחב אתב רחץ חגל
בשמן מתגמול עקב

לחיא דמטיבין דנחגלון לזבנא אחריא ;
בנסיותא משחלפא דעדין עליכון ;
דאתבקי בנורא ולתשבוחתא ולאיקרא ולקולסא בגליתה דישוע משיחא ;
הו דלא חזיתונוהי ומחבין אנתון לה ובהימנותה רוזין אנתון בחדותא דלא מתמללא ;
דתקבלון פורענא דהימנותכון חיא דנפשתכון ;
טיבותא דעתידא הות דתתיהבי לכון ;
דעתידין תשוהי דמשיחא ותשבוחתה דמן בתרכן ;

דבהון חדין לעלם אפין בהנא זבנא קליל מתחעקין אנתון
איכנא דבוחרנא דהימנותכון נתחזא דמיתר מן דהבא סגינא
הנון חיא דעקבו הוו עליהון נביא כד אתנביו על
ובעו ובאינא זבנא מחוא וסתרא רוחה דמשיחא דעמרא בהון

12 Et reuelata fuerunt illis quæcunque ſcrutabantur, quia non ſibimetipſis perquirebant, ſed noſtra nobis vaticinabantur; ea nempe, quæ nunc reuelata ſunt vobis per eos qui euangelizauerunt vobis Spiritu Sanctitatis, qui miſſus eſt è cælis, in quæ deſiderant etiam Angeli proſpicere.

13 Quapropter accingite lumbos mentium veſtrarum, & excitamini perfectè, & ſperate in gaudium illud, quod obuenturum eſt vobis in reuelatione Domini noſtri Jeſchua Meſchicho;

14 Tanquam filij obedientes. Neque communicaueritis amplius primis illis concupiſcentijs quibus concupiſcebatis abſque ſcientia.

15 Sed eſtote ſancti in omnibus conuerſationibus veſtris, quemadmodum Sanctus eſt ille qui vocauit vos.

16 Quandoquidem ſcriptum eſt, Eſtote ſancti, ſicut & ego ſanctus ſum.

17 Quòd ſi patrem vocatis eum in cuius conſpectu non eſt acceptio facierum [perſonarum] & qui iudicat vnumquemque ſecundùm opera eius: timore ducimini hoc tempore incolatus veſtri.

18 Quum ſciatis nec argento quod corrumpitur, nec auro vos redemptos fuiſſe ab illis vanis operibus veſtris quæ accepiſtis à patribus veſtris.

19 Sed pretioſo ſanguine agni illius, qui nec nævum nec maculam habet, hoc eſt Meſchicho.

20 Qui præordinatus fuerat ad hoc ante iacta mundi fundamenta, reuelatus eſt autem in fine temporum propter vos.

21 Qui quidem per ipſum credidiſtis in Deum qui excitauit eum à mortuis, & dedit ei gloriam, vt fides ſpesque veſtra ſit in Deo:

22 Quum ſanctificaueritis animas veſtras per obedientiã veritatis, & fueritis pleni charitate abſque acceptione facierum [ſimulatione] vt ex puro & integro corde vos inuicem diligatis.

23 Vt qui denuò geniti eſtis non ex ſemine corruptibili, ſed ex illo incorruptibili, per viuum ſermonem Dei, qui ſtat in æternum.

---

12 וגלי לחון כל דבעין הוו מטל דלו לנפשהון כעין הוו אלא לן דילן מתנבין הוו איליין דהשא אתגלי לכון
ביד איליין דסברנכון ברוחא דקודשא דאשתדר מן שמיא דבהין בהלין מתרגגין אף מלאכא דנדיקון ׃
13 מטל הנא חזוקו חזא דתרעיתכון ואהתעירו גמירא וסברו על חדותא דאתיא לכון בגלוניה דמרן
ישועמשיחא ׃ 14 איך כנא משתמענא ולא חשהוהפון חוב לרגינתא קדמיתא איליין דרגין הוהון דלא בידעתא ׃
15 אלא הוו קדישין בכלהון הופכיכון איך דקדיש הו הו מן דקרכון ׃
16 מטל דכתיב דהוהון קדישין איכנא דאף אנא קדיש אנא ׃ 17 ואנהו דאבא קרין אנהון הו דלית קדמוהי
מסבבאפא ודאן לכלנש איך עבדוהי בדחלתא אתדכרו בזבנא דנא דתוהבוהכון ׃

a גלא b נבא c שדר d חזק e אחרו f רעא g עורשקד h שמחה i אתא j ונלא k שמע l שתף m עד n רגג o ירע

12 *Quibus reuelatum est quia non sibimetipsis, vobis autem ministrabant ea quæ nunc nuntiata sunt vobis per eos qui euangelizauerunt vobis, Spiritu sancto misso de cælo in † quem desiderãt angeli prospicere.

13 * Propter quod succincti lumbos mẽtis vestræ, sobrij, perfectè sperate in eam quæ offertur vobis gratiã, in † reuelatione Iesu Christi.

14 *Quasi filij obedientiæ, non configurati prioribus ignorantiæ vestræ desiderijs:

15 * Sed secundùm eum qui vocauit vos, Sanctum, & ipsi in omni conuersatione sancti sitis.

Leu.11. g.24.19. d.2.20. b.7. 16 * Quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum.

Deut.10 d.17. Rom.2. b.11. Gal.2. b.6. 17 * Et si Patrem inuocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum vniuscuiusque opus: in timore, incolatus vestri tempore conuersamini:

1.Co.6.d 20.7.d. 23. 18 * Scientes quòd non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana

Acto.20. f.28. vestra conuersatione paternæ traditionis;

Heb.9.c. 11.d.14. 19 * Sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi & incontaminati;

1.Ioh.1. c.7. 20 * Præcogniti quidem ante mundi constitutionẽ, manifestati autem nouissimis temporibus propter vos;

Apoc.1. b.5. 21 * Qui per ipsum fideles estis in Deo qui suscitauit eum à mortuis, & dedit ei gloriam; vt fides vestra & spes esset in Deo.

22 * Animas vestras castificantes in obedientia charitatis, in fraternitatis amore simplici ex corde inuicem diligite attentiùs:

23 * Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei viui & permanentis in æternum.

12 * οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀπεσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.

13 * διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ χριστοῦ,

14 * ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις·

15 * ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε·

16 * διότι γέγραπται, ἅγιοι γένεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι.

17 * καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε·

18 * εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου,

19 * ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου, χριστοῦ,

20 * προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς

21 * τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα; ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.

22 * τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς,

23 * ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου θεοῦ ζῶντος καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα·

---

18 כַּד יָדְעִין אַנְתּוּן דְּלָא בְּכַסְפָּא דְּבַלֵּא וְלָא בְּדַהֲבָא אִתְּפְרַקְתּוּן מִן עֲבָדֵיכוּן סְרִיקָא הָנוּן דְּקַבֵּלְתּוּן מִן אֲבָהֵיכוּן ;
19 אֶלָּא בִּדְמָא יַקִּירָא דְּטוּבָא וְשׁוּלְשָׁא לֵית בֵּה דְּאִתְחַזִּי מְשִׁיחָא ; 20 הוּ דְמִקְדָּם הֲוָא פְּרִישׁ לַהּ
לְהַדָּא מִן קֳדָם תְּרֵסְיְתֵהּ דְּעָלְמָא וְאִתְגְּלִי בְּחֶרְתָּהוּן דְּזַבְנָא מֶטָּלְהֹכוּן ; 21 אִילֵין דְּבְאִידֵהּ הַיְמְנוּתוּן בֵּאלָהָא הוּ
דְּאַקִּימֵהּ מִן בֵּית מֵיתָא וְיָהַב לַהּ שׁוּבְחָא דְּתֵיקְנוּתְכוּן וְסַבְּרְכוּן נְהֵוָא עַל אֱלָהָא ;
22 כַּד נְהֵוֵין קַדִּישִׁין נַפְשָׁתְכוּן בְּמִשְׁתַּמְעוּתְהוֹן דְּשִׁרְרָא וְנַחֲוֵין סְלִין חוּבָא וְלָא מַסְבִּין בְּאַפָּא וְמִן לֵבָא דְּכִיָּא
וְנַמִּירָא תְּהֲוֹן מַחְבִּין חַד לְחַד ; 23 אֵיךְ אֲנָשָׁא דְּמִן זְרַע דְּכַלֵּא אֶלָּא מִן זַרְעָא דְּכַלֵּא וְלָא בְּלֵא
בְּמִלְּתָא חַיְתָא וְאַלְהָא דְּקַיְמָא לְעָלַם ;

פ פְּרַק ב נכבד ג כנש
ד אית ה רְמָא ו גְּלָא
ז באחריתהם ח יד ט קום
י מות יא וחקתכם יב חוא
יג שמע יד אמת טו מְלָא
טז אוחבה יז רְגָא יח חָבַב
יט יולד כ מְלַל כא חַיָּא
כב קום

24 * ܡܛܠܬܗ ܕܟܠ ܒܣܪܐ ܥܣܒܐ. ܘܟܠܗ ܫܘܦܪܗ ܐܝܟ
ܥܣܒܐ ܕܚܩܠܐ. ܝܒܫ ܥܣܒܐ ܘܢܦܠ ܦܪܚܗ.
25 * ܘܡܠܬܐ ܕܡܪܢ ܩܝܡܐ ܠܥܠܡܝܢ. ܗܘ
ܗܘ ܡܠܬܐ ܕܐܫܬܒܪܬܘܢ ܠܟܘܢ ✣

ܣܝܡ ܒܥܕܬܐ ܕܡܫܝܚܐ ✣ ܒ ✣

✣ ܡܠܟܝܡ ܒ ✣

2 * ܐܢܬܘܢ ܗܘܝܠܐ ܡܫܕܪܝܢ ܟܠܗ ܒܝܫܬܐ. ܘܟܠ
ܡܪܝܐ ܘܟܠ ܚܝܠܐ. ܘܦܫܝܩܘܬܐ ܘܡܓܕܦܘܬܐ.
2 * ܗܘܘ ܐܝܟ ܛܠܝܐ ܕܚܠܒܐ. ܕܠܥܠܡ
ܢܬܪܒܘܢ ܒܗ: ܐܝܟ ܕܢܬܪܒܘܢ ܒܢܦܫܢ. ܕܒܗ
3 ܢܬܪܒܘܢ ܠܫܘܡܐ. * ܐܢ ܛܥܡܬܘܢ ܡܛܝܒܘܬܗ ܕܡܪܝܐ
4 ܡܛܠ ܗܢܐ * ܗܘ ܕܠܘܬܗ ܡܩܪܒܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܕܐܝܟ
ܓܠܐ ܡܫܬܠ ܘܐܫܬܕܪܘ ܒܢܝ ܐܢܫܐ: ܐܠܐ ܡܒܪܪ
5 ܠܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܘܐܦ ܐܢܬܘܢ ܐܝܟ ܓܠܐ ܡܫܬܠ
ܐܬܬܒܢܘ. ܗܘܘ ܡܩܕܫܐ ܘܡܫܬܘܬܐ ܒܪܘܚܐ.
ܠܡܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ ܕܡܩܒܠܝܢ ܒܗ ܠܩܕܡ ܐܠܗܐ
ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ✣ ܡܛܠ ܕܟܬܝܒ ܗܘ ܒܟܬܒܐ: ܗܐ
ܐܢܐ ܡܣܡܪ ܒܨܝܢܐ: ܓܠܐ ܒܪܝܪܐ ܕܒܪܝܪ
ܩܢܝܐ. ܘܡܢ ܕܡܗܝܡܢ ܒܗ ܠܐ ܢܒܗܬ. * ܠܟܘܢ
ܗܘ ܝܩܪܐ ܕܡܫܬܘܕܥ ܠܢ ܠܡܪܝܐ ܘܠܡܫܝܚܐ.
ܕܐܢܬܘܢ ܕܒܪ ܓܢܐ ܕܡܬܒܪܪ ܐܢܬܘܢ ܕܢܬܪܒܘܢ
ܒܗ ܠܡܫܬܘܕܥ ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܟܗܢܐ ܩܕܝܫܐ ܕܢܩܪܒ
ܩܘܪܒܢܐ ܕܫܦܝܪ ܠܩܕܡ ܐܠܗܐ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ.
10 ܕܐܢܬܘܢ ܕܠܐ ܗܘܝܬܘܢ ܥܡܐ ܗܫܐ ܕܐܠܗܐ. * ܕܠܐ
ܪܚܡܐ ܗܘܝܬܘܢ ܗܫܐ ܪܚܡܐ ܕܐܠܗܐ. ܗܢܐ ܕܠܐ
ܙܕܩܬܐ ܗܘܝܬܘܢ. ܗܫܐ ܙܕܩܬܐ ܗܘܝܬܘܢ ܕܠܐ
ܐܬܦܪܣܬ ܥܠܝܟܘܢ ܪܚܡܐ ✣

ܣܝܡ ܒܥܕܬܐ ✣ ܐ ✣

11 * ܒܝܬܝܩܘܬ: ܚܕܐ ܐܢܐ ܒܥܐ ܠܟܘܢ: ܕܠܐ ܬܬܝܠܘ ܡܢ
ܓܠܘܬܐ: ܕܡܬܚܪܝܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܦܓܪܝܐ ܕܩܪܒ
ܥܠ ܢܦܫܐ. ܕܠܐ ܢܬܚܝܠ ܡܢ ܟܠ ܡܠܝ ܒܝܫܐ.

CAP. II.

24 * *Quoniam omnis caro herba, & omnis decor eius tanquam folium agri: exaruit herba & marcescit folium.*

25 * *At verbum Dei nostri stat in secula, & hoc est verbum quod euãgelizatum est vobis.*

Dominica v. post Epiphaniam.

CAP. II.

1 *DEponite ergo à vobis omnem malitiam, omnemque fraudem, & simulationem, & inuidiam, & obtrectationem:*

2 * *Et estote sicut infantes simplices, & appetite verbum illud tanquam lac purum & spiritale, vt per illud adolescatis ad salutem.*

3 * *Si gustaueritis & videritis quàm bonus sit Dominus.*

4 * *Ad quem acceditis. qui est lapis ille viuus quem reprobauerunt filij hominum, sed electus & preciosus est apud Deum.*

5 * *Quin & vos tanquam lapides viui ædificemini, ac estote templa spiritalia, & Sacerdotes sancti ad offerendas hostias quæ acceptabiles sint coram Deo per Jeschua Meschicho.*

6 * *Dictum est enim in Scriptura, Ecce pono in Tzehioun lapidem electum & preciosum in caput anguli; in quem qui crediderit, non pudefiet.*

7 * *Vobis igitur datus est hic honor, ijs nimirum qui credunt: illis verò qui sunt increduli,*

8 * *Lapis est offendiculi, aut petra in quam impingitur, & offendunt ad eam quòd nõ acquiescant sermoni in quem positi sunt.*

9 * *Vos autem genus electum estis quod fungatur Sacerdotio ad regnum, gens sancta, cœtus redemptus, vt euangelizetis laudes eius qui vocauit vos à tenebris in præstantissimam lucem suam.*

10 * *Qui quondam non habiti estis populus, nunc autem populus Dei: nec super vos erant misericordiæ, nunc autem effusæ sunt super vos miserationes.*

De Iouchanon baptista.

11 * *Dilecti mei, obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos, seiungite vos ab omnibus illis concupiscentiis corporis quæ bellum gerunt aduersus animam.*

---

24 * מטל דכל בסר [a] עמירא וכלה [b] ואיותה איך [c] עופיא דחקלא יבש עמירא ותמא עופיא ׃
25 * ומלתה דאלהן [d] קיימא לעלמין והדא הי [e] מלתא הי [f] דאסתבדרתון ׃
מד כשבא דחמשא דבתר דנחא ב קפלאן ב
24 * אניחו [g] הכיל מגכון כלה [h] בישותא וכלה [i] נכלא [j] ומסב
באפא [k] ותמסמא [l] ומאכל קרצא ׃ 2 והוו איך [m] ילודא [n] שברא [o] ואתרגרגו לה [p] למלתא איך דלחלבא [q] נקנא ורוחנא
דבה [r] תתרבין לחיא ׃ 3 אן טעמתון [s] וחזיתון [t] דטב הו מריא הו דלה [u] מתקרבין אנתון ׃ 4 דאיתוהי כאפא חיא
דאסליוהי בני אנשא ונגבא [v] ומיקר לות אלהא ׃ 5 ואף אנתון איך כאפא [w] חיתא [x] אתבנו והוו היכלא רוחנא וכהנא
קדישא למסקו דבחא דמקבלין קדם אלהא ביד ישוע משיחא ׃

[a] עשב ס יפי זעלת [b] קוים
[c] הדבר [d] מדבר נשר
[e] נוחם [f] ביש [g] נבל
[h] נסב [i] וקנאה [j] ומלשינות
[k] בעריס [l] פחאים [m] רגנ
[n] מלל [o] גבר [p] רבא
[q] חנא [r] קרב [s] סלא מאכל
[t] יקר [u] חיא [v] בנא

Isa.40. b.6 Eccl.14. c.18 Iacob.1.b 10 *Quia omnis caro vt fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. exaruit fœnum, & flos eius decidit. 24

* Verbum autem Domini manet in æternum. hoc est autem verbum quod euangelizatum est in †vos. 25

vobis.

24 * διόπ πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε·

25 * τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

CAP. II.

Rom.6. a.4 Eph.4. c.22 Col.3. b.8. Heb.12 a.3 DEponentes igitur omnem malitiam & omnem dolum, & simulationes, & inuidias, & omnes detractiones, 1 A

* Sicut modò geniti infantes, †rationabile, †sine dolo lac concupiscite, vt in eo crescatis in salutem. 2

rationabiles, &

* Si tamen gustastis quoniam dulcis est Dominus. 3

Isa.28 d.16 Rom.9.e 33. * Ad quẽ accedentes, lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum & honorificatum: 4

* Et ipsi tanquam lapides viui superædificamini, domus spiritualis, †sacerdotium sanctũ, † offerre spiritales hostias, acceptabiles Deo per Iesum Christum. 5

in offe- rentes

Psal.117 c.22 * Propter quod continet Scriptura; Ecce pono in Sion lapidem summũ angularem †electum, pretiosum: & qui crediderit in eum, non confundetur. 6

probatũ

Mat.21. d.42 * Vobis igitur honor, credẽtibus. non credẽtibus autem, lapis quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli: 7 B

* Et lapis offensionis, & petra scandali, his qui offendunt verbo, nec credunt in †quo & positi sunt. 8

quod

Act.4. b.11 Isa.8. c.14 Exo.19. a.6. * Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: vt virtutes annuntietis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. 9

* Qui aliquando non populus †, nunc autem populus Dei: qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti. 10

Dei Osee.2.d 23 e Rom.9. f.25

Rom.13. d.14 Gal.5.c. 16.d.19. Inf.3. c.16 * Charissimi, obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desideriis quæ militant aduersus animam: 11 C

β'.

1 * Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πάσας καταλαλιάς,

2 * ὡς ἄρτιγέννητα βρέφη, τὸ λογικὸν, ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε·

3 * εἴπερ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος·

4 * πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτὸν, ἔντιμον,

5 * καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε, οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι θυσίας πνευματικὰς, εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

6 * διόπ περιέχει ἐν τῇ γραφῇ, ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτὸν, ἔντιμον· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ μὴ καταισχυνθῇ.

7 * ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπειθοῦσι δὲ, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας,

8 * καὶ λίθος προσκόμματος, καὶ πέτρα σκανδάλου· οἱ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ, ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν·

9 * ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς·

10 * οἱ ποτὲ οὐ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ· οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ ἐλεηθέντες.

11 * Ἀγαπητοὶ, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς·

---

[x] בְּחֵירְתָּא [y] וְיַקִּירְתָּא בְּרִישׁ [z] וַיְתָא מִן דְּמַהֵימִין בַּהּ לָא [2] נֶבְהַת׃ 7 לְכוֹן הַכִּיל [b] אִתְיַהֵב הָנָא [c] אִיקָרָא לַאילִין [d] דְּמַהֵימִנִין לְהַנּוּן דִּין וְלָא [e] מְתְטַפִּיסִין׃ 8 בְּאַפָּא הוּ [f] דְתוּקְלְתָּא אוּ [g] אַבְנָא דְכָשְׁלָא וּמְתַּקְּלִין בַּהּ בַּדְלָא [h] מִתְטַפִּיסִין לְמִלְּתָא דַלְהָדָא [i] סִימִין׃ 9 אַנְתּוּן דִּין שַׁרְבְּתָא אַנְתּוּן [l] גְּבִיתָא [m] דְּמַכְהֲנָא לְמַלְכוּתָא עַמָּא קַדִּישָׁא כֶּנְשָׁא [n] פְּרִיקָא [o] דְתְסַבְּרוּן חֶשְׁבְּחְתֵּה דְהוּ [p] דְקָרְכוּן מִן חֲשׁוֹכָא לְנוּהֲרֵה [q] מְיַתְּרָא׃ 10 אִילֵין דְּמִן קָדֵם לָא חֲשִׁיבִין הֲוַיְתוּן עַמָּא הָשָׁא דִין עַמָּא דַאלָהָא אַף לָא רַחֲמָא הֲוִי עֲלֵיכוּן הָשָׁא דִין [r] אֶשְׁתַּפְעוּ עֲלֵיכוּן רַחֲמָא׃

דְיוּתָנָן מַעֲמַרְגָּא [s] 11 חַבִּיבֵי בְּעָא אֲנָא מְנָכוּן אֵיךְ עָרְעָא וְאֵיךְ תּוֹתְבָא אִתְפְּרָקוּ מִן הִלְּהֵין רְגִינָתְהוֹן דְּמַגְרָא הִלֵּין דְּעָבְדָן קְרָבָא לְוַקְבָל נַפְשָׁא׃

[x] בְּחַר [y] וּנְכִבְדוּת [z] פְּטוּ
[a] כְּהֵת [b] יַתִּיב [c] כְּבוֹד
[d] הֵימִין [e] טְפַס וּקְשִׁיב
[f] תְּקָל כְּשֵׁל [g] אֶבֶן
[h] מִקְשִׁיבִים [i] מְלִיל [k] סוּם
[l] גֻּבָּא [m] כַּהֲנָן [n] פְּרוּי
[o] סַגִּי בְּדַר [p] קְרָא
[q] יַתִּיר [r] שְׁפַע שִׁפְעָ

12 * ܘܠܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ ܕܥܡܟܘܢ ܐܝܟ ܕܚܐܝܢ
ܕܐܠܗܐ . ܘܐܝܟ ܕܡܬܚܙܝܢ ܠܟܘܢ ܩܠܐ
ܛܒܐ : ܢܚܙܘܢ ܥܒܕܝܟܘܢ ܛܒܬܐ : ܘܢܫܒܚܘܢ
13 ܠܐܠܗܐ ܒܝܘܡܐ ܕܦܩܕܢܐ . * ܗܘܘ ܡܬܟܢܝܢ ܠܟܠ
ܒܪܢܝ ܐܢܫܐ ܡܛܠ ܐܠܗܐ : ܠܡܠܟܐ ܐܦ ܠܪܫܝܢ
14 ܕܡܠܟܘܬܗܘܢ . * ܘܠܕܝܢܐ ܕܫܕܝܪܝܢ ܡܢܗ ܠܡܥܒܕ
ܢܩܡܬܐ ܕܒܝܫܐ ܘܠܫܒܚܐ ܕܛܒܐ . ܡܛܠ ܗܟܢܐ
15 ܕܗܟܝܠ ܗܘ ܨܒܝܢܐ * ܕܢܣܬܡܘܢ ܦܘܡܐ ܕܣܟܠܐ
ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܠܗܐ . ܐܝܟ ܚܪܝܪܐ ܠܐ ܥܒܕܝܢ
16 ܐܠܐ ܐܝܟ ܚܪܝܪܐ ܕܠܐ ܐܝܬ ܠܗܘܢ ܚܪܝܪܘܬܐ
ܕܡܟܣܐ ܠܒܝܫܬܐ ܕܫܘܝܐ ܕܒܝܫܝܬܐ ܐܠܐ ܐܝܟ
17 ܚܪܝܪܐ ܕܐܠܗܐ . * ܟܠܗܘܢ ܩܪܘ ܝܩܪܐ . ܐܚܝ
ܪܚܡܘ . ܠܐܠܗܐ ܬܗܘܘܢ ܡܫܬܡܥܝܢ . ܠܡܠܟܐ
ܬܬܠܘܢ ܝܩܪܐ .
18 * ܐܢܬܘܢ ܥܒܕܐ ܕܐܢܫܐ ܕܐܝܬܝܢ ܒܝܢܟܘܢ : ܐܬܪܥܘܢ
ܒܟܠ ܕܚܠܬܐ . ܠܐ ܒܛܒܐ ܘܒܡܪܝܢ ܠܚܘܕ
ܠܚܘܕ . ܐܦ ܠܩܫܝܐ ܘܠܥܩܝܠܐ .
19 * ܡܛܠ ܕܗܢܘܢ ܡܬܚܝܠܝܢ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ
ܡܛܠ ܕܡܠܝܐ ܠܝܬ ܠܗܘܢ ܡܢ ܩܫܝܬܐ ܕܡܬܣܒܪܝܢ
20 ܒܥܠܬܐ ܕܥܒܕܘ ܛܒܬܐ . * ܐܝܟ ܕܡܢ ܕܡܬܚܛܝ
ܒܛܒܬܐ ܕܥܒܕܘ ܛܒܬܐ ܘܡܬܣܒܪܝܢ ܐܦܝܠܘ . ܐܝܟ
ܕܢܣܒܪܘܢ ܡܢ ܛܒܬܐ ܕܥܒܕܘ . ܗܟܝܠ ܕܢܣܒܪܘܢ
ܡܢ ܛܒܬܐ ܕܥܒܕܘ ܡܬܚܝܠܝܢ ܐܢܘܢ . ܗܢܐ ܕܡܢ
ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܗܢܐ ܛܒܬܐ : ܗܢܐ ܕܡܬܩܒܠ ܠܗ
21 ܠܡܬܩܒܠ ܠܗ . * ܠܗܕܐ ܠܗܕܐ . ܐܬܬܩܪܝܬܘ
ܠܗ . ܡܛܠ ܕܐܦ ܡܫܝܚܐ ܡܝܬ ܠܢ . ܘܫܒܩ
ܠܢ ܦܬܓܡܐ . ܕܬܗܘܘܢ ܡܬܪܓܠܝܢ ܒܐܬܪ
ܦܬܓܡܗ . ܕܠܐ ܚܛܐ ܥܒܕ ܚܛܝܬܐ .
22 * ܘܠܐ ܐܫܬܟܚ ܡܠܬܐ . ܘܠܐ ܐܫܬܟܚ ܒܦܘܡܗ
23 * ܕܡܠܬܐ . ܕܡܫܬܡ ܠܐ ܡܬܝܒ . ܡܫܬܡ ܠܐ
ܡܬܠ . ܐܠܐ ܡܫܠܡ ܠܕܝܢܐ ܕܡܬܕܝܢ ܒܥܠ
ܕܝܢ . * ܗܘ ܕܢܫܩ ܠܚܛܝܗܝܢ ܒܦܓܪܗ ܥܠ
24 ܥܘܠ ܕܢܬܠ ܠܥܨܐ . ܕܢܚܐ ܠܚܛܝܗܝܢ ܢܚܐ
ܠܙܕܩܬܐ . ܕܒܚܒܘܪܗ ܐܬܐܣܝܬܘ : ܗܐ ܕܗܘܝܢ
ܐܝܟ ܥܪܩܐ . ܗܟܝܠ ܕܗܘܝܢ ܡܬܬܝܒܝܢ ܠܪܥܝܐ
ܘܠܢܛܪܐ ܕܢܦܫܬܟܘܢ ✣

CAP. II. * Interpr. Syriaca.

12 * *Sintque bonæ conuersationes vestræ coram omnibus filiis hominum: vt ij qui obloquuntur de vobis malos sermones, conspiciãt bona opera vestra, & glorificent Deum in die examinis.*

13 * *Proinde estote subditi omnibus filiis hominum propter Deum: regibus propter im-*
14 *perium ipsorum: * Judicibus autem, vt qui ab eo missi sunt ad vindictam nocentium, laudem verò bene agentium.*

15 * *Quia sic est voluntas Dei vt per bona opera vestra obturetis os stultorum illorum qui non norunt Deum:*

16 * *Tanquam filij liberi, & non tanquam homines quibus facta sit sua libertas velamẽ malitiæ ipsorum, sed tanquam serui Dei.*

17 * *Omnes honorate: fratres vestros diligite: ac Deum reueremini: & regibus honorem exhibete.*

18 * * *Filis autem seruis qui sunt inter vos, [dico] subditi estote heris vestris cum timore, non tantùm bonis & mansuetis, sed etiam duris & asperis.*

19 * *Illi enim gratiam habent coram Deo, qui propter bonam conscientiam sufferunt molestias quæ sibi obueniunt ab iniquis.*

20 * *Qui verò propter delicta sua sustinent afflictiones, quamnam habent gloriam? Sed quum bene feceritis, oppressíque fueritis, ac sustinueritis, tunc crescet gloria vestra apud Deum.*

21 * *Ad hoc enim vocati estis, quoniam & Meschicho mortuus est pro nobis, & reliquit nobis hoc exemplum, vt & vos per vestigia eius incedatis.*

22 * *Qui quidem non fecit peccatum, neque dolus inuentus est in ore ipsius.*

23 * *Qui maledicentiam pertulit, neque maledixit: & passus est, neque comminatus est; sed tradebat iudicium suum iudici iustitiæ.*

24 * *Et baiulauit omnia peccata nostra, eaque sustulit in corpore suo ad crucem; vt quum mortui fuerimus peccato, per iustitiam illius viuamus. nam eius liuore sanati estis:*

25 * *Qui errabatis tanquam oues, nunc autem conuersi estis ad pastorem & curatorem animarum vestrarum.*

---

12 וְנֶהֱוֹן שַׁפִּירִין הוּפְכֵיכוֹן קֳדָם כְּלֵהוֹן בְּנֵי אֲנָשָׁא וַאֵילֵין דְּמְמַלְּלִין עֲלֵיכוֹן מְלֵא בִישָׁתָא נֶחְזוֹן עֲבָדֵיכוֹן שַׁפִּירָא
וְנִשְׁבְּחוּן לֵאלָהָא בְּיוֹמָא דְּבוּחְרָנָא ; 13 וַהֲוֵיתוּן מִשְׁתַּעְבְּדִין לְכָלְהוֹן בְּנֵי אֲנָשָׁא מִטֹּל אֱלָהָא לְמַלְכָא מִטֹּל
שׁוּלְטָנְהוֹן ; 14 וְלְדַיָּנֵא מִטֹּל דְּמִנֵּה מִשְׁתַּדְּרִין לְתַבְעָתָא דְּמִסְכְּלָנֵא וְלְחֶשְׁבּוּחְתָא דְעָבְדֵי טָבְתָא ; 15 דְּהָכֵנָא הוּ
צְבְיָנֵא דֵאלָהָא דְּבַעֲבָדֵיכוֹן שַׁפִּירֵא חָסְכְּרִין פּוּמָא דְסַכְלֵא הָנוּן דְּלָא יְדָעִין לֵאלָהָא ; 16 אֵיךְ בְּנֵי חֵארֵא וְלָא
אֵיךְ אֱנָשָׁא דַעֲבִידָא לְהוֹן חֵארוּתְהוֹן חַחְפִּיתָא לְבִישׁוּתְהוֹן אֶלָּא אֵיךְ עֲבָדְוהִי דֵאלָהָא ; 17 לְכָלְנָשׁ יַקְרוּ
לְאַחֵיכוֹן אַחֲבוּ וּמִן אֱלָהָא דְּחַלוּ וְלַמַּלְכָא יַקְרוּ ; 18 וַאֵילֵין עַבְדָא דְאִית בְּכוֹן אִשְׁתַּעְבְּדוּ לְמָרֵיכוֹן בְּרָחֲלָתָא לָא
בְּלְחוּד לְטָבֵא וְלְמַכְיְכָא אֶלָּא אַף לְקַשְׁיָא וְלְעַסְקָא ;

* נהגותכם מן חַפַּך
h וכרים רעים
i חַזָּא k בְּחַר l חַיָּא
m שַׁעְבֵּד n רוּן o שַׁדַּר
p לנקמה q שלמרעים
r שַׁבַח s טוּב t עָבָא
u סָכַר אטם v חַדַּר
w דרורים x מסוה מן
y חַפָּא z ביש רע

12 * Conuersationem vestrã inter Gentes habentes bonam: vt in eo quod detrectant de vobis tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis.

Rom.13. c.1 13 * Subiecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum: siue regi, quasi præcellenti:

14 * Siue ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum:

15 * Quia sic est voluntas Dei, vt bene facientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam:

16 * Qui si liberi, & non quasi velamen habentes malitiæ libertatem, sed sicut serui Dei.

Rom. 12 c.20 Eph. 6. c.5 Col.3.d. 22 Tit.2. c.9 2.Cor.7. c.15 17 * Omnes honorate. Fraternitatem diligite. Deum timete. Regem honorificate.

18 * Serui, subditi estote in omni timore dominis; non tantùm bonis & modestis, sed etiam dyscolis.

19 * Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniustè.

gratia, 20 * Quæ enim est †gloria, si peccantes & colaphizati suffertis? Sed si benefacientes †patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum.

patientes 21 * In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius.

Isai.53. c.9 2.Ioh. 3. c.5 22 * Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.

23 * Qui cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autẽ iudicanti se iniustè.

Isa.53.a. 4.b.5 24 * Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum; vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. cuius liuore sanati estis.

25 * Eratis enim sicut oues errantes: sed conuersi estis nunc ad pastorem & episcopum animarum †nostrarum.

vestrarũ

12 * τὴν ἀναςροφὴν ὑμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα ἐν τῷ καταλαλεῖν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύσαντες δοξάσωσι τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

13 * ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει, διὰ τὸν κύριον· εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι.

14 * εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις, εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν.

15 * ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἄγνωσίαν.

16 * ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δοῦλοι θεοῦ.

17 * πάντας τιμήσατε. τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε. τὸν θεὸν φοβεῖσθε· τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

18 * Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.

19 * τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρῃ τις λύπας, πάσχων ἀδίκως.

20 * ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομένετε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες, καὶ πάσχοντες ὑπομένετε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῷ.

21 * εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ·

22 * ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ·

23 * ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως.

24 * ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνέφερεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον· ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι, τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰάθητε.

25 * ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα· ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

---

19 לְהַלֵּין גֵּיר אִית לְהוֹן [g] טִיבוּתָא קֻדָּם אֱלָהָא לַאיֵלִין דְּמָטֵל [h] תְּאוּרְתָא שַׁפִּירְתָא [i] מְסַיְּבְרִין [k] עַקְתָא [l] דְּאִתְּיַן עֲלֵיהוֹן
20 אֵילֵין דֵּין דְּמָטֵל [n] סַכְלוּתְהוֹן מְסַיְּבְרִין [o] אוּלְצָנָא אַיְדָא חֶשְׁבּוּחְתָא [p] הֲוִיָא לְהוֹן אֶלָּא מָא דְעָבְדִין אַנְתּוּן
דְּשַׁפִּיר וְאִלְּצִין לְכוֹן וְמַסַּיְּבְרִין אַנְתּוּן הֵידֵין [q] יְרֵבָא [r] חֶשְׁבּוּחְתְּכוֹן לְוָת אֱלָהָא ׃ 21 לְהָדָא גֵּיר [s] אִתְּקְרִיתּוּן דַּאף
מְשִׁיחָא [t] מִית חֲלָפַיִן וְשָׁבַק לַן הֲנָא [u] טוּפְסָא דַּאנְחוּן בְּעֻקְבָתֵהּ הְהַלְּכוּן ׃ 22 הוּ דְּלָא עֲבַד [x] חֲטִיתָא אַף לָא [y] נְכְלָא
[z] אֶשְׁתְּכַח בְּפוּמֵהּ ׃ 23 הוּ [a] דְּמָצְטַחֲא הֲוָא וְלָא מְצַחֵא [b] וְחָאֵשׁ הֲוָא וְלָא מְתַלְחַם אֶלָּא מַשְׁלֵם הֲוָא [c] דִּינֵהּ לְדַיָּנָא
[d] דְּכָאנוּתָא ׃ 24 וְשַׁקֵּל חֲטָהַיִן כֻּלְּהוֹן וְאַסֵּק אֵנוּן כְּפַגְרֵהּ לַצְלִיבָא דְּכַד מִיתִינַן לַחֲטִיתָא בְּזַרִיקוּתָא דִּילֵהּ נִחָא
בְּשׁוּפְתֵהּ גֵּיר אִתְּאַסָּיתּוּן ׃ 25 דְּטָעְיָא הֲוַיתּוּן אֵיךְ עָרְבָא וְאִתְּפְנִיתּוּן הָשָׁא לְוָת רָעְיָא וְסָעוּרָא דְּנַפְשָׁתְּכוֹן ׃

g חסד h נוח וחנשמה i מסבלים k צרות l אתא m עָוֹל n פשעם o אלץ אור p חֵוְיָא q ורב גדל r שכר קרא s מות t דמות u חטא v נכל w נמצא x עֲוָיָא y נכל z נמצא a דינה b דין c לדינא d דכאנותא

uu 2

ܦܪܩܐ ܓ

1 ܗܟܢܐ ܐܢܬܘܢ ܢܫܐ. ܐܬܪܥܝܢ ܠܓܒܪܟܘܢ
ܕܠܐܢܘܢ ܕܠܐ ܡܬܟܢܥܝܢ ܠܡܠܬܐ. ܕܒܗܘܢ ܕܢܫܬܘܢ
ܒܠܚܡܐ ܕܠܐ ܥܡܠܐ ܢܩܢܘܢ ܐܢܘܢ.
2 ܕܚܙܝܘܗܝ ܕܒܕܚܠܐ ܒܫܪܪܘܬܐ ܡܬܪܥܝܢ
3 ܐܢܘܢ. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟܘܢ ܙܝܢܐ ܕܒܪܐܫܐ ܕܫܥܪܐ
ܕܡܬܚܒܫܝܢ. ܐܘ ܕܒܝܩܪܐ ܕܕܗܒܐ ܐܘ ܠܒܫܐ
4 ܡܫܒܚܐ. ܐܠܐ ܕܒܟܝܢܐ ܕܠܒܐ ܕܒܪܢܫܐ ܕܫܪܪܐ
ܕܠܐ ܡܬܚܒܠܐ ܕܪܘܚܐ ܕܡܘܟܟܐ ܕܝܩܪ
5 ܠܩܕܡ. ܗܟܢܐ ܕܡܢ ܩܕܡ ܢܫܐ ܩܕܝܫܬܐ
ܕܣܦܪܝܢ ܒܐܠܗܐ ܡܬܙܝܢܝܢ ܗܘܘ ܠܢܦܫܗܘܢ: ܡܬܟܢܥܝܢ
ܗܘܘ ܠܒܥܠܝܗܘܢ.
6 ܐܝܟܢܐ ܕܣܪܐ ܡܫܬܥܒܕܐ ܗܘܬ ܠܐܒܪܗܡ ܡܩܪܝܐ
ܠܗ ܡܪܝ. ܗܘܝܬܘܢ ܐܢܬܘܢ ܒܢܝܬܗ ܒܥܒܕܐ ܛܒܬܐ
ܕܠܐ ܡܬܒܗܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܕܡ ܕܠܐ ܕܚܠܬܐ.
ܦܪܩܐ ܕ ܕܚܠܬܐ ܕܬܫܥܐ ܕܐܦܝܦܢܝܐ
7 ܐܢܬܘܢ ܓܒܪܐ ܗܘܝܢ ܡܬܝܕܥܝܢ ܥܡ ܢܫܝܟܘܢ
ܕܡܢܝܐ ܐܝܟ ܡܢܐ ܕܚܠܫܐ ܗܘܝܢ ܠܝܩܪܐ ܡܬܝܗܒܝܢ
ܠܗܘܢ. ܐܦ ܗܢܘܢ ܕܝܪܬܐ ܕܚܝܐ ܕܥܠܡܐ ܢܗܘܢ
ܥܡܟܘܢ. ܕܠܡܐ ܕܠܐ ܬܗܘܢ ܨܠܘܬܟܘܢ ܡܬܦܠܓܝܢ.
8 ܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܚܕܝܢ ܒܪܘܚܐ ܚܕܐ ܡܪܚܡܝܢ
ܐܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܡܬܪܚܡܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܡܬܝܡܝܢ
ܐܢܬܘܢ. ܘܠܐ ܬܦܪܥܘܢ ܒܝܫܐ ܒܝܫܐ ܐܘ ܫܬܝܡܐ
ܫܬܝܡܐ. ܐܠܐ ܒܒܪܟܬܐ ܡܒܪܟܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܠܗܕܐ
ܐܬܬܩܪܒܬܘܢ ܕܬܢܚܠܘܢ ܒܪܟܬܐ.
10 ܡܢ ܕܨܒܐ ܚܝܐ ܘܚܙܐ ܝܘܡܬܐ ܛܒܬܐ ܢܢܛܪ
ܠܫܢܗ ܡܢ ܒܝܫܬܐ ܘܣܦܬܝ ܕܠܐ ܢܡܠܠܘܢ ܡܪܡܐ.
11 ܘܢܦܠܩ ܡܢ ܒܝܫܐ ܘܢܥܒܕ ܛܒܬܐ ܢܒܥܐ ܫܠܡܐ
12 ܘܢܪܕܦ ܒܬܪܗ. ܡܛܠ ܕܥܝܢܝ ܡܪܝܐ ܥܠ ܙܕܝܩܐ.
ܘܐܕܢܘܗܝ ܠܩܠܗ ܕܒܥܘܬܗܘܢ. ܐܦܝ ܕܡܪܝܐ ܥܠ
ܥܒܕܝ ܒܝܫܐ.

1 SImiliter et vos, mulieres, subditæ estote maritis vestris, vt eos qui non acquiescunt sermoni, bonis moribus vestris acquiratis absque labore:

2 * Quum viderint in timore & castitate vos conuersari.

3 * Neque ornemini ornatu externo, vt cincinnis capillorum vestrorum, aut additamentis auri, aut excellentibus vestimentis:

4 * Sed ornemini in homine abscondito cordis, in spiritu mansueto incorruptibili ornatu excellentiori coram Deo.

5 * Sic enim & quondam mulieres illæ sanctæ, quæ sperabant in Deo, exornabant sese; & erant subditæ maritis suis.

6 * Quemadmodum Saro subdita erat ipsi Abrohom; & vocabat eum, Domine mi: cuius vos estis filiæ in bonis operibus, non conturbatæ vllo timore.

Dominica sexta post Epiphaniam.

7 * Vos autem, viri, habitate cum mulieribus vestris secundùm scientiam, & tanquam vasa infirmiora in honore eas habetote; quoniam & ipsæ sunt vobiscum hæredes doni vitæ in æternum: neque suspensi sitis in orationibus vestris.

8 * Finis porrò hic est; vt sitis omnes vnanimes. estote itaque compatientes iis qui patiuntur, & vos inuicem diligite, & estote misericordes & mansueti.

9 * Et nemini malum pro malo rependatis, nec etiam maledicentiam pro maledicentia: sed econuerso illis beneprecemini. Ad hoc enim vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis.

10 * Qui ergo desiderat vitam, & amat videre dies bonos, custodiat linguam suam à malo, & labia sua ne loquantur fraudem.

11 * Transeat [recedat] à malo, & faciat bonum; & quærat pacem, cursúque ad eam contendat.

12 * Quoniam oculi Domini sunt super iustos, & aures eius ad audiendum eos; vultus [ira] autem Domini est super improbos.

קפלאון ג

1 הכנא אף אנתון נשא אשתעבדין לבעליכין דאילין דלא
2 חקקין אנין: כד חזין רבדחלתא בנכפותא מתדבקן אנתין:
3 ולא תצטבתין כצבתא ברא דגדולא
ודסעריכין או דחשלתא דדהבא או דלבושא מיחרא:
4 אלא אצטבתין בברנשא כסיא דלבא ברוחא מכיכתא דלא
מתחבלא צבתא דמיתר קדם אלהא: 5 הכנא גיר אף מן קדים נשא קדישתא אילין דמסברן הוי באלהא מצבתן
הוי נפשתהין משתעבדן הוי לבעליהין: 6 איכנא דסרא משתעבדא הות לאברהם וקריא הות לה מרי הין
דהוין אנתין לה בנתא בעבדא טבא כד לא מתחזישן אנתין מן כל דחלא:

1 מיעבר 2 טפס הקשיב
3 מלל בנחגוחכם מקנא
4 חיא ובאניעות רבר
5 צבת חקן גדל פזר
6 חשל יתר כסא
7 חקקן ק שבושחות
8 חיא שעבר קרא
9 חיא בנת טוב

CAP. III.

Eph.5.c.25 Col.3.d.18 SImiliter & mulieres subditæ sint viris 1
suis: vt & siqui non credunt verbo, A
per mulierum conuersationem sine verbo lucrifiant;
sanctã * Considerantes in timore † castam 2
conuersationem vestram:
1.Tim.2.c.19 * Quarum non sit extrinsecus capil- 3
latura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus:
* Sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & mo- 4
desti spiritus, †qui est in conspectu Dei
quod locuples.
* Sic enim aliquando & sanctæ mu- 5
lieres sperãtes in Deo, ornabant se; subiectæ propriis viris:
Gen.18.b.12. * Sicut Sara obediebat Abrahæ, Do- 6
minum eum vocans: cuius estis filię, be- B
nefacientes, & non pertimentes vllam perturbationem.

1.Cor.7.c.3 * Viri similiter, cohabitantes secun- 7
dùm scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes honorem, tan quam & cohęredibus gratię vitæ; vt non impediantur orationes vestræ.
fine * In † fide autem, omnes vnanimes, 8
compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles;
Pro.17.c.13.20.d.22. Mat.5.f.39 Rom.12.d.17. 1.Thes.5.c.15 * Non reddentes malum pro malo, 9
nec maledictum pro maledicto: sed e-
contrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis.
Psal.33.b.13 * Qui enim vult vitã diligere, & dies 10
videre bonos, Coërceat linguam suam à malo, & labia eius ne loquantur dolum.
autem Psal.33.c.15.36.a.8 Is.1.d.16. * Declinet †à malo, & faciat bonum: 11
inquirat pacem, & sequatur eam.
* Quia oculi Domini super iustos, & 12
aures eius in preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala.

γ΄.

1 * Ομοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσωνται,

2 * ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν.

3 * ὧν ἔστω οὐχὶ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν, καὶ περιθέσεως χρυσίων, ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος·

4 * ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές.

5 * οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν θεὸν, ἐκόσμουν ἑαυτὰς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν·

6 * ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἧς ἐγενήθητε τέκνα, ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.

7 * Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

8 * τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, φιλόφρονες,

9 * μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας· τοὐναντίον δὲ, εὐλογοῦντες· εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

10 * ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη αὐτοῦ, τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον.

11 * ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν.

12 * ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

---

7 וְאַנְתּוּן גַּבְרֵא הֲכַנָּא עֲמַרוּ עִם נַשֵּׁיכוּן בִּידַעְתָּא וְאִיךְ דְּלִמְאַנָא מְחַיְּלָא
בְּאִיקָרָא אֲחוֹרוּ אֲנִין מִטְּל דְּאַף הֵנִין עִמְּכוּן יָרְתָן סוּהֲבְתָּא דְּחַיֵּא דְּלָעֲלַם וְלָא תֶהֱוֵון סְתָתְקָלִין בְּצְלוֹתְכוּן׃
8 שׁוּלְטָא דֵּין דְּתֶהֱוֵון כֻּלְּכוּן כַּאוּיוּתָא וְחַוְיָתוּן חָשִׁין עִם אִילֵּין דְּחָשִׁין וְרַחֲמִין חַד לְחַד וַחֲוִיתוּן רַחְמָתְנִין וּמַכִּיכִין׃
9 וְלָא נֵשׁ בִּישְׁתָּא חָלַף בִּישְׁתָּא לָא הֶפְרַעוּן וְאַף לָא צוּחִיתָא חָלַף צוּחִיתָא אֶלָּא דְּלִקּוּבְלָא דְּהַלֵּין הֲוַיתוּן מְבָרְכִין
לְהַדָא גַּיר אֶתְקְרִיתוּן דְּבִירְכָתָא תֵּאַרְתּוּן׃ 10 מִן דְּצָבָא הָכִיל חַיֵּא וְרַחֵם יוֹמָתָא טָבָא לְמֶחְזָא נְטַר לִשָּׁנֵהּ מִן
בִּישְׁתָּא וְסִפְוָתֵהּ דְּלָא נְמַלְּלָן נְכְלָא׃ 11 נֶעְבַּר מִן בִּישְׁתָּא וְנֶעְבֵּד טָבְתָא וְנִבְעֵא שְׁלָמָא וְנִרְדֵּף בָּתְרֵהּ׃
12 מְטָל דְּעֵינוֹהִי דְּמָרְיָא עַל זַדִּיקֵא וְאָזְנוֹהִי לְמִשְׁמַע אֲנִין וְאַפּוֹהִי דְּמָרְיָא עַל בִּישֵׁא׃

ד שכנן
ב יָרַע מָאנָא כלים
ג יְקַר אֲחַר אות
ד יָרַת ירש הֵחֵב תְּקַל
ה בתפלתכם בשלום מן
ו אָנָא חֲשַׁשׁ רַחֵם
ז בִּישׁ רע פְּרַע גמל
ח נגד פת
ט קָרָא ברכה יָרַת ירש

13 * Ecquis vobis malefaciet, si fueritis zelatores bonitatis?
14 * Quòd si patiamini propter iustitiã, beati estis: neque reformidabitis eos qui terrorẽ vobis incutiunt, neque conturbabimini:
15 * Sed sanctificate in cordibus vestris Dominum Meschicho.

Dominica tertia post Pentecosten.

Et estote parati ad depromendum spiritum [ad satisfaciendum] omni poscenti vos ra-
16 tionem de spe fidei, * Cum humilitate & timore, habentes bonam conscientiam: adeò vt ij qui obloquuntur de vobis tanquam de hominibus sceleratis, confundantur, vt qui calumnientur bonos in Meschicho mores ve-
17 stros. * Præstat enim vobis quum feceritis bona opera, vt mala reportetis (siquidem talis fuerit voluntas Dei) quàm quum malefeceritis.
18 * Quoniam & Meschicho semel mortuus est pro peccatis nostris, iustus pro sceleratis, vt nos offerret Deo, & mortuus est corpore, & vixit spiritu.
19 * Et prædicauit animabus illis quæ detinebantur in sepulchro:
20 * Quæ quondam inobedientes fuerant in diebus Nouach, quũ longanimitas Dei præcepit vt fieret arca, ob spem pœnitentiæ eorum: & octo tantùm animæ introierunt in eam, & seruatæ sunt per aquas.
21 * Quo quidem exemplo & vos seruamini per baptismum, non abluentes corpus à sordibus, sed gratias agentes Deo cum pura conscientia, & per resurrectionem Jeschua Meschicho.
22 * Qui euectus est in cælum, & est ad dexteram Dei, eique subiecti sunt Angeli, & potestates, ac virtutes.

CAP. IIII.

1 SI ergo Meschicho passus est pro nobis in carne, vos quoque eadem mente armemini. quisquis enim mortuus est in corpore suo, destitit ab omnibus peccatis.

---

13 וּמַנוּ דְנַעְבֵּד לְכוֹן בִּישְׁתָּא אִן תֶּהֱווֹן [d]טַנְנֵא [e]דְטָבְתָא ׃ 14 וְאִן הוּ דְתֶחְשׁוֹן עַל אַפֵּי [f]כְּאנוּתָא [g]טוּבְיכוֹן וְלָא
תְּרַחֲלוֹן מִן אִלֵּין [h]דְמַרְחֲלִין לְכוֹן וְלָא [i]תִשְׁתַּגְשׁוּן ׃ ● 15 אֶלָּא קַדֵּשׁוּ [k]בְּלִבְּוֹתְכוֹן לְמָרְיָא מְשִׁיחָא
תַּר [a]בְּשִׁבְעָא דג דְבַתַּר [b]פְּנְטִיקוֹסְטִי ה
וַהֲוֵיתוּן [c]מְשִׁיבִין [d]לְמַפַּק בְּרוּחָא לְכָל [e]דְחָבַע לְכוֹן [f]סָלְתָא עַל [g]סַבְרָא דְהֵימָנוּתָא ׃ 16 בְּמַכְּיבוּתָא וַבְרַחֲלָתָא כַּד
אִית לְכוֹן [h]תֵּארְתָא טָבְתָא אֵיכַנָּא דְהֲוָון דַּמְסַלְּלִין עֲלֵיכוֹן אֵיךְ דְעַל אֱנָשָׁא בִּישֵׁא [i]נְבְחָרוּן אֵיךְ אֱנָשָׁא [k]דְטָלְסִין לְדוּבְרֵיכוֹן
שַׁפִּירָא דְבְמְשִׁיחָא ׃ 17 [m]עֲדָרָא הִי לְכוֹן גֵּיר כַּד עָבְדִין אַנְתּוּן עֲבַדָא טָבָא תֶּסְבְּלוּן בִּישְׁתָּא אִן הָכִיל הָכַנָּא הוּ
צְבְיָנָא דְאִלָּהָא וְלָא כַּד עָבְדִין אַנְתּוּן בִּישְׁתָּא ׃ 18 טָטֵל דְאַף מְשִׁיחָא חָדָא זְבַן מִית חֲלַף חֲטָהֵין זַדִּיקָא חֲלַף

d מקנאים
e טוב צדקה
g אשרי אתם h שמפחדים
i שָׁגַשׁ k לב
a בשבת b חג השבועות
c טַיֵּב f כוח g חקות
h כוח הנשמה
i בְּחַת בוש k טְלַם
l הבהגוחבם m טוב הוא עתה

Mat.5.a.10 * Et quis est qui vobis noceat, si boni 13
æmulatores fueritis?
* Sed & si quid patimini propter iu- 14
stitiam, beati. Timorem autem eorum
ne timueritis, neque conturbemini.
* Dominum autem Christum sancti- 15
ficate in cordibus vestris,

13 * καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε;
14 * ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε·
15 * κύριον δὲ τὸν θεὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est, spe:
Sup.2.c.12 * Sed cum modestia & timore, con- 16
scientiam habentes bonã: vt in eo quod detrahunt vobis, confundantur qui calumniantur vestram bonam in Christo conuersationem.
* Melius est enim vt benefacientes 17
(si voluntas Dei velit) pati, quàm male- D
facientes.
Rom.5.a.6 Heb.9.d.14.g.28 * * Quia & Christus semel pro pecca- 18
tis nostris mortuus est, iustus pro iniustis: vt nos offerret Deo, †mortificatos quidẽ carne, †viuificatos autem spiritu.
mortificatus viuificatus
* In quo & his qui in carcere erant 19
spiritu veniens prædicauit:
spiritibus
* Qui increduli fuerant aliquando, 20
quando expectabant Dei patientiam in diebus Noë, cùm fabricaretur arca: in qua paucę, id est octo animæ saluæ factę sunt per aquam.
Gen.6.c.14 Matt.24.d.37 Luc.17.f.26
* Quod & †nos nũc similis formæ sal- 21
uos facit baptisma: non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi†,
vos
à mortuis
* Qui est in dextera Dei, deglutiens 22
mortem, vt vitæ æternæ hæredes efficeremur: profectus in cælum, subiectis sibi angelis & potestatibus & virtutibus.

ΕΤοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος,
16 * μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθαι ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν χριστῷ ἀναστροφήν.
17 * κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν, ἢ κακοποιοῦντας·
18 * ὅτι καὶ χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων· ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ, ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι·
19 * ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν,
20 * ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία, ἐν ἡμέραις νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ· εἰς ἣν ὀλίγαι, τουτέστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος·
21 * ὃ καὶ ἀντίτυπον νῦν καὶ ἡμᾶς σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεὸν, δι' ἀναστάσεως ἰησοῦ χριστοῦ,
22 * ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

CAP. IIII. δ΄.

CHristo igitur passo in carne, & vos 1
eadem cogitatione armamini. quia A
qui passus est in carne, desiit à peccatis:

1 * Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ, πέπαυται ἁμαρτίας·

---

19 וְאַכְרֵז לְנַפְשָׁתָא אִילֵין דְּאִתְיַדְּעוּ הֲוֵי בְּשֵׁיוֹל ׀ 20 הֵלֵין
דְּסֵן קְדִים לָא אִתְטַפְּיוּ הֲוֵי בְּיוֹמָתְהוֹן דְּנוּחַ כַּד מַגְּרַת רוּחָה דְּאַלָּהָא פְּקִדַת דְּחֵוְיָא קִיבוּתָא עַל סַבְּרָא דְתִיבוּתָהוּן
וְתַמְנָא נַפְשָׁן כַּלְּחוֹד עֲלִין לָהּ וְחַיֵּי בְּמַיָּא ׀ 21 דְּאַף אַנְתּוּן בְּהָא בְּחַנּוּ טוּפְסָא חַיֵּין אַנְתּוּן בְּמַעְמוּדִיתָא לוֹ כַּד פְּגָרָא
מְשַׁיְּגִין אַנְתּוּן מִן צַאתָא אֶלָּא כַּד מוֹדֵין אַנְתּוּן בַּאלָּהָא בְּתֵאוּרְתָא דְּכִיתָא וּבְקַיְמָתָהּ דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא ׀
22 הוּ דְּאִתְעֲלִי לְשָׁמַיָּא וְאִיתַוּהִי עַל יַמִּינָא דְּאַלָּהָא וְאִשְׁתַּעְבְּדוּ לָהּ מַלְכָא וְשַׁלִּיטָנָא וְחֵילוָתָא ׀
קְפָלָאוּן ד 1 אֵן מְשִׁיחָא הַכִּיל חַשׁ חֲלָפֵיכוֹן
בְּבִסַּר וְאַף אַנְתּוּן בְּהָא בְּחַנָּא רַעְיָנָא אֶזְדַּיְנוּ כְּלְמַן דְּמָאֵת גֵּיר בְּפַגְרָה שְׁלִי לָהּ מִן כְּלְהוֹן חֲטָהָא ׀

x בגוף y כְּרֵז z אִתְיַדַּע אוֹ a בשאול b טְפַס הקשיב c יום d נְגַר ארך e חיכה f הקות g תֵּב שוב h עֲלִיל בוא i חֵיוָא j רמוח k חֵיוָא l עֲמַר m לא n שֵׁוֵג רוץ

2 ܕܠܐ ܢܚܐ ܬܘܒ ܠܪܓܝܓܬܐ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܟܡܐ ܙܒܢܐ ܕܐܝܬܘܗܝ ܒܦܓܪܐ. ܐܠܐ ܠܨܒܝܢܐ ܕܐܠܗܐ.
3 ܣܦܩ ܓܝܪ ܙܒܢܐ ܗܘ ܕܥܒܪ. ܕܦܠܚܢ ܒܗ ܨܒܝܢܐ ܕܚܢܦܐ. ܒܐܣܘܛܘܬܐ ܘܒܪܘܝܘܬܐ ܘܒܨܚܢܘܬܐ ܘܒܙܡܪܐ ܘܒܦܘܠܚܢܐ ܕܫܐܕܐ.
4 ܘܗܐ ܗܫܐ ܡܬܕܡܪܝܢ ܘܡܓܕܦܝܢ ܥܠܝܟܘܢ. ܟܕ ܠܐ ܡܫܬܪܚܝܬܘܢ ܥܡܗܘܢ ܒܗܝ ܐܣܘܛܘܬܐ ܩܕܡܝܬܐ.
5 ܗܢܘܢ ܕܝܗܒܝܢ ܦܬܓܡܐ ܠܐܠܗܐ. ܗܘ ܕܥܬܝܕ ܠܡܕܢ ܡܝܬܐ ܘܚܝܐ.
6 ܡܛܠ ܗܢܐ ܓܝܪ ܐܣܬܒܪ ܐܦ ܠܡܝܬܐ. ܕܢܬܕܝܢܘܢ ܐܝܟ ܒܢܝܢܫܐ ܒܒܣܪ. ܘܢܚܘܢ ܒܐܠܗܐ ܒܪܘܚ.

ܚܕ ܒܫܒܐ ❖ ܙ ❖ ܒܬܪ ܕܢܚܐ ❖ ❖ ܦ ❖

7 ܡܛܝܐ ܠܗ ܕܝܢ ܚܪܬܐ ܕܟܠ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܬܢܟܦܘ ܘܐܬܬܥܝܪܘ ܠܨܠܘܬܐ.
8 ܘܩܕܡ ܟܠ ܡܕܡ ܚܘܒܐ ܚܪܝܦܐ ܢܗܘܐ ܠܟܘܢ ܠܘܬ ܚܕܕܐ. ܚܘܒܐ ܓܝܪ ܡܚܦܐ ܣܘܓܐܐ ܕܚܛܗܐ.
9 ܘܗܘܝܬܘܢ ܪܚܡܝܢ ܐܟܣܢܝܐ ܘܠܐ ܪܛܢܐ.
10 ܘܟܠܢܫ ܡܢܟܘܢ ܡܘܗܒܬܐ ܕܢܣܒ ܡܢ ܐܠܗܐ. ܢܫܡܫ ܒܗ ܠܚܒܪܘܗܝ. ܐܝܟ ܪ̈ܒܝ ܒܬܐ ܛܒܐ ܕܛܝܒܘܬܐ ܡܫܚܠܦܬܐ ܕܐܠܗܐ.
11 ܟܠ ܕܡܡܠܠ ܐܝܟ ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܢܡܠܠ. ܘܟܠ ܕܡܫܡܫ ܐܝܟ ܕܡܢ ܚܝܠܐ ܗܘ ܕܝܗܒ ܠܗ ܐܠܗܐ. ܕܒܟܠ ܕܥܒܕܝܢ ܐܢܬܘܢ ܢܫܬܒܚ ܐܠܗܐ ܒܝܕ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ. ܗܘ ܕܕܝܠܗ ܗܝ ܫܘܒܚܐ ܘܐܝܩܪܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ. ܐܡܝܢ ❖
12 ܚܒܝܒܝ ܠܐ ܬܬܕܡܪܘܢ ܒܢܣܝܘܢܐ ܕܗܘܝܢ ܠܟܘܢ. ܐܝܟ ܕܡܕܡ ܢܘܟܪܝ ܓܕܫ ܠܟܘܢ. ܡܛܠ ܕܠܒܘܚܪܢܟܘܢ ܗܘ ܗܘܝܢ.
13 ܐܠܐ ܚܕܘ ܕܡܫܬܘܬܦܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܚܫܘܗܝ ܕܡܫܝܚܐ. ܕܗܟܢܐ ܐܦ ܒܓܠܝܢܐ ܕܫܘܒܚܗ ܬܚܕܘܢ ܘܬܪܘܙܘܢ.
14 ܘܐܢ ܡܬܚܣܕܝܢ ܐܢܬܘܢ ܥܠ ܫܡܗ ܕܡܫܝܚܐ ܛܘܒܝܟܘܢ. ܕܪܘܚܐ ܡܫܒܚܬܐ ܕܐܠܗܐ ܡܬܬܢܝܚܐ ܥܠܝܟܘܢ.
15 ܒܠܚܘܕ ܠܐ ܐܢܫ ܡܢܟܘܢ ܐܝܟ ܩܛܘܠܐ ܐܘ ܐܝܟ ܓܢܒܐ. ܐܘ ܐܝܟ ܥܒܕ ܒܝܫܬܐ ܢܗܘܐ ܚܐܫ.

2 * *Ut non amplius desideriis hominum viuat quanto tempore erit in corpore, sed voluntati Dei.*
3 * *Sufficit enim quòd transacto tempore operati simus voluntatem Ethnicorũ in crapula, & ebrietate, & proteruia, & cantu,* [comessatione] *cultu denique dæmoniorum.*
4 * *Et ecce nunc admirantur, vosque maledictis proscindũt, eo quòd libidine non pruritis cum eis in illa priore ingluuie.*
5 * *Qui quidem reddituri sunt rationem Deo ipsi, qui paratus est ad iudicandum viuos & mortuos.*
6 * *Nam propterea euangelizatum est & mortuis, vt iudicentur secundùm homines carne, viuãt autem secundùm Deum spiritu.*

Dominica septima post Epiphaniam.

7 * *Instat autem finis omnium. Quamobrem estote casti, & inuigilate orationi.*
8 * *Et ante omnia charitas vehemens mutua sit inter vos. Charitas enim operit multitudinem peccatorum.*
9 * *Et estote amatores peregrinorum absque murmuratione.*
10 * *Porrò vnusquisque vestrum quod accepit donum à Deo, ministret sociis suis tanquam boni dispẽsatores distinctæ gratiæ Dei.*
11 * *Quisquis loquitur, vt eloquium Dei loquatur: & quisquis ministrat, vt ex virtute quam dat ei Deus: vt in omnibus quæ agitis, glorificetur Deus per Ieschua Meschicho: cui est gloria & honor in seculum seculorum: Amin.*
12 * *Dilecti mei, ne miremini in tentationibus quas habetis, quasi quid alienum vobis acciderit; quandoquidem ad vestri probationem fiunt.*
13 * *Sed gaudete vos participes esse passionum Meschicho, vt sic et in reuelatione gloriæ eius gaudeatis & exultetis.*
14 * *Quod si probrum patimini pro nomine Meschicho, beati estis; quoniam Spiritus Dei gloriosus requiescit super vos.*
15 * *Tantum ne quis vestrum tanquam homicida, aut fur, aut facinorosus patiatur.*

---

2 ודלא [e] מכיל לרגיגתא דבני נשא [f] נחא כמא זבנא [g] דאיתוהי בפגרא אלא [h] לצבינא דאלהא ׃ 3 ספק גיר
זבנא הו דעבר דפלחתון בה צבינא דחנפא [i] באסוטותא [k] וברויותא [l] ובצחנותא ובזמרא [m] ובפולחנא דשאדא ׃
4 והא השא [n] מתדמרין ומגדפין עליכון כד לא [o] משתרחיתון עמהון בהי [p] אסוטותא [q] קדמיתא ׃ 5 הנון דיהבין
פתגמא לאלהא הו דעתיד [r] למדן [s] מיתא וחיא ׃ 6 מטל הנא גיר [t] אסתבר אף [u] למיתא [x] דנתדינון איך בנינשא בבסר
[y] ונחון באלהא ברוח ׃
חד בשבא ז בתר [z] דנחא
7 [a] מטירת לה דין [b] חרתא דכל מטל הנא אתנכפו ואתתעירו לצלותא ׃ 8 וקדם כל מדם חובא חריפא
לות חדדא נהוא לכון חובא גיר מחפא סוגאא דחטהא ׃ 9 והויתון רחמין אכסניא ודלא רטנא ׃ 10 וכלנש

[e] על-כן [f] חיא [g] אית [h] צבא [i] בנהגתו הזולל [k] רוא [l] ובמצהלות [m] פלח [n] דמר [o] שרח סגל [p] נהגת הזולל [q] והראשונה [r] דון [s] מות [t] סבר בשר [u] מות [x] דון [y] חיא [z] זרח [a] מטא [b] אחרית

2 * Vt iam non desideriis hominum, sed †volũtate Dei quod reliquum est in carne viuat temporis.

voluntati,

3 * Sufficit enim præteritum tempus ad voluntatem Gentium consummandam, his qui ambulauerunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis, comessationibus, potationibus†, & illicitis idolorum cultibus.

Eph. 4. c. 25

ebrietatibus,

4 *†In quo†admirantur, non cõcurrentibus vobis in eandem luxuriæ confusionem, blasphemantes.

in quibus nũc obstupescunt peregrinantur,

5 * Qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare viuos & mortuos.

6 * Propter hoc enim & mortuis euangelizatum est: vt iudicentur quidem secundùm homines in carne, viuant autem secundùm Deum in spiritu.

7 * Omnium autem finis † appropinquabit. Estote itaque prudentes, & vigilate in orationibus.

appropinquauit.

8 * Ante omnia autem, mutuam in †vobismetipsis charitatem continuã habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum:

vosmetipsos

Pro. 10. b. 12, Rom. 12. c. 13 Heb. 13. a. 2 Phil. 2 d. 14. Rom. 12. b. 5 1. Cor. 4. a. 2

9 * Hospitales inuicem sine murmuratione:

10 * Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.

11 * Si quis loquitur, quasi sermones Dei. si quis ministrat, tanquam ex virtute, quam administrat Deus. vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum: cui est gloria & imperium in C secula seculorum. Amen.

12 * Charissimi, nolite peregrinari in feruore qui ad tentationẽ vobis fit, quasi noui aliquid vobis contingat:

13 *Sed communicantes Christi passionibus, gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes.

14 *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: quoniam†quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescet.

gloriæ & Dei spiritus, in vobis requiescit.

15 * Nemo autem vestrũ patiatur quasi homicida, aut fur, aut maleficus, aut alienorum appetitor.

2 * εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον.

3 * ἀρκετὸς γὰρ ὑμῖν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τοῦ βίου τὸ θέλημα τῶν ἐθνῶν κατεργάσασθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις·

4 * ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες.

5 * οἱ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

6 * εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ, ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι.

7 * Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε. σωφρονήσατε οὖν, καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς·

8 * πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἡ ἀγάπη καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν·

9 * φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμῶν.

10 * ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ.

11 * εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ὡς χορηγεῖ ὁ θεὸς, ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ θεὸς διὰ ἰησοῦ χριστοῦ· ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

12 * ἀγαπητοὶ, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος·

13 * ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε· ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι.

14 * εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι χριστοῦ, μακάριοι· ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα, ἐφ' ὑμᾶς ἀναπέπαυται. κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται.

15 * μὴ γὰρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιὸς, ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος.

מְנָבוּן מַוְהַבְתָּא דְקַבֵּל מִן אֱלָהָא נְשַׁמֵּשׁ בָּהּ לְחַבְרוּתִי אֵיךְ רְבִי בְּתֵא טָבָא דְשִׁיבוּתָא מְפַרְשְׁתָּא דְאַלָהָא ׃
11 כָּל מַן דְּנְמַלֵּל אֵיךְ מִלְּתָא דְאַלָהָא נְמַלֵּל וְכָלְמַן דְּמְשַׁמֵּשׁ אֵיךְ דְּמִן חֵילָא הוּ דְאַלָהָא יְהֵב לֵה דְּבְכֹל דְּעָבְדִין
אַנְתּוּן נְשִׁתְבַּח אֱלָהָא בְּיַד יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא הוּ דִּדִילֵה הִי תֻּשְׁבּוּחְתָּא וְאִיקָרָא לְעָלְמִין אֲמִין ׃
12 חַבִּיבֵי לָא תְּחַדְּמְרוּן בְּנְסְיוּנָא דְהַיְין לְכוּן אֵיךְ דְּמִדְּם נוּכְרִי גְּדַשׁ לְכוּן מֶטֶל דְּלְבוּחְרָנְכוּן הוּ הַיְין ׃
13 אֶלָּא חֲדוּ דְּמִשְׁתַּתְּפִין אַנְתּוּן לְחַשּׁוּתִי דְּמְשִׁיחָא דְּהַכְנָא אַף בְּגָלְיָנָא דְּתֶשְׁבּוּחְתֵּה הֶחֱדוּן וְתִרְוָחוּן ׃
14 וְאִן מִתְחַסְּדִין אַנְתּוּן עַל אַפֵּי שְׁמֵה דְּמְשִׁיחָא טוּבֵיכוּן דְּרוּחָא מְשַׁבְּחָתָא דְאַלָהָא מִתְּחַנְיָתָא עֲלֵיכוּן ׃
15 בְּלְחוּד לָא אֱנָשׁ מִנְכוּן אֵיךְ קָטוֹלָא אוֹ אֵיךְ גַּנְבָא אוֹ אֵיךְ עָבֵד בִּישְׁתָּא נְהֵוֵא חָאֵשׁ ׃

a מַלֵּל b נוּחֵן c שַׁכַּח
d וכבוד מן e וּמַר f דְּמַר
g נִסָּא h נְכַר i קוּרְת
j בְּחוּר k חֵוָא l חֲרִי
m שְׁתַף n חֲשַׁשׁ o גְּלִי
p רְוַח טוּל q חֲסַד חוּף
r כּוּחַ s רוּחָא
t כֵּישׁ רַע u חֲשַׁשׁ

16 * Sin patitur vt Christianus, non erubescat; sed glorificet Deum hoc nomine.

17 * Quoniam tempus est vt incipiat iudiciũ à domo Dei. Quòd si à nobis incipit, quis erit finis eorũ qui non acquiescunt euangelio Dei?

18 * Et, si iustus vix seruatur, impius et peccator vbi inueniendus est?

19 * Quapropter ij qui patiuntur iuxta voluntatem Dei, commendant ei animas suas bonis operibus tanquam conditori fideli.

Dominica decimaquarta post Pentecosten, & in electione aut ordinatione Episcoporum.

CAP. V.

1 OBsecro autem presbyteros qui sunt inter vos, ego presbyter socius vester ac testis passionum Meschicho, & particeps gloriæ ipsius quæ reuelanda est:

2 * Pascite gregem Dei, qui traditus est vobis, & curam eius agite spiritualiter, non vi, sed spontè; non in sordido lucro, sed ex toto corde vestro:

3 * Non tanquam domini gregis, sed vt sitis illis bonum exemplar.

4 * Vt quum reuelatus fuerit ille pastorum magister, recipiatis ab eo coronam gloriæ immarcescibilis.

5 * Vos autem adolescentes, subditi estote senioribus vestris: & circum amicti estote mansuetudine animi vnus erga alium, quia Deus illis aduersatur qui efferunt sese, humilibus autem dat gratiam.

6 * Humiliemini igitur sub potenti illa Dei manu; vt ipsa vos euehat tempore congruo.

7 * Et omnem sollicitudinem vestram conijcite in Deum, quippe cui curæ estis.

8 * Vigilate & memores estote, quoniam aduersarius vester Satanas tanquam leo rugit & obambulat, quæritque quem absorbeat.

9 * Insurgite ergo in eum obfirmati in fide, & scitote quòd & fratribus vestris, qui in mundo sunt, hæ passiones obueniunt.

---

16 אן דין חאש איך כריסטינא לא נבהח אלא נשבח לאלהא בה כהנא שמא ׃ 17 מטל דזבנא הו דנשרא
דינא מן בית דאלהא אן דין מנן משרא איזא הי חרתא דאילין דלא מחתפיסין לסברתה דאלהא ׃
18 ואן זדיקא למחסן חיא רשיעא וחטיא איכא משתכח ׃ 19 מטל הנא אילין דחשין איך צבינה
דאלהא נגעלון לה נפשתהון בעבדא שפירא איך דלברויא מהימנא ׃
חר בשבא דיד בתר פנטיקוסטי וכירוטוניא דאפיסקופא ז קפלאון ה
1 בעא אנא דין מן קשישא דאית בכון אנא קשישא חברכון וסהדא דחשוהי דמשיחא ושותפא דשובחה הו
דעתיד דנתגלא ׃ 2 רעו מרעיתא דאלהא דמשלמא לכון ומעורו רוחנאיתא לא בקטירא אלא בצבינא לא ביותרנא

a משיחי מן לשון יון b בחת נוש c שרא
d רון e אחריה f פוס
g מוטפס h בשורתו
i כסעש שלא
k חטא l שכח m צבא
n פקדו
o ברא p תימן
q תג השבועות r ומבחר מן
לשון יון s שלו צמום מן
לשון יון

* Si autem vt Christianus, non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine. 16

* Quoniam tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei. Si autem primùm à nobis, quis finis eorũ qui non credunt Dei Euangelio? 17

quidem Pro.11. d.31. saluatur * Et si iustus †vix †saluabitur, impius & peccator vbi parebunt? 18

* Itaque & hi qui patiũtur secundùm voluntatem Dei: fideli creatori cõmendent animas suas in benefactis. 19

16 * εἰ δὲ ὡς χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω· δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ·

17 * ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ;

18 * καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;

19 * ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ὡς πιστῷ κτίσει παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς ἑαυτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ.

CAP. V.

SEniores ergo qui in vobis sunt obsecro, consenior & testis Christi passionum, qui & eius quæ in futuro reuelanda est, gloriæ communicator: 1 A

* Pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè secundùm Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntariè: 2

forma gregi * Neque vt dominantes in cleris, sed †formę facti † gregis ex animo. 3

* Et cùm apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem glorię coronam. 4 B

enim Rom.12. c.10 Iac.4. b.6 * Similiter adolescentes subditi estote senioribus. Omnes † autem inuicem humilitatem insinuate. quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. 5

Iac.4. c.10 Psal.54. d.23 * Humiliamini igitur sub potẽti manu Dei, vt vos exaltet in tempore visitationis: 6 C

Mat.6.c. 25.d.28. Luc.12. c.22 * Omnem solicitudinem vestrã proiicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. 7

* Sobrij estote & vigilate, quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. 8

* Cui resistite fortes in fide: scientes eandem passionem ei quę in mundo est, vestræ fraternitati fieri. 9

ε'.

1 * Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὡς συμπρεσβύτερος, καὶ μάρτυς τῶν τοῦ χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός,

2 * ποιμαίνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς· ἀλλ' ἑκουσίως· μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως·

3 * μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων· ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου·

4 * καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος, κομιεῖσθε τὸν ἀμαραντίνον τῆς δόξης στέφανον.

5 * ὁμοίως νεώτεροι, ὑποτάγητε πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι, τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομπώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.

6 * ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ,

7 * πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν· ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.

8 * νήψατε, γρηγορήσατε· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπίῃ.

9 * ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι.

---

* רעא רעה ' ורמא
ר רועים ז עשרת
ז בחורים
ח שעבר ' עטף ' סביב
ט רעא רעה ' רום
י חסר ב ידו
כ רום ' יצף ' שרגא
ל חשיך ' עור ' והזהרו
מ בגרו ' ודע

טַנְפָא אֶלָּא מִן כְּלֵה לַבְכוּן ; 3 לָא אַיְךְ מָרְיָא ° דְּמַרְעִיתָא אֶלָּא אַיְךְ דְּתֶהֱוֹיוּן לְהוּן ' דְּמוּתָא שַׁפִּירְתָּא ;
4 וְכַד נְתְגְּלֵא רַב ' רַעְוָתָא תְּקַבְּלוּן מָנֶה ' כְּלִילָא דְּשׁוּבְחָא דְּלָא חָמֵא ;
5 וְאַנְתּוּן ' עֲלֵימָא ' אִשְׁתַּעְבְּדוּ לְקַשִּׁישֵׁיכוּן ' וְאִתְעַטְּפוּ ' חִיצָאִית מַכִּיכוּת ' רְעִינָא לְוָתְחַדְּדָא מֶטֶל דְּאַלָּהָא סַקִּיבְלָא
הוּדָאִילִין ' דְּמִתְחָרִיסִין וְלִמַכִּיכָא יְהַב ' טִיבוּתָא ; 6 אִתְמַכְּכוּ הָכִיל תְּחֵית ' אִידֵה תַּקִּיפְתָּא דְּאַלָּהָא דְּהִי ' תְּרִיסְכוּן
בְּזַבְנָא דְּזַדְק ; 7 וְאַפְתְּכוּן כֻּלֵּה ' שְׁדוּ עַל אֱלָהָא דְּלֵה בְּטִיל לֵה עֲלֵיכוּן ; 8 אִתְחַעֵרוּ ' וְעַהֲדוּ מֶטֶל דְּבָעֵל
דְּבַבְכוּן סְטָנָא אַיְךְ אַרְיָא נָהֵם וְמְהַלֵּךְ וּבָעֵא דְּלִמְגוּ נָבְלָע ;
9 קוּמוּ הָכִיל ' לְקוּבְלֵה כַּד מְשַׁרְרִין אַנְתּוּן בְּהֵיסָנוּתָא ' וְדַעוּ דְּאַף עַל אֲחֵיכוּן דְּבְעָלְמָא הֵנוּן הָלִין חֵשָׁא עָרְצִין ;

10 * Deus autem gratiæ est, qui vocauit nos ad gloriam suam in æternum per Feschua Meschicho quem dedit nobis, vt quum sustinuerimus has oppreßiones exiguas, roboremur, & confirmemur, atque perstemus in eo in
11 æternum. * Cui sit gloria, & potentia, & honor in seculum seculorum, Amin.

12 * Pauca hæc, vt arbitror, scripsi vobis per Syluanum fratrem fidelem: & persuasum habeo ac testificor hanc esse veram gratiam Dei in qua statis.

13 * Postulat pacem vestram Ecclesia illa electa, quæ est in Bobil, & Marcus filius meus.

14 * Postulate pacem mutuam cum osculo sancto. Pax cum omnibus vobis qui in Meschicho estis, Amin.

Epistolæ Petri Apostoli,
FINIS.

10 אֱלָהָא דִין דְטִיבוּתָא הוּ [1] דִי קְרָן לְשׁוּבְחֵה וְלְעָלַם בְּיַד יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא הוּ דְיַהֵב לַן כַּד [m] נְסַיְבַר הֵלֵין [n] אוּלְצָנָא
11 זְעוּרָא [o] דְנַתְחַיַּל [p] וְנִשְׁתַּרַר [q] וְנִתְקַיַּם בֵּה לְעָלַם ׃ [r] דִלֵּה שׁוּבְחָא [s] וְאוּחְדָנָא [t] וְאִיקָרָא לְעָלַם עָלְמִין אָמֵין ׃
12 הֵלֵין [u] זְעוּרְתָּא אֵיךְ [v] דְסַבַּר אֲנָא כְּתֵבֵת לְכוֹן בְּיַד סִילְוָנוֹס אַחָא [x] מְהֵימְנָא וַמְפַיֵּס אֲנָא וְסָהֵד אֲנָא דְהָדָא

[1] קְרָא [m] נסב׳ [n] אִלֵּץ
[o] חֵיל [p] שְׁרַר [q] קוּם
[r] וכחלת [s] וכבוד
[t] זְעַר [u] שחוסב [v] חֵימֵן

ARGVMENTVM IN EPIST. II.

SIMON *Petrus per fidem huic mundo sapientes, mortuos esse declarat: eisdemq; pietatis quanta sit magnitudo, luce ipsa clarius manifestat.*

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ καθολικὴ δευτέρα ἐπιστολή.

κεφαλ. α΄.

1 Συμεὼν Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ·

2 * χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν,

3 * ὡς παντὰ ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης, διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς·

4 * δι᾽ ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς.

5 * καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν,

EPISTOLA B. PETRI APOSTOLI II.

CAPVT I.

1 †SIMON Petrus, seruus & Apostolus Iesu Christi, iis qui coæqualem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia Dei nostri & Saluatoris Iesu symeō
2 Christi; *Gratia vobis & pax adimpleatur in cognitione Dei & Christi Iesu Do
3 mini nostri: *Quomodo omnia nobis diuinę virtutis suę quæ ad vitam & pietatem, donata †sunt per cognitionē eius est
4 qui vocauit nos propria gloria & virtute, *Per † quē maxima & pretiosa nobis quæ quam promissa donauit: vt per hæc efficiamini diuinæ consortes naturæ, fugientes eius quę in mundo est, concupiscentiæ cor-
5 ruptionem. *Vos autem curam omnem subinferentes, ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam,

*Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriã in Christo Iesu, modicum passos, ipse perficiet, confirmabit, solidabítq;. *Ipsi gloria, & imperium in secula seculorum. Amen.

*Per Syluanum fidelem fratrem vobis, arbitror, breuiter scripsi: obsecrãs & contestans hanc esse veram gratiam Dei, in qua statis. *Salutat vos ecclesia, quę est in Babylone, †coëlecta: & Marcus filius meus. *Salutate inuicem in osculo sancto: Gratia vobis omnibus qui estis in Christo Iesu. Amen.

collecta

Epistolæ B. Petri I. FINIS.

10 ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὸν
αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς
11 καταρτίσει ὑμᾶς, στηρίξει, θεμελιώσει. *αὐτῷ
ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.
12 *διὰ σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι,
δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύ-
την εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ εἰς ἣν ἕστητε.
13 *ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ, καὶ μάρ-
κος ὁ υἱός μου. *ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι
14 ἀγάπης· εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήν.

Τέλος τῆς ἁγίας πέτρου πρώτης ἐπιστολῆς.

---

b באמנה c קום d קוה b שַׁרִירְתָא דַאלָהָא הִדָא דְקַיְמִין אַנְתּוּן בַּהּ ; 13 שָׁאֵלָא שְׁלֵמְכוּן עִדְתָא גְּבִיתָא דַבְּבָבִיל וּמַרְקוֹס בְּרִי ;
c גְּבָא בתר נְקַשׁ 14 שָׁאֵלוּ שְׁלָמָא חַד דְחַד בְּנוּשְׁקְתָא קַדִישְׁתָא שְׁלָמָא עַם כֻּלְּכוּן אִילֵין דְּבַמְשִׁיחָא אִנּוּן אַמִּין ;
שְׁלֵמַת אֶנְדְתָא דְּפֶטְרוֹס שְׁלִיחָא ;

---

*In scientia autem abstinentiam, in abstinẽtia autem patientiam, in patientia autem pietatem, *In pietate autem amorem fraternitatis, in amore autẽ fraternitatis charitatem. *Hæc enim si †vobiscum assint, & superent: non vacuos, nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Iesu Christi cognitione.

vobis cum adsint

*Cui enim non præsto sunt hæc: cæcus est, & manu tentans, obliuionẽ accipiens purgationis veterum suorum delictorum. *Quapropter fratres magis satagite, vt per bona opera certam vestrã vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis aliquãdo.

*Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in ęternũ regnum Domini & saluatoris nostri Iesu Christi. *Propter quod incipiam vos semper cõmonere de his: & quidem scientes & confirmatos vos in præsenti veritate. *Iustum aũt arbitror quandiu sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in commonitione:

*Certus quòd velox est depositio tabernaculi mei secundũ quod & Dominus noster Iesus Christus significauit mihi. *Dabo aũt operam & frequẽter habere vos post obitũ meũ, vt horũ† memoriam faciatis. *Nõ enim † indoctas fabulas secuti, notã fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutẽ & † prẽsentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis. *Accipiens enim à Deo patre honorem & gloriam, voce delapsa ad eũ huiuscemodi à magnifica gloria, Hic est filius meus dilectus in quo mihi cõplacui, ipsum audite. *Et hanc vocẽ nos audiuimus de cęlo allatam, cùm essemus cum ipso in mõte sancto. *Et habemus firmiorem propheticum sermonem. cui bene facitis attendentes quasi lucernæ lucẽti in caliginoso loco, donec dies eluceſcat, & Lucifer oriatur in cordibus vestris.

Ioh.21.c. d.19.

omniũ doctas 1.Co.1. c.17.2.a. 1.a.4.c. 13.4.d. 40.

præsciẽtiam

Mat.17. a.5.

6 ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ
τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν·
7 *ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλα-
8 δελφίᾳ τὴν ἀγάπην· *ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπαρχοντα καὶ
πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν
τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐπίγνωσιν.
9 *ᾧ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυφλός ἐστι, μυωπάζων, λή-
10 θην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. *διὸ
μᾶλλον, ἀδελφοὶ, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ
ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ πωτε.
11 *οὕτω γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς
τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
12 *διὸ οὐκ ἀμελήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τού-
των, καίπερ εἰδότας, καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ.
13 *δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώ-
ματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει,
14 *εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου,
καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς ἐδήλωσέ μοι.
15 *σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν
ἔξοδον, τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι·
16 *οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρί-
σαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τοῦ ἐκείνου μεγαλειότητος.
17 *λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς
ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, οὗτός
ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα.
18 *καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ
19 ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. *καὶ ἔχομεν
βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον· ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσ-
έχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα
διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος διαλάμψῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν·

20 ‡Τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γρα-
φῆς, ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται. ‡οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώ- 21
που ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου
φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι θεοῦ ἄνθρωποι. Β'.

‡Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν 1
ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι· οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις
ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι,
ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν· ‡καὶ πολλοὶ ἐξα- 2
κολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀλη-
θείας βλασφημηθήσεται, ‡καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λό- 3
γοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρῖμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ,
καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. ‡εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρ- 4
τησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας
παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους. ‡καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ 5
ἐφείσατο, ἀλλ' ὄγδοον νῶε, δικαιοσύνης κήρυκα, ἐφύλαξε,
κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας· ‡καὶ πόλεις Σοδό- 6
μων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπό-
δειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς. ‡καὶ δίκαιον Λὼτ κα 7
ταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ διαστρο-
φῆς, ἐρρύσατο. ‡βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐγκατοι- 8
κῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις
ἔργοις ἐβασάνιζεν. ‡οἶδε κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμῶν
ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν·
‡μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ 10
πορευομένους, καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας· τολμηταί,
αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες. ‡ὅπου 11
ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐ-
τῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. ‡οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα 12
ζῶα φυσικὰ γεγεννημένα εἰς ἅλωσιν καὶ φθορὰν, ἐν οἷς
ἀγνοοῦσι, βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθα-
ρήσονται, ‡κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι 13
τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπῖλοι καὶ μῶμοι, ἐντρυφῶντες ἐν
ταῖς ἀπάταις αὐτῶν, συνευωχούμενοι ὑμῖν· ‡ὀφθαλμοὺς 14
ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος, καὶ ἀκατάπαυστους ἁμαρτίας,
δελεάζοντες ψυχὰς ἀστήρικτος, καρδίαν γεγυμνασμένην
πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα· ‡καταλιπόντες 15
εὐθεῖαν ὁδὸν, ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ
Βαλαὰμ τοῦ Βοσόρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν· ‡ἔλεγξιν 16
δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον, ἐν ἀνθρώ-
που φωνῇ φθεγξάμενον, ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου πα
ραφρονίαν. ‡οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι ὑπὸ λαί- 17
λαπος ἐλαυνόμεναι· οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τε-
τήρηται. ‡ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι, 18
δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς, ἀσελγείαις, τοὺς ὀλίγον
ἀποφυγόντας, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους· ‡ἐλευθε- 19
ρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς
φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.

20 ‡Hoc primùm intelligentes, quòd om-
nis prophetia scripturæ propria interpre- 1.Tim.3 d.16.
21 tatione non fit. ‡Non enim voluntate hu-
mana allata est aliquando prophetia: sed
Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti
Dei homines. CAP. II.

1 FVerunt verò & pseudoprophetæ in po-
pulo, sicut & in vobis erunt magistri
mendaces qui introducét sectas perditio-
nis, & eum qui emit eos, Dominũ negant:
superducentes sibi celerem perditionem.
2 ‡Et multi sequentur eorũ luxurias, per
3 quos via veritatis blasphemabitur. ‡Et in
auaritia fictis verbis de vobis negotiabun-
tur, quibus iudicium iam olim non cessat;
4 & perditio eorum nõ dormitat. ‡Si enim Ioh.4. d.18. Iudæ.a.6
Deus angelis peccãtibus non pepercit: sed
rudentibus inferni detractos in tartarum
tradidit cruciandos, in iudicium reseruari:
5 ‡Et originali mundo non pepercit, sed
octauum Noë iustitiæ præconem custodi- Gen.7. a.1.
uit, diluuium mundo impiorum inducẽs.
6 ‡Et ciuitates Sodomorum & Gomor- Gen.19. c.24.
rhæorum in cinerem redigens, euersione
damnauit, exemplum eorum qui impiè
7 acturi sunt ponens: ‡Et iustum Lot op-
B pressum à nefandorum †luxuriosa conuer- iniuria ac
8 satione eripuit. ‡Aspectu enim & auditu
iustus erat: habitans apud eos qui de die
in diem animam iustam iniquis operibus
9 cruciabant. ‡Nouit †Dominus pios de Deus
tentatione eripere, iniquos verò in diem
10 iudicij reseruare cruciãdos. ‡Magis autem
eos qui post carnem in concupiscentia im
munditiæ ambulant, †dominatíonesque domi-
contemnunt; audaces, sibi placẽtes: sectas nationemq;
nõ metuunt introducere, blasphemantes.
11 ‡Vbi angeli, fortitudine & virtute cùm
sint maiores, non portant aduersum se à
12 Dño execrabile iudicium. ‡Hi verò velut
irrationabilia pecora, naturaliter in, ca-
tionẽ & in pernicię, in his quæ ignorant
blasphemãtes, in corruptione sua peribũt:
13 ‡Percipientes mercedẽ iniustitiæ, volu- coinqui
ptatem existimantes diei delicias coinqui- nationes
nationis & maculæ: delicijs affluentes in
14 conuiuijs suis luxuriantes vobiscũ; ‡Ocu-
los habentes plenos adulterij & incessabi-
lis delicti; Pellicientes animas instabi-
les, cor exercitatum in auaritia habentes,
15 maledictionis filij: ‡Derelinquentes rectã
viam errauerunt, secuti viam Balaã ex Bo- Num.22 d.23. Iud.b.11
16 sor, qui mercedẽ iniquitatis amauit. ‡Cor-
reptionem verò habuit suæ vesaniæ. sub-
iugale mutũ animal, in hominis voce lo-
quens, prohibuit Prophetæ insipientiam.
17 ‡Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatę, quibus caligo tenebrarũ reseruatur. 18 ‡Su- Iud.c.18
perba enim vanitatis loquentes, pelliciunt in desiderijs carnis luxuriæ, eos qui paululum effugiunt, qui conuer-
in errore conuersati, 19 ‡Libertatem illis promittentes, cùm ipsi serui sint corruptionis. à quo enim santur Ioh.8. d.34.
quis superatus est: huius & seruus est.

Rom. 6. d. 20. Heb. 6. a. 4. 10. 7. 26. Mat. 12. d. 45.

20 * Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri & saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. 21 * Melius enim erat illis nõ cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem, retrorsum cõuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. 22 * Contigit enim eis illud veri prouerbij: Canis reuersus ad suum vomitum: &, Sus lota in volutabro luti.

Pro. 26. d. 11.

CAP. III.

1 HAnc ecce vobis charissimi secundam scribo epistolam, in quibus vestrã excito in commonitione, synceram mẽtem: A

2 * Vt memores sitis eorum quæ prædixi verborum à sanctis Prophetis, & Apostolorum vestrorum, præceptorũ Domini & Saluatoris: 3 * Hoc primùm scientes, quòd venient in nouissimis diebus in deceptione illusores, iuxta proprias cõcupiscentias ambulantes; 4 * Dicẽtes, Vbi est promissio aut aduẽtus eius? ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseuerant ab initio creaturæ. 5 * Latet enim eos hoc, volẽtes ꝙ cæli erant prius, & terra de aqua, & per B aquam cõsistens Dei verbo: 6 * Per quæ, ille tunc mũdus aqua inundatus perijt. 7 * Cęli autem qui nunc sunt, & terra eodem verbo repositi sunt, igni reseruati in diem iudicij & perditionis impiorum hominum.

1. Tim. 4. a. 1. 2. Tim. 3. a. 1. Iudæ d. 18. Ezec. 12. g. 27.

8 * Vnum verò hoc non lateat vos charissimi, quia vnus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut dies vnus.

9 * Non tardat Dominus †promissionem suam, sicut quidã existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, C sed omnes ad pœnitentiam reuerti. 10 * Adueniet autem dies Domini vt fur: in quo cæli magno impetu transient, elemẽta verò calore soluẽtur, terra aũt & quæ in ipsa sunt opera, exurentur. 11 * Cùm igitur hæc omnia dissoluenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, 12 * Expectantes & properantes in aduẽtum diei †Domini, per quem cæli ardẽtes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent? 13 * Nouos verò cælos & nouam terram secũdum promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia habitat. 14 * Propter quod charissimi hæc expectantes, satagite immaculati & inuiolati ei inueniri in pace: 15 * Et Domini nostri† longanimitatem, salutem arbitremini, sicut & charissimus frater noster Paulus secundũ datam sibi sapientiam scripsit vobis. 16 * Sicut & in omnibus epistolis, loquẽs in eis de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauãt, sicut & cæteras scripturas, ad suã ipsorũ perditionẽ. 17 * Vos igitur fratres, præscientes, custodite, ne insipientiũ errore traducti excidatis à propria firmitate. 18 * Crescite verò in gratia & in cognitione Domini nostri & saluatoris Iesu Christi. Ipsi gloria & nunc †in diem æternitatis: Amen.

†promissi
†promissis
1. Thes. 5 a. 2. Apoc. 3. a. 3. 16. a. 15.
Dei
Apoc. 21 a. 1. Isai. 63. c 17. 66. g. 22. Rom. 2. a. 4.
Iesu Christi
&

FINIS.

20 * ⊙ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν
21 πρώτων. * κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν ἐπιστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης
22 αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς. * συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα· καὶ, ὗς λουσαμένη, εἰς κύλισμα βορβόρου.

γ'

1 * Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ
2 διάνοιαν, * μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς, τοῦ
3 κυρίου καὶ Σωτῆρος· * τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυ-
4 μίας αὐτῶν πορευόμενοι· * καὶ λέγοντες, ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθη-
5 σαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. * λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο, θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι, καὶ γῆ,
6 ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ. * δι'
7 ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο. * οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, τῷ αὐτοῦ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶ, πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀν-
8 θρώπων. * ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη, ὡς
9 μία ἡμέρα. * οὐ βραδύνει ὁ κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτῆτα ἡγοῦνται· ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χω-
10 ρῆσαι. * ἥξει δὲ ἡ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, ἐν ᾗ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθή-
11 σονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. * τούτων οὖν πάντων λυομένων, ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις
12 ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, * προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τακήσεται; * καινοὺς δὲ
14 οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ αὐτοῦ ἐπάγγελμα προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ. * διὸ, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑ-
15 ρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, * καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν, σωτηρίαν ἡγεῖσθε· καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς παυ-
16 λος κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, * ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς, λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν οἷς ἐστι δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώ-
17 λειαν. * ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκ-
18 πέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ· * αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἀμήν.

Τέλος.

RVRSVM EPISTOLA IOVCHANON APOSTOLI,

GVIDONE FABRICIO BODERIANO EXSCRIPTORE ET INTERPRETE.

Dominica post Natiuitatem.

CAP. I.

1 EVangelizamus vobis illud quod erat à principio, quod audiuimus & vidimus oculis nostris, vidimus, & cõtrectauimus manibus nostris, hoc est, Verbum vitæ.

2 * Et vita reuelata est, & vidimus: & testamur ac prædicamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & manifestata est nobis.

3 * Et quod vidimus & audiuimus, vobis quoque patefacimus, vt habeatis societatem nobiscum: est autem societas nostra cum Patre & Filio eius Jeschua Meschicho.

4 * Et hæc scribimus vobis, vt gaudium nostrum, quod est in vobis, sit plenum.

5 * Et hoc est euangelium quod audiuimus ab eo, & annunciamus vobis, nempe Deum lucẽ esse, & nullas omnino tenebras esse in eo.

6 * Quòd si dixerimus nos societatem habere cũ eo, & ambulauerimus in tenebris, mendaces sumus, & nõ in veritate progredimur.

7 * Sin autem in luce ambulauerimus, prout & ipse est in luce, societatem habemus inter nos mutuam, & sanguis Jeschua Filij eius repurgat nos ab omnibus peccatis nostris.

8 * Quòd si dixerimus nos peccatum nõ habere, nos ipsos seducimus, & veritas non est in nobis. 9 * Sin confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & repurget nos ab omni nostra iniquitate. 10 * Quòd si dixerimus nos non peccare, mendacem eum efficimus, & Verbum ipsius penes nos non est.

CAP. II.

1 FIlioli mei, hæc scribo vobis ne peccetis. quòd si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, Jeschua Meschicho iustum.

2 * Ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris, nec pro nostris tantùm, sed etiam pro totius mundi.

CAP. I.

1 * ܡܕܡܐ ܕܗܘܐ ܡܢ ܫܪܝܬܐ ܕܫܡܥܢܢ ܠܟܘܢ ܕܚܙܝܢ ܥܝܢܝܢ ܕܚܙܝܢ ܘܕܡܫܡܫܢ ܐܝܕܝܢ ܕܡܠܬܐ ܕܚܝܐ ܗܢܘ ܕܚܙܝ ܗܘܐ ܘܡܬܓܠܝ ܠܢ ܗܘ ܕܚܙܝ ܗܘܐ ܘܡܣܗܕܢ ܘܡܟܪܙܢ ܠܟܘܢ ܚܝܐ ܕܥܠܡܐ ܗܢܘ ܕܗܘܐ ܠܘܬ ܐܒܐ ܘܐܬܓܠܝ ܠܢ ܗܘ ܕܚܙܝ ܗܘܐ ܘܡܬܬܚܙܐ ܠܢ ܗܘ ܕܚܙܝ ܗܘܐ ܘܡܫܬܘܦܝܢ ܠܟܘܢ ܕܬܗܘܐ ܠܟܘܢ ܫܘܬܦܘܬܐ ܥܡܢ ܘܫܘܬܦܘܬܢ ܕܝܠܢ ܗܝ ܥܡ ܐܒܐ ܘܥܡ ܒܪܗ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܘܗܠܝܢ ܟܬܒܝܢ ܠܟܘܢ ܕܬܗܘܐ ܚܕܘܬܢ ܫܠܡܐ ܗܢܘ ܗܘ ܕܫܡܥܢܢ ܡܢܗ ܘܡܫܡܥܝܢ ܠܟܘܢ ܕܐܠܗܐ ܢܘܗܪܐ ܗܘ ܘܚܫܘܟܐ ܠܝܬ ܒܗ ܠܝܬ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܠܢ ܫܘܬܦܘܬܐ ܥܡܗ ܘܒܚܫܘܟܐ ܢܗܠܟ ܠܐ ܒܫܪܪܐ ܐܢ ܢܗܠܟ ܒܢܘܗܪܐ ܐܝܟ ܕܗܘ ܗܘ ܢܗܘܢ ܠܢ ܫܘܬܦܘܬܐ ܥܡ ܚܕܐ ܘܕܡܐ ܕܒܪܗ ܝܫܘܥ ܡܕܟܐ ܠܢ ܡܢ ܟܠ ܚܛܗܐ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܠܢ ܚܛܗܐ ܠܢܦܫܢ ܘܫܪܪܐ ܠܝܬ ܒܗ ܐܢ ܢܘܕܐ ܚܛܗܝܢ ܗܘ ܗܘ ܕܗܝܡܢ ܘܙܕܝܩ ܕܢܫܪܐ ܠܢ ܚܛܗܝܢ ܘܢܕܟܐ ܠܢ ܡܢ ܟܠ ܥܘܠܬܢ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܚܛܗܐ ܠܐ ܚܛܝܢ ܗܘ ܗܘ ܕܫܩܪܐ ܘܠܝܬ ܒܗ ܠܝܬ ܡܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܘ ܥܡܢ ܐܝܬ ܠܢ ܠܐ ܒܫܪܪܐ ܐܢ ܢܗܠܟ ܒܢܘܗܪܐ ܐܝܟ ܕܗܘ ܗܘ ܢܗܘܢ ܠܢ ܫܘܬܦܘܬܐ ܥܡ ܚܕܐ ܘܕܡܐ ܕܒܪܗ ܝܫܘܥ ܡܕܟܐ ܠܢ ܡܢ ܟܠ ܚܛܗܐ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܠܢ ܚܛܗܐ ܠܢܦܫܢ ܘܫܪܪܐ ܠܝܬ ܒܗ ܐܢ ܢܘܕܐ ܚܛܗܝܢ ܗܘ ܗܘ ܕܗܝܡܢ ܘܙܕܝܩ ܕܢܫܪܐ ܠܢ ܚܛܗܝܢ ܘܢܕܟܐ ܠܢ ܡܢ ܟܠ ܥܘܠܬܢ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܚܛܗܐ ܠܐ ܚܛܝܢ ܗܘ ܗܘ ܕܫܩܪܐ ܘܠܝܬ ܒܗ ܠܝܬ ܡܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܘ ܥܡܢ ܐܝܬ ܠܢ ܠܐ ܒܫܪܪܐ

CAP. II.

1 ܒܢܝ ܠܝܠܝ ܗܠܝܢ ܟܬܒܝܢ ܠܟܘܢ ܕܬܗܘܐ ܚܕܘܬܢ ܫܠܡܐ ܗܢܘ ܗܘ ܕܫܡܥܢܢ ܡܢܗ ܘܡܫܡܥܝܢ ܠܟܘܢ ܕܐܠܗܐ ܢܘܗܪܐ ܗܘ ܘܚܫܘܟܐ ܠܝܬ ܒܗ ܠܝܬ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܠܢ ܫܘܬܦܘܬܐ ܥܡܗ ܘܒܚܫܘܟܐ ܢܗܠܟ ܠܐ ܒܫܪܪܐ ܐܢ ܢܗܠܟ ܒܢܘܗܪܐ ܐܝܟ ܕܗܘ ܗܘ ܢܗܘܢ ܠܢ ܫܘܬܦܘܬܐ ܥܡ ܚܕܐ ܘܕܡܐ ܕܒܪܗ ܝܫܘܥ ܡܕܟܐ ܠܢ ܡܢ ܟܠ ܚܛܗܐ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܠܢ ܚܛܗܐ ܠܢܦܫܢ ܘܫܪܪܐ ܠܝܬ ܒܗ ܐܢ ܢܘܕܐ ܚܛܗܝܢ ܗܘ ܗܘ ܕܗܝܡܢ ܘܙܕܝܩ ܕܢܫܪܐ ܠܢ ܚܛܗܝܢ ܘܢܕܟܐ ܠܢ ܡܢ ܟܠ ܥܘܠܬܢ ܐܢ ܢܐܡܪ ܕܠܝܬ ܚܛܗܐ ܠܐ ܚܛܝܢ ܗܘ ܗܘ ܕܫܩܪܐ ܘܠܝܬ ܒܗ ܠܝܬ ܡܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܘ ܥܡܢ ܐܝܬ ܠܢ ܠܐ ܒܫܪܪܐ

תוב אגרתא דיוחנן שליחא ;

חד בשבא דבתר ילדא א קפלאון ז

מסברינן לכון לדהו [a] דאיתוהי הוא מן [c] בדישית הו דשמעין [d] וחזינהי בעינין חזין [e] ותשש [f] באידין הו דאיתוהי
[g] מלתא דחיא ; [2] וחיא [h] אתגליו וחזין [i] וסהדינן [k] ומכרזינן לכון חיא דלעלם הנין [l] דאיתיהון
הוי לות אבא [m] ואתגליו לן ; [3] ומדם [n] דחזין ושמעין [o] מודעינן אף לכון דתהוא לכון [p] שותפותא עמן ושותפותן
דין דילן [q] איתיה עם אבא ועם ברה ישוע משיחא ; [4] והלין [r] כתבינן לכון [s] דחדותן דבכון תהוא [t] משמלא
[5] והדא הי [v] מברתא דשמעין מנה ומסברינן לכון דאלהא נוהרא הו וחשוכא כל כלה לית בה ;

[a] מבשרים אנחנו [b] אית
[c] בראשית [d] חזא [e] בשש
[f] בידינו [g] מלל [h] גלא
[i] סחד העיד [k] כרז
[l] אית [m] גלא [n] חזא
[o] ידע [p] שתף [q] אית
[r] כתב [s] חדא שמח
[t] שמלא מלא [v] בשורה

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM BEATI IOHANNIS APOSTOLI PRIMAM.

RATIONEM *verbi, & quòd Deus ipse sit charitas, manifestat; & susurrones fratrum nec Deum scire, nec pios fieri posse, eousque dissertat, vt esse comprobet homicidas, eo quòd odium sit interfectionis occasio.*

EPISTOLA B. IOHANNIS APOSTOLI PRIMA.

CAP. I.

QVOD fuit ab initio, [1] quod audiuimus, quod A vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectauerũt de verbo vitæ;

[2] (Et vita manifestata est: & vidimus, & testamur, & annũtiamus vobis vitam æternam quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis:) [3] Quod vidimus & audiuimus, annuntiamus vobis, vt & vos societatem habeatis nobiscum, & societas B nostra sit cũ Patre & cum Filio eius Iesu Christo. [4] Et hæc scribimus vobis, vt gaudeatis, & gaudium vestrũ sit plenum.

[5] Et hæc est annuntiatio quam audiuimus ab eo, & annuntiamus vobis, Quoniam Deus lux est: & tenebræ in eo non sunt vllæ. [6] Si dixerimus quoniam C societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus: mentimur, & veritatem non facimus. [7] Si autem in luce ambulamus sicut & ipse est in luce: societatem habemus adinuicem, & sanguis Iesu Christi filij eius emundat nos ab omni peccato. [8] Si dixerimus quoniam peccatum non habemus: ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. D

[9] Si confiteamur peccata nostra: fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. [10] Si dixerimus quoniam non peccauimus: mendacem facimus eum, & verbum eius non est in nobis.

Joh. 8. d. 12.
Heb. 9. d. 14.
1. Pet. 1. d. 19.
Apoc. 1. a. 5.
3. Reg. 8. v. 46.
2. Par. 6. v. 36.
Pro. 20. b. 9.
Ecc. 7. v. 21.

CAP. II.

FIlioli mei, hęc scribo vobis, vt nõ peccetis. Sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrẽ, Iesum Christum iustum. [1] A [2] Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius mundi.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ καθολικὴ πρώτη ἐπιστολή.

κεφ. α.

1 ἨΝ ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν
2 περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς· [2] καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη· καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις
3 ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν· [3] ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν· ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν, καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ.
4 [4] καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
5 [5] καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἐπαγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία.
6 [6] ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα, καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν.
7 [7] ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων· καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.
8 [8] ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν·
9 [9] ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας.
10 [10] ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

β'.

1 [1] Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἐάν τις ἁμαρτῇ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν χριστὸν δίκαιον.
2 [2] καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

---

[a] זאן אמרינן [b] דשותפותא איתלן עמה [c] ונהלכינן בחשוכא [d] דגלא חנן ולו [e] בשררא רדינן ; [7] אן דין בנוהרא
[a] שתף [b] חלך [c] בחשך [d] באמתיות אל זה [e] רדנא
מהלכינן איך דהו איתוהי בנוהרא איתלן שותפותא עם [f] אחדא ורמא דישוע ברה [g] מדכא לן מן כלהון [h] חטא
[f] חטא [g] טעא חעה
[8] ואן נאמר דלית לן [h] חטיתא נפשן [i] מטעינן [j] ושררא לית כן ; [9] אן דין [k] מודינן בחטהין מהימן הו [l] וזדיק
[i] ומאמת [j] ורא ידה [k] הזדיק
דנשבוק לן חטהין [m] ונדכין מן כלה [n] עולן ; [10] ואן אמרינן דלא [o] חטין עבדינן לה [p] דגלא [q] ומלתה לית לותן ;
[l] רכא זכה [m] עול [n] חטא
[o] כחב [p] מלל [q] חטא
[m] מנחם מן לשון ינן
[n] הזדיק
[o] כפרת מן חטא

קפלאון ב

[1] בני תלין כתב אנא לכון דלא [a] תחטון ואן אנש נחטא אית לן [b] פרקליטא לות אבא ישוע משיחא [c] זדיקא ;
[2] הויו גיר [d] חוסיא דעל אפי חטהין ולו חלפין דילן בלחוד אלא אף תלף כלה עלמא ;

3 ܘܒܗܕܐ ܢܕܥ ܕܝܕܥܢܘܗܝ ܐܢ ܢܛܪܝܢܢ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ׀ 4 ܗܘ ܓܝܪ ܕܐܡܪ ܕܝܕܥܢܘܗܝ ܠܐ ܢܛܪ ܕܓܠܐ ܗܘ
ܘܫܪܪܐ ܠܝܬ ܒܗ ׀ 5 ܗܘ ܕܝܢ ܕܢܛܪ ܡܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܫܪܝܪܐܝܬ ܚܘܒܗ ܕܐܠܗܐ ܒܗܕܐ ܓܝܪ ܝܕܥܝܢܢ ܕܒܗ ܚܢܢ ׀
6 ܗܘ ܕܐܡܪ ܕܒܗ ܩܝܡܝ ܘܠܐܠܗ ܕܐܝܟ ܗܠܟܗ ܕܝܠܗ ܢܗܠܟ ׀

ܩܘܪܒܐ ܕܪܚܡ ܒܫܒܥܐ ܕܫܒܥܢܐ ׀ ܒ

7 ܚܒܝܒܝ ܠܘ ܦܘܩܕܢܐ ܚܕܬܐ ܟܬܒ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܐܠܐ ܦܘܩܕܢܐ ܥܬܝܩܐ ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܠܬܐ ܗܝ ܕܫܡܥܬܘܢ ׀
8 ܬܘܒ ܦܘܩܕܢܐ ܚܕܬܐ ܟܬܒ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܫܪܝܪܐ ܒܗ ܘܒܟܘܢ ܕܚܫܘܟܐ ܥܒܪ ׀
ܠܗ ܘܢܗܘܪܐ ܫܪܝܪܐ ܫܪܝ ܡܬܚܙܐ ׀ 9 ܡܢ ܕܐܡܪ ܕܡܟܝܠ ܕܐܝܬܘܗܝ ܒܢܗܪܐ ܘܣܢܐ ܠܐܚܘܗܝ ܥܕܡܐ ܠܚܫܐ ׀

3 * Et in hoc ſentimus quòd cognouerimus eum, ſi ſeruamus mandata eius.
4 * Qui enim dixerit ſe noſſe eum, & mandata eius non ſeruauerit, mendax eſt, & veritas non eſt in eo.
5 * Qui autem cuſtodit ſermonem eius, verè in hoc perfecta eſt charitas Dei: per hoc enim ſcimus nos in eo eſſe.
6 * Qui dicit, In ipſo ſum, oportet vt ille iuxta itinera ipſius ambulet.

Oblatione Dominicæ Palmarum.

7 * Dilecti mei, præceptum nouum non ſcribo vobis, ſed præceptum vetus, quod habuiſtis ab initio. Præceptum autem vetus eſt ſermo ille quem audiſtis.
8 * Rurſus præceptum nouum ſcribo vobis, quod verum eſt in ipſo, & in vobis. quia tenebræ tranſierunt, & verum lumen incipit apparêre.
9 * Quiſquis igitur dicit ſe in luce eſſe, & odio habet fratrẽ ſuum, in tenebris eſt etiamnum.
10 * Qui diligit fratrem ſuum, in lumine permanet, & offendiculum in eo non eſt.
11 * Qui verò odio habet fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quò eat, quia tenebræ obcæcauerunt oculos eius.
12 * Scribo vobis filioli, quoniam remiſſa ſunt vobis peccata veſtra propter nomen eius.
13 * Scribo vobis patres, quoniam nouiſtis eum qui erat ab initio. Scribo vobis adoleſcentes, quoniam viciſtis malum illum.
14 * Scripſi vobis pueri, quoniam cognouiſtis Patrem. Scripſi vobis patres, quoniam cognouiſtis eum qui eſt à principio. Scripſi vobis adoleſcẽtes, quoniam fortes eſtis, & verbum Dei habitat in vobis, & viciſtis malum illum.
15 * Ne diligatis mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Qui enim diligit mundum, charitas Patris in eo non eſt. 16 * Quicquid enim in ipſo mundo eſt, concupiſcentia eſt corporis, & concupiſcentia oculorum, & faſtus mundi, quæ quidem non ſunt ex Patre, ſed ex ipſo ſunt mundo.

---

[a] רנש [b] ידע [c] מצוותיו
[d] כתב ואמת [e] מלל
[f] באמת [g] ידע [h] אית שם
[i] צריך [j] לא [k] למצוה [l] חדת
[m] בראשית [n] אית [o] מלל
[p] באמן [q] ואור
[r] התחיל [s] חזנא
[t] עליכן [u] ושונא

3 * Et in hoc scimus quoniam cognoui-
mus eum, si mandata eius obseruemus.

4 * Qui dicit se nosse eum; & mandata
eius non custodit, mendax est; & in hoc
veritas non est.

5 * Qui autem seruat verbum eius; ve-
rè in hoc charitas Dei perfecta est: in hoc
scimus quoniam in ipso sumus.

6 * Qui dicit se in ipso manere: debet
sicut ille ambulauit, & ipse ambulare.

7 * Charissimi, non mandatum nouum
scribo vobis, sed mandatum vetus quod
habuistis ab initio. Mandatum vetus est
Ioh. 13. d 34. 15. b. 12. verbum quod audistis.

8 * Iterum mandatum nouum scribo
vobis, quod verum est, in ipso, & in
vobis: quia tenebræ transierunt, & ve- B
rum lumen iam lucet.

9 * Qui dicit se in luce esse, & fratrem
suum odit: in tenebris est vsque adhuc.

10 * Qui diligit fratrem suum, in lumine
Infr. 3. c. 14. manet, & scandalum in eo non est.

11 * Qui autem odit fratrem suum: in te-
nebris est, & in tenebris ambulat, & ne-
scit quò eat: quia tenebræ obcæcauerunt
oculos eius.

12 * Scribo vobis filioli, quoniam remit-
tuntur vobis peccata propter nomen
eius.

13 * Scribo vobis patres, quoniam co-
gnouistis eum qui ab initio est. Scribo
vobis adolescentes, quoniam vicistis ma
lignum.

14 * †Scribo vobis infantes, quoniam co-
Scripsi gnouistis Patrem. † Scripsi vobis iuue-
Scripsi vobis adolescentes nes, quoniam fortes estis, & verbum
Dei manet in vobis & vicistis mali-
gnum.

15 * Nolite diligere mundum, neque ea
quæ in mundo sunt. Si quis diligit mun-
dum, non est charitas Patris in eo. C

16 * Quoniam omne quod est in mun-
do, concupiscentia carnis est, & concu-
piscentia oculorum, & superbia vitæ,
quæ non est ex Patre, sed ex mundo est.

3 * καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν.

4 * ὁ λέγων, ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν.

5 * ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελείωται· ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν.

6 * ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, ὀφείλει, καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε, καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν.

7 * Ἀδελφοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιάν, ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς.

8 * πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ὑμῖν· ὅτι ἡ σκοτία παράγει, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει.

9 * ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι.

10 * ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

11 * ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστί, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει· ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

12 * γράφω ὑμῖν, τεκνία· ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

13 * γράφω ὑμῖν, πατέρες· ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι· ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.

14 * γράφω ὑμῖν, παιδία· ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι· ὅτι ἰσχυροί ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν.

15 * μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ· ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ·

16 * ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί.

---

10 הוּ מ דְּמַחֵב לַאחוּהִי בְּנוּהֲרָא נ מְכַתַּר ס וְכָשְׁלָא לֵית בֵּהּ ;
11 הוּ דְּיַן דְּסָנֵא לַאחוּהִי בְּחֶשׁוּכָא אִיתַוּהִי וּבְחֶשׁוּכָא
מְהַלֵּךְ וְלָא יָדַע לְאֵיכָא אֲזַל מִטֶּל דְּחֶשׁוּכָא פ סַמֵּי אֵנִין ע עֵינוֹהִי ;
12 כְּתֵב אֲנָא לְכוֹן בְּנֵיָא צ דְּאִשְׁתְּבֵקוּ לְכוֹן ק חֲטָהֵיכוֹן
מִטֶּל שְׁמֵהּ ; 13 כְּתֵב אֲנָא לְכוֹן אֲבָהֵא ר דְּיַדְעְתּוּנָיְהִי לְהַוּ דְּאִיתַוּהִי הֲוָא מִן בְּרִישִׁית כְּתֵב אֲנָא לְכוֹן ש עֻלֵּימֵא ת דְּזְכֵיתוּנָיְהִי
לְבִישָׁא ; 14 כְּתֵבֵת לְכוֹן ת טְלֵיֵא דְּיַדַּעְתּוּן לַאבָא כְּתֵבֵת לְכוֹן אֲבָהֵא דְּיַדַּעְתּוּן לְהַוּ דְּמִן בְּרִישִׁית כְּתֵבֵת לְכוֹן עֻלֵּימֵא
א דְּתַקִּיפִין אַנְתּוּן ב וּמִלְּתֵהּ דַּאלָהָא ג שַׁרְיָא בְּכוֹן ד וְזְכֵיתוּנָיְהִי לְבִישָׁא ; 15 לָא תְּרַחֲמוּן עָלְמָא וְלָא מִדֵּם דְּאִית בֵּהּ מִן
גֵּיר דְּרַחֵם לְעָלְמָא ה חוּבֵהּ דַּאבָא לֵית לֵהּ ; 16 כְּלֵמִדֵּם גֵּיר דְּאִית בֵּהּ בְּעָלְמָא ו רָגְתָא הוּ דְּפַגְרָא וְרָגְתָא הוּ דְּעַיְנָא
ז וְשׁוּבְחָרָא דְּעָלְמָא הָלֵין דְּלָא ח הֲוֵי מִן אֲבָא אֶלָּא מָגֵהּ אֵנִין מִן עָלְמָא ;

מ חֲבַב ס עומד ק ומבשול
נ עוּר ע עַיִן פ שְׁבַק
ר חַטָּא ש יַלְדָא ת בחורים
ת זְכָא נצח ב נערים
א חַיִל ב מַלָּל
ג שוכנת ד זְכָא נצח
ה אוהבת אב ו רֶגֶל
ז וגאון ח חֲוָא

17 * ܘܡܬܥܪܐ ܗܘ ܥܠܡܐ ܘܬܪܥܝܬܗ ܕܝܠܗ ܗܢܘܢ ܕܥܒܕܝܢ ܨܒܝܢܐ ܕܐܠܗܐ ܩܐܝܡ ܠܥܠܡ ܠܥܠܡܝܢ ܀
18 * ܒܢܝ ܙܥܘܪܝܐ ܗܝ ܫܥܬܐ ܐܝܟ ܕܫܡܥܬܘܢ ܕܡܫܝܚܐ ܕܫܩܪܐ ܐܦܠܘ ܗܫܐ ܫܓܝܐܝܢ ܡܫܝܚܐ ܕܫܩܪܐ ܡܢ ܗܕܐ ܝܕܥܝܢ ܕܫܥܬܐ ܐܚܪܝܬܐ ܗܝ ܀
19 * ܡܢ ܒܝܬܢ ܢܦܩܘ ܐܠܐ ܠܐ ܡܢ ܒܝܬܢ ܗܘܘ ܐܠܘ ܡܢ ܒܝܬܢ ܗܘܘ ܡܛܠ ܕܢܬܝܕܥ ܕܠܐ ܡܢ ܒܝܬܢ ܗܘܘ ܀
20 * ܐܢܬܘܢ ܡܫܚܐ ܡܢ ܩܕܝܫܐ ܐܝܬ ܠܟܘܢ ܘܡܬܝܕܥܝܢ ܟܠ ܚܕ ܘܚܕ ܀
21 * ܠܐ ܟܬܒܬ ܠܟܘܢ ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܫܪܪܐ ܐܠܐ ܕܝܕܥܝܢ ܫܪܪܐ ܘܟܠ ܕܫܩܪܐ ܠܝܬ ܡܢܗ ܫܪܪܐ ܀
22 * ܡܢܘ ܗܘ ܕܫܩܪ ܐܠܐ ܗܘ ܕܠܐ ܡܘܕܐ ܕܝܫܘܥ ܗܘ ܡܫܝܚܐ ܗܢܐ ܗܘ ܕܫܩܪܐ ܕܡܟܚܫ ܠܐܒܐ ܘܠܒܪܐ ܀
23 * ܘܕܠܐ ܡܘܕܐ ܠܒܪܐ ܠܐܒܐ ܠܐ ܡܫܬܘܕܐ ܐܦ ܠܐܒܐ ܕܡܘܕܐ ܠܒܪܐ ܡܘܕܐ ܗܘ ܀
24 * ܐܢܬܘܢ ܗܘܝܘ ܕܡܫܬܡܥܬܘܢ ܡܢ ܪܫܝܬܐ ܒܟܘܢ ܢܩܘܡ ܐܢ ܕܡܫܬܡܥ ܒܟܘܢ ܡܢ ܪܫܝܬܐ ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܒܒܪܐ ܘܒܐܒܐ ܢܩܘܡܘܢ ܀
25 * ܘܗܕܐ ܗܝ ܡܘܕܝܢܘܬܐ ܕܡܠܠ ܠܢ ܚܝܐ ܕܥܠܡܐ ܀
26 * ܗܠܝܢ ܟܬܒܬ ܠܟܘܢ ܥܠ ܐܢܘܢ ܕܡܛܥܝܢܝܢ ܠܟܘܢ ܀
27 * ܘܐܦ ܐܢܬܘܢ ܡܫܚܐ ܕܡܢܗ ܩܝܡ ܒܟܘܢ ܠܝܬ ܠܟܘܢ ܨܒܝܢܐ ܕܢܠܦܘܢ ܡܢ ܚܕ ܐܠܐ ܡܫܚܐ ܗܘ ܕܡܠܦ ܠܟܘܢ ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܘܫܪܪܐ ܗܘ ܘܠܝܬ ܒܗ ܫܩܪܐ ܘܐܝܟ ܕܡܠܦ ܠܟܘܢ ܩܝܡܘ ܒܗ ܀
28 * ܘܗܫܐ ܒܢܝ ܙܥܘܪܝܐ ܩܝܡܘ ܒܗ ܕܡܬܓܠܐ ܠܢ ܠܐ ܢܬܒܗܬ ܡܢܗ ܐܠܐ ܢܗܘܐ ܠܢ ܣܝܡܬܐ ܒܡܝܬܘܬܗ ܀
29 * ܐܢ ܡܕܥܝܢ ܕܙܕܝܩ ܗܘ ܕܥܒܕ ܙܕܩܬܐ ܡܢ ܗܘ ܀

17 * *Et mundus præterit, & concupiscentia eius. Qui autem exequitur voluntatem Dei, manet in æternum.*
18 * *Filioli, vltimum est tempus, & sicut audistis venturũ Pseudochristum, etiam nunc multi sunt Pseudochristi, & ex hoc nouimus, quòd vltimum tempus est.*
19 * *E nobis egressi sunt, sed ex nobis nõ erãt: si enim ex nobis fuissent, apud nos permansissent: at egressi sunt è nobis, vt innotescat eos ex nobis non fuisse.*
20 * *Vos autem vnctionem habetis à Sancto illo, & discernitis vnumquemque hominem.*
21 * *Non scripsi vobis vt ignorantibus veritatem, sed vt scientibus eam: quodque omne mendacium non est ab ipsa veritate.*
22 * *Quis est mendax, nisi ille qui negat Jeschua fuisse Meschicho? Et hic est Pseudochristus: Qui negat Patrem, negat & Filium;*
23 * *Et qui negat Filium, is ne Patrem quidem credit. Qui confitetur Filium, et Patrem quoque confitetur.*
24 * *Vos itaque quod audistis ab initio, permaneat apud vos. Si enim permanserit apud vos quod audistis ab initio, & vos in Patre & Filio manebitis.*
25 * *Et hoc est promissum quod pollicitus est vobis, vitam æternam.*
26 * *Hæc autem scripsi vobis propter eos qui seducunt vos.*
27 * *Sed & vos, si permanserit vobiscum vnctio illa, quam accepistis ab eo, necesse non habebitis vt quis doceat vos, sed sicut illa vnctio à Deo est, ipsa docebit vos de omnibus, & verax est, nec est in ea mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo.*
28 * *Et nunc filioli manete in eo, vt quum reuelatus fuerit, non erubescamus ab eo, sed habeamus fiduciam in aduentu ipsius.*
29 * *Si scitis quòd iustus est, scitote quòd omnis qui facit iustitiam, ex eo est.*

CAP. III.

1 POrro videte quanta sit charitas Patris erga nos, qui filios vocauit nos, effecitque. Propterea mundus non nouit nos, quoniam nec illum nouit.

---

17 וְעָבַר עָלְמָא הוּ וְרַגְתֵּהּ הַוֵ דַּיִן דְּעָבַד צְבִינְהָ דַּאלָהָא מְקַיָּא לְעָלַם׃
18 בְּנֵי זַבְנָא הוּ אַחֲרִיָא וַאיִךְ מִדַּם דַּשְׁמַעְתּוּן דְּאַתֵּא מְשִׁיחָא דְּרַגָּלָא וְהָשָׁא הַוֵו סַגִּיאָא מְשִׁיחֵי רַגָּלָא וּמִן הָדָא יְדַעִינַן דְּזַבְנָא הוּ אַחֲרָיָא׃
19 מִנַּן נְפַקוּ אֶלָּא לוּ מִנַּן הַוֵו אֵלוּ גַּיר מִנַּן הַוֵו לְוַתַּז מִכַּהֲדִין הַוֵו אֶלָּא נְפַקוּ מִנַּן דְּתְחַוְיַע דְּלוּ מִנַּן הַוֵו׃
20 וַאנְתּוּן מְשִׁיחוּתָא אִית לְכוּן מִן קַדִּישָׁא וּפְרִשִׁין אַנְתּוּן הוּ לְכָל אֱנָשׁ׃
21 לָא כְּתֵבֵת לְכוּן דְּלָא יְדָעִין אַנְתּוּן לַהּ לְשַׁרְרָא אֶלָּא דְּיָדְעִין אַנְתּוּן לַהּ וַדְּכָלַהּ דַּנְלוּתָא לָא הָוַת מִנַּהּ מִן שַׁרְרָא׃
22 מַנוּ דַּנְלָא אֶלָּא אֵן אַיְנָא דְּכַפַּר דְּיֵשׁוּעַ לָא הָוָא מְשִׁיחָא וְהָנָא הוּ מְשִׁיחָא דַּנְלָא הַוֵ דְּכַפַּר בַּאבָא כַּפַּר אַף בַּבְרָא׃
23 וְהַוֵ דְּכַפַּר בַּבְרָא אַף לָא בַּאבָא מְוַדָּא לְבַרָא וַאף בַּאבָא מְוַדָּא׃
24 וַאנְתּוּן מִדַּם דַּשְׁמַעְתּוּן מִן קְדִים

[1] תש׳ וקתו [2] עֲבָא חפץ
[l] זמן [m] כתב
[n] ירעים אנחנו
[o] כְּתַר עמד [p] יַרַע
[q] שלא [r] מְשַׁח שמן
[s] תאמת [t] דְּנַל כזב
[u] אמת [x] כתב
[y] חַיְמָן
[z] יְדָא ידה

17 * Et mundus transit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.

18 * Filioli, nouissima hora est: & sicut audistis, quia Antichristus venit: nunc Antichristi multi facti sunt. vnde scimus, quia nouissima hora est.

19 * Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscum: sed vt manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis.

20 * Sed vos vnctionem habetis à Sancto, & nostis omnia.

21 * Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam, & quoniam omne mendacium ex veritate non est.

22 * Quis est mendax, nisi is qui negat quoniam Iesus non est Christus? Hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filiũ.

23 * Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet. qui confitetur Filium, & Patrem habet.

24 * Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat: † Si in vobis permanserit quod audistis ab initio, & vos in Filio & Patre manebitis.

quia si

25 * Et hæc est repromissio quã ipse pollicitus est nobis, vitam æternam.

26 * Hæc scripsi vobis de his qui seducũt vos.

27 * Et vos vnctionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis. Et non necesse habetis vt aliquis doceat vos: sed sicut vnctio eius docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium. Et sicut docuit vos: manete in eo.

28 * Et nunc filioli manete in eo: vt cùm apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius.

29 * Si scitis quoniam iustus est: scitote quoniam & omnis qui facit iustitiam, ex ipso natus est.

CAP. III.

1 VIdete qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus. Propter hoc mundus non nouit nos: quia non nouit eum.

17 * καὶ ὁ κόσμος παράγει, καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

18 * παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί· καθὼς ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν.

19 * ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν.

20 * καὶ ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα.

21 * οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι.

22 * τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.

23 * πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει.

24 * ὑμεῖς οὖν ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε.

25 * καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

26 * ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς.

27 * καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος· καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ.

28 * καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ· ἵνα ὅταν φανερωθῇ, ἔχωμεν παῤῥησίαν, καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

29 * ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστι, γινώσκετε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην, ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

γ'.

1 * Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα θεοῦ κληθῶμεν· διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν.

---

* קָנָא [h] הכשחה מן יְרָא
* טְעָא תעה [d] מְשַׁרְשִׁין שמן
[c] סְנַק איך [ef] אַלְף [g] וגאמן
[h] כוד [i] אַלַף [k] קָנָא עמד
[l] גְּלָא [m] בָּחַת בוש
[n] גְּלָא [o] אֶתָּא [p] יְדַע
[q] שעושה [r] הצדקה [s] אִיתַי
[t] חָזָא [b] אחכחו [c] קְרָא

1 [a] נְקוּא לְוָתְכוֹן אֵן גַּיר [b] מְקַוְּא לְוָתְכוֹן מִדַּם דִּשְׁמַעְתּוּן מִן קַדְּמִין אֶף אַנְתּוּן כַּאבָא וּבַבְרָא: 25 וְהָנוּ [b] שׁוּוְדָיָא
[b] דְּאִשְׁתַּוּדִי לַן תַּיָּא דְּלְעָלַם: 26 תְּלִין דִּין כְּתִבֵת לְכוֹן מֶטֶל אִילֵין [c] דְּמַטְעִין לְכוֹן: 27 וְאֶף אַנְתּוּן אֵן תְּקַוְּא לְוָתְכוֹן
[d] מְשִׁיחוּתָא דְּקַבֶּלְתּוּן מִנֵּה לָא [c] סְנִיקִין אַנְתּוּן דְּאִנָּשׁ נַלְפְּכוֹן אֶלָּא אֵיךְ מְשִׁיחוּתָא דְּאִיתֵיהּ מִן אֱלָהָא הִי [f] מַלְפָא לְכוֹן
עַל כֻּלְּמִדְם [g] וְשַׁרִירָא הִי וְלֵית בָּהּ [h] רַגְלוּתָא וְאֵיךְ [i] דְּאַלַּפְכוֹן [k] קַנְוָא בֵּהּ: 28 וְהָשָׁא בְּנֵי קַנְוָא בֵּהּ דְּמָא [l] דְּמִתְגְּלָא לָא [m] נֶבְרַת
מִנֵּהּ אֶלָּא חֲוָוָא לַן [n] גְּלִיוּת אַפָּא [o] כְּמֵאתְיֵהּ: 29 אֵן יְדַעְתּוּן דְּזַדִּיק הוּ [p] דַּעוּ דְּאֶף כֻּל [q] דְּעָבֵד [r] זַדִּיקוּתָא מִנֵּהּ [s] אִיתַוּהִי
קפלאון ג
2 [t] וַחֲזָו דְּכְמָא סַגִּי [b] חוּבֵהּ דְּאַבָּא לְוָתְכוֹן [c] קְרַן אֶף עַבְדַּן מֶטֶל הָנָא עָלְמָא לָא יְדָעֵלַן מֶטֶל דְּאֶף לָא לֵהּ יְדָעוּ

De Genitrice Dei.

2 * Dilecti mei, nunc filij Dei sumus, nec vsque adhuc reuelatum est quid futuri simus. Scimus autem quum ipse reuelatus fuerit, nos in similitudinem ipsius fore, eumque visuros prout ipse est.

3 * Et quisquis habet in eo hanc spem, purificat seipsum sicut & ille purus est.

4 * Qui autem peccatum committit, iniquitatem facit: peccatũ enim omne iniquitas est.

5 * Et scitis illum manifestatum esse vt tolleret peccata nostra, et peccatum in eo non est.

6 * Porrò quisquis in eo manet, non peccat: & quicunque peccat, non vidit eum, nec eum nouit.

7 * Filioli mei, nemo seducat vos. Qui facit iustitiam iustus est, sicut & ipse Meschicho iustus est.

8 * Qui verò cõmittit peccatum, ex Satana est, quoniam à principio ipse Satanas peccator est. Et propter hoc apparuit filius Dei, vt dissolueret opera Satanæ.

9 * Quisquis natus est ex Deo, peccatum non cõmittit, quoniam semen ipsius in illo est, & non potest peccare quia ex Deo natus est.

10 * In hoc distinguuntur filij Dei à filiis Satanæ. Quisquis non facit iustitiam, neque diligit fratrem suum, non est ex Deo.

11 * Quoniam hoc est præceptum quod audistis ab initio, vt diligatis vos inuicem.

12 * Non sicut Koin ille qui erat ex malo, & trucidauit fratrem suum. Et quare trucidauit eum, nisi quia mala erant opera sua, fratris verò sui iusta?

13 * Nec miremini fratres mei, si odit vos mundus.

14 * Nos scimus quòd translati sumus à morte ad vitam, eò quòd diligimus fratres nostros. Qui non amat fratrem suum, in morte manet.

15 * Quisquis enim odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quòd omnis homicida non potest habere permanentem in se vitam æternam.

16 * In hoc cognoscimus charitatem eius erga nos, quòd is dederit animam suam pro nobis: & æquum est nos quoque pro fratribus nostris dare animas nostras.

---

[a] וַיְלִדַת אֲלַתָּא ג [2] חַבִיבַי הָשָׁא בְּנוּהִי חֲנַן דְּאַלָּהָא וְלָא [c] אִתְגְּלִי עַדְמָא לְהָשָׁא
מָנָא [f] עָתִידִינַן דְּנֶהֱוֵא [g] יְדָעִינַן דִּין דְּמָא דְּאִתְגְּלִי [h] בַּרְמוּתֵהּ [i] הֲוֵינַן [k] וְחָזֵינַן לֵהּ אֵיךְ מְדַם [l] דְּאִיתַוּהִי ; [3] וְכָל אֵינָא דְּאִית
לֵהּ עֲלַוּהִי הָנָא [m] סַבְרָא [n] מְדַכֵּא נַפְשֵׁהּ אֵיךְ דְּהוּ דְּדַכֵּא הוּ ; [4] מַן דִּין דְּעָבֵד [o] חֲטִיתָא עָוְלָא [p] סָעַר חֲטִיתָא גֵּיר כְּלָה
[q] עָוְלָא הִי ; [5] וְיָדְעִין אַנְתּוּן דְּהוּ [r] דְּאִתְגְּלִי [s] דְּנַסַּב [t] חֲטַיְהִין [u] וַחֲטִיתָא בֵּהּ לַית ; [6] וְכָל דְּבֵהּ מְקַוֵּא לָא חָטֵא וְכָל
דְּחָטֵא לָא [v] חָזֵיתִי וְלָא יְדָעֵהּ ; [7] בְּנַי לָא אֱנָשׁ [x] נַטְעֵיכוּן הַו דְּעָבֵד [y] זַדִּיקוּתָא זַדִּיקָא הוּ אֵיךְ דְּאַף הוּ מְשִׁיחָא
אִיתַוּהִי זַדִּיקָא ; [8] וְהַו [z] דְּסָעַר חֲטִיתָא מִן סָטָנָא הוּ מֶטֶל דְּמִן [a] רִישִׁיתָא הוּ סָטָנָא [b] חַטָּיָא הוּ וּמֶטֶל הָנָא
[c] אִתְחֲזִי בְּרֵהּ דְּאַלָּהָא דְּנִשְׁרֵא עֲבָדוֹהִי דְּסָטָנָא ; [9] כָּל דְּאִתִּילֵד מִן אֱלָהָא חֲטִיתָא

[d] וַיֵּלֶד [e] גְּלָא [f] עָתִיד [g] דְּמָא דמה [h] יְדַע [i] חֲזָא [k] חֲזָא [l] אית ש
[m] חקוה [n] דְּכָא [o] חַטָּא [p] עשה [q] עָוֵל [r] גְּלָא [s] נְסַב [t] חַטָּא [u] חֲזָא
[x] טָעָא [y] הצדקה [z] שעשה [a] ראשית [b] חָטָא [c] חָזָא

2 * Charissimi, nunc filij Dei sumus: & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cùm apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eũ sicuti est.

3 * Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.

4 * Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit: & peccatum est iniquitas.

5 Esa. 33. a. 4. 1. Pet. 2. d. 22. Esa. 53. b. 9. * Et scitis quia ille apparuit vt peccata nostra tolleret: & peccatum in eo non est.

6 * Omnis qui in eo manet, non peccat: & omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum.

7 * Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam, iustus est: sicut & ille iustus est.

8 Ioh. 8. f. 44. * Qui facit peccatum, ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.

9 * Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.

10 * In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli. Omnis qui nõ† facit iustitiam, non est ex Deo: & qui non diligit fratrem suum. (est iustus)

11 * Quoniam hæc est annuntiatio, quã audistis ab initio: Vt†diligamus alterutrum. (diligatis)

12 Ioh. 13. d. 34. 15. b. 12. Gen. 4. b. 8. * Non sicut Cain qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant, fratris autem eius, iusta.

13 * Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.

14 Ioh. 5. d. 24. Sup. 2. b. 10. Leu. 19. d. 17. Mat. 5. d. 22. *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit: manet in morte.

15 * Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem.

16 Ioh. 15. b. 13. *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere.

2 * Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα· ὅτι ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστι.

3 * καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ, ἁγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστι.

4 * πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ. καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία.

5 * καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι.

6 * πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων, οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν, οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν.

7 * τεκνία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς. ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην, δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν.

8 * ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν· ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.

9 * πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ· ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει. καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται.

10 * ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

11 * ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους·

12 * οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

13 * μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί μου, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.

14 * ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μετεβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ.

15 * πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστί· καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

16 * ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι.

לָא עָבֵד מְטָל דְּזַרְעֵה בְּהּ אִיתַוהִי וְלָא מִשְׁכַּח לְמֶחְשָׁא דְּמִן אֱלָהָא אִתְיְלִד ׃ 10 בְּהָדָא מִתְפְּרְשִׁין בְּנוֹהִי דְאֱלָהָא
מִן בְּנוֹהִי דְסָטָנָא כָּל דְּלָא עָבֵד זְדִיקוּתָא וְלָא מְחַב לְאַחוּהִי לֵיתוּהִי מִן אֱלָהָא ׃ 11 דְּהָנוּ פִּיקְדָנָא דִשְׁמַעְתּוּן
מִן קְדִים דְּתַחֲבוּן חַד לְחַד ׃ 12 לֵו אֵיךְ קַאִין הֲוָא מִן בִּישָׁא וְקָטַל לְאַחוּהִי וּמָטָל מָנָא קְטַלֵהּ אֱלָא
מָטָל דְּבִישִׁין הֲוָו עֲבִדוּהִי וְדְאַחוּהִי זַדִיקִין ׃ 13 וְלָא תְּתְדַּמְּרוּן אַחַי אִן סָנֵא לְכוּן עָלְמָא ׃
14 חְנַן יְדָעִינָן דְשַׁנִינָן מִן מוֹתָא לְחַיֵא בְּהָדָא דְמַחֲבִינָן לְאַחַיָן הוּ דְלָא מְחַב לְאַחוּהִי בְּמוֹתָא מְקַיָא ׃
15 כָּל גִּיר דְסָנֵא לְאַחוּהִי קְטֵל אֱנָשָׁא הוּ וְיָדְעִין אַנְתּוּן דְכָל דְקָטֵל אֱנָשָׁא לָא מְשַׁכְּחִין מְקַיָן בֵּהּ חַיֵא דְלְעָלַם ׃
16 בְּהָדָא יְדָעִינָן חוּבָהּ דְלוּתַן דְהוּ יַהֲב נַפְשֵׁהּ חֲלָפַיָן וְאַף חְנַן זְדַק לָן דְעַל אַפֵּי אַחַיָן נְהַל נַפְשָׁתָן ׃

5 אית יש 6 שכח כל
7 ילד 8 פרש 9 אדקה
10 אחיב אוהב מאכם
11 אית מעשי דמר חסה
12 שונא יד ע שנא עתק
13 מות חבב רוח
14 שכח כל קנא
15 אחבוהי נתל נתן

17 ܘܡܢܘ ܕܐܝܬ ܠܗ ܩܢܝܢܐ ܕܥܠܡܐ ܘܚܙܐ ܠܐܚܘܗܝ ܕܡܣܟܢܐ ܘܣܓܪ ܪܚܡܘܗܝ ܡܢܗ ܐܝܟܢܐ ܡܬܩܝܡ ܚܘܒܗ ܕܐܠܗܐ ܒܗ ؛
18 ܒܢܝ ܠܐ ܢܚܒ ܚܕ ܠܚܕ ܒܦܘܡܐ ܘܒܠܫܢܐ ܐܠܐ ܒܥܒܕܐ ܘܒܫܪܪܐ ؛ ܘܒܗܪܐ ܡܫܬܘܕܥܝܢܢ ܕܡܢ ܫܪܪܐ ܐܝܬܝܢ
ܘܩܕܡ ؛ ܘܐܢܬܘ ܕܡܢ ܐܠܗܐ ܐܢܬܘܢ ܘܨܒܝܬܘܢ ܠܗ ؛ ܡܛܠ ܕܪܒ ܗܘ ܕܒܟܘܢ ܡܢ ܕܒܥܠܡܐ ؛
19 ܘܒܗܢܐ ܝܕܥܝܢ ܕܡܢ ܫܪܪܐ ܐܢܚܢܢ ܕܡܢ ܐܠܗܐ ܐܢܚܢܢ ؛ ܕܝܕܥ ܟܠܗ ؛ ܘܐܝܟ ܕܠܐ ܡܛܠ ܕܢܬܐ ܗܘ ܕܢܫܪܐ ؛
20 ܕܢܬܐ ܗܘ ܕܢܫܪܐ ؛ ܘܐܢ ܠܒܐ ܕܢܬܐ ܢܟܣܐ ܠܢ ؛ ܡܛܠ ܕܪܒ ܗܘ ܐܠܗܐ ܡܢ ܠܒܐ ܕܢܬܐ ؛
21 ܐܠܗܐ ܝܕܥ ܟܠ ؛ ܚܒܝܒܝ ܐܢ ܠܒܐ ܠܐ ܢܟܣܐ ܠܢ ؛ ܒܗ ܢܬܝܕܥ ܕܡܢ ܐܠܗܐ ܐܢܚܢܢ ؛
22 ܘܡܕܡ ܕܢܫܐܠ ܢܩܒܠ ؛ ܡܛܠ ܕܢܛܪܪ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܘܢܥܒܕ ܩܕܡܘܗܝ ܕܫܦܝܪܐ ؛
23 ܘܗܢܐ ܗܘ ܦܘܩܕܢܗ ܕܢܗܝܡܢ ܒܫܡܗ ܕܒܪܗ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܘܢܚܒ ܚܕ ܠܚܕ ܐܝܟ ܕܦܩܕܢ ؛
24 ܘܐܝܢܐ ܕܢܛܪ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܒܗ ܡܬܢܛܪ ܘܗܘ ܫܪܐ ܒܗ ܘܒܗܪܐ ؛ ܡܢ ܗܢܐ ܝܕܥܝܢ ܕܡܢ ܪܘܚܗ ܗܘ ܕܝܗܒ ܠܢ ؛

17 * Porrò qui habuerit possessionem mundi, & viderit fratrem suum egentem, & clauserit viscera sua ab eo, quî potest esse charitas Dei in illo?

18 * Filioli mei ne diligamus nos inuicem verbis & lingua, sed operibus & veritate.

19 * Et in hoc cognoscimus quòd ex veritate sumus, & antequàm veniat ipse persuasum reddituri sumus cor nostrum.

20 * Quod si cor nostrum reprehendat nos, quãto maior est Deus corde nostro? nouit enim omnia.

21 * Dilecti mei, si cor nostrum non arguit nos, fiduciam habemus coram Deo.

22 * Et quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam seruamus mandata eius, & quæ grata sunt coram ipso peragimus.

23 * Et hoc est præceptum eius, Vt credamus in nomine filij ipsius Jeschua Meschicho, & diligamus nos inuicem sicut præcepit nobis.

24 * Cæterùm qui seruat præcepta eius, per ipsum seruatur, & ille habitat in ipso: ac per hoc intelligimus quòd habitet in nobis, è Spiritu suo quem dedit nobis.

Natiuitate Domini nostri.

CAP. IIII.

1 DIlecti mei, non omnibus spiritibus credatis, sed dijudicate spiritus num ex Deo sint, quia multi pseudoprophetæ exierunt in mundum.

2 * Per hoc cognoscitur spiritus Dei. omnis spiritus qui confitetur Jeschua Meschicho venisse in carne, ex Deo est.

3 * Omnis autem spiritus qui non confitetur Jeschua venisse in carne, non est ex Deo: sed hic est ab ipso pseudochristo, quem audistis venturum, & nunc iam in mundo est.

4 * Vos autem ex Deo estis filij, & vicistis eos, quoniam maior est ille qui in vobis est, quàm qui in mundo.

5 * Et illi ex mundo sunt propterea de mundo loquuntur, & mundus eos audit.

6 * Nos autem ex Deo sumus, & qui nouit Deum audit nos, & qui non est ex Deo non audit nos: per hoc ipsum intelligimus spiritum veritatis, & spiritum erroris.

---

17 וַאינָא דְּאִית לֵהּ [c] קְנְיָנָא דְעָלְמָא [d] וְנָחֵזֵא לַאחוּהִי [e] דְסָנִיק [f] וְנָאחוּד רַחֲמָוֹהִי מִנֵּהּ אֵיכְנָא אִית בֵּהּ חוּבְּהָ דַאלָהָא ؛
18 בְּנַי לָא [g] נַחֵב חַד לְחַד [h] בְּמֵלָּא וַבְּלִשָׁנָא אֶלָּא בַּעֲבֵדָא [i] וּבַשְׁרָרָא ؛ 19 וַבְּהָרָא [k] מֶשְׁתַּוּדְעִינַן דְּמִן שְׁרָרָא אִיתַיִן
וְקָדָם [l] דְּנַאתָא הוּ [m] מְפִיסִינַן לֵבָן ؛ 20 וַאנְתוּ דְּלֵבָן כְּסַר לַן כְּמָא אֱלָהָא רַב מִן לֵבָן וְיָדַע כֹּלְמַרָם ؛
21 חַבִּיבֵי אִן לֵבָן לָא כָּסַר לַן [n] גַּלְיָן אֲנִין אַפַּיִן קֳדָם אֱלָהָא ؛ 22 וְכֹלְמַדָּם [o] דְשָׁאלִינַן [p] נְסַבִּינַן מִנֵּהּ מָטֹל דְנַסְרִינַן
[q] פּוּקְדָנוֹהִי וְשַׁפִּירָהָא [r] סָעֲרִינַן קֳדָמוֹהִי ؛
23 וְהָנָא הוּ פּוּקְדָנֵהּ דְנְהֵימִן בְּשֻׁמָּא דַבְּרֵהּ יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְנַחֵב חַד לְחַד אַיְךְ דְּפַקְדָן ؛
24 וַאינָא דְנַטַּר פּוּקְדָנוֹהִי בֵּהּ [s] מְתְנַטַּר וְהוּ שָׁרָא בֵּהּ וַבְּהָרָא [t] מְסְתַּכְּלִינַן [u] דְשָׁרָא בַּן מִן רוּחֵהּ הוּ דְיַהֵב לַן ؛

[c] קָנָא [d] חֵזָא [e] שארך
[f] אַחַד אוֹתוֹ [g] חֲבַב אוֹב
[h] מִלָּל [i] ובאמת
[k] יֵדַע מזה אשתודע [l] אֱלָא
[m] פּוּם [n] גְּלָא [o] שְׂאַל
[p] נתאים אכחנו [q] נְטַר נאר
[r] עושים אנחנו [s] סְכָל שכל [t] משוכן

huius Iac. 2. c. 15. c. 16.

*Qui habuerit substãtiam †mundi,& 17
viderit fratrem suum necesse habere, &
clauserit viscera sua ab eo: quomodo
charitas Dei manet in eo?

*Filioli mei, nõ diligamus verbo,ne- 18
que lingua,sed opere & veritate.

*In hoc cognoscimus quoniam ex ve 19
ritate sumus: & in conspectu eius suade-
bimus corda nostra. D

*Quoniam si reprehenderit nos cor 20
nostrum: maior est Deus corde nostro,
& nouit omnia.

*Charissimi, si cor nostrum non re- 21
prehenderit nos: fiduciam habemus ad
Deum.

Mat. 7. a. 7. 21. b. 22. Ioh. 14. b. 13. 13. n. 7. 16. c. 24. Infr. 5. c. 14. Ioh. 6. d. 29. 17. a. 3. Ioh. 13. d. 34. 15. b. 22. Ioh. 14. c. 23. 15. b. 10.

*Et quicquid petierimus, accipiemus 22
ab eo: quoniam mandata eius custodi-
mus,& ea quæ sunt placita coram eo, fa-
cimus.

*Et hoc est mandatum eius, Vt cre- 23
damus in nomine Filij eius Iesu Christi:
& diligamus alterutrum, sicut dedit
mandatum nobis.

*Et qui seruat mandata eius, in illo 24
manet, & ipse in eo, & in hoc scimus
quoniã manet in nobis de Spiritu quem
dedit nobis.

CAP. IIII.

CHarissimi, nolite omni spiritui cre- 1
dere, sed probate spiritus si ex Deo A
sint: quoniam multi pseudoprophetæ
exierunt in mundum.

*In hoc cognoscitur spiritus Dei. o- 2
mnis spiritus qui confitetur Iesum Chri-
stum in carne venisse, ex Deo est:

*Et omnis spiritus qui soluit Iesum, 3
ex Deo non est,& hic est Antichristus,de
quo audistis quoniã venit, & nunc iam
in mundo est.

*Vos ex Deo estis filioli,& vicistis †eũ; 4
quoniam maior est qui in vobis est,
quàm qui in mundo.

*Ipsi de mundo sunt: ideo de mundo 5
loquuntur, & mundus eos audit.

Ioh. 8. f. 47. 10. c. 27.

*Nos ex Deo sumus. Qui nouit Deũ, 6
audit nos. qui non est ex Deo, non audit
nos; in hoc cognoscimus spiritum veri-
tatis,& spiritum erroris.

17 *ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ,
πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;

18 *τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ τῇ γλώσσῃ·
ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ.

19 *καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ
ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείθομεν τὰς καρδίας ἡμῶν.

20 *ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ
θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα.

21 *ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν,
παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν.

22 *καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποι-
οῦμεν.

23 *καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνό-
ματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, κα-
θὼς ἔδωκεν ἐντολὴν.

24 *καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐ-
τὸς ἐν αὐτῷ μένει. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν,
ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἔδωκεν ἡμῖν.

δ'.

1 *Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε· ἀλλὰ δοκι-
μάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν· ὅτι πολλοὶ ψευδο-
προφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον.

2 *ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ
ὁμολογεῖ ἰησοῦν χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ θεοῦ
ἐστι.

3 *καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ ἰησοῦν χριστὸν ἐν
σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι, καὶ τοῦτό ἐστι τοῦ ἀντι-
χρίστου· ὃ ἀκηκόατε, ὅτι ἔρχεται· καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ
ἐστὶν ἤδη.

4 *ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς· ὅτι
μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν, ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ.

5 *αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσί· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λα-
λοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει.

6 *ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν· ὁ γινώσκων τὸν θεόν, ἀκούει
ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γι-
νώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς
πλάνης.

---

[a] חַיְמָן [b] חָוָא [c] כתבים
[d] יָדַע [e] יָדָא ידה
[f] אֵין הוא g כתב
[h] שׁכוֹ' אָזֵית יש
[i] זְכָא כשר מַלָּל
[m] אֵית [n] סָכַל שכל
[o] שׁוֹל אבת
[p] טָעָיָא תעה

[a] וְיַלְדֵה דְמָרָן ד קַפְלָאוּן ד [1] חַבִּיבֵי לָא לְכָל רוּחִין [2] תְּהֵימְנוּן אֶלָּא [b] בַּוִּיתוּן פָּרְשִׁין רוּחָא
אִן מִן אֱלָהָא אִיתַיְהוּן מִטָּל דְּסַגִּיאָא נְבִיָא [c] דְנָלָא נְפַקוּ בְּהַ בְּעָלְמָא ; [2] בְּהָדָא [d] מִתְיְדְעָא רוּחֵה דְאֱלָהָא כָּל רוּחָא
[3] דְמוֹדְיָא דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא אֲתָא בְּבְסַר מִן אֱלָהָא הִי ; [3] וְכָל רוּחָא דְלָא מוֹדְיָא דְיֵשׁוּעַ אֲתָא בְּבְסַר [f] לֵיתֵיהּ מִן אֱלָהָא
אֶלָּא הָדָא מִן מְשִׁיחָא הִי [g] דְנָלָא הַוּ דְשַׁמְעִתּוּן [h] דְאַתָא וְהָשָׁא בְּעָלְמָא [i] אִיתַוֹהִי מִן כְּדוּ ; [4] אַנְתּוּן דִין מִן אֱלָהָא [j] אִיתַנְכוּן
בְּנַיָא [k] וְזַכֵיתּוּן אֵנוּן מִטָּל דְרַב הוּ הוּ דְבְכוּן מִן הוּ דְבְעָלְמָא ; [5] וְהִלֵּין מִן עָלְמָא אֵנוּן מִטָּל הָנָא מִן עָלְמָא [l] מְמַלְלִין
וְעָלְמָא לְהוּן שָׁמַע ; [6] חְנַן דִין מִן אֱלָהָא חְנַן וְהוּ דְיָדַע לְאֱלָהָא שָׁמַע לָן וְהוּ דְלָא [m] אִיתַוֹהִי מִן אֱלָהָא לָא שָׁמַע לָן
בְּהּ בְּהָדָא [n] מִסְתַּכְּלִינַן לְרוּחָא [o] דְשַׁרְרָא וְלְרוּחָא [p] דְמַטְעָיָנוּתָא ;

7 * Dilecti mei, diligamus nos inuicem, quoniam charitas ex Deo est. Et quisquis diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.

8 * Quoniam Deus charitas est, & quisquis non diligit, non cognoscit Deum.

9 * Per hoc innotuit charitas Dei erga nos, quòd filium suum vnicum miserit Deus in mundum, vt viuamus per eum.

10 * In hoc est charitas, non quòd nos dilexerimus Deum, sed quòd ipse Deus dilexit nos, & miserit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.

Lotione secreta, & Dominica post Epiphaniam.

11 * Charissimi mei, si sic dilexit nos Deus, & nos quoque debemus nos mutuò diligere.

12 * Deum nemo vidit vnquam. Sed si dilexerimus nos mutuò, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est.

13 * Et per hoc scimus nos in eo manere, & ipsum manere in nobis, quia de spiritu suo largitus est nobis.

14 * Et nos vidimus ac testificamur quòd Pater miserit filium suum Redemptorem in mundum.

15 * Quisquis confitetur Jeschua quòd ipse sit filius Dei, Deus in eo manet, & ipse manet in Deo.

16 * Et nos credidimus & scimus quam charitatem habeat Deus erga nos. Deus enim charitas est, & quisquis manet in charitate,

17 in Deo manet. * Et in hoc completa est charitas eius nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ipse fuit, ita & nos sumus in hoc mundo.

18 * Timor in charitate non est, sed charitas perfecta foras eijcit ipsum timorem, quoniam timor in perturbatione est. Qui autẽ timet, non est perfectus in charitate.

19 * Nos igitur diligamus Deum, quoniam ipse primùm dilexit nos.

20 * Sed si quis dicat, Diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est. Qui enim fratrem suum qui videtur, non diligit, Deum ipsum qui non videtur, quomodo potest diligere?

21 * Et hoc præceptum accepimus ab eo, vt omnis qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.

---

7 חַבִיבַי נֵחֵב חַד לְחַד מְטָל דְּחוּבָא מִן אֱלָהָא הוּ וְכָל מַן דְּמַחֵב מִן אֱלָהָא יְלִיד וְיָדַע לַאלָהָא ׀ 8 מָטָל דַּאלָהָא
חוּבָא הוּ וְכָל דְּלָא מַחֵב לָא יָדַע לַאלָהָא׃ 9 בְּהָדָא אֶתְיְדַע חוּבַהּ דַּאלָהָא דַלְוָתַן דְּלַבְרֵהּ יְחִידָיָא שַׁדַּר אֱלָהָא לְעָלְמָא
לְדַנְחֵא בְּאִידֵהּ׃ 10 בְּהָנָא אִיתַיְהִי חוּבָא לָא דַחְנָן אֲחַבְנָן לַאלָהָא אֶלָּא דְּהוּ אֱלָהָא אַחְבַנָן וְשַׁדַּר לַבְרֵהּ
חוּסָיָא עַל אַפֵּי חֲטָהַיִן׃ 11 דְּשִׁיגְיָתָא אַרְזְנִיתָא וְיַחַד בְּשִׁבָּא דְכָתַר דַּנְחֵא ח חַבִיבַי אִן הָכַן אַחְבַנָן אֱלָהָא
וְאַף חָנַן חַיְבִינַן חַד לְחַד לְמַחֲבוּ׃ 12 לַאלָהָא סְמִתּוּם אֱנָשׁ לָא חֲזִיהִי אִזְדְּוִין נֵחֵב לְחַד אֱלָהָא בֵּן מְקַוָּא
וְחוּבֵהּ מְשְׁתַּמְּלָא בַּן׃ 13 וּבְהָדָא יְדָעִינַן דְּהוּ מְקַוִּינַן וְהוּ מְקַוָּא בֵּן דְּמִן רוּחֵהּ יַהֲב לַן׃
14 וַחְנַן חָזִין וּמַסְהֲדִינַן דַּאבָא שַׁדַּר לְבַרֵהּ פָּרוּקָא לְעָלְמָא׃ 15 כָּל דְּמַוְדֵא כְּיֵשׁוּעַ דְּהוּא בְּרֵהּ דַּאלָהָא

a חֲבַב אוהב b יְלַד אוהבת c יְדַע יְחַד חַיָּא בידו
a אוהבנו b אוהב אוהבו
c ושלח כפר מן חַטָּא
a חַטָּא שלרחאה מן שֵׁוֵג
b חֲזָא סדר c נשבת
d דְּנַח זרח e חוב
f חֲבַב אוהב g מן עולם
h חֲזָא חֲבַב k שְׁמָלָא

7 Charissimi, diligamus nos inuicem: quia charitas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deũ.

8 Qui non diligit, non nouit Deum: qnoniam Deus charitas est.

Ioh. 3. 9 In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum.

10 In hoc est charitas: non quasi nos dilexerimus Deũ, sed quoniã ipse † dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.

prior

11 Charissimi, si sic Deus dilexit nos: & nos debemus alterutrum diligere. C

12 Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem: Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. 13 In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus, & ipse in nobis: quoniam de Spiritu suo dedit nobis.

Ioh. 1. c. 18. 1. Tim. 6. c. 16.

14 Et nos vidimus, & testificamur, quoniam Pater misit Filium suum saluatorem mundi.

15 Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est filius Dei: Deus in eo manet, & ipse in Deo.

16 Et nos cognouimus & credidimus charitati, quam habet Deus in nobis. Deus charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.

17 In hoc perfecta est charitas † nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo.

Dei

18 Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorẽ, quoniam timor pœnam habet. qui autem timet: non est perfectus in charitate. D

19 Nos ergo diligamus Deum, quoniã Deus prior dilexit nos.

20 Si quis dixerit, quoniam diligo Deũ: & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim nõ diligit fratrem suum quem † vidit: Deum quem non † vidit, quomodo potest diligere?

videt
videt

21 Et hoc mandatum habemus à Deo: vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.

Ioh. 13. d 34. 15. b. 12. Ephe. 5. a. 2.

7 ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται, καὶ γινώσκει τὸν θεόν.

8 ὁ μὴ ἀγαπῶν, οὐκ ἔγνω τὸν θεόν· ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

9 ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ.

10 ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

11 Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν.

12 θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν.

13 ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν.

14 καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα, καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου.

15 ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ.

16 καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστί· καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μένει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει.

17 ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

18 φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον· ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει. ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ.

19 ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτόν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς.

20 ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν. ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;

21 καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

---

16 וְחַנָּן הֵימְנָן וִידַעְנָן חוּבָא דְּאִיתָה לַהּ לֵאלָהָא צְאִידִין אֱלָהָא גַּיר חוּבָא
אֱלָהָא בַּהּ מְקַיָּם וְהוּ מְקַיָּם בֵּאלָהָא ׃
17 בְּהָדָא מְשׁתַּלֵּם חוּבָהּ עִמָּן דְּנַלִּיתִ מַפָּא הֲוֵוָא לַן בְּיוֹמָא דְּדִינָא מִטֶּל
הוּ וְכֹל דְּמְקַיָּם בְּחוּבָא בֵּאלָהָא מְקַיָּם ׃
18 דְּאִיךְ דַּהֲוָא הוּ הָכְנָא אַף חַנָּן אִיתַיִן בְּהָנָא עָלְמָא ׃
דְּחַלְתָּא בְּחוּבָא לֵית אֶלָּא חוּבָא מְשַׁמְּלָיָא לְבַר שְׁרָא
לַהּ לְדַחְלְתָּא מִטֶּל דְּדַחְלְתָּא בְּקָנְטָא אִיתֵיהַ הוּ דִּין דְּדַחֵל לָא מְשַׁמְּלֵי בְּחוּבָא ׃
19 חַנָּן הָכִיל נַחֵב לֵאלָהָא מִטֶּל דְּהוּ קַדְמָאִית אַחֲבָן ׃
20 אִן דֵּין אֱנָשׁ נְאמַר דְּמַחֵב אֲנָא לֵאלָהָא וְלַאחוּהִי
סָנֵא וְנַגְלָא הוּ הַהוּ גַּיר דְּלַאחוּהִי דְּמִתְחֲזֵא לָא מַחֵב לֵאלָהָא הוּ דְּלָא מִתְחֲזֵא אֵיכְנָא מְשַׁבַּח דְּנַחֵב ׃
21 וְהָנָא פּוּקְדָנָא קַבְּלַן מִנֵּהּ דְּכֹל דְּמַחֵב לֵאלָהָא נַחֵב אַף לַאחוּהִי ׃

הימן אהבה x אמונה
שלם גלא רון
איתי יראה f באהבה
שמלא מלא g משליך
בעכירות h וגמורמן מלא
על כן k מקדם l אמר
חבב אהב n שונא
בחב חזא מצוה

Festo Luminum, hoc est, Epiphaniæ.

CAP. V.

1 QVisquis credit Jeschua esse Meschicho, ex Deo natus est. Et quisquis diligit genitorem, diligit & eum qui natus est ex eo.

2 * Et in hoc cognoscimus quòd diligimus filios Dei, quum Deum diligimus, & exequimur præcepta eius.

3 * Hæc est enim charitas Dei, vt seruemus præcepta eius; & præcepta eius grauia non sunt.

4 * Quoniam quicquid natum est ex Deo, vincit ipsum mundum, & hæc est victoria quæ vicit mundum ipsum, fides nostra.

5 * Quis est enim qui vincit ipsum mundum, nisi is qui credit Jeschua esse filiũ Dei?

6 * Hic est qui venit per aquam & sanguinem Jeschua Meschicho, non per aquam solùm sed per aquam & sanguinem. Et Spiritus est, qui testificatur, quoniam ipse spiritus est veritas.

Deest 7. versus.

8 * Et tres sunt testes, Spiritus, & aqua, & sanguis, & hi tres in vno sunt.

9 * Si testimonium hominũ accipimus, quantò maius est testimonium Dei? & hoc est testimonium Dei, quo testificatus est de Filio suo.

10 * Quisquis credit in filium Dei, habet hoc testimonium in seipso. Omnis qui non credit Deo, mendacem efficit eum: eò quòd non credit in testimonium quo testificatus est Deus de Filio suo.

11 * Et hoc est testimonium, quòd vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in filio eius est.

12 * Quisquis habet filium, habet & vitam: & quisquis non habet filium Dei, non est ei vita.

13 * Hæc scripsi vobis, vt sciatis vos habere vitam æternam, qui credidistis nomini filij

14 Dei. * Et hæc est fiducia quam habemus apud eum, quòd quicquid petierimus secundùm voluntatem eius, audit nos.

15 * Quod si persuasum habemus quòd audit nos, quicquid petierimus ab eo: confidimus nos iam recepisse petitiones nostras quas postulauimus ab eo.

---

[a] עאדא [b] דנוחדא ו קפלאון ה
[1] כלמן [c] דמחימין דישוע איתוהי משיחא מן אלהא [d] ילוד וכל דמחב לילודא מחב אף להו [d] דאתילד מנה ;
[2] ובהדא [e] ידעינן דמחבינן לבנוהי דאלהא מא דאלהא [g] מחבינן ועבדינן [h] פוקדנוהי ; [3] הנא הו גיר חובה
דאלהא [i] דנטר פוקדנוהי ופוקדנוהי לא [k] יקירין ; [4] מטל דכל דילוד מן אלהא [l] זכא לה לעלמא והדא הי [m] זכותא
[n] דזכתה לעלמא [o] הימנותן ; [5] מנו גיר דזכא לה לעלמא אלא הו דמהמומן דישוע ברה הו דאלהא ;
[6] הנו דאתא ביד מיא ודמא ישוע משיחא לא הוא במיא בלחוד אלא במיא ודמא ורוחא [p] מסהדא דהי רוחא [q] איתיה
[r] שורדא ; [8] ואיתיהון הלתא [s] מהדין רוחא ומיא ודמא והלתיהון בחד אנון ;

[a] עאדא [b] ת״ל שלאור
[c] חימין [d] ילד [e] ידע
[f] אוהבים אנחנו [g] חבב
[h] מצוותיו [i] נטר נצר
[k] יקר כבד [l] מנצח m נצון
[n] זכא [o] חימין
[p] מעיד מן סהד
[q] אית יש [r] אמת ערים

CAP. V.

OMnis qui credit quoniam Iesus est [1] Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit: diligit & eum A qui natus est ex eo.

* In hoc cognoscimus quoniam dili- [2] gimus natos Dei, cùm Deum diligamus, & mandata eius faciamus.

* Hæc est enim charitas Dei, vt man- [3] Mat. 11. d. 30. data eius custodiamus: & mandata eius grauia non sunt.

* Quoniam omne quod natum est ex [4] Deo: vincit mundum. & hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.

* Quis est †qui vincit mundum, nisi [5] aurem 1. Co. 15 g. 57. qui credit quoniam Iesus est filius Dei?

* Hic est qui venit per aquam & san- [6] guinem Iesus Christus: non in aqua solùm: sed in aqua & sanguine. Et spiritus B est qui testificatur, quoniam Christus est veritas.

* Quoniam tres sunt qui testimoniũ [7] dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. & hi tres vnum sunt.

* Et tres sunt qui testimonium dant [8] & hi tres vnum sunt in terra: Spiritus, aqua, & sanguis.†

* Si testimonium hominum accipi- [9] mus: testimonium Dei maius est. quoniã hoc est testimoniũ Dei quod maius est, quoniam testificatus est de filio suo.

* Qui credit in filium Dei: habet testi [10] Ioh. 3. d. 36. monium Dei in se. Qui non credit filio, mendacem facit eum: quia non credit in testimonium quod testificatus est Deus C de filio suo.

* Et hoc est testimonium, quoniam vi- [11] tam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in filio eius est.

Qui habet filium†: habet vitam. qui [12] Dei non habet filium Dei, vitam non habet.

* Hæc †scribo vobis: vt sciatis quoniã [13] scripsi vitam habetis æternam qui creditis in nomine filij Dei.

* Et hæc est fiducia quam habemus ad [14] eum: Quia quodcunque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos.

* Et scimus quia audit nos quicquid [15] Sup. 3. d. 22. petierimus: scimus quoniam habemus D petitiones quas †postulamus ab eo. postulauimus

ε'.

1 * Πᾶς ὁ πιςεύων ὅτι ἰησοῦς ἐςὶν ὁ χρις ός, ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννη-
ται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν
γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ.

2 * ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ,
ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν.

3 * αὕτη γάρ ἐςιν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐ-
τοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν·

4 * ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, νικᾷ τὸν κόσμον·
καὶ αὕτη ἐςὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίςις ἡμῶν.

5 * τίς ἐςιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιςεύων ὅτι ἰησοῦς
ἐςὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ;

6 * οὗτός ἐςιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, ἰησοῦς ὁ χρις-
ός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ αἵ-
ματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐςι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐςιν
ἡ ἀλήθεια.

7 * ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ πα-
τὴρ, καὶ ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς
τὸ ἕν εἰσι.

8 * καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ πνεῦμα,
καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα·

9 * εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρ-
τυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐςίν· ὅτι αὕτη ἐςὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ,
ἣν μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

10 * ὁ πιςεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν
αὐτῷ· ὁ μὴ πιςεύων τῷ θεῷ, ψεύςην πεποίηκεν αὐτόν· ὅτι
οὐ πεπίςευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς
περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

11 * καὶ αὕτη ἐςὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν
ἡμῖν ὁ θεὸς, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐςιν.

12 * ὁ ἔχων τὸν υἱὸν, ἔχει τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ
θεοῦ, τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

13 * Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πιςεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ
τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔχετε, καὶ ἵνα πιςεύητε
εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

14 * καὶ αὕτη ἐςὶν ἡ παῤῥησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι
ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν.

15 * καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, ὃ ἂν αἰτώμεθα, οἴδα-
μεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν παρ' αὐτοῦ.

---

[a] אין סהדותא דבנינשא סקבלין חד כמא סהדותה דאלהא דרבא הי והדא הי סהדותה דאלהא [b] דאסהד על ברה ;
[10] כלמן דמהימין בברה דאלהא אית לה הדא סהדותא בנפשה כל דלא מהימין לאלהא [c] דגלא עברה ברלא הימן
לסהדותא דאסהד אלהא על ברה ; [11] והדא הי סהדותא דחיא דלעלם [d] יהב לן אלהא והנון חיא בברה [e] איתיהון ;
[12] כל [a] דאחיד לברא אחיד אף לחיא וכל דלא אחיד לברה דאלהא לית לה חיא ;
[13] הלין כתבת לכון [b] דתהדעון דחיא דלעלם [c] דהימנהון בשמה דברה דאלהא ;
[14] והדא [d] פרהסיא אית לן לותה דכל [e] דשאלינן לה איך [f] צבינה שמע לן ;
[15] ואן [g] מפסינן דשמע לן על [h] מדם דשאלינן מנה [k] תכילינן דקבלן [l] מן כדו שאלתן דשאלן מנה ;

[a] העדות [b] סחר העיד
[c] כתב ענתן [d] אות יש
[e] אחר אות [f] דרע [g] מדמין
[h] הנשתין מן לשון ן
[i] שאל [k] צבא [l] פוס
באמת מלמדים אנחנו
h כל דבר ; שאל
g בושתים אנחנו מן תכל
באמת

16 ܐܢ ܐܢܫ ܢܚܙܐ ܠܐܚܘܗܝ ܕܚܛܐ ܚܛܗܐ ܕܠܐ ܡܚܝܒ
ܠܡܘܬܐ܆ ܢܫܐܠ ܘܡܬܝܗܒܝܢ ܠܗ ܚܝܐ. ܠܐܝܠܝܢ
ܕܠܐ ܗܘܐ ܐܝܟ ܕܠܡܘܬܐ ܚܛܝܢ. ܐܝܬ ܓܝܪ ܚܛܗܐ
17 ܕܡܘܬܐ. ܠܐ ܗܘܐ ܥܠ ܗܢܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܕܢܒܥܐ ܐܢܫ. ܟܠ
ܥܘܠܐ ܓܝܪ ܚܛܝܬܐ ܗܝ. ܘܐܝܬ ܚܛܗܐ ܕܠܐ ܗܘܐ ܕܡܘܬܐ
18 ܗܘ. ܘܝܕܥܝܢܢ ܕܟܠ ܕܝܠܝܕ ܡܢ ܐܠܗܐ ܠܐ ܚܛܐ.
ܗܘ ܓܝܪ ܕܝܠܝܕ ܡܢ ܐܠܗܐ ܢܛܪ ܢܦܫܗ. ܘܒܝܫܐ
19 ܠܐ ܡܬܩܪܒ ܠܗ. ܝܕܥܝܢܢ ܕܡܢ ܐܠܗܐ ܚܢܢ.
20 ܘܥܠܡܐ ܟܠܗ ܒܒܝܫܐ ܗܘ ܣܝܡ. ܘܝܕܥܝܢܢ
ܕܒܪܗ ܕܐܠܗܐ ܐܬܐ. ܘܝܗܒ ܠܢ ܡܕܥܐ ܕܢܕܥ
ܠܫܪܝܪܐ. ܘܢܗܘܐ ܒܗ ܒܫܪܝܪܐ. ܒܒܪܗ ܝܫܘܥ
ܡܫܝܚܐ. ܗܢܐ ܗܘ ܐܠܗܐ ܫܪܝܪܐ ܘܚܝܐ ܕܠܥܠܡ.
21 ܒܢܝ ܛܪܘ ܢܦܫܟܘܢ ܡܢ ܕܚܠܬ ܦܬܟܪܐ.

ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܝܘܚܢܢ ܫܠܝܚܐ ܀

16 *Si quis viderit fratrem suum peccantem, peccatum quod non condemnat ad mortem, postulet, & dabitur ei vita, illis, nimirum, qui non tăquam ad mortĕ peccant. Est enim peccatum mortis: pro quo non dico vt
17 quis roget. *Omnis enim iniquitas peccatum est, & est peccatum quod non est mortis.*
18 *Porrò scimus quòd omnis qui natus est ex Deo, non peccat: is enim qui natus est ex Deo, custodit seipsum, & malus ille non
19 tangit eum. *Scimus quòd ex Deo sumus, & mundus totus in malo positus est.*
20 *Et scimus filium Dei venisse, & dedisse nobis mentem vt cognoscamus verum illum, & simus in ipso vero, in filio eius Jeschua Meschicho. Hic est Deus verus, & vi-
21 ta æterna. *Filioli mei custodite vosmetipsos à cultu idolorum. Amin.*

Epistolæ Iouchanon Apostoli
FINIS.

16 אן אנש נחזא לאחוהי דחטא חטהא דלא מחיב למותא נשאל ומתיהבין לה חיא לאילין דלא הוא איך דלמותא
חטין אית גיר חטהא דמותא לא הוא על הנא אמר אנא דנבעא אנש ׃ 17 כל עולא גיר חטיתא הו ואית חטהא
דלא הוא דמותא הו ׃ 18 וידעינן דכל דיליד מן אלהא לא חטא הו גיר דיליד מן אלהא נטר נפשה ובישא לא

חוב יהב נתן
מות חטא בעא
עול חטא מות
ידע ילד

[illegible]

[illegible]

חנן מלפנא דמרתא אלהיתא דשמהין כתיבן איתיהון הרכא איכנא דאתפקדן בפוקדנה דפיליפוס מלכא מהימנא וקתוליקא ובגביותה
דכל כנושיא דלוונייון מדינתא מברכא בעוקבא חתיתא עקבן ובקין הנא כתבא דדיתיקא חדתא בלשנא סוריא דסרטה באתותא עבריתא
ופשקה בלשנא דרהומא גוידון פבריכיוס בודריאנוס גברא מהיר בידעתא ודינן דהנא כתבא סוריא ופושקא דילה מהנא טב למנהרו
בדוכיתא סגיאתא לתורגמא לאטין דחשיחתה בכל עדתא הי ואף למפשקו לצחחא יוניא ביומא קדמיא דירחא תמוז שנת אלף וחמשמאא
ושבעין משיחיתא ואתרשמו הוו הכנא אוגוסטינוס הונאוס קרויא ומלכא בחכמתא דאלהא וכורנליוס רינרי גתנוס קרויא דכל יום
בה במרתא אלהיתא ׃

אנא כנריקטוס אריאס מונטנוס מן ספליא מלפנא דחכמתא אלהיתא ואזגרה דפיליפוס מלכא קתוליקא חפיטאית בחררת ובקית הנא ספרא דדיתיקא
חדתא בלשנא ובאתותא דסוריא וסריתא דילה באתותא עבריתא ופושקא דילה דרהומאיתא באידי גוידון פבריכיוס בודריאנוס דאתרא דגליא שנת
אלף וחמשמאא ושבעין משיחיתא

16 * Qui scit fratrem suum peccare: peccatum nō ad mortem, † petat & dabitur ei vita, peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico vt roget quis. 17 * Omnis iniquitas, peccatum est: & est peccatum ad mortem.

† petet & dabit ei vitam peccantibus.

18 * Scimus quia omnis qui natus est ex Deo, non peccat: sed generatio Dei conseruat eum, & malignus nō † tangit eum.

† tanget

19 * Scimus quoniam ex Deo sumus: & mundus totus in maligno positus est.

20 * Et scimus quoniam filius Dei venit: & dedit nobis sensum vt cognoscamus verum Deum, & simus in vero filio eius. Hic est verus Deus, & vita æterna.

Luc. 24. 8. 45.

21 * Filioli, custodite vos à simulachris. Amen.

FINIS.

16 * ἐὰν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωήν, τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ.

17 * πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστί· καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

18 * οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, οὐχ ἁμαρτάνει· ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ.

19 * οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται.

20 * οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινὸν θεόν. καί ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεός, καὶ ζωὴ αἰώνιος.

21 * τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων. ἀμήν.

Τέλος.

---

[a] קרב יידע [b] סום
[c] כוא [d] ידע שכל
[e] את נאמן [f] נטר גאר
[g] עבודה זרה

[19] מְתְקְרַב לַהּ: [20] יַדְעִינָן דְּמָן אֱלָהָא חַנָּן וְעָלְמָא כֻּלַּהּ בְּבִישָׁא הוּ [a] סִים: וְיַדְעִינָן דַּבְּרַהּ דְּאֱלָהָא [b] אֲתָא
וְיָהֵב לָן [c] מַדְעָא [d] דְּנַדַּע לְשַׁרְיָרָא וְנֶהֱוֵא בַּהּ בְּשַׁרְיָרָא בִּבְרַהּ יַשׁוּעַ מְשִׁיחָא הָנָא הוּ אֱלָהָא שַׁרְיָרָא וְחַיֵּא דְּלְעָלַם:
[21] בְּנֵי [e] טַרוּ נַפְשְׁכוֹן מִן [f] דְּחֵלַת פְּסַבְרָא:
שְׁלֵמַת אֶנְרְתָא דְיוּחַנָּן שְׁלִיחָאוּ:

Hunc noui testamenti textum Syriacum, ac eiusdem characteribus Hebræis descripti Latinam ab eruditissimo viro Guidone Fabricio Boderiano *factam versionem, nos infrà scripti Theologi (quibus* PHILIPPI *Catholici Regis mandato à Louaniensi Academia & facultate Theologica id munus commissum fuerat) accurata disquisitione examinauimus, examinatúmque comprobauimus, & tam ad ipsum textum Latinum vulgatæ versionis, quàm ad exemplar Græcum plurimis locis illustrandum, vtilem iudicauimus. Calend. Junijs, Anno Christi* cIↃ. IↃ. LXX. Augustinus Hunnæus *sacræ Theologiæ Ordinarius & Regius Professor*, Cornelius Reineri Goudanus *sacræ Theologiæ Professor ordinarius.*

Subscriptum
Johannes Harlemensis censuræ Secretarius & testis.

Ego BENEDICTVS ARIAS MONTANVS Hispalensis, Doctor Theologus, & PHILIPPI Catholici Regis Legatus, hunc noui Testamenti librum lingua & characteribus Syris excusum, eiusdémque literis Hebraicis exscriptionem per *Guidonem Fabricium Boderianum* natione Gallum Latinam factam diligenter recensui & approbaui. Anno Christi cIↃ. IↃ. LXX.

Cæteræ Canonicæ & Apocalypsis, etsi extent apud Syros, tamen & in exemplaribus, quæ secutus est VVidmanstadius, & in antiquissimo codice manuscripto, quo vsi sumus, defuerunt.

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM EIVSDEM SECVNDAM.

VSQVE adeò ad ſanctam fœminam ſcribit, vt eandem dominam non dubitet literis appellare, eiuſdémque filiis teſtimonium, quòd ambulent in veritate, perhibet.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ καθολικὴ δευτέρα Ἐπιστολή.

κεφ. α'.

1 ΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ Ἐκλεκτῇ κυρίᾳ, καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀλη-
2 θείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν,
2 διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα.
3 ἔσται μεθ' ὑμῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πα-
τρὸς, καὶ παρὰ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀλη-
θείᾳ καὶ ἀγάπῃ.
4 ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπα-
τοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ
πατρός.
5 καὶ νῦν ἐρωτῶ σε κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι
καινὴν, ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς· ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλ-
λήλους.
6 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐν-
τολὰς αὐτοῦ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς,
ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε.
7 ὅτι πολλοὶ πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμο-
λογοῦντες Ἰησοῦν χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ
πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος.
8 βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασά-
μεθα καλὰ, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν.
9 πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ χρι-
στοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει. ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ χριστοῦ, οὗτος καὶ
τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει.
10 εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν
οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ
μὴ λέγετε.
11 ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς
πονηροῖς.
12 πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἐβουλήθην διὰ χάρ-
του καὶ μέλανος· ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα
πρὸς στόμα λαλῆσαι· ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἦ πεπληρωμένη.
13 ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς Ἐκλεκτῆς.
ἀμήν.

Τέλος.

EPISTOLA B. IOHANNIS APOSTOLI SECVNDA.

CAP. I.

1 A SENIOR, Electæ dominæ & natis eius, quos ego diligo in veritate, & non ego ſolus, ſed & omnes qui cognouerũt veritatem,
2 *Propter veritatem quæ permanet in nobis, & †nobiſcum erit in æternum. vobiſcum
3 *Sit vobiſcum gratia, miſericordia, pax à Deo Patre, & à Chriſto Ieſu filio Patris in veritate, & charitate.
4 *Gauiſus ſum valde, quoniam inueni de filijs tuis ambulantes in verita-
B te, ſicut mandatum accepimus à Pa-
5 tre. *Et nunc rogo te domina, non tanquam mandatum nouum ſcribens tibi, ſed quod habuimus ab initio, vt di-
6 ligamus alterutrum. *Et hæc eſt charitas, vt ambulemus ſecundùm mandata eius. Hoc eſt enim mãdatum, vt quem-admodum audiſtis ab initio, in eo am-
7 buletis: *Quoniam multi ſeductores exierunt in mundum, qui non confiten-
C tur Ieſum Chriſtum veniſſe in carnem: hic eſt ſeductor & Antichriſtus. Ioh. 10. d. 34. 15. b. 12. 1. Ioh. 3. b. 11.
8 *Videte voſmetipſos, ne perdatis quæ operati eſtis: ſed vt mercedem plenam accipiatis.
9 *Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Chriſti: Deum non habet. Qui permanet in doctrina: hic & Patrem, & Filium habet.
10 *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert: nolite recipere eum in domum, nec AVE ei dixeritis.
11 *Qui enim dicit illi AVE: communicat operibus eius malignis.
D * Ecce prædixi vobis, vt in die Domini non confundamini.
12 **Plura habens vobis ſcribere, nolui per chartam & atramentum: ſpero enim me futurum apud vos, & os ad os loqui: vt gaudium veſtrum plenum ſit.
13 *Salutant te filij ſororis tuæ Electæ.

FINIS.

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM EIVSDEM TERTIAM.

CAIVM *pietatis causa extollit, atque, vt in ipsa pietate maneat, exhortatur. Diotrepen impietatis & superbiæ causa obiurgat. Demetrio autem bonum testimonium perhibet cum fratribus vniuersis.*

EPISTOLA B. IOHANNIS APOSTOLI TERTIA.

CAP. I.

1 SENIOR Gaio charissimo, quem ego diligo in A veritate. 2 * Charissime de omnibus orationem facio prosperè te ingredi & valere, sicut prosperè agit anima tua. 3 * Gauisus sum valde venientibus fratribus, & testimonium perhibentibus veritati tuæ, sicut tu in veritate ambulas.

maiorē gratiam

4 * †Maius horum nō habeo †gaudium quàm vt audiam filios meos in veritate ambulare.

5 * Charissime, fideliter facis quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos.

6 * Qui testimoniū reddiderūt charitati tuæ in conspectu ecclesiæ: quos, benè B facies, deducens dignè Deo.

7 * Pro nomine enim eius profecti sunt, nihil accipientes à Gentilibus.

8 * Nos ergo debemus suscipere huiusmodi: vt cooperatores simus veritatis.

9 * Scripsissem forsitan ecclesiæ: sed is qui amat primatum gerere in eis, Diotrepes, non recipit nos. 10 * Propter hoc si venero, commoneam eius opera quæ facit: verbis malignis garriens in nos, & quasi non ei ista sufficiant: neque ipse suscipit fratres, & eos qui suscipiunt, prohibet, & de ecclesia eijcit. C

11 * Charissime, noli imitari malum, sed quod bonum est. Qui bene facit, ex Deo est: qui malè facit, non † vidit Deum.

videt

12 * Demetrio testimonium redditur ab omnibus, & ab ipsa veritate, sed & nos testimoniū perhibemus: & nostis quoniam testimonium nostrum verum est. D

13 * Multa habui tibi scribere: sed nolui per atramentum & calamum scribere tibi.

14 * Spero autem protinus te videre, & os ad os loquemur. 15 * Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.

FINIS.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ καθολικὴ τρίτη ἐπιστολή.

κεφ. α'.

1 ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.

2 * ἀγαπητὲ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦται σου ἡ ψυχή.

3 * ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς.

4 * μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

5 * ἀγαπητὲ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ εἰς τοὺς ξένους,

6 * οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας· οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ.

7 * ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐξῆλθον, μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν.

8 * ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ἀπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.

9 * ἔγραψα τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς.

10 * διὰ τοῦτο ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς· καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις, οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει, καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.

11 * ἀγαπητὲ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακε τὸν θεόν.

12 * δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἴδατε ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθής ἐστι.

13 * πολλὰ εἶχον γράφειν, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράψαι.

14 * ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν.

15 * εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

Τέλος.

ARGVMENTVM IN EPISTOLAM BEATI IVDAE APOSTOLI.

IVDAS Apostolus fratres de corruptoribus viæ veritatis ita informat, vt illicitum esse dissertet, de sub iugo semel erutos seruitutis, denuo operam suam officiis nouare seruilibus.

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΔΑ καθολικὴ Ἐπιστολή.

κεφ. α.

1 Ουδας χριστοῦ Ιησοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ ἰακώβου, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγιασμένοις, καὶ ἰησοῦ χριστῷ τετηρημένοις, κλητοῖς·
2 ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.

3 ἀγαπητοὶ, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν, παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει.

4 παρεισέδυσαν γὰρ τινες ἄνθρωποι οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον θεὸν καὶ δεσπότην τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν ἀρνούμενοι.

5 ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ, τοῦτο, ὅτι ὁ κύριος λαὸν ἐκ γῆς αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν.

6 ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας, δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν.

7 ὡς σόδομα, καὶ γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τούτοις τρόπον ἐκπορνεύσασαι, καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκειν δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι.

8 ὁμοίως μὴν οὗτοι καὶ ἐνυπνιαζόμενοι, σάρκα μὲν μιαίνουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν.

9 ὁ δὲ μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ μωυσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας· ἀλλ' εἶπεν, ἐπιτιμήσαι σοι κύριος.

10 οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασι, βλασφημοῦσιν· ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.

11 οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ κορὲ ἀπώλοντο.

EPISTOLA B. IVDAE APOSTOLI CATHOLICA.

CAP. I.

1 A IVDAS Iesu Christi seruus, frater autẽ Iacobi: his qui sunt in Deo Patre dilectis, & Christo Iesu conseruatis, & vocatis;

2 * Misericordia vobis & pax & charitas adimpleatur.

3 * Charissimi, omnem solicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis: deprecãs †supercertari semel traditæ sanctis fidei. †supercertare

4 * Subintroierunt enim quidam homines (qui olim præscripti sunt in hoc iudiciũ) impij, † Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, & solum Dominatorem & Dominum nostrũ Iesum Christum negantes. Domini.

5 * Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Iesus, popu-
B lum de terra Aegypti saluans, secundò eos qui non crediderunt perdidit: Num.14. f.37.

6 * Angelos verò qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suũ domicilium, in iudiciũ magni diei, vinculis æternis sub caligine reseruauit.

7 * Sicut Sodoma & Gomorrha, & finitimæ ciuitates simili modo exfornicatæ, & abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. Gen.19. c.24.

8 * Similiter & hi carnem quidem maculant, dominationem autem spernũt, maiestatẽ autem blasphemant.

9 * Cùm Michael archangelus, cum diabolo disputãs, altercaretur de Moysi corpore: non est ausus iudicium inferre blasphemiæ, sed dixit, Imperet tibi †Dñs. Zach.3. a.2. Deus

10 * Hi autem quæcunque quidem ignorant, blasphemant: quæcunque autem
C naturaliter, tanquam muta animalia, norunt, in his corrumpuntur.

11 * Væ illis †quia in via Cain abierũt: & errore Balaam, mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt. qui Gen.4. b.8. Nu.22. 23.24. Nu.16.g a.1.c.32. 27.a.3.

12 * Hi sunt in epulis suis, maculæ, conuiuantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua quæ à ventis †conferuntur; arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ:

2.Pet.2. 2.17. circumferuntur

13 * Fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sydera errantia: quibus procella tenebrarum seruata est in æternum.

14 * Prophetauit autē & de his septimus ab Adam, Enoch, dicens, Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis,

Apoc.1. 1.7.

15 * Facere iudicium cōtra omnes, & arguere omnes impios, de omnibus operibus impietatis eorum quibus impiè egerunt, & de omnibus duris quæ locuti sunt contra †eum peccatores impij.

Deum

16 * Hi sunt murmuratores querulosi, secundùm desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur † superba, mirantes personas quæstus causa.

Psal.18. c.10. superbiam,

17 * Vos autē charissimi, memores estote verborum quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi,

18 * Qui dicebāt vobis, quoniam †in nouissimo tempore venient illusores, secundùm desideria sua ambulātes † in impietatibus.

in nouissimis temporibus 1.Tim.4. n.1. 2.Tim.3. n.1. 2.Pet.3. n.3. impietatum

19 * Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, Spiritum non habentes.

20 * Vos autem charissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ †nostræ fidei, in Spiritu sancto orantes;

vestræ

21 * Vosmetipsos in dilectione Dei seruate, expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam.

22 * Et hos quidem arguite iudicatos.

23 * Illos verò saluate, de igne rapientes. Alijs autem miseremini in timore: odiētes & eam quæ carnalis est, maculatam tunicam.

24 * Ei autem qui potens est vos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos in exultatione, in aduentu Domini nostri Iesu Christi;

25 * Soli Deo saluatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria & magnificentia, imperium & potestas ante † omnia secula, & nunc & in omnia secula seculorum. Amen.

omne seculum

FINIS.

12 * οὗτοί εἰσιν ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συνευωχούμενοι ὑμῖν, ἀφόβως ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες· νεφέλαι ἄνυδροι, ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινά, ἄκαρπα, δὶς ἀποθανόντα, ἐκριζωθέντα·

13 * κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται· οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται.

14 * προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ, λέγων, ἰδοὺ ἦλθε κύριος ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ,

15 * ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ἐλέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν, περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ, ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς.

16 * οὗτοί εἰσι γογγυσταί, μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.

17 * ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

18 * ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔσονται ἐμπαῖκται, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἑαυτῶν πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν.

19 * οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες.

20 * ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς, ἐν πνεύματι ἁγίῳ προσευχόμενοι,

21 * ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ζωὴν αἰώνιον.

22 * καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινόμενοι·

23 * οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ τοῦ πυρὸς ἁρπάζοντες, μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

24 * τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι αὐτοὺς ἀπταίστους, καὶ στῆσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει,

25 * μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ.

PROLOGVS IN APOCALYPSIN
BEATI IOHANNIS APOSTOLI.

MNES qui piè volunt viuere in Christo, sicut ait Apostolus, persecutionem patientur, iuxta illud: Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. tentatio namque est vita hominis super terram. Ne autem fideles deficiant in his, consolatur eos Dominus atque confirmat, dicens: Vobiscum sum vsque ad consummationem seculi; & nolite timere pusillus grex. Propterea videns Deus Pater tribulationes quas passura erat ecclesia ab Apostolis fundata supra petram Christum, vt minus timeatur, disposuit vnà cum Filio & Spiritu sancto eas reuelare. Reuelauit autem tota Trinitas Christo secundum humanitatem: Christus verò Ioanni per angelum: Ioannes ecclesiæ; de qua reuelatione hunc librum composuit. Vnde & liber iste Apocalypsis dicitur, id est, reuelatio; quia hîc cõtinẽtur quæ Deus reuelauit Iohanni; & Iohannes ecclesiæ, quãta scilicet ecclesia passa sit in tempore primitiuo, & nũc patiatur, & nouissimè temporibus Antichristi passura sit, quando tanta erit tribulatio, vt si fieri posset, etiam moueantur electi. et quæ pro his & nũc & in futuro præmia sit susceptura, vt quos denunciata supplicia terrent, promissa præmia lętificent. Ideo iste liber inter reliquas scripturas Noui Testamenti prophetiæ nomine censetur, quæ aliis est excellentior prophetiis. Sicut enim nouum Testamentum præstat veteri, Euangelium Legi; ita hæc prophetia prophetiis veteris Testamenti, quia de Christo & Ecclesia, magna ex parte iam adimpleta sacramenta denunciat. Vel etiam ideo, quia cùm aliis vnifaria, isti trifaria data est prophetia simul, scilicet præterito, et præsenti & futuro. Ad cuius confirmandã auctoritatem, occurrit iam auctoritas mittentis, deferentis & accipientis. mittentis, scilicet Trinitatis; & deferentis, scilicet Angeli; & accipientis, scilicet Iohãnis. Cùm autem Iohanni hæc in visione fuerint reuelata, & sint tria genera visionum, sub quo genere contineantur, videndum est. Visio enim alia corporalis, quando videlicet corporalibus oculis aliquid videmus. Alia spiritualis seu imaginaria, cùm videlicet dormientes vel vigilantes imagines rerũ cernimus, quibus aliquid significatur; sicut vidit Pharao spicas, & Moyses rubum ardere; ille dormiens, iste vigilans. Alia intellectualis, quando videlicet Spiritu sancto reuelante intellectui mentis veritatem mysteriorũ, sicut est, capimus; quomodo vidit Iohannes quæ in hoc libro referuntur. Non enim figuras tantùm Spiritu vidit, sed & earum significata mente intellexit. Vidit autem Iohannes & scripsit in Pathmos insula, relegatus à Domitiano in exilio, principe impiissimo, hac eum ad scribendum compellente causa, quia dum exul teneretur à Domitiano in Pathmos insula, in ecclesiis, quibus præerat, multa pullularunt atque inoleuerunt vitia atque diuersæ hæreses. Erant enim quidam hæretici ibi dicentes, Christum non fuisse ante Mariam, quia temporaliter de ea natus erat; quos Iohannes in principio Euangelij sui redarguit, dicens: In principio erat verbum. Et in hoc libro cùm dicit, Alpha & Ω, id est, principium & finis. Dicebãt etiam quidam, Ecclesiam pondere tribulationum ante finem seculi desituram, & pro labore non præmium æternum suscepturam. Horum ergo errores volens destruere Iohannes, ostendit Christum principium esse & finem. Vnde Esaias: Ante me non est formatus Deus, & post me non erit, & Ecclesiam per exercitium tribulationum non desinere, sed proficere, & pro his brauium æternum recipere. Scribit autem Iohannes septem ecclesiis Asiæ, & earum septem Episcopis, de prædictis instruens, & in eis per eam totam generalem ecclesiam docens. Est itaque materia Iohannis in hoc opere, status spiritualiter Asianæ ecclesiæ, necnon & totius videlicet, quæ in præsenti patiatur, & in futuro receptura sit. Intentio verò eius est, monere ad patientiam, quæ seruanda est. tum, quia breuis labor; tum, quia præmium magnum. Modus tractandi talis: Primò præmittit prologum & salutationem; vbi reddit

audito-

auditores benignos & attentos; quo præmisso, accedit ad narrationem. Ante narrationem verò ostendit Christum esse ab æterno sine principio & fine: inducens ipsum loquentem, Ego sum Alpha & Ω; id est, principium & finis. Postea accedens ad narrationem distinguit septem visiones, quibus terminatis iste liber consummatur. Præmittit autem prologum dicens: APOCALYPSIS Iesu Christi, subaudis hic est, sicut in aliis: Visio Esaiæ, hæc est: & Parabolæ Salomonis, sunt hæc.

ALIVS PROLOGVS IN APOCALYPSIM.

IOHANNES Apostolus & Euangelista, à Christo electus atque dilectus, in tãto amore dilectionis vberior habitus est, vt in cœna supra pectus eius recumberet; & ad crucem astanti soli matrem propriam commendasset: vt quem nubere volentem ad amplexum virginitatis asciuerat; ipsi etiam custodiendam virginem tradidisset. Hic itaque cùm propter verbum Dei & testimonium Iesu Christi in Pathmos insulam sortiretur exilium, illic ab eodem Apocalypsis præostensa describitur. Vt sicut in principio canonis, id est, libri Geneseos incorruptibile principium prenotatur; ita etiam incorruptibilis finis per virginem in Apocalypsi redderetur, dicentis; Ego sum Alpha & Ω, initium & finis. Hic est Iohannes, qui sciens superuenisse sibi diem egressionis de corpore, conuocatis in Epheso discipulis, descendit in defossum sepulturæ suæ locum; orationéq; completa, reddidit spiritum, tam à dolore mortis factus extraneus, quàm à corruptione carnis noscitur alienus. Cuius tamen scripturæ dispositio vel libri ordinatio ideò à nobis per singula non exponitur, vt nescientibus inquirendi desiderium collocetur, & quærentibus laboris fructus & Deo magisterij doctrina seruetur.

ARGVMENTVM.

APOCALYPSIS Iohannis tot habet Sacramenta quot verba. Parum dixi, & prò merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελίστου Ἰωάννου Τοῦ Θεολόγου.

κεφ. α.

1 ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ·

2 ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδε, καὶ ἀπηκάσθη εἰσὶ, καὶ ἃ χρὴ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. 3 μακάριος ὁ ἀναγινώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα. ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

4 Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων, ἃ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ,

5 καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς· τῷ ἀγαπήσαντι ἡμᾶς, καὶ λύσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· 6 καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

7 ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν· καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ναὶ, ἀμήν.

8 ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, λέγει ὁ κύριος ὁ θεὸς, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ. 9 ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ κοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 10 ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος. 11 λεγούσης, ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἔφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεις, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδίκειαν.

12 καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς, 13 καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη, καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσῆν· 14 ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡσεὶ ἔριον λευκὸν, ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρός. 15 καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. 16 καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ ἀστέρας ἑπτά· καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

APOCALYPSIS BEATI IOHANNIS APOSTOLI.

CAP. I.

1 APOCALYPSIS Iesu Christi quã dedit illi Deus, palàm facere seruis suis quæ oportet fieri citò: & significauit, mit-
2 tens per angelũ suũ seruo suo Iohanni. * Qui testimonium perhibuit verbo Dei, & testimonium Iesu Christi,
3 quæcunque vidit. * Beatus qui legit & audit verba prophetiæ huius: & seruat ea quæ in ea scripta sunt. tempus enim pro-
4 pè est. * Iohannes septem ecclesiis quæ sunt in Asia· Gratia vobis & pax ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est, & Exo. 3. d. 14. à septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt,

5 * Et à Iesu Christo qui est testis fidelis, 1. Co. 15. c. 20. primogenitus mortuorum, & princeps re- Colos. 1. c. 18.
B gum terræ, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo: Heb. 9. c. 12. d. 14.
6 * Et fecit nos regnum & sacerdotes Deo 1. Pet. 1. d. 19. & patri suo, ipsi gloria & imperium in se- 1. Ioh. 1. c. 17.
7 cula seculorum. Amen. * Ecce venit cum Isai. 3. c. 13. Matt. 24. c. 30. nubibus & videbit eum omnis oculus, & Iude c. 14 qui eum pupugerunt. Et plangent se super Isai. 44. 8. 6. eum omnes tribus terræ. etiam, Amen. Inf. 21. b 6. 22. 8. 13.

8 * Ego sum A & Ω, principium & finis, dicit Dominus Deus, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens.

9 * Ego Iohannes frater vester & particeps in tribulatione, & regno, & patiẽtia in Christo Iesu, fui in insula, quę appellatur Patmos, propter verbum Dei & testimonium Iesu Christi.

10 * Fui in spiritu in dominica die, & audiui post me vocem magnam tanquam tubæ,

11 * Dicentis, Quod vides, scribe in libro,
C & mitte septem ecclesiis quæ sunt in Asia, Epheso, & Smyrnæ, & Pergamo, & Thyatirę, & Sardis, & Philadelphię, & Laodicię.

12 * Et conuersus sum, vt viderem vocem quæ loquebatur mecum. Et conuersus vi-
13 di septem candelabra aurea; * Et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis, vestitum podere, &
14 præcinctũ ad mamillas zona aurea. * Caput autẽ eius & capilli erant candidi, tanquam lana alba, & tanquam nix, & oculi
15 eius velut flamma ignis: * Et pedes eius similes aurichalco, sicut in camino ardenti: & vox illius tanquam vox aqua-
16 rum multarum. * Et habebat in dextera sua stellas septem. & de ore eius gladius vtraque parte acutus exibat: & facies eius, sicut Sol lucet in virtute sua.

17 * Et cùm vidissem eum, cecidi ad pedes
eius tanquam mortuus. Et posuit dexte-
ram suam super me, dicens, Noli timere:
Isai. 41. b 4. & 44. 2. 6. 18 ego sum primus & nouissimus: * Et viuus,
& fui mortuus, & ecce sum viuens in se-
cula seculorum, & habeo claues mortis &
19 inferni. * Scribe ergo quæ vidisti, & quæ
sunt, & quæ oportet fieri post hæc.
20 * Sacramentum septem stellarum, quas
vidisti in dextera mea, & septem candela-
bra aurea. septem stellæ: angeli sunt se-
ptem ecclesiarum. & candelabra septem:
septem ecclesiæ sunt.

CAP. II.

1 ET angelo Ephesi ecclesiæ scribe, Hæc
dicit qui tenet septem stellas in dextera A
sua, qui ambulat in medio septem cande-
labrorum aureorum:
2 * Scio opera tua, & laborem, & patien-
tiam tuam: & quia non potes sustinere
malos, & tentasti eos qui se dicunt Apo-
stolos esse, & nõ sunt, & inuenisti eos men
3 daces: * Et patientiam habes, & sustinui-
sti propter nomen meum, & non defecisti.
4 * Sed habeo aduersum te pauca, quòd
charitatem tuam primam reliquisti.
5 * Memor esto itaque vnde excideris: &
age pœnitentiam, & prima opera fac. sin B
autem: venio tibi, & mouebo candelabrũ
tuum de loco suo, nisi pœnitẽtiam egeris.
6 * Sed hoc habes, quia odisti facta Ni-
colaitarum, quæ & ego odi.
7 * Qui habet aurem, audiat quid Spiri-
tus dicat ecclesiis: Vincenti dabo edere de
ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei:
8 * Et angelo Smyrnæ ecclesię scribe, Hęc
dicit primus & nouissimus, qui fuit mor-
9 viuit tuus, & †vixit. * Scio tribulationẽ tuam
& paupertatem tuam, sed diues es: & bla- C
sphemaris ab his qui se dicunt Iudæos esse
& non sunt, sed sunt synagoga satanæ.
10 * Nihil horum timeas quæ passurus es:
Ecce missurus est diabolus aliquos ex vo-
bis in carcerem vt tẽtemini: & habebitis
tribulationem diebus decem. Esto fidelis
vsque ad mortem: & dabo tibi coronam
11 vitæ. * Qui habet aurem, audiat quid Spi-
ritus dicat ecclesijs: Qui vicerit, non læde-
12 turà morte secunda. * Et angelo Pergami
ecclesiæ scribe: Hæc dicit qui habet rom-
13 phæam ex vtraq; parte acutam: * Scio vbi
habitas, vbi sedes est satanæ: & tenes no-
men meum, & non negasti fidem meã. Et D
in diebus illis Antipas testis meus fidelis,
qui occisus est apud vos, vbi satanas habi-
14 tat. * Sed habeo aduersus te pauca: quia ha
Num. 24 c. 14. 25. 2. 2. 32. c. 16. bes illic tenentes doctrinam Balaam, qui
docebat Balac mittere scandalum coram
15 filijs Israel, edere & fornicari: * Ita habes
& tu tenentes doctrinam Nicolaitarum.

17 * καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν, ἔπεσα πρὸς τοῦ πόδας αὐτοῦ ὡς
νεκρός· & ἐπέθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμὲ, λέ-
γων, μὴ φοβοῦ, ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος,
18 * καὶ ὁ ζῶν· καὶ ἐγενόμην νεκρὸς, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν· & ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θα-
19 νάτου & τοῦ ἅδου. * γράψον οὖν ἃ εἶδες, & ἃ εἰσὶ, & ἃ μέλ-
10 λει γενέσθαι μετὰ ταῦτα. * τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων
ὧν εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς
χρυσᾶς· ὁ ἑπτὰ ἀστέρες, ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν
εἰσὶ· καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι ἃς εἶδες, ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσί.

β'.

1 * Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας ἐφέσου γράψον· τάδε
λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ
περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν.
2 * οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δυνῇ βαστάσαι κακοὺς, καὶ ἐπείρασας
τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶ·
καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς,
3 * καὶ ἐβάστασας, & ὑπομονὴν ἔχεις διὰ τὸ ὄνομά μου,
4 & οὐ κεκοπίασας. * ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου
5 τὴν πρώτην ἀφῆκας. * μνημόνευε οὖν πόθεν ἐκπέπτωκας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ
μὴ, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ
τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς.
6 * ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν νικολαϊ-
7 τῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. * ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦ-
μα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· τῷ νικῶντι δώσω φα-
γεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου τοῦ
8 θεοῦ μου. * καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν σμύρνῃ ἐκκλησίας
γράψον· τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο
9 νεκρὸς, & ἔζησεν. * οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλῖψιν & τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ· & τὴν βλασφημίαν
τῶν λεγόντων ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ
10 συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. * μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις
πάσχειν· ἰδοὺ μέλλει βαλεῖν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυ-
λακὴν, ἵνα πειρασθῆτε. καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα·
γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς
11 ζωῆς. * ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
ἐκκλησίαις· ὁ νικῶν, οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευ-
12 τέρου. * καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν περγάμῳ ἐκκλησίας
γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον
13 τὴν ὀξεῖαν. * οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου
ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ, καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ
ἠρνήσω τὴν πίστιν μου, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ἀντίπας
ὁ μάρτυς μου ὁ πιστὸς, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου
14 ὁ σατανᾶς κατοικεῖ· * ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις
ἐκεῖ κατέχοντας τὴν διδαχὴν Βαλαὰμ, ὃς ἐδίδαξε
τὸν Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ,
15 φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. * οὕτως ἔχεις
καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν νικολαϊτῶν.

16 ὁμοίως μετανόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ
πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.
17 ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-
κλησίαις· τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα τοῦ
κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν
ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ
18 ὁ λαμβάνων. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκ-
κλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ
19 ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ. οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν
ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν, καὶ τὴν ὑπο-
μονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.
20 ἀλλ' ἔχω κατά σου, ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκά σου τὴν
Ἰεζάβελ ἡ λέγει ἑαυτὴν προφῆτιν, καὶ διδάσκει καὶ
πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους, πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλό-
θυτα. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ
21 θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.
22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ οἱ μοιχεύον-
τας μετ' αὐτῆς, εἰς θλῖψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετα-
νοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς.
23 καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώ-
σονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νε-
φροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
24 ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω, τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ
ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βαλῶ ἐφ'
ὑμᾶς ἄλλο βάρος·
25 πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἥξω.
26 καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου,
δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν,
27 καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη
τὰ κεραμικὰ συντριβήσεται· ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ
28 τοῦ πατρός μου· καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ
29 ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

γ'.

1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, καὶ
τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι
ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοι-
2 πὰ ἃ ἔμελλε ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ ἔργα πε-
πληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. μνημόνευε οὖν πῶς εἴ-
3 ληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον· ἐὰν οὖν
μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ἐπί σε ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς
ποίαν ὥραν ἥξω ἐπί σε. ἀλλ' ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν
4 Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περι-
πατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν.
5 ὁ νικῶν, οὗτος περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ
οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ
ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, καὶ
ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.

16 Similiter pœnitentiam age. si quo minus: veniam tibi citò, & pugnabo cum il-
17 lis in gladio oris mei. Qui habet au-
E rem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis:
Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum: & in cal-
18 culo, nomen nouum scriptum, quod ne-
mo scit, nisi qui accipit. Et angelo Thyatiræ ecclesiæ scribe. Hæc dicit filius Dei,
qui habet oculos tanquam flammã ignis,
19 & pedes eius similes aurichalco. Noui opera tua, & fidem, & charitatem tuam,
& ministerium, & patientiam tuam, & opera tua nouissima plura prioribus.
20 Sed habeo aduersus te pauca: quia permittis mulierem Iezabel, quæ se dicit pro-
F pheten, docere, & seducere seruos meos; 1.Re.16. b.7.
fornicari, & manducare de idolothytis.
21 Et dedi illi tempus vt pœnitentiã age- Iob. 24. d. 25.
ret: & non vult pœnitere à fornicatione
22 sua. Ecce ego †mitto eam in lectũ: & qui mittam
mœchantur cum ea, in tribulatione maxima erunt, nisi pœnitentiam ab operi-
23 bus suis egerint. Et filios eius interficiam in †morte, & scient omnes ecclesiæ morte
quia ego sum scrutans renes & corda: & Psal. 7. b. 10.
dabo vnicuique vestrum secundùm opera Iere. 11. d. 20. 17.
24 sua. Vobis autem dico †cæteris qui b. 10. 20. c. 12. &
Thyatiræ estis, Quicunque non habent
G doctrinã hanc, & qui non cognouerũt †al- altitudines
titudinem satanæ, quemadmodum dicũt:
non mittam super vos aliud pondus.
25 Tamen id quod habetis, tenete donec
26 veniam. Et qui vicerit & custodierit
vsque in finem opera mea: dabo illi potestatem super Gentes.
27 Et reget eas in virga ferrea, & tanquam Psal. 2.
28 vas figuli confringentur. Sicut & ego c. 8.
accepi à patre meo: & dabo illi stellam
29 matutinam. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

CAP. III.

1 ET angelo ecclesiæ Sardis, scribe; Hæc
A dicit qui habet septem Spiritus Dei, & septem stellas: Scio opera tua, quia nomen
habes quòd viuas, & mortuus es.
2 Esto vigilans & confirma cætera
quæ moritura erant. Non enim †inuenio inueni
3 opera tua plena coram Deo meo. In
mente ergo habe qualiter acceperis & audieris: & serua, & pœnitentiam age. Si ergo non vigilaueris, veniam ad te tanquam Infr. 16. c. 15. 1.The. 5. a. 2.
fur, & nescies qua hora veniam ad te. 2.Pet. 3. c. 10.
4 Sed habes pauca nomina in Sardis,
qui non inquinauerunt vestimenta sua: & ambulabũt mecũ in albis, quia digni sunt.
5 Qui vicerit, sic vestietur vestimentis
albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ. & confitebor nomen eius coram Patre meo, & coram angelis eius.

6 * Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesijs.

7 * Et angelo Philadelphiæ ecclesiæ scribe: Hæc dicit Sanctus & Verus, qui habet
Iob. 12. b. 14. clauem Dauid: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit;

8 * Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere: quia modicam habes virtutem, & seruasti verbum meum, & non negasti nomen meum.

9 * Ecce dabo de synagoga satanæ, qui dicunt se Iudæos esse, & non sunt, sed mentiuntur. Ecce faciam illos vt veniant, & adorent ante pedes tuos: & scient quia ego dilexi te.

10 * Quoniam seruasti verbum patientiæ meæ, & ego seruabo te ab hora tentationis quæ ventura est in orbem vniuersum tentare habitantes in terra. C

11 * Ecce venio citò: tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.

12 * Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur ampliùs: & scribam super eum nomen Dei mei, & nomen ciuitatis Dei mei nouæ Ierusalem, quæ descendit de cælo à Deo meo, & nomen meum nouum.

13 * Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

14 * Et angelo Laodiciæ ecclesiæ scribe: Hæc dicit, Amen, testis fidelis & verus, qui est principium creaturæ Dei.

15 * Scio opera tua, quia neque frigidus es,
Eccle. 24 a. 9. b. 14. Col. 1. c. 15. neque calidus. vtinam frigidus esses, aut D calidus.

16 * Sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.

17 * Quia dicis, Quòd diues sum, & locupletatus, & nullius egeo: & nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.

18 * Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, vt locuples fias: & vestimentis albis induaris, vt non appareat confusio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos tuos vt videas.

19 * Ego quos amo, arguo & castigo.
Pro. 3. b. 11. Heb. 12. b. 6. Æmulare ergo, & pœnitentiam age.

20 * Ecce sto ad ostium & pulso. siquis audierit vocem meã, & aperuerit † ianuam,
mihi intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.

21 * Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno eius.

22 * Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

6 * ὁ ἔχων ὦς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

7 * καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ δαβίδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει αὐτὴν ὁ μὴ ὁ ἀνοίγων; καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει·

8 * οἶδά σου τὰ ἔργα. ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεῳγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου.

9 * ἰδοὺ διδῶμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς, ἵνα ἥξωσι καὶ προσκυνήσωσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἠγάπησά σε·

10 * ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

11 * ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου.

12 * ὁ νικῶν ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου τῆς καινῆς ἱερουσαλὴμ, ἡ καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν.

13 * ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

14 * καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ.

15 * οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός· ὄφελον ψυχρὸς εἶης ἢ ζεστός.

16 * οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐ ζεστὸς, οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου·

17 * ὅτι λέγεις, πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔχω. καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ὁ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς, καὶ γυμνός.

18 * συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι χρυσίον παρ' ἐμοῦ πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ ἱμάτια λευκὰ, ἵνα περιβάλῃ, μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου· καὶ κολλούριον ἔγχρισον ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς.

19 * ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω. ζήλωσον οὖν καὶ μετανόησον.

20 * ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.

21 * ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.

22 * ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

δ'.

1 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδὲ θύρα ἀνεῳγμένη ἐν τῷ
οὐρανῷ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος
λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα, ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι
ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.
2 καὶ εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδὲ θρόνος
ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος·
3 ὅμοιος ὁρᾶσει λίθῳ ἰάσπιδι, καὶ σαρδίῳ· καὶ ἶρις
κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὁμοία ὁράσει σμαραγδίνῳ.
4 καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἰκοσιτέσσαρες· καὶ ἐπὶ
τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους κα-
θημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ ἐπὶ
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς.
5 καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ
καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καόμεναι ἐνώ-
πιον τοῦ θρόνου αἵτινές εἰσιν ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ.
6 καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη, ὁμοία
κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου
τέσσαρα ζῷα γέμοντα ὀφθαλμοὺς ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν.
7 καὶ τὸ ζῷον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον
ζῷον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῷον ἔχον τὸ πρόσω-
πον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῷον ὅμοιον ἀετῷ πε-
τομένῳ.
8 καὶ τέσσαρα ζῷα, ἓν καθ' ἓν αὐτῶν ἔχον ἀνὰ πτέ-
ρυγας ἓξ κυκλόθεν, καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμοί· καὶ
ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, λέγοντα, ἅγιος,
ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος,
ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ
ὁ ἐρχόμενος.
9 καὶ ὅταν δώσει τὰ ζῷα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχα-
ριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων,
10 πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον
τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· καὶ βάλλουσι τοὺς στεφάνους αὐ-
τῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες,
11 ἄξιος εἶ ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἅγιος λαβεῖν
τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτι-
σας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου εἰσὶ, καὶ ἐκτίσθησαν.

ε'.

1 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ
θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατε-
σφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά. 2 καὶ εἶδον ἄγγε-
λον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα φωνῇ μεγάλῃ, τίς ἄξιος ἀνοῖξαι
τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ; 3 καὶ οὐδεὶς
ἐδυνάτο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς
γῆς, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
4 καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολὺ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη
ἀνοῖξαι καὶ ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό.

CAP. IIII.

1 POst hæc vidi: & ecce ostium apertum
A in cælo, & vox prima quam audiui tan-
quam tubæ loquentis mecum, dicens,
Ascende huc, & ostendam tibi quæ opor-
tet fieri † post hæc. circò
2 * Et statim fui in spiritu: & ecce sedes
posita erat in cælo, & supra sedem sedens.
3 * Et qui sedebat, similis erat aspectu la-
pidis iaspidis, & sardii: & iris erat in cir-
cuitu sedis, similis visioni smaragdinæ.
4 * Et in circuitu sedis sedilia vigintiqua-
tuor: & super thronos, vigintiquatuor se-
B niores sedentes, circumamicti vestimentis
albis, & in capitibus eorum coronæ au-
5 reæ. * Et de throno procedebant fulgura,
& voces, & tonitrua: & septem lampades
ardentes ante thronum, quæ sunt septem
Spiritus Dei.
6 * Et in conspectu sedis tanquam mare
vitreum simile crystallo: & in medio sedis
& in circuitu sedis quatuor animalia ple-
na oculis antè & retrò.
7 * Et animal primum, simile leoni, & se-
cundum animal, simile vitulo: & tertium
C animal, habens faciem quasi hominis: &
quartum animal, simile aquilæ volanti.
8 * Et quatuor animalia, singula eorum
habebant alas senas † in circuitu: & intus &
plena sunt oculis. & requiem non habe-
bant die ac nocte, dicentia, Sanctus, san-
ctus, sanctus Dominus Deus omnipotēs, Isa.6.2.3
qui erat, & qui est, & qui venturus est.
9 * Et cùm darent illa animalia gloriam
& honorem, & benedictionem sedenti su
per thronum, viuenti in secula seculorum:
10 * Procidebant vigintiquatuor seniores
ante sedentem in throno, & adorabant
D viuentem in secula seculorum, & mitte-
bant coronas suas ante thronum, dicētes,
11 * Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorē & virtutem: quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant & creata sunt.

CAP. V.

1 ET vidi in dextera sedentis supra thro-
num, librum scriptum intus & foris,
A signatum sigillis septem.
2 * Et vidi angelum fortem, prędicantem
voce magna, Quis est dignus aperire li-
brum, & soluere signacula eius?
3 * Et nemo poterat neque in cælo neque
in terra, neque subtus terram aperire li-
brum, neque respicere illum.
4 * Et ego flebam multum, quoniam ne-
mo dignus inuentus est aperire librum,
nec videre eum.

5 * Et vnus de senioribus dixit mihi, Ne fleueris: ecce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid, aperire librum, & soluere septem 6 signacula eius. * Et vidi, & ecce in medio throni & quatuor animalium, & in medio seniorum, agnum stantem tanquã B occisum, habentem cornua septem & oculos septem: qui sunt septem Spiritus Dei, missi in omnem terram.

7 * Et venit, & accepit de dextera sedẽtis in throno librum.

8 * Et cùm aperuisset librũ, quatuor animalia & viginti quatuor seniores ceciderunt coram agno, habentes singuli citharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum.

9 * Et cantabant canticum nouum, dicentes: Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius: quoniam C occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu & lingua & populo, & natione:

10 * Et fecisti nos Deo nostro regnum & sacerdotes, & † regnabimus super terram.

regnabunt

11 * Et vidi, & audiui vocem angelorum multorum in circuitu throni, & animalium & seniorum: & erat numerus eorũ 12 millia millium. * Dicentium voce magna: Dignus est Agnus qui occisus est, ac- D cipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.

Dan. 7. & 10.

13 * Et omnem creaturam quæ in cælo est, & super terram, & sub terra, & quæ sunt in mari, & quę in eo: omnes audiui dicentes, Sedenti in throno, & Agno, benedictio & honor, & gloria, & potestas in secula seculorum: 14 * Et quatuor animalia dicebãt, Amen. Et viginti quatuor seniores ceciderunt in facies suas: & adorauerunt viuentem in secula seculorum.

CAP. VI.

1 ET vidi quòd aperuisset Agnus vnum de septem sigillis, & audiui vnum de qua- A tuor animalibus, dicens, tanquam vocem tonitrui, Veni, & vide. 2 * Et vidi, & ecce equus albus, & qui sedebat super illum habebat arcum, & data est ei corona, & exiuit vincens vt vinceret.

3 * Et cùm aperuisset sigillum secundum, audiui secundum animal, dicens, Veni & vide.

4 * Et exiuit alius equus rufus: & qui sedebat super illum, datum est ei vt sumeret pacem de terra, & vt inuicem se interficiant, & datus est ei gladius magnus.

5 * Et cùm aperuisset sigillum tertiũ, audiui tertium animal, dicens, Veni & vide. Et ecce equus niger: & qui sedebat super illum, habebat stateram in manu sua.

5 * καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, μὴ κλαῖε· ἰδὲ ἐνίκησεν ὁ λέων, ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ.

6 * καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγιασμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

7 * καὶ ἦλθε καὶ εἴληφε ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον.

8 * καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάρας, καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων.

9 * καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν, λέγοντες, ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ· ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου, ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους.

10 * καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

11 * καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, μυριάδες μυριάδων, καὶ χιλιάδες χιλιάδων,

12 * λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, ἄξιόν ἐστι τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγιασμένον, λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ εὐλογίαν.

13 * καὶ πᾶν κτίσμα, ὃ ἐστιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐστὶ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, πάντας ἤκουσα λέγοντας, τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῷ ἀρνίῳ· ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

14 * καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα λέγοντα· ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσον, καὶ προσεκύνησαν.

ε.

1 * Καὶ εἶδον ὅτι ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος, ὡς φωνὴ βροντῆς, ἔρχου.

2 * καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ. 3 * καὶ ὅτι ἤνοιξε τὴν δευτέραν σφραγῖδα, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος, ἔρχου.

4 * καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρὸς, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς, ἵνα ἀλλήλους σφάξωσι, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

5 * καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος, ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

* καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέ- 6
γουσαν, χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κρι-
θῆς δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.

* καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν τετάρτην σφραγῖδα, ἤκου- 7
σα φωνὴν τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος, ἔρχου.

* καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμε- 8
νος ἐπάνω αὐτοῦ ὄνομα αὐτῷ, θάνατος· καὶ ὁ ἅδης ἀ-
κολουθεῖ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ τὸ
τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ
καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

* καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγῖδα, εἶδον 9
ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων
διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον.

* καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, ἕως πότε ὁ 10
δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς
τὸ αἷμα ἡμῶν, ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;

* καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα διαπαύσωνται ἔτι χρόνον, ἕως 11
οὗ πληρωθῶσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτῶν, οἱ μέλλοντες ἀποκτέινεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

* καὶ εἶδον καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἕκτην, 12
καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος μέλας ἐγένετο
ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ἐγένετο ὡς αἷμα·

* καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσον εἰς τὴν γῆν, ὡς 13
συκῆ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς, ὑπὸ ἀνέμου
σειομένη.

* καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἑλισσόμενον, 14
καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν.

* καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ χι- 15
λίαρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἰσχυροὶ, καὶ πᾶς δοῦλος
καὶ πᾶς ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια
καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων·

* καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις, πέσετε ἐφ' 16
ἡμᾶς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημέ-
νου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου·

* ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ τίς 17
δυνήσεται σταθῆναι;

ζ.

* Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας 1
ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσ-
σαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς,
μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μήτε ἐπὶ παν δένδρον.

* καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατο- 2
λῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραξε
φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς
ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,

* λέγων, μὴ ἀδικήσατε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασ- 3
σαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν τοὺς δούλους
τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

6 * Et audiui tanquam vocem in medio quatuor animalium †dicentem: Bilibris tritici†denario, & tres bilibres hordei denario †, & vinum & oleum ne læseris. dicentium vno vno

7 * Et cùm aperuisset sigillum quartum, audiui vocem quarti animalis dicentis, Veni, & vide.

8 * Et ecce equus pallidus: & qui sedebat super eum, nomen illi Mors: & infernus sequebatur eum. & data est illi potestas super quatuor partes terræ, †interficere gladio, fame, & morte, & bestiis terræ. &

9 * Et cùm aperuisset sigillum quintum: vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei, & propter testimonium quod habebant.

10 * Et clamabant voce magna, dicentes, Vsquequo Domine, (sanctus & verus,) non iudicas & non vindicas sanguinem nostrum de ijs qui habitant in terra?

11 * Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ: & dictum est illis vt requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conserui eorum, & fratres eorum qui interficiendi sunt sicut & illi.

12 * Et vidi cùm aperuisset sigillum sextũ: & ecce terræmotus magnus factus est, & D Sol factus est niger tanquam saccus cilicinus: & Luna tota facta est sicut sanguis.

13 * Et stellæ de cælo ceciderunt super terram, sicut ficus emittit grossos suos cùm à vento magno mouetur.

14 * Et cælum recessit sicut liber inuolutus: & omnis mons, & †insula de locis suis motæ sunt. insulæ

15 * Et reges terræ, & principes, & tribuni, & diuites, & fortes, & omnis seruus, & liber absconderunt se in speluncis & in petris montium.

16 * Et dicunt montibus & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira Agni. Isai. 2. d. 19. Osee. 10. b. 8. Luc. 23. d. 30. Infr. 9. b. 6.

17 * Quoniam venit dies magnus iræ ipsorum. & quis poterit stare?

CAP. VII.

1 POst hæc vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes A quatuor vẽtos terræ, ne †flarent super terram, neque super mare, neque in vllam arborem. flarent venatus

2 * Et vidi alterum angelum ascendẽtem ab ortu Solis, habentem signum Dei viui: & clamauit voce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terræ & mari:

3 * Dicens, Nolite nocere terræ †& mari, neque neque arboribus, quoadusque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum.

4 * Et audiui numerum signatorum centum quadragintaquatuor millia signati ex omni tribu filiorum Israel.

5 * Ex tribu Iuda duodecim millia signati. Ex tribu Rubē, duodecim millia signati. Ex tribu Gad, duodecim millia signati.

6 * Ex tribu Aser, duodecim millia signati. Ex tribu Nephthali, duodecim millia signati. Ex tribu Manasse, duodecim millia signati.

7 * Ex tribu Simeon, duodecim millia signati. Ex tribu Leui, duodecim millia signati. Ex tribu Issachar, duodecim millia signati.

8 * Ex tribu Zabulon, duodecim millia signati. Ex tribu Ioseph, duodecim millia signati. Ex tribu Ben-iamin, duodecim millia signati.

9 * Post hæc vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis: stantes ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum.

10 * Et clamabant voce magna, dicentes, Salus Deo nostro qui sedet super thronū & Agno.

11 * Et omnes angeli stabant in circuitu throni & seniorum & quatuor animaliū: & ceciderunt in cōspectu throni in facies suas, & adorauerunt Deum,

12 * Dicentes, Amen. Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor & virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorū. Amen.

13 * Et respondit vnus de senioribus, & dixit mihi, Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt? & vnde venerunt?

14 * Et dixi illi, Domine mi, tu scis. Et dixit mihi, Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni.

15 * Ideo sunt ante thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte in templo eius: & qui sedet in throno, habitabit super illos.

Isai. 49. c. 10. 16 * Nō esurient neq; sitient amplius, neque cadet super illos Sol, neq; vllus æstus.

17 * Quoniam Agnus qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarum, & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum.

Isai. 25. c. 8. Infr. 21. b. 4.

CAP. VIII.

1 ET cùm aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in cęlo, quasi media hora.

2 * Et vidi septem angelos stantes in conspectu Dei: & datæ sunt illis septem tubę.

4 * Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν καὶ τεσσαρακοντὰ τέσσαρες χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ.

5 * ἐκ φυλῆς Ἰούδα, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες·

6 * ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Μανασσῆ δώδεκα χιλιάδες·

7 * ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰσαχὰρ δώδεκα χιλιάδες·

8 * ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

9 * Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδὲ ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκὰς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν,

10 * καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν, τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ.

11 * καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἱστήκεσαν κύκλῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ,

12 * λέγοντες, ἀμήν. ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

13 * καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, λέγων μοι, οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς, τίνες εἰσὶ, καὶ πόθεν ἦλθον;

14 * καὶ εἶπον αὐτῷ, κύριε μου, σὺ οἶδας· καὶ εἶπέ μοι, οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου.

15 * διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ. καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.

16 * οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδ' οὐ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα·

17 * ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀναμέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτοὺς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

η'.

1 * Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον.

2 * καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἑστήκασι· καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.

3 καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, καὶ ἐσάθη ἐπὶ τοῦ θυ-
σιαστηρίου ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυ-
μιάματα πολλὰ, ἵνα δώσῃ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων
πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου.
4 καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευ-
χαῖς τῶν ἁγίων, ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
5 καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν, καὶ ἐγέμι-
σεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν
γῆν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ, καὶ βρονταὶ, καὶ ἀστραπαὶ, καὶ
σεισμός. 6 καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ
σάλπιγγας, ἡτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλπίσωσι.
7 καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα
καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν
γῆν. καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ πᾶς χόρ-
τος χλωρὸς κατεκάη. 8 καὶ ὁ δεύτερος ἄγγε-
λος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα καιόμενον ἐβλήθη εἰς
τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷ-
μα· 9 καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων ἐν τῇ
θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχὰς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων
διεφθάρησαν. 10 καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ
ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμ-
πὰς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς
πηγὰς τῶν ὑδάτων.
11 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ ἄψινθος. καὶ
ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν
ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.
12 καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλή-
γη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρί-
τον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα
μὴ φαίνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως.
13 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν με-
σουρανήματι, λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ τρίς, οὐαὶ, οὐαὶ, οὐαὶ
τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλ-
πιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

θ'.

1 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέ-
ρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη
αὐτῷ ἡ κλεὶς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου· 2 καὶ ἤνοιξε τὸ
φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς
καπνὸς καμίνου καιομένης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ
ἀὴρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος.
3 καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ
ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία, ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι
τῆς γῆς. 4 καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρ-
τον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρὸν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς
ἀνθρώπους μόνους οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγῖδα τοῦ
θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
5 καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτοὺς, ἀλλ'
ἵνα βασανισθῶσι μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς
αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν πλήξῃ ἄνθρωπον.

3 Et alius angelus venit, & ſtetit ante altare, habens thuribulum aureum: & data ſunt illi incenſa multa, vt daret de orationibus ſanctorum omnium ſuper altare aureum: quod eſt ante thronum Dei.
4 Et aſcēdit fumus incenſorum de orationibus ſanctorum de manu angeli coram Deo.
5 Et accepit angelus thuribulum†, & impleuit illud de igne altaris, & misit in terram, & facta ſunt tonitrua & voces, & fulgura, & terræmotus magnus. aureum
6 Et ſeptem angeli qui habebāt ſeptem tubas, præparauerunt ſe vt tuba canerent.
7 Et primus angelus tuba cecinit, & facta eſt grando & ignis, miſta in ſanguine; & miſſum eſt in terram, & tertia pars terræ combuſta eſt, & tertia pars arborum concremata eſt, & omne fœnum viride combuſtum eſt.
8 Et ſecundus angelus tuba cecinit: & tanquam mons magnus igne ardens, miſſus eſt in mare, & facta eſt tertia pars maris, ſanguis.
9 Et mortua eſt tertia pars creaturæ eorum quæ habebant animas in mari, & tertia pars nauium interijt.
10 Et tertius angelus tuba cecinit, & cēcidit de cælo ſtella magna, ardens tanquā facula, & cēcidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum.
11 Et nomen ſtellæ, dicitur Abſinthium. & facta eſt tertia pars aquarum in Abſinthium: & multi hominum mortui ſunt de aquis, quia amaræ factæ ſunt.
12 Et quartus angelus tuba cecinit: & percuſſa eſt tertia pars Solis, & tertia pars Lunæ, & tertia pars ſtellarum, ita vt obſcuraretur tertia pars eorum, & diei non luceret pars tertia, & noctis ſimiliter.
13 Et vidi, & audiui vocem vnius aquilæ volantis per mediū cæli, dicentis voce magna: Væ, væ, væ habitantibus in terra: de cęteris vocibus† tubæ trium angelorum qui erant tuba canituri.

CAP. IX.

1 ET quintus angelus tuba cecinit: & vidi ſtellam de cælo cecidiſſe in terram, & data eſt ei clauis putei abyſſi.
2 Et aperuit puteum abyſſi: & aſcendit fumus putei, ſicut fumus fornacis magnę: & obſcuratus eſt Sol & aër de fumo putei.
3 Et de fumo putei exierunt locuſtæ in terram. & data eſt illis poteſtas, ſicut habent poteſtatem ſcorpiones terræ:
4 Et præceptum eſt illis ne læderent fœnum terræ neq; omne viride, neque omnē arborem: niſi tantùm homines qui non habent ſignum Dei in frontibus ſuis.
5 Et †datum eſt illis ne occiderēt eos: ſed vt †cruciarent menſibus quinque: & cruciatus eorum, vt cruciatus ſcorpij cùm percutit hominem. dictum cruciarentur

Mat.3. d.19. Oseæ 10. b.8. Luc.23. d.30. Sup.6. d.16. Sap.16. b.9.

6 * Et in diebus illis quærent homines mortem, & non inuenient eam: & desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.

7 * Et similitudines locustarum, similes equis paratis in prælium: & super capita earum tanquam coronæ, similes auro: & facies earum velut facies hominum.

8 * Et habebant capillos sicut capillos mulierum: & dentes earum, sicut †leonum erant.

dentes

9 * Et habebant loricas sicut loricas ferreas, & vox alarum earũ sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum.

10 * Et habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum: & potestas earum nocere hominibus mensibus quinque.

11 * Et habebant super se regem angelum abyssi, cui nomen Hebraicè Abaddon, Græcè autem Apollyon: * & Latinè habẽs nomen Exterminans.

12 * Væ vnum abijt, & ecce veniunt adhuc duo væ post hæc.

13 * Et sextus angelus tuba cecinit: & audiui vocem vnam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod est ante oculos Dei,

14 * Dicentem sexto angelo qui habebat tubam, Solue quatuor angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. C

15 * Et soluti sunt quatuor angeli, qui parati erant in horam, & diem & mensem & annum: vt occiderent tertiam partem hominum.

16 * Et numerus equestris exercitus vicies millies dena millia. Et audiui numerum eorum.

17 * Et ita vidi equos in visione: & qui sedebant super eos, habebant loricas igneas, & hyacinthinas & sulphureas; & capita equorum erant tanquam capita leonum: & de ore eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur.

18 * Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne & de fumo & sulphure, quæ procedebant ex ore ipso- D rum.

19 * Potestas enim equorum in ore eorum est, & in caudis eorum. nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita: & in his nocent.

20 * Et cæteri homines qui non sunt occisi in his plagis, neque pœnitentiam egerunt de operibus manuũ suarum, vt non adorent dæmonia & simulachra aurea & argẽtea, & ærea, & lapidea & lignea, quę neque videre possunt, neque audire, neque ambulare.

21 * Et non egerunt pœnitentiam ab homicidijs suis, neque à veneficijs suis, neque à fornicatione sua, neque à furtis suis.

6 * καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν ὁ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτόν· καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ἀπ' αὐτῶν ὁ θάνατος.

7 * καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι χρυσοῖ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων·

8 * καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν,

9 * καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς· καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον·

10 * καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα. καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχουσι τοῦ ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε·

11 * ἔχουσαι βασιλέα ἐφ' ἑαυτῶν τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτῷ ἑβραϊστὶ, Ἀβαδδών, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει, Ἀπολλύων.

12 * ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν, ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα.

13 * καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,

14 * λέγουσαν τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα, λύσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.

15 * καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν, καὶ μῆνα, καὶ ἐνιαυτὸν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων.

16 * καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ, μυριάδες μυριάδων. ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

17 * καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον.

18 * ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ, καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν.

19 * ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστι, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλὰς, καὶ ἐν

20 αὐταῖς ἀδικοῦσι. * καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χαλκᾶ, καὶ τὰ λίθινα, καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύναται, οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν·

21 * καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

ι'.

1 Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην· καὶ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός·

2 καὶ εἶχεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον ἀνεῳγμένον, καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς· 3 καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκᾶται· καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.

4 καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἔμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν, Σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ ταῦτα γράψῃς.

5 καὶ ὁ ἄγγελος, οὗ εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, 6 καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκ ἔτι ἔσται·

7 ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, τελεσθῇ τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγελίσατο τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας.

8 καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσα, ὕπαγε, λάβε τὸ βιβλιδάριον τὸ ἀνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

9 καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ, δός μοι τὸ βιβλιδάριον. καὶ λέγει μοι, λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.

10 καὶ ἔλαβον τὸ βιβλιδάριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου.

11 καὶ λέγει μοι, δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

ια'.

1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, καὶ εἰστήκει ὁ ἄγγελος, λέγων, ἔγειρε, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ.

2 καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι· καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο.

3 καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκους. 4 οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἑστῶσαι. 5 καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλῃ ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλῃ ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι.

CAP. X.

1 A ET vidi alium angelum fortem descendentem de cælo, amictum nube, & iris in capite eius, & facies eius erat vt Sol, & pedes eius tanquam columnę ignis.

2 * Et habebat in manu sua libellũ apertum: & posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram.

3 * Et clamauit voce magna, quemadmodum cùm leo rugit. Et cùm clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas.

4 * Et cùm locuta fuissent septem tonitrua voces suas, † ego scripturus eram: & * audiui vocem de cælo dicentem mihi: Si-
B gna quæ locuta sunt septem tonitrua: & noli ea scribere.

5 * Et angelus quem vidi stantem super mare & super terram, leuauit manũ suam ad cælum. Dan. 12. c. 7.

6 * Et iurauit per viuentem in secula seculorum, qui creauit cælum & ea quæ in
C eo sunt: & terram, & ea quæ in ea sunt: & mare, & ea quæ in eo sunt; Quia tempus non erit amplius.

7 * Sed in diebus vocis septimi angeli, cùm cœperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei, sicut euangelizauit per seruos suos Prophetas.

8 * Et audiui vocem de cælo iterum loquentem mecum, & dicentem: Vade, & accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare & super terram.

9 * Et abij ad angelum, dicens ei vt daret Ezech. 3. c. 1.
D mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librũ, & deuora illum: & faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tan-
10 quam mel. * Et accepi librum de manu angeli, & deuoraui illũ: & erat in ore meo tanquam mel, dulce. & cùm deuorassem eum, amaricatus est venter meus.

11 * Et dixit mihi, Oportet te iterum prophetizare Gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis.

CAP. XI.

1 A ET datus est mihi calamus similis virgæ: & dictum est mihi, Surge, & metire templum Dei, & altare, & adorantes in
2 eo. * Atrium autem quod est foris templum, eijce foras, & ne metiaris illud: quoniam datum est Gentibus, & ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadragin-
3 ta duobus. * Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille du-
4 cẽtis sexaginta, amicti saccis. * Hi sunt duę oliuæ & duo candelabra in cõspectu Do-
5 mini terræ stantes. * Et siquis voluerit eos nocere: ignis exiet de ore eorum, & deuorabit inimicos eorum: & siquis voluerit eos lædere, sic oportet eum occid-

6 * Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetiæ illorum: B
& potestatem habent super aquas cõuertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plaga quotiescũque voluerint.
7 * Et cùm finierint testimonium suum: bestia quę ascendit de abysso, faciet aduersus eos bellum, & vincet illos, & occidet
8 eos. * Et corpora eorũ iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Ægyptus, vbi & Do-
9 minus eorũ crucifixus est. * Et videbunt de tribubus, & populis, & linguis, & Gentibus corpora eorũ, per tres dies & dimidium: & corpora eorum non sinent poni
10 in monumentis. * Et inhabitantes terram gaudebunt super illos, & iocundabuntur: & munera mittent inuicem, quoniam hi duo prophetæ cruciauerunt eos
11 qui habitabant super terram. * Et post dies tres & dimidium, spiritus vitæ à Deo intrauit in eos. Et steterunt super pedes C
suos, & timor magnus cecidit super eos
12 qui viderunt eos. * Et audierunt vocem magnam de cælo, dicentem eis: Ascendite huc. Et ascenderunt in cælum in nube: &
13 viderunt illos inimici eorum. * Et in illa hora factus est terræmotus magnus: & decima pars ciuitatis cecidit: & occisa sunt in terræmotu nomina hominum septem
14 millia: & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriã Deo cæli. * Væ secundum abijt: & ecce væ tertium veniet citò.
15 * Et septimus angelus tuba cecinit: & factæ sunt voces magnæ in cælo dicentes, Factum est regnum huius mundi Domini D
regnabunt nostri & Christi eius, & †regnabit in secula seculorum. Amen. * Et viginti quatuor
16 seniores qui in conspectu Dei sedent in sedibus suis, ceciderunt in facies suas, &
adorauerunt Deum,
17 * Dicentes: Gratias agimus tibi Domine Deus† omnipotẽs, qui es, & qui eras, & nostr
qui venturus es: quia accepisti virtutem tuam magnã, & regnasti.
18 * Et iratæ sunt Gentes, & aduenit ira tua, & tempus mortuorum, iudicari & reddere mercedem seruis tuis Prophetis & sanctis, & timentibus nomen tuum, pusillis & magnis, & exterminandi eos qui corruperunt terram.
19 * Et apertum est templum Dei in cælo, & visa est arca testamẽti * in templo eius, eius
& facta sunt fulgura, & voces, & terræmotus, & grando magna.

CAP. XII.

1 ET signum magnum apparuit in cælo: Mulier amicta Sole, & Luna sub pedi- A
bus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim:

6 * ὅτοι ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανὸν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ, ὁσάκις ἐὰν θελήσωσι. 7 καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ νικήσει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτοὺς,
8 καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς σόδομα καὶ αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη.
9 καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὰ πτώματα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἥμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφήσουσι τεθῆναι εἰς μνῆ-
10 μα. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς
11 κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπε-
12 σεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης αὐτοῖς, ἀνάβητε ὧδε. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ ἐθεώρησαν
13 αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. C ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν
14 δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν, ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ ἔρχεται ταχύ.
15 καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι, ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου, τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
16 καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσον ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ·
17 λέγοντες, εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην, καὶ ἐβασίλευσας.
18 καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ
19 διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν. καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ, καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.

ιβ.

1 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα·

2 καὶ ἐν γαστὶ ἔχουσα ἔκραζεν ὠδίνουσα καὶ βασα-
νιζομένη τεκεῖν. 3 καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς, ἔχων κεφαλὰς
ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· & ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ
διαδήματα. 4 καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέ-
ρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν· καὶ ὁ δρά-
κων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τίκτειν, ἵνα
ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς, καταφάγῃ. 5 καὶ ἔτεκεν
υἱὸν ἄρρενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβ-
δῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπάγη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν & 6
πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. 7 καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρη-
μον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα
ἐκεῖ ἐκτρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξή-
κοντα. 7 καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ μιχαὴλ
καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος,
καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. 8 καὶ
οὐκ ἰσχύσεν, οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτοῖς ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ.
9 καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, &
ὁ καλούμενος διάβολος & Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκου-
μένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, & οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ'
αὐτοῦ ἐβλήθησαν. 10 & ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ λέγουσαν, ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δυνάμις
καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ
αὐτοῦ· ὅτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν,
ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας & νυκτός.
11 καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ
διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν· καὶ οὐκ ἠγάπησαν
τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. 12 διὰ τοῦτο εὐφραί-
νεσθε οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. οὐαὶ τῇ γῇ
καὶ τῇ θαλάσσῃ· ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς,
ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.
13 καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε
τὴν γυναῖκα, ἥτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα· 14 καὶ ἐδόθησαν τῇ
γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτῃται εἰς
τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως τρέφηται ἐκεῖ καιρὸν
& καιροὺς & ἥμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως.
15 καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς
γυναικὸς, ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον
ποιήσῃ. 16 καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ, καὶ ἤνοιξεν
ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν
ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 17 καὶ ὠργίσθη ὁ
δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον
μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς
ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰησοῦ.
18 καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.

ιγ'.

1 Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον
κέρατα δέκα, καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων
αὐτοῦ δέκα διαδήματα, & ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνό-
ματα βλασφημίας·

2 Et in vtero habens †clamabat partu- clamat
3 riens, & cruciatur vt pariat. Et visum
est aliud signum in cælo, & ecce draco ma
gnus rufus, habens capita septem, & cor-
nua decē: & in capitibus †suis diademata eius
4 septem. Et cauda eius trahebat tertiam
partem stellarum cæli, & misit eas in ter-
ram, & draco stetit ante mulierē quæ erat
paritura: vt cùm peperisset, filium eius de-
5 uoraret. Et peperit filium masculum,
B qui recturus erat omnes Gentes in virga
ferrea: & raptus est filius eius ad Deum &
6 ad thronum eius. Et mulier fugit in
solitudinem vbi habebat locum paratum
à Deo, vt ibi †pascant eam diebus mille pascat
7 ducentis sexaginta. Et factum est prœ-
lium magnum in cælo: Michael & angeli
eius prœliabantur cum dracone, & draco
8 pugnabat & angeli eius. Et non va-
luerunt, neque locus inuentus est eorum
9 amplius in cælo. Et proiectus est dra-
co ille magnus, serpens antiquus qui vo-
catur diabolus & satanas, qui seducit vni-
C uersum orbem: †proiectus est in terram, &
& angeli eius cum illo missi sunt.
10 Et audiui vocem magnam in cælo di-
centem: Nunc facta est salus & virtus, &
regnū Dei nostri, & potestas Christi eius:
quia proiectus est accusator fratrum no-
strorum, qui accusabat illos ante conspe-
11 ctum Dei nostri die ac nocte. Et ipsi
vicerunt eum propter sanguinem Agni, &
propter verbum testimonij sui, & non di-
lexerunt animas suas vsque ad mortem.
12 Propterea lætamini cæli, & qui habi-
tatis in eis. Væ terræ & mari: quia descen-
dit diabolus ad vos habens iram magnam,
sciens quòd modicum tempus habet.
13 Et postquam vidit draco quòd proie-
D ctus esset in terram, persecutus est mulie-
14 rem quæ peperit masculum: Et datæ
sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, vt
volaret in desertum in locum suum, vbi
alitur per tempus & tempora, & dimidiū
15 temporis à facie serpentis. Et misit ser-
pēs ex ore suo post mulierem, aquam tan-
quam flumen: vt eam faceret trahi à flu-
16 mine. Et adiuuit terra mulierem, &
aperuit terra os suum, & absorbuit flumen
17 quod misit draco de ore suo. Et iratus est
draco in mulierē: & abijt facere prœlium
cum reliquis de semine eius, qui custodiūt
mandata Dei, & habent testimonium Ie-
18 su Christi. Et stetit supra arenam maris.

CAP. XIII.

1 ET vidi de mari bestiam ascendentem,
A habentem capita septem, & cornua
decem; & super cornua eius decem dia-
demata, & super capita eius nomina bla-
sphemiæ.

pedes

2 Et bestia quam vidi, similis erat pardo, & pedes eius sicut †vrsi, & os eius sicut os
3 leonis. Et dedit illi draco virtutem suam & potestatem magnam. Et vidi vnum
de capitibus suis quasi occisum in mor-
tem: & plaga mortis eius curata est. Et ad-
4 mirata est vniuersa terra post bestiam.
Et adorauerunt draconem qui dedit
potestatem bestiæ: & adorauerunt bestiã,
dicentes, Quis similis bestię? & quis pote- F
5 rit pugnare cum ea? Et datũ est ei os lo-
quẽs magna & blasphemias: & data est ei
potestas facere bellum mẽses quadraginta
6 duos. Et aperuit os suũ in blasphemias ad
Deum, blasphemare nomẽ eius, & taber-
naculũ eius, & eos qui in cælo habitant.
7 Et datum est illi bellum facere cum
sanctis, & vincere eos. Et data est illi po-
testas in omnem tribum & populum, &
linguam, & gentem. Et adorauerunt 8
eam omnes qui inhabitabant terrã, quo-
rum non sunt scripta nomina in libro vi- C
tæ Agni, qui occisus est ab origine mundi.

Gen. 9. 2. 6. Mat. 26. c. 52.

Si quis habet aurem, audiat. Qui 9
in captiuitatem duxerit, in captiuitatem 10
vadit: qui in gladio occiderit, oportet eum
gladio occidi. Hic est patientia & fides
sanctorum. Et vidi aliã bestiam asce- 11
dentem de terra: & habebat cornua duo,
similia Agni, & loquebatur sicut draco.
Et potestatem prioris bestiæ omnem 12
faciebat in conspectu eius: & fecit terram
& habitantes in ea, adorare bestiam pri-
mam, cuius curata est plaga mortis. Et 13
fecit signa magna, vt etiam ignem faceret
de cęlo descendere in terram in conspectu
seduxit hominum. Et †seducit habitantes in 14
terra propter signa quæ data sunt illi face-
re in conspectu bestiæ, dicens habitanti-
bus in terra vt faciant imaginem bestiæ
quæ habet plagam gladij, & vixit. Et 15
datum est illi vt daret spiritũ imagini be-
faciet adorauerit occidatur stiæ, & vt loquatur imago bestiæ: & †faciat
vt quicũque non ¶adorauerint imaginem D
bestiæ, †occidantur. Et faciet omnes pu- 16
sillos, & magnos, & diuites, & pauperes,
& liberos, & seruos habẽre characterem
in dextera manu sua, aut in frontibus suis.
Et nequis possit emere aut vẽdere, nisi 17
qui habeat characterem, aut nomẽ bestiæ,
aut numerũ nominis eius. Hic sapientia 18
est. Qui habet intellectum, cõputet nume
rum bestiæ. Numerus enim hominis est:
& numerus eius sexcenti sexaginta sex.

CAP. XIIII.

ET vidi, & ecce Agnus stabat supra 1
montem Sion, & cum eo cẽtum qua-
draginta quatuor millia habentes nomen
eius, & nomen Patris eius scriptum in A
frontibus suis.

2 καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον, ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. 3 καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡσεὶ ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη, καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι τῷ δεδωκότι τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ. 4 καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, λέγοντες, τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; καὶ τίς δυνατὸς πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίαν. 5 καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. 6 καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. 7 καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. 8 καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 9 εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. 10 εἴ τις ἔχει αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδε ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. 11 καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. 12 καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐποίει τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. 13 καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, καὶ πῦρ, ἵνα καὶ καταβαίνῃ ἐπὶ τὴν γῆν, ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων· 14 καὶ πλανᾷ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα, ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ εἶχε τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας, καὶ ἔζησε. 15 καὶ ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, καὶ ἵνα λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιεῖ τοὺς μὴ προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσι. 16 καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους, καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους, καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν· 17 καὶ ἵνα μή τις δύνῃται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, ἢ τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. 18 ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν, ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστιν ἑξακόσιοι ἑξήκοντα ἕξ.

ιδ'.

1 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀρνίον ἑστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

2 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων
πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνὴ ἣν
ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐ-
τῶν· 3 καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ
ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. καὶ
οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδήν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσα-
ρακοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς
γῆς. 4 οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρ-
θένοι γάρ εἰσιν· οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ.
ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ·
5 καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος· ἄμω-
μοι γάρ εἰσι.
6 καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανή-
ματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον, εὐαγγελίσασθαι τοὺς
καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν
καὶ γλῶσσαν, καὶ λαόν, 7 λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ,
φοβήθητε τὸν θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα
τῆς κρίσεως αὐτοῦ· καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδά-
των. 8 καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησε,
λέγων, ἔπεσεν ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη· ἐκ τοῦ
οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ
ἔθνη. 9 καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς,
λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ, εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον, καὶ
τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ με-
τώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. 10 καὶ αὐτὸς
πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀ-
κράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθή-
σεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ
ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. 11 καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ
αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνά-
παυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον
καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα
τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.
12 ὧδε ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν· ὧδε οἱ τηροῦντες
τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πίστιν τοῦ Ἰησοῦ. 13 καὶ ἤκουσα
φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης μοι, γράψον, μακάριοι
οἱ νεκροὶ, οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες. ἀπάρτι λέγει
ναὶ τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν·
τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν. 14 καὶ εἶδον, καὶ
ἰδοὺ νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενος ὅμοιος
υἱῷ ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυ-
σοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ.
15 καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ κράζων
ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· πέμψον
τὸ δρέπανόν σου, καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ θερίσαι.
ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς.
16 καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέλην, τὸ δρέ-
πανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

2 *Et audiui vocem de cælo, tanquam
vocem aquarum multarum, & tanquam
vocem tonitrui magni: & vocem quã au-
diui, sicut citharœdorum citharizantium
3 in citharis suis. *Et cantabant quasi can-
ticum nouum ante sedem, & ante qua-
tuor animalia, & seniores; & nemo pote-
rat dicere canticum, nisi illa centum qua-
draginta quatuor millia, qui empti sunt
4 de terra. *Hi sunt qui cum mulieribus
nõ sunt coinquinati. virgines enim sunt.
Hi sequuntur Agnum quocunque ierit.
Hi empti sunt ex †hominibus primitiæ omni-bus
5 Deo & Agno. *Et in ore eorum non est
inuentum mendacium. sine macula enim
6 sunt ante thronum Dei. *Et vidi alte-
rum angelum volãtem per medium †cęlũ cæli
B habentem Euangelium ęternum, vt euan-
gelizaret sedentibus super terram, & su- 4.Esd.16 d.68. Eccl.12. d.13.
per omnem gentem, & tribum, & linguã, Psal.145 a.6.
7 & populum: *Dicens magna voce, Ti- Act.14. c.15.
mete Dominum, & date illi honorem, Isai.21. c.9.
quia venit hora iudicij eius: & adorate eũ Iere.51. a.8.
qui fecit cęlum & terram, & mare, †& fon Infr.18. a.1.
tes aquarum. & omnia quæ in eis sunt
8 *Et alius angelus secutus est dicens, Cé-
cidit cécidit Babylon illa magna: quæ à
vino iræ fornicationis suæ potauit omnes
9 gentes. *Et tertius angelus secutus est
illos, dicens voce magna, Siquis adorauе-
rit bestiam & imaginem eius, & acceperit
10 characterem in fronte sua, aut in manu
sua: *Et hic bibet de vino iræ Dei, quod
mistum est mero in calice iræ ipsius, & cru
ciabitur igne & sulphure in conspectu
angelorum sanctorum, & ante conspe-
ctum Agni.
11 *Et fumus tormentorum eorum ascen
det in secula seculorum: nec habent re-
C quiem die ac nocte, qui adorauerunt be-
stiam & imaginem eius, & siquis accepe-
rit characterem nominis eius.
12 *Hic patientia sanctorum est, qui cu-
stodiunt mandata Dei & fidem Iesu.
13 *Et audiui vocem de cælo, dicentem
mihi, Scribe, Beati mortui qui in Domi-
no moriuntur. Amodò iam dicit Spiritus,
vt requiescãt à laboribus suis; opera enim
illorum sequuntur illos.
14 *Et vidi, & ecce nubem candidam: &
super nubem sedentem similem Filio ho-
minis, habentem in capite suo coronam
auream, & in manu sua falcem acutam.
15 *Et alius angelus exiuit de templo, cla-
mans voce magna ad sedentem super nu-
bem: Mitte falcem tuam & mete, quia Ioel.3. c.13. Mat.13. c.39.
venit hora vt metatur, quoniam aruit
messis terræ.
16 *Et misit qui sedebat super nubem, fal- messuit eam
cem suã in terram: &† demessa est terra.

* Et alius angelus exiuit de tẽplo quod 17
est in cælo, habens & ipse falcem acutam.
* Et alius angelus exiuit de altari qui ha 18
bebat potestatem supra ignem: & clama-
uit voce magna ad eum qui habebat fal-
cem acutam, dicens, Mitte falcem tuam
acutam, & vindemia botros vineæ terræ:
quoniam maturæ sunt vuæ eius. * Et mi- 19
sit angelus falcem suam acutã in terram,
& vindemiauit vineam terræ, & misit in
lacum iræ Dei magnum: * Et calcatus 20
est lacus extra ciuitatem, & exiuit sanguis
de lacu vsque ad frænos equorum per sta-
dia mille sexcenta.

CAP. XV.

ET vidi aliud signum in cælo magnum 1
& mirabile: angelos septem, habentes A
plagas septem nouissimas. Quoniam in il-
lis consummata est ira Dei. * Et vidi tan- 2
quam mare vitreum mistum igne, & eos
qui vicerunt bestiam & imaginem eius, &
numerum nominis eius stantes super ma-
re vitreum, habentes citharas Dei: * Et 3
cantantes canticum Moysi serui Dei, &
canticum Agni, dicentes, Magna & mira-
bilia sunt opera tua Domine Deus omni-
Domine Ier. 10. a. 7. potens: iustæ & veræ sunt viæ tuæ †rex se- 4
culorum. * Quis non timebit te Domine,
& magnificabit nomen tuum? quia solus
pius es, quoniam omnes gentes venient,
& adorabunt in conspectu tuo, quoniam
iudicia tua manifesta sunt. * Et post hæc 5
vidi, & ecce apertum est templum taber- C
naculi testimonij in cælo. * Et exierunt 6
septem angeli, habentes septem plagas de
lapide templo: vestiti †lino mundo & candido,
& præcincti circa pectora zonis aureis.
* Et vnum de quatuor animalibus, de- 7
dit septem angelis septem phialas aureas,
plenas iracundiæ Dei viuẽtis in secula se-
Dei culorum. * Et impletum est templum† 8
fumo à maiestate Dei, & de virtute eius: D
& nemo poterat introire in templum, do-
nec consummarentur septem plagæ septẽ
angelorum.

CAP. XVI.

ET audiui vocem magnam de templo, 1
dicentem septem angelis: Ite, & effun- A
dite septem phialas irę Dei in terram. * Et 2
angelus abijt primus†, & effudit phialam suam in
terram, & factũ est vulnus sæuum & pes-
simum in homines qui habebãt characte-
bestiam & rem bestię: & in eos qui adorauerũt †ima-
ginem eius. * Et secundus angelus effudit 3
phialam suã in mare, & factus est sanguis
tanquam mortui: & omnis anima viuens,
mortua est in mari.
* Et tertius effudit phialam suam super 4
flumina & super fontes aquarum: & fa-
ctus est sanguis.

17 * καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ ὁ ἐν τῷ
18 οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. * καὶ ἄλλος
ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων ἐξουσίαν
ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησε κραυγῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι
τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ, λέγων, πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ
ὀξὺ, καὶ τρύγησον σοῦ βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς·
ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς.
19 * καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν
γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς
20 τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τὸν μέγαν. * καὶ ἐπα-
τήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα
ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων
χιλίων ἑξακοσίων.

ιε.

1 * Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ
θαυμαστὸν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς
2 ἐσχάτας· ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. * καὶ
εἶδον ὡς θάλασσαν ὑελίνην πυρὶ μεμιγμένην, καὶ τοὺς
νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ
ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασ-
3 σαν τὴν ὑελίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ θεοῦ· * καὶ ᾄδουσι
τὴν ᾠδὴν Μωυσέως τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ
ἀρνίου, λέγοντες, μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου,
κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί
4 σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν. * τίς οὐ μὴ φοβηθῇ σε, κύ-
ριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ἅγιος εἶ· ὅτι
πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου,
5 ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν. * καὶ μετὰ ταῦτα
εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἡ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ
6 οὐρανῷ· * καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς
ἑπτὰ πληγὰς, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ἦσαν ἐνδεδυμένοι λίνον καὶ
καθαρὸν καὶ λαμπρὸν, καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη
7 ζώνας χρυσᾶς· * καὶ ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε
τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας τοῦ
θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
8 * καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, καὶ
ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδυνάτο εἰσελθεῖν εἰς τὸν
ναὸν, ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἀγγέλων.

ιϛ.

1 * Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ, λεγούσης
τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις, ὑπάγετε, ἐκχέατε τὰς φιάλας τοῦ
2 θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν γῆν. * καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος,
καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο
ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχον-
τας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ
3 εἰκόνι αὐτοῦ. * καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιά-
λην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ,
4 καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶσα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσσῃ. * καὶ ὁ
τρίτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς πο-
ταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο αἷμα.

5 * καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος, δί-
καιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας.
6 * ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα
αὐτοῖς ἔδωκας πιεῖν· ἄξιοι εἰσί. 7 * καὶ ἤκουσα ἐκ
τοῦ θυσιαστηρίου, λέγοντος, ναὶ κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκρά-
τωρ, ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου. 8 * καὶ ὁ τέτάρ-
τος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον·
καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί.
9 * καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα,
καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ
ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ
οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν. 10 * καὶ ὁ πέμπτος
ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ
θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμασ-
σῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου· 11 * καὶ ἐβλα-
σφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ
τῶν ἑλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.
12 * καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐξέχεε τὸν φιάλην αὐτοῦ
ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ
ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ
ἀνατολῶν ἡλίου. 13 * καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δρά-
κοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ
ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς βάτρα-
χοι. 14 * εἰσὶ γὰρ πνεύματα δαιμόνων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ
ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συνα-
γαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς με-
γάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. 15 * ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς
κλέπτης. μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχη-
μοσύνην αὐτοῦ. 16 * καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τόπον
τὸν καλούμενον ἑβραϊστὶ ἁρμαγεδών. 17 * καὶ ὁ ἕβδομος
ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὸν ἀέρα· καὶ
ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θρό-
νου, λέγουσα, γέγονε. 18 * καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ, καὶ
βρονταὶ καὶ φωναὶ, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ
ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικοῦτος
σεισμὸς οὕτω μέγας. 19 * καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη
εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυ-
λὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ
ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ.
20 * καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. 21
* καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄν-
θρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης· ὅτι μεγάλη
ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

ιζ.

1 * Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων
τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων, δεῦ-
ρο, δείξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης, τῆς καθη-
μένης ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν·

5 * Et audiui angelum † aquarũ dicẽtem: quarũ
Iustus es Domine, qui es, & qui eras, san-
6 ctus, † quia hæc iudicasti. * Quia sanguinem qui hoc
sanctorum & Prophetarum effuderũt, & sanguinem eis dedisti bibere, digni
7 enim sunt. * Et audiui de altari dicentẽ:
Etiam Domine Deus omnipotens, vera &
8 iusta iudicia tua. * Et quartus angelus effudit phialam suam in Solem, & datum
B est illi æstu affligere homines & igni.
9 * Et æstuauerunt homines æstu magno, & blasphemauerunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas, neque egerunt pœnitentiam vt darent illi gloriam.
10 * Et quintus angelus effudit phialam suam super sedem bestiæ: & factum est regnum eius tenebrosum, & commanducauerunt linguas suas præ dolore. * Et blas-
11 phemauerunt Deum cæli præ doloribus & vulneribus suis, & non egerunt pœni-
12 tentiam ex operibus suis. * Et sextus an-
C gelus effudit phialam suam in flumẽ illud magnum Euphraten: & siccauit aquã eius, vt præpararetur via regibus ab ortu Solis.
13 * Et vidi de ore draconis, & de ore bestiæ, & de ore pseudoprophetę † spiritus exire
14 tres immũdos in modũ ranarum. * Sunt enim spiritus dæmoniorum facientes signa, & procedũt ad reges totius terræ congregare illos in prælium ad diem magnum
15 omnipotentis Dei. * Ecce venio sicut Sup. 3. a. 3. Matt. 24. d. 42. d. 44. Luc. 12. c. 39. 40. 2. Cor. 5. a. 3.
fur: Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant
16 turpitudinem eius. * Et congregauit illos in locum qui vocatur Hebraicè Arma-
17 gedon. * Et septimus angelus effudit phialam suam in aërem: & exiuit vox magna de templo à throno, dicens, Factum
18 est. * Et facta sunt fulgura, & voces, &
D tonitrua, & terræ motus factus est magnus, qualis nunquam fuit ex quo homines fuerunt super terrã, talis terræmotus,
19 sic magnus. * Et facta est ciuitas magna, in tres partes: & ciuitates Gentiũ ceciderunt. Et Babylon magna venit in memoriam ante Deum, dare illi calicem vini indignationis iræ eius.
20 * Et omnis insula fugit, & montes non
21 * Et grando magna sicut talentum descendit de cælo in homines: & blasphemauerunt Deum homines propter plagam grandinis: quoniam magna facta est vehementer.

CAP. XVII.

1 A ET venit vnus de septem angelis qui habebant septem phialas, & locutus est mecum, dicens, Veni, † ostẽdam tibi dam- *
nationem meretricis magnæ, quæ sedet super aquas multas.

2 Cum qua fornicati sunt reges terræ, & inebriati sunt qui inhabitãt terram de vino prostitutionis eius. 3 Et abstulit me in spiritu in desertum. Et vidi mulierem sedẽtem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habẽtem capita septem, & cornua decem. 4 Et mulier erat circundata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureũ in manu sua, plenum † abominatione & immũditia fornicationis eius. B
abominationũ
5 Et in fronte eius nomen scriptũ, Mysterium: Babylon magna, mater fornicationũ & abominationũ terræ.

6 Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, & de sanguine martyrum Iesu. Et miratus sum cùm viderem illam admiratione magna. 7 Et dixit mihi angelus. Quare miraris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris, & bestiæ quæ portat eam, quæ habet capita septem & cornua decẽ.

8 Bestia quam vidisti fuit, & non est, & ascensura est de abysso, & in interitũ ibit: & mirabuntur inhabitantes terram (quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ à constitutione mundi) videntes bestiã C quæ erat, & non est. 9 Et hic est sensus, qui habet sapientiam. Septem capita: septẽ montes sunt, super quos mulier sedet, & reges septem sunt. 10 Quinque ceciderunt; vnus est, & alius nondum venit: & cùm venerit, oportet illum breue tempus manere. 11 Et bestia quæ erat & non est: & ipsa octaua est, & de septem est, & in interitum vadit. 12 Et decem cornua quæ vidisti: decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam reges vna hora † accipient post bestiam.
accipiũt

13 Hi vnum cõsilium habent & virtutem: & potestatem suã bestiæ tradent. 14 Hi cum Agno pugnabunt, & Agnus vincet illos, quoniam Dominus dominorũ est, & rex D regum, & qui cum illo sunt, vocati, & electi, & fideles. 15 Et dixit mihi: Aquæ quas vidisti vbi meretrix sedet: populi sunt; & Gentes, & linguæ. 16 Et decẽ cornua quæ vidisti in bestia: hi odient fornicariam, & desolatam facient illam & nudam, & carnes eius manducabunt, & ipsam igni concremabunt.
1. Tim. 6. c. 15. Inf. 19. c. 16.

17 Deus enim dedit in corda eorum, vt faciant quod placitum est illi: vt dent regnum suum bestiæ, donec cõsummentur verba Dei.

18 Et mulier quam vidisti: est ciuitas magna, quæ habet regnum super reges terræ.

CAP. XVIII.

1 ET post hæc vidi alium angelum descendentem de cælo, habentem potestatem A magnã: & terra illuminata est à gloria eius.

2 μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας
3 αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον ὀνομάτων βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα
4 δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφύραν καὶ κόκκινον, κεχρυσωμένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα χρυσοῦν ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς·
5 καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῶν πόρνων καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.
6 καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ· καὶ ἐθαύ-
7 μασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα. καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος, διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτὴν, τοῦ ἔχοντος τὰς
8 ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν· καὶ θαυμάσουσι οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλέποντες τὸ θηρίον, ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται.
9 ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν· αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ, ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς
10 ἑπτά εἰσιν. οἱ πέντε ἔπεσον, ὁ εἷς ἐστιν, ὁ ἄλλος οὔπω
11 ἦλθε· καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν
12 ἑπτά ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβά-
13 νουσι μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν
14 δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτοὺς· ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ, καὶ βασιλεὺς βασιλέων· καὶ οἱ μετ'
15 αὐτοῦ, κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. καὶ λέγει μοι, τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ
16 ἔθνη καὶ γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν, καὶ γυμνὴν ποιήσουσιν αὐτὴν, καὶ τὰς σάρκας
17 αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί. ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι γνώμην μίαν, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ
18 θεοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

ιη'.

1 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ·

2 καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ, λέγων, ἔπεσεν ἔπεσε
Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμό-
νων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ φυλα-
κὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου, καὶ μεμισημένου· 3 ὅτι ἐκ τοῦ
θυμοῦ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα
τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ
οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐ-
πλούτησαν. 4 καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
λέγουσαν, Ἐξέλθετε ἐξ αὐτῆς ὁ λαός μου, ἵνα μὴ συγ-
κοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν
αὐτῆς, ἵνα μὴ λάβητε. 5 ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁ-
μαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν αὐτῆς ὁ θεὸς
τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. 6 Ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέ-
δωκεν ὑμῖν, καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
τῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασε, κεράσατε αὐτῇ διπλῆν.
7 ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν καὶ ἐστρηνίασε, τοσοῦτον δότε
αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει, ὅτι κά-
θημαι βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ
ἴδω· 8 διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐ-
τῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυ-
θήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν. 9 καὶ
κλαύσουσι, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὴν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ
μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέ-
πωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, 10 ἀπὸ μακρόθεν
ἑστηκότες διὰ τὸν φόβον τῆς βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες,
οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη Βαβυλών, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά·
ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου. 11 καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς
κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτῇ, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐ-
δεὶς ἀγοράζει οὐκέτι· 12 γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ
λίθου τιμίου καὶ μαργαρίτου καὶ βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ση-
ρικοῦ, καὶ κοκκίνου· καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐλε-
φάντινον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου, καὶ χαλκοῦ
καὶ σιδήρου, καὶ μαρμάρου, 13 καὶ κινάμωμον καὶ θυμιά-
ματα καὶ μύρον, καὶ λίβανον, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ σεμίδα-
λιν, καὶ σῖτον, καὶ κτήνη, καὶ πρόβατα· καὶ ἵππων, καὶ ῥαίδων, καὶ
σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. 14 καὶ ἡ ὀπώρα τῆς
ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σου, καὶ πάντα τὰ
λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ σου, καὶ οὐκέτι οὐ
μὴ εὑρήσεις αὐτά. 15 οἱ ἔμποροι τούτων οἱ πλουτή-
σαντες ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τῆς
βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες·
16 καὶ λέγοντες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ περιβε-
βλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυ-
σωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις·
17 ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος· καὶ πᾶς
κυβερνήτης, καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τῶν πλοίων πλέων, καὶ ναῦ-
ται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν
ἔστησαν,
18 καὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐ-
τῆς, λέγοντες, τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;

2 Et exclamauit in †fortitudine, dicens, Cécidit cécidit Babylon magna: & facta est habitatio dæmoniorum, & custodia omnis spiritus immundi, & custodia omnis volucris immundæ & odibilis. 3 Quia de vino iræ fornicationis eius biberunt omnes gẽtes: & reges terræ cum illa fornicati sunt: & mercatores terræ de virtute deliciarum eius diuites facti sunt. 4 Et audiui aliam vocem de cælo, dicentem: Exite de
B illa populus meus: † vt ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius nõ accipiatis. 5 Quoniam peruenerunt peccata eius vsq; ad cælũ, & recordatus est †Deus iniquitatum eius. 6 Reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis: & duplicate duplicia secundum opera eius: in poculo quo miscuit†: miscete illi duplum. 7 Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit: tantum date illi tormentũ & luctum: quia in corde suo dicit, Sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non videbo. 8 Ideo in vna die venient plagæ eius; mors, & luctus, &
C fames, & igne comburetur: quia fortis est Dñs Deus qui †iudicauit illã. 9 Et flebũt, & plãgent se super illam reges terræ, qui cũ illa fornicati sunt, & in deliciis vixerunt, cùm viderint fumum incendij eius; 10 Longè stantes propter timorem tormentorum
D eius, dicentes: Væ, væ, ciuitas illa magna Babylon, ciuitas illa fortis: quoniam vna hora venit iudicium tuum. 11 Et negotiatores terræ flebunt, & lugebunt super illã: quoniam merces eorum nemo emet amplius. 12 Merces auri & argenti, & lapidis pretiosi, & margaritæ, & byssi, & purpuræ, & serici, & †coccini, & omne lignũ thyinũ, & omnia vasa eboris, & omnia vasa de lapide pretioso, & æramento, & ferro, &
13 marmore. Et cynamômũ, & † odora-
E mentorum, & vnguenti, & thuris, & vini, & olei, & similæ, & tritici, & iumẽtorum, & ouium, & equorum, & rhedarum, & mancipiorum, & animarũ hominum. 14 Et poma desiderij animæ tuæ discesserunt à te, & omnia pinguia & præclara perierunt à te, & amplius illa iam non inuenient.
15 Mercatores †horũ qui diuites facti sunt, ab ea longè stabunt propter timorem tormentorũ eius, flentes ac lugẽtes; 16 Et dicẽtes: Væ, væ, ciuitas illa magna, quæ amicta erat bysso, & purpura, & cocco, & deaurata †erat auro, & lapide pretioso, & mar-
17 garitis. Quoniã vna hora destitutæ sunt tantę diuitiæ: & omnis gubernator, & †omnis qui in lacum †nauigat, & nautę, & qui in mari operantur, longè steterunt.
18 Et clamauerunt videntes locum in-
F cendij eius, dicentes, Quæ similis ciuitati huic magnæ?

fortitudine: Ieſ. 21. c. 9. Ier. 51. a. 8. Sup. 14. b. 8.
Dominus
vobis
Iſai. 47. b. 8.
iudicabit
coccũ
amomũ &
hominũ
est
omnes
nauigãt

19 * Et miserunt puluerem super capita
sua: & clamauerunt flentes & lugentes, di-
centes: Væ, væ, ciuitas illa magna; in qua
diuites facti sunt omnes qui habebant na
ues in mari de pretiis eius: quoniam vna
hora desolata est. 20 * Exulta super eam
cælum, & sancti Apostoli & Prophetæ:
quoniam iudicauit Deus iudicium vestrũ
de illa. 21 * Et sustulit vnus Angelus fortis
lapidem quasi molarem magnum, & mi-
sit in mare, dicens: Hoc impetu mittetur G
Babylon ciuitas illa magna: & vltrà iam
non inuenietur. 22 * Et vox citharœdo-
rum, & musicorum & tibia canentium &
tuba, non audietur in te amplius: & om-
nis artifex omnis artis non inuenietur in
te amplius, & vox molæ non audietur in
te amplius. 23 * Et lux lucernæ non lucebit
in te amplius, & vox sponsi & sponsæ non
audietur adhuc in te: quia mercatores tui
erãt principes terræ, quia in veneficijs tuis
errauerunt omnes gentes. 24 * Et in ea san-
guis prophetarũ & sanctorũ inuentus est,
& omniũ qui interfecti sunt in terra.

sunt

CAP. XIX.

magnã turbarũ

POst hęc audiui quasi vocem † turbarũ 1
multarum in cælo, dicẽtium: Allelu-Ia. A
Laus, & gloria, & virtus Deo no stro est
Salus, & virtus & gloria Dei nostri:
2 * Quia vera, & iusta iudicia sunt eius,
qui iudicauit de meretrice magna, quæ
corrupit terrã in prostitutione sua, & vin-
dicauit sanguinem seruorũ suorũ de ma-
dixerũt
nibus eius. 3 * Et iterum † dixit: Allelu-Ia.
Et fumus eius ascẽdit in secula seculorum.
4 * Et ceciderũt seniores viginti quatuor,
& quatuor animalia, & adorauerunt Deũ
sedentem super thronum, dicẽtes: Amen,
Allelu-Ia. 5 * Et vox de throno exiuit, di-
cens: Laudem dicite Deo nostro omnes
sancti
†serui eius: & qui timetis eum pusilli &
tubæ
magni. 6 * Et audiui quasi vocem †turbæ
magnæ, & sicut vocem aquarum multa-
rum, & sicut vocem tonitruorum magno-
rum, dicentium: Allelu-Ia: quoniam re-
gnauit Dominus Deus noster omnipotẽs.
7 * Gaudeamus & exultemus, & demus
gloriam ei: quia venerunt nuptiæ Agni, &
vxor eius præparauit se. 8 * Et datum est illi
vt cooperiat se byssino splendenti & can-
dido. Byssinum enim: iustificationes sunt
sanctorum.
Matt. 22. a. 2. Luc. 14. d. Infr. 22. b. 9.
9 * Et dixit mihi: Scribe, Beati qui ad cæ-
nam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit
mihi: Hæc verba Dei, vera sunt.
ad
10 * Et cecidi † ante pedes eius, vt adorarẽ
dixit
eum. Et † dicit mihi, Vide ne feceris, con-
seruus tuus sum, & fratrum tuorum ha-
bentium testimonium Iesu. Deum ado-
ra: Testimonium enim Iesu, est spiritus
prophetiæ.

19 * καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ
ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, καὶ λέγοντες, οὐαὶ
οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχον-
τες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς·
20 ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη. * εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ οὐρα-
νὲ, καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται· ὅτι
ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ κρῖμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.
21 * καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέ-
γαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, λέγων, οὕτως ὁρμη-
ματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ
22 εὑρεθῇ ἔτι. * καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν
καὶ αὐλητῶν, καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ
πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ
φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι.
23 * καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμ-
φίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμπο-
ροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ
σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη·
24 * καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη,
καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

ιθ'.

1 * Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ
μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ, λεγόντων, ἀλληλουϊα. ἡ σωτη-
2 ρία καὶ ἡ δυνάμις καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἡμῶν. * ὅτι ἀληθιναὶ
καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ, ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην τὴν
μεγάλην, ἥτις διέφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς,
καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς.
3 * καὶ δεύτερον εἰρηκαν, ἀλληλουϊα. καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς
4 ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. * καὶ ἔπεσον οἱ
πρεσβύτεροι οἱ εἰκοσιτέσσαρες, καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα, καὶ
προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, λέ-
5 γοντες, ἀμήν· ἀλληλουϊα. * καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλ-
θε, λέγουσα, αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἡμῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ,
καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτὸν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.
6 * καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν
ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων,
ἀλληλουϊα· ὅτι ἐβασίλευσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ παν-
7 τοκράτωρ. * χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα, καὶ δώμεν τὴν
δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
8 ἡτοίμασεν ἑαυτήν. * καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται
βύσσινον λαμπρὸν καὶ καθαρόν. τὸ γὰρ βύσσινον, τὰ δι-
καιώματα τῶν ἁγίων ἐστί.
9 * καὶ λέγει μοι, γράψον, μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ
γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι, οὗτοι οἱ λόγοι
ἀληθινοί εἰσι τοῦ θεοῦ.
10 * καὶ ἔπεσον ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆ-
σαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι, ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ
τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν ἰησοῦ· τῷ
θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ ἰησοῦ ἐστι τὸ πνεῦ-
μα τῆς προφητείας.

11 καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεῳγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός,
καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ
ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. 12 οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
τοῦ φλὸξ πυρός, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ διαδήματα
πολλά· ἔχων ὄνομα γεγραμμένον, καὶ ὄνομα γεγραμ-
μένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός. 13 καὶ περιβεβλημένος
ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι· καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. 14 καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐπὶ ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι
βύσσινον λευκὸν καθαρόν. 15 καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκ-
πορεύεται ῥομφαία δίστομος, ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ
τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ
αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ
τοῦ παντοκράτορος. 16 καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν
μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον, βασιλεὺς βασιλέων
καὶ κύριος κυρίων. 17 καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ,
καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πε-
τομένοις ἐν μεσουρανήματι, δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπ-
νον τὸ μέγα τοῦ θεοῦ· 18 ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων,
καὶ σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας
ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων,
ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, μικρῶν τε καὶ μεγάλων. 19 καὶ
εἶδον τὸ θηρίον, καὶ οὗτοι βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ τὰ στρατεύμα-
τα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου
ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. 20 καὶ ἐπιά-
σθη τὸ θηρίον, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας
τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε οὗτοι λαβόντας
τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ οὗτοι προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι
αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς
τὴν καιομένην ἐν θείῳ. 21 καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθη-
σαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, τῇ ἐξ-
ελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορ-
τάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

κ'.

1 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου, καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ
τὴν χεῖρα αὐτοῦ. 2 καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν
ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς ἐστι διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς ὁ πλανῶν
τὴν οἰκουμένην ὅλην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη· 3 καὶ
ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν
ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ
τὰ χίλια ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν
χρόνον. 4 καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς,
καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελε-
κισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, οὔτε τῇ εἰκόνι
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐ-
τῶν, καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασί-
λευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη.

11 *Et vidi cælum apertum, & ecce equus
albus: & qui sedebat super eum, vocaba-
tur Fidelis & Verax, & cum iustitia iudicat
12 & pugnat. *Oculi autem eius sicut flam-
ma ignis, & in capite eius diademata mul-
ta; habens nomen scriptum, quod nemo
13 nouit nisi ipse. *Et vestitus erat veste Isai. 63. a. 1.
asperſa sanguine: & † vocatur nomẽ eius, vocaba-
Verbum Dei. tur
14 *Et exercitus qui sunt in cælo, seque-
C bantur eum in equis albis, vestiti byssino
albo & mundo. *Et de ore eius
15 procedit gladius ex vtraque parte acutus:
vt in ipso percutiat Gentes. Et ipse reget Psal. 2.
eas in virga ferrea: & ipse calcat torcular c. 9.
vini furoris iræ Dei omnipotentis.
16 *Et habet in vestimento & in femore Ps. 2. c. 9.
suo scriptũ: Rex regum, & Dominus do- Sup. 17.
17 minantium. *Et vidi vnum angelum d. 14.
stantem in Sole, & clamauit voce magna 2. Tim. 6.
dicens omnibus auibus quæ volabant per c. 15.
medium cæli: Venite & congregamini ad
cœnam magnam Dei:
18 *Vt manducetis carnes regum, & car-
nes tribunorum, & carnes fortium, & car-
nes equorum & sedentium in ipsis, & car-
D nes omnium liberorum & seruorum, &
pusillorum & magnorum.
19 *Et vidi bestiam & reges terræ, & exer-
citus eorum congregatos ad faciendum
prœlium cum illo qui sedebat in equo &
20 cum exercitu eius. *Et apprehensa est
bestia & cum ea Pseudopropheta: qui fe-
cit signa coram ipso, quibus seduxit eos
qui acceperunt characterem bestiæ, & qui
adorauerunt imaginem eius. Viui missi
sunt hi duo in stagnum ignis ardentis &
21 sulphuris. *Et cæteri occisi sunt in gla-
dio sedentis super equum, qui procedit de
ore ipsius: & omnes aues saturatæ sunt
carnibus eorum.

CAP. XX.

1 A ET vidi angelum descendentem de cæ-
lo, habentem clauem abyssi, & catenã
magnam in manu sua.
2 *Et apprehendit draconem serpentem
antiquum qui est diabolus & satanas, &
3 ligauit eum per annos mille. *Et misit
eum in abyssum, & clausit, & signauit su-
per illum, vt non seducat amplius gentes
donec consummentur mille anni: & post
†hæc oportet illũ solui modico tempore. hoc
4 *Et vidi sedes: & sederunt super eas, &
iudicium datum est illis, & animas decol-
B latorum propter testimoniũ Iesu, & pro-
pter verbum Dei. & qui non adorauerũt
bestiam, neque imaginem eius, nec acce-
perunt characterem eius in frontibus, aut
in manibus suis, & vixerunt, & regnaue-
runt cum Christo mille annis.

*Cæteri mortuorum non vixerunt, donec cõsummentur mille anni. Hæc est resurrectio prima. 5 *Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem: sed erunt sacerdotes Dei & Christi: & regnabunt cum illo mille annis. 6

Ezec. 39. 2. 7 *Et cùm consummati fuerint mille anni, soluetur Satanas de carcere suo, & exibit, & seducet Gẽtes quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog, & Magog; & congregabit eos in prœlium, quorum numerus est sicut arena maris. 8 *Et ascenderũt super latitudinem terræ, & circuierunt castra Sanctorum, & ciuitatem dilectam.

*Et descendit ignis à Deo de cælo, & deuorauit eos. 10 *Et diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris, vbi & bestia & pseudoprophetæ cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. 11 *Et vidi thronum magnum candidum, & sedentem super eum, à cuius conspectu fugit terra & cælum, & locus non est inuentus eis.

*Et vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt: & alius liber apertus est, qui est vitę: & iudicati sunt mortui ex his quę scripta erant in libris secundùm opera ipsorũ. 12

*Et dedit mare mortuos qui in eo erãt; & mors, & infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant, & iudicatum est de singulis secundùm opera ipsorum. 13

*Et infernus & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda. 14

*Et qui non inuentus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis. 15

CAP. XXI.

Isa. 65. c. 17. & 66. 22. 2. Pet. 3. c. 13. 1 ET vidi cælum nouum, & terram nouam. Primum enim cælum, & prima terra abijt, & mare iam non est. A

*Et ego Iohannes vidi sanctam ciuitatem Ierusalem nouam descendentem de cælo, à Deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo. 2

*Et audiui vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus; & habitabit cum eis. Et ipsi populus eius erunt: & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. 3

Isa. 25. c. 8. Sup. 7. d. 17. *Et absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & mors vltrà non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltrà, quia prima abierunt. 4 B

Isa. 43. c. 19. 2. Cor. 5. d. 17. Sup. 1. b. 8. Inf. 22. c. 13. *Et dixit qui sedebat in throno, Ecce noua facio omnia. Et dixit mihi, Scribe, quia hæc verba fidelissima sunt & vera. 5

*Et dixit mihi: Factum est, ego †α & ω, initium & finis. Ego sitienti dabo de fonte aquæ vitæ, gratis. 6 fum

5 * καὶ ⓓ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη.

6 * μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν· ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

7 * καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν γὼγ καὶ τὸν μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον· ὧν ὁ
8 ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. * καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμ-
9 βολὴν τῶν ἁγίων, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην· * καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ κατέφαγεν
10 αὐτούς. * καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς
11 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. * καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτὸν, οὗ ἀπὸ προσώπου ἔφυγεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς.
12 * καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικροὺς ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἀνεῴχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἀνεῴχθη, ὅ ἐστι τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν ⓓ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις, κατὰ τὰ ἔρ-
13 γα αὐτῶν· * καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς ἐν αὐτῇ νεκροὺς, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἅδης ἔδωκαν τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
14 * καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην
15 τοῦ πυρός· οὗτός ἐστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος ἡ λίμνη τοῦ
15 πυρός. * καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

κα'.

1 * Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν. ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ παρῆλθε, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ
2 ἔστιν ἔτι. * καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡτοιμασμένην, ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.
3 * καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης, ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν· καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν.
4 * καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος, οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.
5 * καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἰδοὺ καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει μοι, γράψον· ὅτι οὗτοι ⓓ λόγοι ἀληθινοὶ καὶ πιστοί εἰσι.
6 * καὶ εἶπέ μοι, γέγονα τὸ α καὶ τὸ ω, ἀρχὴ καὶ τέλος· ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν.

7 ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεὸς, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός.

8 τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις, καὶ ἀμαρτωλοῖς καὶ ἐβδελυγμένοις, καὶ φονεῦσι, καὶ πόρνοις, καὶ φαρμακοῖς, καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστι ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

9 καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας γεμούσας τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων, δεῦρο, δείξω σοι τὴν γυναῖκα, τὴν νύμφην τοῦ ἀρνίου.

10 καὶ ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλὸν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην ἁγίαν ἱερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ·

11 ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι· ἔχουσαν τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν·

12 ἔχουσαν πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ ἐστι τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

13 ἀπὸ ἀνατολῶν πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς.

14 καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.

15 καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς.

16 καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ πλάτος· καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους δώδεκα χιλιάδων δώδεκα. τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστί.

17 καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἐστιν ἀγγέλου.

18 καὶ ἦν ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις· καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν, ὅμοιον ὑέλῳ καθαρῷ.

19 καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος, ἴασπις· ὁ δεύτερος, σάπφειρος· ὁ τρίτος, χαλκηδών· ὁ τέταρτος, σμάραγδος.

20 ὁ πέμπτος, σαρδόνυξ· ὁ ἕκτος, σάρδιος· ὁ ἕβδομος, χρυσόλιθος· ὁ ὄγδοος, βήρυλλος· ὁ ἔνατος, τοπάζιον· ὁ δέκατος, χρυσόπρασος· ὁ ἑνδέκατος, ὑακίνθινος· ὁ δωδέκατος, ἀμέθυστος.

21 καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες, δώδεκα μαργαρῖται, ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν, ὡς ὕαλος διαυγής.

22 καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ τὸ ἀρνίον.

23 καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν ἐν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον.

7 Qui vicerit, possidebit hæc, & ero illi
8 Deus: & ille erit mihi filius. Timidis
autem & incredulis, & execratis, & homi-
cidis, & fornicatoribus, & veneficis, &
C idololatris, & omnibus mendacibus, pars
illorum erit in stagno ardenti igne & sul-
phure, quod est mors secunda.

9 Et venit vnus de septem angelis ha-
bentibus phialas plenas septem plagis no-
uissimis, & locutus est mecum, dicēs: Ve-
ni & ostendam tibi sponsam, vxorē Agni.

10 Et sustulit me in spiritu in montem
magnum & altum: & ostendit mihi ciui-
D tatem sanctam Ierusalem descendentem
11 de cælo à Deo; Habentem claritatem
Dei: & lumen eius simile lapidi pretioso
tanquam lapidi iaspidis, sicut crystallum.

12 Et habebat murum magnū & altum,
habentem portas duodecim: & in portis
angelos duodecim, & nomina inscripta,
quæ sunt nomina duodecim tribuum fi-
liorum Israel.

13 Ab Oriente, portæ tres: & ab Aquilo-
ne, portæ tres: & ab Austro, portæ tres: &
ab Occasu, portæ tres.

14 Et murus ciuitatis habens fundamen-
ta duodecim: & in ipsis duodecim nomi-
na duodecim Apostolorum Agni.

15 Et qui loquebatur mecum, habebat
mēsuram † arundineam auream, vt meti- arundi-
retur ciuitatem & portas eius, & murum. nem

16 Et ciuitas in quadro posita est, & lon-
E gitudo eius tanta est, quanta & latitudo:
& mensus est ciuitatem de arundine † per aurea
stadia duodecim millia: & lōgitudo & al-
titudo & latitudo eius æqualia sunt.

17 Et mensus est † murum eius centum muros
quadraginta quatuor cubitorum, mensu-
ra hominis quæ est angeli.

18 Et erat structura muri eius ex lapide
Iaspide: ipsa verò ciuitas aurum mūdum,
simile vitro mundo.

19 Et fundamēta muri ciuitatis, omni la-
F pide pretioso ornata. † Fundamētum pri- Et
mum, iaspis: secundum, sapphirus: tertiū,
20 chalcedonius: quartū, smaragdus. Quin-
tum, sardonyx: sextū, sardius: septimum,
chrysolithus: octauū, beryllus: nonum, to-
pazius: decimū, chrysoprasus: vndecimū,
hyacinthus: duodecimum amethystus.

21 Et duodecim portæ: duodecim mar-
garitæ sunt, per singulas: & singulæ portę,
erant ex singulis margaritis: & platea ciui-
tatis aurum mundum, tanquam vitrum
22 perlucidum. Et templum non vidi in
G ea. Dominus enim Deus omnipotēs tem-
23 plum illius est & Agnus. Et ciuitas non Isai. 60.
eget Sole neque Luna, vt luceant in ea. d. 19.
nam claritas Dei illuminauit eam, & lu-
cerna eius est Agnus.

24 ‡ Et ambulabunt Gentes in lumine eius:
& reges terræ afferent gloriam suam & ho-
Isai. 60. c. 12. norem in illam. 25 ‡ Et portæ eius nō clau-
dentur per diem. nox enim non erit illic.
26 ‡ Et afferent gloriam & honorem gen-
tium in illam. 27 ‡ Non intrabit in eam ali-
quid coinquinatū, aut abominationem
faciens & mēdacium: nisi qui scripti sunt
in libro vitæ Agni.

CAP. XXII.

1 ET ostendit mihi fluuium aquæ † vitæ,
viuæ splendidum tanquam crystallum, pro-
cedentem de sede Dei & Agni.
2 ‡ In medio plateæ eius, & ex vtraque
parte fluminis lignum vitæ, afferens fru-
ctus duodecim, per menses singulos red-
dens fructum suum. & folia ligni ad sani-
tatem Gentium.
3 ‡ Et omne maledictum non erit am-
sed plius: † & sedes Dei & Agni in illa erūt, &
4 serui eius seruient illi. ‡ Et videbunt fa-
ciem eius: & nomē eius in frontibus eorū.
5 ‡ Et nox vltra non erit: & non egebunt
Isai. 60. c. 20. lumine lucernæ, neque lumine Solis, quo-
niam Dominus Deus illuminabit illos, &
regnabunt in secula seculorum.
6 ‡ Et dixit mihi, Hæc verba fidelissima
sunt & vera. Et Dominus Deus spirituum
prophetarum misit Angelum suum osten B
dere seruis suis quæ oportet fieri citò.
7 ‡ Et ecce venio velociter. Beatus qui
custodit verba prophetiæ libri huius.
8 ‡ Et ego Iohannes qui audiui, & vidi
Sup. 19. b. 10. hæc. Et postquam audissem & vidissem,
cecidi vt adorarem ante pedes angeli, qui
mihi hæc ostendebat:
9 ‡ Et dixit mihi, Vide ne feceris: conser-
uus enim tuus sum, & fratrum tuorum
prophetarum, & eorum qui seruant ver-
ba prophetiæ libri huius. Deum adora.
10 ‡ Et dicit mihi, Ne signaueris verba
prophetiæ libri huius. tempus enim pro- C
pe est. 11 ‡ Qui nocet, noceat adhuc: &
qui in sordibus est, sordescat adhuc: &
est, iustitiam faciat qui iustus †, iustificetur adhuc: & sanctus
sanctificetur adhuc.
12 ‡ Ecce venio citò, & merces mea me-
cum est, reddere vnicuique secūdum ope-
ra sua.
Isai. 41. b. 4. 44. a. 6. Sup. 1. b. 8. 21. b. 6 13 ‡ Ego sum α & ω, primus & nouissimus,
principium & finis.
14 ‡ Beati qui lauant stolas suas †: vt sit po-
in sanguine agni testas eorum in ligno vitæ, & per portas
15 intrent in ciuitatem. ‡ Foris canes & ve-
nefici, & impudici, & homicidæ, & idólis
seruientes, & omnis qui amat & facit men
16 dacium. ‡ Ego Iesus misi angelū meum,
testificari vobis hæc in Ecclesiis. Ego sum
radix & genus Dauid, stella splendida &
matutina.

24 ‡ καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ
Ⓖ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τιμὴν δόξαν καὶ τιμὴν
αὐτῶν εἰς αὐτήν.
25 ‡ καὶ Ⓖ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας.
26 νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ. ‡ καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν
τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν.
27 ‡ καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν, καὶ ποιοῦν
βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ Ⓖ γεγραμμένοι ἐν τῷ
βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

κβ'.

1 ‡ Καὶ ἔδειξέ μοι ποταμὸν καθαρὸν ὕδατος ζωῆς,
λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου
τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ ἀρνίου.
2 ‡ ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν
καὶ ἐντεῦθεν ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα,
κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοὺς τὸν καρπὸν αὐτοῦ· καὶ
τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν.
3 ‡ καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ
θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται· καὶ Ⓖ δοῦλοι αὐτοῦ λα
4 τρεύσουσιν αὐτῷ. ‡ καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· Ⓒ
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
5 ‡ καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ χρείαν οὐκ ἔχουσι λύχνου
καὶ φωτὸς ἡλίου· ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτιεῖ αὐτούς· καὶ
6 βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ‡ καὶ λέγει
μοι, οὗτοι Ⓖ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ κύριος ὁ
θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλε τὸν ἄγ-
γελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν
7 τάχει. ‡ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς
λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.
8 ‡ κἀγὼ ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα, καὶ ὅτε
ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν
τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνυόντός μοι ταῦτα.
9 ‡ καὶ λέγει μοι, ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ Ⓒ τῶν
ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, τῶν τηρούντων τοὺς λόγους
τοῦ βιβλίου τούτου. τῷ θεῷ προσκύνησον.
10 ‡ καὶ λέγει μοι, μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προ-
φητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὅτι ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστιν.
11 ‡ ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπαρευ-
θήτω ἔτι· Ⓒ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ
12 ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. ‡ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ
μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἔστιν
13 αὐτοῦ. ‡ ἐγὼ τὸ α καὶ τὸ ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ
14 πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος. ‡ μακάριοι Ⓖ ποιοῦντες τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς
15 ζωῆς, Ⓒ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ‡ ἔξω οἱ
κύνες, καὶ Ⓖ φαρμακοὶ, καὶ Ⓖ πόρνοι, καὶ Ⓖ φονεῖς, Ⓒ
Ⓖ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς φιλῶν Ⓒ ποιῶν ψεῦδος.
16 ‡ ἐγὼ ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι
ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ
γένος δαβίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός.

17 * καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, ἔρχου. καὶ ὁ
ἀκούων εἰπάτω, ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων
λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

18 * μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς
προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐ-
τά, ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸν ὁ θεὸς τὰς πληγὰς τὰς γε-
γραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

19 * καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προ-
φητείας ταύτης, ἀφέλοι ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύ-
λου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γε-
γραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

20 * λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναὶ ἔρχομαι ταχύ· ἀμήν.
ναὶ, ἔρχου κύριε ἰησοῦ. 21 * ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ
μετὰ πάντων τῶν ἁγίων. ἀμήν.

Τέλος τῆς ἀποκαλύψεως.

17 * Et Spiritus & sponsa dicunt, Veni. Et qui audit, dicat, Veni. Et qui sitit, veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. Isai. 55. a. 2.

18 * Contestor enim omni audienti verba prophetiæ libri huius, Siquis apposuerit ad hæc: apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto.

19 * Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius: auferet Deus partem eius de libro vitæ, & de ciuitate sancta, & de his quæ scripta sunt in libro isto.

20 * Dicit qui testimonium perhibet istorum. Etiam venio citò: Amen. Veni Domine Iesu.

21 * Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. AMEN.

FINIS LIBRI APOCALYPSIS.

Nouum testamentum Græcè, Syriacè, & Latinè summa diligentia à Plantino excusum, Benedictus Arias Montanus, ex Philippi Catholici regis mandato Legatus, à se cum Complutensi & correctissimis alijs exemplaribus collatum, recensuit & probauit. Antuerpiæ Calend. Februariis, CIↃ. IↃ. LXXI.

B. Arias Montanus

L'IAISSANCE

ANTVERPIÆ EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS
PLANTINVS REGIVS PROTOTYPOGRAPHVS,

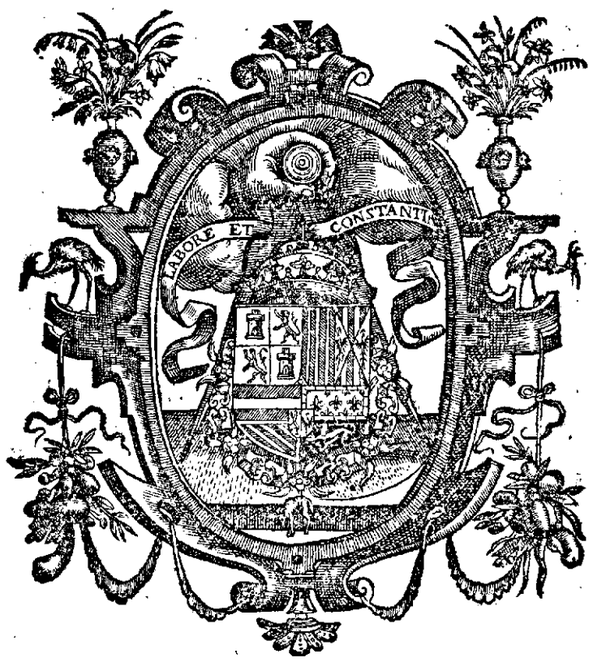
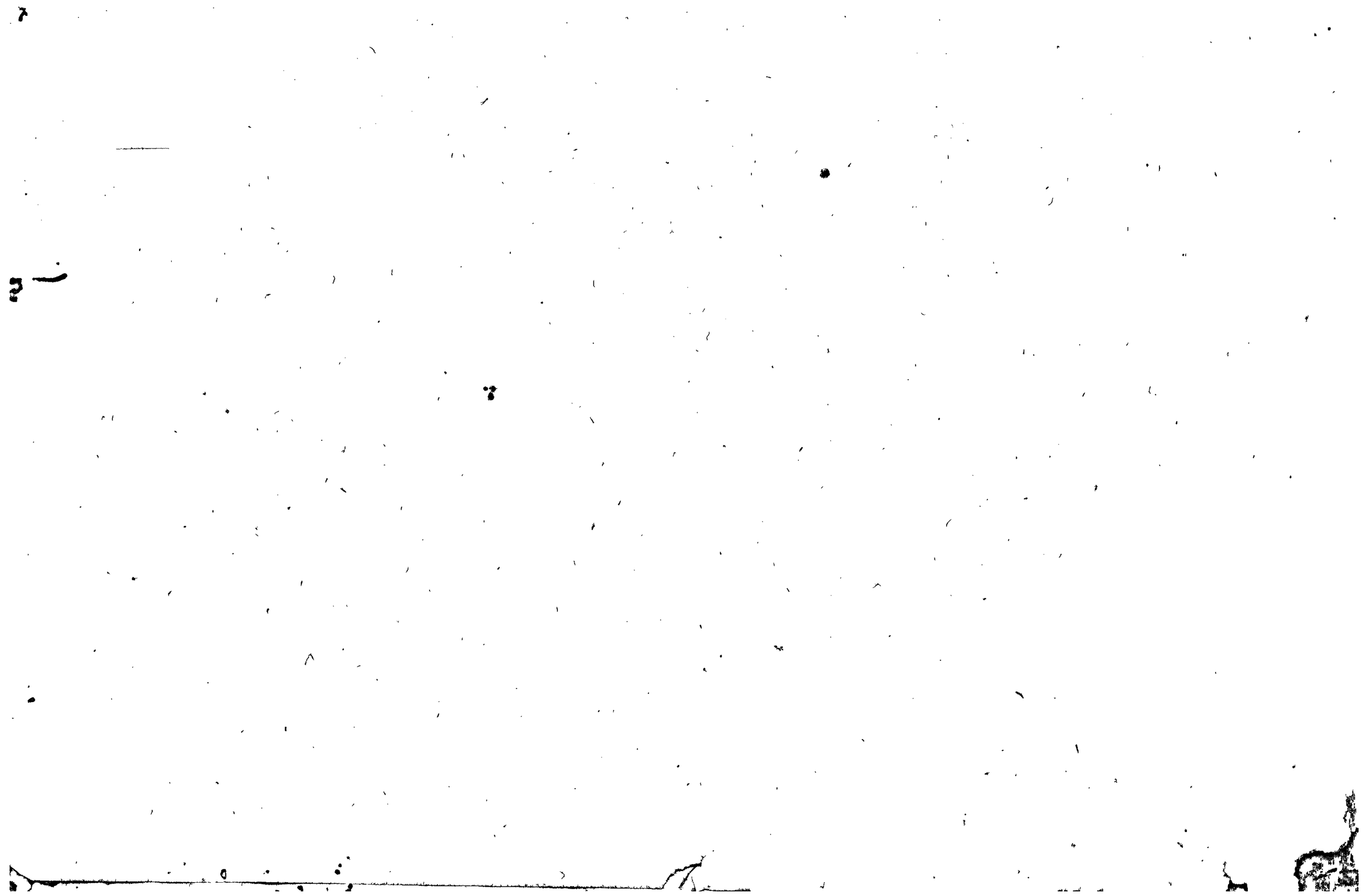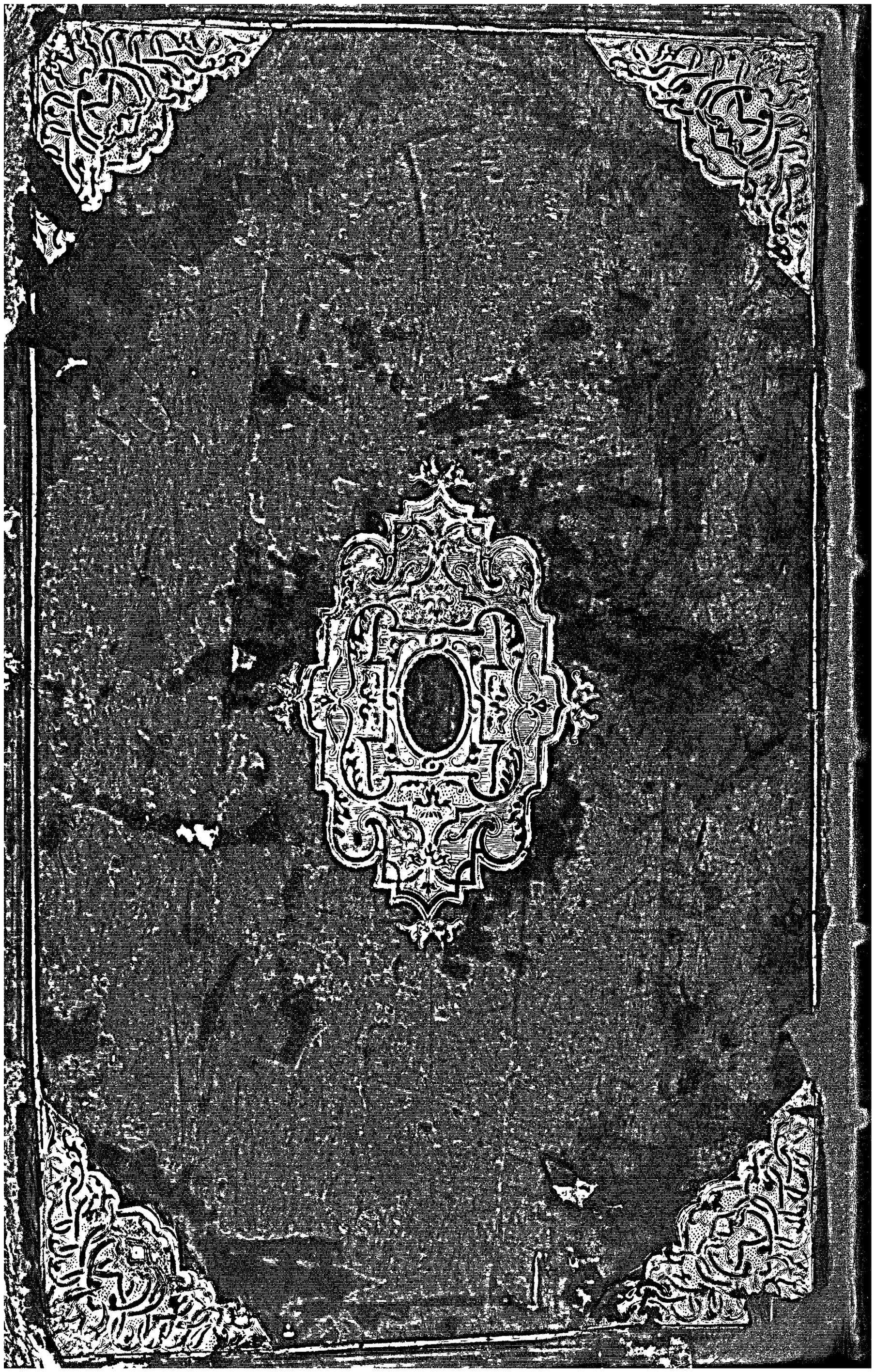
ANNO CIↃ. IↃ. LXXI. KAL. FEBRVARII.